HISTORIAE POLONIAE
IOANNIS LONGINI

TOMVS SECVNDVS

N. Inv. 33/2

33.

FF II.
3.

Ioannis Lon-
gini Canonici Cracouienſis
Hiſtoriæ Polonicæ Liber VIII

Anno Domini
1295

Przemiſlao Poſnanienſi Duci
ob ſingularis virtutis et pietatis
specimen Diadema vniuerſali et
concordi voto Baronum maioris
Poloniæ decernitur, atqꝫ per Gne;
ſnenſem Archiepūm in Regem,
Conſors verò ſua Richſcha in Re;
ginam Poloniæ coronantur

BEnignitas Agni cælestis ex inſcrutabili
prouidentiæ suæ archano cuncta proſpiciēs
cunctaqꝫ ratione gubernans, multifariis ſciſ;
ſuris, calamitatibus et guerris, quæ in Regno
Poloniæ à tempore, quo vir Sanctus et Protho;
martÿr Poloniæ inclÿtus Cracouienſis Epūs
Staniſlaus ab impio Rege Boleſlao, fælici te;
nore membratim truncatus eſt, miſeratione
ſolita compatiens, et propiciam atqꝫ placatam
de ſcelere in Sanctum ſuum cōmiſſo ſe de;
monſtrans, lacerum et ex eorum, qui in regio;
nibus Polonorum principabantur, malicia mō;
ſtruoſum, et deforme Regni Poloniæ corpus
reintegrare, et priſcam illi gloriam, priſcumqꝫ tribuere disponens splendorem,
parua illi primum, quo altior eius futurus notari poſset profectus, indidit inicia, q̊d
ſæpe in rebus, ad ſummum peruenturis, humile exordium habentibus, videmus
contingere. Suſcitauit namqꝫ Spiritum viri heroici, et ea tempeſtate illuſtris, Prze;
miſlai Poſnaniensis Ducis, qui ex patre eiusdem nominis Przemiſlao, Maioris Po;

loniæ Duce, de vetuſta Regum Poloniæ Domo, ducente originem, viro ſpectatæ pie:
tatis atqȝ virtutis, et feruentiſsimi Chriſtianæ religionis cultoris, et ex Elizabet
Duciſsa, fæmina religioſa atqȝ deuota, æditus, eiuſdemqȝ matris ſolerti ſtudio
et cura ab ineunte ætate virtuoſis moribus (pater enim ante natiuitatis ſuæ di:
em obierat) eruditus ad hoc vnum ſolicitum ſtudium animumqȝ intenderat,
vt reliquias patriæ, non tam miſerandæ, quàm miſerabilis ſeruaret, ſimulqȝ illam
ad culmen Regium, et ad vnam Monarchiam redigeret; ſanctam illam, fælicemqȝ
futuram ratus, ſi ſuo Ducatu, ſuiſqȝ conſiliis et auſpiciis, pro pluribus Principibus
vnum Regem et Monarcham ſortiretur. Irritabant ingentis Spiritus virum Pruſ:
ſia, Sleſia, Saxonia, Wratiſlauiaqȝ ademptæ, lugebat Cracouiam, cæteraſqȝ Regni
Poloniæ Prouincias, obeunte ſine liberis Leſkone nigro, Cracouien, Sandomirien,
et Siradien Duce, quinto conſanguinitatis gradu eum contingente, mutuis cladi:
bus collidi, et plusquàm Ciuili gladio belli, in propria viſcera conuerſo diſcerpi. Grã:
di itaqȝ, et ſupra vires, supraqȝ ætatem animo fretus, quamuis varios, et frequentes
videret naturales Dominos, in Regni Poloniæ Prouinciis principari, non cupidine
tamen terreni imperii, non ambitione Regii faſtus, ſed ſola pietate, charitateqȝ, in
patriam permotus, magnis auſibus, vniuerſi Regni Poloniæ, Diuinitate inſpirante,
ſe conſtituit in animo et deſtinat Monarcham: Ad quod aſsequendum, non ſolum
illum proprius, et diuinitus infuſus agitabat inſtinctus, ſed etiam Prælatorum et
Baronum Poloniæ et Pomeraniæ, inuitabat mira affectio et conſenſus, Paternis e:
nim clariſsimis moribus, et inſtitutis maternis non contentus, adiectione proprio:
rum radiabat, vnde facilè in ſe tam primorum, quam inferiorum fauorem conuer:
terat, illeqȝ vnus inter Poloniæ Principes dignus viſus habitusqȝ, cuius tempora in:
ſigni Regio adornarentur, iam annum ætatis agebat trigeſimum octauum, iam
Pomeraniæ Ducatum, mortuo Mſczugio ſine liberis, iuxta pacta inter eos in vi:
ta ſtabilita, obtinebat, iam matrimonii iure virginem Richſcham, filiam Regis
Sweciæ, fæminam honeſtis moribus plenam, conſilio et ordinatione Boleſlai Du:
cis Caliſsien, patrui ſui germani, copulauerat, ex qua vnicam filiam, nomen ei
maternum imponens, Richſcham genuerat, cum vniuerſorum Prælatorum et Ba:
ronum Poloniæ concordi voto, deliberatione et pari conſenſu Diadema decretum
qui cæteris religione, innocentia, fide, iuſticia, integritate, clementia, præſtaret.
Itaqȝ cum præclaras ſuorum maiorum imagines, tum res à ſe fœliciter iuſto bel:
lo paceqȝ geſtas, tum deniqȝ omnibus in rebus modeſtiam ſuam suspicerent, par
omnibus viſum fuit, ſibi vni genus Polonicum, ſalutemqȝ illius committere. Et vt
cunctis ordinatio ſua innoteſceret, Regiaqȝ veneratione à ſingulis coleretur, anõ
Natiuitatis Domini noſtri Milleſimo, ducenteſsimo, nonageſimo, quinto, die Solis
vigeſima ſexta Iunii, als die Dominico in ſanctorum Ioannis et Pauli martyrum,
celeberrimus pater Iacobus Swinka Gneſnenſis Archiepiſcopus, in eccleſia Metro:
politana Gneſnen celebratis ex more de Spiritu ſancto Miſsarum ſolenniis, præfa:
tum Ducem Przemiſlaum in Regem, Duciſsam verò et Conſortem ſuam Richſcham
in Reginam Poloniæ inungit, sublimat, et Diademate Regio, quod, mirum dictu,
ſtudio, arteqȝ virorum Eccleſiaſticorum, per plures tranſactas ætates ſeruatum
cuſtoditumqȝ eſt, coronat: aſsiſtentibus ſibi Ioanne Gerbis Poſnanien, Ioanne
Romka Wratiſlauien, Goſlao Plocen, Conrado Lubucen Epiſcopis, Palatiniſque

et Baronibus Poloniæ principalioribus, ac multitudine copioſa, Procopius autem
Cracouien. et Viſlaus Wladiſlauien. Epiſcopi, cæteriq; partium Cracouien. Baro:
nes et ſi Coronationi præfatæ non aderant, expræſse tamen et concorditer in illam
conſenſerant, et de eius conſumatione, feſtos lætosq; ducebant dies. In hunc itaq;
morem Sceptra Regalia, honosq; Regius et dignitas Poloniæ, fauente Diuinita:
te, reddita ſunt, quibus per annos prope ducentos caruerat. Celebris quoq; dies
ille et annus mirum in modum insignis habitus eſt, in quo quasi quadam de:
teſtanda et pernicioſa Principum pluralitate diſpulſa, et vulnere veteri cura:
to, Poloniam clementia Saluatoris ad florentem tranquillumq; ſtatum, et ad v:
bertatem pondusq; culminis Regii perduxit.

Ratiborien. Duci in ægritudine Diuus Stani:ſlaus apparuit, et ab eo ad celebrationem ſui feſti inuitatus, in vigilia diei nominis eius ſacro, moritur.

PRzemiſlaus Ratiborienſis Dux, raræ in beatiſsimum Staniſlaum Cracoui:
enſem Præſulem, vir deuotionis et Monaſterii Sanctimonialium in Rati:
bor ordinis Prædicatorum fundator, et dotator, cum in omni vita ſua ſan:
ctum Staniſlaum mira deuotione coluiſset, in honorem ſuum annis ſingulis
in die ſui natalicii à Rathiborien. Caſtro, vsq; ad Monaſterium Prædicatorum
grandem cæreum vires ſuas excedentem deferre ſolitus, apparuit ei, in extre:
ma ægritudine laboranti, beatus Staniſlaus et benignius conſolatum, vt ſe ad fe:
ſtum ſuum celebrandum præparet admonuit. Cui reſpondenti, quomodo potero
id facere cum ſim valetudinarius et graui ægritudine oneratus: Sanctus Dei ad:
iecit. Ego te, inquit, adiuuabo, præſtaboq; vires, Dux Przemiſlaus ſe id facturum
deuouens, in vigilia beati Staniſlai moritur, nulla prole derelicta, et in die ſuo fe:
ſto, quamuis et duo germani ſui, videlicet Caſimirus Bithomien. et Myecziſlaus
Theſnen. Duces, et Rathiborien. Barones diutius in aduerſum niterentur, corpus:
q; in alium diem ſepeliendum ſeruari vellent, in Monaſterio Prædicatorum in Ra:
thibor, Ducibus et Baronibus ſentencias mutantibus ſepelitur, feſtum beatiſsimi
Staniſlai non annuè ſed continuè decetero celebraturus.

Przemiſlaus Poloniæ Rex lacerum Re:gni corpus reintegraturus, inteſtina ma:la æquis conditionibus componit, externa autem bella prorogat, cuius Regia aucto:ritas Marchionibus Brandeburgen. adeò fuerat inuiſa, vt in necem Przemiſlai con:ſpirarent.

COronationis ſolenniis ritè magnificeq; peractis, Przemiſlaus Rex Poloniæ
cum Prælatis et Baronibus ſuis voluebat agitabatq; deliberationes, quatenus
ægrum lacerumq; ſui Regni corpus, debita ſoliditate componeret, et teras

ab eo abſtractas, et per Almanos occupatas eidem reuniret. Maior tn̄ et præcipua omnibus cura fuit, ne ex inteſtina Varcziſlai et Mscugii Pomeraniæ Ducum diſcordia, Pomeraniæ Ducatus, et præſertim Ciuitas cum Caſtro Gdanſk, in Cruciſerorum ditionem perueniret. Licet enim per Ducem Boleſlaum Caliſsien' germanum patruum Przemiſlai Regis præfati Cruciferi non ſine ſtrage plurimorum fuiſsent ex Caſtro Gdanſk, cuius occupatio tunc illis in magnum diſcrimen ceſserat, eiecti: ciuitatis tamen prædictæ Gdanſk ſitu contemplato, quod maritima eſset, et facilè opibus mari importandis excelleret, continuis ſtudiis ad eius occupationem anhelabat. Quid tamen Przemiſlaus Rex primum ageret, quoue ſe verteret, ignorabat: cæteris Regni Prouinciis mutuis aut exteris ſtragibus laborantibus, et ſuffragia per Legatos implorantibus, diſtentus. Placuit tamen Conſiliariis et Regi, per conditiones pacis nonnulla minores morbos habentia componi, vt fortior ad expedienda cætera poſſet præſtari vacatio: placuit et bella cum finitimis ſiue propriis gerenda in longum, quo tenerum et molle Regni Poloniæ corpus coaleſceret, et in virile robur euaderet, differri. Verùm licet cunctis in circuitu finitimis Tyrannis et nationibus Przemiſlai Regis, in ſolium Regale ſublimatio fuiſset inuiſa et moleſta, et varii ad reſcindendum eam, tam inter Poloniæ Duces, qui fremebant ſe gloria Regali per Przemiſlaum anteiri, quam inter finitimos, quibus mox terribilis et ſuſpecta cæpit eſse Regalis poteſtas, coquerentur rumores, Marchionibus tamen de Zgorzelecz, al's de Brandeburg videlicet Othoni longo et altero Othoni et Ioanni, maioris ſuſpicionis atq3 odii ſubminiſtrauit ardorem: verentibus ne Regia dignitate et acceſsione multarum terrarum, ipſius regimen ſponte ſubeuntium, auctus, eos de Marchionatu prædicto, captata opportunitate temporis, exterminet, quos priuatus, et vix decimum ſextum agens annum ex Munitionibus Strzelcze et Drzen, malè per eos poſeſsis exturbauerat, periculum ſibi et ſuis Dominiis, niſi per eos Rex Przemiſlaus, cuius clariſsimam indolem adhuc in puero habebant perſpectam, morte ſubita tolleretur è medio, euenturum rati, in necem eius Diabolica inſtigatione conſpirant: propoſitum ſceleſtæ rei antequam prodi poſset executuri.

CRACOVIENSIS Epiſcopus Procopius, cùm annis duobus, menſibus tribus in Cracouien' Sede ſediſset, moritur, et in Eccleſia Cracouien' ſepelitur, Cui Ioannes Muſcatha Magiſter artium Archidiaconus Lancicien', nobilis genere, natione Vratiſlauien', deferens pro armorum inſigniis in campo cæleſtino, nouem lilia glauca, ſuccedit, in die ſancti Benedicti Confeſsoris concorditer electus.

Cruciferorum Mḡr Caſtri noui conſumationem Boleſlao Maſouiæ Duci prohibiturus, colligit exercitum. Sed conſpiratione domeſtica ab incepto reuocatur.

MOleſtè ferens Boleſlaus Maſouiæ Dux Caſtri ſui Viſna deſtructionem per Magiſtrum Cruciferorum factam, aliud rurſum Caſtrum cæpit fabricare. Cuius conſumationem Menhardus Cruciferorum Magiſter prohibiturus, omnes homines Pruſsiæ ſeruos et liberos cogit in arma

ſub quo tempore Zambien et Noctagen Pruthení, clandeſtina conſpiratione ini:
ta, apoſtatando à fide, fratres Cruciferos in Bartenſten, nihil tale ſuſpicantes
comprehendunt et occidunt. In aliis quoq3 locis populationes, cædes, et ſpolia in
Cruciferos et cæteros Chriſtianos, vtriusq3 ſexus peragunt. Quo malo Commen:
dator Kinigsbergenſis cognito, expeditione contra Ducem Boleſlaum Maſouiæ
omiſsa, in Pruſsiam reuerſus, gliſcentem ſeditionem oppreſsit, et capita conſpi:
rationis inſtaurato iudicio puniuit. In Lithuaniam deinde traducto exercitu
munitionem quandam, ex qua Lithuani diffugerāt exurit. Caſtrum vero Kimel
à quo ſæpius Cruciferi repulſi fuerant, occiſis multis Lithuanis, qui illud defen:
debant, conquirit.

Anno Domīi 1296

Przemiſlaus Rex Poloniæ ſigillum Regale confici et inſigniis ornari iubet

Natalem Domini, qui in diem Dominicum cadebat et ſequentes ſo:
lennitates Przemiſlaus Rex Poloniæ, circa Eccleſiam Poſnanien exe:
git, et celebri ac deuota religione in veneratione Diuinitatis vſus, in
erogandis pro Chriſti nomine elemoſynis, ſupplendisq3 quorumlibet egē:
tium neceſsitatibus, munificum ſe vniuerſis atq3 liberalem præſtabat: primi:
cias regiminis ſui in adminiſtranda iuſticia, in defendendo pupillo, et vidua
cæterisq3 ſanctis et iuſtis operibus cælorum Regi, vt ſuum ſtabiliretur impe:
rium, et ſuis cæptis aſsiſteret Diuinitas, deuouens atq3 conſecrans, ampliori cul:
tu et veneratione in Deum, largiori dextera in egenos, et propenſiori pietate
in patriam, niſi fatis appetitus fuiſset vſurus. Ne autem pietas ſua, quam in
erigendo Regno Poloniæ, et ex iure Ducali ad faſtigium Regale vindicando
monſtrauerat, proceſsu temporis decideret, in ſigillo maieſtatis ordinatione
ſua pulcherrime fabricato, literis capitalibus in girum circa aquillam hunc
textum inſcribi in parte vna iuſsit. Reddidit ipſe ſolus victricia ſigna Polonis.
In altera autem parte, ſedebat in Throno Regio imago Regalis, tenens in ma:
nu dextra ſceptrum, in qua etiam conſiſtebat galea cum inſigniis Polonicaliū
armorum. In leua verò tenebat pomum cruce ſignatum, cum titulo lr̄is capita:
libus inſcripto, Sigillum Przemiſlai, Polonorum Regis et Ducis Pomeraniæ.

Przemiſlaus Polonorum Rex in Rogozno à Marchionibus Brandeburgen accedentib9 domeſticis de Domo Zarabi et Nalacz mi: ſere interficitur

Celebrato autem Catholico et patrio ritu Saluatoris natali Przemiſlaus
Rex Poloniæ primùm ex Poſnania Gneſnam contendit, vbi aliquanto tp̄e
quantum expedicio rerum publicarum permittebat, commoratus, pro
diebus Carniſpriuii in Rogozno deſcendit: et Curiam Regalem, illic celebrans,
et victoribus certaminum præmia proponens. Cognito autem per exploratores

Otho longus, et alius Otho, et Ioannes Conradi, Marchiones de Brandeburg.
Przemiſlaum Regem in Rogozno ſolaciis deditum, abſq; cuiuslibet hoſtili:
tatis ſuſpicione conſiſtere, et vitæ ſalutiſq; ſuæ cuſtodiam pro explorato ha:
bentes neglectum iri, loci inſuper qui nullo vallo aut muro ſeptus erat debili:
tate prouocati non propriis ſolum, ſed aliunde quæſitis gentibus glomerati per
noctium latebras et ſyluarum abdita, ne à quoquam conſpecti, temeritatis ſuæ
pœnas ſoluerent potius quàm inferrent, feria quarta Cinerum ſexto Idus Fe:
bruarii, quæ fuit dies ſanctæ Dorotheæ virginis in Rogozno die illuceſcente, tã
inopinatè et latenter, vt ſingulos fallerent. Ita enim inter eos conuentum ſancitumq;
erat, peruenit, atq; in Regem Przemiſlaum, in cubiculo Regio quieſcentem, prodito:
riè et fallaciter, nullis ẽm illi literis, aut nunciis diffidauerant, in ſuoſq; milites
variis hoſpiciis et locis diſiunctos, et ex heſterna crapula, et mero graui ſopore
merſos, ebrietate graues, omnes certe inermes, incompoſitos, atq; imparatos in:
ſiliunt et irruunt. Et quamuis rei atrocitate, nouitateq; Rex Przemiſlaus percul:
ſus, à quibus quantiſq; hoſtibus peteretur, penitus exiſteret ignarus, diſpulſo
tamen pauore, vt erat vir animi roboriſq; præclari, cum ſuis, quos pro facien:
da hoſtibus reſiſtentia exhortacione ſermone opereq; animabant, in hoſtes in:
ſilit. Et congreſsione facta, multos ex illis aut vulnerat, aut proſternit. Militis
autem magis quam Regis aut Ducis Przemiſlaus Rex officiis aduerſus hoſtes v:
ſus, abundante hoſtium multitudine, pluribus ſagittarum gladiorumq; ictibus
petitus, ad extremum fortiſsimè, vt ſtirpi ſuæ conueniens erat dimicans, cadit:
corpore ex multitudine vulnerum in terram defluente. Ab hoſtibus autem ſe:
miuiuus exceptus, grandem illis voluptatis iucunditatiſq; materiam præbuit: Sa:
tagebant enim illum in triumphi ſpeciem in Penates ſuos et terras deducere
viuum, magnum ſuis et exteris populis ſpectaculum, ſimulq; maximum famæ
et nominibus ſuis monimentum, apud Almanorum nationes præbiturum. Verũ
dum ex lethalium vulnerum multitudine languidatum ac penè iam mortuũ
Saxones ſeruare, et in regionem eorum ducere conati equo impoſuiſſent, et im:
becilior foret, quam qui equo inſidere aut curru vehi poſsit, moribundus titubã:
te corpore defluxit in terram. Dum inſup nulla vitæ Regiæ ſpes in craſtinum
duraturæ poſset portendi, in rabiem furoris conuerſi, in corpus captiuum et ſau:
cium ſuaptæ moriturum ſæuiunt, et illud pluribus pugionibus confodiunt, et cru:
deliſsima nece ſexto Idus Februarii extinguunt: eo vno illos ad tm̃ ſcelus et ne:
fas irritante, quod Rex Przemiſlaus non incruentam illis victoriam, dum plu:
res et notabiles de ſuis deſiderarent, reliquiſset. In hoc autem tam nephando ex:
ecrandoq; ſcelere, et ſi Teutonicorum erga Polonos malignus inuiduſq; perſpici
poſsit animus, qui orientem gloriam Regni Poloniæ, quantum in ipſis erat extin:
guere peſſuq; dare conati ſunt. Crudelitas tñ Ioannis Comitis Brandeburgen' præ:
fati non ſatis admirari poteſt. Qui cùm eſset præfati Przemiſlai Regis nepos ger:
manus ex ſorore ſua germana Conſtantia patris ſui filia, quam Conradus Mar:
chio Brandeburgenſis deſponſauerat, ſuſceptus, in necem tamen auunculi ger:
mani, et Chriſti Domini, priuato etiam officio ſibi venerandi, dextram exten:
dere, et ſanguinis ſui parentem cruento mucrone, de rerum natura tollere, non ex:
pauit, pietatis violator acerrimus, et honoris ſui atq; famæ proditor malignus.

Habet et nonnullorum aſsertio, quosdam Poloniæ Barones et Milites, de armis Nalencz et Zarembi necis præfati Przemiſlai Regis fuiſse contubernales et conſocios, et præfatorum Othonis longi et alterius Othonis, atq; Ioannis Bran: deburgen. Marchionum conſiliorum participes, et patrati ſceleris adiutores: ſiue quod Rex ipse Przemiſlaus velut vegetioris vir ingenii quæſtus eorum et lucra abrogauerat, aut veriſimiliter credebatur abrogaturus, ſiue quòd in eos aut eorum affines pro quibusdam exceſsibus animaduerteret, ſiue quòd eo ſublato alium, cuius fauore et ſtatũ et fortunas ſuas auctum iri, ſuccedere spe: rabant. Neq; enim tanti Regis occiſio prouenire credenda eſt, niſi hoſtium ma: chinationem domeſticorum et familiarium adiuuiſset acceſsio. Fama inſuper eſt vsq; ad tempora Caſimiri ſecundi et optimi Poloniæ Regis Nobiles, Domorum et familiarum prædictarum in horrorem patrati ſceleris, ea pœna et mulcta nota: tos eſse, vt neq; inter equeſtrium ordines aciebus inſtructis conſiſterent, neq; rubeo colore in veſtibus vti auderent. Quæ tandem per præfatum Regem Caſimi: rum dum cum Ruſsiæ Principibus pugnatum fuit abolita eſt. Funeſtum au: tem Przemiſlai Regis corpus exanime, dum ex Rogozno Poſnaniam duceretur plurimas tam Eccleſiaſticis quàm Secularibus perſonis excuſsit lachrymas, lamentantibus cunctis, tam optimum Regem et Reip: Regni Poloniæ reſtaura: torem atq; parentem, tam crudeli et ſubita nece concidiſse, et Polonorum Prouin: ciis, nouam orbitatem induxiſse. Sepultus aũt eſt in Eccleſia Cathedrali Poſna: nien. in ſepulchro Prædeceſsorum ſuorum Regum Poloniæ, Ioanne Epiſcopo Præ: latisq; et Canonicis Poſnanien. nec non Baronibus Poloniæ eius cohoneſtantibus exequias, et omnia funeralia, iuſta illi lege atq; ordine, iuxta magnificentiam Regio corpori debitam, ſoluta. Vixit annos triginta octo, menſes tres, dies vi: ginti quatuor. Regnauit verò menſibus ſeptem, diebus vndecim, vir à Polonica gente ſummis per omnes ſucceſsiones et ætates celebrandus efferendusq; lau: dibus, qui patriam proſtratam et exanguem erexit, et vicinarum regionum do: minam reddidit, ac Spiritum vitalem per multa ſæcula fœliciter victuræ, lucem quoq; ex caligine, et libertatem ex ſeruitute, ex mærore gaudium primus in: fudit. Quamobrem vt olim propemodum infœliciſsimi habebamur, colliſi omni: bus ſcopulis, naui fracta hincinde fluctuabamus, et illud Herculis verbum no: bis verius ac ipſi accidiſset. Finis vnius mali, gradus erat futuri. Ita beati nuncu: pari poſsumus, qui omnes procellas Dei clementia et Przemiſlai Regis prouida ordinatione, nedum placatas, ſed in leuem placidumq; Zephyrum aſpicimus conuerſas. Habuit habetq; nonnullorum, ſcrupuloſius ſingula rimantium, æſti: matio, quòd tam crudelis, ſubitaq; mors Przemiſlao Polonorum Regi ob necem in Lukerka conſorte ſua prima patratam acciderit, facinus deteſtabile pari pœ: na Diuinitate vlciſcente, quàm ipse malè suſpectam habens, vel vt aliis placet, ob ſterilitatis opprobrium exoſam ducens, iugulari procurauerat. Poſt cuius mor: tem à militibus Pomeranis acceſsitus aliquanto tpe Pomeraniæ tenuit Principatus.

Marchiones Brandeburgen. Præpturam Santhocen. Epãtus Poſnan. abſtrahunt, et Capitulo Soldinensi applicãt

NOn quieuit poſt hæc Marchionum Brandeburgen præfatorum furor, ſed in altiorem facem excandeſcens ab humanis ad Diuina iura per- turbanda prorupit. Præpoſituram enim ſancti Andreæ Santocen villa Kiiowo cæteriſq; reditibus insignem, cuius Præpoſitus in Clero ac populo et in ſingulis eccleſiis infra Odram, Iuam, Drauam, Vartam et Noteſz fluuios conſti- tutis, iurisditione ordinaria vtebatur, ad collationem, prouiſioẽm, et omnimodã diſpoſitionem Poſnanienſis Epĩ pertinen abſtrahunt. Et ne quid commune cum Polonis habere viderentur, Præpoſituram prædictam, et eius iuriſdicionem Ca- pitulo Eccleſiæ Soldinensis attribuunt et applicant. Ex quo deinde magnam Dioc. Poſnanien in Santocen Caſtellania, et quicquid gentium intra flumina prædicta ſitum eſt, paſsa eſt sui corporis ſequeſtratiõm. Pro qua reſcindenda tam Andreas Simonowicz, quam Domancus Poſnanien Antiſtes, nullum diligen- tiæ humanæ in Apoſtolico Conſiſtorio diſtracta et alienata repetens, genus o- misit. Sed his Ioannes Lodzia succedens, rem optime actam, et vſq; ad fines vi- ctoriæ magnis ſumptibus et fatigis prope deductam, prosequi deſtitit, diſſimu- latione ſua et neglectu sciſſuram et iniuriam Eccleſiæ suæ nutriens, et tam par- ta quàm paritura confundens.

Wladiſlaus Loktek Dux Cuiauiæ eligitur in Regem Polonorum

NE autem Regnum Poloniæ per occiſionem Przemiſlai Regis diuiſionũ guerrarumq; laqueis contingeret inuolui, et per Principes, Tyrannosque vicinos in prædam direptionemq; exponi, Prælati, Baronesq; Poloniæ Re- gni et Ducatus Pomeraniæ, Conuentione generali Poſnaniæ, pro die ſancti Adal- berti celebrata, id primum ſibi agendum præcipuum exiſtiarunt, vt aliquem Principem prudentem, animosum, et maturum in Regem ſubſtituant: atten- to, quod Rex Przemiſlaus nullum virilis ſexus, præter vnicam filiam Rich- ſzam nomine, reliquerit hæredem. Et quamuis aliquorum haberet aſsertio, iniquum iniuſtumq; fore filiam Przemiſlai Regis à ſorte Regni excludi, et hæreditatem paternam ſibi auferri, beneficia q; plurima Regis Przemiſlai per ſurrogationem externi Principis ſimul cum ſtirpe Regia obliteratum ex- tinctumq; iri. Periculorum tamen ingentium moles, quia, niſi probatæ virtutis vir ſubstitueretur, Regnum Poloniæ verebantur peſsundari, et filiæ Regis Prze- miſlai, quæ octauum tunc agebat annum, iuuenilis ætas à capta ſententia, illos deſiſtere coegit. Votis igitur ſingulorum ſcrutatis, oĩm deliberatione, conſilio, et aſsensu Vladiſlaus Loktek Cuiauiæ Dux, Caſimiri Ducis Cuiauien filii, Con- radi Cuiauiæ et Maſouiæ Principis, ſextum à Boleſlao Poloniæ Rege Sancti Sta- niſlai interfectore, conſanguineitatis ducens gradum, cum eſset inter frẽs ſuos, Leſtkonem nigrum Cracouien, Sandomirien, et Siradien, Zemomiſl, Caſimi- rum, et Semouitum Lanciciæ, Cuiauiæ et Dobrzinen Duces, tercius natu in Re- gem et Dominum Poloniæ eligitur, aſsumitur, et nominatur: cum quòd Priceps eſset raræ et ſingularis animoſitatis, et prudentiæ, tum quòd illi poſt mortem germani ſui Leſtkonis nigri Cracouien, Sandomirien, et Siradien Ducis, item ratione ſuæ conſortis Heduigis filiæ olim Boleſlai pii Caliſſiensis et Poſnanien

Ducis, dictorum Poſnanien et Caliſsien Ducatuum, iure iuſto et legitimo de:
bebatur ſucceſsio. Hic quoq; vnus credebatur qui diſtractum in plures Duca:
tus Poloniæ Regnum ad vnius corporis reduceret compaginem, et adunaret il:
lud in veræ ſtabilitatis vnitatem. Conſtituuntur et in terra Pomeraniæ tres
Capitanei, Petrus Swancza Cancellarius Pomeraniæ, Laurentius et Iaſchko de
Slaw, eisque et gubernatio et defenſio terræ illius, interim quo Dux Vladiſlaus
Loktek aliter diſpoſuerit, mandatur. Auctoritate igitur electionis huiusmo:
di de ſe factæ, tam Cracouien, Sandomirien, Lancicien, Siradien, quam maioris
Poloniæ et Pomeraniæ Ducatuum, ſortitur poſeſsionem, et omnes in illius obe:
dientiam et ditionem accedunt. Caſtra, omnia Ducatuum prædictorum in po:
teſtatem ſuam traduntur, præter aliqua Caſtra in Sandomirien et Cracouien
Ducatibus, de quibus ſe Venceſlaus Bohemiæ Rex, poſt mortem Leſtkonis ni:
gri Cracouien, Sandomirien, et Siradien Ducis intromiſerat, et ratione illorum
se non ſolum Bohemiæ Regem, ſed Cracouien et Sandomirien Ducem, et Mar:
chionem Morauiæ intitulabat.

Cruciferi Pruſsiæ Eccliam Culmen à iuris:
ditioē Gneſnen Archiepi abſtrahunt et Rigen
adiiciunt. Cauſa hæc Præpoſito, Decano et Scho:
laſtico, Wladiſlauien, ſopienda committitur.

CONuerſationem et omnem communionem Polonorum Magiſter et Cru:
ciferi ſanctæ Mariæ de Pruſsia peroſi, Culmenſem etiam Eccleſiam à Me:
tropolitani ſui Gneſnenſis ditione, ſub qua annis plus quàm tricentis cō:
ſtiterat, sequeſtrant, et Eccleſiæ Rigenſi eiusq; Archiepiſcopo in Liuonia illam
subiiciunt. Neq; puduit illos pro acceptis beneficiis referre iniuriam et ex iuſto
Gneſnenſis Eccleſiæ corpore in corpus adulterinum, per remotiſsima trārum ma:
riumq; spacia, Culmen Eccliam transferre. Eam iniuriam Iacobus Swinka Gne:
ſnen Archiepūs, moleſtius ferens, cauſam Culmenſi Epiſcopo ſub ſubiectione Me:
tropolitica, coram Debegneo Decano, Præpoſito, et Scholaſtico Vladiſlauien mouet
auctoritate Reſcripti Apoſtolici, cuius talis extat tenor. BONIFATIVS Epiſcopus
ſeruus ſeruorum Dei, Dilectis filiis Decano et Præpoſito ac Scholaſtico Eccleſiæ
Wladiſlauienſis, ſalutem et Apoſtolicam benedictionem. Sua nobis Venerabilis
frater noſter Iacobus Archiepūs Gneſnen peticione monſtrauit, quod Venerabi:
lis frater noſter Epiſcopus Culmenſis eius ſuffraganeus, de Prouincia Gneſnen
ſe non eſse prætendens, ab ipſius Archiepiſcopi iurisdicione, in his quæ ad legem
Metropoliticam pertinent, se abſtrahere nititur, ſibiq; tanq; Metropolitano ſubeſ:
se indebite contradicit. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta man:
damus, q̄tnus partibus conuocatis, audiant cauſam, et appellatione remota, decidat
fine debito. Facientes quod decreueritis autoritate noſtra firmiter obſeruari. Te:
ſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per
Cenſuram Eccleſiaſticam, appellatioē ceſsante, cogatis veritati teſtimonii perhibere.

Loktek, accepta multarum terrarū poſeſsione,
non ſcripſit ſe Regem, ſed hæredem Regni, cum
iactura Reip:

POſt electionem autem de ſe ad Regnum Poloniæ factam, Dux Wladiſlaus Loktek in partes maioris Poloniæ ex Cuiauia, domicilio ſuo, Nunciis et literis Prælatorum et Baronum partium illarum euocatus, poſt feſtum Paſchæ aduenit, et in Poſnania, ille enim locus tunc inſignior habebatur, manſionem ſuam figens, omne illic tempus expendit æſtatis, expoſt verò in Caliſch et deinde in Pomeraniam diuertit, de Caſtris et Dominiis ad ſe deuolutis diſponens, et nouos Capitaneos ſubſtituens. Bene meritos de ſe Nobiles donationibus villarum et poſseſsionum remunerans, et iudicia iuſta quærulantibus decernens. Et in Gdanſk perueniens à Duce Leſtkone, filio Ducis Zemomiſl, ſuo nepote germano, qui terram ipſam rationę materni generis, vt propriam et hæreditariam vſurpare moliebatur, item à Baronibus et Nobilibus vniuerſis, item ab omnibus ordinibus et ſtatibus, cum ſolenni proceſsione, quæ illi ad medium miliare ocurrerat, ſuſcipitur, et claues Caſtri Gdanſk per Ducem Leſtkonem ſibi traduntur. Egreſsus autem ex Pomorania, Nobilem Voiſlaum trã Pomeraniæ Capitaneum generalem conſtituit, et ſibi illius terræ omnimodam gubernationem et ordinationem committit. Leſtkone Duce nepote proprio inde, ne res ſtatum terræ perturbantes moueret, ſecum educto. Quamuis autem omnium terrarum maioris Poloniæ et Pomeraniæ nactus fuiſset, plenam et pacificam poſeſsionem, Diademate tamen Regio, occupante Rege Bohemiæ Venceſlao, Cracouien', Sandomirien', et Siradien' Ducatus, diſtulit insigniri, succedere tempus ratus, quo prædictis Ducatibus, in ſuam obedientiam plene reductis, eius coronatio poſset, circũſcripta, qualibet ambiguitate tergiuerſantium expleri, Vnde non ſe Regem Poloniæ, ſed Ducem et hæredem Regni eiusdem ſcribere et gerere contentus, ſua cunctatione magnum et ſuis et publicis rebus, vt in ſubſequentibus narrabimus, dispendium attulit et iacturam.

EPISCOPVS Plocenſis Goſlaus, dum annos ſedecim ſediſset moritur, et in Plocen' Eccleſia ſepultus, Ioannem altum habuit ſucceſsorem, ex patre Alberto et genere nobili ortum ducens, ob proceritatem corporis altus cognominatus, à Iacobo Swinka Archiepõ Gneſnen' confirmatus et conſecratus, nobilis de Domo Sulima.

Eccleſia cum Præpto, et tribus Cañcis in Gluſchino fundatur

DEcimo ſeptimo Calendas Nouembris, Ioannes Poſnanienſis Epiſcopus de Eccleſia parochiali in Gluſchin ſuæ Dioceſis fundauit Collegiatam Eccleſiam, Præpoſitum et tres Canonicos in ea inſtituendo, et certas decimas, reditus, et prouentus eiſdem aſsignando.

Henricus Dux Wratiſlauię commiſso iure tutorio Boleſlao Swidnicen' Duci germano ſuorum filiorum etiam illi Caſtro Sobota, licet inuitus cedens, moritur, moleſtiis carceralibus qbus eum ipſe Boleſlaus Frater olim incluſerat, confectus.

MOleſtiis et tormentis tranſactæ captiuitatis Dux Henricus Wratiſlauienſis filius Boleſlai, ſe in corpore et valetudine debilitatum et confectum intelligens, et ſenſim se ad portas mortis appropinquare agnoſcẽs, accerſito germano ſuo Duce Boleſlao Swidnicen', huiuscemodi verba facit. Quauis, inquit, anguſtiarum et acerbitatum mearum, huius quoq; mortis, quæ aduentat, te cooperatorem nouerim, exceſſurus tamen è vita, et Tribunal æterni Iudicis petiturus, ſingula tibi indulgeo, et trium natorum meorum Boleſlai, Henrici, et Vladiſlai, tot enim relinquebat, tibi curam et tutelam mando; rogans vt te fidelem et propicium, nepotibus tuis patruum geras. Qui et ſi ad id se pronum offerret, tutoriam tamen subire, niſi ſibi de Castro Sobotha perpetue cederet, recuſabat. Qua re vehementius Dux Henricus, quàm conueniebat incenſus adiecit. Prioribus, inquit, malis quæ à te pertuli non contentus, etiam quæ reſidua ſunt auferre conaris. Dum itaq; re infecta, Boleſlaus Dux Swidnicen' diſcederet, Nobiles et Ciues Wratiſlauien' perſuaſerũt Duci Henrico etiam de Caſtro Sobotha ratione tutoriæ cedendum eſse: ne ex orphanitate plura amittere cogerentur. Duce itaq; Swidnicen' Boleſlao, reuocato, Sic illum Dux Henricus eſt allocutus. Ex quo, inquit, absq; Caſtri Sobotha renunciatione tutoriam puerorum meorum abnuis ſuscipere, non ſolum Caſtrum Sobotha tibi reſigno, sed et natos meos, deinde vniuerſos Nobiles, Vaſallos, Ciues et ſubditos, et vniuerſa quæ ditionis meæ ſunt, tuæ fidei ſimpliciter trado. In hunc itaq; modum tutoria cura, Dux Boleſlaus Swidnicen' in ſe ſuscepta, Dux Henricus Vratiſlauien' poſt triduum, octauo videlicet Martii moritur, et in Monaſterio Sanctimonialium Sanctæ Claræ ſepelitur; tres filios vt præmiſimus, et quinq; filias relinquens, Heduigim, quæ deſponſata fuit Marchioni Brandeburgen', quo mortuo intrauit ordinem ſanctæ Claræ in Vratiſlauia, Annam in virginitate mortuam, Helenam et Eliſabeth ordinem ſanctæ Claræ in Gnesna profeſsas, et Eufemiam al's Ofkam Othoni Marchioni Carinthiæ deſponſatam.

Lithuani cum Pruthenis mutuis ſe ſpoliis et cædibus affligunt.

VIthenen Lithuaniæ Dux, terram Culmenſem in frequenti exercitu ingreſſus, Magiſtro Pruſſiæ detrectante pugnam, eam ſpoliis, cædibus, et igne, et præſertim Golubien' Diſtrictum affligit. Deinde in Liuoniam copias ducit. Quo comperto Siffridus Commendator, et alius Cõmendator de Kingſberg, Lithuaniam ingreſsi Caſtrum Garthin obsident. Quo non quæſito, cædibus, spoliis, et exuſtionibus factis, dum comperiſsent Ducem Lithuaniæ, Liuonia non vaſtata, in propria reuerſum eſse, q; celerrime redeunt, mille animas captiuorum ſecum ferentes.

Anno Domini 1297

Loktek Duces Sleſiæ inuadit, et depopulatur

POmeraniæ terra eiusq; Caſtris et Ciuitatibus, Vladiſlaus Loktek hæres et dominus Regni Poloniæ vnicus, ordinatis, et vtcunq; poterat, bono modo

compoſitis, in partes maioris Poloniæ, et deinde in trãs Cracouien̄ diuertit.
Plures enim in oris illis habebat Barones, qui illum nimia colebant affectione.
Sed et in Cracouiam liber illi patebat ingreſsus, vniuerſis in ſuum Principatum
et regimen, quàm in Venceſlai Boemiæ Ducis propenſiori fauore inclinatis, ma:
giſqꝫ sibi in Ducatibus Cracouien̄, Sandomirien̄, et Siradien̄, quam Duci Boemiæ
Venceſlao vbicunqꝫ diuertebat, præter municipia, quæ per Boemos tenebantur,
parebatur. Sed neqꝫ Bohemiæ Ducis Præfectos, aut eos, quoſcunqꝫ ſciebat de Po:
lonis partium Venceſlai Ducis eſse, ſinebat pacificos consiſtere. Sed continuis in:
uaſionibus per ſe et gentes ſuas, quas prædarum et ſpoliorum aſsiduitate ſibi
illexerat, laceſsebat. Animaduertens autem Sleſiæ Principes de eius in Regnum
Poloniæ aſsumptione facere iocos, fabulas, et deriſiones, tam ex Polonis, quàm ex
Vngaris, qui ſecum voluntariè militabant, et quos vt præmiſimus ſpoliorum im:
punitate alebat, iuſto collecto exercitu, con̄ Sleſiam inſtituit expeditiõm. Cum vt
Duces Sleſiæ ſibi tanquam totius Regni Poloniæ, cuius ipſi extant membra, Domi:
no parere induceret, tum ne ſuum et gentium ſuarum militare robur pacis volu:
ptate langueſceret. Sleſiam autem ingreſsus, maiorem partem æſtatis illic ab:
sumpſit, et Sleſiæ Ducatuum plurimas oras igne et spoliis, præſertim tamen Duca:
tum Wratiſlauien̄ Henrici mortui, vaſtauit, vltum iri cupiens iniuriam, quam ſi:
bi prædictus Henricus Wratiſlauien̄ Dux, poſt mortem Leſtkonis nigri germani
ſui, Cracouien̄ Ciuitatem et Ducatum occupando, irrogauerat, atqꝫ plurimis præ:
diis, spoliis, et captiuis onuſtus, ad propria cum omni suo exercitu, rediit ſanus
et incolumis.

Boleſlaus Swidnicen̄ Dux, Conrado Glogo:
uien̄ Duci, bellum indicit. Quod vt ſopiretur.
Conradus illi, duo Oppida reſtituit, circa quæ,
duo Caſtra erigit, et alias Ciuitates muro cingit.

VArii etiam diſsenſionum et deinde bellorum motus, inter Boleſlaum
Swidnicen̄, et Conradum Glogouien̄, Duces, ſuborti ſunt. Dux enim Swi:
dnicen̄ Boleſlaus moleſtè ferens germanum ſuum Henricum Ducem
Legnicen̄ et Wratiſlauien̄, captiuitatis moleſtiis vexatum et extinctum, et nota:
bili portione Ducatus Vratislauien̄ exutum, moleſtare illum cæpit. Et tractatibus
pacis interpoſitis, duo Oppida videlicet Haÿnow et Boleſlaw quidem pro ſe et
filiis retinuit, et in Diſtrictu eius Caſtrum Kliczdorff erexit. Haÿnouiam verò
pueris Henrici Vratiſlauien̄ Ducis frīs ſui ſeruauit. In cuius etiam limitibus
Caſtrum Koczonow conſtruxit, Iuſticia autem et modeſtia ſuos et nepotum
Principatum gubernans, ſub breui tempore magnas opes habuiſse creditus
eſt, Vnde Caſtra et Ciuitates Bregam, Nÿempcz, Grodkow muris notabilibus eri:
gens, præcipuus inter Duces illarum partium habebatur. Vnde et Duci Bohemiæ
Venceſlao, Terris ſuis vaſtationem minitanti, congregato Principatuum ſuorū
exercitu, occurrere, vſqꝫ ad locum Landishute gradiens, et cum eo decertare
paratum ſe oſtendit. Ad Ciuitatem quoqꝫ Wratiſlauien̄, rebellionem sibi tanq̃m
Tutori nepotum molientem, cum notabili exercitu accedens, et obſidione eam
ſtringens, non prius ſupplicibus Ciuibus, temeram mentem ignoſcere, aut Ciui:

tatem Wratiſlauien/ ingredi conſenſit, donec altitudo Ciuitatis, quatuor cubitis fuit detruncata .·.

Bruno Mgr Liuoniæ, Lithuanos profligat, et Meyner Magiſter Pruſsiæ moritur. Cui Ludouicus de Schippin ſuccedit. Lithuani autem in pugnam redeuntes, Brunone Magiſtro occiſo, Liuonitas cædunt. Poſtea Rigenſes Cruciferos Riga eiecturi dum Caſtrum Rigen̄ nouum Molendinum obſident à Gothfrido Mg̃ro gñali cæduntur

Prima Iunii die Liuoniæ Magiſter Bruno, circa flumen Credira cum Lithuanis, Liuoniam hoſtiliter vaſtantibus, pugna conſerta, mille quingentis occiſis, reliquos egit in fugam, et de ſuis tria millia per Lithuanos capta et coniecta vinculis in libertatem vindicat. Decedit eo anno Pruſſiæ Magiſter Meÿner, et Ludouicus de Schippin ſufficitur. Lithuani poſthæc Liuonitarum, à quibus victi fuerant, paucitate comperta, in pugnam redeunt. Et Magiſtro Liuoniæ Brunone occiſo, omnem eius exercitum deleuerunt. Qua victoria Rigenſes Ciues, cum Cruciferis graui odio et armis diſſidentes, in quorum auxilium Lithuanorum Dux Vithenen, cum gentibus ſuis accerſitus venerat, plurimum exhilarati: quoniam ſperabant ſe Cruciferos de Riga eiecturos, qui etiam propriis armis, absq; Lituanorum adiutorio Cruciferos, Liuonitas verò certamine conflixerant, petito poſthæc et accepto Lithuanorum ſuffragio, obſident Rigen/ Caſtrum nouum Molendinum, et fortiter illud impugnant. Proueniſſetq; illius conquiſitio, niſi Magiſter generalis ordinis Gothfridus, de Hoenlech exercitum ſub Ducatu fratris Bruhan, miſiſſet. Qui vltima Iunii cum Rigenſibus et Lithuanis congreſſus, et obſidionem ſoluit, et Rigenſes et Lithuanos cecidit .·.

Dux Bohemiæ in Regem, et vxor eius in Reginam coronantur

Quarto Nonas Iunii in Penthecoſtes feſto Dominico die, Venceſlaus Bohemiæ Dux ſe in Regem, et Coniugem ſuam Iuttham in Reginam in Pragen/ Eccleſia per Maÿdeburgenſem Archiepiſcopum procurauit Coronari, et extunc ſe Bohemiæ Regem gerere cæpit. Poſt triduum vero noua Regina, ſed vetus Coniux Iuttha defuncta eſt .·.

Albertus Auſtriæ Dux Adulphum Regem occidit, et in locum eius ſuccedit

Nonnullorum Electorum Principum Imperii, qui conditionem Adulphi Romanorum Regis deſpectum iri moliebantur, Albertus Dux Auſtriæ filius Rudolphi Romanorum Regis fultus præſidio, con̄ præfatum Adolphum Romanorum Regem conſurgit, et prope Varmatiam, in loco qui dicitur Hazenpul exercitibus vtriusq; magna pugna tertio Nonas Iulii con:

currentibus, Adolphus Rex ſuccumbens occiditur, et in locum eius Al:
bertus Auſtriæ Dux victor, ab Electoribus Maguntiæ electus ſurrogatur.
Cuius electionem etſi Bonifacius octauus reieciſset, et approbare negaſset, cō:
ſurgentibus tamen inter Papam Bonifacium, et Philippum Franciæ Regem
guerris, Papa non ſolum electionem ſuam approbauit. Sed et Regnum Fran:
ciæ illi ſubiicien decreuit. Quæ res multorum malorum quæ ſecuta ſunt fu:
it ſeminarium et origo.

Anno Domini 1298.

Ob deſidiam Loktek, magna Prædonum licentia, et peſtis animantium maxima.

SIluit terra Poloniæ anno illo, nec cum externis per circuitum ho:
ſtibus bella geſsit. Wladiſlaus quoq; Loktek Dominus Regni Poloniæ
ab expeditionibus in vicinas hoſtileſq; terras, quieuit. Milites autem
ſui, ſpoliis et rapto viuere aſſueti, externis deficientibus, in proprios et dome:
ſticos manus conuertunt, et in terris maioris Poloniæ, in quibus Vladiſlaus Lo:
ktek frequentius manere conſueuerat, maior oppreſsio pauperum, et bonorum
Eccleſiaſticorum direptio creſcebat. Et quamuis hæc iniuſſu Boleſlai fierent,
expers tamen culpæ putari non poterat, qui huiusmodi oppreſsiones et ſpolia
ſua diſsimulatione alebat. Acceſsit et alia Regno Poloniæ tunc pernicies, nam
in animalium, brutorum, et pecorum corpora peſtis ſiue ex inclemencia cæli,
ſiue in expiationem humanorum ſcelerum, Diuinitus immiſsa, tantum debac:
chata eſt, vt plurimi etiam ex locupletibus, ad inopiam redigerentur, et in va:
riis locis agrorum intermitteretur, ex mortalitate et penuria iumentorum
et boum, cultura. In Pomeraniæ quoq; terram Saxones et alii hoſtes ſæpius
graſſati, prædiis, et ſpoliis, eam vehementer præmebant: domeſticorum inſuper
prædonum terrebatur continua vexatione. Adeoq; Duce Vladiſlao Loktek male:
ficorum et prædonum negligente cohercere exceſsum furor proceſsit, vt ter:
ra Pomeraniæ ad quandam vaſtitatem videretur redacta, Diſſolutum enim
ſe tunc Dux Vladiſlaus agebat Principem, et in mulieres malè temperatum.

Lithuani terram Culmen̄ lacerantes, à Conrado Commendatore profligatur.

IN feſto ſancti Michaelis Lithuani irruptione in terram Chelmen/ Fa:
cta, nouæ fundationis Oppidum Straſburg vaſtant, cædunt, et diripiunt,
vaſa ſacra contaminant. Quos Conradus de Szak Comēdator cum Cul:
menſibus militibus in nemoribus conſecutus proſternens confligit, et omnes
prædam hominum, rerum, et pecorum reduxit.

Aſpirans ad Regnum Poloniæ Henricus Pomeraniæ Dux, promittit perpetuò Can:cellariatum Regni, Epō Poſnanienſi.

HEnricus Dux Regni Poloniæ, Pomeraniæq́ et Sleſiæ hæres ac dominus Glogouien in feſto Sancti Ioannis apud Coſthan agens, patentibus lr̃is ſe obligat et inſcribit, quòd si Regias infulas Regni Poloniæ fuerit aſſecutus, Cancellariatus Regni Poloniæ apud Poſnanienſem Epiſcopum perpetuo remaneat, promittens illi aſſignare reditus, iuxta quaslibet Ciuitates, vbi frequentius cum Curia illum demorari continget. At ego foelix et auspicatum Regnum Poloniæ dixiſſem, si eius Diademata Henricum Ducem cum barba, et suam nobiliſſimam et beatam conſortem Heduigim ſortiri contigiſſet, cuius præfatus Henricus Glogouien Dux extabat Pronepos.

Glogouien Dux Conradus Diaconus veneno extinctus, relictis duobus filiis, et tribus filiabus, moritur.

GLogouienſis Dux Conradus, quem in ſuperioribus Diaconi gradum ex spe conſequendæ Bambergensis Eccleſiæ inſignitum monſtrauimus, à nonnullis ſuis militaribus venenatus, apud Glogouiam moritur, et in Eccleſia Collegiata Glogouien, quam cum Thoma Wratiſlauien Epiſcopo comũniter fundauerat, ſepelitur; duos filios ſuperſtites, ex Salomea filia Wladiſlai Othonis, maioris Poloniæ Ducis, cum tribus filiabus Anna, Evfemia, et Heduigi ſuſceptos, relinquens, Henricum Glogouien, Conradum Stinauien, qui et gibboſus corpore, ob eam deformitatem Dux Kokirlenſis nuncupatus, in Præpoſitum Wratiſlauienſem proceſſu dierum, quo deformitas ipsa minus haberet probri, promotus poſt obitum patris, et in vita hm̃oi Ducatus ſortitos, Tertius verò Przemiſlaus Sprothauien Dux in prælio apud Syewyor habito, ætatem iuuenilem agens, occiderat.

Monaſterium in Radzieyow fundatur.

SEdecimo Calendas Marcii Wladiſlaus dictus Loktek Dux Regni Poloniæ, fundat Monaſterium fratrum minorum in Radzieiow in Dioceſi Wladiſlauienſi.

IOANNES Gerbiſs Epiſcopus Poſnanien cum annis duodecim ſediſſet moritur, et in Poſnanien Eccleſia ſepelitur. Cui Andreas Canonicus Poſnanien ex patre Simone vocatus Simonouicz, nobilis genere de familia Zaremba per electionem Canonicam ſuccedit: à Iacobo Swinka Gneſnen Archiepiſcopo confirmatus et conſecratus.

Anno Domini 1299.

Cum Loktek multis iniuriis Eccleſiam et Clerum Poſnanienſem afficeret Epiſcopus Andreas omnem Dioceſim Eccleſiaſtico supponit Interdicto. Cui reconciliatus Loktek damna omnia reficit.

INualeſcente dietim oppreſsione, creſcentibusq́ grauaminibus, quibus Eccleſia Poſnanien, nonnullisq́ Militares per Wladiſlaum Loktek ſuosq́ Milites et Curienſes erant affecti, eo malignitatis deuentum erat, vt iuribus Diuinis et humanis nefariè violatis, etiam ab ædibus ſacris non abſtineretur. Sed et ipſe Wladiſlaus Loktek Dux, in vicia militum prolapſus, virginum, et ingenuarum matronarum pudiciciam violēter proſtituebat. Cerneresq́ quasi contagione quadam et impunitate ſcelerū ſingula vel iam deformata eſse, vel prope deformanda. Quapropter Andreas Epūs Poſnanien, Eccleſiæ ſuæ clerisq́ et populi ſuæ Dioceſis, iniurias et oppreſsiones, pro quibus apud Vladiſlaum Loktek ſæpe literis et Nunciis, tandem perſonalr queſtus, nullam poterat correctionem, emendam, et iuſticiam referre, in animum inducens, tollerantiamq́ tot malorum Maieſtatem ſupernam credens offenſurum, defenſionis ſuæ dexteram extendēs, generali Dioceſim ſuam Poſnanien ſupponit interdicto. Et in omnibus locis, in execrationem horum quæ gerebantur malorum, prohibet celebrari Diuina. Quæ res Wladiſlaum Loktek et in eorum quæ geſsit, et geri non prohibuit pænitudinem, et ſi quæ gerenda meditabatur cautelam, induxit, vnde et per certas Eccleſiaſticas, Sæculaeresq́ perſonas reconciliari Eccliæ, et Andreæ Poſnanien Epō, et Eccleſiaſticum tolli interdictum, reſtitutione ablatorum per prius impenſa, obtinuit. Huius autem anni, maiorem partem præfatus Vladiſlaus Loktek in partibus maioris Poloniæ, abſumpſit dirigendo et ordinando negocia publica, et pro hyemis tempore in oras Cracouien remeauit.

Lithuani terram Pruſſiæ et Noctagen regionem vaſtant et prædantur

SExingenti Lithuani Equeſtres, terram Pruſsiæ ingreſsi, illam barbarica vaſtabant tyrannide. Contra quos Commendator de Brandeburg, collecta equeſtri et pedeſtri ſuorum multitudine egreſsus, apud Noctagen regionem aliquandiu latuit, Lithuanos illuc aduenien, facile ex improuiſo obtriturus. Verum Lithuanis venire tardantibus, gentes Crucifericæ ad propria dilabuntur. Lithuani interim ſuperueniunt, et Noctagen vaſtant et prædantur. Ducentos quoq́ et quinquaginta de Chriſtianis aut occidunt aut captiuant.

Archiepiſcopus Rigenſis per Cruciferos captiuatur

IOannes dictus Zwerin Archiepiſcopus Rigenſis per Magiſtrum Liuoniæ et fratres Cruciferos domus Teutonicorum Sanctæ Mariæ quia ipſorum crudeli propoſito in ſubiicienda ipſis fratribus Ciuitate Rigen, aut funditus delenda renuebat conſentire, captiuant. Quod malū non ſolum in perſona ipſius Ioannis Zwerin. Sed etiam in aliis duobus, vcʒt Ioanne Vechta et Alberto Archiepō anteceſsoribus ſuis, attentauerunt. Superioribus quoq́ annis Fredericum de Hazeldappe Epūm Darbacen, à ſuo Epatū proiectum excluſerant.

Finis libri octaui

IOANNIS LON/ GINI CANONICI CRACOVIEN̄ HI: ſTORIÆ POLONICÆ LIBER IX.

Anno Domini 1300.

Poloni celebrato Poſnaniæ Conuentu,
Boleſlao Loktek, ob afflictiones et abu:
ſus, regimen Regni abrogant, et Ven:
ceſlaum Bohemiæ Regem ſibi in Do:
minum eligunt.

PRælati et Barones Poloniæ graui amaritudine et odio con Vla:
diſlaum Loktek concepta, quod in quandam inconſtantiam tÿ:
rannidemq; conuerſus, non defenſioni et amplitudini Regni Po:
loniæ ſed oppreſsioni et rapinis ſubditorum vacabat: et quia deprauatas actio:
nes ſuas, à quibus se ceſsaturum à Primoribus correptus spoponderat, reſu:
mebat, Conuentum apud Poſnaniam oīm trārum agunt. Vbi poſtq; grauami:
na, oppreſsiones, cæteraq; afflictiones per Vladiſlaum Loktek aut suos illa:
tæ recenſita ſunt, subiit singulorum pænitencia et deſperatio animos, de
Duce Wladiſlao Loktek aliquando electionem celebraſse, et Regni Poloniæ
Principatum ei mandaſse, qui regiminis ſui primicias, præter spem opinio:
nemq; de illo habitam, indignis mancipaſset abuſibus, et ab inſtitutis mori:
busq; Catholicorum Principum degenerans, maioribus altioribusq; transgreſ:
ſionibus et tÿrannide præsumebatur ſuccedende tp̄e vſurus, qui nondū sta:
bilito confirmatoq; nondum ornatus Diademate Regio, inſoleſcens, ad plu:
res deformitates nullatenus tolerabiles proruperit; Dans demonſtransqué
ingenii et propoſiti ſui monimenta haud dubia, qualiter Regnum admini:
ſtraturus erat, ex his quæ in ipſis iniciis nouauerat. Fæliciterq; actum ſe:
cum putant, quod coronationis et vnctionis decoris nondum inſignitus, fa:
cilius eius imperium et Principatus poterat reſcindi. Abrogandum itaq; et
finiendum eius regimen, tanq; inutile ſibi vniuerſali ſentencia omnes de:
cernunt. Et quo magis eorum ratum validumq; ſit decretum, et minus poſsit
aut ab ipso Vladiſlao Loktek, aut quocunq; alio infirmari, Venceſlaum Bohe:
miæ Regem, et qui se Cracouien̄ et Sandomirien̄ Ducem ꝓpter Griffinæ relictæ
Leſtkonis nigri donationem, de eiſdem Ducatibus, vt in ſuperioribus præmi:
ſimus factam gerebat, eligunt in Dominum et in Regem. Perspicaci ad id reſpe:
ctu p̄moti, q̄tnus et reintegratio Regni Poloniæ, quod, præfata ſcindere conaba:
tur, Griffinæ Duciſsæ donatio, et iuſtius modeſtiusq; illius proueniret regimen.

Nuncii Polonorum Pragam venientes Venceſlaum Regem Bohemiæ, ad Regnum Poloniæ ſuſcipiendum, et ad ducẽdam vxorem Richſcham, filiam olim Przemiſlai Poloniæ Regis inducunt, et Gneſnæ in Regem coronant.

DEcreto huiusmodi nullo diſcrepante condito, et ab vniuerſis approbato et laudato, Nuncii ſolennes nomine Prælatorum et Baronum Regni Poloniæ Pragam ad Venceſlaum Regem Bohemiæ deſtinantur. Qui illuc venientes, omni dignatione et honore excepti ſunt, et in conceſsa audientiæ die, mandata Prælatorum et Baronum Poloniæ exponunt, ac Venceſlaum Bohemiæ Regem deprecantur, q̃tnus electioni de ſe ad Regnum Poloniæ concorditer factæ benignum præbeat aſsensum, et illius acceptet imperiũ et regimen, neqꝫ ad aſsentiendum scrupulus prioris electionis, de Duce Vladiſlao Loktek factæ, animum ſuum perturbaret: cum electio ipsa re integra, et ipſius Ducis Vladiſlai exigentibus demeritis caſsata sit, et eius imperium atqꝫ regimen cõſensu vniuersali abrogatum, exiguoqꝫ laboris et fatigæ impendiolo Venceſlaum Bohemiæ Regem, si Regnum Poloniæ acceptauerit, et illuc perſonaliter acceſserit, cunctas aduerſitates et oppoſitiones Ducis præfati Wladiſlai dispulſurum. Quæ vt facilius iuſtiusqꝫ proueniant, suggerunt Polonorum Legati Venceſlao Regi, q̃tnus virginem illuſtrem Richſcham al's Eliſabeth, filiam olim Przemiſlai Polonorum Regis, veram et vnicam Poloniæ Regni hæredem, et generis nobilitate et virtutum claritate, formæqꝫ venuſtate plurimum celebrem, accipiat in Conſortem, fælix iuſtumqꝫ Imperium Regni ex huiusmodi conubio habiturus. Rex autem Bohemiæ Venceſlaus, huiusmodi Polonorum legationem cum cõſilio Prælatorum et Baronum ſuorum diebus plurimis digerens, et intelligens eam cedere in ſuam amplitudinem et profectum, electioni de ſe ad Regnum Poloniæ factæ publicum et expreſsum præbet conſensum. Ac Legatis Poloniæ eum cõducentibus, Poloniam in pulcherrimo magnificoqꝫ apparatu ingreſsus eſt, primum Caliſz, et tandem Gnesnam pertingens, et in Ecclesia Gnesnen per Iacobum Swinka Gneſnen Archiep̃um, aſsiſtentibus ſibi Viſlao Wladiſlauien, Andrea Poſnanien, Ioanne Romka Wratiſlauien, Epiſcopis, Palatinorumqꝫ Baronum, et Nobilium Regni Poloniæ multitudine copiosa, in Regem Poloniæ cum vnctione debita et ſolenni, ac vniuerſorum Statuum alacritate et fauore vngitur et coronatur.

Venceſlaus Rex filiam Przemiſlai olim Regis Poloniæ ducit in vxorem

COronationis peractis ſolenniis Venceſlaus Poloniæ et Bohẽiæ Rex ex Gneſna in Poſnaniam diuertit, et virginem excellentem raræ formæ Richſcham al's Eliſabeth, filiam olim Przemiſlai Regis Poloniæ et eiusdem Regni Poloniæ vnicam hæredem, quæ cura ſolicitudineqꝫ Baronum Poloniæ Posnaniæ educata, iam ad annos nubiles peruenerat, præ:

ſentibus Conſiliariis Poloniæ et Boemiæ Regnorum, in conſortem deſponſat, matrimoniumq́ cum ea in facie Eccleſiæ contrahit, et tandem conſumat. Vbi nuptiis Regio more celebratis, et haſtiludiis, cæteriſq́ ſpectaculis iuxta magnificentiam peractis, munera Prælatis, et Baronibus Poloniæ partitur, Iam enim p̄ſati Venceſlai Poloniæ et Bohemiæ Regis, prior ſponſa Britta, filia Rudolphi Regis Romanorum, et ſoror Alberti Auſtriæ Ducis, vnico filio Venceſlao ædito, diem obierat. Nuptiis aũt huiuſmodi rite peractis, oĩm terrarum Regno Poloniæ ſubiectarum, ſed et terræ Pomeraniæ plenam nanciſcitur poſseſsionem, quarum gubernationem Præfectis ſuis committit. In Caſtris tamen principalioribus, quo ſolidius eius Regnum conſiſteret, Bohemorum Barones locat, et Hinconi de Duba Bohemiæ Baroni, maioris Poloniæ committit Capitaneatum. Ducem verò Vladiſlaum Loktek, collecto Polonorũ notabili exercitu, non ſolum terris Cracouien, Sandomirien, Siradien, maioris Poloniæ et Pomeraniæ priuat, et oĩa Caſtra et præſidia, quæ nomine illius tenebantur, in ſuam redegit ditionem. Sed etiam patrimonio ſuo Ducatu Cuiauien et Lancicien exuit, et exutum de Regno Poloniæ expellit: non paſſus illum in aliquo loco conſiſtere, Diuinitate hanc ſibi reddente iuſtiſsime vicem, qui in Principatum totius Regni Poloniæ, magis fauore Diuino, quam ſuo merito euectus, animum artibus aſsentatorum ineſcatum, in Eccleſiarum et ſubditorum oppreſsionem intenderat. At Vladiſlaus Loktek, magna animi conſtantia vſus, dum vrgebatur ſtabat, dum terrebatur fidebat, aſsurgebat dum premeretur. Eaq́ animi moderatione et pacientia fortunam superabat aduerſam, et mittebat sub iugum. Sub huius aũt Venceſlai regimine, Boreſlaus Prior heremi in Swarnogacz, cum fratribus ſuis in Monaſterium Oliuam se transferens, habitum et profeſsionem Ciſtercien, vna cum fr̃ibus ſuscepit. Rex quoq́ Poloniæ Venceſlaus præfatus, omnes poſſeſsiones et reditus, quas Heremus prædicta donatione Poloniæ Principum habuerat, Monaſterio Oliuæ donauit et vniuit. Tranſiit etiam præfatus Venceſlaus, Poloniæ et Bohemiæ Rex in Maſouiam ex Pomerania, et poſitis Caſtris circa Goſtinin, Ploczkam conquirere et obtinere nitebatur. Sed cum conatus ſui non haberent effectum, pluribus prædis et ſpoliis factis inde diſceſsit.

Occupato Venceſlao Poloniæ Rege bellis inteſtinis, Rutheni magnam incenſionem Poloniæ inferunt, et liberè graſsantur, Loktek verò, nullibi ſatis tutus Romam vadit, et Venceſlaus cum vxore in Bohemiam redit.

OCcupato autem Venceſlao Boemiæ et Poloniæ Rege in ordinatione rerum publicarum Poloniæ, et expeditionem aduerſus Caſtra, quæ pro Duce Vladiſlao Loktek tenebantur, cum Militia Polonica agente, Principes Ruſsiæ motis exercitibus, et congregato omni exercituum ſuorum robore, Regnum Poloniæ inuadunt, ac in terram Sandomirien, hæc enim illis erat vicinior, arma vertunt; Inteſtinum Regni Poloniæ diſcidium et bellum, quo

Rex et Poloni occupati erant, omnium actorum et agendorum ſuorũ rati
ſuffragium et fortunam. Nec opinione ſua fruſtrati ſunt, primum enim nouam
Ciuitatem, quæ tunc humili lignorum conſtructa erat congerie, cõphẽdũt.
Deinde vniuerſam trãm, vacuam tunc militibus, in bello Regio militantibus
percurrentes, prædas agunt, et aut cæde in homines, aut igne in tecta ſæuiũt,
ac pluribus damnis illatis, ingenti præda tam captorum hominum, quàm peco:
rum onuſti, in regiones ſuas nulla impeticione ex aduerſo læſi reuertuntur.
Carptim enim et torrenter huiusmodi prædas agebant et ſpolia, reſiſtentiam
et inuaſiõm veriti. Nam adeò ſubito concitoq; curſu graſsati ſunt, vt perpri:
us ſuos Penates, poſt raptam prædam repeterent, quàm eorum repentinus in:
ſultus ad noticiam Regis Venceſlai et Polonorum poſset deferri. Ab eo autem,
quo Venceſlaus in Poloniæ Regem coronatus eſt, tempore, Dies aut nox tem:
puſué vllum Duci Vladiſlao Loktek, quietum nunq; fuit, neq; loco, neq; morta:
li cuiquam, præter paucos, ſatis fidere Polonos, Bohemosq; iuxta in ſuſpiciõe
habere, circumſpectare omnia, doctus frigora et caumata, imbres ac ſolem
iuxta pati, humi requieſcere, inediam et quemlibet laborem, egeſtatemq; cõn
decus Regium tollerare, et in paludibus denſis quoq; ſyluis, et auiis locis no:
ctu, raro ſub tecto deliteſcere. Itaq; vagus incertusq; poſt longam exagitatiõm
dum perfidiam ſuorum expauesceret, Pannonias petere ſtatuit. Ex Pannoniis
aũt Romam in habitu priuato iuit, vbi quicqd in Regnum Poloniæ deliquerat
expiauit. Ordinato aũt Venceſlaus Poloniæ et Bohemiæ Rex, Regni Poloniæ
ſtatu, vniuerſisq; terris et Caſtris eiusdem Regni ſuæ ditioni ſubiectis, Præ:
latis et Baronibus Poloniæ, Præfectisq; ſuis Regni Poloniæ gubernatione com:
mendata, quod ſibi decetero neq; videre, neq; ad illud redire contingit, in Re:
gnum Bohemiæ cum Eliſabeth als Richſcha noua nupta et Regina regreditur.

ABSVMPTVS eſt anno eodem Viſlaus Vladiſlauien Epũs, vigesima
ſeptima die menſis Nouembris et in Eccleſia Wladiſlauien ſepultus, cum
annos ſedecim, in Pontificatu exegiſset, et in locum eius Geruardus Cãcus
Wladiſlauien vir conſilii et ingenii ſingularis, ac zelator Reip: feruentiſsi:
mus, nobilis genere de ſtirpe et genealogia Aceruitarum, quæ et Laſka appel:
latur, per electionem Canonicam, et de conſenſu ac fauore Venceſlai Poloniæ
ac Bohemiæ Regis ſurrogatus eſt, et per Iacobum Swinka Archiepũm Gne:
ſnen confirmatus, ac in Strzelen Monaſterio in Pontificem benedictus.

Anacephaleoſis anni peracti.

ANnus hic inſignis et coronatione Regis Venceſlai in Regem Po:
loniæ et Ducis Wladiſlai Loktek expulſione, et multarum pluuiarum
et imbrium continua tempeſtate atq; deſcensu. Et quod omnia præmiſ:
ſa ſuperat, Iubilei celebratione. Pro quo merendo, de vniuerſis Chriani orbis
regionibus, maxima peregrinorum in vrbem concurrebat frequentia. Iniu:
riam aũt ſui exilii adeo forti tulit Dux Vladiſlaus Loktek animo, vt calami:
tati ſuæ compaterentur plurimi, modeſtiam vero mirarẽtur, Vniuersi. Cui inſuper
exilium ſuum non delicti ſuppliciũ, ſed illuſtrãdæ virtutis occaſio et materia extiterit.

Elingus Mgr Cruciferorum conſtitui:
tur. Quo breui mortuo, Conradus ſur:
rogatur et Lithuani cæduntur.

S Vcceſsit hoc anno apud Cruciferos in officium Magiſterii Elingus
de Goltbach, natione Duringus, Ludouico de Schippen abſumpto, sed
paucis diebus ſuperuiuens, Conradum dictum Szak habuit succeſso:
rem. Lithuani spoliis in Pruſsia commiſsis, in anguſtiis sÿluarum quas præ:
terire non poterant in redeundo à Commendatore de Brandeburg occupa:
ti, tribus tantūmodo ex illa cohorte euadentibus, occiduntur. Droÿko Litua:
nus Caſtro Onkaim in Lithuania, et omnibus qui erant in eo Lithuanis, Cru:
ciferis prodito fidem Chriſti ſuſcepit.

Anno Domini 1301

Venceſlao Poloniæ et Boheīæ Rege in Bo:
hemia agente, per Bohemos et Morauos
Polonia iuſtè gubernatur, et Venceſlai fi:
lius in Regem Hungariæ coronatur.

S Edente Venceſlao Boemiæ et Poloniæ Rege in Praga, et Regnum
Poloniæ per Præfectos et Capitaneos adminiſtrante (Deſtituto enim
Hinkone de Duba, Nicolaum Oppauiæ Ducem, Capitum Regni Poloniæ
in terris Cracouien. Triczonem verò Sleſitam genere, in terris Maioris Polo:
niæ et Pomeraniæ. Thaſzam de Viſchemburg in terris Cuiauiæ creauerat.)
etſi quidem abſentia Principis, et quod alienis forensibusqꝫ, et præſertim
Bohemis, naturali superbia inflatis, ſibiqꝫ inuiſis, parere cogebantur, plu:
rimas illis moleſtias anxietatesqꝫ produceret: æquis tn̄ animis inſuetum
iugum ꝓpter pacis, quæ largius ſolito prouenerat, respectu ferebant, et amænitas
largitasqꝫ pacis vberior, plurimorumqꝫ grauaminum ſublatio diſsolue:
bat, pro hæredis naturale deſiderium, et anguſtiatis ſuper iugo alienige:
narum animis afferebat leuimen: cùm, vt fit frequentius, externi iuſtius
modeſtiusqꝫ, quam proprii Principes imperitent. Contigit autem anno eo:
dem Andream Hungariæ Regem quatuordecima die Menſis Ianuarii, in
Caſtro Buden. excedere de hac vita. Qui cum nullum hæredē in maſculino
aut fœminino ſexu reliquiſset, inter Prælatos et Barones Hungariæ tracta:
tu de ſurrogando altero Rege celebrato, grauis diſsenſio exorta eſt. Et
aliis quidem placebat Venceſlaum Bohemiæ et Poloniæ Regem, quod Auia
ſua, soror Regis Hungariæ Andreæ extiterat, aliis Carolum Marcelli Re:
gem Siciliæ, cuius genus et ſtirpem in ſubſequentibus explicabimus, quod
is Regem Hungariæ Andream ſtrictiori affinitate, velut nepos ſuus
germanus, ex ſorore Maria genitus, contingebat, in Hungariæ Regni re:
gimen aſsumi. Qui viuente Andrea Rege, ad Regnum Hungariæ, dum
vndecem eſset annorum, procurante Bonifacio Octauo Papa introductus,
nutriebatur, tanqꝫ Regi Andreæ ſucceſsurus. Tali quoqꝫ monſtruosa ele:
ctione celebrata, vtraqꝫ pars electionem ſuam ꝓsecuta, et alterius irritata

ad quoslibet modos et ſuffragia recurrebat. Vnde hi qui Venceſlaum Bohemiæ et Poloniæ Regem elegerant, miſsis vsq; in Pragam ſolennibus Nunciis, vz̄t Ioanne Koloczeñ Archiepō, Andrea Agrieñ, Henrico Varadieñ, Haab Vacieñ, Anthonio Conadieñ, Nicolao Boſneñ Epiſcopis Dominico filio Stephani Mgro Tauernicorum, Demetrio et Henrico, Regẽs Venceſlaum, de acceptanda corona Hungariæ ſolicitant. Sed Venceſlaus Rex ſenem ſe et morti proximum attendens, oīaq; filio quàm ſibi malleś Venceſlaum filium vnicum, ex Gritta priore sponsa genitum, in duodecimo anno conſtitutum, Hungariæ Legatis, id nomine aliorum, et petentib⁹ et probantibus, in Hungariam ſtipatum insigni Militum robore transmittit. Qui à Prælatis et Baronibus Hungariæ, partem ſuam ſequentibus, magna hilaritate exceptus, in Albam Regalem deductus, et illic ex more per Ioannem Coloceñ Archiepūm (vacabat enim tunc Strigonieñ Sedes) coronatur, et nonnullorum caſtrorum et Prouinciarū nanciſcitur poſseſsionem. Altera parte quæ Carolum Marcelli Siciliæ Regem elegerat, ingenti ſolicitudine et studio opponente reſiſtentiam, et intendente ad ea quæ præfati Venceſlai Regis Bohemiæ cauſari poſsent regiminis in Regō Hungariæ eneruationem. Quorum factionem Bonifacius Papa octauus mittendo in Hungariam Nicolaum Cardinalem Hoſtieñ, fratrem Ordinis Prædicatorum pro Legato de Latere, adiuuabat.

Boleſlaus Dux Swidnicenſis tres filios relinquens moritur.

Vtroq; Ducatu, Swidniceñ vz̄t et Wratiſlavieñ, annis pluribus in rigore et iuſtitia gubernato, Dux Boleſlaus Swidniceñ, alter filiorum Boleſlai Legniceñ Ducis, qui primus exactiones Principatibus ſuis et nepotum impoſuit, et nobilium ſubditorū ſuorum ſeruitia, quanta vz̄t quisq; arma in bellum laturus eſset, habendo ad bona hæreditaria reſpectum, conſcripsit. Qui et Monaſterium Ordinis Ciſtercieñ in Griſsow dotauit et fundauit, moritur, et in eodem Monaſterio Griſsouieñ ſepelitur, tres filios relinquens, Bernhardum cui Ducatus Swidniceñ ceſsit, Hẽricum qui Iauoreñ, et Boleſlaum qui Sambiceñ, al̄s Minſterbergeñ ſortitus eſt Principatum.

Romka Epō Wratiſlauienſi mortuo, ſuccedenti Henrico de Virbna, eidem Tutoria filiorum Boleſlai Ducis Swidniceñ committitur.

Abſumitur eo anno eodem, tertiodecimo Calendas Decembris Romka Wratiſlauieñ Epūs, cum annis nouem sediſset, Cui Henricus de Virbna, genere Polonus, nobilis de Domo et familia Dzialoſſa ſuccedit; à Iacobo Swinka Gneſneñ Archiepō confirmatus. Cui ob induſtriam probitatemq; ingenii poſt mortem Boleſlai Swidniceñ Ducis filiorum Henrici quinti, Wratiſlauieñ et Legniceñ Ducis, qui nondum annos

maturitatis impleuerant, Baronum et militarium Legnicen et Wratiſla: uien concordi conſensu gubernatio et tutoria mandata eſt. Qui ſumptus profuſos faciens, Theſaurum puerorum in Legnicza à Boleſlao Duce Swi: dnicen conditum ad sexaginta Millia marcarum se extenden, pro maga parte conſumpſit. Pro quo à Ducibus et Baronibus Wratiſlauien, magnas perſecutiones expoſt pertulit.

Cometes.

AVTVMNALI tempore ſtella crinita in Occidentali parte in Scorpi: onis signo apparuit. Quæ per vnum Menſem durans, facis ſuæ radios ali: quando ad Orientem, aliquando ad meridiem emittebat.

Terras Dobrzinen et Culmen̄ Lithuani de: populantur, tandem funduntur à Cruciferis.

LIthuanorum exercitus, ad ſex millia pugnatorū habere æſtima: tus, terram Dobrzinen magna vaſtitate afflixit eo anno, et tam tru: culentia, quam spoliis in eam debacchatus eſt. Et licet Polonici Mili: tes eos fuiſsent inſecuti, non tn̄ illis poterant raptam prædam, et in abdita syluarum conditam excutere. Interim Lithuanicus exercitus, maioris præ: dæ auiditate ſtimulatus, in Culmen trām deſcendit, et prædas atq; cædes agere cæpit. Quem frēs Cruciferi agreſsi fundunt, et ſeptuaginta occiſis cæteros in fugam vertunt, captiuasq; virgines et matronas Dobrzinen eri: piunt atq; soluunt.

Anno Domini 1302

Poloni terram et Caſtrum Lublinen̄ diu per Ruthenos poſeſsum, fuſis Ruthenis, Lithua: nis auxiliantibus recuperant.

QVietato Poloniæ Regno sub Venceſlai Bohemiæ et Poloniæ Regis regimine et gubernatione, Barones, Proceres, et Nobiles Cracouien et Sandomirien trārum, pudoroſum et ignominiæ plenum exiſti: mantes, quod Caſtrum et trām Lublinen Rutheni, pendentibus inteſtinis in Regno Poloniæ guerris et Ciuilibus diſsenſionibus, annis aliquot impu: nè occupauerant, et à corpore Regni Poloniæ abſtractam, ſuæ illam facere co: nabantur ditionis, expeditionem pro reſcindenda hm̄oi notæ infamia indi: cunt. Et exercitu de Terris duntaxat Cracouien et Sandomirien congre: gato, verſus Lublin exercitum p̄ducut, Rutenorum aūt Principes, id temp venturum veriti, quo fortiorem poſſent Polonis, de quorum aduentu tam rumore quām viſione p̄ſonali certificatiōm acceperant, reſiſtentiam oppo: nere, Lithuanos et Tartaros, cæterasq; nationes barbaras in ſui auxilium tam prece quam precio adſciſcunt, et copioſum ex ſuis externisq; auxiliato: ribus, Polonicoq; multo et viribus et numero sup̄iorem, exercitum cōficiūt. Vnde et Polonis aduenien prope Lublin occurrūt, et aciebus inſtauratis præ: lium comittunt. In quo cum aliquandiu ancipiti Marte traheretur pugna

et Poloni robore, Rutheni numero vincere ſperarent, omnipotente tandem Deo iuſtiorem adiuuante aciem, omnis fortitudo Ruthenorum Lithuanorum et barbarorum contrita eſt, et in fugam verſa: plures numero aut cæſi, aut ſunt capti. Nonnulli vero qui fuga dilapſi in Caſtrum Lublinen̄ſe receperunt à Polonis obſeſſi, cùm fame cæterisqꝫ dificultatibus cōtabuiſſent, recentis quoqꝫ fugæ et cædis pauor animis oculisqꝫ eorum obuerſaretur, ne aliquid Spei deferen̄ à ſuis auxilio ſupeſſet, tam Caſtrum qꝫ ſe ipſos Polonis dedunt, Poloni alacres et victoria et ſpoliis, recuperationeqꝫ Caſtri et terræ Lublinen̄ insignes reuertuntur. In hunc modum tr̄a Lublinen̄ à Ruthenorum inuaſione propicia Diuinitate vindicata eſt.

GOTHFRIDO Mḡro Pruſſiæ sponte ex officio cedente, Sifridus de Vnchwange ſubſtituitur.

Anno Domini 1303.

Loktek timens potentiam Venceſlai Bohemiæ et Poloniæ Regis, ad Amadeum Palatinum Hungariæ, vota vouens Deo, et ſancto Staniſlao ſe comendans. Et noua Sandecz Ciuitas erigitur.

EXutus et naturalibus et quæſitis terris Wladiſlaus Loktek Dux et Dominus Regni Poloniæ, et de omnibus Caſtris, fortaliciis, et munitionibus, quæ pro eo tenebantur, non ſolum potentia et viribus Venceſlai Bohemiæ et Poloniæ Regis, qui illum et omnes ſibi adhærentes odio proſequebatur, hoſtili, ſed etiam vniuerſali Baronum et Nobilium Regni Poloniæ conſpiratione et conſenſu eiectus, Clandeſtine tn̄ aliquorum Baronum Poloniæ, in quorum pectoribus ſyncerę fidei et deuotionis erga ſe relictam credebat conſtantiam, pn̄tiam et domicilia in priuato, et diſſimulato habitu adibat. Petens et obteſtans ne ſe deſerent, neue in ignominiam ſui generis, et Polonicæ gentis, eum exulem, errabundum et vagum in oris externis verſari paterentur: illi tamen ſiue potentiam et indignatioēm Venceſlai Boemiæ et Poloniæ Regis, ſiue ne commune edictum Regni præuaricarentur, et ob hoc in illos et familias eorum, aliquid conſuleretur grauius, pertimeſcentes, nihil in eum p̄ter nudam verborum ſuppelectilem et promiſſionum blandarum vmbram, in cuiusdam compaſſionis speciem conferebant, alienosqꝫ reperit quos beniuolos crediderat: fidem enim, ingenii humani more, mutauerant, cum tempore. Qui ſtatum et conditionem ſuam, etiam ab his, quos ſibi nunquam defuturos fallaci spe p̄ſumebat, deſertum ſpretumqꝫ iri agnoſcens, cedendum tempori, comuni furore vbiquè ſpiranti optimum ducens, in ignota abditaqꝫ loca ſyluarum denſitate conſita ſeceſſit. Ibi quoqꝫ ſe prodi, et à Præfectis Regis Venceſlai, et ſignanter ab Vlrico de Boſkowicz, tum Crac̄ et Sandomirien̄ Capitaneo genere Bohemo, cui ſuæ captiuitatis per Regem Venceſlaum mandata erat cura, comprehendi metuens, in Hungariam cum paucis, qui ab illius latere nulla ad:

aduerſitatum rabie poterāt auelli ꝑniciem periculumqꝫ capitis deuitans,
ſeceſſit. Et longis erroribus exul ad Amadeum Palatinum Hungariæ
Baronem ea tempeſtate potentia et diuiciis clarum peruenit. Apud quem
deploratis ſuis et domeſticarum rerum neceſsitatibus et erumnarum ex
tanta rerum conuerſione Amadeum ad miſericordiam flexit, quòd et po:
tens et diues Princeps ſupplex ad illum et oīm rerum egens, exilio inſup
calamitoſus aduenerit. Qui Regiam in eo magis, quàm exulis veneratus
Mtēm, benigne illum excipit, proſequitur et tractat. Ac bono animo eſse iu:
bens, diffidentem rebus fortuniſqꝫ ſuis erigit, et confirmat: pollicitus illi
non ſolum iura hoſpicii, sed etiam in Regni ſui recuperationem quæqué
auxilia opportunè præbiturum. Cui profundiori compaſsus, charitate libe:
raliorem se in illum agens et munificum, quo magis intelligebat eum indi:
gnum illa sortis iniuria. Erexit aūt anno eodem Venceſlaus Bohemiæ et
Poloniæ Rex Ciuitatem nouam Sandecz, in confiniis Hungariæ sitam, et
in loco Villæ Kamienica, ad Cracouien̄ Epātum ꝑtinente, ſitu enim loci, dū
in Regno Poloniæ ageret, contemplato, quòd æditiorem collem ſortitus,
duobus etiam fluminibus, paruo vcāt Danubio et Biala in vtrunqꝫ latus cin:
geretur, ad conſtituen̄ futuram Ciuitatem, aptiſſimus videretur, dato Ca:
ſtro et Ciuitate Biecz Ioanni Muſchatha tunc Crac̄ Epō, locum cambiuit:
Iurepatronatus Ecctiæ ſctæ Margarethæ velut filiæ et ſancti Adalberti
velut matri, Epō Cracouien̄ reſeruato. De quo et Priuilegium eius extat
conſcriptum speciale. Wladiſlaus aūt Loktek Polonorum Dux in exter:
nis poſitus oris, pacientia admirabili exilium ſuum tulit, iuſtiſsima le:
ge Dei recognoſcens ſe perculſum eſſe, et multo minora, quam demeri:
ta ſua exigebant pertuliſſe. Cuqꝫ ſuarum transgreſſionum in Deum et
in legem suam facies ante oculos obuerſabatur, ſubibatqꝫ grauis poeni:
tudo animum eius, quòd mandata diuina præuaricatus Ecclās Dei et mini:
ſtros eius per deſcensus, ſtationes, et tallias grauauerit, quod matronis et
virginibus ingenuis ſtupra intulerit, quod viduarum et orphanorum et
grauatorum cauſas parum diligent̄ audiuerit, nec pro illis defenſionem
oppoſuerit, quòd ſalubri ſpreto auxilio ex arbitrio ꝓprio multa, Deum
et Rempb: offendentia, egerit: vouens et deſtinans in corde ſuo, et id e:
tiam apud Milites proprios et familiares, ſui exilii comites, crebrius in:
geminans, quòd ſi ꝓpiciatio Diuina illi in Regnum ſuum reditum largi:
retur, alium se vellet agere hoīem, aliis ſtudiis et obſequiis legem colere
diuinam, aliis opibus se inſinuare Deo, alium ſe vniuersis ſubditis pſtare
rectorem. Virginis inſup glorioſæ Mariæ, et ſanctorum oīm, præſertim ta:
mēn ſancti Staniſlai Martÿris atqꝫ Pontificis implorabat patrocinia, et
non tam precibus, quàm lachrÿmis et ſuſpiriis ſe eorum interceſſioni cō:
mendabat. Sedulus inſup in oratione perſiſtens, etiam elemoſÿnarum lar:
gitioni vtcunqꝫ poterat vacabat, Vota nouens Domino, ſi illi hæreditatem pa:
trum ſuorum reſtituere dignaretur, ingenii humani vicio et more clarius

quàm præſentia ppendens transacta et qntum voluptatis patriæ conſpe:
ctus et fruitio afferat profundius intelligens caren° quàm fruendo.

Venceſlaus Bohemiæ et Poloniæ Rex Conſortem ſuam Pragæ, coronat, et Polonis Bohemum Præfectum dat.

IN feſto Pentecoſtes anni eiusdem die, Venceſlaus Bohemiæ et Poloniæ Rex Conſortem ſuam illuſtriſſimam Richſcham Eliſabeth Premiſlai Poloniæ Regis filiam, et ob nobilitatem generis et reſplendentiam pbitatis chariſſimo diligens affectu, volensqꝫ illi ampliora veneratiõis insignia, et apud externos et pprios pcurare, de ſpeali et expſſo conſenſu Maguntinen et Gneſnen Archiepiſcoporum, eã in Reginam Poloniæ et Bohemiæ Regnorum in Eccleſia Pragen per Henricum de Wirbna Wratiſlauien Epũm coronari et inungi ſub plurimorum Baronum frequentia diſpoſuit, Curiamqꝫ Regalem illo et ſubſequentibus diebus celebrans, haſtarum et aliorum generum ludos inſtaurauit. Nicolao inſup Oppauiæ Duce à tenuta et Capitaneatu Regni Poloniæ, propter querelas et oppreſſiões quæ de illo afferebantur, amoto, Fricʒkonem de Schaſchouicʒ Bohemuʒ, in Regno Poloniæ et trãrum Pomeraniæ et Cuiauiæ Gubernatorem et Capitaneum ordinat et conſtituit.

Conradus Dux Stinauien̄ electus in Archiepũm Salcʒburgen̄ ex Wratiſlauien̄ Præpto, dum Viennæ audiſſet illic non eſſe Cereuiſiam, relicto illo redit in patriam. Et dum Ducatum ſuum à fratre Henrico occupatum repeteret, ab eo captiuatur. Tandem à ſuis liberatus, breui moritur.

COnradus Dux Stinauien̄ ob gibboſitatem à natura productam Kokirlenſis appellatus, filius Conradi Glogouien Ducis Præpoſitus Wratiſlauien, in Salcʒburgenſem Archiepũm concorditer electus, poſeſſiõm eiusdem Archiepatus accepturus, notabilibus Prælatis et Baronibus Poloniæ ipſum conducentibus illũc pergit. Verum ad Viennam vsqꝫ pertingens, dum cognouiſſet Salcʒburgam, vinum tantũmodo, et nõ cereuiſiam triticeam, qua ab infantia nutritus erat, habere, relicto Archiepatu ex Vienna Poloniam in Ducatum ſuum Stinanienſem, iam à fr̃e ſuo Henrico poſeſſum et occupatum, reuertitur. Quem cum armis repeteret capitur à Duce Henrico, et in Glogouiam captus deportatur, turriqꝫ et compedibus vincitur. Qui ſuorum Vaſallorum et Militum vcʒt Nobilium de Rudna et Lubin ſolicitudine et cura de ergaſtulis nocturno tp̃e ereptus, Ducatum ſuum plene repetens, anno ſubsequenti, quinto Idus Octobris moritur, et in Lubinen Monaſterio ſepelitur, et vniuerſus Glogouien Du:

catus ad ſolum Henricum, qui Mechildim filiam Alberti Ducis Brunſui: cen̄ habuit vxorem, deuoluitur. Tenui impedimento à titulo et conſecu: tione culminis Pontificalis Archiepatus Salczburgen̄, ob tenuitatem vt re: or ſenſus et ingenii tam leniter auerſus, qui potis erat et ex proprio fru: mento et extero genus cuiuslibet ceruiſiæ ſibi ordinare et Pontificale Pe: talum legitime ſibi quæſitum non contemnere.

Philippus Francorum Rex Bonifacium VIII Papam captiuat. Qui captiuitatem euadens moritur, Benedictum XI habuit ſucceſſorē.

IRritatus exacerbatusq; Francorum Rex Philippus, quod Boni: facius octauus conſilio contra ipſum Romæ conuocato ipſum ex: communicauerit, et Regno priuauerit. Conuentu maximo apud Pa: riſium indicto, tam ab Eccleſiaſticis, quàm Sæcularibus ſui Regni petitu: rus, con̄ Bonifacium Papam conſilium et auxilium. Et obiecta fuerunt Pa: pæ crimina, et titulus hæreſis, et Prædeceſſore ſuo Coeleſtino viuente intru: sio et ingreſſus illegitimus ad Papatum, et quòd ei non erat parendum. Fuitq; contra ipſum facta prouocatio, ad Concilium generale. Deinde præ: fatus Philippus Rex, p̄fatum Bonifacium Papam in vigilia Natiuitatis Mariæ in Anagma Ciuitate ſuæ originis reſidentem per Gwilhelmum de Nogaretho et nobiles de columna, captiuat, et Theſaurus diripitur. Qui captiuitatem die tertia euadens, vrbem rediit. Vbi propter magnitu: dinem iniuriæ ſibi irrogatæ anguſtiatus, quinto Idus Octobris moritur, et in Eccleſia ſancti Petri ſepelitur, cùm annos octo, menſes decem ſediſ: ſet. Cui frater Nicolaus ordis Prædicatorum Hoſtien̄ Epūs, natione Lom: bardus de Teruiſo, Vndecimo Calendas Nouembris electus, qui Benedi: ctus vndecimus vocatus eſt ſuccedit. In ea autem captiuitate Bonifacius Papa præpoſita ſibi Cruce et ſanctorum reliquiis, Philippum Franciæ Re: gem vſq; in quartam generatiōm fertur maledixiſſe, et dictum Gwil: helmum hæreticum et hæretici filium oſtendiſſe, nec in manibus inimi: corum ſuorum vnquam territum fuiſſe, in magnam arrogantiam erect9, vt ſeipſum in ſpiritualibus et temporalibus Dominum tocius orbis aſſe: reret. De quo ſcriptum eſt. Intrauit vt vulpis, regnauit vt leo, moritur vt canis.

Duplex in Lithuaniam expeditio à Pruthenis facta

FRequenti numero Peregrinorum militum in Pruſſiam confluete, duplici agmine in Lithuaniam itum eſt. Et vnum quidem agmen, cuius Commendator de Brandeborg Conradus erat Capitaneus, in Diſtrictum Gartim, alterum, quod Bernhardus Comendator de Krucsborg regebat, in Diſtrictum Pogradum irruens, cæde et igne omnia vaſtauit. Et ſtrage magna in Lithuanis commiſſa, cum ſpoliis et magno numero captiuo: rum rediit. Egit et alteram in Lithuanos, ſub Quadrageſimæ tpe, Comen:

dator de Kingſberg expeditionem. Et ſpoliis atqꝫ exuſtionibus villarū
patratis, plures ducens captiuos, triginta tantūmodo de ſuis deſidera:
tis rediit incolumis.

Anno Domini 1304.

Occupato Venceſlao Bohemiæ et Poloniæ
Rege bello Hungarico, Loktek nacta oppor:
tunitate, cum gentibus Poloniam ingreſſus
aliquot Caſtra et Ciuitates occupat

Licet ſuperioribus annis et à tempore, quo ex obitu Andreæ Re:
gis Regno Hungariæ prouenerat vacatio, inter Venceſlaum fi:
lium Venceſlai Bohemiæ et Poloniæ, et eorum Baronum Hungariæ
qui partes ſuas ſequebantur, ab vna, et Carolum filium Roberti Regis in
ætate puerili tunc conſtitutum, et aliorum Baronum ſuæ parti adhærentiū
partibus ab altera, guerrarum vigerent et tractarentur diſcidia: altiori ta:
men flamma tunc agi et frequentari cæpta ſunt. Cæpit quoqꝫ et pars Re:
gis Venceſlai ſenſim languidior hebetiorqꝫ eſſe: deſciſcentibus præcipu:
is Baronibus ab eo, et in partem Caroli Regis facientibus ſeceſsionem:
quòd et Carolus ad ſuccedendū Regi Andreæ erat propinquior, ſingu:
lariqꝫ indole et ingenio atqꝫ venuſtate morum præclarus, Hungarorū
mentes in ſui veneratiōm et culturam inflexerat, et Venceſlaus deſidia et
ſuperbia cæteriſqꝫ corruptis moribus et flagiciis odium in ſe et alienatiōm
animorum prouocabat. Quo effectum eſt, vt Caſtra municipiaqꝫ obedientiā
Venceſlai Regis profeſſa Regi Carolo dederentur, et in perſonæ ſuæ clan:
deſtini celebrarentur tractatus, quo facilius Ciuile bellum intercipi poſſet
expulſionem vel diſcrimen, Barones inſuper Hungariæ nulli partiū fidi
nutrire magis diuiſiōm quam extinguere viſi ſunt, vt Caſtrorum et intro:
ituum Regalium impunis illis eſſet detentio. Quare ad Venceſlaum Bohe:
miæ et Poloniæ Regem in Pragam literis et Nunciis perlata, grandi fre:
mitu et colera incandeſcens, comparato ex Regnis Dominiiſqꝫ ſuis nume:
roſo exercitu, Hungariam ingreditur, eamqꝫ militibus ſuis imperat diri:
pi, populari, et deuaſtari. Ciuitatem quoqꝫ Strigonienſem aggreſſus capit,
et Militibus exponit in prædam. A Strigonio verſus Budam procedens fi:
lium in mortis magis periculo, quam regiminis ſolio conſtitutū eripit, et
pluribus grauibuſqꝫ damnis in Hungaria cōmiſsis in Bohemiam reuer:
titur, Coronamqꝫ materialem Regni Hungariæ ſecum aſportat et abducit.
Non magnopere pendens Regnum Hungariæ, à filio ſuo alienandum fru:
ſtrandumqꝫ eſſe, cùm et vnicus illi fuerit, et Regni Bohemiæ, patre obeūte,

illi debebatur ampla largaq; et certa ſucceſsio. Superuacuum ratus ex-terna Regna bello quærere, cùm propria et hæreditaria, nullumq; diſcrimē habitura, ſuppetant: Inter hæc Wladiſlaus Loktek Poloniæ Dux aduerſarium ſuum Venceſlaum Bohemiæ et Poloniæ Regem, bello Hungarico implicatum intelligens, Amedei hoſpitis ſui fretus ſuffragiis, in Poloniam contendit, et Caſtrum Eccleſiæ Cracouien. Pelczi ſka, Viſlicien. oppido imminens, occupat, et exinde fauentibus, ſibi indigens, præſidium Bohemorū ex Viſlicia diſturbat, et expellit. Viſlicien. oppidum, ſitu plurimum munitiſsimum, item Caſtrum et Oppidum Lieliow, in ſuam redigit poteſtatē. Regionemq; circuquaq; poſitam compellit ad præſtandum ſibi deditionem et tributum.

Seditione exagitatus Venceſlaus Bohemiæ et Poloniæ Rex, filium ſuum, quem Hungari in Regem acceperant, reuocat. In cuius locum Othonem Bauariæ Ducem ſuſceptum coronat. Hinc deinde captiuatus, ad extremum exulat.

VEnceſlao Bohemiæ et Poloniæ Rege, cum filio ſuo de Hungariæ Regni poſeſſione et iure excedente, filii Henrici et cæteri Hungariæ Barones, ad nouandum res procliui, Othonem Bauariæ Ducem vt factionis ſuæ parti contra Carolum Roberti prodeſſet, introducut, vbi in Alba Regali, corona legitima, prece vel precio ſibi per Venceſlaum Bohemiæ et Poloniæ Regem reſtituta, per Benedictum Veſpermien. et Anthonium Conadien. Epōs, inungitur in Regem Hungariæ et coronatur. Exindeq; primum Budam, deinde in Septem Caſtren. regionem procedēs, à Wladiſlao Waiewoda captiuatur, et poſt miſerabiles carceres, quos aliquanto tempore ſuſtinuit, de Regno Hungariæ, cum dedecore propulſatur. In qua etiam captiuitate corona materialis Regni Hungariæ, per præfatum Wladiſlaum Voieuodam, à p̄fato Othone Bauariæ Duce fuit extorta et recepta.

Leſchko Michalouienſis Dux, refragantibus fratribus ſuis, terram Michalouien. pacto legis Commiſsariæ, obligat Cruciferis. Quæ poſtea repetita, fratribus Leſchkonis negatur.

SVb eodem tempore Leſtko Michalouienſis, et Gniewkouien. Dux filius Semomiſlai Cuiauiæ Ducis, Wladiſlai Loktek nepos germanus volens moleſtiam captiuitatis inquam, pro Carolo Rege Vngariæ militando, in manus Venceſlai Bohemiæ et Poloniæ Regis inciderat euadere, terram ſuam et fratrum ſuorum Przemiſlai et Caſimiri, communem Michalouienſem, ipſis etiam fratribus Przemiſlao et Caſimiro indiuiſis reclamantibus et inuitis, Conrado Hzaac Mgrō Pruſſiæ, in Centum et octoginta mar-

cis Thorunensibus, pignoris nomine pacto et conditione legis commissariæ obligat, videlicet, quod intra biennium habeat posse eam, reddito mutuo, liberandi: alis lapso biennio et pecunia non soluta, Ducatus ipse Michalouiensis ad Mg̃rum et Ordinem Cruciferorum censeatur deuolutꝰ. De quo et Mg̃r Conradus prædictus literalem dedit recognitionem. Qm̃uis autem in processu temporis, tam ipse Dux Lestko, quam fr̃es sui Przemislaus et Casimirus, et per se et per Nuncios, et signanter per Ioannem de Plomikow Palatinum Wladislauiensem, plenam et integram mutuatæ pecuniæ Magistro Conrado prædicto et ordini obtulissent solutionem: nullatenus tamen ad recipiendum mutuum, et ad relaxandum et reddendum terram Michalouiensem, quibuscunq; precibus poterat induci. Propter q̃d Duces prædicti à patrimonio et hæreditate sua ludificatione prædictorum Cruciferorum tam miserabiliter exclusi, Ducis Wladislai Loktek solatiis et expensis fouebantur. Terra quoq; prædicta Michalouiensis tam turpi et fœdo commercio à Mg̃ro et Ordine Cruciferorum capta est damnabiliter detineri. Vt aũt hæc posteris præbeant noticiam, clariorem copiam obligationis Mg̃ri Conradi in maiorem euidentiam eorum quæ narramus subnexui. Quæ talis est.

Tenor obligationis terræ Michalouieñ Magistro Prussiæ.

VNiuersis præsentium inspecturis. Nos frater Conradus Saccus Magister fratrum Domus Teutonicorum per Prussiam, notũ volumus esse. Quòd cum de consensu fratrum nr̃orum, Illustri Principi Dn̄o Lestkoni Duci Cuiauiæ, et Domino iunioris Wladislauiæ, ad instantiam ipsius, Centum et octoginta marcas Thorunen Denariorũ, ac demum centũ et viginti marcas denariorum eorundem fideliter mutuassemus, ipse nobis et nr̃is fratribus, pro eadem pecunia Territorium suum Michalow, cum omnibus terminis suis nomine pignoris obligauit, ita vcz̃, quod si idẽ Territorium à proximo festo Natiuitatis Dn̄i nr̃i IESV CHRI intra biennium per ipsum aut fr̃es suos Przemislaum et Casimirum inclytos Duces et Dn̄os Cuiauiæ à nobis et nr̃is fr̃ibus per solutionem supradictæ pecuniæ non fuerit exolutum, cum nullus alius exoluere debeat, extunc nobis et ordini nr̃o præstiterit et sic ad nos et ordinem nr̃um deuolutum ꝑpetuo possidendũ. Si aũt intra p̃fatum biennium quocunq; tp̄e fuerit nobis prædictus dominus Lestko, aut fratres eius Principes prædicti pecuniam soluerit supdictam extũc ipsis prædictum Territorium, prout ad ipsos pertinet, reddemus, et tenebimꝰ reddere bona fide. Promisimus etiam et promittimus, prædicto Domino Lestkoni interim, quod tenemus et habemus, nomine pignoris prædictũ Territorium, in eo contra voluntatem eius, nullam faciemus taxam, nec sumptus

aliquos, ad quorum solutionem faciendam ipſum poſt modum compellere
deberemus. In quorum oim̄ memoriam et tutelam, sigillum noſtrum præ:
ſentibus eſt appenſum. Teſtes ſunt frater Guntherus de Swarczburch Pro:
uincialis terræ Culmenſis, frater Heinr de Dubin Commendator in Tho:
run, frater Otho, Commendator in Scheuen, frater Henricus de Vederth
Commendator in Heſbow, frater Goſuinus Vicecom̄endator, frater Petrus
Commendator in Redino. Et plures alii ordinis nr̄i fratres. Datum Tho:
runii Anno Dn̄i Millesimo, tricenteſsimo quarto, Calixti Papæ et martyris.

Conradus Mḡr Pruſſiæ auxiliatoria
manu terras Garthin depopulatur. Cō:
mendator q3 de Konigsberg Caſtrum
Onkaim conquirit.

VErnerus Comes de Hogenberg, Adolphus cum germano ſuo de
Vinthuel, et Theodoricus Elner, plures quoq3 alii Rinen̄ milites
Pruſſiam Cruciferis contra Lithuanos auxiliaturi adueniunt. Itaq3
Pruſſiæ Mḡr Conradus Szak exercitu bipartito, Lithuaniam ingreſſus,
hyemis tp̄e, illam circa Territorium Garthin cædibus et flammis vaſtat,
ſpoliaq3 in hominibus et pecoribus ſecum refert. Sub tp̄e deinde Quadra:
geſimæ Commendator de Konigsberk in ampliori gentium turma venit
in Onkaim, vbi Lithuanus vocatus Swirthil iuxta clandeſtinam pollicitatiōm
Cruciferis factam, Caſtrum præfatum cuius erat Burgrabius Cruciferis
aperit. Qui illud nocte ingreſsi, omnes paſsim mares et fœminas, ſenes et
paruulos interimunt, Caſtrum flammis tradunt. Et diſcurrendo in vici:
nas regiones, congeſta præda eam in Pruſſiam deducunt.

QVINTO Idus Octobris, Conradus Dux Leganenſis et Præpoſitus
Wratiſlauien̄, primogenitus Conradi Ducis Glogouien̄, obiit, in Monaſte:
rio Luben̄ in medio chori ſepultus.

Papa Benedictus xi moritur. Vacante
aūt Sede Menſibus decem, eligitur Cle:
mens V. Is Burdegalen̄ Archiep̄us fue:
rat et coronatur cum quodā triſti omine.

BEnedictus Vndecimus cum Menſibus tantummodo octo, diebus
decem et ſeptem ſediſset, Nonas Iulii in Peruſio moritur. Et in eccl̄ia
Fratrum prædicatorum, ante maius altare ſepelitur, qui plurimis mi:
raculis aſseritur corruſcaſse. Poſt cuius mortem Cardinalibus ſuper futuri
Pontificis electiōne diſcordantibus, vacauit ſedes Romana Menſibus decē,
diebus viginti nouem, Cardinalibus ſtantibus incluſis. Et licet multis artatis
à Pe   non valentibus concordare, in duas enim ſe partes Cardinales ſcin:
derant, vna Gallica pro Rege Franciæ, altera Italica hoſtis illi et infeſta nimis
et quæ partem Bonifacii fouebat octaui. Cardinalis itaq3 Nicolaus de Prato
Ordinis Prædicatorum Ep̄us Hoſtienſis vir ſolertis ingenii, voluit ſe ad par:

tem Bonifacii, et perſuaſit, vt Burdegalenſis Archiepūs Regis Fran:
ciæ hoſtis Bernhardus eligeretur. Quod cum effeciſset, ſignificauit
ocultiſsime Regi Franciæ. Qui illicò Archiepūm Burdegalenſem ſibi re:
concilians, iureiurando illum aſtrinxit, quod in Francia reſideret, et deci:
mas ſibi per decem annos remitteret, ac Columnenſes ad Dignitates re:
ſtitueret. Quæ omnia impleuit, et vocatus eſt Clemens quintus, genere va:
ſto. Et ſedit in Auione coronatus in Lugduno decimo octauo Calendas
Decembris. Cumq; de loco Coronationis, cum frequenti populorum turba
procederet, concurrentibus et comprimentibus ſe turbis, et Papam corona:
tum videri geſtientibus, cuiusdam muri ruinata materia cecidit, et Ioā:
nem Britaniæ Ducem, cum aliis vndecem collidens extinxit. Papæ etiam Co:
ronam de capite decerpens, et ex corona carbunculū precii ſex milliū flo:
renorum auellens, ex quo, plurimis admirantibus, varii ſeceſſus ominabant:
tur prodituri.

Iacobus Swinka Gneſnen̄ Archiepūs moritur. Cui ſuccedit Borziſlaus. Qui cō:firmationis gratia ſolus in Italiam pro:ficiſcitur

QVarta Menſis Marcii, Iacobus Swinka Gneſnenſis Archiepūs in Vnieiow moritur, et in Eccleſia Gneſnen̄ nona menſis eiusdē Marcii, funeri ſuo omnibus legitime perſolutis, ſepelitur. Prima autem die Menſis Maii pro electione futuri Metropolitani Gneſnenſis con:ſignata, Borziſlaus Archidiaconus Poſnanien̄ et Canonicus Gneſnen̄ per for:mam compromiſsi, concorditer eligitur. Qui non per Nuncios, ſed per ipſū negocium electionis celeriori volens conſumationi demandare, in Peruſiū, vbi Benedictus vndecimus cum Curia reſidebat proceſsit. Quo perueniens et Benedictum Papam rebus humanis abſumptum reperiens, confirmatiōis ſuæ dilacionem integro ferè biennio pertulit, Cardinalibus enim Eccl̄iæ Romanæ poſt mortem Benedicti vota varia in Conclaui fundentibus, electio Romani Pontificis tanto illo t̄pe fuit protelata. Ad Clementem deinde quintum, qui Benedicto ſucceſsit, in Auinionem venit, et illic electionis ſuæ confirmationem, non ſine difficultate obtinuit.

Lancicien̄ terram Lithuani vaſtant, et dum cum præda redeūt, à Duce Cazimiro inſecuti illam amittunt, victoriaq; Polonis, eodem tamen Duce amiſso, ceſsit

IN die ſancto Pentecoſtes Lithuanorum exercitus, Lancicienſem terram furtiuè et nullo denunciante ingreſsus, eam ſpoliis et cædibus deuaſtat. Ciuitatem quoq; Lancicien̄ accedens, et ſine reſiſtentia capiens, ſuccendit. Cui cum præda graui et onuſto, impeditiori quoq;

et pigro agmine incedenti, Caſimirus Dobrzinen Dux et Wladiſlai Loktek germanus, cum gentibus ſuis reuertenti occurriſſet, durum certamen in villa Troianow committitur int' vtrosq;. Licet aũt fauore diuino cedentibus fugientibusq; Lithuanis, et in tergis eorum hærentibus Polonis, ceſiſſet victoria, et omnis præda, Lithuanis partim cæſis, partim captis, fuiſſet erepta. Dux tñ ipſe Caſimirus non ſolum Ducis, ſed et Militis occupans officia, et in aula, quæ laborare cæperat, pugnans fortiter, multitudine telorum lancearumq; confoſſus, generoſo ſpiritu fuſo, glorioſam quidem et celebrem, ſed non incruentam Polonis, mortem ſuam miro affectu lugentibus victoriam dereliquit. Declinaſſet aũt Lituani eo ipſo tpe omni niſu ingenia ſua ſecuti certamen, niſi illos Polonicus exercitus in loco apto conſecutos decertare coëgiſſet. Gens enim prædociniis aſsueta, et propter inopiam domeſticam, explendamq; eſuriem, vicinorum agros incurſare ſolita, pugnæ diſcrimen magnopere deuitabat. Tentauit ſub hoc tempore, dum in Poloniam Lithuani prædatum iſſent, Caſtrũ Garthin per fratrem Albertum de Hayn Mgr Pruſsiæ intercipere, ſed cum ſecus res ceſiſſet venit ſolus, tandem in Caſtro validum præſidium reperiẽs retrocedit. Quem Lithuani aggreſſi, vsq; ad meridiem cædendo et inuadẽdo ipſum laceſſabant, et multi hincinde occiſi vulneratiq;.

Anno Domini 1305.

Venceſlaus Bohemiæ et Poloniæ Rex poſt depopulatiõm Bohemiæ et Morauiæ p Albertum Rom: Regem et filium eius Rudolphum Pragæ moritur

COnſiſtente Venceſlao Bohemiæ et Poloniæ Rege in Praga vna cũ filio ſuo Venceſlao ex Hungaria pridem reducto, valetudo aduerſa ſiue ex morbo ſiue ex ſenio, ſiue vt quorundam habuit aſſertio, ex veneno illum cæpit impetere, et ſenſim inualeſcere et graſſari Albertus interim Romanorum Rex Bohemiam, filius verò ſuus Rudolphus Morauiam duplici agmine ingreſſi, hoſtiliter populantur, et circa montes Kuthnenſes vtroq; coniuncto exercitu maiori vaſtitate et ſpoliis Bohemiam per incendia et rapinas ſubiiciunt. Ea belli nacta occaſione, quòd morte Grittæ Conſortis ſuæ et eiusdem Alberti Romanorum Regis ſororis, ſecuta, Venceſlaus Rex de Egra Ciuitate et Miſsnen Prouincia excedere, ac de montibus Kutnis, qui in diebus præfati Venceſlai Regis argenti fodinã cæperant producere, de octoginta millibus argenti, pro Imperiali Camera debitis, pendere recuſaret. Et quamuis Venceſlaus Rex, et ex gentibus Dominio ſuo ſubiectis, et ex Marchionatibus, Miſsnen et Brandeburgen, moliretur comparare exercitum: reſiſtentiam Alberto Romanorum Regi et filio ſuo Rudolpho Duci Auſtriæ oppoſiturus, Tardius tamen et in pauciori numero quam ſat erat auxiliis propriis et externis conuenien, exercitus Roma:

norum Regis patrat in Regno Bohemiæ, et Marchionatu Morauiæ pluri:
mis incendiis, rapinis et ſpoliis ad propria incolumis rediit: præter aliqs
quos infectio aquarum ex virulenta decoctione purgamentorũ argẽ:
ti, et ſordibus latrinarum, aquis per Ciues Kuthnen̄ immiſsa et procu:
rata, ſub obsidionis tempore extinxerat. Ingraueſcente autem morbo,
præfatus Venceſlaus Rex nono Calendas Iulii ex Ptisi in Pragen̄ Ciuita:
te absumptus eſt, et in Monaſterio Aulæ Regiæ Ordinis Ciſterciensis, qđ
ipſe viuens erexerat, fundauerat, et dotauerat, iuxta Regalem magnifi:
centiam ſepulturæ traditus: Anno Regni Bohemiæ ſexto, Poloniæ quito.
Poſt cuius mortem Boleſlaus Wratiſlauien̄ Dux filius ſenior Henrici qn:
ti Wratiſlauiensis Ducis, qui in quindecimo anno exiſtens, filiam Vence:
ſlai Bohemiæ Regis Margaretham nomine ex prima vxore Iuttha ge:
nitam desponsauerat, et poſt desponsationem quadriennio in Domo et
Curia Soceri morabatur, Poloniam ex Boemia cũ spoſa ſua Margaretha re:
uertitur.

Venceſlaus ſecundus patri in Regno
Bohemiæ ſuccedit, et Poloni Bohemis ex:
pulsis, ad Loktek maiori in parte defici:
unt. Qui in continenti Crac. et Sandomi:
rien̄ terras occupat.

ERectus eſt in Bohemiæ Regem atq; in Solio locatus paterno,
morte Venceſlai Bohemiæ et Poloniæ Regis ſecuta, et funebriis
ſuis iuſto honore celebratis, filius ſuus vnicus Venceſlaus, et con:
ſensu vnanimi Prælatorum et Baronum Bohemiæ in Regem Bohemiæ co:
ronatur. Qui etiam expletis huiusmodi coronationis insigniis, cum tunc
eſset adoleſcens annorum decem et ſeptem, vxorem accipit virginem Vilio:
lam nomine, natam Ducis Mieczſlaui Teſchnen̄, et vinculo matrimonii con:
tracto, tertio Nonas Octobris nuptiæ ex more celebrantur. Præfatus inſu:
per Venceſlaus ſecundus, Bohemiæ Rex, nihil de his, quibus pater princi:
pabatur minuendum ducens, etiam ſe Poloniæ Regem, quamuis nondum
de illo inueſtitus et coronatus fuiſset, et gerebat et ſcribebat: cùm nonnul:
la Caſtra et municipia pro eo in Polonia per ſuos Præfectos adminiſtrata
tenerentur. Non tamen res hæc Wladiſlaum Loktek Poloniæ Ducem pau:
dum in agendis fecit. Sed morte Venceſlai primi Regis ad eum perlata,
ad ſubiicien̄ ſibi Sandomirien̄ Caſtrum et cæteras træ Sandomirien̄ mu:
nitiones, exercitum magis agreſtibus, quàm militaribus refertũ habens
proceſsit: et dum tenuem languidamq; reſiſtentiam inueniſset (ex mor:
te enim Venceſlai primi Regis ferè ſinguli in Ducis Vladiſlai Loktek
obedientiam et regimen q; in Bohemorum, quorum iam illos ſacietas et fa:
ſtidium ceperat, Poloni erant procliuiores) non ſolum Caſtro, ſed vniuerſa

terra Sandomirien. potitur: mira fide et deuotione ſuum aſpirantibus ſingulis regimen et Principatum. Vnde et præſidia Bohemorum, in quibuscunq́ locis træ Sandomirien. conſiſtentia, tunc aut exterminata ſunt aut fugata. Res quoq́ præfati Wladiſlai Loktek ab eo tpe in proſperitatem conuerſæ, meliori ordine et loco ceperunt conſiſtere: quoniam Barones et Milites atq́ Optimates Cracouien. et Sandomirien. terrarũ videlicet Wyerzbyatha Caſtellanus, Albertus de Zmigrod Palatinus Cracouien. Zegotha Palatinus, Prandotha Caſtellanus, Smil Iudex, Sandomirien. Clemens Cancellarius et Cantus Cracouien. et plures alii in ſuam ditionem conceſſerant. A quibus et pluribus aliis cum gaudio ſuſceptus, fides promiſſa, effuſus fauor. Plures enim ſe illi ex Polonis iunxerant, more quodam ingenii humani, exilium longo tempore paſſo, et quem periiſſe pleriq́ crediderant, ad miſericordiam adſtipulabantur: quam etiam Bohemorum ſuperbia et auaricia coauxerat, quos exterminatum iri et de Polonia pelli, incredibili odio omnes flagrabant. Et licet Wladiſlaus Loktek debile et penè nullum Ærarium habuerit: in Conuentu tñ abundabat armis et equis. Quoniam ſinguli ferè Poloni Cracouien. et Sandomirien. ad aduentum ſuum, mortuo Venceſlao primo Boheīæ et Poloniæ Rege oſſa intederãt.

Philippum de Balanth ex Lithuania cum præda reuertentem Lithuani inuadunt. Quorum Duce occiſo, ipſi à reliquiis Philippi cæduntur.

Con flagratione Villarum, et captione hominum apud Lithuanias frater Philippus de Balanth patrata, præda et captiuis cum aliquãta parte copiarum ſe præcedere iuſſis, à Duce Lithuanorũ et ſuis gentibus conſecutus, belli certamine excipitur. In quo dum et ipſe et alii quatuor Cruciferii, qui ordines ducebant, cecidiſſent, clamore ad ſe qui præceſſerant cum captiuis perlato accurrũt, et Lithuanos Ducemq́ eorum iam victoria exultantes, metu perculſos magna cæde ædita in fugam vertunt, et male partam victoriam Lithuanos cogunt euomere.

Anno Domini 1306

Venceſlaus ſecundus Boheīæ Rex, ſentiens Poloniam occupari, per Loktek, congregat exercitum. Cum quo verſus Poloniam tendens, in Olomuncz interficitur. Cui in Bohemia ſucceſſit Rudolphus Dux Auſtriæ.

Terra Sandomirien. in ſuam obedientiam atq́ ditionem Dux Wladiſlaus Loktek redacta, in Cracouienſem terram, non iam cũ tenui ſed cum iuſto et notabili exercitu Eomnes enim partium Sandomi:

rien Nobiles ad ſecum militandum coëgerat) deuenit, Vbi non ſolum
Primorum Baronum, ſed Ioannis Muſchkathæ Epi Crac, quem ſibi pro:
miſſa reſtitutiōe Caſtri et Diſtrictus Biecz per Hungaros intercepti
reconciliauerat, et Adalberti Aduocati atq; Ciuium Cracouien fauore,
ſummam rerum adeptus eſt, et in Crac vrbem, caput et Metropolim Regni
Poloniæ, cum gentibus ſuis, prima die Septembr. admiſſus, Caſtrum eti:
am Cracouien, quod tunc per Bohemos tenebatur, per deditionem accepit.
Bohemis nequicq̄m reſiſtere auſis, cùm et victualium premerentur inopia,
et Bohemiæ Regem Venceſlaum nullatenus ſperarent ſibi ſuccurſurum.
Rex aūt Bohemiæ Venceſlaus ſecundus, et ſuorum, qui ex Poloniæ Caſtris
deiecti fugatiq; turpiter fuerant, continuis querelis, et his, quæ per Ducem
Wladiſlaum Loktek gerebantur, prouocatus, expeditiōem in Poloniam pa:
rat, vt et maioris Poloniæ partes, quæ nondum, à Duce Wladiſlao Loktek
ſubactæ fuerant, in fide contineat, et ipſum Ducem Wladiſlaum de terris
Cracouien et Sandomirien, ac de vniuerso Regno Poloniæ, cuius ſe Regē
intitulabat et ſcribebat excludat, Occupaturum ſe Regnum Poloniæ et iu:
re ſucceſſionis paternæ et beneficiis armisq; prn̄tibus facile apud Poloōs
Regnaturum crediderat. Sed fatum ineuitabile quo appetebatur, spes|co:
gitacioēsq; illius veluti inſanas, irridebat. Comparato aūt ſatis valido ex
propriis et auxiliariis exercitu, verſus Cracouiam ꝓcedit. Et dum in Olo:
muncz conſiſteret, recenſendo pugnatorum propria et externa auxilia,
Vbi ad illum nonnulli ex Militibus Poloniæ, parti ſuæ fauentibus aduene:
rant, et in Domo Decani Olomucen in meridie, vna duntaxat camiſia, pro:
pter intemperiem äeris velatus, ſe ſopori dediſſet, à quodam milite, qui
huiusce rei dudum curam ſuſceperat, pluribus vulneribus, quòd ebrietati
et turpiſſimæ parti corporis dies noctesq; indulgebat, aliorum bona diripe:
ret, aliorum vxoribus illuderet, tertia die Auguſti confoſſus et obtruncatus
eſt, omnibus quibus cuſtodia corporis Regii mandata erat minime id ſen:
tientibus, et aut propriorū negociorū actioni aut ſopori tunc deditis et oc:
cupatis. Vnde et facinus huiusmodi ea obsitum erat caligine, vt quis au:
tor necis huiusmodi extiterit, quaue de cauſa patratum sit, et prn̄tes et
futuros latuerit. Insimulatus tamen de vicio huiusmodi Milles quidam
Conradus de Potenſtein, natione Duringus, quòd à quibusdam ex Curia
Regis, et de Domo Decani Olomuncen currere, et gladium cruore aſperſū
ferre viſus ſit, furore eorum qui Regem lamentabantur occiſum correptus
et repentina rabie causa non digeſta nec diſcreta trucidatus eſt. Cadauer:
q; suum canibus proiectum et ab eisdem deuoratum eſt, et funeri occiſi
Venceſlai Regis, iuſtè an iniquè certum eſt vnius duntaxat militis capite
parentatum: Illic quoq; furor Militum in cædem paſſim et vltionem Regis

prorumpentium conquieuit. Aſſertio nonnullorum habet, Albertum Ro:
manorum Regem tres Sweuos milites ad Curiam Venceſlai Regis Bohe:
miæ miſiſſe et huiuſmodi necem procuraſſe, altera die vcꝫt quinta mẽ:
ſis Auguſti Corpus Regis fauore militum in Eccleſia maiori Olomuncen~
ſepultum eſt. Quod poſtea per ſororem ſuam Eliſabeth Bohemiæ Regem,
Ioannis de Lucemborg Conſortem, de qua facturi ſumus in ſubſequentib.
mentionem, in Monaſterium Aulæ Regiæ Pragen~ tranſlatum eſt. Habet et
nonnullorum aſſertio, Venceſlaum Regem prædictum conſpiratione propri:
orum Militum necatum eſſe, quòd et parum grauitatis Regiæ in ſe habẽs
leuia quædam, et hæc ipſa magnum inconſtantiæ et variationis fluxum habẽ:
tia, tractare ſolitus fuerit, et quòd Caſtra Regia et introitus in ipſis mox
Regni ſui primiciis prodiga largitione diſtraxerit: veriſimili coniectura
ampliora, niſi ſublatus morte fuiſſet, diſtracturus. Non niſi vno plus mi:
nusue anno regnauit, et in eo ſoboles maſculina Bohemiæ Regem deleta
prorſus et extincta eſt. Cæpitq; ab eo tempore Bohemia externis et ali:
enigenis Principibus ſubiecta eſſe, plus incrementi an peſſundationis
incertum eſt, ex eorum regimine ſuſceptura. Barones etenim Bohemiæ
Conuentum apud Pragam in octaua Aſſumptionis virginis Mariæ ſup
eligendo futuro Rege habentes, in varia vota ſciſsi fuere: cùm nonnul:
lis placuiſſet Henricum Ducem Corinthiæ tunc Pragæ pr̃ntem, qui filiã
Regis Venceſlai, et ſororem ſecundi, Margaretham ſeniorem habebat in
Conſortem in Regem Boemiæ aſſumi. Tandem Primoribus Baronibus id
pluribus et euidentibus rationibus magis probantibus, Rudolphus Dux
Auſtriæ filius Alberti Romanorum Regis, Henrico Corinthiæ Duce de
Praga excluſo concorditer eligitur, et in Regem Boemiæ aſſumitur et co:
ronatur. Et quo iuſtius ſolidiusq; ſuum eſſet imperium, Eliſabeth quæ
Richſcha vocabatur, vxor Venceſlai primi, Bohemiæ et Poloniæ Regis, et
filia Przemiſlai Regis Poloniæ, ſibi matrimonialiter copulatur: quamuis
filiæ Regis Poloniæ, et Bohemiæ Venceſlai primi Regis, et ſorores ſecũdi,
vcꝫt Margaretha Conſors Henrici Ducis Corinthiæ, et Anna Conſors Bo:
leſlai Ducis Glogouiæ, ac Eliſabeth virgo innupta Barones Bohemiæ, ne
ſe deſererent, neuè de patrimonio ſuo exhæreditarent, et notis ac pro:
prijs exteros et ignotos præponerent, flexis genibus, non tam præcibus
q̃ lachrÿmis fuiſſent aliquoties deprecatæ. Præfata inſuper Richſcha
Przemiſlai Poloniæ filia, et Venceſlai Bohemiæ Regum olim conſors, ſe:
cundo marito Rudolpho Duce Auſtriæ, et Rege Bohemiæ mortuo, terti:
um vcꝫt Hiſpaniarum Regem ſortita eſt. Ex qua filiam Sanciam nomine
ſuſceptam Aldifonſus Aragonum Rex accipiens in vxorem, tres filios ex
ea progenuit, vcꝫt Petrum, Aldefonſum, et Fernandũ, et tres filias Conſtã:
tiam, Eleonoram, et Sanciam ~

Loktek ab omnibus ferè in dominum aſſumitur, Soli Barones et Nobiles maioris Poloniæ eidem infeſti è diuerſo Henricum Ducem Glogouiæ accipiunt. Quorum neuter ob ſciſma eiusmodi Coronationem Regiam aſſequitur

IN Poloniæ quoq; Regno Venceſlao Rege prædicto occiſo, etiam viſcarium ſcismatis non defuit. Nam licet Cracouien. Sandomirien. Siradien. Lancicien. Cuiauien. et Dobrzinen. terræ, Conuentione in Cracouien. Ciuitate, in die ſcti Ægidii celebrata, Duci Wladiſlao Loktek tunc præſenti, innouaſſent Regnum, ac in eius Principatum et regimen nemine diſcrepante conſensiſſent. Terræ quoq; Pomeraniæ Barones et milites Bohemorum: Capitaneis et Præfectis eiectis, morte Venceſlai Bohemiæ Regis cognita. Non enim ea tempeſtate vir in armis melior et Regnum Poloniæ facilius adunaturus reperiri credebatur. Prælati tamen Barones et Milites maior. Poloniæ vczt Poſnanien. et Caliſsien. inueterato odio contra eum vsi, quòd illis nimis auarè ſuperbèq; ſuperiori tpe imperitaſset, poſuerunt tunc nefandam, abominabilemq; ſciſsuram. Nam Henricum Sleſiæ et Glogouiæ Ducem, filium Conradi Ducis Glogouien. eo quòd ex ſorore germana Regis Poloniæ Przemiſlai Salomea genitus eſset, in suum Principem et Dominum eligentes, eius Pricipatu et regimine aliquot annis vſi ſunt. Et ipse Dux Glogouien. Henricus per oe tpus, quo vixit ſe hæredem et Dominum Regni Poloniæ ſcribebat et nominabat licet altero vczt Wladiſlao Loktek in Cracouien. et aliis Ducatibus, Regni Poloniæ principante, benedictionem et vnctionem Regalem nunqm fuerit ſortitus. In adminiſtranda iuſticia nimis ſeuerus, et infeſtus Polonis, mores et conditioes eorum plurimum faſtidiebat, Mechildim filiam Alberti Ducis Brunſuicensis habens in vxorem, Furum, prædonum, et ſpoliatorum, cæterorumq; malefactorū præcipuus perſecutor et mulctator. Propter quod sub regimine ſuo terra maioris Poloniæ ſecura pace et quiete abundabat. Quo effectum eſt, vt Ducis Wladiſlai Loktek, truncato et diuiſo Principatu, etiam eius in Regem Poloniæ per annos plures protelaretur Coronatio: cum et Archiepus Gneſnen. Borziſlaus, vnctionem et coronationem Regi impenſurus, alterius ditionis et obedientiæ Pricipis nondum ex Auinione rediiſset. Et Corona cæteraq; insignia Regalia in Gneſna vbi tunc Henricus Slesiæ et Glogouiæ Dux principabatur, consiſterent, vt aūt terræ Pomeraniæ, vbiq; ab hoſtibus circumsepte, firma ſibi duraret poſeſsio eam duobus Ducibus Przemiſlao et Caſimiro nepotibus germanis, filiis olim Ducis Zemomisl germani ſui, cum vniuerſis Caſtris dat in tenutam, Caſtro dūtaxat et Ciuitate Gdansk excepto, quod nobili Boguſsio Iudici Pomeraniæ, in gubernationem commendat. Et his taliter compoſitis, collecto ex Cracouien. Sandomirien. Siradien. Lancicien. Pomeraniæ, et Cuiauiæ, terris, exercitu

expeditionem contra Aduerſarium ſuum Henricum Glogouiæ Ducem mouit
et longum æſtatis tempus, populando Dominia ſua abſumpsit: Henrico Duce
prædicto, cum inferiorem se conſpiceret, in Caſtris et fortaliciis ſe continẽte.
Expeditione aũt foeliciter peracta, in trãm Pomeraniæ deſcendit, et in ea, or:
dinando negocia publica vniuersa, hÿemis tempus morabatur, oĩbus Pomera:
niæ militibus plurimũm lætantibus de ſuo Principatu, et ſibi deuotam exhibẽ:
tibus obedientiam et ſubiectionem, Ipse insuper Henricus ſecundus Glogo:
uiæ Dux, ꝓpter Wladiſlai Loktek Ducis impedimentum in Regem Poloniæ
coronari nulla ratione valuit. Quam coronationem ſuam Gneſnensis Archie:
piſcopus Borziſlaus nondum ex Auinione reuerſus, ſi eam præſtitiſset, mul:
ta incommoda cauſaturam verebatur. Vnde p̄fatus Henricus, non se Regem
ſed hæredem Regni Poloniæ, Ducem Sleſiæ, et Dominum Glogouieñ, Poſnanieñ,
Caliſsieñ ſcribebat et gerebat. Deſcenderat aũt Wladiſlaus Loktek perſo:
naliter in Gdanſk maximo honore tam militum qꝫ Ciuium de ſuo Principa:
tu exultantium, receptus. Vbi à Swÿancza Palatino Gdaneñ, Voiſlao Caſtel:
lano de Puczki, Petro Succamerario Stolpeñ, Boguſsio Iudice Pomeraniæ,
Petro et Laurentio filiis Swÿancze, Petro de Polnow, Iaſzkone de Slawa, Lau:
rentio Rugimuoldæ, necnon et vniuerſis Baronibus Pomeraniæ, fidelitatis
et homagii accepit iuramenta, comitabantur aũt Ducem Wladiſlaum Loktek
in Gdansk et ibi ſecum notabili morabantur tempore, Gerwardus Wladis:
lauieñ Epũs, Wierzbietha Cracouieñ, Kelcius Poſnanieñ, Broniſsius Cuia:
uiæ, Palatini, Clemens Caſtellanus Siradienſis

Durante Regni ſciſsione Lithuani per maiorem Poloniam, et cruciferi per Lithuaniam graſsatur impunè, Caſtrum qꝫ Crac cum Ecclia Cathedrali et magna parte Ciuitatis caſuali incẽdio comburitur

AD inteſtinam monstruoſamqꝫ Regni Poloniæ diuisionem gemina:
tum aliud malum eidem Regno, superna permittente iuſticia, acceſ:
sit, Lithuani enim tunc gentiles, audientes Regnum Poloniæ taliter vt
præmisimus ſciſsum eſse, per ſyluarum et nemorum luſtra et inuia, in trãs
maioris Poloniæ, subitam faciunt irruptionem, et Oppida Calisch et Stauiſchin,
et villas in finibus eorum ſitas inuadunt, Ac ſenibus et impuberibus trucida:
tis, multiſqꝫ mortalibus permiscui ſexus captis, plura millia, nullo defensio:
nem aut resiſtentiam faciente, ſecum in ſeruitutem abducunt. Principibꝰ
Poloniæ et Maſouiæ, per quorum terras et Dominia captam abigebant præ:
dam, diſsimulantibus genti ſuæ liberationem impendere, et consurgere in
hoſtes, nulla re quàm nomine metuendos. Intelligens Mgr Pruſsiæ frater
Henricus de Plocsk, eo anno in officium aſsumptus, natione Saxo, Lithuanos
ad vaſtandum trãs Regni Poloniæ deſcendiſse, et Lithuaniam defensoribus
vacuam eſse, ad vaſtandum eam exercitum transmittit. Qui ad Caſtrum
Lithuanicum Garthin, forti Lithuanorum præſidio munitum, ſub tegmi:

ne nebulæ accedens, et illud apertum reperiens, Lithuanos omnes, ſubito hoſtium aduentu perterritos, nullam faciẽtes reſiſtentiam, aut capit aut trucidat. Et ſpoliato Caſtro atq; incenso in propria remeabat. Commendator autem de Kinsberg moleſtè ferens, ſuos Caſtrum Garthin ſitu forte deſeruiſse, neq; in eo militum poſuiſse præſidium, cum eodem exercitu illuc ire pergit. Sed præoccupatum locum à Lithuanis offendens, impugnatiõm factam recidere videns in irritum, nouis irrogatis spoliis diſceſsit. Multis deinde Militibus peregrinorum Pruſsiam aduenien̄, nouum infertur Lithuanis bellum. Qui cum ad pugnam elici non poſsent, Diſtrictu Karſchouin spoliis et igne vaſtato, Christianorum exercitus Pruſsiam remeauit. Sub idem tempus Commendator de Ragnetha Caſtrum Lithuanicum Puthemken impugnare adorſus, Caſtrum inferius conquirit, Et Lithuanis illic repertis peremptis, ſuperioris Caſtri, quod probè à Lithuanis viderat defendi, conquiſitionem omisit. Quem in Ragnetam redeuntem Lithuanorum nonnulli perſecuti, dum in spoliis dant operam, omnes tribus tm̄modo fugientibus trucidantur, Lithuanorum vnus Spudo nomine, Caſtro Lithuanico, cui præfects erat Puthenken vocato, in poteſtatem Cruciferorum tradito, fidelis efficit᷑. Caſtrum à fundamento illic diſiectum eſt, spolia Caſtri et captiui Pruſsiam adducta. Incendio quoq; caſuali in Cracouien̄ Ciuitate, propè parochialem ecleſiam Sanctorum omnium, erumpente, carbo ignitus vento flante octaua Mensis Maii in Cathedralem Eccleſiam laminis plumbeis tectam delatus, nõ ſolum tectum eius, à plumbo magis alitus, quam reſtrictus, abſumpsit, et muros parieteſq; collisit. Sed et vniuersum Caſtrum Cracouien̄ cum ſuis turrib; cum suis Palaciis, domibus, et ſtructuris ex lignorum materia fabrefactis ſua voragine perpetuo exterminio diſsoluit, satis documenti et cautelæ poſteris tribuens, ne in tegendis Ecc̄iis magis splendidis, et nitorem præſeferentibus plumbi laminis, quam in coctis lateribus, minus splendoris habentibus, confidant. Ciuitas insup̄ Crac̄ in pluribus domibus ſuis, et in hospitali demolitionem tectorum et grauem iacturam ex hmõi incendio perpeſsa eſt.

Monaſterium Luben̄ et Domus Ieſzouien̄ vberius libertantur.

SEmouitus filius Boleſlai Ducis Maſouiæ, Monaſterium Luben̄ et Domum Iezouien̄ amplioribus gratiis, quam genitor ſuus Boleſlaus libertat. Sed in recompensam libertatis datæ, quasi mercato, et in putidam mercedem Villam Kroſznoua à Paulo Abbate Luben̄, et Benedicto Præposito de Iezow recepit.

Dux Bauariæ Otho contra Carolum Marcellum in Regem Hungariæ electus, coronat᷑, postea p̄ Voieuodam Transyluanien̄ captiuatur. Qui tandem effugiens Regno cedit, et Carolus eo potitur.

REgnum inſuper Hungariæ ſimili diſcidio, ſed breuiorem durationem
habituro, quaſi quadam peſte ſerpente, contagionatum eſt, Dux enim
Bauariæ Otho in locum Venceſlai Boemiæ Regis, quem Hungari Ladi:
ſlaum vocabant, contra Carolum Siculum adoleſcentem, per aliquos Barones
Hungariæ, qui rebus nouis ſtudebant, ſurrogatus, nouis Hungariam inuol:
uerat diuiſionum et guerrarum ſtridoribus. Accitus aũt in Regnum Hun:
gariæ Otho p̄fatus Bauariæ Dux, coronam materialem Regni Hungariæ, quam
Venceſlaus Poloniæ et Bohemiæ Rex reducendo ex Hungaria filium Vence:
ſlaum ſecum in Pragam detulerat, à Rudolpho tunc Rege Bohemiæ, ſibi red:
di obtinuerat, et illam ſecum in Hungariam vaſculo ſubtiliter incluſam, ne præ:
ualente hoſtium multitudine capi poſſet, ferebat: maximum rebus ſuis, apud
Hungaros efficere credens proſperamentum. Si corona ipſa, quam Hungari ve:
lut ſacroſanctum inſigne ſpeciali venerabantur cultura, inſigniretur, et Hũ:
garis per eum dictæ Coronæ proueniret redditio. Sed quod ordinatum erat
in ſalutem, id penè in perniciem verſum eſt. Intempeſta enim nocte, iter Oto:
ne p̄dicto faciente, vaſculum cum Corona decidens, tam Othonis, quàm ſuorum
animos, quaſi quoddam fatale ſuperimminens malum turbauerat, vt ab omni
ſpe excidiſſe viderentur. Illuceſcente aũt die vaſculum coronam continens re:
pertum noua iocunditate, mærore diſpulſo, Othonem et ſuos refecit: In Albã
aũt Regalem perueniens, per Benedictum Epiſcopum Veſprimienſem, et frēm
Anthonium Conadien̄ Epũm, in Regem Hungariæ coronatur et inungitur.
Et exinde Budam veniens, et in capite coronam geſtans, inſpectante populo
Budenſis Caſtri et Ciuitatis nanciſcitur poſſeſſionem. Non poſt multos vero
dies in inſulam Czyepel iter faciens, vacatur venationibus, a Voieuoda Tran:
ſyluanien̄ Ladiſlao capitur, Coronaq; Regni Hungariæ materialis, quã etiã
ſecum ferre ſolitus erat, aufertur, et ipſe in vincula eſt coniectus. Qui capti:
uitatem beneficio cuiuſdam effugiens miniſtri, et terram ſuam Bauariæ per:
tingens, Ius Regni Hungariæ ingenium gentis fluxum ac variabile, expertus,
proſequi deſtitit. Ab eoq; tempore res Caroli Marcelli, meliori loco eſſe cœperũt
et Baronum Hungariæ fides, ſyncerior illi præbita. Cuius etiam firmandi ſo:
lii cauſa Summi Pontifices Romani, Bonifacius Octauus, et Clemens quintus
ſibi ſuccedens, mittendo Legatos de latere vcz̃t Nicolaum Epũm Oſtienſē Gen:
tilem tituli ſancti Martini in montibus Præſbiterum, Cardinales, et alios Nun:
cios plurimum exhortationibus et conſiliis, nonnunq; etiam Cenſuris Ecc̃laſti:
cis cogendo Barones, ad bonorum Regalium, quæ detinebãt reſtitutionē magno:
pere adiuuabant, Qui etiam pro ſui ſtatus ampliori robore Mariam virginem
ſpecioſam filiam Caſimiri Ducis Teſchnen̄ accepit in vxorem.

Archiepũs Gneſnenſis moritur in Curia
Auinionen̄. Vbi Papa alii prouidit de Archi:
epatu, prouiſuſq; rediens, nanciſcitur paci:
ficam poſſeſſionem

O Btenta Borziſlaus Gneſnensis Electus à Clemente quinto poſt diu-
tinam præſtolationem ex vacatione biennali Sedis Apoſtolicæ cauſa-
tam, et poſt diligentem rigidamq3 examinatiom ſuæ electionis con-
firmatione, in qua neminem habuit cōdicentem, Accepta insup à Petro Cardi-
nali et Epō Oſtien de mandato Sedis Aplicæ conſecratione, dum in Auinionen
Curia Summi Pontificis negocia Regni Poloniæ, et Ecclæ suæ, et pſertim cauſas
iniuriarum con Mgrūm et Ordinem Cruciferorū, ſuper Culmensis abſtractiōe
Epātus promouendo et ſolicitando consiſteret, correptus ægritudine, vltima
die Iunii occubuit, et in Monaſterio ſancti Ioannis Euangeliſtæ Ecclīæ Fratrū
Prædicatorum Auinione ſepulturam accepit. Poſt cuius mortem Clemens
Papa quintus Ianuſsio Archidiacono Gneſnen viro Nobili de Domo Sulima
et probatæ induſtriæ, tunc in Auinione præſenti. Quem Borziſlaus Archiepūs
pro bene gerendis et expediendis rebus ſuæ promotionis, in ſuis tenebat
obſequiis, non expectata Capitulari electione: Cum prouiſio Eccleſiæ pfatæ
in Curia Summi Pontificis accidens, dispoſitionis ſolius Sedis Apoſtolicæ ef-
fecta eſset, de ipſa Eccleſia Gneſnen ſeptima die Nouembris prouidit. Qui e-
tiam illīc consecratione accepta ad Sedem Gneſnen reuerſus, miro omnium
fauore et hilaritate exceptus, et poſeſsionem eiusdem Eccleſiæ, nullo obice
interueniente, nactus, Sedem Gneſnen annis pluribus gubernabat.

Iudæi omnes ex Galliis pulſi et bona eo-
rum confiſcata.

I N feſto beatæ Mariæ Magdalenæ in Galliarum Regno, mandante
et ordinante Philippo Francorum Rege, omnes Iudæi in quibuscunq3
Ciuitatibus, et oppidis aut locis commorantes, vna die fuēre per Satel-
lites et Offātes Regis capti. Et bonis eorum ſingulis confiſcatis, vniuerſi ex
Regno Franciæ sine ſpe redeundi expulsi.

Anno Domi 1307

Petrus Swancza Cancellarius Pomeraniæ
vocat Marchiones Brandeburgenſes ad oc-
cupandam Pomeraniam. Quem captum, acce-
ptis duobus fratribus illius obſidibus, Lok-
tek dimittit, II aufugientes, iterum reuocant
Marchiones. Vnde Magiſter Pruſſiæ vocatus
in auxilium Loktek, repulſo exercitu hoſtili
incipit ſuo ordini vſurpare Pomeraniam

N Ondum vno aduerſario, videlicet Henrico Glogouiæ Duce debellato
nondum terris maioris Poloniæ, quæ eiusdem Henrici Ducis Glogo-
uien regebantur imperio, quietatis, nouus in trā Pomeraniæ Duci Wla-
diſlao Loktek aduerſarius eſt exortus, Petrus enim Swancza Cancellarius Po-
meraniæ, filius Swancze Gdanen tunc Palatini, principatum eiusdē Wladiſlai

Loktek, et ſuorum Capitaneorum moleſtè ferens, ſeqꝫ ab eodem Duce Wladiſlao negligentius, et quàm ſorti ſuæ conuenire præſumebat indignius tractari do: lens, et in magnarum pecuniarum quantitate, quam in tuenda Pomerania expendiſ: ſe aſſerebat. Solutione à Duce Wladiſlao petita, repulsum se iri dolens, nouare res et Principatum eiusdem Ducis Wladiſlai in t̃ris Pomeraniæ turbare, proſa: pia generis, et poſeſsionum copia ſibi ſubminiſtrante audaciam, à p̃re insup ſuo Swancza Palatino Gdaneñ suggeſtus, in animum induxit, Marchionibusqꝫ Brã: deburgeñ Voldemaro et Ioanni, multiplici reſpectu Duci Wladiſlao hoſtibus infeſtis, adhærens, tradere illis t̃rãm Pomeraniæ repromittit, et ad occupan: dam eam corda eorum, cupiditatis, et hoſtilitatis ardore flammantia, facilè, dum eſset nouem Caſtrorum in terra Pomeraniæ Tenutarius et poſeſsor, et int̃ Barones et Nobiles t̃ræ Pomeraniæ natu et conditione maior, perlicit. Machina: mentis aũt præfati Petri Cancellarii in cognitionem Wladiſlai Loktek à fide: libus ſuis celerrime, vt conditio et neceſsitas rei expoſtulabat, perlatis Wla: diſlaus Loktek nouitate acerbitateqꝫ rei, non ſecus quàm dignum erat per: motus, in terram Pomeraniæ in frequenti et potenti exercitu veniens, p̃fatum Petrum Cancellarium in Pomerania compræhendit, et in Cracouieñ Caſtro ca: ptiuitati, includit. Quem ſi in captiuitate hm̃oĩ detinere perſeueraſset, neqꝫ Regni Poloniæ per alienationem terræ Pomeraniæ truncatio, neqꝫ Regni eiusdẽ per crebras guerras à Cruciferis motas turbatio deſolatione prouenisſet. Ve: rum duobus germanis dicti Petri Cancellarii, cum aliis Baronibus Regni Polo: niæ pro liberatione præfati Petri Cancellarii, ſolicito ſtudio laborantibus et in fratris locum ſubire captiuitatem, ipſumqꝫ Petrum Cancellarium, in fide et poteſtate Wladiſlai Loktek futurum varia ſponſione repromittentibus, Dux ipſe Wladiſlaus debita rigiditate remiſsa, peticionibus eorum condeſcens, Petrum Cancellarium, à captiuitate ſoluit. In locum quoqꝫ eius duos eius germa: nos Nicolaum et Ioannem, non parem vicem habiturus, in vincula pro obſidibus coniecit. Sed hi aliquanto t̃pe carceres et captiuitatem perpeſsi, cuſtodibus pe: cunia corruptis, ſiue quod verius puto, incautius aſseruati, ruptis vincul., capti: uitatem euadunt, et in Pomeraniam, ad frẽm Petrum Cancellariũ, de liberatione ſua plurimũm ouantes, peruenitit. In publicam aũt et aptam rebellionem mox conuerſi, Marchiones præfatos de Brandeburg al's de Zgorzelecz Voldemarum et Ioannem, multis promiſsionibus, ad inuaſionẽ t̃ræ Pomeraniæ inducũt. Vol: demarus ſiquidem p̃fatus, et propriis, et Ioannis nepotis ſui, cuius tunc Tuto: riam agebat, gentibus fretus, in Pomeraniam exercitualiter aduenit. Et cum præfati Petri Cancellarii fratrumqꝫ ſuorum et conſanguineorũ aſsiſtentia et conſilio, quædam loca et municipia expugnat, et intercipit, quædam incendiis et ſpoliis deuaſtat. Deinde ad Caſtrum et Ciuitatem Gdansk, velut ad caput terræ Pomeraniæ, quod tunc per Boguſsium Iudicem t̃ræ Pomeraniæ Wladiſlai Loktek nomine tenebatur, exercitu admoto, illud obſidione vallatum, fortius quo poteſt impugnat: Ciuibus Gdaneñ quorum præſtantior pars ex Almanis iã tunc erat, aperto fauore et aſsensu in dominationem et obedientiam Marchionũ Brandeburgeñ inclinatis, dedentibus Marchionibus Ciuitatem. In his itaqꝫ pe: riculis Boguſsius Iudex Pomeraniæ, et Captus Gdaneñ, vna cum Alberto Voiſlao

/

et pluribus militibus, et nobilibus tr̃æ Pomeraniæ, qui in defenſiom̃ caſtri ſuo
mandato vocati confluxer̃t, videns ſe circumdatum, cum̃ et victualia ſciebat ſi:
bi in breui defectura, et non tam hoſtium impugnatione, quam̃ Ciuiũ Gdanen:
ſium defectione, et patenti dolo atq; rebellione premeretur; plurimorũ virorũ
qui ſecum militabant, concilio congregato, Ducem Wladiſlaum Loktek in quãtis
periculis, et anguſtiis ipſe et sui, Caſtraq; et fortalicia terræ Pomeraniæ vni:
uersa verſentur, auiſandum, et vt celerius laborantibus ſuccurrat, orandũ
decernit. Et quo celerius neceſsitati huiusmoĩ poſsit conſuli, et immineñs pericu:
lum depelli, Caſtro Gdansk aliorum fidei Baronum comendato, ipse cum alte:
ro Barone inter cæteros natu et conditione præſtante vocato Niemÿera, aſsum:
pto, ad Ducem Wladiſlaum Loktek celeriori quo poteſt cursu pergit. Quem cũ
in Sandomiria tunc agentem offendiſset, quanta hoſtilitas et impugnatio, Ca:
ſtro, Ciuitate Gdanenſ amiſsa, et toti terræ Pomeraniæ, à Marchionibus Bran:
deburgensibus inſtigatione maliuola Petri Cancellarii, et fr̃um ſuorum con:
citatis, et in quantis verſentur anxietatibus, ex ordine edicit, et vt celerem ſuc:
curſum, rebus laborare incipientibus impendat, ſuo et aliorum nomine ſumẽ
precatur et orat. Dux aũt Poloniæ Wladiſlaus, vt erat vir ad ſingula agenda et
conficienď animo et manu impiger ſe perſonalr̃ venturum, et celerrimum latu:
rum auxilium respondet. Verum̃ dum præfati Nuncii Boguſsius et Niemÿera
ſaniori eum consilio vſurum deducerent, si Mgr̃um et Ordinem Cruciferorum
de Pruſſia ſingulari tunc amicicia et beniuolentia ſibi coniunctũ, adſciſceret,
et eius suffragio, quod ex vicinitate continuo prodire poſset, in hoſtium repul:
sam vteretur. Se quoq; non solum bene ſperare, sed certos exiſtere, Magiſtrum
et Ordinem Cruciferorum, quod et elemoſynarii ſui eſsent, et pluribus beneficiis
obligati, pronis animis deſideriis Wladislai Loktek geſturos, et neceſsitati præ:
ſenti, quam̃ primum̃ requirerentur, omni potentia ſuccurſuros, humaniſsimum
propoſitum ſuum variauit fato impellente; exiſtimans ſe ſuccurſum, quem lo:
corum intercapedine per ſe difficilẽ ferre potuit, per Cruciferos compendioſius
laturum. Hæc enim Nunciorum Pomeraniæ ſentencia probabilis, et compendio:
ſior, et Duci et Conſiliariis uiſa, et tandem, vt eſt oĩm hoĩm, et præſertim Polonorũ
natura, vt maluit ea quæ ferro adminiſtranda ſint, per alios disponi, accepta
eſt, et præfato Boguſsio Iudici et Capitaneo Gdanenſi omnis huius negocii di:
spoſitio, et ordinatio, per Wladiſlaum Loktek Ducem mandata. Is aũt cum̃ re:
diiſset, illico Mgr̃um Pruſsiæ Henricum de Ploczski et Ordinem conuenit. Et
omnia quæ vt Ducis Wladiſlai Loktek Legatus ferebat fideliter exponens, suf:
fragium per Mgr̃um et Ordinem Duci Wladiſlao, et terræ Pomeraniæ, ab hoſtibꝰ
afflictæ, et præſertim Caſtro Gdansk, ne in hoſtium dederetur manus, comẽmora:
tis plurimis beneficiis, per Auum ſuum Conradum Maſouiæ et Cuiauiæ Ducem
ipsorum primarium fundatorem Ordini præſtitis, expetiit: dignam viciſsitu:
dinem, et meritum pro opere impendendo, fauore et brachio Ducis Wladiſlai
Loktek pollicetur in futurum. Magiſter aũt Henricus et Præceptores ad occu:
pandam tr̃am Pomeraniæ, cuius cupidine dudum inteſtina ambitione flagra:
bant, aptam illis credentes viam, in omnia Ducis Wladiſlai Loktek poſtulata,
non ipſius Ducis, ſed propriis conſulturi profectibus, quemadmodum proceſsu

temporis experientia apparuit, ad liquidum certitudo, conſentiunt et pactis quibusdam et ſignanter, quod Caſtrum Gdansk pro ſui medietate, altera medietate dicto Boguſsio Iudici, et Polonis remanente, vno anno integro cuſtodirent et viriliter defenderent propriis fatigis, et impensis nullo respectu, nullouẽ caſu in debitum aut pignus Wladiſlao Duci aut Caſtro Gdansk et terræ Pomeraniæ computandis. Quo lapso, expenſas illic in subsequenti tp̄e facturas computare inciperent, de medietate Caſtri Gdansk solutione expensarũ poſt lapsum vnius computandarum à Duce Wladiſlao habita, nudè et ſimpliciter absq; damnorum aut aliarum difficultatũ interpoſitione ceſsuri. Sub his pactis fide et lr̄is firmatis Mgr̄ Pruſſiæ Henricus dolo et verſutia plenus ſubsidiorũ ſuorum mittit auxilia, specie quidem iuuandi Loktek Ducem, et ꝓpellen̄ Marchiõm re vera aũt acerbiſsima occupan̄ tr̄æ Pomeraniæ cupiditate mentem iam circumferẽs. Cuius gentes medietatem Caſtri Gdansk à Boguſsio Iudice Pomeraniæ, Capito Gdanen̄ accipiunt, et fratrem Gruntherum de Swarczburg Cruciferum cum aliis Cruciferis et gentibus, in notabili numero, ad gerendum bellum con̄ Marchiones Brandeburgen̄, et Saxones cum victualium congruenti prouiſione transmittũt. In alteram medietatem Boguſsio, præfato cum Baronibus ſuccedente, reſidenteq;. Is quoq; Polonorum fuit, de tr̄a Pomeraniæ alienanda primarius prolapsus, difficulter et anxie per longas ætates erigendus, Cruciferis aũt taliter, vt præmiſimus, in Caſtrum Gdansk introductis, et Caſtro victualib; in parte vtraq; referto, Saxones Polonorum et Cruciferorum vnitis potentiis à Caſtri Gdansk mænibus ſepe repellebantur confusi, sæpe plures ex eis vltronea Polonorum et Cruciferorum inuaſione cadebant trucidati, adeoq; Polonis et Cruciferis creuerant auſus, vt etiam crebri in Caſtra fierent incurſus. Quos vitaturi in Ciuitatem ſe recipiunt. Sed dum quoq; illic impeterentur, Marchiones Brandeburgen̄, videntes, de conquiſitione Caſtri Gdansk oẽm spem ademptam, cum ſitu et aquarum paludiumq; confluentia eſset munitiſsimum et præſidium eſſet duplicatum, famis quoq; ſublatum eſſet, in qua vna omnis spes eorum de conquirendo Caſtro verſabatur dispendium, cum etiam iam æſtate nequicquam et inaniter conſumpta, hyemis rigor plus ſolito oras illas premẽs, exercitui eſſet oneroſius, obſidionem ſoluunt, et tam Ciuitati Gdanen̄, quam aliquibus locis præſidiis impoſitis de Pomerania excedunt. Post quorum excelſum illic Ciuitas Gdanen̄ per Polonos et Cruciferos capta et expugnata eſt, et occiſi quam plurimi Milites præſidii. Quorum corpora Rudgerus Abbas de Oliwa, ad Monaſterium ſuum deducta in Cimiterio ſancti Iacobi ante Clauſtrum ſepeliuit. Ciuesq; defectionis authores capite cæſi, ad mulctam tandem Petri Swance et fr̄ũm ſuorum Wladiſlaus Dux procedens, eos et fratres eorum duobus Caſtris vcz̄ Trcziel et Zbaſchin, et duobus oppidis Babimoſth et Zbaſchin, quæ adhuc in Polonia obtinebant, exuit, et illa suo fiſco Ducali applicauit.

Theodoricus de Aldemberg expeditionem duplicem vno anno in Lithuanos agit. In qua Dux Lithuaniæ occiditur, et duo noua Caſtra eriguntur

DVcis Henrici de Bauaria et ſuarum gentium comitatus caterua The-

odoricus de Aldemberg Magister Prussiæ expeditiōm in Lithuanos barba:
ros agit, et in vicinio castri vocati Velunÿa Lithuanorum duo castra noua
nomen vni imponens Fridbarg, id est Mons pacificus, alteri Beier, id est Baua:
riæ erigit; et frequens ac forte, tam Cruciferorū q̃ militum aliorum, præsi:
dium eisdem imponens, eaq; armis, bombardis, pro magna parte per Henricū
Bauariæ Ducem derelictis, et victualibus fulciens, discedit: ratus et castrū
Lithuanicum Velunÿa ad deditionem, et Lithuanos oræ illius, in suam obedi:
entiam cogi posse: Gedeminus aūt Lithuaniæ Dux supmus, periculū impedēs
dispulsurus, Mgrō Theodorico in Prussiam abeunte, castra noua cum forti
exercitu circumdat. Et pro illorum conquisitione, duos et viginti dies magā
cura et studio intendit, et multiplici inuasione obsessos quatit, Erat inter ob:
sessos Prussiæ vnus Crucifer sagitandi peritus, et qui ob id sagittariorum
Mgr̄ vocabatur, qui igneis sagittis barbaros vexans, dierum vna Ducem Li:
thuaniæ Gedeminum ignea sagitta per corpus in dorsum transfixit. A quo
vulnere moribundus illico animam exhalauit. Cuius morte secuta exercits
Lithuanicus obsidionem soluit, et in propria abiit. Mgr vero Prussiæ Theo:
doricus alteram vno anno expeditiōm in Lithuanos resumens, Henricum
Prussiæ Marschalcum in Lithuaniam cum exercitu misit. Qui Districtu vo:
cato Wiedukki tam cædibus quam flammis vastato, spoliis et captiuis onu:
stus in Prussiam rediit.

Lithuani terras Siradieñ et Calisieñ depopulatur

In die sancti Galli Lithuani irruptione clandestina in Regnū Poloniæ
facta, terram Siradieñ, et Calisieñ ferocius quam cæteras inuadeñ spo:
liant, et cæde igneq; plurimum vexatam, prædam ex ea ingentem rapiē:
tes, anteq; robur Polonici exercitus in defensiōm adunatum est, in Lithuaniā
concito gressu deducunt.

Rudolphus Bohemiæ Rex moritur. Cui succe: dens Henricus Dux Strigiæ, aliquot Barones Re: gni obtruncat, et germanam vxoris suæ, ne ipsi Re: gnum surriperetur, captiuat.

Obsidionem Ciuitatis Horasudziegiowicz Rudolphus Bohemiæ Rex
anno eodem faciens, et duorum Baronum Bohemiæ vcz Bauari de Stra:
kouicz et Vilhelmi de Hasztemburg qui suo aduersabantur imperio, rebel:
lionem punire et abrogare volens, Dissenteria percussus quinto Nonas Iulii interi:
it, et Regnum Bohemiæ, quod vno anno possederat, sine hærede reliquit. Cuius cor:
pus cum in Ecclia Pragen sepultum est, Elisabeth siue Richscha consors sua o:
lim Vencesslai scdi Boemiæ et Poloniæ Regis relicta, et Przemislai Poloniæ filia,
altare sub titulo Sctōrum Simonis et Iudæ Aptorum, ad tumulum suum ere:
xit: et vt sacrificia pro salute viri sui pdicti agerentur, Ministros cum dote
sufficien instituit, Barones aūt Bohemiæ in congregatiōe, pro eligendo futuro
Rege in Pragen Ciuitate indicta, in seditionem versi, Dobessium de Bethin
et nepotem eius, q̄ Frederici Ducis Austriæ et nup mortui Rudolphi Bohemiæ

Regis partem promouens. Fridericum p̄dictum ſurrogandū in fratris locum
astruebat, crudeliter obtruncant. Et hac nece patrata, rumore altius conſurgen:
te, clamorem attollunt: clamitantes Auſtrales Duces aspernandos eſſe, et ad pro:
paginem Regum Bohemiæ redeundum. Qua ſentencia comprobata ab omnibus
Henricus Strigiæ Dux, qui Annam Venceſlai ſecundi Regis Bohemiæ filiam ha:
bebat pro vxore, eligitur, et in Regem Bohemiæ præficitur, et coronatur. Qui
non longo tranſacto temporis spacio, celebrata apud Pragam curia ſolenni,
Barones Principales, quos ambiguæ et suspectæ erga ſe suggeſtione Ciuium
Pragen̄ reputabat fidei, aut obtruncat aut captiuat. Seditione quoq; creſcen:
te, ſæpe præfatus Henricus Rex Miſnen̄ Principem cogebatur ad tutelam
ſui capitis inuocare. Suspectiorem aūt conſortis ſuæ germanam virginē Eli:
zabet habens, ne aliquis Princeps cōnubio ſuo potitus, ei Bohemiæ Regnum ſur:
riperet, ipſam non alicui illuſtri, ſed cuidam ſortis humilis nobili Baroni de Ber:
gow desponsare deſtinabat. Rogata aūt à Rege, vt huic desponſationi conſen:
tiret, petebat ne in ignominiam generis ſui inferiori iungeretur, aut daret
ſibi libertas ad ingrediendum, qt̄nus ſuspicio omnis conquieſcet, religionē.
Verum preces repentè Rege, et ipsa abnuente oēm precem, chariorem q; tali
matrimonio ducens mortem, in captiuitate iuſſu Regis recluſa est.

Anno Domini 1308.

Boguſcha Iudex Pomeraniæ per Magiſtrum Pruſſiæ ex Caſtro Gdansk eiicitur, illudq; per Cruciferos occupatur.

M Archionibus Brandeburgenſibus, et Saxonibus, à Caſtro Gdansk
repulsis, viribus etiam et potentia Petri Cancellarii, et frm̄ ſuorum
confractis et debilitatis, Ciuitate insuper Gdansk quæ rebellauerat
ſubacta, et in obedientiam ſubiectionemq; Ducis Wladiſlai Loktek reducta,
Cruciferorū p̄ſidium, quod in primordiis ingreſsus ſui in Gdansk tenue, parū:
ſum et humile erat, frequenti ſubingreſsione gentium, ad id ſtudioſè p̄ Ma:
giſtrū Henricū directarum, adeo auctum et dilatatum eſt, vt cum Boguſcha
Iudice Pomeraniæ, et alterius partis Caſtri Gdansk capitaneo, ſæpe ad lites et
controuerſias apertas inflato spiritu deſcenderit, tantaq; in pietatis et defen:
ſionis locum eorum ſucceſsit ambitio et impietas, vt p̄fatum Boguſcham et
Barones, militesq; Pomeraniæ principales, in captiuitatem conīicere: cū eſſet
numero et robore ſuperiores, et vniuerſi Caſtri Gdansk poſeſsionem ſibi v:
ſurpare non horruerint. Præfatus aūt Boguſcha Iudex, ſuæ et eorum, qui ſe:
cum detinebantur conſulturus libertati, noua pacta et ordinationes, cū Mgr̄o
Pruſſiæ et Ordine conficit, l̄risq; confirmat. His cauebatur, vt Iudex p̄fatus Bo:
guſcha, de altera Caſtri Gdansk medietate cum ſuis excedat, et illud gubernan:
dum et defendendum Mgr̄o et Ordini relinquat, Mgr̄ vero et Ordo teneantur
de illo ad requiſitionē Ducis Wladiſlai Loktek pure cedere, et illud dicto Wla:
diſlai Duci Loktek reſtituere et reſignare; habita tamen oīm expenſarum,
quas pro conſeruatiōe et cuſtodia Caſtri p̄fati deinceps facturi eſſent, plena:
ria et integra ſolutione. Verum et ſi ordinationem prædictam dolū fraudemq;
continere conſtaret: à prædicto tamen Boguſcha, et cæteris Pomeraniæ Baronibꝫ

et in libertate ſuæ et in Caſtri Gdanſk qualemcunque retentionem Duci Wladiſlao Loktek improbe et inconſulte accepta eſt, et ſub huiuſcemodi pacto Boguſcha Iudex Pomeraniæ prædictus cum Stephano de Pniſcze, et Niemierza aliiſque Baronibus Pomeraniæ ex Caſtro Gdanſk eiectus magis, quam dimiſſus eſt et Cruciferi præfati cæperunt, ad occupandam terram Pomeraniæ intendere ardentius.

Lithuani Pruſſiam vastant domum redeunt. Quos Pruſſiæ Marſchalcus conſecutus, omnes ferè vincit, prædamque ceptam relinquere cogit.

E T necem paternam et patriæ vaſtationem Olgerth Lithuanorum Dux, qui Gedemino patre extincto ſucceſſerat vlturus, forti exercitu ex Lithuanis, et Ruthenis congregato, Pruſſiam hoſtiliter ingreſſus, ea cæde et ignibus vaſtat, Populationeque latius extenſa, capta hominum et pecorum præda in Lithuaniam remeabat. Quem Henricus Pruſſiæ Marſchalcus quartodecima Auguſti apud nemus quod Galebonke nominatur conſecutus, quamuis ſe hoſti videbat imparem confligit, vtriſque autem pro victoria adnitentibus, tanta cædes vtrinque edita eſt, vt pars vtraque pro victa diſceſſerit. Maior tamen aliquanto clades in Lithuanis, qui mille ducentis et viginti ex ſuis deſideratis, etiam captiuas animas, et pecus relinquere coacti ſunt.

Elizabeth Venceſlai ſecundi Bohemiæ Regis filia, quam Henricus Rex Bohemiæ captiuauerat, euadens captiuitatem Nembergam confugit.

B Erengarius quidam ſenex Sacerdos, Regis quondam Venceſlai Bohemiæ ſeruitor, prolem Regiam Eliſabeth vetut virginem et Domini ſui filiam malè tractari, et in captiuitatis cuſtodia aſſeruari dolens, eam Ioanne Viſchegradenſi Præpoſito, quem Venceſlaus Rex ex concubina ſuſceperat adiuuante, à captiuitate ſoluit, et ſolutam in oppidum Nemburg ſuper Albam poſitum deducit. Quæ Ciuibus eiuſdem oppidi conuocatis, quæ eſſet, et qua neceſſitate impulſa in eorum fidem confugiſſet, aperit. Ac demum ad eos concionata, multa beneficia patris ſui Ciuitati præſtita, quòd eam ex vico ruſticano in Ciuitatem haud contemnendam erexit, quod eam muro forti cinxerit, quod eam pluribus libertatibus et Priuilegiis inſignem famoſamque reliquerit ac demum ſuos caſus, et Henrici Regis Bohemiæ crudelitatem in ſe depromptam commemorat, et quòd duabus ſororibus ſuis alteræ Henrici Regis prædicti, alteræ Boleſlai Glogouienſis Ducis foelix et fauſtum coniugium ſortitis, ſibi indignitatem coniugii quod illam Henricus Rex ſuſcipere compellebat, aſpernanti, in libertate et perpetuo caſtitatis voto conſiſtere non licuerit, orans ne ſe in eorum præſidium confugientem excluderent, ne patris beneficia in ea mori et extingui ſinerent, ne quoque eam in ludibrium conditionis ſuæ et generis vagari per exteras regiones paterentur. Omnium autem animis huiuſmodi oratione in miſericordiam conuerſis, cura eius à Ciuitate ſuſcepta eſt: et omnis ſecuritas atque fidelitas illi repromiſſa. Ea autem illic exiſtente, cæpit ad illam Baronum Bohemiæ eorum præſertim, quos Henricus Rex in ipſis aut cognatis violauerat, fieri concurſus, vbi et frequentes tractatus, de abrogatione Regni contra Henricum ha:

biti ſunt. Ex quibus nec in Praga quietus paſſus eſt conſiſtere. Sed ab his qui partes Elizabeth, ab eo deficien ſequebantur pluribus insultibus, per Caſtri Pragen in quo reſidebat impugnatiom, eo etiam inspectante laceſsitus, Oim et enim Bohemorum, ad nouandum res, quam primum ſe occaſio offert, aut lucri vel liuoris respectus ſuggerit, animus e naturalr procliuus.

Dux Auſtriæ Albertus Rom: Rex à nepote ſuo necatus eſt. In cuius locum eligitur Henricus Comes Lucemburgen.

Romanorum Rex Albertus Dux Auſtriæ, nepotis ſui germani Ioannis Sueuiæ Ducis, propter iuuenilem eiusdem ætatem curam gerens, illu in Curia ſua donec adoleſceret, detinuit, Verum ille ex fauore patrui inſoleſcens, conspiratione facta, patruu ſuum Albertu Romanoru Regem, nihil tale suspicantem, cum egrederetur è naui tranſito Rheno obtruncat et interficit. Cuius occiſione patefacta, Electores Imperii concordit Henricum de Lucemburg in Romanorum Regem Frankfordiæ in die ſanctæ Catharinæ eligunt. Qui ab Henrico Colonien Archiepo Aquisgrani Epiphaniarum die coronatus, corpora ſuorum Prædeceſsorum Adolphi et Alberti in locis occiſionu tumulata effodiens, Spiram deduxit, et honestiſsime sepeliuit: Et miſſis ad Clementem quintum in Auinionem duobus Epis et tribus Comitibus, electiom ſuam confirmari, et pro benedictioe Imperiali Romæ ſuscipien tempus et diem, biennio vcut elapso consignari obtinuit.

Anno Domini. 1309.

Dux Loktek ſuper expulsione Boguſchæ de Caſtro Gdansk, cum Mgro Pruſſiæ conuenit. Qui impenſas in Caſtro Gdanensi factas dum ad centum millia æſtimat. Quibus à Loktek negatis rebus infectis diſcedunt.

Exclusione Iudicis Pomeraniæ Boguſchæ, et aliorum militum de Caſtro Gdansk ad Ducem Wladiſlaum Loktek in tris Cracouien tunc agetem perlata, magna cæpit vna cum Prælatis Baronibusq; et Conſilrariis torqueri anxietate: intelligens Cruciferoru velatam dolis fidem in pfidiam verſam eſſe, et in Marchionum Brandeburgen, Saxonuq; locum, magis callidos, magisq; duros et fallaces hostes ſubiiſsæ, Vehementiq; tunc primum cæpit pænitudie vrgeri, quod Marchionum Brandeburgen et Saxonum impetus, non ſuis repuliſset armis, ſed animi et propoſiti ſui ſentencia mutata, Cruciferis frangendos mandaſs et, vtrosq; pro infeſtis hoſtibus, cum multarum difficultatum acceſſioe habiturus, Nondum tamen in Mgro Henrico et Cruciferis Pruſſiæ oem extincta eſse ratus fidem, credens quoq; per tractatus mutuos eorum pfidiam poſſe reſtringi, honeſta legatione Mgrum pfatum Pruſſiæ Henricum, per Nuncios requirit, qtnus ſecum in aliquo loco competenti conueniat: iniuriam, qua ſibi in Boguſchæ Capitanei Gdanen, et Militum ſuorum de Caſtro Gdansk eiectioe querebatur illatam, in beniuolentia animoru diſcurſurus. Annuente Mgro in

villa Kray, als Kraiowicze prope Radzieiow in trã Cuiauien ſita, Mgro perſo:
nalr cum aliquot Commendatoribus accedente, conueniunt. Vbi in pñtia Ger:
uardi Wladiſlauien Epi, aliorumqꝫ Poloniæ Baronum, et eorum præcipuè qui
de Caſtro Gdanſk per Cruciferos excluſi fuerant, Wladiſlaus Poloniæ Dux
quærimoniam exorſus, comẽmoratis pluribus bñficiis, per eum et Prædeceſſores
ſuos præſtitis, iniuriam eiectionis militum ſuorum de Caſtro Gdansk longa
oratione diſseruit. Petens et requirens eam cum Caſtri Gdansk reſtitucione
reſcindi. Iniquum et acerbum nimis, apudqꝫ ætates futuras infame nimis et de:
teſtandum cunctis ſæculis ſcelus, Si ex auxiliatoribus hoſtes, ex elemoſyna:
riis pſecutores, et ex amicis et ſociis infeſtos ſuos et ſuarum trarum impugna:
torꝭ debeat experiri. Mgr aut Pruſſiæ Henricus verbis competentibus ad di:
luendum patratum facinus, vſus, non ad iniuriam, ſed in profectum Ducis Wla:
diſlai Loktek, excluſiom Boguſchæ, et militum Pomeraniæ, vt ſeditio ſæpius
inter diſsidentes, et rixantes Ducis Wladiſlai Loktek et ſuas gentes euitare:
tur aſtruit egiſse. Se quoqꝫ in fide data et pactis cum Boguſcha Iudice Pome:
raniæ percuſsis manſurum eſſe, nihilqꝫ de eis diminuturum: offerens se de Ca:
ſtro Gdansk excedere et illud Duci Wladiſlao Loktek ad cuius dominium et
iurisditionem non diffitebatur illud ſemper pertinuiſse et spectaſse, reſigna:
re, dum mõ ſibi et ordini pmiſsa per pacta impenſarum, illic factarum per Du:
cem Wladiſlaum Loktek impendatur refusio. Tali responso Dux Wladiſlaus
Loktek, nullam ei reputans ineſse vafriciem exhilaratus, oẽm expenſarum qñ:
titatem etiam cum gratiis offert se reſtituturum, et pacta per Boguſcham Iu:
dicem, quamuis eo ignorante, inita ſeruaturum: ediceret tñmodo quota eſset
hmõi impenſarum, de vno duntaxat anno fctarum, quantitas. Mgr vero Hen:
ricus latens virus effundere coactus, Centum millia marcarum latorum groſso:
rum respondet ſe in Caſtri Gdansk defensiom, cuſtodiam et conſeruatiom ex:
pendiſse, multosqꝫ insignes Milites, quorum non poſset dari æſtimatio in gerẽ:
do bello con Saxones perdidiſse: non tamen aliud, quam ſoluciom impenſarum
flagitare, ſine qua reſignatiom Caſtri Gdansk nullo colore, nullo ue ingenio ſe:
cuturam. Dux aut Wladiſlaus Loktek, et ſi immoderatiſsimam expensarum ta:
xam pluribus et euidentibus rationibus refelleret, et qcqd iuſtus, æquusqꝫ Ar:
biter decerneret ſe refusurum promitteret. Mgro tamen perſeuerante in ſen:
tencia, et arbitrariam abnuente deciſiom, dum nihil aliud, qꝫ fraus et dolus ex
verbis responſionibusqꝫ Mgri elici poſsent, re infecta, animisqꝫ irritatis, magis
quàm pacatis ex hmõi rure diſceſsum eſt. Suspectam deinde habens Mgr Cru:
cifericus Ciuium Gdanen fidem, supbiam quoqꝫ eorum quæ ſe efferre cæperat
humiliaturus, tædebat eñ iam illos iniuſti et vſurpati Dominii, munitiones pfa:
tæ Ciuitatis, ne in Ducis Wladiſlai Loktek ltimum redirent imperium, demoliri
penitus pcurauit atqꝫ frangi.

Papa Nuncios ad Regem Ruſsiæ pro abnegando ſuo Scismate mittit.

CLemens Papa quintus ad Ruthenorum Regem Nunciis inſignibus
miſsis, hortatur et requirit eum, vt iuxta pollicitacionem ſuam per Nun:

cios et lrās factam ad obedientiam et vnionem Ecclesiæ Romanæ venire non negligat. Qui Nuncios Apostolicos vacuos remittens, in scismate inueterato perseuerauit, et errorem Græcorum potiorem duxit Catholica pietate.

Anno Domini 1310.

Mgr Prussiæ capto Castro Gdansk Ciuitatem per deditionem capit, et omnes necat Polonos, nulli ætati, aut sexui parcendo.

CAstro Gdansk ordine eo quo præmisimus in ditionem, potestatem q₃ suam Mgr et Cruciferi Prussiæ redacto, dum Ducem Wladislaum Loktek et occupatione belli Lithuanici, et Ruthenici, et ex diuisione intestina Regni Poloniæ, cum alius in tris maiorē Poloniæ imperitaret, pluribus et difficilibus curis distentum esse uiderent, et ad sufferen illatam et inferendam iniuriam opportunum, plures ex Almaniæ partibus gentes donatiuo conducūt: vniuersam trām Pomeraniæ, ex quo eis Castri Gdansk aliquanto tpe impunè subactio pueneral, occupaturi. Valido itaq₃ et potenti exercitu congesto, cum apparatu bellico repentino aduentu trām, quæ tunc vt pmisimus, p Przemislaum et Casimirum Gniewkouien et Michalouien Duces nomine Ducis Wladislai Loktek gubernabatur, ingrediuntur, et Ciuitatem Gdansk, quæ in obedientia Ducis Wladislai tunc consistebat, ipso die Sancti Dominici, pro quo ibi Nundinarum dies, et populi ad forum frequentior concursus esse consueuit, obsidione circumuallāt. Hæc cum pluribus diebus obsidionē tolerasset, militibus et nobilibus Pomeraniæ eam strenuè animoseq₃ defendentibus, ad vltimū fraude aliquorū Ciuium Gdanen Teutonicorū, qui de prodenda Ciuitate p tractatus clandestinos, cum Cruciferis conuenerant, nocte tradita est, et hostes per portam vnam intromissi Ciuitatem cōphendūt. Omnesq₃ milites et Barones ac nobiles Pomeraniæ, et quod crudelius est vulgus permiscuum occidunt, et vario mortis genere extinguūt nec vlli Polonicæ gentis parcunt conditioni, sexui, aut ætati. Sed tam puberes quām impuberes, et ætatem infantilem et lactantem absq₃ vllo miserationis respectu extinguunt: vt fama crudelitatis tantæ diffusa corda cæterorum perculsa, ad facien in aliis Ciuitatibus, et munitionibus resistentiam pauescerent, vtq₃ deletis Baronibus, et Nobilibus, militibusq₃ regionis, securior illis occupatio dictæ terræ prouenriret. Raro cædes inhumanior, raro vnquam Polonici sanguinis in alicuius loci conquisitiōe plus effusum, nec vllum iniuriæ aut crudelitatis genus omissum, per quod hostilis manus in Polonorum exterminiū debacchata non fuerit. Indignum facinus atq₃ teterrimum, nulli barbaro quantumcūq₃ Tyranno cōparandum, ingeminare ausi, Primum quidem ad defensionē Castri Gdansk à Duce Wladislao Loktek implorati, mox expulsis cum dedecore his, quibus opem tulerant, Castrum intercepert. Paulatim deinde procedente tpe Ciuitatē Gdansk, militibus, qui ad Nundinas venerant, iuxta ac quibusdam victimis trucidatis occuparunt: quippe vt Polonis optabilius fuerit, superatū se iri à Saxonibus, quam cum Cruciferis Saxōes supasse. Nam sine victoribus victorum iure seruissent

ſiue de ſedibus ſuis pulſi eſsent: non tn̄ inter dormiendum et quietem inter ſa:
cros aditus, et patrios focos, pecorum more miſerabiliter trucidati, ſceleſtiſsi:
mis ſuffragatoribus, oīa bona ſua mobilia, et immobilia, longo tp̄e parta, omnes
deniqꝫ fortunas longo tp̄e cumulatas, ipſas insuper coniuges, filios et pignora
calamitoſe ſeruituras reliquiſsent.

Ad Mgr̄um Pruſsiæ obſidentem Caſtrū Thczow
Cazimirus Dux, et eiuſdem Caſtri à Duce Loktek
Gubernator conſtitutus, ſupplex venit, obſidionem
orans ſolui. Vix autem obtinuit, vt cum ſuis Caſtro
relicto ſaluus euaderet ad Caſtrum Swiecie, fra:
tris ſui Przemiſlai Ducis tenutæ.

Onquiſita Ciuitate Gdansk, et Baronibus, Nobilibusqꝫ Pomeraniæ vul:
go quoqꝫ et lactantibus feritate plus quam barbarica trucidatis, Mgr
Pruſsiæ Carolus de Lucemburg, ad conquirend' cætera Caſtra Pomera:
niæ exercitum ſuum promouit, et verſus Thczow contendit, incendiis, cædib'
et ſpoliis vniuerſa quaſsando. Quod dum Caſimirus Dux Gniewkouieñ, qui
Caſtrum et Ciuitatem Thczow nomine Ducis Wladiſlai Loktek patrui ſui ger:
mani gubernabat, agnouiſset, ad exercitum Mgr̄i et Cruciferorum, non longe
iam à Thczow tenentem ſtatiua, aſsumpto ſecum Vincentio Decano Gneſnenſi
tunc apud eum pn̄te, et duobus Baronibus proceſsit. Et illuc p̄ueniens ad taber:
naculum Mgr̄i deductus, poſt Miſsę auditionem, qua Mgr̄um reperit occupatū
verba facit, orat precatur, vt armis depoſitis, à terræ Pomeraniæ, fidei et guber:
nationi ſuæ commiſsæ, conflagratione ſe temperet, vt illam con̄ ius faſqꝫ cape:
re et ſibi vſurpare deſiſteret, vt ex auxiliatore, maiorem pernicioſioremqꝫ ſe
hoſtem, quam con̄ quem inuocatus ſit, cum ſui et ordinis ſui infamia ſempiterna
non conſtitueret, vt promiſsionum et pollicitationum multiplicium eidem Duci
Caſimiro crebrius ingeminatarum meminerit, quibus tam ſibi, quam Duci Prze:
miſlao germano ſuo pollicebatur, vt ſi terram Pomeraniæ tenere eos continge:
ret, nullam ſe illis hoſtilitatem, ſed ſecuritatis, et auxiliorum ſolacia deuoue:
bat præſtiturum. Et quo Mgr̄ et Commendatores ſibi aſsiſtentes facilius ad
compaſsionem, et miſerationem flecti poſsent, ſupplicatiōm ſuam genibus fle:
xis, manibusqꝫ complicatis, ad Mgr̄um repetiit. Mgr aūt Cruciferorum Caro:
lus, humilitatem precesqꝫ Principis aſpernatus, illisqꝫ magis in ſuperbiam, quā
in pietatem pertractus, reſpondit. Non diffiteor, inquit, te fratremqꝫ tuum Prze:
miſlaum Ducem, ad terræ Pomeraniæ ſuſcipiendam gubernationem, meam or:
dinisqꝫ mei repromittendo aſsiſtentiam et fauorem animaſse, et vtriqꝫ veſtrum
bonam ſpem feciſse. Vos enim duos quam aliquem alium grauem mihi et poten:
tem Principem indictæ terræ Pomeraniæ gubernationem malebam ſuccedere. Nūc
verò promiſso meo non variato, ſed mutato in melius, de terra Pomeraniæ magis
mihi et ordini meo, quàm tibi et cuicunqꝫ alteri faueo. Id aūt habebis à me et fra:
ter tuus Przemiſlaus humanitatis præſtitum, vt cum gentibus, rebusqꝫ omnibus
tuis, quocunqꝫ libuerit excedas, et Caſtra terramqꝫ Pomeraniæ, per me et ordinem
meum de cetero poſsidendam, relinquas, aut ſi id tibi conuenire minime aſtruis,

defenſionem opponas. Quo dato responso, Ducem Caſimirum p̄dictum et ſuos
omnes prandii honore excepit. Inter prandendum aūt exercitus Mgr̄i motis Ca
ſtris verſus Thczow proceſsit, et tam Caſtrum quam Ciuitatem vallauit. Dux aūt
Caſimirus, prandio peracto, triſtis gemensq; abſceſsit, et verſus Thczow prope:
rans, Caſtrumq; obsidione cinctum videns, gradum continuit, ne mortis aut ca:
ptiuitatis periculum incideret, et e ueſtigio Vincentium Decanum Gneſnen̄ ad
Mgrūm remittit: petens, vt libertas ei et ſuis de recedendo ſaluis rebus perſo:
nisq; ſeruaretur, et quod Dux Caſimirus ſecurus poſſet Caſtrum Thczow accede:
re, et gentes ſuas atq; res de illo auferre. Cui Magiſter respondens aiebat. Cre:
didit forte Dominus tuus nos ſomno et dormitione occupatos eſse, et ab expugna:
tione Caſtrorum terræ Pomeraniæ quieuiſse. Non in ſomnum, sed in laborem tam
valido et potenti exercitu comparato egreſsi ſumus: non prius, donec vniuerſaȝ
terram Pomeraniæ ditioni noſtræ subiiciemus, quieturi. Non igr̄ Dominum tuum
falsa spes decipiat. Sed si ſapit, celerius cum ſuis omnibus excedat, aut ad opō:
nendam exercitui noſtro resiſtentiam ſe coarmet. Dux aūt Caſimirus videns
ſe et viribus imparem eſse, et Caſtrum Thczow, nec arte nec loco munitum, ſed
nec victualibus prouiſum eſse, et ſuo et ſuorum conſulens periculo et indemnita:
ti de Caſtro Thczow, cum omnibus excedit, et poſeſsionem illius Mgr̄o tradit. Quod
illico à Magiſtro et exercitu ſuo incenſum incineratumq; eſt: et ipse Dux Caſimirus,
deducentibus eum gentibus Magr̄i, ſaluus in perſona et rebus in Caſtrum Swie:
cze, ad fratrem suum Przemiſlaum Ducem conceſsit.

Mgr̄ Pruſsiæ obſidet Caſtrum Swieczie.
Quod expugnare non valens, per proditiōm
ab vno de armis Gryphonum, Ducibus ac
Militibus ſaluis, et à Duce Wladiſlao Loktek
recollectis, accepit illud

Subacto in ditionem ſuam Caſtro Thczow, Carolus Pruſsiæ Magiſter, e:
xercitum ſuum in partes vlteriores terræ Pomeraniæ promouit. Et aliquot
oppidis et vicis ignobilibus, vcūt Choynicza, Nowe, et aliis captis, partimque
exuſtis, verſus Caſtrum Swiecze aduenit. Id enim adhuc vnum in terra Pomeraniæ
per Milites et duos Duces Przemiſlaum et Caſimirum Gniewkouien̄ pro Wladiſlao
Loktek Duce tenebatur: cætera omnia aut expugnatione, aut deditione in pote:
ſtatem Mgr̄i, et Cruciferorum deuenerant. Id quoq; gentibus militaribus, et vi:
ctualium abundantia refertum, obſidionem et impetum hoſtilem tolerare, et ne
vniuerſa terra Pomeraniæ in Cruciferorum ſubiectionem veniret, reſiſtentia ſua
efficere credebatur. Vnde et Cruciferi ampliori cura et ſtudio eius oppugnatiōm
adorſi, quatuor validis bombardis Caſtri ſtructuras tunc humiles et ligneas
interdiu et nocte validiſsime quatiebant. Duobus quoq; patibulis con̄ faciem Ca:
ſtri erectis, denunciabant Przemiſlao et Caſimiro Ducibus, aliisq; militibus Caſtri
defenſoribus, niſi Caſtrum dederent, se patibuli supplicio, expugnato Caſtro, q̊d
propediem euenturum rebantur, punituros. Et quo maiori percellerentur defen:
dentes Caſtrum terrore, ſingulis diebus duos tresue aut plures homines agre:
ſtes in rure captos ſuspendebant. Durante inſuper obsidionis tp̄e Crucifer qui:

dam Ziffridus, quem Commendatorem Oppidi Gniew titulabant, genti Polonicæ
infeſtiſsimus, aduerſus eam hanc crudeliſsimam tÿrannidem depromebat. Caſtris
ſiquidem mane egreſsus, et funibus corpori equi, cui inſidebat, alligatis onuſtus,
deuouebat ſe die illa non prius comeſturum, donec in Polonorum suspenſione, oẽs
cordas illas conſumeret. Quo quidem inhumaniſsimo ſcelere efficiebat, vt agreſtes
et miſerabiles atqꝫ valetudinarii homines, qui in vrbes munitas non refugerent, per
ꝓfatum Ziffridum Commendatorem ſuspensione immerita, etiam crudeliſsimis
barbaris deteſtanda, tormentarentur. His facinoribus, Mg̃ro nequaqꝫ prohibente
imo magis vel diſsimulante, vel probante, dum ꝓfatus Ziffridus haberetur in
exercitu Mg̃ri Pruſsiæ insignis militari fauore, vt eſt belligerantium genus in
comẽndationem eorum, quæ crudeliter aguntur, procliuum, nobilitante et efferẽ:
te ſua flagitia, subita et conuenienti vltione à Diuinitate percullſus eſt. Dum et:
enim dierum vna ad focum artus calore reficiens consiſteret, à Demone repente
correptus et iugulatus, et tandem in ignem deiectus eſt. Dignas profecto operũ
ſuorum pœnas pendens, vt qui alios iugulando innocenter ꝑimerat, bñficiumqꝫ
sepulturæ ſuspenſis abſtulerat, iugulatus et ipſe Sathanæ miniſterio, non in terra
quam mortibus hoĩm innocentum inquinauerat, Sed ignis abſumeretur incendio.
Non mouit aũt horum omnium quæ agebantur milites Caſtrum defendentes de
propinquo monſtratus conspectus, nec alicui eorum pauiditas iniecta eſt. Sed
pari fortitudine atqꝫ animo oẽs toleranda᷑ obſidiõm, et quoſcunqꝫ caſus decer:
nebant. Mg̃r aũt ꝑter spem, opinionemqꝫ ſuam obſidionem trahi, et oppugnatio:
nem ſuam nihil profectus afferre videns, veritus, ne conatus ſui ad irritum reci:
derent, cum et Caſtrum ſitu eſset forte (abluit enim illud et circumfluit pro ma:
gna parte Viſla fluuius aquis illic inflatus) et munitiſsimum. Militum quoqué
magna defenderetur ſtrenuitate, animum in dolos, viribus ne quicqꝫ proficien:
tibus, conuertit, et vnum ex Militibus Caſtri vocatum Andream Czedrowicz de
Armis et familia Gryphonum ducentem genus, auro corrumpit. Qui tradimen:
tum ad quod conuentus erat executurus, cordas baliſtarum et oĩa inſtrumenta
bellica intempeſtæ noctis ſilentio violat, frangit et præcidit. Et militibus Caſtri
dum nouarum cordarum et rerum, ac inſtrumentorum ad defenſiõm ordinatorũ
non poſset prouenire inſtauratio, præcipuum genus impetendi hoſtes et refellen:
di eorum conatus eneruat, ex adiutore quoqꝫ factus transfuga, miniſterium ꝗ præ:
ſtiterat Mg̃ro patefacit. Qua nouitate Mg̃r et vniuerſus exercitus exhilaratus, ma:
iori auſu in expugnatiõm Caſtri contendit, et turribus Caſtri mœnia vincentibus
extructis, eisdemqꝫ ad vicinium Caſtri, ab ea parte, qua Caſtrum flumine nudũ eſt,
promotis continua et valida impugnatione à telorum iactu, experientia etiam pro:
dente, videns ſe ſecurum cœpit impetere. Caſtrenſes aũt et ſi diebus aliquot impu:
gnationi tantæ corporibus oppoſitis reſtitiſsent: in periculum tamen ingens ſe vi:
dentes detruſos, ne grauius in ſe Caſtro conquiſito per Cruciferos consuleretur
cum Mg̃ro et Cruciferis paciſcuntur, vt Dominum ſuum Ducem Wladiſlaũ Lok:
tek de repellenda obsidione per specialem Nuncium eis requirere et implorare
liceat. Quæ si intra Menſem non ꝓuenerit, ipsi Caſtro, ſaluis omnibus rebus et per:
ſonis excedant. Verum nuncio tanti periculi ad Ducem Wladiſlaum perlato, ꝗuis
Dux Wladiſlaus ſuccurendũ, obſeſsorum periculo animum deſtinaſset. Baronum

tamen ſuorum ſaniori conſilio, qui vires hoſtiles ſuis ſuperioꝝ nouerant, et ſūmam rerum in diſcrimen adduci, delirum putabant, reuocatus. Nuncium ad Swiecʒen, vt ſibi qualicunqꝫ poterint ratione, ſi repulsa intra Menſem non interuenerit, conſulant, remittit. Andream vero Caſtellanum Roſpergenſem gentibus ſuis in ductorem p̄ficiens, laturum obſeſsis suffragium, iubet quam celeriter ad Swiecʒe accedere. Qui negligentius iuſsa agens, et infirmum ſe ad ferendum laborantibus opem credens, nihil ſalutare aūt memoria dignum agens, retrorſum etiam non laceſsito, nec viſo exercitu hoſtili abiit. Menſe itaqꝫ elapso, dum petitum et promiſsum non appareret ſubsidium, Caſtrum Swiecʒe poſt decem hebdomadas ex quo obſideri cæpit Mgr̄o et Ordini deditum eſt, et ambo Duces germani Prʒemiſlaus et Casimirus, Bogumil Capitaneus, Caſtellanus Otho, Lekxik inter Barones præcipuus, aliaqꝫ multitudo Baronum, et Nobilium Pomeraniæ, fortunam ſuam increpan̄, quæ illis leuo ſydere et fraude deteſtanda Andreæ Cʒedrowicʒ acciderat, cum rebus oībus excedunt et ad Ducem Wladiſlaum Loktek, non ſine profluuio multarum lachrymarum profecti, ab eoqꝫ benigne ſuscepti, domicilijs et hæreditatibus ſtatui cuiuſlibet cōgruis donati ſunt. In hunc modum per eum Ordinem, quem in auxilium cōn exteras et barbaras gentes Poloni aduocauerant, quem quoqꝫ ex inope et pannoſo, largitione et donatione Principum ſuſtulert̄ et erexert̄. Pomerania primum Regno Poloniæ cum ſtrage et interitu multorum Militum hoīum Polonici generis, adempta eſt. Tales quoqꝫ Fructus ex aduocatione et fundatione Ordinis p̄lati referre cæpimus.

Dobrogoſtius de Schamotuli Comitem Ianuſsium Beberſteyn cum exercitu Henrici Glogouiæ et maioris Poloniæ Ducis profligat.

MAioris Poloniæ Baronum animos, Henricus maioris Poloniæ et Glogouiæ Dux, à ſe alienatos et ſibi primum infensos propter nonnulloꝝ rituum et iurium violationem, intelligens, ſeditionem dietim gliſcentem compreſsurus, Ianuſsium Comitem dictum Beberſtein, cum forti exercitu, non ex proprijs tm̄modo, ſed etiam ex Almanis collecto, in partes maioꝝ Poloniæ tranſmittit. Qui cum Caſtrum Kleczko primum obſidere cæpiſset, Dobrogoſtius de Schamotuli cognominatus paruus de Domo Nalencz, filius quondam Thomiſlai Palatini Poſnanien̄, congregato ex Polonis notabili exercitu, venit contra Ianuſsium Beberſteyn, et congreſsu inito, multis vtrinqꝫ cadentibus, p̄fatum Ianuſsium Beberſteyn conflixit, et Caſtris ac omnibus ſpolijs ſuis potitus eſt.

Wladiſlao Loktek naſcitur filius Caſimirus inſignis et magnus.

SEcundo Calendas Maii in oppido Kowalye træ Cuiauien̄ Duciſsa et Conſors Wladiſlai Loktek Heduigis, filium Caſimirum enixa eſt. Cuius ortum et natalem ſingulari commemoratione, dignum futuræ tradere ætati ratus ſum. Per illum enim ad legum inſtituta, abrogatis abusibus Polonicis, redacti ſumus, et florentem atqꝫ beatum ſtatum eius ope et prudentia, quæ etiam in puero reluxit, ſortiti. Eius etiam cura, ſumptu et animo munifico, Regnū Poloniæ pulcherrimorum murorum fabrica exornatum eſt.

Poſt mortem Henrici Ducis Polonia maior. ex deditione Lokiethkoni ceſſit. Przemek verò Ciuis Poſnanieñ incaſtellata Eccleſia Cathedrali Poſnanieñ. Ciuitatem Poſnañ Ducibus Glogouiæ tradit. Vnde ſtrages multæ commiſsæ. Tandem pace reddita ſancitum ē, neminem ex Filiis Ciuium Poſnanieñ ad Dignitates et Præbendas Cathedrales Regni promoueri debere.

Quinto Idus Decembris Henricus maioris Poloniæ, et Glogouiæ Dux in Glogouia moritur, et in Lubeñ Monaſterio, ſepelitur, quatuor reliquēs filios, vcūt Henricum, cui Zegan, Conradum cui Olſzna, Ioannem cui Stinauia et Gora, et Przemiſlaum cui Glogouia, cum ſuis pertinentiis in diuiſione ceſserunt. Terrarum aūt maioris Poloniæ nulli illorum contigit portio, Prælati enim et Barones maioris Poloniæ morte Henrici Ducis ſecuta, receſserunt à filiis ſuis, quos videbant conſiliis et regimine Teutonicorū inſtinctos ad id inflammari et conduci, vt vniuerſam gentem Polonicam extinguerent et delerent. Quo factum eſt, vt Gneſnæ Conuentione generali habita, Ducem Wladiſlaum Loktek in Dominum et Regem eligerent, Principatu et Dominio filiorum Ducis Henrici in totum abrogato. Quatenus deprauato ſciſmate, quo ſe à cæteris Poloniæ terris ſequeſtrauerāt, ſublato, facilius totius Regni Poloniæ adunatio proueniret. Ea autem concluſione et decreto Prælatorum et Baronum maioris Poloniæ non obſtante, Ciuis Poſnanienſis Przemek Ciuitatem Poſnanienſem Ducibus Glogouienſibus, velut hoſtibus patriæ tradidit. Et Eccleſiam maiorem Poſnanienſem incaſtellauit, præſidiumq; in ea hoſtile admiſit. Per quod crudelr̄ nimis in Prælatorum et Canonicorū Poſnanieñ domos fuit ſæuitum, fueruntq; omnes Ædes eorum exuſtæ, et Nicolaūs dictus Schamotula interfectus. Multa quoq; damna alia, et ſtrages commiſsa. Præſidio aūt hmōi per milites Poloniæ depulſo, et pace reddita, in pœnam criminis per Przemkonem Ciuem Poſnanienſem commiſsi, fuit ſancitum et laudatum, quod nemo ex filiis Ciuium Poſnanienſium ad Dignitates aut Præbendas Ecclīarum Cathedralium Regni Poloniæ debeat ꝓmoueri vel aſsumi.

IOANNES altus Epiſcopus Plocenſis moritur, dum annos quatuordecim ſediſset, et in Eccleſia Plocenſi ſepelitur. Cui Ioannes Abrahæ ſuccedit à Prælatis et Canonicis Plocenſibus via ſcrutinii electus, et per Ianuſsium Archiepum Gneſneñ confirmatus et benedictus, nobilis genere et actiōe de Domo et familia Nalencz.

Hungari coacti Interdicto Vniuerſali Carolum Marcellum in Regem eligunt, redditis omnibus Regalibus.

Poſt varias ſeditiones, diuiſionesq; inteſtinas, quibus Hungariæ Regnum poſt mortem Andreæ Regis afflictum eſt, alia quoq; pernicie premi cœpit. Frater enim Gentilis de Ordine Minorum ſancti Martini in Montibus Cardinalis, per Sedem Apoſtolicam, cui tunc Clemens quintus præſidebat, procurante

Philippo Francorum Rege, cui ſtricta affinitate iungebatur, ad pacificandum Regnum Hungariæ, et ad ſtabiliendum thronum Caroli Marcelli miſsus, annis tribus et amplius ſalutiferas admonitiones ſuas, quibus Barones Hungariæ ad reſtituendum occupata, per eos et longo tempore poſeſsa Regalia inducebat, contemptum et perditum iri animaduertiſset. Principales Barones Regni Hungariæ, et hos præſertim qui maiorem rebellionem ſuis monitis opponebant, Auctoritate Apoſtolica damnat Anathemate, et eorum terras et Dominia Eccl̄iaco ſubiicit interdicto. Quo effectum eſt vt multa corpora morientium Baronum et Nobilium Hungarorum, extra Ædes ſacras et Cimiteria terræ prophanæ mandarentur. Quo malo Hungari perculſi, Conuentum in Peſth agunt. Vbi in primis Wladiſlaum Voieuodam Transyluanien̄, coronam materialem, quam capto, vt præmiſimus, Othone Bauariæ Duce, nactus fuerat, qui et ipſe per Cardinalem prædictum, quod cum Stephano Seruiæ Rege ſciſmatico data ei filia, affinitatem iunxerat, excommunicationis vinculo innodatus erat, et omnes Barones reddere Regalia Carolo Marcelli, et ipſum veneratione Regia et cultu proſequi compellunt. Quibus compoſitis, et omnibus Regalibus redditis, et Interdictum cum Cenſurarum relaxatione ſublatum eſt, et Carolus prædictus in Alba Regali tunc primum ab ipſo Cardinale vnctus, et in Regem Hungariæ coronatus, ſolidum et pacificum Regni Hungariæ regimen, ſublatis competitoribus et diuiſionibus Ciuilibus, adeptus eſt. Qui etiam proceſsu temporis Mariam filiam Caſimiri Poloniæ, Theſznen̄ Ducis Bithomienſiſque, accepit in conſortem, virginem tunc forma rara præſtantem.

In Italia et Sarmatia tota, inundatio atque fames maxima.

EO anno in Italia, Polonia, Bohemia, et Almania, maximis tempeſtatibus coortis, tanta inundatio ſubſecuta eſt, vt multa oppida, Villæ, et Rura ſimul cum hominibus et pecoribus perpetua alluuione abſorberentur. Sol quoque vltima Iunii paſsus eſt Eclypſim. Ex qua ſubſecuta eſt magna ſterilitas vini et bladi, qualem nemo meminerat à Prædeceſsoribus audiſse. Præ inopia quoque panis et bladi, herbas et radices ad trahendum vitam homines manducare compulſi ſunt.

Boleſlaus Wratiſlauien̄ Dux Henrico Glogouien̄ Duci bellum infert. Eoque mortuo bona inter filios eiuſdem quatuor partiuntur, et Rex Bohemiæ Glogouia perperam potitur.

PAternas iniurias Boleſlaus Wratiſlauien̄ Dux filius Henrici quinti in filio Conradi Glogouienſis Ducis Henrico vlturus, mouet illi bellum, et terram ſuam crebris inuaſionibus vaſtat. Henricus vero Glogouien̄ Dux ſatis animi ad reſiſtendum habens, cum Boleſlao confligit, et multis hincinde cadentibus ſuccumbit. Ex victoria Boleſlaus Wratiſlauien̄ Dux elatus, oppidorum et Villarum militibus ſuis donationes facit. Curias inſuper choreas, et haſtiludia celebrare cæpit. Et ad famam ſuæ libertatis, multis concurrentibus militibus, grandi ære alieno ſe inuoluit. Henricus autem Glogouien̄ Dux præfatus, qui et ipſe Regnum Poloniæ

obtinere nitebatur, cum eſset à Prælatis et Baronibus maioris Poloniæ velut ne:
pos ex Sorore Salomea Przemiſlai Regis Poloniæ ad Poſnanieñ et Caliſsieñ
Ducatus aſsumptus, et ob id ſe non ſolum Glogouieñ Ducem, ſed et Regni Polo:
niæ hæredem titulabat, quinto Idus Decembris, apud Glogouiam moritur, et in
Luben Mnrio ſepelitur, quorũ filios ex Melchide filia Alberti Ducis Brunſzuiceñ
relinquens, vizt Henricum, cui pro ſorte ceſsit Zeganum, Conradum qui Olſznaz
Przemiſlaum, qui Glogouiam, et Ioannem qui Stinauiam et Goram ſortiti ſunt, Po:
ſnanienſis enim et Caliſsien Ducatus, patre eorum Henrico abſumpto, filios qui
Teutonicorũ tm̃modo ſecuti conſilia, ab illis regebantur pertesi, illico in Wladiſlai
Loktek conceſserunt obedientiam, vt facilius reintegratio corporis Regni Poloniæ
efficeretur. Inter filios aũt p̃fati Henrici Glogouien Ducis, cum Przemiſlaus Glo:
gouieñ Dux vegetioris eſset ingenii, et prius eligeret mori, quam Ioanni Bohemiæ
Regi, ad id illum, et fratres ſuos ſtringenti, ſubiici, veneno à propriis Vaſallis to:
xicatus, nullam ex ſe relinquens prolem, interiit, et apud Luben Monaſterium
requieſcit. Ceſsit aũt Henrico Zeganen, et Ioanni Stinauien Ducibus in commu:
ne Glogouia, Conrado per Stinauiam contentato. Sed illico Ioannes Stinauienſis
Dux, Ioanni Regi Bohemiæ, mediam partem oppidi Glogouienſis ſe concernentẽ,
non eo quidem anno, ſed proceſsu temporis vendidit, et Henrico fratri venditioẽ
huiusmodi multa dispendia ſubminiſtrauit. Ioannes enim Bohemiæ Rex, alte:
rius partis, quæ Ducis Henrici erat Capitaneo largitione corrupto, exercitu atr
verſus Glogouiam aduenit, et Glogouienſes Ciues detrectantes eum ad poſeſsiõ:
nem totius Ciuitatis admittere obiurgatos, Ciuitatem à Capitaneo Henrici Ducis
ſibi traditam ingreditur, et vniuerſum Glogouien Oppidum perperam in ſuam
redegit ditionem. Sub hac oppreſsione et grauamine Henricus Zeganen Dux ab:
ſumptus, et in Monaſterio Lubenſi ſepultus, filius eius vnicus, eiusdem nominis
Henricus, adeò paternam iniuriam moleſtè tulit, vt pro recuperatione mediæ
partis Glogouien Oppidi, Ioannem Bohemiæ Regem, et filium sibi in Regno ſucce:
dentem Carolum, continuis guerris et inuaſionibus vexaret. Neceſseq; haberet Ca:
rolus Bohemiæ Rex, cum notabili exercitu aduenire, et Glogouien Ciuibus ferre
opem, longo iam tp̃e ab Henrico laceſsitis, Patris aũt occupationem alterius partis
Glogouien Oppidi ratus, prout erat, iniuſtam, eam Henrico Zeganenſi Duci, ſuam
ditionem, et ſubiectiõm profitenti, reſtituit, et diuturnam concertationem, meliori
compoſitione extinguit. Obeunte inſuper Ioanne Stinauien, et oppido Gora, inter
Conradum Olſznicen Ducem, patruum, et nepotem ſuum Henricum Zeganen, et Glo:
gouien Ducem partito, Conradus præfatus Olſznicen Dux, ad grandæuam ſene:
ctutem perueniens, moritur, et in Trzebnicen Monrio ſepelitur, vnicum filium Cõ:
radum relinquens.

Anno Domini 1311

Conuenit Mgr̃ Pruſsiæ cum Loktek ſuper
terris Pomeraniæ tractaturi. Quas cum Mgr̃
ſibi peteret donari vel vendi, Loktek vero
reſtitui, re infecta diſcedunt.

VNiuerſa terra Pomeraniæ et Caſtris eius Magiſter Carolus Pruſsiæ et Cruciferorum Ordo dolo armisqꝫ expugnata, Baronibus quoqꝫ et nobilibus eius partim necatis partim expulſis, Mgr̃ Carolus prædictus, pro eius ampliori occupatione animum ſimul et curam intendit, et per Nuncios lr̃asqꝫ Ducem Wladiſlaum Loktek præcatur, vt ſecum in loco competenti conueniat: super tr̃a Pomeraniæ, et eius occupatione concordiam initurus. Dux aūt Wladiſlaus Loktek terræ Pomeraniæ p̄dictæ reſtitutionē et damnorū refusionem sperans, per aliquos tractatus et conditiones poſse melius, quàm per bellum componi, in Conuentiōm cum Mgr̃o et Ordine, ob huiusmoī cauſam tractandam conſentit. Tandem in Brzeſczie Cuiauieñ Oppido, dum tam Dux Wladiſlaus, cum Prælatis et Baronibus Regni Poloniæ, quàm Carolus Mgr̃ cum Cōmendatoribus ſuis conueniſsent, cæpit Wladiſlaus Poloniæ Dux, comēmoratis primū multifariis beneficiis, à Principibus Poloniæ Ordini impenſis, per quæ ab humili et tenui ſorte, in eam amplitudinem atqꝫ ſubſtantiam perueniſsent, graues ſuas iniurias à Mgr̃o et Ordine ſibi illatas queri, quòd videlicet patrimonium ſuum, et hæreditatē terram Pomeraniæ hoſtiliter, denunciatione belli non præmiſsa, Oppidis, et villis exuſtis occupaſsent: et quòd in Baronibus et Nobilibus aliisqꝫ fidelibus ſuis crudelē cædem aut excluſionem egiſsent. Attenderent religionem ſuam, attenderent et vocationem, recentiaqꝫ ſui Aui Conradi beneficia, qui eos primum in regiones has accerſiit et donationes largas contulit, obliteratum iri non ſinerent: neve eum prædicta hæreditate Pomeraniæ, in cuius defenſiōm adſciti fuerant, spoliare dignum ducerent: Diuinam vltionem, si humana deficeret, quandoqꝫ cōn se in compenſationem tot malorum effundendam habituri. Carolus aūt Mgr̃ nihil horum, quæ obiiciebantur ſciens, valensqꝫ defendere, omnia enim ſonora, et nulla caligine, aut excuſatione velari, nulloqꝫ ingenio humano poterant refelli, supplicare Duci Wladiſlao, et Prælatis Baronibusqꝫ Regni Poloniæ, quàm obiecta purgare nefanda adorſus: magno ſtudio, maioriqꝫ caliditate flagitans, vt terram Pomeraniæ, circa Ordinem ſinerent conſistere: vtqꝫ ab eo et Ordine, tam terræ Pomeraniæ, quàm damnorum illatorum, refusione in auro et argento accepta, ius illius proprietatem et titulū per patentes literas ſe profiterentur in perpetuum vendidiſse, et reſignaſse. Offerebat ad hæc Mgr̃ et Ordo Cænobium, cuiuscūqꝫ Dux Wladiſlaus mallet, ordinis, de numero quadraginta Monachorum, pro ſua ſuorumqꝫ progenitorum ſalute, data ſufficiēti dote, fundaturum, Caſtrum quoqꝫ Nyeſchow cum villis Orlow et Murzinow reſtiturum, et pro qualibet ſua et Regni Poloniæ, neceſsitate, quadraginta lanceis ſuis damnis et expenſis propriis perpetuo ſeruiturum, Non mouit aūt hæc supplicatio, oblatioqꝫ Ducem Wladiſlaum, sed ad indignatiōm coleramqꝫ accendit, dum contra ſuam et Conſiliariorum ſpem, non tr̃æ Pomeraniæ reſtitutiōm, sed quædam leuia et indigna videbat offerri, et proinde ædito ad hanc supplicatiōm responſo, quod nulla supplicatio, nullaué oblatio ad venditiōm tr̃æ Pomeraniæ poſset eum peruincere. Iniquas diſſerens elemoſynas, iniqua ſacrificia p̄uocatura Deum in deterius, quæ de raptis et contumeliis illi contingeret offerri, triſtis et furibundus et de recuperatione tr̃æ et hæreditatꝫ ſuæ Pomeraniæ, ſecum et Conſiliariis ſuis, multa voluens, ex Brzeſczie diſcedit. Tenuitqꝫ ab eo die, vsqꝫ ad tp̄a Caſimiri tertii Poloniæ Regis, et vsqꝫ ad annum Domini Millesimum, Quadringenteſimū, Sexageſimum, Sextum, Ordo Cruciferic⁹ Pomeraniam, tyrranice, et per iniuriam occupatam, vltra, quàm tanti Ordinis condi-

tio, et Chriſtianitatis religio poſtularet, donec miſeratione Diuina operante propriis militibus, ciuibus, et ſubditis, coñ ordinem conſurgentibus, et annis quindecim Caſimiro tertio Poloniæ Rege, aſsiduè bello ordinem premente, Regno Poloniæ reddita et reunita eſt.

Quærens Mḡr Pruſsiæ aliquid iuris ad terras Pomeraniæ, illas à Valdemaro Marchione Brandeburgeñ emit. Cuius venditionis tenor inſeritur.

REpulſum ſe et in petitione, ac ſpe ſua Magiſter Pruſſiæ Carolus ſpretum videns, magno tamen ardore ad occupandam trãm Pomeraniæ, propter portum Maris, cuius iam ineſcatus erat largo introitu, feruens, curam et ſtudium vt quocunq; titulo etiam fantaſtico et colorato, eam ſibi et ordini appropriet et vſurpet, intendit. Ad Voldemarum itaq; Marchionem Brandeburgen, et Nepotem ſuum Ioannem, deſtinata animo executurus, Nuncios mittit, et vt ſibi terram Pomeraniæ, pro decem marcarum millibus lator; groſſ; vendat, et perpetua venditione inſcribat, donet, et reſignet, paciſcitur. Nihil veritus, ab eo ſe trãm Pomeraniæ petere, quam non longo tranſacto tpe, Polonorum et ſuis armis ab eius iniuſta occupatione fugauerat. Voldemarus aũt Marchio Brandeburgeñ, pecuniam decem millium marcarum ſibi per Mgrũm oblatarum, pro lucro inſperato, et votiuo gaudens, afferri, cum ſciret, ſe et pfatum Ioannem nepotem ſuum, nihil iuris, proprietatis, et tituli habere, in venditiõm et reſignatiõm hmõi, velut in rem non ſui iuris, vltro annuit et conſenſit. Et pecunia decem millium marcarum latorum groſſorum in Slupſk, vt vero alii aſſerunt in noua Caliſch per Nuncios et homines ſuos, vcʒt Peczkonem de Leſzow, et Ludkonem de Wel à Mḡro et ordine accepta et numerata, terram Pomeraniæ Mḡro et Ordini per certi tenoris literas, vendidiſſe ſe et reſignaſſe profitetur. Illarum tenores inſerere libro huic, operepræcium viſum eſt, vt ſumma ambitio, ſummaq; iniquitas, ſcelerata voluntas, et vendentis et ementis appareat; ſimulq; conſtet, quàm nefariis et exquiſitis dolis, fraudibus, et ingeniis ad occupatiõm træ Pomeraniæ Mḡr et Ordo aſpirarit. Literarum itaq; Marchionum Brandeburgenſium, huiuſmodi venditiõm et reſignatiõm teſtancium tenor eſt talis. IN NOMINE DOMINI Amen. Quoniam iuxta verbum viri ſapientis generatio præterit et generatio aduenit. Nihil ſtabile nihilq; permanens eſt ſub Sole: ſed vanitati atq; mutabilitati ſubiacent vniuerſa. Et ne cum labentibus annis, rerum magnifice geſtarum et putilr, pariter labatur et aboleatur memoria, munificentias et libertatſ, pſertim in pias cauſas et loca religioſa collatas, ſcriptura conuenit perpetuari. Nos igr̄ Valdemars Dei gratia Brandeburgen, Luſacien Marchio, Tutorq; Illuſtris Ioannis Marchionis Brandeburgenſis, ad vniuerſorum noticiam præſentium, et futurorum cupim9 deuenire. Attendentes quæ, quanta, et qualia, virtutum religionis ac deuotionis beneficia per Religioſos viros Chr̄i Milites Mgrũm, et frẽs Ordinis hoſpitalis ſanctæ Mariæ Teutonicorum Hieroſolymitanen Ecctiæ Chriſti, in ſuis membris in Pruſſiæ partibus, maxime in plantanda extenſione fidei Chriſtianæ, et eiuſdem plantatę defenſione continue impendantur: quemadmodũ tam eorum ſanguis, qui pro Chriſti nomine ſigna ſuæ militiæ, proprio ſanguine rubricantes ad Dominum

emigrarunt quàm eorum vita qui in negocio fidei adhuc fruentes spiritu sub
continua expectatiōe Martyrii, pro æterno gaudio, gladios et tormenta infidelium
ſubire non metuunt, quotidiana facti euidentia ſatis perlucidè manifeſtat. Proin:
de ad brachium fortitudinis paganorum conterendum et ob ſalutem et proſperum
atq; pacificum ſtatum Christi fideliū t̄ræ Pomeraniæ incolarum, de nr̄orum Con:
ſiliariorum ſano conſilio et conſenſu, ad laudem et honorem Dei, et glorioſæ ma:
tris eius virginis Mariæ, et in remiſsiōm nr̄orum et progenitorū nr̄orum pecca:
minum, ac etiam vt p̄fatorum frūm bonorū opum nonnihil participent, eiſdem Chri
militibus, quor spes verus Deus eſt, vcz̄t Mḡro et fr̄ibus, ac eorum Ordini, partem p̄di:
ctæ t̄ræ nr̄æ Pomeraniæ, vcz̄t Caſtra et Ciuitates Danczik, Derſchouiam, atq; Swyecam, nec
non oēm t̄ram circumiacentem, quæ ad dicta Caſtra ab antiquo pertinebat, pro decem
millibus marcis Brandeburgen. argenti et ponderis, pure, rite, ac rationabil̄r vendi:
mus, ac vendimus, cum Caſtris, Caſtellis, villis, monetis, teloneis, vectigalibus, foris,
cum agris cultis et incultis, uiis, et inuiis, paſcuis, ſyluis, nemoribus, lacubus, paludi:
bus, venationibus, piſcationibus, borris, mellificiis, cum omni vtilitate et fructibus
quæ de dicta terra in præſenti percipi poterint in his quæ ſuper t̄ram humano ſe
repræſentant conſpectui, aut qui percipiendi ſub terra futuro tempore apparebunt,
vcz̄t in ſale, plumbo, ferro, cupro, argento, auro, aut in cuiuslibet generis metallo, quo:
cunq; nomine cenſeatur, et ſi in ea quomodolz̄t poterint reperiri, cum omni iure, domi:
nio, iudicio, ac proprietate in perpetuum libere poſsidendam. Quam nominatam pecu:
niam nobis recognoſcimus eſse ſolutam, integraliter ex toto, et ad vſus nr̄os et In:
clyti Ioannis Marchionis Brandeburgen., cuius tutelam gerimus, eſse conuerſam.
Sæpedictam verò terram, p̄fatis Mḡro et fr̄ibus, ac ipſorum ordini voluntariè re:
ſignamus, ipſosq; ac ipſorum Ordinem in poſeſsiōm eiusdem quietam et pacificam in:
ducimus, cum omni pleno dominio, et integrali libertate et proprietate. Renunciantes
nihilominus pro nobis, ac pro Illuſtri Ioanne Marchione Brandeburgen. ſup̄ius nomi:
nato, ac pro noſtris ſuisq; ſucceſsoribus et hæredibus legitimis in perpetuum omni
actioni, impeticioni, defenſioni, exceptioni, oībusq; aliis Priuilegiis ac lr̄is, gratiam
et iuſticiam continentibus, iam impetratis seu iam impetrandis, iam habitis ſeu ha:
bendis, ac omnibus quæ in poſterum quocunq; iure Canonico, vel Ciuili cautelis, contra
pn̄s inſtrumentum de facto vel de iure poſsent obiici vel opponi, nihil prorſus iuris,
dominii, vtilitatis, aduocatiæ, patronatus, vel cuiuslibet alterius iuriſdicionis vel po:
teſtatis, quocunq; nomine poſsit appellari, nobis ſeu Inclyto Ioanni Marchioni Bran:
deburgen. et hæredibus ſeu ſucceſsoribus nr̄is in omnibus contentis in parte prædi:
cta terræ nr̄æ ſic vendite retinen. Sed omnia ea et ſingula cum libertatibus, et ple:
no ac integro iure, proprietate, poſeſsione, et dominio in prædictos Mḡrūm et fratres
ac ipſorum Ordinem in perpetuum transferen. Insuper profitemur et recognoſcimꝰ
nos ſæpedictis Mḡro et fratribus à Ser̄mo noſtro domino Henrico Dei gratia Ro:
manorum Rege, et ſemper Auguſto ſuper huiuſcemōi nr̄o contractu confirmatio:
nis literas impetraſse, vt aūt hæc omnia piæ donationis nr̄æ facta rata permaneant,
et inuiolabilia perpetuo t̄pe perſeuerent, præſens ſcriptum ſup̄ his confectum noſtri
ſigilli appenſione duximus roborandum. Quod etiam dictus Marchio Ioannes, ſui
etiam sigilli patrocinio, cum ad annos ætati legitimæ deputatos peruenerit, confir:
mabit. Teſtes aūt hmōi contractus ſunt nr̄i fideles domini Henricus de Regeſtein

et Vlricus de Lindow Comites, Ludolphus et Haſzo de Vedele, Bernardus de Plosek, Henricus et Fredericus de Heluenſleue, Droyſeco de Chrache, Henricus, Heningus, et Hinricus de Slegeli, Bernardus de Bruk, et Henricus de Verbin, milites, Henricus de Gradzon Præpoſitus, Slateto noſtræ Curiæ Protonotarius, et quam plures alii nihilominus fidei teſtimonio decorati. Actum et Datum in Curia Breden in vigilia beati Iacobi Aptī. Anno Domini Milleſimo, Tricenteſimo, vndecimo

Quomodo Bohemi expulſo Rege ſuo Henrico, Ioannem Ducem Lucemburgen̄ acceperant. Quæ Domus Centum viginti ſex annis Regno Bohemiæ præficit

Creſcente in dies Baronum Bohemiæ contra Regem ſuum Henricum Carinthiæ Ducem indignatione et odio. Seditione inſuper militum et rebellione populi ſenſim gliſcente, ſæpe Rex ipſe Henricus inuaſione hoſtili laceſsitus, pluresq; de ſuis Auſtralibus pro eo militantes aut cæſos, aut captos videns, in Caſtro Pragen̄ ſupernè proſpectans, ſuorum et hoſtium certamina intra ſe concludebat: accipiens in ſui tutellam et defenſam, nouorum militũ ex Auſtria ſupplementum. Non enim aliter etiam intra proprios parietes conſtitiſse, à fraude Bohemica rebatur ſecurus. Barones aũt Bohemiæ, dum apta rebellio doli quoq; cõn Henricũ Regem ſæpe tentati ſecus acciderent, ad alia ingenia aliosq; dolos rurſum conuerſi, Henricum ſeptimũ Romanorum Regem Comitem de Lvcemburg, qui propter præſtantiam morum, virtutum, et actionum ſuarum, quibus alios Illuſtres, et in Principatu conſtitutos anteibat, Alberto Romanorum Rege et Duce Auſtriæ ſcelere et impietate germani nepotis Ioannis occiſo, ad Imperium fuerat concorditer ſurrogatus, in Ciuitate Spiren̄ tunc agentem adeunt. Et cauſis aduentus ſui, diſcriminibus quoq; Regni Bohemiæ, q̄bus colliſione inteſtina attritum eſt, expoſitis, præcibus et perſuaſionibus plurimis ꝑliciunt vt filium ſuum Ioannem, quatuordecimum annum tunc agentem, Eliſabeth virgini filiæ olim Venceſlai ſecundi, et ſorori Venceſlai tertii, Regnum Bohemiæ, ad quam Regni Bohemiæ ex pluribus reſpectibus venit ſucceſsio et hæreditas, matrimonialiter coniungat, et de Regno Bohemiæ inueſtiat, Imperiali iure et vxoris ſorte, Henrico Carinthiæ Duce, vniuerſis Bohemis infeſto et exoſo, eiecto, illic regnaturum. Henrico aũt Romanorum Rege ad ſingula quæ Bohemi depoſcebant perſuaſo, Eliſabet virgo vigeſimum ſextum annum agens in Spiram adducitur. Et nuptiis iuxta magnificentiam Regalem celebratis, p̄fatoq; Ioanne de Regno Bohemiæ iure Imperiali inueſtito, ipſum cum ſponſa noua et gentibus armatis, adiungens illi Petrum Maguntinen̄ Archiepũm, et quoſdam Comites et Barones Almaniæ, pro faciliori Henrici Bohemiæ Regis exterminio, in Bohemiam remittit. Qui cum Pragam ꝑueniens, illã obſidione cinxiſset, Henricus quoq; Bohemiæ Rex reſiſtentiam opponeret, fraude tãdem Ciuium Pragen̄ nonis Decembris portis Ciuitatis apertis, Ioannes Comes Lucemburgen̄ cum omni gente ſecum militante, in Pragam receptus eſt. Henricus autem Rex Bohemiæ videns fraudibus et dolis Bohemicis vbiq; se ſeptum, altiora diſcrimina, et ſui ſtatus dedecus veritus è Caſtro Pragen̄ cum Margaretha Conſorte et ſuis omnibus intempeſtæ noctis ſilentio excedit: in Penatibus ſuis Carinthicis ſecurius decetero manſurus. Pragen̄ aũt Ciuitatis cæteræ exemplum ſecutæ, oẽs deditioẽ

facta in Ioannis Comitis Lucemburgen obedientiam venêre. Ipſe quoq; Ioannes Comes Baronibus Bohemiæ id procurantibus, et ſolicitantibus, pridie Nonis Februarii in Regem Bohemiæ, Conſors verò ſua Elizabeth in Reginam, per Petrum Colonien Archiepum inungitur, in Eccl̃ia Pragen et coronatur. Qui à tpe Coronationis prædictæ Baronibus Bohemiæ, ad id illum inſtigantibus, ſe non ſolum Bohemiæ ſed et Poloniæ titulabat et gerebat Regem, quamuis nullum ius Regni Poloniæ electiõe, vocatione aut ſucceſsione, q̃ntumlibet remota, ſortiri illum contigerat. Ex eoq; tpe, vsq; ad Sigismundum Imperatorem Bohemia per annos fermè Centum et viginti ſex in poteſtate Lucẽburgen fuit. Sub illis quoq; et p̃ſertim ſub Venceſlao quarto in varias hæreſes atq; errores prolapſa eſt, quos ſub diuerſis Regibus et annis multis, vt in ſequentibus narrabimus, tenuit practicauit, et dogmatiſauit.

Lithuani Pruſſiam duplici, Prutheni verò atq; Cruciferi triplici expeditiõe Lithuaniam vaſtat. Illi Euchariſtiæ Sacramentum blaſphemant et proculcant. Ii victores Monaſterium in Thorun fabricant et dotant

PRimarius Lithuanorum Dux Vichtenen, omnibus ſuarum gentium copiis collectis et ordinatis, terras Pruſsiæ ſub Carnispriuii tempore ingreſsus, magnam partem p̃ cædes et flammas redegit in deſolationem et fauillam, Captis autem quingentis hominibus in Lithuaniam prosperè, præda spoliorum et captiuorum onuſtus, reuerſus, Idolis ſuis de fortuna, quæ illi apud Pruſsiam contigerat, gr̃as agens, quasi hæc illi eorum p̃piciatione contigiſset, holocauſta et libamina offerebat. Commendator interim de Kingsberk, vno agmine et quinq; Commendatores altero agmine, diuerſoq; itinere in Lithuaniam furent et bilem geſtantes ingreſsi, singula quæ occurrebant, nulli deferen ætati, conditioni vel ſexui, aut occidunt, aut exurunt. Et tam Ducem Lithuanorum Vichtenen, q̃ gentem ſuam poſt actam expeditionem vacantem in cõmeſsatione et voluptatibꝰ, grauiſsime perturbant et laceſsunt. Lithuanis aũt decertare non auſis, magno captiuorũ numero potiti in Pruſsiam absq; incom̃odo reuerſi ſunt. Eam vaſtationem Dux Lithuanorũ Vichtenen vltum iri ſatagens, quor̃ millibus pugnatorum, facto ex cæteris delectu comparatis, in vigilia Ramispalmarũ Pruſsiæ oram intrat, et cuncta ferro et igne cędendo, prædasq; agendo, vsq; ad Brunsberg graſsatus, Eccleſias Dei, vasis et Clenodiis ſuis spoliatas, dat in flammam. Diuiniſsimum quoq; Euchariſtiæ Sacramentum, in t̃ram cum ignominia proiectum, ore conſpuit, et pedibus obterit, et conculcat: exprobrans captiuis Chriſtianis Deum eorum, cui cultum et honores Diuinos exhibent, ſe diſperdidiſſe. Maxima itaq; cæde, et incendiis in Catholicos debacchatus, Mg̃ro et Cruciferis pugnam detrectantibus, in Lithuaniam, pellens captiuorũ magnam multitudinem et spoliorum ſupellectilem, regrediebatur. Dum aũt ſtatiua in vna ſyluarum ad collem in limitibus t̃rarum conſiſtentem locaſset, recognituꝛs et inter ſuos diuiſurus, captiuos adducit, et virginibus atq; ancillis, quæ ſolæ absq; viris et matronis mille quadraginta numerum explebant, cæpit illudere: querens an noſſent vbi eorum Deus conſiſteret, Iubens aũt Sacrarium in Pruthenorum terris, in quo Sacramentum corporis IESV CHRISTI claudebatur, receptũ

aſferri, fracto ſacrario, prophana manu Diuiniſſimum Euchariſtiæ sacramentū
exertum, añ pedes virginum, et aliorum captiuorum proiecit. Quod nefando o:
re conspuens, et ſpurciſsimis pedibus calcans atterebat, cum ea contumelia atq;
probro. En Deum quem colitis et inuocatis, ſub veſtris oculis contero, non valen:
tem neq; mihi resiſtere, neq; ſibi aut vobis ſuis cultoribus auxiliari. Iam Deus ve:
ſter me illum conculcante et conterente disperiit. Dii mei potentiores ſunt, quorꝰ
adiutorio prosperor, et quorum nutu vos captos, et vinctos detineo, quibus ſatius
eſt honorem et cultum Diuinum, quam̃ veſtro exhiberi. His improperiis et contu:
meliis ſauciati, et nec qcquam con̄ barbari Principis rabiem hiſcere velut captiui au:
si, ſuspiriis et fletibus immenſis, quas magnitudo doloris pro iniuria ſui conditorꝭ
eliciebat, barbari ſuperbam arrogantiam contundi tacite ꝓcabantur. Non tulit
tulit ſup̄na Maieſtas diutius blasphemari nomen ſuum. Altera ſiquidem die dilu:
culo, octauo vcl̄t Idus, die Martis, Menſis Aprilis, Pruſsiæ Mgr̄ Henricus de Ploczk
cum octoginta militibus fr̄ibus de ordine, et forti aliarum gentium propriarum
et exterarum numero, Ducem et exercitum Lithuanicum in eiſdem Statiuis, q̄bus
nomen blasphemauerat Diuinum conſecutus, pugnam acriter conſerit. Et licet
Lithuani aliquandiu fortiter reſtitiſsent: ad extremum tamen omnes victi fuga:
tiq; ſunt. In fugientes verò et victos acriter ſæuitum, neminem ſeruari placuit,
ſinguli captiuorum aut in patibulum acti, aut vndis ſuffocati. Ex tanto Lithua:
norum, nemo præter Ducem et eius Comites duos, qui et ipſe in capite vulneratꝰ
aufugit. Cruciferi tam victoria q; Caſtris et spoliis hoſtium potiti, ſolutis etiam
ſuorum captiuorum agminibus, alacres in domos reuersi, in memoriam tam fa:
moſi triumphi, Monaſterium Sanctimonialium in Thorun fundant, fabricant,
atq; dotant. Egit et alteram Commendator de Brandeburg in Lithuanos expedi:
tiōm, et vaſtato Diſtrictu Pogrodne, ne cum Duce Lithuanorum tam Lithuanos
quam̃ Samagitas continente in armis cogeretur confligere, citato agmine diſce:
dit. Egit et tertiam in Lithuanos eo anno Mgr̄ Henricus de Ploczk expeditiōm
et ſecunda Iulii Lithuaniam ingreſsus, ferro et igne Diſtrictum Salſemkeÿ va:
ſtans, etiam tria Caſtra illic conquirit, et incendit, Datis aut̄ multis militibus Li:
thuanorum in ſtragem, ſeptingentos in captiuitatem ducens, superato Memel
flumine, duodecim fr̄ibus desideratis, qui ꝑ insidias Lithuanorum dum Cruci:
feri Memel flumen traiicerent occiſi ſunt, regreſsus eſt.

Ad inquirenda Cruciferorum ſcelera, quibus ſe vehementer inquinauerant, Clemens V. Papa Legatos deſignat per lr̄as. Quarum exemplar eſt adiunctum.

CLemens Papa quintus in Auinione tunc agens, Mgrūm et fratres, totiuſq;
Ordinem Domus Teutonicorum beatæ Mariæ de nigra Cruce in Pruſſiæ et
Liuoniæ partibus conſtitutos, plures crudelitates, in varias Catholicorum
Prouincias perpendens perpetraſse, Ioanni Archiep̄o Bremensi, et Mgr̄o Alberto
de Mediolano, Canonico Rauennatenſi Capellano ſuo tam horrendorum facinorū
per lr̄as Apoſtolicas committit inquiſitionem et examen. In quibus cædem per ip:
ſos fratres in Ciuitate Regni Poloniæ Gdansk factam, et alia teterrima ſcelera

commemorat. Quarum lrãrum tale habetur in Eccl̃ia Rigeñ. Originale, in quo trigin-ta et vnus articuli contra eoſdem fratres conſcripti deducuntur. CLEMENS Epiſcopus Seruus ſeruus Dei Venrl̃i fratri Ioanni Archiepõ Bremenſi, et dilecto fi-lio Magiſtro Alberto de Mediolano, Canonico Rauennatenſi, Capellano noſtro, Salutẽ et Apoſtolicam benedictionem. In vinea Domini licet immeriti cultores poſiti et cuſto-des, ſic in ipſius culturæ ſalubrisq; cuſtodiæ nos debemus miniſteriis exercere, vt in ipſa infatigabiliter operantes, extirpandis viciorum ſpinis, et peccatorum tribu-lis, quæ ſuperficiem eius interdum obumbrare conantur: Nec non plantandis virtutũ germinibus, in quibus altiſsimus delectatur, feruore ſpiritus et diligenti ſolicitu-dine intendendo, ipſam ab illis præſertim oppræſsionum Diſcriminibus tueamur quæ sub pietatis ſpecie cautius ſubintrantes difficilius præcauentur. Sanè tam præ-deceſsorum nr̃orum Romanorum Pontificum, quàm noſtris continuatis ſucceſsiue temporibus, ex clamore valido et inſinuatione famoſa ad audientiam Sedis Apoſtolicæ eſt deductum, quod præceptores et fratres Hoſpitalis ſanctæ Mariæ Teutonicorum, ad hoc ſolum per Sedem eandem in Rigeñ. Liuonieñ. et Pruſſiæ Prouinciis conſtituti, vt Eccleſias ac perſonas Eccleſiaſticas, alioſuè Catholicæ fidei profeſsores, vallo forti-tudinis munientes, ipſos à Paganorum et Sciſmaticorũ tueantur incurſibus, et ad dila-tandum ibi Catholicæ fidei nomẽ et cultum, iugiter elaborent in grauem (proh do-lor) noſtri Redemptoris iniuriam, fidelium cunctorum opprobrium, et eiusdem fi-dei decrementum, facti ſunt hoſtes domeſtici, et familiares ſunt redditi inimici. Non inſurgentes pro Chrĩ nomine aduerſus hoſtes fidei, ſed in eorundem fauorem (quod ſtupet auditus) variis calliditatum generibus dimicantes, potius cõn Chrĩum. Ad id præcipuè, prout euidentia facti oſtendere dicitur intendentes, vt Eccleſiis om-nibus, earumq; facultatibus, et aliis bonis fidelium, dictarum partium eorum vſibus applicatis, in rerum amplitudine contabeſcant. Propter quod dimiſsa Chriſti militia, imo cõn Chrĩ fideles armis nequitiæ bellum miſerabile conſerentes, nonnullos Ar-chiepõs, qui fuerunt pro tempore, alioſq; Prælatos et perſonas in Dignitatibus con-ſtitutas illarum partium, non abſq; iniectione manuum in ipſos, timore Dei poſtpoſi-to temerè, violento, deteſtabili et ſacrilego auſu capere, diris mancipare carceribus, et alias eis graues corporales afflictiones inferre, damnabiliter præſumpſerunt. Sic de quatuordecim Eccleſiis ſuffraganeis, quas Eccleſia Rigeñ. Metropolis par-tium earundem habere conſueuerat, ſeptem totaliter deleuerunt, Septem aliis in ta-li ſtatu dimiſsis, vt plus ſint dedecori et pudori decentiæ paſtoralis, quàm ſi penitus non adeſsent. Nam de quor̃ earum eiectis Canonicis, in eis Canonice inſtitutꝭ fratres ſui Ordinis pro Canonicis in dictis Eccleſiis locarunt, quos in eiſdem de facto inſtuũt et deſtituunt ſicut volunt. Et tales eorum Confrẽs, pro Canonic' ſe gerentes eligunt in ipſos quos idem Præceptores fratres mandant de ſuis confratribus eligendos. Electi vero taliter falsa, imo verius confirmatione aliqua non obtenta, in Epõs ſe faciunt conſecrari, nullam obedientiam eidem Rigeñ. Eccleſiæ locorum Metropo-li facientes. In reſiduis aũt tribus Cathedralibus Eccleſiis vacantibus, intrudũt perſonas quas volunt, etiam minus dignas, De quibus per potẽntiæ ſuæ abuſum e-lectionem faciunt celebrari, ac de modo et forma electionum huiusmodi, nulla e-xaminatione præmiſsa, per antedictos fratres ſui Ordinis pro Epĩs ſe gerentes. Electos huiusmodi in Epõs faciunt conſecrari, omnia bona earundem Eccl̃iarum

quæ inſignes conſueuerunt habere Pontifices, cum ſolennibus Capitulis, latis et ma:
gnis facultatibus et redditibus abundantes, propriis vſibus, propriis vſibus non ab:
ſqꝫ pernicioſo earundem Eccleſiarum diſpendio, enormiter applican̄, ſeqꝫ vt liberius
in prædictam Metropolim et Eccleſias, cæteroſue Prælatos et fideles pronunciari, et par:
tium prædictarum valeant deſæuire, eorumqꝫ munitiones, Caſtra, Terras, iuriſditio:
nes et iura propriæ ſubiicere ditiōi, eiſdem Paganis nequam amicitiæ fœdere vnien:
tes, ac publicum eis aduerſus dictos fideles impendentes auxilium, conſilium, et
fauorem, ferrum, arma, equos, et alia mercimoniorum genera, per quæ dicti Pagani
fideles eoſdem poſsint acerbius impugnare, vendunt et per alios ipſis vendi permit:
tunt. Quodqꝫ grauius eſt idem Præceptores et Fratres, non ſolum à confinibus eorū:
dem Paganorum, in quibus contra illorum incurſus debuiſsent ſe murum defenſi:
onis opponere, in detrimentum fidelium receſserunt, ſed quoddam Caſtrum Rigen̄
Ecctiæ, eiuſdem Paganis, pro certa quantitate pecuniæ venūdarunt. Regnum Plo:
czech ꝙ quondam Rex Plochenſis, ad fidem Chriſti conuerſus, prolem non habens le:
gitimam, eidem Ecctiæ Rigen̄ contulerat, pro aīæ ſuæ ſalutæ, dictꝭ Paganis, non abſqꝫ
iactura multitudinis, innumeroſæ fidelium dimiſerunt. Cuius occōne duæ ſolennes
Cathedrales Zelouien̄ vcīt et Ruthenen̄ Ecctiæ, conſiſten̄ in Regno prædicto, to:
talr̄ ſunt deletæ. Quibus Caſtro et Regno p̄dicto, ad manus dictorum infidelium
talr̄ deuolutis, dicti Pagani à locis confinium repulſis fidelibus, magnam partem
dictarum Prouinciarum, tunc fidelium multitudinem populoſam, in ſolitudinem
redegerunt, eiſdem fidelibus partim peremptis gladio, ꝑtim eorundem Pagano:
rum miſerabili iugo ſuppoſitis perpetuæ ſeruitutis. Quodqꝫ deteſtabilius eſt,
ſi quando idem Præceptores et Fratres, offendendi Paganos ſub cuiuſdam vmbræ
pallio velint oſtendere ſe gerere voluntatem illos fraudulenter impugnant, vt ex
eorum facto fideles atrocius impugnentur, eoſdem Paganos ex tenuis prædę
damno modico, ad deſtruen̄ reliqua Caſtra eiuſdem Rigen̄ Prouinciæ, prauis no:
cendi artibus irritantes. Fertur etiam de ipſis execrabile facinus, quòd cùm Rex
Paganorum cum ſuis ſubditis fuiſset ad fidem Chriſti conuerſus, ac diuerſos
Epōs ſucceſsiue et præſbiteros ſæculares ac Frēs Prædicatorum et minoꝝ Ordinū
in toto Regno ſuo ordinaſset, ad extirpatiōm errorum, et illuminatiōm planta:
tiōmqꝫ Orthodoxæ fidei permanſuros, idem Præceptores et Frēs prædicti proh
pudor, velut eiuſdem fidei ſubuerſuros, quoſdam eorundem Epor̄um et Frūm e:
xinde deiici, quoſdam vero interfici, latentibus et ocultis ſtudiis procurarunt,
et talr̄ Pagani etiam ad fidem conuerſi, lumine veritatꝭ abiecto, errorum (proh
dolor:) priſtinos reſumpſerunt. Et ſic quondam Lechouien̄ Ecctia Cathedralis
in dicto Regno conſiſtens, cum ſua Ciuitate et Dioceſi, non abſqꝫ multorum fide:
lium animarum et corporum deploran̄ periculo, miſerabiliter fuit deleta. Po:
pulum etiam Chrīanum terræ Semigalliæ, habentem Epūm et præſbiteros or:
thodoxos, qui eis Eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrabant, iidem Præceptorꝭ et
Frēs totalr̄ deleuer̄t. Nobiliores eiuſdem tr̄æ, quos ad Conuiuiū inuitarunt, pro:
ditionis nefandæ et miſerandæ ſæuitia mutilaciōe capitum ꝑimentꝭ. Reliquam
multitudinem dictæ terræ vltra quam Centum millia populi vtriuſqꝫ ſexus
ad trās Paganorum crudeliter profugarunt, dictiqꝫ fideles eorundem Paga:

norum in depreſsionem fidei perpetuæ ſunt redditi ſeruituti. Propter quod
et Epātus Semigalliæ, qui per ſeptem dietas amplam Dioceſim obtinebat, totali:
ter de medio ſublatus fuerat. Et vt omnino impediatur ampliatio fidei, et ꝓponē:
di verbum dei facultas, qualꝫt ſubducatur, ex eo ꝙ frēs ordinis minorum Caſtri
Brunſberg eiuſdem Rigeñ Prouinciæ p̄dicationi dictorum Paganorum inſiſten:
tes verbum Dei continuè diffundebant, ac qdam Fr̄ dicti ordinis iugiter per Pa:
ganos diſcurrens virtute verborum et opum corruſcando, die quolꝫt multos Pa:
ganos cognitione veræ fidei illuſtratos, ſacro regenerationis lauacro innouabat,
eiſdem fribus minoribus de dicto loco ignominioſè eiectis, eundem locum fun:
ditus deſtruxerunt: nullos omnino eiuſdem verbi prædicationi inſiſtere per:
mittentes. Ecclīas quoqꝫ, Oratoria, et capellas ædificare pro Neophitis non per:
mittunt; ita quod dicti Neophiti in rudimentis fidei non inſtructi, ac in Eccle:
ſiis cum Orthodoxis participium non habentes, nec in fide, nec in moribus fide:
libus ſunt conformes: Peſsimum etiam vicium eorundem Paganorum ſectātes
confrēs ſuos, ſi quos contingit interdum in hoſtili congreſſu vel conflictu ali:
quo vulneribus ſauciari, coñ morem eiuſdem fidei orthodoxæ, priuſquam ex:
pirent: impietate quadam ſæuiſsime feritatis extinguunt: eorum corpora flā:
marum incendio concremando. Ac vt p̄miſſa et alia eorum deteſtabilia ſcelera
eiuſdem ſedis effugiant notionem vniuerſos fideles clericos et laicos, cuiuſcū:
qꝫ Dignitatis aut status exiſtant, ad exponendum querelas de ipſis tantarum
perſecutionum, neceſsitate cogente, ad Sedem Apoſtolicam accedentes, crudeli:
ter perſequuntur, mortem eis per ſe et alios inferendo. Sicut hæc in perſonis quō:
dam Mgr̄i Alexii Doctoris Decretorum, et aliorum quam plurimorum, quos re:
deuntes de Romana Curia, ad quam venerāt coñ eos, crudeliter occiderāt, dicun:
tur liquido apparere. Nec dum finem præmiſsis enormitatibus imponentes, ſed
mali eſſe, boni credi, ſub pallio ignoratæ nequiciæ cupientes, paſſus et itinera
debita, per quæ de Ciuitate Rigeñ exitus et reditus ad eandem quadam neceſ:
ſitate ineuitabili peraguntur, ſub ea faciunt cuſtodia detineri, vt non niſi per:
ſonis quas volunt greſſus ex ea pateat vel regreſſus. Sicqꝫ dicta Ciuitas exitū
et reditum non habendo liberum, eiuſdem obſidionis anguſtiæ diſpendia cogi:
tur deplorare. Ad quamquidem obſidionē, p̄cluſis itinerꝰ quorumcunqꝫ veſti:
giis fortius anguſtandam, quoddam Caſtrum à ſup̄iori parte ac portum Monr̄ii
Dimimundeñ, Ciſterciē ordinis eiuſdem Rigeñ Dioc̄, in quo eadem Rigeñ Ec:
cleſia ius obtinet patronatus, ab inferiori parte eiuſdem Ciuitatis conſiſtens, ab:
ſqꝫ quibus Ciuitatem eandem, nec ꝑ trām, nec ꝑ maris veſtigia vllus pot̄ ingredi
vel exire, quodam illicito emptionis titulo, cum Monr̄iis alienatio ſacris ſit ꝓhibi:
ta Canonibus, et etiam ipſius Monr̄ii Dimimundeñ ꝑpiæ memoriæ Gregorii Papæ
noni Prædeceſſoris nr̄i Priuilegio ſpeali cuiuslibet alienationis conctus foret spe:
cialr̄ interdictus, temeritate propria occuparāt et detinent occupata. Propt̄ quæ in
eiſdem Prouinciis, in q̄bus Eccl̄iam ſuam foetu nouæ prolis ad fidem conuerſæ Domi:
nus ampliabat, familiari peſte inteſtinam exercente ſæuiciam, non ſolum fides
radicata et fundata non proficit ſed etiam perſecutione domeſtica, et niſi celeri
occurratur remedio, nomen ibi deperit Chr̄ianum. Nouiſſime ad nr̄um perue:

nit auditum, q̄ dicti Præceptores et fr̄es Hoſpitalis eiuſdem, dilectii filii Nobilis
viri Wladiſlai Cracouien̄ et Sandomirien̄ Ducis trām hoſtiliter ſubintrantes in
Ciuitate Gdanſko vltra decem millia hōim gladio peremerunt, infantibus vagien:
tibus in cuius mortis exitium inferen̄, quibus etiam hoſtis fidei peperceſset:
Iidem quoq; Præceptores et fr̄es quàm plura alia deteſtanda dicuntur committe:
re, quorum ſeries ſe nimis extenderet, ſi ſingulariter ſingula pr̄ntibus claude:
rentur. NOS IGITVR qui diſponente Domino eiuſdem Dominicæ vineæ re:
gimini p̄ſidemus, deſiderantes vt in ea virtutes et virtutum palmites conua:
leſcant, ſucciſis tribulis viciorum. Attendentes quoq; quòd præmiſſa quæ de di:
ctis Præceptoribus et fratribus referuntur, vtpotè pernicioſa et nr̄æ fidei contr̄ia,
imo chr̄ifidelium cunctorum cordibus inimica, ſub diſsimulatiōe tranſire ſalua
conſcientia nequeamus. Conſiderantes etiam quòd in talibus debitum correctio:
nis referre remedium, nihil eſset aliud, q̄ licentiam ſceleribus indulgere, diſcre:
tionem vr̄am, de quorum circūſpectionis induſtria, plenam in Domino fiduciam
obtinemus, hortandum attente duximus et monendum, vobis per Apoſtolica ſcri:
pta diſtrictè præcipiendo mandantes, q̄tnus ad partes illas, ſeu ad loca illarum par:
tium, quæ vobis pro executione hmōi negocii videri poterīt magis apta, vos perſona:
liter conferentes, et habentes præ oculis ſolum Deum, cō̄ p̄dictos Præceptores eius:
dem hoſpitalis in dictis Prouinciis et partibus conſiſten̄, ſuper præmiſſis omnibus
et ſingulis, nec non ſuper articulis, quos ſub bula noſtra vobis deſtinamus incluſos,
ac ſuper aliis criminibus et exceſsibus, ſuper quibus eos inuenietis publice diffa:
matos, inquiratis diligentius veritatem: eaq; diligenter et ſolicite inquiſita, quæ:
cunq; inueneritis in ſcriptis redacta et ſufficienter inſtructa, nobis ſub ſigillis ve:
ſtris procuretis fideliter intimare. Cæterum Caſtrum et Monaſterium Dimimunden̄,
quod dicti Præceptores et fr̄es, vt p̄mittitur, ſub cuiuſdam emptionis colore retinent
occupatum, per eoſdem Præceptores et fr̄es facientes expeditum et liberum dimitti
et illud vſq; ad nr̄um bn̄placitum p̄fatæ Sedis nomine teneri, ac per perſonas idone:
as atq; fideles, quas ad hoc eligendas induſtria veſtra perſpexerit, faciatis cum dili:
gentia cuſtodiri. Vt autem ad præmiſſorum executiōm eo liberius intendere va:
leatis, quo maiori fueritis per nos auctoritate muniti, vobis inuocandi auxilium
et ſuccurſum, ad præmiſſa omnia et ſingula exequenda, vbi et quando expedire co:
gnoueritiſ, tam Prælatorum, quàm etiam Principum, et aliorum ſæcularium cuiuſcūq;
conditionis vel ſtatus exiſtant, vel quacunq; Dignitate præfulgeant, Cō̄dictores quo:
q; et rebelles, nec non teſtes, quos ad hoc duxeritis conuocandos, per excommunica:
tionis, ſuſpenſionis, et Interdicti, nec non priuationis Priuilegium, eiſdem conceſso:
rum à Sede prædicta Sententias compeſcendi, tam de duabus Dietis, in Concilio
generali, quam de aliquo extra Ciuitatem et Dioceſim, niſi in certis exceptis caſi:
bus, et illis vltra vnam Dietam à fine ſuæ Dioc̄ ad iudicium non vocando, et aliis
quibuscunq; Conſtitutionibus, quæ vr̄æ poſsent iuriſdicioni vel poteſtati, eiuſq;
libero exercicio quomodolīt obuiare, aut ſi teſtes quos ad hoc euocari continge:
rit fuerint Prædicatorum vel minorum Ordinum quorumcunq;, vel ſi prædictis
Ordinibus à prædicta Sede indultum exiſtat, quod Prædictorum Ordinum fr̄es
ad perhibendum teſtimonium in quibuſcunq; cauſis vel negociis compelli non

poſsint. Seu ſi dictis Præceptori et Fratribus ab eadem ſit Sede indultum, quod excommunicari, ſuspendi, vel interdici non poſsint, per lrās Apoſtolicas non facien plenam et exp̄ſsam ac de verbo ad verbum de indulto hmōi mentionem, et quibuslꝫ aliis indulgentiis, et lrīs Apoſtolicis q̄buscunqꝫ in quacunqꝫ forma verborum conceſsis, per quæ pn̄tibus non expræſsa vel totaliter non inſerta præmiſsorum executio poſset quomodolibet impediri nequaquam obſtante, plenam vobis concedimus tenore præſentium facultatem. Quod si non ambo his exequendis potueritis intereſse, alter veſtrum ea nihilominus exequatur. Datum Auinione tredecimo Calendas Iulii, Anno Domini Milleſimo, Tricenteſimo, Vndecimo, Pontificatus noſtri quinto.

Anno Domini 1312

Albertus Aduocatus Crac̄ cum ciuibus, vocat Ducem Oppolien̄, et dat illi Ciuitatem. Qui per Wladiſlaū monitus recedit cum Aduocato, cuius bona confiſcatꝛ. Et Diſtrictus Biecen̄ Epō Crac̄, minus iuſte proditiōis inſimulato adimitur.

MVtilato Regno Poloniæ in magna et notabili ſui corporis, terræ vcꝫ Pomeraniæ portione, Duce quoqꝫ Wladiſlao Loktek spiritum ob id gerente mæſtum et afflictum, altera quoqꝫ illi afflictio ſubminiſtrata eſt. Albertus namqꝫ Cracouien Aduocatus, cum Ciuitatis Cracouien Conſulatu et Magiſtratibꝰ, regimen et Principatum Ducis Wladiſlai moleſte ferens, quod et taliis, exactionibus qꝫ grauibus pro adminiſtrandis bellis, quibus impetebatur eos premeret, et furū prædonumqꝫ flagicia, per quæ ſtratæ ſolitam ſecuritatem amiſerant, non coherceret, cum Boleſlao Oppolien Duce miſſis Nunciis, et habitis clandeſtinis tractatibus, de dedenda Cracouien Ciuitate componunt. Is namqꝫ quæ ſecum decocta compoſitaqꝫ erant executurus, congeſto notabili exercitu Cracouiam poſeſsurus aduenit, et ab Aduocato Conſulatuque, et vniuerſa Cracouien Ciuitate portis apertis ſuſceptus eſt, cum omni ſubiectione et honore. Caſtrum tamen Cracouien, quod in fide Ducis Wladiſlai manebat, quamuis molientibus Ciuibus, nulla arte aut ingenio poterant redigere in ſuam ditionem. Propter quod in domo Alberti Aduocati prædicti, valuæ quæ ad ſanctum Nicolaum ducit contiguæ recollectus, aliquanto t̄pe Cracouiæ manſionem firmauit. Wladiſlaus aūt Dux periculi damniqꝫ grauitate plurimū anguſtiatus, quid ſibi in tam pernicioſa nouitate, exterminium ſtatus ſui redolente acturus eſset conſultabat. Omnibus aūt qꝫ primum p̄iculum reſcindendū, et congregatis tam militarium quam agreſtium copiis Cracouien vrbem obſidione arcēdam ſuadentibus, Dux ipſe Wladiſlaus ſaluberrimo vſus conſilio, exercitum q̄dem fortem Cracouiam obſeſsurus congregare non negligit: Legatos tn̄ ad Boleſlaum Oppolien Ducem Cracouiæ conſiſten, mittendos de pace tractaturos, cum certis mandatis, q̄bus ſuapte æger in occupanda aliena vrbe, animus ſanari poſſet, plurimum cenſuit: cum notabili exercitu eos ſubſequens vrbem et occupatorem, niſi Ciuitas redderetur, obſeſsurus. Hi cum ad pn̄tiam Oppolien Ducis Cracouiam aduenissent, et mā-

data Ducis Wladiſlai, quibus illum ad excedendum de hæreditate ſua requirebat, ex-
ponerent, petenꝰ vt ſorte ſui Ducatus contentus, infame turpeq; ſibi putaret, ad leuem
Ciuium Cracouienꝰ auram Cracouiam veniſſe, et eo ſuꝑſtite Filio inſuꝑ ſuo Caſimiro
in ſpem ſucceſſionis procreato, illam vſurpare poſſe. Corrigeret dum nondum fu-
neſtus Mars int̃ vtroſq; deſæuiret, et cæpta mutaret in melius. Sibi quoq; documento
eſſet, quàm irato moleſtoq; animo ſui patrimonii occupatiōm eſſet laturus. Sin verò
in ſentencia ꝑſiſteret, ꝓ maiori ſe illum quàm Albertum Aduocatum, et Ciues Cra-
couienꝰ per quos in id ſcelus adſcitus ſit, hoſte habiturum. Boleſlaus aūt Oppolienꝰ
Dux eorum oīm, quæ in eiectionem oppugnationemq; ſuam compoſita erant non i-
gnarus, ſubmiſſè ac modeſtè Nunciis reſpondet. Aduentus quoq; ei in Cracouiam
et occupationis eiuſdem cauſas in Albertum Aduocatum et Ciues Cracouienꝰ re-
torquet: aſſerens ſe nihil hoſtile aut moribus ſuis indignum egiſſe, et Cracouienꝰ
vrbem ad ꝑſuaſiones Aduocati et Ciuium Cracouienꝰ veniſſe. Cuius dum ſibi iuxta
ſpem ꝓmiſſam iuſtum non ſentit ꝓuenire imperium, ſe de illa ſine cuiuſcunq; læ-
ſione et iniuria ad Penates ſuos exceſſurum. Nec reſponſionis remoratur effectū
veritus ne à Duce Wladiſlao, et exercitu ſuo occupatus, captiuitatis aut fugæ dede-
cus exciperet. Sed Alberto Aduocato Cracouienꝰ, et aliquibus Ciuibus Cracouienꝰ
qui ſe nouerant pro ſuis fore factis puniendos, metu graui illos præmente, cùm ſe
noſſent ꝑ defectiōm maiora commiſiſſe, quàm quibus poſſet ignoſci, aſſumptis, in Op-
pol regreditur fremens dolensq; quòd eiuſdem Alberti Aduocati et Ciuium ver-
bis fide ꝑſtita, ſe occupatiōi Cracouienꝰ Ciuitatis, non ſine ſui grandi obtrectatiōe
et infamia miſcuerat. Wladiſlaus aūt Dux Cracouiam frequentiori numero, quàm
ſolitus erat ingreſſus. Aduocatiæ Cracouienꝰ oēs reditus et introitus Molendi-
norum, macellorum, et Camerarum, domorum, et aliorum locorum habentium lar-
gam ſuppelectilem, ſuæ Ducali Menſæ attribuit, et infiſcat. Aliquos aūt Ciues Cra-
couienꝰ ſeditionis ꝓfatæ auctores in horrorem patrati ſceleris, vt eſſent pro exem-
plari et cautela futurorum comꝓhendit, et equis per vicos tractos in patibulum
aut rotam egit. Ex domo aūt Aduocati arcem erigit, et in valua ſancti Nicolai tur-
rim extollit, atq; illic militum collocat ꝓ̄ſidium: Vacillantem cæterorū Ciuium Cra-
couienꝰ fidem, arce illa et ꝓ̄ſidio fidam ſibi decetero effecturus. Inſimulatus eſt e-
tiam licet falſè Ioannes Muſchkata Epūs Cracouienꝰ, eo quòd natione Wratiſla-
uienꝰ et Sleſita eſſet, tradimenti ꝓ̄dicti conſcius fuiſſe, et in Wladiſlai Ducis exclu-
ſiōm, Boleſlai quoq; Oppolienꝰ admiſſiōm, cum Alberto Aduocato et Ciuibus Craco-
uienꝰ formalr̃ et expꝛſe conſenſiſſe, et ob id plures ꝑſecutiones et odia in ꝑſona et
bonis Ecclīæ ſuæ crebro, et captiuitatem ꝑ Wladiſlaum Ducem intentatam, ꝑtulit,
nec Caſtri et Diſtrictus Byecenꝰ poſeſſiōm et reſtitutiōm, de quo ꝑ Hungaros regē-
te illud Abbate Thinyecenꝰ ſpoliatus fuerat, quodq; tandem ab Hungaris reſigna-
tum fuerat, poterat promereri. Præfatus aūt Albertus Cracouienꝰ Aduocatus, nec
in Oppolienꝰ Oppido ſibi tutum conſiſtere ratus, cùm et illic ſæpius tam à Duce, q̄ à
nobilibus et Ciuibus pro fraude, in Dominum ſuum naturalem commiſſa, non ꝓbris
ſolum variis, ſed et captiuitate ſqualida, et diuturno tp̄e ꝑpeſſa afficeretur; triſtis
et mæſtus Oppolia excedens, in Pragam ſe contulit: atq; illic cum Coniuge et liberis
pannoſam et miſerabilem vitam, ſcelus q̄ in Doīm ſuum Ducem Wladiſlaum Loktek
commiſerat, frequenti ſermone et memoria increpans, et damnans duxit.

Ordo Templariorum in Concilio generali abolitur, et Mgr̄ eorundem cum aliquot Fr̄ibus publice creatꝰ

COncilio generali Clemens quintus apud Viennam congregato, Ordinem Tem:
plariorum, qui annis circiter Centum octoginta quatuor durauerat, propter in:
auditam, et quam nec dici fas eſt præuaricationem et infamiam aboleuit et deſtru:
xit. Bonaqꝫ temporalia eiuſdem Ordinis Hoſpitali ſancti Ioannis Hieroſolÿmitani, et a:
liis religionibus conceſsit. Anno verò ſequenti in duorum Cardinalium ad id speci:
aliter miſsorum præſentia, Mgr̄ Templariorum cum nonnullis eiuſdem Ordinis
Commendatoribus, Pariſiis igne publico vndecima Menſis Marcii crematus eſt. Cu:
ius cauſa poſt publicata eſt, quæ fuit prophana profeſsio, cum abnegatione Chriſti, et
expuitione super Crucem, in opprobrium Crucifixi, prout plures eorū confeſsi ſunt.

Cedente ex officio Henrico Pruſſiæ Mgr̄o ſuccedit Carolus, Hic Caſtrum Chriſtmemel ædificat. Tres quoqꝫ expeditiones eo anno in Lithuaniam actæ fuere.

HEnrico de Ploczk Pruſſiæ Mgr̄o officio cedente, Henricus de Trirqui, et Ca:
rolus appellatus ſuccedit. Qui Caſtro Chriſtmemel prope Ragnetam in Confi:
nibus Lithuanorum ad fluenta Memel ædificato, ad fulciendum illud naues
et homines quadringentos cum victualibus tranſmittit, quorum plures coorta tem:
peſtate periêre. Duæ expeditiones eo anno in Lithuaniam, vna quidem per Mgrū
contra Caſtrum Biſew itinere tr̄eſtri, altera per Bernerum Commendatorē de Ragne:
tha nauali claſse per fluuium Memel cō Caſtrum Mergiſt actæ, parum attulere pro:
fectus. Nam præter paucos captiuos et ſpolia, nullo effectu vterqꝫ exercitus potitus
eſt. Egit et tertiam Henricus Marſchalcus, ſed cum ſua et exercitus ſui pernicie in:
genti. Nam caſtro Biſew inconquiſito relicto, in tres Diſtrictus, vc͂zt Miednikÿ, Crmui:
cin, Trzunicani, abiit. In quibus Caſtro ignobili Sirdithin expugnato, hominibus ſingu:
lis in abdita ſyluarum dilapſis, in tecta innocua per dies plures ſæuiebat. Sub quibs̄
exercitus ſuus, nuſqꝫ locorum victualia reperiens, magna fame cæpit vexari. Qua in
dies inualeſcente, redire per ſpacium Centum et amplius miliarium coactus, multos
de ſuis inedia extinctos amiſit. Sed et hi qui domos vna die viginti miliaribus iter
agendo attigerant, auidius quā ſtomacho debili conueniebat eſca ſumpta extingue:
bantur. Miſerat et Dux Lithuaniæ Præfectum ſuum Surminum virum ingenioſum
et callidum, cum Centum nauium claſse contra Caſtrum Chriſtmemel, qui naues Crucife:
rorum vacuas in flumine Memel reperiens, incendit. Tandem à Cruciferis ex Caſtro cū
eo confligentibus victus, tricentis quinquaginta de ſuis amiſsis, cum reliquis eadē
claſse vectus in Lithuaniam refugit.

Anno Domī. 1313.

Caſtigatis Ciuibus Crac' Loktek multitudini
parcit. Sed deinceps Ciuibus facultatem eligēdi
Conſules ademit, et eam Palatino Crac' attribuit. Mo:
naſterioqꝫ Miechouieñ, cuius tunc Abbatem Frater
Aduocati Crac' agebat, Villam Lathkowice accipit.

Fraude et furore Alberti Aduocati, et reliquorum Ciuium Cracouienſium qui ſceleris patrati erant ſuſcitatores et capita, condigna animaduerſione expiata, cæteræ multitudini, quæ magis contagione quam deliberata voluntate inſanierat, à Duce Wladiſlao Loktek parſum eſt. Cum nonnulli eorum ne tunc quidem noſſe videbantur, quo audaciæ progreſsi fuerant, quidque facinoris in Principem, quid in patriam, quid inter parentes et liberos, moliebantur. Veritus autem Wladiſlaus, ne furoris extincti aliquando ſcintilla in flammam proditura reſurgeret, potentiam Ciuitatis in eligendo Conſulatu et Magiſtratibus reſtrinxit, vt quo truncatior illis eſſet auctoritas, eo minus in Principem rebellionis, calcitracionisque æderent. Mulctat itaque Wladiſlaus Dux Ciuitatem Cracouien. iure eligendi Conſules, quæ in illam diem erat illi perennis, et eam Palatino Cracouien. pro tempore exiſtenti attribuit. Ordinans atque conſtituens, vt non ſolum in decedentium Conſulum locum viros ſpectatæ et ſingularis virtutis, et prudentiæ ex Ciuium Cracouien. numero deligat. Sed etiam decernendi poteſtas circa illum conſiſtat. Qui Conſules annis ſingulis vrbem regere, et in Conſulatu præſidere, reſque vrbanas adminiſtrare quotannis debeant. Eo itaque modo Conſulum Cracouienſium creatio et Ciuitati adempta, et in Cracouien. Palatini ditionem tranſlata eſt. Graſſabatur et aſſidue furor Wladiſlai Principis increſcebat in Albertum olim Cracouien. Aduocatum in eam Coleram progreſſus, vt vltionem de abſente, quam non poterat, fuga interueniente, à præſente exigeret. Villam enim optimam Lanthkowyce, non longe à fluuio Srzenyawa ſitam, et vberam glebam habentem, per vxorem Gniewomiri et filium eius Monaſterio Miechouien. in primordio eius fundationis donatam, nullo alio interueniente demerito, niſi quia idem Albertus à fratre ſuo germano tunc Præpoſito Miechouien. temporali donatione obtinebat, violenti et iniuſto brachio à Monaſterio Miechouien. abſtulit, et fiſco Ducali appropriauit. Ab eoque tempore Monaſterium Miechouien. villa præfata caſtratum eſt.

Boleſlaus Maſouiæ et Boleſlaus Oppolien. Duces moriuntur.

Octauo Calendas Maii Dux ſæuiſsimus ſed iuſtus et prudens, furum, prædonum et malefactorum præcipuus perſecutor, et hoſtis, Boleſlaus Maſouiæ Dux, filius Semouiti filii Conradi Maſouiæ, frater patruelis Ducis Wladiſlai Loktek in Viſchegrod moritur, et in Eccleſia Plocen. ſepelitur, tres ſuperſtites filios videlicet Semouithum, Troydeuum, et Vankonem, qui ſibi in Ducatu Maſouiæ ſucceſſerunt, derelinquens. Duas in vita vxores ſortitus, vnam Lithuanam multum honeſtam, ex qua Semouithum et Troydeuum, alteram Bohemam ex qua vnum filium Venceſlaum, qui et Vanko appellatus eſt, et vnam filiam ſuſcepit. Quem Boleſlaus Oppolien. Dux ſecutus, diem et ipſe in Oppolien. Caſtro obiit XII Maii in Monaſterio minorum ſepultus.

Romanorum Rex Henricus VII Romæ coronatur. Qui Florentiam obſidione cingens, in Sacramento Euchariſtiæ venenatus interiit, eiusque filius à Bohemis Regno pulſus.

IN Apoſtolorum ſanctorum Petri et Pauli, quod in diem Dominicum eo anno cadebat, feſto Henricus ſeptimus Romanorum Rex, et Comes de Lucemburg ſumpta corona ſecunda apud Mediolanum, duabus Ciuitatibus Verona et Cremona expugnatis, muriſq; earum et turribus demolitis, vxore quoq; ſua Margaretha filia Ducis Brabantiæ apud Ianuam diem obeunte, apud Minores ſepulta, Romam veniens, per Hoſtien̄ Epum̄ Nicolaum et alios duos cardinales ex Auinione per Clementem quintum Papam miſſos, in Eccleſia ſancti Ioannis de Laterano, Roberto interim Siciliæ Rege potenti gentium manu Eccleſiam ſancti Petri, et Burgum ei contiguum in illius ignominiam et aduerſitatem occupante, in Romanorum Imperatorem benedictus, vnctus, et coronatus eſt. Sub ipſo aūt coronationis die, et aliis ſubſequentibus diebus, quibus Henricus Imperator Romæ demoratus eſt, crebro inter Imperatoris Henrici, et Regis Siciliæ Roberti gentes proueniebant ſtrages et certamina, nonnullis Romanis partes Regis Roberti enixius adiuuantibus. Vnde euenit, vt et Leodienſis Epiſcopus et Abbas Vizumburgen̄, et plures alii, de parte Imperatoris inſignes milites, in ſedicionibus hmōi ſanguinem ꝑfunderent, et ſi qui caperentur Romani, paſſim gladio aut aquarum ſuffocatione plecterentur. Tandem Henricus Imperator Roma egreſſus, Florentiā ſuum detrectantem Imperium obſidere contendit. Cuius dum impugnationi intenderet, obſeſſiq; ꝑſertim de vulgari populo fame præmerentur, in ſacro Aſſumptionis Dominæ nr̄æ, die Veneris, pro deuotione ſua Sacramento altaris volens refici, per hoſtiam ſibi pro ſacramento, per quendam fratrem ordinis, vt fama fert, Prædicatorum miniſtratam, venenatus, ſiue vt aliorum habet verior aſſertio, naturali ægritudine de puſtula ſub dextri cruris genu exorta, quæ Antrax vocatur, vexatus, apud bonum Conuentum pagum, duodecim miliaribus à Senis diſtantem, occubuit. Cuius morte ſecuta, Florentinæ Ciuitatis obſidio ſoluta eſt, et cadauer ſuum Piſas delatum, in Piſarum maiori Eccleſia, magnifico et excellentiæ Imperiali, conuenienti cultu ſepulturæ mandatum eſt. Poſt cuius mortē varia gerebantur in terris Imperii diſturbia. Vir nunq̄ elatus proſperitate, nūq̄ deiectus aduerſitate. Imperauit annis circiter quatuor, menſibus octo, et diebus decemocto. Ioannes inſuper filius ſuus Bohemiæ Rex, ex eo tempore inſanire et inſoleſcere, Bohemiæ Barones, Proceres, milites, et nobiles contemptui habere cœpit: præferens illis quoſlibet Almanos, et vniuerſos Bohemos habens ludibrio, conferens officia et Magiſtratus in Sueuos, et Rinenſes, Bohemos ab eis excludens. Eam contumeliam Bohemi iniquo animo, vt par erant ferentes, ipūm de Regno Bohemiæ turpiter eíciunt et ꝓpulſant, Regina Bohemiæ Eliſabeth in Praga apud ſe retenta.

Clemens Papa V. moritur, et Sedes vacat vltra biennium

APud Caſtrum Maurum ſupra Rhodanum, Clemens Papa quintus moritur, et inde corpus ſuum transportatum fuit Carpentoratum, vbi Curia fuit, et exinde Vaſconiam tranſuectum, et ſepultum eſt, et in Eccłia ſanctæ Mariæ de Vyeſta Vaſzatenſis Diœceſis in villula minus inſigni. Sedit annis octo, Menſibus decem, diebus quindecem. Qui Petrum de Morono olim Cæleſtinū Papam

ſub nomine beati Petri canoniſauit. Et vacauit Sedes annis duobus, Menſibus tribus, diebus decem ſeptem. Nam licet Cardinales numero viginti tres morte Clementis ſecuta, apud Carpentoratem Ciuitatem conclaue ingreſsi, ad electiōm futuri Pontificis procedere ſtatuiſsent: diſcordiis tamen ſubortis electiōm irritam reliquerunt. Et vacauit Sedes annis duobus, Menſibus tribus. Hic compoſuit Clementinas.

Anno Domini 1314.

Mgr̄ Pruſſiæ prohibet dari Decimas manipulares, quarum loco per duos ſcotos de laneo aſſignat. Ipſe autem et Ordo appellationibus inhæren, nihil ſoluit

Non contentus Carolus Pruſſiæ Magiſter, et Ordo Cruciferorum temporali Dominio terræ Pomeraniæ, Duci Wladiſlao Loktek contra ius faſq; violenter ablato: in ea quæ Diuinitati et Eccleſiis dicata ſunt famescentem ambitionem extendunt, et Decimas quidem omnium frugum quæ iuxta conſuetudinem vetuſtam patriæ in manipulis Archiepō Gneſnen, et Wladiſlauien, Poſnamienq; Epiſcopis, cæteriſq; Monaſteriis, Prælatis, et beneficiatis Dioceſum prædictarum annis ſingulis ſoluebantur, abrogat, et in pecuniales vix viceſimam partem eorum, quæ prius importabant valentes reducit. Prohibens de quolibet manſo culto et poſeſſo, de quo ante occupationem ſuam Decima manipulatim reddebatur, non niſi duos ſcotos vſuales pro Decima per colonos reddi. Sua vero et omnium Commendatorum atq; terrigenarum prædia à ſolutione cuiuslibet Decimæ, etiam pecunialis, decernit eſſe penitus libera et exēpta. Quaſdam inſuper villas Eccleſiarum et Monaſteriorum Dioceſum prædictarum ꝓprietati et dominio ſuo applicat, et vſurpat. Ex quo nimirum Archiepiſcopales et Monaſteriorum, aliorumq; beneficiorum inferiorum introitus plurimū extenuati, et in perpetuam quandam maciem redacti ſunt. Nonnulla quoq; beneficia cum titulis ſuis periere. Verum etſi Gneſnen Archiepūs, Wladiſlauien Epūs in cuius Dioceſi ferè vniuerſa terra Pomeraniæ conſiſtit, Poſnanien etiam Epūs et alii Monaſteriorum et beneficiorꝝ Rectores defenſione Eccleſiaſtica vſi, Magiſtrum et Ordinem in genere ſpecieq; et Villarum ruſticos, pro tam enormi iniuria, et beneficiorum ſuorum læſione, Cenſuris Eccliaſticis percelleret, Subiiciendo etiam quædam loca Eccliaſtico interdicto: Mgr̄ tamen et Ordo appellōnibus ad Sedem Aplicam interpoſitis ſe tuebantur, et rigorem Cenſurarum eludebant. Atq; ſub hmōi appellationum præſidio continuatis auſibus in vſurpationem eorum quæ iuris Diuini et Eccliarum erant, vehementius graſſabantur; non cum hominibus tm̄modo, ſed cum ipſa quoq; Diuinitate, et Coelicolis in explementum ſuæ auariciæ bellum geſturi. Ea quoq; tempeſtate Culmenſis Eccleſia in pluribus et notabilibus villis, quæ illi Regum et Principum Poloniæ munificentia donauerat, per Mgr̄um et Cruciferos damnabiliter ſpoliata eſt.

Per diſcordes Electorum ſententias duo Reges Rom: eliguntur et vterq; Coronatur. Alter tamen capto altero totius Regni potitur Imperio.

ELectores Imperii pro eligendo Imperatore, poſt mortem Henrici, agentes in Frankford ſupra Magum conuentum, in diuerſa vota ſciſsi diſcordem Electionem conficiunt. Et Archiepus quidem Colonienſis, Henricus Rudolphus Comes Palatinus Rheni et Saxoniæ Dux, Fridericum Auſtriæ Ducem Alberti olim Romanorum Regis Filium, altera vero pars, vz. Ioannes Bohemiæ Rex filius Henrici Imperatoris, Petrus Maguntinus, Balduinus Treuerenſis Archiepi, et Voldemarus Brandeburgen. Marchio, Ludouicum Ducem Bauariæ in Regem Romanorum eligunt. Et Ludouicus quidem Bauariæ Dux per Electores partis ſuæ Aquiſgranum deductus, à Maguntinen. Archiepo Petro coronatur. Fridericus aūt Auſtriæ Dux ab Henrico Colonien. Archiepo Bunæ coronationis ſuæ accepit inſignia. Ex quo Imperii Principibus, in duas partes diuiſis, et vno quoq; suam partem enixè promouente, varia hincinde inter partes conſurgebant bellorum diſcrimina. Prælio aūt Campeſtri inter Ludouicum Bauariæ et Fredericum Auſtriæ prope Moludorf commiſſo, quamuis à parte vtraq; acerrime æquo Marte aliquantulum pugnatū eſt (nam vtraq; pars cum magnis copiis in prælium deſcenderat) Ludouico tamen Duci Bauariæ, quem Ioannes Bohemiæ Rex, cum gentibus ſuis Bohemis perſonalr adiuuabat, ceſsit victoria adeò inſignis, proſpera, et famoſa, vt etiam Fridericus Auſtriæ Dux competitor ſuus in Romanorum Regem electus, captus et viuus in poteſtatem ſuam veniret. Ab eo quoq; tempore Ludouicus Bauariæ Dux poſeſsionem eorum, quæ Imperio debebantur ſortitus, Romanorum Regnum liberius ſecuriusq; adminiſtrauit. Fridericū quoq; Auſtriæ Ducem competitorem ſuum, de iure Regni et munitionibus quæ ſuæ obedientiæ erant cedentem, iuramento fidelitatis et ſubiectionis ab eo exacto, à captiuitate abſoluit.

Duo Cometes et tres Lunæ in Coelo apparuêre.

CIrca Natale Domini Cometes apparuit, curſumq; ſuum circa Polum in nocte faciens, longam comam ſuam nunc in occidentem, nunc in Orientem, aliquando verò ad Auſtrum et Aquilonem porrigebat. Durauitquè vsq; in finem menſis Februarii. Paulò poſt apparuit et alter Cometes in parte Orientali: qui ſicut erat priori loco ita et duratione. Tres etiam ſimul Lunæ in cælo apparuere.

Anno Domini 1315.

Fames atrox in Polonia.

BEllis externis et comotionibus domeſticis paulisper in Regno Poloniæ ſedatis, fames omni bello atrocior Poloniæ Regiones inuaſit. Dum

etenim niuibus, vltra ſolitum trām occupantibus, veris dies ſupueniſſet
fruges træ mandatæ, à calore vernali paludimento niuis opertæ depastæ
et extinctæ ſunt. Ex qua cæli inclementia contagio famis, ad vniuerſos per:
ueniens, plures ex agreſtibus afflixit, plures atrocitate ſua confecit.

Henrici Ducis Wratiſlauien' filii Ducatus inter ſe partiuntur.

ANnos pubertatis Henricus et Wladiſlaus Duces, filii Henrici quinti
Ducis Wratiſlauien' transgreſsi, ſeniorem frēm ſuum Boleſlaum ſciē:
tes cæptam prodigalitatem in donando, et expendendo non remiſiſse,
Wratiſlauien' Ducatum magna importunitate obtinuerunt ſibi partiri, q̄tnus
fraterna ꝓdigalitas in ſolius Boleſlai verteretur, non in commune diſcrimen.
Iuxta autem numerum Ducum tres deſignatæ ſunt partes, vna Wratiſlaui:
en', ſecunda Legnicen', tercia Brigenſis: ea tamen conditione apposita, quòd
is qui Wratiſlauien' portionem ſortiretur, quadraginta octo marcarum. Is
verò qui Legnicensem triginta duo marcarum millia, ei ſoli cui Brigenſis
obtingeret, propter inæqualitatem portionum eſset ſuperadditurus. Quod
cum̄ a Ducibus probatum fuiſset, Boleſlaus ad habendas pecunias aſpirans,
Brigam præter ſortem accipit. Reliqui duo Henricus et Wladiſlaus ſortiri
portiones deſignatas iuſsi, Henrico obuenit Wratiſlauien', Wladiſlao Legni:
cen'. Et Henricus quidem Wratiſlauien' Dux pecunia apud militares et Ciues
Wratiſlauien' mutuata, frēm ſuum Boleſlaum Brigenſem Ducem, quadragin:
ta octo millibus marcarum iux̄ ordinatiōm diuiſionis contentauit. Dux ve:
ro Legnicenſis Wladiſlaus natu iunior, et qui in Eccleſiaſticam ſortem aſpi:
rans, in Subdiaconi gradum erat ꝓmotus, non valens pecuniam acquirere.
Legnicenſem Ciuitatem Boleſlao fratri Duci Brigenſi in triginta duobꝰ
millibus marcarum obligat. Cum quo velut germano et manere, et cibum
capere et conuerſari vna ſimul in Legnycza cæpit.

Samagithæ et Lithuani Pruſſiam depopulantur. Magiſter ꝙ Pruſsiæ vaſtat Lithuaniam.

EXercitu forti et numeroſo Samagithæ congeſto, ſubito Ragnethā
aggreſsi, obſidione cingunt. Pro quorum repulsione et ſi Cruciferi, et
cæteri Ragnethæ defensores, vario congreſsu adniterentur: victi ta:
men et cæſi à Samagithis, dimicationem, tueri tm̄modo mænia contenti, omit:
tunt. Samagithæ et si longum tempus in obſidendo exegiſsent, cum Caſtri ex:
pugnatiōm intelligerent, quòd probè à Cruciferis defenderentur, difficilem,
conculcatis ſegetibus, quæ vsq; ad maturitatem pertingerant, omnia etiam
in circuitu vaſtant, et exurunt, ac in domos regrediuntur. Samagiticum cæ:
ptum Lithuaniæ Dux Vithenen, adiuturus, cum frequenti Lithuanorum, Sa:
magitarum, et aliarum gentium numero in Pruſsiam veniens, Caſtrum Chri:
ſtimemel obſidione vallauit. Ad cuius expugnatiōm ꝓiectione bombardarū
decem et ſeptem diebus varios conatus intendit. Dum aūt ducenti milites

ab Henrico Pruſſiæ Mgrō miſsi penetrare, et ad obſeſſos ingredi omni ingeni: o contenderent, à Lithuanis cæſi, et vſq3 ad vnum omnes obruti ſunt. Id vbi Mgr̄ Henricus comperit, contractis tam equeſtribus quàm pedeſtribus co: piis ſex millium armatorum, aduerſum illum ire pergit. Sed Lithuanorum Dux certior ab exploratoribus factus Magiſtrum Pruſſiæ aduentare, obſidi: one ſoluta in ſua se recepit. Quem Mgr̄ Henricus conſequi non valens, in ter: ras nihilominus hoſtiles Lithuaniæ se contulit, et plures de Lithuanis, aut occidit, aut capit. Regreſſusq3 ad caſtrum Chriſtimemel, qcqd per Barbaros erat ruinatum, inſtaurat.

Anno Domini 1316.

Wladiſlaus Loktek Dux Epum Wladiſlauieñ ad Romanum Pontificem Ioannem XXII mittit petens Coronam Regiam

Maturum et longa expectatione digeſtum tempus, diuiſione pſertim inteſtina, ex morte Henrici Sleſiæ et Glogouien Ducis ſublata, et teris maioris Poloniæ, vzt Poſnanien et Caliſsien in vnam Monarchiam, à qua viuente Henrico Duce Glogouieñ prædicto peſtifero sciſmate exciderat reductis, Wladiſlaus Loktek Dux, Dominus et Monarcha Regni Poloniæ adue: niſſe ratus, quo eidem Regno ſui decoris et excellentiæ poſsit reſtitui imago. Simul quoq3 de recuperatione terræ Pomeraniæ, de qua se per elemoſinarios ſuos fratres Cruciferos de Pruſſia ſpoliatum gemebat, ſolicitus, cōmunicato Prælatorum et Baronum Regni Poloniæ conſilio, Geruardum Wladiſlauienſē Pontificem, virum ſingularis et raræ prudentiæ, et feruentiſsimum patriæ ad cuius commoda ſe se natum educatumq3 depromebat, amatorem, ad Sum: mum Pontificem Ioannem vigeſimum ſcdum, in Auinione tunc tenentem Se: dem (Qui poſt biennalem Sedis Aplicæ propter diſcordiam inter Cardinales exortam, vacationem eo anno electus fuerat) decreuit mittendum: suapte legationis hmōi munus, ad reſcindendas et patriæ et ſuæ Wladiſlauien Ecclæ graues atroceſq3 iniurias à Cruciferis de Pruſſia illatas et dietim exube: rantes, depoſcentem. Huic in Inſtructionibus mandatum eſt, vt Ducem Wladi: ſlaum Loktek, cui ferè omnium Ducatuum Regni Poloniæ ceſsit ſucceſsio, ſtrenuitate et animoſitate ſublimem, induſtria vero prouidentia diſciplinaq3 militari, cæteros ſuæ ætatis Duces excellentem, Summus Pontifex in Poloniæ Regem, Diademate Regio decerneret coronandum. Subueniretq3 Summus Pon: tifex Statui Regni Poloniæ, multipliciter collapso, ex coronatione hmōi contra barbaras et vicinas nationes illud infeſtantes, priorem reſumpturo vigorem. Item, vt Magiſtrum et Ordinem Cruciferorum de Pruſſia terram Pomeraniæ, nu: per per violentiam à Regno Poloniæ abſtractam et temerè occupatam, reddere et de illa cedere Apoſtolica authoritate et cenſura compelleret. Hæc enim via Regno Poloniæ ſupioribus guerris et inteſtinis diſcidiis debilitato et quaſ: ſato, nondumq3 in robur virile erecto, pro recuperatione terræ Pomeraniæ

aptior comodioſiorq; viſa eſt: neo occupatio dictæ terræ dum armis et ma:
teriali gladio expediri reſcindiq; pro illa tempeſtate non potuit, ſaltem
in Eccleſiaſtico gladio, præſertim ne p diuturnitatem seneſceret reſcin:
deretur. Cruciferi quoq; noſſent, acceptam iniuriam, et træ Pomeraniæ oc:
cupationem Polonis curæ eſſe, et ex cordibus animiſq; eorum nunq̃ abolen:
dam. Inſtructionibus aũt verbo datis etiam lræ Prælatorum et Baronum
Regni Poloniæ, ad Summum Pontificem et Cardinalium cætum titulatæ,
ſupadditæ ſunt: vt magnitudinem earum rerum, p quibus Geruardus Epũs
Wladiſlauieñ mittebatur, et feruore mittentiũ ſermõis et ſcripturæ gemina:
tio teſtaretur.

Ioannes XXII Papa eligitur. Cui Antipa: pa per Ludouicum Romanorum Regem conſtituitur.

QVamuis poſt obitum Clementis quinti Cardinales ad ſubſtitutionẽ
Summi Pontificis, pceſſuri. Conclaue apud Carpentoratum ingreſſi
fuiſſent: ob grandem tñ turbationem illic exortam inde receſſerant, et
in diuerſis Ciuitatibus, aut vilis amplius quàm annis duobus ſtabant. Diligẽ:
tia tandem Philippi Comitis Pictauienſis, Fr̃is Regis Franciæ, qui ſuper his anno
et dimidio laborauerat, apud Lugdunum congregati, et in Conuentu Fr̃um Præ:
dicatorum in vigilia Apoſtolorum Petri et Pauli incluſi, quadrageſima die, vc̃t
ſeptima Menſis Auguſti, ab incluſione, Iacobum de Cathurto, ex patre Arnol:
do, Epiſcopum Portuenſem Cardinalem, concorditer eligunt, qui Ioannes vige:
ſimus ſecundus eſt appellatus. Nonis Septembris, in Lugduneñ Eccleſia co:
ronatus, ex Lugduno Curiam in Auinionem traiecit, et ſanctum Ludouicum
Epũm Theloſoenum ordinis minorum, filium Caroli, ſecundi Regis Siciliæ, et
patruum germanum Ludouici Hungariæ et Poloniæ Regis, canoniſat, Septi:
mo Idus Aprilis apud Auinionem. Anno quoq; ſequenti, pdeceſſoris ſui Cle:
mentis Conſtitutiones ordinat publicari, et ad ſtudia generalia transmitti.
Anno verò Milleſimo, Tricenteſimo, vigeſimo, quindecimo Calendas Maii, bea:
tum Thomam Eufodenſem Epũm Theologiæ et Canonum Doctorem canoni:
ſat. Huius tempore Ludouicus Dux Bauariæ in Romanorum Regem electus
miſſis ad Ioannem Papam Nunciis, rogabat vt Romam ad coronandum eum p:
ſonalr̃ venire dignaretur. Sed Papa Ioanne iuſtam excuſationem opponeñ,
Ludouicus ipſe in Coleram, de conſilio ſuorum et quorundam Romanorum, ab:
ſentiam Papæ moleſtius ferentium, Antipapam alium creauit, appellauitq; Ni:
colaum. Quem Ioannes Papa ltimus, pp̃ter ſcandalum et errorem Sciſmatis ex
malignitate inductum, anatematiſauit vnà cum pfato Nicolao Antipapa, et
ſequacibus ſuis: Bauariæ trãm Eccl̃iaſtico ſubiicieñ Interdicto.

In Pruſsiam triplex expeditio cum non parua illius iactura et vaſtatione.

MArſchalcus Pruſſiæ Henricus de Ploczk ſaxo genere, ex proprio tm̄modo milite exercitu collecto, Lithuaniam ingreſsus, Diſtrictum Paſzow vaſtat, et exurit. Et quingentis Lithuanis captis in Pruſſiam reuerſus, plures milites ex Rheno in Kingsberk gratia exercendæ in barbaros militiæ offendens, alteram illico in Lithuanos expeditionem egit. Diſtrictumq; Medeniki ingreſsus, Caſtro Biſen conquiſito et exuſto, octoginta quoq; Lithuanis, qui illic reperti erant, necatis, etiam Diſtrictum Myedniczen continua vaſtatione et incendiis, redigit in fauillam. Mgr̄ deinde Pruſſiæ Henricus, cum maioribus copiis Lithuaniam repetens, Caſtro inferiori Gedemin expugnato, et exuſto, cum ſuperius probè defenderetur, dum Lithuanos ad congreſsum intelligeret elici non poſse, exercitu quadrifariam diuiſo, populationem, vaſtationem, et incendia iuſsit latius extendi. Quo effectum eſt, vt plures numero Diſtrictus Lithuanorū ad eam diem intacti et incenſi et vaſtati ſunt, et captiuorum longus ordo congeſtus. Dum aūt ſpoliis et captiuis Chriſtianorum exercitus ſubfarcinatus ex Lithuania rediret, Pruſsiæ Marſchalcus pedibus iter, quo propoſitum ſuum fieret ſecretius conficiens, ad Indegin Caſtrum diluculo perueniens, illud ſe arbitrabatur facile ob torporem et neglectum Lithuanorum intercepturū. Sed dum ſpe ſua fruſtratus, Caſtro tantummodo inferiori exuſto, regrederetur ad ſuos, à Lithuanis illum perſequentibus inuaſus eſt. Multis aūt vtrinq; occiſis, hi qui de parte Marſchalci fuerant, denſitate ſyluarum tecti, manus Lithuanorum effugiunt. Frugibus aūt ad maturitatem pertingentibus, intrat iterum Marſchalcꝰ Lithuaniam, et duobus Caſtris Piſthin et Ingedin expugnatis, et exuſtis, omnia etiam ſata aut conculcat, aut adurit. Eam vlturus moleſtiam Dauid Præfectus Caſtri Lithuanorum Garthin, cum octingentis armatis Pruſsiam inuadens, Diſtrictum Vonſtorff, agendo cedes, ſpolia, et captiuitates hoīm deuaſtat. Hunc Commendator de Capiow, dum rediret, conſecutus, certamine inito, et captos ab eo liberat, et quinquaginta quinq; occiſis, cæteros in fugam agit.

Anno Domini 1317.

Mgr̄ Pruſsiæ intelligens Ducem Loktek Romam miſiſse, pro Corona impetranda, impediturus negocium, mittit et ipſe Nuncios, et Ioannem Bohemiæ Regem hortatur, vt et ipſe tanq; verus Poloniæ hæres, impetrationi eius impedimēto ſit.

COgnito Magiſter et Ordo Cruciferorum de Pruſsia Geruardum Wladiſlauien Epum̄, ad Summum Pontificem, et pro decernenda Corona Duci Wladiſlao Loktek, et ad querendum de eorum temerariis auſibus et malefactis Auinionem tranſiſse, cæperunt vehementer ſoliciti eſse, vt vtriusq; rei impedirent conſumationem. Et exactione quidem vniuerſis terris quas occupauerant conſtituta, pro adminiſtrandis, et exequendis his, quæ aduerſus miſsionem Geruardi præparauerant, de vnica terra Pomeraniæ, quamuis ex recēti bello languida et pannoſa ſcotum vſualem à marca exigendo, triginti millia

marcarum feruntur habuiſse. His quidem et aliis pecuniis ex portu Gda:
nenſi et mercibus naufragio periclitatis, quas lege quæ appellatur Rho:
dia extunc vſurpare cœperunt. Sub breuiuſculo tp̄e res eorum coaluerūt
creueruntq; in immenſum. Creſcētibusq; opibus, animus ſuaptè temerari:
us, et inſolens, in maiorem ſuperbiam erigebatur: Miſsis itaq; in Auinionem
Nunciis, qui propoſitiones et querelas Regni Poloniæ friuolis et ſiniſtris
reſponſis eliderent, alios Nuncios ad Ioannem Bohemiæ Regem cum do:
nariis et largitionibus magnæ importantiæ transmittunt, eumq; precio et
precibus ſolicitant, et facile inclinant, ne in Regno Poloniæ, patiatur Wladi:
ſlaum Loktek in Regem erigi, hoſtem illum ſuum, et Regni ſui futurum
habiturus, præſertim cum̀ et ipſe poſsit ius Regni Poloniæ iuſtius q̄; Wladi:
ſlaus petere, ratione Conſortis ſuæ Elizabeth, quæ erat filia Venceſlai Bohe:
miæ et Poloniæ Regis, illum legitimè contingente. In hanc ſentenciam Nūcii
Regis Bohemiæ Ioannis Auinionem miſsi, peticionem Regni Poloniæ per Ger:
uardum Wladiſlauien' Ep̄um factam, priuatim et publice impediunt, et pluri:
bus reſpectibus Regnum Poloniæ ad Ioannem Bohemiæ Regem, qui etiam il:
lius titulo, in hanc diem fungebatur, aſtruunt deuolutum: offerentes ſe lo:
co et tempore ſingula quæ propoſuerant, et allegauerant ꝓbaturos .

Vlturus eiectionem ſuam ex Regno Bohemiæ Ioannes Comes de Lucemburg Bohemiam inuadit, à Guilhelmo tandem Zaiacz ſibi occurrente profligatus eii:citur

ELectus propter multiplices transgreſsiones iuſtas et legitimas, Ioa:
nes Comes de Lucemburg Bohemiæ Rex, à Baronibus et militibus
Bohemiæ eiectionem ſuam ignominioſam vlturus, contractis Almanoꝝ
et ſignanter Sueuorum auxiliis, adiuuante etiam illum Boleſlao Brigen' et
Legnicen' Duce Bohemiam ingreditur, et eam igne, ſpoliis, et cæde peruaſtat.
Cui Guilhelmus Zaiecz occurrens, primum̀ Sueuos confligit. Deinde et Ioan:
nem Bohemiæ Regem auxiliis Sueuorum nudatum expellit. Ioannes ipſe rex
pro hoſte Bohemorū iudicatus, qui Teutones in primis haberet acceptos, Reg:
numq; Bohemiæ multis expoſt calamitatibus ſubracuit, et omnium fere Bo:
hemorum odiis in eum concitatis, pluribus contumeliis, et probris, auditio
ſua et nomen ꝑ Bohemorū Proceres lacerabatur: Subibat quoq; animos Bohe:
morum magna poenitudo, ꝗ virum Almanicis ſanguinis ſuapte ſibi, et lin:
guagio eorum Slauonico infeſtum, ſcabroſis quoq; moribus plenum, in Bo:
hemiæ Regem delegiſſent, iam tunc in eorū ꝑniciem graſſantem, et amplius
niſi ſibi conſuluerint graſſaturum.

Fames in Polonia atrociſsima

TAnta eo anno fames Poloniam et Bohemiam inuaſit, vt matres filios an:
guſtiatæ comederent. Lupi inſuper famem euaſuri, in obuios quosq;, eti:
am tenſas portantes baliſtas irruerent, et peruictos edaciſsime deuorarēt.

QVINDECIMA die Menſis Decembris Maria conſors Caroli Hungariæ Regis, et filia Caſimiri Poloniæ Ducis Teſznen, et Bithomien, in Themeſzwar moritur, et in Alba Regali ſumptu Regio tumulatur. Cuius morte ſecuta Carolus Hungariæ Rex, Beatricem filiam Henrici Romanorum Imperatoris, et germanam Ioannis Bohemiæ Regis, in ſecundum matrimonium ſuperduxit. Quæ et ipſa vix anno vno vitam producens, fatis intercepta, apud Varadinum ſepelitur.

Anno Domini 1318.

Wladiſlaus Legnicenſis Dux recuperaturus Ducatum ſuum à fratre, quem eidem in Triginta duobus marcarum millibus obligauerat, expeditionem parat, victus tandem à fratre mēte capitur.

NActus grandi et intrinſeco dolore Wladiſlaus Legnicenſis Dux, filius Henrici quinti Wratiſlauienſis Ducis, quod Sortem ſuam et Ducatū Legnicenſem germano ſuo Duci Boleſlao Brigen, in triginta duobus marcarum millibus, vigore diuiſionis, inter fratres celebratæ, debitarū obligaſſet, cūm eo pannoſo et egeno exiſtente. Boleſlaus et Legnicen et Brigen ſortem haberet poſeſſam, guerrandum cōn Boleſlaum Brigenſem Ducem frēm ſuum, iniquorum conſultorum ſeductus conſilio, duxit: ratus per guerram frēm Boleſlaum et debitum relaxaturum pecuniarum, et fratri de Legnicen Ducatu ceſſurum. Quantis itaq; poteſt amplioribus et Legnicen proprium, et Brigen̄ fraternum Ducatus, rapinis, ſpoliis, incendiis, et prædis deuaſtat. Cuius temeritati Boleſlaus Brigen Dux validam reſiſtentiam opponens, cum et milite præſtaret ſumptu et armis, conatus ſuos perfringit. Et ſæpius fuſum fugatumq; tandem comphendit, et in carcerem in Legnicen Caſtro coniectum, dimidio anno in pedibus, et manibus alligatum detinet captiuum. Agentibus deinde communibus amicis fit reconciliatio, inter eos eo pacto, et conditione, vt Boleſlaus Brigenſis Dux, Legnicen Ducatum in pecunia ſibi decreta teneat, et Wladiſlao fratri annis ſingulis octingentas marcas, quibus ſtatum ſuum ducere poſſit, ſoluat. In hoc fœdus à captiuitate, Wladiſlaus Dux Legnicen ſolutus, de his quæ pepigerat ſeruans, Boleſlaum Brigen Ducem, aſſerens illum largas et multiplices largitiones promiſiſſe, grauiter et moleſte impetit. Quo promiſſionē negante, coactus eſt Boleſlaus Brigenſis Dux, Arbitris et Baronibus communibus decernentibus, per triplex iuſiurandum facere purgationem. Dum itaq; Wladiſlaus Legnicen Dux, ſecus ſibi omnia ceſiſſe quam ſperauerat vidiſſet frenesim haurit, et delirans militi cuidam, qui Caſtrum Horusberg ſitum in mōtibus habebat, ſe adiungit et ex Caſtro hmōi cum exiliatis, profugis, et ære alieno grauatis, prædas agere in Legnicen et Brigen Ducatibus cæpit. Sed dum in villas Iankow et Virbin in terra Brigen ſitas, ſpoliaturus illas, impetum feciſſet à ruſticis, qui pro ſua ſecuritate, centum armatos conduxerant, captus eſt cum viginti complicibus, et Boleſlao Brigen Duci pn̄tatus. Qui cūm illum in vincula truſum anno integro in Legnicen Caſtro detinuiſſet, tantam tamq; ingentem frenesim induit, vt ſeipſum et ſingulos ſibi miniſtrantes conaretur

occidere, nemoq; illi auderet appropinquare. Mitigata tandem freneſi à vinculis dimiſsus, nunquam ſtabilem tenuit gradum, Sed delirantis in modu3 cum vno vel duobus Comitibus, nunc apud Eccleſiaſticos nunc militares, aut Scultetos hoſpitatus vehebatur. Sub hac quoq; mentis alienatione et inſania aliquanto tempore verſatus, ad animi tandem ſui competentiā redierat.

Epidimiæ peſtis eodem anno in Polonia vigebat.

Magiſter Pruſsiæ Procuratorem Epiſcopi Wladiſlauieñ. captiuat. Quem Tricentis marcis acceptis captiuitate ſoluit.

O Pponente Geruardo Wladiſlauieñ. Epō in Curia Romana tunc in Auinione conſtituta, ſuper iniuriis Eccleſiæ ſuæ, à Magiſtro et Ordine de Pruſſia, debitam defenſionem, et prædictos Mgrum, ordinem cum propoſitionibus publicis, in Apoſtolico Conſiſtorio æditis, tum monitoriis pœnalibus à Sede Apoſtolica in reſtitutionem eorum, quæ in Decimis, et villis Menſam Wladiſlauienſem contingentibus, in terra Pomeraniæ occupauerant, decretis, debita animaduerſione percellente, Mgr̄ et Cruciferi, cum in Epiſcopum ſæuire non poſsent, in ſuos conceptam depromunt crudelitatem, et Paulum eiuſdem Geruardi Epiſcopi in terra Pomeraniæ Procuratorem in villa Sokouo captiuant, et carcerali deputatum cuſtodiæ, longo tempore tormentant. Qui diros cruciatus et captiuitatis moleſtias volens euadere, tricentas marcas pro ſui liberatione iuxta depactationem, numerata pecunia Mgrō perſoluit. Cōceperat enim Summus Pontifex Ioannes vigeſimus ſecundus, et ex Geruardi Wladiſlauienſis Epi, et aliorum multorum inſtructione graue odium, in Cruciferícum Ordinem, pluribus præuaricationibus laborantem: adeoq; illum execrabatur, quòd illum iuxta atq; Templariorū exterminare diſponebat.

ABSVMITVR eo anno Ioannes Abrahæ Plocenſis Epūs: octo annis in Pontificatu exactis, et iuſto ordine, apud Plocenſem Eccleſiam ſepultus. Florianum de Koſczielecz natione Cuiauieñ. habuit Succeſsorem, ex peſte Epidimiæ infectus, quæ vniuerſum Polonicum Regnum, grandi infeſtatione vexabat. Erat aūt Florianus ipſe genere Nobilis, de ſtirpe et Domo Aceruorum, electiōe Capitularium ſubſtitutus et à Ianiſlao Gneſneñ. Archiepō confirmatus et conſecratus, de ſpeciali annuentia et fauore Vencellai, alš Vankonis Maſouiæ Ducis.

Solutio Denarii ſancti Petri inſtituta.

S Olutio Denarii ſancti Petri pro Lampadibus per Caſimirum primum Regem Poloniæ Romanæ Eccleſiæ et eius Pontifici repromiſsa, quæ in id temp̄s perfunctoriè reddebatur, Collectoribus Apoſtolicis agentibus, innouata eſt. Licet enim ab exordio inſtitutionis ipſius de domo et familia qualibet tres tantummodo denarii vſuales, et auenæ cribrum ſoluerentur; hm̄oi tamen cōſuetudine abrogata, ſancitum eſt, vt de quolibet capite, Coloni et ruſticani homines, vnum denarium annuatim exoluant vſualem. Quæ etiam in diem hāc et vſq; in ætatem noſtram continuatur.

Anno Domini. 1 3 1 9.

Pontifex Romanus ppt obiecta Ioannis Bohemiæ Regis, nolens promouere Wladiſlaum Loktek in Regem, ſcribit literas ſatis honeſtas.

CONcertationes ſuper iure et titulo Regni Poloniæ, coram Ioanne Papa vigeſimo ſecundo, et Conſiſtorio Apoſtolico, per Geruardum Wladiſlauienſem Epūm, pro Wladiſlao Poloniæ Duce et Monarcha, et Nuncios Ioannis Regis Bohemiæ in longum progreſſa, quamuis allegationes pro parte Ioannis Regis Bohemiæ præpoſitæ fuiſſent per Geruardum Wladiſlauien. Epūm ſufficienter ad plenum confutatæ, et p̄fatus Geruardus Epūs, etiam poſt Nunciorum Regis Bohemiæ ex Auinione diſceſſum, ſolicito ſtudio Summum Pontificem et Cardinales, de decernenda ſibi pro Wladiſlao Loktek corona ſolicitaret. Papa tamen nolens eſſe Ioanni Regi Bohemiæ, qui cum Francorum Rege Philippo, affinitatem iungens, filiam eius filio ſuo Venceſlao acceperat, et in Curiam Francorum Regis educandam tradiderat. Vbi mutato nomine, Caroli nomen eſt ſortitus, moleſtus, à decreto quidem, ſuper quo nomine Regni Poloniæ inſtabatur, abſtinuit, literas tamen quibus Prælatorū et Baronum Poloniæ animi dubietatis caligine diſpulſa in Coronationem Ducis Wladiſlai prouocarentur, eiſdem Prælatis et Baronibus Poloniæ ſcripſit. Se quidem de non dato decreto excuſans, Prælatorum vero et Baronum Poloniæ mentes ad celebrandam coronationem Wladiſlai Ducis ſubtilius celaturis, et quid fieri vellet redolentibus inflammās. Super quo et Geruardus Wladiſlauien. Epūs, negocii præfati feruentiſſimus promotor, ſchemate largiori Apoſtolicam habens exploratam voluntatem, Ducem Wladiſlaum, Prælatosq; et Barones Poloniæ per literas et Nuncios commonefecit, cum ſuam reſidentiam apud Curiam Romanam, donec negocia Regni et Eccleſiæ votiuum ſortirentur effectum, ipſe firmauerat, qtnus ſine cunctatione aliqua, coronationem Regiam, fælicem habituram exitum expediant, et peragant. Sup autē terræ Pomeraniæ occupationē, Papa Reſcriptum Archiepō Gneſnen. Poſnanien. Epiſcopo, et Abbati de Mogilno tranſmiſit. Mandans vt ſummaria informatioē accepta, ſi Magiſtrum et Ordinem Cruciferorū, terram Pomeraniæ occupare reperierint, eos ad reſtitutionem, per Cenſuram Eccleſiaſticam, cum brachii ſæcularis inuocatione compellant. Quæ omnia vt ad liquidum poſſint, à ſuccedentibus ætatibus agnoſci, et nullo pacto, aut ingenio, in dubium reuocari, vtriuſq; Reſcripti Apoſtolici continentiam, fidem his quæ referimus daturam adiecimus.

IOANNES Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Venerabilibus fratribus Archiepō Gneſnen. eiuſq; Suffraganeis, Salutem et Apoſtolicam benedictionem. Dudū Venerabilis frater noſter Geruardus Epūs Wladiſlauien. veſter, et dilectorꝝ filiorum veſtrorum Abbatum, Monaſteriorum Priorum, Prædicatorꝝ, et Gardianorꝝ minorum Ordinum, et Conuentuum eorundem. Nec non Capitulorum Eccleſiarum, ac nobilium virorum Ducum, Comitum, Baronum, ac vniuerſitatū Ciuitatum, et Caſtrorum, per Regnum Poloniæ conſiſtentium, Nuncius, ad hoc ſpecialr deputatus, et deſtinatus, ad præſentiam nrām accedens, nobis veſtras, et eorum lrās præſentauit. Per quas Apłatui noſtro inter cætera ſignificare

curaſtis, quod ab olim poſt obitum claræ memoriæ Regis Poloniæ, qui tunc
erat, ſeditionibus, ac diſsidiis, ac guerrarum diſcriminibus inteſtinis, inter
ipſius habitatores Regni, peccatis exigentibus, ſuſcitatis, Regni ſtatus eius:
dem, quod ſolebat florere diuiciis, tam propter hoc, quam̃ etiam propter cre:
bros Tartarorum, Lithuanorū, Ruthenorum, et aliorum Paganorum incur:
ſus, qui Polonorum gentem, quaſi nonnullam deſidem, captiuam diuerſis vici:
bus abducentes, in miſerabilem redegerant ſeruitutem, et lumine fidei dere:
licto, in noſtri contumeliam redemptoris Idolatriæ, seruire cogebant, nec non
propter occupationes diuerſarum Regni eiusdem partium et locorum, defen:
ſore caren̄, quæ nonnulli alienigenæ violenter inuaſerant, erat grauiſsima de:
preſsione collapsum. In Eccleſiis verò Monaſteriis, et aliis Deodicatis locis fi:
delium deuotione conſtructis, in quibus deuotis laudibus colebatur omni:
potens, cultus Diuini nominis neglectui tradebatur, quorum aliqua ſpeluncæ
latronum effecta, aliqua ſolitudini derelicta, et ipsorū multæ ruinæ vaſta:
tibus ſubiacebant. Adiicientes nihilominus in literis ſupradictis, quod niſi ꝑ
prouidentiam Sedis Aplicæ, et circumſpectiōm ſuper his occurreretur celeri:
ter remedio opportuno, veriſimiliter poterat formidari, ne terra ipſa ad exi:
nanitionem irrecuperabilem deueniret. Propter quod tam vos per Epūm, et lr̄as
ſupdictas, quas idem Epūs, per ſe ipſum cum multa inſtantia nobis ſupplica:
ſtis, vt cum Regnum ſupradictum eſſet nobis, et Romanæ Eccleſiæ, nullo median:
te subiectum, et in ſignum ſubiectionis huius, cenſus qui Denarius beati Petri vo:
catur nobis et eidem Eccleſiæ deberetur eiusdem Regni, aperientes viſcera pie:
tatis, et eius calamitatibus, ac preſſuris, paterno compatientes affectu, et illud
clementis propiciationis oculis intuentes, de tali Rege prouideremus, eidem
qui ſe patenter oſtenderet exemplum, qualiter ſubditos oporteret, per iuſticiæ
ſemitas ambulare, quiqꝫ in potentia virtutis altiſsimi dirigeret indirecta, in:
ſolentes reprimeret et reſtauraret deperdita, dictumqꝫ Regnum tantæ calami:
tatis anguſtiis, ꝗbus subiicitur inceſſanter Deo auxiliante ſubductis, ſtatum
reſumeret quietis et dulcedinis primitiuæ, dilectum filium Nobilem virum Wla:
diſlaum Crac̄, Sandomirien̄, Siradien̄, Lancicien̄, Cuiauien̄, Regni Poloniæ ac Po:
meraniæ Ducem, et hæredem, ac etiam poſeſſorem, ſtrenuitate sublimem, indu:
ſtria, prouidentia, militia ſtipatum, multitudine Vaſallorum onuſtum, Munitio:
nibus, diuitiis, et fortaliciis præpotentem, promouendū per nos in Regem Polo:
niæ concorditer nominādo, ſupplicantes inſtanter, vt præfatum Ducem in Regē
dignaremur, ipsius Regni Poloniæ, de benignitate Apoſtolica promoueri et co:
ronari Diademate Regio mandaremus. Quia verò nobis ex præmiſsis firmæ
spei fiducia ſuggerebat, ꝗ præfatum Regnum, per promotionem hmōi, ad viri:
um ſuarum potentiam reſtauratam, fortius dictorum Paganorum præualeret
incurſibus, et facilius peſtiferos conatus reprimeret eorundem, vbertate pacis
cultu ſeruato iuſticiæ frueretur libertas Eccleſiaſtica, ex præmiſsis diſsidiis
conculcata, ſuum reſumeret Deo propiciante vigorem, Eccleſiaſticæ quoqꝫ per:
ſonæ dicti Regni, ipſis et Eccleſiis eorundem, ab oppreſsionibus releuatis poſ:
ſent vacare commodius, circa cultum Diuini nominis ampliandum, ipsiusqué

Regni fideles in Diuinis beneplacitis proſequendis, et eiuſdem Eccleſiæ Ro:
manæ, quam ipſi matrem eorum et Dominam recognoſcunt, fidelitatis, et deuo:
tionis firmius ſtabiliri conſtantia, prædictos Epiſcopum et literas benignè
recepimus, et ea quæ idem Epūs, ſuper eiuſdem promotionem Ducis propone:
nere voluit, coram nobis libenter audiuimus, dictarumqꝫ literarū tenorem cū
multa iucunditate perſpeximus diligenter. Demum aūt Chariſsimi in Chri:
ſto filii noſtri Ioannis Regis Bohemiæ illuſtris, ſuperuenientibus Nunciis, per
eos fuit Apl̄atui noſtro humiliter ſupplicatum, vt cum eidem Regi, ius in di:
cto Regno Poloniæ competeret, quod se offerebant ſuo loco et tp̄e probaturos
abſtinere ab ipſius promotione Ducis dignaremur. Sed idem Epūs, poſt Nū:
ciorum ipſorum inſtantiam, ſicut prius crebris vicibus contrium certitudina:
liter affirmando propoſuit, quod Rex præfatus in dicto Regno Poloniæ nullū
ius proprietatis seu poſeſsionis ſibi poterat vendicare, cum plenum ius præ:
dicto Duci, tanqꝫ ipsius Regni domino naturali, et hæredi legitimo, cui ſucceſ:
ſit iure naturæ à ſuis progenitoribus, debebatur, in Regno competeret ſupra:
dicto, pro huius sæpe dicti Ducis promotione, tam pro parte veſtra, quàm per
se ipsum suppliciter inſiſtendo. Nos igitur volentes vnicuiqꝫ iura ſua ſerua:
re, ab huiusmōi promotione ipſius Ducis petita, ad præſens prouidimus abſti:
nendum: non intendentes per hoc iuri veſtro, et aliorum ſupplicantium præ:
dictorum præiudicium aliquot generari, quin illo sic vti, ſi et quando vobis ex:
pedire videbitur valeatis, quod ius cuiusuis alterius non lædatur. Datum Aui:
nione tredecimo Calendas Septembris. Anno Domini Milleſimo, tricenteſimo,
decimo, nono, Pontificatus noſtri tertio.

Ioannes Comes Lucemburgeñ, qui Bohemiæ
Regno pulſus erat, dolis illud recuperat. Dolo
aūt in Baronum necem aſpirans, per Conſortem
eius Barones admoniti, necem euadunt.

Duplici malo, expulsione videlicet de Regno Bohemiæ turpi, et clade p̄:
nicioſa, Ioannes Comes de Lucemburg Bohemiæ Rex inſperatè obrutꝰ
quid ageret ignarus, neqꝫ enim opes neqꝫ vires ſibi ſuppetere, ad humi:
liandam Bohemorum rebellionem, videbat, ad Summum Pontificem Ioannem
Papam vigeſimum ſecundum, et ad Eccleſiaſticum auxilium confugit, et Cen:
ſuras vt vxor sua Eliſabeth ſibi redderetur dari obtinuit. Sed cum Proceres
Bohemiæ Cenſuras et Interdictum nihili pendendo contemnerent, ab Eccleſia:
ſticis Bohemiæ rogati, ire Reginam Eliſabeth, ad Regem Ioannem in Lucemburg
decernunt, dantqꝫ libertatem et licentiam abeundi, conducentibus illam Almanis
à Ioanne Rege miſsis, vsqꝫ ad Pilznam cum perueniſset, Proceres Bohemiæ pæ:
nitentia acti, illam inſequuntur, et prope Tachow conſecuti Almanis repulſis,
ad Pragam reducunt. Ab eo quoqꝫ tp̄e nulla ratione poterant induci vt reddere
Reginam Regi, quam ſuſtinere cenſuras animo contumaci, et obdurato mal:
lent. Ioannes aūt Comes Lucemburgeñ, et Bohemiæ Rex armis omiſsis, dolis
vtendum potius ratus, ad quos illum etiam suapte vafra natura, et callidum
ingenium adiuuabat, per communes amicos agit cum Bohemis de pace, illosqꝫ
ſibi, morum ſuorum et actionum correctionem per iusiurandum pactionem

et foedus repromittens, conciliat Regniqꝫ Bohemiæ annis aliquot intermiſſam adminiſtrationem aſſumit. Ardens tamen pro contumeliis, vituperiis, et cladibus, quas ſuperioribus annis ſusceperat, in Bohemicam vltionem, clandeſtine illam effecturus cum aptè non poſſet, nec auderet, amænisſimum pratum muro circumdat, et in eius circuitu turres locat, ludumqꝫ torneamenti Bohemis indicit: per Almanos milites, in huiusmodi turribus clandeſtine includendos, Barones et Proceres Bohemiæ, sub medio certamine torneamenti diſtentos occiſurus. Id malum hanc quoqꝫ fraudem, dum Eliſabeth Regina Bohemiæ præſenſiſſet, gentis ſuæ tam miſerabilem necem auerſura Bohemiæ Baronibus, quæ in eorum capita comparata ſunt mala denunciat. At illi citato agmine exercitualiter congregati, ad torneamenti pratum conueniunt, et tam murum circularem, quàm turres in eorum diſcrimen, magno ſumptu fabricatas, à fundamentis ſubruendo diſſoluunt. Qua nouitate perculsus Ioannes Bohemiæ Rex, veritus ne quandoqꝫ fraudes ſuæ et doloſitates in caput ſuum reciderent, non appoſuit amplius fraudes pernicioſas ſtruere, et contra Bohemos debacchari.

Mortuo Henrico Epiſcopo Wratiſlauien̄ diſcordia capituli duo electi ſunt qui fere ſeptem annis in Curia Romana litigant.

MOrtuo ſub hoc tempore Henrico de Wyerzbino Wratiſlauien̄ Ep̄o Nono Calendas Octobris, et in Eccleſia Wratiſlauien̄ ſepulto, Wratiſlauien̄ Capitulum electionem de futuri Pontificis ſubſtitutione celebrans, bifariæ diuiſum eſt. Quidam enim Vitum, alii Lutholdum, Canonicos Wratiſlauien̄ eligunt. Et diſcordia peſtifera tam inter Electos, quam eligentes liuoroſa æmulatione conſurgit. Neutra aũt parte de iure cedente, fidebat enim vterqꝫ electus iuri ſuo, queſtione ad Tribunal Summi Pontificis delata, annis prope ſeptem litigatum eſt, et grandes ſumptus nequicquam, et inutiliter emuncti. Licet enim poſt multas altercationes Vito ceſſiſſet victoria, octo tamen tantũmodo diebus poſt relatum ex Aduerſario Lutholdo triumphum ſuperuiuens morte ſubtractus eſt.

Boleſlaus Legnicen̄ Dux Conrado Duci Olſchnicenſi, iniuriam patris vlturus, bellum infert, atqꝫ eo redacto ad extremam egeſtatem omnium potitur.

AMaro et exulcerato Boleſlaus Brigenſis, et Legnicenſis Dux, ferens animo, et patris ſui Henrici quinti captiuitatem depactationemqꝫ et nonnullorum Ciuitatum et Oppidorum alienationem in Conradi Ducis Glogouien̄ patris ſui captiuatoris et depactatoris nepotes ſæuit, et Conrado filio Henrici Glogouien̄, cui Olſzna et Ciuitates à patre suo depactatæ obtigerant, bellũ mouit. Quod tam infeſto tractat peragitqꝫ animo, vt Conradi Oleſznicenſis aduerſarii ſui Principatu, incendiis et ſpoliis peruaſtato, et ꝑ aliquot certamina fuſo, Cõradum ipſum ad fundum egeſtatis redegerit, vt pote, qui equum tantummodo

retinens vnum pallio lineo amiciebatur. Bello tandem huiuſmodi Baronum communium interpoſitione ſedato, coactus eſt Conradus Oleſnicenſis Dux ex fœdere tunc icto Namiſlauiam, Berolthow, Kruczborg, Piczen, et Kunczenſtad Duci Boleſlao Brigenſi et Legnicen. reſtituere, et perpetuam de illis ceſsionẽ facere. Volouiam aũt atq; Lubens, et si ad Legnicenſem Ducatum pertinuerint et à patre ſuo Henrico quinto iniuſtè abſtractæ fuerint, Boleſlaus Brigenſis et Legnicenſis, Conrado Oleſznicen. ſuæ compaſsus egeſtati, dimiſit et donauit. Acceſsione aũt tot bonorum ditatus, Sleſiæ Principes, gloria et fama anteibat. Quam amplius cumulaturus, in milites, clientes, et Vaſallos liberalius, quã ſat erat se gerere, Sumptus inſuper prodigos et damnoſos facere rurſum cœpit. Ex quo multifariis ſe debitis per vſurarios contractis, inuoluens oppidũ Nyeptu cum ſuo Diſtrictu Duci Bernardo Swidnicen. item Haÿnouiam, et Aureum montem in pluribus marcarum millibus Creditoribus Ciuibus Wratiſlauien. obligat.

Fames Polonos adegit cadauera humana vorare.

Famis malum cum annis duobus tranſactis Poloniæ Regnum variis, et execrandis vexaſset incommodis etiam in annum tertium ebuliens, et ampliori quàm ante ſæuicia vniuerſos percellens, adeò pleroſq; affecit, maceraruitq; vt parentes filios, et filii parentes, pro excludenda fame, occiderent, et illorum nefandis carnibus veſcerentur. Nonnulli insuper cadauera in patibulũ actorum raperent, et ventrem rugientem illis implerent. Erant qui cibo immoderatius ſtomacho debili et exangui commiſso, in ipſo comeſtionis articulo, aut cito poſt, cadebant extincti.

Anno Domini 1320.

Poloni non expectato alio Decreto Apoſtolico Wladiſlaum Loktek in Regem Cracouiæ coronant, portatis tunc primum ex Gneſna Corona et Regalibus Cracouiam.

Prælati et Barones, Proceresq; et Nobiles vniuersi Regni Poloniæ, Summi Pontificis Ioannis vigeſimi ſecundi auditis literis, et his quæ tacite suadebant, digeſtione ſingulari recenſitis, auiſamentis insuper Geruardi Wladiſlauienſis Episcopi persuasi, Ducem Wladiſlaum Loktek, expreſsiori decreto Papæ non expectato, in Regem Poloniæ coronandum vniuerſali acclamatione fauore et consensu decernunt, et diem Dominicum Sanctorũ Fabiani et Sebaſtiani, ad eam rem conficiendam inducunt. Vt aũt coronationis prædictæ fæliciora et magis decora eſsent auspicia, placuit à Gneſnensi Eccleſia, honorem coronationis Poloniæ Regum reſcindi, et illum Cracouienſi Eccleſiæ, quæ et ipſa quondam Metropolica fungebatur excellentia applicari. Dignum et iuſtiſsimum exiſtimantibus patribus et Proceribus vniuerſis, Cracouienſem Ecctam et vrbem, quæ cum ſitu tũ frequentia et cohabitatione hominum, tum murorum ſtructuris, et omnium rerum quæ illi à circumuicinis porriguntur Prouinciis celeberrima, variis etiam decoris, præſertim tamen S. Stanislai Martÿris, et ſanctorum plurimorum corporibus, extat miro cultu, et veneratione nobilitata, prærogatiua illa amplius illuſtrari. Die itaq; Dominico, feſto ſanctorum Fabiani et Sebaſtiani aduemente, ad

Cracouienſem Vrbem ab omnibus ſtatibus ordinibusq; Prælatoꝝ et Baronum
Poloniæ itum eſt, et Dux Wladiſlaus Loktek, in Cracouien' Eccl'ia per Ianiſla:
um Gneſnensem Archiepum, miſsam de Spiritu ſancto ſolenni officio celebrā:
te, aſsiſtentibus ſibi Ioanne Muſchata Cracouien', Domarato Poſnanien' Epiſco:
pis, et Thyniecen', Mogilen', Andrzeiouien', Brzezen' Abbatibus in pluuialibus
et mitris infulatis, ac multitudine Procerum, Baronum et nobilium copioſa
in Regem, Duciſsa vero Heduigis, Conſors ſua Ducis Boleſlai Poſnanien' filia
in Reginam Poloniæ inunguntur, et Diadematibus Regiis, quæ etiam ex Gne:
sna cum pomo et ſceptro, aliisq; insigniis Regalibus Cracouiam tranſlata
ſunt coronantur, et dies illa cum omni celebritate et hilaritate oīm traducta.
In craſtino verò coronationis, Wladiſlaus Rex faſtigiis Regiis veſtitus in Vrbē
Cracouien' ad Thronum ſibi ꝑparatum, cum Prælatis et Baronibus deſcendens
girata prius vrbe, à Ciuibus Cracouien' vltro illud præſtantibus, omagium et
fidelitatis iuramentum accepit. Ab eo aūt tp̄e Cracouien' Eccleſia iure coronan:
di Poloniæ Reges primū dotata, insignita, et priuilegiata eſt, perpetuis tempori:
bus illo fruitura .·. Communiq; edicto ſancitum, vt in Cracouien' Caſtro, velut
Arce firmiſsima Corona aliaq; deponantur, et obſeruentur Regalia quæ in rure
Gneſnen', hoſtilem inuaſionem nequicquam prohibere valente, tutè ſeruari nō
poterant, et in Eccleſia Cracouien' Regum et Reginarum Poloniæ decetero co:
ronationes expediantur: quod et Cracouienſis Vrbs ſit multorum hominum
capaciſsima, et in procurandis, alendisq; eisdem in omnibus rebus, ad vſum ho:
minum pertinentibus, fecunda, tam propriis quàm forensibus aduenis, volu:
ptates et delicias, pulcherrimumq; et securum ſui ſpectaculum præbitura.
Ab ea autem die Wladiſlaus Loktek Poloniæ Rex, ab omnibus ſubditis Regni
Poloniæ, magna reuerentia, timore, et charitate, cultus eſt, et cuius fata dum
in Pannoniis errabat irriſerant: illius poſtea Thronum supplices ſumma ve:
neratione adorabant .·.

Ioannes Muſchata Epūs Cracouien'
moritur. Cui ſuccedens Naukerus
Eccleſiam Cathedralem Crac' demo:
lita veteri, nouam ampliorē ædificat .·.

CORreptus aduersa valetudine Ioannes Muſchata Cracouienſis Epiſcopꝰ
dum illam hebdomadis aliquot ferret, tandem ſeptima Februarii, sacra:
mentis omnibus procuratus, religioſè et deuotè de vita mortali, cum Cra:
couienſem Eccleſiam annis sex et viginti rexiſset, exceſsit. Cuius corpus in
Monaſterium Claræ tumbæ delatum, illic in Choro in latere ſiniſtro, iuxta Ordi:
nationem, quam viuus fecerat, conditum eſt, et funeri iuſtæ honeſteq; ſolutæ exe:
quiæ. Poſt cuius mortem Prælati et Canonici Cracouienſes, qui tunc pro feſto Purifi:
cationis ſanctæ Mariæ recenter elapso, generale Cracouiæ iuxta morem agebāt
Capitulum, Wladiſlao Poloniæ Rege inſtigante, vocatis abſentibus, ad electionem
futuri Pontificis procedentes, Nankerum Canonicū Cracouienſem, genere nobi:
lem de domo Okscha ex Prouincia Oppoliensi ortum, propter virtutum et mo:
rum ſingularium, quæ in illo iam dudum perlucebant, redolentiam, in Epiſcopū
Cracouienſem, per formam ſcrutinii concorditer eligunt. In quem et Wladislaus

Poloniæ Rex à Capitulo Cracouien et ipſo Nankero electo rogatus, Regium vt Patronus præbuit aſſenſum. Fuit aũt electio ſua per Ioannem vigeſimum ſcd̃m confirmata, et ipſe per Ianiſlaum Gneſnen Archiepũm, in Epiſcopum Cracouien ordinatus. Quanti autem præcii vir, et quantæ religionis Pontifex fuerit in ipſo ſuæ aſſumptionis primordio mox monſtrauit. Nam eccleſiam ſuam Cracouien Situm anguſtum habere perſpiciens, quæ opere veteri, iuxta opes illius tempo: ris ex humillimis conſtans ſtructuris, recenti etiam erat reformata incendio, nouam demolita veteri opere ſumptuoſo ex quadrata petra iniciauit, latitudi: nem eius, atq3 longitudinem, quantum ſpacia loci patiebantur, extendens. Hinc quoq3 ſubſecutum eſt, vt multa inſignia ſepulchra Principum et Pontificum no: ua ædificatione ſuperueniente obruta perierint. In ædificationem aũt tam nobi: lem tamq3 ſumptuoſam Eccleſiæ Cathedralis Cracouien, non ſolum Nankerus Cracouienſis Epũs duas partes, et Capitulares tertiam, ſed et Clerus totius Dioceſis Cracouienſis, ſubuentionem charitatiuam contulit, et cuiuslibet bene: ficii et parochialis Eccleſiæ, etiam de collatione Regia, et laicali vacantis, primi anni fructus, in ſumptus fabricæ exigebantur, et reddebantur.

Wladiſlaus Loktek Rex Poloniæ præſentat Comiſſiom Iudicibus Aplicis, et Mgrũm cum Ordine de Pruſsia citans, ad cauſam Procures mittit, ipſeq3 iuſticiæ intentus eſt.

POſt peracta Coronationis ſolenĩa Wladiſlaus Rex Poloniæ de rebus publi: cis, et præſertim de ſtratarum publicarum pacificatione, furumq3 et præ: donum exterminio, Prælatis et Baronibus Poloniæ, ſuis conſiliis, certatim eum reuelantibus, varias conſtitutiones, et edicta decreuit, et vt executioni oĩa tempeſtiue mandarentur prouidit. Quoniam aũt de amiſſione terræ Pomeraniæ et eius occupatione, vehementi angebatur dolore, de eius recuperatione quam po: tuit tunc curam intendit. Ordinauit itaq3 Conſiliariis ſuis id laudantibus, et probantibus, vt iuxta Commiſſionem Apoſtolicam, Archiepiſcopo Gneſnen, Epõ Poſnanien, et Abbati de Mogilno factam, iudiciarios contra Cruciferos inſtau: rare proceſſus, Reſcriptumq3 Apoſtolicum in ſua præſentia, Ianiſlao Archiepõ Gneſnenſi, et Poſnanienſi Epiſcopo iubet exhiberi, vigore cuius citacio con Fri: dericum Magiſtrum, et Commendatores Cruciferorum de Pruſsia, ad inſtan: tiam præfati Wladiſlai Regis eſt decreta, et Pontifices præfati pro iuſticiæ ad: miniſtratione rogati, omnem operam enixè ſe ad id nauaturos obtulerant. Qui: bus taliter confectis, Pontificibusq3 et Baronibus, pro cuiuslibet merito præmia: tis, ex Cracouia diſcedens, et in Sandomiriam ſe cum Illuſtri Heduigi Regina conferens, tempus Quadrageſimæ illic exegit, vbi Philippum Cancellarium, Sbi: gneum Vicecancellarium Regni Poloniæ, et Ioannem Canonicum Rudenſem Capel: lanum ſuum, in Procuratores, et Cauſæ contra Cruciferos, ſuper terræ Pomera: niæ occupatione defenſores et tractatores conſtituit, et eos ad procurandum et ad promouendum cauſam cum ſufficientibus Inſtructionibus, et impenſis remittit, Dans eis et cuilibet eorum in mandatis, vt cauſam prædictam Feruẽ ti ſolicitudine, quàm celerius poſſent procurent, et ad debitam conſumationẽ producant. Cæpit et extunc Wladiſlaus Rex vota, quæ in exilio poſitus vouerat.

Domino reddere. Iuſticiam quoq; et pietatem cunctis præferre, iura redere, viduis orphanis, et aduenis, benignus eſse, facilè aditus ad se præbere Potentes iuxta ac inopes in decernendis iuſtis iudiciis æſtimare, et singulas ſuas actiones ad morem legis Diuinæ referre, adeò vt fælix cenſeri potuit suum exilium, in quo legi Diuinæ et mandatis eius obsequi didiciſset. Sed et rebus publicis magnum affert profectum Reges et Principes fuiſse calamitoſos et miſeros, et aliena adoraſse prætoria, et alienum manducaſse panem. In ꝓpria eñ anguſtia cognoſcunt, quales ſeſe Diuinitati, quales ſe ſubditis debeant exhibere.

Henricus de Ploczk expeditione in Lithuaniam facta, Diſtrictum Myedniceñ lacerat. Tandem in redeundo per inſidias à Lithuanis captus, atq; ad vnum cæſus eſt.

INtermiſsam hactenus Lithuanorum vaſtationem Marſchalcus Pruſsiæ Henricus de Ploczk reſumpturus, exercitu tam de equite, quàm pedite inſtructo, habens ſecum quadraginta fratres ordinis, qui ordines duceret, Lithuaniam inuadit, et Mednicenſem Diſtrictum, quàm protensius poteſt, in partes ſingulas conflagratione et cæde deuaſtat. Lithuani interim et Samagithæ, nihil ea vaſtatione deterriti, armis ſumptis, anguſtias vnius saltus, quem Cruciferi in redeundo tranſituri erant, occupant, et maioribus arboribus circũquaq; saltum ſucciſis, Marſchalco Pruſsiæ, et eius exercitui inſidias ſubornant. Dum itaq; Marſchalcus Pruſsiæ, et exercitus eius, inſidiarum ignarus, ſaltum ingreſsus eſset, à Lithuanis circumuentus, inprimis ipſe, deinde primores milites ſtrangulantur; et quaſi laqueo capti, ad vnum omnes aut deleti, aut capti ſunt. Lithuani et victoria et spoliis hoſtium potiti. Diis ſuis pro præſtita victoria litando thura ingenti pÿra extructa, vnum ex Cruciferis frẽm Aduocati de Samlenth cum equo et armis in holocauſtum incendunt Gerhardus Rude nomen eius.

In cauſa Pruthenica, poſtq; à friuolo grauamine, per Procuratorem Magiſtri fuit appellatum, Iudices in Iuniwladiſla uia per edictum procedunt.

Iudiciario proceſsu contra Magiſtrum Pruſsiæ Fridericum, et Commendatores, totumq; Cruciferorum Ordinem per Procuratores Wladiſlai Regis Poloniæ instaurato, citacione à Iudicibus delegatis Aplicis, vzt Ianiſlao Archiepõ Gneſnen, Domarato Poſnanien Epõ, et fratre Nicolao Abbate de Mogilno Gneſnen Dioceſis, ordinis ſancti Benedicti decreta, et debitæ executioni mandata, Magiſtroq; Commendatoribus, et ordine perſonaliter per Potentianum Archidiaconum Vnieiouienſẽ, et Laurentium Plebanum in Brzeſczie apprehenſis et citatis, primus terminus in Brzeſczie præſidentibus omnibus tribus Iudicibus seruatus eſt. In quo Procuratoribus Regiis propoſitiones et Articulos con Mgrũm, et Cruciferorum Ordinem offerentibus, Ziffridus de Papow præſbiter, nomine Procuratorio Friderici Mgrĩ, et Ordinis Cruciferorũ comparens, mandatumq; sufficiens ad cauſam coram Iudicibus reproducens, coñ eorũ

iurisditionem verbo excepit. Cuius causa fuiſsent replicationes repulsæ. Appellatio-
nem nomine Mgr̄i et Ordinis, à grauamine præſenti, et omnibus inde ſecutis, ad
Sedem Apoſtolicam interpoſuit, et Brzeſcyje exceſsit. Iudices aūt Apoſtolici friuola
appellatione Mgr̄i et Ordinis non obſtante, decreuerunt, inſtantibus Procuratori-
bus Regiis, ad vlteriores actus et terminos procedendum. Tribunal quoq; ſuum
ex Brzeſcye Iuniwladiſlauiam tranſtulerunt: per annum ferè integrum ad om-
nes actus et terminos eſsenciales in contumaciam Mgr̄i et Ordinis, per procur̄es
Regios, coram Iudicibus præfatis fuit proceſsum. Et pro verificatione Articulorum
pro parte Wladiſlai Regis Poloniæ con Mgr̄um et Ordinem Cruciferorū oblato-
torum, teſtes notabiles, Pontificali, Abbatiali, et Militari dignitate inſignes, fue-
runt inducti, et ſufficienter examinati, quo proceſsus ipſe iudiciarius plus ſoli-
ditatis contraheret per proceſsus, Iudicum et publica edicta in valuis Eccleſiarū
in Thorun fuerūt affixa. Mgr̄ et Ordo ad oēs et ſingulos actus vocabatur ḡdatim et
ſucceſsiue.

Carolus Hungariæ Rex petit Connubium
Elizabeth Poloniæ Regis filiæ. Quo impe-
trato ſuſcipit ex ea quinq; filios, licet ante
ſterilis, cum duabus vxoribus fuerat.

Hungariæ Rex Carolus ſuperatis extinctisq; bellis inteſtinis, quibus non à
vicinis hoſtibus, ſed à propriis Baronibus, et ſignanter à Matthæo de Tran-
czino Palatino Tranſyluanien. ea tempeſtate opum et gentium multitudine
potente premebatur, rebellibusq; Baronibus partim exterminatis, partim bello
occiſis, aut sub iugum miſsis, ipſo etiam Mathæo Tranſyluanien. Palatino morte
abſumpto, dum glorioſus, et pacificus victor in Throno Regni Hungariæ ex triū-
phis ſuperioribus de aduerſariis ſuis relatis firmatus conſiſteret. Lætabatur
quidem pacis amænitatem vbiq; ſibi proueniſse: orbitatis tamen ſuæ reminiſcen-
tia ſecretis cruciabatur ſuſpiriis. Nam et ſi duas illuſtres Matronas, videlicet Ma-
riam Caſimiri Ducis Bithomienſis, et Theſchnenſis filiam, et ea obeunte, Beatricem
Henrici de Lucemburg Comitis, Romanorum Regis filiam, et Ioannis Bohemiæ Re-
gis ſororem, ſibi matrimonialiter iunxiſset, fructus tamen filiorum, in ſpem Hun-
gariæ Regni generandorum, ex vnius ſterilitate, ex alterius verò in partu piclita-
tione orbus eſt. Cuius ſterilitatis opprobrium, et orbitatis ſuæ dedecus volens ex-
cutere, ad Wladiſlaum Regem Poloniæ Procis notabilibus miſsis, filiam eius virgi-
nem Elizabeth, forma et moribus præſtantem, et decoram ſibi in Conſortem dari ex-
poſcit. Cuius preces, de Prælatorum et Baronum Poloniæ conſilio, Wladiſlaus Polo-
niæ Rex, dum ad gratiam exauditionis admiſiſset, firmantur literis et promiſsis
ſponſalia, et virgo prædicta Elizabeth, à Baronibus et Proceribus Poloniæ cum ſuffi-
cienti dote et Regali apparatu, Budam deducta, Carolo Hungariæ Regi die Domini-
co, in octaua Sanctorum Petri et Pauli Apłorum copulatur. Quam celebratis ex more
nuptiis procurat coronari in Alba Regali, in Hungariæ Reginam. Cui tanta à Diui-
nitate fuit collata fæcunditas, vt quinq; illi pulcherrimos maſculos, videlicet Caro-
lum, Wladiſlaum, Ludouicum, Andream, et Stephanum, per ſucceſsiones et interualla
annorum produceret. Quæ cum tanta filiorum numeroſitate eſſet ſublimis: humili-
tatis tamen excellentia, et larga liberaliq; pietate, et erogatione in omnes, et præ-
ſertim in Eccleſias, et earum miniſtros, orphanos, et pauperes, adeò ſibi omnium

ſtatuum et ordinum homines deuinxerat, et vniuerſi illam miris efferent lau:
dibus, et ſingulari colerent velut parentem veneratione.

DVODECIMA Martii Domaratus Poſnanienſis Eccleſiæ Epiſcopus, vir nobili:
tate et virtutibus clarus, de Domo et familia Grzimalitarum ſtirpem ducens, cū
in Poſnanien' Eccleſia annis ſediſſet moritur, et in Poſnanien' eccleſia
ſepelitur. Cui Ioannes tertius dictus Doliwa, nobilis de genere Doliuitarum
Præpoſitus Poſnanien' ſuccedit: à Gneſnen' Archiepō Ianiſlao de conſenſu, et an:
nuentia Wladiſlai Poloniæ Regis confirmatus, et in Eccľia Poſnanien' cōſecrat9.

Boleſlaus Bregenſis et Legnicen' Dux ambiens fratris ſui Henrici VI. Ducis Wratiſlauienſis Ducatum, et eo potiri nequiens obſtante Henrico, in Conſiliarios ſuos ſæuit.

GRauatus et preſſus ære alieno Boleſlaus Brigen', et Legnicen' Dux, in
Henricum Sextum germanum ſuum Wratiſlauienſem Ducem, virū
mitem et ſimplicem, et ex moderatione locupletem, liuoris ſtimulum cō:
uertit: dolens illi Wratiſlauien' portionem, velut inter ſortes præſtantiorē obti:
giſſe. Vnde ipſum per certos Barones pulſat et requirit, qtnus Legnicen' Ducatu
quod hæredes maſculini ſexus non relinquebat, recepto, ſibi qui abundabat fi:
liis cederet de Wratiſlauien'. Verum dum Henricus ſextus Wratiſlauien' Dux
id facere recuſaſſet, maiori bile Boleſlaus excandeſcens, Ducatum ſuum Wrati:
ſlauien' ordinauit clandeſtinis ſpoliis, rapinis, et inuaſionibus ex Marczinko:
wice, cæteriſq; Bregenſis Diſtrictus Curiis et munitionibus, fingens ſe omniū
quæ fieri mandauerat ignarum affligi et vexari. Sed cum has quoq; vexatio:
nes Henricus ſextus Wratiſlauienſis Dux partim patienter ferret aut diſſi:
mularet, partim per milites ſuos reprimeret, Boleſlaus Bregenſis, et Legnicen'
Dux, iam non fratri Henrico, ſed Conſiliariis ſuis iratus, Nicolaum de Bancz
Canonicum Wratiſlauien', Henrici Ducis Conſiliarium, de Eccleſia ſancti Ægi:
dii trahi per ſatellites ſuos mandauit, et in Ielcze deduci. Vbi aliquanto tempo:
re vinctus, tandem amicorum et frūm interceſſione ægrè abſolutus. Alium in:
ſuper Henrici Ducis Conſiliarium, Ciuem Wratiſlauienſem vocatum de Molens:
dorff, de Eccleſia ſanctæ Elizabeth per Curienſes extrahi ordinauit: et Canonico
et Ciui pro culpa imponens, quod in Henrici Ducis conſilio, perſonam ſuam ſugillaſ:
ſent. Qui equo impoſitus, valido clamore ferri ſibi præſidium per Ciues petiit, ca:
ptiuatoribus niſi ſileret occiſionem ſibi minantibus. Sed cum in clamore perſe:
ueraret, veriti captiuatores per concurſum populi periculum, de equo proiectum
occidunt, et de Ciuitate celerrime ſe, ne apprehenderentur, euoluunt, Duciq; ſuo
Boleſlao Bregen' et Legnicen', qui ante portam illorum operiebatur aduentum,
ſeriem geſtæ per eos rei exponunt. Ille aūt plurima perturbatione afflictus, quod
ſpe ſua in ſingulis fruſtrabatur, viuum enim et incolumem Ciuem Wratiſlauien'
Molensdorff optabat accipere, non cæſum: quoniam per illum credebat ſe ab Hē:
rico Duce aliquam concordiam ſuæ ambitioni profectum allaturam, extorſiſſe
alias rurſum vias, quibus cogitata perficeret, moliri non deſiit.

Anno Domini 1321

Obſeruatis omnibus termīs Iudices, tule:
runt, contra Magiſtrum et Ordinem de Pruſ:
ſia Sententiam ſuper reſtitutione terræ Po:
meraniæ. Quos appellantes, et rei iudicatæ pa:
rere nolentes excommunicant, et Interdicto
ſubiiciunt. Cuius Commiſsionis et ſententiæ
Tenor inſertus eſt ..

CAuſa ſuper terra Pomeraniæ et eius occupatione, contra Magiſtrum
et Ordinem Cruciferorum de Pruſsia, anno integro per procuratores Wla:
diſlai Poloniæ Regis, coram Gneſnen' Archiepō, Poſnanien' Epō, et Abbate Mo:
gilnen' ventilata, et omnium terminorū eſsencialium obſeruatione, lrarum Priuile:
giorum et munimentorum exhibitione, teſtiumq; notabilium inductione, ad plenū
et ſufficienter fundata et inſtructa, dum adeò maturata perfectaq; eſset, vt non niſi
finalis deciſio, et ſententiæ diffinitiuæ prolatio in ea reſtaret agenda, petentibus
Procuratoribus Regiis per Iudices Apoſtolicos, in ea concluſum eſt, et dies decima
Februarii Menſis ad ferendam Diffinitiuam ſentenciam, pro termino perempto:
rio in Iuniwladiſlauia aſsignata. Cum aūt dies prædicta adueniſset, Procurato:
res Regii citacione, ad ferendum Sentenciam diffinitiuam, contra Mgr̄um et Or:
dinem per affixionem patentem in valuis Eccleſiæ Thorunenſis, et in aliis Cathe:
dralibus, et Collegiatis Eccleſiis per organum et publicam denunciationem Vica:
riorum, et Hebdomadariorum debitam executionem demonſtran, reproducta
Sentenciam diffinitiuam ferri inſtantius expoſcebant. Iudices aūt Apoſtolici Ma:
giſtro et Ordine diutius expectato et ſæpius citato, dum Ziffridus de Papow
gerens ſe Procuratorem Mgr̄i et Ordinis compareret, et priores replicationes,
prioremq; appellationem verbo et ſcriptis interponeret, replicationibus, et appella:
tionibus huiusmodi tanq; friuolis et temerariis reiectis, et refutatis, concluſerīt
in cauſa: et ipſo Ziffrido Procuratore Mgr̄i et Ordinis præſente, ad Sentenciam Dif:
finitiuam in Eccleſia ſancti Nicolai, in circulo Iuniwladiſlauien' Oppidi ſita, Tribu:
nali poſito proceſserunt. Ipſamq; per organum Ianiſlai Archiepiſcopi Gneſnensis,
ſub ratihabitione aliorum duorum, videlicet Domarati Poſnaniensis Epī, et Nicolai
Abbatis de Mogilno, primum in ſcriptis in latino, deinde in vulgari Polonico, per or:
ganum Nicolai Abbatis de Mogilno, vt ab omnibus populis aſtantibus intelligeret',
promulgauerunt, Mgr̄um Cruciferorū Fridericum et Ordinem, ad reſtitutionem
terræ Pomeraniæ illicite occupatæ, et ad ſolutionem triginta millium marcarum
monetæ et numeri Regni Poloniæ ratione fructuum perceptorū, et damnorum, et
ad ſoluendum Centum quinquaginta marcarum latorum groſsorū Bohemicalium,
ratione impenſarum in cauſa huiusmōi factarum, aſtante Cleri et populi multi:
tudine, condemnarunt. Cuius quidem ſentenciæ tenor pro maiori elucidatione
eorum quæ narrauimus talis eſt. IN NOMINE Domini amen. Exorta coram
nobis Ianiſlao Diuina, et Apoſtolicæ Sedis prouidentia Sanctæ Eccleſiæ Gneſnenſis
Archiepō, Domarato Dei gr̄a Poſnanien' Epō, fratre Nicolao Abbate de Mogilno
Diœceſis Gneſnenſis, ordinis ſancti Benedicti, a Sede Apoſtolica delegatis, inter In:

clytum Principem Wladiſlaum Poloniæ Regem Illuſtrem parte ex vna. Et
Religioſos viros Mgrūm et Fratres Domus Sanctæ Mariæ Teutonicorū parte
ex altera, ſuper terra Pomeraniæ materia quæſtionis. Sanctiſsimus pater Dominus
Ioannes, Sacroſanctæ Romanæ Eccliæ, Summus Pontifex suas nobis direxit lrās
in hæc verba: IOANNES Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabilibus Fra:
tribus Archiepiſcopo Gneſnenſi, et Epiſcopo Poſnanienſi, ac dilecto Filio Abbati
Monaſterii Sancti Benedicti de Mogilno, Gneſnenſis Dioceſis, Salutem et Aplicam
benedictiōm. Grauem dilecti filii Nobilis viri Wladiſlai Ducis Poloniæ querelam
accepimus, continentem, quod Mgr̄ et Fratres Domus ſanctæ Mariæ Teutonicorꝫ
non attendentes, quòd quondam Conradus Dux Poloniæ Auus eiusdem Ducis, eos:
dem Mgrūm et Fratres, quos veros credebat catholicæ fidei defenſores, et ad par:
tes illas pro defenſione ipſius fidei primitus aduocauit, et nonnulla mobilia et im:
mobilia bona liberaliter conceſsit: eoſdem aliâs dictus Conradus, et ſucceſsores
ſui benigne et fauorabiliter proſequendo. Sed ipsi dicto Duci ſe reddentes ingra:
tos, et ad bona ipſius rapacitatis manus extendentes: illicite Ducem ipſum terra
ſua Pomeraniæ Wladiſlauienſis Dioceſis, quæ de Regno Poloniæ fore dinoſcitur, teme:
ritate propria ſpoliantes, illam cum hominibus, vaſallis, Caſtris, villis poſeſsionibꝫ
et bonis exiſtentibus in eadem, contra iuſticiam occuparunt, et detinuerunt, iam per
octo annos et amplius, sicut adhuc detinent violenter; fructus ac redditus, et prouē:
tus prouenientes ex illa percipien' indebite, et iniuſtè illam ſibi reddere contradi:
cunt, in ipſius Ducis graue diſpendium, et Regni prædicti diminutionem enor:
mem, et ſcandalum manifeſtum. Quare nobis Dux præfatus humiliter ſupplica:
uit, vt prouideremus ſibi de remedio ſuper hoc opportuno. Nos igitur nolentes
eidem Duci in ſuo iure deeſse, in quo ſumus omnibus debitores, diſcretioni veſtræ
per Apoſtolica ſcripta committimus et mandamus, qtūs vos vel duo veſtrum, vel per
alios, ſuper præmiſsis auctoritate nrā ſummariè de plano ſine ſtrepitu et figura
iudicii procedentes, ſi rem inueneritis ita eſse. Magiſtrum et Fratres prædictos
ad reſtituendum dicto Duci terram, homines vaſallos, Caſtra, villas poſeſsiones
et bona prædicta cum fructibus, redditibus, prouentibus, medio tpe perceptis, per
Cenſuram Apoſtolicam, appellatione poſtpoſita, compellatis: inuocato ad hoc si opus
fuerit, auxilio brachii ſæcularis. Non obſtantibus de duabus dietis æditis in Con:
cilio generali, et fælicis recordationis Bonifacii Papæ octaui prædeceſsoris noſtri
per quas Iudices à Sede deputati prædicta, extra Ciuitatem et Dioceſim, in quibus
deputati fuerint, et alibi quam in Ciuitatibus et locis inſignibus, procedere, aut vi:
ces ſuas committere, vel aliquos vltra vnam dietam à finibus ſuæ Dioceſis trahe:
re prohibentur; et aliis Contrariis, Conſtitutionibus quibuscunqꝫ, dummodo vltra
tertiam vel quartam quis extra ſuam Dioceſim, ad iudicium non trahatur. Seu si
dictis Mgrō et Fratribus, vel quibusuis aliis communiter vel diuiſim, à Sede Aplica
ſit indultum, quòd interdici, ſuſpendi, vel excommunicari, aut extra vel vltra cer:
ta loca trahi, vel ad iudicium euocari non poſsint, per lrās Aplicas non facien' plenā
et expræſsam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et qui:
buslibet Priuilegiis, indultis, et lrīs Aplicis generalibus vel specialibus, eiſdem
Mgrō et Fratribus, ac ordini conceſsis Communiter vel diuiſim, quorumcunqꝫ
tenorum exiſtant, per quæ veſtræ iuriſditionis explicatio poſsit in hac parte quo:

modoliāt impediri, et de quibus quorumcunq; tenoribus, de verbo ad verbum
habenda sit in nostris literis mentio specialis. Datum in Auinione tertio Idus Se-
ptembris Pontificatus nostri anno quarto. NOS IGITVR iuxta formam manda:
ti nobis directi, præfatos Mgrum et fratres, ad nostram præsentiam fecimus euo:
cari. In termino itaq; peremptorio ipsis partibus per nos assignato. Discreti viri
Dominus Philippus Cancellarius Regni Poloniæ, et Sbigneus Cancellarius Sira:
dien. tunc Vicecancellarius, ac Mgr Ioannes Ruden. Procuratores, eiusdē Domini
Regis, nomine Procuratorio ipsius comparuerunt coram nobis, suum Procurato:
rium exhibentes, ex parte verò dictorum Mgri et fratrū frater Ziffridus de
Papow eiusdem ordinis, Procurator eorum, similiter cum Procuratorio comparu:
it. Petitione aūt pro parte præfati Regis Poloniæ accepta, et diligenter discussa, con:
siderantes, iuxta tenorem literarum Apostolicarum, quòd in causa eadem posset lite
non contestata procedi, receptis testibus pluribus idoneis, pro parte dicti Regis, et eis
secreto et sigillatim examinatis, attestationibusq; ipsorum apertis, et publicatis, ac
ipsius causæ meritis plene discussis, parte dictorum Mgri et fratrū citata, ad au:
diendum sentenciam diffinitiuam, et præsente ipsorum Procuratore prædicto, co:
ram nobis in termino ad hoc præfixo constituto, et præhabita nobiscum delibera:
tione sufficienti, et communicato consilio sapientum, Procuratoribusq; pfati Re:
gis pñtibus, et sentenciam proferri cum instantia postulantibus, Dei nomine inuo:
cato. Quia iidem Procuratores domini Regis intentionem suam clarissime com:
probauerunt, prædictum Mgrum et fratres, Domus sanctæ Mariæ Teutonicorū,
ac dictum Ziffridum Procuratorem ipsorum præsentem, eorum nomine, et Commē:
datorū de Gdansk, Gniew, et Swieczie, qui dictam terram Pomeraniæ possident
ad restitutionem eiusdem terræ cum suis pertinentiis, et ad solutionem trigin:
ta millium marcarum, monetæ et ponderis Regni Poloniæ, ratione fructuum per:
ceptorū, et qui percipi potuerunt ex illa, prout Procuratores de violencia illata, pro:
bata per testes quantitatem prædictam fructuum, per suum iuramentum legitimè
comprobauerunt, et ad satisfactionem expensarum in causa factarū, præfato Domi:
no Regni Poloniæ, seu procuratoribus eius prædictis faciendam, in his scriptis sen:
tencialiter condemnauimus. Quas quidem expensas ad centum quinquaginta mar:
cas grossorum Pragensium taxamus, eo quòd Procuratores dicti Regis præfati
se eas dixerunt in hac causa expendisse, prout suis declarauerunt iuramentis.
Lata est hæc sentencia in Ecclesia sancti Nicolai in Iunirwladislauia Wladislauien.
Diocesis post missam, quarto Idus Februarii. Anno Domini Millesimo, tricentesimo,
vigesimo primo. Præsentibus fratribus nostris, Nicolao Decano, Gerlibo Scholastico
Gnesnen. Ioanne Archidiacono Posnanien. Petro Cantore Wladislauien. Michaële
Præposito Kruswicen. Vencesslao Calissien. Pontentiano Vnyeuien. Ecclesiarum Ar:
chidiaconis, Vincentio et Alberto Gnesnen. Voislao Posnanien. Ioanne Plocen. Eccle:
siarum Canonicis, et Religiosis viris Francisco Priore Posnanien. ordinis fratrum
Prædicatorū, Wyerzchoslao Custode Prouinciali, Michaele Gwardiano Wladislauien.
fratrum minorum, et aliis quàm pluribus Sæcularibus, et Religiosis. In quorum omni:
um testimonium, et euidentiam certiorem, prædictam sentenciam per subscriptum
publicum nostrum scribi, et in publicam formam redigi fecimus. Et ad maiorem cau:
telam nostrorum sigillorum appensione muniri. Et ego Boguslaus de Sandomiria,
et ego Nicolaus quondam Ludouici de Strigonia Clerici Posnaniensis ..

Magiſter Pruſsiæ totusq; Ordo Cruciferorum in Pruſſia Cenſuris Eccleſiaſticis ſubiicitur, adiecto Interdicto ob non paritionem rei iudicatæ.

DIffinitiua Sentencia per Iudices Apoſtolicos, super terræ Pomeraniæ occupatione et damnis ac ſumptibus inde ſecutis, pro Wladiſlao Poloniæ Rege obtenta et promulgata, Nuncio quoq; Magiſtri et Ordinis Ziffrido de Papow refutatoriis Apoſtolicis consignatis, sentencia ipſa quia non tenebatur aliqua l̃itima appellatione suspensa, petentibus Syndicis Regiis ꝑ Iudices prædictos Apl̃icos, executioni mandata eſt, et proceſsus executoriales, cum omni Cenſurarum fulminatione, interdicto etiam Eccleſiaſtico in terras et loca, in quibus Magiſter et Commendatores demorarentur adiecto, decreti, vigore quorum in vniuersis terris et Dominiis Regno Poloniæ, et Prouinciæ Gneſnensi subiectis Magiſter et Ordo Cruciferorum singulis diebus feſtiuis, coram populi multitudine denũciabantur excommunicati et anathematiſati. Et in eorum præſentia et aduẽtu Eccleſiaſticum interdictum tenebatur. Et licet vigore appellationis à Sentencia diffinitiua, pro Wladiſlao Poloniæ Rege, per Iudices Apoſtolicos lata, cauſa amiſsa pro absolutione multis variisq; fatigis et impenſis, apud Sedem Apl̃icam adhibitis, etiam fauoribus et promotionibus variorum Principum deſudaſsent: nullatenus tamen illam Regiis Procuratoribus impedientibus, et quaslibet eorum propoſitiones, et allegationes elidentibus, donec in totum rei parerent iudicatæ, potuerunt impetracionem eius peruincere.

Lithuani ſpoliant terram Dobrzinenſem

IN feſto Exaltationis ſanctæ Crucis, Lithuani terram Dobrzinenſem, quæ tunc à Ducis Semouiti relicta tenebatur, irruentes, improuiſè eam vaſtant. Et oppido Dobrzin prædato et exuſto, raptis vtriusq; ſexus hominibus, nonnullis verò trucidatis, veloci fuga disgrediuntur.

DANTES Alegiheri Florentinus Pöeta Rauennæ in exilio moritur, ætatis ſuæ anno quinquageſimo ſexto. Qui in vulgari ſuo Italico opere inſigni (in quo de cæleſtibus spheris, et inferni, atq; ante inferni Cameris curioſiſsime tractat, perſonas virtuoſas et ſceleſtas inducens) ædito, memorabilis apud Italos habetur et celebris.

DIE Veneris vigeſima ſexta Iunii Eclypſis Solis notabilis, à terciis vsq; ad horam ſextam perseuerans, apparuit.

Anno Domini 1322.

Ioannes Rex Bohemiæ ambiens Ducatũ Wratiſlauieñ, Boleſlaum fratrem Henrici Ducis Wratiſlauieñ, ad inferendum illi bellum animat. Henricus aũt non potens ſe defẽdere, Regi Poloniæ Ducatum Wratiſlauieñ inſcribit. Quem poſtea pacificatum illi Rex reſtituit. Tandem aſtu Ioannis Regis Boheĩæ ſeductus Henricus, hunc ipſum Ducatũ præfato Boheĩæ Regi

inſcribit. Ab eoq; tempore Wratiſlauia
à Regno Poloniæ defecit.

Conſiderans Ioannes Bohemiæ Rex, et Comes de Lucemburg Principes Po
loniæ et Sleſiæ, et eos præcipue qui Regno Bohemiæ per vicinitatem erant
proximi et confrontati, viros ſimplices et parum induſtrioſos exiſtere, iam
enim, et ex conuerſatione, et aliorum relatione, qualia ſortiti eſſent ingenia, quibus:
q; vterentur moribus, habebat exploratum, eorum Principatus, Caſtra, Ciuitates,
et Dominia iuris ſui et proprietatis facere, in animum induxit. Vnde et aliquos ex il:
lis, ad maiorem conuerſationem, et familiaritatem ſuam plurimis largitionibus ſi:
mulq; et affabilitate adſciſcit, et perlicit, et pluribus artibus caliditatem vafrã
redolentibus, tanquam vicinos et notos ſibi conciliat et deuincit. Ea enim eſt calli:
dorum natura, vt in paruis, et exiguis fidem aſtruant, quo facilius in arduis et ma:
ximis fallant. Primum itaq; Boleſlaum Ducem Zambicenſem, al's Monſterbergen.
Bernardi Ducis Swidnicenſis germanum ſuorum ingeniorum hamo comprahen:
dit, et cum pecuniis, et largitionibus tum liberalibus et ampliſsimis promiſsioni:
bus ineſcatum, ad ea quæ moliebatur, inclinat. Caſtrum quoq; et Oppidum Kloczko
quod in Poloniæ Regno ſitum, vtriuſq; Regni, videlicet Poloniæ et Bohemiæ, claude:
bat confinia, ab eo ſibi reſignari, et pro leui tenuiq; pecunia vendi, faciliter, velut
ab homine parum prouidentiæ, et ſenſus habente, diſponit. Cuius poſeſsionem et
proprietatem ſortitus, homines illic prædæ et rapinis aſſuetos, in quantitate notabili
locat, mandatq; vt Duces Poloniæ et Sleſiæ ſibi contiguos, ſpoliis, rapinis, aliiſq; in:
commodis laceſſere non intermittant. Filium deinde Carolum Marchionem Mora:
uiæ mittit, qui obſidione Frankſten cingat, et ad feudum Boleſlaum Falkembergen.
cogat. Sed inde repulſus, etiam pecunia apud filium ſuum Nicolaum, Frankſten
coëmit munitionem. Inter ipſos quoq; Poloniæ et Sleſiæ Principes, diſcidiorum ger:
men facit, et in cædes guerraſq; mutuas illos coarmat, vt Ciuilibus, domeſticiſq; colli:
ſionibus attriti, ſua ſuffragia, et arma expetere cogerentur, aut ipſe pro dirimẽdis
litibus arbiter electus, decernendi quæ vellet imperium nanciſceretur, facillime in
Principum diſcordia, cupiditatem ſuam expleturus. Wratiſlauienſis inſuper Ciuita:
tis ambiens dominium vario æſtu mentis, quod id aſſequeretur, nocte et interdiu fla:
grabat, omneſq; ſuas curas præcipue ad id vnum efficiendum intenderat. Vnde Bo:
leſlaum alterum Legnicenſem et Bregenſem Ducem, filium quondam Henrici Wra:
tiſlauienſis Ducis, in fratrem germanum Henricum, cui Wratiſlauien. Ducatus ſor:
te obuenerat, pecuniarum, et Clenodiorum rerumq; concupiſcibilium profuſa dona:
tione ſubornat. Qui cum ab eodem fratre Boleſlao guerrarum et iniuriarum, ſpo:
liorumq; multiplici genere, vt in ſuperioribus præmiſimus, præmeretur, cum eſſet
vir pacificus, et bellis inconſuetus. Sed nec poſset Ducatus ſui propter pauperiem
facere con. germanum, Regis Bohemiæ ſumptibus bellum ſibi inferentem, liberatiõ
nem et repulſam, ad Wladiſlaum Poloniæ Regem, ſciens illum virum bonum et iuſtũ
propinquo affinitatis gradu ſibi coniunctum, ſe totum conuertit, et Wratiſlauien.
Ciuitatem, et Ducatum ſibi perpetuo conceſsit, et reſignauit: mallens illum à Polo:
nis, quàm à Bohemis poſeſsum iri. Wladiſlaus aũt Poloniæ Rex, et ſi poſeſsionem
Ducatus et Ciuitatis Wratiſlauienſis, apprãhenſam aliquanto tpe illam guber:
naſset, et Ducis Boleſlai Legnicen. compeſcuiſset, fregiſsetq; conatus, expoſt tamen

eiusdem Henrici Ducis paupertati compaſſus, Ducatum et Ciuitatem Wratiſlauien. ſibi reſtituit, vt et ſuæ fratriſqꝫ germani Wladiſlai, qui iam in Diaconum ꝓmotus erat, nubilibusqꝫ iam quatuor ſororibus, de dotibus et neceſſitatibus prouideat, et debitæ fidei ac beneuolentiæ viciſſitudinem rependat. Ioannes itaqꝫ Bohemiæ Rex, Henricum Ducem Wratiſlauien. Ducatum recuperaſſe audiens, plurimum gaudii et voluptatis ex hoc capit, qui de Wladiſlai Regis Poloniæ, in Wratiſlauienſem Ducatum ſucceſſione ſpiritum amarum et anxium geſtauerat. Non igr̃ bellis et impreſſionibus erga illum, ſed callidis ingeniis et blandiciis vtendum ſatius putat. Propterquod illum ad ſe accerſitum, multiplici honore et largitione pertractat, et tam liberalitate ſua, quam aſtutia ad reſignandum ſibi Ciuitatem, et Ducatum Wratiſlauien. inducit. Præfatus enim Henricus Wratiſlauien. Dux, in Boleſlaum Legnicen. et Bregen. Ducem grandi odio æſtuans, eius quoqꝫ impreſſiones et grauamina euitaturꝰ, facilè in reſignationem et in alienationem Ciuitatis et Ducatus Wratiſlauien. Militaribus et Ciuibus etiam Wratiſlauien. ſuis conſiliis ad ideum impellentibus, conſenſit. Recepto itaqꝫ à Ioanne Bohemiæ Rege oppidi Kloczko ſolum ad vitæ temporis vſu et tenuta, Ciuitatem et Ducatum Wratiſlauienſem ſibi perpetuo reſignat et de illo excedit: perpetua donatione, licet cum graui Regni Poloniæ, de cuius corpore Ducatus et Ciuitas Wratiſlauienſis ſemper fuerat, iactura et iniuria, Ducatum prædictum Ioanni Bohemiæ Regi inſcribendo. Venditio aũt prædicta, non ſolum in Regni Poloniæ, sed etiam in duorum fratrum ſuorum germanorũ vcꝫ Boleſlai Legnicen. et Bregen. qui illum à Rege Bohemiæ pecunia corruptus, bello in ſuam perniciem vexauerat, et Wladiſlai Diaconi, et trium filiarum præfati Agnethis, Margarethæ, et Eliʒabeth, cedens diſcrimen. Nec Diuino nec humano iure ſed sola iniquitate, violentia, et impreſſione conſtat eſſe confecta. Quippe Henricus ipse Dux Wratiſlauienſis, nullam poſteritatem ſui femoris virilem relinquens, nulla arte iuſta aut ingenio reſignationis et donationis, huiusmodi perpetuæ poterat celebrare contractum. Qui cum eſſet tam ſceleſtus et iniquus, poterat, niſi potentia Regis Bohemiæ, et fauor Militarium, et Ciuium Wratiſlauienſium, qui in ſortem Regis Bohẽiæ ſe lætabantur tranſlatos, obſtitiſſet, quolibet iure per frẽs Boleſlaum et Wladiſlaum Duces, quibus eiuſdem Ciuitatis et Ducatus, obeunte Henrico Duce debebatur ſucceſſio reſcindi. Ab eo itaqꝫ tp̃e Ducum Wratiſlauienſium ceſſauit ſucceſſio, et Ciuitas Wratiſlauien. obedientiam Regis Bohemiæ profeſſa, à Poloniæ Regni corpore ſe velut apoſtatatrix curauit ſubducere, et alterius ditionis apparere. Sed Cenſus Denariusqꝫ ſancti Petri, qui ex illa et vniuerſa Wratiſlauien. Dioceſi præſtatur Summo Põtifici, et Eccleſiæ Cathedralis Wratiſlauien. per Boleſlaum, primum Regem Polonorũ et patrem ſuum Ducem Myeſchkonem, fundatæ, Gneſnensi Archiepõ iure Metropolitico subiectio, multaqꝫ alia insignia et decora, quorum obliteratio ſæpius tentata nunquam prouenit, ſed magis proluxit, clamant et demonſtrant Wratiſlauiam Polonorum Regni Prouinciam fuiſſe: propicia Diuinitate ad corpus et vnitatem Regni Poloniæ, abrogato iniuſto ſuperboqꝫ imperio, quandoqꝫ redituram, poſtqꝫ Dominus Polonicæ plebi propiciatus fuerit, et Poloni sordes ſcelerum ſuorum, ob quæ hmõi mutilacio Regni eorum ſecuta eſt, dignis contributionibus abſterſerint.

1323 Boleſlaus Bregen̄ et Legnicen̄ Dux a Ioanne
Bohemiæ Rege Ducatum Wratiſlauien̄ repetit
dolo tamen malo eundem cum iiſdem Ducati:
bus in ſuam ditionem Rex redigit .·.

VRatiſlauienſis Ducatus et Ciuitatis donationem et alienationē nefariam
et temerariam, ex cauſa ſceleſta, et contra ius faſq; confectam, Boleſlaus Bregen̄
et Legnicenſis Dux, in cuius principaliter præiudicium redundabat, reſcin:
dere adorſus, Ioannem Bohemiæ Regem monet precaturq; per affinitatis iura, du:
as enim ſorores germanas vxores habuerant, ne patrimonium ſuum, et ſortem hæ:
reditariam, ad ſe et natos ſuos, morte Henrici ſexti, Ducis Wratiſlauienſis ſecuta, de:
uoluendam, Ducatum videlicet, et Ciuitatem Wratiſlauien̄, occupare iniuſte conten:
dat. Memor iuſiurandi, quod ſibi ſuper Diuiniſſimo Eucharistiæ Sacramento præ:
ſtiterat, nunquam ſe ad terras et Dominia eum quomodolibet contingentia aſpi:
raturum, et con̄ quamlibet perſonam Eccleſiaſticam et mundanam ſe ſibi auxilia:
turum. Repeteret inſuper ſuperiora tempora, ſub quibus in difficili et periculoſo
temporum articulo, contra nonnullorum Bohemorum hoſtilitatem, vitæ et ſtatui
ſuo inſidiantium, arma cum notabili ſuorum militum caterua, proprio ære, pro:
prioq; periculo, nullam conſecutus viciſſitudinem aut præmiationem pro eo et
in ſui defenſam tulerit, q illum prope ex Bohemia ignominioſe pulſum, per ſe et
gentes ſuas reſtituerit, et pro tot officiis, deſiſteret ſaltem in eius grande damnum
et præiudicium graſſari. Ioannes vero Rex Bohemiæ, omnibus fere quæ Boleſlaus
Dux Bregen̄ commemorabat, ſilentio abſolutis, id vnum refellendum duxit. Fate:
or inquit, me tibi con̄ quamlibet perſonam auxilia deuouiſſe. Sed non con̄ me ipſū
quem in promiſſione ipſa circumſcribebā. Dum itaq; irritatis magis quam quie:
tatis animis, alter in alterius odium inflatior inuicem diſcederent, Ioannes Bo:
hemiæ Rex Ciuibus Wratiſlauien̄, iam ditionem ſuam et obedientiam profeſſis,
mandauit, qtſius ſibi Haynouiam et Aureum montem, quæ illis Boleſlaus Bregenſis
Dux pignori obligauerat pſentarent. Cominatus ſe ea per potentiam, niſi dicto pa:
rerent, recepturum. Rediit interea ex Maſouia Wladiſlaus Subdiaconus, Legni:
cen̄ Dux, germanus Boleſlai Ducis Bregen̄, vbi veteri virgine filia Boleſlai Maſo:
uiæ Ducis, in matrimonium ppter dotis quantitatē, ducta, certo tpe, donec dotali
pecunia conſumpta, etiam conſortem peroſus, inde remearet, immoratus fuerat.
Is quoq; Regem Bohemiæ accedens, Legnicen̄ ei Ducatum, quem Boleſlao Bregen̄
Duci, in triginta duobus marcarum millibus obligauerat, venalem exhibuit: aſtru:
ens Ducatum pfatum Legnicen̄ ſortis ſuæ fore. De quo et Ciuium Legnicen̄ lr̄as
patentes produxit. Rex aūt Bohemiæ Ioannes, ſolita vafricia vſus, lr̄as quidem
Legnicen̄ ad ſe recipiens, deliberaturum ſe Duci Wladiſlao reſpondit, Boleſlao ve:
ro Bregen̄ Duce in cameram paucis arbitris adhibitis accerſito, Literas Legnicen̄
Ciuium monſtrat. Monens vt ipſe exemplum fratris Henrici Wratiſlauien̄ Du:
cis ſequens, in ſuam et Regni Bohemiæ ditionem concederet: ablaturum ſe illi
Legnicen̄ Ducatum minitans, ſi calcitraret. Territus Boleſlaus Bregen̄ Dux hu:
iuſmodi denunciatione, et propter facultatum ſuarum diminutionem, ex pro:
digo ſumptu et largitione ſecutam, parum animi ad reſiſtendum habens, pericu:

lum quoq; altius et alienationem Legnicen. Ducatus veritus, Ioanni Bohemiæ Regi se ſubiecit, et aliena illicite appetens, priuatur propriis, et tam ſibi, quam Filiis, Fratribus, et poſteris connectit iugum et catenam miserandæ ſeruitutis. .:

Chriſtianorum vna expeditio in Lithuaniam plus incommodi ꝙ profectus attulit. Nam quadruplex eorundem in Chriſtianos inuaſio, non ſine maxima cæde ſubsecuta eſt .:

Notabili militum ex Poloniæ Regno, Bohemia, et Miſchna, numero, videlicet Bernardo Duce Swidnicen. cum gente ſua, item domino de Sueuia, item duobus Comitibus de Rheno, in Pruſsiam pro agenda in barbaros militia aduentante Chriſtianorũ exercitus, Cruciferis illum dirigentibus, in Lithuaniæ et Samogithiæ oras deſcendens, primum Diſtrictum vnum Varken, deinde alios duos Ruſzigen. et Erlogen. vaſtat, et Caſtrum Piſten conquirit. Barbaris aũt Diſtrictuũ præfatorum callido et vafro ingenio facientibus deditiōm, et ſe ſingula obedienter implere pollicentibus, à cæde et captiuitate eorum temperatum eſt, neq; in vicos eorum ſæuitum. Sub idem autem tempus Lithuaniæ Dux in Liuoniam, expeditioné agens, Epatu Barbaten. et aliis Diſtrictibus vaſtatis, concrematisq;, quinꝙ millia chriſtianorum apud Liuoniam captorum cum cætera præda et ſpoliorũ multitudine in Lithuaniam deduxit. Eam moleſtiam Chriſtianorũ exercitus vindicaturus, etſi alteram iam appetente hyeme in Lithuanos et Samogithas expeditionem egiſset: asperitate tn̄ hyemis præſsus, nullo memorabili ædito opere Pruſsiam remeat. Verum Dauid Caſtri Lithuanorum Barthīn [Præfectus et] Capitaneus, nihil frigoris intensione motus, cum frequentibus copiis in Pruſsiam ingreſsus. Diſtrictum Keuel in Liuonia vaſtat. Et pluribus Chriſtianorũ interfectis, eccleſiis quoq; incensis, et ſacris vaſis receptis, Sacerdotibus quoq; Domini, aut captis aut aut cæsis, quinq; millia captiuorum ſecum ferens, in sua se recepit, cum præda ingenti, Lithuani deinde et Samogithæ ſub eadem hyeme Ciuitatem Memel, et tria Caſtra in eius vicinio oppugnant, et conquirunt. Et multis Chriſtianorum illic cæſis aut captis, multiplicibus etiam spoliis potiti, tam Ciuitatē, ꝙ Caſtra exurunt. Poſt hæc Diſtrictum Vilow adeunt, et ſtrage magna ædita, Commendatorē de Kapiòw cum ſuo exercitu occidunt, et confligunt, et in multitudine captiuorum et ſpoliorũ Lithuaniam reuertuntur. Vaſtauit et Dauid Capitaneus Lithuanorũ de Bartin Maſouiæ Ducatus, et pluribus villagiis, Eccleſiis et vicis spoliatis et incenſis, hominibusq; aliquibus cæſis, etiam plures Agreſtes in Lithuaniam deduxit .:

Lithuani Pruſsiam et terram Dobrzinen̄ inuadunt et spoliant. Redeuntibus tamen ad propria maxima pars ſpoliorum eripitur .:

Lithuanorum Princeps de suis aliisq; gentibus exercitu collecto, videns̄ ſibi ſuperiores terrarum Poloniæ vastationes impune, vaſtatiōm vero Pruthenicam prospere et votiuè ſuccesiſse, furtiuis clandeſtinisq; itineribus in terram Dobrzinenſem, quæ tunc à Duce Wladiſlao semouiti filio, Wladiſlai Poloniæ Regis germano nepote tenebatur, inſiliunt. Ad oppidum autem

Dobrzinen caput terræ in die Conuerſionis ſancti Pauli, vel ſecundum alia Analia in die Exaltationis ſanctæ Crucis, oppidanis impetum eorum et ſubitū aduentum non præſentientibus irruentes, illud primo comprehendunt, et illo ignis voragine conflagrato, terram Dobrzinenſem diebus aliquot, ſenes et impuberes occidendo, variis complent ſpoliis, et cædibus. Deinde more ſuo certatim, et feſtiuè iiſdem ſyluis, et latebris quibus venerant, ducentes ſecū hoīm grandē numerum ad nouem millia æſtimatum, et ſpoliorum, prædarumq; magnam ſuppellectilem, in ſua tuguria Lithuanica redierunt. Duplici tamen agmine, et à militibus qui ex Rheno et Boemia Pruſsiam aduenerant, et à Cruciferis inuaſi, multa, non faciendo locum pugnæ, pertulerunt incommoda, igneq; in tecta, et in barbaros ferro ſæuitum eſt, multisq; cæſis non mediocris numerus ſpoliorum et captiuorum Pruſsiam relatus.

Wladiſlauienſis Epūs Geruardus in Curia Romana moritur. In cuius locum datur per Papam Mathias Paluka, qui vnus ex duodecim filiis vno partu æditis, aſſeritur ſolus ſuperuixiſſe.

Valetudine aduerſa Geruardus Wladiſlauien Epūs, in Curia Romana, quæ tunc ſub Ioanne vigeſimo ſecundo in Auinione conſiſtebat, infirmatus, dum illic annos ſeptem, iura Epatus ſui Wladiſlauien, quæ Mgr̄ et Ordo Cruciferorum de Pruſsia peſſundare moliebantur, heroico ſpiritu defendendo, exegiſſet, ad vltimum inualeſcente ægritudine, ad extremam horam perueniens, prima die Menſis Nouembris, ſpiritum Chrō reddidit, et in Eccleſia ſancti Ioannis Euangeliſtæ Frm̄ Prædicatorum requieſcit tumulatus: in Pontificatu Wladiſlauien tribus et viginti annis exactis. Ioannes aūt Papa prædictus, Capitulari electione non expectata, cum vacatio Ecclæ Wladiſlauien reſeruatione in corpore iuris clauſa eſſet ſolius Sedis Apoſtolicæ prouiſioni reſeruata, Mathiæ de Golanczeuo Decano Wladiſlauien, tunc in Auinione præſenti, de Epātu tertia Menſis Decembris, et Pontificatus Ioannis Papæ prædicti anno ſeptimo prouidet, et ipſum Ecclæ Wladiſlauien p̄ficit in paſtorem. Qui de mandato Summi Pontificis, à Petro Epō Peneſtrino Cardinali in Epūm Idus Ianuarii anni ſubſequentis conſecratus, in Poloniam ad Sedem ſuam rediit, et fauore Wladiſlai Poloniæ Regis ſuam prouiſionem et conſecrationem gratificante, à Clero et populo proceſsionaliter exceptus, pacificam Eccleſiæ ſuæ adeptus eſt poſeſsionem. Cognominatus aūt eſt p̄fatus Mathias Epūs Paluka, vir nobilis de domo et familia Bipennium de villa Rozniathani, ex patre Slawnik Caſtellani Naklen ortus. Cuius mater dum duodecim filios partu prodigioſo et vno effudiſſet, cæteris omnibus eodem die quo geniti et baptiſati fuerant extinctis, Mathias p̄fatus ſolus ſupuixit, qui de illorum numero vnus aſſeritur extitiſſe.

Ludouicus Rom: Rex victo Auſtriæ Duce cõ: petitore ſuo, Romam veniens Antipapam eligit, et ab eo Impator coronatur: Ioanne XXII in Auinione exiſtente. Tandem in Almaniam cum Antipapa et Cardinalib9 ab eo creatis rediit, et ibidem turpiter moritur

LVdouicus Bauariæ Dux Romanorum Rex: Competitore ſuo in Roma:
norum Regno Friderico Auſtriæ Duce, cum auxilio Ioannis Bohemiæ
Regis deuicto, et deinde ſibi pacificato, et reconciliato, Italiam ingredi:
tur, et obſeſsa Piſa ac deuicta, Romam aduenit, magna populi lætitia ſusceptus,
vbi in contumeliam Ioannis Papæ vigeſimi ſecundi, quoniam Friderico Austriæ
Duci con͛ ipsum fauerat, fratrem Petrum de Cronaria ordinis minorum in Papã
eligit. Qui illico vt suæ inſaniæ nihil deeſset, nouos Cardinales creat, et Ludouicũ
Romanorum Regem in Imperatorem in Ecctia ſancti Petri coronat. Et ab illo
die ſciſma magnum in Eccleſia Dei inualuit: Ioanne Papa cum Curia sua in A:
uinione exiſtente. Intelligens aũt Ludouicus Romanorum Impator Italorũ
animos fluxos et variabiles fore, et tradimentum à Romanis veritus. Ioannes
enim Papa ingeniis vtens, duos Cardinales vnum de Domo Columnen͛, alium de
Domo Vrſinen͛ creauit, relicta Roma et Italia, ducens ſecum Papam et Cardina:
les ab eo creatos, in Almaniam rediit, et quadraginta duos annos imperans, et
Cenſuras Apoſtolicas nihil pendens, dum venationi daret operam, cadens ex e:
quo colliſus ceruice fracta expirauit.

Anno Domini 1324.

Wladiſlaus Dux Dobrzineñ incurſionibus Lithuanorum et Pruthenorum non valens reſiſtere, terram Dobrzinenſẽ REGI Poloniæ titulo perpetuo donat

DObrzinenſis terra per Lithuanicam inuaſionem, et per Cruciferorũ de Pruſ:
sia continuam vexationem, qui illam prædis et spoliis partim publicis, partim
ſecretis non ſinebant quietam eſse, vehementer afflicta, et penitus deſolata.
Wladiſlaus Dobrzinen͛ Dux, et Wladiſlai Poloniæ Regis germanus nepos, videns
quod prædictam trãm non valeret aduerſus duos aduerſarios potentes defende:
re, veritus etiam ne terra ipsa in Cruciferorũ venire cogeretur ditionem, ſano vſus
conſilio ad Wladiſlaum Poloniæ Regem, Cracouiæ tunc agentem, perſonaliter ve:
nit, illumq; obſecrat et rogat, qtñus sibi et genitrici suæ Anaſtasiæ, relicta olim Se:
mouiti Ducis Dobrzinen͛, in magno anguſtiarum diſcrimine conſtituto, ſubue:
niat, et aliquod Dominium, in quo cum mr̃e sua p̃dicta honeſtum ſtatum ducere poſ:
ſit, consignet: poſt mortem suam, cum orbus et ſine liberis eſset, ad ipſum et Regnum
Poloniæ reuerſurum. Quodq; terram Dobrzinen͛ cum Caſtris, et Municipiis illius
ab eo acciperet reſignatam: ne eam à barbaris vel Cruciferis occupari contingat.
Profitens se non poſſe intendere ad illius defensiõ. Wladiſlaus aũt Poloniæ Rex
communicato Conſiliariorum ſuorum conſilio, p̃cibus præfati Wladiſlai DVCIS

Dobrzinen, et iure permotus ſanguinis et neceſsitatis, ampliora quam petebat terram rcūt et Ducatum Lancicien tam vberi gleba, quam introitibus, aliiſq; conditionibus optimis, terra Dobrzinen multo superiorem, ſibi et matri ſuæ Duciſſa Anaſtaſia ad vitæ duntaxat tempora concedit, largitur et inſcribit, et ſibi illius dat plenam poſeſsiom̄, terra nihilominus Dobrzinen ab eo recepta. Cuius deſolationibus et ruinis Wladiſlaus Rex Poloniæ plurimum compatiens, ad eius defenſiom̄ locaciom̄, et refectionem plurimos ſumptus et curas (ſingulari em̄ ad illam afficiebatur charitate, tanq; eam, quæ auita ſucceſsioē illum contingebat) impedit.

Nuncii Pontificis Ducem Lithuanorū conuertere nituntur. At is ſub idem tēpus Maſouiam et Liuoniam vaſtare iubet.

AD componendam differentiam et litem, annis iam aliquot inter Archiep̄um et Ciues Rigen, ab vna, et Mḡrum Liuoniæ fratresq; suos partibus ex altera, graui odio vigentem, duo Ap̄lici Nuncii Rigam perueniunt. Qui Ducem Lithuaniæ Gediminum adeuntes, relinquere Idola, et fidem Chri̅ perſuadebant ſuscipere. Omnes tamen eorum conatus, reciderunt in irritum. Sub quo tp̄e Dauid de Garthin Capitaneus, iuſsu eiusdem Ducis Gedemini, trām Maſouiæ hoſtiliter inuadens, oppidum Polthowſko Ep̄i Plocen, et centum triginta villas in circuitu, in die ſanctæ Eliſabeth inuadens, cædibus, flammis, et ſpoliis vniuerſa vaſtauit, et triginta Ecc̄las parochiales igne delet, et quatuor millia hominum in captiuitatem duxit. Alius quoq; Lithuanicus exercitus in Liuoniam deſcendēs, et eam in aliquot locis vaſtans, prædam cum captiuis reduxit.

Anno Domini 1325.

Wladiſlaus Rex Poloniæ propter Lithuanorum potentiam, filiam Gedimini eorum Ducis, filio suo Caſimiro deſponſat, et pro dote oim̄ captiuorū obtinet reſtitutionem. Qua ex re denuo florere Regnum cæpit.

SOlicito ſtudio et ſedula meditacione perpendens Wladiſlaus Poloniæ Rex plures terras Regni sui Poloniæ Lithuanorum furtiuis et clandeſtinis inuaſionibus, abductis colonis et inhabitatoribus, vacuatas et deſertas eſse. Lithuanosq; rapta præda pugnandi facultatem non facere, sed in terras ſuas ſyluis denſis, fluminibus, lacubus, et paludibus ſtagnosis clauſas, lupino et ferali more reuerti. Quas ſi illum cum exercitu ingredi ad refellen, propulſandasq; iniurias contingeret, verebatur ne exercitus ſuus fame, defectuq; victualium (neq; enim terra illa tunc ſerebatur. Sed Lithuani, ſylueſtribus feris, et piſcibus aquaticis contenti, agriculturam et cætera ad vſum et voluptatē hominum p̄tinentia negligebant) contabeſceret, et vel cum pudore iacturaq; sui ampliori, quam hoſtili rediret, vel hoſtili impugnatione languidatus fame periret, aut in ſyluis ignoratis circumuentus, turpem deditiom̄, aut ignominioſam mortem ſubire cogeretur. His igitur crebra deliberatioē cum Prælatis et Baronibus ſuis calculatis, et di:

geſtis, dum efficax remedium, pro reſcindenda Lithuanorum lupina inuaſione, diu quaſitum reperiri non poſſet, illud captum et tractatum eſt, q̃tenus affinitates et parentelæ cum illis iungerentur, si quo mõ hoſtes ferales ad mansuetudinem, victumqꝫ humanum poſſ̃t deduci. A Gedemino itaqꝫ Lithuanorum pro ea tempeſtate Principe ſupmo, miſsis Procis Wladiſlaus Poloniæ Rex, filiam in cõiugem filio suo Principi Caſimiro dari optat: non aurum non argentum (expertes enim horũ oĩm tunc Lithuani erant.) sed oĩm captiuorũ, qui ſuperioribus annis in Poloniæ regionibus, per Lithuanos capti et abducti erant, reſtitutionẽ, pro dotalibꝰ muneribus ſecum laturam. Cum magna gratulatione Gedeminus Lithuaniæ Dux Procis auditis, in affinitatem hmõi vltroneum, iuxta conditiõm interpoſitã, præſtat conſensum: et Nunciis Regiis filiam suam tradens, omnes Polonorũ captiuos cuiuscunqꝫ ſexus, ſtatus, vel conditionis relaxat, et in Poloniam ad Sedes ſuas in culmina remittit. Relaxatione itaqꝫ captiuorum dotata nupta Cracouiam perueniens, à Nankero Cracouieñ Epõ de fide inſtructa, gentili errore depoſito, et barbaro nomine abrogato, in Cracouieñ Ecclia, in vigilia ſancti Petri et Pauli, baptiſmatis vnda abluta eſt, et Anna nominata. Quam Caſimirus Princeps filius Regis, qui iam annum ſedecimum attigerat, in parentis vtriuſqꝫ, et Prælatorũ, Baronumqꝫ Poloniæ præſentia, in eadem Cracouieñ Ecclia, agente Nankero Cracouieñ Epõ Miſsarum solennia deſponsat, et nuptiæ iuxta magnificentiam Regalem Cracouiæ, cum magna omnium hilaritate et tripudio celebrantur. Pace aũt per hmõi affinitatem inter Polonos et Lithuanos compoſita, et hi qui ex Lithuania ſoluti redierant, et alii Poloniæ inhabitatores ſecuritate bona præſtita, terram, diutius ferentem ſterilitatis opprobrium, colere adorsi, sub breui tempore mirum in modum, non veteres ſolum, ſed et nouas, in crudaqꝫ radice, locatas villas fecerunt habitabiles, et multorum hominum locatione, Diuinitate præſtante fæcunditatẽ tam hominibus quã terris, locupletem et refertam, tam Polonis quam Lithuanis à bellis quibus se impetere conſueuer̃t quieſcentibus, et magnam inter se obſeruantibus vnionem et charitatem.

Dux Maſouiæ aſſiſtens Pruthenis Ploczka priuatur.

CRacouieñ et Sandomirieñ Milites, iuſsione Wladiſlai Loktek Poloniæ Regis Maſouiam hoſtiliter ingreſsi, illam magna depopulatiõe vaſtant. Et Ciuitate Ploceñ conquisita, flammis ipsam tradunt: pluribus spoliis illic potiti. Venceſlaus eñi ał's Vaniek Maſouiæ Dux conditionis suæ oblitus et felicibus ſucceſsibus Regni Poloniæ tortus, cum Cruciferis de Pruſsia fœdere inito, eorum hoſtilitatem infeſtam, contra Regnum Poloniæ omnibus ſuis conatibus et ſtudiis adiuuabat. In cuius vltiõm expeditio ipsa cum colliſiõe gentis ꝓpriæ acta eſt.

Anno Domini. 1 3 2 6.

Wladiſlaus Rex memor iniuriarum, quas Regno Poloniæ Marchiões Brandeburgeñ intulerant omnẽ Marchiã depopulatur et vaſtat. Tandem cum maxima præda triumphator redit in Poloniam.

H Oſtili lupinoq; impetu, qui à Lithuanis terris Regni Poloniæ ſolebat inferri, ſublato, et propter quem in ceteros aduerſarios et rebelles crebro diſpoſitam expeditionem intermitti oportebat, Wladiſlaus Poloniæ Rex reuocatis in animum ſuum plurimis ſcandalis et iniuriis, q̃bus Regnũ Poloniæ ꝑ Marchiones Brandeburgeñ. ſupiori tp̃e, et interfectiõe doloſa Przemiſlai Regis, et in vaſtatiõe terræ Pomeraniæ ac eius dẽ iniqua venditiõe fuit multifarie laceſſitum, expeditiõm ea æſtate con̄ Marchiam Brandeburgeñ. et Voldemarum eius Marchionem indicit. Et contractis magnis ſuarum gentium copiis, auxiliis etiam vicinorũ populorũ, vcz̃ Ruthenorũ, Valachorũ et Lithuanorũ ſtipatus, Marchiam Brandeburgeñ. citra et vltra Odram ſitam poſt feſtum ſcti Ioannis Baptiſtæ ingreditur, et à Brandeburgeñ vſq; ad Francfordiam, quanto latius fieri poterat, populatiõnẽ iuſſit extendi. Neq; expugnationi Caſtrorum aut vrbium intendit. Sed omnia rura et villæ dabantur in deprædatiõm et flammam. Et cum vniuerſam Marchiã, complendo oĩa ſpoliis, cædibus, et flammis, ſine reſiſtentia aliquali plurimũ itineris conficiens pertranſiſſet, pedeſtribus copiis firmauit Caſtra, equitibus in hoſtium agrum, nondũ violatum excurſionem facere iuſſis. À quibus dum præda omnis generis, hoſte nuſq; reſiſtere audente, adducta fuiſſet (neq; enim Marchiones Brandeburgeñ in patulum prodire, aut acies conſerere cum potentiis ſuis auſi erant.) ditatus præda ingenti, et ſpoliis, magniſq; rerum copiis, cum vniuerſo exercitu ſuo, ſanus et incolumis, Saxonibus humiliatis et debellatis, pluribuſq; eorum in captiuitatẽ abductis, talione reddita, in Poloniam fœlix et ſoſpes triumphator rediit. Multa fœda in ea expeditiõe, et in Eccl̃ias Dei et Monaſteria, ac miniſtros eorũ, in virgines quoq; et matronas à Barbaris, cum Polonis vna militantibus, Wladiſlao Rege Poloniæ nequicquam auſus ſacrilegos et nefarios inhibente, commiſſa ſunt. et impuberes atq; ſenes cæſi. In captiuitatem vero miſerabilẽ à Polonis et Lithuanis, plus quam ſex hoĩm millia abducta. Sanctimoniales quædam, ne ſtupri vim à barbaro pateretur, inſtructuram ſe illũ, ſi ſe ab ea contineret, ſpopondit, quo pacto nullo vnq; ferro poſſet violari: experimentũ ꝓmiſſi, feriendo ceruicem eius primum ſumpturus. Id dum barbarus exequitur, virgine occiſa ludificatus didicit, ſeruandæ, vindicandæq; pudiciciæ gratia, in id facinus, ab ea ſe accerſitum. Morte ipſa exemplum relinquens, menti honeſtæ, atq; Deo dicatæ magis pudiciciam curæ eſſe, quam vitam. Miles quidam Polonus Andreas ex Maſouia iniurias ſuas et gentis ſuæ à Dauid Lithuano, Capto in Garthin, illatas, æſtuans vltum iri, in Lithuanicum exercitum, iam tunc à Poloniæ Rege licenciatum, venit in ꝑfatum Dauid in oĩm conſpectu obtruncans, perſequentiũ illum Lithuanorum manus effugit. Centum quadraginta Villæ, totidem Eccleſiæ igne conſumptæ duo griſeorum, et duo Monialium Monaſteria exuſta.

Bernardus Sleſiæ et Swidnicenſis Dux moritur: Cui filius Boleſlaus ſuccedit: fidem Polonis ſeruãs.

S Exta Maii Bernardus Sleſiæ, et Swidniceñ Dux, gener propter filiam Wladiſlai Poloniæ Regis obiit. Cuius filius vnicus Boleſlaus ſibi ſuccedens, fidelitatem incontaminatã erga Regnum Poloniæ ſeruans, aliis

omnibus Ducibus Sleſiæ à Regno Poloniæ apoſtatantibus, et ſe in ſeruitu:
tem Regis, et Regni Bohemiæ dedentibus, in fide et obedientia Regis et Re:
gni Poloniæ solus durauit, furore et inſania plenum ducens, ꝓpriis et natu:
ralibus Regibus neglectis Bohemicos præponere .·.

Nankerus Epiſcopus Cracouieñ sponte ad Wratiſlauieñ Eccleſiam poſtulatus accedit, et de Cracouieñ Sede Papa, Ioannis Grothonis eo in: ſcio prouidit .·.

S ub hoc anno et tpe Nankerus Cracouienſis Epūs, per Ioannem Papam
vigeſimum ſecundum, ad Ecctam Wratiſlauiensem per mortē primum
Henrici de Wyerzbna, deinde Viti vacantē, tranſlatus eſt. Translationis
aūt ſuæ causa ea potiſsimum fuit, quod dum Ecctia Wratiſlauieñ, per mortem
Henrici de Wyerzbna Epi Wratiſlauieñ viduata extitiſset, fuit super ea in:
tegro ferè septennio et amplius, per duos, Vitum vzt et Lutoldum, in diſcor:
dia electos, in Curia Romana litigatū. Et licet Vitus triumphaſset, vix tamen
octo diebus poſt victoriam superuiuens, morte vt monſtrauimus fuit ſubtra:
ctus. Ne igitur præfatam Eccleſiam Wratiſlauieñ, lite supiori depſsam, nouis
litibus et iacturis, inuolui contigiſset, Epūs Nankerus poſtulationi de ſe per
Wratiſlauieñ Capitulū, quod Ecctam Wratiſlauieñ, ꝓuidentia et ſagacitate
ipsius Nankeri inſtaurari, et refici credebat, conſensit: alapa etiam contu:
melia, quam à Wladiſlao Loktek Poloniæ Rege, pro executiōe iuſticiæ et
defensione iurium Ecctæ suæ Cracouieñ, conſtanter se opponens, patienter
pertulit, ipsū impellente; dum in Ecctia Cracouieñ ſex annis cum dimidio ꝑ:
ſediſset. Nankero aūt Cracouieñ Epō in Wratiſlauiensem ecctam tranſlato.
Ioannes Grothonis de Stupcza, nobilis de Domo Rauitarū, ſuccedens, à Ioanne
vigeſimo ſecundo Papa in Epūm confirmatur Cracouienſem. Et licet Wladi:
ſlaus Poloniæ Rex alium, vzt Othonem Præpoſitū Gneſnen, Cancellariū Re:
gni Poloniæ, in Epūm Cracouieñ, miſsis etiam ob id specialibus Nunciis, pro:
moueri inſtituiſset: Ioannes tamen Papa, de conditione Ioannis Grotho:
nis, et an viueret (in ſtudio enim Bononieñ alter alterius familiaritatem
contraxerat) inquirens, Nunciis Regiis eum de moribus, prudentia, et ſciē:
tia, ignorantibus, id negocio ſuo nociturū, efferentibus. Papa Ioannes præci:
bus Wladiſlai Poloniæ Regis neglectis, Ioannem Grothonis de Stupcza, velut
ſuum notum et contubernalem, pronunciat et promouet, in Cracouienſē Epūm
motu proprio, et ipso Ioanne penitus ignorante. Qui decima octaua Iunii, in an:
no ſubsequenti, in Cracouien Epūm conſecratur ꝑ Ianiſlaū Gneſnen Archie:
piſcopū. Is erat nobilis genere ex prē Grothone, et matre Anna de Domo et
familia Rautharum .·.

Anno Domini 1327

Omnes Sleſiæ Duces, præter Swidnicenſem

ægrè ferentes Wladiſlaum ſe Poloniæ Regem ſcribi, in qua ipſi fuerant, ab eo deficiunt, et ſe Regno Bohemiæ ſubdunt, ac homagium Ioanni Regi præſtant, mutantes etiam armorum inſignia, ne quid commune cum Polonis habere videantur.

PRincipes Poloniæ Sleſiam iure ſucceſsionis paternæ obtinentes, Bohemorum Regno vicini, et ſignanter Oppolien̄, Teſchnen̄, Glogouien̄, Legnicen̄, Zeganen̄, Oleſchnicen̄, Stinauien̄, Falkembergen̄, et Bregen̄, in acerbam inuidiam, moleſtamq; amaritudinem prouocati, quod Wladiſlaus Loktek ſibi impoſuerat, Regni Poloniæ, ipsis inconsultis, et inuitis, Diadema, et q̃ se Poloniæ Regem vocitabat et gerebat: cum Poloniæ Dominia potiora ſub eorum Ducatibus conſiſterent, minorq; et inferior portio, in qua Wladiſlaus Rex Poloniæ imperitabat, ea, in quibus ipſi principabantur, videretur. Vnde illum non Poloniæ Regem, ne appellatio ipſa, in ignominiam vulgatæ, amplitudinem eorum priſcam diminueret, titulisq; eorum detraheret et aboleret fulgorem. Sed Cracouien̄ Regem et ipſi vocitabant, et à ſuis ſubditis mandabant vocitari. Veriti tamen ne Wladislaus Rex Poloniæ, aut aliquis eius, in Regno Poloniæ ſucceſſor mactæ virtutis adeptus potentiam, illos aut eorum filios, vel nepotes ſibi et Regno Poloniæ faceret feudales et ſubiectos, pluribus congregationibus mutuo habitis, et quid illis pro euitando iugo, per parem quondā Principē, ſed etiam nunc vix dimidiā et humiliorem partem Regni Poloniæ obtinen, imponēdo facere expediat, crebris tractatibus decoquunt. Inuidia aut̄, qua Polonorū genus enixius quam cæterarū nationū vigere, prout in inicio operis præfatus ſum, operante, ad id Ducū p̄fatorū, et eorum Conſiliariorū peruenit maligna conſpiratio, et conſenſus, vt ad Ioannem Bohemiæ Regem, tunc ſuapte Wladislao Poloniæ Regi hoſtem infeſtum, deficient, et in illius iugum et feudum, nulla amplius re quàm liuore impellente, et non nullis cauſis quas expreſsimus, ſe transferent. Abrogata itaq; nobilitatis ſuæ libertate, qua in eam vſq; diem perfuncti erant, tam ſtirpi ſuæ vetustæ, qua ex Regū Poloniæ illuſtriſsima Domo originem acceperant, quàm poſteritati ſuæ futuræ, impium dedecus, pectore inuidia deprauato, inuſturi, ad prædictum Ioannem Bohemiæ Regem, liberalitate et largitionibus etiam eos ad ea quæ animo deſtinauerat inuitantem, Pragam accedunt: et ſtirpis, conditionis, atq; nobilitatis ſuæ obliti, in iugum feudumq; Bohemicum se supponunt, et p̄fato Regi Bohemiæ præſtant cū ſuis Baronibus, et nobilibus homagium, et fidelitatis atq; obedientiæ debitæ iuramentum. Neq; tanti mali patratione contenti, in aliud facinus prorumpunt. Candidam enim Aquilam, quæ est Regni Poloniæ vniuerſale insigne, et quam ipsi quoq; p̄ armis et Ducalibus ornamentis geſtare conſueuerant, immutant. Et hi quidem Albani in nigram. Alii in glaucam Aquilas cum Camporum varietate et permixtiōe, transmutant: ne quid commune cum Poloniæ Regno habere viderentur. Procurante aut̄ humani generis hoſte et ſuperseminante in optima quondam terra lolium, Principes et nobiles Sleſiæ adeò Polonos contemptos et exoſos, habere dehinc cœperunt, vt de eorum fælicitate, amplitudine, et gloria mordeantur et doleant: In eorum verò caſibus, et infortuniis, magnopere lætentur et exultent. Nec vlla gens, in vicinatu Regni Poloniæ conſiſtens, fertur eſse Polonis, q̃ntum gens Slesitica, magis aut

inuida aut inſeſta. Qua in re etiam ſuam demonſtrat Apoſtaſim corrodendo
vterum ſuum à quo excidit, licet ab ea pietatis charitatiſq; maternæ vbera, quibus
quoslibet Sleſiæ Principes et alumnos ad ſe in ſuis neceſsitatibus et preſſuris confu-
gientes, iuxta ac proprios ſolatur et reficit, nunq; fuerint auerſa: ſperans aliquando
in tam præcipitem errorem lapſos filios ex regione diſsimilitudinis ad ſe ſuumque
gremium, recognito excuſſoq; errore, quandoq; propiciatione inſpiratos ſuperna
reuerſuros. Factionem autem præfatam illuſtris Princeps Boleſlaus Swidnicenſis Dux
filius Bernardi Ducis execratus, et reliquos Sleſiæ Principes ne ea contaminaren-
tur, prudentiſsima perſuaſione admonuit, et ipſe ne in eam prolabetur, quantum-
cunq; altis Regis Bohemiæ oblationibus potuit peruinci: Poloniæ ſe Ducem cla-
mitans, et à Poloniæ Regni vnitate et corpore nunquam diſceſſurum, fratribus
conſanguineis, et nepotibus ſuis, in vita et morte, ne in diſceſsionem, ſequaſtratio-
nemq; huiuſmodi trahi ſe permitterent interminans.

Vanko Dux Maſouiæ cum Pruthenis vaſtat Poloniam.

Vltima Menſis Iulii Cruciferorum exercitus, quem Otho Crucifer Proui-
cialis ducebat, et Vanko Maſouiæ Dux, qui eiſdem Cruciferis præbebat
perſonalia auxilia, in terram Cuiauiæ facto hoſtili deſcenſu, vaſtant illam
ſpoliis et flammis, Caſtrum quoq; Kowalie circumuallantes expugnant, et concre-
mant. Nec erubuit præfatus Vanko alias Venceſlaus Maſouiæ Dux vipereo more
vteri ſui nationis et gentis corroſor et vaſtator, cum gente Maſouitica exiſte-
re, et perfidiam grandem, nullo vnquam tempore abolendam, hircino fætore olidiorem
de ſe et genere Maſouitico poſteris relinquere: communione et conſanguineitate
idemptitate quoq; ſanguinis, et idiomatis tam Dux ipſe, qui erat Wladiſlai
Poloniæ tunc Regis nepos propè germanus, ex patre Boleſlao patruele fratre
germano Duce Maſouiæ genitus, quam ipſa gens Maſouiæ, quæ debebat excidi-
um et Regni Proprii et gentis Polonicæ, non ſecus quam perniciosam peſtem abhor-
rere, minime attenta.

Lithuani Saxoniam vaſtant impune et abducunt prædam.

Nona Menſis Martii Lithuanorum Princeps collecto ex propriis gentibus
et aliis finitimis notabili exercitu, itineribus ſecretis et inuiis Saxoniam
ingrediuntur, et circa Frankfordiam ſupra Odram ſtatiuis poſitis, vniuer-
ſam terram Saxoniæ, quamuis ſuperiori anno per Wladiſlaum Poloniæ Regem
bello vexatam et attritam, in ſuis reſiduitatibus, et reliquiis barbarico furore in-
uadunt, Saxoneſq; aut trucidant, aut capiunt. Et nemine aduerſante, rapta præda
feſtinaq; fuga in Lithuaniam reuertuntur.

Anno Domini 1328.

Spernentes Cenſuras Apoſtolicas Cruciferos Wladiſlaus Poloniæ Rex magna potentia

aggreſſus fudit ſimul cum Duce Maſouiæ
Vankone, Omniq; Pruſſia igne et ferro
vaſtata victor domum reuerſus eſt.

OBſtinatos, et Cenſurarum Apoſtolicarũ rigorem contemptui habentes, Ma:
giſtrum et Ordinem Cruciferorũ de Pruſsia, Wladiſlaus Poloniæ Rex perpẽ:
dens, actusq; nimia cordis anxietate, quod patrimonium ſuum et hæreditatẽ
trãm Pomeraniæ annis iam prope viginti occupaſſent, et eam detinerent occupatam,
Caſtra et fortalicia muris fortiſſimis erigendo in eadem, et omnia iura Diuina et
humana, quibus eos Wladiſlaus Poloniæ Rex; ad reſtitutiõm dictæ terræ Pomeraniæ
ſtringi inducique ſperabat, ducentes in ludibrium et abuſum. Sciens videnſq; ſibi
patrocinium Cenſurarũ Apoſtolicarũ, in quibus ſordeſcere quam occupata reddere
malebant, in nullo profuturas, quin imo Cruciferos rebellionis et maioris pertina:
ciæ animos induiſſe, expeditionem cõn illos indicit, et auxilia à genero ſuo Carolo Hũ:
gariæ Rege, cæteriſq; vicinis Principibus contrahit, armis iniuriam ſuam et Cruci:
ferorum improbam temeritatem vindicaturus: Ordinatis itaq; exercitibus, qui ex
propria gente et ex ſolaciis auxiliatorum, in grandi numero conuenerant, potenti
virtute Chelmenſem trãm ingreditur. Neq; expugnationi Caſtrorum aut Vrbium
intendit, sed omnem trãm Chelmeñ vſq; ad Oſſam vaſtat, et omnes villas eius, atq;
Curiam flammis conſumit. Peruagataq; terra Chelmeñ et exuſta, nullam reſiſten:
tiam reperiens (Cruciferi enim mœnia tantummodo tueri contenti, occaſionem
pugnandi non faciebant, nolentes in apertum prodire diſcrimen). Itaq; omnis re:
gio nullo reſiſtente, facilè patuit direptioni. Cum omni præda et vniuerſis illîc com:
prehenſis et quæſitis, ſpoliis, ſanus et incolumis in Poloniam, deinde Cracouiam eſt
eſt fœliciter regreſſus. Vbi præbitis donatiuis his, qui ſecum vna militauerant, exter:
nis auxiliis, eos plurimum pro virtute et merito cuiuſlibet honoratos et ornatos in
propria remittit. In Ducem aũt Maſouiæ Venceſlaum, als Vankonem, Wladiſlaus
Poloniæ Rex iuſtam iram gerens, quòd Cruciferos hoſtes ſuos publicè et clandeſtine
gentibus ſuis et victualibus in eo bello iuuerat, miſſo exercitu, omne enim Duca:
tum ſuum igne et ſpoliis vaſtauit. In cuius vltionem viciſſitudinariam Cruciferi:
cus exercitus cum præfato Vankone Maſouiæ Duce et gentibus ſuis, trãm Cuiauiæ
hoſtiliter ingreſſus, eam ſpoliis et igne vaſtabant. Militibus aũt Poloniæ vaſtatiõm
ſuam repreſſuris in aciem prodeuntibus, duro certamine inter vtroſq; commiſſo
frangitur Cruciferica et Maſouitica acies. Et Duce Maſouiæ Vankone per fugã
ſibi et ſuis conſulente, Commendator Thorunenſis Ductor Cruciferici exercitus
ferè cum ſuis oibus occiditur, et vniuerſus hoſtilis in exterminiũ datur exercitus.

Anno Domini 1329.

Ioannes Rex Bohemiæ veniens Cruciferis in
auxilium, Caſtrum et terram Dobrzinenſem, de:
inde Wladiſlauiam occupat, Eccleſiaq; illic com:
buſta, etiam Ducem Maſouiæ ſuæ ditionis facit, et
ſcribens ſe Poloniæ Regem, terram Pomeraniæ pe:
cunia corruptus Cruciferis donat

DIſgreſso Wladiſlao Poloniæ Rege ex terra Chelmeñ et in Cracouia
quieſcente, Ioannes Bohemiæ Rex Comes de Lucemburg, ſolicitatus
multis Cruciferorum largitionibus et promiſsis, cum exercitu ex Bohe:
mis et Almanis mercenariis militibus congeſto Pruſsiam aduenit: Cruciferis au:
xilium coñ Wladiſlaum Poloniæ Regem laturus. Cuius aduentu Vernherus Pruſ:
ſiæ Mgr de Orzela, qui poſtea ab vno de ordine miſerabiliter interfectus occubuit,
et Ordo Cruciferorum in magnam ſuperbiam erecti, in Dobrzineñ terram, eodem
Ioanne Bohemiæ Rege et exercitu ſuo comitatus, aciebus ordinatis æſtate nuſqm̄
præſtolata, in Veris et Quadrageſimæ tpe deſcendit. Et Caſtro Dobrzineñ vallato,
illud machinis proiectionibusq́ lapidum aliquot Septimanis nocte et interdiu qua:
tiebat: gentibus Regiis ſtrenuam et animoſam opponentibus deffenſam. Tandem ō:
nibus propugnaculis, et munitionibus demolitis et dirutis, Caſtrum Dobrzineñ
Mgr prædictus per deditionem Pauli de Spiczimir dicti ogon Palatini Lanci:
cienſis, qui in illo tunc erat Capitaneus, et aliarum gentium Regiarū, qui nulla:
tenus ad eius defenſiōm poterāt amplius intendere comprahendit, et totam ter:
ram Dobrzineñ, Præfectibus et Tenutariis Regiis, et his nobilibus, qui violare fidē
Regi promiſsam nefas ducebant, excluſis, in ſuam redegit poſeſsionē, atq́ pote:
ſtatem. Committebant aūt Regii milites, cum gentibus Cruciferorū particularia
certamina, et multos ex illis, et præſertim, qui frumentatum pabulatumq́ ibant,
referebant triumphos. Sed et naues, in quibus flumine Viſla vehebantur, pro Re:
gis Bohemiæ et Cruciferorum exercitibus, victualia, ſuffocatis gentibus eas du:
centibus, intercipiebant, et Cruciferorum agmina, quam maximè laceſsebant.
Occupatione aūt terræ Dobrzineñ et Caſtri non contenti, nono Calendas Maii in
Ciuitatem Wladiſlauieñ, frater Kerſtanus Crucifer, qui Caſtrum Dobrzineñ te:
nebat, cum multitudine exercitus ex eodem Caſtro improuiſe aduenieñs, Ec:
cleſiam Cathedralem, et Ciuitatem Wladiſlauieñ, et ſingulas Canonicorum domos
ſpoliat, et ipſam Ecclam, cui ſæpe barbari pepercerant, cum Ciuitate et domibus Ca:
nonicorum, igne ſuppoſito exurit, Sanctorum reliquias, quæ ſeruabantur in ea, no:
uo quin imo nefando ſacrilegii genere cum omni decore, et ornatu eorum, et
nonnullos homines, Eccleſias quoq́ et Villas in circuitu, ignis incendio con crema:
runt, et q́ plures etiam alios in Cimiterio eiusdem Eccleſiæ crudeliter occiderunt.
Mathiaeq́ Epō et Canonicis eiusdem Eccleſiæ, ac aliis Clericis, laicis, et inhabitato:
ribus Ciuitatis Wladiſlauieñ, poſt combuſtionem ipſius ſub pœna capitis, et mu:
tilatione membrorum prohiben expſſe, ne domos ſeu quoduis aliud ædificium
ædificare illic quouis mō præſumerent. Territorium inſuper Czechoczin, ad men:
ſam Epiſcopalem pertinens, occupantes, nulli alii, niſi Mgrō et Ordini Cenſus et
Datias ac tributa mandabant ſolui, et in omnibus deferri et obedire. Deducit poſt:
hæc et Ioannes Bohemiæ Rex, et Mgr Pruſſiæ Vernherus ſuos exercitus in Ma:
ſouiam, et Ciuitate Plocen, per plures dies impugnata et obſeſsa, et maximis ſpo:
liis et incendiis Maſouiam afficiunt. Duce aūt Maſouiæ obligante ſe Ioanni Re:
gi Bohemiæ, vt et tanq́ Poloniæ Regi ſubeſse, obſidio ſoluta eſt. Crudelitatem
corde geſtatam, et odium in Polonos depromens, dum non in humanas ſolum sed
etiam in ſacras ædes, et ei virgini, cuius ſe falsò regulares profitentur, dicatas,
flammis ac ſpoliis graſsarentur. Violentam inſuper et quandoq́ perituram

ſciens ſe Mgr̄ et Ordo habere terræ Pomeraniæ poſſeſsionem, à Ioanne Bohemiæ Rege prædicto, qui ſe vt ſupius memorauimus, non ſolum Bohemiæ, ſed et Poloniæ Regem et gerebat et titulabat, data grandi argenti auriq́ꝫ pecuniarū ſumma, petit trām Pomeraniæ, velut ꝑ Regem Poloniæ et plenam ad id poteſtatē habentem, de nouo conferri, donari, et inſcribi venditiōm et reſignatiōm Valdemari et Ioannis Marchionum Brandeburgeñ, q̄ꝫ ſupius commemorauimꝰ ratus ꝑut erat irritam et inanem, et abſq́ꝫ viribus eſſe, nullitatem iuris magis quam̄ efficaciam oſtenſurā. Præfatus aūt Ioannes Bohemiæ Rex, et ſacra auri cupiditate et liuore, quo in Wladiſlaum Poloniæ Regem flagrabat, illectus, p̄dictam terram Pomeraniæ nullo iure, titulo, vel proprietate eū contingentē, pfato Mgr̄o Pruſſiæ Vernhero et Ordini Cruciferorū donat, largitur, reſignat, et inſcribit, ab omni poſtera ridendus ætate, qui ad eam leuitatē temeritatemq́ꝫ ſe p̄ce et precio trahi permiſit, vt alienas terras et Dominia vſurpatione nefaria venderet, et ementium improba inſtancia et largitione pellectus, ſortes hæreditatesq́ꝫ alienas p̄ro libito donaret et conferret. Poteſt etiam in præmiſsis maximus ambitionis Cruciferorum Ordinis ardor notari, qui vt terræ Pomeraniæ occupatio eis poſſet licentius prouenire, donatiōm præfati Ioannis Bohemiæ Regis, de prædicta terra, quam ſciebant verum et legitimum patrimonium Wladiſlai Regis Poloniæ exiſtere, et vnam inſignem ex Prouinciis Regni Poloniæ eſſe, non ſūt veriti petere. Donatione ipſa violentam occupationē terræ Pomeraniæ, apud homines duntaxat non Deum, qui non operum ſolum ſed mentium inſpector et retributor eſt, contecturi. Sed ne his qui rerum harum et meritorum cauſæ prædictæ ignari ſunt, vana quædam et deliramenta in patriæ fauorem videamur ſcripſiſſe, Copiam Donationis Ioannis Bohemiæ Regis p̄dicti, pro verificatione p̄miſſorum, quæ talis eſt annectimus.

Literæ Ioannis Bohemiæ Regis Donationis terræ Pomeraniæ Cruciferis.

NOs Ioannes Dei gratia Bohemiæ et Poloniæ Rex, ac Lvcemburgenſis Comes, ac Elizabeth per eandem gratiam, eorundem Regnorū Regina, ac Comitiſſa Lucemburgeñ Conthoralis ſua. Ad vniuerſorū noticiam tam præſentium, quam̄ futurorum volumus tenore præſentiū in perpetuū peruenire. Quòd cūm inter ſingula pietatis opera, quibus ad æterni Regis ꝑuenitur ſoliuꝫ, illud maxime animarum ſaluti prodeſſe credamus, cūm religioſis locis, aut Deo dicatis hominibus, qui Domino quottidie famulantur, aliquid, de quo ꝑficientes in melius augmentum accipiant, datur liberaliter et confertur. Sanè quia religioſi viri, frater vc̄ꝫ Vernherus de Orzela, frūm Ordinis hoſpitalis ſanctæ Mariæ Domus Teutonicorū Hieroſolijmitanæ Mgr̄ generalis, ipſi quoq́ꝫ frēs Pruſſiæ, quorum conditio laudabilis, vitæq́ꝫ et religionis ſacræ geſtant exercicium memorabile, nos allicit, graues et intolerabiles pro dilatatione fidei orthodoxæ, ob cuius defenſionem contra Lithuanos, et ipſorum ſæcutores quoſſ ꝫt hoſtes Chr̄i peſtiferos, ꝑut ipſi vidimus, murum inexpugnabilem ſe exponunt, anguſtati, ſecti, cæſi, et irremediabiliter ſæpius ſunt afflicti, nos vt Mgr̄ et frēs p̄dicti labores et expenſas ac curas hm̄ōi in ſe et ſuis adiutoribus et ſubditis ferre, ipſiſq́ꝫ intendere

inantea, et reſiſtere fidei Chriſtianæ oppræſſoribus poſſint vberius partici:
pationem bonorum, quæ ꝑ eos fiunt vbilꝫt operum affectantes, vt de bonis huius
mundi cœleſtia nanciſci, et Regum Domino congregare, æternaliter mereamur
pro Prædeceſſorum, progenitorum, ac hæredum nrōrum, nrāq́ꝫ animarum ſalutē
nec non peccaminum nrōrum remedio, ipſis Mgrō et Fratribus, ac toto Ordini com:
municatam manu, pari conſenſu et vnanimi voluntate, nulla fraude inducti ſeu
dolo aliquo circumuenti, pure, libere, et irreuocabilr̄ int̄ viuos, nomine ſimplicis
puræq́ꝫ elemoſynæ ꝑpter Deum, et veneratiōm glorioſæ virginis Mariæ, de libera:
litate et munificentia Regia, conſenſu nrōrum fidelium accedente, damus, do:
namus, et conferimus trām Pomeraniæ, et qcqd ad eam vel in ea, in toto vel in eius
parte, nobis hæredibus et ſucceſſoribus nr̄is Bohemiæ et Poloniæ Regibus, aut
Reginis, iuris, proprietatis, dominii, aut actionis competiit hactenus, aut compe:
tere poterit quomolibet in futurū, ad habendam, tenendam, et regen, vti fruen:
dam et poſſidendam, per eoſdem Mgrum et fratres, ſucceſſoreſq́ꝫ eorum, ac or:
dinem totum, iure proprietatis perpetuo pacifice et quiete, quicquid eis, aut ſuis ſuc:
ceſſoribus deinceps placuerit perpetuo faciendum, cum omnibus et ſingulis, quæ
infra prædictam terram ſeu intra aut ſupra, vel etiam ſubtus terram eandem
cum acceſſibus, et regreſſibus ſuis continentur, cum omnibus vcꝫt ſuis iuribus,
appendiis, pertinentiis, Ciuitatibus, oppidis, Caſtris, villis, allodiis, campis, agris
cultis et incultis, pratis, hortis, montibus, vallis planis, rubetis, deſerto, viis et inuiis
fluminibus, ripis, riuis, ſtagnis, aquis, aquarum decurſibus, molendinis in aqua
vel ad ventum expoſitis, venationibus, aucupationibus, piſcationibus, piſcinis, iu:
riſditionibus, monetis, ſeu teloneis, iurispatronatibus Ecclarum, feudis, Vaſalla:
tibus, militiis, clientibus, cenſitis, agricolis, ſeruitoribus, omagio, quocunq́ꝫ ſeu
alio quouis titulo, cenſibus, redditibus, ꝓuentibus, et fructibus, et vniuerſalr̄
cum omnibus et ſingulis vtilitatibus, quæ habentur ſupra, infra, vel intra ter:
ram ꝑdictam, vel etiam ſub terra eadem Mineris, vel metallis, auri, argenti, cupri,
ſtanni, plumbi, ferri, vel generis alterius cuiuſcunq́ꝫ, vt puta lapidibus, ſale, vel
aliis obuentionibus quibuſcunq́ꝫ, et in quibuſcunq́ꝫ rebus conſiſtant, in integrū
cum omni vſu ſeu requiſitione nobis, aut alteri noſtrum ſucceſſoribus, aut hære:
dibus nr̄is ex eis, vel pro eis rebus, aut qualibet earum modo aliquo pertinente.
Nihil in eadem terra, aut ſuis pertinentiis nobis hæredibus vel ſucceſſoribus
nr̄is ꝓprietatis, iuris, actionis, vel dominii penitus reſeruantes. Vt aūt hæc præſēs
donatio nrā, pure et ſimpliciter propt̄ Deum, ſicut ꝓuide et rationabilr̄, ac iuſtæ do:
nationis titulo celebrata et conſumata, robur perpetuæ obtineat firmitatis, promit:
timus nrō, hæredum, ac ſucceſſorū noſtrorum nomine, cōn eam nullo vnq́ꝫ tempo:
re facto aut iure facere vel venire per nos vel alios, publicè aut ocultē in toto vel
in parte, nec eam reuocare in vita vel in morte occaſione ingratitudinis cuius:
cunq́ꝫ, ſeu tam præſentium, q́ꝫ etiam ſuperuenien liberorum. Volentes ad maiorem
certitudinem, vel etiam cautelam, vt exnunc Inclytus Carolus primogenitus nr̄
fide præſtita, corporalis loco iuramenti, ſpondeat et promittat dictis Magrō et fra:
tribus, pro ſe ſuiſq́ꝫ ſucceſſoribus ſtipulan, quod dictam terram, ſeu aliquam eius
partem, per ſe vel alios nullo vnq́ꝫ tp̄e impetet, de iure vel de facto modo aliquo
ſeu requirat. Sed ipſe cum omnibus ſuis conterminis, donatiōm hmōi ratā gratā

habeat firmiter in futurum. Renunciantes ſponte et expreſſe ꝓ nobis, no:
ſtriſq; ſuccoribus et hæredibus vniuerſis exceptioni, doli mali, in factum actio:
ni, bñficio reſtitucio͞is in integrū conſtitutioni, et conſuetudini cuiuſlʒt cont̄riæ
lr̄is et indulgentiis Ap̄licis, Imperialibus, ſeu à Romanis Regibus impetratis
vel etiam impetrandis, omniq; iuris Canonici vel Ciuilis auxilio, per quod nobis,
hæredibus, aut ſucceſſoribus nr̄is ſæpefatis: poſſet aliquo modo ſuffragium
Mag͞ro vero aut fr̄ibus ſeu ipſi etiam Ordini præiudicium quomolʒt generari.
Imo et ſi ipſa terra ſeu aliqua eius pars Pomerania, ꝑ Inclytam dominam Elizabet
Bohemiæ et Poloniæ quondam Reginam, relictam quondam recolendæ memoriæ
Venceſlai olim Bohemiæ et Poloniæ Regis, ſoceris et prædeceſſoris noſtri, vel hæ:
redes eius, fuerit impedita, ipſam terram et quamlibet eius partem ab impetentib͞s
et quolibet impetente disbigare et liberare nr̄is promittimus laboribus et expen:
ſis. In quorum omnium teſtimonium et cautelam præſentia ſcripta fieri et ſigil:
lis noſtris iuſſimus communiri. Actum et Datum in Thorun Dominica Inuocauit.
Anno Domini Milleſimo, triceteſimo, vigeſimo nono. Præſentibus ſpectabilibus
et Nobilibus viris fidelibus nr̄is, Iofrido Comite de Lunigi, Henrico Comite de
Wilnow, Vlrico domino de Hanow, Petro de Kezeburg, Henrico de Lippa iuueni,
Vilhelmo de Lanksteyn, Cunone de Kolurʒ, Othone de Bergaw, Bernardo de Su:
meburg, et aliis plurimis idoneis et fide dignis, quos in omniū ſupdictorum te:
ſtes duximus requirendos.

Anno Domini 1330.

Vernherus Mḡr Pruſſiæ Caſtra Nakyel, Vi:
ſchegrod, Gniewkow, et Racziąſch, cum m͞ltis
hominibus capit, et incendit, paſſim oēs cædendo.
Mathias aūt Ep̄us Wladiſlauieñ, Ep̄atui ſuo pace
facere, et frēm captum, bonaq; ſua occupata per Cru:
ciferos, recuperare volens, cum Mg͞ro conuenit, vt
deinceps non ſoluat Decimas manipulares in Po:
merania, ſed loco earum de laneo per groſſos
ſex tribuat.

FEſtiuitate ſancti Ioannis Baptiſtæ proximante, cum ex nimio feruore ſolis
ſegetes in maturitatem debitam, vltra ſolitum curſum ꝑductæ eſſent. Vern:
herus de Orzela Pruſſiæ Mḡr, mercenario milite ex Almanis, et Bohemis cōducto,
ad oppugnandum cæteras Regni Poloniæ Prouincias, ex aſſiſtentia et inſtigatione
Ioannis Bohemiæ Regis auſus ſumens, in frequenti et numeroſo exercitu, ad Ca:
ſtrum Nakiel veniens, illud Nona Iulii capit et exurit. Vbi et Capitaneū eius Henricū
militem, cum aliis defenſoribus, cōphendit. Abinde aūt abducit, et in terrā Cuiauieñ
ad Caſtrum Viſchegrad deſcendens, illud conquiſit' exurit. Ne aūt Caſtro Radzieiow
potiretur, et Regnum ex illo prædis et ſpoliis, afficeret, gentes Regiæ anteq; Mḡr
ad illud pertingeret, ſponte igne adhibito illud ſeptima die Iulii conſumunt.
Applicat poſt hæc exercitum, ad Caſtrum Ep̄i Wladiſlauieñ Raczyąſch, et illud
pluribus diebus, machinis, cæteriſq; inſtrumentis fortius quo poteſt quatit, et opu:

gnat. Et licet plures nobiles et vtriusq; ſexus homines, qui fortunas ſarcinasq;
ſuas illuc depoſuerant, viriliter defenſioni Caſtri intendiſſent, non tam Caſtro quā
perſonis, coniugibus, liberis, pignoribusq; et ſubſtantiis ſuis, quæ illic congeſſerant
conſulturi: crebra tamen bombardarū pjectione oībus ppugnaculis, aut confractis
aut debilitatis, dum nec qsq; poſſet defenſionem oppoſiturus conſiſtere. Puteus
quoq; ex quo Caſtrenſes aqua reficiebantur, eſſet illis Cruciferorum potentia a:
demptus, multiq; tam ſenes quam paruuli ſiti periclitarentur, quatuordecima
die Menſis Iunii patefactis vndiq; introitibus, Caſtrum Raczyąsch conquiritur.
Et Mgr Pruſsiæ, eiusq; exercitus pluribus pecuniis, armis, et theſauris, variaq;
rerum et ſpoliorum, ſuppellectili potitur. Plurimos etiam homines, nobiles, et
plebeios illic captiuat. Quos Mathæus Epūs Wladiſlauieñ, compaſſus eorū cala:
mitatibus et miſeriis, ſolutis expacto quadringentis marcis Polonicalibus, à
Mgrō redemit, et priſtinæ libertati reſtituit. Et quoniam in Caſtrorū conqui:
ſitione milites multos inſignes amiſerant (neq; enim ceſſit illis ſine multa ſan:
guinis effuſione victoria, vt ſtrages cladesq; tunc accepta magna illos pœnitu:
dine, et amaritudine pro deſideratis, quorum numerus in decuplo ſtrage hoſti:
li ſuperior erat afficeret) in rabiem quandam verſi, ſuorum parentando fune:
ribus, oēs Polonici generis homines tam ſenes, quam adultos, viros et mulieres
et quod horrendum eſt Sacerdotes et miniſtros Dei, paruulosq; et ſugentes vbe:
ra, miſerabiliter perimebant, ſpoliisq; et cædibus hmōi non contenti, etiam in te:
cta innocua, et in villas circumiacentes, quæ poſt ſupiora incendia paucæ remā:
ſerant, et quæ aliquantulum fuerant refectæ, flammis ea demoliendo ſæuiebant.
His aūt patratis, in domos, pluribus ſuorum amiſſis, reuertuntur, cum magna
ſpoliorum et pecorum præda. Capti aūt fuerunt in conquiſitione Caſtri prædicti
Swantoſlaus Fr Mathiæ Epi Wladiſlauienſis germanus, Vincentius Caſtellanus
de Starogrod, Nicolaus Zablotnÿ, Nicolaus de Wolya, et alii q; plurimi. Interfecti
verò Paulus de Kroſzino, Iudex Gniewkouieñ, Zira de Klobia, Demeter Succa:
merarius Breſteñ, Boguthа filius Criſtini, Iudicis Wladiſlauieñ, Albertus de
Trzaskowo, Czolo de Smarzowÿce, Iacobus de Raczÿąſch, et alii q; plurimi. Quī:
decima quoq; Menſis Septembris Caſtrum Gniewkouieñ, p eoſdem Cruciferos cō:
quiritur et crematur. Ad ſoluendum aūt frēm ſuum Swantoſlaum, cæterosq; capti:
uos, et ad rehabendum Caſtrum Raczÿąſz, cæteraq; bona in Pomerania per Cru:
ciferos occupata, Mathias Epūs Wladiſlauieñ, tanto ferebatur, ſiue id puſillani:
mitas quædam ſiue carnalitas efficiebat, affectu, vt iniuſſu Wladiſlai Poloniæ
Regis, et ſui conſilii, habito cum Mgrō Pruſsiæ Vernhero apud Thorun, in die
Sancti Bartholomæi Conuentu, ignominioſum fœdus, ſuis, et capituli ſui Wla:
diſlauieñ, firmatum lrīs, pepigerit, oēs decimas terræ Pomeraniæ manipulares,
quæ ſibi et ſuo Clero iux morem vetuſtum Regni Poloniæ, et Prouinciæ Gneſnen
manipulatim de quolƺt grano ſolui conſueuert, remiſerit in ſex tm̄modo groſ:
ſos, obligando ſe præfatæ remiſſionis primum Metropoliticam, deinde Aplicas
confirmatiōm infra vnum annum expediturum, Menſam ſuam Epatem, et Cle:
ri ſui bnficia vehement mutilando ∴

Mgr̃o reuerſo in Pruſſiam, Wladiſlaus
Rex cum magno Hungarorum et Lithua:
norum auxilio, omnem fere Pruſſiam popu:
latur. Mgr̃ verò videns ſe inferiorem, pro:
miſſa restitutione terræ Dobrzinenſis, ad
annum fœdus parauit, et de Pomerania in
Carolum Hungariæ, et Ioannem Bohemiæ,
Reges compromittunt.

Cruciferis autem in Prusſiam diuertentibus, Wladiſlaus Poloniæ Rex,
qui ſub illo anni tempore, quo Cruciferi trãs ſuas hoſtiliter inuaſerant,
magna cura et ſtudio exercitum de propriis, et externis gentibus conq:
rebat, volens cum Cruciferis niſi celerius exceſiſsent decernere, in sui q̃dem
et Hungarorum exercitus, cui Vilhelmus Auſtriæ Dux præerat, à Carolo Hũ:
gariæ Rege miſsus, et Gedemin Lithuaniæ Dux, cum Lithuanorũ et Samogita:
rum exercitu perſonal̃r aduenerant, terram Cruciferorũ in forti robore ſui exr̃:
citus ingreditur, et terram Culmenſem paſsim vrit, et depopulatur. In vltionemq̃
ſuorum, qui per Cruciferos inhumaniter cæſi erant, cædes in omnes iubet late ex:
tendi, nec vlli sexui, aut conditioni indulgere. Clauserant aũt Cruciferi Regi
Wladiſlao iter, et ripas vtrasq̃ fluuii Drwancza, per aliquot miliaria acutis
ſudibus, truncis, oxigonis, facibus et lignorum compaginibus, muniuerant
locatoq̃ ſuo exercitu, ex altera fluuii Drwancza, in quo et Pruſſiæ Magiſter Vern:
herus de Orzela, et Liuoniæ Mgr̃ perſonalem præſentiam agebant, Regium ope:
riebantur aduentum: transitum sibi per fluuium Drwancza, et bombardarum
proiectione, et campeſtri prælio, confisi de viribus gentium ſuarũ, robore et arte
qua fluuium muniuerant, prohibituri. Rex aũt Wladiſlaus, ad fluuium Drwancza
perueniens, pluribus diebus illîc conſiſtere coactus eſt. Quocunq̃ enim se Rex
cum exercitu vertebat, illic Cruciferorum copiæ è regione ſua aduentebant, et
ne Rex cum gentibus ſuis fluuium Drwancza, in locis præſertim languidiores
vndam habentibus, ſuperaret, ſumma vi ſumaq̃ cura, bombardis, atq̃ telis adnite:
bantur. Rex aũt vnius agreſtis inſtructione, vado fluminis comperto, à flumine
Drwancza, motis ſtatiuis iter in retrogradum flectit, verſus Brodniczam ſeſi:
mulans iturum, vt hoſtes à defensione ripæ auertat. Locat aũt in ſyluis, abdi:
tisq̃ locis, gentium ſuarum expeditarum aliquot millia: hisq̃ mandat, vt quã
celerius posſint, hoſtibus à ripa auerſis fluuium superent, fumoq̃ ſignum præ:
ſtent. Quæ omnia dum iux̃ Regis ordinatiõm p̃uenisſent, et omnis exercitus
Cruciferorum ad Brodniczam diuertiſset, credens et illîc Regem venturum.
Milites Regii ex ſtatione prodeuntes, fluuium Drwancza, absq̃ impedimẽto,
et p̃hibitione aliquali transeunt, et fumo iuxta quod fuerat imperatum Regi,
qui ad tria milliaria verſus Brodniczam iter confecerat, signum oſtendunt. Quo
Rex accepto, reflexo itinere et gradu concito, ad fluuium Drwancza exheſter:
na ſtatiua ſua perueniens, flumine Drwancza, circa molendinum Lubicz facilè
ſuperato, molendino conquiſito et incenſo, et his qui erant in p̃sidio cæſis, aliqui:
bus captis, acies ordinant, conflictumq̃ cum hoſtibus magno æſtu, magnaq̃ aui:
ditate præſtolatur. Iuſtis enim armis indutus, et copias tam pedeſtres, quam

equeſtres habens exercitatas et pugnaces, nihil auidius, quam cum hoſtibus pugnam conſerere, et aut glorioſam victoriam ex hoſte tam infeſto et improbo referre, aut honeſtam mortem, ſi ita fatis datum fuiſſet, obire aſtuabat. Cruciferi autem præter ſpem, et opinionem ſuam exercitum Regium mactæ virtutis ſuo multo ſuperiorem fore videntes, cum et exercitum haberent ex nouo et mercenario milite, et multis generibus collectum, nec illis ſatis fidere auderent venire in certamen, et aperta acie decernere diſcriminoſum putantes, diſſoluto campeſtri exercitu, in munitiones et Caſtra diſcedunt. Rex autem deſiderio pugnæ fraudatus, latius mandat vaſtationem extendi. Milites autem imperata Regis exequendo, omnem terram Culmenſem igne, cæde, et ſpoliis infra quindecim dies conficiunt, et quoſlibet vicos et Ciuitatum ſuburbana exurunt. Fretus quoque multitudine, et militum numero abundans, multas paſſim manus, in Pruſſiæ regionem, et in extrema quæque finium prædandum mittebat, prædamque et magnam vim pecorum aliquoties coactam in Poloniam remittebat: agros vaſtans, vicos exurens, Oppida funditus demoliens, multa illic fortiter egit, multos agros hoſtiles incendiis et populatione vaſtauit, et tempeſtatis inſtar multa ſolo ſtrauit. Deſcendit poſt hæc in Dobrzinenſem terram, et Caſtrum Dobrzinenſe expugnare aut intercipere ſatagens, aliquot diebus in eius expugnatione immoratus, dum videret illud ſtrenue defendi, in Culmenſem terram reuertitur, et circa Caſtra Schonſcze et Lipno aliquantulum immoratus, in vlteriora exercitum producere parabat. Caduceatores ex parte Magiſtri et Cruciferorum, apud Grudzancz exiſtentium, cum blandis oblationibus de pace miſſi, Regem à propoſito auertunt. Qui cum potuiſſet cum tam potenti exercitu, etiam terram Pruſſiæ vltra Oſſam poſitam, quemadmodum in animo deſtinauerat, poſuiſſe in deſolationem et exterminium, ſuasque iniurias vltum iri, reſtitutione terræ Dobrzinenſis, et omnium Caſtrorum ac munitionum, quæ in illa aliisque locis Cruciferi locauerant, prius percepta, de campeſtribus ſtatiuis excedere, et ab ampliori vaſtatione terræ abſtinere, firmatis inſcriptiſque treugis, ad diem beatæ Trinitatis anni futuri duraturis, conſentit. Ea tamen conditione interpoſita, vt ſuper occupatione terræ Pomeraniæ, et damnis inde ſecutis, durantibus Treugis. Carolus Hungariæ Rex, pro parte Wladiſlai Regis Poloniæ, pro parte vero Cruciferorum, Ioannes Bohemiæ Rex; Arbitri tunc electi haberent plenum poſſe iuſtum pronunciandi arbitramentum, et compellendi vtramque partem ad ſuæ deciſionis obſeruationem. Hæc etenim conditio Wladiſlaum Poloniæ Regem amplius mouit, vt armis depoſitis treugas acciperet, ſperans per illas ſuæ hæreditatis et patrimonii, abſque effuſione ſanguinis Chriſtiani, reſtitutionem peruenire. In hunc modum pace in die beati Ioannis Baptiſtæ, per ſufferentias compoſita, guerra atrox intercepta eſt, et Wladiſlaus Rex Poloniæ, cum omni exercitu ſuo incolumis, et alacer in Regnum ſuum, Lithuaniæ Duce Gedemino in Lithuaniam diuertente, reuerſus.

Carolus Rex Hungariæ, et Elizabeth Regina inter prandendum, præter ſpem omnium à quondam nobili Feliciano, qui vtrumque et filios, propter proſtitutam filiam ſuam Caſimiro Poloniæ Regis

filio, interficere voluit, vulnerantur: Foeli-
cianus vero cum omni sua progenie miſere
occiditur. A quo tempore omnia mala Hunga-
riam primum inuaſere, et Caſimirus poſtea
orbus obiit.

CArolo Hungariæ Rege pluribus iam annis ſtatum agente in Hunga-
riæ Regno beatum et tranquillum, ab omni bellico fremitu interno et ex-
terno circumſcriptum, dum et pulcherrimorũ filiorũ numero putare-
retur, inter mortales fælicisſimus, et raræ prudentiæ dote, qua plures ante se
Reges anteibat, tam ſubditis quam aduenis eſſet spectabilis, et admirandus
ſubito in tam clara ſtabiliqꝫ ſerenitate, grandis tempeſtas coorta, penè eius et
filiorum ſtatum euertit, et in miſerrimam ſortem eius foelicitatis curſũ niſi Di-
uinitas ꝓpiciata ꝓuidiſſet, mutauit. Erat naqꝫ inter Barones Hungariæ quidam
Nobilis Foelicianus nomine, vir primùm ſortis mediocris, et qui ſuperiori tẽpore
in Mathiæ de Trancʒyno Palatini Tranſyluanieñ obſequiis moratus, ab eo in gra-
dum potiorem et præcipuum fuit euectus. Quo relicto ad Regis Caroli obsequia se
conferens, fauore largioneqꝫ Regis celebris inter Barones primores habebatur, Re-
gis insuper Caroli animum sedulitatis et obſequiorum officio adeo deuinxerat
vt quæquã Regis abdita et penetralia, pro quolibet tp̄e ſibi paterent pro ingreſſu.
Cæca itaqꝫ cupidine occupandi Regni, magnis auſibus inflammatus, tam Regem
qꝫ Reginam et prolem eorum cæde cruenta ſummouere in animo deſtinat, et ad per-
ficiendum temerarium ſcelus, ſæpe de loco et tp̄e, quo id aptius exequeretur, ſecum
tacitus pertractat. Dum aũt Carolus Rex feria tertia poſt octauas Paſchæ, quæ erat
dies Martis, decima octaua Maii, in Curia ante Caſtrum Viſchegrad ſita, cum Con-
ſorte ſua Regina Elizabeth, et duobus filiis Ludouico et Andrea, inter prandendum
conſiſteret, nullusqꝫ ex militibus et cuſtodibus corporꝭ, præter miniſtros tabulæ de-
ſeruientes, et hos quidem paucos in numero, adeſſet, Fælicianus filio et familiaribus
aliquot comitatus, ſolita licentia, Rege veſcente ingreſſus, acutiſſimum mucronem
quem sub chlamide tectum geſtabat, vehementiſſimo impetu, et qualem spes et
extrema deſperatio cauſabant, in Regem vibrat et Reginam. Quibus ſubito peri-
culo perculſis, contra mucronis tamen ictum dextras, pro capitum incolumitate op-
ponentibus. Caroli Regi in manum ſiniſtram cruentum, leue tamen inflictum vul-
nus eſt. Elizabeth verò Regina dextra, qua orphanos, et pauperes alere, miſerabili-
bus perſonis miniſtrare, veſtes ſacras et ornamenta ſartire, et alia pietatis opera ſo-
lita erat exercere, amputatis quatuor digitis mutilata. Ad pueros deinde Regios
fratres duos conuerſus, in eorum necem toto niſu, priorem in parentibus admiſſũ
correcturus errorem, velut furibunda præda graſſabatur. Sed Curatoribus et Pæ-
dagogis puerorum periculũ in se excipientibus, conatus Fæliciani recidunt ad irri-
tum. Ferueſcente aũt hmõi rumore, Ioannes filius Alexandri de Comitatu Poto-
ken adoleſcens ingenuus, qui Dapiferi officio tunc fungebatur, Foelicianum in pue-
ros crudelitatis et necis opera ædere anhelantem primus agreſſus, ſic, vno ictu
inter collum et ſcapulas inflicto, depræſſit debilitauitqꝫ, vt corruens deflueret præ-
ceps in terram. In quem cæteri milites et ſerui Regii certatim pro fide declarãda
irruunt, et corpus multis pugionibus attritum in partes diſcerpunt. Capitur et tuc̃

Fæliciani filius, qui, familiaribus pro magnitudine periculi et ſcelis in fugam verſis, vt patris fieret deſertor nequicquam poterat induci. Comprahenduntur et in fuga Fæliciani ſatellites, et tam ipſi, quam infælicis Fæliciani filius ad caudam alligati equorum, tam diu per vicos et plateas tracti ſunt, donec oſsibus nudatis miserrime expirarent: quorum cadauera paſsim per vicos iacentia, dū illis sepulturæ officium exhiberi cenſeretur indignum, à canibus diſcerpta atque depaſta ſunt. Teſta capitis Fæliciani Budam, manus vero et pedes, cæteraque cadaueris membra, in principaliores Regni Hungariæ Ciuitates diſtributa, in horrores et notionem tanti facinoris, portarum valuis affigenda translegantur. Ad filiā tandem miſeri Fœliciani Claram quidem nomine, ſed ſorte ei prouenieñ obſcurā furor militum eniχius in vltionem tentatæ mortis et vulnerum Regiorum operam nauantium peruenit. In curia Reginæ Eliſabeth inter virgines nobilium Reginam concomitantium morabatur, pulchritudine et forma excellens, facilè aliarum omnium decorem peruincebat. Sed calentibus adhuc Militum animis nec formæ delatum eſt, de grege Coæuarum extracta, quoniam factionis paternæ credebatur fuiſse conſcia, in naribus, labiis, et vtriusque manus digitis truncata, per Ciuitates vicinas, et villas in spectaculum ſemianimis et misera ducta, vociferare crimen ſuum et paternum confeſsione publica compellitur. Iuſte illi trūcationem membrorum, propter ſcelus in Regem, Reginam, et prolem eorum non cupiditate Regni, ſed iniuriæ magnitudine tentatā, accidiſse. Hac excruciata, altera filia Fæliciani Zeba nomine natu maior, et cum marito Kopaÿ cui nupſerat, in exilium acti. Plures denique alii præfati Fæliciani fratres et cognati, aut morte aut exilio mulctati ſunt. Nonnulli in Poloniam venientes, illîc perpetuum agunt incolatum, vocitanturque Amàdeiones, aquilam albam ſine pedibus pro inſigni nobilitatis deferentes. Quorum ſucceſsio et genus, quamuis in humili, et vix nota ſorte, etiam et hactenus perdurat. Habet et nonnullorum aſsertio, Fælicianum militem in eam rabiem lapſum idō fuiſse, quod Eliſabeth Regina Hungariæ, filiam ipſius Fæliciani Claram apud ſe demorantem, germano ſuo Caſimiro, filio Wladiſlai Poloniæ Regis tunc in Hungaria agenti, eius decore capto, proſtituendam tradiderit vel vt proſtitueretur, diſsimulatum vultum et animum geſserit. Valetudinarium enim se præfatus Dux Caſimirus, quo facilius facem libidinis ſuæ impleret, fingēs, velut languens lecto iacere cæpit. Ad quem viſitandum, cum ſoror germana Eliſabeth Regina Hungariæ, à qua plus quàm germano diligebatur affectu, introiſſet, et cordis illi non corporis ægritudinem, qua super virginis Claræ cruciabatur amore, probè noſset, familiaribus qui ægrum obſeruabant, quaſi ſecum nonnulla ſecreta tractatura, de cubiculo eiectis, ſola illîc non niſi cum præfata virgine Clara eam comitante remanſit, et verbis aliquibus in speciem factis diſceſsura, virginem Claram apud Ducem Caſimirum proſtituendam reliquit: rata proſtitutionem hmōi, parui aut nullius momenti culpam fore, et nec prodituram ad publicum, neque aliquot cauſatura diſcrimen. Diuinitate aūt ſcelus proſtitutionis exhorrente, ſecus omnia quàm Regina Eliſabeth rebatur prouenire. Virgo enim Clara à Caſimiro Duce pro libito oppreſsa, proſtitutaque, proſtitutionis ſuæ dedecus Fæliciano parēti ſecrete vltum iri obſecrans, ſtuprum suum inſinuat. Qui indignitate rei et iniuriæ permotus, ad obtruncandum Carolum Regem dominum ſuum, et Eliſabeth

Reginam, eorumq; pignora, ſciens Caſimirum Ducem ſe ex Hungaria in Poloniam euoluiſſe, animum deſtinat et obtruncationis facinus ordine quem deſcripſimus attentans, ſibi et vniuerſæ ferè Domui ſuæ miſerabiles cruciatus innexuit. Aſſerunt Pannoniorum Proceres, ex eo die, quo huiuſmodi facinus apud illos patratum eſt, omnem fœlicitatem ab illis, et Regno eorum defluxiſſe, et innumeras clades, et vaſtationes à barbaris, etiam vſq; ad noſtra tempora deriuatas, in illos recidiſſe. Eliſabeth etiam Hungariæ Regina opprobrium miniſterii ſui in vita et morte ferre coacta, Kikthana Regina in vulgari Polonico, quod ſignificat manu manca vocitabatur. Caſimiri vero Ducis expoſt Poloniæ Regis ſemē paruo tempore durans, vltio Diuina deleuit. Sororinum ſuum ſed alioquin exitu crudelius in Hiſpanorum Annalibus legimus accidiſſe. Gotthorum enī Rex Rodericus filiæ Iuliani Comitis Sportanorū, apud Curiam ſuam demoranti, vim inferens, ab eodem Iuliano Comite, Arabibus illum adiuuantibus, circa flumen Videlac octo continuis diebus dimicans, conflictus et occiſus eſt, et vniuerſis fere Hiſpanis ab Arabibus occupatis, Gotthorum gens Aſiæ, Europæ et Aphricæ inclyta triumphis, vnius hominis peſſundata flagitio, prope in exiciale excidium, exterminiumq; acta, armis Arabicis incuruata ſuccubuit.

Carolus Rex Hungariæ dum ſine cauſa Valachum inuadit, ac æquas conditiones ab eo oblatas ſpernit, per ipſum funditus dolo pfligatur, ita q Rex ipſe cum paucis vix aufugit.

CAſuali et extra ordinario periculo, Carolus Hungariæ Rex euitato, in aliud æque ingens voluntarium quidem et deliberatū, non tam ſibi quā ſuis exiciale eſt prolapſus, Baſarado etenim Valachiæ Voieuoda, ſuggerētibus, et ad id eum multiplici ſuaſu pellicentibus Thoma Voieuoda Tranſyluanien̄, et Dioniſio Baronibus, bellum, belli cauſa non extante, indicit: Thoma et Dioniſio præfatis Valachiæ ambientibus Principatum, Seuerino aūt expugnato, et Dionyſio tradito, Legati Bazardi veniunt, ad Carolum, petentes vt ab armis diſcederet: Bazarad ſeptem millia marcarum argenti, et Seuerinū, dato filio pro vade, ei largiturum, et in poteſtate ſua futurū: vlteriorem in terras ſuas expeditionem, ſine Regis et exercitus ſui periculo tranſigi non poſſe. Rex aūt Carolus æque humiliq; legationi, ſuperbè reſpondens, comminatus eſt Baſaradū velut vnum ex bubulcis et paſtoribus ouium ſuarum de tuguriis per barbam extracturum. Et licet à Conſiliariis rogatus, vt mitius reſponſum, ſusceptis quæ offerebantur, cederet, à ſentencia et priori reſponſo, non poterat dimoueri, et promoto exercitu, non prouiſis commeatibus, neq; itineribus exploratis. Alpes et inuias ſyluas arentiaq; intrauit loca, illas quoq; diebus aliquot peragrans, famis inedia, anteq; eas ſuperaret, exercitus laborare cæpit. Ad quam reſtringendam, ampliora etiam Regem veritum diſcrimina, treugæ pacis à Baſarado magis petitæ q; datæ ſunt. Ea conditione appoſita, vt à Bazarado darentur ſcioli et fideles itineris Duces, Regem Carolum et copias exercitus eius, compendioſiori via, in plana Regni Hungariæ reducturi. Sequebatur itaq; Carolus Rex et ſuus exerci-

tus Duces à Bazarado datos, iter monſtrantes: nullum dolum pace data hoſti
reconciliato ineſse preſumens. Duces aũt itineris iuxta inſtructionẽ et man:
data, quæ à Bazarado acceperant, Regem et exercitum eius ad ſtricta et concaua
montium ꝑducunt. Vbi Valachi et à fronte et à tergo exercitum Regis inuadũt.
Cæteri autem ſuperne tela et ſaxa iacientes plures mortales, cum nec pugnandi
nec reſiſtendi præſtaretur facultas, tuti ipsi ab omni inuaſione, paſsim miserabi:
li morte conficiunt. Carolus Rex ſerò superbæ responſionis, et spretæ oblationis
et conſilii pœnitens, cũm videret fortiſsimos quosq; milites ſuos, absq; dimicatione
ante conspectum ſuum et oculos morte indigna confectos eſse, induuiis insignibusq;
Regalibus ne agnoſceretur, abiectis, et in filium Dionyſii Deſzow nomine collatis,
qui et ipſe poſtea Rex creditus ſaxis et telis obtritus eſt, fugam capeſsit, et cum pau:
cis ignominioſam mortem aut calamitoſam captiuitatem ægrè euadit: Reliquus e:
xercitus Regius, aut miſerabili morte, aut turpi captiuitate, vel fuga confectus.
Valachi omnium rerum quas tantus conſueuit habere exercitus, sine bello poti:
ti, reliquias miſerabilis exercitus, Sacerdotibus etiam Domini, qui Regem comita:
bantur non parcendo, aut crudeliter trucidabant, aut pro voto depactabant. Ca:
rolus Rex fuga cum paucis ſaluatus, in Viſchegrad priuato ſordidoq; habitu, plu:
rimos lugubres eiulatus et lachrymas de ſtrage et ruina ſui exercitus voci:
ferans et effundens peruenit: præſentibus et poſteris abutendi humili oblatiõe,
et condicionꝰ hoſtis, inflato spiritu aspernandi, efficax præbiturus remedium.

DECIMO SEXTO Calendas Iunii, Venceſlaus al's Vanko, filius iunior
Boleſlai Maſouiæ Ducis ex Bohemo ſusceptus, crudelis et ſeuerus in milites
et ſubditos, in Viſchegrod moritur, et in Plocenꝰ Eccleſia ſepelitur, filium vni:
cum Boleſlaum, quem ex filia Gedimini Lithuaniæ Ducis ſusceperat, relinquens.

Fratres ſanctæ Mariæ de nigra Cruce Ciuitatem Rigenſem occupant

SVb Pontificatu Ioannis vigeſimi ſecundi, Archiepiscopo Rigenꝰ tunc
in Romana Curia agente, fratres Domus Teutonicorum, ſanctæ Mariæ
de nigra Cruce, post varias oppreſsiones, violentias, et damna, fundatori:
bus ſuis Epiſcopis Liuoniæ, et eorum subditis illatas, Ciuitatem Rigenſem à
primæua eius fundatione ad Rigenſem in temporalibus, et omni dominio perti:
nentem Eccleſiam, inuadunt, obſident, expugnant, et occupant: eo nimirum in Ar:
chiepiſcopum Rigenſem fundatorem suum vsi officio, quo et Cruciferi de Pruſsia
in Reges et Principes Poloniæ fundatores ſuos in occupanda trã Pomerania vsi fuert̃.

Vernherus Mgr Pruſſiæ necatur. Cui Lutherus ſuccedit.

DEcima nona Octobris in Caſtro Mariéburg Vernherus de Orzela Pruſsiæ
Magiſter ab vno ſuorum fratrum Cruciferorũ Ioanne de Gindorff in cœna:
culo multis vulneribus confoſsus interiit, et pœnas occupatæ træ Pomeraniæ
dedit. In cuius locum Lutherus de Brunſuik ſucceſsit.

Antipapa qui à Ludouico Imperatore erat conſtitutus captiuatur, et in carcere moritur.

PIſani, Petrum Corbariensem fratrem Ordinis minorum, falsum Romanum Pontificem, quem Imperator Ludouicus in Germaniam tranſiens Piſis reliquerat, captiuant, et ad Ioannem summum Pontificem, in Auinione tunc agentem, tranſmittunt. Apud quem errorem ſuum confeſsus, vitam tm̃modo ſibi concedi suppliciter exorabat. Sed iuſsu Papæ in carcerem honeſtũ truſus, et triennio moleſtias captiuitatis perpeſsus interiit. Præfatus ſiquidem Ludouicus Imperator moleſtè ferens ſe à Ioanne Papa vigeſimo ſecundo excommunicatum nunciari, præfatum Petrum Corbariensem, vnitatem Eccleſiæ ſciſsurus, in Antipapam erexerat. Sciſmaq; vigeſimum primum introduxerat. Quod paruo tempore durauit, eodem Petro Corbarieñ capto decedente.

Wladiſlaus Rex Poloniæ per Oratores petit à Papa Crucem et pecunias contra infideles. Cui Cruce negata dat Iubileum. Vnde theſauros multos acquirit.

WLAdiſlaus primus Rex Poloniæ, miſsis ad Ioannem vigeſimum secũdum Papam, in Auinione tunc agentem, notabilibus Oratoribus, et expoſito quanta bella inuaſiones, depopulationes terrarum Regni sui, à Tartaris et Lithuanis barbaris, interdum ſimul coniunctis, interdum sparsa manu et clandeſtinis inuaſionibus Regnum Poloniæ atterant, prædaq; citato agmine rapta, ſenibus et impuberibus necatis, puberibus vero in ſeruitutem miſerabilem redactis, fugientes abducant, petebat ſe peſsagio vniuerſali ſiue Cruce, contra Tartaros, et Lithuanos danda, à Ioanne Papa, et consignatione aliquot milliũ florenorum, quo facilior barbaris fieret reſiſtentia, iuuari. Summus aũt Pontifex interpoſitis quibusdam rationibus et excuſationibus vtrunq; negauit. Ne tamẽ Nuncios Regios vacuos à ſe remiſiſse, abſq; aliqua conſolatione videretur: Iubilei anni gratiam in feſto ſancti Staniſlai in Maio tribus diebus, et in tranſlatiõe eiuſdem ſancti Staniſlai in Autumno, aliis tribus diebus, in Eccleſia maiori Cracouieñ agendam conceſsit. Ea conditione, vt quilibet illam meriturus, duos aureos in capſas imponeret: in defenſionem contra Tartaros, Lithuanos et barbaros à Wladiſlao Poloniæ Rege conuertendos. Agebatur itaq; Cracouiæ in vtroq; feſto ſancti Staniſlai annus Iubileus. Et multitudine magna non ſolum ex vniuerſo Regno Poloniæ, sed et Regno Hungariæ, Sleſiæ, ora vicinisq; partibus cõcurrente, non mediocris ſumma auri collecta eſt, et pro defenſione Regni Poloniæ per Wladiſlaum Regem præfatum fideliter conuerſa.

Anno Domini 1331.

Senex iam Wladiſlaus Poloniæ Rex, videns Pruthenos non ſatisfacere concordiæ treugarũ filium Caſimirum maiori Poloniæ præficit, accepto Capitaneatu Poſnanieñ Vincentio de Schamo-

tuli. Qui indignatus ad Magiſtrum Pruſ:
ſiæ fugiens, cum exercitu illius vſqꝫ ad Pi:
zdri omnia comburit, et cum victoria ad
Thorun redit.

BEllum per Wladiſlaum Poloniæ Regem cum Cruciferis de Pruſsia ge:
ſtum, et si anno ſuperiori, prout demonſtrauimus, per treugam aliasqꝫ cō:
ditiones, pacem perpetuam effecturas, fuiſset dilatum, Cruciferis tamen
conditiōm in treuga appoſitam negligentibus, et Ioannem Bohemiæ Regem, iux
obligationem ſuam, pro decidenda quæſtione et lite sup tra Pomeraniæ exorta nō
adducentibus, nec pollicitationi et conditioni huiusmodi in aliquo parentibus,
licet Wladiſlaus Poloniæ Rex Carolum Hungariæ Regem, ad diem et locum cō:
ſtitutum, ſatisfacturus compactatis adduxiſset, mox de integro renouatū, ma:
ximo Regni Poloniæ periculo, ſummam rerum (nisi pꝑiciatio Diuina tuliſset
remedium) euerſuro, bellum geri cæptum eſt. Id aūt ex re et occōne, vt fit, tenui
ortum, maximum parturiuit, confecitqꝫ incendium. Wladiſlaus enim Poloniæ rex
ad obeun' belli imminentis munera, ad expedien' quoqꝫ res publicas Regni ſui
quæ corporalem reqrebant pn̄tiam, videns ſe grauem et ſenio grandæuū eſse, in
feſto Benedictæ Trinitatis, in oppido Chenczini, quarta decima Iunii Menſis, ge:
neralem omnium terrarum ſuarum tenet Conuentum. Vbi et de bello cū Cruci:
feris gerendo, et de rebus publicis expediendis, Prælatorū et Baronū ſuorū ſa:
no vsus conſilio, certas facit Ordinationes et edicta. Inter quas filiū suū Ca:
ſimirum, viginti et vnum annos natum, cæterum adoleſcentem ea indole, vt rā
tum appareret eum Regnum opulentius, quàm in quod à patre ſucceſsurus eſſet
ēcturum, terꝝ maioꝝ Poloniæ pficit, et plenam illarum gubernatiōm et admini:
ſtratiōm ſingularum rerū, vt domeſtica rectè curarentur, et quietior ipſe, cu:
ris magis longinquarū trarum solutus, Cracouiæ conſiſtat ad reliqua, abroga:
to, deſtitutoqꝫ Vincentio de Szamotuli Poſnanień Palatino, à maioris Poloniæ
Capitaneatu, demandat: pluribus monitis, et interminationibus illum obſtrin:
gens, vt iuſtum in ſubditos ageret imperium, et p recuperanda terra Pomera:
niæ, cæterisqꝫ gadibus Poloniæ Regni, à Cruciferis, Saxonibus, et Bohemis oc:
cupatis, omnes conatus, labores, et ſtudia conferret. Inuaſiones quoqꝫ Prute:
nicas, pubeſcentibus tunc lacertis, patrium imitatus morem, et militum robo:
re refelleret. Habiturus in oībus, si metum et amorem Diuinum in pectore
ſyncere geſtauerit, et à ſubditis ſubiectiōm deuotam et in singulꝭ actioni:
bus ſuis continuam prosperitatem. His mandatis filium ſtabilitum et inſtru:
ctum, et munia patris exequi pollicentem, in maiorem Poloniam cum militum ca:
terua, non ſine lachrymarum effusione remittit, ipse Cracouiam ingreditur,
ſeniles annos in quietis dulcedine de cetero absumpturus. Sed quod in ſta:
tus Regni erat ordinatum ſtabilimentū, id illico ſæuam perniciem produxit.
Vincentius enim de Szamotuli Palatinus Poſnanień, de nobilitate et familia
quæ Faſciam defert pro insigni, et in vulgari Polonico Domus Nalencz vocita:
tur, ademptū ſibi maioꝝ Poloniæ Capitaneatū et lucris ex illo puenientibus,
quibus eius æſtimatio in ſublime tendebatur, ſe priuatum grauiter et iniquo

animo ferens, magno furore indignatus, non ſecus q̃ aliquam hæreditatē
naturalem amiſiſset, qui non conſueuit alicui niſi precario, quo et ipſe modo il:
lum conſecutus fuerat, concedi. Simul q̃ quædam ſua fore facta, poſt deſtitutio:
nem ſuam plurimum patefactionis et inuidiæ habitura, metuens vltum iri, cri:
men prodendæ patriæ, ſed non ad vltimum exiciale, opus non ſane legitimū, ſed ſpi:
ritu malignitatis auſum, in animum inducit. Nec in illo exequendo aut ſecū aut cū
aliquo fido amico q̄cq̃ deliberationis aut conſilii captat: ſed ſine omni cunctatione,
qua poteſt celeritate, ſpe nouandarum rerū et cupiditatis ac ſuperbiæ furore effre:
nata temeritate incenſus, ad Mgr̄um Pruſsiæ Lutherū aduentat. Quem cum in
Marienburg offendiſset, pluribus verbis, et ꝓmiſsionibus eum perlicit, vt armis ſū:
ptis Poloniam maiorem inuadat: nunq̃ præceſiſse tp̄us ſed nec affuturum eſse
aſtruit, in quo vberioribus donis fortunæ Mgr̄ et Ordo, ni id velint ſuapte negli:
gere, potiri poſsunt, et Ordinis ſui efficere dilatationē, cū tam ipſe quā gēs
ſuum, quo nullum aliud ea tempeſtate in illis oris oſtendebat præſtantius, partes
Mgr̄i et Ordinis eſsent enixius adiuturi, se Ducem belli, se exploratorem, ſe
oīm quæ expeditiō illa requireret adminiſtratorem se deniq̃ Caſtra et Municipia
maioris Poloniæ, adhuc sub ſua poteſtate conſiſtentia, reſignaturum, et filium
Regis Ducem Caſimirum in manus Mgr̄i viuum pollicebatur traditurum. Tā
amplæ oblationis, et benegerendi belli, quod propediem cum Poloniæ Regno geſtu:
rus erat, occaſionem Mgr̄ Pruſsiæ Lutherus, nequaq̄m ſibi negligendam duxit
ſed ſatis potenti et frequenti exercitu, qui ex Almaniæ regionibus donatiuo con:
ductus aduenerat, collecto, illum, duos Capitaneos eidem ꝑficiens, vcꝫ Theodori:
cum de Aldemburg Marſchalcum, et Othonem de Lutemberg, ex ſentencia Com:
mendatorum, et Vincentii Palatini Poſnanieñ, cuncta geſturos, in Poloniam quam
ſecretius pōt tranſmittit: in Thorun ipſe Mgr̄ ſub expeditionis tp̄e moratu:
rus. Exercitus itaq̃ Mgr̄i ſuperato circa Thorun flumine Viſla, ad Caſtra et
Oppida Brzeſczie, et Iuniwladiſlauiam primū, Vincentio de Schamotuli Palatino
Ducatum præbente, in die ſanctæ Mariæ Magdalenæ applicat, et oppidanis remiſse
vigilias obſeruantibus, ꝓ ꝓpriis et amicis crediti hoſtes, ad ipſas portas quæ pa:
tebant inſiliunt. Parumq̃ abſuit, vt tam Caſtris q̃ oppidis prædictis potirentur,
donec per ſigna armaq̃ hoſtes cogniti, per Ciues militesq̃ in Caſtris conſiſten:
tes, plurima cæde in his, qui laxius portis mœnibusq̃ abſceſserant, ædita, igno:
minioſe repelluntur. Accepta apud Brzeſczie et Iuniwladiſlauiā non mediocri
Cruciferi ſuorum clade et repulſa, in maioꝝ Poloniæ interiora furtiuis itine:
ribus, concito gradu, anteq̃ eorum hoſtilis ingreſsus vulgaretur, et prius quā
Wladiſlao Regi tumultuarios milites colligendi eſset vlla facultas, Vincentio
Palatino Poſnanieñ, ad euertendam concremandamq̃ patriam, dirigente, mon:
ſtranteq̃ viam, ꝑueniunt, et Oppidum Stupczam Poſnanieñ Epī, nil tunc hoſtile
veritum, facto repentino inſultu capiunt. Quo oībus ſpoliato fortuñ et incē:
ſo, principalioribusq̃ Ciuibus in vincula coniectis, ꝓpere in Piſdri, ibi enim fili:
um Regium Ducem Caſimirum conſiſtere ab exploratoribus Vincentius Pala:
tinus didicerat ꝑueniunt. Ea ſibi ſpe propoſita, quod illic eſsent ꝑfatum Ducē
Caſimirū, aduentum eorum et irruptionem minime ſuſpicantem, occupaturi.
Vehementi itaq̃ inuaſione Oppidum Piſdri agreſsi, facile illo, cum adhuc omnia

neglecta, nulla prouiſa in defenſiōm forent, potiuntur. Dux tamen Caſimirus
periculo quod imminebat parum ante denunciato, ex Piſdri cum fidelibus
militibus diſcedens, et in loca ſylueſtria velut tutiora ſe conferens, spes hoſti:
les fauore Diuino fefellit. Cruciferi itaq; nobilem et p̄cipuam prædam ſe amiſiſ:
ſe dolentes, maiori furore et colera in Ciues Piſdren̄ debacchantur, et pluribꝫ
captiuatis cæteris cæſis aut tortis, Oppidum Piſdri, cum Eccliis et Monaſteriis ſuc:
cendunt, spoliis non modicis illic ditati. Conflagrato aūt et spoliato Oppido Pi:
ſdri, oem̄ terram Oppido vicinam, citra et vltrū Vartam sitam, spoliis et incendiis
(Vincentio Palatino Poſnanien̄ in oīa hmōi facinora pauidos, et repſiōm veren:
tes erigente) hoſtili animo corripiunt. Demolitis aūt et igne paſtis plurimis op:
pidis, et villis, nullam experti, iux̄ aſsecuratiōm à Vincentio Palatino præſtitas
reſiſtentiam, in Thorun multorum oppidorum et Villarum maior Poloniæ ſe:
cum vehentes prædam, Vincentio Palatino Poſnanien̄ etiam illos comitante, re:
uertuntur. Cruciferi ſi q̄dem vicii magis, q̄ ingenii humani more in cupidita:
tem, quo plura per iniuriam occupauerant, ampliorem incenſi, nec acceſsione
Pomeraniæ contenti, totius Regni Poloniæ imperium affectare, aut ſaltim illud
ne alicui vſui foret, delere, si minus, languidare ex mala conſcientia, digna
quandoq; ſibi ꝑ illud euentura cœperunt: diuturnā earum trārum quas oppſsione
et ſanguine occupart, poſeſsiōm non habituri.

Congregato ingenti exercitu Vincentius de
Schamotuli, à Mgr̄o Pruſsiæ omnes terræ
Lanciciæ, Siradiæ, et Poloniæ maxima crude:
litate depopulantur, cremanturq; ita vt nunq̄
in Polonia ſimilis caſus acciderit antea.

Successibus et spoliis ex Polonia, per exercitum ſuum Lutherus de Brū:
ſwik Magiſter Pruſsiæ relatis primum exhilaratus, commendato Vin:
centio de Schamotuli Poſnanien̄ Palatino, quod fidem promiſsam syncere
cuſtodiendo, ea ad quæ iuerat executus fuiſset, maiores auſus, maiores q; spirit̄s
ip̄o etiam Palatino Vincentio illos et fide p̄ſtita, et in poſterum p̄ſtanda verbis au:
gente, aſsumit: multoq; mercenario milite ex Rheno, ex partibus Almaniæ con:
ducto, etiam copias non ſolum ex propriis gentibus, ſed etiam ex Liuoniæ regio:
nibus, per Mgr̄um Liuoniæ miſsas in frequenti numero contrahit, et exercitum
ingentem ordinat, præficiensq; illi Theodoricum de Aldemburg Marſalcum
in Capitaneum, Othonem Prouincialem, Zigardum Egilpergen̄, Ioannem Dobrzi:
nen̄, item omnes Commendatores ſingularum terrarum, vꝫ Culmen̄, Michalo:
uien̄, Pruſsiæ et Pomeraniæ, quas ſuperioribus annis dolo et fraude occupauerāt
omniumq; Conuentuum pugnatores et milites, vt exercitus eſſet auctior, illi ad:
iungit, et ad vaſtandum vniuersum Regnum Poloniæ, ſub ductu Vincentii Pa:
latini Poſnanien̄, quem largitionibus et promiſsis præſentibus et futuris, ad
fidem æque præſtandam obligat, transmittit: aduenisſe rarum tempus et nulla:
tenus negligendum ratus, in quo vaſtatio Regni Poloniæ, et illius quæq; dire:
ptio poſset illis impune prouenire. Regem quoq; Poloniæ de renunciando iuri
terræ Pomeraniæ poſse impelli. Grauem itaq; equitum, sed et peditum insignē

nimerum, et milites expeditos, et armis exercitatos habens, exercitus Pruthe-
nicus circa Thorun, cuius Otho de Lucemburg Commendator Prouincialis Du-
ctor fuerat, Viſlam traiicit, et trã Cuiauiæ nulla vaſtatiõe ꝑter commeatus viola-
ta (illam enim iuris ſui et ꝓprietatis in redeun⁹ facere deſtinauerant) in trãm
Lancicieñ ꝑueniunt, et Ciuitatem principalem eiusdem trræ Lanc, Caſtro ꝑ milites
Regios egregiè defenso, conquirunt, et omnes villas eiusdem trræ atq; oppida di-
ſcurrendo in girum ſuccendunt. Ex Lancicien⁹ trã ad oppidum Calisch iter ver-
tunt, et Caſtro conquiſito, ab oppido cum multa ſuorum ſtrage repulsi, quinq; die-
bus Ioannis Bohemiæ Regis, qui se in illorum auxilium, cum Bohemico exercitu
venturum ſpoponderat, p̄ſtolando aduentum ſtatiua agunt. Sed aduentu Bohe-
miæ Regis fruſtrati, à Caliſz ꝑmoto exercitu, verſus Znenam et Gneſnam ꝑ-
uenientes, etiam Ecclæ Metropolnæ Gneſnen⁹, cum suo Oppido Znena, Nakiel,
Srzoda, Pobiedziſka, Kleczko, Koſtrzin, et villis atq; oppidis, paſsim diſcuren-
do, flammas iniiciunt. Flagrabant aũt omni ſtudio corpus ſancti Adalberti
in Gneſna reperiendum inde auferre. Primum itaq; Eccliam Gneſnen⁹ adorti,
et spe ſua fruſtrati, corpus ſctũm diutius quæſitum nec repertum, cætera
Eccliæ Gneſnen⁹ ornamenta, vaſa sacra et clenodia, non secus quàm barbari
diripiunt. À Gnezna, Vincentio Palatino greſsus eorum regente verſus Vnie-
iow et terram Siradieñ, dando spoliis et incendiis, violentiisq; virginum et
mulierum deſlorationibus, et corruptionibus operam, procedunt, et Caſtrum
principale Siradieñ, Caſtrumq; Vnieyow, et oppida eis annexa capiunt. Item
Oppida Vartham, Schadek, Staw, et villas circũquaq; conſiſtent, Monaſteria
quoq; et Eccleſias in dictis oppidis et villis conſiſten⁹, ablatis omnibus concupi-
ſcilibus, et rebus quas illîc reperire poterant, ignis conflagratione demoliun-
tur. Priori autem Monaſterii Siradieñ Ordinis Prædicatorũ Nicolao, genib⁹
curuatis, et prouoluto apud Hermannum Comẽndatorẽ Elbingensem, cuius
noticiam bonam, dum eſset Conuentus Elbingeñ Prior, contraxerat, supplicã-
ti, vt à cæde hoĩm innocentiũ, et præſertim à spolio Monaſterii eorũ et Eccleſiæ
concremationeq; in quod se plures homines cum bonis et fortunis contulerant,
abſtineret, et ædibus ſacris parceret, despectis precibus Prioris, Pruthenico li-
guagio pro maiori superbia demonſtranda, reſpondit, Ne preſth, id eſt non
intelligo, Monaſteriumq; irruens, ſingulas res Diuino nomini, in calicibus, cru-
cibus, ornamentis, caſulis, dicatas, et fortunas diuersorum hoĩm, fractis con-
cuſsisq; ſcriniis et ciſtis abſtulerunt. Monachos quoq; ſancti Dominici, quot-
quot in Conuentu erant cappis, hoĩes vero vtriusq; ſexus induuiis, vsq; ad ex-
tremam denudatiõm ſpoliare non horrebant. Siradieñ trã ſpoliata et exuſta
iterum ad Oppidum Caliſz exercitus hoſtilis applicuit. Quod dum aliquot dieb⁹
ſine aliquo profectu (locus enim alueo fluminis Proſzne, qui in pluribus partibus
ſtagnat munitiſsimus) impugnaſsent, facilè, natura enim et ſitu fluuii Proſzne
vbiq; ſeptum inacceſsibile eſt, eorum impugnationes conatus et ſtudia irriſit, et
plures de exercitu eorum propius portas et mœnia, pro demonſtranda animo-
sitate audentes accedere, interceptos, iuſta nece extinxit. In quorum vltiõm
Cruciferi in Oppidum Konin et in villas, et oppida tectaq; innocua, multifa-
rie diuiſi, complendo omnia spoliis, incendiis, et cædibus, ſæuiebant: cum agr-

magis quam cum hominibus vrendo populandoq; impium trahebant bellum. Nunquam tot incendia tamq; late manantia facinora comittere auſi, niſi illos Vincentii de Schamotuli Palatini Poſnanień, patriæ propriæ proditoris, obſtinata iniquitas ad ea peragenda, et incendiſſet et adiuuiſſet. Quapropter maledictus furor impii Vincentii Palatini, quia pertinax, et indignatio eius quia dura, veſanus furia, animoſus indignatione, impetuoſus furore, oblitus fidelitatis, immemor religionis, contemptor honeſtatis, crudelis in ſe, homicida in proprios, ꝓditor in dominum, hoſtis in domeſticos, vaſtator in patriam, reus in omnes, ſibi et domui ſuæ improperium ſempiternum, oim̄ pectora Polonorum ſua memoria ꝓuocaturus in amaritudinem, et ſe ſuamq; progeniem fœdo notaturus canterio.

Milites et Nobiles Poloni, per ſeptem miliaria aggere facto, illic ſe tueri parant, et ruſtici omnia pecora, et alias res illuc deducunt. Quo cognito Prutheni tria millia illuc mittūt pugnatorum, quos omnes Poloni occidunt.

TAm graui autem, et tam horrenda vaſtatione milites et Nobiles Poloniæ qui ad lacum Niesamyſl, et in circum eius habitabant, cognita, arcturi hoſtes ne ad ſe quoq; penetrarent, ſeptem milliaribus in longum aggerem a Zwolna, et Kempa villis incipien, vſq; ad oppidum Gluſchino extruunt, foſſaq; profunda cingunt, lacusq; a ſe diſtantes foſſato huiusmōi committunt: rati hoſtes trans aggerem penetrare non auſos. Verum cognito ad lacum ꝓdictum plures milites et agreſtes conueniſſe, et pecus frequens ex regionibus quas vaſtauerant illic conditum eſſe, tria equeſtrium millia illuc transmittunt, nobilē et frequentem prædam conſecuturos. Milites aūt et Nobiles Poloniæ, qui se illic abdiderant, certiores de aduentu hoſtium denunciantibus agreſtibus facti, Wladiſlaum Poloniæ Regem propere auiſant. Qui illis Marſchalcum ſuum, cum aliqt Centenis Curienſium ſuorum tranſmittit. Quo auxilio erecti, hoſtibus ad aggerem occurrunt. Et agreſtibus copias eorum augentibus, hoſtes tanta cæde cōfligunt, vt pauci admodum cruentam mortem (neminem enim capi, aut captus agreſtibus ſæuientibus ſeruari licebat) euaderent. Cladem tunc Cruciferis inflictam etiam oſſium humanorum multitudo in paleſtræ loco conſiſtens in eam vſq; atteſtatur diem.

Wladiſlaus Loktek Poloniæ Rex, quamuis iam decrepitus, bellum contra Cruciferos de Pruſſia, tunc terræ Lancicień inhiantes, geſturus, e Cracouia maiorem Poloniam cōtendit. Vbi videns ſe imparem viribus, congreſſu omiſſo, prius ad Vincentium de Schamotuli Palatinum Poſnań, qui ad Cruciferos deſciuerat, mittit, illum ad commiſeratiōm patriæ, quam tot cladibus et direptionibus afflecerat, inducit adeo, quod conſilio et ope illius

circa Radziey ow Pruthenorum poten:
tiam funditus bis delet. Vbi ſupra qua:
draginta millia eorum cæduntur, paucis
inſignioribus captis, et ex Polonis quin:
gentis tantummodo deſideratis .

Q Vamuis autem Wladiſlaus Poloniæ Rex, cognito Cruciferorum in terras ſui
Regni in forti multitudine altero ingreſſu, in ætate penè decrepita eſſet
conſtitutus, et in diebus ſuis longius progreſſus, quæ Martis opus omne et
bellicos ſtridores, mollitis ac temperatis affectibus, refugeret, et rugoſa iam frõ:
te ſenex, tepeſcens viribus, et corpus gerens in mortem, ſenecta corporis ad mu:
nera belli inualidus, ſeniles et languidos artus ſupioribus bellis et annis ſen:
tiret exhauſtos: virtute tamen vicit naturæ incommodũ, difficultates et labo:
res bellicæ adminiſtrationis iuſta ira viuacitatem ſubminiſtrante, et vires, et cũ
exercitu plurimorum militum ſuorum ex Cracouieñ, Sandomirieñ, et maioris
Poloniæ terris collecto, hoſtibus præfatis Cruciferis, tunc træ Lancicieñ imminẽ:
tibus, occurrit: ſtatuens cum illis quam primum decernere, et tam ſæuam Regni
ſui vaſtitatem reprimere et propulſare. Grauis enim licet, non Militaribus ſolus
ſed domeſticis quoq; abſceſſiſſet muneribus, in corpore tamen decrepito vi:
gebat vis animi conſiliiq;. Pluribus aũt gradibus copias hoſtiles ſuis videns
ſuperiores, et plurimum ſub ſignis Equitatum in ordinibus ſtare, à quo, ſi pu:
gnam inire contingeret, poſſit ſua acies interrumpi, in diſcrimen vniuerſæ
dimicationis, quemadmodum animo deſtinauerat, non ſatis ad obſiſtendum ſi:
bi virium ratus, venire cum infirmiore robore veritus, exercitum hoſtilem in
omnia ad quæ diuertebat loca ſequendo, ex abditis et inſidioſis locis, data opor:
tunitate, grandi et crebra ſtrage et irruptione aſſidua afficiebat, eos præſertĩ
qui pabulatum frumentatumq; ibant, aut ad ſpoliandas incendendasq; villas di:
ſcurrebant. Conſtituerant aũt Cruciferi, dum apud Konin in redeundo agerent,
prælio Regem inuadere, ordinatisq; aciebus perlicere illum credebant ad pugnã.
Sed Rex tunc ſuas vires metiens, et de ſtatiuis ꝓpere ſecedens, diſtulit certamẽ.
Hincq; effectum eſt, vt hoſtes ſua inuaſione territi, aut ꝓdire longius ad inflam:
manda rura ꝑtimeſcebant, aut ꝓdeuntes obterebantur, nec latè manare potuit ab
vniuerſo hoſtili exercitu patratum incendium, hmõi repſſione et pauore ſæpius
reſtrictum. Rex interim Wladiſlaus corpore cruciabatur, et ſpiritu, dum et ſui Re:
gni prædam et incendium intueri cogeretur, fumo et fauillis ſæpius oculos eius
et exercitus ſui implentibus, et ſtrepentibus clamoribus plorantium ſubditorũ,
opemq; ſuam non tam vocibus, ꝙ fletibus expoſcentiũ, ad miſerationem moueret.
ad certamen tamen ineundum, et ſuorum paucitate diſſuaſioneq; et apta ꝑiclitati:
one prohibeatur. Fluctuans igr multa ſpiritus anxietate, inopsq; conſilii, et quid
in tot malis ſibi reſtaret agendũ ſecum voluens, mira dudum exercitati intelle:
ctus eruditione inſpiratus concipit, deficientibus viribus iuſtis dolis vten:
dum eſſe, et eo inſtrumento vires hoſtium contundendas fore, quo ipſi ꝙ ma:
ximè in gerendo bello prnti valebant. Ad Vincentium itaq; de Schamotuli Pa:
latinũ Poſnanienſem, hoſtilem exercitum ſuo ductu ſuaq; induſtria gubernantẽ
expertæ fidei Nuncios ſecreto mittit, monetq; illum, vt miſeræ afflictaq; patriæ

ſua ꝑditione in deformitatem, etiam hoſti lugendam, ꝑducta, reliquiis conſulat
ſtudia quoqꝫ ſua et ingenia, ꝑniciem et interitum patriæ afferentia, in eius ſalu:
tem et ſtabilimentum conuertat. Nec cunctetur hoſtes ſua ꝑditione traducere
ad ruinæ laqueum, qui patriam hoſti ꝑdere duxit non indecorū: habiturus ꝑpetu:
am impunitatem patratæ in Regem et patriam ꝑditionis, ſi ſcelus ſcelere compen:
ſando Cruciferos ꝑduxerit ad metam ſtragis et iuſtæ ultionis. Motus his uer:
bis infœlix proditor Vincentius: iam enim furori ſuo, pro deſtitutione ſua à Ca:
pitaneatu maioris Poloniæ, patria in fauillam et cineres redacta, et eius miſera:
bilis imago, ſacietatem præſtiterat, pœnitentiaqꝫ animum ſubibat, in tam horren:
da execrandaqꝫ opera, sibi et poſteritati ſuæ perpetuæ infamiæ notam inurētia
cecidiſse, offert se ad oīa, quæ ſalutem patriæ aferre poſsent, fidelem opam na:
uaturum: pariturumqꝫ in omnibus Regis Wladiſlai ordinationi. In conſpectū
quoqꝫ Regis nocte, præbita occaſione cruciferis quaſi exploratum iret, perue:
niens paucis conſciis in ſecreta colloquia admiſsus, primum ſibi per Regem et
filium ſuum Caſimirum Ducem, tunc etiam pn̄tem, petit de his, quæ in Regem fili:
umqꝫ ſuum, et patriam admiſerat, ignoſci. Quo minus cunctanter obtento, hoſti:
lem exercitum, numero quidem magnum re aūt ipā tenuem et languidum, impe:
dimentꝭ magis quam uiris refertum, facile si quis inuadere audeat uincendū
magis ad fugam quam ad pugnam, ꝑcliuum, et ipso ſarcinarū ſpoliorūqꝫ onere
ſibi ipsi grauem ſemper ne quæſita amittat pauidum: uaſtam et tumultuariam
multitudinem, paucitati expeditæ ceſsuram, plurimis uerbis ſententiisqꝫ ad e:
rigendū Polonorum animos aſtruit et declarat. Et quo minor de relatione ſua
trahatur ambiguitas, ſe ad ciendū pugnam ad inuadendū à fronte hoſtem, pri:
mosqꝫ hoſtiles impetus, qui feroces et ualidi conſueuerunt eſse, excepturū polli:
cetur. Magna oratione perſuaſioneqꝫ ſua et Regi et militibus audaciam, futu:
ri triumphi formauerat, in magnos auſus animos perculsos erexerat. Neqꝫ
enim magis poſse prodeſse amicum in bello, quàm cum ſe hoſtē fingeret, neque
magis nocere hoſtem, qꝫ cum amicus putaretur. Wladiſlaus Poloniæ Rex, quod
magnopere optauerat adeptus, rem spei permittit, opportunitatem tribuente
fortuna, congreſsionis cum hoſte, facinus grauiter adimpleturus. In hanc
ſpem conclusionēqꝫ dimiſsus, data acceptaqꝫ fide monitus magis, quàm ro:
gatus ſyncerè ea quæ spoponderat exequendi, ad Cruciferos regreditur,
pacata oīa referens per exploratiōm didicīſse. Wladiſlaus aūt Poloniæ, et ſi
probe noſſet, neqꝫ magnitudine ſe, neqꝫ numero parem eſse futuræ dimicationi:
fortunæ tamen rem committendam, et altero die prælium cum hoſte conſeren:
dum decreuit. Præſtare enim uiſum eſt omnia extrema perpeti, quam prælium
cum eo hoſte, qui patriam in fauillam redegerat, omitti. Filium tn̄ Caſimirum
ex ipsa penè acie iubet in Caſtrorum fortiorum loca diſcedere: Gregorio
Nekanda militi illius ſalute, et cura commiſsa, de genere hic erat Bipenniū
Regno et patriæ, ſi hoſtes potiri uictoriæ ſorte contigerit, ſuo tpe ſuccur:
ſurum. Iam exercitus Pruthenicus in Pruſsiam redibat, iam in Regiū uilla:
gium Plowcze, quod alio nomine Blewo dicitur, uicum ignobilem, sed futu:
ræ cladis emerſurum magnitudine, prope Radzieyow oppidum situm, in
ſua ſtrage insigniendum peruenerat: opportunum ad explicandas copias

ad ordinandas acies vaſtam et expeditam habens planiciem locum liberum. Nihil enim ſyluestre circa eſt, etiam ad ea quæ in remotioribus ſunt, habens proſpectum. Iam illic hoſtis ſtatiua fixerat, dum ſubito Rex et ſuus exercitus qui retrorſum abiiſſe creditus fuerat, aciebus ordinatis, infeſtisq; ſignis, illuceſcente vigeſima ſeptima ſeptembris die, ſole primum oriente, cum exercitu inſtructo et ordinibus ad pugnam paratus ſe oſtentans. Cruciferos diu, an apparere aut decernere auderet diſcredentes, donec ſtrepitus armorū et hinnitus equorum fidem feciſſet, in ambiguitate detinuit, vehementem et ſubitum pauorem in Pruthenicis caſtris exciuit, et in tantam turbationem terroremq; coniecit, vt vix magno cum clamore et tumultu ſe colligendi, atq; acies et ordines conſtituendi ſpacium daretur. Obiectis tamen, ne Poloni in pauidos et inpræparatos penetrarent catenis fereis, tumultuario magis quam iuſto ordine Cruciferi aciem conſtituit. Correptis itaq; Cruciferi armis, aciebus vtcunq; extructis, obuiam Regi et ſuo exercitui procedunt. Wladiſlaus Rex pauliſper, vt interim caligo nebula, quæ adeo denſa erat, vt vix vir virum cerneret, diſſolueretur, ſuos continens pro adhortatione militum, breui et abſciſſa oratione, prout temporis qualitas patiebatur vſus. Heccine inquit, prodire aſpicitis hoſtes, in quos pergimus, aui mei Conradi beneficio, elemoſynaq; ad eam vſq; furiam, quæ pro delendo meo Regno pro vtroq; ſempiterno graſſatur exterminio, perductos: qui pro impartitis et ſuſceptis a Regno noſtro et gente beneficiis, furioſum ſequendo Palatinū, patriam noſtrā cuius beneficio hactenus creuerant, ademptione et occupatione iniuſta trā nr̄æ Pomeraniæ, et militum meorum fratrū virorum in ea degentium, cæde et exterminio parum contenti, ſpoliis et incendiis delere conati ſunt, deputantes pudori quod fundationis et originis eorum ſupereſt memoria. Quos niſi ſuperbiæ et inexpletæ auariciæ trās noſtras reſiduas occupare geſtientes exagitaret furor et facinus, reſpicerent profecto ſi non Deum cæleſteſq; ſuperos, ſuæq; quam ſolo habitu deferunt, religionis normam, beneficia certe et ſuam vocationem in has oras Conradi Ducis Polonorum Aui mei, et obligationis ſuæ, manu ꝓpria ſcriptæ, tenorem, quo ſe et de Chelmeñ trā conquiſita Pruthenica, exceſſuros, medietatem impartituros, et contra barbaros Principibus Poloniæ auxilia laturos, inſpicere et reminiſci deberent. Qui horum omnium obliti, ingenuas virgines et matronas, cæteraſq; generis nr̄i fœminas, libidinibus ſuis polluere, templa Deo ſacrata violare, cæde mares et mulieres innocentes ꝑimere, omnia deniq; Diuina et humana peſſundare non ſunt veriti. Incredibilis auiditas in illis Regni noſtri aut occupandi aut euertendi, inſaciabilis ſanguinis noſtri fundendi ſitis. Iuſtis itaq; contra tam nepharios homines induti armis, ferotius quo poſſumus pugnemus: neminem in loco vbi conſiſtimus ignauum eſſe licet, hauri et hoſtis tuum, ſi ſuum ſanguinem fundere detrectaueris. Vnuſquiſq; noſtrum nō ſe, ſed coniugem, ſed liberos, ſed patriam, cæteraq; pignora defendere cogitet. Idq; in animo, et in reſpectu habeat, qualis nr̄a virtus in p̄nti certamine enituerit, talem deinde fortunam, et patriæ liberorū, et pignorum noſtrorum fore. Iuſto nr̄o certamini ferre Diuinitatem opem certos vos facio, quæ et pro iuſtiori conſueuit ſtare acie, et hoſtili agmini pro execrandis facinoribus, in hoc impio bello admiſſis, ſe monſtrabit infeſtam: pœnas debitas ab illo per veſtras dexteras

exacturas. Diſpar præterea pugnandi nobis et illis ratio. Illi enim mercena:
rio milite oppugnatum nos veniunt, pleni ſpoliis cædibusq; profanis, nobisq;
iniuſtum bellum inferunt. Nos bellum non tam gerimus quàm repellimus, mul:
tifariisq; iniuriis prouocati, pro reliquiis miſeræ patriæ, pro coniugibus et libe:
ris, pro templis et ſacris in hac acie ſtamus: hoſtes compellunt nos, vim et arma in:
ferentes, ſubditi nos et amici, quorum voces exaudire mihi videor, in ſubſidi:
um vocant. Illic variarum gentium colluuies, et onuſtum nefariis ſarcinis, fla:
gitiis, et ſpoliis agmen, geminatis ſpoliis ſi viceritis potituri. Orabat poſtre:
mo, nonnullos ex nomine appellans, ferrent opem adiuuarentq; ſuasq; et patriæ
iniurias pro agro et incenſo, et adempto vltum irent, nullo alio in loco æquè ſibi
gloriam paraturos. Sic fatus, videns milites ſua adhortatione in certamen ac:
cenſos, canere ſigna iubet. Primamq; cohortem ex quinq; vnam, in qua Curiæ
et veteranorum militum robur fuit, cunctis pro locis, ordinibusq;, muneꝝ ſui
pollicentibus operam, in medios hoſtes inducit. Concurrente aūt vtraq; acie
infenſis animis, numero hoſtis, virtute ſuperabat Polonus, variaq; tunc manuū
et animi à Polonis ædebantur facinora, ex quibus plures hoſtium contingebat
aut occumbere aut vulnerari, raros capi, paucos enim parcendi aut miſerandi
Polonorum tangebat cura, ſinguli ad vincendum aut vlciſcendum intenti. An:
ceps prælium aliquanto tempore ſtetit: in cadentiū eīm aut ſauciatorū numerū
multitudine abundante. Cruciferi vegetas et integras iubebant ſuccedere acı:
es. Poloni tunc iuſta ira ſtimulante heroica ædendo opa obſtinauerūt animos vi:
cere aut mori, vnde nec referebant pedem, sed quodam indiſſolubili glutinio
glomerati, in eorum quos ſtrauerant locum gradum ꝓmouebant. Præſentia quo:
q; Regis, non animoſis timorē, ſed et ignauis cunctationē auferebat. Accedebat
Solis dieiq; diſpulſis nebulis, quæ maiori ex pte in Autumno ſuſcitari ſolent,
ſerenitas; mirificum et aptum ꝑ conſerendo prælio et alacritate animis pugnā:
tium infundendo tempus. Curam tn̄ iniecerat tam Regi q̄ militibus Vincentii
de Schamotuli Palatini Poſnanieñ doloſitas, ne fallaci verſutia ſua exerci:
tum Polonicum, in cladem occultam adduceret, qui patriam communem incen:
diis conflagraſſet. Ipſe verò Vincentius de Schamotuli Palatinus Poſnanieñ,
qui in illam diem in Caſtris Cruciferorum obuerſatus fuit, Wladiſlaum Polo:
niæ Regem, non fefellit. Sed in perturbatos hoſtes cum gentibus et armigeꝝ
ſuis irruens, fidior Regi et Patriæ poſt fugam, quàm Mgr̄o et Cruciferis
poſt beneficia, plurimam in hoſtibus ſtragem fecit: et ad purgandam, ex:
tenuandamq; ſuæ proditionis infamiam, multa ſuæ fidelitatis et ſtrenuitatꝭ
decora, inſpectante Rege et vniuerſo exercitu, demonſtrauit, præliumq; in a:
liquot locis remiſſius geſtum, acclamando adhortandoq; non militis ſolum,
ſed et Ducis munere fungens, reſtituit, atq; notorio euidentiq; experimento
pollicitationis ſuæ conſtantiam ſolidauit. Conſcientia quippè contractæ cul:
pæ, in prodenda patria obiurgatus, illam quoq; vt ſibi fides et honos apud ſu:
os poſſet reſtitui, detruſurus, vltima audere, mortemq; oppetere in animum
induxerat: morte honeſta turpem actionē exornaturus, quam quanto fuit
crudelius committi, tanto glorioſius adhibita pietate reſecari. Cœlis in:

terea proſtratiſq; principalioribus hoſtium aciebus, quas Milites de Ordine aut mercede conducti ducebant, et ſub quibus Hermannus Elbingeñ et Albertus Gdaneñ Commendatores Cruciferorũ in ſup longus Ordo, ceciderat, dum ad reliquas copias minus animi, minusqué roboris habentes Polonorũ agmen pugnando perueniſſet, pculſæ ſuorum ſtrage parumper reſiſtunt, Poloniſq; ferocius inſtantibus cedunt, et auerſæ vt ſemel dedere terga etiam certiorem capeſſere fugam. Plenam Wladiſlao Rege victoriam ſe conſecutũ fuiſſe autumante, nouus exercitus, quem magnus Commendator et Ruſs de Plauen ducebant, et qui ad obſidendum oppidũ Broeſcie, diuerterat, aduenit. De cuius aduentu Rex certior à ſpeculatoribus factus, Theodoricũ de Aldeburg Marſchalcum, Othonem de Bundsdorff Commendatorem, et quinquaginta alios ſex ex Cruciferis potiores, in ſupiori certamine captos, iuſsit obſeruari. Militesq; monuit, ne labori ſuccumberent, ſed fortibus animis pugnarent, eundem fructum ſuæ dimicationis, eamq; fortunam in ſecundo iuxta atq; in primo bello pcepturi. Commendatoris itaq; magni et Ruſs de Plauen exercitu veniente, prœlium ex integro reſumptum eſt, Commendatore magno Othone de Bunsdorff, qui de aliis cædem fieri iuſſerat inprimis et Hermanno de Elbing ac Alberto in Gdanſk Commendatoribus, cum plurimis aliis cæſo, hoſtibſq; pro magna quantitate obtritis, tumultu turbationeq; repletis, etiam in fugam ſpectantibus, plenior Polonis puenit victoria: Cruciferis in fugam conuerſis. Inde iam non pugna, ſed fugientium cædes permaxima fuit. Polonus enim ſuorum quos iniuſta cæde hoſtis extinxerat, parentando funeribus, magis cædi quàm captiuitati fugientium inſiſtebat, Rex nullum ſpacium perculſis et fugientibus dari oportere exiſtimans, milites cohortatur magna voce, vt hoſtes à tergo circumueniant fugientes, fortunam illis pclari facinoꝝ opportunitatem dare, vt fortunæ beneficio vſi, fugientes capere cædereq; non deſiſterent. Qui et ſi magno labore fatigati: qñtum tñ eorum vires, ad perſequen laſſæq; manus, ad cædendum valebant, animo ad omnem laborem parati, parituri Regis imperio, quantum equorum vires ad currendũ, et dextræ ad necandum valebant, cædendo animo regeto, obedientes Regio imperio, fugientes perſequebantur. Memores ſiquidem Poloni, quanta ſuperioribus et præſentibus guerris ſtupra fœminis intuliſsent, quam crudelibus incendiis patriam eorum deformaſſent, nulla parcendi aut miſerandi cura tangebantur, ſed deditionem offerentes, paſſim trucidabant. Ad horam enim nonam durauit pugna, cùm in ortu ſolis cœpiſſet: adeo fuerat vtriq; parti ad vincendum pertinacia. Quadraginta et amplius hoſtium millia cæſa ea pugna feruntur, pauca capta, ſterni enim et extingui Polonus fugientes malebat, multumq; cædis à iuſta ira additum. De Polonis duodecem tantummodo nobilitate inſignes, inter quos hi præcipui, Zegotha de Morauicza Vexillifer Cracouieñ, Criſtinus de Oſtrow Vexillifer Sandomirieñ, Filius Prandothæ Caſtellani Cracouieñ, et Iacobus de Schumſko Caſtellanus Zarnouieñ, quingenti de vulgo communi deſiderati, vt non mirandum ſolum, ſed ſtupendũ ſit, tam inſignem triumphum tam paucorum impendio ſtetiſſe, Diuini muneris nullus ambigat præſentem victoriam benignitate, et beatiſsimi Stanislai Patroni et Protomartyris Poloniæ ſuffragiis et meritis proueniſſe, cùm et in dicata ſancto

Tranſlationis die, mirificus ille triumphus acciderit, et tam pauci ex Polonis
ceciderint. Caſtris hoſtilibus omni genere ſpoliorum refertis exercitus Poloni:
cus potitus, magnas illic diuicias opesq; comperiens, vehementer ditatus eſt.
Captiui omnes inſigniores, et inter alios Nobiles Ruſs de Plauen, qui ſe ad portas
vrbis Cracouieñ exercitum adducturū comminabatur, Cracouiam cum ſignis
hoſtilibus perducti, locum quem animo metiebatur, in diſpari tamen ſorte, et for:
tuna applicuit. Tum primum Cruciferi cum Polonis gerere ſe bella ſentire cœpe:
runt. Superiori enim tpe Cruciferi adeò Polonorum militiam agminaq; contem:
pſerant, vt nunq̃ ſe robur ſuum à Polonis vinci poſse aſtruebant.

Ielitha Inſigne Floriano Schari militi in pugna cum Cruciferis habita, tribus Spi:culis confoſso, veteri Kozlierogi abrogato, à Rege conceditur. Et laus Wladiſlai à di:ligentia quam adhibuit, in victoria obtinenda.

Victoria Cracouiæ aliisq; locis Regni Poloniæ nunciata, lætum spiritum ex
admodum triſti in hominibus, et pro incendio Regni afflictis, et pro futu:
ro euentu pugnæ, ne in diſcrimen caderet, ſolicitis, creauit. Poſtero die vbi
primum illuxit, Wladiſlaus Poloniæ Rex, in certaminis locum, ad legenda ſuorū
corpora, fœdamq; etiam hoſtium ſpectandam ſtragem deſcendit. Vbi dum ſuo:
rum legit recognoſcitq; cæſorum cadauera, offendit illic vnum de militibus ſuis
qui in pugna egregie dimicans, multis confoſsum spiculis habebat corpus, in:
ter cæſos et mortuos ſupinato corpore iacere viuum, vtraq; manu patefacto ex
vulnere ventre viſcera atq; inteſtina propria attrectantem, Florianum nomine
cognominatum Schari. Quem diligentius intuitus, et pia illi miſeratione com:
paſsus, ad milites illum comitantes conuerſus. Quam atrox, inquit, eſt huius nr̃i
militis, q̃ contemplamur pœna. Tum ille ſpiritu reſumpto, Atrocior eſt, respondet,
si quis durum vicinum in vna villa conſiſtentem, qualem ego ſum expertus, tule:
rit. Tum Rex æquo animo, inquit, eſto, et ſi ex præſenti vulnere incolumis eua:
ſeris, ſcito te liberalitate mea duri vicini ſocietate cariturum. Sublatus inde po:
ſtea, et perfectam curatiōm adeptus. Regia quoq; largitione in fœliciorem gra:
dum euectus, ſtirpi suæ, quæ tres lanceas defert pro insigni ex ipſo rei euentu,
Proclama nouum, abrogato vetuſto Koslierogi, indidit Ielitha. Oſsium humano:
rum acerui etiam in pr̃ntem diem in Plowcze conſiſtentes, cladis magnitudinem
teſtantur. Quæ Mathias Wladiſlauieñ Epūs, ædificato illic oratorio contexit. Ea
pugnam magnifice glorioſeq; geſtam Scriptores, Polonicalium rerum Annales, vt
ferè cæteras omnes abſciſso ſcribendi genere, mandarunt memoriæ. Quam nec
ego ſcripſiſsem extenſius, niſi à nonnullis, qui dum gereretur interfuerant, ad
mea vsq; tempora ſuperſtitibus, incorruptam illius ſeriem agnouiſsem. In qua
plura quam quadraginta millia hoſtium deſiderata traduntur, ex Polonis tantū:
mō quingenti. Heroica spectataq; virtute Wladiſlaum Poloniæ Regem fulsiſse,
eo bello notatum eſt: maxima enim iuxta ac minima ꝑ se et adminiſtrabat et adi:
bat. Nec prouidebat aut imperabat mō quæ in rem eſsent, ſed pleraq; per ſe confi:
ciebat, nec labori et vigiliis indulgens, ad ſingula belli munera operam nauabat

non minoris in his, quæ Marte expedienda forent, vir animi quam conſilii, quo prouidebat, vt milites munia ſua fidentius atqꝫ alacrius obirent, oīm quoqꝫ oculi tūc in eum coniecti admiratione ꝓcellebantur, quod vir abſciſſæ ætatis et decrepitæ, cui ſat erat ſpectatorem ſe tm̄modo certaminis ꝓbuiſſe, ardua et periculoſa adiſſet, inuaſiſſetqꝫ facinora, et audentiæ fortitudiniſqꝫ ſingularia opa ædidiſſet. Quanta aūt in Rege ipſo fuerit virtus, quantus in defenſionē et vltionem patriæ ardor, hic cognoſci poteſt, quod membris frigeſcentibus, calore penè extincto, et corpore gelido et effeto, imbecillitatis ſuæ oblitus, periculoſam dimicatiōm aſſumpſit. Tanto tn̄ glorioſior, quanto per maiora obſtacula erumpens, hoſtili ſanguine patriæ incendia reſtrinxit, et ſuis deſideratis clade ingenti parentauit. Ab ortu siqdem Solis vſqꝫ ad veſperā vegeto corpore conſtitit in acie. Et quotiens impendebat diſcrimen, aduerſus hoſtem dextera læuaqꝫ acinacem et clypeum opponebat, feſſis et laborantibus ſubueniens, et ſauciis integros ſubducens. Nunqꝫ notatus eſt mæſtum et conſternatum, ſed ſub vnius hilaritatis tenore erectum ſemper vultum habuiſſe. Quæ quidem ſenectute egit graui affectus. Cuius tn̄ et imbecillitatē naturæ virtus animi et bellicas superabat difficultates, Prona libidine effusu: rius animam, dummō vlciſcendi cupidine potiretur, neqꝫ ignauiæ aut negligētiæ quicquam admiſit. Nihil ſenectute de priſco vigore, flammaqꝫ militari notatus remiſiſſe: quamuis neruis æger, corporeqꝫ difficilis. Non minor aūt erat oīm Cruciferorum, et eorum præcipuè qui exercitum ductabant, et eorum qui ordines ducebant, imo et omnium militum mercede conductorum, pro conſequenda ſuæ parti victoria, pertinax prouidentia atqꝫ cura, ſinguli enim propugnatores, qui nō ſolum in primis aciebus, ſed etiam qui in ſequentibus ordinibus collocati fuerant, ne acies eorum diſſoluerentur à Polonis, aut milites ſuo loco diſcederēt, et reſilirent à pugna, longis catenis adinuicem per balteos coniugati atqꝫ connexi, dimicabant. Sed militum Poloniæ furioſus animus, à iuſta ira coortus, aſſiſtente illis propiciatione Diuina, et præſidio beati Stanislai, facilè eorum omnia machinamenta contriuit et diſſoluit .·.

Timens Rex Bohemiæ rebus Pruthenicis, Poſnaniam obſidet. Quod audiens Wladiſlaus Rex illuc currit, et Bohemus veritus Wratiſlauiā ſe contulit .·.

Strage huiuſmodi tam rumore quam Nunciis, per Pruſſiæ Mgrūm deſtinatis, ad Ioannem Bohemiæ Regem, tunc Wratiſlauiæ agentem perlata. Rex ipſe de ſtatu Ordinis et caſu eius plurimum ſolicitus, triſtis et anxius: veritus ne Poloniæ Rex grauius quicqꝫ in Ordinem poſt victoriam conſuleret, aut de euertendo ordine, et recuperandis terris per Ordinem occupatis, curam operamqꝫ nauaret, altero bello ſibi inferendo auertendum, deſtinendumqꝫ illum ſtatuit. Et proinde celeritate nimia cum copiis, quas vndecunqꝫ contrahere potuit, in Poloniam deſcendens, Poſnanieñ Ciuitatem obſidione cingit. Qua nouitate ad Wladiſlaum Regem perlata, Pruſſia, in quam vaſtandam proceſſerat, omiſſa, verſus Poſnaniam, cum Bohemiæ Rege congreſſurus, exercitum ducit. Sed Rex Bo:

hemiæ et victorem exercitum, recentiq; cæde hoſtili madentem, et ſuis copiis multo ſuperiorem, pertimeſcens, auertiſſe quoq; Pruſsiæ vaſtationẽ, quod tantummō intendebat, contentus, de ſuis quingentis militibus amiſsis, et bombardis cæterisq; inſtrumentis conquirendarum vrbium relictis, citato curſu fugæ ſpeciem habente, ne præoccuparetur, Wratiſlauiam rediit.

Anno Domini 1332.

Hungariæ et Bohemiæ Reges, dum Cruciferos, et Regem Poloniæ rōne Pomeraniæ pacificare nequeunt. Cuiauia à Cruciferis igne vaſtatur.

AMpliores autem clades inter Regem Poloniæ Wladiſlaum et Cruciferos duo Reges, Hungariæ Carolus, et Ioannes Bohemiæ, prohibituri, in die ſcti Martini, ſimul conueniunt, et pacificare Wladiſlaum Regem cum Cruciferis ſtudiis ſuis conati ſunt. Verum cum de Pomeraniæ terra, Regem Poloniæ nullatenus ceſſurum conſtaret, conatus Regum fuit irritus. Cruciferi itaq; vocatis ex Almania ſtipendiariis, inter quos principaliores erant Comes de Bergow et Poppo de Kokerzicz, circa diem ſanctæ Eliſabeth, Cuiauienſem terrā ingreſſi, eam igne et ſpoliis vaſtant, et quatuordecem diebus in ea abſumptis, cum ſpoliis in Pruſsiam redeunt.

Dux Maſouiæ ducit vxorem filiam Ducis Lithuaniæ.

BOleſlaus Dux Maſouiæ et Ruſsiæ, filius Ducis Troydeni Maſouiæ vxoratur, et accipit in vxorem filiam Gedimini Ducis Lithuaniæ gentilem et barbaram. Qua fonte Baptiſmatis, à ſordibus Idolorum abluta, nuptiæ ex more apud Ploczkam celebrantur.

Reges Hungariæ et Boheīæ volentes componere Polonos cum Prutheñs vnà conueniūt, et nolente Rege Poloniæ dimittere Pomeraniā, re infecta diſcedunt. Prutheni aūt collecto exercitu Cuiauieñ et Dobrzineñ terras, Albrto de Koſcieliecz eis reſiſtente, occupant, Oppido Brzeſczie cum Caſtro alio tranſlato.

CLadem ſuam Cruciferi ad Villam Plowcze habitam in triſti et amaro recenſentes ſpiritu, continuo ſtudio, meditationeq; adnitebantur intendebātq;, caſum tam notorium et acerbum, per quem apparebat et famam, opinionemq; potentiæ eorum, apud exteras nationes plurimum celebrem, et vulgatam, diminutam, obſcuratamq; eſſe, et robur neruumq; eorum militiæ elanguiſſe, miſsis in baſſam Almaniam et Bohemiam, crebris Nunciis, lrisq;, nouos milites, in ſupplemētum eorum, qui ſuperiori ſtrage ceciderant, conducunt, ad occupandamq; terram Cuiauiæ, et expugnandum eius munitas vrbes, exercitum poſt diem Circū-

ciſionis Domini traducunt, oppidumq; Brzeſczye obſidione cingunt. Quod
dum Crucifericus exercitus, vſque ad Paraſceue ſola obſidione contentus
fame conſtrictum ſibi dedendum putarit, iratus ſpe non reſpondente, in die Ve:
neris ſancto, deuotione tanti temporis, quam etiam agreſtis colluuies non p̄terit,
neglecta, impugnat, et illud cum Caſtro infra dies quinq; bombardis fortiſsimis
vexatam, dedentibus ſe oppidanis, conquirit. Et p̄ſidio illic locato, Iuniwladiſla:
uiam ꝑ ſpontaneam deditionem capit, illud ſimilr̄ præſidio forti militū locato
reliquit. Ad Caſtrum deinde Gniewkow, quod tunc à Caſimiro Duce Gniewkouieñ
tenebatur, perueniens, ad eius expugnationem intendit, quatitq; crebris arietibus,
et p̄iectionibus bombardarum mœnia. Dux aūt Caſimirus videns ſe reſiſtentiam
facere non poſse, paciſcitur cum illis, vt ſaluis rebus fortunisq; ſuis et perſonis Ca:
ſtro excedat, et illud incendat. Sub hoc pacto ꝑmiſsus excedere, hoſte ſpectante,
Caſtrum ſuum quod vnicum pro ſuo Principatu habebat, flammante incendio, in
naturam cineris redactum, conflagratumq; eſt, et Cruciferi tam trām Cuiauiæ q;
Dobrzineñ occupantes, Caſtra, Ciuitates et Municipia in locis principalioribus, et
ſitu naturaq; munitis, ex coctis lateribus fabricare, quo trā p̄dictæ facilius ſolidius:
q; in ius proprietatemq; eorum concederent, cæperunt. Milites aūt et Nobiles terrā:
rum p̄dictarum de villis hæreditatibusq; ſuis, rebus fortunisq; omnibus primum
ſpoliati, eiecti, in Cracouieñ terram cum vxoribus pignoribusq; ſuis ſe conferen:
tes, in conſpectum Wladiſlai Regis admiſsi, prouideri ſibi non tam p̄cibus quàm fle:
tibus precabantur. Quorum calamitati Wladiſlaus Rex pia miſeratione compaſsus,
Regales villas, oppida et prædia illis conſignauit. Hanc autem calamitatem Albert̄s
de Koſczieliecz Brzeſteñ Palatinus magno deuitans animo, vnus ſolus repertus eſt,
qui in Caſtro Pakoſcz ſe recludens, et egregiè illud tutatus eſt, et ſæpe hoſtibus fuſis,
deuinci artariq; non potuit in deditionem. Conſiderantes aūt Cruciferi Oppidum
Brzeſczie languidum habuiſse et habere ſitum, illud demoliuntur et ruinant, ne
Rex Poloniæ opportunitate quæſita, ipſo aliquando potiri poſsit, et in loco alio a:
p̄to et idoneo arcem et Ciuitatem locant, muriſq; coctilibus ac foſsatis profundis
communiunt, quæ etiam in hodiernum diem vſq; perſeuerat.

Wladiſlaus Poloniæ Rex iniuriam ſuam vin:
dicaturus, cum magno exercitu terram Culmen:
ſem depopulatur. A quo Mḡr timens, inducias
ad feſtum S. Trinitatis obtinet: ꝑmiſsa occupato:
rum reſtitutione. Wladiſlaus aūt cum eodem exer:
citu, defectionem Ducum Poloniæ caſtigat, quinqua:
ginta Caſtris illis acceptis et Koſczyan. Vnde re:
diens Wladiſlaus quieuit.

TErræ Cuiauienſis occupationem, ſuorumq; militum et nobilium de ſuis ſe:
dibus indignam excluſionem, Wladiſlaus Poloniæ Rex magna anxietate
animi et ſpiritus, vt par erat, excipiens, velut cui inter cæteras Prouincias Re:
gni ſui, incunabula et priſcæ ſortis ſuæ recentia veſtigia p̄ferenti, magis pecu:
liari afficiebatur charitate, ad illius recuperatiōm omni niſu, aĩo ætatem re:
pugnantem peruincente, intendere decreuit. Et contractis et propriis, et auxilia:

ribus copiis, cum et Carolus Rex Hungariæ gener ſuus qualitate neceſsitatis So:
ceri penſata, aliquot millia militum pro illa expeditione illi pro ſuffragio p̄ſtitiſ:
ſet, circa feſtum Aſsumptionis ſanctæ Mariæ, exercitum in hoſtiles terras ꝑſona:
liter habens ſecum filium Ducem Caſimirum in virile robur tendentem pro Co:
mite, et quo ad obeunda belli munera quasi quodam inſtrumento pro exercicio
illius, et militiæ fauore vtebatur, per trãs Maſouiæ deſcendit. Hoſtes aũt cũm pu:
gnandi facultatem, ſuperiori clade adhuc pauidi, non facerent, ſpoliis et incen:
diis terram Chelmeñ vaſtat, et omnes vicos, villasqꝫ eius incendit. Quibus Lutherus
Mḡr excitatus copias educit: decernere ipse ferox animo æſtuans. Verum ab ali:
quibus Commendatoribus et ſtipendiariis correptus, quod ad effusiõm Chriſtiani
ſanguinis tam præceps eſset, non intelligens, Martem vtrisqꝫ eſse communem, et
Regem milite et armis præſtantiorem fore. Itaqꝫ ne in terras cæteras ꝓmoueret᷒
incendium. Caduceatores à Mḡro et Ordine mittuntur, qui pacem perſuadent, pa:
cem petunt: pollicendo Mḡrũm ſub æquis conditionibus et pacem accepturum
et ea quæ bello occupauerat redditurum. Hac oblatione ſeductus Rex magis q̃
motus, bellum treuga, ad feſtum benedictæ Trinitatis, alterius anni duratura su:
ſpendens, ad maiorem Poloniam armatus, cum vniuerſis copiis remeabat: Poloniæ
Ducibus, qui ab eo ad Ioannem Bohemiæ Regem defecerant, in eo quod reſtabat
æſtatis autumniqꝫ tempore, in in caſsum tm̄ militiæ robur comparaſse videret᷒
bellum illaturus, qui terras ſui Regni furtiuis et clandeſtinis inuaſionibus la:
ceſsebant. Quinquaginta aũt et amplius Ducum ipſorum munitionibus, fortali:
ciisqꝫ expugnatis et incenſis, Principatus insup̱ ipſorum et trãs igne et spoliis cõ:
ſumens, exterminans et adurens, ad Caſtrum et Oppidum Kolczian, quod pro Rege
Bohemiæ tenebatur peruenit, et illud cinxit obsidione. Sed dum Bohemi, Sleſitæ,
et Almani, qui Caſtrum tuebantur, loci natura, qui paludibus et ſtagnis vbiqꝫ ſe:
ptus eſt, confiſi, obsidiõm ſuam irriderent, filius Regius Czsimirus, tam pro:
prios quàm externos milites cohortatus, ad impugnandum Caſtrum iniuſsu
patris proceſsit. Quo viſo vniuerſus exercitus mira celeritate accurrens, non
prius oppugnandi finem fecit, donec conſcenſis mœnibus, et defensoribus su:
peratis, Castrum obſtinatis ad moriendum animis, in ſuam poteſtatem, mirabili
virtute redegit. Nec Oppidum, capto expugnatoqꝫ Caſtro, moram fecit. Sed e:
xemplo per Ciues in Regis Poloniæ ſubiectiõm, cuius ditionis ſe et locum eſse
meminerant, procliues deditum eſt. In eorum aũt qui expugnationi Caſtri inten:
dendo caſi vel affecti vulneribus fuerant vicem, Caſimirus Dux neminem ex
his, qui Caſtrum defendebant hoſtibus vitæ reſeruatum permiſit. Iuſsu etenĩ
ſuo ſinguli, vt deſideratis parentarentur mucrone percuſsi ſunt. His taliter ge:
ſtis Casimirus Dux ore omnium ac ſermone, ſummas in eum laudes depromen:
tium, celebris habebatur. Creditus in virum egregium tam domi quàm foris
euaſurus. Ab eo aũt tp̱e Caſtrum et Oppidum Kolczian Regno Poloniæ, beneficio
et brachio Wladiſlai Regis, et filii sui Caſimiri redditum in eius fide et ditione
perſeuerat. Hoc tanq̃ fatali et vltimo Imperatorio militariqꝫ Wladiſlaus Rex
ædito opere, exercitum in Regnum, ſanum et incolumem reducens Copias diſsol:
uit, et ipse cum Hungarorũ, et Cracouien᷒ militum equitatu, ac cum filio Caſimiro
Duce Cracouiam remeauit. Cui redeunti omnium Eccleſiarum proceſsiones, et

omnium ordinum atq; ſtatuum homines, vltro obuiam egreſsi, illius fœlicem re:
greſsum deuotione et fauore cohoneſtarunt. Singulis aūt militibus auxiliariis
præſertim pro eorum merito expeditis, cum et grandæuus ſenio ætateq; Wladiſlaus
Rex, et bellicis fatigis ſudoribusq; fractus eſset, debilitari atq; langueſcere cœpit,
et in grabbatum decidit, omnemq; rerum publicarū adminiſtrationē a ſe exutū abdi:
cauit.

Siccitas maxima et æſtus ſolis in Polonia.

Ingens adeo ſolis ardor æſtusq; in Poloniæ regionibus, eo anno prouenerat, vt
ante feſtum beati Ioannis Baptiſtæ fruges debitam maturitatem nactæ, ad quē:
libet vſum aptæ forent, et vndis deſiccatis alueos ſuos flumina deſererent. Et tam
feruida ignitaq; ſiccitas apud homines veteranos ſine exemplo accidens, prodi:
gii loco monſtriq; habebatur.

Vincentius de Schamotuli Palatinus Poſnanieñ interficitur pœnas proditionis luēs

In feſto beati Ioannis Baptiſtæ, Vincentius de Pomorzani Palatinus Poſna:
nieñ, cuius proditionis facinora in ſuperioribus declarauimus, dum iux:
fidem à Rege ſibi præſtitam in ea patria, quæ ſuo ductu ſuisq; conſiliis perie:
rat et flagrauerat, Regio etiam tutus edicto, ne violaretur, neue deſideraretur
eorum, quæ in patriam admiſerat, vix quicquam aut parum penſi habens, conſiſte:
ret, eorum qui vaſtationis ſuæ et incendii angebantur incomodis conſpiratioē,
telis confoſsus et obtritus, teterrimæ proditionis, per quam templis delubrisqué
facultatibus atq; tectis, et Numinum cœleſtium et Ciuium ſociorumq; ſceleratas
faces et expilationes acerbas intulit, pœnas dedit, incertum morte ſua relinquēs,
proditane an adiuta patria magis inſigne facinus admiſerit. Sera quidem
ſed digniſsima morte mulctatus, qui vitam et decus à patria acceptam, ad illius
perniciem, calamitatemq; conuerterat, qui templis et aditibus ſuperum horridas
faces iniecerat, qui in tecta innocua, et in facultates frūm et Contribulū ſuorū
incendiis et rapinis ſæuierat, qui Ordinibus vniuerſis ſceleratas et acerbiſsimas
intulerat explicationes, qui deniq; omnia Diuina atq; humana ad explendum
truculentum cupiditatis ſuæ genus inquinauerat, qui prodendæ et extermină:
dæ patriæ ratiōm et ſocietatem cum hoſtibus coniunxerant. Cuius facinus inau:
ditum hominum memoria atrox, nefarium, pernicioſum abhorrens, ab omni na:
tura et Ciuilitate, ex peſsimo opere, peſsimum ſortitus finem, dignum moribus
factisq; ſuis exitum vitæ inueniſse arbitratus.

Anno Domini 1333.

Wladiſlaus Loktek Poloniæ Rex, commendato ſuditis filio Caſimiro, cum ſumma gloria moritur et ſepeli: tur Cracouiæ.

Languore Wladiſlai Loktek Poloniæ Regis, ſenſim et dietim gliſcente
cum naturalis vigor ſuffragio ſuo illum deſereret, Calendis tñ et tempo:

ribus Menſis Martii, qui ſenibus mæſtior infeſtiorq; eſſe conſueuit, proximan:
tibus, valetudo aduersa, mortem imminentem, infallabili argumento denuncians
magis perspecta. Quam cum̃ et Rex ipse in breui affore deficientibus viribus
agnouiſſet, Fratre Helia Ordinis Prædicatorum viro religioſo, et tam vitæ conuer:
ſatione quam̃ doctrinæ lumine conspicuo, accerſito, in humiliato et contrito cor:
de, plenam ſuorum facit ſcelerum confeſſionem. Singulari aũt auctoritate Apo:
ſtolica in mortis articulo Regi præbita abſolutus. Diuiniſſimum Euchariſtiæ via:
ticum, et olei ſacri vnctionem, circumſtantibus illum Prælatis et Baronibus, ex:
ceſſumq; ſuum fletibus et ſuspiriis proſequentibus excepit. Quem his, quæ ad a:
nimæ ſalutem pertinebant, ſalubriter perfunctum, Spicʒimirus Caſtellanus, et Ia:
roſlaus de Skotniky Archidiaconus, Cracouieñ, quibus in admonendo ſe plenã
Rex poteſtatem admiſerat, propius adeuntes verba faciunt. Quam̃ prona, in:
quiunt, et deuota militum ac ſubditorum tuorum erga te voluntas affectioqué
fuerit, et teſtantur teſtabunturq; opera, et tu ipse plane noſti. Nec ab re. Multifa:
riis enim probitatis benignitatisq; tuæ fauoribus, vt te tam fideli pectore, lo:
cupletes iuxta ac pauperes, ſenes et iuuenes, colerent, pro tuorum commodis ac
periculis, fortunas corporaq; negligendo, illos merueras. Relicturus tamen e:
os, filium tuum Illuſtrem Caſimirum Ducem illorum pietati, deuotioniq; comen:
da. Exhortareq; eos, vt quem ſuperſtitem dimittis, Regem ſibi Dominumq; con:
ſtituant, fidemq; et deuotionem, quibus te proſequi ſoliti ſunt, in eum vertãt.
Rex et ſi morbo ægritudineq; implicitus animam ægre traheret: hanc tamen
admonitionem ſalubrem, et neceſſariam ratus, rauca voce ad Prælatos Baro:
nes, vniuerſumq; populum vtcunq; poterat eſt concionatus. Expertam, inquit, Pro:
ceres, et Comilitones mei erga me veſtram habentes fidem, nulla ambiguitate
ſeceſſurus è vita, diſtineor; sed voluptate ſingulari, crudelitateq; afficior
illam vos filio meo Caſimiro æquè ac mihi præſtituros. Quem non ſolum ea cha:
ritate beneuolentiaq;, quæ à me vobis ſeruata eſt, in vos vſurum ſciò. Sed etiam
ampliora vobis patriæq; decora adiecturum. Meis enim moribus, meis diſcipli:
nis inſtitutus, nemo illum ambigat me in operibus non expreſſurum: Cuius iam
in vos et patriam plura extant plena fauoris, plena afficii merita. Illum itaqué
in ſpem huius, quod hactenus lacertis periculisq; meis defensaui protexiq;, Re:
gni genitum vobis commendatum facio. Vosq; quorum in me recentia sunt meri:
ta deprecor et obteſtor, vt præſentem hunc filium Caſimirum in Solium Regnũ:
q; meum ſurrogetis, et veſtram fidem, subiectionem et beneuolentiam erga eũ,
quem macte virtutis eſſe, niſi me fallat affectio, auguror, augeatis. Te quoq; Ca:
ſimire filii adhortor, vt gentem Polonicam, cuius te Regem præſidemq; reliquo
pietatis ſtudio et iuſticiæ legibus gubernes, et pro illius commodis vigiles, lucu:
bres, et intendas, et hoc præcipuum in animum inducas, vt hæreditates terrasq;
Poloniæ Regni per Cruciferos occupatas, et ſignanter Pomeraniæ terram, recen:
ter mihi et doloſe ſubreptam reſtituas. Nec vllo pacto, vllaué neceſſitate addu:
caris, vt de illa cedas, aut gloriam æternam, ſi quæ iubeo egeris, aut dedecus ſempi:
ternum, ſi neglexeris, habiturus. Tam filio quam̃ milite quæ monuerat et impera:
uerat ſe cuſtoditurum deuouente, Rex ipse inter precationes ſolennes, inter
Coniugis ſuæ Heduigis Reginæ, fœminæ illuſtris et deuotæ, cuius curam iam

ſilio ſuo Rex mandauerat, et inter Prælatorum Baronumq; manus vti Catholico et religioſo Principi conueniens erat, reddito chriſto ſpiritu, ſecunda die Martii, quæ tunc in diem Dominicum Reminiſcere cadebat, in Caſtro Cracouien̄ obdormiuit. Inter virtutes præcipuas, quæ etiam in priuatis admirabiles ſunt, humilitate, clementia et pacientia ſpectandus. Faciles aditus ad ſe præbens, nec geſtu nec ſermone, cuiquam ſuperbus aut grauis extitit. Talem se erga noxios iniuriatoresq; ſuos gerens, vt damnati eum intelligerent. Quapropter remunerator om̄ Deus corpori suo exanimi eam gratiam contulit, vt quamuis pluribus iaceret cadauer inſepultum diebus, non olebat tamen, ſed cum magna omnium admiratiōe gratulationeq; decorem ſpeciemq; quaſi viuentis et ſpirantis hominis præferebat. Frequentiori aūt Regis morte vulgata, nobilium militumq; numero Cracouiam aduentante, in Eccleſiis Ciuitatis Cracouien̄ Conuentualibus et parochialibus primū, deinde in Cathedrali maiori Cracouien̄, ſolennes iuxta magnificentiam cultūq; Regalem aguntur exequiæ, et iuſta debitaq; lege omnis honeſtas funeri tanti Principis, et tam clari Regis perſoluta. Cuius nedum memoriæ, ſed et Cineribus plurimum deberi Poloniam certiſsimum extat. Qui pro illius ſalute et defensiōe crebros agones et certamina ſubire non deſiit. Sed nec vnquam bellorum impreſsionibus, cæterisq; iniuriis aut damnis per Cruciferos illatis, ſed nec oblationibus multifariis frangi induciq; potuit, vt iuri patrimonii ſui terræ Pomeraniæ renūciaret. Qui tunc in extremis laborans, quanto dolore terræ Pomeraniæ iniuſtam abſtractionem pertulerit, qui moriturus etiam filio ſuo Caſimiro, ne vnquam ſuper eius dimiſsione, ingenium et mores ſuos imitatus, cum Cruciferis licitaret, interdixit. Sepultum eſt corpus ſuum, in Eccleſia maiori Cracouien̄ è regione altaris ſummi in parte leua, albaq; petra per ſculpturas et teſtudinem adornatus ante ſancti Wladiſlai Regis altare: quod ipſe viuens erexerat et dotauerat. Ibi enim vt coronari, ſic et tumulari Reges Polonos mos eſt, nec alium æquè insignem Regum buſtis apud Polonos locum reperiri fas eſſet. Regnauit annis duodecim, menſe vno, diebus ſedecim: ſuperiori tempore regiminis ſui, quod ante coronationem effluxerat, dum Dux priuatusq; eſset, non computato. Vir manu et animo ferox, non ex habitu corporis, quem illi anguſtiorem natura donauerat, ſed ex heroica anima, in ſuccincto qđem ſed vegeto corpore habitante, æſtimandus. Vir ab adoleſcentia sua ad decrepitam vſq; ætatem animo robuſtus et manu. Quem ſi ex habitu corpor; æſtimare quis voluiſset, ne milite qđem specie dignum iudicaſset. Verum corpus exiguum (ob cuius diminutiōm et ſtaturam breuiorem, cognomētum Loktek quaſi cubitalis ſortitus) anima nobilitabat heroica, truncatam habitudinem anguſtioribus viribus compenſans.

Caſimirus filius Wladiſlai Loktek eligitur et coronatur in Regem. Cui Iaſchko de Melſchtin datur Gubernator. Et mater illius Heduigis in antiquam Sandecz ſecedens, vitam duxit Monaſticam.

De nouo Rege, in Wladiſlai Poloniæ Regis nuper morte abſumpti locum ſurrogando, Prælati et Barones Nobilesq; Poloniæ, pſertim ppter impedēs

dens à cruciferis bellum, ſoliciti. Conuentum oīm terrarum apud Cracouiam a:
gunt, futuri Regis electionem, celebraturi. Ad quos in re huiuſcemodi occupa:
tos Nuncii Caroli Hungariæ Regis perueniunt. Qui facta dicendi poteſtate ad
conſilium intromiſsi, orant, precantur, et ſuadent, vt Ducem Caſimirum filium Re
gium in patris Solium, quacunq́ʒ cunctatione et mora omiſsa ſubſtituant. Neminem
alium Principem extare, qui ad id magis idoneus, aptusq́ʒ eſset, et ad quem ſucceſ:
ſionis iure Regnum pertineret, præſertim cùm et morituri patris voce preceq́ʒ Rex
teſtamento deſignatus ſit, et eam indolem habeat, cui Principatus, ſi imago ſuc:
ceſsioq́ʒ paterna non mouerent, deberet vltro inferri. Quoq́ʒ gratior eſset preca:
tio, offerunt Carolum Hungariæ Regem, affini ſuo Duci Caſimiro in neceſsitatis ar:
ticulo quæq́ʒ poſsibilia ſuffragia gentibus, equis, et armis laturum. Quamuis aũt
ſuapte oīm Polonorum animi in Ducis Caſimiri, coronationem eſſent proni, feruidi,
et procliui, res tamen in conſilium et deliberationem refertur. Vbi dum omnium
vota rogata, ſcrutataq́ʒ eſſent, non alium ſe quàm Caſimirum Ducem, qui in hanc ſpē
genitus ſit, tam Primores, quàm cætera nobilitas iuxta preces paternas, vnanimi nō
voto, quam vociferatione, Regem declarant. Quo facto feſtum ſancti Marci Euã:
geliſtæ, quod in diem Solis cadebat, pro ſua et Conſortis ſuæ Annæ, Gedimini Ducis
Lithuanorum filiæ, coronatione conſtituitur. Sed à ſeniore Regina Heduigi, relicta
Wladiſlai Regis, et Caſimiri Ducis genitrice, quæſtio ſuborta, pleraſq́ʒ difficultates
de coronanda Anna Conſorte Caſimiri iniecerat. Negabat enim ſe ſupſtite, in præ:
iudicium iuris, alteri fœminæ legitimæ Diadema poſse imponi. Tandem filii præfa:
ti Ducis Caſimiri, quem plus quàm genitricis diligebat amore, precibus expugna:
ta, non ſolum Conſortem ſuam æquiori animo coronandum fore, permittit. Sed ſa:
tis ſe fœlicem filium in Throno et Diademate Regio viſura ratam, in Cœnobium
Sanctimonialiũ in antiquam Sandecz excedit. Et illîc habitum Sanctimonia:
lium induens, Regũlem etiam ſancti Franciſci profeſsa, religioſe viuens, reli:
quum ætatis, ieiuniis et orationibus intenta, expleuit. Illuceſcente aũt beati Mar:
ci die, Caſimirus Dux in Aula per Pontifices indumentis Regalibus indutus
et ad Eccleſiam Cracouienſem perductus, per Ianiſlaum Gneſnen Archiepũm,
aſsiſtentibus ſibi Ioanne Cracouieñ, Ioanne Poſnanieñ, Mathia Wladiſlauieñ,
Stephano Lubuceñ, Epiſcopis, et Principum, Baronum, ac Nobilium Poloniæ copio:
ſa frequentia, multitudine, et fauore in Regem Poloniæ, Conſors verò ſua An:
na, in Reginam Poloniæ, cum ingenti celebritate, ſolennitate, et gloria vncti et
coronati ſunt, et dies ille cæteriq́ʒ ſubſequentes, in magna omnium læticia et
hilaritate in choreis, haſtiludiis, et ſolaciis deducti. Et quoniam Caſimirus
Poloniæ Rex nouus nondum ad annos maturæ et digeſtæ ætatis peruenerat.
Iaſchko de Melſchtin Caſtellanus Cracouieñ, vir frugi, induſtrius, et in Remp:
magni et experti zeli, in Gubernatorem illi adiunctus eſt: Ex cuius ſenten:
cia et ordinatione adminiſtratio totius Regni ſalubriter dirigebatur. Cu:
ius quoq́ʒ prouidentia magnæ opes breui congeſtę et Ærarium locupletatũ.

CVM annis quindecem Florianus de Koſczieliecz Epũs Ploceñ perſediſ:
ſet, moritur. Cui Clemens Præpoſitus Plocenſis, vigeſima quinta die Menſis
Iulii Canonice electus ſuccedit. Mortuus aũt præfatus Florianus Epũs in

Pulthowſko, vigeſima prima Iunii, et in Plocenſi Eccleſia, in die beati Ioannis baptiſtæ ſepultus. Fuit autem Clemens ipſe nobilis genere Polonus de Domo et familia Pierzchala, quæ Marſchalcum Skakalem defert pro inſigni als Rochum. Cuius electio à Ianiſlao Archiepiſcopo Gneſnen. obtento a Caſimiro Poloniæ Rege licet ægre conſenſu, aliquem enim de ſuis Aulicis præfici in Epiſcopum Plocenſē æſtuabat: apud Gneznam fuit confirmata, et Pontificalis conſecratio etiam fuit ei illic impenſa.

Anno Domini 1334.

Caſimirus Rex Poloniæ cum Pruthenis inducias prorogat, et in Regem Hungariæ et Bohemiæ ratione occupatarum terrarum compromittit, Regnumqꝫ à Prædonibus liberat.

SVſcepto adeptoqꝫ Regni Poloniæ regimine Caſimirus Rex, duo ſibi præcipuè in primiciis, quibus Regnum ſuum augeri firmariqꝫ poſset, duxit prouidenda. Primum, vt Regnum ſuum ſuperiori guerra et incendio per Cruciferos afflictum, vexatumqꝫ, et ad grandem exinanitionem perductū, pace reddita, reſpiret. Alterum, vt furum prædonumqꝫ, quorum patris ſui Wladiſlai Regis, diſsimulatio frequentiam gigni ſinerat, exterminio Regnum purgaret, ſtratasqꝫ et publicas et priuatas, et quæqꝫ itinera tuta præſtaret. Et primum quidem efficere conatus bellum cum Cruciferis de Pruſsia gerendum, cum cætere oēs partes eſſent quietæ, continuatiōe firmationeqꝫ vlterioris treugæ ad feſtum ſancti Ioannis Baptiſtæ anni ſubſequentis ſuſpendit. Et quo certior pax et terrarū quas Cruciferi occupabant prouenire poſsit, duobus Arbitris Equorū vnum videlicet Carolum Hungariæ Regem, Caſimirus Poloniæ Rex pro ſua, et Ioannem Bohemiæ Regem alterum, quem Mgr et Ordo Cruciferorū pro ſua partibus eligunt, omnem quæſtionis et differentiarū molem decidendam committunt, ac in eos plena voluntate compromittunt. Ea tamen conditiōe appoſita, vt treugis pendentibus, Caſtrum et Oppidum Brzeſteñ in manu Semouiti Ducis Maſouiæ, vel eo refutante, in Mathiæ Wladiſlauieñ Epi poteſtate conſiſteret. Caſu quo pax per Reges Arbitros ſequi non poſset, Mgro et Ordini reddendum. Nōdum enim Caſimirus Rex Poloniæ tantum ſe virum habere arbitrabatur, vt cum Cruciferis, Ioannis Bohemiæ Regis aſsiſtentia et ſuis viribus pollentibꝰ, poſſet in apertam guerram, dimicationemqꝫ Regno ſuo adhuc cineres, fauillas et carbones ſpirante prodire. Alterum verò, quoniam ex authoritate ſua dependebat, mox præſtitit, et multos mortalium tam ex Nobilibus, quam ex Baronibus, communiqꝫ populo, nullam conditionem reueritus, furtis, rapinis, et ſpoliis, ſuperiori more imbutos, ſtudentes patibulo partitione, rotatione, ſuffocatione, cæcatione, mutilatione, exilio, gladio aut extinxit, aut mulctauit Paucis qui ſcelere huiusmodi minus ſe inquinauerant, importuno Prælatorum et Baronum ſuffragio venia tributa. Ex quo nimirum ſubſecutum eſt, vt ſentina prædonum ſublata, proprii et aduenæ frequentiam in viribus ex ſolitudine efficerent, et breui Reſp: coaleſceret. Rex quoqꝫ Caſimirus ſpectatæ prudētiæ

ſpecimen in ſe oſtendens, cunctis eſſet admirationi et terrori.

Nix grandis in feſto Scti Adalberti in Polonia deſcendit.

IN die ſancti Adalberti ingenti mole nix cum gelu in Regno Poloniæ deſcendens, cum quinqꝫ diebus duraſſet, pauoremqꝫ grandem, ne per illam fruges depaſci abſumiqꝫ contingeret, in æſtimatione hominum, præſertim agreſtium produxiſſet, tandem quinta die diſſoluta, præſtitit humo et frugibus ſuo imbre et roratione inſolitam fecunditatem, qualem nec ſtercori ſatio contuliſſet.

Ioannes XXII Papa moritur. Cui Benedictus XII ſuccedit.

IOannes Papa vigeſimus ſecundus, cum annos decemocto, Menſes quatuor, apud Auinionem ſediſſet, die Solis quarta Decembris in Auinione moritur, et in maiori Auinionen' Eccleſia ſepelitur. Et ceſſauit Epiſcopatus diebus quindecem. Poſt cuius mortem Cardinales conclaue ingreſſi, Iacobum de Toloſa, als de Furno, Fratrē Ordinis Ciſtercienſis, Magiſtrum Theologiæ tituli ſanctæ Priſcæ Præſbiterum Cardinalem, vigeſima Decembris concorditer in Papam eligunt: qui Benedictus duodecimus eſt appellatus. In crapulam aliquantulum procliuus, rigoroſus, et vix conſanguineos cognoſcens. Quibus et dicebat Papam conſanguineos non habere. Ab infantia, ad mortem bonæ vitæ. Qui et Ordinem Ciſtercien' reformauit. Feruidus fidei zelator, Cenſuras Prædeceſſoris ſui Ioannis innouans, Ludouicum Romanorũ Regem et Bauariæ Ducem, anatematiſatum, et interdictum denunciauit. Moriebatur aũt præfatus Ioannes Romanus Pontifex anno ætatis ſuæ nonageſimo, relinquens in theſauris ſuis ingentem numerum auri et argenti. Cuius recta computatio fuit aurearum Dragmarũ viginti quinqꝫ Millia. Quod ſcripſiſſe arduum et penè incredibile videtur. Sed nec legitur aliis vnqꝫ temporibus Eccleſia Romana fuiſſe locupletior.

Anno Domini 1335.

Compromiſſi in Reges Hungariæ et Bohemiæ die adueniente, Caſimirus Rex Poloniæ ad Viſchegrad Hungariæ, vbi vterqꝫ Rex conuenerat, vadit. Ibiqꝫ per ſententiam adiudicantur terræ Dobrzinen̄ et Cuiauien̄ Regi Poloniæ. Pomerania verò CRVciferis.

PRo guerra et differentia occaſione terrarũ Regni Poloniæ per Ordinem Cruciferorũ occupatarum, per Carolum Hungariæ, et Ioannem Bohemiæ Reges, poteſtate arbitraria decidenda tempus appetebat. Conuenerantqꝫ inter ſe Reges, vt pro die ſanctæ Elizabeth in Hungaria in Caſtro Viſchegrad coirēt, illicqꝫ de iuribus partium cognoſcerent, et pronunciationem Arbitrariam ferrent. Rex itaqꝫ Poloniæ Caſimirus, de cauſa ſua ſolicitus, quamuis conditio in Treuga expreſſa, de tradendo Caſtro et Oppido Brzeſcie in manus tertii, rcõt DVcis

Masouiæ Semouiti, aut Mathiæ Wladiſlauien. Episcopi, ſibi per Cruciferos nusquã fuerit ſeruata, ad informandam illam personaliter adueniens, cauſam suæ iniuriæ et quo ordine, ex quaué causa, primùm terra Pomeraniæ, deinde Cuiauiæ et Dobrzinen. occupatæ, et à Regno Poloniæ per Mgrũm et Ordinem Cruciferorũ, non ſine clade et interitu multorum mortalium, et reliquarum trãrum Regni Poloniæ deſolatione, abſtractæ ſint, et ſuo et Aduocatorum organo clariſsimè deducit, et articulos instructionesq; in ſcriptum redactas, præſentibus Regibus ordinat. Nec Magiſter et Ordo ſatisfacere compactatis negligunt. Miſsis enim Henrico Rutheno Prouinciali Culmen. Marquardo de Spare ruberth Thorunen. et Conrado de Bruneiſteñ Swecen. Commendatoribus, qui in Comitiua Regis Bohemiæ aduenere, datis in ſcriptis articulis, Cauſam et ipsi ſuam pluribus coloribus, figmenta potius quàm exiſtentiam redolentibus, iuſtificare inſtruereq; contendunt. Re autẽ et controuerſia huiusmodi, in Regum deliberationem, et eorum Conſiliariorum, quos ſibi vterq; Rex ad conſultandum aſciuerat, adducta, apparuit, Ioannem Bohemiæ Regem Aduocati magis quàm Arbitri officio fungi, et calliditate eloquentiaq; qua pollebat partem Cruciferorum, quorum erat Arbiter, quorumq; expensis adductus, largitionibusq; et muneribus inescatus, præſumebatur enixè defendi. Eo etiam præſertim respectu motum, ne donatio vel potius venditio per eum, velut Regem Poloniæ Magiſtro et Ordini Cruciferorum de terra Pomeraniæ in Thorun facta, cuius ipſe ſe conſtituerat euictorem, et pro qua notabilem in auro, argento, et pecunia, ſummam dinoſcebatur accepiſse, recideret in irritum. Vnde et Carolum Hungariæ Regem, ſuosq; Conſiliarios facilè perficit vt ea prorſus, quæ in Bohemia cum Cruciferis digeſserat, punctaueratq; ſecum ſentiant, Cuiauien.q; et Dobrzinen. terris Regi Poloniæ, Caſimiro adiudicatis, terram Pomeraniæ, quæ pluribus gradibus illis Ducatibus opulentior feratiorq; eſt, iuris et proprietatis Mgrĩ et Ordinis eſse decernat, Caſimirus Poloniæ Rex, et ſi patrimonio, hæreditateq; ſua terra Pomeraniæ Arbitramento huiusmodi ſpoliatum ſe iri animo mæſto, amaroq; duceret: depreſsis tamen viribus ſuis, et ſi bellum recrudeſcere contingeret amplius deprimendis, cum etiam aliunde hoſtium ſupereſset, et ipſe animo bellum Ruſsiæ inferendum geſtaret, paterno præuaricato imperio, in conditiones huiusmodi, et terræ Pomeraniæ abrogationem, cupidine reſtituendarum ſibi Cuiauien. et Dobrzinen. terrarum, et perſuaſione preceq; ſolicita vtriusq; Regis pellectus conſentit, Caſtro nihilominus Nyeſchow, quamuis de ſorte træ Cuiauien. eſset, circa Mgrũm et Ordinem, et vtriusq; ripæ fluminis Viſlæ facultas, et nauigii emolimentum, apud eos conſiſteret, remanente. Vigeſima itaq; die Menſis Nouembris, Caſimiro Rege Poloniæ pro ſe, et prædictis Henrico Prouinciali Culmen. et Thorunen. Swecen.q; Commendatoribus pro Mgro et Ordine præſentibus, in Caſtro Viſchegraden. profertur ſententia: superioribus, vt monſtraui, qualificata conditionibus. Cuius in euidentiam futurorum tenor talis extat.

Tenor Sententiæ Arbitrariæ

IN nomine Domini amen. Nos Carolus et Ioannes, Dei gratia Hungariæ et Bohemiæ, Reges, perpetuæ memoriæ tenore præſentium notum facimus

quibus expedit vniuerſis etc. Cum Magnificus Princeps Caſimirus eadem
gratia Rex Poloniæ ex vna, et Religioſi viri Mgr̄i generales, Præceptores
et fratres vniuerſi Ordinis Cruciferorū, de Domo Teutonica, parte ab altera ſu:
per Terris Prouinciis ſeu Diſtrictibus, Culmen, Dobrzinen, Cuiauiæ, Pomeraniæ
et Thorunen, ſuper quibus à multo retroactis temporibus, adhuc inter Ex:
celſum Principem dominum Wladiſlaum, quondam eiuſdem Poloniæ Regem
et tandem ipō fœliciter migrante ad Dominum, inter ipūm dnūm Caſimirū Regē
et dictos Cruciferos, materia diſſenſionis et quæſtionis ſuborta dinoſcebatur
in nos Reges Hungariæ, et Bohemiæ, tanq̄ communiter Arbitratores et amica:
biles compoſitores, per eoſdem iam dudū et nunc mediantibus legitimis in:
ſtrumentis, et lr̄is compromiſſariis efficacibus, electos, pacis alumni et amici fo:
re inuicem cupientes, ſe ſponte et liberaliter comiſiſſent, et purè compromiſiſſet.
Nosq̄ inter cætera, huius rei cauſa circa feſtum oīm ſanctorū. Anno Domini Mil:
leſimo, tricenteſimo, trigeſimo quinto in alto Caſtro Viſchegrad in Hungaria
ſimul in vnum conueniſſemus, tractaturi de p̄miſſis, e p̄dicto Dn̄o Caſimiro Re:
ge pſonali præſentia, et pro memoratis Mgr̄o generali, Præceptoribus et vni:
uerſitate frūm Cruciferorū dictæ Domus Teutonicæ, fratre Henrico Rutheno
Prouinciali eiuſdem Ordinis, de tr̄a Culmen, et Marquardo de Spaneberg Tho:
runen, Conrado de Bruneſteii Swecen, dicti Ordinis Commendatoribus et Con:
fr̄ibus cum plenis et legitimis, et ad infraſcripta cum plenè ſufficientibus Procu:
ratoriis lr̄is, comparentibus, aſſumptis nobiſcum Prælatis et Baronibus noſtris
quos communiter voluimus, q̄buſdam diebus continuatis vtriuſq̄ partis iura
etiam infraſcripta, quæ habere dinoſcebantur, diligenti et fideli perſcrutatiōe
examinaſſemus. Tandem fauente Domino, aciem n̄rarum mentiū æquo libra:
mine dirigentes, talr̄ arbitrandum duximus, et p̄nunciando diffinimus
inter partes. Quod Dominus Caſimirus Rex Poloniæ tr̄as Cuiauiæ et Dobrzinē
cum Prouinciis ac Diſtrictibus, ac q̄buſuis vtilitatibus, et p̄tinentiis vniuerſis
ab antiquo ad eaſdem ſpectantibus, iuxta limites et metas ſui antiquas cum ple:
nitudine iuris et titulo pleni dominii, p̄ut ad Progenitores, et Prædeceſſores ſu:
os, et p̄ conſequens ad ipſum iuſto et vero hæreditario titulo ab olim p̄tinuiſſe
et pariter p̄tinere cognouimus, et ſpecialr̄ in eadem tr̄a Cuiauien, cum portione
Ducis Caſimiri, quæ ipſum contingit cum pertinentiis in eadē, debeat poſſidere
tenere pacificè, q̄ete, p̄petuo, et habere, in filios filiorum et ſuccorum hæredes ſal:
uo, q̄ oīa bona et poſſeſſioēs, quæ et quas in tr̄is Cuiauiæ Dobrzinenq̄ de iure ante
motam guerram, pacifice et q̄ete Cruciferi poſſidert, ita et nunc p̄ut antea eas
et ea cum oībus iuribus, iuriſditionibus, et pertinentiis q̄buſlibet, poſſideant, habe:
ant, et teneant, ſub veris metis et terminis antiq̄tus obſeruatis. Mgr̄ vero gn̄alis
et fr̄es Cruciferi Domus Teutonicæ p̄nominati tr̄am Pomeraniæ cum ſuo Diſtri:
ctu iuxta antiquos limites ſuos cum p̄tinentiis ſimilr̄ et vtilitatibus eiuſdem
vniuerſis, quam eiſdem fratribus, et idem dn̄us Caſimirus Rex Poloniæ cauſa
Diuinæ retributiōis, et ob remedium animarum Prædeceſſorū ſuorū et proge:
nitorum, ac ſuæ ſalutis in p̄petuam elemoſinā, nec non propter perpetuæ pacis bo:
num, coram nobis, renunciando omni iuri, actioni, impeticioni, et repeticioni, quod
vel quæ eidem domino Regi Poloniæ, in eadē tr̄a Pomeraniæ, ab antiquo compete:

bat, vel competere poſset, etiam ipse promiſit, iuxta ipsam noſtram Arbitrariã
pronunciationem vel diffinitionem eodem iure et modo, quo terræ Culmen et Tho:
runen eiſdem fratribus per progenitores et ꝑdeceſsores ſuos fuerant legatæ
et donatæ, eandem legationem, et donatiõm eo iure et modo quo fuerat tunc facta
ratam habendo, qetè, pacifice, et ꝑpetuè tenere debeant, habere et pariter poſsi:
dere. Ordinauimus ad vltimum diffinien arbitrando, quòd omnia damna, iniuriæ
et quæcunq; moleſtiæ, quocunq; modo hincinde illatæ, vel Regi Poloniæ et eius ſub:
ditis ſiue Cruciferis, vel eorum ſubditis, cõpeſcantur et tollantur in totum. Sic
q decetero intˀ ipõs ſup eiſdem nulla petitio et quæſtio oriatur. Ne aũt quicũq; feu:
dales, vel Regis Poloniæ, ſeu frũm Cruciferorũ, qui guerris pendentibus inter ipõs
à bonis ſuis facti ſunt profugi, ſiue de Cuiauiæ ſiue Dobrzinen vel de Culmen Po:
meraniæq;, à noſtra diffinitioẽ videantur excluſi. Ordinauimus et diffinimus,
quòd oẽs huiusmoĩ profugi, bonis ſuis omnibus et gratiis dominorum ſuorum
ſint pñtibus reformati, Sic, quòd vel ad bona ſua liberè reuertantur ſi velint,
aut eiſdem liberè venditis ſe transferant quo placebit. In quorum omnium te:
ſtimonium atq; robur ſigilla noſtra præſentibus ſunt appensa. Actum et Da:
tum in Viſchegrad in Hungaria, Præſentibus Reueren in Chriſto patribus,
ac Magnificis et Nobilibus viris infraſcriptis, vzãt Chanadino Strigonien lo:
ci eiusdem Comite perpetuo, et fratre Ladiſlao Colocen, et Aulæ Regis eiusdẽ
Regni Hungariæ Cancellario, Eccleſiarum Archiepiſcopis, Villerino Drugen
Palatino Regni Hungariæ, Demetrio Mg̃ro Tauernicorũ, Thoma Voieuoda Trãſ:
ſyluano, Comite de Zunnen, Mimethbano totius Slauoniæ Comite, Paulo Iudice
Curiæ Regis Hungariæ, Nec non Vithgone Miſnen, et Ioanne Olomuncen Eccle:
ſiarum Epiſcopis, Rudolpho Duce Saxoniæ, Carolo Marchione Morauiæ, Boleſlao Sle:
ſiæ, et Domino Legnicen, Thymone de Coldich, Henrico de Lippa. Et quàm pluri:
mis aliis fide dignis ad præmiſsa rogatis, ſpecialr̃ et vocatis. Anno Domini Mille:
ſimo, tricenteſimo, trigeſimo, quinto, Dominica proxima poſt feſtum ſanctæ Eli:
zabeth. Qui pace compoſita, datis inter ſe magnificis donis, et fœdere perpetuæ
pacis icto, ad propria disgrediuntur.

DECIMA SEPTIMA Martii, Ioannes Doliwa Poſnanien Epũs vir in:
genuus, de Domo Doliuitarum, et religione et deuotione conspicuus, moritur. Et
in Poſnanien Ecclia tumulatur. Sedit annis in Eccleſia Poſnanien circiter quin:
decim, ſolacioſus et hilaris. Huic per electionem Canonicam Ioannem vocatum Lo:
dzya nobilem de armis nauem deferentiũ, ex quo et cognomẽ ſortitus erat, Poſna:
nien Capitulum, Cazimiro Rege vt Patrono conſentiente, ſurrogat, et eleganti
diſpoſitione corporis, et ſingulari ſcientiæ munere præſtantem.

VIGESIMA OCTAVA Menſis Martii Anaſtaſia Semouiti Ducis Lã:
cicien, quondam Dobrzinen, fratris germani Wladiſlai Loktek Regis Poloniæ,
relicta, Lancicien defuncta eſt, ſorte quã tenebat ad Cazimirũ Regẽ Poloniæ recidẽte.

In Brega Monaſterium fratrum
minorum fundatur.

T Redecima Iulii Boleſlaus Dux Poloniæ et Dominus Bregen in oppido ſuo
Ducali Brega fundat Monaſterium fratrum Ordinis Minorum. Quod Nan-
kerus Epiſcopus Wratiſlauien, in anno ſubſequenti vigeſima nona Iunii
auctoritate Ioannis Papæ vigeſimi ſecundi confirmat.

Locuſtæ in Regno Poloniæ ea multitu-
dine in terra deſederant, vt equorũ vngu-
gulas ſuperarent. Quas ventus validiſſi-
mus ſecutus eſt.

P Ertulit eo anno Poloniæ Regnum acerbum et rari exempli diſpendium.
Locuſtarum enim ingens multitudo per turmas et exercitus diuiſa in
Poloniam, frumentis et ſegetibus in ſpicas luxuriantibus, eo numero, fre-
quentia, et ſpiſſitudine, vt Solis radios adumbrarent, aduenit, tantaq; altitu-
dine ſuper terræ faciem proſtrata eſt, vt equorum vngulas excederent. Quæ tã
frumenta, quam herbas et ſingula germina in locis, ad quæ illam deſcendere
contigit, morſu ſuo aſſiduo eraſit et conſumpſit. Locuſtas vero validiſſimus
ventus, vigeſima nona Septembris accidens, vt multas domus atq; arbores euer-
tens, ſecutus eſt. Qui etiam longo tpe perdurans, mortales pluribus affecit mo-
leſtiis. Validaq; tempeſtas et venti horribiles fere vniuerſum Regnum Polo-
niæ concutiebant et vexabant.

LVTHERO de Brunſwik Mgro Pruſſiæ mortuo, Theodoricus de Al-
demburg Marſchalcus Saxo genere, iam tunc à Polonica captiuitate ſolu-
tus, in Mgrum ſuccedit.

Anno Domini 1336

Theodoricus de Aldemburg Mgr Pruſ-
ſiæ negat reſtitucionem Cuiauien et Dobrzi-
nen terrarum iuxta Concordiam, niſi Baronũ
Poloniæ literis eadem fuerit roborata.

S Entencia arbitraria in Viſchegrad Hungariæ ab Hungariæ et Bohemiæ
Rege confecta et pronunciata, vtraq; parte emologante, approbante, et ac-
ceptante, Nunciis quoq; et Procuratoribus Mgri et Ordinis reſtitutionem
terrarum Cuiauiæ et Dobrzinen, iuxta Arbitramenti ordinationem, crebris ſer-
monibus pollicentibus, per Reges ex Viſchegrado diſceſſum eſt. Caſimirus ta-
men Poloniæ Rex, detinente eum genero Carolo Hungariæ Rege, et Elizabeth
ſorore germana Hungariæ Regina, illic vſq; ad feſta Chriſti pmanſit, et diem na-
talis Domini Budæ celebrauit. Quo exacto, genero valedicens, in Poloniam rediit, ac
deinde per Nuncios et literas Theodoricum de Aldemburg Mgrum Pruſſiæ, et Or-
dinem monet et requirit, qtñus, iuxta Hungariæ et Bohemiæ Regum Decretum et
ſententiam, de tris Cuiauiæ et Dobrzinen excedant, et illarum ſibi poſſeſſionem
reſignent. Magiſter aũt et Ordo ſolita calliditate et vafricie vſi, quamuis in ſuũ
fauorem pronunciatam fuiſſe pſpicerent: veriti tamen ne ſententia Regum
aliquando poſſet in dubium reuocari, præſertim Prælatis, Baronibus, nobilibus

Ciuibus, et communitate Regni Poloniæ expreſsè non conſentientibus in e:ius emologationem, ſine quorum conſenſu omnis alienatio Regni cenſetur irrita et inanis, respondent. Se quidem ſententiæ et deciſioni arbitrali parituros, dummodo Rex cum Prælatis, Principibus, Baronibus, nobilibus, Ciuibusq; Regni Poloniæ per patentes lrãs trĩs Pomeraniæ, Chelmen, et Michalouien, corporali etiam præſtito iuramento, renunciet, et deciſionem huiuſmõi, literis ſe ſeruaturũ obliget. Literis enim huiusmõi non extantibus, nihil ſe Mgr et Ordo reſpondet, de priori tenore mutaturum, nec terras Cuiauiæ et Dobrʒinen, gladio et potentia quæſitas, Caſtra quoq; pluribus ſumptibus cocto latere in eis erecta minimè reſtituturum, Regis e:nim Caʒimiri et ſuas vires menſi, ſupremum fortunæ orbem ſe tunc compræhendiſ:ſe, et illius ludum apud ſe conſiſtere rati. Animaduertentes inſuper Regẽ Caſi:mirum ad pacem plurimum cupidum, feruidum, et anhelum, omnia quæq; dura et difficilia Regi, ſibi vero vtilia et accomoda, et violentam poſeſsiõm terrarũ occupatarum firmantia, interponebãt: rati (vt tandem euenit) Caʒimirũ Regẽ ſingula de eorum voto et ſententia impleturum.

Duces Lithuaniæ Maſouiam depopulantur

Sexto decimo Calendas Nouembris Olgerth Keyſtuth, Coributh Patri:kig, Lubardus, Surtwil, Guthaw, Lithuanorũ Duces filiĩ Gedimini et Pa:tricius filius Dauid Ruthenus, cum Lithuanorum et Ruthenorũ cohor:tibus per fraudem et clandeſtinè Principatus Maʒouiæ ingreſsi, quamuis cũ Maʒouiæ Ducibus et affinitates iunxerint, et pacem perpetuam firmauerint, illos hoſtiliter prædantur, vrunt et deuaſtant, et plus quam̃ mille ducentos Catholicos homines, et pecoris prædam in Lithuaniam abducunt.

Monaſterium Rathiboriæ fundatur et dotatur per Prʒemiſlaum Rathiboriensem Ducem, et Offkam Ducisſam Maſouiæ.

Przemiſlaus Rathiborien et Oppauienſis Dux deuotione ſpeciali actus fundat Monaſterium Sanctimonialium Ordinis Prædicatorũ in Ecctia Sancti Spiritus in Rathibor, et dat illis pro dote Villas Ducales, molendina et a:lios introitus, Libertans omnes donationes ſuas Priuilegiis inſignibus, et Diuinã vltionem contra turbatores inuocans. Proceſsu aũt temporis Offka Duciſsa Maſo:uiæ coemit pro eodem Monaſterio Oppidum Bauorow cum ſeptem villis, quod et quas Nicolaus Dux Rathiborien, filius Ianuſsii, violenter occupans, damnabiliter ſibi appropriauit. In cuius vicium filiĩ ſui Venceſlaus et Ianuſsius ſuccedentes bona præfata non ſecus quam̃ hæreditaria, Apoſtolicis Cenſuris, quæ extendebãtur in illos contemptis, inter ſe diuiſerunt.

Boleſlaus Legnicenſis Dux heluo bonorum ſuorum, filios etiam pro vadio dare non eſt veritus. Mortua tandem conſorte ſuperducta altera, conditionem ſuam non nihil releuat.

SVmptibus et donationibus diffuſis Boleſlaus Bregenſis et Legnicen Dux, quos ſui ferre non quiuerant Principatus, ſe in dies ſuamq; ſubſtantiam inconſultè et prodigè deuorans et conſumens, cum et Legnicam caput et principaliorē ſui Dominii partem, item Haynouiam, item Aureum montem, in notabilibus pecuniarū ſūmis ad plura marcarum millia ſe extendentibus, creditoribus obligaſset. Filios inſuper duos, Venceſlaum et Ludouicum, ex Margaretha filia Venceſlai Bohemiæ Regis ſuſceptos, terrenis et hæreditariis bonis non extantibus, pro obſtagio in Wratiſlauia mercatoribus pro magna debitorum quantitate dare, non ſine nominis ſui dedecore eſt compulſus. Tanta deniq; actus eſt egeſtate, vt omnibus ferè conſumptis aut obligatis, quo nam trarum diuerteret, aut quibus ſumptibus de cetero se aleret, non haberet. Moritur interea Conſors ſua Margaretha, et ipse diebus luctus expletis, aliam de Cracouia Catharinam ſupducit. Doteq; per eam allata Bregam et Olauiam à pignore quo tenebantur abſoluens, domicilium ſuum in Brega conſtituit. Filiis verò Venceſlao et Ludouico terram Legnicen, sed variis pecuniarum ſūmis et ære alieno grauatam, ceſsione perpetua reliquit: vt ſibi ſuæq; conditioni q̄ntū ſcirent, puiderent. Qui ſuffragio à militaribus et agreſtibus petito et obtento. Legnicen trām à Creditoribus liberant et exoluunt, nonnullis creditoribus conditioni eorum miſerantibus summarum pecuniarum remittentib̄s portionē.

Prutheni Caſtrum Pulleñ conquirunt inſigniter defenſum

NVmeroſo exercitu ex Almaniæ et Auſtriæ oris, ad ferendum Mag̃ro et Ordini Cruciferorum, con barbaros ſubſidium, in Pruſsiam adueniente, inter quos Margrabius Brandeburgen, Comes de Namen, et Comes de Hamenberg numerabantur principales, in Lithuanorū terras itum eſt, et Caſtrum Pulleñ pluribus diebus oppugnatum: in quod Lithuani ex quatuor Diſtrictibus ſe, ſuasq; Coniuges, pignora liberos, fortunas, atq; pecus, quod locus tam arte quàm natura munitus erat conferendo, quatuor millium hoīm numerꝝ expleuerant. Et quamuis Lithuani in Caſtro prædicto concluſi, probè, ſaxis ſupnè feriendo impugnatores reſtitiſsent: in pluribus tn̄ locis Caſtro ex arietatione bombardarum diruto et patefacto, videntes Caſtrum ab hoſtibus capiendum, pyra in medio Caſtri extructa, omnes fortunas ſuas et ſubſtantias, ne hoſtis illis potiretur, incendunt, Coniugibus quoq; et paruulis trucidatis, iugulum Præfecto Caſtri omnes præbent, ne viui in hoſtium manus venirent. Interim à Chrianis Caſtrū conquiſit eſt. Et irruentibus in illud militibus, pauci ſupſtites ex tanto numero Lithuanorꝝ, aut necantur, aut captiuantur. Caſtro aūt p̄fato funditus incenſo et demolito, regione in circuitu vaſtata in Pruſsiam Catholic̄s exrcit̄s rediit.

Anno Domini 1 3 3 7.

Caſimirus Rex Poloniæ celebrato Conuentu generali ſuper literis dandis Ordini Cruciferorum per Conſiliarios, dum Poloni eam pacem ſuſcipere nolunt. Rex ipſe mitit

Epũm Crac' ad Papam pro ſuffragio contra Cruciferos.

Nullum profectum Casimirus Poloniæ Rex ex Arbitrali duorum Regum pronunciatione et ſententia ſibi et rebus ſuis videns acceſiſſe, quinimo Magiſtrum et Ordinem, in maiorem pompam animos induraſſe, generalem terrarum Regni ſui agit Conuentum: deliberaturus an ad ea, quæ Mgr̃ et ordo Cruciferorum, ſup trarũ Pomeraniæ, Chelmen, et Michalouien, renunciatione et titulo, et iuramento præſtando, concedendisq; lrĩs ad præmiſſa à Rege expetit, añuendum, vel quid opus facto foret. In deliberationem aũt re perducta, omnium Prælatorum, et Baronum vota ſententiæq; euidentiſſimis rationibus reſpectibusq; concludebant, nullatenus Cruciferorum peticioni, deciſionem Regum excedenti ne in poſterum ad debiti et coactionis neceſſitatem poſſit referri, et iuris Regno Poloniæ in terris prædictis, Pomeraniæ, Chelmen, et Michalouien competẽti abdicatio cauſari, aſſentiendum. Ad extrema ventum fore et peiora ominari, ſi ſub tam iniquis, acerbisq; conditionibus, non per electos Arbitros Reges, quod id quoq; graue eſſet, ſed per hoſtes victorum ſpeciem præferentes, quod non graue ſolum, ſed turpiſſimum toleratu eſſet, dictatis, pax debeat non confici ſed appendi. Seruitutem itaq; oẽs clamant non pacem, belli futuri ſeminarium, et animorum in guerram et odium irritationem, non quietem. Negantq; ſe vllo pacto in conditiones ipſas conſenſuros. Sed dum de gerendo bello, quod pace infecta impendebant ad conſultandum ventum eſſet, placuit bellum non inferri, ſed ſi inferetur repelli, et Sedi Apoſtolicæ queſtum iri, eiusq; ſuffragiũ implorari. Ad hanc rem cum Legatus tanto oneri aptus quæreretur, Ioannes Grothonis de Slupcza Cracouieñ Epũs, pp̃ter plures reſpectus electus eſt, q̃ et vir præſtantis eſſet ingenii, et pro gubernandis rebus publicis magnæ experientiæ, prudẽtiæq;, et ſingularis valoris. Is anno eodem ſufficienter de meritis cauſæ inſtructꝰ, in Auinionem ad Benedictum Papam duodecimum profectus eſt: et iniurias Regi Poloniæ, et pertinaciam Mgrĩ et Ordinis, Cenſurarũq; Eccleſiaſticarũ vilipendium et contemptum, Summo Pontifici et Collegio Cardinaliũ expoſiturus. Onus autem iterq; illud propterea minus cunctanter ſuſcepit, quoniam ſperabat ſe per perſonalem præſentiam Metropolicum honorẽ Ecclæ ſuæ Cracouienſi, prædeceſſorum ſuorum Cracouienſium Epõrum diſſimulatione et negligentia ademptũ, facilius reddi poſſe: præſertim cum ad id Caſimirum Poloniæ Regem compertum haberet ſuam operam ſuosq; fauores impenſurum.

Ioannes Bohemiæ Rex Caſtrum Myelicz Epiſcopi Wratiſlauienſis occupat. Quem pro illius reſtitutione monitum, nec curantem Epũs Nankerus et Conſiliarios illius perſonaliter interdicit, et tandem omnes Præſbiteros de Wratiſlauia educit. Quæ omnia Papa confirmat.

Polonorum Principibus, qui Sleſianam oram incolunt, Ioannes de Lucemburg Bohemiæ Rex partim dolis, partim blandiciis, et promiſſis ſubactis

Wratiſlauien. inſuper Ciuitate et Ducatu, nonnulliſq; Caſtris, oppidis, et munitioni-
bus, quæ ad Sleſiæ Duces deuolutionis, et ſucceſsionis iure peruentura erant, neq;
iuſto, neq; legitimo iure occupatis, ad ſpoliandum quoq; Wratiſlauienſem Eccl.iam
quam Sleſiæ Principes dotare et ornare inſueuerant, animum intendit. Et Caſtrū
Mielycz iubet ſibi per Epum Wratiſlauienſem Nankerū et Capitulū præſentari.
Quo velut viro magnanimo Regis iuſsa irridente, aſpernanteq;, Bohemiæ Rex Io-
annes exercitu valido, quem et Ciues Conſulesq; Wratiſlauien. ſua præſentia co-
auxerant, congeſto, Caſtrum Mielycz, quod tunc Henricus de Wirbna Archidiaco-
nus, et Canonicus Wratiſlauien., nomine Capituli Wratiſlauien., tenebat et poſsi-
debat, expugnare cœpit. Expugnationem aūt illius et longam et difficilem pro-
pter Caſtri fortitudinem (Fluuius enim Baricz ab omni parte Caſtrum cin-
gens, difficultatem adiicit loco) Ioannes Bohemiæ Rex ratus, doctus à Scio-
lis Henricum de Wirbna Archidiaconū et Canonicū Wratiſlauien., ad potatiōes
vinorum auidum et procliuum fore, mittit nonnullos Sleſianos milites illi fa-
miliares, qui et Henricū Archidiaconū lagenarū vinis varios ſapores habentib.
quas in frequenti numero ſecum ferebant, inebrient, et tam terroribus, quàm blan-
diciis, ad reſignationem Caſtri inclinent. Quibus imperata exequentibus vir ſim-
plex et pauidus Henricus Archidiaconus, et minis peruictus et mero, Caſtrū Mie-
lycz nulla illum neceſsitate aut defectu ſtringente reſignat, et de illo cū familia-
ribus excedit. Cuius oppugnationē Nankerus moleſtè ferens, primum per lrās
et Nūcios apud Ioannē Regem egit, vt Caſtrū Eccl.æ ablatum reſtitueret. Quo abnuē-
te, Diœceſim oēm Wratiſlauienſē Eccleſiaſtico ſupponit interdicto. At vbi Ioannes
Rex Wratiſlauiā adueniſset, plures ſuper Caſtri Myelicz reſtitutione interpo-
nebantur tractatus. Quos dum videret Nankerus Epiſcopus ad irritum recide-
re, Prælatis, Canoniciſq; ſuis mandat, vt ſecum vnà ad Regem tranſeant: perſona-
liter illum, ſi Caſtrum non reddiderit, excommunicaturi. Sed fere omnibus illum
tyranni timore deſerentibus, verentibuſq; ne in ſe grauius quicq; conſuleret, cū
quatuor tm̄modo, quorum Deus perſeuerantiæ rigore firmauerat corda, videlicet
Apeczkone Scholaſtico, qui poſt in Lubucenſem Epūm fuerat promotus, Othone de
Donin, Cunczkone de Schalkow, et Petro de Bithkow Canonicis Wratiſlauien., ad Mo-
naſterium minorū ſancti Iacobi, Regem in ſtubella parua, refectorio proxima,
ſe continentem, intrepide acceſsit, et fores ſtubellæ pulſare cœpit. Cui cùm à Rege
reſponderetur non poſse, aliis occupatum illi audientiam præſtare, in pulſando per-
ſeuerauit, donec à Principibus Sleſiæ Conſiliariis, et Conſulibus Wratiſlauien.
qui intus vnà erant perſuaſum eſset Regi vt intromitteretur. Geſtans itaq; in
collo ſtolam, et in pectore Crucem, habitaculum Regium ingreſsus ait, Moneo
te domine Rex primo, item ſecundo, item tertio, et peremptoriè vt Caſtrū Myelicz
à te violenter occupatū, mihi et Eccl.iæ meæ Wratiſlauienſi reddas. Negante
Rege reſtitutionem et aſserente, ſe illud iuſte acquiſiuiſse, iuſteq; poſsidere. Tū
Nankerus Epūs Cruce in manum cum ligno Dominico accepta, Auctoritate, inquit,
Omnipotentis Dei te, velut Eccleſiaſticorū bonorū inuaſorē, excommunico, excō-
municatumq; denuncio, in nomine patris et filii et ſpiritus ſancti. Stupentibus
Principibus Sleſiæ, Conſiliariiſq; Regiis, et ne quicquam muſsitare audentibus,
Ioannes Rex in furorem verſus. Quam procax, inquit, et quam temerarius eſt,

Pop, id eſt Sacerdos iſte, et quam temerè aſpirat mori. Quærit quis trucidet eū
ut Martyris conſequatur aureolam, Prouocat me verbis, at ego à ſuo ſanguine
continebo me. Alium tyrannum et perſecutorem ſi eſse Martyr cupit, quærat ne:
ceſse eſt. Egredientem à conſpectu Regis, Epūm Nankerum, Conſules Wratiſlauien
circumſtant, arguuntq; quod Regem in faciem, modeſtioribus vr̄is neglectis, ex:
communicauerit. Quibus Epūs inquit, Satagite Regem veſtrū inducere, vt quæ illici:
tæ Eccleſiæ meæ abſtulit, reſtituat, cùm et vos ipsi oppugnationē ipſam veſtra præſē:
tia, et armis adiuuiſtis. Illis ſe eam poteſtatem habere diffitentibus, ſubintulit Epūs
Nankerus. Et ego vos Conſiliarios, et adiutores ſuos eadem auctoritate Dei omnipo:
tentis, qua et Regem veſtrum excommunico, et excommunicatos decerno. Sed neq;
Rex veſter glorietur, ſe fore Regem, cùm magis Regulus, quam Rex putandus et
exiſtimandus eſt. His verbis fortius duriusq; quam Cenſurarū denunciatione, per:
ſtrepentibus Principibus Sleſiæ et Conſiliariis Bohemicis et Wratiſlauien iniuriam:
q; in maius extollentibus, motus Rex; mittit Nuncios, ad Epiſcopum Nankerū, vt ediſ:
ſerat, quo reſpectu quaue ex cauſa Bohemiæ Regem putet Regulum, non Regem
appellandum. Quibus Epūs Notoriam, inquit, et quæ inficiari nequit eſtimo, et confirō
me veritatem promulgaſse, Indignum ſi quidem eſt, vt is Rex et non potius Regu:
lus putari debeat, qui proprio in Regno ſuo carens Metropolitano, in Coronatiōm
ſui prece et precio aliarum nationum Archiepiſcopos conducit. Cùm omnes Catho:
lici Reges, ſed et vicini nobis Poloniæ, Hungariæ, Daciæ, Archiepiſcopos habeant. Ve:
ſter vero Rex in omni ſuo Regno Metropolitico priuatus honore, aut Magunthinen
aut Colonien Archiepiſcopū ad coronandum ſe, quod et de eo ipſo experti ſumus
precario conducit. Sugillatio aūt huiusmodi tunc obiecta, Ioannem Bohemiæ Re:
gem, adeò mouit et irritauit, vt ex Pragen Eccleſia, et Magunthinen Eccleſiæ ſuf:
fraganea Metropolitanam creari, pro abolenda huiusmodi nota, temporis pro:
ceſsu procurauerit. Epiſcopus deinde Nankerus, cùm nil pacati nil æqui à Rege
obtentum ſe iri cerneret, poſt triduum ex Wratiſlauia diſcedens, in Niſsam cum
omni clero Regulari et Seculari, quem Rex quia appellationi à ſe factæ non adhæ:
rebat eiiciendum mandauit, ſeceſsit, et omnes Ecclias obſerari Epūs iuſsit, Rege
tandem mandante, et Wratiſlauien Ciuibus Eccliæ ſanctæ Mariæ Magdalenæ, ſan:
ctæ Elizabeth, et ſancti Spiritus hoſtiis per violentiam patefactis, officiari per
Præſbiteros vagos et diſcolos cœptæ ſunt. Quas dum communis populus faſtidi:
ret, ingredi compellebantur à Lictoribus, et recuſantibus veſtes detractæ. Maio:
ribus itaq; Cenſuris Nankerus Epiſcopus, et Regem Ioannem, Conſiliariosq; ſu:
os, et Ciues Wratiſlauien feriendum ratus, mandauit eos velut excommunica:
tos, et contemptores Cenſurarum, arctius à ſingulis euitari: mandans illis ſubtra:
hi et negari ſacramenta Eccleſiaſtica, et eorum participes pro excommunicatis
cenſeri. Poſtquæ in vehementiorem furorem Rex verſus, omnia bona temporalia
tam Epiſcopi quàm Monaſteriorū, et quarumcunq; Eccleſiarū occupat, et Sleſiæ Du:
cibus mandat occupare. Sed omnibus aliis iuſsionem deteſtantibus, Boleſlaus Bre:
genſis Dux egeſtati et inopię ſuæ ſuccurſurus, exequitur imperata, et oēs Eccleſia:
rum villas, Oppida, Decimas, cenſus et introitus, in Ducatu ſuo Bregen inuadit et
diripit. Pro quo tam ipse excommunicatione graui innodatus, et terra ſua fuit, quod
longo tempore pertulit, interdicto. Denunciante aūt Nankero Epō Wratiſlauien

per literas et Nuncios Sedi Apoſtolicæ illatas ſibi et vniuerſo clero ſuo per Io:
annem Bohemiæ Regem oppræſsiones, ſpoliationes, et grauamina, Summus
Pontifex duodecimus Benedictus in Auinione tunc agens Nankerũ Epiſcopũ
comẽdans, et bono ac conſtanti animo eſse iubens, ſententias ſingulas per ipsũ
in Ioannem Bohemiæ Regem et Wratiſlauieñ Ciues latas confirmat, et aggrauat.
Regemq̃ et Ciues Wratiſlauieñ anatematiſat. Quamuis aũt præfatus Ioannes Bo:
hemiæ Rex, frequenter apud Papam pro abſolutione inſtiterit, non prius tamẽ
Summus Pontifex ſe illi abſolutionem impenſirum reſpondit, donec et de Caſtro
Mielicz cederet, et omnium quæ Eccleſiis, et Clero Wratiſlauieñ abſtulerat, plenam fa:
ceret reſtitutionem, Sed Rege in propoſito perſeuerante, annis aliquot Clerus et
Eccleſia Wratiſlauieñ ſpolia et direptionem Eccleſiaſticorum introituũ pertu:
lit, et Ioannes Bohemiæ Rex cum Ciuibus Wratiſlauieñ anatema.

Lithuani Maſouiæ partes vaſtant. Inſecuti tandem à Maſouitis, oĩbus ſpoliis exuuntur

IN feſto ſanctæ Heduigis, Lithuani terram Maſouiæ furtiuis itineribus in:
greſsi, Pulthowſk, et Czięchanow oppida, eorumq̃ vicinia peruaſtant, et plures
de vtroq̃ ſexu mortales captos, in terras ſuas abducunt. Quos Maſouiæ mi:
lites inſecuti, prædam raptam et captiuos ab eis excutiunt. Certamen aũt detrectãti:
bus, ſolito more in fugæ præſidio ſalutem ponunt. Sed fluuium Narew ſuperatu:
ri, dum alter alterum præceſſurus ſe impediunt, ab vndis plures ex eis, hi præſer:
tim qui ſarcinas non abiecerant, ſuffocantur.

Anno Domini 1338.

Benedictus XII Papa, auditis querelis Regis Poloniæ, mittit Duos Nuncios in Poloniam. Qui examinatis damnis Polonorum Magiſtrum et Ordinem Cruciferorum in Pruſsia excommunicant, et Varſchouiæ iudicañ pronũciauerunt, ſe competentes Iudices, parte Mgr̃i appellante.

AVdita Summus Pontifex Benedictus duodecimus Regis Caʒimiri et to:
tius Regni Poloniæ querela, per Ioannem Grothonis Cracouienſẽ Epũm
prudenter matureq̃ propoſita, vix creditum præſtare potuit, Mgrũm et Ordi:
dinem Cruciferorum, in tam ſæuam Chriſtiani nominis effuſionem, et Catholicarũ
terrarum occupationem, quæ coram eo deducta eſt, Mgrũm et Ordinem Cruciferorũ
ad contraria horum quæ egerant inſtitutum perpetraſse, niſi Ioannes Cracouieñ
Epũs pro verificatione propoſitorum euidentibus documentis Papæ et Cardinali:
um ambiguitatem docendo ſingula quæ propoſuerat et ampliora per crudelita:
tem Mgr̃i et Ordinis eueniſse diſsoluiſset. Tunc quidem Summus Pontifex ve:
ritate comperta, altiori cura, maioriq̃ miſeratione, de ſcelere Ordinis indagãdo
et Regni Poloniæ calamitati prouidendum, quam cœperat, in animũ induxit. Miſsis:
q̃ duobus ſpecialibus in Poloniam Apoſtolicæ Sedis Nunciis, videlicet Gathardo

de carceribus Titulen̄ Præpoſito Colocenſis Dioceſis et Petro Geruaſii Canonico Auicien̄, per lrãs et Comiſsiones Aplicãs largas prærogatiuas et conditiones iuriſditionem poteſtatemq́ eorum plurimum perpetuantes et firmantes, iniuxit et mandauit, q̃tnus Mgr̄m et Ordinem, ac oẽs illis adhærentes vel præſtantes auxilium, conſilium, vel fauorem tanq́ maleficos et incendiarios, auctoritate Aplica in ſingulis terris, Regno Poloniæ ſubiectis, et aliis vicinis Regnis nunciarent, nunciariq́ mandarent, pro tam enormibus ſceleribus, coram Sede Aplica, deductis et verificatis, excommunicatos. Et nihilominus ſummaria informatiõe de occupatione terrarum Regni, et damnorũ illatione, et inde ſecutorum recepta; compellerent Mgr̄m et Ordinem Cruciferorũ, ad omnium terrarũ occupatarũ, et damnorũ illatorũ plenam et effectualem, per excommunicatiõis et ſuſpenſionis in perſonas et interdicti in terras, et Eccleſias, communitates et vniuerſitates, ſentencias, promulgationem, reſtitutionem, et ſi in his contumaces apparerent et rebelles, aut perſonalr̃, aut per edictum illos ad præſentiam Sedis Apoſtolicæ citare curarent, rigidiorem correctionem et mulctam pro rebellione et contemptu ſubituros. Præfati aũt Galhardus et Petrus Apoſtolici Nuncii in Poloniam venientes, et executionem literarum Apoſtolicarum, iuris ordine in omnibus ſeruato, procedunt. Tribunaliq́ quominus eorum proceſsus poſsit à Mgr̃o et Ordine Cruciferorum carpi, et iuriſditio inculpari in Varſchouia, tuto loco et Cruciferis propinquo, poſito, Theodoricum de Aldemburg, tunc Mgr̄m Pruſsiæ, et Ordinem Cruciferorũ, ad quartam diem Februarii, per certi tenoris lrãs in Wladiſlauien̄ Eccleſia Cathedrali, et in Iunivladiſlauien̄, per Nicolaũ Præpoſitum ſanctæ Crucis Oppolien̄, Wratiſlauien̄ Dioceſis, per edictum citare procurarunt. Dum autem præfata dies quarta vc3t Februarii adueniſſet, Mgr̄ Bertholdus, Alberti de Rathibor Syndicus Caſimiri Regis Poloniæ, petitionem in ſcripto Iudicibus obtulit. Pro parte verò Mgr̃i et Ordinis Cruciferorũ Mgr̃ Iacobus Plebanus, de Arnoldiuilla, Culmenſis Dioceſis, comparens, Iudicibus Aplicis pro Tribunali ſedentibus, appellationem ab eorum iuriſdiciõe interpoſuit, eaq́ relicta diſceſsit. Iudices autem Apoſtolici intelligentes ex cauſis diffugii, et declinatoriis, fruſtratoriis, et commentatis, appellationẽ interpoſitam eſſe, in præſentia Taniſlai Archiepiſcopi Gneſnen̄, et Ioannis Poſnanien̄ Epi, aliarumq́ perſonarum grauiũ, Iudices ſe, datis Procuratori Ordinis Apoſtolis refutatoriis, pronunciarunt competentes, et deinceps in prædicto Oppido Varſchouien̄ poſitionibus et articulis, pro parte Caʒimiri Poloniæ Regis oblatis, receptis, et notabilium ac inſignium teſtium inductioni et examinationi pro eorundem articulorũ verificatione per vnum ferè annum intendebant.

Anno Domini 1339.

Iudices Apoſtolici ferunt ſententiam pro parte Regis Poloniæ, condemnañ Magiſtrum et Ordinem Cruciferorũ de Pruſſia in terris Pomeraniæ, Culmen̄, Michalouien̄, Cuiauien̄, Dobrʒinenq́ et pro damnis

perceptis in ſummis pecuniariis ac expenſis ratione earundem terrarum ſecutis.

E Sſencialibus terminis in cauſa, inter Caſimirum Poloniæ Regem ab vna, et Theodoricum de Aldemburg, Mgrūm et Ordinem Pruſsiæ, partibus ab altera, occaſione terrarum Regni Poloniæ per Mgrūm et ordinem Cruciferorum occupatarū, vertente, per Commiſsarios, et Iudices Apoſtolicos Galhardum et Petrum in loco Oppidi Warſchouia, cum omni maturitate et diligentia ritè et legitimè conſeruatis, Commiſsarii et Iudices prædicti, cauſam ſufficienter, per productionem literarū et Priuilegiorum, inductionemq; inſignium teſtium, videntes fundatam et inſtructam, aduiniſse tempus maturum rati, concluſerunt in cauſa, et ad ferendum diffinitiuam Sentenciam, quintamdecimam Menſis Septembris diem Warſchouiæ partibus aſsignauerunt. Ad quam rem ſolidius conficiendā Caſimirus Poloniæ Rex, Ianiſlaum Gneſneñ Archiepūm, Ioannem Poſnanienſem, Clementem Plocenſem, et Stephanum Lubuceñ Epiſcopos, cæterosq; præcipuos Eccleſiaſtici et Sæcularis Status viros, curauit pro illo tempore perſonaliter deſtinare. Qua quidem die quintadecima Septembris adueniente, Iudices et Commiſsarii Apoſtolici præfati, ad pronunciandū ſentenciam, Mgrō et ordine Cruciferorum perprius ad hunc Actum legitimè ſpecialr citatis, proceſserunt, et in Eccleſia parochiali ſancti Ioannis Baptiſtæ Warſchouiæ ſentenciam ſuam in ſcriptis protulerunt: adiudicando Caʒimiro Regi et Regno Poloniæ, Pomeraniæ, Culmen, Michalouien, Cuiauiæ, et Dobrʒinen terras, tanquam veras dicti Caʒimiri Regis et Regni Poloniæ hæreditates, et ratione damnorum perceptorum, ad Centum nonaginta quatuor millia, et quingentas marcas Polonici ponderis et monetæ, et ad Mille Sexingentas marcas ratione impenſarum, Mgrūm et Cruciferos condemnando: prout hæc omnia in Copia ſentenciæ, quę talis eſt, latius continetur.

Tenor Sententiæ ſupraſcriptæ contra Cruciferos latæ

IN nomine Domini Amen. Nouerint vniuerſi, quòd nos Galhardus de Carceribus Præpoſitus Titulenſis Colocenſis Dioceſis, et Petrus Geruaſii Canonicus Auicien, Eccleſiarum, Apoſtolicæ Sedis Nuncii et Executores, et Iudices in cauſa, quæ vertitur inter Magnificum Principem, dominū Caʒimirum Dei gratia Regem Poloniæ illuſtrem ex vna parte, et Venerabiles ac Religioſos viros Mgrūm et fratres Ordinis beatæ Mariæ Teuthonicorū, in partibus Pruſsiæ, parte ex altera, ab eadem Sede Apoſtolica ſpecialiter deputati, Pridem lrās Apoſtolicas veras et integras, acomni ſuſpicione carentes, Bulla plumbea Sanctiſsimi Patris et Domini noſtri, domini Benedicti Diuina prouidentia Papæ duodecimi, in filo canapi, more Romanæ Curiæ bullatas, vt prima facie apparebant, cum ea qua decuit reuerentia accepimus, de verbo ad verbum tenorem, qui ſequitur continentes. BENEDICTVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Dilectis filiis Mgrō Galhardo de Carceribus Præpoſito Titulen, Colocenſis Dioceſis, et Petro Geruaſii Canonico Auicien, Ecclīarum, Apoſtolicæ Sedis Nunciis, Salutem et Apoſtolicam benedictionem. Querelam grauem pro parte chariſsimi in Chriſto Filii noſtri Caʒimiri Regis Poloniæ illuſtris, in Conſiſtorio

coram nobis, et fratribus noſtris propoſitam, audiuimus: continentem. Quòd olim
Mgr̃ et fratres Domus beatæ Mariæ Teutonicorũ, qui tunc erant in Pruſsiæ partibus, cõ:
morantes, nonnullas terras et Dominia, infra Regnum ſuum Poloniæ conſiſten’ vẽʒt Culmen’
et Pomeraniæ dudum, nec non à paucis citra temporibus Mgr qui tunc erat et fratres di:
ctæ Domus, Wladiſlauien’ Brzeſten’ Dobrzinen’, et Michalouien’ terras ad Regem et Pro:
genitores eius de iure ſpectantes, infra Regnum ipſum conſiſtentes, non ſine magna
ſtrage Chriſti fidelium, et concrematione Centum Eccleſiarum vel citra, hoſtiliter in:
uaſerunt, et per violentiam occupauert̃, et adhuc de facto detinent occupatas, in anima:
rum ipſorum perniciem, ipius Regis (ad quem ratione dicti Regni ſui, dictæ terræ
vt præmittitur ſpectare noſcuntur, ſicut etiam per Sententiam latã ſupra dicta
terra Pomeraniæ, per certos Iudices delegatos, per fœlicis recordationis Ioannẽ Pa:
pam Vigeſimum ſecundum, Prædeceſſorem noſtrum, dum adhuc ageret in huma:
nis, ad inſtantiam claræ memoriæ Wladiſlai Regis Poloniæ tunc viuentis, genitoris Ca:
zimi Regis prædicti, deputatos, ab olim dicitur liquide apparere) ac dicti Regni
(quod eſt Romanæ Eccleſiæ cenſuale, quodq; poſt Deum nullum præter ipſam Eccle:
ſiam recognoſcit ſuperiorem in terris) nec non et eiuſdẽ Eccleſiæ Romanæ, quæ pro:
pterea cenſu, qui Denarius beati Petri dicitur, eidem Eccl'æ in ipſo Regno debito, mul:
tipliciter extitit defraudata, in graue præiudiciũ atq; damnũ. Supplicatũ igitur
nobis eſt pro parte dicti Regis, vt prouidere ſuper his de opportuno remedio curare:
mus. Nos apud Sedem Apl'icam informari volentes, an Mgr̃ et fratres prædicti ſuper
præmiſsis laborarent infamia, dilecto filio noſtro Petro, tituli ſanctæ Praxedis præſbi:
tero, et bonæ memoriæ Ioanni ſancti Theodori Diacono, tunc viuenti, Cardinalibus
commiſimus oraculo viuæ vocis, vt ſuꝑ hoc apud Sedem ipſam plenius ſe informarẽt,
nobiſq; referrent, quæ per informationem huiuſmodi reperirẽt. Ac deinde per eos
ſuper huiuſmodi infamia informatione recepta, dictoq; Ioanne poſt modũ ſicut Do:
mino placuit, de hac luce ſubtracto, ipſoq; Petro, Cardinalibus, ſe de ſpeciali mandato
noſtro, de Romana Curia, pro certis arduis negociis abſentante. Demum Venerabilis
frater noſter, Ioannes Ep̃us Portuenſis, de ſpeciali mandato per nos viuæ vocis ora:
culo ſibi facto, de informatione huiuſmodi, per dictos Cardinales, vt præfertur re:
cepta, cuius Acta ſibi fecimus aſsignari, fecit in Conſiſtorio coram nobis ac dictis fra:
tribus noſtris relationem plenariam et fidelem. Et quia per relationẽ huiuſmodi
nobis conſtat, quòd Mgr̃ et fratres prædicti ſuper præmiſsis noſcuntur infamia
laborare. Non nolentes nec valentes illa ſi vera ſint ſalua conſcientia, conniuentibus
oculis pertranſire, contra inuaſores, occupatores, incendiarios, ſacrilegos, et malefa:
ctores hmõi, prout prædictorum exceſsuum enormitates expoſcunt, ne ipſorũ im:
punitas, aliis in exemplum tranſeat, debite proceden’. Diſcretioni veſtræ, de dictorũ
fratrum noſtrorum conſilio, per Apoſtolica ſcripta cõmittimus, et mandamus, qua:
tenus vos et alter veſtrum, per vos vel alium ſeu alios, incendiarios Eccleſiarum præ:
dictarũ, cuiuſcunq; ſtatus, ordinis, et conditionis extiſtant, auctoritate nr̃a in Eccl'iis
et locis aliis vbi expedire videbit', gñalr̃ excõmunicatos publice nuncietis, et faciatis
ꝑ alios nunciare. Quorum abſolutionẽ Sedi Apl'icæ duximus ſpecialr̃ reſeruandam.
Ac deinde de p̃dictis inuaſionibus, occupationibus, et incendiis, ſiue damnis ſimpliciter
et de plano ſine ſtrepitu et figura iudicii vocatis, qui fuerint vocandi informari cu:
retis. Et ſi vobis conſtiterit legitime de inuaſionibus, occupationibus, damnis et in:

cendiis ſup̄dictis, ac pſonis, quæ talia perpetrarunt, eaſdem incendiarios nominati, excommunicatos publicè nuncietis diebus Dominicis, et feſtiuis, et per alios in locis vbi expedire videritis nunciare faciatis, et ab oībus arctius euitari, et tā eos quam alios inuaſores, occupatores, nec non damnorū hmōi illatores, et ad reæ: dificationem Eccleſiarum vel occaſione ipſorum vt p̄mittitur deſtructarū, et ſatis: factionem et emendationem aliorū bonorum mobilium, nec non ad reſtitutiōm plena: riam, dictarū t̄rarum cum fructibus inde perceptis, et rerum mobiliū exinde ablata: rum ſeu amiſſarum vel ſolutionem, extimationem ipſarum rerum mobiliū, ſeu emen: datiōm damnorū, ſuper dictis bonis mobilibus illatorum, taxatione prius per uos facta de dictis bonis mobilibus pro perſonarum et negocii qualitate ac valore, ſeu extima: tione ipſorum mobiliū ablatorū ſeu incenſorū, et diperditorū, vbi ipſorum mobilium valor ſeu extimatio aliter probari non poterit, iuramento eiuſdem Regis et aliorū et aliorum qui pertulerunt damna hmōi declaranda, eidem Regi et aliis damna paſſis integralr̄ faciendam, nullo ſup̄ hoc eiſdem inuaſoribus, occupatoribus, incendiariis, rapto: ribus, et damnorū hmōi illatoribus, appellationis ſuffragante remedio, condemnetis, hmōi ſentenciā, quam ſuper præmiſſis proferri contigerit, executioni debitæ demandan. Contradictores quoſlīt et rebelles, cuiuſcunq; ſtatus, dignitatis, et ordinis vel conditio: nis extiterint, per excommunicationes et ſuſpenſiōes in perſonas ac interdictum in t̄rās, ſeu Eccleſias earundem t̄rarum, ac vniuerſitates ſeu cōmunitates earundem t̄rarum, et alia iuris remedia, prout expedire videritis, compeſcendo. Inuocato ad hoc ſi opus fuerit auxilio brachii ſæcularis. Non obſtante fælicis recordationis Bonifa: cii Papæ octaui, prædeceſſoris noſtri conſtitutione. Qua cauetur, ne aliquis extra ſu: am Ciuitatem et Dioceſim, niſi in certis exceptis caſibus, et in illis vltra vnam dietā à fine ſuæ Dioceſis, ad iudicium euocetur. Seu ne Iudices à Sede deputati prædicta extra Ciuitatem et Dioceſim, in quibus deputati fuerint, contra quoſcunq; procedere ſiue alii vel aliis vices ſuas committere, vel aliquos vltra vnam dietam à fine Dioce: ſis eorundem trahere præſumant. Ac de duabus dietis in Concilio gnali, ac aliis q: buſcunq; conſtitutionibus, à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus, tam de Iudicibus delegatis, quàm de perſonis, vltra certum numerū ad iudicium non vocandis. Aut aliis æditis quæ veſtræ poſſent in hac parte iuriſditioni aut poteſta: ti, eiuſq; libero exercicio, quomodolibet obuiare. Seu ſi eiſdē Mgr̄o et Fratribus vel quibuſuis aliis communiter vel diuiſim, ab eadem Sede ſit indultum, q̄ ex: communicari, ſuſpendi, vel eorum Eccl̄iæ, Ciuitates, Caſtra, et loca eccl̄iaco ſubiici in: terdicto, seu quòd vltra vel extra certa loca, ad Iudicium euocari non poſſint, p̄ lr̄as Apoſtolicas, non facientes plenam, et expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi eorumq; locis, perſonis, ordinibus, et nominibus propriis mentionem. Ac quibuſuis aliis Priuilegiis, indulgentiis, et lr̄is Ap̄licis, generalibus vel ſpecialibus, quorumcunq; tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non exp̄ſſa, vel totaliter non inſerta vr̄æ iuriſditionis explicatio in hac parte quomodolibet valeat impediri, et de quibus, quorumq; totis tenoribus, de verbo ad verbum habē: da ſit, in noſtris literis mentio ſpecialis. Cæterum volumus, et auctoritate Ap̄lica decernimus, quòd quilibet veſtrum proſequi valeat articulum, etiam per alium inchoatum, quamuis ille inchoans, nullo fuerit impedimento Canonico p̄peditus. Quodq; vobis et vtriq; vr̄ūm à data p̄ntium ſit in præmiſſis omnibus, et eorum

ſingulis perpetua poteſtas et iuriſditio attributa, vt eo vigore, eaq́ firmitate poſsitis in præ:
miſsis omnibus et ſingulis, et pro prædictis procedere, ac ſi prædicta omnia et ſingula co:
ram nobis capta fuiſsent, et iuriſditio vrā ſuper pmiſsis oībus et ſingulis eorum, per citatio:
nem vel modum alium legitimum perpetuata extitiſset, quacunq́ Conſtitutione contra:
ria non obſtante. Quòd ſi præfati Mgr̄ et frēs in hac parte proceſsibus veſtris efficaci:
ter parere non curauerint, ac etiam obedire, eos ex parte noſtra peremptoriè eiectis,
vt intra Semeſtris temporis ſpacium poſt citaciōm vrām hmōi cum oībus et eorum, et
dictæ Domus exemptionum Priuilegiis, ſi quæ habent, idem vcꝫ Mgr̄ et fratres,
quos per informationē hmōi principales, et pcipuos repereritis prædictorū exceſsuū
patratores, perſonaliter, alii verò per Procuratorē ſeu Procuratores idoneos, plenū
et ſufficiens mandatum, ac plenam et liberam poteſtatem habentem ſeu habentes, ad
obediendum, et ad parendum eorum nomine, et pro parte ſua super pmiſsis Apoſto:
licis ordinationibus, bn̄eplacitis, et mandatis, Apoſtolico ſe conſpectui repræſentet:
his, quæ ſuper pmiſsis iudicio vel concordia iniungenda et ſtatuenda duxerimꝰ
plenariè pārituri, et alia facturi et recepturi, quod de Sedis eiuſdem proceſserit
bn̄placito voluntatis. Alioquin, niſi comparuerint, et dicta Priuilegia portauerint,
illa dictæ Sedi Apł̄icæ oſtenſuri, extunc Priuilegia ipſa ſuſpendimus, et ipſos in:
terim ſuis ordinariis volumus eſse ſubiectos. Ac nihilominus con̄ eos, vt iuſtū fue:
rit et expedire viderimus, procedemus: eorum abſentia non obſtante. Cæterum ſi
forte præfatos Mgr̄um et fratres per vos vel alium, ſeu alios, auſi non fueritis ī
Domibus, ſeu domiciliis eorundem citare, vel ipſi impedimentū præſtiterint, ne
citari valeant, in eiſdem volumus et decernimus, vob et cuilibet veſtrum pn̄tiū
auctoritate licere ipſos diebus aliquibus Dominicis et feſtis, cum populus conuene:
rit ad Diuina, vt ſic facta citacio ad eos peruenire veriſimiliter præſumatur ci:
tare vel citari facere publice, in Eccleſiis Ciuitatum, vel locorum inſigniū magis
vicinorū in quibus poſsitis tute morari, et deinde procedere contra illos, ſiue
citati taliter, ſtatuto ipſis peremptorio termino competenti, coram vobis compa:
reant, ſiue comparere contemnent, iuxta formam præſentiū, ac ſi citati legitimē
extitiſsent. Quem quidem citationis modū vobis ſit licitum obſeruare, etiam in
aliis citationibus faciendis, de illis ſeu con̄ eos, vt coram vobis debeant, vt præ:
mittitur, comparere. Quas quidem citaciōes ita volumus, et decernimus, eoſdem
artare citatos, ac ſi eos perſonaliter compħendiſsēt, et in eorum præſentia facta eſ:
ſent: quacunq́ conſtitutione contraria non obſtante. Diem verò citacionis, per quam
prædicti Mgr̄ et fratres citati fuerint, vt coram nobis debeant, vt pmittitur com:
parere, ac formam, et quicquid ſuper præmiſsis duxeritis faciendū, nobis per vrās
literas, aut Inſtrumentū publicū, harū ſeriē continen̄, intimare curetis. Datum Aui:
nione quarto nonas Maii, Pontificatus noſtri anno quarto. QVARVM QVIDEM
literarū Apoſtolicarū auctoritate, ad inſtantiam dicti Regis, ſeu Procuratoris eius:
dem, pdictos Mgr̄um et frēs dicti Ordinis, ac ſpecialr̄ et nominatim Aduocatos et
Commendatores eiuſdem Ordinis, vcꝫ, Commēdatorē gn̄ralem, Aduocatū Culmen̄,
ac Commendatores de Thorun, de Grudzancz, Lipanien̄, Radinen̄, Ehilpelgen̄, Golu:
ben̄, Strosbergen̄, Papouien̄, Wyenczſlauien̄, ac de antiquo Caſtro Thorun, et in trā Cu:
iauien̄, Nieſchouien̄, Orlouien̄, Murinen̄, Brzeſten̄, Kouali en̄, Radzieiouien̄, et Mons:
burgen̄, et in terra Pomeraniæ Swecen̄, Gdanen̄, Derſchouien̄, et Camen̄. In terra aut

Pruſſiæ, Marienburgen, Stumen, Laſzinen, Elbingen, de Leſk, et Rigenſem, ac
quoscunq; dictarum t'rarum Aduocatos, atq; Commendatores, coram nobis in iudi-
ciū, iuxta mandatū Apl̄icum, ad certum locū, et terminū fecimus euocari. Compa-
rente igr̄ in Iudicio coram nobis, loco et termino peremptorio ſupradictis, Mgr̄o
Bartholdo de Rathibor Iuriſperito Procuratore dicti domini Regis Poloniæ, noīe
Procuratorio ipſius, qui de mandato ſuo ſeu Procuratorio, fidem fecit per publicum
inſtrumentū ſcriptum, et ſignatū per manū publici Notarii, et ſigilli dicti Domini
Regis appenſione munitū. Dicto igr̄ Procuratorio producto, idem Procurator libel-
lum ſiue peticionem ſuam obtulit in ſcriptis, petens contra Mgr̄um et fratres, ac
Commendatores p̄dictos, vel perſonam aliam pro ipſis legitimè interuenientem,
procedi per nos iuxta tenorē peticionis ipſius, ac lr̄arū Apoſtolicarū continentiam
prædictarum. Quibus propoſitis et oblatis, comparuit etiam Diſcretus vir dn̄us
Iacobus de Arnoldi Villa Plebanus, Culmenſis Dioceſis, Procurator, et nomine Procu-
ratorio Mgr̄i, et fr̄um prædictorū, qui de procuratione ſua fidē fecit, per publicū
inſtrumentum, ſcriptum et ſignatum, per manū publici Notarii, et dicti Mgr̄i ſigil-
li appenſione munitum. Prædicto etiam producto Procuratorio dictus Procura-
tor, proteſtatione præmiſſa, quòd non intendebat in nos conſentire, tanq; in Iudi-
ces ſuos, ſeu dominorū ſuorū, nec comparere, al's coram nobis ex cauſis friuolis, et
minus rationalibus à nobis ad Sedem Apoſtolicā appellans, à præſentia noſtra
confeſtim illicentiatus receſsit. Nos verò attendentes, quod in dicta cauſa præ-
dictorum Mgr̄i et fratrum ac Commendatorū, ſeu Procuratorū eorū abſentia
non obſtante, de iure et rigore Apoſtolici reſcripti procedere poteramus, inſtante
Procuratore, dicti Domini Regis, per nos quoq; procedi in cauſa prædicta petente,
petitionem oblatam ipſius pro parte dicti domini Regis recepimus. Qua rece-
pta, præſtitoq; iuramento de calumnia et veritate dicenda litem animo conteſtan-
di, per dictum Procuratorem dicti domini Regis in contumaciam partis aduer-
ſæ, datis etiam articulis et teſtibus productis et examinatis, ipſisq; et eorū atteſta-
tionibus publicatis, productis etiam inſtrumentis quibus vti voluit idem Procu-
rator, tandem in cauſa prædicta, pro parte dicti domini Regis Poloniæ per dictū
Procuratorē ipſius renunciatum extitit et concluſū, et nos in partis alterius cō-
tumaciam habuimus pro concluſo. Nos igitur viſis et auditis informationibus
et probationibus, ac aliis in dicta cauſa productis et acticatis, iuribusq; cauſæ ip-
ſius et meritis iuſticiæ lance diſcuſsis, et diligenter examinatis, deliberatione
præhabita diligenti nobiſcum, ac etiam cum peritis, dictisq; Mgr̄o et fratribus
ac Commendatoribus citatis, ad audiendum noſtram diffinitiuam Sentenciā
ad diem præſentem, dictoq; Mgr̄o Bartholdo Procuratore dicti Regis Poloniæ,
ad hoc in noſtra præſentia conſtituto et præſente, et proferri per nos diffiniti-
uam Sentenciam poſtulante, præfatis Mgr̄o et fratribus, ac Commendatorib̄s
contumaciter abſentibus, quorum abſentiam Dei pr̄ntia repleatur: ſacro ſan-
ctis Dei Euangelii poſitis coram nobis, vt noſtrum de vultu Dei prodeat iudiciū,
et oculi noſtri videant æquitatem. Sedentes pro tribunali, in loco ad hoc par-
tibus aſsignato, Dei nomine inuocato, qui præcepit iuſtè filios hominū iudicare,
in nomine patris et filii et ſpiritus ſancti Amen. QVIA conſtat nobis informati-
one præhabita plenaria et diligenti, ex productis, et probatis, ac acticatis coram

nobis legitime pro parte dicti Domini Caſimiri Regis Poloniæ illuſtris, et Procuratoris ipſius, in prædicta cauſa, quod frater Theodoricus de Aldemburg nunc Mgr Ordinis Domus hospitalis beatæ Mariæ Teutonicorũ tunc Marſchalcus Fr̃is Lutheri de Brunſuik tunc Mgr̃i Ordinis ſupradicti, ac Commendatores et Aduocati, Culmen, de Thorun, de Grudzanca, Lipanen, Radinen, Egilpergen als dictus de Brodnicza, Papouien, Venceſlauien, ac de antiquo Caſtro Thorun, atq; de terra Cuiauiæ, Nieſchouien, Orlouien, Murinen, Brzeſten, Koualien, Radzieiouien et Moſburgen, als dictus de Przedecz, ac de terra Pomeraniæ Swecen, Gdanen, Derſchouien, Camen, nec non de terra Pruſſiæ Mariemburgen, Stumen, Laſzinen, Elbingen, de Leſk, ac Rigen, nec non fratres dicti Ordinis prædictorũ, ac aliorum locorum partium prædictarũ, qui tunc erant cum valido et hoſtili exercitu, et vexillis erectis, timore Dei poſtpoſito, et Diabolo ſuadente, Regnum Poloniæ deuaſtando, Eccleſias vzt de Nakiel, de Wartha, de Schadek, de Baldrzichow, de Komin, de Slup, de Pobiedziſka, de Kaczeuo, nec non fratrũ minorũ, et ſanctæ Crucis in Pizdri, igne incẽderunt, et ablatis per eos inde primitus libris, calicibus, theſauris, et aliis depoſitis dictarum Eccleſiarũ, eas cum ſanctuariis, et ſanctorũ reliquiis, et imaginibus penitꝰ combuſſerunt. Idcirco prædictos Fratrem Theodoricum de Aldemburg Mgr̃um generalem nominatim, ac Commendatores, et Aduocatos, Fratresq; dicti Ordinis locorum et partium prædictarũ, et quoscunq; alios, qui dictas Eccleſias incenderunt et combuſſerunt, et quorum occaſione incenſæ et combuſtæ fuerunt, Auctoritate Apoſtolica, nobis in hac parte commiſſa denunciamus his ſcriptis excommunicatos, ac per Epõs et Prælatos, et Eccleſiarũ Rectores, Ciuitatum et Dioceſium, Gneſnen, Poſnanien, Wladiſlauien, Plocen, Cracouien, Lubucen, Wratiſlauien, et Culmen, ſub pena ſuſpenſionis, ab eorum officiis, in Eccleſiis ſuis diebus Dominicis, et feſtis dum populus ad diuina conuenerit, mandamus publicè nunciari. Abſolutione ipſorũ fratris Theodorici de Aldemburg Mgr̃i et Commendatorũ, ac fratrũ prædictorum, aliorumq; dictarum Eccleſiarum incendiariorũ, Sedi Apoſtolicæ tm̃modo reſeruata. Prædictosq; Mgr̃um, Commendatores et fratres locorũ et ptium prædictarũ dicti Ordinis Domus, beatæ Mariæ Teutonicorum de Pruſſia ad reædificationem prædictarũ Eccleſiarum per eos vel occaſione eorum deſtructarũ et combuſtarum, ad reſtitutionem, et emendationem, aliorũ bonorũ immobilium, his ſcriptis ſentencialiter condemnamus. Præterea, quia conſtat nobis p̃habita informatione plenaria et diligenti prædicta, ex productis et probatis legitime acticatis, coram nobis ex parte dicti domini Regis Poloniæ, in cauſa p̃dicta per procuratorem ipſius domini Regis, quod terræ Culmen, Pomeraniæ, Wladiſlauien, Brzeſten, Dobrzinen, et Michalouien, cum ſuis Ciuitatibus, Caſtris, Oppidis, et Villis, ac ſuis iuribus, pertinentiisq; vniuerſis, ſitæ ſunt, infra metas Poloniæ, et infra Regnum ipm̃, et tanq; de Regno, et ad ipſum Regnum pertinen, et Reges ac Principes Regni Poloniæ Progenitores dicti Domini Regis Caſimiri Poloniæ illuſtris, qui pro tp̃e fuerunt, eas poſſiderunt, et tenuerunt. Conſtatq; nobis etiam ex p̃dicta informatiõe, productisq; ac probatis et acticatis coram nobis, q̃ p̃dicti Mgr̃, Commendatores, et fratres, qui pro tempore fuerunt Domus ſæpedictæ Ordinis beatæ Mariæ Teutonicorũ, de Pruſſia, ſæpe dictas terras Pomeraniæ, Brzeſten, Wladiſlauien, et Dobrzinen, cum ſuis Caſtris, villis ſpectan et pertinen ad dictum Dominum Regem, et progenitores ipſius, conſiſtentes, infra Regnũ Po:

lonicæ, cum magna ſtrage fidelium in Dei offenſam, ac ipſius domini Caſimiri, et cla:
ræ memoriæ domini Wladiſlai patris ipſius Regis Poloniæ in iacturam grauem et
l æſionem, hoſtiliter inuaſerit et occuparit, et adhuc dictus Mgr, qui nunc eſt, et Com:
mendatores, fratresq; prædicti Ordinis, violenter terras Culmen, et Michalouien
cum ſuis Ciuitatibus, Caſtris, et Villis, ac iuribus et pertinentiis vniuerſis, infra di:
ctum Regnum Poloniæ conſiſten, et ad Regem ipſum pertinen, iniuſte, et indebite
detinent occupatas. Conſtat nobis etiam, quod idem Mgr Commendatores, et fratres
dicti Ordinis, terram maioris Poloniæ, ad ipſum dominum Regem ſpectantem, cũ va:
lido exercitu hoſtiliter et vexillis erectis intrantes, et inuadentes, terram ipſa,
Caſtra, Villas, Ciuitates et Oppida, igne penitus combuſerũt, vaſtauerunt, et deſola:
uerunt, vzt Gneſnen Ciuitatem Metropolitanam dicti Regni Poloniæ, Znenam, Na:
kiel, Lanciciam, Vnieow, cum Caſtro, Siradiam cum Caſtro ibidem, Vartham, Scha:
dek, Baldrzichow, Charlupia, omnes villas in territorio ſeu Diſtrictu Caliſien,
Pizdri cum Caſtro, et Clauſtro ſeu Monaſterio fratrum minorum ibidem, Konin,
Slup, Kleczow, Pobiedziſka, cum Caſtro ibidem, et Colczien, Ciuitates ſeu oppida muni:
ta, cum omnibus ſuis Villis ſibi adiacentibus, et in eorum Diſtrictibus, et Territo:
riis, conſtitutis, ipſis primitus ſpoliatis omnibus bonis mobilibus, et ſe mouentibus,
et multis hominibus interfectis, et pluribus ex dicta terra in captiuitatem dedu:
ctis, denudatisq; mulieribus et oppreſsis, igne penitus combuſerũt, vaſtauerũt,
et deſolauerunt, et alia damna dicto domino Regi, et Regno ſuo, ſuisq; ſubditis,
plurima intulerunt. Ea propter ad reſtitutionem dictarũ terrarum Pomeraniæ
Wladiſlauien, Brzeſten, Dobrzinen, Culmen, et Michalouien, plenariam et inte:
gram faciendam dicto domino Regi Poloniæ, ac fructuũ, reddituũ, et prouen:
tuum, inde perceptorũ, et bonorum ablatorũ, incenſorũ, et depoſitorũ. Nec non
ad emendationẽ damnorũ, ſuper bonis immobilibus illatorũ, ſeu verã æſtimationẽ,
valorem, omnium tam fructuum perceptorũ, quam bonorũ mobiliũ ablatorum,
perditorum, et incenſorum, et damnorum, ſuper bonis mobilibus illatorũ, quæ oĩa
taxamus ad Centum nonaginta quatuor millia, et quingentas marcas Polonici
ponderis, et monetæ, prout etiam dictus dominus Rex, in nr̃is manibus propriũ
iuramentum, ſacroſanctis Dei tactis Euangeliis, ipſa damna, in præfata ſum:
ma declarauit præſtando. Inſuper, et ad reſtitutionem expenſarũ factarum
in dicta lite, et occaſione ipſius, per dictum Dominũ Caſimirum Poloniæ Regem
ſeu procuratorem ipſius, faciendam dicto domino Regi, quas in Mille sexingentis mar:
cis prædictorum ponderis et monetæ taxamus, prout dictus Procurator in noſtris
manibus tactis prædictis ſacroſanctis Euangeliis aſſeruit dictũ dominũ Regem
feciſſe et expendiſſe. Et etiam declaramus prædictos Mgrũ generalẽ, Commen:
datores et fratres Domus ordinis beatæ Mariæ Teutonicorum, prædictarum ter:
rarũ illicitos detentores, et occupatores, dictorum damnorũ illatores, et exceſ:
ſuum patratores, dicto Procuratore ipſius domini Regis Poloniæ, nomine Procu:
ratorio eiuſdem, his eiſdem ſcriptis, per hanc eandem noſtram ſententiam diſ:
finitiuã, ſententialiter condemnamus. In quorum omniũ teſtimoniũ euidenciam
et certitudinem pleniorẽ, præſentem ſententiam diffinitiuam, vnã cum inſertiõe
reſcripti Apoſtolici, ac duorum Procuratorũ ſupra inſertorũ, et conſcriptorum
ſcribi, et in hanc formam publicam redigi mandauimus, per Notarios publicos

ſcribaſq; nrõs infraſcriptos, et ſigillorum nrõrum appenſione muniri. Et vt
fides plenaria et indubitata Tranſcripto reſcripti Apoſtolici, ac Procuratorum
p̄dictorum ſupius tranſcriptorū adhibeatur vbicuq; et coram quibuſcunq; in iu:
dicio vel extra, ac ſi originalia appareret. Ac omnibus aliis, et ſingulis ſupradictis
ſcriptis et narratis, noſtram auctoritatem iudiciariam interponimus et decretum.
Acta fuerunt hæc Varſchouiæ Poſnanien Dioceſis, intra Eccleſiam ſancti Ioannis
Baptiſtæ, dicti loci Anno à Natiuitate Domini, Milleſimo, tricenteſsimo, trigeſimo, nono.
Inditione ſeptima, Pontificatus Sanctiſsimi patris, et domini noſtri, domini Benedicti,
Diuina prouidentia Papæ duodecimi, anno quinto, et die quindecima Septembr, cir:
ca horam veſperorū, Præſentibus Rmis in Chrõ patribus, et dominis dominis Ianiſlao
Archiepõ Gneſnen, domino Clemente Plocen, dñõ Ioanne Poſnanien, et domino Stepha:
no Lubucen, Epiſcopis, ac Venerabilibus patribus, fratre Guillino de Sulkow, fratre Io:
anne de Mogila, Abbatibus, et dñõ Nicolao Agrien, Gregorio Cześnen, Zagobren Dio:
ceſis, et Petro Lancicien, Præpoſitis, et pluribus aliis tam Clericis quam laicis in maga
multitudine teſtibus fide dignis, ad præmiſsa vocatis ſpecialiter et rogatis. Et ego
Petrus de Montilio Clericus Auicien, auctoritate Apoſtolica et Imperiali notarius pu:
blicus, prolationi hmōi præſentis, ſententiæ diffinitiuæ, dum ad ſupra dictum dominū
Galhardum de Carceribus de voluntate et expræſſo conſenſu, præfati domini Petri
Geruaſii Collegæ ſui recitabatur et legebatur, perſonaliter interfui, vnà cum Nota:
rio publico ſubſcripto, et teſtibus ſupraſcriptis, et de mandato eorū prædictas Com:
miſsionis lrās Apoſtolicas vidi et tenui, cum vera bulla plumbea in filo Canapi pen:
dente, non cancellatas, non viciatas, nec abolitas in aliqua ſui parte, ac procuratoria
libellumq;, et earum tenorem de verbo ad verbum in hac præſenti ſententia, diffiniti:
ua appoſui et tranſcripſi, nil addens vel minuens, per quod rei veritas immutetur,
et diligenter etiam auſcultaui, vnà cum Notario publico ſubſcripto. Et quia diligē:
ti facta auſcultatione cum originalibus, et præſenti publico inſtrumento ea concor:
dare inueni, hic me ſubſcripſi, et ſignum meum conſuetū appoſui requiſitus, et p̄:
fati domini Iudices, ad ipius præſentis ſententiæ diffinitiuæ, et omnium et ſingu:
lorum ſupradictorum et ſcriptorum confirmationem et robur, eorum auctoritatē
iudiciariam interpoſuerunt, et decretum, et eorum ſigillis mandauerūt appenſiōe
muniri, ad euidentiam, et certitudinem oīm p̄dictorum. Et ego Albertus, Criſti:
ni, Clericus Cracouien Dioceſis, publicus Apoſtolica et Imperiali auctoritate No:
tarius, prolationi præſentis ſententiæ diffinitiuæ, dum per ſupradictū dominum
Galhardum de Carceribus de voluntate et exp̄ſſo conſenſu p̄fati domini Petri
Collegæ ſui recitabatur et legebatur, vna cum Notario publico et teſtibus ſupraſcri:
ptis præſens interfui, et de mandato eorum prædictas Commiſsionis literas Apoſtoli:
cas vidi et tenui, cum vera bulla plumbea, in filo Canapi pendente, non cancellatas
non viciatas nec abolitas, aut in aliqua parte ſui ſuſpectas, et ea omnia vnà cū Nota:
rio publico ſupraſcripto diligenter auſcultaui. Et quia facta diligenti auſculta:
tione cum originalibus, et præſenti publico inſtrumento, ea concordare inueni, hic
me ſubſcripſi, et ſignum meum conſuetum appoſui requiſitus.

Caſimirus Rex Poloniæ exiſtens orbus
filiis, de conſilio ſuorum, Ludouicum filiū

Hungariæ Regis Caroli nepotem ex So:
rore ſuum ſucceſſorem ordinat. Qua in re
ipſemet in Hungariam proficiſcitur.

O Rbum ſe et ſterilem fore, nullumq; marem ſucceſſorem relicturum Caſimirus Po:
lonię Rex dinoſcens, de ſtatu Regni Poloniæ ſolicito ſtudio curam gerens, vt
morte ſua ſecuta, euaderet direptionem, omniū terrarum Regni ſui Cracouiæ agit
pro feſto Sancti Stanislai in Maiio generalem Conuentum. Ad quem cum frequens mul:
titudo Prælatorum et Baronum Regni Poloniæ conueniſſet, et per dies plures, quis
tam pio Regi in Poloniæ Regnum ſuccederet, conſilia varia, et tractatus, ſub præſentia Re:
gis agitarentur, cum pleriq; Conſiliarii Semouitum Ducem Maſouiæ, alii Ianuſsium e:
tiam Maſouiæ Principem, alii Wladiſlaum Oppolien. Ducem, dignos Diademate Polonico,
tanquam ex ſemine et proſapia veteri Regum Poloniæ ſatos, pluribus laudibus et comen:
dationibus efferrent, Indignum et miſerabile rati, vt cum ſemen Regum Poloniæ, et in Ma:
ſouia et Sleſia germinis ſui propaginem late diffunderit præponant ignotos,
et propriis peregrinos. Hæc ſentencia et plurimorū Conſiliariorū, et totius erat vul:
gi, quòd ſibi ægrè Regem exterum dari patiebatur. Abhorrebat Caſimirus Rex
Poloniæ et pleriq; ſecum ſentientes Conſiliarii ſtomachabantur ferocius, diſſerē:
do, ne ex Sleſiæ Ducibus quiſq; depoſceretur in Regem, qui ſe abſq; neceſſitate
et oppreſsione, in ditionem Regis Bohemiæ, proprio peſſundato ſubtraxerant, red:
dideruntq; ſe indignos, in quos talis honos, tantaq; dignitas debeat, tanquam in de:
ſertores et Apoſtatas ſuæ gentis, ſuæq; linguæ, ſuæq; patriæ, conferri. Ex Maſouiæ
verò Ducibus, nihil amplitudinis, nihil incrementi, quippè qui Regno feudales, ho:
magialesq; ſunt, Regno acceſſurū. Quærendus talis Rex, talisq; ſucceſſor, per quē
et defenſio, et amplitudo Regno Polonico proueniat. Nominatq; Caſimirus Rex
et qui ſecum ſentiebant Conſiliarii Ludouicum Hungariæ Regis Caroli tertio geni:
tum, adoleſcentem ingenuum, et pluribus virtutibus pollentem, qui et ſuus nepos
ſecundum carnem ex ſorore ſit, et alterius Regis filius. Hæc ſentencia ab omnibus
Proceribus Poloniæ tandem laudata, et accepta eſt, et Rex Caſimirus aſſumptis ſecū
duobus Epiſcopis, Ioanne Cracouien. Mathia Wladiſlauien. et aliquot Sæcularibus Ba:
ronibus, vcz. Ioanne Caſtellano Cracouien. Mſczigneo Caſtellano Radomien. Paulo
Iudice Sandomirien. Sbigneo Præpoſito Cracouien. et Ioanne Regni Poloniæ Cancella:
rio, ac aliis, contulit ſe perſonaliter in Hungariam, et ſeptima die Menſis Iulii in Vi:
ſchegrad, ad generum ſuum Carolum Hungariæ Regem perueniens, præfatum Lu:
douicum nepotem ſuum à ſorore, in Poloniæ Regem, ſub certo fœdere tunc coram icto
et conditionibus vtilibus et neceſſariis, rem huiuſmodi qualificantibus, accepit et de:
ſignauit, in Poloniæ Regem, ſe abſumpto ſibi ſucceſſurum. Fœdusq; huiuſmodi lr̄is
et Priuilegiis publicis fuit hincinde ſancitum et firmatum.

Transfertur Monaſterium Caliſsien̄
in nouam Ciuitatem Caliſch Fratrum
minorum, per Caſimirum Regē.

C Aſimirus Poloniæ Rex ſingularem habens ad beatum Stanislaum Craco:
uienſem Epiſcopum deuotionem, Fratrum minorū Monaſteriū ſub titulo et
honore præfati Martÿris in oppido ſuo Regio Caliſz fundauit, et muro cocti:
li erexit, vel potius vetus Monaſterium innouauit et tranſtulit. Erat enim Mona:

ſterium prædictum Fratrum minorum dudum aſs in veteri Ciuitate Caliſsien
fundatum. Sed Ciuitate veteri in altum locum in meditulium videlicet amnis Pro:
ſzna, tranſlata, etiam Monaſterium prædictum transferebatur.

Anna Regina Poloniæ, Conſors Caſi: miri, fato quodam portentoſo Cra: couiæ moritur.

Vigeſima Octaua Menſis Iunii die, Princeps Anna Regina, Conſors Caſi:
miri Regis Poloniæ, et filia Gedimini Lithuanorũ Ducis, in grauem in:
firmitatem incidens, in Cracouieñ Caſtro diem obiit. Et in Cracouieñ Eccle:
ſia ſepulturam, quæ in funeris decus pertinebant ſolutis, accepit: vnicam fili:
am ex Caſimiro Rege Elizabeth ſuſceptam, relinquens, Fœmina honeſta et viro ac
Regi morigera, et in religioſos pauperesqꝫ liberalis et benefica. Sed choreis, ſo:
laciis et mundanis lœticiis dedita. His enim artibus et moribus à puericicia apud
barbaros parentes imbuta, Chriſtianitatis ritu ſuſcepto, illas non reliquerat. Qui:
nimo Cazimiro diſsimulante magis quàm probante, ſiue equo ſiue curru veheba:
tur, timpana, sambuce, fiale, et varii generis harmonia modulando, canendoqꝫ il:
lam præcedebat. Vnde in horum quæ egerat deteſtatiõ, fato portentoqꝫ terribili
et monſtruoſo fertur excelsiſse è vita.

Hereticæ prauitatis Inquiſitor per Nankerum Epiſcopum Wratiſlauia mit: titur. Qui nihil proficiens regreditur.

Conſulum et Ciuium Wratiſlauienſium obſtinatam pertinaciam et cordis
duriciam, neqꝫ Ordinariis neqꝫ Apoſtolicis Cenſuris domitam, in qua anno plus
quàm vno eferueſcebant, Nankerus Epũs Wratiſlauieñ, rigidiori virga do:
miturus, præſertim cum eorum rebellio in dies altius ingraueſceret, et vniuerſæ
Wratiſlauieñ Eccleſiæ grandem procuraret afflictionem et iacturam, Inquiſitorẽ
hæreticæ prauitatis, ſeu Wratiſlauieñ Dioceſis fratrem Ioannem de Schwenken:
felth Ordinis Prædicatorum in Theologia Mgrũm, virum vitæ innocentis, et abſqꝫ
reprehenſione, ad ſe in Niſzam accerſit, Conſulum quoqꝫ et Ciuium Wratiſlauienſi:
um mentem obſtinatam detegit: petens contra illos velut Cenſurarũ contempto:
res, et in hæreſi ſuſpectos, per ipſum procedi. Qui cum ſingula, in quibus Conſules
et Ciues Wratiſlauieñ deliquiſsent, et quæ vir Dei Nankerus Epiſcopus, cum Clero ſuo
perferret, probè noſset, obtulit ſe ſeruato moderamine in eos ſui officii auctoritate
animaduerſum, Wratiſlauiam itaqꝫ ingreſsus, Dominicali die Cathedra ante præto:
rium locata, ad vniuerſum populum, qui in magna multitudine confluxerat, pro:
lixo ſermone concionatus, Conſulum et Ciuium Wratiſlauieñ tam profanationem
Diuinorum à ſe ſubminiſtratam, quàm cordis duriciam increpans, vt ad Eccleſiæ ſa:
ctæ reuerterentur obedientiam et gremiũ, magnopere perſuadebat. Citans in fine
ſermonis omnes et ſingulos Conſules et Duces Wratiſlauieñ, et iuratos, iubensqꝫ vt
coram ſe die craſtina comparerent: articulis ex officio proponendis reſponſuri.
Quibus parere contemnentibus, Ioannes Inquiſitor præfatus, ſpiritus fortitudi:
ne indutus, vsqꝫ in prætorium perſonaliter venit. Conſulesqꝫ et iuratos Wratiſla:

uien tunc congregatos iterum monuit, vt non cunctarentur diutius ad ſinum Eccleſiaſticum reuerti, Diuinam et humanam vltionem, ſi ſecus ageret, in ſe propediem, pro tam obſtinata mente, et patratis ſceleribus, experturi. Se quoque ſic ſtabilitum eſſe, omni virtute adniti, per officium ſuum velle, quatinus eorum ſuperbia et pertinacia ſenſim aſcendens domaretur. Et licet plurimo ſermone inter Inquiſitorem et Conſules certatum fuerit: inquiſitor tamen caſſo ſe labore ſudaſſe perſpiciens: prætorio excedit, et maledictis contumeliiſque et dentium ſtridore, à nonnullis inſectatus, parum abfuit ne vir ipſe conſtans et animoſus, aut deſideraretur, aut violaretur.

Magr Pruſſiæ prima expeditione hyeme non ſuccedente, terram æſtatis commodius egit in Lithuanos.

Forti exercitu Theodoricus de Aldemburg Magr Pruſſiæ congregato, habens in ſuo Comitatu Comitem Palatinum Rheni et Almanos, Lithuaniā ingreſſus hyeme, Caſtrum Wyelunya obſidione cingit, multiplici infeſtatione impugnat. Verum cum omnes ſuos conatus recidere videret in irritū, quippe et Locus egregiè natura munitus, etiam probè à barbaris tutabatur: Frigore etiam gelidiſſimo premente exercitum, redire in Pruſſiam coactus eſt. Æſtate verò adueniente cum multis forenſibus et peregrinis militibus, ter in Lithuaniam expeditionem egit, et pro maiori parte ſingulos eius Diſtrictus vaſtans, multos mortalium ex Ruthenis et Lithuanis captiuos duxit. Tres quoque aggeres, et totidem alueos, et aquæ ductus, quibus barbarorū ſubita et clandeſtina in terras Pruſſiæ arceretur inuaſio, diſpoſuit.

Anno Domini 1340.

Boleſlao Ruſſiæ Gubernatore veneno extincto, Caſimirus Rex Poloniæ oēm terram Ruſſiæ ſuæ ditionis facit. Leopolienſique Ciuitate nacta, ſpoliis eius inſignibus ditatus. Caſtro et aliis demolitis, illam Poloniæ Regno perpetuo vniuit.

Leopolienſem terram, cæteraſque Ruſſiæ Prouincias Regno Poloniæ vicinas (Boleſlao filio Troydeni ex Lithuana et Ruthena matre Duciſſa Maria ſuſcepto, filia Gedimini) Maſouiæ Ducis gubernante (mortuo enim Duce Ruſſiæ vcāt Leopolien et Wladimirien Lombardo, filio Ducis Lithuaniæ Gedimini, auunculo ſuo germano, Principatum et regimen, Baronum Ruſſiæ, nobiliumque cōſenſu, et iure ſanguinis propinquitatiſque nactus adeptuſque fuerat) Primorum Ruſſiæ contra illum liuor indignatioque grandis, et tandem in necem machinatio et vehemens feruidaque conſpiratio conſurgit. Et licet indies gliſceret, vireſque aſſumeret: multi tamen reſpectus in apertam rebellionem prodire, et Principi ſuo patulam moliri mortem vetabant. Dolis itaque vtendum decernunt, et veneno in potu propinato, in die Annunciationis ſanctæ Mariæ, alias nono Calendas Aprilis

illum extinguunt. Odii autem et necis cauſas varias pleriq; aſtruunt, q videlicet
ritus eorum ſciſmaticos abrogare, et fidei Catholicæ puritatem, ritumq; et obe:
dientiam Romanæ Eccleſiæ introducere, firmareq; illic plurimo ſtudio quæſiuerit
ſiue quod tributis datiisq; crebro illos exactionauerit, grauaueritq; ſiue quod Co:
niuges filiasq; eorum ſua incontinentia fœdauerit, ſiue quod Præfectos ſuos et of:
ficiales, Curienſesq; ex Polonis, Bohemis, et Almanis collectos, probris et iniuriis
eos afficere non prohibuerit. Quæcunq; tamen harum cauſarum Ruthenos in ex:
tinctionem Principis mouerit, pro ſatis comperto nequit affirmari. Ea tamen mi:
hi præcipua viſa eſt, fidei ritusq; disparitas, quæ ſub pietatis religioīsq; ſpecie
animos Ruthenorum, his quas expræſsi et aliis cauſis, ſuapte violentatos et in:
cenſos, in Principis extinctionem, quaſi quoddam ſacrificium gratum Deo
præſtituros, ne in Latinum tranſire ex Græco ritum cogerentur perſtrinxit.
Eius morte Cazimirus Rex Poloniæ, in ſui noticiam deducta, ex Curienſibus ſuis
et Baronibus aliquibus Copiis contractis, Ruſſiam concito curſu poſt octauas Pa:
ſchæ ingreſsus, Ciuitatem Leopolienſem obſidione cingit. Quæ cum aliquanto tē:
pore obſidionem toleraſset, preſsa tandem et afflicta nimia fame, vna cum Pro:
ceribus Ruſſiæ, q̄ vtrumq; Caſtrum, altum et baſſum, Ciuitatemq; defendebant, Ca:
duceatores ad Regem mittit, deditionem non abnuens, dummō Rex ritum fidei
eorum non ſe violaturum, aut mutaturum repromittat. Quo in hanc conditionem
conſenciente (Sciebat enim ſi conditionem repelleret, Ruthenos obſtinatis animis
obſidionem tolleraturos, et extrema quæq; paſsuros) apertis portis, Regem cum
exercitu in Ciuitatem ſuſcipiunt. Eiq; vtroq; Caſtro tradito, fidelitatis præſtant
homagium, et debitæ ſubiectionis iuramentum. Rex Caſtris et Ciuitate Leopolien.
potitus, plura antiquorum Ruſſiæ Principum magni valoris in auro, argento, gē:
mis, lapidibusq; Clenodia et depoſita illic reperiens, inter quæ duas Cruces aure:
as, notabili portione ligni Dominici inſignes, duoq; Diademata lapides et graues
cenſu vniones habentia, tunica et ſella auro et gemmis ſuperba monſtrabatur
in ſuum redigit Ærarium. Acceſsit deinde et Wladimiriam, et tam Arcem, quām
Oppidum, et totam terram Volhinenenſē in ſuam redigit ditionem. Caſtris quoq;
Leopolien. et Wladimirien. quæ tunc ex lignorum materia fabrefacta erant, et
quæ ad ſui tutelam cuſtodiamq; magnum gentium numerum, et armorū requi:
rebant, ne ad rebellionem eo diſcedente ſpectarent, crematis, conſtituto ex mili:
tibus ſuis træ et Ciuitati Leopolien̄ Capitaneo, et aliquibus gentibus ſuis, vt ſal:
tem metu nouiter dediti in fide continerentur, relictis, in Poloniam incolumis et
victor, atq; ſpoliis largitionibusq; et donis Ruthenorum magnificatus, remeabat:
Ocius illic Theſauro ſpoliisq; Cracouiæ depoſitis, cum maiori potentia reuerſurus.
Parum aūt temporis Cracouiæ Cazimirus Poloniæ Rex moratus, quo ſolummodo
de Copiis in Ruſsiam tempeſtiuo tpe traducendis conſulto diſponeret, tranſacto,
Natiuitatis ſancti Ioannis Baptiſtæ, die, exercitum ex omnibus terris contractū
in Ruſſiam producit, et tam Przemiſlien̄, quām Halicien̄, Luczen̄, Wladimirien.
Sanocen. Lubaczow, Trabowlia, Caſtra et Ciuitates, cæterasq; Ruſſiæ munitiones,
et fortalicia expugnat, nonnullis vltro ſe dedentibus, et in ſuam redigit pote:
ſtatem, ac vniuerſam terram Ruſſiæ, ſub vno anno vnaq; æſtate et expeditiōe,
plerisq; Nobilibus et Boiaris Ruſſiæ, Principatum ſuum vltro expetentibus

ſibi et Regno Poloniæ subiicit, et illam in formam Prouinciæ redactam, Regno
Poloniæ perpetuo applicat, incorporat, vnit, et annectit. Nec ab illo tempore à Re:
gis et Regni Poloniæ ſubiectione, et obedientia, viſa eſt diſceſſiſse, ſed ſemper
in illius fide ſyncera integritate et deuotione permanſit. Quamuis aũt nonnul:
li, ex Ruſſiæ Nobilibus Principatum, Caʒimiri Poloniæ Regis aſpernantibus, Tar:
tarorum ſuffragiis freti, reſiſtentiam Caſimiro Regi facere crebris excurſio:
nibus tentauiſſent: pluribus tamen certaminibus (cum vniuerſũ dimicatio:
nis euentum magnopere potentiam Regis veriti, extimeſcerent) fracti ac ru:
ꝗ ad interemptiõm deleti fugatiq; ſunt, et vniuerſus Polonicus exercitus
poſt multorum Caſtrorũ et munitionum expugnationem, et poſt ſubactam
Ruſſiæ terram victor et incolumis ad propria reductus.

Eccleſia denuo Wladiſlauiæ fũdatur.

Vigeſima quinta Martii, fundatur nouus chorus in Wladiſlauia anti:
qua, in monte in medio antiquæ Ciuitatis, per Mathiam Epiſcopum Wla:
diſlauienſem. Cui in temporis proceſsu addidit et corpus, et nouam Ec:
cleſiam opere pulcherrimo et munifico Cathedrali titulo dignã cõſũmauit.

Lithuani vaſtant Maſouiam

Octaua Septembris Lithuani cum ſuis Ducibus in magna multitudine
Maſouiæ terras ingreſsi, illas barbarico more vaſtant, et nullo opponente
reſiſtentiam multos captiuos et ſpolia inde abducunt, ſeptem quoq; Sa:
cerdotes interficiunt.

Heduigis Regina Poloniæ Conſors Lok:
thek moritur

Heduigis Poloniæ olim Regina relicta Wladiſlai Loktek, et genitrix
Caſimiri ſecundi Poloniæ Regum moritur, et in Sandeceñ Monaſterio
tumulatur, Caʒimiro Rege iuſta funeri ſuo ſumptu magnifico ꝑſoluẽte.

Anno Domini 1341.

Caſimirus Poloniæ Rex Adleÿdam Lanth:
grauii Heſſiæ filiam cum duobus tantummodo
millibus ſexagenarum Prageñ ducit vxorem.
Quam exoſam habens in Zarnowiecz ſerua:
uit, nec eam videre voluit.

Opprobrium viduitatis ſterilitatisq; ſuæ Caʒimirus Poloniæ Rex volens ex:
cutere, et ſolutam ceruicem, à Coniugali iugo, per noui matrimonii contra:
ctum Diuinæ legi ſubiicere, et ne per incontinentiæ, laxatis habenis vage:
tur campos, altero thori conſortio coercere, miſsis ad Henricum Heſsiæ Land:
grauium Nunciis, filiam eius virginem Adleÿdam, de virtutum morumq; præ:
ſtantia, et formæ dote plurimorum ſermone et relatione celebratam, ſibi expetit da:
ri in Conſortem. Henricus aũt Marchio Heſsiæ, de affinitate tanti Regis vehemen:

ter lætatus, Nunciis Regiis magno honore tractatis, precationi eorum vltroneus præbet conſenſum, et Filiam ſuam præfatam Adleydam eis tradens, ipſam nihilominus vſqꝫ Cracouiam præſentia perſonali, pro maiori et Regis, et ſua Filiæqꝫ honeſtate perduxit. Quò cum peruentum fuiſset, gratus fuit Caſimiro Regi, et Henrici Heſsiæ Landgrauii, et nouæ ſponſæ virginis Adleydæ moribus, venuſtiore quã forma aduentus. Vnde illis obuiam ab Eccleſiarũ proceſsionibus, et ſingulorum ſtatuum ordinibus, ex Cracouieñ Ciuitate itum eſt, et nuptiæ cum magna ſolenitate, et maiorũ Prælatorum, et Barorom Regni Poloniæ confluentia, pro die ſãcti Michaëlis, et diebus ſequentibus peractæ. In dotem autem Filiæ ſuæ Henricus Heſſiæ Landgrauius, duo trĩmodo ſexagenarum latorum groſsorum Prageñ millia ſe daturum Regi Caſimiro genero ſuo inſcripſit. Quantitate tam tenui, quæ etiam inter Barones moderni temporis ſolui dariqꝫ pro dotalibus muneribus, ſolita eſt, vel modeſtiam illius ætatis, in qua Reges ea dote contenti erant, quam nũc mediocres Barones faſtidiunt, vel ſuam tenuitatem, cum terra Heſsiæ, in ſterili loco ſita ſit teſtatus. Nuptiarum ſolennitate tranſacta, Henricus Heſsiæ Landgrauius, magni ponderis donis à Caſimiro Rege, cum ſuis omnibus militibus muneratus, in propria, omnibus neceſsariis, in locis Regni Poloniæ, per quæ ibat abundè per Regios Officiales tractatus, remeauit. Cohabitauit aũt huiuſmodi ſponſæ ſuæ Adleydæ Caſimirus Poloniæ Rex, annos quindecim, habens illam et oſtentui et deſpectui: aliarum, vt æſtimabatur, plurimarum concubinarũ, conſuetudine peſtifera, à legitima vxore auerſus et diſtractus, vel potius incantationibus infaſcinatus. Quapropter illam à ſe relegauerat, nec faciem Regis, nec contrectationem, aut affectionem maritalem, per annos illos, aut ſenſit aut vidit. Sed in Curia Regia Oppidi Zarnowiec, omnibꝰ procurata abunde neceſsariis, iuxta ac vidua degebat. Opprobrium ſuum ac contemptum patientia ſingulari perferens, et ab omni illecebra carnali ſe præſeruans.

Ianiſlaus Gneſnenſis Archiepũs moritur. Cui Iaroſlaus de Skotniki ſuccedit de Domo Bogoria.

IN die ſanctæ Barbaræ, quæ fuit quarta Decembris, Ianiſlaus Gneſneñ Archiepiſcopus, ſenio et laboribus confectus, in ægritudinem incidens, procuratus omnibus Sacramentis, in Curia Archiepiſcopali Lancicieñ, circa Eccleſiam Collegiatam ſita, plenus bonorum operum, et magnus reip. Regni, Eccleſiæqꝫ Gneſneñ amator et defenſor, moritur. Et in Eccleſia Gneſnen accepit ſepulturam. Huic per electionem Canonicam, quatuordecima Februarii Gneſnæ concorditer anno ſequenti, vꝫ Milleſimo, Tricenteſimo, quadrageſimo ſecundo, celebratam, Iaroſlaus de Skotniki genere Nobilis, de Domo Bogoria. Sandomirita, Archidiaconus Cracouieñ, et Canonicus Gneſnenſis, cooperante Caſimiro Poloniæ Rege, ſuccedit, per Benedictum Papam duodecimum, confirmatus. Qui extunc et deinceps, ad decorandũ Gneſnen Eccleſiam, et ampliandum eius introitus, ſolicito ſtudio, cœpit intendere, et tam Curias Epiſcopales quàm Caſtra muro primum ædificare. Sed et Diſtrictum Louicienſem, quem tenuem et exanguem reperit, vicorum et Villarum locatione, Caſtriqꝫ Lowicz conſtructione, vberrimum et fecundum effecit.

Nankerus Epiſcopus Wratiſlauien̄ vir bonus moritur. Cui Przeczlaus de Pogorzelecz Grzimala ſuccedit.

DEcima Menſis Aprilis, quæ tunc in diem Paraſceuę cadebat, in Oppido Niſsa
Nankerus Wratiſlauien̄ Epũs, quem de Cracouien̄ Eccleſia tranſlatum in
Wratiſlauien̄ fuiſse, prout in ſuperioribus deſcripsimus, vir ſingularis
conſtanciæ, et religionis, plenus operibus ſanctis, moritur. Et in Eccleſiam Wrati:
ſlauienſem reductus, in ea ſepulturæ mandatur. Fertur aũt ſubordinatiõe et
iuſsu Ioannis Bohemiæ Regis, et Comitis de Lucemburg veneno ſibi clam propina:
to, mortem violentam ſuſceptiſse, quod præfatum Ioannem Regem, Caſtrum Mielÿcz
Ecctæ Wratiſlauien̄ occupantem, monuerit, et publicè excommunicatũ nunciauerit,
Cenſurasq; vilipendentem, in maiorem ſui ſceleris deteſtationem in Ciuitate, et Dio:
ceſis Wratiſlauien̄ vniuerſa, interdictum poſuerit, et Clerum Wratiſlauien̄ Ciuitatis
appellationi ſuæ adhærere, et Diuina in præſentia ſui Wratiſlauiæ agere detrectãti,
de Ciuitate Wratiſlauien̄ turpiter eiecerit, et excluſerit. In exitu aũt animæ Nan:
keri Wratiſlauien̄ Epiſcopi de corpore, ſuauiſsimus cantus, à quadam religioſa fœ:
mina auditus eſt. Quæ cũ admirans ad ſonum cantus conſiſteret, reuelatum eſt
illi animam Nankeri Wratiſlauien̄ Epi, in cælos ab angelis deferri. Miræ deuotio:
nis, ſanctæ ſimplicitatis, et magnæ abſtinentiæ, corpus ieiuniis et orationibus nocte
interdiuq; affligentem conſtat eum fuiſse, et hac inter alias conditione celebrem,
vt omnes miſsas quotquot in Eccleſia, in qua aderat, legi poterant, audiret, et ad
quamlibet illarum specialem oblationem afferet. Singulis quoq; annis, poſtq̃ Wratiſla:
uiam tranſlatus fuerat, certam ſummam pecuniæ Vicariis Ecctæ Cracouien̄ pro co:
lumbationis dono, mitteret. Sedit in Eccleſia Wratiſlauien̄ annis quindecem. Cui per
electionem Canonicam Przeclaus de Pogorzolecz Canonicus Wratiſlauien̄ Polonus na:
tione, et nobilis de armis et Domo Grzimalitarum, tres turres deferentium, abſens
licet, et in ſtudio Bononien̄ agens, quinta Maii electus ſuccedit. Cuius electionem cum
Iaroſlaus Gneſnenſis Archiepũs, Cazimiro Rege Poloniæ, qui aliquem ex ſuis Polo:
nis æſtuabat promouere impediente, cunctaretur confirmare, ad Benedictum Pa:
pam duodecimum tranſiit, et ſe tam confirmari quam conſecrari, eodem reuolu:
to anno quo electus fuerat, quinta Menſis Maii die &c.

Sedit autem Nankerus præfatus ſex annis cum dimidio in Cracouien̄ Eccleſia,
in Wratiſlauien̄ verò annis circiter quindecem, ſÿncere et religioſe, in vtroq; obſeruãs.

Inquiſitor hæreticæ prauitatis, ſub ſaluo conductu, Ioannis Bohemiæ Regis, ad ipſum veniens, ordinatione Conſulum Wratiſlauienſium in Monaſterio necatur

DE Nankeri Epiſcopi Wratiſlauien̄ exceſsu, Conſules et Ciues Wratiſlauien̄,
non ſecus quam ſi de Eccleſia Wratiſlauien̄ triumphaſsent exhilarati, ad Io:
annem Bohemiæ Regem, de Ioanne Inquiſitore Wratiſlauienſi, queſtum ve:
niunt, et multis ſe ab eo probris et contumeliis violatos confingentes, Regẽ etiã

in illius odium accendunt. Qui Henrico de Barich Praeposito et Apeczkoni Scholastico Wratislavien. Episcopatus Wratislavien. sede vacante Administratoribus scripsit, quatenus Ioannem Inquisitorem plenam securitatem habiturum, ad se Pragam mitteret quatenus illum Consulibus Wratislavien. faceret reconciliatum. Quo illuc sub conductu Conradi de Falkenchaim Wratislavien. Capitanei adventante, illico eidem insidiae comparatae fuere. Consistente enim eo in Camera, apud Monasterium Sancti Clementis Ordinis Praedicatorum, duo scelesti, quorum unus Knausel, adveniunt, et audiri se Confessionem pulsata Camera, instantius deposcunt. Quo in aliud tempus peticionem eorum differente, respondent, nisi celerius audiantur, dum in eis contritionis vigeret ardor, se postmodum desperaturos. Qui ex Camera, qua sermonem ad Clerum facturus studuerat egressus, a viris Belial in dolo suum egressum expetentibus, tribus gladiis confossus occubuit. De cuius nece Rex Capitaneum et Consules Wratislavien. habens suspectos cepit. Sed suspicionem iuramento purgantes absoluit, Knausel tamen et socius eius post annum et dimidium capti, et capite damnati, referebant se per Merkelinum Schertelczan et Hellenbolden Wratislavien. Consules, triginta marcis corruptos, et subarratos, in flagicium et caedem viri Dei consensisse.

DUCISSA Czirnensis Maria moritur, uxor Troydeni Masoviae et Czirnensis Ducis, natione Ruthena: quam anno eodem, vir suus Troydenus Czirnen. Dux fato simili secutus est. Ambo in Ecclesia Plocen. iustis funeribus humati.

Mgr Prussiae Theodoricus moritur.
Cui Lutherus succedit.

Q Vindecima Iunii, Theodoricus de Aldemburg Prussiae Mgr moritur. Cui Lutherus maior Commendator natione Saxo succedit, alias Ludolphus Konik dictus. Advenerat siquidem Carolus Marchio Moraviae, filius Ioannis de Lucemburg Regis Bohemiae, sub eodem tempore in Prussiam. Et dum aliquanto tempore commoraretur in Thorun, Theodoricus quoque praefatus Mgr Prussiae ad honorandum et procurandum eum illic descendisset, gravi morbo correptus, sub praesentia eiusdem Caroli moritur, et in Mariemburg relatus in capella Sanctae Annae, quam ipse fundaverat, sepelitur.

Anno Domini 1342.

Carolus Rex Hungariae moritur.
Cui Ludovicus filius, qui et Poloniae
Rex futurus erat succedit

POst miserabilem cladem in terra Moldaviae astu et dolo Bezaradi Voievodae Carolo Hungariae Regi et suo exercitui, permittente Deo, inflictam. In qua, ut praemisimus, robur exercitus Hungariae ad concava montium perductus insidiis periclitatum, obrutumque est, Carolus Rex, sive dolore acceptae stragis, sive naturali deficiente vigore, crebris variisque morbis implicitus, in repellendis aut inferendis bellis vacationem de cetero captare coactus est, doloribus suis praesertim Podagriticis vexationibus consulturus. Ingravescente tandem valetudi-

ne aduerſa, ſenſimqꝫ illum vitali potentia deſerente, feria tercia proxima poſt
feſtum ſanctæ Margarethæ, decimo ſeptimo Calendas Auguſti, in Caſtro ſuo Viſche:
graden̄, ſalutari procuratus viatico, cæteriſqꝫ ſacramentis Eccleſiæ ritè perfunctus
rebus exutus eſt humanis, cum annis triginta duobus regnaſset, cæteris annis, qui in
diſcordia cum Venceſlao Bohemiæ Rege, et Henrico Bauariæ Duce, Competitoribus
ſuis habita tranſacti fuère, non computatis. Cuius corpus in Albam Regalem dela:
tum, ab Illuſtri Regina Elizabeth Conſorte ſua, tribuſqꝫ filiis Ludouico, Andrea,
et Stephano, quos ſuperſtites reliquit, Prælatiſqꝫ et Baronibus Hungariæ, Regio ho:
nore tumulatum. Ne aūt Regni Hungariæ vacatio protelata, aliqua ſciſmata aut
bella forinſecus et intra poſset excire, Prælati et Barones Hungariæ qꝫ primum
Regio funeri debitum honorem ſoluiſsent, ad prouidendum de futuro Rege
curas vertunt, et vnanimi voto ac conſensu, Elizabeth Regina præſente, ſeniorē
filium Caroli mortui Regis Ludouici, decimum ſeptimum ætatis annum agentē
decernunt coronandū. Dominico itaqꝫ die, feſtum ſancti Iacobi Apoſtoli immedia:
tè antecedente, duodecimo Calendas Auguſti, Ludouicus Dux per Chanadū Stri:
gonien̄ Archiepiſcopum, aſsiſtentibus ſuis Wladiſlao Quinque eccleſien̄, Nicolao
Agrien̄, Mieczslao Veſprimien̄, Colomanno Iaurien̄, Petro Sirmien̄, Vito Nitrien̄ et
Laurentio Boſznen̄ Epiſcopis, Baronumqꝫ et nobiliū multitudine copioſa, in Regē
Hungariæ in Eccleſia Albæ Regalis, iuxta ritum et obſeruantiam veterē vnctꝰ
et coronatus eſt, cum magno omnium aſsenſu et fauore. Abinde Budam veniens
honore proceſsionū et occurſu ſingulorum ſtatuū exceptus, compoſitis quibuſdā
rebuſpub: celeriorem expeditionem poſcentibus, in Viſchegrod, patris morem ſe:
quens, moraturus illic diuertit. Cogitabat autem Carolus Hungariæ Rex dum vi:
ueret, Stephanum Hungariæ Regno præficere, qui Ludouici Romanorum Regis:
et Bauariæ Ducis filia traducta, vnicam ex ea filiam ſuſceperat, Andream autem
Regno Siciliæ. Sed vtroqꝫ immatura morte abſumpto, ſolus Ludouicus cui Polo:
niæ Regnum à patre deſtinabatur, superuiuens, et Pannonico, et Polonico Regno
proceſsu temporis potitus eſt. Poſtquam aūt Cazimiro Poloniæ Regi obitus Caro:
li Hungariæ Regis per lr̄as Elizabeth Hungariæ Reginæ, et frequentes Nun:
cios Ludouici noui Regis Hungariæ innotuit, venit perſonaliter cum multo
Comitatu Epiſcoporum et Procerum Regni Poloniæ in Viſchegrod, et ſibi exe:
quias ſumptuoſas, et magnificas, sub præſentia Elizabeth Hungariæ Reginæ et
nepotis ſui Ludouici Hungariæ Regis, celebrauit, viduitatem conſolatus sororis,
promotionem gratificans nepotis.

Poſt reditum Przeczſlai noui Epiſcopi
Wratiſlauien̄ ex Italia, Wratiſlauien̄
humiliati, peten̄ veniam, eidem reconci:
liantur, et abſoluuntur. Poſtea tamen to:
ta Ciuitas Wratiſlauienſis et fortuito et
et æquè mirabili caſu comburitur, omni:
bus ferè Ciuibus incendium extingue:
re nequicquam conantibus.

CVm magno omnium fauore grandiqꝫ exultacione de Pogorzeliecz Wra:
tiſlauienſis Epūs Przecʒlaus ex Curia Romana reuerſus, à Clero populo:
qꝫ ſuæ Wratiſlauienſis Dioceſis exceptus, in Niſſam (perdurante Wra:
tiſlauieñ Ciuitate in ſuæ mentis obſtinatione) diuertit, illicqꝫ conſedit. Vbi ad il:
lum Carolus Marchio Morauiæ, filius Ioannis de Lucemburg Regis Bohemiæ
venit, et reconciliationem per plures tractatus, cum Przecʒlao Epō et Cleroqꝫ
ſuo habitos, æquis conditionibus, quibus et ablata et illicite percepta reddebantur
compoſuit. Ex Niſſa Przecʒlaus Epūs cum Clero ſuo, Carolo Marchione eum con:
comitante, Wratiſlauiam ſedem ſuam aduenit, et Conſules iuratosqꝫ Wratiſlauieñ
pedibus nudatis et capitibus, palliis quoqꝫ et cingulis amotis, ex pretorio vſqꝫ ad
Monaſterium ſancti Adalberti ad ſe venientes, et suppliciter proſtratos, culpa
quoqꝫ simpliciter recognita, veniam humili supplicatione depoſcentes, et per plures
execrationes aſtringentes ſe nunqꝫ ſimili rebellione Eccliam Wratiſlauieñ mole:
ſtaturos, ad gratiam reconciliationis admiſit, ſuſtulitqꝫ interdictū: Quibus omnibus
Poloniæ Principes adhibiti ſunt, vcʒt Boleſlaus Bregeñ et Legniceñ, Wladiſlaus Bito:
mieñ, Conradus Olieſniceñ, Boleſlaus Falkembergeñ, et Boleſlaus Oppolieñ, Baronū:
qꝫ et militarium multitudo, vt celebrior eſſet huiuſmōi reconciliatio. Et quamuis
Carolus Marchio Morauiæ polliceretur Boleſlao Bregeñ et Legniceñ Duci pro da:
mnis et ſpoliis ac iniuriis, quibus Eccleſiam et Clerum Wratiſlauieñ affecerat, pa:
rem reconciliationem ordinaturum: nulla tamen interpoſitione facta, ex Wrati:
ſlauia diſcedens, Boleſlaum Ducem Bregenſem magnis anxietatū suppliciis no:
diſqꝫ et quid ageret conſilii inopem, illaqueatum dimiſit. Quia tamen Epūs Wrati:
ſlauieñ Przecʒlaus ex Ducatu ſuo oriundus extabat, et in guerra à Conrado Du:
ce Oleſzniceñ, ſibi mota adiuuabatur per Ducem Bregeñ Boleſlaum, beneuolentia
inter Epūm et Ducem propterea ſecuta, modeſtius decetero cum illo ſingula age:
bantur. Non poterat tamen Dux, negantibus his quos annis pluribus, de eorum in:
troitibus spoliauerat, ſibi et terris ſuis abſolutionis et relaxationis beneficiū obtine:
re. Ciuibus aūt Wratiſlauieñ, poſt reconciliatiōm huiuſmōi ſe iuſtificatos et puri:
ficatos extimantibus, et in comeſſatione lætitiaqꝫ dies et tempora ducentibus, Di:
uina plaga, et expulſionē indignam Pontificis et Cleri, Diuinorūqꝫ prophanationem,
et cædem Ioannis Wratiſlauieñ Inquiſitoris vltura, repente aduenit. Caſuali enim
igne Wratiſlauiæ in feſto Sancti Staniſlai Martyris, octaua vcʒt Menſis Maii die,
exorto, licet ad reſtringendū illum vniuerſi operam ſuam enixius impendiſſet,
non prius tamen ſedatus eſt donec tota Ciuitas fuit conflagrata. Viſus eſt insuper
à quadam religioſa fœmina apud ſanctum Mauriciū extra muros Wratiſlauieñ
incluſa, ſub ipſo incendii tempore, supra Wratiſlauieñ Ciuitatem Angelus vibratū
et contra Ciuitatem Wratiſlauieñ extenſum geſtans gladium ſtare, et viuis arden:
tibuſqꝫ carbonibus ferire Ciuitatem et incendere, et incenſæ ampliores flammas, quo
periret maturius, adhibere.

De populatione Pruſſiæ per Lithuanos
Lutherus Mgr̄ turbatus mente capitur.
Cuius in locum Henricus Duſemer ſuffi:
citur

LIthuani in frequentibus copiis et exercitu numeroſo Pruſſiam ingreſſi
fere vniuerſam ſpoliis, cædibusq; et captiuitatibus hominum impleuerũt:
Mgrō Pruſſiæ Luthero non ferente ſuis defenſiōm, et in expeditione cō:
tra Catholicorum terras, rcẽt nouam Marchiam, quam ſibi geſtiebat subiice:
re, ſuſcepta occupato. Qui ex ea reuerſus, tanta animi conſternatione de ſuorũ
cæde et captiuitate per barbaros facta, vexatus eſt, vt ſenſu amiſſo delirus
et amens fieret. In cuius locum Henricus Duſemer in Mgrũm suffectus eſt.

Benedictus XII Papa moritur: Cui ſuccedit
Clemens VI, et Ludouicum Romanorum Re:
gem Regno et Imperio priuat. Nominiqué
ſuo re ipſa reſpondet.

VIgeſima tertia Aprilis, Benedictus Papa duodecimus, cum annis ſeptem
menſibus quatuor, diebus quatuordecem ſediſſet moritur, et in Auinionẽ
Eccleſia tumulatur. Et ceſſauit Epatus diebus decem et ſeptem. Electionem
autem de futuro Summo Pontifice Cardinalibus in Conclaui incluſis celebranti:
bus, Lemonicẽ frater Ordinis ſancti Benedicti Archiepūs Rotomagẽ, tituli San:
ctorum Nerei et Achilei Præſbiter Cardinalis   natione Prouincialis de
Emanſo, in die præfatorum ſctorum Nerei et Achilei, quæ fuit duodecima Maii
concorditer eligitur, et in feſto Pentecoſtes in Papam conſecratur, Clemens ſexťs
appellatus. Qui ſuorum Prædeceſſorũ Ioannis et Benedicti innouando cenſu:
ras, Ludouicum Romanorum Regem, et Bauariæ Ducem, ab omni Regali et Im:
periali et Ducali dignitate, propter eius obſtinatiam, depoſuit, et eius filios ac
nepotes, ad omnes dignitates tam Ecctiaſticas quam mundanas inhabilitauit:
terras ſibi parentes Eccleſiaſtico supponens interdicto. Iſte nomine et re Cle:
mens totusq; virtuoſus, multa per Benedictum rigoroſè acta mitigauit, et quaſ:
dam priuatos reſtituit. Laudabilis fuit ſtrenuitas Benedicti duodecimi. Sed
amabilior Clementis benignitas, Sermocinator egregius, nullum inconſulatũ
à ſe abire permiſit.

Anno Domini 1343.

Caſimirus Rex Poloniæ cum Mgrō
Pruſſiæ pacem facit, ab ingenio paren:
tis degenerans, et terris Pomeraniæ Chel:
mẽ, Michalouiẽ perpetuò renunciat.
Archiepō et Epiſcopis contradicentibus.

TOlerantibus Ludolpho Konik Mgrō Pruſſiæ, et Ordine Cruciferorum Cenſu:
ras Eccleſiaſticas per Galhardum et Petrum Nuncios et Iudices Apoſtoli:
cos, contra illos ſuper reſtitutione Pomeraniæ, Chelmẽ, et Michalouiẽ, ter:
rarum, iniquè et iniuſtè per illos occupatarũ, vsq; ad ſentenciam interdicti inclu:
ſiuè latas et ſub prætextu vmbraq; appellationis, per eos interpoſitæ, rigorem il:
larum eludentibus, terrasq; occupatas detinentibus, Caſimirus Poloniæ Rex bel:
lo Ruthenico Lithuanicoq; se implicatum videns, veritus ne ſub vno et eodem

tempore cum triplici hoſte belligerare cogeretur, in conditiones à Mg̃ro et Or:
dine Cruciferorum petitas, Pontificibus licet omnibus reluctantibus, et graues atq̃
oneroſas demonſtrantibus conſentire, pacemq̃ sub tam iniquis conditionibus cū
Mg̃ro conficere et Ordine et Inſcribere in animū inducit. Animus enim ſuus à pa:
trio plurimum degenerans, ea quæ bello armisq̃ adminiſtranda erant abhorrens,
componi res etiam cum iniuria malebat. Nunciis itaq̃ Mg̃ri et ordinis ad ſe in Ca:
liſs pro die ſc̃ti Procopii aduenientibus, pacemq̃ cum prioribus conditionibus of:
ferentibus. Conſenſurum ſe in conditiones, tam ſibi quàm Regno plurimū graues
et funeſtas, reſpondet. Et quo res certior ſolidiorq̃ exiſtat, literis ſuis, in die ſc̃ti
Kiliani ſcriptis firmat. In quibus eò vel neceſsitatis vel dementiæ ſe monſtrauit
progreſsum, vt non ſolum de iure et proprietate terræ Pomeraniæ, duarūq̃ aliarū
terrarum, Chelmen. vc̃z et Michalouieñ, cederet, ac illarum in poſterū peticioni et
actioni renunciaret. Sed etiam titulo Ducatus Pomeraniæ nunquam vti, et de sigil:
lo Mtatis illum eradere, se obligaret. Diſsimilimus patri viſus, qui diutius bellicis
in rebus verſatus, prius et ſenecta et morte ſe opprimi paſſus eſt, quàm in aliquā
ex his conditionibus poſſet induci: exiſtimans ſe rei militaris exercicio plu:
res diuitias, maximas opes, exquiſitos honores, amplitudinem sibi et Reipub: a:
bunde per bella cum hoſtibus indeſinenter geſta, apud præſentem et futuram
ætatem parauiſse. Conuentionem inſuper cum Mg̃ro et Ordine in Iuniwladi:
ſlauia, pro die ſanctæ Mariæ Magdalenæ tenendam indicit: Principum, Baronū,
et Ciuium Regni Poloniæ literas de tenenda sub huiusmodi conditionibus pa:
ce sigillatim à quolibet ſtatu dandas, acceptis reuerſalibus, redditurus. Con:
uentionis autem die adueniente, dum et Cazimirus Rex cum Prælatis Baro:
nibusq̃, et Mg̃r Pruſſiæ Ludolphus Konik, cum Commendatoribus ſuis per
præſentiam corporalem conueniſſent, pacem iniquam Casimirus Rex facit: ardēs
terrarum naturalium Cuiauiæ et Dobrzineñ, ſibi per Cruciferos ereptarum,
deſiderio, et pacis perpetuæ fœdus, et corporali per vtramq̃ partē præſtito iuramē:
to, et Semouiti Vizneníis, et alterius Semouiti Czirnenſis, Boleſlai Ploceñ Maſouiæq̃
Cazimiri Gniewkouieñ, et Wladiſlai Lanciciæ, Ducum, Baronumq̃ Cracouieñ, et ma:
ioris Poloniæ, item Ciuitatum Cracouieñ, Poſnanieñ, Sandomirieñ, Sandeceñ, Caliſ:
ſieñ, Wladiſlauieñ et Brzeſteñ literis firmatum, ictum, et initum eſt, Solis Præſuli:
bus vc̃z Iaroſlao Gneſneñ Archiepiſcopo, Ioanne Cracouien. Mathia Wladiſlaui:
en. Ioanne Poſnanien. et Clemente Plocen. Epiſcopis, à tam turpi fœdere, quamuis
præſentes eſſent, auerſis. Quæ res ſola peremit peremptura q̃ eſt hoſtis funiculos,
quos Mg̃r et Cruciferi, ad vſurpandum sibi terræ Pomeraniæ ius, proprietatem,
et iuſtum dominium, exquiſitis ingeniis conati ſunt texuiſse. At ego verò non
ſatis Cazimiro Regi Poloniæ subiraſci poſſum, qui à belli muneribus ad quietis
conſilia animum diuertens, vt certaret ſumptuoſius, vt in theſauris maius auri
pondus conditum poſsidere se gloriaretur, vt ſomno indulgeret, ventriq̃ et
Veneri, vt quietiorem, et voluptatibus famoſā vitam, absq̃ labore ageret, Epiſcopis
et ſacra tractantibus ſe monſtrauit in defendenda patria, neglectis mandatis
patriis, magis puſillanimem et deſidem, animoq̃ quietis, et vtinam non ignauiæ
auido inferiorem. Quem non animo ſolū ſed induſtria actione, labore, et ſudo:
re omnibus reliquis præſtare oporteret, longam et diuturnam Polonis et ſucceſ:

ſoribus ſuis Regibus Poloniæ, pro terra Pomeranicæ paleſtram, breui pacis com: pendio, cras etiam ſi ita caſus ferret, pro minima quaque iniuria violandæ re: licturus.

Caſimirus Poloniæ Rex Ducatum Zeganeñ depopulatur, et Ciuitatem cum Territorio Wſchoueñ recuperat, petentiq; Duci pacem, dat cum Arce et Ciuitate Stinauieñ quod expugnaue: rat, retenta perpetuo Vſchoua pro Re: gno Poloniæ.

Pace cum Magiſtro et Ordine Cruciferorum de Pruſſia compoſita, teris: q; Dobrzineñ et Cuiauiæ in poſeſſionem plenariam receptis, Cazimirus Po: loniæ Rex æſtate eadem, contra Henricum Zeganeñ Ducem, et fratres ſuos expeditionem inſtaurat, et cum omnibus terrarū ſuarū militibus, aliisq; gentibus mercede conductis, magno armorum equitum et peditum apparatu (Ioannis enī Regis Bohemiæ repreſsionem verebatur) con̄ Zeganenſem Ducem procedit: for: tunam belli et cum Ioanne Bohemiæ Rege, et quocunq; altero ſecum decernere vo: lente, repoſita primum à Deo deinde in cauſa belli, quam iuſtam ſe habere rebatur, fiducia tentaturus. Belli cauſa ea extabat, occupauerat ſiquidē ſecundus Henrics Glogouien' et Zeganen' Dux huius Henrici auus, pluribus annis, Wladiſlao Rege Poloniæ pluribus guerris, et his præſertim quibus à Cruciferis premebatur, di: ſtento, Oppidum et territoriū ei annexum Vſchoua, ad Regnum Poloniæ pertinēs ex antiquo. Cuius detentio erat illi annis aliquot impunita. Pro cuius reſtitutiōe Crebris Nunciis et literis Cazimiri Regis requiſitus, ſuperba et faſtidioſa æde: bat reſponſa: aſſerens ſe extrema quæq; prius quam ceſsionem eius faceret experturum. Primum itaq; Cazimirus Rex oppidum Wſchoua obſidione cin: gens, et illud pluribus diebus omnium expugnationū genere quatiens, militi: bus pro eius defenſa per Ducem Zeganenſem miſsis nequicquam reſiſtere va: lentibus, ruptis et demolitis muris conquirit, et ab oppidi quidem prædatione mi: lites abſtinere iuſsit, ea tamen quæ defenſorum Oppidi erant, militibus ſuis con: ceſsit: non pauco illic captiuorum numero habito, Oppidoq; et vniuerſo territorio Vſchoua in ſuam recepto ditionem. In Ducatum deinde Zeganenſem copias produ: xit et Caſtrum atq; Oppidum Stinauiam, Polonicè appellatum Czieniawa, quamuis mu rorum altitudine et ſitu ſatis munitum, expugnat, et omnes muros eius ſolo æquat. In agros inſuper vicos, et villas, et quæq; oppida ignobilia populationem latius iuſsit extendi, et omnes villas, Oppida, et municipia ſpoliis et incendiis conſumari. Sero itaq; Zeganen' Dux Henricus ſuæ temeritatis ſe pœnas pendiſſe aduertens, Caduceatores de pace rogaturos, ad Regem mittit. Iam enim Rex depopulata conflataq; in cineres Zeganen' vniuerſa regione, ad ipſam quoq; principalem ipſorum Ciuitatem, et Arcē Zeganen' exercitum, obſeſſurus et oppugnaturus illam, promouebat. Offerebant aūt Nuncii Ducales preces humiles Regi, deprecantes illum, vt nubilo indignationis ſuæ reſtricto, reliquiis funeſtis et miſerabilibus parcere dignaretur, Ducem Henricum Zeganenſem, et fratres Conradum Olieſchnicenſem, Ioannem Stinauienſem et Prze: miſlaum Glogouien' iuri poſeſsioniq; terræ et oppidi Wſchoua et actioni offenſarū

iniuriarumq́ renunciaturos, offerentes et cæteras conditiones, per Cazimirum Regem dicendas ſuſcepturos. Flexus Rex tanta hoſtium humiliatione, illos ad ſe iubet accedere. Quibus perſonaliter venientibus. Animi æquioris, inquit, eſtote, verbis enim ſubmiſſis vr̄is expugnaſtis et viciſtis iram meam, Zeganen̄ patriam ſucceſſione quidem vr̄am, iure verò belli meam, precibus veſtris ſubmiſſis vobis dono, et iniuriam, quam à vobis in occupatione Oppidi et territorii Wſchoua pertuli remitto, pacemq́ æquis conditionibus, quæ duntaxat et vos erga me, et Regnum meum odia depoſuiſſe, et ea quæ geſſimus irrogauimus et intulimus bella obliteraſſe, et vos nihil vnquam iuris et proprietatis, aut tituli in territorio Wſchowa habuiſſe, teſtentur, compono. Vos tantummodo cautiores eſtote, ne fœderum præſentium violatores vos conſtituatis, et Cœleſtes measq́ iras in vos vertatis. In hunc modū pace etiam lr̄is firmata, agros Zeganen̄ et ſtatiuis et populatione ſoluit, et in Regnum ſoſpes rediit. Territorium aūt et Oppidum Wſchoua, corpori Regni Poloniæ reſtitutum, quædam iura ſingularia prærogatiuasq́ et ſignanter Monetam cudendi ſpecialem, quibus tunc vſum eſt, etiam Cazimiro Rege eas non abrogante, in hanc diem cum fidei ſynceritate obſeruat. Gloriam et voluptatem ſingularem adeptum ſe iri gaudens, quod ab iniuſtis poſſeſſoribus, ad veros et naturales hæredes, et in vnitatem legitimi corporis Regni Poloniæ rediit: ſub quo et hactenus perſeuerat.

Elizabeth relicta Caroli Hungariæ Regis Neapuliam atq́ Romam inuiſat, et cū Clemente Pontifice de Corona Neapuliæ pro filio Andrea obtinenda per Nuncios agit.

Hungariæ Regina Elizabeth Caroli relicta, filium ſuum Andream Neapuliæ Regem viſitatura, et Romam viſura, galeis aſcenſis pelago vecta, in Neapuliam peruenit, cum celebri et magnifico comitatu, et à filio Andrea Neapuliæ Rege, cōſorteq́ ſua Ioanna Regina, plurimo honore ſuſcepta eſt. Faſtu et moribus Ioannæ Reginæ plurimum offenſa, aliquanto tempore in Neapulia commorata, Romam viſitauit. Et reliquiis templisq́ ſanctorum adoratis, ad Clementem ſextum tunc in Auinione agentem, Nuncios miſit, Coronationem Andreæ filii ſui obtenturos. Quam non aliter, niſi promiſſis quadraginta quatuor millibus argenti poterant obtinere. Quibus pactis, filio ſuo Andreæ plurimum timens, videbat enim illum apud Ioannam Reginam fœminam ſuperbam, ambicioſam, trucem et lubricam contemptui et odio eſſe, conſumptis viginti ſeptem millibus marcarū argenti, et decem et ſeptem millibus auri, triſtis et mæſta in Hungariam rediit, iam tunc pīculum grāde ſcelere Ioannæ Reginæ filio ominata.

Boguſlao Stetinen̄ Duci filia Caſimiri Poloniæ Regis vnica copulatur, ſub certis conditionibus.

Crebris Procis, et inſignibus Nunciis Boguſlai ſtetinenſis Ducis, Cazimirus Poloniæ Rex pro affinitate et matrimonio filiæ ſuæ virginis Elizabeth, quæ iam ad annos nubiles peruenerat, ſolicitatus, habita Prælatorum et

Baronum ſuorum deliberatione, credensq; p̄fati Principis Boguſlai affinitatem ſibi et Regno Poloniæ vtilem futuram, admiſsis Procorum obſecrationibus et pre: cibus, qui vsq; Cracouiam ſuam excellentiam, hmōi p̄cando matrimoniū adibat, affinitatem cum Duce Boguſlao p̄dicto iungit et filiam ſuam virginem Elizabeth, quæ tunc vnica illi erat, ex Anna prima coniuge ſua filia Gedimini Ducis Lithua: norum ſuſcepta, illi deſponſat. Ea primum conditione interueniente et contracto, quod præfatus Boguſlaus Dux Stetinenſis cum duobus germanis ſuis Barwin et Var: ciſlao per patentes lr̃as, etiam corporali ſubsecuto iuramento firmatas, aſtrinxit ſe et obligauit, Cazimirum Regem coñ quoſcunq; hoſtes et ſignanter coñ Magiſtrū et fratres Cruciferos de Pruſſia, in qualibet neceſsitate et belli articulo, fideliter vt patrem et dominum adiuuaturum, eiq; pro quolibet bello cum quocunq; hoſte gerendo quadringentis galeatis armatorum, et Coronæ Poloniæ perſonali auxilio adfuturū. In hanc itaq; ſpem et concluſionem in ciuitate Poſnanieñ, pro feſto ſan: cti Mathiæ Apoſtoli, quod in Carnispriuium cadebat, nuptiæ per Cazimirū Poloniæ Regem cum magna ſolennitate celebratæ, actæq; ſunt, et pro dotalibus muneri: bus eidem virgini Elizabeth, et ſponſo ſuo Boguſlao Duci, viginti millia marca: rum latorum groſsorum Pragenſium, vt ſuppelex in vaſis aureis argenteis, veſtibus, equis, cæterisq; rebus et clenodiis, pro magnificentia tanti Regis fi: liam locantis ſuperba et ditiſsima, in prompta et numerata pecunia aſsignata. In cuius quidem dotis reuerſalem et vicariam viciſsitudinem præfatæ virgi: ni Elizabeth certa Caſtra, Ciuitates et Villæ in terra ſua Pomeraniæ, duo millia marcarū cenſuum, puri argenti ſingulis annis reddentes, fuēre per Ducem Boguſlaum donatæ, firmatæ et inſcriptæ.

Reges Hungariæ et Bohemiæ expeditio: nem in Lithuaniam agunt. Qui dum cuncta: ter vaſtationem exequuntur: Lithuani in: terim Zambieñ et Liuonieñ Prouincias depopulantur atq; exurunt.

Militiam in Lithuanos tunc barbaros acturi, Ludouicus Hungariæ Rex, Ioannes de Lucemburg Bohemiæ Rex, Carolus Marchio Morauiæ, Comes de Hallis, et alii quam plurimi viri illuſtres, in Pruſſiam cum eorum po: tentiis aduenerant. Mgr autem Pruſſiæ Ludolphus Konik, tantam conueniſſe videns potentiam, ſignificauit Mgro Liuoniæ, vt non timeret inuadere Samo: githas, vꝫ Barchones, Eisckones, et Oſsolien, qui à fide apoſtantes, etiam pro: prios Præſides, et quoſlʒt Chrĩanos ſecum commorantes occiderant. Et cum Mgr Liuoniæ in p̄dicta territoria deſcendiſſet. Mgr quoq; Pruſſiæ cum Regi: bus in Lithuaniam deſcendit, eam vaſtaturus. Lithuani interim cum omni po: tentia, et interim cum eorum terra vaſtabatur, deſcenderunt in Prouinciā Zam: bien, et vaſtabant eam. Propter quod Mgr Lutherus, ſiue Ludolphus, cum Re: gibus Lithuaniæ vaſtatione omiſsa, voluit eis occurrere, ſperans ſe pugnaturū. Lithuani vaſtatione Zambien Prouinciæ potiti et spoliis, in Liuoniam quoq; de: ſcenderunt. Quam cum vacuam inueniſſent, multis irrogatis ſtragibus et prædis

rediere cum ſpoliis incolumes. Quæ rerum varietas adeò Reges afflixit vt Magrum conuiciarentur, huius tam peſsimi euentus et ſui dedecoris auctorem per prauū conſilium fuiſse. Quod Lutherus grauius ferens in amentiam incidit. A qua cū annis aliquot ſolui non poſſet, reſignauit officium. In cuius locū Fr Henricus Duſemer ſuccedit.

SEMOVITVS Maſouiæ et Sochaczouieñ Dux filius Boleſlai moritur, et apud Plocen Eccleſiam ſepelitur.

Anno Domini. 1 3 4 4.

Exercitus Tartaricus per quoſdam Ruthenos vocatus, Poloniam depopulatur, et Caſimiro Poloniæ Rege cum exercitu ad ripam Viſlæ morante, non auſi fluuiū tranſire, cum ſpoliis ad ſua redeunt.

Zeganenſi expeditioni, et rerum publicarum ordinationi Cazimiro Rege vacante, nonnulli Ruſſiæ Barones, quibus Principatus Regis Cazimiri erat inuiſus et moleſtus, longa ſua abſentia et diſtantia à terris Ruſſiæ contemplata, clandeſtinos facientes Conuentus crebris ſermonibus, tractatibusquē inueſtigabant Ordinem, vt nouum ſibi ſuperimpoſitum iugum, quo ritum ſuū ſciſmaticum ſenſim portendebant extingui, poſſent excutere. Id quacunq; ratione efficerent nihil penſi, nihil proſpectus habebant. Vires aūt proprias, et depreſsas et diſtractas eſse videntes, plures enim ex illis ad Catholicæ et Romanæ Eccleſiæ puritatem nouo baptiſmo renati acceſserant, plures cum Cazimiro Rege militabant, pluribusq; et præſertim fidem Catholicam profeſsis officia, Dignitatesquē publicæ collata erant, quos omnes certum erat in rebellionis ſententiā pertrahi nō poſse. Duo duntaxat ex Primoribus, vcūt Daſko, quem Cazimirus Rex Capitaneatū et terræ Premiſlien præfecerat, et Daniel de Oſtrow cum paucis aliis et bellum et rebellionem cum paucis aliis coquebant. Secretis itaq; Nunciis ad Tartarorum Imperatorem miſſis, declarant Cazimirū, Poloniæ Regem, in recenti tp̄e terras Ruſſiæ, ex quibus Tartaris tributa pendebantur, occupaſse, iuriſq; ſui feciſse, et omnes datias et tributa, quæ Tartaris cedere ſolebant, vſurpaſse. Suggerentes poſtremo, ne Imperator ipſe tantam offenſam et contemptum ſui, tributoruq; ſuorū abrogatiōm ſineret ſeneſcere, et Regi Cazimiro ac Polonis inultam fore. Sed cum aliis Ruthenis in eius fide et obedientia perſiſtentibus, operas ſuas q̄ primū exercitus Tartaricus, in Ruſſiæ partes accederet, ad reſcindendum Cazimiri Regis Poloniæ imperium, nuper Ruthenis impoſitum, nauaturos. Hac legatione Tartarorū Cæſar, quoniam et vera et amica nunciare videbatur, permotus, validum exercitū Regnum Poloniæ vaſtaturū, et terras Ruſſiæ ſuo imperio reſtituturū tranſmittit. Rumore noui et inſperati belli Cazimirus Rex Poloniæ non ſecus q̄ vt par erat perculſus. Doctus eñ ab exploratoribus et aliis fidelibus ſuis erat. Tartarorum copias ſuapte numeroſas et fortes et Daſkonis et Danielis de Oſtrow plurimorumq; aliorum Ruthenorum nouas res molientiū acceſsione auctas eſse. Quamuis autem tantis potentiis inferiorem ſe ſciret: non tñ intra parietes, aut ſyl:

uas deliteſcendum duxit. Sed omnium terrarum ſuarum peruicaciter et rapti copiis acceſſitis, hoſtibus obuiam proceſſit, et Caſtra in vna fluminis Viſlæ ripa oppoſita, ne hoſtis flumen ſuperare poſſet, infeſtaturus locat. Ab exploratoribus enim pro comperto habebat, hoſtes ad flumen traiiciendi gratia illud peruenturos. Prohibere itaq; tranſitum hoſtium contentus, et à certaminibus abſtinere. si verò ſe ſuperiorem agnoſceret, vrgere in hoſtem, et benè oblatam occaſionem non negligere. His itaq; vt Rex ſperauerat euenientibus, Tartarorum Ruthenorumq; agmina ad Viſlam perueniunt: ad caudas equorum, vt mos Tartarorū eſt vndas tranſituri. Dum verò alteram ripam viris, equis, armisq; completam vndiq; conſpiciunt, et exercitum Regium ad reſiſtendum paratum, ab vlteriori tranſitu, notorium vitaturi diſcrimen, deſiſtunt. Dies tamen aliquot circa ripas vtriſq; copiis perſeuerantibus fiebant per arcus et baliſtas, bombardarumq; proiectiones, vtroq; inſpectante exercitu præludia. Sub quibus vir nobilis Albertus Czieley de Wrzaui, et Sepnycza Palatinus Sandomirien, de Domo familiaq; Habdank Tartarico telo fortuito percuſſus, cæteris omnibus incolumibus, occubuit. Videns aūt Tartarorū et Ruthenorū exercitus flumen Viſlæ traiici non poſſe, p viam qua venerat regreſſus, prædas agebat et ſpolia. Ad Caſtrum aūt Lublinen q pro illa tempeſtate de lignis conſtructum erat, perueniens, pluribus diebus illud impugnabat. Sed militibus Regiis ſtrenuè illud defendentibus, ſpe potiundi Caſtri amiſſa, ducens ſecum magnam captiuorū hoim vtriusq; ſexus in tra Lublinen comphenſam prædam, in propria diuertit.

Pragen Eccl'ia ex Cathedrali in Metropolitícam, et Lutomiſlien in Cathedralem iuſſu Ioannis Bohemiæ Regis erigitur.

Sugillationis opprobrium, quod Ioannes cæcus Bohemiæ Rex à Nankero Wratiſlauien Epiſcopo pertulerat, qui illum Regulum iuſtius q Regem nominari debere aſtruebat, propterea, quòd ab exteris Metropolitanis munus conſecrationis ſumere, Sede Metropolitana in Bohemia non extante, Bohemiæ Rex cogeretur, à ſe et Regno Bohemiæ excuſſurus, Pragen Eccleſiam, hactenus Epiſcopalem, et Archiepiſcopi Maguntinen Suffraganeam in Archiepiſcopalem et Metropoliticam, Luthomiſlien vero, quæ Abbatialis et Conuentualis erat, Monachis ſancti Benedicti in quorum vſum et religionem dicata et fundata erat excluſis, in Cathedralem ne altero Pragenſis Eccleſia, ſi ſuffraganea illi deeſſet, notaretur confuſionis ludibrio, procurauit pluribus precibus et interceſſionibus, Philippo Francorum Rege, enixius factum adiuuante. Per Clementem Papam ſextum, vltima die Menſis Aprilis in Auinione erigi, creari, et ſublimari. Et Arneſtum Pragen tūc Epūm Archiepāli et palli honore insigniri, et Olomuncen Ecclām in Suffraganeā adiici.

MILITES Maſouiæ parum proſpera fortuna vſi, facto circa Olieſchniczam cum Sleſitis congreſſu confliguntur. Arſit et paulò ante Plocenſis Eccleſia fulmine supernè accenſa: cladem ſecuturam portendens.

Terræ motus, peſtilentia et fames in Regnis, pleriſq; ob ſcelera hominū.

TErræ motus maximi fuerunt, et peſtilentiæ et fames in variis Regnis et terris Catholicis, et Civitas Baſilea terræ motu quaſi tota cum pluribus caſtris in circuitu corruit. Tunc homines in ſylvis cum beſtiis morabantur, nec civitates introire audebant. Vigebant enim pro illa tempeſtate iniquitates et peccata multa ac plurima, et hæreſes ſectæque inter Chriſtianos, ita, ut beata Brigitta de Scotia diceret, Mundum rigore iuſtitiæ Divinæ meritò iam perire debere, quia deterior eſſet quam tempore diluvii. Sed Dei miſericordia et ſanctorum precibus ſibi parceretur.

Anno Domini 1345.

Ioannem Bohemiæ Regem cum maximo exercitu Poloniam ingreſſum, Caſimirus Poloniæ Rex profligat, et in fugam vertit, multis nobilibus captis.

TArtarico Ruthenicoque bello Cazimirus Poloniæ Rex perfunctus, à Ioanne Bohemiæ Rege, qui in oculorum nobili membro ſemper languidus, ad extremum et tunc iam cæcus, cognomen cæci ſortitus fuerat, novo bello laceſſitur. Dolens ſiquidem, et pro magna iniuria atque dedecore frequenter recenſens, quòd Cazimirus Poloniæ Rex terram Leganenſem, quam ipſe Regno Bohemiæ feudalem aſtruebat, in favillam cineremque redegerat, quodque Duci Leganenſi oppidum et Territorium Wſchowa, quod proprietatis et ſortis Regni Poloniæ erat, occupanti potentiæ ſuæ viribus abſtulerat, et quòd Boleſlaum Swidnicenſem Ducem, Cazimiri Regis Poloniæ ex ſorore germana nepotem, in fide et devotione Regni Poloniæ, mira conſtantia perſeverantem abſtrahere, et ad feudum homagiumque ſibi et Regno Bohemiæ præſtandum, licet id pluribus ingeniis et callidis repromiſſionibus tentaviſſet, nequiret, cum magnarum copiarum exercitu ex Bohemis, Almanis, et Sleſitis collecto, contra Poloniam perſonaliter advenit. Cæcusque exiſtens et ſenio laboribusque confectus, arma tamen tractare etiam tunc non deſtitit. Tanto namque cum livore in perniciem Regni Poloniæ adductum incenſumque ferunt, ut mori vitaque excedere ſibi glorioſum putaret, ſi illum cum exercitu ſuo ante Cracoviam figere ſtativa, murosque Civitatis Cracovienſis manu cæcus palpare, et Poloniæ vaſtationem aliquam inferre contigiſſet. Omnium autem ſuperbarum mentium et actionum violentarum inſpector, ultorque Deus, paſſus non eſt ſua ſcelerata intentione, quam pro exterminio Regni Poloniæ agitabat potiri. Quinimò Cazimiro Regi et genti ſuæ, quos ipſe Bohemiæ Rex cogitatione et facto contemnebat, conceſſit ex Bohemis, maxima cæde tunc devictis, glorioſam et magnificam victoriam referre. Quamvis enim iuxta intentionis ſuæ deſtinatum propoſitum, Ioannes Bohemiæ Rex per Oppavienſem, Teſchnenſem, et Oſſwiecimenſem Diſtrictus Regnum Poloniæ ingreſſus, primum ad Cracovienſem Urbem duodecima Menſis Iulii in Czerzin ante Cracoviam, duobus diebus totidemque noctibus caſtra metatus fuiſſet, et partem Regni Poloniæ ad Sleſiam verſam, ſpoliis et incendiis afficeret. Cazimirus tamen Poloniæ Rex, et exercitus ſuus, quem ad reſiſtentiam Ioanni Regi Bohemiæ contraxerat, aut in caſtris, aut in locis abditis occaſionem benegerendi certaminis, ſi quæ daretur ſors bene et pro voluntate rei explendæ, callidè et ſolicite explorans ſe continebat. Dum itaque præfatus Ioannes Bohemiæ Rex à Cracovia repulſus diſcedens, verſus Bohemiam cum paucis remearet, omnem exercitum ſuum reliquum

bifarie diuidens, vnum verſus Lieliow, alterum verſus Ilkuſz, maiori latiorique vaſtitate et damnis Poloniam affecturus, tranſmittit. Milites et gentes Cazimiri Poloniae Regis videntes, ſcientesque diuertiſſe Bohemicum exercitum diuiſum ad vaſtandum Poloniam procedere, armis correptis celeri curſu poſt illum contendunt, et eum quidem, qui verſus Ilkuſz in villa Pogonia, eum vero qui verſus Lelow procedebat, in villa Byala conſequuntur, tergaque exercitus Bohemici clamore valido inuadentes, optimos quosque milites et bellatores, faciliter deiiciunt et obtruncant, et proſternunt. Acies autem primae periculo ſubito perculſae, non ad pugnam (iam enim vltimas acies ſuas omnes fractas ruptasque eſſe, fama omnia vt fit in maius extollente, et pauore omnia in deterius augurante, crediderant) ſed ad fugam ſpectabant. Pauci autem quibus altior honoris fuit cura, et hi praeſertim qui ducebant ordines, caeteris omnibus in fugam lapſis, ad locum vbi pugna latius creſcebat, accurrunt, et praelium aliquanto ſpacio reſtituunt, à Polonis tamen, Bohemos confuſos, et acies eorum debilitatas fuga conſpicientibus, animo creſcente facilè vincuntur. Strages tamen non modica in duplici congreſſu in Pogonya et Byala habita. Diuinitate ſuperbiam Bohemicam conterente in palantes et fugientes caedita eſt, et multi inſignes Barones Bohemiae, inter quos Hinek de Damb, Zaiecz, Pthaczek, Alſo de Stramberg, et plures alii capti et vincti et vulneribus in his quidam acceptis, ad Cazimirum Poloniae Regem perducuntur. Qui poſt vulnera mederi à Rege iuſſa longo diuturnoque tempore captiuitatis moleſtias in Polonia perferebant. Rex Bohemiae Ioannes aliam viam tenens, diſcrimen cladis praefatae vitauerat. Qui fuga et ſtrage ſuorum audita, in magnos dolores et eiulatus ruens, cum reliquis, qui ſe fuga ſaluauerant in Bohemiam triſtis et confuſus rediit. Armis ſpoliis, et impedimentis omnibus tam interemptorum, quam captiuorum et fugientium Polonus potitus. Polonorum Rex Cazimirus Prandotam Galkam de Niedzwiecz de domo Odrowaſz militem, quo Duce contra Bohemos feliciter pugnatum fuerat, caeterosque Polonorum milites quos conſtabat fortia opera in pugna edidiſſe, ex praeliis huiusmodi reuerſos, munificè remunerat, et balteo inſigniuit militari. Milites de Domo Bipennium in ſignum relati triumphi, et Hinkonis de Damb à ſe capti memoriam, pluribus in ſuo genere filiis et nepotibus Hinkonum nomen indidere.

Magister Pruſſiae Henricus Duſemer expeditionem in Lithuanos agit inutilem.

In Calendis Martii Menſis Magiſter Henricus Duſemer Cruciferorum de Pruſſia, habens in ſuo Comitatu Hungariae et Bohemiae milites, item Marchionem Holandriae, et non nullos ex Almania milites et Nobiles, in Lithuaniam et eorum terras expeditionem agit. Et licet exercitum haberet fortem et frequentem, ac omnium victualium et neceſſariorum abundantia refertum: parua tamen vaſtatione terrae Lithuaniae, Lithuanis in Caſtris et nemoribus deliteſcentibus perfunctus, de Lithuania excedere propter glacierum diſſolutionem, et terrae lubricitatem ac in Pruſſiam redire, nullo edito memorabili facto, coactus eſt.

SEMOVITUS Maſouiae Dux, et Dominus Viznenſis diem obiit, apud Plocenſem Eccleſiam ſepultus.

Ioanna Regina Siciliæ Andream fratrem et maritum ſuum ſuffocat et fugit in Galliam.

ANdreas germanus Ludouici, et filius Caroli Regis Hungariæ, nepos ex ſorore Caꝫimiri Regis Hungariæ, à Roberto Siciliæ Rege, qui patrem eius Carolum, et fratrem ſuum germanum et primogenitum, à Regno Siciliæ fraude, dolo, et potentia, vt ſoli principari liceret, excluſerat, in Siciliam accerſit, et ordinatione eiuſdem Roberti, qui ſe videbat per mortem vnici filii ſui Caroli Ducha, duas tantummodo filias Ioannam et Mariam relinquentis, ad orbitatem redactum eſſe, Ioannam filiam fratris ſui Caroli patruelis germani, vt ſucceſsio Regni Siciliæ in Domo Francorum continuaretur, et in externum non tranſiret genus, diſpenſante Benedicto duodecimo, accepit in Conſortem. Quæ etſi Biennio cũ eo commorata, filium ex eo Ioannem ſuſcepiſſet, maligno tñ agitata ſpiritu, ſericeum funem ſoporato iniicit, et ſuſpenſum atq; iugulatum in Ciuitate Auerſa per feneſtram de Thalamo præcipitat. Cuius indignam mortem Ludouicus Hungariæ Rex vlturus, cum magnis copiis Siciliam intrat, et pleraq; loca vaſtat, Caſtraq; conquirit. Cuius aduentum Ioanna malefica non ferens, verſus Gallias abiit, et in Prouincia Prouinciæ, in Caſtrum firmiſsimum ſe recepit. Ita coniugium ſanctæ conſanguineitatis peſsimo exitu ſolutum eſt. Fertur aũt præfata Ioanna Regina ob lubricitatis et laſciuiæ ardorem et ſtupri, quod cum milite Loyzo, alš Ludouico de Tarento, habebat conſuetudinem, et æſtuans illum potius, q̃ Andream habere in maritum, tam immane et horrendũ facinus in maritum et fratrem admiſiſſe, et cum eodem Loyzo in Franciam diffugiſſe. Ludouicus aũt Hungariæ Rex cum in Neapuliam veniſſet, et primo impetu Ciuitatem Cariæ à Venetis tunc obſeſſam liberare conſtituiſſet, parum tamen proficiens, pluribus ſuſceptis incommodis in Hungariam regreſſus eſt, nulla re memorabili geſta, Poloniæ pleroſq; milites, q ſecum illam expeditionem obierant, munifice remunerans. Fuit aũt Ioanna pfata inter cæteras fœminas origine, potentia, et moribus æuo ſuo illuſtris mulier, Caroli Calabriæ Ducis et primogeniti Roberti Hieruſalem et Siciliæ Regis, ac Mariæ Philippi Francorum Regis filia, prima ſcæleſtos hoïes dominiorum ſuorũ tanto afficiens ſupplicio, vt oẽs vultum ſuum horrerent. Scælus aũt hmõi opera Conradi de Cathantiis aſſeritur fuiſſe patratum.

Anno Domini 1346.

Ioannes Bohemiæ Rex tentans fruſtra multifariæ Boleſlaum Swidnicẽſem Ducem à Regno Poloniæ abſtrahere, et ditioni Regni Bohemiæ ſubiicere moritur. Cui Carolus filius ſuccedens, et eidem Boleſlao Duci neptem ſuam copulans, Ducatum Swidnicenſem ſibi inſcribi ab eo obtinet.

AD ignominiam et ſugillationem tam ſuam quam Regni ſui Ioannes cæcus Bohemiæ Rex reputans ſingularem, quòd ſingulis fere Sleſiæ Ducibus, ditio-

nem et obedientiam ſuam profeſsis, ſolus Swidnicenſis Dux Boleſlaus, nepos Cazimiri Poloniæ Regis ex ſorore, ſibi ſubiici faſtidiens et detrectans, Poloniæ potius Regno, quam Bohemiæ ſe adhæſurum, ſubiecturumq; omnibus viribus conatibusq; adnitebatur, variis et frequentibus guerris et infeſtationibus cæpit illum et Principatus ſuos percellere et vexare. Sed cum magno animo bella ſua et hoſtilitates refelleret, magno exercitu congeſto versus Swidniczam adueniens, eandem obſidione vallauit. Sed conatus ſuos intelligens recidere Militibus Boleſlai Swidnicen. Ducis, ſtrenuè in defenſionem Ciuitatis operas ſuas nauantibus, ad irritum, ſoluta obſidione diſceſſit, et Landishutam cepit, p̃ſidioq; impoſito, cum cæcutiret, et ad munera bellica obeunda parum idoneus eſſet, in Bohemiam rediit. Poſt cuius diſceſſum Boleſlaus in quadrigas milites armatos imponens, ad Landishutam illos ire iuſſit. Quæ cum ad Oppidum Landishutam, Merces enim non milites ferre rebantur, admiſſæ fuiſſent, proſilientibus ex improuiſo militibus, recuperatur Oppidũ: præſidio Bohemicali partim capto, partim expulſo. Armis itaq; Boleſlaus Swidnicen. Dux inuictꝰ à viciis, cupiditate vcũ et ambitione, victus eſt. Succedens enim Ioanni cæco patri ſuo Carolus Bohemiæ Rex, non bellis ſed ingeniis et largitione ſibi, Boleſlaum Swidnicẽ Ducem concilians, prima vxore quam ex Francia duxerat mortua, cum Boleſlao Duce Swidnicen. affinitatem iungit, Neptemq; ſuam Annam germanam filiam Henrici Iawrien. Ducis vnicam accepit in Conſortem. Eo fœdere primum ſancito, vt pro dotis vice tam in Iawrienſem, quam Swidnicen. Ducatus Boleſlao Swidnicen. Duce qui orbus erat excedente, ſuccedat: euidentiſsimam iniuriam patruo ſuo Boleſlao Duci Zambicen. al's Monſterbergen. et filio ſuo Nicolao, filiiſq; Nicolai Boleſlao et Henrico, et ſuis nepotibus Nicolao, Henrico, et Ioanni Ducibus Monſterbergen. fœdere hmõi irrogans, et Principatus præfatos ab eorum ſucceſsione dirimens et ſequeſtrans: quibus illorum ſucceſsio debebatur. Ex præfato ſiquidem Boleſlao Duce Zambicen. Nicolaus filius natus patri ſuccedens, Oppido Frankſteyn Regi Bohemiæ vendito, ad Sepulchrum Domini tranſiit. Et in redeundo apud Hungariam mortuus, in Henrichow relatus illic ſepultus. Qui cum duos filios, Boleſlaum et Henricum reliquiſſet, Henricus Cruciferorum Ordinem in Pruſſia profeſſus, poſt longam apoſtaſiam, qua factus erat vagus ſuper terram, in Ordinem rediit, illicq; diem abſumpſit. Boleſlaus verò germanus ſuus, ſecundo Idus Iunii Anno Domini Milleſimo, tricenteſimo, duodecimo, decedens, Nicolaum Henricum, et Ioannem filios, et quinq; filias Dorotheam al's Offkam, Heduigim, Elizabeth, et Agnetham Catharinamq; dereliquit.

Voldemarus Marchio Brandeburgenſis, qui viginti nouem annos ita latuit vt mortuus crederetur, rediẽs Marchiam repetit.

Voldemarus Marchio Brandeburgen. qui putabatur ante annos nouem et viginti mortuus et in Cherin ſepultus rediit, et ſe in forma pauperis et peregrini, atq; heremitæ, poenitentiam tanto tempore egiſſe aſtruxit, pro eo q̃d cognatam in ſecundo gradu indiſpenſatus in vxorem duxerat. Et dum Marchionatum Brandeburgen. à Ludouico Bauariæ Duce, filio quondam Imperatoris

occupatum repeteret, multos habuit suæ causæ suffragatores, vtpote Saxoniæ et Magnopolien Duces Epūm Maydeburgen, et alios. Ego autem credo eam sibi aduersitatem et hunc casum Diuinitus fuisse immissum pro eo, quod terram Pomeraniæ ad Regnum Poloniæ pertinentem, iniustissime Cruciferis de Prussia vendiderat, nullū habens in ea ius, titulum aut proprietatem./

IOANNES Lodzya Epūs Posnanien, in aduersam valetudinem incidens, ad horam extremam perueniens vita excessit mortali, et in Ecclesia Posnanien sepultus requiescit. Qui viuens et si pro tempore solaciis et hilaritati operam daret, singulariter tamen virgini beatæ deuotis famulabatur obsequiis. Unde et in illius honorem Canticam, quam Ecclesia Polonica post completoriū Primæ canere consueuit, vtpote Lux clarescit in via, et Sequentias de eiusdem virginis Assumptione, quæ incipit Salue Salutis ianua, item Sequentiam de Sancto Adalberto in laudem Sacro Præsuli, item Sequentiam de Sancto Petro, Tu es Petrus, item sequentiam de Sancto Paulo composuit, magnumq sui monimentum apud Ecclām Posnanien quæ sequentiarum prædictarum vsum sonora voce obseruat, reliquit. Sedit annis vndecem. Cui per Canonicā electionem Albertus Paluka Præpositus Wladislauien, et Canonicus Posnanien, de Domo et familia bipennium successit. Passus tamen plures instantias et impedimenta, Confirmationem suæ electionis, et deinde consecratiōm, non nisi post biēnium potuit sortiri, vtpote vigesima octaua Ianuarii Anno Domini Millesimo, tricentesimo, quadragesimo septimo./

Franciæ Rex ab aliquot Regibus adiutus, prælio contendit cum Eduardo Angliæ Rege, victus tandem multa millia hominum amittit. Et Ioannes cæcus Bohemiæ Rex ibidem occiditur

PHilippo Francorum Regi affini suo, Ioannes cæcus Bohemiæ Rex, cōn Eduardum Anglorum Regem, Franciæ Regnum crebris expeditionibus oppugnantem, laturus auxilia, forti ex Bohemis et Almanis exercitu congesto. Item Reges Maioricæ, Nauarræ, et Aragonum in Francia adueniunt. Prælio aūt inter Franciæ et Angliæ Reges durissimo commisso, quamuis Franciæ Rex, et robore et numero militūs pstaret (æstimatus enim est ad Centum millia pugnatorum habuisse) cessit tamen Anglis victoria. Quod cum Ioannes Bohemiæ Rex euenisse à referentibus intelligeret, in locum quo consertior erat hostis et pugna, validior se duci iubet. Et in hostes insiliens, fortiterq dimicans, Philippo Franciæ Rege cum filio et Nauarræ Rege terga vertentibus, occiditur, et in Lucemburg relatus in Ecclesia maiori tumulatur. Et quoniam clades hæc in die Sancti Russi prouenerat, dies ea apud Bohemos atra atq ominabilis habetur. Ceciderunt in ea pugna de exercitu Regis Franciæ militū viginti millia equitum, et peditum quadraginta millia Comites et Duces circiter quinquaginta. De exercitu Regis Angliæ ceciderunt Sagittariorū sedecim millia, et decem milites. Victoria autem hmōi Angliæ Rex modeste vtens, omnes captiuos Bohemorum, Almanorum, Hispanorum et Forensium liberaliter soluit. Fertur autem pugna hæc ab hora diei prima vsq in quartam noctis durasse. Gallicos verò duris

compedibus clausos depactans, aliquot Castra notabilia in Anglia auro depactationis soluto fabricauit.

Mgr Prussiæ Lithuaniam inuadens et spolians, cum Duce Olgerdo congreditur; Quo victo rediens domum Monasterium in Kinsberg, ante conflictum, si victoriam obtineret, votum fundat et erigit. Terra etiam Zambieñ à Lithuanis depopulatur.

Henricus Dusemer Prussiæ Magister, valido exercitu ex propriis et aduenis congesto, hyeme Lithuaniam ingressus, infesto agmine ad quadraginta millia æstimato, eam vastare cœpit, adeò crudeliter sæuiri in barbaros iubens per milites, vt nec fœminis nec impuberibus parceretur. Olgerdus aūt Lithuaniæ Dux habens secum non solum Lithuanorum, sed et Smolnensium, Plocensiumq3, et Ruthenorum cæterorum auxilia, in die Purificationis Sanctæ Mariæ cum Magistro et exercitu suo confligit. Et maxima cæde vtrinq3 edita, Lithuani et Rutheni succumbunt, Mgro et Cruciferis cedit victoria. Duo de viginti millia Lituanorum, et Ruthenorum cæsa referuntur, Magister et Cruciferi, multis spoliis et captiuis potiti, in propria reuersi, in signum obtentæ victoriæ, Monasterium virginum in Kinsberg, quod se Prussiæ Mgr ante conflictum, si victoria potiretur deuouerat fūdaturum, dotant et constituunt. Æstate vero adueniente, nouo instaurato exercitu, alteram in Lithuanos Henricus Dusemer Prussiæ Mgr expeditionem agit, et Castrum Wyelunya obsidione cingit. Cuius conquisitione per deditiōm obtenta, populatis vicis et villis atq3 incensis, Castro etiam Wyelunya conflagrato, spolia ferens et captiuos, in Prussiam rediit. Audiens aūt Cruciferorum Mgr Henricus Dusemer quod Olgerdus Lithuanorum Dux valido congregato exercitu terram Zambieñ parabat intrare, collecto ex propriis et mercenariis militibus exercitu in campestria et ipse descenderat, et confinia obseruabat, populationē barbaricam prohibiturus. Verum cūm tædio fessus campum soluisset, exercitus in trām Zambieñ Lithuanicus ex improuiso irruit, et aliquot Chrīanorum millia permiscui sexus capta, in suam terram deducit.

In ignominiam Ludouici Romanorum Regis Carolus, filius Ioannis cæci Hungariæ Regis, in Regem Romanorum eligitur et coronatur.

Romanorum Regem Ludouicum, et Bauariæ Ducem, suas et Prædecessorum suorum Censuras, Clemens Sextus intelligens habuisse ostentui, duriori vltionis genere in pertinacem vsurus, Carolum Marchionem Morauiæ, et filium Ioannis Cæci Bohemiæ Regis ordinat, per Electores Imperii, in Romanorum eligi Regem, in Ludouici tunc adhuc viuentis ignominiam, et discrimen, Philippo deinde Frācorum Rege, cuius præfatus Carolus filiam Blankam nomine habebat in Consortē, et in solatium patris in bello Anglico occisi procurante, Carolus prædictus in Auinione per Clementem Sextum in Regem Romanorum anno eodem fuit coronatus

guerra acerrima, quæ vniuerſam conquaſſabat ex diſſidio contendentium de Im:
perio, Almaniam, coronatiōem huiuſmodi ſubſequente.

Anno Domini 1347.

Caſimirus Poloniæ Rex iura ſcri: pta, et leges primus dat Polonis.

Deteſtabilem et abominandam abuſum, vario calumniarum et iniuriarū ge:
nere refertum, quo vniuerſum Regnum ſuum Cazimirus Poloniæ Rex, omnium
ſuorum Predeceſſorum Regum et Principum Poloniæ tempore nouerat in
proferendis iudiciis et decidendis litibus, quæſtionibus, et differentiis, peſtifero nimis
grauamine laboraſſe, in eo videlicet, quòd Iudicia terreſtria non ex legum aut Con:
ſtitutionum Scriptarum auctoritate et declaratione. Sed ex iudicantiū et præſiden:
tium ſenſu et capite, paſſionem, affectionem, et corruptelam pleruqꝫ redolente, accipie:
bant deciſionem, volens reſcindere, et vniuerſum Regnum ſuum æquis et iuſtis legibꝰ
regulare: ſenſerat enim et multifaria experientia ab ineunte ætate doctus erat, Po:
lonicalia iudicia, et ea præſertim, quæ aut ex conſuetudine viciosa, aut ex ingenio, paſſi:
oni aut libidini obnoxio, definiebantur, variis calumniis et exquiſitis dolis et callidi:
tatibus abundare: nouerat dolis et calumniis huiuſmodi non potentes aut noxios
ſed tenues, et de ſorte humili, in cauſa iuſta percelli et oppreſſum iri. Ipsa quoqꝫ iudi:
cia pro libito iudicantium in vna eademqꝫ perſona aliter et aliter pronunciari, et fe:
rè quibuslibet in Iudiciis, aut retractationes priorum deciſionum fieri, aut contrari:
as et diuerſas ſibi ſentencias, paſſione ſuggerente, aut amore proferri, adeò, vt in e:
iusmodi iudiciis, nihil ſtabile, nihil ſolidum, æquum aut iuſtum poſſet deprehendi.
Ex quo (proh dolor) rixantium et diſſidentium creſcebant litigia, et per prouo:
cationes grauatorum Tribunal Ducale aut Regium pluralitate, et confluentia appel:
lationum, à quibus pauperes licet iuſticiam habentes, p̄mente illos impenſarū defectu,
aut difficili Palatii aditu, reſilire cogebantur, extabat continue oneratum. Erant p̄:
terea et alia his ſororio in iudiciorum exercitio grauaminum et abuſuū genera,
quibus et iuſtificatus et condemnatus, primum Regi aut Duci, deinde Palatinis, Ca:
ſtellanis, Iudicibus, Subiudicibus, et quibuslibet iudicio præſidentibus. Sed et ipsi Mi:
niſteriali, aut pro pœnis aut pro Sentencia obtenta in grauibus pœnis et ſolutionibus
condemnabantur, in quarum exactione, ſuperuacuum fuit cuiuspiam gratiam præ:
ſertim inopi et miſero implorare. Accedebat ad hæc omnia, quam gentilitatis iniqui:
tas horrenda introduxerat barbara conſuetudo, nec apud ipſos Scythas vnquam
audita, quod tenor iuramenti actori aut reo dabatur in ſcriptis per illum in vulga:
ri p̄ſtandus. Qui si in eius pronunciatiōe in vno verbo, idem etiam significatum ha:
bente, aut erraſſet, aut variaſſet, aut titubationem, mutilacionemqꝫ verberorū, aut
ſyncopationem admiſiſſet, illico cauſa ſua quantumcunqꝫ ponderoſa et grauis, ac in
omnibus aliis iuſticia et veritate ſubnixa, in periculum et caſum perpetuum reci:
debat, et malè aut incongruè aut ſemiplenè, aut non in eo tenore, licet in eadem
ſignificantia et intellectu, quo iuramentum deciſorium ſcriptum erat, proferēs
iuxta ac reus et iniuſtus veniebat condemnandus, vt Iudicia ipſa Polonica chaos
quoddam et omnium monſtruoſarum iniuriarum ſentinam rectius quiuis, quam

iuſta iudicia potuiſſet vocitare. Vbi iuſtus et innocens non ex defectu aut iniqui:
tate cauſæ sed inſcitia et palpitatione ſuccumbebat linguæ, et nocens atq; reus
profectum et commodum suæ, pro qua merito plecti et mulctari debebat repor:
tabat culpæ. Tot itaq; et tantis preſſuris et grauaminibus hominum ſortis tenuis
et humilis, contra quos iniqua plerunq; edebantur iudicia, Cazimirus Rex Polo:
niæ conſulens, et tam ſceleratas calumnias, et abuſus volens in perpetuum à gen:
te ſua eneruare et tollere, et Thronum Regni ſui veris et iuſtis legibus et iudi:
ciis roborare, generalem et grandem apud Viſliciam Oppidum træ Sandomirien
pro die Dominico Letare Conuentum indicit. In quo conuenientibus omnibus
Pontificibus, vců Iaroſlao Bogoria Gneſnen Archiepō, Ioanne Grothonis Crac, Al:
berto Paluka Poſnanien, Mathia Wladiſlauien Epis, nec non Palatinis, Caſtellanis
Officialibus, et Dignitariis omnium terrarum tam Cracouien, quam maioris Polo:
niæ partium, Rex Cazimirus perſonalr in huiuſmōi Conuentione preſidens, adhi:
bitis viris doctis, in lege Diuina et humana peritis, super oībus quæſtionibus, dif:
ferentiis, litibus, cauſis, cum maxima maturitate, sagacitate, induſtria, pondere et
menſura, miſcenda Diuina cū humanis, nonnulla verò ex æquo iuſto rectoq; vſu tem:
perans, leges condit Polonicales et iura Regni municipalia, perpetuam durabili:
tatem, ſtabilitatemq; habitura, conficit, ordinat, pnunciat et decernit. Et longo diutur:
noq; examine digeſta, ne à quoq; poſſint abrogari, mutari, variari, vel refelli, ea
diſponit, pro perēni perpetuaq; memoria, facilibus et planis verbis, quo minus poſſet
eorum ſenſus et verba ſubtilitate ingeniorum ad aliquam calumniam pertrahi
et retorqueri, in ſcriptum redigi et exemplari. Quæ à Prædeceſſoribus ſuis incondi:
tæ conſtituta fuerunt, vigilanti ſtudio corrigens, plurimas verò leges ab eis præ:
termiſſas, ſalubriter adiiciens, pleraſq; vero superfluas reſecans. Mandatq; con:
ſtitutione diſtricta, et decernit, vt veteribus iudiciis, Statum Regni et iuſticiam
perturbantibus, in oībus ſucciſis, reiectis et abrogatis, in oībus iudiciis et tminis
particularibus et gnālibus, ac gnāliter in omnibus cauſis forum sæculare contin:
gentibus, in vniuerſo Regno Poloniæ per Iudices quacunq; fulgentes dignitate, cō:
ditione et ordine, tam Ordinarios q; extraordinarios iuxta leges tunc ſcriptas,
conditas et pmulgatas celebrentur teneanturq; iudicia, et sentenciæ, deciſionesq;
cauſarum quæſtionum, et litium iuribus hmōi, et ex eorum tenore et demonſtratione
proferantur. Licereq; vnicuiq; qntumcuq; miſero aut tenui iniquam et legibus cō:
trariam ſenteciam pertimeſcenti ad ius ſcriptum se referre, et puocatione fe:
rendā ſentenciam, donec liber legum et cauſa sup qua actio eſt, digeſta fuerit
ptelare. Publicatæ aūt fuerunt leges et Conſtitutiones hmōi, sub eodem tempore
et anno, et ab oībus Regni Poloniæ incolis et ſubditis, cum magna deuotione, commē:
datione et obedientia ſuſceptæ. Ex tunc quoq; et Diuinitas, generi Polonico iuſtas
leges habenti et illas practicāti ppagatiōm ampliorem contuliſſe, et in dies confer:
re, euidentibus insigniis deprehensa et credita eſt, cuius Mti priora iudicia barba:
ra, puaricationes legum Diuinarum et humanarum oppſſionesq; pauperū continē:
tia, creduntur plurimum diſplicuiſſe, et Regnum Poloniæ tam in vrbibus, quam in
vicis et rure per Almanos et foreńſes cultum et habitabile effectum, et hominibus
Polonis mitia magisq; iuſta et modeſta prouenere ingenia. QVis hunc Regem

fœlicem, quis omni laude et ſempiterna commemoratione dignum non iudicet. quis eius animæ imò cineribus illius se, dummō vir Polonici generis et amator iuſticiæ ſit, plurimum deberi non fateatur? qui Polonos profeſsione quidem Catholicos, inſtitutionibus et actione barbaros, ad iuſtè æque et religioſè viuendum traduxit, et eorum Rempub: ſanctis et iuſtis legibus magis quàm Caſtrorū, Ciuitatum, mirifica extructione, et terrarum deperditarum reſtitutione, et nouarum adiectione extulit et dignificauit, primusq; iuſtarum legum conditor apud Polonos extitit, et ſibi illud venerandum ſpectabileq; nomen, quod nullus ſucceſſor eripiet, nulla vetuſtas conficiet, nulla obliterabit ætas promeruit. Amplioribus extollendus, celebrandusq; carminibus, quàm apud Athenienſes Solon celebratus ſit, aut apud Lacædemones Licurgus. Quid enim præclarius, quid excellentius, quid ſanctius, quid vtilius, quid fœlicius, si animo ſingula humanorum actuum opera luſtraueris, Polonis poterat afferri? quam ſolidæ iuſticiæ ſemitas oſtendiſse? Quid tam præcipuum quam iuſtas leges ædidiſse? Quid tam Polonico generi aut magis neceſsarium, aut ſalutiferum, quam calumnioſis et vafris iudiciis abrogatis, recta et eiuſdem tenoris iudicia præſcripſiſse, et potentes inferiorib9 exæquaſse? pro inopibus, pro infirmioribus, pro viduis, orphanis, pupillis, proq; omni conditione, ætate et ſexu, ſcutum et deffenſionem oppoſuiſse? nullam Ciuilem viuendi normam, nullam ſolidam laudem, nullam politiem, nullam deniq; libertatem Regno ſuo ineſse exiſtimans, si non illud optimis et æquis legibus inſtitutū reliquiſſet, tum verò florere atq; augeri remp: Polonorum credebat, si ſuarum legum gubernaculis niteretur; Occaſuram verò, et non ſecus quam cæcam et errabundam atq; om̄ auxilio deſtituendam, defluxuram collapſuramq; si eas à Polonis abrogatum et ꝓuaricatum iri contigiſſet. Expedire aūt videtur in præfatis, Cazimiri Regis legibus debito aut reſeruationis aut mutacionis aut additionis informare aliquo remedio: cum nonnulla in legibus ipſis reperiantur non ſolum impuida, sed etiam reprobanda.

In Eccleſia Omnium Sanctorum Cracouiæ Monſtrantia cum diuiniſſimo Euchariſtiæ Sacramento furto ſurripitur. Tandem in Bauol proiecta et inuēta cum proceſsionibus Eccliæ ſuæ reſtituitur, ac ibidem Eccleſia corporis CHRISTI erigitur.

Deteſtabili auri fame pleriq; mortales in Ciuitate Cracouien̄ acti, Dæmone accensi, in Omnium Sanctorum parochialem Eccleſiam, sub Sacratiſſimis Corporis Chriſti octauis, furtiuè et clandeſtinè ingreſsi, Sacrario clauibus adulterinis reſerato, Monſtrantiam cupream, Diuiniſſimū Euchariſtiæ continens Sacramentum, pulcherrima elaboratam arte, et cuius materiam ſuꝑabat opus, craſſo et fuluo illitam auro, auferunt et furantur. Comperto deinde quod ærei metalli Monſtrantia foret, illam in paludem Mathe arbuſtis plenam non rēmote ab Eccl̄ia ſancti Laurentii diſtantem, quæ tunc parochialis erat in villa Bauol, ad proprietatē Capituli Cracouien̄ pertinen̄, in qua poſt modum Cazimirus ſecundus Poloniæ Rex Oppidum Cazimiera locat, fundatq;, ne deprehensi graui pœna afficerentur, proiiciunt. Erat pro tempeſtatis illius tempore palus illa profunda, et cœni plena, alitibus tm

modo non mortalibus aut beſtiis quadrupedibus peruia. Luminaria tamen cœleſtia nocte et interdiu in ea relucebant. Id cum plures mortales pro comperto cognouiſſent, prodigioſum (vt erat) rati ad Pontificem Crac. Bodzantam, eiusque Venerabile Capitulum, ac deinde ad Cazimirum Poloniæ Regem secundum, Principem deuotiſsimum rem perferunt. Qui tot et tantarum lucernarū cœleſtiū ocioſam nullatenus putantes apparentiam, proceſsionibus totius vrbis ordinatis, locum paludinoſum, triduano primum ieiunio indicto et exacto, cum hymnis et cantibus ac vexillis adeunt: myſterium candelarum diligenti ſcrutantur indagine. Vbi dum furto ablatam de Ecclia Oīm Sanctorū Monſtrantiam, Corpore Chriſti Sacratiſsimo illuſtratam comperiſſent, illam ad Ecclām Oīm Sanctorū proceſsionis honore omnium Vrbis Eccleſiarum referunt, Eccliæque reſtituunt. Excellentiſsimus aūt Cazimirus Poloniæ Rex prodigium hmōi tam memorabile et inſigne ad se et propter se ratus accidiſſe, in loco inuentionis tam ineffabilis ſacramenti, quamuis paludinoſo et cœnoso, deuouet se inſignem Eccleſiam in titulum et honorem Corporis Chriſti et fundaturum et muraturū. Nec mora, anno altero votum quod anno transacto nuncupauerat, ſoluit. Et Eccleſia in palude inuentionis Corporis Chriſti parochiali fundata, et parochia, quam Ecclia Scti Laurentii ex antiquo habebat, ei adiuncta, Chorum nobiliſsimum et Sacriſtiam cocto latere iniciat et conſumat, calicibus, crucibus, caſulis, cæterisque Clenodiis, munificentia Regia exornat. Quo parum contentus titulum corporis Chriſti, quo Ecclia Sancti Franciſci a primæua sua fundatione clarificata illuſtrataque fuerat, fribus minoribꝰ prece precioque contentatis, vt ſolidior sua fundatio, vetuſto titulo abrogato, permaneret, procurat extingui. Villa quoque Bawol in ſuam ditionem et proprietatem traducta, Oppidum populoſum muris communitum, temporis proceſsu, Monaſteriumque inſigne in decus et titulum ſanctæ Catharinæ ordinis fratrum heremitarum beati Auguſtini illic, vt coram cernere licet, conſtituit. Chorum quoque eiuſdem Monaſterii magnifico et liberali ſumptu, vsque ad integrum muro coctili et excelſo cum sacriſtia locauit. Cui ex poſt deuotio fidelium corpus laterali muro, capellis ampliatum, adiunxit. Quā Wladiſlaus ſecundus Poloniæ Rex, Cazimiro et Ludouico succedens, in Regularem Ordinis beati Auguſtini Canonicorum Regularium, quemadmodū inferius narrabimus, procurauit transferri.

Ioannes Grothonis Epūs Cracouieñ moritur. Qui vſum pallii pro Epō Crac. à ſummo Pontifice obtinuerat. Optimus Eccleſiæ et religionis defenſor.

Quinta die menſis Auguſti Ioannes Grothonis Epūs Cracouien. in Oppido ſuo et Curia Wawrzincicze, poſteaque ex Auinione vbi negocia Regni Poloñiæ contra Cruciferos, apud summum Pontificem promouerat, redierat, more Catholici Præſulis, omnibus Ecclæ ſacramentis perfunctus moritur, et in Eccleſia Cracouieñ in Capella ſancti Ioannis Euangeliſtæ tumulatur, tam patriæ quam Ecclæ ſuæ Cracouien. amator defenſorque mirificus. Nam ne ſui priſci fulgoris per ſucceſſionem temporis, quo Metropolitico iure negligentia ſuorum prædeceſſorum interrupto præeminebat, fruſtraretur, decore eam rationali, quod Pallium beati Petri appellatur, in Auinione exiſtens per Summum Pontificem Benedictum Papam duodecimū innouari ornarique ordinauit. Cuius vſum Cracouieñ Ecclia ab illo tpe in hanc diem obſer-

uat. Qua quidem prærogatiua et cæteras Eccleſias Poloniæ Priuilegio et vſu antecellit, et dignitatis iuriſque Archiepiſcopalis propicia Diuinitate ſibi reddendæ ſe fuiſſe futuramque eſſe debere dignam, atteſtatur. Molienti Cazimiro Regi Poloniæ in fundo et Villa Cracouien Eccleſiæ Sokolniki, nouum oppidum ex quo Scarbimirien oppidum propter propinquam vicinitatem, deſertum iri conſtabat, erigere publice reſtitit, Cenſuriſque Eccleſiaſticis Regem à cæptis deſiſtere coegit, ita, vt Rex ipſe enormi iniuria diſcuſſa, et ab erectione præiudiciali Ciuitatis ceſſandum, et ſortem quam nondum Eccleſia Cracouien in villa Sokolniki habebat, adiecit, præſtans per literas ſuas oppido Scarbimirien amplas libertates, et Epiſcopum Cracouien Eccleſiæ Sancti Ioannis Baptiſtæ Scarbimirien Patronum. Sedit annis decem et nouem. Huic Petrus Schirzik de Falkow genere nobilis de Domo et familia Doliwa Regni Poloniæ Vicecancellarius, Præpoſitus Sancti Floriani et Canonicus Cracouien per electionem Canonicam, voto vnanimi de eo celebratam, ſuccedit.

Necem fratris vlturus Ludouicus Hungariæ Rex Siciliam occupat. Beneficio tamen Papæ Ioannæ Reginæ Regnum reſtituitur Ludouico cedente.

FRequentiori robuſtiorique exercitu, pro vindicando germani ſui Siciliæ Regis ſanguine Andreæ, et ad vlciſcendum atrox facinus, Ludouicus Hungariæ Rex comparato, et cum nonnullis Italiæ Principibus, et ſignanter Maſtino de Laſkala domino Veronen, amicitiæ intelligentiæque firmato fœdere, de Menſe Nouembri per Veronam, Ferrariam, et Romandiolam itinere terreſtri Neapuliam ingreſſus, cæde, igne, et gladio illam plurimum afflixit. Et omnibus Siciliæ Baronibus et Ciuitatibus ſe illi, in deteſtationem ſceleris per Ioannam Reginam patrati, apud Narbonen Prouinciam ſe cum viro altero Loiſio continentem, dedentibus, Ludouicus Rex fratris ſui necis authoribus interfectis aut proſcriptis, regimen Siciliæ pluribus menſibus in pace obtinuit, donec ſequeſtro Romano Pontifice Clemente Sexto, qui Legatum ad litem dirimendam, Guidonem Portuenſem Epiſcopum Cardinalem miſit, pax his legibus dicta eſt, vt Ioanna Regnum recuperet. Aduerſari autem Apoſtolicæ ordinationi Ludouicus Rex turpe ratus, cum et mortalitas peſtiſque Neapuliam peruaſiſſet, Trinacriam relinquere coactus in Hungariam rediit, et Ioanna Siciliæ regimen fauore Apoſtolico reſumpſit. Filium tamen Andreæ Ioannem Nepotem ſuum ex Ioanna ſuſceptum, ſecum in Hungariam deduxit. Qui ſub paucis diebus fato abſumptus eſt, Ioanna Regno excedens, Florentiam primum ob antiquum ius amicitiæ inde in Prouinciam confugit. Mox in Regnum abeuntibus Hungaris reſtituta eſt fortunam ſecundam ad extremam vſque ætatem experta, Regnumque tenuit ſumma pace ſupra prudentiam muliebrem, adeo, vt nullo ſub Rege floruerit magis.

Anno Domini 1348.

Magiſtro Pruſſiæ Henrico Duſſemer mortuo, ſufficitur Vinrich

de Kniprode. Qui Lithuaniam cum exercitu inuadens, eique talionem Lithuani in depopulanda Prussia reddunt.

LUstro duntaxat vno in Magisterio Henricus Dusemer Prussiæ Magister exacto, rebus eximitur humanis, et in Epiphaniarum die Vinrich de Kniprode Commendator generalis substituitur in Mgrum. Qui primitias officii sui magis celebres et gratas effecturus in exercitu copioso Lithuaniam ingressus, Pastrim Districtum cæde, flamma et spoliis vastat. Cæteros Districtus Lithuanicos adire molitus, assiduis imbribus prohibitus, cum captiuis et spoliis in Prussiam reuertitur. Cuius vestigia Olgerdus Lithuaniæ Dux, cum fratribus Keystutho, Patrikig, et aliis secutus, in terram Prussiæ, exercitu Catholico disperso, irrupit, et crudeli ac magna cæde in Christianos, nullo ferente subsidium, debacchatus, patratis multis spoliis et exustionibus, septingentas insuper Catholicorum animas captiuas ducens, in Lithuaniam spoliis onustus reuersus est. Nec multo post Dux de Smolensko, cum nouis Lithuanorū et Ruthenorū copiis Prussiam circa Castrum Labiow ingressus, singula in circuitu complet ferro et vastitate. Commendator aūt de Labiow belli fortunam tentaturus, copiis suis, quamuis longe imparibus in aciem eductis, cum eo confligit. Cadentibus aūt ex parte vtraque plurimis, cedit Cruciferis victoria, et Lithuani cum suo Duce Smolnen. acti in fugam, dum flumē ad quod pugnabatur more tumultuario superare contendunt, plures illic ab vndis, quam ab hostilibus manibus in pugna suffocantur. Sed et Smolnen. Dux, in eodem flumine submersus, celebriorem victoriam, apud hostes, sed infestiorem cladem apud suos effecit. Cadauer eius ex insignibus cognitum, Lithuanis ad Castrum Vyelunya per Commendatorē de Labiow remissum est, et incendio ritu patrio crematum.

Pestis horrenda in Polonia et aliis Regnis ex corruptione aëris per Iudæos infecti. Quam etiam terræ motus subsecutus est.

GRauis Epidimiæ pestis apud Poloniæ Regnum sæua mortalitate in vniuersos irruens, non Poloniam tantummō sed et Hungariam, Bohemiam, Almaniam, Datiam, Franciam, et fere vniuersa Christianitatis et barbarica Regna, horrenda lue quassauit. Quam cum nonnulli ex occasione Iudæorū venena ætheri miscentium, ortam fuisse commentarentur, Iudæi in pluribus locis trucidati et combusti sunt alii suspensi, nonnullis vt Chrīanorum manus euaderent, se vxores, filios, filias, et propinquos necantibus, præter paucas Prouincias et Ciuitat. quæ illis propter auariciam peccuniis corruptæ pepercere. Ad pestis quoque malum terræ motus ingens, die Veneris Conuersionis sancti Pauli ortus accessit, et per omnes catholicorum et barbarorum nationes discurrens, multis insignibus Ciuitatibus corruentibus, nonnullæ etiam funditus deletæ, et absorptæ sunt, vt vix illarum discerni possint fundamenta. Capit aūt pestis prædicta Epidimia in mense Ianuario, in Pontificatu Clementis sexti, anno eius sexto, et durauit per septem Menses continuos: duobus modis agitata. Primus quidem tendebatur duobus Mensibus per febrem

continuam, et sputum sanguinis, moriebanturque patientes intra triduum. Secundus tendebatur quinque mensibus per febrem similiter continuam, apostemata et antraces, quae in exterioribus potissimè sub ascellis et inguinibus erumpebant: qui patientes intra dies quinque extinguebat. Tantae vtereque contagionis, vt non ex conuersatione tantum et anhelitu, sed ex solo aspectu infectio pestifera sequeretur. Horrebantque et fugiebant parentes curare natos, et nati parentes, execrati alii alteros. Videbaturque charitas mortua, spes prostrata. Ab oriente in occidentem se portendens, totum ferè mundum adeo infectione sua attriuerat, vt vix quarta pars mundi hominum putaretur relicta.

Petrus Schirzik Electus Crac. pro confirmatione Auinionem adit. Vbi negociis Regni coactus annum agens moritur, Papae tandem prouisione Bodzanta in Episcopum consecratur

Quamuis electionis suae confirmationem Petrus Schirzik Cracouien. Episcopus electus potuisset per Nuncios, non enim aliquis reperiebatur Competitor expedire: beneplacito tamen Cazimiri Regis deferens, qui nonnulla ardue publicè et priuatim apud Sedem Apostolicam impellebatur petere, personaliter se in Auinionem contulit: et Regni et sua negocia expediturus. Electionis autem suae à Clemente Papa sexto confirmatione faciliter obtenta, dum anno integro in obeundis expediendisque rebus Regiis et Regni, quae plus difficultatis grauitatisque quam sua habere noscebatur, Auinione versaretur, pressus aegritudine, sexta die Mensis Iunii moritur, et Auinione tumulatur. Cuius morte secuta, Clemens Papa praedictus, Capituli Cracouien. electione non expectata, Bodzantae de Iankowo de territorio et Districtu Gnesnen. Nobili de Domo Rosa, Decano Cracouien. qui praefatum Petrum Schirzik Episcopum in Auinionem comitabatur, de Ecclesia Cracouien. prouidit, et consecrari in Auinione mandauit. Qui prouisionem et consecrationem praefatas praeter spem sortitus, in Poloniam reuersus, à Clero et populo Crac. fauente etiam Cazimiro Rege Poloniae, cum omni reuerentia susceptus, plenam et pacificam possessionem Episcopatus Cracouien. apprehendit.

Romanorum Rex Ludouicus moritur. In cuius locum Guntherus non obstante priore electione eligitur. Quo extincto Carolus Imperium quietè possedit.

Ludouicus Romanorum Rex venationem pertractando, et agitando feras equo cespitante, vel iuxta aliorum assertionem per quandam Ducissam venenatus, in terram collapsus, post paucos dies moritur, et in Ecclesia sepelitur. Nonnulli autem ex Electoribus electione Caroli Bohemiae Regis, quam fecerant, et Coronatione non obstante, Guntherum Comitem de Sworcburg in Romanorum Regem eligunt. Recrudescebatque bellum inter Guntherum, et Carolum hactenus agitatum, quod morte Ludouici credebatur extinctum. Cum et Guntherus et Carolus, cum magnis exercitibus pararent se ad guerram. Interim autem Gunthero humanis absumpto, Carolus imperium pacifice possedit. Electoribus, quos sibi infestiores nouerat, per munera placatis.

NONA Februarii Elizabeth ſilia Bernardi Swidnicen̄ Ducis neptis germa:
na ex ſorore Cazimiri Poloniæ Regis, et Conſors Henrici Oppolien̄ Ducis primi
moritur, et apud Fratrum minorum in Oppol Monaſterio ſepelitur.

Anno Domini 1349.

Caſimirus Poloniæ Rex terras Lukouien̄
Brzeſten̄ et Chelmen̄ à Lithuanis acquirit,
et Regno incorporat. Elatus verò victoria re:
liquit vxorem, et multas concubinas fouet. De
quo per Pontificem monitus, Spiritualibus red:
ditur infeſtus, villas Zloten̄ Epiſcopi Cracouien̄
occupat. Pro quibus per Vicarium Eccleſiæ Cra:
couien̄ monitus ex parte Epiſcopi Vicarium
in fluuio Viſla iuſsit suffocari.

FRequenti et copioſo Cazimirus Poloniæ Rex ex equite et pedite compara:
to ordinatoque exercitu, terras Ruſſiæ reliquas, quæ nondum ſuo parebant i:
perio, ad ſubiiciendum eas ſibi, ingreditur, et primum ad t̄ram Luczko,
quam tunc Lubardus Lithuanus filius Gedimini eiectis antiquis Ruſſiæ Principib̄s
cum nonnullis aliis pertinentiis occupabat, applicat, et obſidione Caſtra Luczko
et Wladimiriam cingens, ea manu robuſta conquirit. Deinde ad terram Brzeſten̄
promoto exercitu, infra paucos dies totam terram et Caſtrum Breſten̄ in ſuam
redigit ditionem: Cæteræ enim munitiones minus fortes per ſuos poſeſſores
ſpontè debebantur. Ad Chelmen̄ poſt hæc t̄ram deſcendit, et Caſtro principali
Chelm crebris proiectionibus bombardarum expugnato, multis fortunis et
Clenodiis nobilibus illic potitus eſt. Cætera omnia poſt Caſtri principalis acqui:
ſitionem in obedientiam Regiam venere. Nonnullorum aūt Ducum Ruſſiæ (plu:
res enim ea tempeſtate extabant) p̄cibus placatus, eos in gratiam et feudum
ſuſcipit, et iuramento fidelitatis et homagii ſuscepto, omnia quæ iuris eorum
eſse dinoſcebantur reſtituit. Terris itaque prædictis tribus per eum conquiſi:
tis, debitoque ordine compoſitis, et Capitaneis Polonis in Caſtris principalioribus lo:
catis, glorioſus triumphator, cum militari et totius populi fauore, quo per ora
oīm ſtatuum ſua prouidentia in ordinandis, et celeritas in conficiendis nego:
ciis celebrabatur, in Poloniam redibat. Cui Cracouiam venienti, et tot triumphos
multipliciaque hoſtium spolia ſecum referenti, à proceſsionibus oīm Ecclārum
et à ſtatibus oīm ordinum obuiatum eſt, et Rex ipse cum magna pompa et gloria,
præcedentibus eum militariis copiis, et ſubsequentibus captiuis, Cracouiam in:
grediebatur, in oīm conspectu et admirandus, et glorioſus. Multos enim habe:
bat admiratiò ſimul et voluptas, quod Rex ipſe, tres terras notabiles, facili et
breui conquiſitione ſui Regni Poloniæ adieciſſet imperio, p̄ritumque rerum
exitus futurorum euentuū, et conſumatiōm eorumque finem, ad quæ operationes
ſuas dirigeret, portendebat. Nec ſpes et opinio eorum iudicium fefelliſset, ni
Rex ipse, vt naturale et penè proprium eſt fortunato et victori, ex ſucceſsibus

ſecundis inſoleſcere cæpiſſet. His ſiquidem elatus, auferente ſibi curſu proſpero
rectum modeſtumq; quo aliâs vigebat, ſenſum, ad incontinentiæ impatientiæ:
q; peſtes diuertit, quibus adeò immoderatè vſus eſt, et fulgorem ſui Principats
magna caligine obfunderet, et glorioſorū operum ſuorum famam celeberrimā
in ignominiam, confuſiōmq; pcipitaret. Dum etēm coniugali reuerentia peſſunda:
ta, per licentiæ campos diſcurreret, et Conſorte ſua Regina Heduigi als Adleyda,
fœmina tam forma quam moribus honeſta, ſpreta et contempta, concubinarū ample:
xibus publicè et priuatim frueretur, quarum greges in Opoczno, in Cschow in
Krzeczow, et pluribus aliis locis, quaſi turpitudinis officinas locauerat, dū quoq;
et Pontificum et Baronum ſuorum ſalubria monita et conſilia, ſæpius illū carpen:
tia negligeret, ſummi Pontificis Clementis Papæ ſexti rigoroſo proceſſu, Pontificū
Eccleſiæ Polonicæ ſtudio impetrato, moneri iuſſus eſt, vt Concubinis oībus à ſe ſe:
queſtratis, et circumſcriptis, in thoro continentiaq; coniugali decetero pmaneret,
terrenas illecebras, et carnales petulantias neq; Diuina neq; humana falce in ſe
ſuccidere permittens, ad violandum quoq; Eccliacas libertates animum impellēs,
Villas Zloten tenutæ Epatis, quæ prope Sandomiriam conſiſtunt, per Othonem de
Pilcza Palatinum et Capitaneum Sandomirien, de Domo Bipennium, tributis, labo:
ribusq; ſeruire cogebat. Quam iniuriam Bodzanta Epūs Crac moleſte ferens,
primum Otham de Pilcza Palatinum et Captum Sandomirien, deinde illo obſtina:
tius ſe gerente, Cazimirum Poloniæ Regem Cenſuris Eccliacis et pceſſibus pcellit.
Ad quos exequendos Martinus Bariczka Vicarius Eccliæ Crac, cæteris metu Regio
ſe ſubtrahentibus, per Bodzantā Crac Epūm directus, intrepidè Regem adiens,
mandatum Epāle monendo pſonalr expleuit. Cazimirus aūt Rex et ſi tunc in i:
ram verſus pluribus contumelioſis verbis Martinum Bariczka obruiſſet, manus
tn̄ ab eo continuit. Ex poſt verò militum et ſatellitum ſuorum, animū ſuū ſuapte ſuꝛē:
tem inflammantiū, et eum, qui Regem Epālibus mandatis pcellere auſus, mortali mt:
cta dignum iudicantium, in facinus enorme, dando impatientiæ manus, conſentit, et
pfatum Martinum Bariczka in die s. Luciæ diſponit et mandat comphendi, et ſequē:
ti nocte in flumine Viſla per Cochanum ſeruitorem et familiarem ſuum, facinoris
hmōi præcipuum adminiſtratorem et directorem, ſuffocari. Quo quidem facinore
patrum ſuorum menſuram partim impleuit, partim exceſſit. Boleſlaum ſecundum
ſancti Stanislai Cracouienſis Epiſcopi, interfectorem exprimens. Parentem verò
ſuum Wladiſlaum Loktek Regem, Nankeri Wratiſlauien Epiſcopi, maxillatorez
excedens. Nihil itaq; mirandum, ſi Diuina iuſticia ipſum et ſtirpem eius peroſa,
de Solio Regni Poloniæ eiecit. Sed neq; aliquem ſtirpis ſuæ ſuperſtitem, ſingulos e:
nim, qui ex lumbis eius deſcendere, extinctos nouimus, viuere permiſit. Inuidia ita:
q; hoſtis humani operante, ſuperſeminata tunc fuit apud Polonicum Regnum in
Poteſtate ſuperbia, in pace diſcordia, in abundantia luxuria, et inter clerum et po:
pulum liuor, odium, atq; diſcordia, peſſimo quoq; et deteſtabili officii genere Rex
ipſe Cazimirus pietati Diuinæ pro mirificis beneficiis, in ſe et Regnum ſuum colla:
tis, reſpondit. Qui et ſeruitute Eccliam grauauit, et in Chriſtum Domini diram
truculentiam peregit.

Magiſter Pruſſiæ Lithuaniam vaſtat et paſſim in omnes debacchatur: Cum Duce quoq; congreſſus eum profligat.

Vigeſima quarta Ianuarii Mgr Cruciferorum de Pruſſia Henricus cum quadraginta millibus armatorum, qui de Francia et Anglia venerant, terram Lithuanorũ ingreſſus, eam cædibus paſſim, omnem ſexum occidens et ætatem, vaſtat. Et dum ſpoliis onuſtus rediret, Dux Lithuanicus Kyeyſtuh cum Lithuanis et Ruthenis pugnam cum eo conſeruit, in ea ſtrages vtrinq; facta eſt. Et ceciderunt de Lithuanis et Ruthenis, decem et octo millia: de Cruciferis Gerhardus de Stegin Commendator Gdanen, item Commendator Bobien, ſex fratres de ordine, quinquaginta milites, et plures alii equeſtris et pedeſtris ordinis pugnatores.

Peſtis apud Polonos viget maxima, nec prius ſæuire deſtitit, donec mortales ad pœnitentiã conuerſi irã Dei placarũt.

Peſtifer hic annus etiam apud Polonos fuit, Morboq; Epidimiæ paſſim graſſante, multi mortales tam de nobilitate quàm de plebe conſumpti ſunt. Dum quoq; diuturni mali nullum eſſet remedium, et plures non domos ſolum, ſed oppida et villas peſtis deſertaſſet, homines ad religionem conuerſi, credentes id malum propter indignatiõm Diuinam, ſceleribus hominum prouocatam accidiſſe, conuerſi, flagellis virgiſq; ſe mutuo verberabant, aliiſq; pœnitentiæ generibus ſe affligebant, donec propiciata Diuinitas, peſtiferam auram ſuſtulit, et mortalitatis molem ceſſare fecit.

Eccleſia in Clara tumba per Caſimirum Regem conſumatur, quæ ab Iuone Epiſcopo Cracouieñ fuerat inchoata.

Eadem æſtate Cazimirus Poloniæ Rex ſpeciali deuotione, et religione accenſus, moleſtè quoq; ferens Monaſterium claræ tumbæ, als Mogila Ordinis Ciſtercien, prope Cracouiam ſitum, à ſuo fundatore Iuone de Konskye Epiſcopo Cracouien, fragmentatum et in conſumatum relictum fore, Regiam munificentiam in illud extendens, murum Eccleſiæ Monaſterii prædicti verſus meridiem porrectum conſumat, tectumq; illi ſuperimponit. Teſtudinibus etiam Eccleſiam ipſam exornat: inchoans teſtudines ipſas à Turri Eccleſiæ ab Oriente, vſq; ad finem verſus occidentẽ perficiens, et teſtudines tranſuerſales, et ad Aquilonem et ad meridiem.

Anno Domini 1350.

Lithuani terras Poloniæ vaſtant, Rege iam ex patrato ſcelere infortunatiſſimo facto.

FUnestam ac ſceleratam Martini Baricka Vicarii Eccleſiæ Cracouien̄ necem, mandato Cazimiri Regis Poloniæ patratam, Diuina clementia, et ſibi diſplicibilem, et cunctis execrabilem monſtrauit, iraſq; ſuas, non ſolum in Cazimirum Poloniæ Regem, ſed etiam in populum ſuum Polonicum vertit et veterem aduerſarium Lithuanicum populum, non in arcu aut gladio confidentem, aut certaminis facientem copiam. Sed in clandeſtinis et furtiuis ſpem ponentem itineribus, rapta præda fugere aſſuetum, ſibi ſuſcitauit. Ea ſiquidem æſtate, tandem et hyeme Lithuani plures fecerunt in Regnum Poloniæ, primum quidem in trām Lukouien̄, deinde in trām Radomirien̄, et poſtea in Sandomirien̄ ſubitos et citatos incurſus. Et patratis pluribus et deteſtandis cædibus, rapinis, et ſpoliis, raptam hoīm prædam vtriuſq; ſexus et pecorum, in Lithuaniam deducebant. Excurſioneſq; ſubitas et inſperatas crebris et interpellatis vicibus facien̄, Regnum Poloniæ magna vaſtitate et calamitate affecerant, et vulgus promiſcuum et commune non tam crudelitate efferata, q̄ pauore et ſubito ingreſſu et raptu concuſſerant. Et licet milites et nobiles Poloniæ, Lithuanorum non ferentes incurſiones, copiis equeſtrium et pedeſtriū in vnum coactis, iuſto exercitu, et æqua acie cum illis in particularia deſcendiſſent certamina, volentes chara ſuorum Colonum, ruſticorum, et amicorū tam corpora quam pignora, per eos rapta, de illorum poteſtate excutere: in hmōi tn̄ particularibus congreſſibus ſequebatur, permittente Dei oculto iudicio, Polonorum fuga, et Lithuanis, licet non incruenta cedebat victoria. Abſtulerat enim Deus, in vindictam mortis Chriſti ſui, et aliorum facinorum, à Rege Poloniæ Cazimiro, et populo ſuo, omnes fœlices ſucceſſus, ſpoliatumq; donis gratuitis, pluribus caſibus obruebat aduerſis, et omnia quæ agebat agereq; diſponebat, aut in contrium recidebant, aut in irritum et populus ſuus cum Lithuanis, aut Ruthenis, p̄lia aut certamina particularia exercens, victus in manu cadebat hoſtili. Rex quoq; ipſe cum actiōibus et molimentis ſuis apud vicinos et hoſtes patebat contemptui, et iuſtis ludibriis, vt tam ipſe quam omnes ſui tot infœlicibus ſucceſſibus fracti, tot funeſtis cladibus obruti, manum Dn̄i ſup̄ ſe pro ſcelere preſbitericidii commiſſo, et nondum digna pænitentia expiato vociferarentur vibratam.

Pro Epiphaniarum die Iaroſlaus Archiepiſcopus Gneſnenſis Synodum Prouincialem, apud Oppidum Caliſch tenuit. In quam Bodzanta Crac̄, Albertus Paluka Poſnanien̄, Sbilutus Wladiſlauien̄, Clemens Plocen̄, Ioannes Lubucen̄, Przeczlaus Wratiſlauien̄, Epiſcopi, cum ſuis quiſq; Capitularibus conuenerāt.

Ludouicus Hungariæ Rex Siciliam vaſtat, ſuaſu tandem Clementis Papæ, à debacchacōe qeſcit. Carolo tn̄ Roberto commiſſo ſuo exercitu, eandē populat

FRaternæ necis et iniuriæ recordatione, quæ retractando alitur, LVdouicus Hungariæ Rex iterum exercitu comparato, cum gentium propriarum et mercenariorum robore, contra Ioannam Siciliæ Reginam ire pergit. Et circa diem ſancti Georgii Senis egreſſus, per mare Neapuliam ingre:

ditur; quam igne et cædibus vaſtat, caſtra conquirit, vrbes euertit, vltionem
in plures extendit, donec rogatu Clementis Papæ Sexti, furore indignationis
temperato, quieſcens Romam venit, vbi iuſto honore exceptus et tractatus e:
xinde Panonias reuertit. Quieſcere tamen non valens Carolum Roberti filiū,
cum exercitu in Neapuliam remittit. Qui pœnas interfecti viri ex Ioanna re:
poſceret. Et hic deletꝭ Ioannæ copiis, et capta Neapoli, Siciliaq; Regno in ſuam
poteſtatem redacto, Ioannam in noua arce obſedit. Sed Ludouico Andegaueñ
ad eam liberandam, cum non exigua manu veniente, ad exhortatiōm Papæ, ne
ſanguis Francorum collideretur, obſidiōm ſoluit. Paulò tamen poſt, p̄fatus Ca:
rolus Duracchinus Vrbani Papæ, cuius ſtulticia, ne dicam furore, ſciſma tunc in Ec:
cleſia excitatum eſt, cohortatione et ſolatiis adiutus, vnico prælio Reginæ exerci:
tu fuſo et deleto, Reginam annis confectā puluillo ori ſupiecto ad mortē cōpulit.

Carolus Rom: Rex Morauiæ Mar:
chio, in Regem Bohemiæ coronatur.

Quarto nonas Septembris, Carolus Romanorum Rex, et Marchio Morauiæ
patri ſuo Ioanni cæco in Bohemiæ Regno, tam naturali iure quàm omniū
Prælatorum et Baronum Bohemiæ Regni, vltroneo aſſenſu, et approba:
tione ſuccedens, in Prageñ Eccl'ia per Arneſtum primum Prageñ Archiepiſcopum
coronatur et inungitur in Bohemiæ Regem, et Conſors ſua Blanka filia Francorū
Regis in Reginam.

In Bregeñ oppido Eccleſia ſanctæ
Heduigis fundatur et dotatur.

Sub titulo et honore beatæ Heduigis electæ, in oppido Bregeñ, Collegia:
ta Eccleſia per Principes Legniceñ Ludouicum et Venceſlaum, filios olim
Boleſlai Legniceñ et Bregeñ Ducis, fundatur, dotatur, erigitur, et dos
congrua pro Canonicis et Vicariis, illîc Diuina miniſteria nocte et interdiu ex:
pleturis aſſignatur. Fœlices nepotes, quos primum Deo, deinde Protauæ ſuæ be:
atæ Heduigi, id ſacrificium, hunc q; honorem impendere contigit.

Anno Domini 1351

Lithuani terras Leopolieñ, Belzeñ,
Chelmeñ, et Brzeſteñ depopulantur,
Caſtraq; intercipiunt. Quos poſtea Rex
profligat, et Ducem eorum capit.

Crebram terrarum Regno Poloniæ ſubiectarum, Lithuani Principes viden:
tes, vaſtationem ſibi impune proueniſſe, ad attentandum maiora auſus ſu:
munt. Et exercitu haud contemnendo tam ex Lithuanis, quam Tartaris et
Ruthenis, his quoq; gentibus, quas ad ſeruitutem abduxerant, congregato, ver:
ſus Leopolim procedunt, et ab expugnatione quidem Ciuitatis, et Caſtrorum Leo:
polieñ (iam enim illa Cazimirus Rex Poloniæ muris fortibus, et altis, foſſatiſq;

profundis munierat) abſtinent. Omnes tamen villas in circuitu, et oppida ignobi:
lia ſpoliant, et quoſdam ex hominibus et habitatoribus trucidant, aliquos in ſerui:
tutem abducunt, et deinde paſsim incendia diffundunt. Ex Leopolien aūt terra ver:
ſus Belz diuertunt, et Caſtro Belzen conquiſito, etiam ad Caſtra Wladimirien et Brze:
ſczie applicato exercitu, diuturno tempore illa impugnantes, vtrumq non ferente
Cazimiro obſeſsis opem, per deditiōm accipiunt, et terras quatuor notabiles et fe:
cundas vcūt Belzen, Wladimirien, Chelmen, et Brzeſten, à Regno Poloniæ abſtrahūt,
et earum ſe conſtituunt dominos et poſeſsores. Ex Caſtris aūt hmōi, quorum vnum
vcūt Brzeſczie, Cazimirus Poloniæ Rex, cocto latere firmare cœperat, Lithuanis pa:
tebant in Poloniæ Regnum crebræ excurſiones. Anteq enim Caſtrum Brzeſczie iu:
ris ſui fecerant, difficiles illis et periculoſi, in Regnum Poloniæ aditus erant, et ſæpe
illîc aut de prope, aut ſtragem de ſuis, aut raptorum reſtitutiōm perferre cogebā:
tur. Situm enim illud Caſtrum optimum habet, paludinibus longè verſus Poloniā
portenſis, et limoſis gurgitibus, alueoq fluminis Bug, qui in illo loco vada raro præ:
bet, aliisq qualificationibus plurimis natura conſitum et munitum, vt quaſi quidam
portus et ianua in terras Lithuaniæ et Ruſſiæ poſsit æſtimari. Cazimirus tandem
Poloniæ Rex habens in ſui ſolatio, Ludouicum Hungariæ Regem, in Lithuanos
grandem expeditiōm agit, et Wladimirien trām, Caſtrumq eius conquirens, etiam
Ducem Keyſtutonem Lithuaniæ, in quodam ſingulari certamine, cæſis et ſtratis Li:
thuanis, capit. Qui cum oībus fratribus Lithuaniæ Ducibus, et ſuis terris ſe fidem
Chrīanam et baptiſma ſuſcepturum iureiurando promittens, à Regibus comiter
et honeſtè habitus eſt. Sed violato iuramento Reges deludens, noctis tpe effugit.

**Pſchonka et Otho Poloni ſoliti exercitum
Paganorum per latebras tutò deducere, dū
Iagyellonem Ducem cum exercitu ad Viſlæ
vadum noctu traducere volunt, multa millia
aſtu decepti ſuffocāt aquis, et proditionis pæ:
nas luunt**

Sub ea quoq tempeſtate et flagello, ob ſcelera Polonorum Diuinæ vltionis vin:
dice gladio in Polonos immiſſo, non deerant ſcelerati Poloniæ impoſtores ma:
gis q filii, latrones quàm milites, et in propriam Patriam proditores. Qui cum
Lithuanis barbaris iungerent ſocietates et commercia, et deteſtabili mercede ac:
cepta, ductum illis per ſaltus, ſtagna, paludes, et flumina, quo inopinatiores Poloniæ Re:
gno accederent, præberent. Inter alios aūt Petrus Pſchonka de Babin, et de Radowieć,
terræ Lublinen terrigena, de armis Ianina, et Otha de Szczekarzowicze, de armis bi:
pennium, proditores et ductores inſigniores habebantur. Is et locorum et vadorū
peritus, cum aliquoties rem nefariam, inducendo Lithuanos, in propriæ patriæ per:
niciem, peregiſſet, et pro voto illi cuncta ſuccederent, nec ſcelere nec metu Dei, neq
crudelitate, qua Lithuani in genus ſuum, et in Contubernales ſuos graſſabantur,
auri et donorum cupidine, et quòd prædiis ſuis et villis à Lithuanis parcebatur, ine:
ſcatus, reuocaretur, contigit vltionem, Domino amplius teterrimum facinus ſuum
non ferente, vt iuxta morem ſolitum à Ducibus Lithuaniæ Iagyellone et Skirga:
lone, ad explorandū vada fluminis Viſla, et ne quid hoſtile à Polonis in ea, quā tunc

agebant incurſione, paterentur, p̄mitteretur. Is cum exploratis et prouiſis ſingu:
lis, villam inflatam vndis inuenissent, haud longe tn̄ à Zauichoſten' oppido, vado clā
nocte ægrè reperto, virgis altis alueo infixis, illum q3 diligentiſsimè conſignans,
ad Lithuanos reuertebatur. Interim verò Piſcatores Poloni, virgis et ſignaculis
proditore abeunte dephenſis, et quid ſignificarent facilè intellectis, in fundum
p̄fundiorem Viſlæ illas infingunt et transponunt. Venit poſt, noctis ſilentio, quo fa:
cilius Polonos falleret et opprimeret, Lithuanicus exercitus, et Petro Pſchonka
vadum intrepidè iuxta ligna irrumpere, et ſuperare flumen, quaſi vadoſum,
iubente, à vorticibus Viſlæ, illum facilè haurientibus, in aliquot millibus abſor
ptus et ſuffocatus eſt. Quo malo Duces Lithuaniæ Iagyello et Skirgyelo deter:
riti, et proditori Petro Pſchonce, extiſtimantes illum dolum in ſe admiſiſſe, irati,
explorata fraude, caput gladio in ripa auferunt, et per dies in latibulis ſaltuū
quieſcendo, noctibus tm̄modo, ne à Polonis præoccuparentur, promoti, poſt tam in:
ſignem ſuorum cladem, turpi fuga in Lithuaniam, à Polonorum proditore iuſtiſ:
ſima pœna exacta, reuertuntur. Proceſſu aūt temporis Iagyelo Dux Lithuaniæ
in Regem Poloniæ aſſumptus, vtrumq3 proditorem pœna inſigni mulctat. Et
Petri quidem Pſchonce hæredibus, aufert villam Krzonow, quæ et in hodiernū
diem, fiſco Regio applicata, ſub Caſtro Lublinen' manet. Hæredibus verò Othæ
aufert Sczekarzowyce, quam in extrema ætate agens Zaklice Tarlo, eiuſdem
Othonis nepoti, multis interceſſoribus, et eiuſdem Zaklicæ meritis virtuoſis fati:
gatus, ægre reſtituit.

Boleſlaus Maſouiæ et Plocen̄ Dux, itemq3 Henricus Duſemer Magr̄ Pruſſiæ moriunt'.

Aſſumptus eſt ex vita in ea expeditione XIIII Calendas Septembris Bole:
ſlaus Maſouiæ et Plocenſis Dux, filius Vankonis, et in Eccleſiam Plocenſem
relatus, illic ſepultus. Vir optimorum morum, et ea præcipuè virtute inſignis
et clarus, quod iura libertatesq3 Eccleſiæ non ſinebat, à quoq3 lædi, aut offendi.
Sed illarum acerrimus exiſtens propugnator et defenſor, p̄ret amicus Eccleſiæ
meruit vocitari.

ABSVMPTVS eſt et Pruſſiæ Magiſter Henricus Duſſemer, apud Mariem:
burg ſepultus. Cui Vinricus de Kinrode ſucceſſit.

Ex Hungaria multi mortalium metu peſtilentiæ profugi, ſectam quandam inſtituunt in Polonia. Quæ per Epiſcopos diſſoluitur.

Pauore peſtis et mortalitatis, quæ multos mortaliū, præſertim apd̄ Hū:
gariæ Regnum ſubito inuaſit, et extinxit, pleriq3 homines perniciem
illius vitaturi glomerati ex vtroq3 ſexu, de Hungaria in Poloniæ Regnum
adueniunt. Et vexillis eorum procedentibus, proceſsionalr̄ quaſq3 Eccleſias
obuias et p̄ſertim in Ciuitatibus et locis inſignioribus ingreſſi, corpora vſq3 ad
vmbilicum denudant, ac flagellis virgisq3 vſq3 ad ſanguinis effuſiom̄ verbe:
rant, Carmen quoddam inconditum, in linguagio ſuo et lamentationes decan:

tantes. Et quamuis secta hmôi fuerit aliquanto tempore per Episcopos Ecclesiæ Polonicæ tolerata, credita à nonnullis aliquam religionem continere: tamen cum pro comperto illustratum esset sectam præfatam et erroribus quibusdam, dum se passim et mutuo ab enormibus peccatis absoluerent, et illecebris carnalibus (plures enim fœminæ inter illos versatæ vteros porrexerant:) fore inquinatam, conformi Pontificum Polonicæ Ecclesiæ præcepto, vzt Iaroslai Archiepi Gnesnen, Bodzantæ Cracouien, Przeczlai Wratislauien, Alberti Paluka Posnanien, et Sbiluti Wladislauien, secta ipsa ex finibus Poloniæ depulsa est, et tandem etiam Apostolico interueniente mandato dissoluta.

Anno Domini 1352

Casimirus Rex Albertum Cancellariū Dobrzinen ad Clementem Papam pro obtinenda pænitentia sibi ab eodem iniungenda mittit. Qui simul obtinuit Episcopatum Wratislauien, sub Metropolitico Gnesnen retineri. Et Casimirus per satisfactionis modum multas erigit Ecclias in diuersis locis.

Expiationem grandis sceleris, in nece Martini Bariczka Vicarii Ecclesiæ Cracouien contracti, ex quo vltionum, Domino permittente, plures clades et aduersi casus et successus, continuè emergebant, Cazimirus Poloniæ Rex volens efficere, Albertum Cancellarium Dobrzinen et Plebanum Bochnensem ad Summum Pontificem Clementem Papam in Auinionem, culpam sui facinoris eius nomine simpliciter recogniturum, et pænitentiam per Apostolicum infligendā cum omni promptitudine, mansuetudine, et contritione suscepturum, et cætera sua, et Regni Poloniæ negocia expediturum. Simul quoqꝫ ne Wratislauien Ecclesia à suo Gnesnen alienaretur Metropolitano, quam Carolus tunc Romanorū et Bohemorum Rex, missis solennibus et specialibus Nunciis Pragensi Archiepo subiici iure Metropolitico magnis instantiis deposcebat, impediturum, transmittit. Qui illico adueniens à Clemente Papa benignè auditus, facinore Regio in occisione Martini Bariczka patrato, Papæ exposito, et absolutionis beneficium, et modificatiōem pænitentiæ obtinuit. Conditiones autem pænitentiæ sibi impositæ in omnibus Cazimirus Poloniæ Rex deuotè suscipiens, in corde amaro et contrito illas suscepit et peregit. Primum enim ius libertatis, vniuersis Ecclesiæ Cracouien villis reddidit. Deinde Ecclesiam Vislicienſem, ad quam speciali afficiebatur deuotione (Nam parēti suo Wladislao Poloniæ Regi, multis calamitatibus afflicto, imago virginis benedictæ in lapide desculpta, in ipsa Ecclesia Vislicien adhuc apparens, ad quam sæpe mediis noctibus prostratus pro suis necessitatibus explendis, lachrymosis suspiriis recurrebat, subuenire, et postulatum ferre præsidium vulgata est:) quadra et polita petra sumptuoso opere, priore Ecclesia quæ angustos et humiles muros habebat demolita, itemqꝫ Ecclesiam sanctæ Mariæ Sandomirien, item Stobnicen, Schidlouien, in Zagoscz, et in Gargow, ecclesias, in satisfactionem sceleris, et supplementū poenitentiæ, pulcherrimis muris formauit, ædificauit, et erexit, et cæteras poenitentiæ

partes digna ſatisfactione, nihil remittens, perfecit et abſoluit. Obtinuit etiam
Albertus præfatus à ſummo Pontifice, vt Cazimiro Regi contra ſubitos Lithuanorū
inſultus pro ea vice (vt in ſuperioribus demonſtrauimus) plurimum Regnum Po:
loniæ affligentes, per decimam quadriennalem vniuerſus Poloniæ ſubueniret Cle:
rus, Ecclīam inſuper Wratiſlauien̄ à corpore Gneſnen̄ Metropolitico ſcindi, et Pra:
gen̄ Ecleſiæ ſubiici, per publicas concertationes, in Conſiſtorio Apoſtolico ſuper hac
re ſæpius ventilatas, prohibuit, clariſsimis et euidentibus teſtimoniis oſtendens
Wratiſlauien̄ Ecclīam per Reges et Duces Poloniæ fundatam dotatamq; et fa:
bricatam eſse, et Gneſnen̄ Archiepō iure Metropolitico ſemper fuiſse et eſse ſubie:
ctam. Et valde iniquum et acerbum, vt Ducatibus Sleſiæ, à corpore Regni Poloniæ præ:
ter æquitatem abſtractis, iura Poloniæ Eccleſiæ, nefaria mutilatione truncaretur.
Et eccleſiæ Pragenſi iniuſtus et adulterinus honor, cum maximo eccleſiæ Gne:
ſnen̄ præiudicio et grauamine proueniret. Dum certum eſſet Ecclām Wratiſla:
uien̄, et iuris et dotationis atq; gremii Regni Poloniæ, ac Gneſnen̄ Eccleſiæ eſse
ſola Denarii Sancti Petri, ſi de cætero euidentiſsima documenta ſilerent, præſta:
tione. His ſi quidem et aliis pluribus propoſitionibus, magno veritatis teſtimo:
nio ſubnixis, optimo iuri fauores ceſserunt immenſi. Et Clemens Papa prædi:
ctus Eccleſiam Wratiſlauienſem ſub Metropoli Gneſnen̄ conſiſtere, et nullo vn:
q; tempore Pragen̄ applicari cenſuit, ſanxit perpetuò et decreuit. Sub eo quoq;
tempore Cazimirus Poloniæ Rex per vniuerſam Dioceſim Cracouienſem de du:
cendis in horrea Ecclīaſticarum perſonarū manipularibus decimis inhibitionem,
quam ſola indignatione permotus fecerat, meliori ſaniorīq; ductus conſilio XIIII
Calendas Iulii Cracouiæ, non ſolum abrogauit reuocauitq;. Sed certo Priuilegio
Eccleſiæ et Dioceſi Cracouien̄ conceſso, omnes colonos et ruſticos ad ducendum
manipularē decimam, ad loca per eos electa, decimarum dominis, et poſeſsori:
bus decreuit perpetuo eſse aſtrictos et ſubiectos.

Thartari per Olgerdum Lithuaniæ Ducem conducti populantur et vaſtant Podoliam

TArtari magna glomerati multitudine, et ab Olgerdo Lithuaniæ Du:
ce donis et promiſsionibus variis illecti, terram Podoliæ Regno Poloniæ
ſubiectam, varia cæde et ſpoliis vaſtarunt. Grandi enim p̄fatus Olgerdus
Dux Lithuaniæ cruciabatur ſpiritu, q̄ Cazimirus Poloniæ Rex, plenam Leo:
polien̄ træ poſeſsiōm, mortuo Boleſlao, filio Troydeni Ducis Maſouiæ, nactus
fuiſſet. Is Olgerdus genitor fuit Wladiſlai ſecundi expoſt Poloniæ Regis,
qui in gentilitate poſitus, Iagyello vocabatur.

CLEMENS Papa ſextus cum ſediſset annis decem, menſibus ſex, diebus
ſedecim, moritur, et in maiore Auinionen̄ Eccleſia ſepelitur. Cui per electionē
Cardinalium ſucceſsit Innocentius Papa ſextus Lemouicen̄, amator religioſo:
rum. Qui Monaſterium Carthuſien̄ prope ſanctum Andream in Francia fu:
dat et dotat, eidemq; ordini, ſpecialem ad illum gerens fauorem, plura et ſin:
gularia Priuilegia concedit, Canonum periti ſsimus.

Anno Domini 1353.

Lithuani magna damna inferunt Polonis. Quæ prohibiturus Casimirus Rex Plocen. Castrum et Ciuitatē muro cingit.

Fremitu magno et furore Lithuanorum Duces Olgerth, Kyeystuth Skyrgiello succensi, quod Casimirus Poloniæ Rex, cum nepotis sui Ludo:uici Hungariæ Regis assistentia personali, terras et Districtus Russiæ ab eis occupatos, hostiliter vastauerat, et Wladimirien. terram in suam redege:rat ditionem. Satagebant continuè de ea inuasione se vltum iri. Lubardus itaq; Lithuanorum Dux, fortiori quo poterat exercitu congesto, secretius quo po:terat, ad Haliciensem Ciuitatem, quæ iam tunc per Cazimirum Poloniæ Regem te:nebatur, Septima die mensis Iulii, perueniens, treugis, quæ inter Cazimirū Regē et Lithuanos, iureiurando firmatæ fuerant, fraudulenter et iniquè violatis eam comprehendit, et magna Ciuium et mercatorum multitudine occisa, ferali etiā stra:ge in fœminas et pueros, qualem barbarica gens edere solet, facta, plurimis dita:tus et onustus spoliis, non audens illic consistere, Ciuitatem succedens, veloci fuga in Lithuaniam effugit. Præda aūt apud Halicz capta, in suis munitionibus, castris et tuguriis deposita, maioribus copiis auctus, versus Zawichost nona die Septem:bris venit et villas atq; rura in quatuor miliaribus, à singulis partibus consistē:tia, spoliis, cæde, et igne vastauit. Et antequam milites Polonorum arma sumerent, raptam prædam sustulit, et in syluarum latibula deduxit. Ne aūt in cæteras re:giones et Principatus Poloniæ excursiones furtiuas Lithuani conuerterent, Ca:simirus Poloniæ Rex, Castrum et Ciuitatem Plocen. muro coctili communiuit eo anno.

Duces Lithuaniæ Prussiam impune va:stant, et prædam abducunt.

Congesto ex Lithuanis et Ruthenis Olgyerth, Kyeystuth, et Patrikig Li:thuaniæ Duces exercitu, in Prussiam ire pergunt: Cladem apud Labyow acceptam et submersionem Smolnen. Ducis vlturi. Quam circa Districtum Resil ingressi, seueritate barbarica passim in singulos tam senes quam impuberes sæuiendo vastant. Populatione autem latius extensa, multis mortalibus trucidatis et plurimis captis (inter quos quingenti Nobiles, præter vulgum et agrestes nume:rabantur) nullam passi resistentiam, in Lithuaniam redierunt.

Ludouicus Hungariæ Rex Elizabeth filiam Regis Bosnæ ducit in vxorem.

Vigesima die mensis Iunii, Ludouicus Hungariæ Rex, nepos Cazimiri Po:loniæ Regis virginem Elizabeth, filiam Stephani Regis Bosnæ, quem Hi:supusban. vocant, elegantis formæ fœminam desponsat. Et Sūmo Pontifice permittente, matrimonialiter sibi coniungit: celebratis ex more apud Budam nuptiis. Genuerat siquidem præfatā Elizabeth Ludouici nuptam, Elizabeth filia Cazimi:ri Ducis Gniewkouien. soror patruelis, Reginæ Hungariæ Elizabeth seniorisq; ger:

mana, Caroli relictæ, et Ludouicum quarta conſanguinitatis linea contigebat.

Nix valida in Polonia circa finem Maii decidit, quæ fertilitatem magnam effecit.

EVenit in Poloniæ Regno anno eodem, ſabbato in vigilia Pentecoſtes, prodigioſum, et nunquam antea viſum, ac ſine exemplo portentum. Nam dum Menſis Martius, Aprilis, et maior pars Maii, callida, manſueta, et apta tempora dediſſent, frugesque solis et temporis ſuauitate, in culmos et ariſtas ſuccreuiſſent, in vberem frugem perventuræ, ſubito frigoribus immenſis coortis, gelu terram vehementer premebat. Quo aliquantulum reſtricto, valida nix et immenſa, duorum cubitorum altitudinem faciens, inſperatè et ſubito deſcendit, omnesque Regiones Regni Poloniæ ſua mole corripiens, homines, preſertim agriculturæ deditos, violento et groſſo ſuo deſcenſu, plurimum exterruit, preſertim quod vsque in ſextam diem ſine aliqua reſolutionis ſpe perduraſset: veritos, ne ſub tam graui molle et ſtatera, frumentorum germina imbre huiusmodi et niuibus exterminatum deuoratumque iri contigiſſet. Verùm vniuerſis colonis ad tam inauditum ſpectaculum pauentibus, et fortunas ſuas atque labores perditum iri fletu et lamentis vociferantibus, pietas Agni cæleſtis affuit. Et quod humanus intellectus et ratio ad interitum credebat deſcendiſse et perniciem, id Diuina propiciatio, quæ ex inſolitis operibus vileſcentibus, et nullam admirationem afferentibus quottidianis, vult laudari, vertit in augmentum et ſalutem. Niuoſus ſiquidem ipse imber ſexta die reſolutus, non ſolum fruges vernales et hyemales quibus inſidebat, non læſit, nec perculit, imò illas ſua placida infuſione, quasi quodam rore ſuauiſsimo adeò rigauit viuificauitque, vt nullum humanum ingenium, per ſtercoriſationem proueniens, tantam fecunditatem et vbertatem agris et frugibus afferre potuiſſet. Vnde ex admodum terribili et triſti anno, fæcundus et hilaris, omnium abundantiam, et locupletationem ſecum ferens, apparuit, et colonos euentu fælicissimo refecit.

Anno Domini 1364.

Lithuaniæ Duces in Pruſſiam ſeuere debacchantur

COpiis in frequentiori quo poterant numero Olgerth, Kyeyſtuth, Patrigik, et Skirgyello Lithuaniæ Duces in expeditionem coactis, Ruthenorum inſuper vſi auxiliis, in Pruſſiæ terram deſcendunt, et regionem circa Vartemberg aggreſsi, in homines et tecta ſæuiunt. Necatisque ſenibus et impuberibus, vicisque incenſis, neque Magistro Pruſſiæ Venricho de Kniprode, neque aliquo ex Commendatoribus decernere cum barbarorum multitudine audente, in Lithuaniam regrediuntur, tam cum pecore et spoliis, quam cum vtriusque ſexus captiuis in miſerabilem ſeruitutem traductis.

MASOVIÆ Dux Cazimirus, filius Troydeni Ducis Maſouiæ, vigeſima ſexta Nouembris abſumptus et in Eccleſiam Plocenſem ad ſepeliendum relatus.

Anno Domini 1355.

Semouitus Dux Maſouiæ recuſat homagium præſtare Caſimiro Poloniæ Regi. A quo dum Plocen. et Rauen. terris priuatur, præſtare debitum homagium et iuramentum eſt coactus.

Vetus et diuturna, iamq́ longo tempore agitata, inter Cazimirum Poloniæ Regem ab vna, et Semouitum Maſouiæ Ducem Ducatusq́ et terras ſuas partibus ab altera, quæſtio differentiaq́ conſurrexerat. Exigebat enim Cazimirus Poloniæ Rex et requirebat, vt ſibi tanquam Poloniæ Regi de terris et Ducatibus Maſouiæ præſtaret ſolenne homagium, et per patentes l̄ras profiteretur et recognoſceret ſe terram hm̄oi et Ducatus habere, tenere et poſſidere titulo et iure feudali. Differentiaq́ hm̄oi ad teſtatas et notorias iniurias peruenerat, adeò vt Cazimirus Poloniæ Rex, reſiſtentia et contradictione Semouiti Maſouiæ Ducis irritatus, et veritus, ne Dux ipſe in alterius alicuius Regis et p̄ſertim Bohemiæ tranſiret, per Ducum Sleſiæ ſequelam, ditionem. Vbi monita, perſuaſiones, et requiſitiones ſuas perditum iri videbat, altioribus, rigidioribusq́ remediis vtens, tam Caſtrum et Ciuitatem Plocen.q́ Raua et cætera oīa quæ iuris et proprietatis Ducum Maſouiæ erant, in ſuam p̄prietatem, dominiū et ius pertraheret, et his tanquam propriis vteretur, ad eum poſt mortem Cazimiri Maſouiæ Ducis, abſq́ prole aliqua defuncti, iure feudi deuoluta. Sub ſuo quoq́ regimine et gubernatione, tam Plocen.q́ Rauen. Caſtra fortibus et inſignibus muris p̄fecta ſunt, pluresq́ libertates et obſeruantiæ ſalubres, veteribus ſeruitutibus abrogatis, Ducatibus et terris Maſouiæ ſub ſua p̄ſidentia acceſſerant: Oībus Baronibus et Nobilibus Maſouiæ, imperium et regimen Regis Caſimiri p̄pter ſuam iuſticiam, et æquam gubernatiōm, magnopere probantibus. Sano itaq́ et prudenti Dux Maſouiæ Semouitus vſus conſilio, priori reſiſtentia, qua cum Cazimiro Poloniæ Rege (turpe ratus antiquam ſuæ ſtirpis nobilitatē et libertatem, alicuius feudi et ſubiectionis iugo contaminare) certauerat, depoſita, in p̄ſtatiōm homagii et ſuſceptiōm feudi conſentit. Ad quod perficiendum, cum et locus Oppidi Caliſch, et dies ſancti Ioannis Euangeliſtæ dicta fuiſſet, venit perſonaliter Dux p̄fatus Semouitus, cum Nicolao Plocen. Epō, et vniuerſis maioribus Maſouiæ Baronibus, et in p̄dicto Oppido Caliſien. tertia die poſt Natiuitatem Chriſti, Cazimiro Regi, Regalibus veſtito, et Diademate ornato, et Regno Poloniæ ſolenne et publicum homagium, cum ſuis Maſouiæ Baronibus, Banderia cum inſignibus et armis, ad pedes Cazimiri Regis, in Throno et Solio Regio conſiſtentis, proiiciendo, et ſibi fidelitatis et ſubiectionis debitæ, tanquā vnico naturali dn̄o, corporale iuramentum, iux. morē p̄ſtando, exhibuit, et p. l̄ras patentes et publicas, omnes terras, Ducatus, Dominia, et Diſtrictus t̄rarum Maſouiæ, recognouit p ſe et ſuis ſucceſſoribus habuiſſe et habere à Cazimiro Rege et Regno Poloniæ in feudum, et iure ac titulo feudali. Promittens ſeq́ obligans cū Terris et Ducatibus p̄dictis tunc habitis, et in poſterum quocunq́ iuſto titulo haben., in omni caſu, neceſſitate, et guerra Cazimiro Regi et Regno Poloniæ

aſsiſtere, et nunq; ipſum Cazimirum Regem et Regnum Poloniæ deſere: re in aduerſis. Ad reſcindendum aũt cuiuslibet ſup̃ p̃miſsis ambigentis in: credulitatis ſcrupulum. Copiam literarũ p̃dictarum inſerendam duxi, ex o: riginalibus, quæ Cracouiæ, in Regio aſseruantur theſauro, fideliter tranſsum: ptam. Et hæc eſt talis.

Tenor literarum Ducatus Maſouiæ accepti in feudum

NOS Semouitus Dei gratia Dux Maſouiæ, et Dominus Czirnen. Vniuer: ſis tenore præſentium, ſignificamus, et publicè proteſtamur, ab Excellen: tiſsimo Principe Cazimiro, Dei gratia illuſtri Rege Poloniæ, patruo nr̃o dilecto, omnes terras, villas, ſeu munitiones, quas vel quæ olim Dux Cazimirus piæ memoriæ frater noſter habuit, et quæ ex ipſius morte ratione feudi, quod ipſi dño Regi præſtiterat, iure obuenerunt, ſimiliter in feudũ recepimus, vczt Var: ſchouiam, Sochaczow, Viſkitki, Czechanow, Nowigrod, quod iacet ſuper fluuiũ Piſs et Nowidwor, cum eorum Diſtrictibus et Dominiis, ſecundũ quod ſunt in eo: rũ limitibus ſituata, pro nobis et noſtris genitis habendas et poſsidendas eo iure, quo feudales ſimilia Dominia, ſponſione homagii domino præſtita, tenere conſueuerunt. Innouamus inſuper feudum, per nos olim dño Regi factum, cum noſtris terris ſeu Caſtris, vczt Czirſko, Raua, Liw, et Goſtinin, quæ Caſtra ſiue terras, ab ipſo domino in feudum recepimus, et homagium ſibi debitæ fidelitatis præſtamus. Promittentes pura fide et abſq; dolo cuiuslibet frau: dis, cum potentia noſtræ gentis, tam in illa gente q; inantea habuimus, tam cum ea modo ex feudo lucrata, pro noſtro poſse ipſum dominum Regem no: ſtrum Poloniæ in omnibus guerris, expeditionibus, et controuerſiis, habitis et habendis, cum omnibus gentibus, paganis, vel Chriſtianis, et con. quaſcũq; perſo: nas, Reges, vel Principes, cuiuſlibet ſtatus, vel conditionis exiſtãt fidelr̃ adiu: uare, et ipſum non deſerere in aduerſis. Spondemus inſuper, quod nullã concor: diam, aut contractum cum aliquibus hominibus, et p̃cipuè cum Lithuanis inire volumus, p̃ter p̃fati domini Regis ſcientiam et bonam voluntatem. Et quia Ca: ſtrum Ploczko nobis nec non fratri noſtro, bonæ memoriæ Duci Cazimiro præ mortuo, per eundem dictum dominũ Regem in duobus millibus marcarum Polonici ponderis extitit obligatum, ipſum ex nunc à ſolutione p̃fatæ pecu: niæ ſolutum purè facimus et quietum, idem Caſtrum Ploczko, ad poſeſsionẽ ipſius domini Regis reſtituen. tantũ tempore vitæ ſuæ tenendũ, habendũ. Poſt exitum vero animæ ſuæ, etiam prole ſua maſculina exiſtente, nihilominus ad nos, et ad noſtros filios, ſeu ſucceſsores prælibatum Caſtrum Plocen. cum tota terra ſimiliter in feudum, à ſuis tantum liberis, ſi quos habebit, tenebimus, ſi: cut et alias terras, à p̃fato domino Rege obtinemus. Præterea volumus, quod il: la bona, quæ tenet Serma Princeps domina relicta Vankonis, poſeſsiones et hæ: reditates ſitas, in Diſtrictibus Sochacouien. et Goſtinen. poſt decurſum vitæ ſuæ ad nos in totum pertinebunt. Illa aũt quæ ſunt ex illa parte fluminis Viſlæ, ad ip: ſum dominum Regem poſt mortem ipſius ad Ploczko volumus pertinere. Volu: mus etiam, quòd ſi quam donationẽ dominus Rex fecerit in terra Plocen. tam

in villis qꝫ molendinis ratam obſeruare. In cuius rei teſtimonium pñtibus ſi: gillum noſtrum duximus appendendum. Actum et Datum in Caliſch die ſcti Ioannis Euangeliſtæ. Anno Domini Mº CCC. LVº

PRIDIE Calendas Iunii Albertus Paluka Poſnanien: Epiſcopus, cum aliquã: to iam tempore infirmitatis moleſtias paſsus eſt, Domino illum vocante in villa ſua Epiſcopali ſoliecz mortuus eſt, et exinde Poſnaniam relatus, in Eccleſia Ca: thedrali accepit, ſepulturam, cum annis ſeptem Ecclæ Poſnanien: præſediſſet: Capitulum autem Eccleſiæ Poſnanien: die pro electione futuri Pontificis indi: cta et publicata. Ioannem Præpoſitum Poſnanien: de Domo Doliwa, elegit, à Iaro: ſlao Gneſnen: Archiepõ confirmat.

In Rom: Imperatorem Carolus Bohemiæ Rex coronatur. Qui Roma reuerſus in Bohemiam Venceſlaum filium quadriennem in Regem Bo: hemiæ coronat.

CArolus Romanorum et Bohemiæ Rex pacificatis et conciliatis per ſoler: tem induſtriam prudentiamqꝫ Tirannis Italiæ, aſsumpta ſibi ſocietate et Cõ: ductu Comitum de Mediolano, cum exercitu magno ex Bohemis, Polonis et Al: manis comparato Italiam profectus, et ab omnibus Ciuitatibus Italiæ comiter habi: tus et exceptus, tandem Romam peruenit. Vbi in die Paſchæ per Cardinalem Oſtien: ſem ab Auinione miſsum, de mandato Innocentii Papæ ſexti, cum Conſorte ſua Anna, filia Henrici Iaurien: et Lubaniæ Ducis, et nepte Boleſlai Ducis Swidnicenſis, ex qua tã filium Venceſlaum/apud Nurumbergam XXIII Februarii Mº CCC. LIº ſuſceperat, et quam, prima mortua Blanca, ſuperduxerat, coronatur et benedicitur in Imperatorẽ. Qui benedictione Imperiali perfunctus, per plures Ciuitates tranſitum faciens, et ab eiſdem tam Cenſum Imperio debitum, qꝫ munera emungens, congregato ſatis grando theſauro, multa florenorum millia, Ducibus Auſtriæ, propter dotes filiarum, ipum affinitate propinqua contingentium largitur. In Bohemiam deinde reuerſus, fili: um Venceſlaum vix quadriennem, in Bohemiæ Regem obtinuit coronari.

Legati Polonorum ad Ludouicum Regem Hun: gariæ miſsi, obtinent iura et libertates confir: mari iuxta Priuilegium

ORdinante et id tunc optimum cenſente, Cazimiro Rege Poloniæ mittuntur in Hungariam ad Ludouicum Hungariæ Regem, germanum ex Sorore Cazi: miri Regis nepotem, ſpeciales nomine totius Regni Poloniæ Legati, vẓt Ioan: nes Caſtellanus Voynicenſis, Florianus Præpoſitus et Cancellarius Lancicien: Pe: trus Tribunus, et Pelka Subagaſo Cracouien: Hy cum Ludouicũ Regem Hũgariæ Budæ offendiſsent, legationem eis impoſitam exponendo, rogant Regem, vt cum Cazi: mirus Poloniæ Rex auunculus ſuus orbus filiis declinet, et in ſenectamẽ et diſsolu: tionem, et ſibi vigore pactorũ, dudum inter Cazimirum Poloniæ, et Carolum Hun: gariæ Reges initorum, et per ipſum Ludouicum innouatorũ, Regni Poloniæ debea: tur ſucceſsio, Regni Poloniæ Prælatos, Duces, Barones, Militares, Nobiles et Ciues, in euentum ſucceſsionis hmõi de obſeruandis et manutenendis Priuilegiis, liber:

tatibus, iuribusq; et ĩtimis eorum, et ſignanter, quòd Regnum Poloniæ nullis ta:
liis, exactionibus et collectis. Sed nec Stationibus, aut deſcenſibus in loca Eccleſia:
ſtica vel sæcularia grauabit, Sed ſumptibus Regiis ſibi comparabit neceſsaria.
Et si ipsum et nepotem ſuum germanum Ducem Ioannem, prole maſculina non ex:
tante decedere contigerit, vt Prælati, Duces, Barones, Militares et Nobiles Regni
Poloniæ eo ipſo pactis, promiſsionibus, iuramentis, et homagiis, ſibi et fratribus
ſuis, in euentum mortis Cazimiri Poloniæ Regis præſtitis, intelligantur ſoluti,
per ſuas patentes lrãs, in Regnum Poloniæ referendas certificet et aſsecuret.
Ludouicus aũt Hungariæ Rex: cũ Legatos Poloniæ iuſta omnia et æqua po:
ſtulaſse, cum Conſiliariis ſuis digeſiſset ſingulos articulos, benigniter con:
cedendos, et ſpecialibus literis roborandos decreuit. Quarum tale eſt exemplar.

Tenor libertationis Polonorum

NOs Ludouicus Dei gratia Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Rauiæ, Seruiæ,
Gallatiæ, Comaniæ, Bolgariæq; Rex: Princeps Gallernianus, et honoris
montis ſancti Angeli Dominus. Significamus quibus expedit vniuerſis
præſentium per tenorem. Qꝫ cum Ioannes Caſtellanus Voynicen, Florianus Præ:
poſitus et Cancellarius Lancicien, Petrus Tribunus, et Pelka ſubagaſo Cracouien
ad noſtram accedentes præſentiam, nobis ex parte vniuerſorum Regnicolarum
Regni Poloniæ, ſuper concedendis eiſdem clementer articulis infraſcriptꝭ humi:
liter ſupplicaſsent. Nos eorum, imo verius ipſorum Regnicolarũ petitionibus
gratioſe inclinati, promittimus et aſsumimus bona fide, abſq; omni dolo et frau:
de, verbo noſtræ Regiæ Mtis, vt ſi, diſponente Domino, in ius et regimen Regni Po:
loniæ prænotati, iuxta formam compoſitionis, ſeu ordinationis, inter ſer̃mos Pri:
cipes dominos Carolum quondam Regem Hungariæ genitorem nrũm, ipſiusq; So:
rorinum, in noſtri et fratrum nrõrum perſonis, dudum initæ et firmatæ, ac nobiſ:
cum nouiſsimis temporibus innouatæ, proceſsu temporis ſuccedere nos contingat,
nullas collectas ſeu exactiones nos et ſucceſsores noſtri, et eorundem regiminis
in p̃dicto Regno tempore exigi faciemus à Regnicolis prænotatis: quas recolẽ:
dæ memoriæ dominus pater ipſius domini Regis, aut idem dominus Rex aliq:
bus ex cauſis, vltra conſuetam et ſolitam libertatem, ab eiſdem Regnicolis, et p̃:
ſertim Prælatis et perſonis Eccleſiaſticis eorum villis et populis ſeu incolis, no:
bilibus, ac eorum villis ac populis, ſeu Ciuibus Regni eiuſdem, cuiuſcunq; ſtatus
et conditionis exigi ſeu extorqueri feciſſent, ſed his contenti erimus, quæ ipſi
conſueuerunt ſoluere ab antiquo, vel quæ ad Camerã Regiam, ſeu ius Regale
conſtiterit pertinuiſse, ſeu conſtabit. Sed ſi Ciues exceptis tñ nobilibus dicti Re:
gni Poloniæ, ac aliqui dictorum Ciuium de eodem Regno, occurrente aliquo ne:
ceſsitatis ſeu opportunitatis tempore, contribuere voluerint, ad id faciendum
ſeu ſoluendũ eoſdem nullo modo compellemus. Item si per Regnum illud quocũ:
q; tempore procedere nos contingat, deſcenſus ſuper Prælatos, Eccleſias, Mo:
naſteria, ipſorumq; populos ſupradictos, ſeu Regni antedicti Nobiles et eorũ
Iobagiones populos vel inquilinos, non faciemus cõ eorum voluntatem, nec
aliquid occaſione deſcenſus exigi faciemus ab eiſdem. Quod ſi alias profa:

ciendo deſcenſu diuertere non poſſemus, extunc pro noſtris ſumptibus et pe-
cunia nos procurari in victualibus, et aliis neceſſariis faciemus. Cæterum ſi
in noſtri et ſucceſſorum regiminis tempore pro aliqua expeditione facienda
vltra fines eiuſdem Regni procedere nos expediat, vel eoſdem de damnis ſi quæ
Regnicolæ eiuſdem in eadem expeditione nobiſcum aut aliquo nr̃orum ſucceſ-
ſorum, exiſtentes in nr̃is aut ipſorum ſeruitiis ſubierint, plenariè eiſdem ſatisfa-
ctionem impendemus, et ipſi iidem impendere teneantur. Demum si (quod abſit)
nos aut dominum Ioannem nepotem nr̃um Ducem absq; hærede maſculini ſe-
xus decedere contingat, extunc omnia pacta, conuentiones, diſpoſitiones, ordina-
tiones, iuramenta fidelitatis et homagii, et obligamina qualẽt confecta super
facto Regni Poloniæ ſupradicti, quæ nos aut nr̃os et ipſius hæredes contingebant, eo
ipſo annihilentur, irritentur, et viribus maneāt caritura, nec alii ſuccores nr̃i
pterq; hæredes memorati, horum pactorum occaſione, ad liquidum iuris in eodem
valeant vlterius vendicare. Sed Regnicolæ ipſi Regni Poloniæ ſuper ipſis liberi
ſint penitus et exempti, ac per omnia expediti: ſaluis ſolutionibus, quinq; milliũ
ſexagenarum groſſorum Bohemicalium, inclytæ dominæ, ſeniori filiæ eiusdẽ
domini Regis, tempore maritationis ipſius, prout per pdictum dom̃ genitorem
nr̃um aſſumptum fuerat, per nos plenè et integrè eidem perſolutis, de quibus in
pdictorum compoſitionis et irritationis, ordinationis, et annullationis euentv, vo-
lumus vt noſtris ſucceſſoribus, ſeu hæredibus ſatisfactio impendatur per illum
qui pfato Poloniæ Regno pſidebit. Sic tamen, ſi pdictum Regnum in m̃as vel di-
cti domini Ioannis Ducis, nr̃orumq; vel ipſius hæredum manus deuenire non
contingat. Quod ſi deuenire contigerit, eo ipſo præfati, Rex et Regnum à debi-
to dictorum quinq; millium sexagenarum ſint p omnia expediti. Pacta autem
Conuentiones, diſpoſitiones, et ordinatiões quaſcunq; et inſtrumenta confecta ſup
ipſis temporibus quibus ſupra, cum oĩbus ipſorum obligationibus, ac pmiſſionibꝰ
et firmamentis quibuscunq; pn̄tibus ratificamus et appbamus, et illibata iux̃
Conuentionum contentorum in eiſdem formam, ſub eiuſdem ſacramenti vinculo,
pmittimus, oĩbus tpibus obſeruare. Inſuper omnes Duces, Prælatos, Eccl̃ias, Eccle-
ſiaſticasq; perſonas, Barones, Magnates, Proceres, Milites, Nobiles, Ciuitates, Vil-
las, eorumq; populos et inquilinos, in eorum libertatibus pmittimus conſeruare,
nec eos vel villas intendimus aggrauare, vel p alios patiemur aggrauari modo ali-
quali. In quorum om̃ teſtimonium, atq; robur pn̄tes conceſſimus lr̃as nr̃as, dupli-
cis ac pendent ſigilli noſtri munimine roboratas. Datum Budæ vigeſima quar-
ta Menſis Iunii. Anno Domini Milleſimo, tricenteſimo, quinquageſimo, quinto.

Cruciferi Lithuaniam depopulantur et prædā abducunt

IN vigilia Purificationis ſanctæ Mariæ, Henricus de Kniprode Pruſſiæ Mḡr
cum Cruciferis peregrinisq; et propriis militibus, Lithuaniam ingreſſus, Di-
ſtrictum Miedniki, et vniuerſam Samagitharũ regionem, populatur et va-
ſtat. Incenſis aut̃ villis tectisq; ac impuberibus, ſenibusq; cæſis, cum captiuorum
multitudine et ſpoliis Ragnetham rediit. Vbi caſtrum Ragnetha fortuito igne
conflagrauit, et Henricus Mḡr equo prolapſus, in dextra manu confractus eſt.

Anno Domini 1356.

Rex Caſimirus caſſat appellationes ad Ciuitatem Maydeburg interponi ſolitas et ius Theutonicum transfert ad Caſtrum Cracouien.

Sublatis abrogatiſque iudiciis, legibuſque iniquis, quibus Cazimirus Poloniæ Rex, vniuerſum Regnum ſuum Poloniæ, primi grauari, et peſſundari, quoad Militares et Nobiles proſpexerat, ad abrogandum quoque grauamina, quibus Ciues, Aduocati, et Sculteti, cæterique vſum iuris Maydeburgen. non habentes magna et continua mole affligebantur, animum intendit, vt tam in Militari, quam Ciuili ſtatu omnium grauaminum et abuſuum onere ſublato, vterque ſtatus iuſto æquoque iure et obſeruantia viuens, ſub auctore et moderatore tam ſolicito, et in moribus et in ſubſtantiis poſſet reflorere. Quamuis ſi quidem iudicia Ciuilia ex æquo et iuſto tenore ſecundum Maydeburgen. leges in Ciuitatibus, Oppidis, et villis celebrarentur: quia tamen à ſentenciis deciſionibuſque Iudicum crebras contingebat prouocationes, appellationeſque per partes, ſe grauatas exiſtimantes, interponi. Appellationumque articuli, cum vtriuſque partis propoſitione et reſponſo in Maydeburg (vnde iura Srzeden. ſeu Theutonica habuere ortum) expenſis et periculis prouocantium, velut ad ſupremum Tribunal deferebantur, et quicquid illic reſponſum, ſancitumque fuiſſet, id pro perpetua obſeruabatur deciſione. Suorum itaque ſubditorum grauamini ſuique Regni commodo et honeſtati, Cazimirus Poloniæ Rex conſulens, cum turpe indignumque cenſeret, vt Ciuibus et ſubditis ſuis iure Srzeden. litigantibus, Maydeburgen. ferrent iura, obſeruantiam huiuſmodi, communicato Prælatorum et Baronum ſuorum conſilio, velut pernicioſam, nociuam, et ſubditorum ſuorum fortunas et ſubſtantias deuorantem, abrogauit, prouocationeſque et appellationes, ad Maydeburg amplius prohibuit fieri, aut factas admitti. Ne tamen rigor et proceſſus iuris, et iudicii Srzeden. abrogatis appellationibus, cedere poſſet grauatis in diſpendium, aut læſuram, ius ſupremum Theutonicale, et eius Tribunal in Caſtro principali Cracouien. conſtituit, et Aduocatum per ſolum Regem legendum, ſeptem vero ſcabinos ex certis Ciuitatibus et Villis, Cracouien. vrbi vicinis, de Ciuibus, Scultetis et Aduocatis per Procuratorem generalem Cracouien. legendos, et quoties aliquis tam exceſſu vel obitu vacaret aſſumendos, in iure Srzeden. peritos conſtituit, ordinans, vt hi in Caſtro Cracouien. ſupremum Tribunal iuris Maydeburgen. teneant, iudiciaque iuſta exerceant, et reſponſa ac iura appellantibus, et prouocantibus iuxta iuris Srzeden. ordinationes et tenores, in vniuerſo Regno Poloniæ reddant. Quod ſi aliqui reſponſum et ſentenciam, pro iure ſupremo per Aduocatum, et ſeptem ſcabinos prædictos ferendam improbauerit, et ſe grauatos per illam crediderint, ad Tribunal Regium prouocationem ſuam interponant, deciſionis ſex Ciuitatum, videlicet Cracouien. Sandecen. Bochnen. Vielicen. Ilkuſchien. et Cazimirien. finalem ſentenciam, à qua deinceps, nulli licebit appellare, recepturi Aduocatum aut et Scabinos, huiuſmodi iudicio ſupremo præſidentes Cazimirus Poloniæ Rex, quo onus iudicandi beniuole ſubeant, et in iudicando exactam et ſolicitam diligentiam oſtendant pluri-

bus libertatibus priuilegiauit, et ſingularibus extulit progatiuis per paten:
tes lrãs, infraſcriptum habentes tenorem.

Tranſumptum ordinationis ſuper tranſlatiōe iuris Maydeburgeñ ad Caſtrum Cracouien.

IN nomine Domini amen. Quoniam humana conditio, dominantis ſibi iugo
libenter caruiſſet, et homines libertatem minime abdicaſſent, ſi nō impu:
nita vicia graui pernicie ſcelerum redundaſſent. Idē Diuina ſcientia dati ſūt
Reges populo, et domini ſubiectis, vt neceſſario iuſticiæ et iudiciō ac imperio Regū
ſubeſſent vniuerſi, cuilibet verō æquo libramine, ſtatera lance appenſa, ipſi Re:
ges iuſticiam miniſtrarēt. Et proinde nos Cazimirus Dei gratia Rex Poloniæ, necnō
terrarum Cracouiæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Pomeraniæq; Dominus, et hæres
Ruſſiæ, ad extollenda iuſtorum preconia, et tranſgreſſorū inſolentias reprimen:
das, animaduertentes nrō Regno contra decorem et honorē illibatas, eiuſdē Regni
noſtri, præter ſcientiam nræ Regiæ Mtis verſaſſe corruptelas. Q; cum Aduocati,
Sculteti, Scabini, Iurati, iudiciorū bannitorū iuris Teutonici dant litigantibus
in iudiciis eorum bannitis contendentibus ſentencias interlocutorias et diffini:
tiuas, in cauſis quam pluribus promulgant, dicti contendentes, ad partes remo:
tas Rinenſes, in Maydeburg Ciuitatem, cui nullo iure ſubſunt, et vltra fines Re:
gni nri appellationes et prouocationes interponunt, nræ Mtis proprio Tribunali
et Solio, necnon proprii Principis et Domini, iure et iuriſditiōe obmiſsis et contem:
ptis, et in detrimentū Regni nri et Regnicolarū noſtrorū grauamen. Aduocati
quoq; Sculteti, Scabini, Iurati, pdicti Regni nri, à contendentibus eiſdem pro e:
mendis ſentenciis à Scultetis in Maydeburg, per nouem fertones latorū groſſorū
Pragenſium, et nonnullas ſummas pecuniarū pro expenſis exigant, et extra
Regnum nrum in Maydeburg, pro prædictis Sentenciis emendis tranſmittunt.
Per quæ honori decori, iuriſditioni, Solio, Tribunali illibatis nris pdictis detrahat
et turpitudo reſeruatur. Et quod deterius eſt dicti Aduocati, Scabini, Sculteti, Iu:
rati, iuriſditionū Teutonicaliū, cum inter litigantes iuſticiæ reddere deberent cō:
plementū, difficiles ſe in hac re reddentes, ad Ciuitatū nonnullarū dicti Regni
nri Conſules, Aduocatos, Scabinos, Iuratos, quibus nulla à nobis ſuper iure ſupremo,
et dandis Sentenciis iure Maydeburgen, à nra Mte Regali nulla prorſus fuit vel
eſt eis ſpecialis, ad aliqua loca ipſorū, extra eorum loca conſtituta, vltra terminos
iuriſditionis eorū, attributa poteſtas, et ad vendendū ius ſumum, nrō Solio et
Tribunali duntaxat annexū, et ſententias aliquas dandū extra fines eorum
iuriſditionis, ad illas Ciuitates, Villas, et loca, auctoritas conceſſa. Sed ex quadam
temeritate, contendentes coram eis, in cauſis tam magnis q; paruis pecunias com:
pulerīt ponere non paucas, pro quibus ſentencias à dictis Ciuitatū Regni nri Cō:
ſulibus, Aduocatis, Scabinis, Iuratis, nullius prorſus ad hæc auctoritate fungē:
tibus, Sentencias extraxerūt, et ius emerunt. Quod viribus caruit, et nō ſubſiſte:
bat. Inſontesq; contenden delude bant, ſumptibus, laboribus, impenſis, et in expen:
ſis, ac earum pœna fatigando minus iuſtè, Vnde quæ in nrō Regno clamor aſcen:
dit, et inſinuatio manifeſtat. Quod Mtās nra, fama deferente, et clamore incitan:
te, ſine piculo ptranſire, et ſine ſcandalo tolerare, et per nrām Sertem oculis con:

niuentibus, transgredi non poteſt. Itaq; cum Reueren in Chriſto patribus, Ia: roſlao Archiepo Gneſnen, Bodzanta Cracouien, Sbiluto Wladiſlauien, Ioanne Poſnanien, Nicolao Plocen et Ioanne Lubucen Epis, necnon Abbatibus, Præpoſitis, De: canis, Archidiaconis, cæteriſq; Prælatis et Canonicis, tam Cathedraliũ, quam Collegia: tarũ, et aliarũ Ecclĩarum Capitulis, et Beneficiatis, tam ſæcularibus, q; Regularibus exemptis et non exemptis, Magcis, Caſtellanis, Palatinis, Camerariis, Succamerariis, Iudicibus, Subiudicibus, Baronibus, Militibus, Nobilibus, Conſulibus, Aduocatis, Sca: binis, Iuratis, Ciuitatũ Sculteis, et officialibus villarũ et locorũ ſingulorũ vniuer: ſis, Synodum, Concilium, et Conuentionẽ celebramus. De quorũ oĩm et ſingulorum conſilio, appellationes, prouocationes, in dictis Iudiciis faciendas, à litigantibus p̃dictis, pecuniaq; prædicta emen, exercen, admitten, ſentenciaſq; et ius in Mayde: burg emen, et ad Ciuitatũ aliquarũ dicti Regni nr̃i Iudicibus, Aduocatis, Scabi: nis, Iuratis, ius aliquod absq; nr̃a ſpeciali auctoritate, per quoſpiam Iudices, Ad: uocatos, Scabinos, Iuratos, litigan, emen, et recipien Sentencias aut ius aliquod, et receptis aliqualiter ſtan, aut ea pro iure haben, ſub pœna amiſsionis oĩm bo: norum ipſorum auctoritate nr̃æ Mtis Regiæ inhibemus. Volenteſq; nr̃is p̃di: ctis Regnicolis, damna, grauamina, fatigas, et ſumptus remouere perfectum quoq; et vtilitatem eis, noſtriq; Regni et Regiæ Mtis honorẽ et decorem ampli: are, libros iuris Maydeburgen ordinamus, et in Theſauro nr̃o Caſtri Cracoui: en depoſuimus. In eodem quoq; Caſtro nr̃o Cracouien conſtituimus ius ſupmũ Teutonicale Prouinciale, vice et loco iuris Maydeburgen, de libris eiuſdem promulgari debere, ſentencias et iura, per Aduocatũ nr̃um et ſeptem Sculte: tos ſeu Aduocatos dicti Iuris Prouincialis peritos, quos nr̃æ Mtis Procurator generalis, qui pro tempore fuerit dicti Caſtri et terræ nr̃æ Cracouien, vna cum Aduocato noſtro prædicto de locis infraſcriptis, inter Aduocatos et Scultetos ſeu alios Scabinos Iurĩ peritos, duxerit recipiendos, nominan, eligen, et ad tempora iura eorum iudicio nr̃o ſumõ Prouinciali Caſtri Cracouien, banniendo more cõ: ſueto, temporibus competentibus et locis, vzt de Bochnia, Wieliczka, de Dobczi: ce, de Lipnicza, de Miſlimice, de Ilkuſz, de Volbram, Ciuibus, Aduocatis, de Lipniki, de Suliſzowa, de Irzmanowice, Sculteis nr̃æ Regiæ Mtis, de Bodzanow de Calon: na, de Iapſchicze, de Skawina, de Ribna, de Iischki, Thincien, de Brzeſko, de Ku: now, Brzeſtinen, de Glogowiecz, Sczirzicen Abbatſ de Lubocza, de Pobiednik de Bibice Zwierzinen Præpti, Monaſteriorũ Aduocatſ et Sculteis, necnon de aliis locis Scabinis honeſtſ et circũſpectſ viris in dicto iure Maydeburgen peritis, et qui Sede Scabinali ſunt digni, q̃ ſint ſeptem in numero, ſemp̃ p̃ſidentes p̃: petui, et quod ſeptennalis numerus non excedatur. Ad quod quidem iudicium in numero, numerum ſummũ p̃uinciale Caſtri nr̃i Cracouien, et Aduocatſ nr̃um necnon Aduocatos, Scultetos, et alios ſeptem p̃ſidentes, eidem iudicio lato p̃dicta: rum p̃uocationũ, et ad appellatiõm in Maydeburg prorumpi conſueuerĩ, licitum erit eis ab his oĩbus Iudicibus, Aduocatis, Sculteis, tam Ciuitatũ q; villarũ q̃bus: cumq; contendentibus et litigan, appellare et p̃uocare, et coram eiſdem p̃ſequi et finire decidereq; ſuam appellatiõm, ſeu ſup̃ eiſdem et alias per ſimplices p̃po: ſitiones, ſine appellationibus ius et ſentencias poſtulare de libris nr̃is p̃dictis iure Maydeburgen. Quibus ſenten ciis et iuri ex eiſdem promulgatis auctoritate nr̃æ

Regiæ Mtis decernimus velut legi ſtandum, et tanq̃ legem obſeruandum, niſi aliqui contendentium p̄dictorū duxerint ſup ſuis quæſtionibus et cauſis ius melius et ſententi: as proponen, et ex eiſdem ab ipſis ad Tribunal et in alium nræ Mtis ꝓmulgatorū iuris et ſentencias licebit eis appellare, et infra tempus dum ius Maydeburgen librorum nrōrum à nobis ſup eorum ꝓuocatione obtinere certos Commiſsiarios, quos volumus et decernimus fore Conſules Ciuitatū, vnde ipſos appellantes nominauerīt, alteri par: ti non suspectos de qualꝫt Ciuitate ꝑ duos Conſules, vꝫt de Cracouia, Sandomiria, de Bochnia, de Vieliczka, de Cazimiria, de Ilkuſz, qui ex nrā speciali commiſsione deci: dent appellatiōm, et finem negocii appellationis cauſæ imponent. Et ne præfati Ad: uocatus noſter, et alii Aduocati, Sculteti et Scabini ſeptem prædicti perpetui præſi: dentes circa iudicium noſtrum et iura prædicta dando et laborando, super eiſdē dies in vanum exponant, vt litigantes prædicti laboribus, fatigis et expenſis, more priſtino grauentur: conſtituimus obſeruandū inantea, pro qualibet ſentencia dan: da, duntaxat per septem scotos, vꝫt medietatem pro Fiſco nrō, et medietatem alterā prædictis præſidentibus, ſeptem scabinis inter ipſos pro labore ipſorum diuidendā per Notarium memorialia et Priuilegiorū literas eorum dandas. De quibus iuxta eorum moderationē disponere habent ratione onerum leuandas. De pœnis aūt dicti Iudicii nri pro nobis, Aduocatus noſter quatuor pœnas, et quintam pro Scabi: nis prædictis exigere debebit. Et vt p̄fati Scabini, dicti nri Iudicii supremi, eo for: tius, et cum exacta diligentia, Iudicio ſummo prædicto nrō, et ſentenciis promul: gandis diligentius inſiſtant et continuent, ipſos ſeptem Scabinos, et quemlꝫt eoꝝ Mtás nrā extollere volens prærogatiua, fauore, et gratia speciali, ipſos, et eorum quemlibet eximimus ab omnibus exactionibus, tributis, contributionibus, et ali: is collectis, laboribus, ſeruiciis, expeditionibus, ad quaſcunq̧ partes per nos et noſtros ſucceſsores fiendis et obedientiis quibuscunq̧ tam nris q̧ ipſorū Do: miniorum, nec non à iudiciis et iuriſditionibus ipſorum dominorū, nec non et Ca: ſtellanorū, Palatinorū, Iudicū, Subiudicum, Camerariorū, cæterorumq̧ Officialiū terreſtrium, nec non Aduocatoꝝ, Conſulum, Scabinorū, et quarumcunq̧ poteſtatū quilibet nulla ratione obediet. Neq̧ citati in magnis vel paruis cauſis, coram nobis aut Officiali ipſo comparere et reſpondere tenebuntur, ſed duntaxat ad præſenti: am nrām et speciale sigillum noſtrū, coram nobis aut speciali Commiſsario nrō ad hoc deputato, respondere tenebuntur, et quilibet eorum respondebit. Vt autem p̄miſsa omnia robur obtineant, perpetuæ firmitatis, præſens Priuilegiū de Conſi: lio et conſenſu p̄dictorū oīm dominorū aſseſsorū nrōrum ſcribi, et sigilli nræ Mtis Regalis maiori appenſiōe fecimus communiri. Actum et Datum Cracouiæ An: no Domini Milleſimo, tricenteſsimo, quinquageſimo ſexto, in Craſtino ſancti Fran: ciſci, Præſentibus præfatis Archiepō, et Epiſcopis, nec non Magcis viris dominis Luca Caſtellano, Imramo Palatino, Andrea Iudice Cracouien, Vilczkone Sandomi: mirien, Raphaelle Viſlicien, Petro Sandomirien Caſtellanis, et aliis q̧ plurimis.

Regina Adleyda in Zarnowiecz diu pellices multas Cazimiri Regis ferens, obtinet à patre ſe in Haſsiam reportari, Rege permittente. Qui poſtea Bohemam quandam in vxorem ducit

secrete. Ea tandem repudiata, Iudaea sibi pellicem accipit. Cuius gratia multas libertates Iudaeis concedit.

FVigore plurimarum virtutum, et praesertim iusticiae et aequitatis, quamuis Cazimirus Poloniae Rex, non solum intra fines Regni et Dominii sui, sed etiam apud exteras nationes celebris et inclytus haberetur, vt fama et odore operum eius, variae nationes, et praesertim Almanicae, quas speciali prosequebatur beniuolentia, et prerogatiua attractae, natiuo solo et propriis sedibus derelictis, ad Regnum Poloniae se transferent, et in eius dominio perpetuum cum pignoribus et fortunis eligerent incolatum. Nonnulli quoque Barones et Nobiles Regni Poloniae, quos a grauamine et iniusta deroboratione propriorum Cmethonum coercuerat, dum priscas suas passiones facere per Regem vetarentur, illum sibi grauem, molestum, et inuisum quaererentur, blanda tamen labe, et humani generis acerrima peste, luxuria, carerere non potuit. Sed vt in superioribus commemorauimus, plures pellices pro sacietate libidinis explenda, ex variis locis lectas, in variis locis et Curiis seruans, vxore propria Adleyda Regina, faemina deuota et religiosa, contempta, et derelicta, illarum contubernio et cohabitatione publica et notoria, se nomenque suum Regium plurimum adeo faedauit, vt caeteras quoque virtutes suas obscuratum iri pateretur. Regina itaque praefata Adleyda, quae in Curia Zarnowiecz, pulcherrimo muro et cocto latere per Cazimirum Regem constructa, quasi quaedam relegata et vile mancipium seruabatur, raro videns faciem Regis, quamuis omnibus necessariis sufficienter et abunde procuraretur, opprobrii tamen sui molestias, quas annis prope quindecem tulerat, pertaesa, grauiter ferens se contemni, et pellices suo honesto et casto thoro praeferri, ac loco superiori haberi, parentem suum Henricum Lanthgrauium Hassiae (adhuc enim viuebat) literis et nunciis compellebat, precabaturque vt se a calamitate opprobrioque eriperet, et eam in domicilium paternum, ne videre cultum et pompam pellicum cum suo contemptu et ignominia cogeretur, transferret. Cazimirum enim Poloniae Regem maritum suum illecebras carnales, nedum iuxta admonitiones et consilia Pontificum et Consiliariorum abdicasse, sed effusius in illas praecipitatum fuisse, constabat. Qui solitis pellicibus non contentus, Bohemam quandam nobilem Rakiczanam nomine, forma rara et praestanti ex Praga (in quam saepe descendere et illic immorari consueuerat) abductam ea tempestate sibi iunxerat: et eius cohabitatione, quam non nisi per desponsationem Abbatis Thinyecensis Pontificalibus indutum, muliere Episcopum Cracouiensem credente, in suos transire amplexus pellexerat, insignior in facinore apud proprios et exteros censebatur. Henricus itaque Lanthgrauius Hassiae praecibus filiae victus, Poloniam ingressus, et in Zarnowiecz perueniens, Reginam Adleydam, cum omnibus quae ad illam pertinebant, et omni suppellectili ex Zarnowiecz educit, et in Hassiam, Rege Cazimiro et Capitaneis suis non prohibentibus XVIII° Calendas Octobris transfert, et traducit. Vbi praefata Regina Adleyda, non post longum tempus, quam praeter scientiam et licentiam mariti sui Cazimiri Poloniae Regis discesserat diem obiit. Cazimirus deinde Poloniae Rex, quamuis Concubinam suam praefatam, specie illius captus, Rakiczanam, ardenti diligeret amore: relatione

tamen vnius Cubicularii ſui doctus, et tandem relationi parum fidens, oculis propriis iudicium permittens, dum comperiſſet quod in capite calua et ſcabioſa foret, eam illico repudiauit, et Iudaici generis fœminam, Heſter nomine, propter formæ elegantiam, in concubinam aſciuit: ex qua et duos filios Niemierzam et Pelkam ſuſcepit. Ad preces quoqꝫ præfatæ Heſter Iudeæ et concubinę exorbitantes prerogatiuas et libertates, per lr̃as Regias ſingulis Iudæis, in Regno Poloniæ habitantibus, quæ falſo ſcriptæ ab aliquibus inſimulabantur, et quibus Diuina M̃tas contumeliatur et offenditur, conceſſit: quarum fœtor olidus etiam in diẽ hanc perſeuerat. Et alter quidem filiorum, ex Iudea ſuſceptorum, Regiorũ, Pelka, naturali morte et immatura diem obiit: Niemierza verò, morte Cazimiri ſecuta, in obſequiis Wladiſlai Lithuani, poſtea Poloniæ Regis, obuerſatus, oborta contentiõe ꝓpter Podwodarum exactionem, ab oppidanis in Koprziwnicza occiſus eſt. Id quoqꝫ abominabile et execrandum, quòd filias ex eadem Iudea Heſter ſuſceptas, in ritũ Iudaicum transferri aſſeritur permiſiſse.

Lithuani omnem ferè depopulantur Pruſſiam.

IN vigilia ſanctæ Agnetis, Lithuanorum Duces Olgerth, Kyeyſtuth Patrikig in magno et forti exercitu trãm Pruſſiæ ingreſſi, pluribus diebus tam in longum quam in latum eam cædibus, igne et ſpoliis populantur. Adeô quoqꝫ tunc in illam (Mgr̃o et Cruciferis non prodeuntibus in aciem, ſed tueri tantummodo caſtra contentis) graſſati, et ferè vniuerſam Pruſſiam crediti ſunt hoſtiliter peruagaſſe. Cæde aũt barbarica in ſenes et impuberes ædita, cum plurimis et pene innumerabilibus tam captiuis quam ſpoliis Lithuaniam rediêre.

Anno Domini 1357

Venceſlaus Bregeñ Dux non contentus ſua ſorte, quæ illi æqua diuiſione poſt mortem parentis obtigerat, in Ludouici fratris ſortem aſpirat. Quam et ſi eſſet aſſecutus, ſe tamen ab egeſtate vindicare non potuit.

ANxiatus mente et corpore Venceſlaus filius natu maior, Boleſlai olim Bregenſis et Legnicenſis Ducis, quod Legniceñ Ciuitas et terra fratri iuniori Ludouico in diuiſionis ſorte ceſiſſet, quæ ad ſortem, in eum cadentem, Haynouiam vz̃ Golthperg et Lubin, multis gradibus potior, propter Mineram auream, in montibus Legniceñ exortam (de qua ſingulis hebdomadis centum quadraginta marcæ auri pro ſorte, lucro, et decima Ducali proueniebant) cenſebatur, graues guerras, diſſenſiones, et odia in Ludouicũ Ducem Legniceñ germanũ ſuũ cœpit mouere: ratus illum ad ineundũ alteram diuiſiõm magis æquam, de prioris iniquitate et circumuentiõe multa queſtus, cogi poſſe. Sed Ludouico Legniceñ Duce contractum et ordinem celebratæ ſemel diuiſionis nolente infringere, et fraternas in ſe guerras per patientiam excipiente. Venceſlaus maiori odio in Ludouicũ fratrem æſtuans, quòd in nullo voto vellet illi eſſe moriger, Carolum tunc adhuc Marchiõm Morauiæ, in abſentia patris ſui Ioannis Bohemiæ Regis, apud Francorũ

Regem in Galliis agentis, Bohemiæ adminiſtrantẽ Regnum accedens, ſor:
tem omnem, quæ ei obuenerat, ſibi exhibebat venalẽ, Ludouico fratri Legnicen
Duci, et filiis eius ſucceſsiõ (se, qui tunc infecundus extabat moriente, liuore
illum exagitante) ꝑclusurus. Non abnuente aũt Carolo Marchione Morauiæ, o:
blatam ſibi per Vencellaum Ducem emptiõ, concluſiõ tamen facere in tempꝰ
differente aptius, Vencellaus Dux ex Praga reuerſus, apertis deprædationibus
et rapinis, fratrem ſuum Dũcem Ludouicum, et ſuum Principatũ Legnicen laceſſe:
bat. Communes itaq; Barones et militares, diſcordias fraternas extincturi, prouiſu:
riq; ne ex venditione per Vencellaum Ducem de ſorte ſua Carolo Marchioni fieda
exhæreditatio Ludouico et filiis eius, iam de filia Henrici Glogouien, et Leganen
Ducis ſusceptis, proueniat, Ludouicum Ducem Legnicenſẽ demonſtrando, quod
germanus ſuus Vencellaus homo languidus, et prope diem moriturus eſſet, ad ce:
dendum de ſua ſorte Legnicen, et ad ſortem recipiendam Vencellai, precio et largi:
tione corrupti, inducunt. Priore itaq; diuiſione, in ſpem quòd ſors vtraq; debeat ad
Ludouicum ex morte propinqua Vencellai, deuolui, irritata, nouus celebratur con:
tractus, vt vñt Vencellaus Dux Legnicen ſortem habeat, Ludouicus Haynouien,
et Vencellao obeunte, etiam ſi liberos eum relinquere contingat, Ludouicus vtramq;
Principatus ad vitæ tempora poſsideat, nec poſſint filii Vencellai, eo viuente, aliquã
obtinere portionem. Sed decedente Ludouico, noua ex æquo inter Vencellai et
Ludouici filios diuiſio celebretur. Contractu huiusmodi lr̃is et iureiurando fir:
mato, Ludouicus Dux in tenuem ſortem redactus, sedem sui Principatus in
Villa Buchwalt, Caſtris non extantibus apud quæ conſiſteret, ponere coactus,
ſtatum ſuum Ducalem, non niſi quadringentis marcis, quæ erant ſortis ſuæ to:
tales introitus, vtcunq; ſuſtentabat. Vencellaus aũt Legnicen Dux, quaſi cum
exoſa ſorte etiam languorem reliquiſſet, ex debili fortis, et ex claudo, baculorũ
ſuſtentaculis reiectis, ſanus effectus, largitionibus et ſumptibus vacare dif:
fuſius cœpit. Quibus adeò exinanitus, et ad egeſtatem (aureis Mineris prodi:
gam vitam ſuam explere non valentibus: quæ et ipſe poſt annos octo, ex quo cœ:
perant aruerunt) ꝑductus eſt, vt nec vilem expenſam ducere, famem sæpe pa:
ti coactus, potuerit.

Cazimirus Poloniæ Rex tertiam ducit vxorem

Coniugem alteram (Adleydam Reginam Cazimirus Poloniæ Rex rebus
excesiſse humanis cognoſcens) tertiam ſuperduxit. Et miſsis ad Henri:
cum Glogouien Ducem procis, filiam eius Heduigim virginem, tam for:
ma quam moribus ſpectabilẽ, accepit in conſortẽ, et nuptias Cracouiæ ex more celebrat.

VIGESIMA ſexta Menſis Aprilis, Cunegundis filia Cazimiri Regis
et vxor Romani Ducis Saxoniæ moritur.

Clemens Papa electione Canonica Iani:
ſlai Wronſky non attenta, Bernardum
Eccleſiæ Plocen dat Epũm. Cui dum Capi:
tulum negaſset poſſeſsiõ et lis in ſepten:

nium ꝑtracta eſſet. Ianiſlaus adiutus
interceſſione Regia in Epum cõſecratur.

GRaui et diuturna ægritudine Clemens Plocenſis Epus vexatus, cum an:
nos quatuor et viginti ſediſſet, moritur, et in Eccleſia Plocen: ſepelitur.
Et licet Capitulum Plocen: electione, ſeptima Aprilis die celebrata, conformi:
ter et Canonice Ianiſlaum Wronſki, Canonicũ Plocen: elegiſſet, ſummo tamẽ Pon:
tifice, Duce Maſouiæ Semouito conſentiente, electionem eius variis modis impedi:
diente, Confirmatio ſua fuit protelata. Quam cum aſſecutus eſſet, à Iaroſlao
Archiepõ Gneſnen: confirmatus et conſecratus, poſſeſsio tamen illius per Ducem
Semouitum fuit negata. Præfecerat enim Sedes Apoſtolica, electione Capitulari
non obſtante, in Plocenſem Epum Fratrem Bernhardũ de ordine Prædicatorum,
natione Maſouitam. Qui et per Ducem Maſouiæ Semouitum et Capitulũ prohibitus
et impeditus, ad poſſeſsionem Ecclæ non poterat peruenire. Durauitq; controuer:
ſia ipſa annis ſeptem. Tandem anno ſeptimo lite pendente, p̃fatus Ianiſlaus in
Epum conſecratus eſt, et tum primum bonorum Epiſcopalium poſſeſsionem ade:
ptus, Cazimiri Poloniæ Regis interceſsione adiutus. Quæ omnia Bullæ Summi
Pontificis exemplar, quod ſubſcribitur, declarat.

Tenor Bullæ ſummi Pontificis ratiõe
Epiſcopatus Plocenſis.

INnocentius Epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei, Venerabilibus Fratribus, Ar:
chiepiſcopo Gneſnenſi, et Wladiſlauien: ac Poſnanien: Epiſcopis, Salutem
et Apoſtolicam benedictionem. Nuper chariſsimus in Chrõ filius noſter Ca:
zimirus Poloniæ Rex illuſtris, per ſuos Ambaſiatores et Nuncios, ſuper his et cæ:
teris aliis ipſius Regis negociis, ad nrãm præſentiam deſtinatos, coram nobis fecit
reuerenter proponi. Quod licet Eccleſia Plocenſis, quæ in ſuo Regno Poloniæ exi:
ſtit, ſecundum qualitatem illius regionis nobilis et ſolennis, et in finibus Chriſtia:
nitatis in frontario infidelium Lithuanorũ conſtituta, et per ipſius Regis Proge:
nitores dotata et fundata exiſtat. Nonnullaq; ipſius Caſtra, munitiones, et loca
fortia et inſignia pro defenſione Chriſti fideliũ in confinio infidelium fore noſcã:
tur. Eiſdemq; Chriſti fidelibus eſſet expediens et neceſſariũ, talem eidem Ecclæ
præeſſe paſtorem, qui gratus et fidelis eſſet prædicto Regi, ac omnibus fideli:
bus ac incolis dicti Regni, et in quo idem Rex confideret, quiq; Caſtra, munitiões,
et loca prædicta, ſecuritatemq; eiuſdem Regni contra incurſus hoſtium, Cru:
cis Chriſti vellet et valeret fideliter præſeruare. Ac genitor Venerabilis fratris
noſtri Bernhardi Epiſcopi Plocenſis pro eo ꝙ Ciuitatẽ Sandomirien: quæ in di:
cto Regno exiſtit, in manus infidelium, hoſtium Regis et Regni prædictorũ pro:
ditoriè, etiam læſæ Mtis ex hoc et alias damnabiliter incurrendo crimen tradu:
xerat, exinde conuictus, de huiusmodi Regno cum dicto Bernardo, et aliis deſcen:
dentibus ab eodem patre, vsq; ad tertiam generationem perpetuò bannitus et pro:
ſcriptus fuiſſet. Ipſeq; Bernhardus propterea eiuſdem Regis et Regni inimicus
et eis ſuſceptus exiſteret, ipſiusq; Ecclæ fructus, redditus et prouentus ſex milliũ
florenorum auri ſummam excedere, dinoſcerentur, ac olim dicta Eccleſia per o:
bitum bonæ memoriæ Clementis Epiſcopi Plocenſis, qui in partibus illis diem clau:

ſit extremum, vacans, dilectus filius Ianiſlaus, eiuſdem Ecctæ Plocen. Canoni:
cus, in Epūm Plocenſem, per dilectos filios, Capitulum ipſius Eccleſiæ concorditer
electus, eiuſq; electio auctoritate Metropolitana confirmata fuiſset: tamen præ:
fato Bernhardo de præmiſsis penitus mendaciter ſuggerente, nobis prædictam Ec:
cleſiam modicum, eiuſq; fructus valoris anni trecentorum florenorū auri vel ci:
tra exiſtere. Nos suggeſtione et taciturnitate huiuſmodi circumuenti, de perſona
dicti Bernhardi eidem Eccleſiæ, cuius prouiſio antea fuit diſpoſitioni Apoſtolicæ re:
ſeruata, prouideramus, eumq; illi præfeceramus in Epūm et paſtorem. Idemq; Ber:
nardus, tanquam ſibi malè conſcius, et mala quæ contra dictum Regem gerebat, in
mente per actus exteriores oſtendens, cum literis quæ super prouiſionem huiuſmōi
ad dictum Regem iuxta morem dirigebantur, non ad præſentiam eiuſdē Regis
à quo Caſtra, et loca huiuſmodi et omnia bona temporalia dictæ Eccleſiæ in feudum
teneri noſcuntur, neq; ad Eccleſiam ipſam per ſe vel per alium vt fidelis et diligens
adminiſtrator, ſed velut ipſius manifeſtus hoſtis et mercenarius, non diligens oues
ſibi commiſsas, ad quoſdam notorios inimicos, dictorum Regis et Regni ſe trans:
ferens, multos inibi per ſe vel per alios contra dicti Regis, vel alios de dicto Regno cle:
ricos et laicos proceſsus excommunicationis, ſuſpenſionis ſententias, et alias cenſu:
ras et pœnas continentes fecerat, et etiam publicauerat, in magnum dictorū Regis et
Regni præiudicium, ac ſubditorum, et Eccleſia prædictorum, non modicam læſio:
nem, ſeq; cum eiſdem dicti Regni inimicis confœderauerat et coniunxerat habi:
tans cum eiſdem, et ex his atq; aliis ita infidum et ſuſpectum dicti Regis et Regno
ſe reddiderat, quod idem Rex de maiori con. ſe et dictum Regnum per ipſum
Bernardum facienda, quam prædicta alia proditione dubitabat. Nos dilecto filio
noſtro Franciſco, tituli ſancti Marci præſbitero Cardinali, commiſimus viuæ vocis
oraculo, vt ſe de præmiſsorū infamia informaret: quæ exinde reperiret nobis dein:
de delaturus. Cumq; poſt modum idem Cardinalis huiuſmodi informatione per e:
um recepta nobis retuliſset, ſe præfatum Bernardum reperiſse ſuper his diffamatū,
nos vobis noſtris dedimus lrīs in mandatis, vt uos vel duo vel vnus veſtrum, vel vos
per alium ſeu alios, eundem Bernardum ex parte noſtra citare curaretis, vt infra
trium Menſium ſpacium, poſt citationem huiuſmodi computan. noſtro ſe conſpectui
repræſentaret, facturus et recepturus ſuper præmiſsis, quod iuſticia ſuaderet. Et de
inde omnes prædictos, et propter præmiſsa, et eorum occaſione etiam literarum noſtra:
rum factos proceſsus extunc vsq; ad quinq; Menſes, à data præſentium computan:
dos, auctoritate Apoſtolica suspendimus. Eidemq; Bernardo diſtrictius inhibemꝰ,
ne interim occaſione præmiſsorum proceſsus per ſe vel per alium ſeu alios, vsq; ad
hmōi finem dictorum quinq; Menſium, ſeu prætextu dictarum literarū vel alias fi:
eri fecerat, vel procuraret, extunc decernimus irritum et inane, ſi ſecus super hmōi
negocio, vel quocunq; alio, ſcienter vel ignoranter contingeret attentari, put in di:
uerſis noſtris inde confectis lrīs plenius continetur. Nos igitur ipſius Regis ſup:
plicationibus inclinati, fratribus veſtris per Aplīca ſcripta mandamus, quatinus
Vos aut duo aut vnus veſtrum, per vos vel per alium, vel per alios, hmōi ſuſpenſio:
nem, inhibitionem, et decretum, vbi et quando vobis expedire videbitur, auctoritate
noſtra ſolenniter publicare curetis. Contradictores auctoritate noſtra appellatiōe
poſtpoſita, compeſcendo, non obſtante ſi aliquibus communiter vel diuiſim, à ſede

Aptica sit indultum q interdici, suspendi vel excommunicari non possint, per lr̃as
Apticas, non facientibus plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto
hmõi mentionem. Insuper cum ꝓ parte dictorũ Regis Clericorum et laicorum asse:
ratur, p̃dictas excommunicationis sentencias, sectum p̃missa fore nullas, nos ipso:
rum Clericorum et laicorum, animarum saluti et statui uberius puidere cupientes
vobis et vr̃um cuilꝫ, per vos vel per alium, seu alios, p̃dictos Clericos et laicos ab hmõi
exc̃onum sentenciis, si hoc humilr̃ petierint, et de stando iuri sup p̃missis cautiõm
p̃stiterint, ad cautelam absoluendi, et cum ipsis super irregularitate, si quam sic li:
gati, non tñ in contemptum Clauium, celebrando Diuina, vel immiscendo se illis
contraxerint, disponendi, plenam et liberam eadem auctoritate concedimus tenore præ:
sentium facultatem. Datum apud Villam nouam Auinionen Dioc. secundo Idus
Augusti, Pontificatus nostri anno octauo.

Prussiæ Magister per Christianos Prin:
cipes adiutus, in Lithuaniam agit expedi:
tionem, spoliisqꝫ onustus reuertitur.

Crudeli clade et vastatione Ruthenicæ terræ per Lithuanos anno supe:
riori irrogata, Almanorum Principes et milites, postquam Magistri et Cru:
ciferorum nunciis eam euenisse accepissent, permoti, in frequenti numero
et multitudine de Franconia, Anglia, Sueuia, inter quos Dux Nurumbergensis prin:
cipalior habebatur, Catholicis con gentiles laturi auxilium, adueniunt. Quapro:
pter Prussiæ Mgr̃ Venricus, ex eorum aduentu, magnos ausus sumens, exp edi:
tionem suis con Lithuaniam indicit. Et exercitu notabili ex forensibus et pro:
priis armato, cuius Siffridum de Dawelth Prussiæ Marschalcum constituit, Du:
ctorem, in Lithuaniam veniens, Barbaris non facientibus dimicationis copiam
in agrestes (quorum p̃cipua pars in syluas et in loca paludinosa et inuia se cõ:
diderant) in tecta item et rura omne genus seuiciæ iussit depromi, et peragra:
ta ferè vniuersa Lithuania atqꝫ incensa, cum captiuorum et spoliorũ magno
numero, nullam hostilitatẽ et resistentiam expertus in Prussiam rediit.

Anno Domini 1358.

Casimirus Rex Mathiam Borkowicz Pala:
tinum Posnaniensem, propter furum et prædo:
num conseruationem fame vna cum fratre ipsi:
us perimit, et bona eorum Kozmin et Czacz cum
aliis confiscat.

Singulas deordinationes, spolia tamen præsertim et furta, Casimirus Po:
loniæ Rex abhorrens, pro eorum elimination præcipuam curam intende:
re non omittebat, nulli deferens, conditioni, auctoritati, statui, vel ætati. E:
rat ea tempestate Baro quidam in Polonia Regno, et generis nobilitate et opi:
bus insignis, ex Domo quæ caput Ceruinum, cornibus in altum porrectis, et intra
cornua lupum pro insigni deferre consueuit, et vulgare proclama habet Napi:
uowye, ortus, Mathias nomine, qui apud Polonos vulgari appellatione Maczko

Borkowicz dicebatur. Hunc Cazimirus Poloniae Rex etiam Magistratu publico Palatinatu vzt Posnanien extulerat, aestimans illum Reipub: plurimum pfuturum. Is aut furum et praedonum in oris illis, in quos animaduertere debuerat, caepit esse primum clandestinus receptator. Expost vero ipsoru furtoru et spoliorum praecipuus auctor. Quem Cazimirus Rex Poloniae correctione benigna primum obiurgans, deinde poenarum denunciatione deterrens, non poterat a pposito reuocare, nec consuetudinem radicatā aliena rapiendi in viro ppriis abundanti euellere. Quamuis enim per lras patentes, sigillo suo munitas, se Cazimiro Regi pariturum, et a singulis factis cessaturū pmiserit: in generis tn sui praeeminentia et dignitate Palatinatus confidens, ad ea quibus se abdicauerat, quibus se quoqz nunqz amplius rursum iureiurando astrinxerat relabebatur. Querelis subiectorum crebro Regem super hac re impetentium, ipsa quoqz indignitate rei Rex Cazimirus motus, Mathiam Borkowicz Palatinū Posnaniensem praedictum, ad se in Calisch venientem captiuat, et pro suis notoriis facinoribus decreto Regio in mortem condemnat, ac catenatum in Castrū Olschtin transmittit, et in fundum horridi carceris deponit. Nec simplici morte mulctare illum contentus, fame et inedia excruciatum iussit consumi. Iussu enim Regis, non nisi manipulus foeni, et cyphus aquae sibi appositus, in eam rabiē hominem vertit, vt proprias carnes, quoad posset, saciando famis voraginem, ex manibus caeterisqz locis detraheret. Denunciatus fuit germanus suus Ioannes haeres de Czacz, in vltionem mortis fraternae, sedicionem, rebellionemqz con Regem suscitaturus. Sed et hunc Cazimirus Rex corripiens, peremit. Castra quoqz eorum et fortalicia, vzt Kozmin et Czacz, et vniuersa quae iuris erant illorum, abstulit, et proprietati Regali adiecit. Habet et nonnullorū assertio, Cazimirum Regem in Mathiam Palatinum, pro eo, quod de stupro Reginae insimulatus fuerit, tam saeuam sentenciam exercuisse. Propter quod quadraginta diebus fame tabescens mori nō potuit, donec sacro viatico procuratus, condignam se mortem pertulisse in ipso agone vniuersis denunciauit. Filius aut suus in Saxoniam in Brandeburgen Marchionatum saeuiciam Cazimiri Regis veritus diuertens, clandestinis inuasionibus Regnum Poloniae spoliis, igne, et captiuatione nobilium et mercatorum, aliquanto tempore affligebat. Processu vero temporis, in Oppido Kostrzazow, dum praedas ageret, a rusticanis hominibus inuasus, cum suis omnibus occisus, temeritatis suae poenas pendit.

Casimirus Rex Diffinitiua sentencia Semouitum Masouiae Ducem eiusqz subditos decimas reddere Epo Posnanien astringit.

Quindecimo Calendas Februarii, Cazimirus Poloniae Rex apud Oppidum Episcopale Raczias agens, Ioannem Posnaniensem Epūm cum Semouito Duce Masouiae et Varschouiae componit, et magnam sedat differentiam. Mandado per sentenciam diffinitiuam, vt Dux Semouitus, et sui singuli subditi, decimas in villis noualium consistentes et consurgentes Epo Posnanien et suae mensae reddant, et reddere sint astricti. Proferens hmōi sentenciam sub praesentia Mathiae Epi Wladislauien, Wladislai Ducis Gniewkouien, et aliorum plurimorum

Caſimirus Rex Monaſterium Fratrum Canonicorum Regularium ſancti Auguſtini ex Villa Maka transfert in Caliſch et dotat.

Feria tertia infra octauas ſanctorum Petri et Pauli Apoſtolorum, Cazimirus Poloniæ Rex, ſecundus, Monaſterium, vel potius cellam fratrũ Canonicorum Regularium ſancti Auguſtini, quod primarie fuerat in villa Mąką, medio miliari à Siradien oppido fundatum, de conſenſu Conradi Abbatis ſanctæ Mariæ Wratiſlauien de Arena, ſub cuius tunc conſiſtebat ditione et obedientia, transfert in Caliſz, et fratribus dicti Monaſterii Eccliã parochialem ſancti Nicolai in Caliſz aſsignat, quæ tunc per fugam ſui Rectoris immediati Martini vacabat. Præfatus enim Plebanus parum modeſtè iniuriam cocæ ſuæ, quam nonnulli adoleſcentes filii Ciuitatis in dolium, aqua ſordida plenum, iocando proiecerant, vnum ex illis gladio tranſfoſum occidit, et ex Caliſz fugiens amplius redire non præſumpsit. Tulit autẽ Cazimirus Rex à Monaſterii præfati fratribus quatuor villas, vczt Mąkąm, Polkowo, Waglewo, et Luboradzicze, et eas Regiæ menſæ applicauit. In quarum recompenſam Monaſterio Caliſien, villam optimam Kuchari, cum prædio, item duas vineas, circa Caliſz contulit. Cuius Monaſterii ſic tranſlati, primus Præpoſitus fuit frater Matias.

LVDOVICO Hungariæ Regi nata eſt filia Catharina, ex Regina Elizabeth, filia Stephani Regis Boſſnæ, ſuſcepta. Quæ paucis annis superuiuens, in virginitate diem obiit.

Anno Domini 1359.

Odium et diſſenſio inter Clerum et Sæculares, tum et inter ipſos Spirituales, ratione Decimarum, Iudiciorum ſpiritualiũ, et vacantis beneficii fructuum medietatis perceptione, ab Epiſcopo Cracouienſi exortũ, iamq; adultum per Caſimirum Regem, et Archiepiſcopum Gneſnenſem componitur.

Crebris Baronum, nobilium, et militarium inſtantiis, et querelis, Cazimirus Poloniæ Rex petitus, et vexatus, qui ſe à Pontifice et Clero Cracouien Dioceſis, in pluribus articulis, perceptione ſcilicet Decimarũ, et Iudicio Spirituali, exactioneq; medietatis, omnium fructuum beneficii vacantis, pro primo anno pro Ecclæ Cracouien fabrica, aliiſq; nonnullis plurimum grauari et opprimi querebantur, Conuentũ in Cracouien Ciuitate, pro die ſcæ Trinitatis, ad reformandum huiuſmõi grauamina, nec non ad reſcindendũ Baronũ, nobiliũ, et militarium oppreſsiones et abuſus, quibus in redditione et emptione decimarum, ſe Clerus Crac ab illis afflictum, vociferabatur, inſtituit. Per Nankerum ſiquidem, tunc Cracouien Epum, Capitulo Cracouien conſentiente, ſancitũ decretumq; erat, vt pro fabrica Eccleſiæ Cathedralis, quam pfatus Nankerus opere pulcherrimo inchoauerat, cuiuslibet beneficii in Dioceſi Cracouien vacantis, medietas prouentuũ iuxta rerum valorem primo vacationis anno applicaretur. Quod cum ab anno Domini, Milleſi-

mo, tricenteſimo, vigeſimo, quo Ecclæ Cracouien. cœpit fieri fabricatio, vſq;
ad Annum Domini Milleſimum, Tricenteſimũ, Quinquageſimũ nonum fuiſ-
ſet practicatum, petebant illud et militares et nobiles ac clerus (Etiam enim
Ecclæ Cracouien. plena prouenerat conſumatio) tolli et abrogari. Vt autem
differentiæ partis vtriuſq; iuſtius faciliuſq; poſſent decidi et componi, Iaro-
ſlaus Gneſnen. Archieṗus ſolicitatus Cracouiam aduenit. Vbi dum pluribus
diebus inter Bodzantam tunc Epũm, et Clerum ſuum Cracouien. ab vna, et Ba-
rones, militares, et nobiles, partibus ab altera, plures tractati agitati fuiſſet,
tandem Caſimiro Poloniæ Rege, et Iaroſlao Gneſnen. Archiep̃o, fideliter Me-
diatorũ vicem agentibus, ſingulæ differentiæ, tam in perceptione, vſu, et red-
ditione, quam in exactione decimarũ, et in tractandis iudiciis ſpiritualibus,
in tenendis interdictis, in erigendis de nouo Ecctiis, et quibuscunq; aliis articulis,
æqua iuſtaq; ordinatiõe, prouiſæ et compoſitæ ſunt, iux̃ quam clerus Ecctiæ et
Dioc. Cracouien. erga ſæculares, et viceuerſa ſæculares erga Clerũ, ſuas ex-
tunc regulare cœperunt actiones. Exactio quoq; medietatis fructuũ beneficii
vacantis primi anni pro fabrica tunc ſublata eſt, et per triginta annorũ ſpaci-
um, libertas terris Lublinen., Szieczieclouien., et Lukouien., per Tartaros et Li-
thuanos, ſupioribus annis deſolatis et vaſtatis, et earum poſſet prouenire lo-
catio, á decima manipulari per Bodzantam Cracouien. Epũm, ad preces Caſi-
miri Regis conceſſa. Quæ quidem ordinatio, vt perpetua et ſyncera, in futura
duraret tempora, in ſcriptum et Priuilegium digeſta, ſigillis Bodzantæ Epi
et Capituli Cracouien. communita. Hæſitantibus aũt, aut exquiſitiõm illius in-
daginem habere cupientibus, per copiam quam inſerui proteſtans talis eſt.

Copia Priuilegii ſuper modo ſoluendi Decimas.

IN nomine domini amen. Nouerint vniuerſi, præſentium noticiam habi-
turi, Quòd nos Bodzanta Epũs Cracouien., attenden. q̃ terræ Lublinen., Szie-
cziechouien., et Lukouien., nræ Dioceſis, per inſultum infidelium Tartarorũ
et Lithuanorũ, peccatis exigentibus, ſunt plurimum deſolatæ: Volentesq; vt
ad poſſidendum easdem populus Chriſtianus feruentius inuitetur, ad peticiõm
inſtantem Sereniſſimi Principis et domini nri dñi Caſimiri Dei gratia Poloniæ Regis
illuſtris, de voluntate et conſenſu Frum̃ nrorum Capituli Cracouien., omnibus et
ſingulis, qui in tris pdictis ſe locauerint, aut hactenus ſunt locati, in villis, pradi-
is et poſſeſsionibus, in quibus ad Menſam nrãm Epatem decimæ pertinebant,
à ſolutione Decimæ triginta annorũ ſpacio, à data pntium, plenam et õimodam
concedimus libertatem. Ita tamen, quòd ſi dicta durante libertate, pfatus dñus
Rex, aut Procũres ſui vel nobiles quicunq; in bonis ſuis ſitis, in terris prædictis
decimam à ſuis Colonis receperint, vel pro ſuis vſibus voluerint vſurpare, extunc
libertate non obſtante, decima bonorũ eorundẽ ad nos et ad Menſam noſtram
ſine condictione aliqua reuertatur. In aliis aũt bonis, in quibus decima rece-
pta non fuerit, libertas permaneat, ſic conceſſa. Per hanc aũt libertatẽ nrãm
Monachis et Clericis ſæcularibus quibuscunq;, qui in tris pdictis rõne ſuorũ
Monaſteriorũ, aut beneficiorũ Eccleſiaſticorum poſſederũt ac poſſident decimas,

nullum volumus præiudicio grauare. Quinimò ipſorum quilȝt circa ius ſuum permaneat ſicut prius. Cæterum ordinamus, annuente ad hoc dn̄o nr̄o Rege p̄dicto, vt vbicunq; per totam nr̄am Diœceſim, in Ciuitatibus, Caſtris, Oppidis, villis, prædiis, et poſeſſionibus quibuscunq; decimæ manipulatim in campis hactenus tollebantur. Ibi adhuc eodem modo, eædem decimæ, in poſterꝰ tolli debent, condictione cuiuſȝt non obſtan. Verùm Sculteti et Aduocati Ciuitatu, Oppidorum ſeu villarum, in quibus decimæ manipulatim perſoluuntur, de quatuor manſis Aduocatiæ ſeu Sculteticæ ſuæ, quos coluerint propriis laboribus et expenſis, de quolȝt Manſorum prædictorum, in feſto ſancti Martini Menſe Nouembre, quatuor ſcotos groſsorum Pragenſiu pro Decima nobis ſoluent. Sed ſi plures manſos quam quor̄ colere voluerint, aut dictos quor̄ alteri vendiderint, locauerint, aut tradiderint ad colendū, de ipſis dabunt decimam manipulatim, in campo, p̄ut alii incolæ eorum vicini ſoluere conſueuerunt. Et ne labores hominum propter Decimatorū deſidiam retardentur, decernimus, vt quilȝt in octaua ſancti Iacobi, ad recolligendū ſuam decimam per ſe vel Nuncium idoneum ſit paratus. Aliâs depoſitis et relictis in campo, quinq; manipulis, de qualibet quinquagena Frumenta hominum liberè conducantur. In noualibus aūt exortis vltra Viſlam verſus et citra metas Ruſſiæ, et Hungariæ progreſsiuè, vsq; ad limites terræ Oſſwiacꝫimen, in quibus nobis hucusq; manipulatim decima non dabatur, libertate expleta, de quolibet manſo paruo ſiue magno, locato ſiue locando ferto groſsorum Pragenſiū in feſto ſancti Martini prædicto, annis ſingulis nobis pro decima prædiali, à ruſticis ſolui debet. Aduocati verò et ſculteti noualium prædictorum, de quatuor manſis Aduocatiæ, vel Sculteticæ ſuæ, quos colunt p̄priis laboribus, vt præfertur, de quolȝt manſorū p̄dictorum tres ſcotos groſsorū ſoluāt illi Eccleſiæ pro decima, vbi audiunt Diuina, et percipiunt Eccl̄iaca Sacramenta. Sed ſi plures manſos quam quatuor excolunt, ſiue illos quatuor, aut ipſorum aliquem aliis vendiderint, locauerint, ſeu tradiderint ad colendum, de quolȝt ipſorum vnum fertonem groſsorum, ſicut alii ruſtici, in feſto prænotato nobis pro decima ſoluant. Et inſuper pro gratia, quam eis facimus, in ſolutione decimæ, vt præfertur, iidem Sculteti vel Aduocati, fertones nr̄os decimales in feſto ſc̄ti Martini, ſuperius nominato, ſub iuramento fidelitatis ipſorum, à ruſticis exigere, nobisq; vel Procuratori nr̄o, infra quindecem dies, dictum feſtū immediatè ſequētes præſentare fideliter et integraliter tenebuntur. Sed tamen vbi in prædictis noualibus nobis antea decima manipulatim ſoluebatur, adhuc futuris temporibus perpetuò ſolui debet, nec ipſam p̄pter hoc remittimus ad fertones. Verum quia in Diſtrictibus circa Dlugiepolye et Czoraſtem, ſub ea limitatione, vcȝt inter viā quæ currit de Miſlimicze verſus montem, qui dicitur Obidowa, vsq; ad Dunaiecz, vt intelleximus, ſunt agri ſteriles, et frigora grandia diutius terram præmunt, ita q̄ paruo tempore anni inibi laboratur, volentes gratioſius agere cum incolis Diſtrictuum p̄dictorum, ſtatuimus, quod incolæ p̄dicti, qui iam ibi locati ſunt vel in poſterum locabuntur, in feſto ſc̄ti Martini p̄dicto pro decima prædiali de manſo quolȝt tres Scotos groſsorum Pragen̄ annis ſingulis nobis ſoluāt. Quam peccuniam Sculteti locorum prædictorum colligent, nobisq; vel Procuratori nr̄o præſentabunt, prout in caſu ſimili ſuperius eſt expreſsum. Hanc autem

limitationem de ſolutione fertonum pro decima in locis ſuperius iam expreſſis, taliter cum Cazimiro Rege prædicto ordinauimus permanere, quod deinceps ad Ciuitates, Oppida, villas, prædia, et poſſeſsiones quaſcunque totius nr̃æ Dioceſis vbi manipulatim decima ſoluitur ab antiquo, nullo vnquam tp̃e extendatur. Item decernimus, quod vbicunque aliquis nobilis alteri nobili ſibi æquali neceſsitate cogente, hæreditatem ſuam obligauerit, et Creditor agros coluerit, in eadem decimam frugum de agris ſuis ſoluat illi Eccl̃iæ, cui is qui obligauit ſoluere conſueuerat ab antiquo, ſed ſi forte labores ſuos dictus Creditor voluerit ampliare, Cmethones repellendo, et eorum agros excolendo, de agris Cmethonum, quos colet, decimam in Gonithwam ſoluere teneatur. Præterea ne ꝓpter cauſam decimalem Iudex Eccl̃iacus de nobilitate nobilium iudicare contẽdebat, quod vbi quis Clericus petens Decimam illiberam ab aliquo qui ſe dicit nobilem, ipſum propter hoc ad iudicium Eccl̃iæ curauerit euocare, volumus vt cauſa nobilitatis coram nobis vel Offĩli nr̃o, per ipſum ꝓpoſita, Clypeoque ſuo et parentela nominatis, ꝑ nos vel Officiales nr̃os, nullatenus iudicetur, Sed remittatur ad iudicium Sæculare, vt ibi nobilitatis quæſtione primitus expedita, doceat Eccleſia, quo iure talis cenſeri debeat circa ſolutionẽ Decimæ prædialis. Demum ſtatuimus et ordinamus, voluntate et conſenſu dñi Regis prædicti ſpecialiter ad hoc accedente, quod vbicunque ab antiquis agris ꝓgreſsiuè quiſpiam, ſyluas, rubeta, vel mericam extirpauerit, ille decimam ꝑcipiet de noualibus hmõi ad quem antiquorum agrorum decima pertinebat. Verum ſi à dextris vel ſiniſtris ab antiquis agris incolæ aliqui fuerint collocati, extirpauerintque ſyluas, rubeta, nemora, vel mericas, p̃dicti incolæ de agris ipſorum taliter extirpatis nobis et nr̃is ſucc̃oribus decimam ſoluere tenebuntur. Insuper volumus, q̃ colũbatio illibera per Rectores Eccl̃iarum, à ſuis parochianis non exigatur de cætero. Sed ſi quis ſponte petenti offerre voluerit, cum gratiarum actionibus tolli debet. Prohibemus etiam Archidiaconis, Præpoſitis, nr̃æ Dioceſis iuriſdictionẽ habentibus, vt in viſitando non excedant numerum euectionum, à iure diutius inſtitutũ, neque rõne viſitacionis pecuniam à ſubiectis exigant, alĩs ipſos. Rectoresque Eccl̃iarum ꝓ Sacramentis Eccl̃iacis, quæ gratis miniſtranda ſunt, nihil exigant, alĩs ipſos grauiter puniemus. Clerici verò cuiuscunque gradus, ſtatus vel conditionis exiſtant bona patrimonialia poſsidentes, ad expeditionẽ cum dño Rege de ipſis tranſeat iuxta ipſius oĩmodam voluntatem. Et vt Diuinus cultus nr̃is partibus augeatur, promittimus, q̃ vbicunque quis nobilis congruam ſuſtentacionẽ Clerico et Præſbitero aſsignare curauerit, eandem Eccl̃iam in bonis ſuis fundabimus citra dilationẽ. Præterea volumus q̃ laici deinceps pro debitis et in aliis cauſis ciuilibus per Clericos ad forum Eccl̃iacum non trahantur, niſi forte ſit cauſa ſpiritualis, vel ſpirituali annexa, vel debitum decimale fuerit. Quod etiam ꝓ fabrica Eccl̃iæ nr̃æ Cathedralis medietas redditeum primi anni à Clericis exigi conſueuerat, hoc eiſdem tenore p̃ntium ſit remiſſum. Vt aũt prædicta nr̃a ordinatio, conſtitutio ſeu Decretũ temporibus ꝑpetuis inuiolabiliter perſeueret, ipſam conſcribi iuſsimus, noſtrique ac Capituli noſtri prædicti Sigillorum appenſione muniri. Actum et Datum Cracouiæ XIIII. Iunii. Anno Domini Milleſimo, tricenteſimo, quinquageſimo, nono.

Præſentibus et Ordinantibus, Venerabili in CHro patre domino Iaroſlao Diuina prouidē: tia ſctæ Gneſnen, Eccliæ Archiepiſcopo, ac Honorabilibus viris dominis, Othone Præpo: ſito Gneſnen, Ianuſſio Decano, Floriano Præpoſito, Nicolao Cuſtode Cracouien, Sweſlao Viſlicien, Nicolao Scarbimirien Præpoſitis. Nec non Vilczkone Sandecen Caſtellano, An: drea Succamerario, et Petro Tribuno Crac, et aliis Per manus Nicolai Licentiati in iure Ca: nonico, Plebani Luborzicen, Curia mc̄e.

Laturus opem Stephano filio Stephani Pa: latini Valachiæ, Caſimirus Poloniæ Rex mittit cum eo exercitum. Qui in Syluis, arboribus ſuc: ciſis, obruitur per aſtum Palatini. Et Polonorū vndecim vexilla Valachi conquirunt.

Stephano Moldauiæ Voieuodæ apud Valachos mortuo, quorum maiores et aboriginarii de Italiæ Regno pulsi (genus et natio Volſcorum eſse fuiſseq; feruntur) veteribus dominis et colonis Ruthenis, primum ſub: dolè, deinde abundante in dies multitudine per violentiam expulſis, illam occupa: runt, in Ruthenorum quoq; ritus et mores, quo facilior perueniret occupatio, à pro: priis degenerantes, transmigrarunt. Dum inter duos filios, mortui Palatini, vzt Stephanum, et Petrum, contentio de Principatu et illius ſucceſsione, ſuboritur. Pe: tro enim, quamuis minori natu, quod ingenii liberalioris eſſet, maior pars Valachorum fauebat. Is quoq; et induſtria qua pollebat, et Prouincialium Hungarorum fauore, pulso Stephano et Boiaris, quos in ſuam partem pel: licere non poterat, ſolus occupat Moldauiæ Principatum. Stephanus autem natu maior, cum ſuarum partium Boiaris, et indignitatem ſuarum iniu: riarum non ferens, et veritus ne Petrus fr, nactus Principatum, crudelius in ſe quicquam conſuleret, ad Cazimirum Poloniæ Regem, et theſauris et milite abundantem confugit, petens ſe per illum in Principatū reſtitui, et ſuæ neceſsitati propicia ſubuentione miſereri. Spondens et obligans, tam ſe quā vniuerſos ſuos ſucceſsores Palatinos, et terram Moldauiæ, in fide, obediētia, et ſubiectione, Cazimiri Regis, et ſuorum ſucceſsorum Regum Poloniæ, perpetuò manſuros. Quæ qdem conditio, cum à Caſimiro Rege, Conſiliariis Regni pro: bantibus, accepta eſſet, mittit Caſimirus Rex ex Cracouien, Sandomirien, Lu: blinen, et Ruſſiæ militibus exercitum, cum Stephano, qui illum in ſedem Mol: dauiæ reſtituat. Is poſt diem Aplorum Petri et Pauli ex penatibus egreſsus, dū terram hoſtilem attigiſſet, pluribus ſecundis ſucceſsibus vſus, aliquot etiam particulares conflictus, fœliciter de hoſte, in plenam, et vniuerſalem dimicatiōm non veniente, reportauit. Petrus aūt minor natu, dum cum Stephano et Polono: rum exercitu, apertè decernere ſibi periculoſum vidiſſet, aſtu et dolo rem ten: tare agreſsus eſt. Syluæ erant vaſtæ, et in longum porrectæ, plonyni à ſolitu: dine, et quod profectum non afferunt, nec cultæ ſunt aut arabiles, in terra Sepeni: cen ſitæ, quas vt premiſimus, Plonyni Valachi vocant, quibus exercitus Polonicus vt gradum ad interiora et plana promoueret tranſiturus erat. Earum ſyluarū dextra leuaq; ſecus viam Valachi de parte hoſtili, ita serris arbores inciderat, vt immota ſtarent, ictu facilè impulsæ procideren, easq; accuratiſsime, ſabulo

contecti et gramine, obſeruabant, Polonis itaq; ſaltum intrantibus, Valachi ex:
tremas arborum ſucciſarũ impellunt, aliam in aliam cadentem et ruentem, atq;
viciniorem ꝑcipitantem, et ſtrage ancipiti viros, equos, armaq; ſine bello obru:
unt, et deuincunt. Arborum ſiqdem truncis et ramorꝫ fragmentis, milites in:
ſignes exanimati et oppreſſi ſunt, pleriq; in pedibus, aut manibus, aut aliqua
ꝑte corporꝫ mutilati. Cætera omnis multitudo inopinato malo ꝑculſa, ſub iugũ
et deditioẽ venit. Maiorq; aliquanto captorum, q̃ cæſorum numerus fuit. Præ:
da omni et ſpoliis hoſtes potiti, tanto hoſti gratior q̃nto integrior. Nam et
ſi equorum magna pars ſtrage arborum conciderit: arma tamen, veſtes, et
cæteræ res, q̃ per fugam neq; euadere q̃squam, nec referre quicq; valuit,
à victoribus occupatæ. Ad eas inſidias Polonorũ exercitus, Valachorum par:
te, cui ferebat ſuffragia, prodente, ꝑcipitatus eſt magis, q̃ ſua negligentia
aut ignauia, quæ cum parte aduerſa reconciliatiõe et intelligentia habita,
auxiliares ſuos Polonos in ſidias hmõi et laqueos maligna vafricie per:
ferre coëgit. Ea clade Caſimiro Regi nunciata, illico miſit qui omnes cap:
tos redimerent. Et Valachis poteſtatem redimendi captiuos facile faci:
entibus, omnes milites et omne vulgus ꝓmiſcuum facili ære redemptũ eſt.
Captus fuit in clade hmõi Sbigneus de Olieſchnicza miles de Domo Dam:
bno, Sbignei Cardinalꝫ et Epi Cracouien. auus. Qui in diem mortis claudicare coa:
ctus, ꝓpter tibiarum violatiõm, quæ tunc illi ꝓuenerat, Nauogius de Thęczin,
filius Andreæ de Thęczin Cracouien. Palatini, cum inter tumultum manus
Valachorum effugiſſet, patris et amicorum deuitans conſpectũ, ex cladis loco
Romam abiit, et ſe fieri præſbiterum (iam enim vnica Conſors quam duxe:
rat diem obierat) ordinauit. Qui poſtea patriam reuerſus, in Decanum Crac.
fuit ꝓmotus. Syluarum hmõi denſitas temporis ꝓceſſu in culturam et cam:
porum planiciem redacta. Vndecem ſigna ea clade capta, quorum tria Re:
gia ſiue terreſtria Cracouien. Sandomirien. et Leopolien. nouem militaria,
vez̃t Bipennium q̃ ꝑfatus Nauogius erexerat, alterum de Leliwa, tertium
vulpium, quartum Rauitarum, quintum Gryphonum, ſextum Srzeniauitarũ,
ſeptimum Habdancorum, octauum Polucoſarũ, et nonũ ſtreparum erant.

Anno Domini 1360

Peſtis ingens in Polonia.

Cladem apud Valachiam acceptam, grauior clades, tolerabilior ta:
men, et quæ ſenſibus humanis non poterat refelli, inſecuta eſt. Peſtis eñ
epidimitica, ſiue à Diuinitate propter multiplices hoĩm transgreſſiones
in vltionis locum immiſſa, ſiue à ſyderum diſpoſitione, conſtellatione, et coniun:
ctiõe, ſiue ex quacunq; alia ignota cauſa accidenti, in vniuerſa ferè occidentꝫ
Regna Prouinciasq; eis ſubiectas et vicinas ebuliens, etiam Poloniæ, Hunga:
riæ, et Bohemiæ Regna infecit. Adeo quoq; in Ciuitates, oppida, vicos, et rura Re:
gni Poloniæ graſſata eſt, vt partem maiorem hoĩm de ſingulis ſtatibus, in ſexu
vtroq; per menſes ſex, quibus continuè diffundebat virus ſuũ abſumpſerit.

Apud Cracouien. verò ſolam vrbem, viginti millia hoīm peste hmōi deceſiſſe comperta ſunt. Apud nonnulla verò oppida, vicos, et rura, tam ingentem ſtagē dedit, vt omnia ad ſolitudinem redegerit. Sed nec extabant, qui cadentibus et deficientibus officium sepulturæ impenderent. Absq; exemplo mortalitas ipſa ferebatur proueniſſe, quoniam maiori parte mortalium deleta, oppida et rura vacua habitatoribus cernebantur. Cæpit aūt peſtis prædicta circa feſtum Sc̄ti Michaëlis, quæ p febres, acutas Bocios, carbunculos, et Antraces, magnam ſtragem edidit, et interpellatim, non tamen ſine augmento ſerpendo, vsq; ad medium anni insequentis, et poſtea ita furioſè vsq; ad tres Menſes ſuas dilatauit fimbrias, q in pleriſq; locis vix dimidietatem reliquit gentiū. In eo vel maximè à ſuperiori quæ ante annos duodecim prouenerat, differens, quod prior plures abſumpſerat populares, hæc plures nobiles et locupletes, pueros et mulieres.

Pruſſiæ Magiſter tres expeditiones ſub idem tempus in Lithuanos agit, tertia etiam Kyeyſtuth Ducem capit.

Pruſſiæ Magiſter Vinricus de Kniprode aduentu Marchionis Brandeburgen. et aliorum ex Almania militum animatus, in Lithuanos expeditionē agit, et exercitui proprio et peregrinorum Marſchalcum vocatum Schindekop in Ducem præficiens, terras Lithuaniæ, cædibus, flammis et ſpoliis vaſtat, et ſpolia captiuosq; in Pruſſiam reducens, alteram expeditiōm, hyeme iam appetente, in Lithuaniam reſumit. Qua non contentus, tertiam eadem hyeme agit. Quibusquidem tribus expeditionibus Lithuaniam vehementer, et adeò afflixit Vt pro maiori parte eam vaſtam, et deſertam reliquerit. Expeditio tertia duab. reliquis Ducis Kyeiſtuth captiuitate, viſa in signior. Qui datis pluribus Catholicorum captiuis, apud Pruſſiam captis, eodē anno à captiuitate ſolutus et dimiſſus eſt.

Anno Domini 1361

Exortas diſcordias inter nobilitatem Cracouienſem et Clerum, Archiepiſcopus Gneſnenſis de mandato Regis, tam super decimis quam Cenſuris per viam compromiſſi cōponit.

Satore zizaniarum Satana ſuggerente, durum peſtiferumq; ſciſma et diſsidium inter Bodzantam Epum Cracouien. et Clerum ſuæ Dioceſis eiusdem Epiſcopatus, nobilesq; et militares terrarū Cracouien. Sandomirien. et Lublinen. eiusdem Dioceſi iure ordinario ſubiectarū, occaſione Decimarum manipulariū, et tarda eorum decimatione, renditione et raptu, ac ſeminibus frugibusq; quæ in hortis, in fraudem decimarū ſerebantur, aliisq; pluribus coortum iterum eſt. Ad quod ſedandum Caſimirus Poloniæ Rex velut Ecclæ Aduocatus, Patronusq;, ſuas partes interpoſuit, et Iaroſlaum Gneſnen. Archiepiſcopum, tunc officio viſitacionis in Dioceſi Cracouien. incumbentem, accerſiit. Qui cum certum tempus, ad rem componendam, decidendamq; partibus cōſignaſſet, Cracouiam aduenit, et parte vtraq; audita, Compromiſſio Cazimiri

pro parte nobilium et militarium ex vna, et Bodzantæ Cracouien Epi pro par-
te Eccleſiæ et Cleri, oīmq; beneficiatorum Cracouien Dioceſis, in ſe facto et ſuſce-
pto, cum per aliquantos dies deliberabundus Cracouiæ ſtetiſſet, communicato
virorum prudentū et timoratoꝝ, iuriſq; Diuini et humani peritorū, conſilio, tan-
dem in Wyeliczkam, propter præſentiam Cazimiri Poloniæ Regis, qui tunc illīc a-
gebat, deſcendens, ſentenciam ſuam deciſoriam, octauo Idus Nouembris, in Ca-
zimiri Regis, et Baronum Poloniæ præſentia, tulit et pronunciauit, Decernens diſ-
finiensq;, vt pro raptu decimæ, per hæredem villæ facto, etiam excommunicentur
Cmethones, Caſu quo raptor per tempus ſemeſtre cenſuras tolerauerit. Emere
quoq; volens hæres decimam, ante feſtum S. Iacobi, cum domino decimæ forum
contractumq; perficiat, alš poterit cuilibet liberè alteri vendi. De frugibus aūt
ſiue in horto, ſiue in campo ſeminatis, cuiuſcunq; generis exiſtant, decimam
reddendam mandauit, prout eæ et plures aliæ ſuper obſeruatione interdicti
ordinationes, diffinitionesq; latius in copia Priuilegii, quod hic inſerimus, conti-
nentur. Cuius talis tenor extat..

Tenor ſententiæ Arbitralis

NOs Ianiſlaus, Diuina prouidentia ſanctæ Gneſnenſis Eccleſiæ Archiepi-
ſcopus, in Cracouien Dioceſi, in Officio Viſitacionis conſtituti, vniuerſis ad
quos præſentes peruenerint, volumus fore notum. Qđ cum inter Sereniſſimum Prin-
cipem Dominū, Cazimirū Dei grā Regem Poloniæ, et Patronū nrūm ex vna, et
dnūm Bodzanta fratrē nrūm chariſſimum Epūm Cracouien parte ex altera
quædam dubitatio ſuper decimis, et aliis articulis inferius contentꝭ fuiſſet
hincinde exorta. Demum eædem partes, volentes ad calculū concordiæ ſine
ſcrupulo conſcientiæ peruenire, in nos voluntariè, et ex certa ſcientia, non per
errorem, nec aliquo dolo et fraude circumuenti, ſuper articulis infrapoſitis
pro ſe ſuiſq; ſucceſſoribus omnibus concorditer conſentientes compromiſe-
runt, tanquam in Arbitrum Compromiſſariū Arbitratorē, laudatorē, diffinito-
rem, ſeu amicabilem compoſitorem. Dantes et concedentes nobis liberā et oīm-
modam facultatem, vt poſſimus de plano, ac ſine ſtrepitu et figura iudicii, ſup
dictꝭ articulis pronunciare, laudare diffinire, arbitrari, et ordinare, etiam iuris
ordine non ſeruato, qualitercunq;, et quomodocunq;, prout nobis melius videbi-
tur expedire. Nos itaq; Dei nomine inuocato, et conſilio ſapientū comunicato,
nobiſcum etiam habita deliberatiōe ſufficienti, pro bono pacis et vtilitate Ec-
cleſiæ Cracouien, ex rigore Compmiſſi pdicti, Chri nomine inuocato, lauda-
mus, ordinamus, et diffiniendo arbitramur, inter doīm Regem et Epūm pdictas
vcẑt, quod pro raptu decimæ prædialis alicuius nobilis, vel pro cauſa qualicūq;
rationabili, talis raptor vel malefactor, monitione pmiſſa, excommunicetur.
In qua excomunicatiōe, ſi infra ſex menſes perſtiterit, extunc incolæ in eadem
villa degentes, cum teneantur decimare, excomunicentur cum raptore decimæ
eiuſdem. Vbi aūt vxor alicuius nobilis, viro abſente, decimam rapuerit, p cenſurā
Eccliacam ad ſatisfactiōm vſq; condignam contra ipſam pcedatur. Si verò infra
ſex Menſes, in eadem excomunicatiōe pſtiterit, animo indurato, tunc Cmetho-
nes in eadem villa, vbi decima ſit rapta, cum dnā eadem excommunicentur

Praeterea vbi Clericus vel Presbiter, ordinati, esset occisus, vulneratus, captus, vel detentus fuerit, illius loci Ecclia vel Ecclesiae si sint plures, à iure sint interdictae, et ideo non debet in eis Diuinum offum celebrari, quousque malefactor dño Epo tradatur. Quod si dephendi non poterit, tunc habitatores eiusdem loci, pstabut iuramentum, quod malefactorem detinere nequiuerunt, nec occasiom effugiendi dederunt. Demum ordinarius tollat interdictum, à iure statutum, et nihilominus malefactor sit proscriptus, et per quemcunque capi poterit, dño ordinario impunè tradatur et excomunicetur. Item quicunque dnus villae, in ipsa villa sua decimam emere voluerit, ante festum beati Iacobi cum domino decimae forisare procuret, alioquin dominus decimae liberè decimam vendet, impedimento à domino villae cessante. Item vbicunque aratro in hortis vel campis aratum fuerit decima plenarie exoluatur, exceptis rapis, papauere, caulibus, cepis, allio, et his similibus, quae in hortis suis quis ligonisando plantat, decima ab eis de praedictis nullatenus repetatur. Pro decima verò Canapi taliter statuimus, quòd quicunque Cmetho arat cum integro aratro, quotcunque boues habuerit siue equos, det quatuor ligaturas Canapi parati, iuxta consuetudinem trae antiqua. Qui verò cum medio aratro arat, duas ligaturas dare teneatur. Qui aut non arat, à decima Canapi debet esse liber et solutus. Item sup interdicto seruanº, ita decernimus, quod cum ex casu qualicunque euenerit in Ciuitate Cracouien, Interdictu Ecclaicu, teneri et obseruari, Ciuitas Cazimiria iuxta fluuium Vislam, eidem Interdicto non debet subiacere, et è conuerso. Statuimus insuper, q vbicunque, et ad quemcunque locum Ecclaiam excommunicatus à iure vel homine venerit, et Ecctam vel cimiterium fuerit ingressus, tunc cessetur à Diuinis, ipso tamen de Ecclia vel Cimiterio recedente, Diuina licitè resumantur. Inter caetera decernimus et statuimus expraesse, quòd Interdictum triduanum, quod ats seruabatur, per oes Ecclas pp̄ter aduentum alicuius excomunicati: ex nunc per quempiam nullatenus teneri debeat, nec obseruari: ne pluralitas plebis deuotae pp̄ter crimen vnius obstinati, salutaribus Diuinis officiis, et sua orbetur deuotione. Vbi aut sentencia sedis Aplicae fuerit, cui nos legem dictare non possumus, volumus q forma mandati, in scripto posita, diligenter seruetur et exequatur: clausula superius de Interdicto triduano praemissa non obstante. In cuius rei testimonium sigillum nrum praesentibus duximus appendendum, in testimonium omniu pmissoru. Actum et datum in Wieliczka octauo Idus Nouembris. Sub anno Domini Millmo, tricentesimo, sexagesimo, primo. Praesentibus honorabilibs viris, dnis Martino Archidiacono, Nicolao Cancellario, Gnesnen. Swecslao Offali Crac. Sbiluto Prepto Ploczen, et aliis pluribus fide dignis.

Innocentio Papae VI mortuo Vrbanus V. succedit.

Innocentius Papa sextus, cum annis decem sedisset, apud Auinionè moritur et in Monasterio Carthusien, prope sctum Andream, quod ipsemet fundauerat, et dotauerat, sepelitur. Cardinales aut Conclaue ingressi, frem Monachum ordinis sancti Benedicti Abbatem Massilien, Decretorem Doctorem, viru sanctitatis rarae eligunt. Qui Vrbanus quintus vocatus est, Crucem praedicari statuit contra Turcas, et ordinauit passagium.

BRIGITTA de Scotia vidua ſanctiſsima claruit. Quæ habuit multas
reuelationes omnem ſtatum inſtruen. Prædicens Cruciferis de Pruſsia clades
Regibus verò Poloniæ victorias. Hæc ordinem nouum inſtituit, et pro confirmatiōe
Regulæ ſuæ à Chriſto Ad Vrbanum Papam quintum miſsa eſt. Eius feſtum agi:
tur vigeſima ſecunda Iulii.

Concionator negans beatam virginem Ma:riam conceptam in peccato originali expirat.

R Ector quidam Ordinis Prædicatorū in Cracouia Frater Paulus nomine,
negans beatam Mariam virginem conceptam fuiſse ſine peccato origi:
nali, coram omni clero et populo, ad quos tunc in maiori Cracouien. ec:
cleſia, in vulgari Polonico declamabat, cecidit et expirauit, priusq̃ prædica:
tionem ſuam compleuiſſet.

Studium vniuerſale Pragæ inſtituitur

STVDIVM Vniuerſale Pragæ, à Carolo Romanorū et Bohemiæ Rege
inſtituitur et dotatur. Quod Innocentius Papa ſextus, ad inſtantiam Caro:
li Regis confirmauit. Id cum annis vix quinquaginta duraſſet, à peſte hæ:
retica exterminatum periit.

Caſimirus Rex, vniuerſitatem Caſimiriæ fundare cœpit, quam reliquit imperfectam

C Aſimirus Polonia Rex, volens Regnum ſuum Poloniæ ſtudio generali
Cracouien, ad inſtar aliorū Regnorum magnificare et decorare in oppi:
do Cazimirien, ab eo circa Cracouien Ciuitatem, in villa Capitulari voca:
ta Bawol fundato, ſtudium gnale ſecus murum, in loco amplo, et ſpacioſo, ad
mille et amplius paſsus in omnes partes ſe portendente, domosq̃ pulcherri:
mas, Cameras, Lectoria, et primas officinas, ex lapideo muro, pro cohabitatiōe
Doctorum et Mgrorum dictæ nouæ Vniuerſitatis, pulcherrimo opere ædificat.
Miſsis aūt notabilibus Nunciis et Oratoribus ſuis Eccliacis et Sæcularibus in
Auinione ad Vrbanum Papam quintum, fundatiōm hmōi à Sede Aplica admitti
obtinuit. Gneſnen em Archiepūs Iacobus ſecundus, dictus Swinka, à Summo
Pontifice pfato Vrbano quinto, iuſsus per ſpeciales lrās pfatum ſtudium Ca:
zimirien ſiue Cracouien confirmat. Quod tamen, morte Cazimiri Regis inter:
ueniente, non fuit proſperatū, nec dotatio ipſa et fundatio fuit ſortita effect.
Sed et procedente tpe Ioannes Dlugoſch Senior Canonicus Cracouien, anno
videlicet Domini Milleſimo, quadringenteſimo, ſeptuageſimo, octauo, voluit il:
lic de conſenſu Cazimiri tertii Poloniæ Regis, Cœnobium Carthuſien erigere
et fabricare. Verùm contradixerūt inſenſati Cazimirithæ propter locum, quem
tanto tpe vacuum domibus et hortis, nullo eis Regio iure ſuffragante, occupa:
uerant, nec permiſerunt proſcriptiōne allegata opus et Clenodium pulcherri:
mum, toto Regno Poloniæ profuturum: quibus ipſe Ioannes Dlugoſch offerebat
ſe omnia iura eorum Ciuilia reſarſiturum, ædificare.

Conſumitur igne Wratiſlauia ex qua Iudei eiiciuntur.

Vigeſima quinta Menſis Iulii, Caſuali in Wratiſlauien Ciuitate incendio exorto, cum primum flammarũ impetus, Ciuium deſidia non forent oppreſſi, in fortem et nullo ingenio humano reſtringendam virtutem, ignis inualeſcens, vniuerſa fere vrbis habitacula conſumens et deuorans, Ciuitatem Wratiſlauien in cinerem et fauillam redegit. Wratiſlauien aũt p̃ damno ingenti, quod ignis, permiſsione Diuina, intulerat, in Iudæos (quorum tunc apud illos frequens erat numerus) iras vertunt, et ipſos, nulli deferendo ætati, ſexui vel conditioni, quaſi ipſi machinatores incendii extitiſſent, ſæua inuaſione trucidant, ſubſtantiisq; eorum direptis, ipſos è Wratiſlauia eliminant.

Pruſſiæ exercitus dum vult populari Ruſſiam, imbribus prohibitus, in Lithuaniam cõuertitur. Vbi Ducem Kyeyſtuth capit. Sed captiuitate aſtu liberatus Pruſsiam inuadens capitur iterum et euadit.

Regionem Lithuanicam Venricus Pruſſiæ Mgr̃ et ſuapte ſterilem ſyluisq; nemoribus, et paludinibus, frequentiorem q̃ vicis et vrbibus et vexatione hoſtili afflictam, deſertam fore dinoſcens, exercitũ ex aduenis et propriis collectum, præficiens illi Henricum Kramfelth, gnalem Commendatorem in Ducem, in Ruſſiæ terras, quæ Lithuanis parebant, quòd et Lithuanos armis gentibusq; iuuerant, et p̃pter ſoli vbertatem (diues enim eſt illîc tam pecoris, q̃ cæterarum ſuppellex) ad vaſtandum illas transmittit. Sed propoſitũ tam ſuum, quàm exercitus, aſsiduus imbrorum deſcenſus damnauit, quo obſtaculo exercitus Pruthenicus, à cœpto verſus Ruſsiam itinere reuerti coactus, ne fruſtra arma induiſſe videretur, in Lithuaniam deſcendit, et Lithuaniæ oram ignibus et cæde vaſtare cepit. Quod Lithuanorũ Princeps Olgyerth, Kyeyſtuth et Patrikig moleſtè ferentes, clandeſtinis itineribus, cum ſuis copiis aduenientes, Pruthenicũ exercitũ, nihil aduerſi suspicantem, inuadũt, duroq; certamine commiſſo plures hinc inde cõcidũt interfecti. Sed Cruciferis, tam numero quàm equis armisq; pollentibus, ceſsit, deuictis barbaris, victoria, eo q̃dem gratior quo insperatior. Auxit aũt triumphi gratitudinem Kyeyſtuti Ducis captiuitas, qui ab Henrico de Ekkerſbeg Crucifero, equo deiectus, viuus in manus hoſtiles venerat. Alter verò Dux Lithuaniæ Patrikig, ex equo et ipſe à Conrado de Hoberg p̃cipitatus, à ſuis protectus, defenſusq; p̃iculum euaſerat. Cruciferorum exercitus, tam victoria q̃ ſpoliis, et captiuis potitus, in p̃pria rediit. Dux aũt Lithuanorũ Kieyſtuth in Caſtrũ Marienburg, velut præda nobilis, delatus, et illîc in teſtudine forti vinctus, catenatus, et concluſus, moleſtias captiuitatis biduo tantũmodo perferens, vnius Lithuani neophiti, apud Marienburg demorantis, adiutus suffragio, euadit. Et pallio albo cum Cruce nigra ſe amiciens, oẽs obuios tam Cruciferos q̃ Ciues habitu huiuſmoi equo vectus, fallens euaſit. Is ſyluam deinde vaſtiorem p̃ueniens, equo relicto, in palude diebus aliquot, perſecutiones euaſurus, latuit. Noctibus deinde pedeſtri itinere gradum p̃mouens, dum ſe verſus Lithuaniam ire credidit, in Maſouiam peruenit,

Vbi à filia germana Anna, als Danutha, Duciſſa, Conſorte Ianuſſii Maſouiæ Ducis cognitus, et ab ea cum magno gaudio exceptus, in Lithuaniam, datis equis, et armigeris, deductus, magno ſolacio tam fribus q̃ genti fuit. Congeſto aũt exercitu, captiuitatem ſuam vlturus, in Pruſſiam irrupit. Et Caſtrum ſancti Ioannis primum oppugnans, conquirit et incendit. Abinde ad Caſtrũ Dancvik venit, et illud conquirens, et Comẽdatorẽ Ioannem Collin cum multis aliis capiens, exurit. Applicat poſthæc ad Caſtrum Ekkerſberg et conquiſitum incendit. Multisq̃ ſpoliis, multis incendiis et cædibus commiſſis, pda ingenti oneratus redibat. Quem duo Commendatores de Roſtemberg et Barthenſteyn cum exercitu pſecuti, confligunt, ſpoliaq̃ et captiuos repetunt. Dux ipſe Kyeyſtuth in eo certamine equo à Vernero de Vindeken deiectus, pedes audaciſſime pugnans, deiectoris ſui equo interfecto, p Commendatorẽ de Nieſchoua vulneratur, et à Comẽdatore de Bartenſtein capitur. Sed parum prouidè dum rediret aſſeruatus, iterum Cruciferos fallens, de quo apud eos magni morſus habebantur, captiuitatẽ euadit, et in Lithuaniam peruenit.

Caſimirus Rex Leopoli Metropoli erigit obtinet, quam et dotat.

AMplitudinem religionis Chriſtianæ Caſimirus ſecundus Poloniæ rex in terris Ruſſiæ, ſuo deditis imperio effecturus per eoſdem Nuncios et oratores ſuos, in Auinionẽ miſſos, Ecctam Metropolitanã in Ciuitate Principali Leopolien, per Vrbanũ Papam quintũ Octauo Idus Aprilis obtinuit, ad dotationem ſuam ſufficient, erigi et fundari. Præfatus eñ Iacobus Swinka Gneſn Archiepus lrĩs Apoſtolicis ſibi præſentatis, à Caſimiro Poloniæ Rege requiſitus iuit perſonalr̃ Leopolim, et ex parochiali Ecctia Leopolien, Metropolitanam, inſpectante Caſimiro Rege, et vniuerſa militia eius, et dotem ſufficien largiente, erexit, et in primũ Archiepum dictæ Sedis, Chriſtinũ virum nobilẽ inſtituit et conſecrauit.

Anno Domini 1362.

Populo ſuo et alieno fame laboranti ex proprio horreo Caſimirus Rex ſubuenit, multaq̃ ædificia conſtruit graui precio.

EX Terrarum guerrarum, et differentiarũ Ciuilium ſedato, oppreſſoq̃ motu, peſte quoq̃ ſæuiſſima mitigata, cariſtiæ et famis pernicioſum malum, ſubito in Regno Poloniæ et partibus vicinis (demeritis hoĩm vltionem Diuinã prouocantibus) coortum eſt. Licet ſi quidem fruges, pro hyemali et vernali tpe terræ mandatæ, ſpem fructuum pcipiendorum cum vbertate per germen ſecũdo tenore vſq̃ ad Iunium Menſem progreſſum, cultoribus pbuiſſent: frugibus tamẽ ipſis de Menſe Iunio, et ſequentibus florere incipientibus. Validiſſimorũ ventorum, cum pluuiis tempeſtatibus Aquilone coortoris flatus adueniens, et curſum ſuum longo continuans tempore, oẽs paſſim fruges pculſit, et ablatis à ſpicis floribus extinxit, deleuit, et corrupit, granorumq̃ coaleſcentiam à frugibus au-

ferens, ſteriles et aridos culmos et inanes paleas meſſoribus reliquit, et in Regnū
Poloniæ, parteſq; vicinas, famem validam et horrendam induxit. Cazimirus itaq;
Poloniæ Rex, qui per omne tempus ſui regiminis et Principatus curam ad ſerendos
ſuorum prædiorum, per colonos et factores ſuos agros intenderat, et cui annis
ſingulis plura aceruorū in vario frumentorū genere millia, pueniebant, gentē
ſuam Polonicam, nationeſq; vicinas, videns fame atroci laborare, horrea ſua in
ſingulis tris Regni ſui frugibus redundantia, aperuit, et de illis qbuſcūt fame
confectis, ſagaci prouiſione, ſubueniri mandauit. Et aduenis quidem et foren-
ſibus frumenta p Regios Præfectos moderato pcio vendebatur, pprii verō
pecunias ad emendum non habentes, aut rerum commutatiōe, aut labore pſti-
tum illis frumentum merebantur. In ſingulis ſiquidem ſui Regni terris et
Diſtrictibus, Caſimirus Poloniæ Rex pſatus cum Caſtroꝝ et Ciuitatū fabricas
et muros, tum aquæ ductus, et ædificiorū variorū ſtructuras, extendi et inſti-
tui, non tam pro neceſſitate, aut vſu, ſed pro releuanda omnium Mechanicoꝝ
et Cmethonū inopia iuſſit. Concurrebant itaq; ad ſubeundos perficiendosquē
inceptos, et incipiendos labores, oīm hoīm genera, et pro excludenda fame etiam
mulierū puerorumq; infirmus ſexus, et languida ætas, operas ſuas in labo-
ribus ad merendū frumentū enixius, q̄ eorum ferebat conditio, dedebant. Si-
gulis aut̄ affatim aut pecuniæ pro labore, aut ijs præſtantius frument ſoluieba-
tur. Qua quidem frumentariæ rei largitiōne, Cazimirus Poloniæ Rex maxi-
ma ā propriis et forenſibus, celebratus eſt laude. Et in theſauro Regio argētō
et auro ex pluribus locis importato, et in murorū, ædificiorū, piſcinarū, et foſſa-
torum opere, vehementer auctus, ex quibus illud inſigne et memorabile foſ-
ſatum, quod ā Cracouien vrbe verſus Bochnyam tendi, et flumine Viſla in il-
lud immiſſo, ligna per illud ſalq; traduci deſtinabat, adhuc eminet, pater et
reſtaurator patriæ creditus et appellatus eſt.

Prutheni multa Caſtra Lithuanica inter quæ et Kowno capiunt

Numeroſo et potenti exercitu ex peregrinis et domeſticis Henricus de
Kniprode Pruſſiæ Mgr̄ congeſto, primo veris tpe ingreditur terras
Samogithiæ, et Lithuaniæ. Et remotioribus regionibus vaſtatis, Caſtrum
Kowno tam muris et arte q̄ ſitu et natura (duo enim non ſpernendi amnes Nye-
myen et Viſla illud circum fluunt) obſidione cingit. Obſidiōnē aūt hmōi Olgiert
Kyeyſtuth, et Patrikig Lithuaniæ Duces repulſuri, cum ſuis copiis adueniunt
et certamine cum Mgr̄o Pruſſiæ, et ſuo exercitu feria quinta, ante Dnicam Re-
miniſcere inito, victi refugiūt. Quibus fugatis Mgr̄ Henricus ſtrictiori obſi-
dione Caſtrum Kowno coartans, munera obſidionis inter Comēndatores, et
milites diſpartitur. Caſtrumq; bombardarū crebra concuſſione, et ignitorum
telorum proiectione, nocte et interdiu quatit. Et q̄uis Voydath filius Ducis Kiey-
ſtuti, cum tribus millibus Lithuanorū Caſtrū probē defendiſſet, et in exerci-
tu Cruciferorū plures clades faceret, et ſubeuntes milites ad murū perimeret:
pertinacia tn̄ et pſeuerantia Cruciferoꝝ, aut mori illic, aut Caſtrum ſe conqui-
ſituros deuouentium, Caſtrum ad conquiſitiōm ſpectabat. Cui Lithuani laturi

auxilium, et si nouas copias reparassent, et cominus in colle, ex quo singula, quæ Cruciferi agebant, speculari poterant consisterent: in exercitu tn̄ Mgrī et Cruciferorū, vallo et fossis pfundis et vnda ex amnibus facto, aquæductibus repleto, non audebant insilire. Coloquio tandē Kyeystut cum Mgrō Prussiæ petito, petit solui obsidionē. Quod cum impetrare non posset, superbo sermone vsus, iactabat se, si ad obsessos in Castrum penetrare posset, Castrū a qualꝫ expugnatione tutaturū. Sed cum illi a Mgrō non per se solū, sed qbuscunqꝫ vellet, Castrum intrandi potestas facta esset, rogaretur insuper, vt non cunctaretur confligere, offerente Mgrō se, suum exercitum ex fossis et aggeribus ad plana et æqua loca, si decernere vellet deducturum, Kieystut silentio rem absoluens, re infecta discedit. Et Mgr̄ cum suo exercitu feria secunda post Dnicam Palmarum, incessabili irruptione nocte et die vsqꝫ ad Parasceue, cū Castrū lacessisset, tandem sabbato in vigilia Paschæ, Castrum, Lithuanorꝫ Ducibus ex editiori colle, non sine lachrymarū effusione inspectantibus, muro suffuso, qui ruens plures mortalium de Cruciferorꝫ exercitu oppressit, et Castro igne accenso, quo magna multitudo Lithuanorꝫ periit, capit, cum illud in Dnica Reminiscere cœpisset. Magnamqꝫ in captos et deuictos cædem edit. Tria millia Lithuanorū in ea obsidione cæsa et mortua referuntur. Voydach verō filius Kyeystuti, cum triginta sex potioribus captiuitati reseruatus. Dies Resurectionis Dominicæ missa per Bartholomæū Sambien. Epum expleta, festiuata est. Die verō subsequenti, murorum parietibus ruinatis, et oībus fossatis solo æquatis, ad Castrum Pisten Mgr̄ exercitum applicat. Quod a Lithuanis desertum reperiens, incendit, et ad Castrum Wielunia veniens, quarta die per impugnationē illud conquirit, et multis Lithuanis occisis, quingentos capit. Castrum aūt Wielunia funditus euertens, cū mltitudine captiuorū et spoliorum in Marienburg redit.

Cometes apparet et Anna consors Rom. Imperatoris moritur. Qui supducit aliam

VNdecima Mensis Martii, et post pluribus diebus, Cometes, stella crinita, in fine Aquarii, et prope Venerem apparuit, caudam seu facem in loco Mercurii, et in piscibus versus orientem retorquens: quæ cursum suū vsqꝫ in quinqꝫ hebdomadas produxit. Sub quo tempore Anna Consorte Caroli Romanorꝫ Imperatoris, et Regis Bohemiæ secunda obeunte, Carolus ipse tertiam virginem vīzt Mecellinam de sanguine barbarorꝫ sibi iungit. Filio verō suo Vencesslao, Ioannam filiam Alberti Ducis Bauariæ, Comitis Holandriæ, atqꝫ Haynoniæ, quam idem Dux Albertus ex Margaretha, filia Ludouici Ducis Bregen. susceperat. Patruo verō Sobeslao Marchioni Morauiæ neptem Roberti Ruffi Comitis Palatini Bauariæ desponsat. Connubia cum Bauariæ Domo eo proposito ingeminans, vt seminario et fomite odii, quod Carolus Imperator Regnū Romanorum sub Roberto Duce Bauariæ viuente occupandum acceptauerat per hmōi affinitates abolito, fidam sibi et amicam, ex hostili et infesta, Domum Bauariæ efficeret.

Anno Domini 1363.

Oratores Ludouici Hungariæ Regis miſsi ad Carolum Rom: Imperatorem dum ab ipſo contra honorem Elizabeth Reginæ Hungariæ audiſsent verba illi diffidant. Qua re Ludouicus intellecta, congregat ingentem exercitum cõn Carolum. Id autem Pontifex audiens, eos per Nuncium ſuũ componit, et pax affinitate ro: boratur

AD reſcindendas componendasq; quasdam inter Hungariæ et Bohemiæ Regna differentias, quas nobiles et ſubditi Regnorũ inter ſe rapinis ſeditionibus et furtis, cæterisq; mutuis factionibus, et iniuriis laceſsẽ: do, ſe inuicem conflauerant, Legatis Ludouici Regis Hungariæ ad Carolũ Romanoꝝ Imperatorẽ, et Bohemiæ Regem queſtũ ambulantibus, et reformatio: nem iniuriarum fieri poſtulantibus, ex Caroli Imperatoris, et Regis Bohemiæ ſuperbo probroſo verbo, quo paſsione et ira, ea quæ Hungariæ Legati detule: rant refellendo, incenſus, matrem Ludouici Hungariæ Regis parũ pudicã aſserẽ: do ꝓtulerat, maior flamma ſubito prodire et vehementer oriri cæpit. Legati ẽm Hungariæ faciem et præſentiam Caroli Imperatoꝝ Rom: et Bohemiæ Regis parũ veriti, pro tuenda ſui Regis et genitricis eius Elizabeth honeſtate, cõtu: meliam tantã, nõ ferentes, reciproca contumelia quantum poſsuñt refellunt et purgant. Quamuis inqt̃, eadẽ temeritate, qua Serm̃i Regis nr̃i, et matris eius Illmæ Elizabeth Reginæ honorem et glorioſum nomen et famam probro tuo violare nõ erubuiſti, et nos eiusdem Legatos videmus, et præſumimus te violaturum eſse, omnia tamen pro honore Regis nr̃i et matris eius paſsu: ri, leuia exiſtimantes, aſsertioni tuæ, qua genitricem Serm̃i Regis nr̃i, et cõſe: quenter dominũ nr̃um Ludouicũ Regem de impudicitia notaſti, publica, clara, et libera voce contradicimus, et te in verbo hm̃oi Regi nr̃o, et ſuæ honeſtiſsimæ illuſtriſsimæq; matri, iniuriatum vehementer eſse, iterum atq; iterum aſseue: ramus: parati æquo Marte et loco pro honore Regis nr̃i, et matris eius, ſiue tecũ ſiue alio, tuum ſermonem defendere volente, ingredi duellũ et certamen. Et nihilominus pro huiusmodi grandi iniuria, quæ a te, cum ſis primus Regum, nec nominari debuit, te et imperium tuũ, et Regnum Bohemiæ, et omnia Dominia tua, nomine Regis nr̃i, et omnium Regnorũ ſuorũ exnunc diffidamus. Carolus aũt Imperator, et ſua conſcientia intellectuq;, et Conſiliarioꝝ Eccliacoꝝ et Sæcu: larium, circa illum præſentium, correptione remorſus, nihil durum Legatis Hun: gariæ (videbat enim illos iuſtiori, quam ſe adductos ira in viciſsitudinarias contumelias proruptſse) respondendum duxit, ſed mitigare animos Hungariæ Legatorũ, et verbum probroſum, quod in dedecus Elizabeth Hungariæ ſenioris Reginæ protulerat, verbis extenuare cæpit. Proteſtans ſe illud ioco non ſerio di: xiſse. Legati aũt Hungariæ, facinus tam atrox, in ſui Regis, et matris eius re: dundans infamiam, parum verbis extenuare poſse respondent. Sed ſanguine

dilui et expiari oportere, nec tam ſua ſed Regis ſui intereſse, vt infamiam ſu:
am et matris ſuæ ſupplici, et veniam poſtulanti remittat. Atqꝫ ita irritatis magis
qꝫ peccatis animis ex Praga, vbi Carolum Imperatorem offenderant, diſcedunt,
et ad ſuum Regem Hungariæ in Viſchegrod peruenientes, ſingula quæ illis apud Ca:
rolum Imperatorem acciderant, et quota qualiqꝫ criminatione Elizabeth Re:
ginam ſeniorem Hungariæ genitricem ſuam carpſerat, ex ordine referunt
et declarant. Rex aũt Ludouicus Hungariæ probitate et fide, in defendendo
matris ſuæ et ſuo honore, Legatorum collaudata, etiã qꝫ Carolum Romanorum
Regem, pro hmõi probro ſuo nomine diffidauerint, et verbis comẽdat, et largitiõe
munifica extollit, ac bellum ingens, vlturus ſuam, et matris ſuæ iniuriam, ſolicita
aſsiduaqꝫ meditatione, Carolo Imperatori et Bohemiæ Regi, per patentes lr̃as,
verbali diffidationi Legatorũ non contentus, indicit: Exercitus itaqꝫ ex omnib᷒
Regnis et Dominiis ſuis comparat, ſubſidiaqꝫ et ſolatia vicinorum Regum et
Principum, miſsis variis Nunciis contrahit. Et primum quidẽ, ad auunculũ ſuum
germanum Caſimirũ Poloniæ Regem Nunciis miſsis rogat, vt ſororis ſuæ Eliza:
beth Reginæ, probrum inultum eſse non ſinat, ſed ſecum comune bellum geſtu:
rus, cum omnibus potentiis dominiorũ ſuorum conſurgat. Et Caſimirus Poloniæ
Rex, comunicato Prælatorũ et Baronum ſuorꝫ conſilio, non ſolum gentibus et
potentiis ſuis, ſed etiam perſonali præſentia, bellum ceptum ſe adiuturũ, et au:
xilia Lithuanorũ, Ruthenorꝫ et Tartarorꝫ ſe adducturũ repromittit. Deinde ad
Sigiſmundum Daciæ Regem Nuncii, tam Ludouici Hungariæ, quàm Cazimiri Po:
loniæ Regum, aduenientes, ipſum ad ferendum eis omnium potentiarũ ſuarũ
auxilia (erat enim is Boguſlai Ducis Stolpenſis generis Cazimiri Poloniæ Regis
conſanguineus), expoſitis cauſis et iniuriis belli, perliciunt et inducunt. Carolus
aũt Imperator, et rumore et Nunciis, auiſamentisqꝫ ſubditorum et amicorꝫ, bellũ
grande confici, et varias nationes atqꝫ Regna armari contra ſe intelligens Ele:
ctores Imperii, et ſingulos Principes Auſtriæ et Almaniæ, ad ferendum ſibi exr:
citualia auxilia, literis et crebris Nunciis inuitat, corrogat, et inclinat. Vtraqꝫ ita:
qꝫ pars ſe armis gentibusqꝫ robore et numero ſuperiorem futuram eſse magno
pere ſatagens, varias gentes Catholicas et barbaras in ſua auxilia precibus et
donatiuo conducebat, vt hĩc orientem illĩc occidentem videres ad funeſtum
bellum, inuicem gerendum, commotos, et concitatos. Vrbanus itaqꝫ Summus
Pontifex appellatus Papa quintus, tot et tantos Reges intelligens inconſulto
iracundiæ calore prouocatos, et odiorum impulsu, ex vno duntaxat probro
incenſos, in atrox bellum parari, ad intercipiendũ illud, ne furor bellicus poſtqꝫ
inciperet altius ſerperet, et grauiores cauſaret occaſiones mutuis armis ſe in:
uicem collidendi, more pii patris de interitu filiorum ſoliciti, omnes conatus ſu:
os et ſtudia conuertit, et ad componendũ Reges, taliter furore colliſos, raræ pru:
dentiæ, et ſingularis doctrinæ virum religioſum, fratrem Ioannẽ ordinis Mi:
norum, prudentia et eloquentia pollentem, cum certis inſtructionibus et mandatis,
in aliis agendis ſuam expertus induſtriam, factiuitatem, et ingenium, tranſmittit.
Et hoc illi ſpecialiter iniungit, vt quibuscunqꝫ poteſt honeſtis artibus et inge:
niis, congeſtum et gerendum bellum, diſsoluat. Qui mandata Ap̃lica ſolicito execu:
turus ſtudio, primum ad Carolum Imperatorem in Pragam, hinc ad Ludouicũ

Hungariæ Regem in Budam, poſtremo ad Caſimirum Poloniæ Regem Craco:
uiam concito gradu adueniens, Sedis Aplicæ mandata exponens, vnumquemq;
Regem ſingulari prece perſuaſioneq; ad reſcindendum impium bellum, plus cla:
dis quàm victoriæ, plus dedecoris q̃ honoris, plus damni, q̃ vtilitatis habiturū, et in:
numeras animas extincturū, barbarisq; nationibus in Catholicas trās debacchā:
di animos et occaſionem aucturū, cohortatur et inducit. Nec precibus et perſuaſioni:
bus contentus, vtramq; partem, magis tamen Carolum Imperatorem, à quo belli omīs
gerendi manauit inicium et origo, terret, et nomine Summi Pontificis denunciat ꝑ
vtram partem ſtetiſset, quominus diſcederetur ab armis, eam ſe cum altera pacem
non abnuente, conſiliis et auxiliis enixè Pontificem maximum adiuturū. Hac denun:
ciatione dum Carolus Imperator, qui bello præfato ſe cauſam dediſse, et illud ſuſci:
taſse non ignorabat, plurimum pauoris concepiſset, veritus, ne Sedis Apoſtolicæ
mandatum et auctoritas Almaniæ Principes, ſuaptè de aſsumpto iniuſto bello, que:
relam et iniuriam ingeminantes, ab eo auertiſset, in omnes pacis conditiones, per
Nuncium Apoſtolicum dictandas, ſe pro bono Chriſtianitatis, et ſanguinis Chri:
ſtiani euitando profluuio accepturum, in Sum̄iq; Pontificis poteſtate futurum
eſse reſpondendo, ſpopondit. Nuncius itaq; Apoſtolicus Carolo in partem ſuæ
intentionis perducto, ſæpius in Ludouicum Hungariæ, iam Cazimirum Poloniæ
Reges, adibat, et maxima inſtantia precabatur, et orabat, vt paſsione animi fre:
nata, ſe populosq; ſuos et Regna ꝓpter vnius verbi, leuitate prolati, quod iuſta
compenſatione expiandum ſe Imperator Carolus offerebat, probrum, non pone:
rent in diſcrimen, nec ad iniuſtum bellum, et nullos ſucceſsus fœlices aut triū:
phos habiturum, ſuæ iniuriæ, eis oblata ſatisfactione contempta, ꝓrumperent: il:
lud geſturi. Dum quoq; Hungariæ et Poloniæ Reges, æquas et iuſtas conditiōes
ſe non abnuituros reſpondiſsent, decerpto vlcere ex cordibus frementium con
ſe Regum, et animis eorum modeſtiæ tenore qualificatiſ, ex Arbitro procus fa:
ctus, cœpit Ludouicum Hungariæ, et Cazimirum Poloniæ Reges, vt Summi Ponti:
ficis auctoritate viceq;, et Caroli Imperatoris nomine deprecari, vt pro ſtabilienda
inter eos pace, et eò lolio, q Satanæ ſuperſeminauerat calliditas, penitus euellēdo
iungerent inter ſe affinitatem, et Illrem virginem Elizabeth, Boguſlai Ducis Stol:
pen filiam, et Cazimiri Regis Poloniæ ex filia Elizabeth neptem, ac Ludouici Hun:
gariæ Regis conſobrinam, ex amitali ſorore ſuſceptam, dignarentur Carolo
Romanorū Imperatori, cui tunc ſecunda vxor Anna Imperatrix, filia Henrici
Ducis Iawrienſis, ſed et tertia Mecellina, breui tp̄e coniugio ſuo potitæ, diem obie:
rant, deſponſarent in vxorē. Reges aūt p̄dicti, mutuis tractatibus habitis, com̄u:
nicato Prælatorum et Baronū vtriusq; Regni conſilio, procationi hm̄odi, pro Sedis
Apoſtolicæ honore, et Chriſtianitatis pace, fideiq; Catholicæ exaltatione ſuum
præbent conſenſum. Erat enim Regis Hungariæ Ludouici Carolus Romano:
rum et Bohemiæ Rex ſocer, filiam enim eius ex prima vxore Blanka, filia Regis
Franciæ ſuſceptam, primum in vxorem Ludouicus duxerat, et reconciliationem
prioris amicitiæ non abnuebat, et quem habebant habituriq; erant inuiſū hoſtē
hunc in generum et affinem deligunt, et aſsumunt, diemq; nuptiarum Craco:
uiæ pro tempore et diebus Carniſpriuii edicunt et conſtituunt. Ita enim Nunci:
us Apoſtolicus, per Carolum Romanorū et Bohemiæ Regem, et iuſsus et roga:

tus erat, vt huiusmodi affinitate petita et obtenta, etiam diem nuptiarum,
quo facilius et bellum cœptum, et eius totalis ſuſpicio tolleretur, concluderet.
Omnibus itaq; iuxta Caroli Imperatoris votum per Nunciũ Aplĩcum, apud
Hungariæ et Poloniæ Regem ordinatis et confectis, omniq; hoſtilitate per cõ:
tractum nouæ affinitatis ſublata, pace quoq; inter Regna tria reformata. Apo:
ſtolicus Nuncius Pragam rediens, Regi Romanorũ Carolo labores ſuos et ſudo:
res, quos in conficienda pace, et affinitate concludenda, habuerat, declarat. Qui
Deo et Summo Pontifici Vrbano magnas grãs per lrãs et Nuncios agens, in:
ſinuauit, ſe armis depoſitis, mandatis et ordinationibus Apoſtolicis in oĩbus paru:
iſse, et affinitatem cum his Regibus, quos hoſtes experturus erat, contraxiſ:
ſe. Quo nouo ad aures Summi Pontificis, et Almaniæ Principũ perlato, magna e:
xultatio, et animorum iucunditas, vbiq; apud ſingulos eſt infusa.

Carolus Imperator Rom: atq; Hungariæ, Datiæ et Cypri Reges Cracouiam ad nuptias veniunt. Ibiq; honorati ſunt, Præfecto Ceremoniarum Virzikone Conſule Crac. Qui etiam prædictos Reges in domo ſua magnifice tractauit, et donauit liberaliſsime

Ad futuram itaq; nuptiarum ſolennitatem, quarum ſibi curam procura:
tionemq; Cazimirus Poloniæ Rex, velut auus virginis ſuſceperat, magni:
fico et excellenti ſumptu gerendam, p̃fatus Cazimirus Poloniæ Rex vi:
cinos Reges et Principes, vzt Ludouicũ Hungariæ nepotem ſuum, Sigiſmũdũ
Daciæ, et Petrum Cypri, Reges, Othonem Bauariæ, Semouitũ Maſouiæ, Boleſlaum
Swidnicen, filium ſororis ſuæ, Wladiſlaum Oppolien, et cæteros Poloniæ Prin:
cipes, per ſpeciales Nuncios corrogat et inuitat. Qui omnes dum ad conſtitu:
tum diem conueniſsent. Rex enim Cypri Petrus mari Leonino vsq; in Vala:
chiam vectus, tandem per continentem, terras vzt Valachiæ et Ruſsiæ abũde
omnibus neceſsariis, per Cazimiri Regis Poloniæ Præfectos procuratus, Sigi:
ſmundus verò Daciæ Rex in Stolpenſem Ducatũ, mari Oceano adueniens, cum
Boguſlao Duce Stolpen affine ſuo, et virgine Elizabeth noua nupta, Cracouia
in ſumptibus et expenſis, Cazimiri Poloniæ Regis, aduenit. Tandem et Ludouic̃s
Hungariæ Rex, compendioſiorem ſtratam habens per Sandecz, et Bochnyam
cum notabili apparatu, et frequenti Baronum ſuorum comitatu, aduenit. Caro:
lus verò Romanorum et Bohemiæ Rex, per Sleſiam adueniens, à Præfectis Ca:
zimiri Poloniæ Regis, in Bithom in eius occurſum miſsis, exceptus, et in Badzin,
Ilkuſs, cæterisq; locis Regni Poloniæ, cum omnibus Principibus, et Baronibus
ſuis copioſè procuratus aduenit. Cui in obuiam quatuor Reges, Hungariæ, Poloniæ,
Daciæ, et Cypri, cum Principibus, et Baronibus in multitudine copioſa, ad vnum
miliare egreſsi, ipſum cum omni benignitate et honore excipiunt. Et Rex qui:
dem Carolus, nunciato ſibi Regum aduentu, equo cũ Principibus et Baronibus
ſuis deſcendens, longum ſpacium pedeſtri itinere, anteq; cum Regibus con:
ueniret, p̃cedente Reges longo turmarũ ordine confecit. Quo Regibus nun:
ciato, deſcendentes et ipſi de equis, Carolo Romanorũ Regi occurrentes, dex:

tras cum fletu, et effusione multarum lachrymarum, amplexibus et osculis, presente Ioanne fratre Nuncio Apostolico, iungunt. Magnitudo siquidem laeticiae de tot Regum in unum diem et locum mutua conventione, et eorundem reconciliatione, tam Regibus quam eorum Principibus, et optimatibus, lachrymas, quasi quosdam cordis indices, excutiebat. Resumptis autem equis, dum urbi appropinquaret, virgo Elizabeth cum patre Duce Boguslao Stolpen. multis comitata virginibus, in Regio apparatu Carolum futurum sponsum suum excepit. Processiones deinde omnium Ecclesiarum et statuum Cracovien. Civitatis subsecutae, exceptione sua diem traxerunt in vesperam. Regibus omnibus speciales habitaciones et thalami, purpuris et cortinis, auro et ostro gemmisque superbae, in Castro Cracovien. assignatae, caeterisque Principibus, Baronibus, et familiis eorum honesta hospitia, omnibus necessariis ad usum voluptatemque hominum plena, distributa. Quamvis autem cuilibet Regi, Principi, et Baroni speciales provisores et ministri, ex Baronibus et Nobilibus Poloniae, per Cazimirum Poloniae Regem deputati fuissent: omnes tamen Wierzinkoni Consuli Cracoviensi, is genere nobilis et natione Rinensis, de Domo et Armis Lagoda, parere iussi, unus enim hic Aulam Cazimiri Poloniae Regis, et omnia officia in Curia Regis gubernabat. Idem quoque praecipuum est, introituum et pecuniarum Regalium receptor et dispensator. Idem Consiliorum omnium particeps, moderator et auctor. Illi uni Cazimirus Poloniae Rex, propter notam hominis industriam, fidem, providentiam, et factiuitatem, curam et summam administrandorum omnium, quae in tam celeberrimo et frequenti Regum conventu rerum essent necessaria, mandaverat. Qui Cazimiro Poloniae Rege iubente, tantam Regibus, Principibus, Baronibus, et quibuslibet hospitibus et advenis, tam invitatis quam suapte venientibus, monstravit in procurandis illis pluribus diebus magnificentiam, opulentiam et liberalitatem, ut singulis non solum victualia largissima et expensae praeberentur, sed etiam quae cuiusque postulasset privata necessitas vel usus, in abundantia ultro largirentur. Et ne quisque de quocunque defectu posset queri, ultra necessaria omnium rerum in hospicia Regum, Principum, Baronum, nobilium, et hospitum importata, in circo Civitatis Cracovien. crebris in locis dolia, vasaque rarae magnitudinis, plena vino optimo, et quaedam grano avenae locari, et pro quolibet tempore in plenitudine consistere Cazimirus Poloniae Rex ordinaverat. Ex quibus singuli hospites, et invitati, nedum pro necessitate, sed pro libidine hauriebant. Tertia adventus in Cracoviam Caroli Romanorum et Bohemiae Imperatoris die, ipse Carolus Romanorum Imperator, virginem Elizabeth Ducis Boguslai filiam, et Cazimiri Poloniae Regis neptem ex filia, in Ecclesia maiori Cracovien. Regibus, Pontificibus, Principibus, et Baronibus praesentibus, Iaroslao Gnesnen. Archiepiscopo, dictante verba, desponsat. Cui Cazimirus Poloniae Rex, Centum florenorum millia dat in dote. Instaurantur postea hastarum, chorearum, et plausuum ludi, et pluribus continentur diebus. Victoribus quoque et athletis proposita praemia per Cazimirum Poloniae Regem liberaliter largiuntur. Opulentiam autem et divicias suas et Regni sui Cazimirus Poloniae Rex, quibus supra omnes superiores Poloniae Reges abundabat, demonstraturus, singulis diebus, quibus illa nuptiarum durabat solennitas, Reges, Principes, et Barones, qui convenerant, delicatis excipiebat conviviis, opiparè unumquenque pertractans. Nec his contentus, post singula fercula diebus

Omnibus ſingulis Regibus, et hoſpitibus magni pcii mittebat munera, quorū valor et frequentia, Regibus, Principibus, et hoſpitibus, magnam admirationem pariebat. Nec Wyerſinek Conſul Cracouien, Regiarū opum, vt praemiſimus, administrator, vicem ſuam negligendā duxit. Verum quinqꝫ Regibus, et vniuerſis Principibus, Baronibus, et hoſpitibus, in domum ſuam ad prandiū inuitatis, impetrata a Regibus licentia, vt iuxta proprium arbitrium loca Regibus diſtribueret, Cazimirū Poloniae Regem, primū et ſupiorem locum, ſecundū Carolū Romanoꝝ et Bohemiae Regem, tertium Hungariae, quartum Cypri, et vltimum Daciae accipere iuſsit, ratione reddita, quod nulli magis quam domino ſuo Cazimiro Poloniae Regi, pro immenſis beneficiis, quibus illum, quamuis forenſem et aduenam extulerat, et ditauerat, ad fauendū de ampliſsimo honore obligaretur. Quos cum cibariis delicatis pauiſſet, etiam vnicuiqꝫ excellentia munera inter prandendū obtulit. Verum ea quae Cazimiro Poloniae Regi, aliis Regibus inſpectantibus obtulit, tanta fuiſſe perhibentur, vt ſumam Centum millium florenoꝝ excederent. Nec in admirationē ſolum, ſed etiam in ſtuporem pluribus mortalibus eſsent. Diebus aūt Conuiuii, qui vsqꝫ in vigeſimam diem tendebantur, peractis, firmata inter ſe Reges et Principes amicitia, et icto perpetuae pacis foedere, ſacramenti iuramēto confirmato, miſsis inter ſe muneribus, multa gratiarū et laudum, in Cazimirū Poloniae Regem certatim pro honore eis impenſo, et muneribus in ſe et ſuos collatis, celebrata, in Regna, Principatus, et Dominia ſua, Cazimiro Rege Poloniae ſingulis per Praefectos et Prouiſores vsquequo proprias regiones contingerent, adminiſtrante neceſsaria, diſgrediuntur. Et Carolus quidem Impator Romanoꝝ et Bohemiae Rex, amplioribus gratiarū actionibus quam caeteri, et pro illuſtri ſponſa, et pro munifica dote viſus, multis precibus Cazimirum Poloniae Regem conſtringit et obligat, vt aliquando in Pragam ad ſe venire, et illic ꝑ libito ſtare dignaretur, neptem ſuam, et prolem ex ea ſuſcipiendā viſurus. Ac ſi noua ſponſa recepta, cum magna animorum hilaritate cum Principibus et Baronibus ſuis, de munificentia, prudentia, et opulentia Cazimiri Poloniae Regis, continuos ſermones cedentibus rediit. Pro ea autem tempeſtate Cazimiri Regis Poloniae famoſum et celebre erat nomen, in ſingulas partes ex eo tempore diffuſum, et in omnia Regna Catholica et barbara munificentia actionum ſuarum per ora populorum diuulgabatur.

Lithuania per Cruciferos de Pruſſia et Liuonia impune vaſtatur, et multi captiui ex ea abducuntur

In die ſanctae Agnetis Venricus Pruſſiae Mgr, videns Comitem Bauariae Lupum als Wolff, et plures alios armigeros de Almania, ad militandum contra barbaros conueniſſe, motis Caſtris vadit con Lithuaniam, et Samogithiam. Eam grauiſsime in multis locis, et praeſertim in Diſtrictibus Parunen, Froglem, Labima, caedibus, flammis, et ſpoliis affligit. Cui Mgr de Liuonia, cum altero exercitu, in duo agmina (quorum alterum Mgr, alterū Marſchalcus regebat) dispartito, in auxilium aduenit. Iunctisqꝫ potentiis per vniuerſam Lithuania Regionem, Lithuanis decernere non auſis, graſsabantur.

Et quoniam fluuius Nyemyen glaciebus erat permeabilis, fluuio tranſito, ma:
ximis calamitatibus Lithuanos, trans fluuium Nyemyen habitantes afficiunt.
Et multis captiuis onuſti, alter in Pruſsiam, alter in Liuoniam, nulla hoſtilitate la:
ceſsiti redeunt. Reſumpſit et alteram in Lithuanos et Samogithas Marſchal:
cus Pruſſiæ Herich Schindekop expeditionem, et Caſtrum Garthin expugnare
agreſsus, à Duce Lithuanorum Patrkig, qui illud probè tuebatur, repulſus, ſpoliato
Diſtrictu Garthin, in Pruſſiam cum captiuis remeauit.

In fine huius anni Epidimiæ morbus inualeſcens, Regnum Poloniæ, et vicinas
Prouincias vexauit. Plurimiſque mortalibus ſua lue extinctis, Oppida, vicos et
rura in deſertationem diuturnam præcipitauit.

Anno Domini 1364.

Ludouicus Haynouienſis et Venceſlaus
Legnicenſes Duces, germani inter ſe cō:
tendunt. Quos Carolus Imperator Rom: re:
ducit in gratiam. Venceſlaus tandem reli:
ctis liberis moritur.

Sterilitatis opprobrio, quod Venceſlaus Dux Legnicen. annis prope
viginti, cum conſorte ſua, filia Teſchnen. Ducis, pertulerat, abrogato,
expetita magnopere fecunditas ſuccedit. Nati enim ſunt illi ſuccedē:
tibus temporibus quatuor filij, vzt Rupertus, Venceſlaus, Boleſlaus, et Henri:
cus, et vna filia Heduigis. Tot itaque pignoribus, præter ſuam et omnium hominum ſpem,
Venceſlaus Dux Legnicen. ſuſceptis, magnis exæſtuabat conatibus, quatenus pa:
cta, inter eum et fratrem Ducem Ludouicum, ſuper Principatus deuolutione
et diuiſione, ſuperiori tempore celebrata, reciderent in irritum et filij ſui Du:
catum Legnicen. pro hæreditate perpetua poſsiderent. Propter quod nonnullos
Militares, et nobiles Legnicen. pacta inita recuſantes temerare, de ſedibus et hæ:
reditatibus eorum expellit, Ciueſque Legnicen. vt non alios quàm natos ſuos pro hæ:
redibus, ſua morte ſecuta, tenerent, coartat. Tum primum Ludouicus Dux Haynoui:
enſis ſe deluſum et circumuentum intelligens, graui torquetur acerbitate, ſe de
ſorte Legnicen. ſibi legitimè proueniente, ob ſpes inanes exceſiſſe, et in eam ſor:
tem ſucceſiſſe, quæ nullam munitionem, nullum fortalicium, vbi tutus conſiſteret,
haberet. Modeſtia itaque vſus, ſuppreſſo quem geſtabat dolore, Lebin oppidum
ſitu et arte munitum, in Legnicen. Ducatu conſiſtens, per Venceſlaum fratrem
obligatum, blanditus fratri et de eius conſenſu redimit, et in ſuam redegit ditio:
nem, liberius de cetero fraternas alienationes et iniurias repreſſurus. Plures itaque a:
lienationes, et obligationes factas per Venceſlaum Ducem et fiendas reſcindit,
et Iudæum quendam, cui Aureus mons obligatus erat, in Legnicz captum, et in Le:
bin deductum, ad reſtituendum ſingula quæ tenebat, compellit. Iratus ob id Ven:
ceſlaus Dux Legnicen. fratri Ludouico, grauiter illum opprimere cœpit, et vni:
uerſas villas, quæ ditionis ſuæ erant, in terra Legnicen. incendit. Mortua deniquè
patris eorum Boguſlai relicta, Duciſſa Catharina, et Bregen. Ducatu ex æquo in:
ter eos partito, Venceſlaus Dux Legnicen. fratrem Ludouicum grauaturus, ſor:

tem ſuam in Bregen. Ducatu, Boleſlao Swidnicen. Duci vendidit. A quo Ludoui:
cus Dux nouis et grauibus guerris, quemadmodũ Venceſlaus Dux Legnicen. ani:
mo geſtiebat, fuit laceſsitus, q̃tnus et reſiduam ſortem Bregen. Ducatus vendere
cogeretur. Agente deinde Carolo Imperatore et Bohemiæ Rege, pacificantur fra:
tres p̄fati, ea conditione et fœdere, vt vniuerſum Ducatum Bregen. Ludouicus
obtineat, et medietatem eam, quæ Swidnicen. Duci Boleſlao vendita fuerat, habe:
at, Swidnicen. Duce mortuo, liberandi poteſtatem, fratriq; Venceſlao Legnicen. Duci
Haynouiam cum Legnicen. Ducatu perpetuo relinquat. Nec multo poſt Vence:
ſlaus Dux Legnicen., et egeſtate et ære alieno grauatus, moritur, et in Eccl̃ia
Collegiata Legnicen., quam fundauerat et dotauerat ſepelitur. Ludouicus
verò Bregen. Dux, germanus ſuus, filiorum ſuorũ curam et tutelam, concor:
diter ad id electus, et rogatus, ſuſcipiens, tam ſolicitè, fidelr̃, et ꝓuide eorum
adminiſtrauit, rexitq; Principatum, vt in breui plurima, à frẽ Venceſlao,
contracta debita, abſolueret, et Principatum Legnicen. ſua ꝓuidentia reduce:
ret in vberem, conditiõm et in frugem. Proceſsu deniq; temporis duobus fili:
is Venceſlai Legnicen. Ducis, vcz Ruperto et Boleſlao, in ſæculari milicia et
ſtatu permanentibus, Venceſlaus primum Lubucen. Epatum adipiſcitur, et e:
xinde tranſlatus, ad Wratiſlauien. ꝓmouetur. Nec Henrici inferior ſors ex:
titit, Ex Wratiſlauien. enim Decano, Wladiſlauien. fuit Eccl̃am conſecutus. So:
ror eorũ Heduigis, matrimonium ſenioris Ducis Henrici Leganen. ſortita.

Reſignato Epiſcopatu Wladiſlauienſi nepoti ſuo Sbiluto Mathias Epũs, et poſtea quadriennio ſuperuiuens, parum honeſte ab eodem nepote ſuo prouiſus vita excedit.

MAthias Epiſcopus Wladiſlauien., dum Pontificatus ſui adminiſtratione
fulgeſcens, annos duos et quadraginta in Pontificatu exegiſſet, et Ec:
cleſiam Wladiſlauien. in Ciuitatis loco (quoniam prima Eccleſia ante
Caſtrum ſita, parum auguſta, parumq; celebris habebatur) à fundamentis
inicians, item Caſtrum Wladiſlauien., item Caſtrum Racziaſz, item Eccleſiam
ſancti Vitalis in Wladiſlauia, pulcherimo opere et muro coctili principiaſſet,
ordinaſſet, et conſumaſſet, ſenio et labore confectus, cæcitate inſuper graua:
tus, Epatum Wladiſlauien. in fauorem Sbiluti de Golancza Præpti Wladiſlauien.
nepotis ſui germani, nobilis de Domo et familia Bipennium, ſiue Thopor, cedit.
Fitq; p̄fato Sbiluto de conſenſu Caſimiri Poloniæ Regis, velut Patroni, per ſu:
mum Pontificem Vrbanum quintum, ſexta die Decembr. ꝓuiſum, qui ex patre
Sbiluto Caſtellano Poſnanien., et m̃re Philomena ortus erat. Anno Domini Mil:
leſimo, tricenteſimo, ſexageſimo ſexto de p̄dicta Wladiſlauien. Eccl̃ia proui:
ſus et conſecratus. Præfatus aũt Mathias olim Epũs, quor̃ annis poſt reſigna:
tiõm ſuperuiuens, et frequentes querelas non in priuato tm̃modo, ſed et in pu:
blico con. nepotem ſuum, quaſi illum parum honeſte ꝓuideret, ingeminans. An:
no Domini Milleſimo, tricenteſimo, ſexageſimo octauo, ſedecima Maii obiit,
et in Sacriſtia Eccl̃iæ maioris Wladiſlauien. ad Auſtrũ, in loco lauatorii ſepultus.

Krzepicze Oppidum fundat Rex Cazimirus, cuius parochialem Eccleſiam Archiepiſcopus Gneſnenſis aliqua ex parte dotat inique.

Fundat eo anno Cazimirus Poloniæ Rex in terra et Dioceſi Cracouien. Oppidum nouum Krzepicze iuxta fluuium Wartha, arcemq; fortem non longè ab Oppido in loco paluſtri et limoſo fabricat ex muro coctili. Cuius quidem Oppidi parochialem Eccliam Bodzanta Cracouien. Epūs de Iankowo de Domo Roſæ, cum à Cazimiro Poloniæ Rege rogatus dotare recuſaret, de menſa ſua, Iaroſlaus Gneſnen. Archiepūs, de domo Bogoria interpellationibus Regiis acquieſcens, duas Decimas manipulares menſæ ſuæ in villis Regiis vtraq; vcīt Zayączki, non longe à fluuio Vartha ſitis, item decimam pecunialem in præfato Oppido Krzepicze, cuius ius et dotatio non ad eum, cum non in ſua, ſed in Cracouien. Dioceſi, vt pote quia vtriusq; Dioceſis fluuius Vartha limes ꝑpetuus erat, conſiſteret oppidum ꝑfatum, pertinebat, in dotem confert. Et Cazimiro Polonia Rege conſentiente, limites Dioceſū confundens, ꝑfati Oppidi iurisditionem iniuſte occupauit, et in ſuam violenter traxit Dioceſim. Eamq; violentiam et iniuriam Bodzanta Cracouien. Epūs ſenectute et cæcitate affectus, et tandem morte ꝑuentus, reſcindere, vt tenebatur, non valuit.

Prutheni Caſtrum Kowno per Lithuanos reparatum diſiiciunt, et alia multa cōquirunt. Dux quoq; Lithuaniæ clam ingreſſus Pruſſiam vaſtat.

Caſtrum Kowno, ſuperiori tempore à Mgrō Pruſſiæ Venrico expugnatum et demolitum, refecturi, Principes Lithuanorū Olgyerth, Kyeiſtuth, et Patrikig, conueniunt, et infra dies paucos ꝑ ligna et robora illud inſtaurant, pro magna parte, ruinas. Sed et pontem maximum ꝑ tuendo Caſtro munimentum in flumine Nyemyen, non ſine graui, propter fluminis tam profunditatem q; rapacitatem, labore conſtituunt. Quam qdem ædificatiom, inſtauratiomq; Cruciferi abrogaturi, in non paruo exercitu, quem Commendator de Ragnetha ducebat, adueniunt, ponte primum, in flumine Nyemyen exuſto, Lithuanis, qui Caſtrum Kowno reficiebant, diffugientibus, opa ſingula quæ erexerant, flammis exurunt, et Caſtrum funditus euertunt, diſiiciuntq;. Interim Venricus Pruſſiæ Mgr, cum magno exercitu ad Caſtrum Piſtow venit. Quod vacuum, fugientibus Lithuanis, reperiens, incendit. Deinde ad Caſtrum Wyelunia exercitu admoto, illud oppugnat. Congeſtaq; magna lignorum ſtrue et incenſa, validiſſimo vento adiuuante Caſtrum Wyelunia incendio conquirit. In quo et ſi, multis Lithuanis flamma pereuntibus, Caſtri Capitaneus Gaſtawdus captus fuerit: inter ducentium tn̄ illum ad tabernaculum Marſchalci manus, ab Almanis occiditur. Cruciferorum aūt

exercitu, ad propria redeunte. Dux Lithuaniæ Kieyſtuth clandeſtinis iti:
neribus Pruſsiam cum exercitu ingreſsus, omnem regionem circa Iorgem:
berg vaſtat, ſpoliat, incendit, et multa præda capta Lithuaniam reuertitur.
Commendatore de Iorgemberg paucos quosdam ex Lithuanis, qui tardius
agmen ſequebantur in deſerto captiuante. Marſzalco deinde Pruſsiæ Samo:
githarum terram vaſtante Kieyſtuth Dux Lithuaniæ occurrens, extremum
agmen ſui exercitus inuadit et ſternit. Prædaq́ recuperata, et ſtrage aliquã:
ta ædita, Marſchalcum cum reliqua parte in fugam egit.

Conſors Caroli Imperatoris Rom: neptis Caſimiri Pol: Regis Romæ inungitur in Impe:ratricem

Romanorum Imperator Carolus et Bohemiæ Rex, q̃uis Vrbano Papæ qn:
to in Auinione perſonaliter viſitato ſpopondiſset illum Romam reduce:
re. Vrbanus tamen Papa, Carolo cunctante implere ꝓmiſſum, ſolus Ro:
ma rediit. Carolus deinde Imꝑator Italiam ad pacificandã illam, exercitua:
liter ingreſsus, parum ꝑfecit ꝓpter peſtem, quæ exercitum eius inuaſerat.
Ex qua Boleſlaus Poloniæ et Swidniceñ Dux, et quingenti Bohemi mortui ſũt,
et apud Mantuam ſepulti. Carolus poſtea Romam veniens, Elizabeth Con:
ſortem ſuam, tertii matrimonii, neptem Cazimiri Poloniæ Regis procurat
in die Oĩum Sanctorũ, Per Papam Vrbanum quintum coronari in Imperatricẽ.

Nimis aſpera hyems Polonos multis incommodis affecit.

Annus hic apud Polonos, magnitudine auſteritateq́ hyemis, quæ ſolito
intenſior et ſine exemplo prouenerat, inſignis, multis mortales affecit
incommodis. Frigoris ſi quidem immenſitas, aſsiduas niues fundens
et longo tempore perdurans, non domeſtica tñmodo animalia, ſed et ſyluestria,
pleraſq́ etiam aues, ſua aſperitate extinxit, et plurimas frugiferas arbores
emarceſcere faciens, perpetua ariditate necauit.

Elizabeth Conſors Vankonis Ducis Maſouiæ, et filia Gedimini Litua:
niæ Ducis, rebus abſumitur humanis, et in Ploceñ Ecc̃lia tumulatur.

Anno Domini 1365.

Wladiſlaus albus Dux Gniew:kouienſis Ducatu ſuo Regi Cazi:miro Poloniæ reſignato. Monaſte:rium ingreditur

Semomiſlao Gniewkouieñ Duce, fratre germano Wladiſlai Loktek
Regis Poloniæ obeunte, Ducatus ſuus Gniewkouieñ inter tres filios
Przemiſlaum, Leſtkonem, et Cazimirum, quos reliquerat, in hunc modũ
partitus eſt. Przemiſlao ſiquidem ceſsit Bidgoſtia, Leſtkoni Iuniwladiſlauia,

et Cazimiro Gniewkow. Verum Przemiſlao et Leſtkone non relinquentibus hæredes, cum ſolus Cazimirus natu maior in ſortes fratrum ſucceſſiſſet, et plures filios et filias procreaſſet, fere ſingulis morte abſumptis, vnicus tantummodo ſuus filius Wladiſlaus, à candida cæſarie cognominatus albus, et vnica filia Elizabet ſupſtites relicti ſunt. Et filiam quidem Elizabeth præfati Cazimiri Ducis, cum formæ præcellentis et raræ eſſet, Elizabeth Hungariæ Regina Conſors Caroli Hungariæ Regis, velut conſobrinam, tertio affinitatis gradu ſibi coniunctam in Reginam aſſumens, eam Regi Boſnæ Stephano Hiſzubuſban deſponſat. À qua pulcherrima filia ædita et ingenuè educata, à Ludouico Hungariæ Rege filio Caroli in Coniugium, prima vxore filia Caroli Imperatoris et Bohemiæ Rege obeunte, accepta eſt. Ex qua Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex, quemadmodum in ſequentibus narrabimus, duas filias Mariam et Heduigim noſcitur ſuſcepiſſe. Filius verò Cazimiri p̄fati Ducis, Wladiſlaus albus Dux, cum ex filia Alberti Ducis de Strzelce, quæ illi vnica erat, nullam prolem generaſſet, inſolentius ſe erga milites Regni Poloniæ gerens, Staniſlaum Kiuala Iudicem Cuiauienſem opprimeret in ſolo ſuæ hæreditatis, à Cazimiro quoque Poloniæ Rege cauſam diſtinguendarum hæreditatum, pro qua à Iudice conuentus coram Tribunali Regio erat, dicere iuberetur, ad inſanam mentem verſus, de Caſtro et Ciuitate Bidgoſtienſi, quod et quam, patruo ſuo germano Przemiſlao, abſque liberis mortuo, à Cazimiro Poloniæ Rege in feudum acceperat, quaſi ſuum, quod iura reddendo, decreuerat, non ferens imperium, excedit, et Caſtrum atque Ciuitatem Bidgoſtienſem inordinato actus furore, reſignat. À cuius poſſeſſione tunc excedens, nullis conatibus ad eam, Poloniæ Rege Cazimiro omnes ſuas preces, abnuente, poterat habere regreſſum. Conſorte ſua tandem obeunte, quam ardentius quam ſat erat amauerat, omnem Principatum Gniewkouienſem, Cazimiro Poloniæ Regi tradidit, ſuſceptis ab eo mille florenis. Et Sepulchro Crucifixi Domini nostri viſitato, in Curia Caroli Imperatoris et Bohemiæ Regis, aliquanto tempore obuerſatus, anno ſubſequenti videlicet Milleſimo, tricenteſſimo, ſexageſimo ſexto, ex Bohemia per Cuiauiam, non facto deſcenſu in Caſtrum aliquo, quod ſuæ ditionis fuerat, Pruſſiam ſe contulit, et illius anni hyeme cum Cruciferis contra Lithuanos barbaros militauit. Ex Pruſſia autem eodem itinere quo venerat ſub diebus Quadrageſimæ iterum Bohemiam properè repetiit, feſtoque Paſchæ Pragæ exacto, in Auinionem, vbi Vrbanus Papa quintus tunc reſidebat cum Curia, venit. Abinde poſt xiiii dies, nullo Polonorum, cum quibus in Auinione hoſpitatus, et conuerſatus fuerat, conſulto aut conſcio, in Ciſtertium abiit. Et habitu Monachali ſuſcepto, profeſſionem in Ordine fecit. Sed tam locum quam religionem breui pertæſus, Diuionem Ciuitatem Burgundiæ adiit, et in Monaſterio ſancti Benigni Ordinis ſancti Benedicti in Diuione, griſeo habitu in atrum commutato, alteram profeſſionem faciens, annis quatuordecim, pro Monacho et profeſſo illic manſit. Sub quo quidem tempore, et Cazimirus Poloniæ Rex, et Regina Hungariæ Elizabeth, conſors Ludouici, neptis germana ex ſorore, p̄fati Wladiſlai Albi, in ſuum et Monaſterii, apud quod degebat ſumptuum ſolatia, ſummas illi pecuniarum frequentes mittere conſueuerat.

VNIVERSALI fato Henrico Episcopo Lubucen absumpto, Petrus Canonicus Lubucen in Comiciorum die a Capitularibus concorditer electus, per Vrbanum Papam quintum, tunc in Auinione tenente Curiam, Sexto Idus Iunii, Pontificatus anno quinto, prouisus et confirmatus est.

Ecclesia Collegiata et Monasterium Ordinis Sancti Benedicti in Vniejow fundatur et dotatur

IAroslaus Archiepiscopus Gnesnen Ecclesiae, de Domo Bogoria, Castro pulcherrimo Vnieiow ad flumen Vartha coctili muro perfecto Ecclesiam Collegiatam in oppido Vniejow simili muro fundat, erigit, et consumat. Duosque Praelatos, videlicet Praepositum et Archidiaconum, item quinque Canonicatus et Praebendas, septem quoque Vicarios in ea creans, dotem sufficientem cuilibet adiungit. Ecclesiam quoque ipsam beatissimae virgini Mariae dedicat. Fundat et in eodem oppido Vnieiow Monasterium et Ecclesiam sub titulo Sancti Nicolai, ordinis Sancti Benedicti, subiiciens illud Thincien Monasterio Dioc. Crac. Cui contulit in dotem villam Beldrzichow cum omni iure, super flumen Nothes. Vbi Ownya fluuius sibi miscetur.

Prutheni et Lithuani vtrinque regiones sibi vastant, et duo Duces Lithuani in Prussiam venientes, fidem Christianam professi baptisantur

LIthuaniae Dux Kieystuth pedestribus et equestribus copiis Lithuanorum et Samogitharum collectis, per syluarum inuia et latebras, quoslibet excubitores Cruciferorum fallens, Prussiam ingressus, Castrum Angerborg impugnat, et per vim conquirit. Vastataque vicina regione, in Lithuaniam praedam et spolia ducens, reuertebatur. Secutus illum Aduocatus Schumen, et aliqui ex Commendatoribus, dum praedam raptam excutere nequeunt, regionem Lithuaniae et Districtum Eroglen vastant, spoliaque in Prussiam referunt. Lithuaniae deinde quatuor Duces, videlicet Olgyerth, Kieystut, Patrigik, et Alexander, magnis potentiis, quas ex Lithuanis et Ruthenis collegerant, freti, quadripartito agmine Prussiam ingrediuntur, eamque crudeli vastatione et caede barbarica affligunt. Expugnato autem Castro Ragnetha et aliis, incensisque multis vicis, etiam illic Diis suis patrio ritu victimas et libamina de pecorum sanguine agunt, et tandem nulla resistentia reperta, octingentos captiuos ex Christianis, item septuaginta equos maiores, quos vocant spadones, referentes, Lithuaniam remearunt. Magister deinde Prussiae Venricus barbaricam vastationem sibi illatam resarturus, proprio milite tantummodo contentus, Lithuaniam intrat, et eam in multis locis praedatur et vexat. Amnem quoque Niemyen transgressus, caedes in senes et impuberes, et flammas in tecta, iussit latius, Lithuanis in syluis et munitionibus se continentibus, extendi. Et multis damnis patratis, ducens non paruum numerum captiuorum, in Prussiam rediit. Sub eo tempore Surwil et Buthaw germani

Olgierdi et Kiestuthi Ducum, cum nonnullis Lithuanorum Boiaris et nobilioribus, in Prussiam venientes, fidem Christianam, baptismo apud Kinsberg suscepto, professi sunt. Et Magister Prussiae Venricus alteram expeditionem in Lithuaniam agens, aliquot munitiones eorum capit et incendit, et cum praeda ac captiuis in Prussiam regreditur. Quo reuertente Lithuani per itinera oculta in Prussiam circa Nordenberg ingressi, maxima damna hominibus incautius se gerentibus committunt, et caede magna aedita, cum spoliis et captiuis euadunt. Kyeistuthus quoque Lithuaniae Dux etiam expeditionem contra Prussiam resumit, et Castrum sancti Ioannis impugnat et conquirit, spoliatumque incendit. Necatisque plurimis fidelibus, caeteros ligatos in Lithuaniam traxit.

QVARTA die Mensis Iulii, Ianislaus Wronski Episcopus Plocensis de Pontificatu excessit et de vita, apud Plocensem Ecclesiam sepulturae mandatus. Cui Nicolaus de Golczeuo Cantor Plocensis, genere nobilis de Domo et familia Prawditarum, per Canonicam electionem succedit, septima Augusti electus et Idibus Decembris in Curia Romana in Episcopum consecratus.

ELIZABETH Hungariae Regina Consors Ludouici filiam progenuit. Quae dum regeneraretur Maria nomen accepit.

Anno Domini 1366.

Terras Russiae per Lithuanos occupat Casimirus Poloniae Rex recuperat, et Castro Wladimiriensi muro aedificato victor in Poloniam remeat.

ABstractionem occupationemque terrarum Brzestensis, Lucensis, Chelmensis, et Belzensis, per Lithuaniae Duces superiori tempore factam, Cazimirus Poloniae Rex iniuriosam grauemque sibi ex tolerantia tanti temporis quod transactum fuit, nimis probrosam et pudorosam (prout erat) in animum reuocans, generalem expeditionem Regni sui vniuersi indixit, et apparatus bellicos ordinauit. Copiisque tam equestribus, quam pedestribus conuenientibus, ad recuperandum terras occupatas, et ad reddendum Lithuanis superiorum vastationum Regni sui Poloniae vicissitudinem, in valido et potenti exercitu, post festum sancti Ioannis Baptistae ingressus terras praedictas, ad conquisitionem earum omnes curas et ingenia intendit. Et Duces quidem Lithuaniae impares se viribus comparatis vtrinque potentiis deprehendentes, dolis fraudibusque magis quam armis et resistentia decernunt vtendum. Georgius itaque Dux, qui terram Belzensem (ad quam Casimirus Poloniae Rex primum exercitum promouerat) occupabat, Cazimiro Poloniae Regi terram Belzensem intranti, occurrit, et blandis verbis humilibusque sermonibus in dolo Regem exorat, ne quid hostile in illum et terram Belzensem fieri permittat: se non hostem sed subditum, non aduersarium sed feudalem et subiectum, et omnia imperata facturum, perpetuamque puram et fidelem Cazimiro Poloniae Regi, et Regno suo Poloniae seruitutem, fidem, et obedien-

tiam perpetuò non ſolum cum terra Belzen. ſed et cum terris habitis
et habendis exhibiturum pollicetur. Petens poſtremo, vt terra Belzen. ſibi
precario, in iure feudali conceſſa, ipſum ſeruitoribus ſuis adnumeret: fidum
et ſtudioſum curatorem et adiutorem con. quoslibet hoſtes et aduerſarios ter:
rarum ſuarum illum de cetero habiturus. Cazimirus aũt Poloniæ Rex ver:
bis tam humilibus et compoſitis, nihil putans fraudis, aut vafriciei ineſſe
ac ſimulatione veri fractus, venia illi de primoribus factis tributa, ipſum
in ſeruum et homagialem Principem ſuſcepit, et ſibi trã Belzen. feudali iu:
re ad vitæ duntaxat ſuæ tempora tenen. concedit. Exercitumq; ſuum ex agro
terræ Belzen, nihil in illum agens hoſtile, abducit, et verſus terram Lucen. con:
tendit. Lubardus Lithuaniæ Dux illius tunc erat occupator, vir ambiguæ fidei
et doloſitatis plurimæ, Cazimiro Poloniæ Regi inuiſus exoſusq; quippe qui
ſuperioribus bellis captus, et ad cautiõm fratrum ſuorum verbo et lřis præ:
ſtitam, dimiſsus, Regem non redeundo, ad conſtitutam diem fefellerat, pri:
musq; cum Caſtro Luczko, et trã Wladimirien. ſibi poſt primam expugnatiõm
per Cazimirum Regem factam, conceſſo, rebelliõm oſtentauerat. Nulla itaq;
verbo et oblationibus ſuis, deditiõm pollicentibus, fides data, Rex et in a:
gros ignem populatiõmq; latè iuſsit extendi, et ipſe cum reliquo exercitu et
bombardis, cæteriſq; apparatibus Caſtra, Luczko, Wladimiriam, Olesko, et cæte:
ras omnes munitiones in trã Wladimirien. quæ etiam vetuſto nomine Volenſka
appellatur, conſiſten. aggreſsus, in forti brachio capit, cõphendit, et expugnat,
et vniuerſam terram Wladimirien. cum Caſtris ſuis, munitionibus et præſidiis,
Lubardo inde effugato, in ſuam redigit ditionem. Duobus aũt Caſtris prin
cipalioribus, vcz Luczko et Wladimiria ſibi reſeruatis, quæ Baronibus Poloniæ
dedit in tenutam, reliquam terræ Wladimirien. portionem Duci Alexandro
Lithuaniæ, filio Michaëlis aľs Koriath Ducis Lithuaniæ, et nepoti Olgierdi
et Kieyſtutonis, viro expertæ ſynceræq; fidei, quo ab inuaſione Ducis Lu:
bardi, et cæterorum Lithuanorũ, tuta pacificaq; conſiſteret in gubernatiõm
commendat. Caſtrum verò Wladimirien. ligneum, et in pluribus locis putri:
datum, vt proprietas eius et terræ Lucen. ſibi et Regno Poloniæ eſſet perpe:
tua atq; diuturna, forti muro ex cocto latere extunc et annis ſequentibus
ſumptuoſo opere cœpit extruere. Poſtremo ad terram Chelmen. deſcẽdens,
quæ etiam per Lubardum et gentes eius tenebatur, Caſtro principali conqſito,
cætera omnia in deditiõm venere. Eam cum Capitali Caſtro Georgio Belzen.
Duci committit in tenutam. Ac ſic præda onuſtus et victoria glorioſus, tris
Ruſſiæ, quarum occupationem, defectiõmq; annis quindecem tolerauerat, fœ:
liciter recuperatis, victorem exercitũ in Poloniam reduxit. Et Dux quidem
Alexander, cui Wladimirien. trã commendata fuerat, in promiſsa fide per:
ſtitit, verbo pariter et opere ſe purum et ſubiectum erga Cazimirum Polo:
niæ Regem demonſtrans. Dux verò Georgius Belzen. crebris calliditati:
bus vſus, ſæpe rebelliõm facere tentauit, in vtramq; partẽ notatus eſt claudi:
caſse.

Cazimirus Poloniæ Rex luſtrans terras
Pruſſiæ honorifice à Cruciferis excipitur

REcuperatione terrarum Ruſſiæ facta, Cazimirus Poloniæ Rex exercitum ſoluens, in Lancicien et Cuiauien terras ſe conuertit, exin vero in Culmen et Pruſſiæ terras tranſiit, et vsq; ad Mariemburg Caſtrum ordinem et policiem Cruciferorũ ſpeculaturus peruenit. Vbi à Mgro Pruſſiæ Venrico, cum magno honore et gloria exceptus, per triduum, quo illic morari voluit ſumptuoſè et opiparè, cum omni militum ſuorum caterua procuratus eſt. Ex Mariemburg verò in terram Pomeraniæ deſcendit, et ex ea in maioris Poloniæ terras rediit. In omnibus aũt locis, ſub ditione Mgri Pruſſiæ conſiſten per quæ ibat, et ad quæ diuertebat, per ſpeciales Commendatores, ad id ſpecialiter deputatos, ſingula illi fuerunt et ſuis omnibus neceſſaria præbita.

BODZANTHA de Iankowo, nobilis de Domo Roſarum Cracouien Epũs, cum annis decem et octo Cracouien Cathedræ præſediſſet, viſu ante mortem aliquot annis debilitato, et tandem perdito, cæcitatis aliquanto tẽpore patiebatur anguſtias. Vnde à Cmethonibus Epiſcopaliũ Villarũ Slyepi Biſkup cognomen ſortitus eſt, duodecima die Decembris in Curia ſui Epatus Kielcen moritur, et Cracouiam adductus, in Eccleſia maiori in Capella Corporis Chri, cum debito honore sepelitur. Hic Oppido Bodzanczinen et ſitum et nomen indidit, et plures ſalubres ordinationes Ecclæ Crac reliquit. Poſt cuius ſepulturam Florianus de Mokrsko Præpoſitus Cracouien, nobilis genere de terra Sandomirien, ex patre Petro Caſtellano Sandomirien, et matre Chriſtina, de Domo Ielithonũ, tres haſtas pro inſigni deferentium, per Prælatos et Canonicos Cracouien Capituli, via ſcrutinii electionem pro die Purificationis ſanctæ Mariæ celebrantes, anno Domini Milleſimo, tricenteſimo, ſexageſimo, ſeptimo electus eſt, et vigeſimum octauum locum inter Cracouien Epõs adeptus, ac per Gregorium Papam vndecimum in Auinione confirmatus et conſecratus. Perſonali enim præſentia iux constitutionem tunc practicatã, Gregoriũ Papam vndecimum adiens, et confirmari ſuam electiõm, et ſe conſecrari illic obtinuit, Cazimiri Poloniæ Regis, tanq; Patroni adiutus interceſſionibus, et cõsensu. Bodzanta aũt Epũs Crac præfatus, annis aliquot priusq; morte abſumeretur, limites inter bona Epiſcopalia ab vna, et bona Monaſterii Calui montis conficiendo, cæcitatem, de qua in superioribus ſcripſimus incurrerat.

Terna in Lithuanos expeditio acta eſt per Magiſtrum Pruſſiæ. Qui Caſtrum et pontem ſupra fluuium Nyemyen conſtruit.

PEregrinorum et forenſium militum Pruſſiæ Magiſter Venricus motus aduentu, duplicem eo anno in Lithuanos egit expeditiõm. Et magna vaſtatione per cædem et ignem facta, captiuis pluribus Lithuanorum onuſtus, in Pruſſiam reuertitur. Quem Dux Lithuaniæ Kieyſtuth inſecutus, tam ſecreto et ſilenti agmine, Pruſſiam ingreſſus eſt, vt parum abfuit, quin Caſtrum Iſterburg interciperet, et Comendatorem prandio ſe reficientẽ captiuaret. Ægre tamen et Caſtrum defenſũ, et Comendator ſaluatus. Omnibus tamẽ equis et rebus, quæ ad Comendatorem pertinebant, receptis, duobusq; Diſtricti:

bus spoliatis, vaſtatis, et incenſis, cum pecorum et captiuorum præda in Li:
thuaniam euaſit. Propter quod Mgr Pruſſiæ Venricus tertiam in Lithuanos
mouet expeditiōm. Et longius progreſſus, vaſtando ſingula etiam ſupra flu:
uium Niemyen Caſtrum et pontem ædificat, clandeſtinas Lithuanorũ irruptio:
nes reſtricturus. Eam ædificationem Kyeiſtut Dux Lithuaniæ impedire cona:
tus, vice bina cum gentibus ſuis exercitum Pruthenicũ laceſſebat. Sed fu:
gatus inde et repulſus, in congreſſũ vniuerſæ dimicatiōis venire veritus eſt.

Anno Domini 1367.

Bithomienſes Ciues Plebanum ſuum et Prædicatorem interficiunt. Ab eoq; tempore argenti et plumbi minera apud eos aruit.

Montibus et foueis Bithomien̄ Oppidi in terra et Dioceſi Cracouien̄ sitis,
plumbum argento permixtũ, in abundanti copia fundentibus, oppida:
nis quoq; Bithomien̄ vberrimo lucro ex montibus hmōi aſſiduē pro:
uenienti vehementer ditatis, cæpit animus eorum ex rerum et diuitiarum
affluentia ſuperbire et intumeſcere. Quo tumore elati, Petrum de Koslie, virum
Iuris Canonici peritum Plebanum Bithomien̄, frequenter quotiens quid graue
Conſultandum erat, in Prætorium per Bedellum non peticione ſed imperio acci:
bant. Qui id ad notoriam referens iniuriam, dum vno dierum vt in Prætorium
iret à Bedello iuberetur, Nicolaum de Piſkowicze Prædicatorem, cum Diuiniſ:
ſimo Sacramento, dum ſe ipſe in Domo propria contineret, ire iuſſit. Qui dum
illuc perueniſſet, Conſulibus rei nouitatem mirantibus, Cænaculum in quo cō:
ſiſtebant introiit. Et ſupercilii quo tegebatur parte abſciſſa menſā ſternens
Sacramentum locauit, et tandem reſumptum Sacramentum in Ecclam reporta:
uit. Acti ob id in furorem Ciues Bithomien̄, auctore Laurentio, als Lorencz,
Conſule, Secunda die Septembris in Plebanum et Prædicatorem manus ſacrilegas
et violentas iniiciunt. Et ignominioſe in eorum habitationibus comprehenſos
et vsq; in Prætorium, ligatis poſt tergum manibus in latronũ et furum morē
pertractos, ſuis legibus deteſtabilibus, actores ipſimet et Iudices, iudicant, et
ad indignam mortem, nulla legitima defenſione conceſſa, condemnant. Ver:
berati deinde bipennibus, et frequentibus vulneribus cruentati, affecti et o:
bruti, educuntur ex Prætorio, et in piſcinam, prope Ecclam ſanctæ Margarethæ
ſitam proiecti, in vndis ſuffocantur, breui mortis impendio coronā immarceſci:
bilem conſecuti. Corpore aũt Nicolai Prædicatoris viuo ſupernatante, iuſſit Lau:
rentius Carnifex illud per lictorem profundius ſubmergi, et continuo oculi
eiusdem Laurentii ex orbibus ſuis elapsi erupuerunt. Mortua tandem cor:
pora in Ecclam parochialem relata, in Choro Eccliæ ſepulta ſunt. Facinore
tam immani et horrendo ad Epum Cracouien̄ Florianũ perlato, Laurentium
Carnificem Primi ductorem ſceleris, cæteroſq; Bithomien̄ Conſules et Ciues
preſbitericidii huiuscemodi patratores, ad Tribunal ſuum euocat, et crimen ſu:
um confitentes, omni honore, dignitate, et officio priuat, filioſq; et nepotes eorũ

ad suscipiendos ordines sacros, et ad obtinenda Ecclesiastica beneficia inhabilitat, et oppidum Bithomien cum Ecclesiis et parochiis sibi vicinis Ecclesiastico supposuit Interdicto. Et licet Censurarum huiusmodi opprobrium excutere apud Summum Pontificem, quem sibi placabiliorem quàm suum Ordinariũ Florianum fore rebantur, tentauissent: vix tamen biennio elapso, magna auri quantitate Cameræ Apostolicæ soluta, et Altari in Ecclesia Sanctæ Mariæ Bithomien in remediũ peremptorum. Cuius vnicus Cracouien Episcopus est Patronus, sub titulo Sancti Sigismundi fundato, et duodecim marcis latorum grossorum annui census ex Prætorio Bithomien soluendorũ dotato, multis sumptibus et fatigis meruerũt ab excommunicatione et interdicto absolui. Ex eo aũt tempore plumbi et argenti venæ in montibus Bithomien, ob facinus in Christos Domini patratum, arefactæ et succisæ, et omnis minerarum prædictarũ vsus, et stillicidium fertur desiisse. Ne aũt facilem pro suo nephando reatu veniam ciues Bithomien apud Summum Pontificem consequerentur, Marcus Præpositus Sancti Vincentii extra muros Wratislauien, qui Ecclesiæ Bithomien Collator est, et cuius Monasterium plures decimas et introitus Ecclesiæ Bithomien tenet incorporatas, per suos Procuratores et impensas apud Cardinalem Sancti Petri obstitit. Cui prædicta causa audienda et expedienda à Sede Apostolica fuit commissa.

Prussiæ Magister per Marsalcum generalem Lithuaniam vastat.

HEnricus Prussiæ Magister ex propriis duntaxat militibus comparato exercitu, et in gubernationem Henrici Schindekop Marschalci generalis tradito, illum in terras Lithuaniæ vastandas transmittit. Qui terras Lithuaniæ ingressus, nullam resistentiam reperiens, ferociter illas, et gradu cõcito vastat. Quinque aũt Districtibus celeriter peruastatis, et cæde senum et impuberum facta, vsque ad Kowno grassatus est, octingentosque captiuos, et plures equorum et pecorum greges in Prussiam adduxit.

NICOLAVS Plocensis Episcopus, cum annis prope duobus sedisset, moritur, et in Ecclesia Plocen sepelitur. Cui Stanislaus primus Wladislauien Ecclesiæ Præpositus, per electionem Canonicam succedit. Frater germanus Nicolai absumpti de Golczeuo Villa et stirpe Prawditarũ ducens genus, à Summo Pontifice Vrbano quinto confirmationem, à Cardinali verò Ostien consecrationẽ sortitus.

Anno Domini 1368.

Lithuani Castrum et Oppidum Pulthowsko comburunt

RObore ac solicita, sedulaque repressione, Cazimiri Poloniæ Regis Lituanorum Principes, rapto bellare quondam assueti, perterriti et perculsi: nunquam enim sine sua graui clade et incommodo vexare terras Regni Poloniæ, Capitaneis et Præfectis Regiis, magna cura, iuxta quod à

Caʒimiro Rege docti iuſsiq; erant, obſeruantibus quæq; itinera, ac illorum
agmina laceſsere, prædasq; raptas excutere non deſinentibus, contingebat.
Recenti inſuper bello, quo terris Ruſsiæ illos exuerat et eiecerat, atteriti mace:
ratiq;, cum terras Regias inuadere, aut prædas ex illis agere ſibi periculo:
ſum formidoloſumq; putarent, in terras Maſouiæ ex vicinitate ſibi propinquio:
res, vbi minus reſiſtentiæ, minus cautelæ rebantur (prout erat) prouiſum diuer:
tunt. Et facto ingenti agmine, Duce Kieyſtuto (ſi Cilli enim omnem curam illi:
us profectionis mandauerant) clandeſtinis itineribus per inuias ſyluas, et
Pulthowſko Caſtrum et Oppidum Epiſcopi Plocen' inſperatè perueniunt. Et op:
pido quidem hominibusq; in eo degentibus, et fortunis eorũ, cum munitum non
fuerit, illico potiuntur. Caſtrum aũt cum enixius à Caſtellanis et ab his qui fu:
ga dilapsi in illud confugerant, defenderetur, crebris lignorum pinaticorum
ſtruibus manibus ad propinquum appoſitis incendunt. Ex quo quidem incen:
dio ſerpente flamma, et Caſtrum et homines in eo concluſi, non valentes quo:
quomodo ignis virtutem reſtringere, conflagrarũt. In vicinas deniq; villas
populatione extenſa, multa hoĩm et pecorum aliarumq; rerum præda capta,
anteq; Semouitus Dux Maſouiæ iuſtum poſset ex gentibus ſuis congregare
exercitum, celeriori curſu quam venerant, in Lithuaniæ terras diffugierunt.
Id bellum Lithuanis apud Maſouiam agentibus, Pruthenicus exercitus
Duce Henrico Marſchalco Pruſsiæ ingreſsus in Lithuaniam, multas cædes
multa incendia peregit, et cum captiuorum ac prædarũ multitudine in Pruſ:
ſiam rediit.

QVINDECIMA Menſis Maii, Mathias olim Wladiſlauien' Epiſcopus
annos tantummodo quatuor, ex quo Pontificatui, propter cæcitatem, quæ ac:
ciderat illi, ceſserat, ſuperuiuens moritur, et in Eccleſia Wladiſlauien' quam
in omnibus partibus ſuis muro erexerat, et conſumauerat, ſepelitur. De suc:
ceſsore ſuo et nepote Sbilutho querelas, dum viueret, apud aures Prælatorũ
et Canonicorũ Wladiſlauien', cum Sbilutho Epiſcopo recumbentium, ingemi:
nare ſolitus, quod negligentius ab eo, ſibi beneficii præſtiti oblitus, tractare:
tur: obteſtans omnes, ne de Sedibus ſuis vel beneficiis cuiquam, quantum
uis charo vel proximo, cederet, caſus ſui documẽto affectiões ſuas moderaturi.

Inaudita quædam ſedicio in regionibus Europæ multum illis incommodi atq; iacturæ attulit.

Stridor grandis bellorum ciuilium, dura quoq; ſeditionum et commo:
tionum afflictio et tempeſtas in terris et regionibus Brandeburgen
Lubucen' Marchionum, item in terris Swantoborii Ducis Stetinen
et Pomeraniæ, als Stolpen' item in regionibus Vedlenſium et Sceglocʒonum
Baronum, in terris item Comitum de Nowigrod, item in terris Caſſubitarum
item in regione Epiſcopatui Camÿenen' ſubiecta, exorta eſt, et adeo graſſa:
ta, vt Principes et primores dictarum terrarũ, in viſcera propria, mucrone con:
uerso, se inuicem conſumerent, vt præter Caſtra et oppida munita, nullum re:
maneret villagium, nullus vicus, qui non foret ignis voragine deleretur

Stetinenſis Ducatus à gentibus Ianuſsii Vedelſki populatus eſt, at non impune.

Octaua Decembris gentes Ianuſsii Vedelski, tam equeſtres, quam pedeſtres ex Caſtro Czlopen, eidem Ianuſsio Vedelski per Ioannem Iudicē Poſnanienſem, et germanum ſuum Vincentium obligato, egreſsæ, pedeſtrium etiam de Thuczin, et de Czlopen Diſtrictibus Copiis adiutæ, terram Stetinen. Ducis Swantoborii inuadunt, ſpoliant, vaſtant, et exurunt. Cum aut. die tertia cum multiplici præda reuerterentur, Swantoborius Dux cum gentibus Wratiſlai Ducis de noua Stetin patrui ſui, et cum auxiliaribus Ciuitat. aliquarum, et ſignanter oppidi Stargard, circa quoddam ſtagnum (fugere enim, prædæ dulcedine illecti, licet poterant, nolebant) conſecutus, fortiori ipſe Swantoborius Dux fretus exercitu conflixit. Et pluribus occiſis p̄dam omnem recuperauit et reduxit.

Mortuo Duce Swidnicen. Boleſlao, Ducatus ad Imperatorem deuolutus in Prouinciæ formā redigit.

Vigeſima ſeptima Iulii, Boleſlaus Swidnicen. Dux, nepos ex ſorore Cazimiri Poloniæ Regis, nullam prolem ex Agnete de Auſtria Duciſsa conſorte ſua ſuſcipiens, in Swidnicza moritur, et in Monaſterio Griſſouien. ſepelitur. In hoc Swidnicenſium Ducum deficiente ſtipite, et Swidnicen. et Iawrien. Ducatus, ad Bohemiæ Regem Carolum, ratione conſortis ſuæ ſecundæ Annæ filiæ vnicæ Henrici Iawrien. Ducis, fratris germani Boleſlai Swidnicen. eſt deuolutus. Qui extunc Duces habere deſinens, in Prouinciæ formam redactus eſt. Ex hac ſecunda conſorte Anna Carolus Bohemiæ rex vnum filium Vencellaum, morte patris ſecuta, Romanorum et Bohemiæ Regem, et vnam filiam   Duci Auſtriæ deſponſatam ſuſceperat.

Henricus I Oppolienſis Dux moritur, relictis Wladiſlao et Boleſlao.

Swidnicenſem Ducem Boleſlaum Henricus primus Oppolien. Dux ſecutus, apud Oppoliam vltima Decembris moritur, et apud Monaſterium fratrum minorum ſepelitur, duos filios Wladiſlaum et Boleſlaum relinquens, ex Elizabeth filia Bernardi Ducis Swidnicen. et nepte germana Cazimiri Regis Poloniæ ſuſceptos.

Inundatio aquarum nimia in Polonia.

Quindecima Auguſti grandis aquarum inundatio ex aſsiduo pluuiarum imbre in Regno Poloniæ p̄ueniens, in frequentibus locis frumenta, fructus terræ, oues, boues, pecora, et iumenta ſubmerſit.

STANISLAVS primus Plocen. Epus ex vrbe confirmatione et conſecratione ſua obtenta reuerſus, biennio, ex quo promotus fuerat non impleto, paraliſi excruciatus moritur, et in Plocen. Eccl'ia ſepelitur. In cuius locum Capitulares electione pro prima die Ianuarii celebrata, Boleſlaum Sowka de Golczewo nobilem Prawditam Canonicum Plocen. et duorum immediate p̄:

cedentium Epiſcoporum, vczt Nicolai et Stanislai germanum via ſcrutinii eligunt: à Ianuſsio Gneſnen. Archiepõ de fauore semouiti et Ianuſsii Du: cum Maſouiæ confirmatum et benedictum.

Anno Domini 1369.

Ludouicus Bregenſis Dux partem mediam Ducatus ſui liberaturus ære, quo illam Boleſla: us Legnicen. Dux inuadiauerat, Oppolien. Ducibus, duo millia marcarum ſoluit. Qui propterea furore acti contra eum arma mouent, et vincũtur ab eo.

Bregen. Ducatus partem dimidiam per Venceſlaum Ducem Legnicen. in liuorem fratris Ludouici Boleſlao Duci Swidnicen. venditam Ludo: uicus præfatus Bregen. Dux, iuxta fœdus, q Carolus Imperator et Bohe: miæ Rex, inter diſsidentes fratres, Venceſlaum Legnicen., et Ludouicum Bre: gen. concordando pepigerat, liberaturus, Oppolien. Ducibus Wladiſlao et Bo: leſlao, quibus partem ipſam Boleſlaus Swidnicen., velut conſanguineis ſuis, moriturus, donauerat, duo millia ſoluit marcarum, et Ciuitatum eiuſdem ſor: tis, vczt Grodkow, Piczczen, et Cruczborg principalium accipit poſeſsionem. Op: polien. aũt Duces Wladiſlaus et Boleſlaus, ad grandem reuocantes iniuriam, quod de ſorte Ducatus Bregen. dimidia fuerunt per Ludouicũ Ducem Bregen. exclusi et redempti, multiplicibus guerris, damnis, et inuaſionibus, Ducatum Bregen. inuadunt, et afficiunt. Quorum inuaſionem Ludouicus Bregen. Dux non ferens, opponit illis reſiſtentiam, et ex parua odiorum scintilla, in vniuer: ſalem dimicatiõm per vtramq; partem ventum eſt. Certamine aũt prope Cruczborg inito, ædita vtrinq; ſtrage, ceſsit Ludouico Duci Bregen., iuſtius bellum et arma tractanti, victoria. Magna ex tunc pace vſus, Bregen. op: pidum, fundatam illic et dotatam à ſe et fratre ſuo Venceſlao Duce ad ho: norem ſancti Ioannis Baptiſtæ, et ſanctæ Heduigis, quorum meritis et suffra: gio ſe aduerſarios profitebatur viciſse, Collegiatam Eccleſiam, et certũ numerum in ea inſtituens, impetrato à Sede Apoſtolica priuilegio, vt Deca: nus illius diebus ſolẽnibus, mitra vtatur Pontificali, item fundatis Manſio: nariis, qui beatæ virgini Mariæ horas annis et diebus ſingulis pſallerent, nobilitat, et Oppidum Bregen. de multiplicibus debitis, vſuris, obligationibus et cenſibus, quibus illud pater ſuus Boleſlaus Bregen. Dux inuoluerat, exi: mit, libertat, et exoluit. Duobus filiis vczt Henrico et Venceſlao, ex quibus Venceſlao immaturè mortuo, Henricus ſolus ſortem paternam poſsedit, itẽ item tribus filiabus inclytus. Prima erat Margaretha, Alberto Duci Bauariæ deſponſata, altera Heduigis, quæ Duci Wſwiczemen. nupſerat, Catherina ter: tia in Trzebicen. Monaſterio Abbatiſsa.

Caſimirus Poloniæ Rex Crucem magnã auri puriſsi: mi et ligno Dominico inſignem Eccliæ Crac. donat.

Duodecima die Februarii Cazimirus Poloniæ Rex Crucem magnam de auro purissimo, margaritis et lapidibus preciosis distinctam, ligno insuper Dominico gloriosam et magnificam Ecclæ Crac donauit. Et quãuis Cracouien Ecclia pluribus clenodiis, liberalitate Regum et Principum atq Pontificum refulgeat insignis, non habuit tamen, nec in hanc diem habet Clenodio Crucis præfatæ quicq vel nobilius vel excellentius.

Glogouiensis et Zeganensis Dux moritur Cuius tres filii Ducatus partiuntur

Henricus Zeganen et Glogouien Dux, quem à Carolo Bohemiæ Rege mediam partem Glogouien oppidi, con ius fasq per Ioannem Bohemiæ Regem occupatam, exegisse monstrauimus, Cazimiri Poloniæ Regis, propter tertiam vxorem Elizabeth, socer, moritur, et in Zegano apud Canonicos Regulares, iuxta paternum sepulchrum sepelitur. Tres filios, vzt Henricum Seniorem, Rudolphum, et Henricum iuniorem relinquens. Inter quos Principatus Zeganen taliter partitus est. Nam Henrico seniori cessit Zeganum, Croszna, Neuemburg, et Swiebodzin, Rumpoldo media pars Glogouiæ Gore, et Stinauiæ, ac Heÿcendorff, Henrico vero iuniori, qui Sperling cognominatus Freÿnstath, et Sprotauia.

Vrbano V. Papa mortuo. Gregorius XI eligitur

Vrbanus Papa quintus, cum annos octo sedisset, veneno intoxicatus obiit. Post cuius mortem Cardinales conclaue ingressi, Gregorium vndecimum eligunt. Qui ante vocatus est Petrus de Belle Diaconus Cardinalis. Post eum sequitur tribulatio Ecclæ, quam beata Brigitta, propter peccata hominum, futuram prædixit.

Magister Prussiæ castrum in oris Lithuaniæ ædificat. Quod cum Lithuani vi conquirunt, iterum atq tertio in eos agit expeditionem

Auxiliis militum peregrinorum, qui ex Almaniæ oris venerant, Venricus Prussiæ Mgr exhilaratus, in Lithuaniam hostiliter ire pergit. Et quo efficatior foret sua expeditio, lapides, cæmentum, et lateres, castrũ constructurus, secum vehit. Ad fluuium itaq Nyemyen perueniens, multam materiam pro erigendo muro à Lithuanis in extructionem castri congestam reperiens, et prosperari suum desiderium agnoscens, castrum à fundamentis, nomen ei Gothiswerder, id est Insula Dei, imponens iniciat, et infra tempus semestre consumat. Præsidioq forti militum imposito, reuertitur in Prussiam pro festo Pentecostes: terra Lithuaniæ circumcirca populata, prædata et exusta. Lithuanorum aut Duces Olgierth et Kieÿstuth, super extructione castri, et patriæ suæ occupatione furore et indignatione pleni, Mg Eo Prussiæ descendente, cum potentiis suis con castrum Gothiswerder adue-

niunt, et quinq; hebdomadis illud aſsiduè nocte et interdiu impugnando, Cruciferis diſsimulantibus, neq; probè illud tuentibus conquirunt. Et maiori parte Præſidii trucidata, cæteros in dira vincula coniiciunt. Et quamuis poſtea de vtriusq; partis beneplacito commutatio captiuorum acceptata fuerat, in dieta tamen ad id exequendum indicta, Duce Kieyſtutho contra Pruſsiæ Marſchalcum Henigum Schindekop ſuperius loquente, re infecta diſceſsum eſt. Quapropter Henigus Marſchalcus in Pruſsiam reuerſus, magno exercitu comparato, intrat Lithuaniam, et Caſtrum Beiern circumdat. Et vehementi impetu expugnatum, conquirit. Requiſitus autem per Nuncios Ducis Kieyſtut, vt Caſtrum conquiſitum, anteq; in eum graſsaretur reddat, in indignationem verſus, et Caſtrum et Centum nouem Lithuanos, cum Caſtro conflagrat, cæteros vincit. Dux itaq; Kieyſtuth, manſuetiori animo vſus, colloquium petit. Vbi captiuorum hinc inde permutatio ſecuta eſt. Sed nec Dux Kieyſtuth, modeſtiam ſeruare potuit, ſed comminatus eſt pro anno futuro ſe in Pruſsiam adventurum. Ea comminatione Magister Pruſsiæ Venricus motus, duplicem iterum eodem anno hyeme in Lithuanos expeditionem per Marſchalcum Henigum Schindekop, in vulgari Polonico Odrzuglowa, egit, et in vtraq; feroci cæde et flamma in Lithuanos debacchatus, Caſtrum Paſtow, Capitaneo illius, Gerdo nomine effugato, conquiſiit, et magnam prædam captiuorum et ſpoliorum retulit.

Anno Domini 1370.

Cazimirus Poloniæ Rex ipſo die Natiuitatis beatæ virginis Mariæ venatum iuit. Ibiq; febre correptus optimè moritur: Cum ingenti omnium luctu, multaq; Caſtra et Ciuitates variis in Teſtamento legat.

NAtalem Domini noſtri Ieſu Chriſti, Cazimirus Poloniæ Rex diem cum debita ſolennitate et veneratione Cracouiæ peragens, inde dum iam Quadrageſimales dies propinquaſsent, in terras maioris Poloniæ cum Curia ſua diuertit. In quibus cum Veris et Æſtatis tempora exegiſset, verſus terras Sandomirienses et Ruſsiæ Autumnum et partem hyemis, vacando ferarum capturis, illic exacturus, iter ſuum reflexerat. Iamq; in Curia Regii Oppidi Przedborz, pulcherrimo muro per eum conſtructam, perueniens, diem Natiuitatis ſanctæ Mariæ illic feſtiuabat. Vbi inſperato morbo et valetudine aduerſa vehementer obrutus eſt. Aſcenſuro ſiquidem Regi currum iam aptatum præparatumq; in tantæ feſtiuitatis die, et in venationem Ceruorum in ſyluam propinquam tranſituro, per viros timoratos et deuotos conſultum eſt, ne in dicata virgini glorioſæ die, venandi aggrederetur opus: ſupereſse plures dies, quibus id licentius poſse aiebant suppleri, diemq; illam ſeruili opere non violare. Vera et ſana Rex illos ſugeſiſse ratus, animum à venando reuocauerat, aliorum tamen ſuſurratione incenſus

Variato priori ſanioriq; conſilio, curru aſcenſo, ad nemus venatum pere:
xit, Vbi dum die altera venationi dans operam fugientem ceruum audi:
us inſequitur, gradario cui inſidebat, propter obſtacula et inuia, in curſu re:
loci cadente, Rex ipſe velut homo carnoſus et ſenilis, adeò vehementer con:
cuſsus, colliſusq; eſt, vt non niſi in curru, ad hoc vix in villa propinquiori reper:
to veheretur. Febri deinde correptus, induſtriaq; Medicorū ab illa ſolutus ver:
ſus Sandomiriam contendit, ſpretisq; Medicorū, et præſertim Mgri de Colonia
viri in arte illa ſolertis et experti, conſiliis, in crapulam et balnea, vtendo fru:
ctibus, inordinate ſe reſoluit. Ex balneo aūt Sandomiriæ, cuius vſum Magiſter
Henricus ſibi, quaſi cuiusdam veneni vim, vitandam iniunxerat, mox graui
recidiua, iuxta quod Medicus pronunciauerat, vexari cæpit. Sentiensq; mor:
bum inualeſcere, verſus Cracouiam redeundum ſatius eſse duxit. Et San:
domiria egreſsus, flammam febris credens reſcindere, Medico nequicq; in:
hibente, gelidam aquam bibit, quæ illi acriores ignes illicò intendit. Illo ita:
q; die in Chrobrzani ad militem curiæ ſuæ Gouorkonem perueniens, grauiſ:
ſima febri, tot incomoditatibus, quas ſibi ipſemet conflauerat, affectus, tor:
quebatur adeò valido dolore, vt tam milites, quàm Medici illum nocte ſubse:
quenti animam exhalaturum exiſtimarent. Verum altera die febrium
flammis, aliquantulū arte Medici reſtrictis, et inhibitis, ex Chrobrzani diſ:
cedens, ad vehiculum impoſitus, per milites, certatim rhedas ſubeuntes, et
viciſsim ſubcollantes, vsq; ad Monaſterium Koprziwnicen, ordinis Ciſterci:
en, lento et pedeſtri gradu vehebatur. In quo grandis erga Regem militū
charitas pietasq; monſtrata eſt: qui in iumentorum morem, pro efficienda Re:
gis ſui ſalute, miniſterium rhedariorum implere non horrebant. In Monaſte:
rio aūt Koprziwnicen quieſcens octo diebus, ad religionem votaq; conuer:
ſus, templi Plocenſis, in quo caput beati Sigiſmundi Regis et Martyris ſingu:
lari ſeruabatur veneratione, ruinas ſe reparaturum, et pro Vicariis eius:
dem Plocen Ecclæ, pro Dei et matris eius honore, quottidianas diſtributio:
nes, quæ quartæ appellantur, ſe ordinaturū deuouit. Et pro illo exequendo
Capellanum Curiæ ſuæ Ioannem de Skrzin in Ploczkam tranſmittit, vtrius:
q; rei effectum celerrime, vt Rex ipſe mandauerat, plenariè executurū. Alle:
uiationem aūt ægritudinis ſuæ præſentiens, ex Koprziwnicen Monaſterio in
Olsziek perueniens, et Mgri Mathæi alterius Medici permiſsu, cæteris om:
nibus Medicis improbantibus, medonem bibens, in ampliorem recidiuationem
deuenit. Ex Olsziek in Caſtrum pulcherrimum et nobile nouæ Ciuitatis Kor:
czin, quod opere ſumptuoſo fabricauerat, aduectus, aliquantam moram, do:
nec virium reſtaurationē et ægritudinis diminutionē ſentire cæpit, in eo imo:
ratus, verſus Cracouiam Mgro Mathæo inſtigante, contendit. Mox quoq;
in primo nocturno, ſiue intempeſtiuo motu, ſiue virtute morbi, validis cæpit
febribus, non ſimplicibus quidem ſed erraticis, et nunc quartanis, nunc ter:
tianis, interdum quottidianis agitari. Et dolor quidem, errante febre tole:
rabilis putabatur. Verū dum prima die Octobris Cracouiam, febre coadu:
nata, adductus, validius à languore premeretur, altera die, prima vzt No:
uembris, mandauit per Interpretem à Medicis perquiri, num iam Cracouiā

perueniſſent. Quibus interogationem ſuam, velut delirantis, irridentibus, ad:
iecit. Non ignoro ſiquidem, me Cracouiam aduenisſe, ſed veſtrorum promiſſo:
rum inquiſitione mea inſcitiam vanitatemq; coarguo, qui curari me, q̃ primũ
Cracouiam ingrederer, ſiccis herbis, et cæteris Apothecarum contentis, quæ
in rure haberi minimè poterant, ꝓmittebatis. Medicis aũt rubore perfuſis,
et operas ſuas in eius curatione pollicentibus, exigere ab illis deſtitit, q̃tnus
omni pauore circumſcripto, quid de conualeſcentia ſua ſentirent, plenè et intre:
pidè panderent. Et si mors propinqua immineret, q̃tnus domui ſuæ tempeſti:
uè conſuleret, denunciare non dubitarent. Medicis aũt non ſolum conuale:
ſcentiam ex præſenti morbo, ſed et longam vitam, copioſis dilatatisq; ſermo:
nibus portendentibus, Rex altiori ſenſu se intelligens debilitari, q̃ primum
tertia dies Nouembris illuxit, Floriano Cracouien Epõ, et Wladiſlao Duce Op:
polien nepote ſuo, ex Elizabeth Ducisſa Swidnicen Boleſlai germana, fi:
lia ſororis Cazimiri Regis, quem Ludouicus Hungariæ Rex, ad viſitan:
dum Regem transmiſerat, et præſtantioribus Prælatis et Canonicis Cra:
couien, et militibus ſuis, in cubiculum accerſitis, primum fidei Catholicæ
articulos Symboli oratione profeſſus, Teſtamentum condidit. Per quod
duabus filiabus ſuis virginibus, Annæ et Heduigi, ex filia Henrici Ducis
Glogouiæ, tertia vxore ſuſceptis, omnia ornamenta lectorũ cortinas et
velamenta, biſſo, purpura, gemmis, margaritis, et lapidibus precioſis, ra:
ri operis fulgentia, item omnes ſcultellas, ex puro auro fabricatas, item om:
nium vaſorum iocalium et Clenodiorum de argento, medietatem, reliquam me:
dietatem Heduigi conſorti ſuæ, item nepoti ſuo ex filia Elizabeth primi ma:
trimonii Cazimiro, filio Boguſlai Ducis Stetinen, Siradien, Lancicien et Do:
brzinen Ducatus, et quatuor Caſtra Kruſuicia, Bidgoſtiam, Balachow et Valcz,
item Ecclīæ Cracouien crucem magnam auream, pluribus gemmis, et lapidi:
bus ornatam, notabilem portionem Dominici ligni habentem: quæ decem
millibus florenorum appenditur, item Ecclīæ Gneſnen Monſtrantiam argẽ:
team, deauratam et insignem, reliquiis ſanctorum refertam, et Bibliam, item
brachium ſancti Coſmæ, in ciborio argenteo deaurato Ecclīæ Poſnanien
item duobus filiis ſuis naturalibus Nyemyerze, quem ex Iudæa ſusceperat,
et Ioanni Bogudzæ villas Kuthaw, Iurzincz, et Drugnya, item Sbigneo, Przed:
borio, et Pakoſsio, filiis Sbignei de Brzezie, Oppidum Wodziſlaw Regium,
cum aliquot villis, item Ioanni Zaklika Caſtrum Miedzigorze in terra Sando:
mirien, Iaſczkoni Zorawſki Podgaie, Paulo Zlodzi Nieklay, et pluribus aliis
Curienſibus, militibus, et ſeruitoribus ſuis, villas, Oppida, Aduocatias, poſeſsio:
nes, domos, pecunias, in certo numero et quantitate dedit, contulit et legauit.
Ioannem de Strzelce, vocatum Suchiwilk Decanum Crac, et Cancellarium
Regni Poloniæ, huiusmodi Teſtamenti sui conſtituens legitimum Executo:
rem. His itaq; et aliis multis memorabili ordine compoſitis, Diuiniſsimum
Euchariſtiæ cum magna deuotione et lachrymarum effuſione, ꝑcepto via:
tico, Sacro etiam oleo, confeſsione ſuorum ſcelerum per prius vicibus aliq̃t
f̃cta, delinitus, vt Catholico Principi conueniebat, religioſiſsime in ſala ba:
ſza magna in Caſtro Cracouien, ad meridiem ſita, feria tertia proxima

ante feſtum ſancti Leonardi, quæ fuit quinta Nouembris, ſpiritum ſuum vt piè
credendum conuenit, chriſto reddidit, et in pace fœliciter obdormiuit, humanæ
ſorti ſubtractus, maiore Polonorum damno quàm ſuo. Rumore aūt qui in tali re
etiam velocitatem Nunciorum præire ſolet, mortem ſuam diuulgante, ad vicinos
Prælatos et Barones Regni Poloniæ ꝑlato, Iaroſlaus Gneſnen Archiepūs, qui et ipſe
ad compatiendum Regi ſuper ſua infirmitate Cracouiam veniebat, item Petrus
Epūs Lubucen, et magna Baronum militarium atq; popularium, ex terris, pſer:
tim vicinioribus Cracouien, et Sandomirien, multitudo, ſuaptè ad cohoneſtandū
funebrias Chari Regis, conuenit. Tertia itaq; mortis ſuæ die, quæ fuit ſeptima
Nouembris, à tribus Pontificibus, Gneſnen vīt, Cracouien, et Lubucen, à Duce
Wladiſlao Oppolien, et Baronum militarium et popularium frequenti numero
in omnibus Eccliis et Monaſteriis vrbis Cracouien exequiis celebratis, poſtre:
mò dum ad maiorem Ecclīam ventum eſt, Iaroſlaus Gneſnen Archiepūs, aſſi:
ſtentibus ſibi cæteris Epīs, Miſſam defunctorum peragens, cætera omnia, quæ
vel ſalutis, vel honeſtatis eſſe credidit, lege iuſtiſſima perſoluit. Corpus de:
inde exanime non in paterno Sarcophago, sed in ſpeciali loco, in latere dex:
tro, prope maius altare, trāc mandatum eſt. Arbitrantibus vniuerſis ſtatibus,
ſingulari eum decorandum Mauſeolo, qui ſingulari in Patriam et Ecclām
Cracouien vſus eſt charitate. Quod ſucceſſu temporis ſumptu Regio, tabu:
lis imaginibusq; marmoreis, faciem etiam Regis Cazimiri, qualis viuus ap:
parere ſolebat exprimentibus ornatum eſt. Tantus aūt in funere Regio ſe:
peliendo coortus erat Ecclīacorum et Sæcularium, militariū et popularium
diuitum et pauperum ploratus et luctus, vt non ſolum Cracouien Eccleſiā
ſed vniuersa vrbs Crac vocibus pium Regem defſentium, et ſibi immaturā
morte ademptum querentium, reſonaret, vt vnumquemq; mærori aut fleti:
bus indulgentem, parentem crederes filium, aut matrem vnigenitum ami:
ſiſſe. Silentium deinde apud omnes obſtinatum, et ſurdæ ad omnia ſolatia
aures, queſtionesq; crebræ et variæ quid deinde futurum eſſet: et cæteræ la:
mentationes, quales in tali caſu dolor ſuggerit, mæroris quoddam oſtenta:
bant producebantq; certamen. Dolor inſuper nuper amiſſi et perditi Regis,
cuius charitas et virtus priuatione magis q; fruitione notata, percepta, et co:
gnita eſt, vniuerſos in luctu continuo verſari cogebat. Annum tunc ætatis ſe:
xageſimum, cum exceſſit, impleuerat. Non ſecus propter charitatem in patri:
am et iuſticiam in ſingulos, q; quòd in florenti et viridi deceſſiſſet ætate, à
ſuis omnibus Ecclīacis et Sæcularibus, locupletibus et inopibus deſideratus.

Mortuo Cazimiro Poloniæ Rege Semouitus Dux in Maſouia quædam Caſtra iuris ſui fecit.

Semouitus Maſouiæ Dux Cazimiri Poloniæ Regis morte per filium
quem ob id in Curia Regis tenebat, nunciata, Caſtra illico Ploczko, Ra:
wa, Viſchegrod, Goſtinin, et Sochaczow, adiit, et ea extunc iuris ſui fe:
cit, Capitaneis et Tenutariis illorū, et ex præcepto Cazimiri Regis, quod vi:
uens illis fecerat, et ex precio, quod illis datum et promiſſum à Semouitho
Duce Maſouiæ fuerat, in ditionem illius vltro ſpectantibus.

De laude, vita et moribus Cazimiri Regis, omnes Poloniæ Reges ſuperãtis. Et quid per ipſum ſit ædificatum

Ex omnibus ſi quidem Regibus et Principibus, quos vnquam Regnum Poloniæ ſuperioribus temporibus habuit, Caſimirus ſecundus Poloniæ Rex, merito à Polonis plangendus deſiderandusq; erat, præſertim cũ nullum lumborum in ſexu virili legitimum ſuperſtitem reliquiſſet. Is enĩ inter omnes Reges Poloniæ vnus extat, qui Regnum ipſum non ſolum viuificauit, Sed et ampliauit, magnificauit, et variis templorum Caſtrorũ, Ciuitatũ, et Curiarum muris pulcherrima ſtructura et opere extulit. Nam primum Caſtrum Cracouien. palatiis, thalamis, turribus foſsatis, ſculpturis, picturis, tectis, item Ciuitatem Cazimiriam, iunctam Cracouien. vrbi, item Wieliczkam, Skawinam, Ilkuſz, Badzin, Lublin, Caliſz, Pizdri, Lelow, Sandomiriam, Viſliciam, Schidlow, Radom, Opoczno, Wąwelnicza, Stawiſzin, Wyelun, Conin, Piotrkow, Lancitiam, Ploczko, Iunowlodcz, Leopolim, Sanok, Croſznam, Czchow, Ciuitates, Caſtella, et Oppida, item Caſtra et Curias Poſnanien. Caliſch, Sandomirien. Lublinen. Leopolien. altius et inferius, Pizdri, Siradien. Vielunen. Lanc. Colo. Plocen. Niepolomicze, Szidlow, Przedborz, Brzeznyca, Boleſlawyecz, Oſtrzeſzow, Przemiſlien. Lanczkoronam, Badzin, Lelow, Czorſchtin, Ocziecz, Krzepicze, Sieciechow, Solecz, Zawichoſt, Nouæ ciuitatis dictam Korczin, Conin, Nakiel, Velen, Miedzirzecz, Cruſzwicza, Zlotoria, Przedborz, Bidgoſcza, Lubaczow, Trąbowlya, Halicz, Coſtin, Opoczno, Szidlow, Przilzow, Rawam, Viſchegrod, item templa et ædes ſacras, vczt duas Ecclias Collegiatas in Caſtro Cracouien. vczt S. Michaëlis, et ſancti Georgii, item hoſpitale in Stradomia, item Sandomirien. et Viſlicien. Collegiatas, item in Stobnicza, Szidlow, Lapſchice, Cargow, Niepolomicze, Solecz, Opoczno, Corczin, ſancti Stanislai in Rupella, item Monaſteria, in Piotrkow, Lancicia, Noua Ciuitate Korczin, muris, ſtructuris, picturis, tectisq; ſumptuoſis, conſtruxit. Ac eiſdem Eccleſiis, et Monaſteriis, cruces, calices, libros, iuxta magnificentiam Regiam in auro, argento, et gemmis donauit. Ac ne ſingula in longum proſequar, haud vllum facile præteriit Regni Polonici locum vetuſtarum arcium atq; vrbium, in quo nouos muros non erexerit, labantes non renouauerit, aut quæ deeſſe videbantur, appoſitis non extulerit. Ad cætera verò Caſtra, Curias, Eccleſias, et domos, ſub ſuo regimine ex muro per Militares, Ciues, aut populares erecta, petentibus liberalia pſtabat ſuffragia, et ad perfectionẽ cæptorum operum, illos verbo et exhortatione animabat. Tantus enim illi ad magnificandũ locupletandumq; Regnum Poloniæ inerat amor, vt grauiſsimos et notabiles ſũptus in erigendis ex muro Eccleſiis, Caſtris, Ciuitatibus, et Curiis, faciendo ad id omnem ſolicitudinem, curamq; intenderat, vt Poloniam, quam luteam, ligneã, et ſqualidam reperierat, latericiam glorioſam, et inclytam, ſicut euenit, relinqueret. Nam quicquid Polonia in Caſtris, Eccleſiis, Ciuitatibus, Curiis, et domibus murorum continet, id pro maiori parte ab ipſo Cazimiro Rege, et ſuis Regiis ſumptibus eſt perfectum. Et licet vt ſuperius perſtrinximus, procliuis

in libidinem fuerit. Clericos tamen quos ſciebat pudicos et continentes facti:
uosq; vel in aliqua arte peritos et excellentes, etiam si ſortis humilis et obſcu:
ræ originis fuiſſent, ſingulari illos proſequebatur fauore. Et neglectis præte:
ritisq; nobilibus ſuis, ſeruitoribus et familiaribus, eos in beneficia suæ collatiōis,
et ad regimen, Caſtrorum, curiarum, et bonorum ſuorum, motu proprio promo:
uebat. Id quoq; in peculiari habebat cura, vt Prælati, Canonici, et Eccleſiarum
parochialium Rectores, circa ſuas Eccleſias reſidentiam facerent perſona:
lem. Et Cmethonibus Colonisq; à militaribus et nobilibus, non fierent oppreſ:
ſiones et iniuriæ. Quo factum eſt, vt Cmethones et Coloni, ſub militaribus et nobi:
libus degentes, quotiescunq; per ſuos dominos, et hæredes grauabantur, to:
tiens ad illum habebant fidum recurſum, ipſeq; pro illis et eorum iniuriis
effectualem oppoſitiōm ſeuerè et rigidè interponebat, vt nemo, quantumcunq;
magnus, potens, et diues, auderet in ſuos eſſe Cmethones, violentus, grauis, et
iniurioſus Rege Cazimiro vnumquenq; pro ſua factione, exceſſu, aut demerito
digna mulcta coercente. Ob quam rem, aſperius (vt militaribus apparebat)
in eos practicatam, ſugillationem vitare non potuit, quin Rusticorum Rex à
nobilibus et militaribus vocitaretur. Quam notam patienter et æquo animo
ferens, in defendendo pupillo, aduena, vidua, in adminiſtranda cuilibet iuſticia,
in plectendo fure, prædone, oppreſſore, latrone, nihil rigoris, nihil animi remit:
tebat: eundem tenorem in paupere iuxta ac diuite demonſtrans, virtutibus p̄mia,
ſceleribus ſupplicia compenſans. Bonos in precio haberi, peſſimum quenq; calca:
ri, florere iuſticiam, honorem eſſe viris fortibus, exulare malos nobiles et ciues
ex rapto viuere aſſuetos, bonos aũt atq; honeſtos in ſuum Regnum, ſuiq; Regni
vrbes vndecunq; transferri, in conſtruen, reparandis, ornandisq; ſanctorum
Baſilicis munificus et ſtudioſus. Vir ſtatura eleuata, corpore craſſo, fronte ve:
nerabili, crine circino et abundanti, barba promiſſa, voce aliquantulum balba
ſed ſonora, Præceps in comeſſatiōes, venatiōm, venerem, et cæteras voluptates.
In patriam clemens, in ſubditos modeſtus, in amplianda ornandaq; patria et
Rep: cupidus, comis, et frui, cuilibet conditioni, generi atq; ætati facilis ad eum
patebat acceſſus, ſumma humilitate, ꝑ quam pauperi iuxta ac opulento ſe im:
partiebatur. Et ꝓpter illam offenſiōm militum vitare non potuit, ꝓpenſiorem
curam ruſticorum, quam ſat Regi erat, eum habuiſſe, criminationem. Tanto
ſanè iuſticiæ cultu et moderamine in omnes tam nobiles q̄ agreſtes propenſus,
vt colonis, proprios dominos et hæredes iniquitatem et iniuriam inferre prohi:
buerit. Ipſosq; iuxta ac peculiares tutatus eſt, exemptoq; interdum maiori nũ:
mo, homini de hero ſuo querenti, monens vt ignili mercato et ſilice in campo
reperto (ſi aliter non daretur) incendio ſe vltum iret, illum tradebat. Eaq; li:
centia multorum hoīm militarium fortunas, ſubiectorũ ſuorũ expilantium, aut
illos grauantium refrenauit. Craſſus et medius corpore, vultu plenus, commeſ:
ſationis cupidus, ad diligendum patriam, naturali inſtinctu promptus, vt nihil
magis quæreret, q̄ illi prodeſſe, et ornare illam decoribus q̄ plurimis. Cuius
ea charitas in patriam, ea munificentia, ea liberalitas, ea ſolicitudo, ad ornan:
dam illam, vt ſupiores omnes Poloniæ Reges, et qui illum ad nrām ætatem
ſecuti ſunt, charitate vicerit. Per promulgatiōm edictorũ et iurium, per diſtin:

ctiom stratarum, per constructiom et locatiom artium et vrbium, marmorea mole aut petrosa lucentium, per aedificatiom Ecclesiarum certo rectoque iudicio, Statum Regni, Ordines, Magistratus, et officia stabiliens: ornatum suum stabilimentum et splendorem, sub inerti licet et inculto gubernatore, ex Cazimiri ordinatione retentura. In popinam ventremque proclivis. Non exigua illi cura fuit, quid esset, quid quoque biberet, per omnem aetatem, testimonio eorum, qui nouerant illum viridem, et postea iam senem. Redimens vicia virtutibus. Plura habebat, quae merito laudari debuerant, quam quibus debebat ignosci. Erat insuper in eo fides syncera, pietas domestica, et par quaedam in omnes aequitas, Regius denique splendor atque munificentia. Lubricus tamen vt praemisimus, et in mulieres intemperantis ingenii. Tutelam pro vniuersis opponens suae defensionis et iusticiae, quibus minus resistentiae potentia suffragabatur. Exacta diligentia quoslibet Calumniatores graui mulcta afficiens. Moleste enim tulit dum nocentem liberabat adumbrata veritas, et innocentem ingeniosa falsitas obruebat. Inter Reges et Principes sui temporis mansuetissimus. Per annos quadraginta Regni Polonici Principatum obtinens. Facilitate ac mansuetudine fastum temperans Regiae dignitatis. Pro augenda exornandaque Rep: Regni sui Poloniae feruidi animi. Nec prudentiae vulgaris, sed in aedificando, quod Principes egregios decet maxime sumptuosus. Adeo iusto iure imperans, vt nihil fere ad iustorum Principum modum desideraretur, omniaque ab eo inicia ta sunt in Polonia studia murorum.

Duces Lithuaniae Prussiam vastant et per Magistrum vincuntur vtrinque tamen multis occisis

Comminationes suas contra Cruciferos de Prussia, anno superiori prolatas, Kieystuth Lithuaniae Dux impleturus, Thartarorum, Ruthenorum, et caeterorum barbarorum quaesitis auxiliis, cum ingenti peditatu, equitatuque in Prussiam, vna cum Olgierdo germano suo, Lithuaniae Duce aduenit, et districtum Sambiensem, bipartito exercitu, ac populatione latius extensa, vastat, incendit, et depraedatur. Quo in solitudinem et vastitatem redacto, ad Castrum Ortelsberg ducit exercitum, et illud conquirit, et incendit. Abinde versus Rydow, alias Kowdin, Castra ponit. Vbi Prussiae Magister Venricus, cum omnibus potentiis, ad quas (peregrinis militibus deficientibus) augendas, etiam Ciues et Agrestes armauerat, aduenit, et barbaros in Dominica Exurge quare obdormis etc. inuadit. Vtrisque autem magno impetu cientibus, atrox strages commissa est. Et multis hincinde videlicet Henigo Schindekop Marschalco Prussiae et fratribus viginti de ordine, centum armigeris de parte Cruciferorum, mille vero barbaris cadentibus, Duces Lithuaniae, dato signo receptui, pro victis abeunt, et proximis syluis se committunt. Quibus tumultuario labore incisis, ne finali clade superari possent, se tutantur. Multis tum tam rebus quam captiuis eorum Pruthenus potitus est. Multi ex vulneribus, plerique frigore et fame in syluis errabundi intereunt Lithuani.

Samogithia et Lithuania per Cruciferos de Prussia et haec item per Lithuanos vastatur

ADuenit poſthæc Ludolphus Auſtriæ Dux Ordini in auxilium, cuius ſuffragio Magiſter et Ordo freti, in Samogithiæ terram quadripartito agmine deſcendens, ferè vniuerſam Samogithiam ſubiicit incē: diis et vaſtitati. Cæſis autem ſenibus et impuberibus, puberes in magno nr̄: mero captiuos in Pruſſiam deduxit. Quem abeuntem Dux Lithuaniæ Kieÿ: ſtut ſecutus, Caſtrum et Diſtrictum Gogelanken inuadit et expugnat. Et mt̄: tis vtriusq; ſexus hominibus cæſis aut captis, properiter in Lithuaniā refu: git. Commendator verò de Inſterberg, Vigandus de Belderſteÿn, eo diſcedēte, in Lithuaniam cum ſuis ingreſſus, Villas nondum vaſtatas, inuadit, et multis captiuis atq; ſpoliis potitus in Inſterberg regreditur.

IOANNIS LONGINI CANONICI CRACOUIEN̄ HIſTORIÆ POLONICÆ LIB. X.

Caſimiro Rege Poloniæ mortuo, Haſſo de Huchterihain vi Caſtrū Santok, Lithuanorum vero Duces pro: ditione Petraſſii Thurſki Wladimiri: en̄ arcem interceptam demoliuntur. Et redeuntes in Lithuaniam terram Sandomirien̄ vaſtant, Lignumq; Sctæ Crucis de Monaſterio Calui montis auferunt. Quod tandem ſubſiſtente curru in finibus Regni remittere coguntur.

CLariſſimo Polonorum ſÿdere, et qui immenſa feruentiſſimaq; cha: ritate, Regnum et gentem Polonorum, erexerat, extulerat, amplificaue: ratq; Illmo vc̄t Cazimiro ſecundo, Polonorum Rege, occidente, ad ōcu: pandum Regni Poloniæ terras, munitiones, confinia et Caſtra multorum ho: ſtium et inuidorum Regni eiusdem, qui metu Caſimiri Regis dum viueret continebantur, flagrare cœpit ambitio. Et quaſi ſigno dato morte Regis Ca: ſimiri ad ſui notitiam perlata, in occupationem Poloniæ Regni graſſaban:

tur. Nam Haſzo miles de Huchterihayn, filius Sonis de Vedel, Othonis Marchionis Brandeburgen, filii Ludouici olim Romanorum Regis Capitaneus, duobus Saxonibus, qui in Caſtro Santok morabantur, per tertium ſibi et paucitatem gentium et victualium, et abſentiam Sandiuogii de Virſch Caſtellani Brinen, et eiuſdem Caſtri Santok Capti, ſignificantibus. Caſtrum Santok cum paucis, quorum maior pars ex agreſtibus erat, obſidione cingens, expugnare cœpit, violato fœdere de obſeruandis pacis ſufferentiis, recenter cum Baronibus maioris Poloniæ icto. Opponente aūt Sandiuogio de Sleſzino, iuuene acerrimo et audaci, continuam reſiſtentiam, fuit Caſtrum per plures dies defenſum. Quo vigiliis et labore continuo, tribus Saxonibus, qui ſecum vnà in Caſtro erant, nulla ſuffragia ferentibus, fatigato, cum et Przeczlaus de Goluchowo Palatinus Caliſsien et maioris Poloniæ Capitaneus, expeditione indicta, tardius cum gentibus, pro ferendo obſeſsis ſubsidio, adueniret, Caſtrum Santok Haſsoni deditum eſt. Kieyſtuth insuper Lithuanorū Dux, frater Olgierdi, cum Lubardo, cæterisq3 Ducibus Lithuaniæ, morte Cazimiri Regis comperta, Wladimirienſe Caſtrum, quod à Cazimiro Rege Polonorum, et ſuis Præfectis tenebatur, valida obſidione illico conſtrinxit. Poterat aūt obſidio ipſa non ſolum fortiter, ſed et lætanter tolerari et obiri, omnibus ad tollerantiā ſuppetentibus, ſi tm̄modo bona mens Petraſsio Turſkij Præfecto Caſtri (e Lancicitha hic erat) affuiſſet et ſuis. Cazimirus ſiquidem Poloniæ Rex Wladimirien terram ſolum fœcundum et craſsum habere conspiciens, pro retinenda ea, nobili et ſumptuoſo opere ex coctis lateribus, <u>erigere ceperat.</u> Caſtrum Wladimirien, ligneo, ne opus à Lithuanis præpediri poſſet ſtante erigere ceperat, et prope finem perduxerat. Eam cœpto operi adhibens curam, vt tricenti homines, et multa iuga boum, calcem lateres, lapides, ligna, et quæ in opus neceſsaria erant, conducentia, integro biennio iam exacto, tam nocte quam interdiu, ad conſumationem operis ſolicito ſtudio intenderent. Infra quod tempus, plus quam tria millia marcarum latorum groſsorum, in opus hmōi Rex Cazimirus expendiſse compertus eſt, ſed et moriturus, Caſtri eiuſdem curam egit, et quarta die priusq3 excederet, Venceſlao de Thaczin præſbitero, qui operi præerat, ſexcentas marcas latorum groſsorum conſignauerat, ad perficiendum Caſtrum, impendendas. Quæ pecunia Rege mortuo in theſaurum relata eſt. Poterat aūt obſidio Caſtri præfati per milites Polonorū auerti, et exercitus Lithuanicus illud obſidens vel debellari vel depelli, ſed ſegnicies et negligentia Polonis naturaliter inhærens. Cūm et inter Barones reperiretur nemo, qui id munus aſsumeret, magno parta labore facilè amiſit. Elizabeth quidem Regina Hūgariæ ſoror Cazimiri Regis Poloniæ, et mater Ludouici Hungariæ, quæ Cazimiro Rege defuncto Cracouiam feſtinè aduenerat, miſsis ad Ducem Kieyſtuth Nunciis, quorum miſsio à Baronibus Poloniæ, non verbis ſed armis obſidionem cenſentibus reſcindi oportere diſsuadebatur, obſidionem ſolui monebat. Sed tam ille quam cæteri Lithuaniæ Duces, legatione pro ludibrio habita, et amplius legatione ipſa animati q3 fracti, in obſidione perſeuerabant, maximis continuè Petraſsium Capitaneum, et ſuos laceſsendo, ni Caſtrum dederet terroribus. Quibus infœlix et formidoloſus homo ille conterritus, nulla illum neceſsitate ſtringente, parum

honori ſuo, parum patriæ et Reip: conſulens, abſente etiam Alexandro filio
Michaëlis als Coriath, nepotis Olgyerdi Ducis Lithuaniæ tunc in Cracouia agē:
te. Cui Caſtrum et terra Wladimirien. à Cazimiro Rege erant commendata, et
Petraſius ipſe ſibi parere iuſſus, cum Lithuanis miſerabiliter paſcitur: Et cum
ſingulis, quæ Caſtrum obtinebat exire permiſſus, Caſtrum Lithuanis vtrumq tra:
dit. At illi caſtro ligneo contenti, præſidio forti impoſito, Caſtrum nobile à Cazi:
miro Rege, pulcherrimo opere prope perfectum, demoliuntur, et vſq ad funda:
menta in perpetuam redigunt ruinam. In hunc modum vir improbus Petraſi:
us Thurſki clenodium Regni Poloniæ nobile, fidei ſuæ creditum, hoſtibus et fi:
dei et Regni tradidit, ac proſtituit, turpem famam integra vita potiorem ducens.
Nec his contenti Olgyerth et Kieyſtuth Duces Lithuaniæ, vexaturi Regnum Po:
loniæ, per Lublin intrant, Sandomirien. terram, Quam cum ad Calui montis
vſq Monaſterium vaſtaſſent, audito quod Polonorum milites, contra illos pro:
cedunt, cum illis prælium conſerturi, citato agmine cum captiuis et ſpoliis re:
grediebantur. Cœperant aūt tunc Lithuaniæ Duces Sanctæ Crucis in Monaſte:
rio Calui montis lignum viuificum. Et dum fines Regni Poloniæ vellent egre:
di, currus, in quo lignum Dominicum vehebatur repente ſubſtitit, neq ab e:
quis, bobus, hominibuſue poterat moueri. Sed equi, boues cum hominibus au:
xiliantibus, ſubita morte concidebant. Quæ res cum Duces Lithuaniæ in exta:
ſim, et terrorem verteret, Flamines Lithuanicus reſpondit, Lechiticam Crucē
als Lyaczkÿ Krzisz, in Quadriga conſiſtere, nec prius poſſe currum, niſi ea in
locum ſuum reddita, moueri. Paritum eſt illico Flamini et Crux glorioſiſſi:
ma in Caluum montem, per vnum Polonum nobilem chorabalam dictum ca:
ptiuum, qui ob id etiam libertati donatus eſt, remiſſa, et ſtatim lues omnis à
Lithuanis conquieuit. Ob quod Prodigium tunc in conſpectu Lithuanorum
patratum, in ſumma, lignum viuificæ Crucis apud Caluariæ montem conſiſtens
habetur veneratione. —

Ludouicus Hungariæ Rex per Lega: tos Polonorum vix inductus Regnum Poloniæ ſuſcipit. Qui Cracouiam veniens, honorifice excipitur. Tandem à Conſiliariis doctus duas donationes per Cazimirum Regem olim teſtimonialiter inique factas eſſe, moderando alteram earum. Cazimi: ro Duci Stetineñ terras Dobrzineñ donat, alteram verò qua certa bona duobus ſuis naturalibus filiis Cazimirus Rex contu: lerat, penitus irritat. —

AVunculum ſuum germanum, Caſimirum Poloniæ Regem, Ludouicus
Hungariæ Rex, ex frequentibus Nunciis et literis diem obiiſſe compe:
riens, multa ſecum et Conſiliariis fluctuans animo, verſabat, iret, ne cum
Hungarorum copiis in Poloniam, motus nouos et impedimenta, tum à duabus

ſiliabus Anna et Heduigi, quas Cazimirus Poloniæ Rex ex Heduigi ſilia Hen:
rici Glogouien Ducis genuerat, tum à nepotibus Cazimiri Regis Ducibus
Maſouiæ et Cuiauiæ, item Cazimiro Duce Stetinen, nepote germano ex ſilia, quibs
ſucceſsio iuſtior debebatur; veritus, oppreſsurus, an in Hungaria ſubſiſteret,
donec exploratum haberet, quid Polonorum Proceres de illo ſentirent. Venerant
tandem Regni Poloniæ Oratores ad illum, vzt. Florianus Epūs Cracouien, Ia:
nuſsius Regni Poloniæ Cancellarius, petentes, vt Regni Poloniæ ſceptra aſsume:
ret, Diu cunctatus eſt, Inſtantibus deinde Polonorum Oratoribus, vrgentibus
verò Regni Hungariæ Conſiliariis, tam Ecc̄liaſticis, q̄z Secularibus, aliquanto tp̄e
recuſauit, ignorare aſserens, vtrosq̄z q̄d suaderent, satis dubitans, ne vtrumq̄z
Regnum ad periculum illa ſuaſione traherent. Aſtruens non conuenire duos
greges, locis diſtantibus, ab vno paſtore probè à morſibus luporū ſeruari. Nec
vni viro duas vxores legitime poſse coniungi, nec duos Pontificatus in vnum
ritè conferri, Romam vix despectum, tugurium habentem, duos ſimul Reges
ferre simul non potuiſse. Pertimeſcendum, ne meum diſtractum regimen, v:
trumq̄z Regnum peſsundaret. Et quæſiturus profectum Regnis, excicio illis
ſim. Ad extremum vtrorumq̄z petitione victus, ſuſcepit Regnum Poloniæ.
Quod ſi illum tam Poloni, apud quos regnaturus erat, quàm Hungari, apud q̄s
iam regnabat, ſuis ingeniis vti paſsi fuiſſent, latius et tunc et hactenus Regnū
Poloniæ, quod eo regente in pluribus Prouinciis et theſauris ac clenodiis ſpolia:
tum et mutilatum fuit, præſidentiæ ſuæ funiculos extendere valuiſſet. Cui no:
uam Sandecz intranti, multitudo Prælatorum et Baronum Poloniæ, Proceresq̄z
et natu maiores occurrunt, et verſus Cracouiæ vrbem Regiam et caput Re:
gni perducunt. Itum eſt aūt illi, et à proceſsionibus Ecc̄liarum, et ab oībus ordi:
nibus Ciuitatis Cracouien obuiam, Præcedenteq̄z vexillo Ciuitatis Crac, in quo
Arma Ciuitatis picta erant, omnium Mechanicorū cuiuslibet artis ſubſeque:
bantur. Quibus per ſigniferos Ludouico Regi, deditiom et ſubiectionem ſi:
gnificantibus oblatis, Rex ipſe, cum maxima pompa et honore Cracouiam
et Ecc̄liam Cracouienſem introiuit, Caſtrumq̄z Cracouien conſcendit. Altera
aūt aduentus ſui die, Ianuſsius Suchiwilk Decanus Cracouien, et Regni Polo:
niæ Cancellarius, Teſtamenti Regis Poloniæ Cazimiri Executor, Ludouicum
Regem p̄quirit, an ſingula, quæ Auunculus ſuus Cazimirus Poloniæ Rex, per
Teſtamentū ſuum fieri iuſſerat, et donationes ab illo de Ducatibus, terris, Ca:
ſtris, Oppidis, et villis factas rata manere cenſeret. Quo vniuerſa ſe probaturū
et admiſsurum reſpondente, ſuggeſtum eſt, illi parum prouidam et cautam
reſponſiōem dediſse, cum Cazimiri Regis teſtamentalis ordinatio, plures do:
nationes, et alienationes, Regno Poloniæ pernicioſas, ſecum ferens, falsis ſcri:
pturis, et codicellis ſignata foret. Correcto itaq̄z Rex Ludouicus reſponſo, donati:
ones ipſas, etiam iam lr̄is et ſigillis maioribus munitas, ad conſilium Prælatorū
et Baronum Poloniæ reiicit, committens, vt inueſtigent decernantq̄z si donationes
hmōi admittendæ ſint, vel irritandæ. Et illi quidem omnes donationes Cazimiri
Regis robur habere, duas tm̄modo, quarum vna Cazimiro Duci Stetinen, de ter:
ris Siradien, Lanc, Dobrzinen, et Caſtris Cruſficien, Bidgoſtien, Wlothowo, et Valcz,
altera filiis naturalibus Cazimiri Regis Niemyerze et Ioanni de nonnullis villis

quoniam in ſciſsuram et diſmembrationem Regni Poloniæ, et in illius graue
præiudicium facta noſcitabatur reſcindendas, et penitus abolendas, decernunt.
Mittitur tandem, et à Ludouico Rege Wladiſlaus Oppolien. Dux, ad Prælatos
et Barones Poloniæ, vt per ſententiam ſuam pronuncient, quid iuris ſit, ſi licuit Ca:
zimiro Regi Poloniæ, et propinquis et Prælatis et Baronibus ſuis Poloniæ inconſultis
terrarum et Ducatuum notabilium facere alienationes. Sed Prælatis et Baronibus
Poloniæ odia harum, quibus donationes à Rege Cazimiro in morte factæ fuerant,
et præſertim Cazimiri Ducis Stetinen. vitantibus, et quæſtionem diſsimulatione aut ſi:
lencio abſoluentibus, Nuncio Regis Duce Oppolien. inſtante, determinationem huiusmodi
ad Iudices terreſtres reiiciunt. Vocati igitur extemplo ad Iudiciarium Tribunal
Pelka Zamb Iudex Sandomirien. et Wilczko de Naborowo Subiudex Cracoui:
en. Qui à Procuratoribus Ludouici Regis rogati, pronunciant donationes Cazi:
miri Poloniæ Regis in morte factas, tanquam in læſionem notabilem Regni
et præiudicium proximorum, irritandas, et reſcindendas fore. Gratus ea pro:
nunciatione Ludouicus Rex, petit, vt Prælati et Barones Poloniæ huic pro:
nunciationi et decreto iudiciario ſe ſubſcribant, ſigilliſque communiant.
Quibus abnuentibus Ludouicus Rex cum Cazimiro Duce Stetinen. agere cæ:
pit, vt Gniewkouien. Ducatu accepto, de iure cæterorum, ſibi per Cazimirum
Poloniæ Regem legatorum, excedat. Quo conditionem refutante, ſciebat enim
Gniewkouien. Ducem Wladiſlaum album, Cazimiri filium verum hæredem
illius, quamuis Monaſticam vitam agentem, ſupereſse, Ludouicus Rex
cum eo denuo placitat. Et Cazimiro præfato gratificante et aſsentiente Dobrzi:
nen. Ducatum cum Caſtris et Oppidis, Bidgoſtien. Wlathow, et Walcz illi donat.
Neque enim Ludouico Regi ſecurum viſum eſt, Cazimiro Stetinen. Duci ſingulos
Ducatus, à Caſimiro Rege Poloniæ donatos, committere, ne illorum poſseſsione
nacta, etiam Poloniæ Regnum (cuius erat iuſtior quam Ludouicus Hungariæ rex
hæres) cum Caroli Imperatoris Romanorum et Bohemiæ Regis, qui Sororem ger:
manam Elizabeth Cazimiri Ducis Stetinen. habebat in Conſortem, auxilio,
ſubriperet. Donatione itaque Cazimiri Ducis Stetinen. truncata, filiorum vero na:
turalium Cazimiri Regis Poloniæ Niemyerze et Ioannis in totum reſciſsa, cæ:
teræ omnes donationes Regis Poloniæ Cazimiri in morte factæ, pronunciatione
iudiciaria non obſtante, effectus ſuos ſortitæ ſunt, quamuis adulterinis codi:
cellis ferebantur conſcriptæ. Ex aduentu autem Ludouici Hungariæ Regis in
Poloniam, mediocris tenuiſque et penè nulla dulcedo et voluptas, tam militarium
quam popularium animos inuaſerat, Cazimiri quippe nuper defuncti Regis
radicata charitas prohibebat, et Ludouico et cuicunque alteri moderato Regi
ei ſuccedenti, fauorem impendi. Cuius etiam imperium, reſpectu deſiderati et
adempti ſibi Regis permoti aſpernabantur. Lugebaturque et deſiderabatur mi:
rum in modum, et magis quàm in funere Rex illuſtris, quòd et patriam pri:
mus muris arcibuſque ornauerat, et ſpecimen iuſticiæ illi infunderat: quodque
non in vltimis laudum ſuarum ſcribendum eſt, omnibus indigentibus et gra:
uatis facilem ſe aditu præbuit. Aures illius ad querimoniam agreſtium, e:
genorum, viduarum, et quorumlibet oppreſsorum, adeò ſemper intente, vt nec
vnquam tenuis cuiuſque vel calamitoſi colloquium, aut propoſitionem repu:

diarit. Qui etiam ob ſua legitima et iuſta inſtituta, claraq; et claritatem patriæ diffundentia, facinora, facilius à ſucceſsoribus omnibus laudari quam exprimi et æmulari potuit. Calumniatores puniens diſtrictione singulari, calliditatem à pacificis et innocentibus, ſatagebat reſcindere impiorum. Qui vitæ, annoruq; numerum, multitudine egregiorum operum, arces fabricando et vrbes ſuperauit.

Ludouicus Hungariæ Rex dum Coronationem ſuam apud Polonos conſumari petit Gneſneñ Archiep̄us vt Gneſnæ coronetur ſatagit. Tandem ſententia ſua detruſus Cracouiæ eundem coronat, ea ratione, vt Regalibus indutus Gneſnæ appareat. Coronatus aūt mox Regni Poloniæ corpus, donationibus iniquis, Wladiſlao Oppolieñ Duci factis, mutilat, Polonis neq; eum carpentibus, id tandem extorquentibus, vt Donatarii donata ſe recepiſse in feudū fateantur.

Quæſtione nodoſa et difficili de Donationibus Cazimiri Poloniæ Regis in morte factis abſoluta, Coronationem ſuam Ludouicus Hungariæ Rex, in Poloniæ Regnum maturandam duxit, et frequenti petitione atq; inſtantia, eam per Prælatos et Barones Poloniæ petiit conſumari. Iniecta autem fuit per Iaroſlaum Gneſnen. Archiep̄um et Barones maioris Poloniæ, noua et occultanda magis quam vulganda difficultas, Rogantes Ludouicū Regem vt Gneſnam Cracouia procederet, apud Gneſnen. Eccliam coronationis ſuæ et vnctionis in Regem Poloniæ chriſmata percepturus. Floriano aūt Ep̄o et Baronibus Cracouien. hmōi rogationem refellentibus, Ludouicus Rex Auū ſuum Wladiſlaum Loktek, et filium eius, Auunculum ſuum, Cazimirū, immediatos ante ſe Poloniæ Reges, non Gneſnæ ſed Cracouiæ coronatos, perſtringens, nihil se de priſca obſeruantia, circa Auum et auunculum obſeruata, immutaturum, et ius Eccliæ et Ciuitatis Cracouien. quæſitum, non ſe aliquatenus infecturum respondet. Rogante deinde Iaroſlao Gneſnen. Archiep̄o, et Ludouico Rege non abnuente, vt ſaltem ad honeſtandum Gneſnen. Eccliam, Regio amictu et Diademate ornatus, in illa appareat, ad coronationis abſoluendum officium proceſsum eſt, et Ludouicus ipse Hungariæ Rex, per p̄fatum Iaroſlaum Gneſn. Archiep̄um, aſsiſtentibus ſibi Floriano Cracouien. et Petro Lubucen. Ep̄is, præſidentibus verò Cazimiro Stetinen. et Dobrzinen. Wladiſlao Oppolien. Ducibus, Baronumq; militarium Regni Poloniæ multitudine copioſa, in Cracouien. maiori Ecclia die Dominico poſt feſtum ſcti Martini, quæ fuit decima ſeptima Nouembris, cum honore immenso, et ſolennitate, genitrice ſua Elizabeth Hungariæ Regina ſeniori, cum altera Regina Cazimiri Poloniæ Regis relicta Heduigi, et duabus filiabus Cazimiri Anna et Heduigi, inspectantibus, in Poloniæ Regem coronatur, et inungitur, et Regni Poloniæ, vt regnet super duo Regna, accipit regimen. In ipſis autem Regni primiciis, mox ad illius et ſtatus sui depreſsionem et eneruationem procedens, Wladiſlao Oppolien. Duci, ex Elizabeth filia ſororis, Cazimiri Poloniæ Regis

genito, et Regni Hungariæ Palatino, terram Wielunen. quæ olim Ruden. antiquitus vocabatur, cum vniuerſis Caſtris, in ipſa terra Vielunen. item cum Caſtris et Oppidis Olſchtin, Krzepicze, et Bobolicze, in terra Cracouien. item Caſtro et oppido Brzeznicza, in terra Siradien. conſiſtentibus, per Cazimirum Poloniæ Regem muro pulcherrimo et mirifico extructis, donatione perpetua et irreuocabili (Prælatis et Baronibus Regni Poloniæ nequicquam aduerſantibus et improbantibus) donat, et inſcribit, ac Regni Poloniæ corpus per plures, alias alienationes multifariè mutilum et diſtractum, ampliori ſciſsura hebetat et corrumpit: vt prorſus etiam tunc appareret Ludouicum Regem ditiſsimo Hungariæ Regno locupletem, nihil pensi de Regno Poloniæ ſtabiliendo, aut de his, quæ illi à Böemis, Saxonibus, et Cruciferis abſtracta erant vindicandis habuiſse, neque de illius profectu et incremento, sed de dismembratione, cogitationes et curas intendiſse. Ad mitigandum autem et reſtringendum dolorem et acerbitatem Prælatorum, et Baronum Regni Poloniæ pro donatione tam pernicioſa, Oppolien. Duci Wladiſlao facta, ipsum carpentium, et reſcindi illam petentium, tam à Duce Oppolien. Wladiſlao, super terra Vielunen. et cæteris Caſtris, et oppidis Regni Poloniæ sibi donatis, quam à Cazimiro Stetinen. et Dobrzinen. Duce, super Ducatu et terra Dobrzinen. cæterisque Caſtris illi inscriptis feudum accepit: profitente vtroque Duce ſe terras, Districtus, Ducatusque prædictos à Ludouico, vt et tanquam Rege Poloniæ, in feudum et iure feudi accepiſse, deuoluendas ad Regnum Poloniæ, si illos absque liberis maſculini ſexus mori contigerit.

Coronatione Ludouici peracta celebrantur exequiæ funebrales (quarum pompam, ordinem et apparatum exacte deſcribit) Cazimiri Poloniæ Regis, cum maximo fletu omnium ſubditorum ſtirpem Regiam Polonorum cum ipſo extinctam eſſe dolentium

Coronatione de Regno Poloniæ Ludouicus Hungariæ Rex ſuſcepta, ad peragendum Auunculo ſuo Cazimiro Polonorum Regi exequias, in eam vsque diem intermiſſas, animum et curam intendit. Et die Martis decima nona Nouembris illuceſcente, funeris et exequiarum pompam, per officiales Cazimiri Regis inſtructam, in hunc modum agit. Proceſsiones siquidem omnium Ecclesiarum, et Monaſteriorum Cracouien. vrbis, præibant. Quas ſequebantur quatuor currus, de nigro cum ſuis aurigis veſtiti. Deinde quadraginta armati milites, equos de purpura amictos ſinguli inſidentes: quorum vndecim, Banderia vndecim Regni Poloniæ Ducatuum, vnumquenque Ducatum per signa Banderiis impreſſa designantia, duodecimo, quod maius omnium et in quo candida Aquila Regni Poloniæ insigne erat, ea præcedente, ſequebantur, milite vno nobiliſsimo, veſtibus Regiis, gemmis et auro oſtroque ſuperbis, in nobiliori equo, qui et ipſe de præſtantiori velatus erat purpura (perſonam enim mortui Regis repreſentabat) subsequente. Ibant poſt hos bini et bini proceſsionaliter ſexingenti, Ceroferarii totidem, candelas accenſas magnæ quantitatis et ponderis. (Duæ enim

ſingulæ et ſingulæ lapidem vnum ceræ appendebant) in manibus geſtantes.
Hinc feretrum, auro, pannis, argento intextum, item purpuris variis, item la:
neis pannis, qui poſt modũ Eccl̃iis et Eccl̃iarum miniſtris partiti ſunt, onuſtũ.
Ambiebant feretrum, plus q̃ꝫ mille milites, oẽs mortui Regis familiares et lu:
gubri veſte induti, lugubrem fletum et eiulatum, carmenqꝫ inconditũ, implen:
tem sydera, et penè singulis mortalibus excutientẽ lachrymas, emittebant. An:
tecedebat feretrum miles, in ſingulas partes latos Pragen' groſsos spargens,
vt liberior eſset tranſeuntibus via, obsidentibus varii generis hominibus ſin:
gula itinera. Subſequebatur Ludouicus Rex, à Iaroſlao Gneſnen' Archiepõ, Flo:
riano Cracouien' Petro Lubucen' Epiſcopis, Baronibus Poloniæ et Hungariæ, cæte:
raqꝫ innumerabili multitudine, comitatus. Et tribus Eccl̃iis, vꝫ ad ſanctum
Franciſcum, ad ſctam Mariam in circulo, ad Sctam Trinitatem viſitatis, sacrifici:
isqꝫ et oblationibus in eis peractis. In quarum ſingulis dum tractarentur Diui:
na, duæ pelues latorum groſsorũ Pragenſium impletæ tenebantur, ad feretrum,
ex quibus accipiebant pro libito ſinguli, Altari oblationem impoſituri. Et quibus
euacuatis, per nouarum pecuniarũ supplementum fiebat repletio. Ad maiorẽ
tandem Eccl̃iam Cracouien' itum eſt. Vbi Floriano Cracouien' Epõ ad maius al:
tare proſequente Diuina, cætera omnes Aræ à Sacerdotibus officiabantur. Sin:
gulis autẽ Altaribus duplex oblatio de groſsis latis ſuprapoſita eſt. Viro quoqꝫ
virum premente, non niſi militibus submouentibus multitudinem, aræ ab of:
ferentibus ægrè poterant frequentari. Altari maiori inſigniora dona ab Offi:
cialibus et Præfectis Regis mortui Cazimiri, iuxta officia et miniſteria, quæ
adminiſtrabant, super impoſita. Vicetheſaurarius ſiquidem et Camerarius
Swyantoſlaus pelues argenteas Regias, manutergia, menſalia, Altari obtu:
lit. Przedborius Dapifer, cum Subdapifero quatuor ſcutellas argenteas ma:
iores, item vterqꝫ Pincerna cuppas, et Picarios. Item Marſchalcus potiorem
dextrarium, Vltimo, p̄cedentibus duodecim signiferis, ibat miles optimo equo
inſidens, et personam Cazimiri Regis rep̄ſentans. Quo à Subagaſone oblato,
signa vniuersa duodecim à militibus confringebantur. Ex quorum fragore
tam ingens militarũ, et popularium vniuersæqꝫ plebis planctus et gemitus
coortus, vt nemo quantumcunqꝫ duri cordis, inter ſenes et iuuenes, mares et fœmi:
nas reperiebatur, qui fletibus et lamentis non indulgeret: querentibus ſe ſingu:
lis, optimo, liberali, pacifico, et iuſto Rege, immature priuatos eſse. Sub cuius
defensione et tutela, fœlicem et ſanctam agebant vitam, illum patrem patriæ,
illum Regni Poloniæ reſtauratorem, illum iuſticiæ præcipuũ cultorem vocitan:
tes. Increpabant deinde ſortem ſuam, quod ſemine Regum Poloniæ abdicato, ſe:
mini extraneo, Regiqꝫ peregrino, non ingenita lingua, sed p̄ interp̄tem allo:
quendo, et in remotis regionibus, vbi difficiles eis eſſent aditus, demorando, or:
bandi familiaritate sua et conuerſatione, orbandi viſione, p̄ſentialitate, ſer:
mone, pia quoqꝫ commiſeratione et compaſsiõe, orbandi officiis, p̄rogatiuis,
largitionibus et miniſteriis eſsent de cætero parituri. Veniebant in memo:
riam clades plurimæ, et ſtrages, deſolationes, exuſtionesqꝫ terrarum fre:
quentes et diuturnæ, q̃bus Polonia Regnum, Przemiſlao primo Polonorum
Rege, apud Rogozno absqꝫ liberis mortuo fuit (petentibus illud exteris)

attritum et vexatum. Iamq; tunc futurorum malorum grauiſsima diſpendia,
quaſi præſentia et neceſſario euentura, augurabantur peruenisse. Maximus
aūt popularium fauor in pfato funeris die, erga Cazimirum Regem mon-
ſtratus eſt. Cum omnes illum iuxta ac parentem pr̄emq; patriæ, veris nō
fictis lachrymis, deplangerent, ita vt illius benignitatem, beneuolentiam, co-
mitatem, pietatem, nomen, famam, nec pn̄tis Regis Ludouici, nec cuiusq; al-
terius ſuccedentis, decoloratura in Polonorum pectoribus putaretur, inuidia.
Sed nec vlli Polonorum Regi aut Principi in funebriis, tot lachrymis et fletibus,
tot effuſis lamentationibus, tot querelarum ingeminatione, fuit parentatum, ſu-
moq; oīm conſenſu et dolore deſiderabilior, quod pignus virile non relinque-
rat, plangebatur abrogatus. Vir dignus prioribus sæculis, non in tyrranos,
vt pleriq; noſtrorum, ſed in Regios mores ſe componens. Coluit doctos, ſenſa-
tos, atq; excellentes viros. Auidus laudis et gloriæ, et quod in magnis viris
admodum laudi datur, benignus et perhumanus. Ex cuius morte genus ve-
tuſtum Regum Poloniæ, in ea vsq; tempora continuatum, extinctum eſt, quā-
tum ad Reges. Et Diadema Regni Poloniæ à veris, iuſtis, et naturalibus Prin-
cipibus, ob varias præuaricationes et dolos, in alienigenas et exteros iuſto
Dei permittente iudicio tranſlatum.

Originem Regis Ludouici altius repetens
eam ex tertio ordine et origine Regum Fran-
ciæ fuiſse colligit. Cui inicium Carolum filium
Hugonis Capetha ſeu Caper Saxonis Marſchal-
ci Franciæ qui eidem filio ſuo Ludouici ſexti,
ſecundæ originis vltimi Regis Franciæ, filiam
Regni hæredem, fidei ſuæ à patre prædicto com-
miſſam deſponſauerat, dediſse oſtendit.

Et quoniam ad peregrinum et externum ventum eſt Regem, ope-
re pretium putaui altius illius originem repetere, quatenus præſentibus
et poſteris clareſcat, ſub quali et quanto Rege degebamus. Triplicem
apud Gallos ex Hiſtoriis conſtat tam ordinem quam originem Regum Franciæ
extitiſse. Prima ſiquidem origo cœpit Anno Domini, quadringenteſimo vige-
ſimo, à Pharamando Rege, et per aliquot ſucceſsiōes durauit. Qua anno Domi-
ni ſeptingenteſimo, sexageſimo, primo deſinente, Carolus magnus exortus
eſt. Sed et huius quoq; progenies, in plures Reges deriuata, in Ludouico ſexto,
circa annum Domini nongenteſimum, octogeſimum ſeptimum deſiit. Habe-
bat aūt pfatus Ludouicus sextus Francorum Rex, in Caroli ſtirpe vltimus,
Baronem quendam genere Saxonem, Marſchalcum Franciæ, et Comitem
Pariſienſem, vocatum Hugonē Capeta vel Caper, virum prudentiæ, induſtriæ,
et factiuitatis, tam ſpectatæ, et tam raræ, et vniuerſi Regni Franciæ ſtatus, or-
do, et regimen, fauentibus et Rege et Baronibus, et ex eo penderet, et apud il-
lum conſiſteret. Is, ex magna nobilitate ortus, apud nonnullos inſcribitur.
Aliqui aūt ferunt illum obſcuræ ſortis et vnius Macellatoris filium fuiſse,

ſed per operatiōm et ſapientiam in gradum eminentem euaſiſse. Huic Ludo:
uicus ſextus, vltimus secundæ originis Franciæ Rex, moriturus, tam Regnū
et conſortem, quàm filiam vnicam virginem, à ſe relictam, comēndans, monuit,
iuſsitq; vt non alteri nuberet, niſi illi, quem Hugo Capeta deſponſandum
mandaret. Habens itaq; p̄fatus Hugo filium notabilem et adultū, Carolū
nomine, filiam Ludouici ſexti, vnicam Regni Franciæ hæredem, illi coniun:
git et deſponſat. A qua tertia linea Regum Franciæ, etiam in hunc diem
durans, cœpit originem. Ex hac etiam ſtirpe et familia deſcendens Carolus
Ciotti Siciliæ Rex tres filios ex filia Ludouici ſexti ſuſcepit, vz̄t Carolū
Marcelli, Sanctum Ludouicū et Robertum, Carolus deinde Marcelli ex
Clementia, filia Rudolphi Imperatoris, filii Alberti, cùm filium genuiſ:
ſet Carolum Marcelli appellatū, diem obiit, et illico fr̄ ſuus Robertus tertio
genitus, Ludouico ſancto, ſecundo genito, spernente et abdicante ſe à
Regno, Siciliæ Regnum inuaſit, primo genito fratris ſui Caroli excluso.
Qui tandem in ætate tenera ad Regnum Hungariæ delatus, non ſine gran:
dibus rigoribus et dispendiis illud obtinuit, et ex Elizabeth filia Wladi:
ſlai Loktek Poloniæ Regis, plures filios generans, tres tm̄modo, vz̄t, Lu:
douicum, Andream, et Stephanum, moriens reliquit. Robertus tandem
Siciliæ Rex, vnum tantummō filium Carolum Duha produxit, qui non
niſi duas filias Ioannam et Mariam reliquit. Robertus itaq; Siciliæ rex,
qui filio Carolo superuixit iniuriam quam nepoti ſuo Carolo Hungariæ
Regi intulerat, instauraturus, cum eſſet ſenex et decrepitus, et vt poſeſsiō Re:
gni Siciliæ in Domo et Familia ſua continuaretur, facinus inſuper ſuum
correcturus, p̄fati nepotis ſui Caroli Hungariæ Regis, cui Regni Siciliæ le:
gitima ſucceſsio debebatur, filium Andream acceſsiit: et filiam filii ſui
Ioannam, in tertio gradu conſanguinitatis ſibi coniunctam deſponſari.
Gregorio vndecimo dispenſante ordinauit. Quæ poſt biennium, filio ex eo
ſuſcepto, maritum, vt in ſupioribus narrauimus, fune ſericeo ſuſpenſum
et iugulatum, in Auerſa Ciuitate extra Cubiculū proiici iuſſit. Reſiduus
filius Caroli Hungariæ Regis, Stephanus vnicam filiam ex filia Ludouici
Ducis Bauariæ et Romanorū Imperatoris generans, extinctus, omnem ſuc:
ceſsionem Ludouico reliquit, qui et Carolo patri in Hungariæ, et Cazimiro
Auunculo in Poloniæ Regnis, ſuccedens, ex filia Regis Boſnæ, q̄ȝ in matri:
monio habuerat, noīe Elizabeth, duas tm̄modo filias Mariam et Heduigim
generat.

Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex Annam
et Heduigim filias olim Cazimiri Poloniæ Regis
diuiſo inter illas paterno theſauro, in Hungariam
mittit. Illicq; non legitimo thoro natas, p̄bato omni
propinquitate Regni Poloniæ abdicat. Maritis
tamen illas elocat

EGreſsus tandem Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex Cracouia in ter:
ras maioris Poloniæ proceſsit. Poſt cuius receſsum genitrix ſua Eliza:
beth Hungariæ ſenior Regina, theſaurum à fratre ſuo Cazimiro Polo

niæ Rege relictum, inter relictam Regis Heduigim, et filias Regis Annam et Heduigim, iubente Ludouico Rege, iuxta ordinationem Cazimiri Regis in morte factam, diuiſit. Et relicta quidem Cazimiri Hedugis Regina, portione tertia illum contingente, quæ non niſi ad tricentas triginta tres marcas, et dimidiam argenti, et mille marcas latorum groſſorum tendebatur accepta, ad paternam Domum reuerſa, Ruperto, Ducis Legnicen. Vencellai, filio nupſit. Filiæ vero Regis Anna et Heduigis, cum omni theſauro et ſuppelectili, eis à patre largito, per Elizabeth Reginam, ne potentes maritos ſortitæ, ad nouandum res pro Poloniæ Regno procliuiores forent, transferuntur. Vbi à Ludouico Rege inſtaurato iudicio, quaſi non de legitimo thoro natæ forent, abiudicatur illis Regni Poloniæ ius ſucceſſio, et hæreditas. Deſponſatur tamen vna, maior natu Anna Comiti Giliæ Vilhelmo, altera Heduigis Romero Duci. In qua quidem re, iuſtiſſimi Dei iuſtiſſimo et exactiſſimo iudicio, ſingula mortalium ferientis et percellentis facinora, libet contemplari et admirari diſpenſationem. Qui præfatas duas Cazimiri Regis Polonorum Annam et Heduigim filias, in paterni ſceleris expiationem, et paterna hæreditate priuari, et non iuſti thori opprobrium illis obiici permiſit, in eo loco filiarum Regis Cazimiri præfati ſinens decus parum iuſto decreto peſſundari, in quo ipſæ filiæ alterius decus pudicitiæ eripuerat.

Ludouicus Hungariæ et nouus Poloniæ Rex Gneſnam et alia loca maioris Poloniæ, vt promiſerat Archiepiſcopo Gneſnenſi inuiſat. Deinde Cracouiam reuerſus, commiſſo Regno Poloniæ Elizabeth Reginæ Hungariæ ſeniori matri ſuæ, filiæ olim Cazimiri Regis Poloniæ in Hungariam ipſe abiit.

VEnientem in terras maioris Poloniæ Ludouicum Regem, variæ et frequentes Baronum et militarium, partium illarum cohortes excipiunt, et in Gneſnam deducunt. Vbi et ſi in Gneſnen. Eccl(esi)a Regius fuerit Thalamus illi præparatus, recuſauit tamen illum conſcendere. Aſſerens id ad ſuum ludibrium verti poſſe. Sed nec ſuæ nec Polonorum conuenire honeſtati, vt Coronatio in ſolito Regiæ Vrbis Cracouien. loco ſemel accepta, debeat iterum velut ambigua, apud Gneſnam, variato et infecto more maiorum, innouari. Duobus itaque diebus, apud Gneſnam abſumptis, per Lanciciam, et Siradiam Cracouiam remeauit. In pleriſque autem locis, Hungaris oppidanos et agreſtes violantibus, et nonnullas res per vim abſtrahentibus, frequentes, ad Regem concurrebant querelæ: quæ ad audientiam Regis è Hungaris oppidanos, agreſtes, cæteroſque iniuriam ferentes repellentibus, non poterant perduci. Pauco deinde tempore Ludouicus Rex, ex quo de terris maiorum Poloniæ redierat, Cracouiæ immoratus, Reginam Elizabeth matrem ſuam, ad gubernandum Regnum Poloniæ relinquens, non ſtabilito non ordinato Regno, neque Caſtris Santocen. et Wladimirien. Regno abſtractis, recuperatis, gradu concito in Hungariam, coronam Regni Poloniæ materialem, ſceptrum, pomum, gladium, et cætera Regni inſignia ex Cra-

couia auferens, ne alius Rex à Polonis ſubſtituendus, quod q; maxime et ꝑpediem verebatur, ob ſui abſentiam et nonnulloꝝ Poloniæ Ducum iuſtiorē ſucceſsiōm, accidere, illis poſſet inſigniri, ꝑ viam qua venerat rediit. Ex eo quoq; tempore Regnum Poloniæ, amplius per fœminam Reginam, vꝫ Eli: zabeth ſeniorem, quam per Ludouicum Regem adminiſtrari cœptum eſt, amotis quoq; antiquis Conſiliariis, Præfectis, et Officialibus, quibus Cazimi: rus Poloniæ Rex vſus eſt, noui, paruam quidem rerumpub: habentes periti: am, ſed qui optime nouerant, muliebri conditioni blandiri; ſub quibus Reſp: Regni Poloniæ vehementer concidere et labi cœpit, ſurrogati. Tunc quoq; ex comparatione Ludouici Regis, excitabatur in oīm Polonoꝝ pectoribus deſiderium Cazimiri Regis. Tum etiam primum ſentire cœperunt, quā ſan: ctum q; vtilem Regem amiſerant, Charitate quoq; Cazimiri, non poterat Lv: douico Regi ſuccedenti fauor et à nobilitate et à popularibus haberi. Quam rem Ludouici Regis, parui Regnum Poloniæ pendētis, augebat cauſabatq; abſētia

Lithuani Pruſſiam et Prutheni viciſſim Lithuaniam vaſtant

Tumultuario exercitu comparato, Kieyſtuth Lithuaniæ Dux, in Pruſsia ſubintrat, et Diſtrictu, qui Stiſten nominatur, vaſtato et incenſo, Facta ſtrage in Chriſtiano populo, ſe celerrimè cum captiuis et ſpoliis de Pruſ: ſia euoluit. Quam vaſtatiōm Mgr Pruſſiæ Venricus vltum iri ſatagens, cum omnibus Copiis et peregrinis militibus in Lithuaniam intrat. Et exercitu in quatuor partes diſpartito, populatione longe lateq; acta, plurimos capti: uos et ſpolia in Pruſſiam deducit. Quo redeunte Fluer Comendator de Bal: ga partes Ruſſiæ ingreditur, et Caſtrum Drewnik impugnat. Quod cum cō: quirere nequiret, ſpoliata regiōne in Pruſſiam cum captiuis rediit. Con: fluentibus deinde multis forenſibus, tertia expeditio in Lithuanos acta eſt, et à Commendatore de Inſterburg Duce Caſtrum Durſenne expugnatū et incenſum, et multi Lithuanorum occiſi aut capti

Anno Domini 1371

Elizabeth Hungariæ Regina, Regni Poloniæ Gubernatrix, Przeczlao de Goluchowo Capita: neatu maioris Poloniæ amoto. Othonem de Pil: cza Cracouigenam præficit. Qui ob multas perſe: cutiones eidem renuncians, Sandiuogius de Subi: no in locum ipſius ſucceſsit

Svadentibus et inſuſurrantibus nouis Conſiliariis, quorum perſuaſioni: bus et monitis Elizabeth ſenior Hungariæ Regina, Regnum Poloniæ (ex permittente Ludouico Hungariæ et Poloniæ Rege) adminiſtrans, ꝑmi: ſerat ſe, veteribus et ſana conſilia ꝑbentibus abrogatis, deliniri, Przeczlau de Goluchowo Palatinu Caliſsien, Capitaneatu maioꝝ Poloniæ, quem probè et animoſè ſcitus eſt rexiſſe, in diebus Carniſpriuii amouet, et Othonem

de Pilcza, virum et militem ea tempeſtate liberalem et inſignem, inſtituit. Id militibus et nobilibus maioris Poloniae querentibus ſe ea munitione oppreſſum, et iura ſua atque obſeruantias veteres peſſundatum iri, quod Baronibus maioris Poloniae contemptis et praeteritis, Otho praefatus nullas poſſeſſiones in ora maioris Poloniae retinens eis praeficeretur: Et ſubiici illi atque parere, velut Capitaneo, detrectantibus, moleſtè aliquanto tempore latum, tandem ipſius Othonis liberalitate et induſtria, qui nonnullos ex militaribus maioris Poloniae, magis ſibi aduerſos, in Praefectos, Officiales, et Tenutarios caſtrorum, in eodem Capitaneatu conſiſtentium, aſſumpſerat, ſedatum et ſublatum eſt. Creſcente verò in dies praedonum, furum, et hoſtium clandeſtinis excurſionibus, fines partium maioris Poloniae inuadentium, numero, et pro illorum perſecutione et exterminio, Militaribus maioris Poloniae operas ſuas, in odium Othonis Capitanei, ſubtrahentibus, in militiam quoque iuſſu Othonis ire aſpernantibus, Otho praefatus mores eiuſmodi et liuorem, in ſe conceptum Militarium pertaeſus, ſponte cedit Capitaneatui. Cui Sandiuogius de Subino, illarum partium miles et indigena ſuccedit. Sub cuius regimine et Capitaneatu, anno eodem et ſequenti, plurimae depraedationes et ſpolia, nemine prohibente, in Regno Poloniae, et ab hoſtibus in circuitu exteris et à propriis ac Ciuibus committebantur. Acceſſit et aliud aequè et amplius malum, et lues peſtifera Epidimiae Regnum Poloniae vniuerſaliter inuaſit, et plurimos mortales, anno eodem et ſequenti, adeò vt plurimae domus remanerent abſque habitatoribus, extinxit.

Fulmen Poſnanienſis Eccleſiae turrim deiicit, imaginesque ſculptas olim Przemiſlai Regis et Conſortis ſuae demolitur

Quindecima Aprilis apud Poſnanienſem Eccleſiam, vertex dextrae turris fulmine percuſſus, et extremitas anguli turris eiuſdem diſrupta eſt. Exiguo inſuper teſtudinis foramine in Capellam Regiam virtus fulminis penetrans, et fortiſſimum impetum agens, à ſingulis quae apud Capellam erant abſtinens, imagines Przemiſlai Poloniae Regis et Conſortis ſuae Reginae Richſchae, in parietibus Capellae inſculptas, quaſi id vnum confecturus aduenisſet, fregit et decuſſit. Qui euentus pro ſingulari prodigio habitus eſt.

Ludouico Regi tertia filia Heduigis naſcitur

Tertio faecundata vtero Elizabeth Conſors Ludouici Hungariae et Poloniae Regis, dum mirum in modum à parente vtroque, et ab optimatibus Regni Pannonici, proles maſculina deſideraretur, faemineam effudit, quae in baptiſmo Heduigis nomen accepit.

Viciſſitudinaria ac reciproca Lithuanorum cum Pruthenis concertatio et depraedatio

Viciſſitudine reciproca inter Cruciferos de Pruſſia, et Lithuanos eo etiam anno vaſtationes habitae ſunt. Nam et Kieyſtuth Lithuaniae Dux non in paruo exercitu in Pruſſiam veniens, Diſtrictum Stiſten vaſtat

et multis Chriſtianorum occiſis et captis, ſpolia cum captiuis in Lithuaniam
reducit. Et Pruſſiæ Mgr̄ Venricus, primùm cum aduenaru et propriorũ mi:
litum auxiliis Lithuaniam et Samogithiam vaſtat, cædit, et vrit, ac cum ſpo:
liis atq; captiuis reuerſiōm facit. Poſtea verò Commendator de Balga fra:
ter Eluer, altero exercitu expeditiōm con Ruſſiam agit. Caſtrumq; Drewnik
expugnare adorſus, cæpto irrito deſiſtit: ſpoliis tantummō et captiuis onu:
ſtus in Balgam redit. Egit et ſecundam in Lithuanos expeditiōm, Commen:
dator de Inſterburg, et cum forenſi militia Caſtro Durſenne expugnato
et incenſo multos Lithuanoru aut cepit, aut necauit.

TERTIA Menſis Decembris Dobeſlaus appellatus Sowka Plocen Eps
dum ex Pulthowſko Ploczkam procederet, in villagio quodam prope Gora:
no, ad menſam ſedens, apoplexia percuſsus, inconfeſsus et inuiaticus repen:
tina morte abſumitur, dum annis tm̄modo tribus Cathedræ pfuiſſet. In
Plocen Eccleſia excepit ſepulturam. Corpore aūt ſuo nondum ſepulto, Capi:
tulares præſentes, à Ducibus Maſouiæ Semouito et Ianuſsio inſtigati, ab:
ſentibus non vocatis, electione celebrata, Sexta Decembris Stiboriu de Ra:
dzimino Plocen Archidiaconu eligunt, genere nobilem de Domo et fami:
lia Oſthoia. Cuius electionem et ſi Ioannes Suchiwilk Gneſnen Archieps̄
apud Znenam agens, decima octaua Decembris confirmaſſet, ipſumqué
ibidem in Epum̄ conſecraſſet: ne tamen confirmatio ſua poſſet reuocari
in dubium, electionem ſuam ab Vrbano quinto obtinuit etiam confirma:
ri. Qui in villagio ſui natalicii Radzimino Eccl̄ia lignea et humili demo:
lita, Eccleſiam nouam de cocto latere opere pulchro fabricauit adorna:
uitq;.

Anno Domini 1372

Iaroſlaus Gneſnen Archieps̄ à Petraſſio
filio Criſtini Palatini Plocenſis, in bonis dam:
nificatus, totam Maſouiam Eccl̄co ſubiicit In:
terdicto, et duas Villas pro damnis accipit.

IN tegro ferè biennio Iaroſlaus Gneſnen Archieps̄ in bonis menſæ
ſuæ Diſtrictus Louicienſis, à nonnullis militaribus et nobilibus Maſo:
uiæ, et ſignanter à Petraſſio, filio Criſtini Palatini Plocen grauibus
frequentibusq; exquiſitis moleſtationibus, deprædationibus, et rapinis la:
ceſſitus, Ducem Maſouiæ Semouitu, qt̄nus pfatu Petraſſiu, ditioni ſuæ ſub:
iectum, ad raptoru, occupatoruq; reſtitutiōm et quietem cogeret, nunciis
et lr̄is multifariè fatigat. Verum Duce Semouito coertiōm de malis, quæ
à Petraſſio Gneſnen Eccl̄iæ inferebantur, ex occupatione ne an ex indu:
ſtria diſsimulante, cùm et à nonnullis inſimularetur vexationem hmōi
admiſiſse et mandaſſe, ſpiritualem gladium, patientiæ vagina hacte:
nus concluſum, erexit, et vniuerſum Maſouiæ Ducatu Eccl̄iaco suppo:
ni interdicto meruit. Quo malo interdicti Semouitus Dux, Eccl̄iacis et

Saecularibus, vniuersis omnem culpam in eum referentibus perculsus, ab a:
nathematis vinculo terras suas solui efflagitat, offerens se iusticiam et aeq:
tatem de Petrassio impensurum. Sed dum Iaroslaus Gnesnen Archiepus non
iusticiam aut aequitatem supernotoriis grauaminibus, praedis, et spoliis
sibi illatis, sed realem tantummodo satisfactionem se recepturum respondisset, om:
nibus propterea anxiatis et singulari confectis dolore, Arbitris communibus
negocium committitur. Quorum decisione Iaroslaus Gnesnen Archiepus, dua:
bus villis in refusionem suorum damnorum, in perpetuam Ecclesiae suae sorte
acceptis, placatus, Interdictum resoluit.

Iaroslaus Archiepus Gnesnen caecus factus, nepoti suo Ioanni Suchiwilk de Strzelcze Archi: epatum priore resignatione quam Nicolao de Ko: schutow fecerat, non proficiente, resignat, et in: trat Landen Monasterium

Naturali calore Iaroslaum Gnesnen Archiepum sensim deserente,
virtus quoque visiua illi vigesima prima die Decembris, adeo subito sub:
ducta est, vt ex vidente caecus repente fieret. Quapropter Ecclesiae suae Gne:
snen, cum qua plus quam octo lustris concorditer vixerat, quamque murorum ae:
dificiis celeberrimis, et villarum locationibus extulerat, ac magnificauerat,
consulturus, Nicolao de Koschutow Praeposito Gnesnen consanguineo suo,
de Sede sua cedendum duxit. Procuratoresque ad cedendum constituit. Qui pa:
rum prouide rebus suis prospiciens, neque Capitulari consensu, neque Regio
fauore suffultus, ratus nudam cessionem sibi sufficere, in Auinionem ad Gre:
gorium Papam se contulit, prouisionem Ecclesiae Gnesnen facili, vt sperabat im:
pendio obtenturus. Sed a Ianussio Paschonis Cantore Gnesnen, qui illum a:
pud Auinionem eadem celeritate qua ille venerat, consecutus, vice et nomine
Capituli Gnesnen impeditus, multis sumptibus et fatigis inutiliter anno inte:
gro (subquo a peste inguinaria aduersarius suus Ianussius Cantor extin:
ctus est.) gestis, infecto et desperato negocio vacuus rediit. Praeposito autem Nico:
lao animum remittente de prosequendo, Archiepus Iaroslaus semel ceptum
propositum de cedendo intendit. Et noua constitutione ad cedendum honori et
oneri Archiepatus in personam nepotis sui ex sorore germani Ioannis Suchiwilk
Decretorum Doctorem Decani Cracouien, et Canonici Gnesnen, ex terra Sandomi:
rien, et villa Strzelce, prope Oppidum Schidlow, ad Sichodnya sita de Domo
et familia Grzimalitarum orti, Procuratores constituit. Verum dum Nuncii
praefati Ioannis Suchiwilk Decani, Demorath miles, et Iarandus Cancus
Gnesnen, Ludouici Hungariae et Poloniae Regis, intercedentibus pro Decano
literis fulti, casso labore apud Gregorium vndecimum Auinione, Ludouico ea:
dem facilitate qua concesserat, intercessiones suas aliis literis reuocante, pro confi:
ciendo negocio institissent, Ioannes Decanus praefatus, nouis literis a Gnesnen
Capitulo, quibus sui Nuncii fulciti non erant, item literis Ludouici Regis Polo:
niae, item literis Caroli Romanorum Imperatoris et Bohemiae Regis, armatus, Aui:
nionem se personaliter contulit. Et Guilhelmo Cardinali, propinquo sanguine

Gregorio Papæ coniuncto, causam suam promouente, de Ecclia Gnesnen. per Gregorium Papam anno subsequenti, videlicet Millesimo, tricentesimo, septuagesimo tertio prouisus est. Et de speciali mandato Papæ Auinione in Dominica Misericordia Domini, consecratus. Subito deinde se ex Auinione, propter grassantem illic pestē, euoluens, Gnesnam feria tertia Mensis Iulii prima die, est ingressus, et processionum honore susceptus, alteroque aduentus sui die, videlicet in festo Visitationis beatæ Mariæ virginis, in Pontificalibus Missarum solemnia peregit, et pacificam plenamque Archiepatus possessionem nactus est. praeter Pomeranicum et Opathouien. Districtus, et Calissien. decimas, quæ Sedes Aplica, Iaroslao olim Gnesnen. Archiepo, pro manutenendo statu suo reseruauerat. Fastidiens quoque prædictus Iaroslaus Archiepus secularium habitacionem et conuersationem, in Monasterio Landen. prope Pizdri, integro penè biennio pænitencians, et seipsum disciplinans, versatus est. Hunc autem Ioannem Suchiwilk Archiepum Gnesnen. aliqui ortum tradunt, ex villa Strzelcze, prope Paczanow in tra Sandomirien. ad fluuium Schodnia sita, aliqui ex villa Golvchowo prope Calisz, ex patre Przeslao Palatino Calissien.

Ludouici Regis filia Maria desponsatur Imperatoris filio.

Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex, filiam suam Mariam natu maiorem, Sigismundo filio Caroli Imperatoris, et Bohemiæ Regis, Brandeburgensi Marchioni desponsat.

Ingens pestis in Regno Poloniæ

Cum anno proximè transacto Epidimiæ morbus in corpora humana, apud Poloniæ Regnum parco et castigato languore sæuisset, eo anno adeò grassabatur, per agros, fora, oppida, rura, atque vrbes, vt in plerisque locis libitina vix sufficeret.

Cruciferorum de Prussia in Lithuanos duplex expeditio

Duplex et hoc anno à Cruciferis de Prussia in Lithuanos expeditio habita est. Quarum vnam frater Vigandus de Beldersteyn, alteram Commendator de Insterberg, administrauit. Nihil memorabile in vtraque gestum, neque enim Lithuani, crebra vastatione fessi, in discrimen dimicationis prodibant. Vsta itaque sunt tecta, et cædibus in senes et impuberes indultum, et captiuorum aliqualis numerus, in Prussiam adductus

Anno Domini 1373.

Wladislaus albus Dux Gniewkouiensis Poloniæ Regni hæres, multis annis Regulam S. Benedicti professam obseruans, audita Cazimiri Regis morte, dum à Pontifice

dispenſationem non poſſet obtinere, ad
Regnum ſuſcipiendum, in Poloniam per
quoſdam milites vocatus veniens duob3
diebus quatuor caſtra conquirit facile
et amittit.

AD nouandum res nonnulli ex maioris Poloniæ Baronibus procliui
et regio ſemini Polonorũ affecti, Wladiſlao albo Duci Gniewkouien:
ſi, in ordine et religione ſcti Benedicti, apud Diuionẽ Burgũdiæ
in Monaſterio ſcti Benigni, annis prope quatuordecem demoranti, mortem
Cazimiri Polonorũ Regis, quæ primum ſecuta eſt, lr̃is et Nunciis ſignificant.
Et illum, vt Monaſterio et religione deſertis, in Regnum Poloniæ veniat,
ſucceſsionẽ illius velut Cazimiro Polonorũ Regi, per lineam maſculinã pro:
ximior, ſua et aliorũ Baronum Poloniæ ſecum vna ſentientiũ ſententia, ha:
biturus, animant. Nec nunciis et lr̃is contenti, ipſimet ad perquirendũ Ducem
ſuum Wladiſlaum album, priſco exemplo, quo Cazimirus primus, Polonorũ
Rex, ex Cluniaco (vbi ordinem et regulam profeſſus, etiam in Diaconi gra:
dum euectus fuerat) exierat, excitati, propriis expenſis ire pergunt. Et
Wladiſlaus quidem Albus Gniewkouien: Dux, morte Cazimiri Regis perce:
pta, vt erat ad leuitates resq3 nouandas natura præceps, ad capeſſendum
Regnum Poloniæ, magnis ſpebus incenſus, excedit e religione et Monaſte:
rio. Et primum Auinionẽ, diſpenſationẽ ab Apoſtolico quæſiturus, vt ei in Polo:
niæ liceat ſuccedere Regnum, ſpe animoq3 Regni Polonici dominatũ et im:
perium complexus, deſcendit, Polonorũ Baronibus, quos ad ſe perquiren:
dum et reducendũ aduentare nouerat, apud Baſileam Rheni vrbem
aduentum ſuum operiri iuſsis. Ex Auinione tandem, omni ſpe de obtinẽ:
da diſpenſatiõe, fruſtratus, recedens, nonnullos Baſileæ quoſdam in Ar:
gentina Barones Polonicos, et ſignanter Przedpelkonem de Stalzewo,
Stephanũ de Trlang, et Viſchotam de Kurnik, pluresq3 alios eorũ comites,
offendit, eorum procuratus expenſis, eorumq3 directus conſiliis, Ludouicũ
Hungariæ et Poloniæ Regem, apud Budam tunc agentem, primũ adiit. Vbi
parum gratè ſuſceptus, Baronibus Poloniæ illum deſerentibus, et inanẽ ſpem
proſequi deſiſtentibus, pluſquam biennio deguit. Aſsiduis autẽ obſecrationibus
Conſortis ſuæ Elizabeth Reginæ Hungariæ iunioris, Wladiſlai albi ex ſo:
rore germana neptis, Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex expugnatus,
Wladiſlaum Ducem album, ad Papam Gregoriũ vndecimũ in Auinionẽ,
et cum illo notabiles Oratores, rogaturos, vt diſpenſatus Dux Wladiſlaus al:
bus, ſæculum et Ducatũ fas illi ſit repetere, tranſmittit. Supplicationis autẽ
ſuæ repulſam paſſus, cum ad diſpenſandũ nulla legitima cauſa, qua Sum:
mus Pontifex moueretur, extaret, ex Hungaria, Ludouico Rege ignorante,
quatuor tãtummodo comitatus familiaribus, temporaliũ flagrans deſiderio, in Po:
loniam maiorem deſcendit. Et primum apud Gneſnam feria ſexta, die Nati:
uitatis beatæ virginis Mariæ, ab hoſpite cognitus, properè inde digreſſus,
Wladiſlauiamq3 veniens, cum nemo prohiberet, Caſtrum occupat, Ciuibusq3 Wla:

diſlauien in Caſtris accerſitis, et dicto parentibus ſacramento illos, de fide
ſibi et non alteri ſeruanda, obligat. Præſidio aūt aliquali Caſtro Wladiſlauien
impoſito, exiliens, mira celeritate Gniewkow in ſuam ditiōm redigit. Iamq; ali:
quibus militibus, ciuibus, et agreſtibus, ad ſuum aduent' exultantibus comita:
tus, Rumlikonem Caſtri Zlotoria Tenutariū, in rure ſe continentem, ex imp:
uiſo adortus, captiuat. Et vinctum ad Caſtrū Zlotoria adducens, familiarib'
illius Caſtrum Zlotoria obſeruantibus, Caſtrum reddi imperat: abnuentes
terret ſe illorum dominum Rumlikonem illico capite damnaturū. His illi
fracti, et Ducis Wladiſlai albi promiſsionibus, eos mulcentibus, exhilarati,
Caſtrum Zlotoria tradunt. Sub vno itaq; die, trium Caſtrorū nactus poſeſ:
ſionem, die altera, vz̄t ſabbato, cum Wladiſlauien et Gniewkouien Ciuibus,
Scharley Caſtrum obſidere cæpit. Vbi aliqualem reſiſtentiam eo tm̄modo
die, quo venerat, expertus. Die Dominico mane Caſtrum Scharley ꝑ deditiōē,
vno tm̄modo de ſuis deſiderato, accepit. Occupatione Caſtrorū quatuor, ſub tā
breuiſsimo tp̄e ſecuta, Sandiuogius de Subino, maioris Poloniæ Capitaneus,
expergefactus, et magno conſternatus, cum Caſtra ipſa, ſub eius Capita:
neatu et ditione conſiſterent, dolore, frequenti conſilio aduocato, quid facto
opis ſit, deliberat. Veloci itaq; Nuncio Regi Ludouico in Hungariam, inua:
ſiōm et occupatiōm p̄dictorū Caſtrorū ſignificans, ipſe expeditione indicta,
quam etiam literæ Regiæ, celerrime ex Hungaria relatæ, fieri iubebant,
Wladiſlaum, conuenientibus copiis vniuerſarū maiorū Poloniæ terrarum
obſidione vallauit. Et continuo Wladiſlaus Dux albus à militaribus et no:
bilibus, qui illi adhæſerant, Regiarum lr̄arū metu deſertus, quid ageret,
quorum imploraret ſuffragia, penitus ignarus, in ſpe ſua defluere et col:
labi cæpit. Longam aūt obſidionem Wladiſlauien Ciuitas non tolerans,
cum fame ſæuiſsima pluribus diebus laboraſſet, et nihil præſidii in Wla:
diſlao albo Duce, tam pecuniis q̄z gentibus inope, ſciret repoſitū, facinore
ſuo recognito, obſecrans ſibi ignoſci, deditiōm facit. Quo Wladiſlaus alb'
Dux cognito maiori fluctuatione colliſus, amicis ſuadentibus, Caſtra ſin:
gula, quæ occupauerat, et ſingulis victualibus, integro anno famem tolera:
tura, fulciuerat, Sandiuogio de Subino, Capitaneo maioris Poloniæ, vberem
gratiam Ludouici Regis, ſe conſecuturum ſperans, Sandiuogio Capitaneo,
et cæteris Baronibus Poloniæ, ſuam augente ſpem, et pro ea impetranda, ſuas
pollicentibus interceſsiones et operas, ex integro reſtituit et reſignat. Hic
Wladiſlaus albus Dux filius fuit Cazimiri Ducis, filii Semomiſlai, filii Ca:
zimiri Ducis Cuiauiæ, Lanciciæ, Siradiæ, et Dobrzinen. Cazimirus autem
fuit filius Conradi Ducis Maſouiæ, fr̄is Leſtkonis Monarchæ Regni Polo:
niæ. Iſte Zemomiſl Dux Gniewkouien habuit tres filios Przemiſlaum,
Leſtkonem, et Cazimirū. Secuta aūt morte paterna, diuiſione Ducatuum
celebrata, ceſsit Przemiſlao maiori natu Bidgoſtia, Leſtkoni Iuni Wladiſla:
uia, Cazimiro Gniewkow et Caſtellania in Slawſk. Przemiſlaus et Leſtko
cum orbi deceſiſſent, ſolus Cazimirus ſuperſtes remanens, licet plures ha:
buiſſet filios et filias: vnus tamen Wladiſlaus albus et vna filia fuere, cæte:
ris fato abſumptis, ſupſtites. Cui cum vxor ſterilis mortua foret, dimiſsis

Principatibus ſuis in poteſtatem Cazimiri Poloniæ Regis, et mille florenis ab illo receptis, animo nunqz in Poloniam reuertendi, ad terram ſanctam ex Venetiis pelago transfretauit. Et viſitato ſepulchro Domini, in Auinionem diuertitur, Ciſtercienſqz ordinē pfeſſus, illic longo tpe manſit. Tandem Ciſtercien ordinem peroſus, in Diuionem ſe contulit, et in Monaſterio ſcti Remigii ordinem ſcti Benedicti habitu griſeo, in nigrum commutato, vſqz ad annū Domini Milleſimum, ſeptuageſimū tertiū, manſit. Morte tandem Cazimiri Poloniæ Regis, tardè licet audita, in Poloniam ſe conferens, plurimis ſe et alios malis inquinauit et inuoluit. Et dum aliud conſequi et obtinere apud Hungariæ et Poloniæ Regem Ludouicum, p intceſſiones nepts ſuæ germanæ, ex ſorore Elizabeth Reginæ, et Conſortſ Ludouici, non poſſet, decem millibus florenorum à Ludouico Hungariæ et Poloniæ Rege, renditiōis nomine receptſ, et inaniter conſumptis, etiam Abbatiam quandam ſcti Benedicti à Rege Ludouico in Hungaria, ſatis pinguem et ventroſam, obtinuit, et ſcdm aliquorꝫ aſſertiōm, dies ſuos illic conſumauit.

Ruſſiam Prutheni, Pruſſiam Lithuani ingreſſi eas ſpoliis ac cædibus complent.

Commendator de Balga, frater Eluer comparato exercitu, Ruſſiæ bellum infert, et terram Volinska vaſtare aggreſſus, vſqz ad Camienyecz graſsatus eſt. Patrata aūt cæde, et congeſtis captiuis et pecore, Balgam rediit. Quadrageſimali aūt tpe Kieyſtuth Lithuaniæ Dux, omnes vigiles cruciferorꝫ fallens, per deſerta nemora in Pruſſiam ingreſſus, circa villam Biberſteyn, aliquali mora facta, hoſtilitate in Chriſtianos barbarica vſus, plures aut occidit, aut capit. Ab exploratoribus vero ſuis certior factus, de cruciferorꝫ exercitu, in ſui repſſiōm collecto, in ſyluas et deſerta illico refugit, relictis inſidiis in locis opportunis et abditis, ſi cruciferi fugientem inſequi auderent. Commendator itaqz de Brandeburg, qui ducebat exercitū, inſidias incidere veritus, perſequi Ducem Kieiſtut deſtitit.

Sancta Brigida Scotiæ Regina moritr et Romæ ſolicitatur Canoniſatio illius

Vigeſima ſecunda Iulii, Brigida Scotiæ Regina moritur. Pro cuius Canoniſatione coram Gregorio vndecimo in Conſiſtorio publico Magiſter Mathæus de Cracouia, inſignem fecit propoſitiōm: virtutum eius et actionum efferendo miracula. Quæ conſtabat illam et in vita, et in morte egiſſe, Dignamqz quæ in Cœlicolarū transferetur numerū deducens. Cuius etiam, et in præſentiarū ſanctitas eſt in Catholico orbe, et ſignanter in Poloniæ Regno celebris, et ordo illuſtris.

Anno Domini 1374.

Repetens Ludouicus Rex à Polonis Cenſum Poradlne, vcit ſex ſcotos/groſſorꝫ, et menſurā ſiligis et alterī

auenæ. Poloni eum ſibi donatum, p̄ Cazimirū allegant.
Tandem obtinens ab eis filiarū ſuarū in Regnū Poloniæ
ſucceſsionem, hunc ipſum cenſū ad duos tm̄ grꝯ relaxat.
Q̄s ſpirituales, ſæculares, inherenꝰ donatiōi Cazimiri ſol:
uere renuerūt. Regulares vero ad ſolutiōm integram
dicti Cenſus coacti fuerunt ~

Largiſsimis et integris Regni Poloniæ introitibus Ludouicus Hunga:
riæ et Poloniæ Rex parum contentus, qui nemini ante illū Poloniæ Regū
integriores prouenerant, vniuerſos Pontifices, Barones, et quoſlibet Re:
gni Poloniæ Proceres, monet per Officiales ſuos atq; Præfectos, et requirit,
ne Theſaurum Regium, et Cenſum diminuant, ne ſe Cazimiro Poloniæ Rege
Auunculo olim ſuo inferioris, depreſsiorisq; conditionis putent, et tributum
ratione vniuerſalis Dominii, de quolibet poſeſſo laneo ſolui, pro Camera Re:
gia ſolutū, ad ſex ſcotos latorū groſsorū, vnam menſuram ſiliginis, et v:
nam auenæ ſe extendens (quod Krolewczizna, id eſt, Regalis Cenſus
Cenſus, aut Poradlne vocabatur) etiam ſibi iuxta vetuſtam legem et ob:
ſeruantiā, vſq; ad tempora ſui regiminis cuſtoditā, et in praxi habitam,
perſoluant. Prælati aūt et Barones Poloniæ ſolutionem tributi non ſecus
quam peſtis cuiuſdam et ſeruitutis, agros eorū et villarū colonos magno:
perè demolientis, onus execrati, reſpondent, Benignitate Cazimiri Regis,
pro ſuis in eum et Regnum meritis, à Tributo hmōi ſe et agros ſuos ſolutos
et liberatos eſſe, et Cenſum hmōi perpetuo aboleuiſſe. Huiuſcemodi aūt reſpō:
ſione, ad Ludouicū Regem, per ſpeciales Nuncios transmiſſa, rogatus eſt
Ludouicus Rex, frequenti prece et inſtantia, à Polonorū Legatis, ne liberta:
tem, ſuper ſolutione tributi præfati, à Cazimiro Poloniæ Rege Auunculo
ſuo donatam, violatum et abrogatū iri contenderet, quin potius gratiā
ſemel factam, ratam perpetuò eſſe ſineret, et eam pro futura ſubsiſtentia
et robore lrīs confirmaret. Et Rex quidem Ludouicus de meritis et qualifi:
catione hmōi negocii, à nonnullis Polonis Præfectis, et Aulicis ſuis informatꝰ,
reſpondet, Prædeceſsorē quidem et Auunculū ſuū Cazimirū Poloniæ Regē,
de relaxando abolendoq; tributo Poradlne, pollicitatiōm Prælatis et Baro:
nibus Poloniæ feciſſe, at nunquam impleuiſſe, et contraria obſeruantia atq;
exactione, vſq; ad diem ſui obitus producta ſponſiōm ipſam et temeraſſe et
reſcidiſſe. Non tn̄ ſe abnuiturū, quin pro Regni Poloniæ, Prælatorū Baronū, et Pro:
cerū eius incremento, et commodo, noua ſua conceſsiōe, atq; dono tributi præfa:
ti in parte maiori, in ſignū dominii minori remanente, relaxatio ſubſequatꝰ,
dummō, Pontifices, Barones, et Prælati, Proceresq; Regni Poloniæ, ſibi velint
eſſe morigeri, et nouis pactꝭ, nouisq; lrīs filias ſuas, Mariam et Heduigim,
ſe p̄ hæredibus habituros, et ad poſſidendū Poloniæ Regnū admiſſuros
obligent, prioresq; ſuas promiſsiones et pacta, tempore Cazimiri Regis, dē
filiis duntaxat Ludouici et Ioanne nepote ſuo, filio Andreæ in Auerſa Ciui:
tate per Ioannam Conſortem ſuam, Reginam siciliæ, impie occiſo, filiis defi:
cientibus, inita, quæ ſtirpem filiarū excludebant, etiam ad filias extenderet,
poſtq; Ludouicus Rex ipſe orbus filiis, Ioanne inſuper nepote germano in

Slauoniæ Ducem à Ludouico creato, filio Andreæ Regis Siciliæ, fato abſumpto,
duas tm̄modo filias Mariam et Heduigim relinquebat. Pontifices itaq; Barones
et Proceres Poloniæ, graue et oneroſum tributi præfati Poradlne iugum e t
ſuis, et ſucceſſorum suorum ceruicibus excuſsuri, in conditionem à Ludouico
Rege conſentiunt. Et alteram ex filiabus Regis, eo mortuo, p hærede se ſu:
ſcepturos (: Ludouico Rege tributum Poradlne per lr̄as relaxante, et non:
niſi ad duos groſſos, in ſignum Dominii reſtringente :) aſtringunt. Pontifi:
ces tamen Regni Poloniæ, cum ſuis capitulis donationi et relaxationi ſupiori
per Cazimirum Poloniæ Regem de prædicto tributo factæ, quæ omnem ſolu:
tionem tollebat, inhærendo, etiam duos groſſos, in ſignum Dominii relictos ſol:
uere detrectarunt, Monaſteriorum ruſticos et colonos ad ſolutionem integri
tributi, Præfectis Regiis, relaxatione Ludouici Regis non obſtante, cogen:
tibus. A qua quidem tam euidenti iniuria loca religioſa, qbus hmoi inferebā:
tur violentia, parum tunc fuerunt à Pontificibus, se et ſua tm̄modo tueri
ſatis ducentibus, defensa.

QVATVORDECIMA Februarii, Ioannes Domus et familiæ Doliwa Epi:
ſcopus Poſnanien, in villagio Eccleſiæ suæ Zdbikowo, ex Hydropitico morbo
moritur. Et Poſnaniam adductus, vigeſima ſecunda eiuſdem Menſis in
Eccl̄ia Poſnanien ante altare beatæ Mariæ virginis ſepelitur. Vir ſingulari
clementia et liberalitate in oppreſſos et egenos inſignis, et qui Poſnanien Ecclæ
introitus, aut locando aut coëmendo villas, et oppidum Dolsko fundando, au:
xerat. Altera aūt, poſtq; corpus Epāle humatum fuit, die, Nicolao de Kurnik
Præpoſito ſanctæ Mariæ in Cracouia, et Canonico Poſnanien Decretor Docto:
re dirigente, qui ad nutum ſuum, tribus ante diebus, q̄ iuſta funeri ſoluerē:
tur, Adminiſtratores ſibi fauentes ordinauerat, non vocatis abſentibus, ce:
lebratur per Scrutinii formam electio. Verum dum eligentium vota in
Troianum Præpoſitū Poſnanien, et præfatū Nicolaum de Kurnik fuiſſent di:
uiſa, ſeptem compromiſſariis res committitur: Ex quibus dum quatuor in
Nicolaum Kurnik vota direxiſſent, Nicolaus ipſe de Kurnik, nobilis genere
de Domo Lodzya, electus, pronunciatus eſt: reliquis tribus Arbitris ad qua:
tuor accedentibus. Cuius dum electiōm Ioannes Gneſnen Archiepūs, ob quā:
dam ſimultates et odia, confirmare abnueret, Nicolaus electus, in Auinio:
nem, ad Gregorium vndecimum ſe perſonalr conferēs, quamuis et Ludouici
Hungariæ et Poloniæ Regis, cuius pro ſua electione neglexerat obtinere
conſenſum, et aliorum prouocationibus impediretur et lr̄is, et ſuam electiōm
à Gregorio confirmari, et ſe in Epum conſecrari, obtinuit. Et Poſnaniam pro
die S. Martini reuerſus, Epatu Poſnanien, nullo impedire auſo, quiete poſſedit.

Lithuania per Cruciferos Pruſſiæ vaſtatur.

COmmendator de Inſterburg cum pedeſtri et equeſtri agmine Litua:
niam ingreſſus, ad Diſtrictu Veygow perueniens, igne et cæde cuncta
peruastat, et cum spoliis captiuisq; in Inſterburg rediit. Conſurgunt
omnes poſtea Commendatores Pruſſiæ in arma, et terram Driſungen et Vey:
gow, Duce Gothfrido de Thilia Marſchalco Pruſſiæ ingreſsi, omnia ferro
et igne vaſtant, ſeptingentosq; captiuos ex Lithuania in Pruſſia ducunt.

Anno Domini 1375

Wladiſlaus albus ſtipe aliena alitus Ducatum ſuum Gniewkouien̄ ambiens Caſtrum Zlotoria, inebriato per ſuos Skrzipinski Capitaneo, in ebrietatem plus æquo prono capit

Anno plusqꝫ vno Wladiſlaus albus Gniewkouien Dux ſtipe aliena Bodcze de Drzden alitus exacto, cum ſpei, ſibi per Sandiuogium de Subino Capitaneum, et Barones maioris Poloniæ, de gratia, per Ludouicũ Regem monſtranda, factæ, effectus non reſpondiſſet, et ipſe graui egeſtate, hoſpiti etiam ſuo Bodcze de Drzden grauis et faſtidioſus, vrgeretur, ad recuperandum Ducatum ſuum Gniewkouien, ſtudio ꝑtinaci, plurimis ſuaſoribus animum ſuapte irritatũ, inflammãtibus, intendit. Non tamen machinatiões ſuæ adeò fuere tectæ et ſecretæ, quin in publicum non prodirent. Vulgaueratqꝫ ꝑcurrẽs omnia fama, Ducem Wladiſlaum album aliquot ex Caſtris, quæ olim ſuæ ditionis fuerant, dolo et virtute intercepturum. Quo rumore Sandiuogius de Subino, maioris Poloniæ Capitaneus, ſub cuius poteſtate et cura Caſtra à Duce Wladiſlao albo occupanda conſtiterant, incitatus, ne Dux ipſe machinationes ſuas impleret ꝓuiſurus, Criſtinum de Skrzipino militem, ſororẽ ſuam pro Conſorte habentem (grauis enim iam tam annis qꝫ his, quæ ferrò adminiſtranda erant, excellerat, et ad diſpellendum denunciatum ꝑiculum minus idoneus videbatur) à Caſtro Zlotoria, cui Sandiuogius Capitaneus magis timebat, amouere, alteriqꝫ magis apto et induſtrio Caſtrũ committere, inſtituit. Sed Criſtino de Skrzipino deſtitutionẽ ſuam grauius ferente, et allegante non conuenire ſuo honori, vt in tꝑe ꝑiculoſo et difficili, velut inutilis et ineptus, à Caſtri tenuta debeat excludi. Sandiuogium Capitaneum et ſuis et Conſortis ſuæ ꝓcibus ꝓuicit, ne ipſum tam notorio deturpet dedecore, oẽm inſuꝑ metum et ſolicitudinem Sandiuogium Capitaneum de Caſtri ſibi crediti amiſſione, deponere iubet, aſtruens ſe illud ab omni inuaſione, interceptione, et periculo hoſtili, ꝓbe ſeruaturũ. Corrupti interim à familiaribus et exploratoribus Ducis Wladiſlai albi pecunia, et ꝓmiſſis, piſcatoriam exercentes artem, et ſufficienter ab eis de prodendo Caſtro Zlotoria inſtructi, in Caſtrum Zlotoria aliquot vaſcula, vino meliori impleta, ferentes, Criſtinũ Tenutarium illo inebriaturi, quem nouerant ebrietati deditũ, perueniunt, et vino præſentato, à Criſtino fauoroſe excepti, et conſedere iuſſi, quod attulerant vinum in commune cum Criſtino, potus auido, hauriunt. Quo breui epoto, aliud rurſum in quantitate maiori ex Thorun ordinarunt propere afferri. Nec prius inde diſcedunt, donec viderunt ex bibitione forti et continua Criſtinum inebriatum et hebetatum fore. Criſtino itaqꝫ in grauem ſoporem ex ebrietate nocte inſequenti ſoluto, familiares et exploratores Ducis albi Wladiſlai ſcalis appoſitis, Caſtrum Zlotoria, in die Aſſumptionis beatæ Mariæ virginis conſcendunt, et tam Criſtinum Tenutarium, qꝫ pleroſqꝫ ſuos familiares, ex potatione heſterna vix expergefactos, captiuant, Duciqꝫ Wladiſlao, et Caſtrũ Zlotoria

ab eis interceptum, et Cristinum eius Tenutarium vinctum præsentant. Dux autem Wladislaus albus suo potitus desiderio, Castrum quidem Zlotoria multis vagis, inopibus alieno ære grauatis aut damnatis per iudicia, ex templo ad illum confluentibus, valido firmat præsidio. Cristinum verò militem in Sandiuogii Capitanei odium et exacerbationem, diro torquet carcere. A quo tandem, Sandiuogio Capitaneo liberationem suam negligente, et suam sæpius illi exprobrante ebrietatem et desidiam, aliis amicis agentibus, quingentis sexagenis solutis pro quibus in omni vita residua sufficiens vinum, si sobria mens fuisset, poterat habuisse, redemptus, et captiuitate solutus est.

Vlricus de Osten ferens Wladislao albo opem Castrum Gniewkouien. capit, postea Wladislaum deserit

Laturus Wladislao albo Duci auxilia, quarta die ex quo castrum Zlotoria interceptum est, Vlricus de Osthen, filius Bodcze de Drsden, ducens secum aliquantos equites et pedites aduenit. Qui iuuenis impiger, fortunam Ducis albi enixius promoturus, Castrum Episcopale Racziais accedens, campanili et stuba, quæ cominus castro sita erant conscensis, castrum fortissime impugnat. Sed castrensibus strenuè se et mœnia defendentibus, inde repulsus, versus Gniewkow contendit, et castrum Gniewkouien. graui impugnatione vexare cœpit. Et licet eius Tenutarius Geruardus de Sloniewo, fortiter cum suis restitisset, et Vlrici suorumque fregisset et elisisset impetus et conatus: Oppidanis tamen Gniewkouien. Vlricum adiuuantibus, et magnos palearum et sarmentorum aceruos circumquaque castrum congerentibus, impugnatione castri omissa, igne paleis et sarmentis supposito, castrum Gniewkouien. licet enixissime à Geruardo, et suis defensum esset vento flammas instructas adiuuante, ignis ardore correptum est. Quo ne conflagraret Geruardus cum fratre et duobus filiis, et aliis duobus et viginti familiaribus, armis quoque et equis, in captiuitatem Vlrici se dedere coactus est. A qua per Sandiuogium de Subino maioris Poloniæ Capitaneum, non parua pecuniarum quantitate, Duci Wladislao albo soluta, redemptus est. Mandantibus deinde Dobrogostio et Arnoldo germanis, Vlricus. Ducem Vladislaum album, ne de crimine lesæ Maiestatis, cum Regius foret subditus conuictus, etiam cæteris fratribus notam ignominiæ inureret, deseruit, et in propria cum suis omnibus remeauit.

Wladislaus albus Dux castrum Iuniwladislauien. occupaturus à Iaschkone Kmita Capitaneo Siradien. profligatur, et Zlotoriam fugiens, inde continuas incursiones facit in Poloniæ regionem.

Ad opprimendum Wladislai albi Ducis assiduas trarum maioris Poloniæ impugnationes, inuasiones, incendia, militarium captiuitates, neces atque conatus, qui eo usque processerant, ut illis per solum Sandiuogium de Subino Capitaneum maioris Poloniæ non quiuerit resisti, Ioannes

qui et Iaſchko Kmitha Siradien̄ Capitaneus de Domo et genere Sreniauitarum, expeditione indicta, cum militibus et copiis Siradien̄, verſus Zlotoriam, ad obſidendū illam veniebat. Militibus aūt et copiis, quas ducebat, aliud iter tenentibus, et nullum hoſtilem reſpectum, dum in trā Cuiauien̄ coſiſteret, verentibus, currus ſui et ſuorum militum, cum cæteris impedimẽtis à gentibus Wladiſlai albi Ducis capti ſunt. Et oībus rebus quas vehebant in auro, argento, et cætera ſuppelectili Dux albus Wladiſlaus potitus, Magnos ex eo euentu Wladiſlaus Dux auſus conſpiciens, flumine Viſla ſuperato, Ciues et agreſtes quoſlibet Gniewkouien̄, et quamtāt imbellem ætatem ad militandum cogens, numeroſo magis q̄ʒ expedito agmine ad obſidendum Iuniwladiſlauiam pgit. Sed Iaſchko Kmita Capitus Siradien̄ de ſuo aduentu ab exploratoribus certior factus, potentiis cum Bartholſio de Vezyſzemburg Capto Brzeſten̄ coniunctis, prope Gniewkow illi occurrens, cum eo confligit, et facili negocio eundem fudit fugatq̄ʒ. Dux Wladiſlaus albus, ne viuus hoſtibus traderetur, per inuia et indirectā loca verſus Nieſzawiam tribus tm̄modo comitatus ſociis, feſtinus et pauidus tendens, manus perſequentium euaſit, et fefellit. Quo perueniens, equis relictis, nauigio Zlotoriā rediit. Sui vero à gentibus Kmitæ et Bartoſzii vſq̄ʒ ad Thorunen̄ nauigium perſecuti, magna ſtrage aut deleti, aut capti ſunt. Nihil tamen ea clade Dux albus Wladiſlaus perculſus, et ſuburbana Oppidi Iuniwladiſlauien̄ et plures in Cuiauia villas flammis dedit, Nobileſq̄ʒ Ciues et quoſtāt mercatores, captare non deſiit. In munitione itaq̄ʒ Iaroſlai de Sluzewo et nonnullis aliis locis, forte militum p̄ſidium, à Sandiuogio maioris Poloniæ Capto locatum eſt. Quo nequicquam prohibente, captiuationes, ſpoliationes, et exuſtiones per Ducem album et ſuos non in Cuiauia ſolum, ſed et in maiori Polonia, agebantur.

Heduigis filia Ludouici Hungariæ et Poloniæ Regis nupſit Vilhelmo Auſtriæ Duci

Alteram filiarum ſuarum Heduigim, natu quidem minorem, ſed præſtantiorem forma, Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex, dū ſe valetudinarium et morbis cognouit implicitum, Vilhelmo Duci Auſtriæ, filio Lupoldi deſponſat. Qui ex Auſtria in Pannonias adductus, ſub omni tempore, quo Ludouicus Rex vitam produxerat, filiali indulgentia, ſub oculis et in Aula ſoceri nutriebatur.

Ludouicus Rex Halicien̄ Metropolim et Cathedrales Przemiſlien̄ et Wladimirien̄ Ecclās ordinat à Gregorio Papa erigi

Ruthenorum regiones à Cazimiro Polonorum Rege frequentibus et iuſtis armis expugnatas, poſeſſas, et locatas, Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex, pro comperto habens, catholicorū numero et multitudine refertas eſſe, ſolennibus Nunciis ad Gregorium vndecimū in Auinionē deſtinatis, obtinuit, q̄ Halicien̄ oppidum Archiepāli, Przemiſlien̄ et Wladimirien̄ Epiſcopali, pro fidei et religionis Orthodoxæ augmento, et Catholicorum in terris Ruſſiæ degentium profectu, fuit inſignitum excellentia et ho-

nore. Quæ quidem Ruthenicæ terræ sibi, vt Poloniæ Regi, cum in earum poſseſsione nunquam alias fuerit, morte Cazimiri Poloniæ Regis ſecuta, primum prouenerant. Fuit aūt ad præfatam Metropolitanam Halicien. eccleſiam, recenter à Gregorio vndecimo erectam, Iacobus, natione Polonus, conſecratus, et ſedi ſuæ eccleſia ibidem Græci ritus conſignata. Ad Przemiſlien. aūt Ecctam per Gregorium Papam pfatum promotus fuit vir religioſus, et conſecratus primus Epiſcopus Ericus frater ordinis minorum, natione Almanus nobilis genere, et moribus omnibus virtuoſus, qui illam pulcherrimo ordine regulauit.

Pruſsiæ Cruciferi Ruſsiam et Lithuaniam inuadunt. Lithuani quoq; Pruſsiam tripartito exercitu ingreſsi, eam cædibus complent.

Eminata expeditione Cruciferi de Pruſsia, in Ruthenos et Lithuanos vſi sunt. Maior si quidem exercitus, in quo erant omnes Commendatores, in Lithuaniam, Comēdator verò de Ragnetha in Ruſsiam, cum rariori agmine, diuertunt. Vterq; aūt exercitus ſpoliis, cædi, et exuſtioni intentus, prædis et captiuis refertus, rediit. Interim verò Lithuaniæ Duces, vezt Olgierdus, Kieyſtuth, et Swierderke, cum propriis et auxiliaribus gentibus in Pruſsiam intrant. Et trifarie diuiſi, Olgierth quidem Diſtrictum Vielow, Kieyſtuth Thaplawken, Swierderke Inſterburg, igne, cædibus, et ſpoliis vaſtant, et crudeli cæde in catholicos graſsantur. Occiſis aūt nongentis Chriſtianis, Caſtro etiam Inſterburg expugnato et exuſto, magnum captiuorū et ſpoliorū numerum in Lithuaniam, nullam reſiſtentiam aut offenſam experti, retulerunt. Secunda deīn de Menſis Iulii die, Gerardus Commendator de Ragneta, cum exercitu proprio, et de fratribus ordinis collecto, per vnam partem, frater verò Theodoricus, per alteram partem Lithuanorū terras ingreſsi, cædibus et ſpoliis diebus aliquot nullam experti reſiſtentiā vacabant. Comprehenſis quoq; Centum quinquaginta captiuis in Pruſsiā reuertuntur.

Anno Domini 1376.

Creſcentes vires Wladiſlai albi Sandiuogius de Subino Captus maioris Poloniæ currans reprimere illum in Zlotoria cum auxiliaribus copiis obſidet tamdiu donec ſe dedidit, et in Hungariam ad Ludouicum Regem iuit. À quo pro contentatione X millia florenorum et Abbatiam accepit. Ibiq; non diu moratus ad Monaſterium in Diuionē rediens, in eo diem clauſit extremum.

Iſpendia grauia et aſsidua, quæ per Wladiſlaum album Gniewkouien. Ducem et ſuos Cuiauiæ, et maioris Poloniæ terris ex caſtro Zlotoria inferebantur, creſcente in dies maleficorū et rapto furtoq;

viuere aſſuetorum, ad illum confluentium numero, Sandiuogius de Subino
Capitaneus maioris Poloniæ, intelligens per præſidia frequentia, quæ in plerisq;
locis poſuerat, coerceri et ſedari non poſſe, expeditionē oĩbus maioꝝ Poloniæ
terris indicit, Ducem Caſimirū Stetinen̄ et Dobrzinen̄ requirens, vt et ipſe cum
ſuis gentibus ferret auxilia. Quo ſuam pollicente operam, motis Sandiuogius
exercitibus, Caſtrum Zlotoria, cum Bartholſio de Vilsemburg, Capitaneo Cu-
iauiæ, et Bartoſzio de Sokolowski, obſidione vallat. Quibus Cazimirus Dobrzi-
nen̄ et Stetinen̄ Dux, cum potentia gentium ſuarū in ſubſidium perſonaliter
adueniens, ampliori obſidione obſeſſos terruit. Applicatis itaq; et admotis
machinis, cæterisq; expugnationum generibus, pulcherrimi Caſtri à Cazi-
miro Rege Poloniæ pro decore et defenſione patriæ cocto latere extructi
parietes, turres, et mœnia, nocte et interdiu quatiebantur: ſed et obſeſſi, facto
ex Caſtro per naues clandeſtino et nocturno deſcenſu, obſidentes et eos pci-
puè, qui longius à caſtris progreſſi pabulatū iiſſent, et qui in caſtris ſolutius
ſe geſſiſſent, vehementer laceſſebant. Erat apud Ducem albū quidam Molē-
dinator in Caſtro Hanko, Brzeſten̄ Molendini hæreditarius poſſeſſor. Qui
ab eodem Duce, in prima Caſtrorū interceptione captus, et ad ſimplicem dimiſ-
ſus ſponſionem, dum moneretur vt ſponſionem impleret, illeq; Capitaneum
ſuum Bartholſium de Vilsemburg conſuleret, atq; is conſulere diſſimulans,
ipſum ſuo relinquebat arbitrio, ſpontaneus ſub obſidionis tpe, gentibus
Wladiſlai albi, ad conducendum illum venientibus, quadrigam pro eo
miſſam conſcendens, captiuitati ſe, quæ per prima pacta exoluerat, repræ-
ſentat. Cuius et alterius molendinatoris, qui Caſtrum Zlotoria prodiderat
arte et miniſterio machinæ et tormenta, in obſidentem exercitū ex Caſtro
torquebantur: Veritus itaq; Hanko Brzeſten̄ Molendinator, ne ea res ſibi
aliquando noxæ fieret, et ne pro lato hoſtibus ſuffragio, cum probè noſſet
Ducem album diuturnam obſidionem, victualibus deficientibus, laturū
non eſſe, Molendino Brzeſtenſi priuandus veniret, de caſtro Zlothoria
tradendo, cum Sandiuogio maioꝝ Poloniæ Capitaneo per Internuncium
paciſcitur, et illi claues à portis et ianuis Caſtri, apud ſe conſiſtentes obli-
gat tranſmiſſurum. In ſuſpicionem verò vehementem ex nonnullis
ſignis apud Ducem album adductus, capitur, et tormentis veritatem fate-
ri compulſus, futuram Caſtri traditionē ex ordine edicit. Dux itaq; albus
Wladiſlaus generum Hankonis cum clauibus ad Sandiuogium Captū
tranſmittens, mandat illi, vt nomine Hankonis præſentatis clauibus, de
hora et tempore, quo Caſtrum recepturus ſit, cum illo conueniat. Lætus
primum eo nuncio Sandiuogius Capitaneus, nil ea de re Duci Cazimiro
Stetinen̄ et Dobrzinen̄, nihil Bartholſio de Vilsemburg indicat, ne fu-
turæ Caſtri conquiſitionis fama, brauium et gloria, ad plures q̃ ad ſe
vnum perueniret. Sed Hankonis genero à ſe cum inſtructionibus di-
miſſo, aſſumptis magis animoſis militibus, ſub horam de qua cū Han-
konis genero conuenerat, ad Caſtrum venit. Ianua itaq; per clauem re-
ſerata, viginti ſex militibus ingreſſis, Sandiuogio Capitaneo cum re-
ſiduis foris adhuc ſe continente, Wladiſlai Ducis albi milites, in frequēti

numero ad exequendum id minus poſiti, Cratam ianuæ impendentem
et duobus ſaxis pro vno, vt celerius deorſum curreret, ingrauatam, demit-
tunt. Cuius mole, Fridericus de Vedel et dominus de Vscie, miles ſtre-
nuus et inſignis, oppreſſus, illico expirat. Cæteri qui intrauerant ſuperne
ſaxis obruti, in captiuitatem Ducis albi venere. Sandiuogius Capitaneus
plurimum de ſuorum captiuitate, et Friderici de Vedel morte anxiatus, tri-
ſtis in Caſtra rediit. Illuceſcente verò ſequenti die, Caſtrũ Zlotoria cum
vniuerſo exercitu ab omni parte impugnare cæpit. Sed integræ diei ſpacio
in huiuſmõi expugnatione fruſtra abſumpto, plurisq; militibus vulneratis,
paucis deſideratis, in tabernacula reditum eſt. Graui etiam ſaxo in ea opu-
gnatione Cazimirus Stetinen' et Dobrzinen' Dux in caſſide ictus, et in Ca-
ſtra relatus, non longo poſt tempore ex vulnere tunc accepto diem obiiſ-
ſe creditus eſt. Dux interim Wladiſlaus albus Hankone Molendinatore
et genero ſuo, item et his quorum opera Caſtrum Zlotoria intercepturu'
erat, pyra publica ante Caſtrum extructa, inſpectante obſidentium exerci-
tu, iuſtam illis redditurus mercedem, crematis, cum Sandiuogio maioris
Poloniæ et Bartoſſio Cuiauiæ Capitis, de reddendo Caſtro, q' ptinaci ſtudio
videbat ab exercitu Polonico obſideri, deficientibus victualibus famem ve-
ritus, componit, illisq; gratiam Ludouici Regis ſe ſibi ordinaturos pollice-
tibus, Caſtro cum ſuis omnibus manumiſſis captiuis, excedit. In ipſo aũt ex-
ceſſionis articulo, acutis haſtis Barthoſium de Viſzemburg ludere ſecum
obtinens, à Barthoſio graui vulnere ſauciatus eſt. Quo curato p Barthoſi-
um de Viſzemburg et per Barthoſzium de Sokolowo, eorum etiam expen-
ſis in Hungariam ad Ludouicũ Hungariæ et Poloniæ Regẽ deductus, poſt
plures altercationes et tractatus, Ludouico Regi, pro decem millibus flore-
norum Ducatu ſuo Gniewkouien' vendito, et Abbatia in Hungaria notabili
Ordinis Ciſtercien' in qua ad vitam degeret, accepta, reconciliatus Regi illic
conſtitit, et reſiduum ferè vitæ tempus illic exegit. Milites verò nobiles,
Ciues et agreſtes, in Regno Poloniæ, qui illi adhæſerant, et ſuffragia tulerat,
à Capitis Regiis, ob facinus in Regem et Remp: admiſſum, capti, ac poſt car-
ceres et vincula exactionati, egeſtatem ſupremam ſubire, Principe cui in-
ſeruierant, gemitus eorũ et quærelas non audiente, nec ferente præſidium,
coacti ſunt. Habitationem deinde apud Pannonios Dux pfatus Wladiſlaus
albus, peroſus, relicta Abbatia in Burgundiam tranſiit, et apud Monaſteriu'
Diuione degens, non ſibimetipſi ſolum, ſed etiam funeri voluntariũ indixit
exilium. Ibiq; non ſolum ſiſtendum, ſed et moriendu' duxit, Conducibilius
ratus, poſt tam amaras ſalſedines, quas in patria pertulerat, extra natale
ſolum, æuum reſiduum traducere, et facinora enormia, cædes et homicidia,
quibus ſe in Polonia agens inquinauerat, ſalubri pœnitentia diluere.

Mortuo Przeczlao Wratiſlauien' Epõ, qui
Eccleſiam Wratiſlauieñ largiſſimis cle-
nodiis ampliauerat. Theodoricus eligitur
in locum illius. Is cum Auinionem pro con-

firmatione peteret, eum Papa diſtulit ad bien:
nium. Et Nuncio ſuo Wratiſlauiam miſſo, pecu:
niam emungit, ac fructus Eccleſiæ percipit.

POſnanienſem Epum Przeczlaus de Pogorzala Wratiſlauien Epus
ſecutus, in medio Quadrageſimæ moritur, cum annis triginta quinq3
in Wratiſlauien Sede vtiliter præſediſſet, et in Eccleſia Wratiſlauien
in capella Manſionariorum ſepelitur. Quem aſſeritur Ioannes cæcus Bohe:
miæ Rex ob veteres ſimultates et odia veneno ſuſtuliſſe. Is à Boleſlao Le:
gnicen et Bregen Duce Caſtrum et Ciuitatem Grodkow cum ſuo Diſtrictu
in ſortem Wratiſlauien Ecctiæ coëmerat, et Collegium Manſionariorum in p:
dicta Ecctia Wratiſlauien, et duodecim pauperum laicorum, ſtipem ſingu:
lis diebus, et amictum annuum ſumentium, conuentum in Niſza fundau e:
rat et dotauerat, Ecctiamq3 Wratiſlauien, murorum ædificiis, piſcinarum ſtru:
cturis Villarum emptionibus et locationibus, vaſis aureis et argenteis, orna:
mentisq3 et decoris variæ ſuppellectilis, adeò ornauerat, extulerat, magni:
ficauerat, vt vulgari fama, vocitatione, et nomine Aureus Epus vocaretur.
Prælati aūt et Canonici Wratiſlauien Ecctæ, dicta die pro futuri Pontificis ele:
ctione, Polonis viris idoneis et virtuoſis de ſuo gremio contemptis, Theodo:
ricum Bohemum Decanum Wratiſlauien, qui de Decanatu pfato Albricum
Plebanum Bochnen, et Dobrzinen Cancellarium, Regis Poloniæ Cazimiri, a:
pud Sedem Aplicam Oratorem et Nuncium. Cui tanq3 de beneficio reſer:
uato de illo prouiſum perperam, Caroli Imperatoris Romanorum et Regis
Bohemiæ, cuius coquinæ erat expenditor et Notarius, ſpoliauerat, in Epum
eligunt. Quo electionis ſuæ apud Gregorium vndecimum in Auinione petente
confirmatiōm, Papa introitus Ecctiæ, quam fama, plus iuſto ſingula celebrās,
auream eſſe, et Pontificem eius mortuum Przeczlaum, magnam auri quantita:
tem reliquiſſe, vulgauerat, ambiens, occaſione ex lrīs Caroli Imperatoris
et Regis Bohemiæ, qui electionem Theodorici multipliciter impugnabat,
ſumpta, electiōm Theodorici Decani confirmare differens, reſpondit, non
prius ſe de Ecctia Wratiſlauien velle diſponere, donec ex Auinione Romam
tranſmigraret. Interim verò mittit ad Wratiſlauien Ecctiam Frem Nicolaum
Ordinis Prædicatorum, Epum Maiorien, vt Wratiſlauien Ecctiæ fructus et red:
ditus, velut eius curator et gubernator percipiat, et omnia per Przeczlaum
derelicta, Cameræ Apoſtolicæ reddi ad plenum imperet et procuret. Qui Wra:
tiſlauiam aduèniens, publicato mandato Apoſtolico, Wratiſlauien requirebat
Capitulum, qtnus illius exequerentur contenta. Verum Captum Wratiſlauien
per plures dies digeſta, cùm intelligeret per alienigenæ et forenſis guber:
natiōm, varia pericula et diſpendia Wratiſlauien Ecctiæ prouentura, cùm
Nuncio Aplico Nicolao Epō Maiorien, his pactis conueniunt, vt ſingulis an:
nis quoad Wratiſlauien Ecctam vacare contigerit, octo millia florenorum
Aplicæ reddant Cameræ. Pro derelictis Epi Przeczlai triginta millia. Pro col:
lecta et contributione biennali Ecctæ Polonicæ impoſita, pro ſorte Ecctiam
Wratiſlauien contingente, duo millia. Et pro expenſis et fatiga, in pecunia

hmoi vrbem ferenda, ſubeundis, vnum mille reddere teneantur. Eo itaq3 pacto inito Wratiſlauien Capitulum Nuncio Aplico Nicolao Epo Maiorien, triginta tria millia florenorum, ſub vno die et tempore perſoluit. Gregorius aut Papa, et præſentis pecuniæ ſumma, manibus ſui Nuncii conſignata, et futuræ quantitate illectus, Theodorico Wratiſlauien electo, etiam Romæ illum de ſua confirmatione frequentius ſolicitanti, prouidere diſtulit. Sed Ecctam Wratiſlauien à tempore ſuæ vacationis et Przeczlai morte, plus q3 biennio fructus pcipiens, ex illa, vacare permiſit, animo et intentione maiores ſumptus ab Ecctia Wratiſlauien emuncturus.

Iaroſlaus de Skotniki olim Archiepus Gneſnenſis, ædificator Ciuitatum et Caſtrorum pcipuus moritur, et inuſitato modo ſepelitur.

Duos Pontifices, Poſnanien et Wratiſlauien, tertius illorum quondam Metropolitanus, Iaroſlaus de Skotniki, qui Gneſnen Archiepatui ceſſerat, ſequebatur. Is plenus dierum habitacio̅m Monaſterii Landen peroſus, in Caliſch veniens in Archiepiſcopali domo, ſedecima Septembris moritur, et vigeſima eiuſdem Menſis in Gneznen Ecctia, in Capella ab eo fundata et dotata, iuſto honore ſepelitur, oppidi Kamien in metis Pomeraniæ ſiti, primarius fundator, et Znenen inſtaurator. Hic ad ornandam, amplificandamq3 tam patriam q3 Eccleſiam, Caſtra Lowicz, Opatow, Vnieyow, Kamyen, item Ecctias in Gnezna, Vnieyow, Curzelow, Opatow, Caliſch, item Curias in Gneſna, Lancicia, Vielyun, et Caliſch, pulchro et ſumptuoſo muro conſtruxit. Diſtrictum Louicen deſertum penè, vt pote qui non niſi duas marcas habebat in cenſibus reperiens, locatum et populatum, octingentas fundentem de annuo cenſu marcas reliquit. De quo etiam fertur memorabile illud factum, quod dum in Bononien Studio (cuius ipſe ea tempeſtate Rector vltromontanus extabat) Anglicus ſtudens pro adulterio cum quadam muliere, marito ob egeſtatem vltro aſſentiente, damnatus capite eſſet, Studium ex Bononia auctoritate ſua, cui tunc illico paritum eſt, tranſtulit, nec prius reſtituit, donec à Ciuibus Bononien in remedium Anglici damnati, Capella ſpecialis erecta eſt, et perpetua dote prouiſa. Sedit in Gneſnen Sede annis quor et triginta. Poſt ceſſio̅m verò vixit annis duobus, vir magnus conſilio, proſpera ſemper vſus fortuna, nec liberalitate inferior. Qui Ecctiam Sctæ Mariæ in Caliſch de nouo inſtaurauit. Cui et contulit duo prædia in dotem, vnum in Thinyecz, aliud in Dobrzicza, item vnum hortum ante valuam, qua itur ad Wratiſlauiam. Fertur et illud de præfato Iaroſlao factum ſingulare et mirabile. Moriturus enim mandauit, vt non oſtio Ecctiæ, ſed foramine diſrupto in Eccleſiam Gneſnen ſepeliendum corpus ſuum inferretur, poſtq3 non oſtio ſed aliunde Gneſnen Ecctiam intrauerat. Quod et factum eſt. Nam murus meridionali in parte Capellæ ab eo fundatæ diſruptus, ſui mandati et diſruptionis oſtentat iudicium.

Contributio per Nuncium Aplicum petita Synodo Eporum conceditur.

NIcolao Epiſcopo Maiorien Nuncio Aplico, contributionem biennalem ab Eccleſia Polonica petente, Ioannes Gneſnen Archiepus, Synodus apud Vnieyow pro die Natiuitatis ſanctæ Mariæ virginis indicit. Quo, ſbiluto Wladiſlauien, Dobeſlao Plocen Epiſcopis, in perſonis propriis, cæteris vero per Nuncios, conuenientibus, ſancitu atqȝ diffinitum eſt, vt qualibet Dioceſis, pro ſua rata Dioceſis, Apoſtolicum Nuncium contemnet. Prædictus itaqȝ Nicolaus Maiorien Epus, rigore, quo primum vti cæperat, laxato, à ſingulis Polonicæ Eccleſiæ Dioceſibus, modeſtam quantitatē de marca, videlcet qualibet taxæ Papalis duos groſſos recipere conſenſit.

Regina Hungariæ Elizabeth iterum ad gubernandum Regnum Poloniæ reuertitur. Interim Iagyello et Vitholdus cum aliis Ducibus Lithuaniæ facta incurſione valida in Poloniam, eandem inter San et Viſla flumina prædantur et vaſtant impune.

ELizabeth ſenior Hungariæ Regina vexata et afflicta pænitudine vehementi, quod Poloniæ Regni gubernacula, propter eiusdem Regni frequentes commotiones et diſturbia, peroſa, ea filio ſuo Ludouico Regi anno ſuperiori, notabilibus introitibus in Regno Dalmatiæ, à filio contentata, reddiderat, rurſum ſibi ea dari obtinuit, etiam non ſine contumelioſa exprobratione, quam prudentius ne an patientius dinoſci non poterat, Rex tulit committi. In comitatu itaqȝ et apparatu, licet octogenaria, ingenti et ſplendido in Poloniam reuerſa, mandat Baronibus et eorum matronis introitum ſuum circa Sandecz excipi. Quod cum obedienter impleuiſſent, Sandomirienſes terræ Barones illi in Bochnyam aduenienti denunciant, ſe per ſuos exploratores doctos eſſe, vniuerſam Lithuanorū potentiam hoſtiliter ad partes Sandomirien inuadendas conſpiraſſe, et inuaſionē earundē ni puideatur ppediem prouenturam. At illa muliebri animo nil penſi ſuper denunciato et imminēti piculo habendum rata, reſpondet Baronibus, Non eos ſolicitos eſſe oportere, Filium ſuum Ludouicum Regem, ea fretum potentia, et tam validum et extenſum geſtare brachium, vt non Lithuani ſolum, ſed et vniuerſæ in circuitu nationes, ad eius nomen contremiſcant. Eo verborum faſtu, vapore ad modicum tempus apparentem continenente, Sandomirien Barones in defenſionis et prouiſionis vicem, à Regina Elizabeth accepto, quaſi verbis non armis vincendi eſſent hoſtes, ſecuros ſe reputantes, in denunciatū piculum incidunt. Duces enim Lithuanorū, Kieyſtuth, Iagyello, Vithawdus, ex Troki, Vilno, et Grodno, item Lubardus de Luczko, et Gregorius de Belz per Lublinenſis terræ vaſtas ſolitudines, citato agmine et ſilenti, luna ſemipleno lucente orbe, noctu iter agentes, interdiu verò in locis dumoſis et inperuiis latitantes, vſqȝ ad flumen San ſecunda Nouembris die perueniunt. Quo ſupato populationē longius quo poſſunt, cæde mixtam, extendūt. Trucidatisqȝ ſenibus, ſacerdotibus et impuberibus, vniuerſam oram, inter Viſlam et San, fluuios, ſitam, vaſtant, et magnum numerū vtriusqȝ ſexus

hominum cum præda et pecore, in ſeruitutem, Eccleſiis exuſtis, abducunt. Tardius illorum irruptionem ad villam ſuam Baranow Petraſius filius Cztani germani Ianusſii Gneſnen. Archiepiſcopi dinoſcens, quamuis euadendi neqꝫ locus, neqꝫ ſpacium ſupereſſet, animo tamen forti, et nihil ſubita inuaſione hoſtili deterrito, arrepta coniuge et paruulo infante, nondum baptiſato, equo quoqꝫ cui inſidebat impoſitis, per medios hoſtes exiliens, fluctibus Viſlæ fluminis, Lithuanis illum perſequentibus, et frequentiſſima tela con eum iacientibus, ſe committens, hoſtilem captiuitatem euaſit. Michaëlis aūt de Tharnow relicta Caſtellani Viſlicien., in ipſo articulo, quo ex villa ſua Wielawieſz, ad excipiendū Reginam Elizabeth in apparatu magnifico Cracouiam procedebat, ſupuenientibus Lithuanis ægrè à ſatellitibus ſuis defenſa, ſuperata Viſla, Sandomiriam deducta eſt. Plures tamen ingenuæ matronæ cum liberis captæ. Accepto de tam infauſto euentu Elizabeth Regina nuncio, anxietatem ſpiritus vultus hilaritate tegere, et doloris magnitudinem in pectore Polonorum coortam, fruſtra ſolari conata eſt, aſtruens filium ſuum Ludouicum Regem celerrimè, irrogato à Lithuanis malo, ſubuēturum, et Lithuanos ad reſtitutionē captiuorum et ablatorū artaturum. Verū ad id genus belli, quo Lithuani vtebantur, par genus reſponſionis erat neceſſarium, Lithuani enim in forma prædocinii expeditiones ſuas agebant, præda rapta, ſyluis, nemoribus, locis paluſtribus et inuiis ſe condebant, vt Polonicis cedendo legionibus raro in dimicationis veniebant diſcrimen. Quās vbi diſceſiſſe ſenſerant, mox agros Polonicos, eodem quo prius tenore incurſabant, viciſſitudinarioqꝫ ludibrio nunc quietem oſtentabant, nunc bellum. Quæ tam inſidioſa vexatio Polonos pluribus incommodis affecerat, à quibꝰ nec reciprocum bellum, vndis limoſis et fluminibus obſtantibus agi poterat, nec illatum, diffugientibus Lithuanis refelli. Nouerant enim vires ſuas Lithuani, nec ſecus quam ſubitis incurſionibus, fœlicius ſibi bella prouenire, ſeqꝫ Polonis, niſi ea bellandi arte, qua multas paſſim diffundendo cum præda aufugeret, qꝫ quæ in vnam exercitus molem coiret, et pugnandi copiam faceret, poſſe ſuperiores fore. Paludinoſis inſuper locis atqꝫ ſylueſtribus, ad hæc etiam iugi rigentibus frigore, incluſos, fluminibus quoqꝫ et lacubus ſtagnatos, difficilius aliquanto videbatur adire quam vincere. Quos etiam Polonorū ſegnicie et diuiſione magis audaces conſtabat fuiſſe et robuſtos, quam propria virtute.

Pruſſiæ Mgr̄ ſex Diſtrictus Lithuaniæ ſpoliat et comburit

VEnricus Pruſſiæ Mgr̄ intelligens Lithuanos in Regni Poloniæ expeditione occupatos, in terram Samogithiæ, proprium duntaxat militem, ex equite et pedite lectum, traducit. Vbi nullo prohibente, Diſtrictus vczt Miedniki, Froglen, Aruiſten, Roſgein, Geſzow, et Paſtow, cæde et flammis vaſtat. Caſtrum poſtea Kowno oppugnare aggreſſus, dum in illius expugnatione, pleriqꝫ notabiles milites de ordine cecidiſſent, clade ſuſcepta, et Caſtro inexpugnato relicto, Marſchalcum cum decem millibus armatorū mittit.

Qui vniuerſam regionem ad Niemÿen fluuium ſitam demelitur: Quo reuerſo cum multitudine captiuorum in Pruſſiam remeauit.

Elizabeth Regni Poloniæ Gubernatrix, oblita vaſtationis per Lithuanos illatæ Regno dum choreas tractat, Iaſchko Kmitha de Viſnicze Capitaneus Cracouienſis, ad dirimendam litem, inter Hungaros et Polonis excitatam Cracouiæ miſſus, ab Hungaris interficitur: Cuius amici eo ipſo die omnes Hungaros necant. Et Elizabeth Regina perculſa dolore filio Iaſchkonis occiſi Petro Kmitæ admodum iuueni, in ſolatium necis paternæ Capitaneatum Lancicienſem cōfert. Ipſa vero in Hungariam reuerſa, gubernationi Regni Poloniæ in manibus Ludouici cedit

Lugubrem oræ, ad San fluuium ſitæ, vaſtationē per barbaros Lituanos patratam, Elizabeth senior Regina de pectore et cogitatione propellens, choreas, cantus, et tripudia apud Cracouien' arcem, dum ſatius lamentis, ad propiciendam Diuinæ bonitatis clementiam vacaſſe conueniret, die Dominico in craſtino ſcti Nicolai inſtaurat, et eorum ſe conſtituit spectatricem. Sed mox ſuperno verbere attrita eſt. Hungari ſiquidem, qui cum illa Cracouiam venerant, conſuetudine sua et moribus vſitati, pleroſq; currus in Cracouien' forum cum blado et fœno ductos occupabant. Id ne ſuis curribus et fœno, quod in ſuam domum, valuæ Bochnen' conterminatam, ducebatur, accideret. Przedborius de Brzezie miles, polita familia, quæ Hungarorum ſolitam rapinam arceret, prouiderat. Hungaris itaq; ad occupandum fœnum, pro Przedborio adductum concurrentibus, et familiaribus Przedborii defenſionē opponentibus, clamore ab vtriſq; ſuos in ſubſidium vocantibus, ſublato, frequenti concurrente tam Polonorū q; Hungarorum multitudine, ingens ſedicio exorditur. Ad quam ſedandam Iaſchko Kmita de Viſnicze, de Srzeniauitarum Domo, Capitaneus Crac' iuſſu Elizabeth Reginæ equo vectus, et pedeſtri familia illico comitatus aduenit, et contentionem, ſeditionemq; extinguere moliens, telo Hungarico ab vno de Hungarorum numero, cuius ſors et conditio erat ignota, in collum et locum neruoſū percuſſus, ex equo defluens in terram inoribus expirat. Cuius morte vulgata, fratres, cognati, et familiares ſui, indigna cæde permoti, in magna multitudine concurrunt, in furiamq; verſi, vniuerſos Hungaros, nec eos tantummō, qui ſeditionem exciuerant, ſed et eos, qui apud hoſpicia ſe continebant, parentando morti iniuſtæ ſui affinis, et domini, nulli dignitati deferendo, occidunt. Miles quidam Slauus Pogan Michaël de veſtibulo ſui hoſpicii, in quo ſe tutò latere credebat, extractus, miſerabiliter conciditur. Duo adoleſcentes ingenui, et Reginæ Elizabeth, pro parentum meritis, et eorū probitate, chari, à Przedborio de Brzezie, ad cuius domum confugerant

ne violarentur, potiori Cameræ includuntur. Sed Przedborio in Castrum Reginæ, vitam illorum pro magno doloris lenimine significaturo, ex domo discedente, fracto ostio Przedborii familiares, duos illos adolescentes argenteis cingulis et vestibus nudatos, perimunt, et corpora peremptorum intra muros proiiciunt. Tantus insuper furor et indignatio fratres et familiares Kmitæ ceperat, vt Hungaros in Castrum fugientes, aut gladiis aut sagittis obruerent. Eos verò qui euaserant, et à matronis virginibusq; occultabantur, inde ereptos ex fenestris supernè præcipitabant. Centum sexaginta Hungari eo die sunt cæsi, Regina Elizabeth tripudiorum et chorearũ serius quam suæ conditioni congruebat, oblita, valuas Castri diligentius obseruari, et turres mæniaq; frequentibus armatis custodiri per triduũ, ne reliquiæ Hungarorum delerentur, iussit. Pauco deinde interiecto tempore, flens et eiulans, sortemq; suam increpans, tam de Cracouia, q̃ de Polonia (Cum Lanciciensem Capitaneum Petro Kmita, licet admodum iuuene, in solacium necis paternæ præfecto) excedit, Budamq; ad filium Ludouicum Regem, anxium gerens spiritum, reuersa, altera iam vice Regni Poloniæ gubernacula illi resignat et remittit.

Carolus Romanorum Imperator filium suum Vencesłaum sedecimum annum agentem in Imperatorem eligi et coronari procurat.

Successionem Imperii, magno feruore æstuans, Carolus Imperator Romanorum, et Bohemiæ Rex, in sua familia suoq; genere continuare, et illius decus in filios transferre, multifariis largitionibus, precibusq; Electores Imperii tam Eccliacos, quam Sæculares perlicit et impellit, ad filium suum Vencesłaum natu maiorem, (Iam enim ex quarta coniuge Elizabeth, Cazimiri Polonorum Regis ex filia nepte, alterum filium Sigismundum susceperat) in Regem Romanorum eligendum. Electum autẽ, quo electio sua nequiret variari, aut rescindi, procurauit per Archiepũm Maguntinen in Aquisgrano coronari. Displicebat electio et coronatio eiusmodi Gregorio Papæ vndecimo et Cardinalibus, q de homine parum legitimã ætatem habente, et probitatis nondum notæ fuit celebrata. Propter quod ad confirmandum illam, et ad titulandum Vencesłaum, Regis Romanorum nomine, licet Carolo patre magnis instante tam conatibus q̃ muneribus, non poterat induci. Electus autẽ fuit in die Barnabæ Apostoli Franckfordiæ per ipsum Carolum Imperatorem, tanq̃ Bohemiæ Regem, Ludouicum Maguntinen, Simonem Treueren, Fredericum Colonien Archiepõs, Robertum Ducem Bauariæ, Comitem Palatinum Rheni, Vencesłaum Saxoniæ Ducem, Sigismundum Marchionem Brandeburgen, eiusdem Vencesłai electi germanum. Et Coronatus Aquisgrani in octaua Apostolorum Petri et Pauli, non habens tunc nisi annum Decimum sextũ ætatis.

Anno Domini 1377

Ludouicus Rex cum copiis Hungarorum

Poloniam ingreſſus, Sandiuogium de Subino
Cracouienſi, Domaratum vero de Pyerzchno
maioris Poloniæ Capitaneatui præficit, et ipſe
coñ Lithuanos vadit. Terrąꝫ eorum populatis
circa Belz concordiam cum Duce Kieyſtuth init,
et redit Hungariam. In cuius exercitu ſeptem
Vexilla de Domo Bipennium fuere.

VA ſtationem Regni ſui Poloniæ per Lithuanos in trã Sandomirien
illatam, Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex vlturus, expeditiom
contra Lithuanos, et terras quas occupabant, tunc indicens, in Cracouiã
Sandiuogium de Subino, in maiori Polonia Domarathum de Pirzchno (Regi:
na Elizabeth Seniore eum promouente, quod is ſub tempore, quo occideban:
tur Cracouiæ Hungari multos à morte defenderat) in Cuiauia Barthoſzio
de Viſzemburg, et Barthoſzio de Sokolowo, ſtrenuis defenſoribus deſtitutis,
Petraſzium Malocha de Malochouo Sandomirita, et genere Gryimalitam, duo
millia marcarum ſingulis annis reddere, cum à ſuperioribus Capitaneis, octin:
gente ſoluerentur, ſe obligantem, pro Capitaneo inſtituit. Maioris itaqꝫ Poloniæ
Captus Domarath de Pierzchno ex Hungaria reuerſus Regalibus lrĩs, quas
ſecum attulerat, publicatis, Poloniæ Eccleſiæ monet et rogat Pontifices, qtnus
Ludouico Regi, barbaricam expeditiom obituro, gentium armatorũ mittãt
auxilia. Verum Pontifices, ne ſe et Ecctiam obnoxios ſeruituti redderent, nul:
la ſe ſubſidia miſſuros reſpondent. Subſidium inſuper à Cmethonibus eorũ
poſtulatum, et quod Rex Ludouicus exigendum mandauerat, negant. Ludo:
uicus tandem Rex, cum copiis Hungaricis itinere rectiori verſus Sandomi:
riam per Alpes Sanocen, quæ Poloniæ Regnum ab Hungarico diſterminant,
aduenit. Vbi Epĩs et Baronibus Poloniæ, ad illum confluentibus, conuentu habi:
to, copiis coniunctis, verſus Belz (ita enim Sandomiriæ deliberatione comũ:
ni conſtitutum erat) proceſſit. Verum videns copias ſuas validas et frequẽ:
tes eſſe, Milites enim de Domo Bipennium, ſeptem in ea expeditione habuere
banderia, Otho de Pilcza Palatinus et Capitaneus Sandomirien vnum, Sandi:
uogius de Subino Capitaneus Cracouien ſcdum, Iaſchko de Thaczin Voinicẽ:
ſis Caſtellanus tertium, Nicolaus de Oſzolin Viſlicien Caſtellanus, quartum.
Drogoſzius de Chroberz Iudex Cracouien, et Capitaneus Siradien quintum.
Zaklika de Miedzygorze Regni Poloniæ Cancellarius ſextum, et Ioannes Val:
czek de Lowmicza ſeptimum, earum agmina diuidit. Cracouien verò et Sando:
mirien milites ſub ductu Sandiuogii de Subino Capti Cracouien, ad obſiden:
dum Caſtrum Chelmen tranſmittit, ipſe cum reſiduis verſus Belz irę̃git.
Et Cracouien qdem et Sandomirien exercitus Chelmen Caſtro infra dies octo
ex quo obſideri cæptum eſt, expugnato, et in ſuam poteſtatem redacto, aliis in:
ſuper Caſtrĩ vczt Grabowiecz, Hrodlo, Seuoloſch aditio et expugnatio, ad Lu:
douicum Regem, obſidiom Caſtri Belz agentem, peruenit. Ludouicus vero Rex
Caſtrum Belz, ſitu magis qꝫ arte munitiſſimum, expugnare non valens, in e:
ius obſidione perſeuerandum duxit, ratus obſeſſos, fame ſaltem ad deditiom
ꝑlici poſſe. Aduenit interim Kieyſtuth Dux Lithuaniæ, et Caſtra Regis ſub ſaluo

conductu ingreſſus, ex hoſte mediator factus, pacem his conditionibus compo: nit, vt captiuis, quos Lithuani ceperant, reſtitutis, Georgius Dux Caſtrum Belz Regi dedat, et illius gratiæ ſe permittat. Deditione Caſtri facta, Ludouicus Rex iniuriam beneficio penſaturus, Georgio Duci Caſtrum Belz obliganti ſe illud Regio nomine pro eo et prole ſua, Regnoq; Poloniæ fideliter adminiſtra: turum reddit. Aliud quoq; Caſtrum Lubaczow adiicit, et centum marcas cen: ſus annui, ex Zuppa Bochnen tollendi, ad vitæ tempora inſcribit. In hunc mo: dum Ludouicus Rex rebus Ruthenicis Lithuanicisq; compoſitis, itinere quo venerat, in Hungariam rediit.

Pyeſchkowaſkala Petro Schafraniecz donatur

Orta autem fuit, ſub tempore expeditionis præfatæ inter Polonos et Hungaros contentio. In qua Petro Schafraniecz de Luczicze mili: te Polono per Hungaros in facie vulnerato, res in ſeditionem gran: dem ſpectare cœperat. Quam Rex Ludouicus veritus, ne Hungari à Po: lonis, robore et numero ſuperioribus opprimerentur, compoſitione ſedat. Et dato Petro Schafraniecz donatione perpetua Caſtro Regio Pieſzkowaſkala, gliſcentem ſeditionem extinguit.

Caſimirus Caſſubitarum et Dobrzinen Dux moritur, et terræ illius ad Ludouicum Poloniæ Regem deuoluuntur

Secunda Ianuarii Menſis die, Cazimirus Boguſlai, Stetinen, Dobrzinen, et Caſſubitarum Dux, nepos olim Cazimiri Poloniæ Regis, ex Elizabet filia, vulnere, quod in Caſtri Zlotoria conquiſitione, in capite pertulerat ſenſim ingraueſcente, in Caſtro Bidgoſcza moritur, et in Monaſterio Biſzouien terræ Pomeraniæ Ordinis Ciſtercien, ſepelitur, nullam prolem ex filia Semo: uiti Maſouiæ Ducis, quam prima obeunte ſuperduxerat relinquens. Quo eue: nit, vt et Ducatus Dobrzinen, et Caſtra Bidgoſcza, Wlatow, et Walcz, ad Ludoui: cum Regem, et Regnum ſuum Poloniæ iure feudi deuoluerentur. Fuit autē pfa: tus Cazimirus Stetinen Dux liberalitate, quæ ad prodigalitatem accedebat, inſignis, ea largitione in milites ſuos vſus, vt oppidis, villis, et introitibus Du: calibus, in milites ſuos parum prouidè diſtributis, ſub egeſtate degeret, donec patre ſuo Boguſlao Duce Stetinen abſumpto, in theſauros et terras ab eo relictas ſuccedens, ſe de inopia parum vindicaſſet. Afferebantur inſuper illi à germana ſorore Elizabeth, Caroli Imperatoris Romanorum et Bohemiæ Regis cōſorte ſortem eius miſerante, frequentes pecuniæ, vaſa argentea, et varia diues quē ſuppelex. Quæ Cazimirus, Imperatrice Elizabeth nequicq; prohibente, in Mi: lites et Aulicos erogans, in ſolitam egeſtatem recidebat. Audax et magnanimis, ſed vehementis et parum grauis animi, corporis inſuper debilis magis q; robuſti

Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex vi: dens vbertatem terrarum Ruſſiæ mox illas

Hungariæ Regno incorporare cogitans, Du:cem Oppolieñ, dando ei Dobrzineñ, Caſſubitarũ et Gniewkowieñ Ducatus inde amouet et Caſtra inter Hungaros partitur.

TErrarum Ruſſiæ Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex anno ſupiori glebam vberem et ſitum contemplatus, quarum ſibi antea ignotus erat conſpectus, cum eſſet in Hungaros q; Polonos tam affectione, quàm lar:gitione propenſior, applicare illas et ſubiicere Hungariæ Regno, et à Poloniæ Regno ſequeſtrare, in cuius ditione eas fuiſſe reperierat, in animũ inducit. Wladiſlaum itaq; Oppolien. Ducem, cui pleroſq; Diſtrictus et Caſtra in terris Ruſſiæ, Regis Poloniæ autoritate, perpetua largitione donauerat, et qui ex eo Ruſſiæ Princeps vulgato et communi ſermone, titulo naturalis Ducatus Oppolien. ſuppreſſo, denominabatur; ex terris Ruſſiæ, et Diſtrictibus atq; Caſ:tris ſibi inſcriptis, quo facilior Regno Hungariæ illarum accedat ſucceſsio amouet, Ducatumq; Dobrzinen. cum Caſtris Bidgoſcza, Wlathow, et Valcz ex morte Cazimiri Stetinen. Ducis deuolutum, item Gniewkowien. Ducatum precio decem millium florenorum, apud Wladiſlaum album Ducem comparatum, illi perpetuò, quo æquiori animo deſtitutionẽ terrarũ Ruſſiæ ferret, donat, Caſtra:q; Diſtrictus, oppida, et villas Ruſſiæ, Hungaris, Polonis nequicq; obſtantibus, aut improbantibus, aut committit, aut partitur. Quod ſolum Polonis docu:mento eſſe poteſt, ne propriis pponant exteros, cùm ad Regni ſui Poloniæ integritatem ſcindendam, tot peſtes viderint peregrinum Regem exciuiſ:ſe. Wladiſlaus aũt Oppolien. Dux Gniewkowien. Ducatum, et Caſtra Bidgo:ſcza, Wlathow, et Valcz tunc nactus Dobrzinen. Ducatum, obtinente illum in dote octo millium marcarum Cazimiri Ducis Stetinen. relicta, nonniſi morte ſua ſecuta, nanciſci potuit.

Viciſſitudinaria ac mira Lithuanorum cum Cruciferis de Pruſſia concertatio, vt poſt tot prælia et deprædationes, quis ſit ſuperior haud facile videas.

DOlis magis q; viribus Kieyſtuth Lithuaniæ Dux Cruciferis de Pruſſia bellum illaturus, copias ſuas per Maſouiæ terras, Principibus Maſouiæ Semouitho et Ioanne vel diſſimulantibus, vel annuentibus traducit, et omnem oram circa Dzialdow et Nidborz vigeſima nona Se:ptembris graui cæde et igne, cum multarũ animarũ (improuiſus enim et ſubitus aduenerat) captiuatione vaſtat. Multis aũt captiuis vtriuſq; ſexus comphenſis, graue agmen tam ſpoliorum q; captiuorum refe:rens, via qua venerat per Maſouiam, ſine obice reuerſus, ſpolia quæ tu:lerat cum Ducibus qui in Lithuania remanſerãt diuidit. Circa feſtum verò Sancti Iacobi, filius Kieyſtut, adoleſcens manu et animo promptus, Withawdus, primam expeditiõm in Pruſſiam egit. Et circa Thaÿnow et Inſterburg populatiõm et conflagratiõm peragens, tam ſpoliis quã captiuis onuſtus, ad patriam illæſus rediit. Mgr itaq; Pruſſiæ Venricus

duplicem inuaſiom̄ terrarum, ſuæ tunc ditionis, moleſtè ferens, cum frequē-
ti militum ſuorum armatura primùm Ruſſiæ in oram deſcendit. Et circa Ca-
ſtrum Bielagi aliquot diebus ſtatiua tenuit. Deinde in Camienyecz applicuit.
Abinde verò in terras Lithuanorum, et Samogitharum deſcendit. Quas cum
ferociter cædibus et flammis peruaſtaſſet, cum ſpoliis et captiuis in Pruſſia
regredienti, tendunt Lithuani inſidias, et ſylua vaſta, qua iturus eſſet, in ple-
riſq; locis ſucciſa, exercitum Pruthenicū, ſyluam hmōi ingreſſum, adorti, et
iniquitate loci vehementer adiuti, in primario congreſſu viginti milites de
Ordine, qui ordines ducebant, ſternunt. Cæteri latebris ſyluarum tecti, manus
barbaricas et truculentiam effugiunt. Fecerunt poſthæc, duo Lithuanorū
Duces Olgierth et Kieyſtuth in terras Pruſſiæ, habentes fortem exercitum
trifariè diuiſum, deſcenſum. Et terra circa Inſterburg et Velow exuſta, et
in ſolitudinem redacta, in tr̄am Salow, quam Canonici de Kingsberg obtinēt,
aduentum, eamq; funditus cædibus, ſpoliis, et flammis euertunt. Atq; per Iur-
geborg, cum cætu magno captiuorum vtriuſq; ſexus atq; ſpoliorum in Litua-
niam reuertuntur. Comēdator deinde de Ragnetha vno agmine, item Cō-
mendator de Balga altero, item fr̄ Kune de Hatteſten tertio, ſeorſum in Li-
thuaniam reuertuntur ingreſſi, quilibet populatione latius quo poterat ex-
tenſa, multa ſpolia atq; incendia pagunt. Et pluribus Lithuanis captis, eos in
Pruſſiam vinctos deducunt. Congerit poſthæc omnia Venricus Mgr̄ generul̄
exercitum copioſum, cum quo Lithuaniam ingreſſus, duo Caſtra in eius con-
finiis erigit et ædificat, vcz̄t Barthemburg et Demrin. Interim verò quo per-
ficiebatur opus, Gothfridum de Linda Marſchalcum, cum expeditiori milite in
Lithuaniam tranſmittit. Qui frequenti exuſtione vſus, plures captiuos cum ſpo-
liis incolumis reduxit. Sed neq; ea expeditione Mgr̄ Pruſſiæ Venricus con-
tentus, aduenientibus in ſui auxilium con̄ barbaros Auſtralibus, in Samogiti-
am tranſit. Et duabus regionibus, vcz̄t Calthaneuen et Veduke, per dies decem
vaſtatis, ſpoliatis et incenſis, plurima ſpolia et captiuos in Pruſſiā in quadrigis re-
duxit.

Anno Domini 1378

Vocatus in Poloniam Ludouicus Rex, dum ire
nollet, Ducem Oppolieñ Wladiſlaum pro Guber-
natore mittit. Et Poloni legatis ad Regem miſ-
ſis, obtinent illum reuocari non ſine ipſius rubore.

De ordinationibus commotionibusq; variis, quæ faciem futuræ et pro-
pinquæ ſeditionis portendebant, in Poloniæ Regno, propter Regis longè
diſtantis abſentiam, et publicorum facinorum impunitatem aſſiduè cre-
ſcentibus, Ludouicus Rex prouiſionem aliquam, de qua à Prælatis et Baronibus
Poloniæ frequentibus lr̄is et nunciis vexabatur, impenſurus, cum et genitrix
ſua Elizabeth ſenior Regina, propter Hungarorum ſtragem Cracouiæ, in ſuo con-
ſpectu patratam, Poloniæ Regni gubernationem, à ſe penitus abdicans, et omē
regiminis onus filio Ludouici Regi reſignans, nunquam ſe ad illud redditurā
deuouiſſet. Ludouicus verò Rex cauſatus auram Polonicam, naturæ ſuæ per-

nicioſam fore, neq; à ſe tolerari poſſe, venire ad illud annis ſingulis, et ſubmo-
uere illius difficultates deformitatesq;, ac plectere facinoroſos, Hungaricis
rebus districtus, faſtidiret. Wladiſlaum Oppolien. Ducem ad gubernandum
Poloniæ Regnum cum plena et extenſa auctoritate transmittit. Cuius aduē-
tum et ſi Ciuiles et ruſticani homines probarent, regimenq; illius magnoperè ve-
lut ſibi profuturum, commendarent, et depoſcerent. Barones tamen Proceres
et nobiles tam Cracouien. quam maioris Poloniæ oræ in Viſlicia et Gnezna, Conuen-
tu habito, nouitate hmōi altius digeſta, non ſe Ducis Oppolien. Wladiſlai
regimini vllo pacto permiſſuros conformiter diffiniunt. Aſſerentes et ſuæ
grauitati et iuribus Regni non conuenire, vt à Duce, à ſe non probato neq; ele-
cto, ſed ex Regis dato arbitrio, resp: eorum deberet diſponi, et ſtatus eorū
atq; Regni conditio, ſi Regibus parere conſueti in ditionem redigeretur
Ducalem, peſſundari. Spectatæ itaq; virtutis viros de Baronum et militarū
numero lectos ad Ludouicum Regem in Hungariam transmittunt. Qui Re-
ge apud Viſchegradum offenſo, orant, ne in eorum et Regni ludibrium, iu-
rium quoq; Regni, quæ non ſe violaturum adacto ſacramento aſtrinxit, læ-
ſuram, Wladiſlao Duci Oppolien. eos parere cogat, cum illius regimen non
eſſent quoquomodo paſſuri. Extare inter eos mactæ induſtriæ et probitatis
viros, quibus iuſtius poſſit ab eo id munus mandari. Ea Polonorum legatione
Ludouicus Rex audita, rebellionē ad quam nonnullorum animos nouitate hu-
iusmodi vehementer infenſorum ſpectare didicerat, veritus, Wladiſlaū Du-
cem Oppolien. à gubernatione Regni Poloniæ reuocat, et per patentes lrās Po-
lonorum Legatis tributas, regimen illius, de quo Dux ipſe ingenti dolore
et rubore, Polonis non Regi vehementer ſuccenſus, tortus eſt, reſcindit.

Ludouicus Rex tributum à Cmethonibus Spūa-
libus, Poradlne dictum exigi mandat. Ad quem
Crac. Epūs miſſus, perpetuo illud dimitti obtinet.

VNo grauamine vix dum ſublato abrogatoq;, aliud illico erupit, Ludo-
uicus ſi quidem Hungariæ et Poloniæ Rex, nonnullorum Baronum et Præ-
fectorum Poloniæ, ſorti Eccleſiaſticæ parum fauentium, ſuggeſtione pul-
ſatus, mandata in Poloniam, deſtinat, vt Eccleſiarum coloni, ratione tributi, quod
Kroleſthuo ſeu Poradlne dicitur, ſex groſſos in peccunia, dimidium eius, quam antē
ſoluere ſoliti erant, et duas menſuras vnam ſiliginis, alteram auenæ, in blado
ſuæ Regiæ cameræ perſoluant. Aſſerens relaxationē à ſe vniuerſos Regno Poloniæ
de prædicto tributo factam, et ad duos tantummodo groſſos reſtrictam, ad villas
Eccleſiaſticas non extendi, et pro ſingulari ac liberali gratia, à Pontificibus
et Eccliaſticis perſonis cenſeri, vt dimidii remiſſione habita, de dimidio ſe reſpon-
ſuros non excuſent. Detrectantes parere mandato hmōi, mandabat Rex, ad ſo-
lutionem totius Poradlne priſco more compelli. Capitaneis itaq; et Præfectis
Regiis, qui ſe exinde commodum cenſebant relaturos, mandata Regia ſolici-
ta diligentia exequentibus. Ioannes Gneſnen. Archiepūs, ad Wladiſlaum Op-
polien. Ducem nuncios mittit, vt Capitaneis et Præfectis Regiis rigorem, quem
in exactione tributi prædicti ingeſſerunt, interim donec Ludouicus Rex à

Nunciis Polonicæ Eccleſiæ adiri et exorari poſſit, cum tributi huiuſcemodi reputetur exactor primarius, ſuſpendere iniungat. Wladiſlaus autem Dux præfatus, apud caſtrum Krzepicze à Nunciis Epiſcopalibus, Ioanne Archidiacono Gneſnen. et Derſlao de Giwno Subdapifero Caliſien. feria ſexta ante Dominicam Lætare, quo die treugarum diem cum Barthoſzio Peregrini de Chotel, Tenutario in Odolanow, Ducatum ſuum circa Olſchnam, multiplici vexantem ſpoliatione, firmabat, offenſus, votis Archiepiſcopi morigerum ſe præbens exactionem à Rege Ludouico in Eccleſiaſticis bonis indictam, vſque in diem beati Iacobi Apoſtoli intermitti mandauit, et ſuſpendi. Totalem verò ſolutionem Ioannes Gneſnen. Archiepiſcopus abrogaturus, Synodum Prouincialem, apud Caliſien. Oppidum conuocat, non hanc tantummodo quam ad ſummouendam contributionem à Rege. Sed et alteram, qua à ſummo Pontifice, et eius Collectoribus, Nicolao Epiſcopo Maiorien. et Nicolao Stroſberg, imperabatur. Ex ea Synodo Florianus Cracouien. Epiſcopus, ſingulorum Epiſcoporum et ſpiritualium Eccleſiæ Polonicæ ſupplicatione victus, cum Dobrogoſtio Decano Cracouien. in Hungariam profectus, Regem Ludouicum Budæ conuenit. Vbi mandatis totius Eccleſiæ Polonicæ expoſitis, prudenti et grata oratione Regi, docuit, perſuaſitque. Iniquum valdè et Chriſtianæ religioni aduerſum eſſe, nec Catholico Regi, ſemen à ſancta ducente progenie, conuenire, vt vniuerſo Regno Poloniæ à ſolutione Poradlne liberato, ſola Eccleſia tributaria permaneat, quod conueniebat primario et iuſtiori ordine, à Catholicis Principibus ſeruato, libertationem ipſam perſenſiſſe. Perſuaſioni itaque Rex acquieuit, et exactio tributi tam Eccleſiaſticorum bonorum temporalium, quàm militarium in vnam libertatem, addicta.

Domarathus Capitaneus maioris Poloniæ Pomeraniæ milites Borkowye vocatos expugnat.

Oppido Valcz multipliciter à nobilibus de Pomerania, vocitatis Borkowye, per frequentes inuaſiones et inſultus afflicto et vexato, etiam conflagratio ex fortuito incendio proueniens acceſſit. Geminato itaque Oppidani malo ſub vno tempore attriti, et proceſſu dierum rati ſe affligendos municipium præfatum ſtatuerunt, transmigratione in alia loca facta, deſerere, niſi Domaratus Capitaneus maioris Poloniæ, congeſto ex familiaribus, fratribus, et aliquibus maioris Poloniæ militibus, exercitu, Pomeraniam ingreſſus, fortalicia oppida, et villas, ac ſingula quæ ad dictos nobiles pertinebant, expugnando, incendendo, vaſtando, inſolentiam prædictorum nobilium et humiliaſſet et reſtrinxiſſet.

Cometes apparuit quinque noctibus

Vigeſima nona die Menſis Septembris, ſydus crinitum, quod appellamus Cometam, iuxta vrſam maiorem inter Arietem et Taurum apparuit. Quod contra firmamentum curſum dirigens, atque facem, motu velociſſimo ferebatur. Quinque tantum noctibus perdurans. Grauiſſimum ſciſma Eccleſiæ, et tam Sacerdotii quàm Imperii mutationem, quæ omnia eodem anno ſubſequebantur, portendebat.

Mortuo Gregorio Papa, Romani Cardi:
nalibus, niſi Romanum in Papam elegerint,
necem ſingulis minantur. Quam euaſuri
Cardinales, electo Papa vero Clemente
ſeptimo, ſimultaneum quendam Romanũ
pronunciant Vrbanum ſextum. Euaden̄ au:
tem veram electionem publicant. At ſimulta:
neus pro vero ſe gerens Pontifice, maximũ
ſcisma ſuſcitat.

MOrtuo in Vrbe Gregorio vndecimo, ex Auinione reuerſo in Dominica
Lætare, qui annis octo ſederat, et in Eccleſia ſancti Petri ſepulto, cardina:
les, qui tunc fuerunt omnes ferè Vltramontani, præter quatuor Italicos,
pro ſubſtitutione futuri Pontificis agentes, conclaue, Romanorũ circũſedit po:
pulus, vnicuiq; Cardinalium, niſi Romanum in Papam eligant, mortem intermi:
nans. Pro maiori enim parte Collegium Cardinalium, tunc ex Gallis conſtabat.
Verebantur verò Romani, ne Gallo in ſummũ Pontificem aſſumpto Roma ſuis, Curia
in Auinionem tranſlata, lucris fraudaretur. Cardinales aũt electionem agentes,
licet conformi electione Robertum, tituli baſilicæ duodecim Apoſtolorũ Præſbite:
rum Cardinalem Gebenen̄ appellatum, in Papam elegiſſent, et Clementem ſepti:
mum appellaſſent, necem tamen et impendentem procellam tempeſtatis à Ro:
manis, qui obſidionem conclauis continuabant, euaſuri, ea cautela et figmen:
to vtuntur. Erat inter alios, Romæ ortus, et Cardinalibus cognitus, Bartholo:
meus Barenſis Epiſcopus, qui ſanctitatem ſimulando, vir raræ religionis cre:
ditus, in magna veneratione habebatur. Hunc Cardinales in conclaue accer:
ſitum rogant, vt ex manibus Romanorum ſtragem illorum meditantium
eos vindicet, et ſe ab eis appellari Papam ſimultaneum ferat, et nomini ſibi in:
dicendo et ſimulacro, ipſis cum vero Papa Roberto Clemente ſeptimo vrbe
excedentibus, exceſſurus. Conditione accepta, et iureiurando per Bartholo:
meum Barenſem Epũm firmata, Cardinales ſe illum pro Papa elegiſſe ſimulãt,
et Vrbanum ſextum vocant. In hunc modum Romani populi tumultu ſedato,
Cardinales cum Roberto eorum electo Clemente ſeptimo, Vrbe Viterbium
egreſſi, electionem fidelem Clementis publicant. Vrbani ſimultaneam dete:
gunt, Vrbanumq; requirunt, vt quæ iureiurando policitus eſt, obſeruaret. Sed
Vrbanus tribus ſibi Cardinalibus, Iacobo ſcti Petri ſcʒt de Vrſinis, Mediolanen̄
et Florentino conciliatis, Papatui cedere detrectans, et ſe pro vero Papa gere:
re, ac in Paſchatis die in Papam à tribus Cardinalibus facinori ſuo et ambi:
tioni fauentibus, conſecrari procurans, cœpit. À Cardinalibus tandem, errori
ſuo fauentibus, deſertus, alios mox viginti ſex Cardinales vna die ex diuer:
ſis nationibus, ſed p̄ſertim ex omni Romanorum ſtatu, et inter alios Quinque:
eccleſien̄ Epũm, in fauorem Ludouici Hungariæ et Poloniæ Regis, ſubſtituit
et creauit. Et ex Caſtro ſcti Angeli, quod pro Clemente tenebatur, proiectionib;
machinarum vehementiſſime impugnatus, ex Palatio ſcti Petri ad ſanctam Ma:
riam trans Tÿberim ſe contulit. Vbi anno integro manſit. Britonibus aũt Roma:
nos ſtrage magna pro Clemente vincentibus, ad necem forenſium, et præcipuè

Gallorum, conclamatum eſt. Sed ſeditione et tumultu populi vix ſedato, forenſes vrbe exulant, et Clementem verum Papam in Auinionem, vbi, in Italia conſiſtere non auſus, ſedem poſuerat, ſequuntur. Clemens itaq; Vrbanum, et Vrbanus Clementem cum ſequacibus ſuis anatethematiſat. Et exinde grauiſsimum ſciſma, Cardinalium puſillanimitate et metu, mortem expaueſcentium, quam potius, quod Capellus eorum inſigne deſignat, ſubire, q̄ ſciſmati occaſionem p̄ſtire debuerant, introductum et ſecutum eſt. Quod cum ſcandalo et interitu multorum animarum annis quadraginta vigens, Conſtancienſis Concilii opera extinctum eſt. Italia aūt et Regnis Poloniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Datiæ, Suetiæ, Noruegiæ, ac vniuerſa Germania obedientiam Vrbani profitentibus, Galliarū, Anglicorum, Hiſpanorum, et Siciliæ Regna, Clementem ſeptimum ſectata ſunt. Vt prorſus Saluatoris verbum adimpletum ſit, Gentem contra gentem, et Regnū aduerſus Regnum per ſciſma peſtiferum mutuis cauillationibus et contumeliis inſurrexiſſe. Erat aūt p̄fatus Robertus, al's Clemens ſeptimus, de Domo et genere Comitum Gebenenſium, Almanici idiomatis aliqualem habens peritiam, pede vno parum claudicans, largæ conſcientiæ, mediocris ſtaturæ, eloquens et dapſilis. Vrbanus verò erat homo tenuis et pauper, Decretorum tamen Doctor egregius, Neapoli in platea Nidi, in loco qui infernus appellatur, ex patre Piſano et matre Neapolitana ortus, breuis ſtatura et ſpiſſus, coloris liuidi et fuſci. Et licet præfatus Vrbanus Roma Tiburtum deſcendens, Cardinales ſibi pacificare contendiſſet, ipſi tamen omnibus oblationibus ſuis ſpretis, apud Fundanam Ciuitatem Clementis electiōm publicarunt, et ortum fuit ſciſma duodecimum, omnium quæ præceſſerant peſſimum, ſubtiliſſimum, adeoqué perplexum, vt et docti et conſcientioſi viri non poſſent diſcutere, cui eſſet magis obediendum.

Electus Wratiſlauieñ Theodoricus ad Ep̄atum Wratiſlauieñ à Clemente, et Carolus Imperator filii ſui Venceſlai electionem et Coronatiōm ad Imperium antea factam ab Vrbano confirmari obtinent.

Electus Wratiſlauieñ Theodoricus, vsq; in Auinionem Clementem ſeptimum ſecutus, confirmatione ſuæ electionis ab eo facile obtenta, in Wratiſlauiam redibat. Sed Gneſnen' Prouinciam, cui Wratiſlauien' Diœceſis ſubiecta eſt, intelligens alterius ditionis, et obedientiæ eſſe, non ſe de cætero aut electum, aut confirmatum Wratiſlauien' agere præſumpſit. Iuſto Dei iudicio à Pontificatu excluſus, qui alium à Decanatu Wratiſlauien' perperam et violenter excluſerat. Carolus inſuper Romanorū Imperator, et Bohemiæ Rex, tam Italiam q̄ Germaniam obedientiæ Vrbani ſexti ſe addixiſſe intelligens, in illius partem diuertit, et filium ſuum Venceſlaum Romanorum Regem, eiuſdem electionem et coronationem ad Imperium, per p̄fatum Vrbanum ſextum, tunc apud Tiburtum agentem, miſſis ſpecialibus Oratoribus, quod anteceſſor Gregorius vndecimus facere detrectauerat, confirmari obtinuit.

In Lithuanos octo expeditionibus à Cruciferis de Prussia et Liuonia pugnatum est, adeò, vt desperatione adducti, sedes suas deserere, et in locis aditu dificilibus degere constituerant. Quod et fecissent, nisi id succesſione Iagiellonis in Regnum Poloniæ permutatum esset.

Vigandus de Belderstein, Commendator de Capiow, habens in suo Comitatu Pruthenicas tantummodo gentes, in Lituaniam descendens, omnem terram, circa Niemyen fluuium sitam, spoliat, vastat, et exurit ac in captiuorum et spoliorum multitudine, ad propria reuertitur. Quo reuerso, Gothfridus de Linda, Prussiæ Marschalcus, cum altero exercitu transiens regionem Lithuanorum ad Narew sitam igne, spolio, et cæde vastat. Exinde in retus Kowno diuertit, et fluuium Niewiaza ascendendo nauibus, cuncta incendit, multosque ex Lithuanis ducens captiuos, cum spoliis reuertitur. Magistro deinde Liuoniæ Oppido Ruthenico Pskow, à Lithuanis obsesso, auxilium laturus, illûc cum suis et Pruthenicis copiis aduenit, et Lithuanos obsidionem soluere compellit. Fecit et alteram eo anno Gothfridus Marschalcus in Lithuaniam expeditionem. Et Districtibus pluribus, videlicet Labnyow, Egelow, Pastow vastatis, captiuorum et spoliorum ferens sarcinas rediit. Tertiam expeditionem facturus Marschalcus, ægritudine distentus, Commendatorem de Balga mittit. Qui et ipse nullam resistentiam expertus, postquam plures Districtus vastauerat, incolumis rediit. Magister insuper Liuoniæ circa diem sanctæ Scholasticæ hostiliter Lithuaniam ingressus, Districtum Miedniki, et sex alios adeò sæuè vastauit incendiis, vt in singulis, nec vnius tugurii vestigium possit reperiri. In tempore denique Carnispriuii Commendator de Osterod, Bucardus de Manswelth, in Camienyecz prope Brzesczie exercitum ducens, Oppidum succendit. Et magna præda hominum et pecorum potitus, in Prussiam rediit. Post diem verò Assumptionis beatæ Mariæ virginis Commendator de Balga Theodoricus de Eluer, exercitu, quem habebat, trifarie diuiso, Districtus Ruthenicales, Drobiczin, Myelnik, et Brzesczie vastat, Castrumque Brzesczie obsidione terret. Quo inexpugnato relicto, vastatis singulis in circuitu, cum spoliis et captiuis reuertitur. Tot autem et tam frequentibus vastationibus ex Prussia et Liuonia fatigati Lithuani, desperatione iniecta, dum se nullo pacto exterminationem perpetuam crederent euasuros, deserendæ patriæ agitabant tractatus. Consiliumque fuit tam hominibus agrestibus, et Coloniam exercentibus, quam pecoribus et pecudibus in vnum collectis, in syluas et indagines, palude et aquis tutas, et nondum habitatas transmigrare, Cruciferisque Lituanicam et Samogithicam terram relinquere. Quæ quidem deliberatio executa tandem fuisset, si non Polonorum auxilia, Duce Lithuanico Iagyellone in Regem assumpto, discessionem huiusmodi auertissent. Quod et Dux Alexander Vitawdus, quamuis florentes res suas videret, ingenuè profitebatur, asserens suam et suorum omnium eiectionem, discessionemque ex terris Lithuaniæ et Samogithiæ beneficio Polonico esse et fuisse auersam et prohibitam, Polonisque Patriæ potitæ et restitutæ gratificationem perpetuo deberi.

Kieÿſtuth Lithuaniæ Dux, reſumpto animo Caſtrum Pruthenicum conquirit et exurit.

EOdem anno poſt feſtum Pentecoſtes Kieÿſtuth Lithuaniæ Dux fingens ſe per dolum graui ægritudine correptum, intrat clandeſtinis itineribus terram Pruthenicam, Caſtrumq; Eckerſberg impugnat, conquirit et incendit. Caſtri quoq; Præfectum Ioannem Sumbach captiuat. Quẽ et ſi ſui conarentur viuum pro libamine Diis ſuis incendere: præfatus tamen Dux Kieÿſtuth abominandum facinus fieri prohibuit.

Expeditio in Lithuaniam per Cruciferos de Pruſſia agitur. Qua vsq; ad Vilno peruẽtum eſt. Cuius medietate exuſta, deſperata conquiſitione in Pruſſiam redditum. Vitawdo filio Kieÿſtuth victualia præparata Cruciferis præripiente.

GOthfridus de Linda Pruſſiæ Marſchalcus, habens in ſuo comitatu duodecim millia pugnatorum, Lithuaniam ingreſſus, vsq; ad Caſtrum Throki, quod à Duce Kieÿſtuth tenebatur, oppugnaturus illud aduenit. Trocen. aũt Diſtrictu vaſtato, etiam Vilnen. ſimili ſubiicit vaſtitati. Cuius potentiam Dux Kieÿſtuth plurimum perhoreſcens, petit colloquium. Ad quem Pruſſiæ Marſchalcus fide data et recepta venit. Et tractatibus mutuis factis, rogatus à Kieÿſtutho Marſchalcus, à cæde et flammis ſibi temperat, et partis tm̃modo contentus, in Pruſſiam exercitum reducit. In continenti verò Marſchalco regreſſo, Commendator de Ragneta frater Kuÿ de Hatteſteÿn, cum nouo exercitu in die Sc̄ti Ioannis Baptiſtæ Samogithiam et Lithuaniam ingreſſus, Diſtrictus, Przewan, Labiow, Aruiſch, Paſterin, Eroglen, et Peruaren, cædibus, ſpoliis, et flammis vaſtat, et cum multitudine ſpoliorum et captiuorum redit in Ragneta. Cum noua deinde militia, quæ ex Almaniæ oris aduenerat. Gothfridus de Linda Pruſſiæ Marſchalcus, tertiam agit in Lithuanos expeditiõ, habens in ſuo comitatu omnes Commendatores. Et prima quidem ſtatiua apud Dirſumuſkÿ ponit. Secunda apud Syedmiliſchki, tertia apud Caſtrum Troki, quarta in Rudno. Quintis vero Caſtris, omnia igni et cædi ſubiiciendo, in Vilno perueniunt. Dux aũt Kieÿſtuth, qui tunc in Caſtro Vilnenſi agebat, treugis in quintum diem obtentis, petebat ab exuſtione Oppidi Vilnen. abſtineri. Quod et ſi ſibi fuerit per Gothfridum Marſchalcum Pruſſiæ promiſſum, media tamen pars Oppidi igne conflagrata, altera ægrè defenſa eſt. Treugis expirantibus, Caſtri Vilnenſis tentata expugnatio. Quã cũ Marſchalcus prouenire nõ poſſe, defendentibus Lithuanis probè mœnia, animaduerteret, obſidiõne ſoluta in Pruſſiam remeabat. Interim verò Vithawdus Kieÿſtuti filius, cum quingentis Lithuanorum Pruthenicum exercitum antecedens, commeatus, quos Cruciferi in ſolitudine pro reditu relinquerant, occupat, recipit, aut diſtrahit. Quapropter Pruthenicus exercitus illuc adueniens, et victualia occupata inueniens, ſex diebus atrocem famem in ſe et equis perpeti coactus eſt.

Carolus Imperator Romanorum et Bohemiæ Rex relinquens duos filios moritur. Quorum maior natu in Imperio et Regno, alter in Marchionatu Brandeburgensi consedit.

Enultima Decembris, Carolus Romanorum Imperator, et Bohemiæ Rex, cum annis vno et trigintæ imperasset, apud Pragam moritur, et in maiori Pragen. Ecclia sepelitur: Tam Imperium quam Bohemicum Regnu Venceslao filio derelinquens. Qui et si in vtroq; Carolo patri successisset, a moribus tn paternis degenerans, neq; militiam neq; studia diligens, sed vanis et inutilibus insistens, leuesq; personas in suam communionem suumq; Consortium adsciscens, leuium et humilium rerum se sectatorem, magnaru vero et fortium osorem se demonstrabat. Alter aut filiorum Sigismundus, quos relinquebat Carolus Imperator, ex paterna donatione Marchionatum Brandeburgensem assecutus, et a Ludouico Hungariæ et Poloniæ Rege in generum adoptatus, filiam suam natu maiorem Mariam pro coniuge sortitus est, in alterum ex duobus, quod Ludouicus, orbus filiis, relicturus erat, Regnum, propt huiusmodi coniugium successurus. Clarus profecto prædictus Carolus Imperator fuit, nisi Bohemici Regni gloriam magis q Romani quæsiuisset. Illud quoq; splendori suo officit, quod Venceslaum filium largitione ad Imperium promouit. Nam cum Electores ad eam rem haud facile trahi possent, cuilibet Centum millibus aureis promissis, rem confecit. Quos cum repræsentare non posset, publica illis Imperii obligauit vectigalia. Adeoq; Imperium pessundedit, vt deinceps Imperium caput extollere non potuerit, cum Electores omnia sibi retinerent, Imperatoremq; iureiurando adigerent, ne pignora reuocaret. Mortuus aut est, anno Romanorum Regni trigesimo tertio, Imperii trigesimo quarto, cum iam Venceslaus regnasset, cum Carolo patre annis octo regnauit. postea solus annis viginti duobus.

Anno Domini 1379

Sandiuogius de Viradiutus per Ioannem de Czarnkow Swantiborio Duci Stetinen. pro salario retento bellum mouet, et ita stipendium meritum ab eo extorquet.

Stipendia sua, quæ Sandiuogius de Vyr, Castellanus Bninensis, nobilis Polonus de Domo et familia Nalencz, apud Cazimirum Stetinen. et Dobrzinen. Ducem, in bello, quod aliquanto tempore inter præfatum Cazimiru et Marchionem Brandeburgen. Othonem gerebatur, in frequenti suorum familiarium numero et apparatu equestri, militans meruerat, ex morte Cazimiri Ducis Stetinensis insperata, perditum iri, propter sumptuum emeritoru quantitate moleste ferens, Swantoborium Ducem Stetinensem, et Casimiri Ducis mortui, ex altero thoro germanum fratrem, velut hæredem et successore conuenit, solutionem stipendii requirens ab eodem. Quo abnuente Sandiuogius pdictus, fe:

rente illi Ioanne de Czarnkow Sandiuogii, Iudice Posnanien, nepote suo au:
xilia Swantoborio Stetinensi Duci guerram mouit, terramq; suam et domi:
nia crebris spoliis, inuasionibus et incendiis lacessiuit. Swantoborius itaq; Ste:
tinen Dux, vexationem huiusmodi ratus iniustam, ad opprimendam illam,
expeditione indicta, conatus suos intendit, Stargardiensiumq; et plurimarum
aliarum Ciuitatum maritimæ oræ adiutus copiis, in multitudine graui pedestris
et equestris exercitus, curruumq; frequentia Regnum Poloniæ hostiliter ingredit
et Castrum Czlopen Ioannis de Czarnkow Iudicis Posnanien hæreditarium obsi:
dione vallauit. Quod expugnare altera die aggressus, facilem sibi futuram illi:
us conquisitionem, quod fossata eius arida et inaquosa essent portendens, à ter:
tiarum hora vsq; in vesperam, ab illius conquisitione, substituendo integros
fessis et vulneratis, non destitit. Nec minor militum suorum feruor fuit, Omnia
siquidem fossata transgressi, ad parietes Castri peruenerant. Quos dum securi:
bus conantur effringere, à Ioanne de Czarnkow Iudice Posnanien, et familiari:
bus suis, saxis et telis supernè obruti, testudine ex scutis et asseribus facta, ne:
quicq; eos tuente, grauem stragem et cædem in suos editam contemplati, serius
ab oppugnatione Castri resiliunt. Interpositione deinde Sulislii de Vedel, vt
desideratos sepelire liceret, treuga in diem alterum tantummodo confecta, Swantobo:
rius Stetinen Dux graui super suorum nece actus mærore soluta obsidione co:
pias diuidens, populationem exustionemq; villarum in circuitu Czlopen Castri
iussit latius extendi. Qua perfecta, in terram suam copias reducens, cum San:
diuogio de Vir, et Ioanne de Czarnkow, hostibus suis, parem exustionem terra:
rum suarum veritus, placitauit, et per communes Arbitros damna irrogata
et debita soluere compulsus, gestum bellum et gerendum prudenti solertia extinxit.

Intestina bella apud vicinas Poloniæ terras exor: ta magnam perniciem incommodaq; suis attulere.

EXterno bello sedato, proprium et intestinum bellum, et in Ducatibus
Stetinen, Cassubiæ, Pomeraniæ, et in Marchionatu Brandeburgen, et Do:
miniis Comitis de Nowigrod, et Baronum Vedlensium, et Sczigliczonum
agi cœptum est. Principibus autem et Baronibus prædictis longo bellorum strido:
re se inuicem collidentibus, tantus furor singulorum occupauerat pectora, vt præ:
ter Ciuitates munitas et Castra, singulas villas, oppida, et rura, flammis et in:
cendiis deleuerint, et terras præfatas odiis magis quam armis certando, ad tam
patentem vastitatem et ruinam posuerint, vt nec vna quidem villa in tot regioni:
bus reperiri poterat, quam bellicus furor non conflagrasset.

Anno Domini 1380.

Ianussius de Vedel ex Castro Czlopen, quod
à dominis de Czarnkow oppignoratum tenebat ir:
rupit cum exercitu Polonico in Ducatum Ste:
tinen, intestinis bellis flagrantem. Vbi facto da:
mno, dum cum præda rediret per Ducem funditur.

Ianuſius de Vedel Stetinenſium Ducum et nobilium Ciuili bello ꝑmotus, ex Caſtro Czlopen, cuius poſſeſsionem, obligantibus ſibi illud in certa quantitate pecuniæ, Ioanne de Czarnkow, Iudice Poſnanien, et Vincentio germano ſuo nactus erat, non parum equeſtrium numerum de ſuis et amicorum familiaribus collectum, adiungens maiorem numerū peditum, quē de Thucen et Czlopen Diſtrictibus ex agreſtibus coegerat, in Stetinen trā ſpolia et prædas acturum tranſmittit, ratus ex inteſtino bello Stetinenſiū nullam ſuum exercitum iacturam ſenſurum. Vaſtata itaq ora Pirzicen biduo et præda ſpoliorum et pecorum nocte et interdiu congeſta, verſus Czlopen Caſtrum exercitus Ianuſzii redibat. Hunc Swantoborius Stetinen Dux, Warciſlai patrui ſui Ducis noua Stetinen Stargardienſium quoq et Ciuitatum aliarum fœdere ſibi iunctarum, gentibus ex pedite et equite collectis, adiutus, in metis Regni Poloniæ conſecutus, inuadit. Cui et ſi, præda relicta, euadere in Caſtrū Czlopen (non enim remotè aberat) licuiſſet: ſuorum tamen paucitate, quæ et ipſa maiori ex parte de agreſtibus conſtabat, et hoſtium frequentia parum penſata, cum hoſtium cateruis confligit. Vbi licet Polonorum et gentiū Ianuſzii acies aliquandiu imperterrita ſtetiſſet: ad extremum tamen abundante multitudine victa ſuccumbit. Quadringenti quinquaginta in eo prælio de Polonis cæſi, Centum vndarum gurgitibus in palude, apud quam pugnatum eſt, ſuffocati.

Dux Wladiſlaus albus receptis decem millibus florenorum à Ludouico Rege pro Ducatu Gniewkouien, quietatione non data in Lubek aufugit.

Vigeſima Octobris, Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex reſiduam quantitatem decem millia florenorum, pro quibus Ducatum Gniewkouien à Wladiſlao albo Duce coemerat, per Petraſzium Malocha militem, Capitaneum Cuiauienſem, et Simonem Vicecancellarium Poloniæ, eidem Wladiſlao albo Duci in Oppido Gdanſk terræ Pomeraniæ, coram ꝑſenti, et aureos numerati perſoluit, et plenariè illi pro Ducatu hmōi de introitibus Regni Poloniæ ſatisfecit. Qui auro recepto, quitantia et recognitione, quam ſe ſuper ſolutiòne decem millium florenorum Nunciis Regiis dare ſpoponderat, minime relicta, clandeſtinè ex Gdanſk, paucis familiaribus comitatus, vectus pelago diſceſſit, et in Ciuitatem Lubik quæ in Polonico Bukowiecz appellatur, et qȝ de Regni Poloniæ corpore conſtat excidiſſe, ſe transferens, illic incolatum tenere, ſumptus inanes faciens cœpit.

Clerus Polonicus Nuncios in Hungariam ad Ludouicum Regem pro reformandis atq leuandis iniuriis, quas à Nobilitate perferebat mittit.

Sub eodem quoq tempore, cum Ioannes Gneſnen Archiepūs et oēs ſui Epiſcopi Poloniæ iniurias ſuas et grauamina, quæ ipſis et Eccleſiis Cleroq eorum aſſiduè à militibus, inſolenter bona Eccleſiæ diripien-

tibus, quæſturi, fratrem Andream Ceretenſ. Epum ſuffraganeum Bartham
Cantorem Wladiſlauienſ. Nicolaum de Stronow Canonicum Cracouienſ. ad Lu:
douicum præfatum Regem vſque Budam fatigaſſent, petentes iniurias ſuas re:
formatum iri, et grauamina tolli, non aliud obtinuerunt reſponſum, niſi Regē
dietam inſtituturum generalem, et in ea grauamina Eccliæ correcturum.

FLORIANVS Cracouienſ. Epūs, dum annis tredecem in Pontificatu e:
xegiſſet, ſexta Februarii ad horam extremam perueniens moritur, et in
Eccleſia Cracouienſ. in Capella ſancti Thomæ per eum dotata, ſub tabula ærea
ſepelitur: Hic in oppido Bodzaczin Caſtrum muro prudenti diſpoſitione e:
rexit, et tam Bodzaczin quam Ilza Oppidum muro et turribus cinxit, Ecclaſ
in Dobrouoda, et alteram in Vaghyeſchin villa patrimonii ſui muro cōſtruxit.
Calicem aureum, gemmis precioſis decoratum, Caſſulam et Dalmaticas de
flaueo axamento, pro decore domus Dei Eccliæ Crac. reliquit, Domum lapide:
am, et in aliqua parte ſui muris refertam, Capitulo Cracouienſ. tradidit: obli:
gans habitatorem eius ad duas marcas Vicariis Cracouienſ. pro eius Anni:
uerſario perſoluendas. Altare ſancti Ioannis ante portam latinam, data de:
cima in Pyelgrzimouicze dotauit. Cracouienſ. aūt Capitulum in Dominica Læta:
re, ad electionem alterius Pontificis procedens, Zauiſzium de Kurozwaki
Archidiaconū Cracouienſ. genere nobilem de Domo Roſæ, Elizabeth ſeniore
Regina Hungariæ, apud quam Vicecancellariatus fungebatur officio, et Lu:
douico filio eius Hungariæ et Poloniæ Rege, operantibus, per viam compro:
miſſi eligit. Cuius electio à Ioanne Gneſnenſ. Archiepo in Caliſch feſto die
Paſchæ confirmata, et ipſe Zauiſsius, de mandato Vrbani ſexti, per Stri:
gonienſ. Archiepūm in Strigonio in Epūm conſecratus.

Anno Domini 1381

Moritur Elizabeth ſenior Hungariæ Re:
gina, et Rex Ludouicus Conuentum Polonis
indicit prope Budam. Vbi Zauiſſium Epūm,
Dobeſlaum de Kuroſvaky Caſtellanum et
Sandiuogium de Subino Capitaneum Cra:
couienſes, Vicarios Poloniæ Regni creat, om:
niaque officia conferendi Epo tribuit poteſtatē.

ELizabeth, Caroli olim Hungariæ Regis relicta, filia Wladiſlai Lok:
tek et ſoror, et Cazimiri Poloniæ Regum, genitrix verò Ludouici Hunga:
riæ et Poloniæ Regis, vigeſima nona Decembris in ætate grandæua in Ca:
ſtro Buda moritur, et in Monaſterio in inſula Budenſ. ſepelitur. Qua excedente,
Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex, nouum et iuſtiorem in Regno Poloniæ,
quam quaſi matre ſuperſtite prouenire non poterat, ſtatum formaturus, Prælatis et
Baronibus Poloniæ, Conuentum apud Budam pro medio Quadrageſimæ indicit:
offerens ſe pro die illa ſingulorum oppreſſorum et grauatorum querelas et
cauſas iuſto et legitimo ordine expediturum. Ad quam, licet longa diſtantia

porrectam, frequens Prælatorum et Baronum de sua rep: et eius statu conser: uando assidua meditatione solicitorum, frequentior tamen ex grauatis et passis iniuriam, numerus, ex Poloniæ Regno conuenisset, post plures tn̄ deliberatiões et tractatus, ad formandum salubrem Regni Poloniæ statum, diebus aliquot habitos, nulla salubris et efficax reperiebatur via, singula enim quæ proposi: ta erant verebantur, propter Regis absentiam in irritum recisura. Ea tandē paucis suggerentibus, et pluribus improbantibus capta, et à Ludouico Rege decreta est, vt apud Zauissam Epūm, Dobeslaum de Kurozwąki Castellanum, Cracouien, et Sandiuogium de Subino Palatinum Calissien, et Capitaneus Cracouien, Vicariatus et administratio totius Regni Poloniæ consistat. Ii quoqꝫ tres et Remp: Poloniæ Regni stabiliant, insolentes et violatores com: pescant, iuraqꝫ reddant poscentibus. Quo promulgato decreto, Ludouicus Rex Conuentum dissoluit, et querulantium, et qui ex longinquo ad eum Budā aduenerant, causas, nedum vt pollicitus erat expedire, sed nec audire sustinu: it. Verum singulas ad decisionem Zauissii Episcopi, Dobeslai Castellani, et San: diuogii Capitanei Cracouien, Vicariorum suorum in Regno Poloniæ remisit. Ab eo itaqꝫ tpe Zauissius Cracouien Epūs se Regni Poloniæ Vicarium et scri: psit, et gessit, et frequentissimum militum, familiarium, et equorum, subuectio: numqꝫ numerum, vt Regiam magis quām Pontificalem æstimares in sua Cu: ria tenuit. Cui etiam pro benē administrando Vicariatu prædicto, Ludouicus omnes Dignitates et Officia in Regno Poloniæ conferendi, pro suo arbitrio Castellanatu et Palatinatu Cracouien exceptis, per certi tenoris literas, quæ in Cracouien conseruantur Ecclīa, plenam contulerat facultatem. Quam cæte: ri Proceres Poloniæ plurimum carpebant et improbabant, velut sibi grauemqꝫ ignominiosam, et liuorosam.

Oppolien̄ Dux prohibens decimarū solu: tionem ex terra Dobrzinen̄ à Plocen̄ Epo excōmunicatur; ad earū solutionem cogitur

Oppolien, Vielunen, et Dobrzinen Duce Wladislao soluta dote relictæ Cazimiri Stetinen olim Ducis, Ducatus Dobrzinen consecuto possessiōm et à colonis duntaxat villarum, quas in Ducatu Dobrzinen Ecclesia Plo: cen obtinet, mediam marcam de laneo pro tributo exigente. Decimas insup campestres manipulo soluere detrectante. Dobeslaus Plocen Epūs suæ Ecclæ grauamen non ferens, Ducem Wladislaum suosqꝫ officiales, Capitaneos, et Præfectos, Censuris, quibus in vniuersa Gnesnen Prouincia paritum est percellit: loca etiam in quæ deuenirent Ecclesiastico supponens interdicto. Cumqꝫ Censuras ipsas aliquanto tempore tolerasset, et sacramentalis illi pro festo Paschæ negata fuisset communio, ad Ioannem Gnesnen Archiepūm per: sonaliter se contulit, et tum in ea re pro qua excommunicabatur, tum in sugge: stione, quam apud Ludouicū Regem, de non remittendo tributo Poradlne Eccle: siarum colonis, fecerat, reatum suum recognoscens, obtulit ad Archiepiscopi arbitrium pro singulis satisfacturum. Absolutus itaqꝫ ab Archiepo xiiii ex: post Maii, cum Dobeslao Plocen, Sbiluto Wladislauien, Episcopis eorumquē

Capitulis, in Caſtro Zlotoria conuentu acto, et grauamen ſuſtulit, et omnem pecuniam pro iniuſto, et à Ludouico Rege relaxato tributo, poſt varias altercationes, quibus ſibi exactarum pecuniarum ſummam ſummoperè indulgeri conatus eſt, Plocenſis Epiſcopi Dobeſlai, qui ad huiusmodi remiſſionē faciendam nulla prece aut ingenio flecti poterat viſa conſtantia, reſtituit

Semouitus Dux Maſouiæ vxore necata moritur tres filios relinquens

Decima ſeptima Iunij, Semouitus totius tunc Maſouiæ vnicus Dux Troydeni filius, in Caſtro ſuo Plocen: mortuus, patribus ſuis appoſitus eſt, et in Eccleſia Plocen: tumulatus, tres filios, quorum duos ex prima vxore, filia Nicolai Ducis Oppauiæ, vczt Ianuſzium et Semouitum, tertium Henricum, ex filia Wladiſlai Ducis Zambicenſis, item duas filias, quarum vnā Wladiſlao Oppolienſi, Wielunen: et Dobrzinen:, alteram Cazimiro Stetinen:, quo abſumpto, Henrico filio Bregen: Ducibus, in coniuges tradiderat, relinquens. Qui dum ſecundam vxorem Zambicen: Ducis filiam, cuius propter formæ raritatem venuſtatemq; nimio et zelotipio detinebatur amore, ex auiſamento ſuæ ſororis Teſzinenſis Duciſsæ, quæ à nonnullis Semouiti ſeruitoribus, facinus Duciſſæ apud coniugem prodere verentibus, acceperat, ſtupri conſuetudinem cum quodam nobili geſiſſe, didiciſſet, q̃uis ab ancillis ſuis nullis tormentis facinoris huiusmodi confeſsio exprimi poterat, à punitione illius (Vterum enim tunc impleuerat) abſtinuit. Virili partu vero edito, per ſatellites coniugem iugulauit. Notatum aũt de adulterio in Pruſſia captum, equis primò diſtractum, in patibulum egit. Indignatione deinde mitigata, mox ingenti torquebatur pœnitentia et dolore, præcipuè cum videret filium Henricum, per eam genitum, et per filiam ſuam Duciſſam Cazimiri Stetinen: et Dobrzinen: ingenuè educatum, formam ſuam expreſiſſe. Hunc proceſsu temporis literis eruditum, ſingulari amore et charitate proſecutus, primum in Plocenſem deinde in Lancicienſem Præpoſitum promoueri obtinuit. Aſſecutioni aũt Lancicien: Præpoſituræ Archiepāli prouiſione Pelcze de Grabow ſe opponenti, et Ducis familiares ex dote et curia Præpoſituræ Lancicien: ignominioſè illos eiicienti, Semouitus Dux iratus, in furiamq; verſus, vno exercitu introitus, et decimas Præpoſituræ Lancicien: occupauit, altero Caſtrū Lowicz obſedit, nec ante ſoluit, donec ſpoliis multis patratis, Pelka prouiſioni ſuæ ceſſit. Pluribus hic libertatibus Gneſnen:, Poſnanien:, et Plocen: eccleſias in adoleſcentia extulerat. Quas poſtea in altiori ætate reſcindere et violare per tyrannidem conatus, ignominioſas cenſuras et interdicti ſententias, in eum et Ducatum ſuum fulminatas, pertulit. In milites et ſubditos ſuos ſæuus et præceps in omni ferè vita. Singulis oneroſus: graues talias, ſubuectiones et exactiones crebras, à militaribus et popularibus exigens, quo facilius liberalitatem, qua pollebat, produceret, et ſumptus diffuſos expenſasq; inutiles æquo tenore continuaret. Ducatu aũt Maſouiæ in duos tm̃modo filios ſuos bipartito, Ianuſsio Varſchouien: ceſſit Ducatus, Semouito Plocenſis

Carthuſien̄ Monaſterium in villa quatuor miliaribus à Gdanſk diſtā:te fundatur

CArthuſien Monaſterium octaua Auguſti inter duos lacus prope vil:
lam quatuor milliaribus à Ciuitate Gdanſk diſtantem in Wla:
diſlauien Dioceſi fundatur. Et locus ex eo tpe Paradiſus Mariæ voci:
tari cœptus eſt. Fundatum eſt aūt Monaſterium prædictum, per Ioannem Ru:
ſczinſkÿ militem, natione et genere Polonum. Qui pro inſigniis nobilitatis
ſuæ Leonem cum capite sturionis deferebat. Is in dotem præfato Monaſte:
rio tres villas ſuas hæreditarias donauit, Kolpin, Czaple, et Gdinÿa, de pro:
pe fluuium Radunÿa, in terra Pomeraniæ conſiſten. Fuit aūt id ſecundum
Monaſterium pro ordine et religione Carthuſien, in Regno Poloniæ, et ſub
Polonica Eccleſia fundatum. Ad quod formandu et incolendu fratres ex
Pragenſi Monaſterio Carthuſienſium aſſumpti ſunt, fœlicius illic habita:
culum et diuturnius, quam in Praga, vbi illorum, hæreſibus Bohemia in:
fecta, ſecuta eſt eiectio, habituri

Dobeſlaus de Kurozwaki Caſtellanus et Sandiuogius de Subino Capitaneus Crac Vicarii Regni Poloniæ, per Ludouicum Re:gem deputati, euntes in maiorem Poloniaʒ miniſtraturi iuſticiam, nulli quærulanti eandem faciunt.

IN maioris Poloniæ terras, et primum in Brzeſczie, in craſtino ſancti
Ioanis Baptiſtæ, deinde Kruſzuiciam, Trzemeſchnam, Gneſnam, Poſnani:
am et Caliſʒ, Dobeſlaus de Kurozwąki Caſtellanus, Sandiuogius de Subi:
no Capitaneus, Cracouien, et Mgr̄ Ioannes de Naſziechowicze Archidiaconus
et Cancellarius Cracouien ingreſsi, et cuilibet querulanti et oppreſſo iuſticiam,
hæreditatibus verò ſpoliato reſtitutionē, per generale edictum, proclamatiōe,
in foris publicatum, adminiſtrare polliciti, magno hominum fauore excepti ſūt.
Verum dum pro conſtitutis ad reddendum iuſticiam diebus frequens quæru:
lantium oppreſſorum, et ſpolium hæreditatum ſuarum paſſorum numerus
confluxiſſet, et iuxta Baronum p̄latorum ordinationem querelas ſuas, oppreſsio:
nes, ſpolia, et iniurias contra Capitaneos et Præfectos Regios in ſcriptis oſtē:
dendo, hæreditatum à quibus pulſi erant Priuilegia offerent, illi querulantes
et oppreſſos, de loco in locum ſe ſubſequi, quaſi deliberabundi de ferenda ſen:
tentia, iuſſos, magnam multitudinem ſe vſqʒ in Caliſch ſequentium, et cau:
ſas eorum, quas ſe deciſuros promiſerant, vno abſoluerunt reſponſo. Reſponde:
runt ſiquidem Zauiſzii Cracouien Epi, qui inter eos Vicarius Regni primarius cen:
ſebatur, obſtante abſentia, quem ſperauerūt pro feſto s. Iacobi ad eos, acceſſurum,
de adminiſtranda iuſticia, de reſtituendis hæreditatibus, ſibi potentiam Regiis lr̄is
fore penitus interdictam. Quo audito omnis illa querulantium multitudo, in fle:
tus et ampliores quas ferebat querelas conuerſa, probris et maledictis Regem et
ſuos Vicarios, à quibus ſe querebatur deluſam inſectando, in propria rediit

Bartholſius de Chotel ex Caſtro Odola:
now, quod ex eo multos mercatores de:
pactabat, per Domaratum maioris Poloniæ
Capitaneum, iuſſu Regio datis illi decem:
octo millibus florenorum, ac damnis ex eis
defalcatis eiicitur

IMprobam temeritatem et auſus ſceleratos Bartholſii, filii Peregrini
de Chotel, qui ex Caſtro Regni Poloniæ Odolanow, prædis, ſpoliis, et rapi:
nis, vicinam illi oram vaſtauerat, et quoſdam Gallicos milites et merca:
tores captos depactatosq; ad ſolutionem quantitatis notabilis artauerat.
Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex, conquerentium aſſiduitate permotus,
oppreſſurus, maioris Poloniæ terris bellum per lrãs et Capitaneos ſuos indixit,
obſiderique Caſtrum Odolanow et expugnari mandauit. Vniuerſis itaq; mili:
tibus terrarum maioris Poloniæ iuxta iuſſum Regis, ſub ductu Domarathi
maioris Poloniæ Capitanei in huiuſmodi expeditionem proficiſcentibus, vnde:
cima Septembris poſt varias vaſtationes et ſpolia, in villis Gneſnen. et Lubucen. Ec:
cleſiarum commiſſa, in Skarbimirzicze Villam Præpoſituræ Gneſnen. frequentior
Conuentus habitus eſt. Vbi Bartholſzio pacem petente, in aliquot dierum ſtatiuis
pax his conditionibus componitur, vt Bartholſius de Caſtro Odalanow excedat
illudq; Regiis Capitaneis conſignet, decem et octo florenorum millia, pro quibus
Caſtrum Odolanow cum ſuis pertinentiis æſtimatum eſt, et illorum ſolutiones
à Rege et ſuis Vicariis ac Præfectis e pecunia tñ qua Gallicos mulctauerat
de numero decem et octo millium florenorum p̄ſatorum, primum defalcata
et detracta habiturus. Quibus omnibus adimpletis belli inteſtini exortus
ſtridor conquieuit

Pelka Præpoſitus Curzelouien. et Capitaneus
Vnyeiouien. à Nicolao Caſtellano Lancicien.
inter epulas cultro interficitur: Qui et ipſe à
familiaribus Pelcze necatur. Cuius frater in
Vnieyow exiſtens effracto theſauro Archiepõ
rebellis factus Caſtrum ſub pactis vix reſtituit

EAm expeditionem, qua Eccleſiaſtica bona plurimum affecta ſunt, Ca:
ſtri Archiepiſcopalis Vnieiow, in hunc modum proueniens, occupatio ſe:
cuta eſt. Inter epulas ſiquidem, à Petraſſio Malocha Lancicienſe Capita:
neo, in prædio Regio, quod Dabie appellabatur inſtructas, Pelka Præpoſitus
Curzelouienſis, et Caſtri Vnieiow tenutarius, à Nicolao Caſtellano Lancicien.
ſuborta occaſione quarundam venationum contentioſo ſermone, familiari:
bus Præpoſiti ſedata contentione abeuntibus, cultro percuſſus, illico expirans
interficitur. Familiares aũt Pelcze Præpoſiti, nece ſui domini comperta, fugiẽ:
tem Nicolaum Caſtellanũ Lancicienſem conſecuti, calente et ſubminiſtrante
iuſta ira vires, pluribus vulneribus inflictis perimunt. Germanum ſuum Pel:
ka Curzelouien. Præpõm Bernardus de Garbow Sandomirita, in cuius fidem
Caſtrum Vnieyow diſcedens comẽdauerat, intelligens in ſeditione huiuſmõi

extinctum Archiepāti theſauro effracto ſexingentas marcas in auro et argento exinde ſuſtulit. Et magno pecorum pecudumq; numero mactato et in Caſtrum importato, quindecim diebus rebellis ſuo domino Archiepō Gneſnenſi Ianuſsio, permanſit, donec per Domarathū, maioris Poloniæ Petraſsius Malocha Cuiauiæ Capitaneos, Derſlaum Gneſnen., Grzimalam Coſtrzinen. Caſtellanos, pactis, quibus ſibi ablatorum et patratorum plena dabatur remiſſio perſuaſus et illectus, fide fragus et infamis, Caſtro excedens, illud Archiepō Gneſnenſi reddidit

PRIMA Decembris, Dobeſlaus cognominatus Sowka Plocen. Epūs in defendenda Eccleſiaſtica libertate propugnator, et diſperditorū, collapſorumq; inſtaurator egregius, dum annis tm̄modo XIIII in Plocen. Sede ſediſſet in quodam rure prope Gorzno, ex Pulthowſko tranſitum faciens, ſedendo ad menſam moritur, Apoplexia inuaſus. Quo nondum in Ecclīa Plocen. ubi illi tumba comparata erat, ſepulto, Ducibus Maſouiæ Ianuſsio et Semouitho inſtigantibus, abſentibus non vocatis, electione feſtina celebrata, Stiborius Archidiaconus Plocenſis eligitur. Cuius electio nemine improbante decima octaua Menſis Decembris, à Ianuſsio Gneſnen. Archiepō apud Znenam confirmatur. Cui quidem Confirmationi Stiborius Plocen. Epūs parum fidens, velocem nuncium in Vrbem tranſmittit. Qui receptis à Iudeis Crac. ſexingentis ſexagenis latorum groſſorum, cum accreſcentia uſurarū Romam pertingens, alteram confirmationem ab Vrbano ſexto, in ſua obedientia nominato, reportauit, in nullo ſibi neceſſariam aut fructuoſam

Nicolaus Præpoſitus Gneſnenſis damnatus furti, in Cameram Apoſtolicam commiſſi perpetuis carceribus deputatur

ANno eodem vigeſima Decembris, Nicolaus de Stroſberg Præpoſitus Gneſnenſis, et Sedis Apoſtolicæ fructuum in Regno Poloniæ Collector à Thoma Epō Lucerino, Nuncio Apoſtolico, Cameram Apoſtolicam primum in mille quingentis florenis, quos reſtituere cogebatur, deinde ſuſpicioē aucta ex quitationibus et Regeſtris ſuccolectorum, coram ſe per compulſoriam productis, in duodecem millibus florenorum decepiſſe conuictus capitur et perpetuis carceribus deputatur

Wratiſlauienſem Eccleſiam Venceſlaus Boheīæ Rex, bonis omnibus priuat, et domos omnium Spiritualium prædæ committit. Ac nihil cuiquam dando, omnia bona occupat

AD diuturnam Eccleſiæ Wratiſlauien. turbationem, quam per vacationē ſui Pontificis annis ſex iam pertulerat, alia quoq; amplior anxietas fortuna in eum annum moleſtiam ſuper moleſtiam cumulante acceſſit. Ceruiſiæ ſiquidem Swidnicen. propinationem per maioris et ſanctæ crucis

Eccleſiarum Wratiſlauien. Vicarios in eorum domibus tractatam, Conſules Wra:
tiſlauien. damnoſam eorum lucris rati, abrogaturi, graui prohibent edicto, ne a:
liquis Swidnicenſem potum, pro Clero Wratiſlauienſi audeat Wratiſlauiam inferre.
Vector interim quidam à Ruperto Legnicen. Duce, aliquot vaſa præfatæ Ceruiſiæ Henrico Decano Wratiſlauien. germano, dono ad celebritatem inſtantis Na:
talis Chriſti miſſa, adueniens, Conſules Wratiſlauien. rogat, vt liceret illi cum
Ceruiſia prædicta ad Decanum, cui mittebatur, habere ingreſſum. Conſules verò
rigorem ſuæ autoritatis extenſius, quam conueniebat promulgaturi, Vectore capto
ceruiſiam etiam auferunt. Propter quod Lubucenſis Epus [Vencesl.] et Wratiſlauien. Ec:
cleſiæ ſede vacante Adminiſtrator, Capitulo Wratiſlauien. conſulto Wratiſla:
uienſem Ciuitatem ſupponit Interdicto. Et cum Prælatis et Canonicis Cleroque
Wratiſlauien. in Niſsam, ſeditionem popularem veritus transmigrat. Sedatu:
rus itaque dudum gliſcentem, et tunc per operis effectum vehementer iniciatam,
inter Clerum et populum Wratiſlauien. diſcordiam. Vencellaus Bohemiæ Rex
Wratiſlauiam vigeſima ſeptima Iunii aduenit. Et propter aduentum ſuum
à Clero, qui relictus fuerat, Diuina reſumi petiit. Offerentes ſe Conſules Wratiſla:
uien. culpa cognita eorum, ad refuſionem damnorum coacturum. Sed Clero ab:
nuente, ne in prophanationis vicium incideret, Rex Vencellaus iratus, Abbatem
ſanctæ Mariæ de Arena penultima Iunii captiuat, et octo diebus in Prætorio Wra:
tiſlauien. detinet captiuatum. Pertuliſſet eandem ſortem ſancti Vincentii extra
muros Abbas, Frater Marcus, niſi ſe altera die in infula, Diuina coram Rege
celebraturum fingens, nocte inſequenti, cum ſingulis ſui Monaſterii Canonicis
ex Monaſterio omnium victualium abundantia referto, fugiens in Regnum
Poloniæ, in Monaſterium Strzelnen. ſui Ordinis, vbi tutus conſtitit, diuertiſſet. In
Oppida deinde et villas Eccleſiæ, et Monaſteriorum ſæuitum eſt, et tam ingens
pecorum pecudumque numerus, villis Eccleſiaſticis, mandato Regis per Bohemos
ſpoliatis, Wratiſlauiam inuectus eſt, vt ducentæ oues, pro tribus marcis communi:
bus, bos et vacca pro fertone exhiberentur venales. Non tamen ea vilitas precii
numerum pecorum abſumere potuit, quin maior illius portio ad venundandum
Bohemiam, propter emptorum penuriam, pelleretur. Vniuerſis itaque Prælatis
et Canonicis, ac ſingulis de Wratiſlauien. Clero, tyrannidem pertimeſcentibus
Regiam, in varia loca, prout quemque ſors tulit, diffugientibus, Vencellaus Bohe:
miæ Rex Curiam Epiſcopalem, Curiaſque Monaſteriorum, Canonicorum, Vicariorum,
et quorumlibet Spiritualium, militibus ſuis ſpoliandas, diripiendas, et occupan:
das permiſit. A quibus aurum, argentum, pecunia, vaſa, veſtimentaque precioſa, et
varia rerum concupiſcibilium ſuppelex in notabili quantitate, etiam non in
locis tantummodo clauſis, quæ confregerant, ſed etiam abditis, et mira auiditate
ſcrutatis reperta, Rege partem tollente, diuiſa atque direpta eſt. Oppida inſuper
et villas eccleſiæ obedientiam et tributa, iuſſit ſibi præſtari. Abnuentes ſuum Impe:
rium, grauibus pœnis multari. Durauit hæc occupatio notabili tempore, Rege Ven:
ceſlao et Bohemis eccleſiarum Monaſteriorumque ſubſtantias, prædia et plena
promptuaria, pro libito conſumentibus, et ex patrimonio Ieſu Chriſti rebuſque
nomini Diuino dicatis, opiparè veſcentibus, et aſſiduè agentibus conuiuia
ſplendida, profuſa et delicata.

Inuadens Siciliam Ludouicus Hungariæ et Poloīæ
Rex per Ducem Duratiæ Affinem ſuum, Ioannam
cum marito, qui Siciliæ præerat, capit et interemit

INſtigatus multipliciter et perſuaſus Ludouicus Poloniæ et Hungariæ
Rex per Vrbanum Sextum, ad inuadendum Regnum Siciliæ, quod tūc
Ioanna Regina, cum Othone Duce Bruſzwicen marito ſuo ſcdo, obtine:
nebat, Carolum Ducem Duratiæ Affinem et Aulicum ſuum cum decenti armige:
rorum comitiua tranſmittit: recepturus vltionem de p̄fata Ioanna Regina
quæ virum ſuum, et frēm patruelem Stephanum, et germanum Ludouici
crudeliter peremerat. Qui cum auxilio et ſumptibus dicti Vrbani Neapolī
et plura Caſtra Siciliæ conquirens, etiam Ioannam Reginam, cum viro ſuo
Othone cepit. Et Ioannam qdem Reginam ad quoddam Caſtrum in Aprutio
deductam, miſſis quatuor Hungaris ſtrangulauit, Othonem verò poſt tri:
ennium ex quo captus fuit, in carceribus extinxit. In huncq; modum Ioa:
na interempti mariti et fratris ſui, iuſtiſſimas pœnas ſoluit

Anno Domini 1382

Zauiſſius Epūs Crac. aceruum aſcendens
ſcala colliſus moritur, et militari pompa in Ecclā
Crac. ſepelitur. Ob idq; nocte inſequenti in eadē
ecclā ſtrepitus equorū et vociferatio Dæmonū
audita. Is Manſionarias in ecclā Crac. fundauit.
Ioannem Radlicza Medicum habuit ſucceſſorem

DVodecima Ianuarii, Zauiſſius Cracouienſis Epūs, cūm annis duobus
et dimidio Cracouien Eccliæ præfuiſſet, in villagio Eccleſiæ Crac. Dobrouo:
da, prope Viſliciam ſito, infirmatus, ſiue vt nonnulli ſcriptis et relatione
tradidere, dum aceruum ſcala aſcendere niteretur, colliſus, moritur; et in ecclā
Cracouien in Corporis Chriſti capella ſepelitur: Patre aūt ſuo Dobeſlao Caſtel:
lano Cracouien, et Krzeſlao germano Caſtellano Sandomirien ordinantibus, mi:
litari more pompa ſui funeris, equis purpura velatis cadauer præcedentibus, et tan:
dem Eccleſiam introductis, acta eſt. Propter quod nocte ſubſequenti à ſanctuariis
vigilias in Ecclia Cracouien obſeruantibus, ſtrepitus velut equorum, et vocifera:
tio dæmonum audita eſt, vt monſtraret Dominus pompam funebralem, mundano
more introductam, in corporibus militum exoſam, in Pontificum deteſtandam
fore. Hic anno ſui Pontificatus ſecundo Collegium Manſionariorū de ſeptem p̄:
ſonis, quæ officium virginis benedictæ Dominæ noſtræ in Ecclia Crac. iugiter pſal:
lerent, donando duodecim decimas manipulares, et vnum hortum in nigra villa
Menſæ Epiſcopalis fundauit. Fœlix profecto eo vno opere, qui rem multipliciter
meritoriam, et Cracouien Eccleſiam decorantem, ab omnibus Prædeceſſoribus
ſuis neglectam inſtaurauit, et primus atq; vnus inclytum et ſingulare meritum
rapuit. Fundauit et eccleſiam parochialem in villa patrimonii ſui Chodow, in vil:
la Poremba et aliis decimas manipulares ſibi largiens pro dote. Cuius contemplatiōe
et interuentu villa Pieſtrzecz cum allodio dicto Kruſchicze, et domus lignea

cum turri lapidea in caſtro Cracouien̄, in recompenſam Domus Epiſcopalis, quæ nunc granarium vocitatur Regium, recepta ꝑ Ludouicum Hungariæ et Poloniæ Regem collata eſt. Vir, ſi nonnullorum ſcriptis ſtandum eſt, mundanis amplius qꝫ Diuinis inhians, et ad illecebras procliuus carnales. Die aũt Purificationis ſanctæ Mariæ, pro eligendo futuro Pontifice Cracouien̄, à Capitularibus indicta, Ioannes Radlicza Medicinæ Doctor, Canonicus Cracouien̄, et Regni Poloniæ Cancellarius, affectuoſiſſimis precibus pro eo Ludouico Rege, apud Cracouien̄ Capitulum intercedente, cum et probitate et virtute eſſet inſignis, electus eſt. Hic ſiquidem Ioannes ortum habens ex maiori Polonia, ex parentibus nobilibus de Domo et familia, quæ Galeam nauticam, al̃s Korab defert pro inſigni, patre Michäele, matre Criſtina de villa Radlicze prope Caliſch, poſt liberalia ſtudia, in adoleſcentia abſoluta, in virile robur euadens, Medicinis & natura eum ad id vnum magis inclinante operam dedit. Et pro conſequēda Medicinæ artis peritia, Galliam adiens, in monte Peſſulano annis pluribus immoratus, et Ludouico Hungariæ et Poloniæ Regi variis inuoluto ægritudinibus à Rege Francorum, Medicos ſibi expertos mittere petenti, deſtinatus, facilè pro doctrina artis ſuæ, qua etiam ex naturali inſtinctu pollebat, et Regis Ludouici, et Baronum Poloniæ, in ſe prouocat affectum. Electio ſua à Ioanne Gneſnen̄ Archiepõ confirmata, et ipſe, Vrbano ſexto iubente in Epũm conſecratus

Nicolaus de Kurnik Epũs Poſnanienſis et Ioannes Suchiwilk Archiepũs Gneſneñ moriuntur

DEcima octaua Martii, Nicolaus de Kurnik Poſnanien̄ Epiſcopus, cũ biennio in loco genitalium grauiſſimo Cancri morbo vreretur, febre quartana correptus, in lingua et gutture adeò vlceratus, vt officio loquelæ priuaretur, in Curia Eccleſiæ Ciazim moritur; et in Ecclĩa Poſnanien̄ vigeſima prima euiſdem menſis ſepelitur. Vir loquax et in altercationes atqꝫ lites, plus qꝫ grauitati Pontificali conueniret præceps. In cuius locum vigeſima nona Aprilis, à Prælatis et Canonicis Poſnanien̄, electionem de futuro Paſtore apud Poſnaniam celebrantibus, Nicolaus Scholaſticus Poſnanien̄, conformi electione ſuffectus eſt. Cuius electione, Ioannes Suchiwilk Archiepũs Gneſnen̄, in grabbato apud Znenam graui languore decumbens, velut iuſta et Canonica confirmata, quinta die Aprilis, in Paſchæ vigiliam cadēte poſt crepuſculum Znenæ de vita excedit, annis nouem in Pontificatu exactis. Cuius theſaurus, et omnis Archiepiſcopalis ſuppelex, illico per nepotes, fratres, et conſanguineos ſuos, in frequenti numero præſentes, quibus plus quàm ſat erat carnali amore affectus, ſingula Gneſnen̄ Ecclĩæ Caſtra gubernanda tradiderat, direptus eſt. Singularis et raræ tam prudentiæ qꝫ induſtriæ vir, dum in priuato ſtatu verſaretur, habitus. Ad Pontificale verò culmen promotus, dum iræ indulget, dum affectionem in ſanguinem et carnem depromit, dum Sæculari poteſtati Clerum grauanti aſſentit, magis qꝫ reſiſtit, dum in Sacerdotes ſuæ Dioceſis dictis et factis probroſis ſæuit, de priſca prudentia parum viſus eſt retinuiſſe, in Gneſnen̄ Eccleſia in Chori, quem teſtudine et

tecto ornauerat, medio, sub tabula pulcherrima aerea Fladren sculpta magisterio sepultus, casulam nobilem Ecclesiae Gnesnen relinquens.

Semouitus Dux Masouiae Castrum Lowicz obsidet, quod à Derslao mortui Archiepi fratre tenebatur. Tandem Dobrogostio de Nowidwor electo petente, inde discedit multis incommodis illatis.

S Emouitus Masouiae et Plocen Dux, Ioannis Gnesnensis Archiepiscopi morte, ad se festino nuncio perlata, coactis militibus et agrestibus in arma, castrum Lowicz Archiepiscopale, nulla re laesus, quod à Derslao castellano Gnesnen tenebatur, feria secunda Paschae obsidere expugnareque et bona Ecclesiae Gnesnen diripere capit. Missus ad eum extemplo à Gnesnen Capitulo Andreas Ceretensis Episcopus Ecclesiae Gnesnen suffraganeus. Qui cum obsidionem soluere suaderet, ex qua causa eam intulisset inquireret, accepit responsum, Ducale ius suum existere, ut castrum Lowicz nemo alius, sub vacatione Ecclesiae Gnesnensis, quam ipse possideat. Non se tamen iuris huiusmodi usum sibi vendicaturum, et ab obsidione castri temperaturum fuisse, si illius tenuta et gubernatio apud aliquem ex Canonicis Gnesnen, non apud suum hostem praecipuum Derslaum Castellanum Gnesnen consisteret. Ea responsio Ducis et accelare futuram electionem Archiepiscopalem, et magis conformem fore coegit. Sedecima quoque Aprilis Dobrogostius de Nowidwor Decretorum Doctor Decanus Cracouien et Cantor Gnesnen, genere nobilis de Domo Nalecz, concordibus votis Canonice electus, suo et capituli Gnesnen nomine, Bronislaum Cancellarium, Boguslaum, Canonicos Gnesnen, Sandiuogium de Cazimiercz, Ioannem de Czarnkow Iudicem Posnanien, Castellanum Naklen, Ossieponem de Grodzisko, ad Ducem Semouitum, continuantem obsidionem destinat. Quibus obsidionem petentibus solui, destitutionemque Derslai Castellani Gnesnen pollicentibus, Semouitus Dux morigerum se praebens, grauibus damnis irrogatis, de agro et obsidione abscessit, Derslaoque destituto, et familiaribus, qui obsidionem tolerabant, ducentis marcis salariatis, Boguslaus Canonicus Gnesnen possessionem castri accepit.

Ludouicus Rex nullo pacto consentiens in electiones Archiepi Gnesnen, et Epi Posn alios Papae Vrbano nominat, et Archiepum electum euntem Romam pro confirmatione, Venetiis capi obtinet. Qui postea, Bodzanta in Archiepum, et Ioanne Kropidlo in Epum Posnaniensem confirmatis dimittit.

F Auorem et consensum Ludouici Hungariae et Poloniae Regis, velut Patroni, pro electionibus suis, Dobrogostius Gnesnen, et Nicolaus Posn electi, obtenturi, Ioannem de Czarnkow Iudicem Posnanien Castellanum Naklen, et Petrum de Znena Canonicum Gnesnensem

in Hungariam deſtinat. Ipſi, res, ſumptus, et equos, Romam, (quo facilior electionum ſuarum ſubſequatur confirmatio) perſonaliter profecturi, expediunt. Sed Ludouicus Rex maligna ſuggeſtione præoccupatus perſuaſusque Dobrogoſtii ad Gneſnen. Eccleſiam, ſibi et proli ſuæ pernicioſam fore, cum Dobrogoſtius ipſe eo reſpectu electionem conformem ſortitus eſt, ut Ludouici morte ſecuta, Semouitum Ducem Maſouiæ, in Poloniæ Regnum et promoueat et coronet. Nicolai vero Poſnanien. electi iuri ſuo aduerſam. Nunciis præfatis ægre tertia die admiſſis, et parum benigne auditis, reſpondet. Se omnifario pacto electiones Dobrogoſtii et Nicolai impediturum. Unde per ſe et per amicos in locis pleriſque, quibus illos verſus Urbem tranſitum facere ſuſpicatus eſt, ipſis laqueos et tendicula ſubminiſtrat. De quo, dum iter agendo Wratiſlauiam perueniſſent, auiſati, iter ſuum nihilominus, quanto cautius poſſunt, maturant, et apud Teruiſium in inſidias incidunt, Ducеque Venetorum, pro Regis Ludouici complacentia, iubente, captiuantur. Altero tamen die, Gneſnen. electo Dobrogoſtio, cum ſuis familiaribus et ſarcinis retento, Nicolaus electus Poſnanien. (Wladiſlao Oppolien. et Wielunen. Duce, qui nepotem ſuum germanum Boleſlai Oppolien. Ducis, filium Ioannem, nondum ætatem debitam attingentem, iam tamen eiuſdem Wladiſlai Ducis patrui ſui interceſſione, Præpoſituram Sancti Martini Scepuſien. ſortitum, Bononiæ literis dantem operam, ad Poſnanien. Eccleſiam conſequendam, Ludouici Regis fauore et conſenſu impetrato, promouebat, agente, ne pro captiuitate ipſius, quaſi ab eo ſubminiſtrata, à fratribus et cognatis ſuis hoſtilitate laceſſeretur, et futura ſui nepotis promotio, velut per impreſſionem facta carperetur) ex captiuitate et areſto dimiſſus, Romam ire pergit. Verum antequam illûc perueniſſet, Urbanus Sextus, propter ſciſma ab eo deriuatum, Principum fauores ſibi quæſiturus, Nunciis Ludouici Regis, quos ab rem Urbem deſtinarat, ſolicitantibus, de Gneſnen. Eccleſia Bodzantæ de Scheligi Sandomirithæ, genere nobili de Domo, quæ Lunam Cruce ornatam defert pro inſigni, quæque ſe Scheligas appellat, et generali Cracouien. Procuratori. De Poſnanien. verò præfato Ioanni, qui Kropidlo cognominatus eſt, filio Boleſlai Ducis Oppolienſis, eo maximè permotus, quòd Duces Oppolienſes pari quo et ipſe, glauca videlicet aquila in campo cæleſtino uterentur pro inſigni, nona Iunii prouidit; contemptis, ſed nec præſtolatis viris optimis, in regimen vacantium Eccleſiarum legitime accerſitis. Vigore itaque prouiſionis præfatæ, in grande et euidens Dobrogoſtii et Nicolai electorum præiudicium, et Bodzanta in Gneſnenſem, et Ioannes Kropidlo Dux in Poſnanien. Eccleſias, ſucceſſit. Dobrogoſtius electus Gneſnen. à captiuitate et areſto, integris rebus ſingulis ſuis remanentibus, ſolutus, Poloniam in feſto Aſſumptionis beatæ virginis Mariæ reuerſus, ad Caſtrum Lowicz primum applicuit, ratus ſe illud cum conſenſu et fauore Capitulari contra Bodzantam, cum quo de iure Eccleſiæ Gneſnen. certare intendebat, poſſeſſurum. Sed inde egredi iuſſus Gneſnam venit. Et pro ſumptibus, quos pro iure Eccleſiæ proſequendo fecerat, ac pro ſui conſeruatione ſibi Caſtrum Lowicz aut Kamÿen dari depoſcens, in petitione ſua auditus non eſt, reſpondente Capitulo, largitionem diſtributionemque Caſtrorum Archiepiſcopalium, nunquam ſibi licuiſſe, multoque minus iam licere, Bodzantha confirmato et promoto.

Caſtrum Vnieyow nepotes olim Suchiwilk Archiep̄i Gneſneñ occupant, tandemq3 ex eo cum ſumma difficultate diſcedunt

P Ertulit et aliud Eccleſia Gneſnenſis, mortuo Ioanne Suchiwilk Archiep̄o
ſuæ calamitatis incommodum. Nam Petrus et Nicolaus frēs germani
filii Oztani de Strzelcze, et nepotes Ioannis Archiepiſcopi germani, qui:
bus Capitulo ignorante Caſtrum Vnieyow commiſerat, multis grauaminibus
et ſpoliis in bonis Eccl̄iacis patratis, Caſtri Vnieiow reſignatiōm, pro variis
terminis pollicitam, facere detrectarunt. Propter quod à Ioanne Archidia:
cono, et Broniſlao Cancellario Adminiſtratoribus ſentētiis interdicti fuerant
irretiti. Quas cum contumaciter contemnerent, mittuntur ad Ludouicum Regē
in Hungariam, Broniſlaus Cancellarius vnus ex Adminiſtratoribus, et Ioānes
de Trlang Archidiaconus Cracouien, et redditiōm Caſtri Vnieiow petituri,
et purgaturi ſuſpicionem, qua Capitulū Gneſnen falsè accuſabatur, in fauo:
rem Semouiti Maſouiæ Ducis, pro conſequendo Regno, in pniciem Ludo:
uici Regis, et prolis ſuæ excluſiōnem, Dobrogoſtium in Archiep̄um elegiſ:
ſe. Et quamuis Caſtrum Vnieyow reddi Rex ſub pœnis diſtrictiſſimis iube:
bat, non tamen prius ab occupatoribus redditum eſt, donec Bodzanta poſſeſ:
ſionem Archiepiſcopatus nactus, inſolentiam eorum partim terrore, partim
modeſtia perdomuit

Vacanti Eccl̄iæ Wratiſlauieñ per ſeptennium Venceſlaus Lubuceñ Ep̄us præficitur, et eodem tp̄e ordinatio fit, ne Conſules Wratiſlauieñ electi prius intrent domus proprias q3 in manus Capi: tuli præſtiterit iuramentum

W Ratiſlauien Eccleſiam, et eius vacationem Vrbanus Papa ſextus reſ:
piciens, et illius diſpendia, quæ ex ſeptennali vacatione pertulerat, a:
uerſurus, Nunciis Wratiſlauien Capituli, enixius perſonam Venceſlai
Lubucenſis Ep̄i, filii Boleſlai Ducis Legnicen, offerentibus, et illum Eccleſiæ
Wratiſlauien pro Pontifice dari obſecrantibus, præfato Venceſlao Ep̄o Lu:
bucen, et Eccl̄iæ Wratiſlauien Adminiſtratori, de Eccl̄ia Wratiſlauien pro:
uidit, ſubſtituens in Lubuceñ Eccl̄am Adam de Ketlicz, Canonicū Lubucen.
Quamquidem prouiſionem Venceſlaus Bohemiæ Rex, quod ſe non petito neq3
conſentiente, expedita fuerit, peroſus, pro ea reſcindenda multiplices cona:
tus cedidit. Et ne Caſtrorum et Ciuitatum Eccl̄iæ Wratiſlauien ſibi conſigna:
retur poſſeſſio, Prælatis et Canonicis Wratiſlauien ſub pœnis grauiſſimis
interdixit. Pleriſq3 aūt Canonicis Wratiſlauien in ſententiam Venceſlai Bo:
hemiæ Regis vltrò euntibus, et contra prouiſiōm Venceſlai Ep̄i prouocatiōe
ſe tuentibus, à parte tn̄ maiori et ſaniori pro legitimo Pontifice habitus, poſ:
ſeſſiōm Caſtrorū et Ciuitatū Eccl̄iæ Wratiſlauien, nequicq3 Rege intermi:
nante, accepit. Serpentibus aūt partium ſtudiis, et ex temporibus diutur:
nitate fomentum accipiente, hmōi diſcordia, tandem ſub iniquis conditio:
nibus ſedata eſt. Per quas et omnia damna Eccleſiæ Wratiſlauien per

Venceſlaum Regem irrogata, et quinqꝫ millia marcarum Carolo patri ſuo,
per Captum Wratiſlauien mutuatorum debita, remiſſa ſunt, et quantitas
nouarum pecuniarum, quæ iratum placeret Regem, adiecta. Id tñ vnum pro
ſui doloris leuimine retulit, et eo ſe ſolatur; ꝙ prædictis conditionibus ſancitũ
eſt, vt Conſules Wratiſlauien de nouo creandi, ex Prætorii loco, creatione
celebrata, lares proprios non introeant, niſi primum Ecclia Wratiſlauien adi-
ta, corporale iuramentum de defendendis et manutenendis iuribus et liber-
tatibus Ecclię, in manibus Cancorum præſtaturi.

Lithuaniæ Dux Gediminus inter ſeptem filios partitur Dominia. Inter quos Olgyerth et Kieyſtuth ſimul ſentientes, Iawnuta fratre Vilna priuato, expulſoqꝫ, et Olgyerdo omnibus imperante, fœdus inter ſe faciunt, atqꝫ illud iuramẽto confirmant

Seditionem et cladem apud Lithuanos et eorum Principes ꝑ plura tem-
pora gliſcentem, in annum verò præſentem erumpentem, præſenti
operi inſerturus, à rebus Polonorum diſgreſsiõm facere cogor, Prin-
cipumqꝫ Lithuaniæ, quibus propiciatione Diuina, Principibus Poloniæ repro-
batis ob facinora, apud Polonos deſtinabatur imperium, texere originẽ,
quo rerum geſtarum et gerendarum intelligi clarius poſſit ordo et condi-
tio. Erant Gedimino, qui in Lithuanos longo tpe dominatione rapta, et iuſto
Principe, apud quem ſtabulatus officio fungebatur, occiſo, imperium exer-
cuerat, ſeptem filii, quibus pater, dum adhuc viueret, terras à Ruthenis ab-
ſtractas et occupatas diuiſit. Montiuino ſiquidem natu maiori conſignauit
Kernow Slonimi, Narimuntho Pienſk, Olgyerdo Krenam, cui Dux Ruſſiæ de
Vitewſko vnica, quam relinquebat, filia in matrimonium tradita, Ducatus
ſui ſucceſſionem tradiderat, Iawnuthæ Vilnam caput gentis, vt magni Du-
catus ſucceſſio apud illum conſiſteret, Kieyſtutho Troky, Coriatho Nowogro-
dek, ſeptimus et vltimus Lubardus, ſortem inter fratres non accepit, matri-
monium filiæ vnicæ Ducis Wladimirien ſortitus. Cum qua illi Ducatus Leopo-
lien et Wladimirien obueniebant. Inter prædictos aũt ſeptem germanos
Duces, Olgyerth et Kieyſtuth, vegetiora ſortiti ingenia, etiam ſtrictiori ſe
complexi ſunt glutinio et charitate. Indignumqꝫ rati parere Iawnuthæ,
deiicere illum ex Vilna et Ducatu magno, diemqꝫ quo deſtinata exequantur,
conſtituunt. Serius aũt Olgierdo de Vithewſko, propter itineris longitudi-
nem veniente, Kieyſtuth die, qua inter eos conuenerat, cum gentibus arma-
tis, Vilnam occupat. Parumqꝫ abfuit, quin et Iawnutham Ducem, nihil hoſtile
de Kieyſtuto ſuſpicantem, occupaſſet. Qui ſub tumultus tempore Vilna e-
xiliens, in montesqꝫ et ſyluas transmigrans, pedibus præ frigore rige-
ſcentibus, à perſecutoribus captus, Vilnam relatus eſt. Miſit itaqꝫ Kiey-
ſtuth in fratris ſui Olgierdi Ducis occurſum Nuncium, ſignificans ſe et
Vilnam et Ducem Iawnutham cepiſſe. Qui Olgierdum in itinere apud Kre-
nam offenſum, celerius euentu nunciato venire Vilnam coegit. Quo veniẽ-

te, quis eorum ad præſidendum in Ducato magno conſiſtere debeat, aliquanto tempore, vno alteri deferente honorem Imperii, certamen habitum eſt, Kieyſtutum Olgierdus iure cogebat victoriæ, Kieyſtutus iure refellebat ætatis. Tandem ea conditio capta, vt aliquibus Diſtrictibus inter ſe partitis, Duci Iawnutæ, quem eiecerant, conſignaret Zaſlaw cum ſuis pertinentiis, Olgierdus Vilnam et magnum Ducatum obtinens, in ſingulos fratres exerceret imperiũ, ſi qua terrarum obueniret, occupatio inter Olgierdum, et Kieyſtuth ex æquo partiretur. Et vnius alterius, fide et iureiurando interpoſito, non ambiret necem aut dominia, ſed pro poſſe procuraret commoda et profectus. Verum q; probe id ſacramentum, et fœdus ſeruatum ſit, in ſequentibus narrabimus. Neq; enim inter barbaros tuta et ſyncera poſſunt durare fœdera, inter quos verus ignoratur Deus, nulla quoq; viget fides, nullum ſacroſanctũ iuſiurandũ, nulla legitima religio.

Olgyerdus Dux Lithuaniæ duodecim filiis relictis moritur. Inter quos Iagiello maior natu Ducatum ſuſcipit, ſeruante fœdus Kieyſtuto, qui ſex filios habuit. Inter quos Vitholdus charior cum Iagyellone vniũ erat. Sed Iagiello inconſulto Kieyſtuto patruo, ſororem ſuam Voydiloni ruſtico, patri ſibiq; charo, dat in vxorem. Cuius opera Iagyello cum Mgro Pruſſiæ fœdus init. Quod Kieyſtuth audiens, Vilnam et Caſtrum cum Iagiellone capit, et tandem mediante Vitoldo reconciliat, et Ducatus apud Kieyſtuth, relinquitur.

In magnum itaq; Lithuaniæ Ducatum Olgierdus fauore Ducis Kieyſtuthi euectus, fœlix et inſignis Principatu, ſed multiplici prole fœlicior cenſebatur. Erant namq; illi duodecim filii ex eadem matre Ruthena, Hæc erat Ducis Twerenſis filia, ſuſcepti, vcẑt Iagiello, Skirgiello, Boris, Coributh, Vigunth, Corigal, Marimunth, Langwin, Lubard, Andreas, Buthaw, et Swítrigiello, omnes adoleſcentes ſpectabiles: quos genitrix eorum ad mores formabat Grecos, ritum græcum illis inſtillans. Dux verò Kieyſtuth, ſex filios ex vna coniuge generans, vcẑt Vithawdum, Patrigik, Tothwil, Sigiſmundum, Voidat, et   Et duobus quidem ex his, vcẑt Vithawdo, et Sigiſmundo principari in Ducatu Lithuaniæ contigit, Tothwil in obſidione Caſtri Vilnenſis ictus bombarda occubuit, Vithawdum q̃ mores patrios formamq; et indolem ſingillatius expreſſerat, ſingulis anteponebat. Eadẽ q; Iagiellonis apud Olgyerdum fuit ſors et conditio: qui quaſi illum vnum genuiſſet, cæteris neglectis, charitate pluoq; paterna eum adamabat. Iunxerant et ipſi duo filii, à patribus ſuis amati, ſocietatem inter ſe, et ex aſſiduo contubernio, germanitatis ſe proſequebantur amore. His quoq; duobus, patres Olgierdus et Kieyſtuth per mutuas condictatiões ſuorum ſoliorum ſucceſſionem deſtinabant. Abſumitur interim Olgierdus, anno Domini Milleſimo, tricenteſimo, octogeſimo, primo. Et Kieyſtutho ſeruante fidem, Iagyello patri in magno Ducatu ſuccedit. Quem Kieyſtutus patruus ſuus

eadem, qua patrem ſuum Olgierdum ſolitus erat, coluit ſubiectione et reuerentia:
frequentando eius Solium et conſilia, et fideliter conſulendo pro benè admini:
ſtrando ſuo regimine et Principatu. Sed puritati fidei ſuæ teterrimo premij ge:
nere reſponſum eſt. Erat apud Ducem Olgierdum Vir quidam vocitatus Woÿ:
dilo ſortis ruſticanæ et obſcuræ, primum apud Olgierdum priſtinam, deinde
Cubicularij, poſtremo Pincernæ munus agens. Qui ſe adeò Olgierdo in officiis
h(uius)m(od)i inſinuauerat, vt primus et maior inter omnes ſuos haberetur. Nec Iagiel:
lonis filij sui minor erga illum erat fauor et affectio: qui patrem officio et bene:
uolentia victurus, ſororem ſuam germanam Mariam, quæ poſtea Duci Dauid
nupſerat, Kieÿſtutho Duce non conſulto, et affinitatem ipſam increpante, abhor:
renteqꝫ, matrimonio coniungit Woÿdiloni. Woÿdilo itaqꝫ præfatus, ſuſpectam
habens Ducis Kieÿſtuti erga ſe fidem, Prudentiam quoqꝫ induſtriam et poten:
tiam Kieÿſtuthonis pernicioſam ſibi et ſorti ſuæ veritus, etiam illum apud
Ducem Iagiellonem criminatur, et vehementiſſime effecit tam odioſum quam
ſuſpectum, Woÿdilonisqꝫ perſuaſione et ſuggeſtu cum M(a)g(ist)ro et Ordine Cru:
ciferorum de Pruſſia Iagiello magnus Dux Lithuaniæ, poſt frequentes con:
uentus clandeſtinè habitos, clandeſtinum contra patruum ſuum Kieÿſtuto:
nem Ducem de Troki celebrat et inſcribit fœdus. De quo Dux Kieÿſtutus per
Sundeſteÿn Oſterodenſem Commendatorem ex affinitate ſecum iuncta (Fili:
am enim Danutham in barbaro, ſuſcepta verò fide   Ianuſſio Maſouiæ
Duci deſponſatam, de ſacro fonte leuauerat) auiſatus, vocato filio Vitawdo, q(uo)d
ambiguæ fidei ſit, quibusqꝫ dolis et ingeniis laqueos illis paret Iagÿello Dux
magnus Lithuaniæ, cum quo plus q(uam) germanè Vithawdus verſari, et de ſin:
gulis co(m)unicare conſueuit, edicit. Quo ſuſpicionem paternam, ex auiſamen:
to Oſterodenſis Co(m)mendatoris natam, pluribus argumentis extenuante et
aſſerente, impoſſibile eius ſe conſpirationes latere, quo cum aſſiduè verſare:
tur, mittitur à Iagiellone Lithuanicus et Ruthenicus contra Plocenſes, Du:
cem germanum ſuum Skÿrgiellonem detrectantes ſuſpicere, exercitus. In
cuius auxilium M(a)g(iste)r Liuoniæ cum ſuo exercitu, iuuaturus fœderatos, ad:
uenit perſonaliter. Et vtroqꝫ exercitu Plocenſes affligente, Polocenſes ve:
hementer, inopes conſilij, quid agerent, anguſtiabantur. Rurſus Kieÿſtutus
Dux his ad ſe perlatis, Vithawdum filium prioribus querelis conuenit. Non
eſt, inquit, amplius cunctandum, Nepos meus Iagÿello, ſorore ſua nepte mea
in ſordidum et ruſticanum matrimoniu(m) tradita, cum infeſtiſſimis hoſtibus
n(ost)ris, cum quibus nos hactenus aſſidua geſſimus bella, fœdere per inſcri:
ptiones iuncto, Polocenſes impugnat, eaqꝫ impugnatio fidem auiſamento
ab Oſteroden(si) Commendatore facto, facit, inſidias meo et tuo capiti fore
à Iagÿellone nexas et comparatas, niſi interea aliquid nobis proſpicimus,
pecorum more illis inuoluimur. Sic fatus, ſuis ſe ſubſequi copiis iuſſis, filio
Vithawdo nequicq(uam) diſuadente, et retrorſum in Drohiczin, quod tunc iuris
ſui fecerat, abeunte, ad Vilnam agmine ſilenti veniens, et Iagÿellone(m) Ducem
et Caſtrum Vilnen(ſe) co(m)prehendit, Singulis aut(em) in ſuam ditionem redactis,
dum et inſcriptione(m) fœdera, quibus Iagiello cum M(a)g(ist)ro et Ordine Cruci fe:
rorum alligauerit, deprehendiſſet, Vithawdo filio per celerem Nuncium de

his, quæ egerat aviſato, et iuxta patris imperium, in Vilno feſtine (vno etenim die ſpacium itineris de Grodno in Vilnam emenſus erat) veniẽte. Diis, inquit, fili, quorum ope vita nr̃a ab impendenti periculo ſeruata eſt, et hoſtis infeſtus Iagyello, oppreſſus, gratiæ agendæ ſunt. Et qui fideli et amicæ denunciationi, pluribus etiam experimentis comprobatæ, fidem præſtare nolueras, ſaltim nunc, viſis his inſcriptionibus, quibus per Iagyellonem ictum eſt cum hoſtibus con̄ nos fœdus (tollebatq; in altum deprehenſas fœderis literas) crede, tam infeſto tamen hoſti, omnis honos à me (neq; enim illum vinxi, neq; theſauros ſuos diripui, neq; minimis de rebus, ad illum pertinentibus quicq; tuli) præſtitus eſt, præſtabiturq;. Nam et ſi ipſum ex ſede hac magni Ducatus pello, magnitudo periculi mihi et tibi comparati impellit, ſortem tñ ſuam paternam Vithewſko, et Kreua ſibi reddo. Exhilaratus Dux Iagiello de Ducis Vithawdi aduentu, verebatur enim pro ſua perfidia Kieÿſtutum Ducem patruum ſuum graue aliquid in ſe conſulturum, facinore perfidiæ vtcunq; purgato, fidum ſe nepotem, et in ſingulis proſperis et aduerſis adiutorem Kieÿſtutho Duci pollicitus, fœderi cum cruciferis inito renunciat et abdicat, iureq; iurando firmat: vno periurio ſubſequens polluturus. Reconciliatione inita Iagÿello Dux cum fratribus et ſingulis fortunis pignoribusq; et mancipiis à Kieÿſtutho dimiſſus, Vilna excedens, Duce Vithawdo eum conducente, in Vithewſko ſe contulit, et illic, magno Ducatu Lithuaniæ ſibi ablato, manere cœpit. Mittit aũt extemplo Dux Kieÿſtuth duos Nuncios, vnum ad exercitum Lithuanicũ Polocenſes obſidentem, alterum ad obſeſſos, obſeſſis quidem ſuffragium ſolutionis ſe in tempore laturum pollicens, obſidentibus verò, vt ſoluta obſidione redeat denuncians. Magno gaudio Nuncii excepti, vtriſq; fuerunt ſolatio. Parẽdoq; Lithuani Kieÿſtuti iuſſionibus, Duce Skirgiellone deſerto, Vilnam redeunt. Mgr̃ vero Liuoniæ, propter ſui exercitus paucitatem, in obſidiõe conſiſtere non auſus, ſibi et ſuis conſulens, Liuoniam reuertitur. Quem et Dux Skirgiello ſequi compulſus, apud Liuonitas aliquanto tp̃e degit, ſolicitus mente et ſpiritu. Multaq; in animo tacitus ſecum voluens, qualiter patruo ſuo Duci Kieÿſtutho electionis ſuæ ex Vilna et magno Ducatu Lithuaniæ, vicem redderet, et tam vita q; Ducatu Caſtroq; Vilnen. quocunq; colore, arte, et occaſione, nihil penſi habens, exueret.

Dux Kieÿſtuth dum Nowogrodek obſidet, Voÿdilonemq; ruſticum generum Iagiellonis Ducis ſuſpendit, à Iagiellone Vilna et Trokÿ priuatur. Quod Kieÿſtuth cum didiciſſet à Vithawdo filio, relicta obſidione, in Samogithiam ad colligendũ exercitum pergit, et vxorem in Brzeſczie reliquit. Duci Maſouiæ Ianuſſio illam commendando. Is aũt Drohiczin, Myelnik et alia facile capit.

INdicit deinde Dux magnus Lithuaniæ Kieÿſtuth expeditionem. Et tam Ruthenicis q; Lithuanicis copiis coactis, vadit con̄ Schewÿerſkÿ.

Nouogrodek, et Ducem eius Coributh ſuæ ditioni parere detrectantem, Voydilone, Ducis Iagyellonis genero (quem vnum ſuum præcipuum hoſtem reputabat) in patibulum acto, Filiò verò ſuo Vithawdo in Lithuania et caſtris ſuæ ditionis derelicto. Et quamuis Dux Iagyello in patrui ſui Ducis Kieyſtuth cum gētibus et fratribus ſuis ſe aduenturum promiſerat, violato tamen promiſſo, dolos conceptos nectens, Hamilonem, et primores Vilnenſes Ciues in partem ſuam precibus et promiſſis perlicit. Quorum cateruis, Vithawdo agente in Troki, Vilnen caſtrum primum obſeſſum, deinde Iagyellone ex Vithewſko, cum omnibus fratribus, et exercitibus ſuis veniente, ſibi traditum eſt. Quo in ſuam poteſtatem redacto, ducit Iagyello copias con Troki. In cuius auxilium Marſzalcus cum forti Pruthenico exercitu veniebat, Vithawdus itaqꝫ, et à Lituanico et à Pruthenico exercitu ſe in Troki circūſeſſurum cognoſcens, Duci Kieyſtutho Nouogrodek obſidenti, his, quæ apud Lithuaniam acciderant, ſignificatis, de Troki cum matre effugiens, in Grodno caſtrum ſe recipit. Trocenſes aūt paucis diebus obſidione tolerata, dedunt caſtrum Duci Iagyelloni. Properè aūt Dux Kieyſtutus, deſerta Nouogroden obſidione, Lithuaniam remeans, dum per Pruthenica auxilia cognoſcit potentiam Ducis Iagiellonis vehementer inualuiſſe, et Principatum magnum Lithuaniæ ſibi ereptum, duobuſqꝫ caſtris præcipuis Vilno et Troki, ſe priuatum fuiſſe, in Grodno ꝑueniens, verſus Samogithiam (exercitum nouum ex Samogithis collecturus, quo Iagyelloni reſiſtat) ire pergit. Et Vithawdo in Grodno relicto, conſortem ſuam in Brzeſczie, de Maſouiæ Duce Ianuſſio genero ſuo confiſus, deſtinat, aut ſi illic obſideretur, per Ducem Ianuſſium obſidionē ſoluturum, aut ſi inde excederet, velut ſuam ſocrum recollecturū. Verum Ianuſſius Dux Maſouiæ, vir oculatus et induſtrius, nequaqꝫ temporis opportunitatem negligendam ratus, militibus ſuis arma induere iuſſis, caſtra duo Drohiczin et Myelnik, in ſuam redigens, dedentibus ſe Ruthenis et Lithuanis, poteſtatem, ꝑſidio valido et frequenti eis impoſito, Szuras, Byelſko, Camyenecz, et Brzeſten Diſtrictibus vaſtatiſ, caſtrum Brzeſczye circumuallat. Subacturus illud, niſi ſocrus ſuæ præſentia illic cognita, obſidionē ſoluiſſet ~

Kieyſtuth Dux cum Vithawdo filio collecto exercitu, verſus Troki procedunt. Dumquè Iagyello pacem per Vithawdum petit, eam obtinet, et data fide vt pater et filius prædicti, ad caſtra ſua venirent, eos compræhendit. Tādem Kieyſtutho in carcere necato. Vithawdus etiam ad id ipſum deſtinat ~

COmparato apud Samogithas Dux Kieyſtuth exercitu, venit ad flumen Vilia. Cui filius Vithawdus cum aliis copiis, de ſorte ſui patrimonii in arma coactis, duobus milliaribus vltra Kowno occurrit. Iunctis itaqꝫ copiis, et in eodem loco amne ſuperato, verſus Troki pergunt, et caſtrū Troki obſidione coartant. Iagyello aūt Dux hunc euentum futurū ratus, et ſuos in armis tenuerat, et ab vtroqꝫ Mgr̄o Pruſſiæ et Liuoniæ, confœderatis

ſuis, de ferendo ſubſidio certitudinem acceperat, verſus Troki, obſeſſis laturus auxilia, Pruthenicas et Liuonicas copias de propinquo cognoſcens, proceſſit. Cuius Dux Kieÿſtuth ab exploratoribus comperto aduentu, ſoluta obſidione, copias ſuas ordinatas, decernere æſtuans educit. Vtroq; itaq; exercitu ad pugnam inſtructo, et ad iactum trium aut quor ſagittarum à ſe inuicem diſtante, veniunt in Ducis Kieÿſtuti exercitum Caduceatores à Iagiellone miſſi. Et Vithawdo Duce conuento orant, vt ſit inter Ducem Iagÿellonem et patrem ſuum Kieÿſtuth Ducem pacis arbiter, paceq; ſub conditionibus æquis ſua vnicuiq; tribuentibus, compoſita, profluuia ſanguinis, cæde mutua fundendi, mox ſecutura, intercipiat, et Ducem Iagÿellonem ſecurus ad conficiendam pacem huiuſmodi accedat. Vithawdus verò patrem ſuum Ducem Kieÿſtutum, ſuper his interim conſulturus, reſpondit. Non ſe in exercitu Iagÿellonis aliter iturum, niſi Dux Skirgiello perſonaliter veniat, et de tutè veniendo et redeundo, ſecuritatem faciat. Qui cùm properè veniſſet, fidemq; feciſſet, patre Kieÿſtutho permittente, Dux Vithawdus ad Ducem Iagiellonem, vtroq; exercitu agente inducias, aduenit. Reſumente aũt Duce Iagÿellone Caduceatorum orata, placuit Ducem Kieÿſtuthonem ad tractatum pacis acciri. Suadenteq; Vithawdo, Dux Skÿrgiello, et ſuo et Iagÿellonis Ducis germani ſui nominibus facturus, Duci Kieÿſtuto ſecuritatem, ad Ducem Kieÿſtuth pergit. A quo filioq; ſuo Withawdo, Dux Kieÿſtuth rogatus, data acceptaq; fide venire ad placitandum de pace conſentit, nullumq; dolũ in ſermonibus hmõi latere ratus, parum pùida vſus ſolertia, non relicto ad Caſtra filio ſuo Vithawdo, ſed ſecum vnà venire iuſſo (neq; enim altero ex eis ad Caſtra propria remanente, patrandi fraudem auſus Iagÿello cepiſſet) de pace placitaturus, in Iagÿellonis exercitum aduenit. Vbi circundante illos in coronæ modum, Iagÿellonis et Pruthenico exercitu, ſe in laqueum recidiſſe deprehendunt. Aſtruente aũt Iagÿellone Duce, neq; loci, neq; temporis qualitati de pace tractanda conuenire, redeundũq; Vilnam, et illic de pace agendum, ab vtroq; exercitu, quaſi ſigno dato diſceſſum eſt. Verùm cũ ad Vilnam, Duce Kieÿſtutho, et filio ſuo Vithawdo reſiſtere non auſis, ventũ eſſet, Duce Vithawdo ſub cuſtodia Vilnæ reſeruato, Dux Kieÿſtuth ferreis catenis vinctus, Creuamq; ductus, ad fundum turris obſcuræ et ſordidæ proijcitur vinculatus. Quinta deniq; nocte à Proxa Ducis Iagÿellonis ſincerna, item fratre ſuo Bÿlgieni, item Moſthen, Gethkone, Krewlanin, Kuczuk, Liſzicza, Qui Zibrithæ focum et lucernas accendentis gerebat officium, cæterisq; qbus id munus à Iagÿellone imperatum erat, indigna ſe morte perimi, iuregentium, et fœdere violato, vociferans, iugulatur, et funus ſuum à Duce Skÿrgiellone Vilnam relatum, ritu veteri, additis armis, equis, veſtimentis, canibus, potioribus et charioribus, crematum eſt. Pro liberatione aũt Vithawdi, non ſolum Lithuaniæ Duces et Boiari, ſed et Mgr Pruſſiæ intercedentes, non fuere auditi, qm Iagiello Dux eidem ſorti, cui et patrem illum addicere deſtinabat, ſubtilitatem ingenii ſui ſibi et germanis ſuis ſuſpectam habens. Ita Princeps Kieÿſtuth, pter fidem, egregius, dira morte abſumptus eſt, à propriis et conſanguineis, quem exteri et alienigenæ

ſeruare omni conatu ſatagebant. Pater hic Vithawdi erat, quia ſicut cæteri filii à patribus ita hic, qui tale lumen progenuit, à filio nominandus eſt. Inter omnes Gedimini Ducis filios magis prudens, magisq; induſtrius, et quod illum plurimum honeſtabat, ciuilis, humanus, et verax in ſermone.

Cum Vitholdus in cuſtodia ſeruaretur necandus, vxor ſua induens ipſi habitum fœminæ, cum qua ad eum intrare ſolebat, illum è carcere educit. Qui primum ad Ianuſſium Ducem Maſouiæ, deinde ad Mgrum Pruſſiæ fugit. A quo benigne ſuſceptus, samogitas fidiſſimos reperit. Poſtea vxor p Iagyellonē dimiſsa eundem ſecuta eſt.

Kieyſtutho Duce crudeli nece conſumpto, Iagyello Dux in eos, quos per ſuſpicionem habuit mortis Voydilonis, chari ſui familiaris et generi, fuiſſe auctores, ſæuire cœpit. Et duos quidem, quos extinctionis eius magis conſcios credidit, vczt Vidimund, patruum germanum relictæ Kieyſtuthi et matris Vithawdi, alterum Buthrin, nepotem germanum, necis Voydilonis parentando, rotis diſtraxit, cæteros capite damnauit. Ducem vero Vithawdum, cum ſua Coniuge Anna, in Creuam, ſub honeſta, arcta tamen obſeruandū cuſtodia tranſmiſit. Vbi Duce Vithawdo, in camera priuata, frequenti cuſtodum numero ſepta, conſiſtente, nec limen egredi auſo, conſorti ſuæ Ducillæ Annæ cum duabus fœminis ad maritum pro nocte ingrediendi, et de mane egrediendi, fcta fuit poteſtas. Rumore itaq; communi, qui in populo perſonuerat, maritum ſuum Ducem Vithawdum, eandem necis ſortem, qua et patrem ſubiturū, pmota, ſuadet Duci Vithawdo experiri fortunam, et vnius fœminæ, quæ ſecum ingrediebatur, et egrediebatur, induto habitu, maturare fugam. Conſilio vxorino probato quod ſuaſerat, exequitur, et fœminam ſe ex habitu ſimulans, camera ē Ducilla Anna, alteram ex fœminis in cubili, quæ Ducem Withawdum repræſentaret relinquens ꝯ egreditur, ac nocte inſequenti per funem se ex Caſtro demittens, ad maritum ſororis ſuæ, Ianuſſium Maſouiæ Ducem primum ꝑuenit. A quo recollectus, et iuxa aſſertionem nonnullorum lotus baptiſmate, Conradiq; nomen ſortitus, poſeſſiōe inſuper aliquarum villarum donatus, conſiſtere illic, ne à Duce Iagiellone opprimeretur, parum auſus, in Pruſſiam, Mgro Pruſſiæ Conrado eum colligente, trāſiit. Quem omnis Baronum, in ſorte ſui patrimonii conſiſtentium turba, cum familiis et mancipiis, nec non et Anna Coniuge ſua, quam Iagiello Dux, fuga Vitawdi cognita, liberam eſſe iuſſerat, in Pruſſiam miro affectionis more ſecuta eſt. Arguebatur aūt à Mgro Pruſſiæ, et Commendatoribus ſuis, quòd non tpe fœliciori, dum Caſtrum Vilnenſe cum hominibus, et terris Lithuanicis ſui iuris, ſuiq; dominii forent, ad eos diuertiſſet, benignè deinde et fauorabiliter tractatum, benè de ſe et ordine ſuo ſperare Vithawdum, et omnes ſuos ſequaces iuſſit, pollicens ſe illum in ſolio magni Ducatus Lithuaniæ locaturum. Duce Vithawdo viciſſitudinariè adſtipulante, quod pro beneficio et auxilio ſibi impenſo et impēdendo, vellet gratiam Ordini perpetuò referre, et illi ſeruiendo cum ſuis omni:

bus ſubiectus et auxiliator fore. Clandeſtino deinde acceſſu, non credentibus
Samogithis, ipſum in Pruſſiam veniſſe, Samogithas perſonaliter accedens, ip:
ſos ſibi conciliat. Et pollicentibus Samogithis ſe pro illo contra Iagyellonem
ſuas nauare operas, et ſe ſibi in omni caſu fideliter auxiliaturos, et ſuo in ſin:
gulis pariturus imperio, quibus etiam, quo fidiores eſſent, Magister Pruſſiæ arma,
equos, et veſtes donat. Ea autem recollectio et gratia, tunc Vithawdo per Ma:
giſtrum et ordinem ſub tempore et articulo neceſſitatis exhibita, adeò men:
tem Vithawdi deuinxerat, ſuoq; inſederat animo, vt ad diem mortis ſuæ fauo:
re nimio eum proſecutus, ad deletionē illius non poſſet induci ~

Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex Sigis:
mundo Marchioni Brandeburgenſi filia Ma:
ria nupta, creat illum in Regem Poloniæ. Cui ho:
magium præſtant Poloni. Veniens autem is in Poloniā
cum exercitu Hungarico, Caſtra Bartholſii de Oda:
lanow expugnat, Dumq; vaſtaret Maſouiam, Lu:
douicus moritur. Deinde Poſnaniam eundo, dum
Domaratum, nobilitati inuiſum de Capitaneatu eii:
cere renuit, nobiles contra ſe irritat

AD Polonorum res, à quibus digreſſum feceram redeundo Ludouicus
Hungariæ et Poloniæ Rex, ſenſim ſe conſiderans à viribus deſtitui,
de duorum Regnorum, duarumq; filiarum ſtatibus prouiſurus, Sigiſmun:
dum Marchionem Brandeburgen. filium Caroli Imperatoris Romanorū, et Bo:
hemiæ Regis, ex ſecunda vxore Elizabeth Boguſlai Ducis Stolpen. filia ſuſce:
ptum in generum legit. Eiq; quatuordecimum annum tunc agenti, filiam ſuā
natu maiorem Mariam, Regnum Poloniæ pro dote conſignans, locat. Indicto de:
inde pro die S. Iacobi in Zolio alias Zwolien oppido in Hungaria prope Kren:
niczam, Polonis Conuentu, Prælatos et Barones Poloniæ, qui illic aduenerant,
ad ſuſcipiendum Sigiſmundum Marchionem Brandeburgen. in Regem,
et ad præſtandum illi homagia, et fidelitatis iuramenta, impellit. Quibus Lu:
douici Regis iuſſa in ſingulis exequentibus, ad recipiendum poſſeſſionem
Regni Poloniæ, Caſtrorumq; Regalium, et ad reſcindendū pleraſq; in Poloniæ
Regno inſolentias, et commotiones, præfatum Sigiſmundum Marchionem
Ludouicus Rex, cum copiis Hungaricis, et ſub Bodzantæ Archiepiſcopi Gneſnen.
Sandiuogii de Subino Cracouien. et Domarati maioris Poloniæ, Capitaneorum
cautela et conductu deſtinat. Qui Poloniam, militarium cateruis illic occurren:
tibus, ingreſſus, Caſtrum et oppidum Kozmin, item duo fortalicia Nabiſzicze
et Kozminiecz, quæ ditionis hæreditariæ Bartholſii Capitanei in Odolanow e:
rant, in vltionem earum factionum, quas patrauerat, breui expugnat. Caſtrū
verò Odolanow, Bartholſio pacta ſecum inita non ſeruante, circumſidet. Sed
cum illius expugnatio difficilior cenſeretur, nouis pactis, de Caſtro deden:
do firmatis, et certa pecuniæ quantitate, ad quam Villarum, Caſtro pertinentium,
æſtimatio perducta eſt, promiſſa, poſt grandia damna vtrobiq; in Eccleſiarū
bonis irrogata. Sigiſmundus Marchio Polonicas et Hungaricas copias

in Masouiam (Ita enim soceri iussione doctus erat) traducens, Ducatus tantummodo Semouithi praestare Ludouico vt Poloniae Regi homagium et obedientiam detrectanti (Ianussius enim alter Masouiae Dux dudum in ditionem Regiam concesserat) vastare spoliis et incendiis cepit. Interim verò Ludouicus Hungariae et Poloniae Rex fatis apud oppidum Hungari ae Tarnaua, interceptus, quo die decima Septembris moritur. Ad Albamq; Regalem relatus, in Capella ab eo dotata sepelitur, cum apud Polonos annis duodecem, non sine Polonorum grauamine, pernicie, et assiduae sedicionum et inuasionum ciuilium, sensim inualescentium, quos morbo et senio grauatus opprimere et extinguere neglexit, rexatione, apud Hungaros annis quadraginta imperasset. Cuius excessu Sigismundus Marchio, per festinum Nuncium sibi nunciato, et ipse de agro Masouitico excedit, versusq; Posnaniam ire pergit. A Posnaniensi aut Ciuibus honore congruo susceptus, fidelitatis iuramenta exegit. Quo illic agente, omnium ferè Baronum, et Militarium maioris Poloniae per Legatos impetitur prece, vt Domaratum de Pierzchno, eis multipliciter grauem et molestum, à maioris Poloniae Capitaneatu destituat, pronam eorum, dummodo apud Regnum Poloniae personaliter velit residere, cum absentia Regia, multifariis Regnum Poloniae cladibus et calamitatibus afflixerit, subiectionem et obedientiam habiturus. Quo destituti omnium Domarathi clara responsione abnuente, omnium maioris Poloniae Baronum et Militarium, quae ad illum confluxerat, caterua, ex Posnania animis irritatis discedit.

Audita morte Regis Ludouici Hungari Russiae Castra tenentes omnia Duci Lubardo vendunt, et in Hungariam redeunt.

Sub idem tempus, parum prospera Poloni vsi fortuna, ingens dispendium suae Reip: excipiunt. Hungarorum enim milites, quibus Ludouicus Rex Castra Russiae insigniora, à Cazimiro olim Poloniae Rege Polonorum sanguine expugnata, quaesitaq; Polonis destitutis (Russiae terras à Polonorum Regno sequestraturus, et Hungariae Regno adiecturus) tenenda commiserat, morte Ludouici Regis comperta, Castra quae possidebant, videlicet Camienyecz, Olyesko, Hroddlo, Lopathin, Sniathin, Duci Lubardo, tunc Castrum Luczko obtinenti produnt. Magnaq; auri et argenti quantitate ab eo corrupti, Castra Regni Poloniae, fidei eorum commissa, venundant. Et castris praefatis excedentes, turpi lucro suffarcinati, in Hungariam redeunt. Non tulit aut Elizabeth Regina Regina Ludouici relicta impunè hanc eorum perfidiam, sed plerosq; eorum, aut in carceres coniecit, aut capite mulctauit, bonaq; eorum, haereditates, et quaslibet possessiones applicauit Fisco Regio, et tam ipsis quam vniuersae stirpi eorum notam perpetuae infamiae inussit.

Morte Ludouici Regis vulgata Marchio Gnesnam veniens, celebrat illi exequias. Iterumq; rogatus, dum Domaratum renuit Ca:

pitaneatu deſtituere. Poloni Dietam ad prouidendum ſtatui Regni inducunt, et Heduigim filiam Ludouici maritandam illiqꝫ parendum vna cum Nobilitate Crac. concludunt Archiepo et Domarato neqcꝫ obſtatibus

Sigiſmundus Brandeburgenſis Marchio ex Poſnania egreſſus, in die beati Venceſlai Gneſnam veniens, à Bodzanta Gneſnen. Archiepo, qui ante octo diebus Archiepatus nactus fuerat poſſeſſionem, et vniuerſo Clero ac populo proceſſionis honore ſuſceptus eſt. Exequiis aut pro Ludouico Rege, magnifico ſumptu, ſolemniqꝫ ritu in Gneſnen. Eccleſia vltima die Septembris celebratis, Cracouiam diuertit. Cui apud Brzeſczie agenti, nonnulli Baronum et militarium maioris Poloniæ, priorem repetunt petitiom, et Domaratum, à maioris Poloniæ Capitaneatus regimine amoueri depoſcunt. Sed dum ex conſilio prauo iuuenili et parum digeſto, ſe id nullo pacto, adiectis inſuper qbuſdam comminationibus, ſi Poloni ſuum imperium abnuerēt reſpondiſſet, apud Myeloſlauiam habito Conuentu, oīm animis ab eo alienatis, mittuntur ad Cracouien. Prælatos et Barones Nuncii, qui communem apud Radomſkie Oppidum agi Conuentionem, pro die ſanctæ Catharinæ, ad prouidendum de ſtatu Regni Poloniæ perſuadeant. Quo impetrato, et frequenti Prælatorum et Baronum numero pro die conſtituto veniente, et ſi magnæ parti Prælatorū et Baronum ad regendum Poloniæ Regnum, ſemouitus Maſouiæ Dux aptior qꝫ Marchio Sigiſmundus, iuncta illi altera Ludouici defuncti Regis filia Heduigi, videtur: poſt varias tñ altercationes et tractatus, ea concluſiò capta eſt, vt Remp Regni Poloniæ et eius ſtatum, vniuerſi æqua et conformi fide, mutuisqꝫ conſiliis, auxiliis, et periculis promoueāt, et iuxta pactorum et iuramentorum ſuorum ordinem alteri ex filiabus Ludouici Regis pſtet homagium, Principem prudentem, et qui veriſimiliter in Poloniæ Regno continuam et pſonalem facturus foret reſidentiam, alteri ex filiabus Ludouici iūgendum pro Rege indubitato habituri. Cum aut huiuſcemodi concluſio Sigiſmundi Marchionis excluſiom à Poloniæ Regno clandeſtina diſpoſitiōe includeret, Bodzantha Archiepus Gneſnen. et Domarath Caſtellanus Poſnanien. et maioris Poloīæ Captus, ſe illi aſſenſuros magnopere abnuebant, aſſerentes ſe Marchioni Sigiſmundo et fidem feciſſe, et Caſtrorum, quæ per Domaratum tenebantur, deditiom facere ſpopondiſſe. Ipſis tamen neqcꝫ recuſantibus, concluſio præfata, et ſcripto et ſigillorum appenſione roborata eſt, et Nuncii ad Dietam Viſlicien. à Cracouien. et Sandomirien. militibus pro die S. Nicolai tenendam, pro concluſionis pſatæ maiori firmitate tranſmiſſi.

VIGESIMA PRIMA Septembris Boleſlaus tertius Oppolien. Dux in Strzelcze moritur, et in Monrio frum minorum apud Oppoliam tumulatur. Quem Henricus Dux Falkembergen. in ſuperiori Glogouiæ Eccleſia ſepultus, et quarta decima eiuſdem Menſis abſumptus, præceſſerat.

Poſt mortem Ludouici Regis ad Dietam Viſlicienſem Regina relicta Ludouici Nuncios mittit, rogans Polonos ne quicqꝫ certi de Rege concludant, niſi altera filia nupta. Quod libenter faciunt. Et Sigiſmundus Marchio Cracouiam ingredi prohibitus in Hungariam rediit

Sancti Nicolai luceſcente die, magnus Viſliciæ conuentus Baronum et Militarium haberi cæptus eſt. Cui cum Sigiſmundus Marchio obedientiam et fidelitatis iuramentum pro ſe à Cracouien. et Sandomirien. Militibus petiturus, cum Bodzanta Gneſnen. Archiepo et Domaratho Caſtellano Poſnanien. et maioris Poloniæ Capitaneo intereſſent, duo Epi, vzt Stephanus Agrien. et Ioannes Canadien. totidemqꝫ Hungariæ Barones, ab Elizabeth Hungariæ Regina, Ludouici relicta, deſtinati, venerunt. Qui obtenta audientia, ingentibꝰ primum nomine præfatæ Reginæ Elizabeth, et filiarum eius, Prælatis et Baronibus Poloniæ, quod erga ſe et filias ſuas geſſiſſent intemeratam fidem, actis gratiis, ad extremum precati ſunt, ne cui alteri, ſed nec Sigiſmundo Marchioni fidem et ſubiectionem præſtent, donec per eam de vtraqꝫ filia certior ordinatio ſubſecuta fuerit. Gratis et æquis auribus legatio hmoi audita eſt, Proceribus Poloniæ Sigiſmundo Marchioni, quod et in Bohemos propenſior eſſet qꝫ Polonos fauoris, et pelli eos, cibum ſumpturus, ex aula patiebatur: Sed et Præpoſituram Zwierzinen. Nankero Polono, pro quo Primores Poloniæ Barones ſtudioſe intercedebant, neglecto, Bohemo contulerat, qꝫ maxime infenſis. Quapropter concluſionem apud Radomſkye habitam frequenti et conformi approbatione, ratam eſſe hii, qui Viſliciæ conuenerant, iubent et decernunt. Cui et Archiepus Gneſnen. Bodzanta, et Capitaneus maioris Poloniæ Domarathus, per expreſſum aſſentire coacti ſunt. Offerebat et tunc Domarathus maioris Poloniæ Capitaneus, Militaribus, maioris Poloniæ, ipſum et actiones ſuas vehementer carpentibus, legitimam iuſtificationem. Sed à Nunciis Militarium maioris Poloniæ accepit reſponſum. Neqꝫ licere neque conuenire aliter iuſtificationem eius accipere, niſi poſtqꝫ à Capitaneatu amotus fuerit, vel ſe ipſo abdicauerit. Ex Viſlicien. Dieta Sigiſmundus Marchio, licet Cracouiam venire maximo æſtuauerit deſiderio. Dobeſlao tn̄ de Kurozwąki Caſtellano Cracouien. diſſuadente, ne pro reſcindenda concluſione in Radomſkye et Viſliciæ firmata, nauaret operam, admiſſus non eſt. Sed Viſla apud Wawrzinczicze ſuperata, in Niepolomicze, exinde verò Bochniam et nouam Sandecz deductus eſt, et ſumptu publico procuratus, in Hungariã rediit. Mouebant enim callidi et perſpicacis ingenii virum Dobeſlaum de Kurozwąki Caſtellanum Cracouien. qui tunc et Arci Cracouien. et ſummæ rerum apud Polonos, velut maior dominus, præſidebat, plures reſpectus. Is tum qꝫ maxime, ne Sigiſmundus Marchio Cracouiam ingreſſus, ſimulata infirmitatis cauſa, moram manſionis ſuæ in longum extraheret, ac ſub illo tempore, gentibus immiſſis, arcem et vrbem occuparet, Polonorumqꝫ animos donis, largitionibus, et promiſſionibus corrumperet

Barthoſſius de Kozmin accedens Semouitum Maſouiæ Ducem, illum ad occupandum Regnū Poloniæ hortatur. Et gentibus ab eo acceptis Caſtrum Caliſſieñ fruſtra accipere, dolum Piſtore præſentiente tentans, Kozminiecz ſuum à Sigiſmundo Marchione expugnatum recupat, et Parſk fortalicium Thomaſſii de Oſtrowączno cum Domarato Capto ſentientis, obſidens ipſum ab eo diſcedere coegit

Conſulturus rebus ſuis Barthoſſius Miles de Kozmin, Tenutarius in Odolanow, Semouitum Maſouiæ Ducem, ad conſequendum Poloniæ Regnum vehementi ardore affectum, adit, ſeq; in illius ditionem et obſequia iureiurando cum Caſtro Odolanow mancipiat. Pactis inſuper clandeſtinis cum eo percuſſis, ex Maſouia cum gentibus Semouithi Ducis Maſouiæ, in ſuum et eorum, quæ pro Duce Semouitho acturus erat, auxilium deſtinatis, reuerſus, in vigilia beati Thomæ Apoſtoli Caſtrum Caliſſien, pro ſe et Semouito Duce Maſouiæ, vniuerſo conatu tentat intercipere. Iamq; nonnullis ex ſuis Caſtri mœnia conſcendere, vigilibus ſoporatis, adnitentibus, vnus ſuorum portā verſus Molendinum ſitam terebrauerat, admotaq; ſerra, ad loca foraminata excutere largius foramen, hoim ingreſſui virum capax, parabat, occaſū lunæ quæ pro ea vice per nox lucebat, Barthoſſio (quo facilius Caſtri ꝑueniret interceptio) præſtolante. Sonitus interim ſerræ ad Piſtoris, Caſtro panes coquere, ligna q; pro clibano ſcindere, conſurgentis peruenit aures. Qui anhelitu temperato, ad portam quæ ſerebatur, perueniens, periculo deprehenſo, ſecuri quā geſtabat ſerram adeò lente, vt etiam is qui ſerrabat non ſentiret, fecit recuruam. Miranti ſerratori, et quidnam ſerræ accideret apud ſocios, ipſum opus maturare (cum prope aurora eſſet) inſtigantes, quærenti. Piſtor his qui in Caſtro erant celerrimè excitatis, in quo periculo verſentur, denunciat. Qui clamore ſublato, ſaxis et tormentꝭ ſupernè proiectis, Barthoſſium et ſuos à Caſtro diſpellunt, fugientemq; ſuis oībus integris veriti inſidias non inſequuntur. Qui ſequenti die, Caſtrum Caliſſien interceptione fraudatus, ad Kozminyecz fortalicium ſuum, paulo ante à Sigiſmundo Marchione Brandeburgen expugnatum, applicans, illud intercipit et conquirit. Exinde mouens et Chotecz perueniens, domum, à Caſimiro Poloniæ Rege, cocto latere illîc ædificatam, incaſtellatam, ponteq; ſuper fluuio Proſzna tumultuario opere, conſtructo, ad Caſtrum ſuum, et oppidum Kozmin, à Sigiſmundo Marchione conquiſitum, venit. Sed à gentibus Domarathi Capitanei maioris Poloniæ, quas pro illius pſidio locauerat, ſede repulſus, ad Fortalicium Michaëlis Thomaſſii de Oſtrowączno, qd Parſk appellatur, diuertit. In cuius oppugnatione octo diebus immoratus, Michaelem Thomaſſii, conquiſitiōm fortalicii ſui expaueſcentem, Domaratum captum maioris Poloniæ, coñ illum adhæſiōm polliceri coegit, obſidiomq; ſoluit.

OCTAVO Calendas Iulii Venricus Kinprode Pruſſiæ Mgr moritur, vnum et triginta annos in Magiſterio exigens. Cui Conradus Coluer de Roteſteyn ſuccedit.

Monaſterium in antiqua Czaſtochowa Oppolienſis Dux Wladiſlaus fundat dotatque

NOna die Auguſti Wladiſlaus Oppolien, et tunc Vielunen, Oſtrzeſchouien et Dobrzinen Dux, de Eccleſia parochiali ſanctæ Mariæ in antiqua Czaſtochowa, matre filialis Eccleſiæ, in Oppido Czaſtochowa ſibi propinquo, de conſenſu Ioannis Epi Cracouien, et Henrici Biel de Bleſzno Cracouien et Gneſn Canonici, de Familia Oſtoya, Plebani in antiqua Czaſtochowa, ſponte illi renunciantis, fundat Monaſterium frum hæremitarum Ordinis ſancti Pauli primi hæremitæ militantium, ſub regula beati Auguſtini. Cui Monaſterio Dux præfatus, pro dote aſſignauit, et donauit, donatione perpetua villas, antiquam Czaſtochowa et Krowodrza, cum fabrica ſerrificii, molendino et Prædio eidem adiacentibus, item decimas pecuniales, theloneorum in oppidis Oſtrzeſchow, et Czaſtochowa, item decimas frumentales in villis Gaienczycze, Dworziſchowicze, Dupicze, Kruplin et antiqua Brzeznicza, ſub tenuta Caſtri Brzeznicza conſiſten. Item Decimas frumentorum et braſeorum de molendinis conſtructis, et conſtruendis Oppidorum Czaſtochowa et Zari, item decimas mellis Villarum Przemilowicze, Przewodziſchowyce, Bobrowniki, Nadalicze, Koſchaczin, Biſkupicze, in Diſtrictu Olſtinen, Bobrowniki et Camyen, in Diſtrictu Vielunen. Libertan bona Monrii pdicti, ab oibus oneribus, tributis, et datiis ordinariis et extraordinariis vniuerſis. Dux aut ipſe Wladiſlaus Oppolien Ducatus pfatos, ſiue terras Regni Poloniæ, vczt Vielunen, Dobrzinen, Oſtrzeſchouien, item Caſtra Olſtin, Krzepicze, Bobolicze in terra Cracouien conſiſtentia, ex donatione ppetua ſibi per Ludouicum Hungariæ et Poloniæ Regem facta, conſecuta, in recompenſa et viciſſitudinem trarum Ruſſiæ vczt Leopolien, Przemiſlien, Halicien, et Podoliæ ab eo reſignatarum, quas ſibi idem Ludouicus, vt et tanq Poloiæ Rex, etiam perpetuè donauerat, intelligens, donationem ipſam terrarum propter enormem læſionem Regni Poloniæ, ſibi non poſſe fore diuturnam. Ludouico etiam Rege inſtante. qui donationem ipſam, vel potius alienationem et Regni Poloniæ mutilatioem, conſcietia illum remordete ferre non potuit.

Anno Domini 1383

Rumore quodam de Domaratho de Pierzchno Capto maioris Poloniæ ſuſcitato, Poloni moti, exercitu collecto, Vincentium de Kapa Palatinum Poſnanienſem eidem præficiunt. Qui Oppido Pizdri capto, Caſtrum Caliſſien obſidet, et boni s Eccleſiarum damna infert

Baronum et Militarum maioris Poloniæ in Domarathum de Pierzchno Grzimalitam genere, Capitaneum maioris Poloniæ, tam furorem quam liuorem, dudum mutua animorum irritatiõe agitatum, et qui facili poterat interpoſitione, ſi quis affuiſſet mediator, opprimi, vulgaris fama mendax, ne incertum an vera, qua perhibebatur Domarathum præfatum, in animum ſuum induxiſſe, quoad ſe vlciſcendum reſcindendumq; ignominiam, qua Barones et militares illi decætero, vt Capitaneo, vetuerant diſtrictiſsimo edicto, ſub capitis et bonorum mulcta parendum eſſe, Bohemos, Saxones, Caſſubitas, et quoſlibet hoſtes in Caſtra Regia, in ſua ditione conſiſtentia, pro auxiliatoribus induceret, et per ſuam ac eorum potentiam Barones et Militares maioris Poloniæ ex eorum Curiis et laribus traheret, opprimeret, probrisq; vinculis, ſpoliis, et quolibet grauaminum gñe, afficeret, et ſuæ parere cœgit ditioni, in altiorem indignationem, et odii flammam accedens, ingens et deteſtandum bellum ciuile quo et cædes mutuæ, et agrorum tectorumq; plus quam hoſtilis vaſtatio, direptio Oppidorum, ſtragesq; acerbæ ſecutæ ſunt, exciuit. Barones ſiquidem et Militares Poloniæ, ne ea quæ in capita ſua comparata à Domaratho ſenſerant, pati cogerentur, Duce Vincentio de Kapa Palatino Poſnanien. arma ſumunt. Et Bartoſſio de Kozmin cum Maſouitharum gente, eorum adiuuante factionem, die Dominico infra octauas Epiphaniæ, Oppidum et Caſtrum Pizdri primum expugnare adorti, quatuor diebus, ad illius expugnationem intendunt. Quarto demum die, dedentibus ſe Ciuibus, pactis, ne quid hoſtile paterentur, et inuitis his, qui in arce erant, portas aperientibus, arcis quoq; expugnatio fieri cœpta eſt, quam tandẽ die tertio, propter victualium, et præſertim aquæ inopiam, milites Domarathi, cum ſingulis equis, armis et rebus, abire ſalui permiſſi dedunt. Quibus in ſuã ditionem redactis, præſidio arci impoſito, Vincentius de Kapa Palatinus Poſnanien. exercitum verſus Caliſch, vigeſima Ianuarii traducit, Sandiuogio Swidwa Caſtellano Naklen. cum certis copiis, ad Ciuitatis Poſnanien. cuſtodiam et defenſionem, ne quid hoſtile ex Caſtro, in quo præſidium Domarathi erat, pateretur, deſtinato. Iam ſiquidem Poſnanien. Ciuitas, et cæteræ, miſſis verſus Pizdri, ad Vincentium Palatinum et exercitum Nunciis, ſe in eorum poteſtate pollicebantur futuras. Quod Domarathus Capitaneus intelligens, Ciuium Poſnanienſium precibus et inſtantiis expugnatus, vt ciuitate abiret, Caſtrum Poſnanien. et illius præſidium in Przedpelkonis de Staſcheuo Caſtellani Miedzirzecen. Caſtrum verò Caliſſien. in Ioannis de Lakoſchini Caſtellani Lancicien. fidem, diſceſſurus, genteſq; auxiliares contra Vincentium Palatinum Poſnanien. et eius exercitum conquiſiturus commiſit. Applicanti autẽ Vincentio Palatino Poſnanien. et eius exercitu ad Caliſch, Ciuitas Caliſſien. illico dedita eſt. Arx verò, præſidio militum animoſe illam defendente, reſiſtens obſeſſa. Cuius obſidione durante Conradus Oleſchnicenſis Dux, laturus Domaratho auxilia, à Derſlao de Giwno Caſtellano Gneſnenſi, fratre Domarathi, amplis et vanis promiſſis illectus, quaſi Caſtrum Caliſſien. in ſuam redacturus ditionem, aduenit. Verum omnes aditus Caſtri videns obſtructos, et occupatos eſſe, à Vincentio Palatino Poſnanien. quod ſe Domaratho, communi eorum hoſti iunxiſſet, graui reprehenſione argutus, copias cum quibus Caſtr

Caliſſien poſſeſſurus venerat, in Derſlaum de Giwno maledicta ſpargens, in propria reduxit. Vincentius verò Palatinus et ſuus exercitus, obſidere tantum modo, non expugnare, arcem contenti, ſingulas Eccleſiarum et Monaſteriorum Villas, in Caliſſien circuitu conſiſtentium, iuxta ac ſi hoſtis, aſſidua populatione et direptione vaſtabant, miſeraque maioris Poloniæ regio quæ per annos quadraginta ſub dominatu Caſimiri Regis in optima pace conſtiterat, innouatis antiquę ſeditionis cladibus, à domeſticis lacerabatur. Non ex iuſta aliqua, quæ nusquam ſuberat, cauſa, ſed ex inuidia, ira, et falſo rumore.

Sandiuogius Swidwa villas Eccleſiæ Poſnanienſis et Domarathi comburit. Idipſumque Domarathus Sandiuogio facit, et alia multa indigna in maiori Polonia fiunt

EAdem quoque apud Poſnaniam belli Ciuilis erat facies et fortuna, Sandiuogius etenim Swidwa Caſtellanus Naklen, cum parte copiarum, ei à Vincentio Palatino Poſnanien attributa, Poſnaniam ingreſſus, ſtubam ligneam magnæ quantitatis, ſubter Caſtrum ſitam in ſuam poteſtatem redigit, militesque in ea, ne ex Caſtro in Ciues irruptio fieret, ponit, vna quoque ea re quaſi per illam expugnatio Caſtri ſequi poſſet, et quæ per milites exiſtentes in Caſtri præſidio, quibus per portam verſus Campeſtria ſitam, ſingula inferebantur victualia, ludibrio habita eſt, prouiſa, ad vaſtandum villas Eccl[eſi]æ Poſnanien hoſtilibus armis ſe conuertit. Actus deinde pudore, et à Poſnanien Ciuibus, quod proprios non aduerſarios vaſtatum iri ſineret, correptus, duas tantummodo Villas Domarathi Capitanei, Pierzchno vz[elic]t et Kromolicze, et paucas quaſdam alias ſibi adhærentium inuaſit, diripuitque. Domaratus aut[em] Capitaneus cum ſuis ad irrogandâ aduerſariis damna et ſpolia, præcipua cura intentus, ipſe ex Caſtris et fortaliciis Miedzichod, Volon, Miedzirzecz, Zbaſchino, Kieblow, Grzymala verò de Oleſchnycza Coſtrzinen, Andreas de Swerzadowo Camyenen Caſtellani, Wyerzbyatha de Smogulecz, et Theodoricus de Margonino, Fratres ſui et conſanguinei ex Caſtro Nakyel, quod in eorum ditiõm Domarath Capitaneus commendauerat, item præſidia reliqua ex Caſtro Labiſchino Alberti Palatini Cuiauien, et Pakoſcz fortalicio Hectoris olim Cuiauien, omnem oram circa Gneſnã Kleczko, Zwanowo, Znenam, Kiſchkowo, Wronki, Schamotuli, Buk, conſiſtentem aſſiduis et crudelibus ſpoliis rapinisque captiuando viros, Matronas verò ingenuas et agreſtes eorum exuendo decoris et induuiis, omnem denique auferendo domorum ſuppelectilem, nulli deferendo conditioni, immaniter vaſtabant. Miſerabilis erat et calamitoſa vniuerſæ regionis maioris Poloniæ, pro ea tempeſtate conditio. Si quis enim cum Vincentio Palatino Poſnanien Baronibusque et Militaribus contra Domaratum Capitaneum, non ſentiret, hoſtis patriæ indicatus eſt, et hæreditas ſua veniebat confiſcanda. Sentiens verò cum Vincentio Palatino Poſnanien, à Domaratho et ſuis grauiter per ſpolia preſſus aut captus, incommodo deperibat. Sed et mercatorum, ſub tam infauſto bello conquieuerat negociatio, quibuſdam eorum circa villam Voznyky nona Februarii occiſis ſpoliatisque, quibusdam circa Poniecz ab his qui in Labiſchinen et Kleczen præ:

ſidiis conſtiterant, vehementer laceſſitis. Qui freti multitudine, necatis aliquot inuaſoribus, reliquis perterritis, impendens periculum propulerant ~

Domarathus colligit contra Vincentium Palatinum Poſnanien ex variis nationibus copias. Q̃d Sandiuogius Swidwa cum didiciſſet, ipſum celeriter et improuiſè aggreditur et pfligat. Sandiuogius vero victorem Wyerzbyatha de Smoguliecz partium Domarathi, ſine ordine tendentem fudit, et Domarathus omnem Poloniam vaſtat ~

V Ehementis ſpiritus et animoſi Domaratus de Pierzchno, caſtellanus Poſnanien, et maioris Poloniæ capitaneus, rebus his, quæ illi à Vincentio Palatino Poſnanien, et militaribus maioris Poloniæ irrogabantur, irritatus, Pomeranis, ſaxonibus, et caſſubitis in ſui auxilium prece et præcio accerſitis, fortunam vniuerſæ dimicationis cum aduerſariis experturus, dedecusq; ſibi illatum et inferendum, obſidiomq; quoq; duorum caſtrorum Poſnanien et Caliſſien vczt depulſurus, in campeſtria gentem ſuam deducit. Vaſtatoq; oppido Wronky et villis in eius circuitu, in villa et curia Piotrkowycze prope ſchamotuli ſita Sandiuogii Swidwa Caſtellani Naklen, caſtra ſua locat, oppidumq; Schamotuli diripit, gradum in vlteriora pmoturus. Sandiuogius aũt Swidwa de ſingulis quæ Domarathus conducendo Pomeranos, Caſſubitas et ſaxones, fortemq; coadunando exercitum agitauerat, ab exploratoribus certior factus, Bartholſium de Odolanow, item caſtellanum Srzemen, et plures alios, vt armati in frequentiori quo poſſent numero aduenirent, per Nuncios ſecretos auiſat. Quibus Sabbato ante Dominicam Reminiſcere Poſnaniã venientibus, Sandiuogius Swidwa nocte eadem, vt facilius Domarathu occupet, ſuorum copiis, quæ trecentas lanceas effecerant, eductis, citato agmine, ad Domarati caſtra pergit. Cuius aduentum exploratore ſub nocte media ſibi denunciante, Bartholſium de Odolanow, et Caſtellanu Srzemen aduenisse ignarus, potentiam tm̃modo Sandiuogii, et eius paucitatem metitus, curare ſuos corpora ſinens, nihil q ſalutare ſibi et exercitui con hoſtes imminentes foret, prouiderat. Illuceſcente aũt Dominico die, quæ fuit quindecima Februarii, hoſtes ab exploratoribus conſpecti, Domarato denunciantur, magna celeritate venire, ſtatiua ſua, niſi illis feſtinè occurrat irrupturi. Trepidatum itaq; in caſtris Domarathi eſt, et hoſtibus irruentibus, neq; ad expediendum arma et equos ſpacium dantibus. Domaratus medietate ſui exercitus tumultuario more vix armata, medietate inermi, de caſtris exilit. Et acie pars inſtructa, cum Sandiuogio et eius exercitu dimicat. His aũt qui in exercitu Domarati in acie conſtiterant partim cæſis, partim ex equis deiectis, reliqui inermes, facile in fugam aguntur: Quos Sandiuogius Swidwa dum per ſe ipſum et ſuos diſciplinæ militaris parum peritus, campo certaminis excedens, ad plura miliaria cædendo, captiuandoq; pſequitur, partam fœliciter victoriam, quaſi non ferente Diuinitate, cuius templa templorumq; villas grauibus ſpoliis et diſpendiis affecerat, eo illum triumphi honore ad extremum dignari, infœliciter præcipitat.

Wyerzbyata siquidem de Smogulyecz partium Domarati, qui nocte pcedenti circa
circa Obrziczsko vltra flumen Vartha, certaminis euentum nulla ratione suspicatus
nocturnauerat, centum lanceas equitum, et quingentos pedites habens in comitatu,
copias cum Domarato Capitaneo coniuncturus, veniebat. Qui à fugientibus de inito
conflictu, et debellato Domarato certior factus, quod alii terrori fuisset, pro sui adiu:
mento vertens, in prælii locum concito gradu aduenit. Et gentes Sandiuogii pal:
lantes per agros, aut ducentes capientesq3 pfligatos, aut legentes spolia et hostilia
arma, ex quibus aliquot aceruos effecerant, inuadit, sternitq3 et paucos resistere au:
sos obtruncat, pauloq3 ante victores debellat, et ex gente Domarathi captos et vi:
ctos dissoluit. Ad quem Domaratus captus, et cætera fugientium multitudo illico
collecta, et spolia ablata repetit, et hostibus potitur; victoribusq3 victus insultat.
Sandiuogio Swidwa à persecutione fugientium hostium reuertenti in castra
hostilia, spoliaq3 et captos ducenti, dum Nuncius cladem suorum, et hostium victori
am referens, allatus esset, in hostes tñ cum his, qui secum vnà glomerati redi:
bant, ire pergit. Quorum conspecta cominus multitudine, mente consternatus,
suos vt sibi quisq3 pspiciat, exhortans, ipse equo vectus diffugit, et ad fortali:
cium Derslai Grochola Castellani Santocen' Ostrorog, cum paucis comitibus
receptus, Domarati et Wyerzbyatha, illum auidius psequentium, manus eua:
dit. Cætera tñ exercitus sui multitudo à Domarato et suis tam armis q3 equis
exuta, captaq3 est. Sed et desiderati, non exiguum numerum expleuerant. In
certamine aut pfato, variante fortuna vicem, diuerso Marte commisso, pars
vtraq3 paribus acclamationibus vsa, infestioribus se odiis aliquanto q3 armis
acclamatione ipsa, quæ vnius ditionis et obedientiæ eos esse testabatur, bella
gessisse, fatebantur. Primarius aut et seditionum et odiorum inter Barões
militaresq3, et Domaratum maioris Poloniæ Captum exortum, fomes creditus
est, q Domarathus conformem et canonicam Dobrogostii ad Gnesnen, et Ni:
colai Scholastici ad Posnanien, ecclias, scitus erat, apud Ludouicum Regẽ
electiõm infecisse, qm cætera grauamina, et cæterarum pœnarum immodera:
tarum exactiones belli ciuilis impium non exciuisset stridorem. Fortaliciũ
deinde Ostrorog, ad quod se Sandiuogius Swidwa receperat, Domarath Ca:
pitaneus expugnare adorsus, dum illius integra die tentata expugnatio nõ
prouenisset, et integer militum Poloniæ à Posnania, pro subsidio Sandiuogii o
pstando, exercitus venturus falsò nunciaretur. Domarath expugnatione
fortalicii vano metu relicta, copias suas in oppidum Oborniki deducit, illicq3
à decima septima Februarii, vsq3 ad octauam Martii agens, vniuersam orum,
inter Posnaniam, Buk, Wronki, et fluuium Vartha, consistentem, assidua depda:
tione vastabat. Similis quoq3 vastatio eo iubente ab auxiliatoribus suis ex
castris, variis regionibus militaribus, nequicq3 prouidentibus illata est.

Elizabeth Hungariæ Regina relicta olim Lu:
douici Hungariæ et Poloniæ Regis, à Polonis ro:
gata, alteram filiam Heduigim Duci Austriæ
desponsatam, illis se missuram pmittit, at ita, vt
coronata, ad eam educanda reuertatur. Delibera:

turi ea de re Poloni. Conuentum Siradiæ indicunt et interim p̄ certos Nuncios aucte Regiæ inducias inter Domaratum Captum et hoſtes illius militares maioris Poloīæ paciſcuntur.

Crebris Elizabeth Hungariæ Regina, Ludouici relicta, à Polonorum Proceribus fatigata Nunciis, vt celerius vnam ex filiabus in Poloniæ Regnum Principi Polonis grato coniungendam, et apud Polonos regnaturam transmittat. Denunciantibus vacatiōm Regni, cladibus in maiori Polonia efferueſcentibus, nō ſe diutius toleraturos, in conuentiōm generalem, quæ Siradiæ ante penultimā Februarii habita eſt, Nicolaum Veſprimien̄ Epūm et duos Barones tranſmittit. Hi in conſilium, frequenti Prælatorum et Baronum Poloniæ redundantem numero, introducti, dicendi poteſtate facta, ſingulos Prælatos, Barones, et Proceres Regni Poloniæ, auctoritate in patentibus lr̄is ſpeal̄r deſignata, et iuramentis et fide, qua filiæ Ludouici Regis natu maiori Mariæ et eius ſponſo Sigiſmundo Marchioni Brandeburgen̄ ſe deuinxerant, abſoluunt, relictamq; Ludouici Reginā Elizabeth, alteram filiam natu minorem Heduigim, Auſtriæ Duci Vilhelmo, à Ludouico Rege in coniugium repromiſſam, et iux̄ nonnullorū aſſertionem deſponſatam, pro feſto Paſchæ inſtanti, in Regnum Poloniæ deſtinaturam aſtruunt, dummodo Prælati et Proceres Regni Poloniæ ſcripto et iureiurando primum ſe aſtringant, virginem Regiam p̄fatam Heduigim Polonico inſigni turos Diademate, et illico genitrici ſuæ Elizabeth p̄dictæ Reginæ, triennio propter ætatis teneritudinem, ſub cura materna educandam, Hungariam remiſſuros. Pontificibus aūt et Proceribus Poloniæ, legationem hmōi, in digeſtionem referentibus, dum ſententiæ non conueniret, placuit alteram conuentiōm in eodem Siradien̄ oppido, vigeſima octaua Menſis Martii indici, et Nūcios Reginæ Elizabeth, reſponſum interim præſtolaturos, detineri. Miſſi deinde ſunt ad intercipiendam guerram domeſticam, inter Militares, et Domaratum Captum maioris Poloniæ, graſſantem, Spitko de Melſtin Cracouien̄, Sādiuogius Caliſſien̄ Palatini, Nicolaus Bogoria Zauichoſten̄ Caſtellanus, et Crzeſlaus Sczukowſkij. Qui vigore lr̄arum Reginæ Hungariæ Elizabeth, quibus fulciti erant, cum primum ad Caliſſien̄ Caſtrum, quod in eam diem à militaribus obſidebatur, applicuiſſent, mandabant Ioanni de Lakoſchino Caſtellano Lancicien̄, et cæteris qui Caſtrum obſeruabant, Caſtrum ſuæ poteſtati et manibꝰ reddi. Quod et ſingula alia, quæ à Domarato tenebantur, vt guerra facilius pleniusq; poſſet reſcindi, in ſuam ditionem recepturi, aduenerant. Vincentio aūt Palatino Poſnanien̄, et militaribus maioris Poloniæ qualificatiōm hmōi expreſſè abnuentibus, tandem conuenit inter partem vtramq;, quod Caliſſien̄ Caſtrum, Ioanni Caſtellano Caliſſien̄ obſidione ſoluta, excedentibus de illo Domarathi Præfectis, commiſſum eſt. Ex eo aūt loco Spitkone Cracouien̄ et Sandiuogio Caliſſien̄ Palatinis, in Hungariam ad Elizabeth Reginam profecturis, diſceſſiōm facientibus, Nicolaus Bogoria Zauichoſten̄ Caſtellanꝰ, et Crzeſlaus Sczukowſki, cæteras belli inteſtini flammas reſtricturi, Poſnaniā adueniunt. Et poſt varios tractatus, in villa Capitulari Starczinow, inter militares et Domaratum, fluuio Radzim eos ſegregante, habitos, atrox et perniciosum bellum, quo antea propius et ciuilis, et hauſtus eſt et hauriendus

erat ſanguis, et in propria tecta, propriosq; colonos ſæuiendum poſeſſione caſtrorum et Ciuitatem apud Domaratum remanente, ex integro per pacis ſufferentias in feſtum ſancti Ioannis duraturas, dirimunt

IN Conuentu Siradien, omnium voto, Semouithus Maſouiæ Dux in Regem Poloniæ eligitur: Verum genero ſuo Wladiſlao Oppolien Duce obſtante, et Iaſchkone de Thaczin ſuadente Heduigi filiæ Ludouici Regis deferre prius et tempus eidem præfigi pro feſto Pentecoſtes in Poloniam veniẽdi, ſentẽtia illius approbata, Nuncii in Hungariam eo noĩe expediuntur

Vigeſima octaua Martii die adueniente, in frequentiſſimo Prælatorum Baronum, et Militarium Poloniæ numero, Wladiſlao etiam Oppolien, Vielunen, et Dobrzinen Duce præſente, Siradien Conuentio agi cœpta eſt. Vota autem Pontificibus, et Proceribus Regni ſuper reſponſione, Elizabeth Hungariæ Reginæ fienda, fundentibus, ferè vniuerſorum ſententiis, Semouithum Maſouiæ Ducem, in Poloniæ Regem aſſumi, eiq; Regiam virginem Heduigim placuit deſponſari. Et quoniam Wladiſlaus Oppolien Dux et Vielunenſis, quamuis germanã ſororem Semouithi Ducis haberet in matrimonio, ſententiam hmõi plurimũ auerſatus, ne decretaretur, vehementer obſtabat. Electione enim Semouiti ratus illam ex auiſamentis nonnullorum futuram, ſpretum ſe, cui Regnum Poloniæ conuentiorem rebatur ſucceſſiõ moleſtiſſimè ferens iri, conſultò Siradiam pro Dieta præfata aduenerat. Pleriq; Proceres, et Milites Poloniæ, Semouiti Maſouiæ Ducis fauentes amplitudini, captiuare illum machinati ſunt. Proueniſſetq; machinata cogitatio, niſi illam Primores cöercuiſſent. Singulis itaq; Pontificibus, et Baronibus Regni Poloniæ, Semouitum Maſouiæ Ducem pro Rege habendum decernentibus, Gneſnen Archiepus Bodzanta, qui et ipſe ad procurandam Semouitho Regnum erat, propenſior, conſurgens, à multitudine nobiliũ et militarium quærit, placeretnè et ipſis Semouitum Maſouiæ Ducem aſſumi et coronari in Poloniæ Regem. Quibus nimia vociferatione conformi tum et concinna ſententia Semouithum Regem inſtituendum coronandumq; clamantibus, tumultu ac murmure conquieſcente, Iaſchko de Thaczin Voynicenſis Caſtellanus, filius olim Andreæ Palatinus Cracouien, his verbis concionatur: Turpis eſt, inquit, ô Proceres periculoſaq; in re, quam tractandã, conficiendãq; ſuſcepimus, feſtinatio: diuturnam pœnitentiam cum pernicie noſtræ Reip: ſi eo quo tenditis, agatur ordine, habitura, cum vniuerſi veſtrum probè norint Heduigi filiæ Regiæ, primũ nos debitores eſſe et obnoxios, cuius aduentum pro feſto Pentecoſtes, proximo illi peremptorie inducendum, præſtolari re integra, exigendumq;, vt cum marito, et ſibi et nobis grato, perſonalem apud nos agat præſentiam, cenſeo. Qua pro conſtituto die non veniente, tum demum ad prouiſionem et ſubſtitutionem Regis ſuadeo procedi. Ea ſententia ab omnibus collaudata probataq;, placuit Semouiti Ducis electionem in tempus aptius differri, et Legatis Reginæ Elizabeth reſponderi. Vocato itaq; Veſpermien Epõ, et ſuis Comitibus, in conſilii medium. Primum quibus cla-

dibus et calamitatibus Regnum Poloniæ, ex diuturna eius vacatione affli-
gatur, et timeatur plus affligi; exponunt, se quidem quod ad iusiurandum
Ludouico Regi, et suis filiabus præstitum, et eius religionem pertinebat, syn-
cere custodisse: non tñ ea religione eo vsqꝫ, quo pereant, detineri vanis pro-
missis debere. Si itaqꝫ filiã Regis Ludouici Heduigis, pro festo Pentecostes instã-
ti in Regnum Poloniæ aduenerit, et in eo cum viro ipsi coniungendo mansuram
et singula ab illo alienata distractaqꝫ, et signanter terras Russiæ, item terãs
Vielunen et Dobrzinen recuperaturam spoponderit, se illam pro Domina et
Regina habituros. Si minus, quæsituros sibi vtilem Regem, nec admissuros
vt per tot et tam frequentes dilationes suspensionesqꝫ resp: et Regnum Po-
lonicum intereat

Ad excipiendam Elizabeth et Heduigim Poloñi
in Sandecz conueniunt. Ad quos Sandiuogius de
Subino Palatinus Calissieñ a Regina reuersus
eam esse Kassouiæ, nec posse propter inundatioñ
aquarum in Poloniam venire exponit. Ad quam iteꝝ
plures Barones profecti, alios tractatus faciunt, et
Heduigis aduentum ad festum sancti Martini dif-
ferunt

ADuentum Elizabeth Reginæ Hungariæ, Ludouici relictæ, et filiæ illi-
us Heduigis, de quo per Legatos Hungariæ apud Siradiam agen
spes certa fuerat, excepturi, Barones et Proceres Regni Poloniæ
pro die Pentecostes, qui in decimam Maii cadebat diem, ad nouam Sandecz
conueniunt. Ad quos Sandiuogius de Subino Palatinus Calissien et Captũs
Crac mandata Elizabeth Reginæ perferens, aduenit. Qui Reginam Eliza-
beth, cum filia Heduigi, vsqꝫ Cassouiam descendisse, et abinde ꝓpt inundatio-
nes aquarum, in Poloniæ Regnum ꝓcedere non potuisse astruens, rogabat illi
non succenseri, offerens eam, si id sibi non remittatur, etiam cum periculo ven-
turam. Persuasit deinde, ac ꝑsuasioni adiecit preces, q̃tnus Primores ex Ba-
ronibus, se illam visitatum iri dignarentur: certiora quæqꝫ coram conclusuri.
Mediocribus itaqꝫ ad propria reuersis, ã Primoribus, vczt Dobeslao de Curo-
zwaki Castellano, Spitkone de Melstin Palatino Cracouien, Iaschkone de Tar-
now Sandomirien, Vincentio de Kapa Posnanien, Sandiuogio de Subino Ca-
lissien, Palatinis, Domarato Posnanien Castellano, in Cassouiam itum est. Vbi post
nonnullos tractatus in derogatioñ conclusionis, quæ apud Siradiam facta
fuerat, pacta noua inita sunt, vt vczt pro die sancti Martini futuro, Heduigis
filia Regia Cracouiam adueniat, Regnum Poloniæ sponso, ex sententia Præ-
latorum et Baronum illi iungendo, possessura. Quæ si prolem non relinqueret
ad germanam suam Mariam, ea obeunte, deuoluatur Regni Poloniæ succes-
sio vice reciproca, et ipsa prolesqꝫ sua in Hungariæ Regnum, si Maria orba dece-
deret, successionem habitura. Continuaretur qꝫ Hungariæ et Poloniæ Regno-
rum liga et vnio, et proli ex sororibus ꝓfatis, aut earum altera, ꝓducenda in-
tegra vtriusqꝫ Regni hæreditas remaneret. Dilatio aũt aduentus Heduigis

filiæ Regiæ tunc accepta, arbitrantibus pleriſq; etiam in tempus longius illum extrahi debere, acerrimas ſtrages cladesq; apud Polonos exciuit ~

Semouithus Maſouiæ Dux, ſciens ſe electum aduemiens Cracouiam non admittitur. Qui in Præptura ſcti Floriani manens à Conſulibus auiſatus, vt diſcederet, in nouam Ciuitatem progreditur; concluſiom rerum, Regnum Poloniæ tangentium ibidem expectaturus ~

ELectionem de ſe in Conuentione Siradiæ habita Semouitus Dux Maſouiæ, Bodzanta Gneſnen Archiepo, et fere ſingulis maioris Poloniæ Prælatis et Baronibus ſpem illius mulcentibus, fini et conſumationi mandaturus, ſperans inſuper Heduigim filiam Regis Ludouici, et eius coniugium ſe poſſe adipiſci, in præfati Bodzantæ Archiepi Gneſnen, et Barthoſſii de Cozmyn comitiua verſus Cracouiam ſeptima die Maii, celata ſua præſentia aduenit. Sed propter frequentiam Militarium Maſouiæ, qui haſtas quingentas explebant, aduentu ſuo in publicum vulgato, Cracouiam ingredi non permiſſus, in Curiam Præpositi ſcti Floriani, extra muros Cracouien, quam Bodzanta Gneſnen Archiepus Præptus extris muris inſigniuerat, conſtitit. Ibi deniq; legatione Cracouien Conſulum, qui latitationem ſuam, euidens ſuæ Ciuitatis rati continere pculus, æquis animis vllatenus non tolleraturos aſſeuerabant, vexatus, crebris excubiis, ne ex vrbe in eum fieret irruptio, ea nocte per milites inſtructis, die ſequenti Sole oriente, relinquens Cracouiam, in nouam Ciuitatem Korczin ſe recepit. Vbi diebus quindecem immoratus, earum rerum, quæ in Hungaria, per Barões Poloniæ, cum Elizabeth Regina agitabantur, finalem exitum operiebatur. Militum ſuorum et armata et frequens caterua vulgauerat illum pdideratq; Heduigim filiam Regiam, ſuggerentibus id pleriſq; Poloīæ Proceribus, ſi ſponte non daretur, vi Regnum Poloniæ ingreſſ, rapturum. Et eo reſpectu Barones Poloniæ, qui in Caſſouiam deſcenderāt, permotos, aduentum Heduigis filiæ Regiæ, in tempus longius, vt Semouitus Dux cogeretur abire, ad abrogandum deſtinatas inſidias, conſulto protelaſſe, nonnullorumq; Captorum deſtitutiom, eorum pſertim, qui Semouiti Ducis ſeditiōni ſubſtrauerant, ſuauiſſe ~

Ex minori Polonia Semouitus Maſouiæ Dux in terras maioris Poloniæ proficiſcens Spithkoni de Melſchtin Palatino Crac infeſtus, oppidum eius Xiaſch comburit ~

SEmouitus Maſouiæ Dux ſpes ſuas de adipiſcendo Regno Poloniæ et Heduigis filiæ Regiæ connubio, aliter q̄ ratus ipſe fuerat, ſuccedere videns, ex Crac et Sandomirien terris, quarum Conſiliarios, et Barones et ſignanter Spithkonem de Melſtin Palatinum Crac, et Iaſchkonem de Taczin Caſtellanum Voynicen, obſtare magis q̄ fauere propoſito ſuo cognouerat, diſcedere, et in Maſouiæ Ducatus et terras maioris Poloniæ, ne excluſio

ſua à Crac. Arce et vrbe pectora Prælatorum et Baronum maioꝝ Poloniæ ſibi de Regno fauentium, inficeret, variaretq;, redire conſtituit, ꝑntia ſua illos exiſtimans in fide continere. In Spithkonem aũt de Melſtin Palatinũ Crac., q adoleſcens penè et nondum virilem ſortitus ætatem (nondum enim annum decimum octauum ſupergreſſus erat) Palatinatus Cracouien. ingratus fuerat illi mandatus, deiicere illum à Regno Poloniæ, cuius ſibi et naturali et electionis conformis iure debebatur ſucceſsio, anhelantem ꝯguiter iratus, in oppidum ſuum Xiaſch hæreditarium, dum Maſouiam reuerteretur, aduenięns, flammis illud, non ſecus q̃ hoſtile, conſumit, tam ſibi q; cæteris, qui illius obſidibant regimini, formidinem iniecturus.

Semouithus Maſouiæ Dux Brzeſteñ et Kruſuiceñ Caſtra, miſſo Abraham Socha Palatino Ploceñ cum gentibus, capit.

De ſingulis aũt, quæ apud Caſſouiam ordinata fuere, Semouithus Maſouiæ Dux ab his, qui partium ſuarum Barones extiterant, certior factus, non proficientibus clandeſtinis machinationibus, apertis vtendũ duxit. Intelligens quoq; Stiborium Moſcziczonis militem, ad regendam Cuiauiam, Lanciciamq;, et eius Caſtra, Petraſsio Malocha, qui in vehementem ſuſpicioñ de ferendo Semouito Duci auxilio, adductus erat, deſtituto, ꝑ Reginam Elizabeth et Barones Poloniæ, miſſum eſſe, Abraham Socha Palatinum Plocenſem, et Crzeſlaum militem, filium Dobeſlai Caſtellani Cruſſicien. ad occupanda Caſtra terræ Cuiauienſis, de fide et aſſiſtentia Petraſſii Malocha Capitanei Cuiauiæ confidens, reuerſus ipſe Maſouiam, et ſingulos ſuos ſubditos armaturus ꝓmittit. Quibus in Caſtrum Brzeſten. per Derſlaũ germanum nepotem Iaroſlai olim Archiepi Gneſnen. et generum Petraſſii Malocha, vigeſima tertia Maii intromiſſis, Stiborius Moſcziczonis ſerius adueniens, à Brzeſten. Ciuibus, Semouithi Ducis Principatum, propter eius tyrannidem execrantibus, magno fauore excipit. Sed Ducis Semouiti gentes obſidione illico Ciuitatem cingunt. Quapropter Stiborius Moſcziczonis in arcto ſe poſitum videns, ne quid hoſtile pateretur pactus, Ciuitate excedit. Petraſſius verò Malocha, ciuitatem Brzeſten. et Caſtrum ingreſſus, pleriſq; Breſten. Ciuibus, qui authores recipiendi Stiborium Moſcziczonis in Oppidum, ſe abſête, fuerant, in dira vincula coniectis, boniſq; eorum confiſcatis, Caſtrum et Ciuitatem Brzeſten. cæteraq; Cuiauiæ Caſtra Semouito Duci prodidit. Abinde exercitus Semouiti Ducis, Abraham Socha Palatino Plocen. Duce diſcedens, Caſtrum Cruſſicien., quod per militares maioris Poloniæ à Petraſſio Malocha, q et ipſe cum Domaratho Capitaneo eiuſdem generis fratre ſentiebat, oppugnatum, deditioneq; acceptum, Dobeſlaus de Koſcziel Caſtellanus Cruſſicien. ſuo et Caſtellañi Brzeſten., et Iakuſsii Kulig de Przemeczorzino nõibus à militaribus comẽndatum tenebat, circumuallat. Acceperat ꝓfatus Caſtellanus Brzeſten., qui et ipſe Conuentui apud Caſſouiam habito interfuit, à Regina Elizabeth de Caſtro Cruſſicien. in manus et poteſtatem Stiborii Moſcziczonis reſignãdo, perſonale mandatum, quod conſulto neglecturus, dolumq; conceptum con-

tecturus, tardius ex Hungaria rediit. Caſtrum enim Cruſſicien, et de ſua annuen:
tia, et Dobeſlai Caſtellani Cruſſicien, et nonnullorum aliorum terrigenarum
Cuiauiæ mandato, quemadmodum per ſecretas conſpirationes, inter eos
et Ducem Semouitum conuenerat, Abrahā Socha Palatino Ploc, per Ianuſ:
ſium Kulig, deditum eſt

Semouithus Maſouiæ Dux occupata Cuiauien̄ terra, et aliis in maiori Polonia Siradiæ in conuē:tu per Semouitum indicto, à Bodzanta Archiep̄o Gneſnen̄ Rex pronunciatur; paucis ad id conſentientibus Polonis

Cuiauien terra et ſuis caſtris, Semouitus Maſouiæ Dux in ſuam ditio:
nem redacta, Conuentum apud Siradiam generalem oībus Regni
Poloniæ Prælatis, et Proceribus per Laſzotam de Stauiſchino Dapife:
rum Cuiauiæ, et nonnullos alios ſuæ partis militares, pro die Sancti Viti indicit
dicto ſuo parituros, et in coronatiōm ſuam conſenſuros ſe p̄miaturum, abnuē:
tes verò ſuum imperium, hoſtilibus armis et incendiis, vexaturum denuciās.
Sed dum ferè ſinguli Optimates Ducis Semouithi aſpernarentur edicta, ſo:
lus Bodzanta Gneſnen Archiep̄us, cum nonnullis maioris Poloniæ militaribus
Siradiam pro die conſtituto adueniens, Semouithum Maſouiæ Ducem, Poloniæ
Regem, in Monaſterio Frūm Prædicatorum, ſingulis qui conuenerant proban:
tibus, pronunciat, in altumq̄ fauore militari ſublatum, Regem acclamat. Et
niſi paucorum reſtitiſſet diſuaſſio, etiam illum in loco eodem, Regio Diadema:
te, quo p̄nunciatio ſua et decretum, minus reſcindi poſſet, aſſiſtentibus ſibi Sti:
borio Plocen, et Nicolao Cuiauien Ep̄is, ad expediendum munus id conſulto ad:
ſcitis, coronandum, inſigniendumq̄ ſanxerat. His perfectis Semouithus Dux
Maſouiæ, cūm iam et Lancicien Caſtrum Ciuitasq̄ à Petraſſio Malocha ſibi
dedita forent, in terras maioris Poloniæ exercitum gentium ſuarum, ſperans
et illas iuris ſui facere, deducit. Oppidumq̄ Caliſſien, Barthoſſio Odalanow:
ſky ſuadente ferenteq̄ auxilia, expugnare adorſus, propugnaculum in agge:
re, verſus Conin conſiſtens, ciuibus nequicq̄ illud probè tuentibus, conquirit. Cui
Conradus Oleſchnicen Dux ſuffragia laturus, caſtrumq̄ Odolanow Bartoſ:
ſio cedente in ditionem ſuam ex compoſito recepturus, cum tricentis lan:
ceis aduenit, et ab altera parte Caliſſien Oppidum obſidione arctauit. Dux
aūt Semouithus, aliquot diebus in ea obſidione moratus, dum et expugna:
tio Caſtri et Oppidi difficilis, et deditio nulla ex parte prouentura, videret,
exercitu ad obſidendum relicto Lanciciam ſe contulit

Grzimala de Oleſchnicza cum aliis ex Caſtro Naklen̄, Oppidum Znena, ne in poteſtatem Semo:uithi Maſouiæ Ducis veniret, et Bandzimirus de Radzicze Caſtrum Kamien Archiep̄i Gne:ſnen̄ capit. Maſouithæ verò Oppidum Kwieczie:ſchewo prædantur

VAriis interim maioris Poloniæ ora cladibus belliſq; ſlagrare cæpit. Nam Grzimala de Oleſznicza Coſtrzinen. Albtus de Swieradowo Camyenen. Caſtellani, et Wyerzbiata de Smoguliecz, ex Caſtro Nakiel vigeſima prima Iunii facto deſcenſu, Oppidum Znena Archiepale, ne in Semouiti Maſouiæ Ducis ditionem concederet, tradi ſibi à ciuibus magnopere efflagitant. Ni tradatur, allodiis eorum exuſtis, Oppidi expugnatiom ſe tentaturos pnuciant. Oppidanis aut Znenen. in dies aliquot, ſub quibus cōſulere Archiepum poſſint obtinentibus, ad Gąbicze, Oppidum Regium, quod à Præfecto Ducis Maſouiæ iam tenebatur, aliquot leuis armaturæ homines mittunt, et velut hoſtile direptum, prædam illîc quæſitam in Nakyel referunt. Vigeſima verò quinta Iunii, Bandzimirus de Radzyce, gente eadem, quæ apud Nakyel demorabatur, fretus, Oppidum Archiepale Camyen in Pomerania, Oppidanis mendacio pfati Bandzimiri, quod Gneſnen. Archieps ex Regno Poloniæ per Elizabeth Reginam exiliatus, profligatuſq; ſit, circumuentis intercipit. Arcem deinde fortiſſime impugnans, gentibus Archiepi ppter defendiculorum penuriam ſe dedentibus conqrit. Bodzanta itaq; Archieps Gneſnen. plurimum ſup his aduerſitatibus anxiatus, Znenam adueniens, cum Grzimala et Wierzbiata, ne quid hoſtile ab eis pateretur, quadraginta quinq; marcis latorum groſſorum, et decimis Palucen. largitis paciſcitur. Sed vno hoſte conciliato, alter mox erumpit. Pactis em quæ Bodzanta Archieps cum Grzimalitis de Nakyel pepigerat, Abraham Palatinus Plocen. Slawiecz Vexillifer Maſouiæ, cæteriq; Ducis Semouiti, qui Cruſchicien. Caſtra, cæteraſq; Cuiauiæ munitiones obſeruabant Præfecti, irritati, octaua Iulii Kwieczilchewo Oppidum et villas Archiepales, plures numero multifariis ſpoliis direptionibuſq; afficiunt. Apparuitq; qntas ſeditiões et bella apud Polonos verus Regis defectuſq; excitaturus foret, cum ſola abſentia et interregnum tam horrendas procellas exciuiſſet.

Timens Bodzanta Archieps Gneſnen. Domarathi de Pierzchno Caſtellani Poſnanien. qui iā Capitaneatum maioris Poloniæ reſignauerat potentiam Caſtrum Znena ne occuparetur ad fideles manus Grzimalæ et Wyerzbyatæ cōcedit donec ſe de obiecto crimine leſæ Mtis expurgaret.

DVrior deinde anxietas, afflictioq; pfato Bodzantæ Gneſnen. Archiepo ab his quoq;, quos ſe placaſſe crediderat. Diuinitate hanc illi, pro eo, q potestate ſæculari, legitimo electo excluſo in Gneſnen. ſedem conſcenderat, tentatiom immittente, inflicta eſt. Domaratus em Caſtellus Poſnanien. pridem ex Hungaria Capitaneatu maioris Poloniæ, qui Peregrino de Vągliſchin nepoti germano Floriani olim Epi Crac. commiſſus erat reſignato, reuerſus, Znenam ad Bodzantam Archiepum Gneſnen. cum ſocero ſuo Alberto Palatino Cuiauien. Grzimala et Wyerzbyata decima Iulii ſe conferens, in quanto periculo ipſe, ſtatuſq; ſuus verſetur, primus arbitris excluſis, mox etiam adhibitis, edicit. Aſtruxit ſiquidem, q ppter

adhæsioñ, q̃ Semouito Duci Masouiæ, et sponsioñ de eo in Regem Poloniæ co:
ronando, Castrīq̃ Ecclæ sibi dedendis, noscitur fecisse, ab Elizabeth Regina
Hungariæ, eiusq̃ genero Sigismundo Marchione Brandeburgeñ, hostis
infestus iudicatus sit, et q̃ supplicatio per nuncios speciales Reginæ et Mar:
chionis summo Pontifici n. oīe directa sit, vt eum velut p̃uaricatorem iuris:
iurandi, et communium fœderum, criminisq̃ læsæ Mtis obnoxium, sede Gne:
sneñ priuet, et alterum in eius locum substituat. Monet deinde Domarathus,
vt pro tollenda suspicione, rescindendoq̃, q̃ sibi nectitur p̃iculo, Znenam suæ
potestati, noīe Heduigis filiæ Regiæ tenendam de cætero conferat, expugna:
tioñ eiusdem oppidi et vastatioñ villarum Archiep̃atum à se infligendas
si secus agendum p̃seuerauerit, visurus, Bodzanta aūt Archiep̃o crebra e:
xecratione diluente obiectum crimen. Domarato vero, p̄ deditioẽ oppidi
instāte Archiep̃us hac illi voce r̃ndet. Video me, inquit, angustiis in vtraq̃
partem circumsessum iri. Nam si suspicioñ diluturus Znenam tibi contule:
ro, à tuis hostibus vastabitur: Si, quod petis, renuero, eandem vastationis
sortem à te et tuis me probe video subiturum. Malo tñ vt à te tuisq̃ vastatus
subeam rerum dispendium, quam meam innocentiam aliqua suspicionis con:
tagiōne, quæ ex eo solo, si tibi Znenam contraderem emergeret, contaminem.
Hac responsione ædita, in crastinum tñ se deliberaturum astruens, saniori
vsus consilio, Znenam non in Domarati, sed in Grzimalæ de Olieschnicza Co:
strzineñ Castellani p̃tatem se consignaturum, ad ostendendum suæ puritatis
intentioñ, obtulit. Sed Grzimala p̃fato si Wyerzbyąta de Smoguliecz pro co:
mite indiuiduo non adiungatur, si rem aspernante, Znena eo pacto, vt nihil
hostile, cuiq̃ inferatur ex ea, neq̃ sumptus et expensæ illic quomodolzt fien:
dæ repetantur, vtriusq̃ fidei in solidum ab Archiep̃o commissa est.

Glogouieñ Duces cum Vschoueñ terras recupe:
rare nequeunt, illas cæde vastant et igne. Quod Pe:
regrinus de Vaglischin Capitaneus maioris Polo:
niæ prohibiturus et Ducem Oleschnicensem ab ob:
sidione Ciuitatis Calissieñ pulsurus, colligit milites,
vastatisq̃ Villis Ecclesiæ Posnanieñ circa Krobya
et Dolsko, nihil aliud egit, quam Castrum Ponyecz in:
terceptum Thomislao proditore capto recuperat

Ciuili et domestico bello apud maioris Poloniæ oras dietim intumescen:
te, externum quoq̃ accessit, Glogouieñ enim Duces, Henricus vocitatus
Sperling   grauiter et moleste ferentes, q̃
de terra Vschoueñ, quam occupauerant, per Casimirum Regem Poloniæ fue:
rant deiecti, recuperaturi illam, arma sumunt, et oppidum Wschowa impugna:
re, et conquirere moliuntur. Verum dum per oppidanos cum ignominia à mœ:
niis pulsi forent, in maiorem furorem acti, terram p̃dictam, spoliis, incendiis,
vastabant. Quorum insolentiam restrictum iri Peregrinus de Vaglischin Capi:
taneus maioris Poloniæ, et Ciues Calissieñ soluere obsidione, qua à Conrado
Oleschniceñ Duce et Barthossio Odolanowsky, a exercitu Semouiti Maso:

uiæ Ducis premebatur, ſatagens militaribus maioris Poloniæ expeditio-
nem indicit. Verum cum pauci huic imperio paruiſſent, vaſtatis pleriſꝗ̃ vil-
lis Poſnanien̄ Eccl̄iæ et Mon̄rii de Luben, nullo militari ædito opere, Poſna-
niam rediit. Sub quo tempore Conradus Olieſchnicen̄ Dux, Pomecz Caſtrum
ſuis gentibus circumsidens, facta cum Thomiſlao Viſchota, qui illud tenebat,
pactione clandeſtina, p̄ deditiōm illius poſeſſione potitus eſt. Fraudem autẽ
huiuſcemodi Peregrinus Capitaneus maioris Poloniæ non ferens, Thomiſlaū
Viſchotam et fratrem eius, velut fraudis præfatæ auctores in vincula coniecit.
Quorum conſilio et ſuggeſtu, proditum Caſtrum recuperaturus, dum cum gen-
te ſua verſus illud procederet, Ducis Conradi gentes pro præſidio relictæ, ſo-
la fama aduentus eius in pauorem actæ anteꝗ̃ applicaſſet, Caſtro incenſo diſ-
fugiunt. Cuius ex nouo conſtructioni Peregrinus Capitaneus inſiſtens, vil-
las Poſnanien̄ Eccleſiæ iuxta Krobya et Dolſko conſiſtentes, frequentibus ſpo-
liis inhumane oppreſſit. Altera inſuper vice diſtrictiori edicto militares in
Vinyecz villam Poſnanien̄ Ep̄i, conuenire armatos imperat, pro depulſione Con-
radi Ducis, et Barthoſſii Odolanowſkÿ ab obſidione Oppidi Caliſch proceſſu-
ros. Pluribus aūt huic edicto parentibus, et in deſignatum locum conuenien-
tibus, Barthoſſius Odolanowſkÿ eam expeditiōm impediturus, in Vinyecz
adueniens, ſingulos qui conuenerant, incautius ſe gerentes opprimit, et ar-
mis equiſꝗ̃ ac cæteris rebus exutos, pleroſꝗ̃ etiam captiuitati addixit

Minoris Poloniæ Barones indicto Conuentu
Cracouiæ, obtinent à Semouito Maſouiæ Duce
inducias, ad feſtum S. Michaëlis per totam
maiorem Poloniam fieri

CRacouienſes et Sandomirien̄ Barones, apud quos omnia quiēta erāt
graui ferentes moleſtiā, terras maioris Poloniæ inteſtino et externo bello
collidi, Conuentum apud Cracouiam pro die ſcti Iacobi Apoſtoli indicunt.
Ad quem Semouithus Maſouiæ Dux, et Bodzanta Gneſnen̄ Archiep̄us, frequē-
tibus Nunciis et literis Cracouienſium Baronum rogati, de ſtatu et tranquilli-
tate Regni Poloniæ prouiſuri, conueniunt. Et poſt varios tractatus, dum de pace
ad liquidum reintegranda non conueniret, ſufferentia, in diem ſancti Michaelis
tantummō duratura, ægrè obtenta eſt. Et licet ex pacto Caliſſien̄ obſidio ſolui
et vaſtatio deprædatioꝗ̃ villarum debuerat quieuiſſe, Barthoſſius tñ Odola-
nowſkÿ Semouiti Ducis negligens ſpernenſꝗ̃ imperium, in dies octo ex quo
iuſſus eſt diſcedere, obſidionem extraxit, ſub quibus qualſlʒt villas et oppida in
circuitu, plurima deprædatione vaſtauit, donec Maſouiæ Dux Semouithus per-
ſonaľr adueniens, Barthoſſium et exercitum ſuum, ab obſidione, quārdecima
Auguſti amouit. Sed et alii qꝫ Ducis Semouithi, in Caſtris Cruſticien̄, Brzeſten̄
et Przedecen̄ Præfecti ſeruare treugam ictam iuſſi, ad ſpoliandū eccleſiarū
et militarium bona, curam plus ſolito intenderunt

Sigiſmundus Marchio Brandeburgen̄ cum duo-
decim millibus Hungarorum et Crac̄ Sandomirien̄

militibus Maſouiæ partem Duci Semouitho ſubiectam magna clade incommodoq; afficit.

SUb idem tempus Hungarorū exercitus, duodecim armatorum explens millia, Duce Sigiſmundo Marchione Brandeburgen, et qui in ſuo comitatu Demetrium Strigonienſem Archiepum habebat, hoſtilitates Semouiti Maſouiæ Ducis coërciturus, in Poloniam aduenit, ſuperatisq; alpibus, qui Poloniam et Hungariam dirimunt, primum ſtatiua ad oppidum nouæ Sandecz poſuit. Grauis ſubinde diſſenſio inter Cracouien Barones, ſubſiſteret, ne exercitus Hungaricus, an in Maſouiam ire pergeret, ſuborta eſt, aſtruentibus nonnullis pacta, cum Duce Semouitho inita, ſeruanda eſſe, aliis, et quorum ſententia accepta eſt, in aduerſum nitentibus, diſſerentibusq; pactis ſe, cum ea prior Dux Semouitus, et ſui violaſſent, non teneri. Poſt plures itaq; dies, Sigiſmūdus Marchio, motis à noua Sandecz Caſtris, Cracouien, et Sandomirien militum auctus exercitu, per Radomienſem Diſtrictum in Maſouiam contendit, et ſingulas poſſeſſiones, vicos et rura, quæ ad Semouitum Ducem et ſuos pertinebāt, Duce Semouito decernendi non faciente poteſtatem, et vaſtauit et incendit, variasq; et horrendas crudelitates, in eam duntaxat Maſouiæ oram, quæ à Semouitho Duce obtinebatur, potentiam et molimina Ducis p̄fati Semouithi oppreſſurus, et ipſum ad præſtandum homagium filiabus Regis Ludouici coacturus, exercuit. Iam verò Maſouiæ oram, quæ ditiònis Ianuſſii erat, neq; infeſtari, neq; violari, à quoq; permiſit. Dux enim Ianuſſius in fide, quam Ludouico Hungariæ et Poloniæ Regi fecerat, ſynceriter perſeuerans, etiam filiabus ſe eandem fidei integritatem, præſtito homagio ſpoponderat. Sed neq; Poloniæ Regni occupandi ambitione, proprio Ducatu contentus detinebatur.

Domaratus cum ſuis et Znenen Naklenq; populo Caſtrum Laſſow Arnoldi de Valdow demoliri fruſtra conatur: Arnoldus vero ex Znenen et Naklen terris prædam pecudum ingentem abigit et Oppidum Lekno exurit.

ERectionem noui Caſtelli Loſzow, per Arnoldum de Valdouo, Domaratus de Pierzchno Caſtellanus Poſnanien, contra ſe, et partem ſuam ratus editā eſſe, cum fratribus et coadiutoribus ſuis Andrea de Sweradouo Camyenen Grzimala de Oleſchnicza Coſtrzinen, Caſtellanis, et Wyerzbiata de Smogulecz, agreſtium inſuper ex Diſtrictibus Znenen et Naklen, notabili manu, diſſolutionē illius facturus, aduenit. Quod diebus octo impugnans, cœpto irrito, vno ex ſuis adoleſcente ingenuo Ioanne Przeſlai de Margonino deſiderato, pluribus verò vulneratis, diſcedit. Arnoldus vero de Valdouo Znenen agreſtibus, q contra ſe arma tulerant, iratus, ſub diebus quibus fortalicium ſuum à Domaratho oppugnabatur; et Znenen oppidi et villarum Archiepalium Znenenſis Diſtrictus e cum inopinatè veniſſet, ingentem gregem pecorum pecudumq; et equorum ſuſtulit, et in Golanczam abegit. Diſtrictum deinde Naklenſem potenti fretus amicorum et familiarium numero, q à Domaratho et ſuis auxiliatoribus tenebatur; ingreſſus, pluribus diebus vaſtauit. Sub idem tempus Oppidum Lekno

à Grzimala Coſtrzinen. et Alberto Camienen. Caſtellanis, oppidanis ad ex:cutiendam raptam prædam incautè ſe ex oppido effundentibus, et in oppidum refugere viſis inſidiis, conantibus, interceptum ſpoliatum et exuſtum eſt.

Mortuo Zbilutho Epiſcopo Wladiſlauien̄ Troianus Præpoſitus Poſnanien̄ electus ſucce:dit. Drogoſſius vero Capitaneus Siradien̄ fra:trem ſuum Nicolaum de Chroberz eligi volens et nihil proficiens, Caſtrum et oppidū Volborz captum ſpoliat.

W Ladiſlauienſis Epiſcopus Sbilutus, nobilis de Domo bipennium, ſiniſtram corporis partem mediam ex Paralyſi læſam annis aliquot perfe:rens, die Veneris vltima Iulii in Caſtro ſuo Epiſcopali Raczias, moritur, et in Wladiſlauien. Eccl'ia ante maius altare ſepelitur. Qui pro eccleſiæ ſuæ de:core plura vaſa aurea et argentea, libros, et pecunias in Capituli manibus reliquit. Satagens aūt Drogoſſius Siradien. Capitaneus ſuæ Domus et generis fratrem ſuum Nicolaum de Chroberz, Wladiſlauienſem Cantorem, ad Wladiſlauienſem ſedem euehere, Caſtrum Volborz, quod tunc ab Henrico Canonico Wladiſlauien. tenebatur, per familiarem ſuum Iakuſzium Kuczkowſki, et cæ:teros ſatellites, ad id conſultò deſtinatas, de oculta eiuſdem Henrici Cano:nici conniuentia, occupat et intercipit, et oppidanos atq; agreſtes Diſtrictus illius, pluribus taliis et contributionibus grauauit. Capitulum Wladiſlauien. nihil his, quæ à Drogoſſio inferebantur, oppreſſionibus motum, die Mercurii vndecima Auguſti, in Caſtro Raczyaſch, electiōm futuri Pontificis celebrās, per viam compromiſſi in Theodoricum Wladiſlauien. Troianum Poſnanien. Præpoſitos, et Ioannem Archidiaconum Gneſnen. Canonicos Wladiſlauien. facti, vnum ex Compromiſſariis vz̄t, Troianum Præpoſitum Poſnanien. ele:git. Cuius electionem Bodzanta Archiepūs Gneſnen. et ſi in die Aſſumptionis Sanctæ Mariæ virginis, in Caſtro Vnieiouien. confirmauerit, conſecrationis tn̄ munus impendere diſtulit. Hic Sbilutus Epiſcopus, Chorum Eccl'iæ Con:uentualis in Brzeſth, Ordinis Prædicatorum, ſuæ Dioceſis, cocto latere fabri:cauit. Sedit in Cathedra Wladiſlauien. vno de viginti annis.

Peregrinus de Vagliſchin maioris Poloniæ Capi:taneus cum Vincentio de Kapa Palatino Poſnanien. ac aliis bona Archiepī Gneſnen̄ Bodzanthæ paſſim prædantur, et Curiam eius Gneſnen. ac domos Ca:nonicorum dat in direptionem.

V Acantis Eccleſiæ Wladiſlauienſis oppreſſionem narrauimus, ſed ea, quā narraturi ſumus, Gneſnen. Eccl'iæ, Pontificem ſuum habenti accidit. Peregrinus namq; de Vagliſchino, maioris Poloniæ Capitaneus, cui ſu:periores expeditiones, con. hoſtes Regni indictæ, parum proſperè ceſſerant, in proprios graſſatur, vt quod minus in hoſte habuerat, in proprio ſuppleret, in Gneſnen. Archiepūm Bodzantam, cum Vincentio Palatino Poſnanien. Derſlao

de Oſtrorog Santhocen. Sandiuogio Swidwa Naklen. Caſtellanis, Arnoldo de Valdouo, cæteriſq; maioris Poloniæ Proceribus, quaſi is, iuxta ac Maſouiæ Dux Semouitus (cuius Ducatus ea tempeſtate Hungarico Cracouien. et Sandomirien. exercitu duriſſimè vaſtabatur) conterrendus veniret, arma ſumit, et ſexta Septembris Caſtris ad Znenam poſitis oppidum impugnat. À cuius conquiſitiõe repulſus, in agreſtes et tecta innocua ſæuire cœpit. Prædiis ſuburbanis exuſtis, villas Archiepales Znenen. vaſtat, diripit et ſpoliat. Prædaq; ingenti ex pecore onuſtus, ſtatiuis in villa Archiepali Biſkupicze habitis, Gneſnam venit Curiamq; Archiepalem, et Canonicorum domos, cum gentibus ſuis ingreſſus exponit in prædam, ratus ſe inſigne et glorioſum expleuiſſe facinus, quod proprios et agreſtes, nullam opponentes reſiſtentiam, ſpoliis et incendiis vexauerit.

Sigiſmundus Marchio Brandeburgen. vaſtata Maſouia et Cuiauia, dum Brzeſczie obſidet treugis cum Semouito Duce Maſouiæ factis, cum multa præda in Hungariam redit.

D Ucatu Maſouiæ vniuerſo, qui ad ditionem Semouiti Ducis pertinebat Sigiſmundus Brandeburgen. Marchio, cum Hungaris, Cracouien. et Sandomirien. ſpoliis et igne crudeliter peruaſtato, Brzeſten. Ciuitatem, quæ et ipſa Duci Semouito parebat, obſidione frequenti vigeſima quinta Septẽbris vallauit. Sub vndecem autem diebus, quibus ipſius extracta eſt obſidio, tam Polonicus quam Hungaricus exercitus Cuiauien. terram perinde ac hoſtilem vaſtare non deſtitit. Dux deinde Vladiſlaus Oppolien. Vielunen. et Dobrzinen. Mediatorem ſe ingerens, treugas in feſtum Paſchæ duraturas inter Sigiſmundum Marchionem et Semouithum Maſouiæ Ducem, ordinat. Quibus per cõditiones æquas firmatis, Hungaricus exercitus, qui in eo bello crudelitate vſus barbarica, templa et ſacraria, ad explendum cupiditatis ardorem, ſpoliis proſtituerat, cum Duce ſuo Sigiſmundo Marchione Brandeburgen. Polonorum manubiis et ſpoliis ad ſacietatem onuſtus ditatuſq; Hungariam repetiit. Domaratus de Pierzchno Caſtellanus Poſnanien. qui, fauorem Sigiſmundi Marchionis, et Elizabeth Reginæ Hungariæ propenſius vindicaturus, Saxonibus et Pomeranis in ſuum auxilium conductis, Cuiauien. terram et ipſe ſub diebus, quibus à Sigiſmundo Marchione Maſouia vaſtabatur, ſpoliorum ingeminatione ex oppido Znenen. attriuerat. Vno tamen dierum gentes ſuæ Ducis Wladiſlai Oppolien. apud Iunivladiſlauiam demorantis prohibitione qua per ditionis ſuæ terram raptam, prædam agere illas vetuerat, contempta, à gentibus Ducis præfati magna ſtrage, præda inſuper quam abigebant excuſſa obrutæ ſunt.

Bodzantha Archiepus Gneſnen. oppidum ſuum Znena, quod Grzimalæ et Wyerzbyatæ fidei commiſerat, illis inuitis recuperat

B Odzanta Gneſnen. Archiepiſcopus, dolis et fallaciis Domarati de Pierzchno Caſtellani Poſnanien. pro ſua depoſitione Sigiſmundum Marchionem Brandeburgen. et Elizabeth Reginam Hungariæ apud

Papam laboraſſe, eo quod cum Maſouiæ Duce Semouitho ſentiret, vehemen:
ter inſimulantes ex ſermone et tractatu cum Sigiſmundo Marchione in obſidioē
Brzeſten̄ oppidi, apud quem obiectum ſcelus purgare viſus eſt, habito, intelli:
gens deluſum et circumuentum, moleſtè inſuper ferens ex oppido p̄fato, patriæ
bellum, et agreſtibus ſpolia inferri, Grzimalam et Wyerzbiatam, in quorum fidē
oppidum Znenam ad purificandam ſuggeſtiōm de ſe falſè vulgatam, cōmiſe:
rat, de illius reſignatione requirit. Quibus abnuentibus, et con̄ pacta ſumptus
et expenſas illic factas, ſibi in magna q̄ntitate primum reddi petentibus, Bo:
dzanta Archiep̄us cum Mḡro et Primoribus Ciuium Znenen̄ ſecretè rē com:
municata, portas ſibi aperire diſponit. Quas cum notabili gentium numero
nona Octobris ingreſſus, Saxonibus Pomeraniſq; per potentiam eiectis, Zne:
nam recuperat illiuſq; gubernatiōm et regimen Iarando Gneſnen̄ Decano com:
mittit.

Iagyello Lithuaniæ Dux Caſtrum Drohiczin
Maſouiæ Ducis obſidet, igneq; appoſito per Ru
thenos in Caſtro exiſtentes precio corruptos Sal:
ſinus Marſchalcus illius Tenutarius licet Caſtrum
ſtrenuè defendit, ad extremum tamen ſe Ia:
gyelloni Duci dedidit.

S Editionum et Ciuilium cladium ſtridore Lithuani et eorum Duces Re:
gnum Poloniæ audientes, ſimulq; Maſouiæ Ducatum, à propriis et exter:
nis afflictum eſſe, magnis auſibus conceptis, Caſtrum Drohiczin, quod
à Maſouiæ Ducibus tenebatur, expugnaturi adueniunt. Abſens tunc ab illo
Salſinus Ducis Maſouiæ Marſchalcus, eius Tenutarius fuerat. Qui impendens
p̄iculum (nouerat enim paucas gentes in Caſtro Drohiczin ſe reliquiſſe) de:
pulſurus, cum triginta lanceis, et ſexaginta baliſtariis p̄ media hoſtium Ca:
ſtra intrepidus tranſcurrens, ad arcem peruenit, à ſuiſq; agnitus illico aper:
tis portis intromiſſus, virilem defenſiōm hoſtibus opponens, frequentiq; ſtrage
illos affligens, ſpem Lithuanis, conquirendi Caſtri ademerat. Interim tn̄ à Ru:
thenis, Caſtro conſiſtentibus precio corruptis, in locis aliquot Caſtrum incen:
ſum eſt. Qui, incendio patrato, per funes in hoſtium ſtationes effugerant, flam:
maq; (Lithuanis Caſtrum, vniuerſo exercitus robore impugnantibus) non po:
terat extingui. Quapropter multis mortalium ab igne et telis Lithuanicis ab:
ſumptis, Salſinus Marſchalcus ſtrenuiſsimè decertans, ad extremum tandem
cum reliquis, qui flammis hauſti non erant, ſe Principi Lithuanorū Iagyelloni,
is enim in exercitu hoſtili primarius habebatur, ſe dedere coactus eſt.

Pruthenici Cruciferi dum Caſtrum Troky
Lithuaniæ conquirunt, mox ab eius poſeſsiōe
per Iagyellonem pelluntur.

E Andem quoq; Cruciferorum de Pruſſia exercitus in Lithuania ſortē
et fortunam pertulit. Nam cum Mḡr Pruſſiæ Conradus Czolner, Caſtrum
Troki obſidione aſſidua, et bombardarum frequenti proiectione vexa:
tum, et pro maiori parte fractum dirutumq; Lithuanis vlteriorem

reſiſtentiam opponere non auſis illud dedentibus conquiſiſſet, et forti militũ atq; victualium præſidio impoſito abſceſſiſſet, Iagyello magnus Dux Lithuaniæ illico Caſtrum, anteq; ruinæ illius reintegrari poſſent, noua obſidione vallauit, omnibusq; conatibus ad illius conquiſitiõm inſiſtens, Cruciferos et Almanos, vt cum rebus omnibus abſcedere liceret, pactos, viderant enim præſenti et tranſacta expugnatione ſingula Caſtri mœnia concidiſſe, reddere quæſitũ paulo ante caſtrum coëgit.

ANNVS hic Epidimiæ peſte, fere vniuerſum orbem feriente, inſignis, Poloniæ quoq; ſingulas regiones peruadens, mortalium plures numero extinxerunt.

Per Carolum Siciliæ Regem Vrbanus Papa capitur. A quo poſtea proſtratus Rex, facti pœnitens veniam petit, et Vrbanus dimiſſus ſex Cardinales, quaſi captiuitatis ſuæ authores crudeliter necat, nouis q; Cardinalibus creatis, et iis honorem Cardinalatus delatum aſpernantibus, iterum ab eodem Rege obſeſſus euadit manus illius

VRbanus Papa ſextus ex Vrbe Siciliam deſcendens, et in Auerſa Ciuitate agens, per Carolum Siciliæ Regem capitur. Sed poſt paucos dies operantibus Cardinalibus, relaxatur. In publicam quoq; audientiã Carolus Rex adueniens, ad pedes Vrbani proſtratus, flens, ſibi veniam præſtari petiit. Ex Auerſa verò in Neapolim Vrbanus reuerſus, in Caſtrum Luceriæ, quod Franciſcus Butellus, nepos ſuus germanus ex donatione Caroli Regis habuerat, diuertit. Vbi ſtando, ſex cardinales vzt Adam Cardinalem Angliæ ordinis ſancti Benedicti, item Cardinalem Venetiarum, item Cardinalem Ianuenſem ordinis minorum, Theologiæ Magiſtros, item Cardinalem Corphonenſem Legum, item Cardinalem de Sandro, et Marinum Cardinalem Tarentinũ Decretorum Doctores, item Epiſcopum Aquilien̄, quaſi in mortem ſuam vel captiuitatem conſpiraſſent, vltima Auguſti captiuari, et crudelibus tormentis quæſtionari, mandauit. Creauit et tunc multos nouos Cardinales. Inter quos erant Colonien̄, Maguntinen̄ et Treueren̄ Archiepĩ, item Arnoldus Leodienſis, et Venceſlaus Wratiſlauien̄ Epĩ, et Petrus de Rozemberg nobilis de Bohemia. Qui omnes vnanimi voluntate Cardinalatus ſpreuerunt honorem. Moleſtè interim ferens Carolus Siciliæ Rex hoſtilitates Vrbani, ipſum per exercitum ſuum in Lucerià vallauit. Quem Raymundus de Banciò cum Britannibus adueniens, et ex obſidione educens, ad portum Fluuiarii perduxit. Vbi Ianuenſium galeas aſcendens, cum Cardinalibus et Curialibus Ianuam peruenit, magno illic exceptus et celebratus honore. Vbi ad petitiõm Richardi Angliæ Regis, Adam tituli S. Ceciliæ Cardinalem Angliæ relaxauit carcere. Cæteros quinq; in calcem viuam proiectos extinxit. Secundum verò aliquorum aſſertiõm ſecuri percuti aut in mari obfocari diſponit. Aquilegienſem vero Epũm, propter crudeles torturas, debilius in equo et ſuo conſpectu gradientem per lictores mactari iuſſit

Anno Domini 1384.

Sandiuogius de ſubino Capitaneus Crac̄ pro obiurganda Elizabeth Regina quod Heduigim filias pro die conſtituto non miſerit, in Hungariam miſſus, dum legationem ſibi iniunctam exequitur, et nihil proficit, iratus diſceſſum celerrime parat. Quod Elizabeth ſuſpectum habens Iaſchkonem de Tarnow ad præoccupandum Caſtrum Cracouieñ mittit. Id aūt Sandiuogius intelligens, cuq; paucis aufugiens, Cracouiam celerrime aduenit. Et Regina nobiles iuuenes, per eum in Hungaria relictos captiuari procurat ~

Acta, quæ apud Caſſouiam, cum Polonorum Proceribus Elizabeth Hungariæ Regina, Ludouici relicta, pepigerat, quibus ſe, pro die ſancti Martini filiam Heduigim Cracouiam miſſuram, ſtrinxerat, temerante, Sandiuogius de Subino Caliſſienſis Palatinus, et Cracouieñ Capitaneus, militarium filiis magis præſtantioribus et ingenuis coaſſumptis, ex Ioannis Epī et Baronum Cracouieñ auctoritate in Hungariam tranſiit, Reginam Elizabeth, et carpturus de negligentia, et auerſiōm diſceſſiōmq; Polonorum, ſi ſecus agere perſeuerauerit, cladesq; innumeras, quibus Regni Polonici atteruntur coloniæ, oſtenſurus. Quam dum apud Iadram Dalmatiæ Metropolim offendiſſet, ſingulis mandatis, quemadmodum iuſſus erat, per ordinem expoſitis, preces tandem adiecit, rogauitq;, vt diuturna Poloniſq; pericula cunctatione abrogata, filias Regiam Heduigim Cracouiam dirigat, mox in Hungariam pro complemento, annorum nubilium, coronatione ſuſcepta et Regno cladibus afflicto ſtabilito reuerſuram. Et ſi ſermoni, et promiſſo ſuo, publica authoritate prolato, diffidat, nobilium filios, ſecum vna miſſos, in obſides interim, quemadmodum per Nuncios ſuos poſtulare viſa eſt, accipiat. Elizabeth aūt Regina vnam ex alia excuſatiōm pro his, quibus accuſabatur, purgandis nectente, reſponſiſq; vtente, ambiguis, Sandiuogius Palatinus ſuas et Polonorum ſpes legationesq; recidere proſpiciens in irritum, irritatus, et in furorem iuſtum actus remeandum q̄ primum ſtatuit. Verum Regina Elizabeth metu iniecto, ne Sandiuogius Palatinus cum Caſtro principali Cracouieñ deſciſceret, Iaſchkonem de Tharnow Caſtellanum Sandomirieñ, qui arcem Cracouieñ, in ſuam ditionem redigeret, et Hungaris poſt ab ea mittendis, q̄tnus Cracouieñ continerentur in fide, traderet, Cracouiam p̄mittit, Sandiuogio ex Iadra inhibito receſſu. Sandiuogius aūt oīm eorū quæ con̄ ſe ordinata fuerant, conſcius, equis per varia loca, quibus redeundum erat, locatis, Cracouiam inſuper directo Nuncio, qui moneret mandaretq;, ne Cracouieñ arcis obſeruatores à ſe relicti, etiam ſi ipſum dom̄ ſuum igne conflagrari proſpicerent, arcem dedant, ipſe cum paucis ex Iadra euulſus, equos mutādo, in naturali vno die, quod vix credibile dictu eſt, sexaginta Hungarorum miliaria, quæ Almanicis craſſiores ſunt, conficiens, Cracouiam defatigatus et anhelus, nuncios quoq; p̄ueniens, p̄uenit. Cuius relatione moti Proceres, Conuentum,

quem in Lelouia agendum decreuerant, in diem ſecundam Martii, et in oppidum Radomſkie, quo propinquior Baronibus, ex maiori Polonia pcuretur acceſſio, tranſferũt. Fugam aũt et diſceſſiõn Sandiuogii Capitanei Cracouien, et Palatini Caliſſien Elizabeth Hungariæ Regina graui et exulcerato animo ferens, Maczkonem Succamerarium Caliſſien, et ſingulos filios nobilium adoleſcentes et ingenuos, magna ex parte pfati Sandiuogii, aut nepotes, aut conſanguineos, quos obſides habiturũ erat, captiuat, in præſentes ſæuiens, dum in abſentem non poterat.

Mittunt iterum Poloni alium Nuncium ad Elizabeth Reginam. Quæ mittit Sigiſmũdu Marchionem Brandeburgeñ Generum ad gubernandum Poloniæ Regnum. Cui Poloni ingreſſum in Regnum prohibituri, collecto exercitu in Sandecz procedunt. Indeqꝫ miſſis ad eum Nũciis venire vetant, et aduentum Heduigis ad feſtũ Pentecoſtes differunt. Interim multæ cædes et ſeditiões inteſtinæ in Polonia committuntur.

AD conſtitutam ſecundam menſis Marcii diem, Bodzantæ Archiẽpo Gneſnen, et cæteris Prælatis et Baronibus Regni Poloniæ, in Radomskie conuenientibus, vario ſermone, variisqꝫ ſententiis de ſubſtituendo Rege, ſtabiliendaqꝫ Rep: et bello inteſtino reſcindendo, certatum eſt. Sed cum ſingulas iuſtas legitimasqꝫ deliberationes, vnus ſcrupulus de Heduigi filia Regiá, et pactis cum patre ſuo Ludouico, iureiurando firmatis, inficeret, ampliora externa et interna bella, ſi negligeretur, exercitus, vnum et leuem Nuncium ad Elizabet Reginam mittere placuit, vt leuitas legati, mittentium grauem et exacerbatum animum, atqꝫ in rebelliõn et contemptum ſpectantem, teſtaretur. Prohibitum quoqꝫ edicto publico, ne qua decætero legatio ad eam fieret, neue quis ipſã publicè, aut priuatim adiret, Przeczlaus Vauelſki miles extemplo miſſus. Qui apud Budam Reginam Elizabeth conueniens, Prælatorum et Baronum Regni Poloniæ mandata ei exponit. Rogat inprimis, vt verbis et promiſſis frequentius repetitis, pſtet aliquando virtutem, et filiam Heduigim pro die octaua Maii, feſto vꝫ beati Stanislai Cracouiam tranſmittat. Abſtineatqꝫ ludibriis, quibus in Polonos tantopere vſa eſt. Prælatos enim et Primores, ac Proceres Regni Poloniæ, neqꝫ eam iniuriam, idqꝫ ludibrium de cætero laturos, neqꝫ miſſionem Heduigis filiæ Regis per alios legatos quæſituros, ſe extremum fore, qui in ea re ad eam mandata pferat. Denunciat inſuper: Polonos iureiurando ſe obſtrinxiſſe, feſto Sancti Stanislai lapſo, ſibi de Rege, ſi Heduigis Regia filia Cracouiam conducta, non fuerit, pui ſuros. Mouit tam aſpera legatio Elizabeth Reginã frequentiqꝫ conſilio aduocato, Sigiſmundum Marchionem Brandeburgen, generum ſuum ad regendum Poloniæ Regnum, quo filia Heduigis adoleſcat, viris, armis, equis, et opulenta ſuppelectili prouiſum in Poloniam deſtinat. Quod cum apd Cracouien Barones pcrebuiſſet irritati, q Præfectis ex Hungarorum et matronarum arbitrio datis, parere cogerentur: Mores inſuper Sigiſmundi Marchionis pridem pertæſi, iuſto exercitu collecto, vsqꝫ in Sandecz procedunt, Miſſisqꝫ

ad Sigiſmundum Marchionem, qui iam apud Lubowla hoſpitabatur, Nunciis mo-
nent, ne Regnum Poloniæ, eis inuitis, introeat, ſe illum neq; pro Rege, neq; pro Gu-
bernatore vllo pacto accepturos, quin etiam ingreſſum illi iuxta ac hoſti armis
interdicturos. Qui hac denunciatione deterritus, gradum preſſit. Miſſiſq; reuer-
ſalibus Nunciis, mitti ad ſe in Lubowlam, aliquos Barones Poloniæ, ſecum de ardu-
is rebus, ſtatum Regni Poloniæ et eius ꝑfectum decernentibus, tractaturos
magna prece, magnaq; inſtantia extorſit. Miſſi Sandiuogius de Subino Pala-
tinus Caliſſien. et Captus Cracouien. Spitko de Melſtin Palatinus Cracouien. Iaſch-
ko de Tarnow Caſtellanus Sandomirien. Quibus poſt varios tractatus Marchio
Sigiſmundus id ægre ꝑſuaſit, vt aduentus Heduigis Regiæ filiæ, à feſto S. Stani-
ſlai, in feſtum Pentecoſtes prorogaretur, aſtruens illam ꝑ die ꝑfato, certo certi-
us, ſe ad id omnem poſſibilem nauante, operam, Cracouiam venturam. Ferunt aūt
Sandiuogium de Subino, ideo dilationem ipſam, etiam cæteris diſſuadentibus, ac-
cepiſſe, q Sigiſmundus Marchio Maczkonem Caliſſien. Succamerariū, et omnes
alios adoleſcentes in Iadra, poſt fugam ſuam, per Reginam Elizabeth captos,
ſe, cū primum rediret, vaſta pollicitatione (cuius e veſtigio oblitus eſt) abſolu-
turum obſtrinxerat. Interim aūt in maiori Polonia variæ militarium viciſſitudi-
nariæ et inteſtinæ captiuitates cædeſq; exortæ ſunt. Nam et Przeczlaus Ianuſ-
ſii de Goluchouo per gentes Dobeſlai de Golancza, ex Caſtro Vſczie, Curia ſua Vel-
ma exuſta, rebuſq; ſpoliatus, tandem captus eſt. Ianuſſius de Skoki per Przib-
konem de Przeſzeka, et Ioannes Galaſka ex inſidiis, Martinus de Zwanowo
per Iaraczonem de Sedlcze, et Ioannem Dobrogoſtii de Schamotuli, capti et le-
thalibus affecti vulneribus, Ianuſſius Aduocatus de Oborniki à Swidwa de Ga-
lowo occiſus. Pluresq; alii militares et nobiles maioris Poloniæ mutua ſe capti-
uitate aut ſtrage concidebant.

Conuentu in Sandecz à militaribus cele-
brato interdicitur, ne quis publicè aut pri-
uatim in Hungariam ſe conferat. Præuari-
cat id tandem primus Sandiuogius de Subino.

Feſto ſancti Stániſlai in Maio adueniente, iterum Conuentus Baronum et
Procerum Cracouienſium, et Sandomirienſiū, apud Sandecz Oppidum habi-
tus eſt, Heduigis filiæ Regiæ præſtolantium aduentum. Quæ cūm diutius
præſtolata non veniret, ſed nec ſpes reſtaret ſui proximi aduentus, noua conſilia
à Baronibus agitata ſunt. Et licet placuiſſet ſingulis duos Nuncios vzt Spitko-
nem de Melſtin Palatinum Cracouien. et Petrum de Szekoczin Caſtellanum Lu-
blinenſem in Hungariam mitti. Et Elizabeth Hungariæ Reginam, de Heduigis
filiæ ſuæ miſſione, denunciatione et inſtantia rigidiori vrgeri. Przeczlao tn̄ Va-
welſki milite longe diſſerente ſermone, neq; eorum neq; ſuæ, qui ex Hungaria
recenter legatione functus rediit, vt de cætero aliqui Nuncii in Hungariam
mittantur, honeſtati conuenire, cūm legatio ſua de mendacio notabitur, quæ
aſtruebat, nullos de cætero legatos in Hungariam venturos, miſſio ꝑfatorum
Baronum retractata eſt. Nouoq; edicto ſancitum, ne cui publicè, aut priuatim in
Hungariam ire liceret. Quo præuaricato Sandiuogius de Subino Capitaneus

Cracouien/ ſuorum procuraturus ſolutiōm, ſe in Hungariam contulit, et priuato
non publico vſus officio, Hedwigim mitti celerrime in Poloniam, et niſi mittatur,
rem ad diſcrimen penitus reciſuram, perſuaſit &c

Palatinus Poſnanien̄ et Capitaneus maior⁹ Poloniæ
cum Vincentio Swidwa fruſtra et cum damno ſuo:
rum fortalicium Bithin Nicolai de Lodzÿa, cum
Domarato ſentientis expugnare nituntur, villis
tamen illius exuſtis, treugas inter ſe conficiunt.
Quas Swidwa et Viſchota de Kurnik cum in con:
temptum Domarathi non ſuſcipiunt ab eo Cazimierz
et Schamotuli aliaq; bona illorum comburuntur

M Agna indignatione Peregrinus de Vangliſchin, Capitaneus maioris Po:
loniæ, Vincentius de Kapa Palatinus Poſnanien/ et Vincentius Swidwa,
Caſtellanus Naklenſis, contra Nicolaum de Lodzia, q cum Domarato de
Pierzchno, Caſtellano Poſnanien/ et ſua parte, contra illos ſentiret, permoti, for:
talicium ſuum Bithin circumvallāt. Et pro illius expugnatione machinis à Ciui:
bus Poſnanien/ commodatis, illud vehementer tormentant. Sed cum à Nicolao de
Lodzia et ſuis, non ſolum animoſam reſiſtentiam, ſed etiam excurſiones in Ca:
ſtra et ſuorum ſtrages et vulnerationes animaduerterent fieri, villis ad eum
pertinentibus primum ſpoliatis, mox etiam exuſtis, cœpto irrito ab obſidione di:
ſcedūt, treugasq; inter ſe ab vna, et Domaratum eiusq; auxiliarios, parte ab al:
tera, conficiunt. Quas dum Vincentius Swidwa Caſtellanus Naklenſis, et Viſcho:
ta de Kurnik detrectarēt ſuſcipere, et Domaratum vilem et infirmum hoſtem
fore, nec dignum, cum quo pacis ſufferentiæ inirentur, aſtruerent. Domaratus
contemptum ſui et ludibrium vlturus, cum valida ſuorum auxiliatorum manu
in Oppida Cazimierz et Schamotuli irruens, tam illa quam quæq; villagia et ru:
ra, in eorum circuitu conſiſtentia, quæ ditionis Swidwæ aut Viſchotæ, vel ſuorum
auxiliariorum fuerant, crudeliter deſpoliat. Et Swidwa ex ſuo fortalicio Galo:
no, Peregrino etiam Capitaneo maioris Poloniæ, apud illum tunc hoſpitato, inſpe:
ctante, nec ſuis ferente opem, ſingula, quæ deſpoliauerat, exuit. Ita Swidwa et
Viſchota, dum hoſtiles vires deſpiciunt, proprias verò plus iuſto ſuperba iactā:
tia metiuntur, paucitati, quam in hoſte contempſerant, ſuccumbunt &c

Ioannes Olith al's Kropidlo filius Ducis Oppo:
lien̄ ex Poſnanienſi Sede in Wladiſlauien̄ trans:
fertur, in Poſnanien̄ vero ſuccedit Dobrogoſtius
de Nowÿdwor

W Ladiſlauienſis Eccleſiæ ex morte Sbiluthi, nobilis de Domo Bipennium
vacantis, electione et confirmatione Canonica, de Trotano Præpoſito Po:
ſnanien/ facta, Vrbanus in ſua obedientia vocatus Papa ſextus reproba:
bata, Ioanni Olith, filio Boleſlai Ducis Oppolien/ et Epō Poſnanien/ de illa pro:
uidet, et de Poſnanienſi in Wladiſlauien/ transfert. Qui cum vndecima Men:
ſis Februarii ad Wladiſlauienſem Eccleſiam cum mandatis Apoſtolicis ac:

ceſiſſet, et ab electo Troiano, et à Capitulo Wladiſlauien. in Epum acceptus eſt, et Caſtra Wladiſlauia et Racziaſz illi conſignata. De Poſnanien. aũt Eccleſia, per tranſlationem Ioannis Olith, als Kropidlo vacante, Dobrogoſtio de Nowy: dwor als Lanſchenicze (generé hic nobilis erat, de Domo et familia Nalencz) quidit, quem in ſuperioribus ad Eccleſiam Gneſnen., ex morte Ioannis Suchiwilk vacantem, electum fuiſſe monſtrauimus.

Heduigis filia Ludouici Regis ex Hungaria à Polonis magnopere expetita, Cracouiam veniens, cum maxima hominum lætitia, ſuſcepta in Reginã Poloniæ coronatur, et datur illi totale imperium

Crebras promiſſiones ſuas Elizabeth Hungariæ Regina, et Ludouici relicta, de filia ſua Heduigi in Poloniæ Regnum deſtinanda, impletura, dum ſpes Polonorum in longius tempus, ſine rerum diſcrimine extrahi non poſſe intelligeret, ipſam in magno Baronum et militum, et præcipuè Demetrii, tituli ſanctorum quatuor Coronatorum Præſbiteri Cardinalis et Archiepi Strigonien., et Ioannis Canadien. Epiſcopi, comitatu, ferentem ſecum in auro argento, in vaſis, pannis, clenodiis, gemmis et cortinis, inſignem et Regiam ſuppelectilem, tranſmittit. Ad cuius aduentum Prælati et Barones Poloniæ de quo iam penè deſperauerant, excitati, certatim illi occurrunt, et ipſam cum ingenti alacritate animorum, Cracouiam, oĩum Eccleſiarum proceſſionibus, omniqz ſtatuum ordinibus obuiam illi effuſis, perducunt. Tanta aũt erat erga illam Prælatorum et Baronum Poloniæ affectio, et tam charitas immenſa, vt viros ſe eſſe obliti parere tam inſigni et virtuoſæ fœminæ putarent non inglorium. Ea inſup charitate et affectione deuicti, non dato non procurato illi ſponſo, quaſi ipſa ſola ad gubernandum Poloniæ Regnum, ſine marito, ſufficeret ipſam in Cracouien. Eccleſia die Solis quindecima Octobris, quo apud Polonos ſanctæ Heduigis agi celebritas, per Bodzantam Gneſnen. Archiepum, Ioannem Crac. Ioannem Wladiſlauien. et Dobrogoſtium Poſnanien. Epos, ſub præfati Strigonienſis Archiepi Cardinalis, et Baronum ac militarium vtriuſqz Regni Polonici, vzt et Hungarici, copioſa frequentia, procurarunt in Poloniæ Reginam Diademate Reginali inungi et conſecrari, tributa ei plenaria facultate, qtnus Poloniæ Regnum interim, quo illi ſponſus aptatur et queritur, adminiſtret. Nec mirum. Nouerant enim illam ita educatam atqz inſtitutam eſſe, ab annis teneris, vt formam honeſtas, ſpeciem pudor, pulchritudinem virtutes, gloriam et diuitias continentia atqz modeſtia, potentiam manſuetudo, antecellerent. Cui etiam raræ eximiæqz ſpeciei decorem, à natura videbant donatum, doctam inſuper literis, moribus eruditam, decoram non tm gñe qntum et fœminea dignitate, moderatam natura, pudore quoqz ingenuo ſingularem. Cui ex munere cæleſti, amplior et magis venuſtior, nulliqz obnoxia ætati, forma, contigerat matronarum vnicum decus et ornamentum pudicitia. In qua omnis virtutis numerus ab incunabulis vsqz inſtillatus, cum lactis nutrimento putabatur. Quæ infantiæ annos egreſſa, ita maturè et grauiter ſapere cœpit, vt quicqd diceret, qcquid faceret ex anili grauitate manare videretur.

Anno Domini 1385.

Iagyello Dux Lithuaniæ, vt aduentum in Re:
gnum Poloniæ Heduigis filiæ Ludouici ſentit,
Oratores mittit, illam in vxorem petens, et con:
uerſionem ad Catholicam fidem, ac alia multa,
Regno Poloniæ commodatura promittens. Quibus
auditis Poloni, ad Reginam Hungariæ Elizabeth
matrem Heduigis mittunt. Hæc aūt omnia Baro:
nibus exequenda committit.

INtelligens Iagyello Lithuanorum magnus Dux virginem Regiā Heduigim Ludouici filiam, apud Poloniæ Regnum ex Hungaria tra:ductam, et Diademate Reginali inſignitam, eiqꝫ vniuerſi Regni Poloniæ adminiſtrationem et regimen mandatum eſſe, et tam aſſiduo rumore, qꝫ fre:quenti ſuorum Nunciorum quos exploratum mittebat, relatiōe, cognoſcens virginē ꝑdictam Regiam adeò venuſtam decoramqꝫ exiſtere, vt pro illa tempeſtate in orbe vniuerſo, parem in forma non habere credita ſit, duos Duces frēs ſuos Skirgallonē, Vctt et Boriſch, item Hanulonem Vilnenſem Captum, Cracouiam ad Heduigim et Præ:latos, Baronesqꝫ ad ꝑcandū virginem ꝓfatam ſuo connubio tranſmittit. Qui ad cō:ſiliū, qꝫ et præſentia Heduigis Reginæ, et Conſiliariorū frequētia ornauerat intro:ducti, muneribus magnæ extimationis et precii Reginæ Heduigi, nomine Ducis Ia:gyellonis præſentatis, verba per Skirgallonis Ducis organum in hunc modū fa:ciūt. À longo, inquiunt tempore, et à magnis Principibus Regibusqꝫ Potentiſſimus noſter et Lithuanorū magnus Dux Iagyello ſolicitatus eſt, vt fidem Chrianorū ꝓpria et in qua à parentibus relictus eſt deſerta, ſuſciperet, nunqꝫ tamen ad id poterat quacunqꝫ perſuaſione, ſed nec guerris, à Cruciferis de Pruſſia identi:dem illatis moliri, Summo Deo, optima Illmaqꝫ Regina hunc tibi et Regno Po:loniæ honorem, idqꝫ primum, in multa ſæcula duraturum reſeruante. Verum ſi tua excellentia ꝓfatum dominum nr̄um Iagyellonem magnum Ducem Lithuaniæ in ſponſum accipere dignaberis, non ea tantummō quæ de fidei Catholicæ ſuſce:ptione, ab aliis Regibus et Principibus ab eo petita ſunt, ſed et his nonnulla grā:diaqꝫ pollicetur adiecturum. Spondet ſiquidem in primis fidem Catholicam Romanam, et eam qꝫ tu Regnumqꝫ tuum Poloniæ practicat et obſeruat, ſe, cum omnibus fratribus ſuis Lithuanorū Ducibus, Proceribus, et Primoribus, ſed et cū vniuerſa Lithuanica Samogithicaqꝫ gente, ſuſcepturum. Offert et ſingulos Chri:ſtianorum captiuos, ſignanter tn̄ ex Poloniæ Regno ſublatos, et iure belli ſerui:tuti deditos, ſoluturum. Offert ſingulas terras ſuas naturales Lithuaniæ et Sa:mogithiæ, ſed et nonnullas Ruſſiæ armis quæſitas, Regno Poloniæ, perpetua et irre:uocabili vnione et inuiſceratione incorporaturum. Offert Pomeraniæ, et Culmen, Sleſiæ, Dobrzinen, et Vielunen, ac quaſcunqꝫ alias terras à Regno Poloniæ aliena:tas, occupatas, et diſtractas, ad poſſeſſiōm et corpus Regni Poloniæ ſe reductu:rum. Offert ſingulos ſuos paternos auitosqꝫ theſauros ſe in Regnum Poloniæ illaturum, et non niſi pro commodis Regni Poloniæ illos conuerſurū, offert po:ſtremo, ducentorum millium florenorum, de conſumando matrimonio inter

Virginem Regiam Heduigim et Vilhelmum Austriæ Ducem radium interpositum, se soluturum. Hæc barbarus. Ea legatio etsi Heduigi Reginæ parum grata, Prælatis verò Baronibusq; Poloniæ accepta foret, ad voluntatem tn̄ et arbitrium Hungariæ Reginæ Elizabeth, Ludouici relictæ, et Heduigis Reginæ genitricis reiecta est. Idem quoq; Nuncii, Skirgal vcz̄t et Boris Duces, et Hanul in Hungariam ire iussi. Cum quibus et tres Polonorum Barones, vcz̄t Wlodko de Ogrodzieniecz Subpincerna Cracouien, Nicolaus Bogoria Castellanus Zauicholsten et Cristinus de Ostrow Tenutarius Caziminiensis, quo res in celeriorem expeditionem veniret, profecti sunt. Qui dum Elizabeth Hungariæ Reginam apud Budam offendissent, legationem Cracouiæ habitam, apud illam et generum suum Sigismundum Marchionem Brandeburgensem resumūt. Et quis diebus pluribus series legationis huiuscemodi digesta fuerit: non tn̄ satis tutum et efficax medium poterat reperiri: cum hinc fidei Catholicæ dilatatio et æterni oblati profectus, ad suscipiendam conditionē impelleret, hinc religio pacti cum Vilhelmo Austriæ Duce per Ludouicū Hungariæ Regem, et desponsatio Heduigis filiæ Regiæ solenniter celebrata obsisteret. Nunciis tn̄ Polonorum consumationē huius rei maximos Christianitati, et Poloniæ Regno fructus allaturam disserentibus, Elizabeth Hungariæ Regina respondet, se ad omnia, quæ in fidei, et Regni Poloniæ profectum cederent, beniuolam esse, contentamque fore, vt filia virgo sua Regia Heduigis, Prælatiq; et Barones Regni Poloniæ id agant, q̄ e Rep: Christianitatis, et sua profutura duxerint. Mouit Lithuanica legatio plerosq;, et p̄sertim Cracouien Proceres, quibus externarū accessione regionum roborari Poloniæ Regni vires, et peregrinos magis quam ꝓprios circumspicere Reges placebat. Itaq; Semouitho Masouiæ, et Wladislao Oppolien Ducibus neglectis, q ex eorum assumptione tenuis accessio fieret, Vilhelmoque Duce Austriæ repudiato, quod serum et longinquum ex eo speraretur auxilium, in Iagyellonem Lithuaniæ Ducem spes deliberationesq; consiliariorū conuersæ. Is enim tunc apud Lithuanos, Kieystuto, apud Kreuam extincto, et filio suo Vithawdo, Ducibus, in Prussia apud Cruciferos exulante, p̄stantiora à natura, vltra omnes Lithuanorum Duces, ingenia sortitis, et summæ rerum præerat, et ob multiplicitatem germanorum Fratrum, licet hebetis ipse et simplicis ingenii vir, ad tractandas venationes, regendamq; remp: Principatuum celebris habebatur: Quæ quidem res et respectus mouerunt Polonos, quod hunc potius quam Vitawdum, animo magnanimum, et opere gloriosum, Alexandro Macedoni persimilem, in Regem sibi deposcerent.

Ex Conuentu Crac: Oratores mittuntur ad Iagyellonem Ducem, vt accepta noua sponsione de implendis conditionibus per Nuncios eius oblatis ipsum Crac: sponsum Heduigi Reginæ et Regem Poloniæ futurum adducant.

R Esponsum modestum et beniuolum ab Elizabeth Hungariæ Regina Ludouici relicta, editum, et per Polonorum Lithuanorumq; Legatos relationē, multorum ex Polonorum Baronibus animos mouit, vt de p̄ficien:

do Duce Lithuanorum Iagyellone in Regem, et de tradenda Heduigi Regina nouas cogitationes aſſumerent. Conuentu itaq; apud Cracouiam indicto, ad quē ex Baronibus maioris Poloniæ, ſiue quod ora illa nondum ab inteſtino bello, ad plenum quietata erat, ſiue quod in Semouithi Maſouiæ Ducis ſubeundam ditiōn erat procliua, paucos quosdam memoratum eſt veniſſe, de aſſumendo Iagiellōe Lithuanorum Duce, in Poloniæ Regem plurium dierum deliberatio concertatioq; habita eſt. Graue enim et moleſtum nonnullis Conſiliariis videbatur, propriis Principibus et Catholicis neglectis p̄teritisq;, extraneum et barbarum, ad faſtigium Regale euehere. In eamq; ſententiam ſinguli, qui Heduigi Reginæ, Iagyelonis connubium faſtidienti, familiares erant, ibant. Verum maior et ſanior pars Chriſtianæ fidei fauore et dilatatione principatus et quiete Regni Poloniæ, aliisq; conditionibus, quæ à Lithuano offerebantur, p̄mota, Iagyellonem pro Rege aſſumendum, aduerſas ſentencias, et Reginæ Heduigis faſtigium magnarū gentium atq; populorum ad fidei Catholicæ acceſſiōn, confutans, decernebat: ampliſſimum meritum, ampliſſimamq; cōmendatiōm et laudem omni memorādam æuo Regnum Poloniæ conſecuturum aſtruens, ſi per illius operam Catholicæ fidei ſplēdor et puritas, apud Lithuanicas, Samogithicasq; et cæteras barbaras nationes proluxerit. Hæc ſententia cum Heduigis Reginæ, fœminæ iam tunc deuotæ et religioſiſſimæ faſtidium, ſolo fidei Chriſtianæ reſpectu temperaſſet, facile quoque ab aliis excepta eſt. Extemploq; Nuncii, vz̄t Wlodko de Ogrodzienyecz Subpincerna Cracouien, Criſtinus de Oſtrow Tenutarius Cazimirienſis, Petrus Schafranyecz de Luczicze, Hinczka de Roſkouicze hæres, qui Lithuaniam irent, et Iagiellonem Lithuanorum Ducem noua ſponſione, de implendis conditionibus, ab eo oblatis, primum ab eo recepta, Cracouiam & Regnum Poloniæ et Connubium Heduigis Reginæ ſortiturum, adducerent, decreti. Propriis itaq; Ducibus velut parum vtilibus inſtrumentis, abiectis, ad externorum ſuffragia itum eſt. Peregrinosq; Reges legere quam proprios placuit. Et cum pars Semouithum Maſouiæ Ducem, pars Vilhelmum Auſtriæ, pars Wladiſlaum Oppolienſem, Duces, accerſendum cenſeret, occurreretq; Semouithum, et Vilhelmum ſuffragiis tenues fore, Oppolien verò Regnum ſcidiſſe, et ad Bohemum defeciſſe, in Lituanum omnes eo pacto conſenſere, ſi fidem Chriſtianam cum terris ſibi ſubiectis, ſuſciperet.

Sigiſmundus Marchio Brandeburgen ob leuitatem ex Regno Hungariæ et Coniugio Mariæ Ludouici Regis filiæ ſponſæ ſuæ eiicitur. Et Carolus Rex Siciliæ accerſitus veniens, in Regnum Hungariæ, contra pacta cum Ludouico inita coronatur. Sigiſmundo tandem reuocato, Reginæ Elizabeth iuſſu, Carolus per Taracz occiditur. Cui Regina Caſtrum Gimel donat. Ob idq; nudus gladius ante Regem Hungariæ portatur: aliquo ex familia p̄dicti Taracz in Curia Regia exiſtente

Sigiſmundus, filius Caroli Romanorum Imperatoris et Bohemiæ Regis, Brandeburgen Marchio, cui iam Hungariæ Regnum, propter ſponſalia cum Maria filia Ludouici Hungariæ Regis, deſtinatum erat, propter leuitatem morum ſuorum, quibus ſocrum ſuam Elizabeth Reginam Hungariæ Ludouici relictam, et Primores Hungariæ, grauiter offenderat, ex Hungaria, per eandem Elizabeth et Conſiliarios Hungariæ eiectus, diſſolutionem et leuitatem morum illi exprobrantes, in Bohemiam ad germanum ſuum Venceſlaum Bohemiæ Regem confugit. Regina quoque Hungariæ Elizabeth Ludouici relicta procurante et operante, Carolus de pace ex Napulia acceſſitus, in Hungariam aduenit, et in Regnum Hungariæ, et in Coniugium Mariæ, ſponſæ Sigiſmundi Marchionis Brandeburgenſis, ut ſucceſſio Regni Hungariæ in familia Durachien continuaretur, ſucceſſurus. Elizabet Hungariæ et Poloniæ Regina relicta quondam Ludouici Hungariæ et Poloniæ Regis, exoſum habens Sigiſmundum Marchionem Brandeburgenſem, filium Caroli Romanorum Imperatoris, et Bohemiæ Regis, generum ſuum, et filiæ ſuæ Mariæ maritum, propter quaſdam eiuſdem Sigiſmundi leuitates, ſequeſtrare filiam ſuam præfatam Mariam a conſortio præfati Sigiſmundi conabatur, ſatagens eam tradere una cum Regno Hungariæ Duci Aurelianen, Fratri Regis Franciæ in Conſortem, ſuper qua re conficienda, notabiles Nuncios, in centum quinquaginta equorum numero ex Hungaria in Gallias deſtinauerat, matrimonium huiuſmodi concluſuros. Sed caſſus fuit eorum aduentus. Iam enim præfatus Dux Aurelianen de ducenda filia Ducis Mediolani contractum ſolennem fecerat. Practicam autem præfatæ Elizabeth Poloniæ et Hungariæ Reginæ, nonnulli Pannoniorum Barones, qui partes Sigiſmundi Marchionis fouebant, habentes moleſtam, præfatam Reginam, aut capere, aut pellere Regno nitebantur. Quæ ſibi conſulens in Caſtrum firmiſſimum, cum eadem filia Maria, Sigiſmundi Marchionis Brandeburgen ſponſa, ſe recepit. Diuiſionem autem tam monſtruoſam in Regno Hungariæ exortam Carolus de Duracio Siciliæ Rex intelligens, occupare Regnum Hungariæ modis omnibus, Regno Siciliæ parum contentus, in animum induxit et contra iuſiurandum, quod Ludouico, tunc Hungariæ et Poloniæ Regi, viuenti præſtiterat, ne uidelicet ullo tempore, in præiudicium filiarum ſuarum Mariæ et Heduigis Regna Hungariæ et Poloniæ ambiret, veniens, factus inſuper immemor beneficiorum eiuſdem Ludouici Regis, cuius gentibus, armis, et ſumptibus Regnum Siciliæ conquiſiuerat, cum magna militum comitiua, de ipſo Siciliæ Regno in Hungariam properauit, ſiue ſua ſponte et arbitrio, ſiue, ſecundum aliorum aſſertionem, per dictam Reginam Elizabeth acceſſitus. Atque illuc perueniens fauentibus ſibi nonnullis Baronibus Hungariæ (ut eſt illa gens partialitatibus dedita, ſe in Regem Hungariæ coronari fecit. Cuius Coronationem Regina Elizabeth moleſte ferens, verebatur enim filiarum ſuarum Mariæ et Heduigis de Regno Poloniæ excluſionem, multiplicibus inſuper Nunciis et perſuaſionibus Venceſlai Romanorum, et pro ea tempeſtate Bohemiæ Regis culpam et facinus germani ſui Marchionis Brandeburgen Sigiſmundi diluentis, et omnium errorum repromittentis emendam. Elizabeth Hungariæ Regina Ludouici relicta, expugnata ſingula errata, quibus in eam Sigiſmundus Marchio deliquerat, relaxans, eum ſibi reconciliat, et reuocat ex Bohemia re:

conciliatum. Non enim filiæ ſuæ Mariæ poſſe rebatur coniungi alium legitimū
virum, cum qua Sigiſmundus Marchio mrīmoniū per verba de præſenti con:
traxerat. Euadendi aūt Caroli de pace, quam pro Regno Hungariæ regendo acci:
uerat, Baroni Hungarico Ferkacz curam mandat. Qui cūm non aliter ſe illū
niſi obtruncatione capitali euaſurū reſpondiſſet. Nihil, inquit, Regina, ad me at:
tinet, quomodo illum euadas, dummō illius onere me liberes. Vno aūt mane Far:
kacz Baro, ad Carolum de pace, in ſuum cubile gladio exerto, quaſi iocabundꝰ
(iocari enim cum Carolo ſolitus erat) ingreſſus, fingens arte iocum et inſa:
niam, quo facilius deſtinatū exequeretur ſcelus, Carolum, nihil tale ſuſpicatum,
et ſibi applaudentem, in lecto apud Budam obtruncat. Pro quo facinore ipſe et
poſteritas ſua, Caſtro notabili Gimel donatus eſt, et matrimoniū ꝑ Sigiſmūdum
Marchionem, cum Maria filia Ludouici innouatum et conſumatum. Aliis placet,
dolo Elizabeth Reginæ et Ferkacz Carolum in cubiculo ꝑcuſſum, inde ad Ca:
ſtellum quoddam abductum, cum vulnus haud lethale eſſet, veneno interem:
ptum, ꝑdictoqꝫ Ferkacz, pro huiuſmodi occiſionis ſcelere, Caſtrum notabile Gi:
mel ꝑpe Nutriam Hungariæ ꝑpetue donauit et inſcripſit. Audiens aūt Marga:
retha Siciliæ Regina maritum ſuum in Hungariæ Regem fuiſſe coronatum
ſolenni pompa in Neapoli in conta, quæ Regula vulgariter nuncupatur inſtitu:
ta, choreas et haſtiludia ſpectare cœpit. Verum interim illi Nuncius lugubrꝭ
cum literis allatus eſt, ſignificans maritum ſuum Carolum Regem, apud Pan:
nonios trucidatum eſſe. Quo intellecto et diuulgato, celebris illa ſolennitas
velut fumus diſparuit. Et oībus à tam ſolenni officio, ad luctum conuerſis,
Margaretha Regina, pro muliebri more fletibus indulgens, filium vnicū
ſuꝑſtitem Wladiſlaū, ad vlciſcendū indignam patris mortem multifarie hor:
tabatur. Sed nec Ferkacz ꝑdictus ſugillatione ſolenni ex occiſione Caroli
de Durachio Regis Neapuliæ ei tunc iuſta caruit, ſtirps quoqꝫ ſua caritatur.
Quoties enim ab illo tpe vsqꝫ nunc ipſe Ferkacz veniebat, ſiue etiam ſtirps ſua
nunc venit in Regiam, toties in deteſtatiōm ſui facinoris tunc in Carolum com:
miſſi, gladius Regius de vagina exeritur, et nudus coram Hungariæ Rege
vibratusqꝫ portatur, quouſqꝫ ipſe Ferkacz, aut aliquis ex genere ſuo Aula fue:
rit ad plenum egreſſus

Vilhelmus Auſtriæ Dux Cracouiam cum magnis
theſauris venit vt cūm Heduigi Regina, ſibi pro:
miſſa ſponſa copula carnali iungeretur. Verum
dum Thalamum cum Regina ingredi vult per
Polonos ex Caſtro cum dedecore pellitur, et Ca:
ſtꝝ per Caſtellanum clauſum, ne Regina Auſtri:
acum ſequeretur. Qui relictis theſauris Gnieuoſſio
de Daliewÿcze, q partes ſuas apud Reginam pro:
mouebat, in auſtrium fugiens, relictos theſauros
nunqꝫ repetiit

Fama et denunciatione rerum, quae apud Poloniam agebantur: Vilhelmus Austriae Dux, cui Ludouicus Hungariae et Poloniae Rex, filiam suam natu minorem Heduigim, dum viueret, dandam pro coniuge decreuerat, expergefactus, cum notabili militum comitiua, et omnibus clenodiis thesaurisque suis, et vniuersa suppellectili in Poloniam se conferens, Cracouiam inopinatus applicuit. Et quamuis Dobeslao de Kurozwaki tunc Castellano Crac. et maiori domino, caeterisque Baronibus, aduentus suus non mediocrem nauseam et molestiam parturisset, ne res cum Iagyellone Lithuanorum Duce tractactari ceptae ad irritum reciderent: Heduigi tamen Regina illum gratificante, per quam a nonnullis credebatur per Gnieuossium per Dalieuicze succamerarium Cracouien., qui et ipse praebebat illi conductum, accersitus, longo tempore Cracouiae suam mansionem continuauit, nemine Baronum audente beneplacitum Heduigis Reginae rescindere. Quae et paternam ordinationem impletura, et adolescentis ingenui, virtuosis moribus adducta, nubere illi potius noto visoque, quam barbaro ignoto, et nunquam viso, quem ex nonnullorum falsa suggestione, non moribus tantummodo sed et forma agrestem, et moribus gestibusque barbarum crediderat, aestuabat. Sed et propositum suum, plerique Barones Poloniae (ut sunt hominum variae affectiones passionesque), et signanter Gniewossius de Dalieuicze Succamerarius Cracouien., in quem Vilhelmus Austriae Dux omnes curas, cogitationesque et spes suas, quasi per illum rerum suarum consumatio proventura esset, et in cuius fidem omnes suos thesauros, et clenodia contulerat, permulcebant. Dobeslao autem de Kurozwaki Castellano Crac., qui et ipse arci Cracouien. et summae rerum praeerat, Vilhelmo Austriae Duci, ad castrum Cracouien. negante prohibenteque ingressum, Heduigis Regina frequenter cum militibus virginibusque suis, ad Coenobium sancti Francisci Cracouiae sit, ex castro faciens descensum, in eiusdem Coenobii refectorio, cum Vilhelmo Austriae Duce praedicto chorearum solatiis, parco tamen et castigato atque honestissimo moderamine vtebatur. Fama insuper et plurimorum assertione proditum est, adeo Iagyellonis Lithuanorum Ducis connubium perosam pertaesamque fore, vt Poloniae Baronibus nequaquam dissuadentibus, et prohibentibus, barbari exclusura coniugium, sponsalia per verba de praesenti cum Vilhelmo Austriae Duce, in facie ecclesiae, Ludouico patre iubente dudum contracta, sub frequentium militum suorum et Procerum sub id tempus, quo Iagyellonem Ducem Lithuaniae, vulgatum erat, pro accipiendo Regno et consumando matrimonio Poloniam procedere, consumare statuisset. Verum dum ad Cracouien. arcem, Thalami secreta cum Heduigi Regina suscepturus cubilia, productus esset, cura et mandato Baronum Poloniae, quibus copulatio ipsa summopere displicebat, tam ex arce quam ex thalamo cum dedecore et iniuria exclusus, expulsusque est, et ab omni carnali commercio Reginae praedictae sequestratus. Heduigis autem Regina exclusionem Vilhelmi ex castro moleste ferens, in Ciuitatem ad illum facere parabat descensum. Cumque portas Castri Baronum cura et mandato clausas offendisset, violare illas petita dataque securi manu propria nitebatur: Demetrii tandem Militis de Goray precibus expugnata, coeptum omisit. Timens autem Dux Vilhelmus, se aut desiderari, aut violari, e Cracouia

in Austriam clanculò paucis consciis refugit, omnibus thesauris et clenodiis magnæ æstimationis, apud Gniewosium pfatum succamerariu Cracouien relictis quos nullo vnq tempore repetiit, et quorum sibi proprietatē, et vsum pfatus Gniewosius retinuit. Pro quibus Gniewosius pfatus succamerarius, de genere et familia Strzegomia notabiles hæreditates et villas sortesq coēmit, quæ à filiis suis processu dierum parum soleṙter sumptum facientibus, prodigaliter expēsæ in tertiam non venere generatiōm

Anno Domini 1386.

Iagyello Cracouiam aduenit cum magna pompa. Ad quem visendum, et de forma eius se informan Heduigis Regina mittit. Ipse vero Magistrum Prussiæ ad nuptias, et ad baptismum suum per Nuncium inuitat. Reginaq salutata preciosa illi dat munera

REgnum Poloniæ, et Connubium Heduigis Reginæ suscepturus, magnus Dux Lithuaniæ Iagyello, cum fratribus suis et comitatu grandi quadrigis insup, thesauros suos, et plurima rerum variaru suppelectiles ferentibus in Poloniam aduenit. Et conducentibus eum Poloniæ Legatis, primum Lublinen oppidum ingressus, aliquot diebus, ex composito, vt fama aduentus sui, apud Polonorum Primates vulgaretur, illic mansit. Ex Lublin verò graui et tardo gradu versus Cracouiam tendebat. Paucis aūt admodum Baronibus Poloniæ occursu suo illum, inter quos Spitko de Melstin Palatinus Cracouien præcipuus erat, et de cuius aduentu Iagyello Dux enixius gratulabatur, excipientibus, frequens et subitus Prælatoru et Baronu Poloniæ ad Heduigim Reginam Cracouiam fiebat concursus. A quibus sūma cura, sūmoq studio pcata, vt magno fidei fructu, qui principatū à Polonis quærebatur, pensato, barbari Principis non fastidiret coniugium. Diu et grauiter pp̄ter superius fœdus cum Vilhelmo ictum reluctabatur, mittit tandem familiariorē et secretu Nunciu suum Zauissium de Oleśnicza, in Ducis Iagyellonis occursu, mandās vt eo viso, et forma sua staturaq, q celeriter redeat, et fideliter eius formam, staturam, et mores enarret. Caueatq ne munus aliquod à Duce Iagyellone acceptet. Non ignarus Iagyello Dux, pro dinoscenda forma et proportione sui corporis, q multorum falsa relatio turpem esse confinxerat, legatum à Regina ad se missum, comiter et humanè excepit, et quo plenius non formam solum, sed et singula sui corporis lineamenta exploraret, ad balnea secum ducit. Qui omnibus, ad sacietatem visis et contemplatis, muneribus insuper, quæ à Iagyellone ingerebantur, neglectis, ad Reginam Heduigim reuersus, corpus Ducis Iagyellonis gracile, venustum, et proporcionatu, formam mediocrem, vultum hilarem, faciem oblongam, nulla tn̄ turpitudine notatam, mores graues et Principe dignos renunciat, et Reginæ Heduigis anxietatem, de agresti et deformi Iagyellonis Ducis corpore dudum conceptam, dissoluit. Mitigato lenitoq Heduigis Reginæ mærore, à pluribus Poloniæ Baronibus Duci Iagyelloni

obuiam itum est, et ampliori animorum concordia fauoreq; singulæ res tracta:
ri cœptæ. Transmisit aũt Iagyello Dux ex Sandomiria Demetrium de Goray,
Regni Poloniæ Vicethesaurariũ, qui illi cum cæteris Poloniæ Baronibus iam oc:
currerat, in Prussiam, petens et inuitans Conradum Czolner Prussiæ Mgr̃um,
q̃tenus personalit̃ Cracouiam adueniat et ipsum, baptismatis vnda, à spurciciis
barbaricis diluendum, de fonte leuet, et tam coronationis suæ, q̃ nuptiarum in:
tersit solenniis. Ex Sandomiria deinde egressus, die Martis duodecima Fe:
bruarii Cracouiam, non tam Lithuanis et Ruthenis, q̃ Poloniæ Baronum multitu:
dine comitatus, cum ingenti gloria et pompa ingressus est: et in castrum Crac̃
p̃ductus, primum Reginam Heduigim, in Thalamo suo cum frequenti virgi:
num et matronarum numero consistentem, adit, excepit, et inuitat. Cuius spe:
ciem et decorem et contemplans et admirans (neq; enim pro ea tempestate
in vniuerso orbe parem in pulchritudine æstimata est habuisse) altero die
illi magnæ æstimationis dona, in auro, argento, gemmis, vestibusq; per Vitaw:
dum, Boris, et Swidrigalonem Duces, transmittit. Iam enim Vithawdus Dux
fratri Iagielloni reconciliatus, ex Prussia redierat. Ferunt et sub eodem tp̃e
Vilhelmum Austriæ Ducem, ex Austria Cracouiam, sub habitu dissimulato
Mercatorio, non sine annuentia Heduigis Poloniæ Reginæ clandestine adue:
nisse, et per omne tempus quo Wladislaus Rex Poloniæ Iagyello Cracouiæ mo:
rabatur, aut in Lobzow castello in nigra villa, aut in æde Morusten, paucis cõ:
sciis latuisse. Dum quoq; ædes Morusten à solicitis et industriosis p̃quireretur
Scrutatoribus, in Camini interiora, ad tigna ad id p̃parata ascendisse, et sic in:
uestigatores fefelisse Regios. Considerans aũt Vilhelmus p̃fatus se Regnũ
Poloniæ, et Reginam Heduigim recuperare non posse, Ioannam filiam olim
Caroli de Duracio, et sororem Ladislai Regum Siciliæ accipit in vxorem.
Cum qua breui tempore commanens decessit. Quæ ad Regnum Siciliæ reuer:
sa post plures viduitatis annos Iacobo Comiti Marchiæ in Regno Neapolita:
no nupsit.

Iagyello deuicta prius Heduigi Regina,
cũm fratribus suis et Baronibus in Crac̃ eccl̃a
baptisatus, nomen Wladislaus accipit, et postea
matrimonium cum Heduigi Regina Poloniæ cõ:
trahit, terrasq; Lithuaniæ, Samogithiæ et Rus:
siæ perpetuo Regno Poloniæ incorporat.

Solicitudine deinde et cura multiplici tam Prælatorum q̃ Baronum Polo:
niæ Heduigis Regina obsecrata, rogata, et tandem saluberrimo consi:
lio atq; suasu, ostendentium, ad sponsalia, cum Vilhelmo Austriæ Duce in
anno et tempore impuberi contracta, eam minimè teneri, expugnata est, vt
priori fœdere irritato, nubere Iagyelloni Duci Lithuaniæ, non voluptatis aut
libidinis explendæ causa, sed fidei orthodoxæ amplitudinem, et Christiano:
rum quietem procuratura, consentiret. Eo itaq; consensu apud illam obtento,
die Iouis quãrdecima Februarii, alĩs festo Sancti Valentini Dux magnus Li:
thuaniæ Iagyello primum, deinde fr̃es sui Lithuaniæ Duces, Boiari et nobiles,
in fide Catholica, et eius articulis ad liquidum edocti, fidem sanctam ortho:

doxam, gentili erore abiecto, profitentur, et ſuſcipiunt, et in Eccleſia Cracouien
per Bodzantam Archiepum Gneſnen, Ioannem Crac Epum, cum magna alacritate
baptiſantur. Abrogatiſque barbaricis nominibus, Duci magno Iagyelloni Princi:
pum nomen Poloniæ, Wladiſlaus, item Vithawdo Alexander, Corigaloni Cazimi:
rus, Swidrigieloni Boleſlaus, aptata impoſitaque ſunt. Reliqui Lithuaniæ Duces,
fres Ducis Iagyellonis, cum dudum ante Græcorum ritu baptiſma ſortiti fue:
rint, ad iterandum, vel vt ſignificatiori verbo vtar, ad ſupplendum baptiſma
non poterant induci. Principale aut et primarium sacramentu Wladiſlaus, als
Iagyello Dux adeptus, die rurſus eodem, alterum ſortitus eſt, et in pdicta Eccłia
Cracouien, cum virgine decora et inſigni Hedwigi Poloniæ Regina, moribusne
incertum eſt an forma venuſtiore, per Bodzantæ Gneſnen Archiepi miniſterium,
matrimonium per verba de præſenti contraxit. Terraſque Lithuaniæ, Samogitiæ,
et Ruſſiæ, in quibus naturali iure et acquiſito, habebat dominium merum et mix:
tum, ditioni ſuæ parentes, Regno Poloniæ perpetuo inſcripſit, vniuit, inuiſceravit,
adiunxit, et incorporauit, ac earum populos ſe baptiſaturum, et ad fidem orthodo:
xam reducturum, iureiurando aſtrinxit. Et quamuis pdictus Wladiſlaus Poloniæ
Rex, Procerum et optimatum Poloniæ conſilio, et perſuaſione inſtigaretur, vt cha:
ractere chriſtiano biduo, anteque ſe Regio inſigniri pmitteret diſ:
ſenſit tamen et decus baptiſmatis, abſque Regio ſuſcipere detrectauit, collu:
ſionem veritus. Ferunt et Hedwigim Reginam, ne ſuo iungeretur connubio,
diutius obluctatam, et vix tandem prece optimatum, ad conſentiendum in:
ductam fuiſſe. Probè enim nouerat matrimonium ſecundum contrahendum,
priori obſtante, legitimum fieri non poſſe. Facinus quoque adulterii exhorrens,
alteris nuptiis ſuam contaminare pudicitiam, amarius morte putabat. Neque
enim à plurimorum noticia ſciebat ignoratu, quam cum pfato Vilhelmo Duce Au:
ſtriæ poſt contracta de præſenti ſponſalia, quindecim diebus, in thoro carna:
li copula etiam ſubſecuta, manſerat. Timor quoque Diuinus et vis conſcientiæ
mentem ſuam, quaſi quoddam exagitante torrebant. Ex eo inſuper facinore
à Proceribus Poloniæ pro ea tempeſtate in contemptum Chriana religionis pa:
trato, qui Catholico Principe Vilhelmo Auſtriæ Duce, à legitima vxore ignomini:
oſe excluſo, fœminam renitentem, Iagyelloni barbaro, non abhorrendo adulte:
rii facinus, iungi procurart, creditus eſt oipotens vltionu Dnus flagellis Polo:
nos per inordinatum regimen et Reges, Lithuanis quam Polonis propenſius fa:
uentes plurimum afflixiſſe &c

Wladiſlaus Iagyello magnus Dux Lithuaiæ in Regem Poloniæ coronatur. Cuius diuitiæ Polonorum modeſtiam in ambitiom mutarut &c

Duobus Sacramentis Wladiſlaus, als Iagyello, magnus Lithuaniæ Dux
pro Regno Poloniæ conſequendo, die vno iniciatus, rurſus die quarto
Solis videlicet decima ſeptima Februarii, quæ in Dominicam Quinquage:
ſimæ cadebat, ad recipiendum coronationis et vnctionis inſigne, quod ſolis
Regibus præſtari ſolet, ex Thalamo cum ingenti gloria et ſolennitate, ac
Ducum militariumque et populi multitudine copioſa procedens, in Ecclam Crac

aduenit. Vbi sponsa sua nobilissima Hedwigi Regina pñte spectanteq; no:
uo Diademate, ex auro et gemmis pridem fabricato, cum vetus et priscum
Ludouicus Hungariæ et Poloniæ Rex præcauens ne quisq; alius quam proles
sua in Poloniæ Regnum succederet, in Hungariam transtulisset, per Gneznen
Archiepum Bodzantam, assistentibus sibi Ioanne Cracouien, et Dobrogasti o
Posnanien Epis, in Poloniæ Regem vnctus, et coronatus est. Et ex gente Li:
thuanoru, primus apud Polonos, et eorum fauore, sub vno et eodem tempore
tria amplissima decora, quod nemini priscoru reor contigisse, sacrum ba:
ptisma, splendidissimum matrimonium, et nobile Diadema consecutus. Quæ
quidem ornamenta eo fœliciora magis iudicanda sunt, quod propriis et na:
turalibus Poloniæ Principibus, à Catholicis parentibus genus ducentibus, Di:
uina permissione, propter eorum excessus et demerita, reprobatis et neglectis
in barbarum et alienum Principem collata. Quæ quidem Principu et Regum
naturalium mutatio, quantum accessione terraru prodest, tm distractione
introituu Regalium nocet. Temperati siquidem nobilitatis Polonicæ à cupi:
dine in eam diem mores, tum primum Wladislao Lithuano regnante, consur:
gere et se erigere cœperunt, Regnumq; Poloniæ impetrationibus immodicis
lacerare, quousq; in nrã tempora, minus virtutis plus ambitionis habentia
ventum est, et Regno omnes sui sumptus, omnes introitus publici et priuati
quousq; ad sedes Pontificales, cæteraq; minutiora beneficia venirentur, adē:
pti. Sub eo itaq; tempore stirps et progenies Regum Poloniæ, quæ à Pyasth
Mellicida ortum habuit, Sceptrum et Diadema amisit. Et illa cadente, Litua:
niæ natio, ex Romano sanguine ortum trahens, succreuit. Vt non glorietur
nisi in parte luminu, omnis caro, qui glorificat glorificantes se, qui illum cō:
temnunt, erunt ignobiles.

Magr Prussiæ inuitatione sui spreta, ad baptis:
mum et coronationem Wladislai Iagyello non ve:
nit. Verum collecto exercitu, cum fratre Regis An:
drea Lithuaniam vastat, et occupat Polocen terãs.
Missis aut Rex Skirgallone et Vitholdo cum Polo:
nis militibus omnia recuperat. Ipse vero Proceribꝰ
mlta donat Polonis, Spithkoni de Melsthin Sandalia
margaritis preciosa, dedit.

ALtero coronationis die Wladislaus secundus Poloniæ Rex, iuxta ve:
tustũ in ritum, Ciuitate Cracouien, et eius circo in apparatu Regio pa:
grata, in Throno, ad Prætoriu Ciuitatis in propatulo ad id specialr ere:
cto, consedit, et à Mgr̃o Ciuium, Consulibus, et vniuersa Cracouien Ciuitate ho:
magium accepit. In arcem vero Cracouien reuersus, tertia die nuptiarum so:
lemnitatem diebus pluribus, sub quibus hastarum et gladiatorii ludi, et choreæ
plaususq; celebabantur exegit. Sub idem aut tempus Conradus Czolner Prussiæ
Mgr, futuram amplitudinem et Regni Poloniæ, et terrarum Lithuaniæ ex mu:
tuo glutinio et fœdere, vario liuoris et suspicionis æstu, ne sibi et ordini suo
fatalis fieret, pertæsus, inuitationē per Demetrium de Goraij, et vt Wladislaw

Poloniæ Regem de fonte leuaret, baptiſmatis, coronationisq́ ſuæ, et nuptia:
rum adeſſet ſolenniis, habens oſtentui, Pruthenico et Liuonico exercitu con:
gregato, agmine duplici Lithuaniæ terras, ex quibus nouerat et Iagyellonem
magnum Ducem, et cæteros Duces fratres ſuos, principalioresq́ Barones et mi:
lites verſus Cracouiam diſceſiſſe, ingreditur. Habens in ſua comitiua germa:
num Iagyellonis Magni Ducis Andream, ritum Ruthenicũ profeſſum, qui ad
Cruciferos confugiens, ſumã rerum apud Lithuanos, et Ruthenos potiri, CRV:
ciferorum auxilio, æſtuabat, quem temporis proceſſu Wladiſlaus Poloniæ Rex
captum, et in Caſtro Chęczini carceres et vincula pati coactũ, velut peſtem
communem, integro triennio mulctauit. Conradus aũt Czolner Pruſſiæ Mgr̃, Li:
thuaniæ terram vacuam et deſertam reperiens, vaſtationem eius dispartitis
agminibus, iuſſit latius extendi, et in crucis modum atq́ gyrum eam predis
et incendiis vaſtauit. Caſtrum inſuper Lubowlia Lithuani cum impugnatũ
conquirit, et illud dat Duci Andreæ in poſſeſſiõm et tenutam. Plocenſes quoq́ ab
obedientia Wladiſlai Regis, et fratrum ſuorum deſciſcunt. Et tam regionẽ
ſuam quam arcem Duci Andreæ dedunt. Quibus Wladiſlaus Poloniæ Rex co:
gnitis, Skirgyellonem germanũ, et Vithawdum patruelem, fratres, plures
numero Polonorum Milites eis adiungens, in Lithuaniam, reſiſtentiam CRV:
ciferis facturos, remittit. Qui dum hoſtes, vaſtatione peracta, in Pruſſiam re:
diiſſe comperiſſent, directo itinere ad Caſtrum Lubowlia contendũt, et infra
paucos dies expugnatum, præſidium inde Andreæ Ducis, et Cruciferorum eii:
ciunt, captiuant et trucidant. Plocenſem poſtea regionem, quæ à fide diſceſſerat,
aggreſſi, neq́ Cruciferis, neq́ Duce Andrea ferentibus Plocenſibus opem, Plocẽ:
ſes in gratiam, defectionis autoribus ſecuri percuſſis, recipiunt. Singulos
aũt Primorũ Wladiſlaus Poloniæ Rex liberalibus donationibus, coronatiõe
ſua perfecta remunerans, in Spithkonem de Melſtin Palatinum Cracouien
profuſiori donatione vſus, ſandalia illi ſua, gemmis, auro, margaritis, vnioni:
bus, et lapidibus precioſis, ſuperba, donat. Hunc enim crediderat vocatiõem
ſuam in Regnum Poloniæ et coronatiõm operoſius quam cæteros procuraſſe.
Sub idem tp̃us Dux maior Smolnenſis Swieczlaus, cum duobus filiis diẽ obiit.

Wladiſlaus Rex cum vxore ſua in Poloniam
maiorem vocatus per Barones gratia componẽ:
darum ſeditionum tendens et Gneſnam veniens,
dum ſubditos Capituli, ſtationem dare negantes,
pignorat. Interdictum, propterea latum, opera Re:
ginæ relaxatur; guerram, inter Domarathum de
Pierzchno Caſtellanum, et Vincentium de Kapa
Palatinum Poſnanieñ ac eorum ſequaces compo:
nit. Ioãem verò Krwawi Drabel Plomyenitham
Iudicem Poſnañ nequiſſimum carceri includit,
et Bartholſſio Odolonowſky de Kozmin pro:
ſcripto, Caſtrum Odolanow recipit.

CIrca Quadrageſimæ medium, Wladiſlaus ſecundus Poloniæ Rex, Cra:
couia diſcedens, in oras maioris Poloniæ, vnà cum noua ſponſa Heduigi
Regina, ad reſcindendas ſediciones et guerras ciuiles, diuturno tp̄e
illic radicatas, Prælatis, et Baronibus, maioris Poloniæ ſummoperè id preca:
tibus, armatos milites ex Cracouien͡ et Sandomirien͡ partibus, quo facilius
ſedicionum autores opprimi poſſent, ſecum ducens, contendit. Dum aũt apud
Gneſnã cõſiſteret, et à laicis ſuggeſtus, ſtatiõm ſeu pcuratiõm à Capitulo Gne:
ſnen͡ requireret, Capitulo q; negante, Villas capitulares pignoraret, atq; ob id
pignorati coloni cum coniugibus et liberis Gneſnam venientes in fletus et la:
chrymas reſoluti, clamores plurimos æderent. Nicolaus Strzozberg natione
Polonus ex Poſnania ortus, Præpoſitus Gneſnen͡, poſito ob eam rem interdicto,
ex Gneſna receſſit. Quo malo Heduigis Regina commota, errore Regis corre:
cto, ſingula pignora reſtituit, et Interdictum ſolui procurauit. Ferturq; tunc
in amaritudine pectoris ſui dixiſſe. Et ſi pecora colonis reddimus, quis illis
effuſas lachrymas reſtituet. Paſcha aũt Domini apud Poſnaniam celebrato,
primum guerram, quæ inter Domarathũ de Pierzchno Caſtellanũ Poſnanien͡
et Grzimalitas ab vna, et Vincentium Palatinum Poſnanien͡, Swidwam de
Schamotuli Caſtellanũ Naklenſem, cæterosq; Nalaczithas, partibus ab altera,
non ſine pernicie communi agebatur, extinguit. Et diſſidentibus pacificatis
Gneſnen͡ et Poſnanien͡ Eccleſiarũ bona, quæ occupabat, iuſtis dominiis reſtituit.
Ioannem Kruaui diabel heredem de Venetiis, Iudicem Poſnanien͡, qui ob impias
tranſgreſſiões et opera Kruaui diabel, id eſt cruentus ſatan appellabatur, gene:
re et familia Plomyenitham, ſentenciis et diffinitionibus ſuis iniquiſſimis, qui:
bus plures numero iuſtos et innocentes eorum hæreditariis poſeſſionibus pri:
uauerat retractatis, et quem conſtabat multa execranda facinora comiſiſſe,
hæreditariis bonis mulctatũ in carcerem, quem pluribus annis perpeſſus eſt,
coniicit. Barthoſſium Odolanowſki, hæredem de Kozmin, qui et ipſe plurima:
rum ſeditionũ et bellorũ Ciuilium fax et origo erat, ad præſentiam ſui ve:
nire detrectantem, de Regno effugat et proſcribit, et Caſtrũ Odolanow in
ſuam redigit ditiõm. Breuiq; tempore guerrarũ Ciuilium ſtridoribus penitus
euacuatis, maioris Poloniæ oram in pacis optatæ amænitatem, pluribus etiã
munitionibus demolitis, vindicat, omneq; in ordinandis et componendis
rebus, quæ guerris et ſedicionibus domeſticis afflictæ et deformatæ erant,
apud maiorem Poloniam conſumit tempus, Autumni et æſtatis. Inſignis is
annus apud Polonos, Lithuaniæ, Samogithiæq; terrarũ, quæ quondam hoſtiles
et infeſtæ erant, acceſſione, et propriarũ à diuturna et domeſtica guerra quie:
tatione, et quod omnia ſupexcedit et ſuper egreditur, Principis exteri, et bar:
bari, naturalibus et propriis abrogatis, mutatione.

IANVA relicta Vrbanus Papa Sextus de Menſe Decembri, naturali itine:
re Lucam adueniens, nouem Menſes illic exegit. Vbi per Nuncios Regum,
et Principum Prælatorumq; Germaniæ, Poloniæ, et Hungariæ ſolicite rogabatur
qtnus ad reuniendam Ecclãm Dei intenderet, pertinaci contumatia reſpon:
debat, ſe verum Papam eſſe, nec quicq; poſſe aliter ſentire.

Anno Domini 1 3 8 7

Wladiſlaus Rex cum Heduigi Regina Lith:
uaniam vadit et idolis effractis omnes gentes
baptiſat, donans illis pannum ex Polonia addu
ctum. Cui Vrbanus Papa eo nomine gratias agit

GEntem et regionem Lithuanicam Wladiſlaus Poloniæ Rex quē:
admodum in fœdere cum Regno Poloniæ et Heduigi Regina icto,
iureiurando ſe aſtrinxerat, ab Idolatria et ſuperſtione gentili, ad
cultũ vnius veri Dei et religionem fidei orthodoxæ, reducturus, præ cũctis
mentis ſuæ deſiderabilibus Catholicæ fidei affectans incrementũ, Bodzanta
Gneſneñ. Archiepō, et pluribus viris Eccleſiaſticis religioſis et exemplaribus, ex
Regno Poloniæ, quorum doctrina, cura, et opera, Chriſtiana religio, apud gen:
tem, profanis ritibus deditam, ſeri et florere poſſet, abſumptis, in Lithuaniã
ire pergit, apud quam Chriſtus hactenus fuit incognitus et inuiſus. Non con:
tentus aũt Ecc̃iacis viris, Heduigim Reginam, nouam patriam, nouamq; re:
gionem et gentem ſui Coniugis viſuram, item Semouitum et Ioannem Maſouiæ,
Conradumq; Oleſchniceñ. Duces, Bartholſzium de Viſzemburg Palatinũ Poſnañ.
Criſtinum de Koziegłowy Sandecenſem, Nicolaum de Olſzolin Viſlicieñ., Za:
klikam de Miedzigorze Cancellariũ, Nicolaum de Moſzkorzow Vicecancellariũ
Regni Poloniæ, Wlodkonem de Charbinowicze Pincernam, Spitkonem de Tar:
now Succamerariũ, et Thomkonem Subpincernã, Cracouieñ. pluresq; alios Po:
loniæ Barones et milites ſecum ducit. Cum aũt in Lithuaniam peruentum eſſet,
Conuentum pro die Cinerum apud Vilnam agit. Quo cum fratres Regii Skier:
gallus Throcenſis, Vithawdus Grodnenſis, Wlodimirus Kiiouienſis, Coributh
Nouogrodeñ. Duces, et militum populariumq; frequens numerus, Regio iuſ:
ſu, conueniſſet, pluribus diebus, à Wladiſlao Poloniæ Rege, adiuuantibus illũ
Catholicis Ducibus, qui conuenerant, apud milites et populares laboratum eſt,
vt falſis Diis, quos hactenus, vano gentiliũ errore decepti, colebant, abiectis,
vnum verum Deum, eiusq; Chr̃ianam religionem venerari, credere, et colere
conſentirent. Reluctantibus barbaris, et ſe ſuaq; Numina, (erant aũt hæc
præcipua, Ignis, quem credebant ppetuum, qui per ſacerdotes, ſubiectis lignis,
nocte atq; interdiu adolebatur, ſyluæ, quas putabant ſacroſanctas, et Aſpi:
des, ſerpentesq; in quibus Deos habitare et latere credebant) impium et
temerarium con̄ maiorum inſtituta, deſerere et peſſundare aſſerentibus, Wla:
diſlaus Rex ignem, qui perpetuus ab illis putabatur, in Vilneñ. Ciuitate,
quæ Caput et Metropolis gentis erat, ſeruatum, et à ſacerdote, qui eorũ ligna
Zincz appellabatur, et qui ſupplicantibus, et de futuro rerum euentu Numen
conſulentibus falſa edebat, (quaſi hæc à Numine accepiſſet) reſponſa, cu:
ſtoditũ, et ſedula lignorum adiectione nutritũ, barbaris inſpectantibus,
extingui, et templum aramq; in quibus hoſtiarũ fiebat imolatio, diſrumpi,
ſyluas inſuper, quæ ſacroſanctæ putabantur, ſuccidi, et lucos eorum confrin:
gi, aſpides etiam et ſerpentes, quæ et qui, in ſingulis domibus, velut penates
Dii reperiebantur, interfici et necari (barbaris fletibus tm̄modo et lamē:

tis falsorum suorum Deorum et Numinum, ruinam ac cladem et extermi:
nium, cum mussitare contra Regis imperium non auderent, prosequentibus
disposuit. Confractis autem et exterminatis Idolis, dum Deorum suorum fallita:
tem, a quibus hactenus se ludificatos intellexerant, oculis peruidissent, vniuer:
sa Lithuanorum gens et natio fidem Christianam suscipere, et vetusto errori
renunciare, prona et obedienti deuotione consensit. Per dies autem aliquot, de
articulis fidei, quos credere oportet, et oratione Dominica atque symbolo
per sacerdotes Polonorum, magis tamen per Wladislai Regis, qui linguam gen:
tis nouerat, et cui facilius assentiebat, edocta, sacri baptismatis vnda rena:
ta est, largiente Rege Wladislao singulis ex popularium numero, post su:
sceptum baptisma, de panno ex Polonia adducto, nouas vestes, tunicas, et
indumenta. Qua quidem prouida liberalitate et largitione effecit, vt rudis
illa natio et pannosa, lineis in eam diem contenta, fama huiusmodi libera:
litatis vulgata, pro consequendis laneis vestibus, cateruatim ad suscipien:
dum baptisma, ex omni regione accurreret. Et quoniam labor immensus
erat, vnumquemque credentium baptisare singillatim, concurrentis ad ba:
ptisma populi Lithuanici vtriusque sexus multitudo, mandante Rege, seque:
strabatur in turmas et cuneos, et vniuersis, de qualibet turmarum, bene:
dicta aqua sufficienter conspersis, cuilibet etiam turmae, et vniuersis, qui in
ea constiterant, nomen Christianum et vsitatum, abrogatis barbaricis, videlicet pri:
mae turmae Petrus, secundae Paulus, tertiae Ioannes, quartae Iacobus, quintae
Stanislaus. Foeminis vero, quae et ipsae proprias faciebant turmas, competen:
tia nomina Catharina, Margaretha, Dorothea, iuxta numerum et quantitatem
turmarum imponebantur. Militaribus tamen et natu maioribus, specialis
impendebatur baptismus, qui et ipsi cum consortibus, paruulis, et cognatis,
sacrum baptisma suscepturi, et Christianae fidei articulos cognituri, Vilnam
certatim ruebant. De quibus omnibus Christianissimus Rex a summo
Pontifice Vrbano sexto, commendatus est, per huiusmodi scripta &c.

Breue Apostolicum

Vrbanus Episcopus, seruus seruorum Dei, charissimo in Christo fi:
lio Wladislao Regi Poloniae illustri, salutem et Apostolicam benedictionem.
Gaudemus in Domino fili charissime, et de tanto lucrifacto filio, pater:
nus animus iocundatur, gaudemus, inquam, fili et laetamur, quod illuminator
omnium gentium, candor lucis aeternae, suae lumen gratiae tuo et tuorum cordibus,
per donum chrismatis, clementer infudit. Ex hoc enim altissimo vitulos
persoluimus labiorum, quod sponsam suam sacrosanctam Romanam ecclesiam
matrem tuam, quae te in aqua regenerauit et spiritu, noua semper prole mul:
tiplicat, et propagatione fidei orthodoxae foecundat, de tenebris ad lucem
reducens filios, et euocans de Aegipto, vt Deum Deorum in Syon contem:
plentur. Sane fili charissime, nuper Venerabili patre nostro Dobrogostio Episcopo
Posnaniensi nobis referente, didicimus, quod post susceptum per te regenerationis
lauacrum, consolator omnium personam tuam gratiae suae dono perfudit, sicque
grandem animum praebuit, ad sua beneplacita prosequenda, quod tu tanquam

Princeps Christianissimus eximiæ deuotionis, et illustrium titulis insignitus, apud Deum et Sedem Aplicam gerens reuerentiam filialem, Ecclias et psonas Ecctiacas Regio fauore prosequeris, et iacentes in tenebris ad lumē ueritatis et viam cognitionis Diuini nominis ardenti solicitudine reuocas et reducis: fana dæmoniorum, in quibus in fœlicium animæ illudebantur, subuertens, et erigens ibidem et construens templa Domini, ad honorem pdictæ sacrosanctæ Romanæ Ecctiæ, mris nræ, in cuius charitatis visceribus, pcipuū locum obtines, inter Principes orbis terræ. Euge igr, vt seruus fidelis, fili charissime, qui p pmissis, pignus nobile, terreni vczt culmen solii, et procul dubio Regni cælestis acquisisti. Et merito, oportet te etiam fili gaudere, q qui cum multis periens, quasi thesaurus absconditus es inuentus. Iocundari etiam debent tua pcordia, q de tuis studiis talia pdicantur, et q tam charus, et tam acceptus, in sinu matris Ecctiæ, cum famosi nominis vbertate recumbis. Ea pter fili charissime pmissa cum incrementis virtutum continua, id q accepisti à Domino, in fidei firmitate conseruans ac Ecctas et personas Ecctiacas, vt cæpisti, semper habeas in honore. Tres ad fidem reuoca, et in tuæ operationis ministerio Marthæ solicitudinem assumas, et in altitudinem Mariæ cōtemplationis consurgas, ita vt thesauros perennis vitæ thesaurises in superis, et post cursum huius vitæ labilis, optimam partem elegisse læteris, et cum electis Dei quietis beatudinem merearis. Cæterum fili charissime, quod Serti tuæ alias non scripsimus, hoc non prouenit ex patris, sed potius ex Nunciorum solemnium negligentia, per te non missorum, et ex aliis rationabilibus causis. Sed nuper pfato veniente Episcopo, ipsum contemplatione mittentis, et gratè audiuimus, et expediuimus gratiosè. Datum Perusii XV Calendas Maii, Pontificatus nri anno decimo.

Wladislaus Rex Vilnæ fundat Cathedralem Ecclesiam cuius primus Epus Andreas Polonus Accipitrum Familiæ ordinatur. Septem insuper ecctias parochiales erigit, quibus multa largitur Heduigis Regina.

SAtagens aūt deuotissimus Rex Wladislaus, vt fides per eum in Lithuania plantata robur et incrementa susciperet, in Vilnen Ciuitate Ecclesiam Cathedralem in benedictæ Trinitatis honorem, et sub titulo sancti Stanislai Pontificis et Martyris gloriosi et magnifici, fundat et erigit qtinus Polonici et Lithuanici populi, quos in vnione tam fidei et religionis, qꝫ ditionis et imperii vnionem et gratiam coniunxerant, vno etiam præside et patrono gloriarentur, et assidua memoria, nusqꝫ obliteranda, recolerent ex Polonis, et per eorum curam, subducta errorum caligine, fidei lumen sibi et posteris proluxisse. Principalem aūt aram in loco, vbi ignis, qui falso perpetuus creditus est, accendebatur, constituit, vt error gentilitatis fieret cunctis patentior. Constituit insuper quatuor in pdicta Vilnen Ecclesia, à se fundata, et p Bodzantam Archiepum Gnesnen consecrata, Dignitarios et Prelatos

et octo Præbendarios, Canonicosq; et ſufficientem dotem, villas, prædia, introitus lacus et notabiles poſeſſiones largiendo, qua Epũo, Prælati et Canonici ſuſtentari et congruum ſtatum ducere poſſent, largitur, donat, inſcribit et aſſignat, virumq; ſpectatæ et raræ religionis Andream Vaſzilo, Polonum natione, nobilem genere, de Domo Accipitrum, ſeu Iaſtrzembczonu, profeſſione fratrem ordinis minorũ olim Elizabeth Hungariæ Reginæ Confeſſorem, et verbi Dei Prædicatorem insignem, Epũm Cerethen, in Epũm ordinari et præfici Vilnæ procurat. Cui vt Pontificalem ſtatum inter Neophitos et rudes populos honeſtius poſſit ducere, Ecclam Parochialem in Klodawa Gneſnen Dioceſis, q notabiles introitus habebat, adiungit. Fundat inſuper ſeptem Eccleſias Parochiales, in locis opportunis et neceſſariis vczt in Volkomaria, Miſzocholi, Nyemcza, Miedniki, Krewa, Obolcze, et Haijna. Item Præbendam ſancti Martini in Caſtro Vilnen altiori. Et tam Eccliis Parochialibus prædictis, q; Præbendæ ſancti Martini, bona dotalia inſcribit et aſſignat, et in hmõi Eccliis Præſbiteros Polonos, Zelum Dei habentes, et ſacra celebraturos, et populum Lithuanicũ in fide Chriſti, articulisq; et ceremoniis eius inſtructuros reliquit. Sed et Heduigis Regina, fœmina deuotiſſima, ac religioſa, primum Cathedralem Vilnen, deinde parochiales Eccleſias Lithuanicas, calicibus, libris, Monſtrantiis, Crucibus, imaginibus, caſulis, cæteriſq; ornamentis, et Clenodiis, veſtibuſq; dotalibus impleuit. Et quanti eſſet feruoris in Deum, et in amplitudinem ſuæ religionis, in ætate laſciua monſtrauit.

Vrbanus VI Papa moritur Romæ

Lucana Ciuitate relicta Vrbanus ſextus, de Menſe ſeptembri Peruſium aduenit. Vbi anno integro demoratus, poſtq; temporale illius dominiũ conquirere non poterat, circa medium Auguſti ex Peruſio diſcedens in Naruiam venit. In quo itinere mula, cui inſidebat, corruente, vehementer læſus, Peruſium redire faſtidiens, Tyburtum vehiculo, et exinde Pherenum intentione Siciliam reintrandi, ferebatur. Verum deficientibus ei pecuniis ꝓpoſitum mutare coactus, Romam prima Octobris venit. Vbi extunc per totum illũ annum degens, et in reuolutione eiuſdem anni, per viginti octo dies grauiter languens, diem obiit. Multis aſtruere volentibus, quod ſumpto veneno perierit. Et quanq; pro guerris et frequentibus itineribus grandes ſumptus fecerit, nunq; tamen prouiſos Eccleſiarum grauauit. Quinimo Simoniam magnopere exhorrens, et beneficia liberaliter conferens, antiquis iuribus Cameræ Apoſtolicæ, q̃ntumcunq; modicis contentabatur. Hic annum iubileum abbreuiaturus, de triginta tribus annis, in annos triginta tres ordinauit. Satagẽs vt anno Domini Milleſimo, tricenteſſimo, octogeſimo nono, annus iubileus Romæ, ſicut euenit inciperet et duraret. Quem tamen, morte præuentus, non vidit. Sedit annis vndecim.

Lithuani ortum, nomen et mores ab Italis habent, et ſitus naturaq; Lithuaniæ deſcribitur

Quamuis autem parum conſtet, cum id nemo ſcriptorum reliquerit,
qualiter, quomodo, et quando gens Lithuanica et ſamogithica in has
quas modo incolit ſeptemtrionales regiones venerit, aut à qua gente
ſtirpem et genus ducat: veriſimilis tñ præſumptio, et idiomatis ac linguæ earũ
ſonus et proporcio, ex variis circumſtantiis, et rerum qualificationibus ſumpta,
oſtendit, Lithuanos et ſamogithas Latini generis eſſe, et ſi non à Romanis
ſaltem ab aliqua gente latini nominis deſcendiſſe, et ſub tempore bellorũ ciuili-
um, quæ primum inter Marium et ſyllam, deinde inter Iulium Cæſarem, et ma-
gnum Pompeium, eorumq́ ſucceſſores efferbuerant, ſedibus veteribus, et ſolo
patrio, credentes omnem Italiæ oram clade ciuili perituram, derelictis, in
regiones vaſtas et ſolitudines, ſolis feris peruias, quæ aſſiduis ferè vruntur
frigoribus, quæq́ à ſcriptoribus titulantur indagines, ad plagam ſeptemtrio-
nalem cum coniugibus, pecore, et familiis veniſſe, et regioni ex patrio et ve-
tuſto nomine Lithalia, genti verò Lithali, quæ hodie Lithuania ex Polonorũ et
Ruthenorũ immutatione appellatur, vnam tm̃modo literam l, quam etiam
nunc Italici homines ſuæ adiiciunt vulgari locutioni, præponendo, indidiſſe.
Eadem quoq́ ſacra, eoſdem Deos, eoſdem ſacrorum ritus, eaſdem ceremonias,
quæ et qui Romanis gentilibus erant, ante ſuſceptam fidem, coluiſſe, vzt ſacrũ
ignem, et qui falſa credulitate, ab illis perpetuus habitus eſt, et in illo Iouem
tonantem, per virgines veſtales Romæ cuſtoditum, cuius neglectam extin-
ctioñ capite expiabant. Item ſyluas, quas vocabant ſacroſanctas, et quas fer-
ro contingere profanum atq́ mortiferum erat, omnes ſiquidem illas ferro
contingentes et violantes, ſatanæ doloſitas et verſutia, in manu, oculo, pede, a-
ut aliquo membrorũ, vt cultores ſuos in fide ſacrilega contineret, Deo permittẽ-
te, offendebat, et niſi arietum aut vitulorum holocauſtis placati, ſimulatam red-
debant ſanitatem. In ſyluisq́ hm̃oi Deum ſyluanum, cæterosq́ Deos, iuxta illud
Poëticum. Habitarunt Dii quoq́ ſyluas, conſiſtere putans. In aſpidibus verò
et ſerpentibus Deum Eſculapium in forma anguis, pro peſte epidimiæ gra-
uiter graſſante ſedanda, Romam ex Græcia et Epidauro naui aduectum.
Talibusq́ et ſimilibus ſacris, et ſi non ad liquidũ Romanos et Italos exprime-
bāt, pro magna tamen parte imitabantur. Erat inſup Lithuanis ex patrio ri-
tu conſuetudinariũ, et Cærimoniale, dum illos gentilitatis detineret caligo,
ad ſyluas, quas ſanctas putauerant, collectis frugibus, ſub principio menſis Oc-
tobris, cum Coniugibus, pignoribus, et familiis venire, et Diis patriis, boues,
vitulos, arietes, et cætera animalia per triduum in holocauſta et victimas of-
ferre. Et oblatis ſacrificatisq́, ſub eodem triduo, vacando comeſſationibus,
ludis et choreis epulari, conuiuari, et veſci libaminibus. Id inter omnia pcipu-
um et ſolemne ſacrificium, q̃ nemini negligere licebat, habebatur. Ex hoſtili-
bus quoq́ terris, triumphum aut prædas referentes, reuerſi, congerie de li-
gnis et pÿra extructa, ad cuius extructionem vnusquisq́ lignum iacie-
bat, pſtantiorem et inſigniòrem ex captiuis iniicere et conflagrare, exi-
ſtimantes Deos ſuos hm̃oi incenſo prophano q́ maxime et gratificari
et placari. Id ne à maioribus ſuis acceperint, an, vt ſolet deluſa gentilitas
in errore paſſim graſſari, hunc ritum p ſe quæſierit incertum habemus

Mortuos insuper suos, q non Italis et Latinis tm̄modo, sed et cæteris natio: nibus, legimus fuisse solenne, comburebant. Lithuani tn̄ cum syluarum et nemorum abundarent multitudine, habebant speciales syluas in quibus sin: gulæ villæ et quælibet Domus, atqʒ familia, speciales focos obtinentes, decedē: tium cadauera, soliti erant conflagrare. Adiūgebatur aūt cremando cor: pori quæqʒ potiora, equus, bos, vacca, sella, arma, vestis, cingulus, torques, anu: lus, et simul vnà cum cadauere, non habito respectu, quòd aurea vel argen: tea forent, cremabantur. In hunc quoqʒ morem, Olgyerdus Filius Gedimi: ni, magnus Dux Lithuaniæ, et Wladislai Poloniæ Regis genitor, in genti: litatis errore fatis absumptus, in sylua Kokiweytus prope Castrum et vil: lam Mischoli, cum equo optimo, iopula, margaritis et gemmis intexta, ve: ste ostro, et auro superba, balteo argenteo deauratoqʒ amictus, exustus est. Tam Lithuanicæ aūt qʒ Samogithicæ gentes, gelidissimum septemtrionis axem magna ex parte spectant, adeòqʒ imbre et frigore rigescunt, vt pleros: qʒ vis algoris extinguat, multos nasis, q illic maior videtur inesse humor, in quem agat mutilet. Duobus tm̄modo Mensibus in vtraqʒ regione sentitur magis, quam habetur æstas, reliqua anni tempora frigore rigent. Coguntur proinde male matura frumenta igne torrere, et artificioso calore illis ma: turitatem conferre. Terræ aūt, quas inhabitant, et cæli, sub quo aluntur, pro: prietas, gentis quoqʒ Ruthenicæ conuictus et commixtio, veterem illorus et priscam commutauit in plerisqʒ, non tn̄ in totum sustulit, indolem. Qui à peregrinis voluptatibus excepti, contagione et alimento degenerunt, popu: lationibus, incursionibusqʒ, quam dimicatione meliores. Lithuanica regio in annis superioribus adeò contempta, obscura, et vilis fuerat, vt Kiouienses Principes ab ea et eius incolis, ob egestatem, et soli natiui sterilitatem, so: la perisomata et subera, in signum tm̄modo subiectionis, exigerent. Vithe: nen Dux Lithuanorū rebellionem primus con Ruthenos inducens, et se ipsum, Ducem inter populares constituens, astu Princeps Russiæ aggressus conflixit. Sensim quoqʒ adeò creuit viribus, vt iugo Principibus Russiæ in: iecto, etiam in tributa eos redigeret sibi pendenda, quæ per plures ætates Ruthenis ipse penderat. Magnam partem seruitorium Lithuani retinent. Ex quorum concubitu, cæteri in eandem sortem generati, nonnulli, quoni: am vel tributa, vel iudiciorum pœnas, quæ apud illos excessiuæ sunt, depen: dere nequeunt, ex liberis in seruitutem redacti, aut venundati, numerum seruitorium in dies multiplicant. Ministeriisqʒ et sudore seruorum, et suppellectilem congerunt et opes, arcana sua et Principum, veteri discipli: na edocti, mira celant fide

Lithuani Oppido Vilno condito, illi et flu: minibus, circa illud currentibus, Villia et Vil: na, ex nomine Ducis sui Villii, nomen imposuerūt, et ob egestatem Ducib. Russiæ, in signum subiectio: nis, nomine tributi perisomata pendebant

LIthuani, Samogithæ et Iaczwingi, licet appellatiōm diuerſam ſortiti, et in familias plures diuiſi, vnum tamen fuere corpus, à Romanis et Ita: lis ducentes genus, et natio longo et diuturno tempore ignobilis et ob: ſcura, tum primum erupit. Hii, Italorum et Romanorū feruentibus bellis Ciuili: bus inter Iulium Cæſarem et Pompeium, exules fuere. Qui ſub tempore hmōi bellorum partes Pompeianas ſecuti, victo primum in Campis Pharſalicis, dein: de apud Alexandriam in Ægypto occiſo Pompeio, quoniam et proximi non: nulli ex eis erant cognatione Pompeio, et partes Pompeii propenſius q̄ cæteri Romani adiuuabant, victorem Iulium Cæſarem perosi, et veriti, ne in eos velu: ti ſibi hostiliores, et magis inuiſos ac ſuperſticioſos, crudelius ſæuiret. Roma cum omni ſubſtantia et ſeruitiis, anno conditæ vrbis ſeptingenteſimo, quarto decimo, relicta, Septemtrionales regiones, apud quas tutè et impunè latere poſſent, conceſſerunt. Hoc etiam ipſorum appellatione et vocabulo manifeſtatur. Omnes enim ille gentes Lithalos ſe vocabant, et ex veteri conſuetudine Ita: lici ſermonis, qua et hactenus in ſuo vulgari Italici, vt communiter vtuntur l. addendo in ꝑpoſitione pluribus verbis. Eiſdem ſacris, Diisq; et Cærimoniis, quibus et Romani in errore gentili vſi, Vulcanum in igne, Iouem in fulmine, Dianam in ſyluis, Eſculapium in viperis et ſerpentibus colunt, in Ciuitatibus principalioribus tenendo ignem, quem vocabant et putabant æternum, à Sacer: dote cuſtoditum, qui etiam à dæmone inſtructus, ſacrificantibus et petentib. ambigua dabat reſponſa. Iouem autem in fulmine venerando, vulgari ſuo illum Perkunum, quaſi percuſſorem appellabant. Syluas etiam pleraſq; non ſecus q̄ ſacroſanctas colebant, quas et intrare, et per detruncationem aut arboris, aut frondis violare capitale fuit. Detruncator enim frondium aut ſyl: uæ ingreſſor, aut iugulabatur à Dæmone aut in aliqua mutilabatur corporis parte. Viperas inſuper et ſerpentes fere ſingulorum hominum continebant domus, quibus et nutrimenta præbebant in lacte, et gallos illis, velut hoſtias placationis, immolabant. Lithuani enim, qui ſe primum Lithalos, proceſſu vero temporis v. audita, et l, mutata in n, ab aliis gentibus Lithuani appella: ti ſunt. Domeſticis bellis et ſedicionibus Roma et Italia pulſi, ſolitudines va: ſtas inter Poloniam, Ruſſiam, Liuoniam, et Pruſſiam ſitas, furtim occupauere, quas ex magnitudine frigoris pro maiori anni parte hibernale gelu preme: bat. Ibi primum oppidum Vilno, quod et in hanc diem caput genti eſt, ex nomine Villii Ducis, quo authore, et Italiam deſeruerant, et regiones illas ingreſſi fue: rant, condidere. Fluminibus quoq; circa illud fluentibus, Villia et Vilna ex e: iuſdem Ducis nomine, indidere nomina. Deinde non intercedentibus finitimis, primum pro libito ſuo iure vſi viuentes, dum germinando excreuiſſent, terrā inferiorem verſus Pruſſiam, quam ex proprietate ſermonis ſui Samogithias, quod ſonat terra inferior, ad extremum terram, Poloniæ contiguam, quam Ia: raczones vocauerunt, populati ſunt, Principes Ruſſiæ et Kiiouienſes profectibꝯ eorum ꝑmoti; ipſos, quoniam ſyluas eorum ditionis occupaſſent, ad tributum, vile tamen et modeſtum, in ſignum tm̄modo ditionis et dominii illos coēge: runt. Pendebantq; pro tributo annis multis ex quercinis frondibus periſo: mata, cum craſſius ab his, ob terræ ſterilitatem, exigi non poſſet. Sermo

his latinus modica varietate diſtinctus. Qui etiam ex commercio gentium vicinarum ad proprietatem vocabulorum ſlauonitarum defluxit, veſtis et abſciſſio capillorum, ad barba breuis olim moris ſui. Exercitus partem maiorem ex ſeruis his conficiunt, quibus omnia ædificia, et officia domeſtica explent. Illaque pro dote generibus tribuunt. In quo nimiam auſteritatem et parſimoniam plusquam barbaricam exercent. Nusquam vel raro manumittere ſoliti, ac per hoc omnibus ſeruis naſcentibus, creſcit in dies eorum numerus. Frequenter inſuper et liberi debitis, aut ære alieno nexi, aut iudiciis damnati, dum ſolutionem facere nequeunt, in ſeruorum conditionem retruduntur. Quod et plerisque per violentiam, calumniam, aut iniuriam ſolet prouenire, in noſtræ præſertim ætatis tempeſtate, in qua Princeps Lithuaniæ principalis (Equem illæ gentes more maiorum magnum vocare ſolent, qua etiam appellatione Pompeius vocitabatur) nullam pro expreſsis et grauatis opponebat defenſionē. Locupletiſſimus vt quisque eſt, ita plures in bellum Principi ſuo armatos præbet. Cibus genti parcus et caſtigatus, paſcedis et ollis ex farina formatis coctus, igne magis quam aqua torritus, inter Septemtrionales populos obſcuriſſimi, Ruthenorum ſeruituti et tributis vilibus obnoxii, vt cuiuis mirum videatur, ad tantam eos fælicitatem, ſiue per finitimorum ignauiam et deſidiam, prouectos, vt imperent nunc Ruthenis, ſub quorum imperio, annis prope mille, veluti ſeruile vulgus fuêre. Funera illis, gentilitatis tempore, non alia fuêre quam Italis, omnia enim cadauera cremabant igne, quibus equum, veſtem, vas, quæ viuenti ſciebant chariora, adiungebant, nunc illa terra obruunt. Ingenia genti tumida, ſediciosa, fraudulenta, procacia, mendoſa, et parca. Natura taciti, arcana ſua et ſuorum Principum ſilentio tegunt. In liberos laſciui, in Remp: ſuam incenſi et ſtudioſi, in libidinem, ebrietatem, et aſſentacionem procliui, Sortilegiorum et diuinationum ſtudioſi, et rari ſectatores. Parſimoniæ dediti, et in cibum parci, niſi quoties cœnarum apparatus, et conuiuia inſtruunt pro hoſpitibus et aduenis. In cærimoniis et ritibus, ad curam rerum Diuinarum pertinentibus, Proceribus et Satrapis gentis præcipua cura, vulgo tenuis eſt. Fœminæ eorum gubernatione et incremento rerum domeſticarum, et in procurandis cibariorum et victualium, ac omnifariorum ſtaminum, quæ ex lino texuntur, magno ſtudio et cura callent, et ipſæ in ebrietatem pronæ. Has Vithawdus alias Alexander, duabus rebus obedienter parentes habuit, ſine quibus irritus eſt et precarius umbræque ſimilis omnis Principatus timore quidem, quia eſſet ad pœnam pronus, atrox, et   diligentia quoque, qui in expeditionibus, et in expediendis ſingulorum neceſſitatibus erat celer, munificus et magnanimus

Wladiſlaus Rex Heduigim Reginam in Poloniam remittit, et ipſe in reducendis ad Chriſtianitatem Ruthenis et Lithuanis omnem curam impendit

TAnta autem diligentia, et tam feruenti atque ſolicita deuotione Wladiſlaus Poloniæ Rex, in plantanda fundandaque in Lithuanis fide et religione Orthodoxa tenebatur, vt Heduigi Regina ad Poloniam remiſſa, anno in:

tegro, in Lithuania versaretur; regiones, Oppida, villas, et quęque rura per se adi: ens, et nondum baptisatos, ad culturam veri Dei perliciens, pertrahensq; et sa: cramenta per se ipsum et Duces Baronesq; et Sacerdotes Polanos baptisans, san: ctis monitis, et salutiferis dogmatibus instituens, ac in pluribus locis Ecclias Oratoria, et loca sacra ędificans, erigens, dotans, atq; fundans, vt non immeritò Lithuanicę gentis Conuersor, et Apostolus possit censeri. Ædidit et tunc religio: sus Rex in fidei feruorem publicas constitutiones atq; edicta, easq; autenticis lrīs sanciuit, vt Ruthenorum, scismaticorum et Romanę Ecclesię non auscul: tantium, Lithuani fideles et catholici vitent et detestentur connubia. Quę si contraxerint, mandauit vxorem Ruthenam fidem fidelis mariti, et Ruthenus maritum fidem fidelis vxoris sequi, et profiteri, ritu Gręco penitus omisso, oportere, et ad id illos corporali mulcta impelli. Bona insuper Ecclesiarum habita et habenda, ab omnibus tributis, datiis, collectis, seruitiis, expeditioni: bus, stationibus, contributionibus, et quibuscunq; grauaminibus ordinariis et extraordinariis, libera perpetuo esse decreuit.

Sigismundus Marchio Brandeburgeñ in Re: gem Hungarię coronatur, et Elizabeth Regina cū Maria filia, vxore Sigismundi captiuatur. Quas cū Sigismundus liberare intendit, suspenditur Eliza: beth, et vxor Sigismundo redditur.

Ramis palmarum Dominico die, Sigismundus Brandeburgeñ Marchio ex Regina Elizabeth Hungarię, Ludouici relictę, et omnium tam Eccle: siasticorum q̄ sęcularium Hungarię Primorum approbatione, consensu et decreto, apud Albam Regalem in Regem Hungarię per Archiepiscopum Strigoniensem Dionisium inungitur et coronatur. Post paucos verò dies Regi: na Elizabeth, et Maria filia sua à Baronibus Hungarię comprehensę, et vsqué ad Slauoniam Hungarię deductę, et in quodam Castro firmissimo, velut captiuę habitę sunt, donec Sigismundus Rex liberaturus illas, Castrum potenter ob: sedit. Sub qua obsidione Elizabeth Regina ab obsessis iugulata, et extra fenestras dicti Castri suspensa est. In vltionem aūt Socrus suę, Sigismundus Rex, trigin: ta duos notabiles Hungaros, mortis suę conscios, vna die publico damnauit gladio, cęteros banniuit et proscripsit.

VLTIMA Decembris Ioanna Bohemię Regina, Consors Venceslai Roma: norum et Bohemię Regis, et filia Alberti Bauarię et Holandię Ducis, moritur, et in Ecclesia maiori Pragensi sepelitur.

Anno Domini 1388

Wladislaus Rex sororem suam Alexandram dat Duci Masouię Semouitho in vxorem, et terram Belzeñ donat perpetuo. Ianussio quoq; Duci fratri illius Annam sororem Vitholdi iungit. Postea in Poloniam reuersus iram con Hedwigim Reginam ex delatione Gnieuossii de Dalieiouice cōcipit.

CElebrato apud nouam Eccleſiam Vilnenſem Cathedralem Natiuitatis die, Wladiſlaus Poloniæ Rex, Ducibus et Baronibus tam Polonis quam Lithuanis comitatus, primum in Vithewſko, deinde in Poloczko regionis Ruſſiæ diuertit, pluribusque diebus illic immoratus, ſedicioſos motus qui conſurgere nunciabantur, oppreſſit extinxitque. Sed et ſedicionis capita carcere et bonorum confiſcatione mulctauit. Ad Lithuaniæ deinde oras reuerſus compoſito et ordinato eorum ſtatu, conſtitutoque fratre germano Skirgallone pro principali Duce, vt ſummæ rerum in Lithuania præeſſet, cui ſingulos alios Duces parere iuſſit, data inſuper ſorore germana Alexandra nomine, quæ ante baptiſmum Duci Semouito Maſouiæ, Danutha verò, quæ fide ſuſcepta Anna vocata eſt, ſorore Ducis Vithawdi germana, Ianuſſio altero Maſouiæ Duci, in Conſortes, nuptiisque vtrorumque apud Vilnam celebratis, in Poloniæ Regnum diuertit. Et ad Luczkam itinere huiusmodi declinans, Caſtrum Luczko, et omnem regionem ad illam pertinentem, Crzeſlao de Curozwaki Caſtellano Sandomirienſi, quatenus illud ſuo et Regni Poloniæ nomine gubernaret, contulit in tenutam. Sororis autem ſuæ Alexandræ maritum Semouithum Ducem Maſouiæ, quem nouerat ad ſuccedendum in Regem et Regnum Poloniæ ius naturale, et per electionem quæſitum habuiſſe, volens efficere ſuper adempto Regno placatum, Radomienſem terram pro dote perpetua donatione largiturum, ſe illi aſtringit. Verùm cum donationem huiusmodi Barones et milites Poloniæ intelligeret nullatenus toleraturos, terram Belzenſem vberrima gleba fæcundam, aquis, ſtagnis, et paſcuis irriguam, et omnibus conditionibus Radomienſi ſuperiorem, non ſine Regni Poloniæ, cuius erat terra proprietaria multo ſanguine quæſita, grauamine et præiudicio, perpetua donatione, dotis nomine largitur, confert, et inſcribit, iniuriam adempti Poloniæ Regni, huiusmodi donatione compenſans. Ad Regnum poſthæc Poloniæ reuerſus, denunciante ſibi Gnieuoſzio de Dalieiouicze ſuccamerario Cracouienſi, Wilhelmum Auſtriæ Ducem, ſecretè Cracouiam introiſſe, et ſub diebus aliquot, quibus illic immoratus eſt, clandeſtinos tractatus, cum Regina Heduigi, habuiſſe, in Reginam Heduigim, falſis quæſtionibus accuſatam, iras zelotypiæ vertit, quæ tandem prudenti et ſolicita Baronum interpoſitione, ſimultates huiusmodi inter Coniuges execrantium, fuere extinctæ.

Bonifacius IX in Papam eligitur: Qui auaritiæ dans operam, ſimoniam exercet

MOrtuo, vt præmiſimus Vrbano ſexto, et in Eccleſia ſancti Petri ſepulto, Cardinales conclaue ingreſſi, Petrum de Thomacellis Cardinalem concorditer in Papam elegerunt, qui Bonifacius IX appellatus eſt, et in feſto beati Martini coronatus. Vir proceræ ſtaturæ, ac decorus facie, natione Neapolitanus, quadrageſimum quintum ætatis tunc agens annum, ſcribendi et cantandi inſcius, ignarus inſuper Pontificalis officii grauitatem. In auariciam et ſimoniam procliuus. Et licet ſimoniam per annos ſeptem publicè exercere, bonorum cardinalium reprehenſionem veritus, auſus non fuerit: bonis tamen Cardinalibus obeuntibus, publicè iam practicare cœpit, ex-

gens, a vacantibus Eccleſiis et Monaſteriis, anni primi integros fructus et beneficia vacantia plurimis perſonis vendens. Hic paulo poſtquam aſſumptus fuit in Papam, Ladiſlaum filium Caroli de Duracio, in decimo ſeptimo anno conſtitutum, in Sicilia Regem coronari fecit. Patrem vero ſuum Carolum in Pannoniis occiſum, necdum tunc ſepultum abſoluit, Roberti Ducis Bauariæ Comitis Palatini Rheni electionem ad Regnum Romanorum per Archiepos, Maguntinen., Colonien., Treueren., in præiudicium Wenceſlai Romanorum et Bohemiæ Regis factam, approbauit, promittens publicè Apoſtolicos ſe illi fauores contra Wenceſlaum impenſurum.

Anno Domini 1389.

Vitholdus timens fratris Skirgiellonis potentiam ad Duces Maſouiæ Ianuſſium et Semouithum fugit. A quibus male acceptus, ad Mgrum Pruſſiæ iuit. Ibique multis annis bene tractatus, fidem Chriſtianam ſuſcepit. Tandem tribus fortiſſimis caſtris Cruciferorum captis, ſpe Ducatus Lithuaniæ potiundi, redit Vilnam, caſtris Cruciferorum combuſtis. Fruſtratus autem ſpe de Ducatu concepta, iterum ad Cruciferos vna cum vxore diuertit.

Ordo et ſtatus terrarum Lithuaniæ et Samogithiæ, in quibus illas Wladiſlaus Poloniæ Rex, in Poloniæ Regnum reuerſurus, prouida induſtria reliquerat, eo abeunte mox collidi et labefactari cœpit, cum ex pluralitate Principum, tum ex Skirgallonis, germani Wladiſlai Regis, ab vna Trocenſis et Vithawdi patruelis ſui, fratrum, Grodnenſis, Ducum, veteri et recenti æmulatione, quæ ſenſim ſerpens adeò inualuerat, vt alter alterum grauiſſimo odio, iuxta ac ſi infeſtum ac capitalem hoſtem proſequeretur. Erat enim Skirgallo Trocenſis Dux audax et ferox natura, arte, manu et lingua, ad omnia promptus. Expaueſcendus omnibus, niſi illum aſſidua ebrietas ad vilitatem, et ſui contemptum redegiſſet. Pleroſque mortalium et eos præcipuè, qui ſecum vnà vel vt amici, vel vt familiares + obſeruabantur, in temulentia ferro violans. Quorum vulnera à ſe inflicta, diſcuſſa ebrietate, arte medicinæ Chirulicæ, qua naturaliter præditus erat, curabat. Hunc Vitawdus Grodnenſis Dux, magis modeſti, magiſque regeti et ſemper ſobrii vir ingenii, et propter Ruthenorum aſſiſtentiam, qui illi propter ritus ſui identitatem magnopere afficiebantur, et propter Wladiſlai Poloniæ Regis germanitatem, pertimeſcens, et ex pleriſque auiſamentis præſumens, illum, in ſuam et omnium ſuorum necem, ferro, veneno, et qualibet occaſione inferendam, vehementer graſſari, vitæ ſuæ ac ſuorum conſulturus, cum Anna Coniuge ſua et omnibus Boiaris, militibus, ac familiis ſuæ ditionis, Grodno et Brzeſczie caſtris, quæ ſuo parebant imperio, forti militum præſidio, locatis, ex Lithuania effugit. Et primùm ad Ianuſſium Maſouiæ Ducem, maritum ſororis ſuæ Annæ, atque Danuthæ, quem affinitatis parum memorem, et in fouendo ſe

pluſ quam ratus erat, tenatiorem offendens, ad Semouithum alterum Maſo:
uiæ Ducem peruenit. A quibus, dum contra ſuam et ſuorum ſpem parum be:
nignè et humanè ſuſceptum ſe et tractatum proſpiceret. Dux ſiquidem Ma:
ſouiæ Ianuſſius, in quo plus reponebatur, velut in propinquo affine, ſpei, ius
hoſpicii in exule et amico minus comiter, minusque fauoroſè, quam forti vtriusque
conueniebat, exercens, etiam auream paterum illi (quod genus iniuriæ nul:
lo tempore vnquam poterat in ſuo pectore obliterari) fertur ademiſſe, ad Con:
radum Czolner Pruſſiæ Magistrum et Cruciferos tunc Wladiſlao Poloniæ Regi
et Lithuanis infeſtos, Maſouia, et Affinibus Ducibus derelictis, quemadmo:
dum in ſuperioribus ſcripſimus, diuertit. A quibus benignè ſuſceptus eſt
et habitus, iureque hoſpicii, annis aliquot, ſub quibus et Teutonicum idioma
et diſciplinam morum, ac rei familiaris, condidicit, propenſius, quam ſpera:
uerat fotus et cultus, non tam pro officio, quam rerum ſuarum, quas eius auſpiciis
eiusque ductu contra Lithuanos proſperari crediderant, vtilitate. Cuius fuga ex
Lithuania ſecuta, peſtifero Sciſmate Lithuania et Samogithia bifariè in Wla:
diſlai Regis, et Vithawdi partes diuiſa, et externo et domeſtico bello, cladibus:
que frequentibus labare et affligi cæpit. Caſtro autem principali Vilnenſi, quod quan:
doque a Lithuanis et Ruthenis ſuæ partis, ambiguæ fidei hominibus, Vitaw:
do Duci et Cruciferis prodi Wladiſlaus Poloniæ Rex verebatur, præuiſurus,
Nicolaum de Moſkorzow Regni Poloniæ Vicecancellarium militem, cum bom:
bardis, baliſtis, et apparamentis bellicis, in Lithuaniam tranſmittit, eique Caſtrum
Vilnenſe, Skirgallone Duce deſtituto, et nonnullis Lithuanis et Ruthenis, qui in
ſcelus tradimenti putabantur procliui, electis, dat in gubernationem et tenutam.
Sub ea autem fuga, et exiliatione, Vithawdus Lithuaniæ Dux apud Cruciferos,
degens fœderis perpetui atque colligationis, cum Magistro et Ordine Crucifero
pactum iniit, iureque iurando et inſcriptionibus firmauit, et baptiſmum Christianæ reli:
gionis, quo ſolidius fœdus fieret, cum nonnullis Boiaris, ſecum vna exulantibus,
apud Thopeiow, leuantibus eum de fonte Vigando Commendatore de Ragne:
tha, et Scultetiſſa de Thopeiow ſuſcepit. Clandeſtinis autem Nunciis ad Wladi:
ſlaum Regem Poloniæ ex Pruſſia Vithawdus Dux miſſis, Regem non ſolum
ſibi placat, ſed etiam et conciliat. Ex proprio ſiquidem, et ex Cruciferorum
apud quos hoſpitabatur, ingenio, ſuſpectam habens perfidiam, haud ſane æquo
animo Ducatum Lithuaniæ ambiens, terrebat Regem, et perditionem ſuorum, qua ſo:
la id aſſequi poterat, Rex verebatur, et certificatus a Rege, quod ipſum debeat
Rex magno Ducatui Lithuaniæ præficere latenti agmine, Cruciferis non con:
ſultis, ex Pruſſia, in Lithuaniam diſcedens, tria Ordinis Caſtra, ad quæ velut
confœderatus et amicus intromittebatur, et ſingulis procurabatur per Crucife:
ros neceſſariis, videlicet Iurgenburg Mariemburg, et Nauandz, comprehendit. Fra:
tribusque ordinis ea adminiſtrantibus, occiſis, et in foſſata proiectis, Caſtris
quoque prædictis igne conflagratis, cæteram omnem multitudinem, quam in dic:
tis Caſtris repererat, ſecum captiuam in Lithuaniam deduxit. Verum cum
procedente tempore, Vithawdus Dux ſpes ſuas per Wladiſlaum Poloniæ
Regem, de conſequendo magno Ducatu Lithuaniæ factas, videret differri,
Caſtrum Vilnenſe fraude molitus eſt obtinere. Ordinatis namque pluribus re:

hiculis, in quæ homines armatos incluſerat, ſummitates vehiculorum, quaſi nuptias ſorori ſuæ celebraturus, carnibus ferrarum cooperuit, et Caſtrum Vilnen, occupaturus illud, tranſmiſit. Fraude aūt detecta, metuens ſibi Vithawdus, cum vxore et amicis refugit in Pruſſiam. Et nouo per lrās et iuramentum icto fœdere, biennio in Caſtris tribus, vczt Riteſzwerder, Nangard, et Metemburg in metis Lithuaniæ, ſibi per ordinem ædificatis, manſit, et cum auxiliis gentium Cruciferorum Lithuanos, et eorum terras, afflixit et infeſtauit.

Creſcentibus odiis inter Wladiſlaum et Heduigim Reginam, detectus eſt præcipuus delator Gnieuoſſius de Dalyewicze. Qui pudicitiam Reginæ tentans falſo maculare, ſub ſcamno iudicialiter latrare et reuocare dicta ſua coactus eſt.

Nouo diſſidio, nouaqꝫ ſimultate, inter Wladiſlaum Poloniæ Regem et Heduigim Reginam, frequenter propter nonnullas ſuſpiciones, quas adulantium ſerebat malignitas, conſurgente, dum Conſiliariorum induſtriam, qui coniugalia odia identiden renaſcentia, oppreſſerat improbitas vinceret aſſentatorum, id genus concordiæ per optimos Conſiliarios pronunciatum ſancitumqꝫ eſt, et ab vtroqꝫ contendentium acceptum probatumqꝫ, vt ab vtroque falſus delator proderetur. Compoſitis ſiquidem inſimulationibus, per aſſentatores, qbus ea res non exiguo queſtui erat inter ſe execranda gigni odia, non ante quietura, nec delatores improbos defuturos, qꝫ diu credula ſuppeditabitur audientia, et delatores ſyncerè ꝑ alterutrum publicabuntur, cum ſingulis quæ ore mendaci detulerant. Et cum tam Rex qꝫ Regina Gnieuoſſium de Dalyewicze Succamerarium Crac, genere de Domo Strzegomitham, ſatorem oīm zizaniarum, cuius promptior lingua, et ſecretorum prodiga, multa odia inter Regem et Reginam ſeruerat, et qui caſtam optimæ et religioſæ fœminæ Heduigis Reginæ pudicitiam, apud virum ſuum Wladiſlaum Poloniæ Regem, mendaci ſuggeſtione, et conficto crimine inſimulauerat, expreſſiſſet, coniugibus ipſis, ad plenum reconciliatis, pacificatisqꝫ, petente et inſtante Heduigi Regina, Gnieuoſſio Succamerario, fœderum coniugalium inſidiatori, in Viſlicien oppido, dies acta eſt. Qua adueniente Heduigis Regina per Iaſchkonis de Thaczin Caſtellani Voynicenſis organum, Is enim cauſam Reginæ, corporali iuramento edoctus certificatusqꝫ, nullum illam, præter Wladiſlai Regis mariti ſui nouiſſe cubile, aduocandam ſuſceperat, coram frequenti Baronum iudicio, ob eam rem inſtaurato, queritur, Caſtum ſuum thorum, caſtamqꝫ ſuam pudicitiam, ſpurcitia Gnieuoſſii, et eius mendaci ore, apud Wladiſlaum Regem maritum ſuum, ſugillatam et infamatam eſſe. Offerens ſe pudicitiæ ſuæ illatum pudorem, iuxta iudiciale decretum purgaturum. Petens malignum delatorem ad reuocationem maledicti compelli, Gnieuoſſio verò neqꝫ inficiari facinus obiectum (nouerat enim Regio et multorum Baronum conuincendum ſe teſtimonio) neqꝫ refellere quicqꝫ propoſitioni et peticioni Reginali (aſtabant enim duodecem milites, pudicitiam Reginæ, oblato duello vindicaturi) audente, Iudices, inſtante Procuratore Re-

ginali reum vt reſponderet frequenter petitum, ſilentem, et non iudicio ſed cle:
mentia ſecum agi ſimpliciter depoſcentem, ad reuocationem probri, in dedecus
Reginalis pudicitiæ, impudico ore prolati, e veſtigio, inſpectante et præſidēte
Corona Iudicii, in morem canis fiendam condemnant, Reginam verò Heduigim
puram et innocentem à probro et ſuſpicione, ex falſa et mendaci delatione Gnie:
uoſsio exorta pronunciant. Decretum aūt Sententiæ huiōi Gnieuoſsius implere
extemplo compulſus, ſubter bancum corpore curuato intrauit. Et reuocatione
facta, in qua ſe profitebatur falſo et mendaci probro, Reginam Heduigim inſi:
mulaſſe, publicum etiam latratum edidit. Quo q̃dem tam ſeuero iudicio He:
duigis Reginæ pudori et innocentiæ atq; coniugali concordiæ ſaluberrimè
conſultum prouiſumq; eſt, vt omnibus aſſentatoribus calumniatoribusq; ne
aliquam ſuſpicionis notam alteri coniugum con alterū deferrent perter:
ritis, ſine ſuſpicione, ſine iurgiis rixiſq; in amœnitate dulcedineq; coniu:
galis fœderis, ſtabili concordia et charitate vtriusq; ſtatus permanſit.

Venceſlaus Romanorum et Bohemiæ Rex contra: hit aliud matrimonium. Iudæi vero paulo poſt Pragæ in Sacerdotem, ad ægros ſacram ſynaxim ferentes ſæuiunt, et ob id puniuntur.

VEnceſlaus Romanorum et Bohemiæ Rex, noua affinitate cum Ioanne
Bauariæ Duce per Procos contracta, Zophiam virginem eiuſdem
Ducis Bauariæ Ioannis filiam, pro ſecunda vxore deſponſans, nuptias
celebrat apud Pragam. Quas horrendus caſus paulo poſt ſecutus eſt, ſa:
cerdote ſi quidem ex Parochia ſancti Valentini, Diuiniſſimū ſacramentū
ad infirmos deferente, Iudæorum caterua blaſphemias in ſacramentum
impudico ore euomens, Sacerdotem etiam, Sacramentum ferentem, proiectiōe
lapidum obruebat. Qua iniuria ad vulgares perlata, ſedicio mox, iuſto Dei
permittente iudicio coorta eſt, ex qua oīm Iudæorum primum ſtrages, deinde
concrematio ſecuta eſt apud Pragam.

OBEVNTE Conrado Czolner Pruſſiæ Mgro, Conradus Vallerode ſuffectus eſt.

Iubileus annus Romæ indictus, per Quæſtuarios Papæ venditur. Quo etiam ſtabula plena fu: iſſe commemorantur.

IVbileo anno Romæ indicto, innumerabilibus multitudo Peregrinorū ex Al:
maniæ, Poloniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Angliæ, Regnis, cæteriſq; Prouinciis
Bonifacio Papæ parentibus, Romam aduenit. Ex quorum oblationibus, et
Eccleſiæ vrbis fuêre reparatæ, et Bonifacius Papa multifariè ditatus. His tñ obla:
tionibus, licet ad maximas ſummas aſcenderant, ipſe Bonifacius parum contentus,
miſit ad diuerſa Regna Quæſtuarios, vendendo dictam indulgentiā, offerentibus
tm̄ q̃ntum eſſent in Romano itinere expenſuri. Conceſſit inſuper diuerſis Ec:
cleſiis exorbitantes indulgentias, adeò large et diffuſe, vt indulgentiis ipſis
non Eccliās tm̄mō, ſed et ſtabula vociferabatur impleuiſſe. Propter quod, tā
ipſe, q̃ Quæſtuarii ſui ſupra modum auro et argento, equis et clenodiis fuêre

ditati. Sub anno autem eodem Roma Peruſium venit, vbi aliquanto tpe moratus in Aſſiſium ſe contulit. Abinde vero Romam reuerſus, plures annos illic exegit.

Mortuo Bodzatha Gneſnenſe Archiepo, cum Ioannes Kropidlo Wladiſlauieñ Epus ſe transferri ad Archiepatum per Papam Rege irrequiſito obtinuiſſet, poſeſſionem eius non habuit, et Wladiſlauieñ amiſit. Captus inſuper vix eſt dimiſſus.

VIgeſima ſexta Decembris, Bodzanta de Scheligi Archiepus Gneſn, cum annis ſeptem ſediſſet, in Villa Archiepati Chelm moritur; et in Gneſnen Ecclia in Capella ab eo murata et dotata ſepelitur. Ad Ecclaƺ aut Gneſnen cum Ioannes Kropidlo Wladiſlauien Epus, Wladiſlai Poloniæ Regis et Capitularium Gneſnen neglecto fauore et conſenſu, in electionis, et electi præiudicium, procuraſſet ſe de Wladiſlauien, cui iam ſex annis præerat, transferri, per Bonifacium IX, ſciſmate durante, ratus translationem et prouiſionem ſuam, ad Gneſnen Ecclam, iuxta ac ad duas ſuperiores, Poſnanienſem vzt et Wladiſlauien, facilem effectum ob Proſapiæ eminentiam et fratrum Ducum Oppolienſium auxilia et aſſiſtentiam habitura, à magna ſpe et alta decidit: Et Wladiſlao Poloniæ Rege, magno indignationis nubilo con illum furente, à Gneſnen excluſus, etiam Wladiſlauien amiſit. Et Henricus Legnicen Dux, cui idem Bonifacius per translatiom Ioannis Kropidlo de illa prouiderat, in poſeſſiom eius in odium Ioannis Kropidlo admiſſus. Et licet pfatus Ioanes Kropidlo ſe Archiepiſcopu Gneſnen gereret, et titularet, Prælatosqƺ et Canicos Gneſnen in genere et ſpecie, ſignanter aut Broniſlaum Archidiaconu et ſub omni vacationis tempore in Spiritualibus et temporalibus Gneſnen Ecclæ Adminiſtratorem, nobilem de Domo Grabija, variis Bonifacii Papæ cenſuris percelleret, non parebatur tñ illis. Sed et ipſe Ioannes Kropidlo per Sbigneum de Brzeſczie Regni Poloniæ Marſchalcum captus, et omni ſubſtantia ſua exutus, à Rege tñ Poloniæ Wladiſlao dimiſſus eſt. Cum aut in annum ſeptimu litigiu hmoi extractum foret, Ioannes Kropidlo, magno alieno ære contracto, in magnam etiam deuenerat egeſtatem, Á Cruciferis aut de Pruſſia ſuccurrebatur illi, apud quos etiam ſub illa tempeſtate tute hoſpitabatur.

Anno Domini 1390

Wladiſlaus Rex pacificaturus Lithuaniam illuc vadit, Caſtra Brzeſczie, Camienyecz, Grodno Vitholdi Ducis capit.

LAboranti patriæ, Lithuanorum terræ, quæ domeſtico bello afflicta, mutuis odiis Lithuanorum et Ruthenoru ſe vehementer æmulantium et nunc illas nunc alteras partes ſequentiu, proprio mucrone conſumebatur; Wladiſlaus Poloniæ Rex, pia motus commiſeratione ſuccurſurus, collecto ex Polonorum militibus exercitu, in Menſis Februarii principio, du

hÿbernandū non pugnandum foret, illum contra Caſtra Brzeſczie, paruum
Kamieniecz, et Grodno, quæ à Duce Vithawdo tenebantur, et ex quibus inuaſiões
in regiones Lithuanorū fiebant, educit, caſtrumq; Brzeſczie obſidione cingit.
Qc cum infra decendium conquiſiſſet, Polonicus exercitus, pp̄ter victualium
penuriam et defectū, quem equis tabeſcentibus tulerat, quenq; ſi in vlteriora
itum foret, propter regionis ſterile et incultum ſolum, ſeſe toleraturū non igno:
rabat, petita et facilè obtenta à Rege licentia (intelligebat enim Rex milites,
etiam ſi non præſtaret licentiam, illum deſerturos) in propria remeauit. Nonnul:
lis tn̄ militibus, p̄ſertim Aulicis et exercitatis, numerū centum triginta haſtarū
tm̄modo explentibus, remanentibus cum Rege, Propoſitum tamen ſuū Wla:
diſlaus Rex expleturus, Caſtro Brzeſczie militi Polono Hincze de Roſkouicze
comēndando, ad expugnanda duo reſidua Vithawdi Ducis Caſtra, exercitus,
qui cum illo remanſerat, paucitate parum penſata, ire pergit. Liberandæ ſi:
quidem patriæ amore, et ferendi illi ſubſidii auiditate deuictus, etiam cū
paruis et infirmis auxiliis proficiſci in Lithuaniam non dubitauit, q̄ꝫuis in:
ter Lithuanos plures noſſet fidei fluxæ et ambiguæ. Milites voluntarios
noningentis ſanè pauciores, ſecum ducit, exercitatos tn̄, ſtrenuitate præſtan:
tes et robore. Et Caſtro Kamieniecz facili impugnatiōe conquiſito et Zindra:
mo de Maſchkowicze militi tradito, ad Grodno in Quadrageſimæ principio
peruenit. Et ſuperato fluuio Nyemyen, obſidione Caſtrum vallauit. Cui obſi:
diōm hmōi per omnem Quadrageſimam continuanti, frēs ſui Skyrgello, Wlo:
dimirus, et alii Lithuanicas et Ruthenicas copias in auxilium miſerant, Dux
Coributh Nouogrodenſis, vnus ex germanis Regiis de Græcorum ritū
perſonaliter aduenīens, plures tam armis q̄ꝫ equis inſignes milites, quàm
aliq; Lithuaniæ Principum viſus eſt adduxiſſe. Non ignarus aūt Vithawdus
Dux, Caſtrū Grodno diuturnam obſidiōm ferre non poſſe, liberationem obſeſſis
præſtiturus, cum Cruciferis de Pruſſia, et eorum exercitu, aduenit. Caſtriſquè
è regione Caſtri Grodno, ex altera fluminis Nyemyen parte poſitis, collem ex
terra congerere, et in illo arcem erigere nouam, nitebatur. Is aūt labor irri:
tus fuit, neq; obſeſſis vllum afferebat lenimen, qui et ꝑ expugnatiōm inferio:
ris Caſtri, per Regios milites factam, et ex continua bombardarū proiectiōe
plures numero in Caſtro ſuperiori violati et mortui, in pauorem et deſpera:
tiōm verſi, non ſe diutius obſidionem toleraturos Vithawdo nunciabant. Qua:
re Vithawdus, et Cruciferi permoti, catenam ferream per flumen Nyemyen
diſtendunt, ad id vnum peragendū, dum principale nequirent exequi, ſoliciti,
q̄tnus adminiculo catenæ hmōi, locatis per amnem nauibus, quas catenæ alli:
gauerant, vulneratos et ægros ex Caſtro, ad ſe tranſferrent, et nouos atq; re:
centes, cum victualibus, quæ et ipſa obſeſſis defecerunt, ſurrogarent. Sed et ea
Vithawdi et Cruciferorū prouida machinatio, à Regio exercitu damnata eſt.
Milites ſiquidem Polonici, ſalubri vſi conſilio, arboribus altis et ſpiſſis de pi:
no, cum ipſis radicibus atq; ramis in notabili numero, et in ſuperiori parte
fluminis ſucciſis, eas in flumen proiiciunt. Quæ ſua mole et fluminis rapaci:
tate, verſus Caſtrum celeriter appulſæ, catenam rumpunt, naues quoq; non:
nullas obterrūt, aliquas cum hominibus partis hoſtilis, in eis conſiſtentibus

et con vim arborum luctantibus, ſubmergunt. E quorum numero vnus imminentis mortis, ne ab vndis ſuffocaretur, periculum euitaturus, in ripam Regiorum Castrorum tranabat. Qui à pluribus de Cruciferorum exercitu in Almanico, vt ſe potius mergi, et mori ſineret, quam ad Castra hostilia veniret alta et ſedula inclamatione monebatur. Vno tamen ex militibus Poloniæ, Zauiſſio, de Roſkow, lanceam ſibi porrigente euadens, ſuorum omnem poſitionem, et ipſos nocte inſequenti, ſtationibus deſertis fugituros patefecit. Quæ quidem fuga quemadmodum fugitiuus, prodiderat, ſecuta eſt. Omni autem ſpe obſeſsi amiſſa, quinto feſti Paſchæ die, Castrum Wladiſlao Regi dedunt. In ea autem obſidione, tanta obſidentes Poloni, Lithuani, et Rutheni milites, premebantur vexabanturque fame, vt non niſi groſſo et atro panis edulio ſeipſos, equos verò foliis et frondibus arborum, aut veteri palea ex domorum tuguriis detracta, et vix in quatuordecim miliaribus reperta, reficerent.

Sub abſentia Wladiſlai Regis Heduigis Regina collecto exercitu in Ruſſiam proficiſcitur, et Hungaris expulſis, omnem Ruſſiam facile recuperat, per Parentem ſuum alienatam à Regno.

Lithuanica expeditione Wladiſlao Poloniæ Rege occupato. Illustrissima conſors eius Heduigis Poloniæ Regina, Regni Poloniæ profectibus prouiſura, congregato ex Baronibus et militibus Poloniæ altero exercitu, in Ruſſiæ terras proceſſit. Cuius tanta erat apud milites affectio et charitas, vt omnes illi iuxta ac viro parerent, et ſingula quæ iubebat obedienter exequerentur. Sub breui autem tempore Castrum Przemiſl, Iaroſlaw. Grodek, Halicz, Trebowlia, Ciuitatem Leopolim, et Castrum in monte, ac omnia alia Castra Ruſſiæ, aut militum expugnatione, aut ſpontanea deditione, ſub milite Hungariæ Babek, cuius fidei et regimini à parente ſuo Ludouico Poloniæ et Hungariæ Rege commendata extiterant, conquirit. Et omnibus Hungaris atque Sleſitis, qui illa de manu Ludouici Regis Poloniæ, et Wladiſlai Ducis Oppoliæ occupauerant, propulſis et eiectis, Conquiſita Castra et dedita, Baronibus Poloniæ committit, et terras Ruſſiæ prædictas perperam, et cum iniuria à Regno Poloniæ alienatas, eidem Regno Poloniæ, ſempiternum apud Polonos pro huiusmodi heroico opere habitura recordium, reintegrat, et reunit.

Wladiſlaus Rex cum Heduigi Regina Monaſterium Slauorum Ordinis S. Benedicti Clepardiæ ſub titulo S. Crucis fundat, et fratres Praga accerſit, Slauonico idiomate Diuina officia celebraturos.

Sempiternum memoriale, quo clementia redemptoris genus Slauonicum extulit et mirificè honorauit, donando illi gratiam ſpecialem, vt omnia Sacra officia et res Diuinæ tam diurnæ quam nocturnæ, ipſa quoque ſacrarum miſſarum arcana, idiomate illo poſſent celebrari. Quod nemini alteri linguagio, preterquam Græco, Latino. et Habreo videmus contigiſſe: quorum excellentiæ etiam bonitas Diuina Slauonicum æquauit, Wladiſlaus

Secundus Poloniæ Rex, cum Consorte sua Hedwigi, fœmina deuota et nobilissima, volentes etiam in Regnum Poloniæ diffundere, et de multiplicibus beneficiis, et victoriis, Diuinitus eo anno eis præstitis, ostendere erga Deum gratitudinem et munificentiam Regalem, incitati exemplari simili, quod in Ciuitate Pragen. habetur, Monasterium Slauorum Ordinis Sancti Benedicti, et sub eius regulari obseruantia duraturum, sub honore et titulo Sanctæ Crucis, extra muros Cracouien. in Oppido Cleparz, non longe à flumine Rudaua, sub Pontificatu Petri Visch Episcopi Cracouien. feria quinta post festum S. Iacobi Apostoli, fundant, condunt, et dotant, et pulcherrimo muro latericio circumdant. Ecclesiæ tam Chori quam corporis opere sumptuoso et magnifico designant, Chorumque eiusdem Ecclesiæ, cum sacristia perficiunt et consumunt, corporis vero fundamenta solum iaciunt: quemadmodum usque in præsentem diem, id coram cernere licet. Et domum pro Monasterio ligneam, cum horto construunt, Fratresque ex Monasterio Pragen. sumptos, ad illam introducunt, Dantes eis pro dote, quamuis tenui, viginti marcas, singulis annis de Censibus et prouentibus telonei Cracouien. A quibus usque ad mea tempora et sub meis oculis Ecclesia illa Sanctæ Crucis, et in re Diuina, et in matutinis horisque Canonicis, cæterisque cæremoniis Ecclesiasticis, sonoro cantu et lectione in idiomate Slauonico, et per Monachos Fratresque Sancti Benedicti, officiabatur et administrabatur. Deliberauerat autem Illustrissimus Wladislaus Poloniæ Rex, cum sua nobilissima consorte Hedwigi, Monasterio et loco illi dare amplam dotem, quæ triginta Monachos, præter alios familiares et seruitores sustentare potuisset. Deliberauerat etiam et Monasterium cum omnibus cellis et officinis suis latericio muro fabricare, sed interim Regina clarissima Hedwigis sorte fatali abstracta est. Qua obeunte, omnis ardor, ad quem illum stimulo suo Regina Hedwigis concitabat, extinctus est, et omne opus usque in hanc diem, omnisque fabrica Ecclesiæ et Monasterii intermissa &c.

Vitholdus fretus auxiliis Magistri Prussiæ ad quem filius Regis Angliæ, cum Gallis venerat, Lithuaniam ingreditur: captisque nonnullis castris, Castrum Vilnense obsidet, et castro curuo capto, fratrem Regis Wladislai Casimirum alias Corigal decolat. Polonis alia castra fortiter et strenue defendentibus.

Expugnationem Castrorum Brzescie et Grodno Vithawdus Dux, et Cruciferi vlturi, bellumque Lithuaniæ Ducatui illaturi, notabili tam ex propriis, quam ex aduenis, inter quos Lancastro, filius primogenitus Henrici Angliæ Regis cum Anglicis et Gallicis erat militibus, item Fredericus Marchio cum pluribus Comitibus et militibus Almaniæ, collecto exercitu, Lithuaniam triplici agmine, quorum vnum Magister Prussiæ Conradus Valerod cum forensibus, Anglicis videlicet, Almanis, et Franczigenis, alterum Magister Liuoniæ, tertium Vithawdus Dux, circa festum Sancti Ioannis Baptistæ ducebant, hostiliter introeunt. Et primo apud vetus Kowno mensa militari in magna solennitate

ordinata et exacta, adeuntes Oppidum et Caſtrum Troki ſuccendunt. Deinde et Caſtra Vilnenſia graui coartant obſidione. Ponit autem Vithawdus Dux ſtatiua ſua et gentium ſuarum, ex Lithuanis et Ruthenis adunatarum, prope Caſtrum curuum, Magiſter Pruſſiæ à parte fluuii Vilna, verſus Poloniam et villam Ponari Capituli Vilnenſis ſpectantem. Magiſter Liuoniæ poſt fluuium Vilna, verſus villam Miſcholi. Nec dum vis aliqua ex Caſtris hoſtilibus fieri in obſeſſos cœpta, Lithuani et Rutheni, qui fideles Regi Wladiſlao putabantur, in fauorem Vithawdi Ducis, et ex eius ſubordinatione, Caſtrum curuum Vilnenſe incendunt. Cuius conflagratio, cum ex irruptione hoſtili non poſſet inhiberi, Cazimirus alias Corigal Dux, frater Wladiſlai Regis Poloniæ germanus ex medio incendio fugere cœpit, ab hoſtibus tamen, in magna multitudine Caſtrum incenſum circumſiſtentibus, viuus capitur, et è veſtigio decollatur. Cuius capite ad altam haſtam hoſtes impoſito, Polonis, qui ſuperius Caſtrum Vilnenſe defendebant, ad perterrendum eos illud oſtendunt. Simulque monent, vt Rege eorum occiſo, ſe et Caſtrum illis dedant. Polonis autem, quamuis in Caſtro curuo, per propriorum fraudem perdito, de ſuis Polonis, Lithuanis et Ruthenis, quaſi decem prope millia vidiſſent, aut flamma voratos eſſe, aut hoſtili gladio cecidiſſe, terrores huiuſmodi verbis et factis irridentibus et aſpernantibus, continuè fiebant nocte et interdiu in Caſtrum, per bombardarum fulmina, proiectiones, ex qui Caſtrenſes muri, ad vnius iactum ſagittæ demoliti, et ſolo æquati ſunt. Capitaneus autem Vilnenſis, aliquam ſpeciem inſtaurati muri obſidentibus obiecturus, cutes in ea loca ſuſpendi ordinauit, vt laxo cutium ſinu, omnis tormentorum ictus eluſus, fruſtraretur: Occiſus tunc eſt in parte Crucifericа Algardus Comes de Hoenſtein. Fuiſſet autem eadem ſors de Caſtro ſuperiori Vilnenſi, quæ et de curuo ſecuta, niſi Poloni omnia obſeſſorum munera inter ſe partiti, Lithuanos et Ruthenos propter vehementem ſuſpicionem, ea obire vetuiſſent. Vbi etiam tanta Polonorum animoſitas, et conſtantia effulſit, vt locum omnem, per machinas nudatum et demolitum, in die et nocte ſtando, corpora ad omnia bombardarum tormenta muri loco exponerent, et hoſtes, forti mine huiuſmodi, ad Caſtrum ſummis conatibus irrumpere ſatagentes, prohiberent. Sed et locum interfecti cuiuſlibet, illico alter viuus ſupergrediebatur. Duabus itaque rebus Poloni maximè reſiſtebant, vna, exteriores, terra, fimo, et corigiis pecorinis obſtruentes pro diruto muro, altera, quod in occiſorum loca ſuccedendo, eruptione etiam ſubita in opera hoſtium et cuſtodias, hoſtes quoque infeſtiſſime laceſſebant. Omni enim arte efficatior neceſſitas non viſitata modo præſidia, ſed et quædam etiam noua admonuit: reficiendo muros pellibus animalium, quæ et miſſilia et tormenta impunè exciperent. Propter quod vtrisque pro victoria magnopere adnitentibus, ſub obſidionis tempore, quod à feſto S. Ioannis Baptiſtæ, vsque ad feriam ſextam poſt feſtum S. Michaëlis durauit, tanta interfectorum ſtrages ab vtraque parte ſecuta eſt, quod canes domeſtici, occiſorum hominum cadaueribus ſaginati, et in lupinam rabiem verſi, obſidione ceſſante per villas combuſtas et vaſtatas gregatim diſcurrebant, et plures etiam equeſtres mortalium, ſine comitatu pergentes frequenti, ſanguinem humanum lambere aſſuefacti abſorbebant

Oppolienſem terram exercitus Venceſlai, Roão: rum et Bohemiæ Regis, cædibus et ſpoliis impu: nè vaſtat. Oppolieñ verò Duces in Bohemos claꝫ excurrentes, maleficiis anſam præbent

MAgno odio atqꝫ furore, Venceſlaus Romanorũ et Bohemiæ Rex, in Wladiſlaw cæterosqꝫ Oppolieñ Duces excandeſcens, Procopiũ Marchio: nem Morauiæ, et Oppauiæ Duces Nicolaum, et Vlhelmũ, ad vaſtan: dum Oppolienſes terras tranſmittit. Qui cùm illas in Autumno, cum ſuis et Copiis à Rege Venceſlao datis, attigiſſent, Ducibus Oppolieñ in dimicatiõẽ nõ prodeuntibus, illas igne, ſpoliis, et cædibus vaſtant, ſpoliisqꝫ onuſti in propria reuertuntur. Ex eo aũt tp̃e clandeſtinis excurſionibus Oppolienſes Duces, in Bohemos, Morauos, et Oppauienſes vſi, variis incommodis Dominia ipſa è prædonibus et furibus, aſſiduo inualeſcentibus, et ſtratas turbantibus, affecerũt

Oleſchnicenſis terra vaſtatur, inter Wra: tiſlauieñ quoqꝫ inteſtina oritur ſedicio

BArtholzius deinde de   et Venceſlaus de Hugwicz, Op: pidum Olſchna intercipiunt, et terram Conradi Ducis Oleſchnicenſis vaſtatione hoſtili inuadentes, illam diripiunt et incendunt. Inter Ci: ues quoqꝫ Ciuitatis Wratiſlauieñ diſſidii et ſedicionis pernicies ſerpere cæ: pit, et Conſularibus inferiores, inferioribus quoqꝫ aduerſus Conſulares infe: ſtis et irritatis animis furentibus, plura prouenere mala. Ciuitatis quoqꝫ gl̃a ex inteſtina colliſione notabiliter diminuta, ſtridoreqꝫ bellico apud maiores Poloniam conquieſcente, apud Sleſiæ oram oriri cæpit, et pectora non milita: rium tm̃modo, ſed et Ciuium peruaſit

Skirgyello Dux Wladiſlai Regis frater, ex Ca: ſtro ſuperiore Vilneñ, nocturnis excurſiõibus laceſ: ſit exercitum Vitoldi. Vnde Narimunth Ducem captũ in duello, Vitholdus ſuſpenſum, ſagittis conficit. To: tiuil etiam Dux frater Vitholdi ex Caſtro bombarda ictus interficitur. Et Galli cum Polonis, de militia cer: taturi, quatuor et quor̃ in Bohemiam ad Regem va: dunt. Verum Rege duellum non permittente re: conciliantur

QVamuis autem Nicolaus de Moſkorzow Regni Poloniæ Vicecancellari: us, Caſtrum ſuperius Vilneñ, cum Polonorum militibus adminiſtraret. Dux tamen Skyrgiello frater germanus Regius, ſum̃æ rerum præerat, et ex Caſtris inferioribus, cum Lithuanis et Ruthenis, imperio ſuo parentibus, magis nocturnis et clandeſtinis, qꝫ diurnis excurſionibus, hoſtilem exerci: tum laceſſendo, pluribus hoſtium cæſis, aut vulneratis, victor aſſiduè reuerte: batur in Caſtra. Qua indignitate Vithawdus Dux permotus, Ducem Narimunt, qui Regias arces tuebatur, in duellando captum, et in arbore Wyaſz per pedes

in prato, in quo bombarda Pruthenicæ conſtiterant, ſuſpenſum, ſagittis Litua:
norum, Ruthenorum, et Tartarorũ in eum iactis, crudelius, quàm vtriusq; con:
ueniebat conditioni, enecauit. Cuius vxorem Iulianam, ſororem germanam Añæ
Conſortis Vithawdi Ducis, Momiud Lithuanus proceſſu temporis in vxorem
habuerat. Sed et Totiuil Dux, Vithawdi germanus, bombarda ex Caſtro ictus
ſubito interiit, et apud Vilnenſem Eccliam accepit ſepulturam. Obſidione aũt
durante, crebræ inter partes vtrasq; altercationes, et improperia ſuccreſce:
bant, Polonos Francigenis criminantibus, q barbaris cõ fideles opem fer:
rent, Polonis refellentibus, ſanctè et piè agere, dum neophytos, in fidei fa:
uorem defenſarent, cõ peruerſos religioſos. Conuentumq; fuit inter vtrosq;
vt tam Poloni, q̃ Francigenæ, ad probandam ſuæ actionis iuſticiam, in Curia
Venceſlai, ea tempeſtate Romanorũ et Bohemiæ Regis, in equo quaternarii nu:
mero, militarem pugnam et duellum pro die certa Pragæ inirent. Qua ad:
ueniente, ab vtrisq; pacto paritum. Et quatuor militibus, pro parte Wladiſlai
Regis, vcz̃t Ioanne de Wloſczeuo, Caſtellano Dobrzinen, Nicolao de Vaſchmun:
thow, Ioanne de Zdakow, et Iaroſlao Bohemo. Pro parte vero Francigenarũ
aliis quatuor militibus, Pragæ comparentibus, in hortum ferarũ ad experi:
gendam paleſtram et vim fortunæ itum eſt. Verum Venceſlao Romanorũ
et Bohemiæ Rege mandante, Poloni milites, per Ioannem Ducem Lucembur:
gen, germanum Venceſlai Regis, Galli verò per Iodocum Marchionem Mo:
rauiæ, à congreſſu amoti et retracti. Et Polono Gallum, Gallo Polonum aſſo:
ciante, ad menſam Regiam perducti, primum opiparè tractati, poſt etiam
per Venceſlaum Regem, velut mediatorem, reconciliati, et ad pacẽ reducti ſũt

Vithawdus Dux et Cruciferi magna vſi crudeli:
tate, ab obſidione Caſtri Vilnenſis diſcedunt et
Pruſſiam reuertuntur: Indeq; Vithawdus auxilio
Cruciferorũ crebras excurſioẽs in Lithuãos agit

Quodam obſidionis tempore Polonis et Lithuanis prandio occupa:
tis, hoſtes ex improuiſo, ad Caſtrũ inferius Vilno, in quo eſt ſancti Sta:
niſlai Cathedralis ſita Eccleſia, in eam partem, in qua nunc domus
Epiſcopalis locata eſt, irruerant. Iamq; muro conſcenſo, velut triumpho potiti,
vnus ex militibus Pruſſiæ, qui murum occupauerãt, clamabat, Kather er
Kather. Sed eueſtigiò ab vno militum Poloniæ ex muro præcipitatus, auda:
tiæ et inſaniæ ſuæ penas dedit. Sed et cæteri hoſtes ſuo exemplo aut deterriti,
aut Polonorum brachio ex muro deiecti ſunt. Videns aũt Vithawdus Dux et
Cruciferi conatus ſuos et ſpes conceptas non ſuccedere, ſed veriti in irritũ
feria ſexta, poſt octauam S. Michaëlis catholicorum Eccleſiis, nouiter per
Wladiſlaum Regem extructis, crematis, paruulis et lactantibus, ad palos
confoſſis, variaq; et crudeli patrata vltione, obſidione ſoluta, plurimis etiam
ſuis deſideratis, in Pruſſiam reuertuntur; Vithawdoq; Duci, à Mg̃ro et Ordi:
ne petenti auxilia (nouerat enim ſuas vires infirmas) Ioannes Rapentein
Comendator de Ragnetha, et Conradus de Lichtenſteyn, Præfectus de Inſter:
borg, cum pluribus Almanicis et peregrinis militibus, adiuncti ſunt. Quorũ

fretus auxilio, crebras in terras Lithuaniæ et ſamogithiæ faciebat excur:
ſiones, captiuando et occidendo vtriusq; ſexus homines, exurendo vicos,
et ſpolia patrando plurima

Wladiſlaus Rex in Lithuaniam veniens, ani:
mos Lithuanorum afflictos, ac pene deſperantes
reficit. Cumq; Nicolaus de Moſkorzow R. P. Vice:
cancellarius Capitaneatum Vilnenſem ob crudelita:
tem hoſtium et tyrrannidem Skirgyellonis Du:
cis, perfidiamq; nonnullorum reſignaret, nullusq;
Polonorum, in locum eius ſuccedere vellet, Iaſchko:
nem de Oleſchnicza Capitum Vilnen̄ renunciat

Calamitati et deſolationi Lithuaniæ, à Vithawdo Duce et Cruciferis
infectæ, Wladiſlaus Polonorum Rex ſuccurſurus, in Menſe Nouembre,
ducens ſecum armorum, bombardarum, baliſtarum, ſagittarum, pannorum,
veſtimentorum, et victualium in quadrigis magnam molem, in Lithuaniam
peruenit, et res Lithuanicas afflictas, et pene exangues, ſuo aduentu, ſuisq; lar:
gitionibus et liberalitate erexit, et tam Lithuanos q; Ruthenos in deſperationē
ſpectantes, in fide firmauit, Vilnenſem aūt et Lithuaniæ Capitaneatum, Nicolao
de Moſkorzow Regni Poloniæ Vicecancellario, genere Pilaua Regi reſignante,
dum neq; ipſe ad continuandum, neq; quisq; ex Polonis miles, ad ſuſcipiendum illi:
us regimen, ſingulis qui ad id ſolicitabantur potentiam et crudelitatem ho:
ſtium, ꝓpriorum verò tradimenta et ꝑfidiam, Ducis inſup Skirgallonis, ger:
mani Regis, tyrannidem metientibus, poſſet induci. Iaſchko miles de Oleſzni:
cza, generis, quod Dąbno dicitur, à Rege ꝑcibus conuictus, Capitaneatum Vilnen̄
et totius Lithuaniæ ſuſcepit. Quem vt liberius ſolertiusq; gerere poſſet, Dux Skir:
giello ad regendam Kiiouiam transfertur, et Wladiſlaus Rex in Poloniam re:
uerſus, p̄fato Iaſchkoni de Olieſchnicza Capitaneo Lithuaniæ, notabiles Baroēs
et milites Regni Poloniæ, nouasq; gentes, in ſupplementum eorum, qui aut ceci:
derant, aut in Poloniam abierant, item machinas et victualia, in defenſiōm et ful:
cimentum Caſtrorum tranſmittit

Anno Domini 1391

Vithawdus Dux Lithuaniam cum magno
exercitu Pruthenorum rediens, dum fruſtra
Caſtrum Vilnen̄ obſidet, Volkomiriam et Nouo:
grodek, aliquot Polonis captis comburit

Nouo et forti Vithawdus Dux, et Pruſſiæ Mḡr inſtaurato, comparatoq;
exercitu, primo æſtatis tempore, in Lithuaniam reuertuntur, et ad Ca:
ſtra Vilnenſia, quæ ſuperiori anno circumſidere et expugnare cœperant,
properant: rati ea Lithuanorum et Ruthenorum tradimento, quod Dux Vitawdus
confecerat, facilè, et ſine quolibet ſuorum diſcrimine, capturos, Capitaneus
aūt Lithuanicus Iaſchko de Olieſchnicza, ſolerti vſus induſtriâ, Vilnen̄ Ciui:

tate, ne hosti venienti fieret adiumento et receptaculo, concremata, circulationes ex roboribus, quae schranki ſeu Kobilyenie appellantur, in pluribus locis, quo facilius hostes arceri à Castris poſſent, disponit. Venienti aũt Duci Vithawdo, et Pruſſiae Mgr̃o, ac eorum exercitui, agmen ex militibus collectum, pedeſtri itinere, vsq̃ ad Eccleſiam ſanctae Mariae occurens, in exercitum hostiles inſilit. Et pluribus hostium ſtratis aut vulneratis, nullo ex ſuis capto, aut deſiderato, in arces incolume reuerſum eſt. Intelligens Vithawdus Dux et Pruſſiae Mgr̃, per Skirgyellonis Ducis destitutiom̃, conflatam ab eo, in dedendis aut ſuccendendis Castris, per Lithuanos et Ruthenos, oppido Skirgyelloni infeſtos, fraudem, nullo pacto, quemadmodũ ſperauerant, ſed neq̃ violentam expugnatiõm, propter frequens et ſtabile Polonorum militum praeſidium prouenturam, paucis diebus in obſidione exactis, obſidiõm ſoluunt. Motisq̃ Castris, ne tantus exercitus, non aliquid memorabile egiſſe videretur, ad Vilkomiria et Nouogrodek Castra, ſupra flumen Vilia, à Skirgyellone Duce constructa ire pergunt: Quae infra dies paucos, Polonis, qui in praeſidio erant, nequicq̃ reſiſtere potentiae hostili valentibus, impugnant et conquirũt. Vbi pluribus occiſis, Clemens Birowo, Ioannes Loſs, Ziemia, et alii plures Polonici milites capti, et Pruſſiam deducti, apud Castrum Elbing, faedam captiuitatem integro ſeptennio p̃peſſi ſunt. Castris aũt p̃fatis Vilkomiria et Nouogrodek incenſis et demolitis, Mgr̃ Pruſſiae, et Dux Vithawdus in Pruſſiam diuertunt. Sub eiusdem quoq̃ anni tempore Vithawdus Dux, cum Cruciferorũ gentibus, quas ducebat Marquardus Crucifer, bis Lithuaniam inuadens, Miyedniki et Velszan combuſſit, captiuos cum ſpoliis abducens.

Vithawdus Dux cum Mgr̃o Pruſſiae tria Castra, Naugarder, vz̃t Ritteruerder et Metemburg, ſupra flumen Nyemen aedificat, et Alexander Dux frater Regis Wladiſlai Naugarder Castrum quod Vithawdus tenebat, fortiſſimè impugnat, re tamen infecta abit.

Æstiuali expeditione Vitawdus Dux, et Conradus de Valerode Mgr̃ Pruſſiae, quam in Lithuaniam exercuerunt, parum proſpera fortuna vſi, alteram hyemis tempore ſuſcipiunt, et ad Castrum vsq̃ Kowno, in quo Regium praeſidium erat, progreſſi, tria castra in circuitu Castri Kowno, ſingula ſupra flumen Niemyen, de lignis erigunt: nomen vni, quod vicinus erat Castro Kowno, Naugarder, quod ſonat noua inſula, ſecundo Ritteruerder, quod ſonat militum inſula, tertio Metemburg, quod ſonat Castrum metarum imponunt. Et duobus quidem Castris nouis, vz̃t Naugarder, et Metemburg Pruſſiae Mgr̃, forti militum praeſidio impoſito, illa per Comẽndatores, et fratres ſui Ordinis adminiſtrabat, Castrum verò Ritteruerder Dux Vitawdus, in ſuam ditiom̃ et ſortem accipiens, et in illud cum Ducibus Boiaris, et militibus, qui ſuas partes ſequebantur, ſe recolligens, frequentibus et clandestinis inuaſionibus, Cruciferis illi ex duobus Castris ferentibus auxilia, terras Lithuaniae Gratus illas eo hostilitatis genere quaeſiturum, aut ſaltem ſortem

ſui patrimonii, per Wladiſlaum Poloniæ Regem ademptam recuperaturum,
aſſiduis ſpoliis et incendiis laceſſebat. Cuius inſolentiam Iaſchko de Oleſni:
cza Capitaneus Lithuanicus repreſſurus, collecto ex Polonis, Lithuanis et Ruthe:
nis exercitu aliquali, præficiens illi in Captum Alexandrum, al's Vigunth
Ducem, Regis Poloniæ germanum, ad obſidendum Caſtrum eius Nawgrad
tranſmittit. Qui illuc, nondum ſoluta acie pueniens, adeò conſtanter et forti:
ter illud expugnare adorſus eſt, vt parum aberat, quod ex planctu et vlulatu
virorum ac mulierum, in Caſtro comorantium, imminens piculum deflenti:
um ſignificabatur, quin caperetur. Multitudine tn̄ defenſorū abundante,
ægre (quod et Dux Vithawdus poſtea fatebatur) ea vice defenſum eſt.

*Mortuo Plocen̄ Epiſcopo Henricus filius olim
Semouiti Maſouiæ Ducis in Epūm eligitur. Qui
obtenta confirmatione, conſecrationem neglexit,
et Subdiaconus exiſtens vxorem duxit. Cum
qua paucis diebus viuens, tandem veneno interiit.*

Sdiborius primus, Plocenſis Epiſcopus, cum Plocenſem Eccleſiam an:
nis decem et nouem gubernaſſet, infirmatus moritur, et in Plocen̄ Eccl'ia
ſepelitur. Poſt cuius mortem Capitulares Plocenſes, vigeſima prima Fe:
bruarii agentes Comicia, à Semouitho et Ianuſſio Ducibus Maſouiæ interpel:
lati, Henricum filium, Semouithi ſenioris mortui, et germanum Semouithi
viuentis iunioris Ducis Maſouiæ, in Epūm eligunt, in Subdiaconatus ordine
conſtitutum. Cuius electio, etſi per Bonifacium IX fuerit confirmata, ip:
ſe tamen ſtatum Pontificalem leuipendens, biennio ſe diſtulit conſecrari,
et interim ſecretè à Wladiſlao Poloniæ Rege ad Vithawdum in Pruſſia
exulantem, et in Caſtro Ritteruerder prope Kowno agentem, deſtinatus,
reconciliatione inter Regem et Ducem confecta, germanam Vithawdi Rin:
galam, ſtatu ſuo peſſundato, vxorem accipit, nuptiasq; ex more celebrat. Poſt
paucos deinde dies veneno toxicatus, interiit. De cuius morte noua inſi:
mulabatur ſponſa Ringala, et apud Plocen̄ Eccl'iam inter Duces Maſouiæ
tumulatus, documentum non inultæ præuaricationis et ſpretæ religionis futurus.

*Wladiſlaus Rex Lithuaniam milite et victuali:
bus prouidere ex Polonia cogebatur, donec guer:
ra inter eum et Ducem Vithawdum com:
poneretur.*

Neceſſe autem habebat Wladiſlaus Poloniæ Rex, pro omni tempore, quo
inter eum et Ducem Vitawdum guerra durauit, pro conſeruatione et ſub:
ſiſtentia terrarū Lithuaniæ et Ruſſiæ, Caſtrorumq; et munitionum illarū
et om̄ personarū ſexus vtriusq; tam nobilium q; agreſtium, non propugnacu:
la tm̄modo, milites et arma, ſed et frumenti, lardi, pecoris, milii, cæterorumq; vi:
ctualium, magnam vim, magnumq; numerum, Menſibus ſingulis, propter vaſti:
tatem et concremationem terræ, quam Vithawdus Dux et Pruthenicus exer:
citus induxerat, ex Polonia propriis euectionibus in Lithuaniam deſtinare, quæ

Iaſchkonis de Oleſchnicza Capitanei Lithuanici prouida induſtria caſtris et perſonis partiebantur. Niſi enim Wladiſlaus Poloniæ Rex rem frumentariam prouidiſſet, et victualium in Lithuaniam intuliſſet neceſſitatem, deſerebatur Lituania et ab agreſtibus et militaribus, facileq; poterat à Cruciferis et inuadi et occupari. Nam neq; milites conſiſtere in præſidiis, neq; agreſtes agros ſerere, niſi omnibus in commune æquè prouiſum ex Polonia foret, potuiſſent: fames enim horrenda peruaſerat vniuerſos. Qua preſſi, deſerere Lithuaniam, nobiles tuæ ac agreſtes firmauerant, niſi illis omni genere victualium ex Regno Poloniæ fuiſſet ſubuentum.

Bohemia per Marchiones Miſſnenſes impunè populatur

Marchiones Miſſnen, exercitu ex propriis et mercenariis militibus collecto, Regnum Bohemiæ hoſtiliter inuadunt. Et multis patratis per ignem et ſpolia damnis, nonnullis verò Ciuitatibus et oppidis expugnatis, et in ſuum ius ditiōmq; redactis, Venceſlao Romanorū et Bohemiæ Rege, nullam ꝓ ſe aut milites opponēte reſiſtentiā, in propria reuertuntur.

Clemente Papa mortuo, Petrus de Luna al's Benedictus XII eligitur

Clemens Papa ſeptimus in ſua obedientia nominatus, tredecim, et ſecundum alios quindecim, in Pontificatu exactis annis, apud Auinionem Ciuitatem Galliarum moritur. Poſt cuius mortem Cardinales ſuæ obedientiæ conclaue ingreſſi, Petrum de Luna, tituli ſanctæ Zuſannæ præſbiterū Cardinalem, in Papam pro ſua obedientia eligunt, genere Cathelanum de Regno Arragoniæ ex Baronibus oriundum, breuis ſtaturæ, hominem gracilem, ingenioſum, et ad inueniendum res nouas ſubtilem, quem Gregorius XI in Cardinalem promouerat, Iuris Canonici Doctorem peritum. Is aūt ante aſſumptiōm ſuam in Papatu, in ſingulis legationibus, quas apud Francorum Regem, et alios Reges et Principes, nomine Clementis obibat, in ſingulis inſup ſuis ſermonibus, verbis, et tractatibus innuebat, q ſi in locum Clementis ſuccederet, omnibus modis vnionem in Eccl'ia Dei procuraret. Propter quod Cardinales Clementis, credētes ipſum corde gerere, q tam frequenter ore depromebat, Clementi illum ſurrogarunt. Qui ex tunc Benedictus duodecimus in ſua obedientiā appellatus eſt. Anteq; inſup ad electiōm proceſſiſſet, nouerunt Deo, et iuſiurandi aſtrictione, per ſcriptum manus ꝓpriæ, ſe obligarunt, q ille qui ex eis eligeretur in Papam, ad requiſitiōm ipſorum Cardinalium ſuo cederet Papatui, dum tn̄ et alter Papa iuri ſuo cederet, oīm tn̄ promiſſorum et iuramentorum factus immemor, ceſſiōm hmōi toto vitæ ſuæ tempore, facere detrectabat, ſe vnicus et indubitatum ſummum Pontificem multis rationibus diſſerens, et chartam obligationis ſuæ manus, quam de cedendo in conclaui ſubſcripſerat, à Cardinalibus exigens. Quæ omnia in ſubſequentibus narrabimus.

Anno Domini 1392

Alexander frater Wladiſlai Regis veneno necatus obiit, vir Catholicus et virtuoſus ipſique Regi charus.

FErro et armis, immanæ et hoſtili tam machinationi, q̃ ambitioni pariſ reſpondente, latentibus inſidiis in Principum Lithuaniæ, frum̃ Wladiſlai Poloniæ Regis, capita ſæuitum eſt. In huius quoq; anni principio Alexander Dux, qui et Vigunth, veneno, quod proprii familiares Lithuani cibo miſcuerant, in corpus graſſante, extinctus, et in Vilnen̄ Eccl̃ia ſub vno manſeolo, cum corpore germani ſui Cazimiri, al̃s Korigal, à Vitawdo et Cruciferis capite truncati, ſepultus. Qui poſt regenerationis lauacrum, in Cracouien̄ Eccl̃ia ſuſceptum, adeò ſingulos barbaros, et patrios geſtus et mores, in habitu, loquela, tonſura, et omni conuerſatione, à ſe relegauerat, totumq; ſe Polonorum moribus ſanctis et religioſis addixerat, vt non Neophytus aut Tyro, ſed veteranus fidei et religionis Catholicæ miles crederetur: Neq; moribus tm̃modo, ſed intellectu, facũitate, et induſtria, inter Lithuaniæ Principes vegetiòr cenſebatur: De cuius morte Dux Vitawdus à pluribus inſimulatus eſt, et propter mores ſuos et prudentiam, quos quandoq; ſuæ credidit, præſenti et futuræ amplitudini, obſtare, veneno illum (falſe ne an verè incertum eſt) et vulgatus erat ſuſtuliſſe: Matrimonium filiæ Wladiſlai Oppolien̄ Ducis, et ex donatione Wladiſlai Poloniæ Regis (qui illum tenerrimo proſequebatur affectu) Bidgoſtiam et Iuniwladiſlauia, cæteraſq; poſeſſiones, et introitus in Regno Poloniæ, ſortitus, nullam prolem reliquit, Princeps nobilis, et inter Regios fratres probitate, modeſtiaq; conſpicuus.

Wladiſlaus Rex Vitholdo Duci per Henricum Electum Plocenſem, Ducem Maſouiæ et poſtea Generum eiuſdem Vitholdi reconciliatus, ipſum Cruciferos fundentem recurſum ſibi in Lithuaniam impedientes, et tria Caſtra Cruciferorum comburentem, toti Lithuaniæ præficit, amoto inde Iaſchkone de Oleſchnicza Capto Lithuaniæ, et aliis Polonis reuocatis, et fratribus germanis neglectis.

GErmano, ex omnibus chariore, Duce Alexandro Vigunth, Wladiſlaus Poloniæ Rex orbatus, patriæ primùm Lithuanorum terræ, cuius ingenti detinebatur charitate, ſtatui et quieti, et reliquorum ſuorum germanorum incolumitati, ne et ipſi veneno appeterentur, prouiſurus, Vitawdũ Ducem ſibi reconciliare, et terrarum Lithuaniæ et Ruſſiæ, gubernacula committere (cum fr̃es ſui germani, q plerique eorum in venationes et ebrietates procliui, ad regendum populos parum idonei putabantur) in animum inducit. Miſſus itaq; ſecretè Henricus Maſouiæ Dux, qui al̃s fuerat Eccl̃iæ Plocen̄ Electus, et illius introitibus biennio vſus. Sed tandem ſorti Eccl̃iacæ renuncians, germanã Ducis Vithawdi Ringalam acceperat in vxorem, reconciliationẽ inter Wladi:

ſlaum Poloniæ Regem, et Ducem Vithawdum, velut fidus Mediator, celebrauit. Hic primum ad Comēdatorem de Balga et Criſtborg veniens, benignè habitus, in Riteruerder, ad Vithawdum deſtinatus eſt. Et illic tribus manens hebdomadis, et mrĩmonium cum Ringala ſorore Vitawdi contraxit, et nuptias ex more celebrauit, Vithawdumq; Wladiſlao Regi conciliauit. Vithawdus aũt Dux de clementia et reconciliatione Wladiſlai Regis, certior effectus, cruciferis et mercatoribus, qui apud illum in Caſtro Ritteruerder morabantur, comꝑhenſis, et ligatis, cum oĩbus Ducibus, Boiaris, familiis, et cuncta ſuppellectili, bombardis, baliſtis, Caſtro Riteruerder incenſo, in Lithuaniam regreſſus, à Iaſchkone de Óleſchnicza, Lithuanico Capitaneo, qui ſuper hoc mandatum à Rege acceperat, benignè acceptus et habitus eſt. Cognito aũt Cruciferi, q in reliquis duobus Caſtris, vcz̃t Nawgard et Metemburg morabantur, Vitawdi diſceſſu, ſibi armati occurrunt. Et certamine inito, cum victi ſuccubuiſſent, Vitawdus Dux præda altera potitus, ad Caſtra accedens, ex quibus Cruciferi deſcenderant, facile capit, et ſpoliata incendit. Cuius reuerſione Wladiſlaus Rex compta, circa finem Iulii Menſis in Lithuaniam profectus eſt. Quo apud Oſtrow ſeptima Auguſti agente, Dux Vithawdus cum primoribus ſuæ partis illi occurrit. Et frequenti ac lugubri ꝑce, lachrijmis etiam obortis, humilr̃ ſibi et ſuis oĩbus deꝑcabatur ignoſci, Wladiſlao aũt Rege plenam tribuente de trãsgreſſionibus ſuis veniam, Vilnam itum eſt. Vbi Iaſchkone de Oleſchnicza ex Capitaneatu Lithuanico amoto, Vithawdo Duci illius demandat regimen. Et non ſolum ſortem illi paternam et Caſtra adempta reſtituit ſed et vniuerſorum Caſtrorum Lithuaniæ et Ruſſiæ, et adminiſtratiõm plenariam terrarũ prædictarum, ſuæ tradidit ditioni, obligante ſe Duce Vitawdo tam iureiurando, q̃ꝫ publicis literis, terras ꝑfatas pro Rege et Regno Poloniæ, fidelr̃ tenere, et Reges atq; Regnum Poloniæ nunq; deſerere in proſperis et aduerſis. Nouerat ſiquidem Wladiſlaus Poloniæ Rex ex priſco et vetuſto contubernio, cum Duce Vitawdo in adoleſcentia habito, Ducem Vithawdum virum ſolertis et tractabilis ingenii fore, neq; alium ad regendum Lithuaniam, et ad inſtaurandas eius ruinas et deſolationes, ex ſupioribus guerris cauſatas, meliorem. Quapropter illum quoꝝ ſuis germanis, qui ſupererant vcz̃t Skirgalone, Koributh, Lubard, et Swidrigiello, neglectis, terræ Lithuaniæ Rectorem præfecit. Neq; Regem Wladiſlaum ſpes fefellit. Sub breui em̃ tempore, Vitawdi Ducis prouidentia et opera, terræ Lithuanicæ inſtauratio notabilis ſecuta eſt, feracior prouentura, niſi Boleſlaus Swijtrigiello germanus Regius liuore maligno, quod ſibi Vitawdum prælatum viderat ſtimulatus, ad Cruciferos perfugiſſet. Quorum adiutus ſuffragio, bello renouato Lithuaniam laceſſebat

Prutheni in Lithuaniam duplici expeditione graſſantur, atque aliquot Caſtra conquirunt.

ACerbe ferentes Cruciferi Vithawdi Ducis diſceſſum, et trium ſuccenſionum Caſtrorum, cum magna multitudine, tam aduenarum militum quam propriorum, ſub Ducatu Engelchardi Raue Marſchalci, in Caſtrum

Ioannis perueniunt. Vbi mensa militari, ad honorem exterorum militum posita atq; tenta, in Castrum Lithuanicum Schuraſz perueniunt. Et pugna conserta cũ Lithuanis, qui ex Castro ad duellandum descenderant, plures occidunt, Castrumq; per deditiõem accipiunt. Parumq; abfuit, quin Henricus Masouiæ Dux, gener Vithawdi, in eo caperetur, nisi sibi per fugam tempestiuè consuluisset. Faciunt et aliam in hyeme incursionem, abundante forensium militum multitudine, sub ductu Verneri Thetingar, et duo castra sub Lithuanis vzt Barthen et Strimel conquirunt. Et aliquibus per inuidiam occisis, tria captiuorum millia in Prussiam de sexu vtroq; abducunt.

Ioanne Episcopo Cracouieñ mortuo, per Capitulũ electus est Setegius de Chmyelik. Quo postea abiecto ad Regiam intercessionem Petrus Visch eligitur

Duodecima Ianuarii, Ioannes Cracouien. Epũs, appellatus minor, ob breuitatem staturæ, Cracouiæ moritur, et in Capella Mansionariorum Crac. Ecclæ in angulo, dum annos decem in Pontificatu exegisset, sepultus. Vir mansuetus, virtuosus, patiens, et modestus. Quamuis aũt Capitulum Crac. electione celebrata, Setegium de Chmielik Cantorem Vislicien. et Cancum Crac. de Domo Rosæ, canonice elegisset, ad intercessiõm tñ Wladislai Poloniæ Regis, Heduigi Poloniæ Regina operante, Petrus Visz de Radolina Decrétorũ Doctor, Præpositus Wladislauien. et eiusdem Heduigis Reginæ Cancellarius, nobilis de Domo Aceruorũ, cum pfati Setegii electione et iniuria per Bonifacium IX suffectus est.

DIE Solis XXVIII Octobris, Iacobus de Halicien. Ecclesia prouisus, in Ecclĩa Tarnouien. p Mathiam Przemislien. Epũm, in Archiepũm Halicien. bñedicitur et cõsecratur

Bonifacius Papa IX Epatũm Plocensem p contractũ m̃rimonium ab Henrico Masouiæ Duce vacante, suo cõfert Affini. Verum possessione illius non est potitus.

INtelligens Bonifatius Papa IX, per geminatam causam, contractum vzt matrimonii, et deinde per mortem Henrici Masouiæ Ducis, et confirmati Plocensis. Videns quoq; capitulares Plocenses in electione tardos et negligentes esse, oẽm prouisionem dictæ Ecclesiæ, ad se recidisse, Mamphiolum Consanguineum suum, natione Italum, genere nobilem, Romanũ, præficit in Plocensem Epũm. Et quamuis primum lr̃is fauorabilibus, deinde formidabilibus Censuris, pro habenda possessione apud Duces Masouiæ, et Capitulum Plocen. institisset, omnes tamen conatus sui et scismate, et vilitate censurarũ elidebantur. Gessit tñ se, consecratione Romæ suscepta, Plocen. Epũm quadriennio. Sub quo vita functus, in Monasterio ad aram cœli sepelitur

Anno Domini 1393

Discordiis ortis inter fratres patrueles Vitoldum et

Skirgyellonem Duces, Wladislaus Rex cum Heduigi Regina in Lithuaniam profecti illas componunt Ducatu Kiouiensi Skirgielloni concesso.

Externo et fugitiuo hoste Bolesslao Swidrygiello, alius internus et domesticus, eo perniciosior, quo ingenio, manu et lingua promptior, Skirgiello Dux, alius germanus Wladislai Poloniæ Regis, contra Alexandrum alias Vithawdum Ducem Lithuaniæ accessit. Qui Vithawdi ad regimen et gubernationem Lithuaniæ et Russiæ terrarum, institutionem grauiter et iniquo animo se neglecto ferens, plures in Vitawdum rixas et contumelias militum sibi fauentium subornabat. Iamque eo rixarum processum erat, vt ad notoriam seditionem spectare inter Duces discordiæ viderentur. Quo malo Wladislaus Poloniæ Rex cognito, cum Heduigi Regina in Lithuaniam itinere veloci peruenit. Sub quorum præsentia, dum ab vtroque contendentium Ducum, verbis variis et quæstionibus, feria sexta post festum S. Michaëlis certatum est, dum appareret Skirgiellonis Ducis causam et querelam in Alexandrum alias Vithawdum parum iustam fore, opera Regis et Reginæ lis eorum execranda, in perniciem cæterorum, ni celeriter opprimeretur, redundatura, sublata est. Et Duces præfati, omnis indignationis nubilo vtrique remisso, ad charitatis fraternæ vinculum reducti et reconciliati. Et quo plenius ingentis iræ et spiritus Princeps Skirgiello mitesceret, Wladislaus Poloniæ Rex, ad Kiouiensem Ducatum etiam illi Krzemieniecz, Starodub, et Stare Troki, in tenutam adiicit, Mandans, vt Alexandro alias Vitawdo Duci, in singulis pareat. Conuentum autem erat vtroque probante, vt si nouæ simultates, rixæ, et odia inter illos orirentur, ad Heduigim Poloniæ Reginam, quam sibi vterque in Arbitrum communem elegerat, pro decidendis quæstionibus exorituris, quod et patentibus litteris firmatum extitit, haberetur recursum.

Rom: Imperatrix neptis Casimiri Regis moritur.

Duodecima die Mensis Februarii, Elizabeth Romanorum Imperatrix et Bohemiæ Regina, Caroli Imperatoris relicta, filia Boguslai Stolpen Ducis, et neptis ex filia Cazimiri Poloniæ Regis, et genitrix Sigismundi Hungariæ Regis moritur, et in Ecclesia maiori Pragensi sepelitur.

Cruciferi de Regno Bohemiæ pelluntur, et omnibus priuantur bonis.

Wencesslaus Romanorum et Bohemiæ Rex, suggestione, et suasionibus Baronum suorum Bohemiæ instigatus et adductus, Fratres Cruciferos sanctæ Mariæ Ordinis Teutonicorum cum nigra Cruce, de vniuerso Regno suo Bohemiæ, asserens eos inutiles fore, ex omnibus eorum domibus, et Monasteriis eiicit, eliminat, et expellit, et bona temporalia Castraque Kaden, Ciuitates, villas, et quoslibet introitus eis aufert, et aut fisco Regio adiungit, aut inter Barones Bohemicos distribuit. Postea tamen aliqua illis restituit.

Reintegratum Castrum Barthen per Lithuanos, iterum Cruciferi excurrunt.

DEmolitione Caſtri Lithuanici Barthen, ſuperiori anno per Cruciferos de Pruſſia facta, Lithuaniæ Dux Vithawdus, miſſis frequentibus copiis et artificibus, inſtaurat. Quo cognito exercitus Crucifericus, per Mgrum Pruſſiæ, externis plenus militibus, expeditus, ſub ductu Verneri Tetinger Marſchalci, aduenit. Et ſuperato cum maxima difficultate fluuio Memel, pluribusq; notabilibus illic per aquarum voragines amiſſis, Caſtrum Barthen conquirit, et illius munitiones incendit. Reſumpſit poſthæc præfatus Marſzalcus ſuum in Lithuaniam viagium, habens in ſuo comitatu dominus de Virthemburg, et plures alios Francigenas, et Almanos. Et fluuio Memel nauibus ſuperato, terram Samogitharum diebus aliquot, cædibus et ſpoliis vaſtant, et quadringentas animas in captiuitatem abducunt.

CONRADVS Vallerod, Pruſſiæ Mgr moritur. Cui Conradus de Iungen ſuccedit concorditer electus.

Wladiſlaus Poloniæ Rex fundatum Monaſterium Czaſtochouienſe et Wielunenſe auget dote ampliore, conſignans prædia villasq;

WLadiſlaus ſecundus Poloniæ Rex, poſeſſionem Regni Poloniæ adeptus, quamuis donationes ſingulas, decreta, et actus Wladiſlai Oppolien Ducis, quas in Regno Poloniæ, proprietatem Vielunen, Oſtrzechouien, et Dobrzinen terrarum nactus, faciebat, exoſas haberet, fundatiōm tn̄ Monaſterii Czaſtochouien, ab eo fundati et dotati, reſcindere noluit, ſed illud de nouo vigeſima ſecunda Februarii et fundauit et dotauit. Et reſcindens dotem incertam et languidam, quam illi Wladiſlaus Dux Oppolien, in decimis frumentorum, braſeorum, teloneorum, et mellis, conſignauerat, dotem certam, villas vzt Regias, antiquam Czaſtochowa, Krowodrza, Grabowa, Scharleiowſka, Elgotha, item angulum mellificiorum villæ Zakrzow, vocatum Ianiſka, item ferrificium, piſcinam, et prædium Monaſterio donat, perpetua et irreuocabili donatiōe. Vigeſima inſuper Februarii fundatiōm Monaſterii S. Nicolai extra muros Vielunen, ordinis ſancti Pauli innouat, et villam Regiam Derſili, in terra Vielunen et decimas frumentorum in villis Trgbaczow, Ianuſzoua, Niwiſka, Sczithi, item duas vrnas mellis in villa Regiā Sokolniki illi donat.

Wladiſlaus Rex muros Caſtri Crac altius erigit et auget cenſum Burgrabiis

HVmilitatem murorum arcis Cracouien, moleſte ferens, Poloniæ Rex Wladiſlaus ſecundus, mœnia eorum coctili muro in altum erexit. Burgrabiis quoq; Caſtren, ad ſalarium quinquaginta marcarū, per Cazimirum ſecundum ſuum anteceſſorem illis conſignatum, decem marcas annui cenſus, ex Zuppis Wielicenſibus et Bochnen, ſingulis adiecit. Eo tn̄ pacto, vt quilibet eorum vnum equum, et ſagittarium, pro omni tempore Cracouiæ teneat, ad quamlibet neceſſitatem, in defenſiōm arcis Cracouien, Capitaneum Cracouien aut eius vicecapitaneum, ad propulſandum et repellendum hoſtilia illum adiuturus.

Anno Domini 1394.

Mgr̄ Pruſſiæ cum Switrigiellone Duce va:
ſtat Lithuaniam, cum quibus Vitholdus Dux
Lithuaniæ ſæpius confligit, pugna incerta, Cui
in auxilium Wladiſlaus Rex ex Polonia milites
mittens, Regni theſaurum magnopere exhauſit,
et militibus in Lithuania merentibus, multas poſ:
ſeſſiones in Regno Poloniæ donat

D Iſceſſionem Alexandri, al's Vithawdi, Lithuaniæ Ducis, ex Caſtro Naw:
garder factam, et Cruciferorum captiuitatem violatiōmq₃ ſub eodem tp̄e
patratam Mgr̄ Pruſſiæ Conradus de Iungen et Ordo Cruciferorum acer:
bè ferens, et ſcelus hmōi, quod proditorium appellabat, vltum iri ſatagens, cum
nouis copiis et expedito milite, habens in ſuo comitatu, germanum Wladiſlai
Poloniæ Regis Boleſlaum Swydrigiello, quem Lithuanorum et Ruthenorum
perfugarum non ſpernenda multitudo ſequebatur, item Francigenas, et Alma:
nos plures numero, item ſagittarios de Geneuel centum quinquaginta, in Litua:
niam circa finem Menſis Iunii ingreſſus, eam duplici agmine p̄uaſtat. Non
reperiens aūt aliquam reſiſtentiam, Neq₃ enim Duci Vitawdo tantæ vires erāt,
quibus Pruthenico exercitui poſſet ſine diſcrimine euidenti, ꝓpter Lithuano:
rum et Ruthenorum fidem fluxam, reſiſtere, Caſtra Vilnen' obſidione cingit,
et ad illorum expugnatiōm magnis, ſed ad irritum recidentibus, conatibus, bime:
ſtri ſpacio vtebatur. Obſederat aūt Vithawdus Dux, omnia itinera ſylueſtria,
ex iniquis locis, facilius exercitum Mgr̄i oppreſſurus. Quo à captiuis cognito,
Mgr̄, ꝑ loca paludinoſa et inuia exercitum traduxit, pontibus ſibi viam ſternens
Vbi ex Boiaris Lithuaniæ militem vnum Sudimunth intercipiens, per talos in
arbore ſuſpenſum necat. Multa aūt iumenta, multos equos, à paludibus abſor:
ptos aut illaqueatos, multos deniq₃ milites, telis ſtratos Lithuanorū, in quolƀt
loco incumbentium, exercitus Lithuanicus amiſit. Premiſerat ſiquidem Wla:
diſlaus Poloniæ Rex, plures ex Polonis exercitatos milites in Lithuaniam: au:
xilia Duci Vithawdo con̄ Cruciferos laturos, quos æſtate p̄dicta conſtabat Li:
thuaniæ bellum, ſpecie quidem ferendi Boleſlao Swidrigiello auxilià, reuera
aūt Lithuaniam occupandi, illaturos. Venerant et plures numero voluntarii ex
Polonià milites, pleriq₃ Polonorum Barones, proprio ære, proprias cohortes ar:
matorum miſerant. Qui et ſi in congreſſum vniuerſæ dimicationis, Vithawdo
(quod de ſuis parum fideret) prohibente, non venirent: in hoſtilia tamen Ca:
ſtra et Stationes, tam frequentes et tam fortes ædebant inſultus, vt certamen
aſſiduum et particulare, dimicatiōm vniuerſalem penè æquaret. Reſtabat Bole:
ſlao Swijtrigiello et Mgr̄o Pruſſiæ in Ruthenorum religioſis, quos ſuo vulgari
Colayros appellant, in Caſtris obſeſſis obuerſantibus, proditionis vnica ſpes. Hii
ſiquidem à Boleſlao Swijtrigiello, ſectæ Ruthenicæ, q̄ꝫ maximè fauente, largi:
tionibus et promiſſis onerati, incendendorum Caſtrorum curam ſuſceperant.
Sed dum hæc quoq₃ ſpes adempta foret, Duce Vithawdo fraude per vnum

ex his Colaiÿris, qui illam confecturi erant detecta, Colaiÿros variis pœnis et cruciatibus afficiente, Mgr̄ Prussiæ obsidiōm soluens, in Prussiam vnà simul cum Boleslao Swÿtrigiello rediit. In redeundo aūt per Ducem Vithawdum, et suas gentes in locis paludinosis et iniquis frequentius inuasus, plures de suis amisit. Na et in noctibus irruebant Lithuani, et multos cædebant. Neq̃ tn̄ Lithuanis incruenta fuit inuasio, quingenti em̄ desiderati. At multo plures occiderūt de ordine Mgr̄i, qui in crebris locis cogebatur interdū, à fronte et in tergo inuasus decernere, tanta suorum clade insignis, vt expeditiōēs con̄ Lithuaniā, velut perniciosas sibi et suis, longo tp̄e intermitteret. Non ob id tamen Wladislaus Poloniæ Rex singulis annis, mittere nouos ex Polonia milites, in auxilium Duci Vithawdo, cum̄ omne tempus de bello, per Cruciferos Lithuaniæ inferendo, suspicione plenum esset intermisit. Quaquidem re et thesauros Regios, p̄decessorum suorum Regum Poloniæ, in donatiua militum, Lithuaniam à Cruciferis tuentiū et in arma defendiculaq̃ illūc missa distribuit, et plures enormes bonorum Regalium Regni Poloniæ donationes, alienatiōēsq̃ militibus, qui in Lithuania meruerant fiendas decreuit. Ea aūt obsidione q̄ p̄misimus, durante, gentes Ducis Vithawdi Lithuani et Rutheni populatiōm et vastatiōm hostiles p̄hibituri, p̄lium cum hostibus infesto agmine conseruerant. In quo et si acriter decertassent, à gentibus tn̄ Mgr̄i victi, plures eorum fuere desiderati, aut capti. Nec de gentibus Mgr̄i pauciores, hii præsertim, qui pabulatum eundo, pugna aut insidiis Lithuanorum necabantur.

In Lithuaniam triplex Pruthenorum expeditio, non sine clade Lithuanorum.

PErsonalem expeditionem Conradus de Iungen Prussiæ Mgr̄ parum prospere videns sibi cessisse, Vernerum Thetingar Marschalcum cum copiis forensium et propriorum militum, plures enim ex Galliarum et Almaniæ partibus ipsis in auxilium accesserant, in Lithuaniam transmittit, sub tempore hÿemali. Qui primum ad castrum Nowgarthen accedens, exustum illud à Lithuanis reperit. Abinde verò vsq̃ in Lidam processit, sed et Lidenses eius aduentu perterriti, castrum incendunt et diffugiunt. Marsalcus verò populatione latius extensa, neq̃ enim superiori tempore profundius quisq̃ in terram Lithuanicam grassatus fuerat, magnam captiuorum vtriusq̃ sexus multitudinem cum captiuis congerit, et in Prussiam abducit. Descendit post hæc vice altera Vlricus de Iungen, Aduocatus Sambien̄, et germanus Mgr̄i, cum forti exercitu propriorum et externorū militū, gloriam et prædam per vastationem Lithuanicam quæsiturus. Qui cum̄ apud Rosziten consistens prædas ageret, perculsus magno et subito terrore, omissa populatione et præda, tumultuario itinere rediit. Dux enim Vithawdus in frequenti exercitu Prussiam descenderat, et circa Insterborg, regionem omnem igne et cæde vastabat, à quo se vinci et intercipi verebatur. Quo abeunte, Conradus de Keborg Commendator de Balga terram Drohiczen̄ ingreditur, et incautos reperiens illius incolas, multam prædam congerit, ac tricentos captiuos abducit.

VIGESIMA SECVNDA Decembris, Henricus Dux Oppoliensis, dum ex studio Bononien reuerteretur, graui infirmitate correptus diem obiit

Sigismundus Hungariæ Rex, Regiam Poloniæ Heduigim visitans, ab ea in Sandecz honorifice exceptus et muneratus in Hungariam rediit

HEduigim Poloniæ Reginam, consortis suæ Mariæ germanam, sigismundus Hungariæ Rex visitaturus, vigesima quarta Iulii in Poloniam aduenit. Cuius aduentum Regina Heduigis præfata, aliquot Nunciis sibi significatum, iusto honore exceptura, circa Castrum Ritter illi cum celebri et magnifico comitatu occurrit, ac ab ea in Sandecen oppidū deductus, pluribus diebus illic benignè et splendidè habitus, singulis etiam et opulentis necessariis, cum omnibus militibus suis tractatus est. Factis aūt variis tractatibus, statum tranquillum Regnorum firmantibus, donis à Regina Heduigi muneratus, magnificis, in sua rediit.

Ianussius Dux Masouiæ, ædificans Castrum Zlotoria, à Cruciferis subito inuasus capitur cum multis militibus

MAsouiæ Dux Ianussius, ad fluenta Narew, in terra et Ducatu sortis suæ arcem nouam erexit, quam et appellauit Zlotoria. Et dum pro illius consumatiōe personalr illic cum militibus suis, quo celerius et perfectius opus perficeretur, adsisteret, nullas hostiles insidias veritus, superuenit repente Comes Rudolphus Comendator de Balga, et Valrode Comendator de Reyno, cum populo multo, à Prussiæ Mgrō Conrado de Iungen transmissi, et tam in milites Ducis Ianussii ipsumqȝ Ducem, q̄s in eos, qui fabricabant arcem, hostiliter grassantur. Et arcem quidem quæ fabricabatur ex ligno, nec dum ꝑfecta fuerat, in suam potestatem redigunt, et omnes illius munitiones flammis exurunt. Ducem verò Masouiæ Ianussium, in equam impositum, ligatis sub ventre equę Ducalibus pedibus, q̄uis terminum repræsentationis enixius deposceret, cum cæteris Masouiæ militibus, æquè vinculatis, ad p̄ntiam Mgrī Prussiæ Conradi de Iungen deducunt: non veriti contumeliam temerariam et iniquam inferre Ducali sanguini, et fundatoris sui Primarii Conradi Pronepoti. Quibus parua videbatur terrarum Chelmen et Pruthenicæ accessio, Pomeraniæ verò violenta et dolosa occupatio, nisi etiam in Masouiæ regiones sua arbitria, suaqȝ imperia pro libito extendissent. Captiuitate illius Wladislaus Poloniæ Rex cognita, missis ad Mgrūm Prussiæ nunciis, solui illum extemplo, questus apud Mgrūm de perpetui fœderis violatione, obtinuit. Et quamuis acerbo animo captiuitatē Ducis sui Ianussii Rex tulerit, continuit se tñ ab omni guerra, quam ob tantam et tam insignem iniuriam, et fœderis rupturam, plures anhelabant Pruthenicæ superbiæ inferri

Skirgiello Dux frater Regis Wladislai veneno necatur ob tyrannidem.

Dux Trocenſis Skyrgiello Wladiſlai Poloniæ Regis germanus, tyrannicum et graue in Ruthenos exercens imperium, plures illorū capite damnauerat, nonnullos vulneribus diris affecerat, eo quidem ſubditis intolerabilior, quo crudelitatem ipām, dum magis tumulentus foret, depromebat. Quapropter ab vno religioſo Ruthenorum, licet et ipſe ritus Ruthenici eſſet, in Caſtro Viſchegrod, prope Kiouiam ſito, in poculo, quod prægustatum, digito annulari, in quo virus locauerat, in vas immiſſo, infecerat, venenatus moritur, nullam prolem relinquens, et in Pieczari ſepelitur. Adeō Ruthenis formidabilis, vt etiam poſt fata timeretur; Græcum ritum abiicere, et Romanum Catholicumq̃ profiteri, à Wladiſlao Rege perſuaſus, Romam ſe iturum, et nonniſi illic vtrūq̃ impleturum, deuouit, propoſitum tamen eius repentina mors diſſoluit.

Regis Bohemiæ primum à ſuis, deinde à fratre Hungariæ Rege captiuitas.

Enormes leuitates, exorbitantesq̃ et tyrannicos mores, quibus Venceſlai Romanorum et Bohemiæ Regis, pectus refertum fuerat, Barones Bohemiæ, factæ verbali monitioni nullum afferenti profectum, ne Remp: tam Imperii q̃ Regni, ab eo et Conſiliariis ſuis, quos ex leuiſſimis quibusq̃ hominibus legerat, peſſundatum iri contingeret, caſtigaturi, aut ſaltem reſtricturi, præfatum Venceſlaum Regem in oppido ſuo Regio Verona, tribus miliaribus à Praga diſtante, captiuant, honeſtæq̃ cuſtodiæ, et loco honeſto inclusum, leues Conſiliarios ab eo remouent, et viros maturos, et graues illi adhibent, qtnus ex eorum ſententia et decreto, ſingula Imperii et Regni adminiſtrarentur negocia. Huius captiuitatis Sigiſmundus Hungariæ Rex, et Brandeburgen̄ Marchio, principalis auctor ferebatur fuiſſe, qui p illam ſperabat, in frē ſuo Venceſlao Rege mores, à Regia grauitate abhorrentes poſſe reſcindi. Erat enim voluptatum ſequax, ac labores fugiens, ebrietatis et crapulæ q̃ Regni curioſior. Ioannes tamen Dux Luſaciæ, et Procopius Marchio Morauiæ, magno Reip: malo illum ſoluerunt. Captus fuit et ſecundo per Sigiſmūdum Hungariæ Regem, et Alberto Auſtriæ Duci, in cuſtodiam datus. Cuſtodiā eius apud Viennam ædibus, in qbus degebat, Praga nomen reliquit. Sed cum parum diligenter cuſtodiretur, fugam arripuit, Regnoq̃ rurſum potitus eſt. Non tn̄ mores et vitam mutauit.

Ioannes Kropidlo videns ſe Archiepatum Gneſnen̄ aſſequi non poſſe, iuro ſuo cedit et ad Archiepatus Gneſnen̄, ceſſu Ioannis Kropidlo vacantem, Dobrogoſtius de Nowidwor Epus Poſnanien̄ transfertur, et Kropidlo per Papam de ecctia Camyenen̄ in terra Stolpen̄, de ecctia verò Poſnanien̄ Nicolaus Kurowski prouidentur.

Animaduertens Ioannes Kropidlo Gneſnen̄ Archiepus, et Oppolien̄ Dux, et ob ſciſma in Eccleſia Dei, inter contendentes de Papatu exortū

quod in dies graſſabatur, et quia Wladiſlaus Poloniæ Rex, hoſtem ſuum notorium illum, vt erat, oſtendebat, ſedem conſequi Gneſnenſem non poſſe, ſpō:
tè de illa ceſſit, per Procuratores ab eo conſtitutos. Ad quam Dobrogoſtius de Nowidwor in Maſouia, Decretorum Doctor, ex prē Thomiſlao, nobilis de Domo Na:
tacz, à Wladiſlao Poloniæ Rege nominatus, Poſnanien tunc Epūs, dum in Sede Poſnanien annos vndecim exegiſſet, per Bonifacium, in ſua obedientia Papam
IX, appellatum, ſexto Calendas Aprilis, in vrbe tunc præſentem, & Wladiſlai e:
nim Regis præfati orator, ab eo ſpecialiter deſtinatus, grandia apud Boni:
facium p̄fatum, et ſignanter confirmatiōm duarum Eccleſiarum Cathedrali:
um fundationis in Lithuania, vcz̄t Vilnenſis et Miednicen, à ſe fundatarum,
expediebat, translatus et ſuffectus eſt. Verebatur ēm Bonifacius prædictus,
ne ſi in deſideriis ſuis Wladiſlaus Poloniæ Rex negligeretur, ad competito:
rem ſuum Petrum de Luna deficeret. Prouidit et tunc ipſe Bonifatius Ioanni
Kropidlo, vtraq; eccleſia, vcz̄t Gneſnen et Wladiſlauien, orbato, de Ecc̄lia Ca:
mijenen, in terra Stolpen, ſatis tenui et pannoſa. De Ecc̄lia vero Gneſnenſi, ad
interceſſiōm p̄fati Wladiſlai Regis, Dobrogoſtiò de Nowidwor. De Eccleſia
verò Poſnanien Nicolao Kurowſki, Cantori Gneſnen, et Decano Cracouien, Po:
lono nobili genere de familia Nałącz. Qui apud Heduigim Reginam Polo:
niæ familiariatus fungebatur officio

Anno Domini 1395.

Wladiſlaus Rex dolens Vielunen, Dobrzinen̄ et Oſtrzeſchouien̄ terras Regni Poloniæ, Wladi:
ſlao Duci Oppolien̄ donatas, hortatur illum, vt homagium præſtet, et ſe feudalem fateatur. Quòd
cum facere nollet, Secrete Rex [illegible] eum bellū parat

Fœdam et perniciosam terræ Vielunen, Dobrzinen, et Oſtrzeſchouien per
Ludouicum Hungariæ et Poloniæ Regem, à corpore Regni Poloniæ aliena:
tiōm, Wladiſlaus Poloniæ Rex, quemadmodum iureiurando et inſcriptiōe
ſolenni pollicitus, in aſſumptione ſua in Regnum fuerat, reſtauraturus, Wladi:
ſlaum Oppolien Ducem, cui de terris prædictis donatiò præiudicialis, et iniqua,
per Ludouicum Regem facta fuerat, honeſta requiſitiòne per legatos, identi:
dem miſſos, ſollicitat, q̄tnus terras Regni Poloniæ iniuſtè occupatas reddat.
Se enim non paſſurum, vt tam notabilis Regni ſui Poloniæ portio, ab eo debeat
diuelli, Duce aūt Oppolien Wladiſlao requiſitiōm Regiam variis refellente fru:
ſtranteq; reſponſis, ac aſtruente donatiōm terrarum p̄dictarum ſibi et ſuis pro:
ximioribus promeritis, et ꝑpetuo à Rege Ludouico Poloniæ et Hungariæ facta,
non poſſe à quoq; reſcindi, res et quæſtiò hmōi nihil modeſtè nihil quietè, nihil
æquè Wladiſlao Oppolien̄ Duce reſpondente, cœpit ſpectare in arma. Quæ Wladi:
ſlaus Poloniæ Rex, omni conditiòne honeſta vitaturus, nouis Legatis ad eum
fatigatis, nouam q̄dem illi conditiōm, ſed æquiſſimam, quam non præſumebatur
abnuiſſe, proponit, vt vcz̄t pro terris prædictis, nihil ſibi hoſtile vereatur, accide:
re, homagium duntaxat Regi Poloniæ præſtet, et ſe occaſione terrarum præ:

dictarum, Regis et Regni Poloniae profiteatur feudalem. Orbus enim Oppolien. Dux filiis et filiabus erat, facileque et ſine bello apparebat terras Regni Poloniae, ab eo occupatas, eo mortuo, ad Poloniae Regnum poſſe recidere, ſi minus oblatam conditionem impleuiſſet. Sed cum tam aequam oblationem aſpernatus, ſuperba etiam iactantia vſus, neque Poloniae Regem illius poteſtatis, neque ſe illius puſillanimitatis fore reſponderet, vt propter terras, ſe et ſuos nepotes et affines, ſolido et optimo iure contingentes, quarum ſibi à Ludouico Poloniae et Hungariae Rege, ſimplex et omnimoda donata eſſet, qua in eam diem pacificè vtebatur; proprietas, Regis et Regni Poloniae conſentiret eſſe feudalis, et vaſallus. Wladiſlaus Poloniae Rex reintegrationem ſui Regni, et praedictarum terrarum reſtitutionem certo certius expertus quietis conſiliis procurari non poſſe, ad belli conſilia animum deinceps vertit, et de bello Wladiſlao Oppolien. Duci, in ſequentis anni aeſtate inferendo, in ſecretiſſimo conſilio, ad quod non niſi quinque conſiliarii adhibebantur, agitare deliberationem coepit. Wladiſlao enim Oppolien. Duci tantus ad ſcindendum terras occupatas, à Poloniae Regno inerat dolor; vt plures colles pro gadibus, terras occupatas diſterminare à Poloniae Regno ſatagens, prope Oppidum Zithno, quae vſque in praeſens cernuntur, locauerit, quaſi in ſua poteſtate ſitum fuerit, terminos et limites in Regno Poloniae pro libito conſtituendi.

Sigiſmundus Rex Hungariae ingenti exercitu Christianorum ex variis Regnis et nationibus collecto, dum ad inuadendum terras Turcarum proficiſcitur, et confiſus viribus ſuis, Caeſarem Turcarum Bayzath contemnit, ab eo facile et turpiter profligatur, cum iactura ingenti Chriſtianorum. Qua clade Turcae patrata, in auſus et robur maximum conſurgunt.

TVrcarum genti et illius Caeſari Beyzath, Sigiſmundus Hungariae Rex vltrò illaturus, cum ad id multorum Catholicorum Principum, et ſignanter Franciae Regis, et Burgundiae Ducis, militiam ſuam ſibi in auxilium mittere repromittentium, aſſidua ſolicitaretur inſtantia, multiplicem ex variis gentibus et nationibus militiam acceſſit, et tam propriis copiis quam exteris frequentiſſimo comitatu ſtipatus, ad Turcarum terras et Dominia ire pergit. In cuius auxilium Franciae Rex, inſignem militum ſuorum cohortem miſit. Dux vero Burgundiae Ioannes, perſonaliter cum gente ſua venit. Copiis autem variarum linguarum atque gentium collectis in vnum, tam multiplex et numeroſus Catholicorum erat exercitus, vt in eo quadruplex numiſma à Principibus cuderetur. Verum tanto et tam fortiſſimo exercitu Dux deerat, et diſciplina militaris. Nihilque conſulebatur in commune. Sed et ipſe totius exercitus Princeps, Sigiſmundus Hungariae Rex, ad quem à ſingulis habebatur reſpectus, nihil, quod tanto exercitui ſalubre eſſet, prouidebat. Sed robore tot gentium, tot legionum fretus, hoſtem adeò contempſerat, vt arma ſua, neque loco, neque tempore crederet, idque

publicè vulgaret ſubſtineri à Turcis poſſe. Dum itaqꝫ ad oppidum Romanie, ad ditionis Turcarum erat, Nicopolim ventum foret, nunciatur ſubitò Turcarum Cæſarem Beijzath, als Calepinum, cum potentiis ſuis ad decernendum inſtructum, vix duobus miliaribus abeſſe. Sed neqꝫ hæc denunciatio Sigiſmundum Hungariæ Regem, ad prouidendum de ſumma rei, et inſtruendum, dum tempus pateretur, acies pmouit, ſed in tabernaculo curando corpus, et quieti et ſolatiis dando operam, gloriabatur ſe tanto exercitu ſeptum eſſe, quem nedum Turcarum Cæſar, ſed nec omnes orientales tiranni inuadere auderent. Quo tam ampuloſum, parumqꝫ modeſtum, apud ſuos concionante ſermonem, Turcarum Cæſar Beijzath als Calepinus, cum multitudine armatorum adueniens, Catholicū et Sigiſmundi Regis, ſine lege, ſine ordine, ſine armis ſparſum exercitum, reperiens, quod pleriqꝫ leuitate petulantiaqꝫ Gallorum, et præripiendæ pugnæ inſolenti cupiditate, actum affirmant, tanqꝫ in gregem bidentium errantem, et Hungarorum Primoribus, cum Sigiſmundo Rege, ad vada Danubii, qui in propinquo circa Nicopolim decurrit, vt eo nauibus ſuperato, imminens periculum declinarent, fugientibus, Galli, Poloni, Almani, Bohemi, Burgundi, Hiſpani, et nonnulli Hungari, cum Turcis congreſſi, facile ab eis debellati, et conflicti ſunt. Et paucis fuga euadentibus, cæteri aut occiſi, aut capti, Caſtra exercitus Catholici maximæ opulentiæ à Turcis direpta, Dux Burgundiæ Ioannes, dum fœdum et turpè fugere putaret, cum multis militibus par decus militiæ cuſtodientibus, captus, et non niſi biennio, Centum florenorum millibus redemptus, capti aut deſiderati Galli, Poloni, Bohemi, Almani, Hiſpani, Hungari. Tantaqꝫ clades Chriani exercitus ſecuta, vt inualidæ ſint ad ſcribendum literæ, quātum robur catholici exercitus, à barbaris deletum, quāti milites capti, et in miſerabilem ſeruitutem abducti, quantæ fortunæ interceptæ. Ex Polonis militibus vir heroicus Salinus Caſtellanus Viſchegradien, cum optimo filio Rolando, aduerſo pectore fortiſſimè depugnans, occiſus, Stiborius de Stiborzicze, de Domo Oſtoia, et Thomas Kalſki de Domo Roſæ, milites, in Comitatu Regis Sigiſmundi, ſaluati. Swantoſlaus vero miles, ex terra Siradien de Domo Lijada ortus, Sczenija appellatus, dum nauim in qua Sigiſmundus Rex cum militibus primoribus vehebatur, conſcendere non poſſet, repulſus, cum et manus eam intrare nitentibus ab his qui in illa conſtiterant, amputarentur, verentibus, ne nauis multitudine onerata præcipitaretur in profundū, de virtute et robore corporis confiſus, in vndas Danubii, vt erat armatus ad prælium ferro onuſtus inſiliit, et alueum Danubii in illo loco torrentem et protenſum tranando, ſibi incolumitatem quæſiuit. Hungariæ Rex Sigiſmundus omnia turbata videns, veritus ne et ipſe viuus in Turcarum veniret manus, pauens et deſperans, æquori ſe credidit, et trepida fuga, Hungaris pleriſqꝫ deſperantibus, incolumem euaſurum, nuſqꝫ tutum, amne ſuperato, conſiſtere auſus, Conſtantinopolim diuertit. Vbi anno vno obuerſatus, beneficio et claſſe Venetorum Dalmatiā aduectus in Pannoniā rediit. Hæc tam ingens clades, tam grandis ignominia, magnas profecto vires et ingens robur Turcarum animis viſa eſt addidiſſe, vt hinc inſtauratis animis audaciores efferacioresqꝫ effecti, ad maiora patranda animū ſumpſerunt. Subſequenti enī hijeme, præfatus Beijzath Turcarum Cæſar copioſum exercitum in Hungariam mittens, eam cædibus et ſpoliis vaſtauit, et plura Chri:

ſtianorum, vtriusq; ſexus, ætatis floridæ, millia, in miſerabilem ſeruitutē abduxit

Monaſterium extra muros Cracouienſes in Arena fundatur

Cœnobio extra muros Cracouienſ in Arena et Eccleſia in titulum et me:
moriam Viſitationis virginis benedictæ Mariæ, Wladiſlaus Poloniæ Rex
et Heduigis Regina ſingulari deuotione, ad amplitudinem honoris et vir:
ginis glorioſæ, et feſti viſitationis, nouiter inſtituti, permoti, erectis, Ecclam pfa:
tam Regali ſumptu de muro principiant, et in notabili parte conſumāt, quam
cum illius Cœnobio Fratribus ſanctæ Mariæ de monte Carmeli ordinis mendi:
cantiu conſignant. Quem Albtus Patriarcha Hieroſolijmitanus anno gratiæ
Milleſimo, Ducenteſimo, quarto in monte Carmeli inſtituerat

Maria Hungariæ Regina moritur et Sigis: mundus Rex de Regno Hungariæ periclitatur

Die Lunæ decima ſeptima Maii Maria Hungariæ Regis Sigiſmundi
Conſors, et germana ſoror Heduigis Poloniæ Reginæ, Budæ moritur
Qua abſumpta Hungaroru Primates, ad ſufficiendum ſibi nouum Re:
gem, quaſi Sigiſmundus, Coniuge mortua, Rex eorum eſſe deſierit, animos in:
tenderant. At ego iniquum valde reor, vt cuiq; fœminæ, qntumcunq; inſigni
nomen debeat aptari Maria, cum illud ſolum excellentiſſimę Dominæ nræ
debeat congruere

Rex Francorum ad vnionem ecclam reduce: re volens de ceſſione Papam vtrumq; requirit. Quam cum Benedictus renueret, Conuentus generalis indicitur, et in eo Benedictus capitur

Francorum Rex, ſciſma in Eccleſia Dei moleſte ferens, cum ſciret vtruq;
contendentem de Papatu, vzt et Bonifacium IX et Benedictum XII, ea con:
ditione in Papatum aſſumptos, vt requiſiti de Papatu pro vnione Ecclīæ ce:
derent, per Electores Imperii, et Principes Almaniæ, Bonifacium IX requirit,
de cedendo. Qui cum ſe ſpontaneum ad cedendum offeret, etiam Benedictum
XII vt cederet requirit. Quo renuente, et Chriſtianitati maxima imminere
diſpendia, ſi cederet, reſpondente, tenta fuit in Francfordia ſupra Maium, ad
procurandum vnionem, in Eccleſia Dei, generalis Dieta. In qua cum vnio pro:
pter contumatiam et ambitionem vtriusq; contendentis de Papatu prouenire
non poſſet, captiuatur Benedictus XII per Proceres Franciæ, et in Auinione trien:
nio, ſubtracta ſibi obedientia, detinetur captiuus. Poſt triennium verò, in habi:
tu diſſimulato ex Palatio Auinionenſ fugiens, ad fauces Rhodani in nauicu:
la ad galeas ex Aragonia, ad conducendum eum præparatas veniens, Arago:
niam deuectus eſt. Et licet pceſſu temporis per medium Ducis Aurelianenſ Gal:
liarum obedientiam recuperaſſet, Duce tn̄ Aurelianenſ occiſo, quoniam dolis
et fallaciis vtendo, vnionem facere diſſimulabat, iterum ſibi fuit ſubtracta

Anno Domini 1396.

Wladiſlaus Rex contra Oppolienſem Ducem Wladiſlaum arma mouens, mittit Criſtinum de Oſtrow Caſtellanum Sandomirieñ cum exercitu verſus terram Dobrzinenſem. Ipſe aūt Vielunēn et Oſtrzechouieñ terras Ducis p̄dicti ingreſſus, breui Caſtrum Olſchtin et alia Caſtra Ciuitatesq; earundem terrarum capit, præter Boleſlawiecz Caſtrum. Quod ſeptennio obſeſſum Wladiſlao Duce mortuo tandem conquirit. Dux aūt p̄dictus adhuc viuens, terram Dobrzineñ Mgr̄o Pruſſiæ in 40 millibus flor. obligauit.

Anno plusq; vno decoctum agitatumq; ſecreto conſilio bellum Wladiſlao Oppolien. Duci, ad recuperandum terras ab eo occupatas, inferendum Wladiſlaus Poloniæ Rex ad conſumatiōm votiuam p̄ducturus, expeditione generali Regno ſuo indicta, Criſtinum de Oſtrow Caſtellanum Sandomirien. cum aliqua copiarum parte, ad conquirendam terram Dobrzinen. ſimulato conſilio, vulgata fama, quaſi illum cum reliquis copiis ſubſecuturus, tranſmittit, q̄tnus ab eo, quod parabat bello, in alterius rei curam animum Oppolien. Ducis Wladiſlai conuerteret. Qui militibus et terrigenis Cuiauien. in ſui adiumentum reaſſumptis, Caſtrum Bobrownikij terræ Dobrzinen. q noīe Wladiſlai Oppolien. Ducis Sleſita Schari tenebat obſidione artauit. Quæ res ſolerter principiata, hoſtem Wladiſlaum Oppolieñ Ducem, ne Caſtris trarum Oſtrzeſzouien. et Vielunen. ac aliis quæ primum Rex Poloniæ impugnare decreuerat, prouiderat, diſtinuit, et ab omni ſuſpicione belli, ad terras Vielunen. et Oſtrzeſzouien. transferendi, auertit, pro conſtanti crudelitate Poloniæ Regem cum militibus ſuis, quos arma induiſſe audierat, non alium locum quam Dobrzinen. terram petiturum. Aliquanto aūt tempore Criſtino de Oſtrow Caſtellano Sandomirien. obſidionem Caſtri Bobrowniki continuante, Mgr̄ Pruſſiæ Conradus de Iungen, cum notabili exercitu, laturus obſeſſis auxilium, aduenit. Cuius potentiæ Criſtinus de Oſtrow ſe ſciens parem non eſſe, ſoluta obſidione diſcedit, Rex interea Poloniæ Wladiſlaus, omnium cōmuni et vulgari iudicio, pro conquiſitione terræ Dobrzinen. proceſſurus, copiis conuenientibus, reflexo mutatoq; itinere, ad Caſtrū Olſchtin quod etiam hoſtis Oppolien. Dux tenuerat, Spitkone de Melſchtin Palatino Crac. cum aliis copiis ad obſidendum Caſtra alia, Vielun, Oſtrzeſzow, Boleſlawiecz, tranſmiſſo, contendit, Vbi Semouitus et Ianuſſius Maſouiæ Duces, cum notabili exercitu venientes, exercitum Regium, ſuapte fortem fortiorem efficiunt. Quāuis ſiquidem Wladiſlaus Oppolien. Dux, Offkam germanam ſororem Semouithi et Ianuſzii Maſouiæ Ducum, in mrīmonio habuerit, ferre tñ con. Affinem Poloniæ Regi et Regno arma, velut feudales coacti ſint. Impetu con. Caſtrum Olſchtin, q̄uis in rupe altiſſima ſitum, tertio die ex quo obſideri cæptum eſt, à militibus iuſſu Regis facto, illud C Borziſznicz eius Capitaneo cum fratribus et familiaribus nequicq; fortiter et animoſe reſiſtente, conquirunt, Borziſznicz o:

nesq; qui omnia studia sua pro illius defensione intenderat capti. Quorum conditionem Wladislaus Rex miseratus, cum abunde foret vitam concedere, etiam bona hæreditaria in terris Russiæ, circa Oppidum Tlumacz largitur. Expugnato, conquisitoq; castro Olschtin, rapacissimo itinere ad Krepicze, Wielun, Boleslawiecz, Ostrzeszow, Brzeznicza, Bobolicze, et Grabow castra, quorum nonnulla à gentibus Regiis obsidebantur, magis discursum, quam itum est. Exigua fere apud omnia resistentia, Regio nimio pavore singulis qui castra obtinebat consternatis consiliiq; inopibus, obiecta est, neq; aliquem, castro Olschtin fortissimo expugnato, vinci puduit. Intra dies septem omnia castra et Civitas Wielun, præter unum castrum Boleslawiecz, per Regem aut suos Præfectos, per deditionem accepta. Stanczik de Ruda Capitaneus Vielunen. de genere et Domo Porcaria, apri caput manu humana illud distrahentis, deferens, quoniam civitate dedita, aliquandiu resistens, aliquos ex arce saxis offenderat, castro expugnato, gladio percuti iussus, clementiâ Regis in ipso necis articulo, quo carnifex iam mucronem vibraverat, incolumitati donatus est. Serius Dux Oppolien. Wladislaus post omnem fere castrorum, et duarum terrarum amissionem, quæ illi sub unum pene diem acciderat, expergefactus, ad castrum Boleslawiecz, flumine Prosna undiq; circumseptum, et tam arte quam situ munitissimum, transmittit arma, milites, et victualia illud defensurus. Ubi Regius exercitus, forti resistentia repta, septennio illud, constructis et erectis in circuitu plurimis castellis, ex quibus in obsessos iaciebantur bombardæ, obsedit. Sub quo quidem tempore, et si Wladislaus Oppolien. Dux, morte absumptus fuerat, castrum tamen Boleslawiecz, pro sua relicta Ducissa Offka tenebatur. Quæ tandem reconciliatione obtenta, Wladislao Regi illud reddidit. Si quis autem huius expeditionis facilem et compendiosum exitum scrupulosius velit metiri, profecto reperiet, quantum bonum, quamq; sublime sit, publicas et Regias actiones, eas præcipue, quæ armis et ferro administrandæ sunt, strictissimo secreto occulere. Non enim alia æquè res quam Regii consilii secreta observatio, Wladislaum Poloniæ Regem, et suum exercitum, in tam brevisculo tempore, et tam tenui impendio, duarum terrarum et plurimorum castrorum fecit victorem, et quod exercitus fortissimus vix conquisivisset, consilii publici stricta observatio facilè confecit. Discant Poloni Reges, Principes, et Barones, non in armis et fortitudine, sed in Dei brachio et prudenti ac secreto consilio, omnium istarum rerum, quas efficere satagunt, fœlicem successum consistere. Wladislaus Oppolien. Dux, nimiâ vexatus amaritudine et dolore, terram quoq; Dobrzinen. quæ in ditione sua permanserat, veritus sibi, ut cæteras ereptum iri, illam et castra eius Dobrzin, Bobrowniki, Ripin, Lipno, Zlotoria Magistro Conrado de Iungen, et Ordini Cruciferorum de Prussia, et in suæ acerbitatis solatium, et in Regium opprobrium, in quadraginta florenorum millibus obligat. Quæ quidem obligatio et expressam usuram, et manifestam iniuriam præiudiciumq; Regni Poloniæ redolens, à Magistro et Ordine Cruciferorum, si per illos, et ad Divinum preceptum et ad fœdus pacis perpetuæ, cum Regno Poloniæ ictum, iustus habitus fuisset respectus, nullo pacto nulla causa poterat aut debebat acceptari. Continuas autem septem Æstates, totidemq; hijemes, castrum Boleslawiecz circumsessum, tandem fame sitiq; obsessos urgente, per relictam Wladislai

Oppolien Ducis, Olkam, deditum est. Quo vno pseuerandi genere, qntum cunq; munitissima, siue artem spectes, siue naturam expugnatu iri, videmus loca

Psalteristæ in Ecclia Cathedrali fundantur

AD Benedictæ Trinitatis præcipuam laudem, et genitricis Dei virginis Mariæ, beati quoq; Stanislai Cracouien Episcopi et Martyris, decus et memoriam, Wladislaus Poloniæ Rex, et Hedwigis sua consors Regina, Collegium de sedecim præsbiteris manualibus in Ecclia Cracouien iugi iubilatione cantu ordinario cessante, Psalmos Dauidicos, bini et bini, in dextro et sinistro choro, vicibus et choris inter se partitis ex æquo, decantaturos, fundant, ordinant, et constituunt, et cuilibet pro dote decem et octo marcarum summam, de introitibus Zupparum Vyelicen, donatione perpetua largiuntur et Bochnen. Quorum collationem, substitutionem, prouisionem, et omnimodam dispositionem, in Epum et Capitulum Cracouien transfundunt

De Episcopatu Plocen Bonifacius Papa Iacobo de Korzkyew Polono prouidet

BOnifatius Papa IX, durum et parum possibile perpendens, Mamphiolum Italum, Prouisum suum, Episcopatus Plocensis possessionem, et propter linguæ imperitiam, et generis inuidiam, et scisma assiduè gliscens, consequi posse, ipso etiam Mamphiolo renunciante, et post renunciationem diem obeunte, Iacobo de Korzkiew, Decretorum Doctori, Polono nobili de Domo Sirokomlia, Palatii sui Auditori famoso, in Subdiaconatus ordine constituto, Præposito Wratislauien, secundo Calendas Augusti Romæ prouidet, ex patre Floriano, milite de Kurdwanow, et matre Catharina, de Cracouien Prouincia ortus. Quem et si Masouiæ Duces Semouithus et Ianussius, Capitularesq; Plocen aliquandiu recusassent admittere, virtute tn̄ sua probitate et doctrina permoti, illum cum benigno fauore admiserunt. In quo p omnem vitam tam probè et laudabilr versatus est, vt et Duces et Capitulares duceret pænitudo, quod virum tam virtuosum, vtilem, doctum, et optimum, motibus ppriis non optassent

Wladislaus Rex terram Podoliæ, Spithkoni de Melschtin Palatino Cracouiensi iure feudi donat. Cuius donatio paruo tempore durauit

COmmendabili donatione narrata, reprehensibilem et pniciosam, cum sub eodem tempore acciderit subnectemus, Precibus Spitkonis de Melstin Palatini Cracouien, Wladislaus Poloniæ Rex pvictus, terram notabilem, melle, lacte, et pecore refertam, Podoliam, quam Cazimirus secundus Poloniæ optimus Rex armis et ferro de Tartharorum potestate et manibus acquisiuerat, pfato Spithkoni de Melschtin Palatino Cracouien, inscriptione perpetua seod feudali, Hedwigi Poloniæ Regina, Prælatis quoq; et Baronibus Regni, nequicq; improbantibus et dissuadentibus, ea tn̄ conditione, vt ex illa Regibus et Regno Poloniæ, vt feudalis et vasallus, assidua pstet obsequia, donat. Quæquidem Donatio Hedwigi Reginæ, et toti consilio grauis, iniuriosa, et onerosa, ab omnibus

etiam odio et ludibrio habita eſt. Propter quod durare non poterat, ſed ve:
lut fumans ſtipula contrita periit. Et p̄fata tr̄a Podoliæ, cum omni dominio
ſuo mero et mixto, proprietati Poloniæ Regni reddita eſt ☙

Wladiſlaus Rex propter rapinas et furta, quæ
Dux Oppolienſis Wladiſlaus in Polonos commit:
tebat, cum exercitu Ducatum eius vaſtans, et Op:
poliam obſidione cingens, duo Caſtra capit et
Spithkoni de Melſchtin donat, quæ ipſe filia lo:
cata Duci Nyemodlienſi loco dotis dat ~

CLandeſtina, et ſi fas eſt dicere, furtiua hoſtilitate Wladiſlaus Oppolieñ
Dux, cum aperta et iuſta nequiret, et in Regem et Regnum Poloniæ vſu:
rus, mercatores Regni Poloniæ, ad Nundinas Wratiſlauieñ, in Quadrage:
ſimæ medio celebratas, tranſeuntes interripit ſpoliat, atq; captiuat. Et varia re:
rum atq; pecuniarum ac mertium ſuppellectili potitus, gloriabatur ſe iniurias
in terrarum Wieluneñ, et Oſtrzeſzouieñ ademptione, vtcunq; vltum eſſe. Wladi:
ſlaus aũt Poloniæ Rex, quo iuſtius aduerſus tam infeſtum, et iniuſtum hoſtē
arma indueret, faciles Nuncios primum ad illum mittit. Quibus nullam ablator̃
reſtitutiōn referentibus, aſſiduis de nouo ſpoliis, per latrones proſcriptos, per
profugos, et ære alieno et iudiciis damnatos. Polos qui apud illum tutum repere:
rant diuerſorium infeſtabat. Inter quos famoſior erat Petrus Pſchonka de Ku:
row, nobilis de genere Ianina, qui ex eo q̄ Caſtrum Lowinicza, iratus in illius hæ:
redem Kolczkonem, qui illi venationibus danti operam, partem caſſium modicam,
terram ſuæ hæreditatis occupantium, confregiſſet, incenderat, proſcriptus. Miles
inſuper Innocens Raphaël Gedcziczki, de Domo Griphonum, cum duobus filiis
Martino et Ioanne, in Curia ſua Gedczice, à latrunculis Ducis p̄fati Wladiſlai, q̄s
ad infeſtandum Regni Poloniæ milites et mercatores furtiuo ingreſſu ſubmit:
tebat, et qui ad eum Nuncio p̄miſſo, ſub frūm et amicorum ſpecie ſe venire emen:
titi erant, vt facilius incautum fallerent, in ſabbato magno captus, et in Oppoliam
deductus. Illicq;, dum ſenex, et valetudinarius foret, et captiuitatis moleſtias ſuf:
ferre nequiret, et à fætoribus ſterquilinii, in quod eum Wladiſlaus Dux Oppolieñ,
vt altiorem depactatiōn p̄ſtaret, proiecerat, notabiliter languidatus et infectus,
mori coactus, et in Monaſterio Czarnowaſz ſepultus eſt. Ad reprimendum itaq;
Wladiſlai Oppolieñ Ducis inſolentias, et ad coercendum duplex ſuum facinus,
in obligatione tr̄æ Dobrzineñ, et ſpolio Mercatorum Regni admiſſum, valido con:
gregato exercitu, et ſuas et nepotum ſuorum terras inuadit. Et pleriſq; Caſtris
et Oppidis ſuæ et ſuorum nepotum ditionis conquiſitis, Ciuitatem Oppolieñ, et duo
Caſtra eius obſidione coartat, murorum et turrium illius propugnacula, aſſidua bō:
bardarum proiectione conterit, et ponit in ruinam, Villas verò et rura in flammas.
Dum aũt Wladiſlaus Oppolieñ Dux Venceſlai Romanorum et Bohemiæ Regis, et per
ſe ipſum et per Nuncios, imploratum defenſionis auxilium, intelliger et ſibi proue:
nire non poſſe. Reſpondente Venceſlao Romanorum et Bohemiæ Rege, iuſtiſſimè
illi propter prædas et ſpolia, vexationem præſentem accidiſſe, Caduceatores ad
Wladiſlaum Poloniæ Regem, Conradum Oleſchniceñ, et Bernardum Niemodlieñ

Duces Slesiæ mittit. Quorum intercessione Wladislaus Poloniæ Rex placatus, om̃i spoliorũ pro suis mercatoribus satisfactione, ad plenum percepta, obsidiom̃ qdem soluit. Sed Castra iure belli quæsita, vczt Lubliniecz, Strzelcze, et alia in sua ditione, dans illi Spitkoni de Melschtin, Palatino Cracouien. in tenutam reliquit. Quorum restitutio non aliter sequi poterat, donec Bernardus Dux Niemodlien. nepos Wladislai Ducis Oppolien. germanus, Castro Boleslawiecz Regi dedito, Heduigim filiam Spitkonis de Melschtin Palatini Cracouien. sibi matrimonio iangeret. Quæ pro dote, quam secum ad virum latura erat, fauore Regio Castra conquisita, Duci Bernardo restituit.

Anno Domini 1397

Conuenit Regina Heduigis cum Mgr̃o Prussiæ. Cumq3 de restitutione terræ Dobrzinen. tractaret, et Cruciferi restitutiom̃ denegarent, re infecta discessum est.

Dobrzinensis terræ obligationem per Wladislaum Oppolien. Ducem Mgr̃o et Ordini Cruciferorum de Prussia fctam, Wladislaus Poloniæ Rex moleste ferens, fœdus pacis perpetuæ, per Mgrum et Ordinem violatum iri prospiciens, tam animo q3 corpore et omni nisu spectabat in bellum. Sed cum hæc conditio, Consiliariis renitentibus, sibi negaretur: Gerendi enim cum Cruciferis belli, magis ob liberandam excutiendamq3 de illorum manibus Samogithiam, q3 ob vlciscendum trã Dobrzinen. iniustam occupatiom̃, occasio quærebatur; ne prædictæ trã Dobrzinen. occupatio neglectum iri, et in obliuionẽ verti, à Rege et Consiliariis putaretur, Conuentus, de ea re cum Mgr̃o et Ordine in Iuniwladislauia habendus, conclusus est. Ad quem Heduigim Reginaȝ satius, q3 Wladislaum Regem, ne animus, ob superiores et recentes Lithuanicæ patriæ vastationes exulceratus, duriori sermone effuso, bellum, cuius euentus magnopere vitabatur, conflaret, ire placuit. Quæ illuc in magnifico apparatu et Prælatorũ ac Baronum frequenti numero adueniente, cum Conrado de Iungen Mgr̃o et Commendatoribus Prussiæ de restituenda Dobrzinen. trã, per dies aliquot variis tractatibus casso labore tractatum. Aspernantibus Mgr̃o et Cõmendatoribus omnes iustas et æquas, quæ ab Heduigi Regina, et Consiliariis Poloniæ exhibebantur; conditiones, et pro more suo nunc illas, nunc alias excusationes, eo pacto interponentibus, vt terram Dobrzinen. occupatam, diutius detinendo, iuxta ac Pomeraniam aliasq3 Regni Poloniæ terras, per vsurpatiom̃ temporis vendicarent. Obiurgatis aũt Mgr̃o et Commendatoribus, quod tam cupidi forent, et appetitores alieni, etiam id fæmina bñdicta, cælesti quodam inspirata sensu, adiecit. Se quidem viuente, belli, tum ob præsentes, et præteritas iniurias, Poloniæ Regno illatas, supressuram furorem. Fatis verò absumpta, scirent, maximas sibi clades euenturas, ex iustissimo Dei decreto, q dominis et patronis, fundatoribusq3 suis, quorum stipe, eleemosyna, et donatione viuerent spirarentq3, tam infesti forent hostes, et ꝓ acceptis bñficiis, pro collatis terris et dominiis iniurias rependerent, et transacta occupatione Pomeraniæ terræ

ad Regnum Poloniæ, à primæua fundatione ſpectantis, parum contenti, ad occupandam trām Dobrzinen̄, auarum et inexpletum animum intendiſſent, ad integritatem corporis Regni Polonici, iuxta ac træ Vielunen̄ et Oſtrzeſzouien̄, niſi ipſi callidum et iniquum præſtarent impedimentum rediturām. Et q̄uis Cōradus de Iungen Pruſſiæ Mgr cum Commendatoribus ſuis, in Dieta hmōi Iuniwladiſlauien̄ obiurgatorium ſermonem Heduigis Reginæ veritate ſubnixum, non diffiterentur, et ipſi Heduigi Reginæ gratias tunc egiſſent, q tam illam ad pacem communem retinendam qualificatam offendiſſent, immenſas: reddere tn̄ terram Dobrzinen̄, niſi ſub iniquis conditionibus, ſi illis primum quadraginta florenorum millia reddantur, non poterant adduci. Propter quod animis infeſtis, et magis irritatis, ex hmōi Dieta Cōſiliarii Poloniæ diſcedebant

Vithawdus Lithuaniæ Dux cum exercitu vltra Tanaim proficiſcens, multa millia abduxit Thartarorum in Lithuaniam, quibus villas locauit

Boleſlao Swidrigiellone germano Regis reconciliato, et locato in Polonia, ne ſeminarium nouæ ſeditionis per illum concitaretur, Alexander, al's Vithawdus, Lithuaniæ Dux, aliquantulum quietis ab inteſtino et externo bello nactus, primam e Catholicum ſe demonſtrans Principem in Tartaros agit expeditionē. Et notabili exercitu ex Polonis, et Lithuanis, Ruthenisq; congeſto, terras et regiones ingreditur Thartarorū. Quos et ſi vltra fluuium Don, qui latinè Tanais, et prope maximum fluuiorū Volham vaſtando peragraſſet, nullam tn̄ reſiſtentiam reperiens, in Tartarorum ſtationem, quæ Orda appellatur, irruens, plura millia Tartarorū cum vxoribus, paruulis, et pecore cepit, et vsq; in Lithuaniam deduxit. Quorum medietatem Wladiſlao Regi, et Prælatis Baronibusq; Poloniæ, in victoriæ ſignum, pro munere miſit, reliquam medietatem ſibi retinuit. Et Thartari quidem in Poloniam tranſlati, depoſito gentilitatis errore, fidem Chriſti profeſſi ſunt, et vnus Populus cum Polonis, iungendo inuicem matrimonia, effecti. Hii vero, qui in Lithuania reſiderant, ſecta ſpurciſſimi detinentur Machometi, atq; in vno angulo træ Lithuaniæ à Vitawdo Duce locati, ſuis moribus ſuoq; deteſtando ritu viuunt

PRIDIE Calendas Marcii, Henricus cognominatus Sperlink Dux Glogouien̄, dum apud Legniczam haſtis luderet, grauiter vulneratus occumbit et in Monaſterio Lubens ſepelitur

Heduigis Poloniæ Regina pro Lithuanis in Studio Pragensi Collegium fundat

Plantationem fidei orthodoxæ nouellam in Lithuaniæ terris, à Wladiſlao Poloniæ Rege, pio et religioſo ſtudio inſtitutam, Heduigis Poloniæ Regina rigatura, in Pragen̄ ſtudio, tunc florente, domum muratam optimis ſtubis, cameris, et officinis refertam, in antiqua Ciuitate Pragen̄, non longe à Regia, et prope Curiam Reginalem ſitam, cuius poſticus in foſſam verſus nouā

Ciuitatem tenditur, propinquam Collegiis Sctī Venceſlai et coemens Speciale Collegium, pro Lithuanorū natione, in hmōi Domo, operam ſtudiis dan: te, colligenda, die decima Septembr. inſtituit, ac cenſu perpetuo ducentarum ſexagenarum latorum groſſorū Pragenſiū, de ſpeciali conceſſione et licentia Vē: ceſlai tunc Bohemiæ Regis, coëmendo certas et liberas villas, pro notabili pecu: niarum ſumma prope Pragam, quæ habitantes reficerent, dotauit. Quod etiam in hanc diem meritorium et egregium Fœminæ illuſtris pfatæ opus teſtans, in ſua eſ: ſentia et dote, poſt plurimas clades, euerſiones, et ruinationes aliorum piorū locorum, à rabie hæretica in Praga et Bohemia illatarum, inuiolatum perſeuerat, appellatione ſui aſſidua, Collegium et enim illud vulgato, et communi ſermone vo: citatur, Collegium Fundatricis ſuæ memorabile factum diuulgans, Collegium ſiue Domus Reginæ in eam diem.

Anno Domini 1398.

Henricus Dux Legnicen. et Epūs Wladiſlauien. morit. et ſepelitur Wratiſlauiæ peroſus Wladiſlauiā

Duodecima Decembris, Henricus Epūs Wladiſlauien. et Dux Legnicen. cum annis circiter nouem Wladiſlauien. Ecctiæ præfuiſſet, obiit, et in maiori Eccleſia Wratiſlauien. peroſus (ut præſumitur) Wladiſlauien. ſub tumba ærea intrando chorum poſt limen ſepultus. Hic pro inſigni et ar: mis in Clypeo per quadrum in duabus partibus aquilas nigras in Ceruleo, et in aliis duabus partibus Skakalem tabulam deferebat in rubeo, campis.

Sigiſmundus Hungariæ Rex ad Wladiſlaum Po: loniæ Regem veniens vltro Cracouiam in curia haſti: ludiis interfuit, et muneratus eſt.

Sigiſmundus Hungariæ Rex, ſola Ciuilitate, nulla enim inuitatio præ: ceſſerat, motus, Cracouiam ad Wladiſlaum Poloniæ Regem venit, et am: pliſſima humanitate benignitateq3, à Wladiſlao Poloniæ Rege, et Hedui: gi Regina, pro tam humaniſſima affectione, exceptus, et pluribus diebus ſplen: didè, et abundanter omnibus neceſſariis, cum vniuerſo ſuo comitatu et militia tractatus. In cuius etiam decus, et amplitudinem Curia ſolenni per Wladiſlaū Poloniæ Regem, propoſito præmio victoribus, indicta, Sigiſmundus Hungа: riæ Rex, ab omnibus militibus, propter Regiæ dignitatis eminentiam, et armo: rum ſplendorem, qui in paleſtra certauerant, appetitus, haſtiluſit. Acceptis aūt à Wladiſlao Poloniæ Rege donis Regiis, et vicaria conſimili liberalitate remiſ: ſis, in Hungariam hilari vultu reuertebatur.

Bonifacius Papa Ciuitatem Rigenſem olim Archiepī Rigenſis, quindecem millibus Ducatorum venditam, ſtatum Ecctiæ, quæ Cancos Regulares S. Auguſtini obſeruabat, in nigram Crucem Teutonicorū mutauit.

A Mbitioni suæ Bonifacius Papa IX, nec non et Magiſtri et ordinis Cruciferorum
rum de Pruſſia et Liuonia ſatisfacturus, Ciuitatem Rigenſem in Liuonia,
quæ in Spiritualibus et temporalibus, dominio quoq; mero et mixto ad Me:
tropolitanam Eccleſiam Rigenſem pertinebat, cum eius Caſtris, territorio,
et pertinentiis vniuerſis, inuito et contradicente Archiepo et Capitulo Rigen,
Magiſtris et fratribus Hoſpitalis ſanctæ Mariæ Theutonicorum nigræ Crucis
de Pruſſia et Liuonia, perpetua venditione vendidit, pro quindecim millibus
florenorum auri, præter aliquas florenorum ſummas, quæ inter Mediatores
ſeu pro ſententia hmoi tranſactionis et venditionis fuerant diuiſæ. Et cum Ec:
cleſia ipſa Rigenſis, à primæua ſui fundatione, tam in Archiepo, q; in Prælatis
et Canonicis fuerit Regularis, de ordine ſancti Auguſtini Canonicorum Regu:
larium, ipſe tamen Bonifacius, auro hmoi illectus, ipſam in alium ſtatum et
Ordinem, dictæ nigræ Crucis, Ordinis Teuthonicorum tranſtulit inuitam: li:
cet pdictus Archiepus, et Ecctia Rigen per annos quinquaginta, et vltra, in
Curia Romana cum eiſdem Mgro et Ordine litigando, ne à ſtatu priori, in Cru:
cem nigram transferretur; aliquot Sententiis diffinitiuis triumphauerit. Ea
nimirum Mgr et fratres prædicti, in emptione Ciuitatis Rigenſis prædictæ, et
territorii ſui vſi fallaci doloſitate et verſutia, qua terram Pomeraniæ, ab Otho:
ne et Ioanne Marchionibus Brandeburgen, qui nunq; in ea aliquid iuris, pro:
prietatis, tituli, vel dominii habebant, ſed ſola intentione abſtrahendi illam
à corpore Regni Poloniæ, vſi fuerant.

Epiſcopus Poſnanien Nicolaus Kurowsky, ad Wladiſlauienſem Ecctiam transfertur: Po: ſnanien vero Ecctiæ, Albertus Iaſtrzambiecz de Lubnicza Epus præficitur

E X morte Henrici Wladiſlauien Epiſcopi, et Ducis Legnicen, erexerat
ſe Ioannes Kropidlo Epus Camenen, et Oppolien Dux in magnam ſpem,
interceſſione fratrum ſuorum Oppolienſium Ducum, et fauore Bonifacii
IX, ad Wladiſlauien Ecctam reſtituendum. Wladiſlaus tamen Poloniæ Rex in:
dignationem ſuam continuans, multifariis obſecrationibus Ducum Oppolien
ad pietatem flecti non potuit. Cuius propoſitum Bonifacius Papa IX explora:
tum habens, et à reſtitutione Ioannis Kropidlo ſe continuit, et Nicolaum Kurow:
ſky Epum Poſnanien, quadriennio in Sede Poſnanien pontificantem, pro quo
Wladiſlaus Poloniæ Rex intercedebat, ex Poſnanien in Wladiſlauien trans:
tulit. Ad Poſnanien vero, eodem Rege operante Albertum Iaſtrzambiecz
de Lubnicza, Scholaſticum Cracouien, genere nobilem, de Domo Accipitrum,
Sedecimo Calendas Maii promouit.

Anno Domini 1399.

Collecto ex Polonis Lithuanis et aliis catholicis exercitu Vitholdus Lithuaniæ Dux, dum contra Wladiſlai Regis conſilium, et Reginæ denunciationem, viſione reuelatam, ex Kiiow contra Thartaros in oram eorum proceſſiſſet, Egidam Ducem Temerlani Thartarorum Cæſaris fortunatiſſimi cum exercitu ſuo multo ſupiori videns, conſilio Spithkonis de Melſchtin de pace tractare inſtituit. Quam etiam et ſi Egida non recuſaturus cernebatur, multis tamen Polonis, et præſertim Paulo Sczukowſki, Spithkonem pauorum arguentibus, cum hoſtibus pugna inita eſt, et Chriani profligātur, Vitholdo cum Sczukowſki fugiente, Spitkone pugnāte.

Celebritatem ſuæ famæ et nominis, apud Catholicos et barbaros Principes, Alexander, alias Vithawdus, Lithuaniæ magnus Dux (cui eodem anno per Wladiſlaum Poloniæ Regem, magnus Lithuaniæ Ducatus donatus, et ad vitæ tempora precario conceſſus fuerat) quæſiturus, alteram in Tartaros expeditionem, fælici ſucceſſu prioris accenſus, Wladiſlao Poloniæ Rege, et Heduigis Regina, magnopere nequicquam diſſuadentibus, indicit. In qua frequentiſſimus ex Polonica gente, numerus militarium ſe armauerat, niſi Heduigis Poloniæ Regina, ſpiritu reuelante, Alexandri magni Ducis Lithuaniæ, et Catholici exercitus, ruinam, barbarorum verò victoriam præuidens, penè vniuerſos Poloniæ milites, paucis exceptis, ab illa auertiſſet. Dux tamen magnus Lithuaniæ Alexander reuelationem ſui caſus Heduigi Poloniæ Reginæ factam, credens fantaſticam, nullis precationibus, nullis ingeniis, à perſecutione illius poterat auerti. Apud Kiiouienſem itaque Ciuitatem, per totum Menſem Iunii, militari poſita menſa, et propriorum et externorum militum præſtolabatur aduentum. Quibus ex variis Catholici orbis regionibus, ad militiam tam inſignem capeſſendam confluentibus, præfatus Alexander, magnus Lithuaniæ Dux, ex Kiiowia, Caſtris motis, ratus grandem et fortem ſe, et ad quemlibet cum Tartaris conflictum, ſuffecturum exercitum congeſſiſſe, in regiones Tartarorum proceſſit, habens ex Polonis, Almanis, Lithuanis, Ruthenis, plures expeditas legiones, expeditosque milites. Nam et Spitko de Melſtin Palatinus Cracouienſis cum inſigni terræ Podoliæ exercitu, Sandiuogius de Oſtrorog, Dobrogoſtius de Schamotuli, Ioannes Glowacz de Laſzenicze, Maſouiæ Palatinus, Ioannes de Dambrowa, cum pulcherrima militia ex Polonis aduenerant. Erat præterea in Comitatu Ducis magni Lithuaniæ Alexandri Thartaricus Cæſar Thaktamis, quem plura millia Thartarorum ſequebantur. Dum itaque fluuiis Nieprz, Zimna woda, Pſʒlo, et Sula ſuperatis, ad campeſtria, planiciem in ſingulas partes diffuſè porrectam habentia, circa flumen Vorzſkla, quartadecima Auguſti, feria videlicet tertia, poſt feſtum Sancti Laurentii, peruentum fuiſſet, acies Tartarica, quam non Cæſar Thartaricus Themerlin, ſed vnus ex Ducibus Ediga (Cæſares etiam inſtituere deſtituereque

ſolitus, ducebat. Cuius quantitas et numerus ad liquidum non poterit æſtima:
ri, et in cuius comparatione Alexandri magni Lithuaniæ Ducis, et Catholicorum
exercitus, puſillus ræptus eſt reputari, apparuit, et magno Catholicorum exercitũ
concuſſit terrore, Spitko de Melſtin Palatinus Cracouien, vir ſolertis ingenii, ad
quantum periculum, ſi decerneretur, res Chrĩana recideret, auſcultans, Oraculo e:
tiam Heduigis Poloniæ Reginæ, quæ ipſum in id bellum, leuo auſpicio gerendum
ire vetuerat, reuocato in animum, de pace agendũ Duce etiam magno Lithuaniæ
Alexandro propoſitum ſuum probante, duxit. Neq; Ediga Tartarici exercitus
Dux pacem aſpernatus, ſub certis conditionibus, per tractatus viciſſim factos
conſenſurum ſe in illam aſtrinxit. Verum cum conditiones ab Ediga Duce Tar:
tarorum propoſitæ, parum honeſtæ viderentur, Spithko de Melſtin Palatinus
Cracouien, à nonnullis Polonicis, Almanicis, Lithuanicis, et Ruthenicis mili:
tibus, celeriora magis q̄ tutiora deligentibus conſiliũ, de pauore exprobratus,
ægre de pace omiſit. Et de innocentia ſuarum actionum paululum diſſerens,
poſtq̄ inconſultam et temerariam pugnam, magis q̄ certam pacem aſſumi
placebat, ſe omnis culpæ, omnis ſanguinis fundendi, omnis infœlicis pugnæ,
poſtq̄ monuiſſet nec impetraſſet, quid in rem ſatius foret teſtabatur. Exhor:
tans videret, vt iuxta manus in certamine, iuxta ac linguam in obiurgando, prom:
ptas, ac pugnaces oſtenderent. In Paulum tñ Sczukowſki, Poloniæ militem ge:
nere nobilem de Domo Griphonum, qui ferax rapidusq; lingua immodicus, illũ
mordacius carpendo dixerat, vt ſi amore pulchræ Coniugis, et multiplicitate
bonorum temporalium, mori metueret, cæteros æquo animo mortem in prælio op:
petituros, à pugna non diſtraheret, acrius inuectus, et ſermonis indignitate ac:
cenſus. Propicio, inquit, Deo, et te hodierna die turpiter fugiturũ, et me honeſtè
moriturum confido. Nec ſecus q̄ prædixerat Spitkoni honeſta mors, Sczu:
kowſki fœda fuga, obtigit. Quapropter vtroq; exercitu p̄lium expetente, in:
feſtiſſimis ſignis concurſum et æquo Marte, ab vtriſq; aliquanto tp̄e pugna:
tum. Abundante tñ multitudine Thartarica, Chrĩanorum res deteriori loco eſ:
ſe cœpit, Alexander, al's Vithawdus, magnus Dux Lithuaniæ, aciem ſuorum in:
clinatam videns, militibus ad cuſtodiam ſui corporis, Sandiuogio de Oſtrorog,
et Dobrogoſtio de Schamotuli, relictis, hortantibus, ne viuus in poteſtatem ho:
ſtium veniens, cladem diei illius inſigniorem effeciſſet, equos mutando effu:
git. Exercitus verò ſuus à multitudine Tartarica fuſus, atq; deuictus eſt.
Fugientes aũt, Thartari, in plura miliaria, iubente Duce ſuo Ediga ſequebantur.
Captus in eo prælio miles Polonus Zuczka de Vayſchino de Prawditarum, Rapha:
el de Tarnow, filius Ioannis Palatini Sandomirien, Spitko verò de Melſtyn Pa:
latinus Cracouien de Leliwa, Ioannes de Laſzenicze de Nalacz, Varſius de
Michow de Raua, Socha Plocen, Pilik Varſchouien Palatini, Hannus de Dam:
brou de Vadwicz, Thomas Vierzink filius primi Wierzink, de Domo Lagoda,
Petrus de Miloſlaw miles de Doliwa, deſiderati, Boleſlao Switrigiello ger:
mano Regis Poloniæ Wladiſlai, Sandiuogio de Oſtrorog, Dobrogoſtio de Scha:
motuli, cum Duce Alexandro euadentibus. Thartaricus Cæſar Temerlin, cũ
cuius gente infatr̃ à Catholicis pugnatum eſt, varia bella cum finitimis gerens,
proſpera fortuna ſemper vſus eſt. Nam et Turcarũ Cæſarem, cum quo apud

Nicopolim, vt in superioribus narrauimus, Sigismundus Hungariæ Rex infœ-
liciter pugnauerat, exercitu Turcarum deleto, cepit, et in captiuitate extinxit.
Adeoq; per terram circa Mediterraneum mare subiiciendo sibi nationes
et terras grassatus est, vt et Damascum in Syria Zoldani Babiloniæ exercitu
conflicto, vastauerit. Hortatus Spitko de Melstin Palatinus Cracouien. ab Alexan-
dro Vitawdo magno Duce Lithuaniæ, acie Christianica iam inclinata, in fugamq;
spectante, vt impendens periculum declinando, secum vnà fugiendo, sibi per fu-
gam consuleret, nihil illum propterea astruens dedecoris, sed magis gloriæ, si Prin-
cipem exercitus saluaret, contracturum, fugere turpissimum ratus, remansit,
et intrepidè, vt militi et viro christiano congruebat, in hostes se infundens, et plu-
rimos obuios prosternens, multis tandem telis confossus et iaculis barbari-
cis, magnanimum spiritum effudit. Gloriosior mihi videtur Spitko Palatinus
morte, quam Vitawdus Dux vita. Præclare enim ego secum actum reor; qui aliis per
fugam vitam seruantibus, ipse et præsentis æui diuturnam gloriam, et futuræ bea-
titudinis perenne gaudium, brauium occupauit. Rogatus insuper, et multifariè
monitus, ab Ediga Tartarorum Duce, ne prælio futuro se misceret, aut si in
proposito perseueraret, pileum, ab eodem Ediga, sibi destinatum in capite gesta-
ret, quatenus huiusmodi insigni à militibus suis, quibus id districtissime præceperat, co-
gnitus, seruaretur potius, quam violaretur, vtrumq; detestatus et perosus, vitæ mor-
tem præferens, nobilissimam mortem, et quæ cum perennitate temporis celebra-
bitur, oppetiit, et gloriosior aliquanto occubuit quam vixit. Plures et ex eius fami-
liaribus in hoc prælio desiderati sunt, videlicet Bernardus, Marszalcus, Nicolaus
Pincerna, Procopius Notarius, Przeczlaus Vicethesaurius, Dobrogostius Scze-
pyeczki Fricz, Ioannes Oderski, et plures alii. Paulus Kolczien de Sandiszow,
de Domo Iastrzembczi, alter ex suis Thesaurarius saluatus per fugam, quo-
niam in Poloniam veniens plures hæreditates coëmerat, thesauros suos tu-
lisse, et sibi vendicasse insimulabatur.

Regina Heduigi grauida facta Wladislaus Rex Pontificem Bonifacium et Reges Principesq; ad Baptismum inuitat. Pontifex vero mittit cum breui Albtum Iastrzambiecz de Lubnicza Electum Posnanien. suo nomine puerum baptisandum, et illi ex nomine suo nomen Bonifacius imponendum.

INtelligens Wladislaus Poloniæ Rex, consortem suam, nobilissimam fœmi-
nam Heduigim concepisse, ingenti exultans iubilo, Bonifacio Papæ IX et
nonnullis Regibus et Principibus Catholicis, gaudio huiusmodi significato, ad fu-
turi pueri propicia Diuinitate edendi, illos baptismalia specialibus nunciis et li-
teris corrogat et inuitat. Sed et vniuersum Poloniæ Regnum, grauidatione Regi-
nali percrebrescente, mira impletum hilaritate, lætabatur se per vteri Regina-
lis fecunditatem, fœlicissimum hæredem Regno Poloniæ in præsens, et in futurum
vtilissimum accepturum. Bonifacius itaq; Papa IX voto Regio satisfacturus,
Albtum Iastrzambiecz de Lubnicza Scholasticum Cracouien. vice sua ad fu-

turæ ſolemnitatis ſolennia, plena authoritate ſuffultum, nomen ſuum futuræ
proli, aptato in vtrumqꝫ ſexum vocabulo, iubens imponi tranſmittit. Idem
quoqꝫ faciunt alii Reges et Principes inuitati. De quo ſpeciales literæ præfati
Boniſacii Papæ, tales extabant.

Breue Apoſtolicum

Bonifacius Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, Chariſſimo in christo filio
Wladiſlao Regi Poloniæ illuſtri, Salutem et Apoſtolicam benedictionem.
Ad Serenitatem tuam, cum ſis pugil et athleta fidei, noſtræque fortitudinis
brachium ſingulare gerens, nec immerito, et ad ſtatum tuum præcipuè dile:
ctionis affectum, et ad chariſſimam in Chr̃o filiam noſtram Heduigim Re:
ginam Poloniæ, illuſtrem Conſortem tuam, ac ſentientes eandem ex te intra
vteri clauſtra ſui, ſemen prolis viuificum (Deo ſit honor et gloria) ſuſcepiſ:
ſe, in Creatorem omnium, ad quem preces et rogamina noſtra, de noſtri arca:
no cordis intra Miſſarum ſolennia iugiter, vt Serenitatem tuam ſuamqꝫ fœlici
prole potentem efficere dignaretur, effundimus, fuimus non immeritò exul:
tati, vt ad futuram poſteritatem, ſuper illuſtrante Diuina gratia, ad omnipo:
tentis Dei laudem et gloriam, orthodoxæ fidei augmentum, noſtrum et Ec:
cleſiæ nr̃æ ſponſæ ſtatum, nominis tui propagationem, Regniqꝫ et Dominiorum ſa:
lutem tuorum, tranſmittere valeat ex tuo ſuoqꝫ corpore Regios ſucceſſores,
Deum timentes, noſqꝫ et ſucceſſores nr̃os Romanos Pontifices, canonicè in:
trantes Romanam Eccleſiam ſponſam nr̃am, Eccleſias, Eccleſiaſticasqꝫ per:
ſonas, propter Deum cordialiter venerantes, ac præfatum Regnum in pacis pul:
chritudine, et ſubditos vniuerſos, proſtratis in virtute altiſſimi barbaris, Chri:
ſtiani nominis hoſtibus, in finitimis et remotis partibus, et nationibus guber:
nantes. Et quia iam tandem ad futurum Regium partum præmiſſis et nonnul:
lis aliis conſiderationibus paternaliter afficimur, et pro incremento tui no:
minis atqꝫ ſtatus diſpoſiti ſumus. Caſibusqꝫ quibuſcunqꝫ, quantum cum Deo
poterimus, exponere totius diligentiæ nr̃æ curas proponimus, vt futura pro:
les tua, quam præfata Regina ex te, præſtante Domino fuerit enixa, vltra no:
men, quod ex ſacro regenerationis lauacro reportauerit, de noſtro Bonifacii
nomine, binominis ſumat nomen, prout ſecundum ſexus emergentiam fuerit
accommodum. Nec non ad perferenda fortiter ac potentiſſimè bella hoſtis hu:
mani generis, per armaturam ſacri miſterii Criſmatis, ac proſternenda fœli:
citer, in exhibitione, ac impreſſione huiuſmodi miſterii nr̃o nomine facere, iuxta ri:
tum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ retineri, ac in compaternitatem, cum eadem
tua et ipſius Reginæ Serenitate contrahere ſalutarem, circa quæ, loco et tempo:
re celebranda, dilectum filium Albertum Iaſtrzabiecz Electum Poſnanien.
Oratorem tuum, tuiqꝫ ſtatus et nominis (ſicut manifeſtè cognouimus) feruen:
tiſſimum Zelatorem, in præmiſſis, et eorum quolibet, ac dependentibus et con:
nexis, cum plenæ facultatis officio, tenore præſentium, nr̃um Procuratorem
et Nuncium ſpecialiter deputamus: rata et grata, quæ in præmiſſis, aut circa ea
neceſſaria et vtilia vel opportuna per eundem facta fuerint, habituri. Dat. Ro:
mæ apud ſanctum Petrum, tertiò Nonas Maii Pontificatus nr̃i anno decimo.

Heduigis Regina puellam peperit. Quæ Bonifa:
cia Elizabeth appellata, intra triduum obiit. De:
inde paucis poſt diebus, etiam Heduigis Regina
genitrix illius mortua eſt, multis clara miraculis.
Quæ quemadmodum à Summo Pontifice honorata
ſit ex Breui infraſcripto apparet —

Partus tempore appetente, monet Wladiſlaus Poloniæ Rex conſortem
ſuam Heduigim Reginam literis et Nunciis, vt pro futuro puerperio,
lectum et thalamum cortinis, tecturis, et velaminibus, auro, gemmis, et
margaritis intextis, adornare non negligat. Quæ Regi reſpondendo reſcribit,
ſe pompam ſæculi dudum à ſe abdicaſſe, ſed nec ea in mortis articulo, q̄ ſæpius
partus conſueuit cauſare, vti velle, neq; Deo coeli, qui ſterilitatis opprobrio a:
blato fæcunditatem præſtitit, in gemmarum et auri nitore, ſed in humilitatis
manſuetudine placere. In quo vno feruens ſua in Deum deuotio notari potuit,
quæ etiam licita, et Regio ſtatui congrua, verita illis Deum offendi, abnuebat.
Die verò partus adueniente, Heduigis Regina duodecima Iunii filiam e:
nixa eſt. Quæ in Cracouien̄ Eccl̄ia à Petro Viſch Cracouien̄ Ep̄o baptiſata,
binomine nomine, vc͞zt Elizabeth Bonifacia, appellata eſt. Qua edita ab ægri:
tudine Regina Heduigis vexari cœpit. Puella verò nata infra triduum diem
obiit. Cuius obitum in eo momento, quo animam exhalabat, matronis eam ob:
ſeruantibus, et celare, ne ex dolore ægritudo augeretur, ſatagentibus, nun:
ciauit. Expoſt verò infirmitate graſſante, procurata ſacratiſſimo Euchariſtiæ
Viatico, et oleo benedicto peruncta, deuotiſſimè, et religioſiſſimè, quemadmodū
beato ſanguini conueniebat, decima ſeptima Iulii, in Caſtro Cracouien̄, ſanctis
et deuotis plena operibus, ſub meridianis horis defuncta, et in Cracouien̄ Ec:
cleſia, ad partem leuam maioris altaris, de prope Sacrarium ſepulta. Facie venu:
ſtiſſima, ſed moribus et virtutibus venuſtior, catholicæ fidei in Lithuania plan:
tatrix. Hæc Studium generale, à Cazimiro ſecundo Polonorū Rege in oppido Ca:
zimirien̄ captum, fundari inſtaurauit, hæc Pſalteriſtarū Collegium in Cracouien̄
Eccl̄ia iugiter laudes Creatori canentium conſtituit, hæc duo Altaria in Eccl̄ia
Cracouien̄, vnum ſub titulo ſanctæ Annæ, aliud ſub titulo Viſitationis ſanctæ
Mariæ virginis, hæc Monaſterium fratrum Slauorum, sub titulo Paſſionis Chri
fundare et murare cœperat, quod eius morte imperfectum remanſit, hæc in
Quadrageſimæ, et Aduentus Domini, diebus, cilicio et mira abſtinentia corpus
domabat. In egenos, viduas, aduenas, peregrinos, et quaſlibet miſerabiles et in:
digentes perſonas, largitione liberali profuſiſſima. Nulla in ea leuitas, nulla ira,
nulla notari poterat ſuperbia, inuidia vel ſimultas. Summa in ea deuotio, imen:
ſus amor Dei, omnibus mundanæ prauitatis faſtibus à ſe relegatis, abdicatisq;
tm̄modo ad oratiōm et lectiōm librorum Diuinorū, vc͞zt Veteris et noui Teſtamē:
ti, Omeliarum Quatuor Doctorum Vitaspatrum, Sermonum et Paſſionum de ſan:
ctis, Meditationum et orationum beati Bernardi, ſancti Ambroſii, reuelationū
ſanctæ Brigittæ, et plurimorum aliorum de latino in Polonicum tranſlatorum, a:
nimum et cogitatiōm intenderat. Hæc plures ingenioſos adoleſcentes, Gymnaſiis
dantes operam aluit. Hæc omnia Clenodia ſua, veſtes, pecunias, et omnem Regiā

ſuppelectilem in releuamen miſerabilium perſonarum, et in fundationem Vniuerſitatis Studii Cracouien. eroganda. Executoribus ſui Teſtamenti, à ſe conſtitutis, vzt Petro Epo, et Iaſchkoni de Tяczin Caſtellano Cracouien. mandauit. Hæc Cracouien. Ecclæ Caſulam, cruce, margaritis, et lapidibus pretioſis intextam, et Rationale, margaritis plenum, reliquit. Hæc vniuerſo Orbi Catholico adeò, propter claritatem morum, grata et celebris, vt omnes illam, veluti ſanctitatis ſimulacrum in vita venerarentur. Quod vt legentibus clarius pateat, Summi Pontificis Bonifacii Papæ IX. Eplam illi in vita ſcriptam ſubiicio.

Breue Apoſtolicum.

Bonifacius Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, Chariſſimæ in Chriſto filiæ Heduigi Reginæ Poloniæ illuſtri, Salutem et Apoſtolicam benedictionem. Significamus Sertti tuæ, quod nos in noſtræ mentis intuitu, conſiderantes eximiæ et ſinceræ deuotionis affectum, quem ad nos et Romanam geris, prout hucusque laudabiliter veſtigiis recolendæ memoriæ progenitorum tuorum inhærendo geſsiſti, Ecctiam eidem Serti tuæ plurimum afficimur. Et ſemper fuimus et ſumus diſpoſiti, eandem Sertem tuam proſequi ſpecialibus gratiis et fauoribus opportunis. Ac petitiones tuas, maxime honorem et ſtatum tuum et chariſſimi in Chro filii nri Wladiſlai Regis Poloniæ viri tui, ac ipſius Regni concernentes, quantum cum Deo poterimus benignè exaudire, adeò, quod ſi merita humana progenitorum tuorum cumulata gratioſa meruerint, maiora in vris et vrorum perſonis intendimus ampliare. Hortantes eandem Sertem tuam, vt dictum Regem virum tuum, in quo ſcimus etiam totam fidem ipſorum Regnorum et omnium ipſarum partium conſiſtere, tuis prudentibus et ſanis conſiliis velis continuè inducere et allicere, vt in fide et deuotione nra, prout laudabiliter conſueuit, velit perſeuerare, et de bono in melius, vt confidimus, continuare, et à fide deuiantes, ad fidelitatem et deuotionem ac obedientiam huiusmodi ſolicite inducere. Vt proinde, præter retributionem Diuinam quam exinde conſequimini, humanam laudem et gratiam, ac nram et Apoſtolicæ Sedis beniuolentiam meritò conſequi mereamini affluenter. Præterea, quia vt ſcimus ſæpe contigit Sertem tuam propter importunitatem petentium, et ad preces multorum, quibus cum honore Regiæ Mtis non vales reſiſtere, ſuper aliquorum promotione nobis ſcribere, præter et contra affectionem mentis tuæ, cùm potius alios promoueri et ipſis præferri affectares, de quo multoties non valemus certiorari. Propter quod contingit ſæpe, nos aliter prouidere, quam Sertas tua vellet, hortamur eandem Sertatem tuam, vt aliquod Signum ſpeciale nobis vel deſtinare per nos cuſtodiendum. Sub quo ea quæ affectuoſè et ſpecialiter nos volueris facturos nobis, quotiens occurrerit, valeas ſignificare, et nos votis tuis huiusmodi, vt appetimus, gratioſè annuere, ad quod diſpoſiti ſumus toto corde. Et omnia talia, cum dilecto filio Mgro Petro de Radolina Prothonotario nro, honoris et ſtatus tui Zelatore feruido, ac nobis et eidem Serti tuæ fideliſſimo, communicare, vt per eum etiam clarè valeamus de affectibus tuis huiusmodi informari. Cui in referendis eidem Serti tuæ ſuper præmiſſis et nonnullis aliis ex parte nra, Sertas ipſa credere velit, ac ſibi ab ore nro proprio audires, ſicut nos ſibi credere voluiſti: quia de eo, prout tu fiduciam ſumpſimus ſpecialem. Dat. Romæ apud S. Petrum quarto Calend. Ianuarii, Pontificatus nri anno tertio.

Heduigis Reginæ Poloniæ ſanctitas poſt mortem declarata miraculis, et Epitaphium eiuſdem

HUius præterea deuotiſſimæ benedictæq; mulieris ſanctitas poſt mortem et Cineres apud nos declarata et monſtrata eſt, et in eam diem declarat diem, et apud futura ſæcula, refrigeſcente multorum charitate declarabit. Ipſius ſiquidem patrocinio et meritis mortui vitam, claudi greſſum, cæci lumē muti linguam, à Dæmonio obſeſſi liberationē, languidi et variis ægritudinibus afflicti, in multifariis preſſuris conſolationē recipiunt et ſanitatem. Quæ etiam infraſcripto celebrata eſt Epithaphio.

Sydus Polonorum iacet hic Heduigis eorum,
Regina nobilis, generoſa quippe fuit,
Hanc tamen Hungaria hæredem eſſe fatetur;
Quam ſibi naturæ gratia grata dabat.
Hæc quaſi de teſta Ludouici Regis egeſta
Nucleus inſignis notabilitate clarens,
Prodiit de porta Regalis ſtirps et orta
Franciæ nido domus, Deniq; iuncta viro,
Fibula facta fuit Lithuaniæq; Polonorum
Foederis amplexu diſſona Regna ligans,
Coeco Paganorum coetui lumenq; miniſtrans
Fidei: cauſante et operante DEO,
Sed more Gigantis animum ratione frenabat
Se ſibi ſubiiciens, nota pupillis erat
Dos Cleri, ros miſeri fuit, Ecclæq; columna
Gratia nobilium, Ciuium Tutrixq; pia,
Quid geſtus humilis, quodué ſuperbia nouit,
Noluit eſſe potens, maluit eſſe mitis,
Illa premit hoſtem coelitus in auſteritate
Hæc mundi precium impietate vocat,
Sic bonis humilis malis fueratq; ſuauis
Et libens et grata cunctis æqualis erat,
Non ibi delituit ſcintilla faſtus et iræ
Sed mitis et patiens et ſine felle fuit,
Teneris in annis calcata cupidine carnis
Mentis in arcano obſequiturq; DEO
Lectores format, quos certis redditibus ornat,
Quo ſui memoria iugi in orbe viget,
Cætera non eſſe, credo narrare neceſſe
Obſequia multa præſtitit ipſa DEO,
Si rerum pondus ratio benè cōſultat omnis
Floruit in illa non temerata fides,
Tandem fæmina prole fecunda Regali,
Hæc parit exultans protinus inde venit
Res mala, res flebilis, res omni digna mærore,
Nam parens et nata occubuêre ſimul
Ô quantos populo lux attulit illa dolores
Qua ſydus inſigne luce relicta fugit,
Mille tricenteno, anno nonageſimo nono
Luna in Aquario ludente Cancro Sole,
Hora terdena, Iulii die ſeptima dena,
Petiit occaſum, heu Reginale ſydus,
Occubuit inopum ſolamen et miſerorū,
Et mater et domina, ſpesq; fidesq; ſimul
Âret, quæ floruit, quam noſti viuere, ſomnū
Lethalem patitur; lethali labe carens,
Quid recenſemus vitæ præſentis occaſum
Quod oritur, occidit, fit fenum qd floruit,
Peſſima prauorum mors, optima certè piorum
Non obiit, abiit, quæ vitam adit,
Et quia non planctu, ſed prece iuuare neceſſe
Orate ſupplices, cordeq; voceq; ſimul,
Ô Rex Polorum Reginam hanc Polonorū,
Suſcipe: locandam in Paradiſo tuo.
Spirat vbi Nardus, naſcuntur aromata Nectar
Conficit, ſudant Balſama, mella fluunt,
Dulcia mella fluunt, reſonat armonia cantus,
Pellitur vnde fames, tollitur vnde calor
Odor vbi flagrat, roſa pullulat, ſcaturit amnis
Ver vbi non glacies, nec vbi regnat hyems
Amen

Aliud Epitaphium.

Hoc iacet Heduigis tumulo Regina Poloni
Quæ meritò Regni nobile ſijdus erat,
Hæres Pannoniæ quondam fœlicis: iniquum
Cum nondum ferret, Cæſaris acta iugum,
Extitit hæc quondam Ludouici clara ꝓpago,
Qui Rex Pannoniæ, Sarmaticæqꝫ fuit,
Cuius in amplexum veniens Iagijello decorū
Dux Lithuanorum Sauromatumqꝫ fuit,
Heduigis thalamo iunxit duo Regna pudico
Copula Lithuanis facta Getisqꝫ ſimul,
Hæc quoqꝫ ſerpentes, ſijluas, ignemqꝫ colentes
Duxit ad immenſi, numina magna Dei
Se ratione gerens, magnorum ex more viroꝝ
Subdita penè ſibi, faſtu abeunte, fuit,
Improba forte aliquos, ſi quando ꝑſſit ægeſtas
Hanc, larga ſemper ſuſtulit ipſa manu,
Magnanimoqꝫ Pios facientes ſacra Tonāti
Non eſt paſſa ſitim non tolerare famem
Templa decorabat magnorū ſacra Deorum
Adiuuit ære tuam ſic pie Chriſte domū
Ciuibus hæc tutrix, mitiſſima gratia diues
His, qui fulgebant nobilitate, viris
Vt benè, quid poſſet pompoſa ſuperbia norat
Sic, quo mitia ſint pectora habenda loco
Norit vtrumqꝫ licet: tamen eſt moderata ſupbū
Faſtum, ſic mitis ſic pia ſemper erat,
Adde pietatis ſtudium, virtutis amorem
Illius Heduigi, maxima cura fuit
Propterea eſt populi multa celebrata per ora
Inclijta, nil virtus, nil pia facta negant,
Hac faciente, viget quæ nunc Academia doctis,
Fundamen cepit principiumqꝫ ſuum,
Aduocat hæc doctos peregrina à ſede Mgros
Colligit et celebres qualibet arte viros
Præmia lectori dat ſufficientia docto
Sic clarum ſpargit, nomen in orbe ſuum
Iſta bonum ſummum, coluit de pectore toto
Quod tonat in cæli nubibus atqꝫ micat
Recta fides omni florebat tēpore caſtæ
Heduigis, ſpreuit quæ mala cuncta fremēs
Poſt vbi magnanimo fuerat coiūcta marito
Cōpleratqꝫ vterū ſemine caſta Ducis
Tempus erat nōdū maturæ prolis ab aluo
Cum venit matris Regia nata ſuæ
Venit, et exultans in corde puerpera toto,
Neſcit quò genitam fata ſiniſtra trahāt
Nec natā tantū tenerā, aſt cū ꝑle parentē,
Sub vacuos manes inuida Parca rapit
Eheu occubuit tenera hæc cū matre puella
Sic geminas animas abſtulit vna dies
Abſtulit ach populumqꝫ in acerbo funere merſit
Vna dies mortis bina venena tulit
Quis populi gemitus caligine voluit atra
Quanti ſingultus dente ſonāte ſtrepunt
Heu quantos populo lux attulit illa dolores
Qua Regina ſolo trāſit ad aſtra ruens,
Ardens littoreū Cācrū ſol igne cremabat
Sijlueſtris leporis, ſijdera luce premens
Cum Regina parens, et dulcis filia ſomno,
Mortifero pariter lumina mæſta grauāt
Diues pauperibus, ſpes eſt ſublata ſalutis
Solamenqꝫ viris abſtulit atra dies
Plāgite nūc miſeri, qbus eſt fortuna ſiniſtra
Occidit heu veſtræ, ſpeſqꝫ ſaluſqꝫ rei
Qđ prius ingenti ſijdus ſplēdore micabat
Reginale, carens ecce nitore fugit,
Scilicet humanæ texuntur ſtamina vitæ
Atqꝫ retexuntur, fata vbi dira volunt
Credo eqdem fatis Reginā ad tecta vocatā
Splendida Diuū, qs ſumus olijpus habet,
At vos, qs nondū triplices rapuere ſorores
Reginam votis oro iuuate piis
Quā tu ſumme Deus nræ ſpes vna ſalutis
Participem Regni, fac ꝑcor eſſe tui
Amen

Wladiſlaus Rex poſtq̃ funeri Reginæ Hedwigi iuſta perſoluiſſet, in Ruſſiam Cracouia abiit, ſeq̃ de Regno, Regina mortua timẽs dum petent à Polonis reuertendi in Lithuaniam licentiam, in Regno confirmatur.

TRiſti nuncio Wladiſlaus Poloniæ Rex, de morte Conſortis ſuæ Hedwigis Reginæ accepto, gemens Cracouiam aduenit. Et diebus aliquot in luctu et mœrore abſumptis, accerſitis Prælatis et Baronibus Regni, funeri as Regio apparatu illi in Cracouien Eccl̃ia, quatuordecima Auguſti celebrauit. Iuſta quoq̃ funeri perſoluens, in terras Ruſſiæ, quibus longo tempore immoratus eſt, ex Cracouia abiit. Venerat etiam ſub eadem tempeſtate Cracouiam Vitawdus alias Alexander, Dux Lithuaniæ, cum Anna Ducilla conſorte ſua prima: Hedwigim Poloniæ Reginam in puerperio viſitaturi, et inſignibus honoraturi muneribus. Sed ſolutis funeri iuſtis exequiis, ocijus in Lithuaniam rediere. Tunc etiam morte Hedwigis ſecuta, non vulgaris metus Wladiſlaum Poloniæ Regem puaſerat, de Regno Poloniæ, ſe eiiciendũ fore. Quapꝑpter parabat aſſiduè diſceſſiom ex Regno, Aſtruens, non congruere ſibi, in alieno Regno, poſtq̃ hæres eius Hedwigis Regina ſublata foret, immorari. Id cum etiam in auribus Conſiliarioꝝ vulgaſſet, et reuertendi in Lithuaniam peteret licentiam, à propoſito tam meticuloſo et puſillanimi Conſiliarioꝝ ſano conſilio reductus eſt, et confirmatus in Regno, metu omni diſpulſo, aſſerentium extare aliam hæredem Hedwigi propinquiorem, Annam vꝫ Comitis Ciliæ filiam, Cazimiri ſecundi Poloniæ Regis ex filia neptem, copula mr̃imonii illi conſociandam.

Wladiſlaus Rex Cœnobium Corporis Chriſti extra muros Ciuitatis Poſnanieñ fundat dotatq̃

DIe Veneris quindecima Auguſti, Mulier quædam de Poſnania, procurata in Monaſterio fratrum Prædicatoꝝ Poſnaniæ Diuiniſſimo Euchariſtiæ Sacramento, illud ex ore ſuſtulit, Iudæis Poſnaniæ commorantibus, venditura. Quod in pratis Ciuitatis Poſnanien repertum, magna mortalibus beneficiã in loco inuentionis præſtare cœpit. Cuius rei deuotiõne Wladiſlaus Poloniæ Rex motus, in eodem loco frũm Carmelitarum erigit cœnobium, ſub titulo corporis Chriſti. Et Choro Monaſterii de cocto latere pulcherrimo opere fabricato, molẽdinum Regium pro ſuſtentatione fratrum dat prædicto cœnobio in dotem.

SEDECIMA Iunii Otha Chelmen Ep̃us, languore correptus, dum annis ſeptem in Sede Chelmen præſediſſet, moritur, et in Eccl̃ia Chelmen Cathedrali debito et iuſto honore ſepelitur. Cui Iacobus Canonicus Chelmen vir ſpectatæ virtutis, et ex nobili familia Polonoꝝ ortum ducens, ꝑ electiõm Canonicam ſcrutinii via celebrata, ſuccedit, à ſummo Pontifice Clemẽte Papa VI cõfirmatus.

Anno Domini 1400.

Wladiſlaus Rex in Regno Poloniæ poſt mortem

Heduigis Reginæ confirmatus, mittit ad Du:
cem Ciliæ pro filia Anna, ſibi in matrimonium
deſponſanda, Caſimiri olim Poloniæ Regis nepte.
Quam Oratores adducunt, et ob eius deformita:
tem Wladiſlai Regis indignationem incurrunt

Conthorali ſua, fœmina nobili ac beata, Heduigi Poloniæ Regina, et hære:
de vnica, ex cuius connubio nouerat ſe Diadema, et Poloniæ Regnum ſorti:
tum et ademptum fuiſſe, Wladiſlaus Poloniæ Rex orbatus, ſpretum ſe et
abiectum iri à Prælatis et Baronibus Poloniæ Regni, nulla prole extante, metu:
ens, quam maxime conſternatus, deſtitutoq; ſimilis effectus, totus ad regreſſum in
Lithuaniam ſpectabat: ratus, Prælatos et Barones Poloniæ, alium ſibi Regem quæ:
ſituros. Eo mentis æſtu, Wladiſlaum Poloniæ Regem fluctuantem, Conſiliarii
primores adorſi, vt ſumma rerum diffuſum, et dubium confirmant, et illum ſe
pro Rege et Domino habituros, ſinceræq; fidei illi ſubiectionem præſtituros
repromittunt. Monent inſuper, ne vnius conſortis et hæredis Regni Poloniæ
fatis abſumptæ, deiiciatur, conficiaturq; et ſe à Regno Poloniæ reſiliiſſe priuan:
dumq; fore præſumat mærore. Supeſſe aliam hæredem Regni Poloniæ, æque iuſtam,
virginem nubilem Annam, Comitis Ciliæ Vilhelmi filiam, quam illi Anna Cazimi:
ri ſecundi Poloniæ Regis filia pepererat. Ad cuius patrem Procos mittendos per:
ſuadent, nihil priore inferiorem. Quod etiam Heduigis Regina è viuis exceſſu:
ra, aſſumendum rogauerat, connubium habiturum, ſummo conſenſu ſummaq; hila:
ritate, Wladiſlao Rege id probante conſilium. Proci extemplo Ciliam mittunt,
Ioannes, alias Iwan de Obichow, Caſtellanus Srzemen, de Domo Vieniaua, Hincz:
ka de Rogow, de Domo Dzialoſcha, et Ioannes de Oſtrowcze, de Domo Bipennium.
Quorum legatione Comes Ciliæ Hermannus patruus virginis (iam enim fra:
ter ſuus Vilhelmus diem obierat) audita, in lachrymas, quas magnitudo gaudii
eliquabat, reſolutus, neptem ſuam, abſq; vlla cunctatione, Legatis Regis tra:
didit, fœlicem ſe et Domum ſuam profeſſus, poſtq; tam alta meruit illuſtrari af:
finitate. Quæ per Pannoniorum terras in Poloniam aduecta, vigeſima ſexta Cra:
couiam introiuit. Quam Wladiſlaus Poloniæ Rex, Principum et Baronum magnifica
comitatus caterua, in occurſum eius extra portam egreſſus, honorifice excepit.
A proceſſionibus inſuper omnium vrbis Eccleſiarum, obuiam illi itum eſt. Et quoniam virgo
præfata, nullam linguam præter Almanicam nouerat, ordinatione Regia, octo pene
Menſibus Cracouiæ, ſub quibus Polonico imbuebatur idiomate, ſtetit, Quod pos:
tq; magis intelligere didiciſſet, quam ſonare, Regio thoro coniuncta eſt. Venerant
autem, conducendo virginem præfatam Annam, milites ex Cilia, videlicet Vlricus Schenk
de Oſterwicz, Albertus de Koſziiak, Andreas Puxer, Conradus Pernei, Fre:
dericus Lendeker, Ludouicus Schalz, et Nicolaus Volker. Qui Feria ſexta poſt
feſtum omnium Sanctorum, cum Petro Cracouien, Nicolao Wladiſlauien, Epiſcopis et Baronibus
Ioanne de Thaczin Caſtellano Cracouien, Ioanne de Tarnow Palatino Sando:
mirien, Petro Kmitha de Viſznicze Lublinen, Nicolao de Michalow Woiinicen,
Clemente de Moſkorzow, Regni Poloniæ Vicecancellario, et Zegota Vexilifero
Crac, Conuentu apud Biecz habito, deſponſationem apud Ciliam factam, innouat
et matrimonium inter Wladiſlaum Regem et Annam virginem, nouis pactis nouiſq;

fœderibus ſtabiliunt et confirmant. Abnuere enim et reſcindere illud Wladi:
ſlaus Poloniæ Rex aliquanto tempore, q̄ Anna virgo, parū p̄ſtantis formæ ſibi
apparet, moliebatur. Vnde et in Procos ſuos Iwanum de Obichow, Hinczkam de Ro:
gow, et Ioannem de Naſchian, q̄ viſa virgine concluſionē ſanxerant m̄rimonii, fu:
it iratior; nec indignationē propterea conceptam, non niſi poſt annos aliquot, mul:
torum Conſiliariorū p̄cibus expugnatus remiſit

Venceſlaus Romanorum Rex de Regno deponitur, et Rupertus Bauarus ſufficitur

IMperii Electores, videntes Regnum Romanorum, ex ſegnicia et leuitate
Venceſlai Romanorū et Bohemiæ Regis, decus ſuum ſenſim amittere, Con:
uentu apud Franckfordiam ſupra Menū, in feſto ſcti Bartholomei habito,
Rupertum Bauariæ Ducem, vocatum Clema, in Regem Romanorū eligunt. Qui de ſe
electioni factæ parum prouidè c cum Venceſlaus niſi iudicio ſupioris deponi
non poſſet ɔ conſentiens, ſe Romanorū Regem et ſcripſit et geſſit. Imperio ab:
iectus Venceſlaus domi torpens, et ex priſca conſuetudine, vino ciboq; marcēs,
et lucem nocti dormiendo coniungens, illaudatum egit æuum

Collegium maius artiſtarum in platea S. Annæ et Canoniſtarum in platea Canonicorū Cracouiæ à Rege Wladiſlao fundatum

AMplitudinem fidei et religionis Chriſtianæ honorem Diuinum eiuſquē
cultum, ac gentis Polonicæ et Lithuanicæ Wladiſlaus Poloniæ Rex zelatus
profectum, in Ciuitate Regia Cracouien, Polonorū capite, et Metropoli, feria
ſecunda, poſt feſtum ſcti Iacobi Apoſtoli, ſtudium erigit, fundatq; generale. Cu:
ius fundationē Heduigis Regina, magna inſtantiâ maximoq; conatu et prece,
dum viueret, procurabat. Doctoribus aūt et Mgr̄is cuiuſlibet facultatis et profeſſio:
nis, ex Pragen vniuerſitate, Bohemici, Polonici, et Almanici idiomatis accerſitis,
nouellæ vniuerſitati pro dote Cenſus Regios in Zupparum, qui ſal gignunt, mon:
tibus, villis, cæteriſq; introitibus, item Prælaturas, et Præbendas, omnes collatiōēs,
et Iurispatronatus Regii ſcti Floriani, ſola Præpoſitura ſibi reſeruata largitur.
Ex domo aūt lapidea Akerſtorff in platea ſanctæ Annæ Artiſtarū et Theologorū,
ex domo verò Sandiuogii de Subino Palatini Poſnanien, in platea Caſtren ſitis,
Canoniſtarū et Medicorū Collegia, quarum vtraq; pecuniis, Heduigis Reginæ, in
opus hmōi derelictis, p̄ Executores comparata eſt, eriguntur. Cæpit aūt Studium
generale Cracouien, p̄ Wladiſlaum Poloniæ Regem, et Heduigim Reginam, primi:
riè fundatum, et à Summo Pontifice Ioanne XXIII, et poſtea à Martino V. Papa
confirmatum, extūc in ſuppoſitis et variis ſcientiis, artibus et doctrinis, vehemen:
ter florere ac creſcere, et viros de genere Polonico doctos, induſtrioſos, et ſen:
ſatos, p̄ducere, Poloniciq; Regni famam et gloriam diffundere et dilatare. Cu:
ius et ſi plura, propicia Diuinitate, numerentur, extentq; decora, nullum tamen
reor Polonico generi æquè magnificum et neceſſariū, æquè fecundum et vtile, æ:
què glorioſū ac illuſtre, p̄ confutandis, opprimendiſq; hæreſibus et erroribus, p̄
ſerendis virtutibus, p̄ illuminandis viciis, pro defendenda iuſticia, pro illuſtran:

da veritate. Quod et si dudum per Cazimirum secundum Poloniæ Regem, ordinatum fuerit, et Collegium muro in Cazimiria erectum, non tñ consumatū. Circa aūt fundatiōm Vniuersitatis et Studii Cracouien. per Wladislaum Regem Poloniæ factam, fuerūt pñtes, Petrus Visch Cracouien. Nicolaus Kurowski Wladisl. Albertus Iastrzembiecz Posnanien. Episcopi, Ioannes de Tączin Castellanus Crac. Ioannes de Tarnow Sandomirien. Iacobus de Koniecpolie Siradien. Ioannes Ligaza Lancicien. Sandiuogius Calissien. Mathias Gniewkowien. Crzeslaus de Brzesten. Palatini, Petrus Kmitha Lublinen. Cristinus de Kozieglowi Sandecen. Imramus Zauichosten. Castellani, et Clemens, de Moskorzow Regni Poloniæ Vicecancellarius.

Collegiatam Ecclīam fundat Ioannes de Tarnow ibidem Palatinus Sandomiriensis.

Zelum et deuotionem viri nobilis Ioannis de Tarnow Palatini Sandomirien. quibus laudis Diuinæ cultusq̧ sui amplitudinem in Dominio suo Tarnouien. procurare sub diebus suis magnopere æstuabat Petrus Crac. Epūs, supplici instantia ab eo rogatus, impleturus, in oppido eiusdem Ioannis Palatini Sandomirien. hæreditario Tarnow, sub titulo beatissimæ Virginis Mariæ, ex Ecclīa parochiali, titulo eius extincto, fundat et erigit Collegiatam. De prouentibus aūt Ecclīæ pdictæ Tarnouien. tres Prælatos creauit, Præpositum, cui curam animarū, et Vicariorū committit, Custodem, et Primicerium, siue Cantorē, et cuilibet certos prouentus, in dotem consignat. Item duos Canonicatus, et Præbendas: quorum vni prouentus Præbendæ Castren. in Tarnow, alteri prouentus altaris sancti Bartholomei annectit. Et tam Dignitatum, quam Præbendarum præsentatiōm et collatiōm pfato Ioanni Palatino Sandomirien. et posteritati suæ sexus dumtaxat masculini, reseruat. Item quinq̧ Vicarios, horas Canonicas, nocturnas, et diurnas cantaturos, per Prælatos et Cancos salariandos. Processu aūt temporis, sub Alberti Iastrzabiecz Pontificatu, ad petitiōm Ioannis de Tarnow Palatini Crac. filii Ioannis de Tarnow pfati Palatini Sandomirien. alii duo Cancatus præbendati, in eadem Tarnouien. Ecclīa fuere creati et instituti.

Osswyaczimensis Dux Przemislaus in itinere occiditur. Cuius necis authorem Teschnen. Dux pater occisi magna summa æris emptum, nouo et acerbissimo mortis genere enecat.

Prima die Ianuarii, Przemislaus Oswiaczimen. Dux iunior, filius Przemislai senioris, vocati Noszak, filii Ducis Theschnensis, dum vehiculo vectus ex Gliwicze in Theszin procederet, subordinatione, Ioannis Rathiborien. Ducis, per Martinum Bohemum dictum Chrzan, et suos complices occisus est, et in Teszin apud Monasteriū Fratrum Prædicatorū sepultus. Tantus aūt Przemislao seniori Duci Thesznensi, sanguinis filialis iniustè effusi fuit vlciscendi ardor, vt apud Bohemos et Morauos, et signanter apud Baronem Morauiæ de Castro Zampach, in quorum obsequiis morabatur, pfatum Martinū Chrzan mille sexingentis millibus latorū grossorū Pragensium sexagenis coemeret, et per terrigenas Thesznen. et

Oſſwiaczimem, numerum ſexingentorum equorum explentes, in Theſzin deductum, ſe et magna populi multitudine inſpectante, in equo æneo, viuos carbones intus habente, per ſingulos vicos, plateas, et circum Theſznem vectum tribus carnificibus igneis forpicibus corpus eius per pecias frangentibus, et ad extremum viſcera eius effundentibus, vario et raro mortis genere excarnificaret. Reliquit idem Przemiſlaus iunior, vnicum filium Caſimirum, ſimili damnationis genere complices pfati Chrzan, vczt Petrus Vgtrobka, Ioannes Trzeczen, et alii quatuor occiſi ſunt.

Cometes apparet, et Temerlinus Tartarorum Imperator 9ͤ Bayzetum Turcarum vicit

IN Quadrageſimæ principio, ſtella crinita, ſeu Cometes apparuit. Quæ caudam verſus occidentem protendens, per dies quadraginta vel circiter durauit. In illius verò anni æſtate conflictus pergrandis inter Themerlinum Thartarorum, et Bayazethum Turcarum, Imperatores, commiſſus eſt. In quo Temerlino Tartarorum vincente, Baiazetus Turcarum Cæſar cõflictus, captus, et occiſus eſt.

Anno Domini 1401

Nuptiæ inter Wladiſlaum Regem et Annam olim Caſimiri Regis neptem celebrantur

TEmpus hijemis ferè vniuerſum in ora Lithuanica, Wladiſlaus Poloniæ Rex immoratus, in Regnum Poloniæ, ducens ſecum carnes ſylueſtrium ferarum varii generis, quas apud Lithuaniam venatione ceperat, diuertit, et Cracouiam pro diebus Carnispriuii venit, Vbi virgine Anna, Comitis Ciliæ filia, et Cazimiri Poloniæ Regis nepte, ſolenni voto in Ecctia Crac deſponſata, ſolemnitatem etiam celebrat nuptiarum, Ducis magni Lithuaniæ Vitawdi, alias Alexandri, et ſuæ Conſortis Annæ, et multorum Principum, et Comitum, ex variis terris, qui inuitati conuenerant, præſentia perſonali honoratam. Curia aũt Regia proclamata, pluribus diebus per Duces, Comites, et milites, haſtis dimicatum et luſum eſt. Solemnitate verò nuptiarum expedita, tam Dux magnus Lithuaniæ Alexander et Conſors ſua Anna, quam cæteri Principes, Comites, et hoſpites, per Wladiſlaum Poloniæ Regem, magnificis honorati muneribus, et ſingula neceſſaria in abundantia aduenientibus, præſentibus, et reuertẽtibus, per Regios Præfectos adminiſtrata.

Rupertus Dux Bauariæ coronatione Imperiali aſſecuta, in Italiam accelerat. Prohibitus tandem à Duce Mediolani per Venceſlaum Boheĩæ Regem, ex Barone creato, redit in Almaniam Rege Venceſlao et eodem Rupto ſe pro Impre gerente.

COnuentu in Franckfordia ſupra Maium Imperii Electores celebrato, Venceſlaum Romanorum et Bohemiæ Regem, moribus ſuis actionibusque, et eo præcipuè, quod in petenda corona Imperii cunctantius ſe, quam ſat erat, geſſit, et mors

ſuorum leuitate offenſi, à Romanorum Regno et iure ipſius deſtituunt, et Rupertum Clemam Ducem Bauariæ, et Comitem Palatinum Rheni, concordi electione ſubſtituunt. Qui cum prima Coronatione apud Aquisgranum percepta, pro reſiduis conſequendis in Italiam maturaſſet, à Duce Mediolani Galeacz nomine, quem Venceſlaus Bohemiæ Rex, ex Barone Ducem Mediolani creauerat, moleſtius ferente à ſuo creatore faſtium Imperiale reſcindi, ne Mediolanum ingrederetur prohibitus, in Almaniam, cœpto irrito rediit, vtroque autem ſe pro Romanorum Rege gerente, annis ſex, quibus Rupertus Clema vixit, ſciſmate execrabili, Romanorum Imperium rotari non deſiit. Et quaſi parum eſſet Eccleſiam Dei ſciſſam eſſe. Similis quoque peſtis, non tam diuturno tamen tempore graſſatura, in Imperium irrepſit.

Sigiſmundus Rex Hungariæ à ſuis captus Nicolao de Gara, cuius patrem Palatinum Hungariæ capite damnauerat, traditur. À quo, matris inſtinctu honeſtè in captiuitate habitus, et tandem etiam dimiſſus, Wladiſlao Rege pro relaxatione illius inſtante, et Stiborio de Stiborzicze Domus Oſtoia, propter captiuitatem illius, cui inſeruierat, in Hungariam hoſtiliter graſſante. Interea vero Ladislaus Siciliæ Rex in Regem Hungariæ coronatur, et per Sigiſmundum ex Dalmatia pellitur.

Mores et actiones Sigiſmundi Hungariæ Regis, Barones, et milites Hungariæ vehementer peroſi, Conuentu apud Budam indicto, præfatum Sigiſmundum Regem vltima Aprilis in Budenſi Caſtro captiuant. À facinore autem et dedecore mortis ſuæ, quam illi accidere æſtuabant, ſe ſatagentes oſtendere, immunes, Nicolao de Gara filio Palatini Hungariæ, eo præcipuo impulsi reſpectu, qui in ſolatium necis paternæ eſſet quod primum extincturus, tradunt. Patrem enim præfati Nicolai de Gara, Palatinum Hungariæ, ob quadam demerita, et ſignanter quia Carolum de pace, Sigiſmundo repulſo, Hungaris Regem præficere conatus eſt, Maria Conſorte ſua procurante, et vltum iri perfidiam Palatini æſtuante, capite damnauerat. Frequentibus autem literis et Nunciis Wladiſlai Poloniæ Regis, Prælati et Barones Hungariæ, pro relaxatione Sigiſmundi Hungariæ Regis, quibus aſtruebat, honori eorum non conuenire, vt proprius Rex detineatur ab illis captiuus, ſolicitati, Conuentu in Thopolczani, vndecima Iunii celebrato, Henricum militem, ad Wladiſlaum Poloniæ Regem transmittunt, Allegantes plures cauſas, quibus vrgentibus impulſi, voluntati ſuæ vim inferendo, Regi ſuo Sigiſmundo, captiuitatem (quam vocabant areſtum) intulerant. Poloniæ tamen Rex Wladiſlaus, etiam poſt expoſitas captiuitatis cauſas procurare dimiſſionem Sigiſmundi Regis, magnopere perſeuerauit. Fidiſſimus autem Sigiſmundo Hungariæ Regi miles Stiborius de Stiborzicze, Polonus genere de Domo Oſtoia, in quem omnes curas cogitationesque ſuas, et liberationis ſpem, Sigiſmundus Rex verterat, ex Caſtris Traczin, Nitra, et aliis

cum frequenti Polonorum et Bohemorū manu armata, in vniuerſum Hungariæ
hoſtilr̄ graſſatus, multas arces munitiſſimas, multosq́ꝫ Barones ceperat, relaxa:
tioni Dn̄i et Regis ſui, ſtudio vigilantiſſimo intendendo. Pro qua fide, Sigiſmun:
dus Rex, ipſum et ſemen ſuum, vsq́ꝫ in diem mortis ſuæ maximo dignatus eſt tā
præmio extollere, q̄ꝫ honore. Conſulente aūt ſolerti et prouida mr̄e, Palatini re:
licta, ne filius qcq̄ꝫ graue in captiuum, et ſibi traditum, Sigiſmundum Regem con:
ſuleret, cum excarnificato Rege ſempiternam ſibi, et Domui ſuæ ignominiæ no:
tam, nullo ſolacio de parentis nece, qui amplius viuificari non poſſet quæſito,
foret inuſturus, p̄fatus Sigiſmundus Rex, eadem agente et p̄curante mr̄e, vt
filius paternæ necis iniuriam beneficio penderet, à captiuitate, ab eodem Ni:
colao de Gara, quem altis p̄ceſſu temporis efferre non deſtitit honoribus, be:
nignè habitus et fotus eſt, et finalr̄ dimiſſus. Pertulit et ipſe Sigiſmundus Rex
eodem anno grande ſui ſtatus diſpendium. Nam Bonifacius IX Siciliæ Re:
gem Ladiſlaum ſatagens amplius extollere, omnem cenſum, in quo Eccl'iæ
Romanæ obligabatur, indulgens, et triennalem decimam in Regno Siciliæ
concedens illi, eundem etiam in Hungariæ Regem per Angelum Cardinalem
Ep̄um Hoſtien, appellatum Florentinū, in Ciuitate Dalmatiæ Iadra, in qua cor:
pus ſancti Simeonis ſenis aſſeritur quieſcere, ſub p̄ntia aliquorū Baronum
Hungariæ coronari, in p̄iudicium veri Regis Sigiſmundi procurauit. Quo cogni:
to Sigiſmundus Rex, cum forti exercitu Dalmatiā ingreſſus, Ladiſlaum
ex illa turpiter depulit. Fautores vero illius tam Eccl'iacos, q̄ꝫ Saeculares,
pœnis grauiter mulctauit

Vitholdus Lithuaniæ Dux Liuoniæ Mḡrum
terras Lithuaniæ ingreſſum, dum in Liuonias
ſecurus rediret inſequendo, mlt̄a damna Liuoni:
nitis infert et Caſtr̄ Dwina cum Ciuitate mu:
nitiſſima diripit et conflagrat

N Ouis ſimultatibus inter Lithuaniæ magnum Ducem Alexandrū, al's
Vithawdum, et Cruciferos Pruſſiæ et Liuoniæ coortis, Mḡr Liuoniæ, cum
hoſtili exercitu Lithuaniam ingreſſus, eam multifariè peruaſtat. Cui
Alexander Vitawdus magnus Dux Lithuaniæ, q̄ ſe viribus inferiorem, et ſub:
ditorum ſuorum animos fluxos et fidei noſceret ambiguæ, reſiſtentiam facere
non audebat. Milites tn̄ et pugnatores ſuos in Vilno conuenire iuſſos, continebat,
Liuonitis aūt vaſtatione peracta in propria, absq́ꝫ hoſtili metu de Lithuania regre:
dientibus, Alexander magnus Lithuaniæ Dux, auxilio militum, q̄ illi Wladiſla:
us Poloniæ Rex tranſmiſerat, coauctus, Liuonitas, adeò ſilenti agmine p̄ſequi cæ:
pit, vt quoſlibet eorum cuſtodes falleret, et in ſtatiua eorum heſterna, in quibus
focos ardentes, et fœni atq́ꝫ auenæ reperiebat reliquias, pedetentim die altera ſuc:
cedebat. Liuonitico aūt exercitu in propria pertingente, et in varia loca, ad vidē:
dum coniuges et pignora, præpeti curſu diſtracto, Alexander magnus Dux Li:
thuaniæ Liuoniam ingreſſus, pluribus vicis et oppidis, cæde, ſpolio, et igne va:
ſtatis, Oppidum munitum Dwina capit. Quo in prædam militi conceſſo, arcem,
ad quam pleriq́ꝫ Oppidanorū confugerant, q̄uis illius difficilis et p̄iculoſa

Conquiſitio videretur, expugnare adorſus, ꝑ deditiōm Cruciferorū, ac militū,
illud tenentium, qui cum Diuiniſſimo Sacramento ꝓceſſionaliter egreſſi, tn̄mo:
do ne in eos ſæuiret, ꝑcabantur, capit. Ex cuius ſpoliis (plurimæ enim in illo de
varia maneriæ congeſtæ erant opes) exercitus Vithawdi ditatus eſt. Petrus
Ritherſki de Piſzari, Polonicus miles, de Domo Bipenniū, in ea expeditione telo
ictus, dum ferrum extrahi Chirologorū induſtria nequiret, triennio illud,
triennio illud, grauiſſimam vexatiōm perferrens, geſtauit. Quod tandem car:
nem ꝑforando in pedis planta erupit. Oppido aūt et arce conflagratis, Vitau:
dus, Lithuaniam (veritus ne ab hoſtili præoccuparetur exercitu) incolumis et
fælix repetiit ~

Marchio Morauiæ Bohemiam vaſtat ~

Iodocus Morauiæ Marchio, ob quaſdam ſimultates, cō Venceſlaum
Romanorū et Bohemiæ Regem, ſpiritu indignationis et furoris exagi:
tatus, inito et percuſſo cum Miſchnenſibus Marchionibus fœdere, ac eo:
rum adiutus perſonali præſentia, Bohemiam cum hoſtilibus ingreditur exercitibus.
Et magna eius parte vaſtata, in vituperium et opprobrium hoſtis ſui Vence:
ſlai Regis, in ferarum horto, è regione Caſtri Pragen ſito, Caſtra ſua ſimul
cum Marchionibus Miſchnen ponit, et diebus aliquot illic ſtatiua continu:
at: Venceſlao Romanorū et Bohemiæ Rege, in Caſtro Pragen, cum ſuis mi:
litibus præſente et inſpectante ~

OCTAVA Maii Wladiſlaus Oppolien Dux, vocatus Ruſkÿ, nulla prole re:
licta, apud Opol moritur, et in Monaſterio fratrum minorū Oppoliæ in Choro
ſepelitur: Cazimiri ſcdi Pol: Regis, nepos ſecūdū carnem ex ſorore germana ~

Anno Domini 1402

Anna Conſors Wladiſlai Regis in Reginam Poloniæ coronatur

Nuptiarum ſolennitati Wladiſlaus Poloniæ Rex, quam anno ſupio:
ri tranſegerat, Coronationis adiicit ſolennitatem, et in Dnīca Quinqua:
geſimæ, in Cracouien Eccl̄ia, per Dobrogoſtium Gneſnen Archiepm̄
Annam Conſortem ſuam, in Poloniæ Reginam, coronari et iniungi procurat.
Confluxerat aūt in eam diem Pontificum, Principum, Comitū, et Baronum à Re:
ge Wladiſlao ſpecialibus Nunciis rogatorū multitudo. In quorum ampliorē
honorem diebus aliquot à militibus dimicationis ludus, habitus eſt, et athle:
tæ, à Wladiſlao Rege præmiati. Aduenerat etiam ad Coronatiōm hanc geni:
trix Reginæ Coronatæ, Anna, filia Regis Cazimiri, quæ primo viro Comite Ci:
liæ Vilhelmo mortuo, Comiti de Dek nupſerat, à Wladiſlao Poloniæ Rege
inuitata, et immenſo perfuſa expletaq gaudio, q illi et patrium inuiſere Re:
gnum, et prolem ſuam in Regio leuatam Throno ſpectare contigerat, pluri:
bus à Wladiſlao Rege honerata muneribus, ad virum rediit ~

Mittunt Legatos Hungari ad Wladiſlaum 216
Poloniæ Regem, vt Regni Hungarici Diadema
ſuſciperet. Quibus, se id non poſſe legitime face:
re Rege eorum viuo veroq; exiſtente reſpondit.

MOleſtias captiuitatis ſiue areſti, Sigiſmundo Hungariæ Rege perfe: rente, notabiles Nuncii à Prælatis et Baronibus Hungariæ deſtinati, ad Wladiſlaum Poloniæ Regem, decima octaua Menſis Iunii Cracouiã peruenıunt. Et recitatis cauſis, ex quibus iuſtam ſe rebantur captiuitatem Re: gi ſuo Sigiſmundo intuliſſe, precabantur Wladiſlaum Regem, quatenus Regni Hungariæ, cuius ſibi iuſta, ratione Heduigis Reginæ filiæ Ludouici Regis, de: bebatur ſucceſſio, ſuſciperet Diadema. Qui ea legatione permotus, in nouam San: decz ex Cracouia, nullo Hungaroru' Nunciis edito reſponſo, venit. Vbi nouis et grauibus ab Hungaroru' Legatis, de aſſumendo Hungarico Regno, ſolicitatus inſtantiis, reſpondit. Neq; ſuæ neq; illorum conuenire honeſtati, iuſto et viuenti Regi Regnum adimi, Soluerent potius Regem, quem ceperant, vinculis, et ſe pro: bro eo vno, facili ſuæ et Regni ſui neceſſitati, et indigentiæ honeſtius prouiſuri. Neminem eo dementiæ labi, vt ſe ludibriorum nodis, quibus alium tractari conſpi: cit, inuoluat. Eo reſponſo Hungaris tam ingens pudor iniectus eſt, vt reuerſi illico Sigiſmundum Regem ſoluerent, Ad quem Nuncii Wladiſlai Regis Poloniæ miſſi, quibus ſe ſignificabat, pro illius ſolutione omni officio intendiſſe, et ni ſe: cuta fuerit, armis et ferro eã effecturũ fuiſſe, magna Sigiſmũdũ Regem hilarita: te impleuerant.

Nicolaus Curowſkÿ de armis Srzenÿawa
Wladiſlauien ecclia ad Gneſnienſẽ tranſfertur
et annis duobus tenet vtrãq;, quouſq; ad Wladi:
ſlauienſem Ioannes Kropidlo reſtituitur.

DObrogoſtius Gneſnenſis Archiepiſcopus, exactis in Gneſnen' Ponti: ficatu, annis circiter octo, in villa ſua Archiepali Chelm, prope Vnieiouien' oppidum, moritur; et in Ecclia Gneſnen' ſepelitur: Cui Nicolaus Kurow: ſki Cracouitha, de Domo Srzeniawa, Wladiſlauien' Epũs, anno eodem per Cano: nicam electiõm, et Regiam interceſſionem ſuccedit, et integro biennio vtramq; Se: dem, fructus vtriusq; percipiens, tenuit, donec Ioannes Kropidlo Oppolien' Dux, ad Wladiſlauien' Sedem, à qua pulſus et annis multis excluſus ob perfidiæ facinus fuerat, quod cum Cruciferis de Pruſſia ſenſiſſe ferebatur, Rege placato reſtitui obtinuit. Cui in exilio agenti, Mgr et Ordo Culmen' Sedem conferri procura: uerant. Fuit tamen de Culmen', proceſſu dierum, in Camÿenen' tranſlatus. In qua tenuem et triſtem ſtatum ducens, annis aliquot deguit.

Benedictus XII ad Bonifacium IX Nuncios
pro abolendo ſciſmate mittit. Qui offenſus
a Nunciis exprobratione Simoniæ moritur.
In cuius locum Cardles Innocentium VII eligũt

VEnientibus Romam ſolennibus Nunciis, Petri de Luna, aliàs Benedicti duodecimi, et in publica audientia humiliter et ſubmiſſè Bonifacio IX. ſupplicantibus. Quatenus cum eorum domino Benedicto duodecimo, ad id optimè diſpoſito, inueterato Sciſmati finem poneret, Bonifacio ſuperbè et amplè ad huiuſmodi peticionem reſpondenti, et ſe verum Papam, Benedictum verò Antipapam arroganter deducenti, præfati Nuncii reſpondendo, Dominum ſuum Benedictum XII aſtruebant Simoniacum non eſſe, innuendo typicè Bonifacium Simoniacum fore. Quo verbo Bonifacius ipſe, plus quam credi poteſt, offenſus, et in choleram immoderatam accenſus, Calculi morbo agitari cœpit, atque in lectum ægritudinis decidens, tertia expoſt die, immediate ſequente, prima videlicet Octobris efflauit animam: dum annos quatuordecim ſediſſet. Captiuati autem fuerunt iſti Nuncii Petri de Luna, violato ſaluo conductu, et iure gentium, per captum Caſtri ſancti Angeli, quaſi occaſionem morti Bonifacii præſtitiſſent, nec prius, niſi ſolutis quinque millibus florenorum, ex Caſtro ſancti Angeli, in quo detinebantur dimiſſi. Sepulto autem corpore præfati Bonifacii in Eccleſia ſancti Petri, Nuntii præfati Petri de Luna, Cardinales Bonifacii Conclaue ingreſſuros accedentes, ſummopere rogabant, vt ſe ab alterius Pontificis electione abſtineant, pacemque afflictæ procurarent Eccleſiæ; gratiſſima noua poſt paucos dies, ſi ſe continuerint audituri. Sed repudiatis huiuſmodi precibus, Cardinales prædicti Conclaue ingreſſi, primum iurarunt omnes et vouerunt, vt quicunque ex eis eligeretur in Papam, vnionem omnibus procuraret viribus, et de iure Papatus C Petro de Luna cedente ɔ cederet. Deinde ad electionem noui Papæ procedentes, Coſmatum, tituli ſanctæ Crucis in Ieruſalem præſbiterum Cardinalem, elegerunt in Papam, qui vocatus eſt Innocentius ſeptimus, vir modeſtus, pacificus, et probus, ex oppido Salmone in Sicilia, de mediocri ſtatu oppidanorum natus, caſtæ vitæ Canonum Doctor, et in Poëſi ſufficienter doctus, per Bonifacium nonum, cum eſſet Epiſcopus Bononien. in Cardinalem promotus. Sub eo autem tempore ablatum fuit dominium temporale Vrbis à Papa, et per ſeptem Romanos, qui prudentes appellabantur, regebatur: Quod moleſtè ferens nepos dicti Innocentii Ludouicus de Melioratis, præfatos ſeptem Regentes occidit. Ob quorum necem ſedicione exorta, Cortiſani plures numero violati et occiſi, Innocentius verò Papa cum Cardinalibus, Roma relicta, fugiens, Vitherbium peruenit Papale. Cuius Palatium per Ioannem de Columna, et gentes ſuas ſpoliatum et direptum Romæ.

Anno Domini 1403.

Vitholdus Lithuaniæ Dux Ducatum Smolnenſ. vi per decennium Polonorum auxilio acquiſitum in Prouinciæ formam redigit et Lithuaniæ adiicit.

COngeſto ex Polonorum, Lithuanorum, et Ruthenorum militum exercitu Alexander Vitawdus, magnus Lithuaniæ Dux, procedit, ad conquirendam terram Smolnenſem, regionem opulentam et fœcundam, à Ruthenis

inhabitatam. Quam annis decem bellis vexare non deſtitit, aſſiduis, in quib. illi Wladiſlaus Poloniæ Rex annis ſingulis nouas Polonorum cohortes mittere ſolitus fuerat, et ſine quorum auxiliis aliquam expeditiõm cõn Smolnen non obibat, Regione aūt Smolnenſi ſpoliis et incendiis vaſtata, Caſtrum Smolenſko, caput et Metropolim gentis, in quod Smolnen coniuges, liberos, fortunas, et quæcꝗ preciosiora pignora congeſſerant, obſidione vallat. Ad cuius expugnãtionem omni ſtudio et conatu intentus, primum bombardarum proiectiõne illius ſtructuras quatit et comminuit. Mox deinde vniuerſo exercitu ad mœnia illius ſuccedere iuſſo, Smolnen iminens piculum nequicꝗ ſtrenuè et probè refellentibus, ſtructuris Caſtri, audatia militum violatis, Caſtrum capit. Non tamen ea conquiſitio militibus Alexandri paruo impendio et cruore prouenit. Multi deſiderati, Sed multo plures numerabantur vulnerati. Ex Polonis miles notabilis Ioannes Caſtellanus Caliſſien occiſus, Wijerzbiatha Kapinſki Vexilifer Vielunen in facie grauiſſimè vulneratus, Vaſzilo Smolnen Dux Caſtri ſui principali conquiſitiõe audita, ex Smolnen ora, in Hungariam profugit, et annis pluribus, in obſequiis Sigiſmundi Hungariæ Regis verſatus, in cuiuſdam Caſtri conquiſitione interiit, Smolnen primi non vltra Duci Alexandro reſiſtere auſi, ſe ſuasꝗ reliquas munitiões illi dedunt. Ab illoque tempore Smolnen Ducatus, Lithuaniæ Ducatui adiectus, et in Prouinciæ Formam redactus eſt. De theſauris aūt et rebus magnæ opulentiæ, vaſis quoque et Clenodiis aureis argenteisqꝫ gemmis, et vnionibus pcioſis, Caſtro cõquiſito in ditiõm Alexandri magni Ducis Lithuaniæ ex integro relatis, Alexander Dux partem inſigniorem Wladiſlao Poloniæ Regi tranſmiſit, partem reſiduam in eos milites, qui amplius meruerant, et quorum virtus clarius ſpectata eſt, erogauit

IN fine Martii, et principio Aprilis, Cometes inter Orientem et Septẽtrionẽ in veſpera apparuit. Qui faucem ſeu caudam ſuã à meridie in Septemtrionẽ flammando porrexit

Groth Slupeczki Rawczicz et Ioães Rogala Caſtellanus Wladiſlauieñ proſcripti, Regno Poloniæ diffidant, et nobiles in domibus eorum ac mercatores captiuando, in Morauiam ad Caſtrum Schowſthen portant. Tandem Caſtro per Aulicos Regis Wladiſlai cum Rogala capto, ac poſtea ad preces Zauiſſii nigri de Garbow militis inſignis dimiſſo Grotonis bona confiſcantur

Diffidato Regno Poloniæ Groth de Slupcza, ex genere Rawitharum ortus, qui ob indignam necem, in Ioanne de Oſzolin Caſtellano Viſlicien, de Domo Bipennium, ob limites Villa Eccleſiæ Sandomirien Dwyekoſi patratam, et Ioannes Rogala, Caſtellanus Wladiſlauien, de genere Rogalitaru, ob ſuas factiones, de Regno Poloniæ banniti et proſcripti, Regnum pfatum ex Caſtro Morauiæ Schowſchten (vbi enim receptaculum quæſierant) mul:

tifariè nobiles Mercatores, et ſubditos Poloniæ captiuando, et in p̄dictum Ca:
ſtrum importando, laceſſebant. Quod Wladiſlaus Poloniæ Rex grauiter ferens,
dum querelis ſuis ad Iodocum Morauiæ Marchionem, ob id factis, nulla æqua
reſponderet viciſſitudo, Curienſium tantummō ſuorū in Morauiam exercitū.
Qui Caſtrum p̄fatum Schowſten, facta forti impugnatione conquirit, et incen:
dit, Ioannemq; Rogala Caſtellanū Wladiſlauieñ, hoſtem et exulem Regni,
cum ſuis omnibus captum, in Poloniam reducit. Hic annis multis carceres
et vincula perpeſſus, interceſſione Zauſʒii nigri de Garbiow militis, qui et
ipſe aliquot captiuos in Hungaria Polonos ſua prece ſoluerat, dimiſſus eſt.
In vltiōm verò ſceleris Groth de Stupcza, qui captiuitatem, euaſerat, bona
ſua oīa mobilia et im̄obilia publicat, et perpetuo illum exilio condemnat. Ca:
ſtrum ſuum Konari in trā Sandomirieñ ſit, Wladiſlaus Poloniæ Rex, à mi:
litibus conquiſitum, in locis frequentibus mandauit (quoniam petra ædifi:
catum erat) perfodi, et ruinari. Decernens in pœnam p̄fati Groth, et ſuorꝝ
facinorum, vt nullo vnq; tp̄e, absq; ſuo et ſuorum ſucceſſorꝝ Regum Poloniæ
inſtauraretur; ſpeciali conſenſu. Captiuauerat aūt Groth Slupeczki p̄fa:
tus Andream Nekanda, appellatum Zbrozek, nobilem de Domo Bipennium,
in Curia ſua in Szięciechowyce, et Petrum Zborowſki, nobilem de armis Ia:
ſtrzambiecz in domo ſuo in Zborow, et in Caſtrum Schowſten deportaue:
rat. Qui Caſtro conquiſito, ſoluti ſunt. Ad depopulatiōm inſuper Regni Po:
loniæ, et publicarꝝ ſtratarum eius, et mercatorꝝ dep̄datiōm atq; ſpolium, in
q̄bus variæ hoīm cōtigebāt captiuitates et homicidia, manū truculētā laxauerat.

Magiſter Pruſſiæ et Liuoniæ multa damna Lithuanis inferunt ordinatione Switrigiellonis

COmparato de propriis et externis militibus Mḡr Pruſſiæ Conradus de
Iungen, et Cruciferi, notabili exercitu, habentes in ſuo comitatu, Boleſla:
um Swÿdrigÿello, germanū Wladiſlai Poloniæ Regis, qui fluxi, et ma:
gnæ varietatis vir ingenii, ad nouandū res p̄cliuus, de Lithuania p̄ Alexā:
drum Ducem, Wladiſlao Rege, nequicq; prohibente eiectus, ad Cruciferos ſe
contulerat, Lithuaniæ terras circa feſtum ſanctæ Dorotheæ, hoſtiliter in:
grediuntur. Duce aūt Vitawdo, ex Caſtro Vilneñ ſpectante et ferente (qd
viribus eſſet inferior, et de fide ſuorum ambiguus) magis q̄ prohibente
primum ad Caſtrum Merecz applicant, Quo conquiſito et incenſo, dum verſus
Grodno ituri crederentur, itinere reflexo, verſus Troki diuertunt. Et vna no:
cte apud ſtagnum Dawgen immorati, promoto in Zamieniki gradu, duobus die:
bus illîc tenuerunt ſtatiua. Abinde in locum Olaua, vno miliari à Troki diſtā:
tem, perueniunt. Et quamuis Vitawdus Dux, magno auctus fuiſſet metu, ne ex
Olawa, ad Caſtrum Troki obſidendū deſcendiſſent: dimiſſo tn̄ Caſtrum Troki
in dextra parte, ad villam Steÿgwik, penes fluuium Straua ſitam applicant
Ex qua per Sÿedmiliſchki, Sthokliſchki, et Nerouena, ſeptimis Caſtris (om:
nia loca per quæ ibant, et quæ attingere poterant, igne et ſpoliis vaſtando)
ad fluuium Nÿemÿen perueniunt. Quo facilè, glaciebus enim conſtrictus
erat, tranſito, in terras ſuas, circa Ragneth, ducentes ſecum p̄miſcui ſexus

ex Lithuanis, mille animas captiuas, redeunt. Quæ Duce Vithawdo inſtante et pro eorum redemptione promittente fuêre dimiſſæ. Sed et Dux Vithawdus, ſimilem et ampliorem captiuorum numerũ ex terris Pruſſiæ Magiſtro petente, et cautionem præſtante, laxauit. Pruſſiæ aũt exercitu, de terris Lithuaniæ egreſſo, repente nouus exercitus Mgr̃i Liuoniæ, eas ingreſſus et factis multis ſpoliis, exuſtionibus, et damnis, in craſtino ſanctæ Agnetis circa Thurowno et Lakonari, pluribusq̃ hominibus captiuatis in Liuoniã rediit.

Manſionarii in Ecctia Poſnanien̄ fũdãtur per Albertum Iaſtrzabiecz Epũm Poſnanien̄

TRe decima Nouembris, Albertus Iaſtrzabiecz Epũs Poſnanien̄ fundat Collegium Manſionariorũ, pro decantandis horis, beatæ virgini Mariæ, in Poſnanienſ eccleſia, conferens pro dote eidem aliquot altarium eiuſdem Ecctiæ introitus. Item decimas menſæ Epiſcopalis circa Caliſch et Odolanow, in villis Glogowa, Bandzieſchino, Krapa Sczuri vtraq̃ Galaſky, Iankowo, Nabozicze, Lakoczini, Wierzbno, Damſchino, Guthowo, Bieganino, Raſkouo, Pogrzibowo, Kpiſcheuo, Przigodzicze, Oczanſche, Goluchowo, Bomno Lewkowo, Boczkowo, Gwiazdowo, Gorzno, et Byenino, ordinans, et Vicarii Poſnanienſ habeant hmõi Menſionarias, et tertia pars eorum horas, miſſas, et officiã Manſionariorũ expleant.

Wladiſlaus Rex fratrem Switrigalum ex Pruſſia reuocans, terras Podoliæ à filiis Spithkonis de Melſchtin poſeſſas illi donat, et multa alia Regni Poloniæ bona. Qui nihilominus iterum fugit, et Præfecti illius in Podolia Wladiſlao rebellant

INfeſtationem terrarũ Lithuaniæ, per Boleſlaum Swidrigal hactenus procuratam Wladiſlaus Poloniæ Rex auerſurus, miſſis Nunciis, ipſum ex Pruſſia, ſolutis magnis pecuniarum ſumis, quibus ſe illîc ſtando inuoluerat, reuocat, et ei, pro manutenendo ſtatu ſuo, terram Podoliæ, à relicta Spitkonis de Melſtin Elizabeth, et filiis ſuis Ioanne et Spitkone, ſolutis ex pacto quinqué marcarum, groſſorum Bohemicaliũ, millibus, liberatam, item terram Zidaczouienſ, item Diſtrictus Striy, Schidlow, Stobniczam, Drugniyam, Vſczie, item mille quadringentas marcas, annui cenſus, in Zuppis Regiis aſsignat. Ea tamen beneficii et largitionis magnitudo, leuem Swydrigali animum ſtabilire non potuit, quin Caſtris Podoliæ, præſidio Polonorum ac Ruthenorum locatis, nulla laceſſitus iniuria, ad Cruciferos, potiundi Ducatus Lithuaniæ, quæ illi à Cruciferis repromittebatur in dolo, poſeſſione, perfugeret. Poſt cuius fugam de Caſtris Podoliæ Wladiſlao Poloniæ Regi, ea ſibi reſignari requirenti, à Polonis et Ruthenis ea tenentibus, aperta rebellione inſultatum eſt.

Innocentius VII Papa moritur. In cuius locum Angelus als Gregorius XII ſufficitur

INnocentius Papa ſeptimus frequentibus Romanorum precibus expugnatus, Romam ex Viterbio in Dominica Reminiſcere reuerſus, et magna lætitia populari exceptus, Ladiſlaum de Duratio Regno Siciliæ priuat, propter impreſſiones plurimas, quas et Vrbi et Regno intulit. Solicitabatur et tunc præfatus Innocentius per notabiles Nuncios Petri de Luna, de vnione conſumanda. Quo negante contrarias ſibi ſcribebant Epiſtolas, certando ad inuicem, et ſcripturis huiuſmodi populum Chriſtianum ludificando. Correptus fuit deinde præfatus Innocentius morbo paralytico. A quo poſt paucos dies liberatus, iterum circa finem ſecundi anni ſui Pontificatus de Menſe Nouembre, in eandem infirmitatem relapſus moritur. Ortaq; extunc fuit magna perplexitas inter Cardinales, an alium eligerent, vel an ab electione abſtinerent. Sed tandem ſatius viſum eſt ad electionem procedere. Qua in conclaui celebrata, Angelum de Corona, natione Venetum, tituli S. Marci præsbiterum Cardinalem, quem ipſe Innocentius in Cardinalatum promouerat, repetito tamen prius voto et iuramento, quod quilibet eorum, ſi in Papam eligeretur, pro bono vnionis Papatui cederet, concorditer vltima die Nouembris, in Papam elegerunt, Credentes illum omnibus habiliorem feruentioremq; per quem, ſublato Sciſmate, vnio in Eccleſia Dei ſequeretur. Erat enim Theologiæ Magister et ætate grandæuus, octogeſimum vel citra creditus annum tunc habuiſſe, Gregorius duodecimus nuncupatus. Qui coronationis acceptis inſigniis, in publica ſeſſione, et votum et iuramentum de cedendo, lachrymis etiam effuſis repetiit. Sed vtramq; pollicitationem parum fideliter ſeruauit, cognominabaturq; à nonullis Errorius.

Anno Domini 1404.

Conueniunt in Racziasch Wladiſlaus Rex Vitholdus et Magister Pruſſiæ, Datisq; Arbitris ordinant vt Samogithia Cruciferis reddatur et Dobrzinenſis terra 40 millibus florenorum à Cruciferis redimatur

FEſto Pentecoſtes adueniente, dieta generalis, in oppido Epiſcopali Racziasch, pro ſtabilienda, inter Regnum Poloniæ et Ducatum magnum Lithuaniæ ab vna, et Cruciferorum terras, partibus ab altera, pace que ſedandis differentiis, ſuper occupatione Dobrzinen. et Samogithiæ terrarum ex ortis tenta eſt. Ad quam cum et Wladiſlaus Poloniæ Rex, cum Polonicis et Lithuanicis Conſiliariis, et Magister Pruſſiæ de Iungen Conradus, cum Commendatoribus ſuis perſonaliter aduenissent. Tractatores pacis, et ſimultatum moderatores, per partem vtramq; dati ſunt. Ex parte quidem Wladiſlai Poloniæ Regis, Nicolaus Kurowſki Gneſnen. Archiepiscopus, Petrus Cracouien. Albertus Iaſtrzambiecz Poſnanien. Epiſcopi Iaſchko de Thaczin Caſtellanus, Ioannes de Tarnow Palatinus Cracouien. Michael de Bogumilowicze Lublinen. Clemens de Moſkorzow Wislicien. Caſtellani, Gniewoſſius de Daliewicze Succamerarius Cracouien. et Nicolaus Præpoſitus Sancti Floriani, Regni Poloniæ Vicecancellarius. Ex parte vero

Prussiæ Mgri, et Ordinis sui, Arnoldus Culmen, Ioannes Pomesanien Episcopi
Conradus de Lechtinsteyn magnus Commendator, Ioannes de Rumpenheim
in Elbing, Fridericus de Vendert in Thorun, Comendatores, frater Ioannis de
Rogetelen Canonicus Varmien, Petrus de Lapide, Petrus de Baysen milites, et
Gothfridus Reber, Mgr Ciuium de Thorun. Hi pluribus aliquot deliberatione ha:
bita, pacem sub his conditionibus conficiunt. Et Wladislaus Poloniæ Rex, et Ale:
xander Vitawdus, magnus Lithuaniæ Dux, Mgro et Ordini Cruciferorū, de trā
eorum naturali Samogithia excedant, et illi p lrās patentes renuncient, Samo:
gitasq3 dare Mgro et Ordini filios obsides, et homagium præstare compellant.
Item q Wladislaus Poloniæ Rex terram Dobrzinen, in quadraginta millibus
à Mgro et Ordine redimat, et Donationes per Mgrum, in terra Dobrzinen fa:
ctas, ratificet. Item quòd profugos et exiliatos hincinde non foueant, neq3 re:
ceptent, Captiuosq3 soluant et manumittant. Hæ pacis conditiones, et si graues
viderentur; Wladislaus tamen Poloniæ Rex, et Vitawdus Lithuaniæ Dux; guer:
rarum anfractus toto nisu declinaturi, eas acceptant, lrisq3 confirmaturos
repromittunt, an si quidem armis expugnari trā Dobrzinen, an pecuniis re:
dimi debuerit, consultatio Wladislaum Regem, et Consiliarios eius aliquan:
to tempore distinuit, ne expugnata, belli causa, redempta, ad cætera p iniqui:
tatem occupanda, irritamentum fieret. Redimi tñ illam, quis cum dedecore
Regni et grauamine, q3 occonem pbere bello placuit.

Wladislaus Rex in Thorun à Mgro inuitatus,
per triduum honoratur. Vbi Dobeslaus de Ole:
schnicza in hastiludiis ex Germanis victor eua:
sit, Rex verò squalloribus à fæmina perfusus est.

Ex Raczyąsch Wladislaus Poloniæ Rex per Magistrum Prussiæ Co:
radum de Iungen et suos Commendatores, multiplici precum instātia
rogatus, cum maiori Consiliariorū suorū parte descendit in Thorun.
Vbi per triduum splendidè à Mgro tractatus est, et in eius honorem ludi
hastarū instituti. In quibus Dobeslaus de Oleschnicza, als de Syenno, Poloni:
cus miles, omnium in se, propter animi et corporis, vigorem spectantium oculos
conuerterat, vnde et vltra omnes certantes, athletæ, illi honos cum præmio de:
latus est. Dum enim Wladislaus Poloniæ Rex suos Polonos parum prospera
vti fortuna videret, Dobeslao pdicto, vt hastiluderet imperauit. Ad Regium
itaq3 iussum equo conscenso, adeò certantes contriuit, vt ex campo omnes
descendere coegerit, circa horam quoq3 noctis tertiam, solus et vnicus visus
est in palestra remansisse, quis vicibus aliquot recentes et noui milites, de Cu:
ria Mgri Prussiæ con eum surrogarentur. Sub illo insuper triduo Wladislao
Rege Poloniæ, per oppidi Thorunen plateas, cum Mgro Prussiæ, pro contem:
plando situ Oppidi obequitante, fæmina quædam ex coquina squalloribus Co:
quinalibus Wladislaum perfudit. Quæ Mgri iussu cōphensa, et suffocationi
vndarū addicta, beneficio Regis seruata est. Vtrum aūt consultò vel for:
tuito facinus id peregerit, incertum habetur. Multorum tamen ferebatur

præſumptione, fœminam prædictam ex ſubordinatione Cruciferorum ſquallores prædictos, in Regis ignominiam conſultò feciſſe, poſtquam in tanta hoı̃m multitudine, qui Regem et Mgrum præcedebant, et comitabantur, non alium qꝫ Regem Wladiſlaum aſperſio ipſa contigerit.

Cruciferi Ianuſſium Maſouiæ Ducem cum vxore et filiis incautos capiunt, et ligatos ad Caſtra ſua ducunt, et tandem procurante Rege Wladiſlao eorum ſolutionem dimittunt

Commendatores et Cruciferi de Pruſſia, nulla iniuria aut moleſtia læſi, ſed ſua liuoroſa et ſuperba acti malicia, terras Maſouiæ et Ducat' Ioannis, al's Ianuſsii, Ducis Maſouiæ, Czirnenſis, et Varſchouien, cũ magno exercitu clandeſtinè, nulla diffidatione præmiſſa, hoſtilr̃ ingrediuntur, et p̄fatum Ducem Ianuſſium in Curiis ſuis, cum Conſorte ſua, filiis et Baronibus, Curienſibusqꝫ ſuis, famulis et militibus, ſecurè et fiducialiter, velut ſibi nihil conſcium, et Cruciferis in nullo obnoxium, habitantem, inuadunt, et tam ipſum quam oẽs Barones, milites et Conſiliarios ſuos, ac Curien captiuant. Omnis quoqꝫ humanitatis et honeſtatis obliti, Ducem p̄fatum Ianuſſium, virum nobilem, virtuoſum et optimum Comitto ſui Ordinis ſuumqꝫ fundatorem et dotatorem, priuato etiam officio illis colendum, et omnes ſuos turpiter funibus ligatos, in arces et oppida ſuæ ditionis, fœde tractaturos, deducunt. Quem Wladiſlaus Poloniæ Rex, nouitate hm̃oı̃ per celeres Nuncios ad ſe perlata, miſſis ad Mgrum Pruſſiæ Conradum de Iungen notabilibus Nunciis, ſuam et totius Regni ſui Poloniæ in captiuitate p̄fati Ducis Ianuſsii et ſuorum, quæſtus violatiõm et iniuriam, liberatiõm ſuam et ſuorum celerem, p̄fato Mgro Pruſſiæ, licet nequiter, et mendoſè præter ſuum ſcitum admiſſum inficiante facinus, procurat.

Pro redemptione terræ Dobrzinenſis conſtituitur duodecim groſſorum exactio. Quæ Centum millia marcarum pecuniæ fertur feciſſe

Ad prouidendum de ſolutione quadraginta millium florenorũ, Mgro et Ordini Pruſſiæ, in liberationem, et redemptionem terræ Dobrzinen repromiſſa, Wladiſlaus Poloniæ Rex ex Thorun diſcedens, et in terris maiorꝭ Poloniæ vniuerſa æſtate manſionem figens, Conuentus particulares, agi ordinauit, vt in illis vniuerſa nobilitas, de ſuis priuatis introitibus ad ſolutiõm hm̃oı̃ impendendam, ſuffragium pecuniarũ conferret. Ex terris verò maioris Poloniæ in Autumno diſcedens, in Ciuitate noua Korczin, pro diè S. Martini, totius Regni ſui generalem tenuit Dietam. In qua de vniuerſorum Prælatorum, Baronum, Militariumqꝫ totius Regni gratificatione et conſenſu, pro redemptione terræ Dobrzinen, ſancitum eſt, vt de quolibet laneo poſeſſo, duodecim groſſi (duobus Regalibus incluſis) ſoluerentur. Ita tamen, qꝫ hm̃oı̃ gratuita ſubuentio, neqꝫ p̄iudicialis eſſet iuribus et libertatibus militum, neqꝫ ad debiti neceſſitatem imposterũ traheret

Capit extunc ſubuentio ipſa exigi, et in manus Collectorū, à Wladiſlao Polonicæ Rege deputatorum, in Ciuitatibus principalioribus conſignari pro conditione colonorum et Villarum et fidelitate Exactorum, ad centum marcarum millia comperta inito calculo aſcendiſſe.

Poloniæ et Bohemiæ Reges conueniunt Wratiſlauiæ, et tractant de reſtituenda Regno Poloniæ Sleſia.

FRequentibus Nunciis et literis Venceſlai Romanorum et Bohemiæ Regis, de conueniendo ſecum, Wladiſlaus Poloniæ Rex ſolicitatus, in noua Ciuitate Korczin, Conſiliariorū ſuper ea re tenuit Conuentū. Vbi ad illum Ioanne Duce Oppauiæ, nomine p̄fati Venceſlai Romanorū et Bohemiæ Regis veniente et inuitante, ad conueniendū, Conuentio apud Wratiſlauiā, pro feſto ſancti Iacobi Apoſtoli, accepta eſt. Quo veniente, ambo Reges illic conueniunt. Tanta aūt Prælatorum et Baronum, militumq; Wladiſlaus Poloniæ Rex frequentiſſima caterua ſtipatus erat, vt in ſuo comitatu plus q̄ millia quinquē de electiſſimis militibus creditus eſt habuiſſe. Sed et Sbigneo de Brzeſczie Regni Poloniæ Marſzalco, ad diſtribuenda hoſpicia Wladiſlaw Poloniæ Regem, cum familiaribus Baronum, numero ſexingentis p̄cedente, Venceſlaus Romanorū et Bohemiæ Rex, ratus Regem Poloniæ eſſe illi occurrerat. Stabat aūt Wladiſlaus Poloniæ Rex Wratiſlauiæ diebus octo, ſingulis neceſſariis, à Venceſlao Rege, abunde procuratus. Cauſa aūt Conuentionis erat, Inſtabat Venceſlaus Romanorū et Boheīæ Rex, inſtabant et Principes, Baroēsq; Boheīæ et Sleſiæ, inſtabat et Miſſnenū Marchio, vt fœdus p̄petuum Reges et Regna iungerent, firmarētq;. Et pro qualibet ſua et Regni Boheīæ neceſſitate, et p̄cipue germanū ſuū Sigiſmundū Hungariæ Regem, altera vice illum captiuante, quadringentis lanceis Poloniæ Rex ipſi auxilio foret. Offerens ſe Regi et Regno Poloniæ vniuerſa terram Sleſiæ, cum illius Ducatibus, iniuſtè à Regno Poloniæ alienatam, et Ciuitates Regias Wratiſlauiam, Namiſlouiam, Swidniczam, Vradz, Iauor, Srzodam, et alias reſtituturū. Eam conditionem et ſi Wladiſlaus Poloniæ Rex, contentus eſſet accipere: Prælatis tn̄ et Baronibus Regni Poloniæ improbantibus, et ſeminariū bellorū inter Regna ex ea oriri, verentibus, repudiata eſt. Dederunt aūt Reges ſibi inuicem ampliſſima munera. Inter quæ Crux aurea, in pectoralis modum, particulam de Spinea corona, et ligno vitæ continens, Regi Poloniæ à Bohemico donata, præcipuum et inſigne munus cenſebatur. Ea conuentio ſalutaris erat Regnis vtrinq; et ſubditis, cum ex vnione et charitate Regum, ſubditorū etiam ſenſim commoda et profectus ſuccreſcerent. Non repudiaſſet aūt Wladiſlaus Poloniæ Rex conditionem de reddenda ſibi Sleſiæ regione per Venceſlaum Romanorū et Bohemiæ Regem oblatam, quippe, qui ſciebat Sleſiam ſui Regni Polonici nobile membrum fore, et Regno ſuo Poloniæ per dolos et iniuriam ademptam, niſi genus ſeruitutis, quo quadringentis lanceis, pro ſingulis bellis Regibus Bohemiæ auxilio adeſſe, ſtringebatur, horruiſſet. Ad ſingularem referens iniuriam, ſi Regi æquè pari in vita ferre auxilia ſe obligaſſet. Potuiſſet et id genus ſeruitii moderari, ſed Ioannes Smirziczki, vnus ex Baronibus

et Conſiliariis Bohemiæ, in Wratiſlauiam ſuperueniens, reſtitutiōm Sleſiæ, penè iam compoſitam et concluſam in pectoribus Venceſlai Regis, et Conſiliariorum Bohemiæ, infecit.

Caſtra et terras Podoliæ, nomine et per Præfectos Switrigali, germani Regis ad Cruciferos ꝓfugi Rex recuperat. Mḡr Pruſſiæ Lithuaniam inuadit, ſed inde aufugit, exercitū Polonicū aduentare ſetiens.

EX Wratiſlauien. Dieta, Wladiſlaus Poloniæ Rex, reuerſus in Podoliæ terram, de manibus Polonorum ex Ruthenorū, illam, nomine Switrigiellonis Boleſlai Ducis occupantiū, recuperaturus, proceſſit. Quem aduenientem Ciuitas Camieniecz continuo illum, velut iuſtum Dominum, portis patefactis, excepit. Quam ingreſſus, illico ad Caſtrum Camieniecz expugnandū operam nauat, bombardisq; illud quatit. Capitaneus aūt Caſtri, et ſcelus perfidiæ, et captiuitatis periculum Ciam ſiquidem nimium coarctatus erat; euaſurus, obtenta primùs apud Regem et lr̄is firmata conditione, quod Caſtra et terram Podoliæ nulli Principi, ſed tm̄modo vni ex Polonis militi, in tenutam committeret, Caſtrum dedit. Quam deditiōm cætera Podoliæ Caſtra ſecuta, in deditiōm Regis venêre, Caſtris aūt et terris Podoliæ, Wladiſlaus Rex Petrum Schaffranieez ꝓficit. Quo poſt annos plures deſtituto, Petro dicto Carnaczian Caſtellano Dobrzinen., eo verò amoto, Andreæ de Tęczin, Subdapifero Cracouien., quo cedente, Petro Wlodkowicz Charbinowſki, trām et Caſtra Podoliæ committebat.

NOn implente Vithawdo Lituaniæ magnō Duce conditionem de terra Samogithiæ, Mgr̄o et Ordini Pruſſiæ dedenda, in Dieta, apud Racziąs habita, firmatam, Mḡr Pruſſiæ, et Cruciferi cum forti exercitu terram Lithuaniæ ingreſſi, hoſtiliter illam quatiunt et deuaſtat. Duce Vithawdo laceſſente quidem ex inſidiis hoſtilem exercitum, ſed in conſpectū et in congreſſum, propter diſcrimen imminens, venire detrectante. Cuius neceſſitate Wladiſlaus Rex compta, non paruum illi ex Polonis militū numerū in auxilium deſtinat. Qui non niſi ꝑ obliqua et inuia itinera, Duce Vithawdo comperto, ad experiendam cum hoſtibus belli fortunā, eum animant. Verū Mḡr Pruſſiæ et Cruciferi ꝑcepto Polonicū exercitū Duci Vitawdo in ſuffragium aduenîſſe, fortioremq; et frequentiorem, q̄ꝫ ꝑ numero, rati, illico celeri curſu, in propria dilabuntur.

Annus Domini 1405

In concluſione pacis facta cum Cruciferis, cūm adhuc peterent, vt Rex Wladiſlaus, nec titulo nec

armis Pomeraniæ vteretur, re infecta
diſceſſum eſt

AD feſtum diem Pentecoſtes, tam Wladiſlao Poloniæ Rege cum ſuis Conſiliariis, qꝫ Conrado de Iungen Pruſſiæ Mḡro, et ſuis Comendatoribus in Oppidum Gniewkow ad firmandas lr̄is concluſiones, pro pace terrarum anno ſuperiori in Racziąſz digeſtas, conuenientibus, noua difficultas et quæſtio circa compactatorum ſigillationem, à Mḡro et Ordine iniecta eſt. Producebant enim lr̄as Cazimiri ſecundi Poloniæ Regis, die ſancti Kiliani Milleſimo, tricenteſimo, quadrageſimo, tertio, in Caliſch ſcriptas, per quas iuri et titulo, terræ Pomeraniæ renunciabat, promittens eo amplius non vti, et illius ex Mtatis ſigillo facere abraſionem. Iuxta quam petebat, ne Wladiſlaus Poloniæ Rex titulo hmōi vteretur, ac de ſigillo Mt̄is, mandaret illud deponi cum nullatenus ferre poſſent, vt Regio ſigillo, titulum Pomeraniæ habente, lr̄æ conficiendæ et parti eorum tradendæ, ſigillarentur, cum ſigillatio ipſa ius eorum notabiliter perimeret, et ceſſionem Cazimiri Regis de terra Pomeraniæ in dubium reuocaret. Adiicientes ſui propoſiti eſſe, vt Pomerania tam re quàm noīe Ordinis tr̄a cenſeatur, nec ſibi in illa quiſqꝫ vendicare iuris poſſit quicqꝫ ſed nec tituli additamentum, Wladiſlao aūt Poloniæ Rege, et Conſiliariis ſuis petitiōm Mgr̄i et Ordinis magnoperè, et aſpernantibus et refellentibus, re infecta diſceſum eſt.

Conueniunt bis Mgr̄ Pruſſiæ et Vitholdus Lithuaniæ Dux, et primo irritatis animis, ſecundo amici facti, terram Samogithiæ Dux dat Cruciferis, et poſeſſionem aſſignat. Samogitasqꝫ renitentes dare filios in obſides cōpulit

DEterior aliquanto alterius conuentionis, quam Alexander Vitawdus magnus Lithuaniæ Dux, cum Mḡro Conrado et Cruciferis de Pruſſia ad fluenta Niemyen in loco, qui dicitur Salin, inferius Kowno ſito, pro die Sanctorum Petri et Pauli Apoſtolorum tenuerat, fuit euentus. Ad quā Wladiſlaus Rex Poloniæ, duos è Conſiliariis ſuis, vczt, Clementem de Moſkorzow Caſtellanum Viſlicienſem, et Nicolaum de Brzezie, Regni Poloniæ Marſzalcum, ne Dux Vitawdus dolis Cruciferorum circumueniretur, tranſmiſerat. Poſt multos ſiquidem tractatus, pro pace et terræ Samogitharu, per Vithawdū Ducem Ordini fiendæ, ceſſione habitos, non ſine animorum irritatione diſceſſum eſt. Exprobrantibus Duci Vithawdo, nonnullis Cruciferis, et ſignanter Cruciferꝭ Marquardo de Salczbach, Commendatore de Brandeburg et Simberg crimen perfidiæ, et qui tam ipſum qꝫ genitricem ſuam variis probris et maledictis inceſſere. Eam tn̄ Vithawdus modeſtè tulit iniuriam. Maluit enim et illas, et plures alias indignitates perpeti, qꝫ bellum Lithuanicis viribus gerendum, Cruciferꝭ mouere, aut motum refellere, quod ſuperioribus annis tentatum ſecus ceſſerat. Alterum deinde, Alexander Lithuaniæ Dux, cum Mḡro et Ordine Cruciferorū, celebrans conuentū, aſſiduis Cruciferorū preſſus defatigatusqꝫ vexationibus, pacem neceſſariam magis qꝫ honeſtam compo-

nit, de tractu Samogithiæ cedere, et armis Samogithas in ditionem et Magistri et Ordinis impellere, Wladislao Rege nequicquam abnuente inhibenteque, consentit, tractumque prefatum Samogithiæ per literas publicas geminato idiomate, latino videlicet et Almanico, scriptas, Magistro et Ordini Prussiæ donatione perpetua (quæ Duce Alexandro interpellante, etiam à Rege Poloniæ Wladislao est confirmata), donat et inscribit. Imperium autem Magistri et Ordinis Cruciferorum Samogithis aspernantibus, Alexander Vithawdus ex fœdere cum Magistro et Ordine icto, Samogithiam cum suis copiis, in qua iam Magister et Cruciferi cum suo exercitu consisterant, armatus venit, et Samogithas in obedientiam et iugum Magistri et ordinis venire coartabat. Reluctabantur tamen pro viribus Samogithæ, et nocturnis insidiis, Pruthenicum exercitum vehementer lacessendo, magnam cladem, sed maiorem pauorem, adeo ut excubias duplicari oporteret, Pruthenico exercitui intulerant. Sed et Alexandrum Ducem, eiusque exercitum luctuosa voce et eiulatu alloquebantur ex syluis, ne eos à suo Principatu et Lithuanis, cum quibus vna gens, et vnus populus tam linguæ identitate, quam morum cognatione forent, sequestratum, et Cruciferis subiectum, neque illos amplius, tanquam proprios et fideles subditos ac amicos, quoniam nullo pacto Vakkis ahridlis, id est Cruciferis Theutonicis, vellent subiecti esse, vastatum et oppressum iri sineret, cum Samogithia lingua eorum sonet, terra inferior, ad differentiam Lithuanicæ, quæ vtraque gens superiorem appetat, id vocabulum sortita. His tam lamentabilibus vocibus, et si Lithuaniæ Dux Vithawdus pia commiseratione commoueretur, satius tamen ratus pactis standum esse, terram Samogithiæ Magistro et Ordini Prussiæ subiicit. Samogitasque obsides filios Cruciferis dare coegit. Et quo Cruciferis, possessio illius esset et quietior et diuturnior, duo castra in flumine Nyewiasza, et tertium in flumine Nyemyen, vbi Dubiesza, fluuio Nyemien miscetur, construxit. Ad cuius gubernationem Michael Kuchmeister Crucifer, quia linguæ Lithuanicæ et Samogithiæ ignarus esset, à Magistro et ordine in Aduocatum et Capitaneum relictus est.

Gregorius Papa ad Petrum de Luna Papam alterum Nuncios pro celebranda vnione, certum terminum constituros mittit. Ipse tamen ad diem dictam venire negligit.

Marsiliam vsque ad Petrum de Luna, nunciis notabilibus Gregorius XII Papa missis, eam captat conclusionem, vt in Ciuitate Sauonensi riparia Ianuensium, in subsequenti festo sancti Michaelis, aut ad vltimum in festo Sanctæ Mariæ purificationis, amborum contendentium de Papatu teneretur; pro celebranda vnione, Conuentus. Sed termino appropinquante, Gregorius XII conclusionem elusurus, quindecima Augusti Roma egressus, Viterbium, et exinde Senas peruenit. Illicque tempore longo moratus, vtrumque terminum, licet Petrus de Luna cum suis Cardinalibus, pro constituto die venerat, neglexit. Et quamuis à pluribus Cardinalibus, et Prælatis, zelum vnionis habentibus, ad transeundum in Sauonam instigaretur, figmentis tamen vsus, ire propter insecuritatem detrectauit. Propter quod à Curialibus suis non Gregorius, sed Errorius

vocitari cœptus eſt. Ex Senis verò in Lucam diuertens, plures Menſes illîc exegit, pluribusq; artibus, ingeniis, et ludificationibus vtens, nullam operam pro conſequenda vnione impendere voluit. Nec minoribus ingeniis, ludificationibus et dolis Petrus de Luna vtebatur, ne vnionis negocium proſequi cogeretur.

Anno Domini 1406.

Fundatur Varſchouiæ Eccleſia Collegiata, et vna Præbenda, et alia id genus ordinantur.

IAnuſſius Dux Maſouiæ, et Dominus Cirnenſis, de conſenſu Alberti Iaſtrzambiecz Epi Poſnanien, in Eccleſia parochiali ſancti Ioannis Varſzouiæ fundat Collegiatam Ecctam die Mercurii quinta Ianuarii, et tres Præbendas de Capella ſctorum Petri et Pauli Aptorum Caſtri Czirſko in illam transfert. Item de Eccta parochiali Tarczin fundat Præpoſituram, de Eccleſia in Varka Cuſtodiam, de Eccleſia Varſchouien Decanatum. Item abſtulit et diſmembrauit p̄fatus Albertus Epus, ab Archidiaconatu Czirnen, in Eccta Poſn ſito, de conſenſu Alberici, ipſius tunc Archidiaconatus Archidiaconi, decem decimas manipulares, vczt in triplici Czarnouo, Bruinouo, Calen, Mrokouo, Borona, Granicze, Swiąçzicze, et Bieniewicze, et creauit ex eis Præbendam, quam ſuæ reſeruauit prouiſioni. Ipſum vero Archidiaconatu Czirnen, cum reliquis prouentibus p̄fatæ inuiſcerauit Ecctiæ Varſzouien. Item fundauit alias ſeptem Præbendas Canonicales ſuper Villis, Cenſibus, et decimis manipularibus, quas et quos p̄fatus Ianuſſius Dux, cuilibet deputauit Præbendarum. Quarum qdem Decimarum proprietatem, à Dobeſlao Plocen Epo, et Capitulo, p certis bonis, viciſſitudinario modo permutatis, p̄fatus Dux Ianuſſius habuerat. Item fundauit quordecem Vicarios perpetuos, horas nocturnas, et diurnas, in eadem Eccta Varſchouien expleturos, ordinans, quod Præptus Varſchouien, duarum Cancellarium, vczt Zakroczimen, et Viſchegradien, prouentus perpetuo percipiat, et q nullus Prælatoru Dignitatem ſiue Perſonatu cum Præbenda, in eadem Eccta ſimul obtineat.

Anno Domini 1407

Caſtrum Drahim per Cruciferos interceptum. Thomas de Vagliſchin armorum Ielitha Capitaneus maioris Poloniæ iuſſu Regis recuperat.

VSurpationem Caſtri Drahim, à Cruciferis Ioannithis occupati, Wladiſlaus Poloniæ Rex, ne proceſſu temporis coaleſceret, et in proprietatem veniret, quemadmodum de Caſtro Santok, contingit, qd æquè

à corpore Regni Poloniæ per eoſdem Cruciferos Ioannitas abſtractum eſt, non ſinens eſſe diuturnam. Ad Mgrum Ordinis prædicti Nuncios deſtinat. Qui monerent, aut Caſtrum Regni Poloniæ Wladiſlao Regi redderet, aut ex illo feudum Regno et Regi p̄ſtaret. Sed Mgro vtramq; conditiōm aſpernante, Thomas de Vaghjeſchin, dictus Kozlierogi, de Domo Ielithonum, Caſtellanus Sandomirien, et Capitaneus maioris Poloniæ generalis, à Rege mittitur, in illius expugnatiōm. Qui iuſſa Regis peragens, infra quadriduum, robore militum illud, Cruciferis nequicq; defendentibus, conquirit. Quod ab illo tempore in obedientia et ditione Regni Poloniæ perſeuerat

Vithawdus Lithuaniæ Dux icto fædere cum Cruciferis Moſchouiam impune vaſtat

Alexander Vithawdus, Magnus Dux Lithuaniæ, ſolutus infeſta et aſſidua Cruciferorū de Pruſſia inuaſione per fædus ictum, in terras Moſchouitarum et eorum Ducem, collecto ex Polonis, Ruthenis, et Lithuanis exercitu, primam expeditiōm facit. Quas ingreſſus, Caſtrorum expugnatione omiſſa, prædas tm̄modo et ſpolia agere contentus, populatiōm iuſſit extendi. Verùm cùm nec ea iniuria Moſchouitæ ad decernendū elici poſſet, terra Moſchouitarum validiſſimè vaſtata, multis prædis et ſpoliis onuſtus, Lithuaniam remeauit: multis Polonorū militaria referentibus inſignia, quæ ad flumen Vhra (quod in Moſchouitarū terra cenſetur principalius) Duce Alexandro donante, acceperant

Pheter Iudæus adulterinæ monetæ author Cracouiæ exuritur

Iudæorum Cracouienſiū vnus numero Pheter vocatus, ducere Principum Sleſiæ nūmos, ex Regiis illos miſcere, atq; exinde magnum ſibi captare lucrum, reip: verò incōmodū, dep̄henſus et conuictus Iudiciali ſententia damnatus eſt, ac in corona, cui nummi adulterini, qui ab eo veris immiſcebantur erant inſuti, per fora et plateas Ciuitatis Cracouien ductus, publicantibus Præconibus ſcelus ſuum, igni publico damnatus eſt

Plebs Wratiſlauien̄ con̄ Mgratum ſeditionem mouens, nouos Conſules, è medio ſui lectos instituit, veteribus deſtitutis

In ſanctæ Crucis Exaltationis profeſto, commune Ciuitatis Wratiſlauien furorem, quem diu contra Conſulatum ceperat, ructuans, ſumptis indutisq; armis, in ſedicionem verſum, in Prætoriū, in quo Conſules conſiſtebant clauſi, et extrema veriti irruit. Et oſtiis, dum ſpontè non aperiebātur, per vim effractis, deſtitutis ſeditione populari veteribus, tanq; ſuperbè, auarè, inutiliter, et negligenter Remp: adminiſtraſſent, Conſulibus, et de Prætorio, excedere Magiſtratibusq; ſe abdicare, coactis, nouos ex ſe lectos inſtituit

Iudaei, ob Christianum infantem Cracouiae necatum, vulgi sedicioso furore primum per Captum restricto, et deinde instaurato, spoliantur et necantur; adeò, vt multi eorum metu necis baptisarentur; aedesqꝫ S. Annae, et aliquot plateae, igne, domibus Iudaeorum supposito conflagrarentur.

Magnis opibus, vsuraria prauitate tantummodo quaesitis, et vsqꝫ ad insolentiam atqꝫ inuidiam Iudaeos, in Ciuitate Cracouien frequentes et locupletes, nonnullaqꝫ impietatis patrantes impunè scelera, humana coercere atqꝫ rescindere potestate negligente, seuerior aliquanto vltiò Diuina humanum neglectum, supplicii grauitate pensatura, seditione populari, ex leui et fortuito momento coorta, mulctauit. Feria siquidem tertia post festum Paschae, quae erat vigesima septima Marcii dies, Mgr Budek Canonicus Vislicien, pronunciato in Ecclia sanctae Barbarae, ad populum sermone, è cathedra descensurus, significabat se per chartam in cathedra locatam, rogatum et admonitum esse, quatenus quantam nouitatem, abominandum facinus continentem, populo intimaret, Se huiusmodi rogationem, cum ex pari auisamento grandem seditionem in Ciuitate Pragen prodiisse constabat, consultò suppressisse. A multitudine deinde, auidius occulta cognoscere gestiente, vt quidnam rei esset edicere non cunctaretur, magna instantia rogatus, cathedra resumpta, leuius quam Mgro conueniebat, rogationem nefandam publicat, Continebat autem rogatio ipsa, Iudaeos in Cracouien Vrbe habitantes, nocte quae praecesserat, Christianorum infante necato, in illius sanguine abominationes impietatis egisse, et in Sacerdotem, ad aegrotum Diuinissimum Eucharistiae Sacramentum deferentem, lapides iecisse. Quo audito vniuersus populus, quasi signo dato, in seditionem versus, in Iudaeos vltrone grauiter debacchari caepit, et vnam Iudeorum plateam, plurimis eorum interfectis, spoliauit. Clemens deinde de Moskorzow, Castellanus Vislicien, et Capitaneus Cracouien, cum Nicolao Lithuos Procuratore generali, et armatis militibus accurrens, tam seditionem quam spolium restrinxit. Cum autem omnis sedicio et tumultus, populi multitudine, quae ad spolia, aut spectaculum conuenerat, abacta, et in domos reuersa, quieuisse videretur, plateaeqꝫ Iudaeorum, à militibus seruarentur, campana Praetorii, vt Consules et Magistratus Ciuitatis, pro castigandis seditionis et spoliorum autoribus, conueniret, sonante, etiam vox, ab vno è vulgo inter populares, emissa, sonuit, Consules et Magistratum vrbis sono campanae Iudaeorum spolium et stragem imperare. Ad hanc vocem, maximo omnium consensu, ex vniuersa Ciuitate, à plebe concursum est, et spoliatio direptioqꝫ atqꝫ strages Iudaeorum, quam inhibere nemo ausus erat, ex integro instauratur, vulgiqꝫ furiosa temeritas in potestatem necandi atqꝫ praedandi semel progressa, nulla cohibitione poterat auerti. Quae vt facilius conquiesceret, Iudaeorum domibus e à Christiano, incertum est, an Iudaeo incensis, et latius manante, dum nemo restringeret, incendio Aedes sanctae Annae, et aliquot plateae vrbis conflagratae. Collegium verò Artistarum, maximo nobilium studentium conatu et labore, aegrè defensum, Iudaeorum nonnulli, discrimen mortis euitaturi, in turrim sanctae Annae, ad Cerdonum habitacula spe

ctantem vicinam ſe recipiunt. In qua cum prope crepuſculum ſe defendiſſet, igne adhibito ſuccenſi ſe vltro dedunt. Durauit aũt ſtrages hmõi, ab hora diei ſexta, vſq; ad crepuſculum, ſub qua, plures numero Iudæi fuerunt cæſi aut capti. Multi tamen ex eis ſuperſtites ſponte baptiſati. Omnes inſuper Iudæorũ pueri, quibus Chriani pepercerant, aut quos de mediis flammis ſer: uauerant, ſacro fonte, Chrianorum cura, renati. Theſaurorũ, et rerum nobili um magna ſuppelex, in domibus eorum reperta, direpta eſt. Ex quibus ple: riq; Chrianorum diuites effecti, in ſtatu et fortunis vehementer aucti ſunt. Sed in domibus eorum, quieſcente ſedicione, plures theſauri, in ſabulo aut clo: acis celati, reperiebantur. Annus hic inſignis Iudæorum ſtrage, quæ pro vno et eodem die, non in Cracouien tm̃ Vrbe, ſed et in Niſsa, et in Franckfordia, duobus Sleſiæ oppidis, item in Canthuaria, Anglicana Ciuitate, anno eodem, iuſto Dei permittente iuditio prouenerat.

Wladiſlaus Rex Annam Coniugem ſuam adulterii, quaſi cum milite de Kobilani ac Chrzą: ſtowſki patrati, ſuſpectam facit, authore Clemẽte de Moſkorzow Capto Crac. Qui falſæ infamatiõis conuictus, probrum Reginæ reuocare cogitur.

Duodecima Octobris, Wladiſlaus Poloniæ Rex zelotypiæ ſpiritu actus, quem in pectore eius, duo conſiliarii, fœdi aſſentatores, ſecreto accende: rant, Iacobum de Kobilani, militem de Domo Grzimalitarum, quaſi ſtu: pri, cum Anna Regina habiti, reum captiuat, et Caſtro ſupiori Leopolien compe: ditum vinculis, quæ annis prope tribus perferre coactus eſt, includit. Alius in: ſuper miles Nicolaus Chrząſtowſki, de Domo Strzegomia, eodem inſimulatus pbro, in voluntarium exilium abiit. Alterius aũt captiuitate, alteriq; vero exilio Anna Poloniæ Regina vulgari infamiæ (quam ſtubæ Regnalis in Caſtro Crac nullo impetu ruinatæ, caſus, paucis ante diebus accidens portendebat) parũ ſenſatè, et multorum opinione, innocenter addicta eſt, q̃m et Wladiſlaus Polo: niæ Rex, de leuitate (quam in infamanda conſorte egerat) à Conſiliariis in Conuentu apud Niepolomicze, eodem anno habito, argutus, eam per organũ Nicolai Kurowſki Gneſnen Archiepi declarauit immunem, et anno inſequẽti accuſatores Reginæ graui vltione, Diuinitus immiſsa, mulctati ſunt. Sed nec Andreas Tęczinſki, miles de Domo Bipennium, huius notæ expers fuit. Quippe et ipſe, in tempore, et in loco ſecreto, in Caſtro Crac deprehenſus, de conſortio Annæ Reginæ, modeſtius tñ et minus vulgatius quam duo reliqui, inſimulabatur. Clemens de Moſkorzow Caſtellanus Viſlicien, et Capitaneus Cracouien, inſimulatio: nis hmõi primarius autor, iure quod Regina Anna contra illum inſtaurari ob: tinuerat, de falſa infamatione conuictus, probrum Reginæ, à ſe vulgatum, et au: ribus Regis Poloniæ Wladiſlai infuſum, reuocare coactus eſt.

Anno Domini 1408.

Conueniunt in Kowno Wladiſlaus Poloniæ Rex et Vlricus Mgr̄ Pruſſiæ pacem inter Lithuaniæ et Pruſſiæ terras compoſituri. Qua infecta animis irritatis, donis tn̄ mutuo datis diſcedunt.

INiuriarum et diſcordiarum ſeminario ſenſim, inter Lithuaniæ et Pruſſiæ Dominia, gliſcente, Wladiſlaus Poloniæ Rex, quieti patriæ ſuæ Lithuanicæ prouiſurus, cum Vlrico de Iunigen Pruſſiæ Mgr̄o, in oppido Lithuaniæ Kowno, pro die feſto Epiphaniarū Domini, tenuit Dietam. Et q̄uis cum Wladiſlao Poloniæ Rege, Prælati et Barones Poloniæ primores, in hmōi Dietam deſcēdiſſet, et cum Pruſſiæ Mgr̄o Vlrico de Iunigen, et ſuis Comēndatoribus, qui ſe in vna inſula prope Kowno oppidum locauerant, de reformandis abrogandiſqꝫ iniuriis et diſcordiis, plures dies in tractatibus abſumpſiſſet, Mgr̄o tn̄ Pruſſiæ iam tūc gerente ſpiritum furentem et inflatum, atqꝫ à quietis conſiliis ꝑ facti et ſermonum euidentiam, quos ampuloſè fundebat, abhorrente, infenſioribus, et magis q̄ȝ ante irritatis animis, nulla ſalubri concluſione ædita, ab inuicem diſceſſum eſt. Non tamen adeò infeſtis, vt pro hoſtibus ſe gereret, cum Wladiſlaus Rex, et munera Rege digna, Mgr̄o Pruſſiæ miſerit, et alia rurſus à Mgr̄o remiſſa, acceperit: gliſcentem furorem, et in bellicam cladem ſpectantem voluntatem, in tempus aptius prolaturi.

Vithawdus Polonorum et Cruciferorum militibus auctus, cum Moſchouiam exercitualiter ingreſſus eſſet, Dux Switrigyello exutis bonis ſuis, quæ in Lithuania obtinebat, in auxilium Baſilio Duci Moſchorum aduenit, et Vithawdum Moſchouiam vaſtantem, ex inſidiis laceſſit. Tandem venientibus Nunciis à Moſcho, pacem cum eo firmat. Et dum ad vxorem ꝓperat, exercitum, in Moſchouia relictum, in magnum periculum famis atqꝫ hoſtis coniicit.

ALteram expeditionem contra Baſilium Moſchouienſem Ducem, generum ſuum, filiam ſuam, quæ ei vnica erat, Anaſtaſiam habentem, Alexandro Vithawdo, magno Duci Lithuaniæ, pro nonnullis iniuriis, et occupatione limitum, paranti, Wladiſlaus Poloniæ Rex quinqꝫ Banderia, mille lanceas continentia, ex militibus Polonorū probatis et exercitatis, in auxilium tranſmittit. Præficiens genti à ſe miſſæ Sbigneum de Brzezie Regni Poloniæ Marſzalcum in Capitaneum et Ductorem. Multi verò Barones, et milites Poloni in id bellum, aut voluntarii ibant, aut gentes expeditas mittebant. Sed et à Mgr̄o Pruſſiæ Vlrico de Iunigen, Marquardus Crucifer, cum vno gentium expeditarum Banderio miſſus aduenit. In craſtino itaqꝫ ſancti Ioannis Baptiſtæ die, Alexander Vitawdus, ex Vilna diſcedens, cum forti et nu-

meroſo, Polonorum, Lithuanorum, Cruciferorũ, Ruthenorumq; exercitu, in
Moſchouitarum terram irrumpens, eam hoſtiliter igne et gladio vaſtare cœ:
pit. Sed mox illi alter hoſtis coortus, Dux ſiqdem Swidrigal, germanus Wla:
diſlai Poloniæ Regis, vir inſtabilis, et ad nouandas res procliuis ingenii, Caſtr
Branſko et Starodub, quæ ex Wladiſlai Poloniæ Regis, et Alexandri magni Ducis
donatione in Lithuania obtinebat, ſuccenſis, in odium et contumeliam Alexandri
Vithawdi, cum nonnullis Polonis, Lithuanis, et Ruthenis, partes ſuas ſequentibꝰ,
ad Baſilium Ducem Moſchouienſem tranſfugit, et ex inſidiis lociſq; iniquis Ale:
xandri Vitawdi, exercitum nocte et interdiu laceſſiit, variiſq; incomodis gentes
Ducis Vithawdi vexabat pro Moſchouitis. Vnde et exercitum Ducis Alexandri
Okkam fluuium maiorem, in meditulio terræ Moſchouitarũ ſitũ, ſuperare conten:
dentem, fluuium tranſire prohibuit. Legati interim Ducis Moſchouien̄ Baſilii
venerunt, pacem petentes. Quæ poſt multos tractatus, tandem ſub æquis conditio:
nibus, reſtitutis ad plenum poſeſſionibus, quas Dux Moſchouien̄ vſurpare ni:
tebatur, firmata eſt. Vix pace concluſa, et firmata, Alexander Vithawdus exer:
citu ſuo, in terra Moſchouiæ relicto, cum in voluptates venereas eſſet nimium
præceps et procliuis, ad vxorem ſuam, equos ꝑmutando, velociſſime cucurrit.
Propter quod exercitus ſuus, nullo Duce, nulla lege gubernatus, plurimis incom:
modis, in redeundo laborare cœpit. Primum ſiquidem et in homines, et in equos
fames ſæuiſſime graſſata eſt, in regione illa, ſuapte natura ſyluis et nemoribus
obſita, paucas villas, et has ipſas, aut ab hoſte, aut à proprio milite ſpoliatas, et
afflictas habente: Tartaris inſuper, quos Dux Moſchouien̄, in ſui auxilium ac:
ciuerat, pabulationē prohibentibus. Quæ tandem Equadrigis, in quibus nonnulla
habebantur victualia, in nemore, deficiente ſubuectione, relictis ꝯ, in homines
peruenit. Quam cum quidam glande geſtiebant excludere, tenendo in ore
glandem, animam tabeſcentem exhalabant. Multiq; in hunc modum morta:
les fame conſumpti ſunt. Acceſſit et itineris tam immenſi lubricitas, ex pluuiis
ſupernè prouenientibus, quod regio Moſchouien̄ nimis baſſa eſt, vt penè omnes
equos fame tabeſcentes, ſua aſperitate deleuerit. In vna quoq; ſyluarum longiore
tanta erat luti immenſa profunditas, vt cogerentur milites in pleriſq; locis, è
cadaueribus equorum mortuorũ, et deficientiũ, ſternere viam, et conſtituere pon:
tes, neq; enim aliter poterant itineris illius difficultatem ſuperare. In his an:
guſtiis et preſſuris, exercitum Ducis Alexandri conſtitutum, acies Tartarorũ
à tergo inuadit: et à Polonis, Cruciferis, Lithuaniſq; militibus pedeſtri magis
q̃ equeſtri certamine pugnatum eſt, victiq; Tartari, in latebras ſyluarũ diffu:
giunt. Milites verò Poloni, armis, equis, et pleriſq; ſeruitoribus, in ea expeditiōe
amiſſis, non niſi pro die ſancti Martini, ad Wladiſlaum Poloniæ Regem in Nije:
polomicze, ea, quæ in expeditione hmōi amiſerant, ſua liberalitate repetitu:
ri, reuertuntur. Quorum iacturis, fatigis, et damnis Wladiſlaus Poloniæ Rex
compaſſus, et militiam eorum ſplendidè præmiauit, et ſingula damna, quæ
illis acciderant, liberalius q̃ voto expectabant, non ſecus q̃ ſi pro Regni Po:
loniæ defenſione et amplitudine militaſſent, reſarciuit.

Subuenturus fame laborantibus Lithuanis Poloniæ Rex mittit viginti naues frumenti Vithawdo. Quæ iuſſu Magistri Pruſſiæ apud Ragnetham interceptæ, neque reſtitutæ, occaſionem præſtitere bello per Polonos poſtea cum Cruciferis geſto. Interim tamen Vithawdus Samogithiam Cruciferis donatam, ob direptionem per Magistrum ſuorum mercatorum recuperat

INtelligens Wladiſlaus Poloniæ Rex oram Lithuaniæ graui et infeſta fame pereuntem, et ex nimio imbrium deſcenſu tam hyemali, quam vernali ſatione oppreſſam eſſe, Alexandri Vithawdi, magni Ducis Lithuaniæ precibus et Nunciis ſolicitatus, trituratis in terra Cuiauienſi omnibus Regiis Allodiis, quæ ab annis aliquot factiuitas et induſtria Zaklicæ de Miedzigorze Regni Poloniæ Cancellarii, de Domo Bipennium, et Ioannis, alias Iwan de Obichow, Caſtellani Srzemenſis, Capitaneorum Cuiauienſium, frumentis ornauerat, mittit in Lithuaniam viginti naues groſſas, frumento plenas, Villa vsque in Ragneth, abinde verò flumine Nyemien, ſurſum aſcendendo ituras. Quæ in Ragneth perductæ, mandato Pruſſiæ Magistri Vlrici de Iunigen, in excuſationem quidem et colorem facinoris à ſe patrati, allegantis, quod in nauibus illis arma barbaris et infidelibus, contra Christianos et fideles veherentur, re autem vera, inuidentis ſtomachantiſque frumenta ſua et Ordinis, à longis temporibus in Granariis ſeruata, à Lithuanis coemi in precio alto (quemadmodum annis ſuperioribus contingebat) ſpretum iri. Hæc autem frumenti iniurioſa receptio, originem, materiamque et cauſam præſtitit bello, inter Regnum Poloniæ, et Ducatum Lithuaniæ ab vna, et Cruciferorum Ordinem, partibus ab altera, in annis ſubſequentibus agitato. Mouerat huius offenſæ magnitudo Wladiſlaum Poloniæ Regem, et totus in bellum, Cruciferis mouendum, ſpectare cœpit. Sed à Conſiliariis Regni Poloniæ coargutus, ferendam potius iniuriam, quam properandum in arma cenſentibus, Nicolaum Kurowſki Gneſnenſem Archiepiſcopum, Nicolaum de Michalow Sandomirienſem, Ianuſſium de Tuliſkow Caliſſienſem, et Vincentium de Granow Naklenſem, Caſtellanos, ad Vlricum de Iunigen Pruſſiæ Magistro tranſmiſit, rogans et requirens, vt frumentorum receptorum, plenaria ſibi præſtaretur reſtitutio. Vlricus autem Pruſſiæ Magister, vir pectoris alti, et in ſeditiones rixaſque præcipiti, legatione tam nobili et ſubmiſſa, nequicquam emollitus, reſpondet. Non ſe frumenta, ſed arma contra ſe, et Ordinem ſuum, cæteroſque fideles, infidelibus miſſa, intercepiſſe, et nullatenus ſe illa reſtituturum, Regem autem et Polonos improbè agere, quod et barbaros armis iuuent, et miſſa atque intercepta repetant. Adiecit poſthæc Vlricus de Iungen Pruſſiæ Magister alteram iniuriam Alexandro Duci magno Lithuaniæ inferre. Et violatis captiſque Lithuaniæ mercatoribus, qui apud Ragnetham negociabantur, etiam eorum fortunas et merces variarum manerierum diripuit. Non tulit Alexander Vithawdus Lithuaniæ Dux eam iniuriam, neque de repetendis ablatis per Feciales agendum duxit. Sed tam ſuperiori iniuria in receptione frumentorum, et altera violatus, clandeſtino

Wladiſlai Poloniæ Regis obtento conſenſu, Samogithiæ terram Mgro et Or:dini Cruciferorum donatam inſcriptamq; auferendam et repetendam duxit, Miſſoq; Kimboldo Lithuaniæ Marſzalco cum gentibus, Michaelem Kochmigru Aduocatum Samogithiæ, cæterosq; Cruciferos, et vniuerſum eorum in caſtris nouiter erectis præſidium, captiuat, eiicit, et expellit. Et prona deuotione Samo:gitis in fidem et obedientiam Ducis Alexandri aſpirantibus, in priſcam ſuam terram Samogithiæ, redegit ditionem .–

Heduigis filia Regi Wladiſlao naſcitur

Die Solis Dominica Ramispalmarum, Anna Poloniæ Regina, filiam, ex Wladiſlao Poloniæ Rege cõceptam effudit. Quæ poſtea in Dñica tertia, pꝰ feſtũ Paſchæ, in qua canitur, vocem iocũditatis, per Petrum Viſch Crac. Epum̃, in Crac. Eccl͠ia baptiſata eſt, et nomen illi Heduigis impoſitũ, ſolemnitas baptiſteriorum, pluribus diebus continuata.

Gregorius et Benedictus Pontifices, à ſuis Cardinalibus deſeruntur. Qui cum̃ nouos Cardinales ſibi crearent, et vnionem recuſarent, à Cardinalibus ſimul conuenientibus authoritate Concilii Piſani Sede Pontificia moti Alexander V. creatur; et ſciſma magis auctum q; extinctum eſt, omnibus tribus ſe pro Pontificibus gerentibus.

Vltima menſis Iunii, Gregorius duodecimus, ex Luca progreſſus, i:terum Senas peruenit. Sub quo tempore ab omnibus ferè Cardinalibus, ſuæ obedientiæ, propter dolos et fallacias, quibus, ne vnionem faceret, vtebatur, deſertus eſt. Qui ſciſma amplius dilataturus, nouos, ſtando Senis, creauit Car:dinales, videlicet, Antonium nepotem germanum, Gabrielem de Cundulmario ambos Venetos, et nonnullos alios. Ex Senis in Armiminum ſe contulit, Vbi hyẽ:mando, in Quadrageſimæ tp͠e, ad terram Ciuitatis Auſtriæ, Aquileienſis Dioceſis acceſſit, et Conciliabulum, circa feſtum Pentecoſtes, in paucißimo numero perſona:rum Eccleſiaſticarum, celebrauit, Petro de Luna, aliud Conciliabulum, in Regno Ara:biæ, ſub frequentiori tamen numero Prælatorum Eccleſiaſticorũ, per plures ſeſsiõ:nes celebrante, et Decreta pro ſuo libito edente. Quintadecima tandem Auguſti, dum Cardinales vtriusq; Papæ, tam vz͠t Gregorii, q; Benedicti, per diuerſa vaga:rentur loca, nec haberent locum determinatum et ſecurũ, in quo pro facienda v:nione Concilium poſſent tenere generale. Iam et enim à Petro de Luna, al͠s Bene:dicto duodecimo, ad Regnum Aragoniæ de territorio Genuenſiũ tranſire dis:ponente, nouem Cardinales ſuæ obedientiæ diſceſſerãt, et ſe Cardinalibus Gre:gorii cõiunxerãt, Baltazar de Coſza, tituli ſancti Euſtachii Diaconus Cardinalis Bononien. legatus, Petrus de Candia Ordinis minorum, et Ioannes, nepos olim

Innocentii, per Bonifacium nonum Cardinales creati, obtinuerunt à Florentinis
Ciuitatem Piſanam, ad celebrandum generale Concilium eis concedi. Vbi extunc
Cardinales vtriuſq obedientiæ conuenientes, Concilium tenere inceperunt, citan:
tes perſonaliter Gregorium duodecimu, Senis reſidentem, Petrum verò de Luna
p edictum. Ad quod et Petrus Wſch Crac. Epus, vtriuſq iuris Doctor, ex Cracouia
in frequenti notabiliq comitiua, et ſplendido apparatu acceſſit, et pro omni tempo
re, quo Concilium durauit, illic, pro honore Dei et Ecclīæ, ac Regni Poloniæ, et pro
tollendo Sciſmate, ſtetit, faciens ſumptus magnificos, et liberales. Comparue:
rāt aūt in Concilio Piſano præfato, per ſuos notabiles Procuratores, Albertus Po:
ſnanien, Iacobus Plocen, Vencellaus Wratiſlauien, Arnoldus Culmen. Item V:
niuerſitas Studii Cracouien, Capitulum Ecclīæ Plocen. Item Iecislaus Abbas
Thinijecen. Item Clerus Ciuitatis et Dioceſis Wratiſlauien. Venerat etiam per:
ſonaliter Ioannes Lubucen, Prouinciæ Gneſnen Epus. Conuenerant aūt in Cō:
cilium hmōi Cardinales amborum, de Papatu contendentium, vzt Gregorii
XII, et Benedicti XII. Et vtroq depoſito, pro reunienda Ecclīa Dei, Petrum de
Candia, natione Græcum, Fratrem Ordinis minorum, anno proximè ſubſequēti ele:
qui Alexander quintus eſt appellatus. Rebus aūt Concilii, et Ecclīæ Dei ſtabili: gerāt
tis, Petrus Wſch Cracouien Epus, ſepulchrum et cunabula Saluatoris noſtri
et ſanctam terram viſitauit. Qui peregrinatione exacta, dum Venetias incolu:
mis rediiſſet, à forti laxatiuo, iux cōſiliu Medici ſumpto, multifariè debilitatus
morbum Letargicum contrahit, à quo in diem mortis ſuæ ad plenum non poterat
abſolui. Depoſitione aūt hmōi, per Cardinales vtriuſq obedientiæ, et Prælatos Cō:
cilii Piſani de Benedicto XII, et Gregorio XII facta, nequicq obſtante, vterq ſe
pro Papa gerere non deſtitit. Gregorius Papa inſup XII, à ſuis Cardinalibus, V:
nionem zelantibus deſtitutus, nouem nouos Cardinales, in eorum ſupplement
qui ſe deſeruerant, creat. Propter quod Sciſma, q ſe Concilium Piſanum extinxiſ:
ſe credebat, non ſolum reintegratum eſt, ſed etiam vehementer auctum, dum
duobus pro ſummis Pontificibus ſe gerentibus, vzt Benedicto et Gregorio, ter:
tius vzt Petrus de Candia, in ſua obedientia Alexander quintus appellatus ac:
ceſiſſet. Præfati inſuper duo contendentes de Papatu, vzt Benedictus XII et Gre:
gorius XII, præſidendi libidine cæci, ab vnionis tractu impudenter diſcedētes,
ad perpetuationem Sciſmatis, et Concilii Piſani, quod tunc agebatur, eneruatiōm,
noua Conciliabula in locis et temporibus variis indicebāt, nouoſq creabāt Car:
dinales. Et licet Gregorius XII, vt debitum ſuum erga Deum et Ecclīam perage:
ret, et iux pollicitatiōm ſuam pro ſedando Sciſmate ad Concilium Piſanum
quod pro vnione indictum erat, perſonaliter veniret, per Aquileien, et Mediò:
lanen Cardinales rogatus fuiſſet et requiſitus, auribus tn ad omnia ſalutaria
monita obturatis, quod pollicitus iureiurando fuerat, temerauit. Licet inſup
ex Sciſmate hmōi Ciuitates et populi Eccleſiæ Romanæ plures ſtrages, rapinas,
vexationes, et incomoda pertulerit, ipſe tn Gregorius XII, nulla ſuper his com:
paſſione et pietate mouebatur. Sed vt ſcripta Cardinaliu iam vnitoru, Wladiſlao
Poloniæ Rege miſſa, continebāt, ſtabat imobilis, iux vt ferreus foret. Et quāto
plura et maiora ſcandalia videbat ſuccreſcere, tanto ſapidiori cibo ſaturari
credebatur. Quapropter Wladiſlaus Poloniæ Rex lrīs Cardinalium permotus

Obedientiam Gregorio XII, zelatus et ipse vnionem Ecclesiasticam, abstraxit, et cum Regno Poloniæ Ducatuque magno Lithuaniæ Alexandro quinto, ab vtraque parte Cardinalium electo, adhæsit. Audientes aūt Gregorius et Benedictus depositionis sententiam, con̄ se in Concilio Pisano latam fuisse, vehementer vterque suæ parti timere cœpit. Et Petrus quidem de Luna dictus, ira excandescens, ad dilatandum scisma, in Hispaniæ et Aragoniæ Regnis, nouos cardinales, vt præmisimus, creauit. Gregorius verò, in habitu dissimulato, cum duobus tantummo pedestribus, ex Ciuitate Austriæ, vbi Conciliabulum celebrauerat, pedester et ipse discessit, ac per hoc insidias, quas sibi Antonius Patriarcha Aquileiensis, ex eo, quod ipsum nulla interueniente rationabili causa Patriarchatu Aquileiensi in Luca priuauerat, instructas euasit, et ad duas galeas, quas sibi Ladislaus Siciliæ Rex transmiserat, beneficio illarum in Apprutium, deinde Caietham, vbi longo tempore, sub protectione dicti Siciliæ Regis degebat, peruenit.

Bossna in fidem Regis Hungariæ redigitur

SIgismundus Hungariæ Rex, expeditione con̄ Bossnen̄ Regnū, quod ā fide et obedientia sua discesserat, indicta, in virtute potenti illud inuadit, habens in suo exercitu, de Polonorū gentibus milites insignes et præstantes, vz̄t Zauissium nigrum de Roznow, Ioannem Varschewski, Domaratum de Kobilani, Zauissium de Oleschnicza, Skarbkonem de Gori, Ioannem Farurei de Garbow, et plures alios, et multa castra quæ faciebant resistentiam gladio conquirit, multos Bossnen̄ aut depriuat capite, aut eiicit de muro, Regnumque vniuersum redegit in obedientiam et tributum.

Nicolaus de Gorskow Vilnen̄ Ep̄o Iacobo mortuo succedit

SEcundo Ecclesiæ Vilnensis Pontifice, Iacobo fratre Ordinis minorum Vilnæ, in Carnispriuio diem obeunte, Nicolaus de Gorzkow Decanus scti Floriani ante Cracouiam Canonicus et Officialis Cracouien̄, nobilis de Domo Ossmarani, propter eius virtutes plurimas, et vitæ sanctitatē, in Vilnensem Ep̄um assumitur. Et quamuis esset vir tam senio quam labore confectus, et obtineret ex patrimonio et beneficiis, amplam dotem, redditus Episcopatus Vilnensis excedentem, in fauorem tamen et dilatationem fidei, penatibus et beneficiis relictis, regimen Ecclesiæ Vilnen̄ suscepit. Et Ecct̄am illam, optimo ordine et exemplari vita, plurimum regulauit. Vir pietate, zelo, et deuotione plenus. Sub cuius regimine Vilnen̄ Ecclesia, in fide et religione Christiana, et in spiritualibus, et temporalibus, notabilia suscepit incrementa. Hunc q̄dem virū Hedwigis Poloniæ Regina, dum viueret, pro dilatatione fidei solicita, mortuo primo Ep̄o Vilnen̄ Andrea, pro sua virtute substituere decreuerat. Sed eius piissimum proposit immatura mors impediuit. Quapropter non fuit, nisi secundo Ep̄o Iacobo mortuo, Vilnen̄ Ecct̄iæ, operante deuotissimo Rege Wladislao, optimam intentiōm Consortis suæ prudentissimæ, Hedwigis exequente, præfectus &

Anno Domini 1409.

De Samogithia per Vithawdum adempta, apud
Regem Poloniæ Mgri Pruſſiæ Nuncii querentes cū
Rex in futura comitia reſponſum reiiceret, an ſcīt
adiuturus ſit Vithawdum vel deſerturus in bello
ipſi per Cruciferos mouendo, facta publica prote:
ſtatione, non per Mgrūm ſtare, quominus pacta, cum
Regno Poloniæ inita ſeruarentur, ira plena redeunt
in Pruſſiam ~

Tranſeunte Wladiſlao Poloniæ Rege, per maioris Poloniæ oram, et in
Oppido Oborniki ſub frequentiſſimo militum numero agente, venerunt
ad illum feria quinta, ante feſtum Sctī Ioannis Baptiſtæ, Vlrici de Iuni:
gen Pruſſiæ Mgri Nuncii, vzt Thorunen, et de antiquo Caſtro, Comendatores
quos Pruſſiæ Mgr, callidè miſerat, magis vt ſuum propoſitum diceret, id quod
tandem euenit, ꝗ ſpe impetrari, quod exigebat, poſſe. Qui cum graui querela, et
mentis anxietate queſti ſunt, Alexandrum Vithawdū, magnum Ducem Lithu:
niæ terram Samogitharū, quamuis eam Mgro et Ordini perpetua donatione
patentibus līīs inſcripſiſſet, et omni iuri, ſibi in illa competenti renunciaſ:
ſet, abſtuliſſe, et ſuos atqꝫ ordinis Preſides et Capitaneos, cum dedecore et i:
gnominia, aut necaſſe aut captiuaſſe. Et licet Mgr et Ordo per plures Nuncios
pdictum Alexandrum Vithawdū de reddenda terra occupata, et reddendis ca:
ptiuis, multifaria pce et inſtantia ſolicitaſſent, nunqꝫ tamen fatigiis et pcibus eo:
rum reſpondit, Alexandro Duce Lithuaniæ, eorum inſtantias et requiſitiones
eludente. Cum itaqꝫ ipſi ex neceſſitate iniuriæ illatæ eis, cogerentur bello et
armis repetere, terramqꝫ eis ablatam, et damna eorum, atqꝫ iniurias punitū
iri. Supplicabant Regi inſtantia vehementi, declararet ſibi, vellet ne fratrem
ſuum Alexandrum Ducem Lithuaniæ, in ea cauſa adiuuare, qtnus Mgr et Ordo
exploratum habentes ſuam voluntatem, tempeſtiuè ſuis rebus prouiderent.
Wladiſlaus aūt Poloniæ Rex, huic tam perplexæ legationi, quia non ſatis in
promptu habeat, quid reſponderet, legatiōm ipſam iniuriarum et diffidatio:
nū tenorem continere intelligens, reſpondet. Non ſe pro ea vice, propter pōdus
et grauitatem legationis, et Conſiliariorū ſuorum paucitatem, quicqꝫ illis re:
ſpondere poſſe. Inſtituturum aūt ſe pro die ſancti Alexii, in Lancicia Dietam
generalem, et ex illa propriis Nunciis, Mgro et Ordini reſponſurū. Qua reſponſiōe
Comendatores non contenti, apud cætum Militum, Procerū, atqꝫ vulgum Regni
Poloniæ, publicas proteſtationes facere cœperunt, Declarando qualiter Mgr et
Ordo parati eſſent, cum Regno Poloniæ, fœdera pacis perpetuæ, inter Cazimi:
rum ſecundum Regem Poloniæ, et Mgrūm atqꝫ Ordinem firmata, ſeruare. Sed
poſtqꝫ Wladiſlaus Rex Poloniæ, nollet dimittere fratrem ſuum Alexandrum
Ducem Lithuaniæ, et in cauſa iniuſta, vellet illi auxiliari, Milites et Proceres Re:
gni Poloniæ non ſuccenſerēt Mgro et Ordini, ſi bellum Regno Poloniæ intulerit,
graui iniuria laceſſitus. Ea aūt proteſtatione in publico ædita, etiam reſpōſo
Regio non audito, furore et ira pleni diſcedebant, vt prorſus ex geſtibus biliqꝫ

immoderatius, quam Nunciis conueniebat, et superba iactantia effusa, constaret illos bellum Poloniæ Regno, quam primum occasio temporis adesset, moturos. Ex ademptione siquidem Samogithiæ per Alexandrum Vithawdum, magnum Ducem Lithuaniæ factæ, et Wladislai Poloniæ Regis, in reddendo responso, tergiuersatione, constabat Magistrum et Ordinem, quam maximè fuisse offensum, vt bellum, non quidem apertè, aduersus Polonos decerneret. Sed tacitis animis et deinde ebulliente ira et indignatione, subesse bello, quam primum oportunitas afflueret, monstraret. Wladislaus et enim Poloniæ Rex, quasi ancipiti constitutus in biuio, Magistri et Ordinis legatione interrogatus, quo se verteret, et qualem ad legationem huiusmodi ederet responsionem, parum in prospectu habebat. Nam neque Ducem Vithawdum et Lithuanos, in eorum aduersis periculisque deserere, neque à Lithuanis in se Regnumque suum volebat bellum durum, Polonorum consiliariis id maximè execrantibus, maximoque studio et cura, ne exortum adolesceret et exoriretur, adnitentibus, transferre.

Wladislaus Rex Magistro Prussiæ per Nuncios respondet, sibi non licere vt Vithawdum fratrem deserat, se tamen æquis conditionibus iniurias per eum Ordini illatas, si à bello destiterit, complanaturum offert. Verum Magistro bellum minante, vt illud Regno Poloniæ moueret, Regii Nuncii inconsiderato dicto incitatur; moxque castra Dobrzin, Zlothoria, Bobrowniki, Bidgostiam, et alia oppida Regni Poloniæ expugnat.

Die sancti Alexii adueniente, Prælatis et Baronibus Regni Poloniæ in multiplici numero Lanciciam conuenientibus, Dieta generalis, ad edendum Magistro et Ordini Prussiæ responsum, habita est. Ex qua Nicolaus Kurowski Archiepiscopus Gneznensis, Nicolaus de Mihalow Palatinus Sandomiriensis, et Ianussius de Thuliskouo Castellanus Calissiensis, ad Vlricum de Iunigen Magistrum, et Ordinem Prussiæ, destinantur. Qui cum illum apud Mariæburgum offendissent, in eam sententiam responsionem pronunciant. Nihil inquiunt, Wladislaus Poloniæ, te et Ordinem tuum ignorare putat, Alexandrum Vithawdum, Ducem magnum Lithuaniæ, contra quem super ablatione terræ Samogithiæ, cæterisque iniuriis questus es, et si Primarium Principem, vinculo quoque prope germani sanguinis Regi coniunctum, Regno tamen Poloniæ, et Regi subiectum esse, terram quoque et Ducatum Lithuaniæ, non nisi ex donatione et concessione Regis, ad tempus vitæ suæ obtinere. Quapropter non licet Regi et in hac guerra, à vobis Alexandro Duci et terræ Lithuaniæ mouenda, et in quocunque casu alio aduerso, illum deserere, quinimo omnibus potentiis et suffragiis illum iuuare. Placeat itaque continere se ab omni guerra, et in loco atque die competenti conuentionem agere, in qua Wladislaus Rex curaturum se offert omnia, præter iusticiam et æquitatem acta, reformare et rescindere, ac fratrem suum Ducem magnum Alexandrum, velut Principem sibi et Regno Poloniæ subiectum, ad singula, quæ pacem, et

æquitatem redolent ſtabilire. Mgr aūt Pruſſiæ, nihil tam humili reſponſione motus, continuas apud Nuncios Regios con Ducem Alexandrū, ampuloſis verbis exaggerabat, ingeminabatq; quærelas, aſtruens ſe non vltra iniuriam ſuam et Ordinis toleraturum, ſed cum omnibus potentiis ſuis in Lithuaniam extemplo iturum. Nicolaus aūt Kurowſki Archiepūs Gneſnen, vnus ex Nunciis Regiis, terrores Mgrī tantopere ingeſtas non ferens, indigeſtum et minus cauteloſum, con Regis et Conſiliariorum prohibitiōm, miſcuit ad Mgrūm ſermonem. Deſinas, inquit, nos Mgr terrere bello, Lithuaniæ inferendo. Quoniam ſi illud agere in animum induxeris, te Lithuaniam petente, non dubites Regem noſtrum Pruſſiam inuaſurum, Lithuanorū nos hoſtes, pro noſtris ducimus, conuerſuri in te arma, ſi illos laceſſieris. Id vtrum Archiepūs ſua ſponte per inconſideratum ſermonem dixerit, an quia ita iuſſus fuerit, non tam certum eſt q; aſſeritur. Lætus eo ſermone Mgr ſubintulit. Gratias, inquit, tibi habeo pater reuerendiſſime, q propoſitum Regis tui non celaſti. Ego ſiquidem tuo ſermone doctus, q; certificatus, caput potius petam q; membra, terram potius poſeſſam, q; deſertam, et oppida atq; villas, q; nemora, Guerram et arma con Lithuaniam deſtinata, in Regnum Poloniæ conuerſurus. Plus enim me et Ordinem meum iuuat verticem q; pedes, et culta, q; deſerta, agroſué, ſyluas, et dumeta, impetere. Nec moram dictis facit, Nunciis enim Regiis ab eo diſcedentibus, arma corripit, exercitum parat. Et in vigilia Aſſumptionis ſanctæ Mariæ virginis, Wladiſlao Poloniæ Regi, apud nouam Ciuitatem Korczin agenti, miſſis lrīs diffidatoriis Caſtrum Dobrzin circumuallat, et continuis quaſſationibus bombardarū, item proiectione ignearum ſagittarum, frequentius iactarum, conquirit et exurit. Militesq; Poloniæ, qui illud defendebant, capite plectit. Quo facto Oppida Ripin, Lipno, Dobrzin vaſtat, ac multas virgines, et matronas, in illis repertas obtruncat. Ita ſermo Gneſnen Archiepī Nicolai, parum concinè, parumq; cautè prolatus, bellum, quod differebatur, adoleuit, et pacis medius, ac belli ſequeſter, bellū ſermone intempeſtiuo accendit, Caſtro Dobrzinen conquiſito, Iacobum de Plomini, nobilem de Domo Pruſſi, Captum Dobrzinen captum, capite truncauit. Pluresq; crudelitates, in milites Polonos et agreſtes ferociter addidit. Deinde verſus Caſtrum Bobrowniki procedens, illud ſimiliter continua expugnatione, per deditiōm conquirit. Notabiles ſiqdem Polonorum milites, quos Wladiſlaus Poloniæ Rex, pro p̄fati Caſtri defenſione tranſmiſerat, et quorum Capitaneus erat Varcziſlaus de Gotarthowicze, de Domo et famili Vulpium, nulla anguſtia et grauedine acti, cum victualium copia illis ſuppeteret, et ferè omnes muri, præter vnam portionem, et mœnia integri eſſet, Mgro illud dedunt. Propter quod p̄fatus Varciſlaus et captiuitatem expoſt longo tempore pertulit, et in turri obſcura anguſtias carcerales. Milites aūt cæteri, vzt Bartholſius Plomikowſki, de Domo Plomijani, Nicolaus Ragoſchowicz, et cæteri, qui Caſtrum p̄dictum dediderant, omnes apd Regem Wladiſlaum priuati erant fama et reputatiōne. Quapropter p̄fatus Bartoſzius Plomikowſki, verecundia ob id vexatus, et vario æſtu mentis fluctuans, factus erat ab illo tempore delirus. Qui tamen poſtea in conflictu magno, in dīe Diuiſionis Apoſtolorum habito, altam de ſe exhibebat ſtrenuitatem, nunq; tñ ſanus erat ab illa dementia. Nam poſt annos multos Cracouiæ, equo inſidens

catenam platealem voluit tranſilire. Propter quod de equo prolapſus, gladio, quo
erat cinctus, ex impetu ſaltus proſiliente de vagina, vulneratus, et tranſuer:
beratus eſt, atq; ex illo vulnere mortuus. Nec ſolum ipſe, ſed et proles ſua demẽ:
tiam contraxerat, Caſtro Bobrowniki Pruſſiæ Mgr Vlricus conquiſito, Caſtrum
Zlotoria circumuallat, et octo diebus ſtetit in eius obſidione. Sub quibus diebus
ducebantur matronæ et virgines de Thorun, et in eorum præſentia, impetus et
expugnatio fiebat con castrum. Octauo aũt obſidionis die, traditur Mgro Caſtrũ,
quoniam maior pars militũ Caſtrum defendentium, ex proiectione bombar:
darum erat interfecta, nec poterant ſe amplius ſubſtinere. Vnde omnes reſidui
per Cruciferos erant capti. Inter quos erant Dobeſlaus Oliwyenski, Hebermut,
Iwan de Gori, et alii, qui notabili tempore tenebantur per Cruciferos in capti:
uitate. Et q̃uis Alexander Dux Lithuaniæ, in relaxatiõe militum, apud Zlo:
thoriam captorum, certos captiuos Cruciferis relaxaſſet. Cruciferi tñ non ſer:
uarunt fidem, et Polonorum milites captos tenuerunt, Caſtro aũt Zlotoria ſic
conquiſito, Caſtrum Bidgoſtia, quod per Thomam de Ryglischin, maioris Po:
loniæ Capitaneum tenebatur, qm̃ ſitu eſt munitiſſimũ, videntes ſe conquire:
re nullatenus poſſe, Burgrabium Caſtri, peccunia corruptum, ad deditionẽ
perliciunt. Quo audito Thomas p̃dictus, nimio dolore mortuus eſt. Poſt cuius
obitum, Capitaneum maioris Poloniæ Wladiſlaus Rex Vincentio de Granow,
Caſtellano Naklenſi, contulit in tenutam.

Wladiſlaus Rex expeditione indicta ten: dens in Pruſſiam Bidgoſtiam recuperat.

WLadiſlaus Rex Poloniæ amarè et moleſtiſsimè ferens, tot et tam
graues ſibi per Cruciferos illatas iniurias, et tot ſibi Caſtra ablata, ex:
peditionem mox totius Regni ſui cõmouit, et omnibus Regni ſui ſubditis
mandat, qt̃nus in Volborz in octaua Natiuitatis Sanctæ Mariæ virginis, conueni:
ant exercitualiter, abinde in Pruſſiam proceſsuri. Duci aũt magno Lithuaniæ
Alexandro per lr̃as et nuncios crebro intimat, qt̃nus cum gentibũ ſuarũ poten:
tia, ſibi prope metas Pruſſiæ occurrat. Conuenit itaq; iuxta Regis imperium, ma:
gnus exercitus in Volborz pro die inſtituta, de omnibus terris Regni Poloniæ
vz̃t Cracouien, Sandomirien, Lublinen, Ruſſiæ, atq; Podoliæ, cum quo Wladi:
ſlaus Rex egreſſus, procedit verſus Lanciciam, et prope Lanciciam in gaiis
quor diebus, præſtolando reſiduos exercitus, agit ſtatiua. Abinde verò diſce:
dens, prima ſtatiua in campis villæ Siedliecz, ſecunda in campis villæ Ko:
czawie, tertia, prope Radzeow ſupra lacum, et ibi exercitum per vexilla or:
dinat, quarta in campis villæ Scharliey, quinta in Thuczno ſupra lacum vltra
Iuniwladiſlauiã per milliare, ſexta in Bidgoſtia. Et in die ſancti Mihaelis
Caſtrum Bidgoſcza graui fortitudine circumuallat, et ſcutis ſeu palliis, quaſi
muris, in circuitum ſupra vallum ſepit, bombardisq; concutit. Ex quarum
continua proiectione Cõmendator et Capitaneus Caſtri fuit interfectus. Sen:
tiens aũt Mgr Pruſſiæ, Caſtrum conquirendum eſſe, mittit ad Wladiſlaum
Regem, Conradũ Oleſchnicen Ducem, poſtulans, vt rex obſidiõm ſolueret, et of:
ferens Caſtrum Bidgoſcza, in manus Venceſlai Bohemiæ Regis, ſe reſignaturũ

et in illum compromissurum. Cui legationem suam in crastino sancti Francisci
exponenti, responsum est. Si Magister similem resignationem de terra Dobrzinen. et Ca-
stris eius in manus praefati Regis Venceslai effectualiter se facturum pollicitus
fuerit, non abnuere Regem discedere ab obsidione. Stabat autem Rex cum exerci-
tu suo in eiusdem Castri obsidione octo diebus in borra, octauoque die Castrum
armis et potentia conquirit. Et reparatis eius ruinis, dat illud Mathiae de Labiszin
Palatino Brzesten. in tenutam. Sub diebus autem obsidionis, Magister Prussiae gentes
suas circa Swyecze conuenire praeceperat. Quo intellecto Wladislaus Rex, ali-
quot gentium suarum Banderia illic mittit. Quorum intellecto aduentu gentes
Prussiae fugiunt, et exercitus Regis tentoria derelicta occupat, et spoliis multis
hostilibus potitur. Iniuriis autem tam frequentibus, tamque atrocibus Wladislaus
Poloniae Rex lacessitus à Cruciferis, ad varios Reges, et Principes Catholicos
super grauaminibus suis scribit querelam per literas speciales, quarum exem-
plar inferius continetur. Dux insuper Alexander Lithuaniae, sub diebus illis
mittit ad Wladislaum Poloniae Regem, Iacobum Gliniyani de Lublin, Notarium
suum, significans serenitati suae in secreto, quod pro tempore illo nullatenus potest
cum gentibus suis venire sibi in succursum. Rogans et supplicans, quatenus sibi
non aegre ferat. Consulensque, vt cum hostibus inducias conficiat vsque ad aestatem
futuram, quo interim singulis pro guerra ordinatis, posset cum ampliori gen-
tium ordine et bellico apparatu venire armatior, atque paratior sibi in succur-
sum.

Rom: et Bohemiae Rex Vencesslaus à Wladislao Rege inducias ad festum sancti Ioannis Baptistae Cruciferis obtinet, et se iustè Arbitraturum pollicetur.

CAstro Bidgostien. conquisito, Wladislaus Poloniae Rex, cum suis delibe-
rat, quid sibi facere expediat. Plerique sic faciendum censebant, vt Wladisla-
us Rex, postquam tam fortem collegit exercitum, in terram Pomeraniae procedat,
et eam igne et gladio deuastet. Aliis visum est salubrius, factis treugis, redire,
et bellum futura aestate instaurare, attento quod exercitus tantus, hyemis asperitatem
nullatenus in campo possit sufferre. Interim venerunt Nuncii Venceslai Romano-
rum et Bohemiae Regis, videlicet, Dux Conradus antiquus Oleschnicen. et Ienko Ca-
pitaneus Swidnicen. et Wratislauien. et bellum huiusmodi nomine eius intercipiunt.
Petentes Wladislaum Regem, quatenus sufferentiis pacis, ad diem sancti Ioannis Ba-
ptistae acceptatis, à bello desistat, et ipsum Vencesslaum Regem, in Arbitrum assu-
mat: pro omnibus differentiis, quomodolibet exortis, inter Regem et Magistrum
iustè arbitraturum. Et pro die Dominico Inuocauit, Pragam Nuncios suos, ple-
nè instructos, pro habendo Arbitramento, destinet. Precibus itaque dictorum
Nunciorum Romanorum Regis, et suorum Consiliis, Wladislaus Poloniae Rex
deuictus, treugas cum Cruciferis, vsque ad diem sancti Ioannis Baptistae, ad so-
lis occasum inscribit et firmat, et diem Dominicam Inuocauit, pro tractanda
et conficienda pace perpetua, per Regem Romanorum acceptat. Turpia haec
sufferentiarum pacta videbantur, ad potentiam exercitus, quem Rex duce-
bat habendo respectum. Sed tempori congruebant, Consiliarii tamen Regii

graues contumelias et improperia, à vulgaribus, quaſi treugas ipſas, auro Cruciferico corrupti, admiſiſſent, non poterant effugere. Non formidinis aũt, ſed neq; licitationis ea ſed cautionis erat ꝓpenſa moderatio, quamuis nonnulli illam, velut meticuloſam, et auro expẽſã carpebant ⁊c

Querela Wladiſlai Poloniæ Regis con̄ Cruciferos de Pruſſia in vniuerſum omnib9 lr̄is publicata

Ladiſlaus Dei gratia Rex Poloniæ, Dux ſupremus Lithuaniæ, hæ:

Wres Pomeraniæ, et Ruſſiæ Dominus, et hæres etc. Iuſte Deus iudex fortis alme ſcrutator cordium, te inuoco et imploro, vt me in ꝓnunciatiõe neceſſitatum ingruentiũ oberrare non ꝑmittas, ſeu con̄ veritatem quicq; ful: minare. Noſcite igr̄ et attendite percipiteq; vniuerſi Reges Principesq; tam Spūales q̄; Sæculares, Comites, Barones, Nobiles, Milites, Cōmunitates Ciuitat etc; et omnes, qui inhabitatis terram, ſacroſanctæ fidei Catholicæ profeſſores, Quomodo in factis, quæ inter nos et frēs Cruciferos de Pruſſiā ventilantur et occurrunt, ꝑ ipſos erga nos nullus penitus pietatis aſſenſus adhibetur, ex quo patientiam, ad quam ex præcepto Ieſu Christi Regis pacifici ſeruãdã, fuimus obligati, in nobis dilacerãt, et violant: ipãm à nobis prætendẽtes ſequeſtrar e. Quamuis enim nobis, cum firmiſſimo pacis fœdere, et lrārum robore fuiſſent colligati, quod vtiq; fœdus, nullis prorſus occaſionibus violari ſperabatur; ipſi tn̄ con̄ fœdus hmōi ſic firmatum, ſub colore fictæ amicitiæ, innocentiam nr̄am fictis accuſationibus, et cōfictis adinuentionibus, coram aliq̄bus Principibus, et multis probis detulerunt, ꝓditorem aſſerentes, q̄ temporibus nr̄is et Vithawdi Alexandri Ducis Lithuaniæ, non multum fides Catholica, per baptiſmũ gentis nr̄æ Lithuanicæ fuiſſet roborata, quia nullus gentis nr̄æ ad fidem Chr̄ianam ꝑ nos fuiſſet conuerſus, et attractus, et q̄ illi de fide Ruthenica, q̄ ꝑ nos fuerẽ baptiſati, ſub colore fidei Catholicæ, ſectam ipſorũ teneret ſecretè et occultè. Sed quia Eccl̄ia de occultis non iudicat, ſufficit no: bis puræ deuotionis diligentia, q̄; in augendo fidei Catholicæ adhibemus. Si enim ſciremus tales, qui fidem tenerent palliatam, nunq; ſine pœnali vin: dicta ipſos dimitteremus incorreptos. Et ſi perfecta charitas maneret in Cordibus Cruciferorum aut ſi in fœdere nobiſcum facto fideliter ſtare vel: lent, hos quos ſciuerũt aut ſciunt de nr̄is à fide exorbitantes, nobis ipōs ſyn: ceriter debuerĩt indicare. Et ſi ipſos non correxiſſemus, iux̄ Euangeliũ teſtes debuerĩt aſſumere et nos inducere ad correctiōm eorundem et demum, ſi nolu: iſſemus ſtare inductioni eorundem, tum primo debuerunt nunciare Eccl̄æ. Sed ipſi ordine ꝑpoſtero dimiſſo principio à fine incipientes, con̄ nos et frēm nr̄um Chariſſimum Ducem Vithawdũ, iniuſtas querelas inceperunt fulminare. Nec ſperandum eſt, q̄ ipſi religiōnem mundam et immaculatã ſectentur, ex quo habenas linguæ laxantes, ad vaniloquiã, noluerunt vera loqui, et libertate lin: guæ freti, elegerunt loqui aduerſum nos non vera ſed iniqua. Non enim nos ani: maduertimus iuſtificatiōm nr̄am multiplicitate verborum oſtentare. Sed ꝑ realem efficatiã clarificare volumus nr̄orum opera factorum, Imo, ad ſubiici: endam rem oculis nos realr̄ volumus innuere, et hæc realiter oſtendere, quod

cultus religionis Chriãnæ per Neophitos nr̃os in terris Lithuaniæ, Chr̃o Duce
laudabiliter exercetur: quia ibidem, de gratia Dei, Cathedrales, et alias multas
parochiales et Conuentuales ereximus ecctias: ipſas de bonis patrimonialibus
hæreditando ꝑpetuò, ſufficienterq́ dotando. De quo quilibet certus reddi poterit,
qui pro experientia habenda, eaſdem partes Lithuaniæ, per nos de gentilitatis
errore eductas, vellet viſitare, et ea, quæ ſcribimus, non aliter ſe habentia, ꝓpriis
oculis contueri. Sed ipſi proch pudor, pudorem ſquallidũ tegunt proprium,
alieno ſibi ficto pudore, culpas ꝓprias in alios transferendo. Benè q̃dem fa:
cerent, ſi prius de ꝓpriis oculis trabem eiicerent, anteq́ de alienis feſtucam
eiicere feſtinarent. Ipſi enim ſcientes et videntes, contrium aſſerunt, quod
pauca infra viginti quor̃ annorum decurſum, à tp̃e baptiſmi nr̃i in augmento
fidei Catholicæ accreuiſſent. Dicant ergo ex aduerſo quæ quantaq́ in terris
Pruſſiæ ꝑ ipſos occupatis, forte à ducentis annis vel vltra, ꝑ eos accreuerunt.
Pro certo, reſpectu eorum, quæ in tr̃is Lithuaniæ facta ſunt, poſſent minima
reputari, cum et eos quos baptiſauerũt Prutenos, vtiq́ bene cõſtat, ſub annu:
entia ipſorum, quaſi ſub quodam palliato rigore, ritus gentiles minimè poſtpo:
ſuiſſe, et reuera neminem hmõi gentilium fidelr̃ ad fidem inuitãt Catholicã,
ꝑut de Samogithis experientiá teſtatur, quos ad baptiſmũ allicere debuerũt,
quorũ tñ nullum infra quinquenniũ, licet baptiſmi gratiam affectando, ad fi:
dem Catholicam vocauerunt. Solum naq́ in eo curſu gratulantur ſui propoſiti
vt tr̃as talr̃ qualr̃ poſſideant alienas. Vnde probabilis rationis colligimus argu:
mento, quòd ſi tali tamq́ ꝑuerſo modo cum cæteris Principibus circuibũt, quē:
admodum erga nos nunc procedũt, ꝓ certo difficulter aliquis poſſet ſubſi:
ſtere. Nec dubium, ꝗ in poſterum, niſi ope Dei refrenentur, omnes Principatus
et Dominia, ipſorum ditiõi talr̃ ſubiungabũt. Illud quoq́ circa diſpoſitiones ip:
ſorum eſt, valde doloroſum, deteſtabile, et deflendum, ꝗ poſitionis ſuæ curſum
ſemꝑ habẽt retrogradũ, in nullis penitus cum legum inſtitutionibus, et Canonũ
ſanctionibus concordare volentes. Hoc etenim ipſe curſus eorũ non admittit,
vt voluntas ſequatur rationẽ. Sed ꝯtendit hoc potiſſime, quòd ratio cedat et ſub:
ſit ſemper imperio voluntatis. In hoc naq́ ipſorũ tota fundamentalr̃ conſiſtit
intentiò et voluntas, vt ꝓpria teneant, aliena recipiant, aut concupiſcãt. De alie:
nis vtilitatibus ſemper vti volunt, nec cuipiam iuri ſeu iudicio parere et ſub:
mitti ꝑ eiſdem. Et quicuq́ ꝯtextu huius ob pacis amorem virtute patientiæ
ipſis ſe quanto magis humiliat, tanto magis horum humilitate contempta, per
arrogantiam pede calcare nituntur. Et q̃uis ita in ſumma patientia virtutis
Dei ipſi creatori deuotiõm nr̃am voluiſſemus humiliter comẽdare, et ipſius
clementiam in pacis dulcedine liberius exorare, illud ſcriptum ſemper re:
tinendo in animo, ꝗ niſi in pace benè poteſt coli author pacis, pacem cum eiſ:
dem fratribus Cruciferis, conſtitueramus perpetuam atq́ firmam. Per quã
pacem ipſi ſaluatori nos duplicem ſperabamus feciſſe ſeruitutem. Quarum
vna in eo conſiſtit, ꝗ cum ꝓximis et domeſticis fidei pugna ceſſaſſet, et ſopi:
ta fuiſſet om̃ materia iurgiorũ. Alteram aũt in hoc poſueramus ſtabilitam,
quod durante pacis fœdere, Chriãnam potuiſſemus ampliare religionem, et
incredulos quoscunq́ ꝑ baptiſmum Catholicæ adducere vnitati, eo ꝗ abiectis

et euulsis cordis rancoribus, locum puræ pbuerimus charitati, oesq; iniurias flammas pia mansuetudine suffocando, imò p reductioē constantiorum fœderu, et pp bonum pacis, trām Dobrzinen ad Coronam ptinentem, per ipsos Cruciferos iniuriosè à nobis, et Corona nrā ablatam, et aliquot annis con fœdus, tempore piæ memoriæ Cazimiri olim Regis Poloniæ, inter Regnum Poloniæ ictum, et per Ordinem ipsorum fratru occupata, in multa pecuniarum liberauimus quantitate. Neq; hoc qdem profuit nobis, cum pacem in pace inuenire non potuimus, quia mox post firmata pacis fœdera ipsi grauioribus plusq; pteritis iniuriarum aculeis infestare et afficere nos cœperunt, dum pter alias q plurimas nobis illatas iniurias Castra nrā, vzt Drzesno et Santok cum territoriis etiam aliquibus, ad nos et ad Ducem Masouiæ Ioannem frem nrūm spectantibus, aliisq; nostris vtilitatibus, omni iure et iusticiæ modo postpositis, friuolè occupantes. Quas hmōi iniurias, non sine magna patientia sustulimus fœdere tali, quod omni guerra durius reputauimus, inuoluti firmiter et ligati. Et qq̄uis multiplicatis instantiis per lrās et solennes Nuncios affectuosè ipsos hortati fuerimus, vt iux inscriptiones nobiscu stabiliti fœderis, iniurias ipsas æquitatis temperamento moderassent, ipsi aūt p hoc facientes de nobis ridiculum, nulla facere ratione voluerunt. Interdum tamen quasi delusoriè intimabant nobis, se velle easdem iniurias rigore iusticiæ moderari. Quod et demum ad effectum, sicut alias omnino deducere renuerut. Ideoq; ad querelas con ipsos prumpere nos oportet, et iniuriarum nostraru animo turbato grauedines explicare, quas in chartula speciali singillatim vrē claritati describimus. Tandem vrām attentius claritatem rogando, qtnus dictis et relatibus, imò et accusationibus eorundem Cruciferoru, si quas con nos et fratrem nrūm Ducem Vithawdum leuitate linguæ emiserunt, fidem velitis subtrahere creditiuam. Iniquis enim et dolosis accusationibus nos deprauant, soli prauitatis vicio claudicantes. Velitis etiā quęsumus, ab ipsorum hortamentis iniquis auertere mentes vrās, et du illi aliquas sibi gentes Dominioru vroru, in subsidium con nos, et pdictum frem nrūm Ducem Vithawdum venturas vocauerint et postulauerint, hoībus vris illic transitum phibere. Ipsi enim verissimè con fideles Catholicæ fidei professores, et con eos, qui ad fidem Catholicam promoueri dudum aspirant, se armant, gentis armatæ suffragia postulantes. Datum Opathouiæ ipso die scti Laurentii martyris Anno Domini Millesimo, quadringentesimo, nono.

Vithawdus induciarum, per Regem cum Cruciferis factarum, ignarus vastat Prussiam, ac vicissim hostem prouocatum, pauidus ex improuiso in suis terris recipit

ANtequam autem conclusio treugaru seu induciaru hmōi Duci magno Lithuaniæ Alexandro, per Wladislaum Poloniæ Regem intimata esset, miserat pdictus Dux Alexander, germanu suum Ducem Sigismundum, cum Lithuanoru aliquanto exercitu, latenter in terras Prussiæ

Qui illas ingreſſus, exuſtis et ſpoliatis plurimis villis, oppida etiam Dzyal: dow, Thamow, Neuerken ſpoliat et exurit et magnum numeru hom̄ vtriusq; ſexus in Lithuaniam abducit. Quod factum licet fuiſſet per Ducem magnum Alexandru, tanq; ignarum de treugis attentatum, Cruciferi tn̄ nullatenus po: terant adduci, vt id ad magnam non adſcriberēt iniuriam, et Duci magno Ale: xandro, ꝑut ſoliti erant reddere vicem. Collecto itaq; clandeſtino exercitu il: liu ꝑ ſolitudinem ſitam inter Grodno et Bijelſko per loca Rzebno, Stoki, Ia: ſker; et fluuium Nyetupa tranſmittit. Et hominibus Ducis, qui in ſolitudine excubias faciebant (fumus enim illos ꝑdiderat) circa Iaſker compre: henſis, et interfectis, Die Dominico Ramispalmaru in Volkoniſka, vbi non par: uus populus Lithuanoru ad Diuina audienda conuenerat, irrumpit, adue: niunt, et omnem populum vtriusq; ſexus de Lithuanis et Ruthenis, ſpolia: to et exuſto illo loco, captiuant, et cum captiuis ꝑ viam qua venerant, celeri: ter reuertuntur. Qua nouitate Dux magnus Alexander, qui in Vſlonimi, ſe: ptem miliaribus diſtabat à loco illo, turbatus, et pauore nimio conſternatus illico tm̄modo Conſorte ſua Anna recepta, in denſas ſyluas, et aquoſa, lutoſaq; latibula verſus Zdithow ſe contulit. Vbi manſit, donec de receſſu Crucifero: ru certificatus fuiſſet. Locus aūt per quem Cruciferoru ibat et redibat e: xercitus, magnam effecit ſtratam, in hmōi ſolitudine. Quæ in ſignum fa: cti huius etiam in hanc diem apparet, et ꝑſeuerat. Abindeq; obſeruari ſo: litum eſt, vt excubatores, non niſi ex corticibus quercinis, quæ fumum non dant, nec prodi poſſint, focos extruant.

Alexander V. Papa Ludouicum Ducem Andeganenſem, Regem Siciliæ creat, et Venceſlaum Regem Bohemiæ nominat Regem Romanorum

Vigeſima tertia Iunii, Cardinales vtriusq; obedientiæ conclaue ingreſſi, fratrem Petrum Ordinis minorum, tituli duodecim Apoſtoloru præsbiterum cardinalem, in Papam concorditer, vt ſupra tetigimus, ele: gerē, ætate ſeptuagenariu. Qui Alexandri quinti appellatiōm ſortitus, nonis Iulii Piſis coronatus eſt. Hic natiōne Græcus, ex Creta oriundus, nūq; parētes, cognatos, aut aliquos carnis identitate coniunctos, quemadmodu relatione ipſius compertum eſt, dinoſcens, ſed quærentem eum in pueritia ꝑ mendicita: tem victum, quidam fr̄ Ordinis minoru Italicus recolligens, in latino ſermo: ne inſtructum, regulari habitu induit, et ad Italiam ꝑduxit. Vbi artibus libera: libus eruditus, primum in Oxonienſe, deinde in Peruſienſe ſtudium deſtinatus, inſignis Mgr̄ in Theologia euaſit. Poſthæc Longobardiam veniens, fauore Du: cis Mediolani Eccleſias Cathedrales, et poſtremam Mediolanenſem rexit, Homo benignus, et liberalis, omni petenti ſe nihil negare ſciens, ob quam rem Curia Romana, ſub breui tp̄e per inexperientiam ſimplicitate et liberalitate ipſius fuit notabiliter deformata, Fratres minores ad Epiſcopatus et Præla: turas promouens, Balthaſaris de Coſſa Cardinalis, qui illius electiōm ad Pa: patum ſe neglecto perſuaſerat, in ſingulis agendis conſiliis directus. Exce:

pit autem prædictus Alexander, Ludouicum Ducem Andegauenſem, filiū quondam Ludouici, ad ſe in Piſas venientem, magno honore, et ipſum de con: ſilio Cardinalium, in Siciliæ Regem ſublimat, circa finem aūt menſis octobrs, propter peſtem Epidimiæ ex Piſis recedens in Pratum, deinde in Piſtorius Vbi aliquanto tempore manſit, ſe contulit. Bohemiæ quoq; Regem Venceſlau pro Rege Romanorum, et non Rupertum nominare cœpit. Ex quo illi Rupertus offenſus, obedientiam ſuam in Germania turbare non deſtitit.

Exercitus Polonicus dimittitur, et comicia celebrantur. In quibus Varcziſlaus de Gotartowyce ꝙ Caſtro Bobrowniki Pruthenis ceſſerit, ad perpetuos carceres condemnatur, et Legati ad audiendam ſententiam Arbitralem per Rom: Regem inter Cruciferos et Regem Poloniæ ferendam nominantur

Treugis confectis, quæ tamen vulgaribus et rerum ignaris erant plurimum diſplicibiles et moleſtæ, quiq; illas, corruptis largitione cōſiliariis, calumniabantur interpoſitas, exercitu licenciato Poloniæ Rex Wladiſlaus à Bidgoſtia recedit, et per Znenam Poſnaniam vadit, et abinde, indicta generali Conuentione in villa Niepolomicze, procedit verſus Cracouiam, et in feſto ſancti Martini agit Conuentionem generalem in Nyepolomicze. Vbi cōuenientibus Prelatis et Baronibus Regni, inſtauratur iudicium horrendū contra Varcziſlaum de Gotartowycze, qui infideliter agens, Caſtrum Bobrowniki, nulla preſſus neceſſitate, Cruciferis tradiderat. Et q̄uis prædictus Varcziſlaus, pro excuſatione ſui facinoris allegaſſet, quod reſignatiōm Caſtri prædicti de ſcientia Nicolai Kurowſki Archiepi Gneſnen, et eius mandato feciſſet, et fuiſſent lræ ſuper hac materia productæ, et ſcrupuloſius examinatæ, compertum tn̄ fuit finaliter eundem Varcziſlaum iniquè egiſſe, et merito culpabilem eſſe. Propter quod traditus fuit Wladiſlao Regi tanq; reus et culpabilis puniendus. Qui illum in Caſtrum Chaczini in captiuitatem perpetuam tradi mandauit. Verum expoſt anno ſequenti de Cruciferis obtenta victoria illum, ſicut et omnes captiuos alios, abſoluit. Sed poſt illā abſolutiōm pauco tempore idem Varcziſlaus ſuperuixit. In eadem Conuentione nominati fuerunt et electi Nuncii notabiles Prelati et Barones, in Pragam pro die Dominica Inuocauit, ad audiendam Sententiam Arbitralem, inter Wladiſlaum Poloniæ Regem, et Cruciferos proferendā, ituri, et omnes eis tunc fuerunt Inſtructiones ad rem præbitæ

Ioannes Hus hæreſim Vikleff Pragæ excitat

Hæreſis Vikleff, quæ ante annos multos Regnum Angliæ grauiſſimè infecerat, in Regno Bohemiæ in Ciuitate Pragen, vbi tunc generale vigebat Studium, per Ioannem Huss Bohemum reaccenſa et reſuſcitata eſt, permittente occulto Dei iudicio, et in breuiſſimo tempore, diſſimulāte Veceſlao

Bohemiae Rege et Zophia de Bavaria Regina Bohemiae, cum aliquibus Consiliariis eam nutriente, serpens, totum Regnum Bohemiae infecit. Solo autem livore et invidia dictus Ioannes Huss, quia per impetrationem cuiusdam de Prebenda Pragen. fuit iure exclusus, huiusmodi Viklefistarum fabricare haeresim coepit. Et quia erat homo magnae scientiae et eloquentiae, singularis quoque et exemplaris vitae, et propter praedicationem suam expressivam plurimum dilectus a vulgo, facile aestimatione sua Bohemorum pectoribus, suapte ad novandas res et in arrogantiam singularem pronis, haeresis huiusmodi virus plantavit. Qua fimbrias suas sensim dilatante, studium generale, mandato Sedis Apostolicae dissolutum, et practicari in Praga prohibitum est, et omnes exterarum gentium Scholares, item omnes religiosi et sacerdotes, qui haeresim ortam abominabantur de Studio e Civitate pulsi, plerique etiam trucidati, seditiones magnae in populo exortae, bella intestina et latrocinia aucta, et omnis unitas, ordo, pulchritudo, et decus Regni Bohemiae pessundata. Invalescente siquidem haeresi praefata, fuerunt passim per laicos temporalia Ecclesiae Dei et ministris eius ablata, et omnes Spirituales, qui haeresim consentire nolebant, aut occisi, aut violati, aut expulsi, templa incensa, profanata, et diruta, ossa et insignes sancti Venceslai, Patriae illius Principis et Patroni, aliorumque sanctorum disiecta et conculcatae reliquiae, gloriosum Carthusiensium Monasterium, et plures aliae aedes sacrae, usque ad solum ruinatae, et omnibus bonis partim trucidatis, partim exclusis, et diffugientibus, malignus quisque illic habuit receptaculum et cubile. Multiplicatis autem scelestis viris, plurium iniquitates studiis malignorum hominum in Bohemia pullulavit. Eoque malignitatis ventum fuerat, ut etiam nonnulli Sathanae satellites, sectam Picardorum publicos et permiscuos concubitus permittentem, aliquanto tempore exercuerint. Auxerat dogma perversum Petri Anglici in Pragam adventus. Qui ex eo tempore usque ad diem mortis suae illic degens, Anglicana venena, quae ex libris Vikleff didicerat, Bohemicae nationi propinabat. Quae omnia mala (proh dolor) Bohemico Regno praestiterunt Magistrorum inflatorum et Doctorum prurientium, et plusquam oportet sapere enitentium, in opinionibus divisiones, et interpretationes improvidae scripturarum, atque ex superbiae tumore provenientes, ita, ut exinde patria gloriosa, et natio praeclara Slavonica redderetur foeda, turpis, et ingloria.

Wladislaus Rex Alexandro V. Papae, sibi non ignoto obedientiam profitetur.

Stante Wladislao Poloniae Rege in Nyepolomicensi Conventu, venit ad suam Maiestatem Nuncius Cardinalium Romanae Ecclesiae, Nicolaus de Wolavia cum litteris eorundem Cardinalium, significantibus qualiter ipsi unionem Ecclesiae, diuturno iam tempore scissae, zelati, Gregorium Venetianum de Corario duodecimum, et Benedictum XIII, alias Petrum de Luna, de Papatu contendentes, et sua contentione scisma pestiferum nutrientes, coniuncti ipsi in unam obedientiam deposuissent, et Alexandrum de Candia Papam indubita-

tum elegiſſent, Petentes Wladiſlaum Poloniæ Regem, q̃tnus et ipſe cum ipſis ſentiat, et obedientia Gregorio duodecimo ſubtracta, in Alexandri de Can: dia Papæ quinti obedientiam concedat. Quare ad Concilium relata, decer: nentibus Conſiliariis, Wladiſlaus Poloniæ Rex Gregorio duodecimo, q̃uis ſibi amiciſſimo, deſerto (Cis enim Decanatum Cracouienſem, et Præpoſituraȝ Gneſnenſem ius conferendi duntaxat ad vitam Wladiſlao Regi cõtulerat) Alexandri quinti, in Piſano Concilio, quod tunc agebatur, conformiter in Sũ: mum Pontificem electi, obedientiam profeſſus eſt. Erat inſuper Alexandro quinto, iam inde ab eo tempore, dum in minoribus agens terras Ruſſiæ viſi: taret, familiaritas contracta cum Wladiſlao Rege Poloniæ adhuc in gen: tilitatis errore conſtituto.

Wladiſlaus Rex de apparatu belli Pruthe: nici in Brzeſcye cum Vithawdo Duce conſul: tans, deq; fabricando in nauibus ponte, Nuncius Alexandri Papæ de obedientia ſibi præſtanda accipit, in Camienyecz, ferasq; venatione captas ſale condit, et Ploczkam mittit, p̄ futuri belli com: meatu, et templum Lubomliæ ligneum vno die excitat.

Diſceſſu à Niepolomicze facto, Wladiſlaus Poloniæ verſus Lithua: niam contendit, Conuentionẽ in Brzeſczie Ruthenicali cum Alexandro Duce magno Lithuaniæ, quam ſibi denunciauerat, acturus. Feſto aũt ſanctæ Catherinæ apud Lublin celebrato, pro feſto ſcti Andreæ venit in Brzeſczie. Vbi ſuam Mtẽm Dux Lithuaniæ Alexander, vno miliari occurſu facto, debita reuerentia excepit. Ibi omnem p̃greſſum belli futuri con. Cru: ciferos geredi, Wladiſlaus Rex Poloniæ, cum Alexandro magno Duce Li: thuaniæ, ſolo Nicolao Tr̃ba Regni Pol: Vicecancellario conſcio, ſecretiſſimè cõficiũt, Imp̃atorem deniq; Tartarorũ, quem Alexander Dux Lithuaniæ in Brzeſczie adduxerat, pro futuro bello cũ gente Tartarica eis auxilia latur p̃liciũt, Illic inſuper cõponunt, quo die quoué loco Copiæ Polõicæ et Lithuãicæ cõueniant, et quo pacto Viſlam ſuperent. Diſponunt etiam fieri põtem, nunq; a: lias viſum, ex nauibus, Cuius fabrica Dobrogaſtio nigro de Odrziual Capto Radomienſ, nobili de Domo Nalencz, à Wladiſlao Rege fuit mandata. Para: batur aũt pons hmõi expenſis Regiis, in Kozyenicze ſecretè per quendam ſub: tilem artificem Iaroſlaum, et tota hyems illa, in eius p̃fectiõe abſumpta, Wla: diſlaus tandem Poloniæ Rex, rebus õibus pro inſtaurando bello futuro Pru: thenico ordinatis, ex Brzeſczie vadit in Camyeniecz Ruthenicale, Alexandro Duce magno Lithuaniæ eum comitante. Vbi ad ſuam Sertẽm Bullæ Alexan: dri quinti, ſpeciali Nuncio allatæ ſunt, quibus ſignificabat ſuam conformem electiõm, et rogabat, vt ſibi tanq; vniuerſalis Eccliæ indubitato ſumo Pontifice à Cardinalibus vtriusq; de Papatu contendentis electo, p̃ſtare obedientiam nõ negaret. Quod et Wladiſlaus Poloniæ Rex, iux. Decreta Conuentionis in Nie: polomicze facta, vna cum Alexandro Duce Lithuaniæ reſpondit ſe facturum

Ex Camienecz Wladislaus Rex processit ad venationes in Byalowycze vltra fluuium Lszna, Alexandro Duce Lithuaniæ cum Tartarorũ Imperatore in Lithuaniam diuertente. Quem pro toto hyemis tempore, et vsq3 prope festum Sctī Ioannis Baptistæ, in terris suis cum gente sua et vxoribus tenuit. Wladislaus aũt Poloniæ Rex, venationi dans operam, apud Bialowicze octo diebus demoratus, sub quibus multas feras syluestres cepit, et sale infusas in vasis per Narew et Villam in Ploczko pro futuro bello asseruandas transmisit. Deinde in terram Regni sui Chelmen per Camienyecz, Kobrin, et Laski perueniens, dies Natalis Christi apud Lubomlja egit. Vbi etiam vno die Ecclesiam pro Catholicis illic degentibus, ex lignis fabricat, dotat, et per Gregorium Wladimirien, alš Lucensem Epūm, fratrem Ordinis Prædicatorum consecrari procurat. Idcirco hyeme illa Wladislaus Poloniæ Rex in Lithuaniam, iuxta consuetudinem obseruatam, ire distulit, quoniam difficilè fuisset, Alexandro Duci magno Lithuaniæ, et Stationibus Regem procurare, et expeditioni rerum in bellum necessariarum intendere. Sed et Wladislaus Poloniæ Rex necesse habebat, in Regno suo Poloniæ curam de multis intendere, quæ illum non permiserunt in Lithuaniam procedere iuxta morem.

Ruperti Romanorum Regis factiōm Gregorii XII fouentis, vnionemq3 Ecclīæ dissoluentis, Legati in Pisano Concilio ridentur

Landulphus Cardinalis Barensis ex Conciliō Pisano in Germaniam missus, pro die Epiphaniæ Frankofordiam supra Maium peruenit. Vbi Rupertus Romanorum Rex, cum Maguntinen et Colonien Archiepis, Henrico Duce Brunswicen, Hermaño Landgrauio Hessiæ, Frederico Missnen, et Frederico Brandeburgen Marchionibus, cæterisq3 Almaniæ Principibus, item Francorũ et Angliæ Regum Oratoribus, Dietam ad procurandam vnionem in Ecclīa Dei tenebat. Vbi dum sex diebus, practicando modos vnionis, exegissent, venit ex parte Gregorii XII nepos suus Anthonius Cardinalis, et prolixo sermone vsq3 ad fastigium vsus est: factum Gregorii iustificans, et Cardinaliũ, qui Pisis congregati erant, opera impugnans. Rupertus itaq3 Romanorũ Rex prece, incertum est, corruptus an precio, contemptis saluberrimis Principum Almaniæ, et Oratorum Franciæ et Angliæ Regum consiliis, vnionem per medium Concilii Pisani procurari suadentibus, partes Gregorii notabiliter fauere cœpit notabilesq3 Ambasiatores, vcz̄t Archiepūm Rigen, Epūm Varmatiensem, et Electũ Verdensem, ad Gregoriũ pfatum destinauit. Ex quo Gregorius ipse obstinatior factus est. Placita enim sibi, prout iussi erant, et non vnionem promouētia loquebantur. Propter quod Gregorius ipse, placere amplius Ruperto volens Epūs Vormatiensem creauit in Cardinalem, quem tñ, ne Epātu priuaretur, suscipere detrectauit. Electus deinde Verdensis in Pisis, ad Concilium accedens, persuadere Cardinalibus et Patribus, in eo congregatis, quemadmodũ per Gregoriũ instructus erat, nitebatur, vt alium locum Gregorio aptum p Conciliō deligerent. Quod cum obtinere non posset in appellatiōm prorupit. Asserens nomine dicti Ruperti Regis, Concilium generale, in casu scismatis, nisi auctoritate

Imperiali congregari non poſſe. Ferunt autem, ipse Romanorum Rex Rupertus, et Conſiliarii atq; Ambaſiatores ſui, à doctis et grauibus viris, non ſecus quam delirantes, irriſi, vt qui vnionem quam promouere debuerant, variis et infeſtis modis perturbabant.

Ioannis Longini Canonici Cracouien. Hiſtoriæ Polonicæ Liber XI.

Anno Domini 1410

Hermannus Comes Ciliæ à Wladiſlao Poloniæ Rege humaniter excipitur

FEſto Natalis Christi Wladiſlaus Poloniæ Rex apud Lubomlya exacto, in Lubochnija, Thur, Saczko, Rathno ſecedens, ſtudium venandi reſumit, captas feras, pro Pruthenico bello reſeruans. Ex Chelmen. terra in Parczow proceſſit, Deinde in Lublin, Cazimierz, Sieciechow, et feria quinta ante Carniſpriuium in Kozienycze deſcendit, Reginam quoq; Annam, ex Cracouia illuc aduenientem offendens, ex Kozienycze pro Carniſpriuio in Iedlnam diuertit. Illic ad eum venit Hermannus Comes Ciliæ, frater patruelis Annæ Reginæ: Wladiſlaum Regem, et ſororem ſuam Annam Reginam viſitaturus. In cuius præſẽtia pro honore ſuo et Regni, Wladiſlaus Rex Curia indicta, procurauit fieri varia haſtiludia, ſolatia et choreas. Tenuit aũt Wladiſlaus Poloniæ Rex pfatum Hermannum Ciliæ Comitem in Curia ſua omnibus rebus abunde puiſum, et ex Iedlna in Ilzam, Opathow, et Sandomiriam, diſcedens, datis ei Sandomiriæ Regalibus et magni ponderis muneribus, remiſit conſolatum. Huius inſup Comitis interpoſitione et practica, cum frẽ ſuo Duce magno Lithuaniæ Alexandro, ad tenẽdam pſonalem Conuentiõm in Kezmark cum Sigiſmundo Hungariæ Rege fuit perſuaſus et inductus.

Przemiſlaus Dux Teſchnenſis diuiſo filiis Ducatu moritur

TRigeſima tertia die Menſis Maii, Przemiſlaus ſenior Dux Teſchnen,
qui eo quoniam propter Podagraticam infirmitatem, annis triginta illum
vexantem, baiulabatur aſſiduè in ſella, cognomen Noſchak ſortitus fue:
rat, poſt multas defatigationes, quas pertulit, vt Cruciferos ad pacem cum Wla:
diſlao Rege Poloniæ reduceret, ex Pruſſia reuerſus, apud Theſzin moritur,
et in Monaſterio fratrum Prædicatorum in Theſzin ſepelitur. Vir prudens,
induſtrius, et ſenſatus. Qui ex Catharina, filia Ducis Legnicen. Boleſlai, duo:
bus filiis Boleſlao et Przemiſlao ſuſceptis, Principatus ſuos fuerat partitus.
Nam Boleſlao natu maiori contulerat Teſchin, Glogouiam maiorem, Goram,
Syewyor, et medietatem Bithom, natu vero minori Przemiſlao, à Chuzan Bo:
hemo occiſo, Oſzwyączim, Strzalim, Toſczek, Zathor, Kathi et Ziwiecz.

Legati Wladiſlai Regis, cæterorumque milita: rium Praga diſcedunt, irriſa iniuſta ſententia Arbitraria Venceſlai Regis

TErmino, quo Venceſlaus Romanorũ et Bohemiæ Rex differentiam in:
ter Wladiſlaum Regem et Mgrũm ac Ordinem Cruciferorum, erat ſua
ſententia arbitrali dirempturus, appetente, Albertus Iaſtrzambiec Epũs
Poſnanien., Sbigneus de Brzezie Regni Poloniæ Marſchalcus, Vincentius de Gra:
now Caſtellanus Naklenſis, et maioris Poloniæ Capitaneus, Andreas de Brocho:
czicze, et Dunin de Skrzin, Regius Notarius, vice et nomine Wladiſlai Regis et Re:
gni Poloniæ. Item Butrim miles Lithuanus, et Nicolaus Czebulka, Notarius Du:
calis, nomine Alexandri, magni Ducis Lithuaniæ. Item Stiborius Rogalya de San:
choczino, Marſzalcus Ianuſsii, item Plichta, Marſzalcus Semouithi, Ducũ Maſo:
uiæ, vice et nomine, cum magnifico apparatu Pragam deſtinantur. Quò cum
perueniſſet, et tam ipſi Nuncii Regales et Ducales, quam Cruciferorũ ſuas propoſitio:
nes, articulos, et inſtructiones, coram eodem Venceſlao Romanorũ et Bohemiæ
Rege, tanquam coram arbitro cõmuni, et Iudice electo, produxiſſent, ſperantes ip:
ſum, cum pro ſua, tum pro cauſæ grauitate, cauſam maturè digeſturũ. Ipſe ve:
ro Rex tædio affectus, et raro ſobrius, ſuisque oblectamentis intentus, ad cauſam
ſuæ fidei creditam, iuſto decidendam iudicio, nihil penſi habens, examinare il:
lius merita faſtidiebat. Ne tñ Rex ipſe Romanorũ fuiſſet, de euidenti leuitate,
in pñtia tot Nunciorum, notatus, ne inſuper Nuncii Regales, Ducales, et Crucife:
rorum abſceſiſſent absque fine, Cruciferorũ Nunciis, tam prece quam precio ipũm
et Conſiliarios ſuos ſolicitantibus, Iodocus Morauiæ Marchio, Regni Poloniæ
Wladiſlao et ſuæ parti infeſtus grauiter, quia aduerſarium ſuum, alterũ Marchio:
nem Morauiæ Procopium, frequenter armis et exercitibus adiuuerat, cum aliq:
bus Bohemis et Almanis, deciſioni cauſæ hmõi ſe ingeſſit, et certos articulos
crudos quidem et apparentem iniquitatem redolentes, ad ferendam arbitralẽ
ſententiam compoſuit, pfatumque Venceſlaum Romanorũ et Bohemiæ Regem
ad pnunciatiõm ſententiæ iux articulorũ hmõi continentiã, induxit. De quo
Ambaſiatores Regis Wladiſlai Poloniæ Regis, et Lithuaniæ ac Maſouiæ Ducum
auiſati, compromiſſum limitatum et ſemiplenum, pleno apud ſe reſeruato, pro:
duxerunt: ne pnunciatio ſententiæ iniquæ, Regem et Principes afficere et

ſtringere in aliquo potuiſſet. Poſt multos itaq; dies aſſignatur terminus
parti vtriq; ad audiendum ferri ſententiam Arbitralem. Quo adueniente, cō:
uenit pars vtraq; in Regiam, ſententiam hmōi audituri. Silentio itaq; indicto,
Venceſlao Rege ſtante, et cuiuſdam ligni ciſuræ intendente. Notarius men:
ſam æditiorem aſcendens, ſententiam in Almanico pnunciare cœpit. Quo p:
nunciationē inhoante, Ambaſiatores Poloniæ Regis Wladiſlai, et Lithuaniæ
ac Maſouiæ Ducū, nulla petita licentia, q̄uis eorū aliqui Teutonicū tam in:
telligere, q̄ ſonare plene nouiſſent, ex Aula cœperunt diſcedere. A quibus Ven:
ceſlaus Romanorū et Bohemiæ Rex, cur recederent, interrogans, reſponſus
accepit, Quoniam, inquiunt, fit hic prædicatio in Teutonico. Nos, qui Poloni ſumꝰ,
et vulgare Almanicū ignoramus, tranſimus hinc in alia loca prædicationē Polo:
nici idiomatis reperturi. Quo replicante, ferrent paulisper moram æquo animo,
ſimilem pnunciationē in Bohemico audituri. Et nos, inquiunt, nec Bohemicum
nouimus. Tum verò Venceſlaus Rex, ambæ (inquit) linguæ conſonæ ſunt,
et vna alteram ſonando intelligit. Non ſunt, inquiunt, Rex illuſtriſſime am:
bæ vnius intelligentiæ et ſoni. Nam vbi Bohemica Sÿodlak agricolam et ruſtica:
num incolam exprimit, ibi Polonica Sellarū Mgrūm atq; opificem intelligit. Hoc
reſponſo faceto et riſu pleno, Venceſlao Regi dato, diſcedunt ex Aula, neq; Sē:
tentiæ, qualicunq; ferendæ linguagio pnunciationi intereſſe voluerunt, iam cer:
ti de eius iniuſticia et iniquitate. Venceſlaus aūt Romanorū et Bohemiæ Rex
tenorem illius, ſub ſuo Sigillo Ambaſiatoribus Regiis et Ducalibus tranſmiſit.
Quæ inter alia duos ridendos continebat articulos. Diffiniebat ſiqdem ipſe Ven:
ceſlaus Romanorum Rex, vel potius Iodocus Marchio Morauiæ, q̄ tra Dobrzinenſ
p Cruciferos occupata, debebat tradi cum oībus Caſtris et pertinentiis in manus
ſuas. Qui eius poſſeſſione habita, infra annum debebat deliberare, ad quem e:
iuſdem træ dominium pertineat. Item q̄ Regnum Poloniæ amplius et de cætero
nunq; ex Lithuaniæ aut Orientis partibus, debebat ſibi aſſumere Regem, ſed ex
Principibus Occidentis vnum. In quo vno apparet ad liquidum temeritas et ini:
qtas ſententiæ, quæ ſuper re, in quæſtione non deducta, neq; aliquatenus neceſſaria
pnunciationē ſuam extendit. Non erant Ambaſiatores, Wladiſlai Poloniæ Regis
et Lithuaniæ ac Maſouiæ Ducum, aliqua alia per Venceſlaū Romanorū et Bohemiæ
Regem, humanitate tractati, præter id, quod illos vice vna honore menſæ exce:
pit, et choream, finito prandio, in qua Conſors ſua Regina in Corona cū virginibꝰ
et matronis ſplendide ſe gerens ſaltauit, fieri procurauit. Stantibus aūt Regiis
et Ducalibus Ambaſiatoribus in Praga, Boczek de Pozdzebrath Baro Bohemiæ
eos pter demeritū et culpam diffidat. Qui hmōi diffidatione accepta, Venceſlaum
Regem petiit, quatenus ipſis in Regno ſuo de Saluo conductu puideat. Verū Venceſlaus
Rex rndet, Diffidationē hmōi ignotam ſibi eſſe, neq; Saluoconductu eos indige:
re. Ambaſiatores verò Wladiſlai Poloniæ Regis, et Lithuaniæ ac Maſouiæ Ducū
de leuitate Venceſlai Romanorū et Bohemiæ Regis, et in factis et in verbis ſuffi:
cienter edocti, de diuino ſuffragio et pprio milite atq; armis (Sexingentarū
em pſonarum numerum impleuerant) confiſi, ex Praga, circumſcripto omni
pauore, et decernere, ſi inuaderentur, parati, diſcedunt, et per Hradecz, Klecz:
ko, Swidnicza, et Wratiſlauiā, ſani et incolumes in Regnum Poloniæ redeunt,

nulla offenſa à Diffidatore accepta, cum quis die quatriduum, prefatus Boczek ſequeretur illorum veſtigia, querens opportunitatem ex loco iniquo eos aut aliquem de eorum numero inuadendi, adeò vt frequenter excubiæ partis vtriuſque ſe aſpicerent, et dierum vna, cuſtodia Ambaſiatorum Regalium et Ducalium, ſe ſuperiorem aduertens, in hoſtilem cuſtodiam irruit, et in tantum in illam graſſata eſt, vt cogeretur in Laba flumen inſilire, et fluuium tranando traiicere. Erat autem prefatus Boczek de Pozdzebrath, Viclephiſticæ ſectæ iam tunc venenis infectus, rapto et prædocinio viuere ſolitus, proprio Regi Venceſlao contumax, et ad nouandas res atque ſediciones procliuus. Qui proceſſu temporis, dolis et aſtutiis, Ladiſlao Hungariæ et Bohemiæ Rege, Alberti filio, veneno (vt ferunt) abſumpto, vel vt aliis placet, teſticulorum compreſſione necato, in Bohemiæ Regnum ſucceſſit, et Primoribus Regni corrupto auro, Diadema Bohemicum rapuit. Cuius illi, vt malè et ſceleſtè quæſiti, non diuturna manſit et poſſeſſio et ſucceſſio.

Vithawdus vice Wladiſlai Regis fratris ſui Ceſmarcum profectus ad confirmandum fœdus inter Hungaros et Polonos ictum, dolis Sigiſmundi Hungariæ Regis et promiſſo Regno oppugnatur fruſtra, vt à fide Regis Wladiſlai diſcederet.

Ex Sandomiria feria tertiâ poſt Dominicam Reminiſcere, Wladiſlaus Poloniæ Rex venit in Przyſſow. Vbi iterum venationi intentus, multas feras ſylueſtres Onagrinas ac Zubrinas, quæ in Polonico Loſzi vocatur, cœpit, et quinquaginta vaſa de illis complens, ea in Ploczko, pro futura expeditione cum aliis ſeruanda, per vndas tranſmiſit. Ex Przyſſow per Lezeyſko, Kopki, et Iaroſlaw procedens, pro Dominica Lætare Przemiſliam, pro Dominica verò Iudica Leopolim peruenit. Exinde diſcedens Podoliæ terram, quam tunc Petrus Wlodkowicz de Charbinowicze, Subpincerna Cracouienſis, de Domo Sulima, ſuo et Regis ſui nomine tenebat, curſim peragrans, ex Camyeniecz, pro Dominica Ramispalmarum in Halicz aduenit. Abinde verò pro feſto Paſchæ Leopolim rediit. Quo illîc agente, certificatus eſt de Conuentione, quam ſecum Sigiſmundus Hungariæ Rex in Kezmark tenere diſponebat. Et fratre ſuo Alexandro, Duce magno Lithuaniæ de progreſſu prefatæ Conuentionis in Kezmark, quatenus et ipſe illi perſonaliter interſit, per velocem nuncium auiſato, ex Leopoli diſcedens, per Grodek et Medicam in Lanczuth diuertit. Vbi feria tertiâ poſt Conductum Paſchæ, Alexander Dux magnus Lithuaniæ, ad illum peruenit. Habens itaque Poloniæ Rex Wladiſlaus, fratrem ſuum, Ducem magnum Lithuaniæ Vithawdum in Comitatu, per Rzeſchow, Ropczice, Pilzno, Biecz, et Grebow tranſitum faciens, pro Dominica Miſericordia Domini, in nouam Sandecz peruenit, vbi iam magnus numerus Prælatorum, et Baronum Poloniæ, iuſſu Regio, conuenerat. Et tam Rex quoque Dux vnius lapideæ Gerzdorff fuerunt recepti hoſpicio. Neceſſitate autem præſenti ad Conſilium reiecta, ex multiplici reſpectu Regem ſimul et Ducem in Kiezmark ire non placuit. Quapropter Wladiſlaus Poloniæ Rex, ſolus interim in noua Sandecz ſe continens, Alexandrum Ducem magnum Lithuaniæ, adiuncta illi Prælatorum, Baronum

et militum Poloniæ caterua, ad conueniendum cum Sigiſmundo Hungariæ Rege in Kezmark tranſmitti. Cauſa aut principalis, propter quam prædictus fiebat Conuentus, non alia extabat, niſi vt Sigiſmundus Hungariæ Rex, fuiſſet ſtabilitus et firmatus, quatenus cum Regno Poloniæ treugas pacis, per annos ſedecim confectas, obſeruaret, quarum iam quatuor anni reſtabant, vt liberius expeditio in Cruciferos, nullo a tergo hoſte relicto, agi poſſet. Dum itaque Alexander magnus Dux Lithuaniæ cum Sigiſmundo Hungariæ Rege, in Kezmark conueniſſet et eum de obſeruatione huiuſmodi treugarum pacis ſolicitaſſet, Sigiſmundus Hungariæ Rex, pro finali reſponſo dixit, ſibi ſeruari treugas huiuſmodi licitum non eſſe, ſi Cruciferi bello impetantur, Obtulit tamen ſe efficaci interpoſitione pro dirimendo bello exorto, laboraturum, deſtinando ad Magiſtrum et Ordinem ſpeciales et notabiles Nuncios. Spectabat iam tunc Sigiſmundus Hungariæ Rex ad comprehendendum faſtigium Romani Imperii, et quibuscunque poterat artibus, fauores ſibi Principum Almaniæ venabatur. Sed et cum Magiſtro Cruciferorum Vlrico de Iunigen et ordine, ſecretas practicas decoquebat, promittens eis grandia gentium auxilia, ſe contra Poloniæ Regem laturum. Si duntaxat Magiſter atque Ordo auri certam quantitatem ſibi ſoluerent, pollicitatione huiuſmodi aurum ſe credens verborum figmentis a Cruciferis emuncturum. Inter hoſce aut tractatus, qui ſuper obſeruatione treugarum, inter Sigiſmundum Hungariæ Regem, et Vithowdum magnum Ducem Lithuaniæ, agebantur, Sigiſmundus Hungariæ Rex letiferum virus, quo Vithawdum Ducem magnum Lithuaniæ, a fidelitate et obedientia Wladiſlai Poloniæ Regis ſcinderet, comentari cœpit. Tracto enim Alexandro Duce magno Lithuaniæ, in locum ſecretum, omnibus arbitris ſemotis, callida et vafra perſuaſione illum vehementer ſolicitabat, quatenus fratre ſuo Wladiſlao Poloniæ Rege deſerto, ſecum fœdus et ligam iniret. Offerens ſe auctoritate Romanorum Regis (Etiam ſiquidem ab Imperii Electoribus, leuitatem Venceſlai germani ſui Bohemiæ Regis, moleſtè ferentibus, morte etiam Ruperti Clema, Ducis Bauariæ, et Comitis Palatini Rheni, ſecuta, in Romanorum Regem electus erat) Vithawdum in Lithuaniæ Regem creaturum, et ab obedientia, fidelitate, iureque iurando, Wladiſlai Poloniæ Regis, abſoluturum. Omnem quoque amicitiam, et aſſiſtentiam fidelem et puram contra Wladiſlaum Poloniæ Regem, et quoſlibet alios, in quolibet neceſſitatis articulo, iureiurando interpoſito, ſibi præſtiturum. Alexander aut Dux magnus Lithuaniæ, et ſi dolum in verbis Sigiſmundi Regis aduerteret, pro temporis tamen et loci conditione, benignè reſpondit. Secedens itaque in hoſpicium, conſcenſis feſtinanter equis, ex Kezmark ſe, Sigiſmundo Rege, qui ſibi non modici valoris contulerat munera, inſalutato, euoluit, Cuius repentino et inſperato, Sigiſmundus Hungariæ Rex diſceſſu comperto, illum inueſtigat, et in vno miliari circa villam Byalla vix conſecutum valedicit, neque ad aliquos tractatus cum eo deſcendit, intelligens ſuam perſuaſionem repudiatum iri. Quod quidem virus, et ſi tunc oppreſſum extinctumque fuerat: proceſſu tamen temporis Sigiſmundus Rex illud ſuſcitauit, et in Regnum Poloniæ, atque Ducatus magni Lithuaniæ perniciem graſſari illud et ebulire ſuſtinuit. Paſſum aut fuit oppidum Kezmark, ſub diebus, quibus prælatus agebatur Conuentus, caſuale ſed latè patens incendium, quo Barones et milites Poloniæ, in equis, rebus, et fortunis ſuis notabile

excceperant dispendium. Discedens itaque Vithawdus Dux magnus ex Kezmark, ad Poloniae Regem Wladislaum, in nouam Sandecz, singulos tractatus cum Sigismundo Hungariae Rege habitos, aperuit, et vniuersos dolos, quibus eum ad defectionem, et noui Diadematis assumptionem pellicere conatus est, detexit. Habitaque iterum secretissima super progressu belli, contra Cruciferos gerendi, deliberatione, Dux Vithawdus obtenta à Wladislao Rege licentia, Lithuaniam concito cursu in Podwodis properat, et in Lublin tertiâ die, ex quo de Sandecz discesserat, quarta verò in Brzesczie, vbi reditum suum Consors sua Anna Ducissa operiebatur, perueniens, omnes terras ditioni suae subiectas, commouet, et consurgere iubet in Pruthenicam expeditionem.

Hospitale et Monasterium in noua Sandecz erigitur

Wladislaus Poloniae Rex sub diebus, quibus in noua Sandecz agebat, piis suis precibus et multiplicibus instantiis Fratris Ioannis de Bohemia, Praedicatoris sui, viri religiosi et exemplaris, de Praemonstratensi ordine, qui pro illo tempore rarae sanctitatis vir habebatur, et qui verbo suae doctrinae et vitae arctitudine, multas virtutes in Poloniae Regno plantauerat, fundat Monasterium seu hospitale sancti Spiritus in noua Sandecz, de eodem ordine Praemonstraten. Et illi pro dote villam suam Dabrowka, item viginti marcas census annui in Zuppis Wielicen consignat, Abbatemque in illo infulatum instituit, hospitalis Monasterio contigui et annexui, miserabilium personarum in illo degentium, curam et regimen habiturum.

Wladislaus Rex imperatis contra Cruciferos armis ab Hungaria collocat praesidium

Perpendens Wladislaus Poloniae Rex, quod nulla sibi de habenda pace cum Cruciferis spes restauret, praecepit omnibus Baronibus, Militibus, et subditis Regni sui Poloniae, et Dominiorum eidem subiectorum, arma capescere, et contra Cruciferos in Prussiam procedere, missis literis et testibus. Volens verò fines Regni sui ab Hungaria relinquere securos, Ioannem de Sczekoczino, Castellanum Lublinen, de Domo Odrowasz militem, in oppido et Castro Sandecen, Capitaneum reliquit, et omnes milites de Districtibus Sandecen et Sciricen, singulos eius imperio parere iubens, item milites de terra Byecen adiunxit, quam tunc Episcopo Agrien, et fratri suo Ladislao de Ludoncz, à facie Sigismundi Hungariae Regis fugientibus dederat in tenutam, à Pruthenica expeditione eos absoluens in auxilium defensionis et dimicationis futurae, si bellum à Sigismundo Rege Hungariae finibus Regni Poloniae inferetur.

Externus miles ad bellum Pruthenicum conducitur

Sabbato ante Dominicam Cantate, Wladislaus Poloniae Rex ordinata partium Sandecen prouisione, ex Sandecz egressus, per Czchow, et Bochnyam transitum faciens, feriâ tertiâ post Dominicam Cantate Cracouiam aduenit. Vbi quindecim diebus immoratus, residuos milites, et Curienses suos

quatenus in expeditionem Pruthenicam ſe diſponerent, in eorum lares licentiat atque remittit. Vocatos inſuper et ſtipendio conducit, nonnullos Bohemos, et Morauos belli peritos, qui regere exercitum, ordinem ducere, loca apta pro locando exercitu eligere noſſe, credebantur. Inter quos fuêre præſtantiores Sokol, Zolaua, Zbiſchek, Lawek, Koſtka, Staniſlawek, et plures alii. Quamuis ſiquidem Wladiſlaus Poloniæ Rex, ex proprio milite, fortem et numeroſum habiturum ſe non dubitaret exercitum, ad conducendum tamen peregrinum militem, Conſilio ſuorum Poloniæ Conſiliariorum, ſaluberrimo ex cauſa multiplici, et rationabili reſpectu, fuit protractus, ſuadentium fortia et frequentia exterorum auxilia, ad bellum gerendum ex eo potiſſimum reſpectu acciri, vt ſi victoria Regi cederet, certum foret victos, et ſtipendium, et quæcunque imperarentur, victoribus pendi oportere. Si minus, ſtipendium deſiderati, capti et victi non forent requiſituri. Accedebat inſuper, ne milites forenſes, à Rege conducti et conducendi, donatiuo præoccupati, in partem hoſtilem, robur eorum aucturi, tranſirent. Longa quidem fuit de hac re inter Conſiliarios Poloniæ concertatio, Ioanne de Tarnow Palatino Cracouienſi (cuius ſententiam cæteri, tanquam viri raræ dexteritatis ſequebantur) ſuadente, vt proprii potius milites, ad bellum non obligati, tanquam fidiores patriæ, operoſius ad nauandam victoriam, operas ſuas adiuncturi, mercede traherentur: Sed vicit Sbignei de Brzezie, Regni Poloniæ tunc Marſzalci, ſententia, forenſes et peregrinos milites præferendos. Idque magis Reip: conducere: Nam ſi viciſſent, non ſuis opibus aut Regni, ſed manubiis hoſtium facturum ſatis. Si victi eſſent, nec eos qui repeterent, nec à quibus repeti deberent, ſuperſtites relictum iri.

Legati Sigiſmundi Hungariæ Regis Cracouia in Pruſſiam eunt, inter Polonos et Pruthenos bellum compoſituri

Nec prætereundum eſt, quòd Wladiſlaus Poloniæ Rex, antequam ex noua Sadecz diſceſsionem feciſſet, miſit duos Nuncios, videlicet Zawiſsium de Oleſchnicza, militem linguæ Hungaricæ peritum, et Staniſlaum Cziolek Notarium ad Sigiſmundum Romanorum et Hungariæ Regem, ſolicitans eum et requirens, quatenus fœdus ſufferentiarum, ſecum percuſſum et firmatum obſeruaret. Qui tot et tam frequentibus Nunciis Wladiſlai Polonorum fatigatus, reſpondit. Quòd pro pace inter Wladiſlaum Poloniæ Regem et Cruciferos reformanda, ire perſonaliter in Pruſſiam deliberaſſet: dummodo Wladiſlaus Poloniæ Rex, tranſitum illi per Regnum ſuum permittat, et ei de ſaluo conductu prouideat. Offerens pace, inter Regem et Cruciferos reformata, non ſolum reſiduos treugarum annos, ſe ſyncere cuſtoditurum, ſed etiam fœdus pacis perpetuæ, cum Rege et Regno initurum. Redeuntibus autem Regiis Nunciis cum huiuſcemodi reſponſo, Wladiſlaus Poloniæ Rex auidus, per quemcunque modum cum Cruciferis vitare bellicum diſcrimen, Staniſlaum Cziolek Notarium ad Sigiſmundum Hungariæ Regem cum literis, plenum ſaluum conductum continentibus, remittit, ſpondens et offerens de reali ſaluo conductu, per Regnum ſuum Poloniæ, ſibi efficaciter prouidere. Sigiſmundus autem Romanorum et Hungariæ Rex propoſito ſuo et

oblatione, Wladiſlao Poloniæ Regi facta, variatis, in Pruſſiam ire perſonalr impeditum ſe aſſerens, diſtulit. Duos tamen Barones Regni ſui, vczt Nicolaus de Gara, Regni Hungariæ Palatinum, et Stiborium de Stiborzicze Palatinum Tranſſyluanienſem, Polonum genere de Domo Oſtoia, Georgium de Kerzdorff Sleſitam illis adiungens, ſpecie quidem ad intercipiendu bellum, re aut vera ad emungendu quadraginta florenoru millia, quæ ſe Mgr et Ordo Cruciferoru Sigiſmundo Regi, ſi Wladiſlau Poloniæ Regem diffidaret, aſtrinxerat daturum, tranſmiſit. Et hi quidem Sigiſmundi Romanor et Hungariæ Regis Nuncii, Polonorum Rege Wladiſlao, adhuc Cracouiæ immorante, venerunt Cracouia habentes ſecum ducentos equos in Comitatu, Quos Wladiſlaus Rex humaniſſimè tractatos et remuneratos in Pruſſiam, per Regnum ſuu ire pmiſit, datis eis tribus Conductoribus, qui illis non ſolum de ſaluoconductu, ſed et de omnibus neceſſariis, p vniuerſu Regnum Poloniæ largiſſimè, iux Regium mandatum, prouidebant. Eo aut reſpectu Wladiſlaus Poloniæ Rex, Legatos Sigiſmundi Romanoru et Hungariæ Regis in Pruſſiam ire iuſſit, aut vczt compoſituros pacem, aut ſuſpenſuros bellum, aut illos teſtes ſuæ modeſtiæ futuros, penes Cruciferos culpam omnem belli eſſe, ipſum iuſta, et pluſq neceſſaria ſumpturum et laturum arma ~

Wladiſlaus Rex relicto in Caſtro Cracouien Nicolao Curowſkij, Archiepo Gneſnen, in bellum egreſſus, ſolennia feſta Corczini pagit, ac in Monaſterio S. Crucis oronibus et ieiuniis vacat ~

Comparatis et diſpoſitis Wladiſlaus Poloniæ Rex ſingulis, quæ ad belli futuri Pruthenici progreſſum videbat opportuna, relicto in Caſtro Crac Nicolao Kurowſki Archiepo Gneſnen (qui expeditione Pruthenica durante, vices Regis agens, vniuerſoru negociorum emergentiu, curam et expeditiom ſibi habebat delegatam) feria quinta, ante feſtum Penthecoſtes ex Cracouia egreditur; et per Mogilam, Proſchouicze, et Wliczam, venit in nouam Ciuitatez Korczin, Reſiduis quoq militibus et Curienſibus, qtnus in bellum Pruthenicu ſe pararent, licentiatis, cum Anna Regina et exiguo adoleſcentu et eorum militu, quos pro cuſtodia Regni relinquebat, numero, feſta Pentecoſtes, ſanctæ Trinitatis, et Corporis Chri, apud nouam Ciuitatem exegit. Vbi ad eum ſocrus ſua et genitrix Annæ Poloniæ Reginæ, Duciſſa de Dek, Anna filia Cazimiri ſecundi, Regis Poloniæ (iam em alterum viru, Ducem de Dek, priore, Vilhelmo Comite Ciliæ mortuo, acceperat) venit. Quæ aliquot diebus, apud Generu commorata, et donis munerata Regalibus, ad ppria rediit. Feſto aut Corporis Chri, et eius octauis, apud nouam Ciuitatem peractis Wladiſlaus Poloniæ Rex, Sabbato ante S. Viti diem, noua Ciuitate expeditur ad bellum cor Cruciferos proceſſurus Et per Stobniczam et Schidlow, venit in Slup, ſtetiq illic duobus diebus, ſub quibus pedeſtri itinere Monaſterium ſanctæ Crucis Calui montis aſcendebat diluculo, et tota die genu flectens, orationi et eleemoſinis vacabat, comendans ſe et cauſa ſua Diuinæ et ſctæ Crucis defenſioni. Nec redibat ex orationibus et Monrio ad refectiom, niſi in crepuſculo totius diei, abſtinentia et oratione defatigatus ~

Exorto bello Pruthenico, milites Poloni Sigiſmundo Rege Hungariæ, et amplis fortunis, q̃bus in Hungaria aucti erant, relictis, ad ſuum Regem Wladiſlaum perueniunt.

Morabantur autem pro ea tempeſtate plures Polonici milites, et ſignanter Zawiſsius niger, Ioannes Farurey, germani hæredes de Garbow de Domo Sulima, Thomas Kalſki de Domo Roſæ, Albertus Malſki de Domo Nalancz, Dobeſlaus Puchala de Vagri, de Domo Wienyawa, Ianuſsius Brzozoglowi, de Domo Grzimala, Skarbek de Gori de Domo Habdank, et nonnulli alij, in Sigiſmũdi Romanorũ et Hungariæ Regis Curia et obſequiis. Qui intelligentes Principem et dñm ſuũ naturalem Wladiſlaum Poloniæ Regem, expeditiõm cõ Cruciferos inſtauraſse, et inter ſuam Sertem, et Sigiſmundũ Regem, cui obſequebãtur odia et ſimultates, procellam tandem guerræ parituras, exortas eſſe, recepta à Sigiſmundo Rege, qui eos donis et promiſsis variis conabatur à propoſito reducere, et apud ſe detinere, licentia, relictis oĩbus poſeſsionibus, quas eis Sigiſmudus rex in Hungaria donauerat, leuipenſis inſuper fauoribus ſuis, et liberaliſsimis promiſsis, diſcedunt ab eo, et ad Wladiſlaum Poloniæ Regem perueniunt, cõ hoſtes ſuos, et quoſlibet alios militaturi. Quos benignè et placidè excipiens, fidei eorũ præſtantiam, dignis præmiis compenſabat. Vnde et tunc Caſtrum Regium Bidgoſcza Ianuſsio Brzozoglowi, militi audaci et fortunato, dedit in tenutam. De quo ipſe multiplices ex Cruciferis referebat triumphos, et pluribus eos offenſionibus infeſtabat. Sed et aliorũ eiuſdem ſocietatis militũ inſignis, et in prœlio cum Cruciferis commiſſo, et in pluribus aliis actibus virtus heroica ſæpe numero enituit.

Præſidia Polonica incenſis aliq̃t Cruciferorum Pagis, ad petendum fœdus decem dierum Vlricum Mgrũm cogunt.

Miſerat inſuper Wladiſlaus Poloniæ Rex, quadringentos equites, militũ et Curienſiũ ſuorũ in Caſtrum Iuniwladiſlauien pro præſidio, treugis inter Regnum et Mgrũm atq; Ordinem expirantibus, Regni metas ab hoſtili inſultu protecturos. Quibus Capitaneus Iuniwladiſlauien Borowiecz et equos eorũ de omnibus neceſſariis prouidebat. Alios item milites et Curienſes, ſimilẽ hoſtibus defenſiõm oppoſituros, in Brzeſczie collocarat. Qui ſimul iuncti, treugis expirãtibus in die ſancti Ioannis Baptiſtæ, in borra, quæ Stuzowſka appellatur, prope Thorun ſe poſuerũt in latibulis. Et ſole occidente, tabernas ad ripas fluminis Villæ ſitas, item Villas Nyeſchow, Murzinow, et alias plures pulcherrimas et benè locatas in Mgri et Ordinis Cruciferorũ poſeſsione tunc conſiſtentes, ſedente Mgr̃o Pruſſiæ Vlrico cum Nicolao de Gara Palatino Hungariæ et Stiborio de Stiborzicze, Nunciis Sigiſmundi Romanorũ et Hungariæ Regis, et pluribus Cõmendatoribus ad tabulã in cœna igne adhibito incendunt, et pulchrũ q̃dem ſed moleſtũ præbuere videntibus ſpectaculũ. Quam incenſiõm Mgr Pruſſiæ Vlricus, plus q̃ moleſtè tulit, non dãno illam deputans, ſed pudori. Et plurimis inuectiuis in Poloniæ Regem et ſuos milites, q̃ id facinus commitebant, vſus, ad Barones Hũgariæ fert̃ dixiſſe.

Qualis est tractatus iste, et quam miser, quem vra interpositione nobiscum agitatis de pace: cum sub meo conspectu fumos, incendia, cædes, et spolia mei Domini patrari videam. Recepit aut a Baronibus Hungariæ conveniens responsum. Non officit præsens incendium exiguum et tenue, pacis dispositioni et tractui. Habet enim guerra conditionem iusque suum. Attendis quidem ad damnum modicum, tibi ex Regno Poloniæ illatum, et non attendis damna, cædes, et incendia, quæ Regno Poloniæ, vastando et occupando terram Regni eiusdem Dobrzinen intulisti. Vt igr facilior et efficatior possit per nos interponi pacis tractatus, consultum apparet nobis, vt aliquot dierum inter vos firmentur treugæ. Annuit huic consultationi vltro Prussiæ Mgr, et sufferentias pacis dierum decem tenere se repromisit, et lris firmauit: quæ Wladislao Poloniæ Regi et Regno suo, quam maximè fuere necessariæ et fructuosæ. Sub illarum etiam interuallo Milites singuli, et Capitanei Regii, præparabant se ad bellum, deposito omni hostili respectu, et regiones Cometaneæ inuasionem hostilem non sustinebant, donec Wladislaus Poloniæ Rex, cum omnibus potentiis aduenìens, et terras hostiles inuadens, suis omnibus ampliorem præstitit securitatem.

Wladislaus Rex, fœdus per suos cum Cruciferis ictum, ad petita Legatorum Regis Hungariæ confirmat

E Monasterio Calui montis Sanctæ Crucis, feria quinta in die Sanctorum Geruasii et Prothasii, Wladislaus Poloniæ Rex egressus, venit in Bodzacin, et illic duos dies mansit, propter aduentum Nunciorum Ducis Stolpen, Stetinen, et Magnopolen. Offerentium Regi contra Cruciferos, ampla quidem et fortia in verbis, in virtute aut et effectu simultanea et ridenda subsidia. Quibus Wladislaus Rex expeditis, Sabbato ex Bodzacin iuit in Bliszim, die Dominico venit in Zarnow, feria secunda in Suleiow, feria tertia, in die Scti Ioannis Baptistæ audita missa in Monasterio Sulieiouien, et facto illic prandio, venit in Volborz oppidum, in quod iam iuxta iussum Regis, nonnulli Prælati et Consiliarii, Polonici vero exercitus ferè omne robur, præter gentes et milites maioris Poloniæ, qui Regi non, nisi circa Vislam, obuiauert. Item Sokol Behemicalis Baro, cum aliis exteris militibus, donatiuo conductis. Item subuectiones et quadrigæ bombardarum, et commeatuum, cæteraque belli apparamenta conuenerant. Illic Wladislao Rege tribus diebus, cum Consiliariis in deliberationibus assiduis stante, venert ad suam Sertem Nuncii Baronum Hungariæ, Nicolai de Gara, et Stiborii de Stiborzicze, significantes se treugas, decem dierum a die Scti Ioannis Baptistæ, inter Regem et Cruciferos confecisse, Petentes Regem, vt illas mandaret obseruari, et non permitteret hostiles tras interim vexari aut offendi. Eas inducias Wladislaus Rex acceptat. Erant enim sibi et suæ parti plurimum vtiles; quoniam intra dies treugarum poterant exercitus Regni sui Poloniæ, et Ducatus magni Lithuaniæ conuenire, et terras Cruciferorum contingere.

Exercitum Wladislai Regis ictus fulminis turbat, Alexander superato flumine Narew, et iunctis cum Wladislao Rege copiis, supra Czerwiensko Istulam transit, et pons iussu Regis soluitur

FEria quinta poſt feſtum ſancti Ioannis Baptiſtæ egreditur Wladiſlaus
Poloniæ Rex, cum copiis et agminibus exercituū ſuorū, facto prandio
de Volborz. Et prima ſtatiua agens in Lubochnya, feria ſexta in Viſzoko:
nice, Sabbato ad ferrifodinam Archiep̄ales, et piſcinam magnam, vocatā Seymi:
cze, vbi fulmen plures equos et vnum hominem occidit, alterū ſemiuiuū reliquit.
Sculletā verò plenam coctis piſcibus in tentorio Dobeſlai de Olieſznica militis,
ad tabulam pluribus manducantibus poſitā, conſumpſit, nemini tn̄ diſcumbētiū
nocuit, die Dominico in feſto Sctorū Petri et Pauli Aplorū in Kozlow, villam Ep̄i Po:
ſnanien, ſup̄ fluuiū Bzuram, poſitam pertigit, Nunciūq; Alexandri, magni Ducis
Lithuaniæ accepit, ſignificantem, Ducem Alexandrū, ad flumen Narew cū ſuis
et Tartarorū copiis ſuperueniſſe, Petentemq; à Rege, vt aliquot banderia gentiū
Polonicaliū, in occurſum ſui et conductū tranſmittat. Timebat enī progredi me:
tu hoſtiū vltra Narew. Cui Wladiſlaus Rex, illico duodecim banderia, de militi:
bus Polonicis tranſmiſit. Feria aūt ſecunda in craſtino Sctorū Petri et Pauli Apo:
ſtolorū, motis Wladiſlaus Rex, ex villa Kozlow Caſtris, venit ad Viſlam ſupra Mona:
ſteriū Czerwyenſko, ad locū, in quo pons ex nauibus, apud Kozyenicze ordinatus,
applicatus erat, et die illa tranſiit Rex pontem et flumen, et vniuerſus exercitus
Regius ordine literato, cum quadrigis et mole bombardarū, et cōmeatuū, cæteraq;
mole ſequebatur. Iam ſiquidem illic non ſolum potentiæ et robur, vniuerſi exerci:
tus Polonici Regni, ſed et duo Maſouiæ Duces, Ianuſſius et Semouithus, cum ſuis
exercitibus, mercenarii quoq; milites conuenerāt. Tranſito et ſupato flumine Vi:
ſla, pontis naualis beneficio, Wladiſlaus Poloniæ Rex, ſtatiua ſua, ad alteras ri:
pas, eiuſdem fluminis Viſlæ ponit. In quæ, eodem die Dux magnus Alexander, cū
gentibus ſuis, et Thartarorū Imperatore, tricentes tm̄modo Thartaros habētē,
in ſuo comitatu, aduenit. In cuius occurſū, Wladiſlaus Poloniæ Rex, cum caterua
Principū, et militū ſuorū, ad quartale vnius miliaris exiuit, et benignè illum ex:
cipiens, ad Caſtrorū loca deduxit. Tenuit aūt Wladiſlaus Rex, et Dux Alexander
in loco illo tribus diebus ſtatiua, quouſq; exercitus vniūerſus omniū terrarū
Regno Poloniæ ſubiectarū, aduenit, et pontem atq; flumen tranſiit. Poſuerat aūt
Wladiſlaus Rex, ad pontis ingreſſū optimū ordinem et milites armatos, qui preſ:
ſuram, et confuſionem ingredientiū prohiberent, locauerat. Latera inſup̄ muniue:
rat groſſis lignis, quæ kobilyenye vocantur, vt nemo latera occupare poſſet.
Cogebantur aūt omnes, ad introitū pontis æquali et diſtributo ordine, cum cur:
ribus, perſonis, et equis aduenire. Et poſtq; vniuerſus Regius exercitus ponte ſu:
ſtentante, flumen Viſla tranſiit, Regio iuſſu pons ille illico ſolutus eſt, et in Ploc:
ko, ad ſuum et exercitus reditū conſeruandus, reductus eſt ~

Iacobus Ep̄us Plocenſis concione Polo: nos ad bellum animat ~

INtra dies autem illos tres, quibus Wladiſlaus Rex, et Alexander Dux cir:
ca flumen Viſlam morabatur, feſtū Viſitationis ſanctæ Mariæ, in feria quar:
tam cadens, vterq; cum Proceribus ſuis et militia, in Moñrio Czirwyenſko
egit. Iacobus aūt Plocenſis Ep̄us, velut loci Diœceſanus, Miſſa, ſolemni officio ce:
lebrata, ſermonem etiā in vulgari Polonico, apud vniuerſū exercitū, ad ædes

ſacras, in frequentiſſimo numero congregatum, habuit. Multaque de bello iuſto et iniuſto, cum eſſet vir raræ literaturæ, habens donum ſermonis, diſſerens, multiplici et euidenti ratione, bellum Regium, contra Cruciferos aſſumptum, iuſtiſſimum fore deduxit, et omnium audientium militum pectora, miro perſuaſionis modo, in defenſionem Regni et patriæ, ad dimicandum quam viriliter contra hoſtes, animauit.

Dobeſlaus Skoraczewſki Polonus, Legatorum Regis Hungariæ Nuncius, à Rege Wladiſlao redit Thorunium, et ab Vlrico Magistro, vera de Polonis narrans ridetur.

Sub diebus etiam illis, venit Dobeſlaus Skoraczewſki, Nuncius Baronum de Hungaria, Nicolai de Gara, et Stiborii de Stiborzicze, ad Wladiſlaum Regem, petens, ſuorum Dominorum nomine, quatenus dignarentur illis diem et locum conſignare, in quo et ad quem poſſent ſuam Sortem poſſent accedere, exploraturi et ſciſcitaturi, mentem Regiam ſuper practica futuræ pacis, poſtquam iam mentem Magistri Pruſſiæ et ſuorum agnouiſſent. Wladiſlaus autem Rex deliberatus, Nuncio reſpondit, Dominis tuis ad nos venire volentibus, ſabbatum et Dominicum proximè venturos dies aſsignamus, locum autem certum aſsignare non poſſumus, eo quod exercitus nuſquam in certis locis ſubſiſtit, nec potest tranſitum ſuum aliquibus diſtinctis determinare locis. Dum autem Dobeſlaus prædictus in Thorun ad Barones Hungariæ rediiſſet, et reſponſum Regium renunciaſſet, Pruſſiæ Magister Vlricus, cum magna ab eodem Dobeſlao diligentia, an ex Caſtris Poloniæ Regis veniſſet, et in quo loco illum dimiſiſſet, requirere cœpit. Quo reſpondente, Manſi in Caſtris Regiis biduo, et eum in ſtatiuis, flumine Viſla ſuperato, ad Monaſterium Czerwyenſko, reliqui. Quærente deinde Magistro, an Dux Lithuaniæ Vithawdus, ſecum conueniſſet, Dobeſlaus, ea inquit die, qua ego in Caſtra Regia veni, Dux magnus Lithuaniæ Alexander in potenti, ſplendido, et numeroſo exercitu aduenit, et potentias ſuas cum Regiis coniunxit. Tum Magister, in Vithawdi exercitu maior poſſet reperiri numerus coclearionum, quam armorum, Dobeſlaus, Credas velim mihi Magister, inquit, exercitum Vithawdi Ducis, non ſolum magnum et potentem ſed et optimis armis veſtitum eſſe, Magister, melius illum nos, quam tu nouimus, et quantus aut qualis ſit, quibusque viris, armis, et equis polleat, frequenti uſu experti ſumus. Sed narra quæſo nobis de ponte, quem aſſeritur Poloniæ Rex in aëre fabricaſſe, Dobeſlaus, vidi, inquit, pontem, ex nauibus ſubtili opere elaboratum, non in aere quidem, cum ille ſolis volatilibus ceſſerit, ſed in flumine Viſla poſitum, quo vniuerſus exercitus Regius per Viſlam, me inſpectante, ſicco veſtigio tranſuectus, grandes quoque bombardæ, grauedinem nec notatus eſt ſenſiſſe. Magister verò Pruſſiæ Vlricus, cachinno edito, relationem Dobeſlai ludibrio deputans, ad Barones Hungariæ ſermonem conuertens, Leuia, inquit, ſunt hæc, et omnem ſpeciem continentia mendacii, quæ homo iſte auſus eſt referre. Venerunt enim fidiſſimi exploratores noſtri, ſignificantes, quod Rex Poloniæ, circa Viſlam fluuium verſatur et obequitat. Et conatur illum quidem, ſed non vallet ſuperare. Iamque plures ſui, vada tentantes vndis merſi ſunt. Withawdus verô circa flumen Narew immoratur, et tranſgredi illum non audet. Quo audito Boleſlaus Skoraczewſki, ſermones Magistri refellens aiebat. Poſtquam ambiguæ me fidei relatorem aſtruis, qui omnia, de quibus à me quæ:

sisti, syncere tibi explicaui, quemcunque fideliorem inter tuos habes, mitte mecum, et intra triduum singula, quae retuli, vera esse monstrabo. Tum vero Magister non est, inquit, necesse: nam euentus et experientia declarabit veritatem. Tu enim loqueris vt Polonus, et potentiam ac res tui Regis vltra iustum refers.

Wladislao in Zochow statiua agente, stratagemate Ianussii Brzozoglowi Praesidium Swecense caeditur et Praedae ex Prussia aguntur

Feria quinta in crastino Visitationis sanctae Mariae, mouit Wladislaus Poloniae Rex suos et Ducis magni Lithuaniae exercitus, a loco Vislae et Monasterio Czirwyensko, et versus terras hostiles pergens, apud villam Zochow statiua tenuit. Cui in itinere constituto, nunciatur clades ingens, quam Ianussius Brzozoglowi Capitaneus Bidgostiensis in Cruciferis, et eorum gentibus patrauerat. Is siquidem expirantibus decem dierum treugis, ad offendendum hostes semper intentus, collecta non exigua gentium manu, ad Castrum et Ciuitatem hostilem Swyeczie noctu contendit, et positis in loco apto insidiis, spolia ipse et incendia ante Swyecze, incastigato suorum numero, agit. Quo viso Cruciferi, qui Swyecze obseruabant, confestim equis ascensis, Ianussium Brzozoglowy fugientem persequebantur, existimantes eum in tam parua gentium caterua aduenisse. Qui ab eorum conspectu studiose fugiens, hostes vsque ad insidiarum locum perduxit. Militibus autem, qui in insidiis latebant consurgentibus, hostes et a tergo, et a fronte circumuenti, cum euadendi nulla spes aut occasio subesset, in certamen ex desperatione accenduntur, praeliumque atrocius, quam pro numero cedunt. Ad extremum tamen vniuersi, aut capti aut occisi, quinque ex Ordine fratres praeter desideratos, in numero captiuorum habebantur. Hoc primordium simulque omen belli de summa rerum pronuncians, quemadmodum Polonos prosperitatem bellicam, ita Cruciferos cladem habituros portendebat infestam. Ingenium itaque Brzozoglowi, et animi audaciam, quam in conficiendis rebus solebat ostendere, Magister et Cruciferi veriti, ad cauendum et repellendum diligentius eius insidias, Henricum Plawyenski Comendatorem Swyecensem, cum omnibus Districtus Swyecensis militibus, apud Swyeczie relinquunt, adiunctis etiam illi nonnullis mercenariis militibus, inuasiones praedationesque Brzozoglowi prohibituros, quoniam aperta vi nihil quicquam ausurum putabant. Feria sexta, quarta die Iulii de Zochow, Wladislaus Poloniae Rex egressus, apud prata cuiusdam ignotae villae diem illam exegit. Vbi nocte insequenti, visi sunt ignes, per gentes Regis, iam in terris hostilibus accensi maximo splendore in locis variis collucere. Licet enim iter quatuor dierum exercitui, ad terras hostium adhuc restaret, multi tamen de Regio exercitu, disciplina militari neglecta, iniussu Regis et Principum, sua sponte, se in terras hostium clandestinis itineribus conferebant, et eas spoliis, caede, et igne vastantes, optima spolia et praedas in Castra noctu, cum interdiu, castigationem veriti, non auderent, referebant.

Wladiſlaus Rex propoſitis conditionibus pacis, ſuum et Alexandri exercitum Legatis Hungariæ Regis, et ſuſpicione hoſtis iam iam venientis ſtudioſe cõficta excitat.

Sabbato, quinta die Iulii Wladiſlaus Rex, ad villam Iezow, Caſtra ponit illic, quoqꝫ à Baronibus Hungariæ Nicolao de Gara, et Stiborio de Stiborzice aditus eſt, qui illum, et Alexandrum magnum Ducem Lithuaniæ, pacem accipere, pacis quoqꝫ dicere conditiones exhortabantur; Venerat et cum eis Gregorius Kerzdorff, potentiam et ordinem exercituũ Regis et Ducis Alexandri exploraturus. Die verò Dñico ſequenti, quæ erat ſexta Iulii, Wladiſlaus Poloniæ Rex, exhortationi Baronũ Hungariæ, deliberatiõe cum Duce Alexandro, et conſiliariis habita, reſpondet, Nunquam ſe à quietis conſiliis alienũ et exterũ fuiſſe, nũc quoqꝫ ne Catholicorũ fundi ſanguinem contingat, nullã æquam pacem abnuere. Pacem aũt tunc æquam fore, ſi et Ducatui magno Lithuaniæ, terra ſua vetuſta et naturalis Samogithia integra remaneat. Terã verò Dobrzineñ, à Mgr̃o Pruſſiæ et Cruciferis occupata iniuſte, Regno Poloniæ, et ſibi reddatur. De damnis aũt illatis, arbitrio et deciſioni Sigiſmundi Romanorũ et Hungariæ Regis ſe offerebat ſtaturũ, Contenti et exhilarati Hungariæ Barones, ſperantes Mgr̃ũ et ordinem Cruciferorũ, in conditiones propoſitas, velut æquiſſimas, vltro conſenſuros, etiã prandio Regio refecti ſunt. Quo exacto, mouit Rex Caſtra, et die illa, in villagium vnũ, ſupra fluuium Wkra conſidens, peruenit. Alexander aũt Dux magnus Lithuaniæ die illo Lithuanicũ ordinat exercitum. Et diuidens illũ vetuſto patriæ more per cuneos et turmas, in quolꝫt cuneo milites in equis humilioribus, aut parum benè armis veſtitos, in medio conſtituit, quos alii in equitatu potiori et inſigniter armati includebant. Cunei aũt hmõi preſſi et glomerati, ordinum raritatem abhorrebant, Vnus tamen cuneus ab altero per latè patens, ad diſtinctũ ſpacium tendebatur. Hos tandem cuneos, Alexander magnus Dux Lithuaniæ, quadraginta ſignis, quæ Banderia vocitamus, attribuit, et ſingulas quaſqꝫ cohortes et turmas ſequi ſigna, et parere ſuis Ducibus iuſſit. Aſcenderat aũt Wladiſlaus Poloniæ Rex, cum Hungariæ Baronibus, in æditiorem collem, ex quo vniuerſus ſuus exercitus Polonicus et Lithuanicus, poterat, propter ſubiectam, et latè patentem camporum planiciem, videri, Subter quem etiam exercitus Lithuanicus, diſtrictis iam ordinibus, ibat, quem pfatus Georgius Kerzdorff Sleſita, attentiſſimè quanti foret, æſtimabat. Eodem inſuper die iuſſu Regis, ſimultaneus hoſtiũ nunciatur aduentus, et vniuerſus Regius, in arma commouetur exercitus. Eo aũt reſpectu Rex hoſtes venire, quamuis de eorum aduentu, nulla haberetur ſuſpicio, nunciari, et quaſi hoſtis pugnaturus adeſſet, turbari præcepit, vt exercitus ſuus Polonicus et Lithuanicus ad ſecuritatem, ſomnum, et deſidiam ſe non reſolueret, ſed pro omni hora ſuſpicionem de venturis hoſtibus habens, non ſecus quã ſi in conſpectu hoſtis foret, paratus ad reſiſtentiam et dimicandũ ſtaret.

Thartarorum et Lithuanorum crudelitas, Proceribus Regni Poloniæ, et præſertim Alberto Iaſtrabiecz Epõ Poſnanienſi non probatur

Feria secunda septima Iulii, motis Wladislaus Poloniæ Rex castris, venit in villam Badzino, supra fluuium Wkra sitam, et biduo illic statiua tenuit. Quamuis aũt Districtus ille, quem præfatus fluuius Wkra ambit, et circumfluit, sic et fuerit de sorte Masouien Ducatus, tunc tñ illum Mgr Prussiæ, et Cruciferi in quinq3 millibus marcarũ latorũ grossorum, à Semouitho Duce Masouiæ obligatum detinebant. Propter quod Lithuani et Thartari, iuxta ac terras hostiũ, Districtum illum ferociter et barbarè vastabant, et non solũ puberes, sed et impuberes, et in cunis vagientes paruulos, occidebant. Alios aũt cum matribus, in sua tentoria, ad captiuitatem perinde ac hostes et exteros pertrahebant, cum omnes Districtus illius homines et generis, et linguagii Polonici forent. Veniebant aũt nuper interfectorũ paruulorũ sparsis crinibus matres, et magno vlulatu ante Tabernaculum Regium trucidationem pignorũ suorum deplorabant. Quare Prælati et Barones Poloniæ perciti, singuli ad Regem oratum obsecratumq3 veniunt, causam tam trucidatorũ, q3 captorum, seuerius, q3 conditioni militari conueniebat, agunt: crudelitatem barbaricam rescindi, et captiuos suis reddi precantur. Quod ni fiat, omnes se militiam et castra tam nefaria, vltionem Diuinam tandem exceptura, pronunciant deserturos. His Wladislaus Poloniæ Rex cum Alexandro magno Duce Lithuaniæ non secus, quàm par erat, obtemperans, omnes captiuos solui et ad Alberti Iastrzabiecz Epi Posnanien tabernaculũ scrupulosè recolligi, suisq3 et libertati reddi iussit, capitale insuper, si quis illam crudelitatem resumeret censuit. Excessit aũt pater optimus Albertus Iastrzabiecz Posnanien Epus, ex suo Tentorio, et mulieres atq3 paruulos in illo benignè et recolligi et asseruari spacio noctis, insequentis permisit. Ab illo q3 loco sequi Regem desistens, in Poloniæ Regnum, obtenta à Rege licentia rediit, quem vsq3 in ea castra ex Regno Poloniæ comitabatur.

Wladislaus Rex cum exercitu suo signa explicans, lachrymis obortis, Deum inuocat, causam belli in hostem reiicit, et Zindramo de Maschkowycze, curam exercitus committit. Dux autem Alexander duos Lithuanos sacrilegos suspendit.

Feria quarta nona Iulii ex villa Badzino, Wladislaus Poloniæ Rex cum Alexandro Duce magno Lithuaniæ egressus, in terras hostiles, fœlici ductu auspicio et itinere, propiciatione Diuina, borra itineris duorũ miliarium superata, in planiciem cuiusdam campi, longius in omnes partes porrectã peruenit, in qua primùm signa militaria, duo et octoginta numero tam propria Regia et Alexandri magni Lithuaniæ Ducis, q3 Ducum Masouiæ Semouithi et Ianussii, ac Baronum Poloniæ exerta et extensa sunt, cum rara atq3 singulari oĩm deuotione et mœrore Rex siquidem Poloniæ Wladislaus vexillo magno, rorantibus oculis accepto, in quo aquila alba, alis extensis, rostro aperto, Diadema in capite gestans, subtili arte contexta erat, quæ est totius Regni Poloniæ insigne, ea obsecratione, in illius extensione vtebatur: Tu, qui omnium cordium secreta, priusq3 concipiantur, nosti clementissime Deus, ex alto prospicis, q præsens bellum, in quo sto, coactus suscepi in tuo et Christi filii tui noĩe, confisus auxilio, variis siqdes

laboribus, impenſis, et ingeniis, pacem cum omnibus catholicis, et præſertim
Cruciferis, cuſtodire geſtiebam: quamuis pro eorum demerito et terrarum
Regni mei occupatione fœda et illicita, in eos fuerim iratior; Spretis tñ æquis
et iuſtis conditionibus meis, non me illam reor, niſi armis et ferro apud ſuperba
et faſtuosa pectora conſecuturum. In tuo itaq; nomine, pro defenſioẽ iuſticiæ et
gentis meæ vexillum iſtud extendo, Tu piiſsime Deus, velis mĩ et populo meo propitius
eſſe, defenſor et adiutor, et ſanguinem Catholicũ fuſum et fundendũ, non de
mea, ſed de hoſtium meorum manibus, qui id concitarunt et alunt bellum, reqras.
Is ſermo, in ea deuotione et humilitate, ſonoritateq;, vt à circũſtante militũ con:
cione exaudiri poſſet, à Rege depromptus eſt, magnæ parti exercitus excuſſit
lachrymas, vidiſſesq; ſingultibus et lachrymis plurimos indulgentes. Simili
quoq; deuotione Dux magnus Lithuaniæ Alexander; Duces inſuper Maſouiæ
et Barones Poloniæ in ſuorum extenſione ſignorum vtebantur; Quibus diſſo:
lutis et extenſis, vniuerſus exercitus, patrium carmen Bogarodzicza cœpit
vociferari. Omnibus aũt Bohemis et Morauis, qui bellorum periti putabantur
curam et ordinationem exercitus Regii, et Ducatium ſuſcipere, et Principis mili:
tiæ officium gerere faſtidientibus, ne in ipſorũ caput parũm proſperè ductio:
nis recidat euentus, ꝓpter eius molem et numeroſitatem, cura et ordinatio illi:
us Zindramo de Maſchkowicze, Gladifero Cracouien, Nobili de Domo, quæ So:
lem pro Inſigni defert, mandata eſt, viro quidem ſtatura paruo, ſed factiuo
et animoſo. Non enim aliquis ex Bohemis et Morauis, apud Regem merentibꝰ,
tantum exercitum prouidere et regere æſtimabat ſe idoneum. Extenſis itaq;
in præfata planicie ſignis, proceſſit Wladiſlaus Rex, et die illa inter duos lacus
quorũ vocatur vnum Tſczino, alterum Chelſth prope oppidum Luterberg, iam
per gentes ſuas ſpoliatum et exuſtum, caſtra metatus eſt. Contigit aũt die illa
nouum inauditumq; ſpectaculum, Dum ſiquidem Polonorũ Proceres et milites vi:
derent Lithuanos et Thartaros in Ecctiarum ſpolia, in virginum et matronarũ
oppreſsiones barbaricè graſsari, et in cuiuſdam Ecctiæ ſpolio corporis diuiniſsimi
Sacramentũ, ex Sacrario eiectum, ludibrio et deſpectui haberi, vehementi intrin:
ſecus tacti dolore, veriti quoq; ob eas abominationes, ſe et vniuerſum exercitũ
à iuſto Dei iudicio vltum iri, iterata querela Wladiſlaum Poloniæ Regem, et Ale:
xandrum Lithuaniæ Ducem, conueniunt, crudelitates barbaricas depromunt, aſ:
ſerentes ſe illas, ni abrogentur, et debita plectantur animaduerſione, nullo pacto
toleraturos et nẽ ad ſigna neq; ad Ordines, niſi vltione debita ſecuta ituros. Quo:
rum clamoribus et inuectiuis ſermonibus Wladiſlaus Rex calefactus, Ecctarum
ſpoliatores, et Sacramenti diuiniſsimi inhonoratores, perquiri ſtudioſiſſimè iuſſit.
Cui cũm duo Lithuani, magis culpabiles, oblati fuiſſent, iuſſu Ducis magni Lithua:
niæ Alexandri ſe ipſos in patibulum agere coacti ſunt. Qui iuſſa Ducis Alexandri
complentes, primũm patibulum propriis manibus contextũ ponunt, deinde illud
nullo impellente conſcendunt, ad extremum ſibi ipſis iugulum iniiciunt, præmiſſa
vnus ad alterum qui cunctatior videbatur, correptione, vt celerius imperata, an:
teq; ira Ducis altius excandeſceret, exequeretur. Ea res ab vniuerſo exercitu ſpe:
ctata, et riſa, tantum deinceps pauorem ſingulis incuſſit, vt nemo Eccleſiis vim
inferre, nemo ad Eccleſiarum ſpolia manus rapaces extendere auderet. Nam

et si pro omni tempore, præcipuè tamen cùm bellum immineat, illicitis implicari non licet, et non solum magna et execrabilia, sed et quæqȝ minima facinora tūc scrupulosius conuenit purgari et rescindi, vt rectis et sanctis actionibus Diuina placata Maiestas, successus prosperos et votiuos triumphos largiatur.

Exercitu Polonico posito ad lacum Rupkowo septem Senatores, et duo Ductores leguntur, qui de summa totius belli et itinerum commoditate consultent.

Feria quinta ante festum sanctæ Margarethæ, quæ fuit decima dies Iulii, Wladislaus Poloniæ Rex, à lacubus Oppidi Lutebergk mouens castra, et duo miliaria conficiens, mane, nondum rore decidente, venit ad lacum magnum Rubkowo, prope castrum et Oppidum Kurzathnik, castraqȝ supra lacū constituit. Exercitus aūt Mgri Prussiæ haud procul à castris Regiis agebat statiua, post fluuium Drwancza, cuius vtramqȝ ripam Cruciferi multis ante diebus spissis altisqȝ tignis, ne ab exercitu Regio transiri posset, muniuerant. Cognito itaqȝ aliqui milites Poloniæ exercitum Cruciferorū de prope esse, ad lacessendum illum accurrunt. Et quinquagīta equis hostilibus, qui in flumine Drwancza adaquabantur, sessoribus deiectis, potiti, incolumes ad castra Regia perueniunt. Quibus visis Regius exercitus, aut refectionem sumens, aut corpora curans, hostes propter equorum raptorum speciem, adesse ratus, in immensum commotus est et prandia linquens, carptim induit arma, pulueribus complet æthera, sole nimiū desuper diffundente æstum. Discusso tandem vano metu, exercitus quieuit. Aduesperascente aūt et solis mitigato feruore, Wladislaus Poloniæ Rex primoribus consiliariis, octo tantummō ex eis eligit, qui de progressu totius belli, cæteris se in tentoriis continentibus, consulant, prouideant, statuant, et ordinent. Summa quoqȝ belli et numerus eius, apud illos consistat. Nominat itaqȝ et eligit primum fratrem suum Ducem magnum Lithuaniæ Alexandrū, Cristinum de Ostrow Castellanum, Ioannem de Tarnow Palatinū Cracouien, Sandiuogium de Ostrorog Palatinum Posnanien, Nicolaum de Michalow Palatinum Sandomirien, Nicolaū Præpositum sancti Floriani Vicecancellariū, Sbigneum de Brzezie Regni Poloniæ Marsalcū, et Petrum Schafraniecz de Pyeschkowa skala Succamerariū Crac. Ii aūt octo secretissimè deliberabant de omnibus agendis, et concludebant. Et signanter quo itinere exercitus incedere, et quibus locis, castra in crastinum metari debebat, duobus Ductoribus, vczt Troiano de krasnistaw, et Ioanne Grinwald de Parczow Aduocatis C qui ambo ex Prussia orti, omnes illius semitas, omniaqȝ loca et itinera, probè norant, et qui continuo ante fores consilii astabāt) aliquando, cùm de statiuis et itineribus crastinis aliquid disserendum foret, adhibitis. Prouisum aūt erat, et strictissimè prohibitum, ne quisqȝ auderet egredi de exercitu, donec Marsalcus Poloniæ Regni Sbigneus, cum signo Regis minori, dts Sproporczem, egrederetur, vt quoqȝ illum singuli, nullo præire auso, sequerentur. Item, vt nemo tuba in vniuerso exercitu canere auderet, præter vnicum Tibicinatorem Regium, ad cuius primarium sonitum, ante auroram vel in diluculo, aut quocunqȝ alio tempore æditum, consurgebat et se armabat exercitus. Ad se:

cundum verò sonitum tubæ sellabantur equi, ad tertium mouebatur, et pro: cedebat exercitus: sequens Marszalcum præcedentem et signa, sub quibus consistebat. Dux itaq; Alexander Vithawdus, vir factiuitatis raræ, cum se: ptem prlatis Consiliariis, agitando, quærendo, consulendo, Aduocatis interdum Ductoribus, et locorum sciolis, exequebatur; quem Crastino Castris locum exer: citus caperet, qua postero die Castris motis tutum maximè compendiosius atq; aridius foret iter; quo opportuna aquatio, quo pabuli lignorumq; copia suppeteret.

Wladislaus Rex, pace per Sigismundi Regis Le: gatos, neqcq; tentata, superandi fluminis Drwan: cza, quod ab hostibus tenebatur consilium capit

Quanquam autem Wladislaus Poloniæ Rex pace aliquoties petita, omnia et ipse consilia in bellum verterat, die tamen illo, militem suum Petrum Korczbog, nobilem de Domo Korczbog, quæ tres carpiones fert pro insigni, ad Barones Hungariæ, tunc in exercitu Mgri Prussiæ et Cruciferoru, haud lon: ge constitutos, transmittit, exigens ab eis certum super pacis confectione, cum Mgro et Ordine facienda responsum, et requirens an aliqua spes de conficien: da et reformanda pace restaret. Qui iuxta iussum et instructiones Regis ad Ca: stra Cruciferorum perueniens, Hungariæ Barones, de dando finali respon so conuenit et requirit. Illi deinde Mgrum et Comendatores conueniut, pacemq; mt: tiplici persuadent ratione. Sed et conditiones pacis per Regem Poloniæ oblatas docent, astruuntq; æquas et honestas esse: magnopere solicitando illos, ne ante: q; discessum foret in aciem, cùm communis Mars, et incertus adhuc belli es: set euentus, pacem æquis conditionibus accipere non detrectarent. Mgr autē Prussiæ Vlricus de Iuningen, in secretum consilium secedens, aliquot Commen: datoribus assumptis, vzt Frederico Varlath Marszalco, Conrado Lichtersten, magno Comendatore, Vernero Thetingar Elbingen, Sworczborg Thorunen, Comite de Mendemewen, Gothfrido Hoczfelth Nieschouien, Henrico Tucholien, Vilhelmo Nippen, de antiquo Castro, Nicolao Vilcz in Scholze, Vilhelmo Elffekc in Grudzancz, Burkardo Volck in Ehgelsberg, Boldemmo Stolm Brodnicen, Al: berto de Baden Schlochouien, Peczenhayn Osteroden, Alberto de Eczbor in Scithno, Marquardo de Zalczbach Brandeburgen, Ioanne Comite de Seyn Thorunen, et aliis, aliquanto tempore de summa pacis et belli deliberabat. Et qm tam Mgr Vlricus q; sui Commendatores, à nullo vnquam hoste se conflictu aut oppressu viri vana superstitione, quòd quasdam sanctoru retinerent reliquias, rebantur; procliuiores erant arroganti spiritu in bellu, q; in pacem, tale Mgr Prussiæ per organum Varlath Marszalci, Baronibus Hungariæ dedit respon: sum. Non abnueremus Magci viri persuasioni et inductioni vestræ esse morige: ri, et pacis cum Rege Poloniæ ingredi tractatum, si Rex ipse ante ingressu hosti: lem, in terras nras factum, pacem, in terris Regni sui positus, quæsiuisset. Nunc verò postq; Poloniæ Rex tras Ordinis nri incendiis, spoliis, damnis grauibus ag: gressus, pacem quærit, turpè iudicamus nobis post tot damna et incendia, pacem aliquam cum eo practicare, postq; ab eo tpe, quo Ordo nr in his terris plantatus est, nemo vnq; Regum aut Principum, iuxta ac ipse terras Ordinis nri, tam infe:

ſto agmine præſumpſit inuaſiſſe. Propter quod ad practicandam pacem cũ
Rege prædicto, nullis perſuaſionibus flecti poſſumus, nullis precibus aut ratiò:
nibus deliniri; donec illata ab eo Ordini nr̃o damna et incendia vindici mucro:
ne nr̃o vlciſcemur. Certaminum deniq; nr̃orum diſcordias, non verba nr̃a, Cæſareo
licet nomine prolata, nec cuiuſuis alterius poteſtatis interpoſitio, ſed gladius et ar:
ma decetero dirimet: poſtq̃ populari regiones nr̃as et viri tecta conſpicimus in:
cendii nr̃i hoſtili ſanguine reſtrincturi. Tam ſuperba et arroganti reſponſione
Barones Hungariæ audita, iterum atq; iterum ſolicitant, perſuadent, atq; inſtant,
q̃tnus iux: Sigiſmundi Romanorũ et Hungariæ Regis interpoſitionẽ, ad pacis tra:
ctatum et amplexum ſe flecti et trahi permittant, et mitigatis paſſionibus, quæli:
bet pacis media, priusq̃ certamen et arma, experiri non faſtidiant. Verùm in:
conſulto cùm iræ tum ſuperbiæ Mg̃ro et Commendatoribus, furore agitatis, in
dato quoq; reſponſo tam acerbo, et ab omni æquitate abhorrente, perſiſtentibus,
ſolus Comes de Vende Commendator Meuenſis, inter tot qui pacem oderunt, am:
plectandam pacem perſuadens, verba facit. Videtur m̃i optimũ et ſalutare iam
dudum, quid pax quid bellum ferat experto, q̃buscunq; iniuriis et damnis per Re:
gem Poloniæ quotzt irrogatis, non appenſis, vincendi et vlciſcendi voluntate abiè:
cta, in pacis deuenire tractatum, poſtq̃ etiam multocies, exercitibus et aciebus,
in conſpectum venientibus, et ad congrediendũ accinctis, pax practicatur et
conficitur. Et cùm belli euentus dubius ſit, torrenti etiam diſcriminũ alluuioẽ,
cuncta permiſcens, meliòrem certam pacem, q̃ ſperatam victoriam iudico.
Hoc ſermone Vernerus Thetingar Elbingẽ Commendator offenſus, paſſio:
nem animi cohibere non valens, Comitem de Vende Commendatorem Meuẽ
carpere cœpit. Poteras, inquit, Commendator Meuenſis tali animo, quem hìc erit:
ctas, qualificatus, in domo et ſub tectis remanſiſſe, aptiòr curandis fratribus
languidis, q̃ belli artibus. Qua ſugillatiòne Comes de Vende parum motus re:
ſpondit. Ego quidem non ambigo me et fideliter et vtiliter pro pace conſuliſ:
ſe, et diſcurſu meo pacem omni bello præſtantiorem iudicaſſe, execrabile exi:
ſtimans, vt in diebus nr̃is pacis omiſſis mediis, quæ offeruntur, ſanguis Catholi:
cus fundatur. Et q̃uis pacem perſuadeam, pacemq; ſummè exoptem: vbi tñ
permittente Deo pugnam funeſto Marte iniri contigerit, ſtrenuè, quemadmodũ
ſanguini ingenuo conuenit, decertabo. Tu verò q̃d qualiter, et quomodo cõſulis,
prouidentius attendas, idq; q̃ maximè caueas, ne quid intra hos parietes fe:
rociter de bello diſputans, ex futura dimicatiòne, velut galeatus lepus, fugam
capeſſas. Cœperat poſt hæc, rixam Commendatorũ intercipiendo vnus ex Baro:
nibus Hungariæ, Stiborius de Stiborzicze, aliis itemq; aliis mediis pacem ſua:
dere, et militem ſe veteranũ in bellis aſſiduũ, multas quoq; belli varietates, et
conditiònes expertum, crederet ſaltem ſibi, et dum liceret, pacem non reſpue:
ret. Accepit aũt à Mg̃ro Pruſſiæ Vlrico reſponſum, Loqueris, inquit, Stiborie vt
Polonus, Scimus enim te ex Polonia et ex terra Cuiauieñ ortum eſſe, et propte:
rẽa in partem et fauorem gentis tuæ perſuades pacem et conſulis: quam nulla:
tenus mihi et ordini licet acceptare. Qua in re magnum conſtat Cruciferorũ
vicium eſſe, quòd ſuperbam præſeferebant arrogantiam, tantisq; ſe et viri:
bus et opibus iactabant pollere, vt non putarent inter Reges orbis fore q̃eq;

qui illis bello et pugna æquari poſsit, tantumq́ꝫ ſibi à cæteris omnibus deferri debere arbitrabantur, quantum ſibi ipſis animo et cogitatione fiduciarum ad: ſumpſerant. Fugiebatq́ꝫ illos tali caligine obcæcatos, neminem tanto conſensu om̄i probatum aut validum fuiſſe, cui periculum, etiam, ab imbecili non immineat. Barones Hungariæ animum Mg̃ri et ſuorum Commendatorū intelligentes, ad pa: cem, æquis conditionibus ſuſcipiendam, inexorabilem eſſe, Nuncium Regium Pe: trum Korczbog remittunt, ſignificantes Wladiſlao Poloniæ Regi, ſe quidem oīa ſtudia, ingenia, ac labores impendiſſe, impenſurosq́ꝫ, quoad licebit fore: nondum tamen Mg̃rum et Commendatores ſuos, in acceptandam pacem conduxiſſe, necdū etiam ſpem ordinandæ pacis depoſuiſſe, offerentes ſe Regem per proprium Nun: cium, in craſtino mittendum, de finali intentione Mg̃ri, et ſuorum certificaturos. Re: deunte verò Petro Korczbog ad Regem, et reſponſum Baronum Hungariæ refe: rente, ſingula quoq́ꝫ, quæ Petrus Korczbog in Cruciferorū exercitu viderat, et odo: rauerat, declarante, intellexit nullam amplius de pace habenda ſibi ſpem ſuper: eſſe. In eam ſiquidem diem, tam Wladiſlaus Poloniæ Rex, et Alexander Lithua: niæ Dux, q̄ꝫ eorum Proceres et Conſiliarii, pacem et optabant et ſperabant. Et ea ſpe illecti, ad fluminis Drwancza ripas et ſtatiua Cruciferorū Regius exer: citus propinquabat, vt ſi pacem practicari contingeret, facilius pacis artibus poſ: ſet vacari, vtriusq́ꝫ partis copiis, in altera ripa conſtitutis. Relatione aūt Petri Korczbog auiſatus et inſtructus Rex, Pruſſiæ Mg̃rum, ſorti ſuæ deſtinatum, et cuiuſcūt ſani conſilii impatientem, ſingula pacis media contempſiſſe, quodq́ꝫ fluuius Drwancza altis tignis in ripa vtraq́ꝫ munitus, absq́ꝫ certamine tranſme: ari non poſſit, exercitu hoſtili ripas eius, taliter munitas, bombardis, ſagittis, et quibusuis propugnaculis defendente, dubitari cœptum eſt, vtrum pergeret Rex qua cœpiſſet ire via, amnemq́ꝫ Drwancza, pontibus extructis ſuperaret, an obliquā: do paululum retrocederet, tandem conſilio optimo et ſalubri viſus, ire retrogradè et flumen in ortu eius ſicco veſtigio decreui ſuperare ſatius, vt euenit, indicans, paruam moram temporis, et fatigam retrogradam ſubire, q̄ꝫ exercitum et eius milites, propediem publica acie cum hoſtibus dimicaturos, ſuperando flumen in diſcrimen committere, retrogrado etiam fluuius itinere à ſuperuacuo pon: tium liberandus labore. Facileq́ꝫ ratio tam ſalubris conſilii accepta eſt, et tan: dem data in executionem ~.

Drwancza flumen vado ſuperaturus Wladiſlaus Rex, cum exercitu ſuo retrocedit et diffidatorias literas Regis Sigiſmundi in Pago Viſſoka à Fricz ſecreto accipit ~

Feria ſexta ante feſtum ſanctæ Margarethæ, duodecima Iulii, ad ſonitū tubæ in diluculo, Regius motus exercitus, eadem viā qua venerat regreditꝰ, perueniтq́ꝫ in ſtationum ſuarum loca prope Oppidum Luterberg, in quibus feria quarta tñſacta quieuerat. Abinde quoq́ꝫ viā, qua ex Maſouia intrauerat, in dextra dimiſſa, in ſiniſtram flectit iter, et per loca montuoſa procedens, pro: pe Oppidum Dzialdow in villa Viſſoka figit tentoria. Et qm̄ exercitus, ex longo et aſpero itinere defatigatus, quietè indigebat, in Caſtris eisdem duobus diebus

vczt ſexta feria et ſabbato, ſtatiua habita ſunt. Sub quibus venit ad Wladiſla:
um Poloniæ Regem Fricz de Repthi Sleſita, qui nomine Baronum Hungariæ
Nicolai et Stiborii miſſus, et ad ſecretum conſilium introductus, verba facit.
Quamuis inquiens, Ser'me Rex, fidelem et aſſiduam Barones Hungariæ
apud Mgrum Pruſſiæ et Ordinem feciſſent pro pace interpoſitiōm, caſſa tamen
fuerunt omnia eorum ſtudia, caſſi labores. Pruſſiæ enim Mgr per improuiſa
ſuæ ſuperbiæ præcipitia tractus, nihil, quod æquum, quod ſalubre erat, accepit,
ſed vtroq; calcato, quod bellicus furor illi ſuggerit, id proſequendu decreuit, nō
æquitate, non iure, non compoſitione, non deniq; viri alicuius arbitrio, paſſus eſt
dirimi, ſed ferro et Marte abſolui. Cum itaq; Sigiſmundus Hungariæ Rex, cu:
ius legatione Barones mei funguntur, ſit Romani Imperii Vicarius, et non licet
ſibi Mgrum et Ordinem Cruciferoru, qui Romano ſubeſt imperio, in præſenti
eorum neceſſitatis deſerere articulos, quapropter eius Sigiſmundi Hungariæ
Regis diffidationis lr̄as, quibus tuam excellentiam, in fauorem Mgri, et Ordinis
diffidat, tuæ Ser'ti iuſſu Baronum Hungariæ præſento. Wladiſlaus aūt Rex re:
ſponſo finali, de non ſperanda pace, et diffidatoriis lr̄is Sigiſmundi Hungariæ
Regis acceptis, vtrumq; archanum diſtricta celari fide præcepit, ne ſi diffidatio
Sigiſmundi Regis Hungariæ, ad noticiam militum perueniret, animi eorum à
præſenti munere belli, imminuta audatia, auerteretur. Suggeſſit Fricz Nuccius
Wladiſlao Regi nomine Baronum Hungariæ, ad partem, q̄tnus diffidatiōm Hun:
gariæ Regis Sigiſmundi pro nihilo penderet, cum diffidationu ſuarum lr̄æ, caro
ſatis precio, quadraginta vczt millibus florenoru, per Mgrum et Ordinem Cru:
ciferorum, apud illos comparatæ, ad terrorem tantummō confectæ, nullum fo:
rent effectum parituræ. Animat deinde Regem, vt captum, quolibet terrore
circumſcripto, atq; neglecto, continuet, et cum Cruciferis, qui viribus, gentibus,
armis et qualibet conditione, dinoſcantur inferiores, quanto celerius congredi
non differat, certam victoriam, propinatione Diuina, habiturum. Aſſerens Hun:
gariæ Barones non Mgri et Ordinis, ſed Regis ſui Sigiſmundi, et ppriis commō:
dis, in eam diem vacauiſſe. Quæ quidem Friczonis relatio, pro ſyncera et fide:
li, prout erat, accepta eſt. Neq; eñ Barones Hungariæ Regis prædicti, pacis cō:
ficiendæ reſpectu in Pruſſiam à Sigiſmundo Rege miſſi erant, quippe qui
bellum exortum mallebat produci, q̄ finiri. Sed vt viis ſubdolis et ingeniis,
à Mgro et Ordine aurum, de quo facile vulgatus fuerat, vnam turrim im:
pleſſe, emungeret. Patefacto itaq; et declarato Cruciferis, q̄ lr̄as diffidationis
Sigiſmundi Hungariæ Regis, pro Mgro et Ordine, et con Wladiſlaum Poloniæ
ſecum ferrent, declararunt etiam ſe mandatum et inſtructiones, ab eodem Si:
giſmundo ſuo Rege, accepiſſe, q̄ nullatenus hmōi diffidationis lr̄as, Wladiſlao
Polonorum Regi præſentarent, donec eis quadraginta millia aureoru forent p̄
Mgrum et Ordinem perſoluta. Mgr itaq; et Ordo Cruciferoru, magnam vim
ſubſidium, et importanciam ſuæ cauſæ, ſuiq; triumphi, in huiusmōi diffidationu
lr̄is, clauſam fore exiſtimans, dare præfata quadraginta millia florenorum, pro
exigua diffidationis charta conſenſit. Quorum medietatem in campeſtribus
dedit, reliquam medietatem in Gdanſk, eiſdem Hungariæ Baronibus perſoluit.
Nec pro tanta auri quantitate alium fructum, niſi eaſdem diffidationis lr̄as

in præſens et futurum retulit, quæ tamen iuſſu Baronum Hungariæ, nõ in palam, ſed ad partem Regi fuerunt præſentatæ, nemoq; de vniuerſo Regio exercitu nouerat, præter octo Conſiliarios, huiuſmodi diffidationis lr̃as allatas extitiſſe.

Vlricus Pruſſiæ Mgr̃ falſo gaudio exercitus Polonici, quaſi fugientis primo perfuſus, deinde ad ſe rediens, et nonnihil tam ſubita re permotus, ad vrbes ſuas defendendas, fluuiumq; pontibus iungendum, et ad dimicandum cum Rege accingitur.

TRanſitum retrogradum Wladiſlao Rege feria ſexta prædicta faciente, explorator Pruthenicus, puluere conſperſus, et ſudore oblitus ad Caſtra Mgr̃i perueniens, Poloniæ Regem et ſuum exercitum diſceſſum facere, et fugere aſtruxit. Cuius relatione Pruſſiæ Mgr̃ Vlricus admodum exhilaratus, ad Barones Hungariæ, Nicolaum et Stiborium, illum p̄ducens, inquit, Ecce homo, q̃ et natione Polonus, exploratum miſſus, rediit: nuncians nobis Caſtra Poloĩæ Regis diebus aliquot quæſiſſe, neq; ad illa p̄tingere potuiſſe: Statiuorũ q̃dem ſuorum loca offendens, vaſa aliquot vacua, equosq; languidos relictos, bombardarũ inſup̄ lapides reperit proiectos. Veſtigiã deinde exercitus ſequens, ad compita p̄ueniens, in quæ loca diuerterit exercitus, nullo pacto diſcernere potuit. Certum itaq; teneo Poloĩæ Regem, et ſuum exercitũ, vires et potentiam meam veritum, fugã iniiſſe, cum diſceſſus certum ſoleat incendium timentis eſſe. Fluctuoq;, quid me agere expediat hoſte meo ſic latenter fugiente. Conſulite precor, quid acturus ſum: perſequarne hoſtem fugientem, an ſubſiſtam? Barões em̃ Hungariæ noua relatione Exploratoris audita taliter diſſerunt. Proiectio vaſorum, et q̃dem vacuorũ, equorumq; debilium, non eſt efficax diſceſſionis aut fugæ ſignum. Deliri enim cenſeretur, qui ſecum vacua et clauda ferret. Lapidum tñ bombardariarum p̄iectio, dat p̄ſumptioñ aliquam ſubiti receſſus aut fugæ. Maiori tñ et certiori indagine res examinanda eſt, nec fuga tanti exercitus illico pro vero accipiẽda. His, et veteranus quidam miles, de exercitu Mgr̃i adiecit libera contumacia. Verearis, inquit, Mgr̃, ne fuga hæc, quæ nunciatur, exercitus Regii, lauet tibi caput, et non prius à vana opinione, qua gaudes, deſiſtere incipias, donec intelligas, exercitum Regium, Ciuitates tuas irrupiſſe. Quibus verbis Mgr̃ adeò motus eſt, vt extemplo non de perſequendo Rege, ſed de defendendis vrbibus cogitaret, exercitumq; ſuum mouens, et ad Caſtrum Brathian p̄ueniens, illic ſtatiua ponit, et intra muros Caſtri cum Hungariæ Baronibus ſe recipiens, duodecem pontes ſup̄ flumen Drwancza, quibus exercitus ſuus traduci poſſet, fieri ordinat. Et ex hinc aſſiduis Statiuis, ſecretis tñ, ad hoſtium Caſtra ire pergit, fiduciarũ plenus, et adulatorum verbis inflatus, aſſerentiũ ſibi futuram dimicatioñ pro voto ceſſuram.

Wladiſlaus Rex cum Friczone Legatorum Hungariæ Nuncio, ſecreto expoſtulans Reges Sigiſmundum beneficiorum ſuorum immemorem coarguunt, et exercitum ſuum Sacramento corporis Dominici expiat.

Die Dominico Sanctæ Margarethæ, tredecima Iulii, Wladislaus Poloniæ Rex,
Missarum solenniis, in loco stationum suarum, prope Dzialdow, in villa Wissoka
exactis, Nuncio Hungariæ Baronum Friczone, ad consilium secretum accersito
in eam sententiam respondit, Nunquam credebamus frēm nrūm Sigismundum Hū:
gariæ Regem, ad eam hostilitatem con̄ nos prorumpere debuisse, vt debeat nos qui
illi non sanguine solum et affinitate, sed et fœdere iuncti sumus, pro Cruciferis dif:
fidare, et sacram auri famem, neglecto Deo, neglecta iusticia, ipsi etiam sanguini
præponere. Aliud siquidem nobis Nunciis et lr̄is repromittebat, asserens se om̄i
studio et conatu, et personaliter, et per Nuncios, pacem inter nos et Cruciferos practica:
turum. Nos siquidem de verbis suis Regijs confisi, Legatos suos Nicolaum et Stiborium
in Regnum nrūm aduenientes, benignè habuimus, et in Prussiam transeuntes, ve:
lut pacis tractatores, singulis necessariis procurauimus: qbus oībus non æquè sin:
cere, neqꝫ humanè videmus nobis responsum. Experimur qd frr̄ Hūgariæ Rex
reperit tempus et opportunitatem, quibus grassetur con̄ nos, et Regnum nrūm
atqꝫ Dominia sibi vsurparet. Longè dispari nos illum in suo geminato casu pro:
sequebamur affectione et charitate. Primum, dum profligatus per Turcos esset, et
incertum existeret, captus ne foret, mortuus vel viuus. Item, dum illū Barōes sui
Hungariæ, captum in mortem destinassent, nosqꝫ ad regimen Regni Hūgariæ cō:
formiter delegissent, et frequentibus lr̄is atqꝫ Nunciis, q̄tinus celerius venire, et
Regni Hungariæ acceptare regimen dignaremur, nos impetissent. Nos illico
motis gentibus nr̄is, processimus in Hungariam, liberationem suam omni pos:
se nr̄o et viribus effecturi. Si itaqꝫ beneficiis nr̄is, æqua lance respondet, Deus
inter nos et illum diudicet, et vnicuiqꝫ nrūm pro merito retribuat. Nos qdes suis
non mouemur minis, sed causa iusticiæ nr̄æ, omnipotēti Deo commissa, iniurias
nr̄as prosecuturi exurgemus, ex quo intelligimus, amplius nullam spem, in
pacis tractatu relictam, quamuis etiam die hac pacem accipere, si quis mediato:
rem se ponere vellet, toto cordis nr̄i nisu et desiderio essemus parati. Sed for:
sitan clementissimus Deus, humilitatis nr̄æ, et pacifici pectoris, hostilis quoqꝫ
superbiæ inspector, causam hanc solus tractandam suscepit, iux̄ sui occulti
consilii dispositiōn eam decisurus. Eo die Wladislaus Poloniæ Rex, et vniuer:
sus ferè Polonicus exercitus, diuinissimo se procurauit viatico, Corporis vczt
et sanguinis Chr̄i Sacramento, ratus, prout euenit, prope diem vniuersali di:
micatione cum hoste se manus conserturum. Pacem quoqꝫ à se aliquoties, et mul:
tifariis studiis expetitam non posse prouenire intelligens, in bellum oīa cōsilia
conuertit, quanqꝫ pro sua animi mansuetudine pacem occupare maluisset æqua
conditione, quàm bellum. Precabaturqꝫ pius et religiosus Rex, vt postqꝫ nihil iam
spei in pace superesset, fœlix pugna et matura de hostibus p̄staretur sibi è cælo victoria

Oppidum Dambrowno, natura et arte munitum vi à Polonis capitur

Nuncio Baronum Hungariæ Friczone licentiato, Wladislaus Poloniæ Rex
in die Sanctæ Margarethæ, à Dzyaldow, post exacta Missarum solennia,
mouens Castra, quadrigis et impedimentis, duabus ante horis præcedere
iussis, versus Oppidum Dābrowno, quod muro, turribus, lacu etiam ambitur

et fluctibus alluebatur, quod Teutonico vulgari Gilgemborg appellatur, flectit iter, et in planicie camporum, ſupra lacum medio penè miliari à Dąbrowno, vocatum Dąbrowſkie Jezioro locat ſtatiua: Solari die illo, plus ſolito, æſtuante caumate. Quo ad veſperam mitigato, plures milites ex Caſtris Regijs verſus Oppidũ Dąbrowno, gratia oppidi et ſitus eius videndi, procedunt, Sed gentibus, quæ oppidũ venerant defenſuræ, impugnationẽ ſuam et oppidi verentibus, progredientibus in aduerſum, grauis contentio illico ſuboritur: Quæ adeò efferbuit, vt Polonici milites, ſuperatis hoſtibus, et in oppidum fugere compulſis, ad conquiſitionẽ oppidi in magna multitudine glomerati, iniuſſu Regis proſilirent. Erat oppidum non ſolum muris altis et ſpiſsis, turres quoqꝫ et propugnacula in circuitu habentibus, ſed etiam ſitu munitum, Stagnum eñ à parte maiore illud ambit, et vndis in circuitu vallatum, exiguum et anguſtum tereſtrem aditum habet, profundis foſsis præcluſum. Fit in Caſtris Regijs rumor magnus, quo Wladiſlaus Rex agnito, iubet conquiſitionem oppidi voce Præconis inhiberi, veritus in conquiſitione oppidi milites ſuos offendi, et inutiles effici in futurum certamen. Prohibitione tñ Regia neqꝫquaꝫ attenta, concurſu ingenti, ad conquiſitionem oppidi, ſatis iam illud appetentibus, feſtinatum eſt. Neqꝫ oppidani ſegniter reſiſtunt, ſed bombardis, et ſaxis ad murum ſubeuntes ſubmouent. Verũ abundante multitudine, milites Polonici lacum inſiliunt, et muros oppidi debilitant, et ſuffodere conantur, cæteri ſcalis appoſitis, illos conſcendunt, et in breuiuſculo tempore, oppidum, vtroqꝫ ſexu populoſum, rebuſqꝫ omnibus et diuitiis, longa pace quæſitis, in quod etiam ex aliqt Diſtrictibus propinquioribus Nobiles et populares, cũ rebus et ſubſtantiis ſuis confugerant, opulentum conquirunt, omnibuſqꝫ fortunis victores potiuntur. De ſpoliis aũt oppidi ꝑdicti ferè vniuerſus exercitus Regius ditatus, etiam quadrigas ſuas victualium mira abundantia impleuerant. Incredibile enim dictu eſt, quantis opibus, et victualibus oppidum refertum fuerit. Spoliis nondum ad plenũ egeſtis, oppidum incenſum eſt, et plures mortalium, qui ad Ecclãm confugerant igne exuberante extinguuntur: Multa aũt millia captiuorũ vtriuſqꝫ ſexus illîc capta et in Regia Caſtra deducta, Wladiſlao Regi Poloniæ, per milites ſunt dedita. In multos inſuper cædibus, ſæuitum eſt, nec cædem quiſqꝫ aut captiuitatem effugit, præter paucos qui lintribus et alueis euaſere in lacum. Nulla illîc ætatis contemplatio nulla ætatis miſericordia: quod non tam iure belli, qꝫ Dobrzinẽ trẽ, quæ ab hoſtibus exuſta erat, dolore, et effuſis in Cruciferos odiis, Poloni exequebantur. Mgr Vlricus, cũ Wladiſlaum Poloniæ Regem, referentibus exploratoribus, audiſſet Dąbrowno expugnaſſe atqꝫ incendiſſe, et verſus Marienburg exercitum ſuũ ducere ſtatuiſse, magna percitus ira, non vltra pugnam differendam ratus, cum toto ſuo penitus robore, dimicare qꝫ primũ conſtituit, et ad inuadendum Reges, celeriori quo poterat greſſu proceſſit. Nec alius in pectoribus Commendatorũ et Cruciferorum ſuorũ erat furor, indignantibus ſe in eam recidiſſe fortunam, vt qui olĩ Pomeraniæ, Cuiauiæ, Dobrzinẽ terris, Caſtriſqꝫ earum, expugnatis ſuiqꝫ iuris factis, Regnum quoqꝫ Poloniæ ſupra dimidium flam̃is dediſſent, verſo Marte Pruſſia depopulationẽ, vrbium excidium, et Caſtri Marienburg obſidionem viſuri forent.

Præſidia Polonica Pruthẽni fundũt fugantqꝫ.

EA inſuper die Mathias de Vaſcholze Palatinus Caliſsien, et Capitaneus Na:
klenſis cum gentibus, quæ ſibi pro cuſtodia granicierum relictæ erant, cum
omnibus vczt militibus, intra flumen Velna et Pomeraniam conſiſtentibus,
terram Pomeraniæ hoſtiliter ingreſſus, ſpolia et populationem in ea committe:
bat. Aduocatus aũt de noua Marchia Mihäel Kochmagiſter, populationem Pomera:
nicam prohibiturus, Mathiæ Palatino occurrens, prœlium cum eo committit. Et q̃uis
Polonorum milites, pro victoria acrius pugnaſſent, p̄fato tñ Mathia Palatino, qui ge:
nere nobilis, de Domo Bipennium erat, fugam capeſſente, reliquus exercitus, pu:
gna omiſſa diffugit. In eo prœlio Iaroſlaus de Griwno Vexillifer Poſnanien, miles
notabilis Hiſpanicus, genere Grzimalitha, cum pluribus aliis, turpe fugere putan:
tibus, captus eſt. Hæc tamen clades ſilentio tunc ſuppreſſa, et non niſi Rege Caſtrũ
Marienborg, poſt victoriam obtentam, obſidente, ad noticiam Regis perlata eſt.
Quam etiam ſciuiſſet occultare, niſi militis p̄dicti captiuitas Iaroſlai illã diuulgaſſet.

Wladiſlaus Rex, nobilioribus captiuis ſeruatis, cæteros vtriuſq; ſexus dimittit. Prodigia in cœlo viſa

FEria ſecunda, in craſtino ſanctæ Margarethæ, quartadecima Iulii, q̃uuis
Wladiſlaus Poloniæ Rex ſtatuiſſet in locum vlteriorem Caſtra et Copias
traducere: manſit tamen apud eadem ſtatiua diem illum, eo ſolo perſua:
ſus reſpectu, vt reliquias rerum et victualium, in celariis et foueis oppidi Dabro:
wno reconditas, recolligeret, et de captiuis, apud Dabrowno captis ordinaret. Re:
ſeruatis itaq; Fratribus Cruciferis, item Nobilibus et terrigenis, oẽs oppidanos,
populares, agreſtes, item omnes matronas et virgines, ſingulasq; mulieres cu:
iuscuq; conditionis, à captiuitate abſoluit. Diligenti inſup̄ cuſtodiã p̄uidet, ne quis
de exercitu ſuo, viris et fœminis abſolutis, noceret, illuderet, aut eos inuaderet. Sub
occaſum vrgente die, pronunciare iter in diem alterum, militesq; tabernacula pe:
tere, et corpora curare iubet: quo craſtino antelucano tempori, q̃ Rex p̄nuncian:
dum mandauerat, efficerentur aptiores. Subſequens aũt nox, in ſtatiuis Regiis be:
nigna et pacifica erat, cuius in exercitu Cruciferico, diſpar erat facies. Ventus quip:
pe validus ſingula tabernacula quatiendo, ſolo proſtrauerat, nocteq; penè inſomnẽ
tranſegerant. Sub ea aũt nocte lunã, quæ tunc pleno lucebat orbe, prodigium ſin:
gulare denunciaſſe, et Regi victoriam portendiſſe, quod ſequentis diei p̄bauit
confirmauitq; euentus, nunciatum eſt. Conſpectum ſiquidem fuit à nonnullis p̄
noctem excubantibus, atrox aliquãdiu in lunæ circulo, inter Regem ab vna, et
Monachũ parte ab altera, certaminis ſtetiſſe diſcrimen. Ad extremum tñ Mo:
nachum à Rege victum, et ex corpore lunæ deiectum p̄cipitatumq; extitiſſe.
Hoc prodigium frequenti relatione, in altera die vulgatum, Bartholomei Plebani
in Klobuczko, Capellani Regii, oculis ſe p̄priis, viſionem hmõi, ſpectaſſe aſſeuerã:
tis, aſſertio confirmabat, ſiue id animi, victoriã preſagientis, fuerit indicium ſi:
ue aerearum figura impreſſionum, ſiue quælibet alia ex abditis cauſis proue:
niens oſtenſio, incertum habemus. Nonnullorum inſuper militum ex Crucife:
rico exercitu, non temera neq; vulgaris, ſed conſtans et ſolida habebat relatio.
Sub tempore omni, quo prœlium habebatur, diei craſtinæ viſum à ſe ſupra exercit᷒

Polonicum, hominem Reverendum Pontificali amictum veſtitu: qui et benedictionem et aſſiduam confortationem Polonis dimicantibus largiebatur, et certam repromittebat Polonis victoriam. Haec in prodigiorum loco fuère nunciata, per quae indubie futura Regis victoria ſignabatur.

Wladiſlaus Rex quamuis iam ferè premente hoste, à ſacris tamen abduci non poteſt.

Feria tertia in die Diuiſionis Apoſtolorum, quindecima die Iulii, licet Wladiſlaus Poloniae Rex, in loco ſtationum in diluculo ſtatuiſſet miſſas audire, tentorium tamen, ſub quo agebantur Diuina, vento flante et rapiente, celeritate, qua iubebatur, neque figi, neque explicari poterat, nec quod explicatum fuerat manebat. Fuderat ſi quidem nox praecedens, pluuias, fulgura, et coruſcationes. Multò tamen validiores in Caſtris Cruciferorum, quam in Regiis, adeò, vt ferè vniuerſa tentoria diſiicerent, quod fuit omen cladis craſtinae. Terris quoque luce redditi, ventorum flatus validus oriri coeperat. Dum itaque capella tentorii Regalis, diutius ſtabiliri, vento impugnante, non poſſet, Ducis magni Alexandri ſuaſu, Rex à Dąbrowno Caſtra mouet, ſpacioque duorum miliarium confecto, ſub quo hoſtiles Villae, in circuitu vrebantur; in campos Villarum Tanenberg et Grunwald, futuro certamine nobilitandos, ſuperueniens, inter arbuſta et gaiios, quorum in loco eodem extabat frequentia, ſtatiua exercitus metari, et tabernaculum capellae ſupra collem editiòrem, lacum Luben ſpectantem, locari praecepit, Diuina ſub tempore quo exercitus ſtatiuorum locationi intenderet, auditurus. Iam Pruſſiae Magister Vlricus de Iuningen, in villagium Granwald, clade ſua illum inſigniturus, peruenerat. In propinquo quoque agens, adhuc tamen à Regiis excubatoribus ignorabatur. Capella itaque tentorii extenta, et Rege pro audiendis Diuinis accelerante, venit Hanek miles de Chelm, de Domo Oſtoia, nuncians hoſtilem exercitum paucis paſſibus diſtantem, ſe vidiſse, Rege autem petente, quanti eſſent, reſpondet, vnum tantummodo ſe illorum banderium aſpexiſſe, et illico ad annunciandum eorum aduentum cucurriſse. Adhuc eo loquente, venit Derſlaus Wloſzkowſkij, miles de Domo Okſcha, et duo banderia hoſtium ſe vidiſſe aſserit. Quo nondum finiente ſermonem, veniebat tertius, quem ſequebatur quartus, quintus et ſextus, concordi pronunciatione referentes, hoſtiles acies, iam in pugnam accinctas, prope adeſse, Rex autem Wladiſlaus nihil tam propinquo et repentino hoſtium aduentu motus, opere precium exiſtimans, prius rebus diuinis quam Martialibus defungi, in capellam veniens duas miſſas, per Bartholomeum Plebanum in Klobuczko, et Iaroſlaum Prepoſitum Caliſſienſem, Capellanos ſuos lectas, deuotiſſime exaudit, opemque ſuperum expoſcens, rem Diuinam, ſolenniori concentu, quam pro more faciebat. Neque his contentus, flexis genibus, in oratione longo tempore procumbens, precabatur Deum coeli, quatenus ſibi et genti ſuae, faſta fieret expeditio, foelixque pugna, et matura ex hoſte proueniret victoria. Et quamuis alter magnus Dux Lithuaniae, qui omnia facilius ferre poterat quam moram, Wladiſlaum Regem, quatenus diuinis et orationibus neglectis, conſurgens properaret in bellum, cum hoſtium exercitus, decernere paratus, ſtaret, iam aliquanto tempore ad pugnam accinctus, et periculum foret, ſi irruens, arma prior inferret, variis precibus et inſtantiis primum per Internucios, deinde per ſeipſum

vociferatione ingenti vexasset, nullis tamen precibus, nulla obsecratione, nulla denique periculi denunciatione, à Diuinis et oratione, nisi complemento facto abduci poterat. Si quidem hostilis Pruthenicus exercitus, quamuis robore inferior, tamen aut victoriam sibi vendicasse, aut saltem ingentem cladem in Regni exercitu edidisse, si quod primum Regis exercitum, sine lege, sine ordine consistentem, et locatione castrorum occupatum, armatus ipse et paratus, inermem et incautum inuasisset. Existimans tamen non fortuito, sed ex composito, intra gaios et arbusta Regium exercitum constitisse, et ad insidiarum loca trahi, ab inuadendo Regio exercitu, donec omnes in ordines et signa venirent, solo metu Regis, fortuna regente, abstractus est. Nihil itaque mirum si Regi religioso et deuotissimo, omnibus victoriis et periculis Diuina anteponenti, Diuinitas victoriam famosam largita est, quae Cruciferos contempsisse, et nihili pendisse constabat. Cui ante pugnam, in pugna, et post pugnam, creduntur fauisse venti, et in hostium vultus et ora, flatum et puluerem vertisse, ut non immerito illud Claudiani Poetae dictum sibi posset aptari. —

> Ô nimium dilecte Deo, cui militat æther,
> Et coniurati veniunt ad classica venti.

Ordinum, vexillorum et insignium terrarum Regni, ac virorum qui bello Pruthenico interfuerunt enumeratio. —

Rege Polonorum Wladislao circa Diuinorum auditionem, et in obsecrationibus perseuerante, vniuersus Regius exercitus in Ordines suos et signa Zindramo de Maschkowicze Gladifero Cracouiensi dirigente, Lithuanicus verò solo Alexandro magno Lithuaniae Duce ordinante, mira celeritate accessit, aciemque aduersus hostem constituit, Et cum Polonicus exercitus in leuum cornu flexisset, Lithuanicus dextrum tenuit. Sed in ea quoque necessitate, omnis celeritas tarda videbatur. Quinquaginta signa, quae vexilla appellamus, in eo praelio, insignibus et peritis militibus referta, praeter Lithuanica signa, quadragenarium numerum habentia, scitus et visus est Polonicus exercitus habuisse. Primum vexillum magnum Cracouiensis terrae, cuius alba aquila coronata, extensis alis, in campo rubeo, erat insigne, in quo omnes praestantiores Barones, et milites Poloniae, et omnes veterani et exercitati, ordines acceperant, robore et numero, omnia alia signa excedens, Cuius Ductor fuit praefatus Zindram de Maschkowyce, Ferentarius Marcissius, de Wroczimowyce, stirpis Polukoszie, Et in quo, pro sui excellentia et merito, milites nouem primo ordine, et in fronte consistebant, videlicet Zauissius niger de Garbow de Domo Sulima, Florianus de Korytnicza, de Domo Ielithonum, Domarad de Kobilani, de Domo Grzimalitarum, Skarbek de Gory, de Domo Habdanck, Paulus Slodzey de Biskupyce, de Domo Nyeszobya, Ioannes Varszewski, de Domo Nalacz Stanislaus de Charbinowyce, de Domo Sulima, Iaxa de Thargouisko de Domo Vulpium. Secundum vexillum Gonczà, cuius duae Cruces ceruleae, in campo caelestino erat insigne. Id Andreas de Brochoczycze, miles de Domo Osoria ducebat, In cuius fronte, quinque milites consistebant, Hi videlicet Ioannes Sunimk de Nabrosz de Domo,
qui annis sedecem apud Turcarum Caesarem, Ducis functus officio militauerat

Barthoſius et Iaroſlaus de Plomikow, de Domo Pomÿani, Dobeſlaus Okwia de
Domo Wienÿawa, et Sigiſmundus Pikna Bohemus, Tertium cubiculariorum, Cuius
vir armatus equo candido inſidens, gladiumque manu vibrans in campo rubeo
erat inſigne, Id Andreas Cziolek de Zelechow, de Domo Taurorum, Ioannes de Spro:
wa de Domo Odrowaſz, ducebant. In cuius fronte hi conſiſtebant milites, Mſczugi:
us de Skrzin, de Domo Cignorum, Alexander Goraÿſkÿ, de Domo Ciphorum, Nicola:
us Powala de Taczow de Domo Poualorum, Saſzinus de Vchucza, de Domo etiam Po:
wala, Quartum ſcti Georgii, habens crucem albam in campo rubeo pro inſigni,
Sub quo omnes Bohemi et Moraui precio conducti conſiſtebant, Cuius Ductores
erant Sokol et Zbiſlawek Bohemi, Ferentarius verò Ioannes Sarnowſkÿ Bohemus,
Wladiſlao Rege huic linguagio Bohemico deferente honorem. Quintum terræ
Poſnanien, albam aquilam in campo rubeo, non coronatam, habens pro Inſigni. Sex:
tum Sandomirien træ, in quo pro vna medietate tres barræ, ſeu tractus glauci in
campo rubeo, pro altera ſeptem ſtellæ in campo cœleſtino, habebatur inſigne, Septi:
mum Caliſſien caput bubali in Skakorum tabula Diademate Regio ornatum, ex
cuius naribus circulus rotundus pendebat, habens pro inſigni, Octauum terræ Sira:
dien, in quo pro vna medietate, medietas aquilæ albæ in campo rubeo, pro altera, me:
dietas leonis flammei, in campo albo, habebatur inſigne, Nonum terræ Lublinen, Cer:
uum cornibus extenſis, in campo rubeo habens pro inſigni, Decimum terræ Lan:
cicien, cuius inſigne media pars nigræ aquilæ, media verò albi leonis picti, in cā:
po cœruleo, capita habentes coronata, Vndecimum terræ Cuiauien, in quo pro vna
medietate, aquilæ nigræ in campo cœruleo medietas, pro altera, medietas leonis
albi, in campo rubeo, capita coronata geſtantes, erat inſigne, Duodecimum terræ
Leopolien, leonem cœruleum, per modum petram conſcendentem, in campo cœleſti:
no, habens pro inſigni, Tredecimum terræ Vielunenſis, lineam niueam tranſuer:
ſalē, in campo rubeo proportionatr locata, habens pro inſigni, Cui Rex ꝓpter rari:
tatem ordinum, milites ex Sleſia mercenarios pro ſupplemēto adiunxerat, Quartum:
decimum træ Premiſlien, quod aquilam cœruleam, duo capita à ſe inuicem, propor:
cionatr auerſa, in campo cœleſtino habebat pro inſigni, Quintumdecimum træ Do:
brzinen, faciem humanam ſenilem, ad femur ſe portendentem, capite diademate
adornato, cornibus quoque exaſperato, in campo cœruleo, habens pro inſigni, Sex:
tumdecimum terræ Chelmen, vrſum album inter duas arbores conſiſtentem in cā:
po rubeo habens pro inſigni, Decimumſeptimum, decimum octauum, et decimum
nonum terræ Podoliæ, tria enim ſigna, abundante multitudine, habebat; quorum quod:
libet faciem ſolarem, in rubeo campo habebat pro inſigni, Vigeſimum træ Halicien
monedulam nigram, in capite coronatam, in campo albo, habens pro inſigni, Vigeſi:
mum primum, et vigeſimum ſecundum, Ducis Semouithi Maſouiæ, aquilam albam
absque diademate in campo rubeo habentia pro inſigni, Vigeſimum tertium Ducis
Maſouiæ Ianuſsii, quod in quadrum diuiſum, pro duabus medietatibus, albam aquilā
pro reliquis duabus, per tranſuerſum ſe aſpicientibus, nocticoracem ſcacatum, albi
et rubei coloris, habebat inſigne, Vigeſimum quartum Nicolai Kurowſkÿ Archiepī
Gneſnen, flumen, cruce ſignatum, Srzenÿawa, in campo rubeo habens pro inſigni.
Vigeſimum quintum Alberti Iaſtrząbiecz Epī Poſnanien babatum crucem in me:
dio habens, in campo cœleſtino, Cuius Iarandus de Brudzewo miles erat ductor

habens pro inſigni, Vigeſimum ſextum Criſtini de Oſtrow, Caſtellani Cracouieñ, vr:
ſum coronatam virginem geſtantem, in campo rubeo, habens pro inſigni, Vigeſimū
ſeptimum, Ioannis Tarnowſkÿ, Palatini Cracouieñ, lunam, cornutam ſtellam comple:
ctentem, in campo cœleſtino, habens pro inſigni, Vigeſimum octauū Sandiuogii de
Oſtrorog Palatini Poſnanieñ, faſciam arcuatam et circūligatam, et in extremitates
protenſam, in campo rubeo, habens pro inſigni. Vigeſimum nonum Nicolai de Mi:
chalow Palatini Sandomirieñ, roſam albam in campo rubeo habens pro inſigni,
Trigeſimum Iacobi de Konyeczpolye Palatini Siradieñ, Babatum album, infra
parte potiori demiſſa, et cruce ſignatum, in campo rubeo habens pro inſigni, Trige:
ſimum primum Ioannis al's Iwan de Obichow, Caſtellani Srzemenſis, caput Zubrzo:
nis, à cuius naribus circulus rotundus dependens, in campo croceo habens pro in:
ſigni, Trigeſimum ſecundum Ioannis Ligaza de Bobrek Palatini Lancicieñ, cuius ca:
put aſininum in campo rubeo erat inſigne, Trigeſimum tertium Andreæ de Tę:
czin Caſtellani Voÿniceñ, cuius in campo rubeo vna bipennis erat inſigne, Trice:
ſimum quartum Zbignei de Brzezie Regni Poloniæ Marſzalci, cuius caput leoninū
flammam euomens, in campo cœleſtino erat inſigne, Tricesimum quintum Petri
Schaffraniecz de Pieſchkouaſkala, Succamerarii Cracouieñ, cuius equus albus
nigro tegmine in medio præcinctus, in campo rubeo erat inſigne, Trigeſimum
ſextum Clementis de Moſkorzow, Caſtellani Viſlicieñ, cuius duæ cum dimidia cru:
ces cæruleæ, in campo flaueo erat inſigne, Triceſimum ſeptimum Vincentii de Gra:
now Caſtellani Srzemeñ, et maioris Poloniæ Capitanei, cuius luna arcuata, ſtellā
continens in medio in campo cœleſtino erat inſigne, Triceſimum octauum Dobe:
ſlai de Oleſchnÿcza, crucem albam, et ſub quarto crucis angulo tricem habens,
in modum duplicis .W. tracturam, in campo rubeo pro inſigni habens, Triceſimū
nonū Spitkonis de Iaroſlaw, cuius luna arcuata, ſtellam continens in medio, in cā:
po lazuricio erat inſigne, Quadrageſimum Martini de Slawſko, ſupiorem partē
leonis, et quatuor lapides, in parte inferiori, habens pro inſigni, Quadrageſimum
primum Dobrogoſtii de Schamotuli, faſciam arcuatam, et in medio conſtrictam, in
campo rubeo habens pro inſigni, Quadrageſimū ſecundū Criſtini de Kozieglowi,
Caſtellani Sandeceñ, ſagittam geminatam cruce ornatam, in campo rubeo habens
pro inſigni, Quadrageſimū tertium Ioannis Mązik de Dąmbrowa, duos piſces, qui
trutæ appellantur, vnum in campo albo, alterum in campo rubeo, habens pro inſigni,
Quadrageſimū quartum Nicolai Regni Poloniæ Vicecancellarii, tres tubas in cāpo
albo habens pro inſigni, Quadrageſimū quintū Nicolai Kmithæ de Viſznicze, flumē
rubeum, cruce ornatum habens ꝑ inſigni, Quadrageſimum ſextū, fratrum et milit
Grÿfonum, album Grÿfonem in campo rubeo habens pro inſigni, Cuius ductor erat
Sigiſmundus de Bobową miles Subiudex Crac, Quadrageſimū ſeptimum militis Za:
klicze Korzekwÿczki tracturam albam, in modum duplicis .W. cruce ſignatam, ha:
bens in campo rubeo pro inſigni, Quadrageſimū octauū fratrū et militum Kozlierogi,
tres haſtas tranſuerſaliter, in campo rubeo deferentium, Cuius Ductor erat Floria:
nus de Korithnÿca Caſtellanus Viſlicieñ, et in Przedecz Captus, Quadrageſimū nonū
Ioannis Ienczikowicz, Baronis de Morauia, quod albam ſagittam diſtenſam, et in fini:
bus recuruatam, in campo rubeo, quæ apud Polonos Odrowaſz noīatur, habebat pro
inſigni, Cuius Ductor Helm morauus erat, et in quo ſoli Moraui militabant, quod

præfatus Ioannes Ienczikowycz, Wladislao Poloniæ Regi in auxilium, beneficiorum
patri suo Ienczkoni per Wladislaum Regem præstitorum, memor præstiterat, Quin:
quagesimum Gniewoszii de Dalyewycze, Subdapiferi Cracouien, quod sagittam
albam in medio ad partem leuam et dextram protensam, cruce super protensionē
transuersalem consignatam, in campo rubeo, habebat pro insigni; Sub quo tantummō
mercenarii milites, non ex Polonis, sed ex Bohemis, Morauis, et Slesitis, per pfatum
Gniewosium, Subdapiferum conducti, militabant, Domus aūt et Nobilitas, arma hmōi
insigniorum deferens, apud Polonos vocatur corrupto et truncato nomine Strze:
gomya, quæ potius trzi gory, id est tres montes, deberet vocitari, à Ciuitate Slesiæ
Trzigori, als Trzegom, qm in illorum ditione tunc consistebat, originariam sumens
denominationē, Quinquagesimum primum Sigismundi Koributh Lithuaniæ Du:
cis, quod equum armatum hoiem gestantem, in campo rubeo, habebat pro insigni.
Erant preterea in exercitu Lithuanico Alexandri Vitawdi Ducis magni Lithua:
niæ quadraginta vexilla, Sub quibus milites, Lithuani, Rutheni, Samogithæ, et
Thartari tm̄modo consistebant, Rariores tm̄ habebant ordines, et arma paucio:
ra q̄ȝ Poloni, Equis quoqȝ Polonos non æquabant, Signa aūt vexillis hmōi affixa
paria pene erant, Fere eīn quodlt armatum virum, equo albo, integrum nigro, aut
ruffo, vel vario, insidentem, et manum, cum gladio vibratam, extendentem habe:
bat, in campo rubeo pro insigni, Decem tantummō signum aliud habebant, et à
triginta aliis distinguebantur, In quibus in campo rubeo signa, quibus Vithawdus
equos, quorum multitudine abundabat, insignire consueuerat, depicta erant. Quæ
quidem in hunc modum, quoniam rebus describi non possunt pingebantur [illegible], De:
nominabantur aūt vexilla hmōi aliqua, à nomine terrarum Lithuaniæ, vzt Trocen,
Vilnen, Grodnen, Kownen, Lidden, Myednicen, Smolnen, Polocen, Vitepscen, Kiioui:
en, Punen, Nouogroden, Brzesten, Volkouischen, Drohicien, Myelnicen, Krzemieni:
cen, Staroduben. Aliqua verò ex personis Ducum Lithuaniæ, qui illis à Vitawdo
Duce præfecti fuerant, vzt Sigismundo Coribut, Langwinowicz, Simeone, Georgio

Quæ vexilla, viri, et ordines exercitus Cru: ciferorum fuere describit

PRuthenicus exercitus, quemadmodum milite et robore, ita et signis inferi:
or erat, Duo signa seu vexilla Mgr habebat, Vnum et primum magnum: in
quo, quicquid roboris erat locatum est, alterum minus, Albo crucem nigram,
aquilam similiter nigram, in medio continentem, habebat pro insigni, Item Ordinis
totius, Cuius in campo albo lata crux nigra erat insigne, Cuius Ductor erat Frideri:
cus de Vallerod, Marszalcus Prussiæ, Item Conradi Ducis albi Canthner Oleschnicesis
quartum aquilam nigram in campo cæruleo habens pro insigni, qui solus personaliter
cum gentibus suis ex Ducibus Slesiæ prælio interfuit, licet voluntate et affectione, sin:
gulos Slesiæ Duces, non dubites interfuisse, Item Cazimiri, Ducis Stetinen quintum,
Gryfonem in campo albo habens pro insigni, qui et ipse personaliter cum gentibus
suis, Mgrūm et Cruciferos adiuuabat, Item sextum vexillum, Scti Georgii, quod cru:
cem rubeam, in campo albo habebat insigne, cuius Ductor erat Georgius Kerzdorff,
et cui potior fuerat militaris virtus q̄ȝ fuga, Item septimum vexillum Pomesanien

Epĩ, beati Ioannis Euangeliſtæ, in ſpecie aquilæ ceruleæ imaginem geſtans, et dua:
bus curuaturis cæruleis circũdatam, habens pro inſigni: quod Marquardus de Ro:
ſzemburg ducebat, Item octauum banderium Epĩ et Epãtus Zambien, tres mitras
rubeas, in albo campo habens pro inſigni, quod Henricus Comes de Camencz de Mi:
ſzna ducebat, Item nonum banderium, Epĩ et Epãtus Chelmen, ałs Riſzemburg, q̃d
gladium rubeum nudatum, et curuaturam æquè rubeam, tranſuerſalr ſibi iunctam,
in campo albo habebat pro inſigni, Cuius Ductor erat Theodoricus de Souemburg,
Item decimum banderiũ Epĩ et Epãtus Varmienſis, ałs Elſberg, quod in campo, pro
medietate rubeo, agni Dei, albam imaginem, vexillum paruulũ, pede vno ſupra ſe
porrigentem, et ex cuius gutture ſanguis in calicem antepoſitũ defluebat, item al:
teram medietatem campi, albam tantummõ, habebat pro inſigni, Item vndecimũ
banderium magnæ Commendatoriæ, q̃d in campo rubeo barram habuit altam latã
pro inſigni, Cuius Conradus Lichterſten, magnus Cõmendator, erat Ductor, Item duo:
decimum banderium, Ciuitatis Culmenſis: quod fluctus vndoſos, pro medietate al:
bos, et pro aliqua medietate rubeos, cruce nigra et tractu nigro ſuperadditis ha:
bebat ꝑ inſigni, Cuius Ferentarius erat Nicolaus, dictus Nikſz, Vexilifer Culmen,
Quem Henricus de Plawen Mgr Crucifericus, Vlrico de Iungen ſuccedens, quaſi
parum fidelr egiſſet, capite damnauit, Ductores aũt eius Ianuſſius Orzechow:
ſkÿ et Conradus de Koplow milites, Item tredecimum banderiũ Theſaurarii
Ordinis, quod clauem album in campo rubeo pro inſigni habebat, Cuius ductor
erat Morcheÿn Theſaurarius Crucifericus, Item quartum decimum banderiũ
Commendariæ et Ciuitatis Grudzancz, quod in campo albo, caput Zubronis nigrũ
habebat pro inſigni, Cuius Ductor erat Vilhelmus Elpheſteÿn, Commendator de
Grudzancz, Item quintumdecimũ banderium Commendariæ et Ciuitatis Balga,
quod in campo albo lupum rubeum habebat pro inſigni, Item ſextumdecimum
banderium Cõmendariæ et Ciuitatis Schonſche, q̃ in campo albo, duos piſces
rubeos arcuatos, ſe inuicem ore contingentes, et cauda, habebat pro inſigni, Cuiꝰ
Ductor erat Nikloſz Vlcz, Cõmendator in Schonſche, Item decimum ſeptimum
banderium Ciuitatis Kinsbergen, quod in campo rubeo album leonem, coronam cæru:
leam in capite geſtantem, Cui ſuprapoſita erat Crux nigra, in campo albo, habebat pro
inſigni, Cuius ductor erat Vicemarſzalcus, ſeu Vicecõmendator Kinsbergen, Item de:
cimum octauum banderiũ Cõmendariæ de antiquo Caſtro, quod per quadrum habebat
quor̃ campos, partim nigros, partim albos, Cuius Vilhelmus Nippen Commendator
de antiquo caſtro erat Ductor, Item decimum nonum banderiũ Cõmendariæ et Ciui:
tatis Tucholÿa, quod duos campos rubeum et album, lineis tamen nigris, in medio
diſtinctos habebat pro inſigni, Cuius Henricus de Tucholÿa Cõmendator erat ductor,
Cuius in tantum aſcenderat pompa, ſuror, et elatio, vt à tempore, quo in expeditionem
pr̃ntem venerat, duos nudos gladios, ante ſe, quocunqȝ iret, deferre iuberet. Monenti:
bus aũt illum nonnullis viris bonis et timoratis, ne ſe tam ſuperbè gereret, ſacramẽ:
to ſe adegit, Non prius ſe gladios ꝑfatos conditurum in vaginam, donec vtrumqȝ in
ſanguine Polonorũ cruentaret, Item vigeſimum banderiũ, Caſtri et Cõmendariæ
Nyeſchouien, q̃ in medio album campum, à parte verò vtraqȝ duos nigros habebat
pro inſigni, Cuius Conradus Hoczfelth, Cõmendator Nyeſchouien erat ductor. Item
vigeſimum primũ banderium Militarium et ſtipendiariorũ de Veſthwalia, q̃d duas

ſagittas rubeas, per tranſuerſum in campo habebat pro inſigni, Item vigeſimum
ſecundum banderium Aduocatiae et Ciuitatis Rogozno, quod tres roſas in tra:
ctura rubea tranſuerſali in albo campo habebat pro inſigni, Cuius Ductor erat
Fridericus Ved, Aduocatus in Rogozno, Item vigeſimum tertium banderium
Commendariae et Ciuitatis Gdanenſis, quod duas cruces, vnam vczt rubeam in
albo campo, et alteram albam in rubeo campo habebat ꝓ inſigni, Ductor eius fuit
Ioannes Schomenfelth Commendator Gdanen, Item vigeſimum quartum ban:
derium Commendariae et Ciuitatis Engelſberg, quae in Polonico vocatur Pokrziwno,
quae imaginem Angeli candidati, alas et manus extendentis, in campo rubeo ha:
bebat pro inſigni, Id Burcardus Vrk, Commendator in Engelsberg ducebat, Item
Vigeſimum quintum Banderium, Comendariae et Ciuitatis Bridnicen, ꝗ ceruum cum
cornibus rubeum, in albo campo habebat pro inſigni, Cuius Ductor erat Baldeuin
Stoll, Commendator Brodnicen, Item vigeſimum ſextum banderium, Caſtri Bratian
et Ciuitatis Noue, quod tria cornua ceruina, in gyrum coniuncta, in campo albo
habebat pro inſigni, Cuius Ductor erat Ioannes de Redere, Aduocatus in Bratian,
Item vigeſimum ſeptimum banderium, Ciuitatis Bransberg, quod duas cruces,
vnam albam, in nigro campo, alteram nigram in albo campo habebat pro inſigni,
Item vigeſimum octauum banderium Mercenariorum militum, quod vnam ſagittam
cuſpidatam, alteram absqȝ ferro et cuſpide ligneatam tm̄modo, vtramqȝ tn̄ rubeam
in albo campo tranſuerſaliter ſe contingentes, habebat pro inſigni, Item vige:
ſimum nonum banderium Mercenariorum militum: quod album lupum in ru:
beo campo habebat inſigne, Sub quo erant gentes Sweyczeronum, qui Mḡrum et
Ordinem Pruſſiae ꝓpriis ſumptibus adiuuabant, Item trigeſimum banderium
Commendariae et Ciuitatis Laſchin, als Leſzken, quod tres campos, ſuperiorem ru:
beum, inferiorem nigrum, medium vero album, habebat inſigne, Ducebat illud Hē:
ricus Kuſzeczky, Aduocatus de Laſzin, Item trigeſimum primum banderium Cō:
mendariae et Ciuitatis Slochow, quod in parte ſuperiori habebat imaginem Agni Dei,
album vexillum ſupra ſe vno pede tenentis, Cui de pectore in calicem manabat ſan:
guis, in rubeo campo, in parte vero inferiori album tm̄modo habebat campum
pro inſigni, Ducebat illud Arnoldus de Baden, Commendator Schlochouien, Item
trigeſimum ſecundum banderium, Commendariae Ciuitatis Oſteroden, cuius quor
campi, in quadrum diſtricti, albi vczt et rubei, erat inſigne. Id ducebat Peczenthan
Commendator Oſteroden, Item trigeſimum tertium banderium Ciuitatis
Bartheſchteyn, cuius aſcia alba, in campo nigro erat inſigne, Item trigeſimum
quartum banderium, Militarium terrae Culmen, fluctus vndarum rubeos, et albos
nigra Cruce ſuperpoſita, habens pro inſigni, Quod Ioannes Comes de Seyn Com:
mendator Thorunen ducebat, Item trigeſimum quintum banderium, Comendariae et
Ciuitatis Elbing, duas cruces albas, vnam in ſuperiori parte, alteram in inferiori, in cā:
po rubeo habens pro inſigni, Quod Vernerus Thetingen, Comendator Elbingen du:
cebat, Item trigeſimum ſextum banderium militum forenſium ex Almania inferio:
re, lineam nigram latam tranſuerſalem, in albo campo habens pro inſigni, Item tri:
geſimum ſeptimum banderium Comendariae et Ciuitatis Thorunen: quod Caſtellum
cum tribus turribus, ex rubeo et porta nigra, hoſtiis duobus apertis coccineis, in cā:
po albo habebat pro inſigni, Ducebat id Vicecomendator Thorunen, Item trigeſimum

octauum banderium ex militibus de Rheno venientibus, collectum, quod in campo albo lineam nigram latam tranſuerſalem habebat pro inſigni, Item trigeſimum nonum banderium, Oppidi Gniewkow, als in Teutonico Mewe, Quod ducebat Ioannes Comes de Vende Comendator Gniewen, Sub quo erant terrigenae et Ciues Diſtrictus Gnieuenſis, quod ex militibus de Franconia venientibus, collectum erat, Quod in campo rubeo duas albas habebat ſagittas, tranſuerſalr ſe contingen, Vnam quidem cuſpidatam, alteram vero abſq ferro et cuſpide ligneatam, Item quadrageſimum banderium Ciuitatis, quae vocatur Swyatha Siekierka, in Teutonico Helgebeyth, magno in campo, habens aſciam albam pro inſigni, Item quadrageſimum primum banderium, Comendariae Brunſzwik, quod in campo coeleſtino habebat leonem rubeum, in tribus tn locis, vzt in pectore, in ventre, et in vno pede, dealbatum, glaucam coronam in capite geſtantem, habebat pro inſigni, Item quadrageſimu ſecundum Banderium, Commendariae Ciuitatiſq Gdansk, quod in ſuperiori parte crucem rubeam in albo campo, in inferiori crucem albam in rubeo campo habebat pro inſigni, Ductor eius erat Vicecommendator Gdanen, Item quadrageſimu tertiu banderium, quod ex militibus Miſnen conſtabat, et quod in ſuperiori parte, cruces albam in campo rubeo, in inferiori vero crucem rubeam, in albo campo habebat p inſigni, Item quadrageſimum quartum banderiu Comendariae et Ciuitatis Sczitno, cuius albus et rubeus campus, diametralr ſe inuicem contingens, erat inſigne, Id ducebat Albertus de Elczbor, Comendator de Sczithno, als Orczburg, Item quadrageſimum quintum banderium Comendariae et Ciuitatis Ragnetha, habens tres pileos rubeos, in albo campo pro inſigni, Ducebat illud Comes Fridericus de Czolrn, Comendator de Ragnetha, Item quadrageſimum ſextum banderium Ciuitatis Knippow, quod in ſupiori parte, habebat coronam rubeam in albo campo, in inferiori vero, crucem albam in rubeo campo, Item quadrageſimum ſeptimum banderiu quod ex Liuonitis conſtabat, et quod habebat pro inſigni tres campos, ſuperiore glaucu, medium album, et inferiorem rebeum, Item quadrageſimu octauu banderium Aduocatiae et Ciuitatis Thſczow, habens quatuor campos albos et nigros per modum barraru pro inſigni, Quod Mathias Beberuch Aduocatus Thſczouien ducebat, Item quadrageſimu nonum banderiu Ciuitatis Holſten maioris, als Molzak habens tres campos ſupiorem nigrum, medium album, et inferiorem rubeum pro inſigni, Item quinquageſimu banderium militum mercenarioru, habens quatr campos duos coeleſtinos, per quadrum diſtrictos pro inſigni, Item quinquageſimum primum banderium Comendariae et Ciuitatis Brandebung, habens aquilam rubeam in campo pro inſigni, Id Marquard de Salczbach Comendator Brandeburgen ducebat, Branderium aut Commendariae et Ciuitatis Swiecze, quod ſcaales campos albos et rubeos habebat pro inſigni, a praeſenti pugna trunto aberat, Swyeczen enim Comendator Henricus de Plawen, cum omnibus Comendariae Swyecen terrigenis et militibus, ad prohibendum inuaſiom et vaſtationem terrae Pomeraniae, quam per Ianiſzium Brzozoglowy ex Caſtro Bidgoſcza fieri verebantur, relictus erat, et certamini cum ſuo banderio et gentibus intereſſe non poterat

Vicecancellarii reprehenſione Bohemi a defectione reuocantur

Hac die trecenti Bohemi mercenarii ex Caſtris Regiis, Rege inconſulto et ignaro, fecerant diſceſsionem, metu ne an precio hoſtili corrupti, incertum eſt. Quos cum Nicolaus Regni Poloniæ Vicecancellarius, ſerius Caſtra Regia ſequens, abeuntes offendiſſet, et quonam pergerent, quave ex cauſa diſcederent interrogans, quod emeriti ſtipendii ſolutio illis per Regem non penderetur, reſponſum accepiſſet, Scio, inquit Vicecancellarius, Wladiſlaum Regem ſingula quæ meruiſtis, etiam priusquam meremini, abunde ſoluiſſe, neque diſceſsionem veſtram præſentem vos iniuria, de qua utique apud Regem et Conſiliarios primum queri debebatis, ſed pauor et ignauia, cum didiceretis hodierna die Regem prælium cum hoſtibus habiturum, facere coegit. Qui ſermo tam forti verbere Bohemos perſtrinxit, perfoditque, ut diſceſſione omiſſa, Caſtra Regia, quæ liquerant, repeterent, et cum militibus Regiis mox cum hoſtibus manus conſerturis, in prælium properarent.

Wladiſlaus Rex colle conſcenſo, hoſtilem contemplatur exercitum, et non aptos bello ad Caſtra impedimentorum remittit

Completis ad integrum Wladiſlaus Poloniæ Rex obſecrationibus ſuis, non iam ſolum Ducis magni Lithuaniæ Alexandri, ſed et militum ſuorum, illum in arma ad prælium vocantium precibus clamoribusque ſurgit, et arma induens, ſplendidiſſimis armis a vertice usque ad plantam veſtiens corpus, nouis et altioribus militum vociferationibus, ut celerius ſignum pugnæ daret, impugnabatur; nihil enim ſatis proſpere fieri videbantur. Nam et ſi tam Polonicus quam Lithuanicus miles aciebus inſtructis, in prælium deſcendiſſet, hoſtilis quoque exercitus e regione ad pugnam et ipſe armatus conſiſteret, et ab inuicem ad tractum unius ſagittæ vix diſtaret, preludia quoque concertationum inter illos per ſingularia certamina fierent, non niſi tamen ſigno a Rege accepto cum hoſte decernere, honeſtum ducebat. Polonorum milites, obſtinauerant animos aut vincere aut mori. Pruthenica acies non tam conſtantes animos induerat, velut in qua colluuies variarum linguarum, atque nationum, turba præterea mechanicorum, lixarum, atque calonum, bello inutilis conſiſtebat. Rex itaque armatus equum conſcendit et omnibus inſignibus Regiis relictis, præter id, quod paruæ quantitatis ſignum alba aquila intextum, ante illum deferebatur; et ad videndum hoſtilem exercitum in editiorem montem proceſsit, atque in collem unum, inter duo nemora ſitum, planicieque larga refertum, ex quo facilis et plenus poterat haberi in hoſtes proſpectus, conſcendens, oculis magis quam ratione, ſuas et hoſtium vires penſans, interdum læta interdum triſtia ſibi ominabatur. Quantitate hoſtili ad ſacietatem contemplata, in inferiora deſcendit, et magnum Polonorum numerum balteo militari cingens, ac eiſdem bellandi incentiuum, breui quidem ſed graui ſermone infundens, et unumquenque ſuæ probitatis admonens, confeſsionem facinorum, equo, ut erat inſidens apud Nicolaum Vicecancellarium Regni Poloniæ innouauit. Mutato deinde equo, Spadonem forte et robuſtum, ex millibus electum, coloris ſubrufi atque Czilawi, exiguam tenuemque habentem in fronte caluiciem, conſcendit, galeamque petit. Quam oblatam manibus tenens, ad Nicolaum Regni Poloniæ Vicecancellarium mandata facit, eumque cum ſingulis preſbiteris et Notariis, cæteraque turba imbelli, et ad pugnam inutili ad currus ire, et ſuum aduentum, aciebus compoſitis, fiendum operiri iubet. Sancitum enim fuerat ſecreto,

et salubri consilio, Regem non prodire in praelii discrimen, sed continere se inter currus et castra, Impleturus itaque Wladislaus Polonorum Rex suorum Consiliariorum decretum, Nicolaum Vicecancellarium, ad castra praeire iubet, spem de aduentu suo et ipse pollicens, ne redire et ipse, si subsequi non spem fecisset, Consiliariorum impulsu ad currus cogeretur.

Magister Prussiae Vlricus, contemplatus suum et hostilem exercitum fudit lachrymas, et ob id à Commendatore Elbingensi Vernero Thetingar obiurgatur.

Sub hoc dierum spacio, Cruciferorum Magister Vlricus de Iuningen, dum Regias et suas copias in grandi multitudine vidisset conuenisse, et ad dimicandum accinctas, in aciebus et ordinibus consistere, vltimi discriminis horam perhorrescens, fiduciam, qua vsque ad superbiam insanierat, in solicitudinem vertit, ac in locum abstractum secedens, non maerori tantum, sed et lachrymis, vbertim manantibus, indulgebat. Id dum Commendatoribus suis, quorum caterua tunc circumfusus erat, admodum displiceret, Elbingensis Commendator Vernerus Thetingar illum aggressus, publicè obiurgat, monens, vt virum se non foeminam gerat, et strenuitatis potius de se, quàm ignauiae exemplum militibus suis, signum pugnae ab eo praestolantibus, praebeat. Eam obiurgationem Vlricus Magister modestè ferens, respondet, ne meticulositate aliqua, aut ignauia, lachrymas, quas coram cernebant, profudisse, sed religione et vera compassione, quod videlicet sub suo Magistratu et regimine tantum Christiani sanguinis, quantum qui oculis non subiiceret, animo et aestimatione concipere posset, futurum foret effusum iri, vereri quoque se, ne effusus iam et propè horum fundendus sanguis, de suis requiratur manibus, et propterea anxietatem siue aegri siue praesagientis animi occulere non valuisse. Adiecit quoque se, vt virum constantem et pugnam absque metu inituram, et in eius discrimine, in quamcunque partem eius sors casura foret, perseueraturum. Seipsum potius ipse Vernerus Thetingar aspiceret, de se quoque potius, et sua persona, statu, atque conditione curaret, ne superbè et ferociter; de se et viribus suis praesumens, tanto turpius, dum ad pugnam ventum foret, caderet, quanto se inflatius supra caeteros eleuaret. Nec inanis fuit haec denunciatio, Magister enim Prussiae Vlricus, pugnando aduerso pectore cecidit, nec suo exercitui victo superesse dignum duxit Vernerus Thetingar Commendator Elbingensis, turpiter ex praelio fugiens, non prius fugam, quàm in Elbing deuenisset, sistere potuit, documentum non inultae superbiae et praesumptionis singulis futurus.

Superbam Vlrici Magistri Prussiae legationem et duos strictos enses Wladislaus Rex modestè acceptans, Custodes corporis sui assignat, et signum pugnae dare iubet.

Mandatis Regiis Nicolaus Regni Poloniae Vicecancellarius acceptis, praeire caeperat ad currus, Rege galeam capiti superponere, et in pugnam procedere gestiente, dum subito nunciatur; duos Araldos, quorum vnus Romanorum Regis, nigram videlicet aquilam in aureo campo, alter Stetinensis Ducis, rubeum Gryphonem in albo campo, deferebant insignia, ex hostium exercitu egressos, duos enses

nudos, et vagina vacuos, deferentes in manibus, ad præſentiam requirentis Regis
militum Poloniæ tutela, ne violarentur, ad Regem conductos adeſſe, Illos ſiq:
dem Mgr Pruſſiæ Vlricus, ad Wladiſlaum Regem tranſmiſerat, ad conſeren:
dum prælium ſine cunctatione, et dimicandum acie exciturus, additis inſuper
ſuperbis mandatis, Quibus Wladiſlaus Poloniæ Rex viſis, ratus illos vt erant,
aliquid nouæ et inſolitæ legationis ferre, et Nuncios eſſe, Nicolaum Vicecancel:
larium reuocare iubens, in eius atque certorum Baronum, quibus Regii corporis
cuſtodia mandata fuerat, videlicet Ducis iunioris Maſouiæ Semouithi, nepotis ger:
mana ex ſorore Regii, Ioannis Mazik de Dambrowa, Zolauæ Bohemi, Sbignei
de Oleſchnicza Secretarii, Dobeſlai Kobila, Volczkonis Rokuthi, Boguphali
Magiſtri coquinæ, Sbignei Czayka de Nowodwor, Regiam lanceam, Nicolai Mora:
wiecz vexillum paruulum, Danilkonis de Ruſſia, ſagittas Regis, deferentium
quando feſtinatio in prælium, Alexandrum Ducem magnum Lithuaniæ, et occupa:
tio eius circa componendas ſuorum acies, vetuit acciri, Aroldorum legationem
audit. Qui reuerentia aliquali apud Regem facta, legationis ſuæ verba Teu:
tonico idiomate, Ioanne Mazik interpretante, in hunc modum diſſerunt, Illuſtriſſime
Rex, Mgr Pruſſiæ generalis Vlricus, mittit tibi et fratri tuo ſuppreſſo, et Ale:
xandri, et Ducis nomine, per nos Aroldos, præſentes duos gladios, in ſuffra:
gium pugnæ futuræ, quatenus cum eo et gente ſua, minus cunctanter, et magis
audaci, quam quem præ ſe fers, animo, congrediaris, neque de cætero latites, et in:
tra ſyluas, nemoraque conſiſtens, pugnam trahas, Si autem ſtrictum et artum cam:
pum te ad explicandum tuorum acies habere exiſtimas, offert tibi Mgr Pruſ:
ſiæ Vlricus, quatenus te ad certamen eliciat, de planicie campi, quam ſuo exerci:
tu occupauit, et quantum voles excedere, Aut ſaltem, ne pugnam vlterius dilatum
à te iri contingat, Marti campum quemlibet delige, Hæc Aroldi, In ipſo autem
legationis Aroldorum puncto, Cruciferorum exercitus denunciationem ſuam, per
Aroldos factam, teſtatus, retroceſſionem ad ſpacium haud exiguum notatus eſt
feciſſe, vt appareret eum fidem Aroldorum, et intimatorum ſuorum opere expliſ:
ſe, Stulta profecto, et parum eorum religioni congrua, hæc denunciatio, quaſi
fortunam in ſuo conſilio, ſuaque poteſtate habitam, nouiſſent, quid cuique luce illa
aſſignatura foret, Wladiſlaus autem Poloniæ Rex, ſuperba et arroganti legatione
Cruciferorum audita, gladiis de manibus Aroldorum acceptatis, non in bilem,
aut indignationem aliquam, ſed in lachrymas reſolutus, reſponſionem ſuam, nul:
la deliberatione, mira tamen et quaſi ſuperna humilitate, pacientia, et modeſtia
fretus, ad Aroldos facit, Quamuis, inquit, in exercitu meo ſufficientes gladios
habens, hoſtium meorum gladiis non egeam, pro maiori tamen ſuffragio tutela
et defenſione cauſæ, et iuſticiæ meæ, etiam hos duos gladios, ab hoſtibus meis
meum et gentis meæ ſanguinem et excidium ſitientibus, miſſos, et per vos de:
latos, in nomine Dei accepto, Ad quem, velut iuſtiſſimum intollerandæ ſuperbiæ
vindicem, ad eius quoque genitricem virginem Mariam, ad patronos quoque me:
os et Regni mei, Stanislaum, Adalbertum, Venceſlaum, Florianum, Heduigim,
confugiam, precaborque illos, vt in hoſtes tam ſuperbos, quam impios, qui nulla æqui:
tate, nulli humanitate ac humilitate, nulla oblatione mea, niſi ſanguinem fun:
dant, viſcera lanient, iugulum ceruici admoueant, placari pacificarique poſſint

iras ſuas vertant, In certiſſimo Dei et ſanctorum eius præſidio, et illorum
ſuffragio et pietate, fiducia mea collocata, quod illi me populumque meum ſuis
viribus, ſuaque interceſsione protegent, et non permittent me, populumque meum
ſuccumbere tam immanibus hoſtibus, apud quos frequentius pacem quæſiui,
quam et præſenti hora, dummodo æquis conditionibus prouenire poſſet, non
faſtidirem accipere, et vibratam in pugnam manum retraherem, etiam nunc,
quamuis de cælo mihi victoriam ex horum mucronum, quos attuliſtis, eui:
dentiſsimo oſtento viderim portendi à conflictu. Campi verò electionem non
mihi vendico neque arrogo, ſed illius deſignationem, quemadmodum Chriſtiano,
et homini et Regi conuenit, Diuinitati reſeruo: eum locum pro certamine, eum
belli euentum habiturus, quem Diuina propiciatio et præſentis diei fortuna
eſt aſſignatura, Confidens furori Crucifero à ſuperis dari eos exitus, quibus
et in præſens et in poſterum domabitur illorum tam impia et non ferenda ſu:
perbia, Superos enim compertum habeo pro iuſtiori cauſa ſtaturos, Tantam
talemque hoſtium meorum ſuperbiam, cælotenus ſe efferentem, campus, quem cal:
camus, in quo concurrendum eſt, et Mars, communis belli, et æquus iudex, con:
teret humiliabitque Sperans Deum mihi et genti meæ præſentis certaminis au:
xilia præbiturum, Seruantur prædicti duo acinaces, per ſuperbiam, Polonorum
Regi, in ſubſidium miſsi, à Cruciferis, in Theſauro Regio Cracouiæ in hanc
diem: alterius arrogantiam et cladem, alterius humilitatem et triumphum, no:
ua et recenti ſemper memoria teſtaturi, Sic fatus, Aroldis, Dziwiſzio Marzaczky
de Domo Ielithonum militi, in cuſtodiam traditis, Vicecancellario in caſtra ite:
rum ire iuſſo, galeam capiti ſupraponit, et in nomine Domini exercitum, pro:
cedens in pugnam, ſigna canere, præliumque inchoare milites præcepit, ſuperos
inuocans obſecransque, vt iras ſuas in Cruciferos, non fœderum tantum ruptores, ſed
arrogantiæ execrandæ viros, et omnis æquitatis oſores, verterent, Militum quoque
ſuorum erigerent et adiuuarent virtutem, Quærere ſi quidem et tunc inter ſtriden:
tia arma, inter concrepantes clangore tubas Rex mitiſsimus, nitebatur æquita:
tem et iudicium, ſingula belli inſtrumenta, dummodo pax æquis conditionibus con:
uenire poſſet, depoſiturus, verum contumelioſa et arroganti Cruciferorum lega:
tione audita, ceſſit ex ſententia, ſpemque omnem pacis, quam in eam horam diſtine:
batur, depoſuit, conſiderans fruſtra ſe ſe obniti, quando tanta ſtreparent Cru:
ciferi ſuperbia, Optimus plane Rex, qui hoſtes ſuos non tam gladio, quam manſuetudi:
ne et æquitate vincebat, plus ſacrificiis et oratione dimicans, quam telis, Comparatum
ſi quidem, et maturo conſilio digeſtum fuit, quod Wladiſlaus Poloniæ Rex, ad nullam
certam aciem, cuiuſcunque banderii ordinatus erat, deſcenderet, ſed cura præcipuiſsi:
ma eius caput et vita magnopere fuit tunc cuſtodita, Et per euidentiſsima ordinatione
conſtitutum, vt in loco abſtracto, ſecuro, et ſecreto Rex ipſe, non ſolum ab hoſtibus,
ſed à ſuis etiam ignoratus, conſiſteret, turba et exercitu notabili cuſtodum et
militum vallatus, Equi etiam veloces per loca varia diſpoſiti, in quibus tranſmu:
tando illos, periculum, acie hoſtili vincente euaderet: velut is, qui ſolus pro decem
millibus computabatur. Habebat autem in exercitu cuſtodum ſuorum, vt in ſuperiori:
bus præmiſsimus banderiolum, in quo erat pro inſigni aquila alba, cuius Signifer
erat Nicolaus Morawiecz de Kunoſzowka, de Domo Powala, Exercitus autem ipſe

cuſtodum, ſexaginta lanceas militum continebat, Principales aūt Cuſtodes Regii corporis erant hii, Semouitus iunior Dux Maſouiæ, filius Semouithi ſenioris, nepos Regius ex germana ſorore, Fyeduſchko, alīs Theodoſius Dux Lithuaniæ, habens non contemnendum de ſuis gentibus exercitum, Sigiſmundus Coributh Dux Lithuaniæ, nepotes Regii patrueles, et hii tres Principes cognatorum, Item Nicolaus, Regni Poloniæ Vicecancellarius, de Domo Tubarum, poſt Gneſnen̄ Archiepūs, Sbigneus de Oleſchnicza, de ſtirpe Dębno poſt Cracouien̄ Epūs et Cardinalis Ioannes Mązik de Dąbrowa, de Domo Wadwicz, poſt Palatinus Leopolien̄, Ioan̄es Zolawa Bohemus Baro, de Domo Thowaczow, Byenialſzyus Wieruſz de Byala, ſenior Cubiculariorum Regiorum, de Domo Wieruſzow, Henricus de Rogow de Domo Dzyaleſcha, expoſt Regni Poloniæ Vicetheſaurarius, Sbigneus Czayka de Nowidwor de Domo Dębno, qui haſtam Regiam deferebat, Petrus Medelanſky, de Domo, quæ duos vomeres aratrales, dorſis ſibi iunctos, in campo cœleſtino defert pro inſigni, Cuius in Polonico eſt proclama   Ioannes Sokol Bohemus, et plures alii, Alexander aūt Vithawdus, Dux magnus Lithuaniæ, capitis ſui et corporis cuſtodiam ſoli Deo derelinquens, per vniuerſum tam Polonicum q̄ Lithuanicum volabat diſcurrebatq; exercitum, equos frequētius mutādo, paucos habens comites, corporis vero cuſtodes nullos, fractos ordines, et pugnam in locis multis apud Lithuanicum exercitum reſtituens, fugamq; ſuorum magnopere vsq; ad extremum valido clamore et vociferatiōe neq̄q; inhibens

Congreſſus et pugna acerrima Polonorum cum Pruthenis

Signis canere incipientibus, Regius vniuerſus exercitus, patrium Carmen Bogarodzicza, ſonora voce vociferatus eſt, deinde haſtis vibratis, in ꝓlium prorupit, Exercitus tn̄ Lithuanicus, iuſſu Ducis Alexandri, oīs moræ impatiens, prior ad congreſſum venit, Iam ſe Nicolaus Regni Poloniæ Vicecancellarius cum Sacerdotibus et Notariis, ad Caſtra Regia proceſſurus, in multarū lachrymarū effuſione, à conſpectu Regis auerterat, dum illi per vnum ex Notariis ſuggeſtum eſt, ſubſiſteret parumper, acierumq; inter tam validiſſimos exercitus ꝓtolaretur congreſſum: rarum ſanè, nec impoſt videndum ſpectaculum vnquā Cuius ille dicto perſuaſus, ad prælii congreſſum, oculos et vultum conuertit, In ipſo aūt temporis articulo, acies vtræq; in vallis medio, quæ exercitus diuidebat, ſublato ab vtriſq; clamore, quem pugnaturi ędere conſueuerūt, Cruciferis Polonorū acies, geminata duntaxat bombardarū proiectione, caſſo ſudore offendere et cōfundere nitentibus, congreſſæ ſunt, q̄uis Pruthenica acies et impetu clamoreq; validiori, et ex ęditiori loco concurriſſent in certamen. Erant in congreſſus loco ſex quercus altæ, quas et earum ramos, plures mortalium conſcenderant, de Regis ne an Cruciferorum exercitu incertum, et primarum acierū congreſſum et fortunam vtriuſq; exercitus, ſupernè viſuri, Tantus aūt fragor et ſonitus aciebus congreſſis, quaſi moles quædam immenſa ruinata foret, ex fractione lancearum, et colliſione armorū, tam ſonorus à gladiis crepitus æditus eſt, vt etiam ab his, qui aliquot miliaria diſtabant, prope audiretur; Pes inſuꝑ pede ꝓſſus, et armis quatiebantur arma, mucronesq; in ora dirigebantur; Signiſq; collatis, timidy

non poterat à ſtrenuo, neqꝫ fortis ab ignauo, diſcerni, vtriſqꝫ ſibi quadam cō:
nexione cohærentibus. Nec ſecus mutabant locum, aut ꝓmouebant gradum, do:
nec hoſte deiecto aut interfecto, victor victi locum occuparet. Haſtis deniqꝫ cō:
fractis adeo cohærebant vtrinqꝫ acies, et arma armis, vt non niſi mucronibus et
ſecuribus longius ligno extenſis, ingentem ſonitum, qualem in fabricis malei in:
cudibus efficiunt, pugnando ederent, equiſqꝫ preſſi dimicarent. Marſqꝫ tunc in:
ter pugnantes manu tumodo, et gladio, conſpiciebatur fortiſſimus.

Lithuani terga vertentes in Lithuaniam vsqꝫ fugiunt

Congreſſu inito, vterqꝫ exercitus ancipiti prælio, ad vnius penè horæ
ſpacium, dimicabat, et neutro exercitu referente pedem, fortiſſimeqꝫ pro
victoriā adnitente, ambiguum erat dinoſcere, in quam partem inclinaret
fortuna, aut quæ pars prælio ſuperior euaſura foret. Cruciferi cum animaduer:
tiſſent, in cornu leuo et exercitu Polonico, durum ſibiqꝫ perniciosum certamen,
deletis iam præſtantioribus ordinibus, committi, in dextrum cornu, in quo acies
Lithuanica conſtituta erat, quæ et ordinibus rara, et equis armiſqꝫ tenuis et
languida, ad vincendum facilis videbatur, vires conuertunt: ea pulſa, in Polo:
norum acies fortius graſſaturi. Non tn̄ ꝓpoſito eorum ad plenum ſpes reſpō:
dit. Pugna inter Lithuanos, Ruthenos, et Tartaros, feruente, acies Lithuanica
deteriori loco, impetum hoſtilem ſuſtinere non valens, cedere cepit, pedem quoqꝫ
ad vnius iugeris træ ſpacium retulit, Cruciferis aūt amplius eam prementibꝫ,
iterum atqꝫ iterum cedere, et tandem verti in fugam coacta eſt: Duce magno
Alexandro, nequicqꝫ fugam verbere et clamore valido ſiſtente. Traxitqꝫ ſe:
cum magnam etiam Polonorum, qui ei commixti fuerant, multitudinem. Quam
hoſtis cædendo captiuandoqꝫ fugientes, ad plura miliarū perſequebatur: ratus
ſe iam ad plenum debellaſſe. Tantus aūt metus peruaſerat fugientes, vt pleriqꝫ
non, niſi Lithuaniam ꝑuenientes, fugam ſiſterent, et cæſum Regem, cæſum
quoqꝫ Alexandrum, magnum Ducem Lithuaniæ, cæſos inſuper eorum exercitꝫ,
vſqꝫ ad interniciōm nunciarent. In eo conflictu Smolnenſ milites Rutheni, ad
tria propria conſiſtentes ſigna, ꝑtinatius pugnando, ſoli fugæ expertes, laudē
meruerant. Nam et ſi ſub vno ſigno cæſi forent duriſſimè, et ſignum vſqꝫ hu:
mo proculcatum, in duobus tamen reliquis, quemadmodum viros et milites
conueniebat, fortiſſimè pugnando, victores euaſerant, ſeqꝫ tandem Poloni:
cis agminibus adiunxerant, ſoliqꝫ in exercitu Alexandri Vithawdi laudē
dimicationis tulerant fortis et heroicæ illo die, cæteri omnes, relictis in dimi:
catione Polonis, curſu effuſo ad fugam, hoſte perſequente, ferebantur. Fugā
aūt ſuorum Alexander Vithawdus, magnus Dux Lithuaniæ, moleſtiſſimè
ferens, veritusqꝫ ex infælici ſuorum pugna, animos Polonorum perculſos fore,
aliis atqꝫ aliis velitibus à ſe miſſis, vt omni cunctatione omiſſa, ꝓperaret Rex,
necquam deprecantibus, ſolus ipſe et incomitatus, concito curſu aduenit, ma:
gnopere rogans Regem, vt in prælium procederet, præſentiā ſuā plurimum ani:
moſitatis et audatiæ pugnantibus collaturus

Miles Bohemicus et Morauicus ignauiane an dolo malo Ducis ſui Ioannis Sarnowſkÿ ex acie in proximam ſyluam cedens, à Vicecancellario ob:iurgatus, ad prælium redit, et Dux eius infamis fit.

FVgierat etiam ea tempeſtate et ſancti Georgii ex parte Regiá, vexillum ſub quo tantummodo Bohemi et Moraui mercenarii militabant, q Ioannes Sarnowſkÿ Bohemus ferendum acceperat, et cum omni gente Bohemica et Morauica in nemus, in quo Wladiſlaus Poloniæ Rex fideles militari inſignierat bal:teo diuerterat, ſtabatqꝫ in nemore illo, neqꝫ in prælium regredi aduertebat. Quod Nicolaus Regni Poloniæ Vicecancellarius proſpiciens, et non Bohemicum ſed Dobeſlai de Oleſchnicza militis, et ſui generis atqꝫ familiæ exiſtimans, Nam crux alba in eodem vexillo depicta, aliquam crucis albæ, quam Dobeſlaus de Oleſznicza in ſigno geſtabat pro inſigni, ſimilitudinem expreſſerat, grandi indignatione permotus, ex Caſtris Regiis cum Notariis et pſbiteris exiliens, vſqꝫ in locum, in quo cōſtiterat aduenit, et Dobeſlaum de Oleſchnicza, illîc eſſe ratus, his illum ſermonibus carpit et obiurgat, Poteras ne ô infide et execrande miles, pugna inter Regem tuū et gen:tem tuā feruente, commilitonibus tuis ferociter pugnantibus, et in diſcrimine poſitis in turpem fugam verti: et in hac ſylua deliteſcendo latitandoqꝫ te ſubducere à plio non vereris: qui olim ſolebas corpors tui ſingulari virtute, plures ex priuatis certa:minibus referre triumphos, Conuenit ne id honori tuo: qui facinore te hoc et vniu̇r:ſū genus tuū coinquinas perimmenſo, nullo vnqꝫ tpe tam validas vndas ad di:luendum illud habiturus, Perculſus huiuſcemōi ſermone, et ad ſe platum ratus pdictus Ioannes Sarnowſkÿ Bohemus, Vexillifer, amoto galeæ ſuæ dolabro, Nicolao Vicecancelł° rndit. Neqꝫ metu neqꝫ mea ſponte pater vnde, ſed impetu et tractu fugi:entium ex prælio, et ſub ſigno meo conſiſtentiū militum, hûc ſum delatus. Milites anteſignani ex Bohemis et Morauis, Iawor, Sigiſmundus, Rakowÿecz de Rakowa et alii tibi inquiunt, teſtamur vir egregie: q ductu huius hominis peſſimi, nr̄i Pri:mipilarii, nos in has ſyluas ex certaminis loco, truſos et adductos eſſe, et ne no:bis fugæ facinus poſſit exꝓbrari à quoqꝫ, Ductore ſuo ſignoqꝫ, q fert, deſertis, ad certamen reuertimus, Neqꝫ dictis faciunt moram, Sed Ioanne Sarnowſkÿ, et ſigno derelicto, celerius quo poſſunt redeuntes, ad paleſtram certantium militum Polo:nicalium, ſe agminibus miſcuerunt. Erat aūt eo tempore, pfatus Ioannes Sarno:wſkÿ Bohemus infamis. Quem et vxor ꝓpria, ex Poloniæ Regno, poſt conflictus redeuntem, neqꝫ thoro neqꝫ Caſtro excipere perſeuerauit: meticuloſitatem et fugā illi exprobrans, Quibus contumeliis atqꝫ improperiis affectus, pauco vixit tpe, tedioqꝫ et dolore aſſiduo contabeſcens extinctus eſt, Fraus enim ſua et puſillani:mitas, quam eo die in Wladiſlao Polonorū Rege, fugiendo voluntariè expugna oſtenderat, in vulgarem et apud Sigiſmundū Hungariæ Regem, et apud Boheīæ et Morauiæ Barones, aſcenderat notitiā, nec poterat aliquo proceſſu temporis aboleri, dilui vel obliterari, Fugam aūt hmōi et diſceſſiōm, pfatus Ioannes puſil:lanimitateué an auro Cruciferico corruptus fecerit parum conſtabat.

Signum vi hoſtium collapſum reſtituitur à Polonis, Prutheni à perſecutione Lithuanorum reuerſi

pugnam ſuorum reſtituunt, ac vnus eorum qui in Regem totis viribus impetum facit, ab inermi Sbigneo Notario Regio occiditur.

Lithuanico exercitu in fugam acto, ingenti puluere, qui pugnam et pugnantes confundebat, per deſcenſum modeſtæ et ſuauis pluuiæ, ſuppoſito, inter Polonicum et Pruthenicum exercitum, acerrimum inſtauratur in locis varijs certamen, Cruciferis quoque pro victoria adnitentibus, magnum banderium Poloniæ Regis Wladiſlai, aquilam albam habens pro inſigni, cuius Martinus de Wroczimowicze Vexillifer Cracouien., miles de Domo Polukolza erat geſtator, prolabitur hoſtili impetu in terram, verum à pugnaciſſimis militibus et veteranis, qui ad illud conſtiterant, illico ruinam illius reſcindentibus, ſublatum eſt, et ſuo loco reſtitutum. Quod niſi circa illud egregia fortiſſimorum militum manus ſe oppoſuiſſet, corporibusque et armis illud defendiſſet, erigi non poterat, Iam autem indignitatem et probrum Polonici milites correcturi, ſæuiſſimo impetu graſſantur in hoſtes, et omne illud robur, quod cum illis manus conſeruerunt, fundunt, proſternunt, et debellant, Interea redit Cruciferorum exercitus, Lithuanos et Ruthenos fugientes inſectatus, multitudinem captiuorum ſecum ducens, et victorem ſe agens, magna iocunditate in Caſtra Pruthenica properabat, Videns autem infeſtis armis viribusque agi bellum, captiuis et ſarcinis abiectis, in prælium inſiliit, parti ſuæ, ſegnius iam tunc decertanti, ſuccurſurus, Fit aſperum, ſuccedentibus nouis pugnatoribus, inter vtroſque certamen. Et corruentibus hincinde quam plurimis, acies Cruciferica, grandi in militibus iactura excepta, ordinibus inſuper confuſis, et his qui ordines ducebant, peremptis, ad fugam inclinatura ſperabatur, Cruciferorum tamen de ordine labans prælium, militum Bohemicorum, Almanicorumque perſeuerantia in locis pleriſque reſtitutum eſt, Pugna inter vtrumque exercitum in ſuo feruore durante, Stabat Wladiſlaus Poloniæ Rex animoſitatem pugnantium eminus perſpiciens, Fiduciaque ſua in Diuina propiciatione repoſita, hoſtium, quos in locis aliquot fuſos profligatoſque viderat, fugam et deuictionem extremam operiebatur tacitus, Sedecim interim hoſtium cohortes, ſub totidem ſignis, nouæ, integræ, et nondum fortunam belli expertæ, in prælium ſuccedebant. Et aciebus in partem, qua Rex Poloniæ, cum cuſtodibus tantummodo conſtiterat, verſis, petere illum lanceis vibratis videbantur, Ratus autem Rex ſe acie hoſtili, paucitatis ſuæ reſpectu, ex compoſito peti, Veritus ſibi imminere extremum diſcrimen, Sbigneum de Oleſchnycza, Secretarium ſuum, ad gentes ſuas è propinquo poſitas, et ſub ſigno Cubiculariorum militantes, tranſmittit: iubens, quatenus propere illi in ſubſidium accedant, ingens periculum, à capite ſui Regis propulſuri, in quod ni celerius ſuccurreret, reciſurus eſſet, Erat et vexillum illud in puncto et præcincto ad faciendum cum hoſtili agmine congreſſum, Miles itaque Regius Nicolaus Kielbaſſa, de Domo Nalancz vnus ex anteſignanis, contra Regium Nuncium Sbigneum Notarium, acinacem ſtringens, grandi illum voce diſcedere propere iubens, obiurgat, Vides ne, inquit, ô funeſte, ab hoſtibus nos inuadi, et cogis, vt ſuper impendenti pugna omiſſa, in Regis defenſionem concedamus, Quod, quid aliud eſt, niſi fugere ex acie, et terga retrocedendo hoſti præbere, et tam nos quam Regem manifeſto periculo, viribus noſtris confractis, adiicere. Ea obiurgatione Sbigneus de Oleſchnicza repulſus à cohorte Cubiculariorum

Cui ſe medius ingeſſerat, diſcedit, et extemplo gentes Regiæ cum hoſtibus congrediuntur, fortiſſime quoque dimicantes obterunt, et hoſtes fundunt, Sbigneo de Oleſchnica ad Regem reuerſo, et ſingulos milites, circa prælium occupatos fore nunciante, addente quoque, quod a pugnantibus, ſeu in pugnam ſpectantibus, nullum conſilium, nullum imperium poſſet accipi, Cæteras autem cohortes, pugnam cientes, Sbigneus ſe non adiiſſe apud Regem nunciabat, quoniam apud illas præ ſtrepitu et tumultu, neque conſilium accipi poterat, neque imperium, Paruum vexillum Regium, quod ferebatur poſt illum, albam aquilam in campo rubeo habens pro inſigni, ne Regem illic conſiſtere proderet, prouidè ſubductum, et cuſtodibus corporis Regii mandantibus, ſuppreſſum eſt: et circumſtantium militum equis et corporibus Wladiſlaus Rex, ne illic ſtare conii ceretur, adumbratus, Aſpirabat Wladiſlaus Rex vehementi ardore in prælium, et calcaribus vrgens equum, in hoſtium confertiſſimos inſilire, cuſtodibus corporis renitentibus ægrè obſtantibusque, nitebatur; Vnde et Zolauam Bohemum, vnum ex cuſtodibus corporis, ferocius manu frenum equi, ne procedere valeret complexum, lanceæ ſuæ extremitate Rex, modeſtè tamen, ferit, dimittitque ſe in pugnam, rogat, donec vniuerſorum corporis cuſtodum, omnia ſe prius extrema, quam id eueniat, paſſuros profitentium, prece et duriori renitentia, reuocatus et cohibitus eſt, Miles interea de exercitu Pruthenico, Almanus genere, appellatus Dippoldus Kikerzicz de Dieber, de Luſatia, cingulo aureo, alba Diploide Teutonica, quam in Polonico appellamus, Iakkam ſeu kawtan, et armis in toto corpore veſtitus, ex acie maioris vexilli Prutenici, inter alia ſedecem conſiſtentis, in equo ruffo exiliens, in locum vſque, quo Rex ſtabat, decurrebat, vibransque haſtam, vniuerſo hoſtili, ſub ſedecim ſignis conſtituto, exercitu inſpectante, inuaſurus Regem videbatur, Quem dum Wladiſlaus Rex, vibrata et ipſe haſta ſua, excipere niteretur; a Sbigneo de Oleſznyca Regio Notario, nudo et inermi, ſemifractam lanceam geſtante, ictumque Regis præueniente, in latus exceptus, et in terram ex equo præcipitatus eſt, Quem palpitantem et ſupinum Wladiſlaus Rex in fronte, quam, caſside ſurſum verſa, nudatam, haſta feriens, intactum reliquit. Sed illico a militibus Regem obſeruantibus, occiſus, a pedeſtribus vero armis et ſpoliis exutus eſt, Facere aliquis in illa pugna aliquid fœlicius potuit: Sbignei profecto opere nihil fortius, nihil audatius: qui inermis et nudus, cum armis vndique veſtito, adoleſcens cum viro, nec nedum tyro cum veterano congredi auſus, per ſemitruncatam haſtam, aduerſarii praelongam eliſit, Et hoſtem ex equo infeſtum, deiiciens, non tantum Regis ſui, quam totius exercitus periculum ex caſu et nece Regis proventurum, auertit. Quem dum Wladiſlaus Poloniæ Rex, cuſtodibus ſui corporis, certatim animoſitatem illius, apud Regias aures efferentibus, balteo cingere ornareque militari, ac decus operis ſui præmiari magnopere geſtiſſet, non ſuſtinuit ingenuus adoleſcens, eo ſe honore a Rege tractatum et inſignitum iri, Sed Wladiſlao Regi, falces ſibi militares imponenti, reſpondit, Non ſæculari militiæ, ſed Eccleſiaſticæ ſe adiiciendum fore, et Chriſto malle, quam Regi terreno et mortali perpetuò militare. Tum Wladiſlaus Rex, Ex quo, inquit, ſortem potiorem delegiſti, At ego ſi vixero, ad Pontificale culmen te promouere, præmiaturus tuum opus, non intermittam. Ab eo itaque tempore, Sbigneus ipſe Charior Regi eſſe cœpit, et in conſpectu omnium ſingulari gratia et fauore conſpicuus, in Epiſcopum deinde Cracouienſem fauore Regio, proceſſu temporis, promotus, irregularitatis, tunc contractæ, notam, Martino quinto diſpenſante, promeruit ❧

Pruthenis cæſis fuſiſque Caſtra eorū diripiuntur,
et ex vino in vaſis iuſſu Regis confractis, cū ſangui:
ne cæſorum mixto torrens rubeus defluit, et vincla
in Polonos parata, inuenta collo hoſtis imponuntur

A Gmen Cruciferorum, ſub decem ſignis conſiſtens, ex quo miles Miſſnen
Kikerzicz Regem inuaſurus, auſu temerario, magis quam audaci prodierat
videns proſtratum militem Kikerzicz truncatum eſſe, conuerti illico cœpit, vno
Crucifero, qui ſigna ducebat, albo inſidente equo, anteſignanos milites lancea ad
retrocedendū impellente, clamanteque in Teutonico, Herun, herun, Conuerſus aūt ibat
in partem dextram, in qua vexillum maius Regium, cœde hoſtium iam perfunctū, cum
nonnullis ſignis Regiis aliis conſtiterat, Milites aūt Regii viſo exercitu ſub ſedecim
ſignis poſito, pleriſque hoſtilem, vt erat, rati, alii ingenii vicio humani, in ſpem meliores
proni, Lithuanicum exercitū, propter verſatiles lanceas, quas Sulicze, quarum in eo frequens
numerus habebatur, aſtruentes, non ſubito illum aggreſſi ſunt: dubietateque concertatione
inter eos creſcente, ſuſpenſi, Quam geſtiens Dobeſlaus de Oleſchnycza, miles, de do:
mo Crucis, quæ Dabno appellatur, ſoluere, vrget vibrata lancea equum, vnicus in ho:
ſtem, contra quem Crucifer, ſigna et ordinem ducens, de turma Pruthenica exilit.
Et venienti Dobeſlao, contra ſe occurrens, vibratam haſtam Dobeſlai, ſua vibratili lan:
cea in ſublime exceptam, per caput ſubmittit, Primò ſiquidem Dobeſlaus Oleſznicky,
emiſit haſtam, quam Crucifer modica declinatione, et ſubmiſſione capitis, lariſſa
etiam in altum ſublatam euitauit, ictumque Dobeſlai, ferire illum conantis, eluſit. Dobe:
ſlaus aūt fruſtratum ſe ictu ſuo aduertens, et cum vniuerſo hoſtili agmine decertare
temerarium et inſanum ducens, concito curſu ad ſuos regrediebatur. Quem Cru:
cifer proſecutus, infeſtam et ipſe lariſſam, equo calcaribus adacto, in Dobeſlaum
contorquens, emitenſque vulnus in lumbi equi Dobeſlai, per tecturam, quam kropierz voci:
tamus, non letale tamen infigens, citato curſu, ne à Polonorū militibus occuparetur ſuis
ſe viceuerſa coniunxit. Polonorum itaque acies, dubietate, quæ illos tenuerat, diſcuſſa,
ſub frequentibus ſignis irruunt in hoſtes, ſub ſedecim ſignis conſtitutos, in quæ et
reliqui alii, apud alia ſigna conflicti, refugerant, et letale cum illis certamen conſe:
runt. Et licet hoſtes aliquādiu reſtitiſſent, ad extremum tamen multitudine exercitus
Regii, vndequaque circūdati, ſtrati, obtritique ſunt, et ferè ſingulæ gentes, ſub ſedecim
ſignis militantes, cæſæ aut captæ. Et agmine hoſtium deuicto, profligatoque, quo et Ma:
giſtrū Pruſſiæ generalem Vlricum, Marſzalcos, Commendatores, et quoſlibet milites, Procee:
reſque de exercitu Pruthenico preſtantiores conſtabat cecidiſſe, cætera multitudo ho:
ſtilis auerti, et vt ſemel dedit terga, etiam certam capeſſere fugam cœpit, victoriā
quoque et ſi ſeram laborioſamque, plenam tamen et certam, Wladiſlaus Polonorum Rex
et exercitus ſuus, de Magiſtro et Ordine Cruciferico conſecuti. Tunc ſiquidem Geor:
gius Kerzdorff miles, qui in Cruciferorum exercitu ſancti Georgii banderium detu:
lerat, capi honeſtè, quam turpiter fugere malens, cum quadraginta commilitonibus
Przedpelkoni Kopidlowſky, Polonico militi de Domo Dria, occurrens, flexis genibus
in terram, in captiuitatem militarem, quemadmodū precabatur, ſigno etiam con:
tradito, receptus eſt, Recepti et hii duo Duces Caſimirus Stetinen per Skarbko:
nem de Gory, Conradus albus Oleſchnicen per Iosthonem de Zalcz Bohemum,
qui prius gentibus, et ſignis Cruciferorū partem adiuuerant, Capti preterea

multi alii diuersarum gentium et nationum milites. Plerisque autem militibus, qui ex acie Pruthenica diffugerant, currus Pruthenicos et castra, defensionis gratia ingressis, a gentibus Regiis, curribus et castris Pruthenicis perruptis, inuasi et oppugnati, aut trucidati fuere, aut capti. Castra quoque hostilia, multiplici opulentia plena, et currus, et omnis Magistri Prussiae, et sui exercitus suppelex, per Polonicos milites direpta. Repertae autem fuere aliquot in Cruciferico exercitu quadrigae, vinculis tantummodo et catenis onustae, quas Cruciferi, certam sibi ominati, Diuinitate inconsulta, victoriam, nec praelium meditati seu triumphum, ad vinciendum Polonorum captiuos conduxerant. Reperti et alii, pleni facum, currus, quae pinosae sepo tamen et pice oblitae, tela insuper, sepo et pice perfusa, circumdatae, cum quibus debellatos et fugientes persequerentur; per anticessum, rem in manu Dei sitam tumido et de victoria fidenti animo, non reseruata potestate superis, executuri. Vinculis tamen et catenis huiusmodi, iusto Deo praesumptionem eorum conterente, a Polonis alligabantur. Erat spectaculo digna, et pro aestimatione rerum sortis humanae, miranda res, quod dominos proprios propria vincla et catenae includerent, et hostiles currus, plura explentes millia, intra quartale vnius horae, a Regio exercitu direpti, adeo, vt nec illorum minimum relinqueretur vestigium. Erant praeterea in castris et curribus Pruthenicis vasa vini multa, ad quae Regius exercitus debellatis hostibus, praelii fatiga, et feruore aestiuo defatigatus, ad refocillandam sitim concurrerat. Nonnullique militum galeis, caeteri chirotecis et calceis hauriendo merum, sitim sedabant. Veritus autem Wladislaus Poloniae Rex, ne exercitus suus a vino inebriatus, redderetur inutilis, facile si quis congredi auderet, etiam ab ignaui hoste vincendus, ne quoque ex nimia potatione in morbos et languores solueretur, vasa vini discindi frangique iubet. Quibus ad imperium Regis celerrime confractis, defluebat vinum in occisorum cadauera, quorum erat in loco stationum hostilium haud paucae congeries, et mixtum cum hominum equorumque interfectorum cruore, rubeum torrentem conficiens, vsque ad prata Villae Thamberg visum est defluxisse et alueum ripasque ad modum torrentis, sua impetuositate effecisse. Inde vulgari fictioni et fabulae occasionem praestitam ferunt, qua vulgatum erat, tantum eo praelio sanguinis fusum esse, vt cruor torrentis in modum deflueret. Reperta deinde sunt in silua parua, arboribus, quas multi coraces vocamus, oblita, et haud procul a statione hostili distante, septem hostium banderia a fugientibus derelicta, et tantummodo infixa et mandata, quae ad Regem continuo delata sunt. Henricus Commendator de Tucholya, qui deferri ante se mandando duos gladios a superbia sua reuocari, per bene suadentes nequaquam potuit, dum ex praelio turpiter fugiendo in Villam Wyelgnow deuenisset, ab insequentibus consecutus miserabiliter capite caeso obtruncatus, temeritatis et superbiae suae, funestas quidem sed meritas poenas dedit. Conspectus autem sub praelii tempore fuit in aere a nonnullis viris deuotis et timoratis, et quibus id videre diuina propitiatio concesserat, vir quidam Pontificalibus amictus, personam egregiam repraesentans, Polonicum exercitum iugiter, et donec pugnaretur, et Polonis cederet victoria, benedicens, Beatissimus Stanislaus Cracouiensis Episcopus Polonorum Patronus et Prothomartir creditus, cuius intercessione et suffragio tam celebrem victoriam constat Polonis prouenisse.

Fugientium hoſtium per Polonos perſecutio, et captiuorum occiſorumqꝫ numerus

CUrribus hoſtilibus diſtractis, exercitus Regius ad collem, in quo hoſtiū
ſtatio et Caſtra erant, peruenit, hoſtiumqꝫ ex fuga dilapſorum plures
turmas et cuneos ex ſole reuerberante, fulgentibus armis, quibus penè
omnes veſtiti fuerant, perſpexit. Ad quos ꝑſequendos ſe vltro accingens, in
prata quædam lubrica ingreſſus, in hoſtes inſiliit, et paucis admodum reſiſtere
auſis, deuictꝭ, agmen reliquum, abſqꝫ violatione, abſqꝫ vulnere, iubente Rege, fer:
ro vt milites parcerent, agebatur; Tunc quoqꝫ Wladiſlaus Poloniæ Rex milites,
perſequi fugientes hoſtes, ſigno dato iuſſit, cōmunitos, vt cædibus qꝫ maxime ab:
ſtinerent, Ad plura itaqꝫ miliaria perſecutio extenſa eſt. Et paucis qui fugaꝫ
maturauerant, euadentibus, plures mortales cōphenſi, in Caſtra quoqꝫ reducti,
et clementer à victoribus habiti, altero die Regi dediti ſunt, multi in piſcina,
à prælii loco duobus miliaribus diſtante, ex tumultu et preſſura, vndis ſuffoca:
ti, Non ſuperueniens, perſecutiōn aduenit, Hoſtium eo prælio quinquaginta mil:
lia occiſa, capta quadraginta, ſigna militaria referuntur quinquaginta vnum,
intercepta, ſpoliis hoſtilibus admodum ditati, Quamuis difficile credam, quāti
ex hoſtibus ceciderint, exacta ſupputatione aſſerere: Strata aūt fuit, in aliq̄t
ꝓtenſa miliaria mortuorum corporibus, via, terra madefacta interfectorum cru:
ore, aer ipſe moribundorum et eiulantium vocibus implebatur.

Duo fratres Cruciferi propter ſuper: bos ſermones Vithawdo Lithuaniæ. Duci proteruè obiectos, ab eo capitali pæ: na, inuito Rege plectuntur

EXercitu Regio, ad perſequendum fugientes hoſtes, ad Regis imperium
conuerſo, Wladiſlaus Poloniæ Rex, in collem editiorem ꝑueniens, ſe illic col:
locat, reliquam illius diei, fortunam et faciem, quæ cū in ꝑſequendis, tum in
reducendis hoſtibus, à Polonorum militibus edebatur perſpecturus. Quem illīc
Alexander Dux magnus Lithuaniæ, poſt relatam victoriā, primum offendens,
quippe, qui ſub pugnæ omni tempore, inter Polonorum ſigna et cuneos verſabatꝰ,
feſſis et laborantibus, nouos et recentes ſubmittendo, et quæ fortuna foret vtri:
uſqꝫ partis ſcrupuloſius aduertendo, refert ꝓ magna et iocunda nouitate duos
frēs de Cruciferorum ordine Marquardum vzt̄ de Salczbach, Comēndatore Bran:
deburgen, et Sumberg in prælio captos eſſe: qui Conuentionis tp̄e, inter ꝑfatum
Alexandrum, magnum Ducem Lithuaniæ, et Mgr̄um atqꝫ ordinem, ſupra flumen
Niemyen, prope Kowno habitæ, Duci ꝑdicto Alexandro, et eius genitrici, q̄ parum pu:
dica fuerit, ſermone contumelioſo et illoto improperauerant, Subinferens ſe in eis
debitam vindictam, ꝑ capitꝭ truncatiōn accipere ſtatuiſſe, Wladiſlaus aūt Poloīæ
Rex, fælicitate victoriæ non elatus, ſed benignitate et humilitate ſolita vſus, ꝓhibu:
it ꝑfatum Ducem Alexandrum, in captos et deditos, exercere aliquam vindictam,
Non conuenit, inquit, chare frr̄ amplius in eos hoſtes, quos non nr̄a virtute, ſed clemē:
tis Dei ꝑmiſſione acie ſuperauimus, ſæuire, neqꝫ nr̄as iniurias, et offenſas, in capti:
uos vltum iri, Sed in altiſſimum Deum, gratiarum actione, pro collato triumpho

celebrata, omnem manſuetudinem et clementiam victis et calamitoſis praeſtare. Satis enim iuſto Dei agente iudicio, iam illos et coercuimus, et multauimus, iuſtumque eſt vt et nos parcamus illis, quibus vis et fortuna belli pepercit. Geſſiſſet autem Dux Lithuaniae Alexander monitis Regiis morem, niſi praefatorum Cruciferorum Sumberg et Marquardi, ſuperbi arrogantes, tumenteſque ſermones, illum ad complendum cogitatam vltionem de nouo irritaſſent. Verbis enim eorum, qui in captiuitate poſiti, fundendo comitationes, ſubmiſſe loqui, veniam quoque petere dedignabantur; praefatus Dux Alexander offenſus, eos die Dominico immediate ſequenti, vigeſima die Iulii, in ſtationibus prope Morunk, capitis obtruncatione, Wladiſlao Poloniae Rege, nequaquam inhibente, damnauit. Dum ſiquidem Alexander Vithawdus, à Marquardo Crucifero, praeſentis fortunae conditionem, in qua foret, inueſtigaret, et matris ſuae probra illi obiiceret, Marquardus ſuae ſortis et Ducalis irae, dudum in eum expromptae, oblitus, quem placare verbis manſuetis debuerat, ſuperbius locutus, irritat. Nihil, inquit, praeſenti fortuna deterreor, Cuius ſucceſſus ex aequo parti vtrique ſuffunditur, ſorte commutata id nobis victis craſtina die quo vos potimini hodie victores, largitura. Quo verbo, veluti inclementiori, à captiuo prolato, Dux magnus Vithawdus, quamuis in illum nihil credule attentare cogitarat, offenſus, Marquardum Commendatorem et Semberg ad capitale ſupplicium pertrahi iuſſit. Culpatus à multis Marquardus, quod cui miſericordia opus fuerat, iram et odium irritabat. Dux verò Alexander, rectene id egerit, an perperam, ſaeuiendo in captiuos et deditos, expediendum mihi non aſſumo.

Exercitu Polonico vires reficiente, et ad ſacra Deo facienda voce Praeconis vocato Vlrici Pruſſiae Magiſtri caedes nunciatur

Sole in decliuum tendente, Wladiſlaus Poloniae Rex colle, in quo aliquanto tempore conſtiterat, et praelii loco relicto, ad ſpacium quartalis vnius miliaris, ſequentibus eum curribus in multitudine copioſa, verſus Marienburg procedens, ſupra lacum Caſtra poſuit. Vbi et vniuerſus exercitus, à perſequendis hoſtibus, reuerſus, conuenit. Erat autem cunctis in commune laeticia immenſa, quod ingenti, et multis ſaeculis memorando, de potenti et ſuperbo hoſte relato triumpho, patriam ab inclementi et iniuſta Cruciferorum occupatione et inuaſione, ſe ipſos verò ab imminenti necis aut captiuitatis periculo, in brachio Dei excelſo vindicarant. Tota inſuper nocte inſequente gentes Regiae à perſecutione hoſtium, cum captiuis et ſpoliis innumeris redibant, captiuoſque et ſigna hoſtium Regi, illa nocte excubias in obſecrationibus agenti, debebant, quos et quae ille iubebat, in craſtinum reſeruari. Deſcendens autem, dum ad ſtatiua lacus praedicti ventum foret, Wladiſlaus Rex, de equo, antequam tentorium adaptatum eſſet, fatigatus ex labore et aeſtu, poſuit ſe in vmbra rubi cerulei ad quietem, ſtrato ex frondibus platani compoſito, ſolo Sbigneo de Oleſchnyecza, Notario ſibi aſſiſtente. Ex clamoribus autem validis, quos fecit durante praelio, commonendo et incitando milites ad pugnam, erat vox ſua adeò rauca, quod aegrè poterat, et non niſi de propinquo, illo et ſequenti die, intelligi. Tentorio verò diſpoſito, intrauit Rex in illud, et armis tum primum depoſitis, apparari celerius prandium iubet. Non enim die illa Rex, ſed neque exercitus ſuus quicquam guſtauerat, Sed erant omnes vſque ad veſperam ieiuni, nec prius quam in ſolis occaſu tam Rex, quam exercitus refectionem ſumere coepit. Sole occidente ceci-

dit pluuia, et nocte integra proceſſum ſuum continuans, pleroſq; vulneratos de vtroq;
exercitu Regio et Pruthenico, in plii campo relictos, qui viuere, ſi inde ſublati et cu:
rati forent potuiſſent, vis algoris extinxit, Rege deinde mandante, Præconis Re:
gii Boguthæ voce, publicum æditur ad vniuerſum exercitum, in noctis conticinio
proclama, qtnus die ſequenti in tabernaculu Regium, ad audiendu ſolennia ſacri:
ficiorum, ad agendum quoq; excelentiſſime Diuinitati, de pſtita victoria gratias
conueniat. Signa quoq; et captiuos Regi, aut ſuis Præfectis, et Officialibus repræſen:
tet, futuram etiam diem in eiſdem ſtatiuis exacturus, Mſczugio de Skrzin nunci:
ante Wladiſlao Poloniæ Regi, Vlricum Mgrum Pruſſiæ generalem occiſum eſſe,
Et in necis ſuæ confirmationem, Wladiſlao Regi, aureum pectorale, ſanctoru
refertum reliquiis, quod familiaris pfati Mſczugii, nomine Iurga, occiſo detra:
xerat, oſtentanti, graui ſuſpirio Wladiſlaus Rex ingemuit, atq; in lachrymas
reſolutus, conuerſiom fortunæ et ſortis, vel potius elationis humanæ admirabatur,
En, inquit, ô milites mei, q; fœdum eſt ſuperbire in Deum. Is enim, qui heſterno die
plures regiones, et Regna ſuo deſtinabat imperio, qui parem ſuæ potentiæ non æſti:
mabat ſe repertum, iacet omni deſtitutus ſuorum auxilio, miſerrimè trucidatus,
Quantum ſuperbia humilitate inferior ſit oſtendens. In laudes itaq; creatoris
Rex ora ſoluens, Glorifico te, inquit, oim clementiſſime Deus, qui humiliaſti vt
vulneratum, ſuperbum, et in brachio virtutis tuæ confregiſti aduerſarios meos,
et dexteram in me et populo meo die hodierna glorificaſti

Poloni occaſionem arcis Marienburg conqui: rende, cunctatione ſua amittunt

CONſulentibus decernentibusq; Regiis Conſiliariis, qtnus Wladiſlaus Polo:
niæ Rex, cum omni exercitu ſuo, victorem ſe agens, in prælii loco triduu
exigeret, Refellebant cæteri, fortiſſimiſq; vrgebant rationibus, vt pulſa om:
ni mora, nocte et interdiu, verſus Marienburg, citato agmine contenderet, Si id
conſilium, velut parum vtile, damnaret, facto tn delectu pſtantiores gentes, ocy:
us quo fieri poſſet ituras, in obſidionem Caſtri Marienburg, tranſmitteret, Principa:
li Caſtro, dum terror mærorq; occuparet animos, facilè conquiſito, cætera extem:
plo ſe deditura, quietè et ſine armis poſſeſſurus, Id conſilium non ratione pruden:
tius fuiſſet, q; fœlicius euentu, cum in Caſtro Marienburg, à ſingulis Caſtrum ob:
ſeruantibus, qui et ipſi pauci erant, clade nunciata, fuerit magno pauore trepidat,
Maiorq; ratio de Caſtro dedendo, q; defendendo, ſi Rex altero, aut tertio die, poſt
victoriam, exercitum admouiſſet Caſtro, inita, ſi Wladiſlaus Poloniæ Rex, et Con:
ſiliarii ſui ſcrupuloſius, illud digeſiſſent, Lætitia tamen illius diei occupati, debel:
latumq; rati, deſtinatum oi ratione ſaluberrimu conſilium, negante natura vtri:
uſq; boni, ſolertiæ vzt et fœlicitatis largitiom, ne fuere proſecuti, Apparuitq; Re:
gem et Conſiliarios neſcire vti parta victoria, neq; fortunæ et temporis tam opor:
tunitate q; fauore, Contritis ſiquidem Cruciferorum viribus, ſi confeſtim et ma:
turè victor Rex, victorem exercitum ad obſidiom oppugnatiomq; Caſtri Marien:
burg admouiſſet, nemo ſatis dubitat rebus ſuis conduxiſſe plurimu, et finiti belli
gloriam ſibi vni ceſſiſſe. Is quoq; error permaximus Regis, inter diſciplinæ milita:
ris peritos, computabatur, quod milites mittere ad occupandu de facili arcem

Marienborg recuſauit et neglexit, dum penè deſerta et vacua eſſet propugnatori:
bus, et anteq̃ in illam Henricus de Plawen Cõmendator de Swieczie, cum præſidio
intraſſet. Præſertim dum oĩm et paucorum quidem, qui arcem obſeruabant abaliena:
tis, ob recentem et ingentem cladem, animis, trepidatio valida, et morbus letargicus
perſuaſerat, ſiue quia præſenti lætitia et voluptate, manubiis potius legendis, et ho:
ſtibus capiendis, q̃ conquirendis arcibus Poloni vacare maluerunt, ſiue quod tri:
duo manendum in loco triumphi iuſtum et legitimũ plurimi cenſebant, ſiue quod
fortunam nulli ad plenum gratificari conſueſse vſu et natura conſtat, siue quod
ego magis reor, ſuperna quædam fortuna Crucifero Ordini tunc parcens, in deſti:
natum conquirendæ arcis Marienburgen̄ tempus aptius euentum illum ſeruauit.

Mgr̃um Pruſſiæ ceterosq̃ tam ſuos, q̃ hoſtium,
qui in acie ceciderant, curat Rex ſepeliendos. Ver:
nerus ex acie fugit. Funebribus ſacris peractis,
Proceros ſuos, et duos hoſtium Duces captos, Con:
uiuio Rex excipit.

Feria quarta in craſtino Diuiſionis Aplorum, ſedecima Iulii, dies ſerenus,
pluuia ceſsante, illuxit, et è veſtigio in diluculo Wladiſlaus Poloniæ Rex
Pruſſiæ Mgr̃i Vlrici, Marſzalci, Cõmendatorũ, ceterarũq̃ illuſtriũ pſonarũ,
bello peremptarũ, corpora perquiri inter cadauera iuſſit, Eccliaſticæ ſepulturæ de:
bita honeſtate ea traditurus, Æquè glorioſum exiſtimans et hoſtem vincere, et in:
foelici ac victo ſcire miſereri. Rex vbi potitus eſt cadauere Mgr̃i Vlrici, quod duo
vulnera, vnum in fronte, aliud in mamilla habebat, reperto per Bolemienſkÿ ter:
rigenam terræ Culmenſis, vnum ex captiuis, cui ea cura demandata fuit, fami:
liarior quippe inter omnes Mgro Pruſſiæ extiterat, Item cadauere Marſzalci Fre:
derici Vallerode, Item cadauere magni Cõmendatoris Conradi Lichtenſteÿn,
Item cadaueribus Ioannis de Seÿn Thorunen̄, Ioannis Comitis de Vende Meuen̄,
Arnoldi de Baden Schlochouien̄, Commendatorũ, dum illorum ſpeciem, habitumq̃,
et vulnera, q̃bus occiderant, contemplatus, nulla exprobrationũ aut contumeliarũ
verba, riſum, aut hilaritatem emiſit, quin potius lachrÿmis ſuffuſus ora, pia man:
ſuetudine illorum caſum miſerebatur; Sindone illa munda inuoluit, purpurisq̃ co:
operta in quadriga in Marienburg funeranda tranſmiſit. Corpora verò aliorum
Commendatorũ, et illuſtrium ac nobilium perſonarũ, vt in Eccleſia parochiali
lignea, in Thrinbarg ſepelirentur; ſaucii verò, qui euadere poterant, medicarentur,
prouidit, victoriam ſuam plus celebritatis, minus inuidiæ habere ratus, ſi illam ſpe:
ctata moderationis virtute adornaſſet. Quo facto geminæ humanitatis et gratiæ
in deuictos demonſtrans Rex clementiam, maximũ comitatis et vrbanitatis ſignũ
Wladiſlaus Rex, non apud proprios ſolùm, ſed etiam hoſtes, et exteros populos
de ſe præbuit, victoriamq̃ ſuam plus iuſticiæ et modeſtiæ temperamento ornauit,
q̃ liuore inuidiæ exacuit. In quaquidem Ecclia, et corpora eorũ, qui in Polonico
exercitu ceciderant, à notis ſuis et charis perquiſita et inuenta, fuere ſepulta.
Nec ſplendidiòrem humationem nacti ſunt victores, q̃ victi. Semiuiuis et vulneratis
ad Caſtra perductis, tam de exercitu Polonico, q̃ Pruthenico, omnis medela, qua cu:

rarentur impensa est, Supputatione aūt facta, compertum est, duodecim tm̄:
modo notabiles milites, de exercitu Regio cecidisse, Inter quos hii præstabant
Iakubowsky de Domo Rosæ, Imramus Czuliczki, de Domo Czewnya, vt certe mirā:
dum sit, tam exiguo militum Polonorū impendio, exercitus potentes et numero:
sos, debellatos extitisse de Cruciferorū exercitu, omnibus p̄stantioribus mili:
tibus aut cæsis aut captis, VERnerus Thetingar Commendator Elbingen, pa:
cis dissuasor, quemadmodū illi Comendator de Mewe, Comes de Vende fatave:
rat, de prelio, eorum quæ superbè dixerat, oblitus, effugit. Et per castra Ordinis
transitum faciens, nulli se comittere ausus, non prius fugam suam sistendā du:
xit, donec in Elbing peruenit, Sed expost de Elbing faciens discessiōm, his qui in
Marienburg diffugierant, se immiscuit, Comendator verò de Mewe, Comes de
Vende, pectore aduerso, repertus est inter desideratos cecidisse, Præstabilius aūt
et gloriosius iudicio meo, Wladislaus Poloniæ Rex egisset, si corpora, Mgr̄i, Marsal:
ci, et Commendatorū Prussiæ, non remittendo in Marienburg, illa in aliqua Cathedra:
lium aut Conuentualiū, seu Collegiatarū Ecc̄liarū sui Regni, humari ordinasset, triū:
phum suum magnificum radio visionis assiduè renouatura, Agebantur post hæc in
Capella Regia, quæ in se et chorum et corpus, ad instar Ecc̄liæ, habebat, voce sonora
Diuina, vniuerso Polonico exercitu, ad audiendū ea congregato, Fuitq; prima missa
cantata de benedicta dn̄a nr̄a Maria, Secunda de sancto Spiritu, tertia de sancta
Trinitate, Missæ vero in aliis altaribus, pro defunctorū animabus, qui hesterna
die occiderant, legebantur, Tabernaculū capellæ, signis vexillisq; hostiū, vndiq;
in girum circūseptum, quæ milites Polonici, die illa in Regiū conspectū deferentes,
Capellæ affixerant, Quæ extensa et reuoluta, sonitum grandem, flante leui aura e:
debant. Fecit aūt Wladislaus Poloniæ Rex grande conuiuiū die illa, et tam Principes
q; Optimates proprios, vc̄z Alexandrū magnū Ducem Lithuaniæ, Ianussium et
Semouitum, seniorem et iuniorem, Masouiæ, q; captiuos vc̄z Conradum album Ole:
schnicen, Casimirum Stetinen Duces, cæterosq; magis illustres, ad illud inuitat, et
opiparè tractat. Hii enim duo Duces Conradus albus Oleschnicen, et Casimirus Ste:
tinen, in parte Crucifericа capti fuerant, supra tn̄ captiuorū fortunam à Rege tra:
ctati habitiq; sunt, et facilè soluti, licet opus eorū scelestissimū vltionē dignā exigeret

Clade nunciata in Marienburg trepidatur

BAronibus Hungariæ Nicolao de Gara, et Stiborio de Stiborzycze, in Marien:
burgen Castro agentibus, et Cruciferis de Ordine ad custodiam Castri relictis,
magnoperè super euentu venturæ pugnæ, propediem agendæ, quo euasura fo:
ret, solicitis, veniebat loricatus homo et anhelus, fugiens ex conflictu. Qui cum à Baro:
nibus Hungariæ, vnde veniret, aut quæ noua ferret, quæreretur; de Castris se Mgr̄i
Prussiæ veloci cursu venisse, et Wladislaum Poloniæ Regem, magna cæde Mgrūm
Prussiæ vicisse, omnesq; illius copias deleuisse astruebat, Gestientibus aūt Hunga:
riæ Baronibus, rem ad liquidū intelligere, et quo ordine præliū agi cæptum est
quoue finitū, Cruciferi Castrum Marienburgen obseruantes, relatiōm illam inter:
cipiendo, mutandoq; deducebant, nondum exercitū Polonicū et Pruthenicū, in vni:
uersalem congressum venisse, sed tm̄modo particulariter inter eos, dimicatū ēē.

Verum Baronibus Hungariæ, extra valuas Caſtri diſgredientibus, repente cuneus fugientium ex acie, et paria his, quæ prior retulerat, diſſerentiū, veniebat. Inter quos vnus erat Petrus Swinka miles, olim Dobrzinenſ. Vexillifer, qui ante inchoatam guerram, à Wladiſlao Poloniæ Rege, ad Pruſſiæ Mgrūm defecerat. Is omnē progreſſū triumphi Regii, et Cruciferorū caſū, ad plenum declarauit. De qua nouitate dum familiares Stiborii de Stiborzicze, cum oēs ferè Poloni exiſterent, ouarent lætitiá immenſa, Stiborius vt vir oculatus, iocunditatem vt intra ſe circumſcriberent, iuſſit. Vulgata verò et publicata lætitia cum inter Pruthenicos parietes cōſiſterent, hilareſcere eos interdixit, apud Cruciferos ſiquidem in Marienborg commorantes, victoria Wladiſlai Poloniæ Regis, primùm incredibilis adeò viſa eſt res, vt non pro vano modo, ſed vix pro ſano, primus cladis Crucifericæ relator audiretur, Deinde vt ſuper alium alius, idem oēs affirmantes venirent, tandem facta fides. Ac ſingulis in mœrorem ac conſternatiōm animi verſis, omnes de Caſtro Marienburg deſerendo, et de fuga, quò ſors quēq; tuliſſet, ineunda, omnes cogitationes ſuas, conſilii et reſpectus verterant. Et ſi Wladiſlaus Poloniæ Rex, celeri curſu, quemadmodū illi prudentiſſimo et ſuauiſsimo conſilio, à nonnullis ſuaſum, poſt relatum victoriam, in Marienburg aduenisſet, absq; omni ſuo, et ſuorum damno, et pīculo, primo die aduentus Caſtrum deditiōne aut irruptiōne conquiſiſſet. Non ſecus enim à Cruciferis Eccliācis, et Sæcularibus, cæterisq; Caſtrū Marienborg obſeruantibus, mīx ac limpaticis diſcurſum eſt, per domos, aulas, et cameras. Et plures diès atq; noctes in lamentis et mœroribus, querelisq; abſumpti. Deditumq; fuiſſet, ſingulis trepidantibus, et in fugam ſpectantibus, Caſtrum, ſi qs illud de manibus trepidantiū ſumere contendiſſet.

Ianuſſius Maſouiæ Dux Deo et victori Regi Wladiſlao agit gratias, et gratulatur de victoria

Captiuitatis olim ſuæ, turpisq; et fœde attrectatiònis et ligaturæ, ante annos ſex per Cruciferos patratæ, Ianuſſius Maſouiæ, Czirnenſ. et Varſchouienſ. Dux, amaritudinem et moleſtiā, quæ in eius pectore, per annos ſex iugiter recrudeſcebat, quod ſemper omnibus votis expetebat, compenſatā et vltam eſse clade Cruciferica videns, ad tabernaculum Regiū acceſsit, Primūq; clementiſſimo Deo, deinde Wladiſlao Poloniæ Regi, illîc cum Alexandro, et cæteris Ducibq et Proceribus Poloniæ, præſenti, proſtratus, flexis genibus, cum omni militia ſua in t̄r̄am agere gr̄ās cœpit, exclamans et vociferans, Tibi, inquit, benigniſſime Deus, qui oīm iniuriarū iuſtiſſimus vltor es, qui ſuperbiam oēm abominaris et damnas, ac contritorū et mœrentiū humiliūq; non ſpernis precem, et affectū, de ſe quoq; præſumentes, humilias, Tibi inſup Wladiſlae Rex illuſtriſsime, gr̄ās ingentes ago, qui die heſterna ignominiā captiuitatis meæ abſterſiſti, me quoq; de hoſte ſupbo et intolerabili magnā et glorioſa clade vindicaſti, quem hoſtem ego cum omnibus fratribus et Proceribus meis, per paternam et auitā hæreditatem n̄r̄am, tui quoq; Regni Poloniæ ſpolium ſuſpirabamus, arrogantem, faſtuoſū, et locupletem. Et quem Proauus meus Conradus Maſouiæ Dux, falſa et ſimulata religiōne, vel, vt verius eloquar, ſuperſtitiōe, deceptus, ſuſcepit, tenuitq; mendi-

cum, Celebrem hunc diem, et quotannis mihi, et vniuerſæ poſteritati meæ ve-
nerandum obſeruandumq;, ſemper habiturus, Te quoq; Rex excellentiſſime
tuumq; Regnum Poloniæ, fide, ſubiectione, obedientia ſyncera, fideli, et pura, om-
niq; mea, et Principatus mei ope, ſubſtantia, et potentia, in quolibet neceſſitatis et
temporis articulo per me, et quam coram cernis militiam meam, poſteritatemq;
nr̄am, in te et ſucceſſoribus meis

**Captiui recenſiti, alii ſacramento obſtricti di-
mittuntur, alii cuſtodiæ traduntur, Cæſorum ca-
dauera à Rege et Alexandro contemplantur,
et in Poloniam lætum Nuncium de victoria obtē-
ta mittitur**

PRandio Regio in magna ſolennitate exacto, iubentur milites ſingulos
reddere captiuos, et in planicie vna, proſpectum liberū, in oēs partes ha-
bente, præſentare, in qua Wladiſlaus Poloniæ Rex, ſex notarios, captiuorū
nomina, genus, et conditiōm conſcripturos, ſeperatim locauerat, Ducebantur itaq;
captiui, et primum Regi, deinde Notariis, præſentabantur, ſeorſum Cruciferi de
Ordine, ſeorſum milites Prutheni, ſeorſum Culmenſes, ſeorſum Liuonitæ, ſeorſum
Ciues Pruthenicarū vrbium, ſeorſum Bohemi, ſeorſum Morauī, ſeorſū Sleſitæ, ſe-
orſum Bauari, ſeorſum Miſſnen, ſeorſū Auſtrales, ſeorſum Rinenſes, ſeorſū Sue-
ui, ſeorſū Friſones, ſeorſum Luſatien, ſeorſū Duringi, ſeorſum Pomerani, ſeorſū
Stetinen, ſeorſum Caſſubitæ, ſeorſum Saxones, ſeorſū Francones, ſeorſū Veſtphali.
Tot ſiquidem nationes et gentes, in copioſa multitudine, ad delendū nomen et ge-
nus Polonicū conuenerant. Et quamuis de ſingulis nationibus prędictis, grandis fo-
ret frequentia, Bohemicarū tn̄ et Sleſicarū gentium numerus, cæteras excedebat.
Facta itaq; cuiuſlibet gentis ſeperatione, accedebat Regius notarius, et ſingulis
in circuli modum ſtare iuſſis, ſtans inter illos medius, nomina, dignitates, offīa,
conditiōm et genus eorum annotabat. Quibus ad plenum conſignatis, venerunt
duo Barones Regii, Sbigneus de Brzezye Regni Poloniæ Marſzalcus et Petrus
Schafraniecz, Succamerarius Cracouien, et quemlibet ſingillatim captiuū, noua ſpō-
ſione, nouoq; obligari ſacramento, q̄tnus ſub fide, et militari honore, ſe perſonalr
in Caſtro Cracouien, coram Ioanne Ligęza de Przeczlaw Palatino Lancicien,
Iaſchkone de Oleſchnyca Iudice Cracouien, et Przedborio de Przechodi Vicecapi-
taneo Cracouien, in die S. Martini, proximè affuturo, repſentent. Qua obligatiōe
accepta, Wladiſlaus Poloniæ Rex, modeſtū ſe victorem agens, omnes ferè captiuos,
paucis reſeruatis, ad ſimplicem militarem ſponſionem abire permiſit, Duces verò
Caſimirum Stetinen, et Conradū Oleſchnicen, item Chriſtophorū Kerzdorff, Ven-
ceſlaū de Dunin Bohemū, item oēs Cruciferos de Ordine, retinuit, et per Caſtra Re-
galia Lanciciā, Siradiā, Thączin, Lublin, Sandomiriā, Leopolim, Przemiſliam,
et alia, diſtribuens, cuſtodiri obſeruariq;, illos ſolicitè iuſſit. Interim verò quādo
ſignabantur captiui, Wladiſlaus Poloniæ Rex, equo conſcenſo, cum frē ſuo magno
Duce Lithuaniæ Alexandro, in certaminis locū, occiſos viſurus, proceſſit. Et mi-
lite Bolemowſkÿ declarante Regi, oſtendenteq;, q̄uis et Rex per ſe nonnullos,
et præcipue Comitem de Vende, agnoſceret iacentiū, et proſtratorū cadauera

recognoſcebat. Quibus viſis, nonniſi in crepuſculo rediit in ſtatiua. Ex quibus ſpecialem Nuncium Cubicularium ſuum Nicolaum Morawyecz de Domo Powala, et de villa Konoſzowka prope Wyaſch, in Regnum Poloniæ, cum lrīs tranſmittit. Denuncians Conſorti ſuæ Reginæ Annæ, item Nicolao Kurowſkÿ Archiepo Gneſnen, item Baronibus Caſtrum Cracouien obſeruantibus, item vniuerſitati, item Conſulatui, Cracouien, magna ſe cæde in Cruciferos, magnaq; victoria pfunctus eſſe iubens, per ædes vniuerſas ſacras gratiarum actiones in Deum celebrari, In fidem autē victoriæ, et lætarum rerum Nuncius Morawyecz, banderium Epi Pomeſanien, beati Ioannis Baptiſtæ formam in aquilæ effigie habens pro inſigni, Rege iubente deferebat. Quo Cracouiam adueniente, et Regis denunciante victoriam, vniuerſa vrbs, maximo iubilo et iucunditate, Ecctiis laudes Deo canentibus pſonuit, et vniuerſa nocte, ignis teſtantibus læticiam colluxit. Triumpho deinde, p latitudinem Regni Poloniæ diffuſo, voces et iubilationes in ſingulis Ciuitatibus, et vicis Poloniæ, ſuam et ſuorum fœlicitatem et victoriam immodico celebrantium gaudio reſonabant ~

Oppidum Hoenſten cum Caſtro deditum Regi et Nuncius Epi Varmien ad eum venit orans parci bonis Eccleſiæ ~

Feria quinta in die ſancti Alexii, decima ſeptima Iulii, licenciatis Wladiſlaus Rex Poloniæ, et abire permiſsis oībus, quos ceperat, captiuis, quorum numerus æſtimatus eſt, ſupra quadraginta millia hoīm habuiſſe, dato eis munificentia Regia viatico et veſtitu, datis inſup fidis conductoribus, qui illos in pximum Oppidum Oſterod conducerent, mouet copias ſui exercitus, et ad caſtrum oppidumq; Hoenſten pueniens, ſtatiua locat. Facta autē in manus Regias tam Caſtri q; oppidi Hoenſten deditione, Rex illa Ioanni Krethkowſkÿ, militi de Domo Dolaga, tradidit in tenutam. Quadem modeſtia, liberalitate, et clementia, q; Wladiſlaus Rex exercuit in captiuos et deuictos, magnificentius aliquanto victoria viſus eſſe q; viciſſe exiſtimatus eſt, Maximumq; fructum, maximam et laudem manſuetudinis, ſoluendo vinctos et miſeros, et non ſæuiendo in deditos conſecutus eſt. Venit autē die illo ad Regem Nuncius Epi Varmien, Ioannis, rogans, vt ipſum et bona ſui Epatus, habens pro deditis, vaſtari vriq; illa non ſineret. At Rex, Nuncio reſpondens, negat ſe, cum et Nuncius ambiguæ fidei homo æſtimatus eſt, precibus Epalibus annuiturum et ſtaturum ēē, non abnuere tn̄ p̄ces eius, ſi perſonalit̄ veniens, ſe et bona ſua dediderit ~

Henricus Comendator Swecenſis Marienburg pſidio ſeruat firmiſſimo ~

Henricus Commendator de Swiecze, comperiens Mgrum Crucifericum Vlricum de Iumingen, et omnem exercitum ſuum cæſum atq; conflictum eſſe, et rem ordinis in diſcrimen veniſſe, ſaluberrimo viſus conſilio, ne ordinis negocium ad extremum piculum recideret, ordinemq; contingeret deletum iri, cum oībus ſuis Comendariæ Swiecenſis gentibus, pedeſtribus, et equeſtribus, et Marienburg pueniт, et eos, qui per fugas illic confugerant, donatiuo liberali dato, in ſpem meliorem, nonnullos verò ex aliis Caſtris, et munitionibus, quæ deſeruerant, collegit, et Caſtrum Marienburg cum quinq; millibus militum animoſe tueri cæpit. Qui niſi tam celerrimo cum nouis et recentibus gentibus

veniſſet ad Marienburg curſu, et factiuitate ſua, prouidentia atq; induſtria, animos, in fugam ſpectantes erexiſſet et confirmaſſet, ſummamq; rei in ſe vnus aſſumpſiſſet, actum foret non de Caſtro Marienburg ſolum, ſed et de vniuerſo Cruciferorũ ordine. Qui, Caſtro Marienburg per Regem Wladiſlaũ compꝛhenſo, fuiſſet absq; omni ambiguitate deletus et exterminatus.

Caſtra Pruſſiæ deduntur Regi, et præſidia Marienburgenſis Caſtri, à Cruciferis augentur

Feria ſexta, in die ſancti Arnolphi, decima octaua Iulii, mouet Rex mane Caſtra, et ad lacum, qui vocatur Hoenſtenſky lacus, inter Morag et Hoenſten, poſitum, perueniens, ſtatiua locat, Confluentibus aũt ex Caſtris vicinis, Nunciis Caſtrorum deditiõm facientibus, Rex caſtra à ſingulis accipiens, ea gubernanda militibus ſuis committit, Henricus verò de Plawen Cõmendator, conquiſitis prece et precio quingentis ſtipendiariis, ad Caſtrum Marienburg die illo, tutellam illi et defenſiõm impenſurus, pꝛuenit. Ante cuius aduentũ vix quinquaginta perſonæ pauoris plenæ illud obſeruabant, facilemq; illius, et conſequenter oĩm aliorũ deditiõm Wladiſlaus Poloniæ Rex fuiſſet ſortitus, ſi prœlio obtento, victoria vti ſciuiſſet, et repente illud obſidione valaſſet, Barones inſup Hungariæ, facto ex Caſtro Marienburg diſceſſu, in Gdanſk ſe conferunt, vbi illis reſidua viginti florenorũ millia, dudum per Vlricũ Pruſſiæ Mgrum fuêre conſignata.

Trepidatio in Pruſſia, et caſtrorum ac oppidorum deditio

Sabbato decima nona Iulii Wladiſlaus Poloniæ Rex, motis exercitibus, venit ad Caſtrum et oppidum Morag, Quod et ſi paludibus, et lacubus illud ambientibus, ſitu ſit munitiſsimũ: e veſtigio tamen Regi deditum eſt. Quod ille vnà cum Oppido in tenutam Andreæ de Borchoczicze militi cõmittit. Mirabilis deinde fuit victoriæ curſus, dedentibus ſe vltrò tam Caſtris q; Ciuitatibus ſingulis Pruſſiæ et in occurſum Regium vltro euntibus, Terror enim vehemens, poſt Grinfeldenſẽ pugnam ſingulos affecerat, pauida ex omnibus ferè arcibus fugæ, pauida in vrbibus vicis, et oppidis ſilentia, non exiſtimantibus ſe Mgro Pruſſiæ occiſo, copiis deletis Polonorum robori, et victorũ viribus poſſe queq; obſiſtere. Nulla itaq; vi oppugnata, ſed neq; circumſeſſa dedebantur Caſtra, arces et vrbes, quòd ob pugnam infæliciter actam, Mgri quoq; et Commendatorũ caſum et necem, animi quoq; cæterorũ, exercitu deleto, ceciderant.

Caſtrum Pruſmorg deditum Rex donat Mroczkoni

Die Dominico, ante feſtum ſanctæ Mariæ Magdalenæ, vigeſima Iulii, motis Rex Caſtris à Morag, ſupra villam et lacum Czolpye, prope Caſtrum Pruſmorg ſtatiuis locatis quieuit. Vbi venerunt ad Regem plures Cruciferi de Ordine, ad defenſiõm Caſtri Pruſmorg relicti, Regeq; ſuppliciter adorato, Caſtrũ Pruſmorg illi tradunt, et reſignant. Quod ille Mroczkoni de Lopuchow, militi maioris Poloniæ, de Domo Laſki, conſignat in tenutam. Verum quia nonnullæ res ponderoſæ et nota-

biles, theſauri quoque plurimi, in Caſtro eodem reconditi referebantur, Rex ad intro-
uiſandum Mroczkonem in Caſtrum et ad conſcribendas Caſtri ſingulas res et fortu-
nas Ioannem Socha Notarium ſuum, de Domo Nalancz, cum eodem Mroczkone in Prus-
morg tranſmittit. Qui dum introuiſato praedicto Mroczkone, et rebus conſcriptis redi-
ret, in itinere ſiue a propriis, ſiue ab hoſtibus, incertum habebatur, cum omni ſua co-
mitiua eſt necatus. Inſimulatus eſt vehementer praefatus miles Mroczek, necem ſuam
procuraſſe, ne conſcriptarum rerum et theſaurorum Caſtri Prusmorg apud Regem illius
relatione, innoteſceret conditio, Rege autem apud Marienburg obſidionem agente, a
fratribus, et conſanguineis Ioannis Socha interfecti, de occiſione ſua Mroczek
culpatus, iudicio inſtaurato, crimen obiectum diluit iuramento diluit

Caſtrum Dziergon, vacuum hominibus, omnium rerum copia refertum, capitur, Indeque in Poloniam imagines aſportantur

Feria ſecunda in die ſanctae Praxedis, vigeſima prima Iulii, Wladiſlaus Poloniae Rex motis Caſtris, ſtatiua ſupra lacum Dolſtath, prope Oppidum et Caſtrum Dzyerzgon locat. Feria vero tertia in die ſanctae Mariae Magdalenae, vigeſima ſecunda Iulii peruenit, ad Caſtrum et Oppidum Dziergon. Quod nullo prohibente Rex ingreſſus, fratribus de Ordine et aliis, pro tutela illius relictis, aduentu Regio audito, pauore nimio conſternatis, ex illoque diffugientibus, coquinam feruentem, et tabulas menſalibus veſtitas, cellaria quoque et promptuaria, vino, auena, ceruiſia, piſcibus, carnibus, frumentis inſuper cuiuſlibet generis referta, item cameram veſtiariam, in vulgari Teutonico trapariam, purpuris et pannis precioſis, item veſtibus, Ordini Cruciferico congruentibus, plena offendit. Ex qua Rex plures purpuras et veſtes in milites liberaliter erogauit. Vniuerſus denique Regius exercitus, Rege permittente, abunde et ad ſacietatem de victualibus, in Caſtro Dziergon repertis, cepit, et quadrigas ſuas ceruiſia, vino, carne, piſce, et frumento, caeteriſque commeatibus impleuit. Audiuit Rex die illo miſſam in Caſtro Dzyergon, ſed et alterum diem, feriam videlicet quartam, vigeſimam tertiam Iulii illic abſumpſit. Pulcherrimas autem imagines, ex ligno ciſas, in Capella Caſtri offendens, eas in Regnum Poloniae deduci procurans, Eccleſiae ſanctae Mariae Sandomirienſis, Cracouienſis Diœceſis, vna cum cruce argentea deaurata, in Brodnicza expoſt recepta, illas donauit. Quae Sandomirienſis Eccleſia retinet, pro ſempiterno triumpho, et dono memorabili, vſque in hodiernum diem

Wladiſlaus Rex neglectis Nunciis Henrici de Plawen Commendatoris ad Caſtrum Mariemburg cum exercitu contendit

Feria quinta in vigilia ſancti Iacobi Apoſtoli, vigeſima quarta Iulii, Wladiſlaus Poloniae Rex Caſtro Dzyergon, in regimen et poteſtatem Sbignei de Brzezie Marſzalci tradito, diſcedens, ſtatiua ſua inter Marienburg et Dzyergon in itinere media, ſupra villam et lacum Staritarg locauit, Duobus autem militibus ex Caſtro Marienburg illuc aduenientibus, et Nunciis Henrici de Plawen in numero frequentiori, ad Regem venturis, ſecuritatem praeſtari petentibus, reſpondit Rex propicia Diuinitate ſe craſtino die in Marienburg aduenturum, et largiturum Nunciis quibuslibet

securitatem. Oppidum die illa Marienburg, ne conquisitum Regi Poloniæ, et suis in presidium et arcem fieret, et Castrum Marienburg contingeret ex illo strictius coartari, iubente Henrico de Plawen Comendatore, incendio conflagratum.

Circa oppidum Marienburg Polonorum et hostium levis concertatio

Feria sexta in die sancti Iacobi Apostoli, vigesima quinta Iulii, Wladislaus Polonie Rex, ad Castrum Marienburg, premissis aliquot militum vexillis, qui loca occuparent opportuna, et quaslibet insidias, et pericula propellerent, primo supra lacum Grintan locat castra, exinde in Marienburg feliciter pervenit. Et continuo ex omni parte obsidione Castrum vallat. Exercitu autem Polonico, in superiori Castri parte versus orientem et meridiem locato, Lithuanicum exercitum in inferiori parte constituit, gentes insuper terrarum Regni sui Podolie et Russie, posuit in speciali loco contra meridiem. Habita est autem tota die illa, inter milites Regis, et hostes levis concertatio, pro Marienburgensi oppido, iam exusto, aegreque ne Polonici milites illud introirent, ab hostibus defenso. Neque enim difficile fuit urbem properato capi, que nec naturali fulta est munimine, et a suis esset dilabentibus deserta, atque destituta.

Castrum Marienburg quin caperetur audacia quorundam militum Polonorum parum abfuit. Tandem bombardas Wladislaus Rex, in ecclesiam oppidi nocte inferre iubet et Castrum diu nequicquam oppugnat

Sabbato in crastino sancti Iacobi Apostoli, vigesima octava Iulii, Regiis gentibus de duobus vexillis, videlicet de vexillo maiori et vexillo de Olesznicza custodiam pro sorte et vice sua observantibus, et oppidum Marienburg irrumpere adnitentibus, hostibus vero irruptionem magna animositate prohibentibus, ad certamen ventum fuit, hora diei vespertina. In quo dum plures de hostibus, Polonorum multitudine abundante sensim caderent, refugere in Castrum hostes, et de possessione Marienburg oppidi excedere coacti sunt. Primusque oppidum Marienburg Iacobus Kobilensky de Domo Grzimala, secundus Dobeslaus de Olesznicza, de Domo Dąbno, milites, aliis eos sequentibus, fuere ingressi. Nec hii duo milites Iacobus et Dobeslaus, cessandum sibi duxerunt. Sed illico oppido conquisito, hastis vibratis, cum clamore valido, pro Castri conquisitione, usque ad Ecclesiam et prope mœnia grassati sunt. Quos si cetere gentes Regiæ, pari animositate adiuvissent, potuisset Castrum Marienburg in hore illius momento conquiri. Patebat enim tunc ex foramine largo, et nondum concluso, patulus ad illud, quo milites irrumpere poterant, aditus. Preterea omnibus hostibus, qui Castrum observabant, ad arces et loca tutiora diffugientibus, consternationemque pavoris et doloris nimii non secus quam si captum Castrum foret, occupasset. Tunc quoque fuit occasio alterius benegerende rei, et conquirendi Castri Marienburgensis, fortuna Cruciferica sic regente, a Polonis neglecta. Crepusculo veniente, hostes proprium pontem, supra Villam fluvium, versus Thczow positum, veriti ne ex eo impetus in Castrum a Polonorum militibus fieret, igne consumunt. Quod Regio exercitui in magnum cessit profectum.

Pabulatoribus ex Caſtris Regiis, flumine Viſla tranatato, facientibus in Zolaua
omni die ſecurum deſcenſum. Foramen aūt illud patulū, ex quo euidentis Caſtro
p̄iculi, fieri poterat acceſsio, fortiſſimis roboribus, tota nocte inſequente hoſtes ob:
ſtruunt, muniunt, et obcludunt, Sed et Poloniæ Rex Wladiſlaus, nocte eadem bom:
bardis maioribus, in Eccl̄am Oppidi introductis, continua p̄cuſſione ex illis Caſtrū
quatit, Locatæ et aliæ bombardæ fuêre in exercitu Lithuanico, aliæ circa Pomeriū
aliæ in pede pontis, ex altera parte Viſlæ exuſti, et ex oībus illis, Caſtrū quatiebat
fortiſſime in quadrum, Collocatum erat tabernaculū Regium cū capella et æſtua:
rio, in colle editiori ſupra Villam, ex quo Rex totum exercitū et Caſtrū poterat
contemplari, Continuebat aūt Wladiſlaus Poloniæ Rex, obſidiom̄ illā duobus mē:
ſibus integris, Sub quibus ſuam Sextem Albertus Iaſtrzabiecz Poſnanien̄ Ep̄us
viſitaturus, illûc aduenit. Gratusq̄ fuit Regi, et optimatibus ſuis, aduentus eius
p̄pter prudentiam, et ſactiuitatem. Sed febrim, quæ eum anno vno, et menſibus
ſex detinuit, illîc poſitus incurrens, redire ad Dioceſim ſuā, iubente Rege coactus eſt

Magna Pruſſiæ pars Regi Poloniæ ſe dedens, ſa:
cramento fidelitatis obſtringitur; Egregia fides
Elbingenſium in Regem

Marienburgen̄ Caſtro obſeſſo, nobiles et militares terrarum Pruſſiæ, Cul:
men̄, et Pomeraniæ, item omnes Ciues ferè ſingularū Ciuitatū, in p̄dictis ter:
ris conſiſtentiū, et ſignanter principaliores, vcz̄t Gdanſk, Elbing, Thorun,
Chelm, Kinzberg, Swiecie, Gniew, Czczow, Noua Brodnicza, Brandeburg, item quorū
Epiſcopi, Ioannes Varmienſis, Arnoldus Culmen̄, Henricus Pomeſanien̄, et Ioannes
Zambien̄, ad Wladiſlaum Poloniæ Regem perſonalr̄ venientes, ſe et omnia ſua, Ca:
ſtra, vcz̄t et Ciuitates dediderunt, præſtito de fidelitate homagio, obedientiaq̄, corpo:
rali iuramento. Nobiles tn̄ et Ciues, tam terrarū q̄ Ciuitatū p̄dictarū, qui in ca:
ptiuitatem Regis prœlii tempore venerant, priusq̄ homagia, et fidelitatis iuramē:
ta præſtitiſſent, obtinuerunt p̄cibus, ſe à captiuitate dimitti, non putantes ſibi licere
donec cenſerentur captiui, acta iuramentorū et homagii celebrare, Rogatus aūt
Wladiſlaus Poloniæ Rex, à militibus et Ciuibus, iuribus et libertatibus antiquis
confirmatiom̄ p̄ſtitit, et veteribus noua adiecit. Inter omnes aūt Pruthenicos Ciues
Elbingenſiū Ciuiū fides et deuotio, in Regem ſpectata eſt. Qui Vlrico Thetingar
Commendatore Elbingen̄, per fugam à prœlio dilapſo, et Caſtro Elbingen̄, in quod
confugerat, eiecto, Caſtrum Elbingen̄, nullis fortunis, aut victualibus mutilatū,
Wladiſlao Poloniæ Regi, vna cum Ciuitate dediderunt. Quod Wladiſlaus Poloniæ
Rex, Ioanni de Tarnow, Palatino Cracouien̄ tradidit in tenutam. Cuius p̄dictus
Palatinus poſeſsione recepta, plures res nobiles illîc reperiens, Centum vaſa aurea
et argentea, Wladiſlao Poloniæ Regi ex illo remiſit

Excubatorum Regiorum cum hoſtibus ex Caſtro
Marienburgen̄ egreſſis acerrima pugna

Sub obſidionis tempore, militibus trium vexillorū, vcz̄t Dobeſlai de Oleſznic:
cza, Knithæ de Viſznice, et Gryphonū, excubias ad bombardas obſeruanti:
bus, hoſtiles milites facto ex Caſtro deſcenſu, irrumpere, ad excubiarū locū

verſus bombardas nitebantur. Sed milites Regii ex tribus ſignis p̄fatis, curſu
eorum praeuenientibus, eis ad flumen Viſla occurrunt. Vbi duro certamine in:
ſtaurato, hoſtes pro maiori parte caeſi, in Caſtrum refugiunt. Quod Polonorum
milites vsq; ad turrim rotundam, caedi et captiuitati inſiſtentes, fuère perſecuti.
Ad quos repellendos, hoſtes ex Caſtro muru, Regiis bombardis debilitatu, rui:
nant. Cuius mole et caſu, in Polonorũ militibus grandis oppreſsio ſubſecuta eſt.
Caeteros ſagittae ab hoſtibus, in magna frequentià ſupernè emiſsae, impleuerant,
non tn̄ cum lethali vulnere, Petri de Oleſchnicza, Venatoris Sandomirien galea,
ictibus lapidum concuſsa, non niſi malleis fabrorũ violata, ex capite poterat di:
moueri &

Caſtra et Ciuitates deditas Rex ſuis militibus diſtribuit

Sdditione Caſtrorum et Ciuitatum Pruthenicarũ Wladiſlaus Poloniae Rex
accepta, ea inter milites ſuos gubernanda partitur, Caſtrum ſiquidem Brodni:
cza, Nicolao de Michalow, Palatino Sandomirien, committit. Qui poſeſsionem illi:
us nactus, multas res in auro et argento, item libros optimos, et ſignanter quinq;
partes Speculi Vincentii, item tabulas inſignes, auro et argento ornatas, Item
Caſulas, Cruces et ornamenta, aliaq; plura Clenodia in Caſtro reperiens, ſingu:
la Regi fideliter p̄ſentat. Quorum Clenodiorũ et rerum partem, et ſi Rex Eccl̄iae
Cracouien, et ſignanter Speculum Vincentii condonaſſet, inſigniores tn̄ res et
Clenodia Cathedrali Vilnen, et Parochialibus Lithuanicis Eccl̄iis diſtribuit. Itē
Caſtrum Koprziwno, al̄s Engilsperg, Dobeſlao de Oleſznicza, item Caſtrũ et ciuita:
tem Tczow, Petro Vagl, Item Caſtrũ Grabin Alberto Malſkÿ, item Ciuitatem Gdāsk
Ianuſsio de Thuliſkowo Caſtellano Caliſſien, item Caſtrum et Ciuitatem Gniew
Paulo de Wſcheradow, Caſtellano Camenen, item Ciuitatem Thorunen, Vincentio
de Granow, Caſtellano Naklenſi E quo illic fatis, per venenũ, vt multorũ habebat
aſsertio, ſoluente diem, Sbigneum de Brzezie, Regni Poloniae Marſzalcũ, ſurro:
gat in locũ eius. Item Caſtrũ Wyenczlaw, et Caſtrum antiquum, in quo ſanctae Bar:
barae caput ſeruabatur; quod Wladiſlaus Poloniae Rex non permiſit inde, licet mul:
tiplici perſuaſione impugnaretur, auferri, Item Ciuitatem et Caſtrũ Grudzancz Mo:
ſczicio de Stanſzewo, Caſtellano Poſnanien, item Caſtrum Golub Nyemſthr de Sci:
tniki, Item Caſtra Oſterod et Nidborg, Duci Maſouiae Ianuſsio, Item Dzyaldow et
Sczithno Caſtra Duci Maſouiae Semouitho, Item Caſtra Kurzgtnik et Brathian Ioañi
Krethkowſkÿ, Item Caſtrum Kowalye, Nicolao Regni Poloniae Vicecancellario, Item
Ciuitatem Swiecie tm̄modo, Caſtrum enim ab hoſtibus detinebatur, Dobeſlao Pucha:
lae, Item Caſtra et Ciuitates Bithow et Hamerſchten, Duci Stolpen Boguſlao, qui ad ſuas
Sextem in Caſtri Marienburg obſidione veniens, Regi et Regno Poloniae perpetuò ſe
ſeruiturum et auxiliaturũ, cum militaribus, Ciuibus, et quibuscunq; ſubdit̄, lr̄is patē:
tibus inſcripsit. Ad cuius preces et cautiōm, Wladiſlaus Poloniae Rex, nepotem ſuũ
germanum, Caſimirũ Ducem Stetinen captiuũ relaxari permiſit. Item Caſtrum et
Ciuitatem Lamberg Petro Chelmſkÿ, et ſuis germanis. Item Caſtra Kinsberg et Ho:
land cum Ciuitatibus, Duci magno Lithuaniae Alexandro, item Piſcariam vltra El:
bing, multitudine piſcium abundantem, Ioanni Thumigrulae, Item Caſtrum Rogozno
Hinczikoni Bohemo, item Caſtrum et Ciuitatem Tucholÿa, Ianuſsio Brzozoglowÿ, itē

Caſtrum ſchtum Andreæ Brochoczky, vniuerſa ſiquidem terrarum Pruſsiæ, Pomeraniæ, Michalouienſium, et Culmenſium Ciuitates, Oppida, atque Caſtra, in potentiam Regis Wladiſlai dedita fuêre, præter Caſtra, Marienburg, Radzim, Gdanſk, Swieczie, Plochow, Brandeburg, Balga, Ragneth, Tripeda, alias Memel, Caſtrum tamen Radzim à gentibus Regiis obſidebatur, Caſtrum verò Gdanſk, ne obſidionem perferret, obtinuerat per pacta, cum Rege inita, quibus cauebatur, Caſtro Marienburg conquiſito, mox illud Regi dedi debere.

Wladiſlaus Rex elatus victoria Henricum de Plawen Commendatorem ſupplicem, et æquas conditiones pacis offerentem reſpuens, ad fortiter defendendum Caſtrum Marienburg animat.

INtegro Menſe Iunio, ſub quo Wladiſlaus Poloniæ Rex, Caſtri Marienburgenſis obſidioni vacauerat, in omni loco, actione, et congreſſu, Rex ipſe et ſuus exercitus proſpera et æquabili vſus fortuna, maiori ſibi in dies augurabantur portendi. In primordio autem Menſis Auguſti, Henricus de Plawen Commendator, quatenus Wladiſlaum Poloniæ Regem, ex Caſtro Marienburg adire et alloqui liceret, miſſis, qui id peterent, Nunciis, obtinuit. Cumque in Regis et Principum, atque Procerum ſuorum conſpectum et conuentum, iuxta Pomerium habitum, germano fratre laico Henrico de Plawen, et aliquot Bohemis et Sleſitis comitatus veniſſet, quid adferret, quidque expeteret, dicere iuſſus verba facit. Maximo, inquit, prelio, maximaque ſtrage, legionibus exercitibusque noſtris et Ordinis noſtri, pridem à te Rex potentiſſime, atque illuſtriſſime, deuictis, et deletis, domiti, aduerſa quoque fortuna fracti, in quam ſuperos inferosque conſtat conſenſiſſe, dum Pruſſiæ Magiſter Vlricus, et ſui Commendatores, ad inſaniam verſi, pacem à te æquis conditionibus oblatam abnuerent, ſuperba quoque denunciatione, et duobus gladiis, vagina vacuis, terrerent. Te victorem manſuetum, et pacificum rati, oratum obſecratumque venimus, ſpem, auxilium, et miſericordiam, à tua clementia obtenturi. Tuam itaque inuictiſſimam Maieſtatem ego oro et interpello, vt cuius magis intereſt, qui vicem Magiſtri gero, oro inquam per paſsionem Domini noſtri Ieſu Chriſti, et eius cruorem, pro reconciliatione generis humani fuſum, et per eius genitricem virginem benedictam Mariam, eiuſdemque virginis lac puriſſimum, quo Dominus ipſe noſter Ieſus Chriſtus vbere de cælo pleno ablactatus, et alitus eſt, dignetur tua excellentiſſima Maieſtas, ſuæ indignationis nubilo mitigato, etiam vltionis flagellum, poſtquam pompam et arrogantiam noſtram ſufficienter coercuerit, à nobis et noſtro ordine auertere, neque in noſtri Ordinis perpetuam deletionem aſpirare. Et ſi tua benignitas preces noſtras, ad exauditionis gratiam admiſerit, perpetuum beneficium nos atque Ordinem noſtrum, accepiſſe à tua Maieſtate fatebimur. Contentique ſumus et erimus, ſi tua excellentia, Pomeraniæ, Culmenſi, Michalouienſi terris et earum Caſtris, Ciuitatibus et Oppidis receptis, quæ de Regni tui Poloniæ, iure, corpore, et proprietate ſunt, et propter quas ſæpe bellum inter Regnum et Ordinem, initum eſt, Pruſſiæ terras, magno numero et gentis tuæ Polonicæ, cæterarumque nationum Catholicarum cruore fuſo, à barbaris quæſitas, ordini reliquerit, ne Cruciferorum Ordinem ad militandum, pro defenſione Chriſtianorum à Paganis, inſtitutum, ex Pruthenicis regionibus, funditus extirpatum iri contingat. Ea legatione petitioneque Henrici de

Plawen Commendatoris, in frequens conſilium deducta, cum plus diffidentiæ quàm humilitatis crederetur continere, variæ erant Principum et Procerum ſententiæ, ſecundis rebus rectum conſilium auferentibus, et non penſantibus Conſiliariis, breves et mutabiles rerum vices eſſe, nec unquam fortunam alicui ſimpliciter induliſse. Minus Conſiliariis, quàm Regi oblatio placebat, exiſtimantibus Caſtrum Marienburg longam obſidionem non toleraturum, et Cruciferorum Ordinem, ſi illi Pruſſiæ relinqueretur terra, ad conquiſitionem earum terrarum, quibus ſe abdicabat, nacta occaſione temporis aliquando graſſaturum. Plus itaque habendi, quàm quæ offerebantur, Polonos tranſuerſos et ingenium humanum ſecutos, agebat cupiditas. Wladiſlaus quoque Rex, aliam ex alià credens ſibi fœlicitatem ſuccedere, ſpe maioris quæſtus, etiam earum, quæ oblata fuerant fecit naufragium: magna fœlicitate ingerente mentibus humanis, cæcam caliginem. Etenim ſecundum tam proſperam fortunam, atque pugnam, ad Grindwald relatam, victoriæ inſolentia Wladiſlaus Rex tumidus, inflatius quàm Regi et victori conveniebat, reſpondendum conſenſit. In hunc itaque modum dari Henrico de Plawen reſponſum diffinitum eſt, quod Sbigneus de Brzezie, Regni Poloniæ Marſzalcus, iuſſu Regiò pronunciat. Si bona, inquit, fide Commendator Henrice ad pacem petendam veniſses, non ea Regi noſtro conſignares, quæ Divina et humana lege, et ſua et Regni ſui ſemper conſtitit, atque conſtat fuiſse, et iuſta deditione ad eum recidiſse, aliorum certè, quæ deditionem abnuunt, et inprimis Caſtri Marienburgenſis te conveniebat deditionem obtuliſse, quoniam et ea quæ dedita ſunt, et ea, quæ deditionem renuunt, ſcias victoris præmia eſse. Non itaque habet Rex, de quo tibi gratias agat. Verum ſi de Caſtro Marienburgenſi exceſseris, pro illius ceſsione Rex noſter eſt tibi gratias habiturus. Non etiam recuſaturus, Marienburgenſi Caſtro dedito, Crucifercio Ordini congruam, et illi, quam in Almaniæ regionibus habet conformem facere proviſionem. Ad hæc Henricus Commendator: Eſtne igitur hæc finalis Regis voluntas, et non debemus ſperare benigniorem, Sbigneo verò Marſzalco dicente, eam, quam pronunciarat peremptoriam fore, et ſi pace indigeret, conditiones conſideratiores, adferri oportere, Adiecit Commendator, Confidebam, inquit, æquiſſimam ſupplicationis meæ oblationem Regem ultrò accepturum, calamitoſorumque miſerturum, Verum ego legatione, humiliatione, et oblatione præſenti, expiaturum ratus, quicquid ex rupto fœdere irarum in nos ſævierat cæleſtium, de Caſtro Marienburgenſi, nullo pacto excedam, quinimo, Omnipotentis Dei auxiliò, et beatæ virginis Mariæ tutela, confiſus, defendere illud pro viribus conabor. Nec patiar ordinem meum, etiam ſi extrema perferenda ſint, ſic faciliter deletum iri, Conventu diſsoluto, Rex in tabernaculum, Henricus in Caſtrum Marienburg ſe recepit, Oblatio autem Commendatoris Henrici, tam ſubmiſsa et humilis, magnam credita eſt commoditatem Crucifericæ parti attuliſse, et quicquid ex fœdere rupto irarum cæleſtium in Cruciferos ſuperfuerat, vel expiaſse, vel diminuiſse, Parti verò Regiæ, ob ſuperbiam nocuiſse, Temerariumque docuit eſse reſponſiò illa cuique, donec victoris et victi, incerta eſt conditio, et priuſquam claudatur bellum, inſultare. A die enim illa, fœlicitate Regis et ſuorum ſenſim labente, Cauſa Ordinis, magis ſecundos eventus habere cœpit. Paucis ſiquidem poſt diebus, hoſtes ex Caſtro, in milites terræ Vielunenſis, negligentius circa bombardas obſervantes excubias inſiliunt, Et captivato Primipilario, vulneratiſque non paucis, aliquot etiam bombardas violarunt, Paulò verò poſt, Ducis Maſoviæ Ianuſsii vexillo, pares faciente excubias, impetu ſuo bombarda murus

vnius exuſtæ lapideæ collidens, ingenti milites, qui ſubter murū conſtiterāt
ſua molle oppſsit. Sed neq; tunc tm̄modo, ſed et poſtea Regem in pleriſq; euen:
tibus atq; pgreſsibus, caſus aduerſi comitabantur; habendo ad priorū tempo:
rū, quibus illi grandis fœlicitas arriſerat, comparatiōm et reſpectū. Tanta de:
niq; in Regio exercitu muſcarū, ex cadaueribus morientiū equorū, ex inteſtinis
pecorū aut pecudum, atq; ex fœtore et fimo, generata multitudo, ſuccreuerat
Vt non in nauſeam tm̄modo exercitui, ſed et in pœnam verteretur; Vniuerſorū
verò commeatuū grandis et vix credenda abundantia, qualem nec quis in pro:
pria æde et domicilio ſortiri poſſet, quolibet defectu circūſcripto, habebatur. Equi
ferè de vniuerſo exercitu, in inſulam Zolawam deducti, in bladis villarū, quas
Poloni deſeruerant, non ſecus q; beſtiæ indomitæ paſcebantur. Quorū cuſtodes
domos agreſtiū transfugarū ingreſsi, cùm ſingula promptuaria ſingulis victua:
libus redundarent, non ſolum curabant, reficiebantq; corpora, ſed et frumentis
in vicinarū Ciuitatū fora deductis, magnam vim pecuniæ, veſtitu pro ſe prius
mercato, in domos congeſſerant. In pleriſq; etiam villis, Pruſſiæ et Pomeraniæ,
magna vis reperiebatur grani frumentarii, in ſpecubus ſubterraneis recōdita,
ppter frequentiam guerrarū, ab agreſtibus ſtudioſè pparatæ et egeſtis. Nec ſe:
cus Polonorū exercitus in Caſtri Marienburg obſidione, q; in ppria terra, pro:
priiſq; domatibus, ſilente vbiq; terra Pruſsiæ: morabatur: habens omniū cōmea:
tuū et rerū affluentiam ſecundè prouenientem

Hermannus Liuoniæ Mgr Polonis dolo malo circumuentis, it Marienburgū. Vnde cum eo Ple: banus Gedanenſis ſenex egreſſus, Polonis nihil eiuſmodi ſuſpicantibus, triginta marcarū millia offert pro auxiliis Mariemburgo, per Commenda: tores vicinos comparandis

Liuoniæ Mgr Hermannus de Vintkinſzemh, Caſtro Marienburg, quod nimi:
um anguſtiatum ſenſerant, clandeſtinū auxilium laturus, in Pruſſiæ trās
cum quingentis armigeris aduenit, et circa oppidum Kinſberg, in locis ab:
ditis latere cupiens, ſe locauit. Cuius ingreſſu Rex ab exploratoribus cognito, Ale:
xandrū Ducem magnū Lithuaniæ, adiunctis illi duodecim Polonorū militū ban:
deriis, ad decernendū cum illo, tranſmittit. Qui illū circa flumen Paſzaria vltra
Holand offendens, inuadere illum altero die conabatur. Verū Mgr Liuoniæ Her:
mannus, dolis non armis rem Ordinis ſatius, vt dudū animo deſtinauerat fore p:
ſequendam, cum Duce Alexandro petit colloquiū. Quo impetrato ad Caſtra ſua
pſonaliter veniens, oībus arbitris excluſis, clandeſtinos cum illo agit ventilatq;
tractatus, ipſumq; ampliſsimis promiſsis et oblationibus, de abdicandis, et nullo
vnq; tpe petendis Samogitarū et Sudorū tris, quarū occōne in arma ventū erat,
in fauorem Ordinis plicit: ſuæ magis Lithuanicæ, q; Polonicæ patriæ reintegra:
tiōm conſequi geſtientem. Ducis itaq; Alexandri Lithuaniæ, mercato fauore Bal:
ga de Brandeburg, ſuo Liuonico exercitu remiſſo, ipſe tm̄mō cum quinquagita
equitibus, ad Caſtra Regis in Marienburg, ſub Ducis Alexandri conductu, pacta
occultè Duci Alexandro pmiſſa impleturus, pceſſit. Vbi perueniens, eiuſdem

Ducis Alexandri practica et interuentione, premissis occultis nunciis, ad Castrum Marienburg, quasi deditionem et foedus pro Regis beneplacito persuasurus, ingredi est permissus. Illic diebus aliquot consumptis, et tractatibus, consiliisque, de recuperatione Castrorum, Ciuitatum, et terrarum amissarum, de pactione quoque occulta, cum Duce Lithuaniae Alexandro celebrata, cum Henrico de Plawen habitis, discedit. Ab eo autem tempore, prefatus Henricus de Plawen Commendator, maximos et alacres spiritus, in quos illum prefatus Liuoniae Magister Hermannus direxerat, concipiens, pertinax, arrogans, et fastidiosus esse, neque de caetero de pace vllam mentionem habere caepit, quin in tractatibus, cum illo Regis nomine de pace habitis, ad obseruationem earum conditionum, quas ipsemet accipi supplex rogauerat, et quas se Rex sera aestimatione, quantum bonum abnuisset, perpendens, offerebat accepturum, nullo pacto poterat inflecti. Sciens cor Alexandri Ducis magni Lithuaniae, iam esse plurimum immutatum, et a prosecutione obsidionis, eiusque continuatione prorsus auersum, vt oblatio terrarum Regno Poloniae facta, in Lithuanicum transiret profectum. Accessit et altera Regi Regnoque Poloniae pernicies, Praefato siquidem Hermanno Magistro Liuoniae ex Castro Marienburgensi discedente, Plebanus de Gdansk, ordine Crucifer, aetate verò vetulus et senex, quasi obsidionis molestias euasurus, discedebat, Rege id faciliter permittente, cum discessus suus, grandi periculo plenus, grandem pestem foret Regis rebus allaturus. Per hunc siquidem Plebanum, cum alter nullatenus rebatur tutum, Henricus de Plawen triginta aureorum nobilium millia, inter Gdanensem, Schlochouiensem, et Swecensem, Commendatores, partienda transmisit. Qui deinde iuxta illius mandatum et instructionem, auro huiusmodi non paruam mercenariorum militum manum ex Bohemis, Hungaris, Slesitis, et Almanis conduci procurarunt. Ex quo cuiuslibet sanus concipere potest discursus, quantum afferat discrimen, in Castra et Ciuitates, sub obsidionis tempore permittere licentiam introeundi vel exeundi.

Alexander Lithuaniae Dux praetextu laborantis dysenteria sui exercitus obsidionem Castri Marienburg deserit. Duces insuper Masouiae domum redeunt

Appetebat Dominae nostrae virginis Mariae Natalis dies, in feriam secundam cadens, et Alexander magnus Dux Lithuaniae, varias occasiones, variaque ingenia congerebat, quibus posset cum exercitu suo Lithuanico, Castri Marienburgensis obsidione deserta, in Lithuaniam reuerti: asserens exercitum suum aegritudine dissenterica, ex cibo delicato, cui non insueuerat, vexari, et nisi ocyus abeat, ampliori inualescentia vexatum iri. Quod et si verum fuerit, poterat tamen huiusmodi aegritudo, facili curatione, si bona tantummodo mens affuisset, rescindi. Quem et si Wladislaus Rex, conaretur multis studiis et promissis reuocare a proposito, ad extremum tamen animum eius videns variatum et parum syncerum esse, passus est eum, cum omni gente sua abire. Qui licentia Regis obtenta, feria quinta intra octauas natalis Mariae virginis sui exercitus Castra mouit, et ab obsidione Marienburgensi discessit. Non tamen ausus est, ne a Liuonitarum gente et aliis Cruciferis, eorumque stipendiariis inuaderetur, ire sine Regio conductu. Quapropter Wladislaus Rex, gentium ex Polonis sex

banderia illi attribuit. Quae eum ad fines Lithuaniae perducentes, ad obſidionis ſtationes incolumes reuerſi ſunt. Diſceſſerunt et paulò poſt, cum gentibus ſuis Maſouiae Duces, Semouithus, Ianuſsius, et Semouitus iunior. Rex tamen cum reliquis exercitibus Regni ſui, quos conſtabat ex diſceſſione Lithuaniae, et Maſouiae Principum diminutos eſſe, continuabat. Dum ſiquidem Cruciferi obſidionem Castri Ma-rienburgensem, et eius conquiſitionem, propediem finiendam ſi continuata fuiſſet, auerſuri ſpem de reſtituenda Samogithia, maxima auiditate ab Alexandro expetita, et ab effectu non abhorrentem, ei dederunt, vt Alexander ea inescatione inductus, alia mente, alioque animo obſidionem et bellum deſerere, Penatesque repetere, in animum induceret, alius Vithawdus, quam fuerat eſſe coepit. Statui inſuper ſuo Vithawdus Dux vehementer timuit, ne Rege vniuerſa Pruſsia pacificè potito, ipſe à Lithuaniae Ducatu deiiceretur.

Poloni obſidentes Castro Marienburg, pacta Bohemorum de prodendo Marienburgo Castro, turpia ducentes reſpuunt

INterim Bohemi mercenarii, Castri Marienburg defenſores, videntes trahi in longum obſidionem, in anxietatem verſi, coeperunt habere cum Wladiſlao Polonorum Rege, per medium Iaschkonis Sokol Bohemi, militis Regii, de prodendo Castro Marienburg practicam et tractatum, Iamque inter Regem et Proditores conuenerat, vt nocte ea, qua illis excubiae obtingerent, exercitum Regium portis in Castrum intromitterent patefactis, re ſecuta, proditionis praemium quadraginta florenorum millia, et impunitatem omnimodam habituri. Re autem huiuſcemodi in examen ſecreti conſilii deducta, iniquum et turpe conſiliariis Regiis cenſentibus, hoſtium Castra fraude, dolis, proditioneque et auro intercipi, cum ferrum haberent, quo illa ſine ſuo et cuiuſtat alterius probro, licitum foret expugnari, licitaminis practica de conquirendo Marienburgensi Castro, qua et iuſtos bellatores, frequentius vſos eſſe legimus, conquieuit.

De ſoluenda Castri Marienburgenſis obſidione varia conſilia

FAlſa poſthaec ſuggeſtione rumor, in Regiis Castris vulgatus percrebruit, Sigiſmundum Hungariae Regem cum gentibus et potentiis validis fines Regni Poloniae, ſpoliis et incendiis conſumentem, omnia inuaſiſſe. Ex quo exercitus Regius, animum perfractum, et ad redeundum procliuum habere coepit. Nec deerant Barones plerique, aſsidua inſtantia perſuadentes receſſum. Quo nouo et fama illius militares et Ciues Pruſsiae vehementer perculſi, zelo nimio et amore, quo Wladiſlao Poloniae Regi afficiebantur, Regem perſonaliter, adeuntes, conueniunt, Perſuadentque Serenitati ſuae, vt obſidionem Castri Marienburgensem, nullatenus intermittat, continuatione obſidionis illius et Castri conquiſitione, quod prope diem ſperandum eſſet, tum primum fructum victoriae ſuae percepturum, aut illius conquiſitione neglecta, cum ſingula Castra et Ciuitates ſuum dominium profeſſa, in obedientiam Cruciferorum et Ordinis redditura forent, amiſſurum. Rege autem Wladiſlao defectum pecuniarum, propter quem mercenarii milites illi plurimum moleſti eſſent, allegante, et conquirendarum pecuniarum gratia, in Poloniam geſtiente, reuerti, ſalubre illi conſilium, à militaribus et Ciuitatibus Prutheniciis conſtat datum fuiſſe, quatenus ſingulis Ciuitatibus Pruſsiae exactionem imponeret, ſuf-

ficientes pecunias, non pro expediendis tantummodo ſtipendiariis, ſed et pro trahendo bello, continuandaque obſidione habiturus, Rex tamen ne Ciuitates Pruthenicas, in primordio ſui Principatus, et in fide ac deuotione ſua fragiles, aſſenſu nunquam eorum violatis, et ob id in defectionem iri contingeret, ab impoſitione exactionibus abſtinere elegit. Sed et aliud conſilium aeque optimum fuit illi perſuaſum, Caſtra, et Ciuitates, in Pruſſiae Chelmen et Pomeraniae terris, ſuae Sexti deditas, militibus mercenariis, in vicem debiti, quo illis obligabatur, inſcriberet, ipſis conditionem eam ſe accepturos, vltro profitentibus. Et nihilominus in Caſtri Marienburgenſis obſidione ipſe perſeueraſſet. Sed neque conſilium iſtud, quamuis ſaluberrimum Rex probandum duxit, veritus, ne Stipendiarii Ciuibus et Colonis Pruthenicis exiſterent, aut ponerent eorum fortunas in direptionem, aut de prodendis Ciuitatibus et Caſtris, cum hoſtibus pecunia corrupti ſentire inciperent. Dum itaque Wladiſlaus Poloniae Rex, alienis grauaminibus conſulit, coactus eſt poſtea in ſe et ſuis maiora diſpendia experiri. Ex omnibus autem Conſiliariis Regiis, nemo tenacius, nemo feruentius, et diligentius ſolui obſidionem, et redire in penates, quam Andreas de Thęczin, Caſtellanus Woynicenſis, perſuadebat, Plures etiam ex militaribus, et nobilitate in ſuae opinionis votum conducens: Annae de Kraſznik filiae Demetrii Regni Poloniae Vicetheſaurarii, quam vnicè adamabat, ineſcatus. Ex omnibus verò Baronibus, nemo feruentius et liquidius, quam Nicolaus Regni Poloniae Vicecancellarius obſidionem Caſtri Marienburgenſis, vſque quo illud expugnari, vel dedi contingeret, continuandam, multiplici aſſeuerabat perſuaſione, oſtendens obſidione ſoluta, plures graues et amaras Regi et Regno calamitates improuiſiones confeſtim emerſuras. Nec ſimplici conſilio et inſtantia contentus, lachrymas et ſuſpiria perſuaſionibus miſcebat.

Marienburgenſis Caſtri obſidio ſoluitur

Grauatus Poloniae Rex Wladiſlaus ſuorum mercenariorum militum crebra et ſibi plurimum infeſta admonitione, victus praeterea nonnullorum ſuorum Baronum perſuaſu, atque inſtantia, Caſtro Marienburgenſi inconquiſito, ab obſidione illius ſecedere deliberat. Et licet iuſiſſet ſtricto ſilentio tegi huiuſmodi arcanum, percrebruit tamen illico in exercitu Regio rumor; obſeſſoſque magna hilaritate reficit. Veneris itaque die ante feſtum ſancti Matthei proxima, decimanona Septembris, Pruthenicorum militum et Ciuium vtili et ſalubri nequaquam deterritus conſilio, ſtatiuis incenſis, ex medio gloriae ſpacio, obſidione ſoluta diſcedit, victi magis quam victoris in patriam referens formam. Quod et illi in diſceſſionis ſuae articulo, infauſto omine monſtratum eſt. Dum ſiquidem equus ſuus Czilzawy, cui conflictus magni tempore inſederat, duceretur ad aſcendendum, et ſonore clamore, pedibus terram ſcalpens, hinniret, ſtrepe iam pedem Rege inferente, ſubito cadens extinctus eſt: mortis ſuae fato indicans, per receſſum Regium, a Caſtri Marienburg obſidione, laetas res et ſecundas, quibus hactenus Rex vſus fuerat, occaſuras fore, portendi. Certum ſiquidem erat, imò certiſſimum Caſtrum Marienburgenſe, vnius tantummodo menſis ſpacio exacto, in poteſtatem Regis venturum, cum obſeſſi commeatu, multis annis in eam rem comparato, deficiente, mandere ſiliginem coctam cogerentur: Quo cibo corpora humana infecta, et in diſſenteriae morbum verſa, atrocem peſtem contraxerant, qua plurimi dietim extinguebantur mortales. Non valentes itaque tam peſtiferam perferre luem, Henricum de Plawen Commendatorem ſinguli conueniunt, anguſtiiſque ſuis expoſitis, non ſe vlterius obſidionis moleſtias

propter imminentis mortis, quæ illos ſenſim conſumit, periculum toleraturos, ſed
Caſtro exceſſuros declarant. Qua denunciatione Henricus Commendator perterritus,
aliquot aureorum millia, inter obſeſſos partitur; Inſtantiſſime deprecans, quatenus die:
bus tantummodo quindecim obſidionem ferret, Se auiſatum et certum fore diſſerens, Poloniæ
Regem, ab obſidione propediem receſſurum. Qui tam prece quam precio permoliti, ſuſtinere qui:
dem obſidionem diebus quindecim paciſcuntur: Ea conditione interiecta, vt illis lapsis,
poteſtas omnis apud illos, de Caſtro Poloniæ Regi dedendo, conſiſteret. Anteque igitur
dies illi quindecim lapſi forent, Wladiſlaus Poloniæ Rex diſſuadentibus, et improbo:
bantibus, fideliſſimis Conſiliariis, et diſſuaſionem illam gemitu et lachrymis proſequenti:
bus, diſceſſit, et victoriarum ſuarum ſempiternos titulos, tam facili et merito deplan:
gendo titulo fuſcauit. Vbi tum primum ad liquidum apparuit, neſciſse Regem poſt
conflictos hoſtes, victoria et tempore vti, Multa enim execrabilia et peſtifera bella re:
ceſſus ille produxit, Andreas de Tączin Caſtellanus Voynicensis diſceſsionis huiusmodi pri:
marius perhibebatur autor; Qui cum inter militares vulgaresque non mediocri auto:
ritate polleret, facile plurimorum ex communitate militum, coniuges, domos, et pigno:
ra reuidere geſtientium, animos ad diſcedendum animauit, interiecta occaſione, quaſi
terræ Cracouiensis et Sandomiriensis ab Hungarorum vererentur, vaſtarentque exercitu. A
cæteris quoque Polonorum Conſiliariis, ab his preſertim, quos Dux Alexander Vitaw:
dus precio vel pollicitatione aſſerebatur perſuaſiſse, ſumma ope enixum eſt, vt Rex
quanto ocyus obſidionem Marienburgensis Caſtri ſolueret. Ita bonum publicum, vt con:
tingere frequentius ſolet a priuato deprauatum eſt, Wladiſlao Poloniæ Rege non ex
ſuo, ſed ex aliorum arbitrio, propter hebetudinem tam factiuitatis quam ingenii, ſin:
gula in bellicis et domeſticis rebus adminiſtrante

Wladiſlao Regi ab obſidione Caſtri Marien: burgenſis redeunti Epiſcopus Poſnaniensis cum Clero et Ciuibus obuiam it

Caſtri Marienburgenſis obſidione Wladiſlaus Poloniæ Rex diſcedens, et
graue, præda omnis generis, agmen trahens, die illo in Qwidzin peruenit.
In tranſitu autem ſuo in Caſtrum Schtum deſcendens, miſſa illic audita, An:
dreæ Brochoczky militi, dat illud in tenutam, relinquens illi in ſubſidium, nonnullos
Curienſes ſuos, viros bellatores, videlicet Hankonem Chelmſky, Canimirum de Tuchowieć,
Ioannem Goli, Pakoſzium Biſtranowſky, Petrum Czebrowſky, Bieniaſsium Gowor(z)inſky,
Bartholsium de Trebowlia et alios. Qui poſt Regis ex Pruſſia receſsum, adeò infeſtis
dimicationibus, inuaſionibus, damnis et vexationibus Cruciferos in Marienburg
conſiſtentes offendebant, laceſſebantque, vt etiam illis dierum vno, decem millia florenorum
pro ſtipendiariis fouendis victa, magna cæde in conductores edita, abſtulerint.
Rege veniente in Qwidzin, Henricus Pomeſaniensis Epiſcopus loci illius, cum Canonicis
et Clero Regi proceſsionaliter occurrens, debita veneratione illum excepit, Regeque
Eccleſiam Cathedralem ingreſſo, cuiuſdam Dorotheæ fœminæ religioſæ et deuo:
tæ, quæ ſolitariam et arctam vitam, ducens, plerisque clareſcebat miraculis, nondum
tamen Canoniſatæ cellam et habitationem oſtendebat. Datis autem Epiſcopo, Clero, Ciuitati, quas
petebant libertatibus, ex Qwidzin die altero diſcedens, claudi Ciuitatem, genteſque
ſuas ad illam ingredi prohibuit, veritus Epiſcopum, et Ciues ſpoliatum, violatumque iri.

In Caſtris tandem, medio milliari, à Ciuitate locatis biduum exegit, et ſequenti ſabbato die plures currus, victualibus oneratos, in Schtum, pro eius fulcimento, tranſmiſit. Caſtra aūt ipſa ſupra Oppidū et lacum Gardzieie ſita erant.

Henricus Mgr̄ Pruſsiæ electus, in apparandum bellum pecuniam conquirit, bonis Ordinis Chomath venditis pro Centum quindecim mil: flor.

Henricus autem de Plawen in locum Mgr̄i Pruſsiæ ſuffectus, amiſsū p̄lium et terras Pruſsiæ recuperaturus, miſsis ad Venceſlaū Bohemiæ Regem Nunciis, bona Ordinis notabilia Chomathow in Regno Bohemiæ, quatuor millia florenorum de introitibus habentia, pro Centum quindecem millibus florenorum vendidit eidem Venceſlao Regi in auro parato, ſub ſpe reemptionis, quæ non ſunt redempta in hanc diem. Hiſq̃ pecuniis mercenario milite conducto, bellum ex integro reſtaurauit. Alia inſuper Centum florenorū millia, apud Ciues Gedanen, iam in ſuam ſpectantē ditiōn, facilè ſibi p̄bita, in mutuum accepit.

Caſtrum Radzim capitur

Die Dominico ſancti Mathæi, vigeſima prima Septembr, motis Rex à Qwiedzin Caſtris, venit mane ad Caſtrum Radzim. In cuius obſidione gentes Regiæ, à t̄pe conflictus magni, vſq̃ in diem illam, Ciuitate in fide et obedientia Regis exn̄te, inſederant. Et poſitis ſtatiuis, in vnius miliaris quartali à Caſtro ſupra lacum Meldeze, deliberat Rex ſoluere, ne ſibi illius obſidiōn, an expugnationi ipſius intendere conueniat. Capta aūt erat deliberatio Regem nullatenus Caſtri conquiſitiōn tentaturū, cum ſitu et munitiōne foret firmiſsimū. Egregios inſuper haberet defenſores, ſimulaturum t̄n impugnatiōn craſtina die, ſi quo modo obſeſsi pauore conſternati, ad deditiōn p̄licerentur. Itaq̃ primos Radzinenſium ad Colloquium euocatos, vt Caſtrum ſine ſanguine ſibi dederent, p̄licere conatus eſt. Quibus aſpernantibus, vi et armis illos adoriri in craſtinū diſtulit. Id conſiliū non induſtria ſagatius, q̃ euentu extitit fælicius. Vulgata eñ in exercitu fama Regem die craſtina impugnatiōn obſeſsorū decreuiſse, Vix prandio finito, milites ſuapte in arma et expugnatiōn Radzim, iniuſsu Regis, traduxit. Nullo enim exercitus ſolicitatus monitore, auidiſsime proceſsit, Caſtrumq̃ ab omni parte maximo impetu expugnare cœpit. Et q̃uis Cruciferi et obſeſsi cæteri, quinq̃ et amplius horis probè reſtitiſsent, t̄n à militibus Poloniæ, feruentiſsimè impugnationi inſiſtentibus, telis et ſagittis tam denſa et frequenti p̄iectione, vt nemo digitum auderet exerere, confoſsi, animoſitate relicta, et defenſiōn omittere, et de poſeſsione Caſtri excedere, coacti ſunt. Iam ſiq̄dem Dobeſlaus de Oleſchniicza miles, cum ſui banderii gentibus, valuam Caſtri inferior p̄fregerat, et ſcuto ſuo effractores p̄tegens, bombardæ minor ſeu fiſtulæ ictum, qui ſcutum p̄forauit, exceperat. Iam inſuper Caſtrum altius Petrus Chelmſkÿ miles primus, Floriano de Koritnicza Caſtellano Viſlicien, et aliis ſequentibus illū conſcenderat, et Vicecom̄endatorem Caſtri, virum animoſū, ſibi in Parkani muro occurſantem, certamine inito, in fugā verterat. Iam antemurale Caſtri Petrus de Oleſchnicza, Sandomirien Venator cum aliis militibus intrauerat, et in vno pede vulneratus, ſolo ſe clÿpeo, ne ſup̄nè

violaretur, defendebat. Obſeſsi itaq; tot malis anguſtiati, ne in poteſtatem furentium militum deuoluti, extrema pati cogerentur, caſtrum Regi, armis abiectis, dedunt. Quod Rex circa completorii horam ingreſsus, omnibus obſeſsis et captis, inter quas quindecim Cruciferi, viri ſenes et grandæui habebantur, mortem indulſit, eos tñ in captiuitatem coniecit. Notabilibus inſuper theſauris, clenodiis et rebus nobilibus et victualium abundantia Caſtrum refertum reperiens, theſauros et res nobiles, in milites erogauit, Caſtro verò victualia reliquit.

Rex collatis præſidiis Caſtro Radzin, dimiſſoq; exercitu Viſtulam ponte ſuperat in Poloniam reuerſurus

CAſtro Radzin conquiſito, Wladiſlaus Poloniæ Rex, feria tertia poſt feſtum ſancti Mathæi vigeſima tertia Septembris, commendato Caſtro Radzin in tenutam Iaſchkoni Sokol Bohemo militi, fidei ſpectatæ et animoſitatis, cum quo in eodem Caſtro frequens Polonorum et Bohemorum numerus remanſerat, et inter alios Ziſchka Bohemus, proceſſu temporis famoſus, exercituum in Bohemia Ductor, crebris nobilitatus victoriis, item Angelus, aliiq; q; plurimi. A Radzin diſcedens, ad Caſtrum Rogozno, abinde verò in Golub feria quarta peruenit. Vbi in Caſtro pranſus, fluuium Drwancza tranſgreditur, Et terram ingrediens Dobrzinenſem, copias exercituum ſuorum licentiat, et vnumquemq; in ſuam remittit regionem. Exacto autem die eodem nocturno, prope Czechoczin feria quinta ante diem tranſlationis ſancti Staniſlai Rex in Przipuch deuenit, Viſlam ponte ex nauibus, qui illuc demiſſus ex Ploczko fuerat, ſuperaturus, Stabat autem in Przipuch quinq; diebus, quoniam intra illos, quodam fato oculto, pons ægrè componi ſtabilirique poterat, qui alias Rege in Pruſsiam procedente, dimidio diei ſtabiliebatur; Rex quoq; non ſine labyrinto, et graui conatu Viſlam cum ſuis traiecit, vt etiam in ea re fortunam pro compto habitum eſt ſuam erga Regem alacritatem variaſſe. Tunc quoq; exercitus Polonicus, in loca varia ſuorum domiciliorum diuertit, onuſtus auro et argento, cæteraq; nobili ſuppellectili, quam ſecum quiſq; ad proprios penates lætus et gaudens deferebat.

Rege Thorunium deflectente, Iaſchko Sokol Bohemus Capitaneus Radzinenſis, optime de repub. Poloniæ meritus, veneno perit. Cuius filiorum Rex curam priuam ſuſcipit, atq; inde à matronis et virginibus comitatus diſcedit

SAbbato in die tranſlationis ſancti Staniſlai, diſcedens Wladiſlaus Rex à Przipuch, venit in Raczyaſz, Die verò Dominica ſancti Venceſlai, nauibus et mediocri comitiua, in Thorun deſcendit, Quem omnis Clerus et populus honore proceſsionis, ſingularum Eccleſiarum, de nauibus egredientem excepit, licet Plebanus Thorunenſis Crucifer fuerit, canendo Reſponſorium, Tua eſt potentia, tuum Regnum Domine, et in Eccleſiam parochialem ſancti Ioannis introduxit. In qua Rex ſolenni et ſonora audita miſſa, in Caſtrum Thorunenſe, prandii vnius tñ modo refectionem ſumpturus, ſe recepit. Vbi dum ad ſuam ſertem, Iaſchko Sokol Capitaneus Regius, in Radzim aduenilſet, triſti fato obruitur: Per vnum ſiquidem

ex Ciuibus Thorunenſibus in conuiuium exceptus, atq; in luceo venenatus, graui contracta valetudine, iuſſu Regio in Brzeſczie deductus, illic extinguitur, et ſepelitur. Ex vniuerſis aũt Bohemis, apud Regem militantibus, nemo alius præter hunc ob animoſitatem fidemq;, ac alias egregias, quæ in eo ſitæ erant virtutes, acceptior Regi habebatur. Cuius obſequia premians, etiam duorum filiorum Nicolai et Iaroſlai paternam curam geſſit, eosq; in vrbe ſua Cracouien ſplendide educari et lrĩs latinis atq; Almanicis, cæteriſq; artibus, quibus ingenia politiora fiunt, imbui diſpoſuit, Caſtro Radzim in regimen militis Dobeſlai Puchala et Alberti Malſky commiſſo, Nicolaum Noſtwicz Thorunenſium ſupplicatione matronarum deuictus, à captiuitate abſoluens, veſpere ex Thorun in Caſtrum Nyeſchow nauibus tranſiit, matronis, fœminis, et virginibus Thorunen, Wladiſlaum Poloniæ Regem, in coronæ modum circumſtantibus, et faceto ſermone, precibus intermixtis, orantibus vt poſtq; viros eorum, parentes et cognatos in pugna Grunfelden occidiſſet, ſtatus earum miſertus, de viris ipſis et curatoribus prouideat, Rege reſpondente, Id ſe q; libenter facturum, et ſtatui vnicuiq; earum prouiſurum ~

Oppido Tucholya dedito Cruciferis, et Caſtro oppugnato, Wladiſlaus Rex in Coronow collocat præſidium ~

Feriam ſecundam, diem vzt ſancti Michaelis, item tertiam et quartam, Wladiſlao Rege, apud Nieſchouiam agente, certus mihi Nuncius allatus eſt, ſignificans Caſtrum Tucholya, quod Ianuſsius Brzozoglowy adminiſtrabat, vallatum, Ciuitatem verò per oppidanos Cruciferis deditam. Hoſtes deniq; ad irrogandum Regno Poloniæ damna et incendia, ni opponatur reſiſtentia, breui graſſaturos fore. Qua nouitate, non ſecus q; par erat, Rex commotus, plures ex Curienſibus ſuis milites, vacationem efflagitantes, prece et largitione retinuit. Vix tñ ex omnibus Curienſibus et militibus ſuis Regiis, Centum, vel paulò amplius, poterant numerari lanceæ, quos Rex pro defenſione Regni, adiunctis illis maioris Poloniæ aliquibus Diſtrictibus, in oppidum Coronow ſitu et muris debile, tranſmittit. Qui et ſi in armis, equis, ſumptibus, et veſtitu parum prouiſi, arma ſiquidem rubigo, equos macies, ſumptus longior à domo militia, veſtes cauma, et pluuia attriuerat, locum tñ prædictum, iuxta ac ſi arcem tutiſsimam, militare illic agendo præſidium, obſeruabant. Auxerunt etiam exercitum Regium Sandiuogius de Oſtrorog Palatinus Poſnanien, qui cum banderio proprio, intellecta Regni neceſsitate, aduenerat, et Dobrogoſtius de Schamotuli Caſtellanus Poſnanien, q etiã gẽtes proprias miſerat ~

De præſidio Coronenſi Rex Wladiſlaus ſolicitus ~

Sabbato in die ſancti Franciſci, Wladiſlaus Poloniæ Rex, egreditur de Nyeſchowa, et in Iuniwladiſlauiam veniens ſe et Curiam ſuam illic ſtabilit et locat. Defenſione aũt terrarum Regni ſui prouiſurus, certos milites in Brodnicza, alios in Brzeſczie, alios in Nakiel, alios in Ripin, Cuiauien et Dobrzinen terrigenas, inter illos partitus, præſidia et excubias contra hoſtes continuaturus, tranſmiſit, paucis admodum Polonis et Bohemis, cum eo in Iuniwladiſlauia remanentibus. Quo illic

agente, nouitas ad eum perlata eſt, Caſtra Oſterod, Nidborg, Dzyaldow, quæ Maſouiæ Ducibus Rex commendauerat propter defendentium paucitatem, à Cruciferis intercepta eſſe. Duo etiam milites Stanislaus Charbinowſkÿ de Domo Sulima, et Nicolaus Sinowiecz de Domo antiquorum Caballorum, veriti, ne extrema paterentur, ex Coronenſi præſidio fecerunt diſceſsionem, et ad Regem Iuniwladiſlauiam venientes, aſſerebant, ad cohoneſtandum ſuum diſceſsum hoſtium Erat reuera erat maxima, ſua minima præſidia eſſe, et ni deducantur, periculum ingens excepturа. Anxium itaque de ſalute ſuorum Regis animum, intenſiorique ſolicitudine grauem et perfluuio lachrÿmarum frequentius mærentem effecerant. Nam neque illos ex Coronow reuocare cautum putabat, hoſtium veritus in Regnum ſuum profundiorem irruptionem, neque gentes aliquæ ſuberant, cunctis in domos diſcedentibus, quibus eorum paucitatem coaugere potuiſſet. Tunc quoque ad liquidum apparuit, in quantas difficultates, et moleſtias, ſoluendo Caſtri Marienburgenſis immaturè obſidionem, Rex ſe ipſum et Regnum ſuum præcipitaſſet, et quantum partam ex victoria gloriam ſuam et gentis ſuæ obſcuraſſet, Dinoſcique ad integrum poterat, quantum bonum perſeuerantia, quam Nicolaus Regni Poloniæ Vicecancellarius perſuadebat, quantum malum diſceſsio, ab Andrea de Thączin Caſtellano Woÿnicenſi procurata, ſecum trahebat.

Prælio acerrimo ad Oppidum Coronow facto, Cruciferi à Polonis in fugam vertuntur, capiuntur et cæduntur

Cognito Cruciferi, qui Caſtrum Tucholÿa obſidione cinxerant, exercitum Regium in numero tenui in præſidium aduenіſſe, Oppido Coronow debili, et nullis munitionibus firmato, forti et numeroſo ex omnibus mercenariis militibus congeſto exercitu, inter quos fuit principalis Capitaneus Kochmeiſter, nouæ Marchiæ Aduocatus, et multi ex Curia Sigiſmundi Hungariæ Regis milites, qui in multitudine notabili, in Cruciferorum ſubſidium, ſufficienter ab ipſis ſalariati, Sigiſmundo Hungariæ Rege impellente, aduenerant, ad inuadendum eos exercitualiter proceſſerunt, quaſi certam prædam et victoriam eſſent occupaturi, ſuam videlicet multitudinem, hoſtium verò paucitatem, animo metientes. Veneris itaque die Sancti Gereonis, exercitus Regius, venire aduerſum ſe hoſtem in graui multitudine habens pro comperto, Thomam Scheligam de Wrzeſznia, de ſtirpe Roſæ Succamerarium Siradienſem, et Nicolaum Dąbiczki de ſtirpe Grÿphonum, ſpeculatum hoſtium quantitatem et numerum, tranſmittunt. Qui parum ſenſatè, et longius quam ſat erat, progreſsi, ab hoſtibus eos inſequentibus, ad quoddam lubricum lutum remorati, comprehenduntur, ſtatimque diligens ab eis per hoſtes inquiſitio exacta eſt, qualis et quantus eſſet in Oppido Coronow, exercitus Regius. Qui ſubdolè finxerunt, illic gentes eſſe confuſas, agreſtes, et inexpertas, et faciliter, ſi quis inuadere præſumat vincendas. Quos dixiſſe vera hoſtes rati, properantius verſus Coronow contendunt. Quò cum cominus peruenіſſent, omnes de equis deſcendunt, pedeſtri itinere Oppidum irrupturi. Milites autem Regii prandio quod ſumere cœperant, neglecto, hoſtium viſo aduentu, ſinguli in Monaſterium quod ſub monte, ad fluenta fluminis Dbra ſituatum eſt, ſe tumultuando recolligunt, Armiſque propere inductis, per ſecretos, et hoſtibus ignotos meatus, congreſſuri, glomerata acie ſe euoluunt. Quorum conſpectu hoſtes deterriti vehementer, equis

velociſsime, antequam à Polonis occuparentur reaſcenſis, retrorſum, quanto ampliori poſſunt feſtinatione, abeunt, trahendo retrogradum iter ad ſpacium miliaris integri, ea quidem arte et dolo, vt Regiis gentibus, in diſtantia remota ab Oppido Coronow agentibus, non poſſet ex Oppido à pedeſtri milite, ſub certaminis neceſsitate pſtari ſuccurſus. In huiusmodi tamen retrogradu proceſsu, Sagittarii ex Regio exercitu telis frequentibus illos obruunt, infeſtant, vulnerant, et in hoſtilem exercitum crebra irruptione inſilientes, plures de illis proſternunt. Si quando verò hoſtes in ſagitarios, ad dimicandum gradum reuerterent, Sagittarii ad cuneos ſuorum reuerſi, et ab eis tutati, impetu eorum fruſtrato, noua irruptione hoſtes laceſsebant. Huiuſcemodi praeludio integro miliari inter gentes Regias et hoſtiles certatum eſt. At vbi ſacietas vlterioris progreſsus hoſtes caepit, monte quodam caetera in circuitu editiori occupato, prope villam Monaſterii Coronouienſis dictam Lanczko ſito, gentium Regiarum in eo ad decernendum inſtructi operiebantur aduentum: rati ſe ex loci opportunitate maximum ad victoriam adiumentum habituros. Verum gentes Regiae, ne ſimul et cum hoſte et cum loco pugnare cogerentur, rectiori itinere, verſus hoſtes omiſſo, in partem montis decliuiorem ſecedunt. Erant in vtroque exercitu copiae, vt numero neque genere hominum, neque vſu rei militaris contemnendae viderentur; maximiſque animis deſcendebant in pugnam. Priuſque tamen venirent in congreſsum, Conradus Nyemcz Sigiſmundi Hungariae Regis miles, Sleſita, ante acies, priuatum petens certamen progreſsus, à Ioanne Scziczky milite Polono, de Domo Doliwa, munus illud occupante ſuperatus, proſtratus, et ex equo deiectus, quo vtriuſque exercitus fortuna arriſura foret, monſtrauit. Acies poſt haec maximo ab vtraque parte clamore ſublato congrediuntur: vna quaque parte ſtrenuè excipiente impetum, et fortiſsimè dimicante. Vtrinque pari animoſitate, atroci parique Marte horis aliquot pugnabatur; et aliquamdiu praelium dubium fuit, geniuſque hominum, armis, probitate, et exercitatione par; certamen in vtraque parte aequauerat. In ſuo enim quiſque gradu, vrgendo aduerſarium ſine reſpiratione, pugnabat. Bello itaque aſperrimo feruente inter vtroſque, et neutra parte inclinata, aut referente pedem, tam vehementi labore et pugna, vtraque laſſata eſt, vt pugnae, quaſi ex compoſito fieret interruptio. Acclamatur itaque ab vtroque exercitu, vt pugnandi parumper obſeruentur induciae. Quas vtroque exercitu acceptante, diſgrediuntur acies, et abſterſis ſudoribus reſpirant, pauſant, geſtaque nonnulla et actus militares, velut familiaritate, et conuerſatione noti, memorantur. Facta reſpiratione et pauſa aliquali, ſublatis induciis, acies iterum congrediuntur. Ac eadem qua et prius in vtriſque animoſitate manente, plures mortales hinc inde aut cadebant, aut capiebantur. Deinde laſsitudine vtroſque inuadente, et nondum fortuna monſtrante, quia datura foret vires, vice altera, ad reſumendum inducias, ab vtroque exercitu eſt acclamatum. Quibus acceptis et exercitibus diſgreſsis, noua requie bellatores ſtrenuiſsimi potiti, ſuos et equorum ſudores abſtergunt, vulnera ligant, pauſant, ſermocinantur, commutant captiuos, equos ſibi interceptos, hinc inde viciſsim reſtituunt. Pro quibus recognoſcendis, licebat hoſtilem adire exercitum. Vina ad ſitim propellendam inuicem mittunt, ex equis intra praeliandum deiectos, vulneribuſque ita afflictos, vt conſurgere non valerent, ex paleſtrae loco, ne conculcarentur, ſubuehunt, vt meritò non hoſtiles, ſed amiciſsimae acies, à rerum ignaro credi poſſent. Dato poſt haec requiei et pauſae repudio, tertio quanto for:

tius poſſunt decertant. Non aliud certamen vehementius fuiſſe memoriæ ꝓditum eſt, duorum nobiliſſimorum exercituum, in quibus et exercitatos et veteranos mi: lites conſtat conueniſſe, et pro victoria, quouſqꝫ vel violarentur, vel caperentur; ſummā vi, ſummoqꝫ conatu adnixos eſſe, Vſqꝫ ad tertium aūt congreſſū, anceps gerebatur inter vtroſqꝫ certamen, tenorqꝫ pugnæ par vtriſqꝫ erat, Sed interim miles Regius Ioannes Naſchian de Oſtrowcze, de Bipennium Domo, hoſtilem primipilarium ſter: nit ex equo, et hoſtili vexillo adempto, ſellæ ſuæ contorquens, illud apponit, et illicò Polonorum exercitus, ſupiòri loco, hoſtilis verò pauore percuſſus, ſigno amiſſo, dete: riori eſſe cœpit, Polonicus itaqꝫ miles grauius in percuſſos et fugam ſpectantes, in: uectus, graui hoſtes cæde premit, et ſingulis manipulis hoſtilibus, auerſis, omnem exercitum hoſtilem, propiciatione Diuina, vincente pudorem metu, aut captiuauit, aut egit in fugam, Ceſſit em̄ hoſtis gradum, acrius inferentibus ſigna Polonis, deinde terga vertit, Et cūm inſtitiſſent fugientibus victores, octo millia hoſtium cæſa fugientesqꝫ quantum eorum vires ad perſequendū, dextræ quoqꝫ ad cædendū valebāt, inſectebantur; Raro vllum certamen clarioribus decoris cum hoſtili pernicie conſtat fuiſſe, si dies quiuiſſet, Sed nox ſuperueniens, ne ad integrum caperentur; contexit. Fuſi fugatiqꝫ hoſtes et cæſi, ædita paſſim ꝑ agros funera, decantatæqꝫ per ora virūm victoriæ erant. Inter diſciplinæ militaris peritos, congreſſus præſens et triumphus magis celebris, magiſqꝫ glorioſus et magnificus, ꝓpter vtrorumqꝫ conſtantem et ꝑtinacem pugnam, qꝫ conflictus magnus, eo anno, in die Diuiſionis Apłorū, apud Grinwald habitus, cenſebatur; Prælium em̄ atrocius, qꝫ pro numero pugnantium, Et adeò vtraqꝫ acies animos ad vincendū obſtinauerat, cædebatur; Vtriſqꝫ idem a: nimus ad moriendum deſtinatus, et in pr͞elio potius mortem, qꝫ in fuga oppetere. Nec immerito, vtraqꝫ em̄ acies habebat milites celeberrimos, frequentibus p̄liis exerci: tatos, corpore ſtrenuos, et animo fortes, quales difficilè foret in quocunqꝫ altero cō: greſſu pari virtute adæquatos reperire, et omnes ad ſupremū certamen acceſſos. Ab vtroqꝫ exercitu ſub vno tm̄ ſigno pugnatum eſt, et exercitus qdem Regius, ge: minatam Crucem puniceam, in alba ſindone inſutam, pro ſigno habuit, Cuius Pe: trus de Kiterz, miles de Domo Bipennium erat geſtator; Exercitus Crucifericus Campum album et rubeum, dimetriatī ſe contingentem gerebat pro inſigni, Huius ferentarius erat Henricus Francus genere, in fuga captus, quæ ꝓceſſu dierū fuit ſi: bi à ſuis contribulis frequentius exprobrata. Habitus quoqꝫ fuiſſet pro infami, ni: ſi ipſum lr̄æ Regiæ ab hmōi nota, pro qbus ꝑſonalr̄ Regem adierat, vendicaſſent, Ra: rum quoqꝫ certamen, adeò clarum inter Catholicos et barbaros geſtum fuiſſe, me: moria nr̄æ ætatꝭ ꝓditum eſt, In qua tanta fortitudine, tanta conſtantia, ex parte vtraqꝫ pugnantes pro victoria forent adnixi. Et qꝫuis Coronowiēſ triumphus re quidem minor fuit, qꝫ Grinfeldēſ, verum exiſtimatione p̄iculi et feruore conſtantiaqꝫ certaminis, et illic depugnantiū, palma etiam Grinfeldēſ anteferēdus.

Victoriam nuncianti militi quingentas marcas Rex donat, ſuis et hoſtibus iuſta peragit, ad captiuos cæna liberalr̄ excep: tos verba facit, et vno excepto oēs dimittit ſuos milites præmiis honorat

Capti autem fuere in ea clade atque fuga Michael Kochmeiſter Aduocatus Nouæ Marchiæ, Capitaneus exercitus Cruciferici principalis, Conradus Nyemcz de Sleſia, et multi Sigiſmundi Hungariæ Regis Curien, Conradus Elkinger, Comadus Truklſzesz, in Magistrum ſancti Ioannis de Lagow poſtea promotus, Baltazar de Glowno, Hannus Lebel et multi alii, Francones, Sleſitæ, Bauari, Duringi, Bohemi, Rinen, Miſnen, Saxones, Sweui. Exercitus quoque Regius, equis, armis, pecuniis, cæterisque ſpoliis vehementer ditatus, Succeſſum autem tam triumphalem, et fœlicem, exercitus Regius Wladiſlao Poloniæ Regi celerrimè curauit per Zaklikam de Korzkew militem ſignificare. Qui nouitate tam inſigni percepta, in ſingultus, ſuſpiria, et fletus, ruens gratias in Deum agebat immenſas, et prædictum Zaklikam de Korzkew, bona et fœlicia ſibi nunciantem, quingentis marcis remunerauit. Sabbato in craſtino conflictus, Polonici milites notabilioribus captiuis aſſumptis, in certaminis locum deſcendunt, et proprios atque hoſtium interfectos collectos, curribusque impoſitos, in Coronouien Monaſterium deducunt, et ſolennibus exequiis celebratis, omnibus captiuis præſentibus, et ſuorum et ſuam cladem magno eiulatu deflentibus, honorifica condunt ſepultura. Erat inter deſideratos adoleſcens notabilis Vlricus Erkingar adeò locuples, vt pro redemptione ſua parum illi foret ſexaginta millia florenorum exoluiſſe. Cuius mors à captiuis ſingulariori deflebatur luctu, et quem obtinuerunt ſingulari humari ſepulchro. Die Dominico, ante feſtum ſanctæ Heduigis, duodecima Octobris, exercitus Regius de Koronow, ducens in ſuo comitatu captiuos et ſpolia, diſceſſit, et in Bidgoſtiam veniens, tribusque diebus illic quieſcens, hoſtilia ſpolia, belligerantium more, ex æquo partiebatur. Poſt hæc feria quarta, in die ſanctæ Heduigis Iuniwladiſlauiam ad Regem, in graui equorum et curruum multitudine, venit, quem longus captiuorum ordo, qui aut in ſexaginta quadrigis, ob eam rem per Regem tranſmiſſis, aut equis vehebantur, aut pedes ibat, velut athletas ſequebatur. Apparari autem Wladiſlaus Rex, pro captiuis ſplendidam cœnam, eorumque mederi et alligari vulnera iubens, certos milites, qui illis ad tabulas ſedentibus, deſeruirent, adiunxit. Ad omnes denique ſuos milites vulneratos Wladiſlaus Rex propria in perſona, nocte illa, cum candelis, viſitaturus eos, in loca apud quæ hoſpitabantur, deſcendit: neminem neglectum reliquit, quin foueret antidotis, et extolleret verbis, priuatum non Regem crederes, ad colligendam gratiam, priuati hominis in morem, nihil negligentem. Et omnibus militibus ſuis pro fortibus actis eorum, in præfato prælio oſtenſis, dona Regalia liberaliſſimè eſt largitus. Eodem præterea die, cœna finita, Wladiſlaus Poloniæ Rex, quæ magna euidenti iuſticia et æquitate ſua, quæ verò ingenti iniquitate et iniuſticia Cruciferica cauſa referta eſt, apud captiuos longo ſermone diſſeruit. Et poſt hæc argutos, non rectè illos egiſſe, quod pro cauſa iniqua pro Cruciferis arma aſſumerent, Reſponſum à captiuis accepit. Non ſe vnquam, ſi Ordinis iniquitatem et Regis æquitatem noſſe valuiſſent, ad infauſtum bellum deſcenſuros, vt pro Ordine contra Regem arma ferrent. Feria quinta in craſtino ſanctæ Heduigis, captiuorum nominibus, conditionibus, et dignitatibus conſcriptis, Wladiſlaus Poloniæ Rex dato repræſentationis termino et loco, ſingulos captiuos pia benignitate remiſit: Solo Mihaele Kochmeiſter Aduocato nouæ Marchiæ excepto, quem Rex in Caſtrum Chqczinen victum relegauit. Milites autem, qui tam inſignem de hoſtibus retulerunt triumphum, hos conſtat fuiſſe, Sandiuogius de Oſtrorog Palatinus Poſnanien, de armis Nalecz, Mathias de Labiſzin Palatinus Brzeſten, de Domo Bipennium

Petrus de Myedzwiecz, Capitaneus et Dux Regii exercitus, de antiquo equo, Mſczu:
gius de Skrzin de armis Cignorum, Iacobus kobilienſky Grzimalita, Nicolaus de
Powala, multis clarus vulneribus, Gniewoſzius de Daleowicze, de Strzegomya, Ioan:
nes Farurey de Garbow de Sulima, Nicolaus Chrząſtowſkij, de Strzegomya, Petrus
Riterſky, Ioannes Naſchian de Oſtrowicze, Ioēs Noſz de Dobrkow, omnes ii tres
de armis Bipennium, Skarbek de Gory de familia Habdank, Dzik de kadlub, Nicolaus
Bielawſky, de kozlierogi, Stanislaus Ielitho de Doliwa, Bartolomeus Plomikowſky
de Domo Wienyawa, Zaklika Korzekwiczky de Srokomlya, Criſtinus Magero, de Go:
worziczow, de armis Rawa, Ioannes Sciczki de Doliwa, Dobeſlaus Oleuinſky de
Domo Oſtoya, Dobeſlaus Okwya de familia Wienyawa, Ioannes Rey de Naglowice,
de armis Okſcha, Domaratus kobilenſky de Grzimala, Albertus Malſky de Nalącz
Dobeſlaus Puchala de Wągri de Wienyawa, Thomas Kalſky de Roza, Derſlaus Wlo:
ſtowſky de Okſcha, Alexander Gorayſky de Cyphis, Caſimirus de Tuchowyecz, alias
de Cunraczice, de Domo Zgraia, Grzimala Zernyczkij, Ioannes Czeluſtka, Martinus
de Wroczimowycze, de Domo Polukoza, Vexillifer Cracouien, Andreas Brochoczky
de Oſzoria, Swiątopelk de Zawada, de vulpibus, Ioannes Grzijmalka, Budek de Za:
borze, Slanka de Rudka, Nicolaus Borowyecz, Ioannes Lion. Quos omnes dignitatis
et honoris cauſa, et ꝑpter eorum heroicam virtutem, factaq́ꝫ fortia, nomino: celebri:
tates, famam, decus q́ꝫ inſigne, et immarceſcibilem laudem apud præſentes et poſte:
ros, et in oīm, qui p̄ntia nr̄a legerint ſcripta, pectoribus, pro ſingulis et vno quoque
eorum relicturus. Id p̄lium demum Cruciferorum attriuit hebetauitq́ꝫ ſuperbiam fre:
mentibus con̄ illos propriis militibus et Ciuibus, q̄ impia et contra fœdus ictum bella
gererent, nullam proſperitatem, niſi regiones et ſubſtantias quas abſtulerant, Regno
Polonico reformarent, habituri. Cuius belli magnitudo et celebritas, etiam ex hoc
maxime poteſt perpendi, q̄ poſt pugnam p̄fatam Cruciferi et eorum Duces, nuſq́ꝫ
cum Polonos iuſtam pugnam conſerere, aut aciem inſtruere in annos multos, tumul:
tuariis tm̄modo contenti præliis, audebant &

Ianuſsius Brzozoglowy dolis hoſtium circum: uentus Caſtrum Tucholya, pactione inita dedit Cruciferis.

S Ecuta fuit ſecundarias, ad Coronow geſtas, aduerſa fortuna, ſabbato ſi qdem
in Craſtino ſancti Gereonis, altera vꝫt die poſt conflictum, Cruciferi Caſtrum
Tucholya obſidentes, plures homines armis indutos, et idiomatis Polonici gna:
ros, et ſignanter quendam militem Nawir, qui proprio Rege deſerto, ad Crucife:
ros transfugerat coram Ianuſsio Brzozoglowy, et cæteris in Caſtro Tucholya ob:
ſeſsis, ꝑducunt et oſtentant. Aſserentes ſe de exercitu Regis ante Coronow inſigne
triumphum retuliſse, et in ſignum victoriæ p̄fatos armatos quaſi illic comphenſos,
adduxiſse. Et vt fides relationi eorum faſtive aſtrui poſset, ornauerant p̄fatum Na:
wir, Dobrzinensem militem, rotundo et ex margaritis texto crinali, quod Poloni Pątlik
appellant, et quod feruente certaminis Coronouien̄ progreſsu, à Nicolao Powala, ex e:
quo deiecto, et pene iam capto Almanus qdam detraxerat, Oſtentant itaq́ꝫ Cruciferi
p̄dictum Nawir, huiuſcemodi crinali et armis ornatum, Ianuſsio Brzozoglowy, fin:
guntq́ꝫ eum Nicolaum Powalam eſse. Verum et ſi Ianuſsius Brzozoglowy, crinale

quod monſtrabatur, Nicolai Powala Regii militis agnouiſſet, quærit tn̄ à Nawir vt quis eſſet, quæq; fortuna foret, ediceret. Qui ſe Nicolaum Powala, et exercitū Regis à Cruciferis deuictum eſſe mentitus, Ianuſsiū Brzozoglowy, et incredulitatem eorum oīm̄, quæ Cruciferi commentauerant, et in grandem pauorem impellit. Ea enim denunciatione ꝑculſus, et ignarus cædis de Cruciferis factæ, quæ ſibi nocte ſuperueniente, à Capitaneo Regio, alia occupatione mentem diſtinente, difficulter poterat intimari, cum hoſtibus de dimittendo Caſtro Tucholÿa tractat ingreſſus paciſcitur. Et impletis pactis, Caſtro dimiſſo, cum oībus qui ſecum obſidiōm tolerauerant, ad Regem Iuniwladiſlauiā venit. Intelligens aūt exercitum Regium, magnificum de hoſtibus retuliſſe triumphū, et ſe hoſtium dolis circumuentum, in flebiles ſingultus prorumpens, et manu violans diſcerpensq; Capitis ſui Cæſariem, pudore et dolore nimio angebatur; q vir alioqui in bellis exercitatus, et diſciplinæ militaris peritus, tam fœda et callida vafricie ſe permiſiſſet circumueniri, et Caſtro firmiſsimo per colluſiōm, et fraudem ſpoliari. In omni ſiquidem vita ſua et ſubſecuta et tranſacta, in nullam tam fœdam, et ſibi turpem à fortuna, quæ illi plurimos largiebatur ſucceſsus, præcipitatus erat.

Præſidium Tucholienſe, Poloni fundunt, fugantq;

Collegerat poſt hæc Pruſſiæ Magiſter Henricus de Plawen magnum numerum mercenariorum nouorum militum, ex variis nationibus et linguis. Inter quos Ebrehardus Herbipolenſis Epūs, Ioannes Dux Minſterbergen, alīs Sambienſis de Sleſia, præcipui habebantur; qui curruū, bombardarū, cæterorūq; bellicorū apparatuum multitudine freti, ordinatione Pruſsiæ Mgr̄i et Cruciferorū in Tucholam deducti, ad inuadendum Poloniæ Regnum, graſſabantur; nudatam p̄ſidiis oram petituri. Qua nouitate per Exploratores Wladiſlaus Poloniæ Rex comperta, terras maioris Poloniæ Wielunenſem, Poſnanien, Lancicienſem, Cuiauien, Dobrzinen, Siradien, mouit in expeditionem. Ipſe de Iuniwladiſlauia die Dominico, ante feſtum Sanctorū Simonis et Iudæ egreſsus, facit nocturnum in   Feria verò ſecunda in vigilia Sanctorum Simonis et Iudæ Apoſtolorum, venit Bidgoſtiam, quo iam copiæ ſuorum militum ex tris p̄dictis conuenerant. Deliberatione, quid agi expediret, inita, Rex in Bidgoſtiā ſe continens, exercitum, qui conuenerat, in terras hoſtiles tranſmittit: adiunctis illi ſuæ Curiæ militibus, et præficiens exercitui, ſub duodecim ſignis militanti, Petrum Schafraniecz Succamerariū Cracouien, in Capitaneum et Ductorem. Feria itaq; tertia, in die Sanctorum Simonis et Iudæ, exercitus Regius, equitum peditumq; haud contemnenda cohors, maiorem q; pro numero ſpeciem gerens, ex Bidgoſtia egreſsus, Wladiſlao Rege ad ſpacium medii miliaris, cum ſuſpiriis et lachrimÿs eum proſequente, Omnibusq; quadrigis et impedimentis, quo expeditior foret ad ſingula, in Bidgoſtiam remiſsis, celerrimo curſu, vaſtando et incendēdo hoſtilia die eodem vſq; in Tucholÿa peruenit. Et collocato exercitu in apto inſidiarum loco, ſexingentos baliſtarios, ad irritandum hoſtes, in Tucholÿa conſiſtentes, tranſmittit. Quibus prædas et ſpolia in pecore agentibus, hoſtes ex Tucholÿa graui agmine facto, in ſexingentos Polonorum ſtipendiarios, trepidatiōm et fugam ſimulantes, propero curſu, non plures q; ſe oſtenderant rati, inuecti, vſq; ad inſidiarum locum pertrahuntur. Contra quos Regius exercitus, ſignis extenſis, ex inſidiis cōſurgens

ad decernendum ꝓperabat. Hoſtes verò quamuis numero ſuperiores, conſpectu Regii exercitus territi admodum, omnes in p̄cipitem dilabuntur fugam. Quos fugientes Petrus Schafrańyecz, militiæ Regiæ Capitaneus, licet multipliciter, à militibus rogatus, pares, quas ſtruxerat, inſidias, et ipſe veritus, longo tempore ꝓhibuit, nec niſi diſcuſſo metu, videns hoſtes effusè nimis curſum in Oppidum agere, exercitui Regio ad perſequendum ſignum dedit. Quos licet tardè, animoſè tamen vſqꝫ ad portas Oppidi Tucholÿa perſecuti, multis cæſis, atqꝫ captis, etiam quinqꝫ hoſtiū Capitaneos, vz̄t Ioannem Colowroth, de Cornohulſz, item Zachicz, Ioannem, Henricū Malowiecz, Bohemos, Hedward Reÿdburg de Sleſia, et Henricum de Zeben de Lyſacia comprehendunt, Caſtris inſuꝑ hoſtilibus, et omnibus curribus eorū, ante Oppidum conſiſtentibus, qui per trepidatiōm et feſtinatiōm, preſſura etiam fugientiū impediente, in Oppidum nullatenus poterant inferri, exercitus Regius potitus, magnam p̄dam illic repertam, diripuit. Creditum fuit à multis, peritiam rei militaris habentibus, ꝙ ſi in bono tempore Petrus Schafrańÿecz Capitaneus perſequēdi fugientes licentiam dediſſet, clade nimia oīs ille hoſtilis exercitus, paucis euadentibus fuiſſet deletus. Spectabant, dum præmiſſa agerentur, Conradus Nyempcz Regius, et Ioannes iunior Powala Cruciferꝰcus, captiui, nonnulliqꝫ alii, ex Caſtri Tucholÿa muro, viſoqꝫ Conradus Nyempcz banderio Regio, quod geminatam Crucem ceruleam in campo coeleſtino habebat pro inſigni, fertur ad circumſtantes dixiſſe. Ex quo hoc ſignum, et hæc plachta prolabi in fugam ignara prodiit, eueſtigiò contuebimur pulcherrimū certantium præludium. Videns tandem ſuos nullo congreſſu facto fugiſſe adiècit, Succenſentur nobis, ꝙ clade Coronouieñ ad extremum victi, in manus venimus victorū, quanto magis his ſuccenſendum eſt, qui ſolo hoſtili conſpectu territi, nulla neceſſitate acti, vertere terga. Nos quidem, vt viros decuit, ad Coronow pugnauimus, virtutiſqꝫ nr̄æ egregia dedimus, ſemel et ſecundo et tertio congreſſi, experimenta. Ii verò neqꝫ pugnæ inicium libarunt. Experti q̊qꝫ profiteri poſſunt, ſi quid mucro et brachium Polonorum valent. Fugit tunc inter alios Dux Ioannes Minſterbergeñ, et omnes notabiliores. Quidam verò cum ſe Oppidum ingredi deſperaſſent, equis relictis, vndis ſe crediderunt: vbi eorum magnus numerus ſuffocatus interiit, plures extabant aquis q̊qꝫ gladio deſiderati multi deniqꝫ neqꝫ in Tucholÿa ſe ſecuros rati verſus Choÿnicza, velut locum munitiorem diffugerant. Sed et in illa quoqꝫ fuga à Polonis ꝑſequentibus captiuabantur.

Exercitus Polonus à Tucholÿa recedit et Rex captiuos ad militarem ſponſionem dimittit

Nocte adueniente, exercitus Regius, totius diei, labore, fatiga et eſurie preſſus à Tucholÿa diſgredi cœpit, ſibi et equis victualia in aliquo loco reperturus. Hoſtium aūt ſpoliis et quadrigis ſarcinatus, et nullo regulatus Ductore, noctem illam caliginoſam nimis, cùm neqꝫ luna pernox eſſet, neqꝫ ſÿdera lucerent, hincinde errans gÿrabat. In diluculo verò, agnoſcens ſe non niſi medium miliare tota nocte illa confeciſſe, et à Caſtri Tucholÿa conſpectu nondum abiiſſe, vehementi timore, ne quid hoſtes in fatigatos, laſſos, et famellicos auderent, perculſus eſt. Itaqꝫ in Bidgoſtiam regredi cœpit. Nebula aūt ad multum diei adeo denſa, vt lucis

quoq; eriperet vſum, perdurans, metum cuiuſlibet periculi ſubmouerat; quoniam illius latebra Regius exercitus tectus, incolumis Bidgoſtiam applicuit, Wladiſlaus interim Poloniæ Rex cum per Gniewoſzium de Daleowicze militem ab exercitu ad eum miſsum, agnouiſset, exercitum etiam ſuum poſt fælices ſucceſsus, quibus in hoſtium pauida fuga potitus eſt, reuerſurum, partim ꝓpter hybernum tempus, partim ob ſpolia, hoſtilibus Caſtris detracta, equo conſcenſo, celeriter ex Iuniwladiſlauia verſus Labiſchin et Schubino gradiebatur; exercitum ſuum et retracturus à reditu, et ad obſidendum, qui in Tucholyam fugierant, hoſtes, conuerſurus, Quamuis aũt properanter iuiſset: tarduſculè tamen venit, exercitu iam in varias partes diuertente, nec vlla tenus poterat illum, multipliciter diſperſum adiuuare. Quaꝓpter regredi vnde venerat diffiniens, prandio in die Omnium ſanctorũ in Schubino, et nocturno in Labiſchin facto, Die Dominico, in craſtino omnium ſctõrum, Iuniwladiſlauiam regreſsus eſt. Ad cuius conſpectum multitudo omnis captiuorũ, ad Tucholyam captorum, feria ſecunda poſt feſtum oĩm ſanctorum adducta eſt. Ad quam Rex itidem cauſam habere ſemper iuſtiſsimam, cum pars aduerſa Cruciferorum iniqua vteretur aſtruxit, Conſcriptis quoq; captiuorũ nominibꝫ, et dignitatibus, vniuerſos ad ſimplicem militarem ſponſionem, conſignato eis repræſentationis die et loco, dimittit, Cum vno tñ ex illis Ioanne Zaicz Bohemo, verba facit, Curienſem te, inquit, et familiarem nrũm inficiari non valens, quo pacto pro hoſtibus meis Cruciferis, contra me arma tuleris, ediſsere, et facinus, quo in nos vſus es refelle. Ad hæc Zaicz, Non abnuo piiſsime Rex, me tuæ Mtis, et Curienſem et ſeruitorem eſse, Sed ꝙ te neglecto, ad hoſtes tuos Cruciferos tranſiuerim, conditio animoſitatꝭ meæ, quã vir audax et impauidus, atq; Rabk ſum et æſtimor; tranſire honeſtius duxi ad partem deiectam et proſtratam, Audiui enim triumphos tuos celebres, frequenter de Crucifero ordine relatos, Et ſi me contuliſsem in tuum auxilium, conſolatrix mea (Zophiam Reginam Venceſlai Bohemiæ Regis conſortem notans) improperiis me obruiſset, ꝙ metu pugnæ ad te, cui ceſſerunt hactenus fælices victoriæ declinaſsem, Iui itaq; ad eos, qbus parum ſecundæ res erant, animoſitatem meam, quemadmodum euenit, demonſtraturus, qm Teutonicis fugientibus, ego fugere turpe ratus, in tuæ militiæ manus deueni, Fac igr mecum vt libet, interrogatus deinde à Rege, qd ſe de captiuo et Curienſe et familiari victorem dignum cenſeret ſtatuere, Quod, inquit, tibi tua ſuadet clementia, qua in deuictos vſus, victoriã videris in tuum fauorem obligaſse, Tam faceta reſponſiõe Rex pellectus, eum, vt et cæteros ad ſponſionem militarem dimittit.

Polonici milites et Præſidium Tucholienſe literas inter ſe vltro citroq; mittunt

INterea milites Curienſes Regii, qui cladem in hoſtes Tucholya ediderant, ſcribunt Duci Ioanni Minſterbergen, et omnibus Cruciferorũ Stipendiariis in Tucholya agentibus, grauibus et diſertis ornatam verbis Epiſtolam, eamq; per Aroldum tranſmittunt, dura requiſitione illos monentes, qtnus iux ius et obſeruantiam militarem, omnia arma, equos et inſignia bellica, et ſignanter pallia arma tegentia, quæ Vaponrokki vocantur, cum quibus in aciem prodierant, eis reddant: ad eos, tanq; victores deuoluta, ex quo in campum ad decernendum progreſsi, et nuto

certamine edito, in fugam versi, plus quam victi, debeant aestimari. Nec fugacem arma decent, sed virum, audens quoque armatus in aciem prodire teneatur, iure, si fugiat, arma tradere victori. Acceperunt ab eis responsum: Qui pro eo tempore curiae fuit eis proprius honor, neque unquam credunt illum se alicuius fugae turpitudine contaminasse: defensuri militari more honorem suum in Regum et Principum Curiis et inculpationem suam atque vituperium, manu armata purgaturi, Offerebantque pro suae innocentiae declaratione, in distantissimis locis Curias pugnae atque duelli, tamque ii, qui fugam suam aliter, nisi arrogantibus et nudis verbis honestare non poterant, Polonorum militibus eos in Alexandri Ducis magni Lithuaniae, item Ducum Masoviae Semoviti, Ianussii, et Boleslai, Curias evocantibus, et omnem pollicentibus securitatem. Illis è contrario Franciae, Angliae, et Hispaniarum, atque Neapolis Regum, Curias, Poloniae militibus nominantibus, ut pudorem suum qualicunque colore cohonestarent. Quas et si Poloniae milites acceptatum iri contigisset, non servassent tamen Cruciferorum stipendiarii oblatas, sed novo excusationis fuco opposito, illas corrupissent.

Poloni Castrum Schtum et Morag dedunt Pruthenis

Henricus de Plawen Prussiae Magister, animadvertens conatus suos, quibus cum exercitu stipendiariorum, et suarum gentium terras Regni Poloniae invadere destinaverat, propter fortem et constantem Polonorum resistentiam, recidisse in irritum, exercitum ex Pomerania amovens, in Prussiam ire pergit, et Castrum Schtum, quod per Andream Brochoczky tenebatur, obsedit, damna ingentia et continuas infestationes et molestias, quae Castro Marienburgensi, propter vicinitatem, gentes Regiae inferebant, ex eo aversurus. Quod dum sex hebdomadis continua impugnatione, nulla spe molitionis respondente, vexasset, contigit, casune incertum est an tradimento, turrim Castri maioris supra portam sitam, cum vulneribus, telis, propugnaculis, et victualibus, quae in ea condebantur, conflagrari. Ex quo apud obsessos desperatione crescente, in dies de Castro dedendo, non aliter imminens periculum evasuri, tractatum cum Magistro ineunt. Non secus tamen illum, nisi Rege consulto et iubente, consummaturi. Duobus itaque militibus Casimiro et Goliian, sub Magistri Prussiae consensu et conductu, ad Regem Iunivladislaviam missis, quod infoelix in turris casus, et propugnaculorum exustione acciderit, qualeque eos periculum, si resistere perseveraverint, maneat, exponunt. Permittente autem et iubente Rege, pacti prius, ut eis cum equis, armis, et quibuslibet rebus, incolumibus abire liceat, non Castrum tantummodo Schtum, sed et Castrum Morag, cui par periculum imminebat, Magistro et Ordini resignant.

Magistro Prussiae à Castri Radzim oppugnatione turpiter reiecto, Oppidum captum à Polonis inceditur

Novos et magnos ausus Henricus de Plawen Prussiae Magister, ex duorum Castrorum cessione, adeptus, tertium Castrum, videlicet Radzim simili obsidione coartat, et sex hebdomadis illud continua bombardarum proiectione impugnat. Gentibus autem Regiis, probè illud defendentibus, coactus est ab eius obsidione cum pudore resilire, magnam suorum vulneratorum quantitatem in Oppido Radzim

medendi gratia relinquens, Non poterat hoc milites Regios, qui Caſtrum Ra:dzim obſeruabant, latere. Quapropter nocte ſubſequenti, velocem ad alias Re:gias gentes, in Caſtri Brodnicza præſidio conſiſtentes, Nuncium deſtinant, ro:gantes, qt̃nus eis veniant celeriter in ſuccurſum, Oppidum Radzim, et ſubſtan:tiam eius cum gentibus, quæ in eo à Cruciferis erant, cum pro defenſione, tum ꝓ medella derelictæ facilè inuaſione occupaturi, Quorum petitioni gerendo mores, milites ex præſidio Brodnicen̄, vczt Albertus Malſkÿ, Dobeſlaus Puchala, et alii plures, in tempore, et hora, die, de quibus inter eos conuenerat, adueniunt. Quorū comperto aduentu, milites ex Caſtro Radzim, ꝓpere deſcendentes, Oppidum Ra:dzim in valua, quæ reſpicit Caſtrum, inuadunt, et militibus Brodnicen̄ coniuncti, vicissitudinariis viribus portam et valuam Ciuitatꝭ, Ciuibus et gentibus Cruci:fericis nequicq; reſiſtentibus, concutiunt, et diſrumpunt, Poſita aūt erat in ore valuæ magna bombarda, quam Sacerdos vnus, Ciuibus ſuis, quorum magna ꝓ repellendo impendenti ꝑiculo concurrerat ad portam multitudo, ſuccurſurus, ꝑoccupato alterius oſtō, incendit, quo ſuo impetu, in medium Ciuium ruens, qua:tuor et viginti ex Ciuibus, ex gentibus verò Regiis tres tm̄mō extinxit. Eo ma:lo Ciues et gentes Crucifericæ deterriti, defenſiōm intermittunt, et gentes Regiæ Ciuitatem occupant, et omnibus eius fortunis et ſpoliis potiuntur; ſpo:liatam in Cinerem redigunt. Et multis mortalibus ex ſtipendiariis Crucife:rorū, et Ciuibus Radzinen̄ captiuitatis læti atq; incolumes ad Caſtra ſua reuer:tuntur.

Gedanum et Thorunium violata Regi fide à Ciuibus ſponte ſua inito prius pacto Mgr̄o deditur

Conſecerat Mgr̄ Pruſſiæ Henricus de Plawen, ſub tempore, quo ad Caſtri Ra:dzim obſidionem ſteterat, cum Ciuibus de Thorun et Gdanſko deditiōm: obe:dientiam et fidelitatem Regiam profeſsis, de dedendis ſibi præfatis Ciuitati:bus, clandeſtinum tractatum: et ſuapte in id procliues, dedi ſibi p̄fatas Ciuitates, perſuaſit. Caſtri itaq; Radzim obſidiōm ſoluens, exercitum verſus Thorun traducit, vtraq; Ciuitate iuxta diffinitum potiturus, Ciues interim Thorunen̄, et Gedanen̄ dolos ſuos et ꝑfidiam palliaturi, ad Wladiſlaum Poloniæ Regem legatiōm mittunt, Thorunen̄ qdem per Albrecht Roth Ciuium Mgr̄um, et Petrum Scheligam, Ciues ve:rò Gedanen̄ per lr̄ās, ſignificantes, Pruſſiæ Mgr̄um Henricū, ad obſidendū eos pro:pediem venturum fore, et petentes ſibi et Ciuitatibus ſuis defenſiōm impendi, Qui:bus Wladiſlaus Poloniæ Rex benignè reſpondens, bono et conſtanti animo eſſe, benè quoq; omni circumſcripto pauore, ſperare iuſsit: offerens ſe efficax ſuffragium et defenſam vtriq; Ciuitati tempeſtiuè præſtiturū, Stetis, inquiens, vos in vr̄is ædi:bus pacifici, mihi tn̄modo et meis militibus mœnia linquite et turres, Craſtina die dehinc egreſſus, ad vos cum quinq; octo et decem millibus equitum, et quantis ꝑ ſenſero propere contendo, Nauium interim quibus Viſlam ſuperem, agitate cu:ram. Ea reſponſione Thorunen̄ accepta à Rege diſcedunt, et ad ſuos reuerſi, Regiā optimè diſpoſitam referunt mentem, Rex aūt reſponſioni ſuæ dando virtutem, in craſtinum cum omni Curia ſua in Gniewkow deuenit, Quem priores Thorunen̄ Nuncii itidem conueniunt, Quibus viſis, ſciſcitari ſolicitè ab eis cœpit, haberent ne

pro eo et gentibus suis naues paratas. Qui quæstione silentio absoluta asserunt, se nouam legationem ad eum detulisse, Quibus dicendi potestate facta, Venimus, inquiunt, Rex Illme ad te, Ciuitatis mæ nomine tibi significaturi, nos ea angustia pressos esse, vt si ad crastinæ diei solis occasum laboranti Ciuitati mæ succursum non tuleris, scias nos Ciuitatem Mgro tradituros, Cui legationi rndendo Rex; Ante quam, inquit, crastini solis veniat occiduum, suffragaturum me vobis, dummodo vos præstetis nauigium, polliceor; Tum illi non amplius perfidiam suam intelligentes posse celatum iri, Iam certa, inquiunt, pacta cum Mgro, quæ rescindere fas non est, iniuimus, die crastina Ciuitatem sibi tradituri, Accendisset tam patens perfidia alium in ingentem bilem, Wladislaus tamen Rex, nihil ea motus, pia mansuetudine exprobrare tantummodo Legatis contentus, illos corripit, Hæccine inquit, est fides vestra, hoccine iusiurandum, hæne sponsiones, quibus vos mihi addixistis, Quorum omnium obliti, non erubuistis pacisci cum hoste meo, Illi facinoris conscii, ne dum aliquid respondere sed neque mutire ausi: etiam gestu et oculis, in terram deiectis, scelus fatebantur. Et quamuis a Consiliariis suaderetur Regi, vt Thorunensium Legatos, velut perfidos et fædifragos, damnare capite iussisset, documentum non inultæ perfidiæ futuros, At Rex vt erat benignus et mitis, negat se, fidem suam secutos, violari Nuncios debere, Præstantius asserens Thorunensium, et Gedanensium sibi, quam suam illis fidem defuisse, Redeuntibus Nunciis, Thorun et Gdansko in ditionem Mgri, nulla necessitate Ciues impellente traditæ sunt, Qui e uestigio Castrum Thorunense, quod a præsidio Regio tenebatur, circumuallat, Militibus tamen Regiis, virili constantia illud tuentibus, et crebras excursiones et strages in obsidentes edentibus, nullatenus poterant illius conquisitione potiri.

Wladislaus Rex ecclesiam Gnesnensem, et Corporis Christi extra Posnaniam visitat, et collecto rursus exercitu Pomeraniam vastat

Thorunensium et Gedanensium perfidia Ciuium, Wladislaus Poloniæ Rex illusus ex Gniewkow Iuniwladislauiam reuersus est, Voto autem suo, quo se, pro honore Diuinissimi Sacramenti, Monasterium Posnaniense visitaturum, ante conflictum magnum astrinxerant, satisfacturus, ex Iuniwladislauia per Strzelno, et Kwieczyszow in Trzemesznam peruenit, Deinde vero pedibus, pro Dei et sancti Adalberti reuerentia, Gnesnam adiit, Ex Gneszna in Pobiedziska venit, Abinde quoque pede iter vsque Posnaniam ad Monasterium Corporis Christi confecit, Quo cum feria secunda in vigilia sanctæ Catharinæ peruenisset, tribus diebus illic exactis, ac religione et voto cum magna deuotione perfunctus, per eadem qua venerat loca Iuniwladislauiam rediit, sua præsentia Regnum Poloniæ ab hostibus protecturus, nouaque vocatione terras maioris Poloniæ, Item Siradiensem, Lanciciensem, Cuiauiensem, Dobrzinensem, in Pruthenicam expeditionem commouet, Ad cuius imperium, dum exercitus prædictarum terrarum Iuniwladislauiam conuenisset, in Pomeraniam illum transmittit, præficiens exercitui Sandiuogium de Ostrorog Palatinum Posnaniensem, Quam ingressus, Oppidum Nowe conquirit, vastat et incendit, Vniuersa deinde Pomerania, in longum latumque spoliis et incendiis peruastata, conquisitione Castrorum et Ciuitatum hostilium, et quæ defecerant, intermissa dum hostes pugnandi copiam non facerent, onustus et grauis hostilibus spoliis, ad propria incolumis rediit, Cum autem hybernali bello pars vtraque lassata, quiescere

optaret, treugas interponi placuit. Ad quas componendas cum Petrus Schafranyecz Succamerarius Crac. in Thorun miſſus, illas conficere nequiret, pro die tn̄ Conceptionis ſanctæ Mariæ Virginis, in Oppido Raczyaſch, Conuentū Regis et Mḡri pro conſtituendis et ſtabiliendis eiuſmōi treugis et ordinat et indicit.

Stiborius qui iuſſu Regis Hungariæ in Poloniam irruptione facta, veterem Sandeciam et Suburbana nouæ ac aliq̄t Pagos exuſſerat, magna parte exercitus ſui amiſſa, ægre aufugit in Hungariam.

SVb idem tempus Stiborius de Stiborzice, Tranſyluaniæ Palatinus, cum duodecim banderiis, gentium Sigiſmundi Hungariæ Regis, ex Bohemis, Morauis et Auſtralibus collectarū (Hungari ſi quidem fœderis, quod illis cum Polonis quaſi ſacroſctū, et ſempiternum eſt, memores, neq̄ cogi neq̄ perlici in arma poterant.) fines Regni Poloniæ per Schramowicze ingreditur: gentibus Regiis, quæ nouam Sandecz obſeruabant, tædio et longa quiete, in ædes ꝓprias dilapsis. Et oppidum veteris Sandecz, nouæ verò ſuburbium cum aliquot villis exurens et ſpolians, citato agmine in Hungariam per fluuium Poproth verſus Muſchinam, via montuoſa et difficili regrediebatr̄. Ideo aūt Sigiſmundus Hungariæ Rex, inuaſiōm Regni Poloniæ, per Stiboriū fieri ꝓcurauerat, vt pro quadraginta florenorū millibus, à Mḡro et Ordine receptis, declararet ſe ſuæ diffidationi, Regi et Regno Poloniæ factæ ſatisfeciſſe, et vt Mḡro et Ordini qui eum vehementer, pro defenſione ſua, et in Regni Poloniæ hoſtilitatem ſtimulabant, oſtenderet ſe ſua pollicitatione, duodecim banderiorū, con Poloniæ Regnum expeditiōe, ꝑfunctum eſſe. Non tulit aūt gens Regia, ad tuendum fines Regni relicta, id ꝓbrū hancq̄ iniuriam, ſed præcipiti concurſu conueniens, Stiboriū et eius exercitū ſequebatur. Fuerunt aūt in gente Regia hi principales, Stiborius Agrienſis Epūs, cum germano, Item Spithek Iaroſlawſky, ex propriis gentibus habens banderiū, Item Ioannes Szekoczky Caſtellanus Lublinen. Ioannes Valach de Chmielnik, et alii. Quem iam Alpes tranſgreſſum, prope Bardiow conſecuta, et illum et exercitum eius, multò ſe ſuperiorem inuadit. Certatum eſt aūt aliquanto pugna acerrima. Et multitudine con paucitatem præualente, ſpectare in fugam Poloni cœperunt, niſi Bochunyek Caſpar, et Dalibor, qui ducebant Ordines, prœliis in aliquot locis reſtitutis, turpem fugam inhibuiſſent. Prœlio itaq̄ reintegrato, quamuis Stiborius numero et robore Polonis ſupior ēēt, ad extremum tn̄ conflictus, et debellatus, in Bardiow refugit, exercitu ſuo in parte maiori aut capto, aut cæſo.

Memoranda clades Liuonum in auxilium Mḡro Pruſſiæ venientium

SAbbato in vigilia ſancti Andreæ Apoſtoli, Wladiſlaus Poloniæ Rex, ex Iuniwladiſlauia diſcedens, die Dñico in Brzeſczie peruenit. Quo illic degente, inſignis iterum illi et famoſa de Cruciferis ꝓuenit victoria. Mḡr ſiqdem Liuoniæ Hermannus de Vintkinſzemch forti et numeroſo, ex variis nationibus collecto exercitu, Mḡro Pruſſiæ auxilia laturus, in Pruſſiam aduenit. Robore aūt totius exercitus ſui in Golub, vt facilius Dobrzinen. trām, ex vicinitate poſſet affligere,

tranſmiſſo, ipſe in Marienburg cum paucis diuertit. Quo agnito gentes Regiæ pro præſidiis in Bobrowniky, et Ripin locatæ, deductis ex vtroque præſidio militibus, paruum iuſtum congerunt exercitum, Quem Dobeſlaus Puchala, nobilis de Domo Wyenyawa, ducendum et regendum ſuſcipiens, verſus Golub, frequentiam illic hoſtilem ſciens conſiſtere, intrepidus ire pergit. Quò cum perueniſſet, diſpoſitis in loco apto Dobeſlaus Puchala inſidiis, agmen militum ad inferendum damna, pecusque abigendum, verſus portas Oppidi tranſmittit. Id dum vniuerſum gregem ex Oppido in paſcua egreſſum, patratis damnis et incendiis, abigeret, Liuonitarum exercitus in armorum ſplendore, et frequens in numero et virtute, de oppido exiliens, Polonorum agmen, pauorem et fugam ſimulans, quousque ad inſidiarum locum peruentum foret, inſectabatur, Continuo autem Regius exercitus, ex inſidiis prodiens et in terga hoſtilium ruens, hoſtes cædit, proſternit, et profligat, Hoſtium enim exercitus, nimio pauore perculſus, neque reſiſtentiam qualemcunque oppoſuit, Sed in fugam continuo dilapſus, in Oppidum redire feſtinabat, Regiò exercitu in ſuis tergis hærente. Nec minor erat in Oppido et muris trepidatio, ex qua, verentibus Ciuibus, ne in oppidum victores cum victis irrupiſſent, nondum medietate ſuorum ingreſſa, portas occludunt, Cadebant autem plures ex hoſtibus, cum fugiendo, compellerentur à Polonis, et ſe ipſos mutuo collidebant. In ipſis denique portis, grauior orta eſt compreſſio, et vno quoque alium premente, et præuenire conante, impediebatur hoſtium fuga, et frequentior proueniebat collapſorum interitus, Quapropter maior Liuonici exercitus medietas, ab ingreſſu oppidi excluſa, in exercitus Regii captiuitatem, quamuis illo, quadruplo ſuperior exiſteret, precibus etiam adiectis, ſe vltrò ſubiecit, Captiuantur itaque fratres de ordine plurimi, item milites inſignes, et armis detractis, ducuntur à Regiis militibus vinculati, Vix credibile dictu, captiui, eos qui capiebant, numero quadruplici exceſſerant, adeò omnem ſenſum territis excutiente fortuna, vt nec hoſtium paucitatem, nec ſuorum multitudinem ſatis proſpicerent, Cœperat ſiquidem hoſtes ante et poſt cladem ea credulitas, alium capitaliorem exercitum Regis, ſyluis et nemoribus clauſum eſſe, et eum à quo capti erant comitari. Eoque reſpectu deluſi, et in fugam abierant, et precario ſe captiuitati ſubiecerant, Vnde cum per gentes Regis verſus Ripin ducerentur; quo nam locorum capitalior Regis exercitus conſiſteret, et an ſe ſecutus foret, aſsidua quæſtione ſuos Ductores pulſabant, Gentes verò Regiæ periculum, ſi verum faterentur; à captiuis veritæ, fortem et capitalem exercitum, in quo propinquo ſuo comitatu ſemper eſſe et fuiſſe captiuis aſtruunt, et ex certis reſpectibus, nondum in publicum prodiiſſe, Talibusque terroribus et figmentis captiuos diſtentos in Ripin perducunt, Tum quoque primum captiuis in vincula coniectis, non ampliorem fuiſſe exercitum Regium, quàm qui eos profligauerat, et vinctos duxerat, edicunt. Quo audito captiui, in miſerabiles ſingultus et lachrymas prorumpunt: publica et ſonora voce profeſſi, non niſi propter iniuſtum, ad quod veniſſent, bellum, in tam miſerandam ſortem eos prolapſos fuiſſe, et vltionis Diuinæ gladium, ob impia bella eis accurriſſe, poſtquam tanta eorum multitudo paucitati, vix ferendæ, ſuccubuiſſet, quos poterat, et ad valuas Oppidi Golub, et poſtea cum duceretur; ſua numeroſitate, et hoſtium paucitate diſcuſſa, trucidaſſe. Ex Ripin deinde omnes captiui, in Wladiſlai Regis conſpectum in Brzeſczie adducti ſunt. Qui de tam ſublimi dono gratiarum actionibus in Deum exolutis, Omnes milites et fratres de Ordine, item omnes Curſores

q̄ homines ambiguæ fidei æſtimabantur, turribus incluſit, Cæteros vero milita: res homines ſacramento, vt ſe repræſentarent, addictos, ad ſimplicem dimittit ſpolio̅m

Wladiſlaus Rex colloquio cum Mg̃ro Pruſſiæ in cæna habito, ictoq̧ cum Pruthenis vnius ſpacio menſis fœdere, Pruſsiam reliquit

Conceptionis ſanctæ Mariæ die, Wladiſlaus Poloniæ Rex, ex Brzeſczie egreſsus, Conuentum cum Mg̃ro Pruſſiæ acturus, in Raczyaſz aduenit, Cumq̧ et Magr̃ Pruſſiæ de Plawen Henricus, habens in ſuo Comitatu Ebrehardu̅ Epiſcopu̅ Herbipolenſem, et Comitum atq̧ militariu̅ magnam cateruam, à Wladiſlao Rege Po: loniæ, comiter exceptus, cum omnibusq̧ ſuis ad cœnam inuitatus, et magnificè tracta: tus atq̧ honoratus eſt. Vbi p̄dictus Mg̃r Henricus inter cœnandum, in familiariorem ſermonem cum Wladiſlao Rege reſolutus, ea verba cum illo habuit, Contulerat, inq̄t, tibi Ill̃me Rex Deus et fortuna, vice triplici tempus aptiſsimum, licet vti illo neſci: ueris, in quo Caſtrum Marienburg conquirere, et terras Ordinis perpetuò poſside: re, facile potuiſses, Primum q̄dem erat, dum Prædeceſsorem meu̅ Vlricum Pruſſiæ Mg̃rum et o̅es eius copias, cæde magna, vsq̧ ad internitio̅m conflixiſti. Nam ſi die altera aliquot gentium banderia, ad Caſtri Maydeburgen̅ obſidio̅m tranſmiſiſſes, fuiſſet e veſtigiò tuæ ditioni conſignatum, cum pauciſſimæ et infirmæ, imbecillesq̧ gentes, apud illum conſiſterent, Secundum, ſi oppido Maydeburgen̅ conquiſito, Ca: ſtrum quoq̧ impugnatum iri perrexiſses, quoniam p̱ foramen, inter Caſtrum et Villam poſitum, nondum à nobis per trepidatio̅m obſtructum, Caſtrum gentes tuæ irrumpere potuiſſent, Tertium, ſi obſidio̅m Caſtri Maydeburgen̅ continuaſses, tã: tummodo diebus quindecim, Ea enim eramus inedia afflicti, et fame, quod p̄ ea mt̃: titudine, quæ Caſtrum tuebatur, non niſi duos mutones viuos, et tres pernas lardi habebamus, Panis inſuper defectu oppreſsi, et ob id dyſenteriæ languore admodum vexati, nullatenus vlteriorem obſidionem ſi perſeueraſses tuliſsemus, Rege aũt Wladiſlao reſpondente, Nihil poſse apud mortales, abſq̧ Dei nutu, vniuerſa, proui: da ordinatione gubernantis, cœna ſoluta eſt, Habiti deinde fuêre in craſtino, ſuper treuga indicenda, varii tractatus, Quæ cum concludi non poſſet, ſoluto conuentu, et Wladiſlao Rege in Brzeſczye, Pruſſiæ verò Mg̃ro Henrico in Thorim redeuntib9, nouo tractatu per Petrum Schafranyecz Succamerariu̅ Cracouien̅ interpoſito, treu: ga ad vnius Menſis t̃mĩo ſpacium accepta eſt, Qua confecta, Wladiſlaus Poloniæ Rex è Brze egreſsus, per Przedecz, Lanciciam, et Lowicz, in Viſkitky peruenit, et à Semo: uito Duce Maſouiæ, ac Conſorte ſua, germana Regia Alexandra, et quinq̧ filiis eo: rum co̅munibus, Semouitho, Wladiſlao, Alexandro, Troydeno, et Cazimiro, magna charitate et honore exceptus, et habitus eſt, Poſt dies aũt quor̃, quibus ferarum venationi operam dederat, ex Viſkitky diſgreſsus, per Oſzuchow, Badkow, et Stro: miecz Iedlnam p̱ueniens, Natiuitatis illîc Chrĩ feſtos dies egit, Annus is non apud Polonos ſolum, ſed et apud finitimos ſocios hoſtesq̧ memorabilis Cruciferorum magna cæde: qua et virtus illorum et ſuperbia domita eſt, Diesq̧ triumphi quotan̄is habetur celebris, et propter alios plures triumphos, ex eiſdem circa Koronow, Tuho: lya, et Golub, ac de gentibus Sigiſmundi Hungariæ Regis relatos circa Bardiow

Mors Viſch Cracouienſis Epiſcopi et Papæ Alexandri V. ac electio Ioannis XXIII

PEtrus Viſch Cracouienſis Epiſcopus, poſt peractum apud Piſas Concilium, Sepulchro Chriſti viſitato, Cracouiam languens, propter nimiam laxatiōn et exinanitionem, contractam apud Venetias ſumptis medicinis, reuerſus eſt, nec ab illo tempore integræ ſanitatis vigor poterat illi refundi. Alexander etiam Papa quintus, natione Græcus ex Candia, Ordinis minorū Fr̄, cū paruo tempore, et vix anno vno, in Papatu ſediſſet, apud Bononiam moritur, et in fratrum minorū Monaſterio Bononiæ ſepelitur; Poſt cuius obitum Cardinales Conclaue ingreſſi, Balthaſarum de Roſa Cardinalem, in Papam eligunt, à Stipendiariis, qui ſub ductu et auſpiciis eiuſdem Baltazari Cardinalis militabant, rogati, requiſiti, et minarum terroribus, qbus illis, ſi ſecus facerent, extrema oīa ꝑuentura ſcirent, impulſi, Qui Ioannes XXIIII appellatus eſt, à pleriſqꝫ, q̄ Prædeceſſorem ſuum Alexandrū veneno ſuſtulerit, inſimulatus, cum Gallicana et Hiſpanica Ecclīa Petrum de Luna tunc tenuerit. Mors aūt ꝑfati Alexandri ordine eo ſcribitur proueniſſe, Nam dum Officiales Wladiſlai Siciliæ Regis, per Balthaſarum Cardinalem ſancti Euſtachii, et Paulum de Vrſinis, ex Vrbe depulſi eſſent, et Roma Alexandro ſubiecta eſſe cœpiſſet. Alexander ipſe et Cardinales omnes nouo hmōi ad ſedē Piſtoriæ agerent, perlato, Romam redire æſtuabant, Quod Baltazar Cardinalis calidiſſimo ingenio auertens ipſum Alexandrum ex Piſtorio, per aſperos montes, glaciebus et niuibus oppletos in frigido tp̄e Bononiam deduxit, eiqꝫ ſuos domeſticos, pro Cubiculariis, licet moleſtè ferente: contradicere tn̄ non audente, deputauit. Ex quo, non multo poſt, in grauem multitudinem incidens, quam nonnulli illum ex auſteritate hyemis, nonnulli ex veneno, clam propinato, contraxiſſe aſtruebant, tertia die Menſis Maii, hora quarta noctis, diem obiit, dum menſibus decem, diebus vndecim, ſediſſet, Slauonicæ linguæ peritus, Et Wladiſlao Polonorum Regi, familiari noticia, dum in minoribus ageret, coniunctus, Quindecima aūt Menſis Maii Cardinales conclaue ingreſſi, Baltazarum de Roſa, tituli ſancti Euſtachii, Diaconum Cardinalem, natione Neapolitanum in Papam, vt premiſimus elegerunt, Qui extunc Ioannes XXIIII appellatus vigeſima quinta Maii, Coronationis ſuæ accepit inſignia, Piraticam, dum adhuc adoleſcens eſſet, cum quibuſdam fratribus ſuis exercens vitam, per Bonifacium nonū primum in Archidiaconū Bononieū, deinde in Cardinalem promotus, ad Bononiam regendam miſſus eſt. Vbi multa ſpolia et occiſiones hominū innocentū aſſeritur comiſiſſe, inceſtibus, ſtupris, adulteriis, et cæteris deteſtabilioribus facinoribus, ante, et in Pontificatu infamis, Simoniam publicè practicans, et exercens, Qui ex Bononia Romam reuerſus, Curiam illīc ſuam tenuit, Facta tn̄ perprius concordia cum Wladiſlao Siciliæ Rege, Quam ipſe Wladiſlaus Rex pauco obſeruans tp̄e, Romam obſedit, cœpit et ſpoliauit, Propter quod ipſe Ioannes Papa Caſtro ſcti Angeli non confidens in Suthrium, et eadem nocte Viterbium, poſt vero in montem Flaſconū et Senas, De Senis vero Florentiam, fugiens, deuenit, vbi extunc aliq̄t menſibus habitauit.

Anno Domini 1411

Wladiſlaus à Regina Coniuge ſua et longo

Ordine captiuorum Opathouiæ exceptus in Pruſſiam cum exercitu reuertitur

FEſto Natalis Chriſti apud Iedlnam Wladiſlaus Poloniæ Rex exacto, Sab:
bato in die ſcti Ioannis Euangeliſtæ Iedlna egreſſus, per Ilzam et Kunow tran:
ſitum faciens, in Opathow venit, quò iam Anna Regina, reditum Domini et Regis
et victoris tum primum exceptura, aduenerat, Sequente eam longo ordine captiuo:
rum, qui pro die S. Martini repræſentatiōe apud Cracouiam facta, ad Regem remiſ:
ſi erant. Ex Opathow, dato altero ad repræſentandū termino, per Lagow et Kielcze.
in Radoſchicze perueniens, feſtis Epiphaniarū illîc exactis, et Anna Regina Cracouiam
remiſſa, Pruthenicam expeditiōm ex integro acturus, per Sulyeiow, Pabyanice, et La:
czicza, in Brzeſczie in die ſcti Marcelli aduenit: quò iam, iuſſu ſuo exercitus de terris
totius Poloniæ Regni confluxerat, aduenit, et poſt hæc Alexander Dux magnus Lituaniæ
cum exercitu ſuo Lithuanico, cum quo Wladiſlaus Rex, in die Conuerſionis ſcti Pauli,
apud veterem Wladiſlauiam copias coniunxit, Cumque Wladiſlaus Poloīæ Rex ſuorum Cō:
ſiliariorū deliberatione fretus, fluuio Viſla, qui frigore nimio gelatus, ſuperari nō egebat,
tranſito, et quem iam plura quadrigarū Polonicalium centena tranſierant, terras Pruſſiæ
ſpoliis et incendiis, et oppidum Thorunen, cui ſe Mgr Pruſſiæ, cum ſuis incluſerat, val:
lare ſtatuiſſet. Ea tn̄ deliberatiōe, quamuis ſalubri omiſſa, aliā rurſum, Duce magno Ale:
xandro, in pacis artes magis quam belli procliuo, inſtigante, acceptat, et ex Wladiſlauia in
Przipuſch, abinde verò aciebus ordinatis in borrum, vnum à Raczyąſch miliare di:
ſtantem, mouens caſtra, in pdicta borra ſtatiua locauit, ad fluuīū illîc decurrentem
vt exercitui ſuo ligna pro focis ſufficerent. Quæ in eodem loco, vſque ad Purificatiōis
diem habita ſunt. Sub eo aūt tpe, in inſula prope Thorun pax perpetua per Conſilia:
rios partis vtriuſque treugis impoſitis, practicari cœpta eſt.

Sub pacis tractatu Ianuſſius Brzozoglowi magnam copiam equorum hoſtilium Bidgo:ſtiam abigit

COntigit autem ſub tempore, quo pax perpetua in Thorunen inſula tractabatur
veterum treugarum tempus finitum eſſe, et per Conſiliarios vtriuſque partis,
prius quam laberentur, prorogatas eſſe, Ianuſſius tn̄ Brzozoglowy, veteres ex:
piraſſe, nouas aūt nondū indictas eſſe perpendens, reſcito ab exploratoribus equos
nobiliore Mgr̄i Pruſſiæ, et ſuorum mercenariorū militū, in antemurali Papow eſſe
incluſos ex Bidgoſtia, apud Solecz Viſla fluuio, qui iam diſſolutus erat, ſuperato cū
quadraginta tm̄modo militibus illûc ire pergit, Illucque perueniens, antemurali, quod
negligentius intra pacis tractatū aduerſabatur, diſrupto, magnam equorū nobiliū
multitudinem tam Mgr̄i quam ſuorū ſtipendiariorū, aufert et abducit. Et ante mura:
li ſuccenſo, equorum nobilium gregem verſus Viſlam traducit. Quem Mercenarii mi:
lites ex Thorun, damno Mgr̄i et ſuo cognito, in glomerata multitudine perſequi cœ:
perunt. Qui perſequentium manus euaſurus, equorum gregem, cum ſuis præire et
Viſlam ſuperare, iuſſit, ipſe verò cum duodecim tm̄mō, hoſtes, duci ſe ad inſidi:
as, veritos decipit, tamdiu reſiſtendo, et fugam ſimulando, donec ad naues, quæ
eius aduentum operiebantur, peruenit. Quibus conſcenſis, perſequentibusque ſe, et tum

primum metu diſpulſo, in eum irruere ſatagentibus, valedicens, incolumis, et hoſtilibus grauis ſpoliis, Bidgoſtiam euaſit, oĩbus equis Mgr̃i, et ſuorum mercenariorum militum apud Papow captis, ad plenum potitus. Quæ res Henricum de Plawen Mgrũm Pruſſiæ, maximo afficiebat dolore, q̧ et ab hoſte tam debili, tam fœdè et notoriè inuaſus, et tam ingenti damno violatus, et affectus fuerit.

Wladiſlaus conſultore Alexandro, Polonis turpe et damnoſum cum Pruthenis perpetuum init fœdus.

Poſt varias tractatus pro perpetua pace, in Thorunen insula per Conſiliarios vtriusq; partis interpoſitos, per operam Alexandri Ducis magni Lithuaniæ ad reintegrationẽ trĩmo ſui Ducatus Lithuanici, et ad rehabendã trãm ſuã Samogithiæ, de qua ꝑ Cruciferos exutus fuerat, magnoperè et feruidè æſtuantis, ſub conditionibus parum æquis Regni Poloniæ, et vtilibus, concluſa, firmata et inſcripta eſt. Principalium aũt conditionũ, ea fuit continentia, vt Poloniæ Rex oĩa Caſtra, in tris Pruſſiæ, iure belli quæſita Mgr̃o et Ordini reſtituat, et de illis excedat. Item vt omnes Mgr̃i et Ordinis, in quibuscunq; conflictibus captos, ſoluat in integrũ et relaxet. Item q̧ Mgr̃ et Ordo Wladiſlao Poloniæ Regi, et ſuo Regno pro tribus terminis, feſto vcz̃ ſcti Ioannis Baptiſtæ, Itẽ ſcti Michaëlis, Itẽ feſto ſcti Martini, anni tunc currẽtis, Centum millia ſexagenarũ latorũ groſſorũ Prãgenſiũ, exoluat, cum Wladiſlaus Rex à ſolis captiuis, Centum millia exigere potuiſſet. Item q̧ trã Samogithiæ, Ducatui magno Lithuaniæ debebat relinqui, poſt mortem Wladiſlai Regis Poloniæ, et Alexãdri magni Ducis Lithuaniæ, ad Mgrũm Pruſſiæ, et Cruciferorũ Ordinem reuerſura ꝑut hæc oĩa in lr̃is fœderis ꝑpetui, tunc icti, latius continentur. Mirũ aũt eſt in ea pacis ꝑpetuæ confectioẽ, neq; Wladiſlaũ Regem, neq; Ducem Vithawdũ, neq; quenq; aliũ animaduertiſſe, quanta iniuriã Regnum Poloniæ afficeretur; cum apertè oẽs illæ trẽ, quæ antiq̃tus ad Regnũ Poloniæ ꝑtinebant, et quæ in obſidioẽ Caſtri Maryenburg vltrò Poloñis à Cruciferis reddebantur; nunc iſto tam turpi, et ꝑpetuo fœdere, ab Regno Poloñiæ in ꝑpetuum abalienarentur. Nulla eñ Wladiſlaus Poloniæ Rex trarum Regni ſui Poloniæ, vcz̃ Pomeraniæ, et Culmen, atq; Michalouien recuperandarũ mouebatᷣ cura. Quarũ conditioñ circa obſidioñ Caſtri Maryenburg, ſibi vltrò oblatã ſpreuit, in p̃nti verò pacis tractatu omiſit: ſufficere vnã cũ Alexandro Duce magno Lithuaniæ ſibi ratus, ſi Ducatus magnus Lithuaniæ integrationẽ acciperet, q̃uis Regno Poloñiæ, cuius prior et potior habenda fuerat ratio, mutilato. Cuius et ſi enormem intelligerent Conſiliarii Poloniæ mutilatioñ: nihil tñ aduerſũ illam proloqui audebant, ne Regem et Ducem offenderent. Nimiſsimo itaq; conſilio tam Regis, q̃ Ducis et Conſiliariorũ, magnifica illa et memorabilis Grinfelden victoria, in irritũ, et penè ludibriũ recidens, nullũ Regno Poloniæ, magnũ verò Ducatui Lituañiæ attulit ꝑfectum.

Wladiſlauienſis Ep̃us in carcerem à Conſulibus Wratiſlauiẽ conĳcitur

Sexta Decembris Ioannes Kropidlo Wladiſlauien Ep̃us, et Oppolien Dux, Pretorium Wratiſlauien ingreſſus eſt, ibiq; dum parum honeſta et modeſta verba funderet, per Conſules Wratiſlauien, Leonardũ Reycharth, Nicolaum

Lamberg, Iacobum Schworcz, et alios captiuatur. Ob cuius captiuitatem Wratiſlauien. Epus Venceſlaus, Conſules patratæ captiuitatis reos anathematiſat, Ciuitatem vero Wratiſlauien. Ecctia eo ſubiicit interdicto, quod fuit vsq; ad feriam quartam magnam aſsiduè continuatum. Tandem reconciliatio per Mediatores facta fuit ea conditione, q. Conſulatus Wratiſlauien. ppetuis temporibus, in Ecctia maiori Wratiſlauien. ante ſacrarium vnam candelam, quatuor talenta ceræ continentem, teneat accenſam. Captiuitatis aut ſuæ, ea vel præcipua fuit cauſa, q. germani ſui Boleſlaus et Bernardus Opolien. Duces aliquot currus, oneratos variis fortunis et mercibus, Ciuibus Wratiſlauien. p vim acceperant. Cuius facinoris Ioannes Kropidllo Wladiſlauien. Epus expers, iniuſtæ captiuitati, abdictus erat.

Inter Polonos et Pruthenos icto fædere, Wladiſlaus Rex captiuos dimittit, pactus ab Henrico Mgro Centum millia ſexagenarum. Exerceturq; militare iudicium inter Polonum militem et Pruthenum

Pace perpetua inter Wladiſlaum Poloniæ Regem, Alexandrumq; magnum Ducem Lithuaniæ, et eorum Principatus et Dominia ab vna, ac Mgrum atque Ordinem Pruſsiæ, partibus ab altera, confecta, et lrarum robore firmata, Henricus de Plawen Pruſsiæ Mgr, in ſplendido et ſingulari comitatu, Wladiſlaum Poloniæ Regem accedens perſonaliter, in planicie cuiuſdam campi, ex oppoſito Zlothoriæ ſiti, in quo tabernaculum Regium erat, cum pdicto Wladiſlao Poloniæ Rege, et fre ſuo Alexandro, magno Duce Lithuaniæ, magnas militum cateruas habentibus, conuenit. Vbi articuli pro pace ppetua ordinati, ſtipulatione manuali partis vtriusq; et accepti et firmati ſunt. Wladiſlaus ſiqdem Poloniæ Rex Caſtra et Ciuitates, quæ pro ſua ſorte in Pruſsiæ terris tenebantur, ſub certis terminis ſe dimiſſurum Mgro Pruſsiæ pmittit, Captiuos etiam tunc omnes manu et verbo à captiuitate abſoluit, adiecta tn conditione, ſi illi p Mgrum et Ordinem, Centum millia ſexagenarum latorum groſſorum Pragenſium ſolutio impenſa fuerit. Henricus verò Pruſsiæ Mgr, ſe Centum ſexagenarum latorum groſſorum millia, Wladiſlao Regi, et ſuo Regno Poloniæ, ſoluturum obligat. Pro quo nobiliores captiui ſe ponunt ſponſores, in priſtinam captiuitatem, ſi ſolutionem negligi contingeret, redituri. His et pluribus aliis ordine legitimo conſumatis, Pruſsiæ Mgr Henricus, duodecim Picarios argenteos, ſingulos tn deauratos, pulcherrimo elaboratos opere, Wladiſlao Poloniæ Regi donatione obtulit perſonali. Cui Wladiſlaus Poloniæ Rex viciſsitudinem referens, aliquot veſtes ſabellinis pellibus ſubductas, viciſsim miſit dono. Cauſatus apud hunc Conuentum Almanus quidam Cruciferorum miles mercenarius, de Nicolao Powala de Thaczow, quaſi ab eo in conflictu, ante Coronow habito deuictus et captus, repræſentare ſe illi, iuxta ſponſionem à ſe pſtitam, honoris ſui parum memor, neglexiſſet, Nicolao Powala inficiante, et iuſtificaturum ſe offerente, ad Iudicium militare reiectus eſt. Quod cum ex frequenti milite partis vtriusq; lectum conſeſsum feciſſet, Actor Almanus replicata querela, Nicolaum Powala, ſe viciſſe et cepiſſe conſtanter aſtruens, dedi ſibi illum à Iudicibus, et ad fatendum captiuitatem compelli depoſcebat. Nicolaus aut Powala Almanum Aduerſarium ſuum, ipſius armis et verbis victurum

quærit ab eo, habetne aliquot documentū vel ſignum, quo temeraria ꝓpoſitio ſua ve:
ra eſse poſſet conuinci. Habeo, inquit, actor. Et nihil moratus, ſertū margaritaꝝ, q Ni:
colaum Powala capite in prælio geſtaſse, conſtabat, producit. Hoccine, inquiens, eſt in:
ſigne, q te victo et capto tibi detraxi? Tum Nicolaus Powala Aduerſariū in id, q geſtie:
bat, ꝓlapſum eſse, vehementer lætatus, Mos, inquit, Iudices gentium fuit et eſt, in mi:
litaribus actibus haſtiludiis et pugnis, diutius, et vſqꝫ in nr̄a tempora obſeruatus, vt
quoties ſerta, ornamenta, et quæqꝫ nobilia inſignia pugnantibus decidunt, ea nō mi:
litares homines et pugnæ intenti, qualem ſe hic vult videri, Sed latrones, nebulones,
et homines ignauiſsimi rapere et intercipere conſueuerunt. Signum itaqꝫ ab Aduer:
ſario productū concludit, non ſolum me, ab Aduerſario non eſse victum, ſed eum pu:
gna omiſsa, decidentium inſigniorū collectioni, cum cæteris eiuſmodi generis homi:
nibus, quibus auaritia non militia curæ eſt, vacauiſse. Etenī ſi me obtinuiſset victū,
alia deuictionis ſigna, militibus non latronibus conſentanea, in veſtrum iudicium
detuliſset. Actoris et Rei propoſitione ac reſponſione Iudices diligentius examinata
pronunciatione concordi Nicolaum Powala, Regium militem, neqꝫ captum, neqꝫ ad re:
ꝑſentandum ſe obligatum fuiſse declarant, et ab inſtantia Actoris abſoluunt. Sed
et Iudices Pruthenici, his illum improperiis inſectantur. Poteras, ſi nr̄is conſiliis
contencioſū Iudicium tibi diſsuadentibus, obediſses, probris, publicè in te ab adēr:
ſariò depromtis, caruiſse. Sentis iam quò te, ſpretis nr̄is monitis, tua leuitas ꝑduxit,
cum aduerſarius cum ampliſsimo honore, graui te infamia perſtrinxerit, et tuo te
mucrone confodiens reliquerit infamat. Wladiſlao deinde Rege Poloniæ, et Ale:
xandro Duce magno Lithuaniæ, ad exercitū ſuorum ſtatiua, Mḡro verò Pruſ:
ſiæ in Thorun, diuertentibus, Conuentus ſolutus eſt.

Wladiſlaus Rex Podolia data Alexandro in Tenutam in Hungariæ finibus collocat præſidia, Poſtea icto cum Hungaris fœdere, Ruſsiam et Lithuaniam peragrat

CRaſtina die, quæ tunc Conuentum ſecuta eſt, illuceſcente, Wladiſlaus Poloniæ
Rex terram inſignem et portionem Regni Poloniæ Podoliam, Alexandro Duci
magno Lithuaniæ dat in tenutam, Petro Wlodkowicz de Charbinowicze milite,
Subdapifero Sandomirien, qui illius regimen et Capitaneatū annis pluribus geſse:
rat, deſtituto, Prælatis et Baronibus Regni Poloniæ inconſultis, et ob id plurimū exa:
cerbatis: parum perpendens futura diſcrimina, quæ ꝓpterea Poloniæ Regno forent
ꝓuentura. Die quoqꝫ eodem, de loco ſtationū ſuarū, vniuerſo exercitu ſuo tam Polo:
nico quam Lithuanico licentiato, diſgreſsus, in Iuniwladiſlauia nocturnū egit. Ab:
inde verò per Lanciciam, Pyotrkow, et Opathow, Sandomiriam adueniens, dies Car:
niſpriuii cum Conſorte ſua Regina Anna, quæ accerſita illûc venerat, Sandomiriæ
exegit. Vt aūt Regni ſui Poloniæ limites, ex parte Hungariæ Regni forent prouiſi,
ad tenendum ꝑſidia illuc tranſmittit, Quæ fines Regni Poloniæ tueri non contenti,
Regni Hungariæ Oppida, Ciuitates, et villas, multis ſpoliis et incendiis laceſsendo
inuadebant. Poſuit aūt ſe Zauiſsius niger de Garbow miles, inter diſsidentes Reges,
cum vtriuſqꝫ Curienſis et familiaris exiſteret mediatorem. Et frequentibus itineri:
bus hincinde gyrando viſus, disgratiatos Regum animos prouidentia ſingulari com:

ponebat, Diebus Carniſpriuii apud Sandomiriam exactis. Anna Regina Cracouiam
reuerſa eſt, Wladiſlaus autem Rex, in terram Chelmenſem deſcendit, et apud Lubo:
mlya, et Lubochnya, vsque ad Quadrageſimæ medium commoratus, venationibus aſ:
ſiduam operam dabat, Conficit interea Zawiſsius niger, poſt varios tractatus, pacis
ſufferentias, in feſtum ſancti Martini duraturas, inter Reges. Quarum certificatione
Wladiſlaus Poloniæ Rex accepta, cum Hungariæ Regis Sigiſmundi hoſtilitatem ha:
beret ſemper ſuſpectam, et longius progredi periculoſam exiſtimaret, tum primum
in Lithuaniam, cuius videndæ dudum flagrauerat deſiderio, ex terra Chelmenſi
poſt medium Quadrageſimæ egreſsus, ſecurior et mente liberior, et illic totum ve:
ris et æſtatis tempus, terras Lithuaniæ et Ruſſiæ peragrando, abſumpſit, a Duce Ale:
xandro vbique comitatus, In Vilno quidem naui conſcenſa venit in Kowno, et abinde
in Iudborg deſcendens, aliquanto tempore venandi illic occupabatur voluntate

Nicolaus R. P. Vicecancellarius de armis Tu: barum in Archiepiſcopum Halicienſem et Andreas ad Camenecenſem ſufficiuntur

HAlicienſi Eccleſia Metropolitica, ex obitu Iacobi Archiepiſcopi, fratris Ordinis
Minorum vacante, Nicolaus de Sandomiria, Regni Poloniæ Vicecancellarius
ad eam, promouente illum Wladiſlao Poloniæ Rege, per Ioannem XXIIII quar:
to decimo Calendas Iulii, Romæ ſciſmate peſtifero durante, ſuffectus eſt, natione
Polonus, genere Nobilis de Domo Tubarum, tres tubas nigras in albo campo pro inſigni
deferente, ex patre Vilhelmo, omnibus beneficiis ſuis, videlicet, Præpoſitura ſancti Floriani
extra muros Cracouienſi et Præbendis in Gneſnenſi, Cracouienſi, Caliſsienſi, Sandomirienſi
ſancti Georgii in Cracouienſi, ſancti Viti in Kruſchwicenſi, Caſtris, et Altare in Eccleſia Crac.
propter tenuitatem Eccleſiæ Halicienſis, reſeruatis, Quinto Idus Maii ad Eccleſiam Camene:
cenſem ſiue Podolienſem, per mortem Alexandri ſui Pontificis immediati vacantem, Andre:
as ad peticionem Wladiſlai ſecundi Regis Poloniæ, per Ioannem de Koſza, qui Papa
vigeſimus tertius, in ſua obedientia appellatus eſt, durante ſciſmate, prouiſus

Wladiſlaus Rex cum ingentibus donis ad Ioannem XXIIII Papam Legatos mittit obe: dientiam denuncians

VEnationes apud Iudborg Wladiſlaus Poloniæ Rex tractando, ad curam
rurſum publicarum rerum mentem vertens, Andream Laſkari de Goſlawicze,
Præpoſitum Wladiſlauienſem, Martinum de Wroczimowicze Vexilliferum Crac.,
et Sbigneum de Oleſchnicza Secretarium ſuum in Vrbem ad Ioannem Papam XXIIII
obedientiam illi preſtituros, deſtinat, dona magnæ excellentiæ videlicet quatuor Scultellas
aureas, Item duos Picarios raræ quantitatis aureos, item tres veſtes, pellibus ſabelli:
nis ſubductas, Item tecturam largam pro lecto, pellibus de vario ab vna, et emerli:
nis ab altera partibus contextam tranſmittens, Prefatis itaque Nunciis Regiis, fe:
ria ſexta ante feſtum Natiuitatis ſanctæ Mariæ virginis, Romam ingreſsis, magnus
honos a Prelatis et Curienſibus vniuerſis, obuiam illis ad extremum lapidem eunti:
bus impenſus eſt, et introitus eorum exceptus, cum omni decentia et honore. Data

autem Legatis Regiis audièntiā, quatuor principalia Wladiſlao Regi, à Ioanne Pa:
pa concedi petebant, Primum, vt declararet eum iuſtum bellum cum Mgr̄o et Or:
dine Cruciferorū agitaſſe, Secundum, vt Rex omnia in Ecctiis quibuscunq; apud
Pruſſiam recepta, licite retinere, et aliis Eccleſiis in Poloniæ Regno donare potuiſſet,
Tertium vt Regi contra Thartaros Crucem et generale paſſagiū largiretur, Quart,
vt indulgentias, quas Ecctia ſanctæ Mariæ Sandomirien, Cracouienſis Dioceſis, à
vetuſto tempore ſecunda Iunii practicat et celebrat, roboret Aplicis lr̄is et confirmet.
Et qm̄ Poloniæ Rex Wladiſlaus iuſta, à Papa Ioanne petere videbatur, Papa pre:
cibus ſuis deferens, tria illi ſolenniter conceſſit, Iuſtum vz̄t illum cum Crucife:
ris egiſſe bellum, et iuſtè quæ in Ecctiis Pruthenicis recepta fuère retinere, Et Ec:
cleſiis Polonicis donare poſſe declarans, Indulgentias quoq; apud ſctām Mariam
in Ecctia Sandomirien, Cracouien Dioceſis, hactenus maximo omnium concurſu
et religiòne, ſecunda Iunii practicatas, q ea forte die Polonorum ſanguis, Ciuitate
à Thartaris conquiſita, abundè fuſus eſt, confirmat, roborat, ſupplet, et innouat, Quar:
tum, Paſſagium con Thartaros, impedientibus Nunciis Sigiſmundi, et Romanorū
Regis et Cruciferorum nullatenus concedendum duxit, Aſſerens illud paſſagiū
contra Ladiſlaum de Duratio Neapuliæ Regem inſtituiſſe: quod ex altero, contra
Thartaros concedendo, et areſceret et defflueret, Reſponſio hæc in colorem, ne Wla:
diſlaum Regem et ſuos Oratores, maxima dona mittentem, offenſum iri continge:
ret, magis q̄ pro rerum veritate edita eſt. Et ita Regis Poloniæ Nuncii nouem heb:
domadis in vrbe exactis, in Regnum Poloniæ ſalui, licet multæ illis in via tenſæ fu:
iſſent inſidiæ, pro feſto Natalis Chriſti Cracouiam reuertuntur

Nicolaus Curowſki Archieppus Gneſnenſis priusq̄ ſe Regi de ſtupro purgaret in itine: re moritur, opum magnitudine ſpectatior quam virtute

De Iudborg Wladiſlaus Poloniæ Rex Vilnam applicans, aliquot diebus exa:
ctis, in Poloczko, deinde Vitepſko, Smolenſko, poſthæc in Krziczow, et Zaſlaw pro:
ceſſit, ex Zaſlaw nauibus per fluuium Dniepr vectus, in Kiiow deſcendit, Alexan:
dro Duce magno Lithuaniæ eum cum conſorte ſua Anna in locis p̄dictis comitante,
et ſuæ Serti atq; ſuis neceſſariorū et donorū procurante abundantiam, Ex Kiiow,
Alexandro magno Duce Lithuaniæ, illic relicto, proceſſit, Wladiſlaus Poloniæ Rex
per Dniepr in Czirkaſzy, Swinigrod, Sokoliecz, Karawol, Braclaw, et tandem in Ka:
mieniecz p̄uenit, Ex Kamieniecz Leopolim, inde in Glinyani acceſſit, quò iam Alexā:
der magnus Dux Lithuaniæ, aduenerat, quemadmodū inter Regem et eum tracta:
tibus ſecretis conuenerat, ad agendum ſeuerum, de Nicolao Kurowſky Gneſnen
Archiepo, iudicium, quaſi in Regiam Mtātem graui offenſa deliquiſſet, ſolicitan:
do vz̄t Annam Reginam de ſtupro, ſecundum eiuſdem Reginæ aſſertionem, Præ:
fatus aūt Nicolaus Kurowſky Gneſnen Archieps, dum in Glinyani ad Iudicium
huiuſmodi ſubeundum procederet, ex caſu, quem in Krzeczow, lapſus equo, con:
traxerat, languorem incidens, Die Dominico in vigilia Natiuitatis ſanctæ Mariæ
Ropczicze veniens, nocte ſuperueniente, confeſſionis duntaxat ſacramento re:
fectus, diem obiit, et Gneſnam relatus, Eccleſiaſticæ traditus eſt, ante Chori ingreſ:

ſum ſepulturæ. Hic magnas opes in auro, argento, gemmis, Caſtris prædiis, villis,
mittendo frequentius naues, carne et frumento oneratas in Flandriam, pro fra:
tribus et nepotibus ſuis quæſierat. Quæ morte ſua ſecuta, per fratres et conſangui:
neos ſuos, et ſignanter per frem̃ ſuum germanum Petrum Kurowſkÿ, occupatæ
et diſtractæ, licet Wladiſlaus Poloniæ Rex, ab obtinendum eas, magnis conatibus
adnitens, etiam Caſtrum Vnieiouienſe, in quo conditæ erant, vallauerit miſſo e:
xercitu: cuius Ductor erat Nicolaus de Michalow Palatinus Sandomirien, et Ca:
pitaneus Siradien, Fertur quod Archiepiſcopus præfatus, dum in Glinÿani proce:
deret, non ignarus ad quam infeſtum, et inuidioſum ꝓgeret iudicium, non exigua
auri quantitatem ſecum detuliſſe, euacuaturum ſe credens, datis muneribus in:
ſignibus, directæ aduerſum ſe accuſationis inuidiam, Magnitudine opum, quas
Petro Kurowſkÿ germano ſuo reliquerat, quam aliquo in Eccleſiam aut patriaꝫ
pietatis opere inſignior.

Wladiſlaus Albto Iaſtrzabiecz qui in Gneſnen̄
Archiepum̄ I time electus erat, reiecto Nicolaum
Traba Halicien̄ Archiepum̄ noiat Gneſnenſem,
et Halicien̄ Metropolitani Sedes Leopolim tranſ:
fert, et Ioães Rzeſchowſki Archiepus fit Leopolien̄

EX Glÿniani Alexandro Duce magno Lithuaniæ in Lithuaniã remiſſo,
Poloniæ Rex Wladiſlaus, Leopolim rediit, Quo illic ſtante Capitulũ Gneſnen
ad electiom̃ futuri Paſtoris procedens, Albertum Iaſtrzębiecz Poſnanien̄ Epũ
concorditer, nullo diſcrepante, in Archiepum̃ Gneſnen poſtulat, Qui ad Wladiſla:
um Regem Poloniæ perueniens Leopolim, conformem et Canonicam poſtulatiom̃
ſuam à Rege Wladiſlao, velut Patrono, admitti et gratificari expetebat, Wladiſlaus
aũt Rex Poloniæ, parum iuſta ira motus, ꝙ Gneſnen Capitulum eo inconſulto, poſtula:
tiom̃ Alberti Iaſtrzębiecz celebraſſet, Nicolaum Archiepum̃ Halicien, et Regni Polo:
niæ Vicecancellarium ad Ecclam̃ Gneſnen nominat: Alberti Iaſtrzębiecz iuſtis et le:
gitimis rationibus repudiatis, Qui litigare ſibi cum Rege et Principe, in Eccleſia
Romana peſtifero vrgente ſciſmate, graue et difficile exiſtimans, proſequi tunc
Canonicam ſuam electionem omiſit, haud multò poſt tempore, in officioſiũ ad Ec:
cleſiam Cracouienſem aſcenſum, indulgentius quam Pontifici conueniebat, quæ:
ſiturus, Vt aũt nominatio ad Gneſnen Ecclam̃ de Nicolao Trąba Halicien Archi:
epo contra fas et ius facta, celeriorem expeditionem ſuſciperent, Ioannem Slÿedz
Doctorem et Capellæ ſuæ Mgrum̃ Regiæ, ad Ioannem Papam XXiiii, cum lrĩs et ſup:
plicationibus tranſmiſit, Qui lrĩs et ꝓcibus Regiis morem gerens, cùm nemo foret
qui niteretur in aduerſum, Romæ tunc agens, ſecundo nonas Auguſti, Nicolao Ha:
licienſi Archiepo, in Gneſnenſem Ecclĩam tranſlato, Ioanni Rzeſzowſkÿ, Prepto
ſcti Michaëlis in Caſtro et Canonico Cracouien, de Domo Pulkozsa, vtroqꝫ beneficio
ſibi reſeruatq iuxta Regium beneplacitum, atqꝫ precem, de Halicen Eccleſiã ꝓuidit.
Proceſſu quoqꝫ temporis Metropoliticã dignitatem, Wladiſlao Rege inſtãte ex Ha:
licz Leopolim tranſtulit, et Ciuitatem Leopolien honore geminato, Pontificali rcũt et
Metropolitico inſigniuit.

Signa Cruciferis ablata, in ecctia Crac appen: duntur et Supplicatio in Die Diuiſionis Aptorum ob relatam victoriam indicitur

EX Leopoli Wladiſlaus Poloniæ Rex in Niepolomicze pro die Scti Marti:
ni diuertens, et dies quindecem illic abſumens, Cracouiam pedeſter; in die ſã:
ctæ Catharinæ, Sctorum, Staniſlai, Venceſlai, et Floriani limina viſitaturus, ma:
gna Prælatorum multitudine vexilla et ſigna Cruciferorum, in magno prælio capta,
ferentium extenſa comitatus, Et Oppidum Cazimirien primum ingreſſus, in rupel:
lam venit, Vbi adoratis ſanctorum reliquiis, in arcem Cracouien, ad Ecctam maiorem,
præcedentibus eum vexillis Cruciferorum aſcendit, et in Ecctia maiori Scti Staniſlai
Cracouiæ omnia Cruciferorum banderia, in ſignum magnificæ victoriæ, depoſuit,
quæ et in hunc diem à dextris illic et à ſiniſtris pendendo, magnum pprijs et ex:
teris præbendo ſpectaculum Regium triumphum, et Cruciferorum cladem aſsiduè
oſtentant, Ex Cracouia Wladiſlaus Poloniæ Rex, in Lithuaniam pceſſit, atqꝫ illic
magnam hyemis partem exegit, In templum Cracouien, quod nobiliſsimum et ex:
cellentiſſimum habet Polonia, vnum et quinquaginta Cruciferorum ſigna, tunc illata
ſplendorem et decus templo adiecere: quæ in ppetuum memoriale et inſigne,
à Polonis cuſtodienda ſeruandaqꝫ ſunt, et in locum vetuſtiorum noua retexenda,
vt, ppter ingentem incredibilemqꝫ dimicationem et triumphum, ex ea relatum, extet
tantæ victoriæ exemplar, et partim illa eadem ſigna videantur; partim tanqꝫ illa
eadem eſſent, appareant. Sancitum autem fuit tunc, et vniuerſali Decreto, à Wladiſlao
Rege, et omnibus ſtatibus Ecctiacis et Sæcularibus concordi ſententia et conſenſu
inſtitutum, vt Diuiſionis Aptorum dies ſolennis agatur, et feriata in vniuerſo in Po
loniæ Regno celebretur, Doceantqꝫ patres ſuos filios, nepotes, pronepotes, et ſucceſ:
ſores, vt diem illum obſeruent, colantqꝫ memoria ſempiterna, In qua benignitas Dei
miſericordiam ſuam cum Polonorum natione et ſtirpe magnificaſset, et vt ſingu:
læ Ecctiæ tam Vrbanæ qꝫ Vicanæ, per vniuerſum Regnum Poloniæ conſtitutæ, et cele:
britate ſingulari, et miſſarum proceſſionumqꝫ officiis, diem tanti triumphi, cum ple:
be ſua recolant, et agant ingentes Deo pro beneficio Polonorum genti impenſo;
gratiarum actiones

Henricus Mgr Pruſſiæ quoſdam necat causa indicta

PRuſſiæ Mgr Henricus de Plawen in anni huius fine vehementer in Vexilli:
ferum et cæteros Chelmen militares iratus, quaſi erga ſe, et Ordinem Crucife:
ricum parum ſynceri exiſterent, et perfidiam in ipſum et Ordinem fuiſſent mo:
liti, capite eos obtruncat, ope cuiuſlibet defenſionis legitime ipſis denegata, videlicet Nicola:
um dictum Nikſz Vexilliferum Chelmen, Ianuſsium Orzechowſky, Conradum de Rop:
kow milites, Duos inſuper Mgros Ciuium Gdanen, videlicet Petrum Neczko, et Bartholo:
meum Groſz, ad ſe in Caſtrum Gdanenſe pro prandio inuitatos, ſecuri, negata con:
feſsione extrema, et viatico, percutit, eorumqꝫ cadauera, quaſi parum tormenti viui
excepiſſent, fimo obruit, Quamuis enim crimen eis obiectum nullo fulciretur euidenti
argumento, cauſas tamen captiuitatis et vinculorum ſatagens fore iuſtas, ipſos tam
pcipiti morte damnauit

Anno Domini 1412

Wladiſlaus Rex cum Arneſto Auſtriæ Duce Cracouiam paucis comitatus veniente, ſocietatē et affinitatem iungit

WLadiſlaus Poloniæ Rex ex venationibus, quas per vniuerſū Aduentus Domini tempus circa Gonyadz tractauerat, reuerſus, natalis dies apud Grodno egit. Sub eo aūt tempore Arneſtus Auſtriæ Dux, cum Marſzalco ſuo Sweinpelk in parua comitiua, et diſsimulato habitu, Cracouiam latenter adueniens, fœdus et affinitatem cum Wladiſlao Poloniæ Rege, quo aduerſus potentiam infeſtam Sigiſmundi Hungariæ Regis beatior conſiſteret, iungere geſtiebat. Reuelato aūt ſuo aduentu, et per celerem Nuncium ad Regem in Lithuaniæ perlato, Wladiſlaus Poloniæ Rex properantius ex Lithuania in Poloniæ Regnum proceſsit, Ducem pdictum Arneſtum honoraturus. Dum aūt Oppidū Proſchowicze attigiſſet, nocte ex Proſchewicze conſurgens, diluculo Cracouiam et domum, qua Arneſtus Auſtriæ Dux hoſpitabatur ingreſsus, Ducem præfatum, nondum ſopore ſolutum, conueniens, quo pacto Regnum ſuum et Ciuitatem, absq̃ ſaluo conductu, ingredi præſumpſiſſet, iocoſo ſermone territum, magna benignitate et comitate excepit. Habitis deinde p dies ſequentes mutuis tractatibus, quibus et fœdus et affinitas à Wladiſlao Rege, per Ducem Arneſtum petebatur, Wladiſlaus Rex virginem Czimbarcam neptem ſuam ex ſorore germana, Semouithi Maſouiæ Ducis filiam illi deſponſans, dotemq̃ amplam illi largiens in auro, et fœdus et affinitatem ſecum, vt optauerat, conſumat. Celebratis autem ante dies Carnispriuij in magna ſolennitate, pro magnificentia, et tradentis et accipientis vxorem, in vrbe Cracouien̄ nuptiis, pfatus Arneſtus Auſtriæ Dux magnificis et dotalibus, ac aliis priuatis acceptis, à Wladiſlao Rege muneribus, in propria regrediebatur. Cui cum propriæ familiæ paucitate, ne Sigiſmundi Hungariæ Regis inſidiis violaretur, ire metuenti, ſexingentos milites, ex Curienſibus ſuis, præficiens eis Petrum Schafranyecz, Succamerariū Cracouien̄ in Capitaneum in auxilium dedit. A quibus vsq̃ in nouam Ciuitatem Auſtriæ, vnà cum noua ſpōſa, fœmina Czimbarca perductus, celebrem Curiam inſtituit. Qua peracta, conductoribus ſuis remuneratis, eos in Poloniam per Viennam et Morauiā, via qua venerat, perpetuis beneficiis, Wladiſlai Regis Poloniæ ſe pfitendo obſtrictū, remiſit. Ex hmōi Arneſti et Czimbarcæ Connubio dierum proceſsu Fredericus natus eſt: qui Romani Imperii annis plurimis tenuit gubernacula.

Legatio Ducis Venetiarum, ad Regem Poloniæ ne fœdus cum Hungaro ineat

DUx Venetiarum Michael Stheno, ſpecialibus literis et Nunciis, ad Wladiſlaū Poloniæ Regem, vsq̃ Cracouiam tranſmiſsis, maxima prece ſuam Serenitatem hortatur, et obſecrat, ne bellum cum Sigiſmundo Hungariæ Rege cœptū deſerat, nec ſecum fœdus iungat: offerens pro militibus Regiis, quingentas, haſtas explentibus, ſe in auro numerato ſtipendia, guerra durante, largiturum. Agebatur ſiquidem pro ea tempeſtate, inter Sigiſmundū Regem Romanorū Hungariæq̃ et Venetorū

Dominium, pro Regno Dalmatiæ à Venetis occupato, durum bellum, Quapropter ſatagentes Veneti à bello Dalmatico illum auertere, ſumptus liberales et pecunias neceſſarias, iuxta Regis ordinationem, pro quingentis lanceis in bellum Pannonicum offerebant. Res tamen hæc, quamuis Regi et Regno Poloniæ, plurimum vtilis, Regni Hungarici reſpectu accepta non eſt

Wladiſlaus Rex à Legatis Sigiſmundi Hungariæ Regis perſuaſus, Lubomlam venit, Ibique dolo Sigiſmundi illectus, Senatoribus inconſultis, ſecretum ſed Regno ſuo Poloniæ pernicioſum, init fœdus

Nuptiis Ducis Auſtriæ Arneſti, et gentibus ſuis, quæ illum in Auſtriam conducerent, expeditis, Wladiſlaus Poloniæ Rex ex Cracouia in nouam Sandecz cum Anna Regina Conſorte ſua proceſſit, et illic conuenientibus ad eum Semouitho Duce Maſouiæ ſeniore et Alexandra conſorte ſua, item Duce Boleſlao Maſouiæ, Item Sigiſmundo Coributh Duce Lithuaniæ, Item Duciſſa Ratiborienſi Helena, et Baronum, atque militum multitudine magna, dies Carniſpriuii in ſolatiis et hilaritate exegit. Sigiſmundus autem Romanorum et Hungariæ Rex, res ſuas in pericula veritus recituras ex fœdere, in quod firmandum Wladiſlaus Rex à Venetorum Dominio ſollicitabatur, et ne à duplici ac forti hoſte, à tergo et à fronte impeteretur, placare ſibi Poloniæ Regem, quacunque arte decreuit, Itaque Branda tituli ſancti Clementis, Præſbitero Cardinali, ac Stiborio de Stiborzicze Palatino Tranſyluanienſi, ad Wladiſlaum Regem in nouam Sandecz miſſis, hoſtilitatem, per quam in Wladiſlaum Regem deliquerat, longo ſermone extenuebat, Petens ſecum fœdus nouum et perpetuum componi, et perſonalem Conuentionem teneri, Ad quam tenendam, aſſerebant Sigiſmundum Regem dudum per Barones Regnorum pro die ſanctæ Elizabeth, anno tranſacto, in antiqua villa indictæ Conuentioni pariturum, in Scepuſium adueniſſe, et in eam diem moratum eſſe, Wladiſlao autem Poloniæ Rege, et ſuas, quibus à Sigiſmundo Rege, laceſſitus eſt, aggrauante iniurias, et fluxæ fidei hominem Sigiſmundum Regem diſſerente, Cardinalis et Palatinus prædicti, diſſidentes animos Regum compoſituri, nunc illum nunc alium varia frequentatione adibant, Quo tractatu pendente, Wladiſlai Regis permiſſu, Anna Regina Poloniæ variis precibus et literis, Sigiſmundi Regis expugnata, viſura Conſobrinam ſuam Barbaram, Sigiſmundi Regis Conſortem, cum ſplendida et notabili Comitiua Poloniæ militum in Kezmark acceſſit: magno honore et charitate Regis et Reginæ excepta, Interea opera Cardinalis Brandæ, et Stiborii Palatini Tranſyluanienſis, Wladiſlaus Poloniæ Rex deuictus, agere in Lubomlya Oppido perſonalem viſionem, cum Sigiſmundo Rege conſenſit. Ad quam, cum ſabbato ante Dominicam Lætare, habens in ſuo Comitatu Boleſlaum Maſouiæ, Sigiſmundum Lithuaniæ, Duces, et Prælatorum, ac Baronum Poloniæ frequentiam adueniſſet, Sigiſmundus Romanorum atque Hungariæ Rex, in vertice Alpium occurrens, aduentum ſuum excepit. Et factis mutuis ſalutationibus et oſculis, in Oppidum Lubomlya, vbi iterum ab vtraque Regina excipiebatur, deduxit, Quamuis autem diebus ſeptem Reges per ſe et Conſiliarios ſuos de pace egiſſent, non tamen pax inter illos poterat conuenire Iam itaque die ſabbato ante Dominicam Iudica, Wladiſlao Poloniæ Rege, cum ſuis omnibus ad diſceſſionem accincto, Sigiſmundus Rex noua rogatione, peruicit illum quatenus

faciat ſecum, omnibus arbitris excluſis, ad ſecretam Cameram ingreſsum. Vbi cum vterqꝫ reſediſset, Sigiſmundus Romanorū et Hungariæ Rex, vt erat ad ingenia et verſutias plenus, ſic ad Wladiſlaum Poloniæ Regem orſus eſt.

Cum et ſanguine propinquo Ill^me et chariſsime Fr, et affinitate geminata ſumus inuicem obſtricti, habeamus inſuper Regna vicina, et variis inter ſe neceſsitudinibus ex tp̄e vetuſto coniuncta, diſgredi hinc pace non ſtabilita, fœdum et turpe vtriqꝫ nrum exiſtimo, p̄ſertim cum inimicitiæ nræ, non in longum progreſſæ, facilè poſſunt dummō bona mens affuerit, reſcindi. Ego quoqꝫ cum tua excellentia, tuiſqꝫ Dominiis in pacis amœnitate conſiſtere ſumme exoptem, Sed quoniam à me pro Cruciferis cœptum eſt bellum, cuius iam tædet pœnitetqꝫ me, Pollicebor itaqꝫ tibi, et iuriſiurādi ſi in ꝑpetuæ pacis fœdus mecum redire ſyncerè conſentis, ſacramento firmabo, et Cruciferos me à die hac, et in ſempiternū deſerturū, et cum oībus meis potentiis pro eorum exterminio, perſonalia auxilia me tibi, ea tn̄ conditione interpoſita p̄ſtiturum repromitto, vt poſtqꝫ ꝓpicia Diuinitate eos vinci et exterminari contigerit, terræ Culmen, Michalouien, et Pomeraniæ, quas ꝓprias et naturales Regni tui Poloniæ profiteor, ad te et Regnum tuum ſimpliciter et plenariè recidant. Terram aūt Pruſſiæ eo inter nos ſortiamur pacto, vt alter ex nobis maiorem ꝑtem illius accipiat, qui maiores exercitus in guerram conduxerit. Credidit Princeps ſimplex et rectus Wladiſlaus Poloniæ Rex huic vafro callidoqꝫ Sigiſmundi Regis promiſſo exiſtimans apud illum æquè, vt apud ſe religionem iusiurādi fore debere intemeratam et ſacroſctam. Itaqꝫ voluntati et deprecationi Sigiſmundi, in ſingulis vltroneum, Conſiliariis ſuis ignorantibus p̄buit conſenſum. Et altero in manibus alterius, ꝑ lignum viuificæ Crucis, de obſeruando et adimplendo hmōi tractatu et contractu, præſtante iuramentū, fœdus ꝑpetuum, grauitate ſuarum iniuriarum non diſcuſſa neqꝫ digeſta, iecit. Magnitudine inſuper pollicitationis, à Sigiſmundo Rege factæ, Wladiſlaus Poloniæ Rex pellectus, non ſolum oīm iniuriarū et damnorū quibus illum, graui et infeſto bello occupatum, Sigiſmundus ꝑouerat oblitus eſt, ſed etiam ad nonnullos articulos, Regno ſuo Poloniæ, et in præſens et in futurum ꝑniciem afferentes, et allaturos, ſe à Sigiſmūdo Rege protrahi deducíqꝫ conſenſit. Nam licet Poloniæ Regnum à vetuſto tp̄e, certa, iuſta, legitima, atqꝫ pacifica terrarū Ruſſiæ et Podoliæ frueretur poſſeſsione, Wladiſlaus tamen Poloniæ Rex, clarum et certum ius Regni ſui, in contractu hmōi et fœdere, in dubium verti ꝑmiſit, omnemqꝫ quæſtionem (quæ tamen nuſqꝫ ſuſcitata erat) occaſione p̄dictarum terrarū, inter Regna Poloniæ et Hungariæ, vſqꝫ ad obitum ſuū et eiuſdem Sigiſmundi Regis, et expoſt ad ſpacium quinqꝫ annorum, ſuſpendi, terram verò Valachiæ, quæ et ipſa Polonis feudalis et tributaria eſt, eiectis ex illa tyrānis, partiri inter Poloniæ et Hungariæ Regna, ex æquo conſenſit. Et dum fines Regni ſui propagare nititur, in ambiguitatem coniecit ꝓpagatos, Sigiſmundus ſiqdem Hungariæ Rex, perſpectam habens Wladiſlai Poloniæ Regis ſynceritatē abditiſ et ſecretis tractatibus, omnibus arbitris excluſis, ſecum reconciliationē facere et fœdus inire voluit, ſingula ex ſententia ſua et voto, quemadmodū euenit, conſecuturus, quæ ſciebat, ſi Conſiliarii Regni Poloniæ in rem et tractatum adhibiti forent, nullatenus ſe obtenturum.

Percuſſo fœdere cum Sigiſmundo Rege Wladiſlaus Rex Caſſouiam deducitur

FOedere per concluſionem ſecretam inter Reges icto, conclaue ambo egreſſi, ad locum, quo Reginæ conſtiterant, ꝓcedunt. Quò cum ventum eſſet, Sigiſmūdꝰ Romanorum et Hungariæ Rex caput mitra nudans, Wladiſlaum Poloniæ Regē ſolicitè rogare cœpit, et poſtq̃ in Lubowlien Oppido, ad quod, petitionibus ſuis motus, deſcendere dignatus fuiſſet, iuxta ſtatus et dignitatis ſuæ Regiæ exigentiā honorari nequiuerit, Caſſouiam non dedignetur, oppidū magis populare et politicū, accedere: ampliori cultu honorem illic et charitatem ſuſcepturus. Wladiſlaus aūt Poloīæ Rex, nulla cum ſuis deliberatione p̃miſſa, petitioni annuens, ire cum Sigiſmū: do Rege in Caſſouiam repromiſit. Argutus itaq; illico per Ioannem de Tarnow Palatinum Cracouien. Cur tam faciliter ire ad hoſtem, ſine ſecuritate exacta, parum deliberatus conſenſiſſet, ſilere Palatinum Rex, velut rerum ignarū, iuſſit, facilitatem ſuam, arcano cognito, laudaturum. Excepit deinde eodem die, Wladiſlaus Poloniæ Rex, et Sigiſmundum Regem, et Reginam ſuam Barbaram, atq; omnes natu maiores Hungariæ Barones, honore menſæ, et magnificis epulis contractat. Prandio vero expleto, Wladiſlaus Poloniæ Rex, cum ſingulis Prælatis, Principibus, Baronibus et militibus ſuis, qui cum eo in Lubowlya acceſſerant, in Caſſouiā, Sigiſmundo Rege eum comitante, proceſſit. Et primum nocturnū in Sobinow, ſecundum die Dominico Iudica in Operiaſz egit, tertio verò feria ſecunda poſt Dn̄icam Iudica in Caſſouiam ꝑueniens, cum ſuis oībus magnificis ꝓcuratus neceſſariis, octo dies manſit.

Articulus principalis in lr̄is fœderū omittitur Wladiſlao, dolo ignaro annuente

REgibus apud Caſſouiam agentibus, vocat vterq; Conſiliarios quor̄ ad Conſilium ſecretum, Wladiſlaus quidem Poloniæ Rex: Nicolaum Gneſnen Archiepūs Albertum Iaſtrząbiecz Poſnanien Epūm, Ioannem de Tarnow Palatinū Crac, et Sbigneum de Brzezie Regni Poloniæ Marſzalcū, Sigiſmundus verò Hungariæ Rex, Ioannem Archiepūm Strigonien, Hermanū Comitem Ciliæ, Nicolaum de Gara Palatinum Hungariæ, et Simonem de Rozgon, Iudicem ſuæ Curiæ Regalis, eiſq; ſecretas concluſiones, in Lubowlya habitas, aperiunt. Et q̃uis Prælati et Barones Poloniæ pacta Regum non ꝓbarent, velut Regno Poloniæ plurimum periculoſa et nociua, non valentes tn̄ Regis ſui decretum quolz̄t irritare, inuiti pactis aſſentiunt. Dum aūt iuxta conditiones pactorū minutæ lr̄arum forent confectæ, et articulus primus de exterminio Cruciferorū, quorū Nuncii pro eo tempore, ad Sigiſmūdū Regem venerant, et de Pruſſiæ tr̄a diuidenda, tanq̃ principalis, ꝓpter quem ceteræ inconuenientiæ fuerant admiſſæ, poſitus notatuſq; fuiſſet, Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex, tali calliditate obtinuit eum apud Wladiſlaū Poloniæ Regem, ex lr̄is principalibus aboleri. Petiuit ſiquidem Wladiſlaum Regem, q̃tinus Anna Regina Poloniæ Cracouiā remiſſa, ex Caſſouia ſecum in Varadinum, deinde Budam, Viſchegrod, et alia Regni Hungariæ loca inſigniora ꝓcederet: pollicens eum in venationes feris opulentas, quibus ſciebat Wladiſlaū Poloniæ Regem delectari, traducturum, et oībus neceſſariis ſplendidè tractaturū. Quem cum ſenſiſſet ea oblatione meſcatū, alteram rurſus petitiom̄ adiecit. Noſti, inquit, Itt̄me et aman:

tiſſime fr, me in Romanorũ Regem aſſumptum nouiter eſſe, et nondum Sedes
Imperii ad integrum conſcendiſſe, Rogo itaq; te, qtnus concluſiõn de Cruciferorũ
exterminio, et trræ Pruſſicæ diuiſione, ſtipulatione manuali, et corporali iuramento,
inter nos firmata, lrĩs fœderũ cõibus, non permittas miſceri, grauem indigna:
tiõn, ex qua mea non ignominia tm̃modo, ſed etiam ex Imperio depoſitio, apud
Imperii Electores, Cruciferis pp̃ter genus et ditiõn fauentes mihi conflaturam.
Faueas itaq; ſicut fr amantiſſimus honori meo, et articulum p̃dictũ, per quem ego
apud Electores, et alios Principes Imperii magnis odiis et opprobriis, me inſimulatũ
iri non dubito, æquo animo ex inſcriptionum fœdere detrahi p̃mittas. Ego enim ar:
ticulum illum, quemadmodum tibi iuramento pollicitus ſum corporali, et oẽs alios
iuxta quos fœdus ſancitum eſt, ſyncerè, purè, et integrè obſeruabo, perinde ac ſi foret
in lrĩs fœderis, plenè notatus et expreſſus. Annuit iterum Wladiſlaus Poloniæ Rex
Sigiſmundi Regis callidæ petitioni et articulum de Cruciferorũ exterminio, et Pruſ:
ſiæ diuiſione reſcindi ex lrĩs p̃mittit. Huiuſcemodi quoq; venabulo ſe ludibriari
neq; turpe neq; inglorium duxit. Conſcribuntur itaq; ordinantur, et ſigillantur
lræ, articulo potiori et meliori abrogato. Tenor aũt fœderis extat talis

Fœderis lræ inter Hungariæ et Poloniæ Reges icti

SIgiſmundus Dei gratia Romanorũ Rex ſemper augustus, ac Hungariæ, Dal:
matiæ, Croaciæ, Raſciæ, Seruiæ, Galatiæ, Lodoringiæ, Cumaniæ, Bulgariæq; Rex.
Ad certitudinem præſentiũ et memoriã futurorum. Inter bonas ſolicitudines, cu:
rasq; multiplices, quæ miniſterio Regiæ dignitatis incumbunt, de pacifico et ſalubri
ſtatu Regnorũ nrorũ, ſolicitè cogitare nos conuenit. Vt Regnis ipſis, ac ſubditis nrĩs
vigeat tranquilla beatitudo quietis, et ſolidæ pacis gratia nutriatur. Summopere igr
eſt occurrendum, vt non creſcant iurgia, ſed iuxta magiſtrã bonorũ oĩum charitatẽ
quæ nihil ſapit extraneũ, nihil aſperũ, nihil confuſum, imò æquitate nutrit concor:
diam, diſſociatos coniungit, pacem et vnitatem conſolidat. Cupientes itaq; omnium
diſplicentiarũ, odiorũ, iniuriarũ, damnorũ et guerrarũ materias et fomites inter
nos ab vna, et Sermum ac Prælatos, Principes, dominos, Wladiſlaũ Regem Poloniæ
et Alexandrũ alĩs Vithawdũ Ducem magnũ Lithuaniæ, fratrem eiuſdem Regis Wla:
diſlai, partibus ab altera, ac Regna et ſubditos cuiuſlibet noſtrũ, quoquo mõ hactenꝰ
exortas et attentatas, tollere et ſuffocare, ac ad ſtatum debitũ mutuæ charitatis, et
fraternitatis vnione laudabili deducere, ad huiõi connexionis pacis, fraternitatis et
concordiæ inconcuſſè duraturam deuenimus vnionem. Primo nempe ex certa ſcientiã
nrã, et in virtute fidei Catholicæ perfectæ, et puro corde, ac verbo Regio, accedente
etiam ad hoc Prælatorum et Baronũ Procerumq; Regni nrĩ Hungariæ conſenſu pari:
ter et aſſenſu, aſſumimus et pollicemur; q ab hoc die et hora in antea, puram, veram
et ſynceram fraternitatem, eiſdem Wladiſlao Regi, et Alexandro Duci, pro quo p̃fatus
Wladiſlaus Poloniæ Rex, nobis fecit cautionem, q idem Dux Alexander viceuerſa
nobis eandem fraternitatem iugiter obſeruabit, et per ſuas authenticas, et Priui:
legiales literas firmabit, exhibebimus et ſeruabimus. Ipſosq; contra omnem homi:
nem viuentem eos hoſtiliter inuadere molientem, totis nrĩs viribus adiuuabi:
mus. Et q auxilium vel conſilium, nunq; dabimus nec conſentiemus, contra porũ ſtatũ

ſeu perſonas, neq̃ in periculum ſeu necem perſonarum ipſorũ, per nos, vel per alium
ſeu alios aliquatenus machinabimur, aut machinari volentibus conſentiemus, ſed potius
conſeruatiõm ſanitatis et vitæ ipſorum vtriusq̃, honores quoq̃ eorum pro poſse procu:
rabimus. Et q̄ de Regno, Ducatu, Terris, Dominiis, vaſallis, et ſubditis ipſorum, nullo vnq̃
tempore quicq̃ attentabimus, Damnum quoq̃ et periculũ ſtatus, ꝑſonarum et honoris
ipſorum auertemus, Proditoribus et rebellibus ipſorũ non conſentiemus, imò frater:
nitates eorum in talibus, vbi ſciuerimus, ꝓmuniemus, eis intimando defendemus, ac ip:
ſis aſsiſtemus, ac alia omnia et ſingula erga eorum fr̃nitates, gnalr̃ et ſpealr̃ attende:
mus, et efficabiliter obſeruabimus, quæ veræ et ſynceræ fr̃nitatis vinculũ exigit, et quę
in ꝑſentibus lr̃is nr̃is, ꝑ diſtinctiones et continentias earundem in ſuis punctis, clau:
ſulis et articulis, ſententiis quoq̃ et capitulis vniuerſis compꝛehendunt, ꝓmittimus fir:
miter, inuiolablr̃, et effectualr̃ attendere et tenere, prout ꝑfati dñi Wladiſlaus Rex
et Vithawdus Dux, fr̃es nr̃i chariſsimi, vicaria et reciproca viciſsitudine, hæc nobis
tenenda et obſeruanda repromiſerunt, Verũ, quia ſuper tr̃is Ruſsiæ, Podoliæ, Molda:
uiæ, inter nos et ipſum dominum, Wladiſlaũ Regem Poloniæ, et occaſione earundẽ
inter cætera diſsenſionis materia vertebatur, In facto itaq̃ terræ Ruſsiæ, inter
nos et ꝑfatum dominũ Wladiſlaũ Regem, concordatũ extitit hoc modo, Vt vita no:
bis, et ſibi inſimul comite, vsq̃ ad diem obitus vnius ex nobis, quem vcz̄ prius nu:
tu Diuino ex nobis exemi contigat, ab humanis, inter nos et ipſum dnũm Wladi:
ſlaum Regem, nec non ꝑfatum Ducem Vithawdũ, pacis et treugarum fœdera ha:
beantur, et inconcuſsè obſeruentur mõ infraſcꝑto, Quibus treugis durantibus
ꝑfatus dnũs Wladiſlaus Rex Poloniæ, terram ipſam Ruſsiæ pacificè teneat, ꝓut
tenet, ſine impedimento nr̃o, vel Regni aut ſubditorũ nr̃orũ aliquali, In tr̃a verò
Podoliæ promittimus eundem dnũm Wladiſlaum Regem, ꝑ nos metipſos non im:
pedire, nec per nr̃os ſubditos facere impediri, Neq̃ alicui ad illam impediendã
conſilium, fauorem vel auxilium præſtare, treugis durantibus infraſcriptis, Itẽ
in caſu, quo ſ nos Regem Sigiſmundũ, memorato dño Wladiſlao Rege fr̃e nr̃o, vo:
catiòne Diuina præmori contingat, extunc poſt obitum nr̃um ꝑdictæ treugæ, infra
quinq̃ annos immediatè ſequentes debent ꝑdurare. Et e conuerſo, ſi ꝑdictum do:
minũ Wladiſlaum Regem, prius nobis decedere accidat, fœdera hmõi treugarũ
ſimiliter infra quinquennium, inter Poloniæ et Hungariæ Regna, poſt huius deceſ:
ſum, debent firmiter obſeruari, et infra ꝑdictos quinq̃ annos treugarũ, videatꝰ
de iuſticia, et iure partium, ſecundum ſeriem et continentiam lr̃arum, alſ per Præ:
latos et Barones vtriusq̃ Regni Hungariæ vcz̄ et Poloniæ, primum in Iglo, alio
nomine in noua villa, et altera vice in antiqua villa, confectarum, quarũ contenta ha:
bentes hîc ſufficienter pro inſertis, quo ad hæc, in ſuo robore volumus ꝑmanere. Præ:
terea de terra Moldwæ ſeu Moldauiæ vt ſequitur, inter nos et eundem dnũ Regem
Poloniæ, fr̃em nr̃um chariſsimũ, eſt mutuo concordatũ. Ex quo enim Magnus Alexã:
der pro nunc Waÿuoda Moldauus, ad beneplacita et mandata ipſius dñi Wladiſlai
fr̃is nr̃i ſe dinoſcitur obligaſse, q̃ obligatiõm nos Sigiſmundus Rex ꝑlibatus, ob
amorem puræ et ſynceræ fr̃nitatis, præfati dñi Wladiſlai Regis nolentes turbare
vel impedire, Ideo diſpoſitum extitit et firmatũ, vt quotiescunq̃ Turci et infideles
tr̃as Regni Hungariæ, cum valido exercitu hoſtilr̃ inuaderent, ac eaſdem depopu:
lare et deuaſtare molirentur, aut quandocunq̃ nos Sigiſmundus ꝑfatus Rex con

præfatos Turcos et infideles mille lanceas vel plures armaremus, et contra ipſos
in expeditiōm extra ſines Regni nr̄i Hungariæ deſtinaremus, extunc ad n̄ram inti:
matiōm et ſignificatiōm, idem Rex Poloniæ Frater n̄r chariſſimus, mandare de:
bet ſupradicto Moldwano, vt ipſe propria in perſona, cum ſua tota potentia, nobis
et n̄ro exercitui ſuccurrat et obſequia præſtet fideliter et conſtanter; ſaluo, ſi Molda:
uus ipſe infirmitate notabili et graui tunc eſset ꝑuentus, Quo caſu nihilominus potē:
tiam ſuam cum Rectore exercitus ſui idoneo tranſmittere debebit, vel ſi ſaltem
in ſeruitio memorati dn̄i Wladiſlai Regis, fr̄is nr̄i charmi, cum ſua potentia ꝓtunc
foret præoccupatus. Qui ſi de mandato memorati dn̄i Wladiſlai Regis, vt prælibat̄,
in ſuccurſum con̄ Turcos vel infideles perſonalr̄ venire, vel infirmitate preueni:
ente, mittere ſuam potentiam recuſaret, extunc nos ambo, rcz̄t Sigiſmundus et
Wladiſlaus Reges, ſimul debebimus terram Moldauiæ, non obſtante ꝑdicta obligōne,
potenter inuadere, et ipſum Vayuodam Moldauv̄ ab eadem remouere, et ditioni n̄ræ
ſubiugare, obtentāq; inter nos Reges diuidere, et ꝑ limites ſeu t̄minos infraſc̄ptos
distinguere, et celebrari tali modo, q; ſyluæ maiores, Bukowina dictæ, incipiendo
à montibus ſeu Alpibus Regni Hungariæ, inter eandem trām Moldauiæ, et trām
Sepenyecen ſituatæ, penes Sereth protendentes ſe ad aliam ſyluam minorem, Bu:
kowina dictam, vſq; ad fluuium Pruth, debent ꝑ medium diuidi, ſeu dimidiari.
Et quòd forum Iaſzna ſather, in ſiniſtra parte ſitum, maneat pro eodem dn̄o Wla:
diſlao Poloniæ Rege, Forum verò ſeu villa Berleth, in dextra parte ſita, maneat
nobis Sigiſmundo Regi, et Regno n̄ro Hungariæ. Tranſcenſo aūt fluuio Pruth,
reſiduæ ſyluæ, directæ ꝓcedendo ꝑ campos deſertos vſq; ad mare, pari modo, cum
eiſdem campis deſertꝭ, ꝑ medium diuidantur, Ita q; Feiernar al̄s Belegrod, cum æqua:
li medietate, pro ſupraſc̄pto dn̄o Wladiſlao Rege Poloniæ, et Kilia cum alia æquali me:
dietate, pro nobis Sigiſmundo Rege et Regno Hungariæ, maneant talr̄ dimediatæ et
diuiſæ. Et pars illa quæ ex tali diuiſiōe cedet dn̄o Wladiſlao Regi ꝑdicto, remaneant
in manibus eiuſdem ſub forma pacis et treugarv̄ ſup̄ trā Ruſſiæ ſupius expreſſarꝭ
Vbi aūt ꝑfatus Moldauus conſtanter et fidelr̄ mandata, ꝑ ꝑfat̄ dn̄um Wladiſlaum
Regem ſibi iniungenda, in n̄rum ſubſidiv̄ et ſuccurſv̄ adimplebit, tunc ꝑdicta totalis
trā Moldauiæ remanebit apud eundem, etiam poſt obitum alterius n̄rv̄ Regum ꝑdictorꝭ
ad quinquenniv̄, ſub fœdere treugarv̄ ꝑdictarv̄, ſaluo iure partis vtriuſq;. Item ſi
aliquis vel aliqui ex ſubditis cuiuſcūq; n̄rum alterius Regnorv̄ n̄rorum, aut terrarꝭ,
aliquas vaſtationes, prædas, rapinas, vel incendia, vel quæcunq; maleficiorum genera
in Regnis et tr̄is alterius cōmiſerit, vel commiſerint, q; per hoc treugæ præmiſſæ
non infringantur, Sed quod iidem malefactores, ad ſatisfactiōm iudr̄ compellantur,
ita q; damna, ꝑ ipōs facta, de bonis eorum reſartiantur: Et ſi iudicio parere contemne:
rent, vterq; n̄rum ipōs tanq; maleficos ꝑſequi et impugnare tenebitur et debebit
et vt ꝑlibatur nullo diſenſionis, diſplicentiæ controuerſiæ, et maleficii genere ſu:
perueniente et accidente, interrumpi poſſit et debeat quomodolz̄t vel diſſolui fœ:
dus treugarum vel inſcriptionv̄ prædictarꝭ, ſed vt in talibus delicta non remaneant
impunita, diſpoſuimus, vt vndecunq; contigat in talibus delinqui, aut exceſſv̄ fieri
recurratur et intimetur per iniuriam et damnv̄ patientem ad alterius Oppidv̄, vt po:
te de incolis Regni Hungariæ, ad Oppidum Sadecz, et de incolis Regni Poloniæ, ad Op:
pidum Lewtcze: quæ quidem Oppida teneantur, iudicibus hincinde ex vtraq; parte

deputatis, et deputandis caſum, delictum, et exceſſum, et ipſos inuocare, intimare vt
in termino competenti, Iudices quor numero, vẓ comites comitatuũ de Sariſ, Sce:
puſien, Vinauen, et Semplimen, ꝓtunc conſtituti, et per nos deputati, ad inſtantiam
et querelam incolæ de Polonia, in antiqua villa, ex aduerſo totidem Iudices, per pfa:
tum Wladiſlaw Regem conſtituti, et in lrĩs ſuis nominatim expreſſi, vt pote San:
decen et Voynicen, Caſtellani, Iudex et Succamerarius Cracouien, etiam pro tempore
conſtituti, in villa Schramowicz, aut in eiſdem locis, minor pars Iudicũ eorundẽ
ꝓut rei qualitas depopoſcerit, conueniant, ac iudicium et iuſticiam faciant ſimplr
de plano, nec non ſubterfugiis ceſſantibus, in delinquentes dignè animaduertãt.
Et in corroboratiõm, fidem, et teſtimoniũ cautelæ vberioris, ſigilla Prælatorum,
Baronum, et Procerum Regni nrĩ, quorũ noĩa ſingulariter inferius deſcribuntur,
penes ſigillum nrũm Regale pñtibus ſunt appreſſa. Nos quoq; miſeratione Diui:
na Ioannes Archiẽpus Strigonien, Comes ꝑpetuus in Strigonien et Colocen Pro:
uinciis, Primas et Aplicæ Sedis Legatus, ac Aulæ Romanorũ Regis Cancellarius,
Stiborius Agrien, Stephanus Tranſyluanien, Ioannes Iaurien, Philippus Vacien,
et Ladiſlaus Tinien Epi, nec non Hermãnus Comes Ciliæ, Nicolaus de Gara Pala:
tinus Regni Hungariæ, Stiborius de Stiborzicze Voieuoda Tranſyluanus Comes,
Simon de Rozgon, Iudex Curiæ Regiæ, Philippus de Ozora Comes Themeſsien, Io:
annes Bebek et Pelſzewscz Tauernicorũ, Ioẽs filius Ioannis Ianitoris, Ioẽs filius Gre:
gorii Pincernarũ, Petrus Czoch, Agazonũ, Mgrĩ Nicolaus de Czak pridem Wayuoda
Tranſyluanus, Petrus de Peren, pridem Comes Siculorũ, Zuborius Theſaurarius,
Paulus Biſſenus, Banus, Nicolaus Treutel de Newna, Philpes de Goroch, Nicolaus He:
deruar Ianitorũ, Georgius de Ilzwa filius Palatini Pincernarũ de Seugara, Agazo:
num Reginalium Mgrĩ, Dauid Laczk de Zankowo, Petrus Filius Henrici Comes
Sczepuſien, Ioẽs de Haõnna, Matthæus de Palocz Caſtellanus de Gzozghwo, Co:
mes Vmarien, Sthephanus Compolth, Ioẽs Rozgon, Comes de Garas, Ladiſlaus Frank
Vayuoda, Petrus Firebek filius Detrici Palatini, Georgius Comes de Bozen, Bartholo:
meus Fauthi, Gallus de Zeech, als Comes Zolen, Benedictus Zudar, Nicolaus filius
Beke de Velike, Petrus filius Porze, Mihaël filius Pauli de Kerzkeghaz, Ioañes Iank
Wladiſlaus Theteus, Dioniſius filius Bani de Lochucz, Nicolaus, Sigiſmundus, et Io:
annes de Chetnek, Ioannes filius Iacobi de Nagwihal, Michael Zakech de Krzal
Stephanus filius Pauli de Somus, Emericus filius Ioannis de Derenhen, Ioẽs filius
Ribalf de Tharku, et Ladiſlaus filius Matthiæ, bona fide et Chrianicè nrĩs et fra:
trum Regnicolarũq; vniuerſorũ vice et noĩbus aſſumimus, pollicemur, et fideiu:
bemus, q oĩa et ſingula ſuperius ſcripta et expſſa, pfatus dnũs nr Sigiſmundus
Rex attendet et ſeruabit, noſq; attendemus et ſeruabimus, ſuam q; Serẽtem toto
conamine inconcuſſè obſeruanda pro poſſe inducemus, dolo et fraude in pmiſ:
ſis oĩbus procul motis. Datum Liblio Anno Domini, Milleſimo, quadrinteſimo duo:
decimo, qndecimo die Martii, Regnorũ nrõrũ Hũgariæ vigeſimo quinto, Romano:
rum verò ſecundo.

Wladiſlaus Rex ad Venetos mittit ſuadens illis pacem cum Rege Hungariæ ſuſcipiendã

MVltiplicibus inſtantiis Sigiſmundi Romanorũ et Hungariæ Regis Wladiſlaus

Poloniæ Rex solicitatus, vt se inter eum et Venetos mediatorem ageret, Thomam
de Diako Canonicum Cracouien. Venetias transmittit, Duci et dño Venetorũ persua:
dens, qtnus bello omisso, ad quietis consilia animũ inclinaret. Quæ vt facilius confici
posset, Nuncios suos cum plena potestate, Budam, pacem eo Mediatore tractaturos
transmittat, sperare se asserens, æquis conditionibus pacem confecturum. -.

Ludus militaris Regum et Principum fre: quentia celebris Budæ peragitur

Feria sexta ante Dominicam Ramispalmarũ Anna Poloniæ Regina ex Cas:
souia in Poloniæ Regnum reuertitur, Prælatis, Principibus, Baronibus Regni
Poloniæ, secum vnà redeuntibus comitata. Quam cùm Sigismundus Romanorũ
et Hungariæ Rex egredientem conduceret, ex equo, cui insidebat, collapsus et graui:
ter collisus, à suis pro semiuiuo collectus est. Crescente aũt de vita ipsius desperatiõe õis
nobilitas et vulgus Hungariæ secretas deliberatiões coquebat, non se aliũ p Hunga:
riæ Rege qz Wladislaũ Poloniæ Regem habiturũ. Volente tñ Deo, Sigismundus Rex
breui ad pfectam sanitatem rediit. Feria secunda in crastino Dñicæ Ramispalmarũ,
ambo Reges de Cassouia egressi, faciunt nocturnũ in Thokaij, Feria tertia transua:
dato fluuio Czissa in rure, Feria quarta in Dobrziczani, Feria quinta Wladislaus Rex
Poloniæ limina scti Wladislai Hungariæ Regis, cuius corpus in Varadino requie:
scit, honoraturus, pedibus iter conficiebat, Sigismundo Rege Hungariæ, eum iti:
nere equestri pcedente. Quindecim diebus Reges ambo apud Varadinũ morati,
Pascha Domini illic agunt. Quò Nuncius Venetorũ Theologiæ Mgr, Fr de Ordine
Augustinensiũ heremitarũ, eloquentia et prudentia rarus, adueniens, saluũ condu:
ctum, pro Nunciis Venetorum, ad tractandam pacem venturis, iuxta formam et ple:
nitudinem, quam petebat, accepit. Ante festum scti Adalberti egregrediuntur ambo
Reges Varadino, et in campos vastos, et solitudinem spirantes, vltra villam Bersche:
nyani facto descensu, venationibus operam nauabant. Capta aũt sub triduo multitu:
dine ferinarum venerunt in Mochaij, deinde in Dzurdz, post in Agriam. Vbi Rogationũ
et Ascensionis Domini diebus expletis, fecerunt descensũ in Budam. In qua solem:
tate dierum Pentecostes peracta, ad Czepel insulam se contulerũt, agitationi ferarũ
et cædi intenti. Feria tertia post sanctæ Trinitatis Budam reuersi, maximo cultu
maximaqz veneratiõe circa honorandũ festum Corporis Chri, fuère versati. Vterqz
aũt Rex Budæ mansionem suam continuabat in diem vsqz scti Ioannis Baptistæ.
Et in crastino Corporis Chri curia militibus ad hastiludendũ indicta est, quæ Arne:
sti et Alberti Austriæ, Ludouici Bregen, Conradi Oleschnicen, Ianussii Rathibo:
rien, Ioannis Luben, Sendal Boznen, Ducum. Item centum militum in palestra biduo
à mane in vesperum, pugnantium frequentia nobilitata est. Ad qz milites de his
nationibus constat confluxisse, vczt Græcos, Italos, Gallos, Polonos, Bohemos, Hunga:
ros, Australes, Misnen, Rinen, Francones, Lithuanos, Ruthenos, Boznen, Bulgaros,
Valachos, Albanos, Rascianos. Ex Polonorum hi fuere milites, Dobeslaus de Oleschni:
cza, Castellanus Woijnicen, Msczugius de Skrzin, Zawissius niger, et Ioannes Farurej,
germani de Garbow, Domarath et Iacobus germani de Kobilani, Nicolaus Powala,
Albertus Malskÿ, Petrus Czebrowskÿ, Martinus Rithwenskÿ, Andreas Baliczkÿ,
Ioannes Goli de Strzalkow, Martinus Sczodrowskÿ, et Stiborius Iqndrzini de

Stiborzicze, qui ad ingrediendum primi, et deſcendendum vltimi, cæteris à pugna quieſcentibus, ipſi in ſeipſos ludum et pugnam cedebant. Et quamuis Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex zelotypiæ odio in Arneſtum Auſtriæ Ducem iratus, eum pelli ex Curia huiuſmodi iuſſiſſet, Arneſtus tamen publicum faciens ex Buda egreſſum, certamen athletarum clandeſtinus introiuit, et in illo vſqꝫ in finem verſabatur; Rex Boſznenſ Carwen ſua et ſuæ conſortis præſentia, ludum hunc celebriorem affecerat, cum et ſui milites, altæ et procere ſtaturæ, ſtrenui et animoſi in pugna ſpectarentur.

Legati Thartarorum ad Regem Wladiſlaum Budam veniunt

IMperatoris Thartarorum Zolthan Zeledini, Nuncii Budam vſqꝫ ad Wladiſlaum Regem Poloniæ perducti, tribus Camelis, panno coopertis, Wladiſlao Regi ex parte ſui Cæſaris, et aliis muneribus, præſentatis, in legatione ſua, nomine ſui Cæſaris Wladiſlao Regi facta, Cæſarem ſuum cum omnibus potentiis ſuis, contra quoſlibet ſuos hoſtes, impenſiorum auxilia offerebant. Quæ legatio nationibus exteris, erat magnæ admirationi et terrori. Satagens autem Wladiſlaus Poloniæ Rex, Sigiſmundo Romanorum et Hungariæ Regi grata honoris et beneuolentiæ viciſſitudine reſpondere, eoſdem, qui ad ſe ex parte Thartarorum Cæſaris venerant, iubet, vt parem legationem apud Sigiſmundum Regem reſumant. De quo prædictus Sigiſmundus Rex admodum lætatus, et ipſam in magnum gloriæ et ſuæ famæ cumulum referens, hoſtes ſuos Venetos legatione ipſa territabat.

Cauſam Wladiſlai Regis et Cruciferorum ſuſceptam Sigiſmundus Hungariæ Rex, in alios reiicit, vt bello in tempus longius arte dilato, Cruciferos auro ſpoliaret

VEritus Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex, ne Poloniæ Rex Wladiſlaus illum, iuxta fœdera percuſſa, et iuramento firmata, de ſubſidio contra Cruciferos ferendo, requireret. Iam ſiquidem Magiſter et Ordo Cruciferorum, pacis perpetuæ fœdus, cum Poloniæ Rege ictum, ſolutione pecuniarum, pro primo termino facta, pro reſiduis verò duobus, Sigiſmundo Rege mandante, neglecta, præuaricati fuerant, et bellum ſibi ex integro inferri, per Poloniæ Regem, licet etiam reſiduorum duorum terminorum ſolutionem impleuiſſent, ob ſolum temporis neglectum et tarditatem formidabant, ea arte Wladiſlaum Regem circumueniens, à bello Cruciferis mouendo abducit. Perſuadet ſiquidem ei, vt poſtquam Magiſtri et Ordinis Cruciferorum Nuncii, pleno mandato plenaqꝫ authoritate ſubnixi, Budam veniſſent, et omnes differentias hactenus ventilatas, ſuo arbitrio crederent, non cunctaretur et ipſe Poloniæ Rex ſuum iudicium, et deciſionem ſubire, et poteſtati ſuæ cauſam credere, frequenti et ingeminata pollicitatione ſpondens, ſe pro Poloniæ Rege, velut ſuo amiciſſimo confœderato, fauorabilem ſententiam pronunciaturum. Wladiſlao autem Rege Poloniæ, tam operoſæ affirmationi Regis Sigiſmundi fidem danti, et pro arbitro atqꝫ Iudice Regem Sigiſmundum acceptanti, inſtauratur ſolenne iudicium: et Sigiſmundo Rege, cum Prælatis et Baronibus Regni Hungariæ, in eo præſidente, pars vtraqꝫ ſuas propoſitiones, reſponſiones, iura, et muni-

menta producit. Et quis Sigismundus Rex, poterat tunc creditam sibi à parte vtraque causam expediuisse, vt tamen dilationibus Poloniæ Regem à guerra distineret, et Cruciferorum crumenam pro libito emungeret, causam in longius continuat, et repetito in Italiam discessu pro guerra cum Venetis, pro Regno Dalmatiæ ordinanda, se occupatum iri prætendens, ad audiendum partium vlteriora producta, Ioannem Strigoniensem Archiepiscopum, Nicolaum de Gara et alios Hungariæ Barones surrogat, et ipsis causam inter Regem Poloniæ et Cruciferos tractandam, et ad plenum expediendam demandat.

Pace per Regem Wladislaum Mediatorem inter Hungariæ Regem Sigismundum, et Venetos, occasione Regni Dalmatiæ non composita Budæ signa Venetorum bellica, antea in prælio capta, Sigismundus iratus conculcat Nunciis Venetorum præsentibus.

Venerunt interim hi duo Venetorum ad Wladislaum Poloniæ Regem, in Buda Nuncii, videlicet Franciscus Moczenigo, postea in Ducem Venetorum, Michaele Steno absumpto, promotus, et Anthonius de Lauredano, super Regno Dalmatiæ, cum Sigismundo Romanorum et Hungariæ Rege, Wladislao Poloniæ Rege, Mediatoris vicem gerente, placitaturi. Verum post varias propositiones et responsa, postquam varias altercationes in audientia Poloniæ Regis, per vtramque partem habitas, Venetorum Nunciis nullo pacto ex Regni Dalmatiæ possessione, nuper Regi et Regno Hungariæ detracta, cedere velle asserentibus, et non nisi album equum, purpura tectum, pro tributo annuo, sibi et suis successoribus Hungariæ Regibus, solui à Venetis pro Regno Dalmatiæ et eius donatione, si ipsam illis facere contigerit, offerentibus, Sigismundus Rex, non placitatum se sed irrisum et ludificatum iri dolens, in magnam iram excandescens quinque Venetorum signa bellica, per Capitaneum suum Piponem de Florentia, cæso Venetorum exercitu, apud Forum Iulii, ante vnum annum capta, per plateas Oppidi Budensis, et circa ædes apud quas Venetorum Legati hospitabantur, Legatis ipsis Venetorum inspectantibus, et Sancti Marci sub forma leonis imaginem, item Ducis sui et aliorum arma recognoscentibus, per terram ignominiose trahi, et in gyrum circumferri, ad extremum in Budense Castrum referri, et in strata magis trita, vt conculcarentur à transeuntibus, et vt opprobrio cunctis fierent, poni iussit. Et dum taliter strata et deformata consisterent, contigit simul vtrumque Regem illac facere iter, Wladislaus itaque Rex Poloniæ ludibrium signis mutis et innocuis inferre non sustinens, in obliquum cum omni militia, signa pedibus obterrere fastidiens, flectit iter, Sigismundum vero Regem illa percalcantem, pia correptione obiurgat. Non conuenit, inquiens Frater charissime tuis insultare hostibus, et eorum ignominiose attrectare signa, sed gratitudinem referendo, actione et spiritu, coram Deo humilitatem monstrare. Ego siquidem documento tibi esse possum, qui infestis hostibus meis cæde magna apud Prussiam deuictis, omnem benignitatem præstiti, signaque eorum in vrbem Regiam et Regni ac populi mei Metropolim Cracouiensem, pedibus iter cum militibus meis conficiendo, inferens, ad sacras ædes pro honore Diuino, cuius brachio cepisse me illa profiteor, pendere ordinaui, omnem gloriam relati ex Cruciferis triumphi soli attribuens, et ab omni me continens superbia atque fastu.

Wladiſlaus Rex ex morbo reualeſcens, ac reditum parans in Poloniam dona accipit et viciſſim dat Sigiſmundo Hũgariæ Regi

Feria quarta in vigilia ſancti Ioannis Baptiſtæ, Wladiſlaus Poloniæ Rex Buda egreſſus, in Albam Regalem peruenit, et die ſcti Ioannis Baptiſtæ cum aliquot ſequentibus illic exactis, in Thata, et die altero in Langdorff villagium ad fluenta Danubii ſitum perueniens, et crapuloſius caſeis ex lacte bubalo recenter coagulatis, ſe replens, ac indigeſto cibo balnei, poſtremo verò vndarum Danubii fomentis, ꝑpe horis duabus ſe reficiens, febrim acutam tertianam contraxit, et nihilominus die altero in Moroth, locum venationum Strigonien Archiepi, duos illic Phyſicos à Rege Sigiſmũdo ꝑcurando egroto corpore miſſos, offendens, ex Moroth Strigonium venit. Vbi cum diebus quinqꝫ, Ioanne Strigonien Archiepo illum oībus neceſſariis ſplēdidè tractante, lenimen ſuæ ægritudinis ſumpturus ſtetiſſet, Sexta demum die nauali itinere Vischegradum introiuit, graſſanteqꝫ morbo, ſeptem diebus illic immorari coactus eſt, Sub quibus Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex Viſchegradum, viſitandi Regis Wladiſlai, et ſolandi ſuum languorem gratia, ꝑueniens, omnes ſuos ex Caſtro diſcedere iuſſos, Viſchegradum in Regis et ſuorum militum poteſtatem commiſit, Abinde per Regem vtrumqꝫ per Maruſzam in Varprim, venationum locum itum eſt, et aliquot illic dies, reſumendi virium reſpectu, abſumpti, Intelligens aūt Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex, animum Wladiſlai Poloniæ Regis anhelare in reditum, Iam ſiquidem illi priſtinæ ſanitatis refuſus erat vigor; reddidit ſibi, et preſentauit per Andream Rozen de Roznow, militem ſuum tunc familiarem, de Domo Gryphonum, coronam materialem auream Regni Poloniæ, qua primi Regis Polonorum Boleſlai magni Otho Imperator tertius tempora inſigniuerat, Item ſceptrum et pomum aureum, item gladium Sczerbyecz, quem gruem vocant, Quæ oīa et alia plurima Regni Poloniæ decora, Elizabeth ſenior, germana Caſimiri Poloniæ, et mr̄ Ludouici Hungariæ, Regum, extulerat in Hungariam, Ludouico Rege, vtrumqꝫ Regnum adminiſtrante, verita, ne in filii ſui Ludouici Regis dedecus, negligentius omnia publica Regni Poloniæ agentis negocia, Poloni alium ſibi Regem ordinarent, Donat inſup ꝑfatus Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex, Wladiſlao Polonorum Regi, varia ſanctorum oſſa et reliquias in monſtrantia argentea deaurata, annulo olim Ludouici Hungariæ Regis ſignatas, Item tria ſtamina axamenti ſimplicis, item tria ſtamina panni Florentini, item tres ſpadones, Portitorem aūt hmōi munerum Andream Rozen militem, Wladiſlaus Poloniæ Rex, duabus villis in Regno Poloniæ, et Sandecen Diſtrictu, largitione perpetua ſibi inſcriptis, et Centum marcis latorum groſſorum remunerat, Sigiſmundo aūt Romanorum et Hungariæ Regi in viciſſitudinem et recompenſam, dona alia inſignia et ſplēdida, ſchubas vczt pelliceas et diploides pellibus ſabellinis, mardurinis, amerlinis et griſeas ſuperbas, item equos ambulatores, et ad veloces curſus aptos, auesqꝫ varii generis, ad venandum inſtructas remiſit ~

Wladiſlaus Rex Cracouiam ingrediens coronam Regni Poloniæ, gladium et pomum, munera à Sigiſmūdo Rege Hungariæ relata, ante ſe deferri iubet ~

Feria quinta in die ſanctæ Mariæ Magdalenæ Reges vnà ſimul ex Vaprin egreſsi, in Monaſterium, quod appellatur Noſtra, fratrum heremitarum primi heremitæ, ſitum in ſolitudine, perueniunt, Et ſermonibus multifariis atque amplexibus, in magna charitate atque dulcedine celebratis, valedictione, alter in alterum impenſa, diſceſsionem faciunt, Wladiſlaus quidem Poloniæ Rex, in Regnum ſuum Poloniæ reuerſurus, per Traczin, Miedzirzecz, Brunow, et Klobuk Morauiam perueniens, à Laczkone Barone Morauico ſubmiſsè et magna deuotione exceptus, ac victualium neceſſitate biduo procuratus eſt ex Morauia per Hiczin, Trzeborow, Theſzin in Regnum ſuum perueniens, Die Dominico ante feſtum Sancti Laurentii Cracouiam ingreſſurus, coronam materialem Regni ſui Poloniæ, Gladium, Pomum, et Sceptrum, apud Hungariam ſibi per Sigiſmundum Regem reddita, ante ſuum conſpectum iuſsit in patulo deferri. Cui in obuium Anna Regina Poloniæ, Conſors ſua, proceſsionesque omnium Eccleſiarum, effuſe, reditum ſuum iocundiſsima teſtabantur hilaritate. In feſto deinde Aſſumptionis beatæ virginis Mariæ, Wladiſlaus Rex, apud Parochialem Eccleſiam ſanctæ Mariæ Cracouiæ miſſarum ſolennia audiens, Coronam materialem, gladium, pomum, et ſceptrum, ſupra locum ſuæ ſtationis, in ſtallis publicè iuſsit exponi, pro populi lætitia et admiratione.

Wladiſlaus dona ab Hungariæ Rege accepta Alexandro dat, et Petrum Viſch Epiſcopum Crac. Sede ſua vi eiectum, Poſnaniam tranſfert, et Albertum Iaſtrzabiecz ſufficit

Feria ſecunda in craſtino Aſſumptionis ſanctæ Mariæ virginis, Wladiſlaus Poloniæ Rex Cracouia egreſſus, apud Caſtra Oppidaque ſua et Curias, videlicet nouam Ciuitatem, Sandomiriam, Przischow, Szczekarzowicze, Lublin, Chelm, Rubieſchow, tranſitum faciens, feria quarta in die ſancti Michaelis, ſuper flumen Bug vno miliari à Rubieſchow, cum Alexandro Vithawdo Duce magno Lithuaniæ, perſonalem tenuit Conuentum, et vniuerſa quæ cum Sigiſmundo Romanorum et Hungariæ Rege egerat, quæque fœdera ſecum iecerat, qualesque euentus in Hungaria habuerat, certo ordine exponit, et ferè ſingula munera, quibus à Sigiſmundo Rege et Pannoniis honoratus, ſibi largitur. Aduenerat in eam Dietam Petrus Viſch Epiſcopus Cracouienſis, grandem iniuriam ſuam ſatagens poſſe reſcindi, Obtinuerat ſiquidem Wladiſlaus Poloniæ Rex apud Ioannem Papam XXIIII, expoſito quod delirus eſſet, et lethargico ſimilis, illum de Sede Cracouienſi in Poſnanienſem tranſferri, et in Cracouienſem Albertum Iaſtrzabiecz, Poſnanienſem Epiſcopum ſurrogari, quaſi Poſnanienſis Eccleſia tam miſerabilis conditionis exiſteret, vt à deliro regi poſſet, et prouiſionem bullis allatis, vir optimus Petrus Cracouienſis Epiſcopus, excedere de ſua Eccleſia, brachio Regali impellente, ſtringebatur, ſupplicabat itaque et pro ſe et per neceſſarios ſuos, et ſignanter Ioannem Laſkari Præpoſitum Wladiſlauienſem, Wladiſlao Regi, ne illum Sede ſua pateretur; faueretque vt liceret ſibi ſuam iuſticiam iuris remediis defenſare. Sed dum Wladiſlaus Rex inexorabilem ſe oſtenderet, ad ſingulorum iuſtam huiuſmodi cauſam promouentium ſuffragia, omnes inſuper fratres et amicos, eiuſdem Petri Viſch Epiſcopi, graui indignationis et obiurgationis correptione percelleret, iuſtæ reprehenſionis aculeos apud præſentem et ſuccedentem ætatem non euaſit, Præfatus itaque Petrus Epiſcopus Crac.

deſertum ſe à fribus, cognatis, et familiariſsimis ſuis viri dinoſcens, de Crac Epi: ſcopatu, cum ingenti lachrymarum effuſioe, et tam vehementi amaritudine et dolore vt ſingulis circumſtantibus fletum excuteret, in Poſnanien Epatum diſceſsit, vltionem diſtrictam ſuae electionis authori, ingeminato clamore frequentius ab vltionum Dno impcatus, Quae qdem tranſlatio, magnum in Clero et populo parturit ſcandalum, laicos qß reddidit plus ſolito Ecctiacis infeſtiores, Sed neqß in diem hanc eius poterat ad liq: dum amaritudo aboleri, Sed et Mroczek de Poſzadow, ats de Lopuchow, miles maioris Poloniae, propinqua cognatione, p lineam directam, Petro Viſch Epo iunctus, deiectio: nem ſuam ignominioſam moleſtius ferens, aptum obſeruabat tpus, quo Albertum Iaſtrzabiecz Epum occideret, Dieta qß gnali apud Gneſnam inſtituta, p Pentecoſtes die, ad qß Albertus Iaſtrzabiecz Epus certo certius ferebatur venturus, Mroczek pfatus cum quingentis armatis, hoſpicium illius inuadere, et Albtum Epum ob: truncare, iureiurando ſe aſtrinxerat, Verum Alberto Iaſtrzabiecz Dietam hmoi declinante, facinus cogitatum executioni mandatum non eſt, Quantus aut pu: dor fuerit, quanta Deo iniuria, et Ecctiae Crac contumelia, qntum pnicioſi et dete: ſtabilis res exempli, qntum Regiae Mtis et totius Regni dedecus, vt Rex alioqui deuotus et Catholicus, et Princeps Illris et magnus, ad vnius Epi deiectionem, ſudaue: rit, et eam virum bonum et ſimplicem (Eſto verum ſit, in amentiam lapſum) ex: tenderit potentiam ſuae fortitudinis et Mtis, Qui quanto donis potioribus, ſe à Deo inſignitum meminerat, tanto ſcrupuloſiori diligentia, et ſolertiori cura inuigilare debuerat, ne gloria ſui nominis, tam foeda macula cum Regnorum ſuorum atqß Principa: tuum pernicie et dedecore fuſcaret, ſaluti ſuae derogatura atqß famae. Maior enim Petro Pontifici pfato, ſi delirus fuerat, debebatur miſeratio, ſub cuius ſacerdotio pax Re: gno Poloniae, et triumphus ille famoſus, ex Cruciferis, apud Grinfeld relatus, puene: rat, Libertas qß Ecctiis, concordia plebibus, moribus diſciplina, eo vero amoto, ma: gna deformitas, in Clero et in populo, graſsari coepit, Huius tn deformitatis, nullus alius fuiſse cauſa, niſi Albertus Iaſtrzabiecz inſimulabatur; Qui primus apud Polo: nos tam peſtiferi exempli deponendi Pontificis, et ſibi ſuccedendi, autor extitit, inſi: gnem ambitionis titulum occupaturus &

Legatus Sigiſmundi Hungariae Regis pro repe: tedis quadringentis millibus ſexagenarum pmiſsarum ſuo Regi in pignus Scepuſii, ad Mgrum Pruſſiae re: mittitur; et templum Ruthenorum Latino ritu con: ſecratur Przemiſliae &

Conuentione expedita, quae ſupra fluuium Bug pro die ſancti Michaelis ha: bita eſt, Wladiſlaus Poloniae Rex in Medicam pceſsit, Quò illic diebus quinde: cim commorante, Sigiſmundi Romanorum et Hungariae Regis, Legati vczt Io: annes Strigonien Archiepus, et Michael Koch mgr nouae Marchiae Aduocatus, in die ſctae Heduigis, ad ſuam Sertem pueniunt, Hi, data audientia, orant pcantur qß, qtnus Wladiſlaus Poloniae Rex, ad pſecutionem Imperialis faſtigii Sigiſmundo Regi quadra: ginta ſexagenarum latorum groſsorum Pragenſium millia mutuo daret, quae ppe diem Mgr et Ordo Pruſſiae, Polonorum Regi iuxta condemnationem iudiciariam pro poena

dannis et intereſse, q in conſtitutis diebus, Capitalem ſummam, Centum vczt millia, ſoluere neglexerat, ſoluturus erat. Offerentes in pecuniarũ prædictarũ ſũma tr̃as Scepuſienſem, Regni Hungariæ, Regi et Regno Poloniæ dare in obligatiõẽ et pignus, Wladiſlaus aũt Poloniæ Rex participato ſuorum Baronum conſilio, vt et Sigiſmũdũ Regem maioris neceſsitatis, et amicitiæ vinculo obſtringeret, et ad implendum fœdus de Cruciferorũ exterminio, iuramento vtrinq; firmatũ, arctius obligaret, mutuare Sigiſmundo Regi, pfata quadraginta ſexagenarũ latorũ groſsorũ millia tr̃a Scepuſieñ in pignus recepta conſentit, pfatoq; Michaeli Kochmgr, nouæ Marchiæ Aduocato pſonaliter demandat, vt pfata quadraginta ſexagenarũ latorũ groſsorum millia, in poteſtatem et manus Sigiſmundi Regis conſignet, Mgrũm et Ordinẽ Cruciferorũ de Pruſsia, ſpecialibus l\̃r\̃is quietans de eiſdem, Ioannes itaq; Archiepũs Strigonieñ legatione ſua votiuè pfunctus, plurimiſq; et notabilibus donis, p Wladiſlaum Poloniæ Regem honoraturus in Hungariam reuertebatur; Ex Medica Przemiſliam Wladiſlaus Rex, habens in ſuo comitatu Strigonieñ Archiepũm, et Michaelem Kochmgr, pceſsit, et ſub eorum conſpectu, infamiæ ſuæ notã, iniuſtè ſibi ab Almanis, qſi ſciſmaticorũ fautor, et pcipuus receptator foret, iniuſtã purgaturus, Eccl̃iam Cathedralem pulcherrimo opere ex petra quadrata fabricatam, in Przemiſlieñ Caſtri medio ſitam, ritu Græco hactenus p Pontificem Ruthenorũ adminiſtrari et officiari ſolitam, eiectis ex tumulatis primũ Ruthenorũ cadaueribus et cineribus, conſecrari in Catholicam, et latini ritus Eccl̃iam ordinauit. Quod ad ſingularem ſui ritus contumeliam et opprobriũ Ruthenorũ Sacerdotes et populus deputantes, factum, amaris ſingultibus, vociferatiõẽ et fletibus illud pſequebantur; Qua pgreſsu temporis, ſub anno vczt Dñi Milleſimo, quadringenteſimo ſeptuageſimo, ſub Pontificatu Nicolai Przemiſlieñ Epiſcopi, ruinata, ſinguli eius quadri lapides in fabricam Cathedralis Eccl̃iæ in Ciuitate ſitæ, conuerſi poſitiq; ſunt &

Legatus Regis Hungariæ, terminis Lithuaniæ et Pruſsiæ benè inſpectis, ad Regem ſuum reuertitur

Nunciis Sigiſmundi Romanorũ et Hungariæ Regis licentiatis Wladiſlaus Rex Przemiſlia diſcedens, gyratis pluribus Oppidis, Caſtris et Curiis ſuis vczt Grodek, Viſznya, Leopoli, Gliniani, Bobrka, Nadzyeyczice, Medinicze, Drohobicz, Ozimini, Schambor, Medica, p feſto Om̃ Sctorum iterũ Przemiſliam adiit Quo illic exacto, per Sanok, Kroſznam, Biecz, Woinijcz, Bochnjam, pro die S. Martini in Niepolomicze aduenit, Vbi diebus quindecim cum Prælatis et Baronibus Poloniæ, qui ad illum confluxerant, exactis, p Przemąkow, Viſlicia, Schidlow, Opathow, Vrzadow, Lublin, Brzeſcie, Bielſko, in Lithuaniam adueniens, ferè totam hyemem illic abſumpſit, et reſidua Hungarica munera, qbus fuerat à Sigiſmundo Romanorũ et Hungariæ Rege, à Chrueñ Boſzneñ Rege, cæteriſq; Prælatis, Principibus, et Baronibus, honoratus, in frẽm ſuũ Alexandrũ Ducem Lithuaniæ, et in filiam eius Anaſtaſiã, Ducis Moſchouitarũ Baſilii Conſortem, quæ Regem et Ducem viſitatura, in Lithuaniam aduenerat, liberaliſsimè erogauit, Nuncius iterum alius Sigiſmundi Romanorũ et Hungariæ Regis, Benedictus de Makra Hungarus miles, in Lithuaniam aduenit, terminos et limites trãrũ Lithuaniæ

et Pruſſiæ, quibus diſterminantur fluminibus aut locis, coram conſpecturus, Ex parte Regis atque Cruciferorum præſente, ſingulos terrarum prædictarum ſitus diligenter recenſens, inueſtigans, atque examinans, et in ſcriptum redigens, muneratus à Rege Wladiſlao et Alexandro Duce, in Hungariam viua ferens teſtimonia, rediit pro cauſæ, quæ cum Cruciferis agebatur, deciſione faciliori.

Huſſitarum hæreſis Pragæ oritur

LAbem Hæreticam et plures peſtiferos errores à Ioanne Huſz, natione Bohemo in Pragenſi Ciuitate ſuperſeminatos, Ioannes Papa XXIIII extirpaturus, Ioannem tituli ſancti Petri Diaconum Cardinalem, in Bohemiam tranſmittit. Qui proceſſu Stimo contra Ioannem Huſz, Sinodo vrt apud Pragam, in die ſancti Lucæ indicta, ipſum propter erronea ſua dogmata, et ad populum frequentius pronunciata, et manu ſua conſcripta, anathematis proceſſibus percellit. À quibus ille ad Iudicium Summi Dei prouocans, appellationem in valuis pontis Pragenſis affigit, et illa ſe extunc et deinceps protegens, ferocius in dehoneſtationem Sedis Apoſtolicæ, et ſuorum Cardinalium, ſerendo peſtifera dogmata, graſſabatur; maius periculum breui paritura. Quæ quidem dogmata Venceſlai Bohemiæ Regis, in librata ad omnia lenitas, non ſecus atque calamus, ventis ſuccedentibus agitatus, roborabat.

Hyems calidiſſima.

ANni huius hyems calidiſſima, et abſque exemplo, ab omni horrore pruinæ aliena, adeò, vt frigidiſſima regio Lithuanica, circa Purificationis ſanctæ Mariæ virginis feſtum, olera et flores, de quibus vſus communis habebatur producens, vulgo pene in miraculum, atque vt dici ſolet, in religionem fuerit.

Concilium Conſtantienſe indicitur; Ladiſlaus Siciliæ Rex, dum contra Papam bellum parat, igne ſacro correptus tandem moritur

IOannes Papa XXIIII Florentia egreſſus, Bononiam duodecima Menſis Nouembris intrauit, circa finem verò Nouembris, cum Cardinalibus ſuis et Curialibus tranſiens, apud Laudam et Cremonam cum Sigiſmundo Romanorum et Hungariæ Rege conueniens, Concilium generale apud Conſtantiam Ciuitatem Germaniæ, ad reuniendam Eccleſiam Dei, multipliciter ſciſſam, celebrari conſenſit, Reges quoque et Principes Chriſtianorum, vt illi per ſe, vel per Nuncios ſuos, intereſſent, inuitauit. Interim verò Ladiſlaus Siciliæ Rex, corrupto Capitaneo Caſtri ſancti Angeli, Caſtrum prædictum per proditionem conquirit, Maximo quoque exercitu collecto, circa principium Menſis Iunii, perſequi Ioannem Papam, et apud Bononiam obſidere illum diſponebat, Verum medio tempore Ladiſlaus ipſe, cuius tremor et pauor tam Papam et Cardinales, quam ſuos omnes Curiales vehementer peruaſerat, igne ſacro in membro virili, priuſquam dimidiaret dies ſuos tactus, obiit, et extunc Ioannes Papa in Bononia manſit quietior.

Anno Domini 1413.

Legatus Sigiſmundi Regis à Pruſſiæ Magiſtro accipit

pecunias pignore Scepuſii, Wladiſlaus à Petro
Viſch Epō veniam ſupplex petit. Lithuani liber:
tates et inſignia armorum non diſſimilia Polo:
nis merentur; et lr̄æ deſuper conceduntur

NAtalis Chriſti ſacratis diebus, Wladiſlaus Poloniæ Rex apud Lithuaniam
in Vilno exactis, ſub quibus diebus quadraginta millia ſexagenarū latorū
groſſorum Pragenſiū, debita à Mgr̄o et Ordine Pruſſiæ, ꝑ Wladiſlaum Polo:
niæ Regem, iuxta pacta, effectualr̄ mutuata ſunt, Sigiſmundo Romanorū et Hun:
gariæ Regi, et terra Scepuſien, Caſtrū vz̄t Lubomlya, cum quatuordecim Ciuitatibꝫ
trr̄æ Scepuſien, Regi et Regno Poloniæ, in pignus et poſſeſſioñ data, et in manus Pau:
li Gladiſch, cui ꝓpter linguæ Hungaricæ peritiam Rex Wladiſlaus, tradi illa com:
ſeruit, conſignata, non prius reddenda, donec p̄fata quadraginta ſexagenarū millia
ꝑ Reges et Regnum Hungariæ, fuerint Regi et Regno Poloniæ, ad plenū exoluta, ve:
nit Wladiſlaus Rex pro Septuageſima in Parczow, ꝑ Carniſpriuio in Iedlna, ex Iedlna
Cracouiā, abinde verò in maiorem Poloniā, ꝑ ſolita caſtrorū et ſtationū ſuarū loca
diuertit, Dum aūt infra octauas Corporis Chr̄i Poſnaniā deueniſſet, magnitudinem
iniuriæ, qua Petrum Viſch, olim Cracouien, tunc Poſnanien Epūm, è Sede ſua Craco:
uien pelli, et in Poſnaniam detrudi, ꝓcurauerat, ſera æſtimatioē ꝑſpiciens, eo in
capellam accito, flexis genibus ꝓſtratus, et facinus ſuū confeſſus, noxam illā pe:
tebat, vbertim lachrymas effundens, ſibi ignoſci. Nec Pontifex Petrus iacere ꝓſtra:
tum Regem diutius ſuſtinuit, Sed illico illū è trr̄a erigens, oē ſcelus in ſe admiſſū
dimiſit; p̄fatus atrocitatem ſuæ excluſionis, non aliꝗ̄ ꝓuenturā fuiſſe, niſi illā æmulꝰ
ſuus Albertus Iaſtrzbiecz conflauiſſet. Ex maiori Polonia, in trr̄am Cracouien re:
diit, et feſtū Aſſumptionis beatæ virginis Mariæ, apud Viſliciā egit, Exorta tandem
in Regno Poloniæ epidimiæ gn̄alem peſtem vitaturus, in ſyluas et nemora verſus Bzi:
ſchow, abinde vero in Lublinen et Chelmen trr̄as, quoꝝ oppidū et villā ne quid infe:
ctionis contraheret, multis et notabilibus Curienſibus ſuis, peſte nihilominus cadētibꝫ
p̄tergrediens, declinauit. Ad tenendam gn̄alem cum fr̄e ſuo Alexandro Vithawdo
Duce magno Lithuaniæ dudū indictā Dietā, in Oppidū Hrodlo ſupra fluuiū Bug,
ſecunda Menſis Octobris ꝑuenit, quò iam et ipſe Dux magnus Lithuaniæ Alexander,
et Prælatorū, Baronū, militariūqꝫ Regni Poloniæ, et Ducatus magni Lithuaniæ, vni:
uerſitas in frequenti multitudine accerſita confluxerat, Satagentes ſiqdes p̄di:
cti duo inſignes et nobiliſſimi Principes Wladiſlaus Poloniæ Rex, et Alexander ma:
gnus Lithuaniæ Dux, terrarū et Principatuū ſuorū Rectores optimi, Lithuaniæ, Sa:
mogithiæqꝫ trr̄as, dudum Poloniæ Regno incorporatas, annexas, inuiſceratas et v:
nitas, geminato funiculo, difficile ſoluendo eidem Poloniæ Regno arctius, ſolidiuſqꝫ
conglutinare, et Polonicos populos cum Lithuanicis et Samogithicis fœdere iunge:
re, ſempiterno, ſuadente id eis Sigiſmundo Romanorū et Hungariæ Rege, Conuent
p̄fatū inſtituunt, et familias Domoſqꝫ Regni Poloniæ, ꝑ arma, inſignia, et cognatioēs
diſtinctas, cum familiis et domibus primorū Baronū Lithuaniæ iungunt, glutināt
et vniunt, arma et nobilitatis inſignia, quæ nobiles Regni Poloniæ, à vetuſtiſſimo tp̄e
ex parentibus et ꝓgenitoribus ſuis, ꝓpter actus heroicos, et merita conquiſita ha:
buerunt, concedendo deferre Lithuanis, et armis Polonorū eos nobilitando, inſi:

gnendoq;, qui ante neq; conditionē nobilitatis norant, neq; inſignia ſeu nobilitatis
arma geſtare conſueuerant, Largiendo inſuper Lithuanorū Baronibus iura et
libertates optimas, et eis, quibus Poloniæ Regnum inclytum eſt, conformes, remit:
tendo illis tributa, ſeruitutes, et onera, quibus non ſecus q̄ empticii, et ſclaui p̄mebā:
tur. Quod latius tenor lrārum ſuperinde confectarū, qui talis eſt, ꝑteſtatur.
IN NOMINE DOMINI AMEN. Ad ꝑpetuam rei memoriam, Debitores
ſumus ſpūalis alimoniæ, ſalutaria illis pocula miniſtrare, quibus præſidentes, tē:
poralium commodorū ꝑſtitimus ſuffragia, vt quos ad corporis neceſſitatem ſuſten:
tamus, ſalutis etiam ipſis, q̄ntum nr̄a ſufficit facultas, miniſteria porrigamus: ne, dū
temporalibus inſiſtimus ꝑfectibus, vitæ cōmoda negligere videamur: Et vnde dona
benedictionis, et brauium expectamus ſempiternū, inde vitæ detrimenta ſentiamq;,
et præmiis deſtituti adoptatis, nulla laboris nr̄i cōmoda conſequamur; expedit ex:
quirere, et debita attentare ratione, vt dum hōibus impartimur carnis beneficia, me:
ditemur, qualr̄ ipſis cœleſtia p̄beamus alimenta, Et quos in hoc ſæculo, tranſitoriis re:
rum condimus copiis, illis viam beatitudinis æternæ demonſtremus, q̄tinus et hic
nr̄æ munificentiæ cognoſcant præſidia, et tandem futuræ glīæ compendiū, ꝑ exerci:
tia directionis nr̄æ apꝑhendāt in oīm ſaluatore. Proinde nos WLADISLAVS Dei
grā Rex Poloniæ, nec non terrarū Cracouiæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cuiauiæ
Lithuaniæ Princeps ſupremus, Pomeraniæ, Ruſſiæq; Dominus et hæres, et ALEXĀ:
DER alīs Vithawdus magnus Dux Lithuaniæ, nec non terrarū Ruſſiæ Dominus et hæ:
res, Significamus tenore præſentiū, quibus expedit vniuerſis, præſētibus et futuris
p̄ntiū noticiā habituris, Quomodo trās Lithuaīæ et earū incolas, nr̄o ſubditos Do:
minio, in quos ſæpe liberalitatis nr̄æ dexterā extendimus, et ꝑfectui ipſorū intēden:
tes multa frequentia, ſtatum et conditionē eorū, ſemꝑ ſtuduimus facere meliorem,
Feruenti deſiderio cupientes, in aſſumptæ fidei deuotiōe iugiter ſolidare et fun:
dare, vt ipſos altiſſimus, quo præſtante, lumen fidei, per nr̄am operā receperūt, ad lau:
dem et honorem ſui nominis, et eiuſdem fidei Catholicæ augmentum, gratiæ ſuæ chari:
ſmate confirmaret, cū eos ſæpe munificentiæ nr̄æ donis reficimus, ſummopere affe:
ctamus, ſpūalibus gratiis refouere, et ꝑ quæq; legitima ſtudiā et labores id firmius
mancipare, Qui vt ſe in fidei conſtantia cōmodius exerceant, et creſcant de virtute
in virtutem, iugum ſeruitutis, quo hactenus fuerunt compediti et conſtricti, de cer:
uice ipſorū deponentes et ſoluentes, ex innatæ nobis benignitatis clementia, ipſis liber:
tates, immunitates, gratias, exēptiones et priuilegia, dari Catholicis ſolita, iux̄ con:
tinentiā articulorū ſubſcriptorū tenore p̄ntium conferimus et largimur. Et pri:
mo, q̄ſimus eo tp̄e, quo almo ſp̄u inſpirante, fidei Catholicæ recepta claritate, Coronā
Regni Poloniæ aſſumpſimus, pro Chriānæ religionis incremento, et bono ſtatu ac cō:
modo trārū nr̄arū Lithuaniæ p̄dictarū, ipſas, et cum terris ac Dominiis ipſis ſub:
iectis et connexis, p̄fato Regno nr̄o Poloniæ appropriauimus, incorporauimus, coniun:
ximus, vniuimus, adiunximus, confœderauimus, de conſenſu vnanimi nr̄o, et aliorū
frm̄ nr̄orū, et omniū Baronū, Nobiliū, Procerum, et Boiarorū eiuſdem trǣ Lithuaniæ
voluntate accedente et aſſenſu. Volentes tamen trās p̄dictas Lithuaniæ, ꝑpter hoſtiles
inſultus et inſidias Cruciferorū, et eis adhærentiū ac aliorū quorūcuq; inimicorū,
qui p̄fatas terras Lithuaniæ, et Regnum Poloniæ demoliri nituntur, et in ipſorū deſtru:
ctionem machinantur, in certitudine, ſecuritate, et tutela meliori reponere, et eis ꝑ:

petuum commodum ꝓcurare, easdem ipsas terras, quas semper cum pleno Domi:
nio, ac iure mero et mixto hactenus habuimus, et habemus vsq; modo, a ꝓgenitori:
bus nr̃is, et Ordine genituræ, tanq̃ Dñi legitimi, Baronu, Nobiliu, Boiaroru, voluntate,
ratihabitione et consensu adhibitis, ꝑdicto Regno Poloniæ iteru ipsas, cum oı̃bus earu
Dominiis, Terris, Ducatibus, Principatibus, Districtibus, proprietatibus, omniq; iure me:
ro et mixto, Coronæ Regni Poloniæ, ꝑpetuis temporibus, irreuocabilr̃ volumus semper
esse vnitas, Cæterum oẽs Ecclias trarum Lithuaniæ ꝑdictaru, tam Cathedrales, q̃
Collegiatas, Parochiales, et Conuentuales, vzt Vilnen, et cæteras in eis erectas, eri:
gendas, fundatas et fundandas, in oı̃bus ipsarum libertatibus, immunitatibus, Pri:
uilegijs, exemptionibus, et consuetudinibus vniuersis, conseruamus harum serie
lrarum mediante, iux: consuetudinem Regni Poloniæ, Barones etiam, Nobiles, Bo:
iari, trarũ nrãrũ Lithuaniæ ꝑdictaru, donationibus, Priuilegijs, et concessionibus,
ipsis datis, impartitis, et collatis, duntaxat Catholici et Romanæ ecctiæ subiecti, et
quibus Clenodia sunt concessa, gaudeant, participent et fruantur, ꝓut nobiles et Ba:
rones Regni Poloniæ suis potiuntur et fruuntur, Item Barones et Nobiles ꝑdicti,
bona sua pr̃na, pari iure obtineant, sicut Barones Regni Poloniæ sua noscunt obti:
nere, et Donationes nrãs, sup quibus lrãs obtinent a nobis efficaces et fulcitas, per:
petui roboris firmitate similr̃ obtinebunt, et liberam habebunt facultatem ipa ve:
dendi, comutandi, alienandi, donandi, et in vsus suos conuertedi, nr̃o tñ consensu, ad
hoc speciatr̃ accedente, Sic tñ q ipsa alienando, comutando, vel donando, cora nobis
vel nr̃is Officialibus, iux: consuetudinem Regni Poloniæ resignabunt, Item post mor:
tem pr̃um liberi, non debent bonis hæreditariis priuari, sed ea cum suis successori:
bus possidere, ꝓut Barones et Nobiles Regni Poloniæ sua possident, et in vsus con:
uertunt bñeplacitos, Similr̃ vxoribus suis dotalicia, in bonis et villis, quas ex suc:
cessione pr̃na, vel concessione nr̃a ꝑpetua habuerint, vel fuerint habituri, poterint
assignare, ꝓut in Regno Poloniæ assignatur, Filias aũt, sorores, consanguineas, et af:
fines suas, ꝑfati Barones, et Nobiles traru Lithuaniæ, copulare poterint viris dun:
taxat Catholicis, et tradere coniugio iux: bñplacitu eorum voluntatis, et iux: consue:
tudinem Regni Poloniæ, ab antiquo obseruata, His aũt libertatu concessionibus non
obstantibus Barones ad constructiõm et erectiõm Castroru vias expeditionales face:
re, et tributa dare, iux: antiquam consuetudinem astringantur, Hoc speciatr̃ expresso,
q oẽs Barones et nobiles traru Lithuaniæ, fidelitatem et debitam ac Chrĩanica fidei
constantiam, nobis vzt Wladislao Regi Poloniæ, et Alexandro als Vithawdo, magno
Duci Lithuaniæ, et succoribus nr̃is, tenere debebunt et seruare, ꝓut Barones et Nobiles
Regni Poloniæ suis Regibus tenere soliti sunt et seruare, Sup quo Barones, Boiari, et Pro:
ceres trarum Lithuaniæ ꝑdicti iuramentu nobis iam ꝑstiterunt, ꝓut clarius in lr̃is
ipsorum continetur, quas cum Baronibus Regni Poloniæ, sibi inuicem concesserunt, pa:
ri mõ, sub fidei sacramento, et suorq; bonoru amissiõe, nullis Principibus aut Baroni:
bus, vel aliis cuiuscunq; conditionis hoıbus, trĩs Regni Poloniæ aduersari volentibus
consilia, fauores et auxilia ministrabunt, vel ꝑstabunt, sed eos tanq̃ hostes terræ et
Dominioru Lithuaniæ, totis viribus ꝑsequentur, et ad nullu aliu respectu habebunt,
nisi ad nos, et ad nr̃os successores, ꝓut hoc ipsum Barones et Nobiles ꝑdicti ꝓ se et
suis posteris ꝓ fidei sacramentu, cautiõm ꝑstiterunt et fecerunt. Item Dignitates, Se:
des, et Officia, ꝓut in Regno Poloniæ instituta sunt, instituentur et locabuntur, in

Vilna ſcit, Palatinus et Caſtellanus Vilnen, et demum in Troki, ac in aliis locis, vbi
nobis videbitur expedire, iuxta nrae bnplacitu voluntatis, tpibus ppetuis duraturæ. Et
hmoi Dignitarii non eligantur, niſi ſint fidei Catholicæ cultores, et ſubiecti ſctæ Roma:
næ Ecclæ, Nec etiam aliqua officia perpetua vt ſunt Dignitates, Caſtellanus etc, niſi
chrianæ fidei cultoribus conferantur, et ad conſilia nra admittantur, et eis interſint,
dum pro bono publico tractatus celebrantur, quia ſæpe diſpares cultus, diuerſitatem
inducunt animorum, et conſilia patent, talibus diuulgata, quæ traduntur ſecretò ob:
ſeruanda, Item omnes qbus hmoi libertas et Priuilegia conceduntur, nunqz nos Wla:
diſlaum Poloniæ Regem, et Alexandru Vithawdu, magnu Ducem Lithuaniæ, quoad:
vsqz vixerimus, et nros ſucceſſores Reges Poloniæ, et Duces Lithuaniæ à nobis et
nris ſucceſſoribus ſtatuendos et locandos, deſerunt, vel recedant ab eiſdem, ſed ſub
fide et honore pariter iuramenti, fideliter et firmiter nobis, et ſuccorıbus nris ad:
hærebunt, fauoribus, conſiliis et auxiliis ppetuis tpibus et in æuu. Hoc etiam addi:
to, q pdicti Barones, et Nobiles Lithuaniæ, poſt mortem Alexandri, als Vithawdi,
magni Ducis moderni, nullum habebunt aut eligent, pro magno Principe, et Domino
Lithuaniæ, niſi quem Rex Poloniæ, et ipius ſucceſſores, cum conſilio Prælatorum
et Baronum Poloniæ, et trarum Lithuaniæ duxerint eligendum, ſtatuendum et locan:
dum, Sic ſimiliter Prælati, Barones, et Nobiles Regni Poloniæ, Rege Poloniæ ſine libe:
ris et ſuccoribus ltimis decedente, Regem et Dominu non debent ſibi ipſis aſſumere
ſine ſcitu et conſilio Alexandri magni Ducis, Baronumqz et Nobiliu, traru Lithuaniæ
pdictaru, iuxta tenorem et contenta prioru lraru, Præterea pdictis libertatibus, Pri:
uilegiis, et gratiis tmmodo illi Barones et Nobiles træ Lithuaniæ, debent vti et gau:
dere, quibus arma et Clenodia Nobilium Regni Poloniæ ſunt conceſſa, et cultores Chri:
ſtianæ religionis, et Romanæ Ecclæ ſubiecti, et non ſciſmatici vel alii infideles, Ite3
oes lras, quaſcunqz Regno Poloniæ et tris Lithuaniæ, ante ſeptem vel octo annos,
ac poſt, vel citra coronatiom nram conceſſimus et dedimus, tenore pntium confir:
mamus, ratificamus, approbamus, et robur ppetuum imponimus, eiſdem habentes
ipſas pntibus p inſertis. Hoc etiam addito ſpecialr et expſſe, q pfati Barones et No:
biles Regni Poloniæ, et trarum Lithuaniæ Conuentiones et perlameta, quod neceſſe
fuerit, in Lublin, vel in Parczow, et alias in locis aptis, de conſenſu et voluntate nra
celebrabunt, pro commodo et vtilitate Regni Poloniæ, et trarum Lithuaniæ pdictaru
meliori. Præterea nos Alexander, als Vithawdus de conſenſu Sermi Principis dni
Wladiſlai Regis Poloniæ, fris nri chariſſimi, eligimus ad arma et Clenodia nobiliu
Regni Poloniæ, trarum nraru Lithuaniæ nobiles infraſcriptos, quos ipſi Regni Polo:
niæ nobiles, ſimul cum omnibus, qui ex eorum ſtirpe, originem ſuam ducunt, ad fra:
ternitatis et conſanguinitatis conſortia receperunt. Et primo Leliuæ nobiles, Moni:
wid Palatinu Vilnen, Item Zadora Iawnum Palatinu Trocen, Rawa Minigal, Caſtel:
lanu Vilnen, Liſzi Smigal Caſtellanum Trocenſem, Iaſtrząbczi ſeu Iaząki, als Bele:
ſtii Nagora vocati, Nemir Trabi Hoſticone, Topori, Butrim, Item Labencz, als Skrzin:
ſczi, Goligmth, Poraie, Nicolaum Bilimin, Dąbno Corewan, Odrowaſz Wiſch, Wadwic
Petrum Mondigerd, Driia Nicolaw Thawtigerd, Habdaniecz, Ioannem Gaſtoldi, Polr:
koza, Wloczkonem Culwa, Gryphones Ruthowdum, Srzeniawa, Iadath Poboze Kalo:
nem, Grzimala Ioannem Rymonidowicz, Zarzba Gineth, Conczowicz, Pyerſchala, Da:
roza, Nowyna, Nicolaum Boynar, Dzaloſcha, Volczkonem, Rokitowicz, Kopacz, Geto:

weth, Rolya, Dangyel, Srokomlia, Iacobum Mingyel, Cattus marinus Woyznar Wil;
Kolewicz, Powala Georgium Sangaw, Item Pomiani Saka, Doliwa Naczkonem, Scha;
rza Twerbuth, Dolaga Monſtild, Bogoria Staniſlaw Viſzigin, Ianina Voyſzini, Daniyey;
kowicz, Bichawa Monſtold, Swinka Andream Dewknethowicz, Kolda Minimund Semi:
kowicz, Sulima Radziwil, Item Nałęcz Koczanu, Lodzia Mikuſch, Ielitha Gerduth,
Korczakowie Czuppam, Byala Woydilonem Kuſzolowicz, Vąźik Conczannu Sukowicz,
Cziolek Ioem Gwild, Godziąba, Staum Rucowtowicz, Oſmorog atš Gerald, Surgutes
de Reſchkini etc. Quibusqdem armis, Clenodiis, et pclamationibus pdicti Nobiles, Pro:
ceres, et Boiari trarum Lithuaniæ, exnunc et inantea ppetuis tpibus vbitzt gaude:
ant, potiantur; put ipſis pfati Nobiles Regni Poloniæ vti frui conſueuerūt et potiri.
Vt aūt corroborationis et cautelæ vberioris oīa pmiſſa accipiant firmitatem, pntes
fecimus ſigillorum nrōrum munimine roborari, Preſentibus ac conſentientibus ac
ratum habentibus, Rndis in Chro pribus, dnīs, Nicolao Gneſnen Archiepo, Alberto
Iaſtrząbiecz Cracouien, Ioanne Wladiſlauien, Petro Poſnanien, Iacobo Plocen, Nicolao
Vilnen, Ioanne electo Leopolien Metropolis, Mathia Przemiſlien, Michaele Kiouien,
Georgio Wlodimirien, Sbigneo Camenecen electo, Ecctiarū Epīs, Chelmen et Cereten
Ecctiis vacantibus, Nec non Magcīs, Validis et ſtrenuis, Criſtino Crac Caſtellano, Ioē
de Tarnow Cracouien, Nicolao de Michalow Sandomirien, Sandiuogio de Oſtrorog
Poſnanien, Mathia de Vąſzoſche Caliſsien, Iacobo de Konieczpolie Siradien, Ioañe
Liggza Lanc, Mathia de Labiſchin Brzeſten, Ianuſsio de Koſczieliecz Gniewkouien
Palatinis, Michaele de Bogumilowicze Sandomirien, Ioāe de Szekoczino Lublinen
Dobeſlao de Oleſchnicza Voinicen, Floriano de Rokitnicza Viſlicien, Criſtino de Ko:
zieglowy Sandecen, Martino de Krolikowo Gneſnen, Clemente de Mokrſko Radomien
Domarato de Kobilani Biecen, Moſzcicio de Staſzow Poſnanien, Ianuſsio de Tuliſkowo
Caliſsien, Martino de Kalinowo Siradien, Petro de Vloſczowa Dobrzinen, Albto de Ko:
ſcziol Brzeſten, Ioē de Iąkoſchin Lanc, Criſtino Cruſzwicen Ioē de Laczuchow Za:
uichoſten, Martino de Lubnicza Brzezinen, Stāo Gamrath Polaniecen, Ioanne de
Bogumilowicze Czechouien, Mathia Koth Naklen, Grothone de Iankowicze Malogo:
ſten, Iwano de Obichow Srzemen, Ianuſsio Furman Miedzirzecen, Caſtellanis, Sbi:
gneo de Brzezie Regni Poloniæ Marſzalco, Petro Schafraniecz Succamerario, Mar:
tino de Wroczimowo Vexillifero Crac, Paulo de Bogumilowicze Crac, Nicolao de
Strzelcze Sandomirien, Nicolao de Czarnkow Poſnanien, Iaka Caliſsien, Andrea
de Lubrancz Cuiauien, Petro de Vidawa Siradien, Nicolao de Suchodol Lublinen,
Petro de Thur Lancic, Iudicibus. Actū in oppido Hrodlo circa flumen Bug in Par:
lamento ſeu Congregatione gnali, die ſcdā Menſis Octobris, Sub anno Dnī Milleſimo
quadringenteſimo, tredecimo, Dat p manus Rndi in Chro pris dnī Alberti Epiſco:
pi Crac, Regni Poloniæ ſupmi Cancellarii nobis ſync dilecti, Scriptū verò p manus
Cziolkonis Canci Sandomirien ſecreti nrī Notarii.

Wladiſlaus Rex lucos Samogitarum ſucci:
dit, et ignem perpetuum, cultum pro Deo extin:
guit, ritusqꝫ gentium, qui latè recenſentur abrogat.

FOedere perpetuo atqꝫ glutinio inter Poloniæ et Lithuaniæ Barones ſaluber;

rima ordinatione confecto, Wladiſlaus Poloniæ Rex in Lithuaniã comitante
eum Alexandro magno Lithuaniæ Duce, cum Anna Regina et filia Heduigi pro:
ceſsit, Ingenti aũt cruciatus afflictusq́ȝ moleſtia, q̄ træ ſuæ naturales Samogithiæ,
cæco gentilitatis in eam diem errore detinerentur; non ſine ꝓbro ſuo, omnes conatus
ſuos pro illuſtranda gente ꝑdicta, fide et religione chriana intendit. Et id ſibi primũ
agendum exiſtimauit, vt à populis Samogithiæ, idolatriæ ſpurcicias diſpelleret. Aſſũ:
ptis itaqȝ viris lr̃atis et religioſis, zelum Dei habentibus, circa feſtum ſcti Martini
Samogithiam nauali itinere, deſtinata animo executurus ire ꝑgit. Et Anna Regina
cum impedimentis apud Kowno relicta, ꝑ flumen Niemyen deſcendendo vsqȝ ad flu:
mẽ Dubiſcha, abinde vero, flumen Dubiſcha aſcendendo, ad trãm Samogitarũ ꝑuenit,
Conuocatoqȝ vtriusqȝ ſexus vniuerſo Samogithico populo, Docet fœdũ et turpe eſse
vniuerſis Lithuaniæ tã Principibus et militaribus, qȝ popularibus, veri et vnius Dei
cultũ agnoſcẽtibus et tractantibus, Samogithas veteribus ſupſtitionũ erroribus detineri.
Aras deinde idolorũ deſtruit, lucos ſuccidit, et ad ꝑcipuũ Samogithiæ numen, Ignem
vzt, quem ſacroſctũ et ꝑpetuũ putabant, qui in montis altiſsimi iugo, ſup fluuium
Nyewyaſza ſito, lignorũ aſsidua appoſitione, à ſacrorũ ſacerdote alebatur; accedens
turrim, in qua conſiſtebat, incendit, et ignem diſiicit et extinguit. Succidit deinde ꝑ
milites ſuos Polonicos ſyluas, quas non ſecus qȝ ſctas, et Deorũ ſuorũ habitacula Sa:
mogithiæ, iux̃ illud Poeticũ, Habitarunt Dii quoqȝ ſyluas, venerabantur; in eã mentis
caliginem ꝓlapsi, q̄ et ſyluæ ꝑfatæ, et aues feræqȝ in illis conſiſtentes ſacræ eſsent, et qc:
q̄d in illas faceret ingreſsum, vt ſctũ deberet cenſeri. Non ergo Samogitharũ aliq̄s
in ſyluis ꝑfatis, ligna audebat concidere, aut alites vel feras venari. Violanti eñ nem9,
feras vel alites, manus aut pedes, Dæmonũ arte, curuabantur. Vſu itaqȝ longo, feræ et
alites, apud ſyluas ꝑfatas moratæ, ad domeſticarũ inſtar; humanos neqȝ horrebãt
neqȝ vitabantur conſpectus. Maxima itaqȝ barbaros tenebat admiratio, q̄ Polonorũ
milites nemus, ritu eorum ſctũ, excidentes, nulla læſio, qualem ipſi in ſe frequentius
experti erant, ſequeretur. Habebant præterea in ſyluis ꝑfatis focos, in familias et Domos
diſtinctos, in quibus oĩm charorũ et familiariũ, cadauera cum equis, ſellis, et veſtimẽ:
tis potioribus incendebant. Locabant etiam ad focos hmõi ex ſubere facta ſedilia,
in quibus eſcas, ex paſta in caſei modũ ꝑparatas deponebant, Medonem quoqȝ fo:
cis infundebant: ea credulitate illuſi, q̄ mortuorũ ſuorũ animæ, quorum illic com:
buſta fuerant corpora, nocte venirent, eſcaqȝ ſe exaciarent, ac medonem foco infu:
ſum, et dudum à Cineribus abſorptũ biberent, cum non animas, ſed Coruos cornices
cæteraſqȝ ſylueſtres aues et feras, ex aſsidua aſsuefactione, cibos depoſitos conſta:
bat abſumpſiſſe. Prima inſup Menſis Octobris die, maxima ꝑ Samogitas in ſyluis
ꝑfatis celebritas agebatur; et ex omni regione vniuerſus vtriusqȝ ſexus, conueni:
ens illic populus, cibos et potũ quilibet iux̃ ſuæ conditionis qualificationẽ deferre:
bat, Quibus diebus aliquot epulati, Diis ſuis falſis, ꝑcipue Deo, lingua eorũ appellato,
Perkuno, id eſt Tonitru, ad focos quiſqȝ ſuos offerebant libamina, exiſtimantes celebri:
tate et epulatiõe illa, et placari Deos, et aĩas ſuorũ neceſsariorũ cibari. Eſt aũt gens
et regio Samogithica, magna ex parte ad gelidum verſa Septemtrionem, Pruſſiæ
Lithuaniæ, Liuoniæ, contermina, ſyluis, montibus, et fluminibus circũſepta, fœcundũ
habens ſolũ, in hos Diſtrictus diſtincta, vzt Iragola, Roſzena, Medniki, Chroſze
Vidulky, Wyelunya, Colthini, Czetra, ꝑ ea tempeſtate barbara, inculta, atqȝ ferox

et in omne facinus audax, proceræ et altæ ſtaturæ, parco et caſtigato victu, de pane aut carne contenta, ſitim ſuam raro medone aut ceruiſia, ſed communius vnda ſedare ſolita. Auri, argenti, ferri, æris, vini, piſcium et pulmentorũ expers et ignara. Apud quàm licitũ erat viro vni, plures habere vxores, et patre mortuo, nouercam fratre glotem in vxorem accipere. Nullus illi ſtubarũ aut ædificiorũ nobilium, ſed tantummodo tugurii vnius vſus, ventrem diſtentũ et porrectũ, extrema vero habens coartata, ſtructura ædificii ex ligno et culmo, largius ab imo ſenſim operis incremento in arctius coitu; in carinæ maximæ ſimilitudinem elaborata. In cacumine feneſtra vna, ſupernè lumen reddens, ſubter quam focus et cibos parabiles coquens, et frigus, quo regio pro maiori anni parte conſtricta eſt, repellens. In ea domo ſe vxores, pignora, ſeruos, ancillas, pecus armentũ, frumentum, et oẽm ſuppelectilem condunt, nec alia ædificia, cænacula, palatia, promptuaria, aut cameras vel ſtabula norunt, ſed iiſdem habitationibus ſe et pecus ſuũ armenta, atq; omnia animalia domeſtica includunt. Gens agreſtis, fera et inculta, et ad ritus ꝓphanos, diuinationes, et auguria procliuis.

Wladiſlao Rege concionante Samogithiæ Verbum Dei ſuſcipiunt, Facetum cuiuſdam de plebe dictum, Nicolao Vazik Regio Prædicatori ex ſuggeſto diſſerenti de creatione mũdi

ET quoniam nemo ex viris ſpiritualibus, qui cum Rege Wladiſlao Samogithiam aduenerant, linguam Samogithicam nouerat exprimere, Wladiſlaus Rex ad populum Samogithiæ, pro fide et religione orthodoxa ſuſcipienda, declamare coactus eſt. Et primum quidem eos Orationem Dominicã, poſt verò ſymbolũ docuit, et omnes duodecim fidei articulos, in ſymbolo contentos, credi prius, quàm ad baptiſmum perueniatur, monſtrauit. Multiplici deinde ſermone aſtruxit vnũ coli oportere Deum, In eſſentia quidem vnum, in perſonis verò trinũ, Mundi totius benigniſſimũ et conditorem et redemptorem, Samogithas deducens, euidenti errore cæcatos, falſos Deos, ignem, fulmen, ſyluas, aſpides, nemora, pro vero coluiſſe: cum hæc ſingula creata ſint irrationabilia, à vero Deo producta, neq; ſalutem ſibi ipſis, quantominus hominibus rationabilibus ꝓſtare valentia, hominũ etiam poteſtati, pro illorũ beneplacito et arbitrio ſubiecta: quod et ipſi in præcipui ſui numinis, ignis vzt, quem rebantur perpetuum, extinctione, in lucorũ, ſyluarũ, et nemorũ ſucciſione, in ararum et ſimulachrorũ ſuorum contritione, oculis peruiderant. Hæc et plurima alia, quæ viri ſpũales Regi ſuggerebant, Wladiſlao Rege prædicante et concionante, Samogitharũ gens, et numinũ atq; ſacrorum ſuorum deletione et Regia authoritate atq; ꝑſuaſione, permota, fidem et religionem Chriſtianam ſuſcipere, et vnda Baptiſmatis ſe ablui, ſordibus idolorum abiectis, conſenſit, ædiditq; conſenſum, paucis quidem verbis pronunciatis, ſed facetis, per vnum natu maiorem ad id delectum. Ex quo, inquiunt, Dii nr̃i, quorũ culturam et ſacra à maioribus acceperamus, à te tuiſq; militibus, Rex Serme, deleti ſunt et velut inertes et languidi, à Polonorũ Deo deuicti. Deos nr̃os et ſacra eorum deſerimus, et Deo Polonorum atq; tuo velut fortiori adhæremus. Notabiliores itaq; eorum in fide edocti, et de fidei articulis, plene inſtructi, inſpectante, et procurante

Wladiſlao Poloniæ Rege, et Catholica nomina eis adaptante baptiſantur. Vniuerſis autem qui fidem Christianam et baptiſma ſuſceperant Wladiſlaus Rex pannos optimos, equos, veſtimenta, pecunias, et alia munera, in fidei ſanctæ fauorem liberaliter largitus eſt, vt cæteri ad ſuſcipiendam religionem orthodoxam forent promiores. In Diſtrictu autem et loco inſigniori terræ Samogithiæ Medniki Cathedralem Eccleſiam, ſub honore tituli ſanctorum Alexandri, Theodori, et Euentii, martyrum, Item in aliis locis parochiales Eccleſias Wladiſlaus Rex fundat et ædificat atque erigit, et illis in dotem, ſufficientes redditus et introitus conſignat, et his ſuis inſcribit. Contigit autem, dum Samogithæ prædicti per Magiſtrum Nicolaum Vazik, fratrem Ordinis Prædicatorum, Prædicatorem Regium inſtruerentur in fide, præfatusque Magiſter Nicolaus Vazik per interpretem prædicando, plura de mundi creatione, et lapſu primi hominis Adæ, diſeruiſſet Samogitharum vnus, exiſtimans Magiſtrum Nicolaum Vazik, tam diffuſum de creatione mundi pronunciaſſe ſermonem, quaſi ſub ſua ætate et memoria creatio ipſa, ab ipſo viſa contigiſſet, ſufferre, vt ſyluanus et agreſtis, ſermonem prædicantis non valens, in hæc verba prorumpit. Mentitur, inquit, Illuſtriſſime Rex, ſacerdos iſte, aſſerens mundum creatum eſſe. Cum enim non longeuæ exiſtat ætatis homo, quo pacto poterit creationem mundi ſuæ recordationis teſtimonio firmare. Sunt enim inter nos plures numero Centenarium annum ſupergreſſi, et eo ætate priores, qui creationem prædictam recordare non poſſunt, Sed ſub eiſdem motibus et decurſibus, ſciunt ſolem et lunam cæteraque ſydera luxiſſe. Wladiſlaus autem Rex ſilere eo iuſſo, declarauit illis Magiſtrum Nicolaum Vazik de creatione mundi, ſingula vera dixiſſe, neque eum aſſeruiſſe, quod creatio ipſa ſub diebus ſuis acciderit, Sed quod ante ſex millia et ſexingentos annos, virtute et ordinatione prouenerit Diuina, ſubinferens, quod Deus Omnipotens mirabiliter creauit hominem, Et in paradiſo voluptatis, homine, quem ad ſimilitudinem ſuam creauerat, delinquente, et vniuerſæ ſuæ poſteritati mortem et damnationem perpetuam innectente, mirabilius redemit, mittens filium ex puriſſima virgine natum, et dans per illum noua præcepta mundo.

De ſalute Samogitharum Rex ſolicitus, Kinzgalum, virum pietate inſignem eis præficit Vilnam rediens

Conuerſione Samogithicæ gentis ſolicito, ſtudio Rex Poloniæ Wladiſlaus fæliciter, propicia Diuinitate, conſumata, ex Samogithia receſſurus, ſciens intelligensque Samogithas fluxæ fidei homines eſſe, iamque nonnullos, eos præcipue, qui fidei et baptiſmatis charactere inſigniri detrectauerunt, pro deletione falſorum Deorum ſuorum, et ignis, quem ſanctum et perpetuum putabant, extinctione, ingenti amaritudine moleſtos, ad reaccendendum ignem perpetuum, propterea, quod cineres loci, aliqualem calorem ſpirabant, clandeſtinis conſiliis et ſermonibus, in hunc modum conueniſſe, Recedente inquiunt Rege, dummodo ex vetuſto igne reaccendere focum poterimus, Deum noſtrum intelligamus deleri non potuiſſe, continuauit dies aliquot in ſuperſtitionum loco. Intra quos omnibus militibus ex flumine Njewiaſza adferri aquam copioſam iuſſit, et focum locumque ignis prophani, aquarum multitudine vsque ad os compluі et inebriari, Kinzgalonem inſuper virum vnum ex Lithuaniæ Baronibus timoratum et deuotum, Samogithis et Capitaneum et Præfectum conſtituit, Cui diſtrictè imperat qua-

tenus exquisitam curam, circa Neophytos adhibeat, omni cura et conatu, ne ad ve:
teres supstiones relabantur puisurus, sed nec aliis, fidei sanctae iugum recusan:
tibus, Diis suis falsis offerre libamina aut sacra, et ceremonias frequentare pmittat.
Qui iussa Regis solicite exequens, et roborabat Neophytos, et gentiles a supstitione
veteri cohibebat, Quaqppt gens Samogithica, sub breui dierv spacio plenarie ad fi:
dem religiomqz Catholicam accedens, Diis quoqz suis falsis manus iniiciens, sylvas
quas sanctas putauerat in vberem culturam redegit. His peractis, secedit Wladislaus
Rex in Lithuaniam, et p die scta Elizabeth in Troki pueniens, et tram Lithuaniae so:
litis stationibus per Curias gijrans, pro festo Natalis Chri Vilnam rediit, et festos
Dies Christi cum Alexandro Duce magno, Annaqz Regina, apud Vilnam egit. Epidimie
pestis cum vniuersum Poloniae Regnum, slesiticamqz oram graui morbo vexasset
et plures mortalium absumpsisset, per propiciatiom Diuina circa festum scte He:
duigis quieuit, cum circa festum sancti Ioannis Baptistae incepisset.

Henrico de Plawen Prussiae Mgro a suis Com: mendatoribus in perpetuum carcerem coniecto Vlricus frater suus eadem veritus ad Wladisla: um Regem fugit, et Michael Kochmgr succedit.

Sub eo autem tempore, quo Wladislaus Poloniae Rex, degebat in Lithuaiā,
Comendatores et Cruciferi Prussiae Mgrum et regimen Mgri eoru gnatis
Henrici de Plawen perosi, ob inuidiam, incertum est, an ob pfusas largitiones
et expensas, qui confractam et pstratam ac pene exanguem Remp: Ordinis tuedo
animose Castrum Marienburg, et expost conquisita Castra per Wladislaū Regē et
possessa, reaquirendo erexerat, ab officio deponunt, et in locum suum Michaelem
Kochmgrum nouae Marchiae Aduocatu surrogant, Henricu vero de Plawen deposi:
tum captiuant. Depositionis aut et captiuitatis suae, haec et non alia certissima causa
fuit, Q pfatus Henricus Plawiensky a nonnullis Commendatoribus, res nouas molien:
tibus, et psertim a pfato Michaele Kochmgr, offum Magisterii ambiente, insimulatus
est, quasi cum Wladislao Poloniae Rege con Ordinem sentiret, et ppterea a pfato Mi:
chaele Kochmgr, caeterisqz Commendatoribus, quasi ad consultandu ad cubile suu
nocte intrantibus, captiuatur, eademqz nocte, ne sua captiuitas sediciom excitaret,
in Gdansk silenter et clandestine, p aquam in naui deducitur a duobus Commēda:
toribus, et turri carceriqz in Castro Gdanen includitur. Q cum Vlricus Comendator
Gdanen, fr germanus eiusdem Henrici Plawiensky psensisset, captiuitatem et
ipse simitr veritus, ex Castro Gdansk eadem nocte cum paucis diffugiens, ad Wla:
dislaum Regem Poloniae venit. Apud quem annis septem honesto loco habitus, liberalr
ac munifice tractatus, fidelem et animosa suam operam, in oibus expeditionibus
con Cruciferos nauauit. Henricus vero Plawiensky Mgr, dum et ipse septem annis
carcerales ppessus fuisset molestias a carcere tandem Michaele Kochmgr obe:
unte, et Paulo de Rusdorff in Mgrum succedente, solutus est, et in Oppidum Lochsteth
de ppe Oceanu consistens detrusus, ibi medio tunc modo exacto anno, ppter pressuras
quas in Gdanen arce ptulerat, diem obiit. Eo quidem laudabilior, quod animum e:
ius tanta crudelitas, annis septem in ipsum a ruente ordine et ruinae proximo depro:

ꝑta nihil ab Ordinis pietate auertiſſet, Præfatus aūt Vlricus Commendator Gdanen̄
et ſi in principio aduentus ſui, apud Wladiſlaum Poloniæ Regem ſuſpectior fuerit,
ꝓcedente tamen tp̄e, actionum ꝓbitatem morum, facilè ſe fidū et purum inſinuauit
tam Regi q̃ȝ Regno ~

Anno Domini 1414.

Wladiſlaus Rex infectis rebus cum Micha-
elle Kochmgr̄o Pruſſiæ Mgr̄o ex Comiciis dis-
cedit, meditatamq̃ȝ fugam Henrici Magiſtri
olim Pruſſiæ imprudens profert ~

Quadrimeſtre tempus, vc̄zt Octobris, Nouembris, Decembris, et Ianuarii
Wladiſlaus Poloniæ Rex apud Lithuaniam com̄oratus, luem epidimiæ ce-
ſaſſe in Polonia intelligens, in Poloniæ Regnū, per Maſouiæ trās, Annā Regina
per Pinſko, Luczko, Wladimiria, Chrubieſchow, Chelm, alterum tenente viam rediit. Et
Carniſpriuii tp̄us apud Iedlnam agens, pro Dominica verò Lætare Cracouiā veniens
in maiorem Poloniā ex Cracouia diuertit. Et Paſcha Dn̄i apud Caliſch celebrauit. Ex
Caliſch in Cuiauiæ orām procedens, Conuentū apud Slonſko cum Michaele Kochmḡr
nouo Pruſſiæ Mḡro tenuit, In quo damnorū, quæ pace ꝑpetua confecta, Regno Poloīæ
fuēre ex Pruſſia illata, refuſione tentata magis q̃ȝ obtenta, irritatis animis diſceſ-
ſum eſt, Wladiſlao aūt Rege, apud Cuiauien̄ regiōm demorante, Henricus de Pla-
wen vetus Pruſſiæ Mḡr ex Lochſten in Dzirgon, ſeu Koprziwno tranſlatus, clande-
ſtinis Nunciis, ad Wladiſlaum Regem deſtinatis, ſupplicat ei, q̃tnus liceret ſibi in
ſuam transfugere Regiam, et ſub protectiōne ſua et præſidio in illa immorari, offe-
rens ſe oēm aſſiſtentiam et operam con̄ Mḡrūm et Ordinem Cruciferorū enixius
nauaturum, Quod cum Wladiſlaus Poloniæ Rex, miſſo ad eum Ianuſſio Stabar-
ſkÿ milite, annuiſſet, et illum ad ſe in Raczÿaſz tranſfugere iuſſiſſet, ipſe quoq̃ȝ
poſtri diē fugam ex Koprziwno in Raczÿaſz maturaturus foret, Wladiſlaus Poloīæ
Rex ex Slonſko reuertens, arcanum fugæ hmōi à paucis Conſiliariis ſcitū, lubrico
ingenio, quæ occulenda acceperat, Ioanni Kropidllo Duci Oppolien̄, et Wladiſlauien̄
Ep̄o, ſecum in Raczÿaſz præſenti, detexit, parum ſenſatè et incaute. Qui eodem mo-
mento, velociſſimo Nuncio in Thorun ad Commendatorem tranſmiſſo, Mḡrūm
Pruſſiæ Michaelem Kochmeÿſter, et Thorunen̄ Commendatorem, de fuga Henrici
de Plawen auiſat. Quapp̄ter fuga eius illico intercepta eſt, et ipſe Henricus de Plawen
captus, et in loca remotiora perlatus, longo tempore captiuitatis acerbæ moleſtias
perferre coactus eſt, Maximū rerum Regis et Regni Poloniæ ſi euaſiſſet, et Rex
eius fugam ſilere ſuſtinuiſſet, futurus, Exercitum em̄ ira in Ordinem, quem ruentē
ab exterminio vindicauerat, ſpes erat, acceſſiōe ſua, rebus Polonicis illum q̃ȝmaxi-
mè ꝓfuturum ~

Wladiſlaus Rex Sententiæ Sigiſmūdi
Regis Hūgariæ inter ſe et Cruciferos latæ
q̃ȝuis iniquæ, acquieſcendum tamen eſſe conſtituit, Sed
infeſtis Pruthenorum armis, ꝓuocatus exercitū conſcribit ~

CAuſam deinde ſuam Wladiſlaus Poloniæ Rex cum Cruciferis et Ordine
iuris deciſione, potius q̃ʒ armis expediturus, Laſkarium de Goſlawyce, Wla:
diſlauien Præpoſitum, Mgr̃um Paulum Wladimiri Decretorum Doctorem, Cu:
ſtodem Cracouien, Mgr̃um Petrum de Volfram, licentiatum in Decretis, et Zawiſſiũ
nigrum de Garbow, militem, ad continuandum proceſſum litis, et cauſæ con̄ Crucife:
ros, coram Sigiſmundo Roãnorũ et Hungariæ Rege, et ſuis Conſiliariis cœptũ, et ad
petendum ferri ex productis ſententiam, quam Wladiſlaus Poloniæ Rex, et ſui Con:
ſiliarii, parti ſuæ plurimum arbitrabantur profuturam, Budam, ſumptibus Regalibꝫ
abunde prouiſos, tranſmittit, Qui cum Budam in Conductu Paſchæ adueniſſent, et
coram Ioẽ Strigonien Archiep̃o, aliiſq̃ʒ Hungariæ Baronibus, ad tractandã cauſã
deputatis iuribus euidentiſſimis cauſam fulciuiſſent, Cruciferis pro ſuo inter:
eſſe etiam ibidem præſentibus, et facta ſua magis auro et precio, q̃ʒ iuſticia proſe:
quentibus, Ioannes Archiep̃us Strigonien, cæteris ſuis Collegis ꝓbantibus, ad ſen:
tentiæ ꝓlatiõem proceſſit, non quidem ſecundum ſuũ et ſuorum Collegarum ſen:
ſum, prudentiam et ingenium, neq̃ʒ teſtimonium euidens productorum. Sed iuxta Si:
giſmundi Romanorum et Hungariæ Regis inſtructionem et mandatum, et illam in
ſcriptis proferens, Wladiſlaum Poloniæ Regem, et Polonos, maxima ſpe exultantes fe:
fellit, Erat enim ſententia hmõi, non vt non vt Poloni et Rex eorum autumabat craſ:
ſa, ſed ſterilis et truncata, non aliud continens, q̃ʒ vt Poloniæ Rex Wladiſlaus fœdus pa:
cis perpetuæ cum Mgr̃o et Ordine in borra ictum, in ſuis ſingulis conditionibus ob:
ſeruet, et pro neglectu ſolutionis Centum millium ſexagenarũ latorum groſſorũ,
quadraginta ſexagenarum latorum groſſorũ millia, ad quæ dudum verbo Sigis:
mundi pars Cruciferica condemnata fuerat, acceptet, Sententia hæc parum iuſta
parumq̃ʒ grata Nuncii Regii apud Budam obtenta, in Poloniam ad Wladiſlaum Re:
gem reuerſi, qualificationem ſententiæ, multis fatigiis et ſumptibus quæſitæ decla:
rant, Et licet ſententia hmõi Wladiſlao Regi et ſuis Conſiliariis, fuerit plurimum
grauis et moleſta, induxerat tamen Rex animum cum Conſiliariis ſtare illi
et pacem perpetuam cum Mgr̃o et Ordine obſeruare, niſi Cruciferi per ſubſtitu:
tionem noui Mgr̃i Michaelis Kochmeyſter, noua ſpe agitati, et in ſolitam pompam
relapſi, ad inferendum intollerandas Regi et Regno iniurias, ꝓrupiſſent, Mercato:
res ſiquidem Regios, Poſnanien Ciues, in Gdanſk, cum notabilibus mercibus, de pa:
ce ꝑpetua confiſos aduenientes, dum redirent, omnibus quæ ferebant ſpoliatos mi:
ſerabiliter, ne vno quidem reſeruato, interimunt, Et quo furor eorum foret teſtatior,
canes enecatos funeribus humanis ſuperponunt, Plures numero Regni Poloniæ mi:
litares, in confiniis habitantes, ex qualicunq̃ʒ occaſione, iuſticia non petita, in domi:
bus captos, et ſuppliciis excruciatos, in portis Curiarũ et habitationum eorũ ſuſpẽ:
dunt, Atq̃ʒ frequenti exercitu, cum ſignis infeſtis et extenſis, trãm Dobrzinen inua:
dunt, Quam dum vrere cœpiſſent, ſubito quodam pauore conſternati, ꝙ Poloniæ Rex
prope diem illos inuaſurus eſſet, in fugam dilapſi retrocedunt, Dum aũt aperta hoſti:
litas eorum furori parum reſponderet, in clandeſtinam verſi, hoĩes vtriuſq̃ʒ ſexus, mt:
tifario precio corruptos, ad vrbes, oppida, et villas in Regno Poloniæ incendendas ſub:
mittunt, Ex quo multarum Ciuitatum, Oppidorum, et villarum conflagratio ſecuta eſt,
ꝓfitentibus incendii autoribus, in pleriſq̃ʒ locis comꝓhenſis, ſe à Cruciferiſ ad id facinꝰ
conductos eſſe, Et licet Wladiſlaus Rex crebris Nunciis et lr̃is Mgr̃um et Ordinem,

vt damna refunderent, vt iniurias temperarent, vt pacem ꝑpetuam accuratiori cu:
ſtodia ſeruarent requiſiſſet, tñ Mgr̃o et Cruciferis, requiſitiones iuſtas Regis in ludi:
brium vertentibus, intellexit Rex pompam Cruciferi cæterum fore virtute Dei
neceſſario conterendam. Quapropter comunicato Prælatorũ et Baronũ conſilio, ex:
peditiõm in Cruciferos inſtituit et oĩbus Copiis terrarũ ſuarũ exercitum in Vol:
borz die Dñico poſt feſtum Viſitationis ſanctæ Mariæ Virginis conuenire præcipiẽs,
Alexandrum etiam Vithawdũ, magnum Lithuaniæ Ducem, auxilia ſibi cum potẽ:
tiis trarum Lithuanicarũ, in id bellum laturum, accerſit, Sed et nonnullos Sleſiæ
Duces, et milites forenſes, in ſuum ſuffragium, mercede et donatiuo conducit.

Petro Viſch Poſnanieñ Epiſcopo mortuo La:
ſkarus de Goſlawicze abſens et inuitus ſuffi:
citur; dum Wladiſlaus electioni adeſſet.

EX Raczyasz Wladiſlaus Poloniæ Rex digreſſus, per Iuniwladiſlauiã,
Zneyno, Gneſnam, Pobyedzilska, in Poſnaniam ꝓ diebus Pentecoſtes ꝑuenit.
Quo illic agente Petrus Viſch de Radolina, Poſnanieñ et olim Poſnanieñ Epũs
in Curia Ecctiæ Poſnanieñ Czigzin, feria quinta poſt feſtum Pentecoſtes, quæ fuit vi:
geſima ſexta menſis Iunii, moritur, et in Poſnanieñ Ecctia iuſto honore tumulatur,
Capitulum aũt Poſnanieñ, electiõm de futuro Paſtore acturum, Wladiſlaum Regem
precibus conuenit, vt et præſens electioni adſit, et eligentibus eligendi libertates
non adimat iuſtam et Canonicam electiõm, non ſecundũ carnem et ſanguinem, ſed
ſcdum ſpũm, de ꝑſona meliori viſurus, Quo benigna modeſtiá in vtrũqz annuente
ſolus et vnicus in electionis die Capitulum ingreſſus, Cæſariem venerandã, mitra
depoſita, nudans, Prælatos et Canonicos Poſnanieñ, ad eligendũ congregatos rogat,
qtnus vnam ex quatuor perſonis, vczt aut Alexandrũ Maſouiæ Ducem, nepotem
ſuum ex ſorore, aut Præpoſitum ſcti Floriani extra muros Crac, Regni Poloniæ Vi:
cecancellarium, aut Laſkarium de Goſlawicze Decanum Crac, aut Ioannem Pelka de
Niewieſch, Prpṫum Cruſzwicieñ, per Canonicã electiõm in Epũm Poſnanieñ ſub:
ſtituant, Prælati itaqz et Canci Poſnanieñ, calculatione inter ſe de perſonis, à Re:
ge nominatis habita, conditionibus, virtutibus, et meritis eorũ, diligenti examine
intra vnius horæ ſpacium digeſtis et recenſitis, Laſkariũ de Goſlawicze Decanum
Crac, nobilem de Domo Godziąba, in Hungaria cauſam Regni contra Cruciferos trac:
tantem, Rege Wladiſlao inter eos præſente, concorditer; nullo diſcrepante, q̃ et vir:
tute religioneqz cæteris emineret, et Ecctiæ Poſnanieñ Canonicus eſſet eligunt. Et cũ
Wladiſlao Rege, locum Capitularem egreſſi, electiõm Clero et populo ꝓnunciant et
publicant, Wladiſlao Poloniæ Rege eis ſingulis habente grãs, q̃ ꝓcibus ſuis, gerẽ:
do morem, ꝓfatum Laſkarium Decanum Crac, in ſuum Epũm elegiſſent. E veſtigio
aũt Wladiſlaus Rex Laſkario electo, electionem de eo factã, celeri ſignificat ver:
ſus Budam Nuncio, Qua audita, vir Dei vehementer expauit, et non in iocunditatẽ
aut riſum, ſed in lachrymas et lamenta conuerſus, diu electioni de ſe factę conſẽ:
ſum ꝓſtare nitebatur, Vix tandem Regiis et neceſſariorũ ꝑſuaſionibus expugnatus,
dedit conſenſum. Multiplices tñ poſtea, vt abſolui poſſet, impendit conatus, in religio:
ne S. Benedicti, ſi abſolui obtinuiſſet, militaturus, Martino tamen Papa quinto

virtutes illius et merita ad plenum, dum in Concilio Conſtantien. una agerent, dinoſcente, votis potiri nequiuit. Electus eſt itaque ad Poſnanien. Eccliam vir iudicio humano, ex omnibus optimus, nihil ſanguis, nihil opes, cœteris, à Wladiſlao Rege nominatis proderant, omne ſuffragium de virtute oriebatur, nec iudicio ſano fauor aut interceſsio officere poterant. Sancta et fœlix electio, quæ utinam per omnes regiones, et ætates continuaretur; nunquam malis peiores, et peioribus peſsimi ſuccedentes, orbem terrarum tradita per manus nequicia ac ſuperbia corrupiſſent. Erubeſcant igitur et valdè pertimeſcant, qui ædificant Syon in ſanguinibus, qui non per oſtium ſed per abſcondita et furtiua oſtiola et ipſi introeunt, et nepotulos introducunt, et indignos in Eccliacos honores, quum non ſic cenſet authoritas Canonum, ſed ſaluti omnium prouidendum eſt de bono Paſtore, tranſfretantibus de bono gubernatore et experto, et ſaluti plebium, quæ ſunt in vinea Domini, de optimo Doctore. Peſtilentiam enim et famem, concuſsiones gentilium, colliſiones Regnorum, et quæque plurima terris prouenire certum eſt ex eo, quod honores Eccliaci ad precium et humanam gratiam, perſonis immeritis conferuntur.

Quidam Sleſiæ Duces Wladiſlao Regi Coſthini occurrunt, de ſuis ſuorumque iniuriis queſturi

Poſnania relicta Wladiſlaus Poloniæ Rex in Buk veniens, feſtum Corporis Chriſti illic egit. Quò cum Vlricus de Plawen, Magiſtri olim Pruſſiæ Henrici de Plawen, nuper ab officio depoſiti, germanus, Marſzalcatu et ipſe Pruſſiæ, quem fratre principante tenuerat, exutus, ad ſuam excellentiam, Pruſſiam et Cruciferos effugiens, aduenisſet, et ſe in ſuæ neceſsitatis, et exilii articulo, à Rege in familiares et Curienſem ſuſcipi humillimè flagitaſset, Wladiſlaus Rex comiter eo excepto, et optimè de ſe ſperare iuſſo, illum ſuis familiaribus, et Curienſibus annumerat, et annis multis illum in Curiá ſua, largitionibus liberalibus, tractatum et prouiſum, tenuit. Cuius etiam fideli, in Cruciferorum exterminium, in futuris expeditionibus, frequentius Wladiſlaus Rex opera vſus eſt. Ex Buk Wladiſlaus Rex in Coſten peruenit, Vbi à Sleſiæ Ducibus, videlicet Conrado ſeniore Oleſchnicen., Venceſlao Zeganen., aduentum ſuum ibidem opperientibus, et quaſdam iniurias terris ſuis ex Poloniæ Regno illatas, reſcindi petentibus, rogatus, certos Barones, facturos iuſticiam, et deprauata correcturos, deputauit. Ex Coſten per Srzem, Srzoda, Pizdri, Stupcza, tranſiens, die Dominico, poſt feſtum Viſitationis ſanctæ Mariæ virginis, peruenit in Volborz, quo iam totius Regni Poloniæ exercituum copiæ contra Pruſſiam proceſsuræ conuenerant.

Wladiſlaus Rex cum ingenti exercitu Iſtulam ſuperat, Pruthenos agreſſurus, Legatosque eorum bellum à ſuis legatione vana auertere cupientes ſine ſpe pacis dimittit

Mouens itaque Wladiſlaus Poloniæ Rex ex Volborz caſtra, iiſdem pene ſtatiuis quibus in prœlium magnum itum fuit, vtebatur, Circa Zakroczim autem ad Viſlam fluuium perueniens, ab Alexandro Vithawdo magno Duce Lituaniæ

cum potentiis ſuis Lithuanicis, Ruthenicis, et Tartharicis, illîc iam conſiſtente, in die ſancti Alexii exceptus eſt, Et licet pons naualis ad ſuperandum Viſlam fuerit ordinatus et extructus, æſtate tñ illa, largiſsimas fundente pluuias, flumineq́ʒ inflato et ripas excedente, pons ꝓpter aquæ excreſcentiã, nullatenus intra dies octo, donec reflueret aquæ intra ripas poterat explicari, Intra quos cogebatur exercitus vniuerſus in tris Maſouiæ ſubſiſtere, Viſla tandem ſuperato, quartis ſtatiuis, ad terras hoſtiles ꝓuentum eſt, et exercitus ordinatio fieri cœpta, Erat aũt adeò fortis et numeroſus exercitus, qualem neq́ʒ ſupioribus expeditionibus, neq́ʒ poſt habitis, Regẽ conſtat habuiſse, vt nulla extaret campi planicies, in qua ad integrum poſſet ſuis ſtatiuis comꝑhendi, Præter gentes enim Regias, quæ de vniuerſo Regno in apparatu et numero frequenti conuenerant, item ꝑter gentes Alexandri Vithawdi Ducis magni Lithuaniæ, aliquot Tartharorũ millia, vltra gentes ꝓprias, ſecum habentis, It ꝑter Duces Maſouiæ, Semouithum, Ianuſsium, et Boleſlaum, atq́ʒ gentes eorũ, Duces Sleſiæ infraſcripti, Bernardus Oppolien, Ianuſsius Rathiborien, Boleſlaus Teſchnen, Conradus Canthner Oleſchnicen, Venceſlaus Zeganen, Ioẽs Lubinen, Conradus alby Koſlen, Venceſlaus Opauien, in auxilium cum frequentiã et inſigni pompa militũ aduenerant, Item Lacek de Crawar Capitaneus Morauiæ, notabile banderiũ de gẽtibus expeditis et exercitatis tranſmiſerat, Conduxerat ꝑterea Wladiſlaus Rex magnum ex Bohemis et Sleſitis mercenariorũ militũ numerũ, tamq́ʒ ingentes copias pro ea tempeſtate habuerat, vt pro vaſtanda magna parte orbis ſufficerent, Aderant Mgri et Cruciferorum Nuncii, dum exercitus Regii ordinatio fieret, et ſumã diligentia omnia, quæ in exercitu Regio fiebant, Rege ꝑmittente, ſumma cura notabãt, Legationis eorum non alia ſeries erat, q́ʒ vt deſiſteret Rex à bello, armaq́ʒ deponeret, Mgrũm et Cruciferos, ſuper omnibus queſtionibus plenariè compromiſsuros, in Vilhelmũ Miſsnen Marchiõm, Verum dum euidenter appareret Mgrũm et Cruciferos legatione ipſa Regem à proſecutione cœptæ expeditionis in dolo euocari, redire abſq́ʒ oĩ ſpe pacis iuſsi ſunt, Et ſi pacem ſyncero corde vellent, alias qualificatiões, alias quoq́ʒ conditiones ad pacem adferrent, ꝑ quas appareret illos ſyncere de pace agere, et quæ bellum non includerent

Wladiſlaus Rex Oppido et Caſtro Nidborg atq́ʒ Halſchten expugnatis, et plurimo commeatu comparato ad Helzberg expugnandum ire pergit

ORdinato exercitu, intrauit Wladiſlaus Poloniæ Rex terras hoſtiles, et oppido Nidborg primum conquiſito, Caſtrum etiam ei ſupereminẽs circumuallat, q tandem die octauo conquirit, Opportuna plurimum Regi, et vniuerſo ſuo exercitui conquiſitio, q̃tnus libera eſset negociatoribus via ad conducendum comeatus, ne tantus exercitus contabeſceret, Ex Nidborg Rex progreſsus, venit in Hoienſten, et illico Ciuitas et Caſtrum Regi dedita ſunt, Abinde in Halſten Ciuitatẽ et Caſtrum Capituli Varmien ꝓuentum, Quod q́ʒuis aliquantulum Regi reſtitiſset, potentia tñ exercitus, expugnatum eſt, et Ciuitas militi in ꝑdam data, De qua vniuerſus Regius exercitus ſpolia ſumens, currus ſuos oĩm victualium abundantia impleuerat, Et quia habebatur pro comperto, Cruciferos exercitum Regium, quem armis

deſperauerant, fame ſe vincere et debellare poſse, ſingulas ferè piſtrinas et mo:
lendina, in his præſertim locis, per quæ exercitum rebantur tranſiturũ, per incendia,
vt Regius exercitus, farinæ inopia laboraret, deleuiſse, quinq; diebus circa Hal:
ſtein ſtatiua habita ſunt, intra quos in molendinis optimis, flumen ſuper Hala diſ:
poſitis, exercitus Regius, Rege mandante, de farina prouiſionem fecit neceſsariam.
Caſtro Halſtein in regimen Derſlai de Wloſtowicze militis, commendato, ad Oppidũ
muratum Guttenſtath, Eccl'iam Collegiatã ſumptuoſo opere fabricatã, et Canonicos
Sæculares, in communi viuentes, habentem, peruenit, quod ante aduentum Regis, dudum
erat per gentes Regias, exercitum Regium præcedentes, conquiſitũ, ſpoliatum et exu:
ſtum, ſola Eccl'ia Collegiata, et domo vna Canonicorũ remanente, quæ tandem ægrè
ab igne defenſa eſt. Ex Guttenſtath prope Oppidum Helſberg Varmien. Epi, ſtatiua
pro die Aſſumptionis beatæ Virginis Mariæ habita. Et dum nonnulli ſeruitores et a:
greſtes hoies de Regio exercitu, dicatã dñæ nr̃æ Aſſumptionis diem, parum hono:
rando, verſus Helſberg, iniuſsu Regis et ſuorum Capitaneorũ, pro quærendis
ſpoliis deſcendiſſent, gentes, quæ Oppidum Helſberg obſeruabant, eorum paucita:
te conſpecta, in eos irruunt, et paucis fuga elapſis, cæteros occidunt, occiſioni quoq;
contumelias addunt, Virilibus enim apud occiſorum cadauera amputatis, ea in ora
eorum deponunt. In Craſtino Aſſumptionis ſanctæ Mariæ Virginis, Caſtrum Hel:
ſberg admoto exercitu obſidere cœpit. Cognito autem ab exploratoribus, mercenarios
Cruciferorũ milites Bohemos, in quingentorũ equorũ comitiua, in Curia Crucife:
rica prope Helſberg, noctu Caſtra Regia laceſsituros ſe abdidiſse, tria gentium ſua:
rum banderia ad inuadendum illos mittit. Qui periculo, cui adiiciendi fuiſsent
odorato, in loca munita, ex quibus prodierant, diffugiunt, et cum pluribus aliis Cru:
ciferorũ militibus, qui illis laturi auxilia veniebant, priusquam manus cum Polonis
conſererent, per diuerſa lapſi, regionẽ, quam tutandam ſuſceperant, direptioni et igni
derelinquunt.

Wladiſlaus Rex ſoluit obſidionem Caſtri Helzberg. De pace iterum fruſtra tractatur; Alexander vix à propoſito reducendi ſuos in Lithuaniam deiici:tur; Nonnulli Lithuanorum apud Holandum ca:piuntur.

WLadiſlaus Poloniæ Rex placatus et peruictus ſupplicationibus Ioannis
Varmien. Epiſcopi, qui in fide Regis bello ſuperiori, quo cæde magna Cruci:
fer domitus eſt, manens, Epatu relicto, in Poloniam cum Rege venerat, obſi:
dionem Caſtri ſui Helſberg ſoluit, et Caſtra in vlteriora promouens, ad Oppidum
Kruczborg, à gentibus ſuis longè lateq; Pruſſiam peruagantibus, ante dies aliquot
expugnatum direptumq; et exuſtum peruenit. Quo illic tenente ſtatiua Ioañes Val:
rod Rigen. Archiepus, cum tribus Comendatoribus de Ordine, pro pace petenda
et tractanda aduenit. Et quamuis Wladiſlaus Rex, datis pro parte ſua pacis tractatori:
bus, pacem ſe non abnuiturum obtuliſset, Cruciferis tamen nullas æquas condi:
tiones afferentibus, et magnam ſpem ſibi pollicentibus, quod Regius exercitus, fame
excruciatus, bellum foret relicturus, re infecta diſceſsum eſt. Contendebat ſummo

ſtudio, Alexander Vithawdus Dux magnus Lithuaniæ, ꝓpter loci propinquitatem ex his ſtatiuis in Lithuaniam reuerti, ſed omnibus Regni Poloniæ Baronibus, ſignāter tamen Sandiuogio de Oſtrorog, Palatino Poſnanien, et maioris Poloniæ Capitaneo, fortiter et conſtanter reditum ſuum improbantibus, et ſe Regem ſuum Wladiſlaw equis abſumptis, pedeſtri itinere ſecuturos aſſerentibus, reuerſionis propoſitū, nō ſine tn̄ animi ſui acerbitate, depoſuit, Et licet à Statiuis, in Kruczborg habitis decreuiſſet Wladiſlaus Rex verſus Kinzberg, in terras inferiores, exercitum ducere, Alexādro Vithawdo Duci magno Lithuaniæ et ſuis precibus morem geſturus, oēm oram Pruthenicam terris ſuis confinantem, vri, vaſtari, et exterminari anhelantis, ꝓpter tn̄ aſſiduorum imbrium deſcenſum, exercitus in terras illas, ſuapte natura ex pelagi propinquitate aquoſas, et quottidiana inſuper pluuia complutas, nullatenus poterat, ſolo ex lubricitate dehiſcente traduci, Ex Kruczborg itaq; Rex verſus fluuiū Paſſariā diuertit, Quem, pontibus conſtructis, traiiciens, biduum abſumit, Poſt hæc in Holand perueniens, Caſtrum et Ciuitatem obſidere cœpit, Nonnullis aūt Lithuanis militibus, inter hortos et pomeria parùm ſenſatè ad ſpolia intentis, hoſtium ſtipendiarii facto ex Caſtro deſcenſu Butrim de Zermino, Alexandri Vithawdi Curiæ Marſchalcū, item Mikitham et nonnullos Lithuanos milites captiuant, Deſcenderant autem multæ gentes equeſtris ordinis de Regis exercitu, ad occupandū prædas et ſpolia, verſus mare, et vſq; ad Ciuitatem Framborg, ſupra lacum Hab ſitam, et Cathedralem Ecclīam Zambienſem habentem, Vbi graſſatæ, magniſq; prædis et ſpoliis nullo impediente, conquiſitis, cum maximis pecorum et pecudū gregibus, cum quadrigis, vino et ſuppellectili varia onuſtis, in ſtatiua, habita apud Holand, reuertuntur.

Obſidione Holandi Rex dimiſſa Elbingam verſus exercitu moto, ex Caſtris Dzirgon ac Rezumborg commeatu Poloni inſtruuntur.

Caſtri Holand obſidione, q̄ in dies plures extrahenda præſumebatur, omiſſa, Wladiſlaus Rex motis Caſtris, ꝓpe Oppidum Elbing, gentibus de ſuo exercitu terram hoſtilem iuſſu Regis in gyrum ad plura miliaria ſpoliis et incendiis peruaſtantibus, ſtatiua tenuit, Ex quibus in vigilia Natiuitatis ſanctæ Mariæ virginis, in Caſtrum Dzirgon perueniens, et Caſtrum, diffugiente ex illo Cruciferorum ꝓſidio, vacuum offendens, etiam diem ſctæ Mariæ illic abſumpſit, In craſtino Natiuitatis ſctæ Mariæ Caſtro Dzirgon primùm euacuato, deinde incenſo, q̄ ab eo tempore nunq; poterat inſtaurari, ad Caſtrum Riſzemborg, aliò nomine Prabuth applicat, Quod licet ante dies ſex, Sigiſmundus Coributh Dux Lithuaniæ cum gentibus Regiis conquiſiſſet, et multis ſpoliis in eo repertis potitus incendiſſet, Rege tamen cum exercitu ad illud veniente, exercitus Regius victualiū plurima bona in vino, medone, ceruiſia, et carne, cæteriſq; rebus reperiens, quadrigas ſuas illius ſpoliis impleuit.

Biſchoffwerder Oppidum capitur Stratagema Cruciferorum quo opportunum Regis conſilium Torunii et Culmæ oppugnandæ impeditur; et temere obſidenti Brodniczam auertitur, Indeq; Alexandri diſceſſio in Lithuaniam

X Riſzemborg ad Oppidum Biſchoffwerder, ſitu et muro munitum, peruen:
E tum eſt, quod Regius exercitus altera die impugnans conquirit, et praeter ſpē,
multam nobilem in auro, argento, pannis et equis illīc reperiens ſuppelectilem
plurimum ſe ex illius praeda locupletatum laetabatur, Statuerat aūt diffinito cōſilio
ex Biſchoffwerder verſus Chelm et Thorun ꝑducere exercitū, et Oppidum vtrūq̄
obſidione vallare, pro comperto habens Oppida ipſa nulla reſiſtentia monſtrata, de:
ditionem extemplo eſse factura, Verum Cruciferi, quibus et deliberatio Regia, neſcio
quo ex Conſiliariis Regiis illam prodente, et Ciuium Chelmen̄ atq̄ Thorunen̄ matu:
ra ad dedendum vrbes ſuas voluntas innotuerat, fraudibus et dolis vtendum rati,
à ꝓpoſito ſaluberrimo et vtiliter deſtinato, Regem ab eo, q̄ moliebatur, auertunt, et
in obſidiōm̄ Oppidi Brodnicza pertrahunt, quaſ ſ̄ꝫt obſidionis moleſtias, in dies
plures tolerare valentis, q̄ et ſitu ac forti militum praeſidio, et ſufficientibus victuali:
bus tutum et ꝓuiſum eſset, Nam Tabellarium pannoſū et agreſtem per itinera, à
ſpeculatoribus Regiis obſeruata, incedē et vt capi poſset ꝯ ruſsum, cum l̄ris Brodni:
cen̄ Cōmendatoris, Mḡro Pruſſiae titulatis tranſmittunt, Significabatur aūt eiuſmōi
l̄ris, à Cōmendatore Brodnicen̄ Mḡrō in dolo Oppidum Brodnicza, ad cuius obſidiō:
nem Regem intellexerat venturum, militibus qui apud Ripin ꝑſidium agebant, ad
ſe verſus Brodnicza deſcendere iuſsis, nullis victualibus, bombardis, ſed neq̄ mi:
litibus fulcitum eſse, Curaret itaq̄ nocte inſequenti, vt gentes et bombardas atq̄
victualia celerrimè mittere, Secus agendo, certus foret Ciuitatem vltrò in poteſta:
tem Regis ꝑ deditiōm̄ ꝑuentur̄, Captus itaq̄ Crucifericus Nuncius, l̄ris apud ſe
repertis, conſultiſſimam deliberatiōm̄ damnauit, Qui ſcripturam dep̄henſam
veram non doloſam ratus, nocte inſequenti, ſedecim banderia gentium ſuarum
ad obſidendum Brodnicen̄ Oppidum, et ad prouidendū, ne q̄cq̄ ad illud importari
poſset, tranſmittit, Ipſe cum agmine reliquo, falſis l̄ris ludificatus, in die Exaltatiō:
nis ſctae Crucis ꝑueniens, dedi ſibi Oppidum, altero aut tertio die expectabat. Cum
aūt in diem ſeptimum vanae ſpei nullus reſpondiſset effectus, Alexander, magnus
Lithuaniae Dux, dudum ad redeundum procliuis, à Rege et Conſiliariis nequicquā
vt ſe contineret, rogatus et ꝑſuaſus, ꝑ Maſouiam, itinere altero, occurrere ſibi hoſtē
veritus, in Lithuaniam diſcedit, Quae diſceſsio inter Regem et eum, ad clandeſtinas
ſimultates et odia ꝓceſserat, offenſioq̄ ex hinc animorū inter Regem, et Ducem
ſecuta eſt: magis beneuolentiae officiū minuens, q̄ apertas ſimultates introducens,
Quam tn̄ Dux Vithawdus, in ipſo mox ortu moleſte ferens, curauit extinguere, Miſsiſq̄
Nunciis et muneribus inſignibus, animū Regis offenſū placare et quietare ſtuduit.

Prutheni diſceſsione Alexandri primo animati
exeunt in aciem, Sed mox, impares Polonis ſe eſse
cernentes, cedunt, Ducentis Pruthenis caeſis, ſexagin:
ta captis, ferro iniecto ad Regem deducuntur, dum
Oppidum Dobrzinen̄ fruſtra oppugnat

P Ruſſiae Magiſter diſceſsu Alexandri Vithawdi, noua et maxima ſpe laeta:
tus eſt, et militibus ex ꝑſidiis deductis, cum Wladiſlao Poloniae Rege, po:
tentiam eius languidatam diſceſsu Alexandri ratus, q̄ primum decertare

ſtatuit, et exercitum congerens, verſus Brodnicza ire pergit. Quo nouo ad Regem perlato, et Rex et vniuerſus eius exercitus, ſingulari iocunditate et exultatione impletus eſt, ſperans ſe, quod dudum votis expetebat, cum hoſte ſigna collaturum. Ordinatis itaque aciebus, in hoſtium ſuorum properabat occurſum. Verum Magiſter et Cruciferi à ſpeculatoribus ſuis docti, Regis exercitum, nihil de ſuo robore mutaviſſe, Vithawdo Duce Lithuaniæ diſcedente, et à ſolis primipilariis Regiis, ſuas Copias obterendas fore trepidatione ingenti concepta, ex campo dilapſi ſunt, et milites in præſidia ſolita, nullo pacto pugnæ diſcrimini ſe commiſſuri, remittunt. Militibus poſt hæc Regiis, in varia Caſtrorum et Oppidorum hoſtilium loca graſſantibus, quibus hoſtilia conſiſtere nouerant præſidia, et frequentes particulares de hoſtibus pugnas referentibus contigit, Dobeſlaw Puchalam de Vagri, Kanimir et Ioannem Lyen, cæterosque milites, circa molendinum Lubicz agere prædas et excurſiones. Quos agmen hoſtile inuadens, duriſſimeque et conſtanter dimicans, victoriæ brauium ex ſua multitudine, et Polonorum paucitate ſibi promittebat. Diuinitate tamen propicia ſuccumbens, in Polonorum manus deuenit. Sexaginta capti, ducenti, multis effugientibus, deſiderati. Rege ad tabulam cum Principum et Baronum multitudine conſedente, omnes ſexaginta captiui, à vertice vſque ad pedis plantam ferro veſtiti, fuere oblati. Quo inuidorum in Regio exercitu mercenariorum militum calumniæ eneruatæ et contritæ ſunt, qui latrones et agreſtes, non militares homines, in ſuperioribus prœliis particularibus, captos fuiſſe commentabantur. Obſidebatur interea Brodnicenſis Ciuitas, nulla tamen deditionis ſpes, ex literis interceptis concepta, reſpondebat. Et quamuis obſidionem ipſam omittendam plurimorum ſenſatorum virorum ſententia cenſuiſſet, Rex tamen cunctatione ſua et nondum à ſpe deditionis excidens, in tempus longius illam extraxit, commoditatesque ſuas neglectum iri, et tanti exercitus robur elangueſcere permiſit. Ita vnius vrbis obſidione, diuturna totius terræ Pruthenicæ exitialis deſolatio auerſa eſt, et breui damno, compendioſaque rafricie, tam potentis exercitus virtus illuſa.

Ad preces Legati Romani Pontificis, obſidionem Brodniczæ Wladiſlaus Rex facile ſoluit, et hyemis aduentu, et vi morbi in exercitu graſſante, commeatusque penuria admonitus. Conſtantienſe Concilium indicitur.

Obſidione Oppidi Brodnicenſis in menſem integrum extracta, quamuis pro illius conquiſitione varii fuiſſent adhibiti conatus, intellexit Wladiſlaus Poloniæ Rex tum primum, ſe literis interceptis, et dolis Cruciferorum ludificatum eſſe, non tamen à cura obſidionis animum remiſit. Serpſit et aliud in Caſtra ſua, ex mora diuturna in loco vno malum. Omnium ſi quidem victualium, carnis præcipue, exercitus ſuus Regius habens abundantiam, panis egeſtate et penuria nimia angebatur. Ex quo Dyſenteriæ peſtis coorta, plures mortales aut extenuit aut extinxit. A defectu quoque panis, breui tempore interueniente, expeditio præfata, famelica à Polonis appellatur. Peſtilens quoque morbus, ſanguinis profluuio concretus, et à penuria panis concitatus, vniuerſa Caſtra Regis peruaſerat. Ex re hoſtes, non ſecus quam victoria lætabantur, rati in ſuam defenſionem id permiſiſſe ſuperos, Regiumque exercitum ſolo panis defectu premente

mature per ſe periturum, Nihil em̄ quod gerebatur in Regio exercitu eos latebat. Et Dyſenteria, pane deficiente, in corpora militum graſsari cœpit, et contagium morbi in plures vulgatum eſt, omniuꝙ commeatuū inopia in Caſtris Regiis, multitudine a: bundante ſuccreſcebat, Ex quo et Regi, et exercitui ſuo, ingens ampliſsimæ gloriæ et ſperatæ victoriæ, continuo decidit expectatio: quia non armis, non acie, non con: greſsu cum hoſte, intra mœnia ſe continente, et illa tm̄modo tueri contento, decerta: re poterat, Sed in ventrem et in corpora, cum illa belli mole conuerſa duplicata lues, tam pulcherrimū et validum exercitum aſsiduè quatiebat. Venit interea Nuncius Apoſtolicus Ioannes Lanzanen̄ Epūs, ad multiplices preces et inſtantias Cruciferoꝝ et in eorum expenſis à Ioanne Papa XXIIII ad guerram intercipiendā deſtinatus. Qui impugnari Caſtrum et Ciuitatem vniuerſali exercitus cōmotione, die quo vene: rat, intelligens, in conſpectu Regis et Conſiliarioꝝ ꝓcumbens, ingenti ſolicitudine atqꝫ prece deprecabatur, vt Ciuitati et Caſtro expugnatiōm remitteret, ꝓ Dei honore et Sedis Aplicæ reuerentia, obſecrans Regem, vt armis depoſitꝭ, et bello ꝑ treugam in biennium ſuſpenſo, cauſam ſuā per Conciliū gnāle Conſtantienſe, iam indictum, decidi ꝑmittat, expeditam iuſticiā ex adminiſtratione Concilii ꝑcepturus, Legatione Nuncii Aplici ad frequens Conſilium relata, peticio et ꝑſuaſio ſummi Pontificis, q̄ et hyems appeteret, et morbus Dyſenteriæ in Regium exercitum vulgatus eſset, acce: pta eſt, et treuga in Annos duos firmata, accepturumqꝫ ſe Rex Concilii Conſtantien̄ deciſiōm, eiqꝫ ſtare ſe Rex promiſit, atqꝫ in hmōi Concilium Conſtantien̄ in Calendꝭ Nouembrꝭ inciandum, Nicolaum Gneſnen̄ Archiepū, Ioēm Wladiſlauien̄, Iacobum Plocen̄, Laſcarium electum Poſnanien̄, Epōs, Ianuſsium de Tuliſkow Caſtellanū Ca: liſsien̄, Zauiſsium nigrum de Garbow, Milites, pro ſuis factis procuran̄, et ambaſiata ſolenni ituros, deſignauit, Præfatus ſi quidem Papa XXIIII cum Sigiſmundo Roā: norum et Hungariæ Rege, perſonaliter apud Landa Conuentum agens, vbi ipſe Sigiſmundus Rex pro recuperando à Venetis Dalmatiæ Regno inſtaurabat bellū pro Sciſmatis, quod Ecclām Dei annis 40 vexerat, extinctiōne, Conciliū in Conſtā: tien̄ Ciuitate generale agendum ſolenniter indixit, atqꝫ ad illud ſe perſonaliter ven: turum, non obſtante quotlt impedimento, ꝑ iuſiurandū vterqꝫ aſtrinxit, Conquiſiuerat aūt Rex Sigiſmundus et in Foro Iulii, et in Dalmatiæ Regno manu forti plures Ci: uitatꝭ. In quibus et ſi ꝑſidia militū ſuorum reliquerat, Omnes tñ eo diſcedente, ꝑ Vene: torum gentes fuere et expugnatæ et recuperatæ.

Ad Conſtantienſe Concilium q̄ durauit annis quōr Legati ex Polonia mittuntur; Ad quod Sigiſmundꝰ Romanorum et Hungariæ Rex proficiſcens, Aquis: grani primam Coronam Imperialem accipit

Treugis ob Dei reuerentiam per medium Nuncii Aplici Epi Lanzanen̄ in biennium Wladiſlaus Poloniæ Rex firmatis, ſexta die Octobris, Brodni: cen̄ Ciuitatis obſidiōm ſoluit, atqꝫ ex agro hoſtili diſcedit, Et primum noctur: num in Ripin agens, oēm exercitum licentiat, Qui apud Doninow ponte nauali Viſla ſuperato, in ſuarū regionū oras redire cœpit, Rex per Przipuſch, Cowalie, Goſti: nin, Lowicz, Skwyernewycze, Inowlodz, Opoczno, Skrzin, Rachoczko Caluū montē

in Opathow, Anna Regina in Opathow illum excipiente, ꝓ feſto Oīm ſanctorū
Sandomiriam venit, Ex Sandomiria per Prziſchow, Pilzno, Biecz, Tuchow, Bochniā
ꝓcedens 14 Nouembris in Niepolomicze diuertit, Occurrerat aūt Wladiſlao Poloniæ
Regi, in Biecz agenti Nicolaus Archiepūs Gneſnen, et ſingularibus mandatis, et
inſtructionibꝫ acceptis, quid et quo ordine, qualiaqꝫ illum et ſuos Collegas, in Conci:
lio Conſtantien agere in Ecctiæ vniuerſalis, et Regni Poloniæ rebus oporteat, plu:
ribus inſuꝑ donis et Clenodiis, in auro, argento, pelliceis veſtibus, equis, muneratus
in Conſtantiā ꝓceſſit, Quem et alii Pontifices atqꝫ Barones ad obeundū ambaſiatā
Regni et Regis noīati Rege apud Niepolomycze valedicto, extemplo ſunt ſecuti, Pro
vnienda ſiquidem et reformanda Ecctia Dei, 40 Annis et amplius ſciſſa, variisqꝫ et e:
xecrandis abuſibus, ſciſmate vigente deformata, Conciliū ꝑdictū Conſtantien ꝓpi:
cia Diuinitate in tam magno et frequenti Prælatorū numero, erat congregatum, vt
glorioſior Synodus, cum ingenti Solemnitate iniciata et continuata, à multis ſeculis
non memoretur acta eſſe, In qua et hoc ſtupendum memoratur; ꝙ pro vnienda et
reformanda Ecctia Dei, certatim ſinguli ſuos conatus et ſtudia, paſſione qualꝫt cir:
cumſcripta, alacriter et fideliſſime conferrent, Quod cùm in die Oīm Sctorum ini:
ciatum eſſet, in quadriennium vsqꝫ ꝓtendebatur; Sigiſmundus aūt Romanorū et Hun:
gariæ Rex, ꝑ ſitia ſua illud et honeſtaturus, et aucturus, in Comitiua notabili, et appa:
ratu magno Principum, Baronum, et Prælatorū, tam Ecctcorū, qꝫ Sæcularium, ex Hun:
garia in Rheni et Germaniæ partes deſcendens, Aquiſgranū venit, vbi prima Coro:
na Imperiali à Magunthinen Archiepo, cum ſūmo oīm Principum Almaniæ fauore,
accepta, Conſtantiā diuertit, et pro vnienda Ecctia Dei indefeſſo ſtudio laborauit,
vsqꝫ ad plenariam illius conſūmatiōm &

Nuncii Polonorum Conſtantiam ꝑueniunt Ioães XXIIII adeo pecunia plerosqꝫ corrumpit, et onerat promiſſis vt prius articulos ſcelerum ſuorū qꝫ in Concilio publi: carentur didicerit &

Nunciis, in Conſtantien Synodum ituris, expeditis et prouiſis, proceſſit Wla:
diſlaus Rex ex Niepolomycze per ſtationes ſolitas, in Lithuaniam, et apud
Grodno Natalis Chri dies exegit, Vehementer aūt Alexandro Vithawdo magno
Duci Lithuaniæ infenſus, ꝙ ex Brodnycza Rege neqcqꝫ aduerſante diſceſſerat, Cotu:
bernium ſuum deuitans, nunqꝫ illi pacifice loquebatur, In eaqꝫ indignatione ꝑſeuerans,
ex Lithuania ꝓceſſit, Conſiliarii aūt Poloniæ eorū diſcordias ſanaturi, crebras faci:
unt hincinde fatigas, comportantes eorū diſſociatos aīos, Et poſt varios labores et tracta:
tus, Ducem tandem Alexandrū ſuam tranſgreſſiōm ꝑfitentem, Regi reconciliant, Qua
ſecuta, Alexander magnus Lithuaniæ Dux, Wladiſlaw Poloīæ Regem amplius placa:
turus, ipſū ꝓ æſtate aduenien inuitat, Ambaſiatores aūt Regii, in Conſtantien Conciliū
deſignati, ꝑ Miſſnam, et Saxoniam iter facien, à Marchionibꝫ Miſſnen benignè exce:
pti, et ſingulis neceſſariis, in Miſſnen Marchionatu ꝑcurati, 27 Nouembris in frequēti et
ſplendido apparatu Conſtantiā ingreſſi ſunt, Quibus maxīæ Cardinalium et Prælatorum
cateruæ, aduentum eorū excipientes, non ſine animorū alacritate occurrebant, admi:
rantibus et comendantibus cunctis illorū numerū, et apparatū. In die aūt Sctæ Barbaræ

congregationem ingreſsi, commendatione Wladiſlai Regis, et Regni ſui Poloniæ, Papæ Io: anni, Cardinalibus, et Patribus Concilii coram facta, fuerunt ſacræ Synodo Regis et Regni primum, deinde ſuis nominibus incorporati, Ab eoque tempore Cruciferorum a: lacritas et audatia fuit compreſsa, qui Regem et Regnum multifariis infamabant de: tractionibus, et ſignanter, quod filiam ſuam in contumelia Christianitatis Turcarum deſpon: ſaſset Cæſari, nec audebant in ſugillationem Regis et Regni de cætero quicquam mutire. Quam: uis autem Ioanni Papæ XXIIII fuiſset à plerisque carnali et terrenæ ſapientibus ſugge: ſtum, ne Papa pro congregando Concilio nauaret operam, neue perſonaliter intereſset illi: depoſitionem de Papatu, et nonnulla alia ludibria illic excepturus, omnibus tamen, quæ ingere: bantur, nihili penſis, cum omni Curia ſua de Italia excedens, Conſtantiam Sueuiæ Vrbem 20 Nouembris aduenit, aduentuque ſuo Concilium congregauit, Præſidendoque Concilio huiusmodi, pro vnione Eccleſiæ Dei, ſe Papatu ceſsurum, propriæ manus apodixam aſtrinxit, Opus admirandum et celebritate dignum, ſi illud actione contraria non coinquinaſset. Cui Al: pes, quæ Italiam et Germaniam diuidunt, transgredienti, etiam apud Tridentinum con: ſiſtenti, ab vno deliro, quo pro ſolatiis vtebatur, facetè dictum eſse conſtat, Pater ſan: te, qui paſso trigenta perdo, Id eſt Pater ſancte, qui in ludo chartarum excedit trigenari: um numerum perdit, ita et nos, qui Tridentum velut vltimam oram Italiæ transgredimur, faſces et dignitatem Papalem ſimus amiſsuri, Confidens ſiquidem in Theſauris, cre: didit, omnibus pro voto diſpoſitis, Bononiam reuerti, et pro libito dominari, Adeò autem ple: rosque Epiſcopos, et alios magnæ authoritatis viros, pecuniis et promiſsis corruperat, quod nihil poterat tam ſecreto agi, quin ad ſuam confeſtim deduceretur noticiam, Exhibuit interim vnus ex Italicis plures articulos, eum horrendum et abominabilia ſcelera con: tinentes. Ad quorum publicationem et probationem ne procederetur, per aliquorum ex natione Ger: manica, Polonica, et Anglicana, Prælatorum, honori Sedis Apoſtolicæ conſulentium ægre obten: tum eſt. Quod cùm Ioannes Papa intellexiſset, mente conſternatus, varia ad euadendum inge: nia cæpit meditari

Sigiſmundo Rom: et Hungariæ Rege apud Conſtan: tiam agente, Hungari Turcas prouocantes, ab eis magna clade afficiuntur, et plerique eorum Primores capiuntur. Wladiſlaus Poloniæ Rex Turcam requirit, ne graſsetur in Hungaros, alioqui auxilio illis ſciat ſe præſto futurum

Sigiſmundo Romanorum et Hungariæ Rege in Conſtantienſi Concilio, ad re: integrandam Eccleſiam Dei intendente, Hungariæ Barones proprio tamen motu, mili: te Hungarico collecto, nullis externis auxiliis admiſsis, expeditionem in Turcas faciunt, Quibus Cæſar Turcarum Criſten appellatus cum multitudine gentium ſuarum occurrens, eos miſerabiliter conflixit, et præſtantiores Hungariæ Barones, videlicet Ioan: nem de Gara Palatinum Hungariæ, Ioannem de Moroth, Gergiſlianum, et plures alios, nonnullis effugientibus, captiuauit, Quorum liberatio, nonniſi magno auro poterat procu: rari. Turcæ autem obtenta huiusmodi victoria, plures Diſtrictus et terras Regni Hungariæ peruadentes, vsque ad Ciliæ terras graſsatæ ſunt, multaque Catholicorum millia in ſeruitu: tem barbaricam abducunt, Compaſsus autem vehementer Wladiſlaus Poloniæ Rex, tantis quæ in gentem Hungaricam ingruerant, malis, literis quoque Concilii Conſtantienſis et

Sigiſmundi Romanorum Hungariæque Regis ſolicitatus avertere graviora mala, Regno Hungariæ à Turcis impendentia, in animum inducens, ad præfatum Turcarum Cæſarem Criſten, duos milites ſuos videlicet Skarbkonem de Gori, et Gregorium Armenum mittit, Rogans et requirens Turcarum Imperatorem, quatenus ab invaſione et vaſtione Regni Hungariæ quieſceret, et omnibus captivis in libertatem reſtitutis, in annos ſex cum Regno Hungariæ treugas firmaret, Comminans et denuncians, ſe, ſi id facere detrectaret, propter fœderis et Sanguinis, quæ ſibi cum Sigiſmundo Romanorum et Hungariæ Rege communionem, contra illum, cum ſuis omnibus potentiis conſurrecturum. Turcarum autem Cæſar Criſten, Nunciis Regiis benignè exceptis et habitis, etiam liberaliter eos, adminiſtrando ſingula neceſſaria, tractavit, frequentius quoque ſecum epulari iuſsit. In ſingulis vero, pro quibus à Wladiſlao Poloniæ Rege rogatus et requiſitus erat, ſe monſtrando morigerum et ceſſaturum ab inferendo bello, ſufferentiasque in Annos ſex firmaturum cum Hungaris offert et repromittit. In evidentius autem oblationis ſuæ robur, certos Nuncios ſuos cum Regiis Nunciis, ab eo muneratis, ad firmandum promiſſa in Hungariam tranſmittit. Dum autem ſimul una in Hungariam procederent, Skarbek de Gori ab illis, per Valachiam rectiori via, ad Wladiſlaum Poloniæ Regem preventurus, et illi ſingula, quæ ordinaverat, expoſiturus, diverterat. Gregorius vero Armenus alter Regiorum Nunciorum, Turcarum Nunciis non audentibus in Hungariam ſine ſalvo conductu progredi, et in metis Dominii Turcarum remanentibus, in Hungariæ Regnum ad expediendam ſecuritatem Turcarum Nunciis, proceſsit. Verum cum ad Piponem de Ozora Banum Temeſchiensem pervenisset (Is enim ſibi primum ex Baronibus Hungariæ occurrerat) et rebus ordine patefactis, quas apud Turcam geſſerant, de dando ſalvo conductu Turcarum Nunciis, ipſum requiſiviſſet, non ſecus quam explorator et hoſtis, ab eodem Pipone captus eſt, et in vincula coniectus, omnesque res, veſtes et ſarcinæ ſuæ, usque ad calciamentorum corrigias, ne quid literarum à Turcis, vel in eorum favorem ferret, ſcrutatæ et inciſæ. Propter quod Turcarum Nuncii præfati, Gregorii Armeni captivitate et ignominia, qua à Pipone tractabatur comperta, velocius redeuntes, maiori crudelitate in Hungaros cæperunt ſævire. Sed nec Wladiſlaus Poloniæ Rex ſtrages et vaſtationes Hungariæ, poſt à Turcis ſecutas intercipere, quamvis multipliciter ab Hungarorum Baronibus ſolicitatus, ſuſtinuit, pudore et dedecore, ſibi et ſuo Nuncio Gregorio illato, exacerbatus. Qui non ſolum treugam, aut, ſi id depoſcerent, perpetuam pacem, ſed etiam cum potentiis ſuis, ferre Hungaris auxilia ſtatuerat. Gregorius tandem Armenus, Baronum Hungariæ abſolutus iudicio, quoniam nihil in eo, quod affine foret criminationi, deprehenſum iri poterat, ad Wladiſlaum Poloniæ Regem rediit.

Cathalogus articulorum Vicleph hæreſeos recenſetur: Quos Ioannes Huſz Almæ Matris Magiſtris Pragæ infeſtus, innovat, et libris poſtea opera Epiſcopi combuſtis ædit. Ob idque Studiorum Univerſitas Praga Lipſiam mota eſt

Imbutus iam dudum Viclephiſtarum veneno, quod ex libris Ioannis Vicleph ab Oxonia Angliæ Civitate, per quendam Bohemum Pragam delatis, Bohemiam, penetraverat, Ioannes Huſs, continuo cæpit illud diffundere. Cum enim eſset ingenio acri, et lingua facunda, multumque Dialecticis oblectaretur, et peregrinas opiniones amaret, ac Teutonicis infeſtus admodum foret, Viclephiſtarum doctrina adepta, Teutonicos Magiſtros vexare cæpit, Sperans eo modo confuſos Teutonos Scholam relicturos. Quid

cum non ſuccederet, à Venceſlao Rege, impetratum eſt, vt Gymnaſiũ Pragenſe Teutonicis
excluſis, ꝑ Bohemos regeretur, Qua indignitate, Mgri ac Scholares Teutonici gnis cõ:
moti, Praga relicta, apud Lipſiam Ciuitatem Miſchnæ vniuerſale ſtudium erexere.
Ioannes deinde Huſs, lingua potens, et mundioris vitæ opinione clarus, facile et inter
Scholares, et inter vulgum, principatũ ſortitus eſt, Qui cum ſe libenter audiri anima:
duerteret, multa dogmata Ioannis Viclephi, in publicum extulit, et Anglicana venena Bohe:
morũ pectoribus infundit, Aſſerens illũ virũ bonũ et ſctũ fuiſſe, et oĩa vera ſcripſiſſe
et ſenſiſſe, Cupiens, ſe poſt fata, in ea loca proficiſci, ad quæ Viclephi anima ꝑueniſſet: Se:
quebantur Ioannem plures Clerici numero, oẽs ære alieno grauati, ſceleribus atque
Sedicionibus inſignes, rerum nouitate meritas pœnas euaſuri, qbus etiam et nonnulli,
doctrina celebres iuncti erant, Qui nullam in Ecclia dignitatem nacti, Sacerdotiã ma:
iorum cenſuũ iniquo ferebant animo his committi, Qui quis nobilitate præirent, ſciẽtia
tñ viderentur inferiores. Hi itaq; Valdenſẽ ſectam atq; inſaniã amplexi, in oẽs Eccliacos
latrare cœperunt, Cuius peſtiferæ et damnatæ ſectæ, hæc ſunt dogmata, Romanam Ec:
cliam reliquis Epĩs parem eſſe, Inter Sacerdotes nullum diſcrimen, Præſbiterum non di:
gnitatem ſed vitæ meritum efficere potiorem, Animas Corporibus excedentẽ, aut in æternas
e veſtigio pœnas mergi, aut ꝑpetua conſequi gaudia, Purgatorium ignem nullibi inueniri,
Vanum eſſe orare pro mortuis, et auariciæ ſacerdotalis incrementũ, et inuentum, Dei
ac ſctorum imagines delendas, Aquarum palmarumq; benedictiões irridendas, Mendican:
tium religiones, malos Dæmones inueniſſe, Sacerdotes pauperes eſſe debere, ſola cõ:
tentos eleemoſyna, Liberam cuiq; verbi prædicationem patere, Nullum Capitale pctum,
qntumuis maioris mali vitandi gratia tolerandum, Qui mortalis culpæ reus ſit, eum neq;
Sæculari, neq; Eccliaca dignitate potiri, neq; parendũ ei, Confirmatiõm, quam Chriſma:
te Pontifices inducunt, et vnctionem extremam, inter Eccliaca ſacramenta minime con:
tineri, Auricularem confeſſiõm nugacem eſſe, ſufficere ſua quemq; Deo in Cubili ſuo
confiteri peccata, Baptiſmum fluuialis vndæ, nulla interiecta ſacri olei mixtura reci:
piendum, Cimiterium in inanem vſum quæſtus cauſa reptum, quacunq; tegantur tellure
humana corpora, nihil diſtare, Templum Dei late patens, ipſum mundum eſſe, Coartare
Mtem eius, qui Ecclias, Monria, Oratoriaq; conſtruit, tanq; ꝓpicior in eis bonitas Diuina
inueniatur, Sacerdotales veſtes, Altarium ornamenta, pallas, Corporalia, Calices, patinas
Vaſaq; huiuſcemoi, nihil habere momenti Sacerdotem, quocunq; loco, quocunq; tpe, Sacrũ
Corpus Chriſti conficere poſſe, petentibusq; miniſtrare, ſufficere, ſi verba tm̃ ſacra:
mentalia dixerit, Suffragia Sctorum iam in cœlis, cum Chrõ regnantium, fruſtra impe:
trari, quæ iuuare non poſſunt, In Canõcis horis cantandis, dicendisq; fruſtra tempus teri,
Nulla die ab operatiõe ceſſandũ, niſi quæ Dnica appellatur, celebritates ſctorum pror:
ſus reiiciendas, Ieiuniis quoq; ab Ecclia inſtitutis, nihil ineſſe meriti. Sbigneus dĩs Sbin:
ko, cognõie lepus, conſilio, animo, et nobilitate illuſtris, Pragenſem regebat Cathedrã, qui
orientem errorem extincturus, ducenta et amplius volumina Ioannis Viclephi, pulcherri:
me conſcripta, igne comburit, et Ioannis Huſs pdicatiõm interdicit, Qui Praga excedens,
apud villam ſuæ originis, multa in Romanũ Præſulem, cæterosq; Pontifices, relatu indi:
gna, docendũ populos, expuebat, aſtruens decimas, non ſecus q; eleemoſynas Sacerdotibus
dandas eſſe, Nondum ardor vtriusq; ſpeciei pectora hominũ perſuaſerat, ſed attulit nouã
peſtem Petrus Draſenſis, qui patria Miſsna pulſus, Pragam velut hæreticorũ Aſylum, à
qua prius eiectus fuerat, repetiit, Ex cuius ſuggeſtione et monitu, Iacobellus etiam

patria Miſnen, plebi prædicans, publice populum commouere cœpit, ne deinceps cōmunionē calicis, ſine qua nemo ſaluari pōt, quoquomō negligeret. Huic omnes hæretici conſenſere, haud modica geſtien lætitia, q̄ articulum inueniſſent, in Euangelica veritate fundat, p̄ quē Romanæ ſedis vel ignorantia, vel nequitia, redargui poſſet, Videns aūt Sbigneus alīs Sbinko Pragen Archiepūs, nullum adyſus emergens malum in Vencellao Rege p̄ſidium, quippe qui inertia torpens, hæreticos ſinebat, impune in ſuum et Regni excidium debacchari, ad Sigiſmundū Rōanoꝝ et Hungariæ Regem ſe contulit, obſecrutq̄ꝫ, vt Pragam pſonali aduenīens, orietes multorū maloꝝ facem, negligentia fr̄is hactenus nutritā, extingueret, Quo pollicēte et dare ſponſioni virtutem differente, Sbigneus apud Poſonium in Hungaria morit, eiq̄ꝫ Albicus natione Bohemus, ꝓpter peritiam medicinæ, Sigiſmundo charus ſufficitur, vnicum extremæ auaritiæ baratrum, Qui claues cellæ vinariæ per ſemetipſum deferens, multitudinē etiam familiariū et ſeruientiū, ne illis veſtes et alimenta præbere cogeretur, peroſus, non contemnendū tm̄mō ſed irridendū hæreticis p̄buit, Idoneus Pontifex ꝑfecto, qui ſuæ modeſtiæ, vel potius auaritiæ conſulens, fomentum ſurgenti hæreſi dedit, Ab eo ſiquidem tp̄e et Rege et Pontifice, nefarios hæreticorum conatus inualeſcere p̄mittente, labes hæretica vires extollere et ſenſim dilatari cœpit. In huncq̄ꝫ modum intra Catholicam Eccl̄iam, in Regno nobili et Orthodoxo, in eius quoq̄ꝫ ventre atq̄ꝫ medio, germen illud hæreſeos dudū contritum leuauit caput, et de antiquæ Anglicanæ peſtilentiæ, reliquiis ignis flam̄auit exortus.

Ioannes XXIIII ſcelerum ſuorum conſcius, Conſtantia Friburgum perfugit. Vbi deinde à Sigiſmundo Rom: et Hungariæ Rege captus Conſtantiam reducitur, et autoritate Concilii motus Pontificia Sede carceri includitur.

Die Vigeſima prima Menſis Martii Ioannes Papa habitu mutato, et hora ſerotina, in forma laici, met tertius, per Ordinationē Frederici Ducis Auſtriæ, Conſtantia receſſit, et ad Caſtrum Seffhauſzen, partim pedeſtri itinere, partī nauali, in diē ſcti Benedicti ꝑuenit, Quem quinq̄ꝫ Cardinales, vẑt Piſanus Branda, Placentinus de Czelancho, de Braccantiis, et Baren, et ſucceſſiue q̄dam alii Cardinales, atq̄ꝫ Curiales, et Offles, in Dnīca Ramispalmaꝝ ſumo mane ſequebantur, Quorum dū ſex ad Conſtantiā feria quarta immediate ſequenti rediiſſent, et in congregatione publica, p̄nte Sigiſmundo Rōanorū et Hungariæ Rege, amplē nimis con̄ Conciliū locuti ſunt, aſſeren ꝓpter dicti Ioannis Papæ receſſum, Concilium fuiſſe diſſolutum. Quibus replicatum fuit et oſtenſum, q̄ Papa non eſſet ſup̄ Conciliū, ſed ſub Concilio, Et contentionibus hinc inde exortis, Cardinales ipſi, q̄ rōne non poterant clamoribus defendebant, Die vero Veneris ſcta, p̄fatus Baltazar alīs Ioannes Papa, hora meridiei, tempore valdē pluuioſo, recedens Seffhauſzen, venit in Loffemburg, Cardinalibus et aliis Cardinalibus, eum ſequi faſtidientibus, Die vero Mercurii, ꝓg Octauas Paſchæ, in diluculo p̄fatus Baltazar mutato habitu, de Caſtro Loffemburg met quartus recedens, verſus Caſtrum Friburg, et ex illo verſus Oppidum Brizark, ſup̄ flumine Rheno conſiſtens, vt p̄ gentes Ducis Burgundiæ, exinde in Auinionem p̄duceretur.

Sed practica hmoi ꝑ mediū Rodorꝯ Regis Sigismundi fuit impedita. Venerunt aūt ad dictum Ioēm in Friburgum duo Cardinales, et aliquot Epī ac Abbates, reqrentes eundem noīe Concilii, vt ꝓuisione accepta, cederet alś Conciliū, ad priuatiōm et depositiōm sui ꝓcedere vellet. Qui misso Constantiam Bartholdo de Vrsinis Comite, petebat per certos Cardinales apud Concilium, q̄ de ꝓuisione sua, anteq̄ȝ cederet, ordinaretur; Imprimisq̄ȝ esset Legatus per totam Italiam irreuocabilis, Item q̄ haberet ꝓ se Comitatū Bononien, Varsmen, et Auinionen, cum Ciuitatibus eorundem, Et q̄ sibi emerentur annui redditus ad vitam de triginta millibus Ducatorum auri, decem vzt milia de Venetis, decem in Florentiā, decem in Genua, et vna Ciuitate, vel duabus non soluentibus, dua residua vel tertiā ad solutiōm nihilominus tenerentur. It q̄ remaneret Cardinalis, et emolumentis Cardinaliū participaret. Die vero quarta Mensis Maii redierūt ad Concilium ex Schafhausen oēs Cardinales, Offīes, et Curiales ꝑfati Ioannis Papæ. Et Fredericus Dux Austriæ, in publica congregatiōe genibus flexis ꝓcumbens, veniam ꝓ ꝑfidia, q̄ȝ fecerat, abducendo Ioannem Papam, Constantiam, sibi ꝓ Sigismundꝯ Regem impendi humiliter petiit, Qui flecti ad pietatem recusans, missis exercitibus Ducatus eiusdem Frederici vastauit, nonnullaq̄ȝ Castra, solo æquata diruit, Oppidumq̄ȝ Friburg, cum octo aliis oppidis sibi adiacen, quæ erant de ꝓprietate ꝑdicti Ducis, vna cum eodem Ioanne Papa cepit, et exinde ꝑdictum Ioēm Papam, ad Oppidum Cellæ, quod distat per duo miliaria Almanica à Constantia deduxit, Vbi ordinante Concilio, diligenti custodia nocte et interdiu obseruabatur. It Die xxiiii Maii in sessione publica, publicati fuerunt quinquaginta quinq̄ȝ articuli horrendi, et criminales, et ꝓbati contra ꝑfatum Baltazar Papam. Et eodem die ꝑdictus Baltazar, per Nuncios Concilii certificatus est, q̄ Diuina dispositione cont̄ eum sententia ferri debet, Qui in illam consentiens, rogabat obnixe, vt quanto honestius fieri posset, sententiam ipām dictaret. Die verò vigesima nona eiusdem Mensis Maii, in solenni sessione, per sententiam diffinitiuam, authoritate Concilii latam, depositus fuit ꝑfatus Baltazar ab oī iure et honore Papatus, Carceribus ad ꝑagendū pœnitentiā adiudicatus. A Sum̄i aūt Pontificatus culmine, Sententia Concilii deiectus, in locum obscurū truditur; et mandata Custodiæ cura Comiti Palatino Rheni, qui ei maxime aduersabat. Ibi triennio solus, oī destitutus ope, vnius serui, et linguæ ignotæ, ministerio vsus, quoad Martinus quintus Pontifex Constantiæ creatus est, vitam cum deguisset, tandem ꝑcio redemptus, in Italiam rediit, Non est meum insectari mortuos, sed tn̄ nihil sæculum illud vidit indignius q̄ȝ Antistitem Chrīanæ fidei eum virum, qui nullam neq̄ȝ fidē norat, neq̄ȝ religiōm, rebus agen̄ potius q̄ȝ Cultui Dei, et gubernan̄ Reip: ac religiōis Chrīanæ accomodatū, Sedit annis quīq̄; Sepultus in Florentiā

Gregorius XII Pontificatu Romano se abbicat

PRima die mensis Iunii prædictus Baltasar ductus fuit ad Castrum Gothleyben prope Constantiam. Et ibi licentiati et amoti fuerunt ab eo Cardinales sui, et traditus fuit Custodiæ Ludouici Comitis Palatini Rheni, à quo fuit humaniter tractatus. It quarta die Mensis Iulii Gregorius duodecimus, alś Angelus de Carario, per Procurem seu Carolū de Malatestis, in publica sessione, omni iure Papatus simpliciter cessit et renunciauit, Factusq̄ȝ est Cardinalis et Portuen̄ Epūs.

Qua ceſſione ipſe Angelus intellecta, conuocatis ſuæ obedientiæ Cardinalibus et Curialibus, ceſsionem ipſam publice approbauit, ſpoliando ſe inſigniis Papalibus, Sedit annis duodecem.

Anno Domini 1415

Alexander Moldauiæ Palatinus, Snyathini ſolenne præſtat homagium Regi et Regno Poloniæ. Patriarchæ et Imperatori Græcorum, preſsis bello Turcico, magna frumenti copia à Wladiſlao Rege mittitur. Ecclypſis Solis ſtupenda. Mgr Liuoniæ Lander Wladiſlaum Regem hoſpicio exceptum, ſplendidis muneribus cumulat.

Wladiſlaus Poloniæ Rex relicta Lithuania, poſt natalia Chriſti per Stationes et Curias ſolitas, in Iedlna aduenit, et Carniſpriuii dies cum Conſorte ſua Anna Regina, quæ illi ex Lithuania redeunti in Parczow occurrerat, tenuit. Quibus exactis, itineribus conſuetis Sandomiriam, ex Sandomiria, in nouam Ciuitatem, deinde per Tuchow, Croſno, Iaſlo, Lanczuth, Przemiſl, Iaroſlaw, procedens, feria quarta ante feſtum Paſchæ venit Leopolim. Et Paſcha Domini illic celebrato, dies aliquot Maii in Sanok abſumens, iterum Leopolim rediit, et abinde diſcedens, per Gliniany et Bolcz tranſiens, feſtum Aſcenſionis Domini apud Trebowlya peragit. Deinde per Buczacz, Halicz, Colomiam in Sniyathin pro feſto Pentecoſtes aduenit. Quo ſuam Serenitatem Alexander Moldauiæ Voieuoda, cum Conſorte ſua, et maxima militum ſuorum cohorte acceſsit, et cum Wladiſlao Poloniæ Rege frequentiſſimam Militum Pompam etiam tunc habente, benignè exceptus eſt, et multipliciter honoratus. Deuotionem autem et fidem erga Wladiſlaum Poloniæ Regem monſtraturus, ſibi, in Corona et Maieſtate ſedenti, vt et tanquam Regi Poloniæ, et Coronæ Regni Poloniæ, fidelitatis et ſubiectionis, cum omnibus Boiaris terræ Valachiæ, ſolenne præſtitit homagium, et fidelitatis corporale iuramentum, proiectis in terram ad pedes Regios banderiis. De quo et literas patentes dedit, quæ in Theſauro habentur, ad rei memoriam ſempiternam. Deinde Regem ipſum et Annam Reginam, et omnes Barones et militares Regios, ad prandium inuitans, tractauit opipare. Munera quoque notabilia Regi et Reginæ obtulit, Sed et inter primores Regni Barones, dona ſua largiter diſtribuit. Venerunt inſuper, ſub eo tempore ad Wladiſlaum Poloniæ Regem Nuncii Patriarchæ et Imperatoris Græcorum, cum literis et bullis plumbeis, quatenus dignaretur eis, à Turcis multifariè laceſsitis et oppreſsis, frumenti tantummodo largitione ſubuenire. Wladiſlaus autem Poloniæ Rex, neceſsitati eorum ſatagens pia commiſeratione ſuccurrere, petitam frumenti quantitatem dat et largitur; et in portu ſuo Regio Kaczubyeiow, per eos recipiendam conſignat. Datis autem Alexandro Moldauiæ Voieuode, et ſuæ Conſorti donis reuerſalibus, et Anna Regina Cracouiam remiſſa, proceſsit in Camyenyecz. Abinde verò per Smotrycz, Nieſzwyecz, Krzemyeniecz, Raiſko, Sadowie, Turziſko, Kobrin, Mitho, in Lithuaniam, inuitationi Alexandri Vithawdi ſatisfacturus deſcendit. Quo de Kobrzin in Mitho iter agente, feria ſexta poſt octauas Corporis Chriſti tertiarum hora Eclipſis notabilis, in Sole cauſata apparuit. Quæ Wladiſlaum Regem et

ſuos, velut inopinata et ignorata, primum in admiratiom̄ et ſtuporem, ad extremu
in religionem vertit, Erat enim adeò notabilis, vt alites ſubita caligine deterritæ, in
terram deciderent, et ſydera non ſecus q̄ȝ nocte collucerent, Rex quoqȝ Wladiſlavs,
tenebris arcentibus, cogebatᵘ ꝑmere gradum, nec prius procedere poterat, donec ob:
ſcuratio Solis ceſaſſet. Ex Mitho Wladiſlaus Rex per Volkoniſka, Naſziliſchki, et
Schiſchkÿ ꝓcedens in Trokÿ venit. Cui Dux Withaudus Alexander cum Mgr̄o Liuo:
nicæ, dicto Lander, vnum miliare occurrens, eum ſupplicitei et hilariter excepit, et
in Caſtrum altum, in medio lacus ſitum, cum oībus militibus ſuis recolligens, ſplen:
didè tractauit. Altera deinde die, Regem in Theſaurum Ducalem introducens, viginti
millibus marcarum latorum groſſorum, quadraginta veſtibus, ſubductis pellibus
ſabellinis, Centum equis, centum purpuris, Regem Wladiſlaum, item oēs Regios mili:
tes, aliis muneribus donat. Quæ ſingula ſibi donata Rex Wladiſlaus, per Vicecancel:
larium ſuum Dunyn, et aliquos Barones Poloniæ cr̄e remiſsos, Cracouiam in The:
ſaurum Regium condenda tranſmiſit, quæ tandem oīa temporis ꝓceſsu in milites
et familiares ſuos liberalitate munifica diſtribuit.

Fædera inter Wladiſlaum Poloniæ, et Sigiſmundus Rom: et Hungariæ Reges antea inita vtrinqȝ ſacramento firmantur et tria Monaſteria virginum in vnum ad Buſko rediguntur

EX Troki Wladiſlaus Poloniæ Rex comitatus ab Alexandro Withawdo in
kowno tranſiit. Abinde verò nauali itinere ad Caſtrum Welunya pridem con:
ſtructum, Duce Alexandro Withawdo in kowno remanente. Ex Welunya verò
in Caſtr̄ Vilkomiria, ſup̄ flumen Swyętha ſitum, et poſt in Dubingÿ, vbi Alexander Vi:
thawdus nouiter arcem nouam erexerat ꝓceſsit. Ex Dubingÿ in Nyemenczany, Biez:
dany, koſtheri in venationum loca diuertens, pro feſto Viſitationis ſctæ Mariæ Vir:
ginis Vilnam venit, In qua ſeptem diebus exactis, in Poloniæ Regnu per Rudomini,
Lidam, Nowogrodek, Czirzini, kloczko. A kloczko verò fluuio Slucha, vsqȝ ad fluuiu
Prziṗyecz, ꝑ Grodek, Luczko, Sadowÿe, Wladimiria, Lubomlya, Chelm, kraſzniſthaw,
Zukowÿecz ꝓcedens reuertebatur, Feſto aūt Nt̄is ſctæ Mariæ Virginis apud Sandomi:
riam celebrato per Viſliciam, vbi ab Anna Regina exceptus eſt, item per nouam Ciuitat
in Prziſchow venit. Ex Prziſchow in terram Lublinen, et Dobroſtani deſcendit. Abin:
de verò ſtationibus ſolitis in Ruſsiam tranſiit, Rege aūt agen in Dobroſtani IA:
nuſsius de Tuliſchkowo Caliſsien Caſtellanus ex Concilio Conſtantien venit. Et Re:
gi ſingulis quæ apud Conſtantiam per ſuos Collegas, et ipum acta ſunt, ex ordine
relatis, à Rege primum, deinde à Withawdo Alexandro, qui in Lithuaniā ex Dobro:
ſtani procedebat, de ſeruandis inter Regem Wladiſlaum, et Alexandrum Withaw:
dum ab vna, et Sigiſmundu Roānoru et Hungariæ Regem, dudum confectis fæderi:
bus corporale iuſiurandum exegit, et in Conſtantiam reuerſus, Sigiſmundo Roānoru
et Hungariæ Rege de conſumatione fæderum certificato, et fæderis lr̄as ſibi Regis
et Ducis noīe traditis, et ſuas reuerſales, iuramento pari exacto accepit, Ruſsia peragra:
ta Wladiſlaus Rex, pro feſto ſcti Martini Niepolomÿcze, et abinde iterum Lithuaniā
repetiit, Venationum quoqȝ voluptate in Nouembre et Decembre perfunctus, feſtum
Natalis Chriſti egit apud Vilno. Dum aūt Wladiſlaus Poloniæ Rex eo anno apud

Viſliciam, pro feſto Aſſumptionis ſctæ Mariæ Virginis ageret, tria Monaſteria
Sanctimonialium Ordinis Præmonſtraten, quæ in tenui numero in Imramouicze,
in Buſko, in Krzizanowycze morabantur abſq; clauſula de licentia Sedis Apoſto:
licæ et Capli generalis Præmonſtraten, per Albertum Iaſtrzabiecz Epm̄ Crac.
ac Brzezenſem, Vithouienſq; Abbates, Executores et Comiſſarios in Buſko tranſtu:
lit, et ex tribus corporibus licentiam diuagandi illis præcidens, vnum concinnauit,
dictoq; Monrio in Buſko à ſe adunato, et Sanctimonialibus in eo degentibus, quor.
bancos ſalis groſſi, quor. vnas Zuzalcz, et quor. menſuras ſalis minuti, in Zuppis
Bochnen, donatione ꝑpetua inſcripſit. Et quuis ex duobus Monaſteriis pfatis Im:
bramouien vczt et Krzizanowien Sctimonialibus in Buſko tranſlatis, certæ villæ
Decimæ, dictorum duorum Monaſteriorum etiam transferri, et Monrio Buſko ap:
plicari debuerant, Villis tn̄ et decimis à Monrio Krzizanouien abſtractis, et Mo:
naſterio Buſko vnitis, Monrium Imramouien, villas et decimas, ob hmōi tranſla:
tiom̄ ſequeſtratas, non retinet, Sed detinet iniuſtè et miſerabili occupatas annis
iam circiter ſeptuagnta &

Ioannes Huſs et Hieronymus in Concilio Conſtā:
tienſi exuſti, à Bohemis venerantur pro ſanctis,
Triginta fere hominum millia congregati, publico
ſacramento calicis procurantur.

Concilium Conſtantien operi, pro quo conuenerat, inſudans, Ioannem Huſs
Bohemum, qui peſtifero hæreſeos dogmate Bohemiæ Regnum infecerat, ho:
minem obſcuræ genealogiæ et ſortis, ad Tribunal ſuum citatum, et non niſi in
eiuſdem Concilii, et Sigiſmundi Romanorum Regis conductu, in termino parentem de hæ:
reſibus, quas in Bohemia diffuderat, arguebat, Sed dum ille facinus obiectum conſtan:
tiſſime abnueret, liber in papyro, manu ſua ꝓpria confectus, et iam à nobis Cracouiæ fre:
quentius viſus, in quem omnes hæreſes, à ſe Pragæ pdicatas, ad populum congeſſerat, p:
ductus eſt. Quem cum manu propria ſcriptum, et à ſe æditum diffiteri non poſſet, teſti:
um multitudine, ſcripturam ſuam dinoſcentium, conuictus, ad reuocandum tandem
peſtiferam doctrinam et errores, in pectoribus Bohemorum, ad nouam res ꝑcliuorum
inſertos, non poterat ſaluberrima adhortatiōe pſuaderi. Quapropter iuſto Concilii iu:
dicio, non obſtante ſecuritate ſibi pſtita, quæ hæreticis non debet ſuffragari, in cōgre:
gatione gnali degradatus, et ſententia totius Synodo, aſſumpto pro themate verbo
ſcti Pauli Apli, Dnicæ tunc currentis, Deſtruatur corpus peccati, vt hæreticus damnā:
tus, et à Sæculari poteſtate igne crematus eſt. Cineres quoq; ſui, ne à ſequacibus
venerarentur, in Lacum, qui Conſtantiam pter fluit, ꝓiecti ſunt, Tanta tn̄ caligo Bohe:
mos ſequaces ſuos obduxerat, vt ſuum natale Iulii die ſexta, iux. ſcti ac martyris
magna celebritate colant, vt profecto mirandum ſit, viros, alioqui prudentes, gnaros,
et induſtrios, tam euidenti errore inſaniſſe, vt hoiem̄ hæreticum, ab Ecclia vniuerſali
damnatum, qui notabile eorum genus, et Regnum, praua ſua doctrina peſſumdedit, nō
ſecus q; ſctum venerentur; cæteris ſctis quos recepit et veneratur Ecclia contemptis, o:
bliti pene quomō genus Iſraelitarum tunc electum et ſibi charum, Dnus vehementer,
ꝓpter vituli aurei, ad montem Sinai conflati, adorationem punierit, Venerat poſtea

in Concilium Hieronymus Bohemus, eadem peſte hæreſeos, qua et Ioannes Huſs in:
fectus, Ioanne tñ ſicut doctrina ita facundia ſuperior; Qui in vinculis anno prope
vno habitus, nullis rationibus, ingeniis aut ꝑſuaſionibus ab inuentione errorum
per pr̃es Concilii, Diuini et humani iuris peritos, poterat diuelli. Quapꝓpter et ipſe prius
decreto igni combuſtus eſt. Pertulerunt ambo conſtanti animo incendium, nulla e:
miſſa voce, quæ miſeri pectoris facere potuiſſet indicium, Cineres et huius, ne ra:
perentur à Bohemis, in lacum proiecti, Ipſe quoqꝫ apud Bohemos martyris colitur
loco. Dum aũt apud Pragam, ea quæ in combuſtione Ioannis, et Hieronymi Conſtan:
tiæ geſta fuere, ꝑcrebuiſſent, Sequaces eorum, Conuentu habito, memoriam imprimis
eorum conſecrant, celebrandaqꝫ quotannis decernunt, ac impetratis à Venceſlao Re:
ge Eccleſiis, plebi prædicare et ſacramenta miniſtrare cœperunt, Monr̃ium deinde no:
bile frm̃ prædicatorum extra mœnia Oppidi Glacz ſitum, à fundamentis deiiciunt,
Poſt verò in Eccl̃ias et Monr̃ia paſſim decurritur, et templa nobilia, ſuperis dicata va:
ſtantur, incenduntur, ſpoliantur. Egere poſt hæc apud Bechinigne Caſtellum triginta
fere millia hominum Conuentum. Ibiqꝫ in propatulo trecentis et amplius menſis ꝓpoſitis,
populo calicis miniſtrarunt ſacramentum, Terruerat res hæc Venceſlaum Regem, ne
ſeditione in ſe verſa, et vitam et regnum ſibi adimerent. Sed Venceſlaus Coranda ſa:
cerdos apud plebem concionatus, et ſi Regem inertem atqꝫ ebrioſum aſſeruerit, quie:
tum tñ, benignum, et ꝓprio illos ſinentem viuere arbitrio, neqꝫ eorum ritus ꝑturbantem
monſtrauit, Sicqꝫ ſeditionẽ populi, ſi quæ futura erat in Regem, ſedauit, et ex tepido fri:
gidum Regem fecit. Qui etiam Coranda, pro eiuſcemodi ſermone, inter amicos retu:
lit. Neqꝫ deliramenta illa apd Boheorꝫ olim gentem nobilem et induſtriã quieuere.
Sed in diem hanc ſoliditatem ſuam et veſaniã continuant, et ꝑfatos Ioẽm Huſs et
Ieronimum, Iacobellum hæreſis et erroris ſui capita, cæterosqꝫ eorũ in errore ſe:
quaces, ſingulari cultu ut̃ ac ſctõs venerantur.

Anno Domini 1416.

Anna Poloniæ Regina moritur, Terra in cam:
pis villæ Nochow ſua ſponte ollas producit, mirabi:
li naturæ virtute.

Lithuaniæ oram Wladiſlaus Poloniæ Rex tardius deſerens, in Sexageſimæ
Dn̄ica in Parczow, deinde in Lublin veniens, offendit Nunciũ Annam Reginam
languorem incurriſſe referentem. Ex Lublin poſthæc ſolitis locis in Iedlnam
pro Carniſpriuio fuit. Ex Iedlna poſt ad Mnãſterium ſctæ Crucis Calui montis diuer:
tit. Et altero Nuncio, in Annam Reginam ſenſim morbum grauari denunciante, ꝑcul:
ſus, propere nimis Cracouiã tranſiit. Quo illic pr̃nte Anna Regina ꝑlicta, in die ſcti Bene:
dicti fato abſumpta eſt. Cuius exceſſum Rex lugubriter deflens, in Cracouien Eccl̃ia
iuſta illi perſoluere Sepulturæ mandauit, ac ꝑ vniuerſum Regnum Poloniæ agi illi in Ec:
cl̃iis celebres funerias iuſſit, Tumulatoqꝫ Reginæ corpore, de Cracouia egreſſus, et
veſtem atram cum oĩbus Curien ſuis geſtans, in maiorem Poloniam, per Klobuczko, Krze:
picze, Vielun, Siradiam ꝓcedens, Paſcha Dñi in Caliſch celebrauit. Ex Caliſch in Cuia:
uien et Dobrzinen tr̃as diuertit. Quibus ꝑagratis, pro die Viſitationis ſctæ Mariæ virg.

Wſchouam applicant, Vbi ad ſuam ſextem Vilhelmus Miſnenſ Marchio, cum pul:
cherrima gente ſua, armis induta venit, et nonnullis mutuis tractatibus cum Rege ha:
bitis, liberalibus donis à Rege honoratus rediit. Ex Vſchowa in Srzem Rex pceſsit,
illumq; ibi Ducis Auſtriæ Arneſti, Affinis ſui, Nuncius conuenit, expturus viſione p:
ſonali, an relatio imitatur veritati, q̃ à Polonicò milite Ioē Varſchewſkij didicerat, q
vzt in Poloniæ regiòne, in loco vno, ollarum plura genera, ſolo naturæ beneficio, et absq;
oĩ humano ſuffragio effingantur. Eam ſiqdem relatioñ Auſtriæ Dux Arneſtus parum
veram exiſtimans, parumq; fidens retõnibus et auribus, in conſpectu oculis videnda,
ſpecialem militem fatigauit, dinoſcente tm̃mõ veritatis et virtutis naturalis gratia.
Wladiſlaus itaq; Rex, Affinem ſuum, Ducem Arneſtum, ea ambiguitate ſoluturus, in
locum campeſtrem Villæ Nochow, inter Oppida Regni Poloniæ Srzem et Coſten ſitum
deſcendit, et in ſui pñtia, terram in pleriſq; locis fodi iubens, ollas plures variis for:
mis et quantitatibus, diſtinctas, mirabili opere et virtute naturæ, non ſecus q̃ à figulo
effigiantur formatas reperit, Nuncioq; Arneſti Ducis, ſingula curioſius ſpectanti,
mirabile opus naturæ monſtrauit. Quod non tm̃mõ in vno loco, quemadmodũ in prin:
cipio opis monſtrauimus, ſed in aliquot locis, regiò Polonica edere conſueuit, et ollas
aliquot varii gñis, facti veritatem teſtaturus, Duci Arneſto, p Nuncium pfatũ traſmit:
tit. Extant ollæ pdictæ, cum primum de ſabulo egerentur, tenere et fragiles, quæ po:
ſtea Solis virtute duratæ, ad omnem humanum vſum congruunt.

Poloni in Wielunya cum Mgrõ Pruſſiæ pleno faſtu fruſtra de pace tractant

ARneſti Ducis Auſtriæ Nuncio licentiato, Wladiſlaus Rex Poloniæ Lanci:
ciam proceſsit. Deinde per Sulieiow, Volborz, Andrzeyow, Vniciam pro feſto
Aſſumptionis ſctæ Mariæ Virginis venit. Quo illic exacto, per nouam Ciuitatem
Przischow, Sandomiriam, Solecz, in terra Lublineñ deſcendit. Abinde vero terris
Ruſſiæ neglectis, cum dies ſctæ Heduigis appeteret, quo cum Mgrõ Pruſſiæ Conuentionẽ
habiturus erat in Wyelunia, in Lithuaniam tranſiit. Atq; nauibus circa Dubno cõ:
ſcenſis, vna cum Alexandro Vithawdo, recto itinere, in Wyelunia puenit, quo etiam
mandato et ordinatioẽ Regis conuenerũt, Albertus Iaſtrzambiecz Crac. Epũs, Ioannes
de Tarnow Crac., Nicolaus de Michalow Sandomirien., Sandiuogius de Oſtrorog Po:
ſnanien., Palatini, Sbigneus de Brzezie Regni Poloniæ Marſzalcus, et alii plures Conſi:
liarii Regni Poloniæ, item Mgr Pruſſiæ Michael, Item Mgr Liuoniæ Lander, Theo:
doricum Rigenſem Archiepum, Item Epum Darbatenſem, Item plures Cõmendato:
res ſecum habentes, pro ſuo intereſſe aduenerant. Et q̃uis in Conuentione huiõi, va:
rii tractatus habiti fuiſſent pro facienda pace, et plura media, per quæ de pace poterat
conueniri, à Rege exhibita, poſt varios tñ labores, Cruciferis à quietis cõſiliis ab
horrentibus, absq; concluſione et fine diſceſſum eſt. Dum eñ Mgr Pruſſiæ, cum ſuis,
intentiones et Capitula, pro parte Regis expoſita, pacem, vt Rex ſperabat, conſtitue:
ria, audiuiſſet, obtulit ſe et Ordinem ſuum, pro trĩs Samogitharũ, limitatioẽ tñ earũ
vafriciè doloſa ſibi reſeruata, õnullis vnq; temporibus, quacunq; actione Regem et
Vithawdum impetere, et iuri ſibi in illis, ex donatioẽ et inſcriptione Wladiſlai Regis,
et Alexandri Ducis, competenti, renunciaturum et ceſſurum, dummõ Poloniæ Rex

Wladiſlaus, pro terris, dominiis, Caſtris, limitibus, per Cruciferos in Regno Poloniæ occupatis, item pro damnis, iniuriis, et offenſionibus, inter eum et Ordinem, ſupiori tempore exortis, omni iuri et cauſæ cedere conſenſiſset, Rex aūt ſūma cura et oī ſtudio, pro reſtitutione terrarū Samogithiæ, dudum laborans, videnſqȝ illam iuxta deſiderium ſuum puenisse, effectum inſuper pacis ſatagens ſuis Dominiis pcura: re, paratus fuit, Mgri et Ordinis oblationem, quis tunc in terrarū Samogithiæ plena poſeſsione fuerit, accipere, et fœdus pacis ppetuæ cum Mgro et Ordine ſancire, ſin: gulas verò quæſtiones, differentias, damna et iniurias iudiciariæ aut arbitrariæ reſeruare deciſioni. Neqȝ enim in eos decetero p illis p guerras vexare, ſed ſub pa: ce firmata deciſiom iuridicam aut arbitraria, vel aliam æquam pſtolari compoſi: tiom, futuræqȝ deciſionis ſortem, æquo animo pferre. Tenuis em Regi reſtabat cura, de damnis, alienationibus, et iniuriis Regni Poloniæ, Lithuania reintegrata, p reſtitu: tiom terrarum Samogithiæ, Mgr vero et ſui Conſiliarii, oblatiōe Regia ſuperbe et arroganter contempta, ex loco Conuentionis, paſſione et bile repleti, Wladiſlao Rege et Alexandro Duce non valedictis, diſceſserunt. Tanta quoqȝ pompa Mgr Pruſſiæ cum ſuis oībus deſipere ſe monſtrauit, vt Sextem ſuam quis in propinquo, et vix à ſe ad iactum vnius ſagittæ, diſtantem, viſitare indignum duxerit, Conſiliarios etiā ſuos, ne Regem perſonali viſitatione honorarent, phibuit, Dedignatus inſup, ex naui: bus, quæ in medio Amnis, retinentibus eas anchoris, ſitæ erant, deſcenſum facere in terram, vbi tabernacula ſua Rex et Dux poſuerant, noluit, Ideo aūt pfatus Pruſ: ſiæ Mgr cum ſuis tam ſuperbos ſpiritus hauſerant, qm pro re certa ſe vebantur cō: flaſſe, Tartarorum Imperatorem, cum exercitu fortiſſimo, Lithuaniæ, Ruſſiæ et Poloniæ trās, ab vna, ſe verò cum ſuis Copiis, à parte altera, Regnum Poloniæ, quem: admodum inter Mgrūm et Tartarum, per Internuncios conuenerat, inuaſuros, Nec prius, niſi vtroqȝ Dominio, Poloniæ vzt et Lithuaniæ vaſtato et incenſo, redituros, Clementiſſimus aūt Deus, in ſe confidentes non deſerens, oīa hmōi Mgri et Ordinis, in ruinam Regni Polōiæ et Ducatus Lithuaniæ, ordinata molimina ſua propiciatiōe auer: tit, et ſupbiam Mgri Pruſſiæ Michaelis Kochmeyſter, et ſuorū contriuit et humiliauit.

Wladiſlaus Rex Legatos ad Concilium Con: ſtantienſe mittit, partim propter authoritatem erigendæ Cathedralis Ecclæ apud Samogithas partim vt inhiberetur Cruciferis, ne Samogitas Christianos bello deinceps aggrediantur.

Conuentione apud Wyelunya exacta, Wladiſlaus Poloniæ Rex cum Alexan: dro Vithawdo, item cum Prælatis et Baronibus ſuis Poloniæ, in Kowno aduenit, et de gente Samogithica, plus qȝ tria vtriuſqȝ ſexus Millia, fidei religioniqȝ mīæ bapti: ſatos et muneratos vniuit. Ex Kowno aūt in Troky reuerſus, licentiatis Prælatis et Baro: nibus Poloniæ, venationibus in Lithuania operam dabat, et feſtum Natalis Chri in Gro: dno agens, in alia ſolita loca poſt diuertit. Deniqȝ Wladiſlaus Rex, et Alexander Vi: thawdus, magna cura ne terra Samogithiæ, à Ducatu magno Lithuaniæ ſepararetur, ſoliciti, ſpeciales Nuncios vzt Georgium Godigolth, Georgium Bolimyn, Nadobyowic Lithuanos, et Nicolaum Sepinſki Polonum milites, ad petendum Sacrum Conſtantien

Concilium, q̃tinus Samogitharum gentes, opera eorum charactere Chriãno inſigni-
gnitas, et nuper à gentilitatis caligine, in fidei lumen perductus, à Cruciferis de
Pruſſia opprimi et vexari non pmittant, Sed pacem illos cum neophytis Samogithis
quos multifarie plus ſolito vexabant, ne in idolatriam reciderent, cuſtodire et ob-
ſeruare iubeant, It vt Concilium pſtet authoritatem erigendi Cathedralem Ecctiam
dudum à Poloniæ Rege Wladiſlao deſignatam, ædificatam et dotatam. Quibus omni-
bus Synodus morem gerens, et Cruciferos inuadere Samogithas diſtrictiſſime
vetuit, et Ioanni de Rzeſzow Archiepo Leopalien, ac Petro Epo Vilnen, fundandi
Cathedram apud Samogithas mandatum ſpeciale per litis dedit.

Wladiſlaus Rex Annam, olim Caroli Bohemiæ Regis filiam Brabantiæ Duciſſam in matrimonium ſolicitat.

Tertium Matrimonium, duobus iam perfunctus Wladiſlaus Poloniæ Rex
initurus, Petrum Myedzwyedzky militem, in Brabantiam, ad videndum filiã
Caroli Bohemiæ Regis Annam, et Ducis Brabantiæ relictam, et ad ſolicitandũ
illam de contrahendo matrimonio, tranſmittit. Quæ ſolicitata reſpondit, ſe nolle
nubere, et decetero experientiam alterius matrimonii faſtidire. Quod quidem ſuũ
inſtitutum, non longè poſt preuaricata, electum Traiectenſem, charo diligens affectu ac-
cepit in maritum. Ipſe q̃ licet foret Subdiaconus, Epatu reſignato, et ordine Subdiaconi
pellundato, eam in mrimonio habuit.

Rathiborienſis Collegiata eccta fundatur.

Feria quarta proxima poſt feſtum ſanctæ Catherinæ, Ioannes Rathiborien
et Opauiæ Dux, de conſenſu Venceſlai Epi Wratiſlauien, in Eccta ſctæ Mariæ
Virginis, in Rathiborz Collegiatam Ecctam fundat, de duobus Prælatis vzt
Præpoſito, et Decano, et de duodecim Canonicis, et totidem Vicariis, incorporando in
hmõi duodecim Canonicis ſeu Præbendas, quõr Canonicis ſeu Præbendas, quas in
Capella Rathiborien Caſtri, ſub titulo ſcti Thomæ Cantuarien dicata, Thomas ſe-
cundus Epus Wratiſlauien, de decimis menſæ Epatis, conſenſu Capitulari acteden
in memoriam ſuæ ex captiuitate et exilio liberationis, Milleſimo, Ducenteſimo, Octo-
geſimo, ſeptimo fundauerat et dotauerat. Proceſſu vero temporis Nicolaus Aduoca-
ti de Freyſtad Scholaſtriam, Ciprianus Plebanus de Kaczor Cantoriã, Ioẽs Roth de
Kaczor Cuſtodiã, Ioẽs Scheſſlar Præbendam, Petrus Dudkonis aliam Præbendã de ppri-
is pecuniis coemptis Cenſibus apud Duces et Barões Rathiborien fundauerũt, Sicq̃ pfa-
ta Eccta Rathiborien, habet quinq̃ Prælatos, et quõrdecim Præbendarios, Vicariosq̃
totidem. Omnium aũt Prælaturarum et Præbendarũ Dux Rathiborien, p tpe vnicus
eſt Patronus, et Collator; Vicarias vero Prælati et Cãnci conferunt, quilibet ppriam Vica-
riam eius vacatiõe occurrente.

Scythæ Kiiouiam vaſtant et incendunt.

Thartarorum Princeps Ediga, in cuius poteſtate et arbitrio vniuerſum

Tartarorum Imperium vertebatur, et ad cuius nutum Imperatores per exercitus
et legiones aſſumebantur, venit cum valido exercitu con Ruſſiam, et impulſe irru:
ens Ciuitatem Kiiow, et omnia eius vicinia, omnesq eius Ecclias ſpoliauit, ſpolia:
tamq igne incendit, ac multam familiam, et hominum multitudinem, vtriusq ſe:
xus in captiuitatem deduxit, Et licet Caſtrum Kijow obſidione cinxiſset, et eius
obſidionem aliquanto tpe continuaſſet, facien frequentes, pro illius conquiſitione
impugnationes, Polonis tn̄ et Ruthenis, qui Arcem obſeruabant, reſiſten, coactus fuit
ab illo facere diſceſsioñ. Ab eo aut̄ tempore, omnis pulchritudo, ſplendor et ornatus
Ciuitatꝭ pfatæ contabuit, Ciuitasq ipſa ppter ſpolium et incendiu, quod ptulerat,
deſertari cœpta, fulgorem priſcum reſumere non valuit

Petrus de Luna als Benedictus XIII à Rege Aragoniæ et ſuis Cardinalibus relictus Panni: ſculæ moritur, Sigiſmundus Rom: Rex inter Gallum et Anglum compoſiturus pacem Pariſios venit, Legatis Poloniæ eo ſecum deductis. Vbi Cru: ciferi pax ad biennium impetratur opera Caro: li Galliarum Regis.

Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex vigeſima Octaua Iulii Conſtā:
tia egreſsus, ad Aragonum Regnu vsq Barſalonem proceſserat, rogatus à
Patribus Conſtantien Synodi, vt Petro de Luna, Benedicto tredecimo appella:
to, continenti ſe in Regno Aragoniæ, perſuaderet ad renunciandu Papatui. Quem
quidem Petrum de Luna, dum neq prece, neq terrore impugnatu, ab opinione ſcele:
ſta valuit auertere, apud Ferdinandu Aragonu Regem obtinuit, vt eidem Petro de
Luna obedientiam ſubtraheret, ac eo deſerto, Concilio adhæreret, pro reſcindēdo ſci:
ſmate. Præfatus q Petrus à Cardinalibus, et cæteris oībus, velut obſtinatus deſertus
in Caſtrum Panniuſcula ſe contulit, et illic in pertinatia ſua anathematiſatus, diem
obiit, Sigiſmundus aut̄ Rex, ex Aragonum Regno, in Gallias et Pariſiu tranſiit, ad
pacificandum Franciæ et Angliæ Reges, inter quos execrabilibus armis funeſtus
Mars, nunc vnam nunc alteram partem conſumens, feruebat ſecumq vna Nicolau
Gneſnen Archiepm̄ mitti obtinuit, q et familia equisq valis inſuper aureis et
argenteis, itemq expenſis magcis, ſplendidum tenebat in Concilio Conſtantien
Statum inter Pontifices Orbis Chriſtiani, qui illûc in magna multitudine conflu:
xerant, ſed neq inter Cardinales, habens ſecundu, Item Ianuſsium de Tuliſko:
wo Caſtellanum Caliſſien, et Zauiſſium nigrum de Garbow, milites Poloniæ Re:
gis Legatos, Cumq in itinere, quo Pariſios ibant, Nicolaus Archiepūs Gneſnen iux
Inſtructioñ Wladiſlai Poloniæ Regis, ſibi in ſcriptis directam, cum Sigiſmūdo Ro:
manoꝝ et Hungariæ Rege, liberè quidem et extenſe, velut extra occupatioēs po:
ſito, de rebus belli innouandi, inter Wladiſlau Poloniæ Regem, et Cruciferos de Pruſſia
treugis iam expirantibus, plures agitaſſet ſermones, pfatus Sigiſmundus Romanoꝝ
et Hungariæ Rex, animum Wladiſlai Poloniæ Regis, pronum atq feruentem, ad
continuan, treugis expirantibus, bellū cum Cruciferꝭ, eſſe dinoſcens, p medium Caro:
li Francorum Regis, vlteriores treugas in biennium duraturas, Nicolau Archiepm

Gneſnen, et Collegas ſuas, Ianuſsium Caſtellanũ Caliſſien, et Zauiſſium nigrum, Legatos Regios aſsumere, et deinde Wladiſlaum Poloniæ Regem, eaſdem acceptare obtinuit. Tenorem aũt lr̃arum Caroli Franciæ Regis hmõi interponentis ſufferẽtias, inſerere, viſum eſt non neceſſarium.

Ioannes Falkembergus, famoſi libelli in Wladiſlaum Poloniæ Regem ſcripſit author, Conſtãtienſis Synodi decreto in carceres detruditur

Sub eo autem tempore, quo Sigiſmundus Romanorũ et Hungariæ Rex Pariſiis morabatur, Nicolaus Gneſnen Archiep̄us, Regis et Regni Poloniæ famam augere ſatagens, conuiuio ſumptuoſo et ſolenni, in Quadrageſima inſtructo, oẽs Mgr̃os, Doctores, Scholares, et ſingula vniuerſitatis ſtudii Pariſien ſuppoſita, quod apud Pariſien magnæ admirationis erat, ad prandium inuitat, et ſplendide atq; liberaliť ꝑtractat. Inter prandendum aũt, ꝑ vniuerſitatis ꝑfatæ Doctores Seniores, erat eidem Nicolao Gneſnen Archiep̄o libellus q̃dam, Satyram et infamiam Wladiſlai Poloniæ Regis continens, oblatus, comẽntatus ꝑ frẽm Ioẽm Falkemberg Ordinis Prædicatorũ, à Cruciferis de Pruſſia precio conductum. Quem Nicolaus Archiep̄us Gneſnen accipiens, in Concilium Conſtantien detulit, et Ioẽm Falkemburg eius authorem, tunc in Concilio p̃ntem Regis et Regni noĩe conuenit. Poſito aũt libello hmõi ad examen Concilii, Synodus Sacra, multis erroribus completum comperiens et volens, vt tenebatur, honeſtati tanti Regis, et Regni Poloniæ ꝓuidere, ꝑdictum libellum, vt falſum et erroneum, Ioannem vero Falkemberg eius authorem, vt hæreticum per diffinitiuam ſententiam damnauit, et ꝑpetuis deputauit carceribus. Et in condemnationis ꝑfatæ ſignum, ſinguli Cardinales ſingillatim, et oẽs nationes, Sententiam ꝑdictam manibus ꝓpriis ſubſcripſerẽt. Fuit inſuper ꝑfatus Ioannes Falkemberg, ſolicitudine Archiep̄i Gneſnen, Laſcarii Poſnanien electi, qui in eodem Cõcilio confirmatiõm et conſecrationem accepit, et aliorum Legatorũ Regis et Regni truſus in carcerem, et in illo per tempus omne, quo Concilium durauit Conſtantien detentus. Dolebant ſiq̃dem et affligebantur acerbitate vehementi Patres et Principes Concilii, impuram et obſcœnam de ore petulanti vnius Monachi, ſtatus et ꝓfeſsionis immemoris, magis vomicam q̃ Satyram con Regem, clariſſimum fidei et religionis Chr̃ianæ dilatatorem æditam fuiſse. Admirebaturq; vt nouus atq; olidus ſatyræ author et conflator, digna et non vulgari mulcta puniretur. Inter oẽs aũt Sacerdot Principes et p̃res conſcriptos, Cardinalis Florentinus Franciſcus, grauius in illum inuectus, Qua, inquit, temeritate, qua mentis alienatiõe vir ſpurciſsime et abominande, ex arcula putrida deprauatæ conſcientiæ tuæ, virum optimũ, et rariſſime excellentiæ Regem, ꝓbris et libello ſpurciſſimo inſectaris: conarisq; lædere eum Regem, eum hoĩem, qui eſt oĩum, quos ne dum nr̃a, ſed et priſcorum ætas tulit, continentia, modeſtia, liberalitate et humanitatis ſtudiis ornatiſſimus, et quo nemo poſt Apoſtolos religioni nr̃æ orthodoxæ, baptiſando innumerabiles populos, tot comoda viſus eſt ꝓcuraſse. Vides ne ſpurcide author, ꝓ Rege innocentiſſimo, non Regni tm̃modo ſui Prælatos et doctos viros, ſed et vniuerſos huius Concilii gnãtis, ordines Status et nationes in certamen deſcendiſse: neq; aliter ſuum decus Regium q̃

pprium æſtimaſſe. Cuius mores integerrimi, ſummis laudibus per vniuerſam Chriā:
nitatem efferuntur. Illuſtrata, crede mī, iam ſunt veritate tua mendacia, victa teme:
ritas, ſtulticia confutata, in tuam ignominiam ſempiternam, Scelera, vt reor impiam et
impurum mentem tuam tanta inſaniā verſarunt, vt licentia dicacitatis elatus, non
horrueris obloqui obtrectare, crimina confingere, flagitia falſo in Regem impingere
cum ordine ſis ſacerdos, pfeſsione Monachus, Nemo itaq̃ eſt ex pribus conſcriptis,
nemo ex mediocribus, nemo ex infimis, qui te luce, qui oculis, qui congreſsu, qui cō:
ſpectu, dignum putet, velut hominem maleuolum ſuperis atq̃ hoībus inuiſum. Pro faci:
nore itaq̃ cape, qua dignus es mercedem, et in carcere ſqualido et ppetuo, decreto
totius Sacræ huius Synodi, documentum non inultæ turpitudinis conſeneſce. Predi:
ctus aūt Joēs Falkemberg, fr̄ Ordinis Prædicatorum Dioceſis Ciuitatis et Conuentus
Kamyenen, zelo auariciæ et ſpe lucri, à Cruciferis pſuaſus, et à ſua ſponte, quem:
admodum frequenter aſserere ſolebat, inſtigatus, Satyram pfatam con Wladiſla:
um Poloniæ Regem ſcripſerat. Et cum pceſsu tpis carceres perpetuo, ad quos vni:
uerſalis Concilii Conſtantien decreto deputatus erat, fauore Martini quinti Papæ
euaſiſset, et ad Mgrūm Ordinis Cruciferorum Paulum de Ruſzdorff, alta ſpe alti pmii
conſequendi, ex Thorun in Marienburg veniſſet, et Paulus Mgr non niſi quor mar:
cis Pruthenicis ipūm ſalariaſset, aſſerens labores ſuæ Satyræ ſibi et Ordini ſuo nul:
lum attuliſse profectum, Tum ille, vt erat homo cordacis animi, in furorem verſus, pie:
cta ante oculos Mgr̄i pecunia, ac multis improperiis et contumeliis in Mgrūm et Ordi:
nem exputis, beneficio Ciuium de Thorun, ſuffocationis aquarum morte, ad quam de:
ſtinatus à Mgr̄o deat, euadens, in Kamyen fugit, et illic nouam con Mgrūm et Ordinem
Pruſſiæ Satyram conſcripſit, multo fœdiorem ea, quam con Wladiſlaum Poloniæ Regem
ſcripſerat. Quam in Concilio Baſilienſi publicaturus, dum illic pergeret, circa Argen:
tinam ab amicis Mgr̄i et Commendatorum, Satyra pfata, et oībus ſpoliatus eſt. Ex
Concilio Baſilien diuertens Legniczam Wratiſlauien Dioceſis, diem obiit. Multo aūt
conuenientius mihi viſum eſt, quando portentum hmōi extinctum fuit, quam quan:
do exortum annotare.

Anno Domini 1417.

Wladiſlaus Rex inuito Senatu ſuo et cum mærore totius Regni Elizabeth de Pilcza Granowſka ſororem Spūalem, ſuſpectæ pudiciciæ et prouectæ ætatis fœminā ducit vxorem.

Celerius ſolito Wladiſlaus Poloniæ Rex Lithuania egreſsus, poſt Epiphaniæ
octauas, ad terram Chelmen, in Lubomlya applicuit. Quo ad eum Alexandra
ſoror germana, et Semouiti Ducis Maſouiæ Conſors, Item Elizabeth de Pilcza
olim Vincentii de Granow Caſtellani Naklenſis relicta, cui mirum in modum Wla:
diſlaus Poloniæ Rex amore afficiebatur, ex compoſito aduenit. Amore aūt hmōi
quem pleriq̃ infaſcinationem appellabant, pfatus Wladiſlaus Rex pruictus, per medi:
um Alexandræ germanæ ſuæ, Elizabet pdictam de contrahendo ſecum matri:
monio ſolicitat, Nec puduit excellentiæ tantæ Regem, fœminam et aſsidua ptyſicæ

infirmitatis vexatione languidam, et ſuam ſubiectam, trium virorum matrimonii, vzt Ioannis Moraui de Myedzwyedcz, Wiſzlonis Czambor Sleſitæ de Wſzemborg, et Vincentii Granowſky Caſtellani Naklen. iam expertam multiplicitate qȝ prolis ex Vincentio Granowſky ſuſcepta, exhauſtam, et in diebus ſuis ꝓgreſſam, origine etiam disparem, in ſuum Connubium aſciuiſſe, potentiamqȝ Regiam, proſperis affluentem ſucceſſibus vnius mulieris ſocietate expetita, eneruauiſſe, meſtisqȝ infregiſſe doloribus. Quo enĩ illuſtrior fuerat Rex, eo turpior illi fuit hmõi coniunctio, quæ et apud exteros et ꝓprios gloriam Regis confuderat. Et qũuis hmõi mrimonium ꝑ tractatus clandeſtinos tunc habitos, ferebatur concluſum, in ſtricto tñ obſeruabatur arcano, et ignorabat a Prelatis et Baronibus Regni, qui nullo pacto admiſiſſent Regem in illud prolabi, Abeuntem aũt ꝑdictam Elizabeth, Wladiſlaus Rex pellibus pelliceis et notabilibus donis ꝓſecutus eſt, vt largitionis magnitudo pleroſqȝ in ſuſpectum animum verteret, Aliquot poſt hæc diebus in trã Chelmen. venationibus dando operã, commoratus, pro diebus Carnispriuii in Iedlna, pluribus Conſiliariis illuc affluentibus aduenit, Sandomiriã deinde ex Iedlna pro Dñicã Reminiſcere ꝑuenit. Sub quo tp̃e nix magnæ quantitatis deſcendens, et diebus aliquot terram occupans, blada in locis plurimis Regni disperdidit, Propter quod æſtate ſubſequenti, frumentis male ꝑuenientibus, cariſtia ſubſecuta eſt, Ex Sandomiria diſcedens Pokrzywnica in die ſcti Bñdicti adueniens Annæ Reginæ Anniuerſarium illic egit, Abinde per nouam Ciuitatem, Tuchow, Biecz, Iaſlo, Friſtad, Thiczin, Lanczuth, Elizabeth Granowſka duobus dieb9 illum ſumptuoſe in Lanczuth tractante, Item per Iaroſlaw, Przemiſl, Medicam, Grodek, Leopolim ꝑuenit, et illic Paſcha Dñi celebrauit, Miſſo aũt Ioanne Mazik de Dambrowa ad Alexandrum Ducem magnum Lithuaniæ ſignificauit ſibi, ſe matrimonium cum Elizabeth Granowſka contraxiſſe. Quam rem et nouitatem Vithawdus, et ſi moleſto amaroqȝ animo excepiſſet, et fœdam non Regi ſolum, ſed et ſibi, et Domui eorum ac Principatibus, aſtrueret, q et ſine ſuo et Conſiliariorum ſuorum voluntate, perfecta fuerit, et magis nobili Connubio poterat ſibi et Principatibus ſuis Wladiſlaus Rex, maximos ꝓfectus et auxilia quæſiuiſſe, paſſus tamen eſt Regem ad vltimum propoſitum ſuum exequi, Ex Leopoli feria quinta poſt feſtum Paſchæ Rex digreſſus, per Glinyani, Bobrkam, Fulſchten, exinde vero alpibus in Sobyen tranſitum faciens, Sabbato in die ſctorum Philippi et Iacobi in Sanok ꝑuenit, Vbi iuſſu Regis Iões Rzeſchowſky Leopolien. Archieṗus Albertus Iaſtrzambiecz Crac. Iões Chelmen. Eṗi, Criſtinus de Oſtrow Caſtellanus Iões de Tarnow Palatinus Crac. Sbigneus de Brzezie Regni Poloniæ Marſchalcus, Petrus Schaffraniecz Succamerarius Crac. conuenerunt, ignari oĩm quæ illic debebantur, paucis, per quas res decoquebatur conſciis, Venerat inſuper et Alexandra, Semouithi Maſouiæ Ducis Conſors, et Coniugii ſubſequentis conciliatrix, Venerat et Elizabeth Granowſka, longe dispar Connubium qȝ conditio, in qua nata fuerat, ꝓmittebat, die altera ſortitura, Die aũt Dñico ſcti Sigiſmundi, Wladiſlaus Rex Prelatis et Baronibus in Conſilium aduocatis de cõhendo mrimonio cum Elizabet Granowſka, ſuam illis detegit voluntatem, Quod licet ſinguli impꝓbarent, deducendo Regiæ excellentiæ, iã ꝓgreſſæ ætatis matronã, ſuamqȝ ſubditam, etiam triplici mrimonio ꝑfunctã Regio Cõnubio non eſſe idoneã, Videntes tñ animum Regium fixum eſſe, et rem variari non poſſe, partim cedunt partim annuunt, Celebrata igr miſſa

sub cantu, in Ecclesia parochiali in Sanok, per Ioannem Rzeschowsky Archiepum Leopolien, Wladislaus Rex cum Elizabeth Granowska, foemina senectute marcida, aliquot virorum Connubia iam experta, prolis insup numerositate exhausta, mrimonium p verba de pnti, in manibus Ioannis Archiepi Leopolien consumat. Et licet Dnica dies scti Sigismundi in qua haec agebantur, in ortus sui principio, et vsqz ad tertiam horam fuisset lucida atqz clara, Regio tn contractu mrimoniali perfecto, subito et incontinenti, solis obscurata claritate, caliginosa frigidaqz dies esse caepit, turbatoqz densato aere, nix pluuia, concreta cum imbre et vento descendit, et mentes hoim ex cotractu mrimonii pfati, suapte sponte molestas et amaras, ampliori amaritudine adauxit. Transeunte insuper pfata Elizabeth Granowska de Ecclia in quadriga, Contractis sponsalibus in Castrum, rota currus, quo vehebatur confracta est in loco plurimum lubrico et caenoso, cogebaturqz facto ex curru descensu, residuum viae pedibus explere. Quibus oibus significabatur, molestum Deo et hoibus connubium Wladislaum Regem die illo, iniisse, et rotam illius breui debere confringi. Neqz abs re portenta pfata constat accidisse, cum pfata Granowska Elizabeth, pp ter cognationem spualem, qua genitrix eiusdem Elizabeth, et Consors Othonis de Pilcza Palatini Sandomirien, Hedwigis, Regem Wladislaum, de sacro leuauerat, germana soror, vt erat, Regis debebat censeri. Nouum aut hmoi, in Regno Poloniae vulgatu, plurimis remp: zelantibus, lachrymas excussit, iam tunc deflentibus fulgorem Regis et Regni sui; Qui pp ter victorias excelsas, superioribus annis gloriale relatas oes fere oras Catholicas et barbaras occupauerat, ex illo vno praecipiti et ignobili connubio concidisse, et ominantibus multa mala ex illo secutura. Nouerant insuper ex hmoi mrimonio hostes et inuidos, materia pbita Regem et Regnum multipliciter irrisuros. Nec eos opinio fefellit, Cruciferi enim de Prussia nouitate hmoi percepta, veloci Nuncio illa, et apud Conciliu Constantien, et apud Sigismundum Roanorum et Hungariae Regem, caeterosqz Catholicos Reges et Principes, in Wladislai Regis et Regni vituperium diuulgarunt. Oratores vero Regii Ecclesiastici et Saeculares, in Concilio Constantien constituti, eiusdem nouitatis denunciatione a Sigismundo Roanorum et Hungariae Rege primum audita, oes in lachrymas et lamenta prorumpunt, et tam Regis sui qz commune Regni improperium, deplorant. Haec siqdem Elizabeth pre Othone Palatino Sandomirien, de Domo Bipennium mortuo, vnica in haereditate locupleti relicta fuerat, et a Vissone Morauo, parum notae sortis homine, apud Castrum Pilcza, pp ter dotis amplitudinem rapta, atqz in Morauia delata est. Quo facinore Ianczik de Hiczin Baro Morauicus de Domo Odrowasz comperto, magnitudine dotis pellectus, eam velut potentior Vissoni auferens, suo mrimonio coniungit, Sed dum Wissel apud Cracouiam commoratus, Ienczikonem Hiczinsky lris, qm armis nequibat, pro ademptioe violen Elizabeth Pielczka, qz suam trinam sponsam, pp ter coniunctionem carnis et spiritus vocitabat, impeteret, Ienczikonemqz adulterum appellaret, nec a Ienczikone aliquoties comonitus probra in illum fundere desisteret, in Cracouien vrbe egressus ex balneo, in Domo quae Schpotonis appellatur, per Ienczikonem Hiczinsky cum duodecim balistariis, clandestine vrbem ingressum, obtruncatur, liberaqz extunc fuit et Consortis et dotis Rege permittente Wladislao, possessio. Quo infra tempus breue obeunte, Spithko de Melsztin Palatinus Crac, in ptatem suam redactam, cum illum ppinqua cognatione contigeret

eam propter aliqualem armorum conformitatem, Vincentio de Granow, militibus de Domo Bipennium id moleſtè ferentibus, quod homo paucarum opum erat, deſponſat. Qui ſplendidum coniugium ſortitus, ſe vnum de Domo Lyelyuæ gerere cœpit.

Wladiſlaus Rex in Concilio Conſtantienſi diſpenſationem per Legatum vix obtinet, vt cum Elizabeth de Pilcza Granowſka, ſorore ſpirituali maneat in matrimonio contracto.

Peractis nuptiis Wladiſlaus Poloniæ Rex, ex Sanok, nouam nuptam, triſtitia pronubente, ſecum ducens, Leopolim et exinde per Glinyany, Bolcz, Sokolow, Thbowlya, Buczacz, in Halicz pro die Corporis Christi tranſiit. Ex Halicz vero itinere retrogrado Leopolim rediit. Ex Leopoli per Kamyonkam tranſiens, cum Alexandro Vithawdo magno Duce Lithuaniæ, in Dobrothwor, ſupra fluuium Bug, in feſto ſancti Ioannis Baptiſtæ conuenit, Elizabeth Regina Leopoli remanente, animum illius propter nouum matrimonium, cuius ignominia in ipſum quoque nouerat redundaturam, multipliciter moleſtum placaturus. Conuentu autem huiusmodi cum Vithawdo perfunctus, in Glinyany rediit, exinde per Drohobicz et Ozimini venit in Schambor. Poſt hæc Regina Elizabeth eum comitante, per Medicam, Soſnyicze, Lanczut, Ropczicze, Pilzno, Biecz, Grebow, in nouam Sandecz tranſiit, quo filia Regia virgo Heduigis, anguſtia plena et mœrore, ex Cracouia aduenit. De Sadecz per Corſchtin, Nouitarg, Mſzana, Dopczicze, pro feſto Aſſumptionis ſanctæ Mariæ Virginis, in Niepolomyicze venit. Vbi ſeptem diebus exactis, per nouam Ciuitatem, Sandomiriam, Sczekarzewycze, et Solecz, in terram Lublinensem deſcendit. Et cum apud Zukowycze ageret, Magiſtrum Andream de Kokorzino, in Concilium Conſtantienſe, pro impetranda Diſpenſatione, vt liceret ſibi in contracto cum Elizabeth Granowſka, matrimonio, affinitate ſpirituali non obſtante remanere, tranſmittit. Quæ multis laboribus et fatigis, non ſine difficultate ingenti, vix tandem obtenta eſt, cum potius conueniebat pro diuortio fœtidi et abominabilis matrimonii, Deo et hominibus exoſi, diſſoluendo, omnibus conatibus et ſtudiis laboraſſe, et non ſolum ex Regno Poloniæ, ſed etiam ex rerum natura, eliminaſſe. Diſpenſationi autem huiusmodi, lex ea, diſpenſationem coercens, appoſita eſt, Vt Elizabeth mortua fas non foret Regi alteram ſuperducere. Quæ tamen, vt in ſequentibus narrabimus, non fuit cuſtodita.

Elizabetham Granowſka Archiepiſcopus Leopolienſis, inuitis ac reluctantibus Præſulibus et Proceribus Regni coronat, Primatus Archiepiſcopi Gneſnenſis authoritate Concilii Conſtantienſis confirmatur.

Ex Zukowicze Wladiſlaus Rex in Ruſſiam diuertens, Autumni dies illic egit, Coronationemque Elizabeth Reginæ pro die ſanctæ Eliſabeth indixit. Ex Ruſſia pro die ſancti Martini in Niepolomicze, et Cracouiam pro die ſanctæ Elizabeth aduenit, vbi nequicquam reſiſtentibus et diſſuadentibus ferè omnibus Prælatis et Baronibus Regni Poloniæ, præcipue tamen Sandiuogio de Oſtrorog, Palatino Poſnanienſi, qui reſiſtentiam huiusmodi animoſius cæteris proſequebatur, Wladiſlaus Rex, nouam nupt

suam Elizabeth per Ioem Rzeschowsky Archiepum Leopolien, in Ecclia Cracovien coronari pcurat. Coronatioem aut hmoi Nicolaus Gnesnen Archiepus, q ministerio Archiepi Leopolien expleta fuerit, molestius ferens, veritus, ne et sua ecclia eiusqz Praesules pcessu temporis excluderentur a Primatu, Concilii Constantien Solenni Privilegio et Decreto, Primatem se Polonicae Ecclie declarari obtinuit. Ab eoqz tpe, ipse et suus quilzt successor se Ecclie Gnesnen inscribit Archiepum et Primatem. Coronatioe Elizabeth Reginae consumata, Wladislaus Poloniae Rex, Cracovia feria sexta, in die Scae Catharinae, Elizabeth Regina Cracoviae remanente, recedit, et in Lithuania solitis stationibus descendens, venationibus opera impensa Natalis Dni festa apud Grodno egit, et non nisi p Carnisprivio in Iedlnam, Regina Elizabeth, illic ei occurrente, redit.

Duobus de Papatu cedentibus, tertius, vczt Petrus de Luna als Benedictus XIII persuasionibus Concilii nihil motus, se vsqz ad mortem pro Papa gessit.

Scissam Ecclesiam Dei tempore diuturno contendentiu de Papatu tam ambitioe qz malignitate, Constantien Synodus summopere reunire gestiens, oes tres de Papatu contendentes, et p summis Pontificibus se gerentes, vczt Baltasarum de Kossa, Ioem XXIIII, Petrum de Luna, Bndictu tredecimu, et Angelu Corario, Gregorium nonu, in suis obedientiis appellatos, quoniam stabilem et integram vnionem aliter intelligebat sequi non posse, deponere et amovere instituit. Unde et pdictum Baltazarum, Ioem XXIIII, qui Concilium Constantien indicens, psonaliter in illo psidebat, monet et obsecrat, qtnus p vnione Ecclie Dei, quemadmodu per inscriptioem manus ppriae, et corporali Sacramento, se voluntarie costrinxerat, Papatui renunciet. Qui amaram et ignominiosa cessioem sibi iudicans, pollicitatiois suae oblitus, Papatui renunciare recusat, clandestinoqz amictu velatus, de Constantia Ducis Austriae Frederici fretus suffragio, vt in supioribus monstravimus diffugit. Ordinatioe aut Concilii, et Sigismundi Roanoz et Hungariae Regis, apud Oppidum Loffemburg in fuga capitur, et in Castro, Godlyeiben dicto, supra Rhenu, reponitur captivatus, et Sententia Concilii deponitur, cum Annis quor in Papatu sedisset. Angelus vero de Corario, Gregorius nonus, vnionem Ecclie zelatus, Consanguineum suu Pandulphum de Maletestis, in Conciliu Constantien transmittit. Qui in congregatione gnali assumpto themate, Facta est cum Angelo multitudo militiae caelestis exercitus, oratione diserta et gravi vsus, noie et ptate eiusdem Gregorii noni, oni iuri et titulo, si quod sibi in Papatu competebat, renunciavit et cessit, qui annis duodecem se Papam gesserat. Et omnes Cardinales p eum creatos, in suis dignitatibus remanere, dictoqz Gregorio nono, puisioem ex bonis Ecclie, Romanae statui suo congruen Marchiam vczt Anconitana fieri et inscribi obtinuit. Ad pcurau aut renunciatioem Petri de Luna, Sigismundus Roanoz Rex a pribus Concilii, singula qz modestissime agi satagentibus rogatus, ad Regem Aragonu Ferdinandu Narbona vsqz als in Parpinianum advenit, habens in suo Comitatu plures Praelatos, Doctores et Milites, et inter alios Zavissium nigrum de Garbow militem Polonum. Qui apud

Narbonam militem inſignem de Aragonia Ioannem, in certamine ſingulari, Rege vtroque inſpectante vicerat. Inſtante autem Sigiſmundo Romanorum et Hungariæ Rege Petrus de Luna, Benedictus tredecimus, cum Ferdinando Aragonum Rege in magna pompa, et Cardinalium, Prælatorum, et militum ſuæ obedientiæ multitudine, aduenit. Vbi dum pluribus diebus, et variis ingeniis et tractatibus ad ceſſionem Petrus de Luna perſuaderetur; vniuerſis honeſtiſſimis mediis, quæ ſibi per Sigiſmundum Romanorum et Hungariæ Regem, Patresque conſcriptos fuere oblata, contemptis, nullatenus ſe de Papatu indicauit ceſſurum, aſtruens ſe verum et legitimum Summum Pontificem, ſine cuius authoritate Synodus generalis neque celebrari poterat, neque indici. In obſtinato itaque ſpiritu Narbona diſcedens, et in Caſtrum fortiſſimum Panniuſcula, Derthuſenſis Diœceſis, quod de proprietate fratrum Ioannitarum fuerat, ſupra mare ſitum ſe conferens, reliquam in illo, etiam poſt vnitam Eccleſiam, exegit ætatem, ſeque pertinaciter pro Papa, et in mortis articulo geſſit. Deſeruit autem illum Ferdinandus Aragonum Rex, et obedientia illi ſubtracta, Concilio Conſtantienſi, ſub certis articulis, per quos prouidebatur, vt omnes per Petrum de Luna promoti, in ſuis dignitatibus et officiis remanerent, adhæſit. Quapropter Cardinales Petro de Luna, ſuo Papa deſerto, Conſtantiam accedentes pro Cardinalibus accepti et habiti ſunt.

Diffinitiua Sententia contra Petrum de Luna alias Benedictum XIII pronunciata, Martinus V. Pontifex creatur.

Modeſtiam ſuam Synodus Conſtantienſis, apud Petrum de Luna nullum profectum attuliſſe perpendens, rigorem iuſticiæ in eum extendit. Et proceſſu iudiciario inſtaurato, ipſum per ſententiam diffinitiuam omni honore, dignitate, et officio priuat, ſententiamque huiuſmodi in ſeſſione generali vigeſima ſexta Menſis Iulii pronunciat et publicat. Deinde ex omnibus nationibus Prælatos inſigniores legens, cum Cardinalibus, qui ex tribus obedientiis in vnum Collegium fuerant vniti, ad Conclaue ingredi parat, futuri ſummi Pontificis electionem perfecturos. Et licet Nicolaus Archiepiſcopus Gneſnenſis plures voces Cardinalium et Prælatorum in electione huiuſmodi ſortitus fuiſſet de de omnibus tamen Othoni de Columna Cardinali Diacono ceſſit. Qui ex huiuſmodi ceſſione, vocibus contra alios ſingulos præualens, in die ſancti Martini in Papam conformiter electus et publicatus eſt, et Martinus quintus appellatus. Sequenti autem die Dominico, in Presbiterum primum ordinatus, deinde in Epiſcopum et Papam conſecratus. Qui Regibus et Principibus Catholicis, et inter alios Wladiſlao Poloniæ Regi, cui ſingulari afficiebatur fauore, ſuam electionem et aſſumptionem in Summum Pontificem, per Nuncios et literas ſignificauit. Pertulit autem a Conſtantienſi Synodo Albertus Iaſtrzambiecz Cracouienſis Epiſcopus graues vexationes, quibus illum perſonalem comparitionem apud ſe facere iubebat, inſtigantibus nonnullis Angliæ et Hiſpaniarum Epiſcopis, depoſitionem Petri Wiſch a ſede Epiſcopatus Cracouienſis amarius ferentibus, qui familiaritate nimia, in Senenſi Concilio, eidem Petro Wiſch Epiſcopo coniuncti erant. Wladiſlao tamen Poloniæ Rege, pro eo apud Synodum per literas et Nuncios intercedente, et vexatio et comparitio, præſertim, cum Petrus Wiſch Epiſcopus dudum diem obiiſſet, illi remiſſa eſt. Verum a grauibus perſonis Concilii, vulgaris et conſtans opinio ferebatur, Petrum Wiſch Epiſcopum, Concilii Conſtantienſis authoritate, ſi in id tempus vixiſſet, ad Cracouienſem Sedem, a qua per iniuriam deiectus credebatur

plenam reſtitutiōm oportuiſſe, ſortiri, Depoſitionis aūt ſententiam in Petrum de
Luna, Benedictum tredecimum, à Synodo Conſtantien. latā, pro futurorum memoria
ampliori, etiam huic operi nrō duximus inſerendam, DE VULTU eius hoc Iudi:
cium prodeat, qui ſedet in Throno, ex cuius ore procedit gladius bis acutus, Cuius
ſtatera iuſta eſt, et æqua ſunt pondera, qui venturus eſt iudicare viuos et mortuos,
Dñi nrī IESU CHRISTI amen. Iuſtus Dnūs et iuſticias dilexit, equitatem vidit
vultus eius, Vultus quidem Dñi ſup facientes mala, vt pdat de trā memoriā eorum,
Pereat, inquit, Sanctus Propheta, memoriā illius, qui non eſt recordatus facere miſe:
ricordiam, et qui perſecutus eſt hominem inopem et mendicum, Qnto magis pereat
illius, qui oēs hoīes, et Ecctiam vniuerſalem pſecutus eſt et turbauit, Petri vczt de Lu:
na, Benedicti tredecimi à nonnullis nuncupati, Qui qntum in Ecctiam Dei et vni:
uerſum populum Chrianum peccauerit, ſciſma et diuiſiōm Ecctiæ fouens, nutriens,
atqꝫ continuans, quantiſqꝫ qꝫ qꝫ frequentibus deuotis et humilibus Regum, Princi:
pum et Prælatorum precibus, exhortationibus et requiſitionibus, charitatiue iux
doctrinam Euangelicam, admonitus fuerit, vt pacem daret Ecctiæ, vt illius ſanaret
vulnera, et eius partes diuiſas in vnam compaginem, et corpus vnum reficeret,
quemadmodum ipſe iurauerat et diu fuit in ſua ptate. Quos tn̄ charitatiue corri:
pientes, nullatenus voluit exaudire, Quot ſint poſtmodū teſtes adhibiti, Quibus
etiam minime exauditis, neceſſe fuit, ſecundum pdictam Chri doctrinam Euan:
gelicam dicere Ecctiæ, Quam quia etiam non audiuit, habendus ſit tanqꝫ Ethni:
cus et publicanus, capitula, in cauſa inquiſitionis fidei et ſciſmatis, coram pnte
ſcta gnali Synodo ſup pmiſſis et aliis, con eum edita, ac aliorū varietas et noto:
rietas, daclarat manifeſte, Sup quibus iuſtè, et Canonicè pceſſo, et oībus rite a:
ctis, ac diligenter inſpectis, habitaqꝫ ſup illis deliberatiōe matura, eadem ſacta
gnalis Synodus, vniuerſalem Ecctiam repreſentans, in dicta inquiſitionis cau:
ſa pro Tribunali ſedens pnunciat, decernit et declarat, p hanc diffinitiuam
ſententiam in his ſcriptis, Eundem Petrum de Luna Bnedictum tredecimum,
vt pmittitr nuncupatum fuiſſe, et eſſe piurum vniuerſalis Ecctiæ ſcandaliſatorē,
Fautorem et nutritorem inueterati ſciſmatis, et inueteratæ ſciſſuræ, ad diuiſiōis
Ecctiæ ſctæ Dei, pacis et vnionis euiuſdem Ecctiæ impeditorem et turbatorem, Sci:
ſmaticū et hæreticū à fide deuiū, et articuli fidei, vnam ſctām Ecctiam Catho:
licam violatorem pertinacem, cum ſcandalo Ecctiæ Dei, incorrigibilem, notoriū
et manifeſtū, ac omni titulo, gradu, honore, et dignitate ſe reddidiſſe indignū
à Deo reiectum et præciſum, et oī iure, eidem in Papatu, et Romano Pontificio, ac
Romana Ecctia quomodolzt competente, ipſo iure priuatum, et ab oī Ecctia Catho:
lica, tanqꝫ membrum aridum eſſe præciſum, Ipſumqꝫ Petrum, qtnus de facto Pa:
pam ſecundum, ſe tenet, eadem ſctā Synodus Papatu et ſumō Ecctiæ Romanæ
Pontificio, omniqꝫ titulo, gradu, honore, dignitate, bnficiis, et officiis qbuſcumqꝫ, ad
oēm cautelam, priuat, deponit, et obiicit, Eidemqꝫ inhibet, ne deinceps pro Papa aut
Romano et ſumo Pontifice ſe gerat, oēſqꝫ Chricolas ab eius obedientia, et oī de:
bito obedientiæ ipſius, atqꝫ iuramentis, et obligationibus, eidem quotzt pſtitis, ab:
ſoluit, et abſolutos fore declarat. Ac oībus et ſingulis Chriſtifidelibus inhibet,
ſub pœnis fautoriæ ſciſmatis, et hæreſis, atqꝫ priuatione oīum bnficiorū, digni:
tatum, et honorum Ecctcorum et mundanorū, et aliis pœnis iuris, etiam ſi

Episcopalis, Patriarchalis, Cardinalatus, Regalis sit dignitas aut Imperialis. Quibus si contra hanc inhibitionem fecerint, sint authoritate huius Decreti et Sententiae, ipso facto priuati, et alias iuris incurrat poenas, ne eidem Petro de Luna scismatico et haeretico, incorrigibili, notorio, declarato et deposito, tanquam Papae, obediant, pareant, vel intendant, aut eum quouismodo contra praemissa sustineant vel receptent, sibique praestent auxilium, consilium vel fauorem, Declarat insuper et decernit, omnes et singulas inhibitiones omnesque processus, sententias, Constitutiones et Censuras, et alia quaecunque per eum factos, factas, et facta, quae possent praemissis obuiare, irritos, irritas, et irrita, atque in irritum reuocat et annihilat, Caeteris poenis quas in praemissis casibus iura statuerunt, semper saluis.

Vencelao Wratislauien Episcopo, de sede sua, quam Annis quinque et triginta rexerat, spontanee cedente, Conradus, vocatus senior, Oleschnicen et slesiae Dux a Martino quinto Papa, supplicante Sigismundo Romanorum et Hungariae Rege, et Capto Wratislauien, ad Wratislauien Ecclesiam prouisus et ordinatus est. Et in Odmuchow in die sancti Vincentii in Episcopum consecratus, Vencelaus autem Episcopus praefatus, renunciatione facta saluti suae consuluit.

Martinus V. Papa prouocatione Legatorum Regis Poloniae, ad futurum Concilium iam interiectum, exterritus et veritus scisma, Sententiam Constantiensis Concilii, contra Falkembergum latam, quam prius nolebat, tandem confirmat, Posteaque eundem Falkembergum, de consensu Wladislai Regis carcere soluit, libelli famosi contra Regem editi, facta reuocatione, cuius tenor inseritur.

Dissolutione Constantiensis concilii appetente, Martinus Papa quintus, prece, incertum est, an importunitate Cruciferorum de Prussia circumuentus, Sententiam damnationis Ioannis Falkemberg Monachi ordinis Praedicatorum, per Concilium Constantien concorditer prius, quam Martinus Papa eligeretur, editam, infirmare et moderari contendit, Instantibus siquidem Oratoribus Wladislai Regis Poloniae, vt Sententiae Concilii, suam confirmationem adiiceret, nullatenus ad illius confirmationem simpliciter poterat persuaderi, quamuis Cardinalis existens, se ei manu propria subscripserit, Nitebatur siquidem praefatus Martinus Papa, verba Sententiae, quae sequuntur; videlicet libellus erroneus, et haeresi plenus, abrogare ex sententia, et abrogatorum locum aliis verbis, videlicet libellus falsus, et piarum aurium offensiuus, supplere, Propter quod Ambasiatores Regii, in Martinum Papam, vehementer irati, fremunt, et ab electione eius in Papam, atque a denegatione Confirmationis sententiae huiusmodi ad futurum Concilium apud Papiam, alias Basilicam, indictum, nomine Regis et Regni, rem sine exemplo, iusta ira impellente, admittere ausi, prouocant, et appellant, Appellationemque in congregationis medio Martino Papae insinuaturi, saeculares tantummodo Legatos, Ecclesiasticis se intra Domos continentibus, in notabili, et insolita comitiua, armati, Seditionem enim verebantur; et dimicare et mori, pro honore Regis sui et Regni, si vis aliqua inferetur parati, ad Ecclesiam

in qua ſeſsio agebatur, aduenïunt. Turbatur itaq; Concio vniuerſa de lite et appel:
latione noua, Sed et Martinus Papa ingenti affligebatur et dolore et rubore, Propter
q Patres Concilii, ſciſma extinctum, ſuſcitatum iri veriti, de pace agendum duxert,
Martinumq; Papa, ad ſententiam Concilii, con Ioannem Falkemberg lata, confirman
impellunt, et Legatos Poloniæ Regis tam efficaciter illi reconciliant, vt reconciliatio
ipſa et Martino Papæ, et Regiis Legatis lachrymas excuteret, graues indignationis
aculeos abſumpſiſſe teſtata. Ad inſtantiam demiq; Legatorum Poloniæ Regis, Martin9
Papa Conſtantia diſcedens, Ioem Falkemberg ſecum in vrbem duxit, et vinctum annis
multis Romæ tenuit. Quem poſtmodum de Regis bnplacito et annuentia, quod languid9
et extenuatus eſſet, de carceribus dimiſit, coactum tn per prius in publicam libelli à ſe
æditi reuocatiom. Qui indignatione et furore con Cruciferos actus, q eius eliberatiom
ſolicitare deſtiterint, grauem Satyram in eorum infamiam et vituperium cõſcripſit
plurimasq; turpitudines et vicia inſerens, q acerbiſſime in illos et vltus, et inuectus
eſt, Reuocationis aut ſuæ eiuſmodi tenor ſequitur et eſt talis.

SACRO SANCTA generalis Synodus Conſtantien in Spiritu ſancto legitime
congregata, vniuerſalem Ecctam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam, Nu:
per oblato, coram Comiſſariis nris, in cauſis fidei, quodam tractulo ſeu libello, à frē
Ioanne Falkemberg Ordinis Prædicatoru compoſito, Qui libellus ſic incipit, Vni:
uerſis Regibus, et Principibus, cæteriſq; Prælatis ſiue Ecctiacis, ſiue Sæcularibus, et
gnatr oibus, qui Chrïani nominis inſigniri meruerunt titulo, et ſic finitur. Qtnus
p exterminio Polonorum, et eorum Regis Iagyel, valeant vitam capeſſere æterna
Quam nobis et omnibus, qui ad Polonorum, et eorum Regis Iagyel exterminiu, fidelr
ſe accinxerint, concedere dignetur; Ieſus Chrus, in ſæcula bndictus amen. Explicit
Satyra, con hæreſes, et cætera nefanda Polonorum, et eorum Regis Iagyel fidelr cõ:
ſcripta. Quia poſt diligentem examinatiom dicti libelli et contentorum in eodem, et
eiuſdem fris Ioannis, per eoſdem Comiſſarios nros factam, ſeruatis ſeruandis, circa
hoc compertum eſt, q dictus tractatulus ſeu libellus, continet in ſe plura in fide et
bonis moribus erronea, ſcandaloſa, ſedicioſa, crudelia, iniurioſa, impia, ac piaru au:
rium offenſiua, hæreticalia, et hæreſim ſapientia, et pcipue infraſcripta, quæ in dicto
tractatulo, ſeu libello, contextuali inter cætera continentur vzt. Quod Rex Polonorum
cum ſit malus præſidens, eſt idolum, et oẽs Poloni ſunt idolatræ, et ſeruiunt idolo ſuo
Iagyel. Item dicit, q Poloni et eorum Rex, ſunt odibiles, hæretici, et impudici canes
reuerſi ad vomitum ſuæ infidelitatis. Et ergo ſecuriſſimè oẽs, non ſolu Principes ſæculi
verum etiam inferiores, qui ad Polonoru et eorum Regis exterminatiom ſe accinxe:
rint ex charitate, vitam merentur æternam. It dicit, q indubiè Polonos, et eoru Reges
pp ter piculum, q ab eis timetur Ecctiæ futurum, etia ante, q diſſidium faciant, cæteris
paribus, magis meritoriu eſt occidere q paganos, It dicit, q omni ſubmoto dubio
belli certamine, quo pro defenſione Chrianoru, ex charitate ſuſcepto, Principes Sæ:
culi Polonos et eorum Regem occidunt, regna merentur cœleſtia, It dicit, q peſtifera
vniuerſitas Polonorum, cuius Iagyel caput, eſt tota obnoxia, quia pctum hæreſeos tota
inuaſit, et ab Ecctia reſecuit, et oẽs ex ea facit vehementer con Ecctam cola ſurrigere
Quare ſi valuerint, Chriſtianoru ſanguinem effundent, et hæreſeos ſua venena ad la:
befacienda membra Ecctiæ transfundent, Et ergo Principes Sæculi, vltionis gladio te
nentur abſq; omni diſſimulatione, Polonos oẽs, cum eorum Rege, vel maiorem ptem
extinguere, et Principes eorum, et nobiles oẽs in patibulis con Solem ſuſpendere,

Item dicit, q ex Principibus ſæculi, qui ſunt idonei et rone et ptate, Polonos et eoruz Regem Iagÿel reprimere, et pmittunt eum in Chrianos debacchari, ſupplicia merētur gehennæ, et cum eius mancipio in æternum vapulari, It dicit, q Principes ſæculi crimina Polonorum et eorum Regis Iagÿel poſſunt corrigere emendareq; et negligunt, et ideo eorum, pcul dubio culpam habent, criminaq; committunt, et in æternum à gehennæ mancipio merentur vapulari, It dicit, q Principes ſæculi, ſceleri, vnde Poloni, et eorum Rex Iagÿel digni ſunt morte æterna, conſenſerunt, quia tacuerunt cum poterunt id impedire aut redarguere, Et ergo pinde, digni ſunt morte æterna, Itē dicit, q manifeſtum eſt, q qui in bellis, Polonis et eorum Regi Iagÿel, con Chrianos, auxilium præbuerīt, et ſunt occiſi, deſcenderunt ad amaritudinem æternæ damnationis et q ſupſtites viuunt, et non ſunt conuerſi p pœnitentia, oēs laborant in ſtatu damnationis, et extra mortis articulum, non poſſunt abſolutionis bnficium ſine ſpeciali indulto Papæ obtinere, It dicit q iniuriam, quam Poloni et eorum Rex Ecclie irrogarunt non poſſunt ſine offenſa Dei diſſimulare inultā. Et ergo abſq; oi relatratus calumnia in Polonis et eorum Rege tenentur indiſpenſabiliter iniuriam Dei morte vēdicare, It dicit, q Principes ſæculi tenentur exercitibus ſacrilegos hoīes Polonos et eorum Regem de trā perdere, ppter iſta et alia multa, in dicto tractatu contenta in fide et bonis moribus erronea, ſcandaloſa, ſedicioſa, crudelia, iniurioſa, impia et piarum aurium offenſiua, et quorum alia, ſpeciatr vero concluſio dicti tractatg ſunt hæreticalia, et quædam hæreſim ſapientia, Hæc ſacro ſcta Synodus, maturo habito conſilio, Chri nomine inuocato, damnat tractatulu ſeu libellu pdictum tanq; in fide et bonis moribus erroneum, ſcandaloſum, ſedicioſu, crudelem, iniurioſum, impium, et piarum aurium offenſiuu, et etiam hæreticalem, repbat omnino decernitq; ipūm, tanq; talem, cremandum fore, et iubet concremari; Diſtricte inhibens ſub anathematis interminatiōe, et aliis iuris pœnis, ne quis dictum tractatulum, ſeu libellum, et contenta in eodem, audeat deceterò dogmatiſare, aſſerere, approbare, defendere vel tenere, Committens Commiſſariis pdictis, qtnus dicto fri Ioanni, dicti tractatuli, ſeu libelli, vt pmittitur compoſitori, tanq; humilr ſe ſubiicienti eiſdem, vt cum eodem ppter humilem ſubiectiōm pmiſſa, miſericorditer agentes, pœnitentia ſalutarem imponant, put ſecundum Deum, iux delicti qualitatem, attentis etiam his quæ ſcdūm ſacram ſcriptura, et ſacros Canones in hmōi negocio attendenda viderint, et Cenſura ipām in toto expediant, ſine vlteriori relatione, ad ipūm Concilium amplius facien, Prouideantq; in pmiſsis, vt ſaluetur debita reuerentiā Catholicæ fidei, et honor Regis et Regni Poloniæ, q conſtat eſſe nobile membrum Ecclie militantis, put ſcdūm Deum viderint expedire, Dat Conſtantiæ ſecundo Nonas Iunii, Anno incarnationis Dnicæ Milleſimo, quadringenteſimo, decimo ſeptimo

Eccla Cathedralis in Samogithia mandato Concilii Conſtantienſis, cum ſummo Chriſtianæ fidei augmento erigitur

ARchiepiſcopus Leopolienſis Ioannes Rzeſchowſkÿ mandatum Concilii Conſtantien, ſibi et Petro Vilnen Epō factum executurus, in Lithuaniam Wladiſlao Poloniæ Rege illic perſonatr agente, aduenit, et iux eiuſdē Concilii

instructiones et mandata, Cathedralem Ecctiam, sub titulo Sctorum Alexandri Euentii, et Theodori, in trã Samogitharũ, et loco Miedniky, vna simul cum Petro Vilnen. Epo erigit et fundat, dote sufficienti sibi per prius, per Wladislaum Poloniæ Regem assignata, Wladislaus insuper Poloniæ Rex fundat et dotat pro ea vice duodecem parochiales Ecctias in Samogithia, iuxta numerum Districtuum, et in quolibet Districtu, vnam erigit et collocat, Rectoresq earum in Ecctia Cathedrali Miednicen. gerere Canonicalem titulũ, stallum, vocem, et vicem disponit. Miednicen. aũt Ecctiæ Cathedrali primus Mathias, natione Almanus, in Vilno tñ natus, qui linguam Lithuanicam et Samogithicam norat, pfectus est et consecratus. Duodecem insuper sacerdotibus, oĩbus natione Polonis, zelum pro amplitudine fidei habentibus, duodecem Ecclesiæ parochiales Samogithiæ cõmissæ. Quibus Wladislaus Poloniæ Rex, et cæteri Prælati, ex Regno Poloniæ singulis annis, in pecuniis, libris, et vestibus, liberalia pstabant suffragia, in fidei sctæ fauorem. Tunc insuper omnis residuitas gentis Samogithicæ ad numerum Catholicorum, et fidei Chrianæ identitatẽ accessit, et à Ioañe Archiepo Leopolien. et Petro Epo Vilnen. in fide orthodoxa instructa atq baptismatis vnda renata est. De his aũt oĩbus Concilium Constantien. et Martinus Papa lrĩs Regiis, et dictorum Leopolien. et Vilnen. Pontificum informati, immenso replebantur gaudio, et tam gratissimum nouũ in omnes Catholici orbis angulos diffundebant. Sed et Wladislai Regis Poloniæ Martinus Papa deuotiõm et zelum efferens, speciales illi lrãs transmisit.

Anno Domini 1418

Legati Constantieñ Concilio redeuntes à Rege Wladislao, obuiam prodeunte honorifice excepti.

CHristi natalicio apud Grodno exacto, Wladislaus Poloniæ Rex, in suum Regnum ex Lithuania reuersus, Carnisprivii dies in Iedlna cum Elizabeth Poloniæ Regina egit. Quibus transactis, p Sandomiriã, Nouam Ciuitatem, Vislicia, Myechow, Zarnowyecz, Vielyun, Siradia, Elizabeth Regina Cracouia remissa, in maiorem Poloniam transiens, Pascha Dñi apud Calisch celebrauit. Ex Calisch vero processit in Konyn, Radzieyow et Brzesczye. Et Elizabeth Regina ad illum in Brzesczye venien. solitis viis in trãm Dobrzinen. et pro festo Pentecostes, Iuniwladislauia pcessit. Ex Iuniwladislauia p festo Corporis Chri Znejna, abin vero Gnesnã venit, quo iam suo iussu Prælati et Barones Regni in frequenti numero conuenerant. In quorum audientia Rex libellũ Ioannis Falkemberg Satyricũ, in vulgari Polonico legi mandauit, vt eius continentia audita, consulerent, si quid pro honore Regis et Regni, vltra ea, quæ Regii Legati Constantiæ effecerunt, instaurari expediret. Consultum aũt fuit, vt scripturam falsam, mendosã et erroneã Wladislaus Rex leuiter et pfunctorie ferret, neq de illa, velut ab hoĩe leui et contemptibili edita, grauem faceret æstimationem, psertim cum libellus pfatus, authoritate vniuersalis Ecctiæ et Aptiæ fuisset damnatus, et autor suus digna mulcta punitus. Qui si nihilominus liberet, contra dicta pfati libelli, altius aliquid refellere, subornaret et Rex alium Monachum æquè impudentem, cum Ioanne Falkemberg de pari litem et iur:

gium conſerturum, ex Gneſna ꝓceſsit, Rex in Pobyedzyſka, ubi Legatos ſuos Nicolaum Gneſnen Archiepum, Laſcarium Poſnanien, Iacobum Plocen, Ioannem Kropidlo Wladiſlauien Epōs, ſingulos cappas rubeas Sarlaticas, capelos verò nigros geſtantes, Item Ianuſſium de Thuliſkowo Caſtellanum Caliſſien, Zawiſſius enim niger de Garbow Sigiſmundu Romanorꝫ et Hungariæ Regem ſecutus, non venerat, redeuntes honoraturus, illis cum Regina Elizabeth, et vniuerſa Curia, in obuium proceſſit, et eos benigno ac hilari vultu excepit, Illisq; conſultantibus Conuentiōm gnālem pro feſto ſcti Iacobi in Lancicia, rebus plurimis per eoſdem Legatos, cum Romanoru Rege in Conſtantiá practicatꝭ, et de ampliori Ioannis Falkemberg Monachi punitione ꝓuiſinus, indixit. Ex Pobyedziſka iuit Rex Poſnaniã, Coſten, Srzem, Srzoda, et in die beatæ Mariæ Magdalenæ ꝑuenit. Abinde vero ꝑ loca ſolita Lancicia, ad tenen gnālem Conuentiōm tranſiit.

Boleſlaus Switrigal per Alexandrum captiuatus, ex Caſtro Krzemyenyecz per dolum adepto, ad Sigiſmundū Rom: et Hung Regem profugit

Dux magnus Alexander Vithawdus de Duce Boleſlao Swithrigal, germano Wladiſlai Poloniæ Regis, aſſidua ſuſpicione vexatus, ne in necem ſuam, aut de Ducatu magno excluſiōm cum Ducibus et Nobilibus Ruſſiæ, miro mō illum, q ritu eorum efferret, colentibus, conſpiraret, eum captiuat, et in locis plurimis tenet et adſeruat. Ad extremum tandem Caſtrꝫ Krzemyenyecz, eius ꝑditionem ꝑtimeſcens, de manibus Ruthenorum accipit, et Boleſlao, in id coniecto, Conrado Frankemberg, militi Polono, dat illud in tenutam, qui non ſecus, q̄ꝫ vir bonus et rectus, ꝑfatum Boleſlaum Switrigal, benignè et humanè tenuit, et ſingulos Ruthenorꝫ Principes et nobiles, in ſuum contubernium oblitus et ſuæ et illius, quem adſeruabat, ſortis, admiſit, credens illos pro tanta bnuolentia et humanitate, nihil mali in ſe, et Caſtrꝫ ſibi commendatum, moliturros, Verum Boleſlaus Switrigal, conſpiratiōe cum Ruthenis inita, in Paraſceue Dnīci nocte fraudem, de qua inter eum et Ruthenos conuenerat, expleuit. Rutheni ſiqdem in frequenti numero, vzt Daſchkone Alexandro Noſz Ducibus, et aliis, aſcendentibus murum per ſcalas, et in Caſtru irrumpentibus, Dux Boleſlaus Swithrigal ſolutus eſt, et rumor ingens in Caſtro exortus. Quem Conradus Falkemberg, Arcis Præfectus ſedaturus, et fugam Ducis Switrigal inhibiturus, gladio et clypeo accinctus accurrit, Sed à multitudine Ruthenorum occupatus obtruncatur, Dux vero Switrigal arce liberè potitur, Quam retinere non audens, de Caſtro ſe cum ſuis, erumpente luce euoluit, et ad Sigiſmūdum Romanorꝫ et Hungariæ Regem, potentiam et tyrranidem Alexandri Vitawdi ꝑtimeſcens, diffugit, ubi benignè à Sigiſmundo Rege exceptus, habitus et tractatus eſt.

Seditione plebis Wratiſlauienſis ſex Conſules capite plectuntur

Decima nona Iulii, Communitas Ciuium Wratiſlauiu dudum in Conſules graui offenſione irata, prætorium, effractis oſtiis irrumpens, ſex Conſules videlicet Ioēm Sax, Henricum Schmeth, Freybelk, Nicolaum Neumarkth, Ioēs Sztille, et Nicolaum Feyſteylirk, nulla iudiciaria inquiſitione ꝑmiſſa, decapitat, et

Ioannem Megerlyn vnum ex comitate, qui illum cum Consulibus sensisse nouerat ex turri praetorii praecipitat. Ea etiam tyrannide in Consules vsa, vt spoliatos illos, omniqꝫ amictu nudos, colloquio etiam vxorum et necessariorum, quod flagitabant, interdicto, ad supplicium duci, in magnum eorum dedecus, censuerat, ob hoc ipsum vt asseritur, in Consules fremens, quod frequentibus tributis et exactionibus, de quibus rationem non reddebant, eam multipliciter grauauerat.

Wladislaus Rex, à Martino Papa petit Falkembergum cum suo infami libello comburi, et fratrem suum Boleslaum Switrigal Vithawdo reconciliatum in Lithuaniam reducit.

Dominico die, in vigilia sancti Iacobi Apostoli, Wladislaus Poloniae Rex Lanciciam perueniens, et cum Praelatis et Baronibus Regni sui Conuentum agens, super libello Ioannis Falkemberg, satyram et infamiam suam et Regni sui continentem, et authore eius, quid amplius factu opus sit, deliberat. Et post varias deliberationes, Martino Papae scribit, rogans et requirens illum, quatenus Ioannem Falkemberg, vniuersalis Synodi Constantien. sentencia damnatum, seculari relinquens potestati, cremandum illum cum sua satyra ignibus decerneret. Papa autem Martinus, non igni quidem hominem scelestum, sed squalido carceri, igne terribiliori, in quo diuturnos cruciatus pertulit, addixit. Mittit insuper ex Lancicien. Dieta Wladislaus Rex Matthiam de Labiszin Palatinum Brzesten. Petrum Schafranyecz, Succamerarium Crac. et Martinum de Goworzino Notarium in Lithuaniam, cum Alexandro Vithawdo, Duce magno Lithuaniae, vias et modos competentes practicaturos, quibus Dux Boleslaus Switrigal, germanus Regius, ex Hungaria possit reduci, et ipsi Duci Alexandro Vithawdo reconciliari. Annuit autem Dux Alexander Vithawdus reuersioni suae, et per literas salui conductus libertatem redeundi concessit. Reuersumqꝫ fauorabiliter excipiens, et benignè pertractans, terras Russiae, videlicet Bransk, Sziewiorsk, Nouogrodek, sibi concessit in tenutam, in quibus vsqꝫ ad Ducis Alexandri obitum morabatur.

Die solis prima Augusti, Anna Ducissa, Ducis magni Lithuaniae Alexandri Consors, in Troky moritur, et in Vilnen. Ecclesia sepelitur. Cuius mortem Ducem Alexandrum Vithawdum, amarè quidem, sed breui tempore constat luxisse.

De pace cum Cruciferis frustra tractatur.

Ex Dieta Lancicien. Wladislaus Poloniae Rex discedens, pro festo Assumptionis sanctae Mariae Virginis, venit in Przedborz, exinde per Vislicia, Nouam Ciuitatem, Sandomiriam, Przischow, in terram Lublinen. descendit. Ex Skoky autem cum Regina Elizabeth in Lithuaniam, Albertum Iastrzabiecz Cracouien. Episcopum et Ioannem de Tarnow Palatinum Crac. habens in suo comitatu, in crastino sancti Michaelis, processit. Conuentionem autem cum Magistro Prussiae pro concluden. pace perpetua in Wielunya, pro die sanctae Hedwigis celebraturus, nauibus in Dubno ascensis, Grodno

applicuit: quo iam Consiliarii Regni, Nicolaus Archiepus Gnesnen, Ioannes Kropidlo Epus Wladislauien, Sandiuogius de Ostrorog Palatinus Posnanien, et alii Barones Regni conuenerant. Ex Grodno Wladislaus Rex pcessit cum Elizabeth Regina, Prælatisq et Baronibus Regni, versus Kowno itinere nauali, Cui in Derzinusky venienti, Alexander Vithawdus, magnus Dux Lithuaniæ, occurrit, et tam Regem et Reginam, q Prælatos et Barones Regni Poloniæ excepit, Elizabeth aut Regina in Kowno remanen, in Wyelunyam puentum est, et Diæta pro confectione pacis ppetuæ cum Mgro Prussiæ, Fre Michaelle Kochmeyster, qui et ipse cum frequenti Consiliariorum numero aduenerat, habita est, Tractatu aut vario in plures dies extenso, nulla poterat concors conclusio ad pacem tenen captari, ppter quod sine fine à parte vtraq discessum est

Vithawdus Iulianam affinem suam ducit vxorem, absq dispensatione Sedis Romanæ, administro Wladislauien Episcopo, et Petro Epo Vilnen repugnante

IN Troky ex Vielunya Wladislaus Rex, cum Alexandro Vithawdo Duce reuersus est, atq Prælatis et Baronibus in Poloniam redire iussis, ipse in Lithuania remansit, et die Dnico ante Elizabeth in Grodno, cum Elizabeth Regina, et Alexandro Vitawdo peruenit, Cumq die illa Alexander Vithawdus, magnus Lithuaniæ Dux, matrimoniu cum Iuliana, Ducis Iwan Koraczewsky relicta initurus, frequentem suorum Principum et Baronu cœtum accersisset, et Petrum Vilnen Epum, vt sibi eam publicè desponsaret, requisisset, negauit Petrus Epus coniugium illud suo Ministerio se expleturu, absq Sedis Aplicæ dispensatione, publicæ honestatis iustitia impediente, prior em Anna subsequenti Iulianæ, germana matertera extabat, Cumq neq prece, neq terrore, vir et Pontifex raræ constantiæ, in id facinus pelici posset, Ides Kropidlo Wladislauien Epus desponsatiom pdictam, canonibus Sctis phibitam, expleuit, diebusq sequentibus nuptiarum celebritas habita est

Wladislaus Rex exploratis Cruciferorum insidiis in Poloniam redit

NVptiis Ducis magni Alexandri apud Grodno expletis, et Elizabeth Regina Cracouia diuertente, Wladislaus Poloniæ Rex, mansionem in Lithuania cotinuans, in Troky reuersus est, et solitis venationibus vsus, in Merecz veniens festa Natalis Chri illic egit, Quibus exactis, in venationum loca Vingri appellata eultra Nyemyen sita, se transtulerat, Vbi ad eum Comendator de Rosemberg, tribus militibus comitatus, in die Epiphaniaru venit, simulatè quidem legationm Prussiæ Mgri præferens, re aut vera, quantas gentes Rex secum haberet, explorans, quingentis enim equitibus, in apto loco dimissis, occupare Regem nitebatur, exploratione pfecta, Rex aut suspectu habens pfati Comendatoris aduentu, extemplo de Vingri discessu faciens, et in Iancza pueniens, dum ab exploratoribus, quos speculatum miserat, structas sibi à Cruciferis piculosas insidias didicisset, nocte insequenti duodecim miliaria conficiens, ad lacum, qui Methis appellatur venit, exin Grodno transiens, post in Poloniam venit

Bethſabula Imperator Thartarorum à Vithawdo Duce Lithuaniæ creatus, à Keremberdeno Tartaris præſidente vincitur et occiditur. Victorem aūt frēm Geremferden occidens, Imperium occupat.

THartarorum Cæſar Keremberden, morte patris ſui Solthan Zeledin ſecreta, qui Wladiſlaum Poloniæ Regem et Alexandrum Vithawdū in ſingulis expeditionibus Pruthenicis iuuerat, in paternum ſolium euectus eſt, atq; hoſtilia in Alexandrum Vithawdū, et Principatus ſuos moliri, amicitiā cōtēpta cœpit. Cui viciſſitudinariā hoſtilitatem Vithawdus oſtenſurus, et Imperio illum deiecturus, alium Principem Tartarorū Bethſabulā in Impatorem apud Vilnam, veſte pellicea, de purpura aurea, veſtitum, creat, conſtituit, et ordinat, et gentib; ſuis quæ illum ſequebantur; alias ſuas gentes Thartaricas adiungens, ad dimicandū contra Keremberden hoſtem ſuum tranſmittit. Pugna aūt atroci inter vtrumq; conſerta, Bethſabula cum ſua gente ſuccumbit, et à Keremberden victus, capite etiam truncatus eſt. Non poſt multos deniq; dies, et ipſe Keremberden à frē ſuo germano Geremferden occiſus, Imperium occupauit, maioriq; prudentia vſus, Ducem magnū Alexandrum, non ſecus q; ſuus genitor coluit. Propter quod Thronus ſuus, Ducis Alexandri adhæſione et amicitiā fuit illico ſtabilitus, et ipſe Geremferden in ſingulas expeditiōes cum Alexandro Vithawdo in quoſcunq; hoſtes obibat.

Anno Domini 1419.

Martini Papæ Nuncii, quod prece an precio pro Cruciferis contra Polonos ſententiam iniquam tuliſſent, apud Papam per Wladiſlaum Regem accuſant' p lrās, quarum tenor inſeritur.

WLadiſlaus Poloniæ Rex, ex Lithuania reuerſus, Carniſpriuii diebus in Iedlna exactis, et Elizabeth Regina, ab ægritudine, quam habuerat prius q; thoro Regio iungeretur, validius graſſante vexata, et Cracouiæ decumbente, in Sandomiriam, deinde in Nouam Ciuitatem proceſſit. Quò ad illum velox Sigiſmundi Romanorū et Hungariæ Regis Nuncius, cum lr̄is, magnopere poſtulātibus, vt ſecum apud Scepuſienſem orā Conuentum tenere dignaretur, oblatꝰ eſt. Cuius precibus Wladiſlaus Rex motus, venire conſenſit, et aliquot diebus apud Nouam Ciuitatem abſumptis, ad tenendū hmōi cum Sigiſmūdo Rōanorū Rege Conuentū cum frequenti et ſplendida milit' ſuorū caterua, per Woynycz, Czchow, Tuchow, et Sandecz proceſſit, et pro die Dnico Oculi in Lubowlya pueniens, Nuncios Aplicos, Iacobum de Camplo, Spoletanū, et Ferdinandū de Hiſpania, Lucenſem, Epiſcopos, per Martinū Papam, rogatu et inſtigatiōe Cruciferorū de Pruſſia, et ſub eorum expenſis, ad conficiendū pacem ppetuam vel treugam, deſtinatos, offendit. Qui lr̄is Aplicis præſentatis, multiplici inſtantiā Wladiſlaū Poloniæ Regem, Sum̄i Pontificis nomine deprecantur; qtnus cum Cruciferis de Pruſſia pacem perpetuā firmare, et à guerris ceſſare dignaretur. Ex Lubowlya proceſſit Rex in Podolinū, deinde

Lubicza, Vbi Aplicis Nunciis ſe comitari iuſsis, optimu et pronu ad pacem, æquis 400
conditionibus conficien, animum aperuit, et per certa capitula, ſuam illis intentiõm
ad liquidum declarauit. Qui voluntate Regis ad plenum explorata, per Poloniæ Re:
gnum, Regio milite illos conducente, et ſingulis vbiqꝫ prouidente neceſsariis, in
Thorun perueniunt, Mgrumqꝫ Pruſsiæ Michaelem Kochmeÿſter, illic eorum ad:
uentum cum ſuis Conſiliariis operientem, pacem aut pacis ſufferentias inire et
aſsumere, patefcta Regis Wladiſlai optima in vtruqꝫ voluntate requirunt. Verum
cu Mgro Pruſsiæ de videndis Priuilegijs, et iuribus ſuis et ordinis ſolicitati vehe:
menter, videre illa et examinare atqꝫ trãſumere conſentiunt. Mgr ſiqdem Pruſ:
ſiæ Michael, cauſam ſua apud Martinu Papam et Legatos eius iuſtificaturus, cum
piculoſum dinoſceret Priuilegia et iura vrbem originalr ferre, pfatos Nuncios, in
Pruſsiam venire Priuilegiã et iura origĩnalia viſuros et tranſumpturos obtinuit.
Cum aũt iura et Priuilegiã huoi ex Marienburg in Thorun veherentur, auriga
deſcendente, equi in præcipitem curſum, et vsqꝫ in locum Melno acti, quadrigam
vndis immergunt. Ex quo omnia, quæ currus continebat, pter lrãs, iura et Priui:
legia ceratis, quibus inuoluta fuerunt, reſiſtentibus, fuere tincta et compluta. Le:
ctione aũt et examinatiõe iurium et Priuilegioru, ac ad extremum tranſũptiõe
patefacta ex Nunciis et arbitris cõmunibus Aduocati Cruciferoru (precē in:
certum eſt an precio pellecti) Cauſæ vero Wladiſlai Polonorum Regis, nullis eius
propoſitiõnibus et reſponſis auditis, nullis iuribus viſis, hoſtes infeſti eſse, ac per
lrãs ſuas Cruciferorum partem iuſtificare, Regiam vero damnare cœperunt. De
quo Wladiſlaus Poloniæ Rex amaricatus, grauiter in illos apud Martinum Papam in:
uectus eſt, et lrĩs, quas ſubnecto, infeſtum illis, et grauiter indignatu Martinu Papam
reddidit. BEATISSIME Pater, recepi qꝫ plurimas lrãs v. s. ſuper cauſa, quæ
vertitur inter me, et Mgrũm Cruciferoru de Pruſsia, et ſuper excuſatione virorum
Nunciorum, quas s. vrã miſit pro pace inter nos tractanda, et reprehenſione meo:
ru, qui tractatui interfuerunt. Ego aũt Pater Beatiſsime, licet neſcirem, niſi approba:
re, quod S. vrã approbat, et damnare, quod cuqꝫ vrã S. damnat, tñ non potui non do:
lere, quod iidem vri Nuncii, non audita parte mea, ſed nec pñte, neqꝫ Iudices, ſed
tentatores electi, tulerunt cõ me Sententia, quaſi iniuſte peterem, quæ petebam, et q
iuſticia partis aduerſæ appareret fundata ſuper õibus illis quæ petebam. Quod eo
iniuſtius fecerunt, q ordinauerant eandem ſua Sententia, ad oium hoium noticia
prius qꝫ ad meam puenire. Cum dederint ſuper hac parti aduerſæ lrãs, quibus ſe
et apud Principes iuſtificare potuerant, et meam partem opprimere. Quamuis aũt
p eam iuri meo nullatenus derogetur, put S. vrã patentibus lrĩs declarauit, tñ fa:
ma mea grauiter læſa eſt, quaſi calumniator eſse viderer, et iniuſta bella fouere.
Quod magis de talibus viris miror, ita ad tam celerem præcipitaſse ſe ſententiam,
cum eos tanqꝫ viros probatiſsimos et integerrimos, ac pro talibus cognitos, cum in
inicio pro hac cauſã eos dirigeret, S. vrã cõmendaret, et ego à Prælatis, et nonnullis
Baronibus Regni mei, qui Conſtantien interfuere Concilio, multas de eis et pclaras
laudes audiuerim. Nam eſto q parte aduerſa pñte, vel eorum ſubditis audientibus
non ſemel ſed pluries, et in variis locis dixerunt, q et fecerũt, ſczt partem eorum
fouere iuſticiam, nos aũt iniuſte petere, nec debere illos in aliquo nobis reſpondere
vt vczt eorum ſubditos, et etiam extraneos ad eorum defenſiãm et aſsiſtentiam

animarent. Tolerari hoc vtcunq; potuit, quod auxiliari eis volebant, quos amicos præ
cæteris elegerant, quorumq; statum iuuare cernebant. At vero q famam meam
et partis meæ, qui nihil eos vnq; offendi, qd vniuersum orbem tam impie lacera-
rent, id fuit mihi omnino grauissimu. Ex quo euenit, vt ego spe pacis ppetuæ, per eos
Vræ S. Nuncios componendæ frustrarer; et aduersarii mei, hoc ipsorum testimo-
nio elati, ad ineunda concordia difficiliores redderentur; Sed non est hoc nouu
aut insolitum parti aduersæ, vt quibuscunq; viis, aut modis possint, meum curent
nomen infamare. Nam et per Ioem Falkemberg Monachu, quem carcer S. Vræ me-
ritò detinet, alias me notabant, et multipliciter infamabant, quasi futurus essem
Ecclesiæ Dei destructor et subuersor fidei Chrianæ. Nam quæ ipse egerim, siue in
bellis erga ipos, qui dicuntur domestici fidei, siue in pace erga alienos et infideles
ad fidem Orthodoxa reducen, non tam verba q facta testimoniu phibent. Cu
olim me ad bella concitassent, violatis ppetuæ pacis federibus, quæ fuerant inter
Regnum meu et ipos, nutu Diuino, in Campo eos prostraui, et maiorem partem ter-
rarum villaru meæ ditioni subieci, et in pugna quidem periere qui resistebant. In
acquisitione vero trarum nunq; aliquam crudelitatem exercui; quin potius cu
omni humanitate tras ipas cum captiuis ad pacem deueniens, parua mercede
restitui. Quam pacem cum iteru violassent, et ego cum exercitu meo tras earum
inuasissem, munitionesq; notabiles et non paucas iporu recepissem, requisitioe
tn et adhortatioe Summi Pontificis, qui tunc erant, p dnu Lausanen Nunciu, nec
non dni Sigismundi Romanor et Hungariæ Regis, exercitus meos retraxi, nec
vastari earu territoriu permisi, sed ad treugas deueni, sperans tenensq; fiduci-
am, q ex hac facilitate mea, ad aliquem tramitem æquitatis, et bonæ pacis concor-
dia deuenirent, Cum eo multu exaltari me crederem, si talibus monitoribus et
hortatoribus paruissem et magna victoria quærerem, si iporu crudelitatem et
hostilitatem ac rabiem humanitate superarem, Sed et nuper quoq; Excelentissi-
me pater, cum nulla pamplius videretur spes superesse pacis inter nos compo-
nendæ, Cumq; cum fre meo Vithawdo, magno Duce Lithuaniæ exercitu congrega-
uissemus, qui q numerosus esset, q bene armis munitus, quanq; expeditus ad bel-
lum, linquo eis dicere qui videbant, iamq; essemus ppe tras hostiles, respectu tn
Rndi pris dni Bartholomæi Archiepi Mediolanen, ex parte dicti Regis Romanor
nos adhortantis, ab ingressu traru iparu nros exercitus cohibuimus, et treugas
acceptauimus, vt iniquus profecto sit iudex, quicunq; pacis nos auidissimos, non
iudicaret zelatores. Nam toties læsi, toties puocati, cum arma teneremus, parataq;
esset et exercitui præda, et nobis victoria, maluimus tn oia omittere, vt Chriano san-
guini parceretur, et cunctis pateret, nos non nisi inuitos, con domesticos fidei ad
arma deuenire. In reducendis vero infidelibus ad fidem Orthodoxa, qntum labo-
rauimus, qntum pfecimus, nolo in hoc gloriari, ei sit gloria à quo mercedem me spe-
ro recepturu. Et certè multò amplius, multoq; vberius pfecissem, maioribusq; fides
Catholica adaucta fuisset incrementis, nisi per eos variis viis et modis impeditus
fuissem. Quod si à tpe, quo per baptismi gra regeneratus sum, et Ortodoxam fidem
assumpsi, considerentur fructus, quos in hoc feci ego Sæcularis homo, imò non ego,
sed Deus per me, et comparentur cum his, quos aduersarii mei, etiam à tpe insti-
tutionis Ordinis sui, fecerunt, qui se dicunt religiosos esse, et pro fide Chri pugnare

multo profecto inferiores me inuenirentur, quippe, q doleant vehementer, nō eſſe omnes circūuicinos paganos, aut ałs infideles, vt eos impugnare eo titulo poſſent, et bona eorum honeſtius rapere. Ego vero vellem omnes vicinos meos, imo et oēs hoīes, Chrīanos eſſe, vt cum eis bonam pacem habere poſſem. Et ſi qui etiā in longinquo inimici fidei Chrīanæ, eis pro viribus ꝑſequi, vt eos vel reducerem vel delerem. Nunc aūt per iſtos impedior, quos timere me magis oportet, qꝫ genus vllum barbarorū. Nam illi nil quod impium, ſuper me quærunt, iſti aūt ſanguinem totaleqꝫ exterminiū meum deſiderant. Quod ſi animaduertiſſent vr̄æ S. Nūcii non tam facile ſententiā contrā nomen meū et famam ꝑcipitaſſent. Verum decet oīa in melius interpretari. Amplector igr̄, ſcił quod dicit S. vr̄a, vt ſolent Mediatores pacis, qui nunc vni parti aliquid tribuunt, nunc alteri, vt eos cōmodius ac facilius trahant ad pacem. Quod ſi tm̄ tribuerūt illis qui pacem fugiebant, vt in eorum complacentiā, tam grauiter famam meā nomenqꝫ læderent et damnarent, quid mihi æquale vel dignum tribuent, qui tanto ſtudio pacem ſequor, vt interdū etiā nimis timidus ac puſillanimis iudicer ac cenſear. Expecto igr̄ vt reſponſiū ꝑſtent, ſi quid habent tale, quod poſſit huic iniuriæ, mihi illatæ, comparari. Nam etſi compromiſerim in Sermū frēm meū Romanoꝝ Regem ꝑdictum, tamen viā tractatus, et amicabilis compoſitionis non repello. In quo tractatu Vr̄æ S. Nuncios, reſpectu S. Vr̄æ et deuotionis, quam ad eam gerimus, eſſe primos et ꝑcipuos apud me profiteor. Non aūt ꝓpterea Oratores meos arbitrari oportebat inhabiles ad pacem, q ſe Nunciorū illorū Iuriſditioni, queadmodū pars aduerſa requirebat, in hac cauſa ſubiicere noluerunt. Nec ipſos difficiles appellare, q illorū, qui tam facile contra me pronunciauerūt, iudiciū declinarint. Sed nec minus ad pacem habiles videri debebāt, q ad acceptan̄ ea, quæ pars aduerſa pro pace offerebat, mandat' non habebant. Nā ſi in oblatiōe aut voluntate vnius partis res tota conſiſteret, facilè ſemꝑ deueniretur ad pacem, aut ſi de multis terris meis, quas poſſident aduerſarii mei, paucas dimittendo, et pro maximis damnis, quæ intulerunt, paucas pecunias, reſpectu damnoꝝ reſarcien̄, pacem conſequi deberent, ego nimis in meis iuribus læderer et grauarer. Mandatum aūt meis Oratoribus dedi, vt mea repeterent, quæ pars aduerſa, ſiue pro bono pacis, ſiue alleuiatione ſuaꝝ Conſcientiaꝝ, meritò deberet reſtituere, cum et nos pro concordia et pace conſequenda, ſumus apti etiam de iure nr̄o dimittere. Hæc ego illis tunc, et quæ circa hæc faciebant, dedi in mandatis, non aūt, vt ſe temere cuicūqꝫ iuriſditioni ſubmitterent, aut hominū mihi nondū cognitorū iudicium acceptarent. Quocirca S. Vr̄æ ſupplico humilr̄ et deuote, qt̄nus dimiſſa indignatione, quam erga Oratores meos concepit, famam meā humilem et deuotā, ſctæ Matri Ecclīæ, et Vr̄æ S. obedientem, eadem S. Vr̄a dignetur paternalr̄ ſeruare, ne inimici mei habeant me in deriſū. Perſonā S. Vr̄æ ſanā et incolumem conſeruet altiſſimus, ſtatuqꝫ vr̄um per longa tꝑa fœlicitet, pro regimine Ecclīæ ſuæ ſctæ, et conſolatione mea ſpeciali. Datum in Sandecz feria tertia, intra Octauas Natiuitatis ſctæ Mariæ Virginis, Anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, decimo nono.

Wladiſlaus Rex Scepuſii Regem Romanoꝝ expectans, Tandem ad Regnum ſuum redit.

Apoſtolicis Nunciis licentiatis, Wladiſlaus Poloniæ Rex, tredecem Ciuita-

tes terræ ſuæ Scepuſieñ peragrabat, et ſufficientibus neceſſariis, cum omni ſua militia ab illis procuratus, Sigiſmundi Romanoꝝ et Hungariæ Regis oppe: riebatur per dies plures aduentũ. Quo diuturna faciente mora, Wladiſlaus Rex de tr̃a Scepuſieñ per Sobinow et Bardiow diſcedens, pro Dñica Ramiſpalmaꝝ in Croſzna, pro feſto vero Paſchæ in Przemiſl venit, Sbigneo de Brzezye Regni Polo: niæ Marſzalco, et Zauiſſio de Oleſchnicza, deſtinatis, ad Sigiſmundũ Romanorũ et Hungariæ Regem, qui illum de negligentia, quam in Wladiſlao Rege lr̃is et Nunciis ad ſe inuitato, admiſerat, carperent. Cui cum hæc Legatio nunciaretur ſummũ ſe dolorem ob id concepiſſe, ſed à valetudine aduerſa oppſſum fuiſſe petens ſibi ignoſci, r̃ndit, ſpondens ſe id facinus altero celeri officio expiaturũ.

Dolis Romanorum Regis Wladiſlaus Rex irretitus, eidem penè donat Scepuſium

Facto ex Przemiſl Wladiſlaus Poloniæ Rex diſceſſu, in Sanok proceſſit, Vbi iterum nouo Nuncio Sigiſmundi Roñoꝝ et Hungariæ Regis, Andrea Vczt Baliczki milite Polono, largũ conductũ afferente, exquiſitis ſupplica: tionibus vexabatur, vt in Hungariã redire, et cum Sigiſmundo Rege apud Caſ: ſouiã conuenire dignaretur; Wladiſlao aũt Rege plurimũ renuente, renitẽteqꝫ, et priorem collaſiom̃ opponente, Sigiſmundi Regis Nuncius, damnari caput ſu: um, ſi Caſſouiam Sigiſmundus Rex venire falleret, ꝑmittebat. Qui tã ſublimi exhibitione, narratiom̃ ſuam firmante, Wladiſlaus Poloniæ Rex expugnatus, ex Sanok in Hungariã reuerſus, ꝑ Stropkow, et Operiaſch procedens, vndecima Maii Caſſouiam aduenit, Rege aũt Sigiſmundo illîc non reperto, ſeptem diebus, magna cru: ciatus anxietate, apud Caſſouiã immoratus, octauo die cum ſuis oĩbus diſcedere accelerabant. In ipſo aũt diſceſſionis Wladiſlai Regis articulo, Sigiſmundus Rex aduenit. Et moram ſuã aſſidua ægritudine expurgans, ægre à Wladiſlao Rege, ne die illo diſcederet, obtinuit. Octo deinꝰ diebus ambo Reges manſiom̃ ſuã apud Caſſouiã agebant. Intra quos Sigiſmundus Roãnoꝝ et Hungariæ Rex, ponebat ſe feruentem Mediatorem, ad procurandũ pacem inter Wladiſlaũ Poloniæ Regeꝫ et Cruciferos, quorum Nuncii tunc aderant. Wladiſlao aũt Rege cõmittere plena: riè in Sigiſmundũ Roãnoꝝ Regem ſe offerente, et poſt oblatiom̃ effectuatã com: ꝑmittente, Cruciferi ſimulabant ſe nullo pacto in eum, dolos tegendo abſcondi: tos compromiſſuros. Vigebat itaqꝫ Wladiſlaus Poloniæ Rex Cruciferoꝝ Nũcios oblatione ſua in Compromiſſũ. Et Cruciferorũ Nunciis renitentibus, neqꝫ Wladi: ſlaum Regem illa æſtate inſtaurare poſſe bellum cenſentibus, tanto inſtantius oblatiom̃ ipãm ingeminabant. Magnoperè aũt Sigiſmundus Roãnorũ Rex indigna: tus, q parum ſibi fiderent, et cõmittere in illum detrectarent, obtulit ſe ꝓprio motu Wladiſlao Polonorum Regi, contra illos perſonale auxiliũ, cum ſuis oĩbus potentiis laturum, et eorum exterminiũ oĩbus conatibus procuraturũ. Eo tñ pacto, quod in fœdere, apud Lubowlya inito, ſancitum eſt, ſaluo, vt terris Pomeraniæ, Chelmeñ, et Michalouieñ, in ſortem Regni Poloniæ velut propriis et naturalibus redeunti: bus, Pruſſia inter Reges diuideretur; Ea oĩa dilato ſermone ſe impleturum, iureiurando firmabat, Neqꝫ de bello Cruciferoꝝ Pruſſiæ inferendo, curã Reges

ſed de Pruſſia diuidenda, ſermonem intenderant, iamque diuiſionem ipſam per loca ſigna, et fluuios deſignabant. Tantam autem actalem Wladiſlaus Poloniæ Rex de promiſſis Sigiſmundi Romanorum et Hungariæ Regis fiduciam certitudinemque induerat, ratus illum et pro Regia virtute, et in Cruciferos irritatione, ſyncerè ſingulas pollicitationes cuſtoditurum, vt earum dulcedine ineſcatus, terram Scepuſienſem dono, et ſine aliqua pecuniarum ſolutione, Sigiſmundo Regi reſignare ſtatueret, niſi à propoſito ſibi et Regno ſuo periculoſo, per Albertum Iaſtrzambiecz Epiſcopum Cracouienſem, Sbigneum de Oleſchnicza Præpoſitum ſancti Floriani, Secretarium, et alios Conſiliarios non ſine difficultate fuiſſet reductus. Propediem ſiquidem venturum ſe, et auxilia copiarum magnarum adducturum, Sigiſmundus Rex conſtanter et enixe Wladiſlao Regi pollicebatur, non quia implere vellet quæ promittebat, ſed vt Wladiſlaum Regem ſpe magna impletum facilius falleret. Nec ſolum tunc ſed et poſtea per multa tempora ficta illum ſolatiorum promiſſione lactabat.

Wladiſlaus vanis Sigiſmundi promiſſionibus diu lactatus, ex Operiaſch diſcedit, nec vllis iam promiſſis eiuſdem retinetur, quin exercitum duceret in Pruſſiam, expeditione ſuis indicta.

Feria ſexta, in craſtino Aſcenſionis Domini, Wladiſlaus Poloniæ Rex facto in Sigiſmundum Romanorum et Hungariæ Regem, in Cruciferorum cauſa extenſo compromiſſo, et Sigiſmundo Regi in ſcriptis tradito, Conſiliariis nequaquam diſſuadentibus, et non extenſum ſed limitatum et conditionatum compromiſſum tale videlicet, vt ſi Cruciferi de Pruſſia, intra feſtum ſanctæ Margarethæ compromittere, et Sigiſmundus Rex pronunciationem ſuam ferre, negligerent, Compromiſſum Regium feſto ſanctæ Margarethæ lapſo, intelligeretur extinctum, conſultantibus, et magnopere id ſalubre cenſentibus, Ex Caſſouia, Sigiſmundo Rege illum in longum proſequente, diſcedens in Operiaſch venit: Sbigneum de Brzezie Regni Poloniæ Marſzalcum, apud Sigiſmundum Regem et eius Curiam relinquens, ad ſolicitandum Regem, vt celerius cum ſuis potentiis, auxilium Wladiſlao Poloniæ Regi contra Cruciferos laturus, conſurgeret, et conſurgentem verſus Thorun per Cracouiam et Brzeſczye duceret, de neceſſariis ſibi et genti ſuæ prouiſurus. Iamque Wladiſlaus Poloniæ Rex in pluribus locis Regni ſui, per quæ Sigiſmundus Regem iturum credebat, vinum cæteraque victualia in magna copia procurauerat ordinari. Sed et Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex, non ſecus quam quæ promiſerat et iurauerat impleturus, Georgium de Holach Epiſcopum Pathauienſem, Gubernatorem Archiepiſcopatus Strigonienſis et Imperialem Cancellarium, et Ioannem Comitem de Herdek alias de Recz, neceſſaria et arma, in ſuam et militum ſuorum expeditionem oportuna comparaturos, Cracouiam transmittit. Qui ſex hebdomadis apud Cracouiam, in expenſis Wladiſlai Poloniæ Regis commorati, intelligentes Sigiſmundum Regem fluxæ et variabilis fidei eſſe, Cracouia diſcedentes, in Hungariam redierunt. Quibus redeuntibus, et Sbigneus de Brzezie, Regni Poloniæ Marſzalcus, videns et palpans ſingulas pollicitationes Sigiſmundi Regis recidiſſe in irritum, et nullas illum copias quantumlibet tenues ordinaſſe, non ſine ſuo et Regis ſui ludibrio, ludificationem Regis

ſui et ſuarum amplius ferre non valens, ex Curia Sigiſmundi Regis diſceſsit, et ad Wladiſlaum Poloniæ Regem, iam tunc in Cruciferos expeditionem agentem, rediūt, Sigiſmundi Regis pollicitationes probè expertus. Habebat enim Sigiſmūdꝰ Rex calliditatis rafice ꝑmixtum ingeniū, aliud clauſū geſtans in pectore, aliud depromens lingua, adeò in promittendo blandus, vt crederes illum, quod molli-bus et ſuauibus pollicitationibus obtulerat, effectuali opere impleturum, et nul-lam rafriciem verbis ſuis includi, et qui multum habuit ingenii minus cordis. Ex Operiaſch Wladiſlaus Poloniæ Rex per Stropkow, et Rimanow in Sanok deuenit. Et expeditione generali con̄ Pruſſiā indicta, ſcribit Alexandro Vithawdo Lithua-niæ magno Duci, vt cum potentiis ſuis, dominiorū ſuorū, in auxilium ſuum veni-re non negligat. Militibus vero Regni ſui vniuerſis, vt in Volborz exercitualiter conueniant, in Pruſſiam proceſsuri, demandat. Ex Sanok Przemiſliam, inde pro feſto Corporis Chriſti Leopolim venit. Quo illic exacto, per Iaroſlaum Lyezeyſko, fe-ria ſexta in die Sanctorum Petri et Pauli Sandomiriā veniens, sabbato ad Monaſte-rium Sanctæ Crucis Calui montis, orationis et cōmendatiōis gratia deſcendens, Nū-cios Sigiſmundi Romanoꝝ et Hungariæ Regis, vczt Erkapeter Mgrum Tauernicoꝝ Regalium, et Stephanum de Brzozowyce accepit. Qui legationem dicere iuſsi, ſum̄o ſtu-dio, ſummoqꝫ conatu variis ſupplicationibus et promiſsis, ſupplicabant Regi, vt expe-ditiōm̄ ceptam, in aliud tempus differet, deciſiōm̄ ex arbitrio Sigiſmundi Regis, iux. omne ſuum bn̄placitum, ſine ferro et armis habiturus. Wladiſlaus aūt Poloniæ Rex in verbis et promiſsis Sigiſmundi Regis, nullam efficatiā reponens, quippe, qui e-um tot iteratis vicibus fefelleret, Nunciis rn̄det. Nullo pacto ſe omiſſurū ceptam expeditiōm̄, exercitibus ſuis Polonicis et Lithuanicis, iam in arma coactis, certi-tudine pleniori in cauſa ſua non extante. Cunqꝫ Nuncii Sigiſmundi Regis, eo reſpō-ſo parum contenti, aliud ſibi benignius multifariā inſtantiā depoſcerent, Wladiſlaus Rex, neqꝫ ſe ſecus facturum neqꝫ aliam reſponſionem daturum aſſerens, ex Caluo monte in Bodzaczin deſcendit. Quò cum Elizabeth Regina debilis et languens adue-niſſet, Regem tamen per Blizini, Zarnow, et Sulyeiow, vſqꝫ in Volborz, valetudinaria comitabatur. Motis ex Volborz Copiis, ſolitis ſtatiuis, pro die ſctæ Mariæ Magdalenæ ad Czerwyenſko, quo iam Alexander Vithawdus cum potentiis gentiū ſuarum aduenerat, applicuit, vnitiſqꝫ exercitibus Viſlam, per pontem, ex nauibus extructum, ſuperans, in trās hoſtiles procedit.

Wladiſlaus Rex in biennium icto cum Cru-ciferis fœdere, Arbitrariam ſententiam, Si-giſmundi Rom: Regis expectaturus, exerci-tum de terra hoſtili reducit.

Cum itaqꝫ in Villam Badzino Maſouiæ ſitam, in Diſtrictu Zawkrzenſi per-ueniſſet, altero die terras hoſtiles ingreſſurus, Bartholomeus Archieṗus Me-diolani, Capra, eo ꝙ pro inſigni Capram ferret, appellatus, ex parte Sigiſmun-di Romanorum et Hungariæ Regis, bellum intercepturus aduenit. Sentiens ſiqui-dem ꝑlatus Sigiſmundus, animum Wladiſlai Poloniæ Regis ab expeditione non poſſe reduci, alia arte et ingenio, dum perſuaſiōes abiectum iri videret, expedi-

tiom intercipere tentauit. Misit siquidem velocissime pdictum Bartholomeum in
Prussiam, consulens Cruciferis et mandans, qtnus in ipm omni pauore circumscri
pto compmittant. Pollicitus se illis Iudicem et Arbitratorem fauorabilem mostra
turum. Qui suis parentes iussionibus, eadem potestate plenitudineqz verborum in
illum compmittunt, vastatiom terrarw suarw, quemadmodw euenit, auersuri. Prefa
tus itaqz Bartholomeus Archiepus in Consilium introductus, magnis pcibus, ma
ioribus ingeniis deprecatur Wladislaum Regem, qtnus iuxta sui Compromissi for
mam a bello se temperaret, et arbitrariam decisionem Sigismundi Romanor et Hu
garie Regis expectet, in quem alteram partem, diu reluctantem, Mgrum vzt et Or
dinem Cruciferorw compmisisse deducebat. Et licet Wladislaus Polonie Rex, et om
nis suus exercitus, quotzt Copromisso non obstante, pcibus Bartholomei Epi Medio
lanen repudiatis, summopere bellum prosequi expeteret, consiliis tn et instantiis mul
tiplicibus Alexandri Vithawdi Ducis magni Lithuanie, aspirantis in reuersiom
psuasus, non sine sua et totius exercitus sui grandi nausea et amaritudine, treugis
in biennium susceptis, Sigismundi Regis pronunciatiom et arbitramentw se astri
xit prestolaturum, dummo ferre illud intra presens tempus, et diem Epipha
niarum inclusiue non negligat, ats Compromissi facultatem, festo Epiphaniarum
transacto, voluit penitus esse annullatam et extinctam. His tali compositis, Wladislaus
Polonie Rex armis depositis, a bello non sine sua et totius exercitus anxietate, di
scedit. Prelatis aut et Baronibus Polonie, eum de tam improuido Compmisso argue
tibus, ipe oem culpam in Albertum Iastrzambiecz Cracouien Epum, et Cancellarium
Regni Polonie, retorquet, quasi sua negligentia, et non potius Regia prohibitione, co
ditio Copromissw restringens, adiecta non fuisset, vzt, vt si intra treugarw tepus
et diem scte Margarethe compromittere Cruciferi de Prussia neglexissent, Co
promissw Regium intelligeretur extinctw. Ex quo pdictus Albtus Epus Cracouien
magna odia et multiplices sugillatioes in animis militarium, licet preter suum
demeritum, contraxit. Hec expeditio, ob reuersiom, que accidit, reuersalis intitu
latur a Polonis. Ex Badzino confectis treugis Wladislaus Rex eadem via, qua
aduenerat, flumine Visla apud Czerwyensko cum omni exercitu superato, trasi
ens, exercitum suw licenciauit, qui fere oia bona, que in quadrigis ex farina ve
hebat, agrestibus in Masouia, quorum fruges depastus erat, largitus est.

Wladislaus Rex horrendo fulminis ictu propter impium matrimonium cum Elizabeth Sorore Spirituali contractum grauiter exterritur

EX Czerwyensko Wladislaus Rex egressus, per Gabyno, Gostynyno, Ko
walye, Brzesczye, Radzyeyow, Strzelno, Gabicze, Mogilno procedens, pede
stre iter ex Pobyedzyska conficiens, Posnaniam secunda die mensis Augusti
aduenit. Obsecrationibus aut suis apud Monrium Corporis Chri perfunctus, sabba
to Posnania hora tertiarw in quadriga, in Cunabuli modw fabricata, versus Srzo
dam, comitantibus illum Nicolao de Michalow Sandomirien, Sandiuogio de Ostro
rog Posnanien Palatinis, Henrico de Rogow, Ioanne Mazik de Dambrowa, et aliis
pluribus militibus procedebat. Dum aut in nemus, ante Thulcze situ peruenisset et

ſubito ex cælo ſereno et lucido, turbidum et tenebroſum factum eſt, coruſcationesque horridæ ac tonitrua fieri cœpta. Quo nemus ingrediente, et prope montem proximum nemori, conſtituto, fulmen de cælo maximo et vehementi fragore decidens, quatuor equos quadrigam Regis vehentes, et duos ſeruitores Regios, qui latera quadrigæ Regiæ, ne caderet, eundo pedibus ſuſtentabant, videlicet Bachmath et Mathiam nigrum, ſuo impetu, auriga ſeruato, necauit. Occidit et equos, quibus Nicolaus Sandomirienſis, Sandiuogius Poſnanienſis Palatini, Henricus de Rogow, Ioannes Mazik inſidebant. Item ſeptem alios equos militum, ſeſſores eorum in nullo offendens. Occidit et equum Regis, cui Cubicularius Forſchtek de Czyca inſidebat, lanceam vibratilem Regis gerens, clamydem eiuſdem Cubicularii Forſchtek per medium diſcerpens, corpus vero non contingens. Wladiſlaus autem Poloniæ Rex terrore horribili fulminis tremefactus, Baronibus et militibus ad eum, percuſſione fulminis deſinente, accurrentibus, et quonam modo ſe haberet ſciſcitantibus, longo tempore, ſiue id exanimatio, ſiue ingens motus cauſabat, nullum reſponſum edens, non ſecus quam mortuus à militibus lugebatur. Erigens tandem ſe, viribusque quas metus occluſerat reſumptis, loqui cœpit, caſum tam horrendum profitens, pro ſuis demeritis iuſte euenisse. Pertulit autem Wladiſlaus Rex, ex fulmine huiusmodi, in dextra manu dolorem, intra dies paucos deſinentem, et in ſenſu auditus aliqualem occluſionem. Sed et veſtimenta eius ſulphure olebant. Hunc caſum vltionem iræ Dei deſignantem, religioſi et timorati viri, non ob aliud Wladiſlao Regi rebantur accidiſſe, niſi quia ſororem, per ſpiritualem cognationem, germanam Elizabeth Granowſka, accepiſſe illam non pudebat in vxorem. Liberius tamen aliquanto à Sbigneo de Oleſchnycza Secretario ſuo Rex correptus, Elementorum, inquit, te ò Rex ferientium teſtimonium accepiſti, quantum facinus, miſcendo te ſorori germanæ commaternitatis vigore, admiſeris: eius quippe mater, te de fonte leuauerat, dum et murorum robur te non ſuſtinendo præcipitat, et cælum fulmine, et ignis fulgurando condemnat. Vnde niſi pœnitueris, metuenda ſunt ea, ne te demergant, terram timori habenda, ne abſorbeat. Tum quoque primum Wladiſlaus Poloniæ Rex, plaga horribili ſupernè accepta, timere ſibi cœpit, et matrimonium, Deo et hominibus odibile, quod cum Elizabeth Granowſka contraxerat, execrari. Aſſertio etiam habebat aliquorum, quod dubietas fidei Chriſtianæ ei veniebat in mentem velut neophyto, cum ſubito fulmine percuſſus eſt. Sed nec ipſe tunc aut poſtea facinus ſuæ in fide vacillationis prodidit, nec cuique an id verum fuerit facilè ſuccurrit.

Mortuo Venceſlao Bohemiæ Rege frater eius Sigiſmundus Rom: Rex, à Wladiſlao Rege Sandeciæ excipitur. Quem inde redeuntem, et in Turcas bellum parantem, Ianuſsius de Tuliſchkowo Caſtellanus Caliſſienſis comitatus, Sententiam arbitrariam in cauſa Cruciferorum Wratiſlauiæ obtinuit.

Fulminis iactura excepta Wladiſlaus Poloniæ Rex, in Oppidum ſuum Regale Srzoda, quo tendebat peruenit. Ex quo, die altero recedens, per Pizdri, et Caliſch, Siradiam pro feſto Aſſumptionis ſanctæ Mariæ virginis peruenit. Exinde per Sczyrcow, Piotrkow, Przedborz, Malogoſcz, Andrzeyow, Viſliciam

applicuit, quo illi certus Nuncius, Venceſlaum Bohemiæ Regem, diem obiiſſe ſignifi:
cans, allatus eſt, Cui funerias ſolenni officio apud Viſliciam celebranti, Sigiſmundi
Romanorum et Hungariæ Regis, alter Nuncius occurrit, obſecrans, vt in noua Sadecz
cum illo conuenire dignaretur quanto celerius. Cuius precibus morem geſturus
ex Viſlicia in Sandecz, pro die Natiuitatis Sanctæ Mariæ Virginis procedens, Sigiſ
mundum Romanorum et Hungariæ Regem, cum frequenti Baronum Bohemiæ nu:
mero, qui ad illum poſt obitum Venceſlai Regis, confluxerant, in Sandecz venien:
tem excepit, et ſingulis neceſſariis Regem et oēs, qui ſecum vna venerant tracta:
uit. Tentæ ſunt aūt per dies aliquot, inter Reges et eorum Conſiliarios, variæ, ſup
Regno Bohemiæ, vacanti deliberationes, idq; per Wladiſlaw Poloniæ Regem, in
ſumma Sigiſmundo Regi conſultum, quatinus ſingulis agendis aliis pretermiſſis, quam celer:
rime in Bohemiæ Regnum ire pergeret, rebusq; publicis compoſitis, Sectam quoq;
et hæreſim Viclephiticam, poſt mortem Venceſlai Regis creſcentem, ne amplius graſ:
ſari poſſet, et quoslibet alios, res nouare molientes, opprimeret. Verum Sigiſmundus
Rex, nihil ſe dubitare de fide Bohemorum in ſe, rndit, et maiores ac principalio:
res, aut veniſſe perſonaliter, aut per lr̄as illi fidem dediſſe. Salutari igr̄ conſilio
Wladiſlai Poloniæ Regis, qui ſe illi ferre cum gentibus, ſi eum in Bohemiam ire cō:
tingeret, auxilium offerebat, neglecto, in Turcas ea æſtate expeditionem facit. Intel:
ligens aūt Wladiſlaus Poloniæ Rex, Sigiſmundum Romanorum et Hungariæ Regem
Conſorti ſuæ Reginæ Barbaræ, vehementer iratum eſſe, Ianuſſium de Tuliſkowo
Caſtellanum Caliſſien in Hungariam mittit, cuius opera reconciliatio vtriusq; ſe:
cuta eſt, Solicitauit deinde prefatus Caſtellanus Caliſſien Sigiſmundum Regem
de ferenda inter Regem et Cruciferos iuſta ſententia, tam aſſidua et forti ſo:
licitudine, vt etiam illum, in Turcas expeditionem agentem ſequeretur. Nec etiam
ſolicitudinem remiſit, donec Wratiſlauiæ ſententia ipſa prolata eſt

Viclephiſtarum, in Monaſterium et Corpus exa: nime Venceſlai Bohemiæ Regis crudelitas

Anguſtiatus Venceſlaus Bohemiæ Rex frequentibus malis, quæ per deſi:
diam ſuam in Bohemia inualuiſſe ſinerat, Paralyſi correptus ægrotare cœpit,
atq; infra octo et decem dies, ſignatis hæreticorum nōibus, quos neci deſtinauerat
Sigiſmundum Romanorum et Hungariæ Regem, fratrem aſſidue vocitans, et amicorum
auxilia anxius expectans, ante vita exceſſit, quam vocati Principes adeſſent, die vezt
mercurii, ſedecima Menſis Auguſti: cum regnaſſet annis quinq; et quinquaginta
et duobus tantummodo amplius vixiſſet. Cadauer ſuum primum ad Eccliam Sancti Viti
in Arce, deinde ad Aulam Regiam, ſolius Abbatis Aulæ Regiæ diligentia, propter
Viclephitarum metum et rabiem, noctis tempore humatum eſt, omni funerea pompa
omiſſa, Zophia Regina ingredi Ciuitatem non auſa. Cum vero poſtea Monaſterium
predictum ab hæreticis diriperetur, et Sepulchra Regum effringerentur, cadaueraq;
abiicerentur; Piſcator Regius, Muſka nomine, Regis, quem amauerat, corpus clam
collegit, et in loculo domi apud ſe condidit, Interiecto deinde tpe, rebus ad meliores
formam redactis, cum Venceſlai corpus requireretur; viginti aureis acceptis, illud
reddidit. Cui tandem primum iuſtus honos ſolutus eſt

In Lithuaniam Rex procedit Elizabeth Regina in Regno ægre relicta

EX Sandecz Wladiſlaus Rex per Czieſkowyce, Pilzno, Ropczyce, Lanczuth, in terras Ruſſiæ proceſſit, et circa feſtum ſcti Michaelis Leopolim cum Elizabeth Regina venit, Quo ex Leopoli verſus Glinyani egreſſo, Elizabeth Regina ſequi illum languore oppreſſa, deſtitit, et in Grodek proceſſit, Ex Glinyani in Schambor abinde viſitaturus ægram Reginam in Grodek, poſt vero Regina Elizabeth in Lanczuth diuertente, per Sanog, Ropczicze, Byecz, Bochnya tranſitum faciens, pro die ſcti Martini, in Niepolomicze venit. Ex Niepolomicze in Lithuaniam proceſſurus, Elizabeth Reginam plus ſolito ægram apud Oppidulum Brzezek viſitauit, et tandem per ſolita loca in Lithuaniam proceſſit, Perfunctusq; illic venationum voluptate, Natale Saluatoris apud Merecz celebrat &

Scelera et crudelitas varia Viclephitarum et Anabaptiſtarum Duce Ioanne Ziſchka &

TArdante Sigiſmundo Romanorũ et Hungariæ Rege Viclephiticam hæreſim, in Bohemiæ Regno gliſcentem, opprimere, repente vires conquirens, eo vſq; pullulauit, proceſſitq;, vt armata manu in fidem et religionem ortodoxam graſſaretur, ſectatoribus peſtis tam nefandæ ſingulos fideles compellentibus, ad vtriusq; ſpeciei comunionem, cæterorũq; erroneorũ articulorũ obſeruantiam, Et quoniam hæreſis prædicta, temporaliũ bonorũ poſeſsionem habere Eccleſiam ſceleſtum et illicitum aſtruebat, Sæculares Bohemi doctrinam huius articuli, ambicioni eorum congruentem ſecuti, Duce Ioanne Ziſchka de Troſchnouia, primum Monaſteriũ Carthuſien. in Praga, partim eiectis ex eo, partim trucidatis fratribus Carthuſien., diripiunt, diſiciunt, et muros eius ſolo æquant, bonaq; temporalia eiuſdem Monaſterii occupant. Monaſteriũ deinde Ciſtercienſe, dictum Aula Regia, vno miliari à Praga diſtans, ſimili abominatiõe, in exterminiũ ponũt, bona illius diripiendo, Corpus Venceſlai Regis nouiter abſumpti, in eodem Monrio Aula Regia ſepultum egerunt, et in flumen Molthawa viuis et mortuis inferendo bellum proiiciunt. Quod Piſcator offendens, in ſuo tugurio ſepeliuit, vilemq; egeſtionem vilior ſepultura ſecuta eſt, Conrado inſuper de Veſtphalia Archiepõ Pragen., Albitio eam Sedem Archiepatem refutante, promoto, et in præfatam hæreſim, metu ne incertum eſt, an caligine et nequicia mentis prolapſo, grex fere vniuerſus ſuus, paſtore errante, ſcandalizatus, in præcipitiũ actus eſt. Et hæreſeos peſte, virus ſuum longe diffundente, Regnum Bohemiæ, paucis admodũ Ciuitatibus exceptis labe hæretica infectum, Quaſi aut hæreſis Viclephitica, qua ſe gens Bohemica inquinauerat, pro explenda inſania, quæ Bohemica pectora peruaſerat, parum ſufficiens foret, in aliam rurſum fœdiorem, quæ Picarditarũ appellabatur, incidit. Cuius abominabiles obſeruantias, deſcribere, etiam ſcelus crediderim, Congregati ſiquidem hoĩes vtriusq; ſexus, peſtem hmõi practicantes, in vnum locum nudi inter ſe comorati, venerea opera, nulla vxorum aut conſanguineorũ diſcretione habita, paſſim patrabant, et multa ac longa proſperitate vſi, etiam Sathanæ

miniſterio vſi, de aduerſariis victoriis potiebantur. Ad quamquidem tam fœdam et abominanda Deo ſentinam, omnis incontinentium, ſicariorũ, nebulonũ, et ære alieno grauatorũ, fex confluebat, Sæuientibus deinde laicis contra Clerum, Monaſterium inſigne Opathkowyce Ordinis Ciſtercien, plurimas ſctorũ reliquias, auro, et argẽto veſtitas habens, et quæ in feſtis maioribus ex ſacrario ad altare maius, in curru argenteo ferebantur; per Ioannem Opoczenſkÿ Bohemũ, item oĩa alia fere Moñriã, locaqȝ ſacra et religioſa, tam in Praga, quam in toto Bohemiæ Regno ſpoliata, confracta et ruinata ſunt, Singuli religioſi et pſonæ Eccñaſticæ, hæreſim non acceptantes, ignibus dati, aut necati, aut pulsi; ſanctorum reliquiæ, præcipue ſancti Venceſlai Patroni Bohemiæ, item ſcti Viti, item ſctæ Ludmilæ, ex thecis et locis ſuis proiectæ et conculcatæ, bona Eccñarum tam Cathedraliũ qȝ Collegiatarũ, Conuentualium et Parochialiũ à laicis occupata et direpta oĩa vaſa et Clenodia Eccñarũ, ſacris vſibus deputata, in cingulos, frena, ſellas, et alias res prophanas conuerſa, Libri Eccñarũ Monaſteriorũ, et vniuerſalis Studii Pragenſ diſtracti et venundati, ſæculares viri boni et timorati, Catholicæqȝ puritatis obſeruatores, q ſe inquinari hæretica peſte paſſi non ſunt, cum Coniugibus et pignoribus, ex Ciuitatibꝫ, Caſtris, hæreditatibus, fundis, domibus, agris pulsi, nonnulli trucidati ſunt, Studii et vniuerſitatis Pragenſ Scholaribus diffugientibus, gloria peſſumdata, oĩaqȝ Diuina et humana labefacta, et adeò confuſa, vt nemo mortalium, etiam Tulliana eloquentia ſortitus extet, qui ſufficienter calamitates enumeret: quas Bohemiæ Regnũ, quondam nobile et inſigne, ea vero hæreſi infectum, fœdum et miſerabile, pertulit et contraxit, ac ſplendorem gĩæ ſuæ, in plurimis Regnis, populis, et nationibus diffuſũ in ignominiam caliginemqȝ conuertit, Ioannes Ziſchka, qui ſupiori tpe apud Poloniæ Regem in Pruſſia, bellis aſſiduis exercitatus fuit, vno carens oculo, quem pridem ſtrenuè pugnans, amiſerat, Huſſitarum veneno infectus, et rapinarũ auidus, coadunatis ſibi ex hæreticis quadraginta virorũ millibus, in omne facinus audatiã ſumpſit. Et Pilznã iuris ſui faciens, præſidioqȝ valido muniens, arcem quoqȝ Viſchegradienſem inuaſit, Zophia interim Regina, ſerum ſubſidiũ in Sigiſmundo Rege, itidem ſibi repromiſſũ proſpiciens, ex Theſauro Regio copias comparans, et Czenkonem de Vartemberg in Captum præficiens, arcem et minorem Ciuitatem Pragenſ, Ciuili pſidio firmauit, Quo non obſtante poſt frequentes congreſſus, continuis quinqȝ diebus, nocte atqȝ interdiu habitos, multi vtrinqȝ cæſi, magnæ domus exuſtæ, Prætoriũ in infimo loco ſitũ, incenſum atqȝ deletũ, Ædificiorũ vtraqȝ in Ciuitate Pragenſ decus, magna ex parte violatum.

Sigiſmundus Rom: et Hungariæ Rex cum Turcis congredi non auſus, magna clade Chriãnorũ terras afficit, et Bohemiam amittit.

Sigiſmundus Romanorũ et Hungariæ Rex, collecto ea æſtate notabili ex diuerſis nationibus exercitu, in defenſionẽ Regni ſui, con Turcas expeditionẽ mouit, Qui dum Copias gentiũ ſuarũ, equeſtriũ et pedeſtriũ, prope Albam Regalem Raſciæ promouiſſet, exercitus ingens Turcarũ aduenit contra illũ. Aquis tamen Danubii inter vtrũqȝ mediantibus, non poterant exercitus venire ad congreſſũ, Sigiſmundus itaqȝ Rex pluribus hebdomadis, ad ripas Danubii caſſo labore moratꝫ

videns exercitum ſuum Turcarum exercitui numero et viribus exequari non poſſe, par priori periculum veritus, ſed neque valens, ſine euidenti diſcrimine exercitum ſuum per Hiſtrum traducere, obſidentibus ripas eius circumquaque barbaris nulla offenſione hoſtium facta, neque aliquo opere memorabili edito, Budam remeauit. Propter quod à Turcis liberius et vehementius in Chriſtianos ſæuitum eſt, et terræ optimæ atque Regna Bulgariæ, Raſciæ, Albaniæ, et ſeptem Caſtrorum, in pluribus locis vaſtatæ, ſpoliatæ, direptæ, et perſonæ vtriuſque ſexus in ſeruitutem miſerabilem abductæ ſunt. Ita dum Turcas laceſſere libido illum inceſſit, Bohemiam amiſit, et Hungariam non defendit. Nam et ſi Legatis ab eo in Bohemiam ad gubernandum miſſis paritum, et arx Wiſchegradienſis reddita eſſet, externique hæretici vrbem reliquiſſent, et Conſulatus ex priſco more gubernationem iniiſſet, et Sigiſmundus prope diem ſe Pragam venturum, ac Regnum in morem Aui Caroli ſe adminiſtraturum promiſiſſet, pollicitationeque huiuſmodi ſui aduentus, omnes hæreſibus deditos turbauiſſet, ominantes ſectas excluſum iri, quæ Carolo regnante nondum ortum habuiſſent, Sigiſmundus tamen Rex, dum iter verſus Pragam pronunciaſſet, et pro die Natiuitatis Domini Brunam Oppidum Morauiæ attigiſſet, Pragenſibus illic veniam petentibus, ea lege pepercit, vt catenas et repagula tota ex vrbe diſſoluerent, ſuoſque Magiſtratus acciperent. Paruit attonita Ciuitas, omnibus ſane, et maxime Catholicæ mentis hominibus, de eius aduentu gratulantibus. Nec dubium videbatur, quin tota Bohemia Huſſitarum labes exceſiſſet, ſi ex Bruna Sigiſmundus Rex, rectè ſe Pragam contuliſſet. Sed diuertit inde, vt forte in fatis erat, iter, Wratiſlauiamque Sleſiæ caput acceſſit.

Fœdus inter Thartaros et Lithuanos ictum

Dux Tartarorum Ediga potens et inſignis nimis, cuius arbitrio vniuerſum Thartarorum regebatur Imperium, Alexandrum Ducem magnum Lithuaniæ cum quo apud Vorſkla fluuium, fælicius, quam barbaro et Ethnico conueniebat ſignis collatis dimicauerat, fœdere ſibi conciliaturus, ſpecialibus et notabilibus Nunciis, ad eum directis, tres Camelos, panno rubeo opertos, et ſeptem ac viginti equos cum ea legatione tranſmittit. Nihil equidem dubito Clariſſime Princeps, iam te atque me occiduam ætatem attigiſſe. Conuenitque vt reſiduum temporis, quod ſupereſt in pace abſumamus. Sanguinem autem, qui in bellis, inter nos mutuo geſtis, effuſus eſt, terra abſorbeat. Verba maledica et offenſiua, quibus nos afficiebamus, ventus et aura abſumat, feruorem noſtræ iræ et recordiæ, ignis purget. Ignes vero et terrarum exuſtiones, hincinde inter nos habitas, aqua diluat. Nuncios autem huiuſmodi Alexander Vithawdus magnifice et liberaliter munerauit, et fœdus petitum conceſſit.

Ianuſſius Rathiborienſis Dux moritur

Duodecima Menſis Auguſti, Ianuſſius Rathiborienſis Dux, filius Ducis Nicolai Rathiborienſis, vir doloſus et callidus, in amentiam verſus, in Rathibor moritur, et in Monaſterio Sanctimonialium Ordinis Prædicatorum ſepelitur. Duos relinquens filios, Nicolaum et Venceſlaum, et vnam filiam Margaretham, primum Caſimiro Oſwiqczimenſi Duci, deinde Semouitho Maſouiæ Duci iunctam matrimonio, ex Helena filia Coributhi Ducis Lithuaniæ, et nepte Wladiſlai Regis Poloniæ ſuſceptos.

Anno Domini 1420

Sententia iniuſta Wratiſlauiæ inter Regem Polo: niæ et Cruciferos de Pruſſia à Sigiſmundo Roma: norum et Hungariæ Regem pronunciatur

ATtendens Wladiſlaus Poloniæ Rex arduum nimis pro feſto Epiphaniarum
imminere ſibi et Regno ſuo negocium, vt pote peremptorium terminum, in quo
Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex apud Wratiſlauien̄ Ciuitatem ſen:
tentiam deciſoriam pronunciaturus erat, ſuper notabilibus, terris, damnis, et offeſis,
pro quibus annis multis inter Regem et Cruciferos guerrarum ſtridores viguerant,
Nicolaum Archiepūm Gneſnen, Albertum Iaſtrząbiecz Epūm Cracouien et Regni
Poloniæ Cancellarium, Laſcarium Poſnanien, Iacobum Plocen, Ioannem Kropidlo Wla:
diſlauien, Epōs, Ioem̄ de Tarnow Cracouien, Nicolaum de Michalow Sandomirien
Sandiuogium de Oſtrorog Poſnanien Palatinos, Ioannem de Tuliſchkowo Caliſsien̄
Caſtellanum, Sbigneum de Brzezie Regni Poloniæ Marſzalcum, et Zauiſſium nigrum
de Garbow, Nuncios et Legatos ſuos, Comitiuam plus quam octingentorum equitum habē:
tes, ad producendum lrās, iura, Priuilegia, et munimenta cæteroſque articulos, et petio:
nem ſummariam, ex quibus ſententia iuſta ferenda foret, et ad replicandum propoſitio:
nibus, et articulis partis aduerſæ tranſmittit. Venerunt autem pfati Nuncii Regis Polo:
niæ Wratiſlauiam, diebus aliquot ante feſta Epiphaniæ, eo potiſſimum reſpectu, vt ſin:
gula iura, inſtructiones, et propoſitiones, quibus cauſa Regis inſtrui poſſet, coram
Sigiſmundo Rege, aut Auditoribus ab eo conſtituendis, tempeſtiue pduxiſſent. Pro
quibus recipiendis, auſcultandis et examinandis, Sigiſmundus Rex ſe Wratiſlauiam
quatuordecim diebus, ante Natiuitatem Chri venturum, vel eo aliquo caſu impedito, Au:
ditores ſuos, qui partes audirent, et producta atque producenda reciperent, viderent,
et examinarent tranſmiſſurum, ſtricta pollicitatione promiſit. Et Sigiſmundum Re:
gem illic, quemadmodum inter Reges conuenerat, non repertum, vſque in vigiliam ad
Solis occaſum fruſtra expectabant. Et quanquam nullatenus illum pro die Epiphaniarum
venturum opinabantur, præſertim cum nullos Auditores pmiſiſſet, neque iura Regis
et Regni Poloniæ vidiſſet, aut examinaſſet, venit tamen ille in noctis medio, et vno ve:
hiculo, cum Conſorte ſua Barbara vectus, Ciuitatem Wratiſlauien ingreſſus eſt.
Vbi iam frequentiſſimus numerus Prælatorum, Principum, Comitum, Baronum, et Milit
ſuum aduentum operientium, confluxerant. Venerant ſiquidem illic Martini Papæ
quinti Nuncii, videlicet Iacobus Spoletanus, et Ferdinandus Lucenſis Epi, Item Archiepus
Moguntinen, Item Dux Saxoniæ, Item Fridericus Marchio Brandeburgen, Bar:
tholomeus Capra Archiepus Mediolanen, Georgius de Haloch Epūs Pathauien,
item ferè ſinguli Principes et Barones Sleſiæ, Item primores ex Baronibus Bohe:
miæ et Morauiæ, et aliarum nationum multitudo copioſa. Altero autem die feſto videlicet
Epiphaniæ illuceſcente, Legati Wladiſlai Poloniæ Regis, tam Eccleſiaſtici quam Seculares
Sigiſmundum Romanorum Regem adeunt, iura, lrās, munimenta, et Priuilegia, articu:
los, propoſitiones, et inſtructiones, partem Regiam promouentes, producturi, et ani:
mum Sigiſmundi Regis, de ſingulis meritis cauſæ, per organum Mgri Pauli Wladi:
miri, Decretorum Doctoris, Cuſtodis et Canonici Cracouien inſtructuri. Iam quoque

ipſe Mgr Paulus Wladimiri aſſumpto themate, Iuſtè iudicate filii hominum
pponem ſuam ordiri cœperat, deducens Wladiſlai Poloniæ Regis Legatos, attu:
liſſe ſecum ſingula iura per eum alleganda, vczt Regiſtrum magnum et exten:
ſum in pergameno, per ſingulos ſexternos inſtrumentat, et tabellionatum Pro:
ceſſus habiti coram Iudicibus à Sede Apoſtolica ante annos octoginta in Varſchouia,
In quo et coram quibus, Centum et triginta duo teſtes, omni exceptione maiores, vczt
Archiepi, Epi Duces, Doctores Palatini, Barones, pro parte Regis et Regni Poloniæ
de Polonia, Pomerania, et Pruſſia, inducti et examinati fuerut. Et qui, prout ex eorum
atteſtationibus, ad liquidu patet clariſsimè, deponunt, teras Pomeraniæ, Culmen,
Michalouien, Regni Poloniæ pprietarias et naturales fuiſse et eſſe, Et cum Wladi:
ſlaus Loktek Poloniæ Rex, cum Ruthenis, Lithuanis, Tartharis, cæteriſqz nationibg
barbaris, bellum geſturus, et pugnam cum illis conſerturus eſſet, ex Regno Poloīæ
diſceſsit, tum Mgro et Ordini Cruciferorw Pruſſiæ, gerens de illis ſingularem
et integram fiducia, filium ſuu vnicum Cazimiru, qui tunc Pomeraniæ Ducatum
velut patris Præfectus, adminiſtrabat, comiſit in tutella. Verum Mgr et Ordo,
non Diuino tantummodo, ſed etiam gentium iure præuaricato, quem tutari debe:
bant, opprimere contendunt, et opportunitatem, dudu expetita nacti, cum exerci:
tu valido tras Pomeraniæ ingreſsi, Præfectis et Capitaneis Regiis, per dolos, frau:
des, et tradimenta comprehenſis, et necatis, tera hæreditaria Dñi et Patroni ſui,
Wladiſlai Loktek Poloniæ Regis, hoſpitales etiam non veriti Deos, Wladiſlao Po:
loniæ Rege, fidei res, et eoru defenſiom tractante, violenter occuparunt. Dedu:
cens inſuper Legatos Poloniæ Regis habere Inſtrumentum Sententiæ diffinitiuæ
Iudicum Apticoru. Per quam dictas tras, et Centum nonaginta millia marcarum
pro perceptis et damno, Regi et Regno Poloniæ adiudicarunt. Item Bullam Clemen:
tis ſexti, Item Benedicti duodecimi altera, Per quas ambo mandarunt, Miſsnen,
Cracouien, et Culmen Epis, vt Mgrm et Ordinem compellerent, ad reſtituen Regno
Poloniæ tras pdictas, velut ab eo illicitè diſtractas, Petebat tandem poſtremo, Wla:
diſlai Poloniæ Regis, et Legatorum ſuoru noīe, vt prius qz ad ſententiæ pronuncia:
tionē procederet, iura pro parte Regis, et Regni producenda, diligenter videret. Audi:
ret inſuper iuris Diuini et humani Doctores, p parte Regis et Regni in ſuo cōſpectu
allegaturos, pducturos, et oſtenſuros, de iure ſcripto, qd dicta Sententia Iudicum
Apticorum, executioni ſit demandanda, concordiis, renunciationibus, vſqz ad illud
tpus habitis, non obſtan qbuscunqz. Sigiſmundus tn Rex Cruciferoru et Alma:
norum dolis circumuentus, et largitionibus eorum ineſcatus, ad audiendu ppoſitio:
nes Regis Poloniæ, ad examinan merita cauſæ, ad videndu iura, lras, Priuilegia,
et allegatiōes, ad cauſæ cognitiom neceſsaria, priuſqz ad ſententiæ pronunciatiom
procederet, nulla poterat petitione, prece aut perſuaſione induci, aſſerens ſe de oībg
pponendis, et meritis cauſæ, ſufficienter inſtructum, ſententia in pera tenere pa:
ratam. Quæ res Poloniæ Regis Legatos, malu ſuu ominantes, non ſecus, qz ſi iam
iniquitatem Sententiæ vidiſſent, et audiuiſſent, turbauit, oībuſqz conatibus et inge:
niis adnitebantur, vt Sigiſmundus Rex die illo, ſententia pronunciare differet,
die altero facultate Cōpromiſsi, ex ſui tenore et forma inualidato et extincto,
non aliquam ptatem ad feren iniquam ſententia, habiturus, Sigiſmundus tn
Rex, Conſiliis Almanorum et Cruciferoru, hæc omnia præcauens ad pnūciandu

ſententiam in preſentia Regis Poloniæ Legatorum et Cruciferorum, perceſſurus,
mandauit coram ſe Prælatis et Principibus tranſumpta literarum ſuper Donationibus
Ordini per Principes Poloniæ, et præcipue de Donatione terræ Pomeraniæ per Caſimirum
Poloniæ Regem in vim eleemoſynæ factæ Ordini, et contra donationem huiuſmodi tranſu:
pta, per Laſkarium Epiſcopum Poſnanienſem, oppoſito quod non ſit tranſumptis ſtandum, donec
videantur originalia, et appareat eſſe vera, ſubintulit, Sigiſmundus Rex, nolle ſe:
cundum tranſumpta iudicare, Et poſt hæc illico ad pronunciationem prorupit, et ſenten:
tiam magnam iniuſticiam redolentem, tulit, Cuius vt iniquitas notior fiat, capitula eius
inſerenda duxi, et locos illuſtriores. IMPRIMIS confirmauit, laudauit, decla:
rauit, et diffiniuit, vt ſubditi partium iuxta antiqua itinera libere perambulent, et merces
ſuas ducant, Item confirmauit pacem perpetuam ante Thorun initam, etiam ſi fuerit per vtramque
partem rupta et violata, Item laudauit, quod Confinia, termini, et terræ Pomeraniæ, Culmenſis et
Michalouienſis, ac Caſtrum Nyeſchow, cum omnibus ſuis pertinentiis, remaneant circa Or:
dinem iuxta concordiam Caroli Hungariæ, et Ioannis Bohemiæ, Regum, et per dona:
tionem Caſimiri Regis Poloniæ, et ſuorum præceſſorum, et per concordiam factam an:
te Thorun, et ſententiam eiuſdem Sigiſmundi Budæ latam, Item pronunciauit, quod Magiſter
et Ordo Cruciferorum, teneantur Regi Poloniæ, pro recuperatione Caſtri Zlothoria
ſoluere viginti quinque millia florenorum, intra duos annos proxime futuros, in feſto
videlicet ſancti Georgii proxime venturo, vnam medietatem, et aliam medietatem, in feſto prædi:
cto anni ſubſequentis, Item pronunciauit quod Magiſter et Ordo, teneantur deſtruere, et demo:
liri facere Caſtrum Lubicz cum molendino, quod eſt in Drwancza flumine intra ſex
menſes, Item laudauit, quod limites et confinia, inter Ducatum Maſouiæ, et Dominium Ordi:
nis Pruthenorum remaneant, ſecundum literas Rudolphi Kunnich, tunc Magiſtri Ordinis
quam ratificauit, iuxta ac ſi eſſet ſigillo authentico ſigillata, Item decreuit, quod omnes captiui
hincinde ſint liberi, et relaxentur, reſtituanturque priſtinæ libertati, intra tres men:
ſes, Item decreuit, quod de terris Pruſſiæ et Samogithiæ diſpoſitio concordiæ ante Thorun
factæ, debeat remanere in ſuo robore, hoc modo videlicet, quod Ordo inter flumen Memel et
indagines Samogitharum, debeat poſſidere, a flumine Rodaw deſcendendo, vſque ad
Caſtrum Memel incluſiue et mare, Dux autem Wladiſlaus debet poſſidere, totam ter:
ram Samogitharum, etiam cum illa quæ eſt inter indagines, et flumen Memel, incipiendo
ab indaginibus, vſque ad caput fluminis Rodaw, Et procedendo recto tramite, ſicut intrat
idem fluuius in Memel, per tranſuerſum fluminis, ſimiliter recto tramite, ad quinque miliaria
in latitudinem, per terram vocatam Schuderlanth, alias Gewken, et in longitudinem, vſque ad
Lithuaniam, includendo vtramque ripam, dicti Fluuii Memel, vſque ad vitam Regis Poloniæ, et
Ducis Vithaudi, Item decreuit, quod neutra partium debeat ædificare, in terris prædictis ali:
quod ædificium, in vita Regis et Ducis, Item laudauit, quod partes prædictæ, inter ſe ſint et rema:
neant boni et veri amici, Item remiſit omnes iniurias, offenſiones, atque damna, hincinde
quomodolibet commiſſa et illata, Item reſeruauit ſibi declarationem et interpretationem, ſi quæ dubia
in poſterum ex huiuſmodi ſententia orirentur, Item decreuit, quod omnia prædicta et ſingula ac quod:
libet promiſſorum, partes ſibi inuicem obſeruare, manutenere, et attendere teneantur, ſub
pœna decem millium marcarum argenti puri, quam incurret quælibet pars, in cuiuslibet arti:
culi violatione, Item decreuit, quod Poloniæ Rex Caſtrum Iaſzyenyecz, intra duos menſes re:
ſtituere teneatur. Ex hac itaque ſententia et eius articulis ſupra deſcriptis, quilibet ſanæ
mentis iuſtus et diligens rimator, poterit deprehendere, videre et palpare, Sigiſmun:

dum Romanorum Regis ſiniſtra mentem, In fauorem eīn Ordinis, ſingulos ferè articulos pnunciat, Singula verò quæ pro Rege Poloniæ facere debuerāt, aut ſupprimit aut deſtruit, Oſtendens per oēs fere conditiones et articulos, q non Arbiter aut Iudex fuerat partium, ſed potius partis Crucifericæ Patronus et Aduocatus, Dat' Wratiſlauiæ Anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo vigeſimo, ſexta die Ianuarii, Pn̄tibus Rn̄dis in Chr̄o dn̄is, Iacobo Spolethanen', Ferdinando Lucen' Epīs, Sctiſsimi Dn̄i nr̄i ſummi Pontificis Martini quinti Papæ Nunciis, dn̄o Bartholomeo Archiepō Mediolanen', Georgio Pathauien', Imperiali Cancellario, Conrado Wratiſlauien', Ioanne Brandeburgen', Epīs, et Georgio Mgr̄o, Ioē Stokces Legum Doctore, Serm̄i Principis dn̄i Henrici Franciæ, Angliæq Regis Legato, ac Illbus Principibus, Albto Duce Saxoniæ, Sacri Roāi Imperii Archimarſzalco, et Frederico Marchione Brandeburgen', eiuſdem Sacri Roāi Imperii Archicamerario, et Burgrabio Nurembergen', Principibus Electoribus, necnon Henrico Comite Palatino Rheni, et Duce Bauariæ, Ioanne de Rathibor, Przemkone de Tropaw, Ludouico de Brega, et de Legenicz, Ioē Minſterberg, Rumpoldo de Glogouiā maiori, Conrado dicto Cythner de Oleſchna, et Ruperto ac Venceſlao de Luben Ducibus Sleſiæ, Principibus ac Spectabilibus et Magn̄cis, Ludouico Comite de Gdinche, et aliis pluribus fidedignis.

Wladiſlaus Rex et Vithawdus Dux accepto de iniuſta Regis Romanorum Sigiſmundi Sententia nuncio, in lachrymas et eiulatus erumpunt. Deinde Legatis miſsis Sigiſmundo Regi denunciant nolle ſe ipſius Sententiæ ſtare.

Pronunciatione Sententiæ Legati Poloniæ Regis audita, et eius iniquitate expenſa, triſtes mæſtiq in hoſpitia diuertunt, Conſcriptoq omni proceſſu, qui cum illis habitus eſt, et quam reportarunt Sententia, Copiā etiam illius annotata, per velocem Nuncium Klimkonem de Klaÿ, in equis publicè cōmutatis, in Lithuaniā Wladiſlao Regi tranſmittunt, Ipſi apud plures Ecclīacos et Seculares Principes, de magna iniquitate Sententiæ palam queſti, die altero duobus tantumō Ianuſsio de Tuliſchkowo Caſtellano Caliſſien', et Zauiſsio nigro remanentibus, ſinguli de Wratiſlauia, Rege Sigiſmundo inualedicto, ſententia inſuper ſua, quam illis ſub Sigillo ſuo deſtinari procurauerat, repudiata, ad diſcedendū ſe parauerant, Quos Sigiſmundus Romanorū Rex, ſe plurimū, in Wladiſlaum Regem Poloniæ deliquiſse, ſerò perpendens, et facti ſui præcipitis pænitudinem habens, per triduū retinuit, demonſtrans ſe, de notoria ſuæ ſententiæ iniquitate, ingenti cruciatu teneri, et palam vociferans ſe, per Iacobum Spolethanū Epūm, et alios Italicos circumuent' eſſe, Iacobo Spolethano Epō refellente, non ſe, neq Italicos, ſed Almanos, quos Sigiſmundus Rex in Conſiliū rerum adhibebat, tam iniuſtā et impiam ſententiā conflauiſse, Vertenſq ſe deinde Sigiſmundus Romanor̄ et Hungariæ Rex ad Mgr̄i et Ordinis Cruciferorū Legatos, illos precibus ſolicitare cœpit, qtnus liceret ei, de ipſorum conſenſu, ad moderatiōm Sententiæ procedere, Quibus reſpondentibus, nullum ſe ad hoc mandatum aut inſtructiōm à Mgr̄o et Ordine ſuſcepiſse, velle tn̄ ad Mgr̄um, et Ordinem mittere, et illis Sigiſmundi Regis preces declarare, vrgebat, Sigiſmundus Rex

Legatos Wladiſlai Regis, vt pauliſper Wratiſlauiæ immorarentur, correctionẽ ma: 408
le decretorum proſtolaturi, Oratores aũt Regii ſe ludificari et falli rati, nullo pacto ad
remanendũ poterant induci, Nuncius itaq̃ Regius Clemens de Klay, Sabbato in die Epi:
phaniæ ex Wratiſlauia diſcedens, et curſu veloci in Lithuaniã contendens, Wladiſlaum
Poloniæ Regem in Dolgi feria ſexta intra octauas Epiphaniæ offendit, longiſſimũ iter
ducentorum vzt prope miliarium, diebus ſeptem emenſus, quo poſt feſtum Natiuitatis
Chr̃i ex Merzecz egreſſus, in Troky diuerterat. Atq̃ feſtis Circumciſionis et Epiphañ
illic peractis, ex Lithuania in Regnum Poloniæ pceſſurus, Alexandro Vithawdo eum
comitante, diſcedebat, Ac Wladiſlao Regi et Alexandro Vithawdo, noctis hora, qua ad:
uenerat, lr̃is Legatorũ pñtatis, multa etiam verbo, quæ geſta et quali ordine fuerint,
depromſit. Qua nouitate Wladiſlaus Rex et Alexander Dux audita, non ſecus q̃ par
erat, maxima turbatione perculſi, in ſuſpiria amariſſima et fletus, eiulatusq̃ ruẽtes
tum primum dolos et verſutias Sigiſmundi Romanorũ Regis ſentire cæperunt, Vi:
thawdus quoq̃ Dux iræ impatiens, quam dolor ingens de trãrũ Samogithiæ, et Sr:
dorum abiudicatione ſubminiſtrabat, in Sigiſmundũ Romanorũ Regem plurimis
maledictis inuectus, calliditatem illius, frequentibus improperiis exprobrabat. Adeo
aũt Regi et Duci erat ſententiæ pdictæ pronunciatio moleſta et acerba, vt eorum flet9
et rugitus, non ſecus q̃ duorũ leonũ frementiũ, à longe exaudirentur. Nocte autẽ
illa in mærore et mentis anguſtia tranſacta, Vithawdus in Cubiculũ Regium in dilu:
culo introiens, monet blandis verbis Regem, vt animo æquiore ſit, et paſſione amaritu:
dinis depulſa, ad remedia potius q̃ ad dolorem vacet. Neq̃ eñ mærore ſed ſano con:
ſilio fortiq̃ manu, vulnus inflictum, reſcindi oportere aſtruebat. Eo conſilio probato
ex Dolgi ſabbato in octaua Epiphaniæ in Gilgi itum eſt. Et paucis ſecretis Conſiliariis
in Conſilium Rex et Dux adhibitis, eam deliberationẽ capit, vt q̃ celerrimè Nuncii
mutando ſubuectiones Wratiſlauiã pperent, et Sigiſmundo Romanorũ Rege illic
reperto, ſibi publicè Regis et Ducis noĩe denuncient, nullo pacto Regem et Ducem Sen:
tentiæ ſuæ iniquæ et iniuſtæ ſtaturos, ſed ferro et armis ſuam iuſticiã propicia Diui:
nitate perſecuturos. Dum aũt ad legationem hmõi, grauiter et prudenter exponendã
de Nuncio quæreretur, Sbigneus de Oleſchnicza, Præpts̃ ſcti Floriani extra muros
Cracouien̄, Regius Secretarius, plurimũ idoneus eſt viſus, qui et ipſe dum de mittẽda
legatione hmõi Wratiſlauiã inter Regem et Ducem deliberatio volueretur, multa ca:
pitula iuxta quæ ordienda atq̃ perficienda foret legatio, modeſta atq̃ ſolerti perſua:
ſione diſſeruit. Ipſe itaq̃ Regio nomine, et Nicolaus Czibulka Ducis Vithawdi noĩe
ſumptibus et veſtibus ſplendidè prouiſi, de Gilgi egreſſi, feria ſcdã ante feſtum Pu:
rificationis ſctæ Mariæ Virginis Wratiſlauiã, itinere concito pueniunt, et dari ſibi
audientiã à Sigiſmundo Rege exigunt

Legationis Wladiſlai Regis, et Vithawdi Ducis apud Sigiſmundum Romanorum Regem de non parendo Sententiæ per ipſum latæ, relatio, et eiuſdẽ Sigiſmundi animus impius in Legatos

Feria tertia, quæ fuit penultima Ianuarii, Sigiſmundus Romanorũ et Hun:
gariæ Rex, frequenti conſilio Prælatorum, Principũ, et Baronũ aduocato,
cui intererant Bartholomeus Capra Archiepus Mediolanen̄, Ferdinandus

Lucen, et Iacobus Spoletanus Epi Apoſtolici Nuncii, item Conradus Archiepus
Treuerenſis, Georgius Pathauien Epus, Ludouicus Dux Bauariae, Comes Palatinus
Rheni, Fredericus Brandeburgen, Vilhelmus Miſnen Marchiones, Item Principes
Sleſiae, item plures Barones ex Regnis Hungariae et Bohemiae Nunciorum Wladiſlai Po:
loniae Regis, et Vithawdi magni Ducis Lithuaniae legationem auditurus, in Curia Regia
Wratiſlauien aduenit. Quo cum et Nuncii pfati Sbigneus de Oleſchnyca, et Nicolaus
Czebulka, Baronibus Poloniae eos vallantibus, fuiſſent introducti, Sbigneus de Ole:
ſchnyci, Wladiſlai Poloniae Regis noie, primum ad Sigiſmundum Regem ſtantem verba
facit. Quamuis inquit, Serme Rex, Dnus meus excellentiſſimus Princeps Wladiſla:
us Poloniae Rex, de arbitrio iniquo et iniuſto, a te inter eum et Cruciferos pridem pnun:
ciato, vehementer afflictus fuerit, et amaritudine ſingulari, mentem animumque im:
pleuerit, audiens Serenitatem tuam in fauorem Cruciferorum, et ſuam depreſſionem
in pnunciationem huiuſmodi prorupiſſe, mentem tamen et conſiderationis ſuae aciem, pri:
mum ad Deum, deinde ad foedera, inſcriptiones, iuramenta, cum tua Serenitate ini:
ta, referens, omnem dolorem et amaritudinem, ex pdictae ſententiae pnunciatione
prouenientem, facile depoſuit, eoque vno reſpectu gaudet et ſe ſolatur, quod foedus initae
amicitiae, a dno meo Wladiſlao Poloniae Rege, ſincere cuſtoditum, a te vero temera:
tum et violatum, et omnis defectus pacis et foederis ſeruandi, a te primum erupit.
Tu ſiquidem Rex Serme ſancito et iureiurando firmato foedere, pollicitus es ad
occupandum terras, poſſeſſiones, Regna et Dominia, Dni mei Wladiſlai Poloniae Regis
directe vel indirecte, non quouis quaeſito colore te anhelaturum, in ea vero arbitra:
li ſententia, conatus es terras ſuas naturales Samogithiae et Sudorum ſibi auferre
et Cruciferis appropriare, Super quibus nunquam fuit inter partes Compromiſſum eo,
quod nulla ſuper illis vertebatur materia differentiae et quaeſtionis, Sed neque in ppoſitionibus
et articulis ſuis, ad quae nos referimus, pars aduerſa hoſtium noſtrorum Crucifero:
rum, occaſione terrarum huiuſmodi, vllam mentionem fecerat. Interrupit illico Sigiſmundus Rex
legationem, et non vltra quae dicerentur ſufferre valens ait, Iſtud certe ego neque noueram
neque noſſe poteram. Sbigneus deinde proſequendo legationem ſubintulit, Publicum eſt
Serme Rex in omnibus bellis tranſactis, cum Cruciferis habitis, Dnum meum excellen:
tiſſimum Wladiſlaum Poloniae Regem, praeſidio Diuino fretum, hoſtium ſuorum Cru:
ciferorum vires et potentiam confregiſſe, et licet illos tua excellentia auxilio mul:
tiplici gentium tuarum, caeteriſque ſuffragiis adiuuerit, Cauſa tamen Regia ſolida et ſtabilis
ſtetit, tanto iuſticiae ſuae rigore roborata, vt eam nullae poſſent infirmare potentiae.
Quamprimum vero Dnus meus Wladiſlaus Rex, cum tua Serenitate foedere ſe communiuit,
et in tuis manibus cauſam ſuam, quaſi in ſinu fido, ratus te amicum, depoſuit, illico re:
rum ſuarum iuſticiam, tua pronunciatione arbitrali periclitatam, magno vulnere con:
foſſam eſſe coepit. Commemorare autem libet, quod fideli et caſto animo, et ante et poſt foedus
percuſſum, Dnus meus excellentiſſimus Poloniae Rex Wladiſlaus, in te fuerit, quan:
taque operis effectu in te officia contulerit. Omnibus ſiquidem Hungariae Baronibus, dum
tu poſt cladem a Turcis apud Nicopolim acceptam, mortuus magis, quam captus et inco:
lumis credebaris, ad Dnum meum Poloniae Regem Wladiſlaum Hungariae Regnum
miro conſenſu deferentibus, ſuſcipere illud renuit, quinimo pro liberatione tua om:
nem ſuam operam ſolicite nauauit. Tibi inſuper Italiam petenti quadraginta Sex:

genarum latorum grossorum Pragensium millia, rogatus, mutuauit, quibus poterat
notabiles sub infidelibus tras quaesiuisse, et suo Regno perpetuo applicasse, propiti:
or tuae q suae necessitati. Et licet a tua Serte Districtum tenuem, tue regalit Scepusien
villas triumo tredecem, pro pignore summae hmoi, acceperit, id tn egit eo solo respe:
ctu, ne mutuatio ipsa a tuae Sertis memoria excideret, Verum tanta erga tuam
Sertem obstringebatur charitate, q mutuum hmoi induxerat in animum, tibi liberaliter
remittere, si a tua Serte fuisset aliquot verbis sup hoc solicitatus. Item exercitu tuo
Hungarico, te apud Concilium Constantien agente, per Turcas conflicto, Dnus meus
excellentissimus, Wladislaus Poloniae Rex, per lras et Nuncios frequenti instantia
rogatus, notabiles Nuncios ppriis sumptibus Turciam, deferentes Turcarum Caesari, plu:
rima dona in auro, argento, gemmis, vestibus, pelliceis, equis, vestibus, et Clenodiis va:
riis transmisit, liberationem captiuorum, et pacem, aut pacis sufferentias, Hungariae Regno
procuraturus. Nec effectu legatio sua caruit, Turcarum naq Caesar, Dni mei Wladislai Polo:
niae Regis, petitionibus volens esse moriger, omnes notabiliores Hungariae Barones
et signanter Nicolaum de Gara Palatinum Hungariae, pluresq alios a captiuitate ab:
soluit, Treugaq concessa, etiam se pacem ppetuam firmaturum spopondit, Nunciisq
Dni mei Poloniae Regis suos adiungens, illos ad Dnum meum Regem, in Hungariam
transitum facturos, ad placitandum de pace ppetua, et eius conditionibus direxit, Dum
vero vnus ex Nunciis Dni mei Regis, in Hungaria, securitatem Nunciis Turcarum
obtenturus, diuertisset, p tuae Sertis Baronem Piponem, non secus q hostis et insidia:
tor captus est, et vna de viginti hebdomadis, in horrido carceris squalore tentus, omniq
sua vestimenta, vsq ad calciamenti corrigiam, ne quas lras aduersas, in dolum et
perniciem Hungarorum ferret secum, scissa et scrutata, opusq saluberrimum in
dedecus versum, Et licet Dnus meus Rex, frequenter te lris et Nunciis monuerit, vt
grandis inhonestas, in sui Nuncii detentione suo nomini iniusta, pena condigna mul:
ctata fuisset, tua tn Sernitas, non solum ruborem Regium, non rescidit, Sed dissimu:
lando vehementer auxit. Existimat tua Sertas forsitan, Nunciis Dni mei Wladislai
Poloniae Regis, ad Turcarum Caesarem si opus foret ituris, non nisi per Regnum Pano:
niae petere viam, verum certum teneat, Dnum meum Wladislaum Poloniae Regem, in di:
tione sua obtinere terras, quibus Nuncii sui, vsq in Turciam passent, non viso Regno
Hungariae proficisci. Item pollicita fuit tua Sertas, graui sponsione causam Dni mei
Wladislai Poloniae Regis, in Constantien Concilio, contra hostes suos Cruciferos, se omni
posse et conatu promoturam, et finali decisione expedituram. Nullam tn circa hoc mostra:
uit diligentiam, nec de causa pfata se quoquomodo intromittere voluit, licet fuisset p Regios
Legatos, suis impensis tibi non minus q Regi proprio famulantes, solicitata. Rogatus
insuper Dnus meus excellentmus Poloniae Rex, varia et frequenti tua prece, vt apud
Oppidum Lubowlya tecum ageret psonalem Conuentum, venit illuc, et hebdomadis tri:
bus illic immoratus, te tardante discessit. Ad quem cum pares preces resumpsisses,
priore iniuria non appensa, tecum apud Cassouiam conuenit, et terminum causae suae ar:
bitrum, Cruciferis magnopere id fastidientibus, elegit. Et licet tua Sertas repudiatum
atq spretum se iri a Cruciferis dolens, iureiurando, in manibus dni mei Regis, mo:
tu proprio pstito, repromisisset in Cruciferorum exterminium consurgere, et Dno
meo, excellentmo Wladislao Poloniae Regi, personale auxilium contra eos, tam constan:
ti et assidua pmissionis ingeminatione ferre, vt Dnus meus Wladislaus Poloniae Rex

verbis tuis credens ineſſe virtutem, Marſzalcum Regni ſui Poloniæ Sbigneum de Brzezie ꝑenes te relinqueret, et tuam Sertem ꝑ t̄ras Regni Poloniæ, cum exercitu con Pruſſiam ꝓcedentem, conducturum, et tibi tuoqꝫ exercitui de victualibus ꝓuiſurꝯ, Tua tn̄ Sertas, non ſolum ſibi perſonale auxiliu, iuriſiurandi facile oblita, non tulit ſed eum cum multitudine exercituu ſuoru, iam in metis t̄rarum hoſtiliu conſiſtentes et grandes impenſas facientem, pro q̄bus non hæ tantummō t̄ræ, quas tua Sertas il li ꝑter æquitatem abiudicare voluit, ſed multo præſtantiores emi, compararique po tuiſſent Compromiſſi authoritate, offerens ſe illi beneuolum et fauorabilem arbi tratorem futurum reuocauit, Verum iam videt experiturqꝫ oīa ſua offīa, in te de prompta, perdidiſſe, et te non amico, neqꝫ fœderato aīo, ſed hoſtili et callido atqꝫ acer bo in eum extitiſſe, Tenet ſiq̄dem pro conſtanti Illmus Dn̄s meus Wladiſlaus Po loniæ Rex, et id ingenuè aſſeuerat, q̄ ſi in atrociſſimu ſuu hoſtem, et qui in ſuo cruo re balneari appeteret, feciſſet Compromiſſu, non tā dura neqꝫ tam iniqua, quali tu, ami cus et confœderatus ſententia illu damnaſſet, Quod ex eo ſolo reſpectu ſaltem agno ſce, Dudum enim et ante bellum ꝓxime habitum, et pro tuo bn̄placito diſſolutum, of ferebant Cruciferi ꝑ l̄ras Summi Pontificis Martini quinti, Dn̄o meo Serm̄o Regi t̄ras Michalouien et Nieſchouien ſe reddituros, De t̄rarum Samogithiæ et Sudorum iure et titulo excesſuros, et viginti aureorum millia ſoluturos, Quæ q̄dem oblatio q̄ntum ꝓnunciationē tuā iniquam conuincit, tua Sertas plenius intelligit, quæ oēs illas t̄ras, quarum Cruciferi ceſsionē offerebant, Dn̄o meo excellentiſſimo Regi abiudicauit, Non ſe amplius continere valens Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex legatiōe interrupta, ait, In veritate nunqꝫ ego iſta ſciebam, Secus multo ſententiā arbitralem laturus, ſi de his fuiſſem tempeſtiue informatus, Tum Sbigneus de Oleſchnyca, Nun cius Regius, Sciuiſſet, inquit, Sertas tua et hæc et ampliora, ſi ꝑtem Dn̄i mei Regis audire, et inſtructiones ꝑ Prælatos et Barones Regni Poloniæ oblatas videre, et iu ſticiā atqꝫ veritatem inquirere, non faſtidiſſet, ad ſententiā qꝫ præiudicialem ni mis et oneroſā, non præcipitaſſet, Sed nec ꝑſumat tua Sertas, ꝓnunciationē Sentētiæ præfatæ, partes diſſidentes concordaſſe, quin pro certo et indubitato teneat, maiori bellorū ſtridore illas inuoluiſſe, et ſeminarium bellorum inter eas inieciſſe, cu Sermus Dn̄s meus Rex, nullatenus grauamen ſibi inflictum laturus ſit, Sed etiā nunc vires et auxilia contrahit, vt illud aboleat et reſcindat. Affligitur denique Illmus meus Dn̄s Poloniæ Rex, non de tā ſua euidenti iniuria, qꝫ de tuæ Sertis grandi pro lapſu, Ipſe ſiq̄dem Diuino ꝓſidio fultus, et de iuſticia ſua præſumens, facile iniuriam ſuā, tua ꝓnunciatione ſibi et Regno ingeſtā, abrogabit, Cauſā ſuā tua ꝓnunciatione, quæ nec illi detrahere quicqꝫ, nec hoſtibus vires adiicere poterit, tm̄modo infectam, breui reualidaturus, Verum veretur et vehementer reformidat, et quaſi corde præſago, ti bi id ominatur futurū, vt quemadmodū tua Sertas, neqꝫ Sanguinis neqꝫ fœderis iu ra attendens, ſed nec iuſticiæ aut æquitati deferens, grauem atqꝫ duram, in ſuorum hoſtium Cruciferorū fauorem, ſententiā con illum ꝓferre non erubuit, et eum natu ralibus et ꝓpriis t̄ris ſuis priuare, neqꝫ turpe neqꝫ iniquū duxit, ita, ne Deus, vltor in iuriarum, et æquitatis inſpector, celerius qꝫ credit tua Sertas conſurgat, et tuam Sertem t̄ris ac Regnis paternis iuſtius exuat, illiſqꝫ te priuet, qui, q̄ntum in te fuit, Dn̄um meum Regem, et ſuum Regnum Poloniæ t̄ris naturalibus et paternis, q̄ et hoſtilis oblatio profitetur, priuare ſententiā iniuſtā contendiſti, Qui per ſententiam

tuam

tuam huiusmodi iniquam, à te latam, atrociſſimum bellum ſuſcitaſti inter partes. Sed et famæ honeſtatique, animæ, conſcientiæ, et ſtatui tuis, peſſimè conſuluiſti, et corruptum te auro Crucifero magis, quàm ſeductum prauo conſilio, denunciaſti, iniquiſſimo genere arbitramenti et decernendi vſus, ad decernendum et pronunciandum ſententiam iniquam prorupiſti inconſulte, auro Crucifero ineſcatus, parte Regia non audita, et omni audientia illi, etiam ad vnius horæ ſpacium, negata, cùm Crucifericam per biennium audiueris, vltionem Diuinam, et hîc et in futuro non euaſurus. Sed et hoc te ſcire volunt Rex Poloniæ, et Dux Alexander Lithuaniæ, quod pronunciatio ſententiæ tam iniquæ, maius incendium bellorum inter partes accendit, et profundioris ſanguinis mucronem, qui hactenus condebatur in vaginis, euaginauit, adeò vt Rex et Dux, depoſitis armis, quæ contra Paganos induerant, ad defendendum Principatus ſuos, hæreditates, patrimonia et Regna, neceſſitate, eis per te indicta, in Cruciferos ſint conuerſuri. Eam legationem dum Sbigneus de Oleſchnicza, Orator Regius diſerte compleuiſſet, Sigiſmundus Romanorum, et Hungariæ Rex, disiunctis porrectiſque in vtramque partem manibus, id tantummodo dedit reſponſi: Quicquid in ſententia inter fratrem meum Poloniæ Regem et Cruciferos de Pruſſia pronunciauimus, iuſtè, dante Domino nos pronunciaſſe exiſtimamus, cum omnia et ſingula de conſilio horum omnium (manibus Principes ſpirituales et ſæculares, illîc aſtantes indicans:) egimus. Cui illico replicans Sbigneus de Oleſchnyca, Stare, inquit, poteſt Sereniſſime Rex, te, de conſilio horum omnium Sententiam protuliſſe, ſed ſi in Domini mei Wladiſlai Poloniæ Regis parte, tot promotores, auxiliatores, conſultores, et interceſſores, adhibuiſſes, quot pro parte aduerſa Cruciferorum adhibuiſti, multo iuſtiorem, et æquiorem ſententiam tuliſſes. Quibus tametſi humana ſubtracta fuere præſidia, ſcias tamen Diuina et cœleſtia illis non defutura. Hæc Sbigneus. Poſt hæc Nicolaus Czebulka, nomine Alexandri Vithawdi Ducis magni Lithuaniæ, legationem ſuam dicere orſus, ita pronunciat.

NON ego me Sereniſſime Romanorum Rex, legationem mihi ab Illuſtriſſimo Domino meo Alexandro Vithawdo magno Duce Lithuaniæ impoſitam, denunciaturus, longè diffundam. Singula ſiquidem, quæ hic Venerabilis, et Spectabilis vir Sbigneus, nomine Sereniſſimi Domini mei domini Wladiſlai Regis Poloniæ propoſuit, repetenda mihi forent, ſed ne faſtidium et tibi, et audientibus ex repetitione ingeram, continebo me. Vnum hoc adiungam, quod dominus meus Alexander Vithawdus, magnus Dux Lithuaniæ adiungere iuſſit. Nunquam ſiquidem Dominus meus Alexander Vithawdus Dux magnus Lithuaniæ propoſitum habuit, aut mentem, aliquam amicitiam tecum ineundi, aut fœdus aut ligam tecum contrahendi, ſed aſſiduè tenuit te ſuſpectum, mores tuos naturamque tuam ſufficienter expertus. Quapropter et Sereniſſimo Principi Domino ſuo Poloniæ Regi Wladiſlao, ne tecum aliquas ligas et fœdera iniret, inita vero diſiiceret, magnopere perſuaſit. Eas verò, quas tecum Dominus meus Alexander Vithawdus Dux iniit, Scias non pro ſua voluntate, ſed pro beneplacito Domini ſui, Wladiſlai Poloniæ Regis actas eſſe. Seruauit autem Dominus meus Alexander Vithawdus Dux, et ſumma cura cuſtodiuit, fœdus initum et Sacramentum præſtitum, quo ſe deuouerat, terras, Regna, et Dominia tua nunquam ambiturum. Sed non ex æquo tua Serenitas fidei ſuæ reſpondit, quæ et fœdere et iureiurando temerato, ſententia iniuſta priuare illum terris Auitis et paternis multipliciter laborauit. Propter quod, tuam Serenitatem auiſat et certificat, non ſe tecum amplius, qui prior fœdus et fidem rupiſti, in amicitia et liga contracta permanſurum. Sed et tibi

et cuilibet alteri, terras suas occupare nitenti, ad sanguinem et mortem aduersaturum. Non dubitans, quin et quilibet suus successor, Dux magnus Lithuaniae, parem mentem induet, et quoslibet terrarum Lithuanicarum inuasores, fretus virtute Diuina propulsabit. Renunciat quoque per me Nuncium suum, cuilibet tecum inito foederi et ligam omnem contractam dissoluit: hostem te suum ex foederato et amico, qui prior foedus et ius amicitiae violasti decetero habiturus. Vtriusque Regis vero et Ducis Sigismundus Romanorum et Hungariae Rex audita legatione, corpore torquebatur anxius et spiritu, quod sub praesentia tot grauium personarum, varia improperia et facinora illi, nomine Regis et Ducis, contumeliam suam longe lateque diffusura, fuissent exprobrata. In Nuncios itaque Regios et Ducales crudelius desaeuire, et vtrumque vndis suffocare, iure gentium temerato, statuerat, nisi illum viri boni, quibus arcanum sui exacerbati cordis crediderat, à tam nefandi et impii muneris occupatione, salubri consilio auertissent. Verebatur et Electores Imperii et Principes Almaniae tunc apud Wratislauiam praesentes, ne impium facinus suum, ex eorum praesentia, ad ipsius ampliorem et vulgatiorem turpitudinem recidisset.

Nunciis à Sigismundo Rom: et Hungariae Rege ad Wladislaum Regem Poloniae reuersis de sententia consultatur.

Feria quarta, vltima Ianuarii, Nunciis praedictis, Sbigneo de Oleschnycza et Nicolao Czebulka, Sigismundum Romanorum Regem, de responso solicitantibus locus Ecclesiae beatae Virginis Mariae, et dies Veneris Purificationis sanctae Mariae Virginis, consignatus est. Quo adueniente, longa primum habita, cum Consiliariis suis Sigismundus Rex deliberatione, respondet, per Frederici Marchionis Brandeburgensis organum, speciales se Nuncios ad Wladislaum Poloniae Regem missurum, et ad singula legationis capita responsurum. Ea responsione Nuncii Regii, Sbigneus de Oleschnicza, et Nicolaus Czebulka accepta, ad Wladislaum Poloniae Regem, die Dominico Carnispriuii, apud Iedlna agentem, perueniunt, ac suae sorti ex ordine cuncta, quae perorauerant, quaeque pro responso tulerant, in praesentia Pontificum, Principum, et Baronum multitudine referunt, singulis certatim Regiis Consiliariis, tam prudentem et maturam legationem probantibus, et singulari efferentibus affectu. Quamuis autem omnium Praelatorum, Principum, et Baronum Poloniae, vniformis foret deliberatio et voluntas, sententiae à Sigismundo Romanorum Rege latae, nullo pacto standum aut parendum fore, prudenti tamen et digesto consilio sancitum est, vt pro eo ipso, quod Wladislaus Poloniae Rex in tenore Compromissi pollicebatur, non se sententiae ferendae contrauenire, aut ab ea ad boni viri arbitrium prouocare, demonstraret se Rex illi verbis pariturum, quatenus temporis medio posset aliquid emergere, quo Cruciferi de illius contrauentione, et violatione possint quomodolibet aut notari aut conuinci, quatenus ex illorum, in quorum fauorem lata est, primaria transgressione atque culpa, Rex in sua iusticia redderetur clarior, et fortiorem haberet occasionem, ac iustiorem causam, armis et bello illos impetendi, si priores ipsi contrauenirent.

Bohemi Sigiſmundo Rom: et Hungariæ Regi reſiſtunt et ſuſceptum Regem fore ſuum auerſatur

SIgiſmundo Romanorum et Hungariæ Rege, apud Wratiſlauiam immorante,
Primores Regni Bohemiæ, et Barones vz̃t Czenko de Varthemberg, Vlricus de
Rozemberg, Halſch de Sternbarg, Hinko Kruſzina, Hinko de Valdeuſchten, Ioẽs
Opoczenſky, Czenko de Veſzelie, Vlricus Wawak de noua Domo, Henricus Berka de Duba,
item Conſules Pragen, ad eum, totius Regni Bohemiæ nõie et vice veniunt, Et priuato
tractatu pmiſſo, in audientia publica, ipſum in Dnũm et Regem ſuum ſuſcipiunt, Geni-
busq; flexis illi ſupplicant, qtnus in Regnum Bohemiæ venire pconatr, et illud tanq;
hæres vnicus ſuſcipiat et gubernet, Sigiſmundus aũt Romanorũ Rex Bohemos, in
eam diem ſibi rebelles, amplius humiliaturus, reſpondet, non ſe aliter Pragam, et in Bohe-
miã venturũ, et Regni Bohemiæ accepturũ regimen, niſi muro Ciuitatis Pragen, in ali-
quo loco ruinato et diſrupto, qtnus ipſe cum gente ſua, non per portarũ, ſed ruinarum
loca, velut triumphator ingrederetur; Quodq; Conſulatus Pragen, omnia Ciuitatis ar-
ma cuiuſcunq; generis, in Arcem Pragen conferrent, ſuoq; Capito traderent, Barones
aũt Bohemiæ et Conſules Pragen, et ſi ex reſponſione hmõi, bilem pertulerint maximam,
benignius tñ pro temporis, et loci qualitate, ac aliter; q̃ in animo gerebant, locuti, reſpon-
dent, ſe ſup duabus conditionibus, p Sigiſmundũ Regem ppoſitis, cum his, qui domi re-
ſident, in Bohemiã regreſſi, deliberare velle, et tandem ex ſua et abſentiũ ſententiã
quod placitatũ fuerit reſpondere, Interim aũt Sigiſmundus Rex, vnum ex Ciuibus
Pragen, hæreſi Viclephitica infectum, in eorum conſpectu, per circulũ Ciuitatis Wra-
tiſlauien equis trahi, et velut hæreticũ igne comburi iuſſit, Ciues inſuper notabilio-
res Wratiſlauien viginti tres, q ante annos aliquot, Conſules ſuos Wratiſlauien, benè
Remp: adminiſtrantes, liuore et inuidia pmoti, capite truncatos deleuerãt, capite vl-
tima Februarii damnauit, Barones itaq; Bohemiæ, et Conſules Pragen, et reſponſiõe
parum benigna, et vltione parum tempeſtiua, vehementer ſcandaliſati de venia diffi-
ſi, in Bohemiã reuerſi, et ipi rebellant, et cæteros ſecum in eandem rebelliõm trahunt
Sigiſmundoq; Regi extemplo ſignificant, Non ſe illum, etiam conditionibus, quas ſibi
primum exhiberi volebat, ceſſantibus, pro Rege accepturos, Inq; rebellionis ſignum
ſinguli ex Baronibus Bohemiæ, Societatem eius et Diuiſã ferentes abiiciunt, et Draco-
nem, Cruce ſuper extenſa ſignatum, ſuæ ſocietatis Inſigne, ſibi in rebellionis ſignum
remittunt, pleriq; etiam illum per lr̃as patentes diffidant, Rebus his Sigiſmundus
Romanorũ et Hungariæ Rex, non ſecus q̃ par erat, motus, frequenti Principum,
Eccliacorũ, et Sæculariũ Conſilio aduocato, expeditiõm contra Bohemiæ Regnum de-
creuit, Principes quoq; Almaniæ et Sleſiæ ac alios, in ſui auxiliũ, pro æſtate impen-
dente, conſurgere iubet, rebellium Bohemorũ contumatiã armis domaturus, Czen-
ko de Varthemberg arcis Pragen Captus, præmiis illectus, cum reliqs Baronibus et Ci-
uibus Pragenſibus, in totũ Regnum mandata vulgant, ne quiſpiã aditum Sigiſmũdo
præberet, velut infeſto Sclauonicæ linguæ hoſti, Qui non alia tenetur cura, q̃ Regi
et linguagii perdendi, qui Marchiã antiquã Cruciferorũ Ordini in pignus obligaſſet,
Brandeburgen à Regno Bohemiæ alienaſſet, Ioannem Huſz et Hieronymũ in Con-
cilio Conſtantien, in dedecus nationis damnari et cremari pcuraſſet, et qui dogma-
ta, quæ Bohemi ſequerentur, totis conatibus impugnaret

Sigiſmundus Rex Rom: promiſſiõem ſententiæ corrigendæ, inter Polonum et Cruciferum latæ, per Nuncios ſuos factam, coram pernegat

POloniæ Rege Wladiſlao ex Iedlna, in Ilzam die Dominico Inuocauit diuertente, duo Nuncii Sigiſmundi Roãnorũ et Hungariæ Regis, vẑt Ioannes Sek de Szeydow, et Ioãnes Celermeyſter, Iuris Canonici Doctor, Canonicus Pragen, ad ſuam Sertem peruenint, Legationi Regiæ et Ducali per Sbigneum de Oleſchnicza et Nicolaum Czebulka, apud Wratiſlauiã peroratæ, reſponſuri, Et licet ad ſingula legationis Regiæ capita, colorata pronunciaſsent reſponſioñ, ſuper principali tamen re, qua Wladiſlaus Poloniæ Rex, et Alexander Vithawdus magnus Lithuaniæ Dux, eum in fauorem Cruciferorũ, iniquam et iniuſtã ſententiã tuliſſe, pluribus id reſpectibus et deductionibus demonſtrando, culpauerãt, nullam legitimã reſponſionem, quamuis forent Viri, rara eloquentiá prædit, afferebant, pter eam, q Sigiſmundus Roãnorũ et Hungariæ Rex, de iuſtitia et iure Regis Poloniæ Wladiſlai, et Ducis magni Vithawdi parum informatus, errore magis q̃ crimine aut iniquitate adductus, præiudicialem et grauem in Regem et Ducem Sententiam protulerit, offerens ea, quæ perperam pronunciauerat, ſe correcturum, et ſingula, quæ partem Regis grauabant, reuocaturũ, Replicatum aũt fuit ſufficienter Nunciis prædicti Sigiſmundi Regis, per Prælatos et Barones Regis Poloniæ, qui Wratiſlauienſem pronunciatioñ audituri, illûc deſtinati erãt, Plures ẽm ex eis aſsiſtebant, Quo nam (inquiunt) pacto Dñum vrm Sigiſmũdus Romanorũ et Hungariæ Regem, ea excuſatione, q non informatus, in ſententiã á iuſticia abhorrentem, prorupcrit, iuſtificare poteritis: cum publicum et notorium ſit Wratiſlauiã illũ non niſi nocte media ingreſsum eſse, et luce ſubſequenti, Epiphaniarũ, vẑt die, non inſtructiones aliquas, non auiſamenta, non iura, non Priuilegia, quæ nos Nuncii Regii coram illo, et voce et ſcripto proferebamus, audire et videre voluiſse, Et q̃uis multipliciter, á nobis ſolicitatus fuiſset, vt prius, q̃ ad prolatioñ Sententiæ procederet, merita Cauſæ Regiæ examinaret, ſingula tamen, quæ ingerebamus contẽpſiſse, et die eadem parte Regiá non audita, ad pnunciatioñ Sententiæ præcipiſse, nobiſq; Nunciis Regiis, q nullis indigeret inſtructionibus, nulla iura, priuilegia aut auiſamenta videre et examinare vellet, Sed q iam in pera Sententiã confectã et limitatã teneret, quam nullatenus variare cuperet, reſpondiſse notatus eſt. Hanc replicationem velut fortem et notoriam, et quæ facinus Sigiſmundi Roãnorũ Regis ad liquidum exprimebat, Nuncii ſui, quo ingenio refellerent, non reperientes, priorem reſponſionẽ ingeminando, Dñum ſuum Roãnorũ et Hungariæ Regem, omnia malè et iniuſte pronunciata, correcturum, et ſe parti vtriq; iuſtum arbitrum demonſtraturũ, pluribus et altis pollicitationibus obligabant. Quapropt Wladiſlaus Poloniæ Rex oblatioñ et pollicitatioñ hmoi exiſtimans, ſynceram eſse, Albertum Iaſtrzambiecz Epũ Cracouien et Regni Poloniæ Cancellariũ, ac Sbigneum de Brzezye, Regni Poloniæ Marſzalcum ad pfatum Sigiſmundũ Roãnorũ Regem, adhuc in Ciuitate Wratiſlauien agentem, ad ſolicitandũ et petenũ illũ de correctione ſuæ præiudicialis ſententiæ tranſmittit, q̃tnus ipſam in eo loco corrigeret in quo illam, male perſuaſus, vel precio corruptus, parum ſenſatè et iuſtè protuliſset, Et licet pfati Regii Nuncii Albertus Iaſtrzambiecz Epũs Cracouien, et Sbigneus de Brzezie Regni Poloniæ Marſzalcus, Wratiſlauiam

gradu concito ex Ilza progreſsi, Sigiſmundum Romanorũ et Hungariæ Regem il:
lic offendiſſent, et ipſum nomine Wladiſlai Poloniæ Regis, de corrigenda arbitrali ſẽ:
tentia ſua multifariè ſolicitaſſent, Sigiſmundus tamen Rex, inficiatus ſe per Nun:
cios ſuos, Ioẽm Sek et Ioannem Cezermeÿſter, de emendanda ſua ſententia obla:
tiõm feciſse, nullis poterat Nunciorum Regiorũ ſolicitis ſtudiis et ingeniis ad
reſcindendum, quæ perperam pronunciauerat, molliri, aſſerens quamlibet correctiõm
partibus non conſentientibus, ſibi, qui iam authoritate arbitraria functus eſset, et à
quo pars Cruciferica pronunciatiõm Sententiæ in ſcripto, ſigillo ſuo roborata, accepiſ:
ſet, nullatenus conuenire, dedecorantem conditiõm ſui nominis, ſuæq̃ Cæſareæ et Re:
giæ dignitatis, Sed neq̃ Wladiſlao Poloniæ Regi, poteſtate Regia et Cruciferica pfucto
profecturã. In huncq̃ modũ ſuas vafras et callidas cauſationes colorando, Wla:
diſlaum Poloniæ Regem in ſingulis, quæ et per ſe ipſum, et per Nuncios, pmiſſo ſimul:
taneo obtulerat, ludificauit &

Inueterata ira Wladiſlai Regis, et Sigillum li:
teris Ioannis, quem olim Elizabeth Regina ex
Vincentio Granowſki procreauerat, et tandem
vxor Regis facta, Comitem de Pilcza creari ob:
tinuerat, denegatum, magnam occaſiõm dedit Re:
ginæ Elizabeth calumniandi Albtum Iaſtrzabiecz
Epũm Cracouieñ et Regni Cancellarium

Ex Ilza Wladiſlaus Poloniæ Rex Sandomiriã, abinde Cracouiã, poſt hæc
verò in maiorem Poloniam, per ſolita ſtationũ loca pceſsit, Dum aũt in Klo:
buczko pro Dñica Iudica ageret, Albertus Iaſtrzambiecz Epũs Cracouieñ
et Sbigneus de Brzezie Regni Poloniæ Marſzalcus, ex Wratiſlauiã aduenit. Qui
cum plenã de oĩbus, quæ apud Wratiſlauiã, cum Sigiſmũdo Roaorũ et Hungariæ
Rege egerant, qualeq̃ reſponſũ haberent, relatiõm feciſsent, intelligens Wladiſlaus
Poloniæ Rex, nullã ſpem de corrigenda arbitrali ſententia ſibi ſupeſse, oẽm ſuæ
indignationis iram, de malè pronunciata ſententia exortã in Albtũ Iaſtrzambiecz
Epũm Cracouieñ conuertit, grauiusq̃ tunc illũ, q̃ Regi in Pontificem conueniebat
inuectus eſt, Aſserens iniuſsu ſuo, ac eo etiam vetante, plenũ in cauſam compro:
miſſũ, non limitatũ ſcripſiſse et ſigilaſse, cum ſi, compromiſsũ, iux aliquorum
Conſiliariorũ, probè et ſolertè ſapientium, limitatione temporis fuiſset reſtrictũ,
nunq̃ tam graui, et præiudiciali Sententia, Regnũ Poloniæ pculſũ foret. Facile
aũt huic inuectiuæ Albtus Epũs Cracouieñ, tectus innocentia, reſpondit, et iuſta
excuſatione facinus obiectũ eliſit, Deducens ſe in re ipã, nihil ex proprio arbitrio
ſed oĩa ex Regis egiſse imperio, Indignatio tñ Regia, humili et modeſta reſponſiõe
remitti non poterat, clandeſtino et rigoroſo fomento, aſſidue in Regis pectore co:
aceruata. Elizabeth ſiquidem Poloniæ Regina, filiũ ſuũ ex Vincentio Granowſkÿ
ſuſcept Ioẽm de Pilcza, à Wladiſlao Poloniæ Rege, in Comitem creari, et ſuæ ditiõi
nonnullos Milites et Nobiles, circa Oppidũ Iaroſlaw conſiſten quo ſuus Comitatus
diuturnior et ſolidior fieret, ſubiici et infeudari ordinauit, Dum aũt hæ creationis
hmõi conſcriptæ forent, Albertus Iaſtrzabiecz Epũs Crac, creationi hmõi ſe conſtan:

tissime opposuit, creationique et donationi huiusmodi, perniciem Regno Poloniae allaturam, omnibus conatibus perosus, etiam ad sigillandum literas, velut Cancellarius Regni, nullo pacto poterat induci. Eiusque solius renitentia et oppositione, creatio praefati Ioannis de Pilcza in Comitem infecta est et abrogata. Magno itaque fremitu et ingenti cholera Elizabeth Poloniae Regina, iniurias suas, in Alberto Episcopo Cracoviensi ultum iri satagens, Wladislaum Poloniae Regem in illum concitabat. Et dum in thalamo sine arbitris consisteret, credulas Regis aures criminatione praefata implebat: causam irae quo in gravius odium criminatum induceret, et quo efficatior foret criminationis authoritas tegens et dissimulans. Persuadebant insuper nonnulli viri iniqui Wladislao Poloniae Regi, quatenus sigillum suum Regale, praefato Episcopo Cracoviensi, etiam tunc in Klobuczko detraheret, aut detrahi iuberet, verum caeteris modestis et timoratis Consiliariis id insanum censentibus, et non violentia sed iure de culpa, si cui foret obnoxius, eum convinci consulentibus, assignabatur eidem Alberto Episcopo terminus pro festo sancti Iacobi Apostoli in Lanciciensi Dieta, quae dudum ante fuerat pro die illo instituta.

Mortem et funus Elizabeth Reginae Wladislaus Rex brevi maerore, at caeteri fere omnes diuturna laeticia prosequuntur.

Ex Klobuczko Wladislaus Poloniae Rex, per stationes solitas procedens, pro Dominica Palmarum in Wyelyun, abinde vero per Syradiam et Brodniczas in Calisch pervenit. Et illic festis Paschae peractis, per solitas stationes, in terram Cuiaviae descendit. Cum autem Brzesczye in vigilia Ascensionis Domini ageret, nuncius illi Cracovia allatus est, referens Reginam Poloniae Elizabeth, die Dominico ante Ascensionis Domini defunctam Cracoviae esse, et apud Mansionariorum Capellam in Cracoviensi ecclesia sepultam. Quae novitas totam Curiam Regis, et universum Poloniae Regnum singulari gaudio exhilaravit: cunctis in commune laetantibus probrum suum et Regis detersum esse. Maiorque in funere, quam in Coronatione ovatio celebabatur. A solo Rege Wladislao maeror, brevis tamen, monstratus est, qui illi exequias solenni iure, apud Brzestensem Ecclesiam feria sexta in crastino Ascensionis Domini egit. Nemo autem ex hominibus utriusque status, mortis suae moderatam ferre visus est laeticiam, omnes celebrioribus stolis induti, funeri Reginae, risu et laeticia ovantes intererant. Adeo illis molestum et execrabile fuit, illud Regis connubium, laetabiliorque aliquanto in vultu et pectoribus hominum exequiarum, quam nuptiarum versabatur solennitas. Sed et probra plurima ludibriaque, et tunc et postea in illam cedebantur; ut satius aliquanto fuerit fastigium Regale nunquam usurpasse. Stanislaus etenim Cziolek tunc Notarius Regius, post vero in Vicecancellarium, et processu dierum in Posnaniensem Episcopum promotus, Satyram de illa, et pleraque carmina sugillationis et ignominiae plena, conscripserat. Porcam illam scribebat, foetus multiplicitate exhaustam. Propter thesauros dolabro oris sui egestos ex humo, decepto per mendacium leone, Coniugium suum occupasse. Ob quod facinus ipse Stanislaus Cziolek, mandato Regio a Curia fuit eiectus, postea vero, propter dictandi peritiam resumptus, et in Vicecancellarii ac Pontificalem dignitatem, promotus.

Poloni nacti occaſionem reiiciendi arbitralis Sententiæ Sigiſmundi Regis inter ſe et Cruciferos iniuſtæ latæ, ſummo gaudio perfunduntur

Sancti Georgii die appetente, Wladiſlaus Poloniæ Rex, Sbigneum de Oleſchnicza Præpoſitum ſancti Floriani, et Ianuſſium de Koſczieliecz Palatinum Wladiſlauienſem, ad leuandum à Magiſtro et Ordine Cruciferorum de Pruſſia, duodecim millia florenorum, et quingentos florenos Hungaricales, ad quorum ſolutionem illos Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex, per arbitralem ſententiam apud Wratiſlauiam latam, damnauerat, in Thorum tranſmittit. Et licet Cruciferi, datis in ſolutionem præfatæ ſummæ, aliquot millibus florenorum in auro, reſiduum argento puro ſe obtuliſſent ſuppleturos, Regii tamen Nuncii (ita enim à Rege mandatum acceperant) nullatenus ad aliud, quam aurum monetatum recipiendum, poterant induci. Non tam ſiquidem graue quam intolerabile, Wladiſlao Poloniæ Regi, et Alexandro Vithawdo Lithuaniæ Duci viſum eſt, iuxta Sigiſmundi Regis decretum, de terra naturali et propria Samogithiæ, facere pro Cruciferis ceſſionem, vtque aliquis defectus à Cruciferis emergeret, ſummopere optabant, quo Rex cum ſua honeſtate, et Cruciferorum dedecore, poſſet arbitrio contrauenire, et defectum culpamque tranſgreſſionis in Cruciferos contorquere. Optima igitur occaſione Regii Nuncii, defectum videlicet, qui in ſolutionis neglectu prouenerat, rati, ex Thorum in craſtino ſancti Georgii quoniam ſolutio in auro formato non implebatur, Cruciferis illos vſque ad nauigia proſequentibus, et obnixe, vt compenſationem auri, in argento ſuſciperent rogantibus, diſcedunt, et ad Wladiſlaum in Brzeſczie reuerſi, lætum illi atque gratum nouum adferunt, Cruciferos duodecim millium, et quingentorum florenorum Hungaricalium ſolutionem non impleſſe. Ex quo, parua, (vt plerumque ſolet) occaſio et tenuis affulſit bellum, quod in animo Wladiſlaus Poloniæ Rex geſtabat, moliendi, et in ſequentem æſtatem exercitus traducendi. Et hæc ipſa dudum meditata deſiderataque, Regem et omnes ſuos magna hilaritate impleuit.

Regnum Bohemiæ Wladiſlao Poloniæ Regi offertur

In Oppido Kowalye, Wladiſlao Poloniæ Rege ex Brzeſczie diuertente, Czenkonis de Vartemberg, et Vlrici de Rozemberg, cæterorumque Bohemiæ Baronum Nuncius, Vernerus de Rankow, aduenit. Qui literis credentialibus exhibitis, exponit et queritur, Sigiſmundum Romanorum et Hungariæ Regem, precem et oblationem Baronum Bohemiæ humilem et ſummiſſam, Wratiſlauiæ, de ſuſcipiendo Bohemico Regno illi factam, contempſiſſe, duaſque conditiones, parum illis tolerandas et honeſtas, fractionem videlicet muri in Ciuitate Pragenſi, et omnium armorum traditionem, imperaſſe, hiſque iniuriis et aliis multiplicibus offenſis eos laceſſiſſe. Quarum indignitate permoti, firmo propoſito atque conſtanti, nullo vnquam tempore in eius ditionem conceſſuros, rebellaſſe, et Wladiſlaum Poloniæ Regem in eorum Dominum et Regem conformiter delegiſſe, Petens ſuppliciter, quatenus Wladiſlaus Poloniæ Rex, non faſtidiret præfati Regni ſuſcipere regimen, neque tot Baronum et militum Bohemiæ, optimè de ſe ſentientium, ſupplicationes moraretur, quas illos aſtruebat paucis poſt diebus voluntate Re-

gia et beneplacito exploratis, per ſolennes ſuos Oratores reſumpturos. Nuncio præ-
fato Vernero de Rankow, Wladiſlaus Poloniæ Rex clementer habito et munerato
reſpondit, ſe ſup̄ re noua et graui, per eum delata, vbi cum Conſiliariis ſuis ad plenū
digeſta fuerit, poſtea reſponſurum: dummō et de ſua in Bohemiæ Regem conformi
electione, et de conditionibus circa illā expreſsis, fuerit primum à Baronibus Bohēiæ
ad liquidū certificatus. Iniurias inſuper à Sigiſmundo Rege p̄fato, in pronunciatiōe
ſententiæ Wratiſlauiæ irrogatas, per p̄fatum Vernerū Baronibus Bohemiæ inſinu-
at. Adiiciens Sigiſmundum Regem, pollicitationem ſuā, de corrigenda iniqua ſen-
tentiā, et per ſe, et per ſolennes ſuos Nuncios, frequentius repetitā, non impleſse.

Ioannes Ziſchka Pilzna relicta, nouam Ciuitatem, nomine Thabor ponit, et à Rege Sigiſmūdo miſſum Nicolaum profligat.

IOannes Ziſchka, relicta ex fœdere Pilzna, bis à fidelibus clade perculſus,
ne in victorum veniret manus, verſutiis obtinuit. Mulieres enim, de more exer-
citum ſuum ſequentes, pepla, in loco aſpero et iniquo, in quo ad certamen pedeſtre
venire oportebat, in trām proiici iuſsit, quibus equites impliciti, victores à victis obtriti
ſunt. Licium q̄3 Caſtellum vi expugnans, Vlricū illius Dnūm, familiāq̄3 ſuā gladio
occidit. Et cum Ciuitatem, in quam ſe, neceſsitate vrgente, reciperet, fortem non haberet,
ad Liſinicium amnem, locum, naturā munitum, elegit, mœnibusq̄3 cinxit, et vt quiſq̄3
tentoria fixerat, ita ædificare domos ſibi imperauit, Ciuitatiq̄3 Thabor nomen indi-
dit. A qua, et Comites eius Thaboritæ appellati. Maiorem aūt partem Ciuitatis eiuſ-
dem Liſinicius amnis abluit, reliquū torrens non modicus ambit. Nicolaum deinde
Mgrum monetæ, à Sigiſmundo Rege, ad curandas res in Bohemiā miſsū, in Para-
ſceues nocte conflixit, et omnes equos illi ademit, ac arma ſurripuit.

Quorundam Conſiliariorum Poloniæ ſeditio, ad Tribunal Regium, in Conuentu Lancicien̄ exorta vix ſedatur, et de Regno Bohemiæ ſuſcipiendo vel negligendo conſultatur.

EX Kowalye Wladiſlaus Poloniæ Rex, per ſolitas ſtationes in terram Do-
brzinenſem ſecedens, Pentecoſtes feſtum apud Iuniwladiſlauiā, Corporis ve-
ro Chriſti, apud Gneſnā tenuit. Et ſolitis progreſsibus vſus, Lanciciā, Conuen-
tionem generalem celebraturus, in feſto ſcti Iacobi intrauit. In qua vniuerſis fere
Prælatis, et Baronibus Regni Poloniæ conuenientibus, Wladiſlaus Rex in Albertum
Iaſtrzabiecz Epūm Cracouien̄, Sbigneum de Brzezye, Regni Poloniæ Marſzalcū, et Ia-
nuſsiū de Tuliſchkowo, Caſtellanū Caliſsien̄, quaſi compromiſsū, in cauſa Cruciferorū
de Pruſsia, in Sigiſmundū Romanorū et Hungariæ Regem, ſe inhibente, et iniuſſu ſuo
largum et extenſū, et non temporis reſtrictione limitatū ſcribi et ſigillari, ſuo iure
ſuaq̄3 temeritate, præſumpſiſſent, ius publicū inſtaurat, Iudiciūq̄3 ſolenne, in Tribunali
iudiciario ipſe præſidens, locat. Frequens in id ſpectaculū frūm, Conſanguineorū, ami-
corumq̄3 Petri Viſch, olim Poſnanien̄, quandoq̄3 etiā Cracouien̄ Epī, turba, quaſi da-
to ſigno conuenerat, læta, iram Regis, in Albtum Iaſtrzabiecz Cracouien̄ Epūm

fratris et amici ſui Petri Viſch a Cracouien Epatu depoſitionis authorem, re-
cidiſſe, contumelia et iniuria fratris ſui, occaſione prebita, vltura. Dum aut Bar-
tholsius Wlodkowicz, miles de Wierzchoſlawyce, et Domo Sulima, Cauſam Regis
procurando aduocandoq mordatius, q par erat, in Albertu Iaſtrzambiecz Epum
in quem et ipſe odio graui ardebat, inueheretur, germana enim neptem Petri Viſch
habebat pro Conſorte, fres, et Conſanguineos Albti Epi, quorum multitudinem ſecu
periculi diſcrimen precauens, adduxerat, Domini ſui improperiu non vltra laturi
in contentionem verſi, ſedicionem grauem concitarunt, Qua Barones preſidentes
Iudicio, deterriti, deſerere loca ſua, et conſulere ſibi et ſuis, coacti ſunt, contentione
deinde in Caſtro cepta, apud milites in Oppido conſiſtes, vulgata, maxima mortaliu
multitudo armis correptis ſuis auxiliatura, ad Caſtrum prorumpit, Rumor ingens
oritur, ſtridet mugitibus ether, Periculum et ipſe Rex veritus, Tribunali deſerto, ad
Regiam Camera, ſupra portam ſitam, cum Primoribus Baronibus confugit, Nec res
ſine cede mutua, et plurimoru crudeli interitu, partibus con ſe ingenti furore fre-
mentibus, potuiſſet tranſigi, nemine offerente ſequi efferuentem inſania inter-
rumpere auderet, ſi portarum Caſtri obſeruatione, pontisq eleuatione, per qua
currentes ex Oppido, in Caſtrum irrumpere ſatagebant, aditus reſtrictus Diui-
nitate propicia non fuiſſet. Seditione tandem oi compreſſa, etiam reconciliatio
inter Wladiſlaum Regem et Albertu Iaſtrzambiecz Epum Crac, Sbigneum de Brze-
zie Regni Polonie Marſzalcu, et Ianuſſium Caſtellanu Caliſien, per medium Ba-
ronum, et ſignanter Ioannis de Tarnow Palatini Cracouien, pcurata eſt. Habita de-
inde eſt ſuper acceptando aut refutando Bohemie Regno deliberatio, concordi-
terq concluſu, qtnus Wladiſlaus Polonie Rex, propter heresim, qua ſe Bohemorum
plures inquinauerant, item ppter aſſidue gliſcentem ſeditiom inteſtina, et q Sigi-
ſmundu Romanorum, et Hungarie Regem, propriu habebat heredem, tum propter va-
rios alios reſpectus, nullatenus Bohemie Regnu ſuſcipere conſentiat, voluntateq
ſuam ſuſpendens diſſimulet, et Bohemoru Legatis, ad illum ppterea venturis
nullum certum reſponſu cedat, ſed propoſito ſuo contecto, in ſpe illos, quoad poteſt
diſtineat, vt Sigiſmundus Romanorum, et Hungarie Rex, hoſtis pro ea tempeſtate in-
feſtus Polonie Regno creditus, eo ſtimulatus remorſu, deſineret tam licenter in
Regni Polonie offenſa graſſare

Picardorum hereſis apud Bohemos naſci-
tur, et per Ioannem Ziſchka ſupprimitur

AD priſcas Bohemorum hereſes, alia prius inaudita ſub his diebus emer-
ſit, Picardus quidam ex Gallia Belgica, in Bohemia penetrauit, Qui preſtigiis
quibuſda virorum et mulierum plebem ſibi concilians et nudos vtroſq in-
cedere iubens, Adamitas vocauit, Et ſe filium Dei aſſerens, Adam vocari iuſſit, Co-
nubiaq eis promiſcua, ſe tn prius conſulto permiſit, atq cum his inſula, amne Luſ-
nicio cincta, incolens, vicinos agreſtes cedibus et ſpoliis laceſſiit, In quos Ziſchka
quis ſceleratus, ſcelus tn ſpurciſſimu exhorrens exercitu duxit, Inſulaq expugna-
ta, Adamitas oes gladio et igne deleuit, duobus tn reſeruatis, ex qbus ſuperſtitiom
gentis cognoſceret, Qui poſtea videntes cantantesq dum mactarentur et incende-
rentur, occiſionem et incendia pertulere

Sigiſmundus Rex Praga obſidione ſoluta, ob illius à Ziſchka egregiam tuicões, in Re: gem Bohemiæ inungitur, et Viſchegradum fame preſſum, deditionem promittit PRA: genſibus

CONgregato forti et numeroſo exercitu, ex variis gentibus Almaniæ, Hun:
gariæ, et Sleſiæ, Sigiſmundus Rõanorũ et Hungariæ Rex, Wratiſlauia circa
feſtum ſcti Ioannis Baptiſtæ egreſſus, per Swidnicza et kloczko copias du:
cens, et in Bohemiã expeditiõm agens, Pragam obſidere cœpit. Solerti quidem, ſed
parum proſpero conſilio, Praga enim obtenta, facilè cœteras Ciuitates ꝑ deditione3
accepturus eſt. Eiusq3 obſidiõm ſex hebdomadis continuauit, Pragenſibus portas
nocte et interdiu non claudentibus, obſidentesq3 continuis et ſecundis eruptiõibꝫ
vexantibus. Nec Pragenũ Ziſchka accerſito, et ei ſuma rerũ tradita, eruptionibꝫ con:
tenti, Caſtrum in ſuper Viſchegrod, ꝙ pro Sigiſmundo Rege tenebatur (Czenkõ
enim bina proditione inſignis, illud ſibi tradiderat, ſpe præmiorũ illectus) obſidẽt,
omnibus ingeniis et conatibus, pro illius conquiſitiõne adnixi. Et licet plures nu:
mero Barones Bohemiæ, in auxilium Sigiſmundo Regi acceſſiſſent, nonnulli
tamen ex eis cum Sigiſmundo Regi parum fidi, parumq3 puri forent, Pragenſi:
bus quæq3 Regis arcana prodebant. Ex quo, in Pragenſibus maior animatio ad re:
ſiſtentiã, fortius opponendam exigebatur, Almanorũq3 clades dietim proueniebat.
Videns itaq3 Sigiſmundus Rex, ſe Pragam conquirere non poſſe, ad Caſtrum
Sancti Venceſlai, cum multitudine armatorum ingreſſus, ſe in Bohemiæ Regem
die Dñico Sancti Iacobi Apoſtoli, à Conrado, natione Veſtphalo, Pragenũ Archiepo
coronari et inungi procurauit, Coronationeq3 perfecta, moleſtias ſui exercitus, de
ſolutiõne illum impetentis, non tolerans obſidione ſoluta, recepta lancea Dñi et Cla:
uo, aliisq3 õibus Sanctuariis, ſanctorũ reliquiis, Clenodiis, Theſauris, libris, loca:
libus, tam per Imperatores Rõanorũ, q3 Bohemiæ Reges, apud Pragam et Caſtrũ
Karſten, ꝙ ſuæ ditionis erat, depoſitis, (quæ oĩa tp̃is proceſſu, ductus neceſſita:
te, aut vendidit, aut diſtraxit) recepta inſuper materiali Corona Bohemiæ in
Hungariã, licenciato exercitu, nullo memorabili in rebelles Bohemos edito ope:
re, rediit. Ex eo tempore ſe Bohemiæ Regem titulauit. Quo diſcedente Caſtrũ
Viſchegrod fortius à Pragenſibus, quati et obſideri cœptum eſt. Ziſchka apud Pra:
genũ agens, ex Conſilio ſuorũ Sacerdotũ, omnes baſilicas delere adortus eſt, quæ
ſanctorũ nominibus dicatæ fuerant. Neq3 enim fas eſſe dicebant, alteri, q3 ſoli Deo
templa ſacrari. Hinc plurima Monria, nobilesq3 Eccleſiæ, uno impetu in Ciuitate
diſiectæ. Id dum Pragenũ ægrè ferent, quibus ſeruandũ decus, ædificiorũ videbatũ
ſenſim ob repentem ſeditiõm euaſurus Ziſchka, cum ſuis abiit, templaq3 fidelium
loca, expugnans, Sacerdotes Dei, et vtriusq3 ſexus hoĩes, etiam cum infantibus, aut
igne combuſſit, aut gladio extinxit. Fuit et aliã in Bohemia factio hæreticorũ, Orebi:
tarum appellata, quæ territoriũ Hrecenũ, vicinasq3 fideliũ gentes, magnis affecit
cladibus. In arce Viſchegradenũ fame in dies creſcente, cũ cœtera deeſſent, equinæ
carnes aliquãdiu ꝑ cibo fuere. Ad extremũ niſi ad certã diem auxiliũ Sigiſmũdꝰ ferret,
deditio ꝑmiſſa, lexq3 ꝑmiſſis adiecta, vt Viſchegrad, Sigiſmũdo veniẽte prorſꝰ quieſceret

Legati Bohemorum apud Regem Wladiſlaum lega-tione funguntur. Qua cum ipſi Bohemiæ Regnum of-ferrent, alii in Lithuaniam Vithawdo Duci, eandem legationem relaturi, alii in Niepolomicze ob Interdictus contra Bohemos tanq; hæreticos à Papa latū mittuntur. 505

Lancicien. Conuentione expedita, Wladiſlaus Poloniæ Rex, venit in Volborz, Vbi ad ſuam Sertem Nuncii Regni Bohemiæ, vzt Hinek de Valſchten, Haleſh de Wrzeſczow, item duo Conſules Pragenſes, Simon et Thaniczka, item Ioañes dictus Cardinalis, et Petrus Angſicus, Sacerdotes à Kruſchina, et Boczkone, cæteriſq; Baronibus Bohemiæ deſtinati, adueniunt, Quibus dicendi poteſtate fcta, legationē ſua explicant, in hunc modū. Licet Serme Rex Venceſlao Rege nr̃o Bohemiæ obeunte per ſolennes nr̃os Nuncios, Sigiſmundus Roãnorū et Hungariæ Rex, foret humiltr rogatus, qtnus velut hæres Regni Bohemiæ et ſucceſſor veniret in Bohemiam et Regni Bohemici ſuſciperet regimen, ipē tamen hoſtiū nr̃orum Almanorū ſedu-ctus ineſcatusq; conſilio, humilitatem nr̃am et oblationē ſynceram deputans, oſtentui non ſecus in Bohemiā accedere, et Regnum ſuſcipere reſpondit, q; armis oībus Ci-uitatis Pragen., in ſuam et ſuorum Officialium poteſtatem, contraditis, et muro Ciui-li, pro ſuo ingreſſu, ruinato, Nobis aũt huic ludibrio, vt conuenientiſſimum erat reni-tentibus, mox deſtructionē Regni nr̃i molitus eſt, et omnium ferè Principū Almaniæ hoſtium nr̃orū exercitu collecto, Bohemiæ Regnum ingreſſus, populatus eſt illud longo tempore Ciuitatem Pragenſem obſidione coartans, Quam cum animaduerteret ſe capere non poſſe, Regnum nr̃um Corona materiali, Sanctorū oſſibus et reliquiis thesauris, libris, Clenodiis, et omnibus localibus, à longo tp̃e quæſitis, ſpoliauit, ſpo-liaq; hmōi, et Regni nr̃i Clenodia, in Hungariā ſecum detulit, nonnulla vero diſtra-xit, Quapropter tam crudelis Rex, tam prophanus homo, non ſolum nobis pro Rege habendus non eſt, ſed veluti nr̃i linguagii, nr̃æq; gentis, infeſtiſſimus, ad internitionē vsq; perſequendus, Si itaq; gratum et acceptum eſt Serti tuæ Regni Bohemiæ ſuſci-pere regimen et gubernacula, illud tibi ab omnibus Baronibus, militibus, Ciuibus, domi-nis, et ſubditis eiuſdem Regni, deferimus, dummodo pollicitatione tua Regia nos certifices, ab hoſtili inuaſione defendere, et quatuor articulos ritus nr̃i, vzt Commu-nionem vtriusq; ſpeciei, facinorū publicā correctionē, verbi Dei paſſim omnibus libe-ram prædicationē, et temporaliū ab eccleſiis et Clero ablationē, nobiſcum practicare, Neq; enim Sertas tua Regno Bohemiæ non ſuſcepto, æſtimet ſe Regnum ſuū poſſe aut in pace regere, aut ſine grandi bellorū ſtridore obtinere, cum hoſtis nr̄ commu-nis Sigiſmundꝰ Rex, Bohemiæ Regno deſtructo, aut ſaltem quaſſato, Polonicū tuū deſtruere aſpirabit, poſtq; pridem lata, contra tuā excellentiā, tuumq; Regnum, iniqua et iniuſta apud Wratiſlaniā ſententia, plus iniquitati Crucifericæ, q; tuæ, com-pertus eſt iuſticiæ fauiſſe, Qui etiam dudū et nunc pfatos Cruciferos in tuam Re-gniq; tui perniciem animat, ad belligerandūq; tecum gentium ſuarum auxiliis, in-geniisq; et dolis, et quacunq; valet arte ſubornat. Hæc Bohemus. Conſtabat autẽ et Ziſchkam et factionem eius, legationi huic aduerſari, qui liberis hoībus Regem habendum eſſe negabat, Sed in comuni et libertate viuendum eſſe, nulliſq; paren-dum Sæcularibus Regibus, aut Principibus aſtruebat, ſuadebatq; magis parendū

legibusque Regibus, hiſque adulterinis et ſimulatis ſermonibus, ſtolidorum vulgarium animos et fauores ſibi arte et vafro ingenio conciliabat, ea ſpe et propoſito, quatenus ſummam Imperii apud Bohemos facilius ipſe occuparet. Bohemicæ legationi Wladiſlaus Poloniæ Rex, deliberatione cum ſuis habita, in hunc modum reſponſum edit, Moleſta eſt nobis viri Nobiles omnis differentia, quæ inter Sigiſmundum Romanorum, Hungariæque Regem et vos exorta inualeſcit. Nec ſecus de damnis et populationibus veſtris que propriis, et ſignanter de interitu Ciuitatis Pragenſis, ſingulari affligimur dolore, omnem operam noſtram ad reſcindendum exortum diſſidium, et in veram reconciliationem, ſi vobis collibuerit, nauaturi, Cum autem res, pro qua nos conuenitis, ſupplicando, vt Regni Bohemiæ acceptemus regimen, grandis et nodoſa ſit, grauique egeat deliberatione, non poſſumus in præſentiarum ad illam, conſultatione cum chariſſimo fratre noſtro Duce Lithuaniæ Alexandro Vithawdo primum non habita, reſpondere. Ad quem ex hoc loco ſpeciales Nuncios, quatenus nobiſcum in loco et tempore apto conueniat, deſtinamus, nobis ſua ſuper hac re conſilii largiturus. Duobus deinde Bohemorum Nunciis, videlicet Hincone de Valſten, et Simone Conſule Pragenſi in Lithuaniam, ad parem legationem Alexandro Vithawdo exponendam, diuertentibus, duo reſidui, Wladiſlai Poloniæ Regis ordinatione, in Nyepolomyce mittuntur, procurationem plenam pro ſe et ſuis habituri. In omnibus ſiquidem locis, ad quæ prædictos Bohemorum Nuncios venire contigerat, Eccleſiaſticum ſeruabatur, apud Poloniæ Regnum Interdictum, quoniam Summus Pontifex Martinus quintus, ſingulos Bohemos hæreſim Viclephiticam practicantes et anathemate damnauerat, et loca, in quibus conſiſterent, interdicta eſſe cenſuerat. Propter quod in Niepolomyce deducti ſunt, velut in locum ab hominum conuerſatione ſequeſtratum, vbi ſub omni tempore manſionis eorum eccleſiaſticum tenebatur interdictum.

Viſchegradum, à Pragenſibus plurimis ex Sigiſmundi exercitu ſtratagemate cæſis, capitur. Ziſchka verò in Oppida et Monaſteria deſæuit, et alterum oculum amittit

CAſtrum Viſchegrad apud Pragam, quod Pragenſes longa obſidione conſtrinxerant, ab impendenti periculo, defenſoribus illius diuturna inedia maceratis, Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex, liberaturus, grandi exercitu ex Bohemis, Polonis, Hungaris et Almanis collecto, perſonaliter Pragam aduenit, Statiuaque propius Pragam locans, opem obſeſſis ferre, aut ſi id minus procederet, victualia ad obſeſſos importare, omni ſtudio conſtituit. Pragenſes Regem Sigiſmundum ad ſoluendum obſidionem venturum rati, loca, quibus ſolutio obſidionis adminiſtranda erat, ſpecubus foſſiſque ſubterraneis, et Cuniculis occultis, leui deſuper ſabulo conſtrato, quatenus ſuper ingradientes falleret, dudum infecerant, dolis et inſidiis hoſtem validioremque armis oppreſſuri. Militibus itaque Sigiſmundi Regis, et vniuerſo eius exercitu, ad repellendam Caſtri Viſchegrod obſidionem, certatim, Sigiſmundo Rege inſpectante, irruentibus, Pragenſes in aduerſum ire pergunt, Quorum paucitate milites Sigiſmundi conſpecta, dum auidius in pugnam properant, in loca inſidiarum præcipitantur, Multiſque locorum tantummodo iniquitate obrutis, cæteri, ſine aliquo humanitatis reſpectu, barbara rabie trucidati ſunt. Multa tunc Bohemorum, Sigiſmundi Regis

partes ſequentium, indigna morte, obtrita fuêre millia, et vniuerſus ferè Bohemicæ no- 506
bilitatis flos proſtratus concidit. Ex Polonis Andreas Baliczki, de Domo Bipenniũ, miles
inſignis, Georgius Smolnenſ. Dux, qui de ſuo Ducatu Smolenſko ab Alexandro Vitaw-
do eiectus, ad Sigiſmundum Romanorum Regem ſe contulerat. Ex Bohemis, Henricus
de Plummow, Iaroſlaus Konopiſky de Sternbarg, pluresque alii milites inſignes deſi-
derati ſunt. Rex Sigiſmundus clade tam inſperata et crudeli perculſus, cum re-
liquiis miſerabilis exercitus, triſtis mæſtusque in Hungariam rediit. Ceciderunt ex
Morauis quoque decem Proceres, ex Hungaris cæteriſque gentibus quam plurimi. Arx
Sigiſmundo Rege recedente, Pragenſibus dedita eſt. Erant in Territorio Pilznenſ.
complura Cœnobia, opibus et ſtructuris inſignia, ex quibus Ziſchka quinque com-
buſſit. In Monaſterio vero Cladronenſ. quoniam munitius erat, præſidium poſuit. Huc
Sigiſmundus exercitum admouit. Sed Ziſchka poſt hæc ad Pilznam ducens, tenta-
ta magis quam obtenta expugnatione (videbat enim vrbem egregiè defendi) viam
petiit, Oppidoque potitus, populares cum ſacerdotibus fruſtra veniam petentes, in-
cendit. Oppidum autem Rab impugnans, alterum oculum amiſit. Nec propterea Caſtrẽ-
ſem laborem, aut rei militaris curam, omiſit. Cæcuſque populus, cæcum Ducem ſecu-
tus eſt. Pragenſes in Oppido Verona, in quo præſidium Sigiſmundi Regis erat captum,
paucis vita reſeruatis, cæteros interimunt. Brod Teutonicum expugnant, Kuthnam-
que et alias plures Ciuitates, dedentibus ſe oppidanis, in poteſtatem accipiunt.

Legati Bohemorum reſponſione Wladiſlai Regis, quod videlicet Regnum Bohemiæ ſibi oblatum renueret, accepta, in Bohemiam redeunt.

Data reſponſione apud Volborz, Wladiſlaus Poloniæ Rex, Nunciis Bohemi-
cis, per ſolitas ſtationes vadit in terram Sandomirienſem, deinde in Lubli-
nenſ. poſtea vero in Ruſſiæ oram deſcendit. Qua peragrata in Niepolomyce
pro die ſancti Martini, Conſiliariis Eccleſiaſticis et Sæcularibus, conuenire illûc iuſſis,
aduenit, et Sigiſmundum Romanorum et Hungariæ Regem apud Pragam conflictum,
Venceſlao Oppauiæ Duce, ſibi celeri Nuncio ſignificante, tum primum agnouit. Bo-
hemorum itaque legatione, frequenti deliberatione ventilata, nemini ſatis placuit,
Regnum Bohemiæ cum hæreſibus et ſeditionibus, cladibuſque inteſtinis, hærede
inſuper legitimo, Sigiſmundo Romanorum et Hungariæ Rege extante, qui ad illud à par-
te iuſtiori aſſumptus, et coronatus erat, aſſumi. In hancque ſententiam Bohemorum
Nunciis reſponſum eſt. Et Wladiſlaus Poloniæ Rex, propoſitum ſuum illis detegens
Regni Poloniæ finibus ſe contentum fore, et nullius externi ſe egere profeſſus eſt,
Regnumque Bohemiæ, cum articulis, ab eccleſia Catholica damnatis, nequaquam ſuſce-
pturum. Licentiatis deinde Bohemorum Nunciis, per ſolitas ſtatiònes in Lithua-
niam procedens, totam illîc hyemem abſumit.

QVARTO Calendas Aprilis, Martinus Papa quintus, Florentiæ agens, Io-
anne Epiſcopo Lubucenſ. qui in Pontificatu illo aliquot annis exegerat, ad Strigo-
nienſ. Archiepiſcopatem Sedem in Hungaria, Sigiſmundo Romanorum et Hungariæ Rege
inſtante tranſlato, Ioanni Epiſcopo Brandeburgenſ. prouidet de Lubucenſ. petente Frede-
rico Marchione Brandeburgenſe.

Anno Domini 1421.

De deſponſatione Heduigis filiæ Regis Poloniæ Wladiſlai, filio Marchionis Brandeburgeñ Frede:rico facienda tractatus, opera Sandiuogii Oſtrorog.

Natalis Domini diebus, Wladiſlaus Poloniæ Rex, apud Troky celebratis, re:
nationibus ſolitis in Lithuania immorabatur. Sub quo quidem tempore, cœ:
ptus eſt agi tractatus, de Wladiſlai Poloniæ Regis filiæ Heduigis deſponſatione.
Sandiuogius ſiquidem de Oſtrorog Palatinus Poſnanien, Ioem̃ Czarnkowſky, et Io:
annem Suczka de Woyſchewo, et nonnullos alios fr̃es, ac conſanguineos ſuos, Polo:
norum milites, à Frederico Brandeburgen Marchione, in bello, q̃ inter eum et Ste:
tinen Duces agebatur, apud oppidum Tangermund captos, liberaturus, ad præfatu
Fredericu Marchionem deſcenderat. Iniciauit itaq; Fredericus ipſe primus hunc
tractatum. Et verbis prudentibus, multa ſubſidia contra ſingulos hoſtes Regni Po:
loniæ, et ſignanter contra Cruciferos de Pruſſia, cum notabili terrarum ſuarum
pro Regno Poloniæ perpetua applicatione, ſi Wladiſlaus Poloniæ Rex filia ſuam
Vnicam, Heduigim virginem, filio ſuo Frederico, natu maiori, deſponſare digna:
retur, cœpit polliceri. Exquiſita igr̃, cum ſolerti ſcrutinio, p̃fatus Sandiuogius Pala:
tinus Poſnanien, mente et oblatione Marchionis præfati, ſingulos tractatus, cum
dicto Marchione habitos, Wladiſlao Poloniæ Regi in Lithuania, per ſpeciales Nun:
cios intimat, preces et conſilia adiiciens, vt Wladiſlaus Poloniæ Rex, cum Marchio:
ne prædicto, id plurimu deprecante, quanto celerius conueniat. Wladiſlaus autem
Rex ſuper hac re, cum Alexandro Vithawdo deliberatione habita, neq; affinitatē,
neq; commerciu ſe abnuituru reſpondet, et poſt feſtum Paſchæ p̃xime venturum
Cracouiæ locum ad ſe veniendi conſignat.

Regnum Bohemiæ Wladiſlao Rege Poloniæ illud reiiciente, offertur Alexandro Lithuaniæ Duci.

Carniſpriuii dies, Wladiſlao Rege Polonorum, in Lithuania in Curia Vora:
ni, ſuper fluuium Merecz, vna cum Alexandro Vithawdo agente, Primores
Bohemorum Nuncii, vz̃t Hinek de Valſchten, Haleſch de Wrzeſczow, Petrus
Anglicus, venena Anglicana et ipſe Bohemis p̃pinans, Ioannes dictus Cardinal,
Item Conſules Pragen, Simon Mikoſch de Tkaniczka, adueniunt, Habitaq; audientia,
ſupplicationem priorem apud Wladiſlaum Regem reſumunt, vt Regnu Bohemiæ
acceptare dignaretur. Quo reſpondente, non ſe aliquo pacto reſponſum ſuperius
apud Niepolomicze datum variaturu, Alexandrum Vithawdum Ducem magnu
Lithuaniæ, variis precibus, oblationibus, et pollicitationibus, enixius quo poſſunt
fatigant et conueniunt obſecrando, vt fratre ſuo Wladiſlao Poloniæ Rege, Regnu
Bohemiæ faſtidiente, ipſe illud ſuſcipere dignaretur. Alexander aūt Vithawdus,
nullo certo tunc reſponſo edito, anno integro Bohemicos Nuncios in ſpe ambigua
diſtinebat. Ne tamen prorſus viſus foret eorum oblationem abiicere, tali eos

ſpe ſolidat. Quamuis ego Dominio meo Ducatu magno Lithuaniæ contentus exiſtam, et Regni Bohemiæ potentiis et diuitiis non indigeam, in odium tamen Sigiſmundi Romanorum Regis, qui per iniquam ſententiam, contra me latam, quamuis fœderatus meus foret, terras meas natiuas mihi abiudicauit, non recuſo Bohemiæ Regnum ſuſcipere, dummodo promittatis nihil temerè et pertinaciter, aduerſus fidem Catholicam ſapere, ſed mandatis et inſtructionibus eccleſiæ in omnibus obedire. Mihi ſiquidem articulos, à vobis dogmatiſatos, Regno etiam Bohemiæ acceptato, neque defendere, neque tenere in animo eſt. Et quamuis Chriance religionis nouus profeſſor, nouusque Princeps ſim, non tamen fidem, ſemel ſuſceptam et ritum illius vllo peſtifero dogmate inquinari ſinam, inſtitutis et obſeruantiis vniuerſalis Eccleſiæ, me in ſingulis conformaturus.

Heduigis filia Wladiſlai Regis nubit Frederico filio Marchionis Brandeburgenſis, et fœdus cum Cruciferis in annum profertur

FEria ſexta poſt Cinerum Wladiſlaus Poloniæ Rex de Vorani egreſſus per Dubicz, Grodno, Rathno, Thar, Lubowlya, Hrodlo, Chelm, Kraſzniſtaw aliaque loca conſueta, ad Regnum Poloniæ rediit. Redierunt et cum ſua Sorte Bohemorum Nuncii, fuitque illis iterum apud Niepolomyce manſio conſignata, donec illis finalis daretur per Alexandrum Withawdum reſponſio. Venit autem Cracouiam Wladiſlaus Poloniæ Rex pro Dominica Ramiſpalmarum, quo ad ſuam Sortem plures numero Sleſiæ Principes, et ex variis mundi partibus Nuncii confluxerant. Quibus comiter habitis et expeditis, cum Prælatis et Baronibus Poloniæ, iuſſu ſuo illuc conuenientibus, apud Cracouiam aliquot hebdomadis immorabatur, donec poſt feſtum Paſchæ Fredericus Brandeburgenſis Marchio aduenit, à Wladiſlao Poloniæ Rege cum inſigni Prælatorum, Principum, et Baronum caterua, vſque in Pradnik ſibi obuiam eunte, exceptus. Poſt varios autem tractatus, ſub diebus quindecim habitos, cum Marchione præfato, et filio ſuo Frederico natu maiore, affinitatis fœdus ictum eſt, et Regia virgo Heduigis illi deſponſata, fœdusque huiuſmodi, etiam inſcriptione et conditionibus iis firmatum, conficitur, vt filius Marchionis Fredericus, cum filia Regia Heduigi, Poloniæ Regnum obtineret, ſi Wladiſlaum Regem prolem maſculinam relinquere non contingeret, Oram Saxonicam, et terram Lubuſzenſem, à Corpore Regni Poloniæ iniuſte alienatam, ipſo Regno Poloniæ incorporet. Si vero Wladiſlaus Poloniæ Rex pignus ſuſceperit, Rex Poloniæ et Regnum, florenorum Centum millia, dotem virgini Heduigi conſignabunt. Et quamuis aliqui Barones Poloniæ affinitatem huiuſmodi cum Boguſlao Stolpenſi Duce, ipſo per graues et multiplicatos interceſſores expetente, probaſſent, perſuaſiones tamen vno faceto Criſtini de Oſtrow Cracouienſis Caſtellani confutatæ ſunt. Qui nauale auxilium, quo ipſe Boguſlaus Stolpenſis Dux, et Datiæ Regis aſſiſtentia, valebat, infirmum et caſuale, reſpectu terreni, quo ſuperabat Marchio, deduxit. Aſtruens nauale auxilium, flante vento, poſſe auerti, aut ſi ventus non impediat, negligentiam tamen et motum in ventum et auram retorqueri: quod accidere æquè non poteſt in terreno. Et quoniam Wladiſlaus Poloniæ Rex, æſtate illa expeditionem mouere in Cruciferos firmauerat, affinem nouum Fredericum Marchionem Brandeburgenſem requirit de ſuffragio ſibi contra Cruciferos ferendo. Qui certis

cauſis et reſpectibus allegatis, reſpondit ſe ad ferenda auxilia Regi, eo anno parum idoneum parumque valentem eſse. Conſuluitque in annum integrum, bellum treuga ſuſpendi, ſe interim ea ingenia easque vias reperturum, quibus Cruciferi ſine bello et armis frangi, et in eam attritionem neceſsitatemque redigi poterint, vt non ſolum quæ Poloniæ Rex imperauerit, obedienter facere, ſed et quadrigas coequinationum ſuarum vehere impellerentur. Ea reſponſione Wladiſlaus Rex, non ſecus quam vera lætus, à bello in Cruciferos ea æſtate abſtinuit, et Sigiſmundo Romanorum et Hungariæ Rege per Nuncios et literas precante, in annum vnum treugam firmauit. Acceptis deinde præfatus Fredericus Marchio, à Wladiſlao Poloniæ Rege magnificis muneribus, ſuis quoque in Poloniæ Pontifices et Barones diſtributis, omnibus neceſsariis abeundo in eundo et redeundo tractatus, voti ſui compos hilaris in propria rediit.

Vilhelmus Burgundus per terras Poloniæ Hieroſolymam iturus, Cæſari Turcarum literis Wladiſlai Regis commendatur

Frederico Brandeburgenſi Marchione, Wladiſlaus Poloniæ Rex licentiato, ex Cracouia per Zarnowiecz, Nouam Ciuitatem, Biecz, Sandecz, in terras Ruſſiæ tranſiit et feſtum ſanctæ Trinitatis in Biecz, et Corporis Christi in Kroſno agit. Dum autem diem ſancti Ioannis Baptiſtæ apud Ozimini ageret, Vilhelmus de Lannwoÿ, Burgundus miles aduenit, et Wladiſlao Polonorum Regi ex parte Henrici Anglorum Regis literis commendaticiis et muneribus, videlicet ſtamine atlantico, auro intexto, galea ferrea, criſta aurea inſigni, et duobus Anglicis arcubus præſentatis, petebat ſibi per terras Dominiorum ſuorum, in terram ſanctam Hieroſolymorum tendenti, ſaluum conductum præſtari. Wladiſlaus autem Poloniæ Rex, ſua ſponte in quoslibet aduenas, comis et munificus, non ſolum ſecuritatem per terram ſuam præſtitit, ſed etiam illum ampliſſimè donatum, Turcarum Cæſari per literas commendauit. Quorum contemplatione miles prædictus Vilhelmus ex Conſtantinopoli, à Cæſaris familiaribus vſque Hieruſalem perductus eſt. In patriam deinde reuerſus, magnis laudibus, Wladiſlai Poloniæ Regis in ſe benignitatem et apud Burgundos Anglicosque impleuit, et vſque in diem mortis ſuæ gratiarum actiones in Wladiſlaum Regem celebrauit.

Reſponſum datur à Wladiſlao Rege Legatis Bohemorum de non accipiendo Bohemiæ Regno

Ex terris Ruſſiæ, pro feſto Aſſumptionis, beatæ virginis Mariæ, Wladiſlaus Rex venit in Lublin generalem Diætam, cum Alexandro magno Duce Lithuaniæ illic acturus. Quò cum vterque in frequentia Conſiliariorum, vtriusque Dominii conueniſset, ſuper rebus Bohemicis et legatione eorum deliberatione habita, talis Bohemorum Nunciis, qui et ipſi ex Niepolomÿce, pro reſponſo ſollicitaturi, aduenerant, reſponſio à Wladiſlao Rege, et Alexandro Vithawdo edita eſt. Non licet nobis viri nobiles, qui Christiani cenſemur, cenſerique optamus, Principes, Regni Bohemiæ à vobis oblatum regimen, excipere, eius iuſto hærede, Sigiſmundo Romanorum Rege, extante. Qui et ſi fœdus initæ nobiſcum amicitiæ

ſanguiniſque iura praeuaricatus, ſua arbitrali iniqua ſententia, grauiſsimè nobis iniuriatus ſit, nos tamen cauſa noſtra Deo, iniuriarum vltori, ad vlciſcendum reſeruata, fideique et Regni Bohemiae negocia, ſyncerè nos adiuturos adminiſtraturosque offerimus, vobisque omnem noſtram operam pollicemur. Quod ſi erroribus à vobis dogmatiſatis, quos vniuerſalis damnat Eccleſia renunciaturos, vos conſenſeritis, vos et Regnum veſtrum curabimus noſtra ſolicitudine, ad bonum regimen reducere, et ad pacem, ſeruata vobis veſtri honoris integritate, ſtabilire. Mittemusque ex hoc loco, certos Nuncios noſtros ad Sigiſmundum Romanorum Regem, tractaturos ſecum modos et vias, quibus vos et Regnum veſtrum, ad fidem Orthodoxam reduci, et optimis religionis Catholicae moribus, obtinebimus informari. Nec ſolum illic, ſed et apud Sedem Apoſtolicam laborabimus, pro veſtra et Regni veſtri honeſta reductione, pace et vnione. Et cum Sigiſmundus Rex, habens duo ampliſsima Romanorum videlicet et Hungariae Regna, gubernationi eorum intentus, ſcit ſe in tertii regimine, parum benè poſse verſari, fauendo vobis et Regno veſtro, de vnione et pace, remur illum de iure Regni haereditario, et quocunque alio ſibi competenti, praeſertim, ſi haereſim vos relinquiſse ſenſerit, facilè ceſsurum, vobisque largiturum authoritatem, alterum Regem, vobis gratum et vtilem ſubſtituendi. In eoque caſu poſset alter ex nobis, veſtris annuere precibus, et Regni Bohemiae ſuſcipere regimen. Sed et vobis errores, legi Diuinae et Eccleſiae Dei aduerſantes, deſerentibus, etiam in euentum, quo Sigiſmundus Rex difficilem ſe in cedendo monſtraret, et non dubitamus Sede tamen Apoſtolica conſulta et conſentiente, in fidei ſanctae fauorem et Regni veſtri quietationem, veſtrum Regnum acceptare. Ea reſponſione Bohemorum Nunciis data, Lublinenſis Conuentus ſolutus eſt.

Wladiſlaus Rex miſsis Nunciis, à Rege Sigiſmundo petit, vt liceat ſibi Bohemos ad puritatem fidei et ditionem eius reducere, ita tamen, vt ipſe quoque contra Cruciferos ſibi auxilia ferat

Vigore receſsuum Lublinenſis Diaetae, duo Nuncii Regis et Regni Poloniae nomine, ad Sigiſmundum Romanorum et Hungariae Regem, videlicet Ioannes de Tarnow Palatinus Cracouienſis, et Sbigneus de Oleſchnycza, Sancti Floriani Praepoſitus deſtinantur. Qui cum illum in Tharnouia, Regni Hungariae oppido offendiſſent, in hunc illi modum, Wladiſlai Poloniae Regis, exponunt mandata. Sereniſsime Rex, Moleſtè admodum ferens Illuſtriſsimus dominus noſter Wladiſlaus Poloniae Rex, Regnum tuum Bohemiae, in haereſeos monſtra, variasque calamitates, atque clades ciuiles et externas prolapſum eſse, habita nuper in oppido Lublinenſi, ſuper danda reſponſione Bohemorum Nunciis, Regnum Bohemiae ſibi offerentibus, generali Conuentione. Cui et fratrem ſuum Alexandrum Vithawdum Lithuaniae magnum Ducem, et vtriusque ſui Dominii Polonici, videlicet et Lithuanici, Conſiliarios adhibuerat, de rebus Bohemicis, in ſanctae fidei fauorem conſultandum curandumque duxit, ea quoque omnia ſibi aggredi conſtituit, per quae Regnum illud ad tranquillum poſsit reduci, et ab infectione haereſum purgari, ſummum ſe ea ipſa re Deo et tibi, ſummum religioni Chriſtianae, et genti illi, vnum linguagii commercium cum gente ſua Polonica habenti, obſequium arbitratus praeſtiturum. Cum autem te abnuente id parum benè fieri exiſtimat, obſecrandum et requirendum te per nos, ſuos Oratores inſtituit, digneris et ipſe paterni auitique Regni calamitatibus compaſsioni ferre.

Fauereq; et annuere, vt nr Dnus Illmus Rex Regnum pdictum renunciare haeresibus, pacem resumere, bella deponere, tuamq; profiteri ditionem, viis modestis et pacificis disponat: armis id, si sua monita a Bohemis spretum iri contigerit, effecturus. Et quoniam Sertas tua Ext cum eiusdem loquamur, venia pollicitationes suas, et in foedere cum nro Rege inito, et postea frequentius repetitas, non in aliquo tenuerit, et auxilium personale in Cruciferos ferre detrectauerit, et in irritum semper cessit tua, qquis frequens et ingeminata iureiurando, Regi nro per te facta pollicitatio, non habet Rex nr ppter quid tuis sponsionibus de cetero incumbat, rebusq; tecum, non verbis neq; chartis agendu retur. Om tn tuaru in se praeuaricationum transactarum oblitus, offert se Bohemos ad Catholicae veritatis puritatem, et Ecclesiae vnionem, tuamq; obedientia et ditiom sua cura suaq; interpositione, modis honestis et pacificis reducturum. Id si minus prospere successerit, sua tibi in Bohemos offert, ac vicissitudinaria in Cruciferos a te, quoniam ad ea ex foedere obligaris, requirit, arma, prior tecu ad domandu Bohemos, cum oibus suis potentiis, si tamen Slesiae vniuersa illi consignabis et inscribes obsidis loco, Oram pcessurus, nec inde prius discessurus, donec Bohemi, et fidei scae vnionem atq; ritum, et tuam aeque fuerint obedientia pfessi. Tu aut Regnum Bohemie auxiliis Regis nri adeptus, parem vicissitudinem, ad quam ex solo opere obligaris, etiam tunc saltem illi et Regno suo redde, et in Cruciferoru de Prussia exterminiu, cum tuis Copiis, laturus Regi nro auxilium, consurge, vt de Sedibus ab eis occupatis, vro communi brachio possint depelli, et tra Prussiae inter vos duos Reges, tris Pomeraniae, Chelmen, et Michalouien Regno Poloniae redditis, partiri, maiorem illiy ptem altero ex vobis, qui numero et robore gentium pstabit, sortiente. Vbi aut haec otā dno nro Regi opere impleueris, reddere tibi Slesiae tras, et de illis excedere astrictus sit, sin minus in sua et Regni Poloniae ppetua remaneant ditione. Industria siquidem tuam optime scias, a Rege nro intelligi. Nec ita hebetem esse Regem nrum, vt verboru tm nudo sonu, et nuda pmissa tua, pro opere et satisfactione accipiat. Quappter rogatus a nobis, praeteritaru illaru tuaru fictionu vel amento contentus, vetera pmissa, nouo saltem implemento, aliquando consolida, et non ficto sed fideli et vero amore demonstra te Regi nro et Regno foederatum. Perpendere qq velis, et scrupulosius reuoluere, qualis erga te Rex nr fuerit, et an sibi syncero offo rnderis, et quali illum et Regnum suu torseris, assidueq; torqueas maleuolentia, et simulata calliditate.

Respondendo Nunciis Polonoy, Sigismundus Rex vltro se offert, aut vnicam filiam suam Elizabeth, aut glotem Offkam Reginam Bohemiae, cum dote Centum millium flory, et terris Slesiae daturum Wladislao in vxorem.

Altera die Sigismundus Romanorum et Hungariae Rex, Polonoru Regis Nunciis tale Responsum reddidit. Quamuis de beneuolentia et oblatione amplissima, quae mihi ex parte fratris mei, Illmi Wladislai Poloniae Regis, per

vos denunciata eſt, admodum gratuler; quamuis optimam ſuam voluntatem, in reductionem Bohemicam concepta, commendem, et ſumma efferam dignamq; reputem laude, inſideat quoq; animo meo plena rectitudo et voluntas, vt et fœdera, cum Rege Poloniæ inita, obſeruem, et ſi quæ à me neglecta aut transgreſsa ſunt, inſtaurem, Sleſiæ tamen terras in vim obſeruationis fœderum, dare et inſcribere, parum iuſtum, parumq; honeſtum danti et accipienti cenſeo. Vt verò amantiſsimus frater meus Wladiſlaus Polonorum Rex plenum experimentum ſumat, quanta ego zelo, quanta affectione, et in fidei Chriſtianitatisq; Remp: et in ſui honoris amplitudinem et profectum agor, filiam meam vnicam Elizabeth, duorum Regnorum dote locupletem, præfato fratri meo Wladiſlao Regi, motu proprio, non rogatus, (ceterorum Principum, eam procantium, et ſignanter Alberti Auſtriæ Ducis, cuius ob eam rem ad me priores vobis venêre legati, affinitate neglecta) in vxorem exhibeo, gratius Regi vro, quam cuicunq; alteri Regi aut Principi illam locaturus. Cum qua non Sleſiæ tantummodo, qua expetitis, ora, ſed et duorũ Hungariæ et Bohemiæ Regnorum, in ipſam recidet hæreditas: me, qui alteram prolem non habeo, ſed neq; amplius (de quo Conſors à vobis, ſi libet, conueniri poterit) habiturus, fatis abſumpto. Quod ſi Regi vro filia mea, q parum nubilis et iuuencula admodũ, velut annum tantummõ vndecimũ ſuperegreſsa, pro ætatis, in qua vr Rex verſatur, conditione, viſa fuerit, retineo alteram filiã, non ſecus, q; ſi ex me genita foret, charam, cum cuius Coniugio trãm Sleſiæ Rex vr iuſtiſſime poterit potiri, Offkam, glotem meam, germani mei Venceſlai Bohemiæ Regis relictã, apud Przesburg cõmorantem, quam Regi vro me deſponſaturũ, dotisq; nomine terram Sleſiæ, cum centum florenorum millibus, inſcripturum me polliceor. Vobis videre placeat formam eius, atq; ætatem viridem, quo facilius id, q ingero, accipi vel refutari paſsit experiri. Ea rñſione Sigiſmundus Rex data, in Poloniam Nuncios Regios, pro videnda Regina Bohemiæ ſecum ducens, pceſsit. Qui aliquot diebus in Poſonio commorati, viſa Regina Offka, familiariq; collocutione cum illa frequenter habita, à Sigiſmundo Rege liberali et magce munerati, et in ſingulis Hungariæ locis ſufficienter adminiſtrati neceſſariis, in Poloniã reuertuntur, craſsius gratiusq; Regi ſuo Poloniæ, q; ſperauerant, q;q; expetierant relaturi.

Wladiſlaus Rex ſingula, quæ de mrĩmonio ſibi Sigiſmundus Rex obtulit, Vithawdo renunciat, et ad videndum Sonkam, neptem Vithawdi, q; is illi ducere vxorem ſuadebat, mittit in Lithuaniam.

Lublinenſi Conuentione peracta, Wladiſlaus Poloniæ Rex, verſus Sandomiriam, deinde in Nouam Ciuitatem progreſſus, iterum in Lublinenſẽ oram reuertitur. Quo apud Biſtrzyca agente, Nuncii ad Sigiſmundũ Romanorum et Hungariæ Regem miſsi, Ioannes de Tarnow Palatinus Cracouien; et Sbigneus de Oleſchnyca, quarta die Octobris regreſsi ſunt, et ſeriem Reſponſionis ad Legationẽ eorum factæ, tractatusq; cum eis, per Sigiſmundũ Regem habitos exponunt. Wladiſlaus aũt Rex, rem Matrimonii, in quod à Sigiſmundo Rege ſollicitabatur, ad conſilium et deliberationẽ Conſiliariorũ, et Conuentum apud Niepolomyce, pro die

ſancti Martini tenendum differens, Sbigneo de Oleſchnica in Lithuaniam ad ſignifi-
candum ſingula Alexandro Vithawdo, quæ apud Sigiſmundum Regem acta eſſent, et
ad videndum virginem Ducillam Sonkam, Andreæ, filii Iwonis, Kiouien Ducis filiam,
Vithawdi Ducis magni ex ſorore neptem, cuius illi Coniugium ab ipſo Vithawdo ſuа-
debatur, tranſmiſſo, ipſe Biſtrziczam linquens, in Ruſſiæ terras proceſſit

Electores Imperii nonnulli, cum exercitu per Sigiſmundum Regem vocati, vaſtaturi Bohemiam ingrediuntur. Cum autem Rex ipſe ad diem dictam non adeſſet, domos ſuas inde repetunt

Sub idem tempus, nonnulli Electores Imperii, cum Almaniæ Principibus, ex-
ercitu haud contemnendo congregato, ad vaſtandum Regnum Bohemiæ ire
pergunt. Et Caſtris circa Oppidum Bohemicum Zatecz poſitis, conquirere illud
ſummopere nitebantur. Sed dum Zathecen fortiter reſiſterent, et exercitum Ele-
ctorum crebris excurſionibus laceſſerent, Electores prefati Bohemico agro, in plerisque
locis uſto et vaſtato, in propria, multis tamen damnis ſuſceptis, reuerſi ſunt. Inter quos
ii Primarii habebantur Moguntinus Archiepiſcopus, Comes Palatinus Rheni, Saxoniæ
Duces, Marchio Brandeburgen Fredericus. Venire autem illos Sigiſmundus Rex pro
die ſancti Bartholomæi iuſſerat. A quo tempore illi in Bohemia usque ad diem ſancti Galli
immorati, cum Sigiſmundus ad pollicitam diem non adeſſet, domos repetiere, fa-
ctis magnis ſumptibus, fatigis et impenſis. Et nulla re memorabili geſta, ſolam
ignominiæ notam, ipſos et Principatus eorum dedecorantem, in proprios referentes
penates

Matrimonii cum Offka Bohemiæ Regina oblati conditiones firmaturus Rex Wladiſlaus mittit Zawiſſium nigrum de Garbow, ad Sigiſmundum Regem in Bohemos expeditionem facientem. Quo turpiter per Ziſchkam cæcum, et minores copias habentem, fugato, et Zawiſſio nigro capto, matrimonium cum Offka irritatur

Russiæ terris peragratis, Wladiſlaus Poloniæ Rex, pro die ſancti Marti-
ni in Niepolomicze aduenit, frequensque Concilium Prælatorum et Baronum ſuorum,
ad digerendum oblationem Sigiſmundi Romanorum et Hungariæ Regis, te-
nuit. Omnium autem Conſiliariorum conformi approbatione, et ſummo conſenſu, Sigiſmun-
di Regis, de Regina Bohemiæ Offka, terrisque Sleſiæ, et Centum millium dote oblatio
laudata et acceptata eſt, Decretumque Regem Wladiſlaum, Coniugium celebre, et Re-
gno ſuo perutile ſubiturum. Daturque ita omne, concludendi huiusmodi matrimonii onus, Za-
wiſſio nigro de Garbow militi. Isque extemplo ad Sigiſmundum Regem mittitur, ſin-
gula quæ concluſionem prefati matrimonii concernunt, ſub oblatis conditionibus, firmaturus.
Qui dum ad rem, iuxta inſtructiones ſibi datas, conficiendam, ad Sigiſmundum Roma-
norum Regem perueniſſet, expeditione in Bohemos eum occupatum et in itinere

conſtitutum reperiens, legationem cum qua venerat, exponit, Paululumq; donec, de
Bohemica expeditione regrederetur; à Sigiſmundo Rege ſubſiſtere, et certam ex:
peditiōm legationis ſuæ opperiri, iuſſus, in Bohemiam et ipſe (turpe ratus Regem bel:
la gerentem, deſerere) profectus eſt, Cumq; Sigiſmundꝰ Rex, in multitudine graui,
ex Hungaris, Polonis, Bohemis, Almanis, cæterisq; nationibus collecta, in Bohemiam
circa Natalis Christi feſtum intraſset, ad Oppidum Gora, quod latine Guthnei mon:
tes appellantur; primum applicuit, et primo impetu (neq; eñ aut ſitu aut arte ad re:
ſiſtendum ſatis tutum erat) illud capit. Multi aūt ex Bohemis, et Almanis, qui Bo:
hemiæ Regnum ab annis multis incolebant, hæretica labe indignum ducentes, pol:
lui, cum omni ſuo pignore et ſuppellectili, q; ferre poterant, Sigiſmundo Regi adiun:
cti ſunt, Quibus benignè appellatis et recollectis, bono animo eos eſse, de ſeq; me:
liora ſperare iuſsit. Interim Bohemorū hæreticorū exercitus ex Thaboritis,
Pragenꝰ, cæterisq; Bohemis, rapto viuere ſolitis, aut ære alieno grauatis, collectus, Duce
Ziſchka, quanuis cæco, contra Sigiſmundū, ſeptus currū ab omni parte multitudine,
aduenit. Quem Sigiſmundus Rex, cum numero ac robore gentiū validior multo ſu:
periorq; eſset, exercitu ſuo in gyrum cinxit et concluſit. Non ob id tamen Bohemi:
cus exercitus ſegnior effectus, prælii congreſsum nocte et die, vna paratus et ipſe
ad decernendum opperiebatur. Dum verò ſe neq; inuadi neq; infeſtari, à Sigiſmūdi
Regis exercitu animaduertit, auſus maiores ſumens, ex ſtatiuis ſuis et concluſiōe,
qua velut Corona ſeptus erat, ſe mouit, et gentibus Sigiſmundi Regis ſibi cedentibꝰ,
ſaluus diſceſsit. Fuiſse aūt Sigiſmundus Rex Bohemicū exercitū pauore non con:
ditione, à ſuo conſpectu ratus, mouet et ipſe ſui exercitus copias, et tutum ſe multi:
tudine atq; ſecurum exiſtimans, ſolutis ordinibus, nulla iuſta acie compoſitus, non
ſecus q; inter fidos et domeſticos, nullam hoſtilem inuaſionem ſuſpicatus, palatisq;
per agros et diuerticula militibus, pgrediebatur, Cum ſubito acies Bohemica ſe oſtēdit,
et ſublato valido clamore, in diſperſos et incompoſitos irruit, Primosq; et reſiſte:
re auſos ſternens, ferienſq; etiam in cæteros magnam cædem edit, Multi milites
inſignes, dum turpe fugere exiſtimant, aut occiſi aut capti ſunt, Rex ipſe Sigiſmū:
dus, ne viuus in hoſtium manus veniret, cum multitudine exercitus ſui, fuga in
Oppidum Nyemyeczky brod, q; ditionis ſuæ fuerat, puenit. Bohemi hæretici occulto
Dei permittente iudicio, victoria ingenti, facili et breui dimicatione potiti, etiam Ca:
ſtris et Curribus Regiis, multisq; nobilibus ſpoliis potiuntur, Oppido deinde Go:
ra, altero poſt conflictum die, ſpoliato, Oppidum Nyemyeczky brod, rati Regem
Sigiſmundū illic conſiſtere, qui nocte præcedenti, futuram obſidiōm veritus, clam per:
fugerat, obſidione vallant, et grauiſſimè illius turres et mœnia bombardis quatiūt.
Zauiſsius niger de Garbow miles Polonicus, q;uis potuiſset ex Oppido prius quā
à Bohemis vallaretur, diſceſiſse, parum tñ ſuæ conditioni, ſuisq; maioribus et inſtitu:
tis conuenire ratus, et milites notabiles de exercitu Sigiſmundi Regis, qui ſecum
vna in Oppidum ſe receperant, et oppidanos, fidem eiuſdem Regis Sigiſmundi ſe:
cutos, deſerere, conſiſtendum illic duxit, et quoad potuit, cum cæteris militibus, ne Op:
pidum capi poſset, fortiſsime reſiſtit, Verum nonnullis oppidanis prodentibus,
hoſtes Oppido potiti, Zauiſsiū nigrum militem Polonicū, cæterosq; Polonorū, Bohe:
morū et Almanorū milites comphenſos, Pragam perducunt, Vbi per tempus lon:
gum captiuitatis moleſtias ferre coacti ſunt. Hæc itaq; Zauiſsii nigri captiuitas

tractatum et concluſioñ matrimonii, inter Wladiſlaw Poloniæ Regem, et Offkam Bohemiæ Reginam, conſumandi, leuo ſydere intercepit. Zyſchka hæreticæ partis Dux, ea pugna nobilitatus, famoſior in dies eſſe cœpit, et in Catholicos ac Eccłias deſæuire. Nec amplius vllam pati aut Statuam Sanctorū aut picturam poterat, Nec tollerandum eſſe putabat, qui priſco more ſacerdotalibus indutus, rem Diui-nam ageret. Oppidum inſuper Brod Teutonicale incendit, q̄ annis quatuordecim absq̄ habitatore, deſertum ſtetit. Pipo Florentinus, qui equites in eam expeditioñ quindecī millia, ex Hungaria duxerat, per glaciem iter habuit. Quæ multitudine ponderis fra-cta, pleroſq̄ mortales merſit

Wladiſlaus Rex ad Martinum Papam Le-gatos mittit, de lite inter ſe et Cruciferos com-ponenda

C Auſam ſuam, pro terrarum Regni ſui Pomeraniæ, Michalouien, et Chelmen repetitione, Wladiſlaus Poloniæ Rex apud Tribunal Summi Pontificis Mar-tini quinti Papæ, qui ſe illi iuſtiſſimum Iudicem fore pollicebatur, inſtauratur, Mgrum Paulum Wladimiri, Decretorum Doctorem, Cuſtodem et Canonicū Cracouien de Domo Dolæga nobilem, et Iacobum de Parauesino Italicum, ex Niepolomicze in vr-bem tranſmittit, Danturq̄ p̄fatis Nunciis ex Theſauro Regio pecuniæ neceſſariæ, et inſtructiones, ad cauſā, et cauſa duobus Cardinalibus, vzt Cardinali Venetiarum et Cardinali Sancti Marci, comis Anthonius Zeno, vtriuſq̄ Iuris Doctor, ad Regnum Polo-niæ, Summi Pontificis Martini mandato, tranſmittitur, pro teſtibus pro parte Re-gis et Regni Poloniæ recipiendis examinandisq̄. Wladiſlaus Rex ex Niepolo-mycze per ſolita ſtationū loca, in Lithuaniā p̄ceſſit, et venationi ferarū vſq̄ ad dies Natiuitatis Chriſti in Lithuania inſiſtens, diem Natalicii Saluatoris in Troky celebrauit

IOANNES Wladiſlauienſis Epiſcopus appellatus Kropydlo, Oppolien Dux, cum annis viginti et vno in Wladiſlauien Eccłia ſediſſet, in Oppido ſuo Oppolye feria ſcda poſt Dominicā Lætare moritur, et in Monrio frm̄ Prædicatorū eiuſ-dem oppidi ſepelitur. Cui per electionem Canonicā, et Regiam ſuffragationem Ioannes Pella de Nyewiesch, Præpoſitus Cruſzwicien, nobilis de Domo Pomyano-wye (licet Martinus quintus Papa, Iacobum Plocenſem Epūm, transferre in illā deliberaſſet) ſuccedit. Cōemerat aūt p̄fatus Ioannes Wladiſlauien Epūs, ſub tp̄e quo pro Gneſnen Eccłia et eius Sede habebat litigium, pro certa pecuniarū ſuma in Ciuitate Wladiſlauien, domum inſignem muratā, cum aliquot domunculis col-lateralibus, p̄pe Eccłiam ſcti Mathæi, pro fr̄ibus et nepotibus ſuis, Ducibus Oppo-lien. Ea conditione, vt ſi quando ſtirps maſculina Ducum Oppolien deficeret, nullus alius niſi Archiepūs et Eccłia Gneſnen ſuccederet p̄petuo in domo eadem

Seditio populi et cædes Conſulum Pragen-ſium propter ſciſma ſecuta

I N ſolentiam Ioannis Monachi Apoſtatæ ex ordine Premonſtraten, qui in omne ſcelus audax et ſeditionibus inſignis, ac p̄pterea hæreticorū facilè

nb

ALiquot Hebdomadis Wladiſlaus Poloniæ Rex apud Cracouiā moratꝰ in terras maioris Poloniæ, Zophia Regina, et filia Regia Heduigi Cracouiæ remanente proceſsit. Anthonius inſuper Zeno Nuncius Apoſtolicus, officiū ad quod deſtinatus fuerat, ſyncere impleturꝰ, teſtibus primū pro parte Poloniæ Regis Cracouiæ inductis et examinatis, lrisqꝫ et Priuilegiis variis viſis et tranſumptis, in maiorem Poloniā et ipſe diuertit, ac Eccłias Cathedrales, Collegiatas Monaſteriaqꝫ maioris Poloniæ perſonaliter adiens, grandæuos teſtes, vetuſtasqꝫ lras et Priuilegia, veritatem rerum qꝫ maximē teſtantia, videbat, examinabat, et tranſumebat. Wladiſlaus interim Poloniæ Rex, apud Wyelun Oppidum pro Dnica Palmarum agens, Nicolaū Gneſneñ Archiepū, et Andream Laſkari Poſnanien Epūꝫ ad ſe venientes, de ſolutione ſūmæ, quinqꝫ milliū florenorꝫ in Clero Poloniæ ſibi per Martinū Papam aſsignatæ, requirit. Qui cum ad aliorū Prouincialiū Epiſcoporum deliberationem, rem detuliſsent, conformiter ab vniuerſa Polonica Eccleſia Wladiſlao Regi eſt reſponſum. Nullatenus Pontifices et Clerum Papali aſsignationi pariturꝰs, cum quod Clerus et Eccłiæ conſignatione ipſa plurimum grauarentur, tum q pertimeſcenda foret ſequela, tum q conſignatio conditionalis eſset, ſi vc̄z Regem expeditiōn in Bohemos hæreticos aut ſciſmaticos agere contingeret. Qua non impleta ſe Apłicis mandatis non teneri. Et licet Wladiſlaus rñſionem Cleri moleſtius ferens refelleret, Pontificum tñ conſtanti oppoſitione et renitentia, tributum et Exactor quieuit.

Manſionarii Gneſnæ fundantur

EX Concilio Conſtantieñ, Nicolaus Gneſneñ Archiepus reuerſus, moleſtè ferens Eccłiā ſuam Gneſneñ, Collegium Manſionariorū non habuiſse. Nec Curſum nec laudes glorioſæ Virgini Mariæ in eam diem cecinisse, ne eccleſia ſua in offo præfato, aliis ſuis ſuffraganeis Eccleſiis, in Polonia Collegia Manſionariorꝫ dudum habentibus, cenſeretur et inferior et deformior, Collegium Manſionariorum de decem perſonis, Officium præfatæ virgini Mariæ de Aſſumptione, expleturis, in pfata Eccłia Gneſneñ perpetua fundatione erigit. Quibus pro dote decimas manipulares Menſæ ſuæ Archiepatis, de conſenſu Capituli, in Villis Zorawa, Lippini, Czieſlyawice, Borowa, Wilznyewa, Lutowo, et Maldratas in Mierczowo aſsignauit.

Fredericus octennis Marchionis Brandeburgeñ Filius Wladiſlai filiæ ſponſus, Succeſsor deſignatus Regis in Aula inſtituitur

DE Wyelun Oppido Wladiſlaus Rex Poloniæ egreſsus, feſto Paſchæ apud Caliſch celebrato, feria tertia poſt Conductum Paſchæ in Radzieyow aduenit. Quo illi ſuus gener, et filiæ Regiæ Heduigis ſponſus Fredericus iuuenis Marchio, ætate octennis, Marchionis Brandeburgeñ Frederici filius, per Ioannem Lubuceñ Epum, et aliquot Spectabiles Brandeburgeñ milites, adductus et pntatus eſt. Quem Wladiſlaus Rex gratiſsimè excipiens, curam illius Venbli viro Magiſtro Hœliæ, Sacræ Theologiæ Profeſsori, Sandomirieñ Decano, et Petro Chelmſky militi, optimis erudiendū moribus mandat. In Curia quoqꝫ ſua, aſsidue illū, lateri ſuo ad tabulam locando tenuit, vt Regni Poloniæ Optimatibus notior fieret, quorū Pñceps et Rex futurus fuerat declaratus.

Sigiſmundus Coributh nomine Alexandri Vithawdi ad Regnum Bohemiæ poſſidendus miſſus Pragæ honorifice excipitur. Poſtea Caſtrum Carſten intolerabili fætore oppugnat.

EX Radzyeyow Wladiſlaus Rex proceſſit in Brzeſczie. Sub quo tempore, Sigiſmundus Coributh Lithuaniæ Dux, et nepos Regis germanus, de mandato Alexandri Vithawdi Ducis magni Lithuaniæ, Wladiſlao inſuper Poloniæ Rege et conſentiente et probante, ad recipiendũ Regnũ Bohemiæ, nomine Alexandri Vithawdi, poſſeſſionem, cum frequenti et valido Polonorũ exercitu, impenſis Alexandri Vithawdi expeditus, in Bohemiã pceſſit. Erat aũt ſub tempus idem, Sigiſmundus Romanorũ et Hungariæ Rex, conquiſitione Caſtri et Ciuitatis Oſtrog in Morauia occupatus. Qui Ducis Sigiſmundi Coributh aduentum, ne in ſe et exercitum ſuũ irrueret pertimeſcens, ſingulis apparatibus bellicis, quibus obſeſſos conquirere nitebatur concrematis, obſidionem ſoluens, et in Wladiſlaum Poloniæ Regem, Alexandrumq; Vithawdum, graui indignatione fremens, in Hungariã regrediebatur. Dux aũt Sigiſmundus Coributh in Morauiã ingreſſus, Oppidum Vinczow, ſitu et munitione forte, quoniam illum non ſuſcipiebat, expugnare aggreſſus, facilè conquirit, Datoq; militibus in prædam, in Bohemiã contendens, Pragam aduenit, et à pleriſq; Baronibus, et nobilibus Bohemiæ, ab vniuerſis vero Pragenſibus Ciuibus, de aduentu ſuo lætantibus, et Claues Ciuitatis Pragenſis, et Caſtri vtriuſq; ſibi poſſeſſionẽ conſignantibus, ſummo ſtudio et fauore, ſummaq; gratulatione exceptus eſt, et magni illi honores, tam à Baronibus, q; à Ciuibus Pragenſibus, habiti, ſummaq; rerum tradita. Qui Ciuitates breui ad iuſtiorem formã redegit, Nobilibus, et qui quietè viuere vellent, blandus atq; amicus. In ſeditioſos ac facinoroſos aſperrimus vindex. In huius aduentu munitiſſimam arcem, in editiori monte ſitam, quam Karſchten, ats lapidem Caroli, vocãt oppugnare placuit, q illic lrẽ, Priuilegia et iura Regni ſeruabantur. Pro cuius defenſiõe Sigiſmundus Romanorũ et Hungariæ Rex, quatuor Centurias militum pro pſidio liquerat, Caſtra tribus locis poſita ſunt, obſidio ſex ducta menſibus, neq; die neq; nocte, proiectione ingentiũ ſaxorũ omiſſa oppugnatio. Quam dum obſeſſi refellerent et contemnerent, vaſa circiter duo millia, cadaueribus et humano purgamine in hoſtes emiſſa, tantum obſeſſis fætorem intulere, vt oĩbus dentes infecti, aut deciderent aut nutarent. Tolerauerunt tamen forti animo, et in hyemem vſq; protraxêre certamen, accepto clam medicamento ex Praga, quo dentes contineri poſſet, donec Fredericus Senior Brandeburgeñ Marchio, infeſto agmine Bohemiam ingreſſus, longe lateq; prædas agens, Pragenſes ab obſidione diſcedere compulit.

Poloni propter particulam quam Prutheni fraude Sigiſmundi Regis cupiunt inſeri formulæ fæderis, non ignari quid moliantur, fædus inire renuunt.

EX Brzeſczye Wladiſlaus Poloniæ Rex diſcedens, Iuniwladiſlaviæ

feſtum

Princeps, plurimos facundia ſuæ linguæ faciebat inſanire. Id Pragenſ. Conſules non ferentes, eum in Prætoriũ vocarũt, et nouem ſimul ſcelerum Principes, tanq̃ de rep: cum his aliquid acturi forent, ac intromiſſos, ſtatim percuſſerunt gladio. Et quaſi nihil actum eſset, paccatam Ciuitatem arbitrati, domos quiſq; ſuas repetiit. Re aũt vulgata ad populum, tumultus è veſtigio factus, inuaſum et expugnatum ar:mis prætorium, Vndecim Conſules, qui authores rei putabantur occiſi, Collegium Caroli direptum, et omnis Bibliotheca diſiecta, Mulieres quæ Ioannem Monachum velut Diuinum habebant, caput eius intercipientes, pluribus diebus gemitu edito per Eccl̃ias et plateas circũtulere, beatum vociferantes, et ſanctum virum, qui pro veritate, et piis traditionibus, occubuiſset, Contra verò nefarios et ſacrilegos, qui optimo Sacerdoti manus inieciſsent, Itaq; caput illud, quamuis ſceleſtum, et profa:num, aromatibus conditum, inter ſacras reliquias redactum eſt, et à fatuiſsima gente, non ſecus q̃ celebris martyris, veneratum.

Anno Domini 1422

Wladiſlaus Rex Sonkam ritus Græci neptem Alexandri, virginem indotatam in vxorem ducit. Cui in baptiſmo Zophia nomen inditum.

Dominico Natali Wladiſlaus Poloniæ Rex apud Tyky exacto, in Vin:gri, venationes reſumpturus proceſsit, Alexander aũt Vithawdus, Dux Lithuaniæ, dum Sigiſmundum Romanorũ et Hungariæ Regem, p̃ Bohemos et Pragenſ. audiſset profligatum, et Zawiſsium nigrũ de Garbow militem Polonum qui pro conſumando, inter Wladiſlaum Regem, et Offkam Bohemiæ Reginã, matri:monio, ad Sigiſmundũ Regem miſsus fuerat captum, plurimũ caſu vtroq; lætatus eſt, Temporis quoq; opportunitatem nactus, Wladiſlaũ Poloniæ Regem, precibus, cõſiliis donis, et promiſsis ſolicitat, et tandem peruincit, vt ſpe de contrahendo matrimonio cum Offka, Bohemiæ Regina amiſsa, Duciſsam Sonkam virginem, neptem ſuã in Coniu:gem accipiat. Et licet tam Sbigneus de Oleſchnycza Præpoſitus ſcti Floriani, ab oĩbus Cõ:ſiliariis Poloniæ apud Niepolomycze, ſummo ſtudio rogatus, q̃tenus Regem à matri:monio Lithuanico auerteret, ne illius contractu, maximos p̃fectus, amplitudines, et cõmoda in Poloniæ Regnũ, per Sleſiæ terrarũ inſcriptionem, ex matrimonio cum Offka Bohemiæ Regina conſumando, defluxura, contingeret reſcindi, q̃z oẽs alii Po:loniæ Barones et milites, cum Wladiſlao Rege apud Lithuaniã p̃ntes variis per:ſuaſionibus, ſupplicationibus et ingeniis, Wladiſlaũ Regem, à Lithuanico m̃rimonio perſeueranter auerterent, omnium tamen conatus et ſtudia Alexander Vithawdus diſsoluens et elidens, Wladiſlaum Regem, neptis ſuæ Duciſsæ Sonczæ virginis, fi:liæ Andreæ filii Iuonis Ducis Kiiouienſis, m̃rimonium, nullam ſecum dotem laturum accipere induxit. Rediens itaq; Wladiſlaus Rex, pro diebus Carniſpriuii in No:wogrodek, p̃fatam Duciſsã virginem Sonkã tertio et quarto affinitatis gradu illum contingentem, fonte Baptiſmatis (Græci enim ritus erat) per prius lotam, et traſmutato nomine Zophiã appellatã accipit vxorem, Et Mathia Ep̃o Vilnenſ. Verba Sacramenti pronunciante, m̃rimoniũ Polonis parum gratum, ſibi vero, in

decrepitam ætatem vergenti, minus neceſſarium et idoneum, conſumat. Nuptiæq; apud Nowogrodek magnifico apparatu celebrantur inter diſpares contrahentes Wladiſlaum Regem decrepitum, et præfatam Zophiam, viridem tunc ætatem agentem forma, quam moribus venuſtiorem.

Wladiſlaus Rex Martini Papæ Legatum, pro examinandis teſtibus in cauſa Cruciferorum venientem, et alterum Ducis Guilerini, ſubiectionem offerentem, ſummo honore proſequitur.

Nuptiis peractis, Wladiſlaus Poloniæ Rex, nouam nuptam Zophiam Reginam ſecum ducens, feria quinta in Craſtino Cinerum, ex Nowogrodek egreſſus, venit Lidam. Vbi ad eum Anthonius Zeno Iuris vtriuſq; Doctor, Martini quinti Papæ Nuncius, teſtes in cauſa cum Cruciferis de Pruſſia, habita, inducendos examinaturus, originaliaq; Priuilegia et literas viſurus, aduenit. Qui cum pro ſuo aduentu, et Regi Wladiſlao et Duci Vithawdo gratus eſſet, magnifica illi à Rege et à Duce munera fuere oblata. Quæ cum vir egregius, pro ſua integritate, faſtidiiſſet accipere, (Eum enim virum Martinus Papa, in cauſæ præfatæ examinationem tranſmiſerat, quem nouerat iuſticiæ fidum arbitrum eſſe, neq; vlurum auaritia, neq; munera, quantumcunque pondus habentia, inhibito ſibi ſpeciali iuſſu eorum vſu accepturum.) Quo nomine Wladiſlao Regi et Duci Vithawdo acceptior cœpit eſſe atq; gratior. De Lida Wladiſlaus Rex per Volkoniſka, et alia conſueta loca Anthonium Zeno Apoſtolicum Nuncium ſecum ducens, in Regnum Poloniæ reuerſus, Cracouiam diuertit. Quem adhuc in itinere conſtitutum Lampertus de Byenyeſchin miles, Gwilerini Ducis de Monte Nuncius, conuenit, Ducis ſui nomine ſupplicans, quatenus præfatum Gwilerinum Ducem in ſuum et Regni ſui Poloniæ Principem homagialem et ſubditum ſuſcipere dignaretur. Wladiſlaus autem Poloniæ Rex legationi nouæ et inſperatæ eius Principis, cuius non modo nomen ſed nec Principatum, velut à ſe longe diſtantis vſq; audierat, benigne reſpondit. Quod et ſi eſſet grata Ducis Gwilerini prona in ſe et Regnum ſuum Poloniæ ſubmiſſa deuotio, vtriq; tamen, et offerenti videlicet Duci et Regi accipienti, ius feudum, propter diſtantem ſitum, non conuenire. Neutrum enim feudale ius, ſi neceſſitas depoſceret, et defendendi ſubditum et homagialem à Rege, et obſequium à Duce præſtandi impleri poſſe. Wladiſlaum tamen Regem, huius deuotionis et beneuolentiæ memoriam fauore diuturno habiturum. Honorato autem et munerato Lamperto Nuncio, donis inſuper magnificis, quæ et mittentis liberalitatem atq; munificentiam et accipientis deuotionem exprimere poſſent, Duci Gwilerino inter Burgundiam et Almaniam, citra Rhenum, Principatum ſuum obtinenti, tranſmiſſis, Lampertus ipſe in propria rediit. Facultatis autem Apoſtolicæ quam ſecum præfatus Anthonius Zeno attulerat, tenor ſequitur.

Literæ Summi Pontificis, quibus Legato ſuo poteſtatem facit teſtes in cauſa Cruciferorum examinandi et litem ſimpliciter decidendi.

Martinus Epiſcopus, Seruus ſeruorum Dei, Dilecto filio Anthonio Zeno Decretorum Doctori Canonico Patracenſi, Referendario noſtro, Salutem et

Apli cam benedictionem. Apoſtolica Sedes ſolerti ſtudio ſemper inuigilat, vt
diſcordiæ et controuerſiæ, quæ inter Chri fideles, inuicem diſsidentes, exortæ ſunt, 602
ne ſcandala grauiora exinde erumpere poſſent, per concordiã, vel ſaltem iuris
medium, ſopiantur. Cum itaq; dudum per lrãs nrãs, vt quæſtiones et controuerſiæ,
quæ inter chariſsimũ in Chro filium nrũ Wladiſlau Poloniæ Regem Illrem, et etiã
dilectum filiũ Nobilem virũ Alexandrũ Vithawdũ Lithuaniæ Ducem, dicuntur con:
tingere ex vna, et Dilectos filios, Mgrũm et fratres Ordinis beatæ Mariæ Teutonicorũ
Hyeroſolimitanũ ex alia partibus, quæq; coram nobis pendebant, et pendent, ad tollẽdũ
plurima ſcandala, quæ vtrinq; exoriri poterant, per concordiã et accomoda mediã
tollerentur; vtramq; partem pfatam propenſius exhortati fuerimus, et altera parte
ad id minimè conſentiente, obtuleramus nos ipãs partes in facto et in iure plenius
audire, probationes ampliores ipſasq; quæſtionas pleniſsimè diſcutere, ac fine de:
bito concordiâ vel iudicio terminare: ad hoc intra proximũ feſtum Dominicæ Reſur:
rectionis, eiſdem partibus terminũ aſsignantes, ita quod pars vtraq; in Calendis
Ianuarii, pxime venturis, ſuper præmiſsis contentionibus ſuis munimenta, ad cau:
ſas hmõi facientia comportaret, et interim ſi qua proponere aut probare voluiſset
coram deputatis aut deputandis ã nobis, illa dictis Calendis produceret, vt exinde
intra dictũ terminũ Dnĩcæ Reſurrectionis, plenè animũ nrũm informare, ipãsq;
controuerſias concordia vel iudicio, vt præmittitur terminare poſsemus. Et vt hæc
cum maiori tranquillitate fierent, ac interitus animarum, corporũ ſtrages, depopula:
tiones agrorum, et Prouinciarũ exterminiâ procul abeſsent, partim Regiæ Sertis
adhortati fuerimus, alteri vero parti ſtricte mandauerimus, vt treugas inter ipãs
partes tunc pendentes, per vnum annũ, tunc pximè ſecuturũ prorogarent, prout in
eiſdem nrĩs lrĩs, vtriq; parti tranſmiſsis, plenius continetur; ac poſtea ob peſtem, quæ
poſt datam lrarum pfatarum, in vrbe viguit, ac Curiæ nrã mutationem, aliasq; plu:
res occupationes graues, non potuerimus circa præmiſsa vacare. Et licet eiſdem
etiam detineamur ad præſens, tamen ad tollendũ ſcandala hmõi diſsenſionis et li:
tigii, per concordiã, ſi fieri põt, alĩs iudicio ſupmis affectibus aſpiramus, ac tibi deinde
per alias lrãs nrãs duximus comittendũ, vt ad partes ipſas te conferens, vtramq;
partem cum omni ſolicitudine ac vigilantia ad concordiã reduceres, prout in eiſdẽ
lrĩs latius continetur. Cæterum, ſi operante ſatore zizaniæ, concordiã fieri per te
non contingeret, de quo plurimũ doleremus, vt ſcandala atq; diſcordiæ præfatæ om:
nino tollantur, per viam iuſticiæ, atq; iudicii, ipãs quæſtiones decidere expediens
eſse dinoſcitur. Nos igr̃ de tua prudentia, aliiſq; virtutibus, quibus pollere dinoſceris
in his et aliis ſumentes in Domino fiduciã ſpecialem, ac tollentes et circumſcribentes
terminos, dictis partibus in primis lrĩs aſsignatos, qui ex lapſu poſtea temporis, ad fa:
ciendũ et exequendũ quæ neceſsaria et expedientia ſunt, ſufficientes nequaq; eſse
noſcuntur; tibi pñtiũ tenore committimus et mandamus, qtnus cauſam et cauſas
quam et quas pfati Rex Poloniæ, et Dux Lithuaniæ, coniunctim vel diuiſim aduer:
ſus dictos Mgrũm et fratres, nec non pfati Mgr̃ et fratres aduerſus dictos Re:
gem et Ducem, etiam coniunctim vel diuiſim, cum ſuis emergentiis, dependentiis, an:
nexis et connexis, mouere voluerint, audias, et de illis cognoſcas, Simpliciter, ſum:
mariè et de plano ſine ſtrepitu et figura iudicii, vſq; ad diffinitiuã ſententiã exclu:
ſiuè, cum poteſtate citandi ipſas partes, etiam per edictum ſcdm̃ iuris depoſitiõ-

Et ad tollendum difficultates et discordias, quae ratione loci circa praemissa audienda et cognoscenda verisimiliter occurrerint, locum Glogouiae magnae Wratislauiensis Dioecesis, qui neutri partium subiectus est, ad audientiam et cognitionem huiusmodi, tibi et ipsis partibus deputamus, nisi partes praedictae, de alio loco aut locis ad praemissa consenserint. Pro causis tamen concernentibus, terras, aut alias Ducatus Lithuaniae, aut terrae Samogitharum, ad instantiam dictorum Regis et Ducis, audiendis et cognoscendis, in Ducatu vel terra Samogitharum praedictis, qui et quae vicinae sunt terrae et Dominiis dictorum Magistri et Fratrum, propter magnam distantiam, a loco Glogouiae praedicto, locum eligas et deputes, de quo commodius ipsis partibus et tibi videbitur expedire. Volumus autem ac tibi committimus et mandamus, quatenus ad recipiendum litteras et instrumenta, quas et quae partes praedictae, vel earum altera in modum probationis producere voluerint, ad locum et loca, quem et quae, quaelibet partium producere volens, etiam in suo Dominio et Territorio duxerint eligendum, propter hoc accedas, et altera parte vocata recipias, Probationesque seu Confessiones partium super sigillis et signis dictarum litterarum et instrumentorum ibidem admittas. Et si pars producens, dubitans de periculis perditionis litterarum et instrumentorum praedictorum, si ad alia loca transferrentur; illas et illa transumi et transferri petat, data prius alteri parti facultate, litteras et instrumenta huiusmodi plene inspiciendi, illas et illa in formam publicam, vocata altera parte transumas, et transcribi facias, cum designatione Sigillorum subscriptionum et Signorum, in eisdem litteris et instrumentis appositorum, Decernasque authoritate nostra sic transumptis fidem, tanquam originalibus adhibendam, causamque et causas huiusmodi instructas, cum omnibus propositis, allegatis et productis, utriusque partis ad nos referas et reportes. In terminoque, de quo tibi videbitur expedire, ad quem partes ipsas cites peremptorie, coram nobis, ut quaestiones ipsas, causas, et controuersias, concordia et iudicio valeamus terminare, repraesentes. Volumus insuper ac tibi committimus ac mandamus, quatenus cuilibet partium praedictarum, earumve procuratoribus nunciis, testibus et personis, pro eis interuenientibus, ac rebus aliis quibuscunque pro praemissis expediendis, securitatem, authoritate nostra, praestes, ac sub nostram atque Sedis Apostolicae protectionem suscipias, Quos et quas nos ex nunc suscipimus. Et insuper volumus, quod quaelibet partium praedictarum, alteri parti petenti, securitatem in forma, qua dictaueris praestare teneatur. Testes autem si fauore vel odio, vel timore, aut aliqua alia humana gratia, se subtraxerint, compellas, per Censuram Ecclesiasticam, veritatis testimonium perhibere. Non obstantibus Privilegiis, ordinationibus, et Constitutionibus Apostolicis, et praesertim illa faelicis recordationis Bonifacii Octaui Papae, praedecessoris nostri, qua cauetur, ne quis extra suam Dioecesim, nisi una, et in certis casibus, duabus Dietis, ad iudicium trahi vel euocari valeat. Aut si eis, vel alicui earum a Sede Apostolica indultum existat, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possent, per litteras Apostolicas, non facientes plenam et expressam, de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, caeterisque contrariis quibuscunque. Datum Romae apud sanctum Petrum Octauo Calendas Decembris, Pontificatus nostri anno quinto.

Tributum quinque millium florenorum Wladislao Regi in Clero Polonico a Papa consignatum denegatur

vide prius

festum Pentecostes egit. Vbi frequenti Praelatorum et Baronum numero ad illu3
confluente, quoniam treugae cum Cruciferis inscriptae, in festo Sanctae Margare:
thae subsequenti, expirabant, Consulitur Regi treugas vlteriores, vt proroget et
assumat. Anthonius itaqꝫ Zeno Apticus Nuncius, qui et ipse ad Regem Cracouia
veniens ineundarum treugarū author erat, scribit Cruciferis, persuadens illis
suscipere treugas. Quorum vt facilior firmatio proueniret, partem vtramqꝫ in op:
pidum Solecz ad placitandū de treugis, comportat. Quò cum noīe Regis, Iacobus
Plocen, et Ioannes Pella Wladislauien Epi, Sbigneus de Olesnicza Praepositus scti
Floriani, Mathias de Labischin Brzesten, et Ianussius de Kosczielyecz Wladisla:
uien Palatini, nomine verò Mgri et Ordinis, Ioēs Obczijer, Epūs Varmien, Vlricus
Czangijer Marszalcus, Nicolaus Comendator primarius, Ludouicus Thorunen
Commendatores, Franciscus Doctor Decretorū, Secretarius Mgri, item aliquot
militares et Ciues conuenissent, Anthonio Zeno Aptico Nuncio et solicitante et
partes comonente ad pacem, treuga à parte vtraqꝫ suscepta est. Cumqꝫ pro illi:
us robore minutae conceptae, et à partibus laudatae forent, Cruciferi dolum, à Sig:
ismundo Roanorum Rege inserere treugae edocti, et iussi, non amplius valentes
continere, conditionibus treugarū eam clausulā expetunt apponi, vt firmatio
treugarum prorsus censeretur inualida, si Aptico mandato, aut Imperiali, ad abro:
gandum illā, Cruciferi artarentur, non secus qꝫ per religionis speciem machi:
natam fraudem, quo facilius irritum fieret foedus celaturi, Nihil aūt in specie
praua religione fallatus. Erant iam Praelati et Barones Poloniae, dudum ante do:
li hmōi gnari et conscii. Quidam enī rusticanus et vilis homo, mendicum se ha:
bitu et gestu, quo facilius intuentes falleret pferens, Sigismundi Roāorꝫ Regis
lrās Cruciferis titulatas, vilitati vestium suarū insuens, et iter per Poloniam
in Prussiam agens, apud Oppidum Poloniae Conin moriturus, vestes suas pete:
bat in Thorun, ad Commendatorem deferri. Quam rem nemine, quid lateret, per:
pendente, Gnero Conynen Theloneator, dum Sbigneo de Olesnicza Secretario
Regio retulisset, mittuntur celerrimè, qui vestes defuncti mendici, iam in alios
mendicos distributas, conquisitas afferunt. Quibus diligenti quaesitu perscrutatꝫ
lrae Sigismundi Roānorꝫ Regis illis insutae reperiuntur. His significabat, oēs ferè
gentes Poloniae, et omne robur militiae Polonicae, in Bohemia cum Duce Sigismundo
Coributh discessisse, Regnumqꝫ Poloniae vacuū gentibus militaribus fore, Exhor:
tans Cruciferos, et commonens, vt temporis opportunitate vterentur, Treuga quoqꝫ
simulata, quam ad Papale aut Imperiale imperium soluere liceret, interiecta, Polo:
niam, pendente treuga ex improuiso aggressi, diffusius, quo possent, vastarent.
Ea siquidem calliditate et dolo, Sigismunds Roānorꝫ et Hungariae Rex vltionem
de Wladislao Poloniae Rege, q gentes suas cum Duce Sigismundo Coributh in
Bohemiā ire pmiserit, sumpturus, vtebatur. Cruciferi itaqꝫ Sigismundi Regis
parendo requisitionibus, et credentes Regnum Poloniae vacuum milite esse, condi:
tionē praescriptā, lrīs treugarum inseri petebant, Consiliarii verò Regii de dolo
qui ex lrīs Sigismundi Regis proditus erat, et quas Aptico Nuncio Anthonio
Zeno, ad publicandū Crucifericā iniquitatem, ostenderant, sufficienter auisati
nullatenus eam conditioē apponi patiuntur, Sine qua, Cruciferis in treugas cō:
sentire recusantibus, cassus fit omnis labor, et pars vtraqꝫ in bilem stomachata

et incensa, improperiis non abstinens, cœpto irrito discessit. Fertur enim Ioannes Pella Wladislauien. Epus, parum temperata passione motus in Cruciferos dixisse, Stridente bello Commendatores et Cruciferos, Castrorum cubilia et abdita petituros, militares Ciues, et eorum Coniuges et filias, pœnas spretæ quietis, velint nolint, iusto permittente Dei iudicio daturos. Et ad extremum adiecisse. Non pudet vos, tam callida in lucem proferre ludibria, et ad fallendum Regem et Regnum Poloniæ, fraudulentis uti ambagibus, ganearumque vrarum nidore atque fumo, nram fallere puritatem. Pacem perpetuam frequenter irritam fecistis, et semper aliquam fraudi, circumuenturi nos, speciem iuris aut æquitatis opponitis, nunc quoque fraudem in paruis, sub specie religionis et obedientiæ præstruitis, quemadmodum lrãe ecce originales Sigismundi Romanorum Regis (produxitque illas originaliter) testes in vos sunt. In maioribus nos, et Regem Regnumque nrum, per dolos et fraudem, quod Diuina detexit ordinatio, decepturi.

Expeditio in Prussiam indicta, et Legatus Papæ dum citatis partibus Glogoniæ sententiam inter Wladislaum Regem et Cruciferos laturus, sedisset pro Tribunali, lrĩs Martini Papæ impeditur.

Onsiliariis Regiis ex Conuentu, cum Cruciferis apud Solecz habito, Iuniwladislauiam reuersis, postquam pacem cum Cruciferis quæsitam, nulla modestia et æquitate obtinere posse compertum est, Consiliariis singulis probantibus expeditio contra Prussiam indicta est, et Alexandro Vithawdo Duci magno Lithuaniæ, cæterisque Principibus et militibus Poloniæ et Lithuaniæ scriptum, quatenus pro festo sancti Iacobi, in Prussiam armati procedant. His perfectis, Anthonius Zeno Nuncius Aplicus, receptis multis grandæuorum hominum testimoniis idoneis, visis insuper in Cathedralibus, Collegiatis, et Monasteriorum Ecclesiis, antiquis Priuilegiis, lrĩs et scripturis, Ex quibus apertissime constabat, terras Pomeraniæ, Chelmen. et Michalouien., à corpore Regni Poloniæ, per iniuriam abstractas esse. Dolos insuper et iniquitates Crucifericas probè agnoscens, Iuniwladislauia egressus, per speciales suas lrãs, tam, Wladislaum Poloniæ Regem, quam Mgrum et Ordinem Prussiæ, ad videndum in causa super terris prædictis sibi commissa, apud Glogowiam maiorem, pro die scti Ioannis Baptistæ, iustam Sententiam proferri procurauit citari, Oppidumque maioris Glogouiæ, in Cruciferorum fauorem Slesiæ Principibus claudentibus, lato in locum interdicto, aperiri compulit. Dum aut terminus ferendæ sententiæ aduenisset, et Anthonius Zeno Iudex et Nuncius Aplicus, terras prescriptas, Wladislao Poloniæ Regi et suo Regno adiudicaturus, pro tribunali consedisset, Martini quinti Papæ speciali inhibitione per lrãs, ipsi etiam Anthonio Zeno Iudici molestas, in fauorem Cruciferorum, ad petitionem importunam Sigismundi Romanorum Regis, concessas, interueniente, impeditus est. Et de Glogouia aduenieus, Wladislao Rege valedicto, cum omnibus causæ productis, vrbem rediit, Martinumque Papam, et de iure Regni Poloniæ, et de iniusticia Crucifericà, ad liquidum informauit. Cruciferi siquidem, cum causam, iuribus non muneribus fundari atque inniti viderent, summæ rerum suarum diffidentes, et in:

tegritatem animi Zenonis, quem aduerſus pecuniæ corruptelam, intellexerāt inuictum, veriti ſuſpectiſſimum illum ſibi allegare, et velut incompetentem, non tam fugere quam accuſare cœperunt, nihil in Anthonii conditiōne, q̄ ſuis artibus cōduceret, rati ſe reperturos. Comperendinari deinde cauſa et eiusdem cognitiōm, et aduerſus ſe intelligentes ferri ſententiam, facto ad Sigiſmundū Romanoꝝ Regem recurſu, non tam prece q̄ꝫ pcio cauſam Regiam infectum iri obtinuerunt

Wladiſlaus Rex cum exercitibus ſuis in Volborz conuenit, in Pruſſiam iturus

In Wladiſlauienſi Oppido Wladiſlaus Poloniæ Rex relicto, per Gabicze, Mogilno, Znino, Gneſnã, Pobiedziſka, Poſnaniã, Pizdri, Schadek, procedens in Volborz, quo Copias conuenire iuſſerat, pro die Viſitationis ſanctæ Mariæ Virginis puenit, Vbi ad ſuam Serenitatem Magnus Dux Magnopolenſis, et Camenen Epūs veniens, ferre ſe Regi auxilia contra Cruciferos pollicetur, ſuamqꝫ pollicitationem patenti lrarum innouat atqꝫ firmat ſponſione. Cuius obligatione Wladiſlaus Rex et commendata et accepta, eum muneratum remittit

Exercitus Cruciferoꝝ primum audacior plus æquo. Deinde contemplato Polonorum exercitu, fugit: abrupto ponte in flumine Drwancza cōſtructo

Exercitibus Regiis de terris duntaxat Cracouien, Ruſſiæ, et Podoliæ, pro die inſtituto conuenientibus, Wladiſlaus Rex per viam priorem, et eadem penè Statiua, quibus in expeditiōm, qua magnus conflictus habitus eſt tranſitum agens, ex Volborz diſcedit, et in Pruſſiam contendit. Dumqꝫ in die ſanctæ Mariæ Magdalenæ in Czerwyenſko, Villa ſuperaturus, applicuiſſet, Copiæ illi occurrerunt terrarum maioris Poloniæ, ſequenti deinde die, amne Villa, ponte nauali iuncto, vniuerſum traiecit exercitum, et die tertia Alexander Vithawdus Lithuaniæ magnus Dux, cum gente ſua aduenit, coniunctisqꝫ potentiis Wladiſlaus Rex, hoſtilem terram penultima die Iulii menſis, fœliciter introiuit, et ſtatiua circa Oppidū Lutherborg ſupra lacum locauit. Ex Lutherborg prima die Auguſti, non ſecus q̄ꝫ in conſpectu eſſet hoſtis, aciebus ordinatis, verſus Lubow, hoſtes ſecū propediem ratus decernere, pceſſit. Collegerant ſiqdem Cruciferi ex pprio et mercenario milite exercitum. Et Mgro gnali Michaelle Kochmeyſter, apud Marienburg relicto, copias in campum, fortunam tentaturi, deduxerāt, eaſqꝫ in prato, prope Caſtrū Lubow, foſſis cincto, q̄ ſyluæ per circuitum contexerant, adeò occulte locauerant, vt Exploratores Regii longo ſatis tpe, quo nam locorum exiſteret hoſtilis exercitus, odorare nequirent. Cuius Vlricus Czangyer Marſzalcus Pruſſiæ erat Capitaneus, Quem, ne ui cogeretur decernere, intra vallū et foſſata continebat, Cruciferi audito, q̄ Rex verſus Lubow ad Drwanczam fluuiū iter flexiſſet, exercitum et ipſi mouent, et in obuium Regi, pugnam conſerturi, ire pergūt. Wladiſlaus autẽ Rex, et exercitus ſuus, aduentu hoſtium audito, plurimū lætatus, ea hilaritate animatus ad pugnam, vt vna acies alteram, vnum ſignum aliud, feſtinatione vehementi excederet, et præiret, Poloni enim, tunc tanta pugnandi ardebant cupiditate, vt nec Ducū

nec Præfectorum poterant cohiberi imperio, quin feſtinatione nimia ordines et loca egreſſi, vnus alium præire, et in plium ruere, contenderent. Inerat q3 tunc Polonorum animis ſingularis alacritas, et incitatio haud mediocris ad decernendum, oesq3 ſtudio pugnandi incenſi, in pugnam ruebant. Fuiſſetq3 absq3 dubio exercituum ſcta congreſſio, qm̄ et Cruciferi de Ordine, ardentius tn̄ Dux Cruciferi exercitus Vlricus Gangzer Marſzalcus, fortem exercitum ſe habere ratus, triginta em̄ ferè millia contingere æſtimabatur, aſpirabant ad certamen, æſtimantes Regium exercitum, in quo plus, q3 Centum pugnatoru æſtimabantur millia, pter pedeſtres copias, debiliorem eſſe, niſi Conradus Nyempcz, miles de Sleſia, in bellis et diſciplina militari peritus, fratum Vlricum Marſzalcum, ab euidenti congreſſus temeritate reduxiſſet, et videre atq3 explorare prius q3 decerneret qntus ſit Regius exercitus, inemendabilem vim Martis diſſerens, conſuluiſſet. Hac perſuaſione Marſzalcus admonitus, velocibus equis cum Conrado Niempcz conſcenſis, exercitum Regium, diffuſum latiſſimè in locuſtarum modu, conſpiciunt nec eius potentiam quanta ſit, æſtimare queunt, territi admodum, feſtinantiſſimè redeunt, et exercitum ſuum primum gradum ſiſtere, deinde periculo denunciato, in fugam verti, arcesq3 petere prius, q3 inuoluantur periculo, compellunt. Sic Cruciferorum exercitus, pro pugna fugam iniens ſaluatus eſt. Qui ſi congredi tentaſſet, in fortiſſimum Polonici exercitus mucronem fatuè incidiſſet. Fuerant tn̄ de exercitu taliter fugiente et diſperſo, per plures milites capti, Regio enim mandato, fugax Cruciferorum exercitus, à Polono milite perſecutionem pertulit, vsq3 ad flumen Drwancza. Et quo facilius euaderet, pontem in flumine, perſequentes auerſurus, diſrumpit, Ex qua multi fuere mortales intercepti. Wladiſlaus Rex ea die in borra, duobus miliaribus à Lubow diſtante, nocturno exacto, die ſaturni, ſecunda Auguſti, motis Caſtris, medio miliari à Lubow poſuit ſtatiua; quæ duobus diebus illic, interim ſcire cupiens, ſi in aliquem locum Crucifericus exercitus diuertiſſet, habita ſunt, Comperto aut Cruciferorum exercitum, in loca varia diffugiſſe, die lunæ quarta Auguſti, motis Caſtris medio miliari ea ad Caſtrum et Oppidum Lubow applicat, et quadriduo in illorum conquiſitione immoratus, cu demum cognouiſſet vtrumq3 ditionis Epi Culmenſis eſſe, ab eius conquiſitione ceſſari mandauit.

Wladiſlaus Rex per flumen Drwancza exercitum traducit, Pruthenis fruſtra repugnantibus, Vbi plerique hoſtium capti aut cæſi ſunt et Zabrzezno cum Cathedrali eccłia Culmen̄ incenditur.

Die Veneris Octaua Auguſti, Wladiſlaus Poloniæ Rex, motis ab obſidioe Oppidi Lubow Caſtris, venit ad flumen Drwancza, Et licet hoſtes bombardis et ſagittis, cæteriſq3 propugnaculis prohibere exercitui Regio tranſitum fluminis niteretur, per gentes tamen Regias, ſub banderio Goncza, quod in primis ad flumen peruenit, conſiſtentes, repreſſi et victi, cedere coacti ſunt, et plures ex illis capti aut occiſi. Obſtaculo deinde ſummoto, omnis Regius exercitus flumen Drwancza, inter Caſtrum Brathian, et pontem diſiectum, Wladiſlao Rege

in ea parte fluminis ex qua venerat, Missam audiente, transiit, et in parte altera fluminis ad miliare unum Castra metatus est. Illo deniq; die plures de Regis exercitu, propria sponte, et iniussu Regis, ad spolia conquirenda dispersi, ad Ciuitatem Zabrzezno alias Risemborg, in qua Cathedralis Ecclesia Chelmensis sita est, a flumine Drwancza, nouem miliaribus distantem, perueniunt. Et impetu facto contra eam, licet muro et situ fortis foret, illam comprehendunt, omnibusq; eius desiderabilibus potiti, igne succendunt. A quo et Cathedralis ecclesia concremata est, et testitudines eius disruptae. Biduum autem in Statiuis illic absumptum est.

Nuncius Epi Corbauien nunciat Epum praedictum a Sigismundo Rege, ad Wladislaum missum, illum tamen conuenire non ausum, absq; Conductoribus

Die Dominico sancti Laurentii, motis Rex Castris ad villagium quoddam exustum, Castra supra lacum locat. Feria secunda moto inde exercitu, venit ad flumen Olsa. Ubi duobus diebus absumptis, die Mercurii tredecima Augusti, fluuium Olsam transiit, Castraq; haud procul a flumine constituit. In quo Petri de Seek Corbauiensis Epi Nuncius ex Marienborg, per gentes Regias conductus aduenit, significans Regi, praefatum Epum Corbauien, nomine Sigismundi Romanorum Regis aduenisse, Sed propter Regias armatas gentes, ubiq; diffusas, venire timuisse. Ex industria siquidem Rex manus spargi, et populationem latius iusserat extendi: hoste vago copiam pugnae non faciente. Nec quisq; sine euidenti periculo poterat in Regis Statiua peruenire. Propter quod Nuncius praedictus Epi Corbauiensis, non nisi per Polonos, qui a gentibus Cruciferis, dudum in spoliis et incendiis parum prouide fuerant versati, capti fuere, in Castra Regia ex Marienburg ductus est. Cui Rex unum ex Polonis et unum ex Lithuanis adiungens, remisit, quorum ductu et Petrus de Szeek Epus Corbauien incolumis, ad praesentiam Wladislai Poloniae Regis perductus est.

Oppidum Golub a Polonis capitur

Feria quinta in vigilia Assumptionis sanctae Mariae virginis, venit Rex ad magnum lacum. Illoq; et altero die, propter diei celebritatem, in eisdem Statiuis quies habita est. Sabbato vero in Crastino Assumptionis, facto Rex in una villarum nocturno, die Dominico, dum ad Oppidum Golub peruentum foret, gentes Regiae impetu facto, facile illud conquirunt: praeda oppidi ingens et multa militi concessa est. Et licet plures numero ex Oppidanis, in turrim unam fortem et munitam, supra fluuium Drwancza sitam, se recepissent, et aliquantulum ex illa se defenderent, postea tamen, videntes se subsistere non posse, gratia impetrata in captiuitatem se tradunt. Multipliciter enim gentes Regiae illos infestando, turrim praedictam comprehendere moliebantur. Miles Misznensis, Paczolth dictus, apud Regem donatiuo militans, cognatus Henrici de Plawen, olim Magistri generalis, a Cruciferis capti, et in eam diem in vinculis asseruati, in conquisitione turris praedictae, per lapidem, cum muro turris inniteretur, ictus, desideratus est.

Ex Castro Golub capto, Sacramentum panis Dominici, in Tabernaculum Sbignei de Oleschnicza Praeposito sancti Floriani cum honore digno defertur.

Oppido Golub conquisito, Rex arcem, quae Ciuitati imminebat, in monte aeditiori sitam, obsidione vallat, et bombardis maioribus fortissime quatit. Die vero Iouis, vigesima prima Augusti, fit militaris impetus contra Castrum. Et quamuis tam ab Ordinis quam mercenariis militibus Slesitis, videlicet Misnensibus probe defenderetur, equis tamen melioribus, quos in Castro inferiori habebant, ne Polonorum milites illis potirentur, interfectis, Castro insuper inferiori, proprio igne iniecto, exusto, Castrum superius machinis pro parte maiori debilitatum, in manus et potestatem Regiam tradere coacti sunt. Regius exercitus omnibus quae in Castro superiori repererat, direptis, Cruciferos, et alios milites mercenarios in captiuitatem accepit. Quindecim milites ex Ordine interfecti, inter quos Golubensis Commendator fuerat, quadringenta mercenarii capti, Sacramentum Corporis Christi de Castro cum magna reuerentia, candelis accensis prosequentibus nocte receptum, et in tabernaculum Sbignei de Oleschnicza Praepositi sancti Floriani importatum, altera quoque luce a celebrante sumptum est. Sub eo autem tempore, quo impetus militaris cedebatur in Castrum, Regio mandato turris Ciuitatis, caeteris fortior et aeditior, in fundamento suo suffossa, et in fluuium Drwancza praecipitata, ruina sua maximum et horrendum sonum causans, alueum fluminis Drwancza sua mole, quasi aggere, impleuit, vndasque fluminis praefati Drwancza, fluorem suum aliquanto tempore continuare retardauit.

Sigismundus Rex Legatum mittit ad Wladislaum Regem, petens vt Sigismundus Coributh Bohemia excedat, et ne Rex ipse deinceps Cruciferis bellum inferat.

Stante Wladislao Poloniae Rege in Castri Golub obsidione, Petrus de Szeek Corbauiensis Episcopus ex Marienburg perductus, aduenit, et audientia obtenta, nomine Sigismundi Romanorum Regis, cuius erat legatus, Wladislao Regi in praesentia Alexandri Vithawdi, Ducis magni Lithuaniae, Consiliariorumque Vtriusque Dominii, Legationem suam in hunc modum exponit. Miratur plurimum Serenissimus Princeps, Dominus meus Sigismundus Romanorum Rex, quod Serenitas tua foederibus, inscriptionibus, atque pactis, secum perculsis, parum appensis, Nepotem suum Sigismundum Coributh Lithuaniae Ducem, cum exercitu gentium Polonicalium potenti, in subsidium haereticis et aduersariis suis transmisit, Qui fideles suas ab obedientia abstrahit, Castra quoque et Ciuitates, suae ditionis, conquirit. Et Bohemorum haereticorum rebellionem et sectam, quam maxime nutrit et confortat. Miratur insuper, quod Serenitas tua fratres Ordinis Cruciferorum de Prussia, sibi et Imperio Romano deuotos et subiectos, bello diro et graui, affligit et vastat, postque super ventilatis inter Serenitatem tuam et Ordinem causis, iustam sententiam Wratislauiae se arbitratur pronunciasse. Rogat itaque tuam Serenitatem, et obsecrat, quatenus

Nepotem ſuum Ducem Sigiſmundum Coributh, cum omnibus gentibus, quæ cum illo ſunt, ex Bohemia reuocet, et morari ſibi illîc, ferreq; hæreticis præſidia interdicat, Si aūt Sertas tua exiſtimat ſibi Dominū meum Sigiſmundum Romanorū Regem, in aliquo iniuriam feciſſe, offert cum tua Serte in arbitrius venire, aut communium amicorū, aut Conſiliariorum vtriusq; Regni, Poloniæ vz̄t et Pannoniæ, iuxtaq; inſcriptionum comūnium formam facere deciſionem. Obſecrat inſuper maiori quo valet affectu, vt Sertas tua ex terris Ordinis diſcedens eas amplius ferro et igne vaſtare et conſumere deſinat. Et ſi Ordo Cruciferius eſt tuæ Serti in aliquo culpabilis, offert Dn̄us meus Sigiſmundus Romanorum Rex, qui illum in ſua poteſtate et ditione continet, compellere Ordinem ad omnem iuſticiam et æquitatem, Sententiamq; ſuam ac pronunciationē, ſi grauis et oneroſa tuæ Serti appareat, reformare et corrigere. Hæc Legatus Cæſareus.

Reſponſo accepto ad legationem ſuperiorem à Wladiſlao Rege et Vithawdo Duce Nuncius Regis Sigiſmundi Ep̄us Corbauienſis ad Regem ſuum proficiſcitur

LEgationi Sigiſmundi Romanorum Regis, à Corbauien̄ Ep̄o pronūciatæ Wladiſlaus Poloniæ Rex tale edit Reſponſum: Non habet frater meus Sigiſmundus Roānorū, et Hungariæ Rex, iuſtam mirandi cauſā, ſi ego pluribus annis pacem cum Cruciferis, hoſtibus meis, et apud Sedem Aptīcam, et ipſū Regem Romanorū, aliisq; locis frequentius quæſitā, nusq; inueniens, iuſta et neceſſaria arma, contra illos induerim. Et deficiente in terris iuſtitia, à cæleſtibus mihi illam præſtari quæſierim. Grauibus enī licet laceſſitus iniuriis, publicis prouocatus opprobriis, fortiſſimo militiæ robore abundans: bellum tamen hoſti meo non intuli, ſed primum in ipſum Sigiſmundum Romanorū Regem ſuper ſingulis quæſtionibus et iniuriis compromiſſi. Qui et ſi partem meam quod etiam apud Scythas iniquum cenſetur, audire dedignatus, iniuſtam in me ſententiam tuliſſet, et poteſtate ſibi tradita abutens, paternas meas et naturales terras, de quibus arbitrandi, velut his, quæ in quæſtionem non venerāt nullam habebat poteſtatem, mihi abiudicaſſet: volui tamen, Principis Catholici more, oneroſam et duram mihi ſententiam cuſtodire, niſi Ordo ipſe, in cuius fauorem lata eſt, in omnibus ferè illi contrauenienſ, nec ſoluit aurū decretum, nec Caſtra demoliuit erecta, nec terras reſtituit occupatas. Deinde ad Sedem Aptīcas recurrens, non ſine ingenti ſumptu, et meam iuſticiā et Ordinis iniquitatem monſtraui, et tam claram reddidi, vt Aptīcus Iudex Anthonius Zeno, iuſtiſſimā pro me et contra Cruciferos laturus ſententiam, imperantem reſtitutionem terrarum Pomeraniæ, Chelmen̄, et Michalouien̄, apud Glogouiā pro certo die conſediſſet, ſua tn̄ pnunciatio Sigiſmundo Romanorū Regi operante efficienteq; Aptīca prohibitione extitit impedita. Quæſiui poſt hæc treugas firmare cum Ordine, etiam iuſtiſſimum peroſus bellū, niſi fratrem meum Sigiſmundū Regem Romanorū vafrum et duplicem in me agnouiſſem, qui me et Regnum meum periculoſius læſum et peſſundatum iri ſatagens, ea conditione, atq; lege, Ordini firma:

re mecum, deſtinatis literis, quas originaliter apud te produco, mandauit treugas,
quatenus liceret illam ad Apoſtolicam vel Imperialem iuſſionem violare, et treuga
confecta, et ipſo mandante, neque exiſtente ſecuro, Ordo liberius in Regnum meum
graſſaretur. Et niſi operante Dei clementia, literae ſuae, dolum praefatum detegentes, in
manus meas et notionem perueniſſent, firmare treugam cum Ordine, etiam ſub
conditione praefata, quam inſeri petebat annuiſſem. Non licet itaque mihi ſidere de
ſua amicitia amplius, neque cauſam meam illius cognitioni credere, quem et opere
et literis experior callidum et grauem hoſtem, non prius neque ſecus, propicia mihi
Diuinitate, de hoſtilibus terris exceſſurus, donec eas aut finali excidio vaſta-
bo, aut armis, pacem mihi et Regno meo aequis conditionibus procurabo. Liquet
autem, quod Ducem Sigiſmundum Coributh ego in Bohemiam non miſerim. Quapropter,
nec pro eo intendo reſpondere. Alium itaque tibi, qui miſit illum, non me, cum ea
querela conuenias. E veſtigio vero Alexander Vithawdus Dux magnus Lithua-
niae, in haec verba ſe reſoluit. Non abnuo neque inficior, quinimo profitear libere ac
clare, Ducem Sigiſmundum Coributh, meo mandato, meisque impenſis, et meis au-
ſpiciis, ad faciendum reſiſtentiam hoſti meo, Sigiſmundo Regi, Domino tuo, in Bohe-
miam tranſiſſe. Qui cum foederatus et iuratus mihi frater foret, pollicitus ſe
ad occupationem terrarum mearum, nunquam aſpiraturum, per pronunciationem tamen
ſententiae ſuae, euidentem iniquitatem continente, me terris meis ſpoliare, et illas
Cruciferis applicare, non turpe putauit. Vicem itaque iniuriarum hoſti meo Sigiſmun-
do repenſurus, Ducem Sigiſmundum Coributh nepotem meum, in Bohemiam miſi,
gentibus et pecunia illum adiuturus, et perſonale, ſi depoſcet neceſsitas, illi ſo-
latium laturus, vt hoſtis meus Sigiſmundus, aliquando tandem intelligat, quem
offenderit, et ſciat mihi aliquid roboris et animi ineſſe, deſiſtatque me ſuis in-
geniis, ſuaque calliditate, grauare. Eo reſponſo Corbauienſis Epiſcopus accepto, licentia
obtenta, et his qui illum conducerent, ad Magiſtrum Pruſſiae Michaelem, ad ſigni-
ficandum ei Wladiſlai Poloniae Regis, et Alexandri Vithawdi Reſponſionem,
in Marienburg diuertit, et abinde in Hungariam rediit, neque appoſuit de caetero
redire ad Poloniae Regem, et exercitum eius, aut aliquam tractare, inter ac illi a
Sigiſmundo Romanorum Rege, iniunctum fuerat, pacem perpetuam vel treugas,
intelligens animum Wladiſlai Poloniae Regis, et omnium ſuorum, iuſta ira percitum,
ſuſceptum bellum, cum praeſertim ſe ſuperiores hoſtibus viderent, nullo pacto depoſituros.

Valachi numero impares miſsi Regi Wladiſlao in auxilium, Sÿluis tecti Pruthenos fugant caduntque.

Sub tempore eodem Voieuodae Moldauiae gentes Valachi, in auxilium Wla-
diſlao Poloniae Regi tranſmiſſae, quadringentorum numerum militum explen-
tes, vsque prope Marienburg praedatum pabulatumque deſcenderant, praedasque
agebant. Contra quos Cruciferi, in forti militum exercitu qui in praeſidio Caſtri
Marienburgenſis morabantur, erumpentes, illos inuadunt. Qui cum hoſtium numerum
et vires, ſuamque exiguitatem metirentur, in deſperationem verſi, rem fortunae
committunt, ſumptisque tunc, poſtquam nihil ſupereſſet, arma, formido, et nemus

proximum ingreſsi, equis deſiliunt, facilius, vt eſt natura et mos gentis, tecti fron:
de et ligno pedeſtres certaturi. Cruciferi rati Valachos certam non ſimulatam fu:
gam capeſsiſse, et latitatum ſyluas abiiſse, Velocius quo poſſunt, ad nemus cōtendūt,
et in Valachorum capturam, exiſtimantes rem nullius negocii fore, armantur; cum
Complures eorum, equis deſiliiſsent, Verum Valachi, vibrando in hoſtes tela, tuti
ipſi à telis, non ſecus quam imbrem mittunt. Et tam hoībus quam equis, frequenti proie:
ctione telorum vulneratis, plures etiam ex illis conficiunt. Adeoque in Cruciferos
inuehuntur, vt primis eorum Ordinibus aut occiſis aut captis, reliquos in fugam
verterent. Sicque miro modo Valachi cum parua gentium ſuarum caterua, grādi
hoſtium exercitu profligato, ad ſtationes exercitus Regii, onuſti preda ingenti, vi:
ctores, reuertuntur. In ſignum quoque victoriæ, plures notabiles captiuos Cruciferos
vczt de Ordine, Item milites Stipendiarios, et Ciues adductos Wladiſlao Regi præſētāt.

Andreas Brochoczki licet plurimorum militum auxilio, Palatinorum inuidia, quibus ipſe præfuit nu: datus eſset, magnam tn̄ copiam hoſtium in Caſtra ſua ex improuiſo irruentes, fudit fugatque

IN expeditionem Crucifericam præfatam, et quæ apud Polonos à Caſtro et op:
pido Golub conquiſitis, Golubenſis intitulatur, Wladiſlaus Poloniæ Rex tran:
ſiturus, veritus, ne ex Caſtro Nieſchowa, quod ditionis Cruciferiœ erat, terra
Cuiauiæ vaſtaretur, Andream Brohoczki militem de Domo Oſsoria, tunc Brzeſten:
ſem Capitaneum, pro defenſione et cuſtodia terræ Cuiauien. reliquit, Mathiam de
Labiſzin Brzeſtenſem, et Ianuſsium de Koſczielyecz Iuniwladiſlauien. Palatinos,
omnesque Cuiauien. milites, et in auxilium adiungens, illique parere iubens. Qui Copiis
in vnum coactis, Caſtrisque in borra, inter Murzinow et Orlow poſitis, ſub vniuerso
expeditionis tempore, in Crucifericas poſeſsiones et terras, varias vexationes et
ſpolia agebat, non ſinens Cuiauiæ terram per Cruciferos inuadi, aut offendi. Sub:
repſitque interim in Mathiæ et Ianuſsii Palatinorum pectora liuor, quod parere Andreæ
Brochoczki iuſsi, deteriori haberentur loco. Quapropter, cum nonnullis Cuiauiæ militi:
bus, partes eorum ſecutis, in domos ſuas, militia relicta, et Andrea Brohoczki deſerto,
dilabuntur; ſpecie quidem contrahendi nouos commeatus, re autem vera, in Andreas
Brochoczky, quem ſibi indignè præpoſitum ſtomachabantur, odii complendi gra:
tia, quatenus in medio hoſtium derelictus, periculi diſcrimine obrueretur. At Andreas
Brochoczki, animum infractum gerens, quem ceperat locum incolebat: vigilias tn̄
in ſingulis locis duplicauerat, impendens periculum vitaturus, Palatinorum diſceſsiōe
et eorum, qui cum Andrea Brochoczki remanſerant, paucitate, ab Exploratoribus
Cruciferi comperta, exercitu octingentorum equeſtrium congregato, quem Commen:
dator de Nyeſchow ducebat, Andream Brohoczki, et eius exercitum inuaſuri ire per:
gunt, Nox caliginoſa ad exequendum deſtinata, et inuaſio non à fronte, ſed à ter:
go, nullam Cuſtodiam illic conſiſtere rati, Cruciferis aptior videbatur. Silenti itaque
agmine, ſeptima Septembris die progreſsi, licet primarum excubiarum Cuſtodes
negligentius vigilantes occidiſsent, Secundæ tn̄ excubiæ Cuſtos, de manibus eorum
elapſus, hoſtes adeſse maximo clamore vociferabatur. Qui et ſi ab hoſtibus ne:
catus foret, clamor tamen ſuus tertiarum excubiarum vigiles commouit. Qui ad

Statiua Andreæ Brochoczki pertingentes, subitum hostium aduentum denunciant. Quo minime Andreas Brochoczki, miles animosus, deuotione et religione plenus, perculsus, de lecto exiliens, lorica corpus nudum vestitus, suis, qui et ipsi dormierant, inermes, bono et forti animo ac se sequi iussis, hostibus iam tunc sepes et papiliones irrumpere nitentibus, intrepidus occurrit, et cum illis fortissime dimicare cœpit. Cadentibusq[ue] et cæsis his, qui in acie constiterant, assistente illi Diuina clementia (erat enim miles virtuosus, et in cultura Dei assiduus, qualit[er] fastidiens et execrans rapinas), reliquos hostes ad extremum fudit, et in fugam agit. Qui dum per opacæ noctis tenebras, locorum ignari, quo nam fugerent parum nossent, in loca et nemora varia desiliunt. Propter quod errabundi, ab agrestibus multi eorum circa Lancicia, nonnulli circa Clodawam, Przedecz, et Brzescie comprehensi fuerant aut obtruncati. Captus erat in conflictu p[rae]dicto Vicecomendator Thorunen[sis], Comendatore principali Duce, per fugam elapso, Capti duodecim fratres de Ordine, et plures mercenarii milites, et vniuersi ergastulis apud Brzescie inclusi. Pauci de Crucifero exercitu creduntur non capti, aut non desiderati fuisse.

Castrum Kowalye Wladislaus Rex cum summa iactura suorum obsidet.

Die Dominico sancti Bartholomei Apostoli, Castro Golub Wladislaus Poloniæ Rex conquisito, motis Copiis, venit ad Castrum et Oppidum Cowalye a[lia]s Szuische. Et Oppidum per hostes reperiens, ne Polonus eo potiretur, exustus, Castrum obsidione cingit, bombardisq[ue] quatit. In die verò decollationis sancti Ioannis Baptistæ, militari impetu contra Castrum facto, conquirere illud nitebatur. His t[ame]n, qui Castrum tuebantur, probe resistentibus, omnis conquisitionis et impetus labor recidit in irritum. Multi insuper ex Polonorum militibus, qui antemurali fracto et expugnato, fossatum Castri ingressi sunt, grande periculum inciderant. Hostes siquidem in fossato p[rae]dicto, pluribus rotis positis, straminibus illas contexerant. Militibus insuper fossam intrantibus, hostes stramina succendunt. Et Regii milites Rotis illaqueati, non sine pertinaci difficultate, mortis aut captiuitatis periculum vitauere. Captus t[ame]n fuit per hostes Dobrogostius Castellanus Camenensis, miles de Domo Nalencz. Qui ante motum Golubense cum Cruciferis bellu[m], Castrum Regni Poloniæ Drachim, cuius erat Tenutarius, hostium interceptione et fraude, negligenter amiserat. Quod non post plures dies Paulus Vazik Almanus, in angulo Castri habens dormitoriu[m], tractis sursu[m] per fenestrales calses Polonis q[uam] plurimis, et hos, qui Castrum detinebant, occupauit, et Castrum Regi reddidit. Pro quo illi liberalitate Regia, census non tenuis ap[u]d Salis fodinas Vielicen[ses], consignatus est.

Cruciferorum exercitus Polonis nullam pugnandi copiam facit.

Castri Cowalye expugnatione omissa, feria tertia post sancti Ægidii, Wladislaus Poloniæ Rex, Castra versus Thorun mouet. Et cum ad Castrum Papow, facilè illud expugnaturus, consisteret, ab exploratoribus doctus, Cru-

ciferos clandestinè notabilem exercitum, non ad decernendu, sed ad offen:dendum ex insidiis et loco iniquo Regias gentes, congregaſse, sedecim bande:ria de gentibus Regni Poloniæ, et alia Sedecim banderia de Lithuanis, mittit versus Radzim, quoniam illic hostium statiua fuiſse ferebantur. Dum itaq; Regius exercitus, et hostes et copiam decernendi querendo procederet, Cruciferi̇cus exercitus, qui totam ferè noctem præcedentem, circa quoddam nemus gyrãdo hincinde errabundus absumpſerat, viso in aurora Regio exercitu, pauore ni:mio consternatus, quasi leuis nebula, Sole desuper feruente, dissolutus, et in fu:gam actus est. Fugientes Castrum et Oppidum Radzim excepit. Pauci fugien:tium à Regiis militibus comprehensi. Exercitus Regius quæsita pugna et non inuenta, ad Wladislaum Regem, apud Papow consistentem rediit

Thorunensium suburbana et vineæ ac alia ple:raq; loca circumcirca à Polonis vastantur

Sabbato post sancti Ægidii, Wladislaus Rex, contra Thorun volens pro:cedere, et eius conquisitioni intendere, salubri consilio reductus est. Vige:bat enim pestifera apud Thorunen lues, Propter quod nemini satis placebat locum infectum adire, ne contagio q; pestis, ad exercitum Regium penetraret. Motis itaq; Rex à Papow Castris, procedit habendo in manu dextra Thorun et ad Castrum Lubicz, à Cruciferis demolitum, peruenit. Vbi propter celebritates festi Natiuitatis Sctæ Mariæ virginis, statiua triduo habita sunt. Et licet Alexan:der Vithawdus, magnus Lithuaniæ Dux, licentiam in Lithuaniã, ex eo loco sum:mopere flagitaſset, à Wladislao tamen persuasus, propositum deposuit. Intra triduum aũt illud, Suburbana oĩa igne consumpta, et Thorunen vineæ, à gentib; Regiis fuere demolitæ, et omnis Regio iuxta Thorun consistens, populatione lati:us in gyrum extensa, incendiis, ferro, et præda, vastata est

Cruciferi vim Polonorum non ferentes, pa:cem petunt et impetrant

Feria tertia in crastino Natiuitatis sanctæ Mariæ virginis, Wladislaus Po:loniæ Rex à Lubicz discedens retrorsum, in terram Chelmen, proposito va:standi, eam ingrediebatur. Et aliquot diebus prope Oppidum Chelm commoratus, populationem agrorum et exustionem tectorum latius iussit extendi. Quo malo Magister et Ordo Cruciferi̇cus conterriti, intelligentes Wladislaum Regem, ex terris eorum, quod maximè sperauerant, non discesſse, sed itinere retrogrado commeatibus ex Polonia ad statiua, apud Lubicz habita, adductis quadrigis one:ratis, ad vastandum terras eorum, et ad resumendu ex integro bellu, cogitatiões et animum duraſse, suas q; vires, ad resistendum imbeciles fore, querelis in:super et vociferatione militariu et Ciuium suorum, defectionem in eorum cala:mitati consulant, minitantium, expugnati sunt, et Gerardum Pomesanienſem Epum, cum aliquot Comendatoribus, Militibus, et Ciuibus, ad Wladislaum Poloniæ Regem, petentes pacem, transmittunt. Qui illam non secus, q; Rex Catholicus

et pacificus, ſupplicatione magis qȝ renitentia peruictus, armis depoſitis, ſe obtulit daturum. Quæ vt facilius prouenire æquis conditionibus poſſet, ſtatiuis ab Oppido Chelm, ad lacum Melno motis, tractatibus pacis intendit. Et aliquot Conſiliariis pro parte ſua, vczt Ioanne de Tarnow Cracouien, Sandiuogio de Oſtrorog Poſnanien, Nicolao de Michalow Sandomirien, Nicolao de Oporow Lancicien, Palatinis, Sbigneo de Oleſchnicza, Præpoſito ſancti Floriani, et Sbigneo de Brzezie Regni Poloniæ Marſzalco, Gedigoldo Lithuaniæ milite, et Nicolao Sepinſki Capitaneo Lukouien, totidemqȝ pro parte Mgr̃i et Ordinis, vczt Ioanne Obezier Eṕo Varmien, Gerardo Pomeſanien Eṕo, Henrico Hold in Elbing, Volframo de Hunſbach, Marſzalco Liuoniæ, Ludouico de Lanſche Thorunen, Martino Kemnather Dzirgouien, Comẽndatoribus deputatis, plena illis pacem concludendi poteſtas tributa eſt. Qui in papilione Regio ex ſcharlatico panno elaborato, quod Comes Ciliæ Hermannus Wladiſlao Regi tranſmiſerat, à mane vſqȝ in veſperam ſtando in tractatibus, tandem in die tranſlationis ſancti Staniſlai concludunt pacem. Quæ ab vtraqȝ parte accepta, etiam lr̃is et inſcriptionibus firmata eſt.

Wladiſlaus Rex apud lacum Melno confecta cum Cruciferis pace, et auxiliis dimiſsis in Poloniam reuertitur, et Thartaros prædatores profligat, ac grãs Deo agit Poſnaniæ, demum in caluo monte.

P

Erpetua pace apud lacum Melno confecta, Wladiſlaus Poloniæ Rex, die eodem, vczt Tranſlationis ſancti Staniſlai inde diſcedens, et prope Oppidum Brodnicza Caſtris poſitis, die altera, vczt ſcti Venceſlai, ſeptem in fluuio Drwãcza pontibus conſtructis, tranſit illud, et Statiuis poſitis, Diuinis operam dabat. Quibus expletis ſinguli Ferentarii, Signa eis cõmiſſa, flexis genibus, armati, Wladiſlao Regi reddunt, In huncqȝ modum Regem alloquuntur, Serẽme Rex vexillum præſens, fidei et curæ meæ, per tuam Mtẽm traditum, humiliter reddo, Quod fauore Diuino, cum omni ſolicitudine et fidelitate, integrum geſtaui, Et quemadmodũ illud à Serñitate tua, cum honore mihi præbitum eſt, ita illud nulla fuga aut labe pollutum repræſento: non exiſtimans aliquem ex militibus, ſub illo conſiſtentibus ſociis meis, mea temeritate, et incuria periiſſe. Quibus receptis Wladiſlaus Rex, primum Alexandrum Ducem magnũ Lithuaniæ, dato ſibi pacis oſculo, deinde Maſouiæ Principes, poſtremo vniuerſũ exercitum licentiat. Et Alexandro Vithawdo cum Lithuanico exercitu, in leuam diuertente, Polonicus in dextrum abiit. Thartaroꝝ nonnulli, prædas agere ſoliti, cum in extrema Polonoꝝ agmina debacchantur, à Polonis inuaſi, pfligati, trucidati, et quinquaginta deſiderati fuere.

I

N die ſancti Michaellis, Wladiſlaus Poloniæ Rex, de terris hoſtilibus egreſſus, per Przipuſch, Radzieyow, Strzelno, Gabyce, Mogilno, Trzemeſchno, Gneſnam, tranſitum faciens, Poſnaniam, adorandũ Diuiniſſimum Euchariſtiæ Sacramentum peruenit. Non enim omnibus diebus, quibus Regno Poloniæ præerat, eam obſeruantiam negligebat, ſed de qualibet expeditione hoſtili reuerſus, ad

agendum clementissimo Deo gratias, de suo et suae gentis prospero euentu, Posnaniae ad Monium Corporis Christi, item ad limina sanctae Crucis, in Caluum montem adueniebat, Gratiarum itaq; actione in Deum celebrata, Factis apud Posnaniam oblationibus solennibus, per Pizdri, Schadek, in Masouiae terras descendens, in Wikitki venationes Taurorum sylvestrium, qui in Polonico Thuri appellantur, agebat, Ex Masouia apud Monium Calui montis sanctae Crucis, pro die sctorum Simonis et Iudae Aptorum perueniens, Sacrificiis et oblationibus expletis ad Opathow descendit. Vbi illi Zophia Poloniae Regina occurrit, Exindeq; per Sandomiriam, Przilschow, Pilzno, Biecz, Bochnya, pro die sancti Martini in Niepolomicze aduenit

Wladislaus Rex missis Proceribus, vt cum Hungaris differentias, inter Reges suos exortas, eo q Cruciferi paci perpetuae, nuper factae, instinctu Sigismundi Regis satisfacere noluerunt, componerent, ipse in Lithuaniam procedit

PRaelatis et Baronibus Regni Poloniae primoribus, iussu Regio ad Niepolomicensem Conuentum conuenientibus, post plures deliberationes et tractatus, super rebus publicis Regni, et aliis occurrentibus, habitos, Wladislaus Rex Consiliarios suos, vzt Nicolaum Gnesnen Archiepum, q quis vehementer reluctantem, et se illic, si ire cogatur, moriturum asseuerantes, Albrtum Iastrzabiecz Cracouien Epum, Cristinum Castellanu Cracouien, Ioannem de Tarnow Cracouien, Nicolaum de Michalow Sandomirien, Palatinos, Sbigneum de Brzezie Regni Poloniae Marszalcum, Ianussium de Tulischkowo Castellanum Calissien, et Zawissium nigrum de Garbow Capitaneum Scepusien, ad conueniendum cum Prelatis et Baronibus Hungariae, in Scepusien terra, transmittit. Magrem et Ordo Cruciferorum de Prussia, fidei suae obliti, conditionibus pacis suae perpetuae, recenter apud lacum Melno confectae, Sigismundo Romanorum et Hungariae Rege phibente, non satis faciebant, qm nec Castrum Nieschowa, sub tempore constituto demoliti sunt, neq; promissas pecunias soluebant. Timebatur itaq; inter Poloniae et Hungariae Reges, nouum pptera emersurum bellum. Quod Praelati et Barones Hungariae, intercipere soliciti, prece et studio singulari interpositis, agere se, cum Prelatis et Baronibus Poloniae mutuam Conuentionem ordinarunt, differentias et simultates, inter Reges exortas, pvida contemplatione prius, q Mars feruesceret succisuri. Wladislaus Rex ex Niepolomicze per Lublin, Parczow, Brzesczye, cateraq; loca solita, in Lithuaniam processit

Proceres Poloniae et Hungariae infecta pace, q Reges abfuere discedunt Oppido Kezmark, aduentum suorum Regum polliciti

SAncti Andreae Apostoli die, qui ad conueniendum vtriusq; Regni Consiliariis positus fuerat, illucescente, apud villam Lubicz, prope Oppidum Kezmark sitam, Conuentus Consiliariorum vtriusq; Regni, Poloniae vzt et Hungariae, et tractatus, pro pace, inter Reges solidanda, fieri coeptus est. Verum

cum absq; Regum præſentia, pax ſtabilis, et diuturna componi non poſset, Conuen-
tionem Regum perſonalem, pro Quadrageſimæ medio in Czorſtchtin, et villa anti-
qua fiendam inſtituunt, et Regem vtrumq; ad illam venturum obligant. Ea etiam
conditione apposita, vt Mgr et Ordo Pruſſiæ ſuos ad Diætam huiuſmodi Nuncios, ple-
nam authoritatem habentes, tranſmittat, pacem perpetuam apud Melno ordinatam,
noua pollicitatione facturos.

Archiep̄us Gneſnenſis Nicolaus nobilitate et virtute inſignis moritur

NIcolaus Gneſnenſis Archiepiſcopus, aſsidua ægritudine ſenſim vexatus,
qua non obſtante, inſtantia Regis et Conſiliariorum deuictus, in Conuentionem
cum Hungaris pro die ſcti Andreæ tenendam, ire conſenſerat, parum expaueſcens
futuram mortem, quam ex valetudine graui eum præmente prius, quam ex Niepolo-
micze diſgrederetur, apud Regem et Barones denunciauerat ſibi portendi, in villa
Lubicz, ſacramentis omnibus procuratus, religioſè et deuotè, feria quinta in diè ſan-
ctæ Barbaræ, alias quarta Decembris, morte abſumptus eſt. Vir plurimarum virtu-
tum genere perfectus, amator Patriæ, vt pote cuius nomen et gloriam in Pariſiis,
apud Gallorum gentem, et in Conſtantien Concilio, apud orbem vniuerſum
extulerat, ornauerat, magnificauerat, Pius in omnes, liberalis et munificus in ege-
nos, natura manſuetus et benignus. Ex Lubicz corpus eius, per familiares
ſuos, qui chariſsimo eum venerabantur affectu, Gneſnam deductum eſt, et
in maiori Gneſnen Eccliā, ante ſepulchrum beati Adalberti, iuſto honore
mandatum ſepulturæ. Sedit annos duodecim, Menſes ſeptem. Eccliæ Collegia-
tæ Sanctæ Mariæ, de Ruda, in Eccliam ſcti Michaellis in Wielun, velut in lo-
cum magis honeſtum et cultum, tranſlator. Nobilis genere de Domo et fami-
lia Tubarum, tres Tubas pro inſigni deferente, ex patre Vilhelmo et matre Eliza-
beth, vir ſtaturæ iuſtæ et proceris, capillo et colore nigro. Eo etiam opere apud
præſentem et poſteram ætatem celebrandus, quod Collegium Manſionariorum apud Gne-
ſnen eccliam, primus inſtituit, et de Decimis menſæ Archiepalis dotauit. Cu-
ius virtus in Concilio Conſtantien, adeò vulgata erat, vt ad Summum Pontifi-
cium, à pleriſq; Electoribus depoſceretur. Qui etiam ab eodem Concilio Conſtantien
Priuilegio Primatiatus obtento, Eccliam ſuam Gneſnen inſigniorem reddidit.
Primusq; ſe inter Gneſnen Archiepōs Primatem titulare cœpit, propter Leopolien
Metropolim ex Halicien Ciuitate tranſlatam, ſub temporibus parum ante tranſactis erectam.

Albertus Iaſtrzabiecz Ep̄us Cracouienſis et Sbigneus de Oleſchnicza à Rege Wladiſlao in Archiepiſcopum Gneſnenſem eligendi nominantur

PRius, quam Lubicen ex Conuentione diſceſsum foret, Albertus Iaſtrzabiecz
Cracouienſis Epiſcopus, cæteriq; Conſiliarii Regni Poloniæ, omnem rerum po-
ſitionem atq; faciem, cum Prælatis et Baronibus Hungariæ contextam, obitum
inſuper Nicolai Gneſnen Archiepi, miſso ſpeciali Nuncio in Podwodis, Bartholo-
meo Obulyecz, per lrās ſuas Wladiſlao Poloniæ Regi ſignificant, Precesq; et in-

terceſſiones adiiciunt, qtn̄us Sbigneum de Oleſchnicza Præpoſitum ſancti Flo:
riani, Secretarium ſuum, ad Ecc̄liam Gneſnen̄ dignaretur promouere, aut ſaltē
promotionem ipſam, vſq; ad reditum ſuum in Poloniam differe. Non minus Regi
Wladiſlao, q̄; Conſiliariis, perſona Sbignei de Oleſchnicza placebat, euehereq;
et Rex Sbigneum in culmen Pontificale æſtuabat. Verum Alexander Vithaw:
dus Dux magnus Lithuaniæ in Sbigneum de Oleſchnicza, propterea, q̄ in pacis
perpetuæ apud Melno lacum habito tractatu, ne Molendinum Lubicz M̄gr̄o et Or:
dini, iuxta ipſius Alexandri Vithawdi Ducis feruens deſiderium, inſcriberet̄
pacis ex̄ns arbiter, impediuerat, vehementer iratus, p̄poſitum Regis, præfatus
hoſtem ſuum non conuenire efferri, auerterat, et Albertum Iaſtrzambiecz Cra:
couien̄ Ep̄um, ad Gneſnen̄ transferri, Ioannem verò Schafraniecz, Regni Poloniæ
Vicecancellarium ad Cracouien̄ ecc̄lias, ſurrogari, Rege probante, diſponebat. Ad
Gneſnen̄ itaq; Capitulum, electionem futuri Archiep̄i, pro Epiphaniarum die, apud
Gneſnā celebraturum ſcribit, Wladiſlaus Rex l̄r̄as, rogando et obſecrando illud
qtn̄us Albertum Iaſtrzabiecz Archiep̄um poſtulet. Iacobum verò Przekora de Mo:
rawyani militem, ad Albertum Iaſtrzembiecz Ep̄um Cracouien̄, tranſmittit: ea
quæ de ſua in Gneſnen̄ Ecc̄liam tranſlatione, et Ioannis Schafranyecz in Cra:
couien̄ ſubſtitutione, Rex animo deſtinauerat, ſignificaturū. Qui cum illum in
noua Sandecz agentem offendiſſet et mandata Regia diſſeruiſſet, Albertus
Iaſtrzambiecz Crac̄ Ep̄us, ordinationē Regis in acceptum non referens, reſpon:
dit ſe Cracouien̄ Ecc̄liæ Pontificio et Dignitate contentum, Gneſnen̄ Ecc̄lam
non accepturum. Cum eoq; Reſponſo Regium Nuncium in Lithuaniā remiſit. Ia:
cobus itaq; Przekora ex Polonia, in die Innocentū ad Troky reuerſus, Wladiſlao Re:
gi reſponſionem Alberti Iaſtrzambiecz Ep̄i Cracouien̄, et eius deliberationem
cum ſignificaſſet, noua deliberatione ſecretiſſima Wladiſlaus Rex cum Alexā:
dro Vithawdo Duce habita, Sbigneum de Oleſchnyca Præp̄tum ſancti Floriani in
Gneſnen̄ Archiep̄um deſignat, nominat, et p̄mouere deliberat. Iam ſiquidem Ale:
xander Vithawdus, indignationis ſuæ nubilo, proprio motu remiſſo, prudentiā
q; integritatem et induſtriā Sbignei in frequentibus et grauibus rebus expertus,
illum ſibi reconciliat. Et ex hoſte interceſſor effectus, hunc, et non alium Alberto
Iaſtrzambiecz Ep̄o Cracouien̄ ſuſcipere honorem Metropoliticū detrectante, Se:
de Gneſnen̄ dignum cenſet. Facile perſuaſio Ducis Alexandri Vithawdi à Wla:
diſlao Poloniæ Rege, ſua ſponte in p̄motionem Sbignei de Oleſchnicza procliuo,
accepta eſt. Qui ſpecialem et nouum Nuncium ad Capitulū Gneſnen̄, quod electi:
onem ſuam, pro die Epiphaniarum inſtitutā, in diem Conuerſionis ſancti Pauli
tranſpoſuerat, deſtinat, et vel Albertum Iaſtrzambiecz Ep̄um Cracouien̄ poſtu:
lari, aut ſi id minus gratum foret, Sbigneum de Oleſchnicza, q̄ et Can̄cus Gneſnen̄
et vnus de eorum gremio ſit, eligi interpellat

Anno Domini 1423.

Alb̄tus Iaſtrzambiecz in Archiep̄um Gneſnen̄
eligitur. Cui in Sedem Crac̄ Sbigneus de Oleſchni:
cza ſuccedit

NAtalis Domini diebus, et eius octauis, Wladiſlaus Poloniæ Rex in Lithuania
abſumptis, per Zoladek, Slonim, Zdichow, Tur, Ratno, Lubowlya, Parczow,
procedens, et pro diebus Carniſpriuii in Iedlnam perueniens, Albertum Iaſtrza:
biecz Cracouien. Epum ad ſe accedentem, Gneſnen. Ecctiæ regimen, ſuſcipere, preci:
bus, et perſuaſionibus obtinuit, ex eo potiſsimum capite et reſpectu, quod in electiõe
Capitulari Gneſnen. in die Conuerſionis beati Pauli celebrata, aliquibus Prælatis et Ca:
nonicis Gneſnen. Vincentium de Marczinkowo Decanum Gneſnen. de Domo Nalecz
eligentibus, ipſe Albertus Iaſtrzambiecz fuit à maiori et ſaniori parte Prælatorum
et Canonicorum Gneſnen. poſtulatus. Regalibus itaq₃ perſuaſionibus Albtus Iaſtrza
biecz deuictus, Sedem Gneſnenſem ſuſcipere conſenſit. Et Rex Wladiſlaus de Ole:
ſchnicza Sbigneum, Præpoſitum ſancti Floriani, quem Eccleſiæ Gneſnen. deſideraue:
rant pficere, nolens reddere moleſtum, et eius conditiõm efficere inferiorem, Ec:
cleſiæ Crac. Ioanne Schafraniecz Regni Vicecancellario neglecto, pficiendum de:
liberat, iux. quam deliberatiõm Martinus quintus Papa, ad poſtulatiõm Canonica,
et ſupplicatiõm Regiam, Albertum Iaſtrzambiecz, de Cracouien. ad Gneſnen. tranſ:
ferens, Sbigneo de Oleſchnicza de Cracouien. Ecctia, intercedente Wladiſlao Re:
ge, et Cracouien. Capitulo, decima Iulii menſis, puidet, cum iam Albertus Iaſtrza:
biecz, annis circiter duodecim in ea ſediſset.

Wladiſlaus Rex Poloniæ cum Sigiſmundo Rom: et Hungariæ Rege perſonali congreſsus, noua rur: ſus et perpetua fœdera facit.

EX Iedlna Wladiſlaus Poloniæ Rex, per Sandomiriã, nouam Ciuitatem,
Voynicz, Ozchow, procedens, pro Dnica Lætare, venit in nouam Sandecz.
Vbi poſt varios Nuncios, inter ipſum et Sigiſmundũ Romanorũ et Hungariæ
Regem hincinde frequenter deſtinatos, Wladiſlaus Poloniæ Rex, cum Alberto Arc.
Ioanne Pella Wladiſlauien. Epis, cæteriſq₃ Conſiliariis, in Czorzſchtin, Sigiſmundus
vero Romanorũ et Hungariæ Rex, cum ſuis Conſiliariis, in villam antiquã Schra:
mouicze deſcendit. Ambo deinde Reges in Campo prope Schramouicze conue:
niunt, et de equis deſcendentes, dextras et amplexus iungunt. Cumq₃ in villam
Schramouicze diuertiſsent, ſuas vterq₃ iniurias, in alterutrum, tam perſo:
nales q₃ publicas, coram Prælatis et Baronibus Regni vtriuſq₃ edicit. Super
quibus deliberatione habita, Prælati et Barones Regni vtriuſq₃, prudenter et
maturè, ſingulas Regum contentiones, ſimultates, odia, iniurias, et quoſlibet
inimicitiarum reſpectus et ſemina componunt, ſuccidunt, et extinguunt. Quo
facto ambo Reges in Kezmark tranſeunt, et illic fœdera pacis ppetuæ, et li:
gæ firmæ, nouis lrĩs et inſcriptionibus, quaſi altero funiculo innouant et corrobant.

Conditiones pacis perpetuæ apud lacum Melno cum Rege Poloniæ Wladiſlao factæ, Cruciferi pro: mittunt ſe expleturos.

COncordia inter Reges ſtabilita, atq₃ innouata, Wladiſlaus Poloniæ Rex
compoſitioni præfatæ, pariturus, Ducem Sigiſmundũ Coributh ex Bohemia

et p Nuncios et per lrãs reuocat, non amplius Sigiſmundo Regi Romanorũ,
et ſuis Bohemicis rebus nociturum, Mgr verò et Ordo Cruciferorum de Pruſ:
ſia, qui alias pp̄ter Regnm̃ prædictorũ diſcordiam, pacem perpetuam apud Mel:
no lacum firmatam, languidè et tepidè viſi ſunt tenuiſse, paciſq̃ʒ conditiones,
in inſcriptionibus contentas, implere, ſignanter in Caſtri Nieſchowa demolitione
cunctabantur, Cognita Regum concordia, et fœderum renouatione Caſtrum Nie:
ſchowa demoliuntur, et omnes pacis explent conditiones. Ex Kezmark Polo:
niæ Rex Wladiſlaus per Sigiſmundũ Roãnorũ et Hungariæ Regem rogatꝰ,
in Luboczam deſcendit, et illîc Paſcha Dn̄i celebrauit, à Sigiſmundo Rege, om:
nibus neceſsariis, cum omni Curia ſua p̄curatus, Vbi Cruciferorũ de Pruſſia ve:
nerũt ſolennes Nuncii, p̄mittentes pacem apud lacum Melno concluſam obſerua:
re, et petentes, vt ad ſatisfaciendũ pacis conditionibus dies aptus conſignaretur,
et locus. De partium itaq̃ʒ conſenſu, locus Vielunya in Lithuaniã, ſuper fluuium
Niemyen, et dies Aſcenſionis Dn̄i futura, fuere conſignata.

Marchio Brandeburgenſis, q̄ promiſsis non ſtetiſset, Wladiſlao ſe excuſat

Tertia die feſti Paſchæ, venit ad Wladiſlaum Poloniæ Regem, in Lubo:
cza tunc agentem, Fredericus Senior Marchio Brandeburgenſ, petens ſi:
bi ignoſci, q̄ Wladiſlaum Poloniæ Regem, contra Cruciferos bella gerentes,
rogatus et requiſitus, iuxta ſuã pollicitationẽ et obligationẽ, non iuuerat. Aſserens
ſe tunc fuiſse contra Bohemos hæreticos, altera expeditione occupatum. Verum Wla:
diſlaus Rex excuſationẽ hmõi non referens in acceptum, moleſtè tulit, poſt recẽ:
tem ligam et fœdus Marchionem p̄dictum verbis et promiſsis virtutes nõ dediſse.

Wladiſlaus Rex Poloniæ Cracouiam venit

Feria ſexta poſt feſtum Paſchæ, diſcedit Wladiſlaus Poloniæ Rex de
Lubocza, Sigiſmundo Romanorũ et Hungariæ Rege, vſq̃ʒ in Bardiow illũ
comitante, Et in Biecz perueniens, ad terras Ruſſiæ deſcendit, Quibus p ſoli:
tas ſtationes, vſq̃ʒ ad diem ſancti Ioannis Baptiſtæ peragratis, Sandomiriã pro
feſto ſanctæ Mariæ Magdalenæ aduenit. Ex Sandomiria per Opathow, Bodza:
czin, Chaczini, Andrzeiow, Zarnowiecz, Ilkuſch, Rapſchtin, Slawkow, Byallebrze:
gi, Thaczin, Thiniecz, venit Cracouiam, et illîc feſtum Aſſũptiõis ſctæ Mariæ virgi:
nis egit.

Ducatus Lithuaniæ cum Pruſſia limitatur

Die Aſcenſionis Domini aduueniente, Conuentio generalis, apud Wielu:
nya, ſupra fluuium Nyemen tenta eſt. Ad quam Wladiſlaus Poloniæ Rex
Sbigneum Cracouienſem Electum, Staniſlaum Cziolek Regni Poloniæ Vice:
cancellarium, Sandiuogium de Oſtrorog Palatinũ, et Dobrogoſtiũ Caſtellanũ Poſna:
nienſ, tranſmittit. Hi cum in vna comitiua ad locum deſignatum gradiuntur, à Du:
ce Lithuaniæ Alexandro Vithawdo, oĩbus neceſsariis fuêre procurati. Et qua:
drigis apud Grodno, cæteriſq̃ʒ impedimentis relictis, nauali itinere per fluuiũ

Nyemen verſus Wyelunya pcedebant, reperientes in ripis habitacula frondibus et lignis contexta, pro deſcenſu eorum praeparata, omnibus victualibus et comeatibus referta. Aderat Conventioni praefatae Alexander Vithawdus Dux, cum Conſiliariis Lithuaniae, aderat et Pruſſiae Mgr Paulus de Ruzdorff, cum Praelatis et Comendatoribus Pruſſiae, Dieſque octo abſumpti ſunt, quibus efficacia dabatur conditionibus pacis apud Melno initae. Illic tra Samogithiae, Lithuaniae et Sudorum, à terris Pruſſiae, diſtinctione reali, per ſcopulos, et per ligna, iuxta quod, inter Regem Ducem, et Pruſſiae Mgrum convenerat, limitatae ſunt, et ptenſioni earum termini poſiti. Ex Wyelunya, conſumatis conventionis negociis Regii Nuncii diſcedunt, et cum Alexandro Vithawdo usque in Troky pveniunt. Ubi ab eo remunerati, in Regnum Poloniae incolumes revertuntur, et Wladiſlaum Poloniae Regem in Ozimini prope Schambor reperientes, ſuam ſortem de ſingulis, apud Wyelunya geſtis, certiorem efficiunt.

In Ruſſiae terras Wladiſlaus Rex procedens Sandomiriae à proceſſionibus excipitur

Feſto Aſſumptionis beatae virginis Mariae, et diebus ſequentibus, in quibus propter praeſentiam Boleſlai Theſchinen Ducis curia ſolennis, in haſtiludiis militaribus tenebatur, apud Cracoviam peractis, Wladiſlaus Poloniae Rex in novam Civitatem, deinde Sandomiriam proceſſit, feſtumque Nativitatis ſanctae Mariae Sandomiriae egit. Sub idem tempus, Sbigneus Electus, et confirmatus Cracovien, die Dnico Decollationis ſancti Ioannis Baptiſtae, proceſſionaliter per omnes Ecclias, Clerum et populum, qui illi ad molendinum arenoſum occurrebant, exceptus eſt. Cui etiam in praeſentia Wladiſlai Regis Sandomiriae, in vigilia Nativitatis ſctae Mariae Virginis ſimilis honos per Clerum et populum Sandomirien fuit impenſus. Ex Sandomiria Wladiſlaus Rex, in Lublinen, deinde in Ruſſiae terras divertens, Autumni partem notabilem illic egit.

Leges reip: ſalutares Wladiſlaus Rex condit, Coributh ex Bohemia revocatur, petentique terra Dobrzinen denegatur, atque ob defectiones ſollicitatam ſpernitur. Sigiſmundus Rom: Rex Moraviam Auſtriae Duci donat

Feria quinta, in die ſanctorum Simonis et Iudae Aptorum, Conventio gnalis terrarum Regni Poloniae, Wladiſlao Rege abſente, apud Oppidum Vartha acta eſt. Ad quam, cum Albertus Iaſtrzambiecz Archieps Gneſnien, Sbigneus Electus et Confirmatus Cracovien, Andreas Poſnanien Epi, Criſtinus de Oſtrow Caſtellanus, Ioannes de Tarnow Palatinus, Cracovien, Sandivogius de Oſtrorog Poſnanien, Nicolaus de Michalow Sandomirien, Nicolaus de Uſcharadowo Caliſien, Mathias de Labiſchin Brzeſten, Ioes de Koſcielecz Wladiſlavien Palatini, Dobrogoſtius de Schamotuli Poſnanien, Ianuſſius de Sczekoczin Lublinen, Ianuſſius de Tuliſchkowo Caliſien, Martinus de Calinowa Siradien, Dobeſlaus de Oleſchnicka Voynicen, Caſtellani, Sbigneus de Brzezie Regni Poloniae Marſzalcus, caeterique Dignitarii, et Mgratus Regni Poloniae conveniſſent, attendentes, quod per

iura terreſtria, à Caſimiro ſecundo Rege Poloniæ edita, non ſatis omnibus Regni Poloniæ neceſſitatibus, fuiſset proviſum. Poſt plurimos et varios tractatus, noua iura, plurimum Regno et Reip: profectum afferentia, cum magna maturitate atque libra condunt. Et in ſcriptum redacta, veteribus iuribus Caſimiri Regis adiungunt. Quæ vniuerſitas nobilium et militarium Regni Poloniæ commendauit, et in acceptum retulit, Poſteritas quoque absque dubio eſt commendatura, perenni laude, Iurium prædictorum Conditores, dignos exiſtimans. Prouidebatur enim inter alia iuribus huiuſmodi, quod nobilium vxores, maritis mortuis ſuis, tantummodo dote et dotalicio contentæ ſint, quæ alias ex vetuſta Regni conſuetudine, vel potius corruptela, vniuerſa bona maritorum, viduitate durante, poſsidebant, et ſuas delicias et commoditates, quo pro libito poſſent nanciſci maritos diſpenſabant. Dux inſuper Sigiſmundus Coributh, Regio mandato, ex Bohemia reuocatus, Dobrinenſem terram ſibi petebat conferri à Rege in tenutam. Quem Wladiſlaus Rex ad Conſiliarios, Conuentionem Warthen agentes reiiciens, non conuenire ſibi reſpondebat, Conſiliariis non conſentientibus, terras Regni Ducibus committere, et iuramento proprio conuenire. Verum cum concordi Conſiliariorum decreto, Sigiſmundi Coributh Ducis preces, perſonaliter ſupplicantis, repudiatæ eſſent, irritatus huiuſmodi repulsa, cœpit clandeſtinos in Regno agere Conuentus, et nonnullorum militum animos, ad nouandum res procliuorum, ſolicitare in conſpirationem et Regni ſciſſuram. Quæ res Wladiſlai Regis, Prælatorumque et Baronum Poloniæ, animos ab illo plurimum alienauit et auertit. Ab eoque die contemni et deſpici cœpit, velut peſtis mortifera, quam verebantur, in Poloniæ Regni deſtructionem, quandoque exulſaturam. Putabat Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex, Polonico exercitu et eius ductore, Sigiſmundo Coributh ex Bohemia diſcedente, hæreticos, Polonorum auxiliis deſtitutos, mox imperata facturos eſſe. Sed longe deceptus eſt. Nam illi magis ac magis inſoleſcentes, ſubactis intra Regni fines Catholicæ fidei cultoribus, exercitum extra Bohemiam ducere in vicinas regiones, et præſertim Auſtriam prædis et ſpoliis affligere. Sub idem tempus Sigiſmundus Rex, Alberto Duci Auſtriæ, genero ſuo, Morauiam, ne defenſore careret, dono dedit, quamuis iam plerique illius Prouinciæ Proceres, ad Huſsitarum inſaniam defeciſsent.

Coronande Zophiæ Reginæ dies indicitur Regesque ac Principes varii accerſuntur

Ex Terris Ruſſiæ Wladiſlaus Poloniæ Rex, in Cracouienſem terram reuerſus, feſtum ſancti Martini, et dies plures ſubſequentes, apud Niepolomicze abſumpſit, et de conſilio Baronum et Prælatorum Regni ſui tunc habito, coniugem ſuam Zophiam Reginam, ſolenni Coronatione coronandam decreuit, diemque Coronationis Dominicam, Eſto mihi, conſtituit, ac ad inuitandum Sigiſmundum Romanorum et Hungariæ Regem, Zauiſsium nigrum de Garbow militem, Capitaneum Scepuſienſem, ad inuitandum verò Ericum Daciæ Regem, cum eorum Prælatis, Principibus, et Conſiliariis, Sbigneum de alto monte Caſtellanum Roſpergenſem, cæterosque milites Regni Poloniæ pro aliis Principibus vicinis, pro ſolennitate Coronationis præfatæ, tranſmiſit. Prouidens ſummo ſtudio, ſummaque cura, vt Cracouiam, pro die Coronationis omnium victualium

et commeatuum, ex Regno Poloniæ ſumma et referta abundantia, inueheretur. Ex Nyepolomicze Rex ꝑ nouam Ciuitatem, Sandomiriam, Lublin, tranſitum faciens, in Lithuaniam deſcendit, et illic tempus hyemis egit, ferarum tantummodo venationi deditus et intentus, quæ ꝓ Coronationis futuræ celebritate, in ſingulos inuitatos hoſpites et aduenas poſſent ſufficere.

Carthuſianorum Monaſterium in Legnicza fundatur

BRegenſis et Legnicenſis Dux Ludouicus, ardorem et religionem fidei ac religionis ſuæ in Deum monſtraturus, in die Sanctorum Fœlicis et Aucti, Domum et Ordinem Carthuſianorum, in nemore, prope oppidum ſuum Legnicza ad fluenta fluuii Kaczbath fundat. Et tam Eccleſia quam Monaſterio et cellis atque officinis eius ex muro ædificatis et erectis, Ducali largitione villis, cenſibus, atque Prædiis illud dotat. Primarius inter Poloniæ Principes habitus, cui tam inſigni opere contigit defungi, et ſub Regni Poloniæ terminis, Monaſterium primum Carthuſienſium in Polonica Eccleſia fundare.

Anno Domini 1424

Ericus Daciæ, et Sigiſmundus Rom: et Hungariæ Reges, ac Branda Cardinalis Legatus Apoſtolicus, cæterique Principes, ad Coronationem Zophiæ Reginæ Cracouiam conueniunt

NAtali Domini noſtri, et numero dierum ſubſequentium, Wladiſlaus Poloniæ Rex, apud Grodno acto, in Poloniam, propter Coronationis negocia, celerius ſolito, regredi inſtituit. Et licet pro Solennitate Coronationis præfatæ, fratrem ſuum Alexandrum Ducem magnum Lithuaniæ, frequentius inuitauerit, ex cauſis tamen multiplicibus, et quarum præcipua magis ea erat, quod iam Zophiæ Reginæ infenſus, tam graui in illam odio graſſabatur, vt et honorem, ſibi per Coronationem impendendum parum grato animo ſe monſtrabat laturum, venire recuſauit. De Lithuania Wladiſlaus Rex egreſſus, venit Iedlnam, et exinde per Ilzam, Caluum montem, Wiſliczam, Cracouiam, peruenit, rebus et ſolennitati futuræ Coronationis proviſurus. Certus iam de Sigiſmundi Romanorum, et Hungariæ Regis, et aliorum Principum inuitatorum aduentu. Iam et Ericus Datiæ Rex, in pulcherrimo apparatu, ſingula vtenſilia et vaſa in vſum et adminiſtrationem menſæ neceſſaria habens aurea, non petita ſecuritate, ſed cum omni fiducia, Poſnaniam primum, ſtatim feſto Natiuitatis Domini elapſo, aduenerat, et per notabiles Poloniæ Barones, iuſſu et ordinatione Poloniæ Regis Wladiſlai deputatos, exceptus, et Cracouiam deductus erat, ex Cracouia quoque in Hungariam deſcenderat. Et viſitato Sigiſmundo Romanorum et Hungariæ Rege, in Poloniam rurſus redierat. Cui ex Hungaria reuertenti, Wladiſlaus Poloniæ Rex, in villagio Brzeznÿcza prope Bochnyam occurrit, et ipſum humaniſſime excipiens et honorans, Cracouiam vſque deduxit. Sigiſmundus Romanorum, et Hungariæ Rex, alterius vir ingenii longo tempore venire cunctatus eſt, grauemque ſibi ſaluum Conductum perſonalem et literatem mitti expetebat. Geſturus illi Wladiſlaus Poloniæ Rex morem, Ericum

Daciæ Regem, Sbigneum Cracouien. Epum, Sbigneum de Brzezie, Regni Poloniæ Marſzalcum tranſmittit, Qui cum illi in villa antiqua poſt Schramowicze, Feria quarta ante Dominicā Eſto mihi occurriſſent, Ericus Daciæ Rex, ſic ad Sigiſmundum Regem locutus eſt, Et pro meo in te Sereniſſime Rex officio, et pro Illmi Wladiſlai Poloniæ Regis deſiderio, ſpontaneus, cum duobus Regis præfati Nunciis adueni, viuam ſecuritatem tibi præſtiturus, quatenus nos liberos aut vinctos, in Regno tuo Hungariæ detineas, donec ſoſpes et incolumis ex Polonia reuertaris. Sigiſmundus Rex ea locutione tam ſummiſsa audita, reſpondet, Tam notabili ſecuritate nunquam ſe eguiſse et de Wladiſlai Poloniæ Regis fide, nihil ſe vnquam veritum, Cracouiā ſine quocunque ſaluo Conductu venire velle. Feria quinta ambo Reges Romanorum, Vngariæ et Daciæ, ſed et Barbara Romanorum Regina, in Oppidum Nowitarg, ad prandium et ad noctem perueniunt. Feria ſexta inde egreſsi, procedunt in Miſlimicze, Vbi illos Wladiſlaus Poloniæ Rex in Campeſtribus excipiens, et humaniſsimè inuitans, in Miſlimicze deduxit. Sabbato omnes tres Reges, in multitudine graui et apparatu nobiliſsimo, ex Miſlimicze egreſsi, Wyeliczkam perueniunt. Factoque ad vnam tabulam prandio, in Sala Zupparum ſuperiori, Cracouiam die eodem, qui mitem et placidam auram dabat, ingrediuntur. Occurrebant autem Regibus Prælati, Barones, et Principes diuerſi, qui non ſolum ex Poloniæ Regno et eius Dominiis, ſed etiam ex remotis oris et Regnis rogati, aduenerant, et ſinguli per turmas et exercitus, turbas et cuneos, in ſplendore inſigni quiſque iuxta facultates ſuas diuiſi, ducebant. Sed et matronæ virginesque nobiles in vehiculis et curribus fulgentibus deauratis, faciebant occurſum. Exceperat etiam Reges ſuo occurſu Branda, tituli Sancti Clementis præſbyter Cardinalis Placentinus à Martino quinto Papa, in ſolennitatem Coronationis præfatæ miſſus. Item Sigiſmundus Dux Coributh, in quingentorum equorum numero Reges excipiens, Zophia deinde Poloniæ Regina, in monte Laſzotino, tapetis conſtrato, Sigiſmundum Romanorum et Hungariæ Regem, eiusque Conſortem Barbaram excepit. Et inuitatione expleta Reginam Barbaram, in vehiculum ſuum, miro ornatu ſuperbum aſsumpsit, et vsque in Cracouienſem arcem ac thalamum, pro Sigiſmundo Rege præparatum, Cubiculum vetuſte pictum, conduxit, Erico Regi caminata ſuperior conſignata, quæ ex illo tempore vocabulum ab hoſpite ſortita, cubiculum Regis Daciæ nominatur.

Coronatione perfecta Reges atque Principes, magnifice à Wladiſlao Rege, poſtea etiam ipſe Wladiſlaus cum eiſdem Regibus à Zawiſſio nigro de Garbow tractatur.

Die Dominico Eſto mihi, quæ fuit duodecima menſis Februarii, in ſancti Staniſlai Cracouien. Eccleſia maiori, et in eiuſdem Eccleſiæ medio, ad ſancti Staniſlai Sepulchrum Coronatio Zophiæ Reginæ agi cœpta eſt. Et tribus Regibus præfatis, in copioſa multitudine Principum et Baronum, nobiliſsimoque et fulgenti apparatu conſedentibus, præfata Zophia per Albertum Iaſtrzambiecz Gneſnenſem Archiepiſcopum, voce ſonora Miſsarum ſolennia celebrantem, in Poloniæ Reginam coronata et vncta eſt, inſpectantibus et præſentibus, Branda Cardinali Placentino Apoſtolicæ Sedis, apud Regnum Poloniæ Legato, Ioanne Archiepiſcopo

Leopolien, Sbigneo Cracouien, Andrea Poſnanien, Ioanne de Valdow Lubucen Epis, Iuliano de Ceſarinis Cameræ Aplicæ Auditore, Coronatione expleta, omnes tres Reges in Stuba, apud Laſkowiecz, apud vnam tabulam epulati. Et Sigiſmundo Romanorum et Hungariæ Rege, conſedente in medio, Wladiſlaus Poloniæ Rex dextrum, Ericus Daciæ Rex leuum latus ambiebant, Proximus Wladiſlao Regi Poloniæ fuit Branda Placentinus Cardinalis, deinde cæteri Pontifices, iuxta Ordines ſuos, ad dexteram locati, leua Principibus ſæcularibus ceſſerat, Prandio opiparè et ſplendide inſtructo finito, choreæ in noctis partem maiorem protenſæ ſunt. Feria tertia, ſecunda, quarta, quinta, ſexta, certaminibus haſtiludorum dies, choreis vero noctes, abſumebantur. Feria ſexta ante Dnicam Inuocauit, Zawiſius niger de Garbow, ſuæ ætatis tpibus, in Chrianitate miles nulli ſecundus, oēs tres Reges, Romanorum, vzt Poloniæ et Daciæ, item Brandam Cardinalem Placentinu, et omnes Principes Ecctiacos et Sæculares, ad prandium inuitat, et in domo diuitis Bohemi, in platea ſcti Ioannis ſita, inuitatos locat, eosqz delicioſis tractat epulis. Aderant Coronationi pfatæ varii Principes, vzt Ludouicus Bauariæ Dux, Fr germanus Reginæ Franciæ. Qui et ſi non fuerit inuitatus, ſola tn futuræ ſolennitatis fama pellectus, audiens Polonorum celebrem et ſonoram famam aduenerat. Ferturqz viſa hmoi Coronatione et eius apparatibus atqz pompa, multiplicato ſermone dixiſſe, maiora multo hauſiſſe oculis, qz auribus. Item Semouitus, Wladiſlaus, Caſimirus Troydenus, germani, Maſouiæ Duces. Item Bernardus Oppolien, Boleſlaus Teſchnen, Ianuſſius Rathiborien, Caſimirus Oſwiączimen, Venceſlaus Opauien Conradus niger, et Conradus albus Coſſen, Venceſlaus Zeganen, Duces. It Lithuaniæ et Ruſſiæ Principes plurimi, Item duo Commendatores, Elbingen et Thorunen, nomine Pruſſiæ Mgri miſſi Pauli de Ruſdorff.

Wladiſlaus Rex à Romanorum et Daciæ Regibus ſolicitatus, vt cum illis affinitatem contrahat, irritata filiæ ſuæ ſponſaliorum fide antea Marchioni Brandeburgenſi Frederico data, oēm rem ad Alexandrum Vithawdum reiicit. Quo nomine Legatos ſuos Reges ad illum mittunt

Intra dies, quibus Reges apud Cracouiam immorabantur, fiebant continui et ſecreti per Reges eorumqz Conſiliarios, ſuper rebus variis, et ſignanter pace Regnorum tractatus, Item de hæreticorum Huſſitarum, quorum inualeſcebat virus, exterminio. Quas res Branda Cardinalis Placentinus, noīe ſumi Pontificis feruidè et inſtanter ſolicitabat. Vt aūt vtriusqz rei facilior, ſolidior, atqz compendioſior pueniret conſumatio, duo Reges vzt Roanorum, et Daciæ, maximis ſupplicationibus tertium, Wladiſlaum vzt Poloniæ Regem, conueniunt, qtnus affinitates cum illis iungat, et Duci Stolpen Boguſlao ſtricto ſanguine, Sigiſmundo Roanorum Regi iuncto, Regi verò Daciæ nepoti germano, filiam ſuam Hedwigim deſponſet in Conſortem, prima deſponſatione filio Frederici Marchionis Brandeburgen abrogata. Offerebant aūt ambo Reges, ſi hmoi affinitas pcederet, pro Regno Poloniæ multa, repromittebantqz maiora. Inter quæ, trarum certarum, Regno Poloniæ

vicinarum, quarum ipſe Stolpen. Dux hæres fuerat, perpetuam inuiſceratiōm. Alliciebant contrahebantq; pro intentione ſua Prælatos et Barones Poloniæ muni: ficis largitionibus et promiſsis. Quapp̄ter et ſciſma euidens inter Conſiliarios Regni Poloniæ exoriebatur; probantibus nonnullis vt priori fœdere, cum Bran: deburgen. Marchione inito, quod pollicitatiōm ſuam violauit, diſrupto, preces duorum Regum audirentur; et affinitas magnas cōmoditates ſecum allatura, cum illis iungeretur. Sanior tn̄ et maior Conſiliariorum pars, variatiōm et leuitatem hm̄oi abhorrens, non poterat in eam ſententiam trahi, Pro comperto habens, Ale: xandrum q; Lithuaniæ Ducem magnum, apud quem tunc iunior Fredericus, filius Marchionis morabatur; in rupturam fœderis non conſenſurum. Ne tamen ſimpli: ci et nuda denegatione duorum Regum et hoſpitum ſolicitas interpellationes, re: pudiatum iri contingeret, Wladiſlaus Poloniæ Rex rei negocium in Alexandrum Vithawdum refundi, aſserens ſe, ſine illius conſensu et conſilio, in rebus magnæ importantiæ, qualem illam conſtabat, non ſolitum quicq; ſtatuere. Suadetq; poſtre: mo, vt Oratores ſuos, Reges, ad illum mittant, ſpondens ſe in illius ordinatiōe et vo: luntate futurum. Læti ambo Reges eo reſponſo, extemplo de Cracouia notabiles Legationem ad Alexandrum in Lithuaniam tranſmittunt: rati precibus illum pro ſuo voto inclinaturos, Sed et Wladiſlaus Poloniæ Rex, à Regibus p̄dictis ro: gatus, ſuos et ipſe notabiles Nuncios, vz̄t Sbigneum Cracouien. Ep̄um, Ioannem Schafraniecz Regni Poloniæ Cancellarium, et Sbigneum de Brzezie, Regni Polo: niæ Marſzalcum, in Lithuaniam mittit, ſuam et Conſiliariorum Regni Poloniæ diſpo: ſitiōm Alexandro Vithawdo explicaturos. Quamuis aūt maiori et ſaniori parti Conſiliariorum Regni Poloniæ, acceſsio terræ Stolpen. Poloniæ Regnum reintegrans vrbesq; illius magnæ et opulentæ, Ep̄atus inſuper Camenen. ad Gneſnen. Metropo: lim, à qua abſtractus fuerat, reuniendus, magni res cōmodi, ſecuta affinitate, cum Duce Stolpen. videbatur; tn̄ tanta neceſsitate vtilitateq; fides attendebatur p̄ſtantior.

Wladiſlaus Romanorum et Daciæ Regibus, cum ſummis muneribus à ſe dimiſsis, quinq; etiam millia equeſtrium contra Bohemos Si: giſmundo mittit.

Quindecim diebus Reges apud Cracouiam commorati, firmata inter ſe amicitia, verbis et pollicitationibus ampliſsimis diſgrediuntur, Wladi: ſlaus ſiquidem Poloniæ Rex, à Sigiſmundo Romanorum et Hungariæ Rege rogatus, ſuffragium ſe con. Bohemos Huſſitas, in æſtate futura, cum quinq; milli: bus equeſtrium repromiſit laturum. Vtrumq; deinde Regem vaſis et clenodiis au: reis, et argenteis, equis, veſtibus pellibus, magnificè honoratum, vsq; in noua Sądecz eſt comitatus. Vnde, inter ſe dextris et oſculis iunctis diſcedunt. Et Sigiſmun: dus qdem Romanorum et Hungariæ Rex, ſimul cum Erico Daciæ Rege, in Hunga: riam p̄fecti ſunt. Ex qua Daciæ Rex vice altera Hyeroſolimam adiit, Wladiſlaus vero Polo: niæ Rex Cracouiam rediens, exercitum, in auxilium Sigiſmundi Regis, in Bohemiam mittē: dum congregat. Et comparatis, quinq; millib; electarum gentium ex Polonis, Petro Mye: drzwyeczki illis in Capitum Præfecto, illas in Olomunyecz ad diem conſtitutam feſtum vz̄t Pentecoſtes futurum tranſmittit.

Legatis Bohemorum auxilia petentibus, Wla:
diſlaus Rex hoſtem ſe profitetur, ſi in cœpta
hæreſi pſeuerauerint, Sacerdosque Bohemus
hæreticus ex ſuggeſto in Curia Wladiſlai Regis
prædicans deiectus carceri coniicitur.

EX Cracouia Wladiſlaus Poloniæ Rex egreſsus, pro die Annunciatiōis
ſanctæ Mariæ Viſliciam venit, Ubi Bohemorum Nunciis ſupplicantibus, qtnꝫ
illis, Ducem Sigiſmundum Coributh gentium robore adiutū, per eos in Re:
gem aſſumendum, tranſmitteret, reſpondit. Neqꝫ Ducem Sigiſmundū Coributh
miſſurum, neqꝫ ſuffragia aliqua ſe illis laturum, donec relictis peſtiferis erroribus,
et fidem Catholicam, et vnicum Summum Pontificem profiteantur et recognoſcant,
abnuentes id non ſecus qꝫ fidei et religiōnis Chrianæ hoſtes perſecuturū, et auxi:
lia in gentibus, Sigiſmundo Roānorꝫ Regi, pro illorum exterminio laturū. Tunc
inſuper quendā Bohemorꝫ Sacerdotem, Sectā Bohemicā, in Curia Regali Viſlicien
pdicantem, et extollentem, ad inſtantem exhortatiōm Sbignei Cracouien Epi, ſe:
ctam nefariam conſtanter perſequentis, ſuadentisqꝫ Regi, ne in Curia ſua, qui
Rex Catholicus et deuotus Roāe Ecctiæ erat, hæreſes publicè ſerere, fœdam
exinde labem ſui nominis incurſurus, pmitteret, deiici ex loco, in quo pdica:
re audebat et captiuari iuſsit. Sed et ipſe Sbigneus Cracouien Epūs, illico ob
pñtiam Bohemorum, Ecctiacum interdictum ſeruari mandauit. Ex Viſlicia Wla:
diſlaus Rex in partes maioris Poloniæ, p Zarnowiecz, Krzepicze, Wielun pro:
ceſsit. Et Paſcha Domini apud Caliſch celebrato, feria tertia, in die ſcti Iacobi
in Coſten, pro feſto vero ſcti Laurentii, Lanciciam diuertit.

Nuncii Regum, petituri Heduigim filiam Wla:
diſlai Regis Poloniæ in vxorem Duci Stolpenſi
ad Alexandrum perueniunt.

FEria quarta ante feſtum Paſchæ, Legati Sigiſmundi Romanorū et Hunga:
riæ Regis, vczt Corbauien Epūs, Theodoricus de Brzozowÿcze miles, et Bar:
tholdus Doctor Legum, item Erici Daciæ Regis, vnus Archiepūs, et duo mili:
tes, item Wladiſlai Poloniæ Regis, Sbigneus Cracouien Epūs, Cancellarius et Mar:
ſchalcus, in Grodno, ad Alexandrum Vithawdū, Ducem magnum Lithuaniæ, pue:
niunt, et in die ſequenti, feria vczt quinta, data audientia, primum qdem Nuncii
Sigiſmundi Roānorꝫ Regis, dein Erici Daciæ Regis, legatiōm eis commiſſam
explicaturi, orōne longa et diſerta, Ducem Stolpen Bogusław, de excellentia virtut
et generis, de pſtantia formæ, de multitudine opum, de amplitudine Principatuū,
multipliciter cōmendatū, petebant neptem ſuā Heduigim, Regis Wladiſlai filiā
Virginem, mrimonio illi cōſociare dignaret, in Regni Poloīæ, et Ducatꝫ Lithuaīæ amplitudi:
nem et profectum.

Alexander Vithawdus reiecto reſponſo in aliud tpus,
Legatos Regum dimittit. Poſteaqꝫ Regi Wladiſlao ſua:
det, vt data ſponſaliorū fides, Frederico Marchionis Bran:
deburgen̄ ſeruetur. Id ipſū qꝫ Papa lr̄is flagitat ſuis.

Nuncii Wladislai Polonorum Regis, propositorum commemoratione per organum Sbignei Cracouien Epi habita, rogabant, vt postq duos Reges notabilibus Nunciis iungi secum affinitatem, et filiam Regiam suam vero neptem virginem Heduigim, Duci Stolpensi Boguslao, dari in consortem expete: rent, dignaretur; velut frater Regis, et patruus virginis quid facto opus esset, con: sulere, et si affinitas ipsa, priore, cum Brandeburgen Marchione celebrata abiecta, in: eunda foret. Alexander aut Vithawdus, trium Regum Nunciis, apud se in oium re: rum abundantia, per dies octo retentis, nono demum die illos, sine aliquo certo responso, muneribus muneratos, remisit, promittens deliberatione habita, se suam intentionem, Wladislao Poloniae Regi propriis Nunciis remissurum. Tam aut dila: tionem, ideo scitus est Alexander Vithawdus interposuisse, vt interim ex tempo: re captare posset consilium alterius affinitatis probandae. Licet q et ipse ad contra: hendum cum Regibus duobus et Duce Stolpen affinitatem, tam solemni supplicatioe apud eum per Legatos Regum habita, consiliis insup et psuasionibus, Wladislai Poloniae Regis motus, animum inclinasset, Ducis tn Sigismundi Coributh, con: tra Regis Poloniae Wladislai, et suam prohibitionem, clandestinus in Bohemiam transitus, paululum post secutus, auertit illum a consumanda cum Regibus, et Du: ce Stolpen affinitate. Quappter missis in Poloniam Nunciis, Wladislao Poloniae Regi suadet, pacta, Marchioni Brandeburgen promissa, negligenda non esse. Iux quam deliberationem res acta est, et Stolpen Duci Marchio Brandeburgen prae: positus, Praesertim cum et Martinus quintus Papa, ne affinitas cum Marchione pdicto confecta, dissolutiom acciperet, viscerosis lris intercedebat. Quarum te: nor sequitur talis. MARTINVS Episcopus, seruus seruorum Dei, Cha: rissimo in Christo filio Wladislao Poloniae Regi Illri Salutem et Aplicam bene: dictionem, Commendandum est nuptiale bonum in Christianis hominibus, qd ad licitam propagatiom humani generis et confirmatiom vniuersam Dnus or: dinauit. Sed illae sunt nuptiae magis exoptandae, ex quibus pter illam comunem oibus vtilitatem, alia quaedam magna bona pueniunt, Regnis et populis, Quales sunt nuptiae, quae celebrantur inter illustres, a quibus pendet multarum gentiu pax et salus, Cum itaq iam dudum senserimus te, dilectam in Chro filiam nram natam tuam Heduigim, despondisse in vxorem dilecto filio, Nobili adolescenti Frederico, nato dilecti filii nobilis viri Frederici Marchionis Brandeburgen, e: amq personalr constitutam, in conspectu Sertis tuae, assistente notabili congre: gatione, Praelatorum Baronu, et militum Regni tui, per verba de pnti consensisse et acceptasse, in maritum suum legitimu, pfatum Fredericum ipius Marchionis na: tum: eodem Frederico Marchione etiam similiter acceptante in vxorem legitima vice et noie filii sui pdicti. Et cum hoc mrimonium videremus, vtriq parti honori: ficum, ac multis gentibus fore salutare, laetati sumus in Domino, et continuo gratu: lati sublimitati tuae, existimantes te prudentissime consuluisse, et prouidisse quie: ti Senectutis tuae, et statui filiae tuae, ac paci perpetuae Regni tui. Et em cum ppter magnitudinem, et excellentiam tuam, haberes facultatem ex oibus Regibus et Principibus Chrianis generum eligendi, illum accepisti potius, quem, iustis ex causis, existimare potes tibi obsequentissimu filium, et filiae tuae amantissimu virum esse futurum, eumq ideo nutriendu et erudiendum, sub tuam disciplina

Regiam ſuſcepiſti. Et hoc etiam matrimonio declaraſti benignitatem voluntatis tuae erga Almanum ſanguinem, apud quem tam charum et dulce pignus collocare voluiſti. Nos quoque, cum noſtra proſapia de Columna, ex qua carnaliter nati ſumus, obſtrixiſti affinitatis vinculo. Nam, ſicut ab antiquis accepimus, qui priſcam originem noſtram, per manus traditam, ab antiquioribus retulerunt noſtra de Columna Romana et praeſentium Burgrabiorum Noremberger Domus, quae etiam Romana fuiſſe dicitur, ab eodem ſtipite deriuatae ſunt. Ex quo, cum eſſemus antea Serti tuae affecti, propter virtutem et gloriam tuam, et propter merita et officia tua in populum Chriſtianum, eſſe nunc debemus et erimus, accedente vinculo affinitatis, magis cum excellentia tua coniuncti et ad honorem, celſitudini tuae exhibendum inclinati, qui ſimul cum Brandeburgen, noſtram quoque proſapiam illuſtribus et Regalibus nuptiis honoraſti. Quare fili chariſſime et ſi nullatenus dubitamus de conſtantia et fide tua, et huius matrimonii firmitate: tamen quia illud habemus cordi, et ex eo iudicamus plurima et magna bona eſſe ſecutura, libenter te in hoc laudabili propoſito, noſtris literis confirmamus, Rogantes excellentiam tuam, vt modis omnibus atque ſignis, quibus honeſtè potes, mundo declares, hanc tuam immutabilem voluntatem ita vt nulli dubium ſit, quin matrimonium illud debeat, annuente Domino foeliciter confici et conſumari. Datum Romae, apud ſanctos Apoſtolos, quinto Calendas Iunii Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

Procopius ſacerdos, robuſtus et animoſus, ob idque Ziſczae admodum charus Morauiae defenſor, obſidionem Oppidi Lutembergii, per Sigiſmundum Regem factam, crebra commeatus importatione, irritam facit. Ziſchka vero caeſo Miſnenſium Marchionis exercitu, Auſchkam et Kuthna Oppida capit, Pragenſes profligat, Pragam obſidet. Tandem turpiſſimis conditionibus Imperatore indignis Sigiſmundo reconciliatus infectus peſte moritur.

EOdem tempore Ericus Daciae Rex, et infans Petrus Regis Portugalliae germanus, Sigiſmundum Romanorum et Hungariae Regem actedentes, copias eius, ſuis auxiliis auxere. Ob quam rem, Luthembergium Morauiae Oppidum, obſeſſum eſt, et tribus menſibus continuata obſidio. Erat apud Ziſchkam Sacerdos Procopius, poſtea ob res geſtas, magni nomen ſortitus, Ioanni, cognomento Voda, ex ſorore nepos, ac ab eo in filium, quod ſobole careret, adoptatus, Ziſczae verò quod robuſtus et manu promptus, nulliusque fugax laboris eſſet, plurimum charus, cui Prouinciae Morauiae defenſio commiſſa eſt. Qui non parua militum manu accepta, inuitis obſidentibus, commeatus ad obſeſſos importauit, irritamque obſidionem Sigiſmundi fecit. Obſidet poſthaec Ziſchka, Pragenſium auxilio fretus, Auſchkam Oppidum in fide et ditione Frederici Marchionis Miſnenſium, conſiſtens. Obſeſſis autem Fredericus Marchio auxilium laturus, collecto ex propriis et auxiliariis, forti exercitu, praelium ante vrbem commiſit. Anceps diu tendebatur pugna, cum fortiſſimi hinc atque illinc caderent. Ad extremum caeca fortuna, Ducem caecum ſecuta, penes haereticos

fuit. Nouem millia ea pugna, ex fidelibus cæsa. Auſchka capta et funditus de-
leta. Elatus ea fœlicitate Ziſchka, inſolentior indies, nobilibus infenſus eſſe, Ciui-
tatibus grauia imperare tributa cœpit. Ob quas res, Pragenſes, Baronum obtento au-
xilio, aduerſus eum copias eduxêre. Verum ille imparem ſe videns, ad montes cō-
fugit. Et in anguſtiis locorum certamine cōmiſſo, tria millia Pragenſium cecidit, reli-
quos in fugam vertit. Nec moratus, Cuthnam à Pragen. inſtauratam, iterum cepit atque
incendit. Mox ſucceſſu rerum tumens, infeſtis ſignis Pragam petiit, et obſidere
vrbem de propinquo cœpit. Erant et in Ciuitate et in exercitu quoque plurimi, qui hoc diſſi-
dium deteſtabantur, et alii Ziſchkam, alii Pragen. accuſabant. In Caſtriſque res ad ſe-
ditionem ſpectabat, Dicente milite, indignum eſſe eam vrbem armis premi, quæ ca-
put Regni eſſet, neque de religione ſecum diſſentiret, caſuram breui Bohemorum
potentiam, ſi diuiſio irrepſerit. Quod Ziſchka accipiens, apud multitudinem ita cō-
cionatus eſt. Acerbo inquit animo criminationes veſtras exaudio, qui vobis meis peri-
culis ſalutem peperi, qui veſtri cauſa vtrumque lumen amiſi, qui vos ex omni loco
victores reduxi. Nec mihi labor durus eſt, nec cæcitas, niſi quod rei veſtræ optimè con-
ſulere nequeo. Non meum Pragenſes, ſanguinem ſed veſtrum ſitiunt, nec meas ſed
veſtras manus timent: qui dum mihi parant inſidias, animas veſtras expetunt. Pra-
gam expugnare, ſeditioſoſque Ciues exterminare, ſi victores eſſe velitis, oportet.
Liberam tamen vobis, ne me accuſare poſſitis et pacis, dummodo inſidiæ abſint
et belli, facio poteſtatem, vtriuſque adiutor ero. Quibus auditis, mutati militum ani-
mi, bellum decreuere. Quod ne in excidium vrbis amplius ſerperet, ſacerdos qui-
dam Ioannes nomine, ex Rokiczana Oppido ortus, indeque nomen ſortitus, ob-
ſcuris parentibus, et tenuiſſimo cenſu. Verum ingenio et lingua promptus, Iacobelli
quondam auditor, permiſſu Ciuium, in Caſtra profectus, Ciuitati Ziſchkam recon-
ciliauit. Sigiſmundus autem Romanorum et Hungariæ Rex, vbi Ziſchkam proſperatum
et res Bohemicas ex eo pendere animaduertit, clam ſibi eum conciliare tentauit
gubernationem ſibi totius Regni, militiæ quoque Ducatum, et ingens auri pondus, quo-
tannis promittens, ſi ſe Regem nominaret, et in verba ſua Ciuitates iurare cogeret.
Monſtruoſum profecto facinus, vt Romanorum Imperator, quem omnis Europa venerata
eſt, ſeni cæco, nebuloni, hæretico, ſacrilego ſupplex fieret, pecuniamque et ſummos
honores offerret. Sed auertit Diuina pietas eam peſtem: fidelium ſuorum miſera-
ta, Ziſchka enim conditionibus annuens, dum conuenta completurus, Sigiſmundum
petit, inter eundem ad Caſtellum Priſſouiam, peſte tactus expirat, cum ægrotaret
interrogatus, vbi ſepeliri vellet, fertur iuſſiſſe, cadaueri ſuo pellem adimi, carnes
volucribus ac feris obiectari, ex pelle tympanum fieri, eoque Duce bella geri, ar-
repturos fugam hoſtes, quamprimum eius tympani ſonum audirent, aſtruens. Zi-
ſchka mortuo, cui Taborienſes ſacra agunt quotannis, mœror ingens exercitum
inuaſit. Duæ quoque factiones exortæ, altera Procopium magnum, Ducem fecit, al-
tera ſelectis paucis, inter quos Procopius minor potior habitus eſt, qui cōmuni
Conſilio bellum adminiſtrarent, ſe ſe orphanos appellauere. Qui et ſi aliquando
inter ſe diſſentirent, vbi tamen extrinſecus vis ingruit, iunctis viribus cum hoſti-
bus congrediuntur.

Coributho cum colluuie Polonorum inſcio Wladiſlao Bohemiam ingreſſo, Wladiſlaus ſuſpicionem purgaturus, promiſſa quinqꝫ millia militum Sigiſmundo mittit. Qui Olomunciam non intromiſſi, redeunt in Poloniam.

Dux Sigiſmundus Coributh, Bohemorum vanis promiſſionibus illectus redire in Bohemiam, Wladiſlai Poloniæ Regis, et Conſiliariorum, ſpreta prohibitione, in animum induxit, ſperans ſe Bohemiæ Regnum facili negocio obtenturum. Die itaqꝫ Penthecoſtes, collecta numeroſa Polonorum colluuie, qui aut ſua priora profunderant, aut Iudiciis damnati, aut ære alieno grauati erant, in Bohemiam ire pergit. Et dum demum communionem vtriusqꝫ ſpeciei, quam alias hæreticam credebat, quo facilius ad Regni Bohemiæ gubernacula pertingeret, et per ſe, et per ſuos practicare cepit, et Bohemorum peſtiferis fauere erroribus. Ex qua re, et Bohemis peſte hæretica infectis, pertinacia et robur, Wladiſlao verò Polonorum Regi, et ſuo Regno vehemens ſuſpicio et ſugillatio, tam apud ſummum Pontificem, quam apud nonnullos Catholicos Reges et Principes acceſſit. Quam Wladiſlaus Rex frequentibus Nunciis et literis extenuare et purgare non deſtitit. Ex pectore quoqꝫ Sigiſmundi Romanorum et Hungariæ Regis, illam depulſurus, promiſſum quinqꝫ millium armatorum exercitum, ducente illum Petro Myedzwiedczki, et Henrico de Rogow, Vicetheſaurario Regni Poloniæ, illi miniſtrante neceſſaria, pro die et loco, de quibus inter Reges conuenerat, tranſmittit. Facit autem exercitus ipſe tranſitum per Oſwyacʒim, Rathibor, Opauiam, Tarnauiam. Et Morauiam ingreſſus verſus Olomuncz, locum à Sigiſmundo Rege deſtinatum, proceſſit: ab omni parte et latere hoſtilium Ciuitatum, et Caſtrorum, proferendo et reprimendo vexationem. Dum autem ad Olomuncz perueniſſet, Dux Auſtriæ Albertus, Sigiſmundi Regis gener, qui bellum gerendum contra Bohemos hæreticos et rebelles ſuſceperat, et pro eodem tempore in Olomuncz, cum Auſtralium, Hungarorum, et Teutonicorum gente degebat, non permiſit, vt Polonicus exercitus Ciuitatem Olomuncem ingrederetur, cum ne inter ſuos et Polonos exoriretur ſedicio, tum quod verebatur, ne Polonicus exercitus fraudem et dolum ſibi et ſuis moliretur, ſubſidium huiusmodi, propter Ducis Sigiſmundi Coributh, et Polonorum in Bohemiam tranſitum, habens ſuſpectum. Propter quod Polonicus exercitus, ante Olomuncz diebus quindecem in campeſtribus ſubſiſtens, veritus, ne hoſtium robore aliquando occupatus, opprimeretur, et incertus, an ex Olomuncz ſibi Dux Albertus laturus foret auxilium, inde diſcedens, in Poloniam incolumis rediit. Wladiſlaus Poloniæ Rex plures Polonos, contra ſuam prohibitionem, cum Sigiſmundo Coributh Duce in Bohemiam progreſſos, confiſcatione bononorum effectuali, ſi extabant, ſin minus, perpetuo exilio atqꝫ bannitione damnauit.

Regi Wladiſlao filius naſcitur

Maioris Poloniæ terris, Wladiſlaus Poloniæ Rex peragratis, in terras Cracouiensem rediit, deinde in terras Ruſſiæ proceſſit. Quo illic agente, filius illi primogenitus, ex Zophia Poloniæ Regina, die Martis, vltima Octobris, in vigilia Sanctorum Omnium, Cracouiæ natus eſt. Quæ nouitas Wladiſlao Regi

apud Przemiſl nunciata, magnam illi et omni populo ſuo attulit iucunditatem. Qua: propter poſt nouum hmõi, ſibi denunciatum, ex eccleſia non diſceſſit, ſed oronib9 vacans et lachrÿmis, in gratiarum actionibus et piis operibus diem abſumpſit. Dila: tus aũt fuit baptiſmus filii prædicti, in tempus ſatis longum. Interim enim Wladiſla: us Poloniæ Rex ad Martinum quintum Papam, Notarium ſuum Martinum de Gowo: rzino Canonicũ Gneſnen̄, ſignificando ſibi filii natiuitatem, et rogando, vt digna: retur illum de ſacro fonte leuare, et adoptare in filium tranſmittit. Qui nouitatẽ hmõi cum ſingulari excipiens gaudio, Nuncio Regis honorato rebus et bñficiis, ip: ſi etiam Zophiæ Reginæ munera, in pannis ornamenticis auro intextis, congratulan̄ eius fecunditati deſtinauit, et Sbigneum Epũm Cracouien̄, ad leuandũ infantem Regium, ſuo noĩe per lr̄as ſpeciales deputauit. Fecerunt idem Sigiſmundus Romanoꝝ Rex, Dux Mediolani Philippus Maria, Dux et Dominiũ Venetorũ, Franciſcus Fo: ſchari, multiq3 alii Orbis Principes. Adeoq3 felix fauſta, famoſa, et omnibus qui audierant, grata fuit huiuſcemodi filii natiuitas, vt Dei ꝓuidentiã multipliciter et Regis ſenis fecunditatem attollerent, et Nuncios Regios, natiuitatem filii de: nuncian̄, munificis donis honorarent

Lublinenſis Diœceſis, ne ab Eccl̄ia Cracouien̄ abſtracta Chelmenſi adiungeretur Sbigneus Epi: ſcopus Cracouienſis grauiter depugnat contra Regem et Epũm Chelmen̄

EX Ruſſiæ terris Wladiſlaus Poloniæ Rex, in Lithuaniam proceſſit et hÿemis tempus venationibus intentus deduxit, ſingulis neceſſariis ab Alexandro Withawdo ꝓcuratus, Confeſſoris aũt ſui, Ioannis Chelmen̄ Epi Ordinis Prædicatorum, prece et ꝑſuaſione inſtigatus, terram Lublinen̄ am: plam et notabilem abſtrahere, à Cracouien̄ Dioceſi, et Chelmen̄ applicare, in Op: pidum q3 Lublinen̄ Cathedram Chelmen̄ tranſferre, conatus eſt. Vtq3 conatibus ſuis firmitatem maiorem adiiceret, per Nicolaum Laſſoczki Canonicũ Cracoui: en̄, Nuncium ſuum, obtinuit hmõi abſtractionẽ apud Martinum quintum Papam con: firmari. Qua iniuria Sbigneus Cracouien̄ Epũs, non ſecus, q3 par erat, commotus, magno aĩo conſurgit, et murum ſe, ne Diœceſis ſua ſcinderetur oppoſuit. Ac pri: mum Wladiſlaum Regem orat, vt ſi perſonam ſuam dignam execratione duce: ret, omiſſa Cracouien̄ Eccl̄iæ offenſa, in ipſum potius verteret iras, ſe ad ſan: guinem et mortem defenſioni eccl̄iæ non defuturum, Dignaretur tñ prudenter attendere Lublinen̄ trãm, à vetuſto tp̄e, et ſub ꝑſidentia beati Staniſlai Epi Cracouien̄ ad Dioceſim Cracouien̄ pertinuiſſe, et in ea, ſuſcitato Petro trienne ab inferis, ad repellendũ calumnioſã hæreditatis occupationẽ, in teſtem, ad Boleſlai Regis Tri: bunal adduxiſſe. Attenderet inſup, q ex Lithuania in Poloniã, Regnum Poloniæ ſuſcepturus deſcendens, primũ à Clero Diœceſis Cracouien̄, in Lublin exceptꝰ ſit ꝓceſſionis honore. In Eccl̄ia Cracouien̄ fonte renatus baptiſmatis, et Diadema: te ſacro ornatus, illic q3 ſepulturam foret excepturus, Caueret in eius Eccl̄iæ in: iuriam graſſari, à qua tot fuiſſet chariſmatibus inſignitus, Coram Prælatorum deinde et Baronũ multitudine, in Conuentione grãli Siradien̄, plurimum in Regem

et pfatum Ioannem Epum Chelmen queſtus, eorum aſsiſtentiam, et ſuffra:
gia implorabat. Communi aut Conſiliariorum conſenſu, ſuffragium latum eſt,
et lrae, nomine omnium, Summo Pontifici, vt ſciſsuram hmoi dignaretur reſcindere,
ſcriptae. Cauſa inſuper in Aplico Conſiſtorio, cum Ioem Epum Chelmen pfata ſupp
tam notabili oſtenſa, ad inſtam Sbignei Cracouien Epi, Lucido Cardinali de Comi:
tibus commiſsa. Sentiens aut Wladiſlaus Rex propoſito ſuo obicem fortem et du:
rum obiectum eſse, et intelligens rem non ſolum pernicioſi exempli, ſed ſemina:
rium variarum diſcordiarum, et ſimultatum exiſse, continuo, vt princeps benignus
et modeſtus, factum ſuum, ad qd parum ſano conductus fuerat conſilio, correxit,
et penitus reuocauit. Sed et ipſe Ioes Chelmen Epus, et Sbignei Cracouien Epi,
et totius Regni reſiſtentia deterritus, ceſsit a propoſito, et omni iuri, liti et cau:
ſae renunciauit. Magna itaqz Sbignei Epi Cracouien conſtantia et animoſitate,
ne Cracouien Eccla ſcinderetur, effectum et prouiſum eſt, Decreto Aplico, ad
inſtantiam obtento Regiam, abrogato. De quibus oibus in Aerario Ecclae Crac
ſpecialia retinentur Priuilegia atqz documenta

DIE Veneris vigeſima ſexta Iunii, veſperorum hora Eclypſis in Sole
notabilis per tres horas a principio vsqz in finem durauit

Anno Domini 1425

Wladiſlaus Rex primo filio ſuo Wladiſlao
baptiſato Cracouia, Caliſsiam diſcedit, peſtem
fugiens. Ibiqz Ericum Daciae Regem Hieroſo:
lyma redeuntem excipit et tractat.

CElebrato die Natalis Domini apud Vilnam, Wladiſlaus Poloniae Rex
aliquot inſuper Septimanis poſthaec in Lithuania commoratus, in Regnum Po:
loniae rediit, Pro diebusqz Carniſpriuii in Cracouiam adueniens, die Dnico
Eſto mihi, quae fuit decima ſeptima Februarii, filium ſuum primogenitum in Crac
Eccla per Albertum Iaſtrzabiecz Gneſnen Archiepum, Sbigneum Cracouien, et An:
dream Poſnanien Epiſcopos, baptiſari procurat, eiqz paternum ſuum nomen Wladi:
ſlaus adaptat. Aderant huic baptiſmati, Papae Martini quinti, Nicolaus de Glambocie
Archidiaconus Poſnanien, et Sigiſmundi Roanorum et Hungariae Regis, Clemens Epus
Iawrien, multorumqz aliorum Regum et Principum Oratores et Nuncii. Aderant Prin:
cipes vicini, et Pauli de Ruſdorff Mgri Pruſsiae duo Nuncii, Martinus Kempnathen
magnus Commendator, et Henricus Holdt, Comendator Elbingen. Aderant Regni
Poloniae Praelati et Proceres, qui infantem, et eorum, quorum noie aduenerant, et pprio
de fonte leuarunt, Alexander Vithawdus magnus Lithuaniae Dux, de nouo nepote
exultans, cunabulum argenteum ponderis argenti cent marcarum infanti tranſmiſit,
celebris dies illa plurimum apud Polonos habita eſt, et in magna hilaritate traducta,
qd ex Rege vniuerſis charo, haeredem maſculum Polonia ſuſcepiſset, ſibi qdem gra:
tum, hoſtibus vero et vicinis terribilem, celebritate baptiſmalium pfecta, Principibus

et Nunciis Regum et Principum ꝑ munera et Clenodia honoratis, ex Cracouia
feria quarta poſt Dnicam Oculi egreſsus, in terras maioris Poloniæ, per ſolitas
ſtationes ꝓceſsit, et Paſcha Domini apud Caliſch egit. Vbi ad eum venit Ericus Da:
ciæ Rex, ex ſancto Sepulchro Hieroſolymitano reuerſus. Gratus fuit Poloniæ Re:
gi ſuus aduentus, Comiterq̃ et benignè exceptum, oīumq̃ rerū affluentia procura:
tum, pluribus diebus detinuit. Et variis donis muneratū, in magna charitate in Daciā
remiſit. Ex Caliſch Poſnaniā, cæteraq̃ maioris Poloniæ loca ꝓceſsit, et diem Aſsumptio:
nis ſctæ Mariæ virginis in Przedbortz tenuit. Abinde per Radoſchicze, Chęczini, Kyel:
cze, Bodzęczin, Syenno, Soliecz, in Lublinē, poſt in Russiæ trās deſcendit, fugiendo
peſtem, quæ fere vniuerſum Regnū Poloniæ ꝑualerat, et per tempus æſtatis, autu:
mni et hyemis ſæuiens, plures mortales vtriusq̃ ſexus, variarū cōditionū abſumpſerat.

Clauus Chriſti donatur Wladiſlao Regi.

P[E] ultima menſis Iunii, Clauus vnus ex his, qui ſacratiſsimo corpori, in
paſsione Dnī nr̄i IESV CHRISTI erant infixi, Wladiſlao Poloniæ Regi
et Conſorti ſuæ Zophiæ Reginæ, per Latinū Epiſcopum Hoſtienſem, Cardina:
lem de Vrſinis, vulgariter nuncupatum tranſmiſsus, et Cracouiā allatus, oīum
proceſsionū vrbis Cracouień honore, ſuſceptus eſt, ac Ecctiæ Cracouień inſigni,
ꝓ ſempiterno memoriali donatus. In qua ꝓ conſolatione fideliū, et Cracouień
Ecctiæ decore oſtenditur, et ſingulari colitur veneratione, multiplicia languidis
ꝓſtans bn̄ficia

Regis Wladiſlai filium Wladiſlaum pro Re: ge ſe habituros Poloni ſcripto teſtantur, ſi Rex libertates quaſdam promiſsas illis confirmet

I[N] die ſancti Marci, in Brzeſczie Cuiauień, Conuentio generalis habita
eſt, In qua, Poloniæ Rege Wladiſlao petente et inſtante, Prælati, Principes, et Ba:
rones Regni Poloniæ, obligarunt ſe filium Regis, nouiter natum, Wladiſlaum
patre mortuo ꝓ Rege et Domino, per lr̄as ſpeciales ſuſcepturos. Lr̄is tn̄ hmōi in Sbi:
gnei Cracouień Epiſcopi fidem comēndant: tum demum Wladiſlao Regi traden:
das, cum Regno et ciuitat terræ, lr̄æ ſpeciales Regiæ Mtis ſigillo munitæ, libertates
et immunitates continen, iuxᵃ minutā, tunc conceptā, forent conſignatæ. Suſtulerat
eīn Wladiſlaus Rex, ab oībus Ecctiis Cathedralibus, Collegiatis, et Conuentualibus
onus ſtationum, et militibus trr̄æ Cuiauień, eorumq̃ Cmethonibus, auenalem ſolu:
tionē ꝑpetuo indulſerat, pluresq̃ alias libertates, vel contulerat, vel antiquis aliqd
libertatibus et gratiæ adiecerat. In ſpem itaq̃ hmōi libertatum, obligatio de ſu:
ſcipiendo filio Regis inita eſt. Quæ ſi negarentur, non teneri ſe ad illam et Sbignew
Cracouień Epūm, ad lr̄as obligationis reddendas artabant

Contributio viginti millium florenorum con ſignata per Papam in Clero Polonico, Wladiſlao Regi negatur, ac de rebellione Ducis Maſouiæ Semouiti conſultatur, et in Brzeſczie Conuentus indicitur

HAbita eſt et in feſto Pentecoſtes in Lancicien Oppido Synodus Prouincialis, In quam, ſinguli, Prouinciæ Gneſnen Epiſcopi, præter Iacobum Plocenſem Epum (valetudinarius enim erat) conuenerant, Conuenientes, an contributio viginti millium florenorum per Papam Martinum quintum Wladiſlao Poloniæ Regi, in clero Regni Poloniæ, ſub ea conditione, si perſonalr, cum potentiis ſuis in Bohemos hæreticos expeditionem ageret, conceſſa, debeat iuxta requiſitionem Regiam factam, ſolui vel negari, variis tractatibus digerebant. Facta aut fuit vnifor: mis concluſio, nullo pacto Clerum Polonicum, ad ſolutionem taxæ tam oneroſæ ſubii: ciendum fore. Sed et Wladiſlaus ipſe Polonorum Rex, attendens Martinum Papam, nihil illi de proprio largitum eſſe, Contributionemq ipſam, si exigeretur, Clerum Poloniæ multipliciter fore offenſuram, ſolicitare eius redditionem deſtitit, onusq expeditionis contra Bohemos Huſsitas, ſuſcipere detrectauit, non intelligens Papam Martinum aliqd de proprio in rem fidei collaturum. Contigit aut in Synodo prædicta Gneſnen Archiepo, et Epis comprouincialibus vota ſua in ea materia fundenti: bus, Staniſlaum Pawlowſky, Plocen Archidiaconum, nomine Iacobi Plocen Epi et ſuæ Ecclæ illic comparentem, votum dicere iuſſum, publice aſſerere, Man: datum Apoſtolicum, ad Plocenſem Dioceſim non extendi, cum Ducatus et terra Maſouiæ, in Plocen Diœceſi conſiſten, proprios habeant Principes liberos, neq Po: loniæ Regi, neq cuiq alteri ſubiectos, Propter quod Clerus Plocen, de Regno Poloniæ, non debet computari aut cenſeri, neq ad contributionem obligari. Qui ſermo parum æquis auribus auditus, cum in notionem quoq Wladiſlai Po: loniæ Regis prolatus foret, in vehementem indignationem illum, contra Semouitum Maſouiæ Ducem, Sororis ſuæ Alexandræ maritum, cuius conſilio et manda: to Staniſlaus Pawlowſky vſus ſciebatur, prouocauit. Eueſtigio quoq Conuentionem generalem in Brzeſczie Ruthenicali pro die ſcti Martini Confeſſoris, indixit, quo ordine, quaue uia, motus Semouiti Maſouiæ Ducis, contra Regem et Regnum ſe erigentis, prius, quam inualeſcerent, opprimendi forent, prouiſurus.

Ad Eccleſiam Plocen legitime vacantem duo Epiſcopi à Capitulo eliguntur

DIe Dominico Pentecoſtes, quæ fuit vigeſima ſeptima Maii, Iacobus Epus Plocenſis, vir religionis et modeſtiæ ſpectatæ, qui Plocenſem Ecclam plu: rimum auxerat, extulerat, vaſiſq et Clenodiis variis nobilitauerat, in ſua Curia Epiſcopali in Ploczko moritur, cum annis triginta tres ſediſſet, et in Plocen Ecclia ſepelitur. Poſt cuius mortem Capitulum Plocen, futuri Pontificis electionem celebraturum, dum in vota varia ſciſſum iri conſtaret, Semouitus Senior Maſouiæ Dux precibus et interceſſionibus Prælatos et Cancos Plocen, peruincens, obtinuit, Sta: niſlaum Pawlowſky, de Gnathowicze, nobilem de Domo Pierzchala, Archidiaconum Plocenſem, Cancellarium ſuum eligi, à parte parum ſaniori et minori. Inficiebatur tamen electio ſua, à tribus Ducibus Semouiti filiis, Semouito, Wladiſlao, et Cazimiro, Sta: niſlaum Pawlowſky, ſingulari execrantibus liuore, conatusq ſuos non deſiſtebant interponere, vt electio in alios recideret. Et licet à parte ſaniori et maiori Cristi: nus Nieborowſky Cancus Plocen, Nobilis de Domo Prawditarum, fuiſſet electus

ceſsit tamen, inſtante Semouito Duce de iure electionis, et Stanislaus ipſe Pawlowſky, impedimento ſublato, anno eodem, decima octaua Decembris, Romæ à Papa Martino quinto confirmatus, ab Alberto vero Iaſtrzambiecz Gneſnen Archiepo, in Plocen Eccl̃ia conſecratus eſt

Dimiſso in Brzeſczie Concilio, interpoſita cauſa valetudinis, Semouitus Maſouiæ Dux, Sandomiriæ coram adeſse iubetur. De Molendino Lubicz Mgr̃o Pruſſiæ reſtituendo, Alexander Vithawdus cum Proceribꝫ Poloniæ agit

Die Dominico ſancti Martini, in Brzeſczie Ruthenicali, ſupra flumen Bug, Conuentio generalis facta eſt. Ad quam Wladiſlaus Poloniæ Rex, cum Conſorte ſua Zophia Regina, et Alexander Vithawdus, magnus Dux Lithuaniæ, cũ Conſorte ſua Iuliana, Prælatiqꝫ, Principes, Barones, et Boiari, vtriuſqꝫ Dominii conuenerant, cauſa rebellionis et inobedientiæ, cõtra Seniorem Ducem Maſouiæ Semouit inſtauraturi. Dum aũt p̃fatus Semouithus, licet citatus et vocatus foret, vt in ipſa Conuentione compareret, et fidelitatis, ac iuramenti homagiũ Regi p̃ſtaret, comparere tñ ꝓpter aduerſam qua detinebatur valetudinem, non valens, Nuncios qui abſentiam ſuã excuſarent, interponendo languorem corporis, tranſmiſit. Abſentia itaqꝫ p̃fati Ducis Semouiti obſtante, p̃ceſsus contra illum ſuſpenſus eſt, et in tempus longius continuatus. Ex Conuentione quoqꝫ p̃dicta Brzeſten duo Barones ad Ducem Semouithum, Regio noĩe miſsi, ſibi denunciant, vt Sandomiriæ coram Wladiſlao Rege perſonalr̃ compareat, homagii et fidelitatis, p̃ſtiturus iuramentũ. Non deſtitit in ea Conuentione Alexander Vithawdus Lithuaniæ Dux, animos Prælatorum et Baronum conducere et mollire, q̃tinus Molendinũ Lubicz, vigore pacis perpetuæ, inter Regnum et Cruciferos factæ demolitũ, Cruciferis donaretur. Mgr̃ ſiquidem Pruſſiæ Paulus de Ruſdorff, perpendens, q̃tinus illi profectus ex demolitione molendini detractus ſit, in Lithuaniam ad Alexandrum Vithawdum Ducem venerat, p̃cibusqꝫ et oblationibus variis conduxerat, vt ſibi illius reſtitutionẽ ſua opera polliceretur. Conſiliarii aũt Poloniæ, nullũ certum allegabant ſe poſse ſuæ poſtulationi dare reſponſum. Sed rem ipſam in Conuentionẽ generalem propterea inſtituendam, reiiciebant

Peſtilens aura graſsatur in Lithuania

Ex Conuentione Brzeſtensi, Wladiſlaus Rex, cum Conſorte ſua Zophia Regina, in Lithuaniam diuertit, et illic hyemis tempus in venationibus exegit, nondum eñ lues peſtilentica, in Regno Poloniæ ſæuiens Lithuanicã orã p̃ualerat, poſtea tñ ſerpendo, etiam in Lithuaniã graſsata eſt, Coactusqꝫ Wladiſlaus Poloniæ Rex, et Alexander Vithawdus, Oppidis, Caſtris, et Curiis derelictis, in Syluarum et nemorũ latebris, hyeme media cõmorari. Filius aũt Wladiſlai Regis infans, in Chęczini Caſtrum delatus eſt. Vbi p̃ oẽ Epidimiæ tp̃us tenebatur

Summus Pontifex donationes Wladiſlai Regis, Regno incommodas infirmat

S Abbato in die Conceptionis ſanctæ Mariæ virginis, Wladiſlao Poloniæ Rege, et Alexandro Vithawdo Lithuaniæ magno Duce, apud Grodno immorantibus, Mgr̄ Pruſſiæ Paulus de Ruſdorff, cum nonnullis ſuis Commendatoribus aduenit, Ducemq; Alexandrum Vithawdũ, q̄tnus molendini Lubicz donatiōm apud Poloniæ Regem efficeret, tanto ſtudio tantiſq; conatibus, et inſtantiis interpellare cœpit, vt Alexander Vithawdus, ſe, vel molendinũ Lubicz, apud Regem et Regnum impetraturum, vel Diſtrictum Polangam, ſupra ſinum maris Samogithici ſitum, Mgr̄o et Ordini donaturum, aſtrinxerit, Wladiſlaus q; Poloniæ Rex, frequentibus p̄cibus et perſuaſionibus Alexandri Vithawdi expugnatus, beniuolum ſe ad donatiōm molendini Lubicz exhibebat, dummō Conſiliarii Regni Poloniæ, ſine quibus rem, tam arduam, decernere non poſset, impedimento non forent. Sentiens inſuper Summus Pontifex Martinus, quintus Papa, Regni Poloniæ Caſtra, Ciuitates, Oppida villas, cæteroſq; introitus, per Wladiſlaum Poloniæ Regem, prodigè magis quam fructuoſè et neceſsariè, donaſse, inſcripſiſse, et diſtraxiſse, Archiep̄o Leopolien̄ dat in mandatis, vt his, donationibus, et inſcriptionibus Regiis non obſtantibus, Regnum Poloniæ reintegret, Decernatq; Regem, ad obſeruandũ donationes, inſcriptionesq; bonorũ p̄ eum f̄ctas, non teneri

Anno Domini 1426.

Wladiſlao Regi in venationibus pes frangitur. Legati ad Mgr̄um Pruſſiæ mittuntur, ne Molendinum Lubicz, fœderis icti memor, repetat

S Olennitatem dierum Natalis Domini, et tempus Interualli, dum Wladiſlaus Poloniæ Rex apud Vilnam, cum Conſorte ſua Zophia, Regina, exegiſſet, et ante Carniſpriuium ex Lithuania redire in Poloniæ Regnum, peſte conquieſcente, inciperet, in loco venationũ, qui appellatur Byalowyeze, venationi Vrsi inſiſtens, caſualiter pedem fregit. Et exinde in terra Chelmen̄ diſcedens, dies Carniſpriuii et t̄pus Quadrageſimæ in Lubowlya et Craſsniſtaw, crus offenſum medendo abſumpſit. Acta eſt aūt pro Quadrageſimæ medio in Vartha Conuentio ḡnalis. Ad quam, licet Wladiſlaus Poloniæ Rex, propter pedis languorem, non veniſset, Conſiliarii t̄n principales, illùc conuenientes, tractabant, quaſi Alexandro Vithawdo, Duci magno Lithuaniæ, molendinum Lubicz, donari Cruciferis petenti, innderent. Poſt varias aūt tractatus, in re ipſa habitas, deliberatum fuit, petitionem Alexandri Vithawdi audiendam, et Molendinum Lubicz Cruciferis donandum non eſse, cum ex donatione ipſa, pacis p̄petuæ inſcriptiones, conditione de molendino Lubicz abrogata, læſum et violatum iri contingeret. Neq; reſpectus, per Alexandrũ Vithawdum iniectus, pendendus, quo ſe aſserebat, Molendino Lubicz negato, Polangam ſup̄ mare Samogiticũ ſitam, centum gradibus, q; Lubicz vtiliorem, ex pacti pollicitatione Cruciferis largiturum. Mittuntur deinde ex ipſa Conuentione Wladiſlaus de Oporow, Decretorum Doctor, et Iarandus de Brudzewo Cuiauien̄ Vexilifer, ad Mgr̄um et Ordinem Pruſſiæ, Qui ſibi denuncient, illumq; admoneant, ne in violatiōm fœderum pacis perpetuæ donatiōm molendini Lubicz ambiat, Ducemq; Alexandrũ

Vithawdum ſolicitare, et inducere pro eius largitione, et quaſi quandam po:
nere inter frēs diuiſionem deſiſtat, ſpem inſuper de Polanga donatione,
per Ducem Alexandrum Vithawdum, caſu, quo donatio molendini Lubicz non
proueniret, ſibi factam, deponat, cum Dux Alexander donationes in tris Litua:
nicis, Rege Wladiſlao diſſentiente, facere non potuerit. Quamuis aūt Pruſſiæ Ma:
giſter Paulus de Ruſdorff, legatione hmōi accepta, conſtanter negaſſet ſe, Alexā:
dri Ducis magni, pro donatione Molendini Lubicz, quæſiſſe ſuffragia, eo tn̄ callidi:
us et ſcrupuloſius et per ſe ipūm et p Nuncios, ac lrās, cœpit Ducem magnum Ale:
xandrum, pro prædicti Molendini Lubicz donatione interpellare. Non q magno:
pere hmōi indigeret molendino, Sed occaſiōm oblatam non eſſe negligendam
cenſebat, p quam vnionem et charitatem frn̄am inter Wladiſlaum Regem, et Ale:
xandrum Ducem, ſcinderet, et iurgia atqz bella inter illos conſereret, quos vni:
tos et concordes, ſibi ſciebat eſſe magno terrori

Wladiſlao Rege, fidem datam de libertatibus et iuribus confirmandis non exoluente, Sbigneus Cracouienſis Epūs, lrās Baronum, ſuæ fidei com:miſſas, de ſucceſſore in Regnum, Regii filii con:fectas, in Contione reddit. Quas acceptas Senatus inſpectante Rege, frequentibus gladiis minutim concidit

Paſcatis feſto apud Kraſznistaw exacto, in octaua illius Wladiſlaus Po:
loniæ Rex, per Viſlam nauibus, in terram Cuiauienſem, curato iam pede,
deſcendit. In tranſitu ſuo per Ianuſſiū Ducem Maſouiæ, in Varſchouia, in
Ploczko verò, aliiſqz pluribus locis, per Ducem Semouitū exceptus et honora:
tus. Ex terra Cuiauien, venit Lanciciā, et quatem pro feſto Penthecoſtes, fre:
quenti numero Conſiliariorum ad illam confluente, tenuit Conuentiōm. In qua
cum imprimis Wladiſlaus Poloniæ Rex à Prælatis et Proceribus vniuerſis ro:
garetur, vt rigore Receſſuum Conuentionis Brzeſten, pro die ſancti Marci ha:
bitæ, iura et libertates nouas et veteres confirmare et innouare dignaretur
reſpondere diutius rogationi cunctatus eſt, Sigiſmundi eñ Romanorū, et Hu:
gariæ Regis conſilio, q per ſpecialem Nunciū, ad ipſum vſqz in Hungariā miſſu
expetierat, perſuaſus mutauerat ppoſitum, Qui antiquorū iuriū confirmatiōm
et largitiōm nouorū, ſibi et ſuccorībus pniciōſam, neqz reſpectu promiſsionis de
ſuſcipiendo filiō, cum ad id lege obligentur Diuina, libertates nouas conceden:
das fore cenſebat, Studendumqz magis, vt ſinguli Conſiliarii, p ſingulares lrās
faciant, de ſuſcipiendo filiq ſingularibus noībus ſponſiōm. Id conſilium non ſe:
cus qz à Minerua largitum, Wladiſlaus Rex obſeruans, neqz ſe antiqua iura
confirmaturū, neqz noua largiturū edicit. Murmure illicò coorto, Sbigneus
Crac Epūs, in concionis medio aſſurgens, lrās vniuerſales, Regni Sigillis Præla:
torum et Procerum comunitas, quibus ſe filium Regis, Rege mortem obeunte, pro
Rege accipere aſtrinxerant, reproducit. Hæ, inquit, ſunt lrē fidei meæ creditæ
quas Rege nr̄o ſeruare pmiſſa abnuente, integras reddo, Exceptæ illico à Pro:

ceribus ſunt, et gladiis, non ſine ſtrepitu et fragore micantium mucronum, et pauorem nimium afferentium, inſpectante Rege, in partes minutas diſcerptæ ſunt. Quo facto Rex triſtis et anxius, ex Concilio diſceſsit, Ne tamen animos Conſiliariorum exacerbatos relinqueret, diebus ſequentibus ſpem dabat, deliberatione ſumpta, promiſsa iurium et libertatum confirmationem et donationem ſe daturum, Interim tamen à pluribus Conſiliariis literas exigere non deſtitit, Paucique admodum reperti, qui largitionibus et promiſsis Regis non cederent. Et publicis rebus atque iuribus neglectis per ſingulares literas, de ſuſcipiendo filio Regis, propiores vtilitati priuatæ quam publicæ, ſe non obligarent

Molendinum Lubicz propter timorem ſciſsionis, Vithawdo permittitur Magistro donandum

In eadem inſuper Lancicien. Conuentione poſt multas conſiderationes et reſpectus ſcrupuloſius libratos, ne ſciſma aliquod inter Wladiſlaum Poloniæ Regem, et Ducem Alexandrum Vithawdum incideret, deliberatum fuit, vt ad preces frequenter et tunc repetitas, præfati Alexandri Vithawdi, Molendinum Lubicz, Magistro et Ordini Cruciferorum donaretur, et eius demolita, permitteretur reædificatio. Miſsique ſunt ex Conuentione præfata, ad Alexandrum Vithawdum, in Lithuaniam, Sbigneus Cracouien. Epiſcopus, Petrus Schafraniecz, Succamerius Cracouien., Damarath de Kobilyany Caſtellanus Biecen., et Nicolaus Drzewiczki Regius Notarius, Qui docerent illum, Regnum et Regem non ſine periculo pacis perpetuæ cum Cruciferis firmatæ, et cum diſpendio Regni atque dedecore, precibus ſuis conſenſiſse, quatenus gratiam et liberalitatem Regni et Regis, in eum factam, attenderet, Regique et Regno Poloniæ fideliorem ſe in dies propterea præſtaret, et expoſt res ſimiles, perniciem Regni ſecum trahentes, expetere deſineret, Inſuper vt actiones ſuas, quibus aliquando contra promiſsa et inſcriptiones, Regi et Regno factas, excedebat, carperent et improbarent, correctionemque et emendam requirerent, Nuncios prædictos, ad ſe in Troky venientes Alexander Vithawdus, ſingulari comitate honoreque excepit, Primum quidem Mathiam Vilnen. Epiſcopum, cum omnibus Ducibus et Boiaris maioribus Lithuaniæ, illis ordinans duobus miliaribus à Vilno ocurrere, Expoſt verò et ipſe ex cameris et thalamis ſuperioribus deſcendens, in porta Caſtri inferiori, Nuncios excepit, Tribus diebus continuis, in legatione referenda, Sbigneus Crac. Epiſcopus, legationis Princeps vſus eſt, Et dulci modeſtoque ac facundo ſermone, qui ei naturali gratuitoque dono inerat, cunctis qui audiebant, in ſtuporem, tam limati ſermonis, certatim illum laudantibus conuerſis, nihil ſilere de his, quæ ſibi et ſuis Collegis erant impoſita, omiſit. Adeò audaci et conſtanti corde, frequenter Alexandrum Vithawdum Ducem obiurgans, corripiens atque carpens, vt Dux ipſe bilem continere ſæpius accenſam non poſset, Vt tamen erat vir ingenii ſolertis et maturi, cholera compreſsa, ad omnia modeſtè reſpondit, et ſingulis capitibus ſuarum reprehenſionum, manſuetam reddidit reſponſionem, Pollicens vniuerſa, quibus in Regem et Regnum deliquerat, ſtudio propenſiori ſe emendaturum. Nunciis quoque ipſis apud ſe aliquot diebus tractatis, et altis honoratis muneribus, Wladiſlao Polonorum Regi per illos, quinque millia marcarum latorum groſsorum dono miſit. Ab eo tempore Molendinum Lubicz ex donatione Regia, in ditionem Pruſsiæ Magistri redierat

Pskouienses pacem prius negatam Alexandro Vithawdo bello afflicti impetrant.

Æstate eadem Alexander Vithawdus, magnus Dux Lithuaniæ, prædictis Regiis Nunciis in Poloniam remissis, in Pskouithas, qui et ipsi genus et linguagium a Ruthenis ducunt, expeditionem parat. Causa belli tenuis et pene nulla suberat, quod Pskouienses limitare bona Lithuaniæ a terris suis, et Gades Alexandrum ponere, pro beneplacito non sinebant. Rumore autem contra illos, per Vithawdum suscepti belli intellecto, etiam et hanc causam in totum rescindere, bellum perosi parant. Missisque iuxta morem gentis Nunciis, qui cum Regiis Legatis, adhuc in Troky præsentibus, superuenissent, rogant, ne Alexander Vithawdus illis bellum inferat. Parati cedere de proposito, et limitationem terrarum pro suo beneplacito permittere. Nihil motus ea humilitate æquitateque Dux Alexander, arma contra illos sumit, licet expeditio ipsa, velut parum iusta, per Sbigneum Cracouiensem Episcopum, fuisset sibi multipliciter dissuasa. Et suppeditatis omnibus, quæ vel sibi vel exercitui (quoniam Regio Pskouiensium magna ex parte inculta et deserta est) vsui forent, magnum ex Baronibus et militibus Poloniæ secum ducens exercitum, terras Pskouiensium, in locis inferioribus sitas, vastare aggressus, Castrum Wronacz, inter Castra Pskouiensium, quæ nouem tantum habere feruntur, secundum, obsidione cingit, cæterasque arces incendio et vastatione Villarum terret et allidit. Verum vt fit in bello, æquitate omissa suscepto, euentus desideriis Alexandri Vithawdi, nusquam minus respondebant. Quinque hebdomadis cælum pluuiam fundens, adeo cælesti imbre terram effecit compluta, consurgente arcturo, tonitrua simul et fulgura frequenti tempestate concidebant, præcipites e cælo imbres diffundentia, vt equos terra non sustinens, vndis ad genua inuolueret. Terra insuper suapte natura mollis et aquosa, pluuiarum multitudine resoluta, quadrigarum et quadrupedum transitum, nisi virgultis et viminibus constrata non ferebat. Equis pabulatio, hominibusque commeatus deerant. Plures mortales fame disperiebant. In congressibus singularibus Pskouiensium gens pauida et fugax, Polonis et Lithuanis euadebat superior; Omnia incepta Alexandri Vithawdi, cedebant aut in aduersum aut in irritum. Pluribus itaque molestiis et angoribus Alexander defatigatus, trahere cum animo suo anxie cœpit, omitteretne bellum, euidenti infelicitate hactenus gestum, an fortunam rursum experiretur. Quæ, crebro illi aduersa, pœnitere eum sui consilii, et sero Sbignei Episcopi Cracouiensis memorari coegit. Itaque ad hostes mittens, si conditionem oblatam implere velint, pacem offert. Pskouithæ autem euentibus aliquot elati, pacem abnuunt, Nunciosque sine pacis spe, felicitati suæ non statuentes modum, vacuos remittunt. Mutatur illico fortuna, mutatur et cæli intemperies, subitoque ex cælo caliginoso, serenitas votiua coorta, exercitum Ducis Alexandri, et locis vicinis omnium victualium copiam continere permisit. Cedere et fugere Pskouienses, clades insuper frequentes excipere coacti sunt, sensimque omnis fortuna, omnis victoria, ad Alexandrum Vithawdum redibat. Quo malo Pskouienses perterriti, missis Nunciis, pacem quam spreuerant, multifarie rogant et impetrant. A quibus Alexander Vithawdus, magna auri et argenti, tam fusi, quam formati quantitate accepta, quam in Barones et Nobiles Poloniæ, secum militantes, liberaliter erogauit, pacem Pskouiensibus per certas conditiones et capitula, quibus limitatio terrarum

ſuo arbitrio relinquebatur conceſsit, Solutaq́ꝫ Caſtri Wronae obſidione, incolumis cum exercitu ſuo, in Lithuaniam rediit. Erat enim Vithawdus Dux ſicut aduerſantibus aſper; ita ſupplicibus et aequa offerentibus placabilis.

Wladiſlaus Rex ſecundum filium Cazimirum baptiſat ſolemniter

C Onuentione Lancicien. expedita, Wladiſlaus Poloniae Rex Cracouiam ad viſitandum Conſortem ſuam Zophiam Reginam, ad videndum quoque prolem alteram, nuper ex ea natam tranſiit. Filium enim ſecundum Caſimirum, ſedecima Menſis Maii, in Solis ortu, fuerat enixa, Cracouiam autem adueniens, ſolemnia ſecunda Iunii baptiſmi egit, et Caſimirus infanti nomen impoſuit. Exultans inſuper de ortu alterius filii, Curiam Regalem inſtituit, ac militibus, in palaeſtra certantibus, praemia propoſuit, eaq́ꝫ athletis donauit. Ex Cracouia per Ilkuſch, Sziewyor, Koziegłowy, Czaſtachowa, Klobuczko, Krzepicze, Wielun, in terras maioris Poloniae reuerſus eſt, et reſiduam aeſtatem illic abſumpſit, pertranſeundo et viſitando Caſtra et Ciuitates conterminaneas, videlicet Drahim, Miedzyrzecz, Valcz. Ex maiori Polonia per feſto Natiuitatis ſanctae Mariae Virginis Sandomiriam venit, Exinde in terram Lublinen. post in terras Ruſſiae diuertit. Quibus peragratis in Niepolomicze pro feſto ſancti Martini aduenit.

Auxilia quinque millium contra Turcas à Wladiſlao, Sigiſmundo fruſtra miſſa redeunt, et qui Polonorum, ob non datas pro ſingulis haſtis quinque marcas, imperata non fecerunt, carcere et publicatis bonis mulctantur.

S Olicitatus autem Wladiſlaus Poloniae Rex, Sigiſmundi Romanorum et Hungariae Regis, multiplici inſtantia atque prece, deferendo illi auxilio contra Turcos, quinque millium gentium armatarum mittere repromittit, Quod vt facilius expleret, omnibus, terrarum tantummodo Ruſſiae Baronibus et militibus, in expeditionem hmoi iubet proficiſci. Paritum eſt autem ferè per vniuerſos Ruſſiae milites, paucis exceptis, illuſionibus Regiis, et in decenti ac pulcherrimo apparatu, ſub ductu Ianuſsii Kobilenſki militis Capitanei Sanocen. de Domo Grzimalitarum (illum enim Wladiſlaus Rex, vniuerſis Ducem praefecerat) exercitus notabilis, quinque millium armatorum numerum excedens, de terris Ruſſiae, in ſubſidium Sigiſmundo Regi, contra Turcos egreſsus, vsque ad Danubii fluenta, circa Bragilow, in terra Beſſarabiae, pro die ſancti Ioannis Baptiſtae, qui inter Reges conuenerat, peruenit. Pro eadem ſiquidem die, Sigiſmundus Romanorum et Hungariae Rex, cum omnibus ſuis potentiis, ſe ad Bragilow aſſeuerabat venturum. Quapropter et Wladiſlaus Poloniae Rex, virtutem promiſsis ſuis daturus, ne diem illam negligerent, ſtrictius imperauerat. Verum Sigiſmundus Romanorum Rex, variis, praecipuè tamen Bohemicis diſtentus negociis, expeditionem, in Turcos inſtitutam, proſequi differebat. Quapropter gentes Wladiſlai Poloniae Regis, circa Bragilow in campeſtribus, duobus prope menſibus immoratae, Sigiſmundi Regis, et ſuarum gentium opperiebantur aduentum. Neque tam diuturno tempore, quicquam faſtigii hauſerant, Longiorem etiam moram in eo praeſtolando abſumpturi, niſi pro comperto accepiſsent, Sigiſmundum Regem

à rebus belli instituti abstractum, animum ad alia negocia convertisse, Propter quod, exercitus Polonicus, frustra fatigatus, à Danubio incolumis in Poloniæ Regnum remeavit. Et quoniam nonnulli milites terrarum Russiæ, ire ad expeditionem præfatam mandato Regis neglecto contempserant, in prius illis quinque marcæ Polonicales pro una quaque lancea solverentur. Propter quod Wladislaus Rex, ad magnam indignationem contra eos excandescens, singulos rebelles, nulli deferens conditioni aut præeminentiæ comprehendit, detinuitque aliquanto tempore molestia carcerali, Tandem tamen velut is, qui pietatis affluebat visceribus, precibus Prælatorum et Baronum suorum Poloniæ, pro captivatis huiusmodi intercedentibus, devictus, omnem illis noxam et offensam dimisit benigniter, hæreditariaque bona et possessiones, quas abstulerat restituit, præter Advocatiam Crosnensem, quæ detinetur in eam diem.

Varia ferarum genera variis Polonorum Ordinibus, et externis Principibus, ex venatione sua Wladislaus Rex mittit

Ex Niepolomicze Wladislaus Rex per solitas stationes et loca, in Lithuaniam processit, et ferarum capturis tota hyeme vacavit. Ex feris autem diversi generis, quas ora Lithuanica producit, per venationes captis, primum Zophiæ Reginæ, deinde Archiepiscopis, Episcopis, Palatinis, Baronibus Regni Poloniæ, Item Slesiæ Principibus, item Capitulo, Item Magistris et Doctoribus Universitatis Cracovien, Item Consulibus Cracovien, quamlibet hyeme, integra ferarum corpora, aut si temporis caliditas imminebat, sale infusa, mittere non negligebat. Ex quo et munificentiam suam longe lateque propagabat, et charitatem sibi atque devotionem in subditorum pectoribus magnopere augebat.

Wladislaus Teschnensis Dux moritur, liberis relictis pulcherrimis

Sexta die Mensis Maii, Boleslaus Teschnensis Dux, filius Przemislai Senioris, in Teschin diem obiit, in sepulchris patrum suorum, apud Monasterium Teschnense Fratrum Prædicatorum, tumulatus, relinquens quatuor filios raræ pulchritudinis et formæ viros, videlicet Vencеslaum, Wladislaum, Przemislaum, Dobeslaum. Ex quibus duo videlicet Venceslaus et Wladislaus, sine prole obierunt, et unam filiam Alexandram Ladislao de Gara, Palatino Hungariæ desponsatam. Quos ex secunda uxore, mulíere suæ ætatis pulcherrima Offka, filia Semovithi Ducis Masoviæ, et nepte germana ex sorore Wladislai Poloniæ Regis susceperat. Nam prima uxor Margaretha, filia Ianussii Rathiborien Ducis, quam prius neque præhibente duxerat, fuerat infecunda.

Albertus Iastrzabiecz Archiepiscopus Gnesnensis speciali authoritate Papæ omnes suas Diœceses visitans, à Wratislavien contemnitur

Gnesnensis Archiepiscopus Albertus Iastrzabyecz, Papæ Martini quinti mandato actus, in Gnesnensi Provincia, iuxta directam illi à Summo Pontifice formam eo anno Visitationis officium exercuit, corrigendo Ecclesiasticarum personarum excessus, vicia et abusus, Et licet singulæ Diœceses, singulaque

Cathedrae Polonicae Eccliae ei paruissent, et cum omni mansuetudine pmisisset,
se corrigi et visitari, Wratislavien tn sola Diaecesis, sive suorum conscia reatuu,
sive correctionu, et restrictionu abusuum, et pcurationu sui Metropolitani, molestius latu-
ra, allegatis infestis Bohemorum haereticorum bellis, quibus in vna tm̃modo exigua
parte pmebatur, ni visitaretur, restitit, et salutis suae atq religionis authorem, plu-
ribus interpositis simulatis difficultatibus, ingressum ad se subtraxit. Ipse insuper
Albertus Iastrzambiecz Gnesnen Archiepus, etsi se à Wratislavien Epo, et Clero spre-
tum et refutatum iri moleste ferret, et sententiam Interdicti posset in vniuersa
Diaecesim rebellem Wratislavien pmulgare, iuxta quod illi à sapientibus et doctis
viris suadebatur; metu tn mortis continuit se à Censurarum rigore, auisatus à
sciolis, si in proposito visitandi perseuerans, in Diaecesim Wratislavien, censuris ad
parendum coercitum aduenisset, certis et variis venenis pcul dubio fuisset appetitus.

Contentio inter Papam et Regem Wladislaum de Epatu Posnanien, vtroq suum Epum dante.

Die Saturni, vigesima quarta Augusti, Andreas Laskari Posnanien Epus,
dum annis quindecim sedisset, in Castro patrimonii sui Goslavicze, quod ipse mu-
ris erexerat, Catholicè et religiosè, viatico sacro sumpto, moritur. Cuius
morte secuta Papa Martinus quintus, Mikolao Praeposito Gnesnensi, suo familiari con-
tinuo, atq Datario, Decretorum Doctori, nobili de Domo Nalancz Polono, pprio motu
et Aplica authoritate pvidit. Ex Capitulo aut Posnanien, nonnullis Praelatis et Cano-
nicis, Regis motis intercessionibus, Stanislau Cziolek, Regni Poloniae Vicecancella-
rium, nobilem de domo Taurorū, eligentibus, grauis contentio inter Martinū Papa
et Wladislaum Regem fuit suborta. Nam neq Mikolaus Prouisus Aplicus, et in Epūs
consecratus, Rege negante, possessionē Posnanien Eccliae habere, vsq ad obitum suū
potuit, neq Stanus Cziolek suae electionis, quamuis Wladislaus Rex pro illo plurimum ad-
niteretur, confirmationē. Bienniòq fere exacto, monstruosa inter Papam et Regem
occone Posnanien ecclesiae pfatae, durauit contentio, ampliusq duratura, nisi Mikolaus
Epus morte subtractus fuisset, sepulturam apud Mariam de populo sortitus. Quo
obeunte Martinus Papa Stano Cziolek de Posnanien ecclia, ex morte Mikolai vacan-
te, intercessionibus Regis pmotus, et deuictus prouidit.

Semouithi Ducis Masouiae mors et liberorum Cathalogus. Ex cuius filia Cymbarca Dux Austriae suscepit filium Fridericum Romanorum Imperatorem

Semouitus senior Masouiae et Plocensis Dux, gener Wladislai Poloniae
Regis, Princeps insignis, et qui etiam Belzensem Ducatum pro dote cum Ale-
xandra Sorore germana praefati Wladislai Regis Poloniae, iure perpetuo haere-
ditatis inscriptum, ratione dotis, per pfatum Wladislaum Regem, susceperat, et Duca-
tum eundem Baronibus et militibus suis Masouiae, adeò, vt pauci illic Ruthenorum
Proceres relinquerentur impleuerat, habens annos circiter sexaginta, contrach

ex ſenio cæcitate, in Oppido ſuo Goſtinin, ſacramentis oĩbus pcuratus, moritur,
et in Eccl'ia Plocen. maiori, iuſto honore, in Choro ſepelitur. Alexandra aũt relicta
ſua, cum funus ſuum, veſtibus valde pcioſis exornaſſet, et cingulo argenteo, et bal:
teo militari, ac gladio, caligis, ocreis, et calcaribus deauratis amiciſſet, Stratum
etiam illi et molle et pcioſum in ſepulchro, et tecturam lecto imponens, collocaſſet
illicq; corpus ſuum, barbarorum magis, q̃ Catholicorum ritu, condidiſſet Stãus Pa:
wlowſkÿ, tunc Ep̃us Plocen. non tulit hanc abominatiõm gentilem, Sed cunctis ab
officio funeris diſcedentibus, aurum, argentum, veſtes, lectiſternia, et cætera or:
namenta, de ſepulchro expoſuit, et in vſus Diuinos et humanos conuertit. Reliquit
aũt idem Dux Semouitus, quor filios, vz̃t Alexandrũ Ep̃um Tridentinũ, poſtea
in Cardinalem Romanæ eccl'iæ aſſumptum, Semouitũ Rauenſem, Wladiſlaum
Plocen. et Caſimirum Belzenſem, Duces, miræ fortitudinis et elegantiæ viros,
ex pfata Alexandra germana Wladiſlai Regis Poloniæ ſuſceptos, in quos diues
natura multa pdigalitatis ſuæ dona et decora effuderat, quæ proceſſu temporis
fuſca caligine obduxit. Nemo eñi illorum, q̃uis clara et ſplendida coniugia fuiſ:
ſent ſortiti, ſucceſſorem reliquit, Suſceperat etiam ex eadem Alexandra, Conſor:
te ſua, idem Dux Semouitus ſenior, Dux Maſouiæ quinq; filias, rari decoris
raræq; formæ virgines. Quarum prima natu maior, Cimbarka noĩe, nupſit Ar:
neſto Duci Auſtriæ, ſeniori, ex qua natus eſt Fredericus tertius, qui Romani Im:
perii gubernacula annis citra quadraginta tenuit, Secunda Oſſka, quæ cæteris
forma anteibat, nupſit Venceſlao Teſchnenſi Duci, Tertia Emilia, nupſit Bogu:
ſlao Stolpen. Duci, Quarta Anna nupſit Michaelli Duci Lithuaniæ, nepoti Alexã:
dri Vithawdi germano, et filio Sigiſmundi magni Ducis Lithuaniæ, Quinta
Catharina in virginitate permanens vſq; ad mortem

Anno Domini 1427

Caſimirus filius Wladiſlai Regis moritur, Vithawdus Zophiam Reginam ſuſpectam habens, Comicia celebrari propterea obtinet

N Atalicio Saluatoris apud Grodno, ſequentibus verò diebus apud nemo:
ra, venationi dando operam, Wladiſlaus Poloniæ Rex exactis, ex Lithuaniã
diſcedens, pro diebus Carniſpriuii in Chelm aduenit, Quibus abſumptis, in par:
tes Ruſſiæ tranſiit. Et Paſcha Domini apd Przemiſliã celebrauit, ſolitisq; ſtationibus
vſus, apud Ruſſiam aliquanto tp̃e conſtitit, Secunda aũt die Martii, filius Wladiſlai
Regis nouiter ſuſceptus, Caſimirus, apud Cracouiã mortuus, et in Eccl'ia Cracouien.
ante Altare ſcti Eraſmi ſepultus, afflictiõm Regi, et Conſorti ſuæ, Reginæ Zophiæ, attu:
lerat. Qui de illius exceſſu turbati, mærori plus, q̃ ſat erat, indulgebant. Alexander
aũt Vithawdus, magnus Lithuaniæ Dux fecunditatem Zophiæ Reginæ, quæ duobus
filiis pductis, etiam in eum annum, vterum porrexerat, habens vehementer ſuſpectas
pter rumores, qui ad illũ deferebãt, et Wladiſlai Regis decrepitã magis q̃ ſenilem ætatẽ,
de qua apd illum conqueri ſolebat, Conuentũ ſecum pro die Exaltatiõis ſctæ Crucis agi
apud oppidum Hrodlo Regium obtinuit, diſſeminatis diuulgatisq; rumoribus pſuru
et famæ Regis et Regni conſulturum, cum fama impudicitiæ eã grauiter laborare conſtaret

Zophia Regina in Coniiciis de adulterio per Vithawdum Ducem rea agitur; et aliquot militares ſuſpecti captiuantur

Exaltationis ſanctæ Crucis feſto, in diem Solis eueniente, Conuentio in Hrodlo oppido, ſupra fluuium Bug, per Wladiſlaum Poloniæ Regem, qui Zophia Regina, apud Medicam Curiam dimiſſa, illuc venerat, et Alexandrum Vitawdum Lithuaniæ Ducem, habita eſt. Ad quam, cum tantummodo Conſiliarii Poloniæ, priuatim accerſiti, et in ſententias Regis et Ducis aſſentire ſoliti, conueniſſent, cæteris qui in dicendis ſententiis ſpectatæ fidei et libertatis noſcitabantur, ne impedimento forent, excluſis, Alexander Vithawdus propoſuit, ſe ex certis relationibus, et auiſamentis, pro comperto accepiſſe, Zophiam Poloniæ Reginam, pudicitiæ laxatis habenis, nonnullis Poloniæ militibus, per eum proprio nomine expreſſis, amore inordinato affectam eſſe, Vererique ni celeriter gliſcenti malo occurſum fuerit, eam pro ſexus ſui fragilitate, in peiora, Regem, Regnum, et genus ſuum, dedecorantia, præſertim cum ætas, forma, ſucceſſus fælices, ocium, rerum et ciborum abundantia, occaſiones ſubminiſtrent prolapſuram; Captiuandoſque milites, et Zophiam Reginam, in ſtrictiori cuſtodia, parco atque caſtigato vſuram cibo, habendam. Fauore affectus Rex, et ſynceritati famæ Regiæ et Regni prouiſurus, an Zophiam Reginam ludibrio et confuſione vulgatiori, dudum illi iratus innodaturus Vithawdus Dux cenſuerit, non ſatis poterat inueſtigare. Quam et mihi, cui tardius contigit ingenium, pro vero in partem alteram locare non placuit. Aſſenſum eſt et per Wladiſlaum Regem, et Conſiliarios præſentes Alexandri Ducis propoſitioni, ſententiaque ſua cum laudatione excepta, ſecretiſſime decretum, vt et notati milites caperentur; et certæ virgines, quarum contubernio Zophia Regina frequentius vtebatur, ex Curia illius relegarentur; ipſaque Zophia in ſtrictiori cuſtodia haberetur. Quam etiam ſibi, cum militibus ſuſpectis Vitawdus Dux, leui atque mobili ingenio depoſcebat mitti, præcipiti et rapido conſilio, in omnes grauius, quam cuiuſque ferebat æſtimatio animaduerſurus. Huius Decreti executio illico poſita eſt, Et Hincza de Rogow, Petrus Kurowſky, Laurentius Zaręba de Calinowa, Ioannes Kraſka, Ioanne de Konieczpolie, Petro et Dobeſlao de Sczekoczino germanis diffugientibus, capti, et in carceralibus vinculis notabili tempore habiti, Regina autem Zophia in ſuſpicionem Wladiſlao Regi per Vithawdum Ducem adducta, vt pote qui eius conditionem naturamque dum in Curia ſua verſaretur, dudum probe perſpectam habuerat. Virgines vero Sczukowſkye duæ, Catharina vocata et Eliſabeth, a Curia Zophiæ Reginæ abſtractæ, et ad Alexandrum Vithawdum in Lithuaniam deductæ, et perpetuum illic, viris acceptis, incolatum nactæ. De ſcelere thori violati, diligentius inueſtigatæ ſunt, quæſtiones, niſi integram iudicaſſent veritatem paſſuræ. Quæ dum ſuſpicionem per ſecretorum confeſſionem, tormentis expulſam, in Reginam et milites confirmaſſent, ad capitis damnationem ſingulos, Alexander Vithawdus, ni Conſiliarii aliqui Poloniæ reſtitiſſent, depoſcebat. Omnis ſiquidem Regia, tam actio quam poteſtas, aut tranſlata videbatur in Alexandrum Vitawdum, aut ſecum communicata, propter virtutes et factiuitates plurimas, præcipue tamen propter honeſtatem, liberalitatem, et animi magnitudinem, ad quas ipſum natura ipſa magnum et excelſum Principem eſtinxerat, Duxque ipſe Vithawdus, quam proprius

Rex Wladiſlaus Polonis meticuloſior, quod et in ultionem tranſgreſsionis ſubito exigendam foret pronior, et impetrandi, quæ vellet, apud Regem, dandiq; et auferendi potestatem geminatam, apud illum magis quam apud Regem, videbant conſiſtere. Tentabat autem Hincza de Rogow, qui amplius de ſtupro inſimulabatur, effugere. Qui in fuga comprehenſus, dum ſe ſuſpectiorem feciſset, in profundum ſqualida turris apud Chaecini truſus, parum abfuit, ut animam non exhalaret, vinculis et fœtore agitatam.

Zophiæ Reginæ, ædito tertio filio, itidem Caſimiro, ſacramenti purgatio de ſuſpicione adulterii indicitur, et prognoſticon trium filiorum Regiorum capitur

Conuentione in Hrodlo expedita Wladiſlaus Rex, in terras Ruſſiæ rediit. Et Autumni tempore apud illas exacto, in Lithuaniæ terras deſcendit, atque illic totam hyemem, venationi dando operam abſumpſit. Zophia autem Poloniæ Regina, de adulterii nota, ſibi et ſuo nomini, ex captiuitate militum, et relegatione virginum impoſita, ultra quam credi poteſt triſtis et anxia, fletibus et lamentis vacans, querebatur ſe ſiniſtre et per iniuriam infamatam. Ordinatione autem et iuſſu Wladiſlai Regis, ex terris Ruſsiæ Cracouiam ſe contulit, et die ſaturni, penultima Nouembris, in vigilia ſancti Andreæ Apoſtoli, tertium filium, a Sbigneo Cracouienſi Epiſcopo, die ſolis vigeſima prima Decembris, videlicet in feſto ſancti Thomæ Apoſtoli, apud Cracouienſem Eccleſiam baptiſatum et Caſimirum vocatum, effudit. Quemadmodum autem partus primi filii ſui Wladiſlai, propriis fuit optabilis et gratiſsimus, forenſibus vero et vicinis formidoloſus et tremendus, ita e contrario huius natiuitas, propriis quidem erat moleſta et execrabilis, extraneis vero iucunda et hilaris, qui notam Reginæ et infanti infauſtam, fabulis et irriſione proſequebantur. Ad quam abolendam, Conſiliariis ſentientibus, purgatio Zophiæ Reginæ, met ſexta manu, indicta eſt. Quam Sbigneo Cracouienſi Epiſcopo, Criſtino de Oſtrow Caſtellano, Ioanne de Tarnow Palatino Cracouienſi, et Nicolao de Michalow Palatino Sandomirienſi, et Capitaneo Cracouienſi, accipientibus, per ſe, et ſeptem inſigniores fœminas et matronas peregit, videlicet Catharinam Nicolai Palatini Sandomirienſis Conſortem, Annam Sbignei de Brzezie Marſzalci relictam, Concham Iacobi de Konieczpolye Palatini Siradienſis, Conſortem, Hedwigim Ioannis Glowacz Palatini Maſouiæ, Klichnam Nowogi de Mokrſko relictas, Helenam, Conſortem Pauli de Bogumilouicze, Iudicis Cracouienſis, et Helenam Kothka virginem, Floriano Paczanowſky poſtmodum deſponſatam. Erat ea tempeſtate in Cracouienſi ſtudio, Magiſter Henricus, genere Bohemus, in Aſtronomica arte, tam natura quam doctrina ſingulari preditus. Hic ad Reginam Zophiam, in primo, ſecundo, tertio puerperio intromiſsus, Primogenitum Wladiſlaum, multorum Regnorum principatum et dominium nacturum, ſi fata æuum illi longiorem non inuidiſsent, Secundogenitum Caſimirum, genitricis ſuæ feruidiſſimum amatorem, ſed breuiſsimi æui, tertio genitum Caſimirum, longioris quidem, quam reliquos, vitæ, ſed parum proſperæ fortunæ, ſub cuius regimine Poloniæ Regnum, ad caſus varios, et ad interitum prope, niſi propiciatio Diuina illud conſeruauerit, peruenturum, ex cœli aſpectibus cuiuſlibet natiuitati comproportionatis aſtruxit, et ſub infœlicis auſpicii ſydere, et conceptum et exortum nunciauit.

IOANNES Pella Wladislauien Episcopus, cum annos sex, menses qnqz sedisset, die lunæ vigesima quarta Aprilis, alias feria secunda Paschæ, in Wladislauien Ciuitate Paralysi tactus, moritur, et in Wladislauien Ecclia sub vrna ærea in corpore Ecclie vigesima quinta Aprilis sepelitur. Post cuius mortem Capitulares Wladislauien, electione, pro die Penthecostes, quæ in vltimam diem Maii cadebat, instituta, Ioem Schaffraniecz de Lucsicze, Decanum Cracouien, Regni Poloniæ Cancellarium, natione Cracouien, genere nobilem, de Domo et stirpe antiquorum equorum, ex patre Petro Subdapifero Cracouien, et matre Kochna genitum, petente Wladislao Poloniæ Rege, eligunt. Qui eodem anno à Papa Martino quinto, Petro de Lamburga Licentiato in Decretis, Archidiacono Crac solicitante, fuit de eadem Ecclia prouisus

Hussitæ Golthperg exurunt.

Feria Sexta ante Dominicam Cantate, Bohemorum hæretica prauitate infectorum exercitus, Slesiam signis infestis ingressus, Oppidum Lubin conquirens, multis Ecclasticis et sæcularibus, crudeli cæde illic peremptis, altera die Oppidum Golthperg exussit

Anno Domini 1428

Ex Lithuania Wladislaus Rex in Poloniam veniens à Zuppario rigidas exigit rationem

Exactis Natalis Domini Wladislaus Poloniæ Rex apud Vilno diebus et solitis perfunctus venationibus, in Regnum Poloniæ rediit, et pro die Carnispriuii Iedlnam venit: quo ad illum frequens Prælatorum et Baronum Poloniæ numerus confluxerat. Cum quibus negociis publicis Regni ordinatis et compositis, ex Iedlna per solita loca, sub diebus Quadragesimæ, in Niepolomicze, deinde Bochnyam perueniens, nonnullis Prælatis et Baronibus presentibus, de introitibus salis fodinarum, ab Anthonio de Florentia Italo, rigidam exegit rationem. Ex Bochnya preterita Cracouia, ad partes maioris Poloniæ diuertit. Et Pascha Domini apud Calisch celebrans, omne æstatis tempus in partibus maioris Poloniæ exegit

Electores accersitis Slesiæ Principibus, collectoque ingenti exercitu Bohemiam ingrediuntur. Sed vix in prima acie hostem conspicati terrore perculsi repente diffugiunt

Slesiæ Principes magna formidine super bello, quod ipsis, et eorum Ducatibus, Bohemos hæreticos de Viclephitarum secta, quod aduersus illos auxilium Sigismundo Romanorum et Hungariæ Regi prestituri arma, sumpserunt, expeditionem illaturos, rumor et fama vulgauerat, acti, Summi Pontificis Martini quinti, et Sigismundi Romanorum Regis prefati defensionem et suffragia, frequentibus literis et Nunciis expetebant. Martinus itaque Papa onerosum sibi ratus, pro Slesitarum pace Nuncios ex Vrbe mittere, Sbigneum Crac Epo scribit, quatenus sua interpositione

bellum Bohemicum a Slesiae Ducibus avertat. Et licet Sbigneus Cracoviensis Episcopus, mandatis parendo Apostolicis, contentus erat pro pace Slesiae subire quoscunque labores et impensas, Idque Conrado Wratislaviensi Episcopo, caeterisque Slesiae Principibus per literas speciales, spem optimam afferentes, significaverit, Conradus tamen Wratislaviensis Episcopus, et Slesiae Duces, nihil pensi ponentes, in huiusmodi oblatione, respondebant, se illa penitus non indigere, existimantes eam in Bohemorum magis favorem, quam suum, offerri. Electores enim Imperii et Principes Germaniae, Conventu frequenti apud Nurembergam celebrato, Martini quinti Papae persuasione solicitati, expeditionem in Bohemos haereticos induxerant, praesentia Sigismundi Romanorum et Hungariae Regis, quem in bellis, praesertim contra Bohemos susceptis, parum foelicem astruebant, perosi, quasi illius praesentia, clades transactas, a Bohemis acceptas, causasset, pro qua fortius foeliciusque gerenda, omnis pene Rhenus arma induerat, Slesiae quoque Duces ab Electoribus accersiti, in id bellum se accingebant. In hanc itaque spes interpositionem pacis per Sbigneum Cracoviensem Episcopum oblatam fastidiebant. Ultima quoque necessitate Bohemos impulsos, pacem a se petituros credebant, Sed et in Polonos agebant plura, Tunc demum Polonos pro Bohemis interpositionem facere astruentes cum intelligerent illis, finalis excidium instare discrimen. Abiectis itaque quietis consiliis, parabant se et suas gentes in arma Electoribus Imperii subsidium laturi, Electores autem Imperii, iuxta constitutum tempus, gravi et multifario exercitu, ex omni Almania congesto, Henrico Cardinali Angliae, Episcopo Vinthoviensi, cum mille Anglorum arcubus illis ferente auxilium personale, in Bohemiam ire pergunt. Erat exercitus ingens, vix ferendus, non ad vincendum tantummodo, sed etiam ad evertendum Bohemiam satis virium habere creditus, trifarie ordinatus, Saxoniae Duces, et quas vocant Stagnales Civitates, in primo loco militavere, Secundus ex Franconino constitutus Marchione Brandeburgensi Frederico illum ductante, Tertium regebat Treverensis Archiepiscopus, in quo Rhenenses, Bavari, et Civitates Sueuorum ordines acceperant, Qui Bohemiam ingressus, igne et gladio Oppida et Villas consumens, crudeli caede in quoslibet Bohemos debacchatur, Cinxit autem Civitatem Tacsow obsidione, quam fatigatam, deditione accepit, Procopius tandem Bohemus, eorum qui peste haeretica depravati fuerant Dux, et Biedrzich, sortis ignotae et obscurae presbiter, Orebitarum Ductor, propter notam tamen foelicitatem, et disciplinae militaris peritiam, singula bella apud Bohemos haereticos administrantes, collecto, quo fortiori valebant, exercitu, in quo maior pars agrestium fuerat, contra Electores Imperii, et exercitum eorum procedunt. Et nondum ab Oppido Tacsow digressos offendentes, decernere cum illis, ne suis diffidentia cresceret, quam primum statuunt. Ignoto autem et occulto Dei iudicio tumultus temere exortus, omnem Catholicorum exercitum in trepidationem egit, omnisque ille Almanorum et Anglicorum, numerosus et fortis exercitus, ad aspectum duntaxat venientium Bohemorum expavit, menteque consternatus, fugam pro praelio iniit, ac omni quidem opulentia, ditia Castra, luxum magis quam bellicum apparatum ostentantia depraedanda hosti reliquit. Bohemi ingenti praeda atque victoria, absque ullo congressu potiti, fugientes nihilominus Almanos et Anglicos, per Sylvam magnam, Bohemiam a Bavaria disterminantem, prosequebantur; Multosque mortales illic aut trucidarunt aut captivarunt fugientes, plures quoque aegrotos et vulneratos ex Almanis et Anglicis, qui apud Tacsow curabantur, miserabiliter peremerunt, Veniebant et Slesiae Principes cum

notabili exercitu, Electoribus in ſubſidium, bombardis et quadrigis, caeteriſque armis et propugnaculis haud indecenter fulciti, Dumque finibus Bohemiae appinquarent, omnium eorum, quae Electoribus acciderant, ignari erant, Cognita tandem Catholicorum, Almanorum, videlicet et Anglicorum turpi fuga, magno et ipſi occupati tremore, certatim vnus alium pervenire contendens, quadrigis et bombardis, quae celeritatem non capiebant, ſe ſubſequi iuſsis, in Caſtra et munitiones ſuas, ſibi quiſque conſulens, praecipiti feſtinatione ferebantur. Nondum Henricus Cardinalis Vinthonien, in exercitum Almanorum advenerat, quando fuga fieri coepta eſt, Sed ad Oppidum Taczow fugientibus occurrens, admiratus tot Ducum, tot fortium virorum, pavidam foedamque fugam, magnis precibus, vt redirent in hoſtem, omni ex parte debiliorem, hortabatur; Quod cum fruſtra niteretur, et ipſe cum ſuis Anglicis, turpis fugae comes effectus eſt, Bohemi, non ſolum Caſtris et divitiis ingentibus, ſed et machiniſque bellicis, quas Almani apud Taczow dimiſerant potiti ſunt. Exinde Miſznam populati, cum per Franconiam redirent, ne Brandeburgensem Agrum Nurembergensemque vaſtarent, pecunia placati, divitem exercitum reduxere.

Bohemi vaſtant Sleſiam

PVlso a finibus ſuis Bohemi Almanorum et Anglicorum exercitu, felicitate ſucceſsuum elati, aeſtate eadem irati in Sleſiae Principes, quod Electoribus Imperii, contra ipſos ſubſidium ferre promiſerant conſingunt. Et Sleſiam ingreſsi, nullo ex Principibus Sleſiae reſiſtere auſo, ipſam crudeli caede et incendio depopulantur; pluresque vrbes capiunt, Oppida vero et villas ſuccendunt, ac in populum vtriuſque ſexus, nulli deferentes conditioni ingentem ſtragem aedunt, Tunc terror grandis Principes Sleſiae invaſit, tunc pacem ſpretam, ſera poenitentia ducti, optabant, tunc non in commune, ſed pro ſe quiſque conſulens, debiles munitiones, et oppida, ne hoſtis illis potiretur, demoliebantur; fortibus vero addebant munimen. Ceperant autem Bohemi per expugnationem Oppidum Nyemprcze, quod Petrus Polyak in tenutam ab eis accipiens, multitudine gentium Civitate communita, totam viciniam ſibi fecit longo tempore tributariam, Sed et omnia Civitatis Wratiſlavien ſuburbana, coegit in tributum. Et licet aliquot vicibus Sleſiae Duces et Cives Wratiſlavien praedictum Oppidum Nyemprcze obſidione cinxiſset, et obſidionem aliquanto tempore continuaſſet, non poterat tamen illius conquiſitio, defenſoribus probe reſiſtentibus pervenire, Capto deinde Petro Polyak in congreſſu ſingulari, per Wratiſlavien deditio Oppidi Niemprcze ſperabatur. Quae cum non reſponderet, gentibus Petri Polyak in Wratiſlavien graſſantibus, pertinacia ampliori Wratiſlavien ſalubri vſi conſilio, Petro Polyak ſoluto, et inſuper aliquot millibus florenorum eidem ſolutis, Oppidum Niemprcze recuperant, et ne de caetero fieret hoſtibus in praeſidium, mures illius turreſque demoliuntur; Ita Sleſia, quae benignam viſitationem ſui Metropolitani Gneſnen Archiepiſcopi abnuerat, Bohemorum, magis rigidam et crudelem perferre coacta eſt, Evaſiſſe haeretica credita, ſi Catholicam non renuiſſet, Vaſtatae ſunt autem eo bello incenſaeque ac direptae, inſigniores Sleſiae Civitates, videlicet maior Glogovia, Falkemberg, Czegenholcz Weydna, Paczkow, Camienyecz, Henrichow, Frankenſten, Brega, Oppol, Kąti Neumarkt, Heynow, Monaſteria inſuper et loca ſacra fracta et diruta. Ante Civitatem quoque Wrati:

ſlauien hæreticorum exercitꝰ conſtitit. Et multis incommodis Ciuitatem affli:
gens, eius quoqꝫ ſuburbia exulsit

Caſtrum Golubyecz à Sigiſmundo Rege emi
recuſatum, à Turcis duodecim millibus florenorum,
comparatur. Quod cum Sigiſmundus Rex opugnat,
Turcis cum exercitu auxilio ſuis venientibus, exer
citum in Tranſyluaniam reducit, amiſsis nonnullis
Inter quos et Zauiſsius niger de Garbow, miles egre:
gius periit

SIgiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex, crebris Epl̃is, et Nunciis Pa:
pæ Martini quinti, ſolicitatus, vt velut Aduocatus Eccleſiæ, in Bohemos hæ:
reticos, Eccleſiam Dei, peſtifero dogmate, et fideles Chri̅anos armis infeſtã:
tes, conſurgeret, et illorum reductioni vel exterminio, ſolicitam operam daret, col:
lecto ex Polonis, et Hungaris exercitu, in Turcorum ꝓceſsit confinia, illicoqꝫ man:
ſionem ſuam conſulto, diebus pluribus continuauit, vt occupatio̅m licita habere
viſus, minus carpi poſset, quod Bohemis hæreticis bellum non intuliſset. Ad expugnan:
dum deinde Caſtrum Golubiecz, ad vada Danubii ſitum, quo Turci fuerant nouiter
potiti, ire ꝓponit, Deſpothus ſiquidem Raſciæ pridem mortem abſumptus, vni ex mi:
litibus ſuis Raſciano, Caſtrum ꝓdictum Golubiecz come̅ndauerat moriturus, Qui
Sigiſmundum Regem conueniens ꝓcabatur, vt ſibi duodecim millia aureorum per
Deſpotum, ꝓ ſuis obſequiis et meritis inſcripta, exolueret, et Caſtri Golubyecz, ab
eo ſuſciperet reſignatio̅m. Quod Rex Sigiſmundus, licet id ſibi per Hungaros et
Polonos magnoperè ſuaderetur, facere detrectans, Raſcianum militem repulit
cum iniuria et indignatione, aſserens inſcriptio̅m debiti, falſò finxiſse, ſcripſiſseqꝫ,
et cum Sigillum Deſpothi in eius arbitrio foret, falſo conſignaſse, Raſcianus itaqꝫ
et repulſa et ignominia irritatus, ad Turcos defecit, et traditio̅m Caſtri Golubiecz
pactus, duodecim florenorum millia accepit, Quod Turcorum Cæſar viceuerſa ſibi
come̅ndauit, quodqꝫ Raſcianus ipſe ab oppugnatione Sigiſmundi Regis ſtrenuè de:
fendit, Cæſar interim Turcorum Omorath, audiens Caſtrum Golubiecz, ſuæ iam
ditionis factum, oppugnari, notabili fretus exercitu contra Sigiſmundum Regem pro:
ceſsit. Cuius aduentu Sigiſmundus Rex ab Exploratoribus comꝑto, ſoluta obſidione,
potentiam Turci veritus, retroceſsit. Et Danubio ſuperato, in terram Tranſyluaniensem
cum maiori exercitus parte ſe recepit. Remanſerant exercitus ſui Copiæ minores,
quæ ꝓpter paucitatem nauium nequiuerant traduci, Inter quas inſignes milites plu
res, è quibus Zauiſsius niger de Garbow, Captus Scepuſiensis vnus erat. Cuius Sigiſ:
mundus Rex, pro virtute et ſtrenuitate ſingulari, quæ illi omni duo inerat, cu:
ram gerens. cum exercitum Turcorum noſset relictis imminere, ſcapham mittit,
iubens vt ea conſcenſa, imminens ꝑiculum declinaret, Verum ille, vt erat honoris
militaris curioſus Cuſtos, atqꝫ obſeruator, comites ſuos, quos in mortis faucibus
eſse viderat, deſertum iri indignum ducens, periclitari, cum illis delegit, Itaque
propria ſalute neglecta, naui quoqꝫ ad traiiciendum à Sigiſmundo Rege miſsa, repul:
ſa, arma induit fulgentia, Et paruo equo conſcenso, duobus tantum pedeſtribus ſtipatꝰ

hastam vibratam gerens, exercitui Turcorum obuiam processit, Et illico à Turcis circumfusus, cum Rex aut Princeps crederetur, propter micantia arma, et nigrae aquilae medietatem, quam in vestitu militari, arma circudante, deferebat pro insigni, comprehensus est, Dumque captus, galea deposita, capite nudato, Caesari Turcorum praesentandus duceretur, grauis inter duos Turcorum milites, contentio, cuius esset captiuus, exorta est, vtroque illum, propter pondus Regiae Maiestatis, quod habere credebatur, sibi vendicante, Sed dum inferior potentiori non posset resistere, framea exerta, caput Zauissio amputauit, Indignum credo indicante Deo, vt miles Christianissimus in Ethnicorum haberetur potestate, Ita miles insignis, suae aetatis temporibus nulli secundus occubuit, Caput suum Caesari Turcorum delatum est, cadauer exanime armis spoliatum Rasciani mandarunt sepulturae, Plurimi mortales in ea occidere pugna, sed nemo nobilitate et heroicis actibus Zauissio nigro praestantior, non eo tantummodo praelio, quo captus occubuit, sed in omnibus praeliis miles celeberrimus atque fortissimus habitus, omne virtutis opus nullo imemulato imitatus, Cui sermonis inerat suauitas, lepor, et affabilitas, ita, vt non solum virtuosos et nobiles, verum etiam barbaros, sua comitate, ad se pelliceret, Difficillimo virtutis genere pollens, vt et imprimis praelio strenuus esset, et consilio atque moderatione optimus, Miles, pro suis heroicis actibus, non mea solummodo tenui et arida, sed Homerica etiam laudatione dignissimus, Cui, ad summam indolem, etiam peritia disciplinae militaris accesserat, quam in variis Regnis, dum illa militiae causa adibat, aut arte aut ingenio aut vsu ceperat, Cuius virtuti in maiorem, vt arbitror, fulgorem, celebritatemque efferendam, occasionem fortuna praestitit, vt tali morte occisus, enitesceret magis, quam interiret, Cui viuere fuit miserrimum, mori beatum, Ad cuius felicitatis cumulum, etiam Consors rarae virtutis, Barbara, neptis germana Petri Visch Cracoviensis Episcopi, accesserat, in filiorum prole fecunda, Quae marito amisso, vestem lugubrem, semel indutam, nunquam exuit, cuius semel sumptum lamentum mors finiuit, Virtutes eius viri, Sigismundus Romanorum et Hungariae Rex saepe miratus, dum viueret, dicere solitus erat, pro vsurpato, et velut vir industrius, et in coniectura perspicacissimus, frequentius ingeminare, pensatis eius opibus et virtutibus, Multorum Regum, è vita excessum, non tam clarum et vulgatum, quam Zauissii nigri, celebrem futurum, Quod et rei comprobauit effectus, nec eum opinio fefellit, Nam et pro fide Christi, aliis turpiter diffugientibus, mori promeruit, et mortem suam apud vniuersam Christianitatem fama vulgatam, et sonoram, occasu suo personuit. Captus et tunc fuit Petrus Voda de Szczekoczin, miles, de Domo et Familia Odrowasz, Pluresque alii ex Polonis milites, qui fugere aequè turpe putabant, Clementia tamen Dei, et Sigismundi Regis opera, à captiuitate redempti, Zauissium nigrum, militem, velut quoddam insigne suum decus, et ornamentum, longo tempore deflebat Polonia, Quem posteritati imitandum commendatura, tali illum, actusque suos, ne vetustate obruerentur, extulit Epigrammate

Epithaphium Zauissii nigri de Garbow militis Egregii à Turcis occisi.

Arma tua fulgent ſed non hic oſſa queſcunt,
Diuæ memoriæ miles, ô Zauiſcha niger
Alti quidem generis fueras, ſed altior actis
Miræ virtutis honos, patriaqꝫ decus
Non tuæ virtutis cumulum, non merita laudis
Non magni animi ſcribere geſta paro,
Nec enim exigua poſſent membrana teneri.
Fama tuæ laudis orbe celeberrima toto
Sed ſibi quis fuerit finis, quo vulnere mortis
Ceſſeris è vita, tenui plectro canam,
Anno, milleno, quadringenteno, viceno,
Bis quater adiunctis, fato, heu flebili cunctis,
Arma parari iubet in Teucros, milite multo
Rex Sigiſmundus Romanorū Hungariæqꝫ
Dum Caſtrum Golubyecz, in ſummo culmine ſitū
Montis, quem lauat præceps Danubius vndis
Expugnare quærit viribus et maximis inſtat
Sed tandem Phrygiis viribus fugatꝫ et armis
Danubii valido pulſauit remigꝫ fluctus
Non te deſeruit, ſed cedere nolle dicentem
Admonuit, At tu, honoris maxime cuſtos,
Turpe ratus crimen, ſine te ſi cæſa fuiſſet
Pars comitum, quam tu mortis in faucibꝫ eē
Videras, et nullam illis ſupereſſe ſalutem,
Cum ſplendent campi, fuit Mauortia virtus
Pulueres inſurgunt, ſonat mugitibus æther
Quam bellum ingens oritur, qntumqꝫ cruoris
Profluit, cum totis ſternuntur corpora campis
Dum te fulmineo enſe, animoqꝫ feroci
Inqꝫ tuis videt, auro fulgentibus, armis
Teucer ait, Nunquid Tethydis ſæuiſſima proles,
Quam atrox multis tenuit iam ſæculis orcus,
In cædem Phrygiæ, here ubi ſoluta catena,
Item adeſt noſtris vel hoſtis viribus Aiax,
Cerno animum trucem, cerno Vulcania arma
Quis ſit, ignoro, in his Mauortius heros.

Dum clypeo haſtaqꝫ ferox ſic furit in hoſtes
Innumeris caſſis ſpartarū ꝑtulit ictus
Et loricæ ſquammas telorū reſecat imber;
Occidis ergo tuis, reſupinꝫ cadens in armis
Purpureum vomens ſpiritū, cui ſanguine mixt
Heu tuos exangues, inhumatis oſſib. artus,
Crudelibus feris, roſtris volucrūqꝫ trahēdos
Fatum triſte dedit, Præciſa corpore ceruix
Ad Cæſarem fertur fœdata puluere Teucro
Credo tuum Patri, non ſufficit plāgere caſū
Cuius eras ſydus, qualecunqꝫ verſus ad oras
Dum tua magnifica et fortia geſta recordor
Impetus vndarū, ortus de pectore triſti
Defluit in vultus, et fletibus ora rigant
Ô qui totius Monarcha diceris orbis,
Quis tibi tunc animus fuerat, poteras ne videre
Cædi tuos milites, te ſpectatore, tuisqꝫ
Graui ſuſpirio caſum fleuiſſe tuorum:
Te reor, et fronti oppoſuiſſe manum
Vos ne fœlices quos ſors à morte redemit
Neſcio ô milites dicam an verius illos
Qui ferro cecidere, ſimul cū corpore pœnas,
Finiēre ſuas, vos longa pericula recti
Inedia miſeros præbetis ferro lacertos,
Nec ſpes vlla vobis ꝓprios videre Penates
Mors magis optanda fuerat, qꝫ miſera vita
Quæ cruciat ſpiritū, vtinam in fide relinquat
O quos incolumes, melior fortuna reduxit
Poſt pœnas varias, poſt dura vincula ferri
Nimium fœlices, vitiis iam certè relictis,
Pro tanta gratia ſacrificate DEO
Illius memores animæ, qui vna vobiſcū
Ferre caſus maluit, qꝫuis tunc viuere poſſet
Vt Deus omnipotens, intactæ virginis infans
Suſcipiat ſpiritum, pro ſuo ſic nomine fuſū
In poli patriam, vbi lux et vita perennis.

Fuit autem huiuſmodi Epitaphii Dictator; Adam Swynka, de Porcariorū Domo nobilis, et Regius Notarius, Canonicus Cracouien, ſcribendi ſpiritu Pierico peritus, Plura æditurus in ornamentum ꝑriæ opera, niſi illum mors immatura rapuiſſet

Duces Maſouiæ Poloniæ Regi pro Tribunali ſedenti fidelitatem iurant.

Ex maiori Polonia Wladiſlaus Poloniæ Rex in terras Cracouien. reuerſus, diem feſti Aſſumptionis Sanctæ Mariæ Virginis in Wiſlicia celebrauit. Ex Wiſlicia verò Sandomiriam proceſsit, et diem Natiuitatis Sctæ Mariæ illic egit. Quò cùm ad ſuam Sextem, Photinus Archiepus Kiouien. natione et ritu Græcus, cum magnifico ac ſplendido apparatu, et familia, ad diſponendum certa Eccleſiæ ſuæ negocia, veniſset, diebus pluribus honorificè habitus, et precii alti muneribus donatus eſt. Ibi Duces Maſouiæ Semouitus, Caſimirus et Boleſlaus, Wladiſlao Regi et Regno Poloniæ, in Corona et ornamentis Regijs in thalamo circa turrim Caſtri Sandomirien. pparato, cum oibus ſuis terris et vaſallis, fecerunt publicum fidelitatis et ſubiectionis homagium, vexillis tam ſuis, qꝫ ſuorum, non ſine lachrymarum imbre, in conſpectu Regis, fractis, et in terram proiectis, pſtito immediatè fidelitatis corporali iuramento. Ex Sandomiria Rex in Nouam Ciuitatem diuertit.

MIROSLAUS Epūs Poſnanien. Romæ moritur, et in Eccleſia Sanctæ Mariæ de populo, in parte dextra alteris maioris honorifica tumulatus eſt ſepultura. Poſt cuius mortem, per Martinum Papam, ad crebras petitiones Wladiſlai Regis, Stanus Cziolek Regni Poloniæ Vicecanrius, de Poſnanien. Ecclia pviſus eſt, et à Sbigneo Cracoū. Epō, in noua Ciuitate Korczin, die ſolis vigeſima nona Auguſti, in pntia Regis conſecratus, Nobilis de Domo Taurorum, ex patre Staniſlao, milite de Oſtrolaka, natiōe Sandomirien., arte Poëtica naturaliter pollens.

Ad preces Sigiſmundi Rom: et Hungariæ Regis fraude plenus Conuentus in Luczko indicitur

Ex noua Ciuitate Rex Sandomiriam, exinde in Lublinen. et Ruſſiæ trās deſcendens, pro die Sancti Martini in Niepolomicze ex Ruſſia aduenit, frequentemqꝫ Prælatorum et Baronum Regni Conuentum tenuit. Miſsæ et tūc fuerant plures literæ, ferè oibus Prælatis et Baronibus Regni inſignioribus, per Sigiſmundum Roānorꝫ et Hungariæ Regem, in Niepolomicze allatæ. In quibus querì de Wladiſlao Rege grauiter viſus eſt, qꝫ ſibi, in expeditione con. Turcos cōſtituto pmiſsum ſubſidium non tulerit. Sed facilis fuit, ad hanc querelam reſponſio, quæ etiam dudum fuit Sigiſmundo Regi intimata. Miſerat enim Wladiſlaus Poloniæ Rex, anno tranſacto, pmiſsum ſubſidium, qꝫ vſqꝫ in Danubium puenerat, et tempore notabili eius aduentum expectans, fatigatum, reuerſum eſt. Sigiſmundus aūt Rex de hac iuſta reſponſione parum contentus, continuis querimoniis et lr̄is, Wladiſlaum Regem incuſando carpebat. Propter qꝫ Vithawdus magnus Dux Lithuaniæ, cui etiam queſtus de re ipſa fuerat, Conuentiōm mutuam agere, et irritatum animum Sigiſmundi Regis, placida oblatione ſopire, ne bella inter Regna conſingeret multipliciter conſuluit et pſuaſit, paritumqꝫ fuit ſuæ pſuaſioni, nemine ſatis ſuſpicari audente, perſuaſiōm ipam alicuius prauæ intentionis, continere mixturam. Sed et Sigiſmundus Roānorꝫ et Hungariæ Rex, conuenire cum Vithawdo variè

exoptabat, eo reſpectu, q̃ ſumma rerum in eum verſam viderat permotus,
Ad oẽs ſiquidem legationes, ſed pſertim ad eam, in qua de pmiſſo ſubſidio Si:
giſmundus Rex querebatur; Wladiſlaum Poloniæ Regem, ĩndere ſolitum, non
poſſe aliquod certum dare reſponſum, fratre ſuo Vithawdo non conſulto, pluri:
mum illi æſtimationis diminuens, Vithawdo adiecit, Fertur enĩ in ſuo ſecreto
conſilio Sigiſmundus Rex; vt erat vir induſtria, et pudentia plenus, dixiſſe, Vi:
deo, inquit, Wladiſlaum Poloniæ Regem, virum purum et ſimplicem eſſe, et oẽs
eius actiones ex arbitrio Vithawdi Ducis pendere, Vithawdus igr̃ mihi concilian:
dus eſt, vt illius authoritate, et hunc conteram, ac ſub iugum mittã, et quæ velim p:
ficiam, Neglecta itaq; Wladiſlai Poloniæ Regis amicitia et liga, ad Ducem Vithaw:
dum, ſe totus conuertit, et p plures Nuncios, crebrius in id tpus miſſos, effecit, et Du:
ce Vithawdo operante et practicante, Conuentio in Luczko, p die Epiphaniæ con:
ſtitueretur; ad quam ambo Reges, et Dux Vithawdus conuenirent, Ex Nyepolo:
micze Wladiſlaus Rex per ſolita, in Lithuania diuertit, loca et illic omne
tempus ante feſtum Natalis Chriſti abſumens, Conuentiõm Lucenſem p die Epi:
phaniæ, Ducis tm̃modo Vithawdi conſilii ſecutus, parum cautè agi conſenſit,
Prælatisq; et Baronibus ſuis Poloniæ conſenſum et concluſiõm, pfatæ Conuen:
tionis Lucen' ſignificans, mandauit, vt ad pfatam Conuentiõm venire tempeſti:
ue ſe diſponerent &

Ianuſsius Maſouiæ Dux moritur

IAnuſsius Maſouiæ Dux die   Menſis Nouembris moritur; et in
Ecctĩa Collegiata Varſcheuien', quam ipſemet, ex Parochiali in Collegiata
erexerat, et certis puentibus dotando inſigniuerat, ſepelitur, Homo inter
ſuæ ætatis Princeps ſapientiſſimus et inſignis, Qui iuſta faciendo iudicia, terras
ſuã in optima reduxerat culturam. Adeò in gubernatione terræ ſuæ modeſtus,
vt ſpeculum cæterorum nominaretur et exemplar &

Miſnenſes maxima clade atq; funeribus ſuo:rum, à Bohemis numero inferioribus, ferente illis ſubſidium, Sigiſmundo Coributh Duce affi:ciuntur

MArchio Miſsnenſis Fredericus, congregato notabili ex ſuis gentibus
et aliis nationibus exercitu, venit con' Bohemiam, rex'peditionisq; in Bohe:
mos hæreticos, Ciuitatem, ſuæ ditionis, et Dominii, Bruk, in Bohemico Moſt
graui obſidione præmentes, mouet, confidens triumphalem gloriã et brauium
in conſpectu Dei et hominum, pluribus Principibus, negatam ſe adepturũ, Audi:
entes aũt Bohemi Marchionem aduenire, campum con' illum inſtaurant, Et licet
in paruo numero et robore exercitus ſibi occurrerit; cõmittitur tñ graue preli:
um inter vtrosq; Et ambigua ſtante pugna, per horas plures cadebant hincin:
de interfectorum et vulneratorum frequentia corpora, Certabant Miſsnen' et Al:
mani cum p vita, tum p gloria, et non modo pares Bohemis, ſed ſuperiores eſſe ex:
perant, licet æſtus maximus et feruor ſolis intentus, Miſsnen', qui grauem armã:

turam ferebant, aduersaretur, Bohemis qui leuiter erant armati, faueret. Iamqꝫ Bohemi, animose Misnensibus prelium prosequentibus, victoria tradere, et ex curribus fugere ceperant. Et Misnenses se iam certam obtinuisse victoriam existimabant, cum subito Dux Sigismundus Coributh Lithuanus, cum Polonis adueniens, laborantibus et deficientibus Bohemis, subuenit, et Misnenses de victoria exultantes compressit, et perdomuit, Dimicationeqꝫ reintegrata, in fugam vertit. Cesa tunc fuere Misnensium multa millia: cum fere per integram diem, prelium illud atrox, ancipiti euentu durasset. Tunc quoqꝫ omnis Almanorum rigor et virtus confracta, nec expost aut ante tam feroci et multiplicato Marte inter Bohemos et Almanos constat pugnatum. Abinde quoqꝫ Bohemos inuadendi Almanis animus ablatus, terrorqꝫ et metus incussus, Bohemis e contrario animus et voluntas cumulatior propiore accessit.

Vithawdus Lithuaniæ Dux traducto difficilimis itineribus exercitu, Nouogrodenses terret, et ad pacem, ab eis magnis muneribus impetratam cogit, tandem saluum exercitum reducit.

Dux magnus Lithuaniæ Alexander Vithawdus, intelligens Nowogrodenses Ruthenos, diuitiis et thesauris abundare innumeris, Sciensqꝫ illos pacificos et imbelles, velut tantummodo crapulæ, lucris et ventri operam dare solitos, bellum ipsis indixit, et expeditionem notabilem et sumptuosam contra illos mouit, causas quidem belli in occasionem et colorem, quasi sibi et suis Dominiis in limitibus iniuriam irrogassent, Re autem vera, vt gloriam sui nominis diffunderet, et prefatos Nouogrodenses, qui per se comunitatem faciunt amplissimam, nulli Regi aut Principi deditos, sibi subiugaret. Non illum sumptuum aut impensarum magnitudo, non belli varius euentus, non prolixitas, non difficultas itineris, nec ætas, per se decrepita a proposito reuocarunt. Sed collecto ex Polonis, quos ad id bellum per litteras et Nuncios singulariter acciuerat, item ex Lithuanis, et Ruthenis, grandi exercitu, contra Nouogrodenses processit, processumqꝫ suum et iter Nouogrodenses magis irridentibus, superbaqꝫ contemnentibus irrisione. Sita enim est Nouogrod, in locis demissis et paludinosis, quam ab omni parte lacus et stagna, paludesqꝫ cingunt, et muniunt. Nec possibile rebantur Nouogrodenses, æstatis tempore exercitum syluas, lacus, et paludes, vix ipsis auibus et feris accessibiles, posse transire, et in Nouogrodek penetrare, cum mercatoribus ad illa loca non sit alio tempore, nisi hyeme valida aquas constringente, accessus. Vnde et irridendo dicebant pro aduentu Vithawdi, in coquendo et et preparando medone, se interim, dum veniret, operam daturos. Verum quia virtuti nihil est difficile, nihil imperuium, et quo magis arduus labor, eo solet esse splendidior gloria. Dum itaqꝫ Dux Vithawdus, ad Syluam magnam vocatam Czarnilias vnius die iter habentem, peruenisset, quamuis lubrica et plena difficultatibus esset, nihil tamen Ducem obluctari difficultatibus solitum, terruit, sed tali ordine illam meabilem effecit. Dispositis enim et ordinatis hominum decem millibus pedestribus, secures duntaxat illos ferre, et per vniuersam syluam, lignis facere stratam iussit. Hos

ſequi exercitum Polonorum armatum mandauit, vt illos labore occupatos à qua:
libet inuaſione tutarentur; Quantumcunque ergo ſpacii pedeſtres lignis ſternebant, tamen
Polonorum exercitus lento paſſu ſuper grediebatur: reliquo exercitu ſubſequente;
Pontium congeries, etiam in plura milliaria, ſine mora, extructa, ſyluis, in circuitu
itineris, et operariis frequentibus, celerandi muneris facultatem praebentibus. In hunc
modum omnis ſylua illa difficilis et lubrica, primum conſtrata, deinde ſuperata
eſt, et in ſolis occaſu exercitus omnis in loca arrida traductus, ibique Caſtra me:
tatus. Abinde motis Caſtris, appinquare Nowogrod coepit, et vsque ad Caſtrum Opoc:
ka, quod ſolum quatuordecem miliaribus à Nouogrod diſtabat peruenit, illudque in conti:
nenti, quod de Dominio Nouogrodensi erat, obſidione dura vallauit, ſperans illud
aut poſſe expugnari, aut fame ad deditionem compelli. Erant autem hominum tria mil:
lia, et totidem equorum in Caſtro praefato, pro defenſione illius dudum ordinata. Qua:
tiebantur ergo iuſſu Ducis muri Caſtri, bombardis, machinis, et ligneis tormen:
tis, ſed et omnis exercitus armatus, vnum diem, impetum militarem faciendo
pro eius conquiſitione, abſumpſerat, nec conquiſitio illius dura videbatur, propter
defendentium inexperientiam et puſillanimitatem. Territi ſunt Nouogrodenses du:
plici metu, cum aduentu Vithawdi, quem non ſperauerunt, tum Caſtri ſui Opocz:
ka obſidione, Maiora quoque mala ſibi euenire augurabantur; Itaque pacem pe:
tere ſatius, quam reſiſtere rati, petitis et obtentis induciis, Episcopum et quatuordecim Se:
niores Nowogrodenses, ad Ducem Vithawdum, circa obſidionem Caſtri Opoczka inten:
tum deſtinant. Dum autem Vithawdus ſentiens illorum aduentum, locato Throno, te:
ctus à Solis ardore vmbraculo purpureo in illo conſedit, exercitu induto armis,
in duas partes ordinato, ſibi in longum aſſiſtente, et terrorem ingerente, illos exce:
pit. Legati per medias acies immiſi, viſo Duce Vithawdo, proſtrati in terram cadunt,
victoremque illum et Dominum profitentur, et frontibus in terram vsque tangunt. Dein:
de erecti, nomine ſuo, et omnium Nouogrodensium orant, vt arma deponat, bellum reſtrin:
gat, populari agros illorum deſiſtat, velle ſe, terminis eſſe contentos, eſſe aſtruunt,
quoſcunque ille conſtituerit, ſimul et dona magnifica allaturos. Mollitur Dux Vita:
wdus eorum precibus et verbis, nec tantam humilitatem contemnendam putat, Exorat
inſuper precibus ſuorum Ruthenorum, qui pro gente vnius ritus, morum et linguae, ſoli:
citi precabantur, bellicoſum vt animum deponat. Habitisque cum Episcopo et quatuordecem
Senioribus Nouogrodensibus mutuis tractatibus, correptis illis longo et honeſto ſermo:
ne, ceſſare ſe ab illorum inuaſione repromittit, ſi decem millia Cyclorum argenti non
ſignati, omnes homines et equos, in Caſtro Opoczka conſiſtentes, veſtes quinquaginta ſabelli
nas, et totidem de omnium pellium genere, tricentasque purpuras, ſibi tradant. Non
facta aliqua reſiſtentia aut difficultate, promittunt ſe poſtulata facturos, et poſt tri:
duum omnia ante pedes Ducis afferunt. Quibus habitis Dux Vithawdus bellum et obſidionem
ſoluit, et ab illo loco, incolumi ſanoque exercitu, in Lithuaniam rediit: pluribus, facili:
tatem ſuam, in danda pace, improbantibus, quod Ciuitatem opulentiſſimam, ad cuius iam
moenia excurſores ſui ſaepe perueniebant, non comprehendit. Sed Duci Vithawdo alius
ſenſus inerat. Sciebat enim capta Ciuitate, gazam eius non ad ipſum, ſed ad quemcunque
cuiuſuis obſcurae ſortis peruenturam. Itaque oblata maluit, ſtante Ciuitate, ſuſcipere,
quam illa conquiſita, ſpolia illius ad vulgum peruenire. Memorandum regimen, et ordines
traditur ipſe Dux Vithawdus, in hac expeditione habuiſſe, conſtrinxerat enim

oēm exercitum ſua lege et imperio, ne ſine ſuo conſensu aut licentia quiſq̧ fru:
mentatum, aut ad quaerendum, victualia iret, vt ſic et ſociorū et amicorū, ſub:
ditorumq̧ fortunae tutae forent, Si qui aūt, huiꝰ mōi pcepti, reperiebantur trans:
greſsores, illicò, inſpectante vniuerso exercitu, in patibulū latū et diſtentum,
ꝑ q̄ altera die, Caſtris motis, exercitus oīs ire, et ſuſpenſos videre, cogebatur,
agebantur; Taliq̧ ſpectaculo vnusquiſq̧ ſeruare ordines, et continere manum
et animū ab omni ſcelere et raptu ſtudebat. Quae aūt erant ad victum, cum ho:
minibus tum equis neceſsaria, Dux ipſe ſua factiuitate et induſtria abundan:
ter puidebat, Licet inſuꝑ octogeſimū annū iam tunc ſupgreſsus, ꝑ oē tamen tpus
illius expeditionis, neq̧ curru neq̧ lectica vſus eſt, Sed continuè in equis obe:
quitabat, Tantae tn̄ factiuitati ſuae et induſtriae habebat aliquid rephenſionis ad:
mixtum. Nam ex oībus expeditionibus, quas ſiue alienis ſiue ſuis egit auſpiciis,
morae fuit faſtidioſus et impatiens, ſtimulantibus eum ad reditū domeſticis,
oblectatioībus, Propter q̄ bello confecto, aut ꝑ inducias ſuſpenso, ex ipſis ſta:
tiuis, q̄bus bellum interceptum eſt, equis aſcenſis, quos ad id habebat pparatos,
q̄nto velociori poterat curſu, ad vxorem regrediebatur; omni exercitu, ſub du:
ctu aliorum derelicto, Quod et tunc quidem non intermiſit, ſed rapaci curſu re:
uerſus, donatiua, quae militibus, et pſertim Polonis largiturus erat, congerebat,
Non eīm alterius nationis, niſi Poloniae, hoīes, ꝑ oē tpūs aetatis ſuae, viſus eſt in
honore ampliſsimo et reuerentia habuiſse, Vnde et equos illorū meliòres in
expeditionē pcedens, relinquebat in Curiis ſuis pabulandos, Et ſi q̄ndo deficiebant
eis equi, illico prouiſione et largitione ſua, alii in locum deficientiū, adminiſtra:
bantur, Poſtq̧ verò exercitus oīs in Lithuaniā ex hac expeditioē rediit, in
Oppido Nouogrodek intra diès aliquot milites, pro merito laudatos, donauit, ac
in ppria remiſit, Erant aūt Principes ii et Barones, qui cū Vithawdo, in huiꝰ mōi
bello militabant, Boleſlaus Swidrigal, Wladiſlai Poloniae Regis, Sigiſmundus
Staroduben, Alexandri Vithawdi, germani, Caſimirus Maſouiae, Alexander
Wladimiri, Georgius Langwinowicz, Lithuaniae Duces, Vincentius de Schamo:
tuli Caſtellanus Myedzirzecen, totius exercitus Vithawdi, et Vexilli ſcti Geor:
gii, Ductor, Iacobus de Kobilany, Ioēs de Czizow, Mſczugius de Skrzin, Nicolaus
Sbignei de Brzezye Dzik de Kadlub, Mathias de Vſczie, Ioēs de Szekoczin,
Ioannes Lopatha de Kalinowa, Iacobus Przekora de Morawyani, Nicolaus Se:
pinſky, et alii q̧ plurimi, Quaſaſset aūt Vithawdus Nouogroden diutius, fortiq̧
illos et pdomuiſset et mulctaſset, ſed reſpectus Dietae cum Sigiſmundo Rōanor
et Hungariae Rege in Luczko agendae, redire illū, rebus immaturè pfectis,
ex bello compulit.

Eccleſia Collegiata ſancti Viti ex Caſtro Cru:
ſwicenſi Nyeſchowiam transfertur, et poſtea
rurſus reſtituitur, ob bella per Polonos cum Cru:
ciferis geſta

Wladiſlaus Poloniae Rex, cogitans et deſiderans, nouae Ciuitatis ſuae
Nyeſchowo incrementum adiicere, Eccleſiam Collegiatam ſancti Viti
in Kruſzwicen Caſtro ſitam, de conſensu Iois Schafranyec Epi Wladiſl

Nyeſchouiam transfert, et certis aliis introitibus, Regali munificentia adiun-
ctis, Eclesiam Collegiatam ſub titulo Sanctæ Mariæ, in Nyeſchowa conſtituit, cre-
at et fundat. Sed breuiuſculo tempore illic conſtitit, propter ſuborta inter Regnum
Poloniæ et Cruciferos bella, Per quorum continuationem, Oppido Nieſchowien hoſti-
li incendio cremato, Ecclesia quoque Collegiata abſumpta, in Kruſſicien Caſt. reducta eſt.

Anno Domini 1429

In Diætam Lucenſem Sigiſmundus Rom: et Hungariæ, et Wladiſlaus Poloniæ Reges veniunt.

Natali Domini anni huius, in Grodno, Wladiſlaus Poloniæ Rex celebra-
to, ex Lithuania proceſſit, et per loca ſolita in Luczko, post diem Epiphaniæ, ad
tenendum Conuentionem, cum Sigiſmundo Romanorum et Hungariæ Rege ve-
nit ignarus et incertus, ad quam infeſtam et periculoſam, omni ſagmandam dolo et ver-
ſutia, Diætam properaret. Ibique et Ducem Withawdum Lithuaniæ, qui ſuam ſortem proceſ-
ſerat et Prælatos, Principes, Barones, Nobilesque Poloniæ, Rusſiæ, et Lithuaniæ, ter-
rarum, in grandi numero reperit congregatos. Ad hanc Diætam Sigiſmundus Romanorum
Rex tardiuſcule venit, Præmiſit tamen Nuncium, qui ſuum tardum excuſaret aduentum.
Wladiſlaus itaque Rex, ne caſſum tempus, in Luczko ſtando conſumeret, ad propinquas
venationes, inter Luczkam, et Zithomiercz ſitas, ex Luczko diuertit, illicque diebus
aliquot commoratus eſt, donec ſenſit Sigiſmundum Romanorum Regem, Luczkam ad-
uenisſe. Anni eiuſdem interuallum, ſex duntaxat hebdomadis ſtringebatur, et ideo
Sigiſmundus Romanorum Rex, non niſi Dominica Septuageſimæ, cum ſua Conſorte Bar-
bara, Prælatisque, Principibus, et Baronibus Hungariæ et Bohemiæ aduenit. Cui
primum Dux Withawdus, cum ſuorum caterua, ad vnum miliare occurrit, et eo exce-
pto, Wladiſlaus Poloniæ Rex, in vehiculum, quo Barbara Regina Romanorum veheba-
tur, aſcendit, et Luczkam intrauit, Duce denique Withawdo præcedente, Sigiſmundus
Romanorum Rex, in equo, habens in vno latere Sbigneum Cracouien Episcopum ibat, tu-
bis et variis inſtrumentis Muſicis clangore canentibus immenſo. Completi erant
campi turbis cateruisque hominum, preſſus erat vir viro, equusque equo, vnusquisque
certabat ſplendore veſtium, ornamentorum, equorum, et inſignium alium vincere. Nec
inter Reges ipsos et Ducem Withawdum, minor erat æmulatio, quilibet conabatur illic ſuam
potentiam, magnificentiam, et maieſtatem demonſtrare, et super alium multitudine mi-
litum, ſplendore veſtium, et inſignium, aliisque multiplicibus decoris alium ſuperare.
Conuentionem tam magnificam, et tam illuſtrium trium Principum, ætas longa neque vi-
dit, neque viſura eſt, vt pote, qui illa tempeſtate, omnes Reges et Principes mundi fama,
diuitiis, pompa, gloria belli anteibat. Non arduum tamen neque difficile erat dinoſcere,
quis eorum gentibus et gloria maior eſſet. Si enim verum ingenue fatendum eſt, cir-
cumſcripto omni liuore, inuidia, et aſſentatione, Wladiſlaus Poloniæ Rex, cum
Prælatorum et Principum, tum militum ſplendidiſſimo apparatu, ac multitudine no-
bilium, tam Sigiſmundum Romanorum Regem, quam Ducem Withawdum adeo vincebat
vt in comparatione, et præſertim dum Reges conuenire contingebat, tam Hungari
quam Lithuani, a multitudine Polonorum abſorberentur. Flumine Stir transgreſſo

processiones Ciuitatis occurrerunt, et primum Catholicus Epus Andreas cum suis, deinde Ruthenus cum suis, Armenus cum suis, Hebreus cum suis, Regem Romanorum excipiunt, qui duntaxat Catholico Epo honorem deferendo, equo descendens, sacras reliquias est veneratus, Aliarum sectarum et rituum processionibus quemadmodum par erat, neglectis, Ingressos Luczko Reges, Dux Vithawdus, cœna splendida excepit, et opipare tractat, vasis aureis et argenteis, in maximo numero expositis in gloriam suam et ostentationem

Sigismundus Rex quod neque bellum contra Valachos excitare poterat, neque Polonos iuste accusare, ob non missa contra Turcas pollicita auxilia, persuadet Vithawdo Duci, vt se Lithuaniæ Regem creari patiatur

SEquentibus diebus consilia tenta sunt, Consilium Romanorum et Hugariæ Regis, segregatam stubam habebat, Consilium Regis Poloniæ alia, Consilium Alexandri Ducis Lithuaniæ tertia, Et vnusquisque Princeps suus presidebat, consulendo suæ parti, Romanorum Rex Sigismundus, missis certis Prælatis et Baronibus suis ad Regem Poloniæ Wladislaum, requirit eum, vt iuxta inscriptiones, et fœdera, quæ tunc originaliter exhibebat, secum pacta, et iuramento firmata, expeditionem contra Moldauiam in æstate ventura, vna secum faciat. Et expulsis eius Principibus, terras ipsas iuxta ordinationem, in inscriptionibus contentam partiantur et diuidant. Legati et ipsi pro persuadendo plures allegassent causas, et respectus, erant tamen ex omnibus ea insigniores, quod Valachiæ gens, vna cum Præfectis seu Voieuodis suis nemini fida, et vniuersis communis hostis sit, furto et spolio solita viuere, et quod in terra fertili, et omnibus rebus abundanti, sedes, veteribus Colonis, et iustis Dominis exclusis posuisset, et quod ipsi Sigismundo Regi, expeditionem contra Turcos facientem, gentes pro subsidio mittere denegasset, Huic petitioni, per Wladislaum Regem responsum est, non esse æquum Valachos, in religione Christiana constitutos, et plenam sibi, et Regno suo Poloniæ obedientiam et subiectionem præstantes, inuadi, et non extante causa legitima exterminari, cum hæc esset feritas barbarica, in subditorum viscera vertere gladium, quorum et si aliqui furto et spoliis viuant, id tamen non potest in vniuersos retorqueri, Quod vero contra Turcos subsidium non tulerint, culpari non merentur, cum mandato Regio, in anno et die promisso, exercitui Regio iuncti, vsque ad Danubium venerint et propter duobus mensibus redire coacti sint, Culpandus fortius est Sigismundus Rex, qui ad præfinitam diem non venit: cum res sua ageretur. His et aliis responsionibus, per dies aliquot, instantiæ Sigismundi Regis, in occupationem et diuisionem terræ Valachiæ plurimum æstuanti, responsum est, in præsentia notabilium Baronum de Valachia qui constantiam et fidem Wladislai Regis Poloniæ, et suorum, in illo tempore, erga se experti sunt. Et licet in hac concertatione, aliquot dierum absumptum tempus fuerit, perseuerantia tamen Wladislai Regis in proposito, cedere Sigismundum Regem ex sententia, et alia periculosiora Regno Poloniæ moliri coegit, Congregatis deinde Regibus ambobus, et Duce Vithawdo ac eorum Consiliariis, Sigismundus Rex ita orsus est, Solicito, inquit, summum Pontificem, vt Concilium, pro reductione

Bohemorum et reformatione Eccleſiæ faciat, iturus ad illud ſi conſenſerit, ſi diſ-ſenſerit, authoritate mea illud congregaturus. Nec reductioni Græcorum intende-re expedit, cùm vnam fidem nobiſcum profitentur; barbis duntaxat et vxoribus à nobis ſecreti ſunt. Id tamen illis vicio non eſt, vna enim vxore Græcorum presbiteri contenti ſunt, Latini decem et amplius tenent. Scandaliſauit hic ſermo Ruthenos populos, viuentes ritu Græcorum, et in ſuis confirmauit erroribus. Propter quod Sigiſmundum Regem ſanctum vocabant, deducentem fidem Græcorum eſſe praeſtantiorem quàm Latinorum, Fratque in ore omnium ac ſermone Ruthenorum Sigiſmun-dus Rex, ſummis laudibus illum efferentium, quod Græcorum ritum propenſiorem quàm Ro-manum iudicaſſet. Cùm denique Franciam, Angliam, Almaniam, Italiam, Bohemiam, Hun-gariam, et totius penè occidentis partes, ſeditionibus et bellis implicaſſet aſperri-mis, fœlicitati etiam Polonorum et quieti inuidens, Regnumque ipſum Poloniæ magna virtute creſcere, et amœnitate pacis florere dolens, inuidiæ motus ſtimulis atrox incanduit. Et quia armorum ſuorum fragore, illud turbare non valuit, callida quotidie meditabatur et exquirebat conſilia, quatenus bellis ciuilibus et clandeſtinis Regnum praefatum inuolueret, et propterea Conuentioni tempore Lucenſem agi obtinuit, Duci Ale-xandro Vithawdo, vt ſe in Regem Lithuaniæ creari permitteret, ſuaſurus, graueque et periculoſum malum, dudum illi ante annos viginti ingeſtum et à melioribus conſiliis ſeperatum, tunc rurſum efferre, et Regni cupidinem illi ſuggerere cœpit. Illo coronæ nouo et excogitato ludibrio, duos fratres, duosque populos, diſſidio plus quàm mortali in-iecto vexaturus, et tam fratrum quàm populorum diſſoluturus glutinum, non vt profectum honorum ſui et patriæ Lithuanorum ſtatum clariorem redderet, ſed vt ſuaue venenum illi et pluribus aliis mortiferum, ſub mellis dulcedine commiſceret, Sciſſoque Re-gno Poloniæ, Ruſsia et Lithuania ad cædes et bella pertraheret.

Senatus Regni Poloniæ perduci non poteſt vt Vi-thawdus Rex Lithuaniæ creetur, licet in id animus Wladiſlai Regis per Sigiſmundum Regem clam inductus fuerit.

Suggerit itaque Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex, et perſuadet, blandis et facundis alloquiis, Alexandro Vithawdo magno Duci Lithuaniæ, Equem, et omnes ſuos Principes, Boiaros, etiam conditionis tenuis et infimæ, altis et precioſis muneribus, in auro, argento, vaſis, cælatis, equis, pannis et murice ſuperbis, quorum portitores duplici ordine longo ſpacio erant extenſi, et per horas aliquot in publico, pro quadam oſtentatione ſtabant, honorauerat, et in fauorem ſuum conuerterat:), vt cum ſit Princeps excellentiæ et famæ immenſæ, et plura magice et præ-tibus Orientis geſſerit, habeatque amplum et latum Dominiorum ſuorum ambitum, pluri-bus etiam Regibus ſuffecturum, ſtatum et nomen ſuum erigi et attoli æquo animo ferat, patiaturque ſe Regum aggregari numero, quibus diuitiis, fama, et honore, inferior non erat, et nouo Diademate ſumpto, Lithuaniæ terras in nouum Regnum creari, Calidiſſimo et plus quàm vafro, id agens ingenio, diſtracturus Vithawdum à ſocietate et amicitia Regis et Regni Poloniæ, quem hactenus omni tempore et loco munifice adiuuerat. Facileque Dux Vithawdus huic perſuaſioni dat conſenſum, attento quod res ipſa famam ſuam

amplius diffunderet, cuius ipẽ velut Princeps alti pectorꝫ, auidiſſimus erat, Vnũ
tñ ſibi, et huic ſuæ futuræ ſublimationi aſſerit interponi obſtaculũ, vc̃zt q̃ non liceat
ſibi, conſenſu Wladiſlai Regis fratris ſui non petito, aut obtento, à quo terras Li:
thuaniæ regendas, ſuſceperat, et quæ Regno Poloniæ, eo etiam approbante, et lau:
dante, vnitæ erant, in Coronatiõi, et noui Regni erectiõi, anhelare aut conſentire,
Cui Sigiſmundus Rex, Hæc eſt, inquit, modica difficultas q̃z ego quoq̃z, qui te ad id
incitaui, ſoluere repmitto, Suſcepto itaq̃z negocio, idoneo exploráto tp̃e, vno dierꝫ
mane, Sigiſmundus Rex, Conthorali ſua Regina Barbará, quo facilior ſit ſua ꝑſuaſio
aſſumpta, Cubile Wladiſlai Regis, in quo ipẽ adhuc, lecto quieſcens, iacebat ingreditur
et oĩbus ſecretariis excluſis, tali illum alloquitur ſermone, Cernis ne inquit, Chariſſĩe
Fr̃, q̃ et ego et tu Regio Diademate decori et fulgidi ſumus, iniquũ valde et acer:
bum eſt, Ducem Alexandrꝫ, Vithawdum, comunem fratrem nr̃m, ſine Regio ſplendore
eſſe, Adhibere tuum conſenſum velis, et faue atq̃z pmitte, vt tam mihi q̃z tibi ꝑ me,
qui nunc hanc poteſtatem, velut Rõanorꝫ Rex habeo, creatus in nouum Regem
par fiat, Nec ſolum caput ſuum, ſed et patriam tuam Lithuaniã tantĩs decoris ad:
mitte ornari. Ad hæc Wladiſlaus Poloniæ Rex, Faueo, inquit, Chariſſĩe Fr̃, Duci Ale:
xandro Vithawdo fratri meo, de omni amplitudine et honore, nec Regali ſolum:
modo, ſed et Imperiali illum dignor Diademate, Contentus etiam de Regno Polo:
niæ ſibi cedere, et illius Diadema in illum conferre. Non licet tñ mihi in rem tam
arduam conſentire, niſi Prælatorꝫ et Baronũ meorꝫ, ad id acceſſerit conſilium et
conſenſus, Referre me rem ad conſiliũ oportet, Tum Sigiſmundus Rex, ſtolida in:
quit res eſſet, Diademate tibi detracto, illũ ornare, ſed ſiue, vterq̃z vr̃m, vt Regio
nomine clarus ſit, Conſilium vero tuorꝫ Prælatorꝫ et Baronũ requirere, in hac
re, ſuperuacaneũ eſt, cum vnicus tuus ſufficiat conſenſus, Wladiſlaus Rex hmõi
captus ſermonibus, cum eſſet ſua ſponte, in patriæ ſuæ Lithuaniæ amplitudinem ꝓcli:
uis, dicitur tunc clandeſtinũ conſenſũ impulſõ dediſſe, vel ſaltem vt fieret, q̃ pete:
batur, neq̃z reſtitiſſe, neq̃z abnuiſſe, Dux verò magnus Vithawdus, vbi ex Sigiſmun:
do Rege certior fit, Wladiſlaum Regem Poloniæ, in ſuam Coronatiõi annuiſſe, cupi:
ditate honorꝫ et Regni, ipſe q̃z ſuapte natura ardens, et à Sigiſmundo Rõanorꝫ Rege,
cæteriſq̃z amicis, ac ab ipſo Poloniæ Rege Wladiſlao, parum ſua et Regni ſui incomoda
metiente, incenſus, animũ appulit, et rem ipãm abſq̃z cunctatiõe accelerandã ratus
ad reſiduum obſtaculum ſubmouendũ, Nicolaũ Sepÿenſkÿ familiarem facundum,
Secretarium ſuum, de Domo et familia Nowÿna, ad Prælatos et Barones mittit. Is
locum Conſilii ingreſſus, nõie Ducis Vithawdi, verba facit, Stringit, inquit, Dnũm
meum, Ducem Vithawdum, dnũs Sigiſmundus Rex, Rõanorꝫ, prece, perſuaſione, et cõ:
ſilio, vt ſe Regem ex Duce, et ex Lithuania Regnum creari ſinat, et Wladiſlaus Rex
Poloniæ, creationi ipſi dedit conſenſum, ad vos tamen rem detulit, non auidus huiuſce
honoris, Deliberare placeat, et vr̃m ꝓbere conſenſũ, Nondum verba Sepienſkÿ finie:
rat, et Dux Vithawdꝫ conſilium, cum Prælatis ſuis et Boiaris ingreditur, exiſtimans
facilius Prælatorꝫ et Baronum Poloniæ aĩos verberatos ſua ꝑntia ad conſenſum
frangi, et nullã renitentiã opponi, reſumens ꝓprio organo verba eadem, quæ Lega:
tus ſuus Sepienſkÿ retulerat, Precat' vt ſibi de honore Regio faueant: cum certũ ſit
tam Sigiſmundũ Rõanorꝫ et Hungariæ Regem, q̃z Wladiſlaũ Poloniæ, ſibi de illo
fauere, Neq̃z petitione facta egreditur, ſed ſententiam ſingulorum requirit, audire

cupiens, quid quisque de illo et hac materia ſentiat, Albertus Iaſtrzambiecz Gneſnenſ. Archiepiſcopus, cum prior loco eſset, et prior ſententiam ſuam dicere, conſenſu omnium iuberetur, verbis longis factis, nihil certi aut diſſeruit, aut determinauit, Sed rem in ambiguo reliquit, Qui poſtquam finem dicendi fecit, Sbigneus Crac. Epiſcopus, illi primus rogatus in hanc ſententiam verba habuit. Egebat res hæc Sereniſſime Princeps, per te propoſita, deliberatione longæua, cum adeò grauida et ardua ſit, vt penè innumerabiles nodos ſecum trahat. Nunquam huiusmodi nouum nobis denunciatum fuerat, nunquam ſermo ſimiles aures noſtras compleuerat, Difficile quoque ſit, ſuper re tam grauiſſima, repentinum conſilium depromere. Admiratione tamen vehementi, repetendo ſuperiora tempora doloreque et commiſeratione, poſtulationi tuæ Sereniſſime Dux proſequimur. Ea enim conditione, ea lege, frater tuus, Dominus noſter, Wladiſlaus Poloniæ Rex, in Regem Poloniæ fuit ſuſceptus, domina nobiliſſima Heduigi, cui neque in forma, neque in genere, neque in diuitiis, altera poterat tunc equari, ſibi in matrimonium copulata, aliis Catholicis Principibus, qui terras ſuas Regno Poloniæ, perpetuo ſubiicere et incorporare ſe offerebant neglectis, ſi terræ Lithuaniæ fidem Catholicam ſuſciperent, et perpetuò vna cum terris Ruſſiæ, Regno Poloniæ, et vnirentur, et ſubiicerentur, De quo et ipſius Wladiſlai Regis, et tuæ aliorumque Ducum Lithuaniæ ſeruantur obligationes et litteræ, quæ etiam ante ante annos aliquot innouatæ ſunt, et ex conſilio Sigiſmundi Regis, quo ſolidiora eſſent noſtra fœdera, arma nobilitasque cum Lithuanis permixta, quæ nunc ipſe Sigiſmundus Rex diſrumpere, et ſtridorem bellorum inducere conatur. Quæ nam itaque iſta erit vafra colluſio, vt cum nos ſeruauerimus et ſeruemus omnia promiſſa, fraterque tuus Wladiſlaus Rex, etiam Heduigi Regina mortua, teneatur pro Rege, filiosque ex Zophia Regina Lithuana, in ſpem Regni noſtri genitos ſuſceperit, qui eo abſumpto, in Regnum ſunt ſucceſſuri, tu et Wladiſlaus Rex à Regno Poloniæ nitimini terras, illi perpetuo vnitas abſtrahere, et corpus Regni noſtri monſtruoſa diuiſione partiri, Satis igitur dolemus, nos fideliter agentes circumueniri, qui præ alios Principes, quibus fratrem tuum prætulimus, omiſimus amplioribus terris Regnum noſtrum, et augeri et ornari, Vnum nos in his ſolatur doloribus, quod in ſuſceptione fratris tui Wladiſlai Regis, fidei ſanctæ ampliationem et ſalutem animarum intendebamus, non diuitias aut opes, quas Lithuania nunquam habuit, nec potentiam cum fuerit Lithuania à vicinis Principibus, et nationibus tunc calcata, et penè euerſa et deleta, quæ intentio optima, vincere nos et domare hoſtes noſtros Cruciferos, et ampliſſimam de illis reportare victoriam conceſſit Illi et hactenus veluti ſolidiſſimo fundamento innitimur, ſperantes, quod Deus Optimus Conſilium tuum aut mutabit aut diſſoluet, nec tam horrendum vulnus, quod Regno Poloniæ paras infligere, ſentire nos permittet. Ad has ego epulas tam amaras, nunquam aduenıſſem, cum hic eneruationem ſtatus Regni noſtri agi video, Coronationemque tuam Sereniſſime Princeps, quantum poſſum et valeo et diſſuadeo et impugno. Nulla re, nulla conditione, nullo pacto illam admiſſurus, Dudum hanc procellam, in tuam et noſtram ceruicem, callido ſatis ingenio comparatam noſcitabamus, Sed nullo pacto poteramus adduci, vt tu qui Spiritus Regis Sigiſmundi probè noſſes, eius caſſibus vincereris, et plus apud te valeret cupido Regni, quam fraternæ vnanimitatis concordia, Qua deſerta, diſcordiarum ſeminarium amplecti conaris, ſtirpem tuam Principatus et Dominia, niſi interea ſalubrius aliquid proſpectum iri contingat, euerſurus, Depone quæſo hanc, quæ animo tuo inſedit, gloriæ appetitionem et mulieroſitatem, et te virum magnum in hac occidua

ætate, q̄ in ſupiori facere ſolebas oſtende, Vnum eſt, q̄ tibi etiam, atq; etiam perſuaſum eſſe cupimus, ne hunc tm̄ animi tui ardorem ꝓſequaris, nullum fructum ex illo habiturus, Ingentia animi tui bona, in q̄bus hactenus apud Orbem vniuerſum effulſeras, et illam concordiam charitatemq; fraternam, ex qua in eam, in qua nūc es ſublimitatem, cæteris frībus Regiis neglectis, ſub beneficio conſcenderas, fœdeuturus, Palatinus deinde Cracouien Ioēs de Tarnow, integræ vir conſtantiæ et fidei, ſententiam Sbignei Epī cum oībus aliis adeo vniformiter et conſtanter ſecutus eſt, Vt murmur, p̄ntiā Ducis non obſtante, eſſet non mediocre ſubortum. Fruſtratus ſpe ſua Dux Vithawdus, non ſine q̄dam clamore et mugitu, dolorem et indignationē ꝓferente, ex Concilio Regis Poloniæ triſtis diſceſſit, eam tn̄ vocem ſubmurmurans Quando id certum atq; obſtinatum eſt, inquit, At ego ad rem ꝑficiendam aliis atq; aliis vtar artibus, Vehementis ingenii ſui ardorem ſignificans, Sed Conſiliariis Poloniæ, vt erat, atrox et horrida Vithawdi hæc ſententiā, et ꝑfatio videbatur; Cæcus enī, Regii diadematis cupiditate, animus Vithawdi, nihil ſalutare admittebat, Magnaq; percellebantur admiratione, q̄ Princeps alioqui ſolers et induſtrius, in ætate extrema et occidua, magnarū opum et gentium Dn̄us, ardua et ꝑiculoſa, tam ſibi q; ſuis inuadere contenderet facinora, nouum q; iniquum, et Regno Poloniæ ꝑnicioſum petere viſus, iniquis auribus à Prælatis et Proceribꝫ Regni Poloniæ auditus eſt.

Conſiliarii Poloniæ Luczka diſcedentes, Regi ſuo vt idem faciat perſuadent, Sigiſmundo et Vithawdo illic relictis, Bohemi Sleſiam vaſtāt, Vithawdus inuito Rege ac Senatu Poloniæ Coronam ſe à Sigiſmundo Rom: Rege accepturum denunciat.

Duce Vithawdo ex Concilio diſcedente, omnium Conſiliariorū Poloniæ, animi, in magnam pertrahuntur amaritudinem, Venenum ingens ingenio Sigiſmundi Regis diffuſum clamant, difficulter quieturum et multorū pectora infecturū, Laceſſitusq; tunc eſt Wladiſlaus Rex frequentibus ꝓbris, q̄ Vithawdum frēm et Lithuaniam patriam, cum Regni ſui Poloniæ pernicie et diſpendio, niteretur amplificare, breui ad eum, q̄ ipſemet egiſſet, redundaturū, ac ꝓpe diem ſenſurum, q̄ntum malum ſibi, ſuisq; natis, et Regno, ſciens nectensq; conflauerit, Vniuerſi celerem diſceſſum, et quandam quaſi fugam ſuadent, ne inficiarentur contagione tam fortis veneni. Adeunt primum Wladiſlaum Regem, eumq; grauiter tali ſermone corripiunt, Hiccine, inquiunt, eſt fructus huius Conuentionis, ad q̄ nos venire iuſſiſti, vt tam notabilia Dominia, à tuo auferantur et ſcindantur Regno? Quis ſenectem tuam impulit ad fauendum et conſentiendum in hoc malum? Malleum tuo capiti adhibere ꝑmiſiſti, quo verberatus occidas, Vir iſte Roanorꝫ Rex Sigiſmundus, non alio venit hûc reſpectu, niſi vt diuiſionē cruentam, inter te et frēm tuum Ducem Vithawdum ponat Aliter enī ſatiare pectus ſuum, frnæ concordiæ inuidum, non pōt, Linque precamur locum iſtum ocyus, à nobis extemplò linquendum. Non enī his, quæ parantur, malis, et quæ aſſiduè conflantur in tuam et tuorum puerorū, quos nobis hæredes relinquis, perniciem redundaturis, poſſumus intereſſe, Conſurge vides nubem

trucis et cruenti belli procella, tonantem aſpicis, magno cruoris imbre, niſi ali:
qd interea, Diuino munere, per nos, pro eius reſolutione perſpectum fuerit, omnia fœdatura.
Wladiſlaus Rex ad hæc lachrymis obortis, gratias fidei eorum agit, et ſe negat
vnquam in Coronationem Ducis Vithawdi conſenſiſſe, ſeque offert velle diſcedere, et ire
quocunque conſignarent. Ita Prælati et Barones Regni Poloniæ, quaſi grege facto,
Luczka euolant, Quos Wladiſlaus Rex nocte adueniente ſubſecutus, Veritus, ne
animi ſuorum Prælatorum et Baronum offenderentur, ſi diutius illic ſtare perſeueraſſet.
Diſceſſus ipſe tam ſubitus et inopinatus, tam Sigiſmundo Regi, quam Duci Vithawdo,
fuit et anxioſus et terribilis, et propoſitum vtriuſque de coronatione conſumanda etſi
non mutauit, in tempus tamen longius ſuſpendit. Ab eo autem tempore, Sigiſmundi Romanorum
et Hungariæ Regis cum Wladiſlao Rege et Regno Poloniæ, ſocietas dubia, incer:
ta, ſuſpectaque, ac reconciliationibus frequentibus, in eam diem focillata, abrupta
eſt, Tulit et diſceſſum Wladiſlai Regis, et Conſiliariorum Poloniæ Vithawdus Dux
grauiter. Et qui iam exulcerato in Polonos animo fuiſſet, multo grauius hoc dolo:
re exarſit, Callidus tamen ipſe Polonicæque auaritiæ peritus, pleroſque Polonorum primo:
res auro et argento impleuit, promiſſionibusque onerauit, facilè ſe credens, cupidine
Regni, illis corruptis et admittentibus potiturum. Manſit autem Sigiſmundus Rex in
Luczko, poſt diſceſſum Wladiſlai Regis, et ſuorum Prælatorum et Baronum Poloniæ, qui in
terram Chelmen. in Lubowlya diuerterat, diebus quinque, et magnificis à Duce Vi:
thawdo honoratus muneribus, nec inferioribus ipſe à Sigiſmundo Rege cumu:
latus eſt, et quæ præſtantia ſui Vithawdi excederent. Et deinde in Hungariam per Belz,
Iaroſlaw, Lanczuth, Friſtath, Biecz, rediit. Sandomiriam autem venire, et Carniſpriuii
illic dies agere, quemadmodum Wladiſlao Regi promiſit, trepidauit, diſſenſione de
Corona, inter eos exorta, animis vtriuſque offenſis, ſub ſaluo tamen conductu Wladiſlai
Regis, quem multis Nunciis miſſis Dux Vithawdus obtinuit præſtari, venit. Antequam autem
Wladiſlaus Poloniæ Rex, cum ſuis Luczka egrederetur, venit certus Nuncius, refe:
rens Bohemos, cum exercitu valido, Sleſiam ingreſſos, cuncta vaſtare. Quibus cum
Dux Ioannes de Monſterberg, qui relictam Spitkonis de Melſtin Palatini Cracouien.
Elizabeth, duxerat in Conſortem, cum ſuis gentibus, circa Brunaw accurriſſet, con:
greſſu inito confractus eſt, Ipſe quoque cum maiori parte exercitus deletus, Reliqua
pars exercitus, fuga ſaluata. Ineſcatus autem Alexander Vithawdus Dux Conſiliis
Sigiſmundi Romanorum Regis, et perſuaſionibus, Spem in amicitia Sigiſmundi Regis
ponens, execrabili inſuper faſtu ambitionis et ſuperbiæ facibus ardens, poſtquam Wla:
diſlaum Poloniæ Regem et Conſiliarios ſuos, ad ſuæ Coronationis conſenſum pertrahere
non potuit, præſentis fortunæ nitore inflatus, nonnullis quoque aſſentatoribus, Spem eius
inflantibus, Regiæ dignitatis faſtigium, de manibus Sigiſmundi Regis, ſuſcipere, Re:
ge et Regno Poloniæ inuito, conſenſit, iuramentorum et fidei datæ litterarumque ſuarum
factus immemor, quibus ſe perpetuo, cum omnibus terris Lithuaniæ et Ruſſiæ, acquiſitis et
acquirendis, Regno Poloniæ inſcripſerat ſeruiturum, et quibus, terras ipſas, de conſen:
ſu Ducum et Baronum ſuorum Regno Poloniæ perpetuo applicauerat, vniuerat, et
incorporauerat, In eam inſuper ſuperbiam ſe erexerat, vt miſſis ad Wladiſlaum Re:
gem et Conſiliarios Poloniæ Nunciis, videlicet Rumboldo Marſchalco et Gaſtoldo Pa:
latino Vilnen., denunciaret ſe, ſiue placeret illis ſiue diſpliceret, coronas ſibi mit:
tendas, accepturum.

Romanorum Pontifex Wladiſlaum Regem et Vithawdum Ducem, vt bellum Bohemis inferant hortatur literis ſuis quarum tenor inſeritur

Martinus Papa quintus, conſiderans Bohemorum hæreticorum rabiem dietim augeri, et in ſanguinem Chriſtianum quotidie graſſari, Sigiſmundum quoque Romanorum Regem, et alios Reges, et Principes Catholicos, belli expertos, cum illis futuram curam reſumendæ expeditionis, in totum abiecíſſe, Andream de Conſtantinopoli Græcum, natione, in Theologia Magiſtrum, et Palatii Apoſtolici Magiſtrum, fratrem Ordinis Prædicatorum, ex poſt in Archiepiſcopum Coloſenſem promotum, excellentis ingenii et ſingularis doctrinæ virum, ad Wladiſlaum Regem Poloniæ, ad ſolicitandum eum, vt cum fratre ſuo, Duce Vithawdo, cauſam contra Bohemos hæreticos ſuſcipiat, et exterminio eorum intendat, Offerens et repromittens Apoſtolicas largitiones et ſuffragia. Is tunc Rege in Luczka agente, adueniens, oratione diſertiſſima facta, legationem ſuam prudenter et grauiter expoſuit, literaſque Apoſtolicas, Wladiſlao Regi ſcriptas, perſuaſionem de ſuſcipiendo bello contra Huſſitas fortiſſimè perſuadentes, præſentauit, Quarum tale eſt exemplar. MARTINVS Seruus ſeruorum Dei, Chariſſimo in Chriſto Filio Wladiſlao Regi Poloniæ Illuſtri, Salutem et Apoſtolicam benedictionem. Cum abominanda hæreſis peruerſo dogmate, damnatæ memoriæ Ioannis Huſz, ſuorumque ſequacium, ſuſcitata fuiſset in Regno Bohemiæ, Nos à Principio Pontificatus noſtri, ad eam extinguendam et exterminandam, quæcunque potuimus remedia et præſidia quæſiuimus, Et quia hæc hæreſis, dietim inualeſcens, ſe tuebatur armis, ita, vt neceſſe nobis eſset, cum armis eam vincere atque delere. Ad hoc opus vt par erat, imprimis excitare curauimus, chariſſimum in Chriſto filium noſtrum, Sigiſmundum Romanorum Hungariæ et Bohemiæ Regem illuſtrem, ad quem hoc glorioſum et ſanctum negocium principalius pertinebat, propter dignitatem Romani Imperii, et quia hæc peſtis patrium Regnum eius infecerat, dilatans inde ſe ad loca, quæque finitima, Confidentius etiam ipſum vocabamus ad hoc munus, memores verbi ſui, quod nobis dixerat in Conſtantienſi Concilio, vt ſi deputaremus ei tantum, ad rem iſtam, in Legatum bonæ memoriæ, Ioannem tituli ſancti Sixti Presbiterum Cardinalem, pollicebatur ſe Huſſitas hæreticos, indubitanter ad rectam viam reducturum, Illum autem ei Cardinalem non ſolum dedimus, qui per aliquot annos legationis officium, contra dictos hæreticos exercuit, Sed et poſt eius obitum, Venerabilem fratrem Ferdinandum Epiſcopum Lucenſem, iuxta ſua deſideria, cum eadem facultate deputauimus, et ſucceſsione aliquot alios Cardinales Apoſtolicæ Sedis legatos, et pleroſque notabiles Nuncios, ad eundem Regem, ad Electores Imperii, et ad varios Principes et communitates nationis Germaniæ, cum clariſsima ſignificatione noſtri deſiderii, et cum authoritate et facultate opportuna, eos ſicut debuimus, efficaciter monendo et requirendo, circa reductionem, vel exterminationem eorum, ſæpe tranſmiſimus. Nec per nos aliquid fuit prætermiſſum, quod nobis, et Venerabilibus fratribus noſtris, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, huic cauſæ fidei poſſe proficere videretur; Ex quo fuerunt aliquando militares expeditiones ordinatæ, et innumeri exercitus congregati contra ipſos hæreticos, qui profecto nec numero, nec virtute, pares eſſe fidelibus debuiſſent, Sed neſcimus ex qua cauſa proceſſerit, vel humano errore, vel Diuino iudicio, quod occultum eſt, non ſolum hæretici fidelibus reſtiterunt, ſed etiam fuerunt

ſuperiores, Et extra Bohemiæ fines irrumpentes, in Auſtriam, partem eius, et ali:
quas terras Hungariæ, et ferè totam Sleſiam depopulati ſunt, oĩa fœda et nefãda
facinora, in corpora humana et Dei miniſtros, Sacerdotes et alios Catholicos,
ac ſctã ſacraria, ꝑpetrantes, Quæ tam horribilia, et Chriano nomini pudibunda, co:
gitantes cum lachrymis et ſuſpiriis Deum ꝑcamur, vt aliqñdo hos ſuas et humani
generis inimicos, aut conuertat aut deleat, Et ſperamus ſemꝑ in eo, q̃ tandem exau:
diet preces nr̃as, Ac ipſius ineffabili virtute principalr̃ ſumpta fiducia, cupientes
et nos remediis qbus poſſumus, ꝓuidere, vt tandem finis imponatur his cladibus,
et vt ꝓdicti hæretici, ab eorum erroribus reducantur, vel ꝑtinaces in eis confundãtr
et exterminentur de trã Chriana, matura deliberatiõe ꝑhabita, cũ ꝑfatis Cardi:
nalibus, et cum q̃ꝑ plurimis Prælatis, Doctoribus, et Mgr̃is diuerſarũ nationũ, iuſtis
et neceſſariis ex cauſis, hoc ſctũm opus, et hunc pium laborẽ Serẽti tuæ, et dilecto
filio Nobili viro Alexandro, Duci Lithuaniæ, duximus comittendũ, Vobis enim
duobus, à quibus magna ꝓpagatio fidei et nominis Chriani ſupiori tp̃e facta eſt
et qui opportunitate locorum, et multitudine gentiũ, et omniſratione potentiæ
ꝓualentis, hæc digna expeditio viſa eſt, ꝑſertim, cum ꝑfatum Roanorũ Regem, va:
riis occupationibus diſtractum, modo videamus, Cui hmõi comiſſio, ꝓpter mutua
inter ipſum, et te amicitiã, grata omnino eſſe debebit, Tuam igr̃ excellentiam hor:
tamur in Dño, ac te per ſalutem animæ tuæ, et viſcera miſericordiæ IESV CHRI
requirimus, q̃tnus in hac extrema neceſſitate, hmõi ſctãm cauſã, cont̃ ꝑdictos hæ:
reticos defendendã, alacri et forti corde ſuſcipias, et ſuſceptũ, fide conſtanti, ꝯus
ſolita tui Regalis animi magnitudine, ꝓſequaris, eoſdem vel reducendo pacificè
ad gremium ſctæ matris Eccliæ, omni errore dimiſſo, vel ꝑtinaces, in eo hoſtiliter
confundendo, Ita vt hac peſtifera labe purgata Bohemia, et loca finitima, eadem
hæreſi maculata, reductis vel exterminatis hæreticis, ad rectum Dei cultum, et ad
obedientiam Eccliæ reducantur, Nos enĩ Celſitudini tuæ, eoſdem hæreticos reducẽdi
et hac pro cauſa duntaxat audiendi, cũ eiſdem colloquẽdi, conferendi, et practicã:
di, vel alios, tibi fidos, practicari faciendi, ipſiſq; ꝓmittendi ſecuritatem, et veniam
pro comiſſis concedendam ꝑ nos eis, vel ꝑ virum aliquem Eccliaſticũ deputandum à
nobis: ratum et gratum habituri, q̃cq̃d feceris vel promiſeris in ꝑmiſſis, dummodo
nihil eis, repugnans fidei Catholicæ, et ſctorũ patrum decretis, ac inſtitutis Eccliæ
per te, vel per alios concedatur aut ꝓmittatur, Et ſi forſan ꝑtinaces in ſuo errore
ꝑſiſterent, vt ꝓmittitur; ipſos et eorũ Ciuitates, Oppida, Villas et trãs, nr̃o et Eccliæ no:
mine inuadendi, capiendi, et iuxta ſacrorũ Canonum inſtituta, exterminãdi, autho:
ritate nr̃a, plenam et liberam tenore ꝑntium concedimus ꝑtatem, non obſtantibꝫ
qbuſcunq; obligationibus, conuentionibus, pactis, fœderibus, factis et initis cum qua:
cunq; ꝑſona, cuiuſcunq; ſtatus, gradus, et conditionis exiſtat, Etiam ſi obligatiões,
conuentiões, pacta et fœdera, eſſent hmõi iuramento confirmata, quæ oĩa eadem
authoritate decernimus, hoc in caſu nullius eſſe roboris vel momenti, cum in his
ſemꝑ honor Dei, fidei Catholicæ vtilitas, et bonum publicum intelligantr̃ excepta.
Et in caſu ſimili, quo ſtatus fidei conſeruatr̃, non ſolum cont̃ pacta et promiſſa, Sed
etiam cont̃ iura, ab ipſa natura ꝑſcripta, Conſanguineũ frẽm, patrem et filiũ, venire
ſit licitum ac debitum, nec poſſit crimen patricidii noĩari, q̃ties fides Catholica de:
fenditur. Dat. Romæ apd̃ ſanctos Apoſtolos Calendis Octobris

Dux Vithawdus à Legatis Polonicis fle-
cti non poteſt, quo minus ad Sigiſmundum
Rom: Regem, pro Regio inſigni mittat.

Ex terra Chelmen Wladiſlaus Poloniæ Rex, pro Quadrageſimæ medio, in nouam Ciuitatem korczin, quò iam Prælati et Barones Regni inſigniores conuenerant, aduenit. Deliberatione habita, omnibus moderato conſilio vtendum ſuadentibus, ad reducendum, et rectificandum animum Ducis Vithawdi, Sbigneus Epiſcopus Cracouienſis, et Nicolaus de Michalow Palatinus Sandomirienſis, et Capitaneus Cracouienſis in Lithuaniam nomine Regis et Regni mittuntur. Qui pro feſto Paſchæ in Grodno venientes, Duce Vithawdo illic oſtenſo, mandata Regalia exponendo, pluribus verbis et perſuaſionibus illum monent, hortantur et requirunt, vt iuramentorum, fidei, et fœderum non immemor, ſe Regem Lithuaniæ creari, in præiudicium Regni Poloniæ nullatenus patiatur: Attento, quod creatio ipſa magis et famam et nomen ſuum magis diminuat quam attollat. Nunc enim inter Duces eo ſuperior numerari non poteſt, qui cogetur eſſe inferior et vltimus, fulgore prioris æſtimationis contenebrato inter Reges. Attenderet et ſanguinis profluuia, inter ipſos fratres, et populos eorum, qui concorditer ab ineunte ætate viuendo, magnificati erant, absque dubio preuentura. Nec eſſe prudentis Principis opus, in ætate tam decrepita, exiguo auri et gemmarum ornari circulo, et nationes ſtudio eorum vnitas, mutuis bellis collidi, et Marte funeſto inuolui. Propior velit eſſe publicæ vtilitati, quam priuato ſplendori. Nec pro tam modica amplitudine, in dubium reuocanda, inuoluere ſe et fratrem ſuum bellis æſtuet, Nihilque dubitet Wladiſlaum Poloniæ Regem et Polonos, armis ſuam ambitionem reſtricturos. Reſpondendo his Dux Vithawdus, aſſerit, Nunquam fuiſſe propoſiti ſui Regem ſe creari, aut vnquam pro excellentia illa inſtitiſſe. Ante annos multos ſe fuiſſe per Sigiſmundum Romanorum Regem, perſonali ſolicitatum, nec dediſſe conſenſum, nec in animum talem ambitionem induxiſſe, niſi ipſemet Wladiſlaus Rex, precibus et conſiliis id ab eo exegiſſet. Quibus parendo, publicum iam edidit conſenſum, nec licere ſibi, poſt publicationem conſenſus reſilire, et inceptam rem, ad vniuerſorum deuolutam notitiam, cum ſua maxima ignominia et ſugillatione, relinquere infectam. Accepto reſponſo Nuncii reuertuntur; Dux autem ipſe Vithawdus, et ſuorum et forenſium ſolicitatus perſuaſionibus, ſperans reſiſtentiam Wladiſlai Regis et ſuorum, muneribus et promiſſis confringi, dum ſublimitas Regia ſibi in dies dulceſceret, et ſaporem ingereret immenſum, quam etiam vicini Principes, et proprii ſubditi, ſuis verbis amplius dulcorabant, miſſo Bartholomeo de Opawa Notario ſuo, qui etiam tunc Notarius terreſtris Cracouienſis habitus eſt, ad Sigiſmundum Romanorum Regem, tunc apud Viennam agentem, integra æſtate, autumno, Hyeme, et Vere, ſolicitare eum non deſtitit, vt Duci Vithawdo Coronam Regalem, et alia Coronationis inſignia, eidem tranſmittere acceleraret. Cui dum poſtea læſæ Maieſtatis crimen fuiſſet obiectum, preſtito, licet falſe iuramento pœnam debitam euaſit.

Altera literæ ſecretæ Summi Pontificis in
facto reductionis Bohemorum Wladiſlao
Poloniæ Regi ſcriptæ.

MArtinus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Chariſsimo in Chriſto filió
Wladiſlao Poloniæ Regi Illri, Salutem et Aplicam bnedictiõm. Nuper de
conſilio Venblium Frum nrorum Sctæ Romanæ Ecctiæ Cardinalium, nec non
plurimorum Prælatorum, Doctorum, et Mgrorum diuerſarum nationum, cauſa fidei catholi:
cæ, contra Bohemos hæreticos, armis et potentia defendenda, Serẽti tuæ cõmiſimus,
ꝑut in lrãs nrĩs ſupinde confectis, plenius continetur. Non dubitantes, q̃ hoc munus
acceptum Deo, et glorioſum tibi, læto et magno corde ſuſcipies, et vsq3 ad optatum
finem vel reductionis hæreticorum, vel exterminatiõis eorum, iuxta Cõmiſsionẽ nrãm, q̃ntũ
tibi poſsibile fuerit ꝑſequeris. Hanc ſi qdem nobis ſpem indubiam præſtent opa tua
magña, quæ à die ſuſcepti Baptiſmatis, ꝑ exaltatiõe et ꝑpagatione Chrĩani nominis
peregiſti. Nam ſi gentes natas et inueteratas, in errore Idolatrorum, gentilium, zelo
fidei reduxiſti, ad rectum cultum Dei, q̃nto facilius vel reduces, vel confundes eos,
qui nati et educati in vera religione Chrĩana, ſola carnali laſciuia, et Cupiditate præ:
dandi, à Sctĩs inſtitutis Ecctiæ defecerũt, et in oĩa fæda et nefanda facinora ꝑuoluti
ſunt, quæ tibi notiſsima eſse non dubitamus, Contra quos, te, Catholicum Regem, non ſo:
lum animare debet violata Chrĩ religio, Sed omnis ratio policiei ſublata, et oĩs
authoritas Regia, ſuo peſtifero dogmate vilipenſa, cum ꝑter multos et varios ſu:
ꝑſticioſos et ſceleratos errores, q̃bus ipſa Scta fides offenditur, etiam humana iura
turbantes, aſserũt, nulli tẽnæ ꝑlati, nec ipſis Regibus eſse parendum, nec redden:
dum ſupioribus Cenſum, Sed cõmunia oĩa, et oẽs pares eſse oportere. Ad hos hæ:
reticos opprimendos, multi Principes, ſæpe nrĩs et Sedis Aplicæ Legatorum ſuaſioni:
bus vocati, cum exercitu fruſtra vocati ſunt, Deo forſitan, cuius occulta iudicia
ſunt, hanc tibi, qui tanta ꝑ eius amplianda fide feciſti, victoriam reſeruante. Quare
fili Chariſsime oblatum hoc munus, læto amplectaris aĩo, cauſamq3 ſuſcipias fidei
defendendæ, qua nulla ſanctior, nec virtute tua dignior, nec qua maius apud Deum
meritum, clariorem in mundo glãm, et firmiorem beneuolentiam, vniuerſæ Chrĩani:
tatis, tibi et filiis tuis, comparari poſsit, inuenietur, et in qua iuſtius decertare, et fa:
cilius victoriam poſsis obtinere. Tu enim fundator Eccleſiarum, plurimarum, contra euer:
ſores earum, tu ꝑpagator religiõnis Chrĩanæ, contra oppreſsores eiuſdem, tu Rex Catho:
licus, contra perfidiam hæreticorum, tu pro iuſtitia, contra iniquitatem, pro pietate et huma:
nitate, contra ſæuam rabiem pro honeſtate contra luxuriam beſtialem, tu Rex potentiſsimus,
contra finitimos debiliores, ſine ordine ſine lege viuentes, Chrõ te iuuante, pugnabis,
ſi tecum pugnare præſumpſerint, quos ſperamus, poſtq3 ſentient ſuſcepiſse te cau:
ſam, omnia tuo arbitrio conceſsuros, Quod ſi non fecerint excæcati in peccatis eorum,
cum omni potentia tua inſurgas in eos cum Dei noĩe, et bndictione nrã, de inimicis
Chrĩ, et Eccleſiæ ſuæ, in cælo et in ſæculo triumphaturus. Maius eñ, q̃ pro tanta re,
fæli consumata, tibi polliceri poſsimus, non habemus. Erimus insuper nos, dum in
hac Sede ſedebimus, erũt et ſucceſsores nrĩ, erit ſemper et Ecctiã in ꝑpetuum tibi
et tuis poſteris obligati. Cæterum ſup his nonnulla cõmiſimus dilecto filio Andreæ, frĩ
Ordinis Prædicatorum, Sacræ Theologiæ Profeſsori, Aplĩci Palatii Mgrõ, tuæ excellen:
tiæ referenda, Cui velis circa ꝑmiſsa, adhibere credentiæ plenam fidem. Quoniam aut
te et Dilectum filium, Nobilem virum Alexandrum, Ducem Lithuaniæ frẽm tuum, vnam ani:
mam in duobus corporibus reputamus, ſimiles lrãs eidem ſcripſimus, et ſimilem dedi:
mus facultatem. Dat Romæ apud Sctõs Aptõs, Calendis Octobris, Pontificatus nrĩ, anno tredeci°.

Poloni Sigiſmundum ceu hoſtem, cauentes Coronationem Vithawdi omnino impediendam conſtituunt, Sleſiam totam Bohemi vaſtant.

Ex noua Ciuitate Wladiſlaus Poloniæ Rex, per Cracouiam et Myechow, in terras maioris Poloniæ proceſsit, illicque æſtatis tempus abſumpſit: miſsis Conſiliariis, qui cum Prælatis et Baronibus Hungariæ in Schramouicze, pro die Pentecoſtes conuenirent, ad reformandam inter Reges vulneratam charitatem. Negligentibus tamen Hungariæ Baronibus venire ad conſignatam diem, fuit alia Diæta petentibus Prælatis et Baronibus Hungariæ, ſibi ignoſci, pro feſto ſancti Martini inſtituta. Ad quam cum Conſiliariis Poloniæ venientibus, parem negligentiam priori Hungariæ Conſiliarii patrauiſſent, ſiue id contemptus ſiue negligentia efficiebat, ſiue quia ſciebant Regem ſuum, his, quæ illic iuſtè decernerentur, non pariturum, iuſta indignatione in Sigiſmundum Romanorum et Hungariæ Regem, Poloni permoti, non ſecus quam hoſtem, reputare eundem cœperunt, et Coronationis negocium, tam iure quam facto, ne conſummaretur, impedire. Æſtate illa omnis ferè Sleſia à Bohemis hæreticis, bello illato, depopulata eſt, plurimæque notabiles Ciuitates, aut conquiſitæ, aut terrore deſertæ, per hæreticos occupatæ ſunt, et longo tempore poſſeſſæ. In populum Chriſtianum promiſcui ſexus, magna crudelitas deprompta eſt, Monaſteria, Eccleſiæ, et loca, Deo dicata, prophanata, et ſpurcitiæ hæreſeos introductæ.

Legati Poloniæ ad Vithawdum mittuntur, vt ſe Regem Lithuaniæ coronari abſtineat, et Poloniæ Regni potius coronam à Wladiſlao Rege reſignandam ſuſcipiat.

Ex terris maioris Poloniæ, Wladiſlaus Poloniæ Rex, in terras Cracouienſes rediens, feſtum Aſſumptionis ſanctæ Mariæ Virginis, apud Viſliciam tenuit. Exinde diſcedens, feſtum Natiuitatis ſanctæ Mariæ, Sandomiriæ celebrauit. Ibique pro die illo frequens ad eum Conſiliariorum venit numerus, propter rumores qui quotidie de Corona Duci Vithawdo, per Sigiſmundum Romanorum et Hungariæ Regem mittenda, afferebantur. Habitis ergo per dies aliquot deliberationibus, concluſum eſt, vt Sbigneus Cracouienſis Epiſcopus, et Ioannes de Tarnow Palatinus Cracouienſis, in Lithuaniam, nouas et legitimas, patiundæ Coronæ, ferentes conditiones, mitterentur. Qui Ducem Vithawdum Coronationis honorem ambientem, nouo genere perſuaſionis, à propoſito abſtraherent, et per conditiones ſubmiſſas, et tam charitate, quam humilitate refertas, illum Regi et Regno conarentur efficere vnanimem. Mandatorum, ad Vithawdum Ducem, hæc ſumma erat, Conuenire illum aliquando ſuæ pertinaciæ, et ambitionis finem facere, neque terrenam Coronam cum periclitatione tam perſonarum, quam Dominiorum deſiderare, neque auxiliatoribus Cruciferis fidere, ſatis vigere ſub memoria, et oculis incommoda, vtrinque ab illis accepta, quæ pro cautela, vtriſque habenda forent. Vtque nouos Spiritus, quos induerat, magnos magis quam vtiles, ingenti aſſentationum licentia et poteſtate, vagantes, corriperet, et ad ſalubria conſilia reuocaret. Nec in opibus confideret, quæ illi ferebantur magis, quam erant immenſæ, et Regiæ in viuendo ſuppellectili

atq; pompæ, expilationibus tum propriorum queſitæ. Ne q; Sigiſmundi Romanoꝝ Regis amicitiam ſuæ anteponeret, antiquioremue duceret et fidiorem, Veniunt itaq; ad illum pro feſto ſancti Michaellis in Grodno, taliq; noīe Regis et Regni, illum alloquuntur ſermone, Sentimus, inquiunt, Serenīſſime Princeps, te Regij noīs, auidū eſſe adeò, vt abiecta charitate fr̄na atq; vnione, non proſpectis periculis et bellis, quæ Dominiis vr̄is vtrinq; excidium et deſolatioē inducerent, ad Culmen Regium, oī niſu aſpiras, et Sigiſmundū Roānoꝝ Regem, qui tuo et Dn̄i nr̄i Wladiſlai Regis ſplendori inuidens, mira ſuæ aſtutia, inter vos, qui non ſibi tm̄mō, ſed etiam vicinis nationibus concordia errātis formidabiles, fortem conflauit diſcordiā, de mittenda Corona ſolicitas, Propterea modum et conſiliū ſaluberrimū, tam fidei q; prudentiæ plenum, aſſerimus, quo excellentiam Regiam conſcendere poteris, bn̄ficio fr̄is tui nō hoſtis, conditione pulcherrima non funeſta, q tibi etiam atq; etiam perſuaſum eſſe cupimus, et cupidinem fallacis et iniuſti Regni, de tuo pectore reſcindendā, Vt igr̄ Regio ſatieris honore, quem tantopere appetis, et vinculum fr̄nitatis, et charitatꝭ mutuæ, inter Wladiſlaum Poloniæ Regem et te, nullam ſentiat rupturā, Wladiſlaꝰ Poloniæ Rex, ſuum Diadema tibi dat et confert, et ne cogaris illud, à communi hoſte vr̄o Romanoꝝ Rege petere, conſentientibus ad id vniuerſis Prælatis et Baronibus Regni ſui, à quo aīo, de Regio honore, cedit, et vt illo fruaris, coronamq; Regni Poloniæ accipias, vltroneè conſentit, cum non dubitet te iuſtius et cōmodius q; ſe, cū ſit ſenio grandæuo confectus, et pro regimine Regni imbecilꝭ, et proles ſua tenera ſit, poſſe tam Regno, q; Ducatui præeſſe, qui adhuc retines ætatem vegetiorem, Occaſioni nouæ Coronæ, p̄ contentiones et bella querendæ ſublatam vides dum nobilior et vetuſtior tibi ſponte, authoritate Regis Roānoꝝ non intercedente offeratur, ſuꝑuacue nationes plurimas, gentes, et populos, opera Wladiſlai Regis et Polonorum in fidei vnitatem et Dominii contractos, Regij Diadematꝭ factus cupidine, et te ipſū qui nec ſucceſſorem vides te relinquere, bellis miſcere, et funeſtum inter illos ſerere Martem ſatagis, Elige potius et ſequarꝭ iuſtam Coronatioēm, et à qetis conſiliis non abhorreas, hancq; animi tui Regalis Coronæ cupidinem, aſſentatoꝝ pꝑſuaſioē magis, q; ſalubritate conſilii tui ingeſtam, moderatione meliori elimina, Sciturus Regem et Regnum Poloniæ, non ſolum armis Coronatioēm nouā tuam reſtricturum, Sed etiam oī tp̄e vindicaturꝭ, ſi tantam oblatioēm, et humiliatioēm Regis nr̄i, manuq; acceptare, et à propoſito, cedere detrectaueris, Teſtisq; erit nobis Deus, q nr̄is contemptis, quibus erectus ex paruo, longo tp̄e ſtetiſti, magnificatus, non in vtilitatem Dominioꝝ, ſed in perniciem, pergis, ſpreti conſilii, et flagrantis ambitionis pœnas, iuſtiſſimè qndoq; à te repetiturus. Mouiſſent verba hmōi Principis animū, nihilq; dubitabaturq;, q Alexander, prudentia et modeſtiā, qua pollebat vſus, pro reſcindenda diſcordiā, et bello ſenſim gliſcente, bonum et Ciuilem animū, monſtraturus fuiſſet, niſi illum à ſententiā ſui animi, p̄ter Cupidinem Regij Diadematis, quæ iam animo inſederat, pudor incepta rei, et aliquorū Polonoꝝ improba adulatio, ſpe eliciendorū munerū, qui etiam legationis p̄dictæ effectum, q; primum Sandomiriæ decreta fuit, ad ipſius noticiam clandeſtinè et velociter detulerant obſtitiſſet, Tempeſtate eni illa, aliquot notabiles Poloniæ Barones, Wladiſlai Poloniæ Regis Curienꝭ, et continui familiares, quos ipſe et dignitatibus, et largitionibus extulerat, Duci Lithuaniæ Vithawdo adhærebant, quos non charitas patriæ, non beneficia Regis ſui, non me:

tus Dei, ab aſsentando, et in proposito Ducem Vithawdum animando reuocabat, qui
que, quo fidelior cenſeri poſset eorum adulatio, ſpontaneo ſe ſacramento adegerat,
ipſi Duci contra Regem proprium, in his præſertim, quæ Coronationis negocium concerne:
rent, conſtanter adhæſuros. Et ſi res exigeret, penatibus et omnibus pignoribus in Po:
lonia derelictis, reliquam et perpetuam in Lithuania acturos ætatem. Catena ſiquidem
auaritiæ, et magnitudine largitionum et promiſsorum conſtricti, et à bono honeſtoque ad
prauum abſtracti, honeſtatis que propriæ, et charitatis patriæ, ignominiæ inſuper, quæ illos
manet, manebitque memoria omiſsa, obliti, Vithawdi Ducis ſpes et molimina, nutri:
ebant et erigebant, propriæ conſulentes ambitioni, et Vithawdi metientes opes, omniaque
venalia habentes, ad nutum licitatoris, Coniuges, liberos, patriam et neceſsarios, ip:
ſum denique Regem proprium prodituri, prefati Ducis cupiditatem, et Regni illecebram,
potentiam, opes, fælicitates, atque intelligentiam, ſingulasque vitæ actiones, quo in illos
et eorum auaritiam, magis munificus exiſteret, beatitudinis exiſtimatione, admiratione que
proſecuti, monſtrantes ſe non filios, vt erant, Regni Poloniæ, ſed priuignos, et mutu:
vteris, hoſtes et corroſores, qui fauorem et largitionem Ducis Alexandri Vithawdi,
patriæ incommodis et libertati, prætulerunt. Digni, qui pro tam nephario opere, cruciatus
perpetuæ captiuitatis, fuiſsent experti, Clementia tamen Wladiſlai Regis ipſis, et cunctis eorum,
confecto diſcordiæ bello, ignouit. Vltio tamen Diuina, plures eorum perſtrinxit, eo quidem
grauius, quo fuerat eis, eorumque truci ſceleri, Regia propiciatione facilius conde:
ſcenſum. Eadem que indulgentia, in alios Polonos et milites ſuos vſus eſt, qui inter Si:
giſmundum Romanorum, et Hungariæ Regem et Ducem Vithawdum, deferebant literas,
quæ adeò ſecreto deferri non poterant, quin in manus Regias deprehenſæ cum porti:
toribus, non venirent. Ideo autem in deferentes illas literas animaduerſum non eſt, ne am:
plior perueniret animorum irritatio, et ſpe reconciliandæ pacis omiſsa, crudelius,
rebus deſperatis, in certamen præſentis luctæ, fieret à parte vtraque deſcenſus. Wladi:
ſlaus enim Rex, animum Ducis Vithawdi, beneficiis et modeſtia, ſperabat ſe aliquando
et victurum et ſanaturum, cauſamque ſuam, vbi animus Vithawdi ſanari non poſset, Di:
uina propiciatione, quæ opera benignitatis et modeſtiæ, præmiare conſueuit, poſse rele:
uari ac defendi. Erant in Notariorum numero, pro ea tempeſtate, apud Ducem Vithaw:
dum duo viri nobiles, Luthko de Brzezye Armorum Doliwa, et Nicolaus Czebulka de Do:
mo Czieliepelie, truncum deferente pro inſigni, magna familiaritate Duci Vithawdo
iuncti, qui modeſtia interdum, aliquando et forti perſuaſione vt coronationis cura omiſsa,
ſe Regi Wladiſlao reconciliare, quanto celerius, curaret rogabant, enumerando ma:
la, quæ accidere neceſse eſset, Nec aſpernabatur Dux Vithawdus eorum ſermo:
nes, ſed mira patientia, omnia eorum auſcultabat, propoſita. Quos propterea, et genus illorum
nomino, vt integritatis, fidelitatisque illorum perpetua memoria, ad laudem eorundem
etiam in poſteros extendenda perſeueret. Quod ſi eadem fide cæteri Poloni ſe ſyn:
ceros præſtitiſsent, facilius fuiſset ambitio Ducis Vithawdi vel abrogata, vel ſanata.
Quoties itaque ab eiſdem duobus Notariis Luthkone et Nicolao Czebulka perſua:
ſus à rebus Coronæ inſenſatis et ambitioſis, animum auertere, et cupidinem Regni
deponere, Dominoque ſuo et fratri Wladiſlao Regi Poloniæ reconciliari, humiliatum
que animum et contritum, prefato Regi oſtendere perrexit, toties illum ab hac ſenten:
tia Regni cupido, et aſsentatorum palpatio, Polonorum præſertim deiecit. Contulit autem
Vithawdus Dux in Ioannem de Tarnow Palatinum Cracouienſem, Ciclos argenti centum,
et alia dona munifica, non tam vt illum honoraret, quam vt Sbigneum Cracouienſem Epiſcopum

Episcopum, qui maiora Coronationi suae impedimenta deferebatur ingerere exasperaret et a se neglectum atque despectum ostenderet. Ea tamen omnia Sbigneus Episcopus nihilipendisse atque irrisisse visus est, Vir contra auaritiam virtutis inuictae, Eamque largitionis contumeliam, aequissimo animo tulit, nec vllum tristioris vultus ostendit iudicium: de publico ministerio, praeter laudem bene administrati officii, nihil sibi rendicare cupiens Alexandro Vithawdo Duci magno Lithuaniae, etiam post irrogatum contemptum et contumeliam, verbis ad persuadendum compositis, in maxima vrbanitate et modestia verborum, ostendendo, euidenti et palpabili respectu, quod durum nimis foret, si beneficiis, a Rege in se collatis, rependat iniuriam, et pro Principatu Lithuaniae in eum, fratribus germanis neglectis transfuso ingratum se reddat, Dubium deinde ancipitemque belli euentum, Deum quoque pro iustiore causa staturum, Grauem insuper inuidiae sarcinam subiturus, si in Regem, vel potius Imperatorem suum arma conuertat, et bellis afficiat, qui illum paterno fouerit affectu, quique extulerit armis, equis, peccuniis, commeatibus iuuerit in aduersis nunquam deseruerit, exulemque et calamitosum sustulerit, Quodque multos bonos sua illi Regni cupidine, perditum iret, Deplorationem autem huiusmodi et accusationem in Sbigneum Crac. Episcopum, sciebatur fabricasse, atque ad aures Alexandri detulisse, Ioannes de Czizow de Domo Pulkosza, filius tunc Michaelis Czizowsky Castellani Sandomirien., qui expost adeptus fuit Castellanatum Cracouien., ipso Alexandro Vitawdo, qui nullum accusationis arcanum sibi communicatum reticere solitus erat, id ipsum Sbigneo Episcopo referente et prodente, Ad cuius purgationem Sbigneus Episcopus, paucis refellendo, et de integritate Ioannis de Tarnow confidendo respondit, Vltroneae se in Coronationem Vithawdi consensurum, si Palatinus Tarnawsky, suae legationis comes consenserit, Qua quidem prudentissima responsione, et accusatorem assentatoremque vehementissime confudit, et se ab omni culpa et accusatione, Palatinum vero Tarnawsky, ab omni suspicionis nota notabiliter vindicat. Retorquebant etiam nonnulli in Wladislaum Regem, magnam culpae partem, qui plurimum apud se posse Vithawdum permiserat, qui Diademate excepto, prope vniuersam Regni potentiam, cum Rege participabat, eaque indulgentia, studia Polonorum, vt propensius quam sat erat, Vithawdi rebus faueretur conuerterat

Draco insigne, initae societatis, a Sigismundo Rom: Rege Vithawdo Duci mittitur. Item Vithawdi cum Legatis Poloniae domum redeuntibus, de suscipienda Corona colloquium

Quinque diebus in Grodno absumptis, Regii Nuncii discedunt, quos Dux Vithawdus vsque in Volkoniska comitabatur. Ibi priore responsione in memoriam aduocata respondit, se nunquam Regium honorem aut titulum ambiuisse, Sed annis multis ad id per Sigismundum Romanorum Regem sollicitatum, Consiliariis suis dissensisse, nisi ipsemet Wladislaus Rex, instantia sua multiplici et prece, consensum suum extorsisset. Non licere itaque sibi coronationem, cuius publicatio, et in Summi Pontificis et Principum vniuersi Orbis, non solum Catholicorum, sed etiam Ethnicorum, notitiam peruenerat, omittere, Nolle tamen se amplius instare, pro Coronae missione spopondit, sed si mittatur, acceptionem eius non abnuiturum, Coronam vero Regni Poloniae, spoliato fratre

ſuſcipere fœdum ſibi et turpe deduxit, Cum vniuerſorum iuſtis contumeliis, pro vicio tam notoriæ ambitionis poſſet carpi, quod honorem et titulum Regium adeo expetierat, vt cum iniuria fratris ſui, et quaſi detracto Diademate tempora ſua ornare non erubuerit, Rogare igitur Legatos cœpit, quatenus Wladiſlaus Rex amplitudinem, ſibi deſtinatam, non diſtineat, non impediat, aut imperio ſibi, ſi proſequi coronationem diſtulerit, imminenti, quo illum alligauit, ſoluat, ſe velle ſibi et honori ſuo atque famæ proſpicere, nec moliri Regno Poloniæ bellum, ſed motum propulſare, Erat Duci Vithawdo mite et prudens ingenium, facileque ad bonam mentem, a proſecutione Coronationis fuiſſet reductus, Scitum eſt enim illum ſolicitaſſe, Sigiſmundum Romanorum et Hungariæ Regem litteris et Nunciis, ne ſibi Corona mitteretur et ignominia ſua, ex negligentia potius miſſionis, quam virtute repulſionis decideret, Ipſius tamen Sigiſmundi Regis, ac Cruciferorum de Pruſſia, pertinax induſtria, et vigilans cura, adeo ſuis conſiliis, perſuaſionibus, et monitis, Ducis Vithawdi animum incendebant, vt modeſtiæ, et prudentiæ ſuæ, cogerent eum obliuiſci: rati Wladiſlaum Poloniæ Regem, et Regnum ſuum Poloniæ, ſi incœpta perficerent, non ſecus quam in triumpho ducturos. Nam et pro illo tempore, quo cum Nunciis Regiis in Volkoniſka agebat, venit miles Auſtriæ Leonardus, ex parte Sigiſmundi Romanorum, et Hungariæ Regis miſſus, ferens ſibi inſignia Societatis ſuæ, certis legibus, quas quilibet accipiens, iuramento intemerate ſe ſeruaturum ſtringebat, qualificatas, quibus cautum erat, et vnus alterum, in aduerſis et proſperis, et quocunque caſu, nunquam deſereret, Draco autem Societatis prædictæ erat inſigne, rotunda figura ſe voluens, et capite caudam complectens, faucibus apertis, et flamma ructantibus, cruore in ſpina dorſi, in modum Crucis conſperſus, Cui ſignum Crucis, radios emittens erat ſuprapoſitum, Scripturam in medio talem continens, O quam miſericors Deus, iuſtus et clemens, Inſignia huiuſmodi, in præſentia Nunciorum Regalium oblata, Dux Vithawdus, pro vinculo ſocietatis ineundæ, reſpondit ſe nullatenus pro fraternitatis et ligæ vinculo, ſed pro muneris officio ſuſcepturum, ne iuramentum Wladiſlao Regi Poloniæ præſtitum, per præſtationem alterius, videretur temeraſſe. Tali reſponſo accepto Nuncii, in Poloniam reuerſi, quæ ſecum acta erant, ſingillatim Wladiſlao Poloniæ Regi denunciant et exponunt. Ad illaqueandum ſiquidem Alexandri Vithawdi Ducis, præfati Draconis inſigne mittebatur pro ſocietate, Vt Vithawdus ipſe amicus fieret Imperii et ſocius. Tunc profecto Scriptura illa implebatur Prophetalis, Draco ille quem formaſti ad illudendum ei, Draco ſiquidem ille et tortuoſus, et ſanguine reſperſus cum ſigno Crucis formatus apparuit, ſignificans per ſuum autorem, et illius ſuggeſtionem, ſanguinem Chriſtianum per bella fundi oportere

Martinus V. Papa Coronationem in Regem Lithuaniæ Vithawdi Ducis, datis ad Sigiſmundum Rom: Regem litteris, prohibet: quarum tenor inſeritur.

EX Sandomiria Wladiſlaus Poloniæ Rex in terram Lublinenſem progreſſus, exinde pro feſto ſancti Martini in Niepolomice rediit, ireque pro hyeme in Lithuania, propter diſſidium ſubortum, neglexit, Sed ex Niepolomiczo in terras Ruſſiæ per ſolitas ſtationes deſcendit, Vt autem Sigiſmundi Romanorum Regis reſtringeretur, et remitteretur, de Coronando Duce Vithawdo, audacia, fuit in præſentia Martini

Papæ, et Cardinalium, publicè Regis Wladiſlai noīe, contra Sigiſmundum Regẽ
et Ducem Vithawdum propoſitum. Qua Martinus Papa ꝑmotus, Aplīca ꝓhibitione
Sigiſmundo Regi Coronæ miſsionem, et Duci Vithawdo acceptationē per ſpeciales
lrās interdixit, quarum talis erat forma. MARTINVS Epūs, ſeruus ſeruo-
rum Dei, Chariſsimo in Chrō filiò Sigiſmundo, Roānorū, Hungariæ, Bohemiæ Regi
Illri, Salutem et Aplicam benedictionē. Nuper ꝓ parte Chariſmi in Chrō filii nri Wla-
diſlai Poloniæ Regis Illris, fuit ꝓpoſitum coram nobis, aſtante Collegio Venbliū
frūm nrōrū, ſanctæ Romanæ Ecclīæ Cardinalium. Q licet Sertas tua in celebra-
tione pacis, et reintegratione amicitiæ, quam inuicem ſolenniter, nobis id cupien-
tibus et operantibus contraxiſtis, eidem Regia fide promiſeris, q ipſum ꝑpetuis tem-
poribus haberes pro amico, et amicabilr ꝑtractares et ꝓſequereris eundem ſemper,
eiusq; liberos et hæredes, ſummis fauoribus, charitate, et bnīeuolentia ſingulari, et etiā
honorem ipſius Regis, et comoda ꝓcurares, nec vnq; quouis, quæſito colore ad aufe-
renda bona, Regna, Principatus, atq; Dominia ſua aſpirares, nec pro te vel alio, contra
eius ſtatum aliquid attentares, Imo ſi quid ꝑ aliquem attentari ſentires, in dammū
reale vel ꝑſonale Regis eiuſdem, ipſum ꝓuiſum faceres, et eidem pro poſse tuo aſsiſte-
res. Et quòd licet hmōi ꝓmiſsa, etiam cum iuramento firmaueris, ſcripturis Euange-
licis manu tactis, nihilominus vt Orator ipſius Regis aſserit, illorum oīm immemor
vel contemptor, Regium ſtatum et honorem eius enormiter offendendo, Ducatum
Lithuaniæ et trās Ruſsiæ, ipſius Regni Poloniæ membra, eidem iam dudū incorporata
et vnita, Dilecto filio Alexandro Duci Lithuaniæ, ad vitam eius Regia authoritate cō-
ceſsa, ꝓut aſserit idem Orator, ab ipſō Poloniæ Regno, ſeiungere ac liberare, et in no-
uum Regnum erigere, et ꝓfatum Ducem hmōi Regni Regem, in hanc ambitionē et cu-
piditatem dignitatis ſuaſionibus incitatum, conſtituere et creare ꝓcuras, Quod fieri
non poſse aſsertum eſt, ſine turpi nota ignominiæ tui nominis, ꝓpter conuenta ꝓdicta,
in pace facta cum prædicto Poloniæ Rege, et ꝓmiſsiones tuas, iuramento, vt ꝑ eundes
Oratorem aſseritur, firmatas, nec ſine ipſius Ducis dedecore, ꝓpter obligationem
ꝓfatam, qua obſtrictus eſt dicto Regi, præſtito etiam in ipſius manibus iuramento, ſine
ipſorum violatione manifeſta, Et q non minus conſiderandum eſt nobis et tibi, ſi ad hu-
iuſmōi erectionē Regni ac creationē, et Coronationē Regis inconſultè ꝓcedes, ꝓpter ma-
nifeſtam iniuriam, quam ſibi fieri ꝓfatus Rex et Regnum Poloniæ prætendunt, bellorum
pericula, vaſtitatesq; terrarum, ſtrages fidelium, et ſcandala maxima, vt aſserunt ſe-
querentur, quæ modis oībus euitanda ſunt. Propterea cupientes, vt tenemur, tantam
peſtem, tantumq; ꝑiculum auertere, à populo Chriano, Celſitudinem tuam charitati-
ue monemus, ex cordeq; requirimus, et rogamus per miſericordiā Ieſu CHRISTI,
vt in hac cauſa nihil facias feſtinanter, et ſine longa et matura deliberatiōe, ac Ecclīa
inconſulta, ne neceſsarium ſit poſtea, qui non poſſumus læſis poſtulantibus, negare iu-
ſtitiam, de violatione, vel non, iuramentorū, pacis et fœderū ꝓdictorum, cognoſcere, ꝓut
idem Rex Poloniæ deſiderare videtur, et forſan nos, cogente iuſtitia, reuocare, ſi quæ
ꝑperam fcta eſsent, cum tanto ſcandalo populi Chriani, Cuius te authorem et ſuſcita-
torem nedum eſse, ſed etiam ſuſpicari poſse non vellemus: ne fama tua, quæ vbiq;
clariſsima eſt, lædatur, et anima tua tanti peccati onere prægrauetur, et reus in ex-
tremo iudicio malorum oīm ꝓdictorū, quæ neceſsariò vt plurimū ſecutura videtur,
valeas denotari. Quare fili Chariſsime, in hac tam periculoſa materia, moderare

voluntatem tuam, et in hac parte, nr̃is paternis monitionibus et consiliis acquiescas, et viam aliis, per nos tibi apertam, de Oratoribus transmittendis, ad nos amplectaris. Nos etiam p̃fatum Ducem, p̃pter eius excellentiã et singularia bona, quæ fecit in propugnatione fidei Chr̃ianæ, magnifacimus, et paterna charitate diligimus, ac ipsum dignitate Regia dignissimum iudicamus, Sed vellemus eum cum pace, sine scandalo, sine iniuria, et sine discordia fr̃is sui, talibus ornamentis ornari, sicut alias scripsimus sublimitati suæ, Datum Romæ apud s̃ctum Petrum Idibus Nouembris, Pontificatus nr̃i anno quordecimo

Regiam dignitatem Vithawdus ne appetat literis Summi Pontificis hortatur

Martinus seruus seruorum Dei, Dilecto filio, Nobili viro Alexandro magno Duci Lithuaniæ, Salutem et Ap̃licam benedictionẽ. Nuper pro parte Charmi filii in Chr̃o Wladislai, Poloniæ Regis Ill̃ris, fuit propositum coram nobis, astante Collegio venblium Fr̃um nr̃orum, sanctæ Romanæ Ecc̃liæ Cardinalium, q̃ licet dudum nobilitas tua, fidem et connexionem, p̃fato Regi promiserit cum iuramento solenni, de consensu omniũ Principum et Baronum Lithuaniæ at Russiæ firmatam, ita, q̃ in omnibus, quæ concernant honorem eiusdem Regis, et amplitudinem Regni sui, deberes eidem præbere consilium, et fauorem, et nunq̃ esse aduersus ipsum Regem et Regnum, nec vnq̃ aliquas ligas, conuentiones, aut iuramenta cum aliquibus facere, sine licentia p̃fatorum Regis et Regni, Nihilominus, vt asserit ipsius Regis Orator, tu, omniũ immemor vel contemptor; firmam pacem et concordiã diu seruatam, p̃turbare, ac p̃dictos, Ducatum Lithuaniæ, et terras Russiæ, membra incorporata, et vnita Regno Poloniæ, Regia authoritate tibi concessa, ac ipso Regno seiungi et liberari, ac in Regnum nouum erigi, teq̃ eiusdem Regni Regem creari non recusas, seductus, vt idem Orator asserit, alieno consilio, Quod fieri non posse assertum est, sine turpi nota tui nominis, p̃pter dictas p̃missiones tuas, iuramẽto firmatas, Præterea, q̃ non minus considerandum est, nobis et tibi, si ad hmõi erectionẽ Regni, et creationẽ, coronationẽq̃ tuam inconsulte p̃cederetur; propter manifestam iniuriam, quam prætendunt fieri sibi p̃fatus Rex, et Regnum Poloniæ bellorum, pericula, vastitates terrarum, strages fidelium, ac scandala maxima, vt asserunt, sequerentur; quæ modis oĩbus euitanda sunt, Propterea cupientes, vt tenemur, tantam pestem, tamq̃ p̃iculum auertere a populo Chr̃iano, excellentiam tuam charitatiuè monemus, ex cordeq̃ requirimus, et rogamus, p̃ misericordiam IESV CHRISTI, vt in hac causa nihil facias festinanter, et sine deliberatione matura, ac inconsulta Ecc̃lia, ne necessarium nobis sit postea, qui non possumus postulantibus Iæsis negare iustitiam, de violatione, vel non, iuramentorum et fœderum p̃dictorum cognoscere, et forsan, cogente nos iusticia, reuocare, si quæ p̃peram facta esset, cum tanto scandalo populi Chr̃iani, q̃ tui causa suscitari nollemus, ne fama tua, quæ vbiq̃ clarissima est, lædatur, et anima tua, tanti peccati pondere p̃grauetur; et reus in extremo iudicio, malorum oĩm, quæ necessariò secutura videntur valeas denotari. Quare fili dilecte, in hac tam p̃iculosa materia, moderare voluntatem tuam, et in hac parte, nr̃is p̃nis monitionibus et consiliis acquiescas. Nos

enim te propter excellentiam tuam et bona eximia ac singularia, quæ fecisti in propagatione fidei Christianæ, magnificamus, et probitatem tuam et te plena charitate diligimus, ac dignitate Regia dignissimum iudicamus, sed vellemus personam tuam cum pace, sine scandalo, sine iniuria, et sine discordia fratris tui talibus ornamentis ornari, sicut alias scripsimus Serenitati tuæ. Datum vt supra.

Rursus Hussiani vastant Silesiam et Ducem Monsterbergensem occidunt

Bohemis Husitis, Slesiæ Ducatus, igne et gladio vastantibus, Ioannes Monsterbergensis Dux, qui Elizabeth relictam Spitkonis Melstinsky Palatini Cracoviensis duxerat in consortem, resistentiam oppositurus occurrit. Et Slesiæ militibus illum adiuuantibus, pugnam in die sancti Ioannis Euangelistæ prope Glocsko, acrem conserit. In qua militibus Slesianis, illum deserentibus, vt Ducali sanguini conueniens erat, occiditur, et Husitæ castris eius et rebus plurimis potiuntur. In die sancti Anthonii Oppidum Olauiam, quod a præsidio Husitarum tenebatur, a Slesitis captum et incensum est, et plures Husitæ illic necati. Capta sub eodem tempore plura Slesiæ Oppida ab Husitis, videlicet Cruczborg, quod Dobeslaus Puchala Polonus, Item Castrum et oppidum Nyemcze, quod Petrus Polyak, Item Oppidum Gliwicze, quod Sigismundus Coributh Dux in gubernationem acceperant. Ex his autem oppidis, plurima spolia, incendia, depopulationes, terris Slesiæ irrogatæ sunt. Et licet Wratislauiensis Swidnicensis auxilio Oppidum Nyemcze circumuallassent, tamen infecta re discesserunt. In die sanctæ Elizabet Castrum Wratislauiensis ecclesiæ Odmuchow, Husitis fraude Nicolai Halcslaw, alias Halczenow, Slesitæ deditum est. Qui sequenti anno captus, et capite truncatus, pœnas violatæ fidei dedit.

Anno Domini 1430

Confirmat Rex Wladislaus omnium Ordinum Regni Poloniæ iura et Priuilegia literis suis, quarum tenor inseritur

Natali Domini anni huius, Wladislaus Poloniæ Rex, apud Radom celebrato, pro diebus Carnispriuii in Iedlnam aduenit. Quo cum frequens Consilium Prælatorum et Baronum Poloniæ, ad suam Serenitatem fuisset congregatum, Wladislaus Poloniæ Rex, attenta Prælatorum et Baronum erga se et natos suos, fide, assistentia, et constantia, post varias deliberationes tunc digestas, nouis gratiis et prerogatiuis præmiando eorum opera, Regnum libertat. Et omnibus Ecclesiis Cathedralibus, item omnibus Monasteriis et Claustris, quorumcunque ordinum, Item omnibus locis Monialium, Et omnibus Ecclesiasticis personis, stationes, quocunque modo introductas, relaxat, et omnes Ecclesias Regni sui, personasque Ecclesiasticas, a stationibus Regalibus, in totum libertat, et absoluit. Item omnes abusus et grauamina, Regnum premenția, sustulit, plures articulos, qui sæpius reuocabantur in dubium, dilucidans et declarans, quemadmodum in ipsis literis, quarum tenor hic insertus est, latius continetur.

WLADISLAVS Dei gratia Rex Poloniæ, nec non terrarum Cracouiæ, San:
domiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cuiauiæ, Lithuaniæq; Princeps ſupmus, Pomeraniæ
Ruſſiæq; Dnus et hæres, Significamus tenore pntium, qbus expedit vniuer:
ſis, Quomodo libramine veræ rationis penſantes, intemeratæ fidei, et inſupera:
bilis virtutis conſtantiam, quibus incolæ Regni nri Poloniæ, in bellis et certamini:
bus, quæ cum pſperis, auſpice Domino, triumphorum nrorum ſucceſsibus, ſæpe ſæpi:
us, pro defenſione nra et Regni eiuſdem, hoſtium ſuſtinendo inſultus, ſuſcepimus,
placare nobis meruert, et votis nris, obſecundatione fideli, non abſq; variis pculis
corporum, et extenuatione rerum, deuota ſubiectione vbiq; paruerunt, et ſemper Ho:
rum intuitu, et contemplatione aliorum meritorum, quæ excelſa dona nræ munifi:
centiæ non indignè pmerentur; Volentes etiam, vt beneuolentiâ eorum et fidei af:
fectus, quos cum tanta ſynceritate in filios nros, præclaros Principes, Wladiſlaus
et Cazimirum, direxerunt, quorum vnum, quem appetiorem, ad Regimen Regni
cognouerint, nris requiſitionibus admoniti, ſibi, expleta vitæ nræ periodo, p Rege,
Principe, Dno et hærede, Regni huius Poloiæ, et terrarum Lithuaniæ, Ruſſiæq;, quas præ:
clarus Princeps dnus Alexander, als Vitholdus, magnus Dux Lithuaniæ, fr:
nr Charmus, prout in pntiarum poſsidebat, debet ad tpa vitæ ſuæ poſsidere, et poſt
obitum eius, ad nos et filios nros ac Coronam, vera et hæreditaria ſucceſsione de:
uolui, ſicut patentibus lris ad hoc confectis, palam eſt, deuotè et humiliter ſuſce:
perunt, et Corona Regni, ſceptriſq; Regalibus, cum ſolemnitate cæremoniarum debita
promiſerunt, tanq; verum et legitimum ſucceſsorem, poſtq; ætatem legitimam habue:
rit, inſignire, dignis, pro grata viciſsitudine, Regiæ celſitudinis muneribus com:
penſentur; omnia iura et Priuilegia ipſorum, quæ dudum circa Coronationem nram, et aliis
poſt modum momentis et temporibus, ipſis conceſsimus, vel quæ eis alii Reges et
Principes, veri hæredes Regni Poloniæ, nri prædeceſsores, ab antiquis temporibus, con:
ceſserunt, patrocinio pntis nri Priuilegii ratificamus, approbamus, renouamus, et
confirmamus, ſub infra ſcriptorum, moderamine articulorum. Quorum regulatione, ſi quæ
obſcura tenor pdictorum Priuilegiorum, comphendit, ſenſum recipient clariorem, et am:
bigua oi dubietate carebunt, per quæ intellectus confundi, et naſci errores conſue:
uerunt. Primo qdem q vniuerſas ædes ſacras, ſeu Ecclas, in oibus earum iuribus,
immunitatibus et libertatibus, à metis et diſtinctionibus antiquis, qbus, tpibus,
diuorum Prædeceſsorum nrorum, Poloniæ Regum et Ducum fruebantur, volumus omni:
mode conſeruare, Dignitates aut Eccliaſticas et Sæcularium Regni Poloniæ, æquo modo
circa iura et conſuetudines ac libertates ipſorum, quæ et quas tpibus Seniorum Prin:
cipum, Dominorum, Caſimiri, Ludouici, et aliorum Regum, et Ducum, hæredum Regni Polo:
niæ, obtinebant, dimittimus perſiſtere, et pmanere. Quas qdem Dignitates, cum vaca:
re contigerit, nulli extraneo terrigenæ, niſi nobili benemerito, et in fama laudatæ conſer:
uato, illius terræ, in qua hmoi Dignitas vel honor vacauerit, Terræ vidz Cracouien, ter:
rigenæ Cracouien, Sandomirien, Terrigenæ Sandomirien, et in maiori Polonia, terri:
genis Poloniæ maiorum, et ſic de aliis trris Regni Poloniæ, dabimus, vel quomodolibet con:
feremus. Sup qbus etiam Dignitatibus Eccliacis, et Sæcularibus, lras expectati:
uas, nulli pſonæ dabimus in futurum. Et q pdictas Dignitates, tam Eccliacas, q; Sæcu:
lares, non debemus minuere, nec etiam ſuffocare, et poſseſsiones, cenſus, aut ſalaria,
ad eas ptinentia, iuris debito examine, non auferre. Item quia p Tenutarios Caſtrorum,
et fortaliciorum, alienæ gentis, et extraneæ nationis, Regnum in ſe et ſuis partibus

crebrius periclitari contigit, pro eo et ex eo, nulli Duci, et de Ducali genere descen:
denti, seu extraneo alienigenae cuipiam aliquod Castrum, fortalicium aut Ciuitatem
ad regendum, pro tempore, vel in aeuum dabimus, consignabimus, aut quomodolibet conferemus,
nec etiam aliquem talium in Capitaneum aut Tenutarium, terrae alicuius, aut terrarum
Regni nostri praedicti, praeficere aut surrogare. Item promittimus insuper et spondemus, quod
dum ad requisitionem nostram, nobiles nostri Regni, extra metas eiusdem Regni nostri ad
repellendum hostium saeuiciam, transire contigerit, ipsis satisfactionem condignam pro capti:
uitate, caeterisque damnis notabilibus faciemus. Metas vero seu limites saepedicti
Regni, memorati nobiles ab insultu et incursu aemulorum et hostium, propriis damnis
sumptibusque tueri debent, et omnimode teneantur. In casu vero, quo aliquis aemulus Re:
gni nostri quocunque modo illud intrauerit, et cum eodem conflictum inter metas e:
iusdem Regni terrigenas nostros facere contigerit, eisdem terrigenis pro captiuitate
duntaxat. Si verò extra metas idipsum fieri contigerit, tunc et pro damnis, si quae
esse quo absit incurrerent, et pro captiuitate, satisfactionem condignam impendere. Captiuos
autem quoslibet, quos extra et intra metas Regni praedicti per nostros terrigenas capi contige:
rit, pro depactatione, per eosdem captiuos nobis facienda, retinere volumus penitus
et habere. Item promittimus, quod si tempore, se offerente, et necessitate vrgente, in speciali:
cuius expeditionis futurae contra hostium et aemulorum insultus et hostilitates, terrige:
nis nostris pecunias, videlicet quinque marcas super hasta quamlibet dare et distribuere nos con:
tingat. Casu verò seu successu temporis afferente, dum intra spacium quinque annorum,
post distributionem pecuniarum, sic, vt promittitur, factam, ad expeditionem non processerimus,
extunc iidem terrigenae, ab huiusmodi seruitiis, ratione praedictarum pecuniarum faciendis, erunt
soluti penitus et exempti. Si autem intra decursum eorundem duorum annorum, ad expeditio:
nem cum eisdem terrigenis nostris transitum fecerimus, et extra metas Regni cum
expeditione processerimus, extunc iidem terrigenae, et ab eisdem pecuniis, et serui:
tiis praetextu earundem similiter sint soluti. Item promittimus pro Inclytis filiis nostris praedi:
ctis, quod postquam dante Domino, vnus illorum in Regem electus, Sceptra Regni amplectetur, mo:
netam ex quocunque genere metalli absque consensu et consilio speciali Praelatorum, et Baro:
num Regni Poloniae, cudere non permittet: quemadmodum nos sine ipsorum, consensu et
consilio huiusmodi monetam cudere noluimus, nec cusimus. Absoluimus insuper et perpetuo
liberamus omnes et singulos, omnium terrigenarum nostrorum colonos, ab omnibus solutionibus,
contributionibus, exactionibus, vecturis, laboribus, equitaturis, podwodi dictis, an:
gariis, grauaminibus, frumentorum dationibus, dictis Sep, vulgariter, praeter quam
duos grossos, monetae vsualis Polonicalis, et in Regno Poloniae communiter currentis.
Quos quidem duos grossos quilibet Colonus praedictorum, terrigenarum, de quolibet laneo possesso,
etiam si illum plures personae possideant, Scultetis eorum, et seruitoribus, quos ab huiusmodi
solutione duorum grossorum esse volumus liberos et exemptos, nec non molendinato:
ribus, tabernatoribus et hortulanis, nec collentibus agros, hoc est mansos seu laneos
integros vel medios, duntaxat exceptis atque demptis, singulis annis in futurum, in
festo sancti Michaelis Archangeli, vsque ad diem sancti Nicolai, soluere sit astrictus. Si autem
praedictorum, Molendinatorum, vel Tabernatorum siue hortulanorum aliquis, integrum agri lane:
um coluerit, tunc ad solutionem duorum grossorum, si verò medium laneum ad soluendum
vnum grossum, similiter monetae praedictae nobis sint astricti. Ad quos quidem duos grossos
monetae suprascriptae, olim Serenissimo Principi domino Ludouico, Regi Hungariae, et Poloniae
soluere libere se submiserunt. Quod si intra praefixum terminum nobis aliqua villa

pecunias hmōi soluere neglexerit, extunc Exactor nr̄, quem pro eadem exactione
tollenda duxerimus deputandum, in eadem villa vnum bouem, ratione non solutionis
absqꝫ spe restitutionis habebit recipiendi facultatem oīmoda, Si vero intra quot:
decem dies, post eiusdem bouis receptiōm, eadem villa, et quævis alia, dicta pecunia
non soluerit, extunc Exactor nr̄, duos boues consimili modo, sine spe restitutionis re:
cipiet, atqꝫ tollet, Memoratus etiam Exactor pecuniarū pdictarū, prætextu notæ, quæ
Napisne dicitur, nihil exigat, neqꝫ tollat, et nihilominus l'rīs suis Colonis quietet de
Solutis, De Ciuitatibus aūt antiquis et nouis, tpe nr̄i regiminis locatis, sic statuimus,
q ille Ciuis seu Oppidanus, qui Ciuitatem, cum vxore, filiis, et familia inhabitat, et agrū
solus, vel per suum hortulanū aut agricolā, colit, non teneatur ad pdictā Poradlne
pensiōm, Sed si antē Ciuitatem vel Oppidū, residet, soluat pfatā Poradlne pensiōm,
ac si in villa resideret, non obstante, q ad ius et iurisditiōm eiusdem Ciuitatis, seu Op:
pidi ptinere, vel cum eis onera sufferre perhibeatur, Item spondemus, q in nulla trā
totius nr̄i Regni Poloniæ, iusticiariū constituere volumus, vel quomodolt surrogare,
Præterea, pmittimus singulos articulos et clausulas, nullo vicio falsitatꝭ deprauatas,
Sermoꝝ Principum. dn̄orū Casimiri et Ludouici, ac oīm̄ alioꝝ Regum, Dvcum,
qui vera successione hæredū antiquoꝝ Regni Poloniæ, nr̄orū pdecessorū, Ecctiis,
terrigenis, Ciuitatibusqꝫ concessas, pserttim comodū et pfectū nostrū, Regniqꝫ Poloīæ
sæpedicti et ipsius incolarū concernentes, firmiter et inuiolablr̄ ppetuis temporibꝫ
obseruare et tenere, Item pollicemur, quod nullas stationes, seu procurationes, vl
descensus, in Ciuitatibus, Villis et hæreditatibus, Curiis ac Prædiis, Ecctiarꝫ, Nobiliū
et terrigenarū nr̄orū faciemus, Si verò casuālr, opportunitate, et necessitate nos
cogente, stationem in bonis, Ciuitatibus, Castris, aut Curiis Ecctiarū vel nobilium
nos facere contigerit, tunc nihil vi vel potentia, recipere faciemus, vel quomodolt fa:
cere recipi pmittemus, imo quæqꝫ necessaria, nr̄is pecuniis ppriis volumus compa:
rare, Cæterum pmittimus et spondemus, q nullum terrigenā possessionatū, pro ali:
quo excessu seu culpa capiemus, seu capi mandabimus, nec aliquam vindictā in
ipso faciemus, nisi iudicio rationabilr fuerit conuictus, et ad manus nr̄as, vel nr̄oꝝ
Capitaneorū, per Iudices eiusdem Terræ, in qua idem terrigena residet, præsentatꝰ,
Illo tn̄ homine, qui in furto, vel in aliquo publico maleficio, vt pote incendio, homicidio,
voluntario, raptu virginum et mulierū, villarū depopulationibus, et spoliationibus de:
phendetur, Similiter illis, qui de se nollent debitā facere cautiōm, vel dare, iuxā quan:
titatem excessus, vel delicti, duntaxat exceptis. Nulli aūt bona seu possessiones re:
cipiemus, nisi fuerit iudicialr per Iudices competentes, vel Barones nr̄os, nobis con:
demnatus, Item pmittimus, q oībus terrigenis, cum bonis, et hæreditatibus nr̄is li:
mites, postulantibus ac petentibus, non denegabimus. Item pollicemur, q oēs trās
nr̄as Regni Poloniæ, etiam terram Russiæ includendo, Saluis tn̄ auenæ Contributio:
nibus, de quibus nobis, ad tpa vitæ nr̄æ, sola Russia respondebit, ad vnum ius, et vnā
communem legem oībus trīs reducemus, reducimusqꝫ, adiuuamqꝫ et vnimus tenore
prn̄tiū mediante. Item attendentes, q dicti nr̄i Regnicolæ, et inhabitatores Regni,
in fauorem nr̄æ Mtis, Priuilegiis ipsis, per nos et nr̄os prædecessores concessis, quan:
doqꝫ derogarunt, eadem ipsoꝝ, Priuilegiā nr̄a, et Prædecessorū nr̄orū Regum et Du:
cum ac hæredū tlimorū, et rerorum Regni Poloniæ prædicti, ad statū priorem re:
ducimus, reintegramus, restauramus, ac præsentis scripti patrocinio confirmamqꝫ,
ratificamus, et declaramus, ipsa robur obtinere firmitatis. Item si qui terrigenæ

aut quivis alii incolae Regni Poloniae prędicti, pendente lite in iudiciis, pro quibuscunque causis concordare voluerint, a poenis nostris, ac Iudicum, et Subiudicum Palatinorum, et Castellanorum, eosdem liberos facimus et solutos, Item promittimus, quod nullas poenas super nobilibus, ad quas nobis iudicialiter fuerint condemnati exigendas dabimus, Sed eas per nos, aut per nostros Capitaneos, et Officiales exigemus, et exactas, in nostrum beneplacitum convertemus, Item omnes Incolae terrarum Cuiavien et Dobrzinen de avena solita quam nobis solvere consueverunt, ad decem annos dumtaxat, nobis respondere sint astricti: Quibus revolutis, ab huiusmodi avena liberi sint et exempti, Item Notarii terrestres ad officium Notariatus promoti, semper soli Iudiciis, et non per aliquos surrogandos vel scribas resideant, ubi commode potuerint, alias liceret eis habere substitutos, quos Baronibus, Iudicibus terrarum, in quibus officium huiusmodi possident substituendos, praesentare teneantur, Et quod tales sint bonae famae, et a dictis Baronibus, ac Iudicibus ad huiusmodi officium approbati: Alias, nobis continuo haec ipsorum officia, aliis habilioribus, et magis assiduis, conferenda sint affecta, Nulla autem levis causa, nisi ardua, absentiam Notariorum poterit excusare. Harum quibus sigillum nostrae Maiestatis est appensum testimonio literarum. Actum in Iedlna, sabbato ante Dominicam Invocavit. Anno Domini Millesimo, Quadringentesimo, trigesimo, Praesentibus Reverendis in Christo patribus, et Magnificis, ac Nobilibus Alberto sanctae Ecclesiae Gnesnen Archiepiscopo et Primate, Sbigneo Cracovien, Ioanne Wladislavien, Stanislao Posnanien, Ioanne Chelmen Episcopis, Ioanne de Tarnow Cracovien, Sandivogio de Ostrorog Posnanien, Nicolao de Michalow Sandomirien et Capitaneo Cracovien, Andrea de Domagosicze Calisien, Stiborio de Borzislawicze Lancicien, Iarando de Brudzewo Wladislavien, Palatinis, Petro Bnino Gnesnen, Michaelle de Czizowo Sandomirien, Petro de Sernik Calisien, Floriano de Korithnicza Wislicien, Martino de Calinowa Siradien, Dobcone de Oleschnicza Woynicen, Sbigneo de alto monte Rospierien, Ioanne de Kretkow Dobrzinen, Ioanne de Lichin Sremen, Dobrogostio de Kolen Camenen, Ioanne de Laszcynicze Sanocen, Castellanis, Petro Schafraniecz Cracovien, Petro Cordebog Posnanien, Andrea Cziolek Sandomirien, Dobrogostio de Schamotuli Calisien, Alberto Malsky Lancicien, Wilkone de Krosthowo Brzesten, Andrea Dunin Wladislavien, Andrea de Lubin, Dobrzinen, Succamerariis, Paulo de Bogumilowicze Cracovien, Ioanne de Sprowa Sandomirien, Andrea de Lubiwiec Brzesten, Mathia de Suchodol, Lublinen Iudicibus, Martino de Rogi Cracovien, Nicolao de Pliesow Calisien, Iacobo de Strigye Dobrzinen, Vexilliferis, et aliis militibus, nobilibus in generali Parlamento seu Conventione constitutis, Datum per manus praedicti Reverendi patris domini Ioannis Episcopi Wladislavien, Regni Poloniae Cancellarii, et Venerabilis Wladislai de Oporow Decretorum Doctoris, Praepositi Lancicien, et sancti Floriani ante Cracoviam eiusdem Regni Vicecancellarii.

Literis Vithawdi acceptis Legati ad eum rursus mittuntur, qui eum, res novantem corriperent.

Sciens autem Dux Vithawdus in Iedlna, et Wladislaum Regem et Praelatos Baronesque Poloniae convenisse, scribit Praelatis et Baronibus Poloniae literas, ingeminans plures querelas de Wladislao Rege, quod ipsum coram summo Pontifice, et Regibus Catholicis dehonestaverit, notando eum de Corona Lithuaniae in praeiudicium Regni sui ambitione, non attendens, quod ipsum ad dandum consensum praedi:

ctæ Coronationi, ipſemet pluribus pcibus et illexerit et ptraxerit, Itaq; ad reſpon:
dendum hmoi ſuis lris, et ad corripiendu eum, q à Prælatis et Boiaris Lithuaniæ
noua iuramenta, con ſtatu Regis, et Regni Poloniæ tendentia exigeret, et Caſtra
vicina Poloniæ Regno firmaret, Sbigneus Cracouien Epus, et Nicolaus de Micha:
low Palatinus Sandomirien, in Lithuania tertio ad illum mittuntur. Qui in Gro:
dno p diebus Paſchæ ipſum aggreſſi, verba nomine Regis faciunt, Non eſſe Wla:
diſlau Regem eius dementiæ, vt velit eu, cum quo vnus ſpiritus ſemp fuit, et eius
commodis et amplitudini fauebat, confundere, Sed ſi coram Sumo Pontifice, et
Catholicis Regibus queſtus eſt, id egit, neceſſitate compulſus, ne iuri ſuo p Corona:
tiom nouam fieret pjudiciu, Sigiſmundi Roanor, Regis authoritate, quam p Apli:
cam Sedem, opere pcium erat reſcindi et abrogari, Corripiunt q; illum, de nouorum
iuramentor, exactione, et Caſtrorum firmacoe, Rogant, vt auerteret, parumper
ab ambitione Coronæ ad potiorem cogitatiom, cognitiomq; animu. A quo p reſpon:
ſo accipiunt. Nihil ſe con Statum Regis et Regni machinari, nec ideo iuramen:
ta exegiſſe, aut Caſtra firmaſſe, vt velit hoſtem ſe Regno profeſſum bella mo:
uere. Sed qm pſpiciebat ſibi, ne aliqui hoſtes occuparent eum incautum, cum
certum erat, Bohemos hæreticos, Wladiſlaum Regem, crebris Nunciis et pci:
bus pulſaſſe, vt illis p Regnum ſuum con Pruſſia et Lithuania tranſitum per:
mitteret. Et hanc Bohemoru petitiom, Wladiſlau Regem, con morem ſuu ſup:
preſſiſſe, et ab ipſo Duce Vithawdo celauiſſe, Talem reſponſiom, callidam et
vafram magis, q; fidelem et puram Dux Vithawdus dedit, Legatis Regiis, ad
colorandum id, q ante iam animo de Coronatione ſua, et reſiſtentia Regno Po:
loniæ facienda, ſumpta Corona agitabat. Neq; em Wladiſlaus Poloniæ Rex
fuiſſe ſcitus eſt tantæ crudelitatis et dementiæ, vt Bohemos hæreticos, aut
in Lithuanos, quos ſuma diligebat charitate, aut in Cruciferos, cum quibus
pacem ppetuam obſeruabat, pmitteret graſſari, Sed vt vulgo aiunt, Vitawdus
Dux, nodum in ſcirpo quærebat. Neq; aius ſuus, cupiditate Coronæ ſuæ illectus,
qbuſuis euidentibus rationibus ſanari poterat, cum res ſecundæ, natura q; eius
vt fit, in deteriora conmutaſſent, ſpecioſiora q; magis q; tutiora dantibus conſiliu
credidit pcipitandus à peſſimis conſultoribus, vel potius aſſentatoribus, niſi
Deus illum de medio ſuſtuliſſet

Poloni ſacrilegi, qui templum Czaſtochouiæ
Virgini Mariæ Sacrum ſpoliarunt, partim
capitali ſupplicio afficiuntur, partim in vin:
cula coniiciuntur, partim Diuina vltione intra an:
num turpiter pereunt

EX Iedlna Wladiſlaus Rex Poloniæ, per Sandomiria, et alia loca tranſitu
agens, Cracouiam deuenit, Vbi commoratus aliquot diebus, in partes maior
Poloniæ, p ſtationes ſolitas pceſſit, et feſtum Paſchæ in Caliſch egit, Exiſtiman:
tes aut quidam Nobiles Regni Poloniæ, qui patrimonia ſua nimis pdige effuderat,
et ære alieno tenebantur, Clauſtrum Czeſtachowa, als Clarumontem, Ordinis ſcti
Pauli primi heremitæ, magnis theſauris et pecuniis locuples eſſe, eo q illic ex vniuer:
ſo Regno Poloniæ, et ptibus vicinis, Slesia vzt, Morauia, Pruſsia, Hungaria in fe:

ſtiuitatibus ſanctæ Mariæ virginis, cuius in loco illo rara et deuota ſculpturæ habe:
batur imago, fiebat concurſus, ppter ſtupenda prodigia, quæ in curatione languido:
rum, p ſuffragiu Dnæ nræ, in illo loco contingebant, aſſumptis ex Bohemia, Morauia
et Sleſia, latronibus, in die feſto Paſchæ, in Monaſteriu prædictum irruunt, Et the:
ſauris non repertis, fraudati ſpe ſua, in ſacra vaſa, Calices vczt, Cruces, et ornatus,
manus violentas iniiciunt, Ipſam etiam imaginem, glorioſiſsimæ Dnæ nræ, auro
et gemmis, qbus deuotione fideliu veſtita erat, ſpoliant, Nec ſpolio contenti, vultu
imaginis p tranſuerſu macrone tranſfigunt, ac tabulam, cui imago inhærebat, fran:
gunt, vt non Poloni, ſed Bohemi, ex opibus tam crudelibus et nefariis iudicarentur.
Tali nefario opere expleto, magis infames q̃3 diuites, ex Monrio paucis onuſti præ:
dis, egrediuntur, Res ipſa longo tpe, p Bohemos hæreticos, qui in Sleſiæ oppidis et
Caſtris, Poloniæ vicinis, conſederant, putabatur patrata. Et iam, tam Wladiſlaus Rex
q̃3 Barones Poloniæ, de bello Bohemis inferendo, animu intenderant, diſcuſſo tñ
negocio, et veritate compta, in nobiles Poloniæ maleficos, grauiter animaduerſu
eſt, et plures in vincula coniecti. Sed et Diuinæ indignationis vindex gladius,
genitricis ſuæ infamia, non tulit, Oēs eñ fere, qui huiuſmōi ſacrilegio ſe fœda:
uerant, intra annum, turpi nece extincti ſunt. Erant aūt hmōi facinoris capita
Iacobus Nadobni de Rogow, de Domo Dzyaloſza, Ioēs Kuropathwa de Laczu:
chow, de Domo Srzeniawa, quos Wladiſlaus Rex captos, turri aliquanto tem:
pore apud Caſtrū Crac incluſerat. It Fredericus Ruſſiæ Dux

Czarnkowſkÿ Ioēs Legatos Sigiſmundi Rom:
Regis, lrīs de Corona, propediem ferenda, ad
Vithawdum miſsis ſpoliat

Feſto Paſchæ in Caliſch exacto, Wladiſlaus Poloniæ Rex, in cætera par:
tiu maioris Poloniæ loca, procedens, feſtum Aſſumptiōis ſanctæ Mariæ vir:
ginis, in Przedbo͞rz egit, Exinde cum quarta die in Andrzeiow veniſſet, affer:
tur illi lætus Nuncius, Ioannes Czarnkowſkÿ Succamerariꝰ Poſnanien, Is ſiqdem, ex
mandato Regio, cum miles nobilis de Domo Nalencz eſſet, et poſſeſsiones ſuas, vici:
nas Saxoniæ, et nouæ Marchiæ, haberet, tranſitu Legatoru Sigiſmūdi Roanorū Regis,
cum Corona in Lithuania, quos iam certu erat, cum Coronis et lrīs Vienna exiiſſe, et
p Saxonia, verſus Pruſsia, iter facere, miſſorū, obſeruabat: poſitis in pluribus viis
et paſsibus vigili et armata cuſtodia, Nec parcebat exploratoribus et Nunciis, ſed
in oīa loca, per quæ veriſimilr Nuncii pfati forent tranſituri, ſuos mittebat, abunde
illis largiens expenſas. Ad Coronandu eñ Ducem Vithawdu, et Conſorte eius Iuliana
conſignatus fuit primum dies Aſſumptionis ſctæ Mariæ virginis, Sed Nunciis cum
Coronis tardius venientibus, iterum alius dies, vczt ſctæ Mariæ Natiuitatꝭ in Vilna con:
ſignabatur, Et Dux Vithawdus plures Principes Ruſſiæ, vczt Moſkwenſem, Thweren:
ſem, Odoiouien, Magrum et principaliores Comendatores Pruſſiæ, et Thartarorū Impe:
ratorem inuitauerat, Itaq3 nihil dubiu erat Nuncios, cum Coronis ppediem venturos,
de quo et lrīs et Nunciis Sigiſmundꝰ Rex, Vithawdu Ducem certificauerat, Et quo am:
plius eſſet, de Nunciorū aduentu et Coronaru allatione certus, Baptiſta Czigala
vtriuſq3 iuris Doctorem, militem Italicum Ianuenſem, et Sigiſmundu Roth Almanu

Sleſitam, ante Nuncios, Coronam deferentes, p̄mittit in fines, vt non ſolum Nuncias
cum Coronis venien̄ denunciet, ſed etiam, vt vacillantem Vithawdũ, multorũ ſugge:
ſtione, de poteſtate Roãnorũ Regis, an creare aliquem in Regem poſſit, confirment,
et ſcripturarũ authoritatibus doceant, et dilucident. His q̃z lr̃æ oẽs, Coronationẽ ad
ꝑpetuam rei memoriam firmantes, committunt, vt illas Duci Vithawdo ꝑferant, et ꝑſen:
tent, hæſitantemq̃z et dubium ſecurent. Aſſuit Diuina bonitas Wladiſlao Regi, et ſuo
Regno Poloniæ, protegens illum à laqueo, quem ſibi Sigiſmundꝰ Rex Roãnorũ, ꝑ hm̃oi
Coronationẽ, et ligam cum Duce Vithawdo, Cruciferis incluſis, initã, tetenderat. Præ:
dicti em̃ Nuncii, Baptiſta et Sigiſmundus Roth, dum Saxoniæ terris ſuperatis, in
Pruſſiam ingredi deberent, in Cuſtodes et gentes Regis, ꝑ dictũ Ioẽm Czarnkowſkÿ
ordinatas et locatas, facientes excubias, incidunt, et capti, oĩbus lr̃is quas ferebant, ar:
mis et equis exuti, ſponſione facta, q̃ ſe in Czarnkow, ꝓ certo die repræſentarent, pa:
rum prudenter dimiſſi, quos iuſtum erat in ꝓfundam caliginem Carceralem de:
trudi, obliti honoris et iuris gentiũ, obliti ſponſionũ, ad Ducem Vithawdũ in Lithua:
niã ꝑ Pruſſiã deducuntur. Et ſpolio, q̃ illis ſimul cum captiuitate acciderat, relato, am:
pliſsimis verbis ſpem bonam repromittunt, vt æquo animo ſit, etiã ꝑſuadent, nec mo:
ueatur tam leui aduerſitate, Nuncias cum Coronis ꝓ die conſtituto, nihil dubitet
venturas, Ducem Vithawdũ ꝑ ſe alioquin feruidũ, ad comprehendendũ Regalis
Coronæ faſtigium, aſsiduè ꝑſuaſionibus et ſtimulis incitabant. Dux Vithawdus,
et ſi, vt Princeps induſtrius, gnarusq̃z oĩm quæ ſubſequi debebant, ſciens Polono:
rũ aĩos feroces eſſe, fingit vultum ſe habere hilarem, ne hoſpites iã corroga:
tos et p̃ntes, pro ſuæ Coronationis ſolennitate, contriſtet, graui tñ dolore intrin:
ſeco, à ſe tñ artificioſè tecto, grandis ſuæ ad irritũ cadentis ſpei, coquebatur; Qui
illi, vt in ſequentibus narrabimus, primũ morbũ corporis, deinde mortem cõſciuit. Wla:
diſlaus Poloniæ Rex, apertis fractisq̃z lr̃is, quas ad eũ ꝑ ſtatũ Czarnkowſkÿ in An:
drzeiow detulerat, ſumma diligentia continentiã earũ ſingillatim recenſebat.
Multæ admodum erant lr̃æ, cum ſecretæ, tum patentes, q̃bus creatio Ducis Vithaw:
di in Regem Lithuaniæ, proceſſusq̃z omnis Coronationis et vnctionis Vithaw
di in Regem, ac Conſortis ſuæ Iulianæ in Reginã, et liga ꝑpetua Regnorum
Hungariæ et Bohemiæ, cum Lithuania, Cruciferis de Pruſſia et Liuonia, in ſocie:
tatem hm̃oi receptis, continebatur, De Rege et Regno Poloniæ crebra mentio, quæ
vel ſugillaret vel carperet ſtatum eorum. Multaq̃z alia clandeſtina auiſamenta
quæ ſpeciem tradimentorum habere videbantꝰ, eiſdem adiuncta fuerat, Hila:
ris tali ſucceſſu Wladiſlaus Poloniæ Rex, Ioẽm Czarnkowſkÿ de fide et ſynceri:
tate, in ſe et Regnum ſuũ cõmendatum, altis largitionibus, atq̃z donis remunerat.
Læta vniuerſo Regno hæc fuit nouitas, ſinguliq̃z Ioẽm Czarnkowſkÿ pro tanta fi:
de et opera in patriã miris laudibus celebrant.

Alii Legati Sigiſmundi Rom: Regis cum Co: rona ad Vithawdum miſſi, metu certorũ Polonorũ cuſtodiam de illis in finibus Regni habentium, per: culſi, ad Sigiſmundum redeunt.

ET quoniã ex literis Sigiſmundi Romanorũ Regis, taliter interceptis, cer:
tum erat, Nuncios notabiles, cum ex parte Imperii, tum ex parte Hungariæ

et Bohemiæ Regnorum, cum Coronis per Saxoniã verſus Pruſſiam tranſitum fa: cturos. Et ex parte quidem Imperii mittebatur Archiepus Maydeburgen, et ex parte Regni Hungariæ Petrus Iugo, filius Henrici Tauernicorũ Regalium Mgr, Laurentius de Hedrewar, Agasonũ Regalium Mgr, Ladiſlaus Ianitorũ Regalium Mgr, ex parte verò Regni Bohemiæ, Dux Przenko Opavien, et Potha de Potenſchen Bohemus, Specialibus legationibus, pro Imperio et Regnis, apud Vithawdum Ducẽ Vituri, q̃ſi concordi voto et conſensu Imperii et Regnorum pdictorũ, Coronatio ipsa debuiſset privilegiari, extolli et inſigniri, Itaq; Wladiſlaus Poloniæ Rex, eundem Ioannem Czarnkowſky viceverſa, ad obſervandũ ſtrictius et diligentius oẽs vias, per quas Nuncii, cum Coronis ituri forent, remittit. Sed is adverſa et gravi ægritudi: ne correptus, commiſsa exequi non potuit. Barones aũt et Nobiles, partium maiorũ, Polo: niæ, vz̃ Sandivogius de Oſtrorog, Palatinus et Captus Poſnanien, Dobrogaſtius de Sza: motuli Poſnanien Caſtellanus, Iarandus de Brudzewo, Palatinus Wladiſlavien, et clara patriæ ſydera, iuvenes, certificati ex lrĩs interceptis, de Nunciorũ, qui Coronas ferebant, adventu, quaſi ex composito, nullo monente aut mandante, arma celeriṁe ſumunt, et cum potentiã notabili, et exercitu validiſsimo, ſtationes in ſolitudine, in lo: co, qui Turzagora vocabatur, ponunt, pgreſsuri ad comphendẽdũ Nuncios Roanorũ Regis, quocunq; res poſtularet, penetraturi etiam ad vltima maris, et prohibituri Regni Poloniæ diſmembrationẽ. Nuncii itaq; pfati cum Coronis, auditis quæ gereban: tur, et conſternati animo, q̃ oẽs eorũ Nuncii, licet per varia itinera miſsi, per Polono: rũ Excubatores capiebantur, deliberatione ſupta, Licet iam ex Nuremberga in Francofordiã, ſupra Odram, et vsq; in Koſzein veniſsent, et illic plus, q̃ duobus men: ſibus fuiſsent immorati, pavore nimio pculſi, ne cum diſpendio rerum, etiam capti: vitatem fœdam incurrerent, vltra pgredi non audebant. Sed citato curſu, non ſine notabili formidine, ad Sigiſmundum Roanorũ Regem, p viam, qua venerant, re: grediuntur, Coronas miſsas et munera ſecum referentes. Continuabat aũt exer: citus maiorũ, Poloniæ ſtativa ſua in loco pfato, menſibus duobus, et diebus octo, nec inde diſcedere animus erat, donec Nuncii cum Coronis, vel capi vel repulſi fuiſset. Itaq; Pruſſiæ Mgr Paulus de Rusdorff, formidine hmõi exercitus actus, ne omnis moles hmõi motus in eum, quoniam faueret Coronationi Vithawdi, et tranſitum Nun: ciis cum Coronis, p trãs ſuas pmittebat, verteretur, mittit Nuncios, qui quærerent, à Baronibus et Capitaneis exercitus, an eos debeat æſtimare amicos vel hoſtes, et ſi quid molituri ſunt contrã eum, aut terras ſuas adverſi. His reſponſum eſt, Non eſse ſibi, præiudiciale, si exercitus Poloniæ intra fines Regni, ſe continens, ſedeat, rebus ſuis pviſionem neceſsariam opponens, ſi hoſtem eum experiri Mgr Pruſſiæ debeat, in tpe se denunciaturum. Nec abs re Mgr Cruciferĩcus Paulus de Ruzdorf, legationem ipſam ad Polonos tranſmiſerat, intelligens ſe iuſtam illorũ hoſtilitatem de: meruiſse. Neq; enĩ tantummodo Alexandrum Vithawdum Ducem ad acceptandum Co: ronas, vel potius ad ſcindendũ Regnum Polonicũ, ſuis animabat ſuggeſtionibus, ſed et cum multis armatorum millibus ſtabat paratus, Nuncios cum Coronis ventu: ros, ſi progredi pſeveraſset, p gentes ſuas hmõi, et Capitaneas eis præfectas, condu: cturus, quũ is tunc ſolus Vilnæ et in Lithuania ageret.

De reditu Legatorum cum Corona ad Sigis: mundum Rom: Regem, Dux Vithawdus factus

certior, vehementer in animo angitur, et morbum contrahit

Dux Vithawdus certificatus, exercitum maioris Poloniae in Turſa gora ad capiendum Coronas, quae ſibi et Conſorti ſuae Iulianae, cum magnis muneribus deferebantur, conſediſse, anxiari animo coepit, haud quaquam vacuus gravioribus curis, et ſolicitudinibus, cum exercitus in Turzagora conſedens, formidinem illi auferendae, vel ſaltem impediendae Coronae iniecerit. Unde nec ſe a verbis continuit. Itaque ad Polonos, qui propoſito ſuo favebant, converſus, dixiſse fertur: Vereor, inquit exercitum maioris Poloniae, turpem mihi allaturum diem et ſequeſtraturum me ab honore meo. Cum vero Poloni, paucitatem exercitus obiicientes, metum ſuum extenuare contenderent, et Nunciorum Coronas ferentium parem eſse potentiam allegarent, Vana eſt, inquit, conſolationis veſtrae perſuaſio, Nam vbi pares Nunciorum potentiae Polonis eſſent, quod minime reor, ferociora pectora, et mori deſtinata, etiam cum ampliori potentia confligere non dubitabunt. Haec Vithawdus, velut Princeps prudens, et expertus loquebatur. Nec eum fefelliſset opinio, ſi Nuncii cum Coronis magis progredi quam regredi elegiſſent. Interea Dux Vithawdus, de adventu Nunciorum, cum Coronis venturorum, ſpes aliqualem gerens, ad Coronationis ſuae ſolennia, diem vero Nativitatis ſanctae Mariae Virginis, multos orientis Principes, Magiſtrosque Pruthenicum et Livonicum cum eorum Commendatoribus invitaverat. Quibus Vilnam convenientibus, et Coronas expectantibus, cum ingenti gratulatione, litterae Legatorum afferuntur, ſignificantes ſe propter potentiam Polonorum, a metis Poloniae vſque ad mare Oceanum protenſam, et excubias diligentiſſimas, etiam in terris exteris poſitas, retroceſſiſse. Dux Vithawdus contra ſpem Nuncio accepto, quod Polonorum exercitus apud Turzagora excubias in Campeſtribus ageret, et quod propterea Nuncii Caeſarei, Coronas ferentes, reverti ſſet, ſtupore primum et indignatione, vt pote cui apud Polonos omnia venum ire, in animo haeſerat, deinde dolore ingenti exagitari coepit. Tum primum Vithawdus Dux quod ſibi parum credibile videbatur, pro comperto habuit, Polonis obſiſtentibus, non poſse conſequi Regium Diadema, quorum et ipſe, quamvis tunc hoſtis efferebat virtutem, quod et Romani Imperii, et duorum Regnorum ſpretis et nihilipenſis potentiis, libertatem et integritatem patriae lacerari non ſinebant. Ruborem autem, quem ex praeſentia invitatorum, et retrogradationis Legatorum conceperat, diminuturus, invitatos omnes vſque ad diem ſancti Michaellis, ſpes ſuas impleri exiſtimans, detinuit. Quo lapſo, ſpem omnem deponens, et faſtigio Regali ſe vehementius, quam conveniebat, fruſtratum iri dolens, licentiatis advenis et hoſpitibus, prae nimio dolore, et taedio, morbum ſibi qui Antrax nominatur, conſcivit. Non obmiſit tamen et tunc Vithawdus Dux, Cupidinem Coronae magnopere, expetere, quamvis animadvertiſset ſuper gratiam et pecuniam ſuam effuſam, maiorem facti et ambitionis ſuae invidiam acceſiſse. In animo enim ſuo, alioquin modeſto, et bene inſtituto, auri, argenti, virorum, equorumque, et ceterae nobilis ſuppellectilis abundantia, aſſentatorum adulatio, Conſortisque Iulianae plus quam muliebris, ad capeſſendum Regii Diadematis honorem, ambitio ſpiritum ſuapte langueſcentem, Regii faſtigii ambitum excitabant.

Wladiſlai Regis in Lithuaniam adventu, Dux Vithawdus animum Coronationis ſuae deponit

Ex Andrzeiow Wladiſlaus Poloniæ Rex Viſliciam, et Nouam Ciuitatem progreſſus, reſiduum tempus æſtatis, per ſtationes ſolitas abſumpſit. Dum autem octo diebus ante feſtum ſancti Michaelis in Lublin ageret, et frequens Prælatorum, Baronumque numerus ad eum conueniſſet, ſuperuenit ad ſua Serſten Ducis Vithawdi Nuncius, Nicolaus Maldrzik Polonus, de Domo Roſæ, rogans multifariis precibus, nomine Ducis Vithawdi, ut in Lithuaniam venire pro inſtanti hyeme dignaretur, nec reſpectum aliquem hoſtilitatis conciperet, Ipſum iam omnem animum et intentionem Coronandi ſe in Regem præciſiſſe. Rex etſi auidus erat tranſeundi in Lithuaniam, quatenus illic venationes tractaret, Prælatos tamen et Barones ſuos, tunc præſentes conſuluit, Plurimis enim, ſed et ipſi Regi ſuſpecta erat huiuſmodi inuitatio, ne quid grauius Vithawdus in Regem dolis, vel vi aperta conſuleret, vel ne largitionibus profuſis Regem et Poloniæ Barones ad conſenſum inclinaret, Et dum communi deliberatione decerneretur, ut in Lithuaniam rogatus iret, et reſiduum fomentum ambitionis Coronæ in Duce Vithawdo ſubmoueret, et extingueret, veriti Prælati et Barones Poloniæ, ne reconciliatio Regis et Ducis, rem Coronationis de nouo reintegraret, præſentes enim in Lithuania, Baptiſta Ductor et Sigiſmundus Roth aderant, qui monere et ſollicitare Ducem Vithawdum non deſiſtebant, ut Coronis Vilnæ fabricatis, coronari ſe permitteret, cum huiuſmodi Coronationem, Romanorum Rex Sigiſmundus eſſet ratificaturus. Vithawdus autem ipſe diebus ac noctibus, multis ſuſpiriis anxius, cum animo ſuo trahebat, omitteret ne cupidinem Regni, Nunciis, Coronas ferentibus reuerſis, an nouis ingeniis, quæ ſibi per Baptiſtam, et Sigiſmundum Roth ingerebantur, vrgeret fortunam, qua hactenus parum proſpere vſus fuerat. Itaque licet reuerſione Legatorum Coronas ferentium audita, plurimum contabuiſſet, inſtigante tamen Baptiſta, et Sigiſmundo Roth, ſpem ad futura magis magiſque erexit. Et non iam per contentionem, cuius vires euanuiſſe viderat, ſed modeſtia, prece, et largitione poſſe, ſi Rex Poloniæ in Lithuaniam veniret, defungi cupidine nouæ ſpei, nouæque Coronæ putabat, nouis dolis inescatus et inuolutus. Ingenti itaque modeſtia Dux Vithawdus angebatur, tanquam in obſcura et ſordida caſurus ex ſplendidis, quem magno pruritu ſperata fefellerant, tunc regnare ſatagens, cum deſinendum fuerat. Itaque ne res Coronationis nouarentur, Sbigneus Cracouienſis Epiſcopus, precibus omnium Prælatorum, et Baronum Regni rogatus, non ignarus, quantum ſibi eſſet Dux Vithawdus infeſtus, ire tamen conſenſit in finem, ut et Regem a conſenſu in Coronationem auerteret, et ſi quæ decreta ad id facta aut concluſa eſſent, reſcinderet, et vbi Coronatio tractari et conſignari deberet, proteſtatione et appellatione ſolenni et publica, totiusque Regni nomine fienda, eam inficeret et impediret. Ex Lublyn Wladiſlaus Rex per Parczow, Brzeſczie, Camienyecz, et alia loca in quibus abundanter ſingulæ prouiſiones et neceſſaria, tam Wladiſlao Poloniæ Regi, quam omnibus Prælatis et Baronibus ſuis, præter Sbigneum Epiſcopum Cracouienſem, qui ſolus hoſtis et aduerſarius præcipuus, a Vithawdo creditus, adminiſtrabantur, Vilnam feria quarta, poſt feſtum ſancti Franciſci, peruenit, Cui in obuium cum magno ſplendore et pompa Dux Vithawdus, Item Duciſſa Iuliana, Item Magiſter Paulus de Ruſdorff, Item Principes Ruſſiæ de Moſkwa, de Thwerde, de Odoiow, et multitudo magna Lituaniæ et Ruſſiæ Principum et Baronum egreſſi, ipſum excipiunt, In craſtino Regii aduentus in Vilnam feria quinta Conſilium habitum eſt et plures tractatus interpoſiti, ut Coronatio Vithawdi conſumaretur, Magiſter Pruſſiæ Paulus de Ruſdorff, Ait, diuiſionem Regis et Ducis, ſibi et Ordini ſuo diſplicere, vocatum quidem ſe ad ſo-

lemnitatem Coronationis veniſse, eo tn̄ animo eſse, vt velit operam ſe dare pro reconciliatione Regis et Ducis, et quicquid ad eorum amplitudinem et honorem per: tineret, Reſponſum illi è veſtigio per Sbigneum Cracouien Epum̄ eſt, Verba ſua honeſta quidem, effectibus non congruere, Literæ eīm Romanorum Regis, per Bapti: ſtam portatæ et interceptæ, declarant te et Ordinem tuū diſsidium inter fr̄es quæſiuiſse et procuraſse, Dux Vithawdus timens ne in longum traheretur diſce: ptatio, illicò aſsurrexit, et receſsu ſuo litem, ſi quæ interuentura erat, ſuper Corona: tione fienda, diremit, Videns aūt Dux Vithawdus longè ſe eſse diſtractum, à Coro: nationis conſumatione, tam Magiſtrum Pruſsiæ, quam vniuerſos Ruſsiæ Principes licentiat et in domos eorū, notabilibus muneribus honoratos, remittit. Remanſit aūt Wladiſlaus Rex illic cum Prælatis et Principibus, Baronibusque ſuis, quorum multitudine tunc abundabat, Quibus illic ſtantibus, tam Wladiſlao Regi, quam Duci Vithawdo, literæ Apticæ afferuntur, quibus congratulatur de eorū mutua Conuentione, Et rogat per: ſuadetque vt reconciliari ſibi ſtudeant, et vinculū fr̄ni amoris ſtrictiori charitate obſeruent. Harum lrarum tale eſt exemplar

Literæ ſummi Pontificis, quibus de congreſſu mutuo Regis Wladiſlai et Ducis Vithawdi congratulatur, reconciliationē illis perſuadens

MArtinus Epiſcopus, Seruus ſeruorum Dei, Dilecto filio, Nobili viro, Alexandro, Duci magno Lithuaniæ, Salutem et Apticam benedictionē. Lætamur et exultamus in Domino, ſentientes Chariſſimum in Chrō filium nrū, Wladiſlaum Poloniæ Regem Illrem, et te inſimul conueniſse, ſperamus eīm, quod Deo authore, qui inſpirat omnia recta et ſancta conſilia, renouabitur; vel iam renouata eſt, inter vos fr̄na concordia, quæ videbatur nouo et execrando eſse diſsidio, inſtigante Satana perturbata. Pro cuius reintegratione concordiæ, continue rogabamus Deū humilr̄, ſupplicantes ei, Vt ſi vellet Catholicam fidem ſuam, illæſam et ſaluā ab impuris et ſceleratis Bohemis hæreticis conſeruare, vos duos Catholicos Principes dignaretur reducere in grām et mutuā charitatem. Et ſic eum, per miſericordiā ſuam, facturum eſse confidimus vel feciſse, Ex quo ſenſus et ſpūs nr̄i, qui mirum in modum de vr̄a diſcordia, triſtabāt recreati ſunt, Cognoſcimus eīm de vr̄a concordia, pendere victoriā nr̄am pro cauſa fidei contrā Bohemos hæreticos, Sed nunc magis lætabimur, et conſummatā victoriā tenere in manu videbimur, cum hæc per tuas lrās, aūt Nuncios certius ſentiemus, Cæterum dilectus filius Nicolaus, pſati Regis Secretarius et Orator, qui apud nos fuit his diebus de diſpoſitione nr̄a erga ſtatum et honorem tuū, et pcipuè de ſingulari deſiderio nr̄o hmōi concordia tuæ, viua voce poterit informare, Dat Romæ apud ſctos Aptos Nonis Decembris, Pontus nr̄i anno XIIII

Confirmatio bonorum Eccleſiæ Vilnenſi per Regem Wladiſlaum facta literis quarum tenor inſeritur

AGente Wladiſlao Poloniæ Rege in Lithuania, et in Troky conſtituto, Mathias Epūs et Capitulum Vilnen, prouidè conſiderantes, donationes Alexandri Vithawdi Ducis magni Lithuaniæ, de certis Diſtrictibus Eccliæ Vilnen

factas, languidas fore, niſi illas obtinerent, à Wladiſlao Poloniæ Rege confirma:
ri, multis pcibus et inſtantiis ſupplicibus obtinent robur illis per lrās Wladiſlai
Poloniæ Regis apponi, quarum tenor ſequitur et eſt talis. IN NOMINE DOMINI
amen, Acta præſentis tempor, ſolent cito deperire, niſi ſcripturæ præſidio, et admi:
niculo teſtiū, fuerint roborata, ad memoriā futurorū ſempiternā, Proinde nos Wla:
diſlaus Dei gratiā Rex Poloniæ, nec non terrarū, Cracouiæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lan:
ciciæ, Cuiauiæ, Lithuaniæq; Princeps ſupmus, Pomeraniæ, Ruſsiæq;, Dnūs et hæres.
Significamus tenore pntium, quibus expedit vniuerſis, pſentibus et futuris, pnti:
um notitiā habituris, Firmiter nobis ad ſalutis nræ, et æternæ vitæ gaudia, credimq;
puenire, cum ad ſtatū et profectum fideliū ſpiritualiū perſonarū, die noctuq; in
orationibus excubantiū, intendimus, et eis fauorem Regium libenter impartimur,
Sanè, pro parte Rndi in Chro pris dni Matthiæ, Dei gratia Epi Vilnen, et ſui Capituli
fratrum, ſyncere nobis dilectorū oblata petitio continebat, qtnus infraſcripta
bona, hæreditates, et poſſeſsiones, p Magcum Principem dnum Alexandrū, als Vi:
thaudū, Ducem magnum Lithuaniæ, frem nrū chariſsimū, ipſi Dno Epo Vilnen,
et ſuo Capitulo pdictæq; Ecctiæ donatas, et ex comutatione certorū bonorum
hæreditariorū, inter ipſū dnum magnum Ducem, et pfatos dnum Epum, Capitulū,
et Ecctam, ppetuò factas, prouenientes, de innata nra Celſitudinis clementia, rati:
ficare, confirmare, gratificare, approbare, et innouare dignaremur. Nos itaq; pe:
titionibq ipōrū tanq; iuſtis, et rationabilibq, benigniter annuentes, eadem bona, poſſeſ:
ſiones, et hæreditates, primò vzt molendinū Ciuitat Vilnen, in fluuio Vilna, circa Mo:
naſteriū Ruthenicale ſitū, Item Diſtrictus vzt Huborth, Humyen, et Camyenyecz,
cum ipor iuribus, dominiis, et pprietatibus, oppidisq;, villis, poſſeſsionibus, dationi:
bus, contributionibq, puentibus, et vtilitatibq vniuerſis, nec non poſſeſsionum Villarum,
vt puta Luban; ex cauſa pmutationis, pro Iarinicze puenientem, item Milyenkowo
cum tributariis, cenſuariisq; et reddituariis, item in Bluſcha, etiam ex comutatione
pro Vochotnicza cedentem, It Villæ in Wolſchina, et in Starzini, quas, alias Kuczuk, pro
Trebina poſsidebat, aliaq; omnia et ſingula bona, hæreditates, et poſſeſsiones, Diſtri:
ctus atq; villas ſupdictas, quæ et quas dicta Ecctia Vilnen, Epus, Captum, et Miniſtri,
in pnti obtinent, et in poſterum ſucceſſu fœlici temporū obtinebunt, prout in ſuis
metis et limitibus, longè, latè, et circuferenciatr ſunt diſtrictæ, et limitatæ, cum omni:
bus et ſingulis earum vtilitatibq, fructibus, cenſibus, redditibus, prouentibus, agris,
pratis, campis, piſcinis, ſyluis, boris, mericis, rubetis, gaiis, mellificiis, venationibq,
aucupatiōibus, ſtagnis, lacubus, paludibus, riuis, aqris, aquarumq; decurſibq, pi:
ſcinis, piſcaturis, molendinis, et ipōrum emolimentis, tributis, cenſuariis exactioni:
bus, contributionibus, ſolutionibus, iuribus, conſuetudinibus, dominiis, pprietatibus, la:
boribus, vecturis, Podwodis, ſtationibus, aut qbuſuis penſionibus, in terris Lithuaniæ
dari et conferri ſolitis, ſoluiq; conſuetis, à qbus dictū Dnū Epum, Capitulum, Ecctiam
et miniſtros eximimus, et ppetuò liberamus, confirmamus, ratificamus, innouamq,
gratificamus, et approbamus, Decernentes ea oiā et ſingula ſupra ſcripta, et p pfatū
dnum Alexandrū Vithawdū magnum Ducem, donata, inſcripta, et ipſi Ecctiæ Vil:
nen, dnō Epō, Capitulo, et Miniſtris priuilegiata et annexa, robur obtinere ppetuæ
firmitat, Facientes et conſtituentes, pfatos, dnum Epum, Capitulū, et Miniſtros, ac
Conuentuales Ecctas, veros dnōs, hæredes, et ppetuos pdictorū bonorū, poſſeſsionū,
Diſtrictuum, Villarumq; præſentiū et futurorū poſſeſſores. Harum qbus Sigillum

nr̃um appenſum eſt, teſtimonio lr̃arum. Actum in Troky ipſo die Vndecim mil-
lium virginum, Anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, trigeſimo. Pñtibus ibidẽ
ſtrenuis et Nobilibus, Georgio al̃s Gedigowd Vilnen, Ioãe al̃s Iarone, Trocen Pala-
tinis, Romboldo terræ Lithuaniæ Marſzalco, Gaſtowdo, et Dobcone de Oleſchnicza
Caſtellano Voinicen, Ioanne Glowacz de Oleſchnicza, Regni Poloniæ Marſzalco, Ioẽ
Taſchka de Konieczpolye, Andrea de Lublin Succamerario Dobrzinen, Vincentio
de Schamotuli, Laurentio Zaremba de Kalinowa, et Clemente Vątrobka de Strzel-
cze, multiſq; nr̃is, aliis fidedignis. Datum ꝑ manus Rndi in Chr̃o pr̃is, dñi Ioañis
Epĩ Wladiſlauien, et Vnabilis Wladiſlai de Opporow, Decretorum Doctoris, Sancti Flo-
riani ante Cracouiam, Præpti Gneſnen, Cracouien, Canci, Regni eiuſdem Vicecancel-
larii, ſyncere nobis dilectorum.

Refertur Wladiſlao Regi iactantia et ver-ba Sigiſmundi Rom: Regis, ſceleris plena.

Miſerant et plures Sleſiæ Principes, ſpecialem Nuncium, ad Wladiſlaum Poloniæ
Regem, repromittentes omnem ei et Regno ſuo, contra quoſcunq; præſentes
et futuros hoſtes aſsiſtentiam, Declarantes inſuper, quomodo Sigiſmundus
Romanorum Rex gloriatur ſe coram pluribus nationibus, bellum inter duos fratres
concordes, conflauiſſe, et quaſi inter duos aliquos canes coſtam, ad vltimos vitæ
dies pro ea certaturos iecisse, non prius quieturos, donec ſe mordendo abinuicem
conſumpſerint, Demonſtrando, et amplo ſermone et pictura, ſe Poloniæ Regem Wla-
diſlaum in gyrum hoſtilibus regionibus, quaſi feram caſsibꝫ incluſiſſe, nullo ingenio
humano manus ſuas euaſurum.

Alexander Dux Lithuaniæ, inexpugnabilem animum Sbignei Epĩ Crac. cernens, et graui vexatus morbo, tandem animum regnandi ægre deponit, Sbigneus vero ipſe cum aliis, mortuo Vithawdo in Poloniam ablegantur, ne Regis cogitatiões de ſucceſsore, vẑt Boleſlao Switrygiellone in locum Ducis Vithawdi ſubſtituendo, impedirent.

Corripuerat iam Ducem Vithawdum languor morbi, qui antrax al̃s fiſtu-
la appellatur, qui illi, ſiue, vt hæreditarius, ſiue ex dolore et cholera, incertus
eſt, propter non ſecutam Coronationem inter ſcapulas acciderat, Fiebatq; Dux
Vithawdus in dies debilior. Non ceſsabat tñ ſolicitare Wladiſlaum Poloniæ Regem,
vt daret ordinem de Coronando eo, et ſummoueret Prælatorum, et Baronum Poloniæ,
qui obſtabant, impedimenta, Rex reſpondit, placere ſibi et cordi eſſe Coronationem
ſuam, et fauiſſe, fauereq; vt fiat, ſtrictum tñ eſſe prohibitione Prælatorum, et Baronum
Poloniæ, ne publicum det conſenſum, ob eamq; rem, Sbigneum Cracouien Epũm miſsum
ſecum in Lithuaniam eſſe, vt velut lapis immobilis ipſum auerteret à conſenſu, Eo
diſſentiente, nihil ſe acturum, Adhibenda fomenta eſſe, quæ Sbigneum Cracouien
Epũm inclinent et frangant, ac emolliant ad conſenſum. Mittit itaq; Dux Vithawdus
extemplo Nuncios duos Polonos, ad Sbigneum Epũm Crac. vẑt Nicolaum de Sepno

et Nicolaum Maldrzik de Kobielye, rogans ne Coronationi suae obsistat, ne aliis
consentientibus et cedentibus, ipse cum paucis honorem suum impediat, Taliter iam
fere omnium animas Polonorum molliuisse, vt omnes fere sibi de honore huiusmodi faueant, obse-
crans, ne ipse vnus moretur, splendore tanto, insigniri caput suum, Nec precibus con-
tenti, maxima et altissima munera repromittunt, Patebit inquiunt, tibi Pater ad thesau-
rum Ducis liber ingressus, tolles quantum voles, ex auro argento, et gemmis, Aut si de-
trectaueris thesauri ingressum, talibus honestabit te muneribus, qualibus nemo vnquam
ante te, in his sedibus fuerat honoratus, His Sbigneus Cracouiensis Episcopus respondet, se
virtutem, operam, et mores Ducis Vithawdi Coronae cuiuscunque splendore, dignos
putare. Mirari tamen vehementer, cur Dux Vithawdus, ad eam Coronationem aspiret, ex
qua, sciat, plus infamiae quam gloriae, plus caedis quam pacis, plus sanguinis quam laeticiae, plus
vastitatis quam amplitudinis, sibi terrisque Lithuaniae manaturum, Regem enim Romanorum
Sigismundum, ideo animum suum ad spem praefatae Coronationis impulisse, vt liga Re-
gni Poloniae, et Ducatus magni Lithuaniae rupta, amplitudo omnis et vigor, vtriusque
Dominii vel frangatur, vel senescat, et Cruciferis, detur occasio, terras Lithuaniae, veteri
gloria renouata, vt Ethnicas et barbaras inuadendi, In arbitrio insuper suo non pende-
re tantae rei consensum, Et cum authoritate totius Regni Poloniae iussus sit, ad impe-
diendum Coronationem, et ad appellandum ab ea, si fieret, quomodo liceret sibi, deserto priore
mandato, captum ambitione munerum, in aliquid, quod illum perpetuo faceret apud penates
proprios infamem, consentire: nec reditui suo in Regnum pateret via, neque munera
cuiuscunque amplitudinis sibi danda, illum protegerent, quin, vt proditor patriae, cuius
caussam defendendam susceperat, etiam cum toto genere suo, violaretur. Nihil itaque
posse in hac re, preces vel munera, se constanti animo et inuincibili esse, Et cum
tam durato corde in Lithuaniam venisse, vt et carceres, et mortem, et vniuersa sup-
plicia experiri prius mallet, quam rei huic praebere consensum, Responsione Sbignei
Episcopi Cracouiensis, Dux Vithawdus audita, ferocius se gerere, et animum trucem, habe-
re capit. Et missis prioribus Nunciis, adiuncto tamen illis Mathia Episcopo Vilnensi, petit, vt Co-
ronationi suae postquam verum non tulit, saltem simulachro similem, pro delenda et ab-
stergenda sua ignominia, praebeat consensum, qui in praeiudicium Regni Poloniae, et suam notam
non poterit redundare, Corona enim, capiti suo imposita, dum et honore et ambitione
sua fuerit perfunctus, illico se ex capite suo depositurum, et Romanorum Regi Sigismundo
redditurum, repromittit, Quod si, in hanc aequam conditionem annuere nollet, se illum pro
hoste habiturum, Curaturumque omni adnixione apud Regem, et his, quae ipsi Sbigneo
Episcopo Cracouiensi praeparata erant, muneribus effecturum, vt sede sua pulsus priuaretur, cum
et antecessor suus, Petrus Visch, similem a sede sua exclusionem, authoritate et inter-
positione sua interueniente, passus esset. Denunciatio autem haec tam periculosa, et ter-
ribilis, atrox ingenium, Sbignei Episcopi Cracouiensis, accendit, magis quam perterruit, Propter
quod ad haec Sbigneus Cracouiensis Episcopus, mente imperterrita, nullum fugiens discrimen
nullum horrens periculum, et nullam vim extimescens, constanti et intrepido vultu, pau-
cis respondit, Nec verum, nec fictum, posse se dare, ad Coronandum consensum, cum ficta
posset in verum conuerti, Aduersitatibus Ducis se non terreri, se, et in tranquillo
et in aduerso, eiusdem tenoris virum esse, Depositionem Petri Visch sui praedecessoris,
neque Regiae neque Ducali Maiestati congruere, neque depositionem illam, vlla reminiscentia aut
relatione, dignam fore, rationem quoque temporum et personarum habendam esse, Successi-

se enim tempora, dum similis depositio confici nequiret, cum et Christi vicarius
Papa, Ecclesia Dei unita, quae tunc scissa erat, diversus multo esset a Petri deposi:
tore, et ipse tali depositione, dum merita non praecellissent, existimaret se indi:
gnum. Huiuscemodi allato responso, Dux Vithawdus, omnem spem exigendi consen:
sus decidisse ratus, virtutem quoque Sbignei Episcopi admiratus, quod neque magnitudine da:
torum, neque dandorum emolliri potuit, ut summissior, et cupidini suae morigerior exi:
steret. Beatior aliquanto Sbigneus quam Vithawdus animo, si illud adeptus fuisset Re:
gnum. In secretissimo enim consilio suorum fertur dixisse, Omnes, inquiens, alios aut
largitionibus aut promissis, aut prece aut precio vel perviceram, et pervincere spera:
bam, unum hunc Pontificem, neque donis, neque terroribus, deflectere potui in hanc dies
a recta sententia, qui omnes conatus meos, velut paries petrosus allisit et elusit. Con:
stantis ac praevalidi ingenii vir Sbigneus Episcopus, bonitate conspicuus, constantia glorio:
sus, perpetuo apud Polonos inscribendus Catalogo, Qui neque horrifico minarum soni:
tu, neque magnitudine largitionum impelli potuit, quo se, in diminuendis viribus Re:
gni Poloniae, gereret blandiorem. Quo fructu integritatis eius, quid excelsius, quid
iucundius, quid felicius, quid venustius excogitari possit: non video, cum illam con:
stet etiam ipsum Vithawdum Ducem, commendato sermone, admiratum fuisse, suique
laudis quaestu, etiam hostis testimonio, confessione, locupletissimus. Consurgebat
interim dolor Vithawdi Ducis, et morbus invalescens cogebat illum, dum saevo vul:
nere morbi immedicabilis torqueretur, coronationis oblivisci. Itaque et publice et
privatim professus est, se nunquam amplius, de Coronatione sua aliquid innovaturum, et de
hac re data fide et responsione, Wladislao Poloniae Regi, Sbigneo Episcopo Cracovien, Du:
ci Semovito Masoviae, et aliis Principibus, et Baronibus Poloniae, Wladislao de Oporow,
Regni Poloniae Vicecancellario, spes omnes, quas conceperat, ad irritum intelligens re:
dactas, non nisi tunc deposuit. Morbo siquidem discriminoso, ad naturae imbecillita:
tem (iam enim aetate inclinata erat), adiuncto, resistere non valens, propinquam sibi
mortem imminere, et auferri se de medio gloriae spacio, Diadematis needum liba:
to splendore, non ambigebat. Itaque non iam de producenda, sed de claudenda vita, co:
gitare primum coepit, postquam iam morti intercedi posse, diffideret. Implevit autem circa
illum Wladislaus Rex, piae fraternitatis munia, sedulitate syncera assidens et com:
patiens aegrotanti. Feria secunda in crastino sanctae Hedwigis, praefatus Sbigneus Episcopus,
Dux Semovitus, et Wladislaus de Oporow, Regni Poloniae Vicecancellarius, cum aliis Ba:
ronibus Poloniae, Vilna discedunt, in Regnum Poloniae, ad Regis imperium reversuri, licet
ipsi Praelati, et Barones Poloniae, morte vicina, quae Duci Vithawdo imminebat, cogni:
ta, ne ex Lithuania remitterentur, dissuadebant. Non valuit tamen persuasio eorum apud
Regem, cum Rex ipse, in eventu mortis Ducis Vithawdi, Praelatis et Baronibus praesentibus,
Ducatum magnum Lithuaniae conferendi, Duci Swidrigallo germano suo, prout in
corde destinaverat, non habere se rebatur libertatem. Sollicitabatur et tunc Sbi:
gneus Cracovien Episcopus, a Iuliana Ducissa, Consorte Vithawdi, ut thesauros eius, et no:
bilissima in auro, argento, gemmis, et unionibus clenodia, longo tempore ab eo quaesita,
susciperet, et in Poloniam secum ferret, servaturus illa pro Ducissae praefatae vi:
ctu et statu. Aut si quid evenerit, in illamque consultum fuerit quicque gravius, in pia
opera erogaturus. Sed neque in id voluit, notam omnis ambitionis abhorrens, consen:
tire: veritus eo se ingenio muliebri illaqueatum iri, postquam caetera non proderant

Wladiſlaum Regem Vilna diſcedentem Vithawdus Dux proſecutus, grauiore morbo corripitur. Unde Switrigalo germano Regis, inſolentiæ multum acceſsit

IN die ſanctæ Hedwigis, diſcedit Wladiſlaus Poloniæ Rex ex Vilno verſus Troky, audita miſsa apud minores. Quem aſcenso equo, Dux Vithawdus ſecutus. Et paulullum viæ conficiens, à languore ex equo deiectus, in vehiculum, quo conſors ſua vehebatur, aſcendit, et iacens in Troky peruenit, ac grabato decumbere cœpit, nec decetero viuens illud deſeruit. Dux Switrigal, natura et moribus inſolens, fauore omnium Ruthenorum, et Lithuanorum elatus, ſentiens Ducem Vithawdum in mortis articulo verſari, inſolentior eſse et vultu et actione et geſtu cœpit. Nec licentia Ducis Vithawdi obtenta, in Curias eius, plenus et elatus ſpe nouarum rerum reuertebatur. Quod Dux Vithawdus ægrè ferens, hanc ipſius inſolentiam per Gedigoldum Palatinum et Capitaneum Vilnenſem, Romboldum Marſzalcum, et Nicolaum Sepinſky, Wladiſlao Poloniæ Regi mandauit nunciandam. A quo licet charitatiuè et fraternè correptus, nihil de propoſito mutans, ſubitò et inſperatè diſceſsit, iam id mente gerens, quod opere propediem fuerat completurus.

Moriturus Dux Vithawdus, Ducatum Lithuaniæ illiusque Proceres et Nobiles ac vxorem ſuam Wladiſlao Regi commendat, tandem vita excedit, cuius mores recenſentur

QVatuordecim diebus in Troky Dux Vithawdus, inualeſcente languore abſumptis, dum ſibi inſtare moriendi terminum cerneret, aggregatis Primoribus Principibus, et Boiaris Lithuaniæ et Ruſsiæ, ad Wladiſlaum Poloniæ Regem, in hunc modum, præſente Duciſsa Iuliana Conſorte ſua, verba facit, Cerno inquit Sereniſsime Rex, et Chariſsime frater, extremum diem aduenitſe, et propediem me diſsoluendum, à teque ſeparandum fore, Ducatum itaque magnum Lithuaniæ, quem de manibus tuis regendum ſuſceperam, tibi reſtituo. Tu illum vel per ſe, vel per virum aliquem bonum reges, vxorem meam et Prælatos, Principes, et Barones, hic præſentes, et alios abſentes, tuæ excellentiæ commendo. Quorum curam, ſeruando illis iura et donationes, à me conceſsas, oro geras. Exceſsus meos, quibus te et ſæpe alias, et hactenus pro ambitione Coronæ offenderam, precor, et humilius, quo poſsum ſupplico indulgeas. Excuſsit is ſermo tam Wladiſlao Regi, quam omnibus aſtantibus lachrymas, et ex pœnitentia diſsidii prioris, tam Wladiſlao Regi quam Duci Vithawdo, inter verba permiſcua, lachrymæ manabant. Rex ſe in omnibus condeſcenſurum ſuis precibus repromiſit, curaret tantummodo de rebus, quæ animæ ſalutem contingerent. Itaque vicibus aliquot Confeſsionem, coram Mathia Epiſcopo Vilnenſi repetens, et Euchariſtiæ Sacramento, et extrema Olei ſancti vnctione, procuratus eſt. Quæſitus inſuper ab ipſo Mathia Vilnenſi Epiſcopo, de fide Catholica, et ſingillatim, de duodecim fidei articulis, dum ad omnes Catholice reſponderet, ſpecialius tamen de reſurrectione futura inquiſitus, an

illam crederet, cum in ſermonibus ſuis, collatiuè ſolitus fuerit articulum de reſur-
rectione, in dubium reuocare, Credo inquit, et firmiſsime credo, reſurrectionem
futuram, Alias ſiquidem, dum cæteros articulos fidei crederem, hunc tamen, velut im-
poſsibiliorem, diſcredebam. Iam tamen id non fide ſolum, ſed ratione comprehen-
do, quemlibet mortalem et reſurrecturum, et pro operibus ſuis condignum præmium
recepturum, Et ſi ſalus mea profeſsione fidei ampliore indiget, vel ſatisfactione reali
vel verbali requirar, informer, paratus ſum ſynceriter et pure, iuxta ritum Catholi-
cum, et informationem tuam Pontificalem, omnia implere, Itaque omnibus in vita rite perfe-
ctis, Clauibus Caſtrorum Wladiſlao Regi traditis, feria ſexta in vigilia ſanctorum Simo-
nis et Iudæ Apoſtolorum, quæ fuit vigeſima ſeptima Octobris, dum terris iam aurora illu-
ceſceret, Spiritum Creatori reddidit. Cui dolor animi, morbum corporis mortemque cre-
debatur conflaviſse, quem duro et intractabili morbo, ipſa denique rerum, temerè mota-
rum, anxietate confectum, natura, vt in tali diſcrimine, mors abſtulit. Planctus illic et
vlulatus magnus exortus eſt, et in diebus octo, tribus vicibus, per diem, mane, meri-
die, et veſpere continuatus, Omnes illum, velut parentem patriæ lamentabantur abſum-
ptum. Mulierum præſertim gemitus magni exaudiebantur, ſubminiſtrante occaſionem
lachrymis Duciſsa Iuliana, quæ ſe orbam pluribus querelis vociferabatur, Nec certè
ſolum ſuis, imo et pluribus nationibus deflendus videbatur, Erat enim Princeps cum pru-
dens, tum liberalis, qui ad ſubeundos quoſcunque labores, animum durauerat, Vices quoque
temporum ita pro diſponendis publicis et priuatis rebus diuiſerat, vt nec minima particu-
la diei fruſtra præteriret, In iudicandis autem et decidentis ſubditorum querelis, et expe-
diendis cauſis, et legationibus, adeò diligens, et intentus erat, vt in tabula et in itinere
ſi res poſtulabat, ſententias ferret et reſponſa, vtrique petentibus redderet. Quo vno
maximam æſtimationem ſui nominis, et apud exteros et apud proprios quæſiuerat.
Aduerſus cuius vim, nec plebs, nec nobilitas Lithuaniæ, attollere oculos, aut hiſcere au-
debat. Si inſuper aliquo tempore recreari illum contingebat, aut in venationes abibat, aut
Scacorum ludo ſe applicabat, vtroque tamen parciſsime vtebatur, Delirum Principem et ex-
tremi ingenii ratus, qui tractando per ſe venationes, præſtantiora Reipub: negocia omit-
teret, Iungebat inſuper Conſortia, cum variis mercatoribus, Quorum opera fideli vſus
plurimas res nobiliſsimas, in auro, argento, gemmis, pannis, pellibus, et aliis rebus, in
Theſaurum ſuum conquirebat, qui expoſt liberalitatem ſuam diffunderet, Et licet in
comedendo modeſtus, in bibendo moderatiſsimus fuerit, toto vitæ ſuæ tempore, nullo
vino, nulla ſicera, ſed tantummodo lympha pura vſus, in Venerem tamen quam conueniebat
erat procliuior, Quod malum, illum ſæpe à bello moto, et in breui conficiendo, redire
cogebat. Inter ætatis meæ homines, pro conſtanti fama habitum eſt, nullum ætatis ſuæ
Principem Vithawdo comparandum fuiſse, aut liberalitate, aut factiuitate, Qui patri-
am ſuam obſcuram, tenuem et ignobilem, fama rerum geſtarum, et operum claritate, pri-
mus in lucem reddiderit et extulerit, quæ in ſubſequentibus Ducibus non æquè ſub-
ſtitit, nec dubium videbatur, gloriam Lithuanicam, et per illum partam, et cum eo extinctam
eſse, Seuerus in proprios, nullum ſcelus illorum impunitum relinquens, cuius ſcele-
ris illum latere non poterat, quacunque arte celata conditio, In hoſpites verò comis
et benignus, Tenutarios et Officiales ſuos, à procuratione amotos, fortunis quibus
ſe per exactiones et ſpolia locupletauerant, exuit et condemnauit, quos rurſum ad
eadem vel maiora officia promouit, ex induſtria id agere creditus, quaſi humecta-

turus aridos et expreſſurus humentes. In corpore eius et tenuitas notabatur, et breuitas, quippe quem natura rerum eximia ſpecie et ſtatura donare dignata non fuerat, dum cætera abunde donaſſet, Liberalis autem et magnus adeo fuit, ut maiora comparatione facta redonaret, quam exhibita acciperet, cuius dextera notabatur quam leua potentior. Plerique autem adeo illum Venereum atque lubricum, procliuemque in libidinem fuiſſe ferunt, ut e medio victoriarum curſu, frequentius exercitu in terra hoſtili relicto, multa terrarum ſpacia, equos permutans, conficiens, ad uxorem pellicesque pruritum voluptatum expleturus redire conſueuerit.

Switrigal Boleſlaus Dux, inconſulto Senatu per Regem Wladiſlaum fratrem, de Ducatu Lithuaniæ inſtituitur. Qui beneficii tanti immemor, Regi et Polonis ſtruit inſidias.

Morte Ducis Vithawdi ſecuta, dum animi omnium Lithuanorum et Ruthenorum ſuſpenſi eſſent, quiſnam tanto Duci, prole maſculina non extante, debeat ſuccedere, ad regendum multitudinem inconditam, neque legibus neque inſtitutis viuere aſſuetam, Reſtabat quidem germanus Ducis Vithawdi Dux Sigiſmundus, ſed is obſcure ſe in vita Vithawdi gerens, non aliquod dederat bonæ ſuæ indolis monumentum. Reſtabat et Dux Switrigal, Wladiſlai Regis germanus, ſed ebrietati et ſolatiis deditus, ingenii quidem liberalis, ſed variabilis et vehementis, parumque ſenſati atque dextri. Nihil apud illum ratio aut grauitas valuit, omnia, ira vehemens et mutatio crebra animi, velut flatus quidam auræ, gubernabat, ut ſemper crederes in illo varios et diuerſos perflare motus, Liberalitate tamen maxima, et miſcendo ſe ebrietatibus, multorum ſibi animos mortalium conciliauerat, Ruthenorum ſingularius: in quorum ritum, licet eſſet Romanæ religionis Princeps, ferebatur inclinatior. Quia tamen ſingula ex Wladiſlai Regis Poloniæ arbitrio pendebant, omnis multitudo Principum et Baronum Lithuaniæ et Ruſſiæ in illum verſa erat, illumque ſequebatur: ignara, an ſolus præeſſe vellet, vel alium in locum Vithawdi demortui ſubſtituere. Wladiſlaus autem Rex, charitate, qua Ducem Switrigal, ut germanum, complectebatur, deuinctus, veniſſe tempus ratus, quo illum, annis plurimis, in obſcura ſorte degentem, et variis iactatum turbinibus, attollere et magnificare poſſet, inconſultis Prælatis et Baronibus vtriuſque Dominii videlicet Poloniæ et Lithuaniæ, qui magnorum et Principe dignorum operum Switrigellum non putauere capacem, verebatur enim, ne contrarium decernerent, Secretarium ſuum Iohannem Mazik de Dąbrowa, de Domo Wadwicz, qui duos piſces Trutas, pro inſigni defert, ad Ducem Switrigal mittit, Ducatum magnum Lithuaniæ ei conferens, et annulo ſpeciali ei miſſo, ipſum inſtituens de eodem. Quod vbi Lithuanorum et Ruthenorum Proceres perſenſere, illico Rege deſerto, ad Ducem Switrigal confugiunt, illique, tanquam rerum Lithuaniæ ſummam adepto, adhærere, ac in ipſius ſententiam ire (Ut plerumque eius gentis ſunt ingenia, mutabilem, pro varietate fortunæ, gerentia fidem) cœperunt: ſuper captiuatione Regis Wladiſlai, et Polonorum occiſione, vnuſquiſque pro ſe aſſiſtentiam, et obedientiam offerens, ne in ſuſpicionem caderet, et futuri Ducis magni indignationem, cunctanter agendo, ſibi conflaret. Itaque certabant plurimis ſtudiis, vnus alterum præuenire. Inconſulta autem Wladiſlai Regis Poloniæ, et tam præceps Ducatus

magni Lithuaniæ, in Ducem Switrigal collatio, multorum malorum cauſa extitit et origo. In Vithawdi Ducis morte, et ſi nonnulli vultu ſimularent in perſpectu triſtitiam, multi tamen, et præſertim Rutheni, nimium lætabantur, ſperantes ſibi et Sectæ ſuæ ſciſmaticæ meliora, rerum permutatione, et Switrigyelli ſucceſsione, cui magnum Lithuaniæ deſtinabant Principatum, prouentura

Switrigyellone Duce memore veterum iniuriarum Caſtra Podoliæ occupante, et Wladiſlao Regi fratri ſuo et Polonis carceres et vincula minitante, literæ conſolatoriæ de morte Vithawdi à Summo Pontifice Regi afferuntur; quarum tenor inſeritur

F Vnus Ducis Vithawdi, Wladiſlao Rege Poloniæ, cum omni curia ſua proſequente, ex Troky, Vilnam deductum eſt, et in Eccleſia Cathedrali Sancti Stanislai, exequiis debitis, cum magna ſolemnitate peractis, traditum ſepulturæ. Aderat funeralibus huiusmodi Dux Switrigal, cum pluribus Ducibus et Boiaris Lithuaniæ, qui iam illum velut Ducem magnum ſequebantur, Sepultusque eſt, magno quidem omnium obſequio, ſed non omnium, vt reor, pari affectu, metu enim non voto, plerique ſciebantur officium impleuiſſe, Solus Wladiſlaus Rex, iuſta ei honorabiliter magnificeque celebrauit, ingentemque luctum ſuper eum, quam quiſque ratus erat, expoſuit. Et quoniam Wladiſlaus Rex, non vno die nec duobus contentus, in plures dies iuſta funeri perſoluebat, Dux Switrigal, motum animi diſsimulare non valens, Wladiſlao Rege nequicquam diſſentiente, repentè Caſtrum Vilno, deinde Troky, cæteraque Ducatus magni Lithuaniæ Caſtra, comprehendit, et in ſuam redegit plenariam poteſtatem, Wladiſlaumque Regem, licet legitimum Dominum, et hæredem naturalem, ab eiſdem excludit, Fœlicitate autem rerum ſecundarum elatus, cum et Conſiliarios peſſimos nactus eſſet, Infirmum animum ad deteriorem partem inclinat, adeoque inſolentiæ ſuæ indulget, vt non longe abeſſet quin in Wladiſlaum Regem Poloniæ, et ſuos Poloniæ Barones, eo præſertim tempore, dum crapula et ebrietate onuſtus eſſet, manus iniiceret, quem nedum violari, ſed nec inclementiori verbo appellari, turpiſſimum reri debebat, Vnde præſtito Wladiſlao Regi, non gratias agit pro munere magni Ducatus ſibi impenſo, non colit illum, non veneratur, non miratur, ſed veteribus iniuriis, ad memoriam reuocatis, improperiis vtens, præſentemque tantummodo fortunam metiens nouercalibus oculis intuebatur, et plurimis improperiis, obiurgationibus, minis vtens, præſentemque tantummodo fortunam metiens, et illam non Regis fauore et gratia, ſed ſua virtute ſe conſecuturum glorians, mirumque in modum inſoleſcens, et ſuperbiens, comprehenſiones ſuas refricabat, et carceres minitans, ſe, pro illis ſupplicium de Rege manſuetiſſimo ſumpturum iactitabat. Talemque illum tunc conſtabat eſſe, nouos ſibi ſed inutiles magnitudine fortunæ, ſubminiſtrante ſpiritus, vt nec, quid faceret, nec quid diceret, quicquam vnquam penſi habebat, Calamitatis autem ſuæ et ſuorum Wladiſlaus Poloniæ Rex, non ignorabatur fuiſſe cauſa, dum affectionis fraternæ lenitate, furenti Swytrigalo Duci, præter conſtituta, et leges Regni Poloniæ, à ſe editas, Conſiliariis tam Polonicis quam Lithuanicis inconſultis, Ducatus magni Lithuaniæ moderamina commiſerit.

Itaq; Dux Boleſlaus Switrigal, Principatus ſui, in Ducatu magno Lithuaniæ inicia
inſolentius ferens, non gratiæ, non charitatis, non ſublimationis, ſibi à Wladiſlao
Poloniæ Rege, recenter impenſæ, memor, comprehenſiones ſuas, vincula et carceres
exprobrando, refricabat. Tu me, inquit, Rex cum Duce Vithawdo captiuabas, ligabas,
annis nouem in diris compedibus vinctum tenebas, nunc aduenit tempus, in quo p̃:
mittente Deo, in manus meas incidiſti; Reſtituere ego tibi nunc, et reddere parem
vicem poſsum, et vlciſci in capite tuo, de iniuriis meis, Hæc et plura alia probra plu:
ribus diebus, Rege patienter diſsimulante, expuebat, Plus q̃ȝ angebatur Rex, ſua ſto:
liditate et vehementia, q̃ȝ probris. Propter quod, ſepe mitiſsimus Rex, monendo illu
reſpondebat. Abſtine à ira, et depone indignatiõ̃ conceptam Chariſsĩe frater, conue:
nit te nunc tali Solio, Diuina bonitate, et mea liberalitate, honoratum, omniũ iniu:
riarum p̃teritarum obliuiſci, Conſiliarios inſuper, et Barones Poloniæ, et Clientes
Regios, in conſpectu ſuo, diris ſermonibus et inhoneſtis confundere, cominatio:
nibusq; mortis concutere, non fuit veritus, Nuncios Regios, ad Reginam et Conſi:
liarios in Poloniam, aut ab eiſdem in Lithuaniã ad Regem, proficiſcentes, arre:
ſtabat, et lr̃as oẽs frangebat, reuoluens omnem, quam continebant, ſcripturam,
Quibus moribus omnibus euidenter conſtabat, benè inſtitutum Lithuaniæ Ducatũ
breui, ſtolidi Ducis temeritate, caſurum. Literæ enĩ à Martino quinto Papa, q̃bus
Wladiſlaum Regem, de morte Ducis Vithawdi, conſolatur, afferuntur, Quarum
talis erat tenor. MARTINVS Epiſcopus, Seruus ſeruorum Dei, Chariſsimo
in Chr̃o filio Wladiſlao Poloniæ Regi Ill̃ri, Salutem et Ap̃licam benedictionem
Superioribus diebus, corde fueramus afflicti, dubitantes, ne ambitio humana ce:
lebris memoriæ Fr̃em tuum Alexandrũ, Ducem magnũ Lithuaniæ, cupiditate
Coronæ Regalis, alienum faceret, et ſepararet à te. Nunc aũt affligimur, et dole:
mus, q̃ mors, iam reconciliatum cum Ser̃te tua, in perpetuum ſeparauit. Sed
in hoc noſmetipſos, et te, conſolamur in Domino, quod hm̃oi ſeperatio lege na:
turæ, quæ mortalibus omnibus ſtatuit moriendum eſse, non ambitione et in:
ſtigatione maleuola, ſed ſine peccato ſuo accidit. Ante enĩ, q̃ȝ peccaret aduer:
ſus te, ſeductus malo conſilio, rediit tecum in gratiam, et tranſiuit ad ſuſcipien:
dam Coronam pro meritis ſuis non corruptibilem, ſed æternã, per gratiam non
mortalis, ſed æterni Imperatoris, Quod ſperandum eſt ex eius bonis et iuſtis ope:
ribus, quæ fecit in vita, præſertim, pro amplificatione fidei Chriſtianæ: in qua
vna, vera ſalus fidelium reperitur. Quare fili Chariſsĩe, in hac ſpe conſolare ani:
mum tuum, pro morte tanti Principis, tanq̃ȝ chari fratris, afflictum, quia ſibi re:
poſita eſt in cœlo Corona victoriæ, ad quam vocauit eum Dominus, Coronæ mortalis
affectione depoſita, et q̃ anteq̃ȝ ex hac luce diſcederet, ipſum amplexus et allocu:
tus es ſæpius charitate fraterna, poſtremo ipſe tibi moriens, vt debitum, frater fr̃i,
ſtatum eius, ſubditos et Dominia commendauit. Nemo aũt ea Duce ſublato, quem te:
cum vnanimem atq; promptum cupiebamus fore, ad ſuſcipiendã defenſioni fidei
Catholicæ, contra Bohemos hæreticos, ad te vnum neceſse eſt nobis oculos con:
uertere, animum, fiduciã, ſpem et preces nr̃as. Nec egemus maiore præſidio, nec
ampliori potentia, nec voluntate meliore, q̃ȝ tua eſt, Certi enĩ ſumus, q̃ hanc rabiem
hæreticam, Regno tuo finitimam, et periculoſã tuis, ſed per odio iuſtiſsimo proſecu:
tus es, et extinguere cupiuiſti, Quod cum nunc perficere ſolus poſsis, cordialiter
rogamus, ſublimitatem tuam, vt compoſitis rebus Lithuaniæ, et ordinato earum

terrarum ſtatu, quæ in tua ptate relictæ ſunt, oēs curas cogitationes, et vires tuas
conuertas, ad hanc ꝑfidiam hæreſim extirpandam, cum nullum aliud negocium
Deo magis acceptum, nec vtilius mundo, nec tibi glorioſius, poſsis amplecti, Cuius
perficiendi gloriam à Deo reſeruatā tibi eſse cupimus, et ſperamus, Datum Romæ
apud ſctōs Aptōs Idibus Ianuarii, Pontus nrī anno XIIII°

Liberalitatis ſummæ, exemplum ſingulare in Nota:
rium ſuum, per Ducem Alexandrum Vithawdum,
octies eodem momento repetitæ et vlterius repeten:
dæ, niſi de ea factam itidem toties temeram reprehen:
ſiōm, vxor ſua Duciſsa, magnopere indignata, intra ſe
tandem reprimeret

Quamuis autem Alexander Vithawdus, Dux magnus Lithuaniæ, habebat in ſe
plurimas virtutes, in liberalitate tamen præcipuè excellebat, ſingulari volu:
ptate exultans, quotiès dona ſua munifica aut in hoſpites, aut in familiares, aut
in ſeruitores, aut in Principes vicinos, aut in Tartaros, cæteraſq; barbaras effunde:
bat: in Wladiſlaum tm̄ Poloniæ Regem, quamuis ille circumciſū cor ad dona habebat,
illaq; parui faciebat, et in omnes eius Aulicos, erat profuſior; Cuius (cæteris omiſsis,
neq; enim ſine magna repletione chartarum, ſingula poſsent enumerari) vnum
ſubiiciemus. Erat illi Secretorum ſuorū Notarius et Conſiliarius intimus, ſingulari
enī in conſulendo pollebat dexteritate, Nicolaus Maldrzik, vir nobilis de Domo Nolarſ,
in ſingulari, etiam Coniugali ſtatu, conſtitutus. Quem ad Coniugem et patrimoniū
ſuum remiſsurus in Poloniam, volens muneribus ſuis præmiare, præter veſtes nobiles
et ſplendidas, equoſq; et Clenodia, ſibi largitas et largita, centum Sexagenas latorū
groſsorū præſente et ſpectante Conſorte ſua Iuliana, ſibi afferri, et donari iuſsit, Sed
Iuliana Duciſsa, eam donatiōm, quaſi enormem, cæpit carpere, et Ducem Alexandrum
obiurgare, q per tam profuſas et frequentes largitiones, ſe ipſum et Ducatum ſuum,
ac domum ſuam exulceraret, et exinaniret. At ille muliebrem fragilitatem et liuorem
moleſtè ferens, iuſsit pfato Nicolao Maldrzik, alias Centum Sexagenas latorum
groſsorum afferri et donari, Sed Iuliana Duciſsa, amplius inualeſcente ad choleram,
et ſe non ſolum in ſua perſuaſione non audita, ſed etiam confuſam videns, etiam ſe:
cundam donatiōm improbabat. Ea propter Alexander Vithawdus, donatiōm tertiam
Centum Sexagenarum adiunxit, Sed Iuliana Duciſsa certante, et in bilem magis efferue:
ſcente, Duceq; Alexandro ſuas ſugillationes, duplicata ſemper talione donationis, con:
deminante, vſq; ad vicem octauam inter Ducem et Duciſsam, certatum eſt, donec Duciſ:
ſa Iuliana, videns perſuaſiones ſuas et carptiones, in Ducem Alexandrum coniectas, maig
continuè diſpendiū fiſco et theſauro Ducali, ſibi q; maiorem ignominiam pduxiſse,
vix conticuit, Alexander quoq; Vithawdus Dux, à ſuorum donorū iteratione, in Ni:
colaum Maldrzik ceſsauit, Sicq; Nicolaus pfatus Maldrzik, diuæ fortunæ vulnere,
et rephenſione Iulianæ Duciſsæ, vbi ſe deteſtatum et impeditum crediderat, adiutꝰ,
octingentis Sexagenis latorū groſsorū receptis, receſsit, Duci Alexandro de liberali:
tate, et munificentia, Duciſsæ vero Iulianæ de rephenſione et liuore, qui ſibi magis q;
gratia conducebat, multiplices diffundebat, apd̄ vniuerſorū aures, gratiarſ actiones &

Eiectione per Polonos Lithuanorum ex Camyenyecz, cæterisq; terris Podoliæ, quæ ab eo tpe Regno Poloniæ ſunt vnitæ, Switrigyelli furor augetur in Regem et Polonos minime pauidos, qui etiam in necem eius conſpirant

Q Vieſcere ſperabatur Dux Switrigal à ſuo furore, ſed illum nouus Nun:
cius, ſibi allatus ex Podolia, auxit vehementer, cum dolor indignationi acceſſiſ:
ſet, Epiſcopus nanq; Camyenecen Paulus, Polonus, quamuis ſortis humilis vir, et
Barones Poloni, terræ prædictæ, vzt Hriczko, Kerdeiouicz, Theodoricus Michael, et Mi:
xzilo, germani, de Buczacz, Kruſchina et Galow, cognito obitu Ducis Vithawdi, in Camye:
niecz conueniunt, et Capitaneo Caſtri, qui vocabatur Doygierd, Palatino Vilnen, Baroe
Lithuaniæ, ad quem nondum fama mortis Ducis Vithawdi peruenerat, ad conſilium
euocato et petito, Caſtrum Camyeniecz, Capitaneo ex Caſtro egreſſo et captiuato
cum eſſent et robore et numero hominu multo ſuperiores, comphendunt et in Coronæ
Regni Poloniæ redigunt poteſtatem. Nec ſolum Caſtro pdicto, ſed et aliis Caſtris Podo:
liæ, quæ tunc p Lithuanos tenebantur potiuntur. Ab illoq; tpe Podolia, quæ variis dona:
tionibus iactabatur, in ſpeciem Prouinciæ redacta eſt, et Regno Poloniæ reunita. Fre:
mebat Dux Switrigal, nouitate accepta tali, nec ipſe ſolum, ſed oēs Lithuani, quaſi
terra hæc hæreditaria, et non ditionis Regni Poloniæ, quæ ad vitam et pcario Duci Vi:
thawdo concedebatur, eſſet eis adempta, Itaq; auctus furore Dux Switrigal, auget
improperia, auget et contumelias, non in Regem ſolum, ſed in omnes eius Polonos,
Et qties illum cholera de interceptione terræ Podoliæ accendit, toties velut furens et
fantaſticus, Cubile Regis, in quo eōs Curien Regis excubabant, ingrediebatur, conce:
ptam ructans bilem, et cum Regem tum Barones eius carpens, q tram Podoliæ ſibi
abſtuliſſent, Sæpe eni illu, pſertim dum mero accenſus maderet et crapula, vehe:
mentia ſpiritus exagitabat, adeò, vt cum magna iniuria in Regem et ſuos euome:
ret probra, Captiuitatem aut mortem minitans, ni ſibi terra Podoliæ, cum Caſtris Ca:
mienyecz cum Smotrzicz, Skala, et Czirczonigrod reſtitueret, More q; quoda in:
ſito mortalibus, infirmus ille animus, rebus inſoleſcebat ſecundis, Qui ſi ſapuiſſet,
referre potius vim beneficii debuerat, Indicabaturq; in ipſo ſtatim Dominationis prin:
cipio ex moribus ſuis atq; initiis, fortuna ſuam poteſtatemq; inſolenter nimieq; tra:
ctaturus, Ea vanitatis redolens inconſtantia, vt quod vtilitatis cauſa, vel aliqua ſa:
lubri ratione ſuadente decreuerat, leui facilitatis conſilio variabat, ad oēm aura
quauis arundine celerius agitatus, Et Regis quidem patientia, in eodem tenore ſu:
um ſeruabat moderamen, verum Baronum et Nobiliu Poloniæ corda accenſa erant,
ad contumelia repellenda, vnde et ſæpe reſponſum, æque contumelioſu, verbis ſuis
reddebant, parumq; aberat, q manus inuicem non confererent, Iam eq; om Baronum
et Nobilium Poloniæ animi, ad hoc vnum conſpirauerant, vt Ducem Switrigal, Cubicu:
lum Regis ingredientem, et omnes qui illum tutari vellent, occiderent, Caſtru q;
Vilno, in quo Rex habitabat clauderent et firmarent Lithuanis eiectis, et tamdiu
ſi vis aliqua ſupueniret, cum victualiu oim copia refertum eſſet, illud defenderent,
donec exercitus Poloniæ ſuperueniens, eis opem et liberatiom afferret, Tali et no:

uo conſilio, exhilarati, obſeruabant tempus, quo cogitata exequerentur, nec q cq̃
erat difficile animis ad quæq; extrema ꝓ fide Regis ſui experienda, deſtinatis, Dux
q; Switrigal ſolita vehementia exagitatus, ſæpe Curienſes oẽs Regis perdere, ſæpe
carceribus coniicere machinabat; Iamq; compedes allati fuerant et vincula, qbus ſin:
gulos Polonos vincere et obſcuris tradere carceribus moliebatur, Indicatum inſup
erat Regi, Ducem Switrigielum, noctium vna, in Cubiculum irrupturum et tam
Regem q; ſuos ad internitionem cæſurum, Quapropter Polonorum milites, de pe:
riculo auiſati certificatiq;, ad extremum certamen ſe deuouerant, et alacribus ani:
mis, ad moriendum deſtinatis, Swytrigielli operiebantur aduentum

Præcipiti Wladiſlai Regis conſilio de reſti:
tuendis Switrigalo Podoliæ ademptis Caſtr,
inuito ſuo Senatu, prudenti et audaci facto An:
dreæ Thaczinſky et Nicolai Drzewiczky opti:
me occurritur

BAronum et Nobilium Poloniæ conſpiratio, in mortem Ducis Switrigal, in
notitia Wladiſlai Regis deducta, ſolicitudinem magnam ei iniecit, ne dedu:
ceretur in effectum, et ne in Ducem Switrigal aliquid crudelius, per Polonos fer:
ro conſuleretur, Itaq; ſubmouenda materia oẽm choleræ, et mitigandu animu Ducis
Switrigal, facto optimum ratus, deſtinat et conſtituit, in corde ſuo Podoliæ terram cu
Caſtro Camienyecz ei reſtituere, ſiue vt eu placatu efficeret, ſiue quia plus ſibi, et Du:
catui Lithuaniæ, de terra, q; proprio Regno, fauebat, Diſſuadentibus itaq; et recu:
ſantibus Polonis Baronibus et Nobilibus, Wladiſlaus Rex Duci Switrigal Podoliæ
terram reſtituit, lrãsq; neceſſarias ad Michaellem Buczaczky ſcribit: imperans ſtri:
ctè, vt de Caſtro Camienyecz, et aliis Caſtris Podoliæ, Duci Swidrigal, faciat effe:
ctualem ceſsionem, Et quo res efficacioris roboris fiat, nullumq; interponi ob:
ſtaculum poſsit, Zaklikam Tarlo de Szekarzowice, militem de armis Topor, in Ca:
mienyecz tranſmittit, vt is etiam mandatum Regale, de reſignandis Caſtris Po:
doliæ faciat, et Caſtrum Camienyecz, in manus Ducis Michaellis Baba Rutheni,
reſignari demandet, ne lrãle imperium habeat aliquid tacitæ ſuſpicionis, Reſtitu:
tione terræ Podoliæ Dux Switrigal, plus q; credi poteſt, lætatus, omni cholera de:
poſita et vehementia, reconciliari Regi ſtudet, et qntum poteſt, efficit ſibi illum pla:
cabilem, donatq; ſibi mille centum ciclos argenti, cum veſtibus, pellibus ſubductis,
et pelliceis plurimis, clenodiisq; et pannis variaru maneieru, Dolore magno Ba:
rones et Nobiles Poloniæ, qui ad latus Regis erant conſternati, de trã Podoliæ alie:
natione, crebris conſiliis ſecretis exquirunt vias et ingenia, quibus impedire propo:
ſitum Regis poſsent, Et inter alias vias placebat, vt Sigillum Regiu aqua vel igne
ꝑderetur, qtnus defectus Sigilli, vel rem redderet ſuſpectam, vel in aliud tempus
differret, Zaklicæ tn Tarlonis miſsio, magnam propoſito et molitioni eoru deſpe:
rationem afferebat, Erant tunc inter Poloniæ alios Barones et Nobiles, Andre:
as de Thaczin de Domo Bipennium, et Nicolaus Drzewiczky Cuſtos Sandomirienſ,
adoleſcens ingenuus, de Domo Taurorum, qui tunc Sigillum Regium deferrebat,
Horum ingenio, tanto diſcrimini Reip: ſubuentum eſt, Scribunt lrãs Michaelli

Buczaczky, Capto in Camienyecz, significando, in quanto periculo essent, Regemque nihil ex arbitrio proprio agere, Mandatum de resignando Castro Camienyecz constrictum sua et suorum captiuitate fecisse, Ipse attenderet, quomodo seruaret honorem suum, et ne ad imperium Regis in alterius manu et potestate, velut vinctum constitutum Castris cedat, et Remp. vulneret et contristet, Sed si Regi et Regno gratum praestare obsequium satagit, tam Tarlonem quam Ducem Baba Michaellem in vinculis, negato Castro, coniiciat. Hae literae, dum palam ferri nequirent, Ducalibus custodibus omnia loca et aditus perquirentibus, praefati Andreas Thaczinsky, et Nicolaus Drzewiczky, literas in orbem conuoluunt, et in similitudinem cerei, cerea vestiunt. Et quo minor esset doli suspicio, literis in medio inclusis, a parte vtraque lumina ponunt, igne et flamma initiata, Candelam ipsam cuidam puero Zaklicae Tarlonis tradunt, data sibi vna marca latorum grossorum vt eam, quam primum in Camienyecz venerit, Michaelli Buczaczky reddat. Puero insuper mandata verbalia adiecta sunt, quatenus Buczaczky Captum et Consules Camenen. moueat, vt si errare nolint, ex ea candela sibi lumen quaerant. Nec eos euentus rei, tali composite, fefellit, Zaklika Tarlo praefatus, dum ex Lithuania datis Centum sexagenis latorum grossorum per Ducem Switrigal, quo fidelius rem gereret, pro munere, et amplissima spe de multo plura habendo, si rem conficeret, in Camienyecz peruenit, mandataque Regis exponens, vt Castra Podoliae, resignentur Duci Switrigal, instat. Nec puer suus cunctandum ratus, illico candelam missam reddit Capto Michaeli Buczaczky, Qui mysterium aliquod ferre eam, neque ociosum eius significatum, tantoque rem maiorem, quanto occultior esset, ratus, rupta candela, literas inclusas comperit, et tam Tarlonem quam Ducem Baba, in vincula coniiciens, turri includit, Et ne terra Podoliae et regio, cuius fertilissimus ager est, et abundans omni copia mellis, a corpore Regni Poloniae abstraheretur, efficit.

Rumore constanti ad Papam perlato Wladislaus Regem per Ducem Switrigal germanum captum sub custodia seruari, literas pro liberatione illius scribit, quarum tenores inseruntur.

Dum haec in Lithuania aguntur, non in Polonia solum, sed et circumcirca in vicinis regionibus percrebuit, Wladislaum, Regem Poloniae, in Lithuania, per fratrem suum Ducem Switrigal, captum detineri, Quod nouum, dum etiam ad aures Martini quinti Papae perlatum foret, vehementer illum turbauit. Et propterea ipsi Wladislao Regi, et Consilio Poloniae, deinde Regi Romanorum Sigismundo, et Duci Switrigal, speciales literas mittit, incitans ipsos, ad Wladislai Regis liberationem. Harum tenores tales erant.

Duci Lithuaniae Switrigyellom.

Martinus Episcopus, Seruus seruorum Dei, Dilecto filio Nobili viro Switrigiello, Duci Lithuaniae, Cum Deus omnipotens, beato Petro, et successoribus suis, ac nobis, qui in Sede eadem sedemus, licet immeriti, potestatem dederit, super terra ligandi atque soluendi fideles, quos cernimus in aliquod peccatum, instigante inimico humani generis esse prolapsos, Libenter pia charitate ad poenitentiam reducimus, vt eorum animas illaqueatas soluamus, ita quod in tremendo iu-

dicio liberè et mundè, compareant cora Chro Deo nro, Sentientes igr te grande
facinus ausum esse, et enorme peccatum comisisse, in psonam Charmi in Chro
filii nri Wladislai Poloniae Regis Illris, germani tui: eum, nihil a te tale verentem,
nec suspicantem quidem, in quoda Castro Lithuaniae detinendo, et propria liber:
tate priuando, Miramur atq dolemus, q tu praesumpseris mittere violentas manus
in Regem tantae excellentiae et dignitatis, quem ppter eius grandaeua aetatem, cu
summa semp laude traducta, et virtutes heroicas, in ipso Rege conspicuas, ac Re:
galis amplitudinem status et nominis, et res benè gestas, pro amplificatione fidei
et nois Chriani, nos et Ecclesia amamus, diligimus, honoramus, et vniuersa Chria:
nitas veneratur: Miramus insup et dolemus, q fr in frem, minor in maiorem, hoc
facinus attentaret. Sed nihilominus odio habentes, errorem tuu, fragilitati tuae
compatimur, quae a Satana mota est, et resistere non potuit passioni, praeuu cupiditatis
et ambitionis humanae consiliu inspiranti, Paterno itaq tibi compatientes affectu
et cupientes animam tuam, a tanti peccati vinculo liberare, et abstergere de noie tuo
maculam huius infamiae, rogamus nobilitatem tuam, mandantes nihilominus tibi
in virtute sanctae obedientiae, quam praestare nobis teneris IESV CHRISTI
Vicario, vt humiliato corde, et petita venia a fratre tuo de iniuria sibi illata, eum
pristinae libertati restituas, et cum eo reuersus in gratiam, vt par est, fratrem et Re:
gem, diligas et honores, Non em dubitamus, quin, si voles reconciliari ei, et id face:
re quod mandamus, rogamus, consulimus, et suademus tibi, quod statui et honori
tuo conuenit et saluti animae tuae, ipse Rex veniam largietur errori tuo, et se exhibe:
bit erga te liberalem, munificum et benignum, statumq tuum ampliorem et tutiores
ipsemet faciet, q si contr voluntatem eius, totam Lithuaniam occupares: quam profecto,
eo etiam existente captiuo, vel mortuo, contra potentiam natorum ipsius, et Regni Polo:
niae voluntatem, deuotorumq illius Serui, tenere non posses, Inuoluere tamen potes eam
belloq miscere cum Thartaris, et vastitati subiicere, cum strage fidelium et effusione
sanguinis Chriani ac periculo innumerabilium animaru, quibus nris temporibus Deus
aperuit lumen veritatis et fidei suae, Quanto verò praestantius est, cum tua et tuorum
quiete et pace, securum, vnanimem, et concordem cum fre tuo viuere, q tecum trà:
here eius et tuam patriam in ruinam, et exponere animam tuam periculo perdi:
ditionis aeternae, Certi em sumus, quia notissima est nobis clementia eius, et libera:
litas, prudentiaq, quod ab eo poteris statum impetrare quem voles, Quem, vt asse:
quaris, offerimus tibi pcurationem et intercessionem nram apud pfatum Regem, quem
nostri reuerentia, et pietas tui, inclinabit ad misericordiam, et ad oem amplissimam
gratiam erga te frem, qui etiam contr hostes vti moderatione, mansuetudine, et libe:
ralitate consueuit, Quare fili dilecte, velis exaudire vocem nram de longinquo, salu:
briter consulentem statui et honori tuo, et obtemperare mandatis nris, quae tibi ad
saluandam animam tuam, ex Aplica Sede, sub poena etiam excommunicationis
et Diuinae indignationis, iniungimus, Datum Romae apud sctos Aptos VI. Calendas
Februarii, Pontificatus nri anno XIIII.

Consiliariis Regni Poloniae

MArtinus Episcopus, seruus seruorum Dei, Venerabilibus Fratribus Epis
et Dilectis filiis Nobilibus viris, Consilio, Charissimi in Chro filii nri Wla:
dislai Poloniae Regis Illris, Salutem et Aplicam benedictionem, Fuimus

admirati plurimum et turbati, audientes Charſsmum in Chro filium nrum, Wladiſlaum Poloniæ Regem Ittrem, in Lithuani detineri, et ſi quid fieri poſset, pro eius liberatione, tanqua pro filio Charſsmo nro et Ecclesiæ, id continuo libenti animo feceramus, quod in præſentiarum nobis viſum eſt vtile in hoc caſu, poſt pias et humiles orationes factas ad Deum pro ipſius liberatione et incolumitate, rogamus per lras inſtantiſsime, Charſsmu in Chro filium nru, Sigiſmundu Roanorſ, Regem Ittrem et eius liberationi charitatiue, et diligenter velit intendere. Et ſcribimus etiam fri Regis, huius nouitatis authori, vt videbitis in copiis lrarum nrarum pntibus incluſis. Et quia pfatos Reges, cupimus videre vnanimes et concordes, ſublata oi materia diſsenſionis, vtriqꝫ eorum ſcribimus, qtnus pro tollendis differentiis, quæ inter eos ſunt, velint mittere Nuncios et Oratores ſuos, ſufficienter inſtructos, ad Dilect filium nrum Iulianu, ſcti Angeli, Diaconum Cardinalem, Aplicæ Sedis Legatum, quē de pnti ad partes Germaniæ deſtinamus. Volumus em, vt eos componat amicabiliter ſi poterit. Qd ſi pficere ipſe Legatus, non poſset, vt Nuncii et Oratores hmoi mittantur ad nos, vt ipos Reges amicabiliter componamus, finemqꝫ eorum controuerſiis imponamus, et ipos tandem frna charitate, ad Dei honorem et obſequiu Catholicæ fidei coniungamus. Literas aut nras mittimus, ad manus pfati Legati, ſua cura et diligētia dirigen, qui lras deſtinandas pfato Regi Poloniæ, et fri eius forſitan, vobis mittet vt eas plentari, ſecundum q vobis videbitur faciatis. Nos em vobis iniungimus, vt qnt in vobis erit, ſtudeatis ea facere et operari, quæ ptinent, ad pfatorum Regum compoſitionem, et confuſionem Bohemorum hæreticorum. Et de ſtatu Charſsmi in Chro filii nri Regis vri, ac de ſucceſsu rerum Lithuaniæ, nos curetis p lras vras dietim facere certiores. Datum Romæ apd ſctos Aplos, vi° Calendas Februarii, Pontificatq nri anno xiiii°.

Sigiſmundo Rom: Hungariæ et Bohemiæ Regi

Martinus Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, Chariſsimo in Chro filio, Sigiſmundo, Romanorum, Hungariæ, et Bohemiæ Regi Ittri, Salutem. Nuper audiuimus, q Charſsmus in Chro filius nr Wladiſlaus Poloniæ Rex Ittris, in Lithuania detinetur. Quæ nouitas, attentata contra tantu Regem, diſplicet nobis plurimu et etiam Seriti tuæ debet eſse moleſta. Veremur em ne exinde ſequantur bellorum incendia, cum ſtrage fidelium, et effuſione ſanguinis Chriani. Dubitamus etia, ne Bohemi hæretici fiant in tanta rerum pturbatione validiores et paratiores ad nocendum. Quare excellentiā tuam rogamus, vt conſiderans qnta pericula et detrimeta accidere poſsunt in populo Chriano ex hmoi nouitate, coneris reducere diſsidentes ad pacem, et cum omni fide et charitate frna velis intendere liberationi pfati Regis, quem ſemp fres appellare verbis et lris conſueuiſti. Qui ſi etiam eſset inimicus, ppter ſolam Regalis nominis dignitatem, hoc in caſu iuuandus eſset à te, qui es omnium Regu primus. Nec pati debes, vt inferiores audeant inicere violentas manus in Reges, quorum dignitas tanta eſt, vt eam violare, ſacrilegio ſimile videatur. Multa poſsemus tibi dare exempla Imperatorum Roanorum, qui conſeruart Reges in Regnis ſuis, cum poſsent illa ſripere, et ab aliis violenter eiectos, in Regna reduxert, et ablata, victis et ſuperatis Regibus reddidert, glorioſius exiſtimantes, Reges reſtituere, qm vincere, vt intelligas q à tua ſublimitate requirimus, de liberatione Regis fris tui, laudabile offium Impe:

ratoris eſse Romani, Quod ſi hanc rem, cum q̃nta poteris diligentia et fide p̃ſtiteris,
Obligabis em̃ tibi, et cum ipſo amicitia p̃petua confirmabis, Quanti em̃ faciet benefi:
cium liberationis ſuæ, ſi illud tua intercesſione receperit, tu potes optimè iudicare,
qui olim captus à tuis, ſimile beneficiu ab aliis recepiſti. Quare fili Charme, cum
tibi occaſio oblata ſit, bonitatem, clementia, et frñam charitatem tua, ac animi
magnitudinem oſtendendi, quæ in nulla alia cauſa p̃ſpici pot, et etiam tanto bñfi:
cio obligandi Regem et Regnum eius, et in tua amicitia confirmandi, velis eam
arripere occaſionẽ, et cogitare, hanc tibi (quod et nos credimus) à Deo datu eſse,
Vt animus eius tibi p̃petua et immutabili charitate iungatur, ad conſeruanda pacem
et quietem fidelium, et hæreticoru p̃fidiam confunden, Quod q̃m nos valde cupimg,
ſcribimus etiam Regi Wladiſlao, quatr̃, pro eius liberatiõe, requirimus ſublimitatem
tua. Non dubitamus te in hoc caſu eius, q̃ntum poteris profuturu, Et rogamus atque
monemus eu, vt ſimilr̃ velit in negociis et necesſitatibus tuis, erga te pari affectiõe
ſe habere, et ſpeciatr̃ omnia, dudum inter vos conuenta, ſeruare, et alia, latius ei ſu:
per his ſcribimus, prout videbis in Copia lr̃arum nr̃aru, q̃s tibi mittimus, his incluſa,
Rogantes Celſitudinem tuam, vt pro tollendis differentiis oĩbus inter vos, ex parte
tua facias, quæ fieri volumus, tam in deſtinandis Nunciis et Oratoribus tuis, ad di:
lectum filium nr̃m Iulianu, ſcti Angeli Diaconu Cardinalem, Ap̃licæ Sedis Legatu,
quem ad partes Germaniæ tranſmittimus, de p̃nti, q̃ deinde ad nos, Si Legatus
componere vos non poſset, vel compoſituros amicabr̃, vel per viam iuſticiæ, finem
impoſituros, Vt vos duos Catholicos Reges, ſicut optamus, et vtriq; vrm̃ expedit, et
Chriãnæ Reip: in ſctã charitate et amicitiã confirmemus, Datum vt ſupra

Wladiſlao Regi Poloniæ

MArtinus Ep̃us, ſeruus ſeruorum Dei, Chariſsimo in Chriſto filio, Wladiſlao
Poloniæ Regi Illri, Salutem et Ap̃licam benedictionẽ, Cum ad Serẽtem tua lr̃as
Conſolatorias ſcriberemus, audita morte, celebris memoriæ Alexandri Ducis
magni Lithuaniæ fratris tui, nouus nobis allatus eſt nuncius detentionis perſonæ tuæ,
qui animu nr̃u vehementi admiratiõe, et p̃turbatiõe commouit, Cogitantes tamen q̃ in
ea patria, in qua natus es, et vixiſti diu Princeps et Dominus, nomen tuu, quod eſt apud
omnes gentes externas celebre et venerandu, coli et amari merito debeat, ac timeri:
quod Regnum habes potens et fidele, quod habes et natos in tuo Dominio lĩmos ſuc:
ceſsores, et non dubitantes gratia Dei et iuſtitiam tecum eſse, quæ omni potentia for:
tiora ſunt, Speramus in Domino, hmõi nouitatis finem, tibi et tuo ſtatui infœlicem eſse
non poſse. Nos verò cupientes in hoc caſu, q̃bus modis poſsumus ſuccurrere et ſub:
uenire neceſsitati tuæ, primum pias et humiles fecimus orationes ad Deum, pro libe:
ratiõne et incolumitate tua, deinde p̃ lr̃as nr̃as rogauimus inſtantiſsimè Chaṁmũ
in Chr̃o filium nr̃u Sigiſmundu Romanoru Regem Illrẽm, vt cum omni charitate, et
fide fraterna, velit intendere liberationi tuæ, quaru lr̃arũ Copia tibi deſtinamus,
p̃ntibus incluſam, Et ſperamus in excellentia ſua, q̃ in hoc caſu tuo conabitur boni:
tatem, clementia et fraterna charitatem erga te, ac magnitudinem animi demon:
ſtrare, quæ in nulla alia cauſa perſpici clarius poteſt, ſicut ei ſcribimus, Cæterum
fili Charme, quia valdè cupimus, vt inter vos vigeat fraternus amor et charitas,
ac p̃petua et firma concordia, rogamus, requirimus, et monemus etiã ſublimitatem
tuam, vt ſimilr̃ in negociis et neceſsitatibus ſuis, pari affectione te habeas erga

ipſum, et ſpecialiter velis omnino, vt debes, ei omnia, dudum inter vos conuenta
ſeruare, quod Oratores eius, apud nos exn̄tes de p̄nti, inter caetera requirebant, an:
te q̄ȝ haberetur hic noticia nouitatis hmōi, Pollicentes p̄fatum Regem Roanorū pariter
ſeruaturum. Quae requiſitio, cum honeſta et iuſta ſit, tibi iniungimus, vt velis eam ex
parte tua effectualiter adimplere, praetermiſsis caeteris, quae in contrarium dici poſsent
forſitan hactenus acta eſse, Et ſi quae differentia inter vos remaneret, volumus omni:
no, vt pro ea tollenda, vr̄m vterq̄ȝ tranſmittat Oratores ſuos, ſufficienter inſtructos,
ad dilectum filium nr̄um Iulianum, ſancti Angeli Diaconum Cardinalem Ap̄licae Sedis
Legatum, quem ad partes Germaniae tranſmittimus de praeſenti, viſurum et cogni:
turum differentias vtriuſq̄ȝ per eum amicabiliter componendas. Quod ſi non poſset
ipſe perficere, volumus vt intra certum terminum, ad nos veniant Nuncii et Oratores
veſtri, cum informationibus opportunis, vt vos amicabiliter componamus, vel q̄ndo aliter
fieri non poſset, per viam iuſtitiae veſtris controuerſiis, debitum imponamus finem
et vos duos Catholicos Reges, ſicut optamus, et vtriq̄ȝ vr̄um expedit, ac Chr̄ianae
Reipub: in ſancta charitate et amicitia confirmemus, Verum ante omnia fili Cha:
riſsime te exhortamur, requirimus et rogamus, vt oī contentione et offenſione ſe:
poſita, velis fauere et aſsiſtere p̄fato Roanorum Regi, contra Bohemos haereticos, toto
poſse tuo, et Polonos oēs, qui cum eis ſunt, ſub grauibus poenis et comminationibus re:
uocare, et operari taliter, q̄ reſtituant per eos ablata Catholicis, ac diligenter et
efficaciter prouidere, q̄ eiſdem haereticis, nec commeatus, nec ſubuentiones, nec vlla
ſubſidia de tuo Regno Poloniae miniſtrentur, ſicut nobis aſseritur, hactenus fa:
ctum eſse, et in hac cauſa ita te habere, vt intelligere videaris eam Dei magis cau:
ſam eſse, q̄ȝ hoium, pro qua teneris, vt Rex Catholicus, etiam ſine reſpectu alicuius
amicitiae, vel foederis laborare. Et ſi contrarium faceres, quod auertat Deus, aduerſum
te Diuinā et humanā iuſtitiam prouocares, Datū Romae apud Sctōs Apoſtolos vi
Calend Februarii Pontus mei xiiii° anno

Cum Poloni Regem ſuum liberaturi, de contra: hendo exercitu conſultarent, et Legati pro illius liberatione ad Switrigalum miſsi, Varſchouiae con: ſiſterunt, literae à Rege de ſua liberatione illis afferuntur

Venerat in Poloniam ex Lithuania ſpecialiter miſsus Ioannes de Oleſchnicza
Regni Poloniae Marſzalcus, per quem Rex mille ciclos argenti cum aliis mune:
ribus, ſibi per Ducem Switrigal datis, in Regium theſaurū tranſmittit, Is nomine
Regis ſecretè et ſingillatim Praelatis et Baronibus ſuggerit, vt pro liberatiōe ſua operā
effectualem facere, q̄nto citius non negligant, Et licet non ignorarent Praelati et Nobiles
Poloniae, aduerſitatem ipſam Regi propter opera ſua inconſultè facta accidiſse: ſuc:
cenſendi tamen et obiurgandi, et locum et tp̄us minime eſse rati, pro liberatione Re:
gis, omni animi accenduntur. Quae vt facilius perfici poſset, in Oppido Vartha pro die
ſancti Nicolai, ad Conuentiōm gnalem, velut vir vnus conueniunt, Et licet hyeme
illa peſtis Epidimiae ferè vniuerſum Regnum Poloniae occupaſset, ibant tn̄ per
media funera in ipſam Conuentiōm, Frequenſq̄ȝ numerus Praelatorū et Baronum
in Vartham conuenit, Et quis plures vix ingenio ingenio Praelatorū et Baronum

aperirentur, et aliis quidem placebat exercitum, illicò expeditum, aliis Reginam cum Curienſibus, in Lithuaniam mitti, et Regem potentia et armis liberari, Media tamen via ex his capta eſt, vt Legati ad Ducem Switrigal mitterentur; qui requirerent, vt Regem et ſuos, in libertatem, reſtitueret, cui turpè et fœdum eſset vt tantæ excellentiæ Regem, et grandeuæ ætatis virum, non germanum ſolum ſuum, ſed priuato etiam ſibi officio admirandum, detineri, Vt quod ab occupatione terræ Podoliæ abſtineret. cum illa proprietatis, iuris, et Dominii Regni Poloniæ ſemper fuiſset, Legati ad hanc rem electi, Sbigneus Epiſcopus Cracouien. Ioannes Wladiſlauien. Epiſcopus, Sandiuogius de Oſtrorog Poſnanien. Ioannes de Lichin Brzeſten. Palatini; Concluſum inſuper erat, Legatorum tranſitu non obſtante, expeditionem fieri, et omnes exercitus ſumptis armis, octo diebus poſt feſtum Epiphaniæ in Kiiani, ſupra fluuium Neprz congregari Vt loca paludinoſa Lithuaniæ, conſtricta gelu, facilia eſsent exercitui, durante hyeme ad tranſeundum, Deputantur et tunc duo Magiſtri, pro pueris Regiis educandis, Magiſter Vincentius Roth de Dabno, Cuſtos Gneſnenſis et Petrus Riterſkÿ miles, quibus illico cura puerorum Wladiſlai et Caſimiri, vt illos et literis et moribus ingenuis informarent, mandata eſt, Erudiri autem pueros Regios doctrinis, quas vegetiora capeſserent ingenia, moleſtè nonnulli Conſiliariorum ferunt, quo apud indoctos et rudes, ſua et filiorum ſuorum ingenia, poſsint præſtantiora exiſtimari, Taliter rebus in Conuentione Varthen. compoſitis, Legati in Lithuaniam progrediuntur et Natalis Domini dies Varſchouiæ abſumunt, præſtolando Ducis Switrigal literis ſalui conductus, pro quibus in Lithuaniam, ſpecialem Nuncium præmiſerant, Ibi illis ſubſiſtentibus, Nuncius Regius aduenit, cum literis, quibus ſignificabatur; Ducem Switrigal, quod primum Regnum Poloniæ ad arma conclamaſse ſenſit, illum liberum ex Lithuania, cum ſuis omnibus dimiſiſse, Et collaudata eorum fide et conſtantia erga ſe, committit, vt in domos reuertantur; neque legatione hactenus, neque armis opus eſse ſe iam extra omne periculum, ſe in libertate conſtitutum. Hac nouitate alacres effecti Legati, in propria ex Varſchouiâ, diuulgata in cæteros Regis liberatione reuertuntur.

Bithom, Gliwicze, et Odmuchow expugnant Bohemi.

Die Iouis, Oppidum magna Bithom per Bohemos hæreticos expugnatum atque captum, per matronas, ne incenderetur, redemptum eſt, Subſequenti verò die lunæ Sigiſmundus Coributh Dux Lithuaniæ, et Dobeſlaus Puchala de Wągri de Domo Wÿenÿawa Oppidum Gliwicze capiunt, et ſedem belli, præſidio impoſito, illic conſtituunt, Quarta etiam Decembris anni eiuſdem, Caſtrum Eccleſiæ Wratiſlauienſis Odmuchow, à Bohenis hæreticis expugnatur.

Anno Domini 1431.

Wladiſlaum Regem ex captiuitate Lithuanica Poloniam ingredientem, Regina Zophia cum Baronibus excipit, Interim Martino V. Papa mortuo, Eugenius iiii eligitur. Ad Ducem Switrigal, vt ab occupatione Caſtrorum Podoliæ abſtineat, literæ Polonorum mittuntur; quorum nuncio colaphus à Switrigÿellone infligitur.

I Ncolumis et liber Wladiſlaus Poloniæ Rex ex Lithuania fæliciter reuer- 925
ſus, venit in terram Chelmenſem, et primu in Thur, deinde in Sopoth deſcen-
dit, Ibi ad ſuam Sextem Zophia Regina, quæ de captiuitate ſua Spiritum gerebat
afflictum, cum pluribus Baronibus venit, congratulari oẽs ſuæ incolumitati, et libera-
tioni, Ex Sopoth pro tempore Carniſpriuii, aduenit Sandomiria, vbi habita eſt Conuen-
tio generalis, Et die Dominico Carniſpriuii, Sol notabilem eclipſim paſſus eſt, Marti-
nus quintus Papa, expoſt vigeſima die Martii mortuus, et in Eccl̃ia ſc̃ti Ioannis de
Laterano, in tumba ærea ſepultus, Cuius morte ſecuta, Cardinales conclaue ingreſsi
Gabrielem Condulmariu Cardinalem in Papam eligunt, natione Venetum, Qui Eugeni-
us quartus vocatus eſt, In Conuentione ipſa Sandomirien, ſcrupuloſius omnia tracta-
ta ſunt, res Lithuanicas contingentia, et à Rege Wladiſlao explicatio facta, quibus
probris, iniuriis, et contumeliis Dux Switrigal ipſum affecisſet, Quibus omnibus au-
ditis et cognitis, omnes in cholera, pro dehoneſtatiõe Regiæ M̃tis inflammantur, Affe-
runtur et plura noua, inflammationem hmõi augentia, Denunciatur eñi ex Podolia
qualiter Dux Switrigal, per ſuos, aliqua Caſtra in Podolia occupaſset et circa Caſtru
Smotrzicz, aliq̃nto t̃pe obſidionem per ſuos, continuaſset, Vbi ſuperuenientibus genti-
bus Regijs, dimicatio repente facta, et gentes Ducis Switrigal ad extremum ceſæ, et
Caſtrum obſidione ſolutum eſt, In Diſtrictibus inſuper Regni Poloniæ Trabowlien, Leo-
polien, et aliis, crebræ incurſiones, ſpolia et damna, per gentes eiuſdem Ducis Switrigal,
ex Caſtris Zberasz, Krzemieny ecz, et Oleſko, fiebant, Et q̃uis Wladiſlaus Rex, ſuper
hmõi iniuriis ſibi crebro ſcripſisſet, requirens, et rogans, vt hmõi incurſiones et damna
fieri prohiberet, nullu tamen potuit Regia requiſitio ſortiri effectu, Hæc et plura alia
per Prælatos et Barones in conſilio maturè digerebantur, neminiq; ex Conſiliariis
ſatis placebat ordinatiõ Regis, qui Ducatu magnu Lithuaniæ, in Ducem Switrigal, con-
tulerat, hoĩemq; offenſi cerebri, et naturali penè vehementem et deliru, Remp, et Re-
gni et Ducatus, quoad in Ducatu magno præſider et turbaturu, Quia tamen duru, et dif-
ficilè viſum eſt, illum de poſeſsione Ducatus magni detrahere, cu q Wladiſlaus Poloĩæ
occulto et intẽnſo ardore ſciebatur ſibi fauere, tum q à Ruthenis miro diligebatur
affectu, placuit oĩbus, modeſtè vt cum eo ſingula agerentur, ſi forte aliquo pacto praua
mens et vehementia ſanari poſset, In quo, non tam illi, q; Regiæ voluntati, deferebat,
qui æquè, et amplius, q; ſibi, aut ſuis natis, de omni honore, et amplitudine, et ſignanter
Ducatus magni excellentia, fauebat, Et q̃uis oĩum Prælatoru et Baronu conſilio et de-
liberatiõne, bellu con ipſum in futura æſtate gerendum, et ſignanter pro conquiſitione
Caſtri Luczko fuiſset decretu, Nuncii tamen ex Sandomiria, ad illum in Lithuaniam
miſsi ſunt, vczt Staniſlaus Poſnanienſis, Ioẽs Chelmen, Epiſcopi, Sandiuogius de Oſtro-
rog Poſnamien, Ioẽs de Lichin Brzeſten Palatini, cum his mandatis, vt Luczko Caſtru
et trãn Lucenſem, quæ de proprietate et Dominio Regni Poloniæ fuiſse conſtabat, et Ca-
ſtra in Podolia occupata reſtituat, et amplius terra illa, ab antiquis Regibus Poloniæ
pacifice poſeſsa, vexare deſiſtat, et vt cum Wladiſlao Rege et Regno, aut pro die ſc̃ti
Georgij, aut pro feſto Aſcenſionis Domini, aut pro feſto Pentecoſtes, Conuentiõm agat,
ad ſopiendum rixas et diſsidia, inter Wladiſlaw Regem et ipſu, quotzt exorta, vtq;
in hmõi Conuentiõne, de Ducatu magno Lithuaniæ, quem p̃fatus Dux per vim, et con
fœdera Regni et Ducatus, occupauerat, diſpoſitiõ fieret, Vt etiam Dux ipſe, Ducatu
p̃fatu, à Rege et Regno ac Ducatu, de illo ſibi prouideri, et ſibi illu conferri, peteret

et postularet. Aspirabat enim Wladislaus Rex ad promotionem suam, et propterea pro celebranda Conventione, tres terminos consignauerat, sperans illum vnum ex tribus acceptum, certus existens, si conuentio celebraretur, posse funditus omnes lites et bella extingui, et Ducem Switrigal ad pacem et concordiam fraternam, bonumque ordinem, et bonam mentem reduci. Dum autem Nuncii prefati ad illum venissent, et mandata Regis et Regni exposuissent, Respondit, se neque Laczko, neque Castra in Podolia occupata, dimissurum, neque Ducatum magnum, cum illum naturali successione, integre possideret, ei quoque petiturum. Altioribus tamen subterfugiis rem ducere satagens, obtulit se super cibus requisitionibus Wladislao Regi et Regno, per suos Nuncios responsurum. Sed dum oblationem non impleuisset, missus Ioannes Luthek de Brzezie Notarius Regius, Qui mandata Regis fideliter, liberius tamen, quam apud parum sensatum Ducem conueniret, disserens, ab ipso Switrigiello Duce maxillam in vultu pertulit, Dedecusque horrendum, non tam Regi et Nuncio suo, violando iusgentium, et humanitatis praeuaricando foedus, quam sibi et nomini suo, instrauit: praeuaricatus legem omnium hominum, ipsorum etiam barbarorum, apud quos Legati, quantumcunque ferant inuisa, inuiolabiles habentur. Indignabundus, et nimia ira percitus Wladislaus Poloniae Rex, audiuit id facinus. Nec immerito. Violatum enim iusgentium, spreta germanitatis, et quod omnia superabat, humanitatis foedera, in Nuncii sui persona, querebatur. Multifariis siquidem persuasionibus, et multis blandiciis, efficere Rex Ducem sibi morigerum intebatur et vnanimem. Verum Ducis leuitas ducta moribus inconsultis, ad eam temeritatem processit, vt vtram Legatum Regium, veraciter et fideliter suadentem, violaret, cui velut pacis, inter arma infestissima, sequestro, deferri etiam ab ipsis barbaris solet.

Ioannes Strasch de Bjalaczow, quod diffamasset adulterii Zophiam Reginam accusatur. Qui et si se duellum cum quouis accusatore initurum obtulisset, et iuramentum dictum inficians, praestitisset, in carcerem tamen coniectus pene vapore et fumo extinguitur.

IN eadem insuper Conuentione Sandomiriensi, Zophia Poloniae Regina, magnum indignationis nubilum contra Ioannem Strasz de Bjalaczow, militem de Domo Odrowasz gerens, quasi ipsam Coram Duce Lithuaniae olim Alexandro, Praelatisque et Baronibus Lithuaniae, de incontinentia palam diffamasset, ius sibi contra illum, licet id sanior et maior Praelatorum et Baronum pars dissuaderet, petiit per Wladislaum Regem decerni. Qui precibus suis annuens, ius locat militare, et Petrum de Vidawa Iudicem Siradiensem pro Iudice constituit. Apud quem Zophia Regina per aliquot Barones, videlicet Albertum Malsky Castellanum Lanciciensem, tunc Magistrum Curiae suae, Item Msczugium de Skrzin, item Clementem Vatrobka de Strzelcze, item Petrum Curowsky, et alios, querelam suam proponit, singillatim deducens, Ioannem Strasz, ipsam multipliciter de stupri consuetudine, suo ore diffamasse, offerens se testibus id probaturam. Sed et milites praedicti, diffamationi huiusmodi se interfuisse profitebantur. Praefatus autem Ioannes Strasz, ab omnibus quidem Consanguineis et notis desertus, et nonnisi ab vno fratre Ioanne nigro Strasz adiutus, tot respondendo querelis, vna tamen ad singula accusationum capita, responsione vtebatur, asserens se nunquam

hmōi probra et facinora, in Zophiam Reginam commentaſſe, Paratus accuſationis ſuæ facinus, iure militari diluere: offerens, manus dextræ protenſione iure purgatus, cum quolz accuſatore, Duelli pugnam, ſe initurum; Verum cum nemo ex Baronibus quærulantibus, paleſtram duelli acciperet, Straſchoni pfato purgatio per Iudicem decreta eſt, Quam e veſtigio iuramento corporali expleuit, Rege tñ mandante, Straſſz ipse in turrim Caſtri Sandomirien, cuius tunc erat Ioannes de Czizow Capitaneus, et in eius fundum detruſus eſt, Vbi notabili tpe, carcerales ſuſtinens moleſtias, parum abfuit quin periret, Ex carbonibus em̄ viuis, qui illi miniſtrabantur vapor et fumus exortus, turrim replens, puerum, qui cum eo erat, extinxit, Straſchonemq̃ ipſum, vna, absq3 dubio, ſi non celeriter de turri ſemiuiuus, et vix iam ſpirans eſſet extractus, extincturus, Itaq3 Ioannes Straſz, ſi verum fatendum eſt, inimicorum molitione et opa, nec ſatis criminatione fuerat nec ſupplicio exemptus

Cum Legati Bohemorum fidem publicam peterent ad Regem Wladiſlaum veniendi, latronum manus ſacrilega, Sigiſmundo Coributh Duce in Bohemiam perducta, Monaſterium Czaſtochouienſe expilat

Ex Sandomiria Wladiſlaus Poloniæ Rex, per loca ſolita, in nouā Ciuitatē Korczin, pro medio Quadrageſimæ aduenit, Vbi ad ſuam Sertem venerunt Bohemorū Nuncii, rogantes vt ſua Sertas daret illis licentiā ad conſpectum ſuum veniendi, et præſtaret illis audientiam publicam, præſertim, cum omnis Synagoga eorum ſectæ, et fidei et ferè ſinguli ritus ſui primores, in propinquo, vzt apud Oppidum Gliwicze, agerent: quod per Bohemos expugnatum, Dux Sigiſmundus Coributh poſſidens, vicinas Sleſiæ regiones ex illo, cum aſſiſtentia multorū Polonorū et Bohemorum qui labe hæretica infecti erant, ſpoliabat, Wladiſlaus aūt Rex, cum dudum ante, et Sedis Aplicæ indultum, et Sigiſmundi Romanorū, Hungariæ, et Bohemiæ Regis, fratrem conſenſum habuiſſet, poſſe cum Bohemis quoſcunq3 licitos et honeſtos miſcendi, ſuper fide ſancta Catholica altercationes, et tractatus, et illos, conuenientibus modis ad vnionem et obedientiam vniuerſalis Eccleſiæ, reducendi, annuit, et conſentit, vt Cracouiam pro Dominica Iudica accedant, publicam audientiam à Rege, et impugnationē ſuæ ſectæ ab vniuerſitate Cracouien habituri, Vniuerſitatem q3 Cracouienſem Rex auiſat, vt parent ſe cum Bohemis hæreticis ad congrediendum, fidei Catholicæ puritatem defenſuri, Interim cum hæc aguntur et parantur, Ducis Sigiſmundi Coributh gentes, partim Poloni, partim Bohemi quorū Wyerzbyętha de Przischow, Zawiſcha Wrzaſzowſky, Vomiczek principales cenſebantur, ex Gliwicza egreſſæ, crudelitate plus q3 barbarica in Monaſterium Carthuſien Lechnicza, quod alio nomine, Vallis ſancti Anthonii vocitatur, in Confinibus Hungariæ et Poloniæ ſupra fluuium Dunaiecz ſitum, ſeuiſſime irrumpunt, credentes illic maximum theſaurū fortunarū multarū conditum eſſe, Spoliant imprimis Monaſteriū et locum ſanctum, vaſis, veſtibus, et ornamentis, libriſq3 Deo dicatis, Et ſpolia hmōi recognoſcentes, dum attendunt ſe, magno periculo ſuo et labore, tenuem et paruā prædam quæſiſſe, maiori veſania et furia accenduntur, aliquos miniſtros Dei occidunt, aliquos vulnerant et verberant, Priorem verò virum, iam ſenē

et grandæuum, credentes ab illo occultatos theſauros Monaſterii poſſe oſtendi, ſecum vinctum abducunt. Magnus illicò fremitus et pauor, ſingulos qui hæc audierant, omnia vltra verum efferentium, coortus eſt, Cracouiamque nouitas mox et celeriter allata, Sbigneum Cracouien. Epiſcopum illico commouit, et zelo accendit: ne tam manifeſtam iniuriam et offenſam Dei, ſineret eſſe inultam. Itaque eadem die et nocte, qua hæc ſibi denunciata ſunt, cum ex fratribus et amicis, tum ex familiaribus, notabilem collegit exercitum. Quem etiam Ciuitas Cracouienſis, per ſuas gentes auxit. Sequenti die facto prandio, Cracouia egreſſus, cum exercitu bene notabili et potenti, præſtantes Barones et Milites Poloniæ continente, in Lipowiecz peruenit, volens præfatis gentibus Ducis Sigiſmundi, ſpolia Monaſterii Lechnicza ferentibus, occurrere, et tam ſpolia facta quam Priorem captum liberare, Sed illico ab Exploratoribus cognoſcit, prædones huiuſmodi, et Diuino et humano perterritos terrore Eadem die, prope Caſtrum Lipowiecz viſos, et prætergreſſos eſſe, et in fugientium morem nullo in loco conſiſtere auſos, in Gliwicze veloci curſu properare, Quo cognito, aliquibus eorum, qui conſequi agmen fugientium non poterant, comprehenſis, triſtis Cracouiam rediit, dolens ſe vnius prandii ſpacio, tantam victimam è manibus dimiſiſſe, et iniuriam Dei vltum non eſſe, Ab eo autem tempore, Dux Sigiſmundus Coributh, hoſtilem animum Contra Sbigneum Epiſcopum concipiens, magno æſtu deſiderabat ei intendere inſidias et mortis et quorumlibet periculorum, Et licet prædones præfati prædam, in Monaſterio prædicto captam, in Gliwicze detuliſſent, vindicta tamen Diuina illos, publicè et priuatim ſecuta eſt, nec aliquis illorum, fœdam et ſubitaneam mortem, euaſit.

Doctores Cracouienſis vniuerſitatis coram Rege et Senatu cum Bohemis fruſtra diſputant, nam ne pertinaces ſacris Cracouiæ intereſſent, interdicto Caſimiriam eiiciuntur. At Sigiſmundus Coributh Sbigneo et S. Staniſlao propterea minitans, Cracouia vna cum Legatis Bohemorum diſcedit, atque mox impietatis ſuæ pœnas, Oppido Gliuicze amiſſo, in quo ſedem ſuam locarat, dedit.

Ex noua Ciuitate Korczin Wladiſlaus Poloniæ Rex, pro Dominica Iudica, Cracouiam, pluribus Prælatis et Baronibus, illum comitantibus, aduenit, quo iam ſub Regio conductu, Dux Sigiſmundus Coributh, et Bohemorum ac hæreticorum principaliores, videlicet Procopius Apoſtata, Ordinis minorum, Petrus Anglicus, Bzyedrzych, Vilhelmus Koſtka, et plures alii conuenerant, In præſentia autem Wladiſlai Regis, Prælatorumque et Baronum Poloniæ, diſputatio in Caſtro Cracouien. in hypocauſto magno murato reſpiciente feneſtris domos Canonicorum, per Doctores Vniuerſitatis Cracouien. cum Bohemis hæreticis, feria ſecunda, in craſtino Dominicæ Iudica, habita eſt, Erant autem hi Doctores, in Diuino et humano iure periti, Staniſlaus de Scarbimiria, Nicolaus de Kozlow, Andreas de Kokorzino, Franciſcus de Bregakreyſſewicz, Ioannes de Elgoth, Benedictus Heſſe de Cracouia, Iacobus de Paradiſo, Helias de Wyelnicza, Decanus Sandomirien. plurimorumque aliorum longus ordo, Durauit autem diſputatio ipſa diebus aliquot: cum in Polonico omnia ferè argumenta et reſponſiones fierent. Et licet, Spiritu

Domini ſuis fidelibus ſubminiſtrante virtutem et veritatem ſermonis, hæretici
ipſi, iudicio non ſolum Spiritualium, ſed etiam Sæcularium, tunc audientium tunc
forent, victos tñ ſe eſſe nullatenus fateri voluerunt, Propter quod Wladiſlaus Polo-
niæ Rex, tali ad illos vſus eſt ſermone, Et si argumenta et probationes legitimæ ex
Veritate Euangelii, et ſcripturarum ſanctarum ſumptæ, quæ hîc in præſentiâ mea, Præ-
latorumq; Principum et Baronum meorum pro confutatione ſectæ veſtræ, per Docto-
res Vniuerſitatis meæ Cracouien, inductæ ſunt, ad recognoſcendam fidei Catholicæ
vnitatem, vos non mouent, realia ſaltem exempla moueant, Quamprimum enim fi-
dei ſanctæ vnione abiecta, in varias errorum caligines lapſi et prolapſi eſtis, et ſug-
gerente vobis inimico generis humani, nouam ſectam, à puritate fidei Catholicæ
abhorrentem, practicare cœpiſtis, illicò florentiſſimum Regnum veſtrum, adeò depreſ-
ſum, et conculcatum eſt, vt nec Regem habeatis nec Pontificem, non ſacrificium
non victimam, Vniuerſitas Pragen, fons nationum irriguus aruit, Principes et Ba-
rones, à ſeruis et ruſticis, gladio ſubmoti ſunt, templa incenſa, corpora ſanctorum
diſiecta et violata, virgines ſtupratæ, religiones ſacræ peſſundatæ et excluſæ: oîa
violentiâ et impetus, non conſilium, non ratiò, gubernat, vt et ſi aliqui Baronum et Nobi-
lium ſuperſint: hi tamen à ruſticorum genere, qui in ingenuorum et nobilium ſucceſ-
ſerunt fortunas, adeò obtriti ſunt, vt reſurgendi et Remp: defendendi et capeſſã-
di, nullam habeant facultatem, Equidem et ego, ex genitoribus meis, homo gentilis
ſum, Prælatorum et Baronum Poloniæ vocatiõe renatus ad fidem, ſaltem vobis documen-
to ſim, q à pleriſq; Bohemis, iure Diuino et humano, Doctoribus, Curiam meam ſequenti-
bus, fidei rudimenta, velut nouus Catholicus, ſugebam, qui non aliam fidem ſectan-
dam mihi, niſi in qua ſto, reliquerunt, Hanc velitis, obſecro, per miſericordiam Dñi nri
IESV CHRISTI, et vos ſequi, et ſuſcipere informatiõ à Summo Pontifice, et Ca-
tholica Eccliâ, ſuper articulis, quos temerariè et pertinaciter defenditis, Nam et ſi
Vniuerſis fidelibus dolendum ſit de veſtra deuiatione, mihi tamen et Regno meo eo
amplius, propter Regnorum vicinitatem, et linguæ cognationem, Mouerunt hi ſermões
omnium circumſtantium corda fidelium, Bohemorum tm arida et ſicca, nullum potue-
runt concipere humorem, allegantibus illis ſe rectam Euangelii et Patrum viam, ali-
quando ignotam, nunc compertam ſecutos eſſe, nec ab illa quoquo modo diſceſſuros,
niſi per gnale Concilium, in quo daretur illis facultas opiniones ſuas defendendi,
victi et ſuperati eſſent, Ita re infecta diſceſſum eſt, Stabant tamen Cracouiæ pluri-
bus diebus, et in præſentiâ eorum Eccliâ cum ſeruabatur interdictum, Sbigneus Epûs
ad conſecrandum chriſma, et ad reconciliandum pœnitentes, in Monaſterium Clar et
Tumbæ alîs Mogila, exiuerat, faciens et præcipiens diſtrictum ſeruari Cracouiæ In-
terdictum, Et licet aliqui Sæculares perſuaderent, vt in pñtiâ Bohemorum, quo faci-
lius eorum reductio practicari et effici poſſet, Diuina officiâ tenerentur, pfatus tñ Sbi-
gneus Epûs, cum omni Clero ſuo fortiter reſtitit, et conſtantiâ ſua, omnium conatus fre-
git, coactusq; fuit Wladiſlaus Rex, ne Ciuitas inſignis, pro diebus Paſchæ, Eccliaſticis
careret Officiis, Bohemos hæreticos in Caſimiriam reiicere, non ſine ipſorum turpi i-
gnominia et nota, Ciuitas q; Cracouien oẽs portas, ſub fideli cuſtodia, ne Bohemi
clandeſtinè intrarent, clauſas, obſeruare coacta eſt, Pro qua re, magna cholera et fu-
rore Bohemi accenſi, maledicta multa, et contumelias plures, in Sbigneum Epum
Cracouien expuebant, quem ſciebant ſuæ excluſionis principalem eſſe cauſam et

authorem, Vnde et expoſt frequenter Dux Sigiſmundus Coributh, in conſilio
Regio cum eo iurgatus eſt, et verba eorum vſq; ad manifeſtas iniurias pcede-
bant, Præfatus etem Sbigneus Epūs, zelo fidei accenſus, conatibus pfati Sigiſmū-
di Coributh animoſè reſiſtebat, et eius confutabat inſtantias, A nonnullis, Sigiſ-
mundo fauentibus, ob id correptus liberiori voce, quam conueniebat, Conſiliariis
Sigiſmundoq; Duce, necem illi et bonorum vaſtatiōm, ſi de ceterò moleſtus ſibi et
ſuis pergeret eſſe, comminante, Iſtud, neſcis, ſuperbe: facilè me tuam inſolentia
comminuturū, Dum aūt pfatus Dux, et Bohemi, tam per Wladiſlaw Regem q; Conſi-
liarios ſuos, licentiati, Cracouia diſcederent, retortis in Cracouien Ecctam, Dux
Sigiſmundus oculis, minaci ore, iam non Sbigneo Epō, ſed Ecctiæ Cracouien, bea-
tiſſimo Pontifici, et Patrono, Staniſlao, manu, con Ecctiam vibrata, minabatur dicens,
Ò Staniſlae Staniſlae, ſis auiſatus de mea contra te hoſtilitate, Parabat homo profa-
nus, et ita in animum induxerat, Ecctiæ Cracouien bona et poſſeſſiones, q; primum
in Gliwicze veniſſet, ſpoliis et incendiis vaſtare, et omnimō, de iniuria ſibi et Bohe-
mis hæreticis, per Sbigneū Epum, in obſeruatione Interdicti facta, vltum iri, Sed
clemens Dnūs, qui non deſerit per rectum gradientes iter, aliter præordinauerat, In-
terim eīn quo Dux Sigiſmundus et Bohemi, tractatibus cum Wladiſlao Rege, Cra-
couiæ vacabant, Conradus albus Dux Oleſchnicen et Caſſyenſis, Oppidum Gliwicze,
in quo ſibi Dux Sigiſmundus, et Bohemi hæretici Sedem, et quendam quaſi nidum
poſuerant, intempeſtæ noctis ſilentio, prodente illud quodam Sleſita, Bernardo Roth,
qui inter Bohemos, et gentes Ducis Sigiſmundi, continua familiaritate ſibi vendica-
uerat fidem, feria quinta intra Octauas Paſchæ, ante ortum Solis irrupit, Et Oppi-
dum pfatum cum oī pſidio Bohemorū, et Ducis Sigiſmundi, viriliter cepit, et plu-
res mortales illic aut occidit, aut captiuauit, magnamq; prædā rerū plurimarum
ex vicinis regionibus, ſpolio contractam, nactus eſt, Et hæreticorū ſynagogam il-
lic congregatam, velut Princeps Catholicus, ſubmouit, contriuit, et diſſipauit, Itaq;
Dux Sigiſmundus et Bohemi, qui Carthuſien in Lechnicza, probris et ſpoliis affe-
cerant, qui beato Staniſlao, et patrimonio ſuo, vim facere parabant, pœnas dignas
penderunt, Nec longè abfuit, quīn ipſe Dux Sigiſmundus, et Bohemici hæretici,
in manus pfati Ducis Conradi albi inciderent, Ibant eīn Cracouia alacres et ſe-
curi, oīm quæ in Gliwicze acta ſunt ignari, Et abſq; dubio, illa ſecuritate Oppidum
Gliwicze ingreſſuri, ni quidam eorum familiares, ex ipſo Oppido, dum per Ducem
Conradum caperetur, fuga elapſi, qui ſtratas, vt aliquid raperent, obſeruabant, ipſos,
in qūtum irent periculum, auiſaſſent, Auiſamento aūt hmōi ſuſcepto, nimio terrore
et dolore conſternati, in Odri Caſtrum, quod tunc per Dobeſſlaum Puchala tenebatur,
et deinde in Bohemiā, tumultuariā fuga dilapſi ſunt, minarum quibus cælicolā ſan-
ctum Staniſlaum terruerant, prorſus obliti, Ab eo quoq; tpe Ducis Sigiſmundi Co-
ributh pondus et æſtimatio, adeo confracta et labefactata eſt, vt in ſortem veni-
ret tenuem et humilem, et omnes illū, velut virum, à Deo reprobatum, aſperna-
rentur, Prædictusq; Sigiſmundus Coributh Dux, Contumeliæ ſuæ in Deum et
in ſanctum eius Staniſlaum, vltionem ſenſit, Mercedemq; impuræ linguæ, interce-
ptione Oppidi pfati Gliwicze, et rerum oīum nobilium, quas congeſſerat, direptiōe
accepit, Ex gentibus aūt Ducis Lithuaniæ Sigiſmundi Coributh, Centum notabiliores
capti, et in Caſſye deducti, Oppidum verò Gliwicze, ne eo hoſtes iterum potiti, nouo
bello vrgerent Sleſitas, igne concrematum eſt

Wladiſlaus Rex contra Luczkam bellum in:
dicit, et Nuncĳs Switrigyelli de caſtris Podoliæ
minime reſtituendis, et Mgri Pruſsiæ de pace
facienda cum Switrigyellone acceptis ſuu ad il:
lum mittit, quem contumelia affectum incarcerat.

Cracouia, Wladiſlaus Poloniæ Rex post feſta recedens Paſchalia, per ſo:
lita loca, pro Dominica Iubilate, venit in Byecz: tranſmiſſo in oẽs tras Regni
ſui ex Cracouia mandato, vt con Luczkam in bellum procederent. Quo apud
Byecz agente, venit ad eum ex parte Switrigal Ducis, Nuncius Baſilius longus als
Kraſsm Vaſsilo, appellatus, Qui ad legationem Regis reſpondendo, Aſtruebat, Ducem
Switrigal, neqꝫ de Luczko, neqꝫ de Caſtris in Podolia acceptis, quoquomo ceſsurum
quinimo petebat, et Camyenyecz, et cætera Podoliæ Caſtra, eidem tradi, Poſt quorum
conſignationẽ, non abnuebat illum, cum Rege conuenturum, Quod ſi Caſtra et Ciuitates
quæ manu tenebat Wladiſlaus Rex in Podolia, tradere ſibi recuſaret, non eſse Conuẽ:
tioni, et placitationi locum, quoniam non reſultaret cauſa, pro qua eſset in hmoi Conuẽ:
tione tractandum, quinimo eſset ſuperuacuu, fatigas et impenſas ſubire, Venerat
et tunc in Byecz, ad Wladiſlaum Regem Ludouicus de Langſse, Comendator Thoru:
nen a Mgro Pruſsiæ Paulo de Rusdorff, et Ordine, miſsus: in effectu perorans, vt Wla:
diſlaus Rex, cum germano ſuo Duce Switrigal, dignaretur pacem et honeſtam cõcor:
diam acceptare, pro qua ſe fideliter laboraturos Mgr ipſe et Ordo, aſſerebant, Cui
Wladiſlaus Rex actis gratiis, et Mgro ac Ordine, de interpoſitione comendatis, pacẽ,
inter ſe et Ducem Switrigal, æquis conditionibus arbitrandi, poteſtatem pmittebat.
Verum ferunt multi, qꝫuis res impoſsibilis, et mendacio pſimilis videtur, q Wladiſla:
us Rex, vno duntaxat Arbitro, Ioanne Stembarſky, pp̃ter interpretanda verba, cum
ignarus eſset, Teutonici idiomatis, aſsumpto, cum pfato Ludouico Comendatore, ſe:
cretos habuiſse tractatus: rogans et pſuadens, vt Duci Switrigyello, Mgr et Ordo fa:
uendo, aſsiſtentiam exhiberent con Regnum effectualem, et ruptis inſcriptionibus
pacis ppetuæ, Regnu hoſtiliter: ſi Poloniæ Regni exercitus, quicqꝫ in Switrigiellum
hoſtile moliretur, inuaderent, Nec tñ hmoi clandeſtino tractatu contentus, Andrea
de Lubin, tunc dilectum Secretarium ſuu, de armis Powala, et Stephanu Chibſky, Cano:
nicum Poſnanienſem, Aulæ ſuæ Notarium de Domo Luba, ad Mgrum et Ordinem tranſ:
miſit, Qui iux inſtructiõm Regis Mgrũm et Ordinem in Regni Poloniæ vaſtationes
compaluere. Quæ oĩa expoſt Wladiſlao Rege mortuo, pfatus Paulus de Rusdorff, Mgr
Pruſsiæ, Vincentio Roth de Dąbno, tunc Regni Poloniæ Vicecancellario, ad ſe, in Lega:
tiõe, noĩe Regis, venienti patefecit: aſserens ſe nunqꝫ fœdus, cum Regno Poloniæ firma:
tum, violaſse, niſi prece et pſuaſione Regis Wladiſlai, ad id fuiſset ſtimulatus, Omnia tñ
ego hæc pro falſiſsimis exiſtimo, cum Cruciferi ad colorandu ſcelus ruptoru fœderu
mendaciſsimè id, et plura alia credantur confixiſse, Rumoris aut et relationis huius,
et ſi tres Pontifices, Sbigneum Cardinalem, et Epum Cracouien, Vincentiu Archiepu3
Gneſnenſem, et Thomam Epum Poſnanien, denunciatores habea, eorum tñ relatiõe
res hæc, neqꝫ affirmata ſit, nec pro vana prætermiſsa, Ex manſuetudine aut ſingula:
ri, qꝫ pfatus Wladiſlaus Rex, et in pectore et in operibus geſtare conſueuerat, miſit
ex Byecz, ad Ducem Switrigal, Secretarium ſuu et Notariu, Ioẽm Luthkonis de Brze:

zie, rogans et requirens illum, q̄tnus ſe errare, et non germanè nec fraterne agere aliquando recognoſceret, et cum ipſo Wladiſlao Rege ad concordiā frnā rediret, facta ſibi de iniuriis reconciliatione et recompensa, Sed vbi pacem credebat occurrere, illic immenſo dolore, ſauciatus eſt, Præfatum em̄ Lutkonem, fideli et animoſè mandata Regiā exponentem, in Cholera accenſus, ira parum temperans, ad maxillam eius, manu extensa cædit, et captiuitatis cuſtodiā mancipare non fuit veritus, in maxima Regis et Regni ↄ cuius Nuncii, non ſolum apud Reges et Principes Catholicos, ſed etiam apud Imperatores Turcoꝝ, Thartaroꝝ et Saracenorum, ſummo honore tractabantur: ↄ contumeliā et pudorem. Hæc q̄ꝫ nouitas Wladiſlao Regi et ſuis Conſiliariis nunciata, impulit illum, omnibus pacis, et quietis conſiliis abiectis, de inſtaurando bello, cōtrā Ducem Switrigal, velut hominem furioſum et dementem, decetero feruencius cogitare ✓

Delectu habito Rex Wladiſlaus Luczkam contra Switrigyellum fratrem inuitus ducit exercitum, et literas diffidatorias transmittit: quarum capitula, cauſas belli exprimētia hic deſcribuntur

Ex Biecz Wladiſlaus Poloniæ Rex proceſsit in terras Ruſſiæ, et Przemiſliā pro feſto ſcti Ioannis Baptiſtæ perueniens, miſsis factoribus Cracouiam, qui bambardas, ſagittas, et res bellicas, aptarent et verſus Luczko ducerent, feriā ſecunda in craſtino ſcti Ioannis Baptiſtæ, Przemiſliā egreſsus per Medicam, Hrubieſchow, et aliā ſolita loca, confluente ad illum, ex omni parte populi multitudine, feriā ſecunda ante feſtum ſctæ Margarethæ, in Hrodlo p̄uenit, et Caſtra exercitus ſui ſupra fluuium Bug poſuit, duodecemq̄ꝫ diebus illic ſtatiua habuit, exercitum ſuorum plenarium p̄ſtolando aduentū, Intra aūt illas duodecim dies, particularia certamina cum hoſtibus haberi cæpta ſunt, Hriczko em̄ Kerdeiowicz, cum Duce Senkone, filiò Ducis Romani pugnans, oēs eius gentes profligauit, Sed et ipſum Ducem Senkonem interfecit, Caſtra Wladimierz, et Zberasz, metu Regis et eius exercitus, à Præſidibus derelicta, exuſta fuere, et oēs penè terrigenæ Lucenſes, pauore nimiò territi, cum ruſticis, pecoribus et fortunis ſuis, in loca abdita, p̄ut quenq̄ꝫ ſors ferebat, dilapſi ſunt, Vniuerſaq̄ꝫ t̄ra Lucen̄ ad primum aduentum Regiū, habitatoribus eſt nudata, et ab illis prorſus deſerta, Ex eiſdem etiam ſtatiuis, Rex diſſidatorias lr̄as, pro ampliori cautela et honeſtate licet non fuiſsent neceſsariæ, Duci Switrigyelloni per Oleſchkonem Ruthenum, quo Rex pro hiſtrione vtebatur, tranſmittit, cauſas belli in eiſdem exprimens, q̄ vz̄ t̄ram Podoliæ, et Ducatum magnū Lithuaniæ, ſine ſuo et Regni Poloniæ conſensu, cum ſua et Regni iniuriā occupaſset, et illum, non recognoſceret ſe à Rege et Regno poſsidere, nec aliquam inſcriptionē et iuramentū corporale, de p̄ſtanda fidelitate et obedientiā Regi et Regno præſtitiſset, q̄ terram Podoliæ hoſtiliter inuaſiſset, et quedam Caſtra in illa occupaſset, et q̄ Nuncios Regis fœde et turpiter tractaſset, In eodem etiam loco exercitus omnis Regius terrarum, Cracouien̄, et Sandomirien̄, Lublinen̄ et Ruſſiæ ordinatus eſt, Exercitꝰ

verò terrarum maioris Poloniæ, nondum aduenerat, ſed multa damna proprijs faciendo, tardo greſſu mouebatur; Cuius aduentum Rex, pfatis duodecim diebus præſtolabatur, Quòd ſi iuxta multorum conſilia et auiſamenta fidelia, Luczkam ire, ſine mora voluiſſet, Luczko Caſtrum, quoniam tunc fuit præſidio militum, et omni genere defenſionis vacuum, ſibi fuiſſet traditum, et absq; omni difficultate reſignatum, Sed Wladiſlaus Poloniæ Rex, quanta poterat ampliori dilatione, de die in diem rem extrahens, occaſionem intercipiendi belli, aut in aliud tpus ſuſpendendi euenturam expetebat, moleſtè ferens Ruſſiæ terras affligi bello et igne abſumi; ac frem ſuum Ducem Boleſlaum Switrigal, Ducatu magno Lithuaniæ, ſpoliatum et excluſum iri, Morteq; ducebat amarius, Ducis Switrigielli, ex Ducatu Lithuaniæ eiectionem. Vnde nec tacitus aut ſimulans, ſed plerumq; aperta comminatione Conſiliarios, bellum id ſuadentes, aiebat, belli moleſtiis ſe probe exſaciaturum.

Wladiſlaus Rex traiecto Bug fluuio, Ruthenorumq; et Tartarorum copiâ profligata fratri Switrigyelloni pacis offert conditiones, Quibus ipſe ſpretis Oppidum Wladimirum cum ſyluis vicinis Rex capit, et donat Feduſkoni nepoti.

SAbbato, in vigilia ſanctæ Mariæ Magdalenæ, motis Caſtris ex Hrodlo per pontes, in flumine Bug, per gentes Regis factos, Wladiſlaus Poloniæ Rex, flumine Bug ſuperato, Caſtra in ripis eiuſdem fluuij Bug, prope oppidum Vſczilug poſuit, et duobus diebus illîc manſit, Sub quibus certamen notabile, inter ſexingentos equites de gentibus Regis, et Ruthenos ac Thartaros fuit commiſſum, In quo gentes Regis, multitudine hoſtium, multo ſe numero et robore ſuperiore, debellata, cæſaq; plures captiuos, ad præſentiam Regis perduxerant: vno tñ in huiusmodi conflictu Polono notabili Zagroba, et aliis paucis deſideratis. Miſerat et tunc Wladiſlaus Rex, ad Ducem Switrigal, duos Nuncios, Albertum Malſky Lancicien, et Laurentium Zaremba Siradien, Caſtellanos, offerens conditiones pacis honeſtas, dummodo vellet recognoſcere, culpam ſuam, et redire ad fraternam vnionem humiliatus, Nihil tñ clementis Regis intimatio efficere potuit, apud hominem naturaliter furentem, inſolentem et delirum, In eodem loco Sbigneus Epus Cracouien, tam Regem q; totum exercitum proſtratum humiliter; benedixit, et exinde cum Ioanne de Tarnow Palatino Cracouien, velut valetudinario, et Wladiſlao de Oporow Regni Poloniæ Vicecancellario, ad propria remearunt, Sigillum quoq; Regium, quod Vicecancellarius ferebat, Nicolao Drzewiczky Cuſtodi Sandomirien, viro prudenti, fideli, et integro, Reiq; publicæ maximo zelatori, interim conſignatus fuit, nobili de Taurow Domo.

FERIA ſecunda, in die ſancti Apollinaris, ex Vſczilug motis Caſtris, Wladiſlaus Rex et exercitus ſuus, tranſitum per oppidum Wladimierz faciens, Caſtra ſua medium miliare poſt oppidum Wladimierz, prope villam Syenno Mſczugij de Skrzin, locat, tribusq; diebus ſtatiua illîc habita ſunt, ſub quibus, tres inſulæ paruæ, et vna ſylua, ſtagnis et lacubus circumſeptæ, difficilem habentes, et periculoſum aditum per exercitum Regis compreſſa ſunt, defendente illas multitudine Ruthenorum, qui ſe, vxores, pignora, pecora et fortunas ſuas, velut in tuto illîc locauerant, Præda ingens reperta, in exercitum Regis

partita eſt, Oppidum Wladimyerz cum pluribus villis, Rege nequicquam prohibente exuſtum. Feria quarta in die ſcti Iacobi Apoſtoli, ventus validus, grandine, coruſcatione, et fulgore, pluuiaque mixtus, duabus et amplius horis exercitum turbauit, plura tentoria aut deiiciens aut confringens, Sed et Regis Sacellum, ipſo adhuc orationibus vacante, vi tempeſtas alliſit, et tres homines in tentoriis fulmine extincti ſunt, pluuia ingenti, vſque ad noctem durante, Oppidum Wladimierz cum ſuo Diſtrictu Wladiſlaus Rex Duci Fedulſchkoni, nepoti quidem ſuo germano, ſed ſciſmatico ritibus Ruthenorum, donat et inſcribit

Sacramento Euchariſtiæ exercitu procurato et iunctis omnibus Polonicis copiis Nuncii Regis paulo ante ad Switrigal Ducem miſſi, redeunt vna cum ipſius Ducis Nunciis, nomine eius pacem, ſuperbè tamen petentibus, quæ illis promittitur, ſi Dux Regem perſonaliter acceſſerit

Feria ſexta poſt feſtum ſancti Iacobi Apoſtoli, motis Caſtris à Villa Syenno Wladiſlaus Rex, in Villas, Brzeſchowyce, Iacubowicze, et Mikulowyce venit et Caſtra illic poſuit, Defectuſque aquæ angebat exercitum: cum aqua non niſi cœnoſa, profundè quæſita, poſſet reperiri, Inde ſabbato in die ſcti Pantaleonis conſurgens, Caſtra in amœnis Collibus, quercubus obſitis, prope Villas Skorcze et Biſkupicze, Criſtini de Oſtrow Caſtellani Cracouien. locat, Ibi magna pars exercitus Sacramento Euchariſtiæ procurata eſt, Sed et exercitus terrarum maioris Poloniæ in multitudine graui illic aduenit, Cuius Primores Wladiſlaus Rex, cum de tardo aduentu, tum de damnis et violentiis nefariis, in proprios commiſſis corripuit: aſſerens ſe illorum tarditate Caſtri Luczko poſſeſſionem neglexiſſe. Tribus autem diebus illic Wladiſlaus Rex, manſionem ſuam continuans, feria ſecunda in die ſanctorum Abdonis et Sennonis, motis Caſtris, in Villam Sadowye venit, Ad quæ Statiua Lancicien. et Siradien. Caſtellanis, à Duce Switrigal reuerſis, ex parte etiam Ducis præfati, duo Nuncii, videlicet Conſtantinus Dux, et Sedibor Lithuanus, venerunt, Qui et ſi nomine Ducis faciendo verba, pacem petiiſſent, omnia tamen arroganter, ſuperbè, et minaciter depromebant, Poſt multos tractatus hincinde habitos, cum ea concluſione remiſſi ſunt, vt Dux Switrigal, ſabbato proxime futuro, conſpectum Regis perſonaliter accederet, de pace et reconciliatione, conditionibus æquioribus et ſubmiſſioribus cum Wladiſlao Rege placitaturus.

Exercitu Polonico per Sthir flumen traducto hoſtes cum Duce ſuo Switrigyellone Luczka incenſa diffugiunt, cæduntur que et capiuntur

Feria tertia ad vincula ſancti Petri, ex Sadowye Wladiſlaus Poloniæ Rex motis Caſtris, Oppidum atque Caſtrum Luczko attingere diſponebat, Dum autem in itinere, in villa Zabrodlye Diuina officia, occupatus, audiret, Dobeſlaus autem Oleſchnicza, Voynicenſis, Criſtinus de Kozyeglowi Sandecen. Caſtellani, Ioannes de Oleſchnicza, Regni Poloniæ Marſzalcus, et Petrus Schafraniecz Succamerarius Cracouien., cum ſuarum gentium banderiis, propero et celeriori curſu, antecedendo exercitum, venerunt ad Luczkam, Et pontem in flumine Sthir, per hoſtes reperientes

diſruptum, penetrare in Oppidum Luczko, cum eſſent eis vada fluminis Stir igno:
ta, non poterant. Dux inſuper Switrigal, iam illuc perſonalit͛ adueniens, Caſtrum
Luczko, gentibus, ꝓpugnaculis, ſagittis, et victualibus, ꝑfecto in Captum Iurza Ruthe:
no, firmauerat. Potentiā aūt gentium ſuarum ex Lithuanis, Ruthenis, et Thartaris
collecta, habens iux͛ æſtimatioēm ad ſex millia ꝑſonarum, ſtabat ex altera parte ripæ
fluminis Sthir, ingreſſum tranſeuntibus ꝓhibitura. Quos milites Poloniæ prædicti
bombardis maioribus, con̄ illos crebro ꝓiectis, à ꝓhibitiōne ripæ excludunt. Fuiſſet:
qȝ et Dux Switrigal, et omnes ſuæ gentes, tunc virtute Dei, per Polonos proſtratæ, ſi
ꝑfati Barones, moxe in aduentu ſuo, inſtando perculſis, addidiſſent timorem, et flumen
Stir tranſeundo, hoſtes fuiſſent aggreſſi. Sed ignorantia vadorum, hoſtibus ſtragem,
Polonis, plenam victoriam ademit. Dum aūt Polonis cum Lithuanis pro ripa hincinde
dimicantibus, Wladiſlaus Rex, cum potentiā exercitus ſui, veſperorum hora ſup:
ueniſſet, Barones ꝑfati, nihil profunditate fluuii Stir deterriti, cum gentibus pluri:
mis in illud proſiliunt. Et amne ſuperato, cum in pluribus locis per experientiā vada
comperta eſſent, ferè totus reſiduus exercitus, flumen ꝑ vada traiecit, Duce Swi:
trigal exercitus ſui acies ordinante. Verum cum idem Dux Switrigal, potentiā Po:
lonorum validam et fortem aduertiſſet, Ciuitate Luczko, ne eius præda Poloni poti:
rentur incenſā, primus in fugam lapſus, reliquū oēm exercitū ſuū in fugam vertit.
Nulla itaqȝ dimicatiōne aut reſiſtentiā facta, hoſtes per plura diffugientes itinera
aut trucidabantur, aut captiuabantur; et multi mortales, imò maior pars exercitꝰ
hoſtilis, gladio, dum debilitate equorū fugere non poterat, conſumpta eſt. Cæteri ca:
ꝑti, pauci fuga ſe ſaluarunt. Gaſtoldus et Rumboldus Marſzalcus Lithuaniæ, cum
pluribus aliis Lithuanis et Ruthenis capti ſunt. Præda oīs in curribus reperta, mi:
liti conceſſa eſt. Dux ipſe Switrigal, ex coniectura veriſimili, credebatur diebꝰ
pluribus interfectus, dum veſtis quædam ſua, ſanguine rubrata, inter ſpoliā comper:
ta et recognita fuiſſet. Quem Wladiſlaus Rex, amaris lamentꝭ et fletibus deplangebat.
Oppidi Luczko reliquiæ, per exercitum Regis incenſæ et deletæ ſunt. Accidit et die il:
lo Polonis caſus infeſtus. Nam, dum nonnulli milites, vzt Iacobus de Rogow, dictus
Nadobni, Iacobus Ligęza, Paulus Zborzenſkẏ, Henricus Pakoſlawſkẏ, Sulislaus Sirucz:
kẏ, et Iacobus Komorowſkẏ, longius, fugientes hoſtes ꝑſequendo, à cæteris Polonis ſe
ſequeſtraſſent, Tartari eorum paucitate conſpecta, in eos irruentes, cum eiſdem cō:
fligunt, et multis inflictis vulneribus, ſpoliatos oībus rebus relinquunt ſemiuiuos. Qui
nonniſi die altera à ſuis inuenti, et ad exercitū reducti, oēs ꝓter Paulū Zborzenſkẏ,
ex vulneribus acceptis, quæ vermes et culices ſuo morſu continuo exaſperauerat mortui
ſunt.

Epūs Lucenſis ſpoliatur. Bohdanus Rohatinski ad Switrigẏellum perfugit. Cuius bona Rohathin, miles Porawa donatione Regia obtinet.

Feria quarta in die ſancti Petri ad vincula, Caduceatores in Caſtrū Luczko
miſſi, qui ſuaderent, vt Caſtri, in manus Wladiſlai Regis, fieret deditio. Sed
Iurſza Capitaneo ferotius reſpondente, ſpes deditionis omiſſa eſt. Andreas
inſuper Epūs Lucenſis, cum eſſet genere Polonus, ipſo die, ad Wladiſlaū Regem

ueniebat, volens ſuæ Serſti facere aſſiſtentiam fidelem. In uia verò, per Polonos
omnibus rebus, equis, et veſtibus ſuis, ſpoliatus eſt, et fere ſeminudus, ad taberna-
culum Ioīs de Oleſchnicza Regni Poloniæ Marſzalci, iuſſu Regis deductus eſt, et
per ipſum Ioēm Marſzalcum veſtitus. Feria quinta, in die ſancti Stephani Papæ,
et diebus ſequentibus, plura et frequentia, inter gentes Regis et Caſtrum, fiebant
præludia. Pons inſuper in flumine Sthir, Regis mandato extructus, quo facilior
exercitui foret pabulatio. Dux Maſouiæ Caſimirus et Ioēs Mazik de Dąbro-
wa, Captus Ruſſiæ, cum ſex millibus armatorū, ipſo die, ad exercitū Regis, re-
uerſi ſunt. Qui ex ſtatiuis, quæ Rex prope Wladimiriā habuit, in Belzen terram,
quam Rutheni, Oppido Buſko exuſto damnificabant, animoſi aduenerant. Et hoſti-
bus conflictis, et prorſus profligatis, victores redierant. Tenutario Caſtri Oleſko
Bohdano Rohatinſky, graui ſponſione conſtricto, vt conquiſitiōe aut deditione
de Caſtro Luczka fienda, Caſtrum Oleſko, in manus Regis repræſentaret. Prædictꝰ
enī Bohdan, licet bona notabilia, in terra Ruſſiæ, ſub Rege pacificus obtineret, ad
Ducem tn̄ Switrigal, nulla neceſſitate cogente, clandeſtinè diffugit. Propter quod
Wladiſlaus Rex, de bonis ſuis, vz̄t Rohatin, pluribusq; villis aliis, Nicolao Parauæ
de Lubin militi, et familiari ſuo, perpetuam fecit donationem.

Caſtrum Luczko per Polonos oppugnatur. Switrigyellus verò virtute inferior dolis rem aggreditur.

SEquentibus diebus, Stationes partis exercitus Regii, vltra flumen Stir
tranſlatæ, et deductæ ſunt, et Caſtrum Luczko, ab omni parte vallatū, et aquæ
importatio pabulatioq;, hoſtibus de Caſtro prohibita eſt. Sed et Wladiſlaus
Rex tentoria ſua, in alteram partem ripæ fluminis Stir in vallem prope Eccl'iam
ſanctæ Crucis ligneam ex oppoſito Caſtri ſituatam, traiecit. Bombardaq; maiores
Caſtro admotæ, quatiebant et rumpebant murū, et plures turres, et ſpacium nota-
bile muri diſiecerant, Wladiſlao Rege improbante murorū concuſſionē, et exhor-
tante aliquos, vt à proiectione bombardarū abſtinerent. Ingrediebantur autē Caſtrū
Luczko clam de nocte nonnulli Poloni, et cum aduerſariis certos agitabant tractatꝰ,
animando illos ad reſiſtentiā, et ſubminiſtrando eis victualia, quorum magno defe-
ctu angebant. Et quamuis aliqui per cuſtodias exercitus eſſent comprehenſi: ſine mulcta
tn̄ dimiſſi ſunt. Propter quod multorum inſimulatiōe Rex omnium, quæ ſic turpiter
fiebant, conſcius putabatur. Dum autē rumores percrebruiſſent Ducem Switrigal
uiuere, et in villa Stepanye exercitum aggregaſſe, Sequenti die mane, vz̄t feriā
tertiā in die ſcti Donati, cum potentiis ſuis pro committendo prælio aduenire, nocte
inſequenti, fremitus magnus in Caſtris Regiis exortus eſt, omnibus accingentibus
ſe ad occurrendū. In aurora vero, vniuerſus exercitus aciebus ordinatis, ex Ca-
ſtris egreſſus, ſtabat, dimicationi copiam facturus. Sed cum nullus appareret ho-
ſtis, ad tabernacula ſua reuerſus eſt. Switrigal deinde Dux, intelligens ſe armis
et potentiis inferiorem eſſe, dolis et fraudibus rem proſequi cœpit. Mittit enī
Nuncium ſuū Czatan ad Wladiſlaum Regem in Caſtra, cum l'ris Imperatoris

Tartharorum, Regi et Baronibus Poloniæ ſcriptis, per ipſum Ducem Switri:
gal falſè compoſitis, In quibus idem Imperator hortatur et requirit, vt ab:
ſtineatur ab inuaſione et deſolatione terrarum Lithuaniæ, et vt terra Podoliæ
quam iuris ſui Imperator Tartarorum ſcribebat, Duci Switrigyello reſtitua:
tur, Aſſerens ſe donationem perpetuam de illa Duci prefato feciſſe, Irritæ aut ſunt
litteræ huiuſmodi, et pro falſis habitæ, nihil ſecum ferentes efficaciæ, niſi vaporem confi:
cti terroris, ad horam apparentem

Oppugnatio Caſtri Luczko per Polonos turpiter intermiſſa, et induciæ ad pacem tractandam Switrigyelloni roganti fru:ſtra conceſſæ.

Feria ſecunda, in die ſancti Hippolyti, in aurora, Exercitus omnis Regius
ad arma conſurgens, oppugnare Caſtrum Luczko aggreſſus eſt, Nec oppugnatio
aut conquiſitio ceſſiſſet in irritum, mœnibus diſiectis et nudatis, muroque in fre:
quentibus locis diſrupto, ſi omnia iuſtè fuiſſent per Regem ordinata et prouiſa, Ve:
rum omni exercitu ad oppugnationem accurrente, non ingenio aut arte, ſed viribus
res omnis gerebatur, Multum ſeptum, trabibus contextum, conſcendentibus, multis mu:
ros irrumpentibus, non aliquis tamen ſequebatur profectus: cum duntaxat haſtis, gladiis
et ſagittis, dimicaretur. Et dum nemo militum, murum ſuffoderet, aut ſeptum ſecuribus
frangeret, nullusque cohortator, prouiſor, aut inſpector adeſſet, qui integros pro ſauciis
ſubmitteret, qui ſua adhortatione hoſtes terreret. Sed dum vnuſquiſque pro ſuo libito
aut pugnaret, aut oppugnationem deſereret, hoſtes animos extrema formidine occupa:
tos, reſumunt, et bombardis, fundis, fiſtulis, ſagittis, lapidibusque Polonos ex muris
et ſcalis deiiciunt, ac multos occidunt, proſternunt, vulnerant, et ab oppugnatione turpi:
ter cedere cogunt, Hæc autem turpitudo, et a Caſtro prædicto repulſio, creditur ideo
Polonis accidiſſe, quod Eccleſias Dei, non ſecus quam Ethnici et barbari vaſtabant, et exu:
rebant, vaſa Domini, et res, Deo dicatas, ſuis applicando vſibus, Miniſtros etiam Dei
Sacerdotes, ſpoliis et probris afficiebant, Neque reputabant tanta mala, alicuius eſſe
ſceleris vel delicti, Eadem die poſt ſolis occaſum Iurſza Capitaneus Lucen. Nuncios mit:
tit, petens trium dierum inducias, Intra quos, ſi petitam defenſionem a Duce Switri:
gal non acciperet, Caſtrum Regi ſe traditurum pollicebatur, Nemo dubitabat peti:
tionem doloſam eſſe, Rege tamen, cui difficile erat reſiſtere, volente treugæ conceſſæ ſunt,
Verum quia primum altera die, aqua, et propugnaculis, lignis videlicet lapidibus, lateribus, et
Contis, Caſtrum refectum eſt, denunciat Regi, treugis ſibi opus non eſſe, agerct, quæ vel:
let, ſe nullo modo Caſtro ceſſurum, Aduenerant die eadem duo Nuncii Lithuani, peten:
tes nomine Ducis Switrigal, vt treuga firmata, deputarentur ab vtraque parte duodecim
Barones, qui de pace agerent, Admiſſa eorum petitione Wladiſlaus Rex, treugas ad fe:
riam ſextam poſt feſtum Aſſumptionis beatæ Mariæ Virginis, duraturas dedit, Omnis
tamen labor pro pace, tunc caſſus fuit, Dux enim Switrigal, poſt adeptum Lithuaniæ Principa:
tum, inſolentius ſe gerens, et ſalutaria monita reſpuens, ad bonam mentem non facilè
poterat induci, Eo etiam ſcelere inquinatior, quod arma nefaria, contra proprium et Regem et
germanum, induerat, De quo plurimum confidens, ab omnibus honeſtis et quietis con:

ſiliis abhorrebat, fœdusq; cum hoſtibus cõitibus Cruciferis clandeſtinũ iunxerat.

Induciis expiratis dum iterum contra Caſtrũ
Luczko Poloni cuſtodias in ſtationes applicaſ-
ſent, ſecuri et ludo ſcacorum intenti à Caſtrenſib9
agrediuntur et cædes vtrinq; commiſſa. -

Feria ſexta, poſt feſtum Aſſumptionis ſanctæ Mariæ virginis, treugis expi-
rantib9, Cuſtodiæ in ſtationes contra Caſtrum Luczko applicatæ ſunt, Verum dum
in die mediâ Poloni, in eiuſmodi excubiis ſecuri ſtarent: Scacorũ ludo occupati
hoſtes ex improuiſò de Caſtro irrumpentes, Nicolaũ Slanka de Lapſzow, militem
et familiam eius, aggreſſi ſunt, Et pleriſq; occiſis, cæteros affecerunt vulneribus, Fu-
iſſet q; et ipſe Slanka occiſus, ni familiaris ſuus fidelis, Stephanus, afferendo ſe pro
illo, ſibi mortem, domino verò ſalutem præſtitiſſet. Cæſi tamen ſunt, aucta virtute
Polonorum, hoſtes, et multi occiſi, cæteri fuga in Caſtrum dilapſi, Aſſumptionis poſt
feſtum, ſanctæ Mariæ Virginis ſabbato, veniunt ad Regem ex parte Ducis Swi-
trigal, Olelko et Vaſſil Duces Ruthenorũ, et Gedigold cum aliis quinq; Lithuanis
pro pace tractanda, Et licet diebus aliquot, pax fuiſſet tractata, redierunt tamen
Nuncii Ducis Switrigal abſq; concluſione, Treugis tamen in dies octo firmatis
exercitui Regio diſpendiũ afferentibus: cum tempus æſtatis laberetur, et appete-
ret, inducens pluuias, autumnus, quarum moleſtias certum erat exercitũ non tole-
raturum.

Rathno Caſtrum Regale proditur ho-
ſtis, in terra Chelmenſi graſſatus à Polonis
fugatur cæditurq;, Equorum magna lues
in exercitu Polonico tritico aculeato pabu-
latorum. -

Dum hæc agerentur, Caſtrum Regale Rathno, quod Hriczko Kerdeiowicz,
cum Rege in exercitu perſonaliter agens, à propriis et domeſticis (erat enim ferè
omnes Ruthenis) hoſtibus proditum et exuſtum eſt, tenebat, Hoſtes q; facilita-
te ipſa animati, in terram Chelmen, ſpoliis et igne ſæuire cœperant, Sed Czyolek Burgra-
bius Chelmenſis, vix cum Centum triginta perſonis adunatus, hoſtes ſecuros, et nihil
hoſtilitatis ſuſpicatos, improuiſè inuaſit, et adeò in pauefactos et ſomnolentos graſſat9
eſt, vt oẽm multitudinem, paucis fuga elapſis, aut occideret aut captiuaret, Tricenti
clade occiſi, quadraginta capti ſunt, Ita vindicta, ꝑ exuſtioẽ Caſtri Rathno reddita
eſt, et vaſtatio træ Chelmen inhibita. Sub eodem inſuper tempore, quatuor Barones
Poloniæ, Petrus Schafraniecz, Succamerarius Cracouien, Petrus Miedzinſky, Derſſla-
us Wloſtowſky, et Hriczko Kerdeiowicz, aſſumptis duobus millibus pugnatorum, Ca-
ſtris egreſſi, verſus Krzemienyecz, quærentes hoſtium congreſſum proceſſerunt, Du-
ces aũt Vaſſil et Balaban, cum multitudine Ruthenorũ et Valachorũ, Caſtro Krze-
mienyecz egreſſi, in Polonos, qui in inſula, prope Villam Tywanie ſe locarant, multi-
tudinem eorum ignorantes, pabulatores eos rati, feria tertia, intra octauas Aſſum-

ptionis ſanctæ Mariæ Virginis, in aurora irruunt, Sed à multitudine Polonorum illicò obtriti, paucis fugientibus, ferè omnes interempti ſunt, Poloni autem magna præda potiti victores redierunt in Caſtra, et vniuerſum ferè exercitum, ex capto pecore refecerunt. In exercitu Regio, magnus fœtor, et numerus muſcarum, in dies creſcebat ex multitudine equorum morientium. Magna enim vis morbi et peſtis, in omni exercitu equos inualerat, Ex eo proueniens quod equi tritico aculeato, et ſetas habente, in gleba vberi nato, pabulati, digerere illud ex integro non valentes, ſuffocabantur. Ingensque damnum ex peſte equorum deficientium, exercitus Regius ceperat, et multi mortales ex equeſtribus, in pedites fuêre redacti, Triticumque huiuſmodi in palea equis datum, ſuis aculeis equorum ſtomachos, et vulnerabat et perforabat, Quod cum tardè à Polonis fuiſſet cognitum, maior pars equorum, malo et peſte huiuſmodi, ſtrata et abſumpta eſt.

Intra obſidionis tempus Caſtri Luczko vtrinque in captiuos crudelitas æditur

INtra omne ſubſidionis tempus, crudelis, inter Polonos, Ruthenos, et Lithuanos comitebatur dimicatio. A Ruthenis tamen et Lithuanis primum orta, Si enim captiuabant aliquos, captiuos Polonos, inſpectante exercitu, in muris concidebant in fruſta, Cæteros impletos aqua, ſuffocabant, et exquiſitis necabant cruciatibus, Quinque inſuper fratres Prædicatorum Polonos, qui in Caſtrum Luczko, in aduentu exercitus, ex Ciuitate fugerant, turpi morte damnauerunt, Propter quod et Poloni, in captiuos Ruthenorum et Lithuanorum vicem reddendo ſæuiebant, compenſando vicium vicio, vt non ſolum paribus ſed etiam maioribus prope odiis viderentur certaſſe, Ferunt etiam Iurſzas Capitaneum Lucenſem, et Lithuanos, atque Ruthenos, in Caſtro Lucenſi, in eam amentiam et tyrrannidem effluxiſſe, vt omnem in Phytonibus, et Phytoniſſis, retinendi et defendendi Caſtri fiduciam reponerent, Vnde petentibus Iudæis, datus fuit, ex captiuis Polonis, vnus adoleſcens, forma elegantior, Quem continuo, cultro iugulum infixo, occidentes, extracto ex corpore eius ſanguine, ventrem diuidunt, Et corde, iecore, aliis inteſtinis, è corpore eductis, et in partes minutas diuiſis, inque carbones viuos proiectis, fumo inde orto, omnes Caſtri parietes et angulos, quaſi thuris odore, precationes edendo ſacrilegas, inficiunt, Iuramento aſſecurando Iurſzam et obſeſſos, nullam obſidionis, aut expugnationis vim decetero Caſtro fore nociturum.

Switrigyello Dux pacis conditiones callidè admittit, Tandem treugis expirantibus Caſtrum Luczko magis ſtrenuè quam ante defenditur. Vnde ſuſpicione de ſubminiſtrandis caſtro propugnaculis notatus Zaremba à Stanislao Czwikla de Comin ad duellum propterea prouocatur

DIe Dominico poſt feſtum ſancti Bartholomei, fama vniuerſum exercitum compleuerat, pacem per Wladiſlaum Regem, et Conſiliarios ſuos, Ducesque Georgium Syemyon, et Baſilium, ac quinque Barones Lithuaniæ, qui, à Duce Switri-

gyellone, pro tractanda pace, missi, feria sexta, in die sancti Bartholomei aduenerant, conclusam esse. Sed mox famam ipsam, quam Poloni latis audiuerant animis, sperantes citum ad propria regressum, alia nunciata nouitas restrinxit. Allatum enim est, Ducem Switrigal, omnes tractatus pacis callide et dolose interponere, vt ex Thartaris, Valachisque conquisito exercitu, Polonos inuadat, et tempus autumni, hyemisque superueniens Regem et Polonos, a Castri Luczko oppugnatione, discedere compellat. Polonos tamen, ad dimicandum auidos, nihil haec nouitas terrebat. Consumati interim fuerunt tractatus pacis, et capitula, pro pace inter partes conuenta. Vnde omnibus Nunciis Ducis Switrigal, pacis tractatoribus, ad Ducem Switrigal remissis, iuncti sunt duo Poloniae Barones, videlicet Sandziwogius de Ostrorog Palatinus Posnanien. et Laurentius Zaremba Castellanus Siradien. vt cum Duce Switrigal, pacis residuos articulos, tractent, liment et corrigant, presertim, cum Dux Switrigal, nouam difficultatem ingessisset, non posse neque velle pacis conuenta obseruare capitula, nisi Cruciferis et Valachis, in sua parte exclusis. De quo, suspicio vehemens exorta est, quod secum mysterii res haec ferat, cum Cruciferi, pacis perpetuae foedere iuncti, Valachi homagio Polonis subiecti dinoscerentur. Absumptus est per illis diebus morte Dux Fiedusko, Ruthenus, nepos germanus Wladislai Regis: omnibus thesauris, clenodiis, equis vestibus, bonisque haereditariis, et quibuscunque fortunis, Wladislao Regi legatis. Quae omnia Wladislaus Rex in milites suos liberaliter distribuit. Feria tertia in die sancti Augustini, treugis expirantibus, Castro concessis, custodiae contra muros a Polonis admotae sunt, et Castrum bombardis crebro impetitum. Sed et Castren. tum de turribus, tum de muris, crebras faciebant bombardis et fistulis, proiectiones contra custodias et exercitum, non sine Polonorum admiratione. Quippe sciebant Castrum huiusmodi propugnaculis, vacuum fuisse. Propter quod maior suborta est, de quibusdam nobilibus Baronibus Poloniae, suspicio, quasi fistulas et pulueres Castren. receptis muneribus, subministrassent. Ex quo postea, multae contentiones exortae, et suspecti Barones, de tanta iniquitate, per milites animosos publice notati, et ad dimicandum, oblato duello prouocati sunt. Longoque tempore factor sceleris huiusmodi, a susceptis Baronibus, nulla dilui potuit purgatione. Laurentius autem Zaremba Castellanus Siradien. huius facinoris insimulabatur patrator, et a Stanislao Czwikla de Conin, de genere Cygnorum petebatur ad duellum. Qui improperia plurima in illum spargebat, affirmans eum, fraudium plurimarum artificem in Regem Regnumque Poloniae, et propria gentem.

Wladislaus Rex ob aetatem prouectam per alios bellum gerens, capiendae arcis Luczko potestatem datis induciis adimit.

Et quoniam Wladislaus Poloniae Rex, senio et laboribus confectus, curis belli parum intendere poterat, et multa per negligentiam suam exercitui incommoda succrescebant, idem Ducem Masouiae Semouitum, Nicolaum de Michalow Castellanum Cracouiensem, Spithkonem de Iaroslaw Sandomirien. Sandziwogium de Ostrorog Posnanien. Martinum de Calinowa, Siradien. Stiborium Lancicien. Ioannem de Lichin Brzesten. Palatinos, Ioannem de Oleschnicza, Regni Poloniae Marsalcum, Albertum Malsky Castellanum Lancicien. Andream Cziolek Succamerarium Sandomirien.

Petrum Myedzinsky, designat et deputat, ac ipsis insolidum curã et onus gerendi belli, et prouidendi, quę necessitas expósceret, committit, Sabbato, in die sancti Ægidii, turris, seu testudo, ex lignis magistraliter et artificiosè disposita, et ex altera parte fluminis Sthir locata, magnũ Castrensibus, velut res noua et insolita, attulerat pauorem, cum et lapides mirę magnitudinis, ex illa proiecti, multos mortales offenderent, et cadauera equorũ in Castra limitis proiecta, multos turbarent. Propter quod, petentibus obsessis, à Rege, treugę fuere concessę, non sine Polonorũ amaritudine et pudore. Poterat si quidem Castrum prędictũ facilè intra dies paucos conquiri, poterat et bellum cum magna vtilitate, et honore Regis et Regni confici ac finiri. Sed Wladislai Regis pietas et clementia, qui fratris sui Switrigyelli et Lithuanorũ fouebat partes, illud protraxit, et oĩa instaurata debilitãs, Polonis fecit aduersa.

Pax temporalis inter Regem Wladislaum et Ducem Switrigal componitur, ita vt pro pace perpetua tractanda concludendaq͡ʒ Conuentio in Parczow indicatur.

Die Dominico et feria secunda ante festum Natiuitatis Sanctę Marię Virginis, post multos tractatus pacis, hincinde habitos, tandem pax inter Wladislaũ Regem, Regnumq͡ʒ suũ Poloniç, ab vna, et Ducem Switrigal, Ducatumq͡ʒ Lithuaniç, partibus ab altera, non quidem ꝑpetua sed temporalis, facta est, et lr̃is firmata, sub certis modis et capitulis conuenta, lr̃eq͡ʒ vniuersales Duci Switrigal transmissę. In quibus inter cętera cauebatur, ꝙ pro festo Purificationis Sanctę Marię Virginis inter partes Conuentio in Oppido Parczow fieret pro ꝑpetua pace concludenda. Dum aũt conclusio induciarũ ꝓpter tractandã pacem, in exercitui ꝑcrebruisset, oĩs hostilitas, inter exercitum et Castrensẽ summota et deposita est, Pluresq͡ʒ de exercitu, carnes, lardũ, farinã, et plura alia victualiã Castrensibus exposuerant ad vendendũ, Regio tamen mandato venditio ipsa, illicò abrogata et ꝓhibita est.

Exercitu ab obsidione Castri Luczko Wladislaus Rex dimisso, Lucenses in Polonos et ipsorum ecctãs sęuiunt.

Feria tertia ante festum Natiuitatis Sanctę Marię virginis, Wladislaus Rex data licentiã exercitibus, et gentibus suis ad ꝓpria disgrediendi, Castrum Luczko obsidione soluit. Et eadem die motis Castris, fluuiũ Sthir transit. Altero verò die, feriã quarta, exercitibus multifariè diuisis, Rex versus Wladimyers ꝓcessit, et circa Villam Tharczin Episcopi Lucensis, nocturnũ faciens, versus Regnũ Poloniæ, in terram Chelmensem ꝑuenit. Ferunt aliquos ex Polonis, auaritię et temeritati indulgentes, qui post ꝓhibitionẽ, et post discessũ Regis, ad vendendũ victualia circa Luczko remanserant, turpiter necatos aut captos, et oĩbus rebus exutos esse, Posterisq͡ʒ exemplũ et documentũ dedisse, ne de hostium fide confidentes, lucra, vitę ꝓponãt. Adeò insuper Rutheni post discessum Regis in Catholicorũ sęuiebant Ecctãs, postq͡ʒ in ꝑsonas sęuire non poterant, vt et Ecclesiam Sanctę Crucis, è regione Castri posi-

tam, et oés ferè ecclias Catholicas, in Lucen tera repertas, in cinerem et fauilla redigeret.

Obſidione Caſtri Luczko ſoluta Polonis nondum in patriam reuerſis, Cruciferi ruptis fœderibus Regnum Poloniæ igne et ferro depopulantur

OCcupato Wladiſlao Poloniæ Rege, et ſuis Proceribus atqꝫ militibus Poloniæ vni-
uerſis, circa Caſtri Luczko obſidionem, Paulus de Ruſdorff, Mgr Pruſsiæ cum
Comendatoribus et ſubditis ſuis, id probantibus, contra Regem et Regnu Poloniæ in-
ſurgit, ſiue quia illud viderant defenſoribus vacuum, et nolebant occaſionem vltionis
omittere, ſiue quia ita inter illu et Wladiſlau Poloniæ Regem conuenerat. Et pace per-
petua, circa lacum Melno concluſa, temerata, accerſita etiam Mgri Liuoniæ gentium
ſuaru, et Stipendiarioru plurimoru multitudine, in tres exercitus partita, Regnu Polo-
niæ, cum pompa magna, hoſtiliter, poſt feſtum ſctæ Mariæ virginis, ingreditur. Terrasqꝫ
Cuiauiæ et Dobrzinen, crudeliter, igne, ſpoliis, et prædis, nullo prohibente vaſtat, Caſtru
et Oppidum Iuniwladiſlauia, proditum à Nicolao Thumigrala ingreditur; Et incenſis Ec-
cleſiis ac Caſtro, Oppidum reliquit ſemidirutu. Deinde Oppidum Brzeſczye obſidione cin-
git: poſitis Caſtris circa Wyeczerzino, ſed inde turpiter repulſus, vno ex Comendatoribg,
ictu bombardæ, interfecto. Poſtea Caſtru et Oppidum Nyeſchewa, à Tenutario illius
Nicolao Thumigrala de Sekow, prope Coſten, nobili de armis Scacalem tabula deferen,
et Domo, quæ vocatur Wezdye, qui ad cuſtodia totius terræ Cuiauien relictus erat,
proditu eſt Cruciferis, cui illico præſidium imponitur. In Oppidu vero Nieſchowa igne ſæ-
uitum eſt, quonia nouis tectis et auſpiciis Thorunia, vicina ſibi, redigeret in ſolitudinez
et oés domus illius ſumptuoſæ et nobiles, multis impenſis ex muro et lignis factæ, demo-
litæ ſunt, qtnus Oppidi pdicti deleta memoria et nomine, Thorunia ad priſtina gloria
et forma reſurgeret, Ciuitatem inſuper Wladiſlauienſem, et Ecclia Pontificalem ſctæ
Mariæ virginis, cum Caſtro, omnibus calicibus, libris, ornamentis, et Clenodiis ſpoliata
igne ſubiecto vaſtarunt. Et quo latius, ſub breui tpe vaſtitatem, per ignem, Regno Poloniæ
et damna, Mgr Pruſsiæ irroget, præmia incendiariis propoſuit, vt omnis exuſtor Villæ,
Vnam marcam, Oppidi verò, tres marcas, comunes, de Ærario publico, pro labore et nume-
re acciperet. Quo effectum eſt, vt gentes ſua, cum pro gratificatione obſequii, tum pro ſpe
retributionis, per terras pfatas Dobrzinen et Cuiauien, latè diſperſeqꝫ decurrerent, et
intra paucos dies, ſingula oppida, Villas, et Curias igne delerent, nihil intactu, nihil inuio-
latum, ne ipſa quidem Diuoru templa, relinquentes. Omniaqꝫ Diuina et humana tecta flam-
mis conſumendo, bellu nefariu cum hominibus Diisqꝫ geſsere. Et licet ruſticoru ex
terris, taliter vaſtatis, magnus numerus in vnu conglobatus, ſpeciem iuſti exercitus
fecisset, et iniuriarum multitudine accenſus, cum videret pia culmina Villarum ſuaru
exuſta, greges ſuos abactos, filias et vxores ſtupratas eſse, in Cruciferoru exercitu
irruere et nudus cum armatis decernere pararet, nec iam longe res erat à dimicatioe
et congreſsu, facilemqꝫ victoria ſibi oés, pro templis, aris, focis, penatibus, et pignoribus
ſuis, promitterent, tamen ſupueniens pfatus Nicolaus Thumigrala Capitaneus, qui prior
ad reprimendas hoſtium inuaſiones eſse debuerat, ipſos terredo et increpando à pro-
poſito reduxit. Et proin conflato oium in illu odio, pro tot tantiſqꝫ patriæ proditionibus

anno ſubſequenti in Conuentione generali Siradien, crimine proditionis damnatus honore priuatus eſt, Dum aūt hoſtilitas tanta et pacis rupta fœdera per Cruciferos in Regis exercitu, qui tum adhuc obſidiom̄ Caſtri Luczko continuabat, percrebuiſſet, Vniuerſos quidem ingens mœror, de Cruciferorū perfidia, et Regni vaſtatione atq3 damno, Barones tamen et nobiles Dobrzinen et Cuiauien terrarū altior dolor et luctus occupabat, dum in comuni damno et miſeriā priuatā fortunā ſuam, et ſuorum charorum cum vxorum, tum liberorum, et ſubditorum iniurias deplorare cogerentur, Propter quod cum ipſi, tum omnes alii, redire ad ꝓpriā, et ſuis vtcunq3 conſulere, feſtinabant ¶

Poſt damna Regno Poloniæ per Cruciferos illata, Wladiſlaus Rex ſero ad illos mittit, denuncians ſe pacem cum Switrigyellone feciſſe, et requirens, vt à vaſtando Regno abſtineant ¶

Q Vamprimum autem treugæ, inter Wladiſlaum Poloniæ Regem ab vna, et Ducem Switrigal, Cruciferosq3 ab altera partibus, apud Luczkam fuere firmatæ, illico Wladiſlaus Rex de vaſtatione Regni ſui, per Cruciferos dolo facta ſolicitus Nicolaum Zakrzowſky, et Dux Switrigal, Czathan Ruthenum ad exercitum Cruciferorum tranſmittunt, Qui illum, iam feſtinantem ad propriā, prope Raczyąſz reperientes, Marſzalco et Comendatoribus (Magr̄ enī generalis in domo relictus erat) faciunt verba, et pacem firmatam denunciant, Sera tn̄ fuit hmōi requiſitio, quæ de non vaſtando Regno facta fuerat, dum iam nihil in terris Cuiauien et Dobrzinen relictum eſſet, in quod ignis et prædonum rabies non ſæuiſſet, viginti quātuor Oppida, villæ amplius q̄3 mille igne abſumptæ ſunt, terris tn̄ Maſouiæ vbiq3 parſim, Quæ res maiorem ſuſpiciom̄ in Regem, q vaſtationis ꝑfatæ author fuerit, apud Conſiliarios, vehementius tn̄ apd̄ Sbigneū Cracouienſem Epūm, in coniectura ſagaciſſimū auxerat, Nec Duces Maſouiæ notam eiuſdem ſuſpicionis vitare poterant, quippe, aut Regis aut Cruciferorū auiſamento ne quid hoſtile paterentur, ſibi per nouas treugas proſpexerant, Vno hoc reatu obnoxii, q malum imminēs Baronibus Regni non intimarunt, Nihil potentiā et multitudinē hoſtium Ioannes Targniewſky de Domo Ch'lyā Bartholsius Viſzemburg de Domo Nalancz et Dobrogoſtius Kolinſky, moti, ex agreſtibus tm̄modo, et ſi pro numero amplum et frequentem, robore tn̄ et exercitatione languidū, inermem, imbellemq3, Cogunt et colligunt exercitum, ſerendo agro et alendo pecori, q̄3 armis tractandis aptiorem: pugnam, data opportunitate loci et temporꝭ, feruide conſerturi ¶

Exercitus Liuonum et Valachorū Poloīam igne ac ferro vaſtans ab agreſtibus Polonis prope ad internitionem occiditur

L Iuoniæ exercitus, cui Theodoricus Croe, Marſzalcus, cum aliis Comendatoribus Liuoniæ præerat, et Iodocus de Hogerkerche, Bauarus natione, Comēdator de Tucholya, velut regionis peritus, ductum præbebat, in redeundo ad ꝓpriā, ab exercitu Mgri Pruſſiæ diuiſus eſt, et quaſi parum crudelitate hoſtili functus eſſet, in partem Regni Poloniæ, quæ Krayno dicitur, deſcendit, vaſtitati eam ſubiecturus, Iam plures milites, Cuiauien et Dobrzinen, mutando equos, præpeti curſu, ad ſimulachra

domorum ſuorum exuſta, redierant, doloremq́ꝫ dudum ante, ex relatione crudelitatis
hoſtilis, ortum, ipſa facies, fumantiu adhuc villarum augebat, Itaq́ꝫ Ioēs Iarogniewſky,
Bartholſsius Vilchemberg, Dobrogoſtius Kolinſky, milites ſtrenui et veloces, aſſumpta
ruſticorum manu, poſt Liuonicae exercitu, quanto celeriori poſſunt curſu, contendunt,
Et illico prope Nakyel, iux̄ fluuium Wyerſcha, in campis villae Dambky, conſecuto feria
quinta ante feſtum Exaltationis ſctae Crucis, animoſitate maxima, quam recens exa:
ſperabat indignatio, non ſine Liuonitaru magna admiratione et pauore, vnde tā
ſubitus exercitus emerſiſſet, irruunt, Et carmine patrio BOGVRODZICA, cu:
ius ſonora ſyluis et campis repercuſſa erat vociferatio per cantum expleto, pauci
cum multitudine, nudi cum veſtitis, agreſtes cum militibus, adeò incunctanter et viri:
liter decertant, vt magis veteranos cum tyronibus, q́ꝫ agreſtes cum exercitatis, pu:
gnare exiſtimares, Ingens caedes hoſtium editur; Et his, qui in acie locati erant,
crudeliter abſumptis, ilicò omnis exercitus Liuonicae in fugam verſus, Caſtris ſuis
ex quibus pugnauerant, derelictis, Polonis victoriam conceſſit, Fugiebant in diuer:
ſa loca, quo quenq́ꝫ ſors ferebat, Sed maior fuit in fugientibus clades, Polonus enī
pculſis metu, inſtabat: ſaeuiens in diſperſos, Nec captiuatio illic ſed trucidatio paſ:
ſim oīum fiebat, Polonis et maximè agreſtibus ſe adhortantibus mutuo, vt cruore
hoſtili, incendia villarum ſuarum reſtringerent, atq́ꝫ ſuis, indigna morte abſumptis,
caede hoſtium parentarent, Pauci tn̄, vzt pfatus Theodoricus, Marſchalcus, Valterus
de Gelſe, Commendator de Flin, cum ſeptem Comēndatoribus, capti ſunt, qui poſtea,
pter Theodoricum Marſchalcum, in miſerabili captiuitate, morte fuerunt apud Cra:
couiam abſumpti, ſigna ſeu banderia hoſtium, quae capta, in ſignu tantae victoriae,
in Cracouien Eccliam relata ſunt, Caſtris hoſtium Poloni potiti, magnam praedam
illic repertam, diripiunt, et notabiliter ex ea ditantur, Occiſus inter alios erat pfa:
tus Comēndator de Tucholya Iodocus, qui cum ſuis ad augendu exercitum Liuo:
nitarum relictus erat, Et quoniam oēs Liuonitae, qui fuga elapſi erant, cum locorum,
tum idiomatis Polonici, ignari erant, propter quod in ſyluis, hincinde diſperſi, et per in:
uia ac ignota loca ſyluestriaq́ꝫ, non reperientes iter fugae, fame aliqui et frigore conta:
beſcentes, per agreſtes, per plures ſubſequentes dies inquiſiti et comprehenſi, aut oc:
cidebantur, aut captiuabantur, Fama huius victoriae, primu ad Wladiſlaw Regem,
dein Cracouia plata, magnam in populo fecit laetitiam, quam Ciuitas Cracouien cam:
panarum pulſu, et ignium p vniuerſam vrbem extructione, teſtata eſt, Fuerunt aūt
in exercitu Liuonitaru, ſeptingenti equites, item gentes et milites de Kurland, item
Swyecen et Tuchlien milites, et pedeſtriu magna multitudo, Swor Comēndator de
Oſterod, Valterus de Lo   Comēndator de Dmborg, interfecti, Valterus de Kerchdorff,
Comēndator Curouien, Georgius de Guthſliche, Aduocatus de Kokenhawſze, Gehan
de Hande Tenutarius, et Flager de Bithow, fuga elapſi: teſtes victoriae Polonicae, non
prius ſiſtere fugam, quam in Tucholya, exinde in Marienburg, cladem ſuorum Mgro
Cruciferorum Pruſsiae, Paulo de Ruſdorff, nouum qdem certum, ſed acerbum, denun:
ciaturi peruenisſent, Simile vulnus Poloniae Regno à Valachis, pro eodem tempore illatu
eſt, Alexander enī Voievuoda Moldauiae, q̄uis eſſet Regius et Regni homagialis, et Ca:
ſtra terrae Podoliae, vzt Czeczmi, Chmyelyow, et Niempcz, cum ſuis Diſtrictibus fuiſ:
ſent ſibi, per Wladiſlaw Regem et Regnum Poloniae, quo arctiori obligaretur fidelitate
in feudum donata et inſcripta, oīm tamen beneficiorum factus immemor, donis

corruptus plurimis, quæ illi per Ducem Switrigal mittebantur, Volens etiam ipſi Duci Switrigal placere, quem ſciebat fidei Græcorum affectiſſimum eſſe, cuius ipſe Voievoda cum gente ſua ritum ſequebatur, congregata oĩm ſuorum potentia ſubditorum, Wladiſlao Rege tunc adhuc, circa Caſtri Luczko obſidiõm, cum ſuis fidelibus continuante, nihil qd tale ſuſpicante in tr̃as Podoliæ et Ruſſiæ, Regno Poloniæ ſubiectas, irruit, et Diſtrictus Snyathinen', Halicien', et Camenen' crudeliter vaſtauit, prædas plurimas tam hoĩm q̃z pecorum, et cuiuſlibet generis ſpoliorum, ſecum abducens. Quæ nouitas dum in exercitu Regis percrebruiſſet, illico Theodoricus Michael de Muſſilo, Fratres de Buczacz, cum aliis terræ Podoliæ et Ruſſiæ terrigenis, tranſmiſſi per Regem, qua poſſunt celeritate, in Podoliam ꝑueniunt, et exercitum Alexandri Voievodæ, ſecuritate ꝑ agros et villas, prædæ dulcedine, ſine inſidiarum metu ſparſum, animoſe inuadunt, proſternuntq̃z ac prædam eripiunt, et in ore gladii fugientes perſequuntur. Magnaq̃z cæde palantium facta, plures ex illis captiuant, Sed et ipſe Alexander Voievoda, qui per fugam ſaluatus euaſerat, morbo et dolore perfidiæ ſuæ, et actionum malarũ, quæ in Wladiſlaum Regem et Regnum Poloniæ egerat, contracto, variis cruciatus ægritudinibꝫ non poſt multo extinctus eſt. Sic in forti Diuino auxilio, vterq̃z hoſtis, Crucifer et Valachus, pœnas violati ſceleris pendit.

Germanorum ingens exercitus ſubito terrore, nec dum viſo hoſte, in fugam verſus, à Bohemis hæreticis numero inferioribus conciditur et fugatur; qui caſtris, ingenti præda onuſtis potiuntur

Sigiſmundus Romanorum et Hungariæ Rex habito in Norembergã omniũ Electorum Imperii, et omnium Principum, comunitatũq̃z Almaniæ Conuentu, noua Principum auxilia, coñ Bohemos comparat. Ad quem et Iulianus tituli Sc̃ti Angeli Diaconus Cardinalis, per Martinum quintũ Papã miſſus eſt Legatus de Latere, vir moribus et lr̃is excellens, cum eo mandato, vt Bohemis bellum inferat, et adueniente tp̃e, in Concilio Baſilienſi, cuius propediem celebratio inſtabat, nomine Ap̃lico præſideat. Poſt multas deliberationes et tractatus, expeditiõm coñ Bohemos hæreticos, grauiſſimè, et fidem catholicã, et vicinas regiones, manu armata impugnãtes indicit. Et qm̃ ex ſupioribus euentibus, credebatur præſentia ipſius Sigiſmundi Roãnorũ et Hungariæ Regis, in bello eſſe plus nociua q̃z fructuoſa, et ꝑterita clades fugaq̃z, ſua infælicitate et ſcelere putabantur contigiſſe. Propter quod comuni oĩũ conſenſu decernitur, vt Rex in Hungariam reuerſus, bello ſe abſtineat, et alterius auſpiciis et ductu, bellum, ad Calendas Iulias coñ Bohemos gerat. Electus ad hanc rem Fredericus Marchio Brandeburgen', Archicamerarius Imperii, qui, velut homo prudentiæ ſingularis, et multarũ rerum exꝑtus, onus ſuſcepit. Sed fortuna Regis cum Duce mutata non eſt. Albertus Auſtriæ Princeps, per Morauiã ſuas copias ducere iuſſus. In comitatu Cardinalis, Albertus et Chr̃opherus Bauariæ, ac Fredericus Saxoniæ Duces, fuêre, Ioannes et Albertus Principes Brandeburgen' cum patre, penes quẽ belli ſumma erat, Herbipolen' Bambergenſis, Eſtenſis, Epiſcopi, cum Societate Sue-

uorum, et Imperialium Ciuitatum Magiſtratus, Cum deinde exercitus, multorum Principum Almaniæ, in multitudine graui, tam pedeſtrium quam equeſtrium, vt vix illos terra capere poſsit, ſplendido magis et luxurioſo, quam bellicoſo et terrifico, apparatu Norembergam pro conſtituta die conueniſsent, et abinde, præcedente exercitum Iuliano Cardinale cum Cruce, in Egram veniſsent, motis Caſtris ex Egra, ſyluam, quæ Miſnam et Bauariam à Bohemia dirimit, non ſine difficultate onerosa, cum quadrigas haberent commeatibus graues, ſuperant, et Caſtra in plano ponunt, Bohemiam vaſtaturi, aut cum hæreticis Bohemis, quod nullus credebat tantæ multitudini occurrere auſuros, congreſsuri. Et quamuis Bohemis hæreticis, tenuis tunc eſset exercitus, cuius erant, Dux Sigiſmundus Coributh, et Procopius Sacerdos, Duces, quam primum tamen ab exploratoribus docti ſunt, exercitum Lithuanicum, ſyluam transgreſsum eſse, et ſtatiua ſua in Bohemiæ planis poſuiſse, contra illos dimicaturi procedunt, Et iam vix viginti millibus ſtadiorum aberant, cum illicò, neſcio quis ingens pauor cuius cauſa non ſuberat, Almanorum animos concuſsit, ex denunciatione aduenientium hoſtium ortus, Totisque Caſtris trepidatum eſt, Qui adeò vniuerſum exercitum peruaſit, vt robur tanti exercitus, ſola fama aduentus hoſtium, nec dum hoſtibus viſis, crederes confractum, A primoribus itaque, et ab ipſo Duce Marchione Brandeburgenſi, orta fuga, et metu quaſi maioris periculi, omnes concuſsi, in fugam vertuntur, Caſtris et curribus, atque impedimentis, omni genere diuitiarum et epularum plenis, hoſti relictis, Quod cum Bohemis hæreticis, quorum agmen fuerat in propinquo per agreſtes pauidos nunciatum eſset, addere perculſis timorem, et inſtare fugientibus cœperunt, Neque clades illic aut dimicatiò, ſed trucidatiò fuit, dum Bohemi in Almanorum dorſis hærentes, eos, quos conſequi poterant, aut occidebant, aut captiuabant, Syluarum denſitas fugientibus addebat formidinem, veritis, ne ex lateribus arborum hoſtes erumperent, Bohemos autem currus multiplices et graues, ſarcinæque rerum precioſarum et nobilium quibus ſtrata erant itinera, ne conſequerentur fugientes morabantur, Propter quod, minor clades, quam pro numero tanti exercitus fugientis cedita eſt, Principes omnes ſalui per fugam euaſerant, Crux legationis et veſtes Cardinales, captæ à Bohemis, ludibrio habitæ ſunt, Tentoria nobilia, margaritis ornata, veſtes, equi, bombardæ multæ, et multarum rerum copia exercitum Bohemorum, in quo etiam, nonnulli Poloni erant, vehementer ditauit, Sed et ſpolia et ſarcinæ fugientium, et per ſyluas errantium, pluribus diebus à Bohemis agreſtibus legebantur.

Wladiſlaus Rex Dobrzinenſium et Cuiauienſium calamitati ſubuenturus, dum ſibi ſua deficerent, multa bona variarum eccleſiarum vi accepta diſtribuit. Quo nomine à Sbigneo Cracouienſi Epiſcopo acerrime obiurgatur.

IN Chelmenſi terra, Wladiſlaus Rex, aliquanto tempore moratus, verſus Leopolim proceſsit, et ibi manſionem ſuam, aliquanto etiam tempore Continuauit, Concurrebant ad ſuam Sedem Baronum et Nobilium, ex terris Dobrzinenſi et Cuiauienſi, per vaſtitatem Cruciferorum damnificatorum, multifarii greges, non tam clamoribus, quam gemitibus et vlulatibus poſcentes, vt illorum releuaret inopiam, et non ſineret illas, ac vxores

eorum liberosque fame, frigore, et nuditate perire, Compassus eorum miseriis pius
Rex Wladislaus, aliquibus bona sua Regalia largiebatur, aliquibus thesauri sui
pecunia subueniebat, singulorum tamen necessitates, et indigentias supplere nullate:
nus poterat, Erant enim pleraque bona Regalia, dudum per illum liberali donatione su:
is Curiensibus et Baronibus distributa, Itaque vociferantium et suffragia poscenti:
um, qui vbique illum sequebantur, infestatione actus, dum fiscus Regius indigentibus
non sufficeret, ad bona Ecclesiarum se conuertit, et de villis tam Cathedralium eccle:
siarum, Gnesnensis et Posnaniensis, quam Monasteriorum et Capitularium earundem Diecesum,
multis mortalibus, distributiones, Baronibus et Nobilibus igne desolatis, facere cepit
Vsum duntaxat huiusmodi Villarum illis concedendo, sub arto tempore, quo possent, aestate
adueniente, suas Villas et habitationes reficere, Cracouiensem tamen Ecclesiam haec distri:
butio non molestauit, praeter paucas villas Monasterii Myechouiensis, Sciebat enim Rex Pon:
tificem Cracouiensem, nullatenus iniuriam suam toleraturum, Onerosa supramodum huiusmodi
distributio fuit Ecclesiis, Propter quod Albertus Iastrzabiecz Archiepiscopus Gnesnensis, et
Sbigneus Cracouiensis Episcopus, assumptis secum aliquot Capitularibus, pro festo Sanctae He:
duigis Regem Leopoli adeunt, Vbi dum imprimis Albertus Gnesnensis Archiepiscopus, Fru:
stra precibus, de restitutione Villarum, solicitaret Regem, Sbigneus Episcopus Cracouiensis,
cui plurimum erat animi et constantiae, verba ad Regem facit: tam publica calami:
tate incensus quam priuata. Saepe quidem te Serenissime Rex, in culmen Pontificale promotus,
nullo conscio, in charitate paterna corripui, cum, vt meo in te fungerer debito, tum,
Vt tuam explerem precem, qua me exhortando, vt transgressiones tuas reprehende:
rem, totum te mihi permittebas, Saepe itaque te, velut speculator, et animae tuae custos,
admonui, vt mores tuos mutando, reformares abstineresque a Monasteriorum et ecclesiarum
in stationum exactione grauamineque, a bonorum Regalium prodiga distributione, vtque
petentibus administrationem iusticiae exhiberes te promptum et propicium, Catholicorumque
Principum saltem in hac extrema aetate, imitaueris mores, et ne, audiendo inconsti:
tuto tempore, missarum solemnia, ea in vesperam vsque extendas, eo quod te crapula, in qua
totos dies ac noctes ponis, oneras, Sed quia correctiones meas secretas, video te
hactenus non curasse, arbitris adhibitis, iam te alloquor, et correctionem resumo. En
vides te, vesperam dudum praetergressum, aduehi in mortem, et paucas iam tibi vitae
occiduae restare dies, mores tamen tuos et Deo et hominibus odiosos, non releuas, sed
auges, Monasteria et Ecclesias non protegis, non ornas, sed grauas et spolias, Extendisti
manum tuam in bona Ecclesiae, et quorum dispositio tibi, iure Diuino et humano interdi:
cta est, eam tibi vsurpas, donans distribuensque aliena, qui prodigaliter dispersisti
et distraxisti propria, quibus praesentem necessitatem supplere poteras. Tum
Rex, Pressus, inquit, necessitate, dum aliter non poteram, hoc modo vstis et deso:
latis, subueni. Ad haec Episcopus, Subuentione inquit, hac opus non erat, si tu ipse, vt
fama publica de te praedicat, et verisimiles coniecturae concurrunt, hostes Crucife:
ros, in hanc ipsam terram, cuius Rex es, et eius desolationem, non solicitasses, non inui:
tasses, et sedendo vacuus in Castri Luczko obsidione, tempus non absumpsisses,
cum Castrum poterat faciliter, nisi tu obstitisses, conquiri, Ex quo hostibus cre:
uit audatia, quibus tuo iussu, etiam dicuntur bombardae, pulueres, et victualia in
Castrum esse ministrata, Et Cruciferis additus animus, vt terras Regni tui desola:
tioni subiicerent, Vides iam quid egisti, Recollige te ad rationem, quam Deo redi:

turus ſis non poſt multos dies, per tot hominibus trucidatis, pro tot ſtupris et exuſtionibus, ſpoliationibusque Eccliarum et hominum commiſsis, Tu ipſe nobis hanc calamitatem, et has lachrymas, quibus mademus, iniecisti. Rex ſiue conſcientia premente, ſiue veritus, ne amplioribus in illum Epus verbis vteretur, Quae nam, inquit, mea culpa, quod tam acris verbis à te carpor? cum tibi et Ecclie tuae nec vnam villam abſtulerim. Tum Epus, Zelus, inquit, ſalutis tuae et officii mei, ſtringit me vt loquar, Nec mireris, ſi non laeſus, pro aliorum interpello iniuria, cum in dolore, et iniuria communi aequaliter verſari ſentiam dolorem et iniuriam meam. Nam in Interdictum poſuiſsem totam meam Cracouien. Diaeceſim, et omnia loca, in quae te deuenire contigiſset, ſi Epatus mei bona diſtribuere et occupare contendiſses

Heduigis virgo Wladiſlai Regis filia, ex Anna, nepte olim Caſimiri Regis genita, et Marchionis Brandeburgen. Filio Frederico deſponſata moriens magno dolore Polonos affecit. Cuius Epitaphium inſeritur

Poſt haec Wladiſlaus Rex Leopoli deſcendens, in Nyepolomicze pro feſto S. Martini venit, Quo dum Praelati et Barones, ex toto fere Regno ad eum conuenirent, ac propter hoſpiciorum defectum, aſperitate hyemis, quae ſolito tunc ſaeuior inhorruerat grauarentur, Cracouiam ſeceſsit, et illic aduentum Domini, et Natalis Christi dies, vacando diſpoſitioni rerum publicarum peregit. Interim et aliud vulnus, cruentum quidem et grauiſsimum, Regno Poloniae inculſum, fatorum inclementia eſt. Filia enim Regis Wladiſlai, ex Anna Caſimiri Regis filiae filia, genita, virgo vocata Heduigis, chara omnibus, Frederico Marchioni Brandeburgen. deſponſata, qui cum nutritus fuit eadem in Aula, illo praeſente, morbo incertum eſt correpta, an veneno vt ipſamet aſserere ſolebat coram ſecretiſsimis amicis ſuis, grauiter aegrotare coepit, ac ferè vno anno pedetentim languens, dum vis morbi nulla medicorum arte inhiberi poſset, omnibus Sacramentis procurata, ſabbato die Conceptionis S. Mariae dum Hymnus, Te Deum laudamus in matutinis eccliae cantaretur, Spiritum Dno reddidit, et in ecclia Crac. in ſepulchro matris ſuae Reginae Annae, cineres maternos amplexa, non ſine omnium Praelatorum et Baronum Poloniae, ſtirpem in ea Regis optimi Caſimiri lugentium, ſepulta eſt. Occaſus eius neque acialis, neque veneni expers exiſtimabatur; Flagitium mortis eius nonnulli ſermone vulgato, Zophiae Poloniae Reginae, nouercae aſsignabant, etiam prius et poſtquam expiraret, recte ne an perperam, incertum eſt, quaſi veneno ſublata eſset. Quod et ipſa ſibi innotuiſse multis indiciis liberius querebatur, Rogata tamen, et à matronis circumſtantibus frequenti admonitione ſolicitata, Conſulto prius Confeſsore ſuo Doctore Ioanne de Elgoth Canonico Crac. ne conmentem eundo ingraret ſe facinore et annuentia, rumorem prolatum, ſub audientia Sbignei Epi Crac. et multorum aliorum, de conſilio Confeſsoris, praedicti, publicè purgauit. Id autem venenum Priuignae Heduigi Regina Zophia à pleriſque adminiſtraſse, per foeminas et matronas ſui facinoris, conſcias, aſſeritur, vt filiis ſuis Wladiſlao et Caſimiro, Regnum Poloniae magis vacuum, et expeditius haerede ſublata, magnos fauores apud populares ſinte efficeret. Extat eius Epitaphium, per Adam Swinka Canonicum Crac. aeditum. Cuius talis eſt forma

Virginum ô iubar ô inclyti gloria Regni
Aquila, quod niueis lustrat in purpura pennis,
Lætus olim cecini Pierio carmine laudes
Inclyta virgo tuas, dum te consurgere gemmis
Stellatam floribus, fuluo radiare vel auro
Sydereo vultu Eratus Deam esse mirabar.
Nunc mea Calliope attonita, pollice Chelym
Se quatit, heu triste sonat, ha cymbalaque planctum,
Lyraque dat gemitum, dum impio vulnere mortis
Occidis, et nostros obducis fletibus orbes
Dum funera ducens media lachrymosa per vrbes
Belli potens genitor, gelidos complectitur artus,
Et vellens nitidos duro de vertice canos
Pectus suspirat sacrum, vultusque seniles
Irrigat lachrymis, spaciosumque increpat æuum
Alta merent atria, lugent iuuenesque senesque
Et vulgus Proceresque gemunt, matres nurusque sequuntur
Virginis et castæ quatiunt plangore lacertos
Dumque manet corpus, corpus ad pectora pressant
Effusæque iacent tumulo, dant oscula saxo,
Fundentes lachrymas, cœlum replere dicentes
Ô decus ô requies, grandæuique gloria patris,
Ô speculum morum, castitatisque Smaragde,
Ô lilium candens, ô campi viola fragrans
Puniceis rosis, nunquam cessure Hyacinthe,
Quò abiit decor ille tuus, quò ille genarum
Abscessit fulgor, quo lactei lumina frontis:
Non tales gestare sibi ô inclyta tedas
Sperabat genitor, et vota communia patrum
Iam Hymeneis erat Thalamo terrisque canendus
Et sponsus, tecum eadem nutritus in Aula,
Dux Fredericus ibat Francorum inclyta proles,
Præsignis genere, fœlicem duximus illum
Te consorte virum, Sed heu fefellimus omen
Impia cum lethi, cui nec virtute resisti.
Herbarum, armisue, post te falce funesta
Succidit feritas, nupta florentibus annis
Anno Triceno, mille quater et vno,
Dum colitur matris conceptio summi tonantis
Qua te Duce reor benedicta virgine virgo
Ecclesias colere beatorum premia, valles,
Ver vbi perpetuum floret, mollesque pruinæ
Has vestire solent, nec audent lædere nimbi
Quos gignunt flores Zephyro contentæ colono
Clare decore fui proles ego Regia virgo
Heduigis, Wladislao sata Annaque Regina,
Quam Comiti Ciliæ filia peperit Cazimiri
Stirps cuius illustris, me moriente, perit
Pro Regni Solio, matris iam clausa sepulchro
Amplector Cineres, qui me genuere, in hosque
Ordine fatorum, stillante tabe resoluor
Quid mihi nunc proderit, amplissimi gloria Regni:
Quid genus: quid species formæ, quid gemmæ vel aurum:
Nil, nisi virtutes, si quibus amicta fui
Vos orate precor, Spiritum vt inferat astris
Pneumate conceptus intactæ virginis infans
Hoc serto florum virgo redimita quiesce
Quos non carpit hyemis æstus nec Sirius vrit
Horrido nec rostro vasto de pectore spirat
Spumosus aper dente recuruo fero. &

MORTEM autem Heduigis Reginulæ præfatæ, minus ægrè quam dignum erat, etiam patrem Wladislaum Regem, tulisse ferunt, Quippe, qui iam filiis magis, quam genero Regni Poloniæ successionem destinabat, et cuiusdam impedimenti obicem succisum esse eius morte crediderat, Vnde et in illius funere, nullum fletum, sed nec dolorem visus est monstrasse, Gestiebat enim et ipse, magnopereque flagrabat, neque tacitus rem ipsam contegebat, Sed et cum Alexandro Vithawdo, Duce magno Lithuaniæ, frequentius digerebat prouidere et efficere quoquomodo satagens, vt successio Regni Poloniæ in natione Lithuanica, et in familia, et in Domo sua Gedimini continuaretur.

Oppidum Luben à Bohemis hæreticis expugnatur, Kruczborg vero et Nyempcz frustra oppugnat. Conradus Kanthner Oleschnicensis Dux

FEria tertia post Palmarum, quidam Bohemi Husitæ, Oppido Luben obsesso et expugnato, flammis illud tradunt: substantia et fortunis Ciuium direptis

Conradus Kanthner Dux Oleſchnicen. fretus Wratiſlauienſium ſubſidio, Oppidum Kruczborg circumſidet, ſed plurimis affectus, per obſeſſos damnis, pluribus de ſuis deſideratis, diſcedere turpiter coactus eſt, Similis obſidio contra Oppidum Nyempcz per eundem Conradum Olieſchnicen. et Ludouicum Bregen. Duces, adiuuantibus eos Ciuibus Wratiſlauienſibus, et Swidnicen. tentata eſt, Nec illic blandiorem fortunam experti, ſoluere obſidionem, multis periculis et damnis ſuſceptis, coacti ſunt

Anno Domini 1432

Wladiſlaus Rex captiuos Liuones Cruciferosque ſoluit et Comicia in Parczow de pace perpetua cum Switrigyellone tractanda fruſtra indicit

Huius anni, quod raro alias contigerat, Wladiſlaus Rex, Natalis Domini ſolennitatem, cum pluribus Prelatis et Baronibus ſuis, celebrauit Cracouie, et captiuos Cruciferorum et Liuonitarum vinculis ſolutos, etiam honore menſe ſue excepit, Peractis autem feſtiuitatibus Epiphanie egreſſus, verſus Myechow et Zarnowyecz proceſſit. Exinde vero per Chaczim, Kyelcze, Bodzaczin, Urzadow, pro feſto Purificationis ſancte Marie Virginis venit in Lublin, celebraturus cum fratre ſuo Duce Switrigyello, ad tractandam pacem perpetuam, Conuentionem, Conuenerant autem plures Prelati et Barones, pro huiusmodi Conuentione, quos omnes Wladiſlaus Rex in Parczow tranſmittit ſolo Alberto Iaſtrzambiecz Archiepiſcopo Gneſnen. circa ſe in Lublin relicto, Fuerunt autem per Regem miſſi, hi Prelati et Barones, in Parczow, videlicet Sbigneus Cracouien. Ioannes Szafranyecz Wladiſlauien. Stanislaus Cziolek Poſnanien. Epiſcopi, et Wladiſlaus de Oporow, Regni Polonie Vicecancellarius, Sandiuogius de Oſtrorog Poſnanien. Iarandus de Brudzewo Iunior Wladiſlauien. Ioannes de Lichin Brzeſten. Stanislaus Groth de Srzenſko Plocen. Palatini, Laurentius Zaraba Caſtellanus Siradien. Spitko Iaroſlawſky, et alii quamplures, Venerat et Dux Boleſlaus Switrigal, pro eodem tempore, in Brzeſczye, cum ſuis Boiaris Lithuanis et Ruthenis, habens ſecum pro Conſiliario ſummo Ludouicum de Lanſche, Commendatorem Thorunen. per Magistrum et Ordinem Pruſsie, ut tractatibus omnibus intereſſet, et pacem inter fratres componi non ſineret, miſſus, Volebant autem Prelati et Barones Polonie aliquem fructum ex huiusmodi Conuentione elicere, Unde et crebris Nunciis ſolicitabant Ducem Switrigal, ut ſuos Conſiliarios iuxta ordinata et concluſa, in Polubicze, aut, quod magis ſibi gratum aſſerebant, in Parczow mitteret, ubi facilius, et hoſpicia et victualia, utraque pars eſſet habitura, Offerentes ſe preſtare Nunciis eius omnem ſecuritatem, Dux autem Switrigal, cum magis omnibus diebus mero et ebrietati vacaret quam Conſiliis, ambigua et incerta, ad requiſitiones Prelatorum et Baronum Polonie dabat reſponſa, Et aliquando ſe ſuos mittere in Polubicze, aliquando in Parczow, repromittebat, aliquando litteras ſalui conductus allegabat autem viciosas aut defectuoſas, aliquando ſibi et ſuis aſſerebat ſtructas eſſe inſidias, Talibus figmentis et ludibriis, ſiue ex ebrietate, in qua ſingulis diebus abſumebat tempus, ſiue aſtu et dolo prodeuntibus, Prelatos et Barones in Parczow, Polonorum ſuorum aduentum preſtolantes, pluribus diebus fatigatos, eluſit, Apparuit et tunc Stella Cometes, quantitatis tamen exigue, ab Oriente in Septemtrionem, caudam facis ſue porrigens, et octo ſolum diebus curſum ſuum faciens, tandem diſparuit

omnibus Prælatis et Baronibus, qui tunc in Parczow conuenerant, iudicantibus Duci Switrigal, denunciare ſtellam fatalem, expulſionem ipſam aut mortem et rerum Lithuaniæ pꝓpinquam mutationem. Nec eos opinio fefellit, quoniam futurus autumnus, quod portendebatur, aduenit. Dum itaque Prælati et Barones Poloniæ, qui in Parczow Nuncios et Conſiliarios Ducis Switrigal, pacem tractaturos, fruſtra multis diebus expectaſsent, et oẽs conatus ſuos et labores, quos faciebant in Brzeſczye, mittendo Nuncios, vt iuxta Conuenta, placitationes pro pace fierent, irritos viderent, ex Parczow diſcedentes, in Lublin reuerſi ſunt ad Wladiſlaum Regem, amarum et triſtem, quod germani ſui mores, pertinacia, ebrietate, et fatuitate, gubernari videret.

Wladiſlaus primogenitus Iagyellonis patris et matris precibus Rex Poloniæ poſt mortem patris deſignatur; Item de repellendis hoſtibus qui Regno vndique imminebant conſultatur

Ex Lublin Wladiſlaus Rex diſcedens, per ſolita loca, pro Bachanalibus feſtis, iuit in Iedlnam, et illic cum Zophia Regina, omnes dies Carniſpriuii egit, Confluxerant et tunc ad ſuam Sextem Dux Maſouiæ Semouitus, et alii plures Proceres et Barones. Ex Iedlna in Quadrageſima diſcedens, per Ilzam, venit ad Monaſterium ſanctæ Crucis, feria quinta poſt Inuocauit. Exinde pro Dominica Reminiſcere, per Opathow, venit Sandomiriam. Ex Sandomiria per loca ſolita, in nouam Ciuitatem Korczin ꝓceſsit. Vbi iterum cum Conſiliariis ſuis aliquot diebus expeditioni rerum publicarum vacauit. Exinde per Scarbimiriam declinans Cracouiam, in Myechow venit. De Myechow, per ſolitas ſtationes, veniens in Caliſch, Paſcha Domini illic celebrauit. Ex Caliſch Siradiam proceſsit, et generalem Conuentionem omnium terrarum illic tenuit pro die ſancti Adalberti, ad quam et Zophia Regina, cum duobus filiis Wladiſlao et Caſimiro, ac oẽs Prælati Baroneſque Regni conueniunt. Ibi Wladiſlaus Rex, omnes allocutus, rogat, vt cum videant eum extremam ætatem agere et ad limen mortis propinquare, vnum ex duobus filiis ſuis, in Regem aſſumere, morte ſua ſecuta, repromittant, qui ipſis pro Regni regimine aptior videretur. Super quo Prælati et Barones, deliberatione habita, concorditer, nullo diſcrepante, filium ſeniorem Wladiſlaum, in Regem recipere ſe obtulerunt et obligauerunt, pꝛefatum Wladiſlaum primogenitum, patre rebus humanis abſumpto, in Dominum et Regem aſſumere et coronare. Super quo Wladiſlaus Rex, cum Zophia Regina, magnas gratias egerunt, Prælatis et Baronibus. Et quia tam Wladiſlaus Rex, quam omnes ſui Conſiliarii attendebant, quod multa diſcrimina à variis hoſtibus Regno imminebant, vnoque tempore, tot motibus bellorum turbati, et cuinam primum hoſti reſiſterent, deliberabundi tempus trahebant. Hinc enim Romanorum Rex Sigiſmundus cum Hungariæ Regno, et Sleſiæ Principibus, hinc Cruciferi de Pruſsia cum Lithuanis et Valachis, imminebant, et vndique ſeptum Regnum tot hoſtibus, ſpeciem futuri periculi et magni portenderet. Propter quod in ipſa Conuentione deliberabatur, qualiter malis huiuſmodi impendentibus, Regnum ſubduci et eripi poſset. Poſt multas autem deliberationes in hac re habitas, licet multa oblata fuiſsent et comperta remedia

illud tamen ex omnibus validius et firmius ac ſecurius aſſenſu omnium acceptum et
amplexum eſt, vt omnis potentia Regni, in vnum colligeretur exercitum. Et ſiue
Rex Hungariæ, ſiue Cruciferi, aut Lithuani, faciem fortioris exercitus exhibe-
rent, illic ſe robur et exercitus Regni vnitus conuerteret, et aliis partibus Regni
neglectis, hoſti fortiori occurrens, cum illo quam primum decerneret. Futurum enim eſſe,
vt hoſte fortiori Domino opitulante, confracto, hoſtes quantumcumque feroces et
ſuperbos, terror relatæ victoriæ, ne Regnum inuaderent, in ſuis contineret ſedibus.
Faciliorque cum illis et belligeratio, et dimicatio futura eſſet: dum in vna parte con-
tritis hoſtibus, et ſummoto periculo, ad confringendos et debellandos hoſtes cæte-
ros, exercitus victor, plenus animi et ſpei, in reliquam partem poſſit obiici et tra-
duci. Itaque vnanimi conſenſu ei, qui plus haberet roboris, cenſuerunt occurrere: faci-
lius cæteros languidiores contrituri. In eadem quoque Conuentione, inſtaurato Iudicio
Nicolaus Thumigrala de Sekewo, velut criminis perfidiæ reus, quod Cruciferis de Pruſ-
ſia, Caſtrum Nielchowa prodiderat, et exercitum agreſtium, congredi cum Cruciferis
paratum, diſſipauerat, proditionis crimine damnatus eſt, vir genere nobilis tabu-
lam Scacatam deferens pro inſigni. Cuius facinus plerique excuſabant, quòd pro-
ditionem illam non ſua ſponte, ſed imperatus, patrauerit.

Nuncii Bohemorum hæreticorum Sigiſmundum
Coributh, in gratiam Regis Wladiſlai reponere co-
nantur; pollicitis contra Pruthenos auxiliis. Quibus et
ſi eo nomine ab Archiepiſcopo Gneſnenſi et cæteris ſummus
honor habetur, Sbigneus tamen illis ſacris interdicit,
et ob id tam Regis animum quam Conſiliariorum irritat.

Rebus publicis, in Siradienſi Conuentione taliter compoſitis, Wladiſlaus Rex
Siradia egreſſus, verſus Poſnaniam, et partes maioris Poloniæ, proceſſit. Po-
ſnaniæque conſiſtens, virginem Emiliam, neptem ſuam ex ſorore Alexandra ger-
mana, filiam Semouiti Ducis Maſouiæ Boguſlao Duci Stolpenſi, tunc illic præſenti, dat
in vxorem, Nuptiasque munificentia Regia, in die ſancti Ioannis Baptiſtæ celebrat. Dum
autem maioris Poloniæ partibus luſtratis, in Pabyanicze perueniſſet, venerunt ad ſuam
Sedem, Bohemorum nuncii, viri quidem notabiles, ſed peſte hæreſis Viclephitarum in-
fecti, nomine eorum omnium Bohemorum, qui in campis exercitualiter degebant. Et hi
quidem in propoſitione legationis ſuæ, primum de iniuria ſua et ruptione fœderum per
Cruciferos de Pruſſia, in Wladiſlaum Regem, et Regnum Poloniæ facta, compaſſi ſunt
propriam illam reputantes, et offerentes, cum omni eorum potentia et exercitibus
venire Regi in ſubſidium, pro quocunque tempore conſtituiſſet Rex expeditionem moue-
re in Cruciferos. Item vt Rex indignationis nubilum, contra Ducem Sigiſmundum
Coributh, dudum conceptum, remitteret, rogabant, gratia illi priori reſtituta. Deinde
fauores, qui in Concilio Baſilienſi, nouiter congregato, per patres Concilii illis hu-
maniter exhibebantur, adiiciebant. Grata fuit Wladiſlao Regi et Conſiliariis
huiuſmodi legatio. Paranti enim in aliam æſtatem expeditionem Regi contra Pruſſiam, op-
portunum ſubſidium, tempeſtiuè oblatum, cuncti lætabantur; non minus vtile, quam
fama ipſa, quæ vicinas regiones compleuerat, terribile hoſtibus et formidoloſum

praesertim cum solita subsidia Lithuanoru, Valachoru, et Tartaroru propter
Ducis Switrigielli rebellionem defecerant. Tractati itaqz fuerunt pfati Bohe:
morum Nuncii et Legati splendide et opulenter. Et quo eis omnis honos exhi:
beretur atqz humanitas, etiam in praesentia illoru Diuina officia habita sunt, et ip:
si ad communionem Diuinoru admissi, praebentes audaciam facinori, q Conci:
lium Basiliense, a communione fideliu, eorum legatos non excluderet. Nec res
haec temere ortum habuit: quippe et Albertus Iastrzabiecz, Archiepus Gnesnen,
Ioannes Schafraniecz Wladislauien, Stauus Cziolek Posnanien, et Ioannes Chel:
men, Epi, praesentes em tunc in Curia Regia fuerunt, ita consuluerat, decreuerat
et subscripserant: nescio qua pietate vel religione moti. Remissi itaqz Nuncii
Bohemoru pdicti versus Cracouiensem Ciuitatem, et Diocesim, remunerati pro:
cedebant: conducentibus illos duobus Baronibus Regiis, Ioane Masik de Dabro:
wa Palatino Leopolien, et Petro Korczbok, de Domo et familia Korczbog, qui et
pro insigni defert tres pisces carpiones, in campo rubeo. Cuius maiores ex Mi:
snen regione, Regnum Poloniae intrauerant. Quibus a Wladislao Rege, qui probe
animum Sbignei Cracouien Episcopi, nouerat, imperitatum est, ne vllatenus Craco:
uiam ingrederentur; sed illam declinarent. Futurum em esse, vt illic Bohemis ad:
uenientibus silentium mox fieret a Diuinis, quocuqz decreto aliorum Pontificum
Prouinciae non obstante. Nunci aut Regii Mazik et Korczbog, transgresso manda:
to Regio, quadam temeritate illos incitante, cum Bohemoru Nunciis Cracouiam
diuertunt. Quod cum Sbigneus Cracouien Epus persensisset, quamuis tunc absens
a Cracouia erat, mandatum Capitulo et Clero Ciuitatis et Diocesis direxit, vt Bo:
hemoru Nunciis venientibus, vbilibet Interdictum seruaretur. Et quo res rigidior
solidiorqz esset, Vicarius Episcopalis Andreas Mischka Canonicus Cracouien,
Conuocationem Ecclie Cathedralis Cracouien, Praelatoru, vniuersitatisqz et omnium
Religiosorum tenuit. In qua, assensu omnium, Episcopale mandatum, comendatum
est, et omnium subscriptione, assistentia, in omni casu, vsqz ad sanguinem pollicita.
Venientibus itaqz Bohemorum Nunciis, et cum illis Conductoribus Regiis, Maziko:
ne et Korczbog, in Cracouiam, illico Interdictum Eccliarum, obseruari coeptum est,
vnanimi consensu. Nec lrae Archiepales et Epales productae per Nuncios Re:
gios, poterant intentioni et proposito suffragari. Magna ob id indignatio apud Bo:
hemorum Nuncios, maior apud Regios coorta est. Et Korczbog, Nuncius Regius plu:
ribus sermonibus, nunc terrendo nunc carpendo, sperabat rem posse corrigi et mu:
tari. Sed dum constantes videret omniu animos, sero Regii mandati recordatus,
Bohemoru Nuncios Cracouia eduxit, vbiqz quidem honoratos, sed Cracouiae tatu
vilipensos. Mouit et Regem huius rei contumelia, mouit et Pontifices Eccliarum,
qui Bohemos ad communionem fidelium admitti decreuerant, q Decretum eo:
rum Cracouien Epus reprehenderit et irritauerit. Stomachabatur igr et Rex
et Episcopi, in Cracouien Epum, et grauiter illi, pro contumelia irrogata, succensebant.
Rexqz ad indignationem maiorem concipienda, Nunciorum suoru Mazik et Korczbog
psuasionibus accendebatur. Dignus qz iam Cracouien Epus videbatur, vt Sede
sua exutus pelleretur, alio in locum eius surrogato. Sub eo aut tpe in Basilien Con:
cilio, quatuor principales Bohemoru erronei articuli, in publica audientia con:
futati sunt per patres Concilii Bohemis praesentibus, et articulos ipsos defen:

dentibus, Qui et ſi ſe ſuoſq; errores crebri illa et fortiſsima diſputatione ſupe-
ratum iri non dubitauerint: mentibus tamen venena retinendo, prophanos ritus
ſuos et dogmata, reuerſi, apud vulgum efferre ad cœlum non erubuerunt, Tanto
pleniores mendacii, quanto inaniores veritate.

Sbignei Epiſcopi atq; Vniuerſitatis Cracouien. intrepidus et conſtans animus, con. Wladiſlai Regis minas.

TErris maioris Poloniæ peragratis, venit Wladiſlaus Rex Viſliciam, quinq; diebus ante feſtum Aſſumptionis ſanctæ Mariæ Virginis. Aduenit et illuc Sbigneus Ep̄us Cracouienſis, Quem venientem Wladiſlaus Rex toruo vultu aſpiciens, negata dextra, Quis te, inquit, furor impulit, vt ordinationibus non ſolum nr̄is, ſed etiam tui Metropolitani, et aliorum Epiſcoporū contrauenīendo, Bohemorū Nuncios grauiter, non ſine noſtro dedecore, confunderes: tenendo in præſentia eorū Interdictū, quod nullibi alias, niſi in tua Diœceſi ſeruabatur; Credis cæteros errare et non intelligere, et te omnium doctiorem prudentioremq; eſse, Opus itaq; eſt, vt tuam pompam et rebellionem, in contumeliā nr̄am et Regni graſſantem, atteramus, et amoueamus te de Epiſcopali Sede, quemadmodū prædeceſsorem tuum Petrum Viſch, qui tibi documento eſse debuerat, amouimus, Ad hæc Epiſcopus. Nihil tam fœdi ſceleris exiſtimo me admiſiſse, propter quod à tua Serte carpi, et à dextra Regiæ honore repelli debeam, Neq; obſeruatio Interdicti in præſentia hæreticorū, adūm mihi apud tuam Sertem parere debuit, ſed ampliſsimum fauorem, Dum ego vnicus tuæ ſalutis et honoris Cuſtos, ignominiam tuam, qua per Cruciferos de Pruſsiā, et alios Principes orbis, velut fautor hæreticorū notaris, auerterim et reſtrinxerim, et ne de te accuſatio, cum coram Papa, tum coram Concilio, verificaretur, prouiderim, Neq; me facti mei pœnitet, quin etiā illud nunc, ſi hæretici adeſsent ingenuè reſumerem, Neq; vultum tuū, aut quorumcunq; aliorū, vbi fidei agitur negocium, expauēſcerem, Celerius te tui operis q; me mei pœnitebit, et qui me nunc odis et corripis, expoſt mihi gratias ages, dum, ceſsante indignatione, intelliges me, facinus quidem, ſed præclarum egiſse; quo tua vbiq; ab hoſtibus iniecta poſsit purgari et defendi infamia, Superuacuū eſt, me, depoſitione ab Epiſcopali Sede terrere, et prædeceſsoris mei renouare deiectionem, non tam illi, q; tuæ Serti verendā, Ammotionem ego non timeo, qui nec exilium, nec mortem, pro fide, reformido, Præter hæc, et tempora depoſitioni meæ non conſentiunt: quibus Sūmum Pontificem talem ſortiti ſumus, qui non iniuria ſed excellentiā ſingulari, pro fide et veritate certantes, remunerat, Fœlicem me rebor, ſi aut contumeliis aut verbere, pro fide, vel morte, obrutus fuero, Habeo operum meorum adiutorem Deum, habeo et viros prudentes ac doctos, Mgrōs Diuini et humani iuris, Vniuerſitatem Cracouienſem, quorum Conſiliis hanc rem egi, Et ſi actio mea à Metropolitano, cæteriſq; Ep̄is diſcrepet, non ego ob id damnari debeam, qui aliorum opinionibus diſsentiens, á puritate Catholicæ fidei, in deuium non abii, Forte illis licitum eſse poterat, quod mihi prophanū eſt et infame.

Reſponſio hæc, et ſi Wladiſlaum Regem mouerat, et indignatioēm eius reſol:
uerat: vocati tamen Doctores vniuerſitatis ſunt, ſimilibus verbis arguendi, Qui:
bus multipliciter per Wladiſlaum Regem correptis, et cur in præſentia Bohemorū
in obſeruatiōm Interdicti, conſilio et opera aſsenſiſsent, argutis, tale reſponſum
habuit Rex, Non arbitramur Serme Rex Interdictū per ſedem Aplicam in Bohe:
mos latum, authoritate cuiuscunq̃3 Pontificis, velut inferioris, tolli poſse, Nec ritè
actum eſse credimus ſi præſentibus Bohemis, nondū in Ecclīæ vnionem reductis
Diuina habita ſunt: cum per hoc Sacerdotes, immiſcentes ſe Diuinis, non reatum
ſolum ſed et irregularitatis notam, contraxerint, Quare Epum nrūm Cracouienſem
optimè et ſincerè egiſse arbitramus, et aſsiſtere illi vsq̃3 ad ſanguinem, in hac re,
non recuſamus, Malumus q̃3 et exilium et mortem pati, et deſertis propriis pena:
tibus, in exteras regiones ſecedere, q̃3 in fidei ſctæ conſentire corruptelam, Nemo
vram Serēm ſeducat, Bohemos, velut hæreticos damnatos, non reputandos eſse,
donec errores ſuos dimiſerint, Et Ecclīæ Dei ſanctæ fuerint reconciliati, Tum
Rex, Habeo, inquit, et ego in Curiā mea Doctores notabiles, qui decernunt potuiſ:
ſe in præſentia Bohemorū Nunciorū Diuina agi, Tum vniuerſitatis Doctores, Para:
ti inquiunt ſumus, cum illis, in charitate conferre, et veritatem aut ſequi aut o:
ſtendere, Conſignato loco et hora Sbigneus Epūs Cracouien, cum Vniuerſitatꝭ Cra:
couien Doctoribus, et Ioēs Schaffraniecz Wladiſlauien, Ioāes Chelmenſis Epi in
Theologiā Mgr, et Wladiſlaus de Oporow, Decretorū Doctor, Regni Poloniæ Vice:
cancellarius, conuenerunt, Vbi orta contentio, litem in longum traxit, Sed dum Ioēs
Epūs Chelmen, et Wladiſlaus de Oporow, nitebantur in hoc vno fundamento, et il:
lud velut arcem defenderent Dominis interdictis, famuliares non eſse interdi:
ctos, ac exinde trahebant, Nuncios Bohemorū, velut familiares, non eſse interdi:
ctos, facilibus argumentis victi ſunt, cum dominis ſuis participarent in hæreſi,
Et de iure ſcripto concluſum eſse, familiares et Dominos Interdicto ligari, Poſt
hanc diſputatiōm, dum Rex de veritate informatus eſset, et opinio aduerſa
in totum confutata et eliſa, non deerant tamen, qui Regem, in Sbignei Epi Crac
necem accenderent, Comparati ad id iam erāt Carnifices, nocte ſequenti, cogita:
ta expleturi. Auiſatus de periculo impendenti, per Ioanem de Tarnow Palatinum
Cracouien, Sbigneus Epūs Cracouienſis, non remiſit animū, Sed nuncianti ſibi
Palatino reſpondit, Ego, inquit, vir magnifice, gratias ago charitati tuæ, de auiſa:
mento, quo poſsim mortem effugere, Sed ego neq̃3 fugere volo, neq̃3 de conſuetudine
mea quicq̃3 variabo, In eodem, quo conſueui, lecto et cubiculo quieſcam, nullam
corporis adhibebo cuſtodiā, Sed et pro ſoluendis Deo laudibus, media nocte Ecclīā3
ingreſsurus cum Sacerdote et Cubiculario ac lumine conſurgam, et caput meum
Carnifici non ſubducā, victimā mei corporis, vtinam gratam Deo oblaturus, Nec
Epūs aliqd horum, quæ conſtituerat, mutauit, Sed pro matutinalibus laudibus conſur:
gens, aptabat mortem, quæ tunc, conſilio ſalubriori mutante ꝓpoſitum, non venit Nihil
ſiqdem, Sbigneus Epūs, ſibi conſcius, habebat fiduciam, omni periculo, quod ſup eum
pendere denunciabatur, caritura, Venerat et tūc Sacerdos quidam Bohemicus, ad
Wladiſlaū Regem, venena Viclephitica, per prædicatiōm ſuā, quam iā ordiri cæpe
rat, diſseminaturus, Quem Sbigneus Epūs, grauiſsimè obiurgatum, pdicare vetu:
it, eiusq̃3 communionem Wladiſlao Regi interdixit, qtinus et ipſe et Regnum

ſuum, non extra novam modo, Sed etiam extra novæ nota verſaretur apđ exteros.

Ianus Hieruſalem Cypriqꝫ Rex apud Wladiſlaum Poloniæ Regem grauiſsimam cladem Regni Cypri per Soldanum factam exponit petens sub certis conditionibus ſubſidium per Baldwinum de Noris Marſchalcum, qui in Comitiua ſua Petrum de Bnino Polonum fauore Regis Cypri celebrem habuit.

STante Wladiſlao Rege in Viſlicia, venit ad ſuam ſextem legatio notabilis Iani, Hieruſalem, Cypriqꝫ et Armeniæ Regis, Baldwinū de Noris, Regni Cypri Marſcalcus, miles inſignis, habens in Comitiua ſua ducentos equites, Inter quos erant, duo filii ſui, adoleſcentes pulcherrimi, et Petrus de Bnino, Polonus natione miles, Qui animo maiori, q̄ʒ fortunæ ſuæ conueniebat, vſurus, in Cyprum veniens, et incolatum illic figens, celebris fauore Regio, propter altius ingenium et factiuitatem, habebatur. Legatio ipſa, galia propriā per mare Leoninū vecta, in Alba Regali in Valachiā portum cepit. Exinde, equis coemptis, per Valachiā, Vbi multa horrenda ſuſtinuit à populo ſcelerato et inculto, facinora, et niſi Wladiſlaū Regem expauiſſet, prope cædes aderat, in Ruſsiam et Poloniam peruenit, Excepta aūt eſt cum omni maieſtate et honore per Wladiſlaum Regem, et omniā neceſsariā copioſē adminiſtrata. Ipſe Balduinus Marſcalcus præſentatis Poloniæ Regi, Zophiæ Reginæ, Prælatis, Principibus, optimatibus ſuis, nomine Iani, Regis Cypri, ſatis notabilibus muneribus, Staminibus vʒt ſubtilibus varii coloris vndulatæ veſtis, q̄ vulgo Czamlyeth vocat, lignum Aloes, aromata precioſa, et virgulas quaſdam coloriferas, fumum ſuauem ſpirantes, legationem ſuam, obtenta audientia, orſus, comēmorauit, Vulnus grauiſsimū Regni Cypri et cladem, per Zoldanum Babyloniæ factam. Qui anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo vigeſimo ſexto, cum magna ſuorū potentia, Regnū Cypri irrumpens, ipſum Ianum, cum dimicatione ſibi occurrentem, profligauit, et deſertum à ſuis, cum filio captiuauit. Nec aliter liberatio ſua, et filii ſui haberi poterat, donec Rex ſpopondit eſſe tributarius Zoldani, et pendere ſibi pro anno tributo, florenorū millia quinquaginta. Petebat itaqꝫ, vt Wladiſlaus Poloniæ Rex, mutuaret Iano Cypro Regi, Ducenta aureorum millia, cum quibus, comparatis gentibus poſſet, et ignominiam illatam Chriſtianitati, excutere, et tributum, Offerens, quaſi pro vadio, Regnū vniuerſū Cypri, ita vʒt, vt Wladiſlaus Rex, duas in illo haberet voces, et duas omnium introituum portiones, tertia ipſi Iano Regi Cypri relicta. Item vt filiam ſuam Heduigim, quam adhuc exiſtimabat viuere, Wladiſlaus Poloniæ Rex, filio vnico, Iani Regis Cypri deſponſaret in vxorem. Wladiſlaus aūt Rex habita ſuper hmōi propoſitis, cum Prælatis et Baronibus ſuis, deliberatione, ipſi Baldwino reſpondit, Se quidem ampliſsimè, de omni caſu et infortunio, q̄ Iano Regi Cypri, et ſuo Regno, imò, toti Chriānitati, accidit, mœſtum eſſe, et non ſolum pecuniis, ſed et gentibus ſuis, ipſum releuaturum, pro reparando caſu tam fœdo et graui, ſi Regnum ipſius Tartaris, fortioribus Equos habet orbis, barbaris, confine non eſſet, quibus reſiſtentiam continuam, ſuorum militum, opponere cogitur, et quotidiano

Marte, belli ferre fortunam, Rogabat ſibi non ſuccenſeri, ſi petitum non praeſtaret mu:
tuum, Magnis ſibi impenſis, pro ſuſtinendo bello Thartarico opus eſse, Neq; aequum
nec iuſtum, Regno proprio indigente, alterius neceſsitatem, ſuo deſerto et periculis ex:
poſito, ſupplere. Matrimonium filiae fruſtra peti, pridem fatis exceptae, ſi tamen vi:
ueret, non abnuere ſe affinitatem tam optimi et clari Regis, et tale daturum ſe re:
ſponſum, quo merito laetatus fuiſset, Benignè Regis Wladiſlai reſponſio, à Baldwino
Marſalco excepta eſt, Quippe, et ipſemet intelligebat prudenter et formaliter re:
ſponſum. Remiſsa ſunt Iano Cypri Regi, et filio ſuo, in vaſis precioſis, in veſtibus pelli:
ceis et pellibus, notabilia munera. Sed et ipſe Baldwinus cum filiis, et omnes patio:
res ſui, liberaliter remunerati, vaſis, veſtibus, et equis, laeti in Venetias regredie:
bantur, exinde freto Cyprum traiecturi, horrentes iter breuius, propter Valachorū
immanitatem crudelem.

Sigiſmundus Starodubſkÿ al[ia]s Kyeſtuthowicz germanus olim Vithawdi, eiecto Switrigyellone, Regis ac Senatorum Regni Poloniae conſensu Ducatum Lithuaniae occupat.

Ex Viſlicia, Wladiſlaus Poloniae Rex diſcedens, venit in nouam Ciuitatem
et inde Laurentiū Zaraba Caſtellanum Siradienſem, in Lithuaniā, ad fratrem
ſuum, Ducem Switrigal, tranſmittit: Solicitans et exhortans illū, vt dimiſsa
pertinacia ſua, ſecum in gratiā et reconciliationem rediret, cū, durante eorū mu:
tuo diſsidio, fides Lithuanorū, ſibi debet eſse ſuſpecta, et vereri deberet capitis
ſui periculum, ſibi aliquando imminere, Et haec quidem erat Zarabae aperta legatio,
Verum aliud erat Regis et Conſiliariorū in miſsione ſua propoſitū, Solicitare enim
miſsus erat animos Principum et Nobilium Lithuaniae, et ſignanter Ducem Sigiſ:
mundū Starodubſkÿ, al[ia]s Keſtuthowicz, fratrem germanū Ducis olim magni Li:
thuaniae Vithawdi, ne paterentur Ducem Switrigal imperare, Sed illū, prout iam ad
id nouerat Rex eos conſpiraſse: nullo metu aut reſpectu de Rege habito, à Sede ma:
gni Ducatus Lithuaniae eiicerent et excluderent, ac Ducem Sigiſmundū Starodub:
ſkÿ, in eius locum ſurrogarent, Certificaretq; eos de oī aſsiſtentiā illis per Regem
praeſtanda, Mouebantur enim et Rex et Conſiliarii ad id faciendū, quoniam Dux
Switrigal praefatus, non ſolum peſsimo regimine et crudeli, praeerat, ſed etiam in ſecta
Graecorum propenſior exiſtens, ritum Graecorū vltra Catholicū efferre et promoue:
re, Solicitante eum ad id Conſorte ſua, quam nouiter, ex Principibus de Thwera, ac:
ceperat nitebatur, Itaq; Zaraba fideliter in his, quae ſibi mandata erant, procedens, om:
nium Principum et Nobilium Lithuaniae animos, ſua ſponte ad id dudum deflexos
opportune accendit, Non poſt enim multos dies Zaraba illic ſtante, concepta coſpira:
tio, contra Ducem Switrigal edita eſt, Dux enim Sigiſmundus Starodubſkÿ, ex aſsi:
ſtentia plurimorū Principum et Nobiliū Lithuaniae in Oſzmani, vbi tunc Dux Swi:
trigal cum Conſorte, et omni Curia ſua agebat, cum exercitu valido, nocte, die Domini:
co, ante feſtum Natiuitatis Sanctae Mariae virginis, peruenit, et Ducem Switrigal de Thro:
no, magni Ducatus Lithuaniae eiicit et expellit, et tam vxorem ſuam, quam omnes capti:
uos ſuos captiuat, Dux autem ipſe Switrigal, manus ſuas effugit, quoniam conſpiratio con

eum concluſa, adeò ſecreta eſſe non poterat, quin ad notitiā per Iwaſchonem Wolo-
niwidowicz Lithuanum, perueniret, Fugiens vero, nullibi in Lithuania ſubſiſtere auſus,
nam vbiq; metuebat proditionem, in terras Ruſsiæ ſe contulit: ſciens q Lithuanorū
animos offenſos haberet, Ruthenorum verò plurimū cū ex largitionibus, tum ex
fauore, ritui eorum impenſo, conciliatos et obſtrictos, Dux aūt Sigiſmundus omnia
Caſtra Lithuaniæ, vzt Vilnam, Troky, Grodno, in ſuam redegit poteſtatem, Terræ verò
Ruſsiæ Smolenſko, Vithepſko, Ducis Switrigal fidem ſequebantur, Expulſione Ducis
Pruſsiæ Mgr Paulus de Rusdorff, audita, qui tunc apud Ragnetham cum principaliori-
bus Commendatoribus agebat Conuentū, magno metu cum ōibus ſuis, conſcius ſiſamia-
rum quas diffuderat, angi cœpit, et e veſtigio Ludowicū de Lanſze Thorunenſem, Con-
radum de Trucz, Commendatores, Iodocum Theſaurariū et Gabrielem de Bayſzen
militem, cum donis ad Ducem Sigiſmundū Starodubſky, conciliaturus illum ſibi,
et ordini, tranſmittit, Quibus vacuis redeuntibus, ampliori pauore, Cruciferi territi
diſtinebantur, Duce Switrigal relicto, quaſi fidem cum fortuna oporteret conſiſtere,
Cū res longe aliter, q ipſi rati fuerant, cecidiſſent

Wladiſlaus Rex audita iam Ducis Switri-
gal per Sigiſmundum Starodubſky expulſiōe,
inſtam partem Senatus in Lithuaniam mittit,
ad res Lithuanicas ordinandas, Ipſe Caſtrum
Oleſchko, quod Rohatinſky pro Switrigiellōe
tenebat, conquirit

D
Vm autem Wladiſlaus Rex, nouam Ciuitatem linquens, per ſolitas ſtationes,
pro feſto Natiuitatis ſanctæ Mariæ Virginis, Sandomiriā perueniſſet, celeri
Nuncio Ioāe Nyemirowicz certificatus, de Ducis Switrigal expulſione, Vocatiſq;
Baronibus et Prælatis propinquis, deliberat, quid circa euentum huius nouitatis a-
gendum ſit, et ſi Ducatus magnus Lithuaniæ Duci Sigiſmundo conferendus: quem
per Nuncios, in Lublin ex poſt miſsos, ſibi conferri, et ſe in illo confirmari, per Re-
gem et Regnum ſupplicabat, Deliberatione aūt ſumpta, ſeptem Conſiliarios in Lithua-
niam, Lublinū pro feſto ſcti Michaelis perueniens, tranſmittit, vzt Sbigneū Epūm
Cracouienſem, Iarandum de Brudzewo, Siradienſem, Ioannem de Lichin Brzeſten
Palatinos, Wladiſlaum de Oporow, Regni Poloniæ Vicecancellariū, Laurentium Zarā-
ba, Caſtellanum Siradienſem, Spithkonem de Iaroſlaw, et Przibiſlaw Dzik de Kadlub
Caſtellanum Zarnouien, dato eis ad omnia pleno mandato, Erat quidem prius
deliberatum, vt ſolus Wladiſlaus Rex in Lithuaniā iuiſſet; quoniam et Dux Si-
giſmundus, et oēs Prælati et Nobiles Lithuaniæ, ſummopere id precabantur; Rexq;
ire conſenſerat, et Dux Sigiſmundus certificatus de eius aduentu, omnia neceſ-
ſaria in viis, per quas iturus erat, abundè prouiderat, Sed tamen ſanius conſili-
um, ex multiplici reſpectu, tranſitum Regis in Lithuaniā prohibuit, ſolidius et ef-
ficacius ſingula agi et gubernari exiſtimans, per Conſiliarios, q per Regem, Sed
nec tutum videbatur; in mutatione tam ſubita Lithuaniæ, perſonam Regis expo-
nere periculis, quæ veriſimiliter poſſent prouenire. Miſit et tunc Wladiſlaus
Rex exercitum de Curienſibus ſuis, et Caſtrum Oleſchko, quod tunc per

Iuaſchkonem Prziſluzicz Rohatinſky, pro Duce Switrigal tenebatur; obſidiõe
cinxit. Et illud cum adiutorio Dei conquirens, Ioanni de Syenno, filio Dobeſlai Ca-
ſtellani Lublinenſis, dedit in tenutã, certam pecuniæ ſummam ſibi in illo inſcribens.
Ab eaq; tempore Caſtrum Oleſchko, cum territorio ſuo, formam Prouinciæ accepit,
et in Regni Poloniæ rediit vnitatem.

Sigiſmundus Starodubſky al's Kyeiſtutowicz præſtito iuramento Regi et Regno Poloniæ, in certas conditiones in lr̃is fœderis infraſcripti tenoris redacto, Dux Lithuaniæ per Regem et Regnum Poloniæ, creatur et inſtituitur.

Regii Nuncii ex Lublin progreſsi, per Parczow, Myelnik, Byelſko, aliaq; lo-
ca in Grodno ꝑueniunt, Quibus Sigiſmundus Kyeiſtutowicz, perſonaliter cũ
oĩbus Prælatis et Baronibus Lithuaniæ, ad mediũ miliare obuiam exiens,
ipſos honeſtè et hilariter excepit, et in hoſpicia, pro eis comparata, conducit: abun-
dè illis omnia neceſſaria miniſtrans, Habitis aũt diebus aliquot tractatibus, sub
quibus conditionibus Ducatui magno Lithuaniæ ipſe Dux Sigiſmundus, deberet præ-
eſſe, omnia capitula et conditiones, lr̃is patentibus firmant, et iuramentis corpora-
libus hincinde corroborant, Turpe enĩ et delirum erat, poſt mortem Ducis magni
Vithawdi, Ducatum Lithuaniæ, alicui ſimpliciter committere. Sequeſtratione earũ
terrarũ, quæ à Regno Poloniæ abſtractæ, Duci Vithawdo conceſſæ erant duntaxat
ad vitam, non facta, ne continuatio poſſeſsiõis illarum, tranſiret in ꝑpetuitatem.
Et ob id tunc Duci Sigiſmundo, cancelli politi, ne terras Podoliæ, Lucen, Vethli, Ole-
ſchko, Hrodlo, Lopaczin, ad Regnum Poloniæ ꝑtinentes, vſurpet, Omnibus itaq;
ritè compoſitis, feria quarta in die ſctæ Heduigis, ꝑfatus Dux Sigiſmundus, cõſen-
tientibus vniuerſis Prælatis et Nobilibus Lithuaniæ, ꝑ Sbigneum Cracouienſem
Epũm, per traditionem gladii, vice et nõie Wladiſlai Regis, et Regni Poloniæ, ad Du-
catum magnum Lithuaniæ, eſt inſtitutus et inueſtitus, Et licet Cruciferi de Pruſ-
ſia, expulſione Switrigal intellecta, miſiſſent ad Ducem Sigiſmundũ ꝑfatum
vt ſuperius deſcripſimus, Ludouicũ de Lanſche, Comendatorem Thorunen,
cum aliis, qui et tunc præſens aderat, quando ſupradicta gerebantur, vt Ducem
Sigiſmundum auerteret et alienaret à Rege et Regno, et ipſum cum Cruciferis
noua pacta et fœdera ſuſcipere induceret: non præualuit tñ Ludouicus ipſe,
licet fortibus et acutiſsimis ꝑſuaſionibus vteretur: adiutus etiam ſuffragio cu-
iuſdam Lithuani, Georgii Butrim, Qui in Regnis Catholicis, longo tꝑe obuerſatus in-
genio et prudentia pollebat, Sciebat enĩ Dux Sigiſmundus, periculũ ſibi grande im-
minere, ſi deſerto Rege et Regno Cruciferis ſe iungeret, Maxima tamen tunc in-
ſtantia, maximoq; conatu Sigiſmundũ, Ducem magnũ Lithuaniæ, Cruciferi ve-
xabant, vt ſe cum Polonis ꝑ qualcunq; conditiones, ab eis non renuendas, ad pa-
cem reduceret. Adeò conſcientia, quid ſe meritos, pro violato fœdere ſcirent, cæ-
lare non poterant, Nuncios itaq; Regios, magnificis muneribus honoratos, cum
oĩ gratia et fauore remittit, et illis inſcriptiones Mgr̃i et Ordinis Pruſsiæ, qbus
cum Duce Switrigal fœdera, con Regem et Regnum Poloniæ inita, continebãt

originaliter tradit: ſingulas artes, dolos, et ingenia, quibus in deſtructionē Re:
gni Poloniæ, Mgr et Ordo Pruſsiæ, vti diſpoſuerat, detegentes, Ludouicum verò
Comendatorem, velut hoſtem, licentiat, quoniam ꝑ lrãs ſuas, obligauerat ſe Cruci:
feros, velut Regni, hoſtes, habituros, Præfatarum aũt lrarum, quæ fœdus hmõi
et inſtitutionem, de Ducatu magno, et terrarũ ꝑfatarũ renunciationem continent,
tenor ſequitur, et eſt talis.

Literæ fœderis inſtitutionibusq; ad magnum Ducatum Lithuaniæ Sigiſmundi Starodubſkÿ ał̃s Kÿeſtuthowicz.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam, Quia tunc mul:
tis errorum et dubiorũ prudenter occurrimus incõmodis, dum geſta ætatis
nr̃æ lrarum apicibus et teſtiũ aññotatione perennamus, Proinde nos Sigiſmũ:
dus, Dei gratia, magnus Dux Lithuaniæ, Ruſsiæ etc. Ad vniuerſorũ notitiã, tam præſen:
tium quàm futurorũ, ꝑ hæc ſcripta deducimus, Quomodo eo tp̃e, quo Principes, Præ:
lati, Nobiles, et Regnicolæ Regni Poloniæ, Sermũ Principem, dnũm Wladiſlaũ, Regeʒ
Poloniæ, Dnũm nr̃um et fratrem chariſsimũ, ad Regnum Poloniæ inuitãtes aſsum:
pſerunt, et eum, nutu Diuino, almi ſpiritus inſpiratione, de gentilitatis tenebris edu:
centes, ad fidei Catholicæ gremiũ, per regenerationē baptiſmatis attulerunt, eidem
Domino Wladiſlao Regi Poloniæ, Coronæq; et Regno ac Regnicolis ipſius Regni Poloĩæ,
et irremeabili animo ſanaq; et inuiolabili ſponſione, ex certa nr̃a ſcientia, matu:
ra deliberatiõe, voluntateq; vltronea, non compulſi, nec coacti, ſeu aliquo errore ſe:
ducti, promiſimus, et lrĩs nr̃is firmauimus, q ipſum dnũm Wladiſlaum Regem, Re:
gnum et Coronam, ac Regnicolas ipſius Regni Poloniæ, non debemus deſerere, ſed eis
toto poſse et viribus conſtanter aſsiſtere, et eos, contra inſultus quorumlʒt hoim
viuentium, cuiuscunq; ſtatus, conditionis, gradus, vel eminentiæ fuerint adiuuare,
Nos q; et ſucceſsores nr̃i, non debemus prædictum Regem, et ſuos ſucceſsores ra:
tione hmõi ſubſidii, pro quibuscunq; damnis admonere, exceptis victualibus,
et equorum pabulis neceſsariis et opportunis, Demum, quia idem Sermus Prin:
ceps, dnũs Wladiſlaus Rex Poloniæ, prænotatus, nos in partem ſolicitudinis ſuæ
aſsumpſit, magnumq; Ducatum trarum ſuarum Lithuaniæ et Ruſsiæ, cæterorũq;
Dominiorũ, Ducatus ꝑdicti, et bona ſua paterna, vcz Vilnam, et alia bona ad ip:
ſius Patrimonium ſpectantia, de manu ſua, deliberatione habita, circa nr̃am ele:
ctionē, Principum, Prælatorum et Baronum, ac Nobilium vtrorumq; Dominiorũ,
vcz Regni Poloniæ, et Ducatus magni Lithuaniæ, iux̃ continentiã lrarum, ſup hmõi
electione fienda, confectarum, nobis dedit et contulit, ad tp̃a vitæ nr̃æ, titulo ſupre:
mi Principatus Lithuaniæ, quo vti conſueuit, pro ſe et ſuis ſucceſsoribus reſer:
uato, cum oĩbus terris, Ciuitatibus, Caſtris, Diſtrictibus, Curiis, Villis, et omnibꝰ s
vtilitatibus, ad ea ſpectantibus, firmiter et inuiolabiĺr, ſub eiſdem limitibus, et ga:
dibus, ſicut eundem piæ memoriæ dominus Alexander magnus Dux tenebat, Et
ſi inter ſubditos, ſuper hmõi limitibus, vel aliis cauſis, Regni Poloniæ, ac Magni Du:
catus Lithuaniæ, aliqua quæſtio ſiue dubietas, oriretur, quemadmodũ in vita ꝑfati
Ducis fuerant exorta, ad lrãs et legitima documenta recurratur, ex vtraq; parte

producenda, et ſecundum illarum determinationem, finis prædictis quæſtionibꝫ
et dubiis imponatur. Nos autem debemus et promittimus Serēm tuam tenere
et honorare, ſicut Dominū et frēm nr̄um ſeniorem, Pro quo etiam ipſum, Coro:
nam, Regnum, et Regnicolas, Regni Poloniæ pdicti, conſtantiori fiducia proſequi
cupientes, et prout iuſtum eſt reddere certiores, promittimus, pollicemur, et ſpon:
demus, domino Wladiſlao Regi Poloniæ, et inclytis natis ſuis, Wladiſlao et Cazimiro
Coronæ, Regno, et Regnicolis Regni Poloniæ, ſub fide et honore, absqꝫ dolo, fraude, et ſub
onere præſtiti iuramenti corporalis, ſtabilem aſſiſtentiā, extunc prout ex nunc et
ex nunc, prout extunc, tenere firma fide. Ita, q post deceſſum nr̄um, Ducatus ma:
gnus Lithuaniæ, cum terris et Dominiis oībus, etiam Ruſsiæ quibuscunqꝫ nunc
ſubiectis, et virtute nr̄a ſubiiciendis, ad ipum Dnum Wladiſlaū Regem, et Inclytꝯ natos
ſuos, ſcīt Wladiſlaū et Cazimirū, et ſuos ſucceſſores, et ad Coronā, et Regnū Poloīæ
debent vera et hæreditaria ſucceſsione deuolui: quemadmodū patentibus priōribꝫ
lr̄is nr̄is deſuper cōfectis, eſt firmatum, quarū tenorem hic habere volumus pro
inſertis, Exceptis bonis nr̄is paternis, vīt Troky et aliis bonis, ad pdictū patrimoīū
ſpectātibus: quæ per nr̄um deceſſū ad filium nr̄um Michaelem Ducem, ſeu ad alios
filios legitimos et futuros deuoluentur, De qbus nihilominus, pfatus Dux Michael,
et alii filii futuri, ipſi dn̄o Regi, filiis ſuis, et eorum ſucceſſoribus, ac Coronæ et Regno,
cum ſuis ſuccedaneis, ppetuis temporibus, prout cæteri Principes trarū Lithuaīæ
et Ruſsiæ, ſeu Duces magni, per vtrūqꝫ partem, pro tpe eligendi, obſequi, obedire, ſubii:
ci tenebūtur et ſeruire, Quos, ſi, non habita prole, ab hac luce contigerit decedere ex:
tunc pdicta bona paterna, ad pfatum dnūm Regem, natos et ſucceſſores ſuos, et ad
Coronā Regni Poloniæ deuoluentur, Præterea, tenore pn̄tium, pfitemur, qt trā Podo:
liæ, cum oībus Ciuitatibus, Caſtris, Oppidis, Villis, et Diſtrictibus, plenè et ex integro, in
oībus ſuis limitibus, ſicut ab antiquo ſpectat, et ptunc ſpectabat et ptinebat, ſpecta:
reqꝫ debet, et ptinere, ad Regnum Poloniæ perpetuè et in æuū, Neqꝫ deinceps p nos et
ſucceſſores nr̄os, p Ducatus magni incolas, Regnum et Corona impetetur pro eadē
terra, qbuscunqꝫ modis aut coloribus exquiſitis, Item, quia ſtantibus inter nos
tractatibus, Caſtrum Oleſchko, de quo plurima damna hoſtiliter Regno et ipſius
ſubditis inferebantur, p gentes Regias eſt vallatum, in caſu, quo ad manus Regias
per deuictionem, aut qbuscunqꝫ aliis modis deuolueretur, hoc ipſum Caſtrum
cum bonis ad illud ſpectantibus, pfatus Dn̄s Rex, et Corona tenebit, poſsidebit
pacificè et quietè, niſi nobis illud dare, vel pro ſe retinere vellet, quod ſtabit in
ſua libera voluntate. Alia verò, ſicut Luczko, Wladimiria, et alia Caſtra, Ciuita:
tes, et Diſtrictus, ad ipſa ſpectantia, quæ frater nr̄ bonæ memoriæ dn̄us Ale:
xander, ał̄s Vitholdus, olim Dux magnus Lithuaniæ poſsidebat, præter Caſtra
ad terram Podoliæ ſpectantia, etiam ſi medio tpe ad poſeſsionem dn̄i Regis aut
Coronæ deueniret, nobis ad ipſius vitæ nr̄æ tempora, tenenda et poſsidenda dari
debent et aſsignari. Quæquidem Caſtra nulli ad tenendum dare promittimus, niſi
prius in manibus nr̄is corporale pr̄eſtet iuramentū, et ſuis lr̄is patentibus ſe in:
ſcribat, qꝫ ea pro nobis, fideliter tenebit, et poſt deceſſum nr̄um, nulli ea, niſi pfato
frī nr̄o, dn̄o Regi aut filiis ſuis, aut Coronæ Regni Poloniæ aſsignabit, Item Ra:
thno, Vethli, Lopaczin, cum bonis ad pdictos Diſtrictus ſpectantibus, dominꝫ

Rex et Corona perpetuò poſſidebit, Præterea ſub fide et honore, abſqꝫ fraude et
dolo, ac onere pſtiti iuramenti, omnes ligas, inſcriptiones, vniones, ſi quas vnquam in
damnum, periculum, aut contemptum fecerimus, eiuſdem domini Regis, filiorũ ſuorũ,
et Regni, et quorumuis Dominiorũ ſuorum, cum cuiuſcunqꝫ ſtatus aut conditionis ho-
minibus, feciſſemus, et ſpecialr ligas ac inſcriptiones, per impreſſionem, et importuni-
tatem Ducis Switrigal, per nos Principes, Boiaros, et Nobiles, cum Cruciferis de Pruſ-
ſia et Liuonia, factas, et firmatas, abolentes, et in nihilũ redigentes, promittimus et
ſpondemus, quod nulli hominum, cum quibus fœderati fuimus, et vniti fauoribus, ſubſi-
diis, et quibuſcunqꝫ prærogatiuis ſuæ Mti, filiis ſuis, et Coronæ, præferre volumus, nec
vnquam cõ ipſos eſſe, Quinimo ipſam, filios ſuos, et Coronam eius, ſupra et vl-
tra, et cõ omnes, et ſpecialiter contra pfatos Cruciferos de Pruſſia et Liuonia
nr̃is auxiliis, conſiliis, fauoribus, et quibuſuis ſubſidiis, et vita ac rebus etiam,
quotieſcunqꝫ et contra quoſcunqꝫ inimicos, opportunũ fuerit, tota nr̃a potentia
et viribus, cum omnibus nr̃is ſubditis adiuuare, et ad hæc firmiter obligamur.
Nec vnqꝫ ipſum Dnũm Regem Poloniæ, filios ſuos, aut Coronam, aliquibus exquiſitis
coloribus, volumus deſerere, et aliis adhærere, ſed ſecum ſtare in proſperis et ad-
uerſis, et eum, filios ſuos, et Coronam, ab omnibus aduerſitatibus, et periculis pu-
rè, conſtanter, et fideliter præmunire. Item pmittimus, pollicemur, et ſpondemus
vt ſupra, quod nos, aut nr̃i ſucceſſores, pdictum magnũ Ducatum tenentes, vt pfertur
non aſpirabimus, ad cuiuſcunqꝫ ſuggeſtionem aut inductionem, ad recipiendũ Re-
gale faſtigium, vzt Coronam, contra præfati domini Regis, ſucceſſorumqꝫ ſuorũ
et Coronæ Regni Poloniæ, ſcientiã, voluntatem et conſenſum, Et vt hæc oĩa præ-
miſſa et ſingula ſuperius contenta, maiorem obtineant roboris firmitatem, Nos
Mathias Vilnen, Andreas Luceorien Epĩ, Alexander Iwan Wladimirowicz, Sye-
myon Iwanowycz, Phedor Corituchowicz, Duces, Hoſzak Caſtellanus Vilnen
Michael alś Kenzgal Captus Samogithiæ, Ioẽs alś Iawnus Palatinus Trocenſis, Zim-
wyekraterſczicz, Rumpoldus Marſzalcus, Petraſſius Montigerdrowicz, Gaſtol-
dus Schedibor, Radiwil Hoſticzowicz, Bmdigidi Iurga, Naczucz, Gimbilowicz, Ole-
ohno, Dulwolnowyc, Schak, Dnagal, Vexilliferi, Goyllin, Nadagowicz, Prælati, Du-
ces, Boiari, et Nobiles terrarũ Lithuaniæ et Ruſſiæ, de certa ſcientia, mandatiſqꝫ ra-
tihabitione, et conſenſu aliorũ oĩu fratrum, amicorũ, conſanguineorũ, nr̃orum
Boiarorũ et Nobilium, promittimus pura fide, abſqꝫ fraude et dolo, et ſub onere,
corporaliter, ſuper ligno Crucis viuificæ, pſtiti iuramenti, quod pfatus dñus Sigiſ-
mundus, magnus Dux Lithuaniæ, nr̃ Dominus gratioſus, tenebit, attendet, et ſer-
uabit, noſqꝫ cum ipſo tenebimus, et ſeruabimus inuiolabil, ipſumqꝫ et ſucceſſo-
res ſuos, dños nr̃os, magnos Duces Lithuaniæ futuros, inducemus, ad tenendũ
et ſeruandũ fideliter et conſtanter ſupraſcripta Teſtimonio harũ lraꝵ, quibꝫ
Sigilla nr̃a, Prælatorum, Ducum, Boiarorũ, et Nobilium ſupraſcriptorũ ſunt appenſa.
Actum et Datum in Grodno, feria quarta, in die ſanctæ Heduigis, Milleſimo, quadrin-
genteſimo, trigeſimo, ſecundo &

Literæ teſtantes Oppidum Hrodlo eſſe de corpore Regni Poloniæ

IN nomine Domini, amen, Ad perpetuam rei memoriam, Ne ea, quæ aguntur in tpe, cum lapsu temporis evaneſcant, Sagacis humanæ naturæ diſcretio, cōſueuit geſta mortalium ſcripti patrocinio roborare, Proinde nos Sigiſmundus Dei gratia magnus Dux Lithuaniæ, Ruſsiæ etc, Recognoſcimus et fatemur per præſentes, q Oppidum et Diſtrictus Hrodlo, ſupra fluuium Bug ſitum, cum omnibus et ſinglis villis, graniciis, gadibus, limitibus, et ſignanter cum omnibus appendentiis et adhærentiis vniverſis, prout in ſe longè latè ab antiquo conſiſtit, ad Coronam Poloniæ ſpectabat, pertinebat, ſpectatqꝫ et pertinet, ac ſpectare et pertinere debet, nunc et in æuum, et omnibus temporibus ꝑpetuis duraturis, Propter quod nos Sigiſmundus magnus Dux Lithuaniæ ſupradictus, ſpondemus, ꝑmittimus, et pollicemur præſentibus ſcriptis noſtris, q pro dicto Oppido, et omnibus ſuis attinentiis ſupradictis Sermum Principem, dnum Wladiſlaum Regem Poloniæ, et ipſius ſucceſsores, et Coronam Regni Poloniæ, nullatenus impetemus, neqꝫ inquietabimus, vel moleſtabimus, quacunqꝫ ratiõne, negocio, modo, ingenio, vel coloribus exquiſitis, Teſtimonio harum literarum, qbus noſtra ſigilla, Prælatorumqꝫ, Principum, et Baronũ infraſcriptorũ ſunt appensa, vzt Rmorum in Chro patrum dnorum Mathiæ Vilnenſis, Andreæ Luceorienſis Eporum Nec non Alexandri, Ioannis Palatini Trocenſis, Zimwjekraterſczicz, Rumpoldi Marſzalci, Petraſzii, Montigerdrowicz, Gaſtoldi, Schedibori Radiuil, Hoſtikowicz, Emdigidi Iurga, Nacsucz, Gumbilowycz, Olechno, Dowoynowic Schak, Dnagal, Vexiliferorũ, Goſtum Nagodowicz. Actum et Datum in Grodno, feria quarta, in die ſctæ Hedwigis, Anno Dñi, Millmo, quadringenteſimo, trigeſimo ſecudo.

Fethkonis Ducis de Oſtrog exercitus ex Tartaris, Valachis, Ruthenis collectus à gentibus Wladiſlai Regis dubio admodum Marte cæditur, tamen et fugatur.

REbus publicis in Lublin prudenter et maturè compoſitis, Wladiſlaus Rex verſus terras Ruſsiæ ſe contulit, et Leopolim deſcendit, Vbi exercitum ſuũ victorem, à conquiſitiõne Caſtri Oleſchko reuerſum, nouarũ gentiũ ſupplemẽto auctum, in Podoliam, contra Ducem Fethkonem de Oſtrog, præficiens eis in Capitaneos, Vincentium de Schamotuli, Caſtellanũ Myedzirzeczen, et Captum Ruſsiæ, et Ioaēm Mazik de Dambrowa, tranſmittit, Is eñi ex õibus Principibus Lithuaniæ et Ruſsiæ, vir erat magnæ audaciæ et magnæ in armis æſtimationis, Qui cum auxiliatoribus Thartaris, Valachis, Ruthenis, et Beſsarabis, quorum maximũ numerum ſibi conquiſiuerat, continua inuaſione ex Caſtris, quæ pro Duce Switrigal, in Podolia tenebantur, ſubditos Regis premebat, Veniente itaqꝫ exercitu Regis in Podoliam, Fethko, velut in armis et præliis exercitatus, confligere iuſto concurſu, cum exercitu Regio detrectauit, Sed furtiuè et particulariter ſæpe Polonos infeſtabat, et ſæpe particularibus congreſsibus victus diſcedebat, Exercitus aũt Regius, dum Fethko copiam pugnandi non faceret, ad expugnationẽ Caſtrorũ ſe conuertens fere omnia Caſtra in Podolia, quæ pro Duce Switrigal tenebantur, conquiſiuit, Reſtabat Caſtrum Braczlaw, q præfatus Fethko, aduentum Polonorum ꝑſentiens, vnà cum Oppido, ne Poloni eo potirentur, cremauit, Redibat iam Exercitus Regis

ad propria, vniuerſa Podolia in ditionem Regis et Regni ſubacta, et expulſo
Fethkone, Fethko tamen, velut vir acri ingenio, moleſtè ferens, et ademptio:
nem Podoliæ et ſuam turpem excluſionem, nouas gentes ex Thartaris, Vala:
chis, Beſſarabisqꝫ conducens, vindicare iniurias ſuas parabat. Et licet eſſet
et robore et numero gentium multò ſupior, intelligens tn̄ Polonos, ex ſuperiori:
bus triumphis, de ſe relatis, ineſcatos eſſe, nullatenus decernere ſtatuit, niſi poſtqꝫ
Polonos, iniquitate loci videret inferiores. Aliqn̄to itaqꝫ tp̄e, per ſyluas, et ne:
mora, Polonis ignorantibus, Caſtra eorum ſecutus, ad fluuiū Morachwa, et prope
villam Kapoſtrzin, paludinoſum et dilatatū ripis, occultus et ſeptus ſyluis con:
ſedit: intelligens futurum eſſe debere, q̄ illic exercitus Regius fluuiū prædi:
ctum, cum alibi propter alluuiem et lubricitatem ſuā, erat impermeabilis, eſſet
ſuperaturus. Nec eum opinio fefellit. Die itaqꝫ Dominico, ſancti Andreæ Apoſtoli
glorioſi, manè, Polonorū exercitus, qui Fethkonem aliis progreſſū itineribus per
exploratores pro comperto habens, expectatione omni depoſita prœlii, eo die con:
ſerendi, ad anguſtias p̄fati fluminis, motis Caſtris, puenit. Erat aūt ibi agger, pi:
ſcinam fluminis continens, Infra quem duo loca, ſtrata virgultis, ex induſtria et
Capitaneorum iuſſu, erant, vt facilior eſſet exercitui tranſitus, et ne pars media
inuaderetur ab hoſtibus, altera non valente ferre ſubſidium. Quæ oīa, callidi Du:
cis Fethkonis ingenium, euenire neceſſariò ſperabat: iniquitate loci ſpem ſuam
nutriente. Dum itaqꝫ per loca ſtrata virgultis, exercitus pars media, ripam al:
teram, cum medietate currū tranſiſſet (paluſtris eñ locus hinc et hinc trā:
ſitum extendi prohibebat) necdum medietas Polonorū aggerem tranſiuerat, ſu:
bitò cum Ruthenorū et Thartarorū copiis, quem, nihil eorum, quæ Poloni agebant
latebat, ſuperueniens Fetko, deſtinata exequitur, et cum virorum multitudine (ha:
bebat eñ de quatuor gente aliquot millia) tum loci iniquitate fretus, Polonos ani:
moſè, cum tubarum validiſſimo clangore, inuadit. Incerti ac trepidi Poloni, et
quid primum agerent neſcii, quomodo reſiſterent, et periculum, quo compræ:
henſi fuerant, qualiter euaderent, non quomodo vincerent, cogitabant. Et altera
reſidua medietate aggerem tranſire, ſuisqꝫ, qui aggerem tranſierant, ſuffragio
eſſe contendente, currū obſtabat propriorum, alter alterū præmentiū, con:
geries. Occurſum eſt tamen per primos Fethkoni, et quantū temporis anguſtia
ac loci iniquitas patiebatur acies inſtructa. Committitur itaqꝫ inter vtroſqꝫ in:
gens prælium et multi mortales hinc inde cadunt. Multi ad eos, qui adhuc ripā
tenebant alteram, refugiunt. Pars altera exercitus Regis, nihil cunctata, in au:
xilium ſuis accurrit. Et nedum per loca, virgultis ſtrata, ex quibus currus, tranſi:
tum eorum impedientes, in aquam et lutum præcipitat, ſed et per loca aquoſa et
paludinoſa, et aquam piſcinæ, quæ congelata debiliter, multitudinem glomeratā
ſuſtinebat, ſuis in auxiliū accurrit: parum tamen abfuit, quin, violatis fragilibus
aciebus, ſuffocarentur. Singuli, aciem ſupergreſſi, prælium de integro reſumunt:
quod hoſtes iam finitum credentes, manus rapaces in currus et ſpolia Polonorū
iniecerant. Æquo Marte longo tp̄e certatum eſt, nec pars aliqua pedem viſa eſt
referre: quoniam Polonis conſtantia, et recordatio recentiū triumphorū, Feth:
koni numeroſitas ſuorū, animos dabat. Poloni et ſi magna vi adniſi, memorabi:
lem in hoſtibus cædem ederent, multitudine tamen hoſtes freti, acie Polonorum

perfracta, et pugna, quasi iam debellatum esset relicta, ad spoliandos currus
proruunt, Interim Diuina prouidentia, vnus ex Præfectis exercitus Regii Kem-
licz, vir singularis animositatis et virtutis, qui cum Centum equis pabulatum
prædatumque iuerat, casu superuenit, Et intelligens ex vociferantium clamore, cla-
gore Buccinarum, et fragore stridoreque armorum, prælium agi, celerrimè accurrit,
tubisque canere cœpit, Quarum sonitu hostes audito, quam grauissime perturbantur,
Poloni verò reintegratis resumptisque viribus, quod plerumque in spe victoriæ accide-
re consueuit, acrius pauidos et perturbatos, ac spoliationi quadrigarum intentos,
impugnare cœperunt, Hostes vndique circumuenti, partim cæsi, partim ex curribus
eiecti sunt, Kemlicz autem venisse non contentus, etiam cum suis terga hostium in-
uadit, Tumultusque maior inde exortus: cum multitudo ingens crederetur, exerci-
tum Fethkonis primum turbauit, mox in fugam vertit, Solutis siquidem ordini-
bus, cum et à tergo, et à fronte instaret Polonus, sustinere Rutheni, et Tartari
impetum non valentes dissipabantur, Deinde ordinibus rarefactis, pedem re-
ferentes, victoriam concedunt, Et in fugam sparsi, quò quemque sors ferebat, dila-
buntur, Strata erant et corporibus, et rebus itinera, quæ copiarum, et exercitus
Duces colligere victoribus vetabant, sed insistere fugientibus, hortabantur, Nec
gentes Regiæ detrectauerunt imperium, sed omnibus sarcinis et spoliis hostium
contemptis, hostes trucidando (nullus enim pro fracta fide captiuabatur) vsque
ad noctis medium insequebantur, Diuino itaque munere, et si Dux Fethko euca-
serit, multa tamen Thartarorum, Bessaraborum, Valachorum, Ruthenorum tunc
occisa sunt millia, et victoria notabilis, multis memoranda sæculis, relata, Signa
hostium duodecim capta, in signum victoriæ, in Ecclesiam Cracouiensem collecta sunt.
Ex Polonis tantummodo duo notabiles, Iacobus Treschka de Michoczin, et Nico-
laus Myeczlai de Smogorzow, desiderati, Omnis autem relati triumphi et exceptæ
tunc victoriæ, expiatæque iam superimpendentis cladis, decus et gloria, Kemlicz
tributa est, Cuius sublatus clamor, et inuasio, in terga hostilia factus, conterritos
hostes vincendos præbuit, vehementius suo periculo consternatos, Agebat dies
illum Wladislaus Rex Leopoli, et in Ecclesia sanctæ Crucis fratrum minorum, Diui-
nis officiis et orationibus vacans, vsque ad vesperam insistebat: auxilium de cælo
erectis oculis, et brachiis tensis, deprecando, Solicitus enim erat de suis, quas scie-
bat inter hostium grauissimas insidias et pericula, in capita eorum comparata,
versari. Nec voce tantummodo, sed et lachrymis, superni muneris suffragia fla-
gitabat, Nec potiundæ ex hoste victoriæ, sed vitæ militum suorum, quos in
tam grandi doctus fuerat versari periculo, cupidine magis solicitus, diebus
ac noctibus in orationibus excubabat, Ipso itaque adhuc in præfata Ecclesia sanctæ
Crucis perseuerante, et omnipotentis clementiam implorante, vicisse exerci-
tum Regis, et de Fethkone ac Thartaris victoriam retulisse, et profligatos
vtrosque, vulgatum est, non quidem ex authore aliquo certo, cum locus prælii qua-
draginta miliaribus, à Leopoli distaret, sed adeò vnus ad alium, euentum vi-
ctoriæ, nescitur, quo rumore ortum, perferebat, vt plena certitudo triumphi, tunc ha-
bita esset, et lætitia magna in populo exorta, Iussu etiam Regis, Hymnum, Te
Deum laudamus, ora Ecclesiarum resonarent, Isque sermo confestim diffusus
in Poloniæ Regnum, vniuersos exultatione et gratulatione, repleuit, Cum verò

eius rei certus non extaret author; reſedit, Venit altera die Nuncius a Capita:
neis exercitus miſſus, et rem ita geſtam vt fama vulgauerat, paſſosq retuliſſet:
tam Wladiſlaum Regem, quam oẽs ſuos, et in deuotionem ampliorem, et in admiratiõm
ſeu religionem quandam conuertit, Tali victoria ex hoſtibus et fidei et ſuis Wla:
diſlaus Rex relata, in gratulatiõm nouam prorupit, eo quidem maiori cum gau:
dio, quo propius metum fuerat, De Leopoli tandem verſus Cracouiã, per ſolitas
ſtationes procedit: miſſis exercitui victori, et veſtibus et pecunialibus donatiuis.
Cui Cracouiam venienti, cum oẽs Eccliarum proceſſiones obuiam exiiſſent, et
Regem et victorem excepturæ, ipſe ex equo deſcendens, pedibus ſequendo pro:
ceſſiones, Vrbem cum notabili Procerum et Nobilium caterua ingreſſus eſt, Si:
gnis hoſtium, in prælio captis, eum præcedentibus, Nec prius Regiam intrauit, donec
multarum Eccliarum limina adiens, gratias altiſſimo pro conceſſa victoria, preci:
bus, et eleemoſynarum largitione, perſolueret. Manſit autẽ Wladiſlaus Rex Crac
diebus pluribus, cum Prælatis et Baronibus ſuis, qui ad ſuam Sedem conflu:
xerant, et illic Natalis Domini dies egit: de rebus publicis plures et neceſſarias
faciens diſpoſitiones, et ad legationes Regum, Principumque edens reſponſa.

Sigiſmundus Lithuaniæ Dux relata ex Switrigyellone, qui in Lithuaniam cum in: genti exercitu irruperat, inſigni victoria in loco certaminis ecclam beatæ Virgini Ma: riæ erigit.

Sed nec Lithuaniæ res, eodem tpe minus ſecundæ fuere, Dum enĩ Dux
Switrigal, vlturus iniuriam fœdæ ſuæ ac ſuorum expulſionis, coadunato
ex Ruthenis, Thartariſque exercitu, viginti millium armatorum, in Lithua:
niam veniſſet, et exercitus Cruciferorum de Liuonia illi coniunctus, magnum
ſibi animum tribuiſſet, Lithuaniæ recuperandæ, magnus Dux Lithuaniæ Sigi:
ſmundus, ex Lithuanis, Samogithis, et Polonis, qui terram Drohicenſem inha:
bitant, exercitu, vtcunque poterat, confecto, illi circa Olſzmyani occurrit, Et licet
Wladiſlaus Rex ſubſidium notabile, in gentibus Sigiſmundo Duci miſiſſet,
præficiens illis in Capitaneum Mſczugium de Skrzin militem, non minus ani:
moſum, quam belli peritum: expectare tamen aduentum illius, et feſtinatio ad
congreſſum, et vaſtatio crudelis terræ Lithuaniæ igne et ferro per Ducem Swi:
trigal et eius exercitum inflicta, prohibebat, Die itaque Conceptionis ſanctæ Ma:
riæ, feria ſecunda in diluculo, Dux magnus Sigiſmundus exercitu ſuo, qui reſpe:
ctu hoſtium, tenuis et infirmus erat ordinato, congreſſum et impetum in ho:
ſtes facit, Feruebat aliquanto tempore bellum inter partes, et cædes mutua mor:
talium plurimorum cedebatur; bellumque in horas aliquot, obſtinatis animis geſtum
proferebatur: modo ſpem, modo metum, vtraque parte ſibi augurante, Dux ipſe
Sigiſmundus, non ſpectator ſolum, ſed et adhortator ſuorum aderat, et acies,
quas frangi vel debilitari potentia hoſtium, videbat, nouos immitendo pugna:
tores, ſuſtentabat, Rutheni tandem et Thartari, ſuſtinere impetum Lithuanorum

non valentes, pedem referunt, Quibus, metu perculſis, Lithuani fortius inſtat, et tandem Diuino munere, ad extremum ſuperant et proſternunt, Decem millia occiſa, quatuor capta hoſtium, eo die referuntur; Captus et tunc fuit Dux Georgius Languinowicz, nepos germanus Wladiſlai Regis, Qui partes Ducis Switrigal ſecutus, ipſum et robore corporis et conſilio adiuuabat, Dux ipſe Switrigal mutando equos, manus per fugam euaſit hoſtiles, licet ad compræhendendum corpus illud unum, perſequentium aſpiraret intentio, ſigna hoſtium octo capta in Eccliam Vilnen, in triumphi ſignum, delata ſunt, Dux ipſe magnus Sigiſmundus cum pro euitato periculo tum pro obtenta victoria de hoſte, lætus primitias triumphi ſui, vt par erat, voluit inſignire, In loco itaque certaminis, Eccliam, in honorem beatiſsimæ Virginis Mariæ conſtruit, et eam donis et largitionibus plurimis dotat, libertat, et priuilegiat. Sacerdotum numerum illic conſtituens, qui laudes beatæ Virgini iugiter perſoluant, quæ in dicata ſibi Conceptionis die, ipſum et exercitum eius, referre de hoſtibus, tam inſignem victoriam, obtinuit, Huius triumphi nouitas, cum veloci Nuncio, ad Wladiſlaum Regem fuiſset perlata, gaudia gaudiis cumulata ſunt, et Rex ipſe de donis multiplicatis, Domino Deo vberes et continuas ſoluebat gratiarum actiones

Hußitæ ductu Procopii raſi præſbiteri apoſtatæ ſæuiunt in Sleſiam

Secunda Menſis Iulii die Thaboritarum et Orphanorum exercitus, ſub ductu Procopii Præſbiteri, qui Raſus vocatus eſt, in Sleſiam intrans multis illam percellit tam cædibus quam ſpoliis, Sed et Monaſterium inſigne Trzebnicenſe, confractis ſanctorum pulcherrimis imaginibus, a beata Heduigi olim fabricatum, campanis abductis, plumbo, quo vniuerſum Monaſterium tectum fuerat, depoſito, incendunt, Monaſterium inſuper Lubicz, et Oppida Vinczik, Prawſnik, Myelicz, cæde, ſpolio et igne depopulantur, Oppidani Oleſchnicenſes, terrore eorum perculſi, oppido Oleſchnicza, ne hoſtes potirentur, incenſo, cum omnibus fortunis et pignoribus ſuis Wratiſlauiam diffugiunt, Sed Huſsitæ ſuperuenientes, igne extincto, multis ſpoliis et commeatibus, quæ efferri anguſtia temporis non ſinebat, potiuntur

Anno Domini 1433.

Polonis de bello Cruciferis inferendo conſulentibus, Legati Concilii Baſilienſis adueniunt et Legatos ad Concilium mitti pro ſopiendo iam iam erupturo bello petunt

Dies Natalis Domini Wladiſlaus Rex celebrauit Cracouiæ, pluribusque diebus, nonniſi conſilio Prælati et Barones vacabant, exquirentes vias varias et diuerſas, qualiter bellum perſequerentur, quod Cruciferis de

Pruſſia, treugis, in feſto ſancti Ioannis Baptiſtæ, expirantibus, inferre deliberauerant, contraherentque aliquorum vicinorum auxilia: poſtquam ſociorum pro illo tempore peruenire non poterant. Et licet plures viæ fuiſſent repertæ, placuit tamen pro Dominica Reminiſcere Sandomiriæ teneri Conuentionem, et pluribus Conſiliariis accerſitis, maturiori conſilio digeſtis rebus, concluſionem ſingulis dari. Cracouia itaque Wladiſlaus egreſſus, per nouam Ciuitatem et alia loca ſedlna proceſſit, et illic Carniſpriuii dies egit. Quibus tranſactis per ſtationes ſolitas, Sandomiriam pro Dominica Reminiſcere peruenit. Vbi ad ſuam Serten, ſolennes venerunt Oratores et Nuncii Concilii Baſilienſis, quod in Baſilea Ciuitate ſupra Rhenum ſita, Iulianus de Cæſarinis, tituli ſancti Angeli Diaconus Cardinalis, velut Apoſtolicæ Sedis Legatus, per Martinum Papam quintum, ad id ſpecialiter, pro Bohemorum reductione, miſſus, inchoauerat, et quod Eugenius Papa quartus, in principio ſuæ aſſumptionis confirmans, tandem aliter perſuaſus, diſſoluere ſtudebat. Nuncii autem hi fuerant, Ioannes Epiſcopus Parmenſis, Guilhelmus Ordinis beatæ Mariæ virginis de monte Carmeli, Prouincialis Lombardiæ, et Anthonius de Beruntiis, Decretorum Doctor, Ducis Subaudiæ Amedei Conſiliarius. Ii cum omni reuerentia ſuſcepti, die Dominica Reminiſcere, in Eccleſia ſanctæ Mariæ Sandomirienſi, præſente Wladiſlao Rege, Zophia Regina, Sbigneo Epiſcopo Cracouienſi, et pluribus Baronibus Poloniæ finita miſſa maiori, legationem, nomine totius Concilii Baſilienſis, per organum Ioannis Epiſcopi Parmenſis, exponunt. Qui notabili et diſerta oratione, aſſumpto themate, Hora iam eſt nos de ſomno ſurgere, Nunc eſt enim propior ſalus noſtra, quam cum credidimus, vſus, Statum Concilii Baſilienſis, et eius authoritatem, principaliter à Chriſto, deinde à Concilio Conſtantienſi, et duorum Summorum Pontificum Decreto et conſenſu, prudentem, extollebat: cauſas diſſolutionis, per Eugenium iniectas, confutans, diſſoluens, et euacuans. In ſumma rogabat, vt Wladiſlaus Rex illud ſua authoritate, et aſſiſtentia roboraret, et legatos ſuos ſolennes ad illud mitteret, ſimul et Prælatis et Regni ſui mandaret, vt in Baſilienſem Ciuitatem, pro celebrando huiuſmodi Concilio tranſirent, cum magna eſſet ſpes de Bohemorum reductione, pro qua diu armis fruſtra certatum eſt, cum eorum principales Duces vocati per Concilium Baſileam veniebant, informationem Concilii et Eccleſiæ ſubituri. His, deliberatione in Conſilio Regio habita, reſponſum eſt, Velle Wladiſlaum Regem, cum ſuis Prælatis et Baronibus, Conuentione inſtituta, deliberare, et ſuper omnibus per Concilium Baſilienſe petitis, miſſis Oratoribus ſuis, Concilio ad plenum reſpondere. Cum tali dimiſſi reſponſo, et per Wladiſlaum Regem veſtibus pelliceis, et aliis honorati muneribus, in Pruſſiam, conducente eos Nuncio Regis, proceſſerunt, Pruſſiæ Magiſtrum et ordinem, vt Concilio adhæreret, et pacem cum Rege Poloniæ ſuſciperet, requiſituri. Petebant inſuper, vt Wladiſlaus Rex, vltionis animo depoſito, certam magis cum Cruciferis, et aliis hoſtibus ſuis ſuſciperet pacem, quam ſperatam victoriam. Et cum ad hoc quoque Concilium Baſilienſe ſit congregatum, vt pacem inter Catholicos Principes procuret, ad hoc ſe miſſos multipliciter aſtruebant, vt pacem inter Wladiſlaum Regem et Cruciferos reformarent, et efficerent, cum ex eorum contentione et bello, rebus fidei et Eccleſiæ, maximum pararetur impedimentum. Offerebantque ſe fideliter, et pure, pro integranda pace, nomine Sacri Concilii, ſcita Regia voluntate laboraturos. Quibus, quo ad hanc petitionem reſponſum eſt,

Pacem Regem, et Regnum, nunquam abnuiſſe, neque eo animo unquam fuiſſe, ut bellum malit quam pacem, ſe quidem cuſtodiuiſſe ſemper pacta, cum Cruciferis ſtabilita, eos verò opportunitate viſa, in Regnum vacuum arma ſumpſiſſe, et notabiles eius partes, ferro et igne vaſtaſſe, ſtupraſſe virgines, templa et ædes ſacras ſuccendiſſe, Caſtra quoque et Ciuitates Regni ſui occupaſſe, et in hanc diem detinere, Velle tamen in omnibus ſequi ſacri Concilii hortamenta, et dummodo detur ſatisfactio, à bello ceſſare, Quod quidem bellum reſflere multiplicibus rationibus, tunc expreſſis deduxit, quamuis inuitum, magis quam inferre &c.

Bellum contra Cruciferos de Pruſsia per Polonos indicitur

DE bello verò, Cruciferis mouendo, dum Conſilium fuiſſet agitatum pluribus diebus, nemo erat, qui illud proſequi ardore magno, expirantibus induciis, non cenſuiſſet, Difficultas tamen non parua interponebatur, quod Wladiſlaus Rex, velut ex labore et ſenio confectus, caligantibusque oculis, illi intereſſe non poterat, ex cuius abſentia, ſingula negocia, adminiſtrandi belli, videbantur difficiliora. Accedebat, quod nec Lithuani, proprio bello occupati, nec terræ Ruſsiæ, ne per hoſtes interciperentur, ſuffragia præſtare poterant, Sed nec Thartaros, nec Valachos, ad huiusmodi bellum acceſſire, plures conditiones admittebant, Quamuis igitur oculis conſulentium tot obuerſarentur graues conditiones, geri tamen bellum contra Cruciferos placuit, Diuino aſſumpto auxilio, quod nunquam deeſt his, qui iuſtius arma induunt, Idque proprio duntaxat milite adminiſtrari, Placuit et pluribus Sæcularibus Conſiliariis, ſuffragium Bohemorum, quamuis hæreticorum non abiicere, quod ſe Wladiſlao Regi exhibituros, contra Pruſsiam, et quoslibet hoſtes ſuos, Nunciis et literis pollicebantur, Placuit et pro feſto S. Ioannis Baptiſtæ, in oppido Kolo, Conuentionem generalem agi, et exercitus omnium terrarum, more bellico, illic aduenire, in terras hoſtiles inde proceſſuros, Placuit et ſententiam, an Rex in propria perſona exercitui præeſſe, an alium in locum ſuum ſubſtituere debeat, in Conuentionem Colenſem deferri, Tali concluſione accepta, mandato Regis et prouiſione, ſingula, quæ pro bello futuro, benè adminiſtrando, erant neceſſaria, ſumma diligentia parabantur, et uniuerſi Regnicolæ, ad arma et bellum futurum gerendum ſe tempeſtiue præparabant.

Hussitæ Scepusium depopulantur Duce Byedrzich Præsbitero apoſtata

EX Sandomiria Wladiſlaus Rex, in terras maioris Poloniæ, per ſolita loca proceſſit, et in Caliſch Paſcha Domini celebrauit, circa Conductum autem Paſchæ exercitus Bohemorum Thaboritarum, cuius Dux erat Byedrzich Præsbiter Apoſtata, ex Sleſia ſuperueniens, in Regnum Hungariæ, animo ſpoliandi et prædandi illud, dum eſſet Rege ſuo Sigiſmundo vacuum (in Italiam enim pro Corona Imperiali obtinenda diſceſſerat) per Miſlimicze, et alia loca Regni Poloniæ irrupit, Clauſæ autem erant per arborum inciſiones, mandato Regis et Conſiliariorum Regni Poloniæ, viæ, Prohibere enim tranſitum illis in Hungariam, Wladiſlaus Rex, magnopere cupiebat, et quantum in eo erat, moleſtè ferebat Hungaros ab

ab illis vexari. Exercitus tamen præfatus intelligens Regem et Polonos, domeſtico bello occupatos, nihil inciſione arborum, et præcluſione viarum territus ſecuribus et igne, truncos obſtantes conſumunt, et obſtantia quæq; nullo eos laceſſente, depellunt. Et licet Hungariæ Barones, cognito eorum aduentu, collecto exercitu ire obuiam et congredi cum illis ſtatuiſſent, audita tñ eorum pertinaci in Regnum Hungariæ irruptione, rupto campo, diſperguntur. Propter q̄ Bohemorũ gentes, in terram Scepuſienſem deſcenſum facientes, Oppidum Keſmark vacuũ defenſoribus (omnes eñ erant, hoſtium aduentu repentino, nimio pauore pulsi) et intercipiunt et comprehendunt, vbi magnas opes, pluribus annis congeſtas reperientes, ſpoliatis vicinis Oppidis et villis, captoq; Præpto Scepuſien̄ Georgio, qui Pragam deductus illic occubuit, et Diſtrictu Thurek prædato, per montes in ppria cum multitudine pdarum, ſine aliqua animaduerſione, et obſtaculo, reuerſæ ſunt.

Neptis Wladiſlai Æmilia filia Semouiti Ducis Maſouiæ Boguſlao Duci Stolpenſi nubit et Huſſitarum auxiliares copiæ in nouam Marchiam; ditionis Cruciferorum, deducuntur à Polonis.

Celebrato Paſcha Domini in Caliſch, Wladiſlaus Rex, Poſnaniã venit, Vbi Duci Boguſlao Stolpenſi, tunc ſub ſpecie peregrini, Poſnaniã venienti, neptem ſuã ex ſorore germana Alexandra, filiam Semouiti Ducis Maſouiæ, Æmilianũ virginem, in matrimoniũ tradit, et Regales celebrat nuptias et curias. Atq; illuc venerunt ad Regem Nuncii de exercitu Bohemorũ, qui ſe orphanos appellabant, quorũ Ioães Czapek de San, erat vnicus Ductor et Capitaneus, et qui tũc depopulando et conquaſſando Almanos, Miſznam, Saxoniã, et oram Nurembergen̄ bello et vaſtatione affligebat, Offerentes ſe quotiẽs ſubſidiũ contra Cruciferos pſtituras. Excepta eſt eorum oblatio, licet id viri Ecclesiaci diſſuaſiſſent, cum gratitudine, iuſſiq; ſunt cum omni exercitu, in nouam Marchiã, quæ in ditionem Cruciferorũ conceſſerat, accedere, et illam, cum gentibus Regiis, partium maioris Poloniæ vaſtare. Tranſitusq; exercitui pfato, ordinatione Regis per maiorem Glogouiã patefactus erat. Vbi Odram fluuium, et Caſtrum Santhok, quod tunc iam per Polonas, ex conceſſione fratrum Ioannitarum, qui illud à corpore Regni Poloniæ, abſtraxerant, tenebat, atq; Varthanũ flumen ſuperauit, et Petrus Schaffranyecz, cum Ducentis equis ad id, vt eſſet conductor exercitui conſignatus. Fructuoſa eñ res, et compendioſa videbatur Conſiliariis Regiis, ſi exercitus ipſe Bohemorũ, qui vicinis õibus regionibus erat formidini, maturè nouam Marchiã p alienas terras ingreſſus, coniunctus exercitui de maiori Poloniã, vaſtaret. Et vaſtatione illius perfunctus, altero exercitui Capitali Regis, ex terris Cracouienſibus confecto, et Pomeraniã ingreſſuro, tempeſtiuè iungeretur.

Poloni à Cruciferis toties ludificati, maxima clade nouam Marchiam, duodecim Ciuitatibus captis, afficiuntur.

IN Rogationum diebus, Wladiſlao Rege in Kolczyan, cum ſua Curia agente, Legati Concilii Baſilienſis aduenerunt, aſſerentes ſe Cruciferos, ad amplectentes pacis media induxiſſe, et diem placitandorũ, feria quinta in Slunſka, prope Raczialſz, patri vtriꝗ conſtituiſſe: rogantes, vt et Rex illuc ſuos Conſiliarios mittere, et iuſtas pacis conditiones accipere, dignaretur. Licet aũt tam Rex, ꝙ Conſiliarii intelligebant id fruſtra fieri: cum ludibria Cruciferorũ optime dudũ eſſent experti, ad ſeruandum tamen honorem Concilio et Legatis eius, Nuncii notabiles, vz. Albertus Iaſtrzambyecz Gneſnen̄ Archiepūs, Ioannes Wladiſlauien̄ Epūs, Wladiſlaus de Oporow, Decanus Cracouien̄, Regni Poloniæ Vicecancellarius, Sandiuogius de Oſtrorog Poſnanien̄, Iarandus Wladiſlauienſis, Ioes de Lichin Brzeſten̄, Palatini, tranſmittuntur, Qui cum ad diem conſtitutũ veniſſent, nullũ tamen ex Cruciferis, Sed nec ex Legatis, illic repererunt, Cum aũt die altera recederent, Vnus ex Legatis adueniens, et abſentiã Cruciferorũ, variis figmentis excuſans, terminũ conueniendi, ad quindecimũ prorogari diem, facile à Regiis Nunciis, obtinuit. Sed cum ꝙ in quindecimo die Regii Nuncii aduenieſſent, et nec Legatos, nec Cruciferos reperiſſent, ludificari ſe multipliciter videntes receſſerunt, Legati ꝙ Concilii, nunꝗ poſtea viſi ſunt, Rubor em̄ mendacii, ad quod eos Cruciferorũ perduxerat improbitas, ſtringebat eos ne amplius aliquam de pace facerent interpoſitionem, Opportuno itaꝗ tp̄e adueniente, concluſio ſuper bello, con Pruſsia gerendo, in praxim poſita eſt, Nam et exercitus de terris maioris Poloniæ, mandato Regis, ad arma conſurrexit, et ſub ductu et Capitaneatu Sandiuogii de Oſtrorog Palatini Poſnanien̄, nouã Marchiam, iã pro pabulo habens herbam ingreditur, Czapko verò ab alia parte, cum exercitu Bohemico adueniens, coniunctus cũ Polonis, ſpeciem fecit iuſti exercitus, Concuſſa fuere omniũ, nouæ Marchiæ inhabitantium corda, Timebant em̄ partim Polonos, quos, recentibus iniuriis laceſſitos, ſciebant feroces eſſe, partim Bohemos, quos crudeles nimis fama, quæ omnia ſupra verũ extollit, prodente, nouerant. Addebat aũt ꝑculſis maiorem formidinem exercitꝰ vterꝗ, Nam nimia celeritate, et vniuerſã nouã Marchiã vaſtabat percurrendo, et tam igne ꝙ gladio conſumebat, Duodecim etiam Ciuitates munitas, ſituꝗ et arte firmas, aut vi aut deditione comprehendit, quarum hæc ſunt nomina, Strzelce, Dobyegniew, Cholczno, quod alĩ Arnsbarg vocatur, Oẽs aũt Ciuitates ꝓſtratas, in ruinam redigunt et fauillã, Sola Ciuitate Cholczno, quæ robore erat inexpugnabilis, reſeruata, In qua præſidiũ militũ relictum eſt, quod vniuerſam Marchiã ſub obedientia Regis Poloniæ, vſꝗ ad pacem reintegratam, continebat.

Liuones incautos Sigiſmundus Lithuaniæ Dux inuadit

SAmogitharum exercitus, anno eodem, in diebus feſtis Paſchæ, ex omni gente, quaſi vir vnus, collectus, mandante Sigiſmundo magno Duce Lithuaniæ, in terram Liuonitarũ, quæ Curlandia vocatur, clandeſtine incurrit, et diebus duodecim incautos, et nihil tale ſuſpicantes, vaſtat et opprimit, Notabilemꝗ prædã, ſimul et captiuos, vtriuſꝗ ſexus, illic comprehendens, ad ꝓpria, nulla reſiſtentia aut dimicatione interpoſita, rediit.

Caſtrum Luczko Poloni amittunt, Terram autem Chelmenſem tutantur à præda hoſtium

Caſtrum Luczko, ea tempeſtate, per Ducem Noſz Ruthenum, qui Græci ritus erat, clandeſtinis donis et largitionibus interceptum, ad quod plurimi mortalium ex Ruthenis, Switrygielloni fauentibus, conuenerat. Sæpeque terram Chelmenſem, cuius tunc Hriczko Kerdeiowicz erat Capitaneus, prædaturi, intrabant. Verùm cùm præfatus Hriczko, ſtrenuè illam tutaretur, et defenderet, omnibusque vicinis eſſet formidini, Dux ipſe Noſz contracto, vndecunque poterat exercitu, terram Chelmenſem ingreditur. Cui præfatus Hriczko prope Hrubyeſchow, circa fluuium Bug occurrens, iuſtum fecit congreſſum. Et omnem eius potentiam, fultus Diuino adiutorio, confregit. Ipſumque Ducem, in fugam vertens, plures ſuos captiuauit. Ab illoque tempore, et hoſtium repreſſit impetum, et pacem terræ Chelmen. reſtituit.

Sene Wladiſlao Rege in Conin manente Nicolaus de Michalow Caſtellanus et Capitaneus Cracouienſis, totius Senatus conſilio exercitui contra Cruciferos ituro Dux præficitur

Iuxta mandatum et edictum Regis, ad diem feſtum Sancti Ioannis Baptiſtæ, conuenit vniuerſus exercitus Regni, et ſignanter terrarum Cracouien. Sandomirien. Siradien. Lublinen. Vielunen. in Kolo. Venit et Wladiſlaus Rex, cum Prælatis, Principibus, et Baronibus ferè omnibus, vbi per dies aliquot, ſecretum conſilium habitum eſt, et longa deliberatione tractatum. An Wladiſlaus Rex debeat perſonaliter ire ad bellum, vel alium belli, in locum ſuum, præficere Ductorem. Verùm cum omnium ſententiæ decernerent, Regem, propter ſenium, et cæcutientem viſum, nullatenus illi bello miſcendum eſſe, Nicolaus de Michalow, Caſtellanus et Capitaneus Cracouien. de Domo Roſarum, conſenſu tam Regis, quam Conſiliariorum, deſignatus eſt. Et omnes Principes, Barones, et notabiles ſibi, in belli adminiſtratione, parere iuſſi. In adminiſtrando autem bello ex Regis et Baronum ſententia, talem informationem pro ſumma acceperat præfatus Capitaneus, vt nullibi exercitus Regius conſiſteret, nec conquiſitione Caſtrorum aut Ciuitatum ſe occuparet, ſed quanto celerius poſſet, terram Pomeraniæ ingreſſus igne, et gladio eam vaſtaret, conſumptiſque Villis et oppidis, tum demum expugnare aliquam Ciuitatem, aut Caſtrum niteretur, in qua, exercitu Regio diſcedente, præſidium militum, tam pro reprimendis hoſtium inſultibus, quam pro laceſſendis, poſſit locari. Liquida conſultatione tunc inſtructus, quæ ſibi agenda forent, quæ omittenda. Cum his inſtructionibus Capitaneus, et exercitus dimiſſi, verſus terras hoſtiles, et terram Pomeraniæ, hoſtiliter procedebant. Wladiſlaus autem Rex ex Kolo in Konin ſeceſſit, ibique quoniam per Conſiliarios ita decretum erat, per omne tempus belli, manſionem ſuam firmauit, vt facilis eſſet, ad ſuam ſedem vniuerſis Nunciis, ab exercitu mittendis, aditus. Nonnullaſque Conſiliarios ſecum ad latus tenuit: facilius ſuper rebus emergentibus, ex eorum ſententia prouiſurus.

Exercitus Polonicus iunctis auxiliaribus copiis Pomeraniam ingreditur; et Tucholam nequit Choynicam vero neque obsidet.

EXercitus itaque Regius à Colo discedens, variis itineribus ad terram Pomeraniae hostilem peruenit, et eam in nomine Domini, circa Bidgostia superato flumine Dbra, sub ductu praefati Nicolai de Michalow Castellani Cracouien ingressus, eam vastare cepit, Incedebat autem ipse exercitus, habens in sinistra parte Iaszyenyecz et Tucholya, Et dum ad Castrum, et oppidum Tucholya peruenisset, et villas propinquas atque quaeque suburbana, incendiis et spoliis vastaret, Bombardae magnae ex Castro Tucholya, crebra percussione consistere de prope Oppidum, et statiua illic ponere prohibitus est, Necessitate itaque compulsus, à praefato oppido Tucholya discedens, Castra circa lacum in sylua, à Tucholya vno miliari distante, ponit. Sed et illic quoque lapides bombarda proiecti ex Tucholya, Castra Regis, non sine admiratione multorum, attingebant. Alius autem exercitus Regis de maiori Polonia, et exercitus Bohemorum, sub ductu Sandiuogii de Ostrorog Palatini Posnanien, et Iohannis Czapkonis, nouae Marchiae vastatione perfunctus, dum illam totam in ditionem Regis Poloniae, praeter Ciuitatem Lanczberg subiecisset, in terram Pomeraniae cum omnibus copiis descenderat, Iamque Oppidum Choynicza obsidione cingens premebat, Motus itaque Nicolaus de Michalow, à Tucholya Castris, versus Choynicam recto tramite contendit. Ita enim expedire visum est, vt exercitus insimul iuncti, hostibus fierent terribiliores, Quartis autem statiuis, ex quo hostilem terram intrauerant, in Choynicam perueniens, his, qui obsidebantur, falsa spe (suos enim in auxilium aduenisse rebantur) deceptis, magnam attulerat exultationem, Vnde singuli turres et moenia murosque spectaturi ascenderant, congressum et certamen exercituum visuri, Exercitus enim, illos obsidens, ire obuiam, ad excipiendum suos, arma sumens, et signa erigens, spem obsidentium, quasi ad confligendum se pararet, nutriuerat, Vterque itaque exercitus, ordinatis aciebus, et signis erectis procedebat, paucis, pro Castrorum et bombardarum custodia relictis, Et non longe à Choynicza inuicem conueniendo, dextris dextrae iunctae sunt, appropinquisque et notis propinqui hincinde cum magna animorum hilaritate excepti, ac magnus clamor et vociferatio acclamantium et requirentium notos, apud obsessos exaudiebantur, Iamque acies congressas esse iudicabant, Verum dum temporis processu, diligentes è muris speculatores conspicerent, exercitus vnitos, alacres redire in Castra, ex magna spe deiecti, in magnum pauorem adducuntur; non se posse tam fortis exercitus, obsidionem tolerare, Concussa autem adeò omnium obsessorum corda erant formidine, vt magis de fuga quam resistentia, magis de deditione quam defensione singuli cogitarent, Quod si exercitus Regius, in puncto aduentus sui Oppidum expugnatione adortus fuisset, potitus esset illo absque dubio, cum defensoribus moenia pro maiori parte nudata essent, et omnium animi incredibili metu perculsi, Tantusque metus et luctus omnibus incederat, vt vrbs ab hostibus capta eodem vestigio videretur, Sed satius videbatur Capitaneis, et Praefectis Copiarum, muros et turres primum bombardis frangere, et defensores repellere, deinde expugnandae vrbi vacare, Et quamuis soluere Wladislaus Rex obsidionem literis, et Nunciis

imperaſſet, pudebat tn̄ Polonos capto diſcedere irrito ⁊

Expugnatione Oppidi Choynicza non ſuccedente Poloni obſidionē ſoluunt, et motis inde Caſtris, Monaſterium Pelplin, deinde Oppidum Thſczow, natura et arte munitum, fortuna magis quam virtute diripiunt et incendunt ~

Caſtris itaqꝫ poſitis ad Choyniczam, et vtroqꝫ exercitu coniuncto, aliqn̄to tempore deliberatum eſt, an in obſidione incepta, perſeuerandū eſſet, an iuxᵃ Decretum Regis, omiſſa obſidione, hoſtilis terra vaſtanda, Et licet tam Capto exercitus, Nicolao de Michalow, qꝫ omnibus Conſiliariis placuiſſet, decretū Regis cuſtodire, et obſidionem linquere, Vicit tamen Sandiuogii Palatini Poſnanienſis ſententia, Qui ſtudio vrbis conquirendę intentus, turpe nimis aiebat, non expugnata vrbe diſcedere, ſpem magnam dedendę aut conquirendę vrbis repromittens, alia vrbium in Marchia, longe fortiorum, conquiſitione ineſcatus, De continuanda itaqꝫ obſidione ſententia accepta, octo hebdomadis omnis exercitus, circa vnius vrbis obſidionem, fruſtra ſubſiſtebat, Super quo Nicolaus de Michalow Caſtellanus Crac᷑ Dux exercitus, lr̄is Regiis argutus eſt, Non bono enī conſilio, circa Choynicza morari fruſtra, et vnius Oppidi obſidione occupatum, vaſtationē tr̄e hoſtilis, ob qꝫ principaliter miſſus eſt, negligere, quę hoſtibus multo maius diſpendiū, quam oppidi Choynicza conquiſitio, allatura eſt, Intra aūt dies obſidionis, in locis plurimis, bambardis ſine intermiſſione, quatiebatur murus et antemurale, et in quęqꝫ vicina loca, de exercitu, turmę gentium notabiles mittebantur, quę, Oppida quęqꝫ et villas adeundo, exercitui neceſſaria alimenta mittebant, ipſaqꝫ Oppida et Villas igne abſumebant, Vnde et in terra Pomeranię non reperiebantur hoſtes in Oppidis aut villis, ſed vniuerſi ſe in Ciuitates et loca munita abdiderant, Aqua qꝫ, quę foſſata vrbis complebat, plurimo labore, per nouas foueas excluſa, omnia foſſata credebatur peruia feciſſe, cum remaneret limus, longo tp̄e humefacta, profunda conficiens lutoſitates. Sed tam ingens erat in vrbe, omniū rerū, ad ſuſtinendā obſidionē apparatus, tantaqꝫ bambardarum et tormentorum copia, tanta deniqꝫ murorū firmitas, et turrium numerus, vt oēm adminiſtrationē Polonorum facile retardaret, Cum itaqꝫ aperta vi, parum expugnatio procederet, difficili expugnatione Ciuitatis penſata, ad ſpecus ſubterraneos effodiendos, et cuniculū ocultum conſtituendū, cura Prefectorū conuerſa eſt, et longo labore atqꝫ impenſa opus creſcebat, noctesqꝫ et dies in opere abſumpti, egerentibus multis mortalibus humum, et ſpecū in longum, verſus ipſam Vrbem, directo itinere trahentibus. Hęcqꝫ res, ſpem magnam, vrbis conquirendę ingerebat obſidentibus, et in obſidendo perſeuerantiam ſubminiſtrabat, obſeſſis vero, qm̄ id illos latere non poterat (cumulus enī, ex terra egeſta, eminens, inde ex cuniculi fuit ꝫ), addebat terrorem. Fit enī ex communi naturę vicio, vt incognitis et latitantibus rebus, maior pauor hoīm mentes occupet, Vnde et in locis ſingulis excubabant, ſonitumqꝫ effodientiū, aure admota, captabant, incerti ꝑ quem locum hoſtes eſſent in Vrbem irrupturi, Non reſpondit tn̄ tantę ſpei aliquis euentus, Nam dum fodiendo vſqꝫ ad muros Ciuitatis, et ad ſpacium, quod maior et minor

930

murus complectitur, ventum eſset, ſuperior pars, quoniam ſpecus iuſtam profun:
ditatem non habebat, cuniculo ſuperne perfracto, ſabulo deſidente, ad irritum
recidens labor, hiatum fecit: quo effectum eſset, vt amplior foſsuræ inhiberetur
progreſsus, Vt tamen labor tantarum impenſarum, aliquem haberet vſum, die:
bus fere oībus, quibus obſidio durabat, foramine huiuſmōi hiatus, plures hoſtes,
in paruo muro ſtantes, a tergo impune interficiebantur ꝑ ſagittas baliſtarum non
valentes notare, vnde prodirent miſsilia, donec poſt longum tempus, multis occi:
ſis, fraus loci deprehenſa eſt, et locus fimo et luto obrutus, Non proficientibus
itaqꝫ pro conquirenda vrbe, ſpecubus præfatis, placuit Capitaneis et Præfectis exercitus,
expugnandæ vrbi maiorem operam dare, et impetu illam aggredi fortiori, vi aperta
propalam vſuri, quando dolus parum profuerat, Iam em̄ diſcedere, q̄ꝫ fruſtra mo:
rari, et in vnius oppidi obſidione, cæteris potioribus neglectis, pudebat, Igitur, ne quid
inexpertum relinquerent, die beatæ Mariæ Magdalenæ, mane, ad impugnandam vr:
bem exercitu comparato, fit in vrbem per vniuerſum exercitum durus impetus, Ab
omni em̄ parte vrbs, militibus circūdata ſtringebatur, Iam em̄ alii antemurale con:
fringebant, alii murum accedentes, illum ſuffodiebant, alii per foſsata, plena luto, ad
loca, quæ vis bombardarum confregerat, accurrere nitebantur, Inter hæc obſeſsi
animos non remittebant, Sed variis et exquiſitis generibus, tum pice reſinaqꝫ, tum
aqua feruenti, ac lapidibus, ſagittis, et gladiis impugnantes, quatiebant, Fortius em̄
quaſi iam deſperatione tuendæ vrbis concepta, reſiſtebant, Nec vllum genus omittebant
defenſionis, mulieribus et paruulis quæqꝫ adminiſtrantibus oſtendiculo opportuna,
Neqꝫ erat quiſqꝫ oīum, qui in eius diei caſu, ſuarum oīum fortunarum euentum conſi:
ſtere non exiſtimaret, Dum itaqꝫ pluribus horis acriter pugnatum eſset, Bohemis
ſtationes ſuas et muros, quos impugnabant, deſerentibus, oīs defenſorum vis in Polonos
conuerſa eſt, Pluribusqꝫ vulneratis, aliquibus interfectis aut captis, cæteri ab oppu:
gnatione diſcedere coacti, et Vrbs ipſa tunc egregie defenſa, Captus fuit tunc, merſus
et illaqueatus limo Petrus de Oporow miles, et alii milites, Petrus Bohemus, Cœni ſiq:
dem baratro pfatus Petrus Oporowſky, et aliquot alii milites inuoluti, et minime va:
lentes effugere, ne violarentur aut deſiderarentur hoſtilibus operibus et ſagittis, cau:
tione inita, deduntur captiuorum more hoſtibus, Ioēs Maʒik de Dąbrowa Palatinus
Leopolien, ictu fiſtulæ grauiter vulneratus in pedem, ac Iarandus de Bradʒewo
miles et adoleſcens ſpectabilis, filius Iarandi Palatini Iuniwladiſlauien, inter:
fectus eſt, Poloni ſiquidem Bohemis cedentibus, quoniam putabant dedecori eſse
cedere munimentis, pertinacius præliantes, aut telis aut ſaxis obtriti ſunt, aut limo:
ſa voragine inuoluti, Et non ſolum conatus oēs recidere in irritum, ſed, quod amplius
angebat Polonos, parandæ expugnationis in reliquum ſpes refrixit. Caſso itaqꝫ
labore apud Choinicʒam octo ſeptimanis, et meliori tpe æſtatis abſumptis, exer:
citus Poloniæ non ſolum anguſtia vrbis non conquiſitæ, ſed etiam fame et obitu
equorum, aliiſqꝫ incomodis premebatur, Circumſeſsæ em̄ erant ab hoſtibus viæ, nec
exercitui potus et alimenta, ex Polonia poterant ſubduci, Lympham qꝫ q̄tidie bibere
pauperes cogebantur, Sed et equis pabula defecerant, Conſumptis quoqꝫ vbiqꝫ in cir:
cuitu frumentis, ad querenda pabula longum iter conficere cogebantur, Sed nec
id tutum erat, ꝑpter hoſtium crebras incurſiones, Multorum itaqꝫ equi, aut fame

mortui aut tabefacti, exercitum equite nudauerant, His itaq; ſerò p captos et
Præfectos penſatis, poſtq; expugnatio ſemel tentata ſecus puenerat, et Autumni
tempus inſtaret, ſero mandatorum Regioꝝ recordati, obſidionem ſoluerunt.
Et Caſtris motis, et his, quæ remanere deberent, incenſis exercitus vniuerſus co-
ſurgens à Choynicza, non ſine gratulatione eius Ciuiu, diſceſsit, et ad oppidum
Thlczow, ſeptimis Caſtris peruenit p Gnjew, Nowe, Stargard, ſtatiua faciens, et in
Clauſtrum Pelplin perueniens, duobus diebus illud igne et varia vaſtatione diſiecit,
et peſſumdedit, Monaſterium illud p antiquos Principes Polonicæ, Schambor, Mſczv-
gium, et Swantopelk fundatum, adeò ædificiis, muris, et ſtructuris erat nobile et
excelſum, vt oẽs mortales, in ſui admirationem facile traheret, Omnis tamen or-
natus ſuus tunc erat detractus, et ſolo æquatus, Et Clenodia Eccliæ localiaq; re-
perta, diſtracta ſunt, Et qm exercitus Bohemoꝝ in progreſſu, priorem ordinem te-
nebat, et exercitum Poloniæ anteibat: cum in eo maior pars peditum eſſet, qui antici pa-
tionem neceſſariò habere viæ cogerentur; dum exercitus Bohemoꝝ ad Thlczow
peruenisset, conſpecta vrbe, q ſitu et munitione fortis eſſet, et omni conditione, vrbe
Choynicza fortior, nihil illic ſubſiſtendum duxit, ſed eam pteriens, vno quartali mi-
liaris, à pdicta vrbe, put conſtitutum erat, Caſtris locum, et ſtationes ſuas, in Villa
Sobkowo Epi Wladiſlauien, cepit, Exercitus aut Polonoꝝ illu ſubſecutus, dum ad
pfatum Thlczow peruenisset, aliquanto tpe illic ſubſtitit, Et licet per Præfectos
ſubſiſtentia aliqua illic inhiberetur, ne irruptione ex Ciuitate facta, incauti, et
prædis intenti, occuparentur; quia tñ incolas vrbis, fata appetebant, nullo ingenio
aut caſtigatione, poterat exercitus Poloniæ inhiberi, ne circa oppidu Tlczow
ſubſiſteret, Habebant enim Cruciferi p conſuetudine et vſu, vt oẽs gentes et ſtipendià-
rios ſuos, quos habebant ex Bohemis, Sleſitis, Almanis, et Piratis, qui Schewkin-
der nuncupabantur, aliiſq; nationibus conductos, ad Caſtra aut Ciuitates, ad
quas exercitus Poloniæ veriſimiliter tranſiturus erat, tranſferrent, vt Caſtra ipſa
et Ciuitates firmata hoibus eſſent, et obſidioni expugnationiq; hoſtilem non per-
timeſcerent, Quapropter et obſidione apd Choynicza ſoluta, oẽs Stipendiarii et gen-
tes Cruciferoꝝ in alias vrbes defendendas, in noctis intempeſtæ ſilentio tranſmi-
grauere, oẽsq; tunc ſors in Tlczow contulerat, Iamq; per Polonos, ex inſigniis ar-
morum equorumq; genere, optimè noſcitabantur; eo, q ex Caſtris et Ciuitatibus
circa quæ Polonorum exercitus ibat, deſcendentes, præludiis certaminũ nros infeſta-
bant, In hunc q; morem Polonorum exercitui, qui ſuburbana pfati oppidi Thlczow
ingredi contendebant, ſe obiecerũt, et pluribus conatibus, ne incenderentur reſiſtere,
Sed tandem, cum nroꝝ creſceret multitudo, ægrè in oppidu, pluribus interfectis, captis,
aut vulneratis, ſe receperunt, Suburbana primum ſpoliata, deinde incenſa, in altum
flagrabant, et ventus validus, à meridie ſuperueniens, ſcintillas, titiones, et flammam
in oppidum, quaſi de induſtria ſuffragium, Polonis ferret, ſuperiaciebat, Vnde et exer-
citus Polonorum ſtabat intentus, conſumationem ſuburbii et vrbis corruptionem, non
inani augurio expectans, Oppidani verò licet vrbis ſuæ incendium, aqua et cylin-
driorum tectorumq; ruptione, repellerent, Turris tamen vna, in tecto ignem conci-
piens, vicina quæq; ardere coegit, Ex turri enim, in Eccliæ, deinde in oppidi, tecta de-
ſiliens, ſine mora adoleuit, et vicinis qbuſq; ſe cepit infundere, neminem relinquens

expertem periculi, Nec multo poſt ignis diffuſus, latè longeq; manare cepit, Pro-
pter quod exercitus Regius, mœnibus appropinquans, irrumpere conabatur; Nulla
tamen vi et impugnatione, iam opus erat, Vrebat enim defenſores murorum ignis, qui iam
in tecta ſæuiens, etiam eos, qui in menibus aut muris ſtabant, ſuffocabat, Propter quod
multi ex muris præcipites ruebant in terram, et ad Polonos confugientes, mortem
euadebant, Per eoſdem quoq; muros, Scalis appoſitis, Poloni vrbem ingreſsi, nobiliora ſpo-
lia quæq; legebant, Portæ autem Ciuitatis, cum eſsent pluribus repagulis firmatæ, cum
magna difficultate per Polonos, ab vna parte, et per Oppidanos ab altera, diſruptæ ſunt;
et tunc demum vniuerſus Polonorum exercitus, vrbem vbiq; accenſam et flagrantem
irrumpens, incendia domorum cohibebat, vt ſpoliis vrbis poſset potiri, Adeò in con-
trariam partem fortuna, rerum humanarum actiones intentionesq; verſante. Quia tamen
ignis creuerat in immenſum, et templi domorumq; tecta, etiam coctis lateribus cooper-
ta, virtute ignis collapsa ſunt, et plurima nobilium ſpolia conflagrata, victoribus igne
ſubtracta, Remanſerant tamen cellaria, pannis et mercibus variarum manerierum plena,
Ex quibus exercitus vniuerſus ſuam explens auaritiam, abundè ditatus eſt, Omniaq;
eiuſdem vrbis ſpolia, in ſortem Polonorum ceſserant, quoniam Bohemi, tardius captam vr-
bem audiendo, aduenientes, occupata quæq; per Polonos repererant, Sic vrbs fortis
et nobilis conſumpta, et penè deleta eſt, non impugnatione humana ſed permiſsione Di-
uina, Non caret enim magno miſterio, vt Choynicza debilior; nulla vi, arte, aut ingenio
expugnari capiq; poſset, Sed obſidionem octo ſeptimanis tolerans, illæſa perſtitit.
Thſczow verò munitione et ſitu fortior, vna die, vna penè hora, incenderetur, cape-
retur, deleretur. Iniquitatem forſitan eius completam, adeò iuſticia Dei puniente, vt etiam
victoribus ipſis et hoſtibus, miſerabile et triſte ſpectaculum fieret, Egreſsus ſub
eodem tempore fuerat ex Caſtro Marienborg, Magiſter Pruſsiæ Paulus de Ruſdorff, in inſulam
Zolauam, et cum falconibus venationi intentus, capturæ alitum operam dabat, Videns
autem (in proximo enim agebat) Oppidum Tſczow, præter ſpem captum et incenſum eſse,
vehementer ingemuit, et præpeti curſu fugam maturans, in Marienborg rediit, pauidus
et anhelans, carpens et obiurgans eos Commendatores et Conſiliarios, qui illum ad
violandum fœdus pacis perpetuæ renitentem, impiis conſiliis impuliſsent.

Priuata quorundam Polonorum crudelitas in captiuos Tſchouienſes commiſsa ignoratione Imperatoris, ſumma humanitate ipſius Ducis compenſatur.

Capta vrbe Tſczow, atq; igne deleta, omnes Cruciferorum gentes et Stipendiarii,
et multi alii mortales, in præfato Oppido habitantes capti ſunt, Captaq; tunc refe-
runtur de Bohemis, Sleſitis, Almanis, et Piratis, Schewkindri dictis, aliisq; na-
tionibus, decem, et amplius millia, qui omnes in ſtatiua Polonorum deducti ſunt, et Ba-
ronibus maioribus, ad cuſtodiendum diſtributi, Petente autem Ioanne Czapkone, et
exercitu Bohemico, omnes Bohemi, in Tſczow capti, ſibi donantur; Qui illos graui redar-
gutione corripiens, quod contra nationem propriam, ferrent Almanis ſuffragia, et Regem atq;
Regnum Polonicum, benè de ſe, propter linguæ identitatem, meritum, mercenariis ar-

mis oppugnatum in Pruſsiam veniſsent, omnes, accenſo in medio Caſtrorum ſuorum rogo ingenti, proiectos extinxit, Cuius exemplum miles quidam Polonus, Ioannes Strasz de Bialaczow, imitatus, Piratas ſchewkindri, in ergaſtulo ligneo concluſo, palea, dumiſque ſiccatis, circuendo ergaſtulum, propria temeritate ſuccendit, Vrente itaque Piratas vbique flamma, oſtium ergaſtuli (fortes enim viribus ſunt) diſrumpunt, et euadere e flamma nituntur, Iam tamen plerique ex Polonis velut ad ſpectaculum quoddam accurrentes, ſalientes ex ergaſtulo Piratas excipiebant lanceis, et interficiebant, donec Capitaneus exercitus, Nicolaus de Michalow, crudelitate nouitatis huiusmodi ad eum perlata accurrens, et mactationem Piratarum prohibuit, et ignem, eos vorantem extinxit, Erat vnus ex illis flamma in pedibus adustus, qui in vicinam aquam, vtcunque poterat, deueniens, dum ſitim explere exiſtimaretur, vndis ſe, dolore nimio impatientiam ſubminiſtrante, voluntarie ſuffocauit, Nec amplius in captiuos ſaeuitum eſt, Fæminis autem et paruulis in Tſczow captis, non ſolum honeſtas omnis ſeruata, ſed et libertas donata, omniſque humanitas impenſa eſt, Capitanei quoque et Præfectorum cura, adhibiti ſunt milites Poloni, ad fæminarum tutellam et cuſtodiam, ne quiſquam captiuo corpori aut illuderet, aut quicquam ex his, quas ſecum ferebant, fortunis, eriperet, Fuit hæc humanitas Polonis magno ſplendori, Fæminæ enim præfatæ variarum conditionum, dum viderent ſe beneficio Polonorum non ſolum impudicitia, ſed etiam in omnibus rebus, quantumcunque nobilibus, tutas ſecuraſque eſſe, ſummis laudibus tantam modeſtiam Polonorum efferebant: iuſtiſsimos illos arbitrando victores, qui ab omni fæminarum iniuria, tam manus quam animum continuiſsent: cum Cruciferorum exercitus, qui Regnum Poloniæ vacuum videns, biennio ante exacto, ingreſſus, libidines ſuas, captiuas mulieres proſtituens expleuerat, id nulla actione meruiſsent, Vnde et Cruciferis, Dominis ſuis, infelices, Polonis vero ſecundos præcabantur ſucceſſus, Verum quia fæminæ præfatæ, in Ciuitate Tſczow, igne deleta, remanere non poterant, in Villis vero conſiſtere ſecurum non erat, omnes fæminæ, tam virgines quam matronæ ad Viſlam per milites Poloniæ deductæ, nauibus in alteram partem, et in terram Pruſsiæ traductæ ſunt, et per notos ac vicinos, cum omni earum, quam tunc ferebant, ſuppellectili, in vicinas vrbes exceptæ, In exercitu quoque Regio, cum longa et diligenti indagine, omnium Caſtra perquiſita, et ſcrutata ſunt, et omnes fæminæ, aliquorum improbitate abſconditæ et repertæ, libertate plena donatæ ſunt, Et non permiſſum, vt exercitus Poloniæ, mulierum ſe contagione fœdaret, Summe enim expedit, vt in bello adminiſtrando, obſeruetur continentiæ decor, Is enim exercitus, ea gens, facile in hoſtium poteſtatem et iugum concidit, qui ſibi a libidinibus non temperat, Et iuſto Dei iudicio ab hoſte proſternitur, qui ſe a vitiis primum ſterni permiſerit.

Ab oppido Tſczow verſus Gedanum, re infecta Polonicus exercitus reducitur, ad Oceanum Sarmaticum deductus, portum maris diſiicit.

Oppido Tſczow conquiſito et exuſto, Caſtris ex Villa Epiſcopi Wladiſlauienſis motis, Poloni, verſus Gedanum procedunt, vrendo vicos, ædificia, Oppida, et Villas, Vbi et tunc Monaſterium Oliwa, quod etiam Duces priſci Pomeraniæ

Schambor, Swantopelk, et Meſczugius, fundauerant, vaſtant, et incendunt. Poſtquam verò Gedanum peruentum eſſet, quatuor diebus ibi ſtatiua habita ſunt, et Ciuitas tormentorum et bombardarum percuſſione (facilis enim ex monte in illam erat proiectio) plurimum quaſſata eſt. Portus etiam maris, qui trabibus, ſudibus, et aſſeribus ſerratis, cæteriſque lignis, quo facilius nauigia illîc poſſent ſe recipere, et ſecurius conſiſtere, communitus, per Polonos ſunt violatus, et in totum diſiectus. Vniuerſi inſuper equeſtres et pedeſtres de exercitu, mare, quoad profundius poterant, ingreſſi, in maris fluctibus, inſiliendo vnus in alterum faciebant. Et longo tempore ludos illîc, adoriendo ſe inuicem, exercebant. Pulchrumque ſpectaculum dies illa exercitui contulit, quod hoſtium terris, dura vaſtatione peragratis, ad mare Oceanum incolumes pariter et victores veniſſent. Vnde et plures tunc Poloni, in milites creati, et ſacramento militiæ addicti ſunt. Et plerique ex Bohemis, aquam maris, in lagenas fundentes, ad penates proprios, in ſignum tam remotæ militiæ detulerunt. Preſſi Ciues Gedanenses pluribus incommodis (proiectiones enim bombardarum plurimum eos atterebant) vt facilis viſa eſt Ciuitatis conquiſitio, ſi exercitus in eius obſidione, et expugnatione, ea opera, qua circa Choyniczam, vſus fuiſſet, de pace agendum, veriti extrema, duxerunt. Pro qua et in Pelplin, et aliis locis, per varios tractatus interpoſitio, cauſa tamen facta erat. Et licet aliquanto tempore pro pace fuiſſet laboratum: infecto tamen negocio diſceſſum eſt.

Caſtrum Iaſſieniecz, dum vtrinque de pace conſultatur, priuato conſilio per Polonos diripitur et incenditur

Feria ſecunda, poſt feſtum ſancti Laurentii, ab Gedano, non ſine plauſu et lætitia Ciuium, conſumptis omnibus, quæ in vicinio erant, exercitus Poloniæ receſſit, et ad oppidum Tucholya, ſextis ſtatiuis perueniens, dum ſtatiua prope oppidum ponere voluiſſet, bombarda magna, crebro ex Caſtro miſſa, vetitus eſt. Propter quod, in locum, fere medii miliaris, ab oppido ſeceſſit, et illîc Caſtra locauit. Abinde conſurgens, in Iaſzyeniecz venit, vbi diebus quatuor ſtatiua habuit. Venerant enim Commendatores, milites, et Ciues Pruſſiæ, ad tractandum de pace. Intra dies autem illos, cum primores pacis tractatui vacarent, exercitus Bohemorum verſus Bidgoſtiam diſceſſit, vt facilius, fame afflictus in Polonia alimenta conquirens, refici poſſet. Iunioreſque milites, ſe inuicem cohortati, cum eſſent numero pauci, ad expugnandum Caſtrum Iaſzieniecz, iniuſſu Capitaneorum procedunt. Quæ nouitas, dum in exercitu percrebruiſſet, vniuerſus exercitus, armis ſumptis, quaſi ſigno dato, eos eſt conſecutus. Circumdato itaque ab omni parte Caſtro, ingenti alacritate et audatia, ad eius expugnationem, tanta vi, tantaque velocitate, et violentia, incumbunt, vt vnum animum omnes habere, atque hæc coram cernere Regem ſuum exiſtimares, Dobeſlao Puchala Capitaneo Bidgoſtienſi, ſuis bombardis Caſtrum fortiter quatiente. Licet autem per Caſtri habitatores notabiles, fuiſſet reſiſtentia aliquot horis oppoſita: metu tamen perculſi, dum nimia pertinacia viderent ſe expugnari, cedunt, et Poloni Caſtro Iaſzienyecz potiuntur, vno tantummodo de ſuis nobili Ioanne Lewin, de Domo Roſæ, de Vilczino, dum ante-

murale conscenderet, ex ictu lapidis desiderato, Praeda oīs quae in Castro repta fuerat, dum per Polonos apphensa et sublata fuisset, Castrum ipsum, in quo praesidium notabile relinqui poterant, impbitate vnius Poloni incensum, conflagrauit, Captiui oēs ppter interfectionem Ioaīs Lewin, secti et trucidati sunt, nec alicui parsum est. Et adeò ei, sanguine deuictorum parentatum, vt et hi, qui aliquo Polonorum habitu, quo subduci possent, velabantur, mirabili indagine et pscrutatione ingenti cogniti, mox interficerentur intra manus illos educentium. Ab eoqꝫ tpe locus Castri pfati Iaszienyecz, in solitudinem redactus est et desertationem.

Cruciferi expugnationem Castri Iassyeniecz moleste ferentes, pacem accelerant, Quae ad tempus facta exercitus Polonicus victor dimittitur

Singulari molestia Commendatores Nunciiqꝫ Cruciferorū, qui coram aderant expugnationem Castri Iaszienyecz, et deinde exustionem, suorumqꝫ necem ferebant, carpebantqꝫ plurimis querelis Capitaneos, et Primores Poloniae, q sub tractatu pacis, expugnatio illa subsecuta fuisset. Qui et si se purgabant, q id sine imperio, et scitu eorum acciderit: iure tn̄ belli id accidere potuisse deducebant, cum in illam dies nulla esset pax composita, aut firmata: qua subsecuta, tum demū nihil sibi hostile vereri deberent. Accelerandum itaqꝫ Cruciferi, et pacem componendū probabant, Quae post varios tractatus, in hunc modum fuit composita, Primo, vt induciae Catholicae, inter Regnum Poloniae et Cruciferos, vsqꝫ ad festum Epiphaniae durarent, Secundo, vt pro die sancti Andreae in Oppido Brzeszye Conuentio fieret, in qua Consiliarii partis vtriusqꝫ conuenientes de pace tractarent, Tertiò, vt Captiui Cruciferorū, qui mirabili fame et nuditate attriti erant, vt loca quaqꝫ caulium aut raparum, per quae eos ire contingebat, velut locustae, demolirent, relaxarentur: repraesentaturi se pro festo Epiphaniae, si absqꝫ pacis, perpetuae vel ad tempus conclusione, ex Conuentiōe Brzesten pro diē sctī Andreae habenda, discederetur. Erat aūt in cordibus multorū admiratiō singularis, q Cruciferi intra obsidiōm, ad Choynicza continuata, sed neqꝫ postea pluribus diebus, nihil de pace agitabant, donec vniuersa terra Pomeraniae, igne, et spoliis vastaretur. Tunc em̄ demum oīs opera per eos, pro pace adhibita est, cum ea sollicitudine et diligentiā, vt exercitum Poloniae, Gedano pcedentem, continui eorū Nuncii, nouis et recedentibus succedentibus, vsqꝫ ad Iaszienyecz, et vsqꝫ ad pacis conclusionem sequerentur, dum iam pauca restarent, qbus ignosci et parci posset, et exercitus Poloniae reuerti in sua dispoliuisset. Adeò em̄, confessione eorū, in tecta, in vicos, in Oppida, in Curias, quae qsqꝫ aut conspexerat, aut adierat, igne, eo bello, saeuitum est, vt solummodo quārdecim villae, in tota trā Pomeraniae, remaneret intactae, quas exercitus Poloniae, quoniam inter lacus, et in locis paludinosis sitae erant, adire neglexerat. Composita, aūt conditionibus, quas supᵃ diximus, pace, et postqꝫ oiā, ferro, igne, spoliisqꝫ, satis in Pomerania vastata erant, exercitus de trā hostili, incolumis et victor reductus et reportatus est, tandem p Captum Nicolaū de Michalow, Castellanum et Captum Cracouien licentiatus, et vexilla per Signiferos, ipsi Nicolao Capitaneo,

et cæteris Baronibus, reſtituta ſunt, variiſq; itineribus vnusquiſq; ad lares ſuas viſurus propinquos et neceſſarios celeritate, qua poterat regrediebatur. Bohemorum autem exercitus, à Bidgoſtiá per viam, qua venerat, in Bohemiam revertebatur. Notabiliores tamen ex Bohemis, cum Czapkone Capitaneo, verſus Piſdri procedebant. Vt enim illûc accederent, ita eis erat à Wladiſlao Rege imperitatum, præmia ſui laboris, ibi relaturi. Nec moveat quempiam lectorem, cum præſertim, qui ſingula altius rimari conſueuit, quod Polonorum gens, in eo bello plures Eccleſias, et Monaſteria, incendiis violauit: quaſi conſortio Bohemorum, mores crudeles induiſſet. Viciſſitudinem enim Cruciferis reddidit, qui et Wladiſlauien. et plures Eccleſias, in Polonia, non ſunt veriti, igne abſumere. Nihil enim bello hoc, Poloni, de moribus Bohemorum hauſerant. Quinimò Deo corda eorum dirigente, deteſtari eorum hæreſim, ſectam et mores, vehementius ab eo tempore cœperunt, etiam hi, qui illis clandeſtine fauere conſueuerant, poſtquam ſpurcitias eorum coram viderent multum diſtantes et abhorrentes, à cultu Catholicæ puritatis. Quinimo dicere auſim, quod illa Polonorum cum Bohemis tunc habita communio, in maxima ſalutem et profectum Polonis couerſa eſt, dum eos extunc, tanquam ac quandam, vt erat, ſentinam, et peſtem perniciòſam, cœperunt abominari.

INFRA autem omne illud tempus, quo expeditio contra Pruſsiam durauit, Wladiſlaus Rex in Conin, vt ſupra commemorauimus, continuauit manſionem ſuam. Superuenerat autem in locum illum, quædam ſingularis mortalitas hominum, vt pleriq; mortales per eam abſumerentur. Inter quos et Ioannes Schaffranyecz Epiſcopus Wladiſlauien. Regni Poloniæ Cancellarius, de Domo antiquorum equorum, qui circa Regem, ad ſuſtinendum Conſiliorum pondus, longo tempore morabatur, vigeſima octaua diè menſis Iulii, in Villa Brodnya, exactis in Pontificatu annis ſex, abſumptus eſt. Cadauer verò ſuum, quoniam ita Teſtamentaliter ordinauerat, Cracouiam transportatum, in Capella ſancti Stephani, cuius ipſe cum germano ſuo, Petro Schaffranyecz, de Pyeſchkowa Skala Palatino Cracouien. dotator erat, ſepultum eſt. Wladiſlao autem Rege petente et inſtante, Wladiſlaus de Oporow Decanus Cracouien. et Regni Poloniæ Vicecancellarius, de Domo Sulima, in Epiſcopum Wladiſlauien. per Capitulum eiuſdem Eccleſiæ, electus eſt, et per Eugenium Papam quartum confirmatus, ac per Albertum Iaſtrzabiecz Archiepiſcopum Gneſnen. Sbigneum Cracouien. Ioannem Chelmenſem Epiſcopos, in Lancicia, in Monaſterio Fratrum Prædicatorum, anno ſubſequenti conſecratus.

Wladiſlaus Rex auxilia Bohemorum ornat plurimis muneribus Aſtrologiq; cuiuſdam Nuncium hæreticum, ſemotis Arbitris audit. Quem tandem ad ſuos quam primum remittit, obiurgatus à Sbigneo Cracouienſe Epiſcopo.

CONſumpta ferè omni æſtate, Wladiſlaus Rex in Conin, cum iam exercitus ſuos, de terra hoſtili exiuiſſe ſenſiſſet, et ipſe de Conin egreſſus, verſus Piſdri, et deinde pro feſto ſancti Bartolomæi, Siradiam proceſsit. Quò cum peruenisſet, Czapko Capitaneus, et alii notabiliores exercitus orphanorum Bohemorum iuxta ordinationem ſuam, illîc aduenerant. Quos diebus aliquot fauoroſè tractans, ipſis, prout meritum cuiuſlibet exigebat, pecunias, vaſa aurea et argentea, veſtes, no-

biles equos, largitus eſt. Qui cum maxima beneuolentia et gratitudine, licentia
accepta, exercitum ſuum ſunt ſecuti. Ex Piſdri Wladiſlaus Rex per Siradiam,
Przedborz, et alia ſolita loca, in Sandomirien. terram proceſsit. Et cum pro feſto ſctæ
Hedwigis in Pralschow veniſset, venit ad eum Mgri Criſtanni de Praga, ea tempeſtate
maximi et famoſi Aſtronomi Nuncius quidam Præſbiter, ſecta hæreſis Bohemicæ
infectus. Is ſibi pro ſingulari nouitate afferebat, quod anno ipſo Planetarum in Orbibus
ſuis pleræque coniunctiones fierent, et lunæ nocturna, et ſubterranea Eclipſis. Propter
quas, multæ varietates, bella inter mortales, et validiſsimorum ventorum, circa feſtum
ſctæ Luciæ, flatum, morteſque Regum et Principum, accidere neceſse eſt. Monebatque vt
et ipſe ſuæ Domui diſponeret, cum multi cæleſtes effectus, ipſa quoque ætas grauida, mortem
ſibi vicinam, nunciarent. Et quia Wladiſlaus Rex Nuncium ipſum (ita enim expetierat)
excluſis arbitris audiebat, Sbigneus Epus Cracouien. veritus, ne Præſbiter ipſe aliquas
venenoſas perſuaſiones, in fidei contumeliam, et hæreſis cohoneſtationem attuliſset, cum
et ipſe Præſbiter in tabula, et in aliis locis, ſectam Bohemorum, pluribus rationibus, multi-
pliciter apud laicos promoueret, et extolleret, grauiſsimè, vt par erat, motus Regem
Wladiſlaum aggreſsus, corripuit, Cur eo et aliis Conſiliariis non adhibitis, Præſbite-
ro hæretico, audientiam præſtitiſset Rex. pro ſui purgatione, nihil illum de rebus fidei
ſibi, ſuo aut alterius nomine, locutum aſtruxit, Sed de quibuſdam nouis effectibus cæle-
ſtibus, quos Solis eclipſis eſset productura. Non quieuit tamen Sbigneus Epus, ſed de-
nunciauit Regi, vt Præſbiterum illum aut celerius remitteret, aut ipſe iure ſuo, com-
prehenſo eo, in illum vteretur: cum non liceret ſibi aliquem, malè in fide ſentientem
in ſua Diœceſi tolerare, præſertim ne aliorum infirmiorum et ſimplicium infectio ſe-
queretur. Hac denunciatione Rex compulſus, Præſbiterum pauidum, adiuncto ſibi con-
ductore remittit.

Apparuit et tunc Cometes ſtella, notabilis quidem et lucida, caudam ſeu faces
porrigens in Occidentem, Quæ à veſpera vſque ad auroram rutilabat. Curſumque pro-
pe menſibus tribus peregit. Eius autem apparitio, ſingulorum præſumptione Wladiſlaum
Regem, non poſt plures dies, fatorum lege diſſolui portendebat.

> Alexandro Palatino Valachiæ mortuo
> Helias maior natu, fratre Stephano eiecto
> et eius matre nouerca ſua ſubmerſa, In Im-
> perio ſuccedit, Sed mox ſorte commutata
> victus à Stephano, in Poloniam eiicitur. Vbi
> primum Oppidis et Villis honoratur poſt
> vinculis, atque ob eam rem Stephani in Polo-
> nos animus.

Æſtate præſenti, qua talia gerebantur, Alexander Voieuoda Moldauiæ,
qui beneficiis Wladiſlai Poloniæ Regis multiplicibus, peſsimè reſpondens,
q vczt hoſtem ſuum et Regni ſui, Regi et Regno fracta fide, adiuuabat, moritur.

Ac inter eius duos filios, Heliam et Stephanum, al's Steczkonem, diuerſis
matribus genitos, quos ſupſtites reliquerat, grauis contentio, vter eorum in Vo:
ieuodatum ſuccederet, fuit exorta, Quia tñ Helias natu erat maior, et per patrem,
dum adhuc viueret, ad gubernandu Dominiu designatus, facilè ſibi Dominium
totius Valachiæ vendicans, et fr̃em Stephanu eiecit, et matrem eius, vndis ſuffo:
cauit, Stephanus aũt à fr̃no conſpectu fugiens, ad Montanos qꝫ pueniens, ſibi illos
in breui (erat em̃ ingenio ad oĩa promptus) conciliauit, Sed à Turcorum Cæſare
petito et obtento, in gentibus ſubſidio, in Valachiam rediit, Quod cum Helias Voieuo:
da ab exploratoribus cognouiſset, coacto omni ſuo exercitu, ſibi in obuiam proceſsit:
facilè ſperans ſe illum externa duntaxat auxilia habentem proſtraturum, Verum
quoniam Valachorum gens, quæ de ſtirpe Italorum creditur deſcendiſse, et terras Sla:
uorum vberrimas occupaſse, naturaliter ingeniis callidis, et ſenſu vafro, abundant, per:
ſpiciens Heliam Voieuodam ingenio leui et deliro eſse, animu ſuu ab eo alienatum, et
auerſum, in Stephanum conuertit, exiſtimans p eum (prout eſt hominu natura, ſperans
nouos præſtare veteribus) melius Reip: adminiſtrandum eſse regimen, Dum itaqꝫ
vterqꝫ cum ſuo exercitu aduenisset, et pugna ab vtraqꝫ parte inita, et in longu diei
continuata, et exacta eſset, Helias à ſuis deſertus, vix ſe fugæ beneficio ſaluauit, et e:
xercitus oĩs Heliæ, paucis, qui Stephani faciem verebantur, Heliam ſecutis, Stephano
adhæſit, et ipſum, velut virum maturu et prouidu, pro Domino et Principe accepit, Helias
aũt veritus, ne Stephanus, in vltionem matris, aliquid in ſe et Coniugem ſuam vel libe:
ros grauius conſuleret, nullibi ſubſiſtere auſus, metuens cholerам victoris, cum vxo:
re et oĩ prole ac ſuppellectili ſua in Poloniam deuenit, et ad Wladiſlaw Regem, qui
tunc ex Prziſchow diſcedens, pro feſto ſancti Martini Conuentionẽ in Niepolomicze,
cum Prælatis et Baronibus Regni ſui agebat, aduenit, Quem Wladiſlaus Rex pauidu
ex fuga ſuſcepit, inopemqꝫ pluribus donariis et rebus confirmauit, Subſecuta eſt illi:
co à Stephano ad Wladiſlaum Regem, notabilis cum donis legatio, ne pro hoſte ipſu
duceret, neu fratri ſuo Heliæ, auxilia præſtaret, paratum ſe, more maioru, et homagiu,
et debitam ſubiectionẽ, atqꝫ aſsiſtentiam exhibere, His rebus in Conſilio digeſtis, Placuit,
Heliam in Regno, datis ſibi Oppidis et poſeſsionibus, ſtatui ſuo congruis, quo fidelior ſub:
iectiorqꝫ eſset, Stephanus, retinere, et à Stephano homagium fidelitatis ſuſcipere,
Cumqꝫ in hunc modum Rex ordinata Conſilii executus fuiſset, et pfato Heliæ, notabi:
les Curias, Oppida, et Villas, pro ſuſtinendo ſtatu ſuo conſignaſset, Helias ipſe clande:
ſtinè, oĩbus ſuis deſertis, fugiebat, Qui cum in fuga, per Nobilem Ioãem Kola fuiſset
comphenſus, et ad Regem reductus, decernentib9 Conſiliariis, Petro Schaffranyecz Pa:
latino Sandomirien, et Capto Siradien, traditus eſt, vt illum Siradiæ clauſum te:
neret, Fuitqꝫ ipſe Helias Siradiæ, longo tpe cuſtoditus et ſeruatus, oĩaqꝫ habebat in li:
bertate pter egreſsum, Vxorqꝫ ſua et liberi ſui illic morabantur, Quæ res Stephanum
mirabili affectione erga Regem et Regnum deuinxerat, vt oĩa imperata prompto aĩo
exhiberet ſe facturum. Vnde non longe, poſt Thartaroꝝ exercitu, tranſire in terras
Ruſsiæ et Podoliæ conantem, non ſolum prohibuit, ſed etiam congreſsu cum illis habito,
fudit, Caſtrum in ſuper Regni in Podolia Bracзlaw, q tunc p Ruthenos occupatum tenebã:
tur conquirens, Wladiſlao Regi et Regno Poloniæ reſtituit: quod fuit extunc Derſlao
Wloſtowſky per Regem commendatu, in Tenutam, Quamuis em̃ pfatus Helias Voieuoda

Mariam, sororem germanam Zophiae Reginae Poloniae, haberet in Consortem; affinitati tamen Respublica praelata est.

Poloni de integro contra Pruthenos parant bellum, nulla pace in Brzescie secuta. Quo Cruciferi audito, per Nuncios suos in duodecim annos obtinent inducias.

Tractatibus et negociis pluribus, pro festo sancti Martini, et diebus subsequentibus, in Niepolomicze recensitis, et digestis, deputatisque Praelatis et Baronibus, qui Conventioni cum Cruciferis, pro festo sancti Andreae in Brzescie tenendae interessent, Wladislaus Rex, versus Lanciciam, per solita loca, processit, et ibi, durante Conventione Brzestensi, quo facilior ad eum, super emergentibus, consulentibus esset accessus, stetit. Festo autem sancti Andreae adveniente, utraque pars, prout conventum erat, in notabili Praelatorum et Consiliariorum numero, in Brzescie convenit, Dum autem novem diebus varii habiti fuissent, de pace perpetua vel temporali tractatus, nulla tamen finalis conclusio, intercedentibus aliquibus difficultatibus, poterat elici, vel componi, Propter quod utraque pars, infecta re discedens, ad bellum administrandum se parabat, Celeriori itaque passu, quam consueverant, Praelatis et Baronibus, ex Brzescie in Lanciciam reversis, et quid agi placeret, diebus aliquot calculantibus, haec sententia et conclusio habita est, ut suo dumtaxat milite, non expectata aestate, bellum per Hiemis et Veris tempora, Prussiae inferatur, cum et pabulum exercitui non potest deesse, et maior terror damnaque hostibus possent irrogari, et omnis exercitus, in Prussiam traduci, eo quod Vissla fluvius, frigore nimio constrictus, glacieque induratus, facilem exercitui dabat transitum, et terram Prussiae igne et spoliis premi posset. Dies itaque Epiphaniarum constituta erat, in qua, universi exercitus, ad metas, in Doninow convenire, et deinde hostiles terras ingredi debuerant. Cum magna alacritate militum, id bellum indictum, acceptumque est, Et iam mandata Regis, in omnes subditos terrasque publicabantur, et milites, quae opus erant pro repellendo frigore, sibi et suis praeparabant. Una difficultas Regem et Consiliarios angebat, quod pecuniae, exercitui largiendae, deerant, quas congerere brevitas temporis prohibebat, Sine pecuniis vero ire in bellum primores metuebant, propterea quod ad Choynicz ampobsidione durante, milites in seditionem versi, Barones et Consiliarios, pluribus aspergebant contumeliis, quod donativo bellico, eis non impenso, ad bellum gerendum eos traxissent. Nec impendens aliter sedari seditio poterat, donec ab omnibus iuratum est, non se amplius, in aliquod bellum, donativo non praecedente consensuros. Ad solvendum difficultatem hanc repertum erat, ut quilibet Palatinus terrae cui praeerat, de solutione donativi cautionem faceret. Cum iam, his et pluribus aliis ad bellum, ea hyeme gerendum, compositis, Wladislaus Rex Lanciciam constituisset recedere, venerunt subito Magistri et Ordinis Prussiae Nuncii notabiles, Volff de Sanschen Osteroden, Ioannes Marsalcus, Ioannes miles de Bayse, alias de Longendorff, et Ianussius Iudex Culmen, et pacem, quam in Brzesczye nolebant accipere, petebant. Certificati enim erant pluribus avisamentis, molem belli, in illos, magno omnium consensu parari, Et quoniam de pace perpetua temporis brevitas, et paucitas Nunciorum non patiebatur transigere, inducias ad duodecim annos, quae omne bellum intercipiant,

ſub certis conditionibus, ſtatum Regni ſolidantibus, firmantur. Ea etiam conditione
apposita, vt pro die Natiuitatis ſanctæ Mariæ Virginis, teneatur in ſlunſko, ad tractan:
dum de pace perpetua, Conuentio inter partes

Sigiſmundus in Cæſarem coronatur, et omni conatu, in Concilio Baſilienſi laborat, ne Eugenius Papa deponatur, Wladiſlaum verò Regem Poloniæ Romæ et Baſileæ fruſtra accuſat

SEcuta fuit eo anno Sigiſmundi, Romanorum, Hungariæ, et Bohemiæ Regis, ad
Imperiale faſtigium coronatio, Dum enim penè vno anno Mariæ Angeli Philippi
Ducis Mediolani, in Mediolano, et deinde Senis, ſtetiſſet, Venetisque propterea, quod
cum hoste eorum, Duce Mediolani communicaret, ſuſpectus eſſet, Sed nec Eugenius
Papa quartus, qui et ipſe Venetus erat, ſynceriter ſibi de Inſigniis Imperialibus faueret,
Veritus tamen, ne vniuerſam Italiam, ſuis callidis ingeniis, bellis inuolueret, ceſſit neceſſi:
tati, et quibusdam conditionibus, et pactis interpoſitis, firmatisque, coronare illum repromi:
ſit: quo facilius ſe authoritati, decretisque et priuationi, depoſitionique Concilii Baſilienſis
ſubduceret, Agebatur enim, vt ſupra demonſtrauimus, Concilium generale in Baſilea, Et con:
currentibus ad illud Regum et Principum Legatis Prælatisque, Doctoribus, ac cæteris Eccliaſticis
viris, omnium Regnorum et Regionum, Cardinales etiam ferè omnes, deſerto Eugenio, ad illud
confluxerant, omnium ad id aſpirabat, et intentio et conſenſus, vt ipse Eugenius deponeretur
propter certa crimina et exceſſus, quibus illum notatum dicebant, et ſignanter, quia Concilium
Baſilienſe, ingeniis omnibus diſſoluere, ne cogeretur abuſuum ſuorum reformationem accipere
laborabat, Iam plura ad hanc rem conficiendam edebantur monitoria, et Cenſuræ,
varios continentes proceſſus, Iam depoſitio ſua ab omnibus comprobata, propediem debebat
pronunciari, Non dubitabatur enim executionem realem, florente ſtatu Concilii, habitura.
Interea tamen, cum Coronatio Sigiſmundi Regis Romæ expedita, conſummataque fuiſſet, Cæ:
ſar ipſe, celeriter Roma excedens, magnis itineribus Baſileam contendit, vt depoſitionem
Eugenii præueniret. Quò cum veniſſet, id ſibi imprimis agendum exiſtimauit, vt depoſitionem
Eugenii impediret, et auerteret, Pluribus enim precibus, largitionibus, et promiſſis Eugenii
meſcatus, onus illud ſuſceperat. Primum itaque omnium fere Cardinalium animos ipſi Euge:
nio reconciliat, Deinde Legatos Regum et Principum, Prælatosque, et Primores, ne depoſitione
Eugenii, ſciſma execrandum in Eccleſia Dei, opera ſua in Concilio Conſtantienſi ex:
tinctum reſuſcitent, monet et hortatur, Facileque omnium animis in miſericordiam verſis,
cum et ipſe Eugenius diſſolutione Concilii reuocata, illud approbaſſet, et ad præſidendum
in eo duos Cardinales, Nicolaum Sanctæ Crucis in Hieruſalem, et Ioannem S. Petri ad
Vincula, Ioannem Archiepiſcopum Tarentinum, et Ioannem Epiſcopum Paduanum, miſiſſet, depoſitiones
ſuam non ſolum immutat, ſed in totum pro vice illa reſcindit, Creſcunt aduentu Cæſaris
Cruciferis de Pruſſia animi, et ſæpe in congregatione generali, Wladiſlaum Regem, quod hære:
ticos Bohemos ſuſtentaret, ſugillant, ſæpe in graues contentiones, cum Prælatis Poloniæ
quorum aliqui illuc iam ſuo nomine peruenerant, deſcendunt, Cæſar ipſe querelam, quam
Romæ, coram Eugenio, in publica audientia fecerat, contra Wladiſlaum Poloniæ Regem, in Con:
cilio reſumit, quod ſibi pacta, fœdera, et iuramenta, ſecum percuſſa, præuaricatus eſſet. Cri

per Aduocatos Regios ſufficienter, ad omnia accuſationum capita, ſicuti in vrbe et in Baſilea eſt reſponſum, Adeò, vt Cæſar plus ex illis quærelis ignominiæ, quam honoris, intelligeret ſe quæſiſſe, Sed nec comminationes ſuæ, quibus in Regem et Regnum Poloniæ, tunc tonabat, appendebantur, conditione ſuæ naturæ attenta, qua ſupra menſa, mero grauis, ſingulos in circuitu debellabat hoſtes, Quo digeſto, et ira diſcuſſa, alterius vir efficiebatur voluntatis et clementiæ.

Oppolienſis Dux, à Rathiborienſe victus fugit. Oſſwiacimenſe vero mortuo, tres filii eius Ducatum inter ſe partiuntur, et maior natu terrigenæ cuiusdam nobilis Ducatus Seuerienſis filia in vxorem accepta, quatuor filios et tres filias ex ea procreat.

Odiis rixisque ferocibus, inter Boleſlaum Oppolienſem ab vna, et Nicolaum Rathiborienſem, partibus ab altera, exortis, dum Boleſlaus Oppolienſis, Dominium hoſtis ſui Nicolai Rathiborienſis inuadens, illud vaſtaret, à Nicolao Rathiborienſi, ante Oppidum Ribniky congreſſu facto, victus atque proſtratus, fuga ſibi ſalutem quæſiuit. Et Nicolaus Rathiborienſis Dux, Oppidum Bithom cepit, Septima Aprilis Caſimirus Oſwyaczimenſis Dux, filius Przemiſlai iunioris, a Bohemo Chrzan occiſi, in Caſtro ſuo Oſwyaczim diem obiit, in Monaſterioque Fratrum Prædicatorum, in Oſwyaczim ſepultus eſt: tres filios relinquens, Venceſlaum, Przemiſlaum, et Ianuſſium, ex Anna filia Ruperti, dicti Sperlink, Zeganenſis Ducis ſuſceptos, Inter quos diuiſione celebrata, ceſſit Venceſlao Zathor, Przemiſlao Toſchol, et Ianuſſio Oſzwyaczim, Strzelno enim Caſimirus pater eius Dux viuens, Boleſlao Oppolienſi Duci vendiderat, Primogenitus autem eius Venceſlaus, amore Margarethæ, filiæ Vrbani Kopczowſky dicti Swirczina terrigena hic de Seuerienſi Ducatu erat, nobilis de Domo Nowyna captus, quatuor filios ex ea genuit videlicet Caſimirum, Venceſlaum, Ianuſſium, et Wladiſlaum, ac tres filias, Zophiam, Catharinam, et Agnetem, Duabus autem peſte Epidimiæ abſumptis, ſola Agnes relicta eſt ſuperſtes.

Switrigal iterum Lithuaniam vaſtat, et Thartaros contra Lithuaniam illectos, in vaſtationem terræ Kiiouienſis et Czernouienſis imprudens conuertit.

Dux Switrigal terras Lithuaniæ, cum exercitu forti, ex Liuonitis, Ruthenis, Tartaris collecto, ingreſſus, opportunum tempus nactus, quo Sigiſmundum Ducem magnum Lithuaniæ, non poſſe Polonorum, qui tunc Pruthenico bello occupati erant, iuuari auxiliis intelligebat, Credebat enim, in oppugnatione Choynicæ, magnam virtutem Polonorum cecidiſſe, atque hæc ad eum Magiſter Pruſſiæ latius atque inflatius perſcribebat, Itaque ad motum fortunæ falſæ, ſibi ſuggeſtum, mouere ſe cœpit. Dux autem magnus Sigiſmundus, et ſi ex Lithuanis et Samogithis exercitum collegiſſet, nunquam tamen pugnandi copiam fecit, ſed per loca inuia traducens exercitum, gentes Ducis Switrigal pabulatum euntes plurimum vexabat, pluribusque afficiebat incommodis, Decernere

enim Campo, iudicabat periculoſum, cum quod non æquo Marte videbat ſe pugnam initurum, tum quod ſuis plurimum diffidebat, Nouerat enim Lithuanorum ingenia fluxa nimis eſſe, et ex leui momento variari, Recenter enim ex inſidiis, ſibi per ſuos ſtructis, euaſerat, et capita conſpirationis, videlicet Ianuſſium Trocenſem Palatinum, Rumboldum Lithuaniæ Marſchalcum, cum pluribus aliis, ſecuri percuſſerat, Futurum itaque ratus, ne a ſuis, cœpto certamine, deſereretur: cum quorundam animos, cognoſcebat a ſe, propter eorum, quos capite damnauerat, et qui illis conſanguinitate iuncti erant, mortem, alienatos et offenſos, exercitum intra Caſtra continuit, et venienti ad ſe Switrigyello, in loca occultiora ſe recipiens ceſſit, Switrigal verò, et ſi loca principaliora Lithuaniæ, Vilnam, Troky, Lidam, et cætera, incendiis vaſtaſſet et ſpoliis, redire tamen in terras Ruſsiæ, et exercitum diſſoluere, nullo egregio opere edito, coactus eſt, eo quod exercitus ſuus, pabulatione per gentes Sigiſmundi magni Ducis Lithuaniæ prohibitus, grauem inediam contraxerat, multique de ſuis, quotidie et pabulatione captiuabantur: Et licet præfatus Dux Switrigal, miſſo Iwaſchkone Moniwidowicz ad Thartaros cum muneribus eos tranſire in auxilium Duci Switrigal, velut Ducatum magnum obtinenti pellexerat, Tartarorum tamen exercitus, ad fluuium Nyepr perueniens, et Sigiſmundum Lithuaniæ Ducatum obtinere, et cum Wladiſlao Poloniæ Rege vnum eſſe, cognoſcens, Iwaſchkone verbis correpto, in terras Kiiouiensem et Czernieiouiensem, quæ tunc pro Switrigyello tenebantur, diuertit, et ipſas, more ſuo, crudeliter vaſtauit —

Fethko Dux de Oſtrog Podoliam vaſtans, Theodoricum Buczaczki Capitaneum Camenecensem ex inſidiis comprehenſum Switrigyelloni mittit, Qui ab eo Magistro Liuoniæ donatus, pro Liuoniæ Marſchalco Polonorum captiuo, commutatur —

Vexabat et Dux Fedko Podoliæ terras, et cum Thartarorum aſſiſtentia, et auxilio, ſæpe prædas magnas inde agebat, ſæpeque profligatus, et omni equitatu ſuo trucidato, vix ſaluandi ſe per fugam, copiam habebat. Quodam verò tempore, dum ſuus et Thartarorum exercitus, clandeſtinè ad Ciuitatem Camyenyecz acceſſiſſet, et prædas, in paruo exercitus numero, ageret, maioribus copiis ad montis radices, qui eas optimè tegebat, pro inſidiis relictis, Theodoricus Buczaczki Capitaneus in Camyeniecz, caſum non prouidens, paucitate hoſtium contempta, cum paucis ex Caſtro, iuxta morem dierum priorum, proceſſit: credens ſe paruam hoſtium manum, facile profligaturum. Sed dum exercitus hoſtilis, ſimulato pauore, fugæ ſpacium præbuiſſet, et Theodoricus cum ſuis, ſpe victoriæ, auidius illum inſecutus, longius progreſſus eſſet, ex inſidiis hoſtes ſe illico oſtendunt, et qui fugere cœperant, regreſſi, in illum tela coniiciunt, Propter quod multis interfectis, cæteris diffugientibus, ipſe aliquot vulneribus aduerſis ſaucius, captiuatur: et Duci Switrigal præſentatur: Cuius captiuitate Magister Liuoniæ intellecta, illum ſibi per Nuncios varios per Ducem Switrigal dari obtinuit, vt Marſchalcum Liuoniæ, captum in prælio, circa Dabki, iuxta flumen Wierſchu habito, longo iam tempore vinctum liberaret, Conuentione autem in Brzeſczie, et deinde in Lancicia tenta, et induciis treugarum ad duodecim annos confectis, relaxatur Marſzalcus Liuoniæ à captiuitate, Theodorico Buczaczki, etiam vice ſui relaxato, Præfatus autem Fedko, adiuncto ſibi Duce Noſſone, Oppidum Brzeſczie Ruthenicale

exurens, Caſtrum circumuallat, facileq; illud ad deditionem vacuum victualibus coe-
giſset, niſi perſuaſione Wladiſlai Regis et mandato, Duces Maſouiæ, et exercitus terrarum
Ruſſiæ, feſtinum Caſtro Brzeſczye laturi ſuccurſum, ad arma conſurrexiſsent. Quorum
adventu Fedko et Noſs veriti, diſſoluunt obſidionem.

APPARVIT in fine huius anni, circa Menſium Nouembris et Decembris dies
Sydus crinitum inſolitæ rutilantiæ, facem ſiue caudam dirigens in occidentem, uno menſe
amplius vno, ſupra Ciuitatem Cracouien, curſum ſuum exequens. Id quoniam ſummis
poteſtatibus exitium aut fatum portendere, vulgo putatur, communi aſsertione et iudi-
cio, Wladiſlao Regi, mors imminere aſserebatur, vicinum eius tranſitum nuncians.
Exortum aut eius ſibi vno ex Cubiculariis notificante, non ſecum, quod in fatum ſuum
comparatum, verbis et geſtu exhorruit.

Anno Domini 1434.

Wladiſlaus Poloniæ Rex Sigiſmundo in Ducatu Lithuaniæ confirmato ex Lithuania in Poloniam reuertitur.

HVius anni Natalis Domini dies in Radom Wladiſlaus Rex celebrauit, Ex Lan-
cicia ſiquidem procedens, in Vſkithki, terris Ducum Maſouiæ, venationibus per
dies aliquot operam dabat. Vbi ferarum multarum capta præda, et iuxta moris
ſui conſuetudinem, in Prælatos, Vniuerſitatem, et Conſules Cracouien partita, de Vſkithki
in Radom venit. Arctum enim tempus, attingere eum, pro feſto Christi Natalis, locum in ſignio-
rem non ſinebat. Diebus aut Natiuitatis Christi Radomiæ peractis, in Iedlnam pro feſto Epi-
phaniæ venit. Vbi ad illum aliquorum Prælatorum et Baronum numerus confluxit. Ex
Iedlna verò, pluribus Nunciis Lithuaniæ, magni Ducis Sigiſmundi ſolicitatus, et multi-
fariis precibus inuitatus, in Lithuaniam iuit. Reputabat enim Dux magnus Sigiſmundus, maxi-
mum rebus ſuis, adhuc dubiis, allatum iri adiutorium et ſtabilimentum, ſi Wladiſlaus Rex
eo viſitato, Ducatum magnum, per literas et Nuncios ſolennes, ſibi dudum collatum, præſentia
perſonali, quo res ſolidior eſset, inſpectantibus popularibus conferret. Diebus aut aliquot
in venationibus abſumptis, dum in Krinki aduenisset, Dux magnus Sigiſmundus, cum omni-
bus Prælatis, Principibus, et Baronibus ſuis, ſibi occurrit, et ipſum velut Dominum bene-
factoremq; ſuum, cum omni humilitate et deuotione, excipit. Vt aut gratitudinem libera-
litatis, et beneficentiæ Regiæ, qua in eum germano Duce Switrigal, damnato, et excluſo,
vſus eſt, recognoſceret, plurimis donis in auro, argento, veſtibus, equis, ſuam ſortem hono-
rat. Sed et militibus Regiis, plura donaria largitur. Wladiſlaus aut Rex eum aſsecurat,
et certificat, quod fauorem et aſsiſtentiam ſuam, Ducis Switrigal reſpectu, ſibi nunquam ſubtra-
het, Sed ipſum omni fauore et auxilio, dum vita comes fuerit, proſequetur. De Ducatu verò
Lithuaniæ magno, ipſum, noua aſsecuratione, inueſtit: præcipiens omnibus Prælatis, Princi-
pibus, et Baronibus Lithuaniæ, vt ſibi et nulli alteri, velut legitimo Duci magno Lithuaniæ
in omnibus pareant fideliter et intendant. Noluit aut Wladiſlaus Rex, licet inſtantia ma-
gna à Sigiſmundo Duce magno Lithuaniæ rogatus, in vlteriores oras procedere. Sed ex
Krinki per ſolitas ſtationes reuerſus, Carniſprivii dies in Lublin tenebat. Quibus peractis
ex Lublin in Quadrageſima ſecedens per Sandomiriam et alia loca Nouam Ciuitatem Korczin peruenit.

Sbigneus Cracouienſis Epiſcopus antequam ad Concilium Baſilienſe, Legatus deſignatus cum aliis abiret, Wladiſlaum Regem grauiter et liberè reprehenſum ad lachrymas vſque cogit ~

Conuenerant autem in nouam Ciuitatem, iuſſu Regis Primores Regni, ad tractandum negocia Regni publica. Vbi de Nunciis, ad Concilium Baſilienſe mittendis, primum cura omnis intenſa eſt. Vrgebat enim et Regem et Conſiliarios præſentia Sigiſmundi Imperatoris, et Cruciferorum de Pruſſia. Verebanturque ne per illos et eorum calliditates, honor Regis et Regni, præſertim ex commercio, cum Bohemis habito, fuiſſet laceratus, abſentia Regiorum Nunciorum ſubminiſtrante hoſtibus vires. Iudicio itaque omnium, Sbigneus Epiſcopus Cracouienſis, Stanislaus Epiſcopus Poſnanienſis, Ioannes de Koniecz-polye Regni Poloniæ Cancellarius, et Nicolaus Laſſoczky Decanus Cracouienſis, eliguntur. Datisque ex Theſauro Regio pecuniis neceſſariis, communi deliberatione conſtitutum, vt nomine Regis et Regni, in Concilium Baſilienſe vadant, et illic ſtando, perſonam Regis et Regni repræſentent: ne qua ex parte, Regnum Poloniæ, cæteris Regnis Catholicis, in adminiſtrandis et promouendis negociis fidei, inferius videatur: ſimul, vt hoſtium et inuidorum latratus confutent: ratione, de operibus Regis et Regni Poloniæ, publicè, ſi opus fuerit, vniuerſali Eccleſiæ reddita. Sbigneus autem Epiſcopus Cracouienſis, opportunitatem optimam nactus, qua reprehenſionem in Regem, non minus iuſtam quam neceſſariam, effundere poſſet. Timebat enim, ſe in Baſileam diſcedente, Regem, quod et euenerat, moriturum. Perfungi ergo debito Pontificali deſiderans, tali in Wladiſlaum Regem, in præſentia omnium Conſiliariorum, vſus eſt oratione. Deſignatus, inquit Sereniſſime Rex, per te, et Conſiliarios tuos, ſuſcepi onus cum aliis Collegis, tuæ et Regni legationis, in Baſilienſe Concilium perferendæ, quoniam ætas et robur, rerumque omnium neceſſitas, mihi non deſunt. Verum, quoniam futurum eſt, vt de vita moribusque tuis indagine facta, veritatem profiteri, abſque fuco alicuius mendacii, neceſſe erit, ſatis mihi videor, et perplexus et anxius, qualem de te vniuerſali Eccleſiæ, dum à me, rationes vitæ conuerſationisque tuæ exegerit, rationem faciam. Scio quidem te, manſuetum, deuotum, liberalem, patientem, humilem et clementem eſſe. Sed has ipſas virtutes tuas, vicia cætera et obſcurant et æquant. Noctem enim totam, in crapula expendis, qua grauatus, interdiu ſomno et quieti vacas. Miſſarum officia ſæpenumero inclinata die audis. Eccleſiæ et Monaſteria, quæ ex deuotione Regibus ſtationes dare ſolent, tuum aduentum ferre non poſſunt. Adeò ſtationibus tibi dandis, oneratæ et preſſæ ſunt, vt virorum religioſorum, qui in illis habitare conſueuerunt, numerus, villis et prædiis deſertatis, dimidio diminutus ſit, quoniam vbi ad ſatietatem non adminiſtrant neceſſaria, Villarum pecora, velut deliquiſſent, tuo mandato confiſcantur. Curiam tuam quis ſuſtinere, quis ferre poterit. Vniuerſum Regnum ſe illa grauari clamat, cum ſine ordine, ſine lege, in ea viuitur, et pro libidine auaritiæ victualia, non quæ ſitim aut famem extinguant, ſed quæ currus et domos impleant, exigunt. Agrorum etiam et hortorum fructus, vi et iniuria demoliuntur. Leuiſſimi ponderis, et ligæ tenuis, cudendo monetam multiplicas, contra authoritatem, et reuerentiam legum, per te et alios Reges æditarum, Prælatis et Baronibus tuis improbatibus et inconſultis: poteſtate ad fabricandum eam fœminis conceſſa, cuius tandem vilitas Regnum vniuerſum, magno incommodo ſit oppreſſura. Cauſas viduarum, orphanorum,

et oppressorum, ingredi ad te non permittis, et ingressas non decidis, Sequuntur plu-
rimi mortales Curiam tuam, non sine dispendio rerum et corporum, Clamitantes
iustitiam, Et dum dilationibus terunt tempus, coguntur à prosecutione causæ discede-
re, aut iniquas suscipere, quas aduersarius constituit, conditiones, Alienis bonis
iniicis auaras manus, et plures subditos tuos, quos hic ante conspectum tuum productas
statuo (atq; hos produxit et manu designauit) non conuictos, hæreditatibus eorum
mulctasti, Podwodarum abusus, adeò inualuit, vt ad quandam barbariem et seruitutes
videris Regnum tuum, quondam nobile, et benè institutum deduxisse, Dudum hæc Sereni-
tati tuæ, q; primum ex seruitore, in patrem tibi me Diuina præfecit bonitas, primùm in abstracto,
deinde arbitris adhibitis, denunciaui: Solicitans, vt vitam tuam et actiões ad morem fi-
nis, qui certè non longè abest, componeres, vt supstitiones antiquas tuas, de quibus me
pudor tacere cogit, relinqueres, Nunc discessurus à te, et, vt reor, nunq; te amplius in hoc
statu mortali visurus, publica reprehensione in te vti volui, vt tam tuæ aïæ, et honori
consulam, q; meo debito satisfaciam, Vellem quidem et ego tibi placere ô Rex, sed ma-
lo te et Rempub: Regni mei, saluam fore: qñtumcunq; infesto odio in me sis futurus,
si verò in his contumax pertinaxq; psistere volueris, scias me eo animo, ea libertate
et constantia fretum, vt in te Censuras Ecclïacas extendam, vt quod pna correctione
non possum, virga Aplica rescindam, Æquis auribus, Sbigneus Epüs, publicæ necessita-
tis vindex, audiebatur, Pluresq; illi ex Consiliariis, nutibus et murmure assensi sunt,
Accensus Rex sermonibus prædictis, fletus vberes, quos illi, siue conscientia defectuum
coram expressorum, siue rubor et indignatiò exprimebat, Non erat, inquit, officii tui, tot
me carpere probris, Adest hic præsens Gnesnen Metropolitanus, cui reprehensiones
si qua dignus eram præripuisti, Fuissem, inquit, Sbigneus, Dignitati suæ de hac sorte,
Sed discessus meus in Basileam, eiusq; vel taciturnitas vel dissimulatio, coëgit me
primas correctionis partes, præsertim, cum is locus, in Diœcesi mea consistat, occupa-
re, Tunc Rex grauitatem Pontificis Sbignei, et ingenuam libertatem non ferens, sed
in bilem prorumpens, beneficiorum frequentiam, in ipsum et parentes eius depromebat,
Hæc q; adiiciens, Silent, inquit Archiepus, et oës alii Prælati et Barones, tu tibi priua-
to odiò inescatus, has reprehensiones, cæteris non consultis, neq; consentientibus vin-
dicasti, Dedisset huic obiectioni, Sbigneus Epüs, conueniens responsum, nisi vniuersi
Prælati et Barones, moti sedibus suis, oium, illam esse reprehensioñ, vniuersali vo-
ciferatione astruxissent, Quo audito, flens eiulansq; ex Consilio discessit, Medi-
tari q; cœpit, inuidis Sbignei Epi Cracouien suggerentibus, vt in eum grauius aliquid
posset vel consulere vel statuere, Tandem tñ ad rationis arcem confugiens et iusta
esse reprehensioñ, ex optimoq; aïo profectam, intelligens, maiori honore Sbigneum
Epum coluit, Numismaq; cudere interdixit, Monasteriis, cæterisq; oppressis et ca-
lamitosis, restitutioñ bonorum, et administratioñ iusticiæ, propiciationemq; Regiam per
effectum operis monstrauit, Quo effectum est, vt Epüs Sbigneus, ex eo tpe Vir maximus
et clarus, comendatiòne oium haberetur, Alberti Iastrzambiecz Gnesnen Archiepi
post discessum Regium, cuius indignatioñ metuebat, in audientia Consiliariorum ta-
li commendatus est sermone, Grauiter inquit, et libere, et si Regiis auribus seuerè, vt
vetur ipse, et importunè, meis certè, et aliorum, fidentissimè, vt et Cracouien Epum
Stanislaiq; sanctissimi dignum successorem, decuit, verissimè locutus es, Me omnium
quæ enarrabas conscium esse, tecumq; sentire nosti, Publicè tñ, per metum nõ ausus

Tanta tamen, pro tui muneris officio, fiducia charitatis impletum eſt, vt tibi pro hodierna in Regem reprehenſione, et tolerata tolerandaque contumelia, remiſsionem omnium facinorum Pontifex ipſe Pontifici et mortalis mortali, à Pontifice æterno, audeam polliceri.

Fredericus Ruſsiæ Dux tranſfuga ex Bohemia rediens, à Polonis funditur et fugatur

Compoſitis taliter in noua Ciuitate publicis rebus, Wladiſlaus Rex, Cracouiam proceſsit, Ibique reſidendo, reliquum Quadrageſimæ tempus exegit, Paſcha quoque Domini illic celebrauit. Cui cum nunciatum fuiſset, quod Dux Fredericus Ruſsiæ, qui ob delicta quædam, patria deſerta, in Bohemiam ſe contulerat, et annos aliquot ibi commorando, conditionem, linguam, et mores Bohemorum induerat, collecta manu Bohemorum, clandeſtinè ex Morauia procederet, ea intentione et animo, vt quendam montem, de prope Caſtrum Czorſchtin politum, occuparet, et fortalicium illic erigens, tam Poloniæ quam Hungariæ Regna, laceſſeret: illico in die Paraſceue, inundationibus aquarum ex reſolutione niuium, nequicquam obſtantibus, milites Curiæ ſuæ tranſmittit. Qui etſi plerasque res, ſuperando flumina, aquis inflata, amiſerint, ipſi tamen omnes incolumes, ad locum peruenientes, præfatum Fridericum Ducem, cum ſuis omnibus compulerunt fugere, et deſtinata exequi vetuerunt.

Wladiſlaus Iagyello Poloniæ Rex in Grodek. Alexandra verò germana eius Semouiti Maſouiæ Ducis vxor, in Ploczko moriuntur

Feria ſecunda poſt Conductum Paſchæ proxima, Wladiſlaus Rex Cracouia egreſsus, in terras Ruſsiæ, per ſolitas ſtationes, procedebat, Decreuerat enim vſque in Halicz peruenire, eo quod conſtitutum erat, vt in Halicz, Stephanus Voyeuoda Moldauiæ, ſuam Serenitatem accederet, et ibi Maieſtati ſuæ homagium ſolemne, debitæque ſubiectionis ac obedientiæ iuramentum exhiberet. Verum cum in Curiam ſuam, et Villam Medicam veniret, ex placido manſuetoque Veris tempore, contra naturam frigus validum velut altera hyems, terram premere cœpit, omnesque vernales ſegetes et flores, ſed et arborum pubeſcentia folia, extinxit. Wladiſlaus autem Rex, frigoris auſteritatem, nequaquam abhorrens, aut præcauens, Feria ſexta poſt feſtum ſancti Adalberti, ex quadam conſuetudine ſua, ſemper inuiti ſeruata, quam ex priſco gentilitatis more traxerat, ad mulcendum et ſatiandum dulci ſono auditum, ad audiendum Philomellæ cantum, in ſyluas procedens, maiore parte noctis, in audientia huiuſmodi abſumpta, frigore in corpus, iam calore naturali inane, extrinſeco vero parum forti, irrumpente (quippe qui omni vita ſua, nobilibus pellibus Sabellinis, mardurinis, vulpinisque contemptis, agnellinis duntaxat vtebatur) læſus offenſusque eſt, ab eoque tempore, cœpit viribus deſtitui, Dum autem in Grodek ex Medica perueniſset, ſabbato, in vigilia Pentecoſtes, ad tabulam reſidens, præſentibus Stephani Voyeuodæ Moldauiæ Nunciis, qui pro ſciendo die, qua in Halicz pro faciendo homagio Voyeuodam Rex venire mandaret, aduenerant, inter prandendum ſubito febribus correptus eſt. Quas dum decem et ſeptem diebus ſuſtinuiſſet, nec arte nec ſtudio Medicorum, vis ægritudinis reſtringi potuit, Itaque ſacra confeſsione, aliquoties repetita

Eucharistiæ et extremæ vnctionis, Sacramentis deuotiſſimè ſuſceptis, Teſtamentum condidit, quo mandauit, vt oīa, p eum iniuſtè cuipiam ablata restituerentur, et quædam debita ſoluerentur. Deinde annulo, quo illum glorioſiſſima Hedwigis Regina deſponſauerat, ex articulo depoſito Ioanni Schlaboſz, de Domo Wyeryczwa, Cubiculario ſuo, inter paucos charo, illum tradidit, cum his mandatis. Per fer, inquit, hunc annulum, quem in hanc diem, velut rem, inter corruptibiles chariorem, in manu mea continuè geſtaui, Sbigneo Epō Cracouien, vt illum in ſignum memorialis mei deferat, indulgeatq mihi exceſſus meos, quibus aliqn in illum, pro iuſtis ſuis reprehenſionibus, ira excandeſcens, vtens ſuam Ptem offendebam, Habeatq animam meā, Regnum et natos meos, et ſpecialr Wladiſlaum primogenitum, commendatos, et pro eorum amplitudine intendat, attentꝰ beneficiis et fauoribus meis, quæ et quas in illū ſingularius et cumulatius effudi. Omnibus deinde pñtibus et abſentibus familiaribus et ſubditis meis, et qbuſcunq hoſtibus et inuidis ſuis, noxas, crimina, et qſcunq exceſſus, clara voce dimiſit, relaxauitq, ac fidei Catholicæ puritatem veritatemq pfeſſus, Symbolum aliquoties repetiit. Deinde ſana mente, integra ratione, ſpūm ſuum generalem et nobilem, Dño Deo commendans, feria ſecunda, quæ fuit vltima Maii hora noctis tertia, velut agnus manſuetiſſimus, inter manus Ecclīcarū, et Sæcularīū perſonarum, certatim exceſſum animæ eius complorantiū et lugentium, obdormiuit, et Regni cœleſtis, pro meritis ſuis, ſignanter pro fidei orthodoxæ dilatatione, palatia ingreſſus, beatæ Trinitatis viſione, et ſanctorum, quorum in vita poſitus honori erat deditus, lætus fruitur conſortiis. Pridie aūt qꝫ expiraſſet, aduocatis militibus, natos illis ſuos, feruidius tamen maiorem natu Wladiſlaum, q forma illum et indole liquidius expreſſiſſet, commendauit, Sententiamq ſuam, vt ſibi in Regno, ſuccederet, oſtendit, illum filium ſuum, et ex lumbis ſuis ſatum, formam ſuam et nomen habentem, ſibi perſimilem, mores qꝫ et probitatem ſuam habiturū, diſſerens, Rogans et obteſtans, vt quæ illicitè, et præter æquitatem ſubditis abſtulerat, ad integrum redderentur. Huic tñ rogationi non fuit paritum. — Germanum ſuum Wladiſlaum Poloniæ Regem, Alexandra Duciſſa Maſouiæ, relicta olim Semouiti ſenioris Ducis Maſouiæ præcedens, die lunæ vigeſima Aprilis, apud Ploczkam diem obiit.

Omnes reip: Poloniæ Ordines Oppidatim vicatimq funus Wladislai Poloniæ Regis ex Grodek Cracouiam deductum proſequuntur, et Legati ad Concilium Baſilienſe deſtinati ex itinere reuocantur

SEcuta Wladiſlai Regis morte, illico Conſiliarii Regis, qui tunc aderant, exceſſum ſuum è vita, primum Zophiæ Reginæ, deinde vniuerſis Prælatis, et Baronibus Regni denunciarunt. Veriti aūt, ne mors Regia, animos Ducibus Swytrigiello et Fedkoni, inuadendi Regni terras, ſubminiſtraret, oēs Curienſes Regios verſus Podoliam in armis expeditos tranſmiſerūt, ad repellendū ſubitas Fedkonis, quas cum Tartaris faciebat, inuaſiones. Moratiq ſunt Curienſes Regii pro cuſtodia et defenſione terrarū Ruſsiæ ab hoſtibus, donec primogenitus Regis, in locum patris fuiſſet ſubſtitutus et coronatus. Corpus tandem Regium, in ciſtam

ligneam, pice resinaq; oblitam, impositum, indutum Regalibus et Corona, Cracouiam ad tu:
mulandum ducebatur; magna multitudine et frequentia hominum illud prosequente, In
omnibus aũt locis, per quæ illud duci contingebat, magni honores corpori deferebantur,
dum quælibet Ciuitas et Villa pro se enitebatur, et contendebat pio certamine, cum, pro:
cessione obuiam illi exeundo, tum comploratione et lamentis, tum missis exequialibus,
psalmis, vigiliis, et orationibus, transitum animæ et corporis Regii efferre et cohone:
stare, ac suam deuotionem, affectionem, charitatemq; in mortuum exprimere, Nec
erat vicus adeò vilis, qui suum studium et beneuolentiam, in illum nollet notari, Vnde
et stratæ, p̃ quas corpus suum ducebatur, plenæ erant gregibus hominum vtriusq;
sexus, qui etiam ex longinquis Oppidis et Villis confluebant, mortem suam luctibus
et fletibus complorantes, Talibus honoribus et studiis hominum, ductura corporis
sui vbiq; excepta et celebrata, tandem feria sexta, in die s̃cti Barnabæ, ad Vrbem Re:
giam Cracouiam, dum fuisset peruentum, primum Zophia Regina, cum duobus filiis,
Wladislao et Cazimiro, corpori obuiam veniens, et multos largosq; fletus effundens,
paruulos adhuc filios, ad currum, in quo Regium corpus ducebatur, admouebat, Quorũ
etiam fletus et lachrymæ, patrem requirentes, cæteros omnes astantes, ad compassioñ
et lachrymas prouocabant, Deinde oĩum Ecctiarum processiones, et oĩum Ordinum
artificiorumq; Cunei, postremo vniuersus populus Ciuitatis Cracouien, et eius subur:
biorum, corpori Regio occurrit, Vbi maior comploratio mortis suæ est secuta, Cum ingen:
ti tandem pressura, in Ciuitatem Cracouiensem, ingressus factus est et solemnes exe:
quiæ die eodem vbiq; in templis habitæ sunt, Corpus verò in Ecctiam sancti Mihaelis
in Castro Cracouien depositum, illic aliquanto t̃pe seruatum est, et tam diurnæ, q; no:
cturnæ excubiæ circa illud, summo studio militum, fiebant, Expectabatur eñ Prælatorũ
et Baronum totius Regni aduentus, nec sine illis licebat agere Regiam sepulturam, Iam
Sbigneus Epũs Cracouien, et Ioẽs de konyeczpolye, Regni Poloniæ Cancellarius, quos
supra monstrauimus, in Concilium Basiliense, nomine Regis et Regni missos fuisse
itinere arrepto, Posnaniam peruenerant, Et illic octo diebus stando, securitatem locorũ,
per quæ ituri erant, sibi cum rebus, ad longum iter necessariis, comparabant, dieq; se:
quenti continuare illud debebant, Sed eadem nocte celeri Nuncio Consiliariorum Regni,
Mortem Wladislai Regis significante, et vt reuerterentur, et de sum̃a rerum consuleret,
exhortante, reuocati sunt, Verebatur eñ, ne morte Regis secuta, et filiis adhuc impuberibus,
aliquæ com̃otiones sequerentur, Propter quod, et p̃fati Legati reuocabantur, cum eorum ope:
ra, magis Regno Poloniæ q; Concilio Basilien, esset opportuna

Sbigneus Epũs Cracouien cum Proceribus maioris Poloniæ, consilio de statu Regni habito, diem sanctorum Petri et Pauli coronando Re: gi Wladislao designat, Proceribus minoris Polo: niæ, q̃ eis inconsultis, hæc fierent nonnihil com̃otis.

Cognita morte Regia Sbigneus Episcopus Cracouiensis, qui tunc Posnaniæ, tran:
siturus in Basiliense Concilium, agebat, nihil sibi cunctandum duxit, Sed Barones
primores maioris Poloniæ, lr̃is et Nunciis ad veniendum Posnaniam inuitat. Quò

cum frequens eorum numerus, nouitate de morte Regis audita, conuenisset, mors primum Regia ab illis deplorata est, Deinde Sbigneus Epus Cracouiensis, verba apud illos facit, vt morte Regis, terrorem aliquem animo non concipiant, Sed vnionem charitatemque seruare et custodire studeant, Superesse duos filios stirpis Regiae, Solii paterni successores, quorum substitutione, mors Regis corrigi vindicarique poterit, Nec aliqua calamitas turbatioque in Regno pertimescenda, cum Rex ipse viuat in filiis, Accelerandum tamen consuluit cum Coronatione, filii senioris Wladislai: ne aliquae intestinae discordiae nascerentur; In hanc sententiam, ab omnibus reliquis Baronibus, itum est, Nec fuit aliquis, qui illam, velut Statui Reip: optimam non probasset, Propter quod, non solum Coronationem primogeniti decreuerunt, sed etiam ad perficiendum illam, diem Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, constituunt, Nuncios quoque speciales, tunc designatos, ad Sigismundum Ducem magnum Lithuaniae transmittunt; rogantes et exhortantes, vt velit, vel personaliter venire, vel suos Barones, cum plena instructione et facultate mittere, qui iuxta Inscriptionum continentiam, in Regis futuri consentiant coronationem, et praesentia sua illam cohonestent. Aegre haec conclusio, Posnaniae habita, a Baronibus terrae Cracouiensis, lata est, quod illis irrequisitis inconsultisque promulgata fuisset, Sed releuabat indignationem, quod, et conclusio ipsa vtilissima Regno visa est, et illam praelatus Sbigneus Epus Cracouiensis, scitus erat conflauisse, et de Principe commendabili et spectatae virtutis, Eminebat enim iam tunc in Wladislao natura benignior, et ad Reip: amplitudinem constituendam feruidum et Ciuile ingenium, Et in aetate, licet iuuenili et florida, mores tamen verentes et Regii, in eo iam tunc elucescere visi sunt.

Iusta Wladislao Regi peraguntur

Feria sexta, in die sanctorum Marci et Marcellini, quae fuit decima octaua Iunii, conuenientibus vniuersis Praelatis, et Baronibus, Proceribusque Regni funeri Wladislai Regis iusta peracta sunt, In Ecclesia siquidem maiori Cracouien. Alberto Iastrzabiecz Gnesnen. Archiepiscopo, exequiarum missa, in cantu celebrante, caeteris omnibus Praesulibus sibi assistentibus, corpore Regio praesente, non minus lugubris, quam sumptuosa pompa exequiarum celebratur; Aderant duo filii Regii, Wladislaus et Cazimirus, maxima Patriae spes, Palatinorum et Baronum multitudine circumsepti, patris deplorantes mortem, A quibus, et militum frequenti caterua, feretrum Regium circumfundebatur: Aderat et Zophia Regina, non minori multitudine nobilium matronarum et foeminarum comitata: quae eiulatus vocesque lugubres, per vniuersam Ecclesiam diffundebat, Inducebantur, in oblationum morem, plures equi, magnitudinis rarae purpuris velati, quos armati milites dirigebant, quorum vnus vexillum, aquilam albam continens in eminenti hasta, praecedendo deferebat, Inferebantur altari scutellae, pateraeque argenteae quae Regi viuenti, cordi esse sciebantur, atque ibidem cum offertorio, cum pecuniis plurimis relinquebantur; candelis accensis ecclesia in locis omnibus flagrabat, Cerei erant singularis magnitudinis, Funus pluribus pannis de auramento et purpura tegebatur. Mgr Paulus de Zathor, in vulgari sermonem habuit, quo actiones pias et optimas, Wladislai Regis enumerans, omnibus audientibus, suo dulci eloquio lachrymas excussit, Corpus post haec missa finita, sepulchro marmoreo, dudum pro illo comparato, illatum est atque sepultum. Extat Epithaphium eius: editum per Mgrum Gregorium de Sanok, qui postea promotus fuit in Leopoliensem Archiepiscopum, in haec verba

Epitaphium Wladiſlai Regis.

Hanc tibi nimbiferam pie ſceptriger Odam
Gratior illibuit, pingitur iſta tibi
Nondum tantus eram, nil laudis ÿba merebat
Numina cum Zoticos commeauere tuos
Dicere quid valeo de te Sereniſsime Princeps,
Cum mihi tis laudis fama ſepulta foret
Quanta tamen patula traiecta meas venit ad aures,
Vera tui generis tempus in omne meum,
Hactenus hunc tenui breuius perſtringere dolo.
Clara licet, ſilui, Regia geſta melo,
Per lachrymas ſpectans, disiectos, artubus angor
Debilis ingenii pectora clauſa mei
Lithuanidum tanta nunqꝫ digniſsima proles
Claruit, aſt ſolum fata dedere ſibi
Te, quem in falce bonus, meliorem ſtirpe creauit
Olgÿerth magnanimus, ſat meminere viri
Priſca gens, varias dum Chriſto celauit ānos
Milleqꝫ trigenos ſex ſed et octigenos
Alter et à Iano Menſis luſtraret in orbe,
Iam quoqꝫ biſsenas voluerat ille dies
Conuoluere Proceres natu ſimul maiores
Regni totius, culmina iuſtitiæ
His tua muneribus voluit, ſuccurrē dextra
Pro raptis tunicas ſæpe dediſti nouas
Afflictis, miſeris, ægrotis, pater, egenis
Horum erat auxiliis, vita tuenda tuis
Taliter allectis, ſatagis fidei fore cuſtos
Vt ſtabiles valeant gratius hanc colere
Flore nouo pinguis patriæ telluris acumen
Torrida quæ longo tempore culta fuit
Satius vt fieret ibi Chriſti fama coruſcans
Niteris eccleſias condere Baſilicas
Das Oppidis illas aliis, Vilno prius ipſam
Condis, ibi ſedem Præſulis altiferam
Luſtrat adhuc tribus alma locis te ſtructa Cathedra
Leopoli eccleſia, Chelm quoqꝫ Premiſlia
Nec tantum tribus his refouiſti pectora ſacri
Primus ibi Cleri, prodita quæqꝫ vigent
Gentilicos abigens, iniens ſed Olÿmpicolarum
Ritus, Quos nobis cum tibi cura fuit
Reddendo placitas Superis depromere laudes
Sanctos et feſtos concelebrare dies

Noſtratum, cunctas te Regem chare per vrbes
Plenius et Dominum conſtituere ſuum,
Hoc tu non habuiſse tuo tunc corde putaſti
Surgens matuto tempore quoqꝫ thoro
Virgæ vel calami iaciendo fruſta putaſti
Dicere ſuetus eras, ô aſtripotens apex,
Rex pie, Rex fortis, præter te Chriſte redēptor;
Hæc quaſi cuncta mea curo ſubacta manu,
Quatuor in de[illegible]as dum Februus ecce Diætas
Atqꝫ decem rubuit, non tibi triſte fuit
Iagÿelio abnuere, Wladiſlaus nomen habere
Baptiſmi titulo, ſed tibi velle fuit,
Poſtqꝫ dies Solis ſacri Baptiſmatis vſum
Illuſtris generis ſit tibi iuncta comes
Heduigis tenera, præclara ſtirpe creata,
Dignaqꝫ Coniugio paruit illa tuo
Gloria tunc fueras, Patriis, radiatus honore
Qui per te fidei collibuere Dei,
Vtqꝫ Neophÿta gens patriis tis nacta ſub oris
Atqꝫ Samogithica geſta fide Deica
Aſt mage noſtrates, quorum tibi fata fuêre
Regis etiam forti Sceptra tuliſse manu
Sic datur alta ſibi gloria tota Patris
Ocÿus alter adeſt coronatus Rex Wladiſlaus
Inclÿta progenies Regia ſceptra tenet
Ô quoties læti comites riſere Poloni
Regia dum medio brachia nexa vident
Lethiferum forti iaculum vibrare lacerto
Inqꝫ Gethas enſem iuſte miſiſse ſuum
Tunc maduit rubro Pruthen[o] ſanguine cāpꝰ
Luxit dum Apticæ Diuiſionis apex
Getica gens tepuit, pars ſaucia membra reduxit
Cogitur altera, ſed ſuccubuiſse nece
Tantæ poſt peſtem fit cladis ſerior illa
Noſtrates, rigido Marte ferire ſuo
Quid referam mage, quippe tenor fidei ſed Aſylu
Iuſtitiæ, Legis vero amator erat
Non opus ergo fuit amplius muſare Camenis
Eius cum laudes, non latuiſse queant
Cum patulæ vaſtam ſat iam viguere per orbē
Quo Duce tranquilla Regia nr̃a foret
Mille, pater ſummus, dum nato cenſuit annos

Quoq; magis fueras Rex inclyte coptus honore
Cum ſacro ſancti Cracouiæ ſtudii,
Structor et author eras, Ducu' Eſtantior; vnde
Præmia magna, qdam Clerus abundè tulit,
Hedvigim mulere, poſtq; tibi fata tulêre
Proleſpe Coniugii tis liberere tibi,
Nubere Conſortes Regni, Thalamiq; ſodales
Anna et Elizabeth, ima Zophia foret,
Ingemuit gemitus, quæ, poſt te, licta ſupſtes
Semper in viduo, deguit ipsa thoro
Non inuita tamen, cum te viuente reſultat
Mater natorum digna fuiſse trium
Poſt annos Domini pria de morte ferendis
Militis aſtrigeri luce ſacra Iacobi
Tollitur, vt patrias ſenior defenderet oras
Quadring, ter denos, addito bis q; duos
Clauſit tunc Zoticos Regum Sereniſsima proles
Maius poſtremum luxerat ille diem
Ter ſeua at Iunii funeſtus mæſte videtur
Occuluiſse ſua marmoris hoc tumulo
Ergo decus Cleri, quantu tibi coſtat honorẽ,
Fratre ſimul, Procerum, iam meminiſse decet
Eheu, cum tantum renuit natura nouerca
Vt foueat mortis cedit magis
Vos ſupplicibus, pro tantis, poplite flexo
Condecet ore piàs ingeminare preces
Cuncti potentis apes animam dirigetur Olympo
Sanctorum vt numero connumerare ſuo
Hos tenui coluit Petrides vomere ſulcos
Cui Sanok patriam, fata dedere ſuas.

Vita, mores, et vicia Wladiſlai Regis

Libet Regis huius Wladiſlai vitam, moresq; et actiones, perſtringere, ne cōditio ortus, vitæ, et actionum ſuarum ignota, ſequenti ætati relinquantur. Erat hic Ducis Lithuaniæ Olgyerd, filius, Iagyello nominatus ex Maria filiā Ducis Tvereņſis, ritum Græcorum ſeruante, ſuſceptus, Cui Auus Gedimin, cum plures haberet filios, Olgyerdum tamen ſpeciali prærogatiua amoris proſequebatur. Vnde et moriturus illum Dominum et Ducem magnum Lithuaniæ, ex fratribus, conſtituit. Morte aut Olgyerdi, patris Iagyellonis, ſecuta, conſenſu Ducis Kyeyſtuth, Patrui Iagyellonis et patris Vithawdi, Dux Iagyello obtinuit magnum Ducatum Lithuaniæ, Inter quem, dum ſucceſsu temporis, de Principatu quæſtiones aliquæ ſubortæ eſsent, Dux ipſe Kyeyſtut verbis pacificis captus, ſuffocatur, eandem ſortem filius q; ſuus Vithawdus ſubiturus, ſi ingenio Conſortis, ſub veſte diſsimulata, velut ſi fœmina eſset eductus, fuga ſalutem non quæſiſset, Pluribus incurſionibus ſubitis quidem et lupinis, cum fratribus ſuis quos habuiſse octo memoratur, finitimos, et ſignanter Regnum Poloniæ affligebat, Miſeratione tñ Diuina illum reſpiciente, quæ ipſum numero Catholicorum adſcribendum præuiderat, p Prælatos et Barones Poloniæ, ad fidem, de tenebris gentium eductus eſt, et in Baptiſmate nomen Wladiſlaus ſortitus, Conſortem nobiliſsima poſt Baptiſmum, Hedvigim Hungariæ et Poloniæ Reginam, filiam Ludouici Regis Hungariæ, accipit. Qua mortua, tres alias, vczt Annam, Elizabeth, et Zophiam, ſupduxit. Nullam tamen vera et ſyncera ptractabat affectione Coniugali. Venator ab infantiā ſua, vsq; ad diem mortis adeò venationi deditus, vt omnis cogitatio ſua, ad illud vnum intenta eſset. Vir ſtaturæ, mediocris, faciei oblongæ et macræ, et circa mentum coartatæ, capite paruo, longo, et acuto, à pilis prorſus decaluato, quod et marmoreo ſimulachro, buſto ſuo ſuperimpoſito cernere licet, Oculis nigris et paruis, numq; ſtabilibus, Sed continuo in ſuo orbe curſum quendam, et volubilitatem habentibus, Auribus groſsis, voce tubali et cita, corpore nitido et gracili, Ceruice longa, Laboris, frigoris, æſtus, ventorum, fumi, patientiſsimus, tam in inceſsu et veſtibus humilis, Sopori et quieti, vsq; ad meridiem vacans, raro miſsarum ſolennia ſtatuto tempore audiebat, In adminiſtrandis bellis deſidioſus, et piger, omnem ſolicitudinem in alios proiiciebat, Balneorum fomentis, alternatis diebus

crebrius interdum vtebatur. Ad effundendum ſanguinem humanum, continentiſsime
ſe geſsit, vt etiam ſæpe nocentiſsimis parceret, Clementiæ in ſubditos, et victos ſingu:
laris: licet in his, quæ venatiõi, aliasqꝫ voluptates ſuas, contingebant, nulli deferret con:
ditiõni. Virtutis cuiusqꝫ ſpectator egregius, non inuidia, ſed fauore ſuorum militum
opera quælibet penſitans, et vnius cuiusqꝫ facinus egregium, ſiue bello geſtum ſiue do:
mi, largitione proſequens et remunerans ſingulari, facilè milites ea effecit audaces
ex audacibus verò audaciſsimos, et in occupandis belli muneribus promptiſsimos et ope:
roſos, Moroſitatem quandam et ſegniciem, ſiue natura, ſiue conſuetudine comparatã
habebat inſitam: quam nonnulli clementiam et modeſtiam appellabant, Difficiles aũt ad
illum, quandoqꝫ faciles, aditus erant, pro temporum qualitate, In ſuſcipiendis illi obla:
tis muneribus, humanis atqꝫ alacer, in rependendis, propenſior, Nec vllum munus adeò
exiguum ad illum afferebatur, quin id prompto, atqꝫ iucundo aĩo ſuſciperet, duplaqꝫ
talione, non rependeret, Prodigalitate, et parum conſiderata largitiõne, rebus publicis
Regni ſui, non minus compertus eſt nocuiſse, ꝙ alius quiſpiam auaritiã, Venandi cu:
piditate, vsqꝫ ad rephenſiõn, et rerum publicarum neglectum ſtudioſus, Frequenti etiã
in ſuo conſpectu acto delectabatur Petauro, Per ſingulas hebdomadas diem Veneris,
mira abſtinentiã, in pane et aqua ieiunabat, Homo ſemper ſobrius, nec vinum nec ſice:
ram aliquando guſtans, Poma et eorum odorem, magna nauſea execrabatur, bonis tñ
et ſuauibus pyris, clandeſtino eſu vtebatur. Ad mores et obſeruantias Catholicas, per
Heduigim Reginam, crebris inſtructiõnibus inductus, in feſtis Paſchæ, Penthecoſtes, Aſ:
ſumptiõnis ſanctæ Mariæ Virginis, et Natiuitatis Domini, ſacro Euchariſtiæ Sacra:
mento procurabatur. Sed illa mortua, morem illum, ad Natalis Domini duntaxat et
Paſchæ dies reſtrinxit, Pro feſto aũt Paſchæ, ꝙ illum ferè, pro omni vita ſua, in Ca:
liſch agere contingebat, propriis manibus cuitzt pauperi, quorum multitudo illic con:
fluebat, vnum groſsum latum Pragenſem, de marſupio ꝙ geſtabat erogabat. Feria
quinta magna ſingulis annis, duodecim pauperum pedes, in cubiculo ſuo, paucis Secre:
tariis ſuis conſciis, abluebat, et cuilibet duodecim groſsos, pannum et telam donabat
In moribus grauis et ſingularis, nec veſtes nec cultellos nec alia vaſa, à quoquã, niſi ab
illo, cui commendata erant, attractari ꝑmittebat, In orationibus, et genuum flexionibꝰ
prolixus, In promiſso et concluſo conſtans et fidelis, tam ſua qꝫ Baronum decreta abro:
gare aut variari, niſi neceſsitate aut vtilitate magna premente, paſsus non eſt, quæ etiã
in executionem deducere curabat, Pauperum, orphanorum, et viduarum cauſas, et ſi ꝑ
ſe audire et expedire non poterat, aliis tñ viris bonis cõmittebat expediendas, Certarũ
ſuperſtitionum, quas eum quidam aſserunt, ex bona cauſa continuaſse, et quas illum
mater ſua, Græcorum ritus fæmina, aſseritur inſtruxiſse, ſectator, In reddendo mu:
tuo gratus et verax. Prodigus magis qꝫ largus, ſingula, quæ habere poterat, Sed et Re:
gni ſui ampliſsima Dominia, militibus ſuis erogabat, multo plura largiens, qꝫ ſibi reſer:
uans: paruam habendo in largiendo, ad merita et conditiõnem hominum, conſideratiõn
Vniuerſitatis Cracouien, et Pſalteriſtarum, in Eccłia Cracouien, cum Heduigi Regina,
Item Monaſteriorum ſanctæ Brigittæ in Lublin, et Sancti Spiritus Præmonſtra:
ten Ordinis in Sadecz, Item ſanctæ Mariæ in arena ante Cracouiam, Ordinis Carme:
litarum, Item Eccłiæ parochialis Corporis Chri in Caſimiria, in Regularem ſcti Au:
guſtini tranſlatæ, fundator, Caſtrorum et Ciuitatum ſuarum, aliorumqꝫ ædificiorũ,
parum iuſtus prouiſor, vt pleraqꝫ in diebus ſuis prolabi et ruinari ꝑmitteret, In

Lithuaniam patriam suam, consanguineosq; et fratres, adeò charitate et affe:
ctione procliuis, vt Regnum suum Poloniæ, bellis periculisq; plurimis, miscere non
horruerit, Omnes thesauros et prouentus Regios, aut pro defendenda Lithuania
aut pro locupletanda effundens. Monasterium Sanctæ Crucis Calui montis, non aliter
q; pedester adibat, Gnesnen. Sandomirien. et Vislicien. ecctias, sculptura Græca Gl:
lam enĩ magis q; Latinam probabat, adornauit, In cæteras Ecctias et Monasteria
largus et clemens, In singulis Ecclesiis, ad quas ipsum causa deuotionis declinare
contingebat, vnam marcam effundebat, Nobiles Regni, aut Consortes eorum, cæterasq;
matronas, ad se cum muneribus, etiam leuibus, venientes, nunq; passus est inconso:
latos, sine largitione panni, salis, aut purpurarum abire, Si quando aũt apud aliquem
notabilem, inuitatus, aut necessitate coactus, cepit hospitium, impensam, pro eo factam,
digna retributione premiauit, Laudis commendationisq; appetens, facile aurem adu:
lantibus et accusantibus præbebat, his præsertim, qui sibi familiaritate et conuersatioẽ
iungebantur, Gentem Lithuanicam et Samogithicam, opera sua ad fidem Catholicam
conuertit: vt meritò gentium illarum conuersor et Apostolus, appellari possit, Cordis
simplicis erat, sed magis intellectus tenuis, sed vafri, Ecctiarum, Vilnen. et Samogi:
thien. in Lithuania, Chelmen. Kiiouien. in Russia, et Capellæ Sctæ Trinitatis, in Castro
Lublinen. fundator, et dotator, In Venerem procliuis, non permissam modo, sed etiam
prohibitam, In religionem Catholicam piissimus, In pauperes egenos, et viduas, et quas:
cunq; miserabiles personas, munificus, Vigiliis, ieiuniis, et orationibus, adeò intentus,
Vt plus supplicationibus profusis, ad Deum, q; armis bellicis, victorias quæsiuerit, Ri:
morum simplicium adumbrare nihil sciens, In donationibus faciendis parum ocu:
latus, In venandi studio, nec modum obseruans, nec tempori deferens, Vnde et mili:
tibus, eum, per nemora, et saltus, dum venationes tractaret, noctu et interdiu, sub ge:
lido et æstiuo tempore, obseruantibus, plura prodigè largitus est, vt ferre possent
asperitates, difficultatesq; itinerum, Itaq; sordida nimis conditione, introitus pu:
blici, ab his corrodebantur, qui in rempub: nullam operam, sed in ferarum tantũmodo
capturam dedidissent, Bellorum fere oĩm, quæ agebat, non secus q; pro voto, sibi
cedebant successus, In aduenas forensesq; adeò humanitate fauorabili vsus, vt
nequaq; homini, in media barbaria nato, videretur conuenire, Offensarum inimicitiarumq;
q; minime memor, Mediocritatem pristinam neq; dissimulauit vnq;, ac frequenter etiam
præ se tulit, ornamentorum et externarum vestium osor; agnellinis pelliceis, panno tectis,
vtebatur, raro venustiore alio habitu, q; pallio cæmenti grisei et simplici, nulla va:
rietate aut auro intexto amiciebatur, et id tm̃modo in solemnitatibus pcipuis, In
aliis verò diebus, fuscam et humilem gerebat, perosus pelles sabellinas, mardurinas,
vulpinas, cæterasq; delicatiores, agnellinis per omne ætatis tempus, qñtumcunq; aspe:
ro hyemali tempore vestiebatur; Simplex et Ciuilis vir ingenii, et tardè errata sentiens,
Tardus ad pœnas, propensior ad premia, facilitate Regia laudabilis, nihil ornamentorum,
extrinsecus, appetens. Ab inicio Regni vsq; ad exitum clemens et munificus, plura
largiens, q; fiscus et ærarium ferre põt, nec modum ad facultatem, sed ad libitum
referens, Medietatem eorum, pro quibus rogabatur, concedere solitus, Effeceratq;
Vt impetrantes, duplum flagitarent, facilius ad dimidium illum detracturi, Præstigiorum,
nonnullorum sectator, Pilos è barba sua rasos interserens digitis, Manus subinde, aqua
infusa abluebat, Singulis diebus, anteq; in publicum prodiret, ter se in gyrum voluebat,

terq; ſtipulam, à ſe confractam in terram proiiciebat: à matre, Græcorum ritus, ea ge-
re edoctus, Quo verò reſpectu, vel ad quid conſequendum iſta egerit, neq; viuens ipſe
prodidit, neq; cuiq; diſſerere faciliter ſuccurrit, Fertur aũt celebrata vox eius, et aſ-
ſiduè ab eo, dum viueret vſurpata, Verbum ex ore proferentis euolare in morem paſſe-
ris, irrediturum, ſi in concinnum fuerit, in ſimilitudinem bouis, Monere etiam per io-
cum milites ſolebat, nè in acie primi, in Cauda aũt vltimi conſiſterent, Sed nec medi-
um occupando, latitarent, Cibis ingurgitatus, quieti ſe dabat et ſopore.

Wladiſlao Rege ſepulto, et die conſtituta Futuræ Coronationi Wladiſlai Regis vlterius Prorogata, territorium Cracouienſis Epatus Slawkouienſe vaſtatur

Sepultura Wladiſlai Regis, cum omni ſolennitate honeſtateq; expedita, delibe-
ratio ſuper Coronatione futuri Regis haberi cœpta eſt, Poſt varios aũt tra-
ctatus, in hac re per Prælatos et Barones habitos, conſenſu et decreto vniformi
omnium, die ſanctorum Petri et Pauli Aptorum F, qui in diem ſolis cadebat, pro Corona-
tione conſtituitur; nouisq; Nunciis Sigiſmundus Dux Lithuaniæ requiritur et rogatur,
vt pro die inſtituto, iuxta inſcriptiones, inter Regnum Poloniæ et Ducatum magnum
Lithuaniæ confectas, vel perſonaliter venire, vel mittere Nuncios, ad prouidendum
de futuro Rege, non negligat, Et licet vniuerſæ partes Regni, morte Wladiſlai Regis
ſecuta, fuiſſent pacificè et quietè, Nicolaus tamen S yeſtrzemiecz Cornicz, quondam
de Bedzin Burgrabius, primus graſſari cœpit in ſpolia et prædas, Nam certorum ami-
corum ſuorum de Sleſia, de Ducatibus Theſchnen et Oſwyączimen, nactus aſſiſten-
tiam et auxilium, Slawkouienſe territorium Epatus Crac inuadit, et illud in pluribus
Villis et locis, igne et ſpolio vaſtat ac prædatur; Et quo minor eſſet eorum, qui ſibi
ferebant auxilia, culpa, in Morauiam ſe cum prædis reducit, Barones tñ Morauiæ lris
Baronum Poloniæ auiſati, ipſum cohabitatione ſua excludunt, Sed nec Duces Sleſiæ
audent illi præbere in Dominiis ſuis incolatum, Propter quod coactus eſt vagus fieri
ſup terram. Hanc aũt vaſtationem, creditus eſt, ſuggeſtione aliquorum Baronum Poloniæ,
clandeſtinum odium, con Sbigneu Epum Crac geſtantium, et aliis modis illi nocere non va-
lentium, attentaſſe F quoniam propinqua nimis videbatur abrogata, die ſancti Iacobi Apti

Alberti Iaſtrzabyecz Archiepi Gneſneñ pronepos Derſlaus de Rithwyani theſaurum 40 millia marcarum in Orzelecz ab auo ſuo ſabulo contectum amouet, et turpiter, ac prodige viuendo perdit

Sub idem tempus Derſlaus de Rithwyani, filius Martini de Lubnicze Palatini Lan-
cicienſis, nepotis germani Alberti Iaſtrzabiecz Archiepi Gneſnenſis, violat the-
ſaurum notabilem, in florenis hungaricalibus, in vaſis et clenodiis aureis et ar-
genteis, quem idem Albertus Archieps longo tpe ante, ipſo dumtaxat Derſlao, Prone-
pote ſuo, et Ioanne de Kozyebrody Secretario ſuo, et Cancellario Gneſnen conſciis
in quodam Oratorio, ad tegendum propoſitum dumtaxat conſtructo, in loco, qui Orze-

lyecz vocatur, prope Banſchowa et Lubnicza, pro futura ipſius Derſlai, et fratrum ſuorum, neceſsitate, ſabulo coopertum, abdiderat, violat, et eum, certis ſatellitibus, ad eam res ſibi iunctis, animumque ſuum iuuenilem, infirmum et faſtidioſum, adid formantibus et mulcentibus, de nido ſuo et latebris extrahit: omnibus ferè comitibus ſuis, certatim partes theſauri pro ſe ex ſuis rapientibus, Creditus eſt, non ſolum precipiti, et iuuenili ſensu, ſed etiam matris ſuae Dorotheae de Tarnow perſuaſu, facinus id, dudum cogitatum et conſtitutum, niſi metus Regis, cogitata diſsipaſset, perpetraſse. Auus eius Albertus Archiepiscopus, nouitate huiusmodi audita, repentino dolore, et triſtitia obrutus eſt, circumuentum ſe intelligens in theſauro ſuo, cum illum pro Derſlao, et germanis fratribus ſuis, Ioanne, Alberto, et Nicolao, deſtinauerat et condiderat, Sed pro aeſtimatione et ſpe ſua dolens, Derſlaum tam inconſultum ingenium, et tam immodeſtos mores nactus eſse, Vbi Caſtrum Kithrwiany accedere, et rem, malè geſtam corrigere diſpoſuiſset, bombardarum è Caſtro, cuius ipse fabricator erat, pulsu et terrore prohibitus, pudore plenus retroceſsit, Derſlaus ipse, omnem theſaurum illum, viuendo prodigè, ornatus familiaribus calamiſtratis, ſtando Varſchauiae, et mittendo ſingularia, et alta dona Ducis ae Virgini Offcae, filiae Boleſlai Ducis Maſouiae, cuius amore deperiebat, breui tempore abſumpſit, nec ex poſt Alberto Archiepiscopo, ſtudio et interceſsione amicorum reconciliatus preter Sellas, ſtrepas, et frena argento circumdata, quicquam aliud reſtituit, Sed theſaurum omnem illum, ex bonis Eccleſiarum, et patrimonio Chriſti quaeſitum, qui potius in viſceribus pauperum condendus, et in vſus pios diſpartiendus erat, prodige et vanè diſtrauit, et tres fratres germanos prelatos, pro quibus aequè, iuxta ac pro illo, collectus atque conditus erat, Villis quoque pluribus, per prelatum Albertum Iaſtrzambyecz Archiepiscopum, ex patrimonio Chriſti coemptis illos exuit.

Conuentiones Opathouiae, Senatu inconſulto ab his qui nouandis rebus ſtudebant indictam, Sbigneus Episcopus Cracouiensis prudentia ſua diſsoluit, et populi animos ad coronationem Wladiſlai inclinat

Moleſta et infeſta plurimum quibuſdam Baronibus, et Nobilibus Cracouienſibus, et praeſertim his, qui res nouas meditabantur, fuit de Coronatione Regis futuri, pro die ſancti Iacobi inſtituta concluſio, veriti, ne res, quas turbandas, nouandasque moliebantur, Regis noui authoritate opprimerentur, Conuentionem itaque Primoribus Baronibus et Conſiliariis ignorantibus, nec petitis, aut inconſultis, pro die ſanctae Margarethae, in Opathow conſtituunt, Ad quam, cum nullus ex Baronibus principalioribus ire vellet, veritus ſeditionem aut tumultum, et infidelitatis notam perhorreſcens, Zophia Poloniae Regina, moeſta proinde ac trepida, et cum ſibi, tum filiis, ſi res in ſeditionem, quò ſpectare coeperat, verteretur, metuens, Sbigneum Cracouienſem Episcopum, qui populari pollebat ingenio, orare coepit, vt ſuam in Remp: nauaret operam, atque illam de impendentibus terroribus expediret, Qui ſeditionis periculum dimoturus, in equis alienis, à Zophia Regina, et aliis amicis precario compraeſtatis, cum ſui ex via, qua Baſileam proceſserat, aut ex calore aeſtiuo mortui, aut laſsi erant, in Opathow ad huiusmodi Conuentionem citato curſu, in tempore opportuno, aduenit, Ingratus fuit Spitkoni de

Melſtin, et Derſlao de Rithwyani, qui illius Conuentionis erant Duces et capita, Sbignei Epi aduentus, Vnde, nec illum, licet præſentem, ad ſuas deliberationes, et conſilia, velut ſuſpectum aduocabant, Tulit tamen ſingula hæc Sbigneus Epus, mira patientia nec exacerbandos eſſe animos, ſuapte ad contentiones et ſciſmata inclinatos, ſed leniendos duxit: cum alterius ex potentia, alterius ex theſauris, nouiter raptis, ferox eſſet aius, Nec latebat Sbigneum Epum eorum voluntas aut conſilium: ſinguli ad eum, quæ gerebantur, his qui intrinſeci, et fidi credebantur, deferentibus, Quapropter conuenire eos, ad ſem Curiam Epalem obtinet et inducit, Quo cum frequens numerus eorum conueniſſet, et omnes vno conſiliorum et voluntatum tenore, male Regnum et Remp: per puerum, in Regem coronandum regi, concluſionemque de eo coronando reſcindendam, decernerent, propoſitum eorum Goworkone de Chrzobrzani, de familia Rawa, homine veterano, confortante, et geſta poſt mortem Cazimiri Regis, quæ ambiguam fidem faciebant, referente, Sbigneus Epus, copia loquendi facta, omnem diſcordiam et diuiſiam Regni, velut perniciosam, capite non extante, ad concordiamque et pacem inflectendos, abſtinendum etiam ab omnibus Conuentionibus, et conſpirationibus, quæ monſtruoſam et deformem Remp: efficere poſſent, pluribus verbis, exemplis recentibus et veteribus, edocuit, Nec eſſe aliud tempus, niſi illud diſſeruit, quod ad ſalutem vel perniciem Regni, ſemel inclinatis animis poſſet conuerti, Non contendendum de Coronatione Regis eſſe: cum contentio ipſa, et dudum promulgato, in Conuentione Brzeſten, in via Regis, et innouato conſenſu omnium decreto, ſublata ſit, Sed vt idem oes ſentiant, ſumma vi agendum eſſe, Sed neque extare modum, quo, iuſto et legitimo hærede deſerto vel neglecto, alius quæri optarique debeat. Enitendum duntaxat, et inuigilandum, vt is, qui melior prudentiorque ex duobus, probabili æſtimatione cenſeri poſſit, coronetur: Mouit hæc oratio multos ex plebe, qui ad nouandas res auidi illuc confluxerant, multorumque animi, vel ſanati, vel reſtricti ſunt, et opera ipſius Epi prudentique exhortatione malum, quod illic conflari formarique coeptum erat, in ipſo ſui exortu extinctum, ſedatumque eſt, et Sbignei Epi Cracouien perſuaſio, quod prudens et ſaluberrima Reipub: et Regno Poloniæ eſſet, iudicio oium, et acclamatione, decreta eſt. Quapropter ſinguli, qui Coronationem futuram Regis impedire moliebantur, magna moleſtia, et dolore acti, ex Opathow diſcedunt: fremitu ingenti in Sbigneum Cracouien Epum ſæuientes, quod eius aduentu et præſentia, eiusque conſilio et perſuaſione, ſinguli eorum conatus fuerant languidati et confracti, Propter quod et a Zophia Regina, et filiis Regiis, Wladiſlao et Cazimiro, oibusque Eccleſiaſticis, et Sæcularibus Conſiliariis, in Concilio gratiæ ingentes, Sbigneo Epo Cracouien, habitæ ſunt, quod malum gliſcens ſua authoritate, conſilio, et induſtria, aliis diſſimulantibus, oppreſſerit, extinxeritque.

Legationes quæ ad Coronationes Wladiſlai conuenerant, audiuntur, et quæſtio de impedienda Coronatione Regis, in Senatum iniecta deciditur

SAncti Iacobi feſto, quo Coronatio futuri Regis Poloniæ, aut confici, aut inſici debuerat, appropinquante, ex omnibus terris, oris, et angulis, Regno Poloniæ ſubiectis, maxima Prælatorum, Principum, Baronum, Dignitariorum, militum, Nobilium et Ciuium, conuenit Cracouiam multitudo: vno quoque ſalutem ſuam in communi et publica

pendere existimante, Dux autem magnus Lithuaniae Sigismundus, cum pro eo tempore valetudinarius esset, et periculosum sentiret, propter Ducis Switrigielli, et suae partis insidias extra terras Lithuaniae, sibi egredi, Nuncios cum plena potestate, et mandato, personam suam repraesentaturos, et in Coronationem futuri Regis, nomine suo et Ducatus magni Lithuaniae, consensuros, transmittit, Martinum de Schadek Archidiaconum Vilnensem, et Dolgertonem Palatinum et Capitaneum Vilnensem. Idem facit Moldauiae Voieuoda Stephanus, et Duces Masouiae Semouitus et Casimirus, et Boleslaus affuere praesentes. Cum itaque frequens numerus ex omni statu Consiliariorum conuenisset, feria sexta et sabbato, ante festum sancti Iacobi, Nuncii primum Ducis magni Lithuaniae Sigismundi, et Voieuodae Moldauiae, postea aliorum Principum, terrarum, et absentium Baronum legationes auditae sunt. Omnium vna erat et concors sententia, petitio, et votum, vt celerius, quo fieri posset, vnus ex filiis Regis mortui coronaretur: omnesque de maiore natu filio, cum is, et omnibus corporis lineamentis ad patris naturam accederet, et sperabatur illum operibus etiam bonis expressurus conueniebant. Suborta deinde quaestio est, et ab his qui Coronationem Regis impedire, resque nouas moliri nitebantur: proposita, an liceret puerum et iuuenem, in dignitatis tantae Regem assumere, cuius aetas, dum gubernationi rerum magnarum per se non sufficeret, Consiliarios et tutores esset habitura, ex quorum sententia res, non sine inuidia et contemptu aliorum decernerentur: Multas ad id rationes, dudum conquisitas, inducebant, inter quas eam, quae populares magis irritabat, ponendam duxi. Vbique iactabant Regni iura, tam publica quam priuata, praecessorum suorum multo cruore et meritis quaesita, in cassum et perditum iri: cum Regis minorennis confirmatio et approbatio iurium si fieret, posset faciliter in posterum per eum refelli, si in expectationem legitimae aetatis suspensa recideret, non tuto aut aequo, sed pauido et molesto animo, nulla certificatione, aut sponsione interposita, eam laturos, et Regem peruenientem ad aetatem, Coronatione transacta, et nulla necessitate constrictum, facile confirmationem iurium, dum sibi resisti non posset, et aliis muneribus Regiis, perfunctus esset, recusaturum. Biduo quaestio haec et ambiguitas trita est et Coronatio Casimiri Regis vix dum pubescentis, patre mortuo, celerrime subsecuta, in memoriam reuocata est. Allatus deinde mandato Sbignei Episcopi Cracouiensis, ex Ecclesiae Cracouiensis Bibliotheca, Decretalium liber, per Casimirum Regem donatus, In cuius prima columna Casimiri Regis imago, ensem vagina vacuum, in manu dextra tenebat. Et cum allegationes plures ex illo pronunciatae fuissent, concludentes minorennem Regio Diademate posse insigniri: Cumque percrebruisset librum hunc Casimiri Regis esse, omnes facile (tanta adhuc recordatio et charitas Regis, dudum mortui erat) in coronationem maioris natu Wladislai Regis consentiunt. Verum cum de confirmatione iurium Regni, adhuc ambiguitas haud mediocris relicta esset, haec quoque Spiritu Diuino cooperante, ea conditione et cautela, sublata est, vt Zophia Regina mater, cum Praelatis, Principibusque sibi stricto sanguine iunctis, Primoribusque Baronum, pro futuro Rege Wladislao, cautionem sponsionemque faceret, confirmaturum illum, pure et simpliciter Regni iura, quam primum ad legitimam aetatem peruenisset. Ea conditio tunc recepta singulas difficultates, quae interponebantur serebanturque, ad impediendam Coronationem futuram, summotura videbatur. Existimabantque Consiliarii eos, qui nouare aliquas res moliebantur, velut quibus satisfactum fuerat, in crastinum diem sancti Iacobi prorsus quieturos. Vnde nec publice nec priuatim aliqua antidota pro rescindendo futuro, quod struebatur impedimento, interposita sunt, nec ad emolliendum aut frangendum male et proterue induratos animos, quicquam prouisum

Wladiſlaus filius Iagyellonis Regis in Regem Poloniæ coronatus, tribus Proceribus nequicq; reſiſtentibus, in Ciuitatem Cracouien. deducitur. Vbi orta inter Pontifices et Duces Maſouiæ controuerſia de loco, iuſiurandum à Ciuibus non exigitur

Feſto die ſancti Iacobi illuceſcente, omnes Prælati, Principes, Barones, et Nobiles Poloniæ in Salam albam Caſtri Cracouien. conueniunt, rati ſine oppoſitione et difficultate aliqua, Coronationem futuri Regis ſe perfecturos, Sed ab his, qui Regiam Coronationem impedire moliebantur, motus maiores prioribus concitati ſunt, Renouantur itaq; Conſiliariorum vota, et maiori concordia primorum decernitur, quatenus primogenitus Regis, Wladiſlaus in Regem coronetur; Inducuntur inſuper vota Nunciorum, qui à ſingulis terris, Regno Poloniæ ſubiectis, aduenerant, Adeſt Zophia Regina, ſupplicans, vt vnum ex filiis, pro Rege aſſumere dignarentur: et ne hæreditate paterna filios excluderent, Parata pro filio, in Regem aſſumendo, ſponſiones quaslibet, cum Principibus Maſouiæ, et Baronibus ſenioribus, facere, Non deſunt ab alia parte Barones, et Nobiles aliqui; videlicet Spithko de Melſtin, Abraham de Zbaſzin Iudex Poſnanien., et Ioannes Straſz de Kolczyelniky, rerum priuatarum reſpectu commoti, quæ ſemper obſtetere, officiuntq; publicis, et quia ex patriciis orti, patrios non eſſent magiſtratus adepti, et quia non quantum æquum cenſebant, excellere exiſtimationem ſuam aduerterent, nec mediocriter ſe opponunt, quos nonnulli etiam alii inferiores ſequebantur; difficultates varias interponentes, quod ad Regni, et terrarum eidem ſubiectarum, inſufficiens ſit ingenium puerile, annorum immaturitate, in quibus Regii filii conſiſtunt penſata. Allegant ampliſſimas terras Regnum continere Poloniæ, Thartaris et aliis infeſtis hoſtibus vicinas: quibus neq; iura reddi, neq; deffenſio opponi per Regem, in puerili ætate conſtitutum, poterit. Allegant inſuper, quantis ſudoribus, laboribus, et impenſis, quanta effuſione cruoris, quantis ætatibus libertas Regno et patriæ, à pluribus et exquiſitis ſeruitutibus, parta ſit, Ponunt ante oculos captiuitates nobilium et terrigenarum Ruſsiæ, quas perpeſsi ſunt, dum ire in ſubſidium contra Turcos, Hungariæ Regi et Regno detrectarunt, Cauerent itaq;, et bene animaduerterent, quid agerent, Prouiderentq; die illa ſuæ, et poſteritatis ſuæ libertati et ne tot laborum, annorum, et ſudorum ſpacia, in vnius horæ conuerterent diſcrimen, Regalem potentiam validam eſſe, et eius Regis, quem nunc aſſumerent, mores ignotos, Poſſe fieri, vt in ætatem debitam perueniens, et omnium ſponſionum, quæ nunc pro eo fierent, oblitus, potentiam verteret in tyrannidem, et ius libertatemq; in ſeruitutem, Viſa eſt hæc eorum oratio aliquid ſecum afferre, pro tuenda libertate, efficaciæ et rationis, Propter quod aliqui ex nobilibus, illis aſſentiebantur publice, aliqui neq; hanc neq; illam partem tenebant, Conſiliarii et Primores, pluribus rationibus euidentibus, et fortibus omnes inſtantias ſoluebant, et elidebant, Quarum hæc erat vna potiſsima, Regimen et libertatem Regni, non in Regio, ſed in ſua poteſtate, conſiſtere, neq; ſe illi etiam, poſtq; adoleſceret, poteſtatem regiminis Regni facturos, niſi iura et libertates Regni confirmaret, Sed dum neq; hac, neq; aliis perſuaſionibus mouerentur, ſed continuè alias et alias inſtantias innouarent, multis quorum vt erat Spithkonis, Abrahæ, Straſchonis, Sententia atrox et incommoda videbatur; multisq; ſimultatibus, odiis, et partialitatibus, Rempb.

turbatura, Proinde quærebatur moderatum medium ad rem componendam, Quòd
cum dari nequiret, dieſqꝫ iam prope meridiem eſset protracta, intellectum eſt, aut ſaltem
à prudentibus, et oculatis viris præſumptum, vafrè et callidè, eos difficultates et impe:
dimenta huiuſmodi interponere, non vt rationem exigerent, pro conſeruatione libertatis patriæ,
Sed vt verbis inanibus et ventoſis, terrendo tempus, dies conſtituta pro Coronatione præ:
teriret, qua præterita, neceſse eſset Coronationem in alium diem Dominicum, cum feriali
die iuſtè expleri, non poſset, differri. Interim autem exiſtimabant ſe, plures ad ſua vota
inducturos, multoſqꝫ Cracouia, qui expenſis grauarentur, diſceſsuros, ſeqꝫ tunc facilius
poſse efficere, quod volebant. Non ſolum autem à Pontificibus, et Conſiliariis primoribus,
verum et à militibus vulgaribuſqꝫ, qui ad diem Comitiorum, in frequenti numero conue:
nerant, à populo deniqꝫ ſententiæ ſanioris, dementia Spitkonis, Abrahæ, Straſchonis, et
ſuorum ſequatium, irridebatur; quæ res ipſos amplius ad opponendum, reſiſtentiam in:
cendebat. Conſiliarii itaqꝫ et Primores Regni, ne hac calliditate circumuenirentur, ſagax
conſilium, quo dolum huiuſmodi opprimant, opponunt, Mandant Regni Poloniæ Marſzalco, Io:
anni Glouacz de Oleſchnicza, quatenus denunciet omni multitudini, quæ conuenerat, alta
voce, omnes maiores, atqꝫ omnes bonos, eam captaſse deliberationem, quatenus Wladiſlaus
primogenitus, in Poloniæ Regem et aſsumatur et coronetur, Si cui itaqꝫ ea deliberatio
apparet Reip: inutilis, abeat retrorſum, et partem teneat ſiniſtram, cum hi, qui Wladiſlaum
coronandum decernunt, tenere velint partem dextram, et experiri, qui et quanti ſint,
aut quibus ducantur rationibus, qui Coronationem Regiam impediunt, Eo enim modo cir:
cumuentam rem per Spitkonis, Abrahæ, et Straſchonis impreſsione, et amplius, niſi eo:
rum reſcinderentur conatus, circumueniendam expeditum iri autumabat, Nec fe:
fellit, Hoc enim edicto, per organum Marſzalci pronunciato, omnis multitudo, voce ma:
gna exclamando, Wladiſlaum primogenitum coronandum exclamat, conſentitqꝫ, et de:
cernit, Tres illi duntaxat Barones, dum quendam locum altiorem aſcendunt et con:
dicere decreto maiorum, et conſenſu populi, neſcio, qua temeritate nituntur, premente
multitudine, deiiciuntur de loco, Et reclamatione eorum et contradictione contempta,
Prælati, Principes, et Barones, Nobileſqꝫ vniuerſi aſsurgunt, et de loco recedentes conſilii
Thalamum ingrediuntur Wladiſlai, electionem de eo, ad Regnum Poloniæ factam, ſibi et
Zophiæ Reginæ, ſuæ genitrici, publicant, et proceſsionali illum vſqꝫ ad Eccleſiam Cra:
couienſem, per viam ſtratam pannis variis, deducunt, Tres autem illi Barones, dum ſe in loco
Conſilii Salæ albæ, derelictos et confuſos viderent, cæteros, in eccleſiam euntes, ſecuti ſunt
et ex aduerſariis veneratores effecti, Conabatur tamen vnus ex illis Spithek Melſzin:
ſky conclusionem, vnanimi conſenſu firmatam, quacunqꝫ poſset arte, confringere, Vnde
primum in Caſtro Ioannem de Oleſchnicza Marſzalcum, verbis inhoneſtis, et honorem ſuum
ſugillantibus ad contentionem prouocauit, Sed is Baronum rogatus precibus, ab omni contra:
dictione, ne Coronationis negocium interumperetur, abſtinuit, De quo illi, et à Rege et
à Conſiliariis, gratiæ habitæ ſunt, Deinde cum ad ædes ſacras ventum eſset, non ſo:
lum in Marſchalcum, ſed et in alias perſonas, maledictis vti cœpit, Sed ab omnibus mira pa:
tientia, verba eius excepta ſunt, et conatus ſui, ſilentio fracti. Albertus itaqꝫ Iaſtrzą:
bÿecz Archiepiſcopus Gneſnenſis, et Primas, Pontificalibus indutus, aſsiſtentibus ſibi Sbigneo
Cracouienſi, Wladiſlao electo Wladiſlauienſi, Staniſlao Plocenſi, Ioanne Chelmenſi Epiſcopis, miſ:
ſam, tarda licet hora, inchoans, prefatum Wladiſlaum primogenitum, cum magna hilaritate
et alacritate Conſiliariorum et populi, Sacris veſtibus, Sandaliis, humerali, alba, manipulo,

Stola, Dalmaticis, et ad extremum cappa pluuiali indutum, in Regem Poloniæ, ad alta:
re maius Eccliæ Cracouien, fœliciter vnxit et coronauit, exacto etiam tunc ab eo, q̄uis
teneræ eſset ætatis, de obſeruandis iuribus, Statutis, libertatibus, lrīs, et munimentis Re:
gni Poloniæ, corporali iuramento, Aurum oblatum per Regem ad altare, ceſsit Cracouienſis
Eccliæ Vicariis, Stanislaus Cziolek Epiſcopus Poſnanien abſens erat, Nam in Concilio
Baſilien, vna cum Nicolao Laſoczki, Decano Cracouien, noīe Regis et Regni Poloniæ,
legationem repræſentabat, Opus aūt Coronationis ſuæ, quoniam impedimento, vt præ:
miſi, trium Baronum retardatum fuit, prope horam veſperorum durauit: cum eſset citra
vel vltra meridiem inceptum, Quo fœliciter conſumato, et oībus cerimoniis, iuxta ritum,
et vetuſtam obſeruationem Regni Poloniæ, expletis, Wladiſlaus Rex, oēs Prælatos, Pri:
cipes, et Barones ſuos, magnifica et Regali menſa excipiens, liberaliſsimè atq̄ iucūdè
tractauit, Singulisq̄ pro charitate, cū in ſe, tum in Remp: atq̄ patriam gratias egit.
Itaq̄ dieſ ille, contra opinionem multorum, fauore Diuino operante, fœlicem et alacrem ha:
buit in Coronatione p̄fati Wladiſlai exitum, Nec minoris iucunditatis, dies fuit ſubſe:
quens, In qua ipſe Wladiſlaus Rex, oībus apparamentis Regiis veſtitus, Diademate ca:
piti ſuprapoſito, latera ſua Cracouien et Ploccen Epīs, Pontificalibus indutis, cingentibus,
ad Vrbem ſuam è Caſtro, Principibus, et Baronibus, in plurimo numero, illum præceden:
tibus, et ſequentibus, deſcendit, Et locis Ciuitatis inſignioribus luſtratis, magnum de
ſe ſpectaculum populo præbens, ad Regiam ſuam reuerſus eſt, In præparatum aūt ſibi
circa ædem Prætorii non deſcendit thalamum, Vbi Conſulum et Ciuium Cracouien ſuſce:
pturus erat, ſubiectionis, fidelitatis, et obedientiæ iuramentum, propter litem, quæ inter Pon:
tifices, et Maſouiæ Duces, latus Regium ambientes, de ſuperioritate, et prioritate loci,
fuerat ſubſecuta: vtriſq̄ adnitentibus, ſe ad dexteram Regis, dum ad Thalamum ex
equo deſcenderet c̄oleſsuros, et pluribus rationibus, his Pontificalem, illis verò Duca:
lem p̄ſtare deducentibus dignitatem

Wladiſlao Rege impubere coronato, Proui:
ſores ſingulis terris aſsignantur ſinguli,
Terræ autem Cracouien̄ duo deputantuR

Vbſequentibus diebus, plures, et publicè, et priuatim habiti ſunt inter maiores tra:
S ctatus (Iam enī vulgus et communis Nobilitas diſceſserat) quatr, quomodo, et
per quos, Regnum Poloniæ, Wladiſlao Rege exiſtente impubere, poſset et deberet in
bono ordine et pace gubernari, Multæq̄ ad hanc rem fuerunt apertæ viæ, multisq̄ videbatur
bonum, vt Dux Maſouiæ Semouitus, qui tunc Cracouiæ præſens erat, onus gubernatoris
et Tutoris aſsumeret, cū quia Wladiſlao Regi, ſanguine propinquo, iunctus erat, tum, quia
illum bonitas et prudentia illuſtrabat, Dura tn̄ hæc conditio, parti maiori viſa eſt, ne
aut ambitio Regni illi incederet, aut quod turpè putabant, vni Principi, Regno feudali, ſubeſ:
ſe cogerentur, Repudiata itaq̄ huiuſmōi conditiōe, Prouiſores Regni, in qualibet terra electi ſunt,
non ex his quidem, qui Dignitatibus aut Magiſtratibus, ornati erant, ſed qui illis vacui eſsent
et cæteros prudentia, et nobilitate anteirent, Lecti ſunt itaq̄ plures, opinione cæteris
p̄ſtantiores, et iuxta diſtinctionem terrarum, quæ Regno Poloniæ ſubiectæ ſunt, cuilibet terræ
vnus Prouiſor datus eſt, Terra Cracouien excepta, quæ duos ſortita eſt, cū, quia prīa:
ciūm, Sedem, caput, et domicilium Regni repſentet, tum quia ſola Regis numiſma operans,

aliis transmittit, tum, quia fundo suo et his rebus, quae importantur et exportant ex illa, facilè caeteris omnibus antecellat. Huiusmodiq; Prouisoribus, certa assignatione pecuniaria facta, omnis cura introituum Regalium commissa est, ea conditione apposita, vt nihil statuere aut decernere in rep: et rebus quibuscunq; minimis possent, nisi id authoritas et deliberatio maiorum probaret. In huncq; modum, praefati Prouisores, vsq; ad annos praefinitos, Regales introitus, et alia agenda, administrabant. Cuilibet autem huiusmodi Prouisori, non nisi quinquaginta marcae annui salarii, ex introitibus Regalibus consignatae. In terra itaq; Cracouien. Ioannes de Thaczin Castellanus Biecen. et Clemens Watrobka de Strzelcze, In Sandomirien. Ioannes de Oszolin Castellanus Sandomirien. creati Prouisores.

Nobilitas Russiae et Podoliae, easdem libertates et iura impetrat, quae in Polonia habentur.

Eodem tempore Barones, Nobiles, et vniuersi terrarum Russiae et Podoliae terrigenae, magnis precibus et deuotis solicitationibus, Wladislao Regi et omnibus Principibus et Baronibus Regni Poloniae, supplicant, quatenus illos iisdem iuribus, praerogatiuis, et praeeminentiis, quibus alii Regnicolae Poloniae fruuntur et gaudent, donet, liberet et priuilegiet. Et quo magis animum Regis, et eius Consiliariorum, precibus suis inclinent, gratiam similem et libertationem Wladislaum genitorem suum, clarae memoriae, eis promisisse et dandam decreuisse, effectum tamen sortiri non potuisse, propter mortem subsecutam, euidenti et claro testimonio comprobant. Quorum precibus Wladislaus Rex permotus, patris sui comperta voluntate et decreto, illos libertat, et omnibus Priuilegiis, gratiis, praerogatiuis, honoribus, quibus Regni Poloniae nobiles, incolaeq; gaudent et fruuntur, insignit et nobilitat, ac omnem seruitutem, cui erant obnoxii, omnia insuper tributa, et vectigalia, nulla conditione apposita, relaxat, dimittit, et abrogat, atq; eas caeteris nobilibus, Regni Poloniae in vsu libertatum et gratiarum quarumlibet, parificat. Quod pluribus Praelatis et Baronibus Regni incongruum et Reip: offensiuum visum est, praesertim, cum Wladislaus Rex mortuus, non tam amplam, nec tam largam et pinguem libertatem, praefatis terris dandam decreuisse scitus est, Sed dum relaxaret eorum multa et grauiora cum tributa, tum onera, ad quaecunq; tamen bella, quae et ipse et sui successores Regni Poloniae, cum quibuscunq; hostibus, et quotiescunq; gererent, sine aliquo donatiuo, ire, ad Castrorumq; aedificationes suos homines mittere, ac de quolibet laneo possesso, duas auenae, duas siliginis mensuras, et quatuor grossos monetae vsualis, sibi et mensae suae Regali, singulis annis solui, voluit esse temporibus perpetuis, astrictos et obligatos. Ferebant itaq; multi moleste, quod his conditionibus, non appositis, terris praedictis Russiae tam ampla data fuit libertas, quam alii Regnicolae Poloniae per multa annorum centena, variis et studiosis obsequiis, et praeclaris gestis, in bellis editis vix poterant consequi et emereri.

Authores persecutionis in Clerum et bona ecclesiarum, editae, poena mortis diuinitus permissa plectuntur

Ceperant et hac anno nonnulli insolescere contra Ecclesiam, Barones, et Nobiles, illi praesertim, qui Regis Wladislai Coronationem moleste ferebant, concitarunt[q;] Vulgum et Communitatem Nobilium contra Ecclesiasticas personas. Plurima

allegantes, præſertim circa exactionem Decimarum, et fulminationes Cenſurarum,
grauamina, Vnde eadem anno, primum in Oppido Vartha, pro die ſancti Nicolai Confeſ:
ſoris, deinde annis ſubſequentibus, plures generales et particulares habitæ ſunt in
Piotrkow, et aliis locis, inter Clerum et Barones, Conuentiones, In quibus primum
Albertus Iaſtrzambyecz Archiepūs Gneſnen, deinde omnes alii conueniebant Pon:
tifices, nec Barones Sæculares venire negligebant, Dum aūt Sæculares Barones gra:
uamina quædam, moleſtias, et abuſus, quibus ipſi et eorum Coloni grauarentur, propo:
nerent, Pontifices et Clerus per Priuilegia et iura Regum et Principum Poloniæ Ecctiis
pro eorum libertate et excellentia conceſſa, monſtrarunt, omnia licenter, omnia lege
Diuina et humana, ſe agere, et nihil ſibi de iure eorum vendicare, Abuſus aūt particula:
res, ſi qui per ſingulares perſonas fuerant introducti, aſſerebant ſe correcturos, Conci:
lium inſuper generale, quod tunc in Ciuitate Baſilienſi vigebat, partes ſuas interponebat,
pro extinguendo hmōi diſsidio, ſolicitando lrīs vniuerſos ad pacem, Placari tñ animi
multorum et ſanari quacunqꝫ ratione non poterant, qui id tempus optimum rati quo
Wladiſlaus Rex, annos pubertatis nondum excederent, Ecctiam Polonicam, in ſuis
libertatibus offendere, et multa illi abſtrahere, atqꝫ ſuis cōmodis et vſibus applicare,
maturabant, Permittente tñ iuſto Dei iudicio, Primores oēs, et qui perſecutionis Eccle:
ſiaſticæ videbantur Mgri et rectores, morte ſubtracti ſunt, Accidebat aūt pleriſqꝫ
non naturalis quidem nec matura mors, ſed acerba et funeſta: quæ cæteros à perſe:
cutione et infeſtatione Ecctiæ exterruit, et dare pacem ecctiæ, annis aliquot vexatæ cōegit.

Legati à Wladiſlao Rege, ex Proceribus Regni Poloniæ, ad Sigiſmundum Imperatorem miſſi, vt Regi ſuo, Auſtriæ Ducis Alberti filiam proneptem Imperatoris, in mrimōium petant, redeunt ſuſpenſa re. Item alii Legati Baſileam ad Concilium mittūt. Vbi fama de morte Regis olim Wladiſlai cōfirmata iuſta eidem peraguntur

Coronatione Wladiſlai primogeniti Iagyellonis expedita, non aliā Conſiliarios
Regni tenuit, animiſqꝫ eorum inceſſit, cura, niſi vt cum Sigiſmundo Romanorum
Imperatore et Hungariæ Rege, pax, variis ſimultatibus, infecta, reformaretur; ne
Rege puerilem ætatem habente, ſua calliditate et ingenio, finitimos, et pſertim Crucife:
ros, vexare bello Regnum Poloniæ induceret, aut ipſe, ſuis potentiis, illi hoſtis, infeſtuſqꝫ
eſſet, Conſultatione itaqꝫ primum de hac re habita, omni deliberatione et aſſenſu placuit
ad illum duos Barones mitti, ad iungendum ſecum affinitatem, et ad petendum filiam Du:
cis Auſtriæ Alberti, Proneptem ſuam, Wladiſlao Regi in Conſortem futurum exiſtimātes
Conſiliarii, affinitate hmōi, et tranſactas ſimultates et odia, quatēt inter Reges et Re:
gna concitata et orta, tegi poſſe, et ſplendido Coniugio amplitudinem Regno Poloniæ puen:
turam, morte Imperatoris Sigiſmundi, et Ducis Auſtriæ Alberti, nullam tunc prolem ma:
ſculam habentis, Electi itaqꝫ duo Barones, ad hanc legationem benegerendam, idonei com:
muni iudicio æſtimati, Ioannes de Konyeczpolye, Regni Poloniæ Cancellarius, et Ioannes
de Oleſchnicza Regni Poloniæ Marſzalcus, ad pfatum Sigiſmundum Imperatorem tran:
ſmittuntur, Præcedit illos iuſſu Regis Ioannes Ganrath miles, vt et aduentum eorum

Imperatori denunciaret, et ſecuritatem adueniendi ordinaret, Is com̄iſsione
Petri Schafranÿecz Palatini Cracouienſis temere extraordinarieq̄ʒ ſuſcepta, in:
dicat Imperatori Legatos Poloniæ, oratum ad eum venire, vt gubernationem tute:
lamq̄ʒ Regni Poloniæ ſuſcipiat. Non minus temere legatio hæc expoſita, q̄ʒ ab Im:
peratore credita eſt, Ingeſsitq̄ʒ animo ſuo, excellentiam magnam et hilaritatem:
quam continere non valens, o̅ibus Conſiliariis ſuis, inter quos tunc aliqui Imperii
Electores ſecum aderant, gloriabundus effudit, Legati Poloniæ Imperatorem in
Prisburg, de partibus Rheni, per Iſtrum deſcendentem adeuntes, comiter et beni:
gne ab eo excepti, et p̄ omnes dies, quibus et in Curia ſua, et Dominiis ſuis morabant
honorati et tractati ſunt. Conceſsa tandem audientia, mandata exponunt, nihil aliud
q̄ʒ quod illis erat iniunctum, affinitatem per filiam Alberti Ducis Auſtriæ, Proneptē
ſuam iungendam petunt. Miratur Imperator, nihil de gubernatione Regni Poloniæ,
in eum tranſfundenda, Legatos locutos. Et dum rem confictam, et temere a ſe cre:
ditam ac vulgatam, intellexiſset, Sollicitat p̄ Cancellarium ſuum Caſpar Shlik, non
verbis ſolum, ſed promiſsis, Legatos Poloniæ, offerens cuilibet mille florenos annuum
Salarium, q̄tnus ad abolendam ſui pudoris notam, gubernatio̅m illi Regni Poloniæ, q̄ʒ
ſe repromiſit honeſte ſpreturum offerrent, Legati nequicq̄ʒ verbis aut p̄miſsis, moti,
aſserunt id ſibi nullatenus licere, ne, de minus ſyncere, mandatis Regiis et Regni, expo:
ſitis, inculparentur; Quapropter et Imperator animo offenſus, Legatis Poloniæ reſpōdet,
Non eſse honeſtum, aut æquum affinitates iungere, niſi prius, o̅ibus diſcordiis, iniuriis,
offenſis, et ſimultatibus, æquo iure, inter Reges et Regna, ſanatis et compoſitis. Quod vt
facilius procedat, conſenſu Legatorum, feſtum Pentecoſtes, anni futuri, pro Conuentio̅e
Conſiliarioru̅ vtriusq̄ʒ Regni indicitur, ad q̄ ſe Imperator repromittit, Conſiliarios miſ:
ſurum, Accepto reſponſo Legati, nauigio ex Prisburg Budam, et exinde terreſtri itinere
in Poloniam reuertuntur. Mittitur, et ad Concilium Baſilienſe Io̅es Luthkonis, de Breze:
zÿe, Canonicus Gneſnenſis, vt cum Stanislao Ep̄o Poſnanien, et Nicolao Laſoczkÿ,
Decano Cracouienſe iunctus, Legatos Regis et Regni repræſentent. Pontifices et Baro̅es
maiores mitti non placuit, vt rebus publicis melius conſuli, prouiderīq̄ʒ poſsit. Adue̅tu
Luthkonis Baſileam, mors Wladiſlai Regis renouata, dolentibus omnibus excellentiæ
tantæ Regem, et fidei Chriſtianæ maximum propagatorem, abſumptum eſse, Celebratæ
ſunt illi in Eccleſia Cathedrali, impenſis Stanislai Czÿolek Epiſcopi Poſnanien, Rega:
les et magnificæ exequiæ, vt omnis honos, cum multa deuotione primum habitus,
Branda Ep̄o Portuenſe, Cardinale Placentino, miſsam celebrante, et Mg̅ro Nicolao Ko:
zlowſkÿ, qui Sbigneum Ep̄um Cracouienſem, ab eo miſsus, repræſentabat, in latino ſer:
mone nobilem Concionem faciente. In qua de excellentibus, magnificis, et inſignibus
victoriis, item de religioſis et deuotiſsimis actibus ſuis, in fidem et religionem ortho:
doxam, plurima diſseruit, Multisq̄ʒ p̄ribus Concilii verbis ſuis lachrÿmas excuſsit.

Liuonibus, qui Samogithiam vaſtarūt, maxīa
clade propemodum ad internitio̅m affectis,
Cruciferi pacem, quam paulo ante variis tergi:
uerſationibus renuere videbantur, vltro a Polo:
nis petunt.

Iuxta continentiam et ordinationem foederum, cum Cruciferis de Prussia habitorum, Conuentio in Raczyasz, pro die Mercurii Natiuitatis sanctae Mariae Virginis, habita est, ad tractandum de pacis perpetuae conclusione. Ad quam, cum Albertus Iastrzambyecz Gnesnensis Archiepiscopus et Primas, Sbigneus Cracouiensis, Wladislaus electus Wladislauiensis, Nicolaus de Michalow, Castellanus et Capitaneus Cracouiensis, magni Ducis Lithuaniae Sigismundi, Ducum Masouiae, Ducisque Stolpensis Nuncii, Ciues de Thoczno, frequensque Consiliariorum numerus conuenisset, Cruciferi in teredis Legationibus, diebus aliquot tempus absumebant, nec turpe putabant solicitare Consiliarios Regni, ut ad ripam fluminis Vislae, e regione Castri Zlothoria positam, pro tractatibus ineundis, descenderent Poloni, et si ea, ut pleraque superiora, vana esse non dubitarent: ne tamen pacis conclusio per eos infecta remaneret, descendere consenserunt. Ibi quoque Cruciferi diu expectati, vix sub solis occasum unum Commendatorem miserunt, aliquorum suae partis Episcoporum et Commendatorum, tardum aduentum, et plerasque alias causas fingentes, Polonorum expectationem eludebant. Itum est tamen et altera die, in ripam Zlothoriae, nec minor elusio a Cruciferis, sub idem tempus, cadente sole, se excusantibus, ingesta est. Quapropter decetero non modo ad ripam fluminis pro colloquiis reditum non est, sed etiam, dum Cruciferorum species, illudendi et fallendi magis patefacta, animos Polonorum irritaret, discessum. Nondum autem Poloni portas Oppidi Brzesczye intrantibus, duo Nuncii adueniunt, unus Cruciferorum Nuncios aduentare, et his saluum conductum, dari postulans, alter ex Lithuania, cladem, quam Liuonitarum exercitus, a Samogithis pertulit, nuncians. Licet siquidem in conditionibus foederum, Ducatus magnus Lithuaniae, cum terris suis inclusus fuisset, Cruciferi tamen de Liuonia, iusto exercitu conquisito, terras Samogithiae populandas ingressi, variis et exquisitis modis vastabant. Haec quoque causa et respectus, Cruciferos de Prussia, conuenire cum Consiliariis prohibebat, cum quod belli gesti in Samogithia praestolabantur euentum, tum quod se reprehendendos et carpendos esse de fracta fide verebantur: Si quando vero Nunciis eorum haec obiiciebatur dolosa vafricies, respondebant se iniussu suo bellum Liuonitas assumpsisse. Verum quia clemens et propitius Dominus, ruptorum foederum conuenit esse ultor, ideo gloriari Liuonitas, in potentia sua non permisit. Dum siquidem, multis locis Samogithiae peruastatis, quandam syluam, de securitate freti, ingressi fuissent, cincto exercitu hostili Corona, Samogithae (qui metu eorum, laribus relictis, in saltibus lustrisque se abdiderant) optimum tempus rati, quo hostibus superiores essent, robora arborum, quanta velocitate possunt, incidunt, et Liuonitas inclusos desperatione extrema, et missilibus frequentibus sepiendo, tuti ipsi a quolibet ictu latebant, occidunt, et ad deditionem compellendo, sub iugum mittunt. Multa millia hominum illic vel occisa vel capta sunt. Praeda omnis Samogithis cessit. Signa bandericaque hostium septem capta, et in Cathedralem Ecclesiam Vilnensem sancti Stanislai delata. Clades haec Cruciferos de Prussia, mansuetiores fecit. Quapropter misso usque in Brzesczie Volffone de Schauschen, Commendatore Osterodense, tractatum pro conclusione pacis perpetuae, cuius antea fastidire se etiam mentionem demonstrabant, in diem sancti Floriani anni futuri in Oppido Brzesczye protelari obtinuerunt, apud Poloniae Consiliarios qui iam et tum, et dudum ante, ad pacem animos inclinauerant etc.

GNESNENSIS Archiepiſcopus Albertus Iaſtrzambiecz, ex Brzeſczye ſub idem tempus Lanciciam deſcendens, Wladiſlaum de Oporow, in Monaſterio Fratrum Prædicatorum, aſsiſtentibus illi Sbigneo Cracouien̄, Ioanne Chelmen̄ Epīs, in Wladiſlauien̄ Epūm conſecrat, diè ſolis decima octaua menſis Septembris.

Poloni et Sleſitæ, damna, vtrinqꝫ data, indicta Conuentione componunt

ÆState anni eiuſdem, variæ commotiones, inter Poloniæ Regnum, et Sleſiæ terras conſurrexerant, Nouitas em̄ raro viſa eſt perturbationibus caruiſse. Vtroſqꝫ em̄, morte Regis ſecuta, metus aliquis non continebat, Principium tn̄ ōē à Sleſitis cœptum eſt: qui ex terris ſuis, Nicolaum Kornicz Syeſtrzenyecz, et alios, rapto viuere aſsuetos, prædas in Regnum agere, vel diſsimulatione, vel aſsensu permittebant, Nec viro nobili Criſtino de Kozyeglowy, Caſtellano Sandecen̄, tunc parſum eſt, Sed bona ſua, in terra Syewyoriènsi, circa Kozyeglowy conſiſtentia, vaſtant et prædantur. Is vbi ad Regem et Conſiliarios, querela delata, nihil leuaminis reportaſset, exercitu collegit, et in oppido Gliwicze ſemidiruto, valido præſidio poſito, multas oras Sleſiæ igne et ſpoliis, depopulatus eſt. Propter quod Sleſiæ Duces à Rege Conuentiōm indici obtinent, vt in ea omnes deformitates et abuſus, bellaqꝫ mota et introducta, poſsint componi et abrogari. Et cum feſtum ſctæ Hedwigis, locusqꝫ Badzin, pro illa tenenda poſitus eſset, ex parte Regni, Sbigneus Epūs, Nicolaus de Michalow, Caſtellanus et Capitaneus Cracouien̄, cæteriqꝫ Barones, ex parte verò Sleſiæ, Bernardus Dux Oppalienſis, Nicolaus Rathiborien̄, Venceſlaus Theſchnenſis, Venceſlaus Oſwyaczimenſis, Duces, multiqꝫ Barones Sleſiæ, ad illam conuenerant. Vbi tractatu per dies aliquot habito, pax reformata eſt. Et damnis hincinde compenſatis, cautum, vt neutra pars Nicolaum Syeſtrzenyecz, tanqꝫ pacis communis turbatorem, teneat, aut foueat, et per terras et dominia ſua, damna, prædas, furta, et ſpolia inferri, vna alteri non admittat, ac ſuffragium ad comprehendendū quoſcunqꝫ prædones, et ſubitos hoſtes, det requiſita. Hæc lrīs et ſigillis firmata, paruo tempore obſeruata ſunt, Nam de Caſtro Swirklyenyecz, per Ioaēm Gyelcz, et alios Morauiæ Sleſiæqꝫ fures, plures prædæ, et furta, in Poloniā agebant.

Bohemi, accepto malo, Gubernatorem tandem creant Regni Halſz de Riſchemberg Barones. Quo Duce, Thaboritas ductus Procopii Apoſtatæ, cædunt fugantqꝫ captiuos verò horreis incluſos incendunt.

BOhemorum, ſub idem tempus Nobilitas, attendens Thaboritas, et orphanos, pro ſua libidine, vniuerſa agere, magnoperè infeſta illis eſse cœpit, et errore ſuo, licet ſerò recognito, miſeros ſe putare, qui Regis imperio abdicato, ferant Procopium: exigentem vectigalia, delectum habentem, vitæ et necis poteſtatem habentem, nobiles atqꝫ ignobiles, pro triſtibus mancipiis tenentem. Nec vllum extare genus, Bohemico infœlicius, quod tam fœdum tyrannum ſortitum eſset, Conuentu itaqꝫ indicto

pro abrogando tam turpi et iniquo Imperio Halſch de Riſzemberg, antiquæ Nobilitatis Baro, ſed cenſu tenuis, in Gubernatorem totius Regni aſſumptus et declaratus eſt, Conſiliariiq; illi adiuncti, quorum Conſilio domi et extra adminiſtrarent remp: Quo Procopius cognito, copias ex Thaboritis et Orphanis ducens, Pilznam obſidere cæpit, Quam cum continuis vndecem menſibus maceraſſet, et fames plures abſumeret, Patres Concilii et ſi nullum haberent Ærarium, octo tñ millibus auri, ex priuato congeſtis dedere ſuffragium, mittentes illud Meÿnhardo de noua Domo: qui collecto exercitu, ſubueniret obſeſsis, Sed cum interea noua Ciuitas Pragen: quæ à Thaboritarum præſidio tenebatur, con antiquam ex diſſenſione duorum Sacerdotum, Lupi et Rokiczanæ, ſe inuicem fœdis probris carpentium, conſurrexiſſet, et turres ligneas plurium tabulatorum erexiſſet, Halſz his intellectis, cum manu militum, quam comparauerat Meÿnhardus, antiq; Ciuitatem ingreſſus, eam in ſuam poteſtatem, redegit turresq; diſiicit, Procopius verò, ſoluit illico obſidiom, et verſus antiquam Pragam, neglectis conditionibus pacis, quæ illi per communes amicos offerebantur ire pergit. Halſch cum cætera nobilitate, antiqua Ciuitate relicta, cuius nutare atq; maniſeſtè viderant, obuiam hoſti pgunt, Et in loco inter Brod Bohemicu et Bur in ſitum curribus con currus incurrunt, pugnamq; acerrima committunt, Et maxima ſtrage vtrinq; ædita, Thaborita et Orphani à nobilitate ſternuntur. Procopius aũt, vbi ſuos ex ordinibus dilapſos, in fugam ſpectare vidiſſet, cum cohorte virorum fortium, hoſtilem impetum aliquanto tpe ſuſtinens, pene hoſti victoriam eripuit. Sed multitudine equitatus circumuentus, telo ictus tranſfoditur, Procopius minor in eodem globo pugnans occiditur, Ioannes Czapko Thaboritarum Ductor, cum magna parte equitatus, fuga ex prælio, elapſus, in Poloniam cõfugit, Halſch et Meÿnhardus, veriti, ne ex colluuie captiuorum, quorum plura millia eis ꝓuenerant, peſtis reuiuiſceret, dum ſine lege viuere viderentur (innocentes tamen, qui ex agris coacti, ad pugnam venerant, hoc modo à ſontibus diſcerneret), publico edicto iubent, vt omnes qui ſtipendia mereri vellent, in horrea proxima, agreſtibus tñ excluſis ſe reciperent, Introierunt itaq; horrea Thaboritarum et Orphanorũ pleraq; millia, et illicò clauſa horreorum oſtia, et adhibitus ignis, quo vniuerſum illud nephariorum hominum, et cædibus madentium agmen cõflagratione interiit.

Laus ſit DEO.

Amen.

DOMINE

Memor eſto ſerui tui .6

Inutilis Andreæ Dolſcii

II